
JHS

De Ricci-Wilson 9

N 191.

presented to the Library Compy
by Dr. George Vaux of London
1768 ——
N 191

THE LIBRARY COMPANY
OF PHILADELPHIA.

Communiter Bona profundere Deûm eſt.

191.O. W12

Naum
Abacuch.
Sophonias.
Aggeus.
Zacharias.
Malachias.
Jsaas.

Ad Ephesios.
Ad Philip.
Ad Colosenses.
Ad Thessal. 1. 2
Ad Timoth. 1. 2.
Ad Titu
Ad Philom.
Ad Hebr.
Apocalipsis.

De Ricci-Wilson 9

N 191.

presented to the Library Comp.y
by Dr. George Vaux of London
N 191 1768 —

THE LIBRA
OF PHIL
Communiter Bo

[illegible] dixit [illegible] filii [illegible]
[illegible]
[illegible]
respondit dns & dixit . misticus qd
peccatis . Alit' qr debebat orabat
phariseus q ascendens in templu
ut narrat lucas apud se orabat di-
cens . dne gras ago t q n sum sicut
ceti homines raptores adulteri velud
iste publicanus . ieiuno bis in
sabbato decimas do omnium q possideo
Et quod dns specialit intulit . omnis
q se exaltat humiliabitur & q se
humiliat exaltabitur . Quomodo om-
nes pervenient septem spes . q s
s . septem virtutes . fides . spes .
caritas . fortitudo . iusticia . tempe-
rancia . prudencia . Hiis e admiscend-
a septem alie spes hec s . vii . do-
na gre septiformis q ysaias
enumerat dicens . Requiescet super eum
sps sapientie & intellectus . sps consi-
lii & fortitudinis . sps scie & pie-
tatis & requiescet super eum sps
timoris dni . Omnes hee spes
devotionis balsamo condiunt' . In
vasculo sacramenti q e [illegible]
deo p quod incensum deo offert'
i odore suavitatis . Sunt n .
multi q in templo orant set negli-
gent & indevote quos dns reprobat
[illegible] in orando nolite multum lo-
qui sic ethnici faciunt [illegible]

[illegible] ex [illegible]
locuntur in ore [illegible]
de qbus [illegible]
populus hic labiis me [illegible]
cor longe e a me [illegible]
psalmo . In ore suo benedicebant et
i corde suo maledicebant q
benedicebant q loquebantur [illegible]
pietatis . Alit' oravit [illegible]
& susanna q clamavit [illegible]
de necessitatibus cor liberavit [illegible]
Clamaverunt in celum [illegible]
oriente ypa . i . delect[illegible]
bit & petitiones cordis [illegible]
dit tam ut cordis [illegible]
penitencie contrite [illegible]
terebint hoc penitencie [illegible]
Andi [illegible] ad [illegible]
mentem & exultam [illegible]
Hoc unguentum [illegible]
secreto tulit i sep[illegible]
mentum qd dns [illegible]
mentum tulit tunc [illegible]
pretium tunc . Tenend[illegible]
morientes [illegible]
militate unguentum [illegible]
p fenestras [illegible]
n obtinebimus [illegible]
recepit i [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ungentu aromat' z lava
aq. miseracionis. i. per aquam. n.
pena sc̄dm .i. sit aqua extinguit
clā extingu. peccatum. vn̄ dr̄ cla
ab elymos. ez ab elegi. qd̄ ē dens
qd̄ ē aqua in clā. i. aqua dei
[illegible] macule peccator ablui[illegible] a
[illegible] omnibus intres fontes quorum
[illegible] ex corde. sc̄ds ex ore. t̄cius
ex ope. i. Ela. q̄ppe ꝑhīc intimat
[illegible] passione. ex ore ꝑ correpcione
[illegible] plangenciū. i. de compassione cordis
[illegible] eo infirma z ego n̄ infirmor. quis
[illegible] scandalizat z ego n̄ vror. Ecce
[illegible] frixorium s̄ misero decor
[illegible] ait. Si pungerit mte
[illegible] cum me te z ipm solui
[illegible] lucens ē ipm. De loꝗ sine
[illegible] frange esurienti panē
[illegible] egos q̄z ꝑ duc in domum
[illegible] mundo opi cum. Singl
[illegible] singulos diuidunt. quorum
[illegible] sc̄ds decerit eo
[illegible] mandat ordinate p°
[illegible] ignoci n. z fatuus
[illegible] n̄ miscere. q̄ alm
[illegible] commendat q̄ alii sub
[illegible] eg precepit misericordia
[illegible] tens deo. cite p̄mū
[illegible] o z et etiam festinacionem
[illegible] videris nudū opi
[illegible] despexeris. Sed ut

dederunt elām et dante merebat qd̄
sc̄s ait date elām z ecce om̄a mun-
da s̄ vob. Ela. ē maxiam pstat
fiduciā apud altissimū. Tres s̄. ꝑme
iemnam' capud nr̄m oleo deuote oro
nis. vngam' z lauem' faciē nr̄am
aq. miseracionis illo indictorie c̄
cedente t̄ verbū s̄ optimis
vnguentis fragrancia q̄ ē aquā sa
liens in vitā eternā. ISD. ait. xp̄. q̄
ē solus deus bndictus in scla
scłoꝝ Amen. |||

Hoc est aliud ieiunium qd̄ elegi'
dissolue colligaciones impietatis
solue fasciculos deprimentes. In dig
ni voluim' ieiunioꝝ obseruanciā
memorare hoc ieiunium ꝑcetis obse
ruem' de quo scs loquitur ꝑ ꝑphām. hoc
ē magis ieiu' qd̄ elegi. dissolue
colligacionis impietatis solue fasciculos
deprimentes. Tres colligaciones
impietatis legim' in scripturis. hereticoꝝ
ꝑuatoꝝ. dampnatoꝝ. i. colligaciones
hereticoꝝ in ista dogmata colliga
cionis dampnatoꝝ eterna supplicia.
De colligacionibȝ hereticoꝝ ait merc
trix in parabolis. Intexui funibȝ lecta
lū meū. strauī s. tapetibȝ ex egip
to. Meretrix. n. i. heretica ꝑuitas
intexuit lectulū suū. i. consingit doc
trinā suam funibȝ. i. deceptionibȝ sub
tilibȝ q̄d et tortus ut ē colliga
cio sit q. funiculus triplex q̄. difficile

presented to the Library by Dr. Geo[illegible]

rupi· garrire detheologicis auctorita
tib; de retoricis florib; r· et dialecticis
argumentis· sacras a auctoritates
pueruit Sophisticas argumentatio
nes inducit retoricos sermones exor
nat ut simplices fallat· ut vagos
alliciat ut intentos seducat
De talib; ait propheta in psalmo quoniam qui
perfecisti destruxerunt iniusti· a quod fecit
Testimonium· quippe sacre scripture quod sp̄c
sc̄s perfecit. heretici destruunt dum
illa pervertunt· a porro scriptura docente
didicimus quod qui sophistice loquitur odi
bilis est deo non est n· illi data a gratia
omni sapientia defraudatus est
scriptum est n· perdam sapientiam sapi
entium· et prudentiam prudentium re
probabo· prefertam eorum qui veritatem di
deciunt in mendacium quorum professio
non est in ostentatione scripture et cir
cuitus sed in persuasibilibus humane sapi
entie verbis· Isti sunt caupones qui
secundum prophetam aquam vino commiscent
quod fel draconum in aureo calice babilo
nis propinant qui ascenderunt in ire et a
idam ut unum pocllum faciant
Iste est ille vulpecule de quibus sponsa
dicit in canticis· capite vobis vulpes
parvulas demoliuntur vineas quarum tam
dens samson ad invicem colligavit
ignem apponens ut segetes phi
listinorum incenderet· Sed cum isti
publice docent et libere predicant

ita quod in colligatione eorum
dissolute r· timendum est nobis ut
in firma sed per omnia stat
quod colligationes impietatis quam
iterum quod elegit altissimus· de ti
mibus peccatorum inquit propheta· Sed que
peccata· quod longum fuit· Hec que
cometantur ex tribus funiculis de quibus
apostolus dicit· quicquid est in mundo
tentia carnis· et concupiscentia
superbia vite· Concupiscentia e[st]
voluptates concupiscentia ocu
superbia vite parat ad hon
lupitates a luxurios effici
sunt honores superbi· Hunc
nos depmi superne colligatum
n· luxurie peccatis exigentib
detinet alligatos ut in c
domib; nostris mulierculas p
de quibus aliquis nunc fuere cap
violenter astracte· quam f[ilia]
magna depravata commercia
dicit propheta· mundamini qui f
vasa et in veteri sacerdos lo
cum una sacerdos femor[al]ia
Certe cum damus fugeret p
venit Et omnes in nocte eo
dote postulans a dom
ad crimen excellens· i
dicit nos habe panes la
tum panem scimus si ind

tum mendicaverit quod parum omnino
mendicare non possunt nisi qui mendi-
cari intelligere sciunt. non dictum est
ut diabolus eat ut agi non libeat.
nocte filium veneris agitent in
mane filium virginis offerunt in
nocte veneram amplexantur mane vir-
ginem. Sed si verum est immo quia omnino
ut apostolus fornicatores et adulteri
regnum dei non possidebunt. Sed et furnicatis
peccatis nostris exigentibus ita nos
occupatos. ut multa numquam iam
tament mereamur non timeamus ferari.
ad sacerdotem omnis avaritie
et ambicionis usque ad minorem omnis
... Christus qui facto flagello
et omnes eiecit de templo
... effudit et mensas numm...
... sacerdos sed
idolo ut inquit apostolus. Omnia
dolorum ... est in
et ... quia avaritie per
radix omnium malorum est cupiditas
radice procedit quod alienos
... quod subditorum ...
... non valentes lacte
... nos decimas oblationes
... radice procedit quod a
... et in vadium
... mittentes falce in
et transgredientes terminos
... ut nos elemosinis

questus attendat. Sed et furnicatis super-
bie peccatis exigentibus ita nos decimet
alligatos. ut iam velimus magis
... quam humiles apparere incedentes
extento collo elevatis oculis erecta
cervice magnificantes fimbrias et
philateria dilatantes querentes
primos accubitus in cenis primas cathe-
dras in synagogis et vocari ab ho-
minibus rabi. Sed et iam ornata procedimus
ut magis sponsi quam clerici videamur.
Qui mollibus vestiuntur in domibus regum
sunt. Christus quia elegit abiectus esse in domo
domini magis quam habitare in tabernaculis
peccatorum. Non in veste preciosa dicit apostolus
... quia induebatur purpura et bisso
sepultus est in inferno. Tanta est super-
bia clericorum ut numquam ad satisfactionem
... possunt humiliter non inclinare
cum quid dicit. Discite a me quia mitis sum
et humilis corde. qui non venit ministrari
sed ministrare. Sed illa qui posuit sedem
suam ad aquilonem ut esset similis altis-
simo qui est rex super omnes filios super-
bie ... de quibus ...
... dixisset dissolve colligationes
... consequenter adiunxit ...
... non super ...
... pluribus sede ... quod ...
... mee super ... caput ...
et ... super me ...
... vincula ...
... dissolvamus ... colligationes ...

presented to the Library ...

Incipit epistola sancti Ieronimi ad paulinum presbiterum de omnibus divine
historie libris. capitulum primum.

Frater ambrosius tua mihi munuscula perferens detulit et suavissimas litteras,
que in principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris
amicitie proferebant. Vera enim necessitudo illa est et Christi glutino co-
pulata, quam non utilitas rei familiaris, non presencia tantum corporum, non
subdola et palpans adulatio, sed dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant.
Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos,
maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic pitagoras
memphiticos vates, sic plato egiptum et archytam tarentinum eamdemque oram ytalie
que quondam magna grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui athenis
magister erat et potens cuiusque doctrinas achademie gymnasia personabant, fieret
peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter
ingerere. Denique dum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et
venundatus etiam tyranno crudelissimo paruit, captivus vinctus et servus; tamen quia philo-
sophus maior emente se fuit. Ad titum livium lacteo eloquentie fonte manantem
de ultimis hispanie galliarumque finibus quosdam venisse nobiles le-
gimus, et quos ad contemplacionem sui roma non traxerat, unius hominis fama
perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum,
ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Apollonius sive ille
magus ut vulgus loquitur sive philosophus ut pitagorici tradunt, intravit
persas, pertransivit caucasum, albanos, scitas, massagetas, opulentissima indie
regna penetravit, et ad extremum latissimo phison amne transmisso pervenit ad
bragmanas, ut hyarcam in throno sedentem aureo et de tantali fonte potantem
inter paucos discipulos de natura, de moribus ac de cursu dierum et siderum audiret doce-
ntem. Inde per elamitas, babilonios, caldeos, medos, assirios, parthos, syros, feni-
ces, arabes, palestinos reversus ad alexandriam perrexit ethiopiam, ut gymnoso-
phistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique
quod disceret et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc ple-
nissime octo voluminibus philostratus. Quid loquar de seculi hominibus, cum
apostolus paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se
hospitis loquebatur: An experimentum eius queritis qui in me loquitur Christus?
Post damascum arabiamque lustratam ascendit ierosolimam ut videret pe-
trum et mansit apud eum diebus quindecim. Hoc enim misterio ebdoma-
dis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque
post annos quatuordecim assumpto barnaba et tito exposuit cum apostolis evan-
gelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid la-
tentis energie viva vox et in aures discipuli de auctoris ore transfusa
fortius sonat. Unde et eschines cum rodi exularet et legeretur illa demosthe-
nis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus
suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem? Non
dico quod sit aliquid in te tale quod vel possis a me discere vel velis; sed quod ardor tu-
us et discendi studium absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile

108

et sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis, etiam si artificis et plaste cessent manus, tamen intus tamen virtutis totum est quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes Gamalielis legem Moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritalibus telis postea doceret confidenter. Arma enim milicie nostre non carnalia sunt, sed potencia deo ad destructionem municionum cogitaciones destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scienciam dei, et captivantes omnem intellectum ad obediendum Christo, et parati subiugare cunctam inobedienciam. Timotheum scripsit ab infancia sacris literis eruditum, et hortatur ad studium lectionis, ne negligat graciam que data sit ei per impositionem manus presbiterii. Tito precepit, ut inter ceteras virtutes episcopi, quas brevi sermone depinxit, scienciam quoque non negligat scripturarum: Obtinentem, inquid, eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et contradicentes revincere. Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest, et quantum edificat ex vite merito ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta, immo per Malachiam dominus interrogat sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. In deuteronomio legimus: Interroga patrem tuum et annunciabit tibi, seniores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque centesimo octavo decimo: Cantabiles michi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti viri, cum eum arbori vite, David que est in paradiso compararet, inter ceteras virtutes etiam hoc intulit: In lege domini voluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis iustos ait fulgere quasi stellas, et intelligentes, id est doctos, quasi firmamentum. Vides quantum inter se distent iusta rusticitas et docta iusticia? Alii stellis, alii celo comparantur. Quamquam iuxta hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iusticiam erudiunt multos, quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur Paulus apostolus vas electionis dicitur? Nempe quia legis et scripturarum sanctarum armarium est. Pharisei stupent ad doctrinam domini, et mirantur in Petro et Iohanne quomodo literas sciant, cum literas non didicerunt. Quicquid enim aliis exercitacio et cotidiana in lege meditacio tribuere solet, illis hoc spiritus sanctus suggerebat, et erant iuxta quod scriptum est docibiles deo, id est theodidacti. Duodecim annos salvator impleverat, et in templo sedens de questionibus legis interrogans, magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum Petrum, rusticum Iohannem, quorum uterque dicere poterat: Etsi imperitus sermone, non tamen sciencia. Iohannes sit tamen rusticus, si piscator indoctus sunt, unde illa vox obsecro: In principio erat verbum, et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. Logos grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et supputacio et causa uniuscuiusque rei, per quam sunt singula que subsistunt, que universa recte intelligimus in Christo. Hoc doctus Plato nescivit, hoc Demostenes eloquens ignoravit. Perdam, inquid, sapienciam sapiencium, et prudenciam prudencium reprobabo. Vera sapiencia perdet falsam sapienciam, et quamquam stulticia predicacionis crux sit, tamen Paulus sapienciam dei loquitur inter perfectos. Sapienciam autem non seculi huius, nec principum seculi istius qui destruuntur, sed loquitur dei sapienciam in misterio absconditam, quam predestinavit deus ante secula. Dei sapiencia Christus est. Christus enim dei virtus et dei sapiencia. Hec sapiencia in misterio abscondita est, de qua noni psalmi titulus prenotatur, pro occultis filii, in quo sunt omnes thesauri sapiencie et sciencie dei absconditi. Et qui in misterio absconditus erat, predestinatus est ante secula. Predestinatus est autem et prefiguratus in lege et prophetis.

logos

unde et prophete appellabantur videntes, quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham
vidit diem meum et letatus est. Aperiebantur celi ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Re-
vela inquit david oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est et re-
velatione opus est ut intelligatur. ac revelata facie dei gloriam contemplemur. Liber in apo-
calipsi septem sigillis signatus ostenditur. quem si dederis homini scienti literas ut legat.
respondebit tibi. non possum signatus est enim. Quanti hodie se putant nosse literas. tenent
signatum librum nec aperire possunt. nisi ille reseraverit qui habet clavem david. qui aperit
et nemo claudit. qui claudit et nemo aperit. In actibus apostolorum sanctus eunuchus immo vir sanctus.
sic enim eum scriptura cognominat. cum legeret ysaiam ypianum interrogatur a philippo.
Putasne intelligis que legis. Respondit quomodo. Et quomodo possum nisi me aliquis docuerit.
Ego ut de me interim loquar. nec sanctior sum hoc eunucho. nec studiosior qui de ethiopia
id est de extremis mundi finibus venit ad templum. reliquit aulam regiam. et tantus
amor legis divine scientie fuit ideo. ut etiam in vehiculo suo sacras literas legeret. et tamen cum librum
teneret et verba domini cogitatione conciperet. lingua volveret. labiis personaret. ignorabat eum
quem in libro nesciens venerabatur. Venit philippus ostendit ei ihesum qui clausus
latebat in litera. O mira doctoris virtus. eadem hora credidit eunuchus et baptiza-
tur fidelis et sanctus est. ac magister de discipulo efficitur. Plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato
templo sinagoge reperit. Hec a me perstricta sunt breviter. neque enim epistolaris angustia
evagari longius patiebatur. ut intelligeres te in scripturis sanctis sine previo et monstrante semi-
tam non posse ingredi. Taceo de grammaticis. rhetoribus. philosophis. geometricis.
dialecticis. musicis. astronomicis. astrologis. medicis. quorum scientia mortalibus vel utilis
vel utilissima est. et in tres partes scinditur. to dogma. ton logon. ten empirian. id est in doctrinam. in ratio-
nem. et usum. Ad minores artes veniam. et que non tam
lingua quam manu administrantur. agricole. cementarii. fabri metallorum. lignorumque
cesores. lanarii quoque et fullones. et ceteri qui variam supellectilem et vilia opuscula
fabricant. absque doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici.
tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est. quam sibi omnes passim vendicant. Scribi-
mus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus. hanc delirus senex. hanc so-
phista verbosus. hanc universi presumunt. lacerant. docent antequam discant. Alii adducto
supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris literis philosophantur.
alii discunt proh pudor a feminis quod viros doceant. et ne parum sit quadam fa-
cilitate verborum. immo audacia edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis simi-
libus qui si forte ad scripturas sanctas post seculares literas venerint. et sermone composito aurem
populi mulserint. quicquid dixerint hoc legem dei putant. Nec scire dignantur quid
prophete quid apostoli senserint. sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia. quasi
grande sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias et ad voluntatem
suam scripturam trahere repugnantem. quasi non legerimus omerocentonas ac
virgiliocentonas. ac sic etiam maronem sine christo possimus dicere christianum. Iam redit et virgo redeunt
saturnia regna. iam nova progenies celo demittitur alto. et patrem loquentem
ad filium. nate mee vires mea magna potentia solus. et post verba salvatoris in
cruce. talia perstabat memorans fixusque manebat. Puerilia sunt hec et circulatorum
ludo similia. docere quod ignores. immo ut cum stomacho loquar. nec hoc stultum quidem
te scire quod nescias. Videlicet manifesta est genesis historia in qua de creatura

mundi. de exordio generis humani. de divisione terre. de confusione linguarum et gen-
tium. usque ad egyptum scribitur hebreorum. Palet exodus cum decem plagis. cum decalogo.
cum misticis divinisque preceptis. In promptu est leviticus liber in quo singula sacrificia
immo singule pene sillabe et vestes aaron et totus ordo leviticus spirant celestia sacra-
menta. Numeri vero nonne totius arismetice et prophetie balaam et quadraginta du-
arum per heremum mansionum misteria continent. Deuteronomium quoque secunda lex et
evangelice legis prefiguratio. nonne sic ea habet que priora sunt. ut tamen nova sint omnia.
De vectibus huiusmodi moyses hucusque i t e h e a e c o y h e. quibus quinque verbis loqui se
velle apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientie que non misteria suo sermone comple-
ctitur. Prosa incipit. versu labitur. pedestri sermone finitur. omnesque leges dialetice
proposicione. assumpcione. confirmatione. conclusione determinat. Singula in eo verba
plena sunt sensibus. Et ut de ceteris sileam resurrectionem corporum sic prophetat ut nullus
de ea vel manifestius vel cautius scripserit. Scio enim inquit quod redemptor meus vi-
vit et in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle mea
et in carne mea videbo deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et oculi
mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Veniam ad ie-
sum nave typum domini non solum in gestis verum etiam in nomine portantis transit iordanem
hostium regna subvertit dividit terram victori populo et per singulas urbes viculos mon-
tes. flumina. torrentes atque confinia ecclesie que celestis ierusalem spiritualia regna describit. In iu-
dicum libro quot principes populi. tot figure sunt. Ruth moabitidis ysaie explet va-
ticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie
syon. Samuel in hely mortuo et occisione saul veterem legem abolitam monstrat.
porro in sadoch atque david novi sacerdotii novique imperii sacramenta testatur. Malachim
id est regum tertius et quartus regum liber a salomone usque ad iechoniam et ab ieroboam filio
nabath usque ad osee qui ductus est in assirios regnum iuda et regnum describit is-
rael. Si hystoriam respicias verba simplicia sunt. Si in litteris sensum latentem inspex-
eris ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in uni-
us voluminis angustias coartati. multo aliud quam sonat in littera prefigurant. Osee
crebro nominat effraym samariam ioseph iezrahel et uxorem fornicariam et forni-
cationis filios et adulteram cubiculo clausam mariti. multo tempore sedere viduam et sub ves-
te lugubri viri ad se reditum prestolari. Iohel filius fatuel describit terram duodecim
tribuum. eruca. brucho. locusta. rubigine vastante consumptam. et post eversionem
prioris populi effusum iri spiritum sanctum super servos et ancillas dei id est super centum viginti
ab uno usque ad quindecim paulatim per incrementa surgentes. quindecim
graduum numerum efficiunt qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et
rusticus et ruborum mora distringens. paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat
tria atque quatuor scelera damasci. gaze. tyri. ydumee. et filiorum amon et moab et in sep-
timo octavoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte sa-
marie et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Cernit ipse fictorem lo-
custe et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et uncinum pomorum
attrahentem supplicia peccatorum et famem in terram. non famem panis neque sitim
aque. sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur servus domini personat contra edom
sanguineum terrenumque fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas

columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam
revocat. et sub nomine ninive salutem gentibus nuntiat. Micheas de morasthi coheres christi
vastationem annuntiat filie latronis. et obsidionem ponit contra eam quia maxillam per-
cussit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem
illius loquitur. ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Abba-
cuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitio-
nem ut christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laude eius
plena est terra. Splendor eius ut lux erit. cornua in manibus eius. ibi abscondita est
fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum domini agnitor audit clamorem
a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum
habitatoribus pile. quia conticuit omnis populus chanaan. dispersi sunt universi
qui involuti erant argento. Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrimis
ut in gaudio meteret. destructum templum edificat. dominumque patrem inducit lo-
quentem. Adhuc unum modicum et ego commovebo celum et terram mare et aridam.
et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias me-
mor domini sui. multiplex in prophetia. ihesum vestibus sordidis indutum conspicit. et lapi-
dem oculorum vii. candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis. duas quoque
olivas a sinistris lampadis et a dextris. ut post equos rufos. varios. albos et
dissipatas quadrigas ex effraim et equum de ierusalem pauperem regem vaticinetur et predicet sede-
tem super pullum asine filium subiugalis. Malachias aperte in fine omnium prophetarum
de abiectione israel et vocatione gentium. Non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exerci-
tuum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen
meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam. iere-
miam. ezechielem et danielem. quis possit vel intelligere vel exponere. Quorum primus non
prophetiam videtur mihi texere sed evangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie a-
quilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris nectit alphabetum.
Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta. ut apud hebreos iste partes cum
exordio geneseos ante annos triginta non legantur. Quartus vero qui extremus inter
quattuor prophetas temporum conscius et totius mundi philohistor est lapidem precisum de mon-
te sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronuntiat. David symo-
nides noster. pindarus et alceus. flaccus quoque catullus et serenus christum lira personat et in deca-
cordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mo-
res corrigit. naturam docet. ecclesiam iungit et christum. sanctarumque nuptiarum dulce canit epi-
talamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo. interfecto aman qui interpretatur
iniquitas. partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber id est instrumen-
ti veteris epitome tantus ac talis est. ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi volu-
erit arrogare. seipsum irrideat. per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum
libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Hesdras
et neemias adiutor videlicet et consolator a domino in uno volumine artantur. Instaurant
templum. muros extruunt civitatis. omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et de-
scriptio sacerdotum. levitarum. israelis. proselitorum. ac per singulas familias murorum ac turrium
opera divisa. aliud in cortice preferunt. aliud retinent in medulla. Cernis me scriptu-
rarum amore raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid

nosse quid eorum delirauimus. ut et nos que possimus edicere. Concupiuit anima mea deside
rare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum socraticum illud impletur in nob. hoc tantum
scio quod nescio. Tangam et nouum breuiter testamentum. Mathus. Marcus. Lucas et Johes. quadri
ga domini et uerum cherubin quod interpretatur scientie multitudo. per totum corpus oculati sunt.
scintille emicant. discurrunt fulgura. pedes habent rectos. et in sublime tendentes. terga
pennata et ubique uolantia. tenent se mutuo. sibique perplexi sunt et quasi rota in rota uol
uuntur et pergunt quocumque eos flatus sancti spiritus perduxerit. Paulus apostolus ad septem scribit
ecclesias. Octaua enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac
titum. filemonem pro fugitiuo famulo deprecatur. Super quo tacere melius puto quam pauca
scribere. Actus apostolorum nudam quidem sonare uidentur historiam. et nascentis ecclesie infan
ciam texere. Sz si nouerimus scriptorem eorum lucam esse medicum. cuius laus est in euangelio.
animaduertimus pariter omnia uerba illius anime languentis esse medicinam. Jacobus. petrus.
Johes. iudas. septem epistolas ediderunt. tam misticas quam succinctas et breues pariter et lon
gas. Breues in uerbis. longas in sententiis. ut rarus sit qui non in earum lectione caligetur. Apoca
lipsis iohannis. tot habet sacramenta quot uerba. Parum dixi et pro merito uoluminis laus omnis
inferior est. In uerbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te frater carissime inter hec uiuere.
ista meditari. nichil aliud nosse. nichil querere. Nonne tibi uidetur iam hic in terris regni ce
lestis habitaculum. Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi uilitate uer
borum. que uel uicio interpretum. uel de industria sic prolate sunt. ut rusticam contionem facilius in
struerent. et in una eademque sententia. aliter doctus. aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans
et hebes. ut hec me nosse pollicear. et eorum fructus carpere in terra. quorum radices in celo fixe
sunt. sz uelle fateor. sedenti me non prefero. magistrum renuncians. comitem spondeo. petenti
datur. pulsanti aperitur. querens inuenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseueret in celo.
Obuiis te manibus excipiam. et ut inepte aliquid ac de hermagore tumiditate effu
diam. quicquid quesieris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum fratrem eusebium.
qui litterarum tuarum michi gratiam duplicauit. referens honestatem morum tuorum. contemptum seculi.
fidem amicitie amorem christi. Nam prudentiam et eloquii uenustatem. et absque illo ipsa epistola
preferebat. Festina queso te et herenti in salo nauicule funem magis precide quam solue.
Nemo renunciaturus seculo bene potest uendere quod contempsit hec ut uenderet. Quicquid in
sumptus de tuo tuleris. pro lucro computa. Antiquum dictum est: auaro tam deest quod habet. quam quod non
habet. Credenti totus mundus diuiciarum plenus est. infideli autem et obolo indiget. Sic uiua
mus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque uestitus diuicie christianorum
sunt. hec si in potestate rem tuam uende si non habes proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est.
scilicet nisi tu semper retractans. et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas pos
sessiunculas uendideris. non habet christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se optu
lit. Apostoli nauem tantum et retia reliquerunt. Vidua duo era misit in gazaphilacium.
et prefertur cresi diuiciis. facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moritu
rum. Explicit epistola. Incipit prologus beati ieronimi in pentateucum.
Desiderii mei desideratas accepi epistolas. qui quodam presagio futurorum
cum daniele sortitus es nomen. obsecrantis ut translatum in latinam linguam
de hebreo sermone pentateucum nostrorum auribus traderem. Periculosum
opus certe et obtrectatorum latratibus patens. qui me asserunt in septuaginta
interpretum suggillationem noua pro ueteribus cudere. ita ingenium quasi uinum probantes.
cum ego sepissime testatus sim me pro uirili portione in tabernaculo dei offerre que possim.

uicio

nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Sed ut audivi, origenis me studium provocavit, qui editioni antique translationem theodotionis miscuit, asterisco et obelo, id est stella et veru, opus omne distinguens, dum aut illucescere facit que minus ante fuerant, aut superflua queque iugulat et confodit; maximeque quod evangelistarum et apostolorum auctoritas promulgavit, in quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur, ut est illud: Ex egypto vocavi filium meum. Et: Quoniam nazareus vocabitur. Et: Videbunt in quem compunxerunt. Et: Flumina de ventre eius fluent aque vive. Et: Que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt, que preparavit deus diligentibus se. Et multa alia que proprium syntagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint, et cum dicere non potuerint, de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in osee, secundum in ysaia, tertium in zacharia, quartum in proverbiis, quintum eque in ysaia; quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur et hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio, ne ptolomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem deprehenderet, quos maxime idcirco faciebant, quia in platonis dogma cadere videbantur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto, aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt, ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit, quibus divisi eadem scriptitarent, cum aristheus eiusdem ptolomei ὑπερασπιστής et multo post tempore iosephus nichil tale retulerint, sed in una basilica congregatos contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim vatem, aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit, hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert; nisi forte putandus est tullius oeconomicum xenofontis et platonis phitagoram et demostenis pro thesifonte afflatus rethorico spiritu transtulisse, aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes, aliter per apostolos spiritum sanctum testimonia texuisse, ut quod illi tacuerunt hii scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? Dampnamus veteres? Minime, sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum christi, et quod nesciebant dubiis protulere sententiis; nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus. Audi igitur, emule; obtrectator, ausculta: non dampno, non reprehendo septuaginta, sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi christus sonat, quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego, in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? Quid inperitorum animos contra me concitas? Sicubi in translatione tibi videor errare, interroga hebreos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de christo tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt, et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca, greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te precor, desideri carissime, ut qui tantum opus me subire fecisti et a genesi exordium capere, orationibus iuves, quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem.

Explicit prologus. Incipit beresith id est genesis. habet versus iiii. dcc. xxxxxiiii.

Liber Jacobi Biss[e] mag[istri]:
1583:
Assertab[?] non semper fuerunt, componi[?] videlicet. X:

In principio creavit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua et tenebre erant
super faciem abyssi et spiritus dei ferebatur super aquas. Dixitque deus fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus
i lucem quod esset bona et divisit lucem a tenebris. Appellavitque lucem diem et tenebras noc-
ii tem. Factumque est vespere et mane dies unus. Dixit quoque deus fiat firmamentum in medio
aquarum et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum. divisitque aquas que erant sub
firmamento ab hiis que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum
celum. Et factum est vespere et mane dies secundus. Dixit vero deus. Congregentur aque que sub celo sunt
iii in locum unum et appareat arida. Factumque est ita. Et vocavit deus aridam terram. congrega-
tionesque aquarum appellavit maria. Et vidit deus quod esset bonum et ait. Germinet terra her-
bam virentem et facientem semen. lignumque pomiferum faciens fructum iuxta genus suum
cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. Et protulit terra herbam virentem
et afferentem semen iuxta genus suum. lignumque faciens fructum et habens unumquodque se-
mentem secundum speciem suam. Et vidit deus quod esset bonum. Factumque est vespere et mane dies
iiii tertius. Dixit autem deus. Fiant luminaria in firmamento celi et dividant diem ac noctem.
et sint in signa et tempora et dies et annos ut luceant in firmamento celi et illuminent
terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo magna luminaria. Luminare maius ut preesset
diei et luminare minus ut preesset nocti. et stellas. Et posuit eas in firmamento celi ut
lucerent super terram. et preessent diei ac nocti. et dividerent lucem ac tenebras. Et vidit deus quod
v esset bonum et factum est vespere et mane dies quartus. Dixit etiam deus. Producant aque reptile anime viven-
tis et volatile super terram sub firmamento celi. Creavitque deus cete grandia et omnem animam
viventem atque motabilem quam produxerunt aque in species suas et omne volatile secundum ge-
nus suum. Et vidit deus quod esset bonum. benedixitque eis dicens. Crescite et multiplicamini et
replete aquas maris. avesque multiplicentur super terram. Et factum est vespere et mane dies quintus.
vi Dixit quoque deus. Producat terra animam viventem in genere suo. iumenta et reptilia et bestias terre
secundum species suas. Factumque est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta species suas et iumenta et omne
reptile terre in genere suo. Et vidit deus quod esset bonum et ait. Faciamus hominem ad ymagi-
nem et similitudinem nostram. ut presit piscibus maris et volatilibus celi et bestiis terre. univer-
seque creature omnique reptili quod movetur in terra. Et creavit deus hominem ad ymaginem
suam. ad ymaginem dei creavit illum masculum et feminam creavit eos. Benedixitque illis deus et ait.
Crescite et multiplicamini et replete terram et subicite eam. et dominamini piscibus maris et vola-
tilibus celi. et universis animantibus que moventur super terram. Dixitque deus. Ecce dedi vobis omnem
herbam afferentem semen super terram. et universa ligna que habent in semetipsis sementem
generis sui. et sint vobis in escam. et cunctis animantibus terre. omnique volucri celi et universis que
moventur in terra. et in quibus est anima vivens ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. Viditque
deus cuncta que fecit et erant valde bona. Et factum est vespere et mane dies sextus. Igitur perfecti
sunt celi et terra et omnis ornatus eorum. Complevitque deus die septimo opus suum quod fecerat. et requie-
vii vit die septimo ab universo opere quod patrarat. Et benedixit deus diei septimo et sanctificavit illum
quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret. Iste sunt generationes celi et ter-
re quando create sunt in die quo fecit dominus celum et terram et omne virgultum agri antequam oriretur in
terra. omnemque herbam regionis priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus deus super terram et
homo non erat qui operaretur terram. sed fons ascendebat e terra irrigans universam superficiem
terre. Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre et inspiravit in faciem eius spiraculum vite.
et factus est homo in animam viventem. Plantaverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio.
in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque dominus deus de humo omne lignum pulchrum visu

et ad vescendum suave. lignum etiam vite in medio paradisi. lignumque scientie boni et mali.
Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum qui inde dividitur in qua-
tuor capita. Nomen uni phison. ipse est qui circuit omnem terram evilat ubi nascitur aurum. et aurum
terre illius optimum est. Ibique invenitur bdellium et lapis onichinus. Et nomen fluvio secundo gyon. ipse
est qui circuit omnem terram ethiopie. Nomen vero fluminis tertii tygris. ipse vadit contra assyrios. Flu-
vius autem quartus ipse est eufrates. Tulit ergo dominus deus hominem et posuit eum in paradiso volup-
tatis ut operaretur et custodiret illum. Precepitque ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede. de
ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo morte morieris. Dixit
quoque dominus deus. Non est bonum esse hominem solum. faciamus ei adiutorium simile sibi. Formatis igitur dominus
deus de humo cunctis animantibus terre et universis volatilibus celi. adduxit ea ad adam ut vide-
ret quid vocaret ea. omne enim quod vocavit adam anime viventis ipsum est nomen eius. Appellavitque
adam nominibus suis cuncta animantia et universa volatilia celi et omnes bestias terre. Ade vero non
inveniebatur adiutor similis ei. Inmisit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque obdormisset. tulit
unam de costis eius et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus costam quam tulerat de a-
dam in mulierem et adduxit eam ad adam. Dixitque adam. hoc nunc os ex ossibus meis et caro de car-
ne mea. hec vocabitur virago quoniam de viro sumpta est. Quamobrem relinquet homo patrem suum
et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Erant autem uterque nudi. adam scilicet III
et uxor eius et non erubescebant. Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus deus.
Qui dixit ad mulierem. Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni ligno paradisi. Cui respondit
mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso vescimur. de fructu vero ligni quod est in medio paradisi
precepit nobis deus ne comederemus et ne tangeremus illud. ne forte moriamur. Dixit autem ser-
pens ad mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque die comederitis ex eo a-
perientur oculi vestri et eritis sicut dii scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum
ad vescendum et pulchrum oculis. aspectuque delectabile et tulit de fructu illius et comedit deditque
viro suo. Qui comedit et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognovissent se esse nudos. consuerunt
folia ficus et fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei deambulantis in paradiso
ad auram post meridiem. abscondit se adam et uxor eius a facie domini dei in medio ligni paradi-
si. Vocavitque dominus adam et dixit ei. Adam ubi es. Qui ait. Vocem tuam audivi in paradiso et timui
eo quod nudus essem et abscondi me. Cui dixit deus. Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi quod de
ligno de quo preceperam tibi ne comederes comedisti. Dixitque adam. Mulier quam dedisti michi sociam. de-
dit michi de ligno et comedi. Et dixit dominus deus ad mulierem. Quare hoc fecisti. Que respondit. Serpens decep-
it me et comedi. Et ait dominus deus ad serpentem. Quia fecisti hoc. maledictus es inter omnia animantia
et bestias terre. Super pectus tuum gradieris et terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimici-
tias ponam inter te et mulierem et semen tuum et semen illius. Ipsa conteret caput tuum. et tu insidi-
aberis calcaneo eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo erumpnas tuas et conceptus tuos. In do-
lore paries filios et sub viri potestate eris et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit. Quia audi-ius
sti vocem uxoris tue et comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne comederes. maledicta terra in opere tuo.
In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. Spinas et tribulos germinabit tibi et comedes
herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. donec revertaris in terram de qua sumptus
es. quia pulvis es et in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris sue eva. eo quod esset
mater cunctorum viventium. Fecitque dominus deus ade et uxori eius tunicas pelliceas et induit eos
et ait. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mit-
tat manum suam et sumat etiam de ligno vite et comedat et vivat in eternum. Et emisit eum dominus deus
de paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus est. Eiecitque adam et collocavit

Incola primus homo fuit in mundi paradiso.
Coniuge [illegible] dum suadente veneno.
Hausit [illegible] poc(u)la mortis.
Sentit ad [illegible]

[illegible] eiectus de sede [illegible]
[illegible]
[illegible] pomum.
Flammeus [illegible] adire [illegible]

ante paradisum voluptatis cherubin et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam
IIII viam ligni vite. Adam vero cognovit evam uxorem suam que concepit et peperit caim dicens.
Possedi hominem per deum. Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor ovium et
caim agricola. Factum est autem post multos dies ut offerret caim de fructibus terre munera
domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum. Et respexit dominus ad
abel et ad munera eius. Ad caim vero et ad munera illius non respexit. Iratusque est caim vehemen-
ter et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum. Quare iratus es et cur concidit facies tua? Nonne si bene
egeris recipies. Sin autem male, statim in foribus peccatum aderit. Sed sub te erit appe-
titus eius, et tu dominaberis illius. Dixitque caim ad abel fratrem suum. Egrediamur foras. Cumque
essent in agro, consurrexit caim adversus abel fratrem suum et interfecit eum. Et ait dominus ad caim. Ubi est
abel frater tuus? Qui respondit. Nescio. Numquid custos fratris mei sum ego? Dixitque ad eum. Quid
fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram que ape-
ruit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus eris eam, non dabit tibi
fructus suos. Vagus et profugus eris super terram. Dixitque caim ad dominum. Maior est iniquitas mea
quam ut veniam merear. Ecce eicis me hodie a facie terre, et a facie tua abscondar, et ero
vagus et profugus in terra. Omnis igitur qui invenerit me occidet me. Dixitque ei dominus. Nequaquam fiet ita. Sed
omnis qui occiderit caim septuplum punietur. Posuitque dominus caim in signum ut non eum interficeret
omnis qui invenisset eum. Egressusque caim a facie domini, habitavit in terra profugus ad orientalem
plagam eden. Cognovit autem caim uxorem suam que concepit et peperit enoch. Et edificavit
civitatem vocavitque nomen eius ex nomine filii sui enoch. Porro enoch genuit irad. Et irad
genuit maviahel. Et maviahel genuit matusahel. Et matusahel genuit lamech. Qui accepit
uxores duas nomen uni ada et nomen alteri sella. Genuitque ada iabel qui fuit pater habitantium
in tentoriis atque pastorum. Et nomen fratris eius iubal. Ipse fuit pater canentium in cithara et organo.
Sella quoque genuit tubalcaim qui fuit malleator et faber in cuncta opera eris et ferri. So-
ror vero tubalcaim noema. Dixitque lamech uxoribus suis ade et selle. Audite vocem meam
uxores lamech, auscultate sermonem meum. Quoniam occidi virum in vulnus meum et adolescen-
tulum in livorem meum. Septuplum ultio dabitur de caim. De lamech vero septuagies
septies. Cognovit quoque adhuc adam uxorem suam et peperit filium vocavitque nomen eius seth dicens.
V Posuit mihi dominus semen aliud pro abel quem occidit caim. Sed et seth natus est filius quem vocavit
enos. Iste cepit invocare nomen domini. Hic est liber generationis ade. In die qua creavit deus
hominem ad similitudinem suam, ad similitudinem dei fecit illum. Masculum et feminam creavit
eos et benedixit illis et vocavit nomen eorum adam in die quo creati sunt. Vixit autem adam centum
triginta annis et genuit filium ad similitudinem et ymaginem suam vocavitque nomen eius
seth. Et facti sunt dies adam postquam genuit seth octingenti anni, genuitque filios et
filias. Et factum est omne tempus quod vixit adam anni nongenti triginta et mortuus est. Vixit quoque seth cen-
tum quinque annis et genuit enos. Vixitque seth postquam genuit enos octingentis septem annis
genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies seth nongentorum duodecim annorum et mor-
tuus est. Vixit vero enos nonaginta annis et genuit caynan. Post cuius ortum
vixit octingentis quindecim annis et genuit filios et filias. Factique sunt omnes dies enos
nongentorum quinque annorum et mortuus est. Vixit quoque caynan septuaginta annis et genuit
malalehel. Et vixit caynan postquam genuit malalehel octingentis quadraginta annis genuitque
filios et filias. Et facti sunt omnes dies caynan nongenti decem anni et mortuus est. Vixit autem malalehel
sexaginta quinque annis et genuit iareth. Et vixit malalehel postquam genuit iareth octin-
gentis triginta annis et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies malalehel octingen-

Immolat cain domino kayim de semine frugum.
Abel vero dedit acceptabile munus.
Sponte ferens agnum, tali designat hostia xpm.
[illegible] cadit fratris, loquitur post fusa sanguis.

nonaginta quinque anni et mortuus est. Vixit quoque iareth c. sexaginta duobus annis et genuit
enoch. Et vixit iareth postquam genuit enoch octingentis annis et genuit filios et filias. Et
facti sunt omnes dies iareth nongenti sexaginta duo anni et mortuus est. Porro enoch vixit
sexaginta quinque annis et genuit matusalem. Et ambulavit enoch cum deo. Vixit autem
enoch postquam genuit matusalem trecentis annis et genuit filios et filias. Et facti sunt
omnes dies enoch trecenti sexaginta quinque anni. Ambulavitque cum deo et non apparu
it, quia tulit eum deus. Vixit quoque matusalem c. octoginta septem annis et genuit lamech. Et vixit
matusalem postquam genuit lamech septingentis octoginta duobus annis et genuit fi
lios et filias. Et facti sunt omnes dies matusale nongenti sexaginta novem anni et mortu
us est. Vixit autem lamech c. octoginta duobus annis et genuit filium vocavitque nomen eius noe dicens.
Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit dominus. Vixitque lamech
postquam genuit noe quingentis nonaginta quinque annis et genuit filios et filias. Et facti sunt
omnes dies lamech septingenti septuaginta septem anni et mortuus est. Noe vero cum quin
gentorum esset annorum genuit sem cham et iafeth. Cumque cepissent homines multiplicari
super terram et filias procreassent, videntes filii dei filias hominum quod essent pulchre accepe
runt uxores sibi ex omnibus quas elegerant. Dixitque deus: Non permanebit spiritus meus in homine in e
ternum quia caro est. Eruntque dies illius c. xx. annorum. Gigantes autem erant super terram in diebus
illis. Postquam enim ingressi sunt filii dei ad filias hominum illeque genuerunt, isti sunt po
tentes a seculo viri famosi. Videns autem deus quod multa malitia hominum esset in terra et cuncta
cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum quod hominem fecisset in terra.
Et precavens in futurum et tactus dolore cordis intrinsecus: Delebo inquit hominem quem creavi
a facie terre, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres celi. Penitet enim me fe
VI cisse hominem. Noe vero invenit gratiam coram deo. Hee sunt generationes noe. Noe vir iustus
atque perfectus fuit in generationibus suis. Cum deo ambulavit et genuit tres filios sem
cham et iafeth. Corrupta est autem omnis terra coram deo et repleta est iniquitate. Cumque
vidisset deus terram esse corruptam, omnis quippe caro corruperat viam suam super terram, dixit ad noe:
Finis universe carnis venit coram me. Repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos
cum terra. Fac tibi archam de lignis levigatis. Mansiunculas in archa facies et bitumine lines
intrinsecus et extrinsecus. Et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo arche, quinquaginta
cubitorum latitudo, et xxx. cubitorum altitudo illius. Fenestram in archa facies et in cubito consuma
bis summitatem eius. Hostium autem arche pones ex latere deorsum. Cenacula et tristega facies in ea.
Ecce ego adducam diluvium aquas super terram ut interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter ce
lum. Universa que in terra sunt consumentur. Ponamque fedus meum tecum et ingredieris archam
tu et filii tui, uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum. masculini sexus et feminini. De volucribus
iuxta genus suum et de iumentis in genere suo, et ex omni reptili terre secundum genus suum. Bina de
omnibus ingredientur tecum ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis que mandi possunt et
comportabis apud te, et erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit igitur noe omnia que preceperat illi deus. Dixitque
VII dominus ad eum: Ingredere tu et omnis domus tua in archam. Te enim vidi iustum coram
me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena et septena masculum
et feminam. De animantibus vero inmundis duo et duo masculum et feminam. Sed et de volati
libus celi que munda sunt septena et septena masculum et feminam. Sed et de volucribus inmundis
bina et bina masculum et feminam ut salvetur semen super faciem universe terre. Adhuc enim et post
dies septem ego pluam super terram xl. diebus et xl. noctibus et delebo omnem substantiam quam feci
de superficie terre. Fecit ergo noe omnia que mandaverat ei dominus. Eratque sescentorum annorum quando

Enoch
Matusala
Lamech
Noe

Enoc tercius pellitur alter in orbe
Raptus de terra nullum comperit ubi.
Iudicis adventum fidei ad leta sedem
leviathan cum socio prodit helia.

Et ex cunctis animantibus universe carnis [illegible]
bina induces in archam ut vivant te[cum]

Ulcus digna dei fontes di[illegible] [illegible]ibili.
Octavum noe [illegible] [illegible] arche.
[illegible]modo [illegible] [illegible] eadem
[illegible] humanus per [illegible] pandit [illegible]

diluuii aque inundauerunt super terram. Et ingressus est noe et filii eius uxor eius et uxores filiorum
eius cum eo in archam propter aquas diluuii. De animantibus quoque mundis et inmundis. et de uolu
cribus celi et ex omni quod mouetur super terram duo et duo ingressa sunt ad noe in archam. mas
culus et femina sicut preceperat noe deus. Cumque transissent septem dies aque diluuii inundauerunt
super terram. Anno sexcentesimo uite noe mense secundo. septimo decimo die mensis. rupti
sunt omnes fontes abyssi magne et cataracte celi aperte sunt. Et facta est pluuia super terram xl.
diebus et xl. noctibus. In articulo diei illius ingressus est noe et sem. et cham. et iafeth. filii eius.
uxor eius et uxores filiorum eius cum eo in archam. Ipsi et omne animal secundum genus suum. uniuersaque
iumenta in genus suum. et omne quod mouetur super terram in genere suo. cunctumque uolatile secundum
genus suum. uniuerseque aues omnesque uolucres ingresse sunt ad noe in archam. bina et bina
ex omni carne in qua erat spiritus uite. et que ingressa sunt masculus et femina ex omni carne introierunt
sicut preceperat ei deus. et inclusit eum dominus de foris. factumque est diluuium xl. diebus et xl. noctibus super terram
et multiplicate sunt aque et eleuauerunt archam in sublime a terra. Vehementer inundauerunt
aque et omnia repleuerunt in superficie terre. Porro archa ferebatur super aquas. et aque preualuerunt
nimis super terram. opertique sunt omnes montes excelsi sub uniuerso celo. Quindecim cubitis altior
fuit aqua super omnes montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro que mouebatur super terram.
uolucrum animantium. bestiarum. omniumque reptilium que reptant super terram. uniuersi homines et cun
cta in quibus spiraculum uite est in terra mortua sunt. Et deleuit dominus omnem substantiam que erat super
terram. ab homine usque ad pecus. tam reptile quam uolucres celi. et deleta sunt de terra. Reman
sit autem solus noe et qui cum eo erant in archa. obtinueruntque aque diluuii terram centum l.
diebus. Recordatus est autem dominus noe cunctorumque animantium. iumentorumque omnium que erant
cum eo in archa. et adduxit spiritum super terram. et imminute sunt aque. et clausi sunt fontes abyssi
et cataracte celi. et prohibite sunt pluuie de celo. reuerseque sunt aque de terra euntes et redeuntes.
et ceperunt minui post centum quinquaginta dies. Requieuitque archa mense septimo ui
cesima septima die mensis super montes armenie. At uero aque ibant et decrescebant usque ad
decimum mensem. Decimo enim mense primo die mensis apparuerunt cacumina montium.
Cumque transissent xl. dies. aperiens noe fenestram arche quam fecerat. dimisit coruum qui
egrediebatur et non reuertebatur donec siccarentur aque super terram. Emisit quoque columbam post
eum ut uideret si iam cessassent aque super faciem terre. Que cum non inuenisset ubi requiesceret pes eius.
reuersa est ad eum in archam. Aque enim erant super uniuersam terram. Extenditque manum suam et
apprehensam intulit in archam. Expectatis autem ultra septem diebus aliis. rursum dimisit
columbam ex archa. At illa uenit ad eum ad uesperam portans ramum oliue uirentibus
foliis in ore suo. Intellexit ergo noe quod cessassent aque super terram. Expectauitque nichilominus
septem alios dies et emisit columbam que non est ultra reuersa ad eum. Igitur sexcentesimo primo
anno primo mense prima die mensis imminute sunt aque super terram. Et aperiens noe tectum
arche aspexit uiditque quod exsiccata esset superficies terre. Mense secundo septima et uicesima die
mensis arefacta est terra. Locutus est autem deus ad noe dicens. Egredere de archa tu et filii
tui uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum. cuncta que animantia que sunt apud te ex omni
carne. tam in uolatilibus quam in bestiis et uniuersis reptilibus que reptant super terram educ
tecum et ingredimini super terram. Crescite et multiplicamini super eam. Egressus est
ergo noe et filii eius. uxor illius et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia. iumenta et
reptilia que reptant super terram. secundum genus suum de archa egressa sunt. Edificauit autem
noe altare domino et tollens de cunctis pecoribus et uolucribus mundis. obtulit holocau
sta super altare. Odoratusque est dominus odorem suauitatis et ait ad eum. Nequaquam ultra male

VIII

Coruum perfidie damnat columba que
[illegible] inclusis qui noluerunt saluari.
[illegible] columba suo ramum [illegible] altero.
[illegible] solus super armenia [illegible].

dicam terre propter homines. Sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab ado-
lescentia sua. Non igitur percutiam omnem animam viventem sicut feci. Cunctis diebus terre sementis
et messis, frigus et estus, estas et hyemps, nox et dies non requiescent. Benedixitque deus noe et fili- IX
is eius et dixit ad eos. Crescite et multiplicamini et replete terram. Et terror vester ac tremor sit su-
per cuncta animantia terre et super omnes volucres celi cum universis que moventur in terra. Omnes
pisces maris manui vestre traditi sunt. Et omne quod movetur et vivit erit vobis in cibum.
Quasi olera virentia tradidi vobis omnia, excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. San-
guinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum et de manu hominis. De manu
viri et fratris eius requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis
illius. Ad ymaginem quippe dei factus est homo. Vos autem crescite et multiplicamini et ingredimini
super terram et implete eam. Hec quoque dixit deus ad noe et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam
pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos, et ad omnem animam viventem que est vobiscum
tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terre, cunctis animantibus que egressa sunt de archa, et
universis bestiis terre. Statuam pactum meum vobiscum, et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis
diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. Dixitque deus: Hoc est signum federis
quod do inter me et vos et ad omnem animam viventem que est vobiscum in generationes sempiternas.
Arcum meum ponam in nubibus, et erit signum federis inter me et inter terram. Cumque obduxero nubibus
celum, apparebit arcus meus in nubibus, et recordabor federis mei quod pepigi vobiscum et cum omni
anima vivente que carnem vegetat, et non erunt ultra aque diluvii ad delendam universam carnem.
Eritque arcus meus in nubibus, et videbo illum et recordabor federis sempiterni quod pactum est
inter deum et omnem animam viventem universe carnis que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc signum
federis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Erant igitur filii noe qui egressi sunt de archa,
Sem, Cham et Iafeth. Porro Cham ipse est pater Chanaan. Tres isti filii sunt noe, et ab his dis-
seminatum est omne hominum genus super universam terram. Cepitque noe agricola exercere
terram et plantavit vineam. Bibensque vinum inebriatus est et nudatus iacuit in tabernaculo suo.
Quod cum vidisset Cham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus
suis fratribus. At vero Sem et Iafeth pallium imposuerunt humeris suis, et incedentes retrorsum operu-
erunt verenda patris sui, faciesque eorum averse erant, et patris sui virilia non viderunt. Evigilans autem
noe ex vino, cum didicisset que fecerat ei filius suus minor, ait: Maledictus chanaan, ser-
vus servorum erit fratribus suis. Dixitque: Benedictus dominus deus Sem, sit chanaan servus eius. Dilatet
deus Iafeth, et habitet in tabernaculis Sem, sitque chanaan servus eius. Vixit autem noe post diluvium
trecentis quinquaginta annis, et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum, et mor-
X tuus est. Hee sunt generationes filiorum noe, Sem, Cham et Iafeth, natique sunt eis filii post dilu-
vium. Filii Iafeth: Gomer et Magog et Madai et Iavan et Tubal et Mosoch et Thiras. Porro fi-
lii Gomer: Ascenez et Riphat et Thogorma. Filii autem Iavan: Helisa et Tharsis, Cethim et Doda-
nim. Ab his divise sunt insule gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam et fami-
lias in nationibus suis. Filii autem Cham: Chus et Mesraim et Futh et Chanaan. Filii Chus:
Saba et Evila et Sabatha et Regma et Sabathaca. Filii Regma: Saba et Dadan. Porro Chus genu-
it Nemroth; ipse cepit esse potens in terra, et erat robustus venator coram domino. Fuit autem principium
regni eius Babilon. Ab hoc exivit proverbium: Quasi Nemroth robustus venator coram domino.
Fuit autem principium regni eius Babilon et Arach et Archad et Chalanne in terra Sennaar. De
terra illa egressus est Assur et edificavit Niniven et plateas civitatis et Chale, Resen quoque inter
Niniven et Chale; hec est civitas magna. At vero Mesraim genuit Ludim et Anamim et Laabim et
Nepthuim et Phetrusim et Chesluim, de quibus egressi sunt Philistiim et Capthurim. Cha-

gen

naan autem genuit sydonem primogenitum suum. etheum et iebuseum et amorreum. gergeseum. eue
um et aracheum. sineum et aradium. samarreum et amatheum. Post hec disseminati sunt po
puli chananeorum. factique sunt termini chanaan venientibus a sydone geraram usque gazam.
donec ingrediaris sodomam et gomorram et adamam et seboim usque lesam. Hii filii cham
in cognationibus et linguis et generationibus terrisque et gentibus suis. De sem quoque nati sunt
patres omnium filiorum heber fratre iafeth maiore. Filii sem. elam et assur et arfaxad. et
luth et aram. Filii aram. us. et hul. et gether et mes. At vero arfaxad genuit sale de quo natus
est heber. Natique sunt heber filii duo. nomen uni phaleg. eo quod in diebus suis divisa sit ter
ra et nomen fratris eius iectan. Qui iectan genuit elmodad. et saleph et asarmoth et iare et aduram.
et uzal de cla. et hebal et lamech abimahel. saba et ophir et evila et iobab. Omnes isti
filii iectan. Et facta est habitatio eorum de messa pergentibus usque sephar montem orientalem.
isti filii sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis. Hee familie XI
noe iuxta populos et nationes suas. Ab hiis divise sunt gentes in terra post diluvium. Erat autem
terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente invenerunt campum
in terra senaar et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres et
coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis et bitumen pro cemento. Et dixerunt ve
nite faciamus nobis civitatem et turrem. cuius culmen pertingat usque ad celum. et cele
bremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem dominus ut vi
deret turrem quam edificabant filii adam. et dixit. Ecce unus est populus et unum labium omnibus.
Ceperuntque hoc facere. nec desistent a cogitationibus suis. donec eas opere compleant. Venite igitur
descendamus et confundamus ibi linguam eorum. ut non audiat unusquisque vocem proximi
sui. Atque ita divisit eos dominus ex illo loco in universas terras. et cessaverunt edificare civitatem.
Et idcirco vocatum est nomen eius babel. quia ibi confusum est labium universe terre. et inde dispersit eos dominus
super faciem cunctarum regionum. Hee generationes sem. Sem centum annorum erat quando genuit
arfaxad. biennio post diluvium. Vixitque sem postquam genuit arfaxath quingentis annis
et genuit filios et filias. Porro arfaxath vixit xxxv. annis et genuit sale. Vixitque arfaxath postquam
genuit sale. ccc. tribus annis et genuit filios et filias. Sale quoque vixit xxx annis et genuit heber. Vixitque sale
postquam genuit heber quadringentis tribus annis et genuit filios et filias. Vixit autem heber xxxiiii. an
nis et genuit phaleg. Et vixit heber postquam genuit phaleg quadringentis xxx. annis et genuit reu. Vixitque pha
leg postquam genuit reu ducentis novem annis et genuit filios et filias. Vixit autem reu xxxii. annis
et genuit sarug. Vixitque reu postquam genuit sarug. cc. vii. annis et genuit filios et filias. Vixit vero sarug
xxx. annis et genuit nachor. Vixit sarug postquam genuit nachor. cc. annis et genuit filios et filias. Vixit
autem nachor xx. novem annis et genuit thare. Vixitque nachor postquam genuit thare. c.x. et
novem annis et genuit filios et filias. Vixitque thare septuaginta annis et genuit abram et na
chor et aran. Hee sunt generationes thare. Thare genuit abram et nachor et aran. Porro aran genuit
loth. Mortuusque est aran ante thare patrem suum in terra nativitatis sue in ur caldeorum. Duxerunt
autem abram et nachor uxores. Nomen uxoris abram sarai et nomen uxoris nachor melcha
filia aran. patris melche et patris iesche. Erat autem sarai sterilis. nec habebat liberos. Tulit
itaque thare abram filium suum et loth filium aran filium filii sui. et eduxit eos de ur
chaldeorum ut irent in terram chanaan. Veneruntque usque aran et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies
eius thare. ccxv. annorum. et mortuus est in aran. Dixit autem dominus ad abram. Egredere de terra XII
tua et de cognatione tua et de domo patris tui. et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque
te crescere in gentem magnam et benedicam tibi. et magnificabo nomen tuum erisque bene
dictus. Benedicam benedicentibus tibi. et maledicam maledicentibus tibi. atque in te benedicentur

Posuitas ad e summa babilonis in arce. Turrim construxit qua celum tangere posset. Excitatur dominus confusio fit labiorum. Dispersi sunt ibi. nomen non [illegible]

et sarai uxorem abram

universe cognationes terre. Egressus est itaque abram sicut preceperat ei dominus et ivit cum eo loth. Sep-
tuaginta quinque annorum erat abram cum egrederetur de aran. Tulitque sarai uxorem suam
et loth filium fratris sui. universamque substantiam quam possederant. et animas quas fecerant in aran. et
egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque venissent in eam pertransivit abram terram usque
ad locum sichem: usque ad convallem illustrem. Chananeus autem tunc erat in terra. Apparuit-
que dominus abrae dixitque ei. Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui appa-
ruerat ei et invocavit nomen eius. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem
bethel. tetendit ibi tabernaculum suum ab occidente habens bethel et ab oriente ai. Edifica-
vit quoque ibi altare domino et invocavit nomen eius. Perrexitque abram vadens et ultra progre-
diens ad meridiem. Facta est autem fames in terra. Descenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ibi.
Prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur egyptum. dixit sarai uxori sue.
Novi quod pulchra sis mulier et quod cum viderint te egyptii dicturi sunt uxor ipsius est. et interficient
me et te reservabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis. ut bene sit mihi propter te et vivat anima mea
ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram egyptum viderunt egyptii mulierem quod esset pulchra nimis.
Et nuntiaverunt principes pharaoni et laudaverunt eam apud illum. et sublata est mulier in
domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves. et asini et asine et
servi et famule et cameli. Flagellavit autem dominus pharaonem plagis maximis et domum
eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram et dixit ei. Quidnam est quod fecisti mihi. Quare non
indicasti mihi quod uxor tua esset. Quam ob causam dixisti esse sororem tuam. ut tollerem eam mihi in
uxorem. Nunc igitur ecce coniux tua. accipe eam et vade. Precepitque pharao super abram viris et
deduxerunt eum et uxorem illius et omnia que habebat.
XIII Ascendit ergo abram de egypto
ipse et uxor eius et omnia que habebat et loth cum eo ad australem plagam. Erat autem dives valde
in possessione argenti et auri. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in bethel. usque ad locum
ubi prius fixerat tabernaculum inter bethel et ai. in loco altaris quod fecerat prius et invocavit ibi
nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula.
nec poterat eos capere terra ut habitarent simul. Erat quippe substantia eorum multa et nequibant habi-
tare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore chananeus et phe-
rezeus habitabant in illa terra. Dixit ergo abram ad loth. Ne queso sit iurgium inter me et te et inter
pastores meos et pastores tuos. fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est. recede a me ob-
secro. Si ad sinistram ieris ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris ego ad sinistram pergam.
Elevatis itaque loth oculis vidit omnem circa regionem iordanis que universa irrigabatur
antequam subverteret dominus sodomam et gomorram sicut paradisus domini et sicut egyptus venientibus in
segor. Elegitque sibi loth regionem circa iordanem et recessit ab oriente. Divisique sunt alterutrum
a fratre suo. Abram habitavit in terra chanaan. loth vero moratus est in oppidis que erant circa
iordanem et habitavit in sodomis. Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores coram
domino nimis. Dixitque dominus ad abram postquam divisus est loth ab eo. Leva oculos tuos et vide a lo-
co in quo nunc es. ad aquilonem et meridiem. ad orientem et occidentem. Omnem terram quam conspicis
tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest
hominum numerare pulverem terre. semen quoque tuum numerare poterit. Surge et perambula terram
in longitudine et latitudine sua. quia tibi daturus sum eam. Movens igitur abram tabernaculum suum.
venit et habitavit iuxta convallem mambre que est in ebron edificavitque ibi altare domino.
XIIII Factum est autem in illo tempore ut amrafel rex sennaar et arioch rex ponti et chodorlaomor rex
elamitarum et thadal rex gentium inirent bellum contra bara regem sodomorum et contra bersa regem
gomorre et contra sennaab regem adame et contra semeber regem seboim. contraque regem

Iubente iussus abram patria discedere. saram assumpsit sine spe sobolis concipiende. Tandem confecta etate creatur herilis filius. et lactat sua que non conceperat.

bale ipsa est segor. Omnes hii convenerunt in vallem silvestrem que nunc est mare salis. Duode-
cim enim annis servierant chodorlaomor et tercio decimo anno recesserunt ab eo. Igitur anno quarto de-
cimo venit chodorlaomor et reges qui erant cum eo. percusseruntque raphaim in astaroth char-
naim et zuzim cum eis et emim in save cariathaim et chorreos in montibus seir usque ad
campestria pharan que est in solitudine. Reversique sunt et venerunt usque ad fontem mesphat.
ipsa est cades et percusserunt omnem regionem amalechitarum et amorreum qui habitabat in asa-
son thamar. Et egressi sunt rex sodomorum et rex gomorre rexque adame et rex seboim. Sed et rex
bale que est segor. et direxerunt aciem contra eos in valle silvestri. scilicet adversum chodorlaomor regem ela-
mitarum et thadal regem gentium et amraphel regem sennaar et arioch regem ponti. quattuor re-
ges adversus quinque. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex sodo-
morum et gomorre terga verterunt cecideruntque ibi et qui remanserant fugerunt ad montem. Tulle-
runt autem omnem substantiam sodomorum et gomorre et universa que ad cibum pertinent et abierunt. Nec non et
loth et substantiam eius. filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce unus qui evaserat
nuntiavit abram hebreo qui habitabat in convalle mambre amorrei fratris eschol
et fratris aner. Hii enim pepigerant fedus cum abram. Quod cum audisset abram captum videlicet loth fratrem
suum. numeravit expeditos vernaculos suos. ccc.x. et octo et persecutus est eos usque dan. Et divisis
sociis irruit super eos nocte. percussitque eos et persecutus est usque hoba. que est ad levam damasci. Reduxit-
que omnem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius. mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum
in occursum eius. postquam reversus est a cede chodorlaomor et regum qui cum eo erant in valle save que est
vallis regis. At vero melchisedech rex salem proferens panem et vinum. erat enim sacerdos dei altissimi.
benedixit ei et ait. Benedictus abram deo excelso qui creavit celum et terram. et benedictus deus excelsus
quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex sodomorum
ad abram. Da mihi animas. cetera tolle tibi. Qui respondit ei. Levo manum meam ad dominum deum excelsum
possessorem celi et terre. quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligee non accipiam ex omnibus
que tua sunt. ne dicas ego ditavi abram. exceptis hiis que comederunt iuvenes et partibus virorum
qui venerunt mecum. aner eschol et mambre isti accipient partes suas. His itaque transactis
factus est sermo domini ad abram per visionem dicens. Noli timere abram. ego protector tuus sum et merces
tua magna nimis. Dixitque abram. Domine deus. quid dabis mihi. Ego vadam absque liberis et
filius procuratoris domus mee iste damascus eliezer erit heres meus. addiditque a-
bram. michi autem non dedisti semen et ecce vernaculus meus heres meus erit. Statimque sermo domini fac-
tus est ad eum dicens. Non erit hic heres tuus. sed qui egredietur de utero tuo. ipsum habebis heredem. Eduxitque
eum foras et ait illi. Suspice celum et numera stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit semen tuum.
Credidit abram deo et reputatum est illi ad iustitiam. Dixitque ad eum. Ego dominus qui eduxi te de
ur chaldeorum ut darem tibi terram istam et possideres eam. At ille ait. Domine deus unde scire possum quod pos-
sessurus sim eam. Et respondens dominus. Sume inquit michi vaccam triennem et capram trimam et arietem
annorum trium. turturem quoque et columbam. Qui tollens universa hec divisit ea per medium et utrasque partes
contra se altrinsecus posuit. aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera et abigebat
eas abram. Cumque sol occumberet sopor irruit super abram et horror magnus et tenebrosus invasit
eum. dictumque est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua et subicient
eos servituti et affligent quadringentis annis. Verumptamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo et post
hec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona.
Generatione autem quarta revertentur huc. Nec dum enim complete sunt iniquitates amorreorum usque ad presens
tempus. Cum ergo occubuisset sol facta est caligo tenebrosa et apparuit clibanus fumans et lampas
ignis transiens inter divisiones illas. In die illo pepigit dominus cum abram fedus dicens. Semi-

ni tuo dabo t'rā hāc a fluuio egipti usq; ad fluuiū magnū eufraten. cineos et cenezeos et cad
moneos et etheos et ferezeos. raphaim q'q; et amorreos et chananeos et gergeseos et iebu
XVI seos. Igitur sarai uxor abrā n̄ genuerat liberos. s; h̄ns ancillā egiptiacā noīe agar. dixit ma
rito suo. Ecce cōclusit me dn̄s ne parerē. Ingredere ad ancillā meā. si forte saltē ex illa
suscipiā filios. Cumq; ille adquiesceret dep̄cāti tulit agar egiptiā ancillā suā p' annos x.
q̄m h̄itare cepāt ī t'ra chanaan et dedit eā uiro suo uxorē. qui ingressus ē ad eā. At illa cō
cepisse se uidēs despexit dn̄am suā. Dixitq; sarai ad abrā. Inique agis cōtra me. Ego dedi
ancillā meā in sinū tuū. q̄ uidēs q' cōceperit despectui me h̄t. Iudicet dn̄s int' me et te. Cui
respondēs abrā. Ecce ancilla tua ait ī manu tua ē. utere ea ut libet. Affligente ig' eā sarai
fugā iniit. Cumq; īuenisset illā angl's dn̄i iux' fontē aq̄ in solitudine q' ē ī uia sur in des'
to. dixit ad illā. Agar ancilla sarai. unde uenis et quo uadis. Q' respondit. A facie sarai dn̄e
mee ego fugio. Dixitq; ei angl's dn̄i. Reuertere ad dn̄am tuā et humiliare sub manu ip'i'.
Et rursū. multiplicans inquit multiplicabo semē tuū et n̄ nūabit' p' multitudine. Ac
deinceps. Ecce inq't cōcepisti et paries filiū uocabisq; nomē ei' ysmael. eo q' audierit dn̄s
afflictionē tuā. Hic erit ferus hō. manus ei' cōtra ōs. et manus omniū cōtra eū et e regione uniu'
sor' fr'm suor' figet tabernacla. Uocauit aūt agar nomē dn̄i q' loq'bat' ad eā. tu deus qui
uidisti me. Dixit eñ. Profecto hic uidi posteriora uidentis me. Propterea appellauit puteū illum
puteū uiuentis et uidentis me. Ipse ē int' cades et barad. Peperitq; agar abrē filiū q' uocauit
nomē ei' ysmael. octoginta et sex annor' erat abrā. q'n peperit ei agar ysmael. Postq'
XVII ū nonaginta nouē annor' ē cepat. apparuit ei dn̄s. dixitq; ad eū. Ego dn̄s oīpotens.
ambula corā me et esto perfectus. ponāq; fedus meū int' me et te. et multiplicabo te ue
hementer nimis. Cecidit abrā pronus in faciē. Dixitq; ei dn̄s. Ego sū et pactū meū tecū. eris
pat' multar' gentiū. n̄ ult' uocabit' nomē tuū abrā. s; uocabis habrahā. q' patrē multarū
gētiū cōstitui te. faciāq; te crescere uehementissime. et ponā te in gētibz. regesq; ex te
egredient'. et statuā pact' meū int' me et te. et int' semē tuū p' te ī gen'ationibz suis federe sep'
terno. ut sim dn̄s tuus et seminis tui p' te. Daboq; t' et semini tuo t'rā peregrinationis tue.
oēmq; t'rā chanaan ī possessionē et'nā. eroq; d's eor'. Dixit it'ū dn̄s ad abrahā. Et tu ig'
custodies pactū et semē tuū p' te in gen'ationibz suis. Hoc ē pactū meū q' seruabitis int'
me et uos. et semē tuū post te. Circūcidet' ex uob' oīe masculinū et circūcidetis carnem
p'putii u'ri. ut sit ī signū federis int' me et uos. Infans octo dier' c'cūcidet' ī uob'. Omne
masculinū in gen'ationibz u'ris. t'rā uernacl's q'm empticius c'cūcidet' et q'cūq; n̄ fuit' de stirpe
u'ra. Eritq; pactū meū in carne u'ra in fedus et'nū. Masculus cui' p'putii caro c'cūcisa n̄
fuit. delebit' aīa illa de p'plo suo q' pactū meū irritū fecit. Dixit q'q; dn̄s ad abraham.
sarai uxorē tuā n̄ uocabis sarai. s; sarā. et benedicā ei. et ex illa dabo t' filiū. cui be
nedicturus sū. eritq; ī nationes et reges p'plor' orient' ex eo. Cecidit abrahā in faciē suā
et risit in corde suo dicēs. Putas ne cētenario nascet' fili'. et sara nonagenaria pariet.
Dixitq; ad deū. Utinā ysmael uiuat corā te. Et ait dn̄s ad abrahā. Sara uxor tua pariet
t' filiū. uocabisq; nomē ei' ysaac. et cōstituā pactū meū illi ī fedus sempit'nū et semi
ni ei' p' eū. Sup' ysmael q'q; exaudiui te. Ecce benedicā ei et augebo et multiplicabo eum
ualde. Duodecī duces gen'abit. et faciā illū ī gētē magnā. Pactū u' meū statuā ad
ysaac. quē pariet t' sara t'p'e isto ī anno alt'o. Cūq; ḡ finit' eēt sermo loquētis cū
eo. ascendit dn̄s ab abrahā. Tulit aūt abrahā ysmaelē filiū suū. et oēs u'nacl'os domus
sue. uniu'sosq; q's emerat. cunctosq; mares ex omnibz uiris domus sue. et c'cū
cidit carnē p'putii eor' statim ī ip'o die sic' p'cepat ei dn̄s. Abrahā nonaginta nouē

meū

erat annorum quando circumcidit carnem preputii sui. Et ysmael filius eius tres decim annos impleuerat tempore
circumcisionis sue. Eadem die circumcisus est abraham et ysmael filius eius. et omnes uiri domus il
lius. tam uernaculi quam empticii et alienigene pariter circumcisi sunt. Apparuit autem ei dominus XVIII
in ualle mambre. sedenti in hostio tabernaculi sui. in ipso feruore diei. Cumque eleuasset
oculos: apparuerunt ei tres uiri. stantes prope eum. Quos cum uidisset: cucurrit in occursum eorum de hostio
tabernaculi sui. et adorauit in terram et dixit. Domine si inueni gratiam in oculis tuis ne transeas seruum tuum.
sed afferam pauxillum aque et lauentur pedes uestri. et requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis
et confortate cor uestrum. postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad seruum uestrum. Qui dixerunt fac
ut locutus es. Festinauit abraham in tabernaculum suum ad saram dixitque ei. Accelera tria sata
simile commisce et fac subcinericios panes. Ipse uero ad armentum cucurrit et tulit uitulum
inde tenerrimum et optimum deditque puero. Qui festinauit et coxit illum. Tulit quoque butirum et
lac et uitulum quem coxerat et posuit coram eis. Ipse uero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent
dixerunt ad eum. Ubi est sara uxor tua. Ille respondit. Ecce in tabernaculo est. Cui dixit reuertens
ueniam ad te tempore isto uita comite et habebit filium sara uxor tua. Quo audito risit sara post hostium
tabernaculi. Erant autem ambo senes prouecteque etatis. et desierant sare fieri muliebria. Que risit occulte
dicens. Postquam consenui et dominus meus uetulus est. uoluptati operam dabo. Dixit autem dominus
ad abraham. Quare risit sara dicens. num uere paritura sum anus? Numquid deo est quicquam difficile.
Iuxta condictum reuertar ad te hoc eodem tempore uita comite et habebit sara filium. Negauit sara dicens:
non risi. timore perterrita. Dominus autem non est inquit ita sed risisti. Cum ergo surrexissent inde uiri. direxerunt oculos
suos contra sodomam. et abraham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque dominus. Num celare potero abraham
que gesturus sum cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam. et benedicende sint in eo omnes nationes
terre. Scio enim quod precepturus sit filiis suis et domui sue post se. ut custodiant uiam domini. et faciant iusti
ciam et iudicium. ut adducat dominus propter abraham omnia que locutus est ad eum. Dixit itaque dominus clamor sodomo
rum et gomorre multiplicatus est. et peccatum eorum aggrauatum est nimis. Descendam et uidebo utrum clamorem
qui uenit ad me opere compleuerint. an non est ita ut sciam. Conuerteruntque se inde et abierunt sodomam.
Abraham uero adhuc stabat coram domino. et appropinquans ait. Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint
quinquaginta iusti in ciuitate peribunt simul. et non parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo?
Absit a te ut rem hanc facias. et occidas iustum cum impio. fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum. qui
iudicas omnem terram. ut nequaquam facias iudicium. Dixitque dominus ad eum. Si inuenero sodomis
quinquaginta iustos in medio ciuitatis dimittam omni loco propter eos. Respondensque abraham ait. Quia
semel cepi loquar ad dominum deum meum cum sim puluis et cinis. Quid si minus quinquaginta iustis fuerint. delebis
propter xl. v. uniuersam urbem? Et ait non delebo si inuenero xl. v. Rursumque locutus est ad eum. Sin autem
xl. inuenti fuerint. Quid facies? ait. Non percutiam propter xl. Ne quaeso inquit indigneris domine si loquor.
Quid si inuenti fuerint ibi xxx? Quia semel cepi. Loquar ad dominum meum. Quid si inuenti fuerint
ibi xx. Dixit non interficiam propter xx. Obsecro inquit ne irascaris domine. si loquar adhuc semel. Quid si inuen
ti fuerint x. Dixit non delebo propter x. Abiit dominus postquam cessauit loqui ad abraham et ille re XIX
uersus est in locum suum. Ueneruntque duo angeli sodomam uespere. sedente loth in foribus ciuitatis.
Qui cum uidisset eos surrexit et iuit obuiam eis. et adorauit pronus in terram et dixit. Obsecro domini mei
declinate in domum pueri uestri et manete ibi. lauate pedes uestros et mane proficiscimini in
uiam uestram. Qui dixerunt minime. sed in platea manebimus. Compulit illos oppido ut diuerte
rent ad eum. Ingressisque domum illius fecit conuiuium. coxit azima et comederunt. Prius autem quam irent
cubatum uiri ciuitatis uallauerunt domum illius. a puero usque ad senem omnis populus simul. Uoca
ueruntque loth et dixerunt ei. Ubi sunt uiri qui introierunt ad te nocte? Educ illos huc ut cognosca
mus eos. Egressus ad eos loth post tergum recludens hostium. ait. Nolite quaeso fratres mei. nolite

Respondit. non faciam si inuenero ibi triginta

malui sic facere. Habeo duas filias que necdum cognoverunt virum. educam eas ad vos et abutimini
eis sicut vobis placuerit. dum modo viris istis nichil mali faciatis. quia ingressi sunt sub umbra culminis mei.
At illi dixerunt. Recede illuc. Et rursum: Ingressus es inquiunt ut advena. numquid ut iudices?
Te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant loth vehementissime. Iamque prope erat ut
infringerent fores. Et ecce miserunt manum viri et introduxerunt ad se loth. clauseruntque hostium. et eos
qui erant foris percusserunt cecitate a minimo usque ad maximum. ita ut hostium invenire non possent.
Dixerunt autem ad loth. Habes hic tuorum quempiam. generum aut filios aut filias. omnes qui tui sunt educ
de urbe hac. Delebimus enim locum istum. eo quod increverit clamor eorum coram domino. qui misit nos ut per
damus illos. Egressus itaque loth locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius et dixit. Surgite et
egredimini de loco isto quia delebit dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane
cogebant eum angeli dicentes. Surge et tolle uxorem tuam et duas filias quas habes ne et tu pariter pereas
in scelere civitatis. Dissimulante illo. apprehenderunt manum eius et manum uxoris ac duarum fili
arum eius. eo quod parceret dominus illi. et eduxerunt eum. posueruntque extra civitatem. Ibique locuti sunt ad eum dicen
tes. Salva animam tuam. Noli respicere post tergum. nec stes in omni circa regione. sed in monte salvum te fac.
ne et tu simul pereas. Dixitque loth ad eos. Queso domine mi. quia invenit servus tuus gratiam coram te. et
magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum ut salvares animam meam. nec possum in monte salvari
ne forte apprehendat me malum et moriar. Est civitas hec iuxta ad quam possum fugere parva. et salvabor
in ea. Numquid non modica est et vivet anima mea. Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas ut non subvertam
urbem pro qua locutus es. Festina et salvare ibi. quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est
nomen urbis illius segor. Sol egressus est super terram et loth ingressus est segor. Igitur dominus pluit super sodomam
et gomorram sulphur et ignem a domino de celo. et subvertit civitates has. et omnem circa regionem univ
ersosque habitatores urbium et cuncta terre virentia. Respiciensque uxor eius post se versa est in statuam salis.
Abraham autem consurgens mane ubi steterat prius cum domino. intuitus est sodomam et gomorram et universam
terram regionis illius. viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum.
Cum enim subverteret dominus civitates regionis illius recordatus est abrahe et liberavit loth de subversione
urbium in quibus habitaverat. Ascenditque loth de segor et mansit in monte. due quoque filie eius cum eo. Timu
erat enim manere in segor. et mansit in spelunca ipse et due filie eius. Dixitque maior ad minorem. Pater noster senex
est et nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos iuxta morem universe terre. veni inebriemus
eum vino dormiamusque cum eo ut servare possimus ex patre nostro semen. Dederunt itaque patri suo bibere vi
num nocte illa. et ingressa est maior. dormivitque cum patre. At ille non sensit. nec quando accubuit filia nec
quando surrexit. Altera quoque die dixit maior ad minorem. Ecce dormivi heri cum patre meo. demus ei bibere
vinum etiam hac nocte et dormies cum eo. ut salvemus semen de patre nostro. Dederunt et illa nocte patri bibere
vinum. Ingressaque minor filia. dormivit cum eo. Et ne tunc quidem sensit quando concubuerit vel quando illa
surrexerit. Conceperunt ergo due filie loth de patre suo. Peperitque maior filium et vocavit nomen eius moab. ipse est
pater moabitarum usque in presentem diem. Minor quoque peperit filium et vocavit nomen eius ammon. id est
filius populi mei. ipse est pater ammonitarum usque hodie.

XX

Profectus inde abraham in terram australem habitavit
inter cades et sur. et peregrinatus est in geraris. Dixitque de sara uxore sua. soror mea est. Misit ergo abime
lech rex gerare. et tulit eam. Venit autem deus ad abymelech per somnium nocte et ait illi. Ecce morieris
propter mulierem quam tulisti. habet enim virum. Abymelech vero non tetigerat eam. et ait. Domine. num gentem igno
rantem et iustam interficies. Nonne ipse dixit michi. soror mea est. et ipsa ait. frater meus est. In simplicitate cor
dis mei et mundicia manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum deus. Ego scio quod simplici corde feceris.
et ideo custodivi te ne peccares in me et non dimisi ut tangeres eam. Nunc ergo uxorem redde viro suo.
quia propheta est et orabit pro te et vives. Si autem nolueris reddere. scito quod morte morieris tu et omnia
que tua sunt. Statimque de nocte consurgens abymelech vocavit omnes servos suos. et locutus est

In cinerem sodomas solvens divina potestas.
Ob pactum patrui lot perire cogitat [illegible].
Servat eum segor. sed perfida intus uxor.
In salis effigiem labitur anima cauda.

universa verba haec in auribus eorum, timueruntque omnes viri valde. Vocavit autem Abimelech etiam Abraham et dixit
ei: Quid fecisti nobis? Quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande? Quae non
debuisti facere fecisti nobis. Rursumque expostulans ait: Quid vidisti ut hoc faceres? Respondit Abraham:
Cogitavi mecum dicens: Forsitan non est timor Dei in loco isto, et interficient me propter uxorem meam. Alias autem et vere so-
ror mea est, filia patris mei et non filia matris meae, et duxi eam in uxorem. Postquam autem eduxit me Deus de domo
patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies mecum: in omni loco ad quem ingrediemur, dices quod frater tuus
sim. Tulit igitur Abimelech oves et boves et servos et ancillas, et dedit Abraham, reddiditque illi
Saram uxorem suam, et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit habita. Sarae autem dixit: Ecce mille
argenteos dedi fratri tuo; hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, et quocumque perrexeris; mementoque te dep-
rehensam. Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech et uxorem ancillasque eius, et pepererunt. Concluse-
rat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abraham. Visitavit autem Dominus Saram XXI
sicut promiserat, et implevit quod locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua, tempore quo prae-
dixerat ei Deus. Vocavitque Abraham nomen filii sui quem genuit ei Sara Isaac, et circumcidit
eum octavo die, sicut praeceperat ei Deus, cum esset centum annorum; hac quippe aetate patris natus est

quicumque audierit corridebit mihi

Isaac. Dixitque Sara: Risum fecit mihi Deus, rursumque ait: Quis auditurum crederet Abraham quod Sara
lactaret filium quem peperit ei iam seni? Crevit igitur puer et ablactatus est, fecitque Abraham
grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset Sara filium Agar Aegyptiae ludentem cum Isaac
filio suo, dixit ad Abraham: Eice ancillam hanc et filium eius; non enim erit heres filius ancillae cum filio meo
Isaac. Dure accepit hoc Abraham pro filio suo. Cui dixit Deus: Non tibi videatur asperum super puero et super ancilla
tua; omnia quae dixerit tibi Sara, audi vocem eius, quia in Isaac vocabitur tibi semen. Sed et filium ancillae facia-
m in gentem magnam, quia semen tuum est. Surrexit itaque Abraham mane, et tollens panem et utrem aquae
imposuit scapulae eius, tradiditque puerum et dimisit eam. Quae cum abisset, errabat in solitudine Ber-
sabee. Cumque consumpta esset aqua in utre, abiecit puerum subter unam arborum quae ibi erant, et abiit, seditque
e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim: Non videbo morientem puerum; et sedens contra
levavit vocem suam et flevit. Exaudivit autem Deus vocem pueri, vocavitque angelus Dei A-
gar de caelo dicens: Quid agis Agar? Noli timere: exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in quo est.
Surge, tolle puerum et tene manum illius, quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius
Deus, quae videns puteum aquae abiit et implevit utrem, deditque puero bibere. Et fuit cum eo; qui crevit et moratus
est in solitudine, factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto Pharan, et accepit illi mater
sua uxorem de terra Aegypti. Eodem tempore dixit Abimelech et Phicol princeps exercitus eius ad Abra-
ham: Deus tecum est in universis quae agis. Iura ergo per Dominum ne noceas mihi et posteris meis stirpique meae,
sed iuxta misericordiam quam feci tibi facies mihi et terrae in qua versatus es advena. Dixitque Abraham: Ego iurabo.
Et increpavit Abimelech propter puteum aquae quem vi abstulerant servi illius. Responditque Abime-
lech: Nescivi quis fecerit hanc rem, sed et tu non indicasti mihi, et ego non audivi praeter hodie. Tulit itaque
Abraham oves et boves et dedit Abimelech, percusseruntque ambo foedus. Et statuit Abraham
septem agnas gregis seorsum. Cui dixit Abimelech: Quid sibi volunt septem agnae istae quas sta-
tuere fecisti seorsum? At ille: Septem, inquit, agnas accipies de manu mea, ut sint in testimonium
mihi quia ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est locus ille Bersabee, quia ibi uterque iuravit. Et inierunt
foedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem Abimelech et Phicol princeps militiae eius, reversique sunt
in terram Palaestinorum. Abraham vero plantavit nemus in Bersabee, et invocavit ibi nomen Domini Dei ae-
terni. Et fuit colonus terrae Philisthinorum diebus multis. Quae postquam gesta sunt, temptavit Deus XXII
Abraham et dixit ad eum: Abraham, Abraham. Ille respondit: Adsum. Ait ei: Tolle filium tuum unigenitum
quem diligis Isaac, et vade in terram visionis, atque offer eum ibi in holocaustum super unum montium
quem monstravero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens stravit asinum suum, ducens secum duos

iuvenes et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum: abiit ad locum quem preceperat ei deus.
Die autem tertio elevatis oculis vidit locum procul. Dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino ego et
puer illuc usque properantes. postquam adoraverimus revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti
et imposuit super ysaac filium suum. Ipse vero portabat in manibus suis ignem et gladium. Cumque duo pergerent
simul dixit ysaac patri suo. Pater mi. At ille respondit. Quid vis fili. mi. Ecce inquit ignis et ligna.
ubi est victima holocausti. Dixit abraham. Deus providebit sibi victimam holocausti fili mi. Pergebant
ergo pariter. veneruntque ad locum quem ostenderat ei deus. in quo edificavit altare et desuper ligna composu-
it. Cumque colligasset ysaac filium suum posuit eum in altari super struem lignorum. Extenditque manum
et arripuit gladium ut immolaret filium suum. Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens.
Abraham. abraham. Qui respondit. Adsum. Dixitque ei. Non extendas manum tuam super puerum. neque facias
illi quicquam. Nunc cognovi quod timeas deum et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. Levavit
abraham oculos suos viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus. Quem assumens
obtulit holocaustum pro filio. Appellavitque nomen loci illius. dominus videt. Unde usque hodie dicitur in
monte dominus videbit. Vocavit autem angelus domini abraham secundo de celo dicens. Per memetipsum iuravi
dicit dominus quia fecisti rem hanc et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. benedicam tibi et multiplicabo
semen tuum sicut stellas celi. et velud harenam que est in litore maris. Possidebit semen tuum sicut stellas
celi portas inimicorum suorum et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre quia obedisti voci
mee. Reversus est abraham ad pueros suos. abieruntque bersabee simul et habitavit ibi. His
ita gestis nuntiatum est abrahe quod melcha quoque genuisset filios nachor fratri suo. Hus primo-
genitum et buz fratrem eius. et chamuel patrem syrorum et chaseth et azau. pheldas quoque
et ielaph ac batuel de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha nachor fratri abrahe.
Concubina vero illius nomine roma. peperit thabee et gaon et thaas. et maacha. Vixit autem sara

XXIII

centum viginti septem annis et mortua est in civitate arbee que est in hebron in terra chanaan. Venitque abraham
ut plangeret et fleret illam. Cumque surrexisset ab officio funeris. locutus est ad filios heth dicens.
Advena sum et peregrinus apud vos. Date michi ius sepulcri vobiscum. ut sepeliam mortuum meum.
Responderuntque filii heth. Audi nos domine. Princeps dei es apud nos. In electis sepulcris nostris
sepeli mortuum tuum. nullusque prohibere te poterit. quin in monumento eius sepelias mortuum tuum.
Surrexit abraham et adoravit populum terre. filios videlicet heth. dixitque ad eos. Si placet anime
vestre ut sepeliam mortuum meum. audite me et intercedite pro me apud ephron filium seor ut
det michi speluncam duplicem quam habet in extrema parte agri sui. Pecunia digna tradat
eam michi coram vobis in possessionem sepulcri. Habitabat autem ephron in medio filiorum heth. Responditque
ephron ad abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius dicens.
Nequaquam ita fiet domine mi. sed magis tu ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam que in eo est.
presentibus filiis populi mei. Sepeli mortuum tuum. Adoravit abraham coram populo terre et locutus
est ad ephron circumstante plebe. Obsecro ut audias me. Dabo pecuniam pro agro suscipe eam. et sic
sepeliam mortuum meum in eo. Respondit ephron. Domine mi audi. Terra quam postulas quadrin-
gentis argenti siclis valet. istud est pretium inter me et te. Sed quantum est hoc? sepeli mortuum tuum.
Quod cum audisset abraham appendit pecuniam quam ephron postulaverat audientibus filiis
heth quadringentos siclos argenti probate monete publice. Confirmatusque est ager quondam
ephronis in quo erat spelunca duplex respiciens mambre tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius.
in cunctis terminis eius per circuitum abrahe in possessionem videntibus filiis heth et cunctis qui intrabant
portam civitatis illius. Atque ita sepelivit abraham saram uxorem suam in spelunca agri duplici
que respiciebat mambre. hec est hebron in terra chanaan. Et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo
abrahe in possessionem monumenti a filiis heth. Erat autem abraham senex dierumque multorum et dominus

XXIIII

Heredis sotii non est motus patriarcha.
Cum mactaret eum ni vox emissa desursum.
Prece [illegible] rapitur qui cornibus heret.
In dumos aries. secte pro eo sua ples.

in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat. Pone
manum tuam subter femur meum ut adiurem te per dominum deum celi et terre ut non accipias uxorem filio meo
de filiabus chananeorum inter quos habito. Sed ad terram et ad cognationem meam proficiscaris et inde accipi
as uxorem filio meo ysaac. Respondit servus. Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc. numquid re
ducere debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es? Dixit abraham. Cave ne quando reducas filium meum
illuc. Dominus deus celi qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee qui locutus est mihi et
iuravit michi dicens. Semini tuo dabo terram hanc. ipse mittet angelum suum coram te et accipies inde
uxorem filio meo. Sin autem noluerit mulier sequi te non teneberis iuramento. filium tantum meum ne redu
cas illuc. Posuit ergo servus manum sub femore abraham domini sui. et iuravit illi super sermone hoc.
Tulitque .x. camelos de grege domini sui et abiit. ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perrexit in me
sopotamiam ad urbem nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespe
re tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam. dixit. Domine deus domini mei abraham. occurre
obsecro hodie michi et fac misericordiam cum domino meo abraham. Ecce ego sto prope fontem aque. et filie ha
bitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui ego dixero.
Inclina ydriam tuam ut bibam. et illa responderit bibe quin et camelis tuis dabo potum. ipsa est quam
preparasti servo tuo ysaac. et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Necdum intra se verba compleve
rat et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filii melche uxoris nachor. fratris abraham. habens
ydriam in scapula. puella decora nimis. virgoque pulcherrima et incognita viro. Descenderat autem ad
fontem et impleverat ydriam. ac revertebatur. Occurritque ei servus et ait. Pauxillum michi ad sorbendum
prebe aque de ydria tua. Que respondit. Bibe domine mi. Celeriterque deposuit ydriam super ulnam suam et
dedit ei bibere. Cumque ille bibisset. adiecit. Quin et camelis tuis hauriam aquam. donec cuncti bibant.
Effundensque ydriam in canalibus recurrit ad puteum ut hauriret aquam. et haustam omnibus
camelis dedit. Ille autem contemplabatur eam tacitus scire volens utrum prosperum fecisset dominus iter suum an
non. Postquam ergo biberunt cameli. protulit vir inaures aureas appendentes siclos duos. et
armillas totidem pondo siclorum .x. Dixitque ad eam. Cuius es filia? Indica michi. est in domo patris
tui locus ad manendum. Que respondit. Filia bathuelis sum filii melche quem peperit nachor. Et
addidit dicens. Palearum quoque et feni plurimum est apud nos et locus spatiosus ad manendum.
Inclinavit se homo et adoravit dominum dicens. Benedictus dominus deus domini mei abraham. qui non
abstulit misericordiam et veritatem suam a domino meo. et recto me itinere perduxit in domum fratris domini
mei. Cucurrit itaque puella et nuntiavit in domum matris sue omnia que audierat. Habebat autem re
becca fratrem nomine laban. qui festinus egressus est ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset inaures
aureas et armillas in manibus sororis sue et audisset cuncta verba referentis. Hec locutus est michi homo. venit
ad virum qui stabat iuxta camelos. et prope fontem aque. dixitque ad eum. Ingredere benedicte domini. Cur
foris stas? Preparavi domum et locum camelis tuis. Et introduxit eum in hospitium. ac destravit
camelos. Deditque paleas et fenum et aquam ad lavandos pedes camelorum et virorum qui vene
rant cum eo. Et appositus est panis in conspectu eius. Qui ait. Non comedam donec loquar sermones me
os. Respondit ei loquere. At ille. Servus inquit abraham sum. et dominus benedixit domino meo valde. mag
nificatusque est. et dedit ei oves et boves. argentum et aurum. servos et ancillas. camelos et asinos.
Et peperit sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua. deditque illi omnia que habuerat.
Et adiuravit me dominus meus dicens. Non accipies uxorem filio meo de filiabus chananeorum
in quorum terra habito. Sed ad domum patris mei perges et de cognatione mea accipies uxorem filio
meo. Ego vero respondi domino meo. Quid si noluerit venire mecum mulier? Dominus ait in cuius conspectu
ambulo mittet angelum suum tecum et diriget viam tuam. accipiesque uxorem filio meo de cog
natione mea et de domo patris mei. Innocens eris a maledictione mea cum veneris ad propinquos

meos et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontem et dixi. Domine deus domini mei abraham si direxisti
viam meam in qua nunc ambulo, ecce sto iuxta fontem aque. et virgo que egredietur ad hauriendam aquam
audierit me. da mihi pauxillum aque ad bibendum ex ydria tua, et dixerit mihi et tu bibe et camelis
hauriam, ipsa est mulier quam preparavit dominus filio domini mei. Dum hec mecum tacitus volverem, appa-
ruit rebecca veniens cum ydria quam portabat in scapula. descenditque ad fontem et hausit aquam.
Et aio ad eam. Da mihi paululum bibere. Que festinans deposuit ydriam de humero et dixit mihi.
Et tu bibe et camelis tuis potum tribuam. Bibi. et adaquavit camelos. interrogavique eam et dixi.
Cuius filia es. Que respondit. filia batuelis sum filii nachor. quem peperit ei melcha. Suspendi
itaque inaures ad ornandam faciem eius et armillas posui in manibus eius. pronusque adoravi do-
minum benedicens domino deo domini mei abraham. qui perduxit me recto itinere ut sumerem
filiam fratris domini mei filio eius. Quam ob rem si facitis misericordiam et veritatem cum domino meo indicate mihi.
Sin autem aliud placet. et hoc dicite ut vadam ad dexteram sive ad sinistram. Responderunt laban et
batuel. A domino egressus est sermo. non possumus extra placitum eius quicquam aliud tecum loqui. En re-
becca coram te est. tolle eam et proficiscere et sit uxor filii domini tui sicut locutus est dominus. Quod cum
audisset puer abraham. adoravit in terra dominum. prolatisque vasis argenteis et aureis ac ves-
tibus dedit ea rebecce pro munere. fratribus quoque eius et matri dona obtulit. Initoque convivio. vescen-
tes pariter et bibentes manserunt ibi. Surge et mane. Surgens autem mane locutus est puer. Di-
mittite me ut vadam ad dominum meum. Responderunt fratres eius et mater. Maneat puella saltem
decem dies apud nos et postea proficiscetur. Nolite ait me retinere. quia dominus direxit viam meam.
Dimittite me ut pergam ad dominum meum. Dixerunt. Vocemus puellam et queramus eius voluntatem.
Cumque vocata venisset, sciscitati sunt. Vis ire cum homine isto. Que ait. Vadam. Dimiserunt ergo eam
et nutricem illius. servumque abraham et comites eius. inprecantes prospera sorori sue atque dicentes. Soror
nostra es. crescas in mille milia et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur rebecca et pu-
elle illius. ascensis camelis secute sunt virum. Qui festinus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore
ysaac deambulabat per viam que ducit ad puteum cuius nomen est viventis et videntis. habitabat enim
in terra australi et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinato iam die. Cumque elevasset oculos vi-
dit camelos venientes procul. Rebecca quoque conspecto ysaac. descendit de camelo et ait ad
puerum. Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis. Dixitque ei. ipse est dominus meus. At illa tollens pal-
lium cito operuit se. Servus autem cuncta que gesserat narravit ysaac. Qui introduxit eam in taber-
naculum sare matris sue et accepit eam uxorem et in tantum dilexit ut dolorem qui ex morte matris acci-
XXV derat temperaret. Abraham vero aliam uxorem duxit nomine ceturam que peperit ei zamram et iecsan. et
madan et madian et iesboc et sue. Iecsan quoque genuit saba et dadan. Filii dadan fuerunt assu-
rim et latusim et loomim. At vero ex madian ortus est epha et opher et enoch et abida
et eldaa. Omnes hii filii ceture. Deditque abraham cuncta que ysaac. filiis autem concubinarum — possederat
largitus est munera et separavit eos ab ysaac filio suo. dum adhuc ipse viveret. abiitque ad
plagam orientalem. Fuerunt autem dies abrahe centum septuaginta quinque anni et deficiens mortuus est in
senectute bona. provecteque etatis et plenus dierum. congregatusque est ad populum suum et sepelierunt
eum ysaac et ysmael filii sui in spelunca duplici que sita est in agro ephron filii seor ethei e re-
gione mambre quem emerat a filiis heth. ibi sepultus est ipse et sara uxor eius. Et post obitum illius bene-
dixit deus ysaac filio eius qui habitabat iuxta puteum nomine viventis et videntis. Hee sunt genera-
tiones ysmael filii abrahe quem peperit ei agar egiptia famula sare. et hec nomina filiorum eius
in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus ysmaelis nabaioth. deinde cedar et abdeel
et mabsam. masma quoque et duma et massa. adad et thema. iathur et naphis et cedma. Isti
sunt filii ysmael et hec nomina per castella et oppida eorum duodecim principes tribuum suarum. Anni

vite ysmael. c.xxx.vii. Et deficiens que mortuus et appositus est ad populum suum. Habita
vit ab euila usque sur que respicit egyptum introeuntibus assyrios. Coram cunctis fratribus suis
obiit. Hee quoque sunt generationes ysaac filii abraham. Abraham autem genuit ysaac. Qui cum
xl. esset annorum duxit uxorem rebeccam filiam batuelis siri de mesopotamia sororem laban.
Deprecatusque est ysaac dominum pro uxore sua eo quod esset sterilis. Qui exaudiuit eum et dedit conceptum
rebecce. Sed collidebantur in utero eius paruuli. Que ait. Si sic mihi futurum erat quid necesse fuit
concipere. Perrexitque ut consuleret dominum. Qui respondens ait. Due gentes in utero tuo sunt et duo populi
ex uentre tuo diuidentur. Populusque populum superabit et maior minori seruiet. Iam tempus pari
endi uenerat et ecce gemini in utero eius reperti sunt. Qui prior egressus est rufus erat et totus in morem
pellis hispidus. Vocatumque est nomen eius esau. Protinus alter egrediens plantam fratris tenebat ma
nu sua. Et ideo appellauit eum iacob. Sexagenarius erat ysaac quando nati sunt paruuli. Quibus
adultis. factus est esau uir gnarus uenandi et homo agricola. Iacob autem simplex habitabat in ta
bernaculis. Ysaac amabat esau eo quod de uenationibus illius uesceretur. Et rebecca diligebat
iacob. Coxit autem iacob pulmentum ad quem cum uenisset esau de agro lassus ait. Da
mihi de coctione hac rufa quia oppido lassus sum. Quam ob rem uocatum est nomen eius edom. Cui dixit
iacob. Vende mihi primogenita tua. Ille respondit. En morior. quid mihi proderunt primogenita. Ait
iacob. Iura ergo mihi. Iurauit esau et uendidit primogenita. Et sic accepto pane et lentis e
dulio. comedit et bibit et abiit paruipendens quod primogenita uendidisset. Orta autem fame
super terram post eam sterilitatem que acciderat in diebus abraham. abiit ysaac ad abymelech
regem palestinorum in gerara. Apparuit ei dominus et ait. Ne descendas in egyptum. Sed quiesce in
terra quam dixero tibi et peregrinare in ea. eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo dabo u
niuersas regiones has complens iuramentum quod spopondi abraham
patri tuo. et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. daboque posteris tuis uniuersas regiones
has. et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. eo quod obedierit abraham uoci mee
et custodierit precepta et mandata mea. et cerimonias legesque seruauerit.
Mansit itaque ysaac in geraris. Qui cum interrogaretur a uiris loci illius super uxore sua. respon
dit. soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi esset sociata coniugio. reputans ne forte in
terficerent eum propter illius pulcritudinem. Cumque pertransissent dies plurimi et ibidem moraretur:
prospiciens abymelech palestinorum rex per fenestram uidit eum iocantem cum rebecca uxo
re sua. Et accersito ait. Perspicuum est quod uxor tua sit. Cur mentitus es sororem tuam esse. Respondit.
Timui ne morerer propter eam. Dixitque abymelech. Quid inposuisti nobis. Potuit coire
quispiam de populo cum uxore tua et induxeras super nos grande peccatum. Precepitque abymelech
omni populo suo dicens. Qui tetigerit hominis huius uxorem morte morietur. Seuit autem ysaac in terra illa et
inuenit in ipso anno centuplum. Benedixitque ei dominus. et locupletatus est homo. et ibat proficiens atque
succrescens. donec magnus uehementer effectus est. Habuit quoque possessionem ouium et armentorum et fa
milie plurimum. Ob hoc inuidentes ei palestini omnes puteos quos foderant serui patris illius
abraham eo tempore obstruxerunt implentes humo in tantum ut ipse abymelech diceret ad ysaac.
Recede a nobis. quoniam potentior nobis factus es ualde. Et ille discedens abiit ut ueniret ad
torrentem gerare. habitaretque ibi. Rursum fodit alios puteos quos foderant serui pa
tris sui abraham et quos illo mortuo obstruxerant philistiim. Appellauitque eos eisdem
nominibus quibus ante pater uocauerat. Foderuntque in torrente et reppererunt aquam uiuam. Sed et ibi iur
gium fuit pastorum gerare aduersus pastores ysaac dicentium. Nostra est aqua. Quam ob rem nomen
putei ex eo quod acciderat uocauit calumpniam. Foderunt et alium et pro illo quoque rixati sunt. Ap
pellauitque eum inimicitias. Profectus inde fodit alium puteum pro quo non contenderunt. Itaque uoca

uit nomen illius latitudo dicens. Nunc dilatavit nos dominus et fecit crescere super terram. Ascendit autem ex il
lo loco in bersabee ubi apparuit ei dominus in ipsa nocte dicens. Ego sum deus abraham patris tui noli
metuere quia tecum sum. Benedicam tibi et multiplicabo semen tuum propter servum meum abraham. Itaque edificavit
ibi altare et invocato nomine domini extendit tabernaculum precepitque servis suis ut foderent puteum.
Ad quem locum cum venissent de geraris abymelech et ochozath amicus illius et phicol dux militum
locutus est eis ysaac. Quid venistis ad me hominem quem odistis et expulistis a vobis. Qui responderunt.
Vidimus tecum esse dominum et ideo nos diximus. Sit iuramentum inter nos et ineamus fedus ut non facias
nobis quicquam mali. sicut et nos nichil tuorum attigimus. nec fecimus quod te lederet. sed cum pace dimi
simus auctum benedictione domini. Fecit ergo eis convivium et post cibum et potum surgentes mane iuraverunt
sibi mutuo. Dimisitque eos ysaac pacifice in locum suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi ysaac
annunciantes ei de puteo quem foderant atque dicentes. Invenimus aquam. Unde appellavit eum
habundantiam et nomen urbi impositum est bersabee usque in presentem diem. Esau vero quadragenarius
duxit uxores. iudith filiam beheri ethei. et basemath filiam helon eiusdem loci. que ambe offe
XXVII derant animum ysaac et rebecce. Senuit autem ysaac et caligaverunt oculi eius et videre non poterat.
Vocavitque esau filium suum maiorem et dixit ei. Fili mi. Qui respondit. Adsum. Cui pater. Vides inquit
quod senuerim et ignorem diem mortis mee. Sume arma tua. pharetram et archum. et egredere
foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis fac michi inde pulmentum sicut velle me nosti et affer
ut comedam. et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset rebecca et ille abisset in
agrum ut iussionem patris compleret. dixit filio suo iacob. Audivi patrem tuum loquentem cum
esau fratre tuo et dicentem ei. Affer michi de venatione tua et fac cibos ut comedam et benedicam tibi
coram domino antequam moriar. Nunc ergo fili mi adquiesce consiliis meis et pergens ad gregem affer
michi duos edos optimos. ut faciam ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur. Quas cum intuleris
et comederit. benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit. Nosti quod esau frater meus homo pilo
sus sit et ego lenis. Si attrectaverit me pater meus et senserit. timeo ne putet me sibi volu
isse illudere et inducam super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater. In me sit ait
ista maledictio fili mi. Tantum audi vocem meam et pergens affer que dixi. Abiit et attulit.
deditque matri sue. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius. et vestibus esau val
de bonis quas apud se habebat domi induit eum. Pelliculasque edorum circumdedit manibus
et colli nuda protexit. Deditque pulmentum et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit.
Pater mi. At ille respondit. Audio. Quis es tu fili mi. Dixitque iacob. Ego sum esau primoge
nitus tuus. feci sicut precepisti michi. Surge. sede et comede de venatione mea ut benedicat
michi anima tua. Rursum ysaac ad filium suum. Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi. Qui
respondit. Voluntatis dei fuit ut cito michi occurreret quod volebam. Dixitque ysaac. Accede huc ut
tangam te fili mi et probem utrum tu sis filius meus esau an non. Accessit ille ad patrem et pal
pato eo dixit ysaac. Vox quidem iacob est. sed manus manus sunt esau. Et non cognovit eum quia pi
lose manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi ait. Tu es filius meus esau.
Respondit. Ego sum. At ille. Affer inquit michi cibos de venatione tua fili mi. ut benedicat tibi
anima mea. Quos oblatos cum comedisset. obtulit ei etiam vinum. Quo hausto dixit ad eum.
Accede ad me et da michi osculum fili mi. Accessit ad eum et osculatus est eum. Statimque ut sen
sit vestimentorum illius fragranciam. benedicens ait. Ecce odor filii mei. sicut odor agri ple
ni. cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi et de pinguedine terre. habundantiam frumenti
et vini et olei. et serviant tibi populi et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum et incurventur
ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi. benedictioni
bus repleatur. Vix ysaac sermonem impleverat. et egresso iacob foras. venit esau. coctosque

de venatione cibos intulit patri dicens. Surge pater mi et comede de venatione filii tui, ut be-
nedicat michi anima tua. Dixitque illi Ysaac. Quis enim es tu? Qui respondit. Ego sum filius tuus primogeni-
tus Esau. Expavit Ysaac stupore vehementi et ultra quam credi potest admirans ait. Quis
igitur ille est qui dudum captam venationem attulit michi, et comedi ex omnibus priusquam tu ve-
nires? Benedixique ei et erit benedictus. Auditis Esau sermonibus patris irrugiit cla-
more magno, et consternatus ait. Benedic etiam michi pater mi. Qui ait. Venit germanus tuus fraudu-
lenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit. Iuste vocatum est nomen eius Iacob.
Supplantavit enim me en altera vice. Primogenita mea ante tulit, et nunc secundo surripu-
it benedictionem meam. Rursusque ad patrem. Numquid non servasti ait michi benedictionem tu-
am? Respondit Ysaac. Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres eius servituti illius subiuga-
vi. Frumento et vino stabilivi eum, et tibi post hec fili mi ultra quid faciam? Cui dixit Esau. Num
unam tantum benedictionem habes pater? Michi quoque obsecro ut benedicas. Cumque heiulatu magno fle-
ret, motus Ysaac dixit ad eum. In pinguedine terre et in rore celi desuper erit benedictio tua.
Vives gladio et fratri tuo servies. Tempusque veniet cum excutias et solvas iugum eius de
cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater. Dixitque in
corde suo. Venient dies luctus patris mei, ut occidam Iacob fratrem meum. Nuntiata sunt hec Re-
becce. Que mittens et vocans Iacob filium suum, dixit ad eum. Ecce Esau frater tuus mi-
natur ut occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam, et consurgens fuge ad Laban fra-
trem meum in Aran. Habitabisque cum eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui et in-
dignatio eius, obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur filio
utroque orbabor in una die? Dixitque Rebecca ad Ysaac. Tedet me vite mee propter filias
uxore Heth. Si acceperit Iacob de stirpe huius terre, nolo vivere. Vocavit itaque Ysaac Ia- XXVIII
cob et benedixit, precepitque ei dicens. Noli accipere coniugem de genere Chanaan. Sed vade
et proficiscere in Mesopotamiam Syrie ad domum Bathuel patris matris tue, et accipe ti-
bi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi et crescere
te faciat atque multiplicet, ut sis in turbas populorum. Et det tibi benedictiones Abraham
et semini tuo post te, ut possideas terram peregrinationis tue quam pollicitus est avo tuo. Cum-
que dimisisset eum Ysaac, profectus venit in Mesopotamiam Syrie ad Laban filium Bathuel Syri
fratrem Rebecce matris sue. Videns autem quod benedixisset pater suus Iacob, et misisset eum in esau
Mesopotamiam Syrie ut inde uxorem duceret, et quod post benedictionem precepisset ei dicens.
Non accipies coniugem de filiabus Chanaan. Quodque obediens Iacob parentibus suis isset in
Syriam, probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, ivit ad Ysmae-
lem et duxit uxorem absque his quas prius habebat, Maeleth filiam Ysmael filii Abraham, so-
rorem Nabaioth. Egressus itaque Iacob de Bersabee pergebat Aran. Cumque venisset ad quendam
locum et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant et supponens
capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in sompnis scalam stantem super terram, et cacumen illius
tangens celum, angelos quoque dei ascendentes et descendentes per eam, et dominum innixum scale dicen-
tem sibi. Ego sum dominus deus patris tui Abraham, et deus Ysaac. Terram in qua dormis tibi dabo et semi-
ni tuo. Eritque germen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad orientem et occidentem septen-
trionem et meridiem, et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre. Et ero custos
tuus quocumque perrexeris, et reducam te in terram hanc, nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cum-
que evigilasset Iacob de sompno, ait. Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam. Pavensque:
Quam terribilis inquit est locus iste, non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Surgens ergo ma-
ne Iacob tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, et erexit in titulum, fundens oleum

desuper. appellavitque nomen urbis bethel. que prius luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit
deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit michi panem ad vescendum et vestimentum
ad induendum. reversusque fuero prospere ad domum patris mei. erit michi dominus in deum. et lapis iste quem
erexi in titulum. vocabitur domus dei. cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi. Profectus XXIX
ergo iacob venit in terram orientalem. et vidit puteum in agro. tresque greges ovium accubantes iuxta eum.
Nam ex illo adaquabantur pecora. et os eius grandi lapide claudebatur. mosque erat ut cunctis ovibus
congregatis devolverent lapidem. et refectis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitque ad pasto
res. fratres unde estis. Qui responderunt. De aran. Quos interrogans numquid ait nostis laban filium na
chor. Dixerunt. Novimus. Sanusne est inquit. Valet inquiunt. Et ecce rachel filia eius venit cum grege
suo. Dixitque iacob. Adhuc multum diei superest. nec tempus est ut reducantur ad caulas greges. Ante
date potum ovibus et sic ad pastum eas reducite. Qui responderunt. Non possumus donec omnia pecora congregentur.
et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur et ecce rachel veni
ebat cum ovibus patris sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset iacob et sciret consobrinam
suam. oves quoque laban avunculi sui. amovit lapidem quo puteus claudebatur. Et adaquato grege
osculatus est eam. elevataque voce flevit et indicavit ei quod frater esset patris sui et filius rebecce. At
illa festinans nuntiavit patri suo. Qui cum audisset venisse iacob filium sororis sue. cucurrit obvi
am ei. complexusque eum et osculatus. duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris respondit. Os me
um es et caro mea. Et postquam impleti sunt dies mensis unius. dixit ei. Num quia frater meus es gratis servies
michi. Dic quid mercedis accipias. Habebat vero filias duas. nomen maioris lia. minor appel
labatur rachel. Sed lia lippis erat oculis. rachel decora facie et venusto aspectu. Quam dili
gens iacob. ait. Serviam tibi pro rachel filia tua minore septem annis. Respondit laban me
lius est ut eam tibi dem quam alteri viro. mane apud me. Servivit ergo iacob pro rachel septem annis et
videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitque ad laban. Da michi uxorem
meam quia tempus expletum est ut ingrediar ad illam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convi
vium fecit nuptias. et vespere filiam suam liam introduxit ad eum. dans ancillam filie sue zelpham nomine.
Ad quam cum ex more iacob fuisset ingressus. facto mane vidit liam. et dixit ad socerum suum. Quid est quod fa
cere voluisti. Nonne pro rachel servivi tibi. Quare imposuisti michi. Respondit laban. Non est in lo
co nostro consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius
copule. et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es michi. septem annis aliis. Adquievit placito et eb
domade transacta rachel duxit uxorem. Cui pater servam balam dederat. Tandemque potitus
optatis nuptiis amorem sequentis priori pretulit. serviens apud eum septem annis aliis. Videns autem
dominus quod despiceret liam aperuit vulvam eius sorore sterili permanente. Que conceptum genuit fi
lium. vocavitque nomen eius ruben dicens. Vidit dominus humilitatem meam. nunc amabit me vir
meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait. Quoniam audivit dominus me haberi contemptui dedit etiam istum
michi. vocavitque nomen illius symeon. Concepitque tertio et genuit alium. dixitque. Nunc quoque copulabitur michi
maritus meus eo quod pepererim ei tres filios. Et idcirco appellavit nomen eius levi. Quarto
concepit et peperit filium et ait. Modo confitebor domino. Et ob hoc vocavit eum iudam. cessavitque
parere. Cernens autem rachel quod infecunda esset invidit sorori et ait marito suo. Da michi li XXX
beros alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob. Num pro deo ego sum qui privavit te fruc
tu ventris tui. At illa. Habeo inquit famulam balam. ingredere ad illam. ut pariat super genua
mea et habeam ex illa filios. Deditque illi balam in coniugium. Que ingresso ad se viro con
cepit et peperit filium. Dixitque rachel. Iudicavit michi dominus et exaudivit vocem meam dans michi
filium. Et idcirco appellavit nomen eius dan. Rursumque bala concipiens peperit
alterum pro quo ait rachel. Comparavit me deus cum sorore mea et invalui. vocavitque eum

nepthalim. Sentiens lia quod parere desisset zelpham ancillam suam marito tradidit. que post
conceptum edentem filium dixit feliciter. et idcirco vocavit nomen eius gad. Peperitque zelpha alterum dixit
que lia. hoc pro beatitudine mea. beatam quippe me dicent omnes mulieres. Propterea appellavit eum
aser. Egressus autem ruben tempore messis triticee in agrum: repperit mandragoras quas matri lie detulit.
dixitque rachel. Da mihi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit. Parumne tibi videtur quod praeripu
eris maritum mihi. nisi etiam mandragoras filii mei tuleris. Ait illi rachel. Dormiat tecum
hac nocte pro mandragoris filii tui. Redeuntique ad vesperum de agro iacob. egressa est in oc
cursum eius lia et ait. Ad me intrabis quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dor
mivitque cum ea nocte illa et exaudivit eius preces. concepitque et peperit filium quintum et ait. Dedit
deus mercedem mihi quia dedi ancillam meam viro meo. appellavitque nomen illius ysachar. Rur
sum lia concipiens peperit filium sextum et ait. Ditavit me deus dote bona et hac vice. mecum erit
maritus meus eo quod genuerim ei sex filios. et idcirco appellavit nomen eius zabulon. Post quem
peperit filiam nomine dinam. Recordatus quoque dominus rachel exaudivit eam et aperuit vulvam eius.
que concepit et peperit filium dicens. Abstulit deus obprobrium meum a me. et vocavit nomen illius
ioseph dicens. Addat mihi dominus filium alterum. Nato autem ioseph: dixit iacob socero suo. Dimitte
me ut revertar in patriam et ad terram meam. Da mihi uxores et liberos meos pro quibus servi
vi tibi ut abeam. Tu nosti servitutem qua servivi tibi. Ait ei laban. Inveniam gratiam in con
spectu tuo experimento didici. quod benedixerit mihi deus propter te. Constitue mercedem tuam quam dem
tibi. At ille respondit. Tu nosti quomodo servierim tibi et quanta in manibus meis fuerit possessio
tua. Modicum habuisti antequam venirem ad te. et nunc dives effectus es. benedixitque tibi dominus ad introitum
meum. Iustum est igitur ut provideam aliquando et domui mee. Dixitque laban. Quid dabo tibi? At ille ait.
Nichil volo. Si feceris quod postulo iterum pascam et custodiam pecora tua. Gyra omnes greges
tuos et separa cunctas oves varias et sparso vellere. et quodcumque furvum et maculosum variumque
fuerit. tam in ovibus quam in capris erit merces mea. respondebitque mihi cras iustitia mea quando
placiti tempus advenerit coram te. et omnia que non fuerint varia et maculosa et furva tam in ovibus
quam in capris furti me arguent. Dixitque laban. Gratum habeo quod petis. Et separavit in die
illa capras et oves. hircos et arietes. varios atque maculosos. Cunctum autem gregem unius
coloris .i. albi et nigri velleris tradidit in manu filiorum suorum. et posuit spatium itineris
trium dierum inter se et generum qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo iacob virgas
populeas virides et amigdalinas et platanis ex parte decorticavit eas. detractisque
corticibus in his que spoliata fuerant candor apparuit. Illa autem que integra erant viridia per
manserunt. atque in hunc modum color effectus est varius. posuitque eas in canalibus ubi effundeba
tur aqua. ut cum venissent greges ad bibendum. ante oculos haberent virgas et in aspectu earum
conciperent. factumque est ita. ut in calore ipso coitus oves intuerentur virgas et parerent maculo
sa et varia et diverso colore respersa. Divisitque gregem iacob et posuit virgas ante oculos arie
tum. Erant autem alba queque et nigra laban. cetera autem iacob separatis inter se gregibus.
Igitur quando primo tempore ascendebantur oves ponebat iacob virgas in canalibus aque ante oculos a
rietum et ovium ut in earum contemplatione conciperent. Quando vero serotina admissura erat et concep
tus extremus non ponebat eas. Factaque sunt ea que erant serotina laban et que primi temporis
iacob. Ditatusque est homo ultra modum et habuit greges multos ancillas et servos camelos
et asinos. Postquam autem audivit verba filiorum laban dicentium. tulit iacob omnia que fuerunt XX
patris nostri et de illius facultate ditatus factus est inclitus. Animadvertit quoque faciem laban quod non esset erga
se sicut heri et nudius tertius. maxime dicente sibi domino. Revertere in terram patrum tuorum et ad
generationem tuam eroque tecum. Misit et vocavit rachel et liam in agrum ubi pascebat greges. dixitque

eis. Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudiustertius. Deus autem patris mei fuit mecum
et ipse nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. Sed et pater vester circumvenit me et mutavit
mercedem meam decem vicibus et tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi. Si quando dixit: Varie erunt mercedes tue:
pariebant omnes oves varios fetus. Quando vero e contrario ait: Alba queque accipies pro mercede: omnes greges
alba pepererunt. Tulitque Deus substantiam patris vestri et dedit mihi. Postquam enim conceptus ovium tempus adve-
nerat, levavi oculos meos et vidi in somnis ascendentes mares super feminas varios et
maculosos et diversorum colorum. Dixitque angelus Domini in somnis ad me: Iacob. Et ego respondi:
Adsum. Qui ait: Leva oculos tuos et vide universos masculos ascendentes super feminas, varios,
respersos atque maculosos. Vidi enim omnia que fecit tibi Laban. Ego sum Deus Bethel ubi unxisti lapidem
et votum vovisti mihi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac, revertens in terram nativitatis tue. Responde-
runt Rachel et Lia: Numquid habemus residui quicquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri?
Nonne quasi alienas reputavit nos et vendidit comeditque pretium nostrum? Sed Deus tulit opes
patris nostri et nobis eas tradidit ac filiis nostris. Unde omnia que precepit tibi Deus fac. Surrexit itaque Ia-
cob et impositis liberis ac coniugibus suis super camelos abiit. Tulitque omnem substantiam et greges et quicquid
in Mesopotamia acquisierat, pergens ad Ysaac patrem suum in terram Chanaan. Eo tempore La-
ban ierat ad tondendas oves, et Rachel furata est ydola patris sui. Noluitque Iacob confiteri socero suo
quod fugeret. Cumque abisset tam ipse quam omnia que iuris eius erant, et amne transmisso pergeret contra
montem Galaad, nuntiatum est Laban die tertio quod fugeret Iacob. Qui assumptis fratribus suis persecu-
tus est eum diebus septem et comprehendit eum in monte Galaad. Viditque in somnis dicentem sibi Deum: Cave
ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Iamque Iacob extenderat in monte tabernaculum suum. Cumque ille con-
secutus esset eum cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fixit tentorium. Et dixit ad Iacob: Quare ita egis-
ti ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio? Cur ignorante me fugere volu-
isti, nec indicare mihi ut prosequerer te cum gaudio et canticis et tympanis et cytharis? Non es
passus ut oscularer filios meos ac filias. Stulte operatus es. Et nunc quidem valet manus mea
reddere tibi malum. Sed Deus patris vestri heri dixit mihi: Cave ne loquaris cum Iacob quicquam durius. Et si
tu ad tuos ire cupiebas et desiderio erat domus patris tui, cur furatus es deos meos? Respon-
dit Iacob: Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem furti
me arguis, apud quemcumque inveneris deos tuos, necetur coram fratribus nostris. Scrutare quicquid tuorum
apud me inveneris et aufer. Hec dicens ignorabat quod esset furata Rachel ydola. Ingressus itaque
Laban tabernaculum Iacob et Lie et utriusque famule non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachelis,
illa festinans abscondit ydola subter stramenta cameli et sedit desuper. Scrutantique omne tentori-
um et nichil invenienti ait: Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo, quia iuxta consuetudinem
feminarum nunc accidit mihi. Sic delusa sollicitudo querentis. Tumensque Iacob cum iurgio ait:
Quam ob culpam et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me et scrutatus es omnem supellectilem meam?
Quid invenisti de cuncta substantia domus tue? Pone coram fratribus meis et fratribus tuis hic ut iudicent
inter me et te. Idcirco viginti annis fui tecum? Oves tue et capre. Arietes gregis tui non comedi, nec
captum a bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddebam; quicquid furto peribat a me exigebas.
Die noctuque estu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. Sicque per viginti annos
in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus et sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedem meam
decem vicibus. Nisi Deus patris mei Abraham et timor Ysaac affuisset mihi, forsitan modo nudum me
dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit Deus et arguit te heri. Respondit
ei Laban: Filie mee et filii et greges tui et omnia que cernis mea sunt. Quid possum facere filiis et nepo-
tibus meis? Veni ergo et ineamus fedus ut sit testimonium inter me et te. Tulit itaque lapidem
et erexit illum in titulum. Dixitque fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum

comederuntque super eum. Quem vocavit Laban tumulum testis: et Iacob acervum testimonii:
uterque iuxta proprietatem lingue sue. Dixitque Laban. Tumulus iste erit testis inter me et te hodie. Et id-
circo appellatum est nomen eius Galaad, id est tumulus testis. Intueatur dominus et iudicet inter nos
quando recesserimus a nobis. Si afflixeris filias meas et si introduxeris uxores alias super eas: nul-
lus sermonis nostri testis est absque deo: qui presens respicit. Dixitque rursus ad Iacob. En tu-
mulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit. Tumulus inquam iste et lapis sint in
testimonio. Si aut ego transiero illum pergens ad te. aut tu preterieris malum mihi cogitans.
Deus Abraham et deus Nachor iudicet inter nos: deus patris eorum. Iuravit ergo Iacob per timorem pa-
tris sui Ysaac. Immolatisque victimis in monte vocavit fratres suos ut ederent panem.
Qui cum comedissent manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens osculatus est filios suos et
filias suas et benedixit illis: reversusque est in locum suum. Iacob quoque abiit itinere quo ceperat. XXXII
fueruntque ei obviam angeli dei. Quos cum vidisset ait: Castra dei sunt hec: et appellavit nomen
illius loci Manahim id est castra. Misit autem et nuncios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir
regionis Edom: precepitque eis dicens. Sic loquimini domino meo Esau. Hec dicit frater tuus Iacob.
Apud Laban peregrinatus sum et fui usque in presentem diem. Habeo oves et boves et asinos servos
atque ancillas. mittoque nunc legationem ad dominum meum. ut inveniam gratiam in conspectu tuo.
Reversique sunt nuncii ad Iacob dicentes. Venimus ad Esau fratrem tuum et ecce properat in
occursum tibi cum quadringentis. Timuit Iacob valde et perterritus divisit populum qui se-
cum erat. greges quoque et oves et boves et camelos in duas turmas dicens. Si venerit
Esau ad unam turmam et percusserit eam: alia turma que reliqua est salvabitur. Dixitque Iacob.
Deus patris mei Abraham et deus patris mei Ysaac: domine qui dixisti mihi revertere in terram tuam
et in locum nativitatis tue et benefaciam tibi. minor sum cunctis miserationibus tuis et
veritate quam explesti servo tuo. In baculo meo transivi Iordanem istum. et nunc cum duabus
turmis regredior. Erue me de manu fratris mei Esau: quia valde eum timeo ne forte ve-
niens percutiat matrem cum filiis. Tu locutus es quod mihi benefaceres et dilatares semen meum sicut
arenam maris. que pre multitudine numerari non potest. Cumque Iacob dormisset ibi nocte illa se-
paravit de his que habebat munera Esau fratri suo capras ducentas. hyrcos viginti. oves
ducentas. arietes viginti. camelos fetas cum pullis suis triginta. vaccas xl. et tauros
xx. asinas xx. et pullos earum x. et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges.
Dixitque pueris suis. Antecedite me et sit spatium inter gregem et gregem. et precepit priori dicens. Si
obviam habueris Esau fratrem meum et interrogaverit te cuius es: aut quo vadis et cuius sunt ista que se-
queris: respondebis. Servi tui Iacob. munera misit domino meo Esau. ipse quoque post nos venit.
Similiter quoque mandata dedit secundo ac tercio. et cunctis qui sequebantur greges dicens. Hiisdem
verbis loquimini ad Esau cum inveneritis eum. et addetis. Ipse quoque servus tuus Iacob iter nostrum
insequitur. Dixit enim placabo illum muneribus que precedunt et postea videbo eum: forsitan propicia-
bitur mihi. Precesserunt itaque munera ante eum. ipse vero mansit nocte illa in castris. Cumque mature
surrexisset. tulit duas uxores suas et totidem famulas cum undecim filiis et transivit va-
dum Iaboc. Transductisque omnibus que ad se pertinebant remansit solus. Et ecce vir lucta-
batur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum superare non posset, tetigit nervum femoris eius
et statim emarcuit. Dixitque ad eum. Dimitte me. iam enim ascendit aurora. Respondit. Non
dimittam te. nisi benedixeris mihi. Ait ergo quod nomen tibi est. Respondit Iacob. At ille. Nequaquam
inquit Iacob appellabitur nomen tuum sed Israel. Quoniam si contra deum fortis fuisti. quanto magis contra ho-
mines prevalebis. Interrogavit eum Iacob. Dic mihi quo appellaris nomine. Respondit. Cur
queris nomen meum quod est admirabile. Et benedixit ei in eodem loco. Vocavitque Iacob nomen

Congressus domino Iacob luctamine longo.
servus amisit femoris dum cedere nescit.
In plagam veluti gemuit [illegible]
comedit nunc [illegible] tota nepotum.

tes semen fratri tuo. Ille autem sciens non sibi nasci filios introiens ad uxorem fratris sui semen fundebat in
terram ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum dominus quod rem detestabilem faceret.
Quam ob rem dixit iudas thamar nurui sue. Esto uidua in domo patris tui. donec crescat
sela filius meus. Timebat enim ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Que abiit et habitauit in do
mo patris sui. Euolutis autem multis diebus mortua est sue uxor iude. Qui post luctum consolatione sus
cepta ascendebat ad tonsores ouium suarum ipse et hyras opilio gregis odollamites in thamnas.
Nunciatumque est thamar quod socer illius ascenderet in thamnas ad tondendas oues. Que depositis ui
duitatis uestibus assumpsit theristrum et mutato habitu sedit in biuio itineris quod ducit thamna
eo quod creuisset sela et non eum accepisset maritum. Quam cum uidisset iudas suspicatus est esse meretricem.
Operuerat enim uultum suum ne cognosceretur. Ingrediens ad eam ait. Dimitte me ut coeam tecum.
Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente. quid michi dabis ut fruaris concubitu meo. dixit.
Mittam tibi edum de gregibus. Rursumque illa dicente. patiar quod uis si dederis michi arrabonem donec
mittas quod polliceris. Ait iudas. Quid uis tibi pro arrabone dari. Respondit anulum tuum et armi
llam et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier et surgens abiit. Depo
sitoque habitu quem assumpserat. induta est uiduitatis uestibus. Misit autem iudas hedum per
pastorem suum odollamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non inuenisset eam. interro
gauit homines loci illius. Ubi est mulier que sedebat in biuio. Respondentibus cunctis non fuit
in loco isto meretrix. Reuersus est ad iudam dixitque ei. Non inueni eam. Sed et homines loci illius dixerunt michi
numquam ibi sedisse scortum. Ait iudas. Habeat sibi. certe mendacii nos arguere non poterit. Ego mi
si edum quem promiseram et tu non inuenisti eam. Ecce autem post tres menses nunciauerunt iude dicen
tes. Fornicata est thamar nurus tua et uidetur uterus illius intumescere. Dixit autem iudas. Producite
eam ut comburatur. Que cum educeretur ad penam. misit ad socerum suum dicens. De uiro cuius hec sunt conce
pi. Cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me
est. quia non tradidi eam sela filio meo. Attamen ultra non cognouit eam. Instante autem partu apparue
runt gemini in utero eius. atque in ipsa effusione infantium. unus protulit manum in qua obstetrix liga
uit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo uero retrahente manum egressus est alter. Dixitque mulier.
Quare diuisa est propter te maceria. Et ob hanc causam uocatum est nomen eius phares. Postea egressus
est frater eius. in cuius manu erat coccinum quem appellauit zaram. Igitur ioseph ductus est in XXXIX
egiptum. emitque eum putiphar eunuchus pharaonis. princeps exercitus. uir egiptius.
de manu ismaelitarum a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo et erat uir in cunctis prospere
agens. habitabatque in domo domini sui qui optime nouerat esse dominum cum eo. et omnia que gereret ab
eo dirigi in manu illius. Inuenitque ioseph gratiam coram domino suo et ministrabat ei a quo prepo
situs omnibus gubernabat creditam sibi domum et uniuersa que tradita fuerant ei. Benedixitque
dominus domui egiptii propter ioseph et multiplicauit tam in edibus quam in agris cunctam eius
substantiam. nec quicquam aliud nouerat nisi panem quo uescebatur. Erat autem ioseph pulchra
facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iniecit domina oculos suos in ioseph et ait.
Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens operi nefario. dixit ad eam. Ecce dominus meus omnia michi
tradidit et ignorat quid habeat in domo sua. nec quicquam est quod non in mea sit potesta
te. uel non tradiderit michi. preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum malum hoc facere et peccare in deum
meum. Huiuscemodi uerbis per singulos dies et mulier molesta erat adolescenti et ille
recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam die intraret ioseph domum et operis quippiam
absque arbitris faceret. et illa apprehensa lacinia uestimenti eius diceret. Dormi mecum. Qui re
licto in manu illius pallio fugit et egressus est foras. Cumque uidisset mulier in manibus

sui vestem et se esse contemptam, vocavit homines domus sue et ait ad eos. En introduxit
virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. Cumque ego succla-
massem et audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. In argumentum ergo
fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum et ait. Ingressus est ad me servus
hebreus quem adduxisti ut illuderet mihi. Cumque vidisset me clamare, reliquit pallium et fu-
git foras. His auditis dominus nimium credulus verbis coniugis iratus est valde. Tradiditque
ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum ioseph
et misertus est illius. Dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. Qui tradidit in manu ipsius
universos vinctos qui in custodia tenebantur. Et quicquid fiebat sub ipso erat. Nec noverat
XL aliquid cunctis ei creditis. Dominus enim erat cum illo et omnia opera eius dirigebat. His itaque
gestis accidit ut peccarent duo eunuchi pincerna regis egypti et pistor domino suo. Ira-
tusque pharao contra eos, nam alter pincernis preerat alter pistoribus, et misit eos in carcerem
principis militum in quo erat vinctus et ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph
qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat et illi in custodia tenebantur. Videruntque
ambo somnium nocte una iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset io-
seph mane et vidisset eos tristes, sciscitatus est dicens. Cur tristior est hodie solito facies
vestra? Qui responderunt: Somnium vidimus et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos ioseph. Num-
quid non dei est interpretatio? Referte mihi quid videritis. Narravit prior prepositus pincernarum
somnium suum. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gem-
mas et post flores uvas maturescere, calicemque pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas
et expressi in calicem quem tenebam et tradidi poculum pharaoni. Respondit ioseph. Hec est
interpretatio somnii. Tres propagines tres adhuc dies sunt post quos recordabitur pharao
ministerii tui et restituet te in gradum pristinum. Dabisque ei calicem iuxta officium tuum
sicut facere ante consueveras. Tantum memento mei cum tibi bene fuerit et facias mecum misericordiam
ut suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere. Quia furtim sublatus sum de terra he-
breorum et hic innocens in lacum missus sum. Videns pistorum magister quod prudenter somnium
dissolvisset, ait. Et ego vidi somnium quod haberem tria canistra farine super caput meum
et in uno canistro quod erat excelsius portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria. A-
vesque comedere ex eo. Respondit ioseph. Hec est interpretatio somnii. Tria canistra
tres adhuc dies sunt post quos auferet pharao caput tuum ac suspendet te in cru-
ce et lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tertius natalis pharaonis erat. Qui
faciens grande convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum et pistorum
principis. Restituitque alterum in locum suum ut porrigeret regi poculum; alterum suspendit in pati-
bulo, ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus prosperis prepositus pincernarum oblitus
XLI est interpretis sui. Post duos annos vidit pharao somnium. Putabat se stare super
fluvium de quo ascendebant septem boves pulchre et crasse nimis et pascebantur in locis pa-
lustribus. Alie quoque septem emergebant de flumine fede confecteque macie et pascebantur in ipsa
amnis ripa in locis virentibus. Devoraveruntque eas quarum mira species et habitudo erat corporum.
Expergefactus pharao rursum dormivit et vidit alterum somnium. Septem spice pullulabant in
culmo uno plene atque formose. Alie quoque totidem spice tenues et percusse uredine ori-
bantur, devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans post quietem pharao et facto mane
pavore perterritus misit ad coniectores egypti cunctosque sapientes, et accitis narravit
somnium nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pincernarum magister ait:

Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis me et magistrum pistorum retrudi iussit in carce-
rem principis militum. Ubi una nocte uterque vidimus somnium presagum futurorum. Erat ibi pu-
er hebreus eiusdem ducis militum famulus. Cui narrantes somnia audivimus quicquid postea
rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo. et ille suspensus in cruce est. Protinus ad
regis imperium eductum de carcere ioseph. totonderunt. ac veste mutata obtulerunt ei.
Cui ille ait. Vidi somnia. nec est qui edisserat que vidi. Audivi te prudentissime posse con-
icere. Respondit ioseph. Absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narravit ergo
pharao somnium quod viderat. Putabam me stare super ripam fluminis et septem boves de
amne ascendere pulcras nimis. et obesis carnibus. que in pastu paludis virecta carpebant.
Et ecce has sequebantur alie septem boves in tantum deformes et macilente. ut numquam tales
in terra egipti viderim. Que devoratis et consumptis prioribus. nullum saturitatis dedere vestigium. sed
simili macie et squalore torpebant. Evigilans rursum sopore depressus vidi somnium.
Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque pulcherrime. Alie quoque septem tenues et percus-
se uredine oriebantur. que priorum pulcritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus somnium et
nemo est qui edisserat. Respondit ioseph somnium regis unum est. que facturus est deus ostendit pha-
raoni. Septem boves pulcre et septem spice plene. septem ubertatis anni sunt. eandemque vim somnii
conprehendunt. Septem quoque boves tenues. atque macilente que ascenderunt post eas et septem spice te-
nues vento urente percusse. septem anni sunt venture famis. qui hoc ordine complebuntur. Ecce sep-
tem anni venient fertilitatis magne in universa terra egipti. quos sequentur septem anni alii ste-
rilitatis tante ut oblivioni tradatur cuncta retro habundantia. Consumptura est enim fames omnem
terram et ubertatis magnitudinem perditura inopie magnitudo. Quod autem vidisti secundo ad eam-
dem rem pertinens somnium firmitatis indicium est eo quod fiat sermo dei et velocius impleatur. Nunc ergo
provideat rex virum sapientem et industrium et preficiat eum terre egipti. qui constituat prepositos per
singulas regiones et quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis qui iam nunc futuri sunt congreget in
horrea. et omne frumentum sub pharaonis potestate condatur. serveturque in urbibus et preparetur
future septem annorum fami que pressura est egiptum et non consumetur terra inopia. Placuit pharaoni con-
silium et cunctis ministris eius. Locutusque est ad eos. Numquid invenire poterimus talem virum qui spiritu dei plenus
sit. Dixit ergo ad ioseph. Quia ostendit deus tibi omnia que locutus es numquid sapientiorem et similem tui invenire
potero. Tu eris super domum meam et ad tui oris imperium cunctus populus obediet. uno tantum regni solio te pre-
cedam. Dixitque rursum pharao ad ioseph. Ecce constitui te super universam terram egipti. Tulitque
anulum de manu sua et dedit in manu eius. vestivitque eum stola bissina et collo torquem au-
ream circumposuit. fecitque eum ascendere super currum suum secundum clamante precone ut omnes coram eo
genu flecterent et prepositum esse scirent universe terre egipti. Dixit quoque rex ad ioseph. Ego sum pha-
rao absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra egipti. Vertitque nomen
eius et vocavit eum lingua egiptiaca salvatorem mundi. Deditque illi uxorem aseneth filiam
putifaris sacerdotis helio poleos. Egressus itaque ioseph ad terram egipti. triginta autem erat annorum
quando stetit in conspectu regis pharaonis. et circuivit omnes regiones egipti. Venitque fertili-
tas septem annorum et in manipulos redacte segetes. congregate sunt in horrea egipti. Omnis etiam
frugum habundantia in singulis urbibus condita est. Tantaque fuit multitudo tritici. ut harene
maris coequaretur. et copia mensuram excederet. Nati sunt autem ioseph filii duo antequam veniret fames
quos ei peperit aseneth filia putifaris sacerdotis helio poleos. Vocavitque nomen primogeniti ma-
nasse dicens. Oblivisci me fecit deus omnium laborum meorum et domum patris mei. Nomen quoque secundi
appellavit ephraim dicens. Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. Igitur transactis

septem anni ubertatis que fuerant in egypto: ceperunt uenire septem anni inopie quos predixerat io-
seph. et in uniuerso orbe fames preualuit. In cuncta autem terra egypti erat fames. Qua esuriente
clamauit populus ad pharaonem alimenta petens. Quibus ille respondit. Ite ad ioseph. et quicquid uo-
bis dixerit facite. Crescebat autem fames cotidie in omni terra. Aperuitque ioseph uniuersa horrea
et uendebat egiptiis. nam et illos oppresserat fames. Omnesque prouincie ueniebant in egiptum.
ut emerent escas et malum inopie temperarent. ¶ Audiens autem iacob quod alimenta uenderentur in egipto XLII
dixit filiis suis. Quare negligitis? Audiui quod triticum uenundetur in egypto. Descendite et
emite nobis necessaria ut possimus uiuere: et non consumamur inopia. Descendentes ergo fratres ioseph de-
cem. ut emerent frumenta in egypto. beniamin domi retento ab iacob. qui dixerat fratribus eius.
ne forte in itinere quicquam patiatur mali. Ingressi sunt autem terram egipti cum aliis qui pergebant ad e-
mendum. Erat autem fames in terra chanaan et ioseph princeps egipti atque ad illius nutum fru-
menta populis uendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui et agnouisset eos. quasi ad alienos durius
loquebatur: interrogans eos. Unde uenistis? Qui responderunt. De terra chanaan ut ema-
mus uictui necessaria. Et cum fratres ipse cognosceret non est agnitus ab eis. Recordatusque somniorum
que aliquando uiderat. ait ad eos. Exploratores estis ut uideatis infirmiora terre uenistis. Qui
dixerunt. Non est ita domine. sed serui tui uenerunt ut emerent cibos. Omnes filii unius uiri su-
mus. pacifici uenimus. nec quicquam famuli tui machinantur mali. Quibus ille respondit. Aliter est.
Immunita terre huius considerare uenistis. Et illi. Duodecim inquiunt serui tui fratres sumus filii uiri
unius in terra chanaan. minimus cum patre nostro est. alius non est super. Hoc est ait quod locutus sum. explo-
ratores estis. Iam nunc experimentum uestri capiam. Per salutem pharaonis non egrediemini hinc: donec ue-
niat frater uester minimus. Mittite e uobis unum et adducat eum. Uos autem eritis in uinculis donec probentur
que dixistis. utrum falsa an uera sint. Alioquin per salutem pharaonis exploratores estis. Et
tradidit eos custodie tribus diebus. Die autem tertio. eductis de carcere ait. Facite que dixi et
uiuetis. Deum enim timeo. Si pacifici estis. frater uester unus ligetur in carcere. Uos autem abite et fer-
te frumenta que emistis in domos uestras. et fratrem uestrum minimum ad me adducite. ut possim
uestros probare sermones. et non moriemini. Fecerunt ut dixerat. et locuti sunt ad inuicem. Merito
hec patimur quia peccauimus in fratrem nostrum uidentes angustiam anime illius cum deprecaretur nos et non
audiuimus. idcirco uenit super nos ista tribulatio. E quibus unus ruben ait. Numquid non dixi uobis: no-
lite peccare in puerum et non audistis me? En sanguis eius exquiritur. Nesciebant autem quod intelligeret
ioseph. eo quod per interpretem loquebatur ad eos. Auertitque se parumper et fleuit. et reuersus lo-
cutus est ad eos. Tollensque symeon et ligans eum illis presentibus. iussit ministris ut implerent sac-
cos eorum tritico et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis. datis supra cibariis in uia.
Qui fecerunt ita. At illi portantes frumenta in asinis profecti sunt. Apertoque unus sacco ut daret
iumento pabulum in diuersorio. contemplatus pecuniam in ore sacculi. dixit fratribus suis. Reddi-
ta est mihi pecunia. en habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique dixerunt mutuo. Quidnam est
hoc quod fecit nobis deus? Ueneruntque ad iacob patrem suum in terra chanaan. et narrauerunt ei omnia
que accidissent sibi dicentes. Locutus est nobis dominus terre dure. et putauit nos explorato-
res prouincie. Cui respondimus. Pacifici sumus. nec ullas molimur insidias. Duodecim fratres
uno patre geniti sumus. unus non est super. minimus cum patre nostro est in terra chanaan. Qui ait
nobis. Sic probabo quod pacifici sitis. fratrem uestrum unum dimittite apud me. et cibaria do-
mibus uestris necessaria sumite et abite. fratremque uestrum minimum adducite ad me. ut sci-
am quod non sitis exploratores. et istum qui tenetur in uinculis recipere possitis. ac deinceps emendi
que uultis habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunderent singuli reppererunt in ore

sacco ligatas pecunias. Exterritisque simul omnibus: dixit pater Iacob. Absque liberis me esse fecis-
tis. Ioseph non est super. Symeon tenetur in vinculis. Beniamin auferetis. In me haec mala omnia recide-
runt. Cui respondit Ruben. Duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi. Trade eum in ma-
nu mea et ego eum tibi restituam. At ille. Non descendet inquit filius meus vobiscum. Frater eius mortuus est
et ipse solus remansit. Si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis: deducetis canos meos cum
dolore ad inferos. Interim fames omnem terram vehementer premebat. Consumptisque cibis quos ex Ae- XLIII
gypto detulerant: dixit Iacob filiis suis. Revertimini et emite nobis pauxillum escarum. Respondit
Iudas. Denuntiavit nobis vir ille sub testificatione iurisiurandi dicens. Non videbitis faciem
meam nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum pergemus pariter:
et ememus tibi necessaria. Sin autem non vis, non ibimus. Vir enim ut saepe diximus denuntiavit nobis dicens. Non
videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. Dixit eis Israel. In meam hoc fecistis miseriam ut indica-
retis ei et alium vos habere fratrem. At illi responderunt. Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem.
si pater viveret, si haberemus fratrem. Et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Num-
quid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite vobiscum fratrem vestrum. Iudas quoque dixit patri suo. Mitte
puerum mecum ut proficiscamur et possimus vivere, ne moriamur nos et parvuli nostri. Ego suscipio
puerum, de manu mea require illum. Nisi reduxero et tradidero eum tibi, ero peccati reus in omni tempore. Si
non intercessisset dilatio, iam vice altera venissemus. Igitur Israel pater eorum dixit ad eos. Si sic necesse est, facite
quod vultis. Sumite de optimis terrae fructibus in vasis vestris et deferte viro munera. modicum
resinae et mellis et styracis, et stactes, et terebinthi, et amygdalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte
vobiscum, et illam quam invenistis in sacculis reportate, ne forte errore factum sit. Sed et fratrem
vestrum tollite et ite ad virum. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem, et remittat vo-
biscum fratrem vestrum quem tenet, et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo ꝉ tutelis
viri munera, et pecuniam duplicem, et Beniamin, descenderuntque in Aegyptum et steterunt coram Ioseph.
Quos cum ille vidisset, et Beniamin simul, praecepit dispensatori domus suae. Introduc viros in domum
et occide victimas et instrue convivium, quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut fuerat prae- ꝉ hodie
ceptum et introduxit viros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo. Propter pecuniam quam retulimus
prius in saccis nostris introducti sumus, ut devolvat in nos calumniam, et violenter subiciat ser-
vituti et nos et asinos nostros. Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt.
Oramus te domine ut audias. Iam ante descendimus ut emeremus escas. Quibus emptis cum venissemus ad di-
versorium, aperuimus saccos nostros, et invenimus pecuniam in ore saccorum, quam nunc eodem pondere reporta-
vimus. Sed et aliud attulimus argentum ut emamus quae necessaria sunt. Non est in nostra conscientia quis eam po-
suerit in marsupiis nostris. At ille respondit. Pax vobiscum. Nolite timere. Deus vester et deus pa-
tris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris. Nam pecuniam quam dedistis, ego probatam habeo.
Eduxitque ad eos Symeon. Et introductis domum, attulit aquam et laverunt pedes suos. De-
ditque pabula asinis eorum. Illi vero parabant munera donec ingrederetur Ioseph meridie. Audie-
rant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtuleruntque ei mu-
nera tenentes in manibus suis, et adoraverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis, interro-
gavit eos dicens. Salvusne est pater vester senex de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? Qui responderunt.
Sospes est servus tuus pater noster. adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem o-
culos Ioseph vidit Beniamin fratrem suum uterinum, et ait. Iste est frater vester parvulus de quo dixera-
tis mihi? Et rursum. Deus inquit misereatur tui fili mi. Festinavitque, quia commota fuerant viscera eius
super fratre suo, et erumpebant lacrimae. Et introiens cubiculum flevit. Rursumque lota facie e-
gressus continuit se et ait. Ponite panes. Quibus appositis seorsum Ioseph, et seorsum fratribus, Aegyp-

cis qui vescebantur simul seorsum. Illicitum est enim egyptiis comedere cum hebreis et prophanum
putant huiuscemodi convivium. Sederunt coram eo primogenitus iuxta primogenita sua. et minimus iux-
ta etatem suam. et mirabantur nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. maiorque pars venit
beniamin. ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo. Precepit autem ioseph XLIIII
dispensatori domus sue dicens. Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere. et pone pe-
cuniam singulorum in summitate sacci. Scyphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici po-
ne in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exie-
rant et processerant paululum. Tunc ioseph accersito dispensatore domus. Surge inquit persequere viros.
et apprehensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono. Scyphum quem furati estis ipse est in quo
bibit dominus meus et in quo augurari solet. Pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat. et apprehensis per or-
dinem locutus est. Qui responderunt. Quare sic loquitur dominus noster ut servi tui tantum flagitii commiserint. Pecuniam
quam invenimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra chanaan. et quomodo consequens est ut fu-
rati simus de domo domini tui aurum vel argentum. Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod queris mo-
riatur. et nos servi erimus domini nostri. Qui dixit eis. Fiat iuxta vestram sententiam. Apud quem fuerit inventus
ipse sit servus meus. vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terram saccos aperuerunt sin-
guli. Quos scrutatus incipiens a maiore usque ad minimum invenit ciphum in sacco beniamin. At
illi scissis vestibus oneratisque rursum asinis reversi sunt in oppidum. Primusque iudas cum fratribus ingressus est
ad ioseph. necdum enim de loco abierat. omnesque ante eum in terram corruerunt pariter. Quibus ille ait. Cur sic agere
voluistis. An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia. Cui iudas. Quid respondebimus
inquit domino meo. vel quid loquemur aut iuste poterimus obtendere. Deus invenit iniquitatem servorum tuorum. En
omnes servi sumus domini mei. et nos et apud quem inventus est ciphus. Respondit ioseph. Absit a me ut sic
agam. Qui furatus est ciphum ipse sit servus meus. vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius
iudas confidenter ait. Oro domine mi loquatur servus tuus verbum in auribus tuis. et ne irascaris famulo
tuo. Tu es enim post pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos. Habetis patrem aut fratrem. Et
nos respondimus tibi domino meo. Est nobis pater senex et puer parvulus qui in senectute illius natus est. cuius uteri-
nus frater mortuus est. et ipsum solum habet mater sua. Pater vero tenere eum diligit. Dixistique servis tuis. Addu-
cite eum ad me et ponam oculos meos super illum. Suggessimus domino meo. Non potest puer relinquere
patrem suum. Si enim illum dimiserit morietur. Et dixisti servis tuis. Nisi venerit frater vester mini-
mus vobiscum non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem
nostrum narravimus ei omnia que locutus est dominus noster. Et dixit pater noster. Revertimini et emite nobis par-
um tritici. Cui diximus. Ire non possumus. Si frater noster minimus descenderit nobiscum proficiscemur simul. alioquin
illo absente non audemus videre faciem viri. Ad que ille respondit. Vos scitis quod duos filios ge-
nuerit mihi uxor mea. Egressus est unus et dixistis. Bestia devoravit eum et huc usque non comparet. Si
tuleritis et istum et aliquid ei in via contigerit deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero
ad servum tuum patrem nostrum et puer defuerit. cum anima illius ex huius anima pendeat. videritque eum non esse nobiscum
morietur. et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim qui in meam
hunc recepi fidem et spopondi dicens. Nisi reduxero eum peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Mane-
bo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei. et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim pos-
sum redire ad patrem absente puero. ne calamitatis que oppressura est patrem meum testis assis-
tam. Non se poterat ultra cohibere ioseph multis coram astantibus. unde precepit ut egrederentur XLV
cuncti foras et nullus interesset alienus agnitioni mutue. Elevavitque vocem cum fletu quam
audierunt egyptii omnisque domus pharaonis. et dixit fratribus suis. Ego sum ioseph. Adhuc pater
meus vivit. Non poterant respondere fratres nimio timore perterriti. Ad quos ille clementer. Accedite inquit

ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum, ait, Ioseph frater vester, quem vendidistis in Egyptum. Nolite
pavere, neque durum vobis esse videatur quod vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra misit me
Deus ante vos in Egyptum. Biennium est quod fames esse cepit in terra, et adhuc quinque anni restant quibus
nec arari poterit nec meti. Premisitque me Deus ut reservemini super terram, et escas ad vivendum
habere possitis. Non vestro consilio sed Dei hac voluntate missus sum, qui fecit me quasi patrem Pharaonis
et dominum universe domus eius, ac principem in omni terra Egypti. Festinate et ascendite ad patrem meum, et
dicetis ei: Hec mandat filius tuus Ioseph: Deus me fecit dominum universe terre Egypti. Descende ad me,
ne moreris, et habita in terra Gessen; erisque iuxta me tu et filii tui et filii filiorum tuorum. Oves tue
et armenta tua, et universa que possides, ibique te pascam. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis,
ne et tu pereas et domus tua et omnia que possides. En oculi vestri et oculi fratris mei Beniamin vident
quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universam gloriam meam, et cuncta que vidistis
in Egypto. Festinate et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum Beniamin
fratris sui, flevit, illo quoque similiter flente super collum eius. Osculatusque est Ioseph omnes fratres suos et ploravit
super singulos. Post que ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est et celebri sermone vulgatum in aula
regis: Venerunt fratres Ioseph. Et gavisus est Pharao atque omnis familia eius. Dixitque ad Ioseph ut
imperaret fratribus suis dicens: Onerantes iumenta ite in terram Chanaan, et tollite inde patrem vestrum et cog
nationem, et venite ad me, et ego dabo eis omnia bona Egypti ut comedatis medullam terre. Pre
cipe etiam ut tollant plaustra de terra Egypti ad subvectionem parvulorum suorum ac coniugum, et dicito:
Tollite patrem vestrum et properate quantocius venientes. Nec dimittatis quicquam de supellectili vestra,
quia omnes opes Egypti vestre erunt. Feceruntque filii Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plau
stra secundum Pharaonis imperium, et cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas;
Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis. Tantundem pecunie et vestium
mittens patri suo, addens eis asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Egypti, et totidem
asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos et proficiscentibus ait: Ne iras
camini in via. Qui ascendentes ex Egypto venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Iacob, et nun
ciaverunt ei dicentes: Ioseph filius tuus vivit, et ipse dominatur in omni terra Egypti. Quo audito Ia
cob quasi de gravi sompno evigilans, tamen non credebat eis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque
XLVI vidisset plaustra et universa que miserat, revixit spiritus eius, et ait: Sufficit michi si adhuc filius meus Io
seph vivit. Vadam et videbo illum antequam moriar. Profectusque est Israel cum omnibus que habebat, et
venit ad puteum Iuramenti. Et mactatis ibi victimis Deo patris sui Ysaac, audivit
eum per visionem noctis vocantem se et dicentem sibi: Iacob, Iacob. Cui respondit: Ecce assum.
Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris tui. Noli timere, descende in Egyptum, quia in gentem mag
nam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc, et ego inde adducam te revertentem. Ioseph quoque po
net manum suam super oculos tuos. Surrexit autem Iacob a puteo Iuramenti, tuleruntque eum fi
lii sui cum parvulis et uxoribus suis in plaustris que miserat Pharao ad portandum senem, et omnia que
possederat in terra Chanaan, venitque in Egyptum cum omni semine suo, filii eius et nepotes, filie et
cuncta simul progenies. Hec sunt autem nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Egyptum, ipse cum liberis su
is. Primogenitus Ruben. Filii Ruben: Enoch et Phallu et Esrom et Charmi. Filii Sy
meon: Iemuhel et Iamin et Ahod et Iachin et Saher et Saul filius Chananitidis.
Filii Levi: Gerson, Caath et Merari. Filii Iuda: Her et Onan et Sela et Phares et Zara.
Mortui sunt Her et Onan in terra Chanaan. Natique sunt filii Phares: Esrom et Amul. Filii
Isachar: Thola et Phua et Iob et Semron. Filii Zabulon: Sared et Elon et Iahelel.
Hii filii Lie quos genuit in Mesopotamia Syrie cum Dina filia sua. Omnes anime filiorum

eis et filiarum triginta tres. Filii gad: sephion et haggi. suni et esebon. heri et harodi et
areli. Filii aser: iamne et iesua et iessui. et beria. sara quoque soror eorum. Filii beria: he-
ber et melchiel. Hii filii zelphe quam dedit laban lie filie sue. et hos genuit iacob se-
decim animas. Filii rachel uxoris iacob: ioseph et beniamin. Natique sunt ioseph filii
in terra egipti quos genuit ei aseneth filia putiphare sacerdotis heliopoleos. manas-
ses et ephraim. Filii beniamin: bela et becor. et asbel. gera. et naaman. hiechi et
rosinophim et ophim. et ared. Hii filii rachel. quos genuit iacob. Omnes anime quatuor-
decim. Filii dan: husim. Filii nepthalim: iasiel et guni. et ieser. et salem. Hii filii
bale quam dedit laban rachel filie sue. et hos genuit iacob. omnes anime septem. Cuncte
anime que ingresse sunt cum iacob in egiptum. et egresse de femore illius absque uxoribus filiorum sexagin-
ta sex. Filii autem ioseph qui nati sunt ei in terra egipti anime due. Omnes anime domus iacob que in-
gresse sunt egiptum fuerunt septuaginta. Misit autem iudam ante se ad ioseph. ut nuntiaret ei.
et ille occurreret in gessen. Quo cum peruenisset iuncto ioseph in curru suo ascendit
obuiam patri ad eundem locum. Vidensque eum irruit super collum eius. et inter amplexus fleuit. Dixitque
pater ad ioseph. Iam letus moriar quia uidi faciem tuam et superstitem te relinquo. Et ille locutus est
ad fratres et ad omnem domum patris sui. Ascendam et nuntiabo pharaoni. dicamque ei. Fratres mei et
domus patris mei que erant in terra chanaan uenerunt ad me. et sunt uiri pastores ouium. curam-
que habent alendorum gregum. pecora sua et armenta et omnia que habere potuerunt adduxerunt secum.
Cumque uocauerit uos et dixerit quod opus est uestrum? respondebitis. Viri pastores sumus serui tui
ab infantia nostra usque in presens. et nos et patres nostri. Hec autem dicetis ut habitare possitis in terra
gessen. quia detestantur egiptii omnes pastores ouium. Ingressus igitur ioseph nuntia- XLVII
uit pharaoni dicens. Pater meus et fratres oues eorum et armenta et cuncta que possident uenerunt
de terra chanaan et ecce consistunt in terra gessen. Extremos quoque fratrum suorum quinque uiros
statuit coram rege. quos ille interrogauit. Quid habetis operis? Responderunt. Pastores ouium sumus
serui tui. et nos et patres nostri. Ad peregrinandum in terra uenimus quoniam non est herba gregibus seruorum
tuorum ingrauescente fame in regione chanaan. petimusque ut nos iubeas seruos tu-
os in terra gessen. Dixit itaque rex ad ioseph. Pater tuus et fratres tui uenerunt ad te. terra egip-
ti in conspectu tuo est. in optimo loco fac habitare eos. et trade eis terram gessen. Quod si nos-
ti esse in eis uiros industrios. constitue illos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit
ioseph patrem suum ad regem et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi et interrogatus ab eo.
quot sunt dies annorum uite tue? Respondit. Dies peregrinationis mee centum triginta annorum sunt
parui et mali. et non peruenerunt usque ad dies patrum meorum. quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege
egressus est foras. Ioseph uero patri et fratribus suis dedit possessionem in egipto in optimo terre solo rame-
ses ut preceperat pharao. et alebat eos omnemque domum patris sui prebens cibaria singulis.
In toto enim orbe panis deerat. et oppresserat fames terram maxime egipti et chanaan.
E quibus omnem pecuniam congregauit pro uenditione frumenti. et intulit eam in erarium regis. Cumque
defecisset emptoribus precium. uenit cuncta egiptus ad ioseph dicens. Da nobis panem. cur
morimur coram te deficiente pecunia? Quibus ille respondit. Adducite pecora uestra. et dabo
uobis pro eis cibos si precium non habetis. Que cum adduxissent dedit eis alimenta pro equis. et oui-
bus et bobus. et asinis. sustentauitque eos illo anno pro commutatione pecorum. Venerunt quoque
anno secundo et dixerunt ei. Non celamus domino nostro quod deficiente pecunia pecora simul defecerunt.
nec clam te est quod absque corporibus et terra nil habeamus. Cur ergo moriemur te uidente? et nos
et terra nostra tui erimus. eme nos in seruitutem regiam et prebe semina ne pereunte cultore

redegitque terram in solitudinem. Emit igitur ioseph omnem terram egypti uendentibus singulis possessiones suas
pre magnitudine famis. subiecitque eam pharaoni. et cunctos populos eius a nouissimis termi
nis egypti usque ad extremos fines eius. preter terram sacerdotum que a rege tradita fuerat eis. quibus et statuta
cibaria ex horreis publicis prebebantur. et idcirco non sunt compulsi uendere possessiones suas. Dixit ergo
ioseph ad populum. En ut cernitis uos et terram uestram pharao possidet. Accipite semina
et serite agros. ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis. quattuor reliquas permitto uobis
in sementem. et in cibos familiis et liberis uestris. Qui responderunt. Salus nostra in manu tua est. respi
ciat nos tantum dominus noster. et leti seruiemus regi. Ex eo tempore usque in presentem diem uniuersa terra egypti
regibus quinta parte persoluitur. et factum est quasi in legem absque terra sacerdotali. que libera ab hac conditione fuit.
Habitauit ergo israhel in egypto. id est in terra gessen. et possedit eam. Auctusque est et multiplicatus nimis.
Et uixit in ea decem et septem annis. Factique sunt omnes dies uite illius centum quadraginta septem annorum. Cumque a
ppropinquare cerneret mortis diem uocauit filium suum ioseph et dixit ad eum. Si inueni gratiam in con
spectu tuo. pone manum tuam sub femore meo. et facias mihi misericordiam et ueritatem ut non sepeli
as me in egypto. sed dormiam cum patribus meis et auferas me de terra hac. condasque in sepulcro maio
rum. Cui respondit ioseph. Ego faciam quod iussisti. Et ille. Iura ergo inquit mihi. Quo iurante adora
uit israhel deum conuersus ad lectuli caput. ¶ His ita transactis nuntiatum est ioseph quod egrotaret XLVIII
pater eius. Qui assumptis duobus filiis suis manasse et ephraim ire perrexit. Dictumque est seni. Ecce
filius tuus ioseph uenit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo. et ingresso ad se ait. Deus omnipotens ap
paruit mihi in luza que est in terra chanaan. benedixitque mihi et ait. Ego te augebo et multiplicabo.
et faciam in turbas populorum. daboque tibi terram hanc et semini tuo post te in possessionem sempiternam. Duo ergo
filii tui qui nati sunt tibi in terra egypti antequam huc uenirem ad te. mei erunt ephraim et mana
sses sicut ruben et symeon reputabuntur mihi. Reliquos autem quos genueris post eos tui erunt. et nomine fra
trum suorum uocabuntur in possessionibus suis. Mihi enim quando ueniebam de mesopotamia mortua est
rachel in terra chanaan in ipso itinere. eratque uernum tempus. et ingrediebar ephratam. et sepeliui eam
iuxta uiam ephrate que alio nomine appellatur bethleem. Videns autem filios eius dixit ad eum. Qui sunt
isti. Respondit. Filii mei sunt quos dedit mihi deus in hoc loco. Adduc inquit eos ad me ut benedicam
illis. Oculi enim israhel caligabant pre nimia senectute et clare uidere non poterat. Applicitosque ad se
osculatus et circumplexus dixit ad filium. Non sum fraudatus aspectu tuo. Insuper ostendit mihi deus se
men tuum. Cumque tulisset eos ioseph de gremio patris. adorauit pronus in terram. et posuit ephraim
in dextera sua. id est ad sinistram israhel. manassen uero in sinistra sua ad dexteram scilicet patris. applicuitque
ambos ad eum. Qui extendens manum dexteram posuit super caput ephraim iunioris fratris. sinistram autem super
caput manasse qui maior natu erat. commutans manus. Benedixitque iacob ioseph filio suo
et ait. Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei abraham et ysaac. deus qui pascit me ab adolescentia
mea usque in presentem diem. angelus qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris istis. et inuoce
tur super eos nomen meum. nomina quoque patrum meorum abraham et ysaac. et crescant in multitudinem super terram.
Videns autem ioseph quod posuisset pater suus dexteram super caput ephraim grauiter accepit. et apprehensam
patris manum leuare conatus est de capite ephraim et transferre super caput manasse. Dixitque ad
patrem. Non ita conuenit pater. quia hic est primogenitus. pone dexteram tuam super caput eius. Qui renuens ait. Scio fili
mi scio. Et iste quidem erit in populos et multiplicabitur. sed frater eius iunior maior erit illo. et semen illius
crescet in gentes. Benedixitque eis in ipso tempore dicens. In te benedicetur israhel atque dicetur. Faciat te deus
sicut ephraim et sicut manasse. Constituitque ephraim ante manassen. et ait ad ioseph
filium suum. En ego morior et erit deus uobiscum. reducetque uos ad terram patrum uestrorum. Do tibi par
tem unam extra fratres tuos. quam tuli de manu amorrei in gladio et arcu meo. ¶ Vocauit autem XLIX

iacob filios suos et ait eis. Congregamini ut annunciem que uentura sunt uobis in nouissimis diebus. Con
gregamini et audite filii iacob. audite israel patrem uestrum. Ruben primogenitus meus tu forti
tudo mea et principium doloris mei. prior in donis. maior in imperio. Effusus es sicut aqua. non crescas
quia ascendisti cubile patris tui. et maculasti stratum eius. Symeon et leui fratres uasa iniquitatis bel
lantia. In consilio eorum ne ueniat anima mea. et in cetu illorum non sit gloria mea. quia in furore suo oc
ciderunt uirum. et in uoluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum quia pertinax. et indig
natio eorum quia dura. Diuidam eos in iacob et dispergam illos in israel. Iuda te laudabunt fratres tui.
manus tua in ceruicibus inimicorum tuorum. adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis iuda. Ad
predam fili mi ascendisti. requiescens accubuisti ut leo. et quasi leena. Quis suscitabit eum. Non aufe
retur sceptrum de iuda. et dux de femoribus eius. donec ueniat qui mittendus est. et ipse erit expectacio gen
cium. Ligans ad uineam pullum suum. et ad uitem o fili mi asinam suam lauabit in uino stolam
suam. et in sanguine uue pallium suum. Pulcriores oculi eius uino et dentes eius lacte candidiores. Zabu
lon in litore maris habitabit. et in statione nauium pertingens usque ad sydonem. Isachar asinus for
tis accubans inter terminos. uidit requiem quod esset bona et terram quod optima. et supposuit
humerum suum ad portandum. factusque est tributis seruiens. Dan iudicabit populum suum sicut et alia
tribus israel. Fiat dan coluber in uia. cerastes in semita mordens ungulas equi ut cadat ascen
sor eius retro. salutare tuum expectabo domine. Gad accinctus preliabitur ante eum et ipse accingetur retror
sum. Aser pinguis panis eius. et prebebit delicias regibus. Neptalim ager irriguus ceruus emissus
et dans eloquia pulcritudinis. Filius accrescens ioseph. filius accrescens et decorus aspectu. Filie discurrerunt
super murum. sed exasperauerunt eum et iurgati sunt. Inuiderunt que illi habentes iacula. sedit in forti arcus eius.
et dissoluta sunt uincula brachiorum et manuum illius per manus potentis iacob. Inde pastor egressus est
lapis israel. Deus patris tui erit adiutor tuus. et omnipotens benedicet tibi. Benedictionibus celi desuper.
benedictionibus abyssi iacentis deorsum. benedictionibus uberum et uulue. Benedictiones patris tui conforta
te sunt. benedictionibus patrum eius. donec ueniret desiderium collium eternorum. Fiant in capite ioseph.
et in uertice nazarei inter fratres suos. Beniamin lupus rapax. mane comedet predam. et uespere diui
det spolia. Omnes hii in tribubus israel duodecim. Hec locutus est eis pater suus. benedixitque singulis
benedictionibus propriis. et precepit eis dicens. Ego congregor ad populum meum sepelite me cum patribus
meis in spelunca duplici que est in agro ephron ethei contra mambre in terra chanaan quam emit abra
ham cum agro. ab ephron etheo in possessionem sepulcri. Ibi sepelierunt eum et saram uxorem eius. Ibi sepultus
est ysaac cum rebecca coniuge sua. ibi et lia condita iacet. Finitisque mandatis quibus filios instru
ebat. collegit pedes suos super lectulum et obiit. appositusque est ad populum suum. Quod cernens
ioseph ruit super faciem patris flens. et deosculans eum. precepitque seruis suis medicis ut aroma
tibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus. transierunt .xl. dies. Iste quippe mos erat cadaue
rum conditorum. Fleuitque eum egyptus septuaginta diebus. et expleto planctus tempore locutus est ioseph ad
familiam pharaonis. Si inueni gratiam in conspectu uestro loquimini in auribus pharaonis.
eo quod pater meus adiurauerit me dicens. En morior. In sepulcro meo quod fodi mihi in terra chana
an sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum ac reuertar. Dixitque ei pharao. Ascende et
sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus pharaonis. cunc
tique maiores natu terre egypti. Domus ioseph cum fratribus suis. absque paruulis et gregibus atque ar
mentis que dereliquerant in terra gessen. Habuit quoque in comitatu suo currus et equites. et facta est turba non
modica. Veneruntque ad aream athad que sita est trans iordanem. ibi celebrantes exequias planctu
magno atque uehementi impleuerunt septem dies. Quod cum uidissent habitatores terre chanaan.
dixerunt. Planctus magnus est iste egyptiis. et idcirco appellatum est nomen loci illius planctus egypti.

fecerunt ergo filii iacob sicut preceperat eis. et portantes eum in terram chanaan sepelierunt eum in spelunca
duplici. quam emerat abraham cum agro in possessionem sepulcri ab ephron etheo contra faciem mambre.
Reversusque est ioseph in egyptum cum fratribus suis et omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres
eius et mutuo colloquentes ne forte memor sit iniurie quam passus est et reddat nobis omne ma
lum quod fecimus. mandaverunt ei. Pater tuus precepit nobis antequam moreretur ut hec tibi verbis illius diceremus.
Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et peccati atque malicie quam exercuerunt in te. Nos quoque
oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit ioseph. Veneruntque
ad eum fratres sui. et proni in terram adorantes dixerunt. Servi tui sumus. Quibus ille respondit. Noli
te timere. Num dei possumus resistere voluntati. Vos cogitastis de me malum. sed deus vertit
illud in bonum. ut exaltaret me sicut in presenti cernitis. et salvos faceret multos populos. Noli
te timere. Ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos et blande ac leniter est locutus.
Et habitavit in egypto cum omni domo patris sui. Vixitque centum et decem annis. et vidit ephraim filios
usque ad tertiam generationem. Filii quoque machir filii manasse nati sunt in genibus ioseph. Quibus
transactis locutus est fratribus suis. Post mortem meam deus visitabit vos. et ascendere faciet de
terra ista ad terram quam iuravit abraham. ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset.
Deus visitabit vos. asportate vobiscum ossa mea de loco isto. mortuus est expletis centum
decem annis vite sue. et conditus aromatibus repositus est in loculo in egypto. c. sepulcro.

Incipit Liber elesmoth. id est exodi. habens versus .iii. 2 lib.

Hec sunt nomina filiorum israel qui ingressi sunt in egyptum cum iacob. singuli cum domibus
suis introierunt. Ruben. symeon. levi. iuda. ysachar. zabulon. et
beniamin. dan. et nepthalim. gad et aser. Erant igitur omnes anime eorum
qui egressi sunt de femore iacob septuaginta quinque. Ioseph autem in egyp
to erat. Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cognatione sua. filii israel
creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit
interea rex novus super egyptum. qui ignorabat ioseph. Et ait ad populum suum. Ecce populus filiorum
israel multus et fortior nobis est. venite sapienter opprimamus eum ne forte multiplicetur. Et
si ingruerit contra nos bellum. addatur inimicis nostris. expugnatisque nobis egrediatur de terra.
Preposuit itaque eis magistros operum ut affligerent eos oneribus. Edificaveruntque urbes taber
naculorum pharaoni. phiton et ramesses. Quantoque opprimebant eos: tanto magis multiplica
bantur et crescebant. Oderantque filios israel egyptii et affligebant illudentes eis et invidentes.
atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris. omnique famulatu
quo in terre operibus premebantur. Dixit autem rex egypti obstetricibus hebreorum quarum una vocabatur sepho
ra. altera phua. precipiens eis. Quando obstetricabitis hebreas et partus tempus advenerit. si mas
culus fuerit interficite illum. si femina reservate. Timuerunt autem obstetrices deum et non fecerunt iuxta
preceptum regis egypti. sed conservabant mares. Quibus ad se accersitis ait rex. Quidnam est hoc quod
facere voluistis. ut pueros servaretis. Que responderunt. Non sunt hebree sicut egyptie mulie
res. ipse enim obstetricandi habent scientiam. et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus
obstetricibus. et crevit populus. confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices deum edi
ficavit illis domos. Precepit ergo pharao omni populo suo dicens. Quicquid masculini sexus
II natum fuerit in flumen proicite. quicquid feminei reservate. Egressus est post hec vir de domo le
vi accepta uxore stirpis sue. que concepit et peperit filium. Et videns eum elegantem abscon
dit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac

Rapte agit magicas magicas exterat artes.
Omnis enim regio timuit circumflua nilo.
Eduxit cives. obruit fluctibus hostes.
menphéos gratum testatur adhuc mare rubrum

pice. posuitque intus infantulum et exposuit eum in carecto ripe fluminis stante procul sorore eius
et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat filia pharaonis ut lavaretur in flumine.
et puelle eius gradiebantur per crepidinem alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione misit
unam e famulis suis. et allatam aperiens. cernensque in ea parvulum vagientem. miserta eius ait. De in-
fantibus hebreorum est hic. Cui soror pueri. vis inquit ut vadam et vocem tibi mulierem hebream que nutrire
possit infantulum. Respondit. Vade. Perrexit puella et vocavit matrem eius. Ad quam locuta filia
pharaonis. Accipe ait puerum istum et nutri michi. ego tibi dabo mercedem tuam. Suscepit mulier et
nutrivit puerum. adultumque tradidit filie pharaonis. Quem illa adoptavit in locum filii.
vocavitque nomen eius moyses. quia de aqua tuli eum. In diebus illis postquam creverat moyses egres-
sus ad fratres suos vidit afflictionem eorum et virum egyptium percutientem quendam de hebreis
fratribus. Cumque circumspexisset huc atque illuc et nullum adesse vidisset. percussum egyptium ab-
scondit in sabulo. Et egressus die altero conspexit duos hebreos rixantes. Dixitque ei qui facie-
bat iniuriam. Quare percutis proximum tuum. Qui respondit. Quis te constituit principem aut iudicem
super nos. Num occidere tu me vis sicut occidisti heri egyptium. Timuit moyses et ait. Quomodo
palam factum est verbum istud. Audivitque pharao hunc sermonem et querebat occidere moysen. Qui
fugiens de conspectu eius moratus est in terra madian et sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti ma-
dian septem filie que venerunt ad hauriendam aquam et impletis canalibus adaquare cupiebant
greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt eas. Surrexitque moyses. et defensis
puellis adaquavit oves earum. Que cum revertissent ad raguel patrem suum. dixit ad eas. Cur
velocius venistis solito. Responderunt. Vir egyptius liberavit nos de manu pastorum insuper et
hausit aquam nobiscum. potumque dedit ovibus. At ille. ubi est inquit. Quare dimisistis hominem.
Vocate eum ut comedat panem. Iuravit ergo moyses quod habitaret cum eo. Accepitque sefforam fi-
liam eius uxorem. que peperit ei filium quem vocavit gersam dicens. Advena fui in terra aliena.
Alterum vero peperit quem vocavit helieezer dicens. Deus enim patris mei adiutor meus eri-
puit me de manu pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti. et ingemiscen-
tes filii israel propter opera vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad deum ab operibus. et audi-
vit gemitum eorum. ac recordatus est federis quod pepigerat cum abraham. ysaac et iacob. et respexit
filios israel dominus et liberavit eos. Moyses autem pascebat oves iethro soceri sui sacerdotis madi- III
an. Cumque minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem dei oreb. Apparuitque ei dominus
in flamma ignis de medio rubi et videbat quod rubus arderet et non combureretur. Dixit ergo moyses.
Vadam et videbo visionem hanc magnam quare non comburatur rubus. Cernens autem dominus quod pergeret ad
videndum. vocavit eum de medio rubi et ait. Moyses. Moyses. Qui respondit. Adsum. At ille.
Ne appropies inquit huc. Solve calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas. terra sancta
est. Et ait. Ego sum deus patris tui. deus abraham. deus ysaac. et deus iacob. Abscondit moyses fa-
ciem suam et non audebat respicere contra dominum. Cui ait dominus. Vidi afflictionem populi mei in egipto.
et clamorem eius audivi. propter duritiam eorum qui presunt operibus. Et sciens dolorem eius descendi
ut liberarem eum de manibus egyptiorum et educerem de terra illa in terram bonam et spaciosam. in
terram que fluit lacte et melle. ad loca chananei et ethei et amorrei. ferezei. et evei et iebu-
sei. Clamor ergo filiorum israel venit ad me. vidique afflictionem eorum qua ab egipciis oppri-
muntur. Sed veni mittam te ad pharaonem ut educas populum meum filios israel de egipto.
Dixit moyses ad dominum. Quis ego sum ut vadam ad pharaonem et educam filios israel de egipto.
Qui dixit ei. Ego ero tecum. et hoc habebis signum quod miserim te. Cum eduxeris populum meum
de egypto. immolabis deo super montem istum. Ait moyses ad dominum. Ecce ego vadam

ad filios isr̄l' τ dicam eis. D̄s patrū u̅roꝝ misit me ad uos. si dixerint m̄ qđ ē nomē ei᷒.
qđ dicā eis. Dix̄ dn̄s ad moysen. Ego sū q̄ sum. Ait. sic dices filiis isr̄l. Q̄ ē misit me
ad uos. Dixitq; iterū d̄s ad moysen. Hec dices filiis isr̄l. Dn̄s d̄s patrū u̅roꝝ. d̄s abrahā
τ d̄s ysaac τ d̄s iacob misit me ad uos. Hoc nomē m̄ ē in etnū τ h̄ memoriale meū in
omni generatiōe τ generatiōne. Uade τ cōgrega seniores isr̄l' τ dices ad eos. Dn̄s d̄s patrum
u̅roꝝ apparuit m̄. D̄s abrahā τ d̄s ysaac τ d̄s iacob dicens. Uisitās uisitaui uos τ uidi
oīa q̄ acciderīt uob̄ in egypto τ dixi ut educā uos de afflictiōe egypti in t̄ra chananei
τ ethei τ amorrei. ferezei τ euei τ iebusei ad t̄rā fluētem lacte τ melle. τ audient
uocē tuā. Ingredieris tu τ seniores isr̄l' ad regē egypti τ dices ad eū. Dn̄s d̄s hebre
oꝝ uocauit nos. ibimus uiā triū dieꝝ p̄ solitudinē ut imolem᷒ dn̄o deo n̄ro. S; ego
scio qđ n̄ dimittet uos rex egypti ut eatis n̄ p̄ manū ualidā. Extendam. n. manum
meā τ p̄cutiā egyptū in cunctis mirabilib; meis. q̄ facturus sū in medio eoꝝ. p̄ h̄ dimittet
uos. daboq; grām p̄plo huic corā egyptiis. Et cū egrediemini n̄ exhibitis uacui. s;
postulabit mulier a uicina sua τ ab hospita sua uasa argētea τ aurea ac uestes.
ponetisq; eas sup filios τ filias u̅ras τ spoliabitis egyptū. Respōdit moyses τ ait. Nō
credēt m̄ neq; audient uocē meā. s; dicēt. Nō apparuit t̄ dn̄s. IIII Dix̄ g̊ ad eū d̄s. Qđ
ē h̄ qđ tenes in manu tua. Respōdit. uirga. Dixitq; dn̄s. Proice eā in t̄rā. Proiecit τ u̅sa
ē in colubrū ita ut fugeret moyses. Dixitq; dn̄s. Extende manū tuā τ app̄hende caudā
ei᷒. Extendit τ tenuit. u̅saq; ē in uirgā. Ut credant inq̄t qđ apparuit t̄ dn̄s d̄s patrū
tuoꝝ. d̄s abrahā τ d̄s ysaac τ d̄s iacob. Dixitq; dn̄s rursū. Mitte manū in sinū tuū.
Quā cū misisset in sinū p̄tulit leprosā ad instar niuis. Retrahe ait manū in sinū tuū. Re
traxit τ p̄tulit iterū τ erat similis carni reliq̄. Si n̄ crediderint inq̄t t̄ neq; audierint sermo
nē signi prioris. credēt u̅bo signi sequētis. Q̊d si nec duob; q̄dē his signis crediderint. neq;
audierint uocē tuā. sume aquā fluminis τ effunde eā sup aridā τ quicq̄d hauseris de
flumine u̅tetur in sanguinē. Ait moyses. Obsecro dn̄e. Nō sū eloquēs n̄ sū eloquēs
ab heri τ nudi᷒ t̄ci᷒ τ ex q̊ locut᷒ ē ad seruū tuū impedicioris τ tardioris lingue sū. Dix̄
q; dn̄s ad eū. Q̄s fec̄ os hoīs aut q̄s fabricat᷒ ē mutū τ surdū uidentem τ cecū. Nōne
ego. P̄ge ig̊ τ ego ero in ore tuo. docebo q; te q̄cq̄d loq̄ris. Ait ille. Obsecro te inq̄t dn̄e.
mitte quē missurus es. Irat᷒ dn̄s in moysē ait. Aaron f̄r tuus leuites. scio qđ e
loquēs sit. Ecce ip̄e egredietur in occursū tuū uidensq; te letabit᷒ corde. Loquere ad eū
τ pone u̅ba mea in ore ei᷒. τ ego ero in ore tuo τ in ore illius τ ostendā uob̄ qđ agere debeatis.
Ip̄e loquetur p̄ te ad p̄p̄lm τ erit os tuū. tu aūt eris ei in his q̄ ad dn̄m p̄tinēt. Uirgam
q; hanc sume in manu tua in q̄ facturus es signa. Abiit moyses τ reuersus ē ad iethro
cognatū suū. dixitq; ei. Uadā τ reuertar ad f̄res meos in egyptū ut uideā si adhuc ui
uant. Cui ait iethro. Uade in pace. Dix̄ g̊ dn̄s ad moysen in madian. Uade τ reuertere
in egyptū. Mortui sūt. n. omnes q̄ q̄rebant aīam tuā. Tulit g̊ moyses uxorē suā τ fili
os suos. τ imposuit eos sup asinū reuersusq; ē in egyptū portās uirgam dei in manu sua.
Dixitq; ei dn̄s reuertēti in egyptū. Uide ut omnia ostēta q̄ posui in manu tua facias co
rā pharaone. Ego indurabo cor ei᷒ τ n̄ dimittet p̄plm. Dicesq; ad eū. Hec dicit
dn̄s. filius p̄mogenitus me᷒ isr̄l. Dixi t̄. Dimitte p̄plm meū ut seruiat m̄ τ nolu
isti dimittere eū. Ecce ego interficiā filiū tuū p̄mogenitū. Cūq; eēt in itinere in di
uersorio. occurrit ei dn̄s τ uolebat occidere eū. Tulit illico sephora acutissimā pe
trā τ circūcidit p̄putiū filii sui tetigitq; pedes ei᷒ τ ait. Sponsus sanguinū tu m̄ es. Et

ob circumcisionem. Dixit autem dominus ad
Aaron: vade et c.

et fecit signa coram populo et credidit
populus: audieruntque quod visitasset
dominus filios israel et c.

dimisit eum postquam dixerat sponsus sanguinum tu mihi es. Dixit autem dominus ad Aaron: vade in occursum moysi in deserto.
Qui profectus est obviam ei in monte dei et osculatus est eum. Narravitque moyses aaron omnia verba domini
per quibus miserat eum et signa que mandaverat. Veneruntque simul et congregaverunt cunctos seni
ores filiorum israel. Locutusque est aaron omnia verba que dixerat dominus ad moysen, et quod respexisset
afflictionem eorum et proni adoraverunt. Post hec ingressi sunt moyses et aaron et dixerunt pharao
ni. Hec dicit dominus deus israel: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. At ille respondit: Quis est
dominus ut audiam vocem eius et dimittam israel? Nescio dominum et israel non dimittam. Dixeruntque: Deus
hebreorum vocavit nos ut eamus viam trium dierum in solitudinem et sacrificemus domino deo
nostro, ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egypti: Quare moyses et
aaron sollicitatis populum ab operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixitque pharao: Multus est populus
terre. Videtis quod turba succreverit: quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus. Precepit
ergo in die illo prefectis operum et exactoribus populi dicens: Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficien
dos lateres sicut prius: sed ipsi vadant et colligant stipulam. Et mensuram laterum quam prius faciebant
imponetis super eos. Nec minuetis quicquam. Vacant enim et ideo vociferantur dicentes: Eamus et
sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus et expleant ea ut non adquiescant verbis mendacibus. Igitur egressi
prefecti operum et exactores ad populum dixerunt: Sic dicit pharao: Non do vobis paleas. Ite et collig
ite sicubi invenire poteritis, nec minuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus per omnem
terram egypti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum instabant dicentes: Complete opus vestrum cotidie
die ut prius facere solebatis quando dabantur vobis palee. Flagellatique sunt qui preerant operibus filiorum
israel ab exactoribus pharaonis dicentibus: Quare non impletis mensuram laterum sicut prius nec heri nec
hodie? Veneruntque prepositi filiorum israel et vociferati sunt ad pharaonem dicentes: Cur ita agis contra
servos tuos? Palee non dantur nobis et lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis ceduntur
et iniuste agitur contra populum tuum. Qui ait: Vacatis otio et ideo dicitis: Eamus et sacrificemus domino.
Ite ergo et operamini. Palee non dabuntur vobis et reddetis consuetum numerum laterum. Videbantque se
prepositi filiorum israel in malo, eo quod diceretur eis: Non minuetur quicquam de lateribus per singulos di
es. Occurreruntque moysi et aaron qui stabant ex adverso egredientes a pharaone et dixerunt
ad eos: Videat dominus et iudicet quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram pharaone et servis ei
us et prebuistis ei gladium ut occideret nos. Reversusque moyses ad dominum ait: Domine cur afflix
isti populum istum? Quare misisti me? Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut loque
rer in nomine tuo afflixit populum tuum et non liberasti eos. Dixitque dominus ad moysen: Iam videbis
que facturus sim pharaoni. Per manum enim fortem dimittet eos et in manu robusta eiciet illos
de terra sua. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Ego dominus qui apparui abraham et ysaac
et iacob in deo omnipotente et nomen meum adonay non indicavi eis. Pepigique cum eis fedus
ut darem illis terram chanaan terram peregrinationis eorum in qua fuerunt advene. Ego audivi gemi
tum filiorum israel quo egyptii oppresserunt eos et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis
israel: Ego dominus qui educam vos de ergastulo egyptiorum et eruam de servitute ac redimam in
brachio excelso et iudiciis magnis et assumam vos mihi in populum et ero vester deus. Et scietis
quod ego sum dominus deus vester qui eduxerim vos de ergastulo egyptiorum et induxerim in terram super quam
levavi manum meam ut darem eam abraham, ysaac et iacob. Daboque illam vobis possidendam
ego dominus. Narravit ergo moyses omnia filiis israel qui non adquieverunt ei propter angustiam spiritus et operis
durissimi. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Ingredere et loquere ad pharaonem regem
egypti ut dimittat filios israel de terra sua. Respondit moyses coram domino: Ecce filii israel
non me audiunt et quomodo audiet pharao? presertim cum sim incircumcisus labiis. Locutusque est

dominus ad moysen et ad aaron et dedit mandatum ad filios israel et ad pharaonem regem egyp
ti ut educerent filios israel de terra egypti. Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii
ruben primogeniti israelis. enoch et phallu. esrom et charmi. Hee cognationes ruben. Filii sy
meon. iamuel et iamin. et aod. iachin et soer. et saul. filius cananitidis. hee progenies
symeon. Et hec nomina filiorum levi per cognationes suas. Gerson et chaath et merari. Anni autem vi
te levi fuerunt centum triginta septem. Filii gerson. lobeni et semei per cognationes suas. Filii
chaath. amram. et isuar et hebron et oziel. Annique vite chaath centum triginta tres. Filii
merari. mooli et musi. hee cognationes levi per familias suas. Accepit autem amram
uxorem iocabed patruelem suam que peperit ei aaron et mariam et moysen. Fueruntque anni vite
amram centum triginta septem. Filii quoque isuar. chore et napheg et zechri. Filii quoque oziel. mi
sahel et helisaphan et sechri. Accepit autem aaron uxorem elisabeth filiam aminadab sororem
naason. que peperit ei nadab et abiu et eleazar et ithamar. Filii quoque chore. aser et el
cana et abiasaph. hee sunt cognationes coritharum. At vero eleazar filius aaron. accepit
uxorem de filiabus phutiel que peperit ei finees. Hii sunt principes familiarum leviticarum
per cognationes suas. Iste est aaron et moyses quibus precepit dominus ut educerent filios israel de
terra egypti per turmas suas. Hii sunt qui locuntur ad pharaonem regem egypti. ut educant
filios israel de egipto. Iste moyses et aaron in die qua locutus est dominus ad moysen in terra egipti.
Et locutus est dominus ad moysen in terra egipti. dicens. Ego dominus. Loquere ad pharaonem
regem egypti omnia que ego loquor tibi. Et ait moyses coram domino. En incircumcisus labiis sum
VII quomodo audiet me pharao. Dixitque dominus ad moysen. Ecce constitui te deum pha
raonis. et aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris omnia que mando tibi. ille loquetur ad pha
raonem ut dimittat filios israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius et multiplicabo sig
na et ostenta mea in terra egypti. et non audiet vos. Inmittamque manum meam super egyptum et e
ducam exercitum et populum meum filios israel de terra egypti per iudicia maxima. Et scient
egyptii quod ego sum dominus qui extenderim manum meam super egiptum et eduxerim filios israel de
medio eorum. Fecit itaque moyses et aaron sicut preceperat dominus ita egerunt. Erat autem moyses
octoginta annorum et aaron octoginta trium. quando locuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus ad
moysen et aaron. Cum dixerit vobis pharao. Ostendite signa. dices ad aaron. Tolle vir
gam tuam et proice eam coram pharaone. ac vertetur in colubrum. Ingressi itaque moyses et aaron
ad pharaonem. fecerunt sicut preceperat dominus. Tulitque aaron virgam suam et proiecit coram phara
one et servis eius. que versa est in colubrum. Vocavit autem pharao sapientes et maleficos et fecerunt etiam
ipsi per incantationes egyptias et archana quedam similiter. Proieceruntque singuli virgas suas que
verse sunt in dracones. Sed devoravit virga aaron virgas eorum. Induratumque est cor pharaonis
et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit autem dominus ad moysen. Ingravatum est cor pharaonis
non vult dimittere populum. Vade ad eum mane. ecce egredietur ad aquas. et stabis in occursum
eius super ripam fluminis et virgam que conversa est in draconem tolles in manu tua. dicesque ad
eum. Dominus deus hebreorum misit me ad te dicens. Dimitte populum meum ut michi sacrificet in
deserto et usque ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit dominus. In hoc scies quod dominus sim.
Ecce percutiam virga que in manu mea est aquam fluminis et vertetur in sanguinem. Pisces quoque
qui sunt in fluvio morientur et computrescent aque et affligentur egyptii bibentes aquam flu
minis. Dixit quoque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Tolle virgam tuam et extende manum tuam
super aquas egypti et super fluvios eorum et rivos ac paludes et omnes lacus aquarum ut vertantur
in sanguinem et sit cruor in omni terra egypti. tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque ita

moyses et aaron sicut preceperat dominus. Et elevans virgam percussit aquam fluminis coram pha-
raone et servis eius. Que versa est in sanguinem et pisces qui erant in flumine mortui sunt. Computruit-
que fluvius et non poterant egyptii bibere aquam fluminis et fuit sanguis in terra tota egypti.
Feceruntque similiter malefici egyptiorum incantationibus suis. Et induratum est cor pharao-
nis. nec audivit eos sicut preceperat dominus. Avertitque se et ingressus est domum suam. nec apposu-
it cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes egyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent. Non enim
poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt dies septem postquam percussit dominus flu-
vium. Dixitque dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et dices ad eum. Hec dicit dominus. VIII
Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Si autem nolueris dimittere. Ecce ego percutiam omnes
terminos tuos ranis et ebulliet fluvius ranas. Que ascendent et ingredientur domum tuam et cu-
biculum lectuli tui et super stratum tuum et in domos servorum tuorum et in populum tuum et in
furnos tuos et in reliquias ciborum tuorum et ad te et ad populum tuum et ad omnes servos tuos
intrabunt rane. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Extende manum tuam super fluvios
et super rivos ac paludes et educ ranas super terram egypti. Extendit aaron manum super aquas e-
gypti et ascenderunt rane operueruntque terram egypti. Fecerunt autem et malefici per incantationes
suas similiter. Eduxeruntque ranas super terram egypti. Vocavit autem pharao moysen et aaron
et dixit eis. Orate dominum ut auferat ranas a me et a populo meo et dimittam populum ut sa-
crificet domino. Dixitque moyses pharaoni. Constitue mihi quando deprecer pro te et pro servis tuis
et pro populo tuo ut abigantur rane a te et a domo tua et tantum in flumine remaneant.
Qui respondit. Cras. At ille. Iuxta inquit verbum tuum faciam ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster.
Et recedent rane a te et a domo tua et a servis tuis et a populo tuo: tantum in flumine rem-
anebunt. Egressique sunt moyses et aaron a pharaone. Et clamavit moyses ad do-
minum pro sponsione ranarum quam condixerat pharaoni. Fecitque dominus iuxta verbum moysi et mor-
tue sunt rane de domibus et de villis et de agris. Congregaveruntque eas in immensos aggeres.
et computruit terra. Videns autem pharao quod data esset requies ingravavit cor suum et non audi-
vit eos sicut preceperat dominus. Dixitque dominus ad moysen. Loquere ad aaron. Extende
virgam tuam et percute pulverem terre et sint sciniphes in hominibus et iumentis. Omnis pulvis
terre versus est in sciniphes per totam terram egypti. Feceruntque similiter malefici incantationibus
suis ut educerent sciniphes et non potuerunt. Eratque sciniphes tam in hominibus quam in iumentis.
Et dixerunt malefici ad pharaonem. Digitus dei est hic. Induratumque est cor pharaonis et non audi-
vit eos sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad moysen. Consurge diluculo et sta coram pha-
raone. egredietur enim ad aquas et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut
sacrificet mihi. Quod si non dimiseris eum. ecce ego immittam in te et in servos tuos et in populum tuum
et in domos tuas omne genus muscarum. et implebuntur domus egyptiorum muscis
diversi generis. et universa terra in qua fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram gessen in qua
populus meus est. ut non sint ibi musce et scias quia ego dominus in medio terre. Ponamque divisionem inter
populum meum et populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ita. Et venerunt musce gra-
vissime in domos pharaonis et servorum eius et in omnem terram egypti. corruptaque est terra ab huius-
cemodi muscis. Vocavitque pharao moysen et aaron et ait eis. Ite sacrificate deo
vestro in terra hac. Et ait moyses. Non potest ita fieri. Abominationes enim egyptiorum immolabimus
domino deo nostro. Quod si mactaverimus ea que colunt egyptii coram eis lapidibus nos obruent.
Viam trium dierum pergemus in solitudinem et sacrificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis.
Dixitque pharao. Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro in deserto. verum-

[Marginal addition, beside the lines "virgam tuam et percute pulverem terre…" to "Et dixerunt malefici…":]
et sunt sciniphes in tota terra
egipti. Feceruntque ita et extendit
aaron manum suam virgam tenens
percussitque pulverem terre / Et fa

[Note added at the foot of the page:]
ȝ hō sanguinē ē nō colit ds un.
rana loqx heresis replicat ii dictatus.
Ciniphes cerate ... falla sca pfanat
ille cinomia fit quia pres u canis odit
fitque peccus ȝ movet qui bruco adult hec
servos ypitex flies furor ... homicide
fur rap excitus. de alis ... mt.
dente locusta notat fals ... male mordet
cor paraclit ... rapit uxores alienas.
pma pt pler male u fore dr cup heres

tantum longius ne abeatis. Rogate pro me. Et ait Moyses: Egressus a te orabo dominum et recedet
musca a Pharaone et a servis et a populo eius cras. Verumptamen noli ultra fallere ut non dimittas populum
sacrificare domino. Egressusque est Moyses a Pharaone oravit dominum. Qui fecit iuxta verbum illius et abstu-
lit muscas a Pharaone et a servis et a populo eius. Non superfuit ne una quidem. Et ingravatum est cor
IX Pharaonis ita ut ne hac quidem vice dimitteret populum. Dixit autem dominus ad Moysen: Ingredere ad
Pharaonem et loquere ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum: Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Quod si
adhuc renuis et retines eos, ecce manus mea erit super agros tuos super equos et asinos et came-
los et oves et boves pestis valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones Israel et possessiones
egyptiorum ut nichil omnino pereat ex hiis que pertinent ad filios Israel. Constituitque dominus tempus dicens: Cras
faciet dominus verbum istud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die. Mortuaque sunt omnia animantia
egyptiorum. De animalibus vero filiorum Israel nichil omnino periit. Et misit Pharao ad videndum nec erat
quicquam mortuum de hiis que possidebat Israel. Ingravatumque est cor Pharaonis et non dimisit populum.
Et dixit dominus ad Moysen et ad Aaron: Tollite plenas manus cineris de camino et spargat illud
Moyses in celum coram Pharaone. Sitque pulvis super omnem terram egypti. Erunt enim in hominibus et iumen-
tis vulnera et vesice turgentes in universa terra egipti. Tuleruntque cinerem de camino et steterunt
coram Pharaone et sparsit illud Moyses in celum. Factaque sunt vulnera vesicarum turgentium in hominibus
et iumentis. Nec poterant malefici stare coram Moyse propter vulnera que in illis erant et in omni terra egypti.
Induravitque dominus cor Pharaonis et non audivit eos sicut locutus est dominus ad Moysen. Dixit quoque dominus
ad Moysen: Mane consurge et sta coram Pharaone et dices ad eum: Hec dicit dominus deus hebreorum: Di-
mitte populum meum ut sacrificet michi, quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum et super ser-
vos tuos et super populum tuum, ut scias quod non sit similis mei in omni terra. Nunc enim extendens manum per-
cutiam te et populum tuum peste peribisque de terra. Ideo autem posui te ut ostendam in te fortitudinem
meam et narretur nomen meum in omni terra. Adhuc retines populum meum et non vis eum dimittere? En pluam
hac ipsa hora cras grandinem multam nimis qualis non fuit in egypto a die qua fundata est usque in presens tem-
pus. Mitte ergo iam nunc et congrega iumenta tua et omnia que habes in agro. Homines enim et iumenta et universa que in-
venta fuerint foris nec congregata de agris, cecideritque super ea grando, morientur. Qui timuit verbum
domini de servis Pharaonis fecit confugere servos suos et iumenta in domos. Qui autem neglexit sermonem domini di-
misit servos suos et iumenta in agris. Et dixit dominus ad Moysen: Extende manum tuam in celum ut fiat
grando in universa terra egypti super homines et super iumenta et super omnem herbam agri in terra egypti. Extenditque
Moyses virgam in celum et dominus dedit tonitrua et grandinem ac discurrentia fulgura super terram. Pluitque
dominus grandinem super terram egypti et grando et ignis mixta pariter ferebantur. Tanteque fuit mag-
nitudinis quanta ante numquam apparuit in universa terra egypti ex quo gens illa condita est. Et
percussit grando in omni terra egypti cuncta que fuerunt in agris ab homine usque ad iumentum. Cunctam-
que herbam agri percussit grando et omne lignum regionis confregit. Tantum in terra Gessen ubi erant filii
Israel grando non cecidit. Misitque Pharao et vocavit Moysen et Aaron dicens ad eos: Peccavi
et nunc. Dominus iustus ego et populus meus impii. Orate dominum ut desinant tonitrua dei et grando ut
dimittam vos et nequaquam hic ultra maneatis. Ait Moyses: Cum egressus fuero de urbe extendam
palmas meas ad dominum et cessabunt tonitrua et grando non erit ut scias quia domini est terra. No-
vi autem quod et tu et servi tui necdum timeatis dominum deum. Linum ergo et hordeum lesum est eo quod hor-
deum esset virens et linum iam folliculos germinaret. Triticum autem et far non sunt lesa quia serotina
erant. Egressusque Moyses a Pharaone ex urbe tetendit manus ad dominum et cessaverunt
tonitrua et grando nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns autem Pharao quod cessasset pluvia
et grando et tonitrua auxit peccatum et ingravatum est cor eius et servorum illius et induratum nimis nec

dimisit filios israel sicut preceperat dominus per manum moysi. Et dixit dominus ad moysen. Ingredere
ad pharaonem. Ego enim induravi cor eius et servorum illius ut faciam signa mea hec in eo. et narres
in auribus filii tui et nepotum tuorum quotiens contriverim egyptios. et signa mea fecerim in eis.
ut sciatis quia ego sum dominus deus. Introierunt ergo moyses et aaron ad pharaonem et dixerunt ad
eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Usquequo non vis subici michi? Dimitte populum meum ut sacrificet mi-
chi. Sin autem resistis et non vis dimittere eum. ecce ego inducam cras locustam in fines tuos que operiat superfi-
ciem terre. ne quicquam eius appareat. sed comedatur quod residuum fuerit grandini. Corrodet enim omnia
ligna que germinant in agris. et implebunt domos tuas et servorum tuorum et omnium egyptiorum quantam
non viderunt patres tui et avi. ex quo orti sunt super terram usque in presentem diem. Avertitque se et egressus
est a pharaone. Dixerunt autem servi pharaonis ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum? Dimitte
homines ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perierit egyptus? Revocaveruntque moy-
sen et aaron ad pharaonem. Qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Qui nam sunt qui ituri sunt?
Ait moyses. Cum parvulis nostris et senibus pergemus cum filiis et filiabus. cum ovibus et armentis. est
enim sollempnitas domini dei nostri. Et respondit pharao. Sic dominus sit vobiscum quomodo ego dimit-
tam vos et parvulos vestros. Cui dubium est quod pessime cogitetis? Non fiet ita. sed ite tantum vi-
ri et sacrificate domino. hoc enim et ipsi petistis. Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus
ad moysen. Extende manum tuam super terram egypti ad locustam ut ascendat super eam
et devoret omnem herbam que residua fuit grandini. Extendit moyses virgam super terram egypti et
dominus induxit ventum urentem tota illa die ac nocte. Et mane facto ventus urens levavit
locustas. Que ascenderunt super universam terram egypti et sederunt in cunctis finibus egyptiorum innumerabi-
les. quales ante illud tempus non fuerunt. nec postea futura sunt. operuitque universam superficiem terre vas-
tantes omnia. Devorata est igitur herba terre et quicquid pomorum in arboribus fuit que grando dimiserat.
Nichilque omnino virens relictum est in lignis et herbis terre in cuncta egypto. Quamobrem festinus pha-
rao vocavit moysen et aaron et dixit eis. Peccavi in dominum deum vestrum et vos. Sed nunc
dimittite peccatum michi etiam hac vice et rogate dominum deum vestrum ut auferat a me mortem istam. Egres-
susque est moyses de conspectu pharaonis et oravit dominum. Qui flare fecit ventum ab oc-
cidente vehementissimum et arreptam locustam proiecit in mare rubrum. Non remansit ne u-
na quidem in cunctis [illegible] egypti finibus. Et induravit dominus cor pharaonis. nec
dimisit filios israel. Dixit autem dominus ad moysen. Extende manum tuam in celum et sint tenebre
super terram egypti. tam dense ut palpari queant. Extendit moyses manum in celum et
facte sunt tenebre horribiles in universa terra egypti tribus diebus. nemo vidit fratrem suum. nec movit
se de loco in quo erat. Ubicumque autem habitabant filii israel lux erat. Vocavitque pharao moy-
sen et aaron et dixit eis. Ite sacrificate domino. Oves tantum et armenta remaneant. parvuli vestri
eant vobiscum. Ait moyses. Hostias quoque et holocausta dabis nobis que offeramus domino deo nostro.
Cuncti greges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis ungula. que necessaria sunt in cultum
domini dei nostri presertim cum ignoremus quid debeat immolari donec ad ipsum locum perveniamus.
Induravit autem dominus cor pharaonis et noluit dimittere eos. Dixitque pharao ad moysen.
Recede a me. et cave ne ultra videas faciem meam. Quocumque die apparueris michi morieris.
Respondit moyses. Ita fiat ut locutus es. Non videbo ultra faciem tuam. Et dixit dominus ad
moysen. Adhuc una plaga tangam pharaonem et egyptum et post hec dimittet vos. et
cum exierit compellet. Dices ergo omni plebi ut postulet vir ab amico suo et mulier a vi-
cina sua vasa argentea et aurea. Dabit autem dominus gratiam populo suo coram egyptiis. Fuit-
que moyses vir magnus valde in terra egypti coram servis pharaonis et omni populo. Et ait. Hec

dicit dominus. Media nocte egrediar in egyptum et morietur omne primogenitum in terra egyptiorum a
primogenito pharaonis qui sedet in solio eius usque ad primogenitum ancille que est ad molam et omnia primogenita
iumentorum. Eritque clamor magnus in universa terra egypti qualis nec ante fuit nec postea futurus est.
Apud omnes autem filios israel non muttiet canis ab homine usque ad pecus. ut sciatis quanto miraculo divi
dat dominus egyptios et israel. Descendentque omnes servi tui isti ad me et adorabunt me dicentes. Egre
dere tu et omnis populus qui subiectus est tibi. post hec egrediemur. Et exivit a pharaone iratus nimis.
Dixit autem dominus ad moysen. Non audiet vos pharao ut multa signa fiant in terra egypti. Mo
yses autem et aaron fecerunt omnia ostenta que scripta sunt coram pharaone. Et induravit dominus
cor pharaonis. nec dimisit filios israel de terra sua. Dixit quoque dominus ad moysen et aaron
in terra egypti. Mensis iste vobis principium mensium primus erit in mensibus anni. Loquimini ad univer
sum cetum filiorum israel et dicite eis. Decima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias et
domos suas. Sin autem minor est numerus ut sufficere possit ad vescendum agnum assumet vici
num suum qui iunctus est domui sue iuxta numerum animarum que sufficere possunt ad esum agni. Erit autem
agnus absque macula masculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis et hedum. et servabitis eum
usque ad quartam decimam diem mensis huius. immolabitque eum universa multitudo filiorum israel ad vespe
rum. Et sument de sanguine ac ponent super utrumque postem et in superliminaribus domorum in quibus
comedent illum. et edent carnes nocte illa assas igni et azimos panes cum lactucis a
grestibus. Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua sed assum tantum igni. Caput cum pedibus eius et intes
tinis vorabitis. nec remanebit ex eo quicquam usque mane. Siquid residuum fuerit igne comburetis.
Sic autem comedetis illum. Renes vestros accingetis calciamenta habebitis in pedibus tenentes baculos in
manibus et comedetis festinantes. Est enim pasche phase id est transitus domini. Et transibo per terram egyp
ti nocte illa. percutiamque omne primogenitum in terra egypti ab homine usque ad pecus. et in cunctis diis egyp
ti faciam iudicia ego dominus. Erit autem sanguis vobis in signum in edibus in quibus eritis. et videbo sanguinem
et transibo vos. nec erit in vobis plaga disperdens quando percussero terram egypti. Habebitis autem hanc diem
in monimentum et celebrabitis eam sollempnem domino in generationibus vestris cultu sempiterno. Septem
diebus azima comedetis. In die primo non erit fermentum in domibus vestris. Quicumque comederit fermentatum peri
bit anima illa de israel a primo die usque ad diem septimum. Dies prima erit sancta atque sollempnis et dies septima
eadem festivitate venerabilis. nichil operis facietis in eis. exceptis hiis que ad vescendum pertinent.
et observabitis azima. In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra egypti et custo
dietis diem istum in generationibus vestris ritu perpetuo. Primo mense quartadecima die mensis ad ves
peram comedetis azima. usque ad diem vicesimam primam eiusdem mensis ad vesperam. Septem diebus
fermentatum non invenietur in domibus vestris. Qui comederit fermentatum peribit anima eius de cetu israel.
tam de advenis quam de indigenis terre. Omne fermentatum non comedetis. In cunctis habitationibus
vestris edetis azima. Vocavit autem moyses omnes seniores filiorum israel et dixit ad eos. Ite tollen
tes animal per familias vestras et immolate phase. Fasciculumque ysopi tingite sanguine qui est in li
mine et aspergite ex eo superliminare et utrumque postem. Nullus vestrum egrediatur hostium domus
sue usque mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios. Cumque viderit sanguinem in superliminari
et in utroque poste transcendet hostium domus et non sinet percussorem ingredi domos vestras et ledere.
Custodi verbum istud legitimum tibi et filiis tuis usque in eternum. Cumque introieritis terram quam dominus daturus
est vobis ut pollicitus est. observabitis cerimonias istas. Et cum dixerint vobis filii vestri que est
ista religio. dicetis eis. Victima transitus domini est. quando transivit super domos filiorum israel in
egypto percutiens egyptios et domos nostras liberans. Incurvatusque est populus et adoravit. Et egressi
XII filii israel fecerunt sicut preceperat dominus moysi et aaron. Factum est autem in noctis medio percussit dominus

omne primogenitum in terra egypti a primogenito pharaonis qui sedebat in solio eius usque ad primogenitum
captive que erat in carcere et omne primogenitum iumentorum. Surrexitque pharao nocte et omnes servi
eius. cunctaque egyptus et ortus est clamor magnus in egypto. Neque enim erat domus in qua non iaceret
mortuus. Vocatisque moysen et aaron nocte. ait. Surgite egredimini a populo meo.
vos et filii israel. Ite immolate domino sicut dicitis. Oves vestras et armenta assumite ut pe
tieratis. et abeuntes benedicite mihi. Urgebantque egyptii populum de terra egypti exire velo
citer dicentes. Omnes moriemur. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur. et ligans
in palliis posuit super humeros suos. Feceruntque filii israel sicut preceperat moyses et petierunt
ab egyptiis vasa argentea et aurea vestemque plurimam. Dedit autem dominus gratiam populo coram
egyptiis. ut commodarent eis et spoliaverunt egyptios. Profectique sunt filii israel de ramesse in
socoth sescenta fere milia peditum virorum absque mulieribus et parvulis. Sed et vulgus promiscu
um innumerabile ascendit cum eis. oves et armenta et animantia diversi generis multa nimis. Cox
eruntque farinam quam dudum conspersam de egypto tulerant. et fecerunt subcinericios panes
azimos. neque enim poterant fermentari cogentibus exire egyptiis et nullam facere sinentibus moram.
Nec pulmenti quicquam occurrerant preparare. Habitatio autem filiorum israel qua manserunt in egypto. fuit
quadringentorum triginta annorum. Quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra egyp

Nox ista est observabilis domini quando eduxit eos de terra egypti.

ti. Hanc observare debent omnes filii israel in generationibus suis. Dixitque dominus ad moysen et
aaron. Hec est religio phase. Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem servus emptitius
circumcidetur et sic comedet. Advena et mercenarius non comedent ex eo. In una domo comedetur.
nec efferetis de carnibus eius foras. nec os illius confringetis. Omnis cetus filiorum israel faciet illud.
Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam et facere phase domini. circumcidetur prius omne
masculinum eius et tunc rite celebrabit. eritque sicut indigena terre. Si quis autem circumcisus non fuerit non
vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene et colono qui peregrinatur apud vos. Feceruntque omnes filii
israel sicut preceperat dominus moysi et aaron. et eadem die eduxit dominus filios israel de terra egypti per tur
mas suas. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit
vulvam in filiis israel tam de hominibus quam de iumentis. mea sunt enim omnia. Et ait moyses ad
populum. Mementote diei huius in qua egressi estis de egypto et de domo servitutis. quoniam in manu forti
eduxit vos dominus de loco isto ut non comedatis fermentatum panem. Hodie egredimini mense
novarum frugum. Cumque te introduxerit dominus in terram chananei et ethei et amorrei et evei et iebu
sei quam iuravit patribus tuis ut daret tibi terram fluentem lacte et melle. celebrabis hunc
morem sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris azimis. et in die septimo erit sollempnitas domini.
Azima comedetis septem diebus. Non apparebit apud te aliquid fermentatum. nec in cunctis finibus tuis.
Narrabisque filio tuo in die illo dicens. Hoc est quod fecit dominus mihi quando egressus sum de egypto. Et
erit quasi signum in manu tua. et quasi monimentum ante oculos tuos. et ut lex domini semper sit in ore tuo.
In manu enim forti eduxit te dominus de egypto. Custodies huiusmodi cultum statuto tempore a di
ebus in dies. Cumque introduxerit te dominus in terram chananei sicut iuravit tibi et patribus tuis et dederit
eam tibi. separabis omne quod aperit vulvam domino. et quod primitivum est in pecoribus tuis. Quicquid habueris
masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini mutabis ove. Quod si non redemeris inter
ficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras
dicens quid est hoc. respondebis ei. In manu forti eduxit nos dominus de terra egypti. de domo servi
tutis. Nam cum induratus esset pharao et nollet nos dimittere. occidit dominus omne primogenitum in terra
egypti. a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum. Idcirco immolo domino omne quod aperit
vulvam masculini sexus et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in manu

tua et quasi appensum quid ob recordationem inter oculos tuos eo quod in manu forti eduxerit nos dominus
de egypto. Igitur cum emisisset pharao populum non eos duxit deus per viam terre philistiim que vicina est
reputans ne forte peniteret eum si vidisset adversum se bella consurgere et reverteretur in egyptum. Sed circum
duxit per viam deserti que est iuxta mare rubrum. Et armati ascenderunt filii israel de terra egypti. Tulit quoque
moyses ossa ioseph secum eo quod adiurasset filios israel dicens. Visitabit vos deus efferte os
sa mea hinc vobiscum. Profectique de socoth castra metati sunt in etham in extremis fini
bus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columpna nubis et per noctem
in columpna ignis ut dux esset itineris utroque tempore. Numquam defuit columpna nubis per diem nec colump
XIIII na ignis per noctem coram populo. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Reversi
castra metentur e regione phiahiroth que est inter magdalum et mare contra beelsephon. In
conspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est pharao super filiis israel coartati sunt in terra con
clusit eos desertum. Et indurabo cor eius ac persequetur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu
eius. Scientque egyptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nuntiatum est regi egyptiorum quod fugisset
populus. Immutatumque est cor pharaonis et servorum eius super populo et dixerunt. Quid voluimus facere ut
dimitteremus israel ne serviret nobis. Iunxit ergo currum et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque
sexcentos currus electos quicquid in egypto curruum fuit et duces totius exercitus. Induravitque
dominus cor pharaonis regis egypti et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa.
Cumque persequerentur egyptii vestigia precedentium repperierunt eos in castris super mare. Omnis equitatus et cur
rus pharaonis et universus exercitus erat in phiahiroth contra beelsephon. Cumque appropinquasset pha
rao levantes filii israel oculos viderunt egyptios post se et timuerunt valde. Clamaveruntque ad
dominum et dixerunt ad moysen. Forsitan non erant sepulchra in egypto ideo tulisti nos ut more
remur in solitudine. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. State et videte magnalia
domini que facturus est hodie. Egyptios enim quos nunc videtis nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum.
Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen. Quid clamas ad me. Loquere
filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam et extende manum tuam super mare et divide
illud ut gradiantur filii israel in medio mari per siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum ut per
sequantur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius in curribus et in equitibus illius. Et scient
egyptii quia ego sum dominus cum glorificatus fuero in pharaone et in curribus atque in equitibus eius. Tollensque se
angelus domini qui precedebat castra israel abiit post eos et cum eo pariter columpna nubis. Priora di
mittens post tergum stetit inter castra egyptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et il
luminans noctem ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset
moyses manum super mare abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota nocte et
vertit in siccum. Divisaque est aqua et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci. Erat enim aqua quasi
murus a dextra eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos. Omnis equitatus
pharaonis currus eius et equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina. Et ec
ce respiciens dominus super castra egyptiorum per columpnam ignis et nubis interfecit exercitum eorum et
subvertit rotas curruum. Ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egyptii. Fugiamus israelem. Dominus
enim pro eis pugnat contra nos. Et ait dominus ad moysen. Extende manum tuam super mare ut rever
tantur aque ad egyptios super currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra
mare reversum est primo diluculo ad priorem locum. Fugientibusque egyptiis occurrerunt aque et invol
vit eos dominus in mediis fluctibus. Reversaque sunt aque et operuerunt currus et equites cuncti exercitus
pharaonis qui sequentes ingressi fuerant mare. Nec unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel per
rexerunt per medium sicci maris et aque eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque

Quid hoc fecisti voluisti ut educeres nos
ex egypto. Nonne iste est sermo quem
loquebamur ad te in egypto dicentes.
Recede a nobis ut serviamus egyp
tiis. Multo enim melius est servire eis
quam mori in solitudine. Et ait.

dominus in die illo israhel de manu egyptiorum et viderunt egyptios mortuos super litus maris
et manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum et crediderunt domino et
moysi servo eius. Tunc cecinit moyses et filii israhel carmen hoc domino et dixerunt. Cantemus XV
domino. gloriose enim magnificatus est. equum et ascensorem deiecit in mare. fortitudo mea et laus
mea dominus et factus est michi in salutem. Iste deus meus et glorificabo eum. deus patris mei et exaltabo
eum. Dominus quasi vir pugnator omnipotens nomen eius. currus pharaonis et exercitum eius proiecit in mare.
Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. abyssi operuerunt eos. descenderunt in profun-
dum quasi lapis. Dextera tua domine magnificata est in fortitudine. dextera tua domine percussit
inimicum et in multitudine glorie tue deposuisti adversarios meos. misisti iram tuam que
devoravit eos sicut stipulam. et in spiritu furoris tui congregate sunt aque. Stetit unda flu-
ens. congregate sunt abyssi in medio mari. Dixit inimicus. persequar et comprehendam. dividam spolia
implebitur anima mea. Evaginabo gladium meum. interficiet eos manus mea. Flavit spi-
ritus tuus et operuit eos mare. submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Quis similis tui in fortibus
domine. Quis similis tui magnificus in sanctitate. terribilis atque laudabilis et faciens mirabilia. Ex-
tendisti manum tuam et devoravit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti. Et
portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt. dolores
obtinuerunt habitatores philistiim. Tunc conturbati sunt principes edom. robustos moab ob-
tinuit tremor. obriguerunt omnes habitatores chanaan. Irruat super eos formido et pavor in
magnitudine brachii tui. Fiant immobiles quasi lapis donec pertranseat populus tuus domine. do-
nec pertranseat populus tuus iste quem possedisti. Introduces eos et plantabis in monte heredita-
tis tue firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine. sanctuarium tuum domine quod firmave-
runt manus tue. dominus regnabit in eternum et ultra. Ingressus est enim eques pharao cum curribus et
equitibus eius in mare. et reduxit super eos dominus aquas maris. filii autem israhel ambulaverunt per siccum in me-
dio eius. Sumpsit ergo maria prophetissa soror aaron tympanum magnum in manu. egresseque
sunt omnes mulieres post eam cum tympanis et choris quibus precinebat dicens. Cantemus
domino. gloriose enim magnificatus est equum et ascensorem deiecit in mare. Tulit autem moyses israhel de ma-
ri rubro et egressi sunt in desertum sur. Ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem et non inveniebant
aquam. Et venerunt in marath nec poterant bibere aquas de marath eo quod essent amare. unde et
congruum loco nomen inposuit vocans illud marath id est amaritudinem. Et murmuravit populus XVI
contra moysen dicens. Quid bibemus. At ille clamavit ad dominum. Qui ostendit ei lignum. quod
cum misisset in aquas in dulcedinem verse sunt. ibi constituit ei precepta atque iudicia et ibi tempta-
vit eum dicens. Si audieris vocem domini dei tui et quod rectum est coram eo feceris et obedieris man-
datis eius. custodierisque omnia precepta illius. cunctum languorem quem posui in egypto non in-
ducam super te. Ego enim dominus sanator tuus. Venerunt autem in helim filii israhel ubi erant duode-
cim fontes aquarum et septuaginta palme et castra metati sunt iuxta aquas. Profectique sunt de he-
lim. et venit omnis multitudo filiorum israhel in desertum sin quod est inter helym et sinay. quinto de-
cimo die mensis secundi postquam egressi sunt de terra egypti. Et murmuravit omnis congregatio filio- XVII
rum israhel contra moysen et aaron in solitudine. Dixeruntque ad eos filii israhel. Utinam mortui essemus
per manum domini in terra egypti. quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panes in satura-
te. Cur induxistis nos in desertum istud. ut occideretis omnem multitudinem fame. Dixit autem dominus ad
moysen. Ecce ego pluam vobis panes de celo. Egrediatur populus et colligat que sufficiant per sin-
gulos dies ut temptem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexta parent quod infe-
rant et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies. Dixeruntque moyses et aaron ad omnes

filios israel. Vespere scietis quod dominus eduxerit vos de terra egypti et mane videbitis gloriam domini.
Audivit enim murmur vestrum contra dominum. Nos vero quid sumus quia mussitatis contra nos. Et ait moyses.
Dabit vobis dominus vespere carnes edere et mane panes in saturitate eo quod audierit murmura
tiones vestras quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus. Nec contra nos est murmur vestrum sed contra dominum.
Dixitque moyses ad aaron. Dic universe congregationi filiorum israel. Accedite coram domino. Audivit
enim murmur vestrum. Cumque loqueretur aaron ad omnem cetum filiorum israel respexerunt ad solitudinem.
et ecce gloria domini apparuit in nube. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Audivi murmurationes
filiorum israel. Loquere ad eos. Vespere comedetis carnes et mane saturabimini panibus scie
tisque quod ego sum dominus deus vester. Factum est ergo vespere et ascendens coturnix operuit castra. Mane quo
que ros iacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terre apparuit in solitudine minutum
et quasi pilo tunsum in similitudinem pruine super terram. Quod cum vidissent filii israel dixerunt ad invi
cem. Manhu. quod significat quid est hoc. Ignorabant enim quid esset. Quibus ait moyses. Iste est panis
quem dedit vobis dominus ad vescendum. Hic est sermo quem precepit dominus. Colligat ex eo unusquisque
quantum sufficiat ad vescendum. Gomor per singula capita iuxta numerum animarum vestrarum que ha
bitant in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita filii israel et collegerunt alius plus alius minus.
Et mensi sunt ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius nec qui minus paraverat
reperit minus. Sed singuli iuxta id quod edere poterant congregaverunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus re
linquat ex eo in mane. Qui non audierunt eum sed dimiserunt quidam ex eis usque mane et scatere cepit
vermibus atque computruit. Et iratus est contra eos moyses. Colligebant autem mane singuli quantum
sufficere poterat ad vescendum. Cumque incaluisset sol liquefiebat. In die vero sexta collegerunt cibos
duplices id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis et
narraverunt moysi. Qui ait eis. Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata est domino. Cras
quodcumque operandum est facite et que coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit reponite usque in
mane. Feceruntque ita ut preceperat moyses et non computruit neque vermis inventus est in eo. Dixit
que moyses. Comedite illud hodie quia sabbatum est domini. Non invenietur hodie in agro. Sex diebus
colligite. In die autem septimo sabbatum est domini. Idcirco non invenietur. Venit septima dies et egressi
de populo ut colligerent non invenerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Usquequo non vultis custodire
mandata mea et legem meam. Videte quod dominus dederit vobis sabbatum et propter hoc tribuit vobis die
sexto cibos duplices. Maneat unusquisque apud semetipsum nullus egrediatur de loco suo die sep
timo. Et sabbatizavit populus die septimo. Appellavitque domus israel nomen eius man. Quod
erat quasi semen coriandri album gustusque eius quasi simile cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo
quem precepit dominus. Imple gomor ex eo et custodiatur in futuras retro generationes ut noverint
panem quo alui vos in solitudine quando educti estis de terra egypti. Dixitque moyses ad aaron.
Sume vas unum et mitte ibi man quantum capere potest gomor et repone coram domino ad servandum
in generationes vestras. Sicut precepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reservandum. Filii autem
israel comederunt man xl annis donec venirent in terram habitabilem. Hoc cibo aliti sunt usquequo tan
gerent fines terre chanaan. Gomor autem decima pars est ephi.

XVII

Igitur profecta omnis multitudo filio
rum israel de deserto sin per mansiones suas iuxta sermonem domini castrametati sunt in raphidim ubi non
erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra moysen ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit
moyses. Quid iurgamini contra me. Cur temptatis dominum. Sitivit ergo ibi populus pre aque penuria.
et murmuravit contra moysen dicens. Cur nos exire fecisti de egypto ut occideres nos et liberos
nostros ac iumenta siti. Clamavit autem moyses ad dominum dicens. Quid faciam populo huic.
Adhuc paululum et lapidabit me. Ait dominus ad moysen. Antecede populum et sume tecum de seni

oribus israel et virgam qua percussisti fluvium tolle in manu tua et vade. En ego stabo coram te ibi
super petram horeb. Percutiesque petram et exibit ex ea aqua ut bibat populus. Fecit moyses ita coram se-
nioribus israel. Et vocavit nomen illius loci temptatio propter iurgium filiorum israel et quia temptaverunt
dominum dicentes. Est ne dominus in nobis an non. Venit autem amalech et pugnabat contra israel in raphidim.
Dixitque moyses ad iosue. Elige viros et egressus pugna contra amalech. Cras. En ego stabo in
vertice collis. habens virgam dei in manu mea. Fecit iosue ut locutus erat ei moyses et pug-
navit contra amalech. Moyses autem et aaron et hur ascenderunt super verticem collis. Cumque levaret
moyses manus vincebat israel. Sin autem paululum remisisset superabat amalech. Manus autem moy-
si erant graves. Sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum in quo sedit. Aaron autem et hur sustentabant
manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus ipsius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugavitque
iosue amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen. Scribe hoc ob monumentum
in libro et trade auribus iosue. Delebo enim memoriam amalech sub celo. Edificavitque
moyses altare et vocavit nomen eius dominus exaltatio mea dicens. Quia manus solii domini et bellum
dei erit contra amalech a generatione in generationem. Cum audisset iethro sacerdos madian cogna-
tus moysi omnia que fecerat deus moysi et israeli populo suo. eo quod eduxisset dominus israel de egypto.
tulit sephoram uxorem moysi quam remiserat et duos filios eius. Quorum unus vocabatur gersam
dicente patre. advena fui in terra aliena. alter vero eliezer. deus enim ait patris mei adiutor meus et
eruit me de gladio pharaonis. Venit ergo iethro cognatus moysi et filii eius et uxor eius ad
moysen in desertum. ubi erat castrametatus iuxta montem dei. et mandavit moysi dicens. Ego
cognatus tuus iethro venio ad te et uxor tua et duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cog-
nati sui. adoravit et osculatus est eum. salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset
tabernaculum. narravit moyses cognato suo cuncta que fecerat dominus pharaoni et egyptiis
propter israel. universumque laborem qui accidisset eis in itinere et quod liberaverit eos dominus. Letatusque est iethro super
omnibus bonis que fecerat dominus israeli eo quod eruisset eum de manu egyptiorum et ait. Benedictus dominus
qui liberavit vos de manu egyptiorum et de manu pharaonis. qui eruit populum suum de ma-
nu egypti. Nunc cognovi quia magnus dominus super omnes deos. eo quod superbe egerit contra illos. Obtulit ergo
iethro cognatus moysi holocausta et hostias domino. Veneruntque aaron et omnes seniores israel ut
comederent panem cum eo coram domino. Altera autem die sedit moyses ut iudicaret populum. qui assiste-
bat moysi a mane usque ad vesperum. Quod cum vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat
in populo ait. Quid est hoc quod facis in plebe. Cur solus sedes et omnis populus prestolatur de mane usque ad
vesperam. Cui respondit moyses. Venit ad me populus querens sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua
disceptatio veniunt ad me ut iudicem inter eos. et ostendam precepta dei et leges eius. At ille non
bonam inquit rem facis. Stulto labore consumeris et tu et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium.
solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia et erit deus tecum. Esto tu populo in
his que ad deum pertinent ut referas que dicuntur ad eum. ostendasque populo ceremonias et ritum colendi.
viamque per quam ingredi debeant. et opus quod facere debeant. Provide autem de omni plebe viros potentes et timentes
deum in quibus sit veritas et qui oderint avaritiam et constitue ex eis tribunos et centuriones et quin-
quagenarios et decanos qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te et ipsi mi-
nora tantummodo iudicent. leviusque est tibi partito in alios onere. Si hoc feceris implebis imperium dei et precepta
eius poteris sustentare et omnis hic populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis moyses fecit
omnia que ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cunctis israel constituit eos prin-
cipes populi. tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicabant plebem omni
tempore. Quicquid autem gravius erat referebant ad eum. faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitque cog-

Elige hacē q̄ sciens n̄ ēē capacē
vero dm̄ timeat. posseq; nō capeat

XIX natū · q̄ reuersus abiit in terram suā · Mense tercio egressionis isrl' de terra egypti · in die hac uene
rūt ī solitudinē synai · Nā pfecti de raphidim ⁊ puenientes usq; ī desertū synai castra
metati sūt ī eod loco. Ibiq; isrl' fixit tentoria ē regione mōtis. Moyses aūt ascendit ad deum.
Uocauitq; eū dñs de mōte ⁊ ait. Hec dices domui iacob ⁊ annūciabis filiis isrl'. Uos ipi ui
distis q̄ fecerim egyptiis. quom portauerim uos sr̄ alas aquilaꝝ ⁊ assūpserim mi. Si ḡ au
dieritis uocē meā ⁊ custodieritis pactū meū eritis m̄ ī peculiū de cunctis pplis. Mea ē
n. ōis t̄ra uos eritis m̄ ī regnū sacerdotale ⁊ gēs scā. Hec sūt u͡ba q̄ loqris ad filios isrl'. Uenit
moyses ⁊ conuocatis maiorib; natu ppli. exposuit ōs s̄mones q̄s mādauerat dñs. Respōditq;
uniūsus ppls simul. Cūcta q; locut' ē dñs faciem'. Cūq; retulisset moyses u͡ba ppli ad dñm.
ait ei dñs. Iā nūc ueniā ad te ī caligine nubis ut audiat me pplus loquētē ad te ⁊ credat t̄
ī ppetuū. Nūciauit ḡ moyses u͡ba ppli ad dñm. Qui dixit ei. Uade ad pplm ⁊ scīfica illos
hodie ⁊ cras. Lauentq; uestimenta sua ⁊ sint parati ī diē tciū. In die n. tcīo descēdet dñs corā
omī plebe sr̄ mōtem synai. Cōstitues q; t̄minos pplo p circuitū ⁊ dices. Cauete ne
ascēdatis ī mōtem. nec tāgatis fines illi'. Omīs q̄ tetigerit mōtē morte morietur. Manus
n̄ tāget eū. s; lapidib; opprimet. aut confodiet' iaculis. Siue iumētū fuerit siue hō n̄ uiuet. Cū
cepit clāgere bucina tūc ascēdant ī mōtem. Descēditq; moyses de mōte ad pplm et
scīficauit eū. Cūq; lauissent uestimenta sua ait ad eos. Estote parati ī diē tciū ne appro
pinquetis uxorib; uris. Iā aduenerat dies tcius ⁊ mane īclaruerat. ⁊ ecce ceperunt audiri tonitrua
ac micare fulgura ⁊ nubes densissima operire mōtem. clāgorq; bucine uehementius p
strepebat. Timuitq; pplus q̄ erat ī castris. Cūq; eduxisset eos moyses ī occursū dī de loco
castroꝝ steterūt ad radices mōtis. Totus aūt mōs synai fumabat. eo q̄d descēdisset dñs
sr̄ eū ī igne ⁊ ascenderet fumus ex eo q̄si de fornace. Eratq; mōs omīs terribilis ⁊ sonitus
bucine paulatī crescebat ī mai' ⁊ plixi' tēdebat. Moyses loqbat' ⁊ dñs respōdebat ei.
Descēdebatq; dñs sup mōtem synai ī ipo mōtis uertice ⁊ uocauit moysen ī cacumine
ei'. Quo cū ascēdisset dixit ad eū. Descēde ⁊ contestare pplm. ne forte uelit transcendere t̄minos
ad uidēdū dñm ⁊ pereat ex eis multitudo plurima. Sacerdotes q̄q; q̄ accedūt ad dñm scī
ficentur ne pcutiā eos. Dixitq; moyses ad dñm. Nō poterit uulg' ascendere ī mōtē synai.
Tu n. testificat' es ⁊ iussisti dicēs. Pone t̄minos circa mōtem ⁊ scīfica illū. Cui ait dñs.
Uade descēde. ascēdes q; tu ⁊ aaron tecū. Sacerdotes aūt ⁊ pplus ne transeāt t̄minos. nec ascēdant
ad dñm. ne forte interficiat illos. Descēditq; moyses ad pplm ⁊ omīa narrauit eis.

XX Locut'q; ē dñs cūctos s̄mones hos. Ego sū n. dñs d̄s tuus q̄ eduxi te de t̄ra egypti ⁊ de do
mo s̄uitutis. Nō habebis deos alienos corā me. Nō facies t' sculptile. neq; oēm similitudi
nē q̄ ē ī celo desup. ⁊ q̄ ī t̄ra deorsū. nec eoꝝ q̄ sūt ī aq̄s sub t̄ra. Nō n. adorabis ea neq; co
les. Ego sū n. dñs d̄s tuus fortis zelotes. uisitās iniq̄tatē patrū ī filiis. ī tcīa ⁊ q̄rta ge
neratiōm eoꝝ qui oderūt me. ⁊ faciēs miām ī milia his q̄ diligūt me ⁊ custodiūt
pcepta mea. Nō assumes nomē dñi dī tui ī uanū. nec habebit īsōtem dñs eū qui as
sūpserit nomē dñi dei sui frustra. Memēto ut diē sabbati scīfices. Sex diebus opaberis
⁊ facies omīa opa tua. Septimo aūt die sabbati dñi dī tui n̄ facies omē opus tu ⁊ filius
tuus ⁊ filia tua. seruus tuus ⁊ ancilla tua. iumentū tuū ⁊ aduena q̄ ē int' portas tuas.
Sex n. dieb; fecit dñs celū ⁊ t̄rā mare ⁊ omīa q̄ ī eis sūt ⁊ requieuit die septimo. Ideo bn̄
dixit dñs diei sabbati ⁊ scīficauit eū. Honora pr̄em tuū ⁊ m̄rem tuā ut sis longeuus sr̄
t̄rā quā dñs d̄s tuus dabit t̄. Nō occides. n̄ mechaberis. n̄ furtū facies. Nō loqris c̄t pxim̄
tuū falsū testimoniū. Nō cōcupisces domū pximi tui. n̄ desiderabis uxorē ei'. n̄ s̄uum.

X precepta ⁊ scriptura Sen…

.i. .ii.
Unū crede deū colere. n̄ q; dī reueri…
Sabba q̄ celebres. ⁊ honoret q̄s; p̄tē…
Ne sine mecari. ystea cede notan…
Furta uero fieri. n̄ testis ī uer…
Nō q̄ras nuptas. n̄ re q̄ras alienas

x. plage ‖ Prima rubet unda. ranaꝝ plaga scd̄a
Inde culex tercius. post musca nocentior ulti…
Quinta pecus strauit. vesicas vi. creauit
Inde sequitur grando. post bruchus dente nefando
Nona tegit solem. primā necat ultima prole…

non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quae illius sunt. Cunctus autem populus audiebat voces et videbat lampa-
das et sonitum buccinae, montemque fumantem; et perterriti ac pavore concussi steterunt procul,
dicentes Moysi: Loquere tu nobis et audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Et ait
Moyses ad populum: Nolite timere: ut enim probaret vos venit Deus, et ut terror illius esset in vobis et non
peccaretis. Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus. Dixit praeterea
Dominus ad Moysen: Haec dices filiis Israel: Vos vidistis quod de caelo locutus sim vobis. Non facietis de-
os argenteos, nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi, et offeretis super illud
holocausta et pacifica vestra, oves vestras et boves in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei.
Veniam ad te et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris mihi, non aedificabis illud de sectis lapi-
dibus: si enim levaveris cultrum tuum super illud, polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum,
ne reveletur turpitudo tua. Haec sunt iudicia quae propones eis. Si emeris servum hebraeum,
sex annis serviet tibi; in septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat; si habens
uxorem, et uxor egredietur simul. Sin autem dominus dederit illi uxorem, et pepererit filios et filias, mulier et
liberi eius erunt domini sui; ipse vero exibit cum vestitu suo. Quod si dixerit servus: Diligo dominum meum
et uxorem ac liberos, non egrediar liber: offeret eum dominus diis, et applicabitur ad ostium et ad postes, per-
forabitque aurem eius subula; et erit ei servus in saeculum. Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egre-
dietur sicut ancillae exire consueverunt. Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerit, dimittet eam:
populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, si spreverit eam. Sin autem filio suo desponderit eam, iux-
ta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei acceperit, providebit puellae nuptias et
vestimenta, et pretium pudicitiae non negabit. Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia. Qui
percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit
in manus eius, constituam tibi locum in quo fugere debeat. Si quis de industria occiderit proximum suum et per insidi-
as, ab altari meo evelles eum ut moriatur. Qui percusserit patrem suum et matrem, morte mori-
atur. Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum, convictus noxae, morte moriatur. Qui maledixerit pa-
tri suo aut matri, morte moriatur. Si rixati fuerint viri, et percusserit alter proximum suum lapide vel
pugno, et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo: si surrexerit et ambulaverit foras super ba-
culum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamen ut operas eius et impensas in medicos restituat. Qui per-
cusserit servum suum vel ancillam virga, et mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit. Sin autem
uno die vel duobus supervixerit, non subiacebit poenae, quia pecunia illius est. Si rixati fu-
erint viri, et percusserit quis mulierem praegnantem, et abortivum quidem fecerit, sed ipsa vixerit, sub-
iacebit damno quantum expetierit maritus mulieris, et arbitri iudicaverint. Sin autem mors eius
fuerit subsecuta, reddet animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem
pro pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore. Si percusserit quispiam
oculum servi sui aut ancillae, et luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit. Dentem
quoque si excusserit servo vel ancillae suae, similiter dimittet eos liberos. Si bos cornu petierit vi-
rum aut mulierem, et mortui fuerint, lapidibus obruetur, et non comedentur carnes eius, dominus bovis
innocens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius, et contestati sunt dominum eius, nec recluserit
eum, occideritque virum aut mulierem: et bos lapidibus obruetur, et dominum illius occident. Quod si pretium
ei fuerit impositum, dabit pro anima sua quidquid postulatus fuerit. Filium quoque aut filiam si cornu percusser-
it, simili sententiae subiacebit. Si servum ancillamque invaserit, triginta siclos argenti dabit domino, bos vero
lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cisternam et foderit, et non operuerit eam, cecideritque bos vel asinus in e-
am, dominus cisternae reddet pretium iumentorum: quod autem mortuum est, ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulne-
raverit, et ille mortuus fuerit, vendent bovem vivum et divident pretium, cadaver autem mortui inter se

dispereat. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius, et non custodivit eum dominus suus,
XXII reddet bovem pro bove, et cadaver integrum accipiet. Si quis furatus fuerit ovem aut bovem et occiderit
vel vendiderit: quinque boves pro uno bove restituet, et quatuor oves pro una ove. Si effringens
fur domum sive suffodiens fuerit inventus, et accepto vulnere mortuus fuerit: percussor non erit
reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, et ipse morietur. Si non habuerit quod pro
furto reddat, venundabitur. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est, vivens: sive bos sive asinus sive
ovis: duplum restituet. Si leserit quispiam agrum vel vineam, et dimiserit iumentum suum ut depas-
catur aliena: quicquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea, pro damni estimatione restituet.
Si egressus ignis invenerit spinas, et comprehenderit acervos frugum sive stantes segetes in agris: red-
det damnum qui ignem succenderit. Si quis commendaverit amico pecuniam vel vas in custodiam, et ab eo
qui susceperat furto ablata fuerint: si invenitur fur, duplum reddet. Si latet, dominus domus applica-
bitur ad deos, et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem, tam in bo-
ve quam in asino et ove ac vestimento. Et quicquid damnum inferre potest, ad deos utriusque causa perveniet. Et
si illi iudicaverint, duplum restituet proximo suo. Si quis commendaverit proximo suo asinum, bo-
vem, ovem, et omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum ab hosti-
bus, nullusque hoc viderit: iusiurandum erit in medio quod non extenderit manum in rem proximi sui. Sus-
cipietque dominus iuramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum do-
mino. Si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est, et non restituet. Qui a proximo suo quic-
quam horum mutuo postulaverit, et debilitatum aut mortuum fuerit domino non presente, reddere compelletur. Quod si
in presentiarum fuit dominus, non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit
quis virginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea: dotabit eam, et habebit eam uxorem. Si pater vir-
ginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Male-
ficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento, morte moriatur. Qui immolat diis occidatur, preter
domino soli. Advenam non contristabis, neque affliges eum. Advene enim et ipsi fuistis in terra Egypti. Vi-
due et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos, vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem
eorum, et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestre vidue et filii vestri
pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi
exactor, nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis oc-
casum reddes ei. Ipsum enim est solum quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat.
Si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Diis non detrahes, et principi populi tui
non maledices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre domino. Primogenitum filiorum tu-
orum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus similiter facies. Septem diebus sit cum matre sua, die octava red-
des illum mihi. Viri sancti eritis mihi. Carnem que a bestiis fuerit pregustata non comedetis, sed proicietis
XXIII canibus. Non suscipies vocem mendacii, nec iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimoni-
um. Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces sententie ut a vero
devies. Pauperis quoque non misereberis in negotio. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti,
reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo. Non de-
clinabis in iudicium pauperis. Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides, quia adversor impium.
Nec accipias munera, que excecant etiam prudentes, et subvertunt verba iustorum. Peregrino molestus non eris.
Scitis enim advenarum animas, quia et ipsi peregrini fuistis in terra Egypti. Sex annis seminabis terram tu-
am, et congregabis fruges eius. Anno autem septimo dimittes eam, et requiescere facies, ut comedant
pauperes populi tui. Et quicquid reliquum fuerit, edant bestie agri. Ita facies in vinea et olive-
to tuo. Sex diebus operabis, septima die cessabis, ut requiescat bos et asinus tuus, et refrigeretur

filius ancille tue et advena. Omnia que dixi vobis custodite. Et per nomen externorum deorum non iurabi-
tis, neque audietur ex ore vestro. Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. Sollemp-
nitatem azimorum custodies. Septem diebus comedes azima, sicut precepi tibi, tempore mensis
novorum quando egressus es de Egypto. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Et sollempnitatem
messis primitivorum operis tui, quecumque seminaveris in agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni quando congrega-
veris omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram domino deo
tuo. Non immolabis super fermento sanguinem victime mee, nec remanebit adeps sollempnitatis
mee usque in mane. Primicias frugum terre tue deferes in domum domini dei tui. Non coques
hedum in lacte matris sue. Ecce ego mittam angelum meum qui precedat te et custodiat in via
et introducat ad locum quem preparavi tibi. Observa eum et audi vocem eius, nec contempnendum putes,
quia non dimittet cum peccaveritis, et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius et feceris omnia
que loquor, inimicus ero inimicis tuis et affligam affligentes te. Precedetque te angelus meus et
introducet te ad Amorreum et Etheum et Phereseum, Chananeumque et Eveum et Iebuseum, quos
ego conteram. Non adorabis deos eorum nec coles. Non facies opera eorum, sed destrues eos et confringes
statuas eorum. Servietisque domino deo vestro, ut benedicam panibus tuis et aquis, et auferam infirmi-
tatem de medio tui. Non erit infecunda nec sterilis in terra tua. Numerum dierum tuorum implebo. Ter-
rorem meum mittam in precursum tuum, et occidam omnem populum ad quem ingredieris, cunctorumque ini-
micorum tuorum coram te terga vertam, emittens vespas prius, que fugabunt Eveum
et Chananeum et Etheum antequam introeas. Non eiciam eos a facie tua anno uno, ne terra in
solitudinem redigatur, et crescant contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo donec
augearis et possideas terram. Ponam autem terminos tuos a mari rubro usque ad mare Pa-
lestinorum, et a deserto usque ad fluvium. Tradam in manibus vestris habitatores terre, et eici-
am eos de conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus, nec cum diis eorum. Non habitent in terra tua,
ne forte peccare te faciant in me, si servieris diis eorum, quod tibi certe erit in scandalum. Moysi quoque
dixit: Ascende ad dominum tu et Aaron, Nadab et Abiu, et septuaginta senioresque Israel,
et adorabitis procul. Solusque Moyses ascendet ad dominum, et illi non appropinquabunt, nec populus as-
cendet cum eo. Venit ergo Moyses et narravit plebi omnia verba domini atque iudicia. Respon-
ditque cunctus populus una voce: Omnia verba domini que locutus est faciemus. Scripsit autem Moyses uni-
versos sermones domini, et mane consurgens edificavit altare ad radices montis, et duode-
cim titulos per duodecim tribus Israel. Misitque iuvenes de filiis Israel, et obtulerunt holocausta,
immolaveruntque victimas pacificas domino vitulos duodecim. Tulit itaque Moyses dimi-
diam partem sanguinis et misit in crateras, partem autem residuam fudit super altare. Assumensque volu-
men federis legit audiente populo. Qui dixerunt: Omnia que locutus est dominus faciemus et erimus obedientes.
Ille vero sumptum sanguinem respersit in populum et ait: Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum super
cunctis sermonibus his. Ascenderuntque Moyses et Aaron, Nadab et Abiu, et septuaginta de
senioribus Israel. Et viderunt deum Israel, et sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini, et quasi celum cum
serenum est. Nec super eos qui procul recesserant de filiis Israel misit manum suam. Videruntque deum
et comederunt ac biberunt. Dixit autem dominus ad Moysen: Ascende ad me in montem et esto ibi. Daboque
tibi duas tabulas lapideas, et legem ac mandata que scripsi, ut doceas filios Israel. Surrexerunt
Moyses et Iosue minister eius. Ascendensque Moyses in montem dei, senioribus ait: Expectate hic
donec revertamur ad vos. Habetis Aaron et Hur vobiscum. Si quid natum fuerit questionis, referetis
ad eos. Cumque ascendisset Moyses, operuit nubes montem, et habitavit gloria domini super Synai, te-
gens illum nube sex diebus. Septimo autem die vocavit eum de medio caliginis. Erat autem

species gloriae Domini quasi ignis ardens super verticem montis in conspectu filiorum Israhel. Ingressusque Moy-
XXV ses medium nebulae ascendit in montem. Et fuit ibi quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Locutusque est Dominus
ad Moysen dicens. Loquere filiis Israhel ut tollant mihi primitias. Ab omni homine qui offert ultroneus
accipietis eas. Haec sunt autem quae accipere debetis. Aurum et argentum et aes iacinthum et purpuram coccumque
bis tinctum et byssum pilos caprarum et pelles arietum rubricatas pelles ianthinas et ligna
setthim. Oleum ad luminaria concinnanda. Aromata in unguentum et thimiamata boni
odoris. Lapides onychinos et gemmas ad ornandum ephod ac rationale. Facientque mihi sanctuarium
et habitabo in medio eorum. Iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi et omnium vasorum
in cultum eius. Sicque facietis illud. Archam de lignis setthim compingite. cuius longitudo habeat duos
semis cubitos. Latitudo cubitum et dimidium. Altitudo cubitum similiter ac semissem. Et deau-
rabis eam auro mundissimo intus et foris. Faciesque supra coronam auream per circuitum. et quattuor cir-
culos aureos quos pones per quattuor archae angulos. Duo circuli sint in latere uno et duo in altero. Fa-
cies quoque vectes de lignis setthim. et operies eos auro. Inducesque per circulos qui sunt in archae
lateribus ut portetur in eis. Qui semper erunt in circulis. nec umquam extrahentur ab eis. Ponesque in archa testi-
ficationem quam dabo tibi. Facies et propitiatorium de auro mundissimo. Duos cubitos et dimi-
dium tenebit longitudo eius. semisse et cubitum latitudo. Duos quoque cherubin aureos et productiles
facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in latere uno et alter in altero. Utrumque latus propi-
tiatorii tegant expandentes alas et operientes oraculum. Respiciantque se mutuo versis vultibus
in propitiatorium quo operienda est archa. In qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde praecipiam et loquar
ad te supra propitiatorio scilicet ac medio duorum cherubin qui erunt super archam testimonii. cunc-
ta quae mandabo per te filiis Israhel. Facies et mensam de lignis setthim habentem duos cubitos
longitudinis et in latitudine cubitum et in altitudine cubitum ac semissem. Et inaurabis eam auro
purissimo. Faciesque illi labium aureum per circuitum. et ipsi labio coronam interrasilem al-
tam quattuor digitis et super illam alteram coronam aureolam. Quattuor quoque circulos aureos praeparabis.
et pones eos in quattuor angulis eiusdem mensae per singulos pedes. Subter coronam erunt circuli aurei
ut mittantur vectes per eos et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de lignis setthim
et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac fialas turibula ac
cyathos in quibus offerenda sunt libamina ex auro purissimo. Et pones super mensam panes propositionis
in conspectu meo semper. Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo. hastile eius et ca-
lamos. sciphos et sperulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus
tres ex uno latere et tres ex altero. Tres sciphi quasi in nucis modum per calamos singulos. speru-
laque simul et lilium. Et tres similiter sciphi instar nucis in calamo altero. sperulaque et lilium. Hoc erit
opus sex calamorum qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quattuor sciphi in
nucis modum sperulaeque per singulos et lilia. Sperulae sub duobus calamis per tria loca. qui
simul sex fiunt procedentes de hastili uno. Et sperulae igitur et calami ex ipso erunt. universa duc-
tilia de auro purissimo. Facies et lucernas septem et pones eas super candelabrum ut luceant
ex adverso. Emunctoria quoque et ubi quae emuncta sunt extinguantur fiant de auro purissimo.
Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri purissimi. mundissimi.
XXVI Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Tabernaculum vero ita facies. Fient de-
cem cortinae de bysso retorta et iacincto ac purpura coccoque bis tincto variatas. opere plu-
mario facies. Longitudo cortinae unius habebit viginti octo cubitos. latitudo quattuor cubitorum
erit. Unius mensurae fient universa tentoria. Quinque cortinae sibi iungentur mutuo et aliae quinque
simul cohaerebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum ut possint

iuncte copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas ut anse contra
ansas veniant. et altera alteri possit aptari. Facies et quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum
vela iungenda sunt. ut unum tabernaculum fiat. Facies et saga cilicina undecim ad operiendum
tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos et latitudo quatuor. Equa erit men-
sura sagorum omnium. E quibus quinque iunges seorsum et sex sibi mutuo copulabis. ita ut sextum sa-
gum in fronte tecti duplices. Facies et quinquaginta ansas in ora sagi unius. ut coniungi cum altero
queat. et quinquaginta ansas in ora sagi alterius ut cum altero copuletur. Facies et quinquaginta fibu-
las eneas. quibus iungantur anse et unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sa-
gis que parantur tecto. id est unum sagum quod amplius est. ex medietate eius operies posteriora tab-
naculi. Et cubitus ex una parte pendebit. et alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine
in magnitudine. utrumque latus tabernaculi protegens. Facies et operimentum aliud tecto de pelli-
bus arietum rubricatis. et super hoc rursum aliud operimentum de ianthinis pellibus. Facies et
tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim. que singule denos cubitos in longitudine habeant
et in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient quibus ta-
bula alteri tabule parabitur. Quarum viginti erunt in latere meridiano. quod vergit ad austrum.

significat atque in hoc modo cuncte tabule

quibus quadraginta bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur.
In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem viginti tabule erunt. xl. habentes bases argen-
teas. Bine bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi fa-
cies sex tabulas. et rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntque coniunc-
te a deorsum usque sursum. et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis que in angulis
ponende sunt. similis iunctura servabitur. Et erunt simul tabule octo. bases earum argentee
sedecim. duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis sethim
quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi. et quinque alios in altero. et eiusdem numeri ad
occidentalem plagam. qui mittentur per medias tabulas a summo usque ad summum. Ipsasque ta-
bulas deaurabis. et fundes eis anulos aureos. per quos vectes tabulata contineant. Quos o-
peries laminis aureis. et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Fa-
cies et velum de iacincto et purpura cocco que bistincto et bisso retorta. opere plumario
et pulchra varietate contextum. quod appendes ante quatuor columpnas de lignis sethim. que
ipse quidem deaurate erunt. et habebunt capita aurea. sed bases argenteas. Inseretur autem velum per
circulos intra quod pones archam testimonii. et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria dividentur.
Pones et propitiatorium super archam testimonii in sancta sanctorum. mensamque extra velum. et contra mensam cande-
labrum in latere tabernaculi meridiano. mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium
in introitu tabernaculi de iacincto et purpura. coccoque bistincto. et bysso retorta. opere
plumario. Et quinque columpnas deaurabis lignorum sethim. ante quas ducetur tentorium. quarum
erunt capita aurea et bases enee. Facies et altare de lignis sethim. quod habebit quinque cu-
bitos in longitudine et totidem in latitudine. id est quadrum. et tres cubitos in altitudine. Cornua
autem per quatuor angulos ex ipso erunt. et operies illud ere. Faciesque in usus eius lebetas. ad susci-
piendos cineres et forcipes atque fuscinulas ad ignium receptacula. Omnia vasa ex ere fa-
bricabis. craticulamque in modum retis eneam. per cuius quatuor angulos erunt quatuor anuli
enei. quos pones subter arulam altaris. eritque craticula usque ad altaris medium. Facies
et vectes altaris de lignis sethim duos. quos operies laminis eneis. et induces per circulos
eruntque ex utroque latere altaris. ad portandum. Non solidum sed inane et cavum intrinsecus
facies illud. sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atrium tabernaculi in cuius plaga australi contra

meridie erit tentoria de bysso retorta. Centum cubitos unū latus tenebit in lōgitudine
et columpnas uiginti cū basib; totidē eneis. que capita cū celaturis suis habebūt argentea. Sic
in latere aquilonis per lōgum erūt tentoria centum cubitorū columpne uiginti et bases eneę eiusdē
numeri et capita earū cū celaturis argentea sunt. In latitudine uero atrii quod respicit ad occidentē.
erūt tentoria per quinquaginta cubitos et columpne decē. basesque totidē. In ea quoque atrii latitu
dine que respicit ad orientē quinquaginta cubiti erūt. in quib; quindecim cubitorū tentoria lateri uno
deputabuntur: columpne que tres et bases totidē. Et in latere altero erūt tentoria cubitos ob
tinentia quindecim. columpnas tres et bases totidē. In introitu uero atrii fiet tentoriū cubitorū
uiginti ex iacincto et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumarii. columpnas
habebit quattuor cū basib; totidē. Omnes columpne atrii per circuitū uestite
erūt argenteis laminis. capitib; argenteis et basib; eneis. In lōgitudine occupabit atriū
cubitos centū. in latitudine quinquaginta. Altitudo quinque cubitorū erit. fietque de bysso retorta
et habebit bases eneas. Cuncta uasa tabernaculi in omnes usus et cerimonias tam paxillos eius quam
atrii ex ere facies. Precipe filiis israhel ut afferant tibi oleū de arborib; oliuarū purissimū. piloque
contusum ut ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonii. extra uelū quod oppansum est tabernaculo *tap̄suli*
testimonii. et collocabunt eā aaron et filii eius. ut usque mane luceat corā domino. Perpetuus
erit cultus per successiones eorū corā filiis israhel. Applica quoque ad te aaron fratrem tuū. cū filiis suis de
medio filiorū israhel. ut sacerdotio fungantur mihi aaron. nadab et abiu. eleazar et ithamar.
Faciesque uestē sanctam aaron fratri tuo. in gloriam et decorem. et loqueris cunctis sapientib; corde
quos repleui spiritu prudentie ut faciant uestes aaron in quib; sanctificatus ministret mihi. Hec autem erūt
uestimenta que facient. Rationale et superhumerale. tunicam et lineam strictam. cidarim et balteū.
Facient uestimenta sancta aaron fratri tuo et filiis eius. ut sacerdotio fungantur mihi. Accipientque aurū XXVIII
et iacinctū et purpurā. coccūque bis tinctū. et byssū. Facient autem superhumerale de auro et iacincto ac
purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere polimito. Duas oras iunctas habebit in utroque
latere summitatum. ut in unum redeant. ipsa quoque textura et cuncta operis uarietas. erit ex auro
et iacincto ac purpura coccoque bis tincto et bysso retorta. Sumesque duos lapides oni
chinos et sculpes in eis nomina filiorū israhel. sex nomina in lapide uno et sex reliqua in altero. iuxta ordi
nem natiuitatis eorū opere sculptoris. et celatura gemmarū. Sculpes eos nominib; filiorū israhel:
inclusos auro atque circundatos. et pones in utroque latere superhumeralis memoriale filiis israhel.
Portabitque aaron nomina eorū corā domino. super utrūque humerū ob recordationem. Facies et un
cinos ex auro. et duas catenulas auri purissimi sibi inuicem coherentes. quas inseres uncinis.
Rationale quoque iudicii facies opere polimito. iuxta texturam superhumeralis ex auro iacincto et purpura.
coccoque bis tincto et bysso retorta. Quadrangulum erit et duplex. mensurā palmi habebit tam
in lōgitudine quam in latitudine. ponesque in eo quattuor ordines lapidū. In primo uersu erit
lapis sardius. topazius. et smaragdus. In secundo carbunculus. saphyrus et iaspis. In tercio lygu
rius achates. et ametistus. In quarto chrisolitus. onichinus et berillus. Inclusi auro erūt per or
dines suos. habebuntque nomina filiorū israhel. Duodecim nominib; celabuntur singuli lapides. no
minib; singulorū per duodecim tribus. Facies in rationali cathenas sibi inuicem coherentes ex auro pu
rissimo et duos anulos aureos quos pones in utraque rationalis summitate. Cathenasque aureas
iunges anulis qui sunt in marginib; eius. et ipsarū cathenarū extrema duob; copu
labis uncinis. in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit. Facies et duos anulos aureos
quos pones in summitatib; rationalis. et in oris que e regione sunt superhumeralis. et posteriora eius aspiciunt.
Nec non et alios duos anulos aureos qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum. quod respicit

contra faciem iuncture inferioris ut aptari possit cum superhumerali et stringatur rationale anulis suis cum
anulis superhumeralis vitta iacinctina ut maneat iunctura fabrefacta et a se invicem rationale et
superhumerale nequeant separari. Portabitque Aaron nomina filiorum Israhel in rationali iudicii super pectus
suum quando ingredietur sanctuarium memoriale coram Domino in eternum. Pones autem in rationali iudicii doctri-
nam et veritatem que erunt in pectore Aaron quando ingredietur coram Domino. Et gestabit iudicium filiorum
Israhel in pectore suo in conspectu Domini semper. Facies tunicam superhumeralis totam iacinctinam in cuius
medio supra erit capitium et ora per gyrum eius textilis sicut fieri solet in extremis vestium partibus ne
facile rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem tunice per circuitum quasi mala punica facies ex iacin-
to et purpura et cocco bis tincto mixtis in medio tintinabulis ita ut tintinabulum sit au-
reum et malum punicum. Rursumque tintinabulum aliud aureum et malum punicum. Et vestietur
ea Aaron in officio ministerii ut audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu Domini
et non moriatur. Facies et laminam de auro purissimo in qua sculpes opere celatoris Sanctum Domino. Liga-
bisque eam vitta iacinctina et erit super thiaram imminens fronti pontificis. Portabitque Aaron
iniquitates eorum que obtulerint et sanctificaverint filii Israhel in cunctis muneribus et donariis suis. Erit
autem lamina semper in fronte eius ut placatus sit eis Dominus. Stringesque tunicam bysso et thiaram byssinam
facies et balteum opere plumarii. Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis et balte-
os ac thiaras in gloriam et decorem. Vestiesque his omnibus Aaron fratrem tuum et filios eius cum eo.
et cunctorum consecrabis manus. Sanctificabisque illos ut sacerdotio fungantur mihi. Facies et femina-
lia linea ut operiant carnem turpitudinis sue a renibus usque ad femora. Et utentur
eis Aaron et filii eius quando ingredientur tabernaculum testimonii vel quando appropinquant ad altare ut
ministrent in sanctuario ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit Aaron et semini
eius post eum. Sed et hoc facies ut mihi in sacerdotio consecrentur. Tolle vitulum de armento et arietes duos
inmaculatos panesque azimos et crustulam absque fermento que conspersa sit oleo. Lagana
quoque azima oleo lita. De simila triticea cuncta facies et posita in canistro offeres. Vitulum
et duos arietes. Et Aaron ac filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque
laveris patrem cum filiis aqua indues Aaron vestimentis suis id est linea et tunica superhumerali et
rationali quod constringes balteo. Et pones thiaram in capite eius et laminam sanctam super thiaram. Et oleum
unctionis fundes super caput eius atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque eius applicabis et indues tunicis
lineis. Cingesque balteo Aaron scilicet et liberos eius. Et impones eis mitras eruntque sacerdotes
mei religione perpetua. Postquam initiaveris manus eorum applicabis vitulum coram
tabernaculo testimonii. Imponentque Aaron et filii eius manus super caput illius et mactabis
eum in conspectu Domini iuxta ostium tabernaculi testimonii. Sumptumque de sanguine vituli
pones super cornua altaris digito tuo. Reliquum autem sanguinem fundes super basem eius. Sumes
et adipem totum qui operit intestina et reticulum iecoris ac duos renes et adipem qui super eos est
et offeres incensum super altare. Carnes vero vituli et corium et fimum conbures foris extra
castra eo quod pro peccato sit. Unum quoque arietem sumes super cuius caput ponent Aaron et filii manus.
Quem cum mactaveris tolles de sanguine eius et fundes circa altare. Ipsum autem arietem secabis in
frusta. Lotaque intestina eius ac pedes pones super concisas carnes et super caput illius et offeres
totum arietem in incensum super altare. Oblatio est Domino odor suavissimus victima Dei. Tolles
quoque arietem alterum super cuius caput Aaron et filii eius ponent manus. Quem cum immolaveris sumes
de sanguine ipsius et pones super extremum auricule dextre Aaron et filiorum eius et super polli-
ces manus eorum et pedis dextri. Fundesque sanguinem super altare per circuitum. Cumque tuleris
de sanguine qui est super altare et de oleo unctionis asperges Aaron et vestes eius filios et vestimenta

eorum. Consecratisque ipsis et vestibus, tolles adipem de ariete et caudam et arvinam que operit vita-
lia ac reticulum iecoris et duos renes atque adipem qui super eos est, armumque dextrum eo quod
aries sit consecrationis. tortam panis unius. crustulam conspersam oleo laganum de canistro
azimorum quod positum est in conspectu domini. Ponesque omnia super manus aaron et filiorum eius et sanctifica-
bis eos. Elevans coram domino. Suscipiesque universa de manibus eorum et incendes super altare in
holocaustum odorem suavissimum in conspectu domini. quia oblatio eius est. Sumes quoque pectusculum
de ariete quo initiatus est aaron. sanctificabisque illud elevatum coram domino et cedet in partem tuam.
Sanctificabis et pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti quo initiatus est aaron et filii
eius. cedentque in partem aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis israel. quia primitiva sunt et initia de vic-
timis eorum pacificis. que offerunt domino. Vestem autem sanctam qua utetur aaron habebunt filii eius post eum. ut
ungantur in ea et consecretur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit con-
stitutus de filiis eius et qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret in sanctuario. Arietem autem
consecrationis tolles et coques carnes eius in loco sancto. quibus vescetur aaron et filii eius. Panes quoque qui
sunt in canistro in vestibulo tabernaculi testimonii comedent. ut sit placabile sacrificium.
et sanctificentur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis. quia sancti sunt. Quod si remanserit de
carnibus consecratis. sive de panibus usque mane. combures reliquias igni. Non comedentur quia sanctificata
sunt. Omnia que precepi tibi facies super aaron et filiis eius. Septem diebus consecrabis manus eorum et vitu-
lum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris expiationis
hostiam. et unges illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis altare et sanctificabis et erit sanctum sanctorum.
Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies in altari. Agnos anniculos duos per
singulos dies iugiter. Unum agnum mane et alterum vespere. Decimam partem simile consperse oleo
tuso quod habeat mensuram quartam partem hin et vinum ad libandum eiusdem mensure in agno uno.
Alterum vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum matutine oblationis. et iuxta ea que diximus
in odorem suavitatis. Sacrificium est domino oblatione perpetua in generationes vestras. Locutus est dominus ad
moysen dicens. Sta ad hostium tabernaculi testimonii coram domino. ubi constituam ut loquar ad te
ibique precipiam filiis israel et sanctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculum testi-
monii cum altari. et aaron cum filiis eius. ut sacerdotio fungantur mihi. et habitabo in medio filiorum
israel. eroque eis deus. Et scient quia ego dominus deus eorum. qui eduxi eos de terra egypti ut manerem
inter illos ego dominus deus ipsorum. Facies quoque altare ad adolendum thymiama de lignis sethim XXX
habens cubitum longitudinis. et alterum latitudinis. id est quadrangulum et duos cubitos in altitudine.
Cornua ex ipso procedent. Vestiesque illud auro purissimo tam craticulam eius quam parietes per
circuitum et cornua. Facies et ei coronam aureolam per gyrum et duos anulos aureos sub
corona per singula latera ut mittantur in eos vectes et altare portetur. Ipsos quoque vectes facies de
lignis sethim et inaurabis. Ponesque altare contra velum quod ante archam pendet testimonii coram
propitiatorio quo tegitur testimonium. ubi loquar tibi. Et adolebit incensum super eo aaron suave
fragrans mane. quando componet lucernas incendet illud. et quando collocat eas ad vesperum uret thy-
miama sempiternum coram domino in generationes vestras. Non offeretis super eo thymiama compositionis
alterius nec oblationem et victimam. nec libabitis libamina. Et deprecabitur aaron super cornua
eius semel per annum in sanguine quod oblatum est pro peccato. et placabit super eo in generationibus vestris. sanctum sanctorum
erit domino. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Quando tuleris summam filiorum israel iuxta numerum dabunt
singuli pretium pro animabus suis domino et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui
transit ad nomen. Dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus viginti habet obolos. Media
pars sicli offeretur domino. Qui habetur in numero a viginti annis et supra dabit pretium. Dives non

addet ad medium sicli et pauper nichil minuet. Susceptamque pecuniam que collata est a fi-
liis israel trades in usus tabernaculi testimonii ut sit monimentum eorum coram domino et
propicietur animabus eorum. Locutus est dominus ad moysen dicens. Facies et labium eneum cum basi sua ad
lavandum. ponesque illud inter tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua lavabunt in eo
aaron et filii eius manus suas. ac pedes quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii et quando ac-
cessuri sunt ad altare ut offerant in eo thimiama domino ne forte moriantur. Legitimum
sempiternum erit ipsi et semini eius per successiones. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Su-
me tibi aromata prime mirre et electe quingentos siclos et cynamomi medium id est ducentos
quinquaginta siclos calami similiter ducentos quinquaginta siclos. casie quoque quingentos siclos in pondere
sanctuarii. oleum de olivetis mensuram hin. Faciesque unctionis oleum sanctum unguentum composi-
tum opere unguentarii. Et ungues ex eo tabernaculum testimonii et archam testamenti.
mensamque cum vasis suis. candelabrum et utensilia eius. Altaria thimiamatis et holocausti.
et universam supellectilem que ad cultum eorum pertinet. Sanctificabisque omnia et erunt sancta sanctorum. Qui teti-
gerit ea sanctificabitur. Aaron et filios eius unges. sanctificabisque eos ut sacerdotio fungantur mi-
chi. Filiis quoque israel dices. Hoc oleum unctionis sanctum erit michi in generationes vestras. Caro hominis non ungetur
ex eo. et iuxta compositionem eius non facietis aliud. quia sanctificatum est et sanctum erit vobis. Homo quicumque
tale composuerit et dederit ex eo alieno exterminabitur de populo suo. Dixitque dominus ad mo-
ysen. Sume tibi aromata. stacten et onycha. galbanen boni odoris. et thus lu-
cidissimum. equalis ponderis erunt omnia. Faciesque thimiama compositum opere unguentarii mix-
tum diligenter et purum et sanctificatione dignissimum. Cumque in tenuissimum pulverem universa
contuderis. pones ex eo coram testimonio tabernaculi in quo loco appareo tibi. Sanctum sanctorum erit
vobis thimiama. Talem compositionem non facietis in usus vestros. quia sanctum est domino. Homo quicumque fecerit
simile ut odore illius perfruatur peribit de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Ecce vocavi ex nomine beseleel filium huri filii hur de tribu iuda. et implevi eum spiritu dei
sapientia et intelligentia et scientia in omni opere ad excogitandum fabre quicquid fieri potest ex auro et
argento et ere marmore et gemmis. et diversitate lignorum. Dedique ei socium hooliab fili-
um achisamech de tribu dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam. ut faciant cun-
cta que precepi tibi. Tabernaculum federis et archam testimonii. et propiciatorium quod super eam est. et cun-
cta vasa tabernaculi. mensamque et vasa eius. candelabrum purissimum cum vasis suis et altaria
thimiamatis et holocausti. et omnia vasa eorum. labium cum basi sua. vestes sanctas in ministerio aaron
sacerdoti et filiis eius ut fungantur officio suo in sacris. oleum unctionis et thimiama aromatum
in sanctuario. Omnia que precepi tibi facient. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel
et dices ad eos. Videte ut sabbatum meum custodiatis. quia signum est inter me et vos in generatio-
nibus vestris ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico vos. Custodite sabbatum meum. sanctum est enim vobis.
Qui polluerit illud morte morietur. Qui fecerit in eo opus peribit anima illius de medio populi sui. Sex
diebus facietis opus in die septimo sabbatum est requies sancta domino. Omnis qui fecerit opus in hac die morte
morietur. Custodiant filii israel sabbatum et celebrent illud in generationibus suis pactum est sempi-
ternum inter me et filios israel. signumque perpetuum. Sex enim diebus dominus fecit celum et terram. et in septimo ab opere
cessavit. Deditque dominus moysi completis huiuscemodi sermonibus in monte synai duas tabulas
testimonii lapideas scriptas digito dei. Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte
moyses. congregatus adversus aaron. ait. Surge fac nobis deos qui nos precedant. Moysi enim hu-
ic viro qui nos eduxit de terra egypti. ignoramus quid acciderit. Dixitque ad eos aaron. Tollite
inaures aureas de uxorum filiorumque et filiarum vestrarum auribus et afferte ad me. Fecitque populus que iusserat

deferentes inaures ad aaron. Quas cum ille accepisset, formavit opere fusorio. et fecit ex eis vitulum
conflatilem. Dixeruntque. Hii sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Quod cum vidisset aaron
edificavit altare coram eo. et preconis voce clamavit dicens. Cras sollempnitas domini est. Sur-
gentesque mane optulerunt holocausta et hostias pacificas. et sedit populus comedere ac bibere et sur-
rexerunt ludere. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Vade descende peccavit populus tuus quem edux-
isti de terra egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis. feceruntque sibi vitulum conflatum
et adoraverunt. atque immolantes ei hostias dixerunt. Isti sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra
egypti. Rursumque ait dominus ad moysen. Cerno quod populus iste dure cervicis sit. Dimitte me ut i-
rascatur furor meus contra eos et deleam eos faciamque te in gentem magnam. Moyses autem orabat dominum
deum suum dicens. Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egypti in forti-
tudine magna. et in manu robusta. Ne queso dicant egypcii callide eduxit eos. ut interficeret
in montibus et deleret e terra. Quiescat ira tua et esto placabilis super nequicia populi tui. Recordare
abraham et ysaac. et israel servorum tuorum quibus iurasti per temetipsum dicens. Multiplicabo semen
vestrum sicut stellas celi. et universam terram hanc de qua locutus sum dabo semini vestro et possidebitis eam semper.
Placatusque est dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Et reversus est moyses
de monte portans duas tabulas testimonii in manu scriptas ex utraque parte et factas opere dei.
Scriptura quoque dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem iosue tumultum populi vociferantis.
ait ad moysen. Ululatus pugne auditur in castris. Qui respondit. Non est clamor adortancium
ad pugnam. neque vociferatio compellencium ad fugam. sed vocem cantancium ego audio. Cumque appro-
pinquasset ad castra vidit vitulum et choros. Iratusque valde proiecit de manu tabulas et confregit eas
ad radices montis. Arripiensque vitulum quem fecerant combussit et contrivit usque ad pulverem. quem
sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis israel. Dixitque ad aaron. Quid tibi fecit hic populus. ut induceres super eum
peccatum maximum. Cui ille respondit. Ne indignetur dominus meus. tu enim nosti populum istum quod pro-
nus sit ad malum. Dixerunt michi. Fac nobis deos qui precedant nos. huic enim moysi qui eduxit nos de
terra egypti. nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum. Tulerunt et dede-
runt michi. et proieci illud in ignem. egressusque est hic vitulus. Videns ergo moyses populum quod esset nu-
datus. spoliaverat enim eum aaron propter ignominiam sordis. et inter hostes nudum constituerat. et
stans in porta castrorum ait. Si quis est domini iungatur michi. Congregatique sunt ad eum omnes filii levi.
Quibus ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque
ad portam per medium castrorum et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Feceruntque filii
levi iuxta sermonem moysi. Cecideruntque in die illo quasi xx. tria milia hominum. Et ait moyses.
Consecrastis manus vestras hodie domino unusquisque in filio et fratre suo ut detur vobis benedictio. Facto autem
altero die. locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. ascendam ad dominum si quo-
modo eum quivero deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad dominum ait. Obsecro domine. peccavit populus
iste peccatum magnum feceruntque sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam. aut si non facis
dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus. Qui peccaverit michi. delebo eum de libro
meo. Tu autem vade et duc populum istum quo locutus sum tibi. Angelus meus precedet te. Ego autem in die ul-
cionis visitabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dominus populum pro reatu vituli quem fecerat aaron. Lo-
cutusque est dominus ad moysen dicens. Vade ascende de loco isto tu et populus tuus quem eduxisti XXXIII
de terra egypti. in terram quam iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo eam.
et mittam precursorem tui angelum ut eiciam chananeum et amorreum. et etheum et phereseum et eve-
um et iebuseum. et intres in terram fluentem lacte et melle. Non enim ascendam tecum. quia populus dure cervicis
est ne forte disperdam te in via. Audiens populus sermonem hunc pessimum luxit et nullus ex more indu-

Insignem vitulum conflavit ignis et aurum.
Ex aaron digitis. dampnat turba rebellis.
Sceptra levi potitur domini compescuit iram.
Pontificatus ei datur insula vere phinees.

est cultu suo. Dixitque dominus ad moysen. Loquere filiis israel. populus dure cervicis es. semel ascendam in me
dio tui et delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo fili
israel ornatum suum a monte oreb. Moyses quoque tollens tabernaculum tetendit extra castra procul.
vocavitque nomen eius tabernaculum federis. et omnis populus qui habebat aliquam questionem egrediebatur ad
tabernaculum federis extra castra. Cumque egrederetur moyses ad tabernaculum surgebat uni
versa plebs et stabat unusquisque in hostio papilionis sui. aspiciebantque tergum moysi donec
ingrederetur tentorium. Ingresso autem illo tabernaculum federis. descendebat columpna nubis et sta
bat ad hostium. Loquebaturque dominus cum moyse cernentibus universis quod columpna nubis staret
ad hostium tabernaculi. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur
autem dominus ad moysen facie ad faciem. sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur
in castra. minister eius iosue filius nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dominum.
Precipis ut educam populum istum. et non indicas michi quem missurus es mecum. Presertim cum dixeris no
vi te ex nomine et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo ostende michi fa
ciem tuam. ut sciam te et inveniam gratiam ante oculos tuos. Respice populum tuum gentem hanc. Dixitque
dominus. Facies mea precedet te et requiem dabo tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse precedas ne edu
cas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam
in conspectu tuo. nisi ambulaveris nobiscum. ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram.
Dixit autem dominus ad moysen. Et verbum istud quod locutus es faciam. Invenisti enim gratiam coram
me. et teipsum novi ex nomine. Qui ait. Ostende michi gloriam tuam. Respondit dominus. Ego osten
dam omne bonum tibi. et vocabo in nomine domini coram te. et miserebor cui voluero et clemens ero
in quem michi placuerit. Rursumque ait. Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit me homo et
vivet. Et iterum. Ecce inquit est locus apud me. stabis super petram. Cumque transibit gloria mea po
nam te in foramine petre et protegam dextera mea donec transeam. Tollamque manum meam et vide
bis posteriora mea. faciem autem meam videre non poteris. Ac deinceps. Precide ait tibi duas tabu
las lapideas instar priorum. et scribam super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. Esto paratus
mane ut ascendas statim in montem synai. stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat
tecum. nec videatur quispiam per totum montem. Boves quoque et oves non pascantur e contra. Excidit
ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant. et de nocte consurgens ascendit in montem syna
i sicut preceperat ei dominus portans secum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem. stetit moyses cum eo
invocans nomen domini. Quo transeunte coram eo ait. Dominator domine deus misericors et clemens patiens
et multe miserationis ac verax. qui custodis misericordiam in milia. qui aufers iniquitatem et scelera
atque peccata. nullusque apud te per se innocens est. qui reddis iniquitatem patrum filiis ac nepotibus in tertiam
et quartam progeniem. Festinusque moyses curvatus est pronus in terram. et adorans ait. Si in
veni gratiam in conspectu tuo domine. obsecro ut gradiaris mecum nobiscum. Populus enim du
re cervicis est. et auferas iniquitates nostras atque peccata. nosque possideas. Respondit dominus. Ego inibo
pactum. Videntibus cunctis signa faciam que numquam sunt visa super terram. nec in ullis gentibus. ut cer
nat populus iste in cuius es medio opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie man
do tibi. Ego ipse eiciam ante faciem tuam amorreum et chananeum et etheum pher
XXXIIII zeum quoque et eveum et iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas
amicitias que tibi sint in ruinam. Sed aras eorum destrue. confringe statuas. lucosque succide.
Noli adorare deum alienum. dominus zelotes nomen eius. deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus
illarum regionum. ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simulacra eorum. vocet
te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum accipias filiis tuis. ne postquam

ipse fuerint fornicatae fornicari faciant et filios tuos in deos suos. Deos conflatiles
non facies tibi. Sollempnitatem azimorum custodies. Septem diebus vesceris azimis sicut
precepi tibi in tempore mensis novorum. Mense enim verni temporis egressus es de Egypto. Omne
quod aperit vulvam generis masculini de cunctis animantibus tam de bobus quam de ovibus meum
erit. Primogenitum asini redimes ove. Sin autem nec pretium pro eo dederis occidetur. Primogenitum
filiorum tuorum redimes. Nec apparebis in conspectu meo vacuus. Sex diebus operaberis, die
septimo cessabis arare et metere. Sollempnitatem ebdomadarum facies tibi in primitiis fru-
gum messis tuae triticeae, et sollempnitatem quando redeunte anni tempore cuncta conduntur. Tribus
temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis domini dei Israel. Cum
enim tulero gentes a facie tua et dilatavero terminos tuos, nullus insidiabitur terrae tuae, ascendente
te et apparente in conspectu domini dei tui ter in anno. Non immolabis super fermento sanguinem hostie
meae, neque residebit mane de victima sollempnitatis phase. Primitias frugum terrae tuae
offeres in domo domini dei tui. Non coques hedum in lacte matris suae. Dixitque dominus ad Moysen: Scri-
be tibi verba haec quibus et tecum et cum Israel pepigi foedus. Fuit ergo ibi cum domino Moyses xl dies et
xl noctes. Panem non comedit, et aquam non bibit, et scripsit in tabulis verba foederis decem. Cumque
descenderet Moyses de monte Synai, tenebat duas tabulas testimonii, et ignorabat quod
cornuta esset facies sua ex consortio sermonis domini. Videntes autem Aaron et filii Israel cornutam faciem Moy-
si, timuerunt prope accedere. Vocatique ab eo reversi sunt tam Aaron quam principes synagoge.
Et postquam locutus est, venerunt ad eum etiam omnes filii Israel. Quibus precepit cuncta que audierat
a domino in monte Synai. Impletisque sermonibus posuit velamen super faciem suam. Quod ingressus
ad dominum et loquens cum eo auferebat donec exiret, et tunc loquebatur ad filios Israel omnia que sibi fu-
erant imperata. Qui videbant faciem egredientis Moysi esse cornutam, sed operiebat rursus ille fa-
ciem suam si quando loquebatur ad eos. Congregata omni turba filiorum Israel dixit ad eos: Haec sunt XXXV
que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus, septimus dies erit vobis sanctus sabbatum et requies domini.
Qui fecerit opus in eo occidetur. Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati.
Dixitque Moyses ad omnem catervam filiorum Israel: Iste est sermo quem precepit dominus dicens:
Separate apud vos primitias domino. Omnis voluntarius et prono animo offerat eas domino: aurum et
argentum et aes, iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum et byssum, pilos caprarum et pel-
les arietum rubricatas et iacinctinas, ligna setthim, et oleum ad luminaria con-
cinnanda et ut conficiatur unguentum et thymiama suavissimum, lapides onichinos et
gemmas ad ornatum superhumeralis et rationalis. Quisquis vestrum est sapiens veniat et faciat quod dominus
imperavit: tabernaculum scilicet et tectum eius atque operimentum, anulos et tabulata cum vectibus,
paxillos et bases, archam et vectes, propitiatorium et velum quod ante illud oppanditur, men-
sam cum vectibus et vasis et propositionis panibus, candelabrum ad luminaria sustentanda, vasa
illius et lucernas et oleum ad nutrimenta ignium, altare thymiamatis et vectes, oleum unctio-
nis et thymiama ex aromatibus, tentorium ad ostium tabernaculi, altare holocausti et
craticulam eius eneam cum vectibus et vasis suis, labrum et basim eius, cortinas atrii cum
columpnis et basibus, tentorium in foribus vestibuli, paxillos tabernaculi et atrii cum funiculis
suis. Vestimenta quorum usus est in ministerio sanctuarii, vestes Aaron pontificis ac filiorum eius
ut sacerdocio fungantur michi. Egressaque est omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi, op-
tulit mente promptissima atque devota primitias domino ad faciendum opus tabernaculi testi-
monii. Quicquid in cultum et ad vestes sanctas necessarium erat, viri cum mulieribus prebuerunt
armillas et inaures, anulos et dextralia. Omne vas aureum in donaria domini separatum est.

Si quis habuit iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum byssum et pilos caprarum pelles
arietum rubricatas et iacinthinas, argenti et aeris metalla obtulerunt Domino, ligna que
setthim in varios usus. Sed et mulieres doctae dederunt quae neverant, iacinctum purpuram
et vermiculum ac byssum et pilos caprarum sponte propria cuncta tribuentes. Principes vero optu-
lerunt lapides onichinos et gemmas ad superhumerale et rationale, aromataque et oleum ad
luminaria concinnanda et ad praeparandum unguentum, ac thimiama odoris suavis-
simi componendum. Omnes viri et mulieres mente devota obtulerunt donaria ut fie-
rent opera quae iusserat Dominus per manum Moysi. Cuncti filii Israel voluntaria Deo dedicaverunt.
Dixitque Moyses ad filios Israel: Ecce vocavit Dominus ex nomine Beseleel filium Huri filii Hur de
tribu Iuda, implevitque eum spiritu Dei sapientiae et intelligentiae et scientiae omni doctrina ad ex-
cogitandum ad faciendum opus in auro et argento et aere, sculpendisque lapidibus et opere
carpentario. Quicquid fabre adinveniri potest dedit in corde eius. Ooliab quoque filium Achisamech
de tribu Dan. Ambos erudivit sapientia ut faciant opera abietarii et polimitarii
ac plumarii de iacinctho ac purpura coccoque bis tincto et bysso, et texant omnia ac nova
quaeque repperiant. Fecit ergo Beseleel et Ooliab et omnis vir sapiens quibus dedit Dominus sa-
pientiam et intellectum ut scirent fabre operari quae in usus sanctuarii necessaria sunt, et quae praecepit Dominus.
Cumque vocasset eos Moyses et omnem eruditum virum cui dederat Dominus sapientiam, et qui sponte sua
obtulerant se ad faciendum opus, tradidit eis universa donaria filiorum Israel. Qui cum
instarent operi cotidie, mane vota populus offerebat. Unde artifices venire compulsi dixe-
runt Moysi: Plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo Moyses praeconis voce cantari: Nec
vir nec mulier quicquam ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offe-
rendis, eo quod oblata sufficerent et superabundarent. Feceruntque omnes corde sapientes ad
explendum opus tabernaculi cortinas decem de bysso retorta et iacinctho et purpura coc-
coque bis tincto opere vario et arte polimita. Quarum una habebat in longitudine viginti
octo cubitos et in latitudine quattuor. Una mensura erat omnium cortinarum. Coniunxit-
que cortinas quinque alteram alteri, et alias quinque sibi invicem copulavit. Fecit et ansas iacinthi-
nas in ora cortinae unius ex utroque latere, et in ora cortinae alterius similiter, ut contra se invicem
venirent ansae et mutuo iungerentur. Unde et quinquaginta fudit circulos aureos qui mor-
derent cortinarum ansas et fieret unum tabernaculum. Fecit et saga undecim de pilis caprarum
ad operiendum tectum tabernaculi. Unum sagum in longitudine habebat cubitos triginta et
in latitudine cubitos quattuor. Unius mensurae erant omnia saga. Quorum quinque iunxit seorsum
et sex alia separatim. Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi unius et quinquaginta in ora sagi
alterius ut sibi invicem iungerentur. Fecit et fibulas aeneas quinquaginta quibus necteretur
tectum et unum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit et opertorium tabernaculi de pellibus arietum
rubricatis, aliudque desuper velamentum de pellibus iacinthinis. Fecit et tabulas ta-
bernaculi de lignis setthim stantes. Decem cubitorum erat longitudo tabulae unius et unum
ac semis cubitum latitudo retinebat. Binae incastraturae erant per singulas tabulas ut
altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus viginti ad plagam meri-
dianam erant contra austrum cum quadraginta basibus argenteis. Duae bases sub una tabula ponebant-
tur ex utraque angulorum parte ubi incastraturae laterum in angulis terminabantur. Ad pla-
gam quoque tabernaculi quae respicit ad aquilonem fecit viginti tabulas cum quadraginta argenteis basibus, du-
as bases per singulas tabulas. Contra occidentem vero, id est ad eam partem tabernaculi quae ma-
re respicit, fecit sex tabulas et duas alias per singulos angulos tabernaculi retro, que

uincte erant a deorsum usque sursum et in unam compagem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque
parte per angulos. ut octo essent simul tabule et haberent bases argenteas sedecim. binas scilicet ba
ses sub singulis tabulis. Fecit et vectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas unius
lateris tabernaculi et quinque alios ad alterius lateris tabulas coaptandas. et extra hos quinque alios vectes
ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. Fecit quoque vectem alium qui per medias ta
bulas ab angulo usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit. fusis ba
sibus earum argenteis. et circulos eorum fecit aureos per quos vectes induci possent. quos et ipsos aure
is laminis operuit. Fecit et velum de iacincto purpura et vermiculo ac bysso retorta opere
polimitario. varium atque distinctum et quatuor columpnas de lignis sethim. quas cum ca
pitibus deauravit. fusis basibus earum argenteis. Fecit et tentorium in introitu tabernaculi.
ex iacincto et purpura. vermiculo bissoque retorta opere plumarii et columpnas quinque cum ca
pitibus suis. quas operuit auro. basesque earum fudit eneas. Fecit autem beseleel et archam de XXXVII
lignis sethim. habentem duos semis cubitos in longitudine et cubitum ac semissem in
latitudine. Altitudo quoque unius cubiti fuit et dimidii. Vestivitque eam auro purissimo intus
ac foris. et fecit illi coronam auream per gyrum. conflans quatuor anulos aureos per quatuor an
gulos eius. Duos anulos in latere uno. et duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim.
quos vestivit auro. et quos misit in anulos qui erant in lateribus arche ad portandum
eam. Fecit et propiciatorium id est oraculum de auro mundissimo. Duorum cubitorum et dimidii
in longitudine et cubiti ac semis in latitudine. Duos etiam cherubin ex auro ductili quos
posuit ex utraque parte propiciatorii. Cherub unum in summitate unius partis et cherub al
terum in summitate partis alterius. Duos cherubin in singulis summitatibus propiciatorii. exten
dentes alas et tegentes propiciatorium. seque mutuo respicientes. Fecit et mensam de lignis sethim.
in longitudine duorum cubitorum et in latitudine unius cubiti. que habebat in altitudine cubitum
ac semissem. et circumdedit eam auro mundissimo. et fecit illi labium aureum per gyrum. Ipsi
que labio coronam auream interrasilem quatuor digitorum. et super eandem alteram coronam auream.
Fudit et quatuor circulos quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mense contra coro
nam. misitque in eos vectes ut possit mensa portari. Ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim
et circumdedit eos auro. et vasa ad diversos usus mense. acetabula fialas et ciatos. et
thuribula ex auro puro. in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de
auro mundissimo. de cuius vecte calami. sciphi. sperule ac lilia procedebant. sex in utroque
latere. Tres calami ex una parte et tres ex altera. Tres sciphi in nucis modum per calamos sin
gulos. sperulaeque simul et lilia. et tres sciphi instar nucis in calamo altero. sperulaeque
simul et lilia. Equum erat opus sex calamorum qui procedebant de stipite candelabri. In ipso
autem vecte erant quatuor sciphi in nucis modum. sperulaeque per singulos. et sperule sub duobus
calamis per loca tria. qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte uno. Et sperule igitur et calami ex
ipso erant. universa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas septem cum emunctoriis su
is et vasa ubi ea que emuncta sunt extinguantur de auro purissimo mundissimo. Ta
lentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit et altare thimiama
tis de lignis sethim habens per quadrum singulos cubitos et in altitudine duos. e cuius
angulis procedebant cornua. vestivitque illud auro mundissimo cum craticula ac parietibus
et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum et duos anulos aureos sub corona
per singula latera. ut mittantur in eos vectes et possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim et operuit laminis aureis. Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum.

et thimiamata de aromatibus mundissimis opere pigmentarii. Fecit et altare holocausti XX
de lignis sethim quinque cubitorum per quadrum et trium in altitudine. cuius cornua de angulis proce
debant. operuitque illud eneis laminis et in usus eius paravit ex ere vasa diversa. lebetas for
cipes. fuscinulas. uncinos et ignium receptacula. craticulamque eius in modum retis fecit
eneam et subter eam in altaris medio arulam. fusis quatuor anulis per totidem retia
culi summitates. ad inmittendos vectes ad portandum. Quos et ipsos fecit de lignis sethim
et operuit laminis eneis. induxitque in circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem al
tare non erat solidum sed cavum ex tabulis et intus vacuum. Fecit et labrum eneum cum basi
sua. de speculis mulierum que excubabant in hostio tabernaculi et atrium in cuius australi
plaga erant tentoria de bysso retorta cubitorum centum. Columpne enee viginti cum basibus
suis. capita columpnarum et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionis plagam
tentoria. Columpne basesque et capita columpnarum eiusdem mensure et operis ac metalli e
rant. In ea vero plaga que occidentem respicit. fuerunt tentoria cubitorum quinquaginta. colump
ne decem cum basibus suis enee et capita columpnarum et totius operis celatura argentea. Por
ro contra orientem quinquaginta cubitorum paravit tentoria. e quibus quindecim cubitos colum
narum trium cum basibus suis unum tenebat latus. Et in parte altera quia utraque introitum
tabernaculi facit. quindecim eque cubitorum erant tentoria. columpne tres et bases totidem.
Cuncta atrii tentoria. byssus retorta texuerat. Bases columpnarum fuere enee. ca
pita autem earum cum celaturis suis argentea. sed et ipsas columpnas atrii vestivit argen
to. Et in introitu eius opere plumario. fecit tentorium ex iacincto. purpura. cocco.
ac bysso retorta quod habebat viginti cubitos in longitudine. Altitudo vero quinque cubi
torum erat. iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columpne autem in ingressu fue
re quatuor cum basibus eneis. capitaque earum et celature argentee. Paxillos quoque tabernaculi
et atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii. que enumer
ata sunt iuxta preceptum moysi in ceremoniis levitarum per manum ithamar filii aaron sacer
dotis. quas beselehel filius huri filii hur de tribu iuda domino per moysen iubente compleverat.
iuncto sibi socio ooliab filio achimasech. de tribu dan. qui et ipse artifex lignorum egre
gius fuit et polimitarius atque plumarius ex iacincto purpura cocco et bysso. Omne
aurum quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum est in donariis viginti et novem ta
lentorum fuit. et septingentorum triginta siclorum ad mensuram sanctuarii. Oblatum est autem ab his
qui transierunt ad numerum a viginti annis et supra. de sexcentis tribus milibus et quingentis
quinquaginta armatorum. Fuerunt preterea centum talenta argenti e quibus conflate sunt ba
ses sanctuarii et introitus ubi velum pendet. Centum bases facte sunt. de talentis centum
singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septingentis et septuaginta
quinque siclis. fecit capita columpnarum. quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt
talenta septuaginta. duo milia et quadringenti sicli supra e quibus fusae sunt bases in introi
tu tabernaculi testimonii. et altare eneum cum craticula sua. omniaque vasa que ad usum
eius pertinent. et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius et paxilli tabernaculi atque atrii
per gyrum. De iacincto vero et purpura. cocco ac bysso fecit vestes quibus indueretur X
aaron quando ministrabat in sanctis. sicut precepit dominus moysi. Fecit igitur superhumerale de auro ia
cincto et purpura coccoque bis tincto. et bysso retorta opere polimitario. inciditque brac
teas aureas. et extenuavit in fila. ut possent torqueri. cum priorum colorum subtegmine duas
horas sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum et balteum ex hisdem coloribus.

sicut preceperat dominus moysi. Paraverunt et duos lapides onychinos astrictos et inclusos auro
et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum israel. Sex nomina in lapide uno et sex in altero iuxta
ordinem nativitatis eorum. posuitque eos in lateribus superhumeralis in monumentum filiorum
israel sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et rationale opere polymito iuxta opus superhumeralis ex auro ia-
cincto purpura coccoque bistincto. et bysso retorta. quadrangulum et duplex mensu-
re palmi. et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat sardius topazius.
smaragdus. In secundo carbunculus. saphyrus. In tercio ligurius. achates. amethistus. In
quarto crisolitus. onychinus et berillus. circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsi-
que lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum israel. singuli per nomina singulorum. Fe-
cerunt in rationali et catenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo et duos uncinos.
totidemque anulos aureos. Porro anulos posuerunt in utroque latere rationalis e quibus penderent
due catene auree quas inseruerunt uncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec
et ante et retro ita conveniebant sibi. ut superhumerale et rationale mutuo nekterentur: stric-
ta ad balteum et anulis fortius copulata quos iungebat vitta iacinctina ne laxe
fluerent et a se invicem moverentur: sicut precepit dominus moysi. Feceruntque tunicam super-
humeralis totam iacinctinam. et capitium in superiore parte contra medium. oramque per gyrum
capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacincto. purpura cocco
ac bysso retorta. et tintinabula ex auro mundissimo. que posuit inter mala granata
in extrema parte tunice per gyrum. tintinabulum aureum et malum punicum. quibus
ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur. sicut precepit dominus moysi. Fecerunt et tu-
nicas byssinas opere textili aaron et filiis eius. et mitras cum coronulis suis ex bysso. femi-
nalia quoque linea byssina. cingulum vero de bysso retorta. iacincto purpura ac cocco vermiculo
distinctum arte plumaria. sicut precepit dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis
de auro purissimo. scripseruntque in ea opere gemmario sanctum domini. et strinxerunt eam cum mitra
vitta iacinctina. sicut precepit dominus moysi. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi
et tecti testimonii. Feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi. et obtulerunt
tabernaculum et tectum. et universam supellectilem. anulos. tabulas. vectes columpnas.
ac bases. opertorium. de pellibus arietum rubricatis. et aliud operimentum de iacinctinis
pellibus. velum. archam. vectes. propiciatorium. mensam cum vasis et propositionis panibus. can-
delabrum lucernas. et utensilia earum cum oleo. altare aureum et unguentum. thimiamata ex a-
romatibus et tentorium in introitu tabernaculi. altare eneum. reticulum. vectes et vasa eius
omnia. labrum cum basi sua. tentoria atrii. funiculosque illius et paxillos. Nichil ex vasis
defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes
utuntur in sanctuario. aaron scilicet et filii eius obtulerunt filii israel sicut preceperat dominus moysi.
Que postquam moyses cuncta vidit expleta: benedixit eis. Locutusque est dominus ad moy-
XL sen dicens. Mense primo die prima mensis eriges tabernaculum testimonii et pones in eo
archam. et dimittes ante illam velum et illata mensa pones super eam que rite precepta sunt.
Candelabrum stabit cum lucernis suis. et altare aureum in quo adoletur incensum coram archa
testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones. et ante illud altare holocausti. Labrum
inter altare et tabernaculum quod implebis aqua. circumdabisque atrium tentoriis. et ingressum eius. Et
assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis. ut sanctificentur. Altare holo-
causti et omnia vasa eius. labrum cum basi sua. omnia unctionis oleo consecrabis. ut sint sancta
sanctorum. Applicabisque aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii. et lotos aqua indues

sanctis vestibus ut ministrent michi. et unctio eorum in sacerdotium proficiat sempiternum. Fecitque moyses omnia que preceperat moyses dominus. Igitur mense primo anni secundi prima die mensis collocatum est tabernaculum. erexitque illud moyses. et posuit tabulas ac bases et vectes statuitque columpnas et expandit tectum super tabernaculum. imposito desuper operimento sicut dominus imperarat. Posuit et testimonium in archa. subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum appendit ante eam velum ut expleret domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculum testimonii ad plagam septentrionalem extra velum ordinatis coram propositionis panibus. sicut preceperat dominus moysi. Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii. e regione mense in parte australi. locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. Posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra velum. et adolevit super illud incensum aromatum sicut iusserat dominus. Posuit et tentorium in introitu tabernaculi. et altare holocausti in vestibulo testimonii. offerens in eo holocaustum et sacrificia ut dominus imperaverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare. implens illud aqua. Laveruntque moyses et aaron ac filii eius manus suas ac pedes. cum ingrederentur tectum federis et accederent ad altare sicut preceperat dominus. Erexit et atrium per gyrum tabernaculi et altaris. ducto in introitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt operuit nubes tabernaculum testimonii. et gloria domini implevit illud. nec poterat moyses ingredi tectum federis. nube operiente omnia et maiestate domini coruscante quia cuncta nubes operuerat. Si quando nubes tabernaculum deserebat. proficiscebantur filii israel per turmas suas. Si pendebat desuper manebant in eodem loco. Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo. et ignis in nocte videntibus populis israel per cunctas mansiones suas.

Incipit liber vagecra quem leviticum dicimus. habet versus .ij. et ccc. mmmm.

Vocavit autem dominus moysen et locutus est ei de tabernaculo testimonii dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus. id est de bobus et ovibus offerens victimas. si holocaustum fuerit eius oblatio. ac de armento masculum immaculatum offeret ad hostium tabernaculi testimonii. ad placandum sibi dominum. ponetque manus super caput hostie. et acceptabilis erit atque in expiationem eius proficiens. Immolabitque vitulum coram domino. et offerent filii aaron sacerdotis sanguinem eius. fundentes per altaris circuitum. quod est ante hostium tabernaculi. Detractaque pelle hostie artus in frusta concident. et subicient in altari ignem strue lignorum ante composita. et desuper ordinantes partes que cesa sunt desuper ordinantes. caput videlicet et cuncta que adherent iecori. et intestinis et pedibus lotis aqua. adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est. de ovibus sive de capris holocaustum. agnum anniculum et absque macula offeret. et immolabitque ad latus altaris. quod respicit ad aquilonem coram domino. sanguinem vero illius fundent super altare filii aaron per circuitum. dividentque membra caput et omnia que adherent iecori. et ponent super ligna quibus subiciendus est ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua. et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum domino. Si autem de avibus holocausti oblatio fuerit domino de turturibus et pullis columbe. offeret eam sacerdos ad altare. Et retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. Vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem plagam in loco in quo cineres effundi solent. confringetque ascellas eius et non secabit nec ferro dividet eam. et adolebit super altare lignis igne sup-

posito. Holocaustum est et oblatio suavissimi odoris domino. Anima cum obtulerit oblationem sacri- C II
ficii domino simila erit eius oblatio. fundetque super eam oleum et ponet thus. ac deferet ad filios
Aaron sacerdotis. quorum unus tollet pugillum plenum simile et olei. ac totum thus et po-
net memoriale super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio.
erit Aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in cliba-
no. de simila panes scilicet absque fermento conspersos oleo et lagana azima oleo lita. Si oblatio
tua fuerit de sartagine simile conspersae oleo et absque fermento. divides eam minutatim et fundes
super oleum. Si autem de craticula sacrificium. eque simila oleo conspergetur. quam offerens domino tradens
manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam. tollet memoriale de sacrificio et adolebit super al-
tare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum est erit Aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus
domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet. nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in
sacrificio domini. Primitias tantum eorum offeretis domino et munera. super altare vero non ponentur
in odorem suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii sale condies. nec auferes sal federis
dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Si autem obtuleris munus primarum
frugum tuarum domino. de spicis adhuc virentibus torrebis ea igni. et confringes in morem far-
ris. et sic offeres primitias tuas domino. fundens supra oleum et thus imponens. quia oblatio domini est. De
qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei ac totum thus. Quod C III
si hostia pacificorum fuerit eius oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam. immacu-
latam offeret coram domino. ponetque manum super caput victime sue. que immolabitur in introitu
tabernaculi. fundentque filii Aaron sacerdotis sanguinem per circuitum altaris. et offerent
de hostia pacificorum in oblationem domini. adipem qui operit vitalia. et quicquid pinguedinis
intrinsecus est. duos renes cum adipe quo teguntur ilia. et reticulum iecoris cum renunculis.
adolebuntque ea super altare in holocaustum lignis igne supposito. in oblationem suavissimi
odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia. sive masculum sive feminam
obtulerit immaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino ponet manum super caput
victime sue. que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. fundentque filii Aaron san-
guinem eius per altaris circuitum et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino. Adipem et cau-
dam totam cum renibus et pinguedinem que operit ventrem. atque universa vitalia. et utrumque
renunculum cum adipe que est iuxta ilia. reticulumque iecoris cum renunculis. et adolebit ea sa-
cerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio et obtulerit eam
domino. ponet manum suam super caput eius. immolabitque eam in introitu tabernaculi testimo-
nii. et fundent filii Aaron sanguinem eius per altaris circuitum. tollentque ex ea in pastum
ignis dominici. adipem qui operit ventrem. et qui tegit universa vitalia. duos renunculos
cum reticulo quod est super eos iuxta ilia. et arvinam iecoris cum renunculis. adolebitque ea sacer-
dos super altare in alimoniam ignis et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iure perpe-
tuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris. nec adipem nec sanguinem omnino comedetis.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Anima cum peccaverit per ignorantiam C IIII
et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit. si sacerdos qui est unctus pec-
caverit delinquere faciens populum. offeret pro peccato suo vitulum immaculatum domino. et addu-
cet illum ad hostium tabernaculi testimonii coram domino. ponetque manum super caput
eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernacu-
lum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguine. asperget eum septies coram domino contra ve-
lum sanctuarii. ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thimiamatis gratissimi

II quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris ho
locausti in introitu tabernaculi. Et adipem vituli offeret pro peccato, tam eum qui operit vitalia
quam omnia que intrinsecus sunt, duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ylia, et
adipem iecoris cum renunculis, sicut offertur de vitulo hostie pacificorum. Et adolebit ea super
altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et fimo et reli
quo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent, incendetque
ea super lignorum struem que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba fi
liorum israel ignoraverit et per inperitiam fecerint quod contra mandatum domini est, et postea intellexerint pecca
tum suum, offeret vitulum pro peccato, adducetque eum ad hostium tabernaculi. Et ponent seniores
populi manus super caput eius coram domino. Inmolatoque vitulo in conspectu domini, inferet
sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii, tincto digito aspergens
septies contra velum, ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in
tabernaculo testimonii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holo
caustorum quod est in hostio tabernaculi testimonii. Omnemque eius adipem tollet et adolebit
super altare, sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit et prius, et rogante pro eis sacerdote propici
III erit dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra castra, atque conburet sicut et priorem vitulum, quia pro
peccato est multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit unum e pluribus per ignorantiam quod
domini lege prohibetur, et postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam domino hircum de capris
inmaculatum, ponetque manum suam super caput eius. Cumque inmolaverit eum in loco ubi
solet mactari holocaustum coram domino, quia pro peccato est, tinguet sacerdos digitum in sangui
ne hostie pro peccato, tangens cornua altaris holocausti, et reliquum fundens ad basim
eius. Adipem vero adolebit super sicut in victimis pacificorum fieri solet. Rogabitque pro eo et pro pec
cato eius ac dimittetur ei. Quod si peccaverit anima per ignorantiam de populo terre, ut faciat quicquam
ex his que domini lege prohibentur atque delinquat, et cognoverit peccatum suum, offeret capram
inmaculatam, ponetque manum super caput hostie que pro peccato est, et inmolabit eam in loco ho
locausti. Tolletque sacerdos de sanguine in digito suo, et tangens cornua altaris holo
causti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem autem auferens adipem sicut auferri solet
de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem suavitatis domino, rogabitque pro eo
et dimittetur ei. Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem scilicet inmaculatam,
ponet manum suam super caput eius, et inmolabit eam in loco ubi solent holocaustorum cedi ho
stie. Sumetque sacerdos de sanguine eius digito suo, et tangens cornua altaris holocau
sti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem quoque auferens adipem sicut auferri solet adeps arie
tis qui inmolatur pro pacificis, et cremabit super altare in incensum domini, rogabitque pro eo
et pro peccato eius et dimittetur illi. Si peccaverit anima et audierit vocem iurantis testis
que fuit quod aut ipse vidit aut conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam. Anima que
IIII tetigerit aliquid inmundum, sive quod occisum a bestia aut per se mortuum est, aut quodlibet aliud repti
le, et oblita fuerit inmunditie sue, rea est et deliquit. Et si tetigerit quicquam de inmunditia ho
minis iuxta omnem inpuritatem qua pollui solet, oblitaque cognoverit postea, subiacebit de
licto. Anima que iuraverit et protulerit labiis suis ut vel male quid faceret vel bene, et idipsum
iuramento et sermone firmaverit, oblitaque postea intellexerit delictum suum, agat pe
nitentiam pro peccato, et offerat agnam de gregibus sive capram, orabitque pro ea sacerdos et pro peccato
eius. Sin autem non potuerit offerre pecus, offerat duos turtures vel duos pullos colum
barum domino, unum pro peccato et alterum in holocaustum, dabitque eos sacerdoti. Qui primum offe

rentis pro peccato retorquebit caput eius ad pennulas ita ut collo hereat et non penitus abrumpatur.
et aspergeret de sanguine eius parietem altaris. Quicquid autem reliquum fuerit faciet distillare ad
fundamentum eius quia pro peccato est. Alterum vero adolebit in holocaustum ut fieri solet. rogabitque
pro eo sacerdos et pro peccato eius et dimittetur ei. Quod si non quiverit manus eius offerre duos tur-
tures vel duos pullos columbe offeret pro peccato similaginis partem ephi decimam. Non mittet in eam
oleum nec thuris aliquid imponet quia pro peccato est. tradetque eam sacerdoti. Qui plenum ex ea pugil-
lum hauriens cremabit super altare in monumentum eius qui obtulit rogans pro illo et expians.
Reliquam vero partem ipse habebit in munere. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Anima si prevaricans ce-
rimonias per errorem in hiis que domino sunt sanctificata peccaverit. offeret pro delicto suo arietem inma-
culatum de gregibus qui emi potest duobus siclis. iuxta pondus sanctuarii. ipsumque quod intulit dampni
restituet. et quintam partem ponet supra tradens sacerdoti. qui rogabit pro eo offerens arietem.
et dimittetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam feceritque unum ex hiis que domini lege prohibentur.
et peccati rea intellexerit iniquitatem suam. offeret arietem inmaculatum de gregibus sacerdoti iuxta
mensuram estimationemque peccati. Qui orabit pro eo quod nesciens fecerit et dimittetur ei. quia per
errorem deliquit in dominum. Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima que peccaverit et contempto domino ne-
gaverit depositum proximo suo. quod fidei eius creditum fuerat. vel vi aliquid extorserit. aut
calumpniam fecerit. sive rem perditam invenerit. et inficians insuper peieraverit. et quodlibet aliud ex
pluribus fecerit. in quibus peccare solent homines. convicta delicti reddet omnia que per fraudem volu-
it optinere integra. et quintam insuper partem domino cui dampnum intulerat. Pro peccato autem suo
offeret arietem inmaculatum de grege et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque
delicti. Qui rogabit pro eo coram domino et dimittetur ei pro singulis que faciendo peccavit. Locu- VI
tusque dominus ad moysen dicens. Precipe aaron et filiis eius. Hec est lex holocausti. Cremabitur
in altari tota nocte usque mane. ignis ex eodem altari erit. Vestietur sacerdos tunica et
feminalibus lineis. tolletque cineres quos vorans ignis exussit et ponens iuxta altare spo-
liabitur prioribus vestimentis. indutusque aliis efferet eos extra castra. et in loco mundissimo usque
ad favillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit quem nutriet sacerdos subi-
ciens ligna mane per singulos dies. et imposito holocausto desuper adolebit adipes pacifi-
corum. Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec est lex sacrificii et libamentorum que of-
ferent filii aaron coram domino et coram altari. Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo.
et totum thus quod super similam positum est. adolebitque illud in altari in monumentum odoris su-
avissimi domino. Reliquam autem partem simile comedet aaron cum filiis suis absque fermento et co-
medet in loco sanctuarii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur quia pars eius in domini offertur incensum.
Sanctum sanctorum erit sicut pro peccato atque delicto. mares tantum stirpis aaron comedent illud. Legitimum
ac sempiternum est in generationibus vestris de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur.
Et locutus est dominus ad moysen dicens. Hec est oblatio aaron et filiorum eius quam offerre debent domino
in die unctionis sue. Decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiterno. medium eius ma-
ne et medium vespere. que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavis-
simum domino sacerdos qui patri iure successerit. et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacer-
dotum igne consumetur. nec quisquam comedet ex eo. Locutus est dominus ad moysen dicens. Lo-
quere aaron et filiis eius. Ista est lex hostie pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur
coram domino. sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert comedet eam in loco sancto. in atrio tabernaculi.
Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa lavabitur
in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas eneum fuerit defricabitur

Quia tal[is] de ei[us] ling[u]a et vita. q[uod] a nullo remorderi. a nemine iuste valeat reprehendi. sed q[ui]cq[ui]d [in] eo [est] ... diutini amoris possideat. totum superne flamma dilectio- nis aduratur.

et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur carnibus eius, quia sanctum sanctorum est.
Hostia enim que ceditur pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expian-
dum in sanctuario, non comedetur, sed comburetur igni. Hec quoque est lex hostie pro delicto sancta sanctorum est.
Ideo ubi immolabitur holocaustum, mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum
funditur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit vitalia, duos renunculos
et pinguedinem que iuxta ilia est, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare:
incensum est domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his car-
nibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto. Utriusque hostie lex una erit.
Ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam, habebit
pellem eius. Et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano, et quicquid in craticula vel sar-
tagine preparatur, eius erit sacerdotis a quo offertur. Sive oleo conspersa, sive arida fuerint,
cunctis filiis Aaron equa mensura per singulos dividetur. Hec est lex hostie pacificorum VII
que offertur domino. Si pro gratiarum actione fuerit oblatio, offerent panes absque fermento conspersos o-
leo, et lagana azima uncta oleo, coctamque similam, et collyridas olei admixtione
conspersas, panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum que immolatur pro pacificis. Ex quibus unus
pro primitiis offeretur domino, et erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. Cuius carnes ea-
dem comedentur die, nec remanebit ex eis quicquam usque mane. Si voto vel sponte quisquam ob-
tulerit hostiam, eadem similiter edetur die. Sed et si quid in crastinum remanserit, vesci licitum
est. Quicquid autem tertius invenerit dies, ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacifico-
rum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti. Quin potius quecumque anima tali se edu-
lio contaminaverit, prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit immundum, non comedetur,
sed comburetur igni. Qui fuerit mundus vescetur ea. Anima polluta que ederit de carnibus
hostie pacificorum que oblata est domino, peribit de populis suis. Et que tetigerit immunditiam hominis
vel iumenti sive omnis rei que polluere potest, et comederit de huiuscemodi carnibus, interibit de populis
suis. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Adipem ovis et bovis et capre
non comedetis. Adipem cadaveris morticini, et eius animalis quod a bestia captum est, habebitis in usus
varios. Si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit, peribit de populo suo. Sanguinem
quoque omnis animalis non sumetis in cibo tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit
sanguinem, peribit de populis suis. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Qui of-
fert victimam pacificorum domino, offerat simul et sacrificium, id est libamenta eius. Tenebit manibus
adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo oblata domino consecraverit, tradet sacerdoti, qui adole-
bit adipem super altare. Pectusculum autem erit aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum
hostiis cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem et adipem filiorum aaron, ipse
habebit et armum dextrum in portione sua. Pectusculum enim elevationis et armum separa-
tionis tuli a filiis israel de hostiis eorum pacificis, et dedi aaron sacerdoti ac filiis eius
lege perpetua, ab omni populo israel. Hec est unctio aaron et filiorum eius in ceremoniis domini,
die qua obtulit eos moyses ut sacerdotio fungerentur, et que precepit dari eis dominus
a filiis israel religione perpetua in generationibus suis. Ista est lex holocausti et sacrificii
pro peccato atque delicto, et pro consecratione et pacificorum victimis, quas constituit dominus moysi in
monte synai, quando mandavit filiis israel ut offerrent oblationes suas domino in deserto sy-
nai. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle aaron cum filiis suis, vestes eorum VIII
et unctionis oleum, vitulum pro peccato, duos arietes, canistrum cum azimis, et congregabis omnem ce-
tum ad ostium tabernaculi. Fecit moyses ut dominus imperarat. Congregataque omni turba

Lex pacificorum

de anima polluta

Filii aaron

ante fores tab'. Iste ē sermo quē iussit dñs fieri. Statimq; optulit aaron ⁊ filios eius.
Cumq; lauasset eos uestiuit pontificē subucula linea. accingēs eū balteo ⁊ induens
tunica iacinctina ⁊ desup humerale imposuit. Quod astringēs cingulo aptauit rōnali.
in quo erat doctrina ⁊ ueritas. Cidarim quoq; texit cap ⁊ sup eam ꝯ frontem posuit lāmi
nam auream ꝯsecratam. in scificatione. sic pcepat ei dñs. Tulit ⁊ unctionis oleum.
quo liniuit tabnaculū cū omī suppellectili sua. Cūq; scificans aspsisset altare sep
tē uicibz. unxit illud ⁊ omia uasa ei'. labrūq; cū basi sua scificauit oleo. qd fundens
sup cap aaron unxit eum ⁊ ꝯsecrauit. Filios qq; ei' oblatos uestiuit tunicis lineis ⁊
cinxit eos balteo. imposuitq; mitras ut iusserat dñs. optulit ⁊ uitulū p pcō. Cūq;
sup caput eius posuisset aaron ⁊ filii eius manus suas imolauit eū. hauriēs sang
nem ⁊ tincto digito tetigit cornua altaris p gyrū. Quo expiato ⁊ scificato. fudit re
liquū sanguinē ad fundamēta ei'. Adipē aūt q erat sup uitalia ⁊ reticulū iecoris duos
qq; reniculos. cū aruinulis suis. adoleuit sup altare. uitulum cū pelle carnibz et
fimo. cremās ext' castra. sicut pcepat dñs. Optulit ⁊ arietē in holocaustū sup cui'
cap cū imposuissent aaron ⁊ filii ei' manus suas. imolauit eū. ⁊ fudit sanguinem
eius p altaris circuitū. Ipmq; arietem in frusta ꝯcidens. caput ei' ⁊ artus ⁊ adipem.
adoleuit igni. Lotis prius intestinis ⁊ pedibz. totumq; simul arietē incēdit sup
altare. eo qd eēt holocaustū suauissimi odoris dño. sicut pcepat ei. Optulit ⁊ arie
tem scdm in ꝯsecratione sacdotū. posuitq; sup cap illi' aaron ⁊ filii ei' manus suas.
Quē cū imolasset moyses sumens de sanguine tetigit extremū auricule dextre
aaron. ⁊ pollicē manus ei' dextre similit' ⁊ pedis. optulit ⁊ filios aaron. Cumq; de
sanguine arietis imolati tetigisset. extremū auricule singulor dextre. ⁊ pollices
manus ac pedis dextri. reliquū fudit sup altare p circuitū. Adipē uo ⁊ caudā omemq;
pinguedinē q opit intestina. reticulūq; iecoris ⁊ duos renes cū adipibz suis ⁊ ar
mo dextro separauit. Tollens aūt de canistro azimor qd erat corā dño. panē absq;
fermēto ⁊ collirida ꝯspsam oleo. laganūq; posuit sup adipes ⁊ armū dextrū. tradens
simul omia aaron ⁊ filiis ei'. Qui postq̄m leuauerūt ea corā dño. rursum suscepta de
manibz eor adoleuit sup altare holocausti eo qd ꝯsecrationis eēt oblō in odorē suaui
tatis sacrificii dñi. Tulit ⁊ pectusculū eleuans illud corā dño de ariete ꝯsecrationis.
i ptem suā. sic pcepat ei dñs. Assumēsq; unguētum ⁊ sanguinē qui erat sup
altare. aspsit sup aaron ⁊ uestimēta ei'. ⁊ sup filios illi' ac uestes eor. Cumq; scificas
set eos i uestitu suo pcepit eis dicēs. Coquite carnes ante fores tabnaculi ⁊ ibi co
medite eas. Panes qq; ꝯsecrationis edite. qui positi sūt i canistro. sic pcepit m dñs
dicēs. Aaron ⁊ filii ei' comedent ea. Quicqd aūt reliquum fuit de carne ⁊ panibz ignis
assumet. De hostio qq; tabnaculi n exibitis septē diebz. usq; ad diem quo ꝯplebi
tur tps ꝯsecrationis uīe. Septē n. diebz finitur ꝯsecratio sicut ⁊ i psenciar factū est.
ut ritus sacrificii ꝯpleretur. Die ac nocte manebitis in tabnaculo. obseruantes
custodias dñi. ne moriamini. Sic n. m pceptum ē. Feceruntq; aaron ⁊ filii ei' cuncta
IX q locutus ē dñs p manū moysi. Facta aūt octaua die uocauit moyses aaron ⁊ fi
lios ei' ac maiores natu isrl'. dixitq; ad aaron. Tolle de armēto uitulū p pcō ⁊ arietē
in holocaustū utrūq; imolatos. ⁊ offer illos corā dño. Et ad filios isrl' loqris. Tolli
te hyrcū p pcō ⁊ uitulū atq; agnū anniculos ⁊ sine macula in holocaustū. bouē
⁊ arietē p pacificis. ⁊ imolate eos corā dño in sacrificio singlor simila oleo ꝯspsam

offerentes. Hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo cuncta que iusserat moyses
ad hostium tabernaculi. Ubi cum omnis staret multitudo. ait moyses. Iste est sermo
quem precepit dominus. facite et apparebit vobis gloria eius. Dixitque ad aaron. Accede ad al-
tare et immola pro peccato tuo. Offer holocaustum et deprecare pro te et pro populo. Cumque mactave-
ris hostiam populi ora pro eo sicut precepit dominus. Statimque aaron accedens ad altare
immolavit vitulum pro peccato suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. in quo tin-
gens digitum tetigit cornua altaris. et fudit residuum ad basim eius. Adipemque
et renunculos ac reticulum iecoris que sunt pro peccato. adolevit super altare sicut preceperat
dominus moysi. Carnes vero et pellem eius extra castra combussit igni. Immolavit et
holocausti victimam. obtuleruntque ei filii sui sanguinem eius. quem fudit per altaris circuitum.
ipsam etiam hostiam in frusta concisam cum capite et membris singulis obtulerunt. que
omnia super altare cremavit igni. lotis prius aqua intestinis et pedibus. et pro peccato populi
offerens mactavit hircum. Expiatoque altari, fecit holocaustum. addens in sacrificio
sicut libamenta que pariter offeruntur. et adolens ea super altare. absque cerimoniis holo-
causti matutini. Immolavit et bovem. atque arietem hostias pacificas populi. obtuleruntque
ei filii sui sanguinem quem fudit super altare in circuitu. Adipes autem bovis et caudam
arietis. et renunculos cum adipibus suis. et reticulum iecoris posuerunt super pectora.
Cumque cremati essent adipes in altari. pectora eorum et armos dextros separavit a-
aron elevans coram domino sicut preceperat moyses. Et extendens manum ad populum bene-
dixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato et holocaustis pacificis descendit. Ingressi autem
moyses et aaron tabernaculum testimonii. et deinceps egressi benedixerunt populo. Appa-
ruitque gloria domini omni multitudini. Et ecce egressus ignis a domino devoravit holocaus-
tum. et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbe laudaverunt dominum ru-
entes in facies suas. Arreptisque nadab et abiu. filii aaron turibulis suis. posuerunt
ignem et incensum desuper offerentes coram domino ignem alienum quod eis preceptum non erat. Egres-
susque ignis a domino devoravit eos et mortui sunt coram domino. Dixitque moyses ad aaron.
Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi. et in conspectu omnis populi glo-
rificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis autem moyses misahel et elsaphan fi-
lios oziel patrui aaron. ait ad eos. Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii. et as-
portate extra castra. Confestimque pergentes tulerunt eos sicut iacebant vestitos line-
is tunicis. et eiecerunt foras. ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est moyses ad aa-
ron et ad eleazar atque ithamar filios eius. Capita vestra nolite nudare. et vestimenta
nolite scindere ne forte moriamini. et super omnem cetum oriatur indignatio. Fra-
tres vestri et omnis domus israel plangant incendium quod dominus suscitavit. vos autem non egrediemini
fores tabernaculi alioquin peribitis. Oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt
omnia iuxta preceptum moysi. Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebriare potest non
bibetis tu et filii tui. quando intratis tabernaculum testimonii. ne moriamini quia preceptum
est sempiternum in generationes vestras. Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum.
inter pollutum et mundum. doceatisque filios israel omnia legitima mea. que locutus sum
ad eos per manum moysi. Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar atque ithamar fili-
os eius. qui residui erant. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini. et comedite illud
absque fermento iuxta altare quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filiis
tuis de oblationibus domini. sicut preceptum est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum qui sepa-

comedetis in loco mundissimo tu et filii tui ac filie tue tecum. Tibi enim et liberis tuis reposita sunt omnia
de hostiis salutaribus filiorum israel. eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur in altari elevave-
runt coram domino et pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus. Inter hec hir-
cum qui immolatus fuerat pro peccato cum quereret moyses exustum repperit. Iratusque contra eleazar et ithamar
filios aaron qui remanserant ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto. que sancta sanctorum est. et data
vobis ut portetis iniquitatem multitudinis et rogetis pro ea in conspectu domini. presertim cum de
sanguine illius non sit illatum intra sancta et comedere eam debueritis in sanctuario sicut preceptum est mihi. Respondit
aaron. Oblata est hodie victima pro peccato et holocaustum coram domino. mihi autem accidit quod vides. Quod
potui comedere eam. vel placere domino in cerimoniis mente lugubri. Quod cum audisset moyses
XI recepit satisfactionem. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Dicite filiis israel. Custo-
dite omnia que scripsi vobis ut sim vester deus. Hec sunt animalia que comedere debetis. de cunctis animantibus
terre. Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat
quidem et habet ungulam sed non dividit eam sicut camelus et cetera non comedetis illud et inter inmunda re-
putabitis. Chyrogrillus qui ruminat ungulamque non dividit inmundus est. Lepus quoque nam et
ipse ruminat sed ungulam non dividit. et sus qui ungulam dividit et non ruminat. horum carnibus
non vescemini nec cadavera contingetis quia inmunda sunt vobis. Hec sunt que gignuntur in
aquis et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stag-
nis comedetis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet eorum que in aquis moventur et vivunt
abhominabile vobis et execrandum erit. Carnes eorum non comedetis et morticina vitabitis.
Cuncta que non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que de avibus comedere non
debetis. et vitanda sunt vobis. Aquilam et grypem et halieetum. milvum ac vulturem iuxta genus
suum. et omne corvini generis in similitudinem suam. Strutionem et noctuam et larum. et accipitrem
iuxta genus suum. Bubonem et mergulum et ibin. et cignum. et onocrotalum. et porphirionem.
et herodionem et charadrion. iuxta genus suum. Upupam quoque et vespertilionem. Omne de volucribus
quod graditur super quattuor pedes abhominabile erit vobis. Quicquid autem ambulat quidem super
quattuor pedes sed habet longiora retro crura per que salit super terram. comedere debetis ut est
bruchus in genere suo. et attacus. atque ophiomachus. ac locusta. singula iuxta genus suum.
Quicquid autem ex volucribus quattuor tantum habet pedes. execrabile erit vobis. Et quicumque morticina eorum
tetigerit polluetur: et erit inmundus usque ad vesperum. Et si necesse fuerit ut portet quippiam horum
mortuum. lavabit vestimenta sua. et inmundus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod habet
quidem ungulam sed non dividit eam nec ruminat. inmundum erit. et quicquid tetigerit illud
contaminabitur. Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus que incedunt quadrupedia
inmundum erit. Et qui tetigerit morticina eorum polluetur usque ad vesperum. Et qui porta-
verit huiuscemodi cadavera lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperam. quia omnia
hec inmunda sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur de his que moventur in terra. Mus-
tela et mus. et corcodrillus. singula iuxta genus suum. migale. et cameleon. et stellio et la-
certa et talpa. omnia hec inmunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum inmundus erit usque ad
vesperum. Et super quod ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur tam vas ligneum et ves-
timentum quam pelles et cilicia. et in quocumque [vase] fit opus tinguentur aqua et polluta erunt usque ad ves-
peram. et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile in quod horum quicquam intro ceciderit polluetur:
et idcirco frangendum est. Omnis cibus quem comedetis si fusa fuerit super eum aqua inmundus erit. Et
omne liquens quod bibitur de universo vase inmundum erit. Et quicquid de morticinis huius- Cytropodes sunt vasa in quibus coquuntur
modi ceciderit super illud inmundum erit. sive clibani. sive cytropodes destruentur. et in- cibus ut [illegible]

mundi erunt. Fontes vero et cisterne et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum
tetigerit polluetur. Si ceciderit super sementem non polluent eam. Si autem quispiam aqua
sementem perfuderit et postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Si mortuum fuerit
animal quod licet vobis comedere, qui cadaver eius tetigerit immundus erit usque ad vesperum.
Et qui comederit ex eo quippiam sive portaverit, lavabit vestimenta sua et immundus erit usque
ad vesperum. Omne quod reptat super terram abhominabile erit, nec assumetur in cibum. Quic-
quid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes, sive per humum trahitur non comedetis, quia ab-
hominabile est. Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quicquam eorum ne immundi
sitis. Ego enim sum dominus deus vester. Sancti estote quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni
reptili quod movetur super terram. Ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra egypti ut essem vo-
bis in deum. Sancti eritis quia et ego sanctus sum. Ista est lex animantium seu volucrum et omnis anime viventis
que movetur in aqua et reptat in terra, ut differentias noveritis mundi et immundi, et sciatis quid comedere
et quid respuere debeatis. Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel et dices ad
eos: Mulier si suscepto semine pepererit masculum immunda erit septem diebus iuxta
dies separationis menstrue, et die octavo circumcidetur infantulus. Ipsa vero triginta
tribus diebus manebit in sanguine purificationis sue. Omne sanctum non tanget, nec ingre-
dietur sanctuarium donec impleantur dies purificationis eius. Sin autem feminam pepererit immun-
da erit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui, et sexaginta et sex diebus mane-
bit in sanguine purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies purificationis eius pro filio si-
ve pro filia deferet agnum anniculum in holocaustum et pullum columbe sive turturem
pro peccato ad hostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti. Qui offeret illa coram
domino et rogabit pro ea, et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui. Ista est lex parientis mas-
culum ac feminam. Quod si non invenerit manus eius nec potuerit offerre agnum sumet
duos turtures vel duos pullos columbarum, unum in holocaustum et alterum pro peccato, ora-
bitque pro ea sacerdos et sic mundabitur. Locutus est dominus ad moysen dicens: Homo in cuius carne
et cute ortus fuerit diversus color sive pustula aut quasi lucens quippiam, id est plaga lepre, ad-
ducetur ad aaron sacerdotem vel ad unum quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute,
pilos in album mutatos colore, ipsamque speciem lepre humiliorem cute et carne reliqua,
plaga lepre est et ad arbitrium eius separabitur. Sin autem lucens candor fuerit in cute, nec
humilior carne reliqua et pili coloris pristini, recludet eum sacerdos septem diebus
et considerabit die septimo. Et si quidem lepra ultra non creverit nec transierit in cute
priores terminos, rursum includet eum septem diebus aliis, et die septimo contemplabi-
tur. Si obscurior fuerit lepra et non creverit in cute, mundabit eum quia scabies est. Lavabit-
que homo vestimenta sua et mundus erit. Quod si postquam a sacerdote visus est et
redditus munditie iterum lepra creverit, adducetur ad eum et immunditie con-
Plaga lepre — dempnabitur. Plaga lepre si fuerit in homine adducetur ad sacerdotem, et videbit eum. Cumque co-
lor albus in cute fuerit et capillorum mutaverit aspectum, ipsa quoque caro viva le-
pra vetustissima iudicabitur atque inolita cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos
et non recludet, quia perspicue immunditia est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute
et operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes quicquid sub aspectu oculorum ca-
dit, considerabit eum sacerdos et teneri lepra mundissima iudicabit, eo quod omnis
in candorem versa sit, et idcirco homo mundus erit. Quando vero caro vivens in eo apparuerit
tunc sacerdotis iudicio polluetur et inter immundos reputabitur. Caro enim viva si le-

pra aspergatur: inmunda est. Quod si rursum versa fuerit in alborem et totum hominem operuerit: con
siderabit eum sacerdos et mundum esse decernet. Caro et cutis in qua ulcus natum est et sanatum: et in loco
ulceris cicatrix apparuerit alba sive subrufa: adducetur homo ad sacerdotem. Qui cum viderit lo
cum lepre humiliorem carne reliqua et pilos versos in candorem: contaminabit eum. Plaga enim lepre
orta est in ulcere. Quod si pilus est coloris pristini, et cicatrix subobscura et vicina carne non est
humilior: recludet eum septem diebus. Et si quidem creverit: adiudicabit eum lepre. Sin autem ste
terit in loco suo: ulceris est cicatrix et homo mundus erit. Caro et cutis quam ignis exusserit, et sanata
albam sive rufam habuerit cicatricem: considerabit eam sacerdos. Et ecce versa est in alborem et locus eius
reliqua cute humilior: contaminabit eum quia plaga lepre in cicatrice orta est. Quod si pilorum color
non fuerit inmutatus, nec humilior plaga carne reliqua et ipsa lepre species fuerit obscura: recludet
eum septem diebus, et die septimo contemplabitur. Si creverit in cute lepra: contaminabit eum.
Sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus: plaga combustionis est. Et idcirco mundabitur quia
cicatrix est combusture. Vir sive mulier in cuius capite vel barba germinaverit lepra, videbit eos
sacerdos. Et si quidem humilior fuerit locus carne reliqua et capillus flavus solitoque subtilior:
contaminabit eos quia lepra capitis ac barbe est. Sin autem viderit locum macule equalem vicine
carni et capillum nigrum: recludet eum septem diebus, et die septimo intuebitur. Si non creverit
macula, et capillus sui coloris est, et locus plage carni reliqua equalis: radetur homo absque loco
macule, et includetur septem diebus aliis. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo,
nec humilior carne reliqua: mundabit eum. Lotisque vestibus mundus erit. Sin autem post emundationem
rursus creverit macula in cute: non queret amplius utrum capillus in flavum colorem sit mutatus,
quia aperte inmundus est. Porro si steterit macula et capilli nigri fuerint: noverit hominem esse sanatum,
et confidenter eum pronunciet mundum. Vir sive mulier in cuius cute candor apparuerit: intuebitur eos
sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute: sciat non esse lepram, sed macu
lam coloris candidi, et hominem mundum. Vir de cuius capite capilli fluunt calvus ac
mundus est. Et si a fronte ceciderint pili recalvaster et mundus est. Sin autem in calvitio sive in re
calvatione albus vel rufus color fuerit exortus, et hoc sacerdos viderit: condempnabit eum
haut dubie lepre que orta est in calvitio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra et separatus ad
arbitrium sacerdotis: habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum: contaminatum
ac sordidum se clamabit. Omni tempore quo leprosus est et inmundus solus habitabit extra castra.
Vestis lanea sive linea que lepram habuerit in stamine atque subtegmine, aut certe pellis,
vel quicquid ex pelle confectum est, si alba vel rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur. Ostendeturque
sacerdoti. Qui consideratam recludet septem diebus, et die septimo rursus aspiciens: si crevisse de
prehenderit, lepra perseverans est. Pollutum iudicabit vestimentum et omne in quo fuerit inventa.
Et idcirco comburetur flammis. Quod si eam viderit non crevisse: precipiet et lavabunt id in quo lepra 18
est. recludetque illud septem diebus aliis. Et cum viderit faciem quidem pristinam non reversam
nec tamen crevisse lepram: inmundum iudicabit, et igni comburet eo quod infusa sit in superficie
vestimenti vel per totum lepra. Sin autem obscurior fuerit locus lepre postquam vestis est lota: ab
rumpet eum et a solido dividet. Quod si ultra apparuerit in hiis locis que prius inmaculata erant:
lepra volatilis et vaga, debet igni comburi. Si cessaverit: lavabit ea que pura sunt secundo et mun
da erunt. Ista est lex lepre vestimenti lanei et linei staminis atque subtegminis omnisque sup
pellectilis pellicie: quomodo mundari debeat vel contaminari. Locutusque est dominus ad moysen
XIIII dicens. Hic est ritus leprosi. Quando mundandus est: adducetur ad sacerdotem. Qui egressus e
castris cum invenerit lepram esse mundatam, precipiet ei qui purificatur ut offerat pro se

duos passeres vivos quos vesci licitum est, et lignum cedrinum, vermiculumque et hysopum. Et u-
num e passeribus immolari iubebit in vase fictili super aquas viventes. Alium autem vivum
cum ligno cedrino et cocco et hysopo tinguet in sanguine passeris immolati, quo asperget
illum qui mundandus est septies, ut iure purgetur. Et dimittet passerem vivum, ut in agrum
avolet. Cumque laverit homo vestimenta sua, radet omnes pilos corporis, et lavabitur aqua,
purificatusque ingredietur castra, ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum sep-
tem diebus. Et die septimo radet capillos capitis barbamque et supercilia ac totius corpo-
ris pilos. Et lotis rursum vestibus et corpore, die octavo assumet duos agnos imma-
culatos et ovem anniculam absque macula, et tres decimas similae in sacrificium quae conspersa sit
oleo, et seorsum olei sextarium. Cumque sacerdos purificans hominem statuerit eum et haec omnia
coram Domino in ostio tabernaculi testimonii, tollet agnum et offeret eum pro delicto, oleique
sextarium. Et oblatis ante Dominum omnibus, immolabit agnum ubi immolari solet hostia pro peccato
et holocaustum, id est, in loco sancto. Sicut enim et pro peccato, ita et pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia sancta
sanctorum est. Assumensque sacerdos de sanguine hostiae quae immolata est pro delicto, ponet super extremum
auriculae dextrae eius qui mundatur, et super pollices manus dextrae et pedis. Et de olei sexta-
rio mittet in manum suam sinistram, tinguetque digitum dextrum in eo, et asperget septies contra
Dominum. Quod autem reliquum est olei in leva manu, fundet super extremum auriculae dextrae eius qui
mundatur, et super pollices manus ac pedis dextri, et super sanguinem qui fusus est pro delicto, et super
caput eius. Rogabitque pro eo coram Domino, et faciet sacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocaustum
et ponet illud in altari cum libamentis suis, et homo rite mundabitur. Quod si pauper est et non potest
manus eius invenire quae dicta sunt, sumet agnum pro delicto ad oblationem, ut roget pro eo sacerdos, de-
cimamque partem similae conspersae oleo in sacrificium, et olei sextarium, duosque turtures sive duos
pullos columbae, quorum unus sit pro peccato et alter in holocaustum. Offeretque ea die octavo purifi-
cationis suae sacerdoti ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino. Qui suscipiens agnum pro de-
licto et sextarium olei, levabit simul. Immolatoque agno, de sanguine eius ponet super ex-
tremum auriculae dextrae illius qui mundatur, et super pollices manus eius ac pedis dextri. Olei
vero partem mittet in manum suam sinistram, in quo tinguens digitum dextrae manus asperget septi-
es contra Dominum, tangetque extremum dextrae auriculae illius qui mundatur, et pollices manus ac pedis
dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reliquam autem partem olei quae est in sinistra
manu mittet super caput purificati, ut placet pro eo Dominum. Et turturem sive pullum columbae
offeret, unum pro delicto et alterum in holocaustum cum libamentis suis. Hoc est sacrificium leprosi qui
habere non potest omnia in emundationem sui. Locutusque est Dominus ad Moysen et ad Aaron, dicens: Cum ingressi
fueritis terram Chanaan quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga leprae in aedibus, ibit cuius
domus est, nuntians sacerdoti et dicet: Quasi plaga leprae videtur mihi esse in domo mea. At ille
praecipiet ut efferant universa de domo, priusquam ingrediatur eam, et videat utrum leprosa sit, ne im-
munda fiant omnia quae in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret domus lepram. Et cum
viderit in parietibus illius quasi valliculas pallore sive rubore deformes, et humiliores
superficie reliqua, egredietur ostium domus, et statim claudet eam septem diebus. Reversusque die
septimo considerabit eam. Si invenerit crevisse lepram, iubebit erui lapides in quibus lepra est
et proici eos extra civitatem in locum immundum. Domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum, et sper-
gi pulverem rasurae extra urbem in locum immundum. Lapidesque alios reponi pro his qui abla-
ti fuerint, et luto alio liniri domum. Sin autem postquam eruti sunt lapides, et pulvis erasus,
et alia terra domus lita, ingressus sacerdos viderit reversam lepram et parietes aspersos maculis

lepra est perseverans et inmunda domus. Quam statim destruent et lapides eius ac ligna atque universum
pulverem proicient extra oppidum in locum inmundum. Qui intraverit domum quando clausa est im
mundus erit usque ad vesperum. Et qui dormierit in ea et comederit quippiam lavabit vestimenta
sua. Quod si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo postquam denuo lita est purifica
bit eam reddita sanitate. Et in purificationem eius sumet duos passeres lignumque cedrinum
vermiculumque atque hysopum et immolato uno passere in vase fictili super aquas vivas tollet lignum
cedrinum et hysopum et coccum et passerem vivum et intinguet omnia in sanguine passeris immolati
atque in aquis viventibus et asperget domum septies. Purificabitque eam tam in sanguine passe
ris quam in aquis viventibus et in passere vivo lignoque cedrino et hysopo atque vermiculo. Cumque
dimiserit passerem avolare in agrum libere orabit pro domo et iure mundabitur. Ista est
lex omnis lepre et percussure lepre vestium et domorum cicatricum et erumpentium papularum lucentis
macule et in varias species coloribus inmutatis ut possit sciri quo tempore mundum quid vel inmun
XV dum sit. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Loquimini filiis israel et dicite eis. Vir qui
patitur fluxum seminis inmundus erit. Et tunc iudicabitur huic vitio subiacere cum per momen
ta singula adheserit carni illius atque concreverit fedus humor. Omne stratum in quo dormierit
inmundum erit et ubicumque sederit. Si quis hominum tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua et
ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederat et ipse lavabit vesti
menta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem eius lavabit vestimenta
sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si salivam huiusmodi homo iecerit super eum qui
mundus est lavabit vestem suam et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Sagma super
quo sederit inmundum erit et quicquid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur pollutum erit
usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid lavabit vestem suam et ipse lotus aqua inmundus erit
usque ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit confringetur. Omnis quem tetigerit qui talis est non lotis ante ma
nibus lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Vas autem ligneum lava
bitur aqua. Si sanatus fuerit huiusmodi sustinens passionem numerabit septem dies post emundati
onem suam et lotis vestibus ac toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem octavo sumet
duos turtures aut duos pullos columbe et veniet in conspectu domini ad hostium tabernaculi testi
monii dabitque eos sacerdoti. Qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum. Rogabitque pro eo coram
domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus lavabit aqua
omne corpus suum et inmundus erit usque ad vesperum. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua
et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit lavabitur aqua et inmunda erit usque ad ves
perum. Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis septem diebus separabitur. Omnis qui teti
gerit eam inmundus erit usque ad vesperum. Et in quo dormierit vel sederit diebus separationis sue vii.
polluetur. Qui tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque
ad vesperum. Omne vas super quod illa sederit quisquis attigerit lavabit vestimenta sua et lotus
aqua pollutus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis inmun
dus erit septem diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis
diebus fluxum non in tempore menstruali vel que post menstruum sanguinem fluere non cessat quamdiu
huic subiacet passioni inmunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit
et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit eam lavabit vestimenta sua et ipse
lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere cessaverit numerabit
septem dies purificationis sue et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures vel duos pul
los columbe ad hostium tabernaculi testimonii. Qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum.

rogabitque pro ea coram domino et pro fluxu immunditie eius. Docebitis ergo filios israel ut caveant
immunditiam et non moriantur in sordibus suis. cum polluerint tabernaculum meum quod est inter
eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis. et qui polluitur coitu. et que in menstruis tempo
ribus separatur. vel que iugi fluit sanguine. et hominis qui dormierit cum ea. Locutus est dominus
ad moysen post mortem duorum filiorum aaron qui offerentes ignem alienum interfecti sunt. et precepit
ei dicens. Loquere ad aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum
coram propitiatorio quo tegitur archa. ut non moriatur. quia in nube apparebo super oraculum
nisi hec ante fecerit. Vitulum offeret pro peccato et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur.
feminalibus lineis verenda celabit. accingetur zona linea. cidarim lineam imponet
capiti. Hec sunt enim vestimenta sancta. quibus cunctis cum lotus fuerit induetur. suscipietque
ab universa multitudine filiorum israel duos hyrcos pro peccato et unum arietem in holocaus
tum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua. duos hyrcos stare faciet co
ram domino in hostio tabernaculi testimonii. mittens super utrumque sortem unam domino et alteram
capro emissario. Cuius sors exierit domino offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emis
sarium statuet eum vivum coram domino ut fundat preces super eum. et emittat eum in solitudinem.
His rite celebratis offeret vitulum et rogans pro se et pro domo sua immolabit vitulum eum.
Assumptoque turibulo quod de prunis altaris impleverit. et hauriens manu compositum thi
miama in incensum. ultra velum intrabit in sancta. ut positis super ignem aromatibus ne
bula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium et non moriatur. Tollet quoque
de sanguine vituli et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mac
taverit hyrcum pro peccato populi inferet sanguinem eius intra velum sicut preceptum est de sanguine
vituli ut aspergat e regione oraculi. et expiet sanctuarium ab immunditiis filiorum israel
et a prevaricationibus eorum. cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimo
nii quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in taberna
culo quando pontifex ingreditur in sanctuarium ut roget pro se et pro domo sua et pro universo cetu
filiorum israel. donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram domino est. oret pro se et sumptum
sanguinem vituli atque hyrci fundet super cornua eius per gyrum. aspergensque digito septies ex
piet et sanctificet illud ab immunditiis filiorum israel. Postquam emundavit sanctuarium et taberna
culum et altare. tunc offerat hyrcum viventem et posita utraque manu super caput eius confitea
tur omnes iniquitates filiorum israel et universa delicta atque peccata eorum. Que imprecans capi
ti eius. emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hyrcus omnes iniquitates
eorum in terram solitariam et dimissus fuerit in deserto. revertetur aaron in tabernaculum
testimonii. et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium re
lictisque ibi. lavabit carnem suam in loco sancto. indueturque vestimentis suis. Et postquam
egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis rogabit tam pro se quam pro populo et adipem qui
oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium. lava
bit vestimenta sua et corpus aqua et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hyrcum qui pro peccato
fuerant immolati et quorum sanguis illatus est. ut in sanctuario expiatio compleretur asportabunt
foras castra et comburent igni. tam pelles quam carnes eorum et fimum. Et quicumque combus
serit ea. lavabit vestimenta sua et sic ingredietur castra. Eritque hoc vobis legitimum
sempiternum. Mense septimo decimo die mensis affligetis animas vestras. nullumque faci
etis opus. sive indigena sive advena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit
vestri atque mundatio ab omnibus peccatis vestris coram domino mundabimini. sabbatum enim requie

tionis est, et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit, et cuius
initiate sunt manus ut sacerdotio fungatur pro patre suo. indueturque stola linea et vestibus sanctis
et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altare. sacerdotes quoque et universum populum
et eritque hoc vobis legitimum sempiternum ut oretis pro filiis israel et pro cunctis peccatis eorum semel
XVII in anno. Fecit igitur sicut preceperat dominus moysi. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loque-
re aaron et filiis eius et cunctis filiis israel et dices ad eos. Iste est sermo quem mandavit dominus
dicens. Homo quilibet de domo israel si occiderit ovem aut bovem sive capram in castris sive extra castra
et non obtulerit ad hostium tabernaculi oblationem domino, sanguinis reus erit. Quasi sanguinem fuderit
sic peribit de medio populi sui. Ideo offerre debent sacerdoti filii israel hostias suas quas occidunt
in agro. ut sanctificentur domino ad hostium tabernaculi testimonii. et immolent eas hostias
pacificas domino. funditque sacerdos sanguinem super altare domini ad hostium tabernaculi testimo-
nii et adolebit adipem in odorem suavitatis domino. et nequaquam ultra immolabunt hostias suas de-
monibus cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. Et ad ipsos di-
ces. Homo de domo israel et de advenis qui peregrinantur apud vos. qui obtulerit holocaustum
sive victimam, et ad hostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam ut offeratur domino, interibit
de populo suo. Homo quilibet de domo israel et de advenis qui peregrinantur inter vos si comederit
sanguinem obfirmabo faciem meam contra animam illius et disperdam eam de populo suo. quia anima
carnis in sanguine est. et ego dedi illum vobis ut super altare in eo expietis pro animabus
vestris. et sanguis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi filiis israel. Omnis anima ex vobis non comedet sangui-
nem. nec ex advenis qui peregrinantur inter vos. Homo quicumque de filiis israel et de advenis qui
in venatione peregrinantur apud vos. atque aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est fundat sangui-
nem eius et operiat illum terra. anima enim omnis carnis in sanguine est. Unde dixi filiis israel. sanguinem
universe carnis non comedetis. quia anima carnis in sanguine est. et quicumque comederit illum interibit.
Anima que comederit morticinum vel captum a bestia tam de indigenis quam de advenis. la-
vabit vestimenta sua et semetipsum aqua. et contaminatus erit usque ad vesperum. et hoc or-
dine mundus fiet. Quod si non laverit vestimenta sua et corpus portabit iniquitatem suam.
XVIII Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Ego dominus deus vester. Iuxta
consuetudinem terre egypti in qua habitastis non facietis. et iuxta morem regionis chanaan ad
quam ego introducturus sum vos non agetis. nec in legitimis eorum ambulabitis. Facietis iu-
dicia mea et precepta servabitis et ambulabitis in eis. ego dominus deus vester. Custodite le-
ges meas atque iudicia. que faciens homo vivet in eis ego dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis
sui non accedet ut revelet turpitudinem eius ego dominus. Turpitudinem patris tui et matris
tue non discooperies. mater tua est non revelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris
patris tui non discooperies. turpitudo enim patris tui est. Turpitudinem sororis tue ex patre
sive ex matre que domi vel foris genita est non revelabis. Turpitudinem filie filii tui vel neptis
ex filia non revelabis. quia turpitudo tua est. Turpitudinem filie uxoris patris tui quam pe-
perit patri tuo et est soror tua non revelabis. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies. quia
caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tue non revelabis eo quod caro sit matris tue.
Turpitudinem patrui tui non revelabis nec accedes ad uxorem eius. que tibi affinitate con-
iungitur. Turpitudinem nurus tue non revelabis. quia uxor filii tui est. nec discooperies
ignominiam eius. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis. quia turpitudo fratris tui est.
Turpitudinem uxoris tue et filie eius non revelabis. Filiam filii eius et filiam filie illius non
sumes ut reveles ignominiam eius. quia caro illius sunt et talis coitus incestus est. Soro-

rem uxoris tue in pellicatum illius non accipies. nec revelabis turpitudinem eius adhuc il-
la vivente. Ad mulierem que patitur menstrua non accedes. nec revelabis feditatem eius.
Cum uxore proximi tui non coibis. nec seminis commixtione maculaberis. De semine tuo non
dabis ut consecretur ydolo moloch. nec pollues nomen domini dei tui. ego dominus. Cum masculo
non commisceberis coitu femineo quia abhominatio est. Cum omni pecore non coibis. nec maculaberis
cum eo. Mulier non succumbet iumento, nec miscebitur ei, quia scelus est. Ne polluamini in
omnibus his quibus contaminate sunt universe gentes. quas ego eiciam ante conspectum vestrum. et
quibus polluta est terra. cuius ego scelera visitabo. ut evomat habitatores suos. Custodite
legitima mea atque iudicia. et non faciatis ex omnibus abhominationibus istis. tam indigena quam
colonus qui peregrinatur apud vos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accole terre qui fuerunt
ante vos et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos similiter evomat cum paria feceritis. sicut e-
vomuit gentem que fuit ante vos. Omnis anima que fecerit de abhominationibus his quippiam
peribit de medio populi sui. Custodite mandata mea. Nolite facere que fecerunt hii qui fuerunt
ante vos et ne polluamini in eis. ego dominus deus vester. Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere ad omnem cetum filiorum israel et dices ad eos. Sancti estote quia et ego sanctus sum dominus deus
vester. Unusquisque matrem et patrem suum timeat. Sabbata mea custodite. ego dominus deus vester. No-
lite converti ad ydola. nec deos conflatiles faciatis vobis. ego dominus deus vester. Si immolaveritis hos-
tiam pacificorum domino ut sit placabilis. eo die quo fuerit immolata comedetis eam et die al-
tero. Quicquid autem residuum fuerit in diem tertium. igni comburetis. Si quis post biduum come-
derit ex ea profanus erit. et impietatis reus portabit iniquitatem suam. quia sanctum domini polluit
et peribit anima illa de medio populi sui. Cum messueris segetes terre tue. non tondebis usque ad soli
superficiem terre. nec remanentes spicas colliges. neque in vinea tua racemos et grana de-
cidentia congregabis. sed pauperibus et peregrinis carpenda dimittes. ego dominus deus vester. Non facietis
furtum. non mentiemini. nec decipiat unusquisque proximum suum. Non periurabis in nomine meo.
nec pollues nomen dei tui ego dominus. Non facies calumpniam proximo tuo. nec vi oppri-
mes eum. Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane. Non maledices surdo. nec
coram ceco pones offendiculum. sed timebis dominum deum tuum. quia ego sum dominus. Non facies quod ini-
quum est. nec iniuste iudicabis. Non consideres personam pauperis. nec honores vultum poten-
tis. Iuste iudica proximo tuo. Non eris criminator et susurro in populis. Non stabis contra san-
guinem proximi tui. ego dominus. nec oderis fratrem tuum in corde tuo. sed publice argue eum.
ne habeas super illo peccatum. Non queras ultionem. nec memor eris iniurie civium tuorum. Diliges
amicum tuum sicut teipsum. Ego dominus. Leges meas custodite. Iumenta tua non facies
coire cum alterius generis animantibus. Agrum non seres diverso semine. Veste que ex duobus texta
est non indueris. Homo si dormierit cum muliere coitu seminis que sit ancilla etiam nobilis
et tamen pretio non redempta. nec libertate donata. vapulabunt ambo et non morientur quia
non fuit libera. Pro delicto autem suo offeret domino ad ostium tabernaculi testimonii arietem.
orabitque pro eo sacerdos et pro delicto eius coram domino. et repropitiabitur ei dimitteturque peccatum.
Quando ingressi fueritis terram et plantaveritis in ea ligna pomifera. auferetis prepu-
cia eorum. Poma que germinant immunda erunt vobis. nec edetis ex eis. Quarto anno omnis
fructus eorum sanctificabitur laudabilis domino. Quinto autem anno comedetis fructus congregantes
poma que proferunt. ego dominus deus vester. Non comedetis carnem cum sanguine. Non augurabi-
mini. nec observabitis sompnia. neque in rotundum attondebitis comam. nec ra-
detis barbam. et super mortuo non incidetis carnem vestram. neque figuras aliquas. et stig-

mata facietis vobis. ego dominus. Ne prostituas filiam tuam ne contaminetur terra et impleatur pi
aculo. Sabbata mea custodite et sanctuarium meum metuite. ego dominus deus vester. Non declinetis
ad magos nec ab ariolis aliquid sciscitemini ut polluamini per eos. ego dominus deus vester. Co
ram cano capite consurge et honora personam senis. et time dominum deum tuum. ego sum dominus. Si ha
bitaverit advena in terra vestra et moratus fuerit inter vos ne exprobretis ei. sed sit inter vos quasi
indigena. et diligetis eum quasi vosmetipsos. fuistis enim et vos advene in terra egypti ego dominus
deus vester. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio in regula in pondere in mensura. Statera iusta
et equa sint pondera. iustus modius. equusque sextarius. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de
terra egypti. custodite omnia precepta mea et universa iudicia et facite ea. ego dominus. Locutus
XX est dominus ad moysen dicens. Hec loqueris filiis israel. Homo de filiis israel et de advenis qui ha
bitant in israel si quis dederit de semine suo ydolo moloch morte moriatur. Populus terre la
pidabit eum et ego ponam faciem meam contra illum. succidamque eum de medio populi sui. eo
quod dederit de semine suo ydolo moloch et contaminaverit sanctuarium meum. ac polluerit nomen
sanctum meum. Quod si negligens populus terre et quasi parvipendens imperium meum dimiserit hominem qui
dedit de semine suo moloch. nec voluerit eum occidere ponam faciem meam super hominem illum
et cognationem eius. succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt ei ut fornicarentur cum moloch
de medio populi sui. Anima que declinaverit ad magos et ariolos et fornicata fuerit cum eis. ponam
faciem meam contra eam et interficiam illam de medio populi sui. Sanctificamini et estote sancti. quia ego sum
dominus deus vester. Custodite precepta mea et facite ea. quia ego dominus qui sanctifico vos. Qui maledixerit
patri suo et matri morte moriatur. Qui patri matrique maledixerit. sanguis eius sit super eum. Si
mechatus quis fuerit cum uxore alterius et adulterium perpetraverit cum coniuge proximi sui morte
moriantur et mechus et adultera. Qui dormierit cum noverca sua et revelaverit ignominiam
patris sui. morte moriantur ambo. sanguis eorum sit super eos. Si quis dormierit cum nuru sua
uterque moriantur. quia scelus operati sunt sanguis eorum sit super eos. Qui dormierit cum masculo
coitu femineo. uterque operati sunt nefas. morte moriantur sit sanguis eorum super eos. Qui
supra uxorem filiam duxerit matrem eius. scelus operatus est. vivus ardebit cum eis. nec permanebit
tantum nefas in medio vestri. Qui cum iumento et pecore coierit morte moriatur. pecus quoque occi
dite. Mulier que succubuerit cuilibet iumento simul interficietur cum eo. sanguis eorum sit super
eos. Qui acceperit sororem suam filiam patris sui. vel filiam matris sue et viderit turpitudinem eius
illaque conspexerit fratris ignominiam. nefariam rem operati sunt. occidentur in conspectu populi eo quod
turpitudinem suam mutuo revelaverint. et portabunt iniquitatem suam. Qui coierit cum mulie
re in fluxu menstruo et revelaverit turpitudinem eius. ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui in
terficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinem matertere et amite tue non discoopi
es. Qui hoc fecerit ignominiam carnis sue nudavit. portabunt ambo iniquitatem suam. Qui coierit
cum uxore patrui vel avunculi sui et revelaverit ignominiam cognationis sue. portabunt am
bo peccatum suum. absque liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui rem facit illicitam. turpitu
dinem fratris sui revelavit absque liberis erunt. Custodite leges meas atque iudicia et facite ea.
ne et vos evomat terra quam intraturi estis et habitaturi. Nolite ambulare in legitimis
nationum quas ego expulsurus sum ante vos. omnia enim hec fecerunt et abhominatus sum eas. Vobis
autem loquor. Possidete terram eorum quam dabo vobis in hereditatem. terram fluentem lacte et mel
le. Ego dominus deus vester qui separavi vos a ceteris populis. Separate ergo et vos iumentum mundum
ab inmundo et avem mundam ab inmunda. ne polluatis animas in pecore et avibus et cunctis
que moventur in terra et que vobis ostendi esse polluta. Eritis sancti mihi quia sanctus ego sum dominus

et separavi vos a ceteris populis ut essetis mei. Vir sive mulier in quibus pythonicus vel divinati-
onis fuerit spiritus morte moriantur. Lapidibus obruent eos. sanguis eorum sit super illos.
Dixit quoque dominus ad moysen. Loquere ad sacerdotes filios aaron et dices eis. Ne conta-
minetur sacerdos in mortibus civium suorum. nisi tantum in consanguineis ac propinquis. id est super patre
et matre et filio ac filia. fratre quoque et sorore virgine que non est viro nupta. sed nec in principe po-
puli sui contaminabitur. Non radent caput nec barbam. neque in carnibus suis facient incisuras.
sancti erunt deo suo et non polluent nomen eius. Incensum enim domini et panes dei sui offerunt.
et ideo sancti erunt. Scortum et vile prostibulum non ducent uxorem. nec eam que repudiata est a mari-
to. quia consecratus est deo suo et panes propositionis offert. Sit ergo sanctus quia et ego sanctus sum dominus
qui sanctifico vos. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit nomen patris sui.
flammis exuretur. Pontifex id est sacerdos maximus inter fratres suos. super cuius caput fusum est unc-
tionis oleum et cuius manus in sacerdotium consecrate sunt. vestitusque est sanctis vestibus. caput
suum non discooperiet. vestimenta non scindet et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. super
patre quoque suo et matre non contaminabitur. nec egredietur de sanctis ne polluat sanctuarium
domini. quia oleum sancte unctionis dei sui super eum est. ego dominus. Virginem ducet uxorem. viduam et
repudiatam et sordidam atque meretricem non accipiet. sed puellam de populo suo. ne com-
misceat stirpem generis sui. vulgo gentis sue. quia ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias qui habuerit ma-
culam non offeret panes deo suo. nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit si claudus
si vel parvo vel grandi et torto naso. si fracto pede. si manu. si gibbus. si lippus. si albuginem
habens in oculo. si iugem scabiem. si impetiginem in corpore vel herniosus. Omnis qui habuerit macu-
lam de semine aaron sacerdotis. non accedet offerre hostias domino. nec panes deo suo. Vesce-
tur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario. ita dumtaxat ut intra velum non ingrediatur
nec accedat ad altare quia maculam habet. et contaminare non debet sanctuarium meum. ego dominus qui
sanctifico eos. Locutus est ergo moyses ad aaron et filios eius. et ad omnem israel cuncta que sibi fuerant
22 imperata. Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et filios eius. ut caveant
ab his que consecrata sunt filiorum israel et non contaminent nomen sanctificatorum mihi que ipsi offerunt
ego dominus. Dic ad eos et ad posteros eorum. Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea que
consecrata sunt et que obtulerunt filii israel domino in quo est immunditia. peribit coram me
ego sum dominus. Homo de semine aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxum seminis non
vescetur de his que sanctificata sunt michi. donec sanetur. Qui tetigerit inmundum super mor-
tuo et ex quo egreditur semen quasi coitus. et qui tangit reptile. et quodlibet inmun-
dum cuius tactus est sordidus. inmundus erit usque ad vesperum. et non vescetur his que
sanctificata sunt. sed cum laverit carnem suam aqua et occubuerit sol. tunc mundatus vescetur
de sanctificatis. quia cibus illius est. Morticinum et captum a bestia non comedent. nec polluentur
in eis. ego sum dominus. Custodiant precepta mea ut non subiaceant peccato et moriantur in sanctuario
cum polluerint illud. ego dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena non comedet de sanctifica-
tis. Inquilinus sacerdotis et mercenarius non vescentur ex eis. Quem autem sacerdos emerit et qui vernaculus
domus eius fuerit. hii comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit. de his
que sanctificata sunt et de primitiis non vescetur. Si autem vidua vel repudiata et absque liberis
reversa fuerit ad domum patris sui sicut puella consueverat. aletur cibis patris sui. Omnis alieni-
gena comedendi ex eis non habebit potestatem. Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam.
addet quintam partem cum eo quod comedit et dabit sacerdoti in sanctuarium. nec contaminabunt

sctificata filiorum israel quae offerunt domino. ne forte sustineant iniquitatem delicti sui. cum sancti
ficata comederint. ego dominus qui sanctifico eos. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere XXII
ad aaron et ad filios eius et ad omnes filios israel dicesque ad eos. Homo de domo israel et de ad
venis qui habitant apud vos. qui obtulerit oblationem suam vel vota solvens vel sponte offerens.
quicquid illud obtulerit in holocaustum domini ut offeratur per vos masculus immolatus
erit. ex bobus et ex ovibus et ex capris. si maculam habuerit non offeretis neque erit acceptabile. Homo
qui obtulerit victimam pacificorum domino. vel vota solvens vel sponte offerens. tam de
bobus quam de ovibus inmaculatum offeret ut acceptabile sit. Omnis macula non erit in eo.
si caecum fuerit si fractum. si cicatricem habens. si papulas. aut scabiem vel inpetiginem. non offere
tis ea domino. neque adolebitis ex eis super altare domini. Bovem et ovem aure et cauda amputatis.
voluntarie offerre potes. votum autem ex his solvi non potest. Omne animal quod vel contritis. vel tunsis vel
sectis ablatisque testiculis est. non offeretis domino. et in terra vestra omnino hoc ne faciatis. De manu
alienigenae non offeretis panes deo vestro. et quicquid aliud dare voluerit. quia corrupta
et maculata sunt omnia. non suscipietis ea. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Bos et
ovis et capra cum genita fuerint. septem diebus erunt sub ubere matris suae. Die autem octavo
et deinceps offerri poterunt domino. sive illa bos sive ovis. non immolabuntur una die
cum fetibus suis. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione domino ut possit esse placabilis.
eodem die comedetis eam. non remanebit quicquam in mane alterius diei ego dominus. Custodite man
data mea et facite ea ego dominus. ego dominus. Ne polluatis nomen meum sanctum. ut sanctificer in me
dio filiorum israel. ego dominus qui sanctifico vos. et eduxi de terra aegypti ut essem vobis in deum ego dominus.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Haec sunt feriae domini. XXIII
quas vocabitis sanctas. Sex diebus facietis opus. dies septimus quia sabbati requies est. vocabitur sanctus.
Omne opus non facietis in eo. sabbatum domini est in cunctis habitationibus vestris. Haec sunt ergo feriae
domini sanctae. quas celebrare debetis temporibus suis. Mense primo quarta decima die mensis ad vesperum phase domini est. et quinta decima die mensis
huius solemnitas azimorum domini est. Septem diebus azima comedetis. Dies primus erit vobis
celeberrimus sanctusque. Omne opus servile non facietis in eo. sed offeretis sacrificium in igne domino
septem diebus. Dies autem septimus erit celebrior et sanctior. nullumque servile opus facietis in
eo. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fue
ritis terram quam ego dabo vobis et messueritis segetem. feretis manipulos spicarum primi
tias messis vestrae ad sacerdotem. Qui elevabit fasciculum coram domino. ut acceptabile sit pro
vobis altero die sabbati. et sanctificabit illum atque in eodem die quo manipulus consecratur.
caedetur agnus inmaculatus anniculus in holocaustum domini et libamenta offerentur
cum eo. duae decimae similae conspersae oleo. in incensum domini odoremque suavissimum. libami
na quoque vini quarta pars hin. Panem et polentam et pultes non comedetis ex segete usque
ad diem qua offeretis ex ea deo vestro. Praeceptum est sempiternum in generationibus cunctis
habitaculisque vestris. Numerabitis ergo ab altero die sabbati in quo obtulistis manipu
lum primitiarum septem ebdomadas plenas. usque ad alteram diem expletionis ebdomadae
septimae. id est quinquaginta dies. et sic offeretis sacrificium novum domino ex omnibus habitacu
lis vestris. panes primitiarum duos de duabus decimis similae fermentatae. quos coquetis
in primitias domini. Offeretisque cum panibus septem agnos inmaculatos anniculos et
vitulum de armento unum. et arietes duos. et erunt in holocausto cum libamentis
suis in odorem suavissimum domino. Facietis et hircum pro peccato. duosque agnos anni
culos hostias pacificorum. Cumque elevaverit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram

domino cedent in usum eius. et vocabitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum. Omne
opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis et gene-
rationibus vestris. Postquam autem messueritis segetem terre vestre non secabitis eam usque ad solum.
nec remanentes spicas colligetis. sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas. ego dominus deus vester.
Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Mense septimo prima die
mensis erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis. et vocabitur sanctum. Omne opus
servile non facietis in eo. et offeretis holocaustum domino. Locutus est dominus ad moysen di-
cens. Decimo die mensis huius septimi dies expiationum erit celeberrimus. et vocabitur
sanctus. affligetisque animas vestras in eo. et offeretis holocaustum domino. Omne opus non facietis in
tempore diei huius. quia dies propitiationis est. ut propitietur vobis dominus deus vester. Omnis anima que afflicta
non fuerit die hac peribit de populis suis. et que operis quippiam fecerit: delebo eam de populo suo.
Nichil ergo operis facietis in eo. Legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus
et habitationibus vestris. Sabbatum requietionis est. affligetis animas vestras. Die nono mensis
a vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Et locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel. A quinto decimo die mensis huius septimi erunt ferie tabernaculorum septem
diebus domino. Dies primus vocabitur celeberrimus atque sanctissimus. Omne opus servile non
facietis in eo. et septem diebus offeretis holocausta domino. Dies quoque octavus erit celeberrimus
atque sanctissimus. et offeretis holocaustum domino. Est enim cetus atque collecte. Omne opus ser-
vile non facietis in eo. Hee sunt ferie domini quas vocabitis celeberrimas et sanctissimas. offeretis-
que in eis oblationes domino. holocausta et libamenta iuxta ritum uniuscuiusque diei. exceptis sab-
batis domini. donisque vestris. et que offeretis ex voto. vel que sponte tribuetis domino. A quinto decimo
ergo die mensis septimi. quando congregaveritis omnes fructus terre vestre. celebrabitis ferias domini
septem diebus. Die primo et die octavo erit sabbatum id est requies. Sumetisque vobis die primo
fructus arboris pulcherrime. spatulasque palmarum et ramos ligni densarum frondium.
et salices de torrente. et letabimini coram domino deo vestro. celebrabitisque sollempnitatem
eius septem diebus per annum. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Mense
septimo festa celebrabitis et habitabitis in umbraculis septem diebus. Omnis qui de genere
est israel manebit in tabernaculis ut discant posteri vestri quod in tabernaculis habitare fecerim
filios israel cum educerem eos de terra egypti. ego dominus deus vester. Locutusque est moyses XXIIII
super sollempnitatibus domini ad filios israel. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Preci-
pe filiis israel ut afferant tibi oleum de olivis purissimum ac lucidum ad concinnandas lu-
cernas iugiter extra velum testimonii in tabernaculo federis. ponetque eas aaron a vespere
usque in mane coram domino. cultu rituque perpetuo in generationibus vestris. Super cande-
labro mundissimo ponentur semper in conspectu domini. Accipies quoque similam et coques ex ea
duodecim panes. qui singuli habebunt duas decimas ephi quorum senos altrinsecus super
mensam purissimam coram domino statues. et pones super eos thus lucidissimum. ut sit
panis in monimentum oblationis domini. Per singula sabbata mutabuntur coram domino.
suscepti a filiis israel federe sempiterno. eruntque aaron et filiorum eius ut comedant eos in
loco sancto. quia sanctum sanctorum est de sacrificiis domini iure perpetuo. Ecce autem egressus filius mulieris
israelitis. quem pepererat de viro egyptio inter filios israel. iurgatus est in castris cum viro
israelita. Cumque blasfemasset nomen domini. et maledixisset ei. adductus est ad moysen.
Vocabatur autem mater eius salumith. filia dabri de tribu dan. miseruntque eum in carce-
rem. donec nossent quid iuberet dominus. Qui locutus est ad moysen dicens. Educ blas-

blasphemum extra castra, et ponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius, et lapidet
eum populus universus. Et ad filios Israhel loqueris. Homo qui maledixerit deo suo portabit peccatum
suum. Et qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multi-
tudo populi. sive ille civis seu peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen domini morte mori-
atur. Qui percusserit et occiderit hominem morte moriatur. Qui percusserit animal reddet vica-
rium. id est animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum. sicut fecit sic fiet ei. frac-
turam pro fractura. oculum pro oculo. dentem pro dente restituet. Qualem inflixerit maculam.
talem sustinere cogetur. Qui percusserit iumentum reddet aliud. Qui percusserit hominem
punietur. Equum iudicium sit inter vos. sive peregrinus. sive civis peccaverit. quia ego sum
dominus deus vester. Locutusque est moyses ad filios Israhel. et eduxerunt eum qui blasphemaverat
extra castra ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filii Israhel sicut preceperat dominus moysi.
XXV Locutus est dominus ad moysen in monte synai dicens. Loquere filiis Israhel et dices ad eos. Quando
ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis. sabbatizate sabbatum domini. Sex annis seres agrum
tuum et sex annis putabis vineam tuam colligesque fructus eius. Septimo autem anno sabba-
tum erit requietionis terre domini. agrum non seres et vineam non putabis. Que sponte gig-
nit humus non metes. et uvas primitiarum tuarum non colliges quasi vindemiam. Annus enim
requietionis terre est. sed erunt vobis in cibum. tibi et servo tuo. ancille et mercenario tuo et ad-
vene qui peregrinatur apud te. Iumentis tuis et pecoribus. omnia que nascuntur prebebunt
cibum. Numerabis quoque tibi septem ebdomadas annorum. id est septem septies que simul faciunt
annos quadraginta novem. et clanges bucina mense septimo. decima die mensis propitiati-
onis tempore. in universa terra vestra. sanctificabisque annum quinquagesimum et vocabis remissionem
cunctis habitatoribus terre tue. Ipse est enim iubileus. Revertetur homo ad possessionem suam. et unus-
quisque redibit ad familiam pristinam. quia iubileus est et quinquagesimus annus. Non sere-
tis neque metetis sponte in agro nascentia. et primitias vindemie non colligetis ob sanctifica-
tionem iubilei. sed statim oblata comedetis. Anno iubilei redient omnes ad possessiones
suas. Quando vendes quippiam civi tuo vel emes ab eo. ne contristes fratrem tuum. sed iuxta numerum
annorum iubilei ab eo emes et iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quanto plures anni remanserint
post iubileum. tanto crescet et pretium. et quanto minus temporis numeraveris. tanto minoris et
emptio constabit. Tempus enim frugum vendet tibi. Nolite affligere contribules vestros. sed timeat
unusquisque deum suum. quia ego dominus deus vester. Facite precepta mea et iudicia custodite et implete
ea ut habitare possitis in terra absque ullo pavore. et gignat vobis humus fructus suos. quibus
vescamini usque ad saturitatem. nullius impetum formidantes. Quod si dixeritis quid come-
demus anno septimo si non severimus neque collegerimus fruges nostras. dabo benedictionem
meam vobis anno sexto et faciet fructus trium annorum. serentisque anno octavo et comedetis
veteres segetes usque ad nonum annum. Donec nova nascantur. edetis vetera. Terra quoque non
vendetur in perpetuum. quia mea est. et vos advene et coloni mei estis. Unde cuncta regio pos-
sessionis vestre. sub redemptionis conditione vendetur. Si attenuatus frater tuus vendiderit pos-
sessiunculam suam. et voluerit propinquus eius potest redimere quod ille vendiderat. Sin autem non
habuerit proximum. et ipse pretium ad redimendum potuerit invenire. computabuntur fructus ex
eo tempore quo vendidit. et quod reliquum est reddet emptori. sicque recipiet possessionem suam. Quod
si invenerit manus eius ut reddat pretium. habebit emptor quod emerat usque ad annum iubile-
um. In ipso enim omnis venditio redit ad dominum. et ad possessorem pristinum. Qui vendiderit do-
mum intra urbis muros. habebit licentiam redimendi donec unus impleatur annus.

Si non redemerit, et anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam, et posteri eius in
perpetuum, et redimi non poterit, etiam in iubileo. Domus autem in villa, que muros non habet,
agrorum iure vendetur. Si ante redempta non fuerit, in iubileo revertetur ad dominum. Edes
levitarum, que in urbibus sunt, semper possunt redimi. Si redempte non fuerint, in iubileo re-
vertentur ad dominos, quia domus urbium leviticarum pro possessionibus sunt inter filios Israel. Sub-
urbana autem eorum non veneunt, quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater tuus, et infir-
mus manu, et susceperis eum quasi advenam et peregrinum, et vixerit tecum, ne accipias usu-
ras ab eo, nec amplius quam dedisti. Time deum tuum, ut vivere possit frater tuus apud te.
Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, et frugum superhabundantiam non exiges. Ego dominus
deus vester qui eduxi vos de terra egypti, ut darem vobis terram chanaan, et essem vester deus. Si
paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitute famulorum,
sed quasi mercenarius et colonus erit. Usque ad annum iubileum operabitur apud te, et postea
egredietur cum liberis suis, et revertetur ad cognationem et ad possessionem patrum suorum. Mei
enim servi sunt, et ego eduxi eos de terra egypti. Non veneant conditione servorum. Ne affligas
eum per potentiam, sed metuito deum tuum. Servus et ancilla sint vobis de nationibus que in cir-
cuitu vestro sunt, et de advenis qui peregrinantur apud vos, et qui ex his nati fuerint in terra
vestra. Hos habebitis famulos, et hereditario iure transmittetis ad posteros, ac posside-
bitis in eternum. Fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. Si invaluerit apud
vos manus advene atque peregrini, et attenuatus frater tuus vendiderit se ei, aut
cuiquam de stirpe eius, post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis redimet
eum, et patruus, et patruelis, et consanguineus, et affinis. Sin autem et ipse potuerit, redimet se, sup-
putatis dumtaxat annis a tempore venditionis sue usque ad annum iubileum: et pecunia qua
venditus fuerit, iuxta annorum numerum et rationem mercenarii supputata. Si plures fue-
rint anni qui remanent usque ad iubileum, secundum hos reddet et pretium. Si pauci, po-
net rationem cum eo iuxta annorum numerum, et reddet emptori quod reliquum est annorum, quibus
ante servivit mercedibus imputatis. Non affliget eum violenter in conspectu tuo. Quod si per
hec redimi non potuerit, anno iubileo egredietur cum liberis suis. Mei enim sunt servi filii
Israel, quos eduxi de terra egypti, ego dominus deus vester. Non facietis vobis idolum et sculpti- XXVI
le, nec titulos erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum. Ego
enim sum dominus deus vester. Custodite sabbata mea, et pavete ad sanctuarium meum. Ego dominus.
Si in preceptis meis ambulaveritis, et mandata mea custodieritis, et feceritis ea, da-
bo vobis pluvias temporibus suis, et terra gignet germen suum, et pomis arbores replebun-
tur. Apprehendet messium tritura vindemiam, et vindemia occupabit sementem,
et comedetis panem vestrum in saturitate, et absque pavore habitabitis in terra vestra. Dabo
pacem in finibus vestris, dormietis, et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias a
vobis, et gladius non transibit terminos vestros. Persequimini inimicos vestros, et corruent
coram vobis. Persequentur quinque de vestris centum alienos, et centum ex vobis decem mi-
lia. Cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. Respiciam vos, et crescere faciam. Multi-
plicabimini, et firmabo pactum meum vobiscum. Comedetis vetustissima veterum,
et vetera novis supervenientibus proicietis. Ponam tabernaculum meum in medio vestri, et
non abiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos, et ero vester deus, vosque eritis populus meus.
Ego dominus deus vester, qui eduxi vos de terra egyptiorum, ne serviretis eis, et qui confregi ca-
thenas cervicum vestrarum, ut incederetis erecti. Quod si non audieritis me, nec feceritis

omnia mandata mea. suspiceritis leges meas et iudicia mea contempseritis. ut non
faciatis ea que a me constituta sunt et ad irritum perducatis pactum meum. ego quoque hec faci-
am vobis. Visitabo vos velociter in egestate et ardore. qui conficiat oculos vestros et consumat
animas vestras. Frustra seretis sementem que ab hostibus devorabitur. Ponam faciem
meam contra vos et corruetis coram hostibus vestris et subiciemini hiis qui oderunt vos.
fugietis nemine persequente. Sin autem nec sic obedieritis mihi addam correpciones
vestras septuplum propter peccata vestra. et conteram superbiam duritie vestre. Daboque celum vobis desuper sicut
ferrum et terram eneam. Consumetur in cassum labor vester. non proferet terra germen. nec
arbores poma prebebunt. Si autem ambulaveritis ex adverso mihi. nec volueritis audire me.
addam plagas vestras usque in septuplum propter peccata vestra. emittamque in vos bestias agri.
que consumant vos et pecora vestra et ad paucitatem cuncta redigant. desertaeque fiant vie
vestre. Quod si nec sic volueritis recipere disciplinam. sed ambulaveritis ex adverso mihi. ego quoque
contra vos adversus incedam. et percutiam vos septies propter peccata vestra. inducamque super
vos gladium ultorem federis mei. Cumque confugeritis in urbes. mittam pestilenciam
in medio vestri. et trademini hostium manibus. postquam confregero baculum panis vestri.
ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes et reddant eos ad pondus et
comedetis et non saturabimini. Sin autem nec per hec audieritis me. sed ambulaveritis contra
me. et ego incedam adversus vos furore contrario. et corripiam vos septem plagis propter
peccata vestra. ita ut comedatis carnes filiorum et filiarum vestrarum. Destruam excelsa vestra et simu-
lacra confringam. Cadetis inter ruinas ydolorum vestrorum et abhominabitur vos anima mea.
in tantum ut urbes vestras redigam in solitudinem. et deserta faciam sanctuaria vestra. nec
recipiam odorem ultra suavissimum. Disperdamque terram vestram et stupebunt super
ea inimici vestri. cum habitatores illius fuerint. Vos autem dispergam in gentes. et evaginabo post vos
gladium. eritque terra vestra deserta. et civitates dirute. Tunc placebunt terre sabbata sua.
cunctis diebus solitudinis sue. quando fueritis in terra hostili. sabbatizabit et requiescet in
sabbatis solitudinis sue. eo quod non requieverit in sabbatis vestris. quando habitabitis in ea.
Et qui de vobis remanserint. dabo pavorem in cordibus eorum in regionibus hostium.
terrebit eos sonitus folii volantis. et ita fugient quasi gladium. Cadent nullo sequente et
corruent singuli super fratres suos quasi bella fugientes. Nemo vestrum inimicis audebit resistere.
peribitis inter gentes. et hostilis vos terra consumet. Quod si et de hiis aliqui remanserint. tabes-
cent in iniquitatibus suis. in terra inimicorum suorum. et propter peccata patrum suorum et ipsa affli-
gentur donec confiteantur iniquitates suas et maiorum suorum. suorum recordentur quibus pre-
varicati sunt in me. et ambulaverunt ex adverso mihi. Ambulabo igitur et ego contra eos. et
inducam illos in terram hostilem donec erubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt
pro impietatibus suis. et recordabor federis mei quod pepigi cum iacob et ysaac et abraham.
terre quoque memor ero. Que cum relicta fuerit ab eis. complacebit sibi in sabbatis su-
is patiens solitudinem propter illos. Ipsi vero rogabunt pro peccatis suis. eo quod abiecerunt iudicia
mea. et leges meas despexerunt. Et tamen et cum essent in terra hostili non penitus abieci eos. neque
sic despexi ut consumerentur. et irritum facerem pactum meum cum eis. ego enim sum dominus deus
eorum. Et recordabor federis mei pristini. quando eduxi eos de terra egypti in conspectu gentium.
ut essem deus eorum. ego dominus. Hec sunt precepta atque iudicia et leges quas dedit dominus in-
ter se et filios israel in monte synai per manum moysi. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui votum fecerit et sponsponderit deo animam suam. XXVII

sub estimatione dabit pretium. Si fuerit masculus a vicesimo anno usque ad sexagesimum
annum, dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram sanctuarii. Si mulier, triginta.
A quinto autem anno usque ad vicesimum, masculus dabit viginti siclos, femina decem. Ab uno
mense usque ad annum quintum pro masculo dabuntur quinque sicli, pro femina tres. Sexagena-
rius et ultra masculus dabit quindecim siclos, femina decem. Si pauper fuerit et estima-
cionem reddere non valebit, stabit coram sacerdote, et quantum ille estimaverit et viderit eum
posse reddere, tantum dabit. Animal autem quod immolari potest domino si quis voverit, sanctum erit et mutari
non poterit, id est nec melius malo, nec peius bono. Quod si mutaverit, et ipsum quod mutatum est
et illud pro quo mutatum est consecratum erit domino. Animal autem immundum quod immolari do-
mino non potest si quis voverit, adducetur ante sacerdotem. Qui diiudicans utrum bonum an malum
sit, statuet pretium. Quod si dare voluerit is qui offert, addet super estimacionem quintam partem.
Homo si voverit domum suam et sanctificaverit domino, considerabit eam sacerdos utrum bona an ma-
la sit, et iuxta pretium quod ab eo fuerit constitutum venumdabitur. Sin autem ille qui voverat volu-
erit redimere eam, dabit quintam partem estimacionis supra, et habebit domum. Quod si agrum
possessionis sue voverit et consecraverit domino, iuxta mensuram sementis estimabitur pretium. Si trigin-
ta modiis ordei seritur terra, quinquaginta siclis venundetur argenti. Si statim ab anno incipi-
entis iubilei voverit agrum, quanto valere potest, tanto estimabitur. Sin autem post aliquantum
temporis, supputabit sacerdos pecuniam iuxta annorum qui reliqui sunt numerum usque ad iubi-
leum, et detrahetur ex pretio. Quod si voluerit redimere agrum ille qui voverat, addet quintam
partem estimate pecunie et possidebit eum. Sin autem noluerit redimere, sed alteri cuilibet
fuerit venumdatus, ultra ille qui voverat redimere non poterit. Quia cum iubilei venerit dies,
sanctificatus erit domino, et possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emptus est et non
de possessione maiorum sanctificatus domino fuerit, supputabit sacerdos iuxta annorum numerum usque
ad iubileum pretium, et dabit ille qui voverat eum domino. In iubileo autem revertetur ad pri-
orem dominum qui vendiderat eum, et habuerat in possessionis sue sorte. Omnis estimatio siclo sanc-
tuarii ponderabitur. Siclus viginti obolos habebit. Primogenita que ad dominum pertinent nemo
sanctificare poterit et vovere, sive bos sive ovis fuerit, domini sunt. Quod si immundum est animal, redi-
met qui obtulit iuxta estimacionem suam, et addet quintam partem pretii. Si redimere nolu-
erit, vendetur alteri quantocumque fuerit estimatum. Omne quod domino consecratur, sive homo fuerit sive animal sive
ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit domino.
Et omnis consecracio que offertur ab homine non redimetur, sed morte morietur. Omnes decime
terre, sive de frugibus sive de pomis arborum, domini sunt, et illi sanctificantur. Si quis voluerit re-
dimere decimas suas, addet quintam partem earum. Omnium decimarum ovis et bovis
et capre que sub pastoris virga transeunt, quicquid decimum venerit, sanctificabitur domino.
Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutaverit, et quod
mutatum est et pro quo mutatum est, sanctificabitur domino et non redimetur. Hec sunt precepta
que mandavit dominus moysi ad filios israel in monte synai. Explicit liber leviticus.

Incipit liber vagedaber quem nos numeri dicimus [illegible]

Locutusque est dominus ad moysen in deserto synai in tabernaculo federis prima die
mensis secundi, anno altero egressionis eorum ex egypto, dicens. Tollite summam
universe congregationis filiorum israel per cognaciones et domos suas, et nomina
singulorum, quicquid sexus est masculini a vicesimo anno et supra, omnium
virorum fortium ex israel, et numerabitis eos per turmas suas tu et aaron. Eruntque vobiscum

principes tribuum ac domorum in cognationibus suis. quorum ista sunt nomina. De tribu ruben elisur filius sedeur. De symeon salamihel filius surisaddai. De iuda naason filius aminadab. De ysachar nathanahel filius suar. De zabulon heliab filius helon. Filiorum autem ioseph: de ephraim elisama filius amiud. De manasse gamalihel filius phadassur. De beniamin abidan filius gedeonis. De dan. ahiezer filius amisaddai. De aser phegihel filius ochran. De gad eliasaph filius duel. De nepthali ahira filius enan. Hii nobilissimi principes multitudinis per tribus et cognationes suas. et capita exercitus israel. quos tulerunt moyses et aaron cum omni vulgi multitudine et congregaverunt primo die mensis secundi. recensentes eos per cognationes et domus ac familias et capita et nomina singulorum. a vicesimo anno et supra. sicut preceperat dominus moysi. Numeratique sunt in deserto synai. De ruben primogenito israhel per generationes et familias ac domus suas et nomina capitum singulorum. omne quod sexus est masculini a vicesimo anno et supra procedentium ad bellum. quadraginta sex milia quingenti. De filiis symeon per generationes et familias ac domus cognationum suarum recensiti sunt per nomina et capita singulorum. omne quod sexus est masculini a vicesimo anno et supra procedentium ad bellum. quinquaginta novem milia trecenti. De filiis gad per generationes suas et familias ac domus cognationum suarum. recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et supra. omnes qui ad bella procederent quadraginta quinque milia sescenti quinquaginta. De filiis iuda per generationes et familias ac domus cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere. recensiti sunt septuaginta quattuor milia sescenti. De filiis ysachar per generationes ac familias ac domus cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui ad bella procederent. recensiti sunt quinquaginta quattuor milia quadringenti. De filiis zabulon per generationes et familias ac domus cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere. quinquaginta septem milia quadringenti. De filiis ioseph filiorum ephraim per generationes et familias ac domus cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere. quadraginta milia quingenti. Porro filiorum manasse per generationes et familias ac domus cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et supra. omnes qui poterant ad bella procedere. triginta duo milia ducenti. De filiis beniamin per generationes et familias ac domus cognationum suarum. recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere. triginta quinque milia quadringenti. De filiis dan per generationes et familias ac domus cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere. sexaginta duo milia septingenti. De filiis aser per generationes et familias ac domus cognationum suarum. recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere quadraginta milia et mille quingenti. De filiis nepthalim per generationes et familias ac domus cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bella procedere. quinquaginta tria milia quadringenti. Hii sunt quos numeraverunt moyses et aaron et duodecim principes israel. singulos per domus cognationum suarum. fueruntque omnes filiorum israel per domus et familias suas a vicesimo anno et supra

qui poterant ad bella procedere, sexcenta tria milia virorum quingenti quinquaginta. Levite
autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Tribum levi noli numerare, neque pones summam eorum cum filiis israhel.
sed constitue eos super tabernaculum testimonii, et cuncta vasa eius et quicquid ad cerimo-
nias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum et omnia utensilia eius, et erunt in ministerio, ac per
gyrum tabernaculi castra metabuntur. Cum proficiscendum fuerit, deponent levite ta-
bernaculum. cum castra metanda, erigent. Quisquis externorum accesserit, occidetur.
Metabuntur autem castra filii israhel unusquisque per turmas et cuneos atque exercitum suum.
Porro levite per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio super mul-
titudinem filiorum israhel, et excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. Fecerunt
ergo filii israhel iuxta omnia que preceperat dominus moysi. Locutusque est dominus ad moysen et aaron
dicens. Tradunt hebrei quod fuisse signa in vexillis tribuum singulorum. In ruben man-
dragoram. in symeon hastam. in levi archam testamenti. In iuda leo. in ysachar
asinus. in zabulon navis. in nepthalim cervus. in gad leena. in ioseph taurus.
in beniamin lupus. in dan serpens. Aser ante edes habebat pelvem et desuper obitbra-
tem olei. Singuli per turmas, signa atque vexilla, et domos cognationum suarum
castra metabuntur filiorum israhel, per gyrum tabernaculi federis. Ad orientem iudas figet
tentoria per turmas exercitus sui, eritque princeps filiorum eius naason filius amina-
dab. et omnis de stirpe eius summa pugnantium septuaginta quattuor milia sexcentorum.
Iuxta eum castra metati sunt de tribu ysachar, quorum princeps fuit nathanael filius
suar. et omnis numerus pugnatorum eius quinquaginta quattuor milia quadringenti.
In tribu zabulon princeps fuit heliab filius helon. omnis de stirpe eius exercitus pug-
natorum quinquaginta septem milia quadringenti. Universi qui in castris iude annumerati
sunt centum octoginta sex milia quadringenti. et per turmas suas primi egredientur. In
castris filiorum ruben ad meridianam plagam erit princeps elisur filius sedeur.
et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt, quadraginta sex milia quinge-
nti. Iuxta eum castra metati sunt de tribu symeon quorum princeps fuit salamihel
filius surisaddai. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quinquaginta no-
vem milia trecenti. In tribu gad princeps fuit heliasaph filius duhel. et cunctus ex-
ercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta quinque milia sexcenti quinquaginta.
Omnes qui recensiti sunt in castris ruben centum quinquaginta milia et mille quadrin-
genti quinquaginta per turmas suas. in secundo loco proficiscentur. Levabitur autem taberna-
culum testimonii per officia levitarum et turmas eorum. quomodo erigetur ita et depone-
tur. singuli per loca et ordines suos proficiscentur. Ad occidentalem plagam erunt castra filio-
rum ephraim. quorum princeps fuit helisama filius ammiud. cunctus exercitus pug-
natorum eius qui numerati sunt quadraginta milia quingenti. Et cum eis tribus filiorum ma-
nasse. quorum princeps fuit gamaliel filius phadassur. cunctusque exercitus pugnato-
rum eius qui numerati sunt triginta duo milia ducenti. In tribu filiorum beniamin
princeps fuit abidan filius gedeonis. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui re-
censiti sunt triginta quinque milia quadringenti. Omnes qui numerati sunt in castris eph-
raim centum octo milia centum per turmas suas tertii proficiscentur. Ad aquilonis par-
tem castra metati sunt filii dan quorum princeps fuit ahiezer filius amisad-
dai. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt sexaginta duo milia septin-

genti. Iuxta eum fixere tentoria de tribu aser. quorum princeps fuit phegihel filius ochran.
cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta milia et mille quin
genti. De tribu filiorum nepthalim princeps fuit ahira filius enan. cunctus
exercitus pugnatorum eius. quinquaginta tria milia quadringenti. Omnes qui nume
rati sunt in castris dan. fuerunt centum quinquaginta septem milia sexcenti et nouis
simi proficiscentur. Hic numerus filiorum israel per domus cognationum suarum et turmas di
uisi exercitus. sexcenta tria milia quingenti quinquaginta. Leuite autem non sunt numerati
inter filios israel. sic enim preceperat dominus moysi. Feceruntque filii israel iuxta omnia que mandaue
rat dominus. Castra metati sunt per turmas suas. et profecti per familias ac domus patrum
suorum. Hee sunt generationes aaron et moysi in die qua locutus est dominus ad moy III
sen in monte synai. Et hec nomina filiorum aaron. Primogenitus eius nadab. deinde abiu. et
eleazar et ythamar. Hec nomina filiorum aaron sacerdotum qui uncti sunt. et quorum
reple(te) et consecrate sunt manus. ut sacerdotio fungerentur. Mortui sunt nadab et abiu
cum offerrent ignem alienum in conspectu domini in deserto synai. absque liberis. Functique sunt
sacerdotio eleazar et ythamar coram aaron patre suo. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Applica tribum leui. et fac stare in conspectu aaron sacerdotis ut ministrent ei. et excubent
et obseruent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii.
et custodiant uasa tabernaculi. seruientes in ministerio eius. Dabisque dono leuitas
aaron et filiis eius quibus traditi sunt a filiis israel. Aaron autem et filios eius constitues su
per cultum sacerdotii. Externus qui ad ministrandum accesserit morietur. Locutus est dominus
ad moysen dicens. Ego tuli leuitas a filiis israel pro omni primogenito qui aperit uuluam
in filiis israel. eruntque leuite mei. meum est enim omne primogenitum. Ex quo percussi
primogenita in terra egypti sanctificaui mihi quicquid primum nascitur in israel ab homine
usque ad pecus mei sunt ego dominus. Locutus est dominus ad moysen in deserto synai di
cens. Numera filios leui per domos patrum suorum et familias omne masculum ab u
no mense et supra. Numerauit moyses ut preceperat dominus et inuenti sunt filii leui per
nomina sua. gerson et caath et merari. Filii gerson. lebni et semei. Filii caath am
ram et iesaar. hebron et oziel. Filii merari. mooli et musi. De gerson fuere familie
due lebnitica et semeitica quorum numeratus est populus sexus masculini ab uno men
se et supra septem milia quingentorum. Hii post tabernaculum metabuntur ad occidentem eas
sub principe heliasaph filio lahel. et habebunt excubias in tabernaculo federis. ipsum
tabernaculum et operimentum eius. tentorium quod trahitur ante fores tecti federis. et cortinas
atrii. Tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi. et quicquid ad ritum alta
ris pertinet. funes tabernaculi et omnia utensilia eius. Cognatio caath habebit populos am
ramitas et iessaaritas et ebronitas et ozielitas. Hee sunt familie caathitarum. recen
site per nomina sua. Omnes generis masculini ab uno mense et supra octo milia sex
centi. Habebunt excubias sanctuarii et castra metabuntur ad meridianam plagam.
princeps quoque eorum erit elisaphan filius oziel. et custodient archam mensamque et cande
labrum. altaria et uasa sanctuarii in quibus ministratur. et uelum cunctaque huiuscemo
di supellectilem. Princeps autem principum leuitarum. eleazar filius aaron sacerdotis erit
super excubitores custodie sanctuarii. At uero de merari erunt populi mooliite et musite.
recensite per nomina sua omnes generis masculini. ab uno mense et supra. sex milia du
centi. Princeps eorum suriel. filius abiahiel in plaga septentrionali castra meta

bitur. Erunt sub custodia eorum tabule tabernaculi et vectes. et columne earum ac bases
et omnia que ad cultum huiuscemodi pertinent: columneque atrii per circuitum cum basi-
bus suis et paxilli cum funibus. Castrametabuntur ante tabernaculum federis. id est ad ori-
entalem plagam moyses et aaron cum filiis suis. habentes custodiam sanctuarii in medio
filiorum israel. Quisquis alienus accesserit morietur. Omnes levite quos numeraverunt moy-
ses et aaron iuxta preceptum domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra
fuerunt .xx. duo milia. Et ait dominus ad moysen. Numera primogenitos sexus masculini
de filiis israel a mense uno et supra. et habebis summam eorum. tollesque levitas mihi pro omni pri-
mogenito filiorum israel ego sum dominus. et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum
israel. Recensuit moyses sicut preceperat dominus primogenitos filiorum israel. et fuerunt masculi per
nomina sua. a mense uno et supra viginti duo milia ducenti septuaginta tres. Lo-
cutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle levitas pro primogenitis filiorum israel. et pecora levitarum
pro pecoribus eorum. eruntque levite mei. ego sum dominus. In precio autem ducentorum septua-
ginta trium qui excedunt numerum levitarum de primogenitis filiorum israel. accipies quinque
siclos per singula capita ad mensuram sanctuarii. Siclus habet obolos .xx. Dabisque pecu-
niam aaron et filiis eius precium eorum qui supra sunt. Tulit igitur moyses pecuniam eorum qui
fuerant amplius. et quos redemerant a levitis pro primogenitis filiorum. mille trecentorum
sexaginta quinque siclorum iuxta pondus sanctuarii. et dedit eam aaron et filiis eius iuxta verbum quod
preceperat sibi dominus. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle summam filiorum
caath de medio levitarum per domos et familias suas. a tricesimo anno et supra usque ad quin-
quagesimum annum omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo federis.
Hic est cultus filiorum caath. Tabernaculum federis et sanctum sanctorum ingredietur aaron et filii
eius quando movenda sunt castra. et deponent velum quod pendet ante fores. involventque co
archam testimonii. et operient rursum velamine ianthinarum pellium. extendentque de-
super pallium totum iacinctinum. et inducent vectes. Mensam quoque propositionis involvent ia-
cintino pallio. et ponent cum ea thuribula et mortariola. ciatos et crateras ad li-
ba fundenda. Panes semper in ea erunt. Extendentque desuper pallium coccineum. quod rursum
operient velamento iacintinarum pellium et inducent vectes. Sument et pallium
quo operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emunctoriis. et cunctis va-
sis olei que ad concinnandas lucernas necessaria sunt. et super omnia ponent operimentum iacintinarum
pellium. et inducent vectes. Nec non et altare aureum involvent iacintino vestimento
et extendent desuper operimentum iacintinarum pellium inducentque vectes. Omnia
vasa quibus ministratur in sanctuario involvent iacintino pallio et extendent
desuper operimentum iacintinarum pellium inducentque vectes. Sed et altare mundabunt
cinere et involvent illud purpureo vestimento. ponentque cum eo omnia vasa quibus
in ministerio eius utuntur. id est ignium receptacula. fuscinulas ac tridentes uncinos et ba-
tilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine iacintinarum pellium. et inducent
vectes. Cumque involverint aaron et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in commotione cas-
trorum. tunc intrabunt filii caath ut portent involuta et non tangant vasa sanctuarii ne
moriantur. Ista sunt onera filiorum caath in tabernaculo testimonii federis. Super quos erit ele-
azar filius aaron sacerdotis. Ad cuius pertinet curam oleum ad concinnandas lucernas et
compositionis incensum et sacrificium quod semper offertur et oleum unctionis et quicquid ad
cultum tabernaculi pertinet. omniumque vasorum que in sanctuario sunt. Locutusque est dominus ad

moysen dicens et aaron. Nolite perdere populum caath de medio levitarum. sed hoc facite eis ut vi-
vant et non moriantur si tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt. ipsique disponent
onera singulorum et dividerunt quid portare quis debeat. Alii nulla curiositate videant
que sunt in sanctuario prius quam involvantur. alioquin morientur. Locutus est dominus ad moysen di-
cens. Tolle summam et filiorum gerson per domus ac familias et cognationes suas. A triginta
annis et supra usque ad annos quinquaginta. numera omnes qui ingrediuntur et ministrant
in tabernaculo federis. Hoc est officium familie gersonitarum ut portent cortinas taber-
naculi et tectum federis operimentum aliud et super omnia velamen ianthinum. tentoriumque
quod pendet in introitu federis tabernaculi cortinas atrii et velum in introitu quod est ante ta-
bernaculum. Omnia que ad altare pertinent funiculos et vasa ministerii ut levite aaron et
filiis eius portabunt filii gerson. et scient singuli cui debeant oneri mancipari. Hic
est cultus familie gersonitarum in tabernaculo federis eruntque sub manu ythamar fi-
lii aaron sacerdotis. Filios quoque merari per familias et domus patrum suorum recensebis a triginta
annis et supra usque ad annos quinquaginta. omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii
sui et cultum federis testimonii. Hec sunt onera eorum. Portabunt tabulas tabernaculi et
vectes eius. columpnas et bases earum. Columpnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxil-
lis et funibus suis. Omnia vasa et supellectilem ad numerum accipient. sicque portabunt.
Hoc est officium familie meraritarum et ministerium in tabernaculo federis eruntque sub manu
ythamar filii aaron sacerdotis. Recensuerunt igitur moyses et aaron et principes synagoge
filios caath per cognationes et domus patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum
quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi federis et inventi
sunt duo milia septingenti quinquaginta. Hic est numerus populi caath qui intrant
tabernaculum federis. Hos numeravit moyses et aaron iuxta sermonem domini per
manum moysi. Numerati sunt et filii gerson per cognationes et domus patrum suorum
a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ut
ministrent in tabernaculo federis et inventi sunt duo milia sexcenti triginta. Hic est populus gerson-
tarum quos numeraverunt moyses et aaron iuxta verbum domini. Numerati sunt et filii merari
per cognationes et domus patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesi-
mum. omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi federis et inventi sunt tria mi-
lia ducenti. Hic est numerus filiorum merari quos recensuerunt moyses et aaron iuxta impe-
rium domini per manum moysi. Omnes qui recensiti sunt de levitis et quos fecit de levi-
~~tis~~ ad nomen moyses et aaron et principes israel per cognationes et do-
mos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum ingredientes
ad ministerium tabernaculi et onera portanda. fuerunt simul octo milia quingenti octo-
ginta. Iuxta verbum domini recensuit eos moyses. unumquemque iuxta officium et onera
V sua sicut preceperat ei dominus. Locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel ut
eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit pollutusque est super mortuo. Tam
masculum quam feminam eicite de castris ne contaminent ea cum habitaverint vobiscum. Fece-
runtque ita filii israel et eiecerunt eos extra castra sicut locutus est dominus moysi. Locutusque
dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel. Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus
peccatis que solent hominibus accidere et per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini atque
deliquerint confitebuntur peccatum suum et reddent ipsum caput quintamque partem
desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non fuerit qui recipiat. dabunt domino et erit sacerdotis

excepto ariete qui offertur pro expiatione ut sit placabilis hostia. Omnes quoque primitie
quas offerunt filii Israel ad sacerdotem pertinent et quicquid in sanctuarium offertur a sin-
gulis et traditur manibus sacerdotis ipsius erit. Locutus est dominus ad Moysen dicens.
Loquere ad filios Israel et dices ad eos. Vir cuius uxor erraverit maritumque contempnens dor-
mierit cum alio viro et hoc maritus deprehendere non quiverit sed latet adulterium et testi-
bus argui non potest quia non est inventa in stupro. Si spiritus zelotipie concitaverit virum contra uxorem
suam que vel polluta est vel falsa suspicione appetitur: adducet eam ad sacerdotem et offeret o-
blationem pro illa decimam partem sati farine ordeacee. Non fundet super eam oleum nec
imponet thus, quia sacrificium zelotipie est et oblatio investigans adulterium. Offeret
igitur eam sacerdos et statuet coram domino assumetque aquam sanctam in vase fictili et pauxillum
terre de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu
domini discooperiet caput eius et ponet super manus illius sacrificium recordationis et oblationem
zelotipie. Ipse autem tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione male-
dicta congessit. Adiurabitque eam et dicet. Si non dormierit vir alienus tecum
et si non polluta es deserto mariti thoro non te nocebunt aque iste amarissime in
quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo atque polluta es et concubuisti cum
altero viro: his maledictionibus subiacebis. Det te dominus in maledictionem exempli-
que cunctorum in populo suo. Putrescere faciat femur tuum et tumens uterus tuus disrum-
patur. Ingrediantur aque maledicte in ventrem tuum et utero tumescente putres-
cat femur. Et respondebit mulier: Amen amen. Scribetque sacerdos in libello
ista maledicta et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit et da-
bit ei bibere. Quas cum exhauserit tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie
et elevabit illud coram domino inponetque super altare ita dumtaxat ut pugillum
sacrificii tollat de eo quod offertur et incendat super altare et sic potum det mulieri
aquas amarissimas. Quas cum biberit si polluta est et contempto viro adulterii rea,
pertransibunt eam aque maledictionis et inflato ventre computrescet femur eritque
mulier in maledictionem et in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit erit in-
noxia et faciet liberos. Ista est lex zelotipie. Si declinaverit mulier a viro suo
et si polluta fuerit maritusque zelotipie spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu domini
et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que scripta sunt, maritus absque culpa erit et illa re-
cipiet iniquitatem suam. Locutus est dominus ad Moysen dicens. Loquere ad filios
Israel et dices ad eos. Vir sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur et se volue-
rint domino consecrare vino et omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino et
ex qualibet alia potione et quicquid de uva exprimitur non bibent. Uvas recen-
tes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex voto domino consecrantur. Quicquid ex
vinea esse potest ex uva passa usque ad acinum non comedent omni tempore separationis sue.
Novacula non transibit super caput eius usque ad completum diem quo domino consecratur. Sanctus
erit crescente cesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis sue super mortuum non ingredietur
nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio dei
sui super caput eius est. Omnibus diebus separationis sue sanctus erit domino. Sin autem mortuus fuerit
subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis eius. Quod radet ilico et in eadem
die purificationis sue et rursum septima. In octavo autem die offeret duos turtures vel
duos pullos columbe sacerdoti in introitu tabernaculi federis testimonii. Facietque

sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum et deprecabitur pro eo quia peccavit
super mortuo. sanctificabitque caput eius in die illo et consecrabit domino dies separationis illius offerens
agnum anniculum pro peccato. ita tamen ut dies priores irriti fiant. quoniam polluta est sanctifica-
tio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreverat complebuntur: adducet eum
ad hostium tabernaculi federis et offeret oblationem eius domino agnum anniculum immacu-
latum pro peccato in holocaustum et ovem anniculam immaculatam pro peccato et arietem immaculatum
hostiam pacificam. Canistrum quoque panum azimorum qui conspersi sunt oleo et laganna si-
ne fermento uncta oleo ac libamina sin-
gulorum quae offeret sacerdos coram domino et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arie-
tem vero immolabit hostiam pacificam domino. offerens simul canistrum azimorum et liba-
menta quae ex more debentur. Tunc radetur nazareus ante hostium tabernaculi federis cesarie
consecrationis sue tolletque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus sacrificio pa-
cificorum et armum coctum arietis tortamque panis absque fermento unam de canistro et la-
ganum azimum unum. et tradet in manibus nazarei. postquam rasum fuerit caput eius
susceptaque rursum ab eo elevabit in conspectu domini. et sanctificata sacerdotis erunt. sicut pectusculum
lum quod separari iussum est et femur. Post haec potest nazareus bibere vinum. Ista est lex
nazarei cum voverit oblationem domino suam tempore consecrationis sue. exceptis hiis que
invenerit manus eius. iuxta quod mente devoverat. ita faciet ad perfectionem sanctificationis
sue. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Sic benedicetis filiis
israhel. et dicetis eis. Benedicat tibi dominus et custodiat te. Ostendat dominus faciem suam tibi. et mi-
sereatur tui. Convertat dominus vultum suum ad te. et det tibi pacem. Invocabuntque nomen
meum super filios israhel. et ego benedicam eis. Factum est autem in die qua complevit moy- VII
ses tabernaculum et erexit illud. unxit et sanctificavit cum omnibus vasis suis. Altare
similiter et vasa eius. obtuleruntque principes israhel et capita familiarum qui erant per sin-
gulas tribus prefecti eorum qui numerati fuerant. munera coram domino sex plaustra
tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces et unum bovem singuli.
Obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen. Suscipe ab eis ut ser-
viant in ministerio tabernaculi et trades ea levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque
cum suscepisset moyses plaustra et boves. tradidit eos levitis. Duo plaustra et
quatuor boves dedit filiis gerson. iuxta id quod habebant necessarium. Quatuor alia
plaustra et octo boves dedit filiis merari. secundum officia et cultum suum. sub manu
ythamar. filii aaron sacerdotis. Filiis autem chaath non dedit plaustra et boves. quia in sanctua-
rio serviunt: et onera propriis portabant humeris. Igitur obtulerunt duces in dedica-
tionem altaris die qua unctum est oblationem suam ante altare. Dixitque dominus ad moysen. Sin-
guli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die
obtulit oblationem suam naason. filius aminadab de tribu iuda. fueruntque in ea
acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum. fiala argentea habens septua-
ginta siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso. bovem et arietem et agnum
anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in sacrificio pacificorum boves duos.
arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Haec est oblatio naason filii ami-
nadab. Secundo die obtulit nathanael filius suar. dux de tribu ysachar. aceta-
bulum argenteum appendens centum triginta siclos. fialam argenteam habentem sep-
tuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sa-

crificium: mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso. bovem de armento.
et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. et in sacrificio
pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec
fuit oblatio nathanahel filii suar. Tertio die princeps filiorum zabulon heliab
filius helon. optulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos.
fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii utrumque ple-
num simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens
decem siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum
in holocaustum. hircumque pro peccato et in sacrificio pacificorum boves duos. arie-
tes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec est oblatio heliab filii
helon. Die quarto princeps filiorum ruben helisur filius sedeur. optulit ace-
tabulum argenteum appendens centum triginta siclos. fialam argenteam.
habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso.
bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocausto. hircumque
pro peccato. et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque. agnos anniculos quinque.
Hec fuit oblatio helisur filii sedeur. Die quinto princeps filiorum symeon salami-
hel filius surisaddai. optulit acetabulum argenteum appendens centum triginta
siclos. fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos
plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum.
hircumque pro peccato. et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque. agnos annicu-
los quinque. Hec fuit oblatio salamihel filii surisaddai. Die sexto princeps filiorum gad
heliasaph filius duhel. optulit acetabulum argenteum appendens centum triginta
siclos. fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens siclos decem
plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum
hyrcumque pro peccato. et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos
anniculos quinque. Hec fuit oblatio heliasaph filii duhel. Die septimo princeps
filiorum ephraim. helisama filius ammiud. optulit acetabulum argenteum ap-
pendens centum triginta siclos. fialam argenteam. habentem septuaginta siclos
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum au-
reum appendens decem siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem. et agnum
anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hostias pacificorum boves duos.
arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio helisama filii
ammiud. Die octavo princeps filiorum manasse gamalihel filius phadassur.
optulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos. fialam argen-
team habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bo-
vem de armento et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumque
pro peccato et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos an-
niculos quinque. Hec fuit oblatio gamalihel filii phadassur. Die nono princeps
filiorum beniamin abidan filius gedeonis. optulit acetabulum argenteum appendens

centum quinquaginta siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sac-
rificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bovem de ar-
mento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hos-
tias pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit
oblatio abidan filii gedeonis. Die decimo princeps filiorum dan. ahiezer filius amis-
addai obtulit acetabulum argenteum appendens centum quinquaginta siclos. fialam argenteam
habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila oleo con-
spersa in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bovem de
armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hostias
pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit
oblatio ahiezer filii amisaddai. Die undecimo princeps filiorum aser. phegiel filius ochran
obtulit acetabulum argenteum appendens centum quinquaginta siclos. fialam argenteam
habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo
in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bovem de
armento et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. et in hos-
tias pacificorum boves duos arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit
oblatio phegiel filii ochran. Die duodecimo princeps filiorum nepthalim ahira filius
henan obtulit acetabulum argenteum appendens centum quinquaginta siclos. fialam argen-
team habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bovem
de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hos-
tias pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec
fuit oblatio ahira filii henan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt. a principibus
israel in die qua consecratum est. acetabula argentea duodecim. fiale argentee duodecim.
mortariola aurea duodecim. ita ut centum quinquaginta argenti siclos haberet unum
acetabulum et septuaginta siclos una fiala. id est in commune vasorum omnium ex argento.
sicli duo milia quadringenti pondere sanctuarii. mortariola aurea duodecim plena in-
censo. denos siclos appendentia pondere sanctuarii. id est simul auri sicli centum viginti. boves de
armento in holocaustum duodecim. arietes duodecim. agni anniculi duodecim.
et libamenta eorum. hirci duodecim pro peccato. hostie pacificorum boves viginti quattuor. ari-
etes sexaginta. hirci sexaginta. agni anniculi sexaginta. Hec sunt oblata in dedica-
cionem altaris quando unctum est. Cumque ingrederetur moyses tabernaculum federis ut consuleret
oraculum audiebat vocem loquentis ad se de propiciatorio quod erat super archam testi-
monii inter duo cherubin. unde et loquebatur ei. Locutus est dominus ad moysen dicens.
loquere ad aaron et dices ad eum. Cum posueris septem lucernas. candelabrum in VIII
australi parte erigatur. Hoc igitur precipe ut lucerne contra boream e regione respiciant. ad
mensam panum propositionis contra eam partem quam candelabrum respicit lucere de-
bebunt. Fecitque aaron et imposuit lucernas super candelabrum ut preceperat dominus moysi. Hec
autem erat factura candelabri. Ex auro ductili tam medius stipes quam cuncta ex utro-
que calamorum latere nascebantur. Iuxta exemplum quod ostendit dominus moysi ita operatus est
candelabrum. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Tolle levitas de medio filiorum
israel et purificabis eos iuxta hunc ritum. Aspergantur aqua lustrationis. et radant omnes
pilos carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua et mundati fuerint. tollent bovem

de armentis et libamentum eius similam oleo conspersam. Bovem autem alterum de armento
accipies pro peccato. et applicabis levitas coram tabernaculo federis. convocata omni
multitudine filiorum israel. Cumque levite fuerint coram domino ponent filii israel manus suas
super eos et offeret aaron levitas munus in conspectu domini a filiis israel ut serviant in mi-
nisterio eius. Levite quoque ponent manus suas super capita boum. e quibus unum facies pro peccato
et alterum in holocaustum domini. ut depreceris pro eis. statuesque levitas in conspectu aaron
et filiorum eius. et consecrabis oblatos domino ac separabis de medio filiorum israel ut sint mei. et
postea ingrediantur tabernaculum federis ut serviant mihi. Sicque purificabis et consecrabis
eos in oblationem domini. quoniam dono donati sunt mihi a filiis israel. pro primogenitis que aperiunt omnem
vulvam in israel accepi eos. Mea sunt enim omnia primogenita filiorum israel tam ex hominibus quam
ex iumentis. Ex die quo percussi omne primogenitum in terra egypti sanctificavi eos mihi.
et tuli levitas pro cunctis primogenitis filiorum israel. tradidique eos dono aaron et filiis
eius de medio populi ut serviant mihi pro israel in tabernaculo federis et orent pro eis ne sit in populo
plaga. si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntque moyses et aaron et omnis multitu-
do filiorum israel super levitis que preceperat dominus moysi. purificatique sunt et laverunt vestimenta sua.
Elevavitque eos aaron in conspectu domini et oravit pro eis ut purificati ingrederentur ad offi-
cia sua in tabernaculum federis coram aaron et filiis eius. Sicut preceperat dominus moysi de levi-
tis ita factum est. Locutus est dominus ad moysen dicens. Hec est lex levitarum. A viginti quinque annis
et supra ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis. Cumque quinquagesimum annum etatis im-
pleverint servire cessabunt. eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo federis ut custodi-
ant que sibi fuerint commendata. Opera autem ipsa non faciant. Sic dispones levitas in custodiis
suis. ¶ Locutus est dominus ad moysen in deserto synai anno secundo postquam egressi sunt
de terra egypti. mense primo dicens. Faciant filii israel phase in tempore suo quartadecima die mensis
huius ad vesperam iuxta omnes cerimonias et iustificationes eius. Precepitque moyses filiis israel ut
facerent phase. Qui fecerunt tempore suo quartadecima die mensis ad vesperam in monte synai. Iuxta
omnia que mandaverat dominus moysi fecerunt filii israel. Ecce autem quidam inmundi super anima hominis
qui non poterant facere pascha phase in die illo accedentes ad moysen et aaron dixerunt ei.
Inmundi sumus super anima hominis. quare fraudamur ut non valeamus offerre oblationem domino in tempore suo inter
filios israel. Quibus respondit moyses. State ut consulam quid precipiat dominus de vobis. Locutusque
dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Homo qui fuerit inmundus super anima sive in via procul
in gente vestra faciat phase domino mense secundo quartadecima die mensis ad vesperam cum azimis
et lactucis agrestibus comedent illud. Non relinquent ex eo quippiam usque mane et os eius
non confringent. Omnem ritum phase observabunt. Si quis autem et mundus est et in itinere non fuit et
tamen non fecit phase exterminabitur anima illa de populis suis quia sacrificium domino non obtulit tempore
suo. Peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos facient phase
domini iuxta cerimonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos tam advene quam indi-
gene. Igitur die qua erectum est tabernaculum operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat
quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud nubes et per noctem
quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat. tunc proficiscebantur
filii israel et in loco ubi stetisset nubes ibi castra metabantur. Ad imperium domini proficisceba-
tur et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super
tabernaculum manebant in eodem loco. Et si evenisset ut multo tempore maneret super illud
erant filii israel in excubiis domini et non proficiscebantur quotquot diebus fuisset nubes super tabernaculum

naculum. Ad imperium domini erigebant tentoria et ad imperium illius deponebant. Si fuerit
nubes a vespere usque mane et statim diluculo tabernaculum reliquerit, proficiscebantur. Et si post
diem et noctem recesserit, dissipabant tentoria. Si vero biduo aut uno mense vel longiori tempore fuisset
super tabernaculum, manebant filii Israel in eodem loco et non proficiscebantur. Statim autem ut
recessisset, movebant castra. Per verbum domini figebant tentoria et per verbum illius proficisce-
bantur, eratque in excubiis domini iuxta imperium eius per manum Moysi. Locutus est dominus ad
X Moysen dicens: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles quibus convocare possis multitudinem
quando movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad os-
tium tabernaculi federis. Si semel clangueris, venient ad te principes et capita multitudinis Israel.
Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit, movebunt castra primi qui sunt ad orientalem
plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu tube, levabunt tentoria qui habitant ad meridiem
et iuxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectione. Quando autem congregandus est populus,
simplex tubarum clangor erit et non concise ululabunt. Filii autem Aaron sacerdotis clangent tubis, eritque
hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui
dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis et erit recordatio vestri coram domino deo
vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum et dies festos et ka-
lendas, canetis tubis super holocaustis et pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem
dei vestri. Ego dominus deus vester. Anno secundo, mense secundo, vicesimo die mensis elevata est nubes de
tabernaculo federis. Profectique sunt filii Israel per turmas suas de deserto Synai, et recubuit nu-
bes in solitudine Pharan. Moveruntque castra primi iuxta imperium domini in manu Moysi:
filii Iuda per turmas suas, quorum princeps erat Naason filius Aminadab. In tribu filiorum
Ysachar fuit princeps Nathanahel filius Suar. In tribu Zabulon erat princeps Heliab
filius Helon. Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filii Gerson et Merari. Pro-
fectique sunt et filii Ruben per turmas et ordinem suum, quorum princeps erat Helisur filius Sede-
ur. In tribu autem filiorum Symeon princeps fuit Salamihel filius Surisaddai. Porro in tribu
Gad erat princeps Eliasaph filius Duhel. Profectique sunt et Caathite portantes sanctuarium.
Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. Moverunt castra
et filii Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Helisama filius Ammiud.
In tribu autem filiorum Manasse princeps fuit Gamalihel filius Phadassur. Et in tribu Benia-
min dux Abidan filius Gedeonis. Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per tur-
mas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Amisaddai. In tribu autem filiorum Aser
erat princeps Phegihel filius Ochran. Et in tribu filiorum Nepthalim princeps Ahira filius
Henan. Hec sunt castra et profectiones filiorum Israel per turmas suas quando egrediebantur.
Dixitque Moyses Obab filio Raguhel Madianiti cognato suo: Proficiscimur ad locum
quem dominus daturus est nobis. Veni nobiscum ut benefaciamus tibi, quia dominus bona promisit Israeli.
Cui ille respondit: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam in qua natus sum. Et ille: No-
li, inquit, nos relinquere. Tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, et eris
ductor noster. Cumque nobiscum veneris, quicquid optimum fuerit ex opibus quas nobis traditurus est
dominus, dabimus tibi. Profecti sunt ergo de monte domini viam trium dierum, archaque federis domini precede-
bat eos per tres dies providens castrorum locum. Nubes quoque domini super eos erat per diem cum incede-
rent. Cumque elevaretur archa, dicebat Moyses: Surge domine et dissipentur inimici
tui et fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur aiebat: Revertere domine ad
multitudinem exercitus Israel. Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore con- XI

dominum. Quod cum audisset iratus est. et accensus in eos ignis domini devoravit extremam castrorum
partem. Cumque clamasset populus ad moysen. oravit moyses dominum et absortus est ignis. Vo-
cavitque nomen illius incensio eo quod succensus fuisset contra eos ignis domini. Vulgus quippe promis-
cuum quod ascenderat cum eis flagravit desiderio carnium sedens et flens iunctis sibi pariter fi-
liis israel. et ait. Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos comedebamus
in egypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres et pepones. porrique et cepe et allia. Ani-
ma nostra arida est. nichil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriandri.
coloris bdellii. Circuibatque populus et colligens illud frangebat mola. sive terebat in mortario
coquens in olla et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. Cumque descenderet noc-
te super castra ros. descendebat pariter et man. Audivit ergo moyses flentem populum per famili-
as. singulos per hostia tentorii sui. iratusque est furor domini valde. Sed et moysi intolerabi-
lis visa est res. et ait ad dominum. Cur afflixisti servum tuum? Quare non invenio gratiam coram te. et cur
imposuisti pondus universi populi huius super me? Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem vel
genui eam. ut dicas michi. porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum.
et defer in terram pro qua iurasti patribus eorum? Unde michi carnes ut dem tante multitudini?
Flent contra me dicentes. Da nobis carnes ut comedamus. Non possum solus sustinere omnem
hunc populum quia gravis est michi. Sin aliter tibi videtur. obsecro ut interficias me et inveniam
gratiam in oculis tuis. ne tantis afficiar malis. Et dixit dominus ad moysen. Congrega
michi septuaginta viros de senioribus israel. quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri.
et duces eos ad hostium tabernaculi federis. faciesque ibi stare tecum ut descendam et loquar tibi.
et auferam de spiritu tuo tradamque eis. ut sustentent tecum onus populi. et non tu solus graveris.
Populo quoque dices. Sanctificamini. cras comedetis carnes. Ego enim audivi vos dicere. Quis
dabit nobis escas carnium? Bene nobis erat in egypto. Ut det vobis dominus carnes et comeda-
tis. non uno die nec duobus vel quinque aut decem. nec viginti quidem. sed usque ad mensem dierum
donec exeat per nares vestras et vertatur in nauseam. eo quod repulistis dominum qui in medio
vestri est et flevistis coram eo dicentes. Quare egressi sumus ex egypto? Et ait moyses ad dominum. Sex-
centa milia peditum huius populi sunt. et tu dicis. Dabo eis esum carnium mense integro?
Numquid ovium et boum multitudo cedetur. ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pis-
ces maris in unum congregabuntur ut eos satient? Cui respondit dominus. Numquid manus domini
invalida est? Iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur. Venit ergo moyses
et narravit populo verba domini. congregans septuaginta viros de senioribus israel quos stare fe-
cit circa tabernaculum. Descenditque dominus per nubem et locutus est ad eum. auferens de spiritu qui
erat in moyse. et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis spiritus prophetaverunt. nec ul-
tra cessaverunt. Remanserant autem in castris duo viri. quorum unus vocabatur heldad.
et alter medad. super quos requievit spiritus. Nam et ipsi descripti fuerant. et non exierant ad taber-
naculum. Cumque prophetarent in castris cucurrit puer et nunciavit moysi dicens. Heldad
et medad prophetant in castris. Statim iosue filius nun minister moysi et electus e plu-
ribus ait. Domine mi moyses. prohibe eos. At ille. Quid inquit emularis pro me? Quis tri-
buat ut omnis populus prophetet. et det eis dominus spiritum suum? Reversusque est moyses et maio-
res natu israel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices
detulit et dimisit in castra. itinere quantum uno die confici potest ex omni castrorum par-
te per circuitum. Volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. Surgens ergo populus
toto die illo et nocte ac die altero. congregavit coturnicum qui parum decem choros.

et siccaverunt eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum. nec defecerat huiuscemodi
cibus: et ecce furor domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque
est ille locus sepulcra concupiscentie. Ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes.
Egressi autem de sepulcris concupiscentie venerunt in aseroth et manserunt ibi. Locutaque est
XII maria et aaron contra moysen propter uxorem eius ethiopissam quam duxerat. Num per solum moy
sen locutus est dominus? Nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset dominus erat enim valde
enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. statim locutus est ad eum
et ad aaron et mariam. Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent
egressi descendit dominus in columna nubis et stetit in introitu tabernaculi. vocans aaron et ma
riam. Qui cum issent dixit ad eos. Audite sermones meos. si quis fuerit inter vos propheta do
mini in visione apparebo ei. vel per somnium loquar ad illum. At non talis servus meus moy ait
ses qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei. et palam non per enigmata
et figuras dominum videt. Quare igitur non timuistis detrahere servo meo moysi? Iratusque contra eos abi
it. Nubes quoque recessit que erat super tabernaculum. Et ecce maria apparuit candens lepra quasi
nix. Cumque respexisset eam aaron et vidisset perfusam lepra. ait ad moysen. Obsecro domi
ne. ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus. ne fiat hec quasi mortua. et ut aborti
vum quod proicitur de vulva matris sue. Ecce iam medium carnis eius devoratum est lepra. Clama
vitque moyses ad dominum dicens. Deus obsecro sana eam. Cui respondit dominus. Si pater
eius spuisset in faciem illius. nonne debuerat saltem septem dierum rubore suffundi? Separetur septem
XIII diebus extra castra et postea revocabitur. Exclusa est itaque maria extra castra septem diebus et populus non
est motus de loco illo. donec revocata est maria. Profectusque est populus de aseroth fixis tentoriis
in deserto pharan. Ibi locutus est dominus ad moysen dicens. Mitte viros qui considerent terram cha
naan quam daturus sum filiis israel. singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit moyses
ut dominus imperarat de deserto pharan mittens principes viros. quorum ista sunt nomina. De tribu
ruben semmua filium zachur. De tribu symeon saphat filium huri. De tribu iuda. chaleph
filium iephonne. De tribu ysachar. igal filium ioseph. De tribu ephraim. osee filium nun.
De tribu beniamin. phalti filium raphu. De tribu zabulon geddihel filium sodi. De tribu
ioseph. sceptri manasse. gaddi filium susi. De tribu dan. ammihel filium gemalli. De
tribu aser. sthur filium michahel. De tribu nepthalim. naabbi filium vaphsi. De tribu
gad. guhel filium machi. Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad considerandam terram cananeorum
Vocavitque osee filium nun iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram chanaan et dixit
ad eos. Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes considerate terram qualis
sit et populum qui habitator est eius. utrum fortis sit an infirmus. pauci numero an plures. ipsa
terra bona an mala. urbes quales. murate an absque muris. humus pinguis an sterilis.
nemorosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terre. Erat autem tempus quan
do iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent exploraverunt terram a deserto sin usque
rohob intrantibus emath. Ascenderuntque ad meridiem et venerunt in hebron ubi erant achi
man et sisai et tholmai filii enac. Nam hebron septem annis ante tanim urbem egyp
ti condita est. Pergentesque usque ad torrentem botri. absciderunt palmitem cum uva sua. quem
portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt. Qui appella
tus est neelescol. id est torrens botri. eo quod botrum inde portassent filii israel. Reversique explo
ratores terre post quadraginta dies. omni regione circuita venerunt ad moysen et aaron
et ad omnem cetum filiorum israel in desertum pharan quod est in cades. Locutique sunt eis

multitudini. ostenderuntque fructus terre et narraverunt dicentes. Venimus in terram ad quam misisti
nos. que revera fluit lacte et melle ut ex his fructibus cognosci potest. Sed cultores fortissimos
habet et urbes grandes atque muratas. Stirpem enac vidimus ibi. Amalech habitat in meridie. Etheus
et iebuseus et amorreus in montanis. chananeus vero moratur iuxta mare et circa fluenta ior-
danis. Inter hec chaleph compescens murmur populi qui oriebatur contra moysen ait. Ascendamus
et possideamus terram. quoniam poterimus optinere eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant. Nequaquam
ad hunc populum valemus ascendere. quia fortior nobis est. Detraxeruntque terre quam inspexerant apud filios
israel dicentes. Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. populus quem aspeximus procere
stature est. Ibi vidimus monstra quedam filiorum enac de genere giganteo quibus com-
parati quasi locuste videbamur. Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa et murmura-
ti sunt contra moysen et aaron cuncti filii israel dicentes. Utinam mortui essemus in egypto et non in hac
vasta solitudine. Utinam pereamus et non inducat nos dominus in terram istam ne cadamus
gladio. et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in egyptum.
Dixeruntque alter ad alterum. Constituamus nobis ducem et revertamur in egyptum. Quo audito
moyses et aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum israel. At vero iosue fi-
lius nun et chaleph filius iephonne qui et ipsi lustraverant terram sciderunt vestimenta sua et
ad omnem multitudinem filiorum israel locuti sunt. Terra quam circuivimus valde bona est. Si propi-
cius fuerit dominus inducet nos in eam et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite re-
belles esse contra dominum. neque timeatis populum terre huius. quia sicut panem ita eos possumus devorare. Re-
cessit ab eis omne presidium. dominus nobiscum est. nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitu-
do et lapidibus eos vellet opprimere. apparuit gloria domini super tectum federis cunctis videntibus fili-
is israel. Et dixit dominus ad moysen. Usquequo detrahet mihi populus iste. Quousque non credet mihi in omnibus
signis que feci coram eis. Feriam igitur eos pestilentia atque consumam. Te autem faciam principem
super gentem magnam et fortiorem quam hec est. Et ait moyses ad dominum. Ut audiant
egyptii de quorum medio eduxisti populum istum et habitatores terre huius qui audierunt quod tu domine
in populo isto sis. et facie videaris ad faciem. et nubes tua protegat illos. et in columna nubis
precedas eos per diem. et in columna ignis per noctem. quod occideris tantam multitudinem quasi unum
hominem. et dicant. Non poterat introducere populum in terram pro qua iuraverat. ideo occidit
eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo domini sicut iurasti dicens. Dominus paciens et mul-
te misericordie. auferens iniquitatem et scelera. nullumque innoxium derelinquens. Qui visitas peccata
patrum in filiis. in terciam et quartam generationem. Dimitte obsecro peccatum populi huius secundum
magnitudinem misericordie tue. sicut propicius fuisti egredientibus de egypto ad locum istum.
Dixitque dominus. Dimisi iuxta verbum tuum. Vivo ego et replebitur gloria domini universa terra.
At tamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam. et signa que feci in egypto. et in solitudine.
et temptaverunt me iam per decem vices. nec obedierunt voci mee. non videbunt terram pro qua iu-
ravi patribus eorum. nec quisquam ex illis qui detraxit mihi. intuebitur eam. Servum meum
chaleph qui plenus alio spiritu secutus est me. inducam in terram hanc quam circuivit. et semen
eius possidebit eam. Quoniam amalechites et chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra.
et revertimini in solitudinem per viam maris rubri. itinere enim dierum. Locutusque est dominus ad
moysen et aaron dicens. Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me. Querelas
filiorum israel audivi. Dic ergo eis. Vivo ego ait dominus. sicut locuti estis audiente me. sic
faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a vigin-
ti annis et supra et murmurastis contra me. non intrabitis terram super quam levavi manum meam.

ut habitare vos facerem, praeter chaleb filium iephonne et iosue filium nun. Parvulos autem
vestros de quibus dixistis quod praedae hostibus forent introducam ut videant terram quae vobis
displicuit. Vestra cadavera iacebunt in solitudine. Filii vestri erunt vagi in deserto annis
quadraginta et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in
deserto. Iuxta numerum quadraginta dierum quibus considerastis terram. annus pro die imputa
bitur. et quadraginta annis recipietis iniquitates vestras. Et scietis ultionem meam. quoniam sicut
locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessimae. quae consurrexit adversum me. In so
litudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat moyses ad contemplandam
terram et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terrae quod
esset mala mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius nun et caleb filius iep
phonne vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est moy
ses universa verba haec ad omnes filios israel. et luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgen
tes ascenderunt verticem montis atque dixerunt. Parati sumus ascendere ad locum de quo dominus lo
cutus est quia peccavimus. Quibus moyses. Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis non cedet
in prosperum. Nolite ascendere non enim est dominus vobiscum ne corruatis coram inimicis vestris. Ama
lechites et chananeus ante vos sunt. quorum gladio corruetis eo quod nolueritis adquiescere
domino. nec erit dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Archa autem
testamenti domini et moyses non recesserunt de castris. Descenditque amalechites et chananeus
XV qui habitabant in monte et percutiens eos atque concidens persecutus est usque horma. Locutus est dominus ad
moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram habita
tionis vestrae quam ego dabo vobis et feceritis oblationem domino in holocaustum aut victimam pacifica.
vota solventes. vel sponte offerentes munera. aut in sollempnitatibus vestris adolentes odorem
suavitatis domino. de bobus sive de ovibus offeret quicumque immolaverit victimam. sacri
ficium similae decimam partem ephi conspersam oleo quod mensuram habebit quartam partem hin.
et vinum ad liba fundenda eiusdem mensurae dabit in holocausto sive in victima. per ag
nos singulos et arietes erit sacrificium similae duarum decimarum quae conspersa sit oleo tertiae
partis hin. et vinum ad libamentum tertiae partis eiusdem mensurae offeret in odorem suavitatis
domino. Sic facietis per singulos boves et arietes et agnos et hedos. tam indigenae quam peregri
ni eodem ritu offerent sacrificia. Unum praeceptum erit atque iudicium tam vobis quam advene
nis terrae. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Cum ve
neritis in terram quam dabo vobis et comederitis de panibus regionis illius. separabitis primi
tias domino de cibis vestris. Sicut de areis primitias separabitis ita et de pulmentis dabitis primi
tiva domino. Quod si per ignorantiam praeterieritis quicquam horum quae locutus est dominus ad moysen.
et mandavit per eum ad vos a die qua coepit iubere et ultra. oblitaque fuerit facere multitu
do: offeret vitulum de armento holocaustum in odorem suavissimum domino. et sacri
ficium eius ac liba ut caerimoniae postulant. hircumque pro peccato. et rogabit sacerdos pro omni
multitudine filiorum israel. et dimittetur eis. quoniam non sponte peccaverunt. nihilominus offerentes incen
sum pro se et pro peccato atque errore suo. et dimittetur universae plebi filiorum israel et adve
nis qui peregrinantur inter eos. quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. Quod si anima una
nesciens peccaverit: offeret capram anniculam pro peccato suo. et deprecabitur pro ea sacer
dos quod inscia peccaverit coram domino. impetrabitque ei veniam et dimittetur illi. Tam
indigenis quam advenis una lex erit omnium qui peccaverint ignorantes. Anima vero quae per
superbiam aliquid commiserit sive civis sit ille sive peregrinus. quoniam adversum dominum

rebellis fuit peribit de populo suo. Verbum enim domini contempsit et praeceptum illius fecit irritum,
idcirco delebitur et portabit iniquitatem suam. Factum est autem cum essent filii Israel in solitudine
et invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati, obtulerunt eum Moysi et Aaron et uni-
versae multitudini. Qui recluserunt eum in carcerem nescientes quid super eo facere deberent. Dixitque
dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra castra.
Cumque eduxissent eum foras obruerunt lapidibus et mortuus est sicut praeceperat dominus. Dixit quoque
dominus ad Moysen: Loquere filiis Israel et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angu-
los palliorum ponentes in eis vittas hyacinthinas. Quas cum viderint recordentur omnium
mandatorum domini nec sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes, sed magis
memores praeceptorum domini faciant ea sintque sancti deo suo. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de
terra Aegypti ut essem vobis deus. Ecce autem Core filius Isaar filii Caath filii Levi et Dathan et
Abiram filii Heliab, Hon quoque filius Pheleth de filiis Ruben surrexerunt contra Moysen aliique filiorum
Israel ducenti quinquaginta viri proceres synagogae et qui tempore concilii per nomina vocabantur. Cumque
stetissent adversum Moysen et Aaron dixerunt: Sufficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum est et
in ipsis est dominus. Cur elevamini super populum domini? Quod cum audisset Moyses cecidit pronus
in faciem. Locutusque ad Core et ad omnem multitudinem: Mane inquit notum faciet dominus qui ad
se pertineant et sanctos applicabit sibi, et quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite: Tollat
unusquisque thuribula sua, tu Core et omne concilium tuum, et hausto cras igne ponite desuper
thymiama coram domino, et quemcumque elegerit ipse erit sanctus. Multum erigimini filii Levi. Dixitque
rursum ad Core: Audite filii Levi. Numquid parum vobis est quod separavit vos deus Israel ab omni populo
et iunxit sibi ut serviretis ei in cultu tabernaculi et staretis coram frequentia populi et ministrare-
tis ei? Idcirco ad se fecit accedere te et omnes fratres tuos filios Levi ut vobis etiam sacerdotium vindi-
cetis, et omnis globus tuus stet contra dominum. Quid est enim Aaron ut murmuretis contra eum? Misit ergo Moy-
ses ut vocaret Dathan et Abiram filios Heliab. Qui responderunt: Non venimus. Numquid parum est
tibi quod eduxisti nos de terra quae lacte et melle manabat ut occideres nos in deserto nisi et domina-
tus fueris nostri? Revera induxisti nos in terram quae fluit rivis lactis et mellis et dedisti no-
bis possessiones agrorum et vinearum. An et oculos nostros vis eruere? Non venimus. Iratusque Moy-
ses valde ait ad dominum: Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis quod ne asellum quidem umquam
acceperim ab eis nec afflixerim quempiam eorum. Dixitque ad Core: Tu et omnis congrega-
tio tua state seorsum coram domino, et Aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribu-
la vestra et ponite super ea incensum offerentes domino ducenta quinquaginta thuribula. Aaron quoque te-
neat thuribulum suum. Quod cum fecissent stantibus Moyse et Aaron et coaggregasset adversum eos
omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria domini. Locutusque est dominus
ad Moysen et Aaron ait: Separamini de medio congregationis huius ut eos repente disperdam. Qui cor-
ruerunt proni in faciem atque dixerunt: Fortissime deus spirituum universae carnis, num uno peccante
contra omnes ira tua desaeviet? Et ait dominus ad Moysen: Praecipe universo populo ut separetur
a tabernaculis Core et Dathan et Abiram. Surrexitque Moyses et abiit ad Dathan et Abiram et
sequentibus eum senioribus Israel dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum impiorum et no-
lite tangere quae ad eos pertinent ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum
per circuitum, Dathan et Abiram egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et li-
l. familia beris omnique frequentia. Et ait Moyses: In hoc scietis quod dominus miserit me ut facerem uni-
versa quae cernitis, et non ex proprio ea corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint et visitaverit eos
plaga qua et ceteri visitari solent, non misit me dominus. Sin autem novam rem fecerit dominus ut aperiens

terra os suum deglutiat eos et omnia que ad illos pertinent. descenderintque viventes in infernum. scie-
tis quod blasphemaverint dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui. dirupta est terra sub pedibus
eorum et aperiens os suum devoravit illos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum. Descenderuntque
vivi in infernum operti humo et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis israel qui stabat
per gyrum fugit ad clamorem pereuntium dicens. Ne forte et nos terra deglutiat. sed et ignis
egressus a domino interfecit ducentos quinquaginta viros. qui offerebant incensum. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Precipe eleazaro filio aaron sacerdoti ut tollat thuribula que ia-
cent in incendio et ignem huc illucque dispergat. quoniam sanctificata sunt in mortibus peccatorum. producatque
ea in laminas et affigat altari. eo quod oblatum sit in eis incensum domino et sanctificata sint ut
cernant ea pro signo et monumento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula enea
in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit. et produxit ea in laminas affigens alta-
ri. ut haberent postea filii israel quibus commonerentur. ne quis accedat alienigena et qui non
est de semine aaron ad offerendum incensum domino. ne patiatur sicut passus est chore. et omnis
congregatio eius. Loquente domino ad moysen. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum israel se-
quenti die contra moysen et aaron dicens. Vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur seditio et tu-
multus increscerent. moyses et aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt
operuit nubes tabernaculum et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moysen. Recedite de me-
dio huius multitudinis et iam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terram. dixit moyses ad aaron. Tol-
le thuribulum et hausto igne de altari mitte incensum desuper pergens cito ad populum ut
roges pro eis. iam enim egressa est ira a domino et plaga desevit. Quod cum fecisset aaron et cucurrisset ad
mediam multitudinem quam iam vastabat incendium. obtulit thimiama et stans inter mor-
tuos ac viventes pro populo deprecatus est et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt quatuordecim
milia hominum et septingenti absque his qui perierant in seditione chore. Reversusque est aaron
ad moysen ad hostium tabernaculi federis postquam quievit interitus. Et locutus est dominus ad moy-
XVII sen dicens. Loquere ad filios israel et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas. a
cunctis principibus tribuum virgas duodecim. Et uniuscuiusque nomen superscribes virge sue. No-
men autem aaron erit in tribu levi. Et una virga cunctas seorsum familias continebit. Po-
nesque eas in tabernaculo federis coram testimonio. ubi loquar ad te. Quem ex his elegero ger-
minabit virga eius et cohibebo a me querimonias filiorum israel. quibus contra vos murmurant.
Locutusque est moyses ad filios israel et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus. fueruntque
virge duodecim absque virga aaron. Quas cum posuisset moyses coram domino in tabernaculo
testimonii sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron in domo levi. Et
turgentibus gemmis eruperant flores qui foliis dilatatis in amigdalas deformati sunt.
Protulit ergo moyses omnes virgas de conspectu domini ad cunctos filios israel. videruntque et rece-
perunt singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moysen. Refer virgam aaron in tabernacu-
lum testimonii ut servetur ibi in signum rebellium filiorum israel. et quiescant querele eorum a me
ne moriantur. Fecitque moyses sicut preceperat dominus. Dixerunt autem filii israel ad moysen.
Ecce consumpti sumus. omnes perivimus. Quicumque accedit ad tabernaculum domini moritur. Num
XVIII usque ad internecionem cuncti delendi sumus. Dixitque dominus ad aaron. Tu et filii tui et domus
patris tui tecum. portabitis iniquitatem sanctuarii. et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacer-
dotii vestri. Sed et fratres tuos de tribu levi et sceptrum patris tui sume tecum. prestoque sint
et ministrent tibi. Tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. excubabuntque
levite ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi. ita dumtaxat ut ad vasa

Facta chore miseri pere monent meliora
Accipit infernus quem devorat arida tellus.
Sed deus occulte moysen sepelierat ipse. Deut. 3[4]
Nec cuiquam hominum dedit indagare sepulcrum.

sanctuarii et ad altare non accedant: ne et illi moriantur et vos pereatis simul. Sint autem tecum et excubent
in custodiis tabernaculi, et in omnibus caerimoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. Ex-
cubate in custodia sanctuarii et in ministerio altaris: ne oriatur indignatio super filios Israel.
Ego dedi vobis fratres vestros Levitas de medio filiorum Israel, et tradidi donum domino, ut ser-
viant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum: et omnia
quae ad cultum altaris pertinent, et intra velum sunt, per sacerdotes administrabuntur. Si quis exter-
nus accesserit, occidetur. Locutusque est dominus ad Aaron. Ecce dedi tibi custodiam primitiarum
mearum. Omnia quae sanctificantur a filiis Israel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali, legiti-
ma sempiterna. Hoc ergo accipies de his quae sanctificantur et oblata sunt domino. Omnis oblatio et sa-
crificium, et quicquid pro peccato atque delicto redditur mihi, et cedit in sancta sanctorum, tuum erit et filiorum
tuorum. In sanctuario comedes illud: mares tantum edent ex eo, quia consecratum est tibi. Primitias autem quas
voverint et obtulerint filii Israel, tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus
est in domo tua, vescetur eis. Omnem medullam olei et vini ac frumenti, quicquid offerunt
primitiarum domino, tibi dedi. Universa frugum initia, quas gignit humus, et domino deportan-
tur, cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua, vescetur eis. Omne quod ex voto
reddiderint filii Israel, tuum erit. Quicquid primum erumpit e vulva cunctae carnis, quam of-
ferunt domino, sive ex hominibus sive de pecoribus fuerit, tui iuris erit: ita dumtaxat ut pro
hominis primogenito pretium accipias, et omne animal quod immundum est redimi facias. Cuius
redemptio erit post unum mensem, siclis argenti quinque, pondere sanctuarii. Siclus viginti
obolos habet. Primogenitum autem bovis et ovis et caprae non facies redimi, quia sanctificata sunt domino.
Sanguinem tantum eorum fundes super altare, et adipes adolebis in suavissimum odorem domino.
Carnes vero in usum tuum cedent, sicut pectusculum consecratum et armus dexter tua erunt. Omnes
primitias sanctuarii quas offerunt filii Israel domino, tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo.
Pactum salis est sempiternum coram domino tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus ad Aaron. In terra eorum nihil
possidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel. Filiis
autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem, pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo
foederis: ut non accedant ultra filii Israel ad tabernaculum foederis, nec committant peccatum mortiferum,
solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus, et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum
erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in usus
eorum et necessaria separavi. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Praecipe Levitis atque denuntia.
Cum acceperitis a filiis Israel decimas quas dedi vobis, primitias earum offerte domino, id est deci-
mam partem decimae, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis quam de tor-
cularibus: et universis quorum accipitis primitias, offerte domino, et date Aaron sacerdoti.
Omnia quae offeretis ex decimis, et in donaria domini separabitis, optima et electa erunt. Dicesque
ad eos. Si praeclara et meliora quaeque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area
et torculari dederitis primitias. Et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam
familiae vestrae: quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii. Et non
peccabitis super hoc, egregia vobis et pinguia reservantes, ne polluatis oblationes filiorum
Israel et moriamini. Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens. Ista est religio vic-
timae quam constituit dominus. Praecipe filiis Israel ut adducant ad te vaccam rufam aetatis
integrae, in qua nulla sit macula, nec portaverit iugum: tradetisque eam Eleazaro sacerdoti. Qui
eductam extra castra immolabit in conspectu omnium: et tingens digitum in sanguine eius asper-
get contra fores tabernaculi septem vicibus, comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle et

carnibus eius quam sanguine et fimo flamme tradentibus. Lignum quoque cedrinum et ysopum coccumque
bis tinctum sacerdos mittet in flammam que vaccam vorat. et tunc demum lotis vestibus et cor-
pore suo ingredietur castra. commaculatusque erit usque ad vesperum. Sed et ille qui combusserit
eam lavabit vestimenta sua et corpus et inmundus erit usque ad vesperum. Colliget autem vir
mundus cineres vacce. et effundet eos extra castra in loco purissimo. ut sint multitu-
dini filiorum israel in custodiam et in aquam aspersionis. quia pro peccato vacca combusta est. Cumque
laverit qui vacce portaverat cineres vestimenta sua. inmundus erit usque ad vesperum. Ha-
bebunt hoc filii israel et advene qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit
cadaver hominis et propter hoc septem diebus fuerit inmundus. aspergetur ex hac aqua die tercio et sep-
timo et sic mundabitur. Si die tercio aspersus non fuerit. septimo non poterit emundari.
Omnis qui tetigerit humane anime morticinum et aspersus ex hac commixtione non fuerit. polluet
tabernaculum domini. et peribit ex israel. Quia aqua expiationis non est aspersus. inmundus erit.
et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes
qui ingrediuntur tentorium illius et universa vasa que ibi sunt. polluta erunt septem diebus.
Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper inmundum erit. Si quis in agro tetigerit
cadaver occisi hominis aut per se mortui sive os illius vel sepulcrum inmundus erit septem
diebus. Tollent de cineribus combustionis atque peccati. et mittent aquas vivas super eos in vas. In
quibus cum homo mundus tinxerit ysopum. asperget ex eo omne tentorium et cunctam
supellectilem et homines huiuscemodi contagione pollutos. atque hoc modo mundus
lustrabit inmundum. tercio et septimo die. Expiatusque die septimo lavabit se et
vestimenta sua. et inmundus erit usque ad vesperam. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus. peri-
bit anima illius de medio ecclesie. quia sanctuarium domini polluit. et non est aqua lustrationis aspersus. Erit
hoc preceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas lavabit vestimen-
ta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis. inmundus erit usque ad vesperam. Quicquid
tetigerit inmundus inmundum faciet. Et anima que horum quippiam tetigerit. inmunda erit usque
XX ad vesperam. Veneruntque filii israel et omnis multitudo in desertum sin mense primo
et mansit populus in cades. mortuaque est ibi maria et sepulta in eodem loco. Cumque indige-
ret aqua populus. coierunt adversum moysen et aaron et versi in seditionem dixerunt. Utinam
periissemus inter fratres nostros coram domino. Cur eduxistis ecclesiam domini in solitudinem. ut et
nos et nostra iumenta moriantur. Quare nos fecistis ascendere de egypto et adduxistis in
locum istum pessimum qui seri non potest. qui nec ficum gignit nec vineas. nec mala gra-
nata. insuper et aquam non habet ad bibendum. Ingressusque est moyses et aaron dimissa
multitudine tabernaculum federis. corrueruntque proni in terram clamaveruntque ad dominum
atque dixerunt. Domine deus audi clamorem populi huius et aperi eis thesaurum tuum. fontem aque
vive ut satiati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Tolle virgam et congrega populum tu et aaron frater tuus. et lo-
quimini ad petram coram eis. et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra. bibet
omnis multitudo et iumenta eius. Tulit ergo moyses virgam que erat in conspectu domini sicut pre-
ceperat ei. congregata multitudine ante petram. Dixitque eis. Audite rebelles et increduli. Num
de petra hac vobis aquam poterimus eicere. Cumque elevasset moyses manum percutiens vir-
ga bis silicem. egresse sunt aque largissime. ita ut populus biberet et iumenta. Dixitque dominus
ad moysen et aaron. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis israel. non
introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis. ubi iurgati sunt

filii Israel contra dominum et sanctificatus est in eis. Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem
Edom qui dicerent: Hec mandat frater tuus Israel. Nosti omnem laborem qui apprehendit nos,
quomodo descenderint patres nostri in Egyptum et habitavimus ibi multo tempore, afflixeruntque nos E-
gyptii et patres nostros, et quomodo clamavimus ad dominum et exaudierit nos de Egypto.
Ecce in urbe Cades que est in extremis finibus tuis posita obsecramus, ut nobis transire liceat
per terram tuam. Non ibimus per agros nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis. Sed
gradiemur via publica, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus
terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. Dixe-
runtque filii Israel: Per tritam gradiemur viam, et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra, da-
bimus quod iustum est. Nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. At ille respondit:
Non transibitis. Statimque egressus est obvius cum infinita multitudine et manu forti, nec
voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos. Quamobrem divertit ab
eo Israel. Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Or, qui est in finibus terre Edom, ubi
locutus est dominus ad Moysen: Pergat inquit Aaron ad populos suos. Non enim intrabit in terram quam de-
di filiis Israel, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis. Tolle Aaron et filium
eius cum eo, et duces eos in montem Or. Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazar
filium eius, et Aaron colligetur et morietur ibi. Fecit Moyses ut preceperat dominus et ascenderunt in
montem Or coram omni multitudine. Cumque Moyses spoliasset Aaron vestibus suis, induit
eas Eleazar filium eius. Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. Omnis autem
multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus per cunctas famili-
as suas. Quod cum audisset Chananeus rex Arad qui habitabat ad meridiem, venisse
scilicet Israel per exploratorum viam, pugnavit contra illum, et victor existens duxit ex eo predam.
At Israel voto se domino obligans ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes eius.
Exaudivitque dominus preces Israel et tradidit Chananeum. Quem ille interfecit subversis urbibus eius
et vocavit nomen loci illius Horma, id est anathema. Profecti sunt autem et de monte Or per viam que ducit
ad mare rubrum, ut circumirent terram Edom, et tedere cepit populum itineris ac laboris.
Locutusque contra dominum et Moysen ait: Cur eduxisti nos de Egypto ut moreremur in
solitudine. Deest panis, non sunt aque. Anima nostra iam nauseat super cibo isto levissi-
mo. Quamobrem misit dominus in populum ignitos serpentes. Ad quorum plagas et mortes plu-
rimorum venerunt ad Moysen atque dixerunt: Peccavimus quia locuti sumus contra dominum
et te. Ora ut tollat a nobis serpentes. Oravit Moyses pro populo, et locutus est dominus ad eum: Fac
serpentem eneum et pone eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum vivet. Fecit ergo Moyses
serpentem eneum et posuit pro signo. Quem cum percussi aspicerent sanabantur. Profectique
filii Israel castra metati sunt in Oboth. Unde egressi fixerunt tentoria in Ieabarim in
solitudine que respicit Moab, contra orientalem plagam. Et inde moventes venerunt
ad torrentem Zared. Quem relinquentes castra metati sunt contra Arnon que est in deserto, et prominet
in finibus Amorrei. Siquidem Arnon terminus est Moab, dividens Moabitas et Amorreos.
Unde dicitur in libro bellorum domini: Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon.
Scopuli torrentium inclinati sunt, ut requiescerent in Ar, et recumberent in finibus
Moabitarum. Ex eo loco apparuit puteus super quo locutus est dominus ad Moysen:
Congrega populum et dabo ei aquam. Tunc cecinit Israel carmen istud: Ascendat puteus. Conci-
nebant: Puteus quem foderunt principes et paraverunt duces multitudinis in datore
legis et in baculis suis. De solitudine Mathana. De Mathana Nahaliel. De

Profecti sunt

nahaliel in bamoth. Bamoth vallis est in regione moab in vertice phasga. quae respicit contra
desertum. Misit autem israhel nuntios ad seon regem amorreorum dicens. Obsecro ut transire mihi li
ceat per terram tuam. Non declinabimus in agros et vineas. non bibemus aquas ex puteis. Via
regia gradiemur donec transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit ut transiret israhel
per fines suos. quin potius exercitu congregato egressus est obviam in desertum. et venit in iasa.
pugnavitque contra eum. A quo percussus est in ore gladii. et possessa est terra eius ab arnon usque ieb
boc et filios ammon. quia forti praesidio tenebantur termini ammonitarum. Tulit ergo israhel omnes
civitates eius. et habitavit in urbibus amorrei. in esebon scilicet et viculis eius. Urbs esebon fuit re
gis seon amorrei. qui pugnavit contra regem moab. et tulit omnem terram quae dicionis illius
fuerat usque arnon. Idcirco dicitur in proverbio. Venite in esebon. edificetur et construatur civitas
seon. Ignis egressus est de esebon. flamma de oppido seon et devoravit ar moabitarum et habi q̄ arnon.
tatores excelsorum arnon. Vae tibi moab. peristi popule chamos. Dedit filios eius in fugam et fili
as in captivitatem regi amorreorum seon. Iugum ipsorum disperiit ab esebon usque dibon.
Lassi pervenerunt in nophe et usque medaba. Habitavit itaque israhel in terra amorrei. Misit
que moyses qui explorarent iazer. cuius ceperunt viculos et possederunt habitatores. Verteruntque se
et ascenderunt per viam basan. et occurrit eis og rex basan cum omni populo suo pugna
turus in edrai. Dixitque dominus ad moysen. Ne timeas eum. quia in manu tua tradidi illum et
omnem populum ac terram eius. faciesque illi sicut fecisti seon regi amorreorum habitatori ese
bon. Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis universumque populum eius usque ad internicionem et posse
derunt terram illius. Profectique castra metati sunt in campestribus moab. ubi trans iordanem iericho
sita est. Videns autem balac filius sephor omnia quae fecerat israhel amorreo et quod pertimuissent XXII
eum moabite et impetum eius ferre non possent. dixit ad maiores natu madian. Ita de
lebit hic populus omnes qui in nostris finibus commorantur. quomodo solet bos herbas usque
ad radices carpere. Ipse erat eo tempore rex in moab. Misit ergo nuntios ad balaam filium
beor ariolum qui habitabat super flumen terre filiorum ammon. ut vocarent eum et dicerent.
Ecce egressus est populus ex egypto. qui operuit superficiem terre sedens contra me. Veni igitur et male
dic populo huic quia fortior me est. si quomodo possim percutere et eicere eum de terra mea. No
vi enim quod benedictus sit cui benedixeris. et maledictus in quem maledicta congesseris. Perrexe
runt seniores moab et maiores natu madian. habentes divinationis pretium in manibus.
Cumque venissent ad balaam et narrassent ei omnia verba balac. ille respondit. Manete
hic nocte. et respondebo quicquid mihi dixerit dominus. Manentibus eis apud balaam. venit deus
et ait ad eum. Quid sibi volunt homines isti apud te? Respondit. Balac filius sephor rex mo
abitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui egressus est de egypto operuit superficiem terre.
veni et maledic ei si quomodo possim pugnans abigere eum. Dixitque deus ad bala
am. Noli ire cum eis. neque maledicas populo quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit
ad principes. Ite in terram vestram. quia prohibuit me deus venire vobiscum. Reversi prin
cipes dixerunt ad balac. Noluit balaam venire nobiscum. Rursum ille multo plu
res et nobiliores quam ante miserat misit. Qui cum venissent ad balaam dixerunt.
Sic dicit balac filius sephor. Ne cuncteris venire ad me paratum honorare te. et
quicquid volueris dabo tibi. veni et maledic populo isti. Respondit balaam. Si dederit mihi
balac plenam domum suam argenti et auri non potero inmutare verbum domini dei mei. ut vel
plus vel minus loquar. Obsecro ut hic maneatis et hac nocte ut scire queam quid mihi rursum
respondeat dominus. Venit ergo deus ad balaam nocte et ait ei. Si vocare te venerint homines

[illegible]d balaam calcaribus urget asellam.
[illegible]r occurrit. pecudem que stare coegit.
[illegible]orrenda nimis loquitur vox animalis.
[illegible] ducit [illegible] ubi alloquendo.

isti, surge et vade cum eis: ita dumtaxat ut quod tibi praecepero facias. Surrexit Balaam mane,
et strata asina sua profectus est cum eis. Et iratus est Deus. Stetitque angelus Domini in via contra Bala-
am qui sedebat asinae, et duos pueros habebat secum. Cernens asina angelum stantem in via
evaginato gladio avertit se de itinere, et ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaam, et
vellet ad semitam reducere, stetit angelus in angustiis duarum maceriarum quibus vineae
cingebantur. Quem videns asina iunxit se parieti, et attrivit sedentis pedem. At ille ite-
rum verberabat: et nihilominus angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram nec ad sini-
stram poterat deviari, obvius stetit. Cumque vidisset asina stantem angelum, concidit sub
pedibus sedentis. Qui iratus, vehementius caedebat fuste latera eius. Aperuitque Dominus os asinae, et
locuta est: Quid feci tibi? cur percutis me, ecce iam tertio? Respondit Balaam: Quia commeruisti,
et illusisti mihi: utinam haberem gladium ut te percuterem. Dixit asina: Nonne animal tuum sum, cui
semper sedere consuevisti usque in praesentem diem? dic quid simile umquam fecerim tibi. At ille ait: Num-
quam. Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, et vidit angelum stantem in via evagi-
natum gladium in manu tenentem: adoravitque eum pronus in terram. Cui angelus: Cur in-
quit tertio verberas asinam tuam? Ego veni ut adversarer tibi, quia perversa est via tua, mihique contraria:
et nisi asina declinasset de via, dans locum resistenti, te occidissem, et illa viveret. Dixit-
que Balaam: Peccavi, nesciens quod tu stares contra me: et nunc si displicet tibi ut vadam,
revertar. Ait angelus: Vade cum istis, et cave ne aliud quam praecepero tibi loquaris. Ivit igitur cum
principibus. Quod cum audisset Balac, egressus est in occursum eius in oppido Moabitarum,
quod situm est in extremis finibus Arnon. Dixitque ad Balaam: Misi nuntios ut vocarent
te, cur non statim venisti ad me? an quia mercedem adventui tuo reddere nequeo? Cui
ille respondit: Ecce adsum: numquid loqui potero aliud nisi quod Dominus posuerit in ore meo?
Perrexerunt ergo simul, et venerunt in urbem quae in extremis regni eius finibus erat. Cumque
occidisset Balac boves et oves, misit ad Balaam et principes qui cum eo erant mu-
nera. Mane autem facto duxit eum ad excelsa Baal, et intuitus est extremam partem populi.
XXIII Dixitque Balaam ad Balac: Aedifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, e-
iusdemque numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vi-
tulum et arietem super aram. Dixitque Balaam ad Balac: Sta paulisper iuxta holo-
caustum tuum, donec vadam, si forte occurrat mihi Dominus, et quodcumque imperaverit lo-
quar tibi. Cumque abiisset velociter, occurrit ei Deus. Locutusque est ad eum Balaam: Sep-
tem aras erexi, et imposui vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore eius, et
ait: Revertere ad Balac, et haec loqueris. Reversus invenit stantem Balac iuxta holocau-
stum suum, et omnes principes Moabitarum. Assumptaque parabola sua dixit: De Aram adduxit
me Balac rex Moabitarum de montibus orientis: Veni, inquit, et maledic Iacob: propera
et detestare Israel. Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? qua ratione detester, quem Dominus
non detestatur? De summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo illum. Populus solus
habitabit, et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem Iacob, et
nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima mea morte iustorum, et fiant novissima mea
horum similia. Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? ut malediceres inimicis
meis vocavi te: et tu e contrario benedicis eis. Cui ille respondit: Num aliud possum loqui, nisi quod
iusserit Dominus? Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum, unde partem Israel videas, et to-
tum videre non possis: inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem, super verti-
cem montis Phasga, aedificavit Balaam septem aras, et impositis super vitulo atque ariete

dixit ad balac. Sta hic iuxta holocaustum tuum donec ego pergam obvius. Cui cum dominus occurrisset.
posuitque verbum in ore eius ait. Revertere ad balac et hec loqueris ei. Reversus invenit eum
stantem iuxta holocaustum suum et principes moabitarum cum eo. Ad quem balac. Quid inquit locutus
est dominus? At ille assumpta parabola sua ait. Sta balac et ausculta. audi fili sephor. Non est
deus quasi homo ut mentiatur. nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et non faciet. locutus est et non imple-
bit? Ad benedicendum adductus sum. benedictionem prohibere non valeo. Non est ydolum in iacob. nec
videtur simulacrum in israel. Dominus deus eius cum eo est et clangor victorie regis in illo. Dominus eduxit
eum de egypto. cuius fortitudo similis est rinocerotis. Non est augurium in iacob. nec divinatio in
israel. Temporibus suis dicetur iacob et israeli. quid operatus sit deus. Ecce populus ut leena consurget.
et quasi leo erigetur. Non accubabit donec devoret predam et occisorum sanguinem bibat. Dixitque
balac ad balaam. Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille ait. Nonne dixi tibi. quod quicquid
mihi deus imperaret hoc facerem? Et ait balac ad eum. Veni et ducam te ad alium locum
si forte placeat deo ut inde maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem montis phogor.
qui respicit solitudinem. dixit ei balaam. Edifica mihi hic septem aras et para totidem vitu-
los eiusdemque numeri arietes per singulas aras. Cumque vidisset balaam quod placeret domino
XXIIII ut benediceret israeli. nequaquam abiit ut ante perrexerat ut augurium quereret. sed dirigens contra
desertum vultum suum et elevans oculos. vidit israel in tentoriis commorantem per tribus suas.
Et irruente in se spiritu dei. assumpta parabola ait. Dixit balaam filius beor. dixit
homo cuius obturatus est oculus. dixit auditor sermonum dei qui visionem omnipotentis in-
tuitus est. qui cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quam pulchra tabernacula tua iacob et tentoria tua
israel. Ut valles nemorose. ut orti iuxta fluvios irrigui. ut tabernacula que fixit dominus. quasi
cedri propter aquas. Fluet aqua de situla eius et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter agag
rex eius et auferetur regnum illius. Dominus eduxit illum de egypto. cuius fortitudo similis est
rinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius. ossaque eorum confringent et perforabunt sa-
gittis. Accubans dormivit ut leo. et quasi leena quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit
tibi erit et ipse benedictus. Qui maledixerit in maledictione reputabitur. Iratusque balac contra
balaam complosis manibus ait. Ad maledicendum inimicis meis vocavi te. quibus econtrario
ter benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te. sed
dominus privavit te honore disposito. Respondit balaam ad balac. Nonne nunciis tuis quos
misisti ad me dixi. Si dederit mihi balac plenam domum suam argenti et auri non potero preterire
sermonem domini dei mei ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo. sed quicquid dominus
dixerit hoc loquar. Verumtamen pergens ad populum meum. dabo consilium quid populus tuus huic populo
faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum ait. Dixit balaam filius beor. dixit homo cuius
obturatus est oculus. dixit auditor sermonum dei. qui novit doctrinam altissimi. et visio-
nes omnipotentis videt. qui cadens apertos habet oculos. Videbo eum sed non modo. Intuebor illum sed
non prope. Orietur stella ex iacob et consurget virga de israel. et percutiet duces moab vastabitque
omnes filios seth. Et erit ydumea possessio eius. Hereditas seyr cedet inimicis suis.
israel vero fortiter aget. De iacob erit qui dominetur et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset
amalech. assumens parabolam ait. Principium gentium amalech. cuius extrema per-
dentur. Vidit quoque cineum et assumpta parabola ait. Robustum quidem est habitaculum tuum. sed
si in petra posueris nidum tuum et fueris electus de stirpe chain quamdiu poteris permanere? enim
Assur enim capiet te. Assumptaque parabola iterum locutus est. Heu quis victurus est quando ista faciet
deus. Venient in trieribus de italia. superabunt assirios. vastabuntque hebreos et ad

extremum ipsi peribunt. Surrexitque balaam et reversus est in locum suum. balac quoque via qua venerat
rediit. Morabatur autem eo tempore israel in setthim: et fornicatus est populus cum filiabus moab. que
vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum: initiatusque est israel
beelphegor. Et iratus dominus ait ad moysen. Tolle cunctos principes populi et suspende
eos contra solem in patibulis. ut avertatur furor meus ab israel. Dixitque moyses ad iudices
israel. Occidat unusquisque proximos suos qui initiati sunt beelphegor. Et ecce unus de
filiis israel intravit coram fratribus suis ad scortum madianitem vidente moyse et omni
turba filiorum israel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset finees filius
eleazari filii aaron sacerdotis. surrexit de medio multitudinis et arrepto pugione
ingressus est post virum israelitem in lupanar: et perfodit ambos simul. virum scilicet et mulie-
rem in locis genitalibus. cessavitque plaga a filiis israel: et occisi sunt viginti quatuor
milia hominum. Dixitque dominus ad moysen. Finees filius eleazari filii aaron sacerdotis
avertit iram meam a filiis israel. quia zelo meo commotus est contra eos. ut non ipse delerem filios israel in zelo
meo. Idcirco loquere ad eum. Ecce do ei pacem federis mei. et erit tam ipsi quam semini illius
pactum sacerdocii sempiternum: quia zelatus est pro deo suo. et expiavit scelus filiorum israel.
Erat autem nomen viri israelite qui occisus est cum madianite. zambri filius salu
dux de cognatione et tribu symeonis. Porro mulier madianitis que pariter interfecta est
vocabatur cozbi filia sur principis nobilissimi madianitarum. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Hostes vos sentiant madianite et percutite eos. quia et ipsi hostiliter
egerunt contra vos. et decepere insidiis per ydolum phogor. et cozbi filiam ducis ma-
dian sororem suam. que percussa est in die plage pro sacrilegio phogor. Postquam
noxiorum sanguis effusus est. dixit dominus ad moysen et eleazarum filium aaron sacerdotem.
Numerate omnem summam filiorum israel a viginti annis et supra per domos et cognationes
suas. cunctos qui possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque moyses et eleazar sa-
cerdos in campestribus moab super iordanem contra iericho. ad eos qui erant a viginti annis et supra
sicut dominus imperaverat. quorum iste est numerus. Ruben primogenitus israel. Huius filii enoch
a quo familia enochitarum. Et phallu. a quo familia phalluitarum. et esron
a quo familia esronitarum. et charmi. a quo familia charmitarum. Hee sunt fami-
lie de stirpe ruben. quarum numerus inventus est quadraginta tria milia et septingenti
triginta. Filius phallu heliab. Huius filii namuhel et dathan et abiram. Isti sunt dathan
et abiram principes populi. qui surrexerunt contra moysen et aaron in seditione chore quando
adversum dominum rebellaverunt: et aperiens terra os suum devoravit chore morientibus
plurimis. quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factum est grande miraculum ut
chore pereunte filii illius non morerentur. Filii symeon per cognationes suas namu-
hel. ab hoc familia namuhelitarum. Iamin. ab hoc familia iaminitarum. Iachin.
ab hoc familia iachinitarum. Zare. ab hoc familia zareitarum. Saul. ab hoc fami-
lia saulitarum. Hee sunt familie de stirpe symeon. quarum omnis numerus fuit viginti
duo milia ducentorum. Filii gad per cognationes suas sephon. ab hoc familia sepho-
nitarum. Aggi. ab hoc familia aggitarum. Suni. ab hoc familia sunitarum. Ozni. ab
hoc familia oznitarum. Heri. ab hoc familia heritarum. Harod. ab hoc familia ha-
roditarum. Arihel. ab hoc familia arihelitarum. Iste sunt familie gad. quarum omnis numerus fuit
quadraginta milia quingenti. Filii iuda her et onan qui ambo mortui sunt in terra chanaan.
Fueruntque filii iuda per cognationes suas. sela. a quo familia selaitarum. Phares. a quo

familia phares[i]tarum. Zare a quo familia zareitarum. Porro filii phares: esrom. a quo fa
milia esromitarum. et amul. a quo familia amulitarum. Iste sunt familie iuda. quarum
omnis numerus fuit septuaginta milia quingenti. Filii ysachar per cognaciones suas. thola. a
quo familia tholaitarum. Phua. a quo familia phuaitarum. Iasub. a quo familia iasu
bitarum. Semram. a quo familia semramitarum. Hee sunt cognaciones ysachar quorum
numerus fuit sexaginta quatuor milia trecenti. Filii zabulon per cognaciones suas. Sared.
a quo familia saredítarum. Helon. a quo familia helonitarum. Ialel. a quo familia ia
lelitarum. Hee sunt cognaciones zabulon quorum numerus fuit sexaginta milia quingenti.
Filii ioseph per cognaciones suas manasse et ephraim. De manasse ortus est machir: XXVII
a quo familia machiritarum. Machir genuit galaad. a quo familia galaaditarum.
Galaad habuit filios. hiezer: a quo familia hiezeritarum. et helech. a quo familia
helechitarum. et asrihel. a quo familia asrihelitarum. et sechem. a quo familia se
chemitarum. et semida. a quo familia semidaitarum. et epher. a quo familia epheritarum.
Fuit autem epher pater salphaad qui filios non habebat. sed tantum filias. quarum ista sunt nomina. Maala.
et noa. et egla et melcha et thersa. Hee sunt familie manasse et numerus earum quinquaginta
duo milia septingenti. Filii autem ephraim per cognaciones suas fuerunt hii. Suthala. a quo
familia suthalaitarum. Becher. a quo familia becheritarum. Thehen. a quo familia
thehenitarum. Porro filius suthala fuit heran. a quo familia heranitarum. Hee
sunt cognaciones filiorum ephraim. quorum numerus triginta duo milia quingenti. Isti sunt filii io
seph per familias suas. Filii beniamin in cognacionibus suis bale. a quo familia bale
itarum. Asbel. a quo familia asbelitarum. Ahiram. a quo familia ahiramitarum.
Supham. a quo familia suphamitarum. Hupham. a quo familia huphamitarum. Filii
bale. hered et noeman. De hered. familia hereditarum. De noeman. familia noe
manitarum. Hii sunt filii beniamin per cognaciones suas. quorum numerus quadraginta
quinque milia sexcenti. Filii dan per cognaciones suas suham. a quo familia suhamitarum.
Hee cognaciones dan per familias suas. Omnes fuerunt suhamite. quorum numerus erat
sexaginta quatuor milia quadringenti. Filii aser per cognaciones suas iemna. a quo familia
iemnaitarum. Iessui. a quo familia iessuitarum. Brie. a quo familia brieitarum. Filii
brie. haber. a quo familia haberitarum. et melchiel. a quo familia melchielitarum.
Nomen autem filie aser fuit sara. Hee cognaciones filiorum aser. et numerus eorum quinqua
ginta tria milia quadringenti. Filii nepthalim per cognaciones suas iessihel. a quo
familia iessihelitarum. Guni. a quo familia gunitarum. Ieser. a quo familia iesse
ritarum. Sellem. a quo familia sellemitarum. Hee sunt cognaciones filiorum neptha XXVIII
lim per familias suas. quorum numerus quadraginta quinque milia quadringenti. Ista est
summa filiorum israel. qui recensiti sunt sexcenta milia et mille septingenti triginta. Lo
cutusque est dominus ad moysen dicens. Istis dividetur terra iuxta numerum vocabulorum in pos
sessiones suas. pluribus maiorem partem dabis. et paucioribus minorem. Singulis
sicut nunc recensiti sunt tradetur possessio. ita dumtaxat ut sors terram tribubus divi
dat et familiis. Quicquid sorte contigerit. hoc vel plures accipiant vel pauciores. Hic quoque
numerus filiorum levi per familias suas. Gerson. a quo familia gersonitarum. Chaath.
a quo familia caathitarum. Merari. a quo familia meraritarum. Hee sunt familie
levi. Familia lobni. familia ebroni. familia mooli. familia musi. fa
milia chore. At vero caath genuit amram. qui habuit uxorem iochabed filiam

leui que nata est ei in egypto. Hec genuit uiro suo amram filios aaron et moysen. et ma-
riam sororem eorum. De aaron orti sunt nadab et abiu. et eleazar et ithamar. Quorum nadab
et abiu mortui sunt cum obtulissent ignem alienum coram domino. Fueruntque omnes qui numerati
sunt uiginti tria milia generis masculini ab uno mense et supra. quia non sunt recensiti inter filios
israel. nec eis cum ceteris est data possessio. Hic est numerus filiorum israel qui descripti sunt a moyse et
eleazaro sacerdote in campestribus moab supra iordanem contra iericho. inter quos nullus fuit eorum
qui ante numerati sunt a moyse et aaron in deserto synai. Predixerat enim dominus quod omnes
morerentur in solitudine. Nullusque remansit ex eis nisi chaleb filius iephone et iosue
filius nun.

XXVII

Accesserunt autem filie salphaad filii epher. filii galaad filii machir.
filii manasse qui fuit filius ioseph. quarum sunt nomina. maala et noa et egla et mel-
cha et thersa. steteruntque coram moyse et eleazaro sacerdote. et cunctis principibus populi.
ad ostium tabernaculi federis atque dixerunt. Pater noster mortuus est in deserto. nec fuit in se-
ditione que concitata est contra dominum sub chore. sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit ma-
res filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua. quia non habuit filium. Date nobis pos-
sessionem inter cognatos patris nostri. Retulitque moyses causam earum ad iudicium domini. qui
dixit ad eum. Iustam rem postulant filie salphaad. da eis possessionem inter cognatos patris sui et ei
in hereditate succedant. Ad filios autem israel loqueris hec. Homo cum mortuus fuerit absque filio ad
filiam eius transibit hereditas. Si filiam non habuerit habebit successores fratres suos. Quod si et fratres
non fuerint. dabitis hereditatem fratribus patris eius. Sin autem nec patruos habuerit dabitur hereditas his
qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis israel sanctum lege perpetua. sicut precepit dominus moysi. Dixit
quoque dominus ad moysen. Ascende in montem istum abarim et contemplare inde terram quam da-
turus sum filiis israel. Cumque uideris eam ibis et tu ad populum tuum sicut iuit frater tuus aaron quia offen-
distis me in deserto sin in contradictione multitudinis. nec sanctificare me uoluistis coram
ea super aquas. Hee sunt aque contradictionis in cades deserti sin. Cui respondit moyses. Pro-
uideat dominus deus spirituum omnis carnis hominem qui sit super multitudinem hanc et possit exire
et intrare ante eos. et educere illos uel introducere. ne sit populus domini sicut oues absque pastore.
Dixitque dominus ad moysen. Tolle iosue filium nun uirum in quo est spiritus dei. et pone manum
tuam super eum. qui stabit coram eleazaro sacerdote et omni multitudine et dabis ei pre-
cepta cunctis uidentibus et partem glorie tue. ut audiat eum omnis synagoga filiorum israel. Pro
hoc si quid agendum erit. eleazar sacerdos consulet dominum. Ad uerbum eius egredietur et ingredietur
ipse et omnes filii israel cum eo. et cetera multitudo. Fecit moyses ut preceperat dominus. Cumque tulisset
iosue. statuit eum coram eleazaro sacerdote et omni frequentia populi. et impositis capiti eius
manibus cuncta repplicauit que mandauerat dominus.

XXVIII

Dixit quoque dominus ad moysen. Precipe
filiis israel et dices ad eos. Oblationem meam et panes et incensum odoris suauissimi offerte per
tempora sua. Hec sunt sacrificia que offerre debetis. Agnos anniculos inmaculatos duos co-
tidie in holocaustum sempiternum. unum offeretis mane et alterum ad uesperam. Decimam
partem ephi simile que conspersa sit oleo purissimo. et habeat quartam partem hin. Holocaustum
iuge est. quod obtulistis in monte synai in odorem suauissimum incensi domino. Et libabitis
uini quartam partem hin. per agnos singulos in sanctuario domini. Alterumque agnum similiter offere-
tis ad uesperam iuxta omnem ritum sacrificii matutini. et libamentorum eius oblationem sua-
uissimi odoris domino. Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos inmaculatos.
et duas decimas simile oleo conspersae in sacrificio et liba que rite funduntur per singula sabba-
ta in holocaustum sempiternum. In kalendis autem id est mensium exordiis offeretis holo-

caustum domino. uitulos de armento duos. arietem unum agnos anniculos septem inmacula-
tos. et tres decimas simile oleo conspersae in sacrificio per singulos uitulos et duas decimas simile
oleo conspersae per singulos arietes. et decimam decime simile ex oleo in sacrificio per agnos sin-
gulos. Holocaustum suauissimi odoris atque incensi est domino. Libamenta autem uini que per singulas
fundenda sunt uictimas ista erunt. media pars hin per singulos uitulos. tertia per arietem.
quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses qui sibi anno uertente succedunt.
Hircus quoque offeretur domino pro peccatis in holocaustum sempiternum. cum libaminibus suis. Mense autem
primo quarta decima die mensis phase domini erit. et quinta decima die sollempnitas. Sep-
tem diebus uescentur azimis. quarum dies prima uenerabilis et sancta erit. Omne opus seruile
non facietis in ea. offeretisque incensum holocaustum domino uitulos de armento duos. et ari-
etem unum. agnos anniculos inmaculatos septem. et sacrificia singulorum ex simila que conspersa
sit oleo. Tres decimas per singulos uitulos et duas decimas per arietem et decimam decime
per agnos singulos. id est per septem agnos. et hircum pro peccato unum ut expietur pro uobis. preter
holocaustum matutinum quod semper offeretis. Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomi-
tem ignis et in odorem suauissimum domino. qui surget de holocausto et de libationibus
singulorum. Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit uobis. omne opus seruile non
facietis in eo. Dies etiam primitiuorum quando offeretis nouas fruges domino expletis eb-
domadibus uenerabilis et sancta erit. Omne opus seruile non facietis in ea. offeretisque ho-
locaustum in odorem suauissimum domino. uitulos de armento duos. arietem unum. et agnos
anniculos inmaculatos septem. atque in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres deci-
mas per singulos uitulos, per arietes duas. per agnos decimam decime qui simul sunt agni
septem. Hircum quoque qui mactatur pro expiatione. preter holocaustum sempiternum et liba eius.
XXIX inmaculata offeretis omnia cum libationibus suis. Mensis etiam septimi prima dies
uenerabilis et sancta erit uobis. Omne opus seruile non facietis in ea. quia dies clangoris est et tu-
barum. offeretisque holocaustum in odorem suauissimum domino. uitulum de armento
unum. arietem unum. agnos anniculos inmaculatos septem. Et in sacrificiis eorum
simile oleo conspersae tres decimas per singulos uitulos. duas decimas per arietem.
unam decimam per agnum qui simul sunt agni septem. Et hircum pro peccato qui offertur
in expiationem populi preter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis et holocaustum
sempiternum cum libationibus solitis. isdem ceremoniis offeretis in odorem sua-
uissimum incensum domino. Decima quoque dies mensis huius septimi erit uobis sancta atque ue-
nerabilis. et affligetis animas uestras. Omne opus seruile non facietis in ea. offeretisque
holocaustum domino in odorem suauissimum. uitulum de armento unum. arietem unum. ag-
nos anniculos inmaculatos septem. Et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per
singulos uitulos. duas decimas per arietem. decimam decime per agnos singulos qui sunt simul
septem agni. et hircum pro peccato absque hiis que offerri pro delicto solent in expiationem et holocaustum
sempiternum in sacrificio et libaminibus eorum. Quinta decima uero die mensis septimi que uobis
erit sancta atque uenerabilis. omne opus seruile non facietis in ea. sed celebrabitis sollempnitatem
domino septem diebus. offeretisque holocaustum in odorem suauissimum domino. uitulos de ar-
mento tredecim inmaculatos. Et in libamentis eorum simile oleo conspersae tres decimas
per uitulos singulos. qui sunt simul uituli tredecim. et duas decimas arieti uno. id est simul
arietibus duobus. et decimam decime agnis singulis qui sunt simul agni quattuordecim. et hircum
pro peccato absque holocausto sempiterno. et sacrificio et libamine eius. In die altero offeres uitu-

los de armento duodecim arietes duos agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque et libamine eius. Die tertio offeres vitulos undecim arietes duos agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. Die quarto offeres vitulos decem arietes duos agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque eorum et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die quinto offeres vitulos novem arietes duos agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeres vitulos octo et arietes duos agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeres vitulos septem arietes duos agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die octavo qui est celeberrimus omne opus servile non facietis offerentes holocaustum in odorem suavissimum domino vitulum unum arietem unum agnos anniculos immaculatos septem sacrificiaque eius et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Haec offeretis domino in sollemnitatibus vestris praeter vota et oblationes spontaneas in holocausto in sacrificio in libamine et in hostiis pacificis. Narravitque Moyses filiis Israel omnia quae ei dominus imperarat et locutus est ad principes tribuum filiorum Israel. Iste est sermo quem praecepit dominus. Si quis virorum votum voverit domino aut se constrinxerit iuramento quae in domo patris sui est et aetate adhuc puellari si cognoverit pater votum quod pollicita est et iuramentum quo obligavit animam suam et tacuerit voti rea erit. Quicquid pollicita est et iuravit opere complebit. Sin autem statim ut audierit contradixerit pater et vota et iuramenta eius irrita erunt nec obnoxia tenebitur sponsioni eo quod contradixerit pater. Si maritum habuerit et voverit aliquid et semel verbum de ore eius egrediens animam illius obligaverit iuramento qua die audierit vir et non contradixerit voti rea erit reddet quodcumque promiserat. Sin autem audiens statim contradixerit et irritas fecerit pollicitationes eius verbaque quibus obstrinxerat animam suam propitius ei erit dominus. Vidua et repudiata quicquid voverint reddent. Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento si audierit vir et tacuerit nec contradixerit sponsioni reddet quodcumque promiserat. Sin autem extemplo contradixerit non tenebitur promissionis rea quia maritus contradixit et dominus ei propitius erit. Si voverit et iuramento se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam in arbitrio viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si audiens vir tacuerit et in alteram diem distulerit sententiam quicquid voverat atque promiserat reddet quia statim ut audivit tacuit. Sin autem contradixerit postquam rescivit portabit ipse iniquitatem eius. Istae sunt leges quas constituit dominus Moysi inter virum et uxorem inter patrem et filiam quae in puellari adhuc aetate est vel quae manet in patris domo. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Ulciscere prius filios Israel de Madianitis et

faciet irritum verbum suum sed omne quod promisit implebit. Mulier si quippiam voverit et se constrinxerit iuramento quae

sic colligeris ad populum tuum. Statimque moyses: Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui
possint ultionem domini expetere de madianitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur ex
israel, qui mittantur ad bellum. Dederuntque millenos de cunctis tribubus, id est, duodecim
millia expeditorum ad pugnam: quos misit moyses cum finees filio eleazari sacerdotis. Va-
sa quoque sancta, et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra madianitas atque
vicissent, omnes mares occiderunt, et reges eorum evi, et recem, et sur, et hur, et rebe, quinque principes
gentis: Balaam quoque filium beor interfecerunt gladio. Ceperuntque mulieres eorum, et parvulos, omniaque
pecora, et cunctam supellectilem: quidquid habere potuerant, depraedati sunt: tam urbes, quam viculos
et castella flamma consumpsit. Et tulerunt praedam, et universa quae ceperant tam ex hominibus
quam ex iumentis, et adduxerunt ad moysen et eleazarum sacerdotem, et ad omnem multitudinem filiorum
israel. Reliqua autem utensilia portabant ad castra in campestribus moab iuxta iordanem contra iericho.
Egressi sunt autem moyses et eleazar sacerdos et omnes principes synagogae in occursum eorum
extra castra. Iratusque moyses principibus exercitus, tribunis et centurionibus, qui venerant
de bello, ait: Cur feminas reservastis? Nonne iste sunt que deceperunt filios israel ad suggestionem
Balaam, et praevaricari fecerunt vos in domino super peccato phogor, unde et percussus est populus?
Ergo cunctos interficite quidquid est generis masculini, etiam in parvulis: et mulieres, quae noverunt viros in
coitu, iugulate: Puellas autem et omnes feminas virgines reservate vobis: et manete extra
castra septem diebus. Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio et septimo.
Et de omni praeda, sive vestimentum fuerit, sive vas, et aliquid in utensilia praeparatum, de caprarum
pellibus et pilis et ligno, expiabitur. Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus, qui pugnave-
rant, sic locutus est: Hoc est praeceptum legis, quod mandavit dominus moysi: Aurum, et argentum, et
aes, et ferrum, et stagnum, et plumbum, et omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur. Quidquid
autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur: Et lavabitis vestimenta vestra die
septimo, et purificati postea castra intrabitis. Dixitque dominus ad moysen: Tollite sum-
mam eorum quae capta sunt ab homine usque ad pecus, tu et eleazar sacerdos et principes vulgi: divi-
desque ex aequo praedam inter eos qui pugnaverunt et egressi sunt ad bellum, et inter omnem reliquam
multitudinem. Et separabis partem domino ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bello, unam animam
de quingentis tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus, et dabis eam eleazaro sacerdoti, quia primi-
tiae domini sunt. Ex media quoque parte filiorum israel accipies quinquagesimum caput hominum, et boum,
et asinorum, et ovium, cunctorumque animantium, et dabis ea levitis qui excubant in custodiis taber-
naculi domini. Feceruntque moyses et eleazar sicut praeceperat dominus. Fuit autem praeda, quam exercitus ceperat,
ovium sexcenta septuaginta quinque millia, boum septuaginta duo millia, asinorum sexaginta
millia et mille: animae hominum sexus feminini, quae non cognoverant viros, triginta duo millia. Da-
taque est media pars his qui in praelio fuerant, ovium trecenta triginta septem millia quingentae. E
quibus in partem domini supputatae sunt oves sexcentae septuaginta quinque. Et de bobus triginta sex
millibus, boves septuaginta duo. De asinis triginta millibus quingentis, asini sexaginta
unus. De animabus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem domini triginta duae animae.
Tradiditque moyses numerum primitiarum domini eleazaro sacerdoti, sicut ei fuerat imperatum, ex me-
dia parte filiorum israel, quam separaverat his qui in praelio fuerant. De media vero parte, quae contigerat
reliquae multitudini, id est, de ovibus trecentis triginta septem millibus quingentis, et de bobus
triginta sex millibus, et de asinis triginta millibus quingentis, et de hominibus sedecim millibus,
tulit moyses quinquagesimum caput, et dedit levitis qui excubabant in tabernaculo domini,
sicut praeceperat dominus. Cumque accessissent principes exercitus ad moysen, et tribuni centu-

rionesque dixerunt. Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum quos habuimus sub ma-
nu nostra, et ne unus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in donariis domini singuli
quod in preda auri potuimus invenire, periscelidas et armillas, anulos et dextralia
ac murenulas, ut depreceris pro nobis dominum. Susceperuntque moyses et eleazar sacerdos
omne aurum in diversis speciebus, pondere sicli sedecim milia septingentos quinquaginta
siclos a tribunis et centurionibus. Unusquisque enim quod in preda rapuerat suum erat. Et susceptum
intulerunt tabernaculum testimonii, in monumentum filiorum israel coram domino. Filii autem
ruben et gad habebant pecora multa, et erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque vi-
dissent iazer et galaad aptas alendis animalibus regiones, venerunt ad moysen et elea-
zar sacerdotem et principes multitudinis, atque dixerunt. Atharoth et dibon et iazer
et nemra, esebon et eleale et saban et nebo et beon, terra quam percussit dominus in conspectu fi-
liorum israel, regionis uberrime est ad pastum animalium; et nos servi tui habemus
iumenta plurima, precamurque si invenimus gratiam coram te ut des nobis famulis tuis
eam in possessionem, nec facias nos transire iordanem. Quibus respondit moyses. Numquid fratres ves-
tri ibunt ad pugnam, et vos hic sedebitis? Cur subvertitis mentes filiorum israel, ne tran-
re audeant in locum quem eis daturus est dominus? Nonne ita egerunt patres vestri quando misi
de cades barne ad explorandam terram? Cumque venissent usque ad vallem botri,
lustrata omni regione, subverterunt cor filiorum israel ut non intrarent fines quos eis dominus
dedit. Qui iratus iuravit dicens. Si videbunt homines isti qui ascenderunt ex egypto a
viginti annis et supra terram quam sub iuramento pollicitus sum abraham ysaac et iacob,
et noluerunt sequi me, preter chaleb filium iephonne cenezeum et iosue filium nun.
Isti impleverunt voluntatem meam. Iratusque dominus adversum israel circumduxit eum
per desertum quadraginta annis, donec consumeretur universa generatio que fecerat
malum in conspectu domini eius. Et ecce inquit vos surrexistis pro patribus vestris, incrementa et
alumpni hominum peccatorum, ut augeretis furorem domini contra israel. Qui si nolueritis sequi
eum, in solitudine populum derelinquet, et vos causa eritis necis omnium. At illi prope
accedentes dixerunt. Caulas ovium fabricabimus et stabula iumentorum, parvulis
quoque nostris urbes munitas, nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad prelium
ante filios israel, donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid ha-
bere possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non revertemur in do-
mus nostras usque dum possideant filii israel hereditatem suam, nec quicquam querimus
trans iordanem, quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga. Quibus moyses
ait. Si facitis quod promittitis, expediti pergite coram domino ad pugnam, et omnis vir
bellator armatus iordanem transeat, donec subvertat dominus inimicos suos, et subicia-
tur ei omnis terra. Tunc eritis inculpabiles et apud dominum et apud israel, et optinebitis
regiones quas vultis coram domino. Sin autem quod dicitis non feceritis, nulli dubium quin pec-
cetis in dominum. Et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Edificate ergo urbes par-
vulis vestris et caulas ac stabula ovibus et iumentis, et quod polliciti estis implete. Dixerunt-
que filii gad et ruben ad moysen. Servi tui sumus, faciemus quod iubet dominus noster.
Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus galaad, nos autem
famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut tu domine loqueris. Precepit
ergo moyses eleazaro sacerdoti et iosue filio nun et principibus familiarum per tribus
israel, et dixit ad eos. Si transierint filii gad et filii ruben vobiscum iordanem omnes

armati ad bellum coram domino et nobis fuerit terra subiecta: date eis galaad in possessionem. Sin autem
noluerint transire uobiscum in terram chanaan inter uos habitandi accipiant loca. Respon
deruntque filii gad et filii ruben. Sicut locutus est dominus seruis suis ita faciemus. Ipsi armati perge
mus coram domino in terram chanaan et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans iordanem.
Dedit itaque moyses filiis gad et ruben et dimidie tribui manasse filii ioseph regnum
seon regis amorrei et regnum og regis basan. et terram eorum cum urbibus suis per circu
itum. Igitur extruxerunt filii gad dibon et astaroth et aroer. et ethroth. sophan. et iazer. et ie
gbaa. et beth. nemra. et betharan. urbes munitas. et caulas pecoribus suis. Filii uero
ruben edificauerunt esebon. et eleale. et cariathaim. et nabo et baalmeon uersis nominibus.
sabama quoque imponentes uocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii machir filii ma
nasse perrexerunt in galaad et uastauerunt eam interfecto amorreo habitatore eius. Dedit
ergo moyses terram galaad machir filio manasse qui habitauit in ea. Iair autem filius ma
nasse abiit et occupauit uicos eius quos appellauit auoth iair: id est uillas iair. No
be quoque perrexit et apprehendit canath cum uiculis suis. uocauitque eam ex nomine suo nobe.
Hec sunt mansiones filiorum israel qui egressi sunt de egypto per turmas suas in manu mo XXXIII
ysi et aaron. quas descripsit moyses iuxta castrorum loca. que domini iussione mutabant. Profecti
igitur de ramesse primo. quintadecima die mensis primi. secunda die phase filii israel
in manu excelsa. uidentibus cunctis egyptiis et sepelientibus primogenitos quos percusserat dominus.
nam et in diis eorum exercuerat ultionem. castra metati sunt in socoth. et de socoth ue
nerunt in etham que est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi uenerunt contra phiahiroth.
que respicit beelsephon et castra metati sunt ante magdalum. Profectique de phiahiroth
transierunt per medium mare in solitudinem. et ambulantes tribus diebus per desertum etham cas
tra metati sunt in mara. Profectique de mara uenerunt in helim. ubi erant duodecim fontes
aquarum et palme septuaginta. ibique castra metati sunt. Sed inde egressi fixere tentoria
super mare rubrum. Profecti de mari rubro castra metati sunt in deserto sin. Unde egressi
uenerunt in dephca. Profectique de dephca castra metati sunt in alus. Egressique de alus.
raphidim fixere tentoria ubi aqua defuit populo ad bibendum. Profectique de raphidim. castra
metati sunt in deserto synai. Et de solitudine synai egressi uenerunt ad sepulcra concu
piscentie. Profectique de sepulcris concupiscentie castra metati sunt in aseroth. Et de aseroth
uenerunt in rethma. Profectique de rethma. castra metati sunt in remmonphares. Unde
egressi uenerunt in lebna. Et de lebna castra metati sunt in ressa. Egressi de ressa uene
runt in ceelatha. Unde profecti castra metati sunt in monte sepher. Egressi de monte sepher.
uenerunt in arada. Inde proficiscentes castra metati sunt in maceloth. Profectique de mace
loth uenerunt in thaath. De thaath castra metati sunt in thare. Unde egressi fixere tentoria
in methca. Et de methca. castra metati sunt in esmona. Profecti de esmona uenerunt
in moseroth. Et de moseroth castra metati sunt in baneiacan. Egressique de baneiacan.
uenerunt in montem gadgad. Unde profecti castra metati sunt in ietebatha. Et de ieteba
tha uenerunt in ebrona. Egressique de ebrona castra metati sunt in asiongaber. Inde pro
fecti uenerunt in desertum sin. hec est cades. Egressique de cades castra metati sunt in monte hor.
in extremis finibus terre edom. Ascenditque aaron sacerdos in montem hor iubente domino et ibi
mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum israel ex egypto mense quinto prima die men
sis cum esset annorum centum uiginti trium. Audiuitque chananeus rex arad qui habitat ad me
ridiem in terram chanaan uenisse filios israel. Et profecti de monte hor castra metati sunt

in salmona. Unde egressi venerunt in phinon. Profectique de phinon castra metati sunt in oboth.
Et de oboth venerunt in ieabarim que est in finibus moabitarum. Profectique de ieabarim
fixere tentoria in dibongad. Unde egressi castra metati sunt in helmondeblathaim. Egressi
de helmondeblathaim. venerunt ad montes abarim contra nabo. Profectique de montibus abarim
transierunt ad campestria moab super iordanem contra iericho. Ibique castra metati sunt de bethsi-
mon usque ad belsattim in planioribus locis moabitarum. Ubi locutus est dominus ad moysen dicens.
Precipe filiis israel et dices ad eos. Quando transieritis iordanem intrantes terram chanaan. disperdite
cunctos habitatores regionis illius. Confringite titulos et statuas comminuite atque omnia excel-
sa vastate mundantes terram et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem quam divi-
detis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem et paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit. ita
tribuetur hereditas. Per tribus et familias possessio dividetur. Si autem nolueritis interficere habitato-
res terre. qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis et lancee in lateribus. Et adversabuntur
vobis in terra habitationis vestre. et quicquid illis facere cogitaveram vobis faciam. Locutus est dominus ad
moysen. Precipe filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram chanaan et in possessionem
vobis sorte ceciderit his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine sin
que est iuxta edom. et habebit terminos contra orientem mare salsissimum. Qui circuibunt australem
plagam per ascensum scorpionis ita ut transeant in senna. et perveniant in meridie usque ad
cades barne. Unde egredientur confinia ad villam adar. et tendent usque ad asemona. Ibitque
per gyrum terminus ab asemona usque torrentem egypti. et maris magni litore finietur.
Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet. et ipso fine claudetur. Porro ad septen-
trionalem plagam a mari magno termini incipient pervenientes usque ad montem altissimum.
A quo venient in emath. usque ad terminos sedada. Ibuntque confinia usque zephrona et villam
henan. Hii erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam. de
villa henan usque sephama. Et de sephama descendent termini in rebla contra fontem daph-
nim. Inde pervenient contra orientem ad mare cenereth. et tendent usque ad iordanem. et ad ultimum
salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitque
moyses filiis israel dicens. Hec erit terra quam possidebitis sorte. et quam iussit dominus dari
novem tribubus et dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben per familias suas et tribus filiorum
gad iuxta cognationum numerum. media quoque tribus manasse. id est due semis tribus acceperunt par-
tem suam trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Et ait dominus ad moysen. Hec sunt no-
mina virorum qui vobis terram divident. Eleazar sacerdos et iosue filius nun et singuli principes.
de tribubus singulis quorum ista sunt vocabula. De tribu iuda. chaleb filius iephonne. De
tribu symeon samuel filius amiud. De tribu beniamin helidad filius chaselon. De
tribu filiorum dan. bocci filius iogli. Filiorum ioseph de tribu manasse. hamihel filius ep-
hod. De tribu ephraim. camuhel filius sephtan. De tribu zabulon helisaphan filius
pharnach. De tribu ysachar dux faltihel filius ozan. De tribu aser. abiud filius sa-
lomi. De tribu nepthalim. phedahel filius amiud. Hii sunt quibus precepit dominus
ut dividerent filiis israel terram chanaan. Hec quoque locutus est dominus ad moysen in campestri-
bus moab. super iordanem contra iericho. Precipe filiis israel ut dent levitis de possessionibus
suis urbes ad habitandum et suburbana earum per circuitum. ut ipsi in oppidis ma-
neant et suburbana sint pecoribus ac iumentis. que a muris civitatum forinsecus per circui-
tum mille passuum spatio tendentur. Contra orientem duo milia erunt cubiti et contra
meridiem similiter duo milia. Ad mare quoque quod respicit ad occidentem eadem mensura erit et sep-

tentrionalem plagam eque terminus concludet. Eruntque urbes in medio et foris suburbana. De ipsis autem oppidis que Levitis dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem. Et exceptis his alia quadraginta duo oppida, id est simul quadraginta octo cum suburbanis suis. Ipseque urbes que dabuntur de possessionibus filiorum Israel, ab his qui plus habent plures auferentur, et qui minus pauciores: singuli iuxta mensuram hereditatis sue dabunt oppida Levitis. Ait dominus ad Moysen: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Quando transgressi fueritis Iordanem in terram Chanaan, decernite que urbes esse debeant in presidia fugitivorum, qui nolentes sanguinem fuderint. In quibus cum fuerit profugus, cognatus occisi eum non poterit occidere, donec stet in conspectu multitudinis, et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugitivorum subsidia separantur, tres erunt trans Iordanem et tres in terra Chanaan, tam filiis Israel quam advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Si quis ferro percusserit, et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii, et ipse morietur. Si lapidem iecerit, et ictus occubuerit, similiter punietur. Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet: statim ut apprehenderit eum, interficiet. Si per odium quis hominem impulerit, vel iecerit quippiam in eum per insidias, aut cum esset inimicus manu percusserit, et ille mortuus fuerit: percussor homicidii reus erit. Cognatus occisi statim ut invenerit eum, iugulabit. Quod si fortuitu et absque odio et inimicitiis quicquam horum fecerit, et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem et propinquum sanguinis questio ventilata, liberabitur innocens de ultoris manu, et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat, manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt fuerit inventus, et percussus ab eo qui ultor est sanguinis, absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram suam. Hec sempiterna erunt et legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur: ad unius testimonium nullus condempnabitur. Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis, statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt. Ne polluatis terram habitationis vestre, que insontium cruore maculatur: nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit, atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios Israel.

XXXV

Accesserunt autem et principes familiarum Galaad filii Machir, filii Manasse de stirpe filiorum Ioseph, locutique sunt Moysi coram principibus Israel, atque dixerunt: Tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte divideres filiis Israel, et ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio sua, et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur. Atque ita fiet ut cum iubileus, id est quinquagesimus annus remissionis advenerit, confundatur sortium distributio, et aliorum possessio ad alios transeat. Respondit Moyses filiis Israel, et domino precipiente ait: Recte tribus filiorum Ioseph locuta est. Et hec lex super filiabus Salphaad a domino promulgata est: Nubant quibus volunt, tantum ut sue tribus hominibus, ne commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua, et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient: ut hereditas permaneat in familiis. Nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant ut a domino separate sunt. Feceruntque filie Salphaad ut fuerat imperatum, et nupserunt Maala et Thersa et Egla et Melcha et Noa filiis patrui sui de familia Manasse qui fuit filius Ioseph, et possessio que illis fuerat attributa mansit in tribu et familia patris earum. Hec sunt mandata atque iudicia que precepit dominus per manum Moysi ad filios Israel in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho. Explicit liber Numeri. Incipit liber addabarim qui grece dicitur deuteronomium, latine secunda lex.

Hec sunt verba que locutus est Moyses ad omnem Israel trans Iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter Pharan et Thophel et Laban et Aseroth ubi auri est plurimum. Undecim diebus de Oreb per viam montis Seir usque Cades Barne. Quadragesimo anno undecimo mense prima die mensis locutus est Moyses ad filios Israel omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis. Postquam percussit Seon regem Amorreorum qui habitavit in Esebon et Og regem Basan qui mansit in Astaroth et in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Cepitque Moyses explanare legem et dicere. Dominus deus noster locutus est ad nos in Oreb dicens. Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis. Revertimini et venite ad montem Amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt campestria atque montana et humiliora loca contra meridiem et iuxta litus maris terram Chananeorum et Libani usque ad flumen magnum Eufraten. En inquit tradidi vobis. Ingredimini et possidete eam super qua iuravit dominus patribus vestris Abraham Ysaac et Iacob ut daret illam eis et semini eorum post eos. Dixique vobis illo in tempore. Non possum solus sustinere vos quia dominus deus vester multiplicavit vos et estis hodie sicut stelle celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa milia et benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra negocia sustinere et pondus ac iurgia. Date e vobis viros sapientes et gnaros et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris ut ponam eos vobis principes. Tunc respondistis michi. Bona res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles et constitui eos principes tribunos et centuriones et quinquagenarios ac decanos qui docerent vos singula. Precepique eis dicens. Audite illos et quod iustum est iudicate sive civis sit ille sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum. Ita parvum audietis ut magnum. Nec accipietis cuiusquam personam quia dei iudicium est. Quod si difficile vobis aliquid visum fuerit referte ad me et ego audiam. Precepique omnia que facere deberetis. Profecti autem de Oreb transivimus per heremum terribilem et maximam quam vidistis per viam montis Amorrei sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumque venissemus in Cades Barne dixi vobis. Venistis ad montem Amorrei quem dominus deus noster daturus est nobis. Vide terram quam dominus deus tuus dat tibi. Ascende et posside eam sicut locutus est dominus deus noster patribus tuis. Noli timere nec quicquam paveas. Et accessistis ad me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui considerent terram et renuncient per quod iter debeamus ascendere et ad quas pergere civitates. Cumque michi sermo placuisset misi e vobis duodecim viros singulos de tribubus suis. Qui cum perrexissent et ascendissent in montana venerunt usque ad vallem Botri et considerata terra sumentes de fructibus eius ut ostenderent ubertatem attulerunt ad nos atque dixerunt. Bona est terra quam dominus deus noster daturus est nobis. Et noluistis ascendere sed increduli ad sermonem domini dei nostri murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis. Odit nos dominus et ideo eduxit nos de terra Egypti ut traderet in manu Amorrei atque deleret. Quo ascendemus? Nuncii terruerunt cor nostrum dicentes. Maxima multitudo est et nobis statura procerior. Urbes magne et ad celum usque munite. Filios Enachim vidimus ibi. Et dixi vobis. Nolite metuere nec timeatis eos. Dominus deus qui ductor est vester pro vobis ipse pugnabit sicut fecit in Egypto videntibus cunctis. Et in solitudine ipse vidisti. Portavit te dominus deus tuus ut solet homo gestare parvulum filium suum in omni via per quam ambulastis donec veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem credidistis domino deo vestro qui precessit vos in via et metatus est locum in quo tentoria figere deberetis nocte ostendens vobis iter per ignem et die per columpnam nubis. Cumque audisset dominus vocem sermonum vestrorum iratus iuravit et ait. Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessime terram bonam quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris preter Chaleb filium Iephonne. Ipse enim videbit eam et ipsi dabo terram quam calcavit et filiis eius quia secutus est dominum. Nec miranda indig-

natio in populum: cum mihi quoque iratus dominus propter vos dixerit. Nec tu ingredieris illuc, sed iosue filius nun mi-
nister tuus ipse intrabit pro te. Hunc exhortare et robora, et ipse terram sorte dividet israeli. Parvuli vestri
de quibus dixistis quod captivi ducerentur, et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi
ingredientur: et ipsis dabo terram, et possidebunt eam. Vos autem revertimini et abite in solitudinem
per viam maris rubri. Et respondistis mihi: Peccavimus domino. Ascendemus atque pugnabimus
sicut precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem, ait mihi dominus: Dic ad eos: Noli-
te ascendere neque pugnetis, non enim sum vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non au-
distis: sed adversantes imperio domini et tumidi superbia ascendistis in montem. Itaque egressus amor-
reus qui habitabat in montibus, et obviam veniens persecutus est vos, sicut solent apes persequi: et ceci-
dit de seir usque horma. Cumque reversi ploraretis coram domino, non audivit vos, nec voci vestre vo-
II luit acquiescere. Sedistis ergo in cadesbarne multo tempore. Profectique inde venimus in solitudi-
nem que ducit ad mare rubrum sicut mihi dixerat dominus: et circuivimus montem seir longo tempore.
Dixitque dominus ad me: Sufficit vobis circuire montem istum: ite contra aquilonem: et populo precipe dicens: Tran-
sibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum esau qui habitant in seir, et timebunt vos. Videte ergo dili-
genter ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare
vestigium, quia in possessionem esau dedi montem seir. Cibos emetis ab eis pecunia et comede-
tis: aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum
tuarum. Novit iter tuum quomodo transieris solitudinem hanc magnam per quadraginta annos habitans
tecum dominus deus tuus, et nihil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios esau qui habitant in seir
per viam campestrem de helath et de asiongaber, venimus ad iter quod ducit in desertum moab. Dixit-
que dominus ad me: Non pugnes contra moabitas, nec ineas adversus eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de
terra eorum, quia filiis loth tradidi ar in possessionem. Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus
et validus, et tam excelsus ut de enacim stirpe quasi gigantes crederentur, et essent similes filiorum
enacim. Denique moabite appellant eos emim. In seir autem prius habitaverunt horrei: quibus
expulsis atque deletis, habitaverunt filii esau, sicut fecit israel in terra possessionis sue quam dedit ei
dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem zared, venimus ad eum. Tempus autem quo ambula-
zareth vimus de cadesbarne usque ad torrentem zared transitum, triginta octo annorum fuit, donec consumeretur
omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut iuraverat dominus: cuius manus fuit adver-
sus eos ut interirent de castrorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores, locutus est
dominus ad me dicens: Tu transibis hodie terminos moab urbem nomine ar: et accedens in vicinia
filiorum amon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad prelium. Non enim dabo tibi de terra filiorum
amon, quia filiis loth dedi eam in possessionem. Terra gigantum reputata est: et in ipsa olim habi-
taverunt gigantes, quos amonite vocant zomzommim, populus magnus et multus, et procere magnitu-
dinis sicut enacim, quos delevit dominus a facie eorum: et fecit illos habitare pro eis, sicut fecerat fi-
liis esau qui habitant in seir, delens horreos, et terram eorum illis tradens, quam possident usque
in presens. Eveos quoque qui habitabant in aserim usque gazam, cappadoces expulerunt: qui
egressi de cappadocia deleverunt eos et habitaverunt pro illis. Surgite et transite torrentem
arnon. Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon amorreum, et terram eius incipe pos-
sidere, et committe adversum eum prelium. Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in
populos qui habitant sub omni celo: ut audito nomine tuo paveant, et in morem parturientium
contremiscant, et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine cademoth ad seon regem
esebon verbis pacificis dicens: Transibimus per terram tuam: publica gradiemur via: non decli-
nabimus neque ad dexteram neque ad sinistram. Alimenta pretio vende nobis ut vescamur: aquam

pecuniam tribue et sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum sicut fecerunt filii esau qui
habitant in seir et moabite qui morantur in ar: donec veniamus ad iordanem et transeamus in terram
quam dominus deus noster daturus est nobis. Noluitque seon rex esebon dare nobis transitum. quia induraverat
dominus deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius. ut traderetur in manus tuas sicut nunc vides. Dixit-
que dominus ad me. Ecce cepi tradere tibi seon et terram eius incipe possidere eam. Egressusque est seon ob-
viam nobis cum omni populo suo ad prelium in iesa. et tradidit eum dominus deus noster nobis. Percussimusque
eum cum filiis et omni populo suo. Cunctasque urbes in tempore illo cepimus interfectis habitatoribus earum vi-
ris ac mulieribus et parvulis. Non reliquimus in eis quicquam absque iumentis que in partem venere pre-
dantium et spoliis urbium quas cepimus: ab aroer que est super ripam torrentis arnon oppido quod in val-
le situm est usque galaad. Non fuit vicus et civitas que nostras effugeret manus. Omnes tradidit
dominus deus noster nobis absque terra filiorum ammon ad quam non accessimus et cunctis que adiacent
torrenti ieboc. et urbibus montanis universisque locis a quibus nos prohibuit dominus deus noster. Ita-
que gressi ascendimus per iter basan. Egressusque est og rex basan in occursum nobis cum populo suo ad
bellandum in edrai. Dixitque dominus ad me. Ne timeas eum quia in manu tua traditus est cum omni
populo suo ac terra sua. faciesque ei sicut fecisti seon regi amorreorum qui habitavit in esebon.
Tradidit ergo dominus deus noster in manibus nostris et og regem basan. et universum populum eius. Percussimus-
que eos usque ad internecionem vastantes cunctas civitates illius uno tempore. Non fuit oppidum quod
nos effugeret. Sexaginta urbes et omnem regionem argob regni og in basan. Cuncte urbes
erant munite muris altissimis. portisque et vectibus absque oppidis innumeris que non habebant
muros. Et delevimus eos sicut feceramus seon regi esebon. disperdentes omnem civitatem viros
que ac mulieres et parvulos. Iumenta autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque in illo tempore terram
de manu duorum regum amorreorum qui erant trans iordanem a torrente arnon usque ad montem
ermon quem sydonii sarion vocant. et amorrei sanir. Omnes civitates que site sunt in
planicie et universam terram galaad et basan usque selcha et edrai civitates regni og in
basan. Solus quippe og rex basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius
ferreus qui est in rabath filiorum ammon novem cubitos habens longitudinis et quatuor latitu-
dinis ad mensuram cubiti virilis manus. Terramque possedimus in tempore illo ab aroer que est
super ripam torrentis arnon. usque ad mediam partem montis galaad et civitates illius dedi
ruben et gad. Reliquam autem partem galaad et omnem basan regni og tradidi medie tribui ma-
nasse et omnem regionem argob. Cuncta basan terra vocatur gigantum. Iair filius manas-
se possedit omnem regionem argob usque ad terminos gessuri et machati. Vocavitque ex no-
mine suo basan avothiair id est villas iair usque in presentem diem. Machir quoque dedi galaad.
et tribubus ruben. Et dedi gad terram galaad usque ad torrentem arnon medium tor-
rentis et finium usque ad torrentem ieboc qui est terminus filiorum ammon. et planiciem solitu-
dinis atque iordanem et terminos cenereth usque ad mare deserti quod est salsissimum. ad ra-
dices montis phasga contra orientem. Precepique vobis in tempore illo dicens. Dominus deus vester dat vobis
terram hanc in hereditatem: expediti precedite fratres vestros filios israel. omnes viri robusti
absque uxoribus et parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora et in urbibus re-
manere debebunt quas tradidi vobis donec requiem tribuat dominus fratribus vestris sicut vobis tri-
buit et possideant et ipsi terram quam daturus est eis trans iordanem. Tunc revertetur unusquisque in possessionem
suam quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo precepi dicens. que fecit dominus deus vester his duobus regi-
bus sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos. dominus enim deus vester pugnabit
pro vobis. Precatusque sum dominum in tempore illo dicens. Domine deus tu cepisti ostendere servo tuo

magnitudinē tuā manūq; fortissimā. neq; n. ē alius d's uł ī celo ł ī t'ra q̄ possit
facere opa tua ⁊ cōparari fortitudini tue. Transibo g° ⁊ uidebo t'ram hanc optimā t'ns ior-
danen ⁊ mōtem istū egregiū ⁊ libanū. Iratusq; ē dn̄s m̄ ꝓp uos. nec exaudiuit me
s; dixit m̄. Sufficit t̄. Nequaquā ultra loq̄ris de hac re ad me. Ascende ad me cacumē fasge.
⁊ oculos tuos circūfer ad occidentem ⁊ aquilonē. austrūq; ⁊ orientem ⁊ aspice. Nec. n.
t'nsibis iordanē istū. Precipe iosue ⁊ corrobora eū atq; cōforta. q' ipse p̄cedet ppłm istū.
IIII ⁊ diuidet eis t'ram quā uisurus es. Mansimusq; ī ualle cont' phanū phegor. Et nūc isr̄l
audi p̄cepta ⁊ iudicia q̄ ego doceo te. ut faciēs ea uiuas ⁊ ingrediēs possideas t'ram quā
dn̄s d's patrū u'roꝝ daturus ē uob. Nō addetis ad u'bum qđ uob loquor. neq; aufe-
retis ex eo. Custodite mandata dn̄i dei u'ri q̄ ego p̄cipio uob. Oculi u'ri uiderunt omīa
q̄ fecit dn̄s cont' beelphegor. quomō cōtriuerit omnes cultores eī de medio u'ri. Uos
aūt qui adheretis dn̄o deo u'ro. uiuitis uniu'si usq; ī p̄sentē diē. Scitis qđ docuim uos
p̄cepta atq; iusticias. sicut mandauit m̄ dn̄s d's m's. sic facietis ea in t'ra quā possessu-
ri estis. ⁊ obseruabitis ⁊ implebitis op'e. Hec ē. n. u'ra sapiēcia ⁊ intellectus corā pplis
ut audiētes uniu'si p̄cepta hec dicant. En ppłs sapiēs ⁊ intelligēs gens magna. nec ē
alia nacio tā grandis q̄ habeat deos appropinquātes sibi sicut d's n'r adest obsecratōib; cūctis
n'ris. Que ē. n. alia gēs sic inclita ut habeat cerimonias iustaq; iudicia. ⁊ uniu'sam legē
quā ego ꝓponam hodie an̄ oculos u'ros. Custodi g° temetipm̄ ⁊ aīam tuā sollici-
te. ne obliuiscaris u'boꝝ q̄ uiderūt oculi tui. ⁊ ne excedant de corde tuo. Cunctis diebꝫ
uite tue docebis ea filios ac nepotes tuos. diē ī quo stetisti corā dn̄o deo tuo in oreb.
qn̄ d's locutus ē m̄ dicēs. Cōgrega ad me ppłm ut audiat sermones meos ⁊ discat
timere me omni t'p'e quo uiuit in t'ra doceatq; filios suos. Et accessistis ad radices
mōtis qui ardebat usq; ad celū. erantq; ī eo tenebre nubes ⁊ caligo. Locutus ē dn̄s ad
uos de medio ignis. Uocē u'boꝝ eī audistis ⁊ formā penitus nō uidistis. Et ostendit
uob pactū suū qđ p̄cepit ut faceretis ⁊ decē u'ba q̄ scripsit in duab; tabulis lapideis.
Michiq; mandauit ī illo t'p'e ut docerē uos cerimonias ⁊ iudicia q̄ facere deberetis in t'ra
quā possessuri estis. Custodite g° sollicite aīas u'ras. Nō uidistis aliquā similitudinē
in die q̄ locutus ē dn̄s uob ī oreb de medio ignis. ne forte decepti faciatis uob sculptā
similitudinē aut ymaginē masculi ł femine similitudinē oīm iumētoꝝ q̄ sunt
sup t'ram. ł auiū sub celo uolancium. atq; reptiliū q̄ mouentur in t'ra. siu' pisciū q̄ sub
t'ra morantur in aq̄s. ne forte oculis eleuatis ad celū uideas solē ⁊ lunā ⁊ omīa astra celi.
⁊ errore deceptus adores ea ⁊ colas. q̄ creauit dn̄s d's tuus ī ministeriū cunctis gentib;
q̄ sub celo sunt. Uos aūt tulit dn̄s ⁊ eduxit de fornace ferrea egypti ut haberet ppłm heredita-
rium sicut ē in p̄senti die. Iratusq; ē dn̄s cont' me ꝓp sermones u'ros ⁊ iurauit ut nō t'nsirem
iordanen. nec ingrederer t'ra optimā quā daturus ē uob. Ecce morior ī hac humo. Nō t'nsi-
bo iordanen. uos t'nsibitis ⁊ possidebitis t'ram egregiam. Caue nequā obliuiscaris pac-
ti dn̄i dei tui qđ pepigit tecū ⁊ facies tibi sculptā similitudinē eoꝝ q̄ fi'ri dn̄s phibuit. q'a
dn̄s d's tuus ignis cōsumens ē d's emulator. Si genueritis filios ac nepotes ⁊ morati fue-
ritis in t'ra deceptiq; feceritis uob aliquā similitudinē patrantes malū corā dn̄o deo u'ro
ut eū ad iracūdiā puocetis. testes inuoco hodie celū ⁊ t'ram cito perituros uos ee de
t'ra quā t'nsito iordane possessuri estis. Nō habitabitis ī ea lōgo t'p'e. s; delebit
uos dn̄s atq; disp'get ī omnes gentes ⁊ remanebitis pauci in nationib; ad q̄s
uos ducturus ē dn̄s. ibiq; seruietis diis q̄ hominū manu fabricati sunt ligno ⁊ lapi-

di q̄ nō uidēt ⁊ nō audiūt· n̄ comedunt· n̄ odorant. Cūq; q̄sieris ibi dn̄m deū tuū.
īuenies eū· si tn̄ toto corde q̄sieris ⁊ tota t̄bulacione aīe tue· postq̄m te īuenerīt oīa
q̄ p̄dcā sūt· Nouissimo t̄pr̄ reu̇teris ad dn̄m deū tuū· ⁊ audies uocē ei᷒· q̄r dn̄s mise-
ricors dn̄s d̄s tuus ē. Nō dimittet te nec oīo delebit· neq; obliuiscet᷑ pacti ī q̄ iura-
uit patrib; tuis. Interroga de dieb; antiq̄s qui fuer̄t an̄ te ex die quo creauit d̄s hoīe
nē sup̄ t̄ram· a sūmo celo usq; ad sūmum ei᷒· si fc̄a ē aliq̄n h᷒cemodi res aut umq̄m
cognitū ē ut audiret p̄p̄ uocē dei loquentis de medio ignis sic̄ tu audisti ⁊ uidisti· Si fe-
cit d̄s ut ingrederet᷑ ⁊ tolleret s̄ gentem de medio nacionū p̄ temptaciones· signa atq;
ostenta· p̄ pugnā ⁊ robustā manū extentumq; brachiū ⁊ horribiles uisiones iuxta
oīa q̄ fecit p̄ uob̄ dn̄s d̄s ur̄· in egypto uidentib; oculis tuis ut scires q̄m ip̄e ē d̄s ⁊ nō ē
alius p̄t̄ unū. De celo fecit te audire uocē suā ut doceret te ⁊ ī t̄ra ostendit t̄ ignē
suū maximū· Et audisti u̇ba illi᷒ de medio ignis· q̄r dilexit p̄res tuos ⁊ elegit sem̄
eoꝝ post eos. Eduxitq; te p̄cedēs ī uirtute sua magna ex egypto ut deleret naciones
maximas ⁊ forciores te in īroitu tuo· ⁊ introduceret te· dareq; t̄ t̄ram eaꝝ ī possessionē
sicut c̄nis in p̄senti die. Scito ḡ hodie ⁊ cogita ī corde tuo· q̄d dn̄s ip̄e sit d̄s ī celo sursū
⁊ in t̄ra deorsum· ⁊ n̄ sit alius. Custodi p̄cepta ei᷒ atq; mandata q̄ ego p̄cipio t̄ ut bn̄
sit t̄ ⁊ filiis tuis post te ⁊ p̄maneas multo t̄pr̄ sup̄ t̄ram q̄m dn̄s d̄s tuus daturus ē t̄.
Tunc separauit moyses tres ciuitates t̄ns iordanen ad orientalē plagā ut cōfugiat ad
eas q̄ occiderit nolens p̄ximū suū· nec fuit inimicus an̄ unū ⁊ alt̄m diē· ⁊ ad harū
aliq̄m urbiū possit euadere. Bosor ī solitudine q̄ sita ē ī t̄ra campest̄ de t̄bu rube-
⁊ ramoth ī galaad q̄ ē in t̄bu gad· ⁊ golam in basan q̄ ē in t̄bu manasse. Ista ē lex q̄m
p̄posuit moyses corā filiis isr̄l· ⁊ h̄ testimonia ⁊ cerimonie atq; iudicia q̄ locutus est
ad filios isr̄l. qn̄ egressi sūt de egypto t̄ns iordanē ī ualle c̄ phanū phegor· in t̄ra
seon regis amorrei qui habitauit ī esebon quē p̄cussit moyses· filii q; isr̄l egres-
si de egypto possederūt t̄ram ei᷒· ⁊ t̄ram og regis basan· duoꝝ regū amorreoꝝ qui
erāt t̄ns iordanen ad solis ortū ab aroer q̄ sita ē sup̄ ripam torrentis arnon· usq; ad
mōtem seon qui ē ⁊ hermon. omnē planiciē t̄ns iordanen ad orientalē plagam
usq; ad mare solitudinis ⁊ usq; ad radices mōtis fasga. Vocauitq; moyses oēm V
isr̄lem ⁊ dix̄ ad eū. Audi isr̄l cerimonias atq; iudicia q̄ ego loquor ī aurib; ur̄is hodie.
Discite ea ⁊ op̄e cōplete. Dn̄s d̄s n̄r pepigit nobiscum fedus in oreb. Nō cū patrib; n̄ris
iniit pactū· s; nobiscum q̄ ī p̄senciaꝝ sumus ⁊ uiuimus. Facie ad faciē locutus ē
nob̄ ī mōte de medio ignis. Ego sequest̄ ⁊ medi᷒ fui int̄ dn̄m ⁊ uos in t̄pr̄ illo ut
annūciarē uob̄ u̇ba ei᷒. Timuistis eñ ignē ⁊ n̄ ascendistis ī mōtem. Et ait. Ego dn̄s
d̄s tuus qui eduxi te de t̄ra egypti de medio seruitutis. Nō habebis deos alienos
ī cōspectu meo. Nō facies t̄ sculptile nec similitudinē omniū q̄ in celo sūt desup̄ ⁊ q̄
in t̄ra deorsum ⁊ q̄ uersantur ī aq̄s sub t̄ra. Nō adorabis ea ⁊ n̄ coles. Ego eñ sū dn̄s d̄s
tuus. d̄s emulator· reddēs iniq̄tatem p̄trū sup̄ filios in t̄ciam ⁊ q̄rtam generatio-
nē· hiis q̄ oderūt me ⁊ faciēs mīam ī multa milia diligentib; me ⁊ custodientib;
p̄cepta mea. Nō usurpabis nomē dn̄i dei tui frustra q̄r n̄ erit īpunit᷒ q̄ sr̄ re
uana nomē ei᷒ assumpserit. Obserua diē sabati ut sc̄tifices eū· sic̄ p̄cepit t̄ dn̄s
d̄s tuus. Sex dieb; operaberis ⁊ facies omīa op̄a tua· septimus dies sabati ē id est
requies dn̄i dei tui. Nō facies ī eo q̄cq̄m op̄is tu ⁊ filius tuus ⁊ filia· seruus ⁊ ancilla.
⁊ bos ⁊ asinus ⁊ omnē iumentum tuū ⁊ p̄egrinus q̄ ē int̄ portas tuas ut requiescat

seruus tuus et ancilla tua. et bos et asinus et omne iumentum tuum. sicut et tu. Memento quod et ipse
seruieris in egypto et eduxerit te inde dominus deus tuus in manu forti et brachio extento. Idcir-
co precepit tibi ut obseruares diem sabbati. Honora patrem tuum et matrem. sicut precepit tibi dominus
deus tuus. ut longo uiuas tempore et bene sit tibi in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi. Non occides. Ne-
que mechaberis. furtumque non facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concu-
pisces uxorem proximi tui. non domum non agrum. non seruum non ancillam. non bouem non asinum.
et uniuersa que illius sunt. Hec uerba locutus est dominus ad omnem multitudinem uestram in monte
de medio ignis et nubis et caliginis uoce magna. nichil addens amplius. Et scripsit ea
in duabus tabulis lapideis. quas tradidit michi. Vos autem postquam audistis uocem de medio
tenebrarum. et montem ardere uidistis. accessistis ad me omnes principes tribuum et maio-
res natu atque dixistis. Ecce ostendit nobis dominus deus noster maiestatem et magnitudinem
suam. Vocem eius audiuimus de medio ignis et probauimus hodie quod loquente deo cum homine
uixerit homo. Cur ergo moriemur et deuorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus
ultra uocem domini dei nostri moriemur. Quid est omnis caro ut audiat uocem dei uiuentis
qui de medio ignis loquitur sicut nos audiuimus. et possit uiuere? Tu magis accede et
audi cuncta que dixerit dominus deus noster tibi. Loquerisque ad nos. et nos audientes faciemus ea. Quod cum
audisset dominus ait ad me. Audiui uocem uerborum populi huius que locuti sunt tibi. bene omnia sunt locuti.
Quis det talem eos habere mentem ut timeant me et custodiant uniuersa mandata mea in
omni tempore ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum. Vade et dic eis. Reuertimini in tentoria
uestra. Tu uero hic sta mecum et loquar tibi omnia mandata mea et cerimonias atque iudicia que
docebis eos. ut faciant ea in terra quam dabo illis in possessionem. Custodite igitur et facite que precepit dominus
deus uobis. Non declinabitis neque ad dexteram neque ad sinistram. sed per uiam quam precepit dominus deus uester
VI ambulabitis. ut uiuatis et bene sit uobis. et protelentur dies in terra possessionis uestre. Hec
sunt precepta et cerimonie atque iudicia que mandauit dominus deus uester ut docerem uos et faciatis ea
in terra ad quam transgredimini possidendam. ut timeas dominum deum tuum. et custodias omnia
mandata. et precepta eius. que ego precipio tibi et filiis ac nepotibus tuis. cunctis diebus uite tue ut
prolongentur dies tui. Audi israel et obserua ut facias que precepit tibi dominus. et bene sit tibi et multipli-
ceris amplius sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum tibi. in terra lacte et melle manan-
te. Audi israel dominus deus noster deus unus est. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua et ex tota fortitudine tua. Eruntque uerba hec que ego precipio tibi hodie in corde
tuo et narrabis ea filiis tuis et meditaberis sedens in domo tua et ambulans in itinere
dormiens atque consurgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua. eruntque et mouebun-
tur ante oculos tuos. scribesque ea in limine et hostiis domus tue. Cumque introduxerit te dominus
deus tuus in terram pro qua iurauit patribus tuis abraham ysaac et iacob. et dederit tibi ciuita-
tes magnas et optimas quas non edificasti. domos plenas cunctarum opum quas non extruxi-
sti. cisternas quas non fodisti. uineta et oliueta que non plantasti. et comederis et saturatus
fueris. caue diligenter ne obliuiscaris domini. qui eduxit te de terra egypti de domo
seruitutis. Dominum deum tuum timebis et ipsi soli seruies. ac per nomen illius iurabis. Non ibi-
tis post deos alienos cunctarum gentium que in circuitu uestro sunt. quoniam deus emulator dominus
deus tuus in medio tui. ne quando irascatur furor domini dei tui contra te. et auferat te de super-
ficie terre. Non temptabis dominum deum tuum sicut temptasti in loco temptationis. Custodi
precepta domini dei tui ac testimonia et cerimonias quas precepit tibi et fac quod placitum est
et bonum in conspectu domini ut bene sit tibi et ingressus possideas terram optimam de qua iura-

patribus tuis ut deleret omnes inimicos tuos coram te sicut locutus est. Cum interrogaverit te
filius tuus cras dicens. quid sibi volunt testimonia hec et cerimonie atque iudicia que precepit
dominus deus noster nobis dices ei. Servi eramus pharaonis in egypto et eduxit nos dominus de egyp-
to in manu forti. fecitque signa atque prodigia magna et pessima in egypto contra pharaonem et
omnem domum illius in conspectu nostro. et eduxit nos inde ut introductis daret terram pro qua iura-
vit patribus nostris. Precepitque nobis dominus ut faciamus omnia legitima hec. et timeamus dominum
deum nostrum. et bene sit nobis cunctis diebus vite nostre sicut est hodie. Eritque nostri misericors si custo-
dierimus et fecerimus omnia precepta eius coram domino deo nostro sicut mandavit nobis. Cum intro-
duxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingredieris. et deleverit gentes multas coram
te etheum et gergeseum et amorreum. chananeum et ferezeum et eveum et iebuseum septem
gentes multo maiores numero quam tu es et robustiores te. tradideritque eas dominus deus
tuus tibi. percuties eas usque ad internecionem. Non inibis cum eis fedus. nec misereberis earum.
neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius. nec filiam illius accipies filio
tuo. quia seducet filium tuum ne sequatur me. et ut magis serviat diis alienis. Irasceturque
furor domini et delebit te cito. Quin potius hec facietis eis. Aras eorum subvertite et confringite statuas.
lucosque succidite. et sculptilia comburite. quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus
tuus ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunctas gen-
tes numero vincebatis vobis iunctus est dominus et elegit vos. cum omnibus sitis populis pau-
ciores. sed quia dilexit vos dominus et custodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris. eduxitque
vos in manu forti et redemit de domo servitutis. de manu pharaonis regis egyp-
ti. Et scies quia dominus deus tuus ipse est deus fortis et fidelis custodiens pactum et misericordiam diligenti-
bus se et his qui custodiunt precepta eius in mille generationes et reddens odientibus se statim ita
ut disperdat eos et ultra non differat protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo precep-
ta et cerimonias atque iudicia que ego hodie mando tibi ut facias. Si postquam audieris hec
iudicia custodieris ea et feceris. custodiet et dominus deus tuus tibi pactum et misericordiam quam iura-
vit patribus tuis. et diliget te ac multiplicabit benedicetque fructui ventris tui et fructu-
i terre tue. frumento tuo atque vindemie. oleo et armentis. gregibus ovium tuarum super terram
pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud
te sterilis utriusque sexus. tam in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet dominus a te omnem languo-
rem et infirmitates egypti pessimas quas novisti non inferet tibi sed cunctis hostibus tuis. Devo-
rabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus nec servies diis
eorum. ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo plures sunt gentes iste quam ego. quomodo
potero delere eas. Noli metuere sed recordare que fecerit dominus deus tuus pharaoni et cunc-
tis egyptiis. plagas maximas quas viderunt oculi tui et signa atque portenta. manumque
robustam et extentum brachium. ut educeret te dominus deus tuus. Sic faciet cunctis po-
pulis quos metuis. Insuper et crabrones mittet dominus deus tuus in eos. donec deleat omnes
atque disperdat qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos quia dominus deus tuus in me-
dio tui est. Deus magnus et terribilis ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim
atque per partes. Non poteris delere eas pariter ne forte multiplicentur contra te bestie terre. Da-
bitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo et interficiet illos donec penitus deleantur.
Tradetque reges eorum in manus tuas et disperdes nomina eorum sub celo. Nullus poterit resistere tibi
donec conteras eos. Sculptilia eorum igne combures. Non concupisces argentum et aurum
de quibus facta sunt neque assumes ex eis tibi quicquam ne offendas propterea quia abhominatio est domini dei

tui. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema sicut et illud est. Quasi spur-
ciciam detestaberis, et velud inquinamentum ac sordes abhominacioni habebis, quia anathema est.
Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie, cave diligenter ut facias, ut possitis vivere et mul- VIII
tiplicemini, ingressique possideatis terram pro qua iuravit dominus patribus vestris. Et recordaberis
cuncti itineris per quod adduxit te dominus deus tuus quadraginta annis per desertum ut affligeret
te atque temptaret, et nota fierent que in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata
illius an non. Afflixit te penuria et dedit tibi cibum manna quem ignorabas tu et patres tui, ut
ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur ex ore domini. Vesti-
mentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit, et pes tuus non est subtritus. En qua-
dragesimus annus est, ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit homo filium suum, sic dominus
deus tuus erudivit te, ut custodias mandata domini dei tui, et ambules in viis eius et ti-
meas eum. Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque et fon-
tium, in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi, terram frumenti, ordei ac vine-
arum, in qua ficus et mala granata et oliveta nascuntur, terram olei ac mellis, ubi absque ulla
penuria comedes panem tuum, et rerum omnium habundantia perfrueris, cuius lapides ferrum
sunt, et de montibus eius eris metalla foduntur, ut cum comederis et satiatus fueris, benedicas
domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Observa et cave nequando obliviscaris domini dei tui,
et negligas mandata eius atque iudicia et cerimonias quas ego precipio tibi hodie, ne postquam
comederis et satiatus fueris, domus pulcras edificaveris et habitaveris in eis, habuerisque armen-
ta et ovium greges, argenti et auri cunctarumque rerum copiam, elevetur cor tuum et non re-
miniscaris domini dei tui qui eduxit te de terra egypti de domo servitutis, et ductor
tuus fuit in solitudine magna atque terribili, in qua erat serpens flatu adurens et scorpio ac
dipsas, et nulle omnino aque. Qui eduxit rivos de petra durissima, et cibavit te manna in
solitudine quod nescierunt patres tui. Et postquam afflixit te ac probavit ad extremum
misertus est tui. Ne diceres in corde tuo fortitudo mea et robur manus mee hec michi omnia
prestiterunt, sed recorderis domini dei tui, quod ipse tibi vires prebuerit, ut impleret pactum suum super
quo iuravit patribus tuis sicut presens indicat dies. Sin autem oblitus domini dei tui secutus
fueris deos alienos coluerisque illos et adoraveris, ecce nunc predico tibi quod omnino dispereas. Sicut gentes
quas delevit dominus in introitu tuo, ita et vos peribitis si inobedientes fueritis voci domini dei vestri.
Audi israel, tu transgredieris hodie iordanem, ut possideas naciones maximas et fortio- IX
res te, civitates ingentes et ad celum usque muratas, populum magnum atque sublimem, filios
enacim quos ipse vidisti et audisti, quibus nullus potest ex adverso resistere. Scies ergo hodie quod
dominus deus tuus ipse transibit ante te, ignis devorans atque consumens, qui conterat eos et deleat atque
disperdat ante faciem tuam velociter sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleverit eos dominus
deus tuus in conspectu tuo, propter iusticiam meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem, cum
propter impietates suas iste delete sint naciones. Neque enim propter iusticias tuas et equitatem
cordis tui ingredieris ut possideas terras earum, sed quia ille egerunt impie, introeunte
te delete sunt, et ut compleret verbum suum dominus quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis abraham,
ysaac et iacob. Scito ergo quod non propter iusticias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hanc optimam
in possessionem, cum durissime cervicis sis populus. Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam
provocaveris dominum deum tuum in solitudine. Ex eo die quo egressus es ex egypto usque ad
locum istum, semper adversum dominum contendisti. Nam et in oreb provocasti eum, et iratus delere te vo-
luit, quando ascendi in montem ut acciperem tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit vo-

biscum dominus. Et perseveravi in monte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens et
aquam non bibens. Deditque michi dominus duas tabulas lapideas scriptas utrasque digito dei
et continentes omnia verba quae vobis in monte locutus est de medio ignis quando contio populi congre-
gata est. Cumque transissent quadraginta dies et totidem noctes dedit michi dominus duas tabulas
lapideas, tabulas federis. Dixitque michi: Surge et descende hinc cito, quia populus tuus quem edux-
isti de egypto deseruerunt ~~velociter~~ velociter viam quam demonstrasti eis, feceruntque sibi con-
flatile. Rursumque ait dominus ad me: Cerno quod populus iste dure cervicis sit. Dimitte me
ut conteram eum et deleam nomen eius sub celo, et constituam te super gentem quae hac maior
et fortior sit. Cumque de monte ardente descenderem et duas tabulas federis utraque tenerem
manu, vidissemque vos peccasse domino deo vestro et fecisse vobis vitulum conflatilem, ac deseru-
isse velociter viam eius quam vobis ostenderat, proieci tabulas de manibus meis confregique
eas in conspectu vestro. Et procidi ante dominum sicut prius quadraginta diebus ac noctibus, panem non come-
dens et aquam non bibens propter omnia peccata vestra quae gessistis contra dominum, et eum ad iracundiam provocastis.
Timui enim indignationem et iram illius qua adversum vos concitatus delere vos voluit. Et ex-
audivit me dominus etiam hac vice. Adversum Aaron quoque vehementer iratus voluit eum conte-
rere, et pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis, id est vitulum, arripiens igne
combussi et in frusta comminuens omnino in pulverem redegi, proieci in torrentem qui de
monte descendit. In incendio quoque et in temptatione et in sepulchris concupiscentie provocastis dominum.
Et quando misit vos de cades barne dicens: Ascendite et possidete terram quam dedi vobis, contemp-
sistis imperium domini dei vestri et non credidistis ei, neque vocem eius audire voluistis, sed semper fuistis re-
belles. A die qua nosse vos cepi. Et iacui coram domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum
suppliciter deprecabar ut non deleret vos ut fuerat comminatus. Et orans dixi: Domine deus ne
disperdas populum tuum et hereditatem tuam quam redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti
de egypto in manu forti. Recordare servorum tuorum Abraham, Ysaac et Iacob. Ne aspi-
cias duritiam populi huius et impietatem atque peccatum, ne forte dicant habitatores terre de qua edux-
isti nos: Non poterat dominus introducere eos in terram quam pollicitus est eis, et oderat illos. Idcirco
eduxit ut interficeret illos in solitudine. Qui sunt populus tuus et hereditas tua, quos eduxisti
in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento. In tempore illo dixit dominus ad me: X
Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores fuerunt et ascende ad me in montem, faciesque ar-
cham ligneam. Et scribam in tabulis verba quae fuerunt in his quas ante confregisti, ponesque
eas in archa. Feci igitur archam de lignis sethim. Cumque dolassem duas tabulas lapide-
as instar priorum ascendi in montem habens eas in manibus. Scripsitque in tabulis iuxta id quod
prius scripserat verba decem quae locutus est dominus ad vos in monte de medio ignis quando populus congrega-
tus est, et dedit eas michi. Reversusque de monte descendi et posui tabulas in archa quam feceram,
que hucusque ibi sunt, sicut precepit michi dominus. Filii autem Israhel castra moverunt ex beroth filiorum
iacan in mosera ubi Aaron mortuus est ac sepultus, pro quo sacerdotio functus est filius
eius Eleazar. Inde venerunt in gadgad. De quo loco profecti castrametati sunt in Ie-
tabatha in terra aquarum atque torrentium. Eo tempore separavit tribum Levi ut portaret ar-
cham federis domini et staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine illius usque in presentem diem.
Quam ob rem non habuit Levi partem neque possessionem cum fratribus suis, quia ipse dominus possessio eius est sicut pro-
misit ei dominus deus tuus. Ego autem steti in monte sicut prius quadraginta diebus ac noctibus. Exau-
divitque me dominus hac vice et te perdere noluit. Dixitque michi: Vade et precede populum ut ingre-
diatur et possideat terram quam iuravi patribus eorum ut traderem eis. Et nunc Israhel quid dominus

deus tuus petit a te. nisi ut timeas dominum deum tuum et ambules in viis eius. ac diligas eum.
ac servias domino deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua. custodiasque manda-
ta domini et ceremonias eius quas ego hodie precipio ut bene sit tibi. En domini dei tui celum est
et celum celi. terra et omnia que in ea sunt. et tamen patribus tuis conglutinatus est dominus et amavit
eos. elegitque semen eorum post eos. id est vos de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur.
Circumcidite ergo preputium cordis vestri et cervicem vestram ne induretis amplius. quia dominus
deus vester ipse est deus deorum et dominus dominantium. Deus magnus et potens et terribilis qui personam
non accipit nec munera. facit iudicium pupillo et vidue. amat peregrinum et dat ei
victum atque vestitum. Et vos ergo amate peregrinos quia et ipsi fuistis advene in terra e-
gypti. Dominum deum tuum timebis et ei servies. ipsi adherebis. iurabisque in nomine illius.
Ipse est laus tua et deus tuus qui fecit tibi hec magnalia et terribilia que viderunt oculi tui. In sep-
tuaginta animabus descenderunt patres tui in egyptum. et ecce nunc multiplicavit
te dominus deus tuus sicut astra celi. Ama itaque dominum deum tuum et observa precepta eius XI
et ceremonias iudicia atque mandata omni tempore. Cognoscite hodie que ignorant filii
vestri. qui non viderunt disciplinam domini dei vestri. magnalia eius et robustam manum
extentumque brachium. signa et opera que fecit in medio egypti pharaoni regi et u-
niverse terre eius. omnique exercitui egyptiorum et equis ac curribus. quomodo operuerint eos l. cognoscite.
aque rubri maris cum vos persequerentur. et deleverit eos dominus usque in presentem diem. vobisque que
fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum. et dathan atque abiron filiis heli-
ab qui fuit filius ruben. quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus et taber-
naculis et universa substantia eorum quam habebant in medio israhel. Oculi vestri viderunt omnia
opera domini magna que fecit ut custodiatis universa mandata illius que ego hodie precipio
vobis et possitis introire et possidere terram ad quam ingredimini. multoque in ea vivatis
tempore. quam sub iuramento pollicitus est dominus patribus vestris et semini eorum lacte et mel-
le manantem. Terra enim ad quam ingrederis possidendam non est sicut terra egypti de qua
existi ubi iacto semine in ortorum morem aque ducuntur irrigue. sed montuosa est
et campestris de celo expectans pluvias. Quam dominus deus tuus semper invisit et oculi eius in
ea sunt a principio anni usque ad finem eius. Si ergo obedieritis mandatis meis
que hodie precipio vobis ut diligatis dominum deum vestrum et serviatis ei in toto corde vestro
et in tota anima vestra. dabit pluviam terre vestre temporaneam et serotinam ut colliga-
tis frumentum et vinum et oleum. fenumque ex agris ad pascenda iumenta. et ut ipsi come-
datis ac saturemini. Cavete ne forte decipiatur cor vestrum et recedatis a domino et ser-
viatisque diis alienis et adoretis eos. iratusque dominus claudat celum et pluvie non descendant.
nec terra det germen suum. pereatisque velociter de terra optima quam dominus daturus est vobis. Poni-
te hec verba mea in cordibus et in animis vestris et suspendite ea pro signo in manibus et in-
ter vestros oculos collocate. Docete filios vestros ut illa meditentur. Quando sederis in domo
tua et ambulaveris in via et accubueris atque surrexeris. scribes ea super postes et ianuas
domus tue ut multiplicentur dies tui et filiorum tuorum in terra quam iuravit dominus patribus
tuis ut daret eis quamdiu celum imminet terre. Si enim custodieritis mandata que ego
precipio vobis et feceritis ea ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus
viis eius. adherentes ei. disperdet dominus omnes gentes istas ante faciem vestram et possi-
debitis eas que maiores et fortiores vobis sunt. Omnis locus quem calcaverit pes
vester vester erit. A deserto et libano et flumine magno eufrate usque ad mare occidentale

tale erunt termini uestri. Nullus stabit contra uos. Terrorem uestrum et formidinem dabit dominus
deus uester super omnem terram quam calcaturi estis. sicut locutus est uobis. En propono in conspectu
uestro hodie benedictionem et maledictionem. Benedictionem si obedieritis mandatis domini dei
uestri que ego hodie precipio uobis. maledictionem si non audieritis mandata domini dei uestri. sed
recesseritis de uia quam ego nunc ostendo uobis et ambulaueritis post deos alienos quos
ignoratis. Cum uero introduxerit te dominus deus tuus in terram ad quam pergis habitandam. pones
benedictionem super montem garizim. maledictionem super montem hebal. qui sunt trans
iordanem post uiam que uergit ad solis occubitum in terra chananei qui habitat in
campestribus. contra galgalam que est iuxta uallem tendentem et intrantem procul. Uos enim transi-
bitis iordanem ut possideatis terram quam dominus deus uester daturus est uobis et habeatis ac possi-
deatis illam. Uidete ergo ut impleatis cerimonias atque iudicia que ego hodie ponam in conspec-
tu uestro. Hec sunt precepta atque iudicia que facere debetis in terra quam dominus deus patrum tuorum
daturus est tibi. ut possideas eam cunctis diebus quibus super humum gradieris. Subuertite omnia
p̄stana ꝛ idola. loca in quibus coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos. super montes excelsos et colles
et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras eorum et confringite statuas. Lucos igne
comburite. et idola comminuite. Disperdite nomina eorum de locis illis. Non facietis ita domino deo uestro.
locum quem elegerit dominus deus uester de cunctis tribubus uestris ut ponat nomen suum ibi et habi-
tet in eo. uenietis et offeretis in loco illo holocausta et uictimas uestras. Decimas et pri-
mitias manuum uestrarum et uota atque donaria. primogenita boum et ouium. Et comedetis ibi
in conspectu domini dei uestri. ac letabimini in cunctis ad que miseritis manum. uos et domus
uestre in quibus benedixerit uobis dominus deus uester. Non facietis ibi que nos hic facimus hodie sin-
guli quod sibi rectum uidetur. Neque enim usque in presens tempus uenistis ad requiem et possessionem
quam dominus deus daturus est uobis. Transibitis iordanem et habitabitis in terra quam dominus deus
uester daturus est uobis. ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum et absque ullo timore
habitetis in loco quem elegerit dominus deus uester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio
conferetis. holocausta et hostias ac decimas et primitias manuum uestrarum. et quicquid pre-
cipuum est in muneribus que uouistis domino. Ibi epulabimini coram domino deo uestro
uos filii ac filie uestre. famuli et famule atque leuite qui in uestris urbibus commorantur. Neque
enim habet aliam partem et possessionem inter uos. Caue ne offeras holocausta tua in omni loco
quem uideris. sed in eo quem elegerit dominus. in una tribuum tuarum offeres hostias et facies que
precipio tibi. Sin autem comedere uolueris et te esus carnium delectauerit. occide et comede iuxta
benedictionem domini dei tui. quam dedit tibi in urbibus tuis. siue immundum fuerit. hoc est
in macula et debile. siue mundum hoc est integrum et sine macula quod offerri licet.
sicut capream et ceruum comedes absque esu dumtaxat sanguinis. quem super terram quasi
aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti et uini et olei tui. primo-
genita armentorum et pecorum et omnia que uoueris et sponte offerre uolueris et primitias ma-
nuum tuarum. sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus. tu
et filius tuus ac filia. seruus et famula atque leuites qui manet in urbibus tuis. Et le-
taberis et reficieris coram domino deo tuo in cunctis ad que extenderis manum tuam. Ca-
ue ne derelinquas leuitem in omni tempore quo uersaris in terra. Quando dilatauerit dominus deus tu-
us terminos tuos sicut locutus est tibi. et uolueris uesci carnibus quas desiderat anima tua. lo-
cus autem quem elegerit dominus deus tuus. ut sit nomen eius ibi si procul fuerit. occides de armen-
tis et pecoribus que habueris sicut precepit tibi et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut

comeditur caprea et cervus: ita vesceris eis: et mundus et inmundus in commune vescentur.
Hoc solum cave ne sanguinem comedas. Sanguis enim eorum pro anima est: et idcirco non debes animam
comedere cum carnibus, sed super terram fundes quasi aquam. ut sit tibi bene et filiis tuis post te cum
feceris quod placet in conspectu domini. Que autem sanctificaveris et voveris domino tolles et venies ad
locum quem elegerit dominus: et offeres oblaciones tuas. carnem et sanguinem super altare do-
mini dei tui. Sanguinem hostiarum fundes in altari. carnibus autem ipse vesceris. Observa et
audi omnia que ego precipio tibi: ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum. cum feceris
quod bonum est et placitum in conspectu domini dei tui. Quando disperdiderit dominus deus tuus ante faciem
tuam gentes ad quas ingredieris possidendas: et possideris eas atque habitaveris in terra ea-
rum: cave ne imiteris eas postquam te fuerint introeunte subverse: et requiras ceremonias ea-
rum dicens. Sicut coluerunt gentes iste deos suos: ita et ego colam. Non facies similiter
domino deo tuo. Omnes enim abhominaciones quas aversatur dominus fecerunt diis suis offe-
rentes filios et filias et comburentes igni. Quod precipio tibi hoc tantum facito domino. nec addas quic- XIII
quam nec minuas. Si surrexerit in medio tui propheta. aut qui somnium vidisse
se dicat. et predixerit signum atque portentum et evenerit quod locutus est et dixerit tibi.
eamus et sequamur deos alienos quos ignoras: et serviamus eis: non audies verba
prophete illius aut somniatoris: quia temptat vos dominus deus vester ut palam fiat utrum
diligatis eum an non in toto corde et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequimini et
ipsum timete et mandata illius custodite et audite vocem eius. Ipsi servietis et ipsi adhe-
rebitis. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur: quia locutus est ut vos
averteret a domino deo vestro qui eduxit vos de terra egypti et redemit de domo servi-
tutis: ut errare te faceret de via quam tibi precepit dominus deus tuus: et auferes malum de
medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tue. aut filius tuus
vel filia. sive uxor que est in sinu tuo. aut amicus quem diligis ut animam tuam clam
dicens. eamus et serviamus diis alienis quos ignoras tu et patres tui et pres tui cunc-
tarum in circuitu gentium que iuxta vel procul sunt ab inicio usque ad finem ter-
re non adquiescas ei neque audias. neque parcat ei oculus tuus ut miserearis et occultes
eum. sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum et post te omnis populus mitta-
manum. Lapidibus obrutus necabitur quia voluit te abstrahere a domino deo tuo qui
eduxit te de terra egypti de domo servitutis. ut omnis israel audiens timeat. et neque-
quam ultra faciat quippiam huius rei simile. Si audieris in una urbium tuarum quas
dominus deus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos. egressi sunt filii belial de medio
tui et averterunt habitatores urbis tue atque dixerunt. eamus et serviamus diis
alienis quos ignoratis: quere sollicite et diligenter. Rei veritate perspecta si inve-
neris certum esse quod dicitur: et abhominacionem hanc opere perpetratam. statim percuties
habitatores urbis illius in ore gladii et delebis eam. ac omnia que in illa sunt usque ad
pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit. congregabis in medio platearum eius: et cum ipsa
civitate succendes. ita ut universa consumas domino deo tuo et sit tumulus sempiter-
nus. Non edificabitur amplius et non adherebit de illo anathemate quicquam in
manu tua. ut avertatur dominus ab ira furoris sui et misereatur tui. et multiplicet
te sicut iuravit patribus tuis quando audieris vocem domini dei tui. custodiens omnia
precepta eius que ego precipio tibi hodie. ut facias quod placitum est in conspectu domini dei
tui. Filii estote domini dei vestri. Non vos incidetis nec vos facietis calvicium super XIIII

mortuo. quia populus sanctus es domino deo tuo. et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis
gentibus que sunt super terram. Ne comedatis que inmunda sunt. Hoc est animal quod comedere
debetis. Bovem et ovem et capram cervum capream. bubalum. tragelaphum. py-
gargon. origem. camelo. pardalum. Omne animal quod in duas partes ungulam findit
et ruminat comedetis. De his autem que ruminant et ungulam non findunt. hec comedere
non debetis. Camelum. leporem. cyrogryllium. quia ruminant et non dividunt ungu-
lam hec comedere non debetis. inmunda erunt vobis. Sus quoque quia dividit ungulam et non rumi-
nat. inmunda erit. Carnibus eorum non vescemini et cadavera non tangetis. Hec comedetis ex
omnibus que morantur in aquis. Que habent pinnulas et squamas comedite. Que absque pinnulis
et squamis sunt ne comedatis quia inmunda sunt. Omnes aves mundas comedite. Inmundas
ne comedatis. Aquilam scilicet et grypem et alietum. yxon et vulturem ac milvum iuxta
genus suum. et omne corvini generis. strucionem. ac noctuam et larum atque accipitrem
iuxta genus suum. herodium et cignum et ibin ac mergulum. porphyrionem et nicticora-
cem. onocrotalum. et charadrium. singula in genere suo. upupam quoque et vespertilionem.
et omne quod reptat et pennulas habet inmundum erit nec comedetur. Omne quod mundum est
comedite. quicquid morticinum est ne vescemini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas est
da. ut comedat aut vende ei. quia tu populus sanctus domini dei tui es. Non coques hedum in lacte
matris sue. Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis que nascuntur in terra per
annos singulos. et comedes in conspectu domini dei tui. in loco quem elegerit. ut in eo nomen
illius invocetur. Decimam frumenti tui et vini et olei et primogenita de armentis et ovibus tuis.
ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem longior fuerit via et locus quem elegerit dominus
deus tuus. tibique benedixerit. nec potueris ad eum hec cuncta portare. vendes omnia et in pretium
rediges. portabisque manu tua et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus. et
emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit. sive ex armentis sive ex ovibus. vinum quoque et siceram
et omne quod desiderat anima tua et comedes coram domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua.
et levita qui intra portas tuas est. Cave ne derelinquas eum. quia non habet aliam partem in
possessione tua. Anno tercio separabis aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore et
repones intra ianuas tuas. Venietque levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum
et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt. et comedent et saturabuntur.
ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris. Septimo anno
facies remissionem que hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo
ac fratre suo. repetere non poterit quia annus remissionis est domini. A peregrino et advena exiges. ci-
vem et propinquum repetendi non habes potestatem. Et omnino indigens et mendicus non erit inter
vos. ut benedicat tibi dominus in terra quam daturus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem
domini dei tui et custodieris universa que iussit. et que ego hodie precipio tibi. benedicet tibi ut pollici-
tus est. Fenerabis gentibus multis. et ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus
plurimis. et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui moratur intra portas civitatis
tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi. ad paupertatem venerit. non obdurabis cor tuum
nec contrahes manum. sed aperies eam pauperi et dabis mutuum. quo eum indigere perspexeris.
Cave ne forte subripiat tibi impia cogitatio et dicas in corde tuo. appropinquat septimus
annus remissionis. et avertas oculos a paupere fratre tuo. nolens ei quod postulat mutuum
commodare ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum. sed dabis ei nec ages quippiam cal-
lide eius in necessitatibus sublevandis. ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore

et in cunctis ad que manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. Idcirco
ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo et egeno et pauperi qui tecum versantur in terra. Cum tibi
venditus fuerit frater tuus hebreus aut hebrea et sex annis servierit tibi in septimo anno
dimittes eum liberum. Et quem libertate donaveris nequaquam vacuum abire pati
eris. sed dabis viaticum de gregibus et de area et de torculari tuo. quibus dominus deus tuus be
nedixerit tibi. Memento quod et ipse servieris in terra egypti et liberaverit te dominus deus tuus. Et
idcirco ego nunc precipio tibi. Sin autem dixerit nolo egredi. eo quod diligat te et domum tuam et bene
sibi apud te esse sentiat. assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tue et
serviat tibi usque in eternum. Ancille quoque similiter facies. Non avertes ab eis oculos tuos quando
dimiseris eos liberos. quia iuxta mercedem mercenarii per sex annos servivit tibi. ut benedicat
tibi dominus deus tuus in cunctis operibus que agis. De primogenitis tuis que nascuntur in armentis et om
bus tuis. quicquid est sexus masculini. sanctificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito
bovis. et non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini dei tui comedes ea per annos sin
gulos in loco quem elegerit dominus tu. et domus tua. Sin autem habuerit maculam et vel claudum
fuerit vel cecum. aut in aliqua parte deforme vel debile non immolabitur domino deo tuo. sed intra
portas urbis tue comedes illud. Tam mundus quam immundus similiter vescentur eis.
quasi caprea et cervo. Hoc solum observabis ut sanguinem eorum non comedas. sed effundas in
XVI terram quasi aquam. Observa mensem novarum frugum et verni primum temporis ut fa
cias phase domino deo tuo. quia in isto mense eduxit te dominus deus tuus de egypto nocte. Im
molabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus.
ut habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum. Septem diebus comme
des absque fermento afflictionis panem. quia in pavore egressus es de egypto. ut memi
neris diei egressionis tue de egypto omnibus diebus vite tue. Non apparebit fermentum
in omnibus terminis tuis septem diebus et non remanebit de carnibus eius quod immolatum
est vespere in die primo usque mane. Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum
quas dominus deus tuus daturus est tibi. sed in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet no
men eius ibi. immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus es de egypto. et coques
et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus. maneque consurgens vades in tabernacula tua.
Sex diebus comedes azima et in die septimo quia collecta est domini dei tui non facies opus. Sep
tem ebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris. et celebrabis di
em festum ebdomadarum domino deo tuo. oblationem spontaneam manus tue. quam of
feres iuxta benedictionem domini dei tui. Et epulaberis coram domino deo tuo. tu et filius tu
us et filia tua et servus tuus et ancilla tua. et levites qui est intra portas tuas. et advena
ac pupillus et vidua qui morantur vobiscum. in loco quem elegerit dominus deus tuus. ut ha
bitet nomen eius ibi. Et recordaberis quoniam servus fueris in egypto. custodiesque ac facies
que precepta sunt. Solempnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies quando colle
geris de area et torculari fruges tuas. et epulaberis in festivitate tua. tu et filius tuus
et filia et servus tuus et ancilla. levites quoque et advena. pupillus et vidua qui intra por
tas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit dominus. Be
nedicetque tibi dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis. et in omni opere manuum tuarum. erisque
in leticia. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini dei
tui. in loco quem elegerit. In solempnitate azimorum et in solempnitate ebdoma
darum. et in solempnitate tabernaculorum. Non apparebit ante dominum vacuus sed offeret

universisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei. Iudices et magis-
tros constitues in omnibus portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas.
ut iudicent populum iusto iudicio. nec in alteram partem declinent. Non accipies personam
nec munera. quia munera excecant oculos sapientum et mutant verba iustorum. Iuste quod
iustum est iudica et persequeris ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi.
Non plantabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui. nec facies tibi atque
constitues statuam. que odit dominus deus tuus. Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem
in quo est macula. aut quippiam vitii. quia abhominatio est domino deo tuo. Cum reperti
fuerint apud te intra unam portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui
faciunt malum in conspectu domini dei tui et transgrediuntur pactum illius ut vadant et servi-
ant diis alienis et adorent eos. solem et lunam et omnem miliciam celi que non precepi et hoc
tibi fuerit nunciatum. audiensque inquisieris diligenter. et verum esse repperis et abhomi-
natio facta est in israel. educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad
portas civitatis tue et lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium testium peribit qui
interficietur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Manus testium prima
interficiet eum et manus reliqui populi extrema mittetur. ut auferas malum
de medio tui. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem
et sanguinem. causam et causam. lepram et lepram. et iudicum intra portas tuas videris ver-
ba variari. surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus. venies que ad sacer-
dotes levitici generis. et ad iudicem qui fuerit illo tempore. queresque ab eis. Qui indicabunt
tibi iudicii veritatem. et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus et
docuerint te iuxta legem eius. Sequeris sententiam eorum. nec declinabis ad dexteram vel ad
sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino
deo tuo et decreto iudicis. morietur homo ille et auferes malum de israel. Cunctusque populus
audiens timebit ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram
quam dominus deus tuus dabit tibi et possederis eam. habitaverisque in illa et dixeris. Constituam
super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes. eum constitues quem dominus deus
tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem fa-
cere qui non sit frater tuus. Cumque fuerit constitutus non multiplicabit sibi equos. nec
reducet populum in egyptum equitatus numero sublevatus. presertim cum dominus preceperit
vobis. ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores pluri-
mas que illiciant animum eius. neque argenti et auri inmensa pondera. Postquam autem
sederit in regno solii sui. describet sibi deuteronomium legis huius in volumine. acci-
piens exemplar a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum. Legetque illud omnibus
diebus vite sue. ut discat timere dominum deum suum. et custodire verba et cerimonias eius que
in lege precepta sunt. Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos. neque declinet
in partem dexteram vel sinistram. ut longo tempore regnet ipse et filius eius super israel.
Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et heredita-
tem cum reliquo israel. quia sacrificia domini et oblationes eius comedent. et nichil aliud acci-
pient de possessione fratrum suorum. Dominus enim ipse est hereditas eorum sicut locutus est illis. Hoc
autem erit iudicium sacerdotum a populo et ab his qui offerunt victimas. Sive bovem
sive ovem immolaverint dabunt sacerdoti armum ac ventriculum. primitias fru-
menti. vini et olei et lanarum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus.

de cunctis tribubus tuis. ut stet et ministret nomini domini ipse et filii eius in sempiternum.
Si exierit levites de una urbium tuarum ex omni israel in qua habitat et voluerit venire deside
rans locum quem elegerit dominus. ministrabit in nomine domini dei sui. sicut omnes fratres eius levi
te qui stabunt eo tempore coram domino. Partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri. excepto eo quod
in urbe sua ex paterna ei successione debetur. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus
dabit tibi. cave ne imitari velis abhominaciones illarum gentium. Nec inveniatur
in te qui lustret filium suum. aut filiam ducens per ignem. aut qui ariolos sciscitetur.
et observet somnia atque auguria. Ne sit maleficus. nec incantator. nec phyto
nes consulat. nec divinos. et querat a mortuis veritatem. Omnia enim hec abhominatur
dominus. et propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. Perfectus eris et absque macula
cum domino deo tuo. Gentes iste quarum possidebis terram. et augures et divinos audiunt.
tu autem aliter a domino deo tuo institutus es. Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me sus
citabit tibi dominus deus tuus. ipsum audies ut petisti a domino deo tuo in oreb. quando contio congregata est
atque dixisti. Ultra non audiam vocem domini dei mei. et ignem hunc maximum amplius non
videbo ne moriar. Et ait dominus michi. Bene omnia sunt locuti. Prophetam suscitabo eis de
sui medio fratrum suorum similem tui. et ponam verba mea in ore eius. loqueturque ad eos que
precepero illi. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire noluerit ego ultor existam.
Propheta autem qui arrogancia depravatus voluerit loqui in nomine meo. que ego non precepi illi
ut diceret. aut ex nomine aliorum ~~alienorum~~ deorum interficietur. Quod si tacita cogitatione res
ponderis. quomodo possum intelligere verbum quod non est locutus dominus. hoc habebis signum
quod in nomine domini propheta ille predixerit. et non evenerit. hoc dominus non est locutus. sed per tumo
XIX rem animi sui propheta confinxit. et idcirco non timebis eum. Cum disperdiderit dominus deus tuus
gentes quarum traditurus est tibi terram et possederis eam. habitaverisque in urbibus eius et in edibus.
tres civitates separabis tibi in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem. sternens di
ligenter viam. Et in tres equaliter partes totam terre tue provinciam divides. ut habeat
e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit evadere. Hec erit lex homicide
fugientis cuius vita servanda est. Qui percusserit proximum suum nesciens. et qui heri et nudius
tercius nullum contra eum habuisse odium comprobatur. sed abisse simpliciter cum eo in silvam ad
ligna cedenda. et in succisione lignorum securis fugerit manu. ferrumque lapsum de
manubrio amicum suum percusserit et occiderit. hic ad unam supradictarum urbium
confugiet et vivet. ne forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus per
sequatur et apprehendat eum si longior via fuerit et percuciet animam eius qui non est reus mor
tis. quia nullum contra eum qui occisus est odium habuisse monstratur. Idcirco precipio tibi ut
tres civitates equalis inter se spacii dividas. Cum autem dilataverit dominus deus tuus terminos tu
os. sicut iuravit patribus tuis. et dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est. si tamen custo
dieris mandata eius et feceris que hodie precipio tibi. ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis
eius omni tempore. addet tibi tres alias civitates. et supradictarum trium urbium numerum du
plicabis. ut non effundatur sanguis innoxius in medio terre quam dominus deus tuus dabit
tibi possidendam. ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit
vite eius. surgensque percusserit illum et mortuus fuerit. fugeritque ad unam de supra
dictis urbibus. mittent seniores civitatis illius et arripient eum de loco effugii. tra
dentque in manu proximi cuius sanguis effusus est et morietur. nec misereberis eius et auferes
noxium sanguinem de israel. ut bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos proximi

tui, quos fixerunt priores in possessione tua, quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam accepe-
ris possidendam. Non stabit testis unus contra aliquem, quicquid illud peccati et facinoris fue-
rit: sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem accusans
eum prevaricationis, stabunt ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum et iudi-
cum, qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testimo-
nium testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogita-
vit. Et auferes malum de medio tui, ut audientes ceteri timorem habeant, et nequaquam
talia audeant facere. Non misereberis eius, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem
pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges. Si exieris ad bellum contra hostes tuos
et videris equitatum et currus et maiorem quam tu habes adversarii exercitus multitudinem,
non timebis eos, quia dominus deus tuus tecum est, qui eduxit te de terra egypti. Appropinquante
autem iam prelio, stabit sacerdos ante aciem, et sic loquetur ad populum. Audi Israel. Vos
hodie contra inimicos vestros pugnam committitis. Non pertimescat cor vestrum. Nolite metuere, no-
lite cedere. Nec formidetis eos, quia dominus deus vester in medio vestri est, et pro vobis contra adversarios di-
micabit ut eruat vos de periculo. Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu
proclamabunt. Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit eam? Vadat et re-
vertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et alius dedicet eam. Quis est homo qui
plantavit vineam et necdum eam fecit esse communem, de qua vesci omnibus liceat? Vadat
et revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et alius homo eius fungatur offi-
cio. Quis est homo qui desponsavit uxorem et non accepit eam? Vadat et revertatur in domum
suam, ne forte moriatur in bello, et alius homo accipiat eam. His dictis addent reliqua
et loquentur ad populum. Quis est homo formidolosus et corde pavido? Vadat et revertatur in
domum suam, ne ~~forte moriatur in bello~~ pavere faciat corda fratrum suorum, sicut ipse
timore perterritus est. Cumque siluerint exercitus duces et finem loquendi fecerint, uni-
quisque suos ad bellandum cuneos preparabit. Si quando accesseris ad expugnandam civita-
tem, offeres ei primum pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas, cunctus populus qui in ea est
salvabitur et serviet tibi sub tributo. Sin autem fedus inire noluerint et ceperint contra te
bellum, oppugnabis eam. Cumque tradiderit dominus deus tuus illam in manu tua, percuti-
es omne quod in ea generis masculini est in ore gladii, absque mulieribus et infantibus,
iumentis et ceteris que in civitate sunt. Omnem predam exercitui divides, et comedes de
spoliis hostium tuorum que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus que
a te procul valde sunt, et non sunt de his urbibus quas in possessione accepturus es. De
his autem civitatibus que dabuntur tibi, nullum omnino permittes vivere, sed interficies in ore
gladii, ethetum videlicet, amorreum et chananeum, pherezeum et eveum et iebuseum, sic-
ut precepit tibi dominus deus tuus, ne forte doceant vos facere cunctas abominationes quas ip-
si operati sunt diis suis, et peccetis in dominum deum vestrum. Quando obsederis civitatem multo tempore
et munitionibus circumdederis ut expugnes eam, non succides arbores de quibus vesci potest,
nec securibus per circuitum debes vastare regionem, quoniam lignum est et non homo, nec potest belli-
cantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera, sed agrestia et in ceteros ap-
ta usus, succide et instrue machinas, donec capias civitatem que contra te dimicat. Quando in-
ventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi hominis cadaver occisi, et ignoratur
cedis reus, egredientur maiores natu et iudices tui, et metientur a loco cadaveris singu-
larum per circuitum spatia civitatum. Et quam viciniorem ceteris esse perspexerint, seniores

civitatis eius tollent vitulam de armento quae non traxit iugum nec terram scidit vo
mere et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam quae numquam arata est nec semen
tem recepit et caedent in ea cervices vitulae. Accedentque sacerdotes filii Levi quos elegerit
Dominus Deus tuus ut ministrent ei et benedicant in nomine eius et ad verbum eorum omne ne
gotium pendeat et quicquid mundum vel immundum est iudicetur. Et venient maiores na
tu civitatis illius ad interfectum lavabuntque manus suas super vitulam quae in val
le percussa est et dicent. Manus nostrae non effuderunt hunc sanguinem nec oculi viderunt. Propiti
us esto populo tuo Israel quem redemisti Domine et non reputes sanguinem innocentem in medio populi
tui Israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui
effusus est cum feceris quod praecepit Dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tra
diderit eos Dominus Deus tuus in manu tua captivosque duxeris et videris in numero captivo
rum mulierem pulchram et adamaveris eam voluerisque habere uxorem introduces in domum
tuam. Quae radet caesariem et circumcidet ungues et deponet vestem in qua capta est et sedens
in domo tua flebit patrem et matrem suam uno mense. Et postea intrabis ad eam dor
miesque cum illa et erit uxor tua. Si autem postea non sederit in animo tuo dimittes eam
liberam nec vendere poteris pecunia nec opprimere per potentiam quia humiliasti eam.
Si habuerit homo uxores duas unam dilectam et alteram odiosam genuerintque ex
eo liberos et fuerit filius odiosae primogenitus volueritque substantiam inter filios suos divi
dere non poterit filium dilectae facere primogenitum et praeferre filio odiosae sed filium odiosae ag
noscet primogenitum dabitque ei de his quae habuerit cuncta duplicia. Iste est enim princi
pium liberorum eius et huic debentur primogenita. Si genuerit homo filium contumacem et protervum
qui non audiat patris aut matris imperium et coercitus oboedire contempserit ap
prehendent eum et ducent ad seniores civitatis illius et ad portam iudicii dicentque ad
eos. Filius noster iste protervus et contumax est monita nostra audire contemnit comessatio
nibus vacat et luxuriae atque conviviis. Lapidibus eum obruet populus civitatis et morietur ut
auferatis malum de medio vestri et universus Israel audiens pertimescat. Quando peccaverit
homo quod morte plectendum est et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo non perma
nebit cadaver eius in ligno sed in eadem die sepelietur quia maledictus a Deo est qui pen
det in ligno et nequaquam contaminabis terram tuam quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem.
Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem et praeteribis sed reduces fratri tuo. Etiam si non est XXII
propinquus frater tuus nec nosti eum duces in domum tuam et erunt apud te quamdiu quaerat
ea frater tuus et recipiat. Similiter facies de asino et de vestimento et de omni re fratris tui quae
perierit. Si inveneris eam ne neglegas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut
bovem cecidisse in via non despicies sed sublevabis cum eo. Non induetur mulier veste viri
li nec vir utetur veste feminea abominabilis enim apud Deum est qui facit haec. Si ambu
lans per viam in arbore vel in terra nidum avis inveneris et matrem pullis vel ovis desuper
incubantem non tenebis eam cum filiis sed abire patieris captos tenens filios ut bene sit
tibi et longo vivas tempore. Cum aedificaveris domum novam facies murum tecti per circuitum
ne effundatur sanguis in domo tua et sis reus labente alio et in praeceps ruente. Non seres vine
am tuam altero semine ne et sementis quam sevisti et quae nascuntur ex vinea pariter sanctificen- vel suffocen
tur. Non arabis in bove simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana linoque con
textum est. Funiculos in fimbriis facies per quattuor angulos pallii tui quo operiris. Si dux
erit vir uxorem et postea eam odio habuerit quaesieritque occasiones quibus dimittat eam

obiciens ei nomen pessimum et dixerit: uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam non
inveni virginem: tollent eam pater et mater eius, et ferent secum signa virginita-
tis eius ad seniores urbis qui in porta sunt: et dicet pater: filiam meam dedi huic uxorem,
quam quia odit, inponit ei nomen pessimum, ut dicat: non inveni filiam tuam virginem: et ecce haec
sunt signa virginitatis filiae meae. expandent vestimentum coram senioribus civitatis.
Adprehendentque senes urbis illius virum et verberabunt illum, condempnantes insuper centum
siclis argenti, quos dabit patri puellae, quoniam diffamavit nomen pessimum super virgi-
nem Israhel. habebitque eam uxorem et non poterit dimittere omni tempore vitae suae. Quod si
verum est quod obicit et non est in puella inventa virginitas: eicient eam extra fores domus
patris sui, et lapidibus obruent viri civitatis eius et morietur: quoniam fecit nefas in Israhel, ut
fornicaretur in domo patris sui, et auferes malum de medio tui. Si dormierit vir
cum uxore alterius, uterque morietur, id est adulter et adultera, et auferes malum de Israhel.
Si puellam virginem desponderit vir et invenerit eam aliquis in civitate et concubuerit
cum illa, educes utrumque ad portam civitatis illius et lapidibus obruentur: puella quia
non clamavit cum esset in civitate, vir quia humiliavit uxorem proximi sui, et auferes ma-
lum de medio tui. Sin autem in agro reperit vir puellam quae desponsata est, et adprehendens
concubuerit cum illa, ipse morietur solus, puella nihil patietur, nec est rea mortis: quoniam
sicut latro consurgit contra fratrem suum et occidit animam eius, ita et puella perpessa est. Sola erat in
agro, clamavit, et nullus adfuit qui liberaret eam. Si invenerit vir puellam virginem
quae non habet sponsum et adprehendens concubuerit cum ea, et res ad iudicium venerit: dabit qui
dormivit cum ea patri puellae centum quinquaginta siclos argenti et habebit eam uxo-
rem, quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitae suae. Non acci-
piet homo uxorem patris sui, nec revelabit operimentum eius. Non intrabit eunuchus
adtritis vel amputatis testiculis et absciso veretro ecclesiam Dei. Non ingredietur mam-
zer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini usque ad decimam generationem. Ammanites et
Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini in aeternum, quia no-
luerunt vobis occurrere cum pane et aqua in via quando egressi estis de Aegypto, et quia conduxerunt
contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriae ut malediceret tibi. Et noluit
Dominus Deus tuus audire Balaam, vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quod
diligeret te. Non facies cum eis pacem, nec quaeras eis bona cunctis diebus vitae tuae
in sempiternum. Non abominaberis Idumeum, quia frater tuus est, nec Aegyptium, quia ad-
vena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in eccle-
siam Domini. Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala.
Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra
et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur aqua, et post solis occasum regredietur
in castra. Habebis locum extra castra ad quem egrediaris ad requisita naturae, ge-
rens paxillum in balteo. Cumque sederis, fodies per circuitum et egesta humo ope-
ries quo relevatus es. Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum tuorum, ut eru-
at te et tradat tibi inimicos tuos, ut sint castra tua sancta, et nihil in eis appareat foedi-
tatis, nec derelinquat te. Non trades servum domino suo qui ad te confugerit. Habi-
tabit tecum in loco qui ei placuerit, et in una urbium tuarum requiescet, nec contristes
eum. Non erit meretrix de filiabus Israhel, neque scortator de filiis Israhel. Non offeres mer-
cedem prostibuli nec pretium canis in domum Domini Dei tui, quicquid illud est quod

voverint quia abominatio est utrumque apud dominum deum tuum. Non fenerabis fratri tuo ad u-
suram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, sed alieno. Fratri autem tuo absque usu-
ra id quo indiget commodabis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam
ingredieris possidendam. Cum votum voveris domino deo tuo non tardabis reddere quia requiret il-
lud dominus deus tuus. Et si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri ab-
sque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis observabis et facies sicut promisisti
domino deo tuo et propria voluntate et ore tuo locutus es. Ingressus vineam proximi tui comedes
uvas quantum tibi placuerit foras autem ne efferas tecum. Si intraveris in segetem amici tui
XXIIII frangens spicas et manu conteres falce autem non metes. Si acceperit homo uxorem et habuerit eam et non
invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam foeditatem scribet libellum repudii et dabit in ma-
nu illius et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit et ille
quoque oderit eam dederitque ei libellum repudii et dimiserit de domo sua vel certe mortuus fuerit
non poterit prior maritus recipere eam in uxorem quia polluta est coram domino ne peccare facias terram
quam dominus deus tuus tibi tradiderit possidendam. Cum acceperit homo nuper uxorem non procedet ad bel-
lum nec ei quippiam necessitatis iniungetur publicae sed vacabit absque culpa domui suae ut u-
no anno laetetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam
quia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis Israhel et ven-
dito eo acceperit pretium interficietur et auferes malum de medio tui. Observa diligenter ne
incurras in plagam leprae sed facies quaecumque docuerint te sacerdotes levitici generis iuxta id
quod praecepi eis et imple sollicite. Mementote quae fecerit dominus deus vester Mariae in via cum egrederemini
de Aegypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquam quam debet tibi non ingredieris domum
eius ut pignus auferas sed stabis foris et ille tibi proferet quod habuerit. Sin autem pauper est non per-
noctabit apud te pignus sed statim reddes ei ante solis occasum ut dormiens in vestimento
suo benedicat tibi et habeas iustitiam coram domino deo tuo. Non negabis mercedem indi-
gentis et pauperis fratris tui sive advenae qui tecum moratur in terra et intra portas tuas est sed
eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum quia pauper est et ex eo sustentat ani-
mam suam ne clamet contra te ad dominum et reputetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis nec
filii pro patribus sed unusquisque pro peccato suo morietur. Non pervertes iudicium advenae et
pupilli nec auferes pignoris loco viduae vestimentum. Memento quod servieris in Ae-
gypto et eruerit te dominus deus tuus inde. Idcirco praecipio tibi ut facias hanc rem. Quando messu-
eris segetem in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris non reverteris ut tollas eum
sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni
opere manuum tuarum. Si fruges colliges olivarum quicquid remanserit in arboribus
non reverteris ut colligas sed relinques advenae pupillo ac viduae. Si vindemiaveris
vineam tuam non colliges remanentes racemos sed cedent in usus advenae pupilli
et viduae. Memento quod et tu servieris in Aegypto. Et idcirco praecipio tibi ut facias hanc
XXV rem. Si fuerit causa inter aliquos et interpellaverint iudices quem iustum esse perspexerint il-
li iustitiae palmam dabunt quem impium condempnabunt impietatem. Sin autem
eum qui peccavit dignum viderint plagis prosternent et coram se facient verberari. Pro
mensura peccati erit et plagarum modus ita dumtaxat ut quadragenarium numerum non
excedant ne foede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. Non ligabis os bovis terentis
in area fruges tuas. Quando habitaverint fratres simul et unus ex eis absque liberis mor-
tuus fuerit uxor defuncti non nubet alteri sed accipiet eam frater eius et suscitabit semen

fratris sui et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit ut non deleatur nomen eius ex Israel. Si
autem noluerit accipere uxorem fratris sui que ei lege debetur pergent mulier ad portam civitatis
et interpellabit maiores natu dicetque. Non vult frater viri mei suscitare semen fratris sui
in Israel. nec me in coniugium sumere. Statimque accersiri eum facient et interrogabunt.
Si responderit nolo eam uxorem accipere accedet mulier ad eum coram senioribus et tol-
let calciamentum de pede eius spuetque in faciem illius et dicet. Sic fiet homini qui non edifi-
cat domum fratris sui. Et vocabitur nomen illius in Israel domus discalciati. Si
duo habuerint inter se iurgium. et unus contra alterum rixari ceperit volensque uxor al-
terius eruere virum suum de manu fortioris. miserit manum et apprehenderit vere-
cunda eius abscides manum illius. nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacculo di-
versa pondera maius et minus. nec erit in domo tua modius maior et minor. Pon-
dus habebis iustum et verum et modius equalis et verus erit tibi ut multo vivas tempore super
terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Abhominabitur dominus eum qui facit hec et aversatur
omnem iniusticiam. Memento que fecerit tibi amalech in via quando egrediebaris ex egyp-
to quomodo occurrerit tibi et extremos agminis tui qui lassi residebant ceciderit quando
tu eras fame et labore confectus et non timuerit deum. Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi re-
quiem et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra quam tibi pollicitus est. delebis
nomen eius sub celo. Cave ne obliviscaris. Cumque intraveris terram quam dominus de-
us tuus tibi daturus est possidendam. et obtinueris eam atque habitaveris in illa. tol-
les de cunctis frugibus tuis primitias et pones in cartallo pergesque ad locum quem
dominus deus tuus elegerit ut ibi invocetur nomen eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit
in diebus illis et dices ad eum. Profiteor hodie coram domino deo tuo quod ingressus sim
terram pro qua iuravit patribus nostris ut daret eam nobis. Suscipiensque sacerdos car-
tallum de manu eius ponet ante altare domini dei tui. Syrus persequebatur pa-

Et loqueris in conspectu domini dei tui

trem meum qui descendit in egyptum et ibi peregrinatus est in paucissimo numero.
Crevitque in gentem magnam ac robustam et infinite multitudinis. Afflixerunt-
que nos egyptii et persecuti sunt imponentes onera gravissima. Et clamavimus ad do-
minum deum patrum nostrorum. qui exaudivit nos et respexit humilitatem nostram et laborem
atque angustias. Et eduxit nos de egypto in manu forti et brachio extento in ingenti
pavore in signis atque portentis et introduxit ad locum istum et tradidit nobis terram
lacte et melle manantem. Et idcirco nunc offero primicias frugum terre quam dominus
dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu domini dei tui. adorato domino deo tuo. Et epula-
beris in omnibus bonis que dominus deus tuus dederit tibi et domui tue tu et levites et advena
qui tecum est. Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum. Anno decimarum tercio dabis
levite et advene et pupillo et vidue ~~sicut tu iussisti~~. ut comedant intra portas
tuas et saturentur: Loquerisque in conspectu domini dei tui. Abstuli quod sanctificatum est de domo
mea et dedi illud levite et advene pupillo et vidue sicut iussisti mihi. Non preterivi man-
data tua. nec sum oblitus imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo. nec separavi
ea in qualibet inmundicia. nec expendi ex his quicquam in re funebri. Obedivi vo-
ci domini dei mei et feci omnia sicut precepisti mihi. Respice de sanctuario tuo. et de excelso
celorum habitaculo et benedic populo tuo Israel et terre quam dedisti nobis sicut iurasti patribus
nostris. terram lacte et melle manantem. Hodie dominus deus tuus precepit tibi ut facias man-
data hec atque iudicia ut custodias et impleas ex toto corde tuo et ex tota anima tua.

Dominum elegisti hodie ut sit tibi deus et ambules in viis eius et custodias cerimonias illius
et mandata atque iudicia et oboedias eius imperio. Et dominus elegit te hodie ut sis
ei populus peculiaris sicut locutus est tibi et custodias omnia precepta eius et faciat te excelsio
rem cunctis gentibus quas creavit in laudem et nomen et gloriam suam. ut sis populus sanctus domini
XXVII dei tui sicut locutus est tibi. Precepit autem moyses et seniores israel populo dicentes. Custodite
omne mandatum quod precipio vobis hodie. Cumque transieritis iordanem in terram quam dominus
deus tuus dabit tibi. eriges ingentes lapides et calce levigabis eos. ut possis in eis scribere
omnia verba legis huius iordane transmisso ut introeas terram quam dominus deus tuus dabit tibi. terram
lacte et melle manantem. sicut iuravit patribus tuis. Quando ergo transieritis iordanem erigite
lapides quos ego hodie precipio vobis in monte hebal. et levigabis eos calce. Et edifi i. cementa
cabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit. et de saxis informibus
et impolitis. et offeres super eo holocausta domino deo tuo et immolabis hostias pacificas.
et comedes ibi et epulaberis coram domino deo tuo et scribes super lapides omnia verba legis huius
plane et lucide. Dixeruntque moyses et sacerdotes levitici generis ad omnem israelem. Attende
et audi israel. Hodie factus es populus domini dei tui. Audies vocem eius et facies mandata atque iustiti
as quas ego precipio tibi. Precepitque moyses populo in die illo dicens. Hii stabunt ad be
nedicendum domino super montem garizim. iordane transmisso. Symeon. levi. iudas. ysa
char ioseph et beniamin. Et e regione isti stabunt ad maledicendum in monte hebal.
Ruben. gad. et aser. zabulon. dan. et nepthalim. Et pronunciabunt levite dicentque ad
omnes viros israel excelsa voce. Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile abhomi
nationem domini opus manuum artificum. ponetque illud in abscondito. Et respondebit omnis
populus et dicet amen. Maledictus qui non honorat patrem suum et matrem. Et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui errare fa
cit cecum in itinere. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui pervertit iudicium advene.
pupilli et vidue. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui et
revelat operimentum lectuli eius. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum omni
iumento. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui
vel matris sue. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum socru sua. Et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum. Et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui accipit munera ut percutiat animam sanguinis innocentis. Et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius nec eos opere perficit. Et dicet omnis populus
XXIII amen. Si autem audieris vocem domini dei tui ut facias atque custodias omnia mandata eius
que ego precipio tibi hodie. faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus que versantur in
terra. venientque super te universe benedictiones iste et apprehendent te. si tamen precepta eius
audieris. Benedictus tu in civitate et benedictus in agro. Benedictus fructus
ventris tui. et fructus terre tue. fructusque iumentorum tuorum. greges armentorum tuorum
et caule ovium tuarum. Benedicta horrea tua. et benedicte reliquie tue. Bene
dictus eris ingrediens et egrediens. Dabit dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum
te corruentes in conspectu tuo. Per unam viam venient contra te et per septem fugient a fa
cie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria tua. et super omnia opera manuum tuarum.
benedicetque tibi in terra quam acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum sicut iuravit
tibi. si custodieris mandata domini dei tui et ambulaveris in viis eius. Videbuntque omnes
terrarum populi quod nomen domini invocatum sit super te et timebunt te. Habundare te faci

et dominus omnibus bonis. fructu uteri tui. et fructu iumentorum tuorum. fructu terre tue quam
iurauit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperiet dominus thesaurum suum optimum celum ut tribu-
at pluuiam terre tue in tempore suo. Benedicetque cunctis operibus manuum tuarum. et feneraberis
gentibus multis et ipse a nullo fenus accipies. Constituet te dominus in capud non in caudam.
et eris semper supra et non subter. si tamen audieris mandata domini dei tui que ego precipio tibi hodie et
custodieris et feceris. ac non declinaueris ab eis. nec ad dexteram. nec ad sinistram. nec se-
cutus fueris deos alienos. neque colueris eos. Quod si audire nolueris uocem domini dei tui
ut custodias et facias omnia mandata eius et cerimonias quas ego precipio tibi hodie. uenient
super te omnes maledictiones iste et apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate. male-
dictus in agro. Maledictum horreum tuum. et maledicte reliquie tue. Maledictus fructus
uentris tui. et fructus terre tue. armenta boum tuorum et greges ouium tuarum. Maledic-
tus ingrediens. et maledictus egrediens. Mittet dominus super te famem et esuriem. et increpatio-
nem in omnia opera tua que facies donec conterat te et perdat uelociter propter adinuentiones
tuas pessimas in quibus reliquisti me. Adiungat dominus tibi pestilenciam donec consumat
te de terra ad quam ingredieris possidendam. Percuciat te dominus egestate febri et frigo-
re ardore et estu et aere corrupto ac rubigine et persequatur donec pereas. Sit celum quod
supra te est eneum. et terra quam calcas ferrea. Det dominus imbrem terre tue puluerem et de celo des-
cendat super te cinis donec conteraris. Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos. Per
unam uiam egrediaris contra eos et per septem fugias. et dispergaris per omnia regna terre.
Sitque cadauer tuum in escam cunctis uolatilibus celi. et bestiis terre et non sit qui abigat. Per-
cuciat te dominus ulcere egypti. et partem corporis per quam stercora egeruntur scabie quoque
et prurigine ita ut curari nequeas. Percuciat te dominus amencia et cecitate ac furore men-
tis et palpes in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris et non dirigas uias tuas.
Omnique tempore calumpniam sustineas. et opprimaris uiolencia. nec habeas qui liberet te.
Uxorem accipias et alius dormiat cum ea. Domum edifices. et non habites in ea. Plantes
uineam et non uindemies eam. Bos tuus immoletur coram te et non comedas ex eo. Asinus tu-
us rapiatur in conspectu tuo. et non reddatur tibi. Oues tue dentur inimicis tuis. et non sit
qui te adiuuet. Filii tui et filie tue tradantur alteri populo uidentibus oculis tuis et deficientibus
ad conspectum eorum tota die. et non sit fortitudo in manu tua. Fructus terre tue et omnes labo-
res tuos comedat populus quem ignoras et sis semper calumpniam sustinens et oppressus cunctis
diebus. et stupens ad terrorem eorum que uidebunt oculi tui. Percuciat te dominus ulcere pessi-
mo in genibus et in suris. sanarique non possis a planta pedis usque ad uerticem tuum. Du-
cet te dominus et regem tuum quem constitueris super te in gentem quam ignoras tu et patres
tui et seruies ibi diis alienis ligno et lapidi. Et eris perditus in prouerbium ac fabulam
omnibus populis ad quos introduxerit te dominus. Sementem multam iacies in terram
et modicum congregabis. quia locuste omnia deuorabunt. Uineam plantabis et fo-
dies et uinum non bibes. nec colliges ex ea quippiam quia uastabitur uermibus. Oliuas
habebis in omnibus terminis tuis et non ungueris oleo quia defluent et peribunt. Filios
generabis et filias et non frueris eis quia ducentur in captiuitatem. Omnes arbores tuas
et fruges terre tue rubigo consumet. Aduena qui tecum uersatur in terra ascendet
super te. eritque sublimior. tu autem descendes et eris inferior. Ipse fenerabit tibi et tu non fe-
nerabis ei. Ipse erit in capud et tu eris in caudam. Et uenient super te omnes ma-
ledictiones iste et persequentes apprehendent te donec intereas quia non audisti uocem

domini dei tui. nec servasti mandata eius et cerimonias quas precepit tibi. Et erunt in te signa
atque prodigia et in semine tuo usque in sempiternum. eo quod non servieris domino deo tuo in gau
dio cordisque leticia. propter rerum omnium habundantiam. Servies inimico tuo quem inmittet
dominus tibi in fame et siti et nuditate et omnium penuria. et imponet iugum ferreum super cervicem
tuam donec te conterat. Adducet dominus super te gentem de longinquo et de extremis finibus
terre in similitudinem aquile volantis cum impetu cuius linguam intelligere non possis.
gentem procacissimam que non deferat seni. nec misereatur parvuli. et devoret fructum
iumentorum tuorum. ac fruges terre tue donec intereas et non derelinquat tibi triticum. vinum
et oleum. armenta boum et greges ovium donec te disperdat et conterat in cunctis urbibus
tuis. et destruantur muri tui firmi atque sublimes. in quibus habebis fiduciam in omni
terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni terra quam dabit tibi dominus deus tuus. et comedes
fructum uteri tui. et carnes filiorum et filiarum tuarum quas dederit tibi dominus deus tuus. in angus
tia et vastitate qua opprimet te hostis tuus. Homo delicatus in te et luxuriosus valde
invidebit fratri suo et uxori que cubat in sinu suo. ne det eis de carnibus filiorum suorum quas
comedet eo quod nichil habeat aliud in obsidione et penuria qua vastaverint te inimici tui pecunia
intra omnes portas tuas. Tenera mulier et delicata que super terram ingredi non valebat
nec pedis vestigium figere. propter mollitiem et teneritudinem nimiam invidebit viro
suo qui cubat in sinu eius. super filii et filie carnibus et illuvie secundarum que egrediuntur de
medio feminum eius et super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent enim eos clam propter
omnium rerum penuriam. in obsidione et vastitate qua opprimet te inimicus tuus intra por
tas tuas. Nisi custodieris et feceris omnia verba legis huius que scripta sunt in hoc volu
mine et timueris nomen eius gloriosum et terribile hoc est dominum deum tuum. Augebit dominus
plagas tuas et plagas seminis tui. plagas magnas et perseverantes. infirmitates pes
simas et perpetuas. et vertet in te omnes afflictiones egypti quas timuisti
et adherebunt tibi. Insuper et universos languores et plagas que non sunt scripte in volumine le
gis huius. inducet dominus super te donec te conterat et remanebitis pauci numero qui prius
eratis sicut astra celi pre multitudine quoniam non audisti vocem domini dei tui. Et sicut ante
letatus est dominus super vos bene vobis faciens vosque multiplicans. sic letabitur disperdens
vos atque subvertens. ut auferamini de terra ad quam ingredieris possidendam. Dis
perget te dominus in omnes populos a summitate terre usque ad terminos eius et servies ibi diis
alienis quos et tu ignoras et patres tui. lignis et lapidibus. In gentibus quoque illis non
quiesces neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi dominus ibi cor pavidum
et deficientes oculos et animam merore consumptam. et erit vita tua quasi pendens ante te. Time
bis nocte et die. et non credes vite tue. Mane dices. quis michi det vesperum. Et vespere quis
michi det mane. propter cordis tui formidinem qua terreberis et propter ea que tuis videbis oculis. Redu
cet te dominus classibus in egyptum. per viam de qua dixit tibi. ut eam amplius non videres. Ibi
XXIX venderis inimicis tuis in servos et ancillas et non erit qui emat. Hec sunt verba fede
ris quod precepit dominus moysi ut feriret cum filiis israel in terra moab. preter illud fedus quod
cum eis pepigit in horeb. Vocavitque moyses omnem israel et dixit ad eos. Vos vidistis uni
versa que fecit dominus coram vobis in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius. universeque terre
illius. temptationes magnas quas viderunt oculi tui. signa illa portentaque ingentia.
Et non dedit dominus vobis cor intelligens et oculos videntes et aures que possint audire usque in
presentem diem. Adduxit vos quadraginta annis per desertum. non sunt attrita vestimenta

uestra nec calciamenta pedum uestrorum uetustate consumpta sunt. Panem non comedistis uinum et siceram non bibistis. ut sciretis quia ipse est dominus deus uester. et uenistis ad locum hunc. Egressusque est seon rex esebon et og rex basan occurrentes nobis ad pugnam et percussimus eos et tulimus terram eorum ac tradidimus possidendam ruben et gad et dimidie tribui manasse. Custodite ergo uerba pacti huius et implete ea ut intelligatis uniuersa que facitis. Vos statis hodie cuncti coram domino deo uestro principes uestri ac tribus et maiores natu atque doctores. omnis populus israel. liberi et uxores uestre et aduena qui tecum moratur in castris. exceptis lignorum cesoribus et his qui comportant aquas ut transeas in federe domini dei tui et in iureiurando quod hodie deus tuus percutit tecum. ut suscitet te sibi in populum et ipse sit deus tuus. sicut locutus est tibi. et sicut iurauit patribus tuis. abraham. ysaac et iacob. Nec uobis solis ego hoc fedus ferio et hec iuramenta confirmo. sed cunctis presentibus et absentibus. Vos enim nostis quomodo habitauerimus in terra egypti. et quomodo transierimus per medium nationum quas transeuntes uidistis abhominationes et sordes id est idola eorum. lignum et lapidem argentum et aurum que colebant. ne forte sit inter uos uir aut mulier. familia aut tribus. cuius cor auersum est hodie a domino deo uestro ut uadat et seruiat diis illarum gentium et sit inter uos radix germinans fel et amaritudinem. Cumque audierit uerba iuramenti huius. benedicat sibi in corde suo dicens. Pax erit mihi et ambulabo in prauitate cordis mei. Et assumat ebria sitientem et dominus non ignoscat ei. sed tunc quam maxime furor eius fumet et zelus contra hominem illum. Et sedeant super eum omnia maledicta que scripta sunt in hoc uolumine et deleat nomen eius sub celo. et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus israel iuxta maledictiones que in libro legis huius ac federis continentur. Dicetque sequens generatio et filii qui nascentur deinceps. et peregrini qui de longe uenerint uidentes plagas terre illius et infirmitates quibus eam afflixerit dominus. sulphure et salis ardore comburens. ita ut ultra non seratur nec uirens quippiam germinet. in exemplum subuersionis sodome et gomorre. adame et seboim quas subuertit dominus in ira et furore suo et dicent omnes gentes. Quare sic fecit dominus terre huic? Que est hec ira furoris eius immensa? Et respondebunt. Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cum patribus eorum quando eduxit eos de terra egypti et seruierunt diis alienis et adorauerunt eos quos nesciebant et quibus non fuerant attributi. Idcirco iratus est furor domini contra terram istam ut induceret super eam omnia maledicta que in hoc uolumine scripta sunt. et eiecit eos de terra sua in ira et furore suo et indignatione maxima. Proiecitque in terram alienam sicut hodie comprobatur. Abscondita domino deo nostro que manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in eternum. ut faciamus uniuersa precepta legis huius. Cum ergo uenerint super te omnes sermones isti benedictio siue maledictio quam proposui in conspectu tuo. et ductus penitudine cordis tui in uniuersis gentibus in quas disperserit te dominus deus tuus. et reuersus fueris ad eum et obedieris eius imperiis in toto corde tuo et in tota anima tua. reducet te dominus deus tuus de captiuitate tua. ac miserebitur tui. et rursum congregabit te de cunctis populis in quos te ante dispersit. Si ad cardines celi fueris dissipatus inde te retrahet dominus deus tuus. et assumet atque introducet in terram quam possederunt patres tui et optinebis eam. Et benedicens tibi maioris numeri esse te faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet dominus deus tuus cor tuum et cor seminis tui. ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua et possis uiuere. Omnes autem maledic

tiones has convertet super inimicos tuos et eos qui oderunt te et persequuntur. Tu autem
reverteris et audies vocem domini dei tui. facies que universa mandata que ego precipio
tibi hodie. Et habundare te faciet dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum
in sobole uteri tui. et in fructu iumentorum tuorum in ubertate terre tue. et omnium
rerum largitate. Revertetur enim dominus ut gaudeat super te in omnibus bonis. sicut gavisus est
in patribus tuis. si tamen audieris vocem domini dei tui et custodieris universa precepta
eius et cerimonias que in hac lege conscripte sunt. et reverteris ad dominum deum tuum in toto
corde tuo et in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie. non supra te est neque
procul positum. nec in celo situm ut possis dicere. Quis nostrum ad celum valet ascendere.
ut deferat illud ad nos ut audiamus et opere compleamus. Neque trans mare positum ut
causeris et dicas. Quis ex nobis transfretare poterit mare. et illud ad nos usque deferre ut
possimus audire et facere quod preceptum est. Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et
in corde tuo ut facias illum. Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam
et bonum. et e contrario mortem et malum. ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis
eius et custodies mandata illius et cerimonias atque iudicia. et vivas. atque multiplicet
te benedicatque tibi in terra ad quam ingredieris possidendam. Sin autem aversum fu
erit cor tuum et audire nolueris atque errore deceptus adoraveris deos alienos et
servieris eis. predico tibi hodie quod pereas et parvo tempore moreris in terra ad quam iordane tran
smisso ingredieris possidendam. Testes invoco hodie celum et terram quod proposuerim
vobis vitam et mortem bonum et malum. benedictionem et maledictionem. Elige
ergo vitam ut et tu vivas et semen tuum. et diligas dominum deum tuum atque obedias
voci eius et illi adhereas. Ipse est enim vita tua et longitudo dierum tuorum ut habites in
terra pro qua iuravit dominus patribus tuis abraham ysaac et iacob ut daret eam illis.
Abiit itaque moyses et locutus est omnia verba hec ad universum israel et dixit ad eos. Cen XXXI
tum viginti annorum sum hodie non possum ultra ingredi et egredi. presertim cum et
dominus dixerit michi. non transibis iordanem istum. Dominus ergo deus tuus transibit ante te. ipse dele
bit omnes gentes has in conspectu tuo et possidebis eas. Et iosue iste transibit ante te
sicut locutus est dominus. Facietque dominus eis sicut fecit seon et og regibus amorreorum et terre eorum
delebitque eos. Cum ergo et hos tradiderit vobis similiter facietis eis sicut precepi vobis.
Viriliter agite et confortamini. Nolite timere nec paveatis ad conspectum eorum. quia dominus
deus tuus ipse est ductor tuus et non dimittet neque derelinquet te. Vocavitque moyses
iosue et dixit ei coram omni israel. Confortare et esto robustus. tu enim introduces po
pulum istum in terram quam daturum se patribus eorum iuravit dominus et tu eam sorte divides.
Et dominus qui ductor vester est ipse erit tecum. non dimittet nec derelinquet te. Noli timere
nec paveas. Scripsit itaque moyses legem hanc et tradidit eam sacerdotibus filiis levi
qui portabant archam federis domini et cunctis senioribus israel. precepitque eis dicens. Post
septem annos anno remissionis in sollempnitate tabernaculorum convenientibus cunc
tis ex israel. precepitque eis dicens. ut appareant in conspectu domini dei tui in loco quem
elegerit dominus. leges verba legis huius coram omni israel audientibus eis. et in unum omni populo con
gregato. tam viris quam mulieribus parvulis et advenis qui sunt intra portas tu
as. ut audientes discant et timeant dominum deum vestrum. et custodiant impleantque
omnes sermones legis huius. Filii quoque eorum qui nunc ignorant ut audire possint et
timeant dominum deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra ad quam vos

iordane transmisso pergetis optinendam. Et ait dominus ad moysen. Ecce prope sunt dies
mortis tue. Voca iosue. et state in tabernaculo testimonii ut precipiam ei. Abierunt ergo
moyses et iosue et steterunt in tabernaculo testimonii. Apparuitque ibi dominus in columpna
nubis que stetit in introitu tabernaculi. Dixitque dominus ad moysen. Ecce tu dormies cum
patribus tuis. et populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos in terra ad quam ingredi-
tur ut habitet in ea. Ibi derelinquet me et irritum faciet fedus quod pepigi cum eo.
Et irascetur furor meus contra eum in die illo. et derelinquam eum et abscondam faciem
meam ab eo. et erit in devorationem. Invenient eum omnia mala et afflictiones ita ut di-
cat in die illo. Vere quia non est deus mecum invenerunt me hec mala. Ego autem abscondam et
celabo faciem meam in die illo propter omnia mala que fecit quia secutus est deos alienos. Nunc
itaque scribite vobis canticum istud et docete filios israel ut memoriter teneant et ore de-
cantent. et sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios israel. Introducam enim eum in terram
pro qua iuravi patribus eius lacte et melle manantem. Cumque comederint et saturati
crassique fuerint. convertentur ad deos alienos et servient eis et detrahent mihi et irritum facient
pactum meum. Postquam invenerint eum mala multa et afflictiones respondebit ei
canticum istud pro testimonio quod nulla delebit oblivio ex ore seminis tui. Scio enim
cogitationes eius que facturus sit hodie antequam introducam eum in terram quam ei polli-
citus sum. Scripsit ergo moyses canticum et docuit filios israel. Precepitque dominus iosue filio
nun et ait. Confortare et esto robustus. Tu enim introduces filios israel in terram quam polli-
citus sum. et ego ero tecum. Postquam ergo scripsit moyses verba legis huius in volumine at-
que complevit. precepit levitis qui portabant archam federis domini dicens. Tollite li-
brum istum et ponite in latere arche federis domini dei vestri ut sit ibi contra te in testimonio. Ego
enim scio contentionem tuam et cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me et
ingrediente vobiscum semper contentiose egistis contra dominum. quanto magis cum mortuus fuero.
Congregate ad me omnes maiores natu per tribus vestras atque doctores et loquar audientibus
eis sermones istos. et invocabo contra eos celum et terram. Novi enim quod post mortem meam
inique agetis et declinabitis cito de via quam precepi vobis. Et occurrent vobis mala
in extremo tempore quando feceritis malum in conspectu domini ut irritetis eum per opera manuum vestrarum.
Locutus est ergo moyses audiente universo cetu israel verba carminis huius et ad finem usque

XXXII

complevit. Audite celi que loquor audiat terra verba oris mei. Concrescat ut
pluvia doctrina mea. fluat ut ros eloquium meum. Quasi imber super herbam et quasi
stille super gramina quia nomen domini invocabo. Date magnificentiam deo nostro. Dei
perfecta sunt opera et omnes vie eius iudicia. Deus fidelis et absque ulla iniquitate iustus
et rectus. peccaverunt ei et non filii eius in sordibus. Generatio prava atque perversa. Hecine
reddis domino popule stulte et insipiens. Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te et fe-
cit et creavit te. Memento dierum antiquorum. cogita generationes singulas. Interroga
patrem tuum et annunciabit tibi. maiores tuos et dicent tibi. Quando dividebat altissimus
gentes. quando separabit filios adam. Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum
israel. Pars autem domini populus eius. iacob funiculus hereditatis eius. Invenit eum in terra de-
serta in loco horroris et vaste solitudinis. Circumduxit eum et docuit et custodivit
quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos et super eos
volitans. Expandit alas suas et assumpsit eos. atque portavit in humeris su-
is. Dominus solus dux eius fuit. et non erat cum eo deus alienus. Constituit eum super excel-

sam terram ut comederet fructus agrorum. Et sugeret mel de petra oleumque de saxo du-
rissimo. Butirum de armento et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum filiorum basan.
Et hircos cum medulla tritici et sanguinem uve biberet meracissimum. Incrassatus est
dilectus et recalcitravit. incrassatus impinguatus dilatatus. Dereliquit deum factorem
suum et recessit a deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis alienis. et in abhomina-
tionibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt demoniis et non deo. diis quos igno-
rabant. Novi recentesque venerunt quos non coluerunt patres eorum. Deum qui te ge-
nuit dereliquisti et oblitus es domini creatoris tui. Vidit dominus et ad iracundiam conci-
tatus est. quia provocaverunt eum filii sui et filie. Et ait. Abscondam faciem meam ab eis et
considerabo novissima eorum. Generatio enim perversa est et infideles filii. Ipsi me provocaverunt
in eo qui non erat deus et irritaverunt in vanitatibus suis. Et ego provocabo eos in eo qui
non est populus. et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo et ardebit usque
ad inferni novissima. Devorabitque terram cum germine suo et montium fundamenta
comburet. Congregabo super eos mala. et sagittas meas complebo in eis. Consumentur fa-
me et devorabunt eos aves morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos
cum furore trahentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos gladius
et intus pavor. iuvenem simul ac virginem lactentem cum homine sene. Et dixi.
Ubinam sunt? Cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. Sed propter iram inimi-
corum distuli ne forte superbirent hostes eorum et dicerent. Manus nostra excelsa et non dominus
fecit hec omnia. Gens absque consilio est et sine prudentia. utinam saperent et intellige-
rent ac novissima providerent. Quomodo persequebatur unus mille et duo fuga-
rent decem milia. Nonne ideo quia deus suus vendidit eos et dominus conclusit illos? Non enim est
deus noster ut dii eorum et inimici nostri sunt iudices. De vinea sodomorum vinea eorum et
de suburbanis gomorre. Uva eorum uva fellis et botrus amarissimi. Fel draco-
num vinum eorum et venenum aspidum insanabile. Nonne hec condita sunt apud me
et signata in thesauris meis? Mea est ultio et ego retribuam eis in tempore ut labatur
pes eorum. Iuxta est dies perditionis. et adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum.
et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus et clausi quoque de-
fecerunt. residuique consumpti sunt. Et dicent. Ubi sunt dii eorum in quibus habebant
fiduciam? De quorum victimis comedebant adipes et bibebant vinum libaminum.
Surgant et opitulentur vobis. et in necessitate vos protegant. Videte quod ego sim solus et non
sit alius deus preter me. Ego occidam et ego vivere faciam. percutiam et ego sanabo
et non est qui de manu mea possit eruere. Levabo ad celum manum meam et dicam. Vi-
vo ego in eternum. Si acuero ut fulgur gladium meum. et arripuerit iudicium
manus mea. Reddam ultionem hostibus meis et hiis qui oderunt me retribuam.
Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus devorabit carnes. De cruo-
re occisorum et de captivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius.
quia sanguinem servorum suorum ulciscetur. Et vindictam retribuet in hostes eorum.
et propicius erit terre populi sui. Venit ergo moyses et locutus est omnia verba cantici huius
in auribus populi ipse et iosue filius nun. Complevitque omnes sermones istos. loquens
ad universum israel. et dixit ad eos. Ponite corda vestra que ego testificor vobis hodie. in omnia verba mea
ut mandetis ea filiis vestris custodire et facere et implere universa que scripta sunt in
libro legis huius. quia non incassum precepta sunt vobis. sed ut singuli in eis viverent. Que

faciuntes longo perseueretis tempore in terra ad quam iordanem transmisso ingredimini
possidendam. Locutusque est dominus ad moysen in eadem die dicens. Ascende in mon
tem istum abarim ~~id est transituum~~ in montem nebo. qui est in terra moab contra iericho
et uide terram chanaan quam ego tradam filiis israhel optinendam. et morere in monte.
Quem conscendens iungeris populis tuis. sicut mortuus est aaron frater tuus in monte hor.
et appositus populis suis quia preuaricati estis contra me in medio filiorum israhel ad aquas contra
dictionis in cades deserti syn. et non sanctificastis me inter filios israhel. E contra uidebis terram
et non ingredieris in eam. quam ego dabo filiis israhel. Hec est benedictio qua benedixit
moyses homo dei filiis israhel. ante mortem suam et ait. Dominus de syna uenit et de seyr orta
est nobis. Apparuit de monte pharan et cum eo sanctorum milia. In dextera eius ignea lex. Dilexit
populos. Omnes sancti in manu illius sunt et qui appropinquant pedibus eius accipient de doctrina
illius. Legem precepit nobis moyses. hereditatem multitudinis iacob. Erit apud
rectissimum rex congregatis principibus populi cum tribubus israhel. Uiuat ruben et non mo
riatur et sit paruus in numero. Hec est iude benedictio. Audi domine uocem iude et ad
populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo et adiutor illius contra aduersarios
eius erit. Leui quoque ait. Perfectio tua et doctrina tua uiro sancto tuo quem probasti in
temptacione et iudicasti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo et matri sue
nescio uos. et fratribus suis ignoro illos. et nescierunt filios suos. Hii custodierunt
eloquium tuum et pactum tuum seruauerunt. iudicia tua o iacob. et legem tuam o
israhel. Ponent thimiama in furore tuo et holocaustum super altare tuum. Bene
dic domine fortitudini eius et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius et qui
oderunt eum non consurgant. Et beniamin ait. Amantissimus domini habitabit confiden
ter. In eo quasi in thalamo tota die morabitur. et inter humeros illius requiescet.
Ioseph quoque ait. De benedictione domini terra eius et de pomis celi et rore atque abysso sub
iacente de pomis fructuum solis ac lune. de uertice antiquorum moncium. de pomis col
lium eternorum. de frugibus terre et de plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in
rubo ueniat super caput ioseph et super uerticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti
tauri pulcritudo eius. cornua rinocerotis cornua illius. In ipsis uentilabit gentes
usque ad terminos terre. Hee sunt multitudines ephraim et hec milia manasse. Et za
bulon ait. Letare zabulon in exitu tuo et ysachar in tabernaculis tuis. Populos ad
montem uocabunt. ibi immolabunt uictimas iusticie. Qui inundacionem maris quasi lac
suggent. et thesauros absconditos harenarum. Et gad ait. Benedictus in latitudine
gad quasi leo requieuit. Cepitque brachium et uerticem et uidit principatum suum quod in
parte sua doctor esset repositus. Qui fuit cum principibus populi et fecit iusticias domini et iu
dicium suum cum israhel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis. fluet largiter de basan.
Et neptalim dixit. Neptalim habundancia perfruetur et plenus erit benedi
ctionibus domini. mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait. sit placens fratribus suis. tin
guat in oleo pedem suum. ferrum et es calciamentum eius. sicut dies iuuentutis tue ita se
nectus tua. Non est deus alius ut deus rectissimi. Ascensor celi auxiliator tuus. mag
nificencia eius discurrunt nubes. Habitaculum eius sursum et subter brachia sempiterna.
Eiciet a facie tua inimicum. dicetque. Conterere. Habitabit israhel confidenter et solus.
Oculus iacob in terra frumenti et uini. celique caligabunt rore. Beatus es tu israhel. Quis
similis tui popule qui saluaris in domino. Scutum auxilii tui. et gladius glorie tue. Negabunt

te inimici tui, et tu eorum colla calcabis. Ascendit ergo moyses de campestribus moab super
montem nebo in verticem phasga contra iericho. Ostenditque ei dominus omnem terram galaad usque dan.
et universum neptalim. terramque ephraim et manasse et omnem terram iuda usque ad mare novissi-
mum et australem partem et latitudinem campi iericho civitatis palmarum usque segor. Dixitque
dominus ad eum. Hec est terra pro qua iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo eam.
Vidisti eam oculis tuis et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra moab iubente domino. Et sepelivit in valle terre
moab contra phogor. Et non cognovit homo sepulturam eius usque in presentem diem. Moyses centum et
viginti annorum erat cum mortuus est. Non caligavit oculus eius. nec dentes illius moti
sunt. Fleveruntque eum filii israel in campestribus moab. triginta diebus et completi sunt
dies planctus lugentium moysen. Iosue vero filius nun repletus est spiritu sapientie quia
moyses posuit super eum manus suas. Et obedierunt ei filii israel. feceruntque sicut precepit
dominus moysi. Et non surrexit propheta ultra in israel sicut moyses quem nosset dominus facie ad faciem.
in omnibus signis atque portentis que misit per eum ut faceret in terra egypti pha-
raoni et omnibus servis eius universeque terre illius et cunctam manum robustam magnaque
mirabilia que fecit moyses coram universo israel. Incipit prefatio beati Ieronimi presbiteri in libro Ihesu filii nave et iudicum.

Tandem finito pentatheuco moysi velud grandi fenore liberati ad Ihesum filium
nave manum mittimus. quem hebrei Iosue ben nun id est iosue filium nun vo-
cant. et ad iudicum librum. quem sopthim appellant. Ad ruth quoque et ad hester quos
eisdem nominibus efferunt. Monemusque lectorem ut silvam hebraicorum nominum et distinctiones
per membra divisas diligens scriptor conservet. ne et noster labor et illius studium pereat. Et ut
in primis quod sepe testatus sum. sciat me non in reprehensione veterum nova cudere.
sicut amici mei criminantur. sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus quos tamen nostra de-
lectant exemplaria. Pro greco exaplois quod et sumptu et labore maximo indiget. edi-
tionem nostram habeant. Et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitarint. hec illis
conferentes inveniant quod requirunt. maxime cum apud latinos tot sint exemplaria
quot codices. et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est. et utique
non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius.
et sanctum opus venenata carpere lingua desistat. vel suscipiens si placet. vel contempnens si displi-
cet. Memineritque illorum versuum. Os tuum habundavit nequitia et lingua tua concinna-
bat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas
scandalum. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis. Arguam te
et statuam contra faciem tuam. Que enim audientis utilitas nos laborando sudare et alios detra-
hendo laborare. Dolere iudeos quod calumpniandi eis et irridendi christianos sit ablata
occasio. et ecclesie homines id despicere immo lacerare unde adversarios torqueant. Quod
si veteris eis tantum interpretatio placet que et michi non displicet. et nichil quoque recipiendum pu-
tant. cur ea que sub asteriscis ÷ et obelis ÷ vel addita sunt vel amputa-
ta sunt legunt non eligunt. Quare danielem iuxta theodotionis translationem
ecclesie susceperunt. Cur origenem mirantur et eusebium pamphili cunctas editiones
disserentes. Aut cur stulticia postquam vera dixerunt proferunt que falsa sunt. Unde
in novo testamento probare potuerunt assumpta testimonia que in libris vete-
ribus non habentur. Hec diximus ne omnino calumpniantibus tacere videamur. Ceterum
post sancte paule dormitionem cuius vita virtutis exemplum est. et hos libros quos eusto-

Ecclesiasticum Ihesu filii Sirach quem filius pronepos Ihesu magni sacerdotis ... reduxit populum ... ponitur

[I]nsignem Christi negare non possint. Decrevimus dum spiritus hos regit artus prophetarum expla-
nationi incumbere, et omissum iam diu opus quodam postliminio repetere, pre-
sertim cum et admirabilis sanctusque vir Pammachius hoc idem litteris flagitet, et nos ad pa-
triam festinantes mortiferos sirenarum cantus surda debeamus aure transire.

Argumentum.

Iosue filius Nun typum Domini non solum in gestis verum et in nomine gestans, transit Ior-
danen, hostium regna subvertit, dividit terram victori populo, et per singulas urbes vi-
culos, montes, flumina, torrentes atque confinia ecclesie celestisque Ierusalem spiritalia re-
gna describit.

Incipit liber Iosue Nave.

[E]t factum est post mortem Moysi servi Domini loqueretur Dominus ad Iosue
filium Nun ministrum Moysi et diceret ei: Moyses servus meus
mortuus est. Surge et transi Iordanen istum tu et omnis populus tecum in ter-
ram quam ego dabo filiis Israel. Omnem locum quem calcaverit vestigium pedis
vestri vobis tradam, sicut locutus sum Moysi. A deserto et Libano usque ad flumen magnum
Eufraten, omnis terra Etheorum usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester. Nullus
poterit vobis resistere cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum Moyse ita ero tecum. Non dimittam
nec derelinquam te. Confortare et esto robustus. Tu enim sorte divides populo huic terram
pro qua iuravi patribus tuis ut traderem eam illis. Confortare igitur et esto robustus valde, ut custo-
dias et facias omnem legem quam precepit tibi Moyses servus meus. Ne declines ab ea ad dex-
teram vel ad sinistram, ut intelligas cuncta que agis. Non recedat volumen legis huius ab ore
tuo, sed meditabitis in eo diebus ac noctibus, ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo.
Tunc diriges viam tuam et intelliges eam. Ecce precipio tibi: Confortare et esto robustus.
Noli metuere et noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus in omnibus ad quecumque perre-
xeris. Precepitque principibus populi dicens Iosue: Transite per medium castrorum et imperate popu-
lo dicentes: Preparate vobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanen et intrabitis
ad possidendam terram quam Dominus Deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et Gaditis et dimidie
tribui Manasse ait: Mementote sermonis quem precepit vobis Moyses famulus Domini
dicens: Dominus Deus vester dedit vobis requiem et omnem terram. Uxores vestre et filii ac iumenta mane-
bunt in terra quam tradidit vobis Moyses trans Iordanen. Vos autem transite armati ante fratres vestros
omnes fortes manu et pugnate pro eis, donec det requiem Dominus fratribus vestris sicut et vobis de-
dit. Et possideant ipsi quoque terram quam Dominus Deus vester daturus est eis, et sic revertimini in terram
possessionis vestre et habitabitis in ea quam vobis dedit Moyses famulus Domini trans Ior-
danen contra solis ortum. Responderuntque ad Iosue atque dixerunt: Omnia que precepisti nobis fa-
ciemus, et quocumque miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis Moysi ita
obediemus et tibi. Tantum sit Dominus Deus tuus tecum sicut fuit cum Moyse. Qui contradixerit ori tuo et non
obedierit cunctis sermonibus quos preceperis ei, moriatur. Tu tantum confortare et viriliter
age. [M]isit igitur Iosue filius Nun de Sethim duos viros exploratores in abscondito
et dixit eis: Ite et considerate terram urbemque Iericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris
meretricis nomine Raab, et quieverunt apud eam. Nuntiatumque est regi Iericho et dictum: Ecce
viri ingressi sunt huc per noctem de filiis Israel ut explorarent terram. Misitque rex Iericho
ad Raab dicens: Educ viros qui venerunt ad te et ingressi sunt domum tuam. Explorato-
res quippe sunt et omnem terram considerare venerunt. Tollensque mulier viros abscondit et ait:
Fateor, venerunt ad me, sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et

et

illi pariter egressi sunt nescio quo abierunt. Persequimini cito et comprehendetis eos. Ipsa autem
fecit ascendere uiros in solarium domus sue. operuitque eos lini stipula que ibi erat. Illi autem
qui missi fuerant secuti sunt eos per uiam que ducit ad uadum iordanis. Illisque egressis
statim porta clausa est. Necdum obdormierant qui latebant. et ecce mulier ascendit ad
eos et ait. Noui quod tradiderit dominus uobis terram istam. Etenim irruit in nos terror uester et elanguerunt
omnes habitatores terre. Audiuimus quod siccauerit dominus aquas maris rubri ad uestrum introitum
cum egressi estis ex egypto. et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant trans iordanem.
seon et og quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum nec re-
mansit in nobis spiritus ad introitum uestrum. Dominus enim deus uester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum.
Nunc ergo iurate mihi per dominum ut quomodo ego feci uobiscum misericordiam. ita et uos faciatis cum do-
mo patris mei. detisque mihi signum uerum ut saluetis patrem meum et matrem. fratres et sorores
meas. et omnia que eorum sunt et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit
pro uobis in mortem. si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram faciemus in te misericordiam
et ueritatem. Demisit ergo eos per funem de fenestra. domus enim eius herebat muro. Dixitque
ad eos. Ad montana conscendite ne forte occurrant uobis reuertentes. ibique latete tribus
diebus donec redeant et sic ibitis per uiam uestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii erimus a iura-
mento hoc quo adiurasti nos. si ingredientibus nobis terram signum fuerit funiculus iste
coccineus et ligaueris eum in fenestra per quam nos demisisti. et patrem tuum ac matrem fratresque
et omnem cognationem tuam congregaueris in domum tuam. Qui ostium domus tue egressus fuerit
sanguis ipsius erit in caput eius. et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis qui tecum fuerint in do-
mo redundabit in caput nostrum. si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere uolueris et sermo-
nem istum proferre in medium. erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et
illa respondit. sicut locuti estis ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent. appendit funiculum
coccineum in fenestra. Illi uero ambulantes peruenerunt ad montana et manserunt ibi tres
dies donec reuerterentur qui fuerant persecuti. Querentes enim per omnem uiam non repperierunt eos. Qui-
bus urbem ingressis. descenderunt exploratores de monte. et iordane transmisso uenerunt ad io-
sue filium nun. Narraueruntque ei omnia que acciderant sibi atque dixerunt. Tradidit dominus
in manus nostras omnem terram hanc et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius. Surgit igitur III
iosue de nocte. et surgens mouit castra. Egredientesque de sethim uenerunt ad iordanem.
ipse et omnes filii israel et morati sunt ibi per tres dies. Quibus euolutis transierunt precones
per castrorum medium. et clamare ceperunt. Quando uideritis archam federis domini dei uestri
et sacerdotes stirpis leuitice. et sequimini precedentes. sitque inter uos et archam spatium portantes eam. uos quoque consurgite
cubitorum duum milium. ut procul uidere possitis et nosse per quam uiam ingrediamini.
quia prius non ambulastis per eam. et cauete ne appropinquetis ad archam. Dixitque iosue ad
populum. Sanctificamini. cras enim faciet dominus inter uos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tol-
lite archam federis et precedite populum. Qui iussa complentes tulerunt et ambulauerunt
ante eos. Dixitque dominus ad iosue. Hodie incipiam exaltare te coram omni israel. ut sciant
quod sicut cum moyse fui ita et tecum sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam federis et dic
eis. Cum ingressi fueritis partem aque iordanis state in ea. Dixitque iosue ad filios israel. Ac-
cedite huc. et audite uerba domini dei uestri. Et rursum. In hoc inquit scietis quod dominus deus uiu-
ens in medio uestri est. et disperdet in conspectu uestro chananeum et etheum et eueum et phere-
zeum. gergeseum quoque et amorreum et iebuseum. Ecce archa federis domini omnis terre an-
tecedat uos per iordanem. Parate duodecim uiros de tribubus israel. singulos per singulas

tribubus. Et cum posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui portant archam federis
domini dei universe terre in aquis iordanis aque que inferiores sunt decurrent atque deficient.
Que autem desuper veniunt in una mole consistent. Igitur egressus est populus de tabernaculis suis ut
transiret iordanem: et sacerdotes qui portabant archam federis pergebant ante eum. In-
gressisque eis iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aque. iordanis autem ripas alvei sui
tempore messis impleverat. steterunt aque descendentes in uno loco et instar montis
intumescentes apparebant procul ab urbe que vocatur edom usque ad locum sarthan. Que
autem inferiores erant in mare solitudinis quod nunc vocatur mortuum descenderunt usquequo
omnino deficerent. Populus autem incedebat contra iordanem et sacerdotes qui portabant archam fe-
deris domini stabant super siccam humum in medio iordanis accincti omnisque populus
per arentem alveum transibat. Quibus transgressis dixit dominus ad iosue. Elige duodecim
viros singulos per singulas tribus et precipe eis ut tollant de medio iordanis alveo
ubi steterunt sacerdotum pedes duodecim durissimos lapides quos ponetis in loco
castrorum ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocavitque iosue duodecim viros quos elegerat
de filiis israel singulos de tribubus singulis et ait ad eos. Ite ante archam domini dei vestri ad
iordanis medium et portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris iuxta nu-
merum filiorum israel ut sit signum inter vos. Et quando interrogaverint vos filii vestri cras di-
centes. quid sibi volunt isti lapides. respondebitis eis. Defecerunt aque iordanis ante ar-
cham federis domini cum transiret eum idcirco positi sunt lapides isti in monimentum
filiorum israel usque in eternum. Fecerunt ergo filii israel sicut eis precepit iosue portantes de medio
iordanis alveo duodecim lapides ut ei dominus imperarat iuxta numerum filiorum israel usque
ad locum in quo castra metati sunt. ibique posuerunt eos. Alios quoque duodecim lapides po-
suit iosue in medio iordanis alveo ubi steterunt sacerdotes qui portabant archam federis et sunt
usque in presentem diem. Sacerdotes autem qui portabant archam stabant in medio iordanis
donec omnia complerentur que iosue ut loqueretur ad populum preceperat dominus et dixerat ei moy-
ses. Festinavitque populus et transivit. Cumque transissent omnes. transivit et archa domini. sacer-
dotesque pergebant ante populum. Filii quoque ruben et gad et dimidia tribus manasse armati
precedebant filios israel sicut eis preceperat moyses et quadraginta pugnatorum milia per turmas
et cuneos incedebant super plana atque campestria urbis iericho. In die illo magnifi-
cavit dominus iosue coram omni israel ut timerent eum sicut timuerant moysen. dum adhuc vi-
veret. Dixitque ad eum. Precipe sacerdotibus qui portant archam federis ut ascendant
de iordane. Qui precepit eis dicens. Ascendite de iordane. Cumque ascendissent portantes ar-
cham federis domini et siccam humum calcare cepissent: reverse sunt aque in alveum suum
et fluebant sicut ante consueverant. Populus autem ascendit de iordane decimo die primi mensis
et castra metati sunt in galgalis contra orientalem plagam urbis iericho. Duodecim
quoque lapides quos de iordanis alveo sumpserant posuit iosue in galgalis. Et
dixit ad filios israel. Quando interrogaverint filii vestri patres suos et dixerint eis. quid sibi
volunt isti lapides. docebitis eos atque dicetis. Per arentem alveum transivit israel iordanem
istum siccante domino deo vestro aquas eius in conspectu vestro donec transiretis. sicut fecerat prius
in mari rubro quod siccavit donec transiremus. ut discant omnes terrarum populi fortissimam
domini manum ut et vos timeatis dominum deum vestrum omni tempore. Postquam ergo audierunt omnes
reges amorreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam et cuncti reges cha-
naan qui propinqua possidebant magni maris loca quod siccasset dominus flumina iordanis

coram filiis israel donec transirent: dissolutum est cor eorum et non remansit in eis spiritus timentium
introitum filiorum israel. Eo tempore ait dominus ad iosue. Fac tibi cultros lapideos et circumcide secundo
filios israel. Fecit quod iusserat dominus et circumcidit filios israel in colle preputiorum. Hec autem Loco hic dos
causa est secunde circumcisionis. Omnis populus qui egressus est ex egypto generis masculini universi bel
latores viri mortui sunt in deserto per longissimos vie circuitus qui omnes circumcisi
erant. Populus autem qui natus est in deserto per quadraginta annos itineris latissime solitudinis
incircumcisus fuit. donec consumerentur qui non audierant vocem domini et quibus ante iura
verat ut ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filii in locum successerunt
patrum. et circumcisi sunt ab iosue quia sicut nati fuerant in preputio erant. nec eos in
via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi erant sunt. manserunt in eodem castrorum
loco donec sanarentur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli obprobrium egypti a
vobis. Vocatumque est nomen loci illius galgala. usque in presentem diem. Manseruntque
filii israel in galgalis et fecerunt phase quarta decima die mensis ad vesperum. in cam
pestribus iericho. et comederunt de frugibus terre die altero azimos panes et polentam
eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terre. nec usi sunt
ultra illo cibo filii israel. sed comederunt de frugibus presentis anni terre chanaan. Cum autem
esset iosue in agro urbis iericho. levavit oculos et vidit virum stantem contra se. et evagi
natum tenentem gladium. Perrexitque ad eum et ait. Noster es an adversariorum. Qui respon
dit. Nequaquam sed sum princeps exercitus domini et nunc venio. Cecidit iosue pronus in terram
et adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad servum suum. Solve inquit calciamentum tuum de
pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus est. Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum. Hieri
VI cho autem clausa erat atque munita timore filiorum israel. et nullus egredi audebat aut in
gredi. Dixitque dominus ad iosue. Ecce dedi in manu tua iericho et regem eius omnesque fortes vi
ros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem. sic facietis sex diebus. septi
mo autem die sacerdotes tollant septem bucinas quarum usus est in iubileo et precedant
archam federis. Septiesque circuibitis civitatem et sacerdotes clangent bucinis. Cumque
insonuerit vox tube longior atque concisior. et in auribus vestris increpuerit conclama
bit omnis populus vociferatione magna. et muri funditus corruent civitatis. ingredien
turque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo iosue filius nun sacerdotes et dixit ad
eos. Tollite archam federis et septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum bucinas.
et incedant ante archam domini. Ad populum quoque ait. Ite et circuite civitatem armati. prece
dentes archam domini. Cumque iosue verba finisset et septem sacerdotes septem bucci
nis clangerent ante archam federis domini. omnisque precederet armatus exercitus. reli
quum vulgus archam sequebatur ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem
iosue populo dicens. Non clamabitis nec audietur vox vestra. neque ullus sermo ex
ore vestro egredietur. donec veniat dies in quo dicam vobis. Clamate et vociferami
ni. Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem et reversa est in castra.
mansitque ibi. Igitur iosue de nocte consurgente tulerunt sacerdotes archam domini et sep
tem ex eis septem bucinas quarum in iubileo usus est. precedebantque archam domini am
bulantes atque clamantes et armatus populus ibat ante eos. Vulgus autem reliquum sequeba
tur archam et bucinis personabat. Circuieruntque civitatem secundo die semel et re
versi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes.
circuierunt urbem sicut dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clan

gerent buccinis sacerdotes, dixit Iosue ad omnem Israel: Vociferamini. Tradidit enim dominus
vobis civitatem. Sitque civitas haec anathema, et omnia quae in ea sunt. Sola Raab meretrix
vivat cum universis qui cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuntios quos direximus.
Vos autem cavete ne de his quae praecepta sunt quippiam contingatis, et sitis praevaricationis rei, et
omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti fuerit et
vasorum eneorum ac ferri domino consecretur, repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante
populo et clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit,
muri illico corruerunt, et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat. Ceperuntque civitatem
et interfecerunt omnia quae erant in ea a viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Bo-
ves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores
missi fuerant dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, et producite eam
omniaque quae illius sunt, sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt
Raab et parentes eius, fratres quoque et cunctam supellectilem ac cognationem illius, et extra
castra Israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia quae in ea erant succenderunt, absque argen-
to et auro et vasis eneis ac ferro, quae in aerarium domini consecraverunt. Raab vero meretricem
et domum patris eius atque omnia quae habebat fecit Iosue vivere, et habitaverunt
in medio Israel usque in praesentem diem, eo quod absconderit nuntios quos miserat
ut explorarent Iericho. In tempore illo imprecatus est Iosue dicens: Maledictus vir coram
domino qui suscitaverit et aedificaverit civitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta
illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo dominus cum Iosue et nomen
eius in omni terra vulgatum est. Filii autem Israel praevaricati sunt mandatum et usurpaverunt
de anathemate. Nam Achar filius Charmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda
tulit aliquid de anathemate. Iratusque est dominus contra filios Israel. Cumque mitteret Iosue de Ieri-
cho viros contra Hai quae est iuxta Bethaven ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis:
Ascendite et explorate terram. Qui praecepta complentes exploraverunt Hai. Et reversi dixerunt
ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quare omnis populus frustra
vexetur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatores. Qui statim terga ver-
tentes percussi sunt a viris urbis Hai, et corruerunt ex eis triginta et sex homines. Persecutique
sunt eos adversarii de porta usque Sabarim et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuitque
cor populi et ad instar aquae liquefactum est. Iosue vero scidit vestimenta sua et cecidit pronus in terram
coram archa domini usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel, miseruntque pulverem super
capita sua. Et dixit Iosue: Heu domine deus, quid voluisti traducere populum istum Ior-
danem fluvium ut traderes nos in manus Amorrei et perderes? Utinam ut coepimus
mansissemus trans Iordanem. Mi domine deus, quid dicam videns Israel hostibus suis terga verten-
tem? Audient Chananei et omnes habitatores terrae, ac pariter conglobati circumdabunt nos atque dele-
bunt nomen nostrum de terra. Et quid facies magno nomini tuo? Dixitque dominus ad Iosue: Surge, cur
iaces pronus in terra? Peccavit Israel et praevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathe-
mate et furati sunt atque mentiti, et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit Israel stare ante
hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum donec con-
teratis eum qui huius sceleris reus est. Surge, sanctifica populum et dic eis: Sanctificamini in crastinum.
Haec enim dicit dominus deus Israel: Anathema in medio tui est, Israel. Non poteris stare coram hostibus
tuis, donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere. Accedetisque mane singuli per
tribus vestras, et quamcumque tribum sors invenerit accedet per cognationes suas, et cognatio

per domus domusque per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, conburetur
igni cum omni substantia sua, quoniam prevaricatus est pactum domini, et fecit nefas in Israel. Surgens
itaque Iosue mane applicavit Israel per tribus suas, et inventa est tribus Iuda. Que cum iuxta fami-
lias suas esset oblata, inventa est familia Zare. Illam quoque per viros offerens, repperit Zabdi.
Cuius domum in singulos dividens viros, invenit Achar filium Charmi filii Zabdi filii
Zare de tribu Iuda. Et ait ad Achar: Fili mi, da gloriam domino deo Israel et confitere atque indica
michi quid feceris, ne abscondas. Responditque Achar Iosue et dixit ei: Vere ego peccavi domino coram
deo Israel, et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum, et ducentos siclos
argenti, regulamque auream quinquaginta siclorum, et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium
tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. Misit ergo Iosue ministros, qui currentes
ad tabernaculum illius repperierunt cuncta abscondita in eodem loco, et argentum simul. Auferentes-
que de tentorio tulerunt ea ad Iosue et ad omnes filios Israel, proieceruntque ante dominum. Tollens itaque Iosue
Achar filium Zare, argentumque et pallium et auream regulam, filiosque eius et filias, boves et asi-
nos et oves, ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem, et omnis Israel cum eo, duxerunt eos ad
vallem Achor. Ubi dixit Iosue: Quia turbasti nos, exturbet te dominus in die hac. Lapida-
vitque eum omnis Israel, et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum acer-
vum magnum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor domini ab eis.
VIII Vocatumque est nomen loci illius vallis Achor usque hodie. Dixit autem dominus ad Iosue: Ne timeas
neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, et consurgens ascende in Hay
oppidum. Ecce tradidi in manu tua regem eius et populum urbemque et terram. Faciesque urbi Hay et
regi eius sicut fecisti Iericho et regi illius. Predam vero et omnia animantia diripietis vobis. Po-
ne insidias urbi post eam. Surrexitque Iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo ut ascende-
rent in Hay, et electa triginta milia virorum fortium misit nocte, precepitque eis dicens: Ponite
insidias post civitatem, nec longius recedatis, et eritis omnes parati. Ego autem et reliqua multitudo
que mecum est accedemus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos, sicut ante fecimus, fugiemus
et terga vertemus, donec persequentes ab urbe longius protrahantur. Putabunt enim fugere nos sicut
prius. Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus, consurgetis de insidiis et vastabitis civitatem,
tradetque eam dominus deus vester in manus vestras. Cumque ceperitis, succendite eam. Sic facietis omnia ut
iussi. Dimisitque eos et perrexerunt ad insidiarum locum, sederuntque inter Bethel et Hay ad
occidentalem plagam urbis Hay. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi. Surgensque
diluculo recensuit socios, et ascendit cum senioribus in fronte exercitus vallatus auxi-
lio pugnatorum. Cumque venissent et ascendissent ex adverso civitatis, steterunt ad septen-
trionalem plagam urbis, inter quam et eos erat vallis media. Quinque milia autem viros elegerat et
posuerat in insidiis inter Bethaven et Hay ex occidentali parte eiusdem civitatis. Omnis vero reli-
quus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita ut novissimi multitudinis occiden-
talem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Iosue nocte illa et stetit in vallis medio.
Quod cum vidisset rex Hay, festinavit mane et egressus est cum omni exercitu civitatis, direxit-
que aciem contra desertum, ignorans quod post tergum laterent insidie. Iosue vero et omnis Israel cesserunt
loco, simulantes metum et fugientes per viam solitudinis. At illi vociferantes,
pariter et se mutuo cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate,
et ne unus quidem in urbe Hay et Bethel remansisset qui non persequeretur Israel, sicut
eruperant aperta oppida derelinquentes, dixit dominus ad Iosue: Leva clipeum qui
in manu tua est contra urbem Hay, quoniam tibi tradam eam. Cumque elevasset clipeum

ex adverso civitatis. insidie que latebant surrexerunt confestim. et pergentes ad civitatem
ceperunt et succenderunt eam. Viri autem civitatis qui persequebantur iosue respicientes et vi-
dentes fumum urbis ad celum usque conscendere. non potuerunt ultra huc illucque diffu-
gere. presertim cum hii qui simulaverant fugam et tendebant ad solitudinem.
contra persequentes fortissime restitissent. Vidensque iosue et omnis israel quod capta esset ci-
vitas et fumus urbis ascenderet. reversus percussit viros hai. Siquidem et illi qui ceperant et suc-
cenderant civitatem. egressi ex urbe contra suos medium hostium ferire ceperunt. Cum ergo ex utra-
que parte adversarii cederentur. ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur. regem quoque urbis
hai apprehenderunt viventem et obtulerunt iosue. Igitur omnibus interfectis qui israelem ad deserta ten-
dentem fuerant persecuti. et in eodem loco gladio corruentibus. reversi filii israel percusserunt civi-
tatem. Erant autem qui in eodem die ceciderant a viro usque ad mulierem duodecim milia hominum
omnes urbis hai. Iosue vero non contraxit manum quam in sublime porrexerat tenens cli-
peum donec interficerentur omnes habitatores hai. Iumenta autem et predam civitatis divi-
serunt sibi filii israel sicut preceperat dominus iosue. Qui succendit urbem et fecit eam tumu-
lum sempiternum. Regem quoque eius suspendit in patibulo usque ad vesperam et solis occasum. Precepitque
et deposuerunt cadaver eius de cruce. proiecerintque in ipso introitu civitatis. congesto su-
per eo magno acervo lapidum. qui permanet usque in presentem diem. Tunc edificavit io-
sue altare domino deo israel in monte hebal sicut preceperat moyses famulus domini filiis israel
et scriptum est in volumine legis moysi. altare de lapidibus impolitis quos ferrum non
tetigit. et obtulit super eo holocausta domino. immolavitque pacificas victimas. Et
scripsit super lapides deuteronomium legis moysi quod ille digesserat coram filiis
israel. Omnis autem populus et omnes maiores natu. ducesque ac iudices stabant ex utraque parte
arche in conspectu sacerdotum qui portabant archam federis domini. ut advena ita et indi-
gena. Media eorum pars iuxta montem garizim et media iuxta montem hebal sicut prece-
perat moyses famulus domini. Et primum quidem benedixit populo israel. Post hec legit
omnia verba benedictionis et maledictionis et cuncta que scripta erant in legis volu-
mine. Nichil ex eis que moyses iusserat reliquit intactum. Sed universa replicavit co-
ram omni multitudine israel mulieribus ac parvulis et advenis qui inter eos morabantur.
Quibus auditis cuncti reges trans iordanem qui versabantur in montanis et campestribus in
maritimis ac litore maris magni. hii quoque qui habitabant iuxta libanum. etheus et amo-
reus et chananeus pherezeus et eveus et iebuseus. congregati sunt pariter ut pugnarent
contra iosue et israel uno animo eademque sententia. Et hii qui habitabant in gabaon audientes
cuncta que fecerat iosue iericho et hai. et callide cogitantes. tulerunt sibi cibaria
saccos veteres asinis imponentes. et utres vinarios scissos atque consutos. calciamenta-
que perantiqua que ad indicium vetustatis pittaciis consuta erant induti veteribus vestimentis.
Panes quoque quos portabant ob viaticum duri erant et in frusta comminuti. Perrexerunt-
que ad iosue qui tunc morabatur in castris galgale et dixerunt ei. atque omni simul israel.
De terra longinqua venimus pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri israel ad eos
atque dixerunt. Ne forsitan in terra que nobis sorte debetur habitetis. et non possimus fedus inire
vobiscum. At illi ad iosue servi inquiunt tui sumus. Quibus iosue quis vos ait estis
vos. et unde venistis. Responderunt. De terra longinqua valde venerunt servi tui in
nomine domini dei tui. Audivimus enim famam potentie eius. cuncta que fecit in egypto et du-
obus amorreorum regibus trans iordanem. seon regi esebon et og regi basan qui erant in

astaroth. Dixeruntque nobis seniores et omnes habitatores terrae nostrae. Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam et occurrite eis et dicite. Servi vestri sumus foedus inite nobiscum. En panes quando egressi sumus de domibus nostris ut veniremus ad vos calidos sumpsimus. nunc sicci facti sunt et vetustate nimia comminuti. Utres vini novos implevimus. nunc rupti sunt et soluti. Vestes et calciamenta quibus induimur et quae habemus in pedibus ob longitudinem largioris viae trita sunt et paene consumpta. Susceperunt igitur de cibariis eorum et os Domini non interrogaverunt. Fecitque Iosue cum eis pacem et inito foedere pollicitus est quod non occiderentur. Principes quoque multitudinis iuraverunt eis. Post dies autem tres initi foederis audierunt quod in vicino habitarent et inter eos futuri essent. Moveruntque castra filii Israel et venerunt in civitates eorum die tertio quarum haec vocabula sunt. Gabaon et Caphira et Beroth et Cariathiarim. Et non percusserunt eos eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine Domini Dei Israel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes. Qui responderunt eis. Iuravimus illis in nomine Domini Dei Israel et idcirco non possumus eos contingere. Sed hoc faciemus eis. Reserventur quidem ut vivant ne contra nos ira Domini concitetur si peieraverimus. sed sic vivant ut in usus universae multitudinis ligna caedant aquasque comportent. Quibus haec loquentibus vocavit Gabaonitas Iosue et dixit eis. Cur nos decipere fraude voluistis ut diceretis procul valde habitamus a vobis cum in medio nostri sitis. Itaque sub maledictione eritis et non deficiet de stirpe vestra ligna caedens aquasque comportans in domum Domini Dei mei. Qui responderunt. Nuntiatum est nobis servis tuis quod promisisset Dominus Deus tuus Mosi servo suo ut traderet vobis omnem terram et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde et providimus animabus nostris vestro terrore compulsi et hoc consilium inivimus. Nunc autem in manu tua sumus. quod tibi bonum et rectum videtur fac nobis. Fecit ergo Iosue ut dixerat et liberavit eos de manibus filiorum Israel ut non occiderentur. Decrevitque in illo die eos esse in ministerio cuncti populi et altaris Domini caedentes ligna et aquas comportantes usque in praesens tempus in loco quem Dominus elegisset.

X Quod cum audisset Adonisedech rex Ierusalem quod scilicet cepisset Iosue Hai et subvertisset eam. sicut enim fecerat Iericho et regi eius sic fecit Hai et regi illius. et quod transfugissent Gabaonitae ad Israel et essent foederati eorum timuit valde. Urbs enim magna erat Gabaon et una civitatum regalium et maior oppido Hai. omnesque bellatores eius fortissimi. Misit ergo Adonisedech rex Ierusalem ad Oham regem Hebron et ad Pharam regem Ierimoth. ad Iaphie quoque regem Lachis et ad Dabir regem Eglon dicens. Ascendite ad me et ferte praesidium ut expugnemus Gabaon. quare transfugerit ad Iosue et filios Israel. Congregati igitur ascenderunt quinque reges Amorreorum. rex Ierusalem. rex Hebron. rex Ierimoth. rex Lachis. rex Eglon. simul cum exercitibus suis. et castrametati sunt circa Gabaon oppugnantes eam. Habitatores autem Gabaon urbis obsessae miserunt ad Iosue qui tunc morabatur in castris apud Galgalam et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum. ascende cito et libera nos ferque praesidium. Convenerunt enim adversum nos omnes reges Amorreorum qui habitant in montanis. Ascenditque Iosue de Galgalis et omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortissimi. Dixitque Dominus ad Iosue. Ne timeas eos. in manus enim tuas tradidi illos. nullus tibi ex eis resistere poterit. Irruit itaque Iosue super eos repente tota ascendens nocte de Galgalis. et conturbavit eos Dominus a facie Israel. contrivitque plaga magna in Gabaon ac persecutus est per viam ascensus Bethoron et percussit usque Azeca et Maceda. Cumque fugerent filios Israel et essent in descensu Bethoron. Dominus misit super eos lapides

...a ypso ne quidam munda bello
...et iur. gabaon ad plena phel.
...o Iosue stabat de ...
...e ... fides ... ...

magnos de celo usque azeca et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis quam
quos gladio percusserant filii israhel. Tunc locutus est iosue domino in die qua tradidit amorreum
reges in conspectu filiorum israhel. dixitque coram eis. Sol contra gabaon ne movearis et luna
contra vallem abialon. Steteruntque sol et luna donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Non-
ne scriptum est hoc in libro iustorum. Stetit itaque sol in medio celi et non festinavit occumbere spatio
unius diei. Non fuit antea et postea tam longa dies obediente domino voci hominis et pugnan-
te pro israhel. Reversusque est iosue cum omni israhel in castra galgale. Fugerant enim quinque re-
ges et se absconderant in spelunca urbis maceda. Nuntiatumque est iosue quod inventi essent quinque
reges latentes in spelunca maceda. Qui precepit sociis et ait. Volvite saxa ingentia ad os
spelunce et ponite viros industrios qui clausos custodiant. Vos autem nolite stare. sed perse-
quimini hostes et extremos quosque fugientium cedite. nec dimittatis eos urbium suarum
intrare presidia. quos tradidit dominus deus in manus vestras. Cesis ergo adversariis plaga magna.
et usque ad internitionem pene consumptis. hii qui israhel effugere potuerant ingressi sunt civitates mu-
nitas. Reversusque est omnis exercitus ad iosue in maceda ubi tunc erant castra sani et integro
numero. nullusque contra filios israhel mutire ausus est. Precepitque iosue dicens. Aperite os
spelunce et producite ad me quinque reges qui in ea latitant. Feceruntque ministri ut sibi
fuerat imperatum. et eduxerunt ad eum quinque reges de spelunca. regem ierusalem. regem ebron.
regem ierimoth. regem lachis. regem eglon. Cumque educti essent ad eum vocavit omnes
viros israhel et ait ad principes exercitus qui secum erant. Ite et ponite pedes super colla regum
istorum. Qui cum perrexissent et subiectorum pedibus colla calcarent. rursum ait ad eos. Nolite
timere nec paveatis. Confortamini et estote robusti. Sic enim faciet dominus cunctis hos-
tibus vestris adversum quos dimicatis. Percussitque iosue et interfecit eos atque suspendit
super quinque stipites. Fueruntque suspensi usque ad vesperum. Cumque occumberet sol. precepit sociis
ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos proiecerunt in speluncam in qua latue-
rant. et posuerunt super os eius saxa ingentia. que permanent usque in presens. Eodem die maceda
quoque cepit iosue. et percussit in ore gladii. regemque illius interfecit et omnes habitatores eius. Non dimi-
sit in ea saltem parvas reliquias. Fecitque regi maceda sicut fecerat regi iericho. De lebana
transivit cum omni israhel de maceda in lebana et pugnabat contra eam. quam tradidit dominus cum rege
suo in manus israhel. Percusseruntque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius. Non dimiserunt
in ea ullas reliquias. Feceruntque regi lebana sicut fecerant regi iericho. De lebana transi-
vit cum omni israhel in lachis. et exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam. Tradiditque dominus
lachis in manus israhel. et cepit eam die altero atque percussit in ore gladii omnemque animam que fuerat
in ea. sicut fecerat lebana. Eo tempore ascendit yram rex gazer ut auxiliaretur lachis. quem
percussit iosue cum omni populo eius usque ad internitionem. Transivitque de lachis in eglon et cir-
cumdedit atque expugnavit eam eadem die. Percussitque in ore gladii omnes animas que erant in ea per
omnia que fecerat lachis. Ascendit quoque cum omni israhel de eglon in ebron et pugnavit contra eam. cepitque quam
percussit in ore gladii. Regem quoque eius et omnia oppida regionis illius. universasque animas que in ea fu-
erant consumpserat. non reliquit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat eglon sic fecit et ebron
cuncta que in ea reperit consumens gladio. Inde reversus in dabir cepit eam atque vastavit. Re-
gem quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii. non dimisit in ea ullas reliquias.
Sicut fecerat hebron et lebana et regibus earum. sic fecit dabir et regi illius. Percussit itaque
iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem et asedoth cum regibus suis. non
dimisit in ea ullas reliquias. sed omne quod spirare poterat interfecit. sicut preceperat ei dominus deus

israel. A cades barne usque gazam et omnem terram gessen usque gabaon. universosque reges
et regiones eorum uno cepit impetu atque vastavit. Dominus enim deus israel pugnabat pro eo.
Reversusque est cum omni israel ad locum castrorum in galgala. Que cum audisset iabin rex asor
XI misit ad iobab regem adon et ad regem someron. atque ad regem achsaph ad reges quoque
aquilonis qui habitabant in montanis et planitie contra meridiem ceneroth. in campestribus quoque et re-
gionibus dor iuxta mare. chananeum quoque ab oriente et occidente et amorreum atque etheum.
ac pherezeum et iebuseum in montanis. eveum quoque qui habitabat ad radices hermon in
terra masphe. Egressique sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis. sicut harena que est in
litore maris. equi quoque et currus inmense multitudinis. Conveneruntque omnes reges isti in
unum. ad aquas merom ut pugnarent contra israel. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos.
Cras enim hac eadem hora. ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu israel. Equos eorum sub-
nervabis et currus igne conbures. Venit ergo iosue et omnis exercitus cum eo adversum illos
ad aquas merom subito et inruerunt super eos. tradiditque illos dominus in manibus israel. Qui percusse-
runt eos et persecuti sunt usque ad sydonem magnam. et aquas maserephoth. campumque
masphe qui est ad orientalem illius partem. Ita percussit omnes. ut nullas dimitteret ex eis reli-
quias. Fecitque iosue sicut preceperat ei dominus. equos eorum subnervavit. currusque conbussit.
Reversusque statim cepit asor. et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia
regna hec principatum tenebat. Percussitque omnes animas que ibidem morabantur. Non dere-
liquit in ea ullas reliquias. sed usque ad internicionem universa vastavit. ipsamque urbem
permit incendio et omnes per circuitum civitates. reges quoque earum cepit. percussit atque delevit. sicut
preceperat ei moyses famulus domini. absque urbibus que erant in collibus et in tumulis site. ce-
teras succendit israel. unam tantum asor munitissimam flamma consumpsit. Omnemque pre-
dam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii israel. cunctis hominibus interfectis. Sicut
preceperat dominus moysi servo suo. ita precepit moyses iosue et ille universa conplevit.
Non preterit de universis mandatis ne unum quidem verbum quod iusserat dominus moysi. Cepit
itaque iosue omnem terram montanam et meridianam. terramque gessen et planiciem et occi-
dentalem plagam. montemque israel et campestria eius. et partem montis que ascendit seir usque
baalgad. per planitiem libani subter montem hermon. Omnes reges eorum cepit. percussit.
et occidit. Multo tempore pugnavit iosue contra reges istos. Non fuit civitas que se non traderet fi-
liis israel. preter eveum qui habitabat in gabaon. omnes bellando cepit. Domini enim sententie fu-
erat ut indurarentur corda eorum et pugnarent contra israel et caderent et non mererentur ullam
clementiam. ac perirent sicut preceperat dominus moysi. In tempore illo venit iosue et interfecit ena-
chim de montanis hebron. et dabir et anab et de omni monte iuda israel. urbesque eorum
delevit. Non reliquit ullum de stirpe enachim in terra filiorum israel. absque civitatibus
gaza. et geth. et azoto in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem terram. sicut
locutus est dominus ad moysen et tradidit eam in possessionem filiis israel secundum partes et tribus
suas. quievitque terra a preliis. Hii sunt reges quos percusserunt filii israel et possede-
runt terram eorum trans iordanem ad solis ortum a torrente arnon. usque ad montem
hermon et omnem orientalem plagam que respicit solitudinem. Seon rex amorreorum
qui habitavit in esebon dominatus est ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon et
medie partis in valle. dimidiique galaad usque ad torrentem iaboc qui est terminus
filiorum ammon. et a solitudine usque ad mare chenereth contra orientem et usque ad mare
deserti quod est mare salsissimum usque ad orientalem plagam per viam que ducit bethsi-

simoth. et ab australi parte que subiacet Asedoth Fasga. Terminus Og regis Basan de
reliquiis Raphaim qui habitavit in Astaroth et in Edraim et dominatus est in monte Hermon
et in Salacha atque in universa Basan usque ad terminos Gessuri et Machati et dimidie partis
Galaad. Terminum Seon regis Esebon. Moyses famulus domini et filii Israel percusserunt eos.
tradiditque terram eorum Moyses in possessionem Rubenitis et Gadditis et dimidie tribui Manas-
se. Hii sunt reges terre quos percussit Iosue et filii Israel trans Iordanem ad occidentalem
plagam. a Balgad in campo Libani usque ad montem cuius pars ascendit in Seyr. Tra-
diditque eam Iosue in possessionem tribubus Israel singulis partes suas. tam in montanis quam in
planis atque campestribus. In Aseroth et solitudine ac meridie Ettheus fuit et Amorreus
Chananeus et Phereseus. Eveus et Iebuseus. Rex Iericho unus. Rex Hai que est ex latere
Bethel unus. Rex Ierusalem unus. Rex Hebron unus. Rex Ierimoth unus. Rex Lachis unus.
Rex Eglon unus. Rex Gazer unus. Rex Dabir unus. Rex Gader unus. Rex Herma unus. Rex
Hered unus. Rex Lebna unus. Rex Odollam unus. Rex Macheda unus. Rex Bethel unus.
Rex Taffua unus. Rex Affer unus. Rex Afec unus. Rex Saron unus. Rex Madon unus.
Rex Asor unus. Rex Semeron unus. Rex Achsaf unus. Rex Thenach unus. Rex Magge-
do unus. Rex Cedes unus. Rex Iachanan Carmeli unus. Rex Dor et provincie Dor unus.
Rex gentium Galgal unus. Rex Thersa unus. Omnes reges triginta et unus. Iosue senex pro-
vecteque etatis erat. et dixit dominus ad eum. Senuisti et longevus es. terraque latissima derelicta est
que necdum est sorte divisa. Omnis videlicet Galilea Philistiim et universa Gessuri. a fluvio
turbido qui irrigat Egyptum usque ad terminos Accaron contra aquilonem. terra Chanaan que in
quinque regulos Philistiim dividitur. Gazeos et Azotios. Aschalonitas. Getheos. et Ac-
caronitas. Ad meridiem vero sunt Evei. Omnis terra Chanaan et Maara Sidoniorum usque Afeca
et terminos Amorrei eiusque confinia. Libani quoque regio contra orientem a Balgad sub monte Her-
mon donec ingrediaris Emath. omnium qui habitant in monte a Libano usque ad aquas Ma-
serefoth universique Sydonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum Israel. Veniat
ergo in partem hereditatis Israel sicut precepi tibi. et nunc divide terram in possessionem novem tribubus
et dimidie tribui Manasse. cum qua Ruben et Gad possederunt terram quam tradidit eis Moy-
ses famulus domini trans fluenta Iordanis ad orientalem plagam. ab Aroer que sita est in ripa tor-
rentis Arnon. et in vallis medio universaque campestria Medaba usque Dibon. et cunctas ci-
vitates Seon regis Amorrei. qui regnavit in Esebon. usque ad terminos filiorum Ammon et Ga-
laad. ac terminum Gessuri et Machati. omnemque montem Hermon et universam Basan usque Salecha.
omne regnum Og in Basan qui regnavit in Astaroth et Edrai. ipse fuit de reliquiis Raphaim.
Percussitque eos Moyses atque delevit. Nolueruntque disperdere filii Israel Gessuri et Macha-
ti et habitaverunt in medio Israel usque in presentem diem. Tribui autem Levi non dedit possessionem
sed sacrificia et victime domini dei Israel ipsa est eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo Mo-
yses possessionem tribui filiorum Ruben iuxta cognaciones suas. Fuitque terminus eorum ab A-
roer que sita est in ripa torrentis Arnon. et in valle eiusdem torrentis media. Universam plani-
ciem que ducit Medaba. et Esebon. cunctosque viculos earum. qui sunt in campestribus. Dibon quoque
et Bamoth Baal. et opidum Baalmon. Iessam et Cedimoth et Mephe. et Cariathaim.
et Sabama. et Sarathasar in monte convallis Bethphogor. et Asedoth Fasga et Beth-
simoth. omnes urbes campestres. universaque regna Seon regis Amorrei qui regnavit
in Esebon quem percussit Moyses cum principibus Madian. Eveum et Recem. et Sur et Ur et Re-
bee duces Seon habitatores terre. et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filii Israel gla-

dio cum oppidis suis et viculis. Factusque est terminus filiorum ruben iordanis fluvius. Hec est possessio
rubenitarum per cognationes suas urbium et viculorum. Deditque moyses tribui gad et filiis eius
per cognationes possessionem cuius hec divisio est. Terminus iazer et omnes civitates galaad et dimidi
amque partem terre filiorum ammon usque ad aroer que est contra rabba et ab esebon usque ramoth mas
phe et bathanim et a manaim usque ad terminos dabir: in valle quoque betharam et beth
nemra et socoth et saphon reliquam partem regni seon regis esebon. Huius quoque
iordanis finis est usque ad extremam partem maris cenereth trans iordanem ad orientalem plagam.
Hec est possessio filiorum gad per familias suas civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui
manasse filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem. Cuius hoc principium est. A manaim
universam basan et cuncta regna og regis basan. omnesque vicos iair qui sunt in
basan. sexaginta oppida et dimidiam partem galaad astaroth et edrai urbes regni og
in basan. filiis machir filii manasse dimidie parti filiorum machir iuxta cognationes
suas. Hanc possessionem divisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad
orientalem plagam. Tribui autem levi non dedit possessionem. quoniam dominus deus israhel ipse est possessio eius.
XIIII ut locutus est illi. Hoc est quod possederunt filii israhel in terra chanaan quam dederunt eis
eleazar sacerdos et iosue filius nun. et principes familiarum per tribus israhel. sorte omnia dividentes.
sicut preceperat dominus in manu moysi novem tribubus et dimidie tribui. duabus enim tribubus et dimi
die dederat moyses trans iordanem possessionem. absque levitis qui nichil terre acceperunt inter fratres
suos. sed in eorum successerant locum filii ioseph in duas divisi tribus manasse et ephraim.
nec acceperunt levite aliam in terra partem. nisi urbes ad habitandum. et suburbana earum
ad alenda iumenta et pecora sua. sicut preceperat dominus moysi ita fecerunt filii israhel et diviserunt terram.
Accesserunt itaque filii iuda ad iosue in galgala. locutusque est ad eum chaleb filius iephone
cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me et te in cades barne.
Quadraginta annorum eram quando misit me moyses famulus domini de cades barne ut
considerarem terram. nuntiavique ei quod mihi verum videbatur. fratres autem mei qui ascenderant mecum dissol
verunt cor populi et nichilominus ego secutus sum dominum deum meum. Iuravitque moyses in die illo
dicens. Terram quam calcavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum quia secutus
es dominum deum meum. Concessit ergo mihi vitam sicut pollicitus est usque in presentem diem. Quadraginta
et quinque anni sunt ex quo locutus est dominus verbum istud ad moysen quando ambulabat israhel per
solitudinem. Hodie octoginta quinque annorum sum. sic valens ut eo valebam tempore
quando ad explorandum missus sum. Illius in me temporis fortitudo. usque hodie perseverat tam
ad bellandum quam ad gradiendum. Da ergo mihi montem istum quem pollicitus est dominus te quoque
audiente in quo enachim sunt et urbes magne atque munite. si forte sit dominus mecum et
potuero delere eos sicut promisit mihi. Benedixitque ei iosue. et tradidit hebron in pos
sessionem. atque ex eo fuit hebron chaleb filio iephone cenezeo usque in presentem diem. quia se
cutus est dominum deum israhel. Nomen hebron ante vocabatur cariatharbe. Adam maximus ibi
XV inter enachim situs est. Et terra cessavit a preliis. Igitur sors filiorum per cognationes suas. iude
ista fuit. A termino edom usque ad desertum sin contra meridiem et usque ad extremam partem aus
tralis plage. Initium eius a summitate maris salsissimi. et a lingua eius que respicit meridiem.
Egrediturque contra ascensum scorpionis et pertransit in sina. ascenditque in cades barne. et pervenit
in esrom. ascendens ad addar et circuiens caricaa atque inde pertransiens in asemona
et perveniens ad torrentem egypti. Eruntque termini eius mare magnum. Hic erit
finis meridiane plage. Ab oriente vero erit initium maris salsissimi usque ad ex

trema iordanis. et ea que respiciunt ad aquilonem a lingua maris usque ad eundem iordanem flu-
vium. Ascenditque terminus in bethagla et transit ab aquilone in betharaba ascendens ad la-
pidem boen filii ruben. et tendens usque ad terminos debera. De valle achor contra aquilonem
respiciens galgala que est ex adverso ascensionis adommim ab australi parte torrentis. transitque
aquas que vocantur fons solis. et erunt exitus eius ad fontem rogel. Ascenditque per vallem filii en-
nom ex latere iebusei ad meridiem. hec est ierusalem. Et inde se erigens ad verticem montis
qui est contra gehennom ad occidentem in summitate vallis raphaim contra aquilonem. pertransitque a
vertice montis usque ad fontem aque nephtoa et pervenit usque ad vicos montis ephron. In-
clinaturque in bala que est cariathiarim id est urbs silvarum. et circuit de bala contra occidentem
usque ad montem seir. Transitque iuxta latus montis iarim ad aquilonem in cheslon et descendit
in bethsames. Transitque in thamna et pervenit contra aquilonem partis accaron ex latere.
Inclinaturque sechrona et transit montem baala pervenitque in iebneel et maris mag-
ni contra occidentem fine concluditur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum in cognatio-
nibus suis. Chaleb vero filio iephone dedit partem in medio filiorum iuda. sicut preceperat
ei dominus. cariatharbe patris enac. ipsa est hebron. Delevitque ex ea chaleb tres filios enac.
sesai et hayman et tholmai de stirpe enac. Atque inde conscendens venit ad habita-
tores dabir que prius vocabatur cariathsepher id est civitas litterarum. Dixitque chaleb. Qui
percusserit cariathsepher et ceperit eam dabo illi axam filiam meam uxorem. Cepitque eam
othoniel filius cenez frater chaleb iunior. deditque axam filiam suam uxorem. Que cum pergeret
simul suasit ei vir suus ut peteret a patre suo agrum. suspiravitque ut sedebat in
asino. Cui chaleb quid habes inquit. At illa respondit. Da mihi benedictionem. Terram austra-
lem et arentem dedisti mihi iunge et irriguam. Dedit itaque ei caleph irriguum superius
et inferius. Hec est possessio tribus filiorum iuda per cognationes suas. Eruntque civitates ab
extremis partibus filiorum iuda. iuxta terminos edom a meridie. Cabseel et eder et ia-
gur. et cina. et dimona et adada et cedes et asor. iethnam. et ziph. telem. baloth. et asor
nova. et carioth. esrom. hec est asor. amam. same. et molada. et aser gadda. et asse-
mon. bethfeleth et aser suhal et bersabee. et bozioth. baala. et hiim. esem. et bel-
tholad et xil. et harma. syceleg. et medemena et sesenna. lebaoth. et selim. et en-
remmon. Omnes civitates viginti novem et ville earum. In campestribus vero esthaol
et sarea et asena. et azanoe. et engannim. taffua. et enaim. et ierimoth. ad-
lam. socho. et azeca. et sarim. et adithaim. et gedera. et giderothaim. Urbes quattuor-
decim et ville earum. Sanan. et adesa. et magdalgad. delean. et mespha. et iecte-
hel. baschath et aglon. teblon. et leemas. et cethlis. et gideroth. bethdagon.
neema et maceda. civitates sedecim et ville earum. Labana et ether et asan. iep-
te esna. et nesebt. ceila. et achib. et maresa. civitates novem et ville earum. Accaron
cum vicis et villulis suis. Ab accaron usque ad mare omnia que vergunt ad azotum et vil-
las eius. Azotus cum viculis et villulis suis. gaza cum viculis et villulis suis. usque ad torrentem ab-
si egypti. et mare magnum terminus eius. Et in monte samir. et iether. et soco. et edenna.
cariathsenna. hec est dabir. anab. et isthemo. et anim. gosen. et olon. et gilo. civita-
tes undecim et ville earum. Arath et roma. et esaan. ianum. et bethcha fua. et afeca.
adinacha. et cariatharbe. hec est hebron. et sior. civitates novem et ville earum. Maon.
et chermel et zif. et iotha. et iezrahel. et iucadam. et zanoe. accaim. gabaa. et thamna.
civitates decem et ville earum. Alul. et bethsur. et gedor. mareth. et bethanoth et helte-

Cariath baal hec est cariathiarim urbs silvarum et arebba. civitates due et ville earum.
cen. civitates sex et ville earum. In deserto beth araba. meddin. et sacha. et nepsan et ci
vitas salis et engaddi. civitates sex et ville earum. Iebuseum autem habitatorem ierusalem non
potuerunt filii iuda delere. habitavitque iebuseus cum filiis iuda in ierusalem usque in presen
XVI tem diem. Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab iordane contra iericho et aquis eius ab oriente. soli
tudo que ascendit de iericho ad montana bethel. et egreditur de bethel luzam. transitque ter
minum archiatharoth. et descendit ad occidentem iuxta terminum iephleti usque ad termi
nos bethoron inferioris. et gazer. finiunturque regiones eius mari magno. Possede
runtque filii ioseph manasse et ephraim. et factus est terminus filiorum ephraim per cognatio
nes suas. et possessio eorum contra orientem atharoth. addar usque bethoron superiorem. egre
diturque confinia in mare. machmethat vero aquilonem respicit et circuit terminos contra
orientem in thanathselo et pertransit ab oriente ianoe. Descenditque de ianoe in atharoth.
et noaratha. et pervenit in iericho. et egreditur ad iordanem de thaffua. pertransitque contra
mare in valle harundineti. suntque egressus eius in mare salsissimum. Hec est possessio tribus
filiorum ephraim per familias suas. urbesque separate sunt filiis ephraim in medio pos
sessionis filiorum manasse et ville earum. Et non interfecerunt filii ephraim chananeum
qui habitabat in gazer. habitavitque chananeus in medio ephraim usque in diem hanc tribu
XVII tarius. Cecidit autem sors tribui manasse. ipse enim est primogenitus ioseph. machir primogenito
manasse patri galaad qui fuit vir pugnator. habuitque possessionem galaad et basan. et reliquis fi
liorum manasse iuxta familias suas. filiis abiezer et filiis elech et filiis esrihel et filiis se
chem. et filiis epher. et filiis semida. Isti sunt filii manasse filii ioseph. mares per cog
nationes suas. Salphaad vero filio epher filii galaad. filii machir. filii manasse.
non erant filii sed sole filie. quarum ista sunt nomina. maala. et noa. egla. et melcha. et thersa. Vene
runtque in conspectu eleazari sacerdotis et iosue filii nun et principum dicentes. Dominus precepit per
manum moysi ut daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis iuxta imperium
domini possessionem in medio fratrum patris earum. Et ceciderunt funiculi manasse decem absque terra
galaad et basan trans iordanem. filie enim manasse possederunt hereditatem in medio filiorum eius.
Terra autem galaad cecidit in sortem filiorum manasse. qui reliqui erant. Fuitque terminus mana
sse ab aser machmethath que respicit sichem. et egreditur ad dexteram iuxta habitatores
fontis taffue. Etenim in sortem manasse ceciderat terra taffue. que est iuxta terminos manasse
filiorum ephraim. Descenditque terminus vallis arundineti in meridiem torrentis civita
tum ephraim. que in medio sunt urbium manasse. Terminus manasse ab aquilone torrentis.
et exitus eius pergit ad mare. ita ut ab austro sit possessio ephraim. et ab aquilone manas
se. et utramque claudat mare. et coniungantur sibi in tribu aser ab aquilone et in tribu ysachar ab
oriente. Fuitque hereditas manasse in ysachar et in aser. bethsan et ville eius. et ieblaam cum
villis suis. et habitatores dor cum oppidis suis. habitatores quoque endor cum villis suis. Similiter
que et habitatores thenac cum villis suis. et habitatores mageddo cum villis suis. et tertia
pars urbis nofeth. Nec potuerunt filii manasse has subvertere civitates. sed cepit cha
naneus habitare in terra sua. Postquam autem convaluerunt filii israel subiecerunt chananeos et
fecerunt sibi tributarios. nec interfecerunt eos. Locutique sunt filii ioseph ad iosue atque
dixerunt. Quare dedisti mihi possessionem sortis et funiculi unius. cum sim tante multitudinis.
et benedixerit mihi dominus? Ad quos iosue ait. si populus multus es ascende in silvam. et succide tibi spa
tia in terra pherezei et raphaim. quia angusta est tibi possessio montis ephraim. Cui respon
derunt filii ioseph. Non poterimus ad montana conscendere cum ferreis curribus utantur

chananei qui habitant in terra campestri in qua site sunt bethsan cum viculis suis et iezrahel
mediam possidens vallem. Dixitque iosue ad domum ioseph ephraim et manasse. Populus
multus es et magne fortitudinis. non habebis sortem unam sed transibis ad montem et
succides tibi atque purgabis ad habitandum spatia et poteris ultra procedere cum subverteris
chananeum quem dicis ferreos habere currus et esse fortissimum. Congregatique sunt XVIII
omnes filii israel in silo. ibique fixerunt tabernaculum testimonii et fuit eis terra sub-
iecta. Remanserant autem filiorum israel septem tribus. que necdum acceperant possessiones
suas. Ad quos iosue ait. Usquequo marcetis ignavia et non intratis ad possidendam
terram quam dominus deus patrum vestrorum dedit vobis. Eligite de singulis tribubus ternos viros ut
mittam eos et pergant atque circueant terram et describant eam iuxta numerum uniuscuiusque
multitudinis. referantque ad me quod descripserint. Dividite vobis terram in septem partes.
Iudas sit in terminis suis ab australi plaga et domus ioseph ab aquilone. mediam
inter hos terram in septem partes describite. Et huc venietis ad me. ut coram domino deo vestro
mittam vobis hic sortem quia non est inter vos pars levitarum. sed sacerdotium domini est eorum hereditas. Gad
autem et ruben et dimidia tribus manasse iam acceperant possessiones suas trans iorda-
nen ad orientalem plagam. quas dedit eis moyses famulus domini. Cumque surrexissent
viri ut pergerent ad describendam terram. precepit eis iosue dicens. Circuite terram et
describite eam. ac revertimini ad me. et hic coram domino deo in silo mittam vobis sortem. Itaque
perrexerunt et lustrantes eam in septem partes diviserunt scribentes in volumine. Reversique
sunt ad iosue in castra silo. Qui misit sortes coram domino in silo divisitque terram filiis israel
in septem partes. et ascendit sors prima filiorum beniamin per familias suas. ut possiderent
terram inter filios iuda et filios ioseph. Fuitque terminus eorum contra aquilonem a iordane
pergens iuxta latus iericho septentrionalis plage et inde contra occidentem ad mon-
tana conscendens. et perveniens in solitudinem bethaven atque pertransiens iuxta luzam ad
meridiem. ipsa est bethel. Descenditque in atharoth addar in montem qui est ad me-
ridiem bethoron inferioris. et inclinatur circuiens contra mare a meridie montis qui respicit
bethoron contra africum. suntque exitus eius in cariathbaal que vocatur cariathiarim
urbem filiorum iuda. Hec est plaga contra mare et occidentem. A meridie autem ex parte cariath-
iarim egreditur terminus contra mare et pervenit usque ad fontem aquarum nepthoa. Des-
cenditque in partem montis qui respicit vallem filiorum ennon. et est contra septentrionalem pla-
gam in extrema parte vallis raphaim. Descenditque gehennon id est vallem ennon
iuxta latus iebusei ad austrum. et pervenit ad fontem rogel transiens ad aquilonem
et egrediens ad ensemes id est fontem solis et pertransit usque ad tumulos qui sunt e regio-
ne ascensus adomim. Descenditque ad abenboen id est lapidem boen filii ruben et
pertransit ex latere aquilonis ad campestria. Descenditque in planiciem et pretergreditur
aquilonem bethagla. suntque exitus eius contra linguam maris salsissimi ab aquilone in fine
iordanis ad australem plagam que est terminus illius ab oriente. Hec est possessio filiorum ben-
iamin per terminos suos in circuitu et familias singulas. Fueruntque civitates eius iericho
et bethagla. et vallis casis. betharaba et samaraim. et bethel avim et aphara et ofra
villa emona et ofni et gabee civitates duodecim et ville earum. Gabaon et rama
et beroth et mesphe. caphera et amosa et recem. iarafel et tharala. et selah. eleph
et iebus que est iherusalem. gabaath et cariath civitates quattuordecim et ville earum. Hec est
possessio filiorum beniamin iuxta familias suas. Et egressa est sors secunda filiorum symeon XIX

per cognationes suas. Fuitque hereditas eorum in medio possessionis filiorum iuda bersabee
et sabee et molada et asersua. bala et asem et heltholath bethularma. et seceleg. et
bethmarchaboth asersusa et bethlebaoth et saroem ciuitates tredecim et uille earum.
Ahin et remmon et athar et asan ciuitates quatuor et uille earum. Omnes uiculi per cir
cuitum urbium istarum usque ad balathbeerrameth contra australem plagam. Hec est he
reditas filiorum symeon iuxta cognationes suas in funiculo et possessione filiorum iuda.
quia maior erat. et ideo possederunt filii symeon in medio hereditatis eorum. Ceciditque
sors tercia filiorum zabulon per cognationes suas. et factus est terminus possessionis eorum usque
sarith. Ascenditque a mari et a medala ac peruenit in debbaseth usque ad torrentem
qui est contra iecnenam et reuertitur de sarith contra orientem in fines ceseleththabor et e
greditur ad daberath ascenditque contra iaphie. et inde pertransit ad orientalem plagam ge
thhepher et thacasin. et egreditur in remmon et amthar et noa. et circuit ad
aquilonem et nathon. Suntque egressus eius uallis iepthahel et catheth et neallal. et
semron et iedala. et bethleem. ciuitates duodecim et uille earum. Hec est heredi
tas tribus filiorum zabulon per cognationes suas urbes et uiculi earum. Isachar egres
sa est sors quarta per cognationes suas. Fuitque eius hereditas hiezrahel et casaloth.
et sunem et afaraim. et seon. et anaharath et rabbith. et cesion et abes et rameth. et en
gannim et enadda et bethfeses et peruenit terminus eius usque thabor et sesima et beth
semes. Eruntque exitus eius iordanis ciuitates sedecim et uille earum. Hec est possessio
filiorum isachar per cognationes suas. urbes et uiculi earum. Ceciditque sors quinta tribui
filiorum aser per cognationes suas. Fuitque terminus eorum alchath et oli et beten et
axaph. elmelech et amaad et messal. et peruenit usque ad carmelum maris et sior
et labanath ac reuertitur contra orientem bethdagon et pertransit usque zabulon et uallem
iepthahel contra aquilonem in bethemeth et nehiel. Egrediturque ad leuam chabul.
et achran. et roob. et amon. et chanane usque ad sidonem magnam. reuertiturque
in orma usque ad ciuitatem munitissimam tyrum. et usque osa. Eruntque exitus eius
in mare de funiculo acziba. et amma. et afec et roob ciuitates uiginti due. et uille
earum. Hec est possessio filiorum aser per cognationes suas. urbes et uiculi earum. Filiorum nep
thalim sexta pars cecidit per familias suas et cepit terminus de heleb et helon et sananim.
et adami. que est neceb. et iebnahel usque lecum. et egressus eorum usque ad iordanem. Reuerti
turque terminus contra occidentem in azanoththabor atque inde egreditur in ucoca. et per
transit in zabulon contra meridiem. et in aser contra occidentem et in iuda ad iordanem contra ortum
solis. ciuitates munitissime. Assedim ser et ammath et reccath. et chenereth et edema.
et arama. et asor et cedes. et edrai. enasor et ieron et magdalel. horem et bethanath et
bethsemes. ciuitates decem et nouem. et uille earum. Hec est possessio tribus filiorum nepthalim
per cognationes suas. et uiculi earum. Tribui filiorum dan per familias suas egressa est sors sep
tima. et fuit terminus possessionis eius saraa et esthaol et hirsemes id est ciuitas solis.
selebin et haialon. et ethela. helon et themna. et achron. eltheche et gepthon et ba
laath. iud. et bnebarac. et gethremmon atque hiercon. et arecon cum termino qui
respicit ioppen. et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii dan et pugnauerunt contra
lesem. ceperuntque eam et percusserunt in ore gladii ac possederunt. et habitauerunt in ea. uo
cantes nomen eius lesemdan ex nomine dan patris sui. Hec est possessio tribus filiorum dan.
per cognationes suas. urbes et uiculi earum. Cumque conplesset terram sorte diuidere

singulis per tribus suas. dederuntque filii israel possessionem iosue filio nun in medio sui iux-
ta preceptum domini urbem quam postulavit. thamnathsare in monte ephraim et edifica-
vit civitatem. habitavitque in ea. Hec sunt possessiones quas sorte diviserunt eleazar sa-
cerdos. et iosue filius nun et principes familiarum ac tribuum filiorum israel in silo coram domino
ad hostium tabernaculi testimonii partitique sunt terram. Et locutus est dominus ad io- XX
sue dicens. Loquere filiis israel et dic eis. Separate urbes fugitivorum de quibus locutus sum
ad vos per manum moysi. ut confugiat ad eas quicumque percusserit animam nesciens et
possit evadere iram proximi qui ultor est sanguinis. cum ad unam harum confugerit civi-
tatum. stabitque ante portam civitatis et loquetur senioribus urbis illius ea que se comprobent
innocentem. sicque suscipient eum et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque ultor sanguinis
eum fuerit persecutus. non tradent in manus eius quia ignorans percussit proximum eius. nec ante bidu-
um triduumve eius probatur inimicus. Et habitabit in civitate illa donec stet ante
iudicium causam reddens facti sui. et moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore.
Tunc revertetur homicida et ingredietur civitatem et domum suam de qua fugerat. De-
creveruntque cedes in galileam montis nepthalim et sichem in monte ephraim et caria-
tharbe ipsa est hebron in monte iuda. et trans iordanem contra orientalem plagam
iericho. statuerunt bosor que sita est in campestri solitudine de tribu ruben et
ramoth in galaad de tribu gad et zabulon in basan de tribu manasse. He
civitates constitute sunt cunctis filiis israel et advenis qui habitant inter eos ut
fugeret ad eas qui animam nesciens percussisset et non moreretur in manu proximi ef-
fusum sanguinem vindicare cupientis. donec staret ante populum expositurus causam
suam. Accesseruntque principes familiarum levi ad eleazar sacerdotem et iosue fi- XXI
lium nun. et ad duces cognationum per singulas tribus filiorum israel. Locutique sunt ad
eos in silo terre chanaan atque dixerunt. Dominus precepit per manum moysi ut darentur
nobis urbes ad habitandum. et suburbana earum ad alenda iumenta. Dederuntque
filii israel de possessionibus suis iuxta imperium domini civitates et suburbana earum. Egres-
saque est sors in familia caath filiorum aaron sacerdotis. de tribubus iuda et symeon
et beniamin civitates tredecim. Et reliquis filiorum caath id est levitis qui superfue-
rant de tribubus ephraim et dan et dimidia tribu manasse civitates decem. Por-
ro filiis gerson egressa est sors ut acciperent de tribubus ysachar et aser et nepthalim
dimidiaque tribu manasse in basan. civitates numero tredecim. Et filiis
merari per cognationes suas de tribubus ruben et gad et zabulon. urbes duodecim.
Dederuntque filii israel levitis civitates et suburbana earum. sicut precepit dominus per manum moysi
singulis sorte tribuentes. De tribubus filiorum iuda et symeon dedit iosue civita-
tes quarum ista sunt nomina. filiis aaron per familias caath. levitici generis. Prima
sors illis egressa est chariatharbe patris enac. que vocatur hebron in monte iuda et sub-
urbana eius per circuitum. agros vero et villas eorum dederat chaleb filio iephonne ad
possidendum. Dedit igitur filiis aaron sacerdotis hebron confugii civitatem ac subur-
bana eius et lebnam cum suburbanis suis. et iether et isthimon et helon. dabir
et ahim et iethan et bethsemes cum suburbanis suis civitates novem de tri-
bubus ut dictum est duabus. De tribu autem filiorum beniamin gabaon et gabee et ana-
thoth et almon cum suburbanis suis civitates quattuor. Omnes simul civita-
tes filiorum aaron sacerdotis tredecim cum suburbanis suis. Reliquis vero per fami-

hias filiorum caath leuitici generis. Hec est data possessio. De tribu ephraim urbes confugii.
sichem cum suburbanis suis in monte ephraim et gazer et cebsaim et bethoron cum subur
banis suis. ciuitates quattuor. De tribu quoque dan elthece et gabathon et ahialon et geth
remmon cum suburbanis suis ciuitates quattuor. Porro de dimidia tribu manasse thanac
et gethremmon cum suburbanis suis ciuitates due. Omnes ciuitates decem et suburbana ear
um date sunt filiis caath inferioris gradus. Filiis quoque gerson leuitici generis dedit de dimi
dia tribu manasse confugii ciuitatem. gaulon in basan et bosram cum suburbanis suis
ciuitates duas. Porro de tribu ysachar: cesion et daberech et iaramoth et engan
nim cum suburbanis suis ciuitates quattuor. De tribu autem aser. masal et achon et abdon.
et elcathoth et roob cum suburbanis suis ciuitates quattuor. De tribu quoque nepthalim
ciuitatem confugii. cedes in galilea et amoth dor et carthan cum suburbanis suis ciui
tates tres. Omnes urbes familiarum gerson tredecim cum suburbanis suis. Filiis autem me
rari leuitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu zabulon. iecnam et
cartha et damna. et naalol. ciuitates quattuor cum suburbanis suis. De tribu ruben ultra
iordanem contra iericho ciuitatem confugii. bosor in solitudine misor. et iaser et iethson et mes
pha. ciuitates quattuor cum suburbanis suis. Et de tribu gad ciuitates confugii ramoth
in galaad et manaim. et esebon. et gazer. ciuitates quattuor cum suburbanis suis cum
suburbanis suis. Omnes urbes filiorum merari per familias suas et cognationes duo
decim. Itaque omnes ciuitates leuitarum in medio possessionis filiorum israel fuerunt quadra
ginta octo cum suburbanis suis. singule per familias distribute. Deditque dominus israeli omnem
terram quam traditurum se patribus eorum iurauerat et possederunt illam atque habitauerunt
in ea. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes. Nullusque eis hostium resistere
ausus est. sed cuncti in eorum dicionem redacti sunt. ne unum quidem uerbum quod illis prestaturum
XXII se esse promiserat irritum fuit. sed rebus omnia expleta sunt. Eodem tempore uocauit iosue ru
benitas et gaditas. et dimidiam tribum manasse. dixitque ad eos. Fecistis omnia que uobis
precepit moyses famulus domini. mihi quoque in omnibus obedistis. nec reliquistis fratres uestros longo tempore usque
in presentem diem custodientes imperium domini dei uestri. Quia igitur dedit dominus deus uester fratribus uestris quietem
ac pacem sicut pollicitus est reuertimini et ite in tabernacula uestra et in terram possessionis quam tradi
dit uobis moyses famulus domini trans iordanem. ita dumtaxat ut custodiatis attente
et opere compleatis mandatum et legem quam precepit uobis moyses seruus domini ut diligatis dominum
deum uestrum. et ambuletis in omnibus uiis eius. et obseruetis mandata illius. adhereatisque
ei ac seruiatis in omni corde. et in omni anima uestra. Benedixitque eis iosue et dimisit eos. Qui
reuersi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse medie possessionem moyses dederat
in basan. idcirco medie que superfuit dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iorda
nem ad occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua. et benedixisset
illis dixit ad eos. In multa substantia atque diuitiis reuertimini ad sedes uestras cum argento et auro.
ere ac ferro et ueste multiplici. diuidite predam hostium cum fratribus uestris. Reuersique sunt
et abierunt filii ruben. et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de silo. que sita est
in chanaan. ut intrarent galaad terram possessionis sue. quam obtinuerant iuxta imperium
domini in manu moysi. Cumque uenissent ad tumulos iordanis in terra chanaan. edifica
uerunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis. Quod cum audissent filii israel et
ad eos certi nuntii detulissent. edificasse filios ruben et gad. et dimidie tribus manas
se altare in terra chanaan super iordanis tumulos contra filios israel. conuenerunt omnes

in Silo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad eos in terram Gala-
ad Finees filium Eleazari sacerdotem, et decem principes cum eo singulos de tribubus
singulis. Qui venerunt ad filios Ruben et Gad et dimidie tribus Manasse in terram Galaad
dixeruntque ad eos. Hec mandat omnis populus domini. Que est ista transgressio? Cur reliquistis dominum
deum Israel, edificantes altare sacrilegum, et a cultu illius recedentes? An parum vobis
est quod peccastis in Beelphegor, et usque in presentem diem macula huius sceleris in vobis permanet,
multique de populo corruerunt. Et vos hodie reliquistis dominum, et cras in universum Israel eius
desaeviet ira. Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestre, transite ad terram in qua
tabernaculum domini est, et habitate inter nos: tantum ut a domino et a nostro consortio non recedatis, edifi-
cato altari preter altare domini dei nostri. Nonne Achan filius Zare preterivit mandatum
domini, et super omnem populum Israel ira eius incubuit? Et erat ille unus homo. Atque utinam
solus perisset in scelere suo. Responderuntque filii Ruben et Gad et dimidia tribus
Manasse principibus legationis Israel. Fortissimus deus dominus ipse novit, et Israel simul in-
telliget. Si prevaricationis animo hoc altare extruximus, non custodiat nos, sed pu-
niat in presenti. Et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas
victimas super eo imponeremus, ipse querat et iudicet. Et non ea magis cogitatione
atque tractatu ut diceremus: Cras dicent filii vestri filiis nostris: Quid vobis et domino deo Israel?
Terminum posuit dominus inter nos et vos o filii Ruben et filii Gad Iordanem fluvium: et ideo
partem non habetis in domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a ti-
more domini. Putavimus itaque melius et diximus: Extruamus nobis altare non in
holocausta neque ad victimas offerendas, sed in testimonium inter nos et vos, et nostram sobo-
lem vestramque progeniem, ut serviamus domino et iuris nostri sit offerre holocausta
et victimas et pacificas hostias. Et nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris: Non
est vobis pars in domino. Quod si voluerint dicere, respondebunt eis: Ecce altare domini quod fe-
cerunt patres nostri, non in holocausta neque in sacrificium, sed in testimonium nostrum
ac vestrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius vestigia relinquamus,
extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerendas, preter altare domini
dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quibus auditis Finees sacerdos et
principes legationis Israel qui erant cum eo placati sunt, et verba filiorum Ruben et Gad
et dimidie tribus Manasse libentissime susceperunt. Dixitque eis Finees filius Elea-
zari sacerdos ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit dominus, quoniam alieni estis a prevaricatione
hac, et liberastis filios Israel de manu domini. Reversusque est Finees cum principibus a filiis Ruben
et Gad de terra Galaad finium Chanaan ad filios Israel et retulit eis. Placuitque sermo cunc-
tis audientibus. Et laudaverunt deum filii Israel, et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos
atque pugnarent, et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque filii Ruben et fi-
lii Gad altare quod extruxerant Testimonium nostrum, quod dominus ipse sit deus. Evo-
luto autem multo tempore postquam pacem dominus dederat Israeli, subiectis in gyro nationibus u-
niversis, et Iosue iam longevo et persenilis etatis, vocavit Iosue omnem Israelem, maioresque natu
et principes ac duces et magistros, dixitque ad eos. Ego senui et progressioris etatis
sum, vosque cernitis omnia que fecerit dominus deus vester cunctis per circuitum nationibus quomodo pro vobis
ipse pugnaverit. Et nunc que vobis sorte divisit omnem terram ab orientali parte Iordanis usque
ad mare magnum, multeque adhuc supersunt nationes, dominus deus vester disperdet eas et au-
feret a facie vestra, et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. Tantum confortamini et esto-

sollicit ut custodiatis cuncta que scripta sunt in volumine legis moysi et non declinetis ab eis
nec ad dexteram nec ad sinistram. ne postquam intraveritis ad gentes que inter vos future
sunt: iuretis in nomine deorum earum et serviatis eis et adoretis illos. sed adhereatis domino deo vestro
quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet dominus deus in conspectu vestro gentes magnas et ro-
bustissimas. et nullus vobis resistere poterit. Unus e vobis persequetur hostium mille viros.
quia dominus deus vester pro vobis pugnabit sicut pollicitus est. Hoc tantum diligentissime pre-
cavete ut diligatis dominum deum vestrum. Quod si volueritis gentium harum que inter vos habitant
erroribus adherere et cum eis miscere connubia. atque amicitias copulare. iam nunc scitote
quod dominus deus vester non eas deleat ante faciem vestram. sed sint vobis in foveam ac laqueum et offen-
diculum ex latere vestro. et sudes in oculis vestris. donec vos auferat atque disperdat de terra
hac optima quam tradidit vobis. En ego hodie ingredior viam universe terre. et
toto animo cognoscetis quod de omnibus verbis que se dominus prestaturum vobis esse pollicitus est unum
non preterierit in cassum. Sicut ergo implevit opere quod promisit et prospera cuncta venerunt.
sic adducet super vos quicquid malorum comminatus est. donec vos auferat atque disperdat
de terra hac optima quam tradidit vobis. eo quod preterieritis pactum domini dei vestri quod pepigit
vobiscum. et servieritis diis alienis. et adoraveritis eos. Cito atque velociter consurget in
vos furor domini. et auferemini de terra hac optima quam tradidit vobis. Congregavit

XXIIII

que iosue omnes tribus israel in sichem. et vocavit maiores natu ac principes et iudices
et magistros. steteruntque in conspectu domini. et ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans
flumen habitaverunt patres vestri ab initio. thare pater abraham et nachor. servieruntque
diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum abraham de mesopotamie finibus. et adduxi eum in
terram chanaan. multiplicavique semen eius. et dedi ei ysaac. illique rursum dedi iacob
et esau. E quibus esau dedi montem seir ad possidendum. Iacob vero et filii eius descenderunt
misitque moysen et aaron et percussi egyptum
in egyptum. multis signis atque portentis. eduxique vos et patres vestros cum curribus et equitibus de egypto et venistis ad mare. persecutique
usque ad mare rubrum. Clamaverunt autem ad dominum filii israel. qui posuit tenebras inter vos sunt egyptii patres vestros
et egyptios et adduxit super eos mare. et operuit illos. Viderunt oculi vestri cuncta que in egypto
fecerim. et habitastis in solitudine multo tempore. et introduxi vos in terram amorrei qui
habitabat trans iordanem. Cumque pugnarent contra vos tradidi eos in manus vestras et posse-
distis terram eorum atque interfecistis eos. Surrexit autem balach filius sephor rex moab et
pugnavit contra israelem. misitque et vocavit balaam filium beor ut malediceret vobis. et
ego nolui audire eum. sed econtrario per illum benedixi vobis et liberavi vos de manu eius.
Transistisque iordanem et venistis ad iericho. pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius amor-
reus. et pherezeus. et chananeus. et ethreus. et gergeseus. et eveus. et iebuseus. et tradidi
illos in manus vestras. Misique ante vos crabrones. et eieci eos de locis suis. duos reges
amorreorum. non in gladio et arcu tuo. Dedique vobis terram in qua non laborastis.
et urbes quas non edificastis ut habitaretis in eis. vineas et oliveta que non plantastis. Nunc
ergo timete dominum et servite ei perfecto corde atque verissimo. et auferte deos quibus servi-
erunt patres vestri in mesopotamia et in egypto. ac servite domino. Sin autem malum vobis vi-
detur ut domino serviatis. optio vobis datur. Eligite hodie quod placet. cui servire potissi-
mum debeatis. utrum diis quibus servierunt patres vestri in mesopotamia. an diis amorreorum in
quorum terra habitatis. ego autem et domus mea serviemus domino. Responditque populus et ait. Ab-
sit a nobis ut relinquamus dominum et serviamus diis alienis. Dominus deus noster ipse eduxit nos et pa-
tres nostros de terra egypti. de domo servitutis. fecitque videntibus nobis signa ingentia.

et custodivit nos in omni via per quam ambulavimus et in cunctis populis per quos tran-
sivimus. et eiecit universas gentes amorreum habitatorem terre. quam nos intravimus
Serviemus igitur domino. quia ipse est deus noster. Dixitque iosue ad populum. Non poteritis servire domino.
Deus enim sanctus et fortis emulator est. nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Si dimiseritis
dominum et servieritis diis alienis convertet se et affliget vos atque subvertet postquam vobis
prestiterit bona. Dixitque populus ad iosue. Nequaquam ita ut loqueris erit. sed domino serviemus.
Et iosue ad populum. Testes inquit vos estis quia ipsi elegeritis vobis dominum ut serviatis ei.
Responderuntque. Testes. Nunc ergo ait auferte deos alienos de medio vestri et inclinate
corda vestra ad dominum deum israel. Dixitque populus ad iosue. Domino deo nostro serviemus et obedien-
tes erimus preceptis eius. Percussit ergo iosue in die illo fedus et proposuit populo precepta
atque iudicia in sichem. scripsit quoque omnia verba hec in volumine legis domini. et tulit
lapidem per grandem posuitque eum subter quercum que erat in sanctuario domini. et dixit ad omnem
populum. En lapis iste erit vobis in testimonium quod audierit omnia verba domini que
locutus est vobis. ne forte postea negare velitis et mentiri domino deo vestro. Dimisitque populum
singulos in possessionem suam. Et post hec mortuus est iosue filius nun servus domini cen-
tum et decem annorum. sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in tamnathsare que sita
est in monte ephraim. a septentrionali parte montis gaas. Servivitque israel domino cunctis
diebus iosue et seniorum qui longo vixerunt tempore post iosue et qui noverant omnia opera domini que fe-
cerat in israel. Ossa quoque ioseph que tulerant filii israel de egypto. sepelierunt in sichem in parte
agri quem emerat iacob a filiis emmor patris sichem centum novellis ovibus et fuit in
possessionem filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aaron mortuus est et sepelierunt eum in gaa-
ab finees filii eius que data est ei in monte ephraim. Explicit liber iosue filii nun
habet versus .ii. dccl. Incipit Liber iudicum.

Post mortem iosue consuluerunt filii israel dominum dicentes. Quis ascendet ante
nos contra chananeum et erit dux belli. Dixitque dominus. Iudas ascendet. ecce
tradidi terram in manus eius. Et ait iudas symeoni fratri suo. Ascende mecum
in sortem meam et pugna contra chananeum. ut et ego pergam tecum in sortem
tuam. Et abiit cum eo symeon. Ascenditque iudas et tradidit dominus chananeum ac phe-
rezeum in manus eorum et percusserunt in bezec decem milia virorum. Inveneruntque adoni-
bezec in bezec et pugnaverunt contra eum. ac percusserunt chananeum et pherezeum. Fugit autem
adonibezec quem secuti comprehenderunt cesis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitque ado-
nibezec. Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant
sub mensa mea ciborum reliquias. sicut feci ita reddidit mihi deus. Adduxeruntque eum in
ierusalem et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam. et percusserunt
in ore gladii tradentes cunctam incendio civitatem. Et postea descendentes pugnaverunt
contra chananeum qui habitabat in montanis et ad meridiem in campestribus. Pergensque
iudas contra chananeum qui habitabat in hebron cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe.
percussit sesai et ahiman et tholmai. Atque inde profectus abiit ad habitatores
dabir cuius nomen vetus erat cariathsepher id est civitas litterarum. Dixitque chaleb. Qui
percusserit cariathsepher et vastaverit eam. dabo ei axam filiam meam uxorem. Cumque cepis-
set eam othoniel filius cenez frater chaleb minor dedit ei filiam suam coniugem. Quam per-
gentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset
sedens in asino. dixit ei chaleb. Quid habes? At illa respondit. Da mihi benedictionem.

quia terram arentem dedisti mihi. da et irriguam aquis. Dedit ergo ei chaleb irriguum superius
et irriguum inferius. Filii autem cinei cognati moysi ascenderunt de civitate palmarum cum
filiis iuda in desertum sortis eius. quod est ad meridiem arad. et habitaverunt cum eo. Abiit autem
iudas cum symeone fratre suo. et percusserunt simul chananeum qui habitabat in sephat. et
interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis orma. id est anathema. Cepitque iudas
gazam cum finibus suis. et aschalonem atque accaron cum terminis suis. Fuitque dominus cum
iuda. et montana possedit. nec potuit delere habitatores vallis. quia falcatis curribus
habundabant. Dederuntque chaleb hebron sicut dixerat moyses. qui delevit ex ea
tres filios enac. Iebuseum autem habitatorem ierusalem. non deleverunt filii beniamin. Habita
vitque iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem. usque in presentem diem. Domus quoque ioseph
ascendit in bethel. fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius luza vocabatur.
viderunt hominem egredientem de civitate. dixeruntque ad eum. Ostende nobis introitum
civitatis. et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis. percusserunt urbem in ore gla
dii. hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram cethim.
et edificavit ibi civitatem. vocavitque eam luzam. que ita appellatur usque in presentem
diem. Manasses quoque non delevit. bethsan et thanac cum viculis suis. et habitatores dor
et geblaam et mageddo cum viculis suis. Cepitque chananeus habitare cum eis. Postquam
autem confortatus est israel. fecit eos tributarios. et delere noluit. Ephraim etiam non interfecit cha
naneum qui habitabat in gazer. sed habitavit cum eo. Zabulon non delevit habi
tatores cethron et naalon. sed habitavit chananeus in medio eius. factusque est
ei tributarius. Aser quoque non delevit habitatores accho et sydonis et alab. et achazib.
et alba. et afec. et roob. habitavitque in medio chananei habitatoris illius terre.
nec interfecit eum. Neptalim non delevit habitatores bethsemes et bethanath. et
habitavit inter chananeum habitatorem terre. fueruntque ei bethsemite et bethanite
tributarii. Artavitque amorreus filios dan in monte. nec dedit eis locum ut ad pla
niora descenderent. habitavitque in monte hares quod interpretatur testaceo. et in aialon.
et salabim. Et aggravata est manus domus ioseph. et factus est ei
tributarius. Fuit autem terminus amorrei ab ascensu scorpionis petra et superiora
II loca. Ascenditque angelus domini de galgala ad locum flentium et ait. Eduxi vos de
egypto et introduxi in terram pro qua iuravi patribus vestris et pollicitus sum ut non facerem
irritum pactum meum vobiscum in sempiternum. ita dumtaxat ut non feriretis fe
dus cum habitatoribus terre huius. et aras eorum subverteretis. et noluistis audire vocem meam.
Cur hoc fecistis? Quam ob rem nolui delere eos a facie vestra ut habeatis hostes et dii eorum
sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus domini verba hec ad omnes filios israel.
elevaverunt vocem suam et fleverunt. Et vocatum est nomen loci illius flentium sive lacrima
rum. Immolaveruntque ibi hostias domino. Dimisit ergo iosue populum et abierunt filii
israel unusquisque in possessionem suam. ut obtinerent eam. servieruntque domino cunctis
diebus eius. et seniorum qui longo post eum vixerunt tempore. et noverant omnia opera domini que fecerat
cum israel. Mortuus est autem iosue filius nun famulus domini centum et decem annorum. et sepeli
erunt eum in finibus possessionis sue in tamnathsare in monte ephraim. a septen
trionali plaga montis gaas. Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos.
et surrexerunt alii qui non noverant dominum et opera que fecerat cum israel. Feceruntque filii israel
malum in conspectu domini et servierunt baalim ac dimiserunt dominum deum patrum suorum.

qui eduxerant eos de terra egypti. et secuti sunt deos alienos. deosque populorum qui ha-
bitabant in circuitu eorum. et adoraverunt eos. et ad iracundiam concitaverunt dominum dimittentes
eum. et servientes baal et astaroth. Iratusque dominus contra israel: tradidit eos in manibus diripi-
entium. Qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum. nec potuerunt
resistere adversariis suis. sed quocumque pergere voluissent manus domini erat super eos
sicut locutus est et iuravit eis. et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque dominus iudices
qui liberarent eos de vastantium manibus. sed nec illos audire voluerunt fornicantes
cum diis alienis: et adorantes eos. Cito deseruerunt viam per quam ingressi fuerant
patres eorum. et audientes mandata domini omnia fecere contraria. Cumque dominus iudices sus-
citaret in diebus eorum flectebatur misericordia. et audiebat afflictorum gemitus et liberabat
eos de cede vastantium. Postquam autem mortuus esset iudex: revertebantur et multa maiora
faciebant quam fecerant patres eorum. sequentes deos alienos et servientes eis et ado-
rantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas. et viam durissimam per quam ambulare
consueverant. Iratusque est furor domini in israel: et ait. Quia irritum fecit gens ista pactum
meum quod pepigeram cum patribus eorum et vocem meam audire contempsit: et ego non
delebo gentes quas dimisit iosue et mortuus est. ut in ipsis experiar israel utrum custodiant
viam domini et ambulent in ea sicut custodierunt patres eorum an non. Dimisit ergo dominus omnes
has nationes et cito subvertere noluit: nec tradidit in manus iosue. Hae sunt III
gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis israelem. et omnes qui non noverant bella chana-
neorum et postea didicerunt filii eorum certare cum hostibus et habere consuetudinem preliandi.
Quinque satrapas philistinorum. omnemque chananeum et sidonium atque eveum qui habita-
bant in monte libano de monte baal hermon usque ad introitum emath. Dimisit-
que eos ut in ipsis experiretur israel. utrum audiret mandata domini que preceperat patribus
eorum per manum moysi an non. Itaque filii israel habitaverunt in medio chananei et ethei
amorrei et pherezei et evei et iebusei et duxerunt uxores filias eorum. fecerunt-
que malum in conspectu domini. et obliti sunt dei sui servientes baalim et astaroth. Ira-
tusque dominus contra israel tradidit eos in manus chusanrasathaim regis mesopotamie. ser-
vieruntque ei octo annis. Et clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem
et liberavit eos othoniel. videlicet filium cenez. fratrem caleb minorem. fuitque
in eo spiritus domini et iudicavit israel. Egressusque est ad pugnam et tradidit dominus in manus
eius chusanrasathaim regem syrie et oppressit eum. Quievitque terra quadraginta annis et
mortuus est othoniel filius cenez. Addiderunt autem filii israel facere malum in conspectu
domini. Qui confortavit adversum eos eglon regem moab quia fecerunt malum in conspectu
eius et copulavit ei filios ammon et amalech. Abiitque et percussit israel atque pos-
sedit urbem palmarum. Servieruntque filii israel eglon regi moab decem et octo annis
et postea clamaverunt ad dominum. Qui suscitavit eis regem salvatorem vocabulo ahoth
filium gera. filii gemini qui utraque manu utebatur pro dextera. Miseruntque filii israel
per illum munera eglon regi moab. Qui fecit sibi gladium ancipitem. habentem in me-
dio capulum longitudinis palme manus et accinctus est eo subter sagum in dextro
femore. Obtulitque munera eglon regi moab. Erat autem eglon nimis crassus.
Cumque obtulisset ei munera prosecutus est socios qui cum eo venerant. Et reversus
de galgalis ubi erant ydola. dixit ad regem. Verbum secretum habeo ad te o rex. Et
ille imperavit silentium. egressisque omnibus qui circa eum erant. ingressus est ahoth

ad eum. Sedebat autem in estivo cenaculo solus. Dixitque. Verbum domini habeo ad te. Qui
statim surrexit de throno. Extenditque ahoth manum sinistram et tulit sicam de
dextro femore suo. infixitque eam in ventrem eius tam valide. ut capulus ferrum
sequeretur in vulnere. ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium. sed ita
ut percusserat reliquit in corpore. Statimque per secreta nature alvi stercora proruperunt.
Ahoth autem clausis diligentissime hostiis cenaculi et obfirmatis sera per posticum egres-
sus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi atque dixerunt. Forsitan
purgat alvum in estivo cubiculo. Expectantesque diu donec erubescerent et videntes
quod nullus aperiret. tulerunt clavem. Et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra
mortuum. Ahoth autem dum illi turbarentur effugit. et pertransiit locum idolorum unde reversus
fuerat. Venitque in seirath. et statim insonuit buccina in monte ephraim. Descen-
deruntque cum eo filii israel ipso in fronte gradiente. Qui dixit ad eos. Sequimini me. tradidit enim
dominus inimicos nostros moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum et occupaverunt vada ior-
danis que transmittunt in moab et non dimiserunt transire quemquam. sed percusserunt moabitas in
tempore illo. circiter decem milia. omnes robustos et fortes viros. Nullus eorum evadere potuit.
Humiliatusque est moab in die illo sub manu israel. et quievit terra octoginta annis. Post
hunc fuit Samgar filius anath. qui percussit de philistiim sexcentos viros vomere. Et
ipse quoque defendit israel. Addideruntque filii israel facere malum in conspectu domini post mortem
aoth. et tradidit illos dominus in manu iabin regis chanaan qui regnavit in asor.
Habuitque autem exercitus sui nomine sisaram. Ipse autem habitabat in aroseth gentium.
Clamaveruntque filii israel ad dominum. Nongentos enim habebat falcatos currus. et per viginti
annos vehementer oppresserat eos. Erat autem debbora prophetes uxor lapidoth. que
iudicabat populum in illo tempore. et sedebat sub palma que nomine illius vocabatur
inter rama et bethel. in monte ephraim. Ascendebantque ad eam filii israel in omne
iudicium. Que misit et vocavit barach filium abinoem de cedes nepthalim. dixitque
ad eum. Precepit tibi dominus deus israel. vade et duc exercitum in montem thabor. Tollesque
tecum decem milia pugnatorum de filiis nepthalim. et de filiis zabulon. Ego autem
adducam ad te in loco torrentis cison sisaram principem exercitus iabin et currus eius
atque omnem multitudinem et tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam barach. Si venis mecum
vadam. Si nolueris venire. non pergam. Que dixit ad eum. Ibo quidem tecum. sed in hac vice
tibi victoria non reputabitur. quia in manu mulieris tradetur sisara. Surrexit itaque
debbora et perrexit cum barach in cedes. Qui accitis zabulon et nepthalim ascendit
cum decem milibus pugnatorum habens debboram in comitatu suo. Aber autem cineus re-
cesserat quondam a ceteris cineis fratribus suis filiis obab cognati moysi et tetenderat
tabernacula usque ad vallem que vocabatur sennim. et erat iuxta cedes. Nunciatumque est sisare quod ascendisset barach filius abinoem in montem thabor.
et congregavit nongentos falcatos currus omnemque exercitum de aroseth gen-
tium ad torrentem cison. Dixitque debbora ad barach. Surge. hec est enim dies in
qua tradidit dominus sisaram in manus tuas. En ipse ductor est tuus. Descendit
itaque barach de monte thabor et decem milia pugnatorum cum eo. Perter-
ruitque dominus sisaram et omnes currus eius. universamque multitudinem percus-
serunt in ore gladii ad conspectum barach in tantum ut sisara de curru desiliens
pedibus fugeret et barach persequeretur fugientes currus et exercitum usque

ad aroseth gentium. et omnis hostium multitudo usque ad internicionem cecidit. Sisara autem fugi-
ens pervenit ad tentorium iahel uxoris aber cinei. Erat enim pax inter iabin
regem asor et domum aber cinei. Egressa igitur iahel in occursum sisare. dixit ad eum. Intra
ad me domine mi. intra ne timeas. Qui ingressus tabernaculum eius et opertus ab ea pallio.
dixit ad eam. Da michi obsecro paululum aque. quia valde sitio. Que aperuit utrem lactis
et dedit ei bibere. et operuit illum. Dixitque sisara ad eam. Sta ante hostium tabernaculi. et
cum venerit aliquis interrogans te et dicens. numquid hic est aliquis? Respondebis. Nullus est. Tulit itaque
iahel uxor aber clavum tabernaculi assumens pariter malleum. et ingressa abscondite et cum
silentio posuit super tempus capitis eius clavum. percussumque malleo defixit in cerebrum
usque ad terram. Qui soporem morti socians defecit et mortuus est. Et ecce barach sequens
sisaram veniebat. Egressaque iahel in occursum eius dixit ei. Veni et ostendam tibi virum
quem queris. Qui cum intrasset ad eam vidit sisaram iacentem mortuum et clavum infixum
in tempore eius. Humiliavit ergo deus in die illo iabin regem chanaan coram filiis israel. qui
crescebant cotidie et forti manu opprimebant iabin regem chanaan donec delerent eum.

V

Cecineruntque debbora et barach filius abinoem in die illo dicentes. Qui sponte obtulis-
tis de israel animas vestras ad periculum. benedicite domino. Audite reges. percipite auribus prin-
cipes. Ego sum. ego sum que domino canam. psallam domino deo israel. Domine cum exires de
seir et transires per regiones edom. terra mota est celique ac nubes distillaverunt aquis. Mon-
tes fluxerunt a facie domini et synai. a facie domini dei israel. In diebus samgar filii anath.
in diebus iahel quieverunt semite. et qui ingrediebantur per eas ambulaverunt per calles de-
vios. Cessaverunt fortes in israel. et quieverunt donec surgeret debbora. surgeret mater
in israel. Nova bella elegit dominus. et portas hostium ipse subvertit. Clipeus et hasta apparuerit
in quadraginta milibus israel. Cor meum diligit principes israel. Qui propria voluntate obtu-
listis vos discrimini. benedicite domino. Qui ascenditis super nitentes asinos. et sedetis in
iudicio et ambulatis in via loquimini. Ubi collisi sunt currus. et hostium est suffo-
catus exercitus. ibi narrentur iustitie domini et clementia in fortes israel. Tunc descendit
populus domini ad portas. et optinuit principatum. Surge surge debbora. surge surge et
loquere canticum. Surge barach et apprehende captivos tuos fili abinoem. Sal-
vate sunt reliquie populi. dominus in fortibus dimicavit. Ex ephraim delevit eos
in amalech. et post eum ex beniamin in populos tuos o amalech. De machir
principes descenderunt et de zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces
ysachar fuere cum debbora et barach vestigia sunt secuti. qui quasi in preceps ac barath-
rum se discrimini dedit. Diviso contra se ruben magnanimorum reperta contentio est. Quare
habitas inter duos terminos ut audias sibilos gregum? Diviso contra se ruben mag-
nanimorum reperta contentio est. Galaad trans iordanem quiescebat et dan vacabat na-
vibus. Aser habitabat in litore maris et in portibus morabatur. Zabulon vero et nepta-
lim obtulerunt animas suas morti in regione merome. Venerunt reges et pugnaverunt.
Pugnaverunt reges chanaan in thanac iuxta aquas mageddon. et tamen nichil tulere
predantes. De celo dimicatum est contra eos. stelle manentes in ordine et cursu suo adversus
sisaram pugnaverunt. Torrens cison traxit cadavera eorum. torrens cadumim. torrens
cison. Conculca anima mea robustos. Ungule equorum ceciderunt fugientibus impetu
et per preceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terre meroz. dixit angelus domini.
maledicite habitatoribus eius. quia non venerunt ad auxilium domini in adiutorium fortissimorum eius.

Benedicta inter mulieres Iahel uxor Aber Cinei et benedicatur in tabernaculo suo. Aquam
petenti lac dedit et in fiala principum obtulit butirum. Sinistram manum misit ad
clavum et dexteram ad fabrorum malleos. Percussitque Sisaram quaerens in capite vulneri
locum et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit defecit et mortuus est. Ante pedes
illius volvebatur et iacebat exanimis et miserabilis. Per fenestram prospiciens ululabat
mater eius et de cenaculo loquebatur. Cur moratur regredi currus eius? Quare tardaverunt
pedes quadrigarum illius? Una sapientior ceteris uxoribus eius haec socrui verba respondit. Forsi
tan nunc dividit spolia et pulcherrima feminarum eligitur ei. Vestes diversorum
colorum Sisarae traduntur in praedam et supellex varia ad ornanda colla
congeritur. Sic pereant omnes inimici tui domine. Qui autem diligunt te sicut sol in ortu suo splen
VI det ita rutilent. Quievitque terra per quadraginta annos. Fecerunt autem filii Israel malum in conspectu
domini. Qui tradidit eos in manu Madian septem annis et oppressi sunt valde ab eis. Fece
runtque sibi antra et speluncas in montibus et munitissima ad repugnandum loca. Cum
sevisset Israel, ascendebant Madian et Amalech et ceteri orientalium nationum et apud
eos figentes tentoria sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum Gazae nihil
que omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel non oves non boves non asinos. Ipsi enim et
universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis et instar locustarum universa com
plebant. Innumera multitudo hominum et camelorum quicquid tetigerant devas
tantes. Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian, et clamavit ad dominum pos
tulans auxilium contra Madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam et locutus est. Haec
dicit dominus deus Israel. Ego vos feci conscendere de Egypto et eduxi de domo servitutis et liberavi
de manu Egyptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos. Eiecique eos ad introitum
vestrum et tradidi vobis terram eorum. Et dixi. Ego dominus deus vester, ne timeatis deos Amorreorum
in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam. Venit autem angelus domini et sedit sub
quercu quae erat in Ephra et pertinebat ad Ioas patrem familiae Ezri. Cumque Gedeon
filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari ut fugeret Madian appa
ruit ei et ait. Dominus tecum virorum fortissime. Dixitque ei Gedeon. Obsecro domine si dominus
nobiscum est, cur apprehenderunt nos haec omnia? Ubi sunt mirabilia eius quae narraverunt
patres nostri atque dixerunt. De Egypto eduxit nos dominus. Nunc autem dereliquit nos et tra
didit in manibus Madian. Respexitque ad eum dominus et ait. Vade in hac fortitudine tua
et liberabis Israel de manu Madian. Scito quod miserim te. Qui respondens ait. Obsecro
domine mi, in quo liberabo Israel? Ecce familia mea infima est in Manasse et ego minimus
in domo patris mei. Dixitque ei dominus. Ego ero tecum et percuties Madian quasi unum virum.
Et ille. Si inveni inquit gratiam coram te, da mihi signum quod tu sis qui loquaris ad me.
Ne recedas hinc donec revertar ad te portans sacrificium et offerens tibi. Qui respondit.
Ego praestolabor adventum tuum. Ingressus est itaque Gedeon et coxit hedum et de farinae
modio azimos panes. Carnesque ponens in canistro et ius carnium mittens in ollam
tulit omnia sub quercu et obtulit ei. Tolle carnes et panes azimos et pone super Cui dixit angelus domini.
petram illam et ius desuper funde. Cumque fecisset ita, extendit angelus domini summitatem
virgae quam tenebat in manu et tetigit carnes et azimos panes. Ascenditque ignis de
petra et carnes azimosque panes consumpsit. Angelus autem domini evanuit ex oculis eius.
Vidensque Gedeon quod esset angelus domini ait. Heu mi domine deus, quia vidi angelum domini facie
ad faciem. Dixitque ei dominus. Pax tecum. Ne timeas, non morieris. Edificavit ergo ibi Ge

deon altare domino vocavitque illud domini pax usque in presentem diem. Cumque adhuc esset in ephra
que est familie ezri, nocte illa dixit dominus ad eum. Tolle taurum patris tui et alterum taurum
annorum septem. destruesque aram baal que est patris tui, et nemus quod circa aram est succide
et edificabis altare domino deo tuo in summitate petre huius super quam sacrificium ante posuisti.
Tollesque taurum secundum et offeres holocaustum super lignorum struem, que de nemore
succideris. Assumptis ergo gedeon decem viris de servis suis fecit sicut preceperat dominus. Timens
autem domum patris sui et homines illius civitatis, per diem facere noluit. sed omnia nocte complevit. Cumque
surrexissent viri oppidi eius mane, viderunt destructam aram baal. lucumque succi
sum. et taurum alterum impositum super altare, quod tunc edificatum erat. Dixeruntque ad invi
cem. Quis hoc fecit. Cumque perquirerent auctorem facti dictum est. Gedeon filius ioas fecit
hec omnia. Et dixerunt ad ioas. Produc filium tuum ut moriatur: quia destruxit aram
baal et succidit nemus. Quibus ille respondit. Numquid ultores estis baal ut pugnetis
pro eo. Qui adversarius eius est moriatur antequam lux crastina veniat. Si deus est vindicet
se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocatus est gedeon ierobaal, eo quod dixisset
ioas ulciscatur se de eo baal qui suffodit altare eius. Igitur omnis madian et amalech
et orientales populi congregati sunt simul et transeuntes iordanem castra metati sunt
in valle iezrahel. Spiritus autem domini induit gedeon. Qui clangens buccina convocavit do
mum abiezer: ut se sequeretur. Misitque nuntios in universum manassen qui
et ipse secutus est eum. Et alios nuntios in aser et zabulon et nepthalim, qui occur
rerunt ei. Dixitque gedeon ad dominum. Si salvum facis per manum meam israel sicut locutus es,
ponam vellus hoc lane in area: si ros in solo vellere fuerit, et in omni terra siccitas, sci
am quod per manum meam sicut locutus es liberabis israel. Factumque est ita. Et de nocte
consurgens expresso vellere concham rore implevit. Dixitque rursum ad dominum. Ne irascatur fu
ror tuus contra me: si adhuc semel temptavero signum querens in vellere. Oro ut
solum vellus siccum sit et omnis terra rore madens. Fecitque dominus in nocte illa ut postu
laverat. Et fuit siccitas in solo vellere et ros in omni terra. Igitur ierobaal qui et gedeon de VII
nocte consurgens et omnis populus cum eo venit ad fontem qui vocatur arad. Erant autem castra
madian in valle ad septentrionalem plagam collis excelsi. Dixitque dominus ad gedeon.
Multus tecum est populus, nec tradetur madian in manus eius. ne glorietur contra me israel et dicat
meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis audientibus predica. Qui formi
dolosus et timidus est revertatur. Recesseruntque de monte galaad et reversa sunt ex po
pulo viginti et duo milia virorum et tantum decem milia remanserunt. Dixitque dominus ad gedeon.
Adhuc populus multus est. Duc eos ad aquas et ibi probabo illos. Et de quo dixero tibi ut
tecum vadat, ipse pergat. Quem ire prohibuero, revertatur. Cumque descendisset populus ad aquas,
dixit dominus ad gedeon. Qui lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere, separabis eos
seorsum. Qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt. Fuit itaque numerus
eorum qui manu ad os proicientes aquas lambuerant trecenti viri. Omnis autem reliqua
multitudo flexo poplite biberat. Et ait dominus ad gedeon. In trecentis viris qui lambuerunt
aquas liberabo vos. et tradam madian in manu tua. Omnis autem reliqua multitudo rever
tatur in locum suum. Sumptis itaque pro numero cibariis et tubis, omnem reliquam
multitudinem abire precepit ad tabernacula sua. et ipse cum trecentis viris se certamini
dedit. Castra autem madian erant subter in valle. Eadem nocte dixit dominus ad eum. Surge
et descende in castra: quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus ire formidas, descendat

tecum phara puer tuus. Et cum audieris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tue, et
securior ad hostium castra descendes. Descendit ergo ipse et phara puer eius in partem castrorum,
ubi erant armatorum vigilie. Madian autem et amalech et omnes orientales populi fusi
iacebant in valle ut locustarum multitudo. Cameli quoque innumerabiles erant, sicut harena
que iacet in litore maris. Cumque venisset gedeon, narrabat aliquis somnium proximo suo,
et in hunc modum referebat quod viderat: Vidi somnium, et videbatur mihi quasi subcinericius pa
nis ex ordeo volvi et in madian castra descendere. Cumque pervenisset ad tabernaculum,
percussit illud atque subvertit, et terre funditus coequavit. Respondit is cum quo loquebatur: Non est
hoc aliud nisi gladius gedeonis filii ioas viri israhelite. Tradidit enim dominus in manu eius madi
an et omnia castra eius. Cumque audisset gedeon somnium et interpretationem eius, adoravit, et re
versus est ad castra israel et ait: Surgite, tradidit enim dominus in manus nostras castra madian. Divisitque
trecentos viros in tres partes, et dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas ac
lampades in medio lagenarum, et dixit ad eos: Quod me facere videritis, hoc facite. Ingrediar
partem castrorum, et quod fecero sectamini. Cum personuerit tuba in manu mea, vos quoque per cas
trorum circuitum clangite, et conclamate domino et gedeoni. Ingressusque est gedeon et trecenti viri qui
erant cum eo in partem castrorum, incipientibus vigiliis noctis medie. Et custodibus susci
tatis, ceperunt buccinis clangere et complodere inter se lagenas. Cumque per gyrum castro
rum in tribus personarent locis, et hydrias confregissent, tenuerunt sinistris manibus
lampadas et dextris sonantes tubas, clamaveruntque: Gladius domini et gedeonis, stantes
singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt,
et vociferantes ululantesque fugerunt, et nichilominus insistebant trecenti viri buccinis
personantes. Immisitque dominus gladium in omnibus castris, et mutua se cede truncabant,
fugientes usque bethseta et crepidinem abelmeula in tebbath. Conclamantes autem
viri israel de nepthalim et aser et omni manasse persequebantur madian. Et de
dit dominus victoriam populo israel in die illa. Misitque gedeon nuntios in omnem montem
ephraim dicens: Descendite in occursum madian, et occupate aquas usque bethbera atque
iordanem. Clamavitque omnis ephraim et preoccupavit aquas atque iordanem usque
bethbera, apprehensosque duos viros madian oreb et zeb interfecit: oreb in petra oreb,
zeb vero in torculari zeb. Et persecuti sunt madian, capita oreb et zeb portantes
VIII ad gedeon trans fluenta iordanis. Dixeruntque ad eum viri ephraim: Quid est hoc quod
facere voluisti, ut nos non vocares cum ad pugnam pergeres contra madian? iurgantes fortiter
et prope vim inferentes. Quibus ille respondit: Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis?
Nonne melior est racemus ephraim vindemiis abiezer? In manus vestras tradidit dominus
principes madian oreb et zeb. Quid tale facere potui quod vos fecistis? Quod cum locutus
esset, requievit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cumque venisset gedeon ad iordanem,
transivit eum cum trecentis viris qui secum erant, et pre lassitudine fugientes persequi non
poterant. Dixitque ad viros socoth: ~~Forsitan palme manuum zebee et salmana re~~
~~ges madian.~~ Date obsecro panes populo qui mecum est, quia valde defecerunt, ut possimus
persequi zebee et salmana reges madian. Responderunt principes socoth: For
sitan palme manuum zebee et salmana in manu tua sunt, et idcirco postulas ut de
mus exercitui tuo panes. Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit dominus zebee et salmana in
manus meas, et cum reversus fuero victor in pace, conteram carnes vestras cum spinis
tribulisque deserti. Et inde conscendens venit in phanuel. Locutusque est ad viros

eius loci similia. Cui et illi responderunt sicut responderant viri socoth. Di-
xit itaque et eis. Cum reversus fuero victor in pace destruam turrem hanc. Zebee autem et sal-
mana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim milia viri remanserant
ex omnibus turmis orientalium populorum. cesis centum viginti milibus bellatorum et edu-
centium gladium. Ascendensque gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur ad
orientalem partem nobe et iecbaa. percussit castra hostium qui securi erant et nichil
adversi suspicabantur. Fugeruntque zebee et salmana quos persequens gedeon compre-
hendit. turbato omni exercitu eorum. Revertensque de bello ante solis ortum apprehendit
puerum de viris socoth. interrogavitque eum nomina principum et seniorum socoth. et
descripsit septuaginta septem viros. Venitque ad socoth et dixit eis. En zebee
et salmana. super quibus exprobrastis mihi dicentes. Forsitan manus zebee et salmana
in manibus tuis sunt. et ideo postulas ut demus viris qui lassati sunt et defecerunt panes.
Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti ac tribulos et contrivit cum eis atque comminuit
viros socoth. Turrem quoque phanuel subvertit occisis habitatoribus civitatis. Dixitque
ad zebee et salmana. Quales fuerunt viri quos occidistis in thabor. Qui responderunt.
Similes tui. et unus ex eis quasi filius regis. Quibus ille ait. Fratres mei fuerunt. filii matris
mee. Vivit dominus quia si servassetis eos. non vos occiderem. Dixitque iether primogenito suo. Surge
et interfice eos. Qui non eduxit gladium. timebat enim. quia adhuc puer erat. Dixeruntque
zebee et salmana. Tu surge et irrue in nos. quia iuxta etatem robur est hominis. Surrexit-
que gedeon et interfecit zebee et salmana. et tulit ornamenta ac bullas quibus colla re-
galium camelorum decorari solent. Dixeruntque omnes viri israhel ad gedeon. Domina-
re nostri tu et filius tuus. et filius filii tui. quia liberasti nos de manu madian. Quibus ille
ait. Non dominabor vestri. nec dominabitur in vos filius meus. sed dominabitur vobis dominus. Dixitque
ad eos. Unam petitionem postulo a vobis. Date mihi inaures ex preda vestra. Inaures enim
aureas ismahelite habere consueverant. Qui responderunt. Libentissime dabimus.
Expandentesque super eam pallium proiecerunt in eo inaures de preda. Et fuit pon-
dus postulatarum inaurium mille. septingenti auri sicli absque ornamentis et mon-
libus et veste purpurea. quibus madian reges uti soliti erant. et preter torques
aureas camelorum. Fecitque ex eo gedeon ephod et posuit illud in civitate sua ephra.
Fornicatusque est omnis israhel ex eo. Et factum est gedeoni et omni domui eius in ruinam.
Humiliatus est autem madian coram filiis israhel nec potuerunt ultra elevare cervices.
sed quievit terra per quadraginta annos quibus prefuit gedeon. Abiit itaque ierob-
baal filius ioas et habitavit in domo sua. Habuitque septuaginta filios qui egressi sunt
de femore eius. eo quod plures haberet uxores. Concubina autem illius quam habebat in sichem genu-
it ei filium nomine abimelech. Mortuusque est gedeon filius ioas in senectute bona.
sepultus in sepulcro ioas patris sui in ephra de familia ezri. Postquam autem mortuus est
gedeon aversi sunt filii israhel et fornicati sunt cum baalim. Percusseruntque cum baal
fedus ut esset eis in deum. nec recordati sunt domini dei sui. qui eruit eos de manibus
omnium inimicorum suorum per circuitum. nec fecerunt misericordiam cum domo ierobbaal ge-
deon iuxta omnia bona que fecerat israheli. Abiit autem abimelech filius ierobaal in sichem IX
ad fratres matris sue. et locutus est ad eos. et ad omnem cognationem domus patris matris sue
dicens. Loquimini ad omnes viros sichem. Quid vobis est melius ut dominentur vestri septu-
aginta viri omnes filii ierobaal. an ut dominetur vobis unus vir. simulque considerate

eo quod sint ossa mea et caro vestra. Locutique sunt fratres matris eius de eo ad omnes viros sichem
universos sermones istos. et inclinaverunt cor eorum post abimelech dicentes. Frater noster est. De-
deruntque illi septuaginta pondo argenti de fano baal berith. Qui conduxit sibi ex eo.
viros inopes et vagos. secutique sunt eum. Et venit in domum patris sui ephra. et
occidit fratres suos filios ierobaal. septuaginta viros super lapidem unum. Remansit-
que ioathan filius ierobaal minimus et absconditus est. Congregati sunt autem omnes viri
sichem. et universe familie urbis mello. abieruntque et constituerunt regem abimelech iuxta
quercum que stabat in sichem. Quod cum nuntiatum esset ioathan. ivit et stetit in vertice
montis garizim. Elevataque voce clamavit et dixit. Audite me viri sichem. ita
ut audiat vos deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem. Dixeruntque olive.
Impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere pinguedinem meam. qua et dii
utuntur et homines. et venire ut inter ligna promovear? Dixeruntque ligna ad arborem
ficum. Veni. et super nos regnum accipe. Que respondit eis. Numquid possum deserere dulcedi-
nem meam. fructusque suavissimos et ire ut inter cetera ligna commovear? Locuta sunt-
que ligna ad vitem. Veni et impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere vi-
num meum quod letificat deum et homines. et inter cetera ligna commoveri? Dixeruntque omnia ligna
ad ramnum. Veni et impera super nos. Que respondit eis. Si vere me regem vobis constituitis
venite et sub mea umbra requiescite. Si autem non vultis. egrediatur ignis de ramno et devoret
cedros libani. Nunc igitur si recte et absque peccato constituistis super vos regem abimelech.
et bene egistis cum ierobaal et cum domo eius et reddidistis vicem beneficiis eius qui
pugnavit pro vobis et animam suam dedit periculis ut erueret vos de manu madian.
qui nunc surrexistis contra domum patris mei. et interfecistis filios eius septuaginta viros super
unum lapidem et constituistis regem abimelech filium ancille eius super habitatores
sichem. eo quod frater vester sit. Si igitur recte et absque vitio egistis cum ierobaal et domo eius. hodie
letamini in abimelech et ille letetur in vobis. Sin autem perverse egrediatur ignis ex eo et
consumat habitatores sichem et oppidum mello. egrediaturque ignis de viris sichem et de
oppido mello et devoret abimelech. Que cum dixisset fugit et abiit in bera.
habitavitque ibi metu abimelech fratris sui. Regnavit itaque abimelech super israel
tribus annis. misitque deus spiritum pessimum inter abimelech et habitatores sichem. Qui ceperunt
eum detestari et scelus interfectionis septuaginta filiorum ierobaal et effusionem sanguinis
eorum conferre in abimelech fratrem suum. et in ceteros sichimorum principes qui eum adiuve-
rant. Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium. Et dum illius prestola-
rentur adventum. exercebant latrocinia agentes predas a pretereuntibus. Nuntiatumque
est abimelech. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis. et transivit in sicimam. Ad
cuius adventum erecti habitatores sichem egressi sunt in agros vastantes vineas u-
vasque calcantes. Et factis cantantium choris ingressi sunt phanum dei sui. Et inter epu-
las et pocula maledicebant abimelech clamante gaal filio obed. Quis est abimelech
et que est sichem ut serviamus ei? Numquid non est filius ierobaal qui constituit prin-
cipem zebul servum suum super viros emor patris sichem. Cur ergo serviemus ei? Utinam
daret aliquis populum istum sub manu mea. ut auferrem de medio abimelech. Dictumque
est abimelech. Congrega exercitus multitudinem et veni. Zebul enim princeps civitatis
auditis sermonibus gaal filii obed iratus est valde. Et misit clam ad abimelech
nuntios dicens. Ecce gaal filius obed venit in sicimam cum fratribus suis et op-

pugnauit aduersum te ciuitatem. Surge itaque nocte cum populo qui tecum est et latita in
agro. et primo mane oriente sole irrue super ciuitatem. Illo autem egrediente cum populo
suo aduersum te. fac ei quod potueris. Surrexit itaque abimelech cum omni exercitu suo noc
te et tetendit insidias iuxta sychimam in quatuor locis. Egressusque est gaal filius obed. et
stetit in introitu porte ciuitatis. Surrexit autem abimelech et omnis exercitus cum eo de in
sidiarum loco. Cumque uidisset populum gaal. dixit ad zebul. Ecce de montibus multitu
do descendit. Cui ille respondit. Umbras montium uides quasi hominum capita. et hoc errore
deciperis. Rursumque gaal ait. Ecce populus de umbilico terre descendit. et unus cuneus uenit
per uiam que respicit quercum. Cui dixit zebul. Ubi est nunc os tuum quo loquebaris. Quis est
abimelech ut seruiamus ei. Nonne iste est populus quem despiciebas. Egredere et pugna
contra eum. Abiit ergo gaal exspectante sychimorum populo. et pugnauit contra abimelech. Qui per
secutus est eum fugientem. et in urbem compulit. Cecideruntque ex parte eius plurimi usque ad por
tam ciuitatis. et abimelech sedit in ruma. zebul autem gaal et socios eius expulit de urbe
nec in ea passus est commorari. Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nunciatum esset abimelech
tulit exercitum suum et diuisit in tres turmas. tendens insidias in agris. Uidensque quod
egrederetur populus de ciuitate surrexit et irruit in eos. cum cuneo suo. oppugnans et obsi
dens ciuitatem. Due autem turme palantes per campum aduersarios persequebantur. Porro
abimelech omni illo die oppugnabat urbem quam cepit. interfectis habitatoribus
eius. ipsaque destructa ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant
in turre sichimorum. ingressi sunt phanum dei sui berith. ubi fedus cum eo pepigerant.
Et ex eo locus nomen acceperat. qui erat ualde munitus. Abimelech quoque
audiens uiros turris sichimorum pariter conglobatos. ascendit in montem selmon cum
omni populo suo. Et arrepta securi precidit arboris ramum. impositumque ferens hu
mero dixit ad socios. Quod me uidetis facere cito facite. Igitur certatim ramos de ar
boribus precidentes sequebantur ducem. Quos circumdantes presidium succenderunt. At
que ita factum est ut fumo et igne mille homines necarentur. uiri pariter ac mulieres ha
bitatorum turris sichem. Abimelech autem inde proficiscens uenit ad oppidum thebes. quod
circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media ciuitate ad quam
confugerant simul uiri et mulieres et omnes principes ciuitatis. clausa firmissime
ianua et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque abimelech iuxta tur
rem pugnabat fortiter. Et appropinquans hostio ignem supponere nitebatur.
Et ecce mulier una fragmentum mole desuper iaciens. illisit capiti abime
lech et confregit cerebrum eius. Qui uocauit cito armigerum suum et ait ad eum. Euagina
gladium tuum et percute me. ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa
perficiens interfecit eum. Illo quoque mortuo omnes qui cum eo erant de israel reuersi
sunt in sedes suas. Et reddidit deus malum quod fecerat abymelech contra patrem suum interfec
tis septuaginta fratribus suis. Sichimitis quoque quod operati erant retributum est. et uenit su
per eos maledictio ioathan filii ierobaal. Post abimelech surrexit dux in israel thola
filius phua patrui abimelech uir de isachar. qui habitauit in samir montis ephra
im. et iudicauit israel uiginti et tribus annis. mortuusque ac sepultus est in samir.
Huic successit iahir galaadites qui iudicauit israel per uiginti et duos annos. habens
triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum et principes triginta ciuitatum
que ex nomine eius appellate sunt auoth iahir. id est oppida iahir usque in presentem diem.

in terra galaad. Mortuusque est iair ac sepultus in loco cui est vocabulum camon. Filii
autem israhel peccatis veteribus iungentes nova fecerunt malum in conspectu domini. et servierunt idolis
baalim et astaroth. et diis syrie ac sydonis. et moab. et filiorum ammon et philistiim.
Dimiseruntque dominum et non colebant eum. Contra quos iratus tradidit eos in manus philisti-
im. et filiorum ammon. Afflictique sunt et vehementer oppressi per annos decem et octo. omnes
qui habitabant trans iordanem in terra amorrei qui est in galaad. in tantum ut filii ammon iorda-
ne transmisso vastarent iudam et beniamin. et ephraim. Afflictusque est israhel nimis. et cla-
mantes ad dominum dixerunt. Peccavimus tibi quia dereliquimus dominum deum nostrum et servivimus baalim.
Quibus locutus est dominus. Numquid non egyptii et amorrei filiique ammon et philistiim sy-
donii quoque et amalech et chanaan oppresserunt vos. et clamastis ad me. et erui vos de
manu eorum. Et tamen reliquistis me et coluistis deos alienos. Idcirco non addam ut ultra vos
liberem. Ite et invocate deos quos elegistis. ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixeruntque filii
israhel ad dominum. Peccavimus. redde tu nobis quicquid tibi placet. tantum nunc libera nos.
Que dicentes omnia de finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt et servierunt domino. Qui doluit
super miseriis eorum. Itaque filii ammon conclamantes in galaad fixere tentoria. Contra quos
congregati filii israhel in maspha castra metati sunt. Dixeruntque principes galaad singuli ad proxi-
mos suos. Qui primus e nobis contra filios ammon ceperit dimicare. erit dux populi gala-
XI ad. Fuit illo tempore iepte galaadites vir fortissimus atque pugnator. filius mere-
tricis mulieris qui natus est de galaad. Habuit autem galaad uxorem de qua suscepit filios.
Qui postquam creverant eiecerunt iepte dicentes. Heres in domo patris nostri esse non poteris.
quia de altera matre generatus es. Quos ille fugiens atque devitans habitavit in terra tob.
Dixeruntque ad eum. Veni et esto princeps noster. Congregatique sunt ad eum viri inopes et latro-
cinantes et quasi principem sequebantur. In diebus illis pugnabant filii israhel ammon contra
Quibus acriter instantibus perrexerunt maiores natu de galaad. ut tollerent in auxi-
lium sui iepte de terra tob. Dixeruntque ad eum. Veni et esto princeps noster et pugna contra filios
ammon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis qui odistis me et eiecistis de domo patris
mei. et nunc venistis ad me necessitate compulsi. Dixeruntque principes galaad ad iepte.
Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus ut proficiscaris nobiscum et pugnes contra filios ammon.
sisque dux omnium qui habitant in galaad. Iepte quoque dixit eis. Si vere venistis ad me ut
pugnem pro vobis contra filios ammon tradideritque eos dominus in manus meas. ego ero
princeps vester. Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit ipse mediator ac testis est quod nostra pro-
missa faciamus. Abiit itaque iepte cum principibus galaad. fecitque eum omnis populus principem
sui. Locutusque est iepte omnes sermones suos coram domino in maspha. et misit nuntios
ad regem filiorum ammon. qui ex persona sua dicerent. Quid michi et tibi est quia venisti contra me
ut vastares terram meam. Quibus ille respondit. Quia tulit israhel terram meam quando ascendit de
egypto a finibus arnon usque in iaboc atque iordanem. Nunc igitur cum pace redde michi eam. Per quos
rursum mandavit iepte et imperavit eis ut dicerent regi ammon. Hec dicit iepte. Non
tulit israhel terram moab nec terram filiorum ammon. sed quando de egypto conscenderunt ambula-
vit per solitudinem usque ad mare rubrum. et venit in cades. Misitque nuntios ad regem edom
dicens. Dimitte ut transeam per terram tuam. Qui noluit adquiescere precibus eius. Misit quoque ad
regem moab qui et ipse transitum prebere contempsit. Mansit itaque in cades et circuivit ex la-
tere terram edom et terram moab. venitque contra orientalem plagam terre moab et castra
metatus est trans arnon. nec voluit intrare terminos moab. Arnon quippe confinium est terre

moab. Misit itaque israel nuntios ad seon regem amorreorum qui habitabat in esebon et
dixerunt ei. Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium. Qui et ipse israel verba des
piciens non dimisit eum transire per terminos suos. Sed infinita multitudine congregata egres
sus est contra eum in iasa et fortiter resistebat. Tradiditque eum dominus in manus israel cum omni exercitu
suo. qui percussit eum et possedit omnem terram amorrei habitatoris regionis illius. et univer
sos fines eius de arnon usque iaboc et de solitudine usque ad iordanem. Dominus ergo deus israel
subvertit amorreum pugnante contra illum populo suo israel et tu nunc vis possidere terram eius.
Nonne ea que possedit chamos deus tuus tibi iure debentur. Que autem dominus deus noster victor opti
nuit in nostram cedent possessionem. nisi forte melior es balach filio sephor rege moab
aut docere potes quod iurgatus sit contra israel et pugnaverit contra eum qui habitabat in esebon
et in villis eius. et in aroer et villis eius. vel in cunctis civitatibus iuxta iordanem per trecentos annos.
Quare tanto tempore nichil super hac repetitione temptastis. Igitur non ego pecco in te. sed tu contra me
male agis indicens michi bella non iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israel et inter filios am
mon. Noluitque adquiescere rex filiorum ammon verbis iepte que per nuntios man
daverat. Factus est ergo super iepte spiritus domini et circuiens galaad et manasse. maspha quoque
galaad et inde transiens ad filios ammon. votum vovit domino dicens. Si tradideris
filios ammon in manus meas. quicumque primus fuerit egressus de foribus domus
mee michique occurrerit revertenti cum pace a filiis ammon eum holocaustum offeram domino.
Transivitque iepte ad filios ammon ut pugnaret contra eos. quos tradidit dominus in ma
nus eius. Percussitque ab aroer usque dum venias in mennith viginti civitates et usque
ad abel que est vineis consita plaga magna nimis. Revertente autem iepte in maspha do
mum suam occurrit ei unigenita filia cum tympanis et choris. Non enim habebat alios
liberos. Qua visa scidit vestimenta sua et ait. Heu filia mi. decepisti me et ipsa
decepta es. Aperui enim os meum ad dominum et aliud facere non potero. Cui illa respon
dit. Pater mi si aperuisti os tuum ad dominum fac michi quodcumque pollicitus es. concessa
tibi ultione atque victoria de hostibus tuis. Dixitque ad patrem. Hoc solum michi presta
quod deprecor. Dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes et plangam virginita
tem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade et dimisit eam duobus mensibus.
Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis flebat virginitatem suam in montibus. Exple
tisque duobus mensibus reversa est ad patrem suum. et fecit ei sicut voverat. que ignorabat
virum. Ex inde mos increbuit in israel et consuetudo servata est ut post anni circulum conveni
ant in unum filie israel. et plangant filiam iepte galaadite diebus quattuor. Ecce autem in
ephraim orta est seditio. Nam transeuntes contra aquilonem dixerunt ad iepte. Cur XII
vadens ad pugnam contra filios ammon vocare nos noluisti ut pergeremus tecum. Igitur
incendemus domum tuam. Quibus ille respondit. Disceptatio erat michi et populo meo con
filios contra filios ammon vehemens. vocavique vos ut michi preberetis auxilium et facere
noluistis. Quod cernens posui in manibus meis animam meam. transivique ad filios ammon
et tradidit eos dominus in manus meas. Quid commerui ut adversum me consurgatis in prelium.
Vocatis itaque ad se cunctis viris galaad. pugnabat contra ephraim. Percusseruntque viri
galaad ephraim quia dixerat fugitivus est galaad de ephraim et habitat in medio
ephraim et manasse. Occupaveruntque galaadite vada iordanis per que ephraim re
versurus erat. Cumque venisset ad ea de ephraim numero fugiens atque dixisset.
obsecro ut me transire permittas dicebant ei galaadite. Numquid ephrateus es.

Quo dicente non sum, interrogabant eum. Dic ergo sebboleth, quod interpretatur spica. Qui respondebat — *spica ut grammatice*
thebboleth, eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabant — *thebboleth · spica palee vel stillicidium grammatice*
in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim quadraginta duo milia. Iu-
dicavitque Iephte Galaadites Israel sex annis, et mortuus est ac sepultus in civitate sua Ga-
laad. Post hunc iudicavit Israel Abesan de Bethleem, qui habuit triginta filios et totidem filias,
quas emittens foras maritis dedit, et eiusdem numeri filiis suis accepit uxores, introducens
in domum suam. Qui septem annis iudicavit Israel, mortuusque est ac sepultus in Bethleem. Cui
successit Ahialon Zabulonites, et iudicavit Israel decem annis, mortuusque est ac sepultus
in Zabulon. Post hunc iudicavit Israel Abdon filius Hellel Faratonites, qui habuit quadragin-
ta filios et triginta ex eis nepotes, ascendentes super septuaginta pullos asinarum. Et iudica-
vit Israel octo annis, mortuusque est ac sepultus in Faraton terre Ephraim in monte Amalech.
Rursumque filii Israel fecerunt malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manus Philistinorum
XIII quadraginta annis. Erat autem quidam vir de Saraa et de stirpe Dan, nomine Manue, habens
uxorem sterilem. Cui apparuit angelus Domini et dixit ad eam: Sterilis es et absque liberis, sed con-
cipies et paries filium. Cave ergo ne vinum bibas ac siceram, nec inmundum quicquam comedas, quia
concipies et paries filium cuius non tanget caput novacula. Erit enim nazareus Dei ab infantia sua
et ex matris utero, et ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum. Que cum venisset ad
maritum suum, dixit ei: Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem
cum interrogassem quis esset et unde venisset et quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere, sed hoc respondit:
Ecce concipies et paries filium. Cave ne vinum bibas nec siceram, et ne aliquo vescaris in-
mundo. Erit enim puer nazareus Dei ab infantia sua et ex utero matris usque ad diem mortis sue. — *Samson crinitus ... membra leonis;*
Oravit itaque Manue Dominum et ait: Obsecro, Domine, ut vir Dei quem misisti veniat iterum, et do- — *Sternit mille viros, devastat vulpibus agros;*
ceat nos quid debeamus facere de puero qui nasciturus est. Exaudivitque Dominus precantem Manue. — *Urbis claustra tulit, nervorum vincula rupit;*
Et apparuit rursum angelus Dei uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum — *Fraude sua eandem prodit Dalida ...*
ea. Que cum vidisset angelum, festinavit, et cucurrit ad virum suum, nuntiavitque ei dicens:
Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui surrexit et secutus est uxorem suam. Veniensque ad vi-
rum dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit: Ego sum. Cui Manue: Quando iste ser-
mo tuus fuerit expletus, quid vis ut faciat puer, aut a quo se observare debebit? Dixitque
angelus Dei ad Manue: Ab omnibus que locutus sum uxori tue abstinebit se, et quicquid ex vinea
nascitur non comedat. Vinum et siceram non bibat, nullo vescatur inmundo, et quod ei precepi impleat
atque custodiat. Dixitque Manue ad angelum Domini: Obsecro te ut adquiescas precibus meis,
et faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus: Si me cogis, non comedam panes tuos;
si autem vis holocaustum facere, offer illud Domino. Et nesciebat Manue quod angelus Dei esset.
Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen, ut si sermo tuus fuerit expletus, honoremus te? Cui ille
respondit: Cur queris nomen meum, quod est mirabile? Tulit itaque Manue hedum de capris et
libamenta, et posuit super petram, offerens Domino qui facit mirabilia. Ipse autem et uxor eius intue-
bantur. Cumque ascenderet flamma altaris in celum, angelus Domini in flamma pariter ascendit. Quod cum
vidissent Manue et uxor eius, proni ceciderunt in terram. Et ultra non eis apparuit angelus Domini.
Statimque intellexit Manue angelum esse Domini, et dixit ad uxorem suam: Morte moriemur,
quia vidimus Dominum. Cui respondit mulier: Si Dominus vellet nos occidere, de manibus nostris
holocaustum et libamenta non suscepisset, sed nec ostendisset nobis hec omnia, neque ea que sunt
ventura dixisset. Peperit itaque filium, et vocavit nomen eius Sampson. Crevitque puer, et be-
XIIII nedixit ei Dominus. Cepitque spiritus Domini esse cum eo in castris Dan inter Saraa et Esthaol. Descendit

ergo sampson in thamnata. Videnſque ibi mulierem de filiabus philiſtiim aſcendit et
nunciavit patri ſuo et matri dicens. Vidi mulierem in thamnata de filiabus philiſti-
norum. quam queſo ut mihi accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et mater ſua. Numquid non eſt mu-
lier in filiabus fratrum tuorum et in omni populo tuo. quia vis accipere uxorem de philiſtiim qui in-
circumciſi ſunt. Dixitque ſampſon ad patrem ſuum. Hanc mihi accipe quia placuit oculis
meis. Parentes autem eius neſciebant quod res a domino fieret et quereret occaſionem contra philiſ-
tiim. Eo namque tempore philiſtiim dominabantur iſrael. Deſcendit itaque ſampſon cum patre ſuo
et matre in thamnatha. Cumque veniſſent ad vineas oppidi. apparuit catulus
leonis ſevus et rugiens et occurrit ei. Irruit autem ſpiritus domini in ſampſon et dilaceravit
leonem quaſi hedum in fruſta diſcerperet nichil omnino habens in manu. Et hoc patri et matri
noluit indicare. Deſcenditque et locutus eſt mulieri que placuerat oculis eius. Et poſt aliquot
dies revertens ut acciperet eam. declinavit ut videret cadaver leonis. Et ecce examen
apium in ore leonis erat. ac favus mellis. Quem cum ſumpſiſſet in manibus comedebat in
via. Veniensque ad patrem ſuum et matrem dedit eis partem qui et ipſi comederunt. Nec tamen
eis voluit indicare quod mel de corpore leonis aſſumpſerat. Deſcendit itaque pater
eius ad mulierem et fecit filio ſuo ſampſon convivium. ſic enim iuvenes facere conſue-
verant. Cum ergo cives loci illius vidiſſent eum. dederunt ei ſodales triginta qui eſſent cum
eo. Quibus locutus eſt ſampſon. Proponam vobis problema. Quod ſi ſolveritis mihi infra ſeptem
dies convivii dabo vobis triginta ſindones et totidem tunicas. Sin autem non potueritis ſolve-
re vos dabitis mihi triginta ſindones et eiuſdem numeri tunicas. Qui reſponderunt ei. Propo-
ne problema ut audiamus. Dixitque eis. De comedente exivit cibus. et de forte egreſſa eſt
dulcedo. Nec potuerunt per tres dies propoſitionem ſolvere. Cumque adeſſet dies ſeptimus
dixerunt ad uxorem ſampſon. Blandire viro tuo et ſuade ei ut indicet tibi quid ſig-
nificet problema. Quod ſi facere nolueris incendemus te et domum patris tui. An i-
deo nos vocaſtis ad nuptias ut ſpoliaretis. Que fundebat apud ſampſon la-
crimas et querebatur dicens. Odiſti me et non diligis idcirco problema quod propoſuiſti fi-
liis populi mei non vis mihi exponere. At ille reſpondit. Patri meo et matri nolui di-
cere. et tibi indicare potero. Septem ergo diebus convivii flebat apud eum. Tandemque die ſep-
timo cum ei moleſta eſſet expoſuit. Que ſtatim indicavit civibus ſuis. Et illi dixerunt
ei die ſeptimo ante ſolis occubitum. Quid dulcius melle et quid leone fortius. Qui ait ad
eos. Si non araſſetis in vitula mea non inveniſſetis propoſitionem meam. Irruit itaque
in eo ſpiritus domini. deſcenditque aſcalonem et percuſſit ibi triginta viros. Quorum abla-
tas veſtes dedit his qui problema ſolverant. Iratuſque nimis aſcendit in domum
patris ſui. Uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius et pronubis. Post
aliquantum autem temporis cum dies triticee meſſis inſtarent venit ſampſon invi-
ſere volens uxorem ſuam et attulit ei hedum de capris. Cumque cubiculum eius ſolito
vellet intrare prohibuit eum pater illius dicens. Putavi quod odiſſes eam et ideo tradidi
illam amico tuo. Sed habet ſororem que iunior et pulchrior illa eſt. ſit tibi pro ea uxor. Cui reſpon-
dit ſampſon. Ab hac die non erit culpa in me contra philiſteos. Faciam enim vobis ma-
la. Perrexitque et cepit trecentas vulpes. caudaſque earum iunxit ad caudas. et faces li-
gavit in medio quas igne ſuccendens dimiſit ut huc illucque diſcurrerent. Que
ſtatim perrexerunt in ſegetes philiſtinorum. Quibus ſuccenſis et comportate iam fruges
adhuc ſtantes in ſtipula concremate ſunt in tantum ut vineas quoque et oliveta flamma

consumeret. Dixeruntque philistiim: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est: Sampson gener tham-
nathei, quia tulit uxorem eius et alteri tradidit. Haec operatus est. Ascenderuntque philistiim et com-
busserunt tam mulierem quam patrem eius. Quibus ait sampson: Licet haec feceritis tamen adhuc
ex vobis expetam ultionem et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga ita ut stu-
pentes suram femori inponerent. Et descendens habitavit in spelunca petre etham. Igitur ascen-
dentes philistiim in terram iuda castra metati sunt in loco qui postea vocatus est lehi id
est maxilla, ubi eorum effusus est exercitus. Dixeruntque ad eos de tribu iuda: Cur ascendistis adver-
sum nos? Qui responderunt: Ut ligemus sampson venimus, et reddamus ei que in nos operatus est.
Descenderunt ergo tria milia virorum de iuda ad specum silicis etham. Dixeruntque ad sampson:
Nescis quod philistiim imperent nobis? Quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait: Sicut fecerunt michi feci
eis. Ligare inquiunt te venimus et tradere in manus philistinorum. Respondit: Iurate et
spondete michi quod non me occidatis. Dixerunt: Non te occidemus, sed vinctum tradimus. Ligaverunt-
que eum duobus novis funibus et tulerunt eum de petra etham. Qui cum venisset ad locum
maxille, et philistiim vociferantes occurrissent ei, irruit spiritus domini in eum, et sicut solent
ad odorem ignis ligna consumi, ita et vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta. In-
ventamque maxillam, id est mandibulam asini que iacebat arripiens interfecit in ea mille
viros et ait: In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos et percussi mille
viros. Cumque haec canens verba complesset, proiecit mandibulam de manu et vocavit nomen
loci illius ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxille. Sitiensque valde clamavit ad do-
minum et ait: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam, et en
siti morior, incidamque in manus incircumcisorum. Aperuit itaque dominus molarem dentem in maxilla a-
sini, et egresse sunt ex eo aque. Quibus haustis refocillavit spiritum et vires recepit. Idcirco appella-
tum est nomen loci illius fons invocantis de maxilla usque in presentem diem. Iudicavitque israel in diebus
philistiim viginti annis.

XVI Abiit quoque in gazam et vidit ibi meretricem mulierem,
ingressusque est ad eam. Quod cum audissent philistiim et percrebruisset apud eos intrasse urbem
sampson, circumdederunt eum, positis in porta civitatis custodibus, et ibi tota nocte cum silen-
cio prestolantes, ut facto mane exeuntem occiderent. Dormivit itaque sampson usque ad noc-
tis medium. Et inde consurgens apprehendit ambas porte fores cum postibus suis et sera, inpo-
sitasque humeris portavit ad verticem montis qui respicit hebron. Post haec amavit mulierem
que habitabat in valle soreth et vocabatur dalida. Veneruntque ad eam principes philistinorum atque
dixerunt: Decipe eum et disce ab illo in quo tantam habeat fortitudinem, et quomodo eum superare valea-
mus et vinctum affligere. Quod si feceris dabimus tibi singuli mille centum argenteos. Lo-
cuta est ergo dalila ad sampson: Dic michi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo, et quid sit
quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit sampson: Si septem nerviceis funibus necdum
siccis et adhuc humentibus ligatus fuero infirmus ero ut ceteri homines. Attuleruntque ad
eam satrape philistinorum septem funes ut dixerat. Quibus vinxit eum latentibus apud se insidi-
is et in cubiculo finem rei exspectantibus. Clamavitque ad eum: Philistiim super te sampson.
Qui rupit vincula quomodo si rumpat quis filum de stuppe tortum putamine cum odorem
ignis acceperit, et non est cognitum in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum dalila: Ecce il-
lusisti michi et falsum locutus es. Saltem nunc indica michi quo ligari debeas. Cui ille respondit:
Si ligatus fuero novis funibus qui numquam fuerunt in opere, infirmus ero et aliorum hominum simi-
lis. Quibus rursum dalila vinxit eum et clamavit: Philistiim super te sampson, in cubiculo
insidiis preparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. Dixitque dalila rursum ad eum: Usque-

quo decipies me et falsum loqueris. Ostende quo vinciri debeas. Si inquit septem crines capi
tis mei cum licio plexueris et clavum his circumligatum terre fixeris infirmus ero. Quod cum
fecisset dalila dixit ad eum. Philistiim super te sampson. Qui consurgens de sompno ex
traxit clavum cum crinibus et licio. Dixitque ad eum dalila. Quomodo dicis quod ames me cum ani
mus tuus non sit mecum. Per tres vices mentitus es mihi et noluisti dicere in quo sit
tua maxima fortitudo. Cumque molesta ei esset et per multos dies iugiter adhereret
spatium ad quietem non tribuens. defecit anima eius et ad mortem usque lassata est. Tunc aperiens
veritatem rei dixit ad eam. Ferrum numquam ascendit super caput meum quia nazareus
id est consecratus deo sum de utero matris mee. Si rasum fuerit caput meum recedet a me
fortitudo mea et deficiam eroque ut ceteri homines. Videns illa quod confessus esset ei omnem ani
mum suum misit ad principes philistinorum atque mandavit. Ascendite adhuc semel quia
nunc aperuit michi cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia quam promiserant. At il
la dormire eum fecit super genua sua et in sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem
et rasit septem crines eius. et cepit abicere eum et a se repellere. statim enim ab eo fortitudo
recessit. Dixitque philistiim super te sampson. Qui de sompno consurgens dixit in
animo suo. Egrediar sicut ante feci et me excutiam. nesciens quod dominus recessisset ab eo.
Quem cum apprehendissent philistiim. statim eruerunt oculos eius. et duxerunt gazam
vinctum catenis. et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci
ceperant et principes philistinorum convenerunt in unum. ut immolarent hostias mag
nificas dagon deo suo et epularentur dicentes. Tradidit deus noster inimicum nostrum samp
son in manus nostras. Quod etiam populus videns laudabat deum suum eademque dicebat. Tradidit
deus noster in manus nostras adversarium qui delevit terram nostram et occidit plurimos.
Letantesque per convivia sumptis iam epulis preceperunt ut vocaretur sampson. et an
te eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos. Feceruntque eum stare inter duas
columpnas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Dimitte me ut tangam columpnas
quibus omnis imminet domus ut reclinar super eas et paululum requiescam. Domus autem
plena erat virorum ac mulierum. Et erant ibi omnes principes philistinorum. ac de
tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectabant ludentem sampson. At ille
invocato domino ait. Domine deus memento mei et redde michi nunc pristinam fortitudinem
deus meus. ut ulciscar me de hostibus meis et pro amissione duorum luminum unam ultionem
capiam. Et apprehendens ambas columpnas quibus innitebatur domus alteram
earum dextera et alteram leva tenens ait. Moriatur anima mea cum philistiim. Concus
sisque fortiter columpnis cecidit domus super omnes principes et ceteram multitudinem que ibi
erat. Multoque plures interfecit moriens quam ante vivus occiderat. Descendentes autem fratres eius
et universa cognatio tulerunt corpus eius et sepelierunt inter saraa et esthaol in sepulcro pa
tris sui manue. Iudicavitque israel viginti annis. XVII Fuit eo tempore vir quidam de monte
ephraim nomine michas. qui dixit matri sue. Mille centum argenteos quos separaveras
tibi et super quibus me audiente iuraveras. ecce ego habeo et apud me sunt. Cui illa respondit.
Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo eos matri sue. que dixerat ei. Consecravi et vo
vi argentum hoc domino ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculptile atque
conflatile. Et nunc trado illud tibi. Reddidit igitur matri sue. que tulit ducentos argenteos et de
dit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile quod fuit in domo miche. Qui
ediculam quoque in eo deo separavit et fecit ephot ac theraphim id est vestem sacerdotalem

XVIII et ydola. Impleuitque unius filiorum suorum manum, et factus est ei sacerdos. In diebus illis non
erat rex in israel, sed unusquisque quod sibi rectum uidebatur hoc faciebat. Fuit quoque alter adolescens
de bethleem iuda et cognatione eius. Eratque ipse leuites et habitabat ibi. Egressusque de ciuitate
de bethleem peregrinari uoluit, ubicumque sibi commodum repperisset. Cumque uenisset in monte
ephraim iter faciens et declinasset parumper in domum miche, interrogatus est ab eo. Unde uenis? Qui
respondit. Leuita sum de bethleem iuda et uado ut habitem ubi potuero et utile mihi esse perspexero. Ma
ne mecum apud me et esto mihi parens ac sacerdos. Daboque tibi per annos singulos decem argenteos
ac uestem duplicem et que ad uictum necessaria sunt. Adquieuit et mansit apud hominem, fuitque illi
quasi unus de filiis. Impleuitque micha manum eius et habuit apud se puerum sacerdotem, nunc scio dicens
quod benefaciat mihi deus habenti leuitici generis sacerdotem. In diebus illis non erat rex in israel et tribus dan
querebat possessionem sibi ut habitaret in ea. Usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. Mi
serunt ergo filii dan stirpis et familie sue quinque uiros fortissimos de saraa et esthaol ut
explorarent terram et diligenter inspicerent. Dixeruntque eis. Ite et considerate terram. Qui cum pergentes ue
nissent in montem ephraim et intrassent domum miche, requieuerunt ibi. Et agnoscentes
uocem adolescentis leuite, utentesque illius diuersorio, dixerunt ad eum. Quis te huc adduxit?
Quid hic agis? Quam ob causam huc uenire uoluisti? Qui respondit eis. Hec et hec prestitit mihi mi
chas et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaueruntque eum ut consuleret dominum, ut sci
re possent an prospero itinere pergerent et res haberet effectum. Qui respondit eis. Ite cum pace. Do
minus respicit uiam uestram et iter quo pergitis. Euntes itaque quinque uiri uenerunt lais. Uideruntque po
pulum habitantem in ea absque ullo timore iuxta sidoniorum consuetudinem securum et quietum,
nullo eis penitus resistente, magnarumque opum et procul a sydone atque a cunctis hominibus
separatum. Reuersique sunt ad fratres suos in saraa et esthaol et quid egissent sciscitantibus res
ponderunt. Surgite et ascendamus ad eos. Uidimus enim terram ualde opulentam et uberem.
Nolite negligere, nolite cessare. Eamus et possideamus eam. Nullus erit labor. Intrabimus
ad securos in regione latissima. Tradetque nobis dominus locum in quo nullius rei est penuria
eorum que gignuntur in terra. Profecti ergo sunt de cognatione dan, id est de saraa et esthaol, sesce
nti uiri accincti armis bellicis. Ascendentesque manserunt in cariathiarim iude. Qui
locus ex eo tempore castrorum dan nomen accepit, et est post tergum cariathiarim. Inde transi
erunt in montem ephraim. Cumque uenissent ad domum miche, dixerunt quinque uiri qui prius
missi fuerant ad considerandam terram lais ceteris fratribus suis. Nostis quod in domibus istis sit
ephot et theraphim et sculptile atque conflatile. Uidete quid uobis placeat. Et cum pau
lulum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis leuite qui erat in domo miche, et salu
tauerunt eum uerbis pacificis. Sescenti autem uiri ita ut erant armati stabant ante ostium.
At illi qui ingressi fuerant domum iuuenis sculptile et ephot et theraphim atque conflatile
tollere nitebantur. Et sacerdos stabat ante ostium sescentis uiris fortissimis haud
procul expectantibus. Tulerunt ergo qui intrauerant sculptile, ephot et idola atque conflatile. Quibus
dixit sacerdos. Quid facitis? Cui responderunt. Tace et pone digitum super os tuum. Uenique no
biscum ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius
uiri, an in una tribu et familia in israel? Quod cum audisset, adquieuit sermonibus eorum et
tulit ephot et idola atque sculptile et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fe
cissent paruulos et iumenta et omne quod erat preciosum, iamque a domo miche essent
procul, uiri qui habitabant in edibus miche conclamantes secuti sunt et post tergum clamare ce
perunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad micham. Quid tibi uis? Cur clamas? Qui respondit:

Deos meos quos mihi feci tulistis, et sacerdotem et omnia que habeo, et dicitis: quid est tibi? Dixeruntque
ei filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos, et veniant ad te viri animo concitati, et tu cum
omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere perrexerunt. Videns autem michas quod for-
tiores se essent, reversus est in domum suam. Sescentes autem viri tulerunt sacerdotem et que supra
diximus, veneruntque in lais ad populum quiescentem atque securum, et percusserunt eos in
ore gladii, urbemque incendio tradiderunt, nullo penitus ferente presidium eo quod
procul habitarent a sidone, et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negocii.
Erat autem civitas sita in regione roob. Quam rursum extruentes habitaverunt in ea, vo-
cato nomine civitatis dan, iuxta vocabulum patris sui quem genuerat israhel, que prius lais di-
cebatur. Posueruntque sibi sculptile, et ionathan filium gersam filii moysi ac fi-
lios eius sacerdotes in tribu dan, usque ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos i-
dolum miche omni tempore quo fuit domus dei in silo. In diebus illis non erat rex in israhel.

Fuit quidam vir levites habitans in latere montis ephraim, qui accepit uxorem
de bethleem iuda. Que reliquit eum, et reversa est in domum patris sui bethleem, man-
sitque apud eum quatuor mensibus. Secutusque est eam vir suus, volens reconciliari
atque blandiri ei, et secum reducere, habens in comitatu puerum et duos asinos. Que susce-
pit eum, et introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer eius, eumque vi-
disset, occurrit ei letus, et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri
tribus diebus, comedens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consur-
gens proficisci voluit. Quem tenuit socer, et ait ad eum: Gusta prius pauxillum panis,
et conforta stomachum, et sic proficisceris. Sederuntque simul, et comederunt atque biberunt.
Dixitque pater puelle ad generum suum: Queso te ut hodie hic maneas, pariter-
que letemur. At ille consurgens cepit velle proficisci. Et nichilominus obnixe eum socer tenuit,
et apud se fecit manere. Mane autem facto parabat levites iter. Cui rursum socer:
Oro te inquit, ut paululum cibi capias, et assumptis viribus donec increscat
dies, postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Surrexitque adolescens ut pergeret
cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer: Considera quod dies ad oc-
casum declivior sit, et propinquet ad vesperum. Mane apud me etiam hodie, et cras de luce
tum diem, et tunc proficisceris ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiescere
sermonibus eius, sed statim perrexit, et venit contra iebus, que altero nomine vocabatur ierusa-
lem, ducens secum duos asinos onustos, et concubinam. Iamque erant iuxta iebus, et
dies mutabatur in noctem. Dixitque puer ad dominum suum: Veni obsecro, ut de-
clinemus ad urbem iebuseorum, et maneamus in ea. Cui respondit dominus: Non ingre-
diar oppidum gentis aliene, que non est de filiis israhel, sed transibo usque ga-
baa. Et cum illuc pervenero, manebimus in ea, aut certe in urbe rama. Trans-
ierunt ergo iebus, et ceptum carpebant iter. Occubuitque eis sol iuxta gabaa, que
est in tribu beniamin. Deverteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo
cum intrassent, sedebant in platea civitatis, et nullus eos recipere volebat hos-
picio. Et ecce apparuit eis homo senex, revertens de agro et de opere suo vespere, qui et
ipse erat de monte ephraim, et peregrinus habitabat in gabaa. Homines autem regi-
onis illius erant filii iemini. Elevatisque oculis vidit senex sedentem hominem
cum sarcinulis suis in platea civitatis, et dixit ad eum: Unde venis, et quo vadis?
Qui respondit ei: Profecti sumus de bethleem iuda, et pergimus ad locum nostrum qui est

in latere montis ephraim. unde ieramus in bethleem. Et nunc vadimus ad do-
mum dei. nullusque nos sub tectum suum vult recipere. habentes paleas et fenum in asinorum
pabulum. et panem ac vinum in meos et ancille tue usus. et pueri qui mecum est. Nulla re in-
digemus nisi hospitio. Cui respondit senex. Pax tecum sit. ego prebebo omnia que necessaria sunt.
tantum queso ne in platea maneas. Introduxitque eum in domum suam. et pabulum asinis prebu-
it. Ac postquam laverunt pedes suos recepit eos in convivium. Illis epulantibus et post laborem
itineris cibo ac potu reficientibus corpora. venerunt viri civitatis illius filii belial
id est absque iugo. et circumdantes domum senis fores pulsare ceperunt. clamantes ad do-
minum domus atque dicentes. Educ virum qui ingressus est domum tuam ut abutamur
eo. Egressusque est ad eos senex et ait. Nolite fratres nolite facere malum hoc. quia ingressus est
homo hospitium meum. et cessate ab hac stultitia. Habeo filiam virginem et hic homo habet con-
cubinam. educam eas ad vos. ut humilietis eas et vestram libidinem compleatis. Tan-
tum obsecro ne scelus hoc contra naturam operemini in virum. Nolebant acquiescere sermonibus
eius. Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam. et eis tradidit illudendam. Qua
cum tota nocte abusi essent. dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris
venit ad hostium domus. ubi manebat dominus suus et ibi corruit. Mane facto sur-
rexit homo et aperuit hostium. ut ceptam expleret viam. Et ecce concubina eius
iacebat ante hostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur.
Surge ut ambulemus. Qua nichil respondente intelligens quod erat mortua. tulit eam et
posuit in asino reversusque est in domum suam. Quam cum esset ingressus arripuit gladium et cada-
ver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens misit in omnes termi-
nos israel. Quod cum vidissent singuli conclamabant. Numquam res talis facta est in israel. ex eo die
quo ascenderunt patres nostri de egypto usque in presens tempus. Ferte sententiam et in commune decer-
XX nite quid facto opus sit. Egressi sunt itaque omnes filii israel et pariter congregati quasi vir u-
nus de dan usque bersabee et terra galaad ad dominum in maspha. omnesque anguli populorum. et angeli
cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei convenerunt. quadringenta milia peditum pugnatorum.
Nec latuit filios beniamin quod ascendissent filii israel in maspha. Interrogatusque levita
maritus mulieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset respondit. Veni in gabaa
beniamin cum uxore mea illucque diverti. Et ecce homines civitatis illius circumdederunt
nocte domum in qua manebam volentes me occidere. Et uxorem meam incredibili libi-
dinis furore vexantes. denique mortua est. Quam arreptam in frusta concidi. misique partes in
omnes terminos possessionis vestre. quia numquam tantum nefas et tam grande piaculum factum
est in israel. Adestis omnes filii israel. decernite quid facere debeatis. Stansque omnis populus quasi
unius hominis sermone respondit. Non recedemus in tabernacula nostra nec suam quisquam intrabit
domum. sed hoc contra gabaa in commune faciemus. Decem viri eligantur e centum ex om-
nibus tribubus israel. et centum de mille. et mille de decem milibus. ut comportent exercitui ci-
baria. et possimus pugnare contra gabaa beniamin. et reddere ei pro scelere quod meretur.
Convenitque universus israel ad civitatem quasi unus homo eadem mente unoque consilio. Et miserunt
nuntios ad omnem tribum beniamin qui dicerent. Cur tantum nefas in vobis repertum est?
Tradite homines de gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt ut moriantur. et auferatur malum
de israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum israel audire mandatum. sed ex cunctis urbibus que sue
sortis erant convenerunt in gabaa ut illis ferrent auxilium. et contra universum israel po-
pulum dimicarent. Inventique sunt viginti quinque milia de beniamin educentium gladium.

preter habitatores gabaa. qui septingenti erant viri fortissimi ita sinistra ut dex-
tera proeliantes. et sic fundis ad certum iacientes lapides ut capillum quoque possint
percutere. et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. Virorum quoque israel
absque filiis beniamin inventa sunt quadringenta milia educentium gladios et pa-
ratorum ad pugnam. Qui surgentes venerunt in domum dei hoc est in silo. Consulueruntque
deum atque dixerunt. Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios beniamin?
Quibus respondit dominus. Iudas sit dux vester. Statimque filii israel surgentes mane castra-
metati sunt iuxta gabaa. et inde procedentes ad pugnam contra beniamin urbem
oppugnare ceperunt. Egressique filii beniamin de gabaa occiderunt de filiis israel
die illo viginti duo milia virorum. Rursum filii israel et fortitudine et numero confiden-
(tes in eodem loco ubi prius cer-) taverant aciem direxerunt. ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram domino usque
ad noctem consulerentque eum et dicerent. Debeo ultra procedere ad dimicandum contra
filios beniamin fratres meos an non? Quibus ille respondit. Ascendite ad eos et inite cer-
tamen. Cumque filii israel altero die contra beniamin ad proelium processissent, erupe-
runt filii beniamin de portis gabaa. et occurrentes eis tanta in eos caede bacchati sunt
ut decem et octo milia virorum educentium gladium prosternerent. Quam ob rem omnes
filii israel venerunt in domum dei. et sedentes flebant coram domino. Ieiunaveruntque
illo die usque ad vesperam. et obtulerunt ei holocausta et pacificas victimas et
super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat archa foederis domini et finees filius eleaza-
ri filii aaron praepositus domus. Consuluerunt igitur dominum atque dixerunt. Exire ultra
debemus ad pugnam contra filios beniamin fratres nostros an quiescere? Quibus ait dominus.
Ascendite. cras enim tradam eos in manus vestras. Posueruntque filii israel insidias per circui-
tum urbis gabaa. et tertia vice sicut semel et bis contra beniamin exercitum produxerunt.
Sed et filii beniamin audacter eruperunt de civitate et fugientes adversarios
longius persecuti sunt. ita ut vulnerarent ex eis sicut primo et secundo die et ce-
derent per duas semitas terga vertentes quarum una ferebatur in bethel et altera in
gabaa atque prosternerent triginta circiter viros. Putaverunt enim solito eos more
cedere. Qui fugam arte simulantes inierunt consilium ut abstraherent eos de ci-
vitate et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. Omnes itaque filii israel sur-
gentes de sedibus suis tetenderunt aciem in loco qui vocatur baalthamar. Insi-
die quoque quae circa urbem erant paulatim se aperire ceperunt. et ab occiden-
tali urbis parte procedere. Sed et alia decem milia virorum de universo israel habita-
tores urbis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios ben-
iamin et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. Percussit-
que eos dominus in conspectu filiorum israel et interfecerunt ex eis in illo die viginti
quinque milia et centum viros. omnes bellatores et educentes gladium. Filii autem ben-
iamin cum se inferiores esse vidissent ceperunt fugere. Quod cernentes filii israel
dederunt eis ad fugiendum locum. ut ad praeparatas insidias devenirent quas iuxta
urbem posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexissent et beniamin terga cae-
dentibus daret ingressi sunt civitatem. et percusserunt eam in ore gladii.
Signum autem dederant filii israel his quos in insidiis collocaverant. ut postquam
urbem cepissent ignem accenderent ut ascendente in altum fumo captam
urbem demonstrarent. Quod cum cernerent filii israel in ipso certamine positi

putarent autem filii Beniamin solito more eos fugere et instantius sequerentur caesis
de exercitu eorum triginta viris et viderent quasi columnam fumi de civitate ascendere. Be-
niamin quoque retro aspiciens cum captam cerneret civitatem et flammas in sublime
ferri. qui prius simulaverant fugam versa facie fortius resistebant. Quod cum vidis-
sent filii Beniamin in fugam versi sunt et ad viam deserti ire coeperunt. illuc eos adver-
sariis persequentibus. sed et hii qui urbem succenderant occurrerunt eis. Atque ita factum est
ut ex utraque parte ab hostibus caederentur. nec erat ulla morientium requies. Ceciderunt
atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa. Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti
sunt decem et octo milia virorum omnes robustissimi pugnatores. Quod cum vidissent
qui remanserant de Beniamin fugerunt in solitudinem et pergebant ad petram cuius vo-
cabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes occiderunt quinque
milia virorum. Et cum ultra tenderent persecuti sunt eos et interfecerunt etiam alia duo milia.
Et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin in diversis locis essent viginti quinque
milia pugnatores ad bella promptissimi. Remanserunt itaque de omni numero
Beniamin qui evadere potuerunt et fugere in solitudinem sescenti viri. sederuntque in petra
Remmon mensibus quattuor. Regressi autem filii Israhel omnes reliquias civitatis a viris usque ad iumen-
ta gladio percusserunt. cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

XXI Iuraverunt quoque filii Israhel in Masphat et dixerunt. Nullus nostrum dabit filiis Beniamin de fili-
abus suis uxorem. Veneruntque omnes in domum Dei in Silo. et in conspectu eius sedentes ad vesperam usque
levaverunt vocem magnam. et ululatu coeperunt flere dicentes. Quare domine Deus Israhel fac-
tum est hoc malum in populo tuo ut hodie una tribus auferretur ex nobis? Altera autem die diluculo
consurgentes extruxerunt altare. et obtulerunt ibi holocausta. et pacificas victimas.
et dixerunt. Quis non ascendit in exercitu Domini de universis tribubus Israhel? Grandi enim se iuramento
constrinxerant cum essent in Masphat interfici eos qui defuissent. Ductique paenitentia filii Israhel super
fratre suo Beniamin coeperunt dicere. Ablata est una tribus de Israhel. Unde uxores accipient?
Omnes enim in commune iuravimus non daturos nos his filias nostras. Idcirco dixerunt. Quis est
de universis tribubus Israhel qui non ascendit ad Dominum in Masphat? Et ecce inventi sunt habitatores
Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in Silo nullus ex eis ibi
repertus est. Miserunt itaque decem milia viros robustissimos et praeceperunt eis. Ite et percu-
tite habitatores Iabes Galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit
quod observare debetis. Omne generis masculini et mulieres quae cognoverunt viros interficite.
virgines reservate. Inventaeque sunt de Iabes Galaad quadringentae virgines quae nescierunt
viri torum. Et adduxerunt eas ad castra in Silo. in terram Chanaan. Miseruntque nuntios ad fili-
os Beniamin qui erant in petra Remmon. et praeceperunt eis ut eas in pace susciperent. Veneruntque filii
Beniamin in illo tempore. et datae sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad. Alias autem non repperunt
quas simili modo traderent. Universusque Israhel valde doluit. et egit paenitudinem super interfectione
unius tribus ex Israhel. Dixeruntque maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores?
Omnes in Beniamin feminae conciderunt. et magna nobis cura ingentique studio providendum est. ne
una tribus deleatur ex Israhel. Filias nostras eis dare non possumus. constricti iuramento et ma-
ledictione qua diximus. Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem Beniamin. Ceperuntque
consilium atque dixerunt. Ecce sollempnitas Domini est in Silo anniversaria quae sita est ad septentrionem urbis
Bethel. et ad orientalem plagam viae quae de Bethel tendit ad Sichimam. et ad meridiem oppidi Le-
bona. Praeceperuntque filiis Beniamin atque dixerunt. Ite et latitate in vineis. Cumque videritis

lias Silo ad ducendos choros ex more procedere. exite repente de vineis et rapite eas
singuli uxores singulas et pergite in terram Beniamin. Cumque venerint patres earum ac fra-
tres et adversum vos queri ceperint atque iurgari dicemus eis. Miseremini eorum. non enim rapuerunt
eas iure bellantium atque victorum. sed rogantibus ut acciperent non dedistis. et a vestra parte pec-
catum est. Feceruntque filii Beniamin ut sibi fuerat imperatum. et iuxta numerum suum ra-
puerunt sibi de his que ducebant choros uxores singulas. abieruntque in possessionem suam.
edificantes urbes et habitantes in eis. Filii quoque Israel reversi sunt per tribus et familias in
tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in Israel. sed unusquisque quod sibi rectum videbatur
hoc faciebat. Explicit Liber Sopthim .i. iudicum. habet versus [illegible]

Ruth Moabitidis Ysaie explet vaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem
terre de petra deserti ad montem filie Syon. Incipit liber Ruth. habet versus [illegible]

In diebus unius iudicis quando iudices preerant facta est fames in terra. Abiitque homo de beth-
leem Iuda ut peregrinaretur in regione Moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse
vocabatur Elimelech uxor eius Noemi. et duobus filiis alter Maalon et alter Chelion
Ephratei de Bethleem Iuda. Ingressique regionem Moabitidem morabantur ibi. Et
mortuus est Elimelech maritus Noemi. remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt ux-
ores Moabitidas quarum una vocabatur Orpha. altera Ruth. Manseruntque ibi decem
annis et ambo mortui sunt. Maalon videlicet et Chelion. Remansitque mulier orba-
ta duobus liberis ac marito. et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de
regione Moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum et dedisset eis escas.
Egressa est itaque de loco peregrinationis sue cum utraque nuru. Et iam in via posita revertendi
in terram Iuda dixit ad eas. Ite in domum matris vestre. faciat dominus vobiscum misericordiam sicut
fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortitu-
re estis. Et osculata est eas. Que elevata voce flere ceperunt et dicere. Tecum pergemus ad po-
pulum tuum. Quibus illa respondit. Revertimini filie mee cur venitis mecum. Num ultra
habeo filios in utero meo ut viros ex me sperare possitis. Revertimini filie mee et
abite. Iam enim senectute confecta sum. nec apta vinculo coniugali. Etiam si pos-
sem hac nocte concipere et parere filios. si eos expectare velitis donec crescant et an-
nos impleant pubertatis. ante eritis vetule quam nubetis. Nolite queso filie mi-
e. quia vestra angustia me magis premit. et egressa est manus domini contra me. Elevata igitur voce rursum fle-
re ceperunt. Orpha osculata est socrum ac reversa. Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit
Noemi. En reversa est cognata tua ad populum suum et ad deos suos. vade cum ea. Que
respondit. Ne adverseris mihi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam. Ubi mo-
rata fueris et ego pariter morabor. Populus tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Que
morientem te terra susceperit in ea moriar. ibique locum accipiam sepulture. Hec
mihi faciat deus et hec addat. si non sola mors me et te separaverit. Videns igitur Noemi quod ob-
stinato Ruth animo decrevisset secum pergere. adversari noluit nec ultra ad suos redi-
tum persuadere. Profecteque sunt simul et venerunt in Bethleem. Quibus urbem ingressis velox
apud cunctos fama percrebuit. Dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne
vocetis me Noemi. id est pulchram. sed vocate me Mara hoc est amaram. quia valde me
amaritudine replevit omnipotens. Egressa sum plena et vacuam reduxit me dominus. Cur
igitur vocatis me Noemi quam humiliavit dominus et afflixit omnipotens. Venit ergo Noemi cum
Ruth Moabitide nuru sua de terra peregrinationis sue. ac reversa est in Bethleem quando

II primum hordea metebantur. Erat autem vir elimelech consanguineus homo potens et magna
rum opum nomine booz. Dixitque ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes vadam in agrum et col
ligam spicas quae metentium fugerint manus. ubicumque clementis in me patris familias
repperero gratiam. Cui illa respondit. Vade filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas
post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz. qui erat de cog
natione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem. Dixitque messoribus. Dominus vobiscum.
Qui responderunt ei. Benedicat tibi dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus preerat. Cuius est haec
puella. Qui respondit. Haec est moabitis quae venit cum noemi de regione moabitide et roga
vit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia. Et de mane usque nunc stat
in agro et ne ad momentum quidem domum reversa est. Et ait booz ad ruth. Audi filia. Ne
vadas ad colligendum in alterum agrum nec recedas ab hoc loco sed iungere puellis meis.
et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo tibi molestus sit. sed etiam si si
tieris vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus et pueri bibunt. Quae cadens in faciem
suam et adorans super terram dixit ad eum. Unde mihi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos et
nosse me dignareris peregrinam mulierem. Cui ille respondit. Nuntiata mihi sunt omnia.
quae feceris socrui tuae post mortem viri tui. et quod reliqueris parentes tuos et terram in qua
nata es. et veneris ad populum quem ante nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo et plenam
mercedem recipias a domino deo israhel ad quem venisti. et sub cuius confugisti alas. Quae ait. Inveni
gratiam ante oculos tuos domine mi. qui consolatus es me et locutus es ad cor ancillae tuae. quae non
sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz. Quando hora vescendi fuerit. veni huc
et comede panem et intingue buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus. et con
gessit polentam sibi. comeditque et saturata est. et tulit reliquias. Atque inde surrexit ut spi
cas ex more colligeret. Precepit autem booz pueris suis dicens. Etiam si vobiscum metere
voluerit. ne prohibeatis eam. et de vestris quoque manipulis proicite de industria et rema
nere permittite ut absque rubore colligat. et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo
in agro usque ad vesperam et quae collegerat virga cedens et excutiens. invenit hordei quasi ephi
mensuram id est tres modios. Quos portans reversa est in civitatem. et ostendit socrui suae. Insu
per protulit et dedit ei de reliquiis cibi sui quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus. Ubi ho
die collegisti et ubi fecisti opus. Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud
quem esset operata. et nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respondit noemi. Benedictus
sit a domino quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis servavit et mortuis. Rursumque
propinquus ait noster est homo. Et ruth. Hoc quoque inquit praecepit mihi ut tamdiu messoribus eius iun
gerer donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus. Melius est filia mi ut cum puellis
eius exeas ad metendum. ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis booz
III et tamdiu cum eis messuit. donec et hordea et triticum in horreis conderentur. Postquam autem
reversa est ad socrum suam audivit ab ea. Filia mi quaeram tibi requiem et providebo ut bene sit tibi.
Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus est noster. et hac nocte aream hordei ven
tilat. Lava igitur et ungere et induere cultioribus vestimentis ac descende in aream.
Non te videat homo donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum nota locum in quo
dormiat. venies et discoperies pallium quo operitur a parte pedum et proicies te et ibi
iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Quae respondit. Quicquid praeceperis faciam. Descen
ditque in aream et fecit omnia quae sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset booz et
bibisset et factus esset hilarior issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum venit ab

sconditu et discooperto a pedibus eius pallio se proiecit. Et ecce nocte iam media expavit
homo et conturbatus est. viditque mulierem iacentem ad pedes suos et ait illi. Quae es? Illaque respondit.
Ego sum Ruth ancilla tua. expande pallium tuum super famulam tuam quia propinquus es. Et
ille. benedicta inquit es a domino filia et priorem misericordiam posteriore superasti quia non es secuta iu-
venes pauperes sive divites. Noli ergo metuere. sed quicquid dixeris tibi faciam. Scit enim omnis
populus qui ~~habitat~~ qui habitat intra portas urbis meae mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me
propinquum. sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte et facto mane si te voluerit propinquitatis
iure retinere. bene res acta est. sin autem ille noluerit. ego te absque ulla dubitatione susce-
piam. vivit dominus. dormi usque mane. Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abs-
cessum. Surrexit itaque antequam homines se cognoscerent mutuo. Et dixit ei Booz. Ca-
ve nequis noverit quod huc veneris. Et rursum. Expande inquit palliolum tuum quo
operiris et tene utraque manu. Qua extendente et tenente mensus est sex modios hordei
et posuit super eam. Quae portans ingressa est civitatem et venit ad socrum suam. Quae dixit ei. Quid
egisti filia. Narravitque omnia quae sibi fecisset homo et ait. Ecce sex modios hordei de-
dit mihi et ait. Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam. Dixitque Noemi. Expecta filia donec
videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est. IIII
Ascendit ergo Booz ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum praeterire de quo prius sermo
habitus est dixit ad eum. Declina paulisper et sede hic vocans eum nomine suo. Qui divertit
et sedit. Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis dixit ad eos. Sedete hic. Quibus
residentibus locutus est ad propinquum. Partem agri fratris nostri Elimelech vendit Noemi. quae re-
versa est de regione moabitide. Quod audire te volui et tibi dicere coram cunctis sedentibus
et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis. eme et posside. Si
autem tibi displicet hoc ipsum indica mihi ut sciam quid facere debeam. Nullus est enim propinquus
excepto te qui prior es. et me qui secundus sum. At ille respondit. Ego agrum emam. Cui
dixit Booz. Quando emeris agrum de manu mulieris. Ruth quoque moabitidem quae uxor
defuncti fuit debes accipere ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit.
Cedo iure propinquitatis. Neque enim posteritatem familiae meae delere debeo. Tu meo utere pri-
vilegio quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in israhel inter propin-
quos. et si quando alter alteri suo iure cedebat. ut esset firma concessio. solvebat homo calciamentum
suum et dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis in israhel. Dixit ergo propinquo
Booz. Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et
universo populo. Testes inquit vos estis hodie quod possederim omnia quae fuerunt Elimelech
et Chelion et Mahalon. tradente Noemi. et Ruth moabitidem uxorem Mahalon in coniugium
sumpserim ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua. ne vocabulum eius de
familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus
qui erat in porta et maiores natu. Nos testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem quae in-
greditur domum tuam sicut Rachel et Liam quae aedificaverunt domum israhel ut sit exemplum vir-
tutis in Ephrata et habeat celebre nomen in Bethleem. Fiatque domus tua sicut domus
Phares quem Thamar peperit Iudae de semine quod dederit dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque
Booz Ruth et accepit uxorem. Ingressusque est ad eam et dedit illi dominus ut conciperet et pareret
filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi. Benedictus dominus qui non est passus ut deficeret suc-
cessor familiae tuae et vocaretur nomen eius in israhel. Et habeas qui consoletur animam tuam
et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est qui te diligit et multo est melior quam

si septem haberes filios. Susceptumque Noemi puerum posuit in sinu suo et nutricis ac ge- 4
rule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei et dicentes: natus est
filius Noemi, vocaverunt nomen eius Obed. Hic est pater Isai patris David. Hae sunt generationes
Phares. Phares genuit Esrom. Esrom genuit Aram. Aram genuit Aminadab.
Aminadab genuit Naason. Naason genuit Salmon. Salmon genuit Booz. Bo-
oz genuit Obed. Obed genuit Isai. Isai genuit David regem. Explicit liber Ruth. III.

Incipit prologus Ieronimi super librum regum.

Viginti duas esse litteras apud Hebreos Syrorum quoque lingua et Chaldeorum testatur,
que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem
sono, sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentateuchum Moysi totidem litteris scrip-
titant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est Esdram scribam legisque doctorem
post captam Ierosolimam et instaurationem templi sub Zorobabel alias litteras repperisse,
quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum et Hebreorum caracteres fu-
erint. In libro quoque Numerorum hec eadem supputatio sub Levitarum ac sacerdotum censu mystice
ostenditur. Et nomen Domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie an-
tiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi tricesimus sextus et centesimus decimus
et centesimus undecimus et centesimus octavus decimus et centesimus quadragesimus
quartus, quamquam diverso scribantur metro, tamen eiusdem numeri texuntur alfabeto. Et Iere-
mie Lamentationes et oratio eius. Salomonis quoque in fine Proverbia ab eo loco in quo ait: Mu-
lierem fortem quis inveniet, eisdem alfabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque lit-
tere duplices apud Hebreos sunt: chaph, mem, nun, phe, sade. Aliter enim per has scribunt prin-
cipia medietatesque verborum, aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur:
Samuhel, Malachim, Dabreiamin, Ezras, Ieremias cum Cinoth, id est Lamentationibus
suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt, per que scribimus hebraice omne quod loquimur, et eorum
initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi
litteris et exordiis in Dei doctrina tenera adhuc et lactans viri iusti eruditur infantia. Pri- 4
mus apud eos liber vocatur Bresith, quem nos Genesim dicimus. Secundus Hellesmoth, qui
Exodus appellatur. Tertius Vagecra, id est Leviticus. Quartus Vagedaber, quem Numeros vocamus.
Quintus Addabarim, qui Deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri Moysi, quos pro-
prie Thora, id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt, et incipiunt ab Iesu filio Na-
ve, qui apud eos Iosue Bennum dicitur. Deinde subtexunt Sophtim, id est Iudicum librum; et in eun-
dem compingunt Ruth, quia in diebus iudicum facta eius narratur historia. Tertius sequitur Sa-
muhel, quem nos Regnorum primum et secundum dicimus. Quartus Malachim, id est Regum, qui
tertio et quarto Regnorum volumine continetur. Meliusque multo est Malachim, id est Regum,
quam Malachot, id est Regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit, sed unius Israheli-
tici populi, qui tribubus duodecim continetur. Quintus est Ysaias. Sextus Ieremias. Septimus
Ezechiel. Octavus liber duodecim prophetarum, qui apud illos vocatur Thareasra. Tercius ordo agio-
grapha possidet. Et primus liber incipit ab Iob. Secundus a David, quem quinque incisionibus et uno
psalmorum volumine comprehendunt. Tertius est Salomon, tres libros habens: Proverbia, que illi Pa-
rabolas, id est Masloth appellant. Quartus Ecclesiasten, id est Coeleth. Quintus Canticum
canticorum, quem titulo Syrasirim prenotant. Sextus est Danihel. Septimus Dabreiamin, id est
Verba dierum, quod significantius chronicon totius divine historie possumus
appellare. Qui liber apud nos Paralipomenon primus et secundus scribitur. Octavus Esdras.

que tamen simul apud grecos et latinos in duos libros divisa sunt. Nonus Ester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo id est Moysi quinque, prophetarum octo, agiographorum novem. Quamquam nonnulli Ruth et Cinoth inter agiographa scriptitent et libros hos in suo putent numero supputandos, ac per hoc esse prisce legis libros viginti quattuor, quos sub numero viginti quattuor seniorum Apocalipsis Iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quattuor animalibus oculatis retro et ante, id est in preteritum et in futurum respicientibus, et indefessa voce clamantibus: Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest, ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur Sapientia que vulgo Salomonis inscribitur et Iesu filii Sirach liber et Iudith et Thobias et Pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum reperi. Secundus grecus est, quod ex ipsa quoque frasi probari potest. Que cum ita se habeant, obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo dei offert unusquisque quod potest: alii aurum et argentum et lapides preciosos, alii bissum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et illa tota tabernaculi pulcritudo et per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ardoremque solis et iniuriam imbrium ea que viliora sunt prohibent. Lege ergo primum Samuhel et Malachim meum, meum inquam meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus, nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me estimato si gratus es, vel parafrasten si ingratus. Quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege grecos codices et latinos et confer cum his opusculis, et ubicumque inter se videris discrepare, interroga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem. Et si nostra firmaverit, puto quod eum non estimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinarit. Sed et vos famulas Christi rogo, que domini discumbentis preciosissimo fidei mirro unguitis caput, que nequaquam salvatorem queritis in sepulcro, quibus iam ad patrem Christus ascendit, ut contra latrantes canes qui adversum me rabido ore deseviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant, orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam illius semper sententie recordabor: Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

Incipit liber regum primus. [illegible]

Fuit vir unus de Ramatha Sophim de monte Ephraim et nomen eius Helchana filius Ieroboam filii Heliu filii Thau filii Suph Ephrateus. Et habuit duas uxores: nomen uni Anna et nomen secunde Fenenna. Fueruntque Fenenne filii, Anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ofni et Finees, sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit Helchana deditque Fenenne uxori sue et cunctis filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat intantum ut exprobraret quod

concluserat dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos. cum redeunte tempore ascen-
derent templum domini. et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit
ergo ei helcana vir suus. Anna cur fles et quare non comedis. et quam ob rem affligitur cor
tuum. Numquid non ego melior sum tibi quam decem filii. Surrexit autem anna postquam comederat
in silo. et biberat. Et heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini. Cum esset
anna amaro animo oravit dominum flens largiter et votum vovit dicens. Domine exercituum
si respiciens videris afflictionem famule tue. et recordatus mei fueris nec oblitus ancille
tue. dederisque serve tue sexum virilem. dabo eum domino omnibus diebus vite eius et nova-
cula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino ut heli ob-
servaret os eius. Porro anna loquebatur in corde suo. tantumque labia eius movebantur.
et vox penitus non audiebatur. Estimavit ergo eam heli temulentam. dixitque ei. Usquequo
ebria eris. Digere paulisper vinum quo mades. Respondens anna. nequaquam inquit
domine mi. Nam mulier infelix nimis ego sum. vinumque et omne quod inebriare potest non
bibi. sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus
belial. quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc heli
ait ei. Vade in pace et deus israel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit. Utinam
inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam. et comedit vul-
tusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt
coram domino. reversique sunt et venerunt in domum suam in ramatha. Cognovit autem helcana an-
nam uxorem suam. et recordatus est eius dominus. Et factum est post circulum dierum. concepit anna et peperit
filium. vocavitque nomen eius samuhel. eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem helca-
na et omnis domus eius. ut immolaret domino hostiam solempnem et votum suum. et anna non
ascendit. Dixit enim viro suo. Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum ut ap-
pareat ante conspectum domini et maneat ibi iugiter. Et ait ei helcana vir suus. Fac quod bo-
num tibi videtur. et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit
ergo mulier et lactavit filium suum donec amoveret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam
ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora vini. et adduxit eum ad do-
mum domini in silo. Puer autem adhuc erat infantulus. Et immolaverunt vitulum et obtulerunt
puerum heli. Et ait anna. Obsecro mi domine vivit anima tua domine. Ego sum illa mulier
que steti coram te hic. orans dominum pro puero isto. Oravi et dedit michi dominus petitionem meam quam
postulavi eum. Idcirco et ego commodavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus
II domino. Et adoraverunt ibi dominum. Et oravit anna et ait. Exultavit cor meum in domino.
et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos. quia letata
sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus. neque enim est alius extra te et non est fortis sicut deus
noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Recedant vetera de ore vestro quia deus scien-
tiarum dominus est et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est et infirmi accincti sunt
robore. Saturati prius pro panibus se locaverunt et famelici saturati sunt. donec sterilis peperit
plurimos. et que multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat. de-
ducit ad inferna et reducit. Dominus pauperem facit et ditat. humiliat et sublevat. Sus-
citat de pulvere egenum. et de stercore elevat pauperem. Ut sedeat cum principibus.
et solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre. et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum
servabit et impii in tenebris conticescent. quia non in fortitudine sua roborabitur vir.
Dominum formidabunt adversarii eius. et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines terre

et dabit imperium regi suo, et sublimabit cornu christi sui. Et abiit helchana in rama-
tha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu domini ante faciem heli sacerdotis. Porro
filii heli filii belial nescientes dominum, neque officium sacerdotum ad populum. Sed quicumque
immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis dum coquerentur carnes, et habebat fusci-
nulam tridentem in manu sua, et mittebat eam in lebetem vel in caldariam aut in
ollam, sive in caccabum, et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic
faciebant universo populo israel venientium in silo. Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer
sacerdotis et dicebat immolanti: Da mihi carnem ut coquam sacerdoti; non enim accipiam a te
carnem coctam sed crudam. Dicebatque illi immolans: Incendatur primum iuxta morem hodie
adeps, et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei: Nequaquam;
nunc enim dabis, alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino, quia
detrahebant homines sacrificio domini. Samuhel autem ministrabat ante faciem domini puer accinc-
tus ephod lineo. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statu-
tis diebus ascendens cum viro suo, ut immolaret hostiam sollempnem et votum suum.
Et benedixit heli helchane et uxori eius, dixitque: Reddat tibi dominus semen de muliere hac pro
fenore quod mutuo dedisti domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo dominus annam, et concepit
et peperit tres filios et duas filias. Et magnificatus est puer samuhel apud dominum. Heli
autem erat senex valde, et audivit omnia quae faciebant filii sui universo israeli, et quomodo
dormiebant cum mulieribus quae observabant ad hostium tabernaculi, et dixit eis: Quare
facitis res huiuscemodi quas ego audio, res pessimas ab omni populo? Nolite filii mei, non
enim est bona fama quam ego audio, ut transgredi faciatis populum domini. Si peccaverit vir
in virum, placari ei potest deus; si autem in dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? Et non audi-
erunt vocem patris sui, quia voluit dominus occidere eos. Puer autem samuhel proficiebat atque cre-
scebat, et placebat tam deo quam hominibus. Venit autem vir dei ad heli et ait ad eum: Haec dicit
dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui cum esset in egypto in domo pha-
raonis, et elegi eum ex omnibus tribubus israel mihi in sacerdotem ut ascenderet ad altare
meum, et adoleret mihi incensum, et portaret ephod coram me, et dedi domui patris tui omnia
de sacrificiis filiorum israel? Quare calce abicitis victimam meam et munera mea quae praecepi
ut offerrentur in templo, et magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis
primitias omnes sacrificiorum israel populi mei? Propterea ait dominus deus israel: Loquens locutus sum
ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum.
Nunc autem dicit dominus: Absit hoc a me; sed quicumque honorificaverit me glorificabo eum; qui autem
contempnunt me erunt ignobiles. Ecce dies veniunt et praecidam brachium tuum et brachium
domus patris tui, ut non sit senex in domo tua. Et videbis emulum tuum in templo
in universis prosperis israel, et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Verumptamen non auferam vi-
penitus ex te ab altari meo, sed ut deficiant oculi tui et tabescat anima tua; et pars
magna domus tuae morietur cum ad virilem etatem venerit. Hoc autem erit tibi signum
quod venturum est duobus filiis tuis ofni et finees: in die uno morientur ambo. Et
suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum et animam meam faciat, et edificabo
ei domum fidelem, et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicum-
que remanserit in domo tua, veniat ut oretur pro eo, et offerat nummum argenteum et tortam
panis, dicatque: Dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam
panis. Puer autem samuhel ministrabat domino coram heli, et sermo domini erat preciosus

In diebus illis non erat visio manifesta. Factum est ergo in die quadam. Heli iacebat in loco suo, et
oculi eius caligaverant, nec poterat videre lucernam dei antequam extingueretur. Samuhel autem dormi
ebat in templo domini, ubi erat archa dei. Et vocavit dominus Samuhel. Qui respondens ait. Ecce ego.
Et cucurrit ad Heli, et dixit. Ecce ego. vocasti enim me. Qui dixit. Non vocavi. revertere et dor
mi. Et abiit et dormivit. Et adiecit dominus vocare rursum Samuhel. Consurgensque Samuhel.
abiit ad Heli, et dixit. Ecce ego quia vocasti me. Qui respondit. Non vocavi te fili mi, rever
tere et dormi. Porro Samuhel necdum sciebat dominum, neque revelatus fuerat ei sermo
domini. Et adiecit dominus, et vocavit adhuc Samuhel tercio. Qui consurgens abiit ad Heli et dixit.
Ecce ego quia vocasti me. Intellexit ergo Heli quia dominus vocaret puerum, et ait ad Samuhel. Va
de et dormi. et si deinceps vocaverit te, dices. Loquere domine quia audit servus tuus. Abiit
ergo Samuhel et dormivit in loco suo. Et venit dominus et stetit et vocavit sicut vocaverat secundo.
Samuhel. Samuhel. Et ait Samuhel. Loquere domine, quia audit servus tuus. Et dixit
dominus ad Samuhel. Ecce ego facio verbum in Israhel, quod quicumque audierit, tinnient ambe au
res eius. In die illo suscitabo adversum Heli omnia que locutus sum super domum eius. Incipiam
et complebo. Predixi enim ei quod iudicaturus essem domum eius in eternum propter iniquitatem eo quod no
verat indigne agere filios suos et non corripuerit eos. Ideo iuravi domui Heli quod
non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in eternum. Dormivit autem Samuhel
usque mane. aperuitque hostia domus domini. Et Samuhel timebat indicare visionem Heli.
Vocavit ergo Heli Samuhelem et dixit. Samuhel fili mi. Qui respondens ait. Presto sum.
Et interrogavit eum. Quis est sermo quem locutus est ad te dominus. Oro te ne celaveris me. Hec
faciat tibi deus et hec addat. si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. In
dicavit itaque ei Samuhel universos sermones, et non abscondit ab eo. Et ille respondit.
Dominus est. quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem Samuhel, et dominus erat cum eo, et non cecidit
ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus Israhel a Dan usque Bersabee, quod fidelis
Samuhel esset propheta domini. Et addidit dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat dominus
IIII Samuheli in Silo. iuxta verbum domini. Et evenit sermo Samuhelis universo Israheli. Et
factum est in diebus illis convenerunt Philistiim in pugnam. Egressus est namque Israhel obviam Philisti
im in prelium, et castra metatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro Philistiim venerunt in Afec.
et instruxerunt aciem contra Israhel. Inito autem certamine terga vertit Israhel Philisteis. Et cesa sunt
in illo certamine passim per agros circiter quattuor milia virorum. et reversus est populus ad castra.
Dixeruntque maiores natu de Israhel. Quare percussit nos hodie dominus coram Philistiim. Afferamus
ad nos de Silo archam federis domini. et veniat in medium nostri. ut salvet nos de
manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in Silo, et tulerunt inde archam federis domini exercitu
um sedentis super cherubin. Erantque duo filii Heli cum archa federis dei. Ofni et Fine
es. Cumque venisset archa federis domini in castra. vociferatus est omnis Israhel clamore grandi
et personuit terra. Et audierunt Philistiim vocem clamoris. dixeruntque. Que nam est hec vox
clamoris magni in castris Hebreorum. Et cognoverunt quod archa domini venisset in castra.
Timueruntque Philistiim dicentes. Venit deus in castra. Et ingemuerunt dicentes. Ve nobis.
Non fuit tanta exultatio heri et nudiustercius. Ve nobis. Quis nos servabit de manu
deorum sublimium istorum. Hii sunt dii qui percusserunt Egyptum omni plaga in deserto. Conforta
mini et bellate et estote viri Philistiim ne serviatis Hebreis sicut illi servierunt vobis.
Pugnaverunt ergo Philistiim et cesus est Israhel et fugit unusquisque in tabernaculum suum, et facta est pla
ga magna nimis. Et ceciderunt de Israhel triginta milia peditum, et archa dei capta est. Duo

quoque filii heli mortui sunt ofni et finees. Currens autem vir de beniamin ex acie venit in
silo in die illo scissa veste et conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, heli sede-
bat super sellam contra viam spectans. Erat enim cor eius pavens pro archa domini. Vir au-
tem ille postquam ingressus est nuntiavit urbi et ululavit omnis civitas. Et audivit
heli sonitum clamoris et dixit: Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit
et venit et nuntiavit heli. Heli autem erat nonaginta et octo annorum et oculi eius
caligaverant et videre non poterat. Et dixit ad heli: Ego sum qui veni de prelio et ego
qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est fili mi? Respondens autem ille qui nun-
ciabat: fugit inquit israel coram philistiim et ruina magna facta est in populo. Insuper
et duo filii tui ofni et finees mortui sunt et archa dei capta est. Cumque ille nominas-
set archam dei cecidit de sella retrorsum iuxta hostium et fractis cervicibus mortuus est.
Senex enim vir erat et grandevus et ipse iudicavit israel quadraginta annis. Nu-
rus autem eius uxor finees pregnans erat vicinaque partui. Et audito nuntio quod capta
esset archa dei et mortuus socer suus et vir suus incurvavit se et peperit. Irruerant enim in eam do-
lores subiti. In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei que stabant circa eam: Ne timeas
quia filium peperisti. Que non respondit eis neque animadvertit. Et vocavit puerum hil-
both dicens: Translata est gloria de israel quia capta est archa dei, et pro socero suo et pro viro
suo. Et ait: Translata est gloria ab israel eo quod capta esset archa dei. ¶ Philistiim
autem tulerunt archam dei et asportaverunt eam a lapide adiutorii in azotum. Tuleruntque
philistiim archam domini et intulerunt eam in templum dagon et statuerunt eam iuxta
dagon. Cumque surrexissent diluculo azotii altera die ecce dagon iacebat pro-
nus in terra ante archam domini. Et tulerunt dagon et restituerunt eum in loco suo. Rursum-
que mane die altero consurgentes invenerunt dagon iacentem super faciem suam in terra
coram archa domini. Caput autem dagon et due palme manuum eius abscise erant super
limen. Porro dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant
sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen dagon in azoto usque
in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super azotios et demolitus eos
et percussit in secretiori parte natium azotum et fines eius. Et ebullierunt ville et agri
in medio regionis illius et nati sunt mures et facta est confusio mortis magna in civi-
tate. Videntes autem viri azoti huiuscemodi plagam dixerunt: Non maneat archa
dei israel apud nos quoniam dura est manus eius super nos et super dagon deum nostrum. Et mit-
tentes congregaverunt omnes satrapas philistinorum ad se et dixerunt: Quid faci-
emus de archa dei israel? Responderuntque gethei: Circumducatur archa dei israel. Et
circumduxerunt archam dei israel. Illis autem circumducentibus eam fiebat manus domini per
singulas civitates interfectionis magne nimis et percutiebat viros uniuscuiusque
urbis a parvo usque ad maiorem et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque
gethei consilium et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo archam dei in accaron.
Cumque venisset archa domini in accaron exclamaverunt accaronite dicentes: Ad-
duxerunt ad nos archam dei israel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque
et congregaverunt omnes satrapas philistinorum qui dixerunt: Dimittite archam dei israel
et revertatur in locum suum et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis
in singulis urbibus et gravissima valde manus dei. Viri quoque qui mortui non fuerant
percutiebantur in secretiori parte natium et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis

VI in caelum. Fuit ergo archa domini in regione philistinorum septem mensibus. Post hoc vocaverunt phi
listiim sacerdotes et divinos dicentes. Quid faciemus de archa dei? Indicate nobis
quomodo remittemus eam in locum suum. Qui dixerunt. Si remittitis archam dei israhel nolite
dimittere eam vacuam. sed quod debetis reddite ei pro peccato. et tunc curabimini et scietis
quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt. Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Res
ponderuntque illi. Iuxta numerum provinciarum philistinorum quinque anos aureos facietis.
et quinque mures aureos. quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque
similitudinem anorum vestrorum et similitudinem murium qui demoliti sunt terram. et dabitis deo
israhel gloriam si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare aggravatis
corda vestra sicut aggravavit egyptus et pharao cor suum. Nonne postquam percussus est tunc
dimisit eos et abierunt. Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum et duas vaccas
fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro. et recludite vitulos earum domi.
Tolletisque archam domini et ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto po
netis in capsella ad latus eius et dimittite eam ut vadat. et aspicietis. Et si quidem
per viam finium suorum ascenderit contra bethsames: ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin au
tem minime sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos. sed casu accidit. Fecerunt ergo
illi hoc modo. Et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrum.
vitulosque earum concluserunt domi. et posuerunt archam dei super plaustrum et capsellam que habebat
mures aureos et similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit beth
sames et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes. et non declinabant neque ad
dexteram neque ad sinistram. sed et satrape philistinorum sequebantur usque ad terminos bethsa
mes. Porro bethsamite metebant triticum in valle. et elevantes oculos viderunt archam.
et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum iosue bethsamitae et stetit ibi.
Erat autem ibi lapis magnus et conciderunt ligna plaustri vaccasque imposuerunt super ea holocaus
tum domino. Levite autem deposuerunt archam dei et capsellam que erat iuxta eam in qua erant vasa au
rea et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem bethsamite obtulerunt holocausta et immola
verunt victimas in die illa domino. et quinque satrape philistinorum viderunt et reversi sunt in acca
ron in die illa. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt philistiim pro delicto domino. Azotus unum.
Gaza unum. Aschalon unum. Geth unum. Accaron unum. Et mures aureos secundum numerum
urbium philistiim quinque provinciarum ab urbe murata usque ad villam que erat absque muro.
et usque ad abel magnum super quem posuerunt archam domini. que erat usque in illum diem in agro
iosue bethsamitis. Percussit autem de viris bethsamitibus eo quod vidissent archam domini. et per
cussit de populo septuaginta viros et quinquaginta milia plebis. Luxitque populus quod percussisset
dominus plebem plaga magna. Et dixerunt viri bethsamite. Quis poterit stare in conspectu domini dei
sancti huius. et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuntios cariathiarim dicentes. Reduxerunt
VII philistiim archam domini. descendite et reducite eam ad vos. Venerunt ergo viri cariathiarim
et reduxerunt archam domini et intulerunt eam in domo aminadab in gabaa. Eleazarum autem filium
eius sanctificaverunt ut custodiret archam domini. Et factum est ex qua die mansit archa domini in caria
thiarim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vicesimus. et requievit omnis
domus israhel post dominum. Ait autem samuhel ad universam domum israhel dicens. Si in toto cor
de vestro revertimini ad dominum. auferte deos alienos de medio vestrum baalim et asta
roth et preparate corda vestra domino et servite illi soli. Dixit autem samuhel. et eruet vos de ma
nu philistiim. Abstulerunt ergo filii israhel baalim et astaroth et servierunt domino soli. Dixit

autem Samuhel. Congregate universum Israel in Masphath, ut orem pro vobis Dominum. Et convenerunt
in Masphath. Hauseruntque aquam et fuderunt in conspectu Domini, et ieiunaverunt in die illa
et dixerunt ibi: Peccavimus Domino. Iudicavitque Samuhel filios Israel in Masphath.
Et audierunt Philistiim quod congregati essent filii Israel in Masphath, et ascenderunt sa
trape Philistinorum ad Israel. Quod cum audissent filii Israel, timuerunt a facie Philisti
norum. Dixeruntque ad Samuhelem: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, ut
salvet nos de manu Philistinorum. Tulit autem Samuhel agnum lactentem unum et ob
tulit illud holocaustum integrum Domino. Et clamavit Samuhel ad Dominum pro Israel, et ex
audivit eum Dominus. Factum est autem cum Samuhel offerret holocaustum Domino, Philisteos inie
prelium contra Israel. Intonuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philistiim et
exterruit eos, et cesi sunt a facie Israel. Egressique viri Israel de Masphat persecuti sunt
Philisteos et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter Bethchar. Tulit autem Sa
muhel lapidem unum et posuit eum inter Masphat et inter Sen, et vocavit nomen loci illius
Abenezer, id est lapis adiutorii. Dixitque: Hucusque auxiliatus est nobis Dominus. Et hu
miliati sunt Philistiim, nec apposuerunt ultra ut venirent in fines Israel. Facta
itaque manus Domini super Philisteos cunctis diebus Samuhel. Et reddite sunt urbes
quas tulerant Philistiim ab Israel Israeli, ab Accaron usque Geth et fines suos.
Liberavitque Israel de manu Philistinorum, eratque pax inter Israel et Amorreum. Iudi
cabat quoque Samuhel Israel cunctis diebus vite sue. Et ibat per singulos annos circuiens
Bethel et Galgala et Masphat, et iudicabat Israelem in supradictis locis. Revertebaturque
in Ramatha. Ibi enim erat domus eius, et ibi iudicabat Israelem. Edificavit ibi et altare Domino.
Factum est autem cum senuisset Samuhel, posuit filios suos iudices Israel. Fuitque nomen filii
eius primogeniti Iohel, et nomen secundi Abia, iudicum in Bersabee. Et non ambulaverunt fi
lii eius in viis eius, sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera et perverterunt iudicium.
Congregati ergo universi maiores natu Israel venerunt ad Samuhelem in Ramatha, dixe
runtque ei: Ecce tu senuisti et filii tui non ambulant in viis tuis. Constitue nobis regem ut iudi
cet nos, sicut et universe habent nationes. Displicuitque sermo in oculis Samuhel, eo quod di
xissent: Da nobis regem ut iudicet nos. Et oravit Samuhel ad Dominum. Dixit autem Dominus ad Samuhe
lem: Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt sed me, ne regnem super eos.
Iuxta omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de Egypto usque ad diem hanc. Sicut dereli
querunt me et servierunt diis alienis, sic faciunt et tibi. Nunc ergo audi vocem eorum. Verumtamen con
testare eos et predic eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit itaque Samuhel omnia verba
Domini ad populum qui petierat a se regem, et ait: Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios vestros
tollet et ponet in curribus suis, facietque sibi equites et precursores quadrigarum suarum. Et con
stituet sibi tribunos et centuriones, et aratores agrorum suorum, et messores segetum, et fab
ros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias et focarias et panificas.
Agros quoque vestros et vineas et oliveta optima tollet et dabit servis suis. Sed et segetes vestras
et vinearum reditus addecimabit ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et
ancillas et iuvenes optimos et asinos auferet et ponet in opere suo. Greges quoque vestros
addecimabit, vosque eritis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem
elegistis vobis, et non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis regem. Noluit autem populus
audire vocem Samuhel, sed dixerunt: Nequaquam. Rex enim erit super nos, et erimus nos quoque sicut omnes
gentes, et iudicabit nos rex noster, et egredietur ante nos, et pugnabit bella nostra pro nobis. Et au

divit samuhel omnia verba populi et locutus est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad samuhelem.
Audi vocem eorum et constitue eis regem. Et ait samuhel ad viros israhel. Vadat unusquisque
IX in civitatem suam. Et erat vir de beniamin nomine cis filius abihel filii seror filii bechorath
filii afia filii viri gemini fortis robore. et erat ei filius vocabulo saul electus et bonus.
et non erat vir de filiis israhel melior illo. Ab humero et sursum eminebat super omnem populum. Per-
ierant autem asine cis patris saul. et dixit cis ad saul filium suum. Tolle tecum unum de pueris. et con-
surgens vade et quere asinas. Qui cum transissent per montem ephraim et per terram salisa et non invenissent.
transierunt per terram salim et non erant. sed et per terram gemini, et minime repperissent. Cum autem venis-
sent in terram suph et non invenissent. dixit saul ad puerum suum qui erat cum eo. Veni et revertamur
ne forte dimiserit pater meus asinas et sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce vir dei
est in civitate hac. vir nobilis. Omne quod loquitur absque ambiguitate evenit. Nunc ergo eamus
illuc. si forte indicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dixitque saul ad puerum suum. Ecce ibi-
mus. Quid feremus ad virum dei? Panis defecit in sitarciis nostris. et sportulam non habemus
ut demus homini dei. nec quicquam aliud. Rursum puer respondit saul et ait. Ecce inventa
est in manu mea quarta pars stateris argenti demus homini dei ut indicet nobis viam nostram.
Olim in israhel sic loquebatur unusquisque vadens consulere deum. Venite et eamus ad videntem. Qui
enim propheta dicitur hodie vocabatur olim videns. Et dixit saul ad puerum suum. Optimus sermo tuus
veni eamus. Et ierunt in civitatem in qua erat vir dei. Cumque ascenderent clivum civitatis invenerunt
puellas egredientes ad hauriendam aquam. Et dixerunt eis. Num hic est videns? Que respon-
dentes dixerunt illis. Hic est. ecce ante te. festina nunc. hodie enim venit in civitatem. quia sacrificium est
hodie populi in excelso. Ingredientes urbem statim invenietis eum antequam ascendat excelsum
ad vescendum. Neque enim comesturus est populus donec ille veniat. quia ipse benedicit hostie et de-
inceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite quia hodie reperietis eum. Et ascenderunt in civi-
tatem. Cumque illi ambularent in medio urbis. apparuit samuhel egrediens obviam
eis. ut ascenderet in excelsum. Dominus autem revelaverat auriculam samuhelis ante unum diem
quam veniret saul dicens. Hac ipsa hora que nunc est cras mittam ad te virum de terra ben-
iamin et unges eum ducem super populum meum israhel et salvabit populum meum de manu phi-
listiim. quia respexi populum meum. venit enim clamor eorum ad me. Cumque aspexisset
samuhel saulem dominus dixit ei. Ecce vir quem dixeram tibi. iste dominabitur populo meo. Accessit autem
saul ad samuhelem in medio porte et ait. Indica oro te mihi ubi est domus videntis. Et respondit
samuhel sauli dicens. Ego sum videns. Ascende ante me in excelsum ut comedatis mecum hodie
et dimittam te mane. et omnia que sunt in corde tuo indicabo tibi. Et de asinis quas perdidisti
nudiustertius ne sollicitus sis quia invente sunt. Et cuius erunt optima queque israhel? Nonne tibi
et domui patris tui? Respondens autem saul ait. Numquid non filius gemini ego sum de mi-
nima tribu israhel et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu beniamin.
Quare ergo locutus es mihi sermonem istum? Assumens itaque samuhel saulem et puerum eius intro-
duxit eos in triclinium et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. Erant enim quasi triginta
viri. Dixitque samuhel coco. Da partem quam dedi tibi. et precepi ut reponeres seorsum
apud te. Levavit autem cocus armum et posuit ante saul. Dixitque samuhel. Ecce quod remansit
pone ante te et comede. quia de industria servatum est tibi. quando populum vocavi. Et comedit
saul cum samuhele in die illa. Et descenderunt de excelso in oppidum et locutus est cum saule
in solario. Cumque mane surrexissent et iam elucesceret. vocavit samuhel saulem in sola-
rium dicens. Surge ut dimittam te. Et surrexit saul. Egressique sunt ambo. ipse videlicet

et Samuhel. Cumque descenderent in extrema parte civitatis, Samuhel dixit ad Saul: Dic puero
ut antecedat nos et transeat; tu autem subsiste paulisper, ut indicem tibi verbum Domini. Ca. X
Tulit autem Samuhel lenticulam olei et effudit super caput eius et deosculatus est eum et ait: Ecce
unxit te Dominus super hereditatem suam in principem, et tu liberabis populum eius de manibus inimicorum eius
qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum quia unxit te Dominus in principem. Cum abieris a me
hodie, invenies duos viros iuxta sepulcrum Rachel in finibus Beniamin in meridie sa-
lientes magnas foveas, dicentque tibi: Inventae sunt asinae ad quas ieras perquirendas. Et intermis-
sis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis et dicit: Quid faciam de filio meo? Cumque abieris in-
de et ultra transieris et veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad
Deum in Bethel, unus portans tres hedos et alius tortas panis et alius portans lagenam vini.
Cumque te salutaverint, dabunt tibi duos panes et accipies de manu eorum. Post haec ve-
nies in collem Domini, ubi est statio Philistinorum. Et cum ingressus fueris ibi urbem, obvium habebis
gregem prophetarum descendentium de excelso, et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et cytha-
ram, ipsosque prophetantes. Et insiliet in te spiritus Domini, et prophetabis cum eis et mutaberis in virum
alterum. Quando ergo evenerint signa haec omnia tibi, fac quaecumque invenerit manus tua, quia Dominus
tecum est. Et descendes ante me in Galgala. Ego quippe descendam ad te ut offeras oblationem
et immoles victimas pacificas. Septem diebus expectabis donec veniam ad te et ostendam
tibi quid facias. Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a Samuhele, immutavit
ei Deus cor aliud, et venerunt omnia signa haec in die illa. Veneruntque ad praedictum collem,
et ecce cuneus prophetarum obvius ei. Et insiliit super eum spiritus Dei, et prophetavit in medio eorum.
Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudiustertius quod esset cum prophetis et prophetaret, dixe-
runt ad invicem: Quae nam res accidit filio Cis? Num et Saul inter prophetas? Responditque alius
ad alterum dicens: Et quis pater eorum? Propterea versum est in proverbium: Num et Saul inter prophetas?
Cessavit autem prophetare et venit ad excelsum. Dixitque patruus Saul ad eum et ad puerum
eius: Quo abistis? Qui responderunt: Quaerere asinas. Quas cum non repperissemus, venimus ad Sa-
muhelem. Et dixit ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuhel. Et ait Saul ad
patruum suum: Indicavit nobis quia inventae essent asinae. De sermone autem regni non in-
dicavit ei quem locutus ei fuerat Samuhel. Et convocavit Samuhel populum ad Dominum
in Masphat et ait ad filios Israhel: Haec dicit Dominus Deus Israhel: Ego eduxi Israhel de Aegypto et erui
vos de manu Aegyptiorum et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie
proiecistis Deum vestrum, qui solus salvavit vos de universis malis et tribulationibus vestris,
et dixistis: Nequaquam, sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras et per famili-
as. Et applicavit Samuhel omnes tribus Israhel, et cecidit sors tribus Beniamin. Et applicavit
tribum Beniamin et cognationes eius, et cecidit cognatio Metri, et pervenit usque ad Saul
filium Cis. Quaesierunt ergo eum, et non est inventus. Et consuluerunt post haec Dominum utrumnam venturus es-
set illuc. Responditque eis Dominus: Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum
inde. Stetitque in medio populi et altior fuit universo populo ab humero et sursum. Et ait
Samuhel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni
populo. Et clamavit cunctus populus et ait: Vivat rex. Locutus est autem Samuhel ad populum legem
regni et scripsit in libro et reposuit coram Domino. Et dimisit Samuhel omnem populum sin-
gulos in domum suam. Sed et Saul abiit in domum suam in Gabaath, et abiit cum eo pars exer-
citus, quorum tetigerat Deus corda. Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste?
Et despexerunt eum et non attulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire. Ca. XI

factum est post mensem. ascendit naas ammonites et pugnare cepit adversum iabes gala
ad. Dixeruntque omnes viri iabes ad naas. Habeto nos foederatos et serviemus tibi. Et respondit ad
eos naas ammonites. In hoc feriam vobiscum foedus ut eruam omnium vestrum oculos dex
tros. Ponamque vos opprobrium in universo israel. Et dixerunt ad eum seniores iabes. Concede
nobis septem dies ut mittamus nuntios ad universos terminos israel. Et si non fuerit qui defen
dat nos, egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in gabaath saulis, et locuti sunt verba au
diente populo. Et levavit omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce saul veniebat mane se
quens boves de agro et ait. Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum iabes.
Et insilivit spiritus domini in saul cum audisset verba haec, et iratus est furor eius nimis. Et assumens
utrumque bovem concidit in frusta, misitque in omnes terminos israel per manus nuntiorum dicens.
Quicumque non exierit secutusque fuerit saul et samuhelem sic fiet bobus eius. Invasit ergo
timor domini populum, et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in bezec. Fueruntque filiorum israel
trecenta milia, virorum autem iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant. Sic di
cetis viris qui sunt in iabes galaad. Cras vobis salus erit cum incaluerit sol. Venerunt ergo
nuntii et annuntiaverunt viris iabes. Qui laetati sunt et dixerunt. Mane exibimus ad vos, et
facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus, constituit sa
ul populum in tres partes, et ingressus est media castra in vigilia matutina et percussit am
mon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur in eis
duo pariter. Et ait populus ad samuhelem. Quis est iste qui dixit. Saul non regnabit super nos.
Date viros et interficiemus eos. Et ait saul. Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit dominus
salutem in israel. Dixit autem samuhel ad populum. Venite et eamus in galgala, et innovemus ibi reg
num. Et perrexit omnis populus in galgala, et fecerunt ibi regem saul coram domino in galgala, et
immolaverunt ibi victimas pacificas coram domino. Et laetatus est ibi saul et cuncti viri israel ni
XII mis. Dixit autem samuhel ad universum israel. Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quae lo
cuti estis ad me, et constitui super vos regem. Et nunc rex graditur ante vos. Ego autem senui et canui.
Porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad hanc
diem, ecce praesto sum. Loquimini coram me domino et coram christo eius, utrum bovem cuiusquam tulerim
an asinum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus
accepi, et contemnam illud hodie, restituamque vobis. Et dixerunt. Non es calumniatus
nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos. Testis est dominus
adversum vos, et testis christus eius in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt.
Testis. Et ait samuhel ad populum. Dominus qui fecit moysen et aaron et eduxit patres nostros de terra
egypti adest. Nunc ergo state ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordi
is domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris. Quomodo ingressus est iacob in egyptum et cla
maverunt patres vestri ad dominum, et misit dominus moysen et aaron, et eduxit patres vestros de egypto et
collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui, et tradidit eos in manu sisare
magistri militie asor, et in manu philistinorum, et in manu regis moab, et pugna
verunt adversum eos. Postea clamaverunt ad dominum et dixerunt. Peccavimus quia dereli
quimus dominum et servivimus baalim et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum
nostrorum et serviemus tibi. Et misit dominus ierobaal et badan et barach et iepte et samuhelem, et
eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, et habitastis confidenter. Videntes autem quod
naas rex filiorum ammon venisset adversum vos, dixistis mihi. Nequaquam, sed rex imperabit nobis,
cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo praesto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis

dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei et audieritis vocem eius et non exasperaveritis os domini
eritis et vos et rex qui imperat vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini
sed exasperaveritis sermonem domini erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state
et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie?
Invocabo dominum et dabit voces et pluvias. et scietis et videbitis quia grande malum
feceritis vobis in conspectu domini petentes super vos regem. Et clamavit samuhel ad dominum et de-
dit dominus voces et pluvias in die illa. et timuit omnis populus nimis dominum et samuhelem.
Dixitque universus populus ad samuhelem. Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum ut non moriamur.
Addidimus enim universis peccatis nostris malum ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuhel ad
populum. Nolite timere. Vos fecistis universum malum hoc. Verumtamen nolite recedere a tergo domini
et servite domino in omni corde vestro et nolite declinare post vana que non proderunt vobis neque eruent vos
quia vana sunt. Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum quia iuravit dominus
facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro vobis et docebo vos
viam bonam et rectam. Igitur timete dominum et servite ei in veritate et ex toto corde vestro. Vidis-
tis enim magnifica que in vobis gesserit dominus. quod si perseveraveritis in malitia et vos et rex ve-
ster peribitis. Filius unius anni erat saul cum regnare cepisset. duobus autem annis
regnavit super israhel. Et elegit sibi saul tria milia de israhel. Et erant cum saule duo mi-
lia in machmas et in monte bethel. mille autem cum ionatha in gabaath beniamin. Porro
ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem
philistinorum que erat in gabaa. Quod cum audissent philistiim saul cecinit bucina in
omni terra dicens. Audiant hebrei. Et universus israhel audivit huiuscemodi famam. Percus-
sit saul stationem philistinorum. et erexit se israhel adversus philistiim. Clamavit ergo populus
post saul in galgala. et philistiim congregati sunt ad preliandum contra israhel triginta milia cur-
ruum et sex milia equitum. et reliquum vulgus sicut harena que in litore maris plurima.
Et ascendentes castra metati sunt in machmas ad orientem bethauen. Quod cum vidissent
filii israhel se in arto sitos. afflictus enim erat populus. absconderunt se in speluncis et in abditis
in petris quoque et in antris et in cisternis. Hebrei autem transierunt iordanem in terram gad et galaad.
Cumque adhuc esset saul in galgala universus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et expec-
tavit septem diebus iuxta placitum samuhelis et non venit samuhel in galgala. Dilapsus-
que est populus ab eo. Ait ergo saul. Afferte mihi holocaustum et pacifica. Et obtulit holocaustum.
Cumque complesset offerens holocaustum. ecce samuhel veniebat. Et egressus est saul ob-
viam ei. ut salutaret eum. Locutusque est ad eum samuhel. Quid fecisti? Respondit saul.
Quia vidi quod populus dilaberetur a me et tu non veneras iuxta placitos dies. Porro philistiim
congregati fuerant in machmas. dixi nunc descendent philistiim ad me in galgala. et fa-
ciem domini non placavi. necessitate compulsus obtuli holocaustum. Dixitque samuhel ad saul.
Stulte egisti. nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Quod si non egisses,
iam nunc preparasset dominus regnum tuum super israhel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum
ultra consurget. Quesivit sibi dominus virum iuxta cor suum. et precepit ei dominus ut esset dux super
populum suum. eo quod non servaveris que precepit dominus. Surrexit autem samuhel et ascendit de
galgalis in gabaa beniamin. Et reliqui populi ascenderunt post saul obviam populo qui
expugnabant eos. venientes de galgala in gabaa in colle beniamin. Et recen-
suit saul populum qui inventi fuerant cum eo quasi sescentos viros. et saul et ionathan
filius eius. populusque qui inventus fuerat cum eis erat in gabaa beniamin. Porro philis-

tium consederant in Machmas. Et egressi sunt ad praedandum de castris Philisthiim tres cu-
nei. Unus cuneus pergebat contra viam Ephra ad terram Saul. Porro alius ingrediebatur per
viam Bethoron. Tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli Seboim contra
desertum. Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel. Caverant enim Philisthiim ne forte
facerent Hebraei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis Israel ad Philisthiim, ut exacueret
unusquisque vomerem suum et ligonem et securim et sarculum. Retusae itaque erant acies vomerum
et ligonum et tridentum et securium, usque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset dies proe-
lii, non est inventus ensis et lancea in manu totius populi qui erat cum Saul et Ionatha excepto Saul
XIIII et Ionatha filio eius. Egressa autem statio Philisthiim ut transcenderet in Machmas. Et ac-
cidit quadam die ut diceret Ionatha filius Saul ad adolescentem armigerum suum:
Veni et transeamus ad stationem Philisthiim, quae est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non in-
dicavit. Porro Saul morabatur in extrema parte Gabaa sub malogranato quae erat in Magro-
gabaa: et erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum. Et Achias filius Achitob fratris Ichabod filii Fi-
nees qui ortus fuerat ex Heli sacerdote domini in Silo, portabat ephod. Sed et populus ignorabat
quo isset Ionathas. Erant autem inter ascensus per quos nitebatur Ionathas transire ad sta-
tionem Philisthinorum, eminentes petrae ex utraque parte, et quasi in modum dentium scopuli hinc inde prae-
rupti. Nomen uni Boses, et nomen alteri Sene. Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso
Machmas, et alter ad meridiem contra Gabaa. Dixit autem Ionathas ad adolescentem armi-
gerum suum: Veni transeamus ad stationem incircumcisorum horum, si forte faciat dominus pro nobis: quia
non est domino difficile salvare vel in multitudine vel in paucis. Dixitque ei armiger suus: Fac omnia
quae placent animo tuo: perge quo cupis, et ero tecum quocumque volueris. Et ait Ionathas: Ec-
ce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis, si talia locuti fuerint ad nos:
Manete donec veniamus ad vos: stemus in loco nostro, nec ascendamus ad eos. Si autem
dixerint: Ascendite ad nos: ascendamus, quia tradidit eos dominus in manibus nostris. Hoc erit nobis
signum. Apparuit igitur uterque stationi Philisthinorum. Dixeruntque Philisthiim: En Hebraei egredi-
untur de cavernis in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt viri de statione ad Ionatham
et ad armigerum eius, dixeruntque: Ascendite ad nos, et ostendemus vobis rem. Et ait Ionathas
ad armigerum suum: Ascendamus, sequere me: tradidit enim eos dominus in manus Israel. Ascendit autem
Ionathas reptans manibus et pedibus, et armiger eius post eum. Et cum vidissent faciem Io-
nathae, itaque alii cadebant ante Ionathan, alios armiger eius interficiebat sequens eum. Et facta est
plaga prima qua percussit Ionathas et armiger eius quasi viginti virorum in media parte iugeri
quam par boum in die arare consuevit. Et factum est miraculum in castris per agros: sed et omnis
populus stationis eorum qui ierant ad praedandum obstupuit: et conturbata est terra: et accidit quasi
miraculum a deo. Et respexerunt speculatores Saul qui erant in Gabaa Beniamin, et ecce multi-
tudo prostrata et huc illucque diffugiens. Et ait Saul populo qui erat cum eo: Requirite et videte
quis abierit ex nobis. Cumque requisissent, repertum est non adesse Ionathan et armigerum eius. Et
ait Saul ad Achiam: Applica arcam domini. Erat enim ibi arca dei in die illa cum filiis Israel.
Cumque loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris Philisthi-
norum: crescebatque paulatim et clarius reboabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe ma-
num tuam. Conclamavit ergo Saul et omnis populus qui erat cum eo, et venerunt usque ad locum certa-
minis: et ecce versus fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum suum, et caedes magna nimis.
Sed et Hebraei qui fuerant cum Philisthiim heri et nudiustertius, ascenderantque cum eis in castris,
reversi sunt ut essent cum Israel qui erant cum Saul et Ionatha. Omnes quoque Israelitae qui se abscon-

Ionatas gustavit mel

derant in monte ephraim audientes quod fugissent philistiim sociaverunt se cum suis in prelio.
Et erant cum saul quasi decem milia virorum. Et salvavit dominus in die illa israel. Pugna autem perve-
nit usque bethaven. Et viri israel sociati sunt sibi in die illa. Adiuravit autem saul populum dicens:
Maledictus vir qui comederit panem usque ad vesperam, donec ulciscar de inimicis meis. Et
non manducavit universus populus panem. Omneque terre vulgus venit in saltum in quo erat
mel super faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum et apparuit fluens mel. Nullus se ap-
plicuit manum ad os suum. Timebat enim populus iuramentum. Porro ionathas non audierat
cum adiuraret pater eius populum. Extenditque summitatem virge quam tenebat in manu et in-
tinxit in favo mellis et convertit manum suam ad os suum et illuminati sunt oculi eius. Respondens-
que unus de populo ait: Iureiurando constrinxit pater tuus populum dicens: Maledictus vir qui co-
mederit panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitque ionathas: Turbavit pater meus terram. Vidistis
ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle isto. Quanto
magis si comedisset populus de preda inimicorum suorum quam reperit? Nonne maior facta esset plaga
in philisteis? Percusserunt ergo in die illa philisteos a machmis usque in ahialon.
Defatigatus est autem populus nimis. Et versus ad predam tulit oves et boves et vitulos et
mactaverunt in terra. Comeditque populus cum sanguine. Nuntiaverunt autem sauli dicentes quod po-
pulus peccasset domino comedens cum sanguine. Qui ait: Prevaricati estis. Volvite ad me iam nunc saxum
grande. Et dixit saul: Dispergimini in vulgus et dicite eis ut adducat ad me unusquisque
bovem suum et arietem et occidite super istud et vescimini et non peccabitis domino comedentes cum
sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem et occide-
runt ibi. Edificavit autem saul altare domino. Tuncque primum cepit edificare altare domino. Et
dixit saul: Irruamus super philistiim nocte et vastemus eos usque dum illucescat ma-
ne, nec relinquamus de eis virum. Dixitque populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis fac.
Et ait sacerdos: Accedamus huc ad deum. Et consuluit saul dominum dicens: Num persequar phi-
listiim? Si trades eos in manus israel? Et non respondit ei in die illa. Dixitque saul: Appli-
cate huc universos angulos populi et scitote et videte per quem acciderit peccatum hoc hodie. Vivit
dominus salvator israel quia si per ionathan filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod
nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad universum israel: Separamini vos in partem unam
et ego cum ionatha filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad saul: Quod bonum videtur
in oculis tuis fac. Et dixit saul ad dominum: Deus israel da indicium quid est quod non respon-
deris servo tuo hodie. Si in me aut in ionatha filio meo est iniquitas hec, da ostensio-
nem; aut si hec iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est ionathas et saul, populus
autem exivit. Et ait saul: Mittite sortem inter me et inter filium meum ionathan. Et captus
est ionathas. Dixit autem saul ad ionathan: Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei iona-
thas et ait: Gustans gustavi in summitate virge que erat in manu mea paululum mellis
et ecce ego morior. Et ait saul: Hec faciat mihi deus et hec addat, quia morte morieris iona-
tha. Dixitque populus ad saul: Ergo ne ionathas morietur, qui fecit salutem hanc mag-
nam in israel? Hoc nefas est. Vivit dominus, si ceciderit capillus de capite eius in terram,
quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus ionathan ut non moreretur. Reces-
sitque saul nec persecutus est philistiim. Porro philistiim abierunt in loca sua. Et saul
confirmato regno super israel, pugnabat per circuitum adversum omnes inimi-
cos eius contra moab et filios ammon et edom et reges soba et philisteos. Et quocumque se
verterat superabat. Congregatoque exercitu percussit amalech et eruit israel de manu

vastatorum eius. Fuerunt autem filii Saul Ionathan et Iessui et Melchisua. Nomina duarum filiarum
eius: nomen primogenitae Merob, et nomen minoris Michol. Et nomen uxoris Saul Achi
noem filia Achimaas. Et nomen principis militiae eius Abner filius Ner patruelis
Saul. Porro Cis fuerat pater Saul, et Ner pater Abner filius Abihel. Erat autem bellum
potens adversum Philisteos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul vi
XV rum fortem et aptum ad proelium sociabat eum sibi. Et dixit Samuhel ad Saul: Me
misit Dominus ut ungerem te in regem super populum eius Israhel. Nunc ergo audi vocem Domini. Haec dicit Dominus
exercituum: Recensui quaecumque fecit Amalech Israheli, quomodo restitit ei in via cum ascen
deret de Aegypto. Nunc ergo vade et percute Amalech, et demolire universa eius. Non parcas ei
et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid. Sed interfice a viro usque ad mulierem et parvulum atque lactan
tem, bovem et ovem, camelum et asinum. Praecepit itaque Saul populo, et recensuit eos quasi agnos:
ducenta milia peditum, et decem milia virorum Iuda. Cumque venisset Saul ad civi
tatem Amalech, tetendit insidias in torrente. Dixitque Saul Cineo: Abite, recedite,
atque descendite ab Amalech, ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus
filiis Israhel, cum ascenderent de Aegypto. Et recessit Cineus de medio Amalech. Percussitque
Saul Amalech ab Evila donec venias Sur quae est e regione Aegypti. Et apprehendit A
gag regem Amalech vivum. Omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit Saul
et populus Agag, et optimis gregibus ovium et armentorum, et vestibus et arietibus et universis quae
pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea. Quicquid vero vile fuit et reprobum, hoc demoliti sunt. Factum
est autem verbum Domini ad Samuhelem dicens: Paenitet me quod constituerim Saul regem, quia dereliquit me
et verba mea opere non implevit. Contristatusque est Samuhel, et clamavit ad Dominum tota noc
te. Cumque de nocte surrexisset Samuhel ut iret ad Saul mane, nuntiatum est Samuheli
eo quod venisset Saul in Carmelum, et erexisset sibi fornicem triumphalem, et reversus transis
set descendissetque in Galgala. Venit ergo Samuhel ad Saul, et Saul offerebat holocaustum
Domino de initiis praedarum quae attulerat ex Amalech. Et cum venisset Samuhel ad
Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, implevi verbum Domini. Dixitque Samuhel: Et quae est
haec vox gregum quae resonat in auribus meis, et armentorum quam ego audio? Et ait Saul:
De Amalech adduxerunt ea. Pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis ut immolarentur
Domino Deo tuo, reliqua vero occidimus. Ait Samuhel ad Saul: Sine me et indicabo tibi
quae locutus sit Dominus ad me nocte. Dixitque ei: Loquere. Et ait Samuhel: Nonne cum parvulus
esses in oculis tuis, caput in tribubus Israhel factus es? Unxitque te Dominus in regem super Israhel,
et misit te Dominus in viam et ait: Vade et interfice peccatores Amalech et pugnabis contra eos usque
ad internicionem eorum. Quare ergo non audisti vocem Domini, sed versus ad praedam es, et fecisti ma
lum in oculis Domini? Et ait Saul ad Samuhelem: Immo audivi vocem Domini et ambulavi
in via per quam misit me Dominus, et adduxi Agag regem Amalech, et Amalech interfeci.
Tulit autem populus de praeda oves et boves primitias eorum quae caesa sunt ut immolet Domino Deo suo
in Galgalis. Et ait Samuhel: Numquid vult Dominus holocausta et victimas, et non potius
ut oboediatur voci Domini? Melior est enim oboedientia quam victimae, et auscultare magis
quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus idola
triae nolle adquiescere. Pro eo quod abiecisti sermonem Domini, abiecit te Dominus ne sis rex. Dixitque
Saul ad Samuhelem: Peccavi, quia praevaricatus sum sermonem Domini et verba tua, timens
populum et oboediens voci eorum. Sed nunc porta quaeso peccatum meum et revertere mecum ut adorem Dominum.
Et ait Samuhel ad Saul: Non revertar tecum, quia proiecisti sermonem Domini, et proiecit te Dominus

ne filii israhel. Et conversus est samuhel ut abiret. Ille autem adprehendit summitatem pallii
eius quae et scissa est. Et ait ad eum samuhel. Scidit dominus regnum israhel a te hodie et tradidit il-
lud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in israhel non parcet et paenitudine
non flectetur. neque enim homo est ut agat paenitentiam. At ille ait. Peccavi sed nunc honora me co-
ram senioribus populi mei et coram israhel et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Re-
versus ergo samuhel secutus est saulem et adoravit saul dominum. Dixitque samuhel. Adducite
ad me agag regem amalech. Et oblatus est ei agag pinguissimus et tremens. Et dixit agag.
Sicine separat amara mors? Et ait samuhel. Sicut fecit absque liberis mulieres gla-
dius tuus. sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit eum samu-
hel coram domino in galgalis. Abiit autem samuhel in ramatha. saul vero ascendit in do-
mum suam in gabaath. Et non vidit samuhel ultra saul usque ad diem mortis suae. Verumptamen
lugebat samuhel saul. quoniam dominum paenitebat quod constituisset regem saul super israhel.

Dixitque dominus ad samuhel. Usquequo tu luges saul cum ego proiecerim eum ne regnet super
israhel? Imple cornu tuum oleo et veni ut mittam te ad isai bethleemitem. Providi enim
in filiis eius mihi regem. Et ait samuhel. Quomodo vadam? Audiet enim saul et inter-
ficiet me. Et ait dominus. Vitulum de armento tolles in manu tua et dices. Ad immolandum
domino veni. Et vocabis isai ad victimam. Et ego ostendam tibi quid facias et un-
ges quemcumque monstravero tibi. Fecit ergo samuhel sicut locutus est ei dominus. Venitque in beth-
leem et admirati sunt seniores civitatis occurrentes ei dixeruntque. Pacificusne est ingressus tuus?
Et ait. Pacificus. Ad immolandum domino veni. Sanctificamini et venite mecum ut immolem.
Sanctificavit ergo isai et filios eius. et vocavit eos ad sacrificium. Cumque ingressi essent vidit heli-
ab et ait. Num coram domino est christus eius? Et dixit dominus ad samuhel. Ne respicias vultum eius neque
altitudinem staturae eius. quoniam abieci eum. nec iuxta intuitum hominis iudico. Homo enim videt ea quae
parent. dominus autem intuetur cor. Et vocavit isai abinadab et adduxit eum coram samuhel. Qui
dixit. Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem isai samma. De quo ait. Etiam hunc non elegit
dominus. Adduxit itaque isai septem filios suos coram samuhel. Et ait samuhel ad isai.
Non elegit dominus ex istis. Dixitque samuhel ad isai. Numquid iam completi sunt filii? Qui respondit.
Adhuc reliquus est parvulus et pascit oves. Et ait samuhel ad isai. Mitte et adduc eum.
Nec enim discumbemus priusquam ille huc veniat. Misit ergo et adduxit eum. Erat autem ru-
fus et pulcher aspectu. decoraque facie. Et ait dominus. Surge et unge eum. ipse est enim. Tulit ergo sa-
muhel cornu olei et unxit eum in medio fratrum eius. et directus est spiritus domini in david a die il-
la et in reliquum. Surgensque samuhel abiit in ramatha. Spiritus autem domini recessit a saul
et exagitabat eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque servi saul ad eum. Ecce spiritus dei malus
exagitat te. Iubeat ergo dominus rex noster et servi tui qui coram te sunt quaerent hominem scientem psal-
lere cithara. ut quando arripuerit te spiritus dei malus psallat manu sua et levius feras.
Et ait saul ad servos suos. Providete mihi aliquem bene psallentem. et adducite eum
ad me. Et respondens unus de pueris ait. Ecce vidi filium isai bethleemitem scien-
tem psallere et fortissimum robore et virum bellicosum et prudentem in verbis et virum pul-
chrum et dominus est cum eo. Misit ergo saul nuntios ad isai dicens. Mitte ad me david filium tuum
qui est in pascuis. Tulit itaque isai asinum plenum panibus et lagunam vini. et hedum de
capris unum et misit per manum david filii sui sauli. Et venit david ad saul et stetit coram
eo. At ille dilexit eum nimis. et factus est eius armiger. Misitque saul ad isai dicens. Stet
david in conspectu meo. invenit enim gratiam in oculis meis. Igitur quandocumque spiritus dei malus arri-

inveni .p.

Hec regis corpus vexaret spiritus malignus
Cordam musica puer admovet cithareda.
Cuius erat studium pelles tondere bidentum.
Dextro articulo successit dextera sceptro.

piebat saul, tollebat David citharam et percutiebat manu sua et refocillabatur et levius
XVII habebat; recedebat enim ab eo spiritus malus. Congregantes vero Philisthiim agmina sua in proelium convenerunt in Socoth Iudae et castra-
metati sunt inter Socoth et Azeca in finibus Dommim. Porro Saul et filii Israel congregati
venerunt in vallem Terebinthi et direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthiim. Et Philisth-
iim stabant super montem ex parte hac, et Israel stabat super montem ex altera parte, vallisque erat inter eos.
Et egressus est vir spurius de castris Philisthinorum nomine Goliath de Geth, altitudinis sex cubi-
torum et palmo. Et cassis aerea super caput eius, et lorica hamata induebatur. Porro pondus
loricae eius quinque milia siclorum aeris erat. Et ocreas aereas habebat in cruribus, et clipeus aereus
tegebat humeros eius. Hastile autem hastae eius erat quasi liciatorium texentium; ipsum autem ferrum
hastae eius sescentos siclos habebat ferri; et armiger eius antecedebat eum. Stansque clamabat
adversum falanges Israel et dicebat eis: Quare venistis parati ad proelium? Numquid non
ego sum Philisthaeus, et vos servi Saul? Eligite ex vobis virum, et descendat ad singulare cer-
tamen. Si quiverit pugnare mecum et percusserit me, erimus vobis servi; si autem ego
praevaluero et percussero eum, vos servi eritis et servietis nobis. Et aiebat Philisthaeus: Ego
exprobravi agminibus Israel hodie. Date mihi virum et ineat mecum singulare certamen.
Audiens autem Saul et omnes Israelitae sermones Philisthei huiuscemodi, stupebant et metue-
bant nimis. David autem erat filius viri Ephrathei de quo supra dictum est, de Bethleem
Iuda, cui erat nomen Isai, qui habebat octo filios. Et erat vir in diebus Saul senex
et grandaevus inter viros. Abierunt autem tres filii eius maiores post Saul in bellum. Et nomina
trium filiorum eius qui perrexerant ad bellum: Heliab primogenitus, et secundus Abinadab, tertiusque
Samma. David autem erat minimus. Tribus ergo maioribus secutis Saulem, abiit David et reversus
est a Saul ut pasceret gregem patris sui in Bethleem. Procedebat vero Philistheus mane et
vespere. Et stans improperabat filios Israel quadraginta diebus. Dixit autem Isai ad David filium
suum: Accipe fratribus tuis ephi polentae et decem panes istos, et curre in castra ad fratres
tuos. Et decem formellas casei has deferes ad tribunum; et fratres tuos visitabis si recte
agant, et cum quibus ordinati sunt disce. Saul autem et illi et omnes filii Israel in valle Terebin-
thi pugnabant adversum Philisthiim. Surrexit itaque David mane et commendavit gregem
custodi, et onustus abiit sicut praeceperat ei Isai. Et venit ad locum magala, et ad exercitum
qui egressus ad pugnam vociferatus erat in certamine. Direxerat enim aciem Israel,
sed et Philisthiim ex adverso fuerant praeparati. Derelinquens ergo David vasa quae attulerat sub ma-
nu custodis ad sarcinas, cucurrit ad locum certaminis et interrogabat si omnia
recte agerentur erga fratres suos. Cumque adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir
ille spurius ascendens, Goliath nomine, Philistheus de Geth, ex castris Philisthinorum.
Et loquente eo haec eadem verba audivit David. Omnes autem Israelitae cum vidissent virum, fu-
gerunt a facie eius timentes eum valde. Et dixit unus quispiam de Israel: Num vidis-
tis virum hunc qui ascendit? Ad exprobrandum enim Israel ascendit. Virum ergo qui percus-
serit eum ditabit rex divitiis magnis, et filiam suam dabit ei, et domum patris eius
faciet absque tributo in Israel. Et ait David ad viros qui stabant secum dicens: Quid dabi-
tur viro qui percusserit Philistheum hunc et tulerit obprobrium de Israel? Quis enim est
hic Philistheus incircumcisus qui exprobravit acies Dei viventis? Referebat autem
ei populus eundem sermonem dicens: Haec dabuntur viro qui percusserit eum. Quod cum audisset
Heliab frater eius maior loquente eo cum aliis viris, iratus contra David ait: Quare venisti et quare
dereliquisti pauculas oves illas in deserto? Ego novi superbiam tuam et nequitiam cordis

tui: ut videres prelium descendisti. Et dixit David: Quid feci? Numquid non verbum est? Et de-
clinavit paululum ab eo ad alium. Dixitque eundem sermonem. Et respondit ei populus
verbum sicut prius. Audita sunt autem verba que locutus est David et annunciata in conspectu Saul.
Ad quem cum fuisset adductus locutus est ei: Non concidat cor cuiusquam in eo. Ego servus tu-
us vadam et pugnabo adversus philisteum. Et ait Saul ad David: Non vales resistere phi-
listeo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es: hic autem vir bellator ab adolescen-
tia sua. Dixitque David ad Saul: Pascebat servus tuus patris sui gregem, et veniebat
leo vel ursus tollebatque arietem de medio gregis: et sequebar eos et percutiebam, eru-
bamque de ore eorum. Et illi consurgebant adversum me et apprehendebam mentum eorum et suf-
focabam interficiebamque eos. Nam et leonem et ursum interfeci ego servus tuus. Erit
igitur et philisteus hic incircumcisus quasi unus ex eis. Nunc vadam et auferam obprobrium populi. Qui-
quis est philisteus hic incircumcisus qui ausus est maledicere exercitui dei viventis? Et
ait David: Dominus qui eripuit me de ore leonis et de manu ursi ipse liberabit me de manu
philistei huius. Dixit autem Saul ad David: Vade et dominus tecum sit. Et induit Saul David vestimentis
cap suis et imposuit galeam eream super caput eius et vestivit eum lorica. Accinctus ergo David gladio eius
super vestem suam cepit temptare si armatus posset incedere. Non enim habebat consuetudinem.
Dixitque David ad Saul: Non possum sic incedere, quia nec usum habeo. Et deposuit ea. Et tulit
baculum suum quem semper habebat in manibus. Et elegit sibi quinque limpidissimos lapides de
torrente et misit eos in peram pastoralem quam habebat secum. Et fundam manu tulit et pro-
cessit adversus philisteum. Ibat autem philisteus incedens et appropinquans adversum David, et armi-
ger eius ante eum. Cumque inspexisset philisteus et vidisset David, despexit eum. Erat enim ado-
lescens rufus et pulcher aspectu. Et dixit philisteus ad David: Numquid ego canis sum
quod tu venis ad me cum baculo? Et maledixit philisteus David in diis suis. Dixitque
ad David: Veni ad me et dabo carnes tuas volatilibus celi et bestiis terre. Dixitque David ad phi-
listeum: Tu venis ad me cum gladio et hasta et clipeo. Ego autem venio ad te in nomine domini ex-
ercituum, dei agminum israel, quibus exprobrasti hodie. Et dabit te dominus in manu mea, et per-
cutiam te et auferam caput tuum a te. Et dabo cadavera castrorum philistiim hodie vo-
latilibus celi et bestiis terre, ut sciat omnis terra quia est deus in israel. Et noverit universa eccle-
sia quia non in gladio nec in hasta salvat dominus. Ipsius enim est bellum, et tradet vos in manus
nostras. Cum ergo surrexisset philisteus et veniret et appropinquaret contra David, festinavit
David et cucurrit ad pugnam ex adverso philistei. Et misit manum suam in peram, tulitque
unum lapidem et funda iecit et circumducens percussit philisteum in fronte. Et infixus est
lapis in fronte eius, et cecidit in faciem suam super terram. Prevaluitque David adversus phi-
listeum in funda et lapide, percussumque philisteum interfecit. Cumque gladium non haberet
in manu David, cucurrit et stetit super philisteum et tulit gladium eius, et extraxit de va-
gina sua et interfecit eum, precidit que caput eius. Videntes autem philistiim quod mortuus esset
fortissimus eorum, fugerunt. Et consurgentes viri israel et iuda vociferati sunt, et persecuti
sunt philisteos usque dum venirent in vallem, et usque ad portas accaron. Cecideruntque
vulnerati de philistiim in via sarim usque ad geth et usque ad accaron. Et reversi
filii israel postquam persecuti fuerant philisteos invaserunt castra eorum. Assumens autem
David caput philistei attulit illud ierusalem. Arma vero eius posuit in tabernaculo suo.
Eo autem tempore quo viderat Saul David egredientem contra philisteum, ait ad Abner principem
militie: De qua stirpe descendit hic adolescens, Abner? Dixitque Abner: Vivit anima

tua rex si novi. Et ait rex. Interroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque regressus esset
david percusso philisteo. tulit eum abner et introduxit coram saul caput philistei ha-
bentem in manu. Et ait ad eum saul. De qua progenie es adolescens. Dixitque david. Filius servi
XVIII tui ysai bethleemite ego sum. Et factum est cum complesset loqui ad saul anima ionathe col-
ligata est anime david et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum saul in die illa
et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem ionathas et david fedus. dili-
gebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliavit se ionathas tunica qua erat vestitus et de-
dit eam david et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum et usque ad balteum. Egrediebatur
tur quoque david ad omnia quecumque miserat eum saul et prudenter se agebat. Posuitque eum saul
super viros belli et acceptus erat in oculis universi populi maximeque in conspectu famulorum
saul. Porro cum reverteretur percusso philisteo david. et ferret caput in ierusalem egresse sunt
mulieres de universis urbibus israel cantantes chorosque ducentes in occursum
saul regis in tympanis leticie et sistris. et precinebant mulieres ludentes atque dicebant.
Percussit saul mille et david decem milia. Iratus est autem saul nimis et displicuit in oculis eius
iste sermo dixitque. Dederunt david decem milia et mihi dederunt mille. Quid ei superest nisi
solum regnum. Non rectis ergo oculis saul aspiciebat david a die illa et deinceps. Post diem
autem alteram invasit spiritus dei malus saul. et prophetabat in medio domus sue. David autem
psallebat manu sua sicut per singulos dies. Tenebatque saul lanceam et misit eam putans
quod configere posset david cum pariete. Et declinavit david a facie eius secundo. Et timuit saul david
eo quod esset dominus cum eo. et a se recessisset. Amovit ergo eum saul a se et fecit eum tribunum
super mille viros. Et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis
david prudenter agebat et dominus erat cum eo. Vidit itaque saul quod prudens esset nimis. et cepit
cavere eum. Omnis autem israel et iuda. diligebat david. Ipse enim ingrediebatur et egrediebatur
ante eos. Dixit autem saul ad david. Ecce filia mea maior merob. ipsam dabo tibi uxorem. tan-
tummodo esto vir fortis et preliare bella domini. Saul autem reputabat dicens. Non sit manus mea in
eo. sed sit super illum manus philistinorum. Ait autem david ad saul. Quis sum aut que est vita mea aut
xviii cognatio patris mei in israel. ut fiam gener regis. Factum est autem tempore cum deberet dari merob filia saul
david. data est adriel molathite uxor. Dilexit autem michol filia saul altera david. Dixitque
saul. Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum. et sit super eum manus philistinorum. Dixit ergo sa-
ul ad david. In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul servis suis. Loquimini
ad david clam me dicentes. Ecce places regi et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto ge-
ner regis. Et locuti sunt servi saul in auribus david. omnia verba hec. Et ait david. Num parum vobis
videtur generum esse regis. Ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renuntiaverunt servi saul dicentes.
Huiuscemodi verba locutus est david. Dixit autem saul. Sic loquimini ad david. Non habet necesse rex spon-
salia nisi tantum centum preputia philistinorum. ut fiat ultio de inimicis regis. Porro saul cogi-
tabat tradere david in manibus philistinorum. Cumque renuntiassent servi eius david verba que dixerat
saul. placuit sermo in oculis david. ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgens
david abiit cum viris qui erant cum eo. et percussit ex philistiim ducentos viros.
et attulit preputia eorum et annumeravit ea regi ut gener esset eius. Dedit itaque saul ei mi-
chol filiam suam uxorem. Et vidit saul et intellexit quia dominus esset cum david. Michol autem filia saul
diligebat eum. et saul magis cepit timere david. Factusque est saul inimicus david cunctis diebus.
Et egressi sunt principes philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius se agebat david
XIX quam omnes servi saul et celebre factum est nomen eius nimis. Locutus est autem saul ad ionathan

filium suum et ad omnes servos suos ut occiderent David. Porro Ionathas filius Saul dili-
gebat valde David et indicavit Ionathas David dicens: Quaerit Saul pater meus occidere te. Quapropter
observa te quaeso mane et manebis clam et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem
meum in agro ubicumque fuerit et loquar de te ad patrem meum et quodcumque videro nuntiabo tibi.
Locutus est ergo Ionathas de David bona ad Saul patrem suum dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum
tuum David quia non peccavit tibi et opera eius bona sunt valde tibi. Et posuit animam suam in manu
sua et percussit Philisteum et fecit Dominus salutem magnam universo Israel. Vidisti et laetatus es. Quare
ergo peccas in sanguine innoxio interficiens David qui est absque culpa. Quod cum audisset Saul placatus voce
Ionathae iuravit: Vivit Dominus quia non occidetur. Vocavit itaque Ionathas David et indicavit ei omnia
verba haec. Et introduxit Ionathas David ad Saul et fuit ante eum sicut heri et nudiustertius. Moti-
tum est autem rursum bellum et egressus David pugnavit adversum Philistim. Percussitque eos plaga
magna et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus Domini malus in Saul. Sedebat autem in domo sua et tene-
bat lanceam. Porro David psallebat in manu sua. Nisusque est Saul configere lancea David in pariete et
declinavit David a facie Saul. Lancea autem casso vulnere perlata est in parietem. Et David fugit et salva-
tus est nocte illa. Misit ergo Saul nocte satellites suos in domum David ut custodirent eum et
interficeretur mane. Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua dicens: Nisi salvaveris te nocte
hac cras morieris. Deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit et aufugit atque salvatus est.
Tulit autem Michol statuam et posuit eam super lectum et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius
et operuit eam vestimentis. Misit autem Saul apparitores qui raperent David et responsum est quod aegrota-
ret. Rursumque misit Saul nuntios ut viderent David dicens: Afferte eum ad me in lecto ut occida-
tur. Cumque venissent nuntii inventum est simulacrum super lectum et pellis caprarum ad caput eius.
Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et
respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi: Dimitte me alioquin interficiam te.
David autem fugiens salvatus est et venit ad Samuhelem in Ramatha et nuntiavit ei
omnia quae sibi fecerat Saul. Et abierunt ipse et Samuhel et morati sunt in Naioth. Nun-
tiatum est autem Saul dicentibus: Ecce David in Naioth in Ramatha. Misit ergo Saul lictores
ut raperent David. Qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium et Samuhel stantem
super eos factus est et in illis spiritus Domini et prophetare coeperunt et ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sauli mi-
sit et alios nuntios. Prophetaverunt autem et illi. Et rursum Saul misit tertios nuntios qui et ipsi pro-
phetaverunt. Et iratus iracundia Saul abiit et ipse in Ramatha et venit usque ad cisternam
magnam quae est in Socho et interrogavit et dixit: In quo loco sunt Samuhel et David? Dictumque
est ei: Ecce in Naioth sunt in Ramatha. Et abiit in Naioth in Ramatha. Et factus est et super eum spiritus
Dei et ambulabat ingrediens et prophetabat usque dum veniret in Naioth in Ramatha. Et ex-
spoliavit se et ipse vestimentis suis et prophetavit cum ceteris coram Samuhel et cecidit nudus tota
die illa et nocte. Unde et exivit proverbium: Num et Saul inter prophetas? Fugit autem David de Na-
ioth quae est in Ramatha veniensque locutus est coram Ionatha: Quid feci? quae est iniquitas mea et quod pec-
catum meum in patrem tuum quia quaerit animam meam? Qui dixit ei: Absit a te non morieris. Neque
enim faciet pater meus quicquam grande vel parvum nisi prius indicaverit mihi. Hunc ergo celavit me pater
meus sermonem tantummodo? Nequaquam erit istud. Et iuravit rursum David. Et ille ait: Scit profecto
pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis et dicet: Nesciat hoc Ionathas ne forte tristetur.
Quin immo vivit Dominus et vivit anima tua quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque dividimur. Et
ait Ionathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua faciam tibi. Dixit autem David ad Ionatham:
Ecce kalendae sunt crastino et ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum. Dimitte ergo

me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tertie. Si respiciens requisierit me pater tuus respon-
debis ei. Rogavit me David ut iret celeriter in bethleem civitatem suam quia victime solempnes
ibi sunt universis contribulibus eius. Si dixerit bene, pax erit servo tuo. Si autem fuerit iratus, sci-
to quia completa est malicia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum quia fedus domini me famulum tuum
tecum inire fecisti. Si autem est in me aliqua iniquitas, tu me interfice et ad patrem tuum ne introducas
me. Et ait ionathas. Absit hoc a me. Neque enim fieri potest ut si certe cognovero completam esse patris
mei maliciam contra te, non annunciem tibi. Responditque David ad ionatham. Quis renunciabit michi si quid
forte de me responderit pater tuus dure. Et ait ionathas ad David. Veni egrediamur in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum, ait ionathas ad David. Domine deus israel, si investigavero sententiam
patris mei crastino vel perendie, et aliquid boni fuerit super David et non statim misero ad te
et notum tibi fecero, hec faciat dominus ionathe et hec augeat. Si autem perseveraverit patris mei malicia ad-
versum te, revelabo aurem tuam et dimittam te ut vadas in pace. Et sit dominus tecum sicut fuit cum
patre meo. Et si vixero facies michi misericordiam domini. Si vero mortuus fuero, non auferes misericordiam
tuam a domo mea usque in sempiternum. Aut si non fecero quando eradicaverit dominus inimicos David
unumquemque de terra, auferat ionathan de domo sua et requirat dominus de manu inimicorum David. Pepigit ergo ionathas fedus cum domo David et requisivit
Et addidit ionathan deierare David eo quod diligeret eum. Sicut animam enim suam ita diligebat eum. dominus de manu inimicorum David
Dixitque ionathas ad David. Cras kalende sunt et requireris. Requiretur enim sessio tua usque perendie.
Descendes ergo festinus et venies in locum ubi celandus es in die qua operari licet, et sedebis iuxta
lapidem cui nomen est ezel. Et ego tres sagittas mittam iuxta eum et iaciam quasi exercens ad signum me.
Mittam quoque et puerum dicens ei. Vade et affer michi sagittas. Si dixero puero, ecce sagitte
intra te sunt, tolle eas. Tu veni ad me quia pax tibi est et nichil mali, vivit dominus. Si autem sic locutus fuero
puero: ecce sagitte ultra te sunt, vade in pace quia dimisit te dominus. De verbo autem quod locuti sumus
ego et tu, sit dominus inter me et te usque in sempiternum. Absconditus est ergo David in agro. Et venerunt kalende
et sedit rex ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super cathedram suam secundum consuetudinem que
erat iuxta parietem, surrexit ionathas et sedit abner ex latere saul, vacuusque apparuit
locus David. Et non est locutus saul quicquam in die illa. Cogitabat enim quod forte evenisset ei ut
non esset mundus nec purificatus. Cumque illuxisset dies secunda post kalendas, rursum
vacuus apparuit locus David. Dixitque saul ad ionathan filium suum. Cur non venit filius ysai
nec heri nec hodie ad vescendum? Et respondit ionathas sauli. Rogavit me obnixe
ut iret in bethleem et ait. Dimitte me quoniam sacrificium solempne in civitate. Unus de fratribus
meis accersivit me. Nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis, vadam cito et videbo fratres meos. Ob hanc
causam non venit ad mensam regis. Iratus autem saul adversum ionathan dixit ei. Fili mulieris
virum ultro rapientis, numquid ignoro quia diligis filium ysai in confusionem tuam et confusionem igno-
miniose matris tue? Omnibus enim diebus quibus filius ysai vixerit super terram, non stabilieris tu
neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte et adduc eum ad me quia filius mortis est. Respondens autem
ionathas sauli patri suo ait. Quare moritur? Quid fecit? Et arripuit saul lanceam ut per-
cuteret eum. Et intellexit ionathas quod definitum esset a patre suo ut interficeret David. Surrexit autem io-
nathas a mensa in ira furoris et non comedit in die kalendarum secunda panem. Contristatus est enim super David
eo quod confudisset eum pater suus. Cumque illuxisset mane, venit ionathas in agrum iuxta
placitum David, et puer parvulus cum eo. Et ait ad puerum suum. Vade et affer michi sagittas quas ego
iacio. Cumque puer cucurrisset, iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad locum ia-
cule quam miserat ionathas. Et clamavit ionathas post tergum pueri et ait. Ecce ibi sa-
gitta porro ultra te. Clamavitque ionathas iterum post tergum pueri. Festina velociter ne ste-

terit. Collegit autem puer ionathe sagittas et attulit ad dominum suum et quid ageretur puer penitus
ignorabat. Tantummodo enim ionathas et david rem noverant. Dedit ergo ionathas arma sua puero
et dixit ei. Vade defer in civitatem. Cumque abisset puer, surrexit david de loco qui vergebat
ad austrum, et cadens pronus in terram, adoravit tercio. Et osculantes se alterutrum fleve-
runt pariter. David autem amplius. Dixit autem ionathas ad david. Vade in pace. Quecumque iura-
vimus ambo in nomine domini dicentes. dominus sit inter me et te et inter semen tuum et semen meum
usque in sempiternum. Et surrexit david et abiit. sed et ionathas ingressus est civitatem. XXI
Venit autem david in nobe ad achimelech sacerdotem et obstipuit achimelech eo quod venis-
set david. et surrexit obviam et dixit ei. Quare tu solus et nullus est tecum. Et ait david ad
achimelech sacerdotem. Rex precepit mihi sermonem et dixit. Nemo sciat rem propter quam a
me missus es et cuiusmodi tibi precepta dederim. Nam et pueris condixi in illum et illum
locum. Nunc ergo si quid habes ad manum vel quinque panes da mihi. aut quicquid inveneris.
Et respondens sacerdos david ait ei. Non habeo panes laicos ad manum. sed tantum panem
sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus. Et respondit david sacerdoti et dixit ei. Et
quidem si de mulieribus agitur. continuimus nos ab heri et nudius tercius. quando egrediebamur
et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hec polluta est. sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit
ergo ei sacerdos sanctificatum panem. Neque enim erat ibi panis nisi tantum panes propositionis qui sublati fu-
erant a facie domini ut ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam de servis saul in die
illa intus in tabernaculo domini. et nomen eius doech ydumeus potentissimus pastorum saulis
pascebat mulas saul. Dixit autem david ad achimelech. Si habes hic ad manum hastam aut
gladium. Quia gladium meum et arma mea non tuli mecum. sermo enim regis urgebat
me. Et dixit sacerdos. Ecce hic gladius goliath philistei quem percussisti in valle tere-
binthi est involutus pallio post ephod. Si istum vis tollere tolle. Neque enim est alius hic
absque eo. et ait david. Non est alius similis huic. Da mihi eum. Surrexit itaque david et fugit in die illa a
facie saul. et venit ad achis regem geth. Dixeruntque ei servi achis cum vidissent david. Numquid
non iste est david rex terre. Nonne huic cantabant per choros dicentes. percussit saul mille et david de-
cem milia. Posuit autem david sermones istos in corde suo et extimuit valde a facie achis
regis geth. Et inmutavit os suum coram eis et collabebatur inter manus eorum. et impingebat
in hostia porte. defluebantque saliue eius in barbam. Et ait achis ad servos suos. Vi-
distis hominem insanum. Quare adduxistis eum ad me. An desunt nobis furiosi quod in-
troduxistis istum ut fureret me presente. Dimittite hunc illinc. ne ingrediatur domum
meam. Abiit ergo inde david et fugit in speluncam odollam. Quod cum audissent fratres eius
et omnis domus patris eius descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui erant in
angustia constituti. et oppressi ere alieno et amaro animo. et factus est eorum princeps. fueruntque cum
eo quasi quadringenti viri. Et profectus est david inde in masphat que est in moab. Et dixit ad
regem moab. Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum. donec sciam quid faciat mihi
deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Manseruntque apud eum cunctis diebus quibus
david fuit in presidio. Dixitque gad propheta ad david. Noli manere in presidio. proficiscere et va-
de in terram iuda. Et profectus david venit in saltum areth. Et audivit saul quod apparuisset
david et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in gabaa. et esset in nemore quod est in rama.
hastam manu tenens cunctique servi eius circumstarent eum ait ad servos suos qui assiste-
bant ei. Audite me filii gemini. Numquid omnibus vobis dabit filius ysai agros et vine-
as et universos vos faciet tribunos et centuriones quia coniurastis omnes adversum me. et

est qui mihi renuntiet maxime cum et filius meus foedus inierit cum filio Isai. Non est qui vicem
meam doleat ex vobis nec qui annuntiet mihi eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum
me insidiantem mihi usque hodie. Respondens autem Doech Idumeus qui assistebat et
erat primus inter servos Saul: Vidi inquit filium Isai in Nobe apud Achimelech filium Achitob
sacerdotem qui consuluit pro eo Dominum et cibaria dedit ei, sed et gladium Goliath Philistei
dedit illi. Misit ergo rex ad accersiendum Achimelech filium Achitob sacerdotem et omnem
domum patris eius sacerdotum qui erant in Nobe. Qui venerunt universi ad regem. Et ait Saul ad
Achimelech: Audi fili Achitob. Qui respondit: Presto sum domine. Dixitque ad eum Saul: Quare
coniurastis adversum me tu et filius Isai, et dedisti ei panes et gladium et consuluisti pro eo Do-
minum ut consurgeret adversum me insidiator usque hodie permanens? Respondensque A-
chimelech regi ait: Et quis in omnibus servis tuis sicut David fidelis et gener regis et pergens
ad imperium tuum et gloriosus in domo tua? Num hodie cepi consulere pro eo Dominum? Absit hoc
a me. Ne suspicetur rex adversus servum suum rem huiuscemodi in universa domo patris mei. Non
enim scivit servus tuus quicquam super hoc negotio vel modicum vel grande. Dixitque rex: Morte morieris
Achimelech tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emissariis qui circumstabant eum: Convertimini
et interficite sacerdotes Domini. Nam manus eorum cum David est. Scientes quod fugisset et non indicaverunt mihi.
Noluerunt autem servi regis extendere manum suam in sacerdotes Domini. Et ait rex ad Doech: Converte
tu et irrue in sacerdotes Domini. Conversusque Doech Idumeus irruit in sacerdotes et trucidavit in
die illa octoginta et quinque viros vestitos ephod lineo. Nobe autem civitatem percussit in ore
gladii, viros et mulieres, parvulos et lactantes, bovem et asinum et ovem in ore gladii. Evadens
autem unus filius Achimelech filii Achitob cuius nomen erat Abiathar fugit ad David et annun-
tiavit ei quod occidisset Saul sacerdotes Domini. Et ait David ad Abiathar: Sciebam in die il-
la quod cum ibi esset Doech Idumeus procul dubio annuntiaret Saul. Ego sum reus omnium
animarum patris tui. Mane mecum. Ne timeas. Si quis quesierit animam meam queret et animam tuam,
XXIII mecumque servaberis. Et annuntiaverunt David dicentes: Ecce Philistiim expugnant Ceilam
et diripiunt areas. Consuluit ergo David Dominum dicens: Num vadam et percutiam Philisteos is-
tos? Et ait Dominus ad David: Vade et percuties Philisteos et salvabis Ceila. Et dixerunt viri qui erant
cum David ad eum: Ecce nos hic in Iudea consistentes timemus, quanto magis si ierimus in Ceila ad-
versum agmina Philistinorum? Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respondens ait: Surge et va-
de in Ceila; ego enim tradam Philisteos in manu tua. Abiit ergo David et viri eius in Ceila et pug-
navit adversus Philisteos et abegit iumenta eorum et percussit eos plaga magna et sal-
vavit David habitatores Ceile. Porro eo tempore quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad
David in Ceila, ephod secum habens descenderat. Nuntiatum est autem Saul quod venisset David in Ceila. Et
ait Saul: Tradidit eum Deus in manus meas, conclususque est introgressus urbem in qua porte et sere
sunt. Et precepit Saul omni populo ut ad pugnam descenderet in Ceila et obsideret David et viros eius.
Quod cum rescisset David quia preparavit ei Saul clam malum, dixit ad Abiathar sacerdotem:
Applica ephod. Et ait David: Domine Deus Israel, audivit famam servus tuus quod disponat Saul
venire ad Ceilam ut evertat urbem propter me. Si tradent me viri Ceile in manus eius? et si des-
cendet Saul sicut audivit servus tuus? Domine Deus Israel, indica servo tuo. Et ait Dominus: Des-
cendet. Dixitque rursum David: Si tradent viri Ceile me et viros qui sunt mecum in manu Saul?
Et dixit Dominus: Tradent. Surrexit ergo David et viri eius quasi sescenti et egressi de Ceila huc atque illuc va-
gabantur incerti. Nuntiatumque est Saul quod fugisset David de Ceila in monte opaco et salvatus
esset. Quam ob rem dissimulavit exire. Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis.

mansitque in monte solitudinis ziph in monte opaco. Quaerebat tamen eum saul cunctis die-
bus, et non tradidit eum deus in manus eius. Et vidit david quod egressus esset saul ut quaereret a-
nimam eius. Porro david erat in deserto ziph in silva. Et surrexit ionathas filius saul et abiit
ad david in silvam et confortavit manus eius in deo. Dixitque ei: Ne timeas. Neque enim inveni-
et te manus saul patris mei. Et tu regnabis super israel, et ego ero tibi secundus. Sed et saul pa-
ter meus scit hoc. Percussit ergo uterque foedus coram domino. Mansitque david in silva, ionathas autem rever-
sus est in domum suam. Ascenderunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes: Nonne ecce david latitat
apud nos in locis tutissimis silvae in colle achilae quae est ad dexteram deserti? Nunc ergo sicut
desideravit anima tua ut descenderes, descende. Nostrum autem erit ut tradamus eum in manu regis. Dixitque
saul: Benedicti vos a domino, quia doluistis vicem meam. Abite ergo oro et diligentius praeparate et
curiosius agite, et considerate locum ubi sit pes eius velociter, et quis viderit eum ibi. Recogitat enim de
me quod callide insidier ei. Considerate et videte omnia latibula eius in quibus absconditur,
et revertimini ad me ad rem certam, ut vadam vobiscum. Quod si etiam in terram se obstruxerit, per-
scrutabor eum in cunctis milibus iuda. At illi surgentes abierunt in ziph ante saul. David autem
et viri eius erant in deserto maon, in campestribus ad dexteram iesimuth. Iuit ergo saul et so-
cii eius ad quaerendum eum, et nuntiatum est david. Statimque descendit ad petram et versabatur in deserto
maon. Quod cum audisset saul, persecutus est david in deserto maon. Et ibat saul et viri eius ad
latus montis ex parte una, david autem et viri eius erant in latere montis ex parte altera. Porro david despe-
rabat se posse evadere a facie saul. Itaque saul et viri eius in modum coronae cingebant david
et viros eius ut caperent eos. Et nuntius venit ad saul dicens: Festina et veni, quoniam infuderunt
se philistiim super terram. Reversus est ergo saul desistens persequi david, et perrexit in occursum
philistinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum petram dividentem. Ascendit ergo david inde et habitavit
in locis tutissimis engaddi. Cumque reversus esset saul postquam persecutus est philisthe-
os, nuntiaverunt ei dicentes: Ecce david in deserto est engaddi. Assumens ergo saul tria milia electo-
rum virorum ex omni israel, perrexit ad investigandum david et viros eius etiam super abruptissimas petras quae solis
ibicibus perviae sunt. Et venit ad caulas ovium quae se offerebant vianti. Eratque ibi spelunca quam
ingressus est saul ut purgaret ventrem. Porro david et viri eius in interiore parte speluncae latebant.
Et dixerunt servi david ad eum: Ecce dies de qua locutus est dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum
ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo david et praecidit oram chlamydis saul silenter.
Post haec percussit cor suum david, eo quod abscidisset oram chlamydis saul. Dixitque ad viros suos:
Propitius mihi sit dominus, ne faciam hanc rem domino meo christo domini, ut mittam manum meam in eum, quia christus
domini est. Vivit dominus, quia nisi dominus percusserit eum, aut dies eius venerit ut moriatur, aut descendens in
proelium perierit, propitius mihi sit dominus ut non mittam manum meam in christum domini. Et confregit david viros suos
sermonibus, et non permisit eos ut consurgerent in saul. Porro saul exurgens de spelunca per-
gebat cepto itinere. Surrexit autem et david post eum, et egressus de spelunca clamavit post tergum
saul dicens: Domine mi rex. Et respexit saul post se. Et inclinans se david pronus in terram adoravit,
dixitque ad saul: Quare audis verba hominum loquentium: David quaerit malum adversum te?
Ecce hodie viderunt oculi tui quod tradiderit te dominus in manu mea in spelunca. Et cogitavi ut
occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus
domini est. Quin potius pater mi vide et cognosce oram chlamydis tuae in manu mea, quia cum
praeciderem summitatem chlamydis tuae, nolui extendere manum meam in te. Animadverte et
vide quoniam non est in manu mea malum neque iniquitas, neque peccavi in te. Tu autem insidiaris animae
meae ut auferas eam. Iudicet dominus inter me et te, et ulciscatur me dominus ex te. Manus autem mea

non sit in te. Sicut et in proverbio antiquo dicitur: Ab impiis egredietur impietas. Manus ergo mea non
sit in te. Quem persequeris rex Israhel? quem persequeris? Canem mortuum persequeris et pulicem unum. Sit dominus
iudex et iudicet inter me et te. et videat et iudicet causam meam et eruat me de manu tua. Cum autem
conplesset David loquens sermones huiuscemodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox haec tua est
fili mi David? Et levavit Saul vocem suam et flevit. dixitque ad David: Iustior tu es quam ego.
Tu enim tribuisti mihi bona. ego autem reddidi tibi mala. et tu indicasti mihi hodie quae feceris mihi bona:
quomodo tradiderit me dominus in manum tuam et non occideris me. Quis enim cum invenerit inimicum su-
um dimittet eum in via bona? sed dominus reddat tibi vicissitudinem hanc, pro eo quod hodie opera-
tus es in me. Et nunc quia scio quod certissime regnaturus sis et habiturus in manu tua regnum Israhel,
iura mihi in domino ne deleas semen meum post me neque auferas nomen meum de domo patris mei.
Et iuravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam et David et viri eius ascenderunt ad tutiora loca.
Mortuus est autem Samuhel, et congregatus est universus Israhel, et planxerunt eum et sepelierunt in domo XXV
sua in Ramatha. Consurgensque David descendit in desertum Pharan. Erat autem vir quispiam in
solitudine Maon, et possessio eius in Carmelo. Nomen autem viri illius erat Nabal, et nomen
uxoris eius Abigail. Eratque mulier illa prudentissima et speciosa. Porro vir eius durus et pessi-
mus et malitiosus. Erat autem de genere Chaleb. Cum ergo audisset David in deserto quod tonderet
Nabal gregem suum, misit decem iuvenes et dixit eis: Ascendite in Carmelum et venietis ad Na-
bal et salutabitis eum ex nomine meo pacifice et dicetis: Sit fratribus meis et tibi pax, et domui tuae
pax et omnibus quaecumque habes sit pax. Ex multis annis salvos faciens tuos et omnia tua. Audivi
quod tonderent pastores tui greges tuos qui erant nobiscum in deserto. Numquam eis molesti fuimus
nec aliquid defuit eis de grege omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carmelo. Interroga
pueros tuos et indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis. In die enim bona
venimus ad te. quodcumque invenerit manus tua da servis tuis et filio tuo David. Cumque venissent
pueri David locuti sunt ad Nabal omnia verba haec ex nomine David et siluerunt. Respondens autem Nabal
pueris David ait: Quis est David et quis est filius Isai? Hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos.
Tollam ergo panes meos et aquas meas et carnes pecorum quae occidi tonsoribus meis et dabo
viris quos nescio unde sunt. Regressi sunt itaque pueri David per viam suam et reversi venerunt et
nuntiaverunt ei omnia verba quae dixerat Nabal. Tunc David ait viris suis: Accingatur unusquisque
gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis. Accinctusque est et David ense suo. Et secuti
sunt David quasi quadringenti viri. Porro ducenti remanserunt ad sarcinas. Abigail autem uxori Na-
bal nuntiavit unus de pueris dicens: Ecce misit David nuntios de deserto ut benedicerent do-
mino nostro. et aversatus est eos. Homines isti boni satis fuerunt nobis et non molesti. nec quicquam
aliquando periit omni tempore quo fuimus conversati cum eis in deserto. Pro muro erant nobis tam in nocte
quam in die omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges. Quam ob rem considera et recogita quid
facias, quoniam conpleta est malitia adversum virum tuum et adversum domum tuam, et ipse filius est
Belial, ita ut nemo possit ei loqui. Festinavit igitur Abigail et tulit ducentos panes et
duos utres vini et quinque arietes coctos et quinque sata polentae et centum ligaturas uvae pas-
sae et ducentas massas caricarum et inposuit super asinos. dixitque pueris suis: Praecedite
me. ecce ego post tergum sequar vos. Viro autem suo Nabal non indicavit. Cum ergo ascen-
disset asinum et descenderet ad radices montis, David et viri eius descendebant in occursum eius. Quibus
et illa occurrit. Et ait David: Vere frustra servavi omnia quae huius erant in deserto et non
periit quicquam de cunctis quae ad eum pertinebant et reddidit mihi malum pro bono. Haec faciat
deus inimicis David et haec addat si reliquero de omnibus quae ad eum pertinent usque mane mingen-

tem ad parietem. Cum autem vidisset Abigail David, festinavit et descendit de asino, et procidit
coram David super faciem suam et adoravit super terram et cecidit ad pedes eius et dixit: In me sit domine mi
hec iniquitas. Loquatur obsecro ancilla tua in auribus tuis, et audi verba famule tue. Ne po-
nat obsecro dominus meus rex cor suum super virum istum iniquum Nabal, quia secundum nomen suum stultus est, et
stultitia cum eo. Ego autem ancilla tua non vidi pueros tuos domine mi quos misisti. Nunc ergo domi-
ne mi, vivit Dominus et vivit anima tua, qui prohibuit te ne venires in sanguinem et salvavit animam tuam.
Et nunc fiant sicut Nabal inimici tui, et qui querunt domino meo malum. Quapropter suscipe benedictionem hanc
quam attulit ancilla tua tibi domino meo, et da pueris qui sequuntur te dominum meum. Aufer iniquitatem
famule tue. Faciens enim faciet Dominus tibi domino meo domum fidelem, quia prelia domini, domine mi, tu pro-
eliaris. Malitia ergo non inveniatur in te omnibus diebus vite tue. Si enim surrexerit aliquando homo perse-
quens te et querens animam tuam, erit anima domini mei custodita, quasi in fasciculo viventium apud dominum de-
um tuum. Porro anima inimicorum tuorum rotabitur, quasi in impetu et circulo funde. Cum ergo fecerit tibi Dominus
domino meo omnia que locutus est bona de te, et constituerit te ducem super Israel, non erit tibi hoc in singul-
tum et in scrupulum cordis domino meo quod effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris. Et
cum benefecerit Dominus domino meo, recordaberis ancille tue et benefacies ei. Et ait David ad Abigail: Be-
nedictus Dominus Deus Israel qui misit te hodie in occursum meum, et benedictum eloquium tuum, et be-
nedicta tu que prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem et ulciscerer me manu mea.
Alioquin vivit Dominus Deus Israel qui prohibuit me ne malum facerem tibi, nisi cito venisses in occursum
mihi, non remansisset Nabal usque ad lucem matutinam mingens ad parietem. Suscepit ergo David de ma-
nu eius omnia que attulerat ei, dixitque ei: Vade pacifice in domum tuam; ecce audivi vocem tuam
et honoravi faciem tuam. Venit autem Abigail ad Nabal, et ecce erat ei convivium in domo eius quasi con-
vivium regis, et cor Nabal iocundum. Erat enim ebrius nimis. Et non indicavit ei verbum pusillum
aut grande usque in mane. Diluculo autem cum digessisset vinum Nabal, indicavit ei uxor sua
verba hec. Et emortuum est cor eius intrinsecus, et factus est quasi lapis. Cumque pertransissent decem dies, percussit
Dominus Nabal et mortuus est. Quod cum audisset David mortuum Nabal, ait: Benedictus Dominus qui iudica-
vit causam opprobrii mei de manu Nabal, et servum suum custodivit a malo, et malitiam
Nabal reddidit Dominus in caput eius. Misit ergo David et locutus est ad Abigail ut sumeret eam sibi
in uxorem. Et venerunt pueri David ad Abigail in Carmelum, et locuti sunt ad eam dicentes: David misit
nos ad te, ut accipiat te sibi in uxorem. Que consurgens adoravit prona in terram, et ait: Ecce
famula tua sit in ancillam ut lavet pedes servorum domini mei. Et festinavit et surrexit
Abigail, et ascendit super asinum, et quinque puelle ierunt cum ea pedisseque eius, et secuta est nun-
cios David, et facta est illi uxor. Sed et Achinoem accepit David de Iezrahel, et fuit utraque uxor eius.
Saul autem dedit Michol filiam suam uxorem David Phalti filio Lais qui erat de Gallim. XXVI
Venerunt Ziphei ad Saul in Gabaa dicentes: Ecce David absconditus est in colle Achile, que est ex ad-
verso solitudinis in via. Et surrexit Saul et descendit in desertum Ziph, et cum eo tria milia
virorum de electis Israel, ut quereret David in deserto Ziph. Et castrametatus est Saul in Gabaa Achi-
le, que erat ex adverso solitudinis in via. David autem habitabat in deserto. Videns autem David quod venis-
set Saul post se in desertum, misit exploratores, et didicit quod venisset certissime. Et sur-
rexit David clam et venit ad locum ubi erat Saul. Cumque vidisset locum in quo dormiebat
Saul et Abner filius Ner princeps militie eius, et Saulem dormientem in tentorio et reliquum vulgus
per circuitum eius, ait David ad Achimelech Ceteum et Abisai filium Sarvie fratrem Ioab dicens: Quis
descendet mecum ad Saul in castra? Dixitque Abisai: Ego descendam tecum. Venerunt ergo
David et Abisai ad populum nocte, et invenerunt Saul iacentem et dormientem in tentorio

hastam fixam in terra ad caput eius. Abner autem et populus dormientes in circuitu eius. Dixitque
Abisai ad David: Conclusit Deus hodie inimicum tuum in manus tuas. Nunc ergo perfodiam eum lancea
in terra semel, et secundo opus non erit. Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum. Quis enim extendit manum
suam in christum Domini, et innocens erit? Et ait David: Vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies eius
venerit ut moriatur, aut in praelium descendens perierit, propitius mihi sit Dominus, ne extendam
manum meam in christum Domini. Nunc ergo tolle hastam quae est ad caput eius, et scyphum aquae, et abeamus.
Tulit ergo David hastam et scyphum aquae qui erat ad caput Saul, et abierunt. Et non erat quisquam
qui videret et intelligeret et evigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat
super eos. Cumque transisset David ex adverso, et stetisset in vertice montis de longe, et esset grande intervallum
inter eos, clamavit ad populum et ad Abner filium Ner dicens: Nonne respondebis, Abner? Et res-
pondens Abner ait: Quis es tu qui clamas et inquietas regem? Et ait David ad Abner: Numquid non
vir tu es? et quis alius similis tui in Israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum regem? Ingressus
est enim unus de turba ut interficeret regem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti. Vivit Dominus, quoniam filii
mortis estis vos, qui non custodistis dominum vestrum christum Domini. Nunc ergo vide ubi sit hasta regis, et ubi sit scy-
phus aquae qui erat ad caput eius. Cognovit autem Saul vocem David et dixit: Numquid vox tua haec, fili mi David? Et ait
David: Vox mea, domine mi rex. Et ait: Quam ob causam dominus meus persequitur servum suum? Quid feci?
aut quod est in manu mea malum? Nunc ergo audi, oro, domine mi rex, verba servi tui. Si Dominus incitat
te adversum me, odoretur sacrificium; si autem filii hominum, maledicti sunt in conspectu Domini, qui
eiecerunt me hodie ut non habitem in hereditate Domini, dicentes: Vade, servi diis alienis. Et nunc
non effundatur sanguis meus in terra coram Domino, quia egressus est rex Israel ut quaerat pulicem + unum
sicut persequitur perdix in montibus. Et ait Saul: Peccavi, revertere, fili mi David; nequaquam enim ultra
male tibi faciam, eo quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim quod stulte ege-
rim et ignoraverim multa nimis. Et respondens David ait: Ecce hasta regis; transeat unus de pueris
regis et tollat eam. Dominus autem retribuet unicuique secundum iustitiam suam et fidem. Tradidit enim te Dominus
hodie in manu mea, et nolui levare manum meam in christum Domini. Et sicut magnificata est anima tua
hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, et liberet me de omni angustia. Ait ergo
XXVII Saul ad David: Benedictus tu, fili mi David. Et quidem faciens facies, et potens poteris. Abiit autem David in viam
suam, et Saul reversus est in locum suum. Et ait David in corde suo: Aliquando incidam in uno die in manus Saul.
Nonne melius est ut fugiam et salver in terra Philisthinorum, ut desperet Saul cessetque me quaerere
in cunctis finibus Israel? Fugiam ergo manus eius. Et surrexit David et abiit ipse et sexcenti viri cum eo
ad Achis filium Maoch regem Geth. Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse et viri eius, et domus eius. David
et duae uxores eius, Achinoem Iezrahelites, et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et nuntiatum est Saul
quod fugisset David in Geth, et non addidit ultra quaerere eum. Dixit autem David ad Achis: Si inveni gratiam in
oculis tuis, detur mihi locus in una urbium regionis huius, ut habitem ibi. Cur enim manet
servus tuus in civitate regis tecum? Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg. Propter quam causam
facta est Siceleg regum Iuda usque in diem hanc. Fuit autem numerus dierum quibus habitavit David in regio-
ne Philisthinorum quatuor mensium. Et ascendit David et viri eius, et agebant praedas de Gessuri et de Gerzi et de
Amalechitis. Hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus, euntibus Sur usque ad terram Aegypti. Et per-
cutiebat David omnem terram, nec relinquebat viventem virum et mulierem. Tollensque oves
et boves et asinos et camelos et vestes revertebatur et veniebat ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In
quem irruistis hodie? Respondebat David: Contra meridiem Iudae, et contra meridiem Ierameel, et contra
meridiem Ceni. Virum et mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne
forte loquantur adversum nos. Haec fecit David, et hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit

in regione philistinorum. Et recedit igitur david ad achis dicens. Multa mala operatus est contra populum suum
israhel. Erit igitur mihi servus sempiternus. Factum est autem in diebus illis congregaverunt philistiim agmina sua XXVIII
ut prepararentur ad bellum contra israhel. Dixitque achis ad david: Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris in cas-
tris tu et viri tui. Dixitque david ad achis. Nunc scies que facturus est servus tuus. Et ait achis ad david.
Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuhel autem mortuus est. planxitque eum omnis
israhel et sepelierunt eum in ramatha urbe sua. Et saul abstulit magos et ariolos de terra. Congregati-
que sunt philistiim et venerunt et castrametati
sunt in sunam. Congregavit autem et saul universum israhel et venit in gelboe. Et vidit saul castra philis-
tiim et timuit et expavit cor eius nimis. Consuluitque dominum et non respondit ei neque per somnia neque
per sacerdotes neque per prophetas. Dixitque saul servis suis. Querite mihi mulierem
habentem phitonem. et vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi eius ad eum.
Est mulier habens phitonem in endor. Mutavit ergo habitum suum. vestitusque est aliis vestimentis
abiit ipse et duo viri cum eo. Veneruntque ad mulierem et ait. Divina mihi in phitone et suscita mihi quem
dixero tibi. Et ait mulier ad eum. Ecce tu nosti quanta fecerit saul et quomodo eraserit magos
et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris anime mee ut occidar? Et iuravit ei saul in domino dicens. Vivit
dominus quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier. Quem suscitabo tibi? Qui ait. Sa-
muhelem suscita mihi. Cum autem vidisset mulier samuhelem exclamavit voce magna et dixit
ad saul. Quare inposuisti mihi? Tu es enim saul. Dixitque ei rex. Noli timere. Quid vidisti? Et ait
mulier ad saul. Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei. Qualis est forma eius? Que ait. Vir se-
nex ascendit. et ipse amictus est pallio. Intellexit saul quod samuhel esset et inclinavit se
super faciem in terra et adoravit. Dixit autem samuhel ad saul. Quare inquietasti me ut suscitarer? Et
ait saul. Coartor nimis. Siquidem philistiim pugnant adversum me et deus recessit a me et
exaudire me noluit. neque in manu prophetarum neque per somnia. Vocavi ergo te ut ostenderes mihi
quid faciam. Et ait samuhel. Quid interrogas me cum dominus recesserit a te et transierit ad emulum
tuum? Faciet enim dominus tibi sicut locutus est in manu mea. Et scindet regnum de manu tua et da-
bit illud proximo tuo david. quia non obedisti voci domini neque fecisti iram furoris eius in amalech.
Idcirco quod pateris fecit tibi dominus hodie et dabit dominus etiam israhel tecum in manus philistiim. Cras autem tu
et filii tui mecum eritis. sed et castra israhel tradet dominus in manus philistiim. Statimque saul ceci-
dit porrectus in terram. Extimuerat enim verba samuhel et robur non erat in eo quia non comederat panem
tota die illa. Ingressa est autem mulier ad saul et ait. Conturbatus enim erat valde. Dixitque ad eum.
Ecce obedivit ancilla tua voci tue. et posui animam meam in manu tua. et audivi sermones
tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur et tu audi vocem ancille tue et ponam coram te buccel-
lam panis ut comedens convalescas et possis iter agere. Qui renuit et ait. Non comedam. Coege-
runt autem eum servi sui et mulier. Et tandem audita voce eorum surrexit de terra et sedit super lectum.
Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo et festinavit et occidit eum. Tollens-
que farinam miscuit eam et coxit azimam. et posuit ante saul. et ante servos eius. Qui cum
comedissent. surrexerunt. et ambulaverunt per totam noctem illam. Congregata sunt ergo phi- XXIX
listiim universa agmina in aphec. Sed et israhel castrametatus est super fontem qui erat in iezra-
hel. Et satrape quidem philistiim incedebant in centuriis et milibus. David autem et viri eius erant
Dixeruntque philistiim ad achis. in novissimo agmine cum achis. Quid sibi volunt hebrei isti? Et ait achis ad principes phi-
listiim. Num ignoratis david qui fuit servus saul regis israhel et est apud me multis diebus vel an-
nis et non inveni in eo quicquam ex die qua transfugit ad me usque ad diem hanc. Irati sunt autem adversus eum prin-
cipes philistiim et dixerunt ei. Revertatur vir iste et sedeat in loco suo in quo constituisti eum et non

descendat nobcum in p̄lium ne fiat nob adūsarius cū p̄liari ceperimus. Quomō .n. aliť
placare poterit dn̄m suū nisi ī capitib; nr̄is. Nōne iste ē dd̄ cui cantabāt ī choris dicentes.
Percussit saul ī milib; suis ⁊ dd̄ in decē milib; suis. Uocauit g° achis dd̄ ⁊ ait ei. Uiuit dn̄s.
qr rectꝰ es tu ⁊ bonus in ꝯspectu meo. ⁊ exitꝰ tuus ⁊ introitꝰ tuus mecū ē in castris ⁊ nō
inueni ī te q̄cq̄m mali ex die q̄ uenisti ad me usq; ad diem hanc. s; satrapis nō places. Reu
ertere g° ⁊ uade ī pace. ⁊ nō offendes oclōs satrapū philistiim. Dixitq; dd̄ ad achis. Q̄d .n. fe
ci aut quid inuenisti ī me seruo tuo a die q̄ fui ī ꝯspectu tuo usq; in diē hanc. ut nō ueniam ⁊
pugnē ꝯ inimicos dn̄i mei regis. Respondens aūt achis locutus ē ad dd̄. Scio qr bonus es tu ī oclis me
is sic angls dei. s; p̄ncipes philistiim dixerūt. Nō ascendet nobcum ī p̄lium. Igitur ꝯsurge
mane tu ⁊ serui tui q̄ uenerūt tecū. Et cū de nocte surrexeritis ⁊ cepit dilucescere. pgite. Sur
rexit itaq; de nocte dd̄ ipse ⁊ uiri eius ut p̄ficiscerentur mane. ⁊ reuerterentur ad trā philistiim. Phi
XXX listiim aūt ascenderūt in iezrahel. Cumq; uenissent dd̄ ⁊ uiri eius in siceleg die tercia. amalechi
te impetū fecerant ex parte australi in siceleg. ⁊ pcusserant siceleg. ⁊ succenderant eā igni ⁊ cap
tiuas duxerant mulieres ex ea a minimo usq; ad magnū. ⁊ nō interfecerant q̄cq̄m. s; secū dux
erant ⁊ pgebant itinere suo. Cū g° uenissent dd̄ ⁊ uiri eius ad ciuitatē ⁊ inuenissent eā succēsam igni
⁊ uxores suas ⁊ filios suos ⁊ filias ductas ee captiuas. leuauerūt dd̄ ⁊ p̄pls q̄ erant cū eo uoces
suas ⁊ planxerūt donec deficerent ī eis lacrime. Siquidē ⁊ due uxores dd̄ captiue ducte fuerant
achinoem iezrahelites ⁊ abigail uxor nabal carmeli. Et contristatus ē dd̄ ualde. Uolebat .n.
eū p̄pls lapidare. qr amara erat aīa uniuscuiusq; uiri sup filiis ⁊ filiab; suis. Confortatus ē
aūt dd̄ ī dn̄o deo suo ⁊ ait ad abiathar sacerdotem filiū achimelech. Applica ad me
ephod. ~~dd̄ ad me ephod.~~ Et applicauit abiathar ephod ad dd̄. Et ꝯsuluit dd̄ dn̄m dicens.
Persequar an nō latrunculos hos ⁊ cōphendā eos. Dixitq; ei dn̄s. Persequere. Absq; dubio .n. cōpre
hendes eos ⁊ excuties p̄dam. Abiit g° dd̄ ipse ⁊ sexcenti uiri qui erant cū eo ⁊ uenerūt usq;
ad torrentem besor. ⁊ lassi quidā substiterūt. Persecutus ē aūt dd̄ ipse ⁊ quadringenti uiri cū eo. sub
stiterāt .n. ducenti qui lassi trāsire nō poterant torrentem besor ⁊ inuenerūt uirū egyptiū
ī agro ⁊ adduxerūt eū ad dd̄. Dederūtq; ei panē ut comederet ⁊ biberet aquā. s; ⁊ fragmēta
masse caricarū ⁊ duas ligaturas uue passe. Que cū comedisset reuersus ē sp̄c eius ⁊ refocilla
tus ē. Nō .n. comederat panē neq; biberat aquā trib; dieb; ⁊ trib; noctib;. Dixit itaq; ei dd̄. Cu
ius es tu ł unde ⁊ quo pgis. Qui ait. Puer egyptius ego sū. seruus uiri amalechite. De
reliquit aūt me dn̄s meus qr egrotare cepi nudiustercius. Siquidē nos erupimus ad australē partem
cerethi ⁊ contra iudam ⁊ ad meridiē caleb. ⁊ siceleg succendimus igni. Dixitq; ei dd̄.
Potes me ducere ad istū cuneū. Qui ait. Iura m̄ p dm̄ qd̄ nō occidas me ⁊ nō tradas me ī ma
nus dn̄i mei. ⁊ ducā te ad cuneū istū. Et iurauit ei dd̄. Qui cū duxisset eū. ecce illi discū
bebant sup faciē uniūse tre comedentes ⁊ bibentes ⁊ q̄si festū celebrantes diē p cuncta p̄da
⁊ spoliis q̄ ceperant de tra philistiim ⁊ de tra iuda. ⁊ pcussit eos dd̄ a uespa usq; ad uespam
alterius diei. ⁊ nō euasit ex eis q̄sq̄m nisi q̄dringenti uiri adolescentes q̄ ascenderant camelos
⁊ fugerant. Eruit g° dd̄ oīa q̄ tulerant amalechite ⁊ duas uxores suas eruit. nec defuit q̄cq̄
a paruo usq; ad magnū tam de filiis q̄m de filiab; ⁊ spoliis. Et q̄cumq; rapuerant oīa reduxit
dd̄ ⁊ tulit uniūsos greges ⁊ armenta ⁊ minauit an faciē suā. Dixerūtq; hec ē p̄da dd̄. Uenit
aūt dd̄ ad ducentos uiros q̄ lassi substiterant. nec seq̄ potuerant dd̄ ⁊ residē eos iusserat ī torrē
te besor. Qui egressi sūt obuiā dd̄ ⁊ p̄plo q̄ erat cū eo. Accedens aūt dd̄ ad p̄plm salutauit eos pa
cifice. Respondensq; omīs uir pessimus ⁊ iniquus de uiris q̄ ierāt cū dd̄ dixit. Quia nō uenerūt
nobcum nō dabimus eis q̄cq̄m de p̄da quā eruimus. s; sufficiat unicuiq; uxor sua.

et filii quos cum acceperunt reddam. Dixit autem David. Non sic facietis fratres mei de his quae tradidit dominus no-
bis et custodivit nos et dedit latrunculos qui eruptionem fecerant adversum nos in manus nostras. Nec
audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit descendentis ad proelium et remanen-
tis ad sarcinas, et similiter divident. Et factum est hoc ex illa die et deinceps constitutum et praefinitum
et quasi lex in Israel usque ad diem hanc. Venit igitur David in Sicelech et misit dona de praeda senioribus Iuda
proximis suis dicens. Accipite benedictionem de praeda hostium domini. His qui erant in Bethel et qui
in Ramoth ad meridiem et qui in Iether et qui in Aroer et qui in Sephamoth et qui in Esthe-
ma et qui in Rachala et qui in urbibus Ierameel et qui in urbibus Ceni et qui in Arama et
qui in lacu Asan et qui in Athach et qui in Hebron et reliquis qui erant in his locis in quibus
XXXI commoratus fuerat David ipse et viri eius. Philisthim autem pugnabant adversum Israel. Et fugerunt viri
Israel ante faciem Philisthim et ceciderunt interfecti in monte Gelboe. Irrueruntque Philisthim in Saul
et filios eius et percusserunt Ionathan et Aminadab et Melchisue filios Saul. Totumque pondus proe-
lii versum est in Saul et consecuti sunt eum viri sagittarii et vulneratus est vehementer a sagittari-
is. Dixitque Saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum et percute me ne forte veniant
incircumcisi isti et interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger eius. Fuerat enim nimio
more perterritus. Arripuit itaque Saul gladium suum et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger
eius videlicet quod mortuus esset Saul irruit etiam ipse super gladium suum et mortuus est cum eo. Mortuus est er-
go Saul et tres filii eius et armiger illius et universi viri eius in die illa pariter. Videntes autem viri Israel qui
erant trans vallem et trans Iordanem quod fugissent viri Israelite et quod mortuus esset Saul et filii eius
reliquerunt civitates suas et fugerunt. Veneruntque Philisthim et habitaverunt ibi. Facta autem die altera
venerunt Philisthim ut spoliarent interfectos et invenerunt Saul et tres filios eius iacentes
in monte Gelboe. Et praeciderunt caput Saul et expoliaverunt eum armis et miserunt in terram Philisthi-
num per circuitum ut annuntiaretur in templo idolorum et in populis. Et posuerunt arma eius in templo
Astaroth. Corpus vero eius suspenderunt in muro Bethsan. Quod cum audissent habitatores Iabes Galaad
quaecumque fecerant Philisthim Saul, surrexerunt omnes viri fortissimi et ambulaverunt tota noc-
te et tulerunt cadaver Saul et cadavera filiorum eius de muro Bethsan. Veneruntque Iabes et com-
busserunt ea ibi. Et tulerunt ossa eorum et sepelierunt in nemore Iabes. Et ieiunaverunt septem diebus.

Explicit liber regum primus. Incipit liber regum secundus huius tituli. ii. et c.

Factum est autem postquam mortuus est Saul ut David reverteretur a caede Amalech et
manerent in Sicelech dies duos. In die autem tertia apparuit homo veniens de castris
veste conscissa et pulvere aspersus caput. Et ut venit ad David cecidit super
faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum David. Unde venis? Qui ait ad eum. De
castris Israel fugi. Et dixit ad eum David. Quod est verbum quod factum est? Indica mihi. Qui ait. Fugit po-
pulus ex proelio et multi corruentes e populo mortui sunt. Sed et Saul et Ionathan filius eius interierunt. Di-
xitque David ad adolescentem qui nuntiabat ei. Unde scis quia mortuus est Saul et Ionathan filius eius?
Et ait adolescens qui narrabat ei. Casu veni in montem Gelboe et Saul incumbebat super hastam suam.
Porro currus et equites appropinquabant ei. Et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum
respondissem Adsum, dixit mihi. Quisnam es tu? Et aio ad eum. Amalechites sum. Et locutus est mihi.
Sta super me et interfice me quoniam tenent me angustiae et adhuc tota anima mea in
me est. Stansque super eum occidi illum. Sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli
diadema quod erat in capite eius et armillam de brachio eius et attuli ad te dominum meum huc.
Apprehendens autem David vestimenta sua scidit omnesque viri qui erant cum eo. Et planxerunt et fleverunt
et ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul et super Ionathan filium eius et super populum domini et super

domum israel quod corruissent gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei: Unde es tu? Qui
respondit: Filius hominis advenae amalechitae ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mit-
tere manum tuam ut occideres christum domini? Vocansque David unum de pueris suis ait: Accedens irrue
in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum
locutum est adversum te dicens: Ego interfeci christum domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi super
saul et super ionathan filium suum eius et iussit flere israel de interfectis suis et vulneratis et ait: Con-
sidera israel pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Et praecepit ut docerent filios iu-
da ut plangerent super saul sicut scriptum est in libro iustorum. Inclitus israel super montes tuos interfec-
ti sunt. Quomodo ceciderunt fortes. Nolite annuntiare in geth neque annuntietis in compitis
ascalonis ne forte laetentur filiae philistiim, ne exultent filiae incircumcisorum. Montes gel-
boe nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum quia ibi abiectus est cli-
peus fortium, clipeus saul, quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum, ab adipe fortium
sagitta ionathan numquam rediit retrorsum et gladius saul non est reversus inanis. Saul et iona-
than amabiles et decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi. Aquilis velociores, leonibus for-
tiores. Filiae israel super saul flete qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui praebebat ornamenta
aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in proelio. Ionathan in excelsis tuis occisus est.
Doleo super te frater mi ionathan decore nimis et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater uni-
cum amat filium suum ita te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bellica.
II Igitur post haec consuluit David dominum dicens: Num ascendam in unam de civitatibus iuda? Et ait do-
minus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: In hebron. Ascendit ergo David et
duae uxores eius achinoem iezrahelites et abigail uxor nabal carmeli. Sed et viros qui erant
cum eo duxit David singulos cum domo sua et manserunt in oppidis hebron. Veneruntque viri iuda et
unxerunt ibi David ut regnaret super domum iuda. Et nuntiatum est David quod viri iabes galaad sepelissent
saul. Misit ergo David nuntios ad viros iabes galaad dixitque ad eos: Benedicti vos domino qui
fecistis misericordiam hanc cum domino vestro saul et sepelistis eum. Et nunc retribuet quidem vobis dominus misericordiam
et veritatem, sed et ego reddam gratiam eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestrae et es-
tote filii fortitudinis. Licet enim mortuus sit dominus vester saul, tamen me unxit domus iuda in re-
gem sibi. Abner autem filius ner princeps exercitus saul tulit hisboseth filium saul et circum-
duxit eum per castra, regemque constituit super galaad et super gessuri et super iezrahel et super ephraim et super
beniamin et super israel universum. Quadraginta annorum erat hisboseth filius saul cum regnare
coepisset super israel et duobus annis regnavit. Sola autem domus iuda sequebatur David. Et fu-
it numerus dierum quos commoratus est David imperans in hebron super domum iuda septem annorum
et sex mensium. Egressusque est abner filius ner et pueri hisboseth filii saul de castris in gaba-
on. Porro ioab filius sarviae et pueri David egressi sunt et occurrerunt eis iuxta piscinam gabaon.
Et cum in unum convenissent e regione sederunt, hi ex una parte piscinae et illi ex altera. Dixitque
abner ad ioab: Surgant pueri et ludant coram nobis. Et respondit ioab: Surgant. Sur-
rexerunt ergo et transierunt numero duodecim de beniamin ex parte hisboseth filii saul et duodecim
de pueris David. Apprehensoque unusquisque capite comparis sui defixit gladium in latus contrarii
et ceciderunt simul. Vocatumque est nomen loci illius ager robustorum in gabaon. Et ortum est bel-
lum durum satis in die illa. Fugatusque est abner et viri israel a pueris David. Erant autem ibi tres
filii sarviae ioab et abisai et asahel. Porro asahel cursor velocissimus fuit quasi
unus de capreis quae morantur in silvis. Persequebatur autem asahel abner et non declinavit
ad dexteram neque ad sinistram omittens persequi abner. Respexit itaque abner

post tergum suum et ait. Tu ne es asahel? Qui respondit. Ego sum. Dixitque ei abner. Vade ad dex-
teram vel ad sinistram et apprehende unum de adolescentibus et tolle tibi spolia eius. Noluit autem asa-
hel omittere quin urgeret eum. Rursumque locutus est abner ad asahel. Recede noli me sequi,
ne compellar confodere te in terram. et levare non potero faciem meam ad ioab fratrem tuum. Qui audire contemp-
sit et noluit declinare. Percussit ergo eum abner aversa hasta in inguine et transfodit et mortuus est in eodem
loco. Omnesque qui transiebant per locum in quo ceciderat asahel et mortuus erat subsistebant.
Persequentibus autem ioab et abisai fugientem abner, sol occubuit. Et venerunt usque ad collem
aque ductus qui est ex adverso vallis itineris deserti in gabaon. Congregatique sunt filii beniamin
ad abner et conglobati in unum cuneum steterunt in summitate tumuli unius. Et exclamavit ab-
ner ad ioab et ait. Num usque ad internitionem tuus mucro deseviet? An ignoras quod periculosa
sit desperatio? Usquequo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos? Et ait ioab. Vivit dominus
si locutus fuisses mane recessisset populus persequens fratrem suum. Insonuit ergo ioab bucina et ste-
tit omnis exercitus nec persecuti sunt ultra israhel neque inierunt certamen. Abner autem et viri eius abierunt
per campestria tota nocte illa et transierunt iordanem. et lustrata omni bethoron venerunt ad cas-
tra. Porro ioab reversus omisso abner congregavit omnem populum et defuerunt de pueris david de-
cem et novem viri excepto asahel. Servi autem david percusserunt de beniamin et de viris qui erant
cum abner trecentos sexaginta qui et mortui sunt. Tuleruntque asahel et sepelierunt eum in se-
pulchro patris sui in bethleem. Et ambulaverunt tota nocte ioab et viri qui erant cum eo et in ipso
crepusculo pervenerunt in hebron. Facta est ergo longa concertatio inter domum saul et inter domum david. David
proficiens et semper se ipso robustior. domus autem saul decrescens cotidie. Natique sunt filii david in
hebron. Fuitque primogenitus eius amnon de achinoem iezrahelite et post eum cheleab de abi-
gail uxore nabal carmeli. Porro tercius absalon filius maacha filie tholmai regis gessur.
Quartus autem adonias filius aggith et quintus saphathia filius abithal. Sextus quoque iethra-
am de egla uxore david. Hii nati sunt david in hebron. Cum ergo esset prelium inter domum david et domum
saul abner filius ner regebat domum saul. Fuerat autem sauli concubina nomine respha filia ahia.
Ingressusque est ad eam abner. Dixitque hisboseth ad abner. Quare ingressus es ad concubi-
nam patris mei? Qui iratus nimis propter verba hisboseth ait. Numquid caput canis ego sum ad-
versum iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum saul patris tui et super fratres
et proximos eius et non tradidi te in manus david. et tu requisisti in me quod argueres pro muliere ho-
die? Hec faciat deus abner et hec addat ei, nisi quomodo iuravit dominus david sic faciam cum eo ut trans-
feratur regnum de domo saul. et elevetur thronus david super israhel et super iudam a dan usque ber-
sabee. Et non potuit ei respondere quicquam quia metuebat illum. Misit ergo abner nuntios ad david
pro se dicentes. Cuius est terra? et ut loquerentur. Fac mecum amicitias. et erit manus mea tecum
et reducam ad te universum israhel. Qui ait. Optime ego faciam tecum amicitias. Sed unam rem
a te exigo dicens. Non videbis faciem meam antequam adduxeris michol filiam saul. et sic venies
et videbis me. Misit autem david nuntios ad hisboseth filium saul dicens. Redde uxorem meam mi-
chol quam despondi mihi centum preputiis philistiim. Misit ergo hisboseth et tulit eam a
viro suo faltiel filio lais. Sequebaturque eam vir suus plorans usque bahurim. Et dixit
ad eum abner. Vade revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit abner ad seniores
israhel dicens. Tam heri quam nudiustercius querebatis david ut regnaret super vos. Nunc ergo facite
quoniam dominus locutus est ad david dicens. In manu servi mei david salvabo populum meum israhel de ma-
nu philistiim et omnium inimicorum eius. Locutus est autem abner et ad beniamin et abiit ut lo-
queretur ad david in hebron omnia que placuerant israheli et universo beniamin. Venitque ad david

in hebron et in gutture ibi. et fecit david abner et viris eius qui venerant cum eo convivium. Et dixit abner
ad david. Surgam ut congregem ad te dominum meum regem omnem israel et ineam tecum fedus et imperes omnibus
sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset david abner et ille isset in pace. statim pueri david et ioab
venerunt cesis latronibus cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum david in hebron quia iam dimi-
serat eum et profectus erat in pace. Et ioab et omnis exercitus qui erat cum eo postea venerunt. Nuncia-
tum itaque est ioab a narrantibus. Venit abner filius ner ad regem et dimisit eum et abiit in pace.
Et ingressus est ioab ad regem et ait. Quid fecisti? Ecce venit abner ad te. quare dimisisti eum
et abiit et recessit. Ignoras abner filium ner quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet te et sciret exi-
tum tuum et introitum tuum et nosset omnia que agis. Egressus itaque ioab a david misit nuncios post abner
et reduxit eum a cisterna sira ignorante david. Cumque rediisset abner in hebron seorsum abduxit eum io-
ab ad medium porte ut loqueretur ei in dolo. Et percussit illum ibi in inguine et mortuus est in ulti-
onem sanguinis asahel fratris eius. Quod cum audisset david rem iam gestam ait. Mundus ego sum
et regnum meum apud dominum usque in sempiternum a sanguine abner filii ner. et veniat super caput
ioab et super omnem domum patris eius. Nec deficiat de domo ioab fluxum seminis sustinens et leprosus. et languens
tenens fusum et cadens in gladio et indigens pane. Igitur ioab et abisai frater eius interfecerunt abner
eo quod occidisset asahel fratrem eorum in gabaon in prelio. Dixit autem david ad ioab et ad omnem populum
qui erat cum eo. Scindite vestimenta vestra et accingimini saccis et plangite ante exequias abner.
Porro rex david sequebatur feretrum. Cumque sepelissent abner in hebron levavit rex vocem
suam et flevit super tumulum abner. Flevit autem et omnis populus. Plangensque rex abner ait. Nequaquam et lugens
mori solent ignavi mortuus est abner. Manus tue non sunt ligate et pedes tui non sunt com-
pedibus aggravati. Sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis sic corruisti. Congeminansque et languens
omnis populus flevit super eum. Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum david clara adhuc
die iuravit david dicens. Hec faciat mihi deus et hec addat si ante occasum solis gustavero panem
vel aliud quicquam. Omnisque populus audivit et placuerunt eis cuncta que fecit rex in conspectu to-
tius populi. Et agnovit omne vulgus et universus israel in die illa quoniam non actum fuisset
a rege ut occideretur abner filius ner. Dixit quoque rex ad servos suos. Num ignoratis quoniam
princeps et maximus cecidit hodie in israel. Ego autem adhuc delicatus et unctus rex et qui
hodie cognitus et constitutus sub rege fui. Porro viri isti filii sarvie duri mihi sunt. Retri-
IIII buat dominus facienti malum iuxta maliciam suam. Audivit autem filius saul quod cecidisset ab- isboseth
ner in hebron et dissolute sunt manus eius omnisque israel perturbatus est. Duo autem viri
principes latronum erant filio saul nomen uni baana et nomen alteri rechab filii rem-
mon berothite de filiis beniamin. siquidem et beroth reputata est in beniamin. Et forte
fugerunt berothite in gethaim. Fueruntque ibi advene usque ad tempus illud. Erat autem iona-
the filio saul filius debilis pedibus. Quinquennis enim fuit quando venit nuncius de saul et
ionatha ex iezrahel. Tollensque eum nutrix sua fugit. Cumque festinaret ut fuge-
ret cecidit et claudus effectus est. Habuitque vocabulum miphiboset. Venientes igitur filii remmo-
nis berothite rechab et baana ingressi sunt fervente die domum hisboseth qui dormiebat
super stratum suum meridie. Ingressi sunt autem domum et hostiaria domus purgans triticum obdor-
mivit. Assumentes spicas tritici latenter ingressi sunt domum et percusserunt eum in ingui-
ne rechab et baana frater eius fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum ille dormiebat
super lectum suum in conclavi. Et percutientes interfecerunt eum sublatoque capite eius abierunt
per viam deserti tota nocte et attulerunt caput hisboseth ad david in hebron. Dixeruntque
ad regem. Ecce caput hisboseth filii saul inimici tui qui querebat animam tuam. Et

q[uo]d d[avi]d fuit unctus in regem ter ut patet · i. regum xvi · ii. regum ii. · ii. regum v.

dedit dominus domino meo regi ultiones hodie de Saul et de semine eius. Respondens autem David Rechab et Baa-
na fratri eius filiis Remmon Berothitae dixit ad eos. Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia,
quoniam eum qui annuntiaverat mihi et dixerat mortuus est Saul qui putabat se prospera nuntiare tenui
et occidi eum in Siceleg cui oportebat mercedem me dare pro nuntio. Quanto magis nunc cum homines
impii interfecerunt virum innoxium in domo sua super lectum suum non quaeram sanguinem
eius de manu vestra et auferam vos de terra. Praecepit itaque David pueris suis et interfecerunt
eos. Praecidentesque manus et pedes eorum suspenderunt eos super piscinam in Hebron. Caput autem
Hisboseth tulerunt et sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron. Et venerunt universae tribus
Israel ad David in Hebron dicentes. Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et nudius
tertius cum esset Saul rex super nos tu eras educens et reducens Israel. Dixit autem dominus ad te. Tu pasces
populum meum Israel et tu eris dux super Israel. Venerunt quoque et senes de Israel ad regem in Hebron et percus-
sit cum eis rex David foedus in Hebron coram domino unxeruntque David in regem super Israel. Filius triginta an-
norum erat David cum regnare coepisset et quadraginta annis regnavit. In Hebron regnavit super
Iudam septem annis et sex mensibus. In Ierusalem autem regnavit triginta et tribus annis super omnem
Israel et Iudam. Et abiit rex et omnes viri qui erant cum eo in Ierusalem ad Iebuseum habitatorem
terrae. Dictumque est ad David ab eis. Tantum (?) quia civitas erat a caecis et claudis arcearis (?). Ad quos David
respondit. Facite ingenium ut ego videam ut per ea sublimia tangam. Et erat inde per
Iebuseum. Non ingredieris huc nisi abstuleris claudos et caecos dicentes. Non ingredietur
David huc. Cepit autem David arcem Sion haec est civitas David. Proposuerat enim David in die illa praemium qui
percussisset Iebuseum et tetigisset domatum fistulas et abstulisset claudos et caecos odien-
tes animam David. Idcirco dicitur in proverbio. Caecus et claudus non intrabunt templum. Habitavit
autem David in arce Sion et vocavit eam civitatem David et aedificavit per gyrum a Mello et intrin-
secus. Et ingrediebatur proficiens atque succrescens et dominus deus exercituum erat cum eo. Misit quoque
Hiram rex Tyri nuntios ad David et ligna cedrina et artifices lignorum et artifices lapidum
ad parietes et aedificaverunt domum David. Et cognovit David quoniam confirmasset eum dominus regem super
Israel et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel. Accepit ergo David adhuc concubinas et ux-
ores de Ierusalem postquam venerat de Hebron. Natique sunt David et alii filii et filiae. Et haec nomina
eorum qui nati sunt ei in Ierusalem. Sammua et Sobab et Nathan et Salomon et Iabaar et Helisua
et Nepheg et Iafia et Helisama et Helida et Heliphaleth. Audierunt ergo Philisthiim quod unx-
issent David regem super Israel et ascenderunt universi ut quaererent David. Quod cum audisset David descendit
in praesidium. Philisthiim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Et consuluit David do-
minum dicens. Si ascendam ad Philisthiim et si dabis eos in manu mea. Et dixit dominus
ad David. Ascende quia tradens tradam Philisthiim in manu tua. Venit ergo David in Baalpha-
rasim et percussit eos ibi et dixit. Divisit dominus inimicos meos coram me sicut dividun-
tur aquae. Propterea vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. Et reliquerunt ibi sculptilia
quae tulit David et viri eius. Et addiderunt adhuc Philisthiim ut ascenderent et diffusi sunt in val-
le Raphaim. Consuluit autem David dominum. Si ascendam contra Philisteos et tradas eos in manus meas. Qui
respondit. Non ascendas obviam eis sed gyra post tergum eorum et venies ad eos ex adverso
pirorum. Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum loci planctus (?) illorum
(?) de filiis ululantium sicut imbris pluviam. Quia tunc egredietur dominus ante faciem tuam ut percuti-
at castra Philisthiim. Fecit itaque David sicut praeceperat ei dominus et percussit Philisthiim de Gabaa
usque dum venias Gezer. Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israel triginta
milia. Surrexitque et abiit universus populus qui erat cum eo de viris Iuda ut adducerent arcam

dei super quam invocatum est nomen domini exercituum sedentis in cherubin super eam. Et imposuerunt archam
dei super plaustrum novum tuleruntque eam de domo Aminadab qui erat in Gaba-
a. Oza autem et Haio filii Aminadab minabant plaustrum novum. Cumque tulissent eam de do-
mo Aminadab qui erat in Gabaa custodiens archam dei, Haio praecedebat archam. Da-
vid autem et omnis Israel ludebant coram domino in omnibus lignis fabrefactis et citharis et lyris et tym-
panis et sistris et cymbalis. Postquam autem venerunt ad aream Nachor, extendit manum
Oza ad archam dei et tenuit eam quoniam calcitrabant boves et declinaverunt eam. Iratusque
est indignatione dominus contra Ozam, et percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi iuxta archam dei. Con-
tristatus est autem David eo quod percussisset dominus Ozam. Et vocatum est nomen loci illius Percussio Ozae usque
in diem hanc. Et extimuit David dominum in die illa dicens: Quomodo ingredietur ad me archa
domini? Et noluit divertere ad se archam domini in civitatem David, sed divertit eam in domum Obed-
edom Getthei. Et habitavit archa domini in domo Obededom Getthei tribus mensibus. Et
benedixit dominus Obededom et omnem domum eius. Nuntiatumque est regi David quod benedixisset dominus Obede-
dom et omnia eius propter archam dei. Dixitque David: Ibo et reducam archam dei cum benedictione
in domum meam. Abiit ergo David et adduxit archam dei de domo Obededom in civitatem David cum gau-
dio. Et erant cum David septem chori et victima vituli. Cumque transcendissent qui portabant
archam domini sex passus, immolabant bovem et ovem et arietem. Et David percutiebat in organis
accinctus armatis et saltabat totis viribus ante dominum. Porro David erat accinctus ephod lineo. Et David
et omnis domus Israel ducebant archam testamenti domini in iubilo et in clangore bucinae.
Cumque intrasset archa domini in civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram
vidit regem David subsilientem atque saltantem coram domino et despexit eum in corde suo. Et intro-
duxerunt archam dei et posuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei David. Et ob-
tulit David holocausta coram domino et pacifica. Cumque complesset offerens holocaustum et pa-
cifica, benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus est universae multitudini Israel
tam viro quam mulieri singulis collyridam panis unam et assaturam bubulae car- bonus agilis et domini
nis unam et similam frixam oleo. Et abiit omnis populus unusquisque in domum suam. Reversus-
que est David ut benediceret domui suae. Et egressa Michol filia Saul in occursum David ait:
Quam gloriosus fuit hodie rex Israel discooperiens se ante ancillas servorum suorum et
nudatus est quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque David ad Michol: Vivit dominus quia ludam
ante dominum qui elegit me potius quam patrem tuum et quam omnem domum eius, et praecepit mihi ut es-
sem dux super populum domini Israel. Et ludam et vilior fiam plus quam factus sum, et ero humilis
in oculis meis, et cum ancillis de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur Michol
filiae Saul non est natus filius usque ad diem mortis suae. Factum est autem cum sedisset rex in VII
domo sua, et dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, dixit ad Na-
than prophetam: Videsne quod ego habitem in domo cedrina et archa domini posita est in me-
dio pellium? Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo vade fac, quia dominus tecum
est. Factum est autem in nocte illa et ecce sermo domini ad Nathan dicens: Vade et loquere ad servum
meum David: Haec dicit dominus: Numquid tu aedificabis mihi domum ad habitandum? Neque enim ha-
bitavi in domo ex die qua eduxi filios Israel de terra Aegypti usque in diem hanc, sed am-
bulavi in tabernaculo et in tentorio per cuncta loca quae transivi cum omnibus filiis Israel. Num-
quid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israel cui praecepi ut pasceret po-
pulum meum Israel dicens: Quare non aedificastis mihi domum cedrinam? Et nunc haec dices servo
meo David: Haec dicit dominus exercituum: Ego tuli te de pascuis sequentem greges ut esses

dux super populum meum Israhel. et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti et interfeci universos inimi-
cos tuos a facie tua. Fecique tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. Et ponam locum
populo meo Israhel et plantabo eum et habitabit sub eo et non turbabitur amplius. nec addent filii iniqui-
tatis ut affligant eum sicut prius ex die qua constitui iudices super populum meum Israhel. Et requiem
dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Predicitque tibi Dominus quod domum faciat tibi Dominus. Cumque completi fue-
rint dies tui et dormieris cum patribus tuis suscitabo semen tuum post te quod egredietur de utero
tuo et firmabo regnum eius. Ipse edificabit domum nomini meo et stabiliam thronum regni eius
usque in sempiternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliquid gesserit
arguam eum in virga virorum et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo sicut
abstuli a Saul quem amovi a facie mea. Et fidelis erit domus tua et regnum tuum usque
in eternum ante faciem meam. et thronus tuus erit firmus iugiter. Secundum omnia verba hec et iuxta
omnem visionem istam sic locutus est Nathan ad David. Ingressus est autem rex David et sedit coram Domino
et dixit. Quis ego sum Domine Deus meus et que domus mea quia adduxisti me huc usque. Sed et hoc
parum visum est in conspectu tuo Domine Deus meus qui dilexisti me nisi loquereris etiam de domo servi
tui in longinquum. Ista est enim lex Adam Domine Deus. Quid ergo addere poterit adhuc David ut loquatur
ad te. Tu enim scis servum tuum Domine Deus. Propter verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia magna-
lia hec. ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magnificatus es Domine Deus quia non est similis tui
neque est deus extra te. in omnibus que audivimus auribus nostris. Que est autem ut populus tuus Israhel gens in terra
propter quam ivit Deus ut redimeret sibi eam in populum et poneret sibi nomen. faceretque eis magna-
lia et horribilia super terram a facie populi tui quem redemisti tibi ex Egypto gentem et deum eius. Et fir-
masti tibi populum tuum Israhel in populum sempiternum. et tu Domine factus es eis in Deum. Nunc ergo Domine
Deus verbum quod locutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum. et fac sicut locutus es.
et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum. atque dicatur Dominus exercituum Deus super Israhel. Et domus
servi tui David erit stabilita coram Domino. quia tu Domine exercituum Deus Israhel revelasti aurem servi
tui dicens. Domum edificabo tibi. Propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione
hac. Nunc ergo Domine Deus tu es Deus et verba tua erunt vera. Locutus es enim ad servum tuum bona
hec. Incipe ergo et benedic domui servi tui. ut sit in sempiternum coram te. quia tu Domine Deus lo-
cutus es hec. et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum. Factum est autem
post hec percussit David Philistiim et humiliavit eos et tulit David frenum tributi de manu
Philistiim. et percussit Moab et mensus est eos funiculo coequans terre. mensus est autem duos funi-
culos unum ad occidendum. et unum ad vivificandum. Factusque est Moab David serviens sub tri-
buto. Et percussit David Adadezer filium Roob regem Soba quando profectus est ut dominaretur super flu-
men Eufraten. Et captis David ex parte eius mille septingentis equitibus et viginti milibus pe-
ditum subnervavit omnes iugales curruum. Dereliquit autem ex eis centum currus. Venit autem
Syria Damasci ut presidium ferret Adadezer regi Soba. et percussit David de Syria viginti
duo milia virorum et posuit David presidium in Syria Damasci. Factaque est Syria David serviens sub tri-
buto. Servavitque Dominus David in omnibus ad quecumque profectus est. Et tulit David arma aurea que habebant servi
Adadezer et detulit ea Ierusalem. Et hec accepit postea Susac rex Egypti in diebus Roboam
filii Salomonis cum ascendisset de Ierusalem de finibus Mathana ex electis civitatibus Adadezer
regis. Et de Bethe et de Beroth civitatibus Adadezer tulit rex David es multum nimis de quo
fecit Salomon omnia vasa erea in templo et mare eneum et columpnas et altare. Audivit
autem Thou rex Emath quod percussisset David omne robur Adadezer. et misit Thou Ioram
filium suum ad regem David ut salutaret eum congratulans et gratias ageret eo quod expugnasset

ad adezer et percussisset eum. Hostis quippe erat thou adadezer. Et in manu eius erant vasa argen-
tea et vasa aurea et vasa aerea quae et ipsa sanctificavit rex David domino cum argento et auro quae sanctificaverat
de universis gentibus quas subegerat de Syria et Moab et filiis Ammon et Philisthiim et Ama-
lech et de manubiis Adadezer filii Roob regis Soba. Fecit quoque sibi David nomen cum reverteretur
capta Syria in valle salinarum caesis duodecim milibus et in Gebelem ad viginti octo milia
et posuit in Idumea custodes statuitque praesidium et facta est universa Idumea serviens David.
Et servavit dominus David in omnibus ad quaecumque profectus est. Et regnavit David super omnem Israel. Faciebat
quoque David iudicium et iustitiam omni populo suo. Ioab autem filius Sarviae erat super exercitum. Porro
Iosaphat filius Achilud erat a commentariis et Sadoch filius Achitob et Abiathar filius Achi-
melech erant sacerdotes et Saraias scriba. Banaias autem filius Ioiadae super Cherethi et Phelethi.
IX filii autem David sacerdotes erant. Et dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul ut
faciam cum eo misericordiam propter Ionathan? Erat autem de domo Saul servus nomine Siba. Quem cum vo-
casset ad se rex, dixit ei: Tune es Siba? Et ille respondit: Ego sum servus tuus. Et ait
rex: Numquid vivit aliquis de domo Saul ut faciam cum eo misericordiam dei? Dixitque Siba regi: Supe-
rest filius Ionathan debilis pedibus. Ubi, inquit, est? Et Siba ad regem: Ecce ait in domo est Machir fi-
lii Amihel in Lodabar. Cum venisset autem Miphiboseth filius Ionathan filii Saul ad David,
corruit in faciem suam et adoravit. Dixitque David: Miphiboseth. Qui respondit: Adsum servus tuus.
Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum et restituam
tibi omnes agros Saul patris tui et tu comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum
dixit: Quis ego sum servus tuus quoniam respexisti super canem mortuum similem mei? Vocavit
itaque rex Sibam puerum Saul et dixit ei: Omnia quaecumque fuerunt Saul et universam do-
mum eius dedi filio domini tui. Operare igitur ei terram tu et filii tui et servi tui et inferes filio do-
mini tui cibos ut alatur. Miphiboseth autem filius domini tui comedet
semper panem super mensam meam. Erant autem Sibae quindecim filii et viginti servi. Dixitque
Siba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo sic faciet servus tuus. Et Miphi-
boseth comedet super mensam tuam quasi unus de filiis regis. Habebat autem Miphiboseth fi-
lium parvulum nomine Micha. Omnis vero cognatio domus Sibae serviebat Miphiboseth.
Porro Miphiboseth habitabat in Hierusalem, quia de mensa regis iugiter vescebatur, et erat
X claudus utroque pede. Factum est autem post haec ut moreretur rex filiorum Ammon et regna-
vit Anon filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas sicut fecit pater
eius mecum misericordiam. Misit ergo David consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venis-
sent servi David in terram filiorum Ammon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Anon
dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui David miserit ad te consolatores, et non ideo
ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam misit David servos suos
ad te? Tulit itaque Anon servos David rasitque dimidiam partem barbae eorum et praecidit vestes
eorum medias usque ad nates et dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset David, misit in occursum
eorum. Erant enim viri confusi turpiter valde. Et mandavit eis David: Manete in Hiericho
donec crescat barba vestra et tunc revertimini. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fe-
cissent David, miserunt et conduxerunt mercede Syrum Roob et Syrum Soba viginti milia
peditum et a rege Maacha mille viros et ab Histob duodecim milia virorum. Quod cum audis-
set David, misit Ioab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii Ammon et direxe-
runt aciem ante ipsum introitum portae. Syrus autem Soba et Roob et Histob et Maacha seorsum
erant in campo. Videns igitur Ioab quod praeparatum esset adversum se praelium et ex adverso et post

exercitum. elegit ex omnibus electis Israel et instruxit aciem contra Syrum. Reliquam autem partem populi tra-
didit Abisai fratri suo qui direxit aciem adversum filios Ammon. Et ait Ioab. Si praevaluerint
adversum me Syri eris mihi in adiutorium. Si autem filii Ammon praevaluerint adversum
te auxiliabor tibi. Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate Dei nostri. Dominus autem
faciet quod bonum est in conspectu suo. Iniit itaque Ioab et populus qui erat cum eo certamen contra Syros. qui
statim fugerunt a facie eius. Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri fugerunt et ipsi a
facie Abisai et ingressi sunt civitatem. Reversusque est Ioab a filiis Ammon et venit Ierusalem.
Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel congregati sunt
pariter. Misitque Adarezer et eduxit Syros qui erant trans Fluvium et adduxit exercitum eorum.
Sobach autem magister militiae Adarezer erat princeps eorum. Quod cum nuntiatum esset David con-
traxit omnem Israel et transivit Iordanem venitque in Helam. Et direxerunt aciem Syri ex ad-
verso David et pugnaverunt contra eum. Fugeruntque Syri a facie Israel et occidit David de Syris septin-
gentos currus et quadraginta millia equitum et Sobach principem militiae percussit
qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in praesidio Adarezer victos
se ab Israel expaverunt et fugerunt quinquaginta et octo millia coram Israel. Feceruntque pacem cum Israel
et servierunt eis. Timueruntque Syri auxilium praebere ultra filiis Ammon. Factum est autem vertente
anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere misit David Ioab et servos suos cum eo
et universum Israel et vastaverunt filios Ammon et obsederunt Rabba. David autem remansit in
Ierusalem. Dum haec agerentur accidit ut surgeret David de strato suo post meridiem
et deambularet in solario domus regiae. Viditque mulierem se lavantem ex adverso super
solarium suum. Erat autem mulier pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit quae esset mulier. Nun-
tiatumque est ei quod ipsa esset Bersabee filia Heliam uxor Uriae Hethei. Missis itaque David nuntiis
tulit eam. Quae cum ingressa esset ad illum dormivit cum ea. statimque sanctificata est ab immun-
ditia sua et reversa est in domum suam concepto fetu. Mittensque nuntiavit David et ait. Concepi.
Misit autem David ad Ioab dicens. Mitte ad me Uriam Hetheum. Misitque Ioab Uriam ad David.
Et venit Urias ad David. Quaesivitque David quam recte ageret Ioab et populus et quomodo administrare-
tur bellum. Et dixit David ad Uriam. Vade in domum tuam et lava pedes tuos. Egressusque est Ur-
ias de domo regis. secutusque est eum cibus regius. Dormivit autem Urias ante portam domus regiae
cum aliis servis domini sui et non descendit ad domum suam. Nuntiatumque est David a dicentibus. Non
ivit Urias ad domum suam. Et ait David ad Uriam. Numquid non de via venisti? quare
non descendisti ad domum tuam? Et ait Urias ad David. Archa Dei et Israel et Iuda habitant in pa-
pilionibus et dominus meus Ioab et servi domini mei super faciem terrae manent. et ego ingrediar do-
mum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam et per salutem
animae tuae quod non faciam rem hanc. Ait ergo David ad Uriam. Mane hic etiam hodie et cras dimittam te. Mansit
Urias in Ierusalem die illa et altera. Et vocavit eum David ut comederet coram se et biberet
et inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in stratu suo cum servis domini sui et in domum
suam non descendit. Factum est ergo mane et scripsit David epistolam ad Ioab misitque per manum
Uriae scribens in epistola. Ponite Uriam ex adverso belli ubi fortissimum proelium est et derelinquite
eum ut percussus intereat. Igitur cum Ioab obsideret urbem posuit Uriam in loco ubi
sciebat viros esse fortissimos. Egressique viri de civitate bellabant adversum Ioab
et ceciderunt de populo servorum David et mortuus est etiam Urias Hetheus. Misit itaque Ioab et nuntia-
vit David omnia verba de proelio. Praecepitque nuntio dicens. Cum compleveris universos sermo-
nes belli ad regem si eum videris indignari et dixerit. Quare accessistis ad murum ut

preliaremini? an ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur? Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? nonne mulier misit super eum fragmentum mole de muro, et interfecit eum in Thebes? quare iuxta murum accessistis? dices: Etiam servus tuus Urias Etheus occubuit. Abiit ergo nuntius et venit et narravit David omnia que ei preceperat Ioab. Et dixit nuntius ad David: Prevaluerunt adversum nos viri et egressi sunt ad nos in agrum. Nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos ex muro desuper, mortuique sunt de servis regis, quin etiam servus tuus Urias Etheus mortuus est. Et dixit David ad nuntium: Hec dices Ioab: Non te frangat ista res: varius enim eventus est pugne: et nunc hunc et nunc illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos adversus urbem ut destruas eam, et exhortare eos. Audivit autem uxor Urie quod mortuus esset Urias vir suus, et planxit eum. Transactoque luctu misit David et introduxit eam in domum suam, et facta est ei uxor, peperitque ei filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat David coram Domino.

XII Misit ergo Dominus Nathan ad David. Qui cum venisset ad eum, dixit ei: Responde mihi iudicium. Duo viri erant in civitate una, unus dives et alter pauper. Dives habebat oves et boves plurimos valde. Pauper autem nichil habebat omnino preter ovem unam parvulam quam emerat et nutrierat, et que creverat apud eum cum filiis eius simul, de pane illius comedens et de calice eius bibens et in sinu illius dormiens, eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad se, tulit ovem viri pauperis et preparavit cibos homini qui venerat ad se. Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud et non pepercerit. Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir. Hec dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel, et ego erui te de manu Saul, et dedi tibi domum domini tui et uxores domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel et Iuda; et si parva sunt ista, adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti verbum Domini ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Etheum percussisti gladio, et uxorem illius accepisti uxorem tibi, et interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quamobrem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me et tuleris uxorem Urie Ethei ut esset uxor tua. Itaque hec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tuis et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite, ego vero faciam verbum istud in conspectu omnis Israel et in conspectu solis. Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum: non morieris. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur. Et reversus est Nathan in domum suam. Percussitque Dominus parvulum quem pepererat uxor Urie David, et desperatus est. Deprecatusque est David Dominum pro parvulo, et ieiunavit David ieiunio, et ingressus seorsum iacuit super terram. Venerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra. Qui noluit, nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima ut moreretur infans. Timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset parvulus. Dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret, loquebamur ad eum, et non audiebat vocem nostram; quanto magis si dixerimus: Mortuus est puer, se affliget? Cum ergo audisset David servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus. Dixitque ad servos suos: Num quid mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est. Surrexit ergo David de terra, et lotus unctusque est. Cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini et adoravit, et venit in domum suam, petivitque ut ponerent ei panem, et comedit.

Dixerunt autem ei servi sui. Quis est sermo quem fecisti? propter infantem cum adhuc viveret
ieiunasti et flebas. mortuo autem puero surrexisti et comedisti panem. Qui ait. Propter infantem
cum adhuc viveret ieiunavi et flevi. Dicebam enim. Quis scit si donet eum forte
mihi dominus et vivat infans. Nunc autem quia mortuus est quare ieiunio? Numquid potero re-
vocare eum amplius? Ego vadam magis ad eum. ille vero non revertetur ad me. Et consola-
tus est david bethsabee uxorem suam. ingressusque ad eam dormivit cum ea. Que genuit
filium et vocavit nomen eius salomon. et dominus dilexit eum. misitque in manu nathan
prophete et vocavit nomen eius amabilis domino eo quod diligeret eum dominus. Igitur pugnabat ioab
contra rabath filiorum ammon. et expugnabat urbem regiam. misitque ioab nuncios ad da-
vid dicens. Dimicavi adversum rabath. et capienda est urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam par-
tem populi et obside civitatem et cape eam. ne cum a me vastata fuerit urbs nomini meo ascribatur
victoria. Congregavit itaque david omnem populum et profectus est adversum rabath. Cumque dimica-
set cepit eam. et tulit diadema regis eorum de capite eius. pondo auri talentum. habens
gemmas preciosas. et impositum est super caput david. Sed et predam civitatis asportavit multam
.i. in medium secavit — valde. Populum quoque eius adducens serravit. et circumegit super eos ferrata carpenta. Divisitque
cultris et traduxit in typo laterum. sic fecit universis civitatibus filiorum ammon. Et rever-
sus est david et omnis exercitus in ierusalem. Factum est autem post hec ut absalon filii david sororem speciosis-
simam vocabulo thamar adamaret ammon filius david. et deperiret eam valde ita ut ae-
grotaret propter amorem eius. quia cum esset virgo difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste
gereret cum ea. Erat autem ammon amicus nomine ionadab filius semmaa fratris david vir pru-
dens valde qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies. Cur
non indicas mihi. Dixitque ei ammon. Thamar sororem fratris mei absalon amo. Cui respon-
dit ionadab. Cuba super lectum tuum et languorem simula. Cumque venerit pater tuus ut visi-
tet te dic ei. Veniat oro thamar soror mea ut det mihi cibum et faciat pulmentum ut co-
medam de manu eius. Accubuit itaque ammon et quasi egrotare cepit. Cumque venisset
rex ad visitandum eum. ait ammon ad regem. Veniat obsecro thamar soror mea ut fa-
ciat in oculis meis duas sorbitiunculas et cibum capiam de manu eius. Misit ergo david ad
thamar domum dicens. Veni in domum ammon fratris tui et fac ei pulmentum. Venitque
thamar in domum ammon fratris sui. Ille autem iacebat. Que tollens farinam commiscuit et
liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat effudit et posuit co-
ram eo. et noluit comedere. Dixitque ammon. Eicite universos a me. Cumque eiecissent omnes
dixit ammon ad thamar. Infer cibum in conclave ut vescar de manu tua. Tulit ergo tha-
mar sorbitiunculas quas fecerat et intulit ad ammon fratrem suum in conclave. Cumque
obtulisset ei cibum apprehendit eam et ait. Veni cuba mecum soror mea. Que respondit
Noli frater mi. noli opprimere me. neque enim hoc fas est in israel. Noli facere stultitiam hanc. Ego
enim ferre non potero obprobrium meum. et tu eris quasi unus de insipientibus in israel. Quin potius loquere
ad regem. et non negabit me tibi. Noluit autem adquiescere precibus eius. sed prevalens viribus oppressit
et cubavit cum illa. Et exosam eam habuit ammon magno odio nimis. ita ut ma-
ius esset odium quo oderat eam. amore quo ante dilexerat. Dixitque ei ammon. Surge et
vade. Que respondit ei. Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me quam quod ante fecisti
expellens me. Et noluit audire eam. sed vocato puero qui ministrabat ei dixit. Eice hanc
foras et claude hostium post eam. Que induta erat talari tunica. Huiuscemodi enim
filie regis virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras clausit-

foras post eam. Que aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositisque manibus
super caput suum ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei Absalon frater eius: Numquid Amnon frater tuus
concubuit tecum? Sed nunc soror tace, frater tuus est. Neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Tha-
mar contabescens in domo Absalon fratris sui. Cum autem audisset rex David verba hec, contristatus est valde.
Et noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. Por-
ro non est locutus Absalon ad Amnon nec malum nec bonum. Oderat enim Absalon Am-
non, eo quod violasset Thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut tonderentur
oves Absalon in Baalasor, que est iuxta Ephraim. Et vocavit Absalon omnes filios regis. Ve-
nitque ad regem et ait ad eum: Ecce tondentur oves servi tui; veniat oro rex cum servis suis
ad servum suum. Dixitque rex ad Absalon: Noli fili mi, noli rogare ut veniamus
omnes et gravemus te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire, benedixit ei. Et ait Absalon:
Si non vis venire, veniat nobiscum obsecro saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est
necesse ut vadat tecum. Coegit itaque eum Absalon, et dimisit cum eo Amnon et universos filios
regis. Feceratque Absalon convivium quasi convivium regis. Preceperat autem Absalon pueris suis
dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, et dixero vobis: percutite eum et interfi-
cite. Nolite timere, ego enim sum qui precipio vobis. Roboramini et estote viri fortes. Fe-
cerunt ergo pueri Absalon adversum Amnon sicut preceperat illis Absalon. Surgentesque omnes
filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere, fama
pervenit ad David dicens: Percussit Absalon omnes filios regis, et non remansit ex eis saltem unus.
Surrexit itaque rex et scidit vestimenta sua, et cecidit super terram, et omnes servi ipsius qui
assistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respondens autem Ionadab filius Semmaa fratris
David dixit: Ne estimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint; Amnon solus mor-
tuus est, quoniam in ore Absalon erat positus ex die qua oppressit Thamar sororem eius. Nunc ergo
ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud dicens: omnes filii regis occisi sunt, quoniam Am-
non solus mortuus est. Fugit autem Absalon. Et levavit puer speculator oculos suos et aspexit,
et ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. Dixit autem Ionadab ad regem:
Ecce filii regis adsunt; iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui, apparuerunt
et filii regis, et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt. Sed et rex et omnes servi eius fleverunt
ploratu magno nimis. Porro Absalon fugiens abiit ad Tholomai filium Amiud re-
gem Gessur. Luxit ergo David filium suum Amnon cunctis diebus. Absalon autem cum fugisset
et venisset in Gessur, fuit ibi tribus annis. Cessavitque David rex persequi Absalon, eo quod
consolatus esset super Amnon interitu. Intelligens autem Ioab filius Sarvie quod cor regis versum XIIII
esset ad Absalon, misit Thecuam et tulit inde mulierem sapientem. Dixitque ad eam: Lugere
te simula, et induere veste lugubri, et ne ungaris oleo ut sis quasi mulier plurimo
iam tempore lugens mortuum. Et ingredieris ad regem, et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Po-
suit autem Ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuites ad regem, cecidit
coram eo super terram, et adoravit et dixit: Salva me rex. Et ait ad eam rex: Quid cause habes?
Que respondit: Heu mulier vidua ego sum, mortuus est enim vir meus. Et ancille tue erant
duo filii, qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset; et percus-
sit alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam
dicit: Trade eum qui percussit fratrem suum ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, et de-
leamus heredem. Et querunt extinguere scintillam meam que relicta est, ut non supersit viro meo
nomen et reliquie super terram. Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, et ego iubebo pro te.

i. firmum et acceptum

Dixitque mulier thecuites ad regem. In me domine mi rex iniquitas. et in domum patris mei. rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi adduc eum ad me. et ultra non addet ut tangat te. Que ait. Recordetur rex domini dei sui. ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum. et nequaquam interficient filium meum. Qui ait. Vivit dominus. quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait. Loquere. Dixitque mulier. Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum dei. et locutus est rex verbum istud ut peccet. et non reducat eiectum suum. Omnes morimur. et quasi aque dilabimur in terram. que non revertuntur. Nec vult deus perire animam. sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad regem dominum meum verbum hoc presente populo. Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem si quomodo faciat rex verbum ancille sue. Et audivit rex verbum ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui volebant de hereditate domini delere me et filium meum simul. Dicat ergo ancilla tua. ut fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus domini. sic est dominus meus rex. ut nec benedictione nec maledictione moveatur. Unde et dominus deus tuus est tecum. Et respondens rex dixit ad mulierem. Ne abscondas a me verbum quod te interrogo. Dixitque mulier. Loquere domine mi rex. Et ait rex. Numquid manus ioab tecum est in omnibus istis. Respondit mulier et ait. Per salutem anime tue domine mi rex nec ad dexteram nec ad sinistram est ex omnibus his que locutus est dominus meus rex. Servus enim tuus ioab ipse precepit mihi. et ipse posuit in os ancille tue omnia verba hec. ut verterem figuram sermonis huius. Servus tuus ioab precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam angelus dei. ut intelligas omnia super terram. Et ait rex ad ioab. Ecce placatus feci verbum tuum. Vade igitur et revoca puerum absalon. Cadensque ioab super faciem suam in terram adoravit et benedixit regi. Et dixit ioab. Hodie intellexit servus tuus quia inveni gratiam in oculis tuis domine mi rex. fecisti enim sermonem servi tui. Surrexit ergo ioab et abiit in gessur. et adduxit absalon in ierusalem. Dixit autem rex. Revertatur in domum suam. et faciem meam non videat. Reversus est itaque absalon in domum suam. et faciem regis non vidit. Porro sicut absalon vir non erat pulcher in omni israel. et decorus nimis. A vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula. Et quando tondebat capillos. semel autem in anno tondebatur. quia gravabat eum cesaries. ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis pondere publico. Nati sunt autem absalon filii tres. et filia una nomine thamar. eleganti forme. Mansitque absalon in ierusalem duobus annis. et faciem regis non vidit. Misit itaque ad ioab ut mitteret eum ad regem. Qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset. et ille noluisset venire. dixit servis suis. Scitis agrum ioab iuxta agrum meum habentem messem ordei. Ite igitur et succendite eum igni. Succenderunt ergo servi absalon segetem igni. Surrexitque ioab et venit ad absalon in domum eius et dixit. Quare succenderunt servi tui segetem meam igni. Et respondit absalon ad ioab. Misi ad te obsecrans ut venires ad me. et mitterem te ad regem et diceres ei. Quare veni de gessur. melius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo ut videam faciem regis. Quod si memor est iniquitatis mee interficiat me. Ingressus ioab ad regem nuntiavit ei. Vocatusque absalon intravit ad regem. et adoravit super faciem terre coram eo. Osculatusque est rex absalon.

Igitur post hec fecit sibi absalon currum et equites. et quinquaginta viros qui precederent eum. Et mane consurgens absalon. stabat iuxta introitum porte in via. Et omnem virum qui habebat negotium ut veniret ad regis iudicium vocabat ad se absalon et dicebat. De qua civitate es tu. Qui respondens aiebat. Ex una tribu israel ego sum servus tuus. Respondebatque ei absalon. Videntur mihi sermones tui boni et iusti. sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque absalon. Quis me constituat iudicem super terram. ut veniant ad me omnes qui habent nego-

eum et ut se inclinaret. Sed cum accederet ad eum homo ut salutaret illum extendebat manum suam et ap-
prehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc omni Israel qui veniebat ad iudicium ut audiretur a rege.
et sollicitabat corda virorum Israel. Post quatuor autem annos dixit Absalon ad regem David. Vadam et red-
dam vota mea que vovi domino in Hebron. Vovens enim vovit servus tuus cum esset in Gessur
Syrie dicens. Si reduxerit me dominus in Ierusalem. sacrificabo domino. Dixitque ei rex. Vade in pace. Et sur-
rexit et abiit in Hebron. Misit autem Absalon exploratores in universas tribus Israel dicens.
Statim ut audieritis clangorem bucine dicite. Regnavit Absalon in Hebron. Porro
cum Absalon ierunt ducenti viri de Ierusalem vocati. euntes simplici corde: et causam penitus igno-
rantes. Accersivit quoque Absalon Achitophel Gilonitem consiliarium David de civitate sua Gilo.
Cumque immolaret victimas facta est coniuratio valida: populusque concurrens augebatur cum Absalon. Ve-
nit igitur nuntius ad David dicens. Toto corde universus Israel sequitur Absalon. Et ait David servis suis
qui erant cum eo in Ierusalem. Surgite et fugiamus. neque enim erit nobis effugium a facie Absalon.
Festinate egredi ne forte veniens occupet nos. et impleat super nos ruinam. et percutiat
civitatem in ore gladii. Dixeruntque servi regis ad eum. Omnia quecumque preceperit dominus noster rex libe-
ter exequimur servi tui. Egressus est ergo rex et universa domus eius pedibus suis: et dereliquit rex decem
mulieres concubinas ad custodiendam domum. Egressusque rex et omnis Israel pedibus suis stetit
procul a domo et universi servi eius ambulabant iuxta eum: et legiones cerethi et phelethi et omnes
Gethei pugnatores validi sexcenti viri qui secuti eum fuerant de Geth pedites precedebant
regem. Dixit autem rex ad Ethai Getheum. Cur venis nobiscum? Revertere et habita cum rege quia peregrinus es:
et egressus es de loco tuo. Heri venisti et hodie compelleris nobiscum egredi? Ego autem vadam
quo iturus sum. Revertere et reduc tecum fratres tuos et dominus faciet tecum misericordiam et veritatem
quia ostendisti gratiam et fidem. Et respondit Ethai regi dicens. Vivit dominus et vivit dominus meus rex:
quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex sive in morte sive in vita ibi erit servus tuus.
Et ait David Ethai. Veni et transi. Et transivit Ethai Getheus et omnes viri qui cum eo erant reliqua-
que multitudo. Omnesque flebant voce magna: et universus populus transibat. Rex quoque transgredie-
batur torrentem Cedron et cunctus populus incedebat contra viam olive que respicit ad desertum.
Venit autem et Sadoch sacerdos et universi levite cum eo. portantes archam federis dei. et de-
posuerunt archam dei. Et ascendit Abiathar donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat ad ordinem
de civitate. Et dixit rex ad Sadoch. Reporta archam dei in urbem. Si invenero gratiam in
oculis domini: reducet me. et ostendet mihi eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit non pla-
ces: presto sum. faciat quod bonum est coram se. Et dixit rex ad Sadoch sacerdotem. O videns rever- uidetis
tere in civitatem in pace. et Achimaas filius tuus et Ionathas filius Abiathar. duo filii
vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in campestribus deserti. donec veniat sermo a vo-
bis indicans mihi. Reportaverunt igitur Sadoch et Abiathar archam dei Ierusalem: et manserunt ibi.
Porro David ascendebat clivum olivarum. scandens et flens: operto capite et nudis pedibus
incedens. Sed et omnis populus qui erat cum eo operto capite ascendebat plorans. Nuntiatum est autem
David quod et Achitofel esset in coniuratione cum Absalon. Dixitque David. Infatua quaeso domine consilium
Achitofel. Cumque ascenderet David summitatem montis in quo adoraturus erat dominum. ecce occurrit
ei Chusai Arachites scissa veste et terra pleno capite. Et dixit ei David. Si veneris mecum
eris mihi oneri. Si autem in civitatem revertaris et dixeris Absalon. Servus tuus sum rex. patere
me vivere sicut fui servus patris tui. dissipabis consilium Achitofel. Habes autem tecum Sadoch sic ero tuus
et Abiathar sacerdotes. et omne verbum quodcumque audieris de domo regis indicabis Sa-
doch et Abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum Achimaas filius Sadoch. et

Ionathan filius abiathar: et mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Veni-
ente ergo chusai amico david in civitatem: absalon quoque ingressus est ierusalem. Cumque david transisset pau-
lulum montis verticem apparuit siba puer miphiboseth in occursum eius cum duobus asinis
qui onerati erant ducentis panibus et centum alligaturis uve passe: et centum massis pala-
tarum et duobus utribus vini. Et dixit rex sibe. Quid sibi volunt hec? Responditque siba. Asini
hic inc tabulas pisse palare t. — domestici regis ut sedeant: et panes et palate ad vescendum pueris tuis. Vinum autem ut bi-
bat si quis defecerit in deserto. Et ait rex. Ubi est filius domini tui? Responditque siba regi. Reman-
sit in ierusalem dicens. Hodie restituet michi domus israel regnum patris mei. Et ait rex sibe. Tua
sint omnia que fuerunt miphiboseth. Dixitque siba. Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi
rex. Venit ergo rex david usque bahurim. Et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus saul
nomine semei filius gera, procedebatque egrediens et maledicebat. mittebatque lapides contra david
et contra universos servos regis david. Omnis autem populus et universi bellatores a dextro et a sinistro la-
tere regis incedebant. Ita autem loquebatur semei: cum malediceret regi. Egredere egredere vir san-
guinum et vir belial. Reddidit tibi dominus universum sanguinem domus saul: quoniam invasisti regnum
pro eo. Et dedit dominus regnum in manu absalon filii tui: et ecce premunt te mala tua quoniam vir
sanguinum es. Dixit autem abisai filius sarvie regi. Quare maledicit canis hic moriturus domino
meo regi? Vadam et amputabo caput eius. Et ait rex. Quid michi et vobis filii sarvie? Dimit-
tite eum ut maledicat. Dominus enim precepit ei ut malediceret david. Et quis est qui audeat dicere
quare sic fecerit? Et ait rex abisai. et universis servis suis. Ecce filius meus qui egressus est de
utero meo querit animam meam: quanto magis nunc filius gemini? Dimittite eum ut maledi-
cat iuxta preceptum domini. si forte respiciat dominus afflictionem meam et reddat michi bonum pro maledic-
tione hac hodierna. Ambulabat itaque david et socii eius per viam cum eo. Semei autem per iugum mon-
tis ex latere contra illum gradiebatur maledicens: et mittens lapides adversum eum terramque spar-
gens. Venit itaque rex et universus populus cum eo lassus: et refocillati sunt ibi. Absalon autem et omnis
populus israel ingressi sunt ierusalem. Sed et achitofel cum eo. Cum autem venisset chusai arachites ami-
cus david ad absalon locutus est ad eum. Salve rex: salve rex. Ad quem absalon. Hec
est gratia tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo? Responditque chusai ad ab-
salon. Nequaquam: quia illius ero quem elegit dominus. et omnis hic populus et universus israel: et cum eo manebo.
Sed et hoc inferam. Cui ego serviturus sum? Nonne filio regis? sicut parui patri tuo sic parebo
et tibi. Dixit autem absalon ad achitofel. Inite consilium quid agere debeamus. Et ait achitofel ad
absalon. Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum: ut cum
audierit omnis israel quod fedaveris patrem tuum roborentur manus eorum tecum. Tetenderunt ergo ab-
salon tabernaculum in solario. ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo isra-
hel. Consilium autem achitofel quod dabat in diebus illis: quasi si quis consuleret dominum. sic erat omne consilium achito-
fel: et cum esset cum david et cum esset cum absalon. Dixit ergo achitofel ad absalon. Eligam michi
decem milia virorum: et consurgens persequar david hac nocte. et irruens super eum quippe qui lassus est et
solutis manibus percutiam eum. Cumque fugerit omnis populus qui cum eo est: percutiam regem desolatum. et re-
ducam universum populum quomodo unus homo reverti solet. Virum enim unum tu queris. et omnis populus
erit in pace. Placuitque sermo eius absalon et cunctis maioribus natu israel. Ait autem absalon.
Vocate et chusai arachiten et audiamus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset chusai ad absa-
lon. ait absalon ad eum. Huiuscemodi sermonem locutus est achitofel: facere debemus
an non? Quod das consilium? Et dixit chusai ad absalon. Non est bonum consilium quod dedit achito-
fel hac vice. Et rursum intulit chusai. Tu nosti patrem tuum et viros qui cum eo sunt es-

fortissimos et amaro animo velut si ursa raptis catulis in saltu seviat. Sed et pater tuus vir bellator
et non morabitur cum populo. Forsitan nunc latitat in foveis aut in uno quo voluerit loco. Et
cum ceciderit unus quilibet in principio audiet quicumque audierit et dicet. Facta est plaga magna
in populo qui sequebatur Absalon. Et fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis pavore solvetur.
Scit enim omnis populus Israel fortem esse patrem tuum et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc mihi vi-
detur esse consilium. Congregetur ad te universus Israel a Dan usque Bersabee quasi arena maris in-
numerabilis et tu eris in medio eorum. Et irruemus super eum in quocumque loco fuerit inventus
et operiemus eum sicut cadere solet ros super terram et non relinquemus de viris qui cum eo sunt nec unum
quidem. Quod si urbem aliquam fuerit ingressus circumdabit omnis Israel civitati illi funes et trahemus
eam in torrentem ut non reperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque Absalon et omnes viri
Israel: Melius est consilium Chusai Arachitae consilio Achitofel. Domini autem nutu dissipatum est consili-
um Achitofel utile ut induceret Dominus super Absalon
malum. Et ait Chusai Sadoch et Abiathar sacerdotibus: Hoc et hoc consilium dedit
Achitofel Absalon et senioribus Israel et ego tale et tale dedi consilium. Nunc ergo mittite cito et nun-
tiate David dicentes: Ne moreris nocte hac in campestribus deserti, sed absque dilatione
transgredere ne forte absorbeatur rex et omnis populus qui cum eo. Ionathan autem et Achimaas stabant iuxta
fontem Rogel. Abiit ancilla et nuntiavit eis, et illi profecti sunt ut referrent ad regem David nun-
tium. Non enim poterant videri aut introire civitatem. Vidit autem eos quidam puer et indica-
vit Absalon. Illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in Bahurim qui ha-
bebat puteum in vestibulo suo et descenderunt in eum. Tulit autem mulier et expandit velamen
super os putei quasi siccans ptisanas et sic latuit res. Cumque venissent servi Absalon ad mu-
lierem in domum dixerunt: Ubi est Achimaas et Ionathan? Et respondit eis mulier: Transierunt
festinanter gustata paululum aqua. At hii qui quaerebant cum non invenissent reversi sunt Ierusalem. Cumque
abissent ascenderunt illi de puteo et pergentes nuntiaverunt regi David atque dixerunt: Surgite, transite ci-
to fluvium quoniam huiuscemodi dedit consilium contra vos Achitofel. Surrexit ergo David et omnis populus qui erat
cum eo et transierunt Iordanem donec dilucesceret et ne unus quidem
residuus fuit qui non transisset fluvium. Porro Achitofel videns quod non fuisset factum consilium suum stra-
vit asinum suum et surrexit et abiit in domum suam et in civitatem suam. Et disposita domu sua sus-
pendio interiit et sepultus est in sepulchro patris sui. David autem venit in castra. Et Absalon
transivit Iordanem ipse et omnes viri Israel cum eo. Amasam vero constituit Absalon pro Ioab super
exercitum. Amasa autem erat filius viri qui vocabatur Iethra de Hiesreeli qui ingressus est ad Abiga-
il filiam Naas sororem Sarvie quae fuit mater Ioab. Et castrametatus est Israel cum Absalo-
m in terra Galaad. Cumque venisset David in castra Mahanaim, Sobi filius Naas de Rabbath filiorum
Ammon et Machir filius Amihel de Lodabar et Berzellai Galaadites de Rogelim
obtulerunt ei stratoria et tapetia et vasa fictilia, frumentum et hordeum et farinam et polen-
tam et fabam et lentem et frixum cicer et mel et butyrum, oves et pingues vitulos. De-
deruntque David et populo qui cum eo erant ad vescendum. Suspicati enim sunt populum fame et siti fatigari
XVIII in deserto. Igitur considerato David populo suo constituit super eum tribunos et centuriones et de-
dit populi tertiam partem sub manu Ioab et tertiam sub manu Abisai filii Sarvie fratris Io-
ab et tertiam sub manu Ethai qui erat de Geth. Dixitque rex ad populum: Egrediar et ego vobiscum. Et
respondit populus: Non exibis. Sive enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit
sive media pars ceciderit e nobis non satis curabunt, quia tu unus pro decem milibus computaris.
Melius est igitur ut sis nobis in urbe praesidio. Ad quos rex ait: Quod vobis rectum videtur hoc faciam.

Stetit ergo rex iuxta portam. Egrediebaturque populus per turmas suas milleni et centeni. Et precepit
rex ioab et abisai et ethai dicens. Servate mihi puerum absalon. Et omnis populus audiebat pre-
cipientem regem cunctis principibus pro absalon. Itaque egressus est populus in campum contra israel. Et fac-
tum est prelium in saltu ephraim. Et cesus est ibi populus israel ab exercitu david. Factaque est plaga magna
in die illa viginti milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre. Et multo plures erant
quos saltus consumpserat de populo quam hii quos voraverat gladius in die illa. Accidit autem
ut occurreret absalon servis david sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter conden-
sam quercum et magnam, adhesit caput eius quercui. Et illo suspenso inter celum et terram mulus
cui sederat pertransivit. Vidit autem hoc quispiam et nuntiavit ioab dicens. Vidi absalon pen-
dere de quercu. Et ait ioab viro qui nuntiaverat ei. Si vidisti quare non confodisti eum cum terra
ego dedissem tibi decem argenti siclos et unum balteum? Qui dixit ad ioab. Si appenderes in mani-
bus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis precepit
rex tibi et abisai et ethai dicens. Custodite mihi puerum absalon. Sed et si fecissem contra animam meam
audacter, nequaquam hoc regem latere potuisset. Et tu stares ex adverso. Et ait ioab. Non sicut tu vis,
sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua et infixit eas in corde absalon.
Cumque adhuc palpitaret herens in quercu, cucurrerunt decem iuvenes armigeri ioab et percu-
tientes interfecerunt eum. Cecinit autem ioab buccina et retinuit populum ne persequeretur fugientem
israel volens parcere multitudini. Et tulerunt absalon et proiecerunt eum in saltu in foveam gran-
dem et comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis. Omnis autem israel fugit in tabernacula
sua. Porro absalon erexerat sibi cum adhuc viveret titulum qui est in valle regis. Dixerat
enim. Non habeo filium et hoc erit monumentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine nomine suo et
appellatur manus absalon usque ad hanc diem. Achimaas autem filius sadoc ait. Curram et nun-
tiabo regi, quia iudicium fecit ei dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit. Non eris nuntius
hodie, sed nuntiabis in alia. Hodie nolo te nuntiare. Filius enim regis est mortuus. Et ait ioab
chusi. Vade et nuntia regi que vidisti. Adoravit chusi ioab et cucurrit. Rursus autem achima-
as filius sadoc dixit ad ioab. Quid impedit si etiam ego curram post chusi. Dixitque ei ioab. Quid
vis currere fili mi? Non eris boni nuntii baiulus. Qui respondit. Quid enim si cucurrero? Et
ait ei. Curre. Currens ergo achimaas per viam compendii transivit chusi. David autem sedebat inter
duas portas. Speculator vero qui erat in fastigio porte super murum elevans oculos vidit homi-
nem currentem solum. Et exclamans indicavit regi. Dixitque rex. Si solus est, bonus est nuntius
in ore eius. Properante autem illo et accedente propius vidit speculator hominem alterum currentem et voci-
ferans in culmine ait. Apparet mihi homo alius currens solus. Dixitque rex. Et iste bonus est nun-
tius. Speculator autem. Contemplor ait cursum prioris quasi cursum achimaas filii sadoc. Et ait rex.
Vir bonus est et nuntium portans bonum venit. Clamans autem achimaas dixit ad regem. Sal-
ve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram ait. Benedictus dominus deus tuus qui conclu-
sit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem. Et ait rex. Estne pax puero
absalon? Dixitque achimaas. Vidi tumultum magnum cum mitteret ioab servus tuus o
rex me servum tuum. Nescio aliud. Ad quem rex. Transi ait et sta hic. Cumque ille transisset et
staret, apparuit chusi. Et veniens ait. Bonum apporto nuntium domine mi rex. Iudicavit
enim pro te dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad chusi. Estne pax
puero absalon? Cui respondens chusi. Fiant inquit sicut puer inimici domini mei regis
et universi qui consurgunt adversus eum in malum. Contristatus itaque rex ascendit cenaculum
porte et flevit. Et sic loquebatur vadens. Fili mi absalon. Absalon fili mi. Quis mihi

bitat ut ego moriar pro te. Absalon fili mi fili mi absalon. Nunciatum est autem ioab quod XIX
rex fleret et lugeret filium suum et versa est victoria in luctum in die illa omni populo. Audivit enim
populus in die illa dici: dolet rex super filio suo. Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem
quomodo declinare solet populus versus et fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum et clamabat
voce magna. Fili mi absalon absalon fili mi. Ingressus ergo ioab ad regem in domum dixit.
Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum et filiarum tuarum qui salvam fecerunt animam tuam
et animam filiorum tuorum et filiarum tuarum et animam uxorum tuarum et animam concubinarum tuarum. Dili
gis odientes te et odio habes diligentes te. Et ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis et
de servis tuis. Et vere cognovi modo quia si absalon viveret et nos omnes occubuissemus
tunc placeret tibi. Nunc igitur surge et procede et alloquens satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per dominum
quod si non exieris ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac. Et peius erit hoc tibi quam omnia
mala que venerunt super te ab adolescentia tua usque in presens. Surrexit ergo rex et sedit in porta. et omni
populo nunciatum est quod rex sederet in porta. Venitque universa multitudo coram rege. Israel autem fugit in ta
bernacula sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus israel dicens. Rex liberavit nos de ma
nu inimicorum nostrorum. ipse salvavit nos de manu philistinorum et nunc fugit de terra propter absa
lon. Absalon autem quem unximus super nos mortuus est in bello. Usquequo siletis et non reducitis
regem. Consilium totius israel venit ad regem. Rex vero david misit ad sadoc et ad abiathar sacerdo
tes dicens. Loquimini ad maiores natu iuda dicentes. Cur venitis novissimi ad reducen
dum regem in domum suam. Sermo autem omnis israel pervenerat ad regem ut reduceret eum in domum eius.
quod dixerant rex hoc dicens ad populum. Fratres mei vos. os meum et caro mea vos. Quare novissimi
reducitis regem. Et amase dicite. Nonne os meum et caro mea es. Hec faciat mihi deus et hec addat
si non magister militie fueris coram me omni tempore pro ioab. Et inclinavit cor omnium virorum iu
da quasi viri unius. miseruntque ad regem dicentes. Revertere tu et omnes servi tui. Et reversus est
rex et venit usque ad iordanem. et omnis iuda venit in galgalam ut occurreret regi et tra
duceret eum iordanem. Festinavit autem semei filius gera filii gemini de bahurim. et des
cendit cum viris iuda in occursum regis david cum mille viris de beniamin. Et siba puer
de domo saul et quindecim filii eius ac viginti servi erant cum eo. Et irrumpentes iordanem ante
regem transierunt vada ut traducerent domum regis et facerent iuxta iussionem eius. Semei autem
filius gera prostratus coram rege cum iam transisset iordanem dixit ad eum. Ne reputes mihi domine
mi iniquitatem. neque memineris iniuriarum servi tui in die qua egressus es domine mi rex de
ierusalem neque ponas rex in corde tuo. Agnosco enim servus tuus peccatum meum. et idcirco ho
die primus veni de omni domo ioseph. descendique in occursum domini mei regis. Respondens
vero abisai filius sarvie dixit. Numquid pro hiis verbis non occidetur semei qui maledixit christo do
mini. Et ait david. Quid mihi et vobis filii sarvie. Cur efficimini mihi hodie in sathan. Ergo
ne hodie interficietur vir in israel. An ignoro hodie me factum regem super israel. Et ait
rex semei. Non morieris. Iuravitque ei. Miphiboseth quoque filius ionathe filii saul descen
dit in occursum regis illotis pedibus et intonsa barba. Vestesque suas non lavaverat a die qua
egressus fuerat rex usque ad diem reversionis eius in pace. Cumque ierusalem occurrisset regi dixit ei
rex. Quare non venisti mecum miphiboseth. Qui respondens ait. Domine mi rex. servus meus
contempsit me. Dixique ei ego famulus tuus ut sterneret mihi asinum et ascendens abirem cum
rege. Claudus enim sum servus tuus. Insuper et accusavit me servum tuum ad te dominum meum
regem. Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es. fac quod placitum est tibi. Neque enim fuit domus patris
mei nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mense.

XIX

Quid ergo habeo iuste querele aut quid possum ultra vociferari ad regem? Ait ergo ei rex: Quid ul-
tra loqueris? Fixum est quod locutus sum. Tu et Siba dividite possessiones. Respondit Miphibo-
seth regi: Etiam cuncta accipiat postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam. Ber-
zellai quoque Galaadites descendens de Rogelim traduxit regem Iordanem, paratus etiam ultra flu-
vium prosequi eum. Erat autem Berzellai Galaadites senex valde, id est octogenarius, et ipse pre-
buit alimenta regi cum moraretur in castris. Fuit quippe vir dives nimis. Dixit itaque rex ad
Berzellai: Veni mecum ut requiescas secure mecum in Ierusalem. Et ait Berzellai ad regem:
Quot sunt dies annorum vite mee ut ascendam cum rege Ierusalem? Octogenarius sum hodie.
Numquid vigent sensus mei ad discernendum suave aut amarum, aut delectare
servum tuum cibus aut potus, vel audire possum ultra vocem cantorum atque cantatricum? Quare
servus tuus fit oneri domino meo regi? Paululum procedam famulus tuus ab Iordane
tecum. Non indigeo hac vicissitudine, sed obsecro ut revertar servus tuus et moriar in civi-
tate mea et sepeliar iuxta sepulchrum patris mei et matris mee. Est autem servus tuus Camaam.
Ipse vadat tecum, domine mi rex, et fac ei quod tibi bonum videtur. Dixit itaque rex: Mecum transeat Camaam,
et ego faciam ei quicquid tibi placuerit, et omne quod petieris a me impetrabis. Cumque transisset uni-
versus populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai et benedixit ei, et ille reversus est in locum suum.
Transiit ergo rex in Galgalam et Chamaam cum eo. Omnis autem populus Iuda traduxerat regem et
media tantum pars affuerat de populo Israel. Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt
ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda et traduxerunt regem et domum eius Iordanem omnes-
que viros David cum eo? Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel: Quia propior mihi est rex. Cur irasceris
super hac re? Numquid comedimus aliquid ex rege aut munera nobis data sunt? Et respondit vir
Israel ad viros Iuda et ait: Decem partibus maior ego sum apud regem, et preeminentior ego sum quam tu,
magisque ad me pertinet David quam ad te. Cur mihi fecisti iniuriam, et non mihi nuntiatum est prius ut
reducerem regem meum? Duriusque responderunt viri Iuda viris Israel.

XX

Accidit quoque ut ibi
esset vir Belial nomine Siba filius Bochri vir Gemineus, et cecinit buccina. Et ait:
Non est nobis pars in David neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israel.
Et separatus est omnis Israel a David, secutusque est Siba filium Bochri. Viri autem Iuda adheserunt regi
suo a Iordane usque ad Ierusalem. Cumque venisset rex in domum suam in Ierusalem, tulit decem
mulieres concubinas quas dereliquerat ad custodiendam domum, et tradidit eas in custodiam,
alimenta eis prebens. Et non est ingressus ad eas, sed erant clause usque ad diem mortis sue
in viduitate viventes. Dixit autem rex Amase: Convoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, et tu ades
presens. Abiit ergo Amasa ut convocaret Iudam, et moratus est extra placitum quod ei constituerat.
Ait autem David ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Siba filius Bochri quam Absalon. Tol-
le ergo servos domini tui et persequere eum, ne forte inveniat civitates munitas et effugiat
nos. Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cerethi quoque et Phelethi et omnes robusti exierunt de Ierusalem
ad persequendum Siba filium Bochri. Cumque illi essent iuxta lapidem grandem qui est in Gabaon, Ama-
sa veniens occurrit eis. Porro Ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, et
desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia in vagina, qui fabrefactus levi motu
egredi poterat et percutere. Dixit itaque Ioab ad Amasam: Salve mi frater. Et tenuit manu dex-
tera mentum Amase quasi osculans eum. Porro Amasa non observavit gladium quem habebat
Ioab, qui percussit eum in latere et effudit intestina eius in terram, nec secundum vulnus apposuit. Ioab
autem et Abisai frater eius persecuti sunt Siba filium Bochri. Interea quidam viri cum stetissent iuxta
cadaver Amase de sociis Ioab, dixerunt: Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David. Amasa

conspersus sanguine iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad videndum
eum. et amovit amasam de via in agrum. operuitque eum vestimento ne subsisterent transeuntes
propter eum. Amoto ergo illo de via transibat omnis vir sequens ioab ad persequendum siba filium
bochri. Porro ille transierat per omnes tribus israel in abellam et in bethmaacha omnesque viri
electi congregati fuerant ad eum. Venerunt itaque et oppugnabant eum in abela et in bethma
acha et circumdederunt municionibus civitatem et obsessa est urbs. Omnis autem turba que erat cum io
ab moliebatur destruere muros. Et exclamavit mulier sapiens de civitate. Audite au
dite. dicite ioab. Appropinqua huc et loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam ait illi. Tu es io
ab? Et ille respondit. Ego. Ad quem sic locuta est. Audi sermones ancille tue. Qui respon
dit: Audio. Rursumque illa. Sermo inquit dicebatur in veteri proverbio. Qui interrogant interrogent in abe
la. Et sic perficiebant. Nonne ego sum que respondeo veritatem israel. et tu queris subvertere civitatem.
et evertere matrem in israel? Quare precipitas hereditatem domini? Respondensque ioab ait. quare deus offensus pace.
Absit absit hoc a me. Non precipito neque demolior. Non se sic habet res. Sed homo de monte ephraim
siba filius bochri cognomine. levavit manum suam contra regem david. Tradite illum solum et recedemus
a civitate. Et ait mulier ad ioab. Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa est ergo
ad omnem populum et locuta est eis sapienter. Qui abscisum caput sibe filii bochri proiecerunt ad ioab.
Et ille cecinit tuba et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem reversus est
ierusalem ad regem. Fuit ergo ioab super omnem exercitum israel. Banaias autem filius ioiade super cerethos
et phelethos. Aduram vero super tributa. Porro iosaphat filius achilud a commentariis. Si
va autem scriba. Sadoch vero et abiathar sacerdotes. Hira autem iairites erat sacerdos david. Facta est
XXI que fames in diebus david tribus annis iugiter. et consuluit david oraculum domini. Dixitque dominus. Propter saul et domum
eius et sanguinem quia occidit gabaonitas. Vocatis ergo gabaonitis rex dixit ad eos. Porro gaba
onite non erant de filiis israel sed reliquie amorreorum. Filii quippe israel iuraverant eis. ne perimerent
eos. et voluit saul percutere eos zelo quasi pro filiis israel et iuda. Dixit ergo david ad gabaonitas. Quid
faciam vobis et quod erit vestri piaculum ut benedicatis hereditati domini? Dixeruntque ei gabaonite.
Non est nobis super argento et auro questio sed contra saul et contra domum eius. neque volumus ut interficiatur homo
de israel. Ad quos ait rex. Quid ergo vultis ut faciam vobis? Qui dixerunt regi. Virum qui attrivit
nos et oppressit inique. ita delere debemus. ut ne unus quidem residuus sit de stirpe eius in
cunctis finibus israel. Dentur nobis septem viri de filiis eius ut crucifigamus eos domino in gabaath
saul quondam electi domini. Et ait rex. Ego dabo. Pepercitque rex miphiboseth filio ionathe
filii saul. propter iusiurandum domini. quod fuerat inter david et inter ionathan filium saul. Tulit itaque
rex duos filios respha filie haia quos peperit sauli armoni et miphiboseth et quinque
filios michol filie saul. quos genuerat adrihel filio berzellai qui fuit de molathi
et dedit eos in manus gabaonitarum. Qui crucifixerunt eos in monte coram domino. Et ceciderunt
hii septem simul occisi in diebus messis prime. incipiente messione hordei. Tollens autem
respha filia haia cilicium substravit sibi supra petram. Ab initio messis donec stillaret aqua
super eos de celo. Et non dimisit aves lacerare per diem. neque bestias per noctem. Et nunciata sunt
david que fecerat respha filia haia concubina saul. Et abiit david et tulit ossa saul. et ossa iona
than filii eius. a viris iabes galaad qui furati fuerant ea de platea bethsan in qua suspende
rant eos philistiim cum interfecissent saul in gelboe. et asportavit inde ossa saul. et
ionathan filii eius. Et colligentes ossa eorum qui affixi erant sepelierunt ea cum ossibus saul.
et ionathe filii eius in terra beniamin in latere sepulcri cis patris eius. Feceruntque omnia que preceperat
rex. Et repropitiatus est deus terre post hec. Factum est autem rursum prelium philistinorum adversum israel.

et descendit david et servi eius cum eo et pugnabant contra philistiim. Deficiente autem david iesbibenob
qui fuit de genere arafa cuius ferrum haste trecentas uncias appendebat et accinctus
ense novo nisus est percutere david. Presidio ei fuit abisai filius sarvie et percussum philis-
theum interfecit. Tunc iuraverunt viri david dicentes. Non egredieris nobiscum in bellum ne extinguas
lucernam israel. Secundum quoque fuit bellum in gob contra philistheos. Tunc percussit sobochai de husathi
seph de stirpe arapha de genere gigantum. Tertium quoque fuit bellum in gob contra philistheos in quo
percussit adeodatus filius saltus polimitarius bethleemites goliath getheum cuius hastile
haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum bellum fuit in geth in quo vir excelsus fuit
qui senos in manibus pedibusque habebat digitos id est viginti quatuor et erat de origine arapha
et blasphemavit israel. Percussit autem eum ionathas filius samaa fratris david. Hii quatuor nati sunt
de arapha in geth et ceciderunt in manu david et servorum eius. Locutus est autem david domino verba car-
minis huius in die qua liberavit eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu saul et ait. Dominus
petra mea et robur meum et salvator meus. Deus meus fortis meus et sperabo in eum. Scutum meum et
cornu salutis mee. Elevator meus et refugium meum salvator meus de iniquitate liberabis me.
Laudabilem invocabo dominum et ab inimicis meis salvus ero. Quia circumdederunt me contritiones
mortis. torrentes belial terruerunt me. Funes inferni circumdederunt me. prevenerunt me laquei
mortis. In tribulatione mea invocabo dominum et ad deum meum clamabo. Et exaudiet de
templo sancto suo vocem meam et clamor meus veniet ad aures eius. Commota est et contremuit terra fun-
damenta montium concussa sunt et conquassata quoniam iratus est eis. Ascendit fumus de naribus eius et ig-
nis de ore eius vorabit carbones incensi sunt ab eo. Et inclinavit celos et descendit et caligo sub
pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit et lapsus est super pennas venti. Posuit tenebras
in circuitu suo latibulum cribrans aquas de nubibus celorum. Pre fulgore in conspectu eius succen-
si sunt carbones ignis. Tonabit de celo dominus et excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas et
dissipavit eos. fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris et revela-
ta sunt fundamenta orbis ab increpatione domini ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit de excelso et assump-
sit me et extraxit me de aquis multis. Liberavit me ab inimico meo potentissimo et ab his qui ode-
rant me quoniam robustiores me erant. Prevenit me in die afflictionis mee et factus est dominus firmamentum
meum et eduxit me in latitudinem. Liberavit me quia placui ei. Retribuet mihi dominus secundum iustitiam
meam et secundum munditiam manuum mearum reddet mihi. Quia custodivi vias domini et non egi impie
a deo meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo et precepta eius non amovi a me. Et ero perfectus
cum eo et custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet mihi dominus secundum iustitiam meam et secundum munditiam
manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris et cum robusto perfectus. Cum
electo electus eris et cum perverso perverteris. Et populum pauperem salvum facies. oculisque tuis excelsos
humiliabis. Quia tu lucerna mea domine et tu domine illuminabis tenebras meas. In te enim cur-
ram accinctus. in deo meo transiliam murum. Deus inmaculata via eius. eloquium domini igne exami-
natum. scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus preter dominum et quis fortis preter deum nostrum. Deus
qui accinxit me fortitudine et complanavit perfectam viam meam. Coequans pedes meos cervis et super
excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad prelium et componens quasi arcum ereum
brachia mea. Dedisti mihi clipeum salutis tue et mansuetudo mea multiplicavit me. Dilata-
bis gressus meos subtus me et non deficient tali mei. Persequar inimicos meos et conteram et non con-
vertar donec consumam eos. Consumam eos et confringam ut non consurgant. cadent sub pedibus meis. Accin-
xisti me fortitudine ad prelium. incurvasti resistentes mihi sub me. Inimicos meos dedisti
mihi dorsum odientes me et disperdam eos. Clamabunt et non erit qui salvet ad dominum et non exaudiet

eos. Delebo eos ut pulverem terrae, quasi lutum platearum comminuam eos atque compingam. Salvabis
me a contradictionibus populi mei, custodies me in caput gentium. Populus quem ignoro serviet mihi. Filii
alieni resistent mihi. Auditu auris obedient mihi. Filii alieni defluxerunt et contrahentur in angus
tiis suis. Vivit Dominus et benedictus Deus meus et exaltabitur Deus fortis salutis meae. Deus qui das vin
dictas mihi et deicis populos sub me. Qui educis me ab inimicis meis et a resistentibus mihi ele
vas me, a viro iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi Domine in gentibus et nomini tuo cantabo. Mag
nificans salutes regis sui et faciens misericordiam christo suo David et semini eius in sempiternum. Haec sunt XXIII
verba novissima. Dixit David filius Isai. Dixit vir cui constitutum est de christo dei Iacob egregius psalta
Israel. Spiritus Domini locutus est per me et sermo eius per linguam meam. Dixit Deus Israel mihi locutus est for
tis Israel dominator hominum iustus dominator in timore dei. Sicut lux aurorae oriente sole ma
ne absque nubibus rutilat et sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea a
pud Deum ut pactum aeternum iniret mecum firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea
et omnis voluntas nec est quicquam ex ea quod non germinet. Praevaricatores autem quasi spinae evellen
tur universi quae non tolluntur manibus. Et si quis tangere eas voluerit armabitur ferro et lig
no lanceato igneque succensae comburentur usque ad nihilum. Haec nomina fortium David. David se
dens in cathedra sapientissimus princeps inter tres. Ipse est quasi tenerrimus ligni ver
miculus qui octingentos interfecit impetu uno. Post hunc Eleazar filius patrui eius Ahohites inter
tres fortes qui erant cum David quando exprobraverunt Philisthiim et congregati sunt illuc in proelium.
Cumque ascendissent viri Israel ipse stetit et percussit Philistheos donec deficeret manus eius
et obrigesceret cum gladio. Fecitque Dominus salutem magnam in die illa et populus qui fugerat rever
sus est ad caesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma filius Age de Arari. Et congregati sunt
Philisthiim in statione. Erat quippe ibi ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie Philis
thiim, stetit ille in medio agri et tuitus est eum. Percussitque Philistheos et fecit Dominus salutem
magnam. Necnon et ante descenderant tres qui erant principes inter triginta et venerant tempore
messis ad David in speluncam Odollam. Castra autem Philisthiim erant posita in valle Gi
gantum. Et David erat in praesidio. Porro statio Philisthinorum tunc erat in Bethleem. De
sideravit ergo David aquam de lacu et ait. Si quis mihi daret potum aquae de cisterna quae est in Bethleem
iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum et hauserunt aquam de cisterna
Bethleem quae erat iuxta portam et attulerunt ad David. At ille noluit bibere sed libavit
illam Domino dicens. Propitius sit mihi Dominus ne hoc faciam. Num sanguinem hominum istorum qui profec
ti sunt et animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. Haec fecerunt tres robustissimi.
Abisai quoque frater Ioab filius Sarviae princeps erat de tribus. Ipse est qui levavit hastam
suam contra trecentos quos interfecit nominatus in tribus et inter tres nobilior. Eratque eorum
princeps sed usque ad tres primos non pervenerat. Et Banaias filius Ioiadae viri fortissi
mi magnorum operum de Capsehel. Ipse percussit duos leones Moab et ipse descendit
et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum aegyptium
virum dignum spectaculo habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga vi
extorsit hastam de manu aegyptii et interfecit eum hasta sua. Haec fecit Banaias filius
Ioiadae et ipse nominatus inter tres robustos qui erant inter triginta nobiliores. Verumtamen usque ad
tres non pervenerat. Fecitque eum sibi David auricularium a secreto. Asahel frater Ioab inter trigin
ta. Eleanan filius patrui eius de Bethleem. Semma de Arari. Elicha de Arodi. Helas
de Felthi. Hira filius Acces de Thecua. Abiezer de Anathoth. Mobonnai de Usathi. Sel
mon Ahohites. Maharai Netophathites. Heled filius Baana ipse Netophathites.

Ethai filius ribai de gabaath filiorum beniamin. Banaia aufrathonites. Heddai de
torrente gaas. Abialbon arbathites. Azmaueth de beromi. Eliaba de salaboni. Filii ia-
sen. ionathan et ama. Semma de harodi. Aiam filius sarar arorites. Eliphelech filius
aasbai filii maachati. Heliam filius achitophel gilonites. Esrai de carmelo. Pha-
rai de arbi. Igaal filius nathan de soba. Bonni de gaddi. Selech de ammoni. Na-
harai berothites armiger ioab filii sarvie. Hira. iethrites. Gareb. et ipse iethri-
tes. Urias etheus. Omnes triginta septem. Et addidit furor domini irasci contra israel. commovitque david in XXIIII
eis dicentem ad ioab. Vade numera israel et iudam. Dixitque rex ad ioab principem exercitus sui.
Perambula omnes tribus israel a dan usque bersabee et numerate populum ut sciam numerum eius. Dixitque
ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populum quantus nunc est. et iterum centuplicet in conspectu domini
mei regis. sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi. Obtinuit autem sermo regis ver-
ba ioab et principum exercitus. Egressusque est ioab et principes militum a facie regis ut nume-
rarent populum israel. Cumque pertransissent iordanem. venerunt in aroer ad dexteram urbis
que est in valle gad. Et per iazer transierunt in galaad et in terram inferiorem hodsi. et venerunt
in dan silvestria. Circumeuntesque iuxta sidonem transierunt prope moenia tyri et omnem terram evei
et chananei. Veneruntque ad meridiem iuda in bersabee. et lustrata universa terra post
novem menses et viginti dies in ierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi regi. et inven-
ta sunt de israel octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium. et de iuda quingen-
ta milia pugnatorum. Percussit autem cor david eum postquam numeratus est populus. et dixit david ad dominum.
Peccavi valde in hoc facto. sed precor domine ut transferas iniquitatem servi tui quia stulte egi nimis.
Surrexit itaque david mane et sermo domini factus est ad gad prophetam et videntem david dicens. Vade et
loquere ad david. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio. elige unum ex his quod volueris ut faciam tibi.
Cumque venisset gad ad david nuntiavit ei dicens. Aut septem annis veniet tibi fames in
terra tua. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te persequentur. aut certe tribus die-
bus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quem respondeam ei qui me misit ser-
monem. Dixit autem david ad gad. Coartor nimis. sed melius est ut incidam in manus domini.
multe enim misericordie eius sunt. quam in manus hominum. Inmisitque dominus pestilentiam in israel de mane
usque ad tempus constitutum. et mortui sunt ex populo a dan usque bersabee septuaginta milia vi-
rorum. Cumque extendisset manum suam angelus domini super ierusalem ut disperderet eam. misertus est
dominus super afflictione. et ait angelo percutienti populum. Sufficit. Nunc contine manum tuam.
Erat autem angelus domini iuxta aream areune iebusei. Dixitque david ad dominum. cum vidis-
set angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi et ego inique egi. isti qui oves sunt quid fecerunt.
Vertatur obsecro manus tua contra me et contra domum patris mei. Venit autem gad ad david in die
illa et dixit ei. Ascende et statue domino altare in area areune iebusei. Et ascendit david iuxta
sermonem gad quem preceperat ei dominus. Conspiciensque areuna animadvertit regem et servos eius
venire ad se. Et egressus adoravit regem prono vultu in terram et ait. Quid causae est ut veniat
dominus meus rex ad servum suum. Cui david ait. Ut emam a te aream et edificem altare domino. et cesset
interfectio que grassatur in populo. Et ait areuna ad david. Accipiat et offerat dominus meus rex sicut
placet ei. Habes boves in holocaustum et plaustra et iuga boum in usum lignorum. Om-
nia dedit areuna regi. Dixitque areuna ad regem. Dominus deus tuus suscipiat votum tuum. Cui re-
spondens rex ait. Nequaquam ut vis. sed emam pretio a te. et non offeram domino deo meo holocausta gra-
tuita. Emit ergo david aream et boves argenti siclis quinquaginta et edificavit ibi david altare domino.
et obtulit holocausta et pacifica. et propitiatus est dominus terre. et cohibita est plaga ab israhel.

Malachim id est tertius et quartus regum liber a Salomone usque ad Iecho-
niam et ab Ieroboam filio Nabath usque ad Osee qui est ductus in
Assyrios regnum Iuda et regnum describit Israel. Si historiam respicias verba
simplicia sunt, si in litteris sensum latentem cerne paucitatem et hereticorum contra ecclesiam bella nar-
rat.

Incipit Liber regum tercius habens versus .ii. ⁊ d.

Et rex David senuerat habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur vestibus,
non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi sui: Queramus domino nostro regi adolescentulam
virginem et stet coram rege et foveat eum dormiatque in sinu suo et calefaciat do-
minum nostrum regem. Quesierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israel
et invenerunt Abisag Sunamitem et adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra nimis.
Dormiebatque cum rege et ministrabat ei. Rex vero non cognovit eam. Adonias autem filius Agith eleva-
batur dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currus et equites et quinquaginta viros qui ante eum curre-
rent. Nec corripuit eum pater suus aliquando dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pulcher valde,
secundus natu post Absalon. Et sermo ei cum Ioab filio Sarvie et cum Abiathar sacerdote qui
adiuvabant partes Adonie. Sadoch vero sacerdos et Banaias filius Ioiade et Nathan propheta et cere-
thi et felethi et robur exercitus David non erat cum Adonia. Immolatis ergo Adonias arietibus et vitulis
et universis pinguibus iuxta lapidem Zoheleth qui erat vicinus fonti Rogel, vocavit universos fratres
suos filios regis et omnes viros Iuda servos regis. Nathan autem prophetam et Banaiam et
robustos quosque et Salomonem fratrem suum non vocavit. Dixit itaque Nathan ad Bethsabee ma-
trem Salomonis: Num audisti quod regnaverit Adonias filius Aggith et dominus noster David hoc ignorat?
Nunc ergo veni accipe a me consilium et salva animam tuam filiique tui Salomonis. Vade et
ingredere ad regem David et dic ei: Nonne tu domine mi rex iurasti mihi ancille tue dicens quod Sa-
lomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit in solio meo? Quare ergo regnavit Ado-
nias? Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te et complebo sermones tuos. Ingres-
sa est itaque Bethsabee ad regem in cubiculo. Rex autem senuerat nimis et Abisag Sunamitis
ministrabat ei. Inclinavit se Bethsabee et adoravit regem. Ad quam rex: Quid tibi inquit vis? Que
respondens ait: Domine mi, tu iurasti per dominum deum tuum ancille tue: Salomon filius tuus
regnabit post me et ipse sedebit in solio meo. Et ecce nunc Adonias regnavit te domine mi rex
ignorante. Mactavit boves et pinguia quaeque et arietes plurimos et vocavit omnes filios re-
gis, Abiathar quoque sacerdotem et Ioab principem militie; Salomonem autem servum tuum non vocavit. Ve-
rumptamen domine mi rex in te oculi respiciunt totius Israel ut indices eis quis sedere debeat in so-
lio tuo domine mi rex post te. Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego et
filius meus Salomon peccatores. Adhuc illa loquente cum rege, Nathan propheta venit. Et nun-
tiaverunt regi dicentes: Adest Nathan propheta. Cumque introisset ante conspectum regis et adorasset
eum pronus in terram, dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me et ipse
sedeat super thronum meum? Quia descendit hodie et immolavit boves et pinguia et arietes plu-
rimos et vocavit universos filios regis et principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem. Illisque
vescentibus et bibentibus coram eo et dicentibus: Vivat rex Adonias, me servum tuum et Sadoch
sacerdotem et Banaiam filium Ioiade et Salomonem famulum tuum non vocavit. Numquid a
domino meo rege exivit hoc verbum et mihi non indicasti servo tuo quis sessurus esset super thronum
domini mei regis post eum? Et respondit rex David dicens: Vocate ad me Bethsabee. Que cum
fuisset ingressa coram rege et stetisset ante eum, iuravit rex et ait: Vivit dominus qui eruit animam
meam de omni angustia, quia sicut iuravi per dominum deum Israel dicens: Salomon filius tuus

.a'd. sunamitis significat: si sapientia velitis, ... captiva, deserta, sic aliena.

regnabit post me, et ipse sedebit super solium meum, pro me sic faciam hodie. Summissoque bethsabee
in terram vultu adoravit regem dicens. Vivat dominus meus rex david in eternum. Dixit quoque rex david. Vocate michi sa-
doch sacerdotem et nathan prophetam et banaiam filium ioiade. Qui cum ingressi fuissent coram rege
dixit ad eos. Tollite vobiscum servos domini vestri, et inponite salomonem filium meum super mulam
meam, et ducite eum in gion, et unguat eum ibi sadoc sacerdos et nathan propheta in regem
super israel, et canetis buccina atque dicetis. Vivat rex salomon. Et ascendetis
post eum et veniet, et sedebit super solium meum, et ipse regnabit pro me. Illique precipiam, ut sit
dux super israel et super iudam. Et respondit banaias filius ioiade regi dicens. Amen. Sic loquatur do-
minus deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo rege, sic sit cum salomone, et sublimius
faciat solium eius a solio domini mei regis david. Descendit ergo sadoc sacerdos et nathan propheta et ba-
naias filius ioiade et cherethi et phelethi et inposuerunt salomonem super mulam regis david, et addu-
xerunt eum in gion. Sumpsitque sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit salomo-
nem, et cecinerunt buccina, et dixit omnis populus. Vivat rex salomon. Et ascendit universa
multitudo post eum, et populus canentium tibiis et letantium magno gaudio, et insonuit terra a clamo-
re eorum. Audivit autem adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo. Iamque convivium finitum fue-
rat. Sed et ioab audita voce tube ait. Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis?
Adhuc illo loquente, ionathan filius abiathar sacerdotis venit. Cui dixit adonias. Ingre-
dere quia vir fortis es et bona nuntians. Responditque ionathas adonie. Nequaquam. Dominus noster
rex david regem constituit salomonem misitque cum eo sadoch sacerdotem et nathan prophetam et ba-
naiam filium ioiade et cerethi et phelethi et inposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque eum sa-
doch sacerdos et nathan propheta regem in gion. Et ascenderunt inde letantes et insonuit civi-
tas. Hec est vox quam audistis. Sed et salomon sedet super solium regni. Et ingressi servi regis
benedixerunt domino nostro regi david dicentes. Amplificet deus nomen salomonis super nomen tuum,
et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex david in lectulo suo et insuper hec
locutus est. Benedictus dominus deus israel, qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis.
Territi sunt ergo et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab adonia, et ivit unusquisque in viam
suam. Adonias autem timens salomonem surrexit et abiit in tabernaculum domini, tenuitque cornu
altaris. Et nuntiatum est salomoni dicentes. Ecce adonias timens regem salomonem, tenet
cornu altaris dicens. Iuret michi hodie rex salomon quod non interficiet servum suum gladio.
Dixitque salomon. Si fuerit vir bonus, non cadet ne unus quidem capillus eius in terram. Si autem
malum inventum fuerit in eo, morietur. Misit ergo rex salomon et eduxit eum ab altari, et ingres-
sus adoravit regem salomonem. Dixitque ei salomon. Vade in domum tuam. Appropinquaverunt II
autem dies david ut moreretur, precepitque salomoni filio suo dicens. Ecce ego ingredior vi-
am universe terre. Confortare et esto vir fortis, et observa custodias domini dei tui ut ambu-
les in viis eius et custodias cerimonias illius et precepta eius et iudicia et testimonia sicut scrip-
tum est in lege moysi, ut intelligas universa que facis et quocumque te verteris, ut confirmet
dominus sermones suos quos locutus est de me dicens. Si custodierint filii tui vias meas, et
ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo et in tota anima sua, non auferetur tibi vir de so-
lio israel. Tu quoque nosti que fecerit michi ioab filius sarvie, que fecerit duobus principibus exercitus
israel abner filio ner et amase filio iether quos occidit et effudit sanguinem belli in pace
et posuit cruorem prelii in balteo suo quod erat circa lumbos eius, et in calciamento suo quod erat
in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam, et non deduces caniciem eius pacifice ad inferos. Sed
et filiis berzellai galaadite reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua. Occurrerunt

enim tibi quando fugiebam a facie absalon fratris tui. Habes quoque apud te semei filium gera filii ge-
mini de bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad castra. Sed quia
descendit in occursum mihi cum transirem iordanem, iuravi ei per dominum dicens: Non te interficiam
gladio. Tu noli eum pati esse innoxium. Vir autem sapiens es, et scies que facias ei, deducesque ca-
nos eius cum sanguine ad inferum. Dormivit igitur david cum patribus suis, et sepultus est in civitate
david. Dies autem quibus regnavit david super israel, quadraginta anni sunt. In ebron regnavit sep-
tem annis. In ierusalem triginta tribus. Salomon autem sedit super thronum david patris sui, et firma-
tum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias filius aggith ad bethsabee matrem
salomonis. Que dixit ei: Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. Addiditque:
Sermo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille: Tu, inquit, nosti quia meum erat regnum,
et me proposuerat omnis israel sibi in regem. Sed translatum est regnum, et factum est fratris mei.
A domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te: ne confundas faciem meam.
Que dixit ad eum: Loquere. Et ille ait: Precor ut dicas salomoni regi, neque enim quicquam
negare tibi potest, ut det mihi abisag sunamitem uxorem. Et ait bethsabee: Bene, ego
loquar pro te regi. Venit ergo bethsabee ad regem salomonem ut loqueretur ei pro adonia.
Et surrexit rex in occursum eius, adoravitque eam, et sedit super thronum suum. Positusque est
thronus matri regis, que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei: Petitionem unam parvulam
ego deprecor a te: ne confundas faciem meam. Dixit ei rex: Pete mater mi. Neque enim fas est ut
avertam faciem tuam. Que ait: Detur abisag sunamitis adonie fratri tuo uxor. Respon-
ditque rex salomon et dixit matri sue: Quare postulas abisag sunamitem ado-
nie? Postula ei et regnum. Ipse est enim frater meus maior me, et habet abiathar sacerdotem et ioab fi-
lium sarvie. Iuravit itaque rex salomon per dominum dicens: Hec faciat mihi deus et hec addat,
quia contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. Et nunc vivit dominus qui firmavit me et collo-
cavit me super solium david patris mei, et qui fecit mihi domum sicut locutus est, quia hodie occi-
detur adonias. Misitque rex salomon per manum banaie filii ioiade, qui interfecit
eum et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in anathoth ad agrum tuum. Es
quidem vir mortis, sed hodie te non interficiam, quia portasti archam domini dei coram david patre
meo, et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo salomon
abiathar ut non esset sacerdos domini, ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum heli
in silo. Venit autem nuntius ad salomonem quod ioab declinasset post adoniam, et post
salomonem non declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculum domini et apprehendit cornu al-
taris. Nuntiatumque est regi salomoni quod fugisset ioab in tabernaculum domini, et esset iuxta
altare. Misitque salomon banaiam filium ioiade dicens: Vade et interfice eum. Venit bana-
ias ad tabernaculum domini et dixit ei: Hec dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hic mo-
riar. Renuntiavit banaias regi sermonem dicens: Hec locutus est ioab, et hec respondit mihi.
Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est, et interfice eum et sepeli, et amovebis sanguinem innocentem qui
effusus est a ioab, a me et a domo patris mei. Et reddet dominus sanguinem eius super caput eius, quia inter-
fecit duos viros iustos meliorosque se, et occidit eos gladio patre meo david ignorante,
Abner filium ner principem militie exercitus israel, et amasa filium iether principem
exercitus iuda. Et revertetur sanguis illorum in caput ioab, et in caput seminis eius in sempiternum.
David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in eternum a domino. Ascendit itaque ba-
naias filius ioiade et aggressus eum interfecit, sepultusque est in domo sua in deserto. Et con-
stituit rex banaiam filium ioiade pro eo super exercitum, et sadoch sacerdotem posuit pro

abiathar. Mittensque rex vocavit Semei dixitque ei: Edifica tibi domum in Ierusalem et habita ibi
et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris et transieris torrentem Ce-
dron, scito te interficiendum. Sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque Semei regi:
Bonus sermo quem audivi. Sicut locutus est dominus meus rex sic faciet servus tuus. Habitavit
itaque Semei in Ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi Semei ad
Achis filium Maacha regem Geth. Nuntiatumque est Semei quod servi eius issent in Geth. Et
surrexit Semei et stravit asinum suum, ivitque in Geth ad Achis ad requirendum servos su-
os, et adduxit eos de Geth. Nuntiatum est autem regi Salomoni quod isset Semei in Geth de Ie-
rusalem et redisset. Et mittens vocavit eum dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per dominum
et predixi tibi: Quacumque die egressus fueris huc et illuc scito te esse moriturum? Et respondisti mihi: Bonus
sermo quem audivi. Quare ergo non custodisti iusiurandum domini et preceptum quod prece-
peram tibi? Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum. Et rex Salomon
benedictus, et thronus David erit stabilis coram domino usque in sempiternum. Iussit itaque rex Banaie
filio Ioiade qui aggressus percussit eum et mortuus est. Confirmatum est igitur regnum in manu III
Salomonis, et affinitate coniunctus est Pharaoni regi Egypti. Accepit namque filiam eius et adduxit
in civitatem David donec compleret edificans domum suam et domum domini et murum Ierusalem per circui-
tum. Attamen populus immolabat in excelsis. Non enim edificatum erat templum nomini domini usque in diem illum.
Dilexit autem Salomon dominum ambulans in preceptis David patris sui, excepto quod in excelsis im-
molabat et accendebat thymiama. Abiit itaque in Gabaon ut immolaret ibi. Illud
quippe erat excelsum maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super
altare illud in Gabaon. Apparuit autem dominus Salomoni per somnium nocte dicens: Postula
quod vis ut dem tibi. Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam mag-
nam sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate et iustitia et recto corde tecum. Custodisti ei miseri-
cordiam tuam grandem et dedisti ei filium sedentem super thronum eius sicut est hodie. Et nunc
domine deus tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo. Ego autem sum puer parvulus et ig-
norans egressum et introitum meum. Et servus tuus in medio est populi quem elegisti populi
infiniti qui numerari et supputari non potest pre multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docibi-
le ut iudicare possit populum tuum et discernere inter malum et bonum. Quis enim poterit iudicare populum
istum, populum tuum hunc multum? Placuit ergo sermo coram domino quod Salomon rem
huiuscemodi postulasset. Et dixit dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc et non petisti tibi
dies multos nec divitias aut animam inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad dis-
cernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos et dedi tibi cor sapiens
et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit nec post te surrecturus sit. Sed
et hec que non postulasti dedi tibi, divitias scilicet et gloriam, ut nemo fuerit similis tui in re-
gibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis et custodieris precepta mea et man-
data mea sicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur evigilavit Salo-
mon et intellexit quod esset somnium. Cumque venisset Ierusalem stetit coram archa federis
domini et obtulit holocausta et fecit victimas pacificas et grande convivium universis
famulis suis. Tunc venerunt due mulieres meretrices ad regem steteruntque coram eo. Quarum
una ait: Obsecro mi domine, ego et mulier hec habitabamus in domo una et peperi apud
eam in cubiculo. Tertia autem die postquam ego peperi peperit et hec. Et eramus simul nullusque alius in
domo nobiscum exceptis nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte, dormiens quippe
oppressit eum. Et consurgens intempeste noctis silentio tulit filium meum de latere meo

ancille tue dormientis et collocavit in sinu suo. Suum autem filium qui erat mortuus
posuit in sinu meo. Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo apparuit mortuus.
Quem diligentius intuens clara luce deprehendi non esse meum quem genueram. Responditque
altera mulier: Non est ita sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. E contrario illa dicebat: Mentiris.
filius quippe meus vivit et filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege. Tunc
rex ait: Hec dicit: filius meus vivit et filius tuus mortuus est; et ista respondit: Non, sed et filius
tuus mortuus est et filius meus vivit. Dixit ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumque attulis-
sent gladium coram rege ait: Dividite inquit infantem vivum in duas partes et date di-
midiam partem uni et dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat vi-
vus ad regem. Commota sunt quippe viscera eius super filio suo. Obsecro domine date illi
infantem vivum et nolite interficere eum. E contrario illa dicebat: Nec mihi nec tibi sit sed divi-
datur. Respondens rex ait: Date huic infantem vivum et non occidatur. Hec est enim mater eius.
Audivit itaque omnis Israel iudicium quod iudicasset rex et timuerunt regem videntes sa-
pientiam dei esse in eo ad faciendum iudicium. Erat autem rex Salomon regnans super

IIII

omnem Israel. Et hii principes quos habebat: Azarias filius Sadoch sacerdotis, Helioreph
et Ahia filii Sesa scribe. Iosaphath filius Ahilud a commentariis. Banaias filius Io-
iade super exercitum. Sadoch autem et Abiathar sacerdotes. Azarias filius Nathan super eos
qui assistebant regi. Zabud filius Nathan sacerdos amicus regis, et Abisar prepositus
domus, et Adoniram filius Abda super tributa. Habebat autem Salomon duodecim
prefectos super omnem Israel qui prebebant annonam regi et domui eius. Per singulos enim menses
in anno singuli necessaria ministrabant. Et hec nomina eorum: Benhur in monte Ephraim. Be-
decar in Macces et in Salebim et in Bethsemes et Helon et Bethanan. Benesed in Ara-
both: ipsius erat Socho et omnis terra Epher. Benabinadab cuius omnis Nephath Dor. Tha-
phath filiam Salomonis habebat uxorem. Bena filius Achilud regebat Thanac et Mag-
geddo et universam Bethsan que est iuxta Sarthana subter Iezrahel a Bethsan usque Abelmeu-
la e regione Iecmaan. Bengaber in Ramoth Galaad: habebat Avoth Iair filii Ma-
nasse in Galaad. Ipse preerat in omni regione Argob que est in Basan sexaginta civitatibus
magnis atque muratis que habebant seras ereas. Abinadab filius Addo preerat in Manaim.
Achimaas in Nepthali, sed et ipse habebat Bethsemath filiam Salomonis in coniugio. Ba-
ana filius Husi in Aser et in Baloth. Iosaphat filius Pharue in Isachar. Semei filius
Hela in Beniamin. Gaber filius Uri in terra Galaad in terra Seon regis Amorrei et Og
regis Basan, et super omnia que erant in terra illa. Iuda et Israel innumerabiles sicut arena ma-
ris in multitudine, comedentes et bibentes atque letantes. Salomon autem erat in dicione sua
habens omnia regna a flumine terre Philistiim usque ad terminum Egypti, offerentium
sibi munera et servientium ei cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus Salomonis per sin-
gulos dies triginta chori simile et sexaginta chori farine. Decem boves pingues et viginti
boves pascuales et centum arietes excepta venatione cervorum, caprearum atque bu-
balorum et avium altilium. Ipse enim optinebat omnem regionem que erat trans flumen
a Thapsa usque Gazam et cunctos reges illarum regionum, et habebat pacem ex omni parte in
circuitu. Habitabatque Iuda et Israel absque timore ullo unusquisque sub vite sua et
sub ficu sua a Dan usque Bersabee cunctis diebus Salomonis. Et habebat Salomon qua-
draginta milia presepia equorum currilium et duodecim milia equestrium. Nutriebant-
que eos supradicti regis prefecti. Sed et necessaria mense regis Salomonis cum ingenti cura prebebant

Opes, iudicium, poscentia dona, sophie,
Domus, templum, navis, vincetur ut usu.
Pariter ingenio decorantur menia templo.
Despectum gazis aderat amor mulieribus.

in tempore suo. Hordeum quoque et paleas equorum et iumentorum deferebant in locum ubi erat rex iuxta
constitutum sibi. Dedit quoque deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis et la-
titudinem cordis quasi arenam que est in litore maris. Et precedebat sapientia Salomo-
nis sapientiam omnium orientalium et egyptiorum. et erat sapientior cunctis hominibus.
Sapientior ethan ezraite et heman et chalchal et dorda filiis mahol et erat nominatus
in universis gentibus per circuitum. Locutus est quoque Salomon tria milia parabolas et fuerunt car-
mina eius quinque milia et disputavit super lignis a cedro que est in libano usque ad ysopum
que egreditur de pariete. et disseruit de iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus.
Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis. et ab u-
niversis regibus terre qui audiebant sapientiam eius. Misit quoque hiram rex tyri servos suos V
ad Salomonem. Audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius. quia amicus fuerat hi-
ram david omni tempore. Misit autem Salomon ad hiram dicens. Tu scis voluntatem david patris mei et
quia non potuit edificare domum nomini domini dei sui propter bella imminentia per circuitum donec
daret dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem requiem dedit dominus deus meus mihi per circuitum et non
est sathan neque occursus malus. Quamobrem cogito edificare templum nomini domini dei mei.
sicut locutus est dominus david patri meo dicens. Filius tuus quem dabo pro te super solium tuum ipse edi-
ficabit domum nomini meo. Precipe ergo ut precidant mihi cedros de libano et servi mei sint
cum servis tuis. mercedem autem servorum tuorum dabo tibi. quamcumque petieris. Scis enim quoniam non est in populo
meo vir qui noverit ligna cedere sicut sidonii. Cum ergo audisset hiram verba Salomonis
letatus est valde et ait. Benedictus dominus hodie qui dedit david filium sapientissimum super hunc
populum plurimum. Et misit hiram ad Salomonem dicens. Audivi quecumque mandasti mihi.
Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent
ea de libano ad mare et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaveris
mihi. et applicabo ea ibi. et tu tolles ea. prebebisque necessaria mihi. ut detur cibus domui mee. Itaque
hiram dabat Salomoni ligna cedrina et ligna abiegna iuxta omnem voluntatem eius.
Salomon autem prebebat hiram viginti milia choros tritici in cibum domui sue et vigin-
ti choros purissimi olei. Hec tribuebat Salomon hiram per annos singulos. Dedit
quoque dominus sapientiam Salomoni sicut locutus est ei. Et erat pax inter hiram et Salomonem
et percusserunt fedus ambo. Elegitque rex Salomon operarios de omni israel. et erat indictio
triginta milia virorum. Mittebatque eos in libanum decem milia per menses singulos vicissim
vicissim ita ut duobus mensibus essent in domibus suis. Et adoniram erat super huiusmodi indictione.
Fuerunt itaque Salomoni septuaginta milia eorum qui onera portabant et octo-
ginta milia latomorum in monte absque prepositis qui preerant singulis operibus numero
trium milium et trecentorum precipientium populo et his qui faciebant opus. Precepitque rex
ut tollerent lapides grandes. lapides preciosos in fundamentum templi. et quadrarent eos.
quos dolaverunt cementarii Salomonis. et cementarii hiram. Porro biblii preparaverunt li-
gna et lapides. ad edificandam domum. Factum est ergo quadringentesimo et octogesimo anno VI
egressionis filiorum israel de terra egypti. in anno quarto mense zio. ipse est mensis secundus regni
Salomonis super israel. edificare cepit domum domino. Domus autem quam edificabat rex Salo-
mon domino. habebat sexaginta cubitos in longitudine et viginti cubitos in latitudine.
et triginta cubitos in altitudine. Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitu-
dinis. iuxta mensuram latitudinis templi et habebat decem cubitos latitudinis ante faciem
templi. Fecitque in templo fenestras obliquas et edificavit super parietem templi tabulata per

gyrum in parietibus domus per circuitum templi et oraculi et fecit latera in circuitu. Tabulatum
quod subter erat quinque cubitos habebat latitudinis et medium tabulatum sex cubitorum latitudi-
nis et tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per
circuitum forinsecus ut non hererent muris templi. Domus autem cum edificaretur lapidibus de-
dolatis atque perfectis edificata est et malleus et securis et omne ferramentum non sunt audita
in domo cum edificaretur. Hostium lateris medii in pariete erat domus dextre et per
cocleam ascendebant in medium cenaculum et a medio in tertium. Et edificavit domum
et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis et edificavit tabulatum super omnem do-
mum quinque cubitis altitudinis et operuit domum lignis cedrinis. Et factus est sermo domini
ad Salomonem dicens. Domus hec quam edificas si ambulaveris in preceptis meis et iudicia
mea feceris et custodieris omnia mandata mea gradiens per ea firmabo sermonem
meum tibi quem locutus sum ad David patrem tuum et habitabo in medio filiorum Israhel et non dere-
VII linquam populum meum Israhel. Igitur edificavit Salomon domum et consummavit eam. Et edificavit
parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis a pavimento domus usque ad summitatem
parietum usque ad laquearia. Operuit lignis intrinsecus et texit pavimentum domus tabulis
abiegnis. Edificavitque viginti cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina a
pavimento usque ad superiora et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro quadraginta
cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. Et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur
habens tornaturas et iuncturas suas fabrefactas et celaturas eminentes. Omnia cedrinis
tabulis vestiebantur nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio do-
mus in interiore parte fecerat ut poneret ibi archam federis domini. Porro oraculum habebat
viginti cubitos longitudinis et viginti cubitos latitudinis et viginti cubitos altitu-
dinis et operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Do-
mum quoque ante oraculum operuit auro purissimo et affixit laminas clavis aureis.
Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare oraculi texit auro. Et fecit
in oraculo suo cherubin de lignis olivarum decem cubitorum altitudinis. Quinque cu-
bitorum ala cherub una et quinque cubitorum ala cherub altera id est decem cubitos ha-
bentes a summitate ale unius usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub
secundus in mensura pari et opus unum erat in duobus cherubin id est altitudinem habebat unus
cherub decem cubitorum et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi
interioris. Extendebant autem alas suas cherubin et tangebat ala una parietem et ala
cherub secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in media parte templi se in-
vicem contingebant. Texit quoque cherubin auro et omnes parietes templi per circuitum sculp-
sit variis celaturis et torno et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias
quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et
extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit hostiola de lignis olivarum postesque angulorum
quinque et duo hostia de lignis olivarum et sculpsit in eis picturam cherubin et pal-
marum species et anaglypha valde prominentia et texit ea auro. Et operuit tam cherubin
quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadran-
gulatos et duo hostia de lignis olivarum quadrangulata. Et duo hostia de lignis
abiegnis altrinsecus et utrumque hostium duplex erat et se invicem tenens aperiebatur. Et
sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes. Operuitque omnia laminis
aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus

lapidum politorum et uno ordine lignorum cedri. Anno quarto fundata est domus domini
in mense zio. et in anno undecimo mense zebul. ipse est mensis octavus. perfecta est domus in
omni opere suo et in universis utensilibus. edificavitque eam annis septem. Domum autem suam
edificavit salomon tredecim annis et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque
domum saltus libani centum cubitorum longitudinis et quinquaginta cubitorum la-
titudinis. et triginta cubitorum altitudinis. et quatuor deambulacra inter columpnas
cedrinas. Ligna quippe cedrina exciderat in columpnas et tabulatis cedrinis vesti-
vit totam cameram. que quadraginta quinque columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat
columpnas quindecim contra se invicem positas. et e regione se respicientes equali spatio inter
columpnas et super columpnas quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porti-
cum columpnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis et triginta cubitorum lati-
tudinis. et alteram porticum in facie maioris porticus. et columpnas et epistilia super co-
lumpnas fecit. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit et texit lignis cedrinis a pa-
vimento usque ad summitatem. et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum erat in media porti-
cu simili opere. Domum quoque fecit filie pharaonis quam uxorem duxerat salomon tali ope-
re quali et hanc porticum. omnia lapidibus preciosis qui ad normam quandam atque mensuram
tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant a fundamento usque ad summitatem parietum et
extrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus preciosis lapidibus mag-
nis decem sive octo cubitorum. et desuper lapides preciosi equalis mensure secti erant. similiter-
que de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis et unius
ordinis dolata cedro. Nec non et in atrio domus domini interiori et in porticu domus. Misit
quoque rex salomon et tulit hyram de tyro filium mulieris vidue de tribu nepta-
lim patre tyrio artificem erarium et plenum sapientia et intelligentia et doctrina ad fa-
ciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem salomonem fecit omne opus eius et finxit duas co-
lumpnas ereas decem et octo cubitorum altitudinis columpnam unam et linea duodecim cubi-
torum ambiebat columpnam utramque. Duo quoque capitella fecit que ponerentur super capita
columpnarum fusilia ex ere. Quinque cubitorum altitudinis capitellum unum et quinque cubi-
torum altitudinis capitellum alterum. et quasi in modum retis et cathenarum sibi invicem miro ope-
re contextarum. Utrumque capitellum columpnarum fusile erat. Septena versuum retiacula in capitel-
lo uno. et septena retiacula in capitello altero. Et perfecit columpnas et duos ordines per
circuitum retiaculorum singulorum ut tegerent capitella que erant super summitatem malogra-
natorum. Eodem modo fecit et capitello secundo. Capitella autem que erant super capita columpnarum quasi
opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum. Et rursum alia capitella in sum-
mitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne contra retiacula. malogranatorum autem ducen-
ti ordines erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columpnas in porticu tem-
pli. Cumque statuisset columpnam dexteram vocavit eam nomine iachin id est firmitas. Similiter
erexit columpnam secundam et vocavit nomen eius booz id est in robore. Et super capita colum-
pnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque est opus columpnarum. Fecit quoque mare fusile decem
cubitorum a labio usque ad labium rotundum in circuitu. Quinque cubitorum altitudo eius
et resticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum et sculptura subter labium cir-
cuibat illud decem cubitis ambiens mare. Duo ordines sculpturarum histriatarum
erant fusiles et stabat super duodecim boves. E quibus tres respiciebant ad aquilonem
et tres ad occidentem. et tres ad meridiem et tres ad orientem. et mare super eos desuper

erat quorum posteriora universa intrinsecus latitabant. Grossitudo autem luteris trium unciarum
erat. labiumque eius quasi labium calicis et folium repandi lilii. Duo milia batos capiebat. tria
milia metretas. Et fecit bases decem aeneas quattuor cubitorum longitudinis basis sin-
gulas. et quattuor cubitorum latitudinis. et trium cubitorum altitudinis. Et ipsum opus basium
interrasile erat. et sculpturae inter iuncturas. et inter coronulas et plectas leones et boves
et cherubim. et in iuncturis similiter desuper. et subter leones et boves quasi lora ex aere dependentia.
Et quattuor rotae per bases singulas. et axes aerei. Et per quattuor partes quasi humeruli subter lu-
terem fusiles contra se invicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis sum-
mitate. et quod forinsecus apparebat unius cubiti erat totum rotundum. pariterque habebat u-
num cubitum et dimidium. In angulis autem columnarum variae caelaturae erant. et media
inter columnas quadrata non rotunda. Quattuor quoque rotae quae per quattuor angulos basis erant
cohaerebant subter basim. Una rota habebat altitudinis cubitum et semis. Tales autem rotae
erant quales solent in curru fieri. et axes earum et radii et canti. et modioli omnia fusilia.
Nam et humeruli illi quattuor per singulos angulos basis unius. ex ipsa basi fusiles et con-
iuncti erant. In summitate autem basis erat quaedam rotunditas unius et dimidii cubi-
ti ita fabrefacta ut luter desuper posset imponi. habens caelaturas suas et sculpturas varias
ex semetipso. Sculpsit quoque in tabulatis illis quae erant ex aere. et in angulis cherubin et leo-
nes et palmas. quasi in similitudinem stantis hominis. ut non caelata sed apposita per circuitum viderentur.
In hunc modum fecit decem bases. fusura una et mensura sculpturaque consimili. Fecit quoque de-
cem luteres aeneos. Quadraginta batos capiebat luter unus. eratque quattuor cubito-
rum. Singulos quoque luteres per singulas. id est decem bases posuit. et constituit decem bases.
quinque ad dexteram partem templi. et quinque ad sinistram. Mare autem posuit ad dexteram
partem templi contra orientem ad meridiem. Fecit ergo Hiram lebetes et scutras et amu-
las. et perfecit omne opus regis Salomonis in templo domini. Columnas duas et funicu-
los capitellorum super capitella columnarum duos. et retiacula duo. ut operirent duos
funiculos qui erant super capita columnarum. et malogranata quadringenta in duobus retia-
culis. Duos versus malogranatorum in retiaculis singulis. ad operiendos funiculos
capitellorum qui erant super capita columnarum. et bases decem et luteres decem super bases. et ma-
re unum. et boves duodecim subter mare. et lebetas et scutras et amulas. Omnia
vasa quae fecit Hiram regi Salomoni in domo domini de aurichalco erant. In campestri
regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra. inter Sochot et Sarthan. Et po-
suit Salomon omnia vasa in domo. Propter multitudinem autem nimiam non erat
pondus aeris. Fecitque Salomon omnia vasa in domo domini. Altare aureum et mensam
super quam ponerentur panes propositionis auream. et candelabra aurea quinque ad dexte-
ram et quinque ad sinistram contra oraculum ex auro puro. et quasi lilii flores et lucernas
desuper aureas. et forcipes aureos. et hydrias et fuscinulas et fialas. et mortario-
la et thuribula de auro purissimo. Et cardines ostiorum domus interioris sancti
sanctorum. et ostiorum domus templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon
in domo domini. et intulit quae sanctificaverat David pater suus argentum et aurum et vasa. reposu-
VIII itque in thesauris domus domini. Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israel cum
principibus tribuum et duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem.
ut deferrent archam foederis domini de civitate David. id est silo. Conveneruntque ad regem i. syon.
Salomonem universus Israel in mense Ethanim in sollempni die. ipse est mensis sep

tanim. Veneruntque cuncti senes ex israel et tulerunt sacerdotes archam et portaverunt archam
domini et tabernaculum federis. et omnia vasa sanctuarii que erant in tabernaculo. et ferebant ea sacerdotes
et levite. Rex autem salomon et omnis multitudo israel que convenerant ad eum gradiebatur cum
illo ante archam et immolabant oves et boves absque estimatione et numero. Et in-
tulerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum. in oraculum templi in sanctum sancto-
rum. subter alas cherubin. Siquidem cherubin expandebant alas super locum arche.
et protegebant archam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et apparerent sum-
mitates eorum foris sanctuarium ante oraculum non apparebant ultra extrinsecus. Qui et fu-
erunt ibi usque in presentem diem. In archa autem non erat aliud nisi due tabule lapidee quas
posuerat in ea moyses in oreb quando pepigit fedus dominus cum filiis israel cum egrederentur de
terra egypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario. nebula implevit domum
domini. et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Impleverat enim gloria domini
domum domini. Tunc ait salomon. Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans edificavi
domum in habitaculum tuum. firmissimum solium tuum in sempiternum. Convertitque rex fa-
ciem suam et benedixit omni ecclesie israel. Omnis enim ecclesia israel stabat. et ait salomon.
Benedictus dominus deus israel qui locutus est ore suo ad david patrem meum. et in manibus eius
perfecit dicens. A die qua eduxi populum meum israel de egypto. non elegi civitatem
de universis tribubus israel. ut edificaretur domus et esset nomen meum ibi. sed elegi
david ut esset super populum meum israel. Voluitque david pater meus edificare domum nomini domini dei
israel. et ait dominus ad david patrem meum. Quod cogitasti in corde tuo edificare domum
nomini meo. bene fecisti hoc ipsum mente tractans. Verumptamen tu non edificabis mihi domum.
sed filius tuus qui egredietur de renibus tuis. ipse edificabit domum nomini meo. Con-
firmavit dominus sermonem suum quem locutus est. Stetique pro david patre meo et sedi
super thronum israel sicut locutus est dominus. Et edificavi domum nomini domini dei israel.
Et constitui ibi locum arche in qua fedus est domini. quod percussit cum patribus nostris quando egressi sunt
de terra egypti. Stetit autem salomon ante altare domini in conspectu ecclesie israel et expan-
dit manus suas in celum et ait. Domine deus israel non est similis tui deus in celo desuper et super
terram deorsum. qui custodis pactum et misericordiam servis tuis qui ambulant coram
te in toto corde suo. qui custodisti servo tuo david patri meo que locutus es ei. Ore lo-
cutus es et manibus perfecisti ut hec dies probat. Nunc igitur domine deus israel conserva famulo
tuo david patri meo que locutus es ei dicens. Non auferetur de te vir coram me qui se-
deat super thronum israel. ita tamen si custodierint filii tui viam suam ut ambulent
coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus israel firmentur verba
tua que locutus es servo tuo david patri meo. Ergo ne putandum est quod vere deus habitet
super terram. Si enim celum et celi celorum te capere non possunt quanto magis domus hec
quam edificavi tibi. Sed respice ad orationem servi tui et ad preces eius. Domine deus meus audi
ymnum et orationem quam servus tuus orat coram te hodie. ut sint oculi tui aperti coram
te hodie super domum hanc nocte et die. super domum de qua dixisti erit nomen
meum ibi. ut exaudias orationem quam orat ad te servus tuus in loco isto ut exau-
dias deprecationem servi tui et populi tui israel. quodcumque oraverint in loco isto et ex-
audies in loco habitaculi tui in celo. et cum exaudieris propitius eris. Si peccaverit homo
in proximum suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur astrictus. et venerit
propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam tu exaudies in celo et facies et iudi-

cabis servos tuos condempnans impium et reddens viam suam super caput eius iustificansque iu-
stum et retribuens ei secundum iusticiam suam. Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos quia peccaturi
sunt tibi et agentes penitentiam et confitentes nomini tuo venerint et oraverint et deprecati te fuerint in domo
hac, exaudi in celo et dimitte peccatum populi tui Israel et reduces eos in terram quam dedisti pa-
tribus eorum. Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum et orantes in loco isto penitentiam
egerint nomini tuo et a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam, exaudi eos in celo et dimit-
te peccata servorum tuorum et populi tui Israel et ostende eis viam bonam per quam ambulent et da plu-
viam super terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra aut
pestilentia aut corruptus aer aut erugo, locusta, rubigo, et afflixerit eum et inimicus
eius portas obsidens, omnis plaga universa infirmitas, cuncta devotatio et imprecatio que acciderit
omni homini de populo tuo Israel, si quis cognoverit plagam cordis sui et expanderit manus suas in
domo hac, tu exaudies in celo in loco habitationis tue et repropitiabis et facies ut des unicuique
secundum omnes vias suas sicut videris cor eius, quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum, ut timeant
te cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non
est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum, audietur enim nomen tuum mag-
num et manus tua fortis et brachium tuum extentum ubique, cum venerit ergo et oraverit in
loco hoc, tu exaudies in celo in firmamento habitaculi tui et facies omnia pro quibus invocaverit te
alienigena, ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere sicut populus tuus Israel et probent quia
nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum
contra inimicos suos per viam quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis quam elegisti et
contra domum quam edificavi nomini tuo, et exaudies in celo orationem eorum et preces eorum et facies iudici-
um eorum. Quod si peccaverint tibi, non est enim homo qui non peccet, et iratus tradideris eos inimicis suis et capti-
vi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope, et egerint penitentiam in corde suo in loco captivita-
tis et conversi deprecati te fuerint in captivitate sua dicentes: Peccavimus, inique egimus, impie
gessimus, et reversi fuerint ad te in universo corde suo et in tota anima sua in terra inimicorum suorum
ad quam captivi ducti fuerint, et oraverint te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum et civitatis
quam elegisti et templi quod edificavi nomini tuo, exaudies in celo in firmamento solii tui ora-
tionem eorum et preces et facies iudicium eorum et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi et omnibus iniquitatibus
eorum quibus prevaricati sunt in te, et dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint ut misereantur
eis. Populus enim tuus est et hereditas tua, quos eduxisti de terra Egypti de medio fornacis ferree,
ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui Israel, et exaudias eos in universis pro
quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terre sicut locutus es per
Moysen servum tuum quando eduxisti patres nostros de Egypto, domine deus. Factum est autem cum complesset IX
Salomon orans dominum omnem orationem et deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris domini. Utrumque
enim genu in terram fixerat et manus expanderat ad celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie Israel voce
magna dicens: Benedictus dominus deus qui dedit requiem populo suo Israel iuxta omnia que locutus est. Non ce-
cidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis que locutus est per Moysen servum suum. Sit dominus deus noster
nobiscum sicut fuit cum patribus nostris non derelinquens nos neque proiciens, sed inclinet corda nostra ad se
ut ambulemus in universis viis eius et custodiamus mandata eius et cerimonias et iudicia
quecumque mandavit patribus nostris. Et sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram domino appro-
pinquantes coram domino deo nostro die ac nocte ut faciat iudicium servo suo et populo suo Israel per sin-
gulos dies, et sciant omnes populi terre quia dominus ipse est deus et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum per-
fectum coram domino deo nostro ut ambulemus in decretis eius et custodiamus mandata eius sicut et hodie

Igitur rex et omnis israel cum eo immolabant victimas coram domino. Mactavitque salomon hostias
pacificas quas immolavit domino. boum viginti duo milia. et ovium centum viginti milia. et de
dicaverunt templum domini rex et filii israel. In die illa sanctificavit rex medium atrii quod erat ante
domum domini. Fecit quippe ibi holocaustum et sacrificium et adipem pacificorum. quia altare ene
um quod erat coram domino minus erat et capere non poterat holocausta et sacrificium et adi
pem pacificorum. Fecit ergo salomon in tempore illo festivitatem celebrem et omnis israel cum eo
multitudo magna ab introitu emath usque ad rivum egypti coram domino deo nostro septem
diebus et septem diebus id est quatuordecim diebus. et in die octava dimisit populos. Qui benedicentes
regi profecti sunt in tabernacula sua letantes et alacri corde super omnibus bonis que fecerat dominus david
servo suo et israel populo suo. Factum est autem cum perfecisset salomon edificium domus domini et
edificium regis et omne quod optaverat et voluerat facere apparuit ei dominus secundo sicut apparuerat ei
in gabaon. Dixitque dominus ad eum. Exaudivi orationem tuam et deprecationem tuam quam deprecatus es
coram me. Sanctificavi domum hanc quam edificasti ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum
et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambula
vit pater tuus in simplicitate cordis et in equitate et feceris omnia que precepi tibi et legiti
ma mea et iudicia mea servaveris ponam thronum regni tui super israel in sempiternum sicut
locutus sum david patri tuo dicens. Non auferetur de genere tuo vir de solio israel. Si autem aversi
one aversi fueritis vos et filii vestri non sequentes me nec custodientes mandata mea et ceri
monias quas proposui vobis sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos auferam
israel de superficie terre quam dedi eis. et templum quod sanctificavi nomini meo proiciam a conspe
ctu meo. eritque israel in proverbium et in fabulam cunctis populis. et domus hec erit in exemplum.
Omnis qui transierit per eam stupebit et sibilabit et dicet. Quare fecit dominus sic terre huic
et domui huic. Et respondebunt. Quia dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit patres eorum de
terra egypti et secuti sunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt. ideo induxit dominus
super eos omne malum hoc. Expletis autem annis viginti postquam edificaverat salomon du
as domus id est domum domini et domum regis. hyram rege tyri prebente salomoni lig
na cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus habuerat. tunc dedit salomon
hyram viginti oppida in terra galilee. Et egressus est hyram de tyro ut videret
oppida que dederat ei salomon et non placuerunt ei. et ait. Hee sunt civitates quas dedisti
mihi frater. Et appellavit eas terram chabul usque in diem hanc. Misit quoque hyram ad regem sa
lomonem centum viginti talenta auri. Hec est summa expensarum quam obtulit rex salo
mon ad edificandam domum domini et domum suam et mello et murum ierusalem et eser et magedo
et gazer. Pharao rex egypti ascendit et cepit gazer succenditque eam igni. et chana
neum qui habitabat in civitate interfecit. et dedit eam in dotem filie sue uxori salomonis.
Edificavit ergo salomon gazer et bethoron inferiorem et baalath et palmiram in terra soli
tudinis. et omnes vicos qui ad se pertinebant absque muro. civitates curruum et civitates
equitum et quodcumque ei placuit ut edificaret in ierusalem et in liba
no et in omni terra potestatis sue. Universum populum qui remanserat de amorreis et e
theis et pherezeis et eveis et iebuseis qui non sunt de filiis israel horum filios qui remanse
rant in terra quos scilicet non potuerant filii israel exterminare. fecit salomon tributa
rios usque ad diem hanc. De filiis autem israel non constituit salomon servire quemquam sed erant
viri bellatores et ministri eius et principes et duces et prefecti curruum et equorum. Erant
autem principes super omnia opera salomonis prepositi quingenti quinquaginta qui habebant subiectum

populum et statutis operibus imperabant. Filia autem pharaonis ascendit de civitate david in domum
suam quam edificaverat ei salomon. Tunc edificavit mello. Offerebat quoque salomon
tribus vicibus per annos singulos holocausta et pacificas victimas super altare quod edifica-
verat domino et adolebat timiama coram domino. Perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex
salomon in asiongaber que est iuxta hailath in litore maris rubri in terra idumea. Mi-
sitque hyram in classe illa servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis sa-
lomonis. Qui cum venissent in ophir: sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum detule-
runt ad regem salomonem. Sed et regina saba audita fama salomonis in nomine domini X
venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa ierusalem multo cum comitatu et divitiis camelis
portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas preciosas venit ad salomonem.
Locuta est ei universa que habebat in corde suo et docuit eam salomon omnia verba que proposuerat.
Non fuit sermo qui regem posset latere et non responderet ei. Videns autem regina saba omnem sapientiam
salomonis et domum quam edificaverat et cibos mense eius et habitacula servorum et ordinem minis-
trantium vestesque eorum et pincernas et holocausta que offerebat in domo domini non habebat ultra
spiritum. Dixitque ad regem. Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis et super sapien-
tia tua et non credebam narrantibus michi donec ipsa veni et vidi oculis meis et probavi quod media pars
michi nunciata non fuerit. Maior est sapientia et opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri
tui et beati servi tui hii qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus be-
nedictus cui complacuisti et posuit te super thronum israel in sempiternum et constituit te regem
ut faceres iudicium et iusticiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri et aromata multa
nimis et gemmas preciosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea que dedit regina
saba regi salomoni. Sed et classis hyram que portabat aurum de ophir attulit ei de o-
phir ligna thyina multa nimis et gemmas preciosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra et do-
mus domini et domus regie et cytharas lirasque cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thi-
ma neque visa usque in presentem diem. Rex autem salomon dedit regine saba omnia que voluit et pe-
tivit ab eo. exceptis que ultro obtulerat ei munere regio. Que reversa est et abiit in terram
suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur salomoni per singulos annos
sescentorum sexaginta sex talentorum auri. excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia
erant: et negociatores universique scruta vendentes et omnes reges arabie ducesque terre. Fe-
cit quoque rex salomon ducenta scuta de auro purissimo. Sescentos auri siclos dedit in laminas
scuti unius. et trecentas peltas ex auro probato. Trecente mine auri unam peltam vestiebant.
Posuitque eas rex in domo saltus libani. Fecit item rex salomon thronum de ebore grandem
et vestivit eum auro fulvo nimis. Qui habebat sex gradus et summitas throni rotunda
erat in parte posteriori. Et due manus hinc atque inde tenentes sedile. Et duo leones stabant
iuxta manus singulas et duodecim leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum
tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa de quibus potabat rex salomon erant au-
rea et universa supellex domus saltus libani de auro purissimo. Non erat argentum nec
alicuius precii putabatur in diebus salomonis. quia classis regis per mare cum classe hyram
semel per tres annos ibat in tharsis deferens inde aurum et argentum. dentes elefantorum et
simias et pavos. Magnificatus est ergo rex salomon super omnes reges terre divitiis et sapientia
et universa terra desiderabat vultum salomonis ut audiret sapientiam eius quam dederat deus in
corde suo. et singuli deferebant ei munera vasa argentea et aurea. vestes et arma bellica.
aromata quoque et equos et mulos per annos singulos. Congregavitque salomon currus et equites.

et facti sunt ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum et disposuit eos per civitates
munitas et cum rege in Hierusalem. Fecitque ut tanta esset habundantia argenti in Hierusalem quanta la-
pidum et cedrorum prebuit multitudinem esse sicomoros que nascuntur in campestribus. Et educeba-
tur equi Salomoni de Egypto et de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa et statuto precio
perducebant. Egrediebatur autem quadriga ex Egypto sescentis siclis argenti et equus centum quinqua-
ginta. Atque in hunc modum cuncti reges Etheorum et Syrie equos venundabant. ¶ Rex autem Sa-
lomon amavit mulieres alienigenas multas. Filiam quoque Pharaonis et Moabitidas et Am-
monitidas et Idumeas et Sydonias et Etheas de gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israel non in-
grediemini ad eas nec de illis ingredientur ad vestras. Certissime enim avertent corda vestra ut se-
quamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore. Fueruntque ei uxores
quasi regine septingente et concubine trecente et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset se-
nex depravatum est cor eius ut sequeretur per mulieres deos alienos nec erat cor eius perfectum cum Do-
mino Deo suo sicut cor David patris eius. Sed colebat Salomon Astharten deam Sydoniorum et Chamos
deum Moabitarum et Moloch idolum Ammanitarum. Fecitque Salomon quod non placuerat coram
Domino et non adimplevit ut sequeretur Dominum sicut David pater eius. Tunc edificavit Salomon fanum Cha-
mos idolo Moab in monte qui est contra Hierusalem et Moloch idolo filiorum Ammon. Atque in hunc mo-
dum fecit universis uxoribus suis alienigenis que adolebant thura et immolabant diis suis.
Igitur iratus est Dominus Salomoni quod aversa esset mens eius a Domino Deo Israel qui apparuerat ei secundo.
et preceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos et non custodivit que mandavit ei Dominus.
Dixit itaque Dominus Salomoni. Quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meum et precepta
mea que mandavi tibi. disrumpens scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen
in diebus tuis non faciam propter David patrem tuum. De manu filii tui scindam illud. nec to-
tum regnum auferam. Sed tribum unam dabo filio tuo propter David servum meum et Hierusalem quam
elegi. Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni Adad Idumeum de semine regio
qui erat in Edom. Cum enim esset David in Idumea et ascendisset Ioab princeps militie ad
sepeliendos eos qui fuerant interfecti et occidisset omne masculinum in Idumea. Sex
enim mensibus ibi moratus est Ioab et omnis Israel donec interimeret omne masculinum
in Idumea. Fugit Adad ipse et viri idumei de servis patris eius cum eo. ut ingrederetur
Egyptum. Erat autem Adad puer parvulus. Cumque surrexissent de Madian venerunt in Pha-
ran. [margin: Tuleruntque secum viros de Pharan] et introierunt Egyptum ad Pharaonem regem Egypti. Qui dedit ei domum et cibos consti-
tuit et terram delegavit. Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde. in tantum ut da-
ret ei uxorem sororem uxoris sue germanam Tafnes regine. Genuitque ei soror Taf-
nes Genebath filium et nutrivit eum Tafnes in domo Pharaonis. Eratque Genebath
habitans apud Pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset Adad in Egypto dormisse David cum
patribus suis et mortuum esse Ioab principem militie dixit Pharaoni. Dimitte me
ut vadam in terram meam. Dixitque ei Pharao. Qua enim re apud me indiges. ut queras
ire ad terram tuam? At ille respondit. Nulla. sed obsecro te ut dimittas me. Susci-
tavit quoque ei Deus adversarium Razon filium Heliadam qui fugerat Adadezer regem Soba
dominum suum et congregavit contra eum viros et factus est princeps latronum cum interficeret eos David. Abi-
eruntque Damascum et habitaverunt ibi. et constituerunt eum regem in Damasco. Eratque adversari-
us Israel cunctis diebus Salomonis. Et hoc est malum Adad et odium contra Israel. Regnavitque in Sy-
ria. Ieroboam quoque filius Nabath Ephrateus de Saredda cuius mater erat nomine Sar-
va mulier vidua servus Salomonis levavit manum contra regem. Et hec causa rebel-

lionis adversus eum quia Salomon edificavit Mello et coequavit voraginem civitatis David pa-
tris sui. Erat autem Ieroboam vir fortis et potens. Vidensque Salomon adolescentem bone indolis
et industrium constituerat eum prefectum super tributa universe domus Ioseph. Factum est igitur in tempore illo
ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem et inveniret eum Ahias Silonites propheta in via opertus pal-
lio novo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehendensque Ahia pallium suum novum quo
copertus erat scidit in duodecim partes. Et ait ad Ieroboam. Tolle tibi decem scissuras. Hec enim
dicit dominus deus Israel. Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis et dabo tibi decem tribus. Porro
una tribus remanebit ei propter servum meum David et Ierusalem civitatem quam elegi ex omnibus
tribubus Israel eo quod dereliquerit me et adoraverit Astarten deam Sydoniorum et Chamos deum
Moab et Moloch deum filiorum Ammon et non ambulaverit in viis meis ut faceret iustitiam coram
me et precepta mea et iudicia sicut David pater eius. Nec auferam omne regnum de manu eius sed ducem po-
nam eum cunctis diebus vite sue propter David servum meum quem elegi qui custodivit mandata
mea et precepta mea. Auferam autem regnum de manu filii eius et dabo tibi decem tribus. Filio autem eius dabo
tribum unam ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem civitate quam
elegi ut esset nomen meum ibi. Te autem assumam et regnabis super omnia que desiderat anima tua. eritque rex super
Israel. Si igitur audieris omnia que precepero tibi et ambulaveris in viis meis et feceris quod rectum est coram me
custodiens mandata mea et precepta mea sicut fecit David servus meus ero tecum et edificabo tibi
domum fidelem quomodo edificavi domui David et tradam tibi Israel et affligam semen David super hoc. Verumtamen non
cunctis diebus. Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam. Qui surrexit et aufugit in Egyptum ad
Sesac regem Egypti et fuit in Egypto usque ad mortem Salomonis. Reliqua autem verborum Salomonis
et omnia que fecit et sapientia eius ecce universa scripta sunt in libro verborum Salomonis. Dies autem quos
regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israel quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum
patribus suis. sepultusque est in civitate David patris sui. regnavitque Roboam filius eius pro eo.
Venit autem Roboam in Sichem. Illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum eum regem. XII
At vero Ieroboam filius Nabath cum adhuc esset in Egypto profugus a facie regis Salomonis au-
dita morte eius reversus est de Egypto. Miseruntque et vocaverunt eum. Venit ergo Ieroboam et omnis mul-
titudo Israel et locuti sunt ad Roboam dicentes. Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis. Tu
itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo et de iugo gravissimo quod imposuit
nobis et serviemus tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tertium diem et revertimini ad me. Cumque abisset populus
iniit consilium rex Roboam cum senioribus qui assistebant coram Salomone patre eius dum adhuc vi-
veret et ait. Quod mihi datis consilium ut respondeam populo. Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris po-
pulo huic et servieris et petitioni eorum cesseris. locutusque fueris ad eos verba lenia. erunt tibi
servi cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei et adhibuit adolescentes
qui nutriti fuerant cum eo. et assistebant illi. dixitque ad eos. Quod mihi datis consilium ut respondeam
populo huic qui dixerunt mihi. levius fac iugum quod imposuit pater tuus super nos. Et dixerunt ei iu-
venes qui nutriti fuerant cum eo. Sic loquere populo huic qui locuti sunt ad te dicentes. Pater tuus aggra-
vavit iugum nostrum tu releva nos. Sic loqueris ad eos. Minimus digitus meus grossior est dor-
so patris mei. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave. ego autem addam super iugum vestrum. Pater
meus cecidit vos flagellis. ego autem cedam vos scorpionibus. Venit ergo Ieroboam et omnis populus ad Ro-
boam die tertio sicut locutus fuerat rex dicens. revertimini ad me die tertia. Respondit quoque rex
populo dura. Derelicto consilio seniorum quod ei dederant et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens. Pater meus
aggravavit iugum vestrum ego autem addam iugo vestro. Pater meus cecidit vos flagellis et ego cedam
vos scorpionibus. Et non acquievit rex populo. quoniam aversatus fuerat eum dominus ut suscitaret verbum

suum quod locutus fuerat in manu Achie Silonite ad Ieroboam filium Nabath. Videns itaque populus
quod noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Que nobis pars in David? vel que hereditas in filio Ysai?
Vade in tabernacula tua Israhel. Nunc vide domum tuam David. Et abiit Israhel in tabernacula
sua. Super filios autem Israhel quicumque habitabant in civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misit ergo rex Roboam
Aduram qui erat super tributa, et lapidavit eum omnis Israhel et mortuus est. Porro rex Roboam festi-
nus ascendit currum et fugit in Ierusalem. Recessitque Israhel a domo David usque in presentem diem. Factum est autem
cum audisset omnis Israhel quod reversus esset Ieroboam, miserunt et vocaverunt eum congregato cetu,
et constituerunt regem super omnem Israhel. Nec secutus est quisquam domum David preter tribum Iuda solam. Venit autem
Roboam Ierusalem, et congregavit universam domum Iuda et tribum Beniamin, centum octoginta
milia electorum virorum et bellatorum, ut pugnarent contra domum Israhel et reducerent regnum Roboam
filio Salomonis. Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei dicens: Loquere ad Roboam
filium Salomonis regem Iuda et ad omnem domum Iuda et Beniamin et reliquos de populo dicens:
Hec dicit Dominus: Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros filios Israhel. Revertatur vir in domum
suam. A me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini et reversi sunt de itinere sicut eis preceperat
Dominus. Edificavit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim et habitavit ibi. Et egressus inde edifica-
vit Fanuel. Dixitque Ieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David si ascenderit
populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Ierusalem, et convertetur cor populi huius ad dominum suum Robo-
am regem Iuda, interficientque me et revertentur ad eum. Et excogitato consilio fecit duos vitu-
los aureos et dixit eis: Nolite ultra ascendere Ierusalem. Ecce dii tui Israhel qui eduxerunt te de terra
Egypti. Posuitque unum in Bethel et alterum in Dan. Et factum est verbum hoc in peccatum. Ibat enim populus
ad adorandum vitulum usque in Dan. Et fecit phana in excelsis et sacerdotes de extremis po-
puli qui non erant de filiis Levi. Constituitque diem sollempnem in mense octavo quinta decima die
mensis in similitudinem sollempnitatis que celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare simili-
ter fecit in Bethel ut immolaret vitulis quos fabricatus fuerat. Constituitque in Bethel sacer-
dotes excelsorum que fecerat. Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel quinta decima die
mensis octavi quem finxerat de corde suo, et fecit sollempnitatem filiis Israhel. Et ascendit super
altare ut adoleret incensum. Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, XIII
Ieroboam stante super altare et thus iaciente, et exclamavit contra altare in sermone Domini
et ait: Altare, altare, hec dicit Dominus: Ecce filius nascetur domui David Iosias nomine, et immolabit
super te sacerdotes excelsorum qui nunc in te thura succendunt, et ossa hominum incendet super te.
Deditque in die illa signum dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur
et effundetur cinis qui in eo est. Cumque audisset rex sermonem hominis Dei quem inclamaverat contra altare
in Bethel, extendit manum suam de altari dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus eius
quam extenderat contra eum, nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoque scissum est et effusus est cinis
de altari iuxta signum quod predixerat vir Dei in sermone Domini. Et ait rex ad virum Dei: Depre-
care faciem Domini Dei tui et ora pro me ut restituatur manus mea mihi. Oravitque vir Dei faciem
Domini et reversa est manus regis ad eum et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem rex ad virum
Dei: Veni mecum domum ut prandeas et dabo tibi munera. Responditque vir Dei ad regem: Si
dederis mihi mediam partem domus tue non veniam tecum, nec comedam panem neque bibam aquam
in loco isto. Sic enim mandatum est mihi in sermone Domini precipientis: Non comedes panem neque
bibes aquam, nec reverteris per viam qua venisti. Abiit ergo per aliam viam et non est reversus per
quam venerat in Bethel. Prophetes autem quidam senex habitabat in Bethel. Ad quem venerunt filii
sui et narraverunt ei omnia opera que fecerat vir Dei illa die in Bethel, et verba que locutus fuerat

ad regem et manducavit panem in domo sua. Et dixit eis pater eorum. Per quam viam abiit? Ostenderunt ei filii
sui viam per quam abierat vir dei qui venerat de iuda. Et ait filiis suis. Sternite mihi asinum.
Qui cum stravissent ascendit et abiit post virum dei et invenit eum sedentem subtus terebinthum.
et ait illi. Tune es vir dei qui venisti de iuda? Respondit ille ego sum. Dixit ad eum.
Veni mecum domum ut comedas panem. Qui ait. Non possum reverti neque venire tecum. nec
comedam panem neque bibam aquam in loco isto. quia locutus est dominus ad me in sermone domini dicens.
Non comedes panem et non bibes aquam ibi nec reverteris per viam qua ieris. Qui ait illi. Et
ego propheta sum similis tui. et angelus locutus est mihi in sermone domini dicens. Reduc eum tecum
in domum tuam. et comedat panem et bibat aquam. Fefellit eum et reduxit secum. Comedit
ergo panem in domo eius et bibit aquam. Cumque sederent ad mensam factus est sermo domini ad prophetam
qui reduxerat eum. Et exclamavit ad virum dei qui venerat de iuda dicens. Haec dicit dominus.
Quia inoboediens fuisti ori domini et non custodisti mandatum quod praecepit tibi dominus deus tuus. et reversus
es et comedisti panem et bibisti aquam in loco in quo praecepit tibi ne comederes panem neque biberes
aquam. non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum. Cumque comedisset et bibisset.
stravit asinum suum prophetae quem reduxerat. Qui cum abisset. invenit eum leo in via. et occi
dit. et erat cadaver eius proiectum in itinere. Asinus autem stabat iuxta illum et leo stabat
iuxta cadaver. Et ecce viri transeuntes viderunt cadaver proiectum in via et leonem stantem
iuxta cadaver. Et venerunt et divulgaverunt in civitate in qua propheta ille senex habitabat.
Quod cum audisset propheta ille qui reduxerat eum de via ait. Vir dei est qui inoboediens fuit
ori domini. et tradidit eum dominus leoni et confregit eum et occidit iuxta verbum domini quod locutus est ei.
Dixitque ad filios suos. Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent et ille abisset invenit ca
daver eius proiectum in via et asinum et leonem stantes iuxta cadaver. Non comedit leo de ca
davere nec laesit asinum. Tulit ergo propheta cadaver viri dei. et posuit illud super asinum. Et re
versus intulit in civitatem prophetae senis ut plangerent eum. Et posuit cadaver eius in sepulchro suo
et planxerunt eum. Heu heu mi frater. Cumque planxissent eum dixit ad filios suos. Cum mortuus
fuero sepelite me in sepulchro in quo vir dei sepultus est. iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto
enim veniet sermo quem praedixit in sermone domini contra altare quod est in bethel et contra omnia fana ex
celsorum quae sunt in urbibus samariae. Post verba haec non est reversus ieroboam de via sua pessi
ma. sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque volebat implebat oĩa volente uendita
manum suam et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peccavit domus ieroboam.
et eversa est et deleta de superficie terrae. XIIII In illo tempore aegrotavit abia filius ieroboam. Dixitque ie
roboam uxori suae. Surge et commuta habitum ne cognoscaris quod sis uxor ieroboam. et
vade in silo. ibi est ahia propheta qui locutus est mihi quod regnaturus essem super populum hunc. Tolle quoque
in manu tua decem panes et crustulam et vas mellis et vade ad illum. ipse enim indicabit tibi quid
eventurum sit huic puero. Fecit ut dixerat ieroboam uxor et consurgens abiit in silo et venit in
domum ahiae. At ille non poterat videre quia caligaverant oculi eius prae senectute. Dixit autem dominus ad ahi
am. Ecce uxor ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo. qui aegrotat. Haec et haec loqueris
ei. Cum ergo illa intraret et dissimularet se esse quae erat. audivit ahias sonitum pedum eius intro
euntis per ostium et ait. Ingredere uxor ieroboam. Quare aliam te esse simulas? Ego autem
missus sum ad te durus nuntius. Vade et dic ieroboam. Haec dicit dominus deus israel. Quia exaltavi te
de medio populi et dedi te ducem super populum meum israel. et scidi regnum domus david. et dedi illud
tibi et non fuisti sicut servus meus david. qui custodivit mandata mea et secutus est me in toto corde suo.
faciens quod placitum esset in conspectu meo. sed operatus es male super omnes qui fuerunt ante te. et fecisti tibi deos

alienos et conflatiles ut me ad iracundiam provocares, me autem proiecisti post tergum tuum. Idcirco ecce
ego inducam mala super domum Ieroboam et percutiam de Ieroboam mingentem ad pa-
rietem, et clausum et novissimum in Israel, et mundabo reliquias domus Ieroboam sicut munda-
ri solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate comedent eos
canes; qui autem mortui fuerint in agro vorabunt eos aves celi, quia dominus locutus est. Tu igitur surge
et vade in domum tuam; et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer, et planget eum omnis
Israel et sepeliet. Iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo
bonus a domino deo Israel in domo Ieroboam. Constituet autem sibi dominus regem super Israel, qui
percutiat domum Ieroboam in hac die et in hoc tempore. Et percutiet dominus deus Israel sicut moveri solet
harundo in aqua, et evellet Israel de terra bona hac quam dedit patribus eorum, et ventilabit
eos trans flumen, quia fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum. Et tradet dominus Israel propter pec-
cata Ieroboam qui peccavit et peccare fecit Israel. Surrexit itaque uxor Ieroboam et abiit et ve-
nit in Thersa. Cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est, et sepelierunt eum.
Et planxit illum omnis Israel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu servi sui Ahie
prophete. Reliqua autem verborum Ieroboam quomodo regnaverit et quomodo pugnaverit ecce scripta
sunt in libro verborum dierum regum Israel. Dies quibus regnavit Ieroboam viginti duo
anni sunt; et dormivit cum patribus suis, regnavitque Nadab filius eius pro eo. Porro Roboam
filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta et unius anni erat Roboam cum reg-
nare cepisset, et decem et septem annis regnavit in Ierusalem civitate quam elegit dominus ut
poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis.
Et fecit Iudas malum coram domino et irritaverunt eum super omnibus que fecerant patres eorum in pec-
catis suis que peccaverunt. Edificaverunt enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem
collem excelsum et subter omnem arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt in terra, fece-
runtque omnes abhominaciones gencium quas attrivit dominus ante faciem filiorum Israel. In
quinto autem anno regni Roboam ascendit Sesac rex Egypti in Ierusalem, et tulit thesauros
domus domini et thesauros regios et universa diripuit, scuta etiam aurea que fecerat Salo-
mon; pro quibus fecit rex Roboam scuta erea et tradidit ea in manu ducum scutariorum et eorum qui
excubabant ante hostium domus regis. Cumque ingrederetur rex in domum domini porta-
bant ea qui serviendi habebant officium, et postea reportabant ad armamentarium
scutariorum. Reliqua autem sermonum Roboam et omnia que fecit ecce scripta sunt in libro ver-
borum dierum regum Iuda. Fuitque bellum inter Roboam et Ieroboam cunctis diebus. Dormivit-
que Roboam cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David. Nomen autem matris eius Naama Am-
manites. Et regnavit Abia filius eius pro eo. Igitur in octavo decimo anno Ieroboam XV
filii Nabath regnavit Abia super Iudam. Tribus annis regnavit in Ierusalem. Nomen
matris eius Maacha filia Abessalom. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui que fecit
ante eum, nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor David patris eius. Sed propter David dedit ei
dominus deus lucernam in Ierusalem ut suscitaret filium eius post eum et staret Ierusalem, eo quod fecisset
David rectum in oculis domini et non declinasset ab omnibus que preceperat ei cunctis diebus vite sue,
excepto sermone Urie Ethei. Attamen bellum fuit inter Roboam et inter Ieroboam omni
tempore vite sue. Reliqua autem sermonum Abie et omnium que fecit, nonne hec scripta sunt in libro ver-
borum dierum regum Iuda? Fuitque prelium inter Abiam et Ieroboam. Et dormivit Abia cum
patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David, regnavitque Asa filius eius pro eo. In anno ergo
vicesimo Ieroboam regis Israel regnavit Asa rex Iuda, et quadraginta uno anno reg-

uit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit asa rectum ante conspectum
domini sicut david pater eius. et abstulit effeminatos de terra: purgavitque universas sordes
idolorum que fecerant patres eius. Insuper et maacham matrem suam amovit ne esset princeps
in sacris priapi et in luco eius quem consecraverat. Subvertitque specum eius et confregit si
mulachrum turpissimum et combussit in torrente cedron. excelsa autem non abstulit. Verum
tamen cor asa perfectum erat cum domino cunctis diebus suis. Et intulit ea que sanctificaverat pater
suus et voverat in domum domini argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter asa et baa
sa regem israel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque baasa rex israel in iudam et edificavit
ramam. ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte asa regis iude. Tollens
itaque asa omne argentum et aurum quod remanserat in thesauris domus domini. et in
thesauris domus regie. dedit illud in manus servorum suorum et misit ad benadab
filium tabremmon filii ezion regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus
inter me et te. et inter patrem meum et patrem tuum. Ideo misi tibi munera argentum et aurum
et peto ut venias et irritum facias fedus quod habes cum baasa rege israel. et recedat a me.
Acquiescens benadab regi asa: misit principes exercitus sui in civitates israel et percusse
runt ahion. et dan. et abel. domum maacha et universam ceneroth, omnem scilicet terram
neptalim. Quod cum audisset baasa intermisit edificare ramam. et reversus est in thersa.
Rex autem asa nuncium misit in omnem iudam dicens. nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides de
rama et ligna eius quibus edificaverat baasa. et extruxit de eis rex asa. gabaa benia
min et maspha. Reliqua autem omnia sermonum asa: et universe fortitudines eius et cuncta que
fecit et civitates quas extruxit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Verumtamen
in tempore senectutis sue doluit pedes. et dormivit cum patribus suis. et sepultus est cum eis in civi
tate david patris sui. regnavitque iosaphath filius eius pro eo. Nadab vero filius ieroboam
regnavit super israel anno secundo asa regis iuda. regnavitque super israel duobus annis. et fecit
quod malum est in conspectu domini. et ambulavit in viis patris sui. et in peccatis eius quibus peccare
fecit israel. Insidiatus est autem ei baasa filius achia de domo ysachar: et percussit eum in gebe
thon que est urbs philistinorum. Siquidem nadab et omnis israel obsidebant gebethon. In
terfecit illum ergo baasa in anno tertio asa regis iuda. et regnavit pro eo. Cumque regnasset:
percussit omnem domum ieroboam. non dimisit ne unam quidem animam de semine eius.
donec deleret eum iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu servi sui achie silonitis.
propter peccata ieroboam que peccaverat. et quibus peccare fecerat israel: et propter delictum quo irrita
verat dominum deum israel. Reliqua autem sermonum nadab et omnia que operatus est: nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel? Fuitque bellum inter asa et baasa regem israel cunctis diebus
eorum. Anno tertio asa regis iuda regnavit baasa filius achia super omnem israel in ther
sa viginti quatuor annis. et fecit malum coram domino: ambulavitque in via ieroboam
et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. Factus est autem sermo domini ad hieu filium anani XVI
contra baasa dicens. Pro eo quod exaltavi te de pulvere et posui te ducem super populum meum israel: tu
autem ambulasti in via ieroboam et peccare fecisti populum meum israel. ut me irrita
res in peccatis eorum. ecce ego demetam posteriora baasa et posteriora domus eius et faciam do
mum tuam sicut domum ieroboam filii nabath. Qui mortuus fuerit de baasa in civi
tate comedent eum canes. et qui mortuus fuerit ex eo in regione comedent eum volucres celi.
Reliqua autem sermonum baasa et quecumque fecit et prelia eius: nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel? Dormivit ergo baasa cum patribus suis sepultusque est in thersa et regnavit

Hela filius eius pro eo. Cum autem in manu Hieu filii Anani prophete verbum domini factum esset contra Baasa et
domum eius, et contra omne malum quod fecerat coram domino ad irritandum eum in operibus manuum suarum, ut
fieret sicut domus Ieroboam, ob hanc causam occidit eum, hoc est Hieu filium Anani prophetam.
Anno vicesimo sexto Asa regis Iuda regnavit Hela filius Baasa super Israel in Thersa
duobus annis. Et rebellavit contra eum servus suus Zambri, dux medie partis equitum. Erat autem
Hela in Thersa bibens et temulentus in domo Arsa prefecti Thersa. Irruens ergo Zambri per
cussit et occidit eum anno vicesimo septimo Asa regis Iuda et regnavit pro eo. Cumque
regnasset et sedisset super solium eius, percussit omnem domum Baasa et non reliquit ex ea mingen
tem ad parietem, et propinquos et amicos eius. Delevitque Zambri omnem domum Baasa iuxta
verbum domini quod locutus fuerat ad Baasa in manu Hieu prophete, propter universa peccata Baasa
et peccata Hela filii eius, que peccaverunt et peccare fecerunt Israel, provocantes dominum deum Israel
in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum Hela et omnia que fecit, nonne hec scripta sunt in li
bro verborum dierum regum Israel? Anno vicesimo et septimo Asa regis Iuda regnavit Zambri
septem diebus in Thersa. Porro exercitus obsidebat Gebethon urbem Philistinorum. Cumque au
disset rebellasse Zambri et occidisse regem, fecit sibi regem omnis Israel Amri qui erat prin
ceps militie super Israel in die illa in castris. Ascendit ergo Amri et omnis Israel cum eo de
Gebethon et obsidebant Thersa. Videns autem Zambri quod expugnanda esset civitas, ingressus
est palatium et succendit secum domum regiam, et mortuus est in peccatis suis que peccaverat fa
ciens malum coram domino et ambulans in via Ieroboam et in peccato eius quo fecit peccare Israel. Re
liqua autem sermonum Zambri et insidiarum eius et tyrannidis, nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum Israel? Tunc divisus est populus Israel in duas partes. Media pars populi sequebatur Thebni
filium Gineth ut constituerent eum regem, et media pars Amri. Prevaluit autem populus qui sequebatur
Amri populo qui sequebatur Thebni filium Gineth. Mortuusque est Thebni, et regnavit Amri.
Anno tricesimo primo Asa regis Iuda regnavit Amri super Israel duodecim annis. In Thersa
regnavit sex annis. Emitque montem Samarie a Somer duobus talentis argenti
et edificavit eum et vocavit nomen civitatis quam extruxerat nomine Somer domini mon
tis Samarie. Fecit autem Amri malum in conspectu domini et operatus est nequius super omnes qui
fuerant ante eum. Ambulavitque in omni via Ieroboam filii Nabath et in peccatis eius quibus
peccare fecit Israel ut irritaret dominum deum Israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum
Amri et prelia eius que gessit, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? Et dor
mivit Amri cum patribus suis et sepultus est in Samaria. Regnavitque Achab filius
eius pro eo. Achab vero filius Amri regnavit super Israel anno tricesimo octavo Ase
regis Iuda. Et regnavit Achab filius Amri super Israel in Samaria viginti et duobus
annis. Et fecit Achab filius Amri malum in conspectu domini super omnes qui fuerunt ante eum.
Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis Ieroboam filii Nabath, insuper et duxit uxo
rem Iezabel filiam Methabaal regis Sidoniorum. Et abiit et servivit Baal et adoravit
eum. Et posuit aram Baal in templo Baal quod edificaverat in Samaria, et plantavit lu
cum. Et addidit Achab in opere suo irritans dominum deum Israel super omnes reges Israel qui fuerunt ante
eum. In diebus eius edificavit Ahiel de Bethel Iericho. In Abiram primitivo suo fun
davit eam, et in Segub novissimo suo posuit portas eius iuxta verbum domini quod locutus fue
rat in manu Iosue filii Nun. Et dixit Helias Thesbites de habitatoribus Galaad ad XVII
Achab: Vivit dominus deus Israel in cuius conspectu sto, si erit annis his ros et pluvia, nisi iuxta
oris mei verba. Et factum est verbum domini ad eum dicens: Recede hinc et vade contra orientem

Nubes ethereas precibus obstruxit helyas
Gramina nulla sunt madidus stillarecii imber.
Pulsus humo potum bibit a torrente propheta.
Sufficit pastus quem dederat assidua corvus.

et absconde in torrente carith qui est contra iordanem. et ibi de torrente bibes. Corvisque precepi ut pas-
cant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abisset sedit in torrente carith qui est contra
iordanem. Corvi quoque deferebant ei panem et carnes mane. similiter panem et carnes vespere.
et bibebat de torrente. Post dies autem siccatus est torrens. non enim pluerat super terram. Factus est ergo ser-
mo domini ad eum dicens. Surge et vade in sarepthan sydoniorum. et manebis ibi. Precepi enim
ibi mulieri vidue ut pascat te. Surrexit et abiit in sarepthan sydoniorum. Cumque
venisset ad portam civitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna. Et vocavit
eam dixitque ei. Da mihi paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut afferret.
clamavit post tergum eius dicens. Affer mihi obsecro et buccellam panis in manu tua. Que
respondit. Vivit dominus deus tuus quia non habeo panem nisi quantum pugillus potest capere farine in
hydria. et paululum olei in lechito. En colligo duo ligna ut ingrediar et faciam
illud mihi. et filio meo ut comedamus et moriamur. Ad quam helias ait. Noli timere.
sed vade et fac sicut dixisti. Verumptamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericium
panem parvulum et affer ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea. Hec autem dicit dominus deus israel. Hy-
dria farine non deficiet. nec lechitus olei minuetur usque ad diem in qua daturus est dominus pluvi-
am super faciem terre. Que abiit et fecit iuxta verbum helye et comedit ipse et illa et domus
eius. Et ex illa die ydria farine non defecit. et lechitus olei non est imminutus. iuxta
verbum domini quod locutus fuerat in manu helye. Factum est autem post hec egrotavit filius mu-
lieris matris familias et erat langor fortissimus ita ut non remaneret in eo halitus.
Dixit ergo ad heliam. Quid mihi et tibi vir dei. Ingressus es ad me ut rememorarentur iniqui-
tates mee. ut interficeres filium meum. Et ait ad eam helyas. Da mihi filium tuum. Tulitque eum de si-
nu illius. et portavit in cenaculum ubi ipse manebat. et posuit super lectulum suum et clamavit
ad dominum et dixit. Domine deus meus etiam viduam apud quam ego utcumque sustentor afflixisti ut
interficeres filium eius. Et expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus. clamavitque
ad dominum et ait. Domine deus meus revertatur oro anima pueri huius in viscera eius. Et exaudivit
dominus vocem helye et reversa est anima pueri huius in viscera eius et revixit. Tulitque helyas
puerum et deposuit eum de cenaculo in inferiorem domum et tradidit matri sue. Et ait
illi. En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad helyam. Nunc in isto cognovi quoniam vir
dei es tu. et verbum domini in ore tuo verum est. Post dies multos verbum domini factum est ad he- XVIII
lyam in anno tercio dicens. Vade et ostende te achab ut dem pluviam super faciem terre.
Ivit ergo helias ut ostenderet se achab. Erat autem fames vehemens in samaria. Vocavitque
achab abdiam dispensatorem domus sue. Abdias autem timebat dominum deum valde.
Nam cum interficeret iezabel prophetas domini tulit ille centum prophetas et abscondit eos
quinquagenos in speluncis. et pavit eos pane et aqua. Dixit ergo achab ad abdiam. Va-
de in terram ad universos fontes aquarum. et in cunctas valles. si forte invenire possimus
herbam et salvare equos et mulos. et non penitus iumenta intereant. Diviseruntque sibi re-
giones ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam et abdias per viam alteram se-
orsum. Cumque esset abdias in via helias occurrit ei. Qui cum cognovisset eum. cecidit super
faciem suam et ait. Num tu es domine mi helyas. Cui ille respondit. Ego. Vade dic domino. Et dixerit
tuo. Adest helyas. Et ille quid peccavi inquit quoniam tradis me servum tuum in manu achab
ut interficiat me. Vivit dominus deus tuus quia non est gens aut regnum quo non miserit dominus
meus te requirens. et respondentibus cunctis non est hic. adiuravit regna singula et gentes eo
quod minime repperireris. et nunc tu dicis mihi. vade et dic domino tuo adest helyas. Cumque

recessero a te spiritus domini asportabit te in locum quem ego ignoro. et ingressus nuntiabo Achab
et non inveniens te interficiet me. Servus autem tuus timet dominum ab infantia sua. Numquid non
indicatum est domino meo quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas domini. quod absconderim
de prophetis domini centum viros quinquagenos et quinquagenos in speluncis et paverim eos pane
et aqua. et nunc tu dicis vade et dic domino tuo adest Helias ut interficiat me. Dixitque
Helias. Vivit dominus exercituum ante cuius vultum sto quia hodie apparebo ei. Abiit ergo Abdias
in occursum Achab et indicavit ei. Venitque Achab in occursum Heliae. Et cum
vidisset eum ait. Tune es qui conturbas Israhel. Et ille ait. Non ego turbavi Israhel sed tu
et domus patris tui qui dereliquistis mandata domini et secuti estis Baalim. Verumtamen
nunc mitte et congrega ad me universum Israhel in montem Carmeli et prophetas Baal quadrin-
gentos quinquaginta. prophetasque lucorum quadringentos. qui comedunt de mensa Iezabel. Misit
Achab ad omnes filios Israhel et congregavit prophetas in montem Carmeli. Accedens autem
Helias ad omnem populum ait. Usquequo claudicatis in duas partes. Si dominus est deus. sequimini
eum. Si autem Baal sequimini eum. Et non respondit ei populus verbum. Et ait rursum Helias ad populum.
Ego remansi propheta domini solus. Prophetae autem Baal quadringenti quinquaginta. prophetaeque lucorum quadringen-
ti sunt. Dentur nobis duo boves et illi eligant bovem unum et in frusta caedentes ponant
super ligna. ignem autem non supponant. et ego faciam bovem alterum et inponam super ligna ignem-
que non supponam. Invocate nomina deorum vestrorum et ego invocabo nomen domini dei mei et deus
qui exaudierit per ignem. ipse sit deus. Respondens omnis populus ait. Optima propositio. quam lo-
cutus est Helias. Dixitque Helias prophetis Baal. Eligite vobis bovem unum et facite primi
quia vos plures estis. et invocate nomina deorum vestrorum ignemque non supponatis. Qui cum tulissent
bovem quem dederat eis fecerunt et invocabant nomen Baal de mane usque ad meridiem di-
centes. Baal exaudi nos. et non erat vox. nec qui responderet. Transiliebantque altare quod fe-
cerant. Cumque esset iam meridies inludebat eis Helias dicens. Clamate voce maiore
uel deus enim est. et forsitan loquitur. aut in diversorio est aut in itinere. aut certe dormit ut
excitetur. Clamabant ergo voce magna et incidebant se iuxta ritum suum cultris et lanceo-
lis donec perfunderentur sanguine. Postquam autem transiit meridies et illis prophetantibus vene-
rat tempus quo sacrificium offerri solet nec audiebatur vox. neque aliquis respondebat
nec attendebat orantes. dixit Helias omni populo. Venite ad me. Et accedente ad se po-
pulo curavit altare domini quod destructum fuerat et tulit duodecim lapides iuxta
numerum tribuum filiorum Iacob ad quem factus est sermo domini dicens Israhel erit nomen
tuum et aedificavit ex lapidibus altare in nomine domini. fecitque aquaeductum quasi per duas
aratiunculas in circuitu altaris et conposuit ligna divisitque per membra bovem
et posuit super ligna et ait. Implete quattuor hydrias aqua et fundite super holocaustum
et super ligna. Rursumque dixit. Etiam secundo hoc facite. Feceruntque tertio et currebant aquae circum
altare et fossa aquaeductus repleta est. Cumque iam tempus esset ut offerretur holocaustum
accedens Helias propheta ait. Domine deus Abraham et Isaac et Israhel hodie ostende quia
es deus Israhel. et ego servus tuus. et iuxta praeceptum tuum feci omnia verba haec. Exaudi me
domine exaudi me. ut discat populus iste quia tu es dominus deus. et tu convertisti cor eorum iterum.
Cecidit autem ignis domini et voravit holocaustum et ligna et lapides. pulverem
quoque et aquam quae erat in aquaeductu lambens. Quod cum vidisset omnis populus cecidit in faciem suam
et ait. Dominus ipse est deus. dominus ipse est deus. Dixitque Helias ad eos. Adprehendite prophetas Baal et ne
unus quidem fugiat ex eis. Quos cum conprehendissent duxit eos Helias ad torrentem

cyson: et interfecit eos ibi. Et ait helyas ad achab. Ascende. comede et bibe. quia sonus multe
pluuie est. Ascendit achab ut comederet et biberet. Helyas autem ascendit in uerticem carmeli.
et pronus in terram posuit faciem inter genua sua et dixit ad puerum suum. Ascende et prospice
contra mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset ait. Non est quicquam. Et rursum ait illi. Reuertere
septem uicibus. In septima autem uice: ecce nubecula parua quasi uestigium hominis ascendebat
de mari. Qui ait. Ascende et dic achab. Iunge currum tuum et descende ne occupet te plu
uia. Cumque se uerterent huc atque illuc. ecce celi contenebrati sunt. et nubes et uentus et facta est
pluuia grandis. Ascendens itaque achab abiit in iezrahel. Et manus domini facta est super helyam
accinctisque lumbis currebat ante achab donec ueniret in iezrahel. Nuntiauit autem achab XIX
iezabel omnia que fecerat helyas et quomodo occidisset uniuersos prophetas gladio. Misitque iezabel nuntium
ad helyam dicens. Hec michi faciant dii et hec addant nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut ani
mam unius ex illis. Timuit ergo helyas et surgens abiit quocumque eum ferebat uoluntas.
Uenitque in bersabee iuda et dimisit ibi puerum suum et perrexit in desertum uiam unius diei.
Cumque uenisset et sederet subter unam iuniperum petiuit anime sue ut moreretur et ait. Suf
ficit michi domine tolle animam meam. Neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque se et
obdormiuit in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum et dixit illi. Surge et com
mede. Respexit et ecce ad caput suum subcinericius panis et uas aque. Comedit ergo et bibit
et rursum obdormiuit. Reuersusque est angelus domini secundo et tetigit eum dixitque illi. Surge com
mede. Grandis enim tibi restat uia. Qui cum surrexisset comedit et bibit. Et ambulauit in
fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem dei oreb. Cumque
uenisset illuc mansit in spelunca. Et ecce sermo domini ad eum: dixitque illi. Quid agis helya?
At ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum. quia dereliquerunt pactum domini filii is
rael. Altaria tua destruxerunt prophetas tuos occiderunt gladio et derelictus sum ego solus.
et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait ei. Egredere et sta in monte coram domino. Et ecce dominus
transiit et spiritus grandis et fortis subuertens montes et conterens petras ante dominum. non in spiritu dominus. Et post
spiritum commotio. non in commotione dominus. Et post commotionem ignis. non in igne dominus. Et post ignem sibilus
aure tenuis ibi dominus. Quod cum audisset helyas operuit uultum suum pallio et egressus stetit in
hostio spelunce. et ecce uox ad eum dicens. Quid agis hic helya? Et ille respondit. Zelo zela
tus sum pro domino deo exercituum. quia dereliquerunt pactum tuum filii israel. Altaria tua destruxerunt prophe
tas tuos occiderunt gladio. et derelictus sum ego solus et querunt animam meam ut auferant eam.
Et ait dominus ad eum. Uade et reuertere in uiam tuam per desertum in damascum. Cumque perueneris illuc.
unges azahel regem super syriam. et hieu filium namsi unges regem super israel. helyseum autem
filium saphat qui est de abelmaula unges prophetam pro te. Et erit quicumque fugerit gladium
azahel occidet eum hieu. et quicumque fugerit gladium hieu. interficiet eum helyseus. Et de
relinquam michi in israel septem milia uirorum quorum genua non sunt incuruata ante baal et omne os quod non
adorauit eum osculans manum. Profectus ergo inde reperit helyseum filium saphat arantem
in duodecim iugis boum. et ipse in duodecim iugis boum arantibus unus erat. Cumque ue
nisset helyas ad eum misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post helyam et
ait. Osculer oro te patrem meum et matrem meam et sic sequar te. Dixitque ei. Uade et reuertere quod enim
meum erat feci tibi. Reuersus autem ab eo tulit par boum et mactauit illud. et in aratro boum
coxit carnes. et dedit populo et comederunt. Consurgensque abiit et secutus est helyam et ministrabat ei. XX
Porro benadab rex syrie congregauit omnem exercitum suum et triginta et duos reges secum et equos et
currus et ascendens pugnabat contra samariam et obsidebat eam. Mittensque nuntios ad achab

regem Israel in civitatem ait: Haec dicit Benadab: Argentum tuum et aurum tuum meum est; et uxores tuae
et filii tui optimi mei sunt. Responditque rex Israel: Iuxta verbum tuum domine mi rex, tuus sum ego
et omnia mea. Revertentesque nuntii dixerunt: Haec dicit Benadab, qui misit nos ad te: Argen-
tum tuum et aurum tuum et uxores tuas et filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mittam servos
meos ad te, et scrutabuntur domum tuam et domum servorum tuorum, et omne quod eis placu-
erit ponent in manibus suis et auferent. Vocavit autem rex Israel omnes seniores terrae et
ait: Animadvertite et videte quoniam insidietur nobis; misit enim ad me pro uxoribus meis
et filiis, et pro argento et auro, et non abnui. Dixeruntque omnes maiores natu et universus populus
& filiis et uxoribus ad eum: Non audias neque acquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Benadab: Dicite domino
meo regi: Omnia propter quae misisti ad me servum tuum in initio faciam; hanc autem rem facere
non possum. Reversique nuntii retulerunt ei. Qui remisit et ait: Haec faciant mihi dii et haec addant,
si suffecerit pulvis Samariae pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex Israel
ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus aeque ut discinctus. Factum est autem cum audisset Benadab
verbum istud, bibebat ipse et reges in umbraculis, et ait servis suis: Circumdate civi-
tatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel ait: Haec
dicit Dominus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam; ecce ego tradam eam in manu
tua hodie, ut scias quia ego sum Dominus. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Haec dicit Dominus: Per pedi-
sequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet proeliari? Et ille dixit: Tu. Recensuit
ergo pueros principum provinciarum, et repperit numerum ducentorum triginta duorum. Et post eos
recensuit populum, omnes filios Israel septem milia. Et egressi sunt meridie. Benadab autem bi-
bebat temulentus in umbraculo suo, et reges triginta duo cum eo qui ad auxilium eius ve-
nerant. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadab,
qui nuntiaverunt ei dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. At ille ait: Sive pro pace veni-
unt, apprehendite eos vivos; sive ut proelientur, vivos eos capite. Egressi sunt ergo pueri princi-
pum provinciarum ac reliquus exercitus sequebatur; et percussit unusquisque virum qui contra se veni-
ebat. Fugeruntque Syri, et persecutus est eos Israel. Fugit quoque Benadab rex Syriae in equo
cum equitibus; nec non egressus rex Israel percussit equos et currus, et percussit Syriam plaga
magna. Accedens autem propheta ad regem Israel dixit ei: Vade et confortare et scito et vide quod facias;
sequenti enim anno rex Syriae ascendet contra te. Servi vero regis Syriae dixerunt ei: Dii montium
sunt dii eorum, ideo superaverunt nos; sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus,
et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac: Amove reges singulos ab exercitu tuo et pone
principes pro eis, et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis, et equos secundum equos
pristinos, et currus secundum currus quos ante habuisti; et pugnabimus contra eos in campestribus,
et videbis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum et fecit ita. Igitur postquam annus tran-
sierat, recensuit Benadab Syros, et ascendit in Afech ut pugnaret contra Israel. Porro filii
Israel recensiti sunt, et accepto cibario profecti ex adverso castrametati sunt contra eos quasi duo
parvi greges caprarum; Syri autem repleverunt terram. Et accedens unus vir Dei dixit ad regem
Israel: Haec dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus et non est Deus vallium, dabo omnem
multitudinem grandem hanc in manu tua, et scietis quia ego sum Dominus. Dirigebantque septem
diebus ex adverso hi atque illi acies. Septima autem die commissum est bellum; percusseruntque filii
Israel de Syris centum milia peditum in die una. Fugerunt autem qui remanserant in Afech in
civitatem, et cecidit murus super viginti septem milia hominum qui remanserant. Porro Be-
nadab fugiens ingressus est civitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixeruntque ei

servum suum. Ecce audivimus quod reges domus Israel clementes sint. Ponamus itaque saccos in lum-
bis nostris, et funiculos in capitibus nostris, et egrediamur ad regem Israel: forsitan salvabit
animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos, et posuerunt funiculos in capitibus suis: vene-
runtque ad regem Israel, et dixerunt ei: Servus tuus Benadab dicit: Vivat oro te anima mea. Et
ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est. Quod acceperunt viri pro omine, et festinantes rapuerunt
verbum ex ore eius, atque dixerunt: Frater tuus Benadab vivit. Et dixit eis: Ite, et adducite
eum. Egressus est ergo ad eum Benadab, et levavit eum in currum suum. Qui dixit ei: Civitates
quas tulit pater meus a patre tuo reddam: et plateas fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus in
Samaria, et ego foederatus recedam a te. Pepigit ergo foedus, et dimisit eum. Tunc vir quidam
de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit per-
cutere. Cui ait: Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes a me, et percutiet te leo.
Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque percussit. Sed et alterum inveniens virum
dixit ad eum: Percute me. Qui percussit eum, et vulneravit. Abiit ergo propheta, et occurrit re-
gi in via, et mutavit aspersione pulveris os et oculos suos. Cumque rex transisset, clamavit ad
regem, et ait: Servus tuus egressus est ad proeliandum comminus. Cumque fugisset vir unus, adduxit
eum quidam ad me, et ait: Custodi virum istum. Qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut
talentum argenti appendes. Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem, subito non
comparuit. Et ait rex Israel ad eum: Hoc est iudicium tuum quod ipse decrevisti. At ille statim ab-
sc stersit pulverem de facie sua, et cognovit eum rex Israel quod esset de prophetis. Qui ait ad
vo eum: Haec dicit Dominus: Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro
anima eius, et populus tuus pro populo eius. Reversus est ergo rex Israel in domum suam, audire contemnens, et fu-
ribundus venit in Samariam. XXI Post verba autem haec tempore illo vinea erat Naboth Iezrahelite
quae erat in Iezrahel iuxta palatium Achab regis Samariae. Locutus est ergo Achab ad Naboth,
dicens: Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum, quia vicina est et prope domum meam. Da-
boque tibi pro ea vineam meliorem: aut si commodius tibi putas, argenti pretium quanto digna est.
Cui respondit Naboth: Propitius mihi sit Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo Achab
in domum suam indignans et frendens super verbo quod locutus fuerat ad eum Naboth Iez-
rahelites, dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in lectulum suum, avertit
faciem suam ad parietem, et non comedit panem. Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor sua, dixitque ei:
Quid est hoc unde anima tua contristata est? et quare non comedis panem? Qui respondit ei: Locutus sum Naboth
Iezrahelite, et dixi ei: Da mihi vineam tuam accepta pecunia: aut si tibi placet, dabo tibi
vineam pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum Iezabel uxor eius: Grandis
auctoritatis es, et bene regis regnum Israel. Surge, et comede panem, et aequo esto animo, ego dabo
tibi vineam Naboth Iezrahelite. Scripsit itaque litteras ex nomine Achab, et signavit eas
anulo eius, et misit ad maiores natu, et ad optimates qui erant in civitate eius, et habitabant
cum Naboth. Litterarum autem erat ista sententia: Praedicate ieiunium, et sedere facite Naboth inter primos
populi, et submittite duos viros filios Belial contra eum, et falsum testimonium dicant: Benedixit i. maledixit. qui blassemavit
Naboth Deum et regem. Et educite eum, et lapidate, sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius maiores
natu et optimates qui habitabant cum eo in urbe, sicut praeceperat eis Iezabel, et sicut scriptum erat
in litteris quas miserat ad eos. Praedicaverunt ieiunium, et sedere fecerunt Naboth inter primos po-
puli. Et adductis duobus viris filiis diaboli, et fecerunt eos sedere contra eum. At illi, scilicet ut vi-
ri diabolici, dixerunt contra eum testimonium coram omni multitudine: Benedixit Naboth Deum et regem.
Quamobrem eduxerunt eum extra civitatem, et lapidibus interfecerunt. Miseruntque ad

iezabel dicentes. Lapidatus est naboth et mortuus est. Factum est autem cum audisset iezabel lapidatum na-
both et mortuum locuta est ad achab. Surge. posside vineam naboth iezrahelite qui no-
luit tibi acquiescere et dare eam accepta pecunia. Non enim vivit naboth sed mortuus est.
Quod cum audisset achab mortuum videlicet naboth. surrexit et descendebat in vineam na-
both iezrahelite ut possideret eam. Factus est igitur sermo domini ad heliam thesbiten dicens.
Surge descende in occursum achab regis israel qui est in samaria. ecce ad vineam na-
both descendit. ut possideat eam et loqueris ad eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper
et possedisti. Et post hec addes. Hec dicit dominus. In loco hoc in quo linxerunt canes san-
guinem naboth. lambent quoque tuum sanguinem. Et ait achab ad heliam. Num invenisti me
inimice mi? Qui dixit. Inveni. eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu
domini. Ecce ego inducam super te malum et demetam posteriora tua et interficiam de
achab mingentem ad parietem et clausum et ultimum in israel. et dabo domum tuam sic-
ut domum ieroboam filii nabath et sicut domum baasa filii ahia. quia egisti ut me ad
iracundiam provocares. et peccare fecisti israel. Sed et de iezabel locutus est dominus dicens. Ca-
nes comedent iezabel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in civitate. comedent eum
canes. Si autem mortuus fuerit in agro. comedent eum volucres celi. Igitur non fuit alter talis ut achab.
qui venundatus est ut faceret malum in conspectu domini. Concitavit enim eum iezabel uxor sua.
Et abhominabilis effectus est in tantum ut sequeretur idola que fecerant amorrei quos con-
sumpsit dominus a facie filiorum israel. Itaque cum audisset achab sermones istos scidit
vestem suam et operuit cilicio carnem suam. ieiunavitque et dormivit in sac-
co et ambulavit demisso capite. Factus est autem sermo domini ad heliam thesbiten dicens.
Nonne vidisti humiliatum achab coram me. Quia igitur humiliatus est mei causa. non
inducam malum in diebus eius. sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

Transierunt igitur tres anni absque bello inter syriam et israel. In anno autem tertio descendit XXII
iosaphat rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel ad servos suos. Ignoratis quod nos-
tra sit ramoth galaad, et negligimus tollere eam de manu regis syrie. Et ait
ad iosaphat. Venies ne mecum ad preliandum in ramoth galaad. Dixitque iosa-
phat ad regem israel. Sicut ego sum ita et tu. Populus meus et populus tuus unum sunt. et equites
mei equites tui. Dixitque iosaphat ad regem israel. Quere oro te hodie sermonem domini.
Congregavit ergo rex israel prophetas quadringentos circiter viros. et ait ad eos. Ire debeo in
ramoth galaad ad bellandum an quiescere. Qui responderunt. Ascende et dabit
eam dominus in manu regis. Dixit autem iosaphat. Non est hic propheta domini quispiam ut in-
terrogemus per eum. Et ait rex israel ad iosaphat. Remansit vir unus per quem
possumus interrogare dominum. sed ego odi eum quia non prophetat mihi bonum. sed malum. Micheas
filius iemla. Cui iosaphat ait. Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex israel eunu-
chum quemdam et dixit ei. Festina adducere micheam filium iemla. Rex autem israel et iosa-
phat rex iuda. sedebant unusquisque in solio suo vestiti cultu regio in area iuxta hostium
porte samarie. et universi prophete prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias
filius chanaana cornua ferrea et ait. Hec dicit dominus. His ventilabis syriam donec de-
leas eam. Omnesque prophete similiter prophetabant dicentes. Ascende in ramoth ga-
laad et vade prospere. et tradet dominus in manus regis. Nuntius vero qui ierat
ut vocaret micheam. locutus est ad eum dicens. Ecce sermones prophetarum ore uno
bona regi predicant. Sit ergo et sermo tuus similis eorum. et loquere bona. Cui micheas ait.

Vivit dominus quia quodcumque dixerit mihi dominus hoc loquar. Venit itaque ad regem et ait illi rex. Michea
ire debemus in ramoth galaad ad proeliandum an cessare. Cui ille respondit. Asce
nde et vade prospere et tradet eam dominus in manu regis. Dixit autem rex ad eum. Iterum atque iterum adiuro te ut
non loquaris michi nisi quod verum est in nomine domini. Et ille ait. Vidi cunctum israel dispersum in montibus
sicut oves non habentes pastorem. Et ait dominus. Non habent dominum isti. revertatur unusquisque in domum
suam in pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphat. Numquid non dixi tibi quia non prophetat mihi bonum sed semper
malum. Ille vero addens ait. Propterea audi sermonem domini. Vidi dominum sedentem super
solium suum et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et ait dominus. Quis decipiet
achab regem israel ut ascendat et cadat in ramoth galaad. Et dixit unus verba huiuscemodi et
alius aliter. Egressus est autem spiritus et stetit coram domino et ait. Ego decipiam illum. Cui locutus est
dominus. In quo. Et ille ait. Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dominus. Deci
pies et praevalebis. Egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium propheta
rum tuorum qui hic sunt. et dominus locutus est contra te malum. Accessit autem sedechias filius chanaan et per
cussit micheam in maxillam et dixit. Mene ergo dimisit spiritus domini et locutus est tibi. Et ait
micheas. Visurus es in die illa quando ingredieris cubiculum intra cubiculum ut absconda
ris. Et ait rex israel. Tollite micheam. et maneat apud amon principem civitatis. et apud
ioas filium amalech. et dicite eis. Haec dicit rex. Mittite virum istum in carcerem et sustenta
te eum pane tribulationis et aqua angustiae. donec revertar in pace. Dixitque micheas. Si reversus
fueris in pace. non est locutus dominus in me. Et ait. Audite populi omnes. Ascendit itaque rex israel
et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitque rex israel ad iosaphat. Sume arma et ingre
dere proelium. et induere vestibus meis. Porro rex israel mutavit habitum suum. et ingres
sus est bellum. Rex autem syriae praeceperat principibus curruum triginta duobus dicens. Non pug
nabitis contra minorem et maiorem quempiam nisi contra regem israel solum. Cum ergo vidissent prin
cipes curruum iosaphat suspicati sunt quod ipse esset rex israel. et impetu facto pugnabant contra
eum. Et exclamavit iosaphat. Intellexeruntque principes curruum quod non esset rex israel et ces
saverunt ab eo. Vir autem quidam tetendit arcum in incertum sagittam dirigens. et casu percus
sit regem israel inter pulmonem et stomachum. At ille dixit aurigae suo. Verte manum tuam
et eice me de exercitu quia graviter vulneratus sum. Commissum est ergo proelium in die illa. Et rex
israel stabat in curru suo contra syros. et mortuus est vespere. Fluebat autem sanguis plagae in si
num currus et praeco personuit in universo exercitu antequam sol occumberet dicens. Unusquisque
revertatur in civitatem et in terram suam. Mortuus est autem rex et perlatus est in samariam. Se
pelieruntque regem in samaria. Et laverunt currum in piscina samariae et linxerunt canes san
guinem eius. et habenas laverunt iuxta verbum domini quod locutus fuerat. Reliqua vero sermonum
achab et universa quae fecit et domus eburneae quam aedificavit cunctarumque urbium quas ex
truxit nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dormivit ergo achab cum
patribus suis. et regnavit ochozias filius eius pro eo. Iosaphat vero filius asa regnare coeperat
super iudam anno quarto achab regis israel. Triginta quinque annorum erat cum regnare coepisset
et viginti quinque annos regnavit in ierusalem. Nomen matris eius azuba filia salai. Et am
bulavit in omni via asa patris sui. et non declinavit ex ea. fecitque quod rectum erat in conspectu
domini. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis.
Pacemque habuit iosaphat cum rege israel. Reliqua autem verborum iosaphat et opera eius quae gessit et proe
lia nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Sed et reliquias effeminatorum qui rema
serant in diebus asa patris eius abstulit de terra. Nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex vero

iosaphat fecerat classes in mari. que navigarent in ophir propter aurum. et ire non potuerunt quia confrac-
te sunt in asiongaber. Tunc ait ochozias filius achab ad iosaphat. Vadant servi mei cum
servis tuis in navibus. Et noluit iosaphat. Dormivitque cum patribus suis. et sepultus est cum
eis in civitate david patris sui. regnavitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius a-
chab regnare ceperat super israel in samaria anno septimo decimo iosaphat regis iu-
da. regnavitque super israel duobus annis. et fecit malum in conspectu domini. et ambulavit in
via patris sui et matris sue. et in via ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Servi-
vit quoque baal et adoravit eum. et irritavit dominum deum israel iuxta omnia que fecerat pater eius. Pre-
varicatus est autem moab in israel postquam mortuus est achab. Incipit liber regum quartus. h-
uersus. ij. ...

Cecidit quoque ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria et egro-
tavit. misitque nuntios dicens ad eos. Ite consulite beelzebub deum acca-
ron. utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est
ad heliam thesbiten dicens. Surge ascende in occursum nuntiorum regis
samarie. et dices ad eos. Numquid non est deus in israel ut eatis ad consulendum beelzebub deum
accaron. Quamobrem hec dicit dominus. De lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte
morieris. Et abiit helias. Reversique sunt nuntii ad ochoziam qui dixit eis. Quare reversi
estis. At illi responderunt ei. Vir occurrit nobis et dixit ad nos. Ite et revertimini ad
regem qui misit vos. et dicetis ei. Hec dicit dominus. Numquid quia non erat deus in israel mittis ut
consulatur beelzebub deus accaron. Ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes
sed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure et habitus est vir qui occurrit vobis et locutus
est verba hec. At illi dixerunt. Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait. Heli-
as thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta qui erant
sub eo. Qui ascendit ad eum. sedentique in vertice montis ait. Homo dei rex precepit ut descen-
das. Respondensque helias dixit quinquagenario. Si homo dei sum descendat ignis de
celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de celo et devora-
vit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium
alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi. Homo dei hec dicit rex. Festina descende.
Respondens helias ait. Si homo dei sum descendat ignis de celo et devoret te et quinquaginta
tuos. Descendit ergo ignis dei de celo et devoravit eum et quinquaginta eius. Iterum misit prin-
cipem quinquagenarium tertium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset curvavit genu-
a contra heliam et precatus est eum et ait. Homo dei noli despicere animam meam et animas servo-
rum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de celo et devoravit duos principes
quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant. sed nunc obsecro ut mise-
rearis anime mee. Locutus est autem angelus domini ad heliam dicens. Descende cum eo ne
timeas. Surrexit itaque et descendit cum eo ad regem. et locutus est ei. Hec dicit dominus. Quia mi-
sisti nuntios ad consulendum beelzebub deum accaron quasi non esset deus in israel a quo posses
interrogare sermonem. ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte mori-
eris. Mortuus est ergo iuxta sermonem domini quem locutus est helias. et regnavit ioram frater eius
pro eo. Anno secundo ioram filii iosaphat regis iude. Non enim habebat filium. Reliqua autem verborum
ochozie que operatus est. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Factum II
est autem cum levare vellet dominus heliam per turbinem in celum. ibant helias et heliseus de galgalis.
Dixitque helias ad heliseum. Sede hic. quia dominus misit me usque in bethel. Cui ait heli-

scens. Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel, egressi sunt filii
prophetarum qui erant in Bethel ad Helyseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie tollet dominus dominum tuum
a te? Qui respondit: Et ego novi, silete. Dixit autem Helyas ad Helyseum: Sede hic, quia dominus
misit me in Iericho. Et ille ait: Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque venissent
Iericho, accesserunt filii prophetarum qui erant ibi ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia
Helias. hodie dominus tollet dominum tuum a te? Et ait: Ego novi, silete. Dixit autem ei Helyas: Sede hic, quia
dominus misit me ad Iordanem. Qui ait: Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt
igitur ambo pariter, et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt, qui et steterunt e contra longe;
illi autem ambo stabant super Iordanem. Tulitque Helyas pallium suum et involvit illud, et percus-
sit aquas, quae divisae sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, Helias
dixit ad Heliseum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque Heliseus: Obsecro
ut fiat duplex spiritus tuus in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti. Attamen si videris me quando
tollar a te, erit quod petisti; si autem non videris, non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinaren-
tur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit Helias per turbinem in
caelum. Heliseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel et auriga eius. Et non
vidit eum amplius. Apprehenditque vestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et levavit
pallium Helye quod ceciderat ei. Reversusque stetit super ripam Iordanis, et pallio Helye quod ce-
ciderat ei percussit aquas, quae non sunt divisae. Et dixit: Ubi est deus Helye etiam nunc? Percussitque aquas
et divisae sunt huc atque illuc, et transiit Heliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in Iericho
e contra dixerunt: Requievit spiritus Helye super Heliseum. Et venientes in occursum eius adoraverunt
eum proni in terram. Dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes qui possunt
ire et quaerere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus domini et proiecerit in uno montium aut in uno
vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegeruntque eum donec acquiesceret et diceret: Mittite. Et mi-
serunt quinquaginta viros. Qui cum quaesissent tribus diebus, non invenerunt. Et reversi sunt ad eum. At
ille habitabat in Iericho. Dixitque eis: Numquid non dixi vobis, nolite mittere? Dixerunt quoque viri ci-
vitatis ad Helyseum: Ecce habitatio civitatis huius optima est, sicut tu ipse domine perspicis, sed
aquae pessimae sunt et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas novum et mittite in illud
sal. Qui cum attulissent, egressus ad fontem aquarum misit in illud sal et ait: Haec dicit dominus:
Sanavi aquas has, et non erit ultra in eis mors neque sterilitas. Sanatae sunt ergo aquae usque ad
diem hanc iuxta verbum Helysei quod locutus est. Ascendit autem inde Bethel. Cumque ascenderet Heliseus
per viam, pueri parvi egressi sunt de civitate et illudebant ei dicentes: Ascende calve, ascende
calve. Qui cum respexisset vidit eos et maledixit eis in nomine domini. Egressique sunt
duo ursi de saltu et laceraverunt ex eis quadraginta et duos pueros. Abiit autem inde in
montem Carmeli et inde reversus est Samariam. Ioram vero filius Achab regnavit super III
Israel in Samaria anno octavo decimo Iosaphat regis Iudae, regnavitque duodecim
annis. Et fecit malum coram domino, sed non sicut pater eius et mater. Tulit enim statuas Baal quas fece-
rat pater eius. Verumptamen in peccatis Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel adhesit, nec re-
cessit ab eis. Porro Mesa rex Moab nutriebat pecora multa, et solvebat regi Israel cen-
tum milia agnorum et centum milia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus fuisset
Achab, praevaricatus est foedus quod habebat cum rege Israel. Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Sa-
maria et recensuit universum Israel. Misitque ad Iosaphat regem Iudae dicens: Rex Moab
recessit a me, veni mecum contra Moab ad proelium. Qui respondit: Ascendam. Qui meus est, tu-
us est; populus meus, populus tuus, et equi mei equi tui. Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille re-

Effigiem terre iezabel obtinuit helie.
Cum distracte eque arripuit igneus axis.
Flammea que vertit ... quadriga levavit
Spe thedi gemmat amore magistri.

pone dixit. Per desertum idumee. Perrexerunt igitur rex israel et rex iuda et rex edom et circuierunt per viam sep-
tem dierum. nec erat aqua exercitui et iumentis que sequebantur eos. Dixitque rex israel. heu heu heu
congregavit nos dominus tres reges ut traderet in manus moab. Et ait iosaphat. Estne hic
propheta domini ut deprecemur dominum per eum. Et respondit unus de servis regis israel. Est hic he-
liseus filius saphat qui fundebat aquam super manus helye. Et ait iosaphat. Est apud eum
sermo domini. Descenditque ad eum rex israel et iosaphat et rex edom. Dixit autem heliseus ad regem
israel. Quid mihi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et matris tue. Et ait illi rex israel. Quare congregavit
dominus tres reges hos ut traderet eos in manu moab. Dixit ad eum heliseus. Vivit dominus exercituum in cuius
conspectu sto. quod si non vultum iosaphat regis iude erubescerem. nec attendissem quidem te
nec respexissem. Nunc autem adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes. facta est super eum ma-
nus domini et ait. Hec dicit dominus. Facite alveum torrentis huius fossas et fossas. Hec enim dicit dominus. Non
videbitis ventum neque pluviam. et alveus iste replebitur aquis. et bibetis vos et familie
et iumenta vestra. Parumque hoc est in conspectu domini. insuper tradet moab in manus vestras. et per-
cutietis omnem civitatem munitam. et omnem urbem electam. et universum lignum fructiferum
succidetis. cunctosque fontes aquarum obturabitis et omnem agrum egregium operietis lapidibus.
Factum est igitur mane quando sacrificium offerri solet et ecce aque veniebant per viam edom et repleta
est terra aquis. Universi autem moabite audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum
eos. convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper. et steterunt in terminis. Primoque
mane surgentes. et orto iam sole ex adverso aquarum viderunt moabite e contra aquas rubras quasi
sanguinem. dixeruntque. Sanguis est gladii. Pugnaverunt reges contra se. et cesi sunt mutuo. Nunc
perge ad predam moab. Perrexeruntque in castra israel. Porro consurgens israel percussit moab. At il-
li fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant et percusserunt moab et civitates destruxerunt
et omnem agrum optimum mittentes singuli lapides repleverunt. et universos fontes aquarum obtu-
raverunt. et omnia ligna fructifera succiderunt. ita ut muri tantum fictiles remanerent. et circum-
data est civitas a fundibulariis et magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex moab
prevaluisse scilicet hostes. tulit secum septingentos viros educentes gladium ut irrum-
perent ad regem edom. et non potuerunt. Arripiensque filium suum primogenitum qui regnaturus erat
pro eo. obtulit holocaustum super murum. et facta est indignatio magna in israel. Statimque reces-
serunt ab eo et reversi sunt in terram suam. Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum clama- IIII
bat ad heliseum dicens. Servus tuus vir meus mortuus est. et tu nosti quia servus tuus
fuit timens deum. Et ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi.
Cui dixit heliseus. Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi quid habes in domo tua. At illa respondit. Non
habeo ancilla tua quicquam in domo mea. nisi parum olei quo ungar. Cui ait. Vade pete
mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca. et ingredere et claude ostium cum
intrinsecus fueris tu et filii tui et mitte inde in omnia vasa hec. et cum plena fuerint tolles.
Ivit itaque mulier et clausit ostium super se et super filios suos. Illi offerebant vasa
et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa. dixit ad filium suum. Affer mihi adhuc
vas. Et ille respondit non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa et indicavit homini dei. Et ille
vade inquit vende oleum et redde creditori tuo. Tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est
autem quedam dies. et transibat heliseus per sunam. Erat autem ibi mulier magna que tenuit eum
ut comederet panem. Cumque frequenter inde transiret. divertebat ad eam ut comederet panem.
Que dixit ad virum suum. Animadverto quod vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter.
Faciamus ergo cenaculum parvum et ponamus ei in eo lectulum et mensam et sellam et cande-

labrum ut cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est ergo dies quedam et veniens divertit in cenaculum
et requievit ibi. Dixitque ad Giezi puerum suum. Voca Sunamitidem istam. Qui cum vocasset eam et il-
la stetisset coram eo. dixit ad puerum. Loquere ad eam. Ecce sedule in omnibus ministrasti no-
bis quid vis ut faciam tibi. Numquid habes negotium et vis ut loquar regi. sive principi
milicie. Que respondit. In medio populi mei habito. Et ait. Quid ergo vult ut faciam
ei. Dixitque Giezi. Ne queras. Filium enim non habet. et vir eius senex est. Precepit itaque ut vocaret
eam. Que cum vocata fuisset et stetisset ad hostium. dixit ad eam. In tempore isto et in hac eadem
hora. si vita comes fuerit. habebis in utero filium. At illa respondit. Noli queso domine
vir dei. noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et peperit filium in tempore et in eadem hora
qua dixerat Heliseus. Crevit autem puer. Et cum esset quedam dies et egressus isset ad patrem suum
ad messores ait patri suo. Caput meum doleo. caput meum doleo. At ille dixit puero. Tol-
le et duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset et duxisset eum ad matrem suam. posuit eum
illa super genua sua usque ad meridiem et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super lectum
helis. hominis dei et clausit hostium et egressa vocavit virum suum et ait. Mitte mecum obsecro unum de
pueris et asinam ut excurram usque ad hominem dei et revertar. Qui ait illi. Quam ob causam In festis diebus frequenter solebant domos prophetarum
vadis ad eum. Hodie non sunt kalende neque sabbatum. Que respondit. Vadam. Stravitque
asinam et precepit puero. Mina et propera ne michi moram facias in eundo. et hoc age quod
precipio tibi. Profecta est ergo et venit ad virum dei in montem Carmeli. Cumque vidisset eam vir
dei e contra ait ad Giezi puerum suum. Ecce Sunamitis illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei.
Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et circa filium tuum. Que respondit recte. Cumque
venisset ad virum dei in montem apprehendit pedes eius. Et accessit Giezi ut amoveret
eam. Et ait homo dei. Dimitte illam. anima enim eius in amaritudine est et dominus celavit me et non
indicavit michi. Que dixit illi. Numquid petivi filium a domino meo. Numquid non dixi tibi ne
illudas me. Et ille ait ad Giezi. Accinge lumbos tuos et tolle baculum meum in manu
tua. et vade. Si occurrerit tibi homo non salutes eum. et si salutaverit te quispiam non respon-
deas illi. et pones baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait. Vivit dominus
et vivit anima tua non dimittam te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem precesserat eos et
posuerat baculum super faciem pueri et non erat vox neque sensus. Reversusque est in occur-
sum eius et nuntiavit ei dicens. Non surrexit puer. Ingressus est ergo Heliseus domum et ecce
puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausit hostium super se et super puerum. et
oravit ad dominum. Et ascendit et incubuit super eum posuitque os suum super os eius et oculos suos
super oculos eius et manus suas super manus eius et incurvavit se super eum et calefacta est caro pueri.
At ille reversus deambulavit in domo semel huc atque illuc et ascendit et incubuit super
eum. et oscitavit puer septies aperuitque oculos. At ille vocavit Giezi et dixit ei. Voca
Sunamitidem hanc. Que vocata ingressa est ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa et
corruit ad pedes eius. et adoravit super terram. Tulitque filium suum et egressa est. Et Heliseus rever-
sus est in Galgala. Erat autem fames in terra et filii prophetarum habitabant coram eo. Dixitque uni
de pueris suis. Pone ollam grandem et coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est unus in
agrum ut colligeret herbas agrestes. invenitque quasi vitem silvestrem et collegit ex ea colo-
quintidas agri. et implevit pallium suum et reversus concidit in ollam pulmenti. Nesciebat
enim quid esset. Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent de coctione exclama-
verunt dicentes. Mors in olla vir dei. Et non potuerunt comedere. At ille afferte inquit fa-
rinam. Cumque tulissent misit in ollam et ait. Infunde turbe ut comedant. Et non

fuit amplius quicquam amaritudinis in olla. Vir autem quidam venit de Baalsalisa, deferens
viro dei panes primitiarum, et viginti panes hordeaceos, et frumentum novum in pera
sua. At ille dixit: Da populo ut comedat. Responditque ei minister eius: Quantum est hoc ut
apponam coram centum viris? Rursum ille ait: Da populo ut comedat. Hec enim dicit dominus: Co-
medent et supererit. Posuit itaque coram eis: qui comederunt, et superfuit iuxta verbum domini.

miraculum de panibus

V

Naaman princeps militie Syrie, erat vir magnus apud dominum suum et honoratus. Per il-
lum enim dedit dominus salutem Syrie. Erat autem vir fortis et dives, sed leprosus. Porro de Syria egressi
fuerant latrunculi et captivam duxerant de terra Israel puellam parvulam, que erat in
obsequio uxoris Naaman. Que ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam
qui est in Samaria: profecto curasset eum a lepra quam habet. Ingressus est itaque Naaman ad do-
minum suum et nuntiavit ei dicens: Sic et sic locuta est puella de terra Israel. Dixitque ei rex Sy-
rie: Vade et mittam litteras ad regem Israel. Qui cum profectus esset et tulisset secum decem talenta
argenti et sex milia aureos et decem mutatoria vestimentorum, detulit litteras ad regem
Israel in hec verba. Cum acceperis epistolam hanc, scito quod miserim ad te Naaman servum meum
ut cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex Israel litteras scidit vestimenta sua et ait: Num-
quid deus sum ut occidere possim et vivificare, quia iste misit ad me ut curem hominem
a lepra sua? Animadvertite et videte quod occasiones querat adversum me. Quod cum audisset
Heliseus vir dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum dicens:
Quare scidisti vestimenta tua? Veniat ad me et sciat esse prophetam in Israel. Venit ergo Naaman
cum equis et curribus et stetit ad hostium domus Helisei. Misitque Heliseus ad eum nuntium
dicens: Vade et lavare septies in Iordane, et recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis.
Iratus Naaman recedebat dicens: Putabam quod egrederetur ad me et stans invocaret no-
men domini dei sui, et tangeret manu sua locum lepre et curaret me. Numquid non me-
liores sunt Abana et Pharphar fluvii Damasci omnibus aquis Israel, ut laver in eis et mun-
der? Cum ergo vertisset se et abiret indignans, accesserunt ad eum servi sui et locuti sunt ei:
Pater, et si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras: quanto magis quia nunc dixit tibi:
Lavare et mundaberis. Descendit et lavit septies in Iordane iuxta sermonem viri dei, et restitu-
ta est caro eius sicut caro pueri parvuli, et mundatus est. Reversusque ad virum dei cum universo
comitatu suo venit et stetit coram eo et ait: Vere scio quod non sit deus alius in universa ter-
ra nisi tantum in Israel. Obsecro itaque ut accipias benedictionem a servo tuo. At ille respondit: Vi-
vit dominus ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret penitus non acquievit. Dixitque Naa-
man: Ut vis. Sed obsecro concede mihi servo tuo ut tollam onus duorum burdonum de terra. Non
enim faciet servus tuus ultra holocaustum aut victimam diis alienis nisi domino. Hoc autem
solum est de quo depreceris dominum pro servo tuo. Quando ingreditur dominus meus templum Remmon
ut adoret, et illo innitente super manum meam, si adoravero in templo Remmon, ado-
rante eo in eodem loco, ut ignoscat mihi dominus servo tuo pro hac re. Qui dixit ei: Vade in pace.
Abiit ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque Giezi puer viri dei: Pepercit dominus meus Naaman Syro
isti, ut non acciperet ab eo que attulit. Vivit dominus quia curram post eum et accipiam ab eo a-
liquid. Et secutus est Giezi post tergum Naaman. Quem cum vidisset ille currentem
ad se, desiliit de curru in occursum eius et ait: Rectene sunt omnia? Et ille ait: Recte.
Dominus meus misit me dicens: Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim
ex filiis prophetarum: da eis talentum argenti et vestes mutatorias duplices. Dixitque Naaman:
Melius est ut accipias duo talenta, argenti in duobus saccis et duplicia vestimenta

Burdonem generat mulorum asello

Et coegit eum. Ligavitque duo talenta.

et inposuit duobus pueris qui portaverunt coram eo. Cumque venisset iam vesperi tulit de ma
nu eorum et reposuit in domo. dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram
domino suo. Et dixit Heliseus. Unde venis Giezi? Qui respondit. Non ivit servus tuus quoquam.
At ille. Nonne cor meum in presenti erat quando reversus est homo de curru suo in occursum tui?
Nunc igitur accepisti argentum et accepisti vestes ut emas oliveta et vineas et oves et boves.
et servos et ancillas. Sed et lepra Naaman adherebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egres
sus est ab eo leprosus quasi nix. ¶ Dixerunt autem filii prophetarum ad Heliseum. Ecce locus in quo ha VI
bitamus coram te angustus est nobis. eamus usque ad Iordanen et tollant singuli de sil
va materias singulas ut edificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et
ait unus ex illis. Veni igitur et tu cum servis tuis. Respondit. Ego veniam. Et abiit cum eis.
Cumque venissent ad Iordanem cedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succideret quam de
ret. cecidit ferrum securis in aquam. Exclamavitque ille et ait. Heu heu heu domine mi.
et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei. Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum.
Precidit ergo lignum et misit illuc. Natavitque ferrum et ait. Tolle. Qui extendit manum
et tulit illud. Rex autem Syrie pugnabat contra Israel. Consiliumque iniit cum servis suis di
cens. In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir dei ad regem Israel dicens. Cave
ne transeas in locum illum quia ibi Syri in insidiis sunt. Misit rex Israel ad locum quem dixerat ei
vir dei et preoccupavit eum et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est cor
regis Syrie pro hac re. Et convocatis servis suis ait. Quare non indicastis michi quis proditor mei sit
apud regem Israel? Dixitque unus servorum eius. Nequaquam domine mi rex. sed Heliseus propheta qui est in Israel
indicat regi Israel omnia verba quecumque locutus fueris in conclavi tuo. Dixit eis. Ite et videte
ubi sit. ut mittam et capiam eum. Adnuntiaveruntque ei dicentes. Ecce in Dothaim. Misit
ergo illuc equos et currus et robur exercitus. Qui cum venissent nocte circumdederunt civitatem.
Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus est. viditque exercitum in circuitu civitatis et equos
et currus. Nuntiavitque ei dicens. Heu heu heu domine mi. quid faciemus? At ille respon
dit. Noli timere. Plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset Heliseus ait. Domine.
aperi oculos eius ut videat. Et aperuit dominus oculos pueri. et vidit et ecce mons plenus equorum
et curruum igneorum in circuitu Helisei. Hostes vero descenderunt ad eum. Porro Heliseus
oravit dominum dicens. Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne viderent.
iuxta verbum Helisei. Dixit autem ad eos Heliseus. Non est hec via. nec est ista civitas. sequimini me.
et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in Samariam. Cumque ingressi fuis
sent in Samariam. dixit Heliseus. Domine. aperi oculos istorum ut videant. Aperuitque dominus ocu
los eorum et viderunt se esse in medio Samarie. Dixitque rex Israel ad Heliseum cum vidisset eos.
Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait. Non percuties. Neque enim cepisti eos gladio et ar
cu tuo. ut percutias. sed pone panem et aquam coram eis ut comedant et bibant. et vadant ad dominum
suum. Et apposita est eis ciborum magna preparatio. et comederunt et biberunt. et dimisit eos. Abieruntque
ad dominum suum. et ultra non venerunt latrones Syrie in terram Israel. Factum est autem post hec. congregavit
Benadab rex Syrie universum exercitum suum et ascendit et obsidebat Samariam. Factaque est
fames magna in Samaria et tamdiu obsessa est donec venundaretur caput asini octoginta
argenteis. et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Cumque rex Israel transiret per mu cabus l. cad' mensura est.
rum quedam mulier exclamavit ad eum dicens. Salva me domine mi rex. Qui ait. Non te sal
vet dominus. Unde te salvare possum de area an de torculari? Dixitque ad eam rex. Quid tibi vis?
Que respondit. Mulier ista dixit michi. Da filium tuum ut comedamus eum hodie et filium

meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei altera die: Da
filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex
scidit vestimenta sua et transiebat per murum. Viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat
ad carnem intrinsecus. Et ait: Hec faciat mihi deus et hec addat, si steterit caput Helisei filii Sa-
phat super eum hodie. Heliseus autem sedebat in domo sua et senes sedebant cum eo. Pre-
misit itaque virum, et antequam veniret nuntius ille dixit ad senes: Numquid scitis
quod miserit filius homicide hic ut precidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nun-
tius, claudite hostium et non sinatis eum introire. Ecce sonitus pedum domini eius post eum est.
Adhuc illo loquente eis apparuit nuntius qui veniebat ad eum et ait: Ecce tantum
malum a domino est; quid amplius expectabo a domino? Dixit autem Heliseus: Audite verbum VII
domini. Hec dicit dominus: In tempore hoc cras modius simile uno statere erit, et duo modii hordei
statere uno in porta Samarie. Respondens unus de ducibus super cuius manum rex in-
cumbebat homini dei ait: Si dominus fecerit etiam cataractas in celo, numquid poterit esse quod loqueris?
p(ro) desp(er)atio(n)e — Qui ait: Videbis oculis tuis et inde non comedes. Quatuor ergo viri erant leprosi iuxta introitum
porte, qui dixerunt ad invicem: Quid hic esse volumus donec moriamur? Sive ingredi
voluerimus civitatem fame moriemur, sive manserimus hic moriendum nobis est.
Venite ergo et transfugiamus ad castra Syrie. Si pepercerint nobis vivemus; si autem occi-
dere voluerint, nichilominus moriemur. Surrexerunt ergo vespere ut venirent ad castra
Syrie. Cumque venissent ad principium castrorum Syrie, nullum ibidem repererunt. Siquidem dominus
sonitum audiri fecerat in castris Syrie curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque
ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Etheorum et Egyptiorum et
venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris et dereliquerunt tentoria sua et
equos et asinos in castris. Fugeruntque animas tantum suas salvare cupientes. Igitur cum venissent
leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum et comederunt et biberunt.
Tuleruntque inde argentum et aurum et vestes et abierunt et absconderunt. Et rursum reversi sunt
ad aliud tabernaculum et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad invicem:
Non recte facimus. Hec enim dies boni nuntii est. Si tacuerimus et noluerimus nuntiare usque
mane, sceleris arguemur. Venite eamus et nuntiemus in aula regis. Cumque venissent
ad portam civitatis, narraverunt eis dicentes: Ivimus ad castra Syrie et nullum ibidem reperi-
mus hominem nisi equos et asinos alligatos et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii et
nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte et ait ad servos suos: Dico
vobis quod fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus, et idcirco egressi sunt de castris
et latitant in agris dicentes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos et tunc
civitatem ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius: Tollamus quinque equos qui
remanserunt in urbe, quia ipsi tantum sunt in universa multitudine Israel, alii enim consumpti sunt,
et mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex ad castra Syri-
orum dicens: Ite et videte. Qui abierunt post eos usque ad Iordanem. Ecce autem omnis via plena
erat vestibus et vasis que proiecerant Syri cum turbarentur. Reversique nuntii indicaverunt regi.
Et egressus populus diripuit castra Syrie. Factusque est modius simile statere uno et duo modii hor-
dei statere uno iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum in cuius manu incumbebat constitu-
it ad portam quem conculcavit turba in introitu et mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir dei
quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem viri dei quem dixerat regi quando ait: Duo
modii hordei statere uno erunt et modius simile statere uno hoc eodem tempore cras in porta

samarie. qui responderat duci illi viro dei et dixerat: Etiam si dominus fecerit cataractas in celo aperi-
numquid fieri poterit quod loqueris. Et dixit ei: Videbis oculis tuis, et inde non comedes. Eve-
nit ergo ei sicut predictum fuerat, et conculcavit eum populus in porta, et mortuus est. Heliseus VIII
autem locutus est ad mulierem dicens: Surge, vade tu et domus tua, et peregrinare ubicumque
repereris. Vocavit enim dominus famem et veniet super terram septem annis. Que surrexit
et fecit iuxta verbum hominis dei. Et vadens cum domo sua peregrinata est in terra philistiim di-
ebus multis. Cumque finiti essent anni septem reversa est mulier de terra philistiim et egressa
est ut interpellaret regem pro domo sua et agris suis. Rex autem loquebatur cum giezi puero
viri dei dicens: Narra mihi omnia magnalia que fecit heliseus. Cumque ille narra-
ret regi quomodo mortuum suscitasset, apparuit mulier cuius vivificaverat filium
clamans ad regem pro domo sua et pro agris suis. Dixitque giezi: Domine mi rex, hec est mulier
et hic est filius eius quem suscitavit heliseus. Et interrogavit rex mulierem que narravit ei.
Deditque ei rex eunuchum unum dicens: Restitue ei omnia que sua sunt, et univ-
ersos reditus agrorum a die qua reliquit terram usque ad presens. Venit quoque heliseus damas-
cum, et benadab rex syrie egrotabat. Nuntiaveruntque ei dicentes: Venit vir dei huc.
Et ait rex ad azahel: Tolle tecum munera et vade in occursum viri dei et consule do-
minum per eum dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac. Ivit igitur azahel in oc-
cursum eius habens secum munera et omnia bona damasci, onera quadraginta
camelorum. Cumque stetisset coram eo ait: Filius tuus benadab rex syrie misit me
ad te dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac. Dixitque ei heliseus: Vade
dic ei: Sanaberis. Porro ostendit mihi dominus quia morte morietur. Stetitque cum eo
et conturbatus est usque ad suffusionem vultus. Flevitque vir dei. Cui azahel ait: Quare
dominus meus flet? At ille respondit: Quia scio que facturus sis filiis israel mala. Civitates eorum
munitas igne succendes, et iuvenes eorum interficies gladio, et parvulos eorum elides, et
pregnantes divides. Dixitque azahel: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem
istam magnam? Et ait heliseus: Ostendit mihi dominus te regem syrie fore. Qui cum recessis-
set ab heliseo venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid tibi dixit heliseus? At ille
respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem. Cumque venisset dies altera, tulit stragulum vestem s.
et infudit aquam et expandit super faciem eius. Quo mortuo regnavit azahel pro eo. An-
no quinto ioram filii achab regis israel et iosaphat regis iuda regnavit ioram filius
iosaphat rex iuda. Triginta duorum erat annorum cum regnare cepisset, et octo annis
regnavit in ierusalem. Ambulavitque in viis regum israel sicut ambulaverat domus achab.
Filia enim achab erat uxor eius. Et fecit quod malum est coram domino. Noluit autem dominus disperdere
iudam propter david servum suum, sicut promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis
diebus. In diebus eius recessit edom ne esset sub iuda et constituit sibi regem. Venitque ioram
seira et omnes currus cum eo, et surrexit nocte, percussitque ydumeos qui eum circumdederant
et principes curruum. Populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub
iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram
et universa que fecit, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Et dormivit ioram
cum patribus suis, sepultusque est cum eis in civitate david, et regnavit ochozias filius eius pro eo.
Anno duodecimo ioram filii achab regis israel regnavit ochozias filius ioram regis
iude. Viginti duorum annorum erat ochozias cum regnare cepisset, et uno anno reg-
navit in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia amri regis israel. Et ambulavit

in viis domus achab. et fecit quod malum est coram domino sicut domus achab. Gener enim domus achab
fuit. Abiit quoque cum ioram filio achab ad prelium contra azahel regem syrie in ramoth
galaad. et vulneraverunt syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel: quia vulnera
verant eum syri in ramma preliantem contra azahel regem syrie. Porro ahazias filius
ioram rex iuda descendit invisere ioram filium achab in iezrahel quia egrotabat.

Heliseus autem propheta vocavit unum de filiis prophetarum et ait illi. Accinge lumbos tuos. et tolle
lenticulam olei hanc in manu tua. et vade in ramoth galaad. Cumque veneris illuc videbis
hieu filium iosaphat filii namsi. Et ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum.
et introduces interius cubiculum. Tenensque lenticulam olei. fundes super caput eius et dices.
Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Aperiesque hostium et fugies et non ibi subsistes. Abiit ergo
adolescens puer prophete in ramoth galaad. et ingressus est illuc. Ecce autem principes exercitus
sedebant et ait. Verbum mihi ad te o princeps. Dixitque hieu. Ad quem ex omnibus nobis? At ille
dixit. Ad te o princeps. Et surrexit. et ingressus est cubiculum. At ille fudit oleum super
caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israel. Unxi te regem super populum domini israel. et percuties domum
achab domini tui et ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum et sanguinem omnium
servorum domini de manu iezabel. Perdamque omnem domum achab. et interficiam de achab min
gentem ad parietem. et clausum et novissimum in israel. et dabo domum achab sicut domum
ieroboam filii nabath. et sicut domum baasa filii ahia. Iezabel quoque comedent canes in
agro iezrahel. nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque hostium et fugit. Hieu autem egressus
est ad servos domini sui. Qui dixerunt ei. Recte ne sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te?
Qui ait eis. Nostis hominem et quid locutus sit. At illi responderunt. Falsum est sed magis
narra nobis. Qui ait eis. Hec et hec locutus est mihi et ait. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Fes
tinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum. posuerunt sub pedibus eius in similitudi
nem tribunalis. et cecinerunt tuba atque dixerunt. Regnavit hieu. Coniuravit ergo hieu
filius iosaphat filii namsi contra ioram. Porro ioram obsederat ramoth galaad ipse et
omnis israel contra azahel regem syrie. et reversus fuerat ut curaretur in iezrahel propter
vulnera quia percusserant eum syri. preliantem contra azahel regem syrie. Dixitque hieu. Si pla
cet vobis. nemo egrediatur profugus de civitate ne vadat et nunciet in iezrahel. Et ascen
dit et profectus est in iezrahel. Ioram enim egrotabat ibi. et ahazias rex iuda descenderat ad vi
sitandum ioram. Igitur speculator qui stabat super turrim iezrahel. vidit globum hieu
venientis. et ait. Video ego globum. Dixitque ioram. Tolle currum et mitte in occursum
eorum. et dicat vadens. Recte ne sunt omnia? Abiit ergo qui ascenderat currum in occursum eius et ait.
Hec dicit rex. Pacata ne sunt omnia? Dixitque ei hieu. Quid tibi et paci? Transi et sequere me.
Nunciavit quoque speculator dicens. Venit nuncius ad eos et non revertitur. Misit etiam currum equorum secundum.
Venitque ad eos et ait. Hec dicit rex. Numquid pax est? Et ait hieu. Quid tibi et paci? Transi et
sequere me. Nunciavit autem speculator dicens. Venit usque ad eos. et non revertitur. Est autem in
cessus quasi incessus hieu filii namsi. preceps enim graditur. Et ait ioram. Iunge currum.
Iunxeruntque currum eius. Et egressus est ioram rex israel. et ahazias rex iuda singuli in curribus
suis. Egressique sunt in occursum hieu et invenerunt eum in agro naboth iezrahelite. Cumque
vidisset ioram hieu dixit. Pax est hieu? At ille respondit. Que pax? Adhuc forni
cationes iezabel matris tue et veneficia eius multa vigent. Convertit autem ioram manum suam.
et fugiens ait ad ahaziam. Insidie ahazia. Porro hieu tetendit arcum manu et percussit
ioram inter scapulas. et egressa est sagitta per cor eius. statimque corruit in curru suo. Dixitque

hieu ad bidacer ducem. Tolle proice eum in agro naboth iezrahelite. memini enim quando ego et
tu sedentes in curru sequebamur achab patrem huius quod dominus onus hoc levaverit super eum dicens.
Si non pro sanguine naboth et pro sanguine filiorum eius quem vidi heri ait dominus. reddam tibi in agro
isto dicit dominus. Nunc ergo tolle proice eum in agro iuxta verbum domini. Ochozias autem rex iuda videns
hoc: fugit per viam domus orti. Persecutusque est eum hieu et ait. Etiam hunc percutite in
curru suo. Et percusserunt eum in ascensu gaber: qui est iuxta ieblaam. Qui fugit in mag
eddo et mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi eius super currum suum et tulerunt in ie
rusalem sepelieruntque eum in sepulcro cum patribus suis in civitate david. Anno undecimo ioram
filii achab regnavit ochozias super iudam: venitque hieu in iezrahel. Porro iezabel introitu
eius audito: depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum et respexit per fenestram
ingredientem hieu per portam et ait. Numquid pax potest esse zambri qui interfecit dominum suum. Le
vavitque hieu faciem suam ad fenestram et ait. Que est ista? Et inclinaverunt se ad eum duo
vel tres eunuchi. At ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. Et precipitaverunt eam. Aspersusque est
sanguine paries et equorum ungule conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comede
ret bibissetque et ait. Ite et videte maledictam illam et sepelite eam quia filia regis est.
Cumque issent ut sepelirent eam non invenerunt nisi calvariam et pedes et summas ma
nus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait hieu. Sermo domini est quem locutus est per servum suum helyam
thesbiten dicens. In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel: et erunt carnes iezabel sic
ut stercus super faciem terre in agro iezrahel: ita ut pretereuntes dicant. Hecine est illa ieza
X bel? Erant autem achab septuaginta filii in samaria. Scripsit ergo hieu litteras et misit in
samariam ad optimates civitatis. et ad maiores natu: et ad nutricios achab dicens. Sta
tim ut acceperitis litteras has qui habetis filios domini vestri et currus et equos et civitates firmas.
et arma eligite meliorem et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri. et ponite eum super solium pa
tris sui. et pugnate pro domo domini vestri. Timuerunt illi vehementer et dixerunt. Ecce duo
reges non potuerunt stare coram eo. et quomodo nos valebimus resistere? Miserunt ergo pre
positi domus et prefecti civitatis et maiores natu et nutricii ad hieu dicentes. Servi tui sumus quecum
que iusseris faciemus: nec constituemus nobis regem quodcumque tibi placuerit fac. Rescripsit autem eis litteras
secundo dicens. Si mei estis et obeditis mihi. tollite capita filiorum domini vestri: et venite ad me hac eadem
hora cras in iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri apud optimates civitatis nutriebantur.
Cumque venissent littere ad eos. tulerunt filios regis et occiderunt septuaginta viros. et posuerunt
capita eorum in cophinis: et miserunt ad eum in iezrahel. Venit autem nuntius ad eum: et indicavit
ei dicens. Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit. Ponite ea ad duos acervos iuxta introitum
porte usque mane. Cumque diluxisset egressus est: et stans dixit ad omnem populum. Iusti estis. si
ego coniuravi contra dominum meum et interfeci eum: quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc: quoniam non
cecidit de sermonibus domini in terram quos locutus est dominus super domum achab: et dominus fecit quod locutus est
in manu servi sui helye. Percussit ergo hieu omnes qui reliqui erant de domo achab in
iezrahel et optimates universos et notos et sacerdotes donec non remanerent ex eo reliquie. Et
surrexit et venit in samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via invenit
fratres ochozie regis iuda dixitque ad eos. Qui estis vos? Atque illi responderunt. Fratres
ochozie sumus. et descendimus ad salutandos filios regis et filios regine. Qui ait.
Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos iugulaverunt eos in cister
na iuxta cameram quadraginta duos viros et non dereliquit ex eis quemquam. Cumque
abisset inde: invenit ionadab filium rechab in occursum sibi: et benedixit eum.

Et ait ad eum. Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? Et ait Io-
nadab. Est. Si est inquit da manum tuam. Qui dedit manum suam. At ille levavit eum ad se
in currum. Dixitque ad eum. Veni mecum et vide zelum meum pro domino. Et impositum curru suo
duxit in samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab in samaria usque
ad unum iuxta verbum domini quod locutus est per heliam. Congregavit ergo hieu omnem populum et dixit
ad eum. Achab coluit baal parum, ego autem colam eum amplius. Nunc ergo omnes prophetas baal et
universos servos eius et cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me. Nullus sit qui non veniat.
Sacrificium enim grande est baal. Quicumque defuerit non vivet. Porro hieu faciebat hoc insidiose.
ut disperderet cultores baal. Et dixit. Sanctificate diem sollempnem baal. Vocavitque et mi-
sit in universos terminos israel. et venerunt cuncti servi baal. Non fuit residuus nec unus
quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal. Et repleta est domus baal a sum-
mo usque ad summum. Dixitque his qui erant super vestes. Proferte vestimenta universis servis baal.
Et protulerunt eis vestes. Ingressusque hieu et ionadab filius rechab templum baal ait cultori-
bus baal. Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis domini sed ut sint servi ba-
al soli. Ingressi sunt ergo ut facerent victimas et holocausta. Hieu autem preparaverat sibi foris
octoginta viros. et dixerat eis. Quicumque fugerit de hominibus his quos ego adduxero
in manus vestras. anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum esset holocaustum. pre-
cepit hieu militibus et ducibus suis. Ingredimini et percutite eos. Nullus evadat. Percusserunt-
que eos in ore gladii. et proiecerunt milites et duces. Et ierunt in civitatem baal et protule- templi
runt statuam de fano baal. et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem
officia vilia baal. et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque hieu baal de israel. verum-
tamen a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel non recessit nec dereliquit vi-
tulos aureos qui erant in bethel et in dan. Dixit autem dominus ad hieu. Quia studiose fe-
cisti quod rectum erat et placebat in oculis meis. et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum
achab. filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum israel. Porro hieu non
custodivit ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. Non enim recessit a pec-
catis ieroboam qui peccare fecit israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. Percussit-
que eos azahel in universis finibus israel. a iordane contra orientalem plagam omnem terram
galaad et gad. et ruben et manasse. ab aroer que est super torrentem arnon et galaad
et basan. Reliqua autem verborum hieu et universa que fecit. et fortitudo eius. nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum israel. Et dormivit hieu cum patribus suis. sepelieruntque eum in samaria.
et regnavit ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quos regnavit hieu super israel. viginti et XI
octo anni sunt in samaria. Athalia vero mater ochozie videns mortuum filium suum.
surrexit et interfecit omne semen regium. Tollens autem iosabeth filia regis ioram soror ocho-
zie ioas filium ochozie. furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur et nutri-
cem eius de triclinio. et abscondit eum a facie athalie. ut non interficeretur. Eratque cum ea
in domo domini clam sex annis. Porro athalia regnavit super terram. Anno autem septimo
misit ioiada et assumens centuriones et milites. introduxit ad se in templum domini. Pe-
pigitque cum eis foedus. et adiurans eos in domo domini. ostendit eis filium regis. et precepit
illis dicens. Iste est sermo quem facere debetis. Tercia pars vestrum introeat sabbato et obser-
vet excubias domus regis. Tercia autem pars sit ad portam Sur. et tercia pars ad portam
que est post habitaculum scutariorum. et custodietis excubias domus messa. Due vero
partes e vobis omnes egredientes sabbato custodiant excubias domus domini circa regem. et valla-

bitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi, interficiatur. Eri-
tisque cum rege introeunte et egrediente. Et fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis Io-
iada sacerdos. Et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbatum cum his qui e-
grediebantur e sabbato, venerunt ad Ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis hastas et arma regis David,
que erant in domo domini. Et steterunt singuli habentes arma in manu sua a parte templi dextra-
li usque ad partem sinistram altaris et edis circum regem. Produxitque filium regis et posuit super caput regis
et diadema et testimonium. Feceruntque eum regem et unxerunt, et plaudentes manu dixerunt: Vivat rex. [illegible]
Audivit autem Athalia vocem currentis populi, et ingressa ad turbas in templum domini vidit regem stantem
super tribunal iuxta morem, et cantores et tubas prope eum, omnemque populum terre letantem et canentem
tubis. Et scidit vestimenta sua clamavitque: Coniuratio, coniuratio. Precepit autem Ioiada centurio-
nibus qui erant super exercitum, et ait eis: Educite eam extra septa templi, et quicumque secutus
eam fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo domini. Inposueruntque ei
manus, et impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palatium, et interfecta est ibi. Pepigit
ergo Ioiada fedus inter dominum et inter regem, et inter populum, ut esset populus domini, et inter regem et populum. In-
gressusque est omnis populus terre templum Baal, et destruxerunt aras eius, et imagines contriverunt valide.
Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo
domini. Tulitque centuriones et Cerethi et Phelethi legiones, et omnem populum terre, et deduxerunt-
que regem de domo domini, et venerunt per viam porte scutariorum in palatium, et sedit super thronum

XII regum. Letatusque est omnis populus terre, et civitas conquievit. Athalia autem occisa est gladio in domo regis.
Septem quoque annorum erat Ioas cum regnare cepisset. Anno septimo Iehu regnavit Ioas. Quadra-
ginta annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Sebia de Bersabee. Fecitque Ioas rectum co-
ram domino cunctis diebus quibus docuit eum Ioiada sacerdos. Verumptamen excelsa non abstulit.
Adhuc enim populus immolabat et adolebat in excelsis incensum. Dixitque Ioas ad sacerdotes: Omnem pecu-
niam sanctorum que illata fuerit in templum domini a pretereuntibus, que offertur pro pretio anime, et quam sponte et
arbitrio cordis sui inferunt in templum domini, accipiant illam sacerdotes iuxta ordinem suum,
et instaurent sartatecta domus, siquid necessarium viderint instauratione. Igitur usque ad vicesimum tertium
annum regis Ioas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque rex Ioas Ioiadam
pontificem et sacerdotes dicens eis: Quare sartatecta non instauratis templi? Nolite ergo am-
plius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique
sunt sacerdotes accipere pecuniam a populo, et instaurare sartatecta domus. Et tulit Ioiada pon-
tifex gazofilacium unum, aperuitque foramen desuper, et posuit illud altare iuxta ad dexteram
ingredientium domum domini, mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant hostia omnem pe-
cuniam que deferebatur ad templum domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazofila-
cio, ascendebat scriba regis et pontifex, effundebantque et numerabant pecuniam que inveniebatur
in domo domini. Et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cemen-
tariis domus domini. Qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis his qui operabantur
in domo domini, et sartatecta faciebant, et in his qui cedebant saxa, et ut emerent ligna et la-
pides qui excidebantur, ita ut impleretur instauratio domus domini in universis que indigebant
expensa ad muniendam domum. Verumptamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi
domini, et fuscinule et thuribula et tube, et omne vas aureum et argenteum de pecunia que infere-
batur in templum domini. His enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum
domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus,
sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in

templū dn̄i. qͥ sacerdotum erat. Tunc ascendit azahel rex syrie ⁊ pugnabat ꝯͣ geth. cepitq̄
eam ⁊ direxit faciem suam ut ascenderet in ierłm. Quamobrem tulit ioas rex iuda oīa sc̄ifi
cata q̄ ꝯsecrauerant iosaphat ⁊ ioram ⁊ ahozia patres eius reges iuda. ⁊ q̄ ip̄e obtulerat. et
uniuersum argentum ⁊ aurū qđ inueniri potuit in thesauris templi dn̄i. ⁊ ī palacio
regis. misitq̄ azaheli regi syrie. ⁊ recessit ab ierłm. Reliqua autē sermonū ioas ⁊ uni
uersa q̄ fecit. nōne h̄ scᵽta sūt in libro uerbor̄ dier̄ regū iuda. Surrexerūt aūt serui eī.
⁊ coniurauerunt int̄ se. ꝑcusserūtq̄ ioas in domo mello in descensu sela. Iozachar namq̄
filius semath ⁊ iozabad filius somer serui eī. ꝑcusserūt eū ⁊ mortuus ē. ⁊ sepelie
runt eū cū patribus suis in ciuitate dd̄. regnauitq̄ amasias filius eī ꝓ eo. Anno XIII
uicesimo t̄cio ioas filii ochozie regis iude regnauit ioachaz filius hieu sup̄ isrł in sa
maria decē ⁊ septē annis. ⁊ fecit malū corā dn̄o. secutusq̄ ē pctā ierobo͂am filii na
bath qui peccare fecit isrł. nō declinauit ab eis. Iratusq̄ ē furor dn̄i ꝯͣ isrł. ⁊ tradi
dit eos in manu azahel regis syrie. ⁊ ī manu benadab filii azahel cunctis dieb̄. De
p̄catus ē aūt ioachaz faciē dn̄i ⁊ audiuit eū dn̄s. Vidit .n. angustias isrł. q̄r attriuerat
eos rex syrie ⁊ dedit dn̄s isrł saluatorē ⁊ liberatus ē de manu regis syrie. Habitaue
runtq̄ filii isrł in tab̄naculis suis. sicut heri ⁊ nudius tercius. Verūptm̄ n̄ recesserūt a pec
catis domus ierobo͂am q̄ peccare fecit isrł. in ip̄is ambulauerunt. siquidē ⁊ lucus ꝑmansit
in samaria. Et n̄ derelicti s̄t ioachaz de ṗplo nisi quinquaginta equites ⁊ decē currus. ⁊ decē milia peditū. Interfecerat .n. eos rex syrie ⁊ redegerat eos q̄si puluerē in t̄ritura aree. Reliqua autē
sermonū ioachaz. ⁊ uniuersa q̄ fecit. ⁊ fortitudo eī. nōne h̄ scᵽta sūt in libro sermonū
dierum regū isrł. Dormiuitq̄ ioachaz cū patribus suis. ⁊ sepelierūt eū in samaria.
regnauitq̄ ioas filius eī ꝓ eo. Anno tricesimo septimo ioas regis iuda. regnauit ioas
filius ioachaz sup̄ isrł in samaria sedecim annis. ⁊ fecit qđ malū ē in ꝯspectu dn̄i. Nō
.n. declinauit ab oīb̄ pctīs ierobo͂am filii nabath. q̄ peccare fecit isrł. in ip̄is ambu
lauit. Reliqua aūt sermonū ioas ⁊ uniuersa q̄ fecit. ⁊ fortitudo eī quomō pugnaue
rit contra amasiam regē iuda. nōne h̄ scᵽta sūt in libro sermonū dier̄ regū isrł.
Et dormiuit ioas cum patribus suis. Ierobo͂am aūt filius eī sedit sup̄ soliū eī. Porro io
as sepultus ē ī samaria cū regibus isrł. Heliseus aūt egrotabat infirmitate q̄ et
mortuus ē. Descenditq̄ ad eū ioas rex isrł. ⁊ flebat corā eo. ⁊ dicebat. Pater mi pater mi.
currus isrł ⁊ auriga eī. Et ait illi heliseus. Affer arcum ⁊ sagittas. Cūq̄ attulisset
ad eū arcū ⁊ sagittas. dixit ad regē isrł. Pone manū tuam sup̄ arcū. Et cū posuisset
ille manū suā. sup̄posuit heliseus manus suas manib̄ regis. ⁊ ait. Aperi fenestrā
orientalem. Cumq̄ aperuisset dixit heliseus. iace sagittam. Et iecit. Et ait helise.
Sagitta salutis dn̄i. ⁊ sagitta salutis contra syriam. ꝑcutiesq̄ syriam in aphec. donec
ꝯsumas eam. Et ait. Tolle sagittas. Qui cū tulisset rursum dixit ei. Percute iaculo
t̄ram. Et cū ꝑcussisset tribus uicibus. ⁊ stetisset. iratus ē ꝯͣ eū uir dei ⁊ ait. Si ꝑcus
sisses quinquies aut sexies aut septies. ꝑcussisses syriam usq̄ ad ꝯsumacionē. nunc aūt
trib̄ uicib̄ ꝑcuties eam. Mortuus ē ergo heliseus ⁊ sepelierūt eū. Latrunculi aūt de moab
uenerūt in t̄ram ī ipso anno. Quidam aūt sepelientes hominē uiderūt latrunculos ⁊ p̄ie
cerūt cadauer in sepulcro helisei. Qđ cū tetigisset ossa helisei. reuixit homo ⁊ stetit
sup̄ pedes suos. Igitur azahel rex syrie afflixit isrł cunctis dieb̄ ioachaz. Et misertus ē
dn̄s eorum ⁊ reuersus ē ad eos. ꝓpter pactū suū qđ habebat cū abraham ⁊ ysaac ⁊ iacob.
⁊ noluit disꝑdere eos. neq̄ ꝓicere penitus usq̄ in p̄sens tp̄s. Mortuus ē aūt azahel

rex syrie et regnavit benadad filius eius pro eo. Porro ioas filius ioachaz filius ioachaz re-
cepit urbes de manu benadad filii azahel quas tulerat de manu ioachaz patris sui iure pre-
lii. Tribus vicibus percussit eum ioas et reddidit civitates israel. Anno secundo ioas filii io- XIIII
achaz regis israel regnavit amasias filius ioas regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum
regnare cepisset. Viginti autem et novem annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ioaden de
ierusalem. Et fecit rectum coram domino verumptamen non ut david pater eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater
suus fecit. Nisi hoc tantum quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat incensum
in excelsis. Cumque obtinuisset regnum percussit servos suos qui interfecerant regem
patrem suum. Filios autem eorum qui occiderant non occidit. Iuxta quod scriptum est in libro legis moysi. sicut
precepit dominus dicens. Non morientur patres pro filiis. neque filii morientur pro patribus. sed unusquisque
in peccato suo morietur. Ipse percussit edom in valle salinarum decem milia. et apprehendit petram in
prelio. vocavitque nomen eius iecthel usque in presentem diem. Tunc misit amasias nuntios ad ioas fili-
um ioachaz filii iehu regis israel dicens. Veni et videamus nos. Remisitque ioas rex israel ad
amasiam regem iuda dicens. Carduus libani misit ad cedrum que est in libano dicens. Da fi-
liam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in libano et conculcaverunt carduum.
Percutiens invaluisti super edom. et sublevavit te cor tuum. Contentus esto gloria et sede in domo
tua. Quare provocas malum ut cadas tu et iuda tecum. Et non adquievit amasias. Ascenditque io-
as rex israel. et viderunt se ipse et amasias rex iuda in bethsames oppido iude. Percus-
susque est iuda coram israel. et fugerunt unusquisque in tabernacula sua. Amasiam vero regem
iuda filium ioas filii ochozie cepit ioas rex israel in bethsames. et adduxit eum in ierusalem.
et interrupit murum ierusalem a porta ephraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis.
Tulitque omne aurum et argentum. et universa vasa que inventa sunt in domo domini et in thesauris
regis. et obsides et reversus est in samariam. Reliqua autem verborum ioas que fecit et fortitudo eius qua
pugnavit contra amasiam regem iuda. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
israel. Dormivitque ioas cum patribus suis. et sepultus est in samaria cum regibus israel. et regnavit
ieroboam filius eius pro eo. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est
ioas filius ioachaz regis israel viginti quinque annis. Reliqua autem sermonum amasie nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Factaque est contra eum coniuratio in ierusalem. At ille fugit
in lachis. miseruntque post eum in lachis. et interfecerunt eum ibi. et asportaverunt in equis. sepultusque est in
ierusalem cum patribus suis in civitate david. Tulit autem universus populus iude azariam annos natum se-
decim. et constituerunt eum regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ahelam et restituit eam
iude. postquam dormivit rex cum patribus suis. Anno quintodecimo amasie filii ioas re-
gis iuda. regnavit ieroboam filius ioas regis israel in samaria quadraginta et uno anno.
et fecit quod malum est coram domino. Non recessit ab omnibus peccatis ieroboam filii nabath qui peccare
fecit israel. Ipse restituit terminos israel ab introitu emath usque ad mare solitudinis iuxta ser-
monem domini dei israel. quem locutus est per servum suum ionam filium amathi prophetam qui erat de
geth que est in opher. Vidit enim dominus afflictionem israel amaram nimis. et quod consumpti essent
usque ad clausos carcere et extremos. et non esset qui auxiliaretur israel. Nec locutus est dominus ut de-
leret nomen israel sub celo. sed salvavit eos in manu ieroboam filii ioas. Reliqua autem sermonum
ieroboam et universa que fecit et fortitudo eius qua preliatus est. et quomodo restituit damascum
et emath iude in israel. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dormivitque
ieroboam cum patribus suis regibus israel. et regnavit zacharias filius eius pro eo. Anno vi- XV
cesimo septimo ieroboam regis israel regnavit azarias filius amasie regis iude. Sedecim

annorum erat cum regnare cepisset. et quinquaginta duobus annis regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius iecelia de ierusalem. Fecitque quod erat placitum coram domino: iuxta omnia que fecit amasias pater eius.
Verumptamen excelsa non est demolitus. Adhuc populus sacrificabat et adolebat incensum in ex-
celsis. Percussit autem dominus regem ozian et fuit leprosus usque in diem mortis sue. et habitabat in domo
libera seorsum. Ionatham vero filius regis gubernabat palatium et iudicabat populum terre.
Reliqua autem sermonum azarie et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda. Et dormivit azarias cum patribus suis. sepelieruntque eum cum maioribus suis in civita-
te david. et regnavit ionatham filius eius pro eo. Anno tricesimo octavo azarie regis iude: reg-
navit zacharias filius ieroboam super israel in samaria sex mensibus. et fecit quod ma-
lum est coram domino. sicut fecerant patres eius. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath
qui peccare fecit israel. Coniuravit autem contra eum sellum filius iabes: percussitque eum palam
et interfecit. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum zacharie nonne hec scripta sunt in libro ser-
monum dierum regum israel. Iste est sermo domini quem locutus est ad hieu dicens. Filii tui usque
ad quartam generationem sedebunt de te super thronum israel. Factumque est ita. Sellum filius
iabes regnavit tricesimo nono anno azarie regis iude. Regnavit autem uno mense in sama-
ria. Et ascendit manahem filius gaddi de thersa. venitque in samariam. et percussit
sellum filium iabes in samaria et interfecit eum. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum sellum
et coniuratio eius per quam tetendit insidias. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
israel. Tunc percussit manahem thapsam et omnes qui erant in ea. et terminos eius de thersa.
Noluerant enim aperire ei. Et interfecit omnes pregnantes eius. et scidit eas. Anno tricesimo
nono azarie regis iude: regnavit manahem filius gaddi super israel decem annis in sa-
maria. fecitque quod erat malum coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath
qui peccare fecit israel: cunctis diebus eius. In diebus illis veniebat phul rex assyriorum
in thersa. et dabat manahem phul mille talenta argenti. ut esset ei in auxilio. et fir-
maret regnum eius. Indixitque manahem argentum super israel cunctis potentibus et diviti-
bus ut daret regi assyriorum quinquaginta siclos argenti per singulos. Reversusque est rex Annos
assyriorum et non est moratus in thersa. Reliqua autem sermonum manahem et universa que fecit
nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Et dormivit manahem cum patribus
suis. regnavitque phaceia filius eius pro eo. Anno quinquagesimo azarie regis iude
regnavit phaceia filius manahem super israel in samaria biennio. et fecit quod erat
malum coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath: qui peccare fecit
israel. Coniuravit autem adversum eum phacee filius romelie dux exercitus eius. et percussit eum
in samaria in turre domus regie iuxta argob: et iuxta arieh. et cum eo quinquagin-
ta viros de filiis galaaditarum. et interfecit eum: regnavitque pro eo. Reliqua autem sermo-
num phaceie et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
israel. Anno quinquagesimo secundo azarie regis iude. regnavit phacee filius romelie
super israel in samaria viginti annis et fecit quod malum erat coram domino. Non recessit
a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. In diebus phacee regis israel ve-
nit theglathphalasar rex assur: et cepit aion et abel domum maacha et ianoe
et cedes et asor. et galaad et galileam. et universam terram nepthalim et transtulit eos
in assyrios. Coniuravit autem et tetendit insidias osee filius hela contra phacee filium ro-
melie et percussit eum et interfecit: regnavitque pro eo vicesimo anno ioatham filii ozie.
Reliqua autem sermonum phacee et universa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum

dierum regum Israel. Anno secundo Phacee filii Romelie regis Israel: regnavit Ionatham filius Ozie re-
gis Iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in
Ierusalem. Nomen matris eius Ierusa filia Sadoch. Fecitque quod erat placitum coram Domino iuxta omnia que
fecerat Ozias pater suus operatus est. Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc populus immolabat et
adolebat incensum in excelsis. Ipse edificavit portam domus Domini sublimissimam. Reliqua autem
sermonum Ionatham et universa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? In
diebus illis cepit Dominus mittere in Iudam Rasin regem Syrie et Phacee filium Romelie. Et dormi-
vit Ionatham cum patribus suis: sepultusque est cum eis in civitate David patris sui. et regnavit Achaz
XVI filius eius pro eo. Anno septimo decimo Phacee filii Romelie regnavit Achaz filius Ionathan
regis Iuda. Viginti annorum erat Achaz cum regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in Ierusalem.
Non fecit quod erat placitum in conspectu Domini Dei sui sicut David pater eius. sed ambulavit in via regum Israel:
insuper et filium suum consecravit transferens per ignem secundum idola gentium. que dissipavit Dominus coram
filiis Israel. Immolabat quoque victimas et adolebat incensum in excelsis. et in collibus et sub omni lig-
no frondoso. Tunc ascendit Rasin rex Syrie. et Phacee filius Romelie rex Israel in Ierusalem: ad proe-
liandum. Cumque obsiderent Achaz: non valuerunt superare eum. In tempore illo restituit Rasin rex Syrie
Ailam Syrie et eiecit Iudeos de Aila. Et Idumei et Syri venerunt in Ailam. et habitaverunt ibi usque
in diem hanc. Misit autem Achaz nuncios ad Theglatphalassar regem Assyriorum dicens. Servus
tuus et filius tuus ego sum. Ascende et salvum me fac de manu regis Syrie. et de manu regis
Israel qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset Achaz argentum et aurum quod inveniri potuit
in domo Domini et in thesauris regis: misit regi Assyriorum munera. Qui et adquievit voluntati
eius. Ascendit enim rex Assyriorum in Damascum. et vastavit eam: et transtulit habitatores eius Cyre-
nen. Rasin autem interfecit. Perrexitque rex Achaz in occursum Theglathphalassar regis Assyriorum in Da-
mascum. Cumque vidisset altare Damasci misit rex Achaz ad Uriam sacerdotem exemplar
eius. et similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitque Urias sacerdos altare iuxta omnia que preceperat
rex Achaz de Damasco. ita fecit Urias sacerdos. donec veniret rex Achaz de Damasco. Cumque
venisset rex Achaz de Damasco. vidit altare et veneratus est illud. Ascenditque et immola-
vit holocausta et sacrificium suum et libavit libamina. et fudit sanguinem pacificorum que obtu-
lerat super altare. Porro altare ereum quod erat coram Domino transtulit de facie templi et de loco
altaris. et de loco templi. posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoque rex
Achaz Urie sacerdoti dicens. Super altare maius offer holocaustum matutinum et sacrificium
vespertinum: et holocaustum regis et sacrificium eius. et holocaustum universi populi terre et sacrificia
eorum. et libamina eorum: et omnem sanguinem holocausti et universum sanguinem victime super
illud effundes. Altare vero ereum erit paratum ad voluntatem meam. Fecit igitur Urias sacerdos
iuxta omnia que preceperat rex Achaz. Tulit autem rex Achaz celatas bases et luterem qui erat desuper
et mare deposuit de bobus ereis qui sustentabant illud. et posuit super pavimentum stratum
lapide. Musach quoque sabbati quod edificaverat in templo et ingressum regis exterius convertit in templo
Domini propter regem Assyriorum. Reliqua autem verborum Achaz et omnia que fecit: nonne hec scripta sunt in libro ser-
monum dierum regum Iuda? Dormivitque Achaz cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate
XVII David. et regnavit Ezechias filius eius pro eo. Anno duodecimo Achaz regis Iuda regna- et vicesimo
vit Osee filius Hela in Samaria super Israel novem annis. Fecitque malum coram Domino. sed non sicut
reges Israel qui ante eum fuerant. Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum et factus est ei
Osee servus. reddebatque illi tributa. Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee quod rebella-
re niteretur: et misisset nuncios ad Sua regem Egypti ne prestaret tributa regi Assyriorum

sicut singulis annis solitus erat. obsedit eum et vinctum misit in carcerem. Pervagatusque
omnem terram et ascendens samariam. obsedit eam tribus annis. Anno autem nono osee cepit
rex assyriorum samariam et transtulit israel in assyrios. posuitque eos in ala et in abor iuxta
fluvium gozam in civitatibus medorum. Factum est enim cum peccassent filii israel domino deo suo qui eduxerat
eos de terra egypti de manu pharaonis regis egypti. coluerunt deos alienos. et am
bulaverunt iuxta ritum gentium quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israel et regum israel quia similiter
fecerant. Et irritaverunt filii israel verbis non rectis dominum deum suum. et edificaverunt sibi excelsa in cunctis
urbibus suis. a turre custodum usque ad civitatem munitam. Feceruntque sibi statuas et lucos.
in omni colle sublimi. et subter omne lignum nemorosum. et adolebant ibi incensum super aras
in morem gentium quas transtulerat dominus a facie eorum. Feceruntque verba pessima irritantes do
minum. et coluerunt inmunditias de quibus precepit eis dominus ne facerent verbum hoc. Et testificatus est dominus
in israel et in iuda per manum omnium prophetarum et videntium dicens. Revertimini a viis vestris pessi
mis et custodite precepta mea et cerimonias iuxta omnem legem quam precepi patribus vestris. et sicut
misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. Qui non audierunt sed induraverunt cervicem suam
iuxta cervicem patrum suorum qui noluerunt obedire domino deo suo. Et abiecerunt legitima eius
et pactum quod pepigit cum patribus eorum et testificationes quibus testificatus est eos. Secutique sunt
vanitates et vane egerunt et secuti sunt gentes que erant per circuitum eorum super quibus preceperat dominus
eis. ut non facerent sicut et ille faciebant. et dereliquerunt omnia precepta domini dei sui. Feceruntque
sibi conflatiles duos vitulos et lucos et adoraverunt universam miliciam celi. Servierunt
que baal. et consecraverunt et filios suos et filias suas per ignem. et divinationibus inserviebant.
et auguriis et tradiderunt se ut facerent malum coram domino et irritarent eum. Iratusque est dominus
vehementer israeli. et abstulit eos de conspectu suo. et non remansit nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec
ipse iuda custodivit mandata domini dei sui. verum ambulavit in erroribus israel quos operatus
fuerat. Proiecitque dominus omne semen israel et afflixit eos et tradidit in manu diripientium donec proiceret eos
a facie sua. ex eo iam tempore quo scissus est israel a domo david et constituerunt sibi regem ieroboam fi
lium nabath. Separavit enim ieroboam israel a domino. et peccare eos fecit peccatum magnum.
Et ambulaverunt filii israel in universis peccatis ieroboam que fecerat. Non recesserunt ab eis usquequo
auferret dominus israel a facie sua sicut locutus fuerat in manu omnium servorum suorum prophetarum.
Translatusque est israel de terra sua in assyrios usque in diem hanc. Adduxit autem rex assyriorum po
pulum de babilone et de chutha et de haiath et de emath. et de sapharvaim. et colloca
vit eos in civitatibus samarie pro filiis israel. qui possederunt samariam et habitaverunt in
urbibus eius. Cumque ibi habitare cepissent. non timebant dominum. et immisit in eos dominus leones
qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi assyriorum et dictum. Gentes quas transtulisti et habitare fecisti
in civitatibus samarie ignorant legitima dei terre. et immisit in eos dominus leones et ecce
interficiunt eos eo quod ignorent ritum dei terre. Precepit autem rex assyriorum dicens. Ducite illuc
unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis. et vadat et habitet cum eis. et doceat eos
legitima dei terre. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi ducti fuerant de sama
ria. habitavit in bethel et docebat eos quomodo colerent dominum. et unaqueque gens fabricata est
deum suum. posueruntque eos in fanis excelsis que fecerant samarite gens et gens in urbibus
suis in quibus habitabat. Viri enim babilonii fecerunt sochot benoth. Viri autem chuthei fecerunt
nergel. Et viri de emath fecerunt asima. Porro evei fecerunt nebaaz et tharthac. Hi au
tem qui erant de sepharvaim comburebant filios suos igni. adramelech et anamelech di
is sepharvaim. et nichilominus colebant dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes

excelsorum et ponebant eos in fanis sublimibus. Et cum dominum colerent diis quoque suis serviebant
iuxta consuetudinem gentium de quibus translati fuerant samariam. usque in presentem diem
morem sequuntur antiquum. Non timent dominum neque custodiunt ceremonias eius. et iudicia et le
gem et mandatum quod preceperat dominus filiis iacob quem cognominavit israel. et percussit cum eis
pactum. et mandavit eis dicens. Nolite timere deos alienos. et non adoretis eos nec colatis.
et non immoletis eis. sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egypti in fortitudine magna.
et in brachio extento. ipsum timete. et illum adorate. et ipsi immolate. Ceremonias quoque et iudicia
et legem et mandatum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis diebus. et non timeatis deos a
lienos. Et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci. nec colatis deos alienos. sed
dominum deum vestrum timete. et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non
audierunt. sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes dominum.
sed nihilominus et idolis suis servientes. nam et filii eorum et nepotes sicut fecerunt patres sui ita faci
unt usque in presentem diem. Anno tertio osee filii hela regis israel. regnavit ezechias filius XVIII
achaz regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset. et viginti et novem annis regna
vit in ierusalem. Nomen matris eius abia filia zacharie. Fecit quod erat bonum coram domino iuxta
omnia que fecerat david pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit statuas et succidit lucos. Con
fregitque serpentem eneum quem fecerat moyses. Siquidem usque ad illud tempus filii israel adolebant
ei incensum. Vocavitque eum noestan. In domino deo israel speravit. Itaque post eum non fuit
similis ei de cunctis regibus iuda. sed neque in his qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino et non recessit a
vestigiis eius. fecitque mandata eius que preceperat dominus moysi. Unde et erat dominus cum eo. et in cunctis
ad que procedebat sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem assyriorum. et non servivit ei. Ipse
percussit philisteos usque gazam et omnes terminos eorum. a turre custodum usque ad civi
tatem munitam. Anno quarto regis ezechie qui erat annus septimus osee filii hela re
gis israel. ascendit salmanasar rex assyriorum samariam et oppugnavit eam et cepit. Nam
post annos tres. anno sexto ezechie. id est nono anno osee regis israel capta est sama
ria. Et transtulit rex assyriorum israel in assyrios. collocavitque eos in hala et in habor
fluviis gozan in civitatibus medorum. quia non audierunt vocem domini dei sui. sed preterierunt
pactum eius. Omnia que preceperat moyses servus domini non audierunt nec fecerunt. Anno quartode
cimo regis ezechie. ascendit sennacherib rex assyriorum ad universas civitates iuda mu
nitas et cepit eas. Tunc misit ezechias rex iude nuntios ad regem assyriorum lachis dicens.
Peccavi recede a me. et omne quod imposueris mihi feram. Indixit itaque rex assyriorum
ezechie regi iude trecenta talenta argenti et triginta talenta auri. Deditque ezechias
omne argentum quod repertum fuerat in domo domini et in thesauris regis. In tempore illo con
fregit ezechias valvas templi domini et laminas auri quas ipse affixerat. et dedit eas re
gi assyriorum. Misit autem rex assyriorum tharthan et rapsaris et rapsacen de lachis ad
ezechiam regem cum manu valida ierusalem. Qui cum ascendissent venerunt ierusalem et steterunt
iuxta aqueductum piscine superioris que est in via agri fullonis. vocaveruntque regem. Egressus
est autem ad eos eliachim filius helchie prepositus domus et sobnas scriba et iohe filius
asaph a commentariis. Dixitque ad eos rapsaces. Loquimini ezechie. Hec dicit rex mag
nus rex assyriorum. Que est ista fiducia qua niteris. Forsitan inisti consilium ut pre
pares te ad prelium. In quo confidis ut audeas rebellare. An speras in baculo harundineo
atque confracto egypto. super quem si incubuerit homo comminutus ingredietur manum eius
et perforabit eam. Sic est pharao rex egypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si dixeritis mihi

domino deo nostro habemus fiduciam: nonne iste est cuius abstulit ezechias excelsa et altaria et precepit
iude et ierusalem: ante altare hoc adorabitis in ierusalem. Nunc igitur transite ad dominum meum regem assyriorum
et dabo vobis duo milia equorum: et videte an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo potestis
sistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in egypto propter currus et equites?
Numquid sine domini voluntate ascendi ad locum istum ut demolirer eum? Dominus dixit mihi: ascende ad terram hanc et
demolire eam. Dixerunt autem eliachim filius helchie et sobnas et ioahe rapsaci: Precamur ut loquaris
nobis servis tuis syriace siquidem intelligimus hanc linguam: et non loquaris nobis iudaice audi-
ente populo qui est super murum. Responditque ei rapsaces dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te mi-
sit me dominus meus ut loquerer sermones hos: et non potius ad viros qui sedent super murum: ut comedant
stercora sua et bibant urinam suam vobiscum? Stetit itaque rapsaces et clamavit voce mag-
na iudaice et ait: Audite verba regis magni regis assyriorum. Hec dicit rex: Non vos seduc-
at ezechias. Non enim poterit eruere vos de manu mea. Neque fiduciam vobis tribuat super domino di-
cens: eruens liberabit nos dominus et non tradetur civitas hec in manu regis assyriorum. Nolite
audire ezechiam. Hec enim dicit rex assyriorum: Facite mecum quod vobis est utile. Egredimini ad
me: et comedet unusquisque de vinea sua et de ficu sua: et bibetis aquas de cisternis vestris don-
ec veniam et transferam vos in terram que similis est terre vestre: in terram fructiferam et fertilem vini: terram panis
et vinearum: terram olivarum et olei ac mellis: et vivetis et non moriemini. Nolite audire eze-
chiam qui decepit vos dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram
suam de manu regis assyriorum? Ubi est deus emath et arphath? Ubi est deus sepharvaim ana-
et ava? Numquid liberaverunt samariam de manu mea? Qui sunt illi in universis diis
terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea: ut possit eruere dominus ierusalem de manu mea?
Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam. Siquidem preceptum regis acceperant ut non responderent ei.
Venitque heliachim filius helchie prepositus domus et sobnas scriba et ioahe filius asaph
a commentariis ad ezechiam scissis vestibus: et nuntiaverunt ei verba rapsacis. Que cum au- XIX
disset rex ezechias: scidit vestimenta sua et opertus est sacco. Ingressusque est rex ezechias in
domum domini: et misit heliachim prepositum domus et sobnam scribam et senes de sacerdotibus
opertos saccis ad ysaiam prophetam filium amos. Qui dixerunt: Hec dicit ezechias rex: Dies tribu-
lationis et increpationis et blasphemie dies iste. Venerunt filii usque ad partum: et vires non ha-
bet parturiens. Si forte audiat dominus deus tuus universa verba rapsacis: quem misit rex assyriorum
dominus suus ut exprobraret deum viventem: et argueret verbis que audivit dominus deus tuus: et fac orationem
pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt ergo servi regis ezechie ad ysaiam. Dixitque eis ysaias: Hec
dicetis domino vestro. Hec dicit dominus: Nolite timere a facie sermonum quos audistis: quibus blas-
phemaverunt pueri regis assyriorum me. Ecce ego inmittam ei spiritum et audiet nuntium: et rever-
tetur in terram suam: et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est ergo rapsaces: et invenit regem as-
syriorum expugnantem lobnam. Audierat enim quod recessisset de lachis. Cumque audisset de
tharaca rege ethiopie nuncios dicentes: Ecce egressus est ut pugnet adversum te: et iret contra eum mi-
sit nuntios ad ezechiam dicens: Hec dicite ezechie regi iude: Non te seducat deus tuus in quo
habes fiduciam: neque dicas non tradetur ierusalem in manu regis assyriorum. Tu enim ipse audisti que fece-
runt reges assyriorum universis terris quomodo vastaverunt eas. Num ergo solus poteris liberari? Numquid
liberaverunt dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei: gozam videlicet et aram et re-
seph: et filios eden qui erant in thelassar? Ubi est rex emath et rex arfat et rex civitatis
sepharvaim: ana et ava? Itaque cum accepisset ezechias litteras de manu nuntiorum
et legisset eas: ascendit in domum domini: et expandit eas coram domino: et oravit in conspectu eius dicens:

Domine deus israel qui sedes super cherubin, tu es deus solus regum omnium terre. tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et audi. aperi domine oculos tuos et vide. et audi omnia verba sennacherib qui misit ut exprobraret nobis deum viventem. Vere domine dissipaverunt reges assyriorum gentes. et terras omnium. et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii, sed opera manuum hominum ex ligno. et lapide. et perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus noster salvos nos fac de manu eius ut sciant omnia regna terre. quia tu es domine deus solus. Misit autem ysaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Que deprecatus es me super sennacherib rege assyriorum audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo. Sprevit te et subsannavit te virgo filia syon: post tergum tuum caput movit filia iherusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti. Contra quem exaltasti vocem tuam. et elevasti in excelsum oculos tuos? contra sanctum israel. Per manum servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti. In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate libani. et succidi sublimes cedros eius. electas abietes eius. et ingressus sum ad terminos eius. et saltum carmeli eius ego succidi. et bibi aquas alienas. et siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud. et nunc adduxi. Eruntque in ruinam collium pugnantium civitates munite. et qui sedent in eis humiles manu contremuerunt et confusi sunt. Facti sunt sicut fenum agri et virens herba tectorum. que arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Habitaculum tuum et egressum tuum et introitum tuum et viam tuam ego prescivi et furorem tuum contra me. Insanisti in me et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et chamum in labiis tuis. et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno que reppereris. in secundo autem anno que sponte nascuntur. porro in anno tercio seminate et metite. plantate vineas et comedite fructum earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo iuda. mittet radicem deorsum. et faciet fructum sursum. De iherusalem quippe egredientur reliquie. et quod salvetur de monte syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quamobrem hec dicit dominus de rege assyriorum. Non ingredietur urbem hanc. nec mittet in eam sagittam. nec occupabit eam clipeus. nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit revertetur. et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Protegamque urbem hanc et salvabo eam propter me et propter david servum meum. Factum est igitur in nocte illa. venit angelus domini et percussit in castris assyriorum centum octoginta quinque milia. Cumque diluculo surrexisset. vidit omnia corpora mortuorum et recedens abiit et reversus est sennacherib rex assyriorum et mansit in ninive. Cumque adoraret in templo nesrach deum suum. adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio. fugeruntque in terram armeniorum. et regnavit asaraddon filius eius pro eo.

XX In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. et venit ad eum ysaias filius amos propheta. dixitque ei. Hec dicit dominus deus. Precipe domui tue. morieris enim et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem. et oravit dominum dicens. Et flevit ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur ysaias mediam partem atrii. factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere et dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam. et ecce sanavi te. Die tercio ascendes templum domini. et addam diebus tuis quindecim annos. Sed et de manu regis assyriorum liberabo te. et civitatem hanc. et protegam urbem istam propter me et propter david servum meum. Dixitque ysaias. Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent. et posuissent super ulcus eius. curatus est. Dixerat autem ezechias ad ysaiam. Quod erit signum quia dominus me sanabit. et quia ascensurus sum die tercio templum domini. Cui ait ysaias. Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat umbra decem lineis. an ut revertatur totidem gradibus. Et ait ezechias. Facile est umbram crescere decem lineis. Nec hoc volo ut fiat. sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. Invocavit itaque ysaias propheta dominum. et reduxit umbram per lineas quibus

Addidit morti faciem negat imbecillis salus. Rex ezechias et fata distulit horas. Hic dubitans se promisse salutis signa sui cursus retro sol flexit anelus.

Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque ezechias fletu magno. Antequam egrederetur ysaias mediam partem atrii, factus est sermo domini ad eum dicens.

iam descenderat in horologio Achaz retrorsum decem gradibus. In tempore illo misit Berodach Ba-
ladan filius Baladan rex Babyloniorum litteras et munera ad Ezechiam. Audierat enim quod
egrotasset Ezechias et convaluisset. Letatus est autem in adventu eorum Ezechias et ostendit eis
domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia. Unguenta quoque et domum vaso-
rum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non ostenderet eis Ezechias in
domo sua et in omni potestate sua. Venit autem Ysaias propheta ad regem Ezechiam dixitque
ei. Quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te? Cui ait Ezechias. De terra longinqua
venerunt de Babylone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias. Omnia
quecumque sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non monstraverim eis in thesauris
meis. Dixit itaque Ysaias Ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur
omnia que sunt in domo tua et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in Babylonem. Non remane-
bit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te quos generabis tollentur et erunt
eunuchi in palatio regis Babylonis. Dixit Ezechias ad Ysaiam. Bonus sermo domini
quem locutus es. Sit pax et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum Ezechie et omnis forti-
tudo eius et quomodo fecerit piscinam et aqueductum et introduxerit aquas in civitatem nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum Iuda. Dormivitque Ezechias cum patribus suis et regna- XXI
vit Manasses filius eius pro eo. Duodecim annorum erat Manasses cum regnare cepisset et quin-
quaginta quinque annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Aphsiba. Fecitque malum in conspec-
tu domini iuxta idola gentium quas delevit dominus a facie filiorum Israel. Conversusque est et edificavit
excelsa que dissipaverat Ezechias pater eius et erexit aras Baal et fecit lucos sicut fecerat Achab
rex Israel et adoravit omnem militiam celi et coluit eam. Extruxitque aras in domo domini de
qua dixit dominus in Ierusalem ponam nomen meum. Et extruxit altaria universe militie
celi in duobus atriis templi domini. Et traduxit filium suum per ignem et ariolatus est et ob-
servavit auguria et fecit phitones et aruspices multiplicavit ut faceret ma-
lum coram domino et irritaret eum. Posuit quoque idolum luci quem fecerat in templo domini super quo locutus est
dominus ad David et ad Salomonem filium eius. In templo hoc et in Ierusalem quam elegi de cunctis tribubus Israel
ponam nomen meum in sempiternum. Et ultra non faciam commoveri pedem Israel de terra quam dedi patribus
eorum. Sic tamen si custodierint opere omnia que precepi eis et universam legem quam mandavit eis ser-
vus meus Moyses. Illi vero non audierunt sed seducti sunt a Manasse ut facerent malum super gentes quas
contrivit dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens. Quia fecit Manasses rex Iuda abhominati-
ones istas pessimas super omnia que fecerant Amorrei ante eum et peccare fecit et Iudam in immundi-
tiis suis. Propterea hec dicit dominus deus Israel. Ecce ego inducam mala super Ierusalem et Iudam ut quicumque
audierit tinniant ambe aures eius. Et extendam super Ierusalem funiculum Samarie et pondus
domus Achab et delebo Ierusalem sicut deleri solent tabule et delens vertam et ducam crebrius stilum
super faciem eius. Dimittam vero reliquias hereditatis mee et tradam eas in manu inimicorum eorum. Eruntque
in vastitatem et in rapinam cunctis adversariis suis eo quod fecerint malum coram me et perseve-
raverint irritantes me ex die qua egressi sunt patres eorum ex Egypto usque ad diem hanc. Insuper et sanguinem
innoxium fudit Manasses multum nimis donec impleret Ierusalem usque ad os. Absque peccatis suis quibus
peccare fecit Iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum Manasse et universa que fe-
cit et peccatum eius quod peccavit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda. Dor-
mivitque Manasses cum patribus suis et sepultus est in horto domus sue in orto Oza. Et reg-
navit Amon filius eius pro eo. Viginti et duorum annorum erat Amon cum regnare cepisset
duobusque annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Mesallemeth filia Arus de Iete-

a facie filiorum Israel. Locutusque est dominus

Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater eius. Et ambulavit in omni via per quam ambulaverat
pater eius. servivitque inmunditiis quibus servierat pater suus, et adoravit eas. et dereliquit Dominum Deum patrum
suorum, et non ambulavit in via Domini. Tetenderuntque ei insidias servi sui, et interfecerunt regem in domo
sua. Percussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem Amon. et constituerunt sibi regem Iosiam filium eius
pro eo. Reliqua autem sermonum Amon que fecit, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
Iuda? Dormivitque cum patribus suis, et sepelierunt eum in sepulchro suo in horto Oza. et regna-
vit Iosias filius eius pro eo. Octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset, et triginta et uno anno XXII
regnavit in Ierusalem. nomen matris eius Idida filia Phadaia de Besecath. Fecitque quod placitum
erat coram Domino, et ambulavit per omnes vias David patris sui. Non declinavit ad dexteram sive ad sinis-
tram. Anno autem octavo decimo regis Iosie, misit rex Saphan filium Assia filii Mesullam scribam
templi Domini, dicens ei. Vade ad Helchiam sacerdotem magnum, ut confletur pecunia que inlata est in tem-
plum Domini, quam collegerunt ianitores a populo. Deturque fabris per prepositos domus Domini, qui et distri-
buant eam his qui operantur in templo Domini, ad instauranda sartatecta templi Domini, tignariis videlicet
et cementariis, et his qui interrupta componunt. et ut emantur ligna et lapides de lapicidinis ad
instaurandum templum Domini. Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate
habeant et in fide. Dixit autem Helchias pontifex ad Saphan scribam. Librum legis repperi in domo Do-
mini. Deditque Helchias volumen Saphan, qui et legit illud. Venit quoque Saphan scriba ad regem,
et renuntiavit ei quod preceperat, et ait. Conflaverunt servi tui pecuniam que reperta est in domo Domini, et
dederunt ut distribueretur fabris a prefectis operum templi Domini. Narravitque Saphan scriba regi
dicens. Librum dedit mihi Helchias sacerdos. Quem cum legisset Saphan coram rege, et audisset rex verba
libri legis Domini, scidit vestimenta sua. et precepit Helchie sacerdoti, et Ahicam filio Saphan, et
Achobor filio Michee, et Saphan scribe, et Asaie servo regis dicens. Ite et consulite Dominum super me,
et super populo, et super omni Iuda de verbis voluminis istius quod inventum est. magna enim ira Domini succen-
sa est contra nos, quia non audierunt patres nostri verba libri huius, ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque Hel-
chias sacerdos, et Ahicam, et Achobor, et Saphan, et Asaia, ad Oldam prophetissam uxorem Sellum filii
Thecue, filii Aras custodis vestium que habitabat in Ierusalem in Secunda. Locutique sunt ad eam. Et illa re-
spondit eis. Hec dicit Dominus Deus Israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit Dominus. Ecce ego adducam
mala super locum hunc, et super habitatores eius omnia verba legis que legit rex Iuda. quia dereliquerunt me,
et sacrificaverunt diis alienis irritantes me in cunctis operibus manuum suarum. Et succendetur indigna-
tio mea in loco hoc, et non extinguetur. Regi autem Iuda qui misit vos ut consuleretis Dominum sic dicetis.
Hec dicit Dominus Deus Israel. Pro eo quod audisti verba voluminis, et perterritum est cor tuum, et humiliatus es
coram Domino auditis sermonibus contra locum istum, et habitatores eius, quod videlicet fierent in stupo-
rem et in maledictum, et scidisti vestimenta tua, et flevisti coram me, et ego audivi ait Dominus.
Idcirco colligam te ad patres tuos, et colligeris ad sepulchrum tuum in pace. ut non videant oculi
tui omnia mala que inducturus sum super locum istum. Et renuntiaverunt regi quod dixerat. Et mi- XXIII
sit, et congregati sunt ad eum omnes senes Iuda et Ierusalem. Ascenditque rex templum Domini, et omnes viri
Iuda, universique qui habitabant in Ierusalem cum eo. sacerdotes et prophete, et omnis populus a parvo usque ad magnum.
legitque cunctis audientibus omnia verba libri federis Domini, qui inventus est in domo Domini. Stetit-
que rex super gradum, et percussit fedus coram Domino ut ambularent post Dominum, et custodirent precepta
eius, et testimonia, et cerimonias in omni corde, et in tota anima, et suscitarent verba federis
huius que scripta erant in libro illo. Et precepit rex Helchie pontifici, et sacerdotibus secundi ordinis, et adquievitque populus pacto
ianitoribus ut proicerent de templo Domini omnia vasa que facta fuerant Baal, et in luco, et universe mi-
litie celi, et combussit ea foris Ierusalem in convalle Cedron, et tulit pulverem eorum in Bethel. et delevit

aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates iuda et in circuitu ierusalem.
et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune et duodecim signis et omni militie celi. Et ef-
ferri fecit lucum de domo domini foras ierusalem in valle cedron et combussit eum ibi et redegit in pulverem
et proiecit super sepulchra vulgi. Destruxit quoque edicula effeminatorum que erant in domo domini
pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregavitque omnes sacerdotes de civitati-
bus iuda et contaminavit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque bersabee et destru-
xit aras portarum in introitu hostii iosue principis civitatis quod erat ad sinistram porte civita-
tis. Verumptamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in ierusalem sed tantum comedebant
azima in medio fratrum suorum. Contaminavit quoque thopheth quod est in convalle filii ennon
ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem moloch. Abstulit quoque equos quos dede-
rant reges iude soli in introitu templi domini iuxta exedram nathan melech eunuchi qui erat
in pharurim. Currus autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant super tecta cenaculi achaz
que fecerant reges iuda et altaria que fecerat manasses in duobus atriis templi domini destruxit
rex et cucurrit inde et dispersit cinerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoque que erant in ierusalem
ad dexteram partem montis offensionis que edificaverat salomon rex israel astaroth idolo sy-
doniorum et chamos offensioni moab et melchom abhominationi filiorum ammon pol-
luit rex. Et contrivit statuas et succidit lucos. Et replevit loca eorum ossibus mortuorum. In-
super et altare quod erat in bethel et excelsum quod fecerat ieroboam filius nabath qui peccare fe-
cit israel et altare illud et excelsum destruxit atque combussit et comminuit in pulverem succendit et
lucum. Et conversus iosias vidit ibi sepulchra que erant in monte misitque et tulit ossa de sepulchris
et combussit ea super altare et polluit illud iuxta verbum domini quod predixerat verba hec. Et ait. Quis est ti-
tulus ille quem video. Responderuntque ei cives illius urbis. Sepulchrum est hominis dei qui venit
de iuda et predixit verba hec que fecisti super altare bethel. Et ait. Dimittite eum. Nemo commoveat os-
sa eius. Et intacta permanserunt ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de samaria. Insuper
et omnia fana excelsorum que erant in civitatibus samarie que fecerant reges israel ad irritandum
dominum abstulit iosias et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in bethel. Et occidit universos
sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria et combussit ossa humana super ea. Reversusque est ierusa-
lem et precepit omni populo dicens. Facite phase domino deo vestro secundum quod scriptum est in libro federis
huius. Nec enim factum est phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt israel et omnium dierum regum
israel et regum iuda sicut in octavo decimo anno regis iosie. Factum est phase istud domino in
ierusalem. Sed et phitones et ariolos et figuras idolorum et inmunditias abhominationesque que fue-
rant in terra iuda et ierusalem abstulit iosias ut statueret verba legis que scripta sunt in libro
quem invenit helchias sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad
dominum in omni corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem moysi.
neque post eum surrexit similis illi. Verumptamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo
iratus est furor eius contra iudam propter irritationes quibus provocaverat eum manasses. Dixit ita-
que dominus. Etiam iudam auferam a facie mea sicut abstuli israel et proiciam civitatem hanc quam elegi ie-
rusalem et domum de qua dixi erit nomen meum ibi. Reliqua autem verborum iosie et universa que fecit nonne
hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. In diebus eius ascendit pharao nechao XXIII
rex egypti contra regem assyriorum ad flumen eufraten et abiit iosias rex iuda in occursum eius et
occisus est in mageddo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui mortuum de mageddo
et pertulerunt in ierusalem et sepelierunt in sepulchro suo. Tulitque populus terre ioachaz filium iosie et unxe-
runt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat ioachaz cum regnare cepis-

set, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amithal filia Ieremiae de Lobna. Et fecit
malum coram Domino iuxta omnia quae fecerant patres eius. Vinxitque eum Pharao Nechao in Reblatha quae est in terra
Emath, ne regnaret in Ierusalem. Et imposuit mulctam terrae centum talentis argenti et talento auri.
Regemque constituit Pharao Nechao Eliachim filium Iosiae pro Iosia patre eius, vertitque nomen eius Ioachim. Porro
Ioachaz tulit et duxit in Aegyptum. Argentum autem et aurum dedit Ioachim Pharaoni cum indixis-
set terrae per singulos ut conferretur iuxta praeceptum Pharaonis. Et unumquemque iuxta vires suas exegit
tam argentum quam aurum de populo terrae ut daret Pharaoni Nechao. Viginti quinque annorum erat Ioa-
chim cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Zebida filia
Phadaia de Ruma. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quae fecerant patres eius. In diebus eius ascendit Nabu-
godonosor rex Babylonis, et factus est ei Ioachim servus tribus annis. Et rursum rebellavit contra eum.
Inmisitque ei Dominus latrunculos Chaldeorum et latrunculos Syriae, latrunculos Moab et latrunculos
filiorum Ammon. Et inmisit eos in Iudam ut disperderent eum iuxta verbum Domini quod locutus fuerat
per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum Domini contra Iudam ut auferret eum coram se propter peccata Manas-
se universa quae fecit, et propter sanguinem innoxium quem effudit, et implevit Ierusalem cruore inno-
centium. Et ob hanc rem noluit Dominus propitiari. Reliqua autem sermonum Ioachim et universa quae fecit,
nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Et dormivit Ioachim cum patribus
suis, regnavitque Ioachin filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex Aegypti ut egrederetur de
terra sua. Tulerat enim rex Babylonis a rivo Aegypti usque ad flumen Eufraten omnia quae fuerant
regis Aegypti. Decem et octo annorum erat Ioachin cum regnare coepisset, et tribus mensibus regna-
vit in Ierusalem. Nomen matris eius Nestha filia Elnathan de Ierusalem. Et fecit malum coram Domino iuxta
omnia quae fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt servi Nabugodonosor regis Babylonis in Ierusalem,
et circumdata est urbs munitionibus. Venitque Nabugodonosor rex Babylonis ad civitatem cum
servis suis ut oppugnarent eam. Egressusque est Ioachin rex Iuda ad regem Babylonis, ipse et
mater eius et servi eius et principes eius et eunuchi eius. Et suscepit eum rex Babylonis anno octavo
regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus Domini et thesauros domus regiae, et concidit uni-
versa vasa aurea quae fecerat Salomon rex Israel in templo Domini iuxta verbum Domini. Et transtulit omnem Ierusalem
et universos principes et omnes fortes exercitus, decem milia, in captivitatem, et omnem artificem et et clusorem
clusorem; nihilque relictum est exceptis pauperibus populi terrae. Transtulit etiam Ioachin in Babylonem
et matrem regis et uxores regis et eunuchos eius, et iudices terrae duxit in captivitatem de Ierusalem in
Babylonem. Et omnes viros robustos septem milia, et artifices et clusores mille, omnes viros for-
tes et bellatores, duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem. Et constituit Matthaniam
patruum eius pro eo, imposuitque nomen ei Sedeciam. Vicesimum et primum annum aetatis habebat Sedeci-
as cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius erat Amithal filia
et ipse Ieremiae de Lobna. Et fecit malum coram Domino iuxta omnia quae fecerat Ioachin. Irascebatur enim Dominus contra
Ierusalem et contra Iudam donec proiceret eos a facie sua. Recessitque Sedecias a rege Babylonis.
XXV
Factum est autem anno nono regni eius, mense decimo, decima die mensis, venit Nabugodonosor rex
Babylonis ipse et omnis exercitus eius in Ierusalem, et circumdederunt eam, et extruxerunt in circuitu eius
munitiones. Et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis Sedeciae, nona
die mensis. Praevaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terrae. Et interrupta est civitas,
et omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam portae quae est inter duplicem murum ad hortum regis. Porro
Chaldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque Sedecias per viam quae ducit ad campestria so-
litudinis, et persecutus est exercitus Chaldeorum regem. Et comprehenderunt eum in planitie Iericho, et omnes
bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem adduxerunt ad

regem babylonis in reblatha qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem sedechie occidit coram
oculis eius et oculos eius effodit. vinxitque eum catenis et adduxit in babylonem. Mense quinto septima die
mensis. ipse est annus nonus decimus regis babylonis. venit nabuzardan princeps ex-
ercitus servus regis babylonis in ierusalem. et succendit domum domini et domum regis et domos
ierusalem. omnemque domum combussit igni. Et muros ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus chal-
deorum qui erat cum principe milicie. Reliquam autem populi partem que remanserat in civitate et perfugas qui
transfugerant ad regem babylonis et reliquum vulgus transtulit nabuzardan princeps mi-
paupe
licie et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Columpnas autem ereas que erant in templo domini
et bases et mare ereum quod erat in domo domini confregerunt chaldei et transtulerunt es omne in ba-
bylone. Ollas quoque ereas et trullas et tridentes et scyphos et mortariola et omnia vasa erea
in quibus ministrabant tulerunt. Necnon et thuribula et fialas. Que aurea aurea et que argentea ar-
gentea. tulit princeps milicie. id est columpnas duas. mare unum et bases quas fecerat salomon
in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos altitudinis habebat
columpna una et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum et reticulum et malagranata
super capitellum columpne omnia erea. Similem et columpna secunda habebat ornatum. Tulit quoque prin-
ceps milicie saraiam sacerdotem primum et sophoniam sacerdotem secundum et tres ianitores et de ci-
vitate eunuchum unum qui erat prefectus super viros bellatores et quinque viros de hiis qui steterant
coram rege. quos reperit in civitate et sopher principem exercitus qui probabat tirones de populo terre
et sex viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate. quos tollens nabuzardan princeps mili-
Percussitque eos rex babilonis et interfecit in reblatha
cie duxit ad regem babylonis in reblatham in terra emath. et translatus est iuda de terra sua. Populo autem
qui relictus erat in terra iuda. quem dimiserat nabuchodonosor rex babylonis. prefecit godoli-
am filium ahicam filii saphan. Quod cum audissent omnes duces militum ipsi et viri qui erant cum
eis videlicet quod constituisset rex babylonis godoliam. venerunt ad godoliam in masphat. Is-
mael filius nathanie et iohanan filius caree et saraia filius thenamet nethophatites et
iezonias filius machati. ipsi et socii eorum. Iuravitque eis godolias et sociis eorum dicens.
Nolite timere servire chaldeis. manete in terra et servite regi babylonis. et bene erit vo-
bis. Factum est autem in mense septimo venit ismahel filius nathanie filii elisama de semine re-
gio et decem viri cum eo. percusseruntque godoliam qui et mortuus est. Sed et iudeos et chaldeos qui erant
cum eo in masphat. Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in
egyptum timentes chaldeos. Factum est vero in anno tricesimo septimo transmigrationis ioachim regis
iuda mense duodecimo vicesima septima die mensis. sublevavit evilmerodach rex
babylonis anno quo regnare ceperat caput ioachim regis iuda de carcere. et locutus est ei
benigne. et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in babylone. et muta-
vit vestes eius quas habuerat in carcere. et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus
vite sue. Annonam quoque constituit ei absque intermissione. que et dabatur ei a rege per sin-
gulos dies omnibus diebus vite sue. Explicit Liber regum quartus.

Incipit prologus in Librum paralipomenon. Ion.

Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in grecum versa est editio permaneret.
superflue me cromati episcoporum sanctissime atque doctissime impelleres. ut tibi he-
brea volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum
occupaverat. et nascentis ecclesie roboraverat fidem. iustum erat etiam nostro silencio compro-
bari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria. et germana illa antiqua
translatio corrupta sit atque violata. nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quod

nevum sit aut novum opus in vineto ex latere adicere. Alexandria et Aegyptus in septuaginta suis Hesychium laudat auctorem, Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat, mediae inter has provinciae Palestinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilius vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate conpugnat. Et certe Origenes non solum exemplaria conposuit quattuor editionum e regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, sed, quod maioris audaciae est, in editione septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans quae minus fuerint, et virgulis quae ex superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant, et post septuaginta cellulas, quae vulgo sine auctore iactantur, singulas cellulas aperire, hocque in ecclesiis legi quod septuaginta nescierunt, cur me non suscipiant Latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi, ut laborem meum Hebraeis et, quod his maius est, apostolis auctoribus probem? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de evangelio: Ex Aegypto vocavi filium meum, et: Quoniam Nazareus vocabitur, et: Videbunt in quem conpunxerunt, et illud apostoli: Quae oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quae praeparavit Deus diligentibus se, ceteraque his similia in Hebraeorum libris inveniri. Certe apostolus et evangelistae septuaginta interpretes noverant, et unde eis haec dicere quae in septuaginta non habentur? Christus Deus noster utriusque testamenti conditor in evangelio secundum Iohannem: Qui credit, inquit, in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquae vivae. Utique scriptum est quod Salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? Septuaginta non habent, apocrypha nescit ecclesia; ad Hebraeos igitur revertendum est, unde et Dominus loquitur et discipuli exempla praesumunt. Haec pace veterum loquor et obtrectatoribus meis tantum respondeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, legentes in angulis, idem et accusatores et defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant, quasi virtus et vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem septuaginta translatorum olim de Graeco emendatam tribuisse me nostris, nec inimicum debere aestimari eorum quos in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc Dabreiamin, id est Verba dierum, interpretatus sum, idcirco feci ut inextricabiles moras et silvam nominum, quae scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem apertius et per versuum cola digererem, mihimet ipsi et meis iuxta Ismenium canens, si aures surdae sunt ceterorum.

Paralipomenon liber, id est Verba dierum, qui Hebraice Dibre haiamim dicitur, tantus ac talis est, ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit adrogare, seipsum inrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et praetermissa in Regum libris tanguntur historiae, et innumerabiles explicantur evangelii quaestiones.

Incipit liber Dabreiamin, id est Verba dierum, quod grece dicitur Paralipomenon.

Adam, Seth, Enos, Cainan, Malalehel, Iared, Enoch, Matusale, Lamech, Noe. Filii Noe: Sem, Cham et Iafeth. Filii Iafeth: Gomer, Magog, Madai et Iavan, Thubal, Mosoch, Thiras. Porro filii Gomer: Ascenez et Rifath et Thogorma. Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis, Cetthim et Dodanim. Filii Cham: Chus et Mesraim et Phut et Chanaan. Filii autem Chus: Saba et Evila, Sabatha et Regma et Sabathaca. Porro filii Regma: Saba et Dadan. Chus autem genuit Nemrod; iste coepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit Ludim et Anamim et Laabim et Nepthuim, Phetrosim quoque et Chasluim, de quibus egressi sunt Philisthim, et Capthurim. Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum, Etheum quoque et Iebuseum et Amorreum et Gergeseum, Evheumque et Aruceum et Asenneum, Aradium quoque et Samareum et Amatheum. Filii Sem: Elam et Assur et Arfaxad et Lud et Aram. Filii autem Aram: Hus et Hul et Gothor et Mosoch. Arfaxad autem genuit Sala, qui et ipse genuit Heber. Porro Heber

nati sunt duo filii: nomen uni phaleg, quia in diebus eius divisa est terra. et nomen fratris eius iectan. Iectan
autem genuit helmodad et saleph, et asermoth, et iare, adoram quoque et uzal et decla, ebal quoque et abima-
hel, et saba, necnon et ophir, et euila, et iobab. Omnes isti filii iectan. Sem, arphaxat, sale,
heber, phaleg, ragau, seruch, nachor, thare, abram. iste est abraham. Filii autem abraham: ysaac et
ismahel. Et hee generationes eorum. Primogenitus ismahelis nabaioth, et cedar, et abdeel, et
mapsam, et masma, et duma, massa, adad, et thema, iathur, naphis, cedma. Hii sunt
filii ismahelis. Filii autem cethure concubine abraham quos genuit: zamran, iecsan, ma-
dan, madian, iesboc et sue. Porro filii iecsan: saba et dadan. Filii autem madian: epha — filii autem dadan assurim et latussim et laomim.
et apher, et enoch, et abida, et eldaa. Omnes hii filii cethure. Genuit autem abraham ysaac,
cuius fuerunt filii esau et israel. Filii esau: eliphaz, rahuhel, iehus, ialam, chore. Filii e-
liphaz: theman, omer, sepphi, gethem, cenez, thamna, amalech. Filii rahuhel: na-
zara, semma, maza. Filii seir: lotan, sobal, sebeon, ana, dison, eser, disan. Filii lotan:
hori, humam. Soror autem lothan fuit thamna. Filii sobal: alian et manaath, et ebal, et sep-
phi, et onam. Filii sebeon: aia et ana. Filii ana: dison et oolibama. Filii dison: hamaram,
et eseban, et iethram, et charam. Filii eser: balaam et zaban et iacham. Filii disan: us et aram.
Isti sunt reges qui imperaverunt in terra edom, antequam esset rex super filios israel: Bale filius beor, et
nomen civitatis eius denaba. Mortuus est bale, et regnavit pro eo iobab filius zare de bosra.
Cumque et iobab fuisset mortuus, regnavit pro eo husam de terra themanorum. Obiit quoque et hu-
sam, et regnavit pro eo adad filius badad, qui percussit madian in terra moab, et nomen
civitatis eius avith. Cumque et adad fuisset mortuus, regnavit pro eo semla de masre-
cha. Sed et semla mortuus est, et regnavit pro eo saul de roboth, que iuxta amnem sita est. Mor-
tuo quoque saul, regnavit pro eo balanan filius achobor. Sed et hic mortuus est, et regnavit
pro eo adad, cuius urbis nomen fuit phou, et appellata est uxor eius meetabel filia matred
filie mezaab. Adad autem mortuo, duces pro regibus in edom esse ceperunt: Dux thamna, dux
alva, dux ietheth, dux oolibama, dux ela, dux phinon, dux cenez, dux theman, dux
mabsar, dux magdihel, dux hyram. Hii duces edom. Filii autem israel: ruben, symeon, II
levi, iuda, ysachar et zabulon, dan, ioseph, beniamin, nepthalim, et gad et aser. Filii
iuda: her, aunan, sela. Tres nati sunt ei de filia sue chananitidis. Fuit autem her primogenitus
iuda malus coram domino, et occidit eum. Thamar autem nurus eius peperit ei phares et zaram. Omnes ergo fi-
lii iuda quinque. Filii quoque zare: zamri, et ethan, et eman, chalchal quoque et darda, simul quinque.
Filii autem phares: esrom et hamul. Filii zamri: achar, qui turbavit israel, et peccavit in furto
anathematis. Filii ethan: azarias. Filii autem esrom qui nati sunt ei: ierameel, et
aram et chalubi. Porro aram genuit aminadab. Aminadab autem genuit naason princi-
pem filiorum iuda. Naason quoque genuit salmon, de quo ortus est booz. Booz vero genuit obe-
d, qui et ipse genuit ysai. Ysai autem genuit primogenitum heliab, secundum aminadab, tertium samma,
quartum nathanahel, quintum raddai, sextum asom, septimum david. Quorum sorores fuerunt
sarvia et abigail. Filii sarvie: abisai, ioab et asahel, tres. Abigail autem genuit amasa, cuius
pater fuit iether ismahelites. Chaleb vero filius esrom accepit uxorem nomine azuba, de qua
genuit ierioth. Fueruntque ei filii ieser et sobab et ardon. Cumque mortua fuisset azuba,
accepit uxorem chaleb ephrata, que peperit ei hur. Porro hur genuit uri, et uri genuit be-
seleel. Post hec ingressus est esrom ad filiam machir patris galaad, et accepit eam cum esset an-
norum sexaginta, que peperit ei segub. Sed et segub genuit iair, et possedit viginti quattuor
civitates in terra galaad. Cepitque gessur et aram oppida iair, et chanath et viculos eius

septuaginta civitatum. Omnes isti filii Machir patris Galaad. Cum autem mortuus esset Esrom ingressus est Caleb ad Ephrata. Habuit quoque Esrom uxorem Abia, quae peperit ei Assur patrem Thecue. Nati sunt autem filii Ieramehel primogeniti Esrom: Ram primogenitus eius, et Buna, et Aram, et Asom, et Achia. Duxit quoque uxorem alteram Ierameel nomine Athara, quae fuit mater Onam. Sed et filii Ram primogeniti Ieramehel fuerunt Moos, Iamin et Achar. Onam autem habuit filios Semmei et Iada. Filii autem Semei: Nadab et Abisur. Nomen vero uxoris Abisur Abiail, quae peperit ei Achobban et Molid. Filii autem Nadab fuerunt Saled et Apphaim. Mortuus est autem Saled absque liberis. Filius vero Apphaim Iesi, qui Iesi genuit Sesan. Porro Sesan genuit Oolai. Filii autem Iada fratris Semei: Iether et Ionathan. Sed et Iether mortuus est absque liberis. Porro Ionathan genuit Phaleth et Ziza. Isti fuerunt filii Ieramehel. Sesan autem non habuit filios sed filias, et servum egyptium nomine Ieraa. Deditque ei filiam suam uxorem, quae peperit ei Ethei. Ethei autem genuit Nathan, et Nathan genuit Zabad. Zabad quoque genuit Ophlal, et Ophlal genuit Obed. Obed genuit Iehu, Iehu autem genuit Azariam. Azarias genuit Helles, Helles genuit Helesa. Helesa genuit Sesamoi, Sesamoi genuit Sellum, Sellum genuit Icamiam, Icamia genuit Elisama. Filii autem Caleb fratris Ieramehel: Mosa primogenitus eius, ipse est pater Ziph, et filii Maresa patris Hebron. Porro filii Hebron: Core et Taphu et Recem et Samma. Samma autem genuit Raam patrem Iercaam, et Recem genuit Semmei. Filius Semmei Maon, et Maon pater Bethsur. Epha autem concubina Caleb peperit Aram et Mosa et Gezez. Porro Aran genuit Gezem. Filii Iaddai: Regom et Ioathan et Gesum et Phalet et Epha et Saaph. Concubina Caleb Maacha peperit Saber et Tharana. Genuit autem Saaph pater Madmena Sue patrem Machbena et patrem Gabaa. Filia vero Caleb fuit Achsa. Hii erant filii Caleb. Filii Hur primogeniti Ephrata: Sobal pater Cariathiarim, Salma pater Bethleem, Ariph pater Bethgader. Fuerunt autem filii Sobal patris Cariathiarim qui videbat dimidium requietionum, et de cognatione Cariathiarim Iethrei et Aphutei et Semathei et Masarei. Ex his egressi sunt Saraitae et Esthaolitae. [margin: et masereni] [margin: pr̄r] Filii Salma Bethleem et Netophati, Coronae domus Ioab, et dimidium requietionis Sarai. Cognationes quoque scribarum habitantium in Iabes, canentes atque resonantes, et in tabernaculis commorantes. Hii sunt Cinei qui venerunt de calore patris domus Rechab.

III

David vero hos habuit filios qui ei nati sunt in Hebron: Primogenitum Amnon ex Achinoem Iezrahelitide, secundum Danihel de Abigail Carmelitide, tertium Absalon filium Maacha filiae Tholomei regis Gessur, quartum Adoniam filium Aggith, quintum Saphatiam ex Abitall, sextum Iethraam de Egla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ubi regnavit septem annis et sex mensibus. Triginta autem et tribus annis regnavit in Ierusalem. Porro in Ierusalem nati sunt ei filii Samaa et Sobab et Nathan et Salomon quattuor de Bethsabee filia Amiel, Iebaar quoque et Elisama et Eliphaleth et Noge et Napheg et Iaphie, nec non et Elisama et Heliade et Eliphaleth novem. Omnes hii filii David absque filiis concubinarum, et habuerunt sororem Thamar. Filius autem Salomonis Roboam, cuius Abia filius genuit Asa. De hoc quoque natus est Iosaphat pater Ioram, qui Ioram genuit Ochoziam, ex quo ortus est Ioas, et hic Amasiam filium genuit Azariam. Porro Azarie filius Ioatham procreavit Achaz patrem Ezechie, de quo natus est Manasses. Sed et Manasses genuit Amon patrem Iosie. Filii autem Iosie fuerunt primogenitus Iohannan, secundus Ioachim, tertius Sedechias, quartus Sellum. De Ioachim natus est Iechonias et Sedechias. Filii Iechonie fuerunt Asir, Salathiel, Melchiram, Phadaia, Sennaser et Iecemia, Sama et Nadabia. De Phadaia orti sunt Zorobabel et Semei. Zorobabel genuit Mosollam, Ananiam et Salomith sororem eorum.

asabamque et ochol et barachiam et asadiam · iosabhesed · quinque. Filius autem ananie phaltias
pater iesie · cuius filius raphaia. huius quoque filius arnam de quo natus est obdia cuius filius fuit se-
chenia. Filius sechenie semeia · cuius filii atus · et iegal · et baria et naaria et saphat
sex numero. Filii naarie helioenai et ezechias et ezricam tres. Filii helioenai
oduia et eliasub · et pheleia et accub et iohanan et dalaia et annani septem. Filii iuda IIII
phares et esrom · et carmi et ur et subal. Raia vero filius subal genuit geth de quo nati
sunt achumai et laad. Hec cognationes sarathi. Ista quoque stirps etam iezrahel et iesma-
et iedebos. nomenque sororis eorum asalelphuni. Phanuhel autem pater gedor et ezer pater osa. is-
ti sunt filii hur primogeniti ephrata patris bethleem. Assur vero patri thecue erant
due uxores · halaa et naara. Peperit autem ei naara oozam et epher et themani et hasthe-
sari. isti sunt filii naara. Porro filii halaa · sereth et isaar et ethnan. Chos genuit anob et soba-
ba · et cognationem aral filii arum. Fuit autem iabes inclitus pre fratribus suis · et mater eius
vocavit nomen illius iabes dicens. quia peperi eum in dolore. Invocavit vero iabes deum
israhel dicens. Si benedicens benedixeris mihi · et dilataveris terminos meos et fuerit manus tua
mecum et feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit deus que precatus est. Chaleb autem frater sua ge-
nuit machir qui fuit pater esthon. Porro esthon genuit bethrapha et phesse et the-
ina patrem urbis naas. Hii sunt viri recha. Filii autem cenez othoniel et saraia. Porro filii
othoniel. athath et maon. Maon genuit orphra. Saraias autem genuit ioab patrem val-
lis artificum. ibi quippe artifices erant. Filii vero chaleb filii iephone. hiru et hela et
naem. Filii hela · ceneth et cenez. Filii quoque ialeel · ziph et ziphaia thiria et asrahel. Et
filii ezra iether et mered et epher et ialon. genuitque mariam et sammai et iesba pa-
trem esthamo. Uxor quoque eius iudaia peperit iared patrem gedor et heber patrem socho et ieu-
thiel patrem zanoe. Hii autem filii bethie filie pharaonis quam accepit mared. Et fi-
lii uxoris odaie sororis nahan patris ceila · garmi et esthamo qui fuit de machati. Fi-
lii quoque symeon. amnon et rinna. Filius anan · thilon. Et filii iesi · zoeth et benzoeth.
Filii sela · filii iuda. her pater lecha · et laada pater maresa · et cognationes domus operantium
byssum in domo iuramenti · et qui stare fecit solem · virique mendacii et securus et incendens · qui
principes fuerunt in moab · et qui reversi sunt in leem. Hec autem verba vetera. Hii sunt figuli habitantes
in plantationibus et in sepibus apud regem in operibus eius · commoratique sunt ibi. Filii syme-
on namuhel et iamin et iarib · zara saul · sellum filius eius · mabsam filius eius masma
filius eius. Filii masma · amuhel filius eius · zachur filius eius · semei filius eius. Filii semei sede-
cim · et filie sex. fratres autem eius non habuerunt filios multos · et universa cognatio non potuit ade-
quare summam filiorum iuda. Habitaverunt autem in bersabee · et molada · et hasarsual · et in bal-
laa · et in asomech et in tholad et in bathuhel et in ierma · et in siceleg · et in bethmarcha-
both et in asarsusim · et in bethberai · et in saarim. Hee civitates eorum usque ad regem david.
Ville quoque eorum etham et aen · et remmon · et thochen · et asan civitates quinque et omnes vi-
culi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad baal. Hec est habitatio eorum et sedium distributio.
masabab quoque et iemlech · et iosa filius amasie et iohel et ieu filius iosabie · filii saraie filii
asihel · et elioenai · et iacoba · et isuhaia · et asaia · et adihel · et ismihel · et banaia · ziza
quoque filius sephei · filii allon · filii idaia · filii semri · filii samaia. Isti sunt nominati prin-
cipes in cognationibus suis · et in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer. Et
profecti sunt ut ingrederentur in gador usque ad orientem vallis · ut quererent pascua gregibus
suis · et invenerunt pascuas uberes et valde bonas et terram latissimam et quietam et fertilem.

in quam ante habitaverant de stirpe cham. Hii igitur venerunt quos supra descripsimus nominatim in diebus
ezechie regis iuda. et percusserunt tabernacula eorum et habitatores qui inventi fuerant ibi. et deleverunt
eos usque in presentem diem. habitaveruntque pro eis quoniam uberrimas ibidem pascuas repperierunt. De fi-
liis quoque symeon abierunt in montem seir viri quingenti habentes principes phaltiam et naa-
riam. et raphaiam. et ozihel filios iesi. et percusserunt reliquias que evadere potuerant amale- Filior
chitarum. et habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hanc. Filii quoque ruben primogeniti israel. ipse quip-
pe fuit primogenitus eius. Sed cum violasset thorum patris sui. data sunt primogenita eius filiis ioseph
filii israel. et non est ille reputatus in primogenitum. Porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos.
de stirpe eius principes germinati sunt. primogenita autem reputata sunt ioseph. Filii igitur ruben
primogeniti israel. enoch et phallu. esrom et charmi. Filii iohel. samaia filius eius. gog filius eius.
semei filius eius. micha filius eius. reeia filius eius. baal filius eius. beera filius eius quem
captivum duxit theglathphalasar rex assyriorum. et fuit princeps in tribu ruben. Fratres au-
tem eius et universa cognatio eius quando numerabantur per familias suas. habuerunt principes iehiel et
zachariam. Porro bala filius azaz filii samma filii iohel. ipse habitavit in aroer usque
ad nebo. et beelmeon. Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum heremi et flu-
minis eufraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebant in terra galaad. In die-
bus autem saul preliati sunt contra agarenos. et interfecerunt illos. habitaveruntque pro eis in
tabernaculis eorum. in omni plaga que respicit ad orientem galaad. Filii vero gad e regione
eorum habitaverunt in terra basan usque selcha. iohel in capite. et saphan secundus. ianai autem et
saphath in basan. Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum. michael et mosollam et sebe.
et iore et iachan. et zie. et heber septem. Hii filii abiahel filii uri. filii iaro. filii gala-
ad. filii michael. filii iesesi. filii ieddo. filii buz. Fratres quoque filii abdihel filii guni prin-
ceps domus in familiis suis. Et habitaverunt in galaad et in basan et in viculis eius et in cunctis
suburbanis saron usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus ioathan regis iuda.
et in diebus ieroboam regis israel. Filii ruben et gad et dimidie tribus manasse viri bella-
tores et scuta portantes et gladios et tendentes arcum eruditique ad prelia quadraginta et quattuor
milia et septingenti sexaginta. procedentes ad pugnam. dimicaveruntque contra agarenos. Itu-
rei vero et naphis et nodab prebuerunt eis auxilium. traditique sunt in manus eorum agareni
et universi qui fuerant cum eis. quia deum invocaverunt cum preliarentur. et exaudivit eos eo quod cre-
didissent in eum. Ceperuntque omnia que possederant. camelorum quinquaginta milia. et ovium
ducenta quinquaginta milia. asinos duo milia. et animas hominum centum milia. Vulnerati au-
tem multi corruerunt. Fuit enim bellum domini. habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque
dimidie tribus manasse possederunt terram a finibus basan usque baalhermon et sanir et mon-
tem hermon. Ingens quippe numerus erat. Et hii fuerunt principes domus cognationis eorum. epher
et iesi et helihel et ezrihel et ieremia. et odoia. et iedihel. viri fortissimi. et potentes et nominati
duces in familiis suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum. et fornicati sunt post deos populorum terre.
quos abstulit deus coram eis. Et suscitavit deus israel spiritum phul regis assyriorum. et spiritum theg-
lathphalasar regis assur. et transtulit ruben et gad et dimidiam tribum manasse. et ad-
duxit eos in hala et in habor et ara et fluvium gozam usque ad diem hanc. Filii levi gerson ca- V
ath et merari. Filii caath amram. isaar. ebron et ozihel. Filii amram aaron. moyses et
maria. Filii aaron nadab et abiu. et eleazar et ithamar. Eleazar genuit finees. et
finees genuit abisue. Abisue vero genuit bocci. et bocci genuit ozi. Ozi genuit bocchi
zaraiam et zaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariam et amariam

genuit achitob. Achitob genuit sadoch. sadoch genuit achimaas. Achimaas ge-
nuit azariam. azarias genuit iohannam. iohannan genuit azariam. Ipse est qui sacer-
dotio functus est in domo quam edificavit salomon in ierusalem. Genuit autem azarias amariam.
et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. genuit sellum. Sellum genuit sadoch
helchiam. helchias genuit azariam. azarias genuit saraiam. et saraias genuit iosedech.
Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iudam et ierusalem per manus nabugodonosor. Filii VI
ergo levi. gersom caath. et merari. Et hec nomina filiorum gersom. lobeni et semei. Filii caath
aminadab amram. et isaar et ebron. et oziel. Filii merari mooli et musi. Hee autem co-
gnationes levi secundum familias eorum. Gerson lobeni filius eius. iaath filius eius. zamma filius eius.
ioa filius eius. addo filius eius. zara filius eius. iethrai filius eius. Filii caath aminadab filius ei-
us core filius eius. asir filius eius. helchana filius eius. abiasaph filius eius. asir filius eius. thaath fi-
lius eius. uriel filius eius. ozias filius eius. saul filius eius. Filii helchana amasai et achimoth. et helchana.
Filii helchana sophai filius eius. naath filius eius. heliab filius eius. ieroam filius eius. helchana
filius eius. Filii samuhel primogenitus vassen. et abia. Filii autem merari mooli. lobeni filius eius. filius eius
semei filius eius. oza filius eius. samaa filius eius. aggia filius eius. asaia filius eius. Isti sunt quos constituit da-
vid super cantores domus domini. ex quo collocata est archa. et ministrabant coram tabernaculo testimo-
nii canentes donec edificaret salomon domum domini in ierusalem. Stabant autem iuxta ordinem suum in
ministerio. Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis. De filiis caath. eman cantor filius iohel
filii samuhel. filii helchana. filii ieroam. filii heliel. filii thou. filii suph. filii helcha-
na. filii maath. filii amasai. filii helchana filii iohel. filii azarie. filii sophonie. fi-
lii taath filii asir. filii abiasaph. filii core. filii isaar. filii caath. filii levi. filii israel.
Et frater eius asaph. qui stabat a dextris eius. Asaph erat filius barachie. filii samaa. filii mi-
chael. filii basie. filii melchie. filii athanai. filii zara. filii adaia. filii ethan. filii
zamma. filii semei filii ieth. filii gersom. filii levi. Filii autem merari fratres eorum ad
sinistram. ethan filius chusi. filii abdi. filii maloch. filii asabie. filii amasie filii
helchie. filii amasai. filii bonni. filii somer. filii mooli. filii musi. filii merari fi-
lii levi. Fratres quoque eorum levite qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus domini. Aaron
vero et filii eius adolebant incensum super altare holocausti. et super altare thimiamatis. in omne
opus sancti sanctorum. et ut precarentur pro israel iuxta omnia que preceperat moyses servus dei. Hii
sunt autem filii aaron. Eleazar filius eius. phinees filius eius. abisue filius eius. bocci filius eius. ozi
filius eius. zaraia filius eius. meraioth filius eius. amaria filius eius. Achitob filius eius. sadoch filius eius.
achimaas filius eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque confinia filiorum scilicet aaron. iuxta
cognationes caathitarum. Ipsis enim sorte contigerant. Dederunt ergo eis hebron in terra iuda. et
suburbana eius per circuitum eius. Agros autem civitatis et villas chaleb filio iephone. Porro
filiis aaron dederunt civitates ad confugiendum. hebron et lobna. et suburbana eius. iether
quoque et esthamo cum suburbanis suis. sed et helon et dabir cum suburbanis suis. asan quoque
et bethsames et suburbana earum. De tribu autem beniamin gabee et suburbana eius. et almath et almath
cum suburbanis suis. anathoth quoque cum suburbanis suis. omnes civitates tredecim cum
suburbanis suis. per cognationes suas. Filiis autem caath residuis de cognatione sua. dede-
runt ex dimidia tribu manasse. in possessionem urbes decem. Porro filiis gerson per
cognationes suas de tribu isachar et de tribu aser et de tribu neptali. et de tribu ma-
nasse. in basan dederunt urbes tredecim. Filiis autem merari per cognationes suas de
tribu ruben et de tribu gad. et de tribu zabulon dederunt sorte civitates duodecim.

Dederunt quoque filii israel levitis civitates et suburbana earum. dederuntque per sortem ex tribu filiorum iuda.
et ex tribu filiorum symeon. et ex tribu filiorum beniamin. urbes has quas vocaverunt nominibus suis. et
ex his qui erant ex cognatione filiorum caath. fueruntque civitates in terminis eorum de tribu ephraim.
Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum. sichem cum suburbanis suis in monte ephraim et gazer cum
suburbanis suis. hiecmaam quoque cum suburbanis suis et bethoron similiter. nec non et helon. de tribu dan helthece et gebethon et heilon
cum suburbanis suis. et gethremmon in eundem modum. Porro ex dimidia tribu manasse. aner
et suburbana eius. balaam et suburbana eius. his videlicet qui de cognatione filiorum caath reliqui
erant. Filiis autem gersom de cognatione dimidie tribus manasse gaulon in basan et suburba-
na eius. et astaroth cum suburbanis suis. De tribu ysachar cedes et suburbana eius. et daberith cum
suburbanis suis. ramoth quoque et suburbana illius. et anem cum suburbanis suis. De tribu vero aser.
masal cum suburbanis suis. et abdon similiter. asac quoque et suburbana eius. et roob cum suburbanis
suis. Porro de tribu neptalim. cedes in galilea et suburbana eius. amon cum suburbanis suis.
et cariathaim et suburbana eius. Filiis autem merari residuis. de tribu zabulon remmon et suburba-
na eius. et thabor cum suburbanis suis. trans iordanem quoque ex adverso iericho contra orientem iordanis. De
tribu ruben bosor in solitudine cum suburbanis suis. et iasa cum suburbanis suis. cedemoth quoque
et suburbana eius. et mephaath cum suburbanis suis. nec non et de tribu gad. ramoth in galaad et
suburbana eius. et manaim cum suburbanis suis. sed et esebon cum suburbanis suis. et iezer cum
suburbanis suis. ¶ Porro filii ysachar. thola et phua. et iasub et samaron quatuor. Filii tho- C. VII
la. ozi et raphaia et ieriel. et iemai et iepsem et samuhel principes per domos cognationum
suarum. De stirpe thola. viri fortissimi numerati sunt in diebus david viginti duo milia sexcenti.
Filii ozi. ieraia de quo nati sunt michael et madia et iohel et iesia. quinque omnes principes. et cum eis per
familias et populos suos accincti ad prelium viri fortissimi. triginta sex milia. multas enim ha-
buere uxores et filios. Fratres quoque eorum per omnem cognationem ysachar robustissimi ad pugnan-
dum octoginta septem milia numerati sunt. Filii beniamin. bale et bochor. et iadihel tres. Filii ba-
le esbon et ozi et oziel. et ierimoth. et urai. quinque principes familiarum. et ad pugnandum robustis-
simi. Numerus autem eorum viginti duo milia et triginta quatuor. Porro filii bochor. zamira. et ioas.
et eliezer et elioenai et amri et ierimoth et abia et anathoth et almathan. Omnes hii filii bochor.
Numerati sunt autem per familias suas. principes cognationum ad bella fortissimi viginti milia
et ducenti. Porro filii iadihel. balan. Filii autem balan. ieus et beniamin. et aioth et chanana.
et zothan et tharsis et ahisaar. Omnes hii filii iadihel principes cognationum suarum viri for-
tissimi decem et septem milia et ducenti ad prelium procedentes. Sephim quoque et apham. hii filii
hir. et asim filius aser. Filii autem neptalim iasiel et guni. et asar. et sellum filii balaa. Porro filii + bale
manasse esrihel. Concubina quoque eius syra peperit machir patrem galaad. Machir autem acce-
pit uxores filiis suis. happhim et sephim. et habuit sororem nomine maacha. Nomen autem se-
cundi salphaad. Nate sunt salphaad filie. Et peperit maacha uxor machir filium. vocavitque
nomen eius phares. Porro nomen fratris eius sares et filii eius ulam et recen. Filius autem ulam badan.
Hii sunt filii galaad. filii machir. filii manasse. Soror autem eius regina peperit virum decorum. et abie-
zer et moola. Erant autem filii semida achin et sichem. et lieci. et aniam. Filii autem ephraim suthe-
laa. bareth filius eius. thaath filius eius. elada filius eius. thaath filius eius. et huius filius zabad.
et huius filius suthala. et huius filius ezer et elad. Occiderunt autem eos viri geth indigene quia descenderant
ut invaderent possessiones eorum. Luxit igitur ephraim pater eorum multis diebus et venerunt fratres eius ut
consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam. que concepit et peperit filium. et vocavit nomen eius
beria. eo quod in malis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit sara que edificavit bethoron in-

inferiorem et superiorem et ozensara. Porro filius eius rapha et reseph et thale de quo natus est than
qui genuit laadan. Huius quoque filius ammiud genuit elisama de quo natus est nun qui habuit filium iosue.
Possessio autem eorum et habitatio bethel cum filiabus suis et contra orientem noran ad occidentalem plagam
gazer et filie eius. sichem quoque cum filiabus suis usque aza et filiabus eius. iuxta filios quoque manasse bethsan et
filias eius. thanach et filias eius. mageddo et filias eius. dor et filias eius. In his habitaverunt filii ioseph filii israel. Filii
aser: iomna et iesua et isui et beria et sara soror eorum. Filii autem beria heber et melchiel. ipse est
pater barzaith. Heber autem genuit iephlath et somer et hotham et suaa sororem eorum. Filii ieph-
lath. phosech et chamaal et asoth. hii filii iephlath. Porro filii somer: achi et roaga et ha-
ba et aram. Filii autem helem fratris eius. supha et iemna et selles et amal. Filii supha sue et arnapher
et sual et beri et iamra. bosor et hod et samma et salusa et iethran et bera. Filii iether ie-
phone et phaspha et ara. Filii autem olla. aree et aniel et resia. Omnes hii filii aser: prin-
cipes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum etatis que apta esset
ad bellum viginti sex milia. Beniamin autem genuit bale primogenitum suum. asbel secundum et VIII
ohora tertium. naaha quartum et rapha quintum. Fueruntque filii bale addar et gera et abiu-
d. abisue quoque et noeman et aia. sed et gera et sephuphan et uram. Hii filii ahod principes
cognationum habitantium in gabaa qui translati sunt in manath. Noeman autem et achia et gera ipse transtu-
lit eos et genuit oza et ahiud. Porro saarim genuit in regione moab postquam dimisit usim et
bara uxores suas. Genuit autem de edes uxore sua iobab et sebia et mosa et molchom. iebus quoque et sechia et
marma. Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Mehusim vero genuit abitob et elphaal. Porro
filii elphaal. heber et misaam et samath. Hic edificavit ono et lud et filias eius. Baria autem et
sama principes cognationum habitantium in haialon. hii fugaverunt habitatores geth. et ahio et
sesac et ierimoth. et zabadia et arod et eder. michael quoque et iespha et ioha. filii baria. et zaba-
dia et mosollam et ezechi et heber: et iesamari et iezlia et iobab. filii elphaal. et iachim et
zechri et zabdi et helioenai et selethai et heliel et adaia et baraia et samarath. filii se-
mei. iesphan et heber: et heliel. et abdon et zechri et anan et anania et hellam et anathothia
et iephdaia et phanuhel. filii sesach. samsari et sooria et otholia et iersia et helia et zechri
filii ieroam. Hii patriarche et cognationum principes qui habitaverunt in ierusalem. In gabaon
autem habitaverunt abigabaon et nomen uxoris eius maacha. filius quoque eius primogenitus abdon et sur et
cis et baal et nadab. gedur quoque et ahio et zacher: et macelloth genuit samaa. Habitaveruntque
e regione fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis et cis genuit saul. Porro saul
genuit ionathan et melchisue et aminadab et esbaal. Filius autem ionathan. miphibaal.
et miphibaal genuit micha. Filii micha phiton et melech et tharaa et ahaz. Et ahaz genuit ioada.
et ioada genuit almoth et almoth genuit zamri. Porro zamri genuit mosa et mosa genuit ba-
naa. cuius filius fuit rapha de quo ortus est elasa qui genuit asel. Porro asel sex filii fuerunt his
nominibus: ezricam. bochru. ismahel. saria. abdia. et anan. Omnes hii filii asel. Filii
asech fratris eius. ulam primogenitus et iehus secundus et eliphalet tertius. Fueruntque filii ulam viri ro-
bustissimi et magno robore tendentes arcum et multos habentes filios ac nepotes usque ad cen-
tum quinquaginta milia. Omnes hii filii beniamin. Universus igitur israhel dinumeratus est et summa IX
eorum scripta est in libro regum israhel et iuda. Translatique sunt in babilonem propter delictum suum. Qui autem ha-
bitaverunt primum in possessionibus et in urbibus suis. israhel et sacerdotes et levite et nathinnei. Com-
morati sunt in ierusalem de filiis iuda et de filiis beniamin. De filiis quoque ephraim et manasse.
othei filius ammiud. filii somri. filii amrai. filii bonni. De filiis phares filii iuda.
et de siloni asaia primogenitus et filii eius. De filiis autem zara. iehiel et fratres eorum sexcenti nonaginta.

Porro de filiis beniamin. salo filius mosollam filii oduia. filii asana. et iobania. filius ieroam.
et ela filius ozi. filii mochri. et mosollam filius saphatie. filii rahuhel. filii iebanie. et fratres eorum
per familias suas. nongenti quinquaginta sex. Omnes hii principes cognationum suarum per domos pa-
trum suorum. De sacerdotibus autem ieddaia ioiarib et iachim. azarias quoque filius helchie. filii mosolla-
filii sadoch. filii maraioth. filii achitob pontifex domus dei. Porro adaias filius ieroam.
filii phasor. filii melchie. et masaia filius adihel. filii iezra. filii mosollam. filii mosolla-
moth. filii emmer. Fratres quoque eorum principes per familias suas mille septingenti septuaginta for-
tissimi robore. ad faciendum opus ministerii in domo domini. De levitis autem semeia filius assub.
et filii ezricam. filii asabia de filiis merari. bachbachar quoque carpentarius et galal et mathania fi-
lius mica. filii zechri. filii asaph. et obdias filius semeie. filii galal. filii idithun. et bara-
chia filius asa. filii helcana qui habitavit in atriis netophati. Ianitores autem sellum
et accub. et telmon. et achiman. et fratres eorum. sellum princeps usque ad illud tempus in porta regis ad orientem
observabant per vices suas de filiis levi. Sellum vero filius chore. filii abiasaph filii chore cum
fratribus suis et domo patris sui. Hii sunt core super opera ministerii. custodes vestibulorum tabernaculi et testimonii
familie eorum per vices castrorum domini custodientes introitum. Finees autem filius eleazar erat dux
eorum coram domino. Porro zacharias filius mosollam. ianitor porte tabernaculi testimonii. Omnes
hii electi in hostiarios per portas ducenti duodecim. et descripti in villis propriis. quos constituerunt
david et samuhel videns in fide sua tam ipsos quam filios eorum in hostiis domus domini. et in tabernaculo
vicibus suis. Per quatuor ventos erant hostiarii. id est ad orientem et ad occidentem. et ad aquilonem.
et ad austrum. Fratres autem eorum in viculis morabantur. et veniebant in sabbatis suis. de tempore usque ad tempus.
Hiis quatuor levitis credita erat omnis numerus ianitorum. et erant super exedras et thesauros. et custodiebant
domus domini. Per gyrum quoque templi domini morabantur in custodiis suis. ut cum tempus fuisset ipsi
mane aperirent fores. De horum genere erant. et super vasa ministerii. Ad numerum enim et inferebantur
vasa et efferebantur. De ipsis et qui credita habebant utensilia sanctuarii. preerant simile. et vino et oleo
et thure et aromatibus. Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. et mathathias levites
primogenitus sellum core prefectus erat eorum que in sartagine frigebantur. Porro de filiis caath. omnium
fratribus eorum super panes erant propositionis. ut semper novos per singula sabbata prepararent. Hii sunt principes
cantorum per familias levitarum. qui in exedris morabantur. ita ut die et nocte iugiter suo ministe-
rio deservirent. Capita levitarum per familias suas. principes manserunt in ierusalem. In gabaon
autem commorati sunt pater gabaon iahihel. et nomen uxoris eius maacha. Filius primogenitus eius abdon.
et sur. et cis. et baal. et ner. et nadab. gedor quoque et ahio. et zacharias. et macelloth. Porro macelloth
genuit samaa. Isti habitaverunt e regione fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis.
et cis genuit saul. et saul genuit ionathan et melchisue et abinadab et esbaal. Filius autem ionathan
meribaal. et meribaal genuit micha. Porro filii micha. phiton. et malech. et tharaa. Ahaz autem genuit
iara. et iara genuit alamath. et azmoth et zamri. Zamri quoque genuit moosa. moosa vero genuit ba-
na cuius filius raphaia genuit elasa de quo ortus est esel. Porro esel sex filios habuit hiis no- raphaia
minibus ezricam. bocru. ismahel. saria. abdia. anan. Hii filii esel. Philistiim autem pug- X
nabant contra israel. fugeruntque viri israel palestinos et ceciderunt vulnerati in monte gelboe. Cumque
appropinquassent philistei persequentes saul et filios eius. percusserunt ionathan et aminadab et
melchisue filios saul. Et aggravatum est prelium contra saul. inveneruntque eum sagittarii et vulnerave-
runt iaculis. Et dixit saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum et interfice me. ne forte
veniant incircumcisi isti et illudant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere timore perterritus. Arripuit ergo
saul ensem. et irruit in eum. Quod cum vidisset armiger eius videlicet esse mortuum saul. irruit in

ipse in gladium suum et mortuus est. Interiit ergo saul et tres filii eius et omnis domus illius pariter concidit.
Quod cum vidissent filii israel qui habitabant in campestribus fugerunt. et saul ac filiis eius mor-
tuis. dereliquerunt urbes suas. et huc illucque dispersi sunt. veneruntque philistiim et habi-
taverunt in eis. Die igitur altero detrahentes philistiim spolia cesorum. invenerunt saul et filios eius
iacentes in monte gelboe. Cumque spoliassent eum et amputassent caput armisque nudassent
miserunt in terram suam. ut circumferretur et ostenderetur idolorum templis et populis. Arma autem
eius consecraverunt in fano dei sui. et caput affixerunt in templo dagon. Hoc cum audissent
viri iabes galaad. omnia scilicet que philistiim fecerunt super saul. consurrexerunt singuli viro-
rum fortium. et tulerunt cadavera saul et filiorum eius. attuleruntque ea in iabes et sepelierunt ossa eo-
rum subter quercum que erat in iabes et ieiunaverunt septem diebus. Mortuus est ergo saul propter iniqui-
tates suas. eo quod prevaricatus sit mandatum domini quod preceperat et non custodierit illud. sed
insuper et phitonissam consuluerit nec speraverit in domino. Propter quod et interfecit eum et transtulit regnum
XI eius ad david filium ysai. Congregatus est igitur omnis israel ad david in hebron dicens. Os tuum sumus et
caro tua. heri quoque et nudius tercius cum adhuc regnaret saul. tu eras qui educebas et intro-
ducebas israel. Tibi enim dixit dominus deus tuus. Tu pasces populum meum israel. et tu eris prin-
ceps super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu israel ad regem in hebron. et iniit david cum
eis fedus coram domino. unxeruntque eum regem super israel. iuxta sermonem domini quem locutus est in
manu samuel. Abiit quoque david et omnis israel in ierusalem. hec est iebus ubi erant iebusei habita-
tores terre. Dixeruntque qui habitabant in iebus ad david. Non ingredieris huc. Porro david cepit
arcem syon que est civitas david. Dixitque. Omnis qui percusserit iebuseum in primis erit prin-
ceps et dux. Ascendit igitur primus ioab filius sarvie et factus est princeps. Habitavitque david
in arce. et idcirco appellata est civitas david. Edificavitque urbem in circuitu. a mello us-
que ad gyrum. ioab autem reliqua urbis extruxit. Proficiebatque david vadens et crescens. et dominus exercituum
erat cum eo. Hii principes virorum fortium david qui adiuverunt eum ut rex fieret super omnem
israel. iuxta verbum domini quod locutus est ad israel. Et iste numerus robustorum david. Iesbaam filius
achamoni princeps inter triginta. iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una
vice. Et post eum eleazar filius patrui eius. ahohites. qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum
david in aphesdommim. quando philistiim congregati sunt ad locum illum in prelium. et erat ager
regionis illius plenus hordeo. fugeratque omnis populus a facie philistinorum. Hii steterunt in me-
dio agri et defenderunt eum. Cumque percussissent philisteos. fecit deus salutem magnam populo
suo. Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram in qua erat david ad speluncam odol-
lam quando philistiim fuerant castra metati in valle raphaim. Porro david erat in presidio.
et statio philistinorum in bethleem. Desideravit igitur david et dixit. O si quis daret mihi aquam
de cisterna bethleem. que est in porta. Tres ergo isti per media castra philistinorum perrexe-
runt et hauserunt aquam de cisterna bethleem que erat in porta. et attulerunt ad david ut biberet. Qui noluit
sed magis libavit illam domino dicens. Absit ut in conspectu dei mei hoc faciam. et sanguinem
virorum istorum biberim. quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit
bibere. Hec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater ioab ipse erat princeps trium. ipse
levavit hastam suam contra trecentos vulneratos. et ipse erat inter tres nominatissimus. inter tres secundos
inclitus et princeps eorum. verumptamen usque ad tres primos non pervenerat. Banaias filius ioiade
viri robustissimi qui multa opera perpetraverat de capsehel. ipse percussit duos arihel mo-
ab et ipse descendit. et interfecit leonem in media cisterna in tempore nivis. et ipse percussit virum
egyptium cuius statura erat quinque cubitorum. et habebat lanceam ut liciatorium texentium. Descen-

gressus est ad eum cum virga et rapuit hastam quam tenebat manu et interfecit eum hasta sua. Hec fecit bana
ias filius ioiade qui erat inter tres robustos nominatissimus inter triginta primus. verumtamen ad
tres usque non pervenerat. Posuit autem eum david ad auriculam suam. Porro fortissimi viri in exercitu asa
hel frater ioab et eleanan filius patrui eius de bethleem. semmoth arorites. helles phalonites.
iras filius acces thecuites. abiezer anathothites. sobochai sothites. ylai ahohites. maarai
nethophatites heled filius baana nethophathites. ethai filius ribai de gabaath filiorum beniamin.
banaia pharathonites. urri de torrente gaas. abiel arbathites. azmoth bauramites.
eliaba salabonites. filii assem gezonites. ionathan filius sage ararites. ahiam filius
achar ararites. eliphal filius ur. epher mecheratites. ahia phelonites. asarai
carmelites. naarai filius azbi. iohel frater nathan. mabar filius agarai. selech ammo
nites. naarai berothites armiger ioab filii sarvie. iras iethreus. gareb iethreus. urias
ethaeus. zabad filius ooli. adina filius siza rubenites princeps rubenitarum. et cum eo triginta
hanan filius maacha. et iosaphat mathanites. ozia astarothites. semma et iahihel filii
hotham arorites. iedihel filius samri et ioha frater eius thosaites. eliel mahumites. et ieribai et
iosaia filii elnaem et iethma moabites. eliel et obed et iasihel de masobia. Hii quoque ve XII
nerunt ad david in siceleg cum adhuc fugeret saul filium cis qui erant fortissimi et egregii pugnato
res tendentes arcum. et utraque manu fundis saxa iacientes. et dirigentes sagittas. De fratribus saul.
ex tribu beniamin princeps abiezer. et ioas filius samaa gabaathites. et iaziel. et phallet
filii azmoth et baracha. et iehu anathothites. samaias quoque gabaonites fortissimus inter
triginta et super triginta. ieremias et ieziel. et iohanan et iezabad gaderothites. et eluzai et
ierimuth et baalia. et samaria et saphatia aruphites. elcana. et iesia. et azarihel et ioezer.
et iesbaam de careim. ioela quoque et zabadia filii ieroam de gedor. Sed et de gaddi transfugerunt ad
david cum lateret in deserto viri robustissimi et pugnatores optimi tenentes clipeum et hastam.
facies eorum quasi facies leonis et veloces quasi capree in montibus. Ezer princeps obdias secundus. eli
ab tercius. masmana quartus. ieremias quintus. ethi sextus. heliel septimus. iohanan
octavus. helzebad nonus. ieremias decimus. machabanai undecimus. Hii de filiis gad
principes exercitus novissimus centum militibus preerat. et maximus mille. Isti sunt qui transierunt
iordanem mense primo quando inundare consuevit super ripas suas et omnes fugaverunt qui mo
rabantur in vallibus ad orientalem plagam et ad occidentalem. Venerunt autem et de beniamin et
de iuda ad presidium in quo morabatur david. Egressusque est david obviam eis et ait. Si pacifice
venistis ad me ut auxiliemini michi cor meum iungatur vobis. Si autem insidiamini michi pro adversa
riis meis cum ego iniquitatem in manibus meis non habeam videat deus patrum nostrorum et iudicet. Spiritus
vero induit abisai principem inter triginta et ait. Tui sumus o david. et tecum fili ysai pax. Pax et pax
adiutoribus tuis. Te enim adiuvat deus tuus. Suscepit ergo eos david. et constituit eos principes turme.
Porro de manasse transfugerunt ad david quando veniebat cum philistiim adversum saul pugna
re. et non dimicavit cum eis. quia inito consilio remiserunt eum principes philistinorum dicentes. Periculo
capitis nostri revertetur ad dominum suum saul. Quando igitur reversus est in siceleg transfugerunt ad eum
de manasse ednas et iozabad et iedihel. et michael. et nas et iozabad et heliu. et salathi.
principes milium in manasse. Hii prebuerunt auxilium david adversum latrunculos. Omnes enim erant
viri fortissimi et facti sunt principes in exercitu. Sed et per singulos dies veniebant ad david ad auxi
liandum ei. usque dum fieret grandis numerus quasi exercitus dei. Iste quoque est numerus principum
exercitus qui venerunt ad david cum esset in hebron. ut transferrent regnum saul ad eum iuxta verbum
domini. Filii iuda portantes clypeum et hastam sex milia octingenti expediti ad prelium.

De filiis Symeon virorum fortissimorum ad pugnandum septem milia centum. De filiis Levi quat-
tuor milia sescenti. Ioiada quoque princeps de stirpe Aaron et cum eo tria milia septingenti. Sadoch
et domus quoque puer egregie indolis et domus patris eius principes viginti et duo. De filiis autem Beniamin fratribus Saul tria milia.
magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul. Porro de filiis Ephraim viginti milia octingenti
fortissimi robore viri et nominati in cognationibus suis. Et ex dimidia parte tribus Manasse decem
et octo milia singuli per nomina sua venerunt ut constituerent regem David. De filiis quoque Isachar
viri eruditi qui noverant singula tempora ad percipiendum quid facere deberet Israhel principes ducen-
ti. Omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur. Porro de Zabulon qui egrediebantur ad proelium et sta-
bant in acie instructi armis bellicis quinquaginta milia venerunt in auxilium non in corde du-
plici. Et de Nepthali principes mille et cum eis instructi clypeo et hasta triginta septem milia.
De Dan quoque praeparati ad proelium viginti et octo milia sescenti. Et de Aser egredientes ad pugnam et in
acie provocantes quadraginta milia. Trans Iordanem autem de filiis Ruben et de Gad et dimidia par-
te tribus Manasse instructi armis bellicis centum viginti milia. Omnes isti viri bellato-
res expediti ad pugnandum cum corde perfecto venerunt in Hebron ut constituerent regem David super
universum Israhel. Sed et omnes reliqui ex Israhel uno corde erant ut rex fieret David super universum
Israhel. Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes et bibentes. Praeparaverant enim eis fratres eorum. Sed et qui
iuxta eos erant usque ad Isachar et Zabulon et Nepthalim afferebant panes in asinis et came-
lis et mulis et bubus ad vescendum farinam palathas uvam passam vinum oleum boves
et arietes ad omnem copiam. Gaudium quippe erat in Israhel. Iniit autem consilium David cum tribu- XIII
nis et centurionibus et universis principibus et ait ad omnem coetum Israhel. Si placet vobis et a Domino deo
nostro egreditur sermo quem loquor mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones
Israhel et ad sacerdotes et levitas qui habitant in suburbanis urbium ut congregentur ad nos
et reducamus archam dei nostri ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus Saul. Et respondit uni-
versa multitudo ut ita fieret. Placuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo David cunctum Israhel a Sihor
Aegypti usque dum ingrediaris Emath ut adduceret archam dei de Cariathiarim. Et ascen-
dit David et omnis vir Israhel ad collem Cariathiarim quae est in Iuda ut afferret inde archam
domini dei sedentis super cherubin ubi invocatum est nomen eius. Inposueruntque archam dei su-
per plaustrum novum de domo Aminadab. Oza autem et frater eius minabat plaustrum. Porro David et
universus Israhel ludebant coram Domino omni virtute in canticis et in citharis et psalteriis et tym-
panis et cymbalis et tubis. Cum autem pervenissent ad aream Chidon tetendit Oza manum
suam ut sustentaret archam. Bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam. Iratus est itaque
Dominus contra Ozam et percussit eum eo quod tetigisset archam et mortuus est ibi coram Domino. Con-
tristatusque est David eo quod divisisset Dominus Ozam vocavitque locum illum Divisio Ozae usque in praesentem diem. Ti-
muit David Deum tunc temporis dicens. Quomodo possum ad me introducere archam Domini. Et ob hanc causam non
adduxit eam ad se hoc est in civitatem David sed avertit in domum Obededom Gethei. Mansit ergo archa dei in domo
Obededom tribus mensibus et benedixit Dominus domui eius et omnibus quae habebat. Misit quoque Hiram rex Tyri XIIII
nuntios ad David et ligna cedrina et artifices parietum lignorumque ut aedificarent ei domum. Cog-
novitque David eo quod confirmasset eum Dominus in regem super Israhel et sublevatum esset regnum eius super populum
eius Israhel. Accepit quoque David alias uxores in Hierusalem genuitque filios et filias. Et haec nomina eorum qui nati sunt ei
in Hierusalem. Samua et Sobab Nathan et Salomon. Iebaar et Elisu et Elpheleth. Noga quoque et Napheth
et Iaphie. Elisama et Baliada et Eliphalet. Audientes autem Philisthim eo quod unctus esset David in
regem super universum Israhel ascenderunt omnes ut quaererent eum. Quod cum audisset David egressus est
obviam eis. Porro Philisthim venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Consuluitque

dominum dicens. Si ascendam ad philisteos. et si trades eos in manu mea? Et dixit ei dominus. Ascende
et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in baalpharasim percussit eos ibi david et dixit.
Divisit deus inimicos meos per manum meam. sicut dividuntur aque. Et idcirco vocatum est nomen loci illius
baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos. quos david iussit exuri. Alia etiam vice philistiim irruerunt et diffusi
sunt in valle. Consuluitque rursum david deum. et dixit ei deus. Non ascendatis post eos. Recede ab eis. et venies contra
illos ex adverso pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum. tunc egredieris ad bel
lum. Egressus est enim deus ante te. ut percutiat castra philistiim. Fecit ergo david sicut preceperat ei deus. et percussit castra philistinorum
de gabaon usque gazeram. Divulgatumque est nomen david in universis regionibus. et dominus dedit pavorem eius super
omnes gentes. Fecit quoque sibi domos in civitate david. et edificavit locum arche dei. tetenditque ei ta XV
bernaculum. Tunc dixit david. Illicitum est ut a quolibet portetur archa dei nisi a levitis quos elegit dominus ad portandum eam.
et ad ministrandum sibi usque in eternum. Congregavitque universum israhel in ierusalem. ut afferretur archa dei
in locum suum quem preparaverat ei. necnon et filios aaron et levitas. De filiis caath urihel princeps fuit
et fratres eius centum viginti. De filiis merari. asaia princeps. et fratres eius ducenti viginti. De filiis gerson
iohel princeps. et fratres eius centum triginta. De filiis elisaphan semeias princeps. et fratres eius ducenti. De fili
is hebron elihel princeps. et fratres eius octoginta. De filiis ozihel. aminadab princeps. et fratres eius centum
duodecim. Vocavitque david sadoch et abiathar sacerdotes et levitas. urihel et asaiam. iohel se
meiam. elihel et aminadab et dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarum leviticarum. sanctificamini
cum fratribus vestris. et afferte archam domini dei israhel ad locum qui preparatus est ei. ne ut a principio quia non eratis
presentes percussit nos deus. sic et nunc fiat. illicitum enim quid nobis agentibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et levi
te ut portarent archam domini dei israhel. Et tulerunt filii levi archam dei israhel. sicut preceperat moyses iuxta
verbum domini humeris suis in vectibus. Dixitque david principibus levitarum ut constituerent de fratribus suis canto
res in organis musicorum. nablis videlicet et lyris et cimbalis. ut resonaret in excelsis sonitus letitie.
Constitueruntque levitas heman filium iohel. et de fratribus eius asaph filium barachie. De filiis vero merari
fratribus eorum ethan filium casaie. et cum eis fratres eorum. In secundo ordine zachariam et ben. et iazihel et semi
ramoth et iahihel et ani. eliab et banaiam et maasiam et mathathiam. et eliphalu. et macene
iam. et obededom et iehihel ianitores. Porro cantores eman asaph et ethan in cymbalis
eneis concrepantes. Zachariam autem et ozihel et semiramoth. et iahihel et ethani et eliab et maasias.
et banaias in nablis archana cantabant. Porro mathathias et eliphalu et macenias et obe
dedom et iehiel et ozarzias in citharis pro octava canebant. [illegible]
do [illegible] psalmia. Chonenias autem princeps levitarum prophetie preerat et ad precinendam melo
diam. erat quippe valde sapiens. et barachias et helchana ianitores arche. Porro sebenias.
et iosaphat et nathanahel et amasai. et zacharias et banaias et eliezer sacerdotes clangebant
tubis coram archa dei et obededom et ahias erant ianitores arche. Igitur david et omnes maiores natu israhel
et tribuni ierunt ad deportandam archam federis domini de domo obededom cum letitia. Cumque adiuvisset t audiuisset
deus levitas qui portabant archam federis domini. immolabantur septem tauri et septem arietes. Porro
david erat indutus stola byssina et universi levite qui portabant archam et cantoresque et chonenias
princeps prophetie inter cantores. David autem indutus erat ephod lineo. Universusque israhel deducebant
archam federis domini in iubilo. et sonitu bucine et tubis et cymbalis et nablis et citharis conc
repantes. Cumque pervenisset archa federis domini usque ad civitatem david. michol filia saul prospiciens per fe
nestram vidit regem david saltantem atque ludentem et despexit eum in corde suo. Attulerunt igitur archam XVI
dei et statuerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei david et obtulerunt holocausta et pacifica
coram domino. Cumque complesset david offerens holocausta et pacifica. benedixit populo in nomine domini et divi
sit universis per singulos a viro usque ad mulierem tortam panis et partem assate carnis bubale et simi

oleo similam. Constituitque coram archa domini de levitis qui ministrarent et recordarentur operum eius
et glorificarent atque laudarent dominum deum israhel. Asaph principem et secundum eius zachariam. porro iahihel
et semiramoth et iehihel et mathathiam et eliab et banaiam et obededom et iehihel super orga-
na psalterii et lyras. Asaph autem ut cymbalis personaret. Banaiam vero et azihel sacerdotes canere
tuba iugiter coram archa federis domini. In illo die fecit david principem ad confitendum domino asaph et fratres eius. Con-
fitemini domino et invocate nomen eius. notas facite in populis adinventiones eius. Cantate ei et psallite ei
et narrate omnia mirabilia eius. laudate nomen sanctum eius. Letetur cor querentium dominum. querite dominum et
virtutem eius. querite faciem eius semper. Recordamini mirabilium eius que fecit signorum illius et iudici-
orum eius. semen israhel servi eius. filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster in universa terra iudicia eius. Recor-
damini in sempiternum pacti eius. sermonis quem precepit in mille generationes. quod pepigit
abraham et iuramenti illius cum isaac. Et constituit illud iacob in preceptum. et israhel in pactum
sempiternum dicens. Tibi dabo terram chanaan funiculum hereditatis vestre. Cum essent pauci nume-
ro et parvi et coloni eius. et transierunt de gente in gentem. et de regno ad populum alterum. Non dimisit quemquam
calumpniari eos. sed increpavit pro eis reges. Nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malig-
nari. Cantate domino omnis terra. annunciate de die in diem salutare eius. Narrate in gentibus gloriam
eius et in cunctis populis mirabilia eius. quia magnus dominus et laudabilis nimis et terribilis super omnes deos. Omnes
enim dii populorum idola. dominus autem celos fecit. Confessio et magnificentia coram eo. fortitudo et gaudium in
loco eius. Afferte domino familie populorum. afferte domino gloriam et imperium. date gloriam nomini eius. Leva-
te sacrificium et venite in conspectu eius. et adorate dominum in decore sancto. Commoveatur a facie eius universa
terra. ipse enim fundavit orbem immobilem. Letentur celi et exultet terra. et dicant in nationibus dominus
regnavit. Tonet mare et plenitudo eius. exultent agri et omnia que in eis sunt. Tunc laudabunt omnia
ligna saltus coram domino. quia venit iudicare terram. Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in eternum
misericordia eius. et dicite. Salva nos deus salvator noster et congrega nos et erue de gentibus ut confitea-
mur nomini sancto tuo et exultemus in carminibus tuis. Benedictus dominus deus israhel ab eterno usque in eter-
num. et dicat omnis populus amen et ymnum domino. Reliquit itaque ibi coram archa federis domini asaph et fratres eius. ut
ministrarent in conspectu arche iugiter per singulos dies et vices suas. Porro obededom et fratres eius
sexaginta octo et obededom filium idithun et osa constituit ianitores. Sadoch autem sacerdotem
et fratres illius sacerdotes coram tabernaculo domini in excelso quod erat in gabaon. ut offerrent holo-
causta domino. super altare holocausti matutini iugiter mane et vespere iuxta omnia que scripta sunt in
lege domini quam precepit israheli. et post eum eman et idithun et reliquos electos unumquemque vocabulo
suo ad confitendum domino. quoniam in eternum misericordia eius. Eman quoque et idithun canentes tuba et quatientes
cymbala et omnia musicorum organa ad canendum domino. Filios autem idithun fecit esse portarios.
Reversusque est omnis populus in domum suam et david ut benediceret et domui sue. Cum autem habitaret XVII
david in domo sua dixit ad nathan prophetam. Ecce ego habito in domo cedrina. archa autem
federis domini sub pellibus est. Et ait nathan ad david. Omnia que in corde tuo sunt fac. deus enim tecum est. Igitur
nocte illa factus est sermo domini ad nathan dicens. Vade et loquere david servo meo. Hec dicit dominus.
Non edificabis tu mihi domum ad habitandum. neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi israhel
de terra egypti usque ad hanc diem. sed fui semper mutans loca tabernaculi. et in tentorio manens cum omni
israhel. Numquid locutus sum saltem uni iudicum israhel quibus preceperam ut pascerent populum meum.
et dixi. quare non edificastis mihi domum cedrinam. Nunc itaque sic loqueris ad servum meum david. Hec dicit
dominus exercituum. Ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem ut esses dux populi mei israhel. et fui te-
cum quocumque perrexisti et interfeci omnes inimicos tuos coram te. Fecique tibi nomen grande quasi
unius magnorum qui celebrantur in terra. et dedi locum populo meo israhel. Plantabitur et

habitabit in eo et ultra non movebitur. et filii iniquitatis non affligent eos sicut a principio ex diebus
quibus dedi iudices populo meo Israel. et humiliavi universos inimicos tuos. Annuntio quoque tibi quod e-
dificaturus sit tibi Dominus domum. Cumque impleti fuerint dies tui ut vadas ad patres tuos, suscitabo se-
men tuum post te, quod erit de filiis tuis et stabiliam regnum eius. Ipse edificabit mihi domum, et firmabo so-
lium eius usque in sempiternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium. Misericordiam meam non auferam ab eo
sicut abstuli ab eo qui ante te fuit et statuam eum in domo mea et in regno meo usque in sempiternum.
et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hec et iuxta universam visionem istam, sic lo-
cutus est Nathan ad David. Cumque venisset rex David et sedisset coram Domino dixit: Quis ego sum Domine Deus et que do-
mus mea, ut perduceres me hucusque? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo, nisi loquereris etiam de domo servi
tui in longinquum. et fecisti me spectabilem super omnes homines Domine Deus meus. Quid ultra addere poterit David cum ita glo-
rificaveris servum tuum et cognoveris eum. Domine propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem mag-
nificentiam hanc, et nota esse magnalia voluisti universa. Domine non est similis tui et non est alius deus
absque te, ex omnibus que audivimus auribus nostris. Quis autem ut populus tuus Israel gens una in terra ad quam
perrexit Deus ut liberaret et faceret sibi populum et magnitudinem suam et terroribus eiceret nationes a facie eius
quem de Egypto liberavit. Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in eternum, et tu Domine factus es eis Deus. Nunc
ergo Domine sermonem quem locutus es famulo tuo et super domum eius confirmes in sempiternum et fac sicut locutus es, ut ma-
gnificetur nomen tuum usque in sempiternum et dicatur: Dominus exercituum Deus super Israel. Et domus David servi tui
permanebit coram eo. Tu enim Domine Deus noster revelasti aurem servi tui ut edificares ei domum. Id-
circo invenit servus tuus cor suum ut oraret coram te. Nunc ergo Domine tu es Deus et locutus es ad servum tuum
ista beneficia. cepisti benedicere domui servi tui ut sit semper coram te. Te enim Domine benedicente benedicta
erit in perpetuum. Factum est post hec ut percuteret David Philistiim et humiliaret eos et tolleret Geth et XVIII
filias eius de manu Philistiim. Et percussit Moab et facti sunt Moabite servi David offerentes ei mu-
nera. Eo tempore percussit et David Adadezer regem Soba regionis Emath quando profectus est ut dilataret imperi-
um suum usque ad flumen Eufraten. Cepit ergo David mille quadrigas et septem milia equites et viginti
milia virorum peditum. Subnervavitque David omnes currus exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi.
Supervenit autem et Syrus Damasceni ut auxilium preberet Adadezer regi Soba. Sed et percussit
David in Syria duo milia virorum et posuit milites in Damasco ut Syria ei serviret sibi et of-
ferret munera. Adiuvitque eum Dominus in cunctis ad que profectus est. Tulit quoque David pharetras aureas quas
habebant servi Adadezer et attulit eas in Ierusalem. Nec non de Thebath et Chiun urbibus Adadezer
eris plurimum. De quo fecit Salomon mare eneum et columpnas et vasa enea. Audivit autem Thou
rex Emath percussisse videlicet David omnem exercitum Adadezer regis Soba. misit ad eum filium suum
ad regem David ut postularet ab eo pacem et congratularetur ei eo quod expugnasset et percussisset
Adadezer. Adversarius quippe erat Thou Adadezer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et
enea consecravit rex David Domino cum argento et auro quod tulerat ex universis gentibus, tam de Idumea
et Moab et filiis Ammon quam de Philistiim et Amalech. Abisai vero filius Sarvie percussit Edom
in valle Salinarum decem et octo milia et constituit in Edom presidium ut serviret Idumea David. Sal-
vavitque Deus David in cunctis ad que profectus est. Regnavit ergo David super universum Israel et faciebat iudi-
cium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro Ioab filius Sarvie erat super exercitum. et Iosaphath
filius Ahilud a commentariis. Sadoch et filius Achitob et Achimelech filius Abiathar sacerdotes.
et Sirsa scriba. Banaias vero filius Ioiade super legiones Cherethi et Phelethi. Porro filii David principes ad
manum regis. Factum est ut moreretur Naas rex filiorum Ammon et regnavit Anon filius XIX
eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas. Perrexit enim pater eius in gratiam. Misitque
David nuncios ad consolandum eum super morte patris sui. Cum autem venissent servi David in terram filiorum Ammon ut con-

solaretur Emon. dixerunt principes filiorum Ammon ad Ammon: Tu forsitan putas quod David honoris
causa in patrem tuum miserit qui consolentur te; nec animadvertis quod ut explorarent et investigarent et scru-
tentur terram tuam venerunt ad te servi eius. Igitur Ammon pueros David decalvavit et rasit capud et
barbam, et precidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes et dimisit eos. Qui cum abissent et hoc man-
dassent David, misit in occursum eorum; grandem enim contumeliam sustinuerant; et precepit ut manerent in Iericho
donec cresceret barba eorum et capilli, et tunc reverterentur. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fecis-
sent David, tam Ammon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti ut conducerent sibi de Mesopo-
tamia et de Syria Maacha et de Soba currus et equites; conduxeruntque triginta duo milia curruum
et regem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent castrametati sunt e regione Medaba. Filii quoque
Ammon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum. Quod cum audisset David misit Ioab et omnem
exercitum virorum fortium. Egressique filii Ammon direxerunt aciem iuxta portam civitatis. Reges autem
qui ad auxilium venerant separatim in agro steterunt. Igitur Ioab intelligens bellum ex adverso et post tergum
contra se fieri elegit viros fortissimos de universo Israel et perrexit contra Syrum. Reliquam autem partem populi dedit
sub manu Abisai fratris sui, et perrexerunt contra filios Ammon. Dixitque: Si vicerit me Syrus, ad-
iuvabis me; sin autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in presidium. Confortare et agamus viri-
liter pro populo nostro et pro urbibus nostris. Dominus autem quod in conspectu suo bonum est faciat. Perrexit igitur Ioab
et populus qui cum eo erat contra Syrum ad prelium, et fugavit eos. Porro filii Ammon videntes quod
fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem eius, et ingressi sunt civitatem. Reversusque est et
Ioab in Ierusalem. Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios et adduxit Syrum qui erat
trans flumen. Sophach autem princeps militie Adadezer erat dux eorum. Quod cum nuntiatum esset
David, congregavit universum Israel et transivit Iordanem, irruitque in eos et direxit ex adverso acie-
m contra pugnantibus. Fugit autem Syrus Israel, et interfecit David de Syris septem milia curruum
et quadraginta milia peditum, et Sophach principem exercitus. Videntes autem servi Adadezer se ab Is-
rahel esse superatos, transfugerunt ad David et servierunt ei. Noluitque ultra Syria auxilium prebere filiis
XX Ammon. Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere, congregavit
Ioab exercitum et robur militie et vastavit terram filiorum Ammon. Perrexitque et obsedit
Rabbath. Porro David manebat in Ierusalem, cum Ioab percussit Rabbath et destruxit eam. Tulit autem
David coronam Melchom de capite eius et invenit in ea auri pondo talentum et preciosissimas
gemmas, fecitque sibi inde diadema. Manubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui
erat in ea eduxit et fecit super eos tribulas et trahas et ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur
et contererentur. Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon, et reversus est cum omni populo
suo in Ierusalem. Post hec initum est bellum in Gazer adversum Philisteos, in quo percussit Sobochai Hu-
sathites Saphai de genere Raphaim et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversus
Philisteos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fratrem Goliath Ge-
thei, cuius haste lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in Geth in quo fuit
homo longissimus habens digitos senos, id est simul viginti quattuor, qui et ipse de Rapha fuerat
stirpe generatus. Hic blasphemavit Israel et percussit eum Ionathan filius Samaa fratris
David. Hii sunt filii Rapha in Geth qui ceciderunt in manu David et servorum eius. Consurrexit autem XXI
Sathan contra Israel et incitavit David ut numeraret Israel. Dixitque David ad Ioab et ad principes populi: Ite
et numerate Israel a Bersabee usque ad Dan, et afferte mihi numerum ut sciam. Responditque Ioab:
Augeat Dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt? Quare
querit dominus meus rem que in peccatum reputetur Israel? Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est
Ioab et circuivit universum Israel et reversus est Ierusalem. Deditque David numerum eorum quos circuierat.

et inventus est omnis Israhel numerus mille milia et centum milia virorum educentium gladium; de Iuda autem quadrin-
ta septuaginta milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit eo quod invitus exequeretur re-
gis imperium. Displicuit autem Deo quod iussum erat, et percussit Israhel. Dixitque David ad Deum: Peccavi ni-
mis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. Et locutus est Dominus ad
Gad videntem David dicens: Vade et loquere ad David et dic ei: Haec dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum elige
quod volueris ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Haec dicit Dominus: Elige quod volueris: aut
tribus annis pestilentiam, aut tribus mensibus fugere te hostes tuos et gladium eorum non posse evadere,
aut tribus diebus gladium Domini et mortem versari in terra, et angelum Domini interficere in universis finibus Israhel.
Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me angustiae premunt,
sed melius mihi est ut incidam in manus Domini, quia multae sunt miserationes eius, quam in manus hominum.
Misit igitur Dominus pestilentiam in Israhel, et ceciderunt de Israhel septuaginta milia virorum. Misit quoque angelum
in Hierusalem ut percuteret eam; cumque percuteretur, vidit Dominus et misertus est super magnitudinem mali, et impera-
vit angelo qui percutiebat: Sufficit, iam cesset manus tua. Porro angelus Domini stabat
iuxta aream Ornan Iebusei. Levansque David oculos suos vidit angelum Domini stantem inter caelum et ter-
ram, et evaginatum gladium in manu eius, et versum contra Hierusalem. Et ceciderunt tam ipse quam maiores natu
vestiti ciliciis proni in terram. Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus?
Ego sum qui peccavi, ego qui malum feci; iste grex quid meruit? Domine Deus meus, vertatur obsecro ma-
nus tua in me et in domum patris mei; populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem Domini praecepit Gad ut di-
ceret David ut ascenderet exstrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusei. Ascendit ergo David
iuxta sermonem Gad quem locutus ei fuerat ex nomine Domini. Porro Ornan cum suspexisset et vi-
disset angelum, quattuor filii eius cum eo absconderunt se; nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum
venisset David ad Ornan, conspexit eum Ornan et processit ei obviam de area, et adoravit eum pronus
in terram. Dixitque ei David: Da mihi locum areae tuae ut aedificem in ea altare Domini, ita ut quantum valet ar-
genti accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornan ad David: Tolle, et faciat dominus meus rex quod-
cumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum, et tribulas in ligna, et triticum in sacrificium;
omnia libens praebeo. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet. Neque
enim tibi auferre debeo et sic offerre Domino holocausta gratuita. Dedit ergo David Ornan pro loco siclos
auri iustissimi ponderis sescentos. Et aedificavit ibi altare Domino, obtulitque holocausta
et pacifica, et invocavit Dominum; et exaudivit eum in igne de caelo super altare holocausti. Praecepit-
que Dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum Dominus
in area Ornan Iebusei, immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem Domini quod fecerat Moyses in
deserto, et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon; et non praevaluit David ut ad
altare iret ibi obsecrare Dominum. Nimio enim fuerat timore perterritus videns gladium angeli Domini.
Dixitque David: Haec est domus Dei, et hoc altare in holocaustum Israhel. Et praecepit ut congregarentur omnes XXII
proselyti de terra Israhel, et constituit ex eis latomos ad caedendos lapides ac poliendos, ut aedifi-
caretur domus Domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas
praeparavit David, et aeris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant aestimari, quae Sido-
nii et Tyrii deportaverant ad David. Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus; domus
autem quam aedificari volo Domino talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur. Praeparabo ergo ei
necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes praeparavit impensas. Vocavitque Salomonem filium
suum, et praecepit ei ut aedificaret domum Domino Deo Israhel. Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis
meae fuit ut aedificarem domum nomini Domini Dei mei, sed factus est ad me sermo Domini dicens: Multum
sanguinem effudisti et plurima bella bellasti; non poteris aedificare domum nomini meo tanto

effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus. Faciam enim eum requiescere ab omnibus
inimicis suis per circuitum. et ob hanc causam pacificus vocabitur. et pacem et otium dabo in israhel cunctis
diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo. et ipse erit michi in filium. et ego ero ei in patrem. firmaboque
solium regni eius super israhel in eternum. Nunc ergo fili mi sit dominus tecum. et prosperare et edifica domum
domino deo tuo sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus prudentiam et sensum ut regere possis israhel. et
custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris si custodieris mandata et iudicia que precepit
dominus moysi ut doceret israhel. Confortare viriliter age. ne timeas neque paveas. Ecce ego in pau-
pertacula mea preparavi impensas domus domini. auri talenta centum milia. et argenti mille
milia talentorum. eris vero et ferri non est pondus. vincitur enim numerus magnitudine. Ligna
et lapides preparavi ad universa impendia. Habes quoque plurimos artifices. latomos et ce-
mentarios. artificesque lignorum et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos in auro
et argento. ere et ferro. cuius non est numerus. Surge igitur et fac. et erit dominus tecum. Precepit quoque david cunctis prin-
cipibus israhel. ut adiuvarent salomonem filium suum. Cernitis inquiens quod dominus deus vester vobiscum sit.
et dederit vobis requiem per circuitum. et tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras. et subiecta sit ter-
ra coram domino. et coram populo eius. Prebete igitur corda vestra et animas vestras ut queratis dominum deum vestrum. et surgite
et edificate sanctuarium domino deo. ut introducatur archa federis domini. et vasa domino consecrata in domum
que edificatur nomini domini.

Igitur david senex et plenus dierum regem constituit salomonem filium suum XXIII
super israhel. et congregavit omnes principes israhel. et sacerdotes atque levitas. Numeratique sunt levite
a triginta annis et supra. et inventa sunt triginta octo milia virorum. Ex his electi sunt et distributi
in ministerium domus dei viginti quatuor milia. prepositorum autem et iudicum sex milia. Porro
quatuor milia ianitores. et totidem psalte canentes domino in organis que fecerat david ad canendum.
et distribuit eos david per vices filiorum levi. gerson videlicet et caath et merari. Filii gerson le-
dan et semei. Filii leedan. princeps iehiel. et zethan. et iohel tres. Filii semei salomith
et oziel. et aran tres. Isti sunt principes familiarum leedan. Porro filii semei leeth. et ziza.
et iaus et baria. Isti filii semei quatuor. Fuit autem leeth prior. ziza secundus. Porro iaus et baria non
habuerunt plurimos filios. et idcirco in una familia unaque domo computati sunt. Filii ca-
ath amram. et isaar. hebron et oziel quatuor. Filii amram aaron et moyses. Separatusque
est aaron ut ministraret in sancta sanctorum. ipse et filii eius in sempiternum. et ut adoleret incensum
domino secundum ritum suum. ac benediceret nomini eius in perpetuum. Moysi quoque hominis dei. filii annumerati sunt
in tribu levi. Filii moysi. gersom et eliezer. Filii gersam. subuhel primus. Fuerunt autem
filii eliezer. roobia primus. et non erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati sunt
nimis. Filii isaar. salomith primus. Filii hebron ieriau primus. amarias secundus. iaziel
tertius. iecmaan quartus. Filii oziel micha primus. iesia secundus. Filii merari moli et musi.
Filii moli eleazar et cis. Mortuus est autem eleazar. et non habuit filios sed filias. acceperuntque eas
filii cis fratres earum. Filii musi. moli et eder. et ierimuth tres. Hii filii levi in cognatio-
nibus et familiis suis. principes per vices et numerum capitum singulorum qui faciebant opera
ministerii domus domini. a viginti annis et supra. Dixit enim david. Requiem dedit dominus deus israhel populo
suo et habitationem in ierusalem usque in sempiternum. nec erit officii levitarum ut ultra portent
tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. Iuxta precepta quoque david novissima supputa-
bitur numerus filiorum levi a viginti annis et supra. et erunt sub manu filiorum aaron
in cultu domus domini. in vestibulis et in exedris. et in loco purificationis et in sanctuario. et in univer-
sis operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis. et ad simile sacrificium. et ad
lagana et azima et sartaginem. et ad torrendum similam et super omne pondus atque mensuram.

Levite autem ut stent mane ad confitendum et canendum domino. similiterque ad vesperam tam in oblatione holocaustorum domini. quam in sabbatis et in calendis et solempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. et custodiant observationes tabernaculi federis et ritum sanctuarii et observationem filiorum aaron fratrum suorum. ut ministrent in domo domini.

XXIIII

Porro filiis aaron he partitiones erant. filii aaron nadab et abiu et eleazar et ithamar. Mortui sunt autem nadab et abiu ante patrem suum absque liberis. sacerdotioque functus est eleazar et ithamar. Et divisit eos david. id est sadoch de filiis eleazar. et ahimelech de filiis ithamar. secundum vices suas et ministerium. Inventique sunt multo plures filii eleazar in principibus viris quam filii ithamar. Divisit autem eis hoc est filiis eleazar principes per familias sedecim. et filiis ithamar per familias et domos suas octo. Porro divisit utrasque inter se familias sortibus. erant enim principes sanctuarii et principes domini dei tam de filiis eleazar quam de filiis ithamar. Descripsitque eos semeias filius nathanahel scriba levites coram rege et principibus. et sadoch sacerdote. et ahimelech filio abiathar. principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum. unam domum que ceteris preerat eleazar. et alteram domum que sub se habebat ceteros ithamar. Exivit autem sors prima ioiarib. secunda iedei. tercia harim. quarta seorim. quinta melchia. sexta maiman. septima accos. octava abia. nona iesua. decima sechenia. undecima eliasib. duodecima iacim. tercia decima oppha. quarta decima [isbaab. quintadecima abelga. sextadecima] emmer. septima decima ezir. octava decima aphses. nona decima phetheia. vicesima iezechiel. vicesima prima iachin. vicesima secunda gamul. vicesima tercia dalaiau. vicesima quarta maziau. Hee vices eorum secundum ministeria sua. ut ingrediantur domum dei et iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorum. sicut preceperat dominus deus israel. Porro filiorum levi qui reliqui fuerant de filiis amram erat subahel. et de filiis subahel iedea. De filiis quoque roobie princeps iesias. Isaari vero salemoth. filiusque salemoth iahath. filiusque eius ieriau primus. amarias secundus. iaziel tercius. iecmaam quartus. Filius oziel micha. filius micha samir. frater micha iesia. filiusque iesie zacharias. Filii merari. moholi et musi. Filius oziau benno. Filius quoque merari oziau et soam et zachur et hebri. Porro moholi filius eleazar qui non habebat liberos. Filius vero cis ierameel. Filii musi moholi et eder et ierimoth. Isti filii levi secundum domos familiarum suarum. Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos filios aaron coram david rege. et sadoch et ahimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum. tam maiores quam minores. omnes sors equaliter dividebat.

XXV

Igitur david et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios asaph et eman et idithun qui propheterent in citharis et psalteriis et cymbalis secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. De filiis asaph. zachur et ioseph et nathania et asarela. filii asaph sub manu asaph prophetantis iuxta regem. Porro idithun. filii idithun godolias. sori. iesias et sabias et mathathias sex. sub manu patris sui idithun qui in cythara prophetabat super confitentes et laudantes dominum. Eman quoque filii eman. bocciau. mathaniau. oziel. subuhel. et ierimoth. ananias. anani. eliatha. geddelthi. et romemthi. ezer. iesbacassa. mellothi. othir. maazioth. Omnes isti filii eman videntis regis in sermonibus dei ut exaltaret cornu. Deditque deus eman filios quatuordecim et filias tres. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo domini distributi erant in cymbalis et psalteriis et cytharis in ministeria domus domini iuxta regem. asaph videlicet et idithun et eman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum domini cuncti doctores ducenti octoginta octo. Miseruntque sortes per vices suas ex equo tam maior quam minor. doctus pariter et indoctus. Egressaque est sors prima ioseph qui erat de asaph. Secunda godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius duodecim. Tercia zachur filiis et fratribus eius duodecim. Quarta isari filiis et fratribus eius duodecim. Quinta nathanie filiis et fratribus eius duodecim. Sexta bocciau filiis et fratribus eius duodecim. Septima asreela filiis et fratribus eius duodecim. Octava isaie filiis et fratribus eius duodecim. Nona ma-

thanie filiis et fratribus eius duodecim. decima semei filiis et fratribus eius .xii. undecima ezrahel filiis
et fratribus eius duodecim. duodecima asabie filiis et fratribus eius .xii. Tertiadecima subahel filiis et fratribus
eius duodecim. Quartadecima mathathie filiis et fratribus eius .xii. Quintadecima ierimoth filiis et
fratribus eius duodecim. Sextadecima ananie filiis et fratribus eius .xii. Septimadecima iesbocase
filiis et fratribus eius duodecim. octavadecima annani filiis et fratribus eius .xii. Nonadecima mello
thi filiis et fratribus eius duodecim. Vigesima eliatha filiis et fratribus eius duodecim. Vigesima
prima othir filiis et fratribus eius .xii. Vigesima secunda goddelthi filiis et fratribus eius .xii. Vigesima
tertia mazioth filiis et fratribus eius duodecim. Vigesima quarta romamthiezer filiis et fratribus eius
XXVI duodecim. Divisiones autem ianitorum de chorritis meselemia filius core de filiis asaph.
Filii meselemie. zacharias primogenitus. iadihel secundus. zabadias tertius. et iathanahel quartus. ale
lam quintus. iohanan sextus. helioenai septimus. Filii autem obededom. semeias primogenitus.
iozabad secundus. iohaa tertius. sachar quartus. nathanael quintus. amihel sextus. ysachar septi
mus. phollathi octavus. quia benedixit illi dominus. Semeie autem filio eius nati sunt filii principes fami
liarum suarum. erant enim viri fortissimi. Filii ergo semeie othni et raphael et obedihel. et zabad.
et fratres eius viri fortissimi. heliu quoque et samachias. Omnes hii de filiis obededom. ipsi et filii et
fratres eorum fortissimi ad ministrandum. sexaginta duo de obededom. Porro meselemie filii
et fratres robustissimi decem et octo. De osa autem id est de filiis merari. semri princeps. non enim habu
erat primogenitum. et idcirco posuerat eum pater eius in principem. helchias secundus. tabelias tertius. zacharias
quartus. Omnes hii filii et fratres osa tredecim. Hii divisi sunt in ianitores. ut semper principes custo
diarum. sicut et fratres eorum. ministrarent in domo domini. Misse sunt ergo sortes ex equo et parvis et magnis
per familias suas in unamquamque portarum. Cecidit ergo sors orientalis selemie. Porro zacharie
filio eius viro prudentissimo et erudito sortito obtigit plaga septentrionalis. Obededom
vero et filiis eius ad austrum. in qua parte domus erat seniorum concilium. sephphima et osa ad occiden
tem. iuxta portam que ducit ad viam ascensionis custodia contra custodiam. Ad orientem vero levite sex.
et ad aquilonem quattuor per diem. atque ad meridiem similiter in die quattuor. et ubi erat concilium bini
bini. In cellulis quoque ianitorum ad occidentem quattuor in via. bini per cellulas. Hee sunt di
visiones ianitorum filiorum core et merari. Porro achias erat super thesauros domus domini ac
vasa sanctorum. Filii ledan. filii gersonni. De ledan principes familiarum ledan. et gersonni iehi
eli. Filii iehieli. zethan et iohel fratres eius super thesauros domus domini. amramitis et isaaritis et
hebronitis. et ozihelitis. Sebuhel autem filius gersom. filii moysi prepositus thesauris. fratres quoque eius
eliezer cuius filius raabia et huius filius isaias et huius filius ioram. huius quoque filius zechri. sed et huius filius
selemith. Ipse selemith et fratres eius super thesauros sanctorum. que sanctificavit david rex et principes familiarum
et tribuni et centuriones et duces exercitus de bellis et manubiis preliorum. que consecraverant ad instau
rationem et supellectilem templi domini. Hec autem universa sanctificavit samuhel videns et saul filius
cis. et abner filius ner. et ioab filius sarvie omnesque sanctificaverant ea per manum sale
mith et fratrum eius. Isaaritis vero preerat chonenias et filii eius ad opera forinsecus super israhel ad docen
dum et ad iudicandum eos. Porro de hebronitis asabias et fratres eius viri fortissimi mille septin
genti preerant israheli trans iordanem contra occidentem in cunctis operibus domini et in ministerium regis.
Hebronitarum autem princeps fuit ieria per familias et cognationes eorum. Quadragesimo
anno regni david recensiti sunt et inventi viri fortissimi in iazer et in galaad. fratresque eius robus
tioris etatis duo milia septingenti principes familiarum. Preposuit autem eos david rex rube
nitis. et gadditis et dimidie tribui manasse in omne ministerium dei et regis. Filii autem israhel XXVII
secundum numerum suum principes familiarum tribuni et centuriones et prefecti qui ministrabant regi iux

turmas suas. ingredientes et egredientes per singulos menses in anno. viginti quattuor milibus singuli
praeerant. Primae turmae in primo mense iesboam praeerat filius zabdihel et sub eo viginti quattuor milia.
De filiis phares. princeps cunctorum principum in exercitu mense primo. Secundi mensis habebat tur-
mam dudia achohites et post se alterum nomine macelloth qui regebat partem exercitus viginti quat-
tuor milium. Dux quoque turmae tertiae in mense tertio erat banaias filius ioiade sacerdos et in di-
visione sua viginti quattuor milia. Dux quoque turmae tertiae. Ipse est banaias fortissimus inter triginta. [in mense tertio]
et super triginta. Praeerat autem turmae ipsius amizadab filius eius. Quartus mense quarto asahel frater
ioab et zabadias filius eius post eum. et in turma eius viginti quattuor milia. Quintus mense quinto prin-
ceps samaoth iezrahelites et in turma eius viginti quattuor milia. Septimus mense septimo. [Sextus mense sexto. hira filius acces thecuites et in turma eius viginti ...]
helles phallonites de filiis ephraim. et in turma eius viginti quattuor milia. Octavus mense
octavo. sobochai asothites de stirpe zarai et in turma eius viginti quattuor milia. Nonus
mense nono abiezer anathothites de stirpe gemini et in turma eius viginti quattuor milia. De-
cimus mense decimo marai et ipse netophathites de stirpe zarai et in turma eius viginti quattuor
milia. Undecimus mense undecimo banaias pharathonites de filiis ephraim et in turma
eius viginti quattuor milia. Duodecimus mense duodecimo holdai netophathites de stirpe gotho-
nihel. et in turma eius viginti quattuor milia. Porro tribubus praeerant israhel. rubenitis dux eliezer filius
zechri. Simeonitis dux saphatias filius maacha. Levitis asabias filius camuhel. Aaroni-
tis sadoch. iudae heliab frater david. isachar amri filius michael. zabulonitis iesmai-
as filius abdie. neptalitibus ierimoth filius ozrihel. filiis ephraim osee filius ozaziu.
dimidiae tribui manasse iohel filius phadaie. et dimidiae tribui manasse in galaad
iaddo filius zacharie. beniamin autem iasihel filius abner. dan vero ezrihel filius ieroam. hi
principes filiorum israhel. Noluit autem david numerare eos a viginti annis et infra quia dixerat dominus ut multi-
plicaret israhel quasi stellas caeli. Ioab filius sarvie coeperat numerare nec conplevit. quia super hoc ira
inruerat in israhel. et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti non est relatus in fastos regis david. Super
thesauros autem regis fuit azmoth filius adihel. His autem thesauris qui erant in urbibus et in
vicis et in turribus praesidebat iohathan filius ozie. Operi autem rustico et agricolis qui exercebant
terram. praeerat ezri filius chelub. vinearumque cultoribus. semeias ramathites. cellis autem
vinariis. zebdias aphonites. Nam super oliveta et ficeta quae erant in campestribus balanan
gaderites. super apothecas autem olei ioas. Porro armentis quae pascebantur in saron praepositus fuit
setrai saronites. et super boves in vallibus sephat filius adli. Super camelos vero ubil isma-
helites. et super asinos iadias meronathites. Super oves quoque iaziz agareus. Omnes hii princi-
pes substantiae regis david. Ionathan autem patruus david consiliarius vir prudens et litteratus. Ipse et
iahihel filius achamani erant cum filiis regis. Achitophel etiam consiliarius regis et chusai
arachites amicus regis. Post achitophel fuit ioiada filius banaia et abiathar. Princeps
autem exercitus regis erat ioab. Convocavit igitur david omnes principes israhel. duces tribuum et prepo- XXVIII
sitos turmarum qui ministrabant regi. tribunos quoque et centuriones et qui praeerant substantie et pos-
sessionibus regis. filiosque suos cum eunuchis. et potentes et robustissimos quosque in exer-
citu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogitavi ut
aedificarem domum in qua requiesceret archa foederis domini et scabellum pedum dei nostri. et ad aedificandum
omnia praeparavi. Deus autem dixit mihi. Non aedificabis domum nomini meo eo quod sis vir bellator et san-
guinem fuderis. Sed elegit dominus deus israhel me de universa domo patris mei ut essem rex super israhel in sempi-
ternum. De iuda enim elegit principes. Porro de domo iuda domum patris mei et de filiis patris
mei placuit ei ut me eligeret regem super cunctum israhel. Sed et de filiis meis filios enim

multos dedit michi dominus, elegit Salomonem filium meum ut sederet in throno regni domini super Israel. Dixitque
michi: Salomon filius tuus aedificabit domum meam et atria mea. Ipsum enim elegi mihi in filium et ego ero ei
in patrem. Et firmabo regnum eius usque in sempiternum, si perseveraverit facere praecepta mea et iudicia sicut
et hodie. Nunc ergo coram universo coetu Israel audiente deo nostro custodite et perquirite cuncta mandata
domini dei nostri, ut possideatis terram bonam et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum.
Tu autem Salomon fili mi, scito deum patris tui et servi ei corde perfecto et animo voluntario. Omnia enim corda
scrutatur dominus et universas mentium cogitationes intelligit. Si quaesieris eum invenies; si autem dereliqueris illum, proiciet
te in aeternum. Nunc ergo quia elegit te dominus ut aedificares domum sanctuarii, confortare et perfice. Dedit autem David Salomoni filio
suo descriptionem porticus et templi et cellariorum et cenaculi et cubiculorum in adytis et domus propitiationis,
et omnium quae cogitaverat atriorum et exedrarum per circuitum in thesauros domus domini et in thesauros domus sancto-
rum divisionumque sacerdotalium et leviticarum in omnia opera domus domini, et in universa vasa ministerii templi domini. Au-
rum in pondere per singula vasa ministerii; argenti quoque pondus pro vasorum et operum diversitate. Sed et candelabra
aurea et ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum. Similiter et in candelabris
argenteis et in lucernis eorum pro diversitate mensurae pondus argenti tradidit. Aurum quoque dedit in mensas propositionis
pro diversitate mensarum, similiter et argentum in alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et phialas et
thuribula ex auro purissimo et leunculos aureos pro qualitate mensurae pondus distribuit in leunculum et leun-
culum. Similiterque et in leones argenteos diversum argenti pondus separavit. Ad altare autem in quo adoletur
incensum aurum purissimum dedit, ut ex ipso fieret similitudo quadrigae cherubin extendentium alas et velantium
arcam foederis domini. Omnia inquit venerunt scripta manu domini ad me ut intelligerem universa opera exem-
plaris. Dixit quoque David Salomoni filio suo: Viriliter age et confortare et fac. Ne timeas et ne paveas. Dominus enim
deus meus tecum erit et non dimittet te nec derelinquet, donec perficias omne opus ministerii domus domini. Ecce divisiones
sacerdotum et levitarum in omne ministerium domus domini assistunt tibi, et parati sunt et noverunt tam principes quam populus facere omnia
XXIX praecepta tua. Locutusque est David rex ad omnem ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit deus adhuc puerum
et tenellum. Opus namque grande est; neque enim homini praeparatur habitatio sed deo. Ego autem totis viribus meis praeparavi
impensas domus dei mei: aurum ad vasa aurea, et argentum in argentea, aes in aenea, ferrum in ferrea,
ligna ad lignea, lapides onychinos et quasi stibinos et diversorum colorum, omnem pretiosum lapidem et
marmor parium abundantissime. Et super haec quae obtuli in domum dei mei de peculio meo aurum et
argentum do in templum dei mei, exceptis his quae praeparavi in aedem sanctam: tria milia talenta auri de auro
ophir, et septem milia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi. Et ubicumque
opus est aurum de auro, et ubicumque opus est argentum de argento, opera fiant per manus artificum. Et si quis sponte offert,
impleat manum suam hodie et offerat quod voluerit domino. Polliciti sunt itaque principes familiarum
et proceres tribuum Israel, tribuni quoque et centuriones et principes possessionum regis, dederuntque in opera
domus domini auri talenta quinque milia et solidos decem milia, argenti talenta decem milia, et aeris
talenta decem et octo milia, ferri quoque centum milia talentorum. Et apud quemcumque inventi sunt lapides, dede-
runt in thesauros domus domini per manum Iahihel Gersonitis. Laetatusque est populus cum vota sua sponte
promitterent, quia corde toto offerebant ea domino. Sed et David rex laetatus est gaudio magno, et benedixit
domino coram universa multitudine et ait: Benedictus es domine deus Israel patris nostri ab aeterno usque in aeternum.
Tua est domine magnificentia et potentia, gloria atque victoria, et tibi laus. Cuncta enim quae in caelo sunt et quae in ter-
ra sunt tua sunt. Tuum domine regnum, et tu es super omnes principes. Tuae divitiae et tua est gloria. Tu dominaris om-
nium. In manu tua virtus et potentia, in manu tua magnitudo et imperium omnium. Nunc igitur deus noster con-
fitemur tibi et laudamus nomen tuum inclitum. Quis ego et quis populus meus ut possimus haec universa promittere?
Tua enim sunt omnia, et quae de manu tua accepimus dedimus tibi. Peregrini enim sumus coram te et advenae sicut
omnes patres nostri. Dies nostri quasi umbra super terram et nulla est mora. Domine deus noster omnis haec copia quam

paravimus ut edificaretur domus nomini sancto tuo de manu tua est: et tua sunt omnia. Scio domine deus meus quod
probes corda et simplicitatem diligas unde et ego in simplicitate cordis mei letus optuli universa
hec: et populum tuum qui hic repertus est vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Domine deus Abraham et Ysaac et Israel
patrum nostrorum custodi in eternum hanc voluntatem cordis eorum et semper in venerationem tui mens ista permane
at. Salomoni quoque filio meo da cor perfectum ut custodiat mandata tua et testimonia tua et ce
rimonias tuas: et faciat universa et edificet edem cuius impensas paravi. Precepit autem David universe
ecclesie. Benedicite domino deo nostro. Et benedixit omnis ecclesia domino deo patrum suorum: et inclinaverunt se et
adoraverunt deum. deinde regem. Immolaveruntque victimas domino et optulerunt holocausta die se
quenti. tauros mille. arietes mille et agnos mille cum libaminibus suis. et universo ritu
habundantissime in omnem Israel. et comederunt et biberunt coram domino in die illa cum grandi leticia. Et unxe
runt secundo Salomonem filium David. Unxerunt autem domino in principem et Sadoch in pontificem. Seditque Salomon super solium
domini in regem pro David patre suo: et cunctis placuit. et paruit illi omnis Israel. Sed et universi principes et
potentes et cuncti filii regis David dederunt manum et subiecti fuerunt Salomoni regi. Magnificavit ergo
dominus Salomonem super omnem Israel: et dedit illi gloriam regni. qualem nullus habuit ante eum rex Israel. Igitur David
filius Ysai regnavit super universum Israel: et dies quibus regnavit super universum Israel fuerunt quadra
ginta anni. In hebron regnavit septem annis. et in Iherusalem annis triginta tribus. et mortuus est in
senectute bona. plenus dierum et divitiis et gloria: regnavitque Salomon filius eius pro eo. Gesta autem David
regis priora et novissima scripta sunt in libro Samuhelis videntis. et in libro Nathan prophete atque
in volumine Gad videntis. universique regni eius. et fortitudinis et temporum que transierunt sub eo.
sive in Israel. sive in cunctis regnis terrarum.

Explicit primus Liber paralipomenon.

Incipit Liber Secundus paralipomenon.

Confortatus est ergo Salomon filius David in regno suo. et dominus
erat cum eo: et magnificavit eum in excelsum. Precepitque Salomon
universo Israeli tribunis et centurionibus et ducibus et iudicibus omnis
Israel. et principibus familiarum: et abiit cum universa multitudine in excel
sum Gabaon. ubi erat tabernaculum federis dei quod fecit Moyses famulus domini in solitu
dine. Archam autem dei adduxerat David de Cariathiarim in locum quem preparaverat ei et ubi fixerat
illi tabernaculum hoc est in Iherusalem. Altare quoque eneum quod fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filii
Ur: ibi erat coram tabernaculo domini. quod et requisivit Salomon et omnis ecclesia. Ascenditque Salomon ad alta
re eneum coram tabernaculo federis domini et optulit in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit
ei deus dicens. Postula quod vis ut dem tibi. Dixitque Salomon deo. Tu fecisti cum David patre meo misericordiam mag
nam. et constituisti me regem pro eo. Nunc ergo domine deus impleatur sermo tuus quem pollicitus es
David patri meo. Tu enim me fecisti regem super populum tuum multum: qui tam innumerabilis est quam pulvis terre.
Da michi sapientiam et intelligentiam: ut ingrediar coram populo tuo et egrediar. Quis enim potest hunc populum
tuum digne qui tam grandis est iudicare. Dixit autem deus ad Salomonem. Quia hoc magis placuit cor
di tuo. et non postulasti divitias et substantiam et gloriam. neque animas eorum qui te oderant. sed nec dies vite
plurimos. petisti autem sapientiam et scientiam ut iudicare possis populum meum super quem constitui te
regem. sapientia et scientia data sunt tibi. divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi. ita ut nullus in regibus
nec ante te nec post te fuerit similis tui. Venit ergo Salomon ab excelso Gabaon in Iherusalem coram taberna
culo federis. et regnavit super Israel. Congregavitque sibi currus et equites et facti sunt ei mille quadringenti cur
rus. et duodecim milia equitum. et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in Iherusalem.
Prebuitque rex in Iherusalem aurum et argentum quasi lapides. et cedros quasi sicomoros que nascuntur in
campestribus multitudine magna. Adducebantur autem ei equi de Egypto et de Coa a negociato
ribus regis. qui ibant et emebant pretio quadrigam equorum sexcentis argenteis et equum centum quinquaginta

ginta. similiter et de universis regnis Cethorum et a regibus Syrie emptio celebrabatur. Decrevit autem

II

Salomon edificare domum nomini Domini et palatium sibi. Et numeravit septuaginta milia virorum
portantium humeris et octoginta milia qui cederent lapides in montibus, prepositosque eorum tria mi-
lia sexcentos. Misit quoque ad Hyram regem Tyri dicens: Sicut egisti cum David patre meo et misisti ei
ligna cedrina ut edificaret sibi domum in qua et habitavit, sic fac mecum ut edificem do-
mum nomini Domini Dei mei ut consecrem eam ad adolendum incensum coram illo et fumigandum aromata
et ad propositionem panum sempiternam, et holocaustomata mane et vespere, sabbatis quoque et neomeniis
et sollempnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, que mandata sunt Israheli. Domus enim quam edificare
cupio magna est; magnus enim Deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edificet
ei dignam domum? Si celum et celi celorum capere eum non queunt, quantus ego sum ut possim edifica-
re ei domum? Sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte ergo mihi virum eruditum qui no-
verit operari in auro et argento, ere et ferro, purpura, coccino et iacincto, et qui sciat sculpere cela-
turas cum his artificibus quos mecum habeo in Iudea et in Ierusalem, quos preparavit David pater meus. Sed et
ligna cedrina mitte mihi et arceutina et pinea de Libano. Scio enim quod servi tui noverint
cedere ligna de Libano, et erunt servi mei cum servis tuis ut parentur mihi ligna plurima.
Domus enim quam cupio edificare magna est nimis et inclita. Preterea operariis qui cesuri sunt ligna
cum servis tuis dabo in cibaria tritici choros viginti milia et hordei choros totidem, olei quoque sata
viginti milia. Dixit autem Hyram rex Tyri per litteras quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum
suum, idcirco te regnare fecit super eum. Et addidit dicens: Benedictus Dominus Deus Israhel qui fecit celum et
terram, qui dedit David regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem, ut edifica-
ret domum Domino et palatium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum Hyram patrem
meum, filium mulieris de filiabus Dan, cuius pater Tyrius fuit, qui novit operari in auro
et argento, ere et ferro et marmore et lignis, in purpura quoque et iacincto et bysso et cocco, et qui
sciat celare omnem sculpturam et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artifici-
bus tuis et cum artificibus domini mei David patris tui. Triticum ergo et hordeum et oleum et vinum quod pollicitus
es domine, mitte servis tuis. Nos autem cedemus ligna de Libano quot necessaria habueris
et applicabimus ea ratibus per mare in Ioppe; tuum autem erit transferre ea in Ierusalem. Numeravit
igitur Salomon omnes viros proselitos qui erant in terra Israhel post dinumerationem quam dinumeravit
David pater eius, et inventi sunt centum quinquaginta milia et tria milia sexcenti. Fecitque ex eis septua-
ginta milia qui humeris onera portarent, et octoginta milia qui lapides in montibus cede-
rent, tria autem milia et sexcentos prepositos operum populi. Et cepit Salomon edificare domum

III

Domini in Ierusalem in monte Moria qui demonstratus fuerat David patri eius, in loco quem pa-
raverat David in area Ornan Iebusei. Cepit autem edificare mense secundo anno quarto regni sui.
Et hec sunt fundamenta que iecit Salomon ut edificaret domum Domini: longitudinis cubitos in
mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti. Porticum vero ante frontem que tendebatur in
longum iuxta mensuram latitudinis domus cubitorum viginti; porro altitudo centum viginti
cubitorum erat, et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoque maiorem texit tabu-
lis ligneis abiegnis, et laminas auri obrizi affixit per totum, sculpsitque in ea palmas
et quasi catenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum templi preciosissimo mar-
more decore multo. Porro aurum erat probatissimum, de quo laminas texit domum et trabes eius
et postes et parietes et ostia, et celavit cherubin in parietibus. Fecit quoque domum Sancti sanctorum longi-
tudinem iuxta latitudinem domus cubitorum viginti, et latitudinem similiter viginti cubi-
torum; et laminis aureis texit eam quasi talentis sexcentis. Sed et clavos fecit aureos ita ut singuli

clavi siclos quinquagenos appendebant. Cenacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancta sanctorum cherubim
duos opere statuario et texit eos auro. Alae cherubim viginti cubitis extendebantur ita ut una
ala haberet cubitos quinque et tangeret parietem domus et altera quinque cubitos habens alam tangeret alterius
cherub. Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos et tangebat parietem et ala eius altera quinque
cubitorum alam cherub alterius contingebat. Igitur alae utriusque cherubim expansae erant et extendebantur
per cubitos viginti. Ipsi autem stabant erectis pedibus et facies eorum versae erant ad exteriorem domum. Fecit
quoque velum ex iacincto purpura cocco et bysso et intexuit ei cherubim. Ante fores etiam templi
duas columnas quae triginta et quinque cubitos habebant altitudinis. Porro capita earum quinque cu-
bitorum. Necnon et quasi catenulas in oraculo et superposuit eas capitibus columnarum mala granata etiam
centum quae catenulis interposuit. Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi unam a dextris
et alteram a sinistris. Eam quae a dextris erat vocavit Iachin id est firmitas et quae ad laevam Booz
id est in robore. Fecit quoque altare aeneum viginti cubitorum longitudinis et viginti cubitorum la- IIII eneum
titudinis et decem cubitorum altitudinis. Mare etiam fusile decem cubitis a labio usque ad labium
rotundum per circuitum. Quinque cubitos habebat altitudinis et funiculus triginta cubitorum ambiebat
gyrum eius. Similitudo quoque boum erat subter illud et decem cubitis quaedam extrinsecus caelaturae quasi duobus
versibus alvum maris circuibant. Boves autem erant fusiles et ipsum mare super duodecim boves impo-
situm erat quorum tres respiciebant ad aquilonem et alii tres ad occidentem porro tres alii meri-
diem et tres qui reliqui erant orientem mare habentes superpositum. Posteriora autem boum erant intrinsecus
sub mari. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi et labium illius erat quasi labium calicis vel
repandi lilii. Capiebat quoque tria milia metretas. Fecit quoque concas decem et posuit
quinque a dextris et quinque a sinistris ut lavarent in eis omnia quae in holocaustum oblaturi erant. Porro in
mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem et candelabra aurea decem secundum speciem qua iussa erant fieri et posu-
it ea in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Necnon et mensas decem posuitque eas in templo
quinque a dextris et quinque a sinistris. Fialas quoque aureas centum. Fecit etiam atrium sacerdotum et basilicam
grandem et ostia in basilica quae texit aere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad
meridiem. Fecit autem Hiram lebetas et creagras et fialas et complevit omne opus regis in domo Dei id est
columnas duas et epistylia et capita et quasi quaedam retiacula quae capita tegerent super epistylia.
Mala granata quoque quadringenta et retiacula duo ita ut bini ordines malorum granatorum singulis
retiaculis iungerentur quae protegerent epistylia et capita columnarum. Bases quoque fecit et concas quas
superposuit basibus mare unum boves quoque duodecim sub mari et lebetas et creagras et fia-
las. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo Domini ex aere mundissimo. In regione Ior-
danis fudit ea rex in argillosa terra inter Socoth et Saredatha. Erat autem multitudo vasorum innume-
rabilis ita ut ignoraretur pondus aeris. Fecitque Salomon omnia vasa domus Domini et altare aureum et
mensas et super eas panes propositionis candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum
ex auro purissimo et florentia quaedam et lucernas et forcipes aureos omnia de auro purissimo facta
sunt. Thymiamateria quoque et thuribula et fialas et mortariola ex auro purissimo et ostia cae-
lavit templi interioris id est in sancta sanctorum et ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est
omne opus quod fecit Salomon in domo Domini. Intulit igitur Salomon omnia quae voverat pater eius David argentum
et aurum et universa vasa posuit in thesauris domus Domini. Post haec congregavit maiores natu V
Israhel et cunctos principes tribuum et capita familiarum de filiis Israhel in Hierusalem ut adducerent ar-
cam foederis Domini de civitate David quae est Sion. Venerunt igitur ad regem omnes viri Israhel in die sollem-
nitatis septimi. Cumque venissent cuncti seniores Israhel portaverunt Levitae arcam et intulerunt
eam et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii quae erant in tabernaculo portaverunt sac-

dotes cum leuitis. Rex autem salomon et uniuersus cetus israhel et omnes qui fuerant congregati ante archam
immolabant arietes et boues absque ullo numero. Tanta enim erat multitudo uictimarum. Et in-
tulerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum id est ad oraculum templi in sancta sanctorum subter alas
cherubin. ita ut cherubin expanderent alas suas super locum in quo posita erat archa et ipsam archam
tegerent cum uectibus eius. Vectium autem quibus portabatur archa quia paululum longiores erant
capita parebant ante oraculum. Si uero quis paululum fuisset extrinsecus eos uidere non pote-
rat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem. Nichilque erat aliud in archa nisi due tabule quas
posuerat moyses in oreb quando legem dedit dominus filiis israhel egredientibus de egypto. Egressis autem
sacerdotibus de sanctuario. omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inueniri sanctificati sunt. nec adhuc in
illo tempore uices ministeriorum ordo inter eos diuisus erat tam leuite quam cantores. id est et qui sub asaph
erant et qui sub eman et qui sub idithun filii et fratres eorum uestiti bissinis cymbalis psal-
teriis et cytharis concrepabant. stantes ad orientalem plagam altaris. et cum eis sacerdotes centum uiginti
canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et uoce et cymbalis et organis et diuersi generis musi-
corum concinentibus et uocem in sublime tollentibus longe sonitus audiebatur. ita ut cum dominum lau-
dare cepissent et dicere. Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. impleretur domus
domini dei nube. nec possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Compleuerat enim gloria domini domum

VI

dei. Tunc salomon ait. Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine. Ego autem edificaui domum nomini eius
ut habitaret ibi in perpetuum. Et conuertit faciem suam et benedixit uniuerse multitudini israhel. nam
omnis turba stabat intenta et ait. Benedictus dominus deus israhel qui quod locutus est dauid patri meo opere conple-
uit dicens. A die qua eduxi populum meum de terra egypti non elegi ciuitatem de cunctis tribubus
israhel ut edificaretur in ea domus nomini meo. neque elegi quemquam alium uirum ut esset dux in populo
meo israhel. sed elegi ierusalem ut sit nomen meum in ea et elegi dauid ut constituerem eum super populum meum
israhel. Cumque fuisset uoluntatis dauid patris mei ut edificaret domum nomini domini dei israhel. dixit dominus
ad eum. Quia hec fuit uoluntas tua ut edificares domum nomini meo. bene quidem fecisti hanc habe-
re uoluntatem. sed tu non edificabis domum. uerum filius tuus qui egredietur de lumbis
tuis. ipse edificabit domum nomini meo. Compleuit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat. et
ego surrexi pro dauid patre meo. et sedi super thronum israhel sicut locutus est dominus. et edificaui domum
nomini domini dei israhel. et posui in ea archam in qua est pactum domini quod pepigit cum filiis israhel. Ste-
tit ergo coram altari domini ex aduerso uniuerse multitudinis israhel. et extendit manus suas.
Siquidem fecerat salomon basim eneam et posuerat eam in medio basilice. habentem quinque cubitos
longitudinis et quinque cubitos latitudinis et tres cubitos altitudinis. stetitque super eam et de-
inceps flexis genibus contra uniuersam multitudinem israhel et palmis in celum leuatis ait. Domine
deus israhel non est similis tui deus in celo et in terra qui custodis pactum et misericordiam cum seruis tuis qui
ambulant coram te in toto corde suo. qui prestitisti dauid seruo tuo patri meo quecumque locu-
tus fueras ei. et que ore promiseras opere conplesti. sicut et presens tempus probat. Nunc ergo domine deus israhel imple
seruo tuo patri meo dauid quecumque locutus es dicens. Non deficiet ex te uir coram me qui sedeat
super thronum israhel. ita tamen si custodierint filii tui uias suas et ambulauerint in lege mea.
sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus israhel firmetur sermo tuus quem locutus es ser-
uo tuo dauid. Ergo credibile est ut habitet deus cum hominibus super terram. Si celum et celi celorum non te
capiunt. quanto magis domus ista quam edificaui. Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem
serui tui et obsecrationem eius. Domine deus meus audias et preces quas fundit famulus tuus coram te
ut aperias oculos tuos super domum istam diebus et noctibus super locum in quo pollicitus es ut in-
uocaretur nomen tuum et exaudires orationem quam seruus tuus orat in eo. Exaudi preces famuli

tui et populi tui Israel. quicumque oraverit in loco isto. et exaudi de habitaculo tuo sancto id est de celis.
et propiciare. Si peccaverit quispiam in proximum suum et iurare contra eum paratus venerit. seque maledicto con
strinxerit coram altari in domo ista tu exaudies de celo et facies iudicium servorum tuorum ita
ut reddas iniquo viam suam in caput proprium. et ulciscaris iustum retribuens ei secundum iusticiam suam.
Si superatus fuerit populus tuus Israel ab inimicis peccabunt enim tibi. et conversi egerint penitentiam et obsecraverint
nomen tuum et fuerint deprecati in loco isto. tu exaudies de celo et propiciare peccato populi tui Israel et re
duc eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum. Si clauso celo pluvia non fluxerit propter peccata popu
li et deprecati te fuerint in loco isto et confessi nomini tuo et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris. exaudi de
celo domine et dimitte peccata populo tuo et servis tuis Israel et doce eos viam bonam per quam ingredi
antur et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra et pesti
lentia. erugo et aurugo et locusta et bruchus. et hostes vastatis regionibus portas obsederint
civitatis. omnisque plaga et infirmitas presserit. si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus agnoscens
plagam et infirmitatem suam. et expanderit manus suas in domo hac. tu exaudi de celo de sub
limi scilicet habitaculo tuo et propiciare et redde unicuique secundum vias suas. quas nosti eum habere in corde suo.
Tu enim solus nosti corda filiorum hominum ut timeant te et ambulent in viis tuis cunctis diebus
quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Externum quoque qui non est de populo tuo Israel si ve
nerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum et propter manum tuam robustam et brachium
tuum extentum. et adoraverit in loco isto. tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo.
et facies cuncta pro quibus invocaverit te ille peregrinus. ut sciant omnes populi terre nomen tuum et time
ant te sicut populus tuus Israel et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi nomi
ni tuo. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos adorabunt
te contra viam in qua civitas hec est quam elegisti. et domus quam edificavi nomini tuo ut exaudias de celo
preces eorum et obsecrationem et ulciscaris. Si autem peccaverint tibi neque enim est homo qui non peccet et iratus
fueris eis et tradideris eos hostibus et captivos eos duxerint in terram longinquam vel certe que iuxta est. et
conversi in corde suo in terra ad quam captivi ducti fuerant. egerint penitentiam et deprecati te fuerint in
terra captivitatis sue dicentes. peccavimus inique egimus et iniuste et reversi fuerint ad te in toto corde fecimus iniuste
suo. et in tota anima sua in terra captivitatis sue ad quam ducti ~~fuerant~~ sunt adorabunt te contra viam
terre sue quam dedisti patribus eorum et urbis quam elegisti. et domus quam edificavi nomini tuo ut ex
audias de celo. hoc est de firmo habitaculo tuo preces eorum et facias iudicium et dimittas populo tuo
quamvis peccatori. Tu enim es deus meus aperiantur queso oculi tui et aures tue intente sint ad orationem
que fit in loco isto. Nunc igitur consurge domine deus meus in requiem tuam tu et archa fortitudinis tue. Sa
cerdotes tui domine deus induantur salutari et sancti tui letentur in bonis. Domine deus ne averteris
faciem christi tui. memento misericordiarum David servi tui. Cumque complesset Salomon fundens preces ignis
descendit de celo et devoravit holocausta et victimas et maiestas domini implevit domum.
nec poterant sacerdotes ingredi templum domini. Sed et omnes filii Israel videbant descendentem ignem eo quod maiestas domini implesset templum domini.
et gloriam domini super domum. et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide adora
verunt et laudaverunt dominum quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius. Rex autem et omnis populus immolabant victimas
VII coram domino. Mactavit igitur rex Salomon hostias boum viginti duo milia. arietum centum vi
ginti milia. et dedicavit domum dei rex et universus populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis.
et levite in organis carminum domini que fecit David rex ad laudandum dominum quoniam in eternum misericordia eius. hym
nos David canentes per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos cunctusque Israel stabat.
Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum domini. obtulerat enim ibi holocausta et adipes pa
cificorum. quia altare eneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes. pacificorum

ergo salomon solempnitatem in tempore illo septem diebus et omnis israel cum eo. ecclesia magna valde ab introi-
tu emath usque ad torrentem egypti. Fecitque die octavo collectam eo quod dedicasset alta-
re septem diebus et solempnitatem celebrasset septem diebus. Igitur in die vicesimo tertio mensis septi-
mi dimisit populos ad tabernacula sua letantes atque gaudentes super bono quod fecerat dominus david et sa-
lomoni et israel populo suo. Complevitque salomon domum domini et domum regis et omnia que disposuerat in
corde suo ut faceret in domo domini et in domo sua et prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte et ait. Au-
divi orationem tuam et elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero celum et pluvia non fluxerit et
mandavero et precepero locuste ut devoret terram et misero pestilentiam in populum meum. conversus autem populus me-
us super quos invocatum est nomen meum deprecatus me fuerit et exquisierit faciem meam et egerit penitentiam
a viis suis pessimis et ego exaudiam de celo et propitius ero peccatis eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei
erunt aperti et aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto oraverit. Elegi enim et sanctificavi locum istum ut
sit nomen meum ibi in sempiternum et permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si am-
bulaveris coram me sicut ambulavit david pater tuus et feceris iuxta omnia que precepi tibi et iustitias meas iudicia-
que servaveris suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum david patri tuo dicens. non auferetur de
stirpe tua vir qui sit princeps in israel. Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iustitias meas et precepta mea
que proposui vobis et abeuntes servieritis diis alienis et adoraveritis eos. evellam vos de terra mea
quam dedi vobis et domum hanc quam sanctificavi nomini meo proiciam a facie mea et tradam eam in parabolam
et in exemplum cunctis populis. et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus et dicent stupentes.
Quare fecit sic dominus terre huic et domui huic. Respondebuntque. Quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum
qui eduxit eos de terra egypti et apprehenderunt deos alienos et adoraverunt eos atque coluerunt. idcirco ve-
nerunt super eos universa mala hec. Expletis autem viginti annis postquam edificavit salomon domum VIII
domini et domum suam. civitates quas dederat hyram salomoni edificavit et habitare ibi fecit filios israel.
Abiit quoque in emath suba et optinuit eam. et edificavit palmiram in deserto. et alias civitates
munitissimas edificavit in emath. extruxitque bethoron superiorem et bethoron inferiorem
civitates muratas habentes portas et vectes et seras. baalath etiam et omnes urbes firmissimas que fuerunt
salomonis cunctasque urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia quecumque voluit salomon atque disposuit
edificavit in ierusalem et in libano et in universa terra potestatis sue. Omnemque populum qui derelictus fuerat
de ethteis et amorreis et ferezeis et eveis et iebuseis qui non erant de stirpe israel de filiis eorum et
posteris quos non interfecerant filii israel. subiugavit salomon in tributarios usque in diem hanc. Porro
de filiis israel non posuit ut servirent operibus regis. ipsi enim erant viri bellatores et duces primi
et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis salomonis fuerunt ducenti quinquagin-
ta qui erudiebant populum. Filiam vero pharaonis transtulit de civitate david in domum quam edificaverat
ei. Dixit enim rex. Non habitabit uxor mea in domo david regis israel eo quod sanctificata sit quia in-
gressa est in eam archa domini. Tunc obtulit salomon holocausta domino super altare domini quod extruxerat
ante porticum. ut per singulos dies offerretur in eo iuxta preceptum moysi in sabbatis et in kalendis
et in festis diebus ter per annum. id est in solempnitate azimorum et in solempnitate ebdomada-
rum et in solempnitate tabernaculorum. Et constituit iuxta dispositionem david patris sui officia sacerdotum in mi-
nisteriis suis et levitas in ordine suo. ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum
uniuscuiusque diei. et ianitores in divisionibus suis per portam et portam. sic enim preceperat david homo dei.
Nec pretergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quam levite ex omnibus que preceperat. et in cus-
todiis thesaurorum. Omnes impensas preparatas habuit salomon ex eo die quo fundavit domum
domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit salomon in asiongaber et in hailath. ad oram ma-
ris rubri que est in terra edom. Misit autem ei hyram per manus servorum suorum naves et nautas

gnaros maris et abierunt cum servis Salomonis in Ophir. tuleruntque inde quadringenta viginti talen-
ta auri et attulerunt ad regem Salomonem. ¶ Regina quoque Saba audita fama Salomonis ve-
nit ut temptaret eum in enigmatibus in Ierusalem. cum magnis opibus et camelis qui portabant aromata
et auri plurimum. gemmasque preciosas. Cumque venisset ad Salomonem. locuta est ei quecumque erant in
corde suo. Et exposuit ei Salomon omnia que proposuerat. nec est quicquam fuit quod ei non perspicuum fecit.
Videns autem regina sapientiam scilicet Salomonis. et domum quam edificaverat. nec non cibaria mense eius
et habitacula servorum et officia ministrorum eius. et vestimenta eorum. pincernas quoque et vestes eorum. et victi-
mas quas immolabat in domo domini. non erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem. Verus
sermo quem audieram in terra mea de virtutibus et sapientia tua. Non credebam narrantibus donec ipsa
venissem et vidissent oculi mei et probassem. non me medietatem in sapientie tue fuisse narratam. Vicisti
famam virtutibus tuis. Beati viri tui et beati servi tui. hii qui assistunt coram te omni tempore. et audiunt
sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus qui voluit te ordinare super thronum suum regem populi domini
dei tui. Quia dilexit dominus deus israel et vult servare eum in eternum. ideo posuit te super eum regem ut fa-
ceres iudicia atque iustitiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri et aromata multa nimis
et gemmas preciosas. Non sunt aromata talia ut hec que dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et servi
hyram cum servis Salomonis attulerunt aurum de Ophir et ligna thyina. et gemmas preciosissimas. de
quibus fecit rex de lignis scilicet thyinis gradus in domo domini et in domo regia. cytharasque et
psalteria in domo domini cantoribus. Numquam venerunt sic in terra illa ligna talia. Rex autem Salomon dedit
regine Saba cuncta que voluit et que postulavit. multo plura quam attulerat ad eum. Que reversa a-
bit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per annos sin-
gulos sexcenta sexaginta sex talenta auri. excepta summa quam legati diversarum gentium et negoci-
atores afferre consueverant omnesque reges Arabie et satrape terrarum qui comportabant aurum et argen-
tum Salomoni. Fecit quoque rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum qui in
hastis singulis expendebantur. Et trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum. quibus tegebantur
scuta singula. posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum nemore. Fecit quoque rex Salomon so-
lium eburneum grande. et vestivit illud auro nimis fulvo. sex quoque gradus quibus ascendebatur
ad solium. et scabellum aureum. et brachiola duo altrinsecus. et duos leones stantes iuxta brachi-
ola. et alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte. Non fuit tale so-
lium in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea et vasa domus salt-
us libani ex auro purissimo. Argentum non erat nec alicuius precii in diebus Salomonis. Sed nec pro nichilo reputabatur. Siquidem naves
regis ibant in Tharsis cum servis hyram semel in annis tribus et deferebant inde aurum et argen-
tum. et ebur et simias et pavos. Magnificatus est ergo Salomon super reges omnes terre divitiis et gloria.
omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis. ut audirent sapientiam quam dederat deus in
corde eius. et deferebant ei munera vasa argentea et aurea. et vestes et arma. et aromata equos
et mulos per singulos annos. Habuit quoque Salomon quadraginta milia equorum in stabulis et
curruum equitumque duodecim milia. constituitque eos in urbibus quadrigarum et ubi erat rex in
Ierusalem. Exercuit quoque potestatem super omnes reges a flumine eufraten usque ad terram philistino-
rum. et usque ad terminos Egypti. tantamque copiam prebuit argenti in Ierusalem quasi lapidum. et cedro-
rum tantam multitudinem velud sicomoros que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi
de Egypto et de cunctis regionibus. Reliqua vero operum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt
in verbis Nathan prophete. et in libris Achie Silonitis. et in visione quoque Addo videntis contra Ieroboam filium
Nabath. Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem israel quadraginta annis. dormivitque cum
patribus suis et sepelierunt eum in civitate David. ¶ Regnavitque pro eo Roboam filius eius. Profectus X

Venit autem Roboam in Sichem: illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent eum regem. Quod cum audisset
Ieroboam filius Nabath qui erat in Egypto, fugerat quippe illuc ante Salomonem, statim reversus est.
Vocaveruntque eum: et venit cum universo Israel et locuti sunt ad Roboam dicentes. Pater tuus durissimo
iugo nos pressit: tu leviora impera patre tuo, qui nobis gravem imposuit servitutem, et paululum
de onere sublevа ut serviamus tibi. Qui ait. Post tres dies revertimini ad me. Cumque abisset
populus, iniit consilium cum senibus qui steterant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret, dicens.
Quid datis consilii ut respondeam populo? Qui dixerunt ei. Si placueris populo huic et leniveris eos verbis
mitibus, servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum, et cum iuvenibus tractare coepit
qui cum eo nutriti fuerant et erant in comitatu illius. Dixitque ad eos. Quid vobis videtur? vel quid
respondere debeo populo huic qui dixit mihi: Sublevа iugum quod imposuit nobis pater tuus. At illi
responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis atque dixerunt: Sic loqueris populo qui dixit tibi:
Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu sublevа: et sic respondebis. Minimus digitus meus
grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum grave, et ego maius pondus appo-
nam. Pater meus cecidit vos flagellis, ego vero caedam vos scorpionibus. Venit ergo Ieroboam et
universus populus ad Roboam die tertio: sicut praeceperat eis. Responditque rex dura derelicto consilio se-
niorum. Locutusque est iuxta iuvenum voluntatem. Pater meus grave vobis imposuit iugum, quod ego gra-
vius faciam. Pater meus cecidit vos flagellis, ego vero caedam scorpionibus. Et non adquievit preci-
bus populi. Erat enim voluntas dei ut compleretur sermo eius quem locutus fuerat per manum Ahiae Silonitis ad
Ieroboam filium Nabath. Populus autem universus rege duriora dicente sic locutus est ad eum. Non est nobis
pars in David neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israel, tu autem pasce domum tuam
David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel qui habitabant in civitatibus Iuda regna-
vit Roboam. Misitque rex Roboam Aduram qui praeerat tributis, et lapidaverunt eum
filii Israel et mortuus est. Porro rex Roboam currum festinavit ascendere, et fugit in Ierusalem. Rece-
sitque Israel a domo David usque ad diem hanc. Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Ierobo-
am, miserunt et vocaverunt eum congregato coetu et constituerunt regem super omnem Israel. Nec secutus est quisquam do-
mum David praeter tribum Iuda et Beniamin solam. Venit autem Roboam in Ierusalem et vocavit univer- XI
sam domum Iuda et Beniamin, centum octoginta milibus electorum atque bellantium ut di-
micaret contra Israel et converteret ad se regnum suum. Factusque est sermo domini ad Semeiam hominem
dei dicens. Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda et ad universum Israel qui est
in Iuda et Beniamin. Haec dicit dominus. Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros. Reverta-
tur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem domini
reversi sunt, nec perrexerunt contra Ieroboam. Habitavit autem Roboam in Ierusalem, et aedificavit
civitates muratas in Iuda. Extruxitque Bethleem et Etham et Thecue, Bethsur quoque et Socho et
Odollam, necnon et Geth et Maresa et Ziph, sed et Aduram et Lachis et Azecha, Saraa quoque et Ai-
alon et Hebron, quae erant in Iuda et in Beniamin civitates munitissimas. Cumque clau-
sisset eas muris, posuit in eis principes ciborumque horrea, hoc est olei et vini. Sed et in singulis ur-
bibus fecit armamentaria scutorum et hastarum, firmavitque eas multa diligentia, et imperavit
super Iudam et Beniamin. Quadraginta et unius anni erat Roboam cum regnare coepisset,
et decem et septem annis regnavit in Ierusalem civitate quam elegit dominus ut poneret nomen suum ibi
ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanites. Sacerdotes autem et Levitae
qui erant in universo Israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, relinquentes suburbana
et possessiones suas, et transeuntes ad Iudam et Ierusalem, eo quod abiecisset eos Ieroboam et
posteri eius ne sacerdotio domini fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et daemoniorum

vitulorum quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus israel quicumque dederant cor suum ut quererent dominum deum
israel. venerunt ierusalem ad immolandas victimas domino deo patrum suorum. et roboraverunt regnum
iuda et confirmaverunt roboam filium salomonis per tres annos. Ambulaverunt enim in viis david et sa-
lomonis annis tantum tribus. Duxit autem roboam uxorem malalath filiam ierimuth filii david. abiail quoque
filiam heliab filii isai. que peperit ei filios ieus et somoriam et zoam. Post hanc quoque maacha filiam [accepit]
absalom. que peperit ei abia et ethai et ziza et salomith. Amavit autem roboam maacha filiam absa-
lom super omnes uxores suas et concubinas. Nam uxores decem et octo duxerat. concubinas autem sexaginta et genuit
viginti et octo filios et sexaginta filias. Constituit vero in capite abiam filium maacha ducem super omnes
fratres suos. ipsum enim regem facere cogitabat. quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius et in cunctis
finibus iuda et beniamin et in universis civitatibus munitis. prebuitque eis escas plurimas. et multas petivit
uxores. Cumque roboratum fuisset regnum roboam et confortatum. dereliquit legem domini et omnis israel cum eo. Anno XII
autem quinto regni roboam. ascendit sesac rex egypti in ierusalem quia peccaverunt domino. cum mille ducentis curribus
et sexaginta milibus equitum. nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex egypto. libies scilicet et
trogodite et ethiopes. Cepitque civitates munitissimas in iuda et venit usque ierusalem. Semeias autem
propheta ingressus est ad roboam et principes iuda qui congregati fuerant in ierusalem fugientes sesac dixitque ad
eos. Hec dicit dominus. Vos reliquistis me et ego reliqui vos in manu sesac. Consternatique principes israel
et rex dixerunt. iustus est dominus. Cumque vidisset dominus quod humiliati essent. factus est sermo domini ad semeiam
dicens. Quia humiliati sunt non disperdam eos. daboque eis pauxillum auxilii et non stillabit furor
meus super ierusalem per manum sesac. Verumptamen servient ei. ut sciant distantiam servitutis mee et ser-
vitutis regni terrarum. Recessit itaque sesac rex egypti ab ierusalem sublatis thesauris domus domini
et domus regis omniaque secum tulit. et clypeos aureos quos fecerat salomon pro quibus fecit rex eneos.
et tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebant vestibulum palatii. Cumque introiret rex
domum domini. veniebant scutarii et tollebant eos. iterumque referebant ad armamentarium suum. Verump-
tamen quia humiliati sunt aversa est ab eis ira domini. nec deleti sunt penitus. siquidem et in iuda inventa sunt
opera bona. Confortatus est igitur rex roboam in ierusalem atque regnavit. Quadraginta autem et unius anni erat cum
regnare cepisset. et decem et septem annis regnavit in ierusalem urbe quam elegit dominus ut confirmaret no-
men suum ibi de cunctis tribubus israel. nomenque matris eius naama ammanitis. Fecit autem malum et non preparavit
cor suum ut quereret dominum. Opera vero roboam prima et novissima scripta sunt in libris semeie prophete
et addo videntis. et diligenter exposita sunt. Pugnaveruntque adversum se roboam et ieroboam cunctis
diebus. Et dormivit roboam cum patribus suis sepultusque in civitate david. et regnavit abia filius
eius pro eo. Anno octavo decimo regis ieroboam regnavit abia super iudam. Tribus annis reg- XIII
navit in ierusalem. nomenque matris eius michaia filia urihel de gabaa. Et erat bellum inter abiam
et ieroboam. Cumque inisset abia certamen et haberet bellicosissimos viros et electorum quadraginta
milia. ieroboam instruxit econtra aciem octoginta milia virorum qui et ipsi electi erant et ad bella fortissi-
mi. Stetit igitur abia super montem semeron qui erat in ephraim et ait. Audi ieroboam et omnis israel. Num
ignoratis quod dominus deus israel dederit regnum david super israel in sempiternum ipsi et filiis eius in pactum salis.
Et surrexit ieroboam filius nabath servus salomonis filii david. et rebellavit contra dominum suum. Congregatique
sunt ad eum viri vanissimi et filii belial. et prevaluerunt contra roboam filium salomonis. Porro roboam
erat rudis et corde pavido nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis
regno domini quod possidet per filios david. habetisque grandem populi multitudinem atque vitulos aureos quos
fecit vobis ieroboam in deos. et eiecistis sacerdotes domini filios aaron atque levitas. et fecistis vobis
sacerdotes sicut omnes populi terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam in tauro de bobus et in arieti-
bus septem fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Noster autem dominus deus quem non relinquimus. Sacerdotes ministrant

domino de filiis aaron et levitae sunt in ordine suo. Holocausta quoque offerunt domino per singulos dies ma-
ne et vespere et thymiama iuxta legis praecepta confectum et proponuntur panes in mensa mundissima,
estque apud nos candelabrum aureum et lucerna eius ut accendatur semper ad vesperam. Nos quippe custo-
dimus praecepta domini dei nostri quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux deus est et sacerdotes eius qui
clangunt tubis et resonant contra vos. Filii israel nolite pugnare contra dominum deum patrum vestrorum quia
non vobis expedit. Haec illo loquente ieroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hos-
tium staret ignorantem iudam suo ambiebat exercitu. Respiciensque iudas vidit instare
bellum ex adverso et post tergum et clamavit ad dominum ac sacerdotes tubis canere coeperunt.
Omnesque viri iuda vociferati sunt. Et ecce illis vociferantibus perterruit deus ieroboam et omnem is-
rahel qui stabat ex adverso abia et iuda. Fugeruntque filii israel iudam et tradidit eos deus in manu
eorum. Percussit ergo eos abia et populus eius plaga magna et corruerunt ex israel vulnerati quin-
gentia milia virorum fortium. Humiliatique sunt filii israel in tempore illo et vehementissime
confortati sunt filii iuda eo quod sperassent in domino deo patrum suorum. Persecutus est autem abia fugientem
ieroboam et cepit civitates eius bethel et filias eius et iesana cum filiabus eius ephron quoque et filias eius
nec valuit ultra resistere ieroboam in diebus abia quem percussit dominus et mortuus est.
Igitur abia confortato imperio suo accepit uxores quattuordecim procreavitque viginti et duos
filios et sedecim filias. Reliqua autem sermonum abia viarumque et operum eius scripta sunt diligen-
tissime in libro prophetae addo diligentissime in libro prophetae addo. Dormivit autem abia cum patribus
suis et sepelierunt eum in civitate david. Regnavitque asa filius eius pro eo. In cuius diebus quievit terra an- XIIII
nis decem. Fecit autem asa quod bonum et placitum erat in conspectu dei sui et subvertit altaria peregrini
cultus et excelsa et confregit statuas lucosque succidit. Ac praecepit iudae ut quaereret dominum deum
patrum suorum et faceret legem et universa mandata. Et abstulit de cunctis urbibus iuda aras et fa-
na et regnavit in pace. Aedificavit quoque urbes munitas in iuda quia quietus erat et nulla tem-
poribus eius bella surrexerant pacem domino largiente. Dixit autem iudae. Aedificemus civitates istas et cir-
cumdemus muris et roboremus turribus et portis et seris donec a bellis quieta sunt omnia eo quod quae-
sierimus dominum deum patrum nostrorum et dederit nobis pacem per gyrum. Aedificaverunt igitur et nullum in
extruendo impedimentum fuit. Habuit autem asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de
iuda trecenta milia de beniamin vero scutariorum et sagittariorum ducenta septuaginta mi-
lia. Omnes isti viri fortissimi. Egressus est autem contra eos zara ethiops cum exercitu suo decies
centena milia et curribus trecentis et venit usque maresa. Porro asa perrexit obviam ei et instruxit
aciem ad bellum in valle sephata quae est iuxta maresa et invocavit dominum deum et ait. Domi-
ne non est apud te ulla distantia utrum in paucis auxilieris an in pluribus. Adiuva nos domine deus
noster. In te enim et in nomine tuo habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem. Domine deus noster tu es,
non praevaleat contra te homo. Exterruit itaque dominus ethiopes et persecutus est eos asa et iuda. Fugeruntque
ethiopes et persecutus est eos asa et populus qui cum eo erat usque gerara et ruerunt ethiopes usque
ad internecionem quia domino caedente contriti sunt et exercitu illius praeliante. Tulerunt ergo spolia
multa et percusserunt omnes civitates per circuitum gerarae grandis quippe cunctos terror invaserat
et diripuerunt urbes et multam praedam asportaverunt. Sed et caulas ovium destruentes tulerunt
pecorum infinitam multitudinem et camelorum reversique sunt in ierusalem. Azarias autem filius oded fac- XV
to in se spiritu dei egressus est in occursum asa et dixit ei. Audite me asa et omnis iuda et beniamin.
Dominus vobiscum quia fuistis cum eo. Si quaesieritis eum invenietis. Si autem dereliqueritis eum derelinquet vos.
Transibunt autem multi dies in israel absque deo vero et absque sacerdote et doctore et absque lege. Cumque re-
versi fuerint in angustia sua ad dominum deum israel et quaesierint eum, reperient. In tempore illo non erit pax

egredienti et ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabat enim gens contra gentem
et civitas contra civitatem, quia Deus conturbavit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini et non dissolvan-
tur manus vestrae. Erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset Asa, verba scilicet et prophetiam Azariae filii Oded
prophetae, confortatus est et abstulit idola de omni terra Iuda et Beniamin, et ex urbibus quas ceperat montis
Ephraim, et dedicavit altare Domini quod erat ante porticum domus Domini. Congregavitque universum Iudam et
Beniamin, et advenas cum eis de Ephraim et de Manasse et de Symeon. Plures enim ad eum confug-
erant ex Israel, videntes quod Dominus Deus illius esset cum eo. Cumque venissent Ierusalem mense tertio, anno quintodeci-
mo regni Asa, immolaverunt Domino in die illa de manubiis et praeda quam adduxerant, boves septin-
gentos et arietes septem milia. Et intravit ex more ad corroborandum foedus, ut quaererent Dominum
Deum patrum suorum in toto corde et in tota anima sua. Si quis autem, inquit, non quaesierit Dominum Deum Israel, mori-
atur a minimo usque ad maximum, a viro usque ad mulierem. Iuraveruntque Domino voce magna in
iubilo et in clangore tubae et in sonitu bucinarum omnes qui erant in Iuda cum execratione. In omni enim
corde suo iuraverunt et in tota voluntate quaesierunt eum et invenerunt. Praestititque eis Dominus requiem per circuitum. Sed
et Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio, eo quod fecisset in luco simulacrum Priapi.
Quod omne contrivit et in frusta comminuens combussit in torrente Cedron. Excelsa autem derelicta sunt in Israel.
Attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus eius. Eaque voverat pater suus et ipse intulit in domum Domini,
argentum et aurum vasorumque diversam supellectilem. Bellum vero non fuit usque ad tricesimum quintum annum
regni Asa. Anno autem tricesimo sexto regni eius ascendit Baasa rex Israel in Iudam et muro cir- XVI
cumdabat Rama, ut nullus tute posset egredi et ingredi de regno Asa. Protulit ergo Asa argentum
et aurum de thesauris domus Domini et de thesauris regiis, misitque ad Benadad regem Syriae qui
habitabat in Damasco, dicens: Foedus inter me et te est. Pater quoque meus et pater tuus habuere concordiam.
Quam ob rem misi tibi argentum et aurum, ut rupto foedere quod habes cum Baasa rege Israel facias eum a me re-
cedere. Quo comperto Benadad misit principes exercituum suorum ad urbes Israel, qui percusserunt Ahion et Dan
et Abelmaim et universas urbes muratas Nephthalim. Quod cum audisset Baasa, desiit aedificare
Rama et intermisit opus suum. Porro Asa rex assumpsit universum Iudam, et tulerunt lapides de Ra-
ma et ligna quae aedificationi praeparaverat Baasa, aedificavitque ex eis Gabaa et Maspha. In tempore illo
venit Anania propheta ad Asa regem Iuda et dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriae et non in Domino
Deo tuo, idcirco evasit Syriae regis exercitus de manu tua. Nonne Aethiopes et Libyes multo plu-
res erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia? Quos cum Domino credidisses tradidit in manu
tua. Oculi enim Domini contemplantur universam terram, et praebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt
in eum. Stulte igitur egisti, et propter hoc ex praesenti tempore adversum te bella consurgent. Iratusque Asa adversus
videntem iussit eum mitti in nervum. Valde quippe super hoc fuerat indignatus, et interfecit de populo
in tempore illo plurimos. Opera autem Asa prima et novissima scripta sunt in libro regum Iuda et Israel.
Aegrotavit etiam Asa anno tricesimo nono regni sui dolore pedum vehementissimo, et nec in infirmitate
sua quaesivit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis et mortuus
est anno quadragesimo primo regni sui. Et sepelierunt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in civitate
David. Posueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis quae erant pigmentariorum
arte confecta, et combusserunt super eum ambitione nimia. Regnavit autem Iosaphat filius eius pro eo et XVII
invaluit contra Israel. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iuda quae erant vallatae muris,
praesidiaque disposuit in terra Iuda et in civitatibus Ephraim quas ceperat Asa pater eius. Et fuit Dominus cum
Iosaphat, quia ambulavit in viis David patris sui primis, et non speravit in Ba-
alim sed in Deo patris sui, et perrexit in praeceptis illius et non iuxta [...] Israel. Confirmavitque Dominus pc̄ta
regnum in manu illius, et dedit omnis Iuda munera Iosaphat. Factaeque sunt ei infinitae divitiae et

multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias domini etiam excelsa et lucos de iuda abstulit. Tertio autem
anno regni sui misit de principibus suis benadab et obdiam et zachariam et nathanahel et
micheam ut docerent in civitatibus iuda et cum eis levitas semeiam et nathaniam et zabadiam
asahel quoque et semiramoth et ionathan adoniamque et tobiam et tobadoniam levitas et cum eis
elisama et ioram sacerdotes. docebantque populum in iuda habentes librum legis domini et circuibant cunctas
urbes iuda atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor domini super omnia regna terrarum que erant per gyrum
iuda nec audebant bellare contra iosaphat. Sed et philistei iosaphat munera deferebant et vectigal
argenti. Arabes quoque adducebant pecora arietum septem milia septingentos et hircos totidem. Cre-
vit ergo iosaphat et magnificatus est usque in sublime. Atque edificavit in iuda domos ad
instar turrium urbesque muratas et multa opera paravit in urbibus iuda. Viri quoque bellatores ro-
busti erant in ierusalem quorum iste numerus per domos atque familias singulorum. In iuda principes exer-
citus ednas dux et cum eo robustissimi viri trecenta milia. Post hunc iohanan princeps et cum eo
ducenta milia octoginta. Post istum quoque amasias filius zechri consecratus domino et cum eo ducen-
ta milia virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad prelia eliada et cum eo tenentium arcum
et clypeum ducenta milia. Post istum et iozabath et cum eo centum octoginta milia expeditorum
militum. Hii omnes erant ad manum regis exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis et

Capitulum xviii.

in toto iuda. Fuit ergo iosaphat dives et inclitus multum et affinitate coniunctus est achab.
descenditque post annos ad eum in samaria. Ad cuius adventum mactavit achab arietes et boves
plurimos populo qui venerat cum eo. persuasitque ei ut ascenderet in ramoth galaad. Dixitque achab
rex israel ad iosaphath regem iuda. Veni mecum in ramoth galaad. Cui ille respondit. Ut ego
et tu. sicut populus tuus sic et populus meus tecumque erimus in bello. Dixitque iosaphath ad regem israel.
Consule obsecro in presentiarum sermonem domini. Congregavit ergo rex israel prophetarum quadringentos
viros et dixit ad eos. In ramoth galaad ad bellandum ire debemus an quiescere. At illi aiunt
ascendite. et tradet eos deus in manu regis. Dixitque iosaphat. Numquid non est hic propheta domini ut ab illo
et requiramus. Et ait rex israel ad iosaphat. Est vir unus a quo possumus querere domini voluntatem
sed ego odi eum quia non prophetat michi bonum sed malum omni tempore. Est autem micheas filius iemla.
Dixitque ei iosaphath. Ne loquaris rex hoc modo. Vocavit ergo rex israel unum de eunuchis et dixit ei. Voca
cito micheam filium iemla. Porro rex israel et iosaphath rex iuda uterque sedebant in solio suo ves-
titi cultu regio. Sedebant autem in area iuxta portam samarie omnesque prophete vaticinabantur coram
eis. Sedechias vero filius chanaana fecit sibi cornua ferrea et ait. Hec dicit dominus. His ventila-
bis syriam donec conteras eam. Omnesque prophete similiter prophetabant atque dicebant. Ascende in
ramoth galaad et prosperaberis et tradet eos dominus in manus tuas. Nuntius autem qui ierat ad vo-
candum micheam. ait illi. En verba omnium prophetarum uno ore bona annuntiant regi. Queso
ergo te. ut sermo tuus ab eis non dissentiat. loquarisque prospera. Cui respondit micheas. Vi-
vit dominus quia quodcumque dixerit michi deus meus hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait. Michea
ire debemus in ramoth galaad ad bellandum an quiescere. Cui ille respondit. Ascendi-
te. Cuncta enim prospere evenient et tradentur hostes in manus vestras. Dixitque rex. Iterum atque iterum
te adiuro. ut non loquaris michi nisi quod verum est in nomine domini. At ille ait. Vidi universum israel disper-
sum in montibus sicut oves absque pastore. Et dixit dominus. Non habent isti dominos revertatur unusquisque in domum
suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphath. Nonne dixi tibi quod non prophetaret iste michi quicquam
boni. sed ea que mala sunt. At ille iterum ait. Audite verbum domini. Vidi dominum sedentem in solio suo
et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et dixit dominus. Quis decipiet achab regem
israel ut ascendat et corruat in ramoth galaad. Cumque diceret unus hoc modo et alter alio pacto

spiritus et stetit coram domino et ait. Ego decipiam eum. Cui dominus: In quo inquit decipies? At ille respondit: Egrediar
et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitque dominus: Decipies et praevalebis. Egredere et fac ita.
Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum et dominus locutus est de te mala. Accessit autem
sedechias filius chanaane et percussit michee maxillam et ait: Per quam viam transivit spiritus domini a me
ut loqueretur tibi? Dixitque micheas: Tu ipse videbis in die illo quando ingressus fueris cubiculum de cu-
biculo ut abscondaris. Praecepit autem rex israel dicens: Tollite micheam et ducite ad amon prin-
cipem civitatis et ad ioas filium amalech et dicetis: Haec dicit rex: Mittite hunc in carcerem et date
ei panis modicum et aque pauxillum donec revertar in pace. Dixitque micheas: Si reversus fueris in pace
non est locutus dominus in me. Et ait: Audite populi omnes. Igitur ascenderunt rex israel et iosaphath rex iuda
in ramoth galaad. Dixitque rex israel ad iosaphath: Mutabo habitum et sic ad pugnam va-
dam. Tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rex israel habitu venit ad bellum. Rex autem syrie prae-
ceperat ducibus equitatus sui dicens: Ne pugnetis contra minimum aut contra maximum nisi contra solum regem
israel. Itaque cum vidissent principes equitatus iosaphath dixerunt: Iste est rex israel. Et circumdederunt
eum dimicantes. At ille clamavit ad dominum et auxiliatus est ei atque avertit eos a bello. Cum enim vidis-
sent duces equitatus quod non esset rex israel reliquerunt eum. Accidit autem ut unus e populo sagittam in in-
certum iaceret et percuteret regem israel inter cervicem et scapulas. At ille aurige suo ait: Converte manum tuam
et educ me de acie quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porro rex israel stabat in curru
XVIII suo contra syrios usque ad vesperam et mortuus est occidente sole. Reversus est autem iosaphath rex iu- c.iii. xx.
da domum suam pacifice in ierusalem. Cui occurrit hieu filius anani videns et ait ad eum: Im-
pio praebes auxilium et his qui oderunt dominum amicitia iungeris. Et idcirco iram quidem domini merebaris. Sed
bona opera inventa sunt in te eo quod abstuleris lucos de terra iuda et praeparaveris cor tuum ut requireres
dominum deum patrum tuorum. Habitavit ergo iosaphat in ierusalem. Rursumque egressus est ad populum de bersa-
bee usque ad montem ephraim et revocavit eos ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iu-
dices terre in cunctis civitatibus iuda munitis per singula loca. Et praecipiens iudicibus videte ait
quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium sed domini. Et quodcumque iudicaveritis in vos redundabit.
Sit timor domini vobiscum et cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas nec accep-
XIX tio personarum nec cupido munerum. In ierusalem quoque constituit iosaphath levitas et sacerdo-
tes et principes familiarum ex israel ut iudicium et causam domini iudicarent habitatoribus eius. Praecepit-
que eis dicens: Sic agetis in timore domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam que venerit ad vos fratrum
vestrorum qui habitant in urbibus suis inter cognationem et cognationem ubicumque questio est de lege
de mandato de cerimoniis de iustificationibus ostendite eis ut non peccent in dominum et ne veniat
ira super vos et super fratres vestros. Sic ergo agetis et non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex vester in his
que ad deum pertinent presidebit. Porro zabadias filius ismahel qui est dux in domo iuda super ea opera
erit que ad regis officium pertinent. Habetisque magistros levitas coram vobis. Confortamini et a-
XX gite diligenter et erit dominus vobiscum. Post hec congregati sunt filii moab et filii amon et cum eis de amoni-
tis ad iosaphath ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuncii et indicaverunt iosaphath dicentes:
Venit contra te multitudo magna de his locis que trans mare sunt et de syria et ecce consistunt in
asasonthamar que est engaddi. Iosaphath autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum
dominum et praedicavit ieiunium in universo iuda. Congregatusque est iudas ad precandum dominum. Sed et
omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset iosaphath in medio cetu iu-
de et ierusalem in domo domini ante atrium novum ait: Domine deus patrum nostrorum tu es deus in celo et dominaris
cunctis regnis gentium. In manu tua est fortitudo et potentia nec quisquam tibi potest resistere. Nonne tu deus
noster interfecisti omnes habitatores terre huius coram populo tuo israel et dedisti eam semini abrahe

amici tui in sempiternum. Habitaveruntque in ea, et extruxerunt in ea sanctuarium nomini tuo dicentes. Si irruerint super nos mala, gladius iudicii, pestilentia et fames, stabimus coram domo hac in conspectu tuo in qua invocatum est nomen tuum, et clamabimus ad te in tribulationibus nostris, et exaudies, salvosque facies. Nunc igitur ecce filii Ammon et Moab et mons Seir, per quos non concessisti Israel ut transirent, quando egrediebantur de Egypto, sed declinaverunt ab eis, et non interfecerunt illos, e contrario agunt, et nituntur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis. Deus noster, ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo ut possimus huic multitudini resistere, que irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Omnis vero Iuda stabat coram Domino, cum parvulis et uxoribus et liberis suis. Erat autem Iahziel filius Zacharie, filii Banaie, filii Iehiel, filii Mathanie levites de filiis Asaph, super quem factus est spiritus Domini in medio turbe, et ait. Attendite omnis Iuda, et qui habitatis in Ierusalem, et tu rex Iosaphath. Hec dicit Dominus vobis. Nolite timere nec paveatis hanc multitudinem; non est enim vestra pugna sed Dei. Cras descendetis contra eos. Ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, et invenietis illos in summitate torrentis qui est contra solitudinem Ieruhel. Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state et videbitis auxilium Domini super vos. O Iuda et Ierusalem, nolite timere nec paveatis. Cras egrediemini contra eos, et Dominus erit vobiscum. Iosaphath ergo et Iuda et omnes habitatores Ierusalem ceciderunt proni in terram coram Domino et adoraverunt eum. Porro levite de filiis Caath et de filiis Chore laudabant Dominum Deum Israel voce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecue. Profectisque eis, stans Iosaphath in medio eorum dixit. Audite me viri Iuda et omnes habitatores Ierusalem. Credite in Domino Deo vestro, et securi eritis. Credite prophetis eius, et cuncta evenient vobis prospera. Deditque consilium populo, et statuit cantores Domini ut laudarent eum in turmis suis, et antecederent exercitum, ac voce consona dicerent. Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in eternum misericordia eius. Cumque cepissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon et Moab et montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam, et percussi sunt. Namque filii Ammon et Moab consurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi, mutuis se concidere vulneribus. Porro Iuda cum venisset ad speluncam que respicit solitudinem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo Iosaphath et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum, inveneruntque inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque et vasa pretiosissima, et diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre pre prede magnitudine. Die autem quarto congregati sunt in valle benedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerunt Domino, vocaverunt locum illum vallem benedictionis usque in presentem diem. Reversusque est omnis vir Iuda et habitatores Ierusalem, et Iosaphath ante eos, in Ierusalem cum leticia magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in Ierusalem cum psalteriis et citharis et tubis in domum Domini. Irruit autem pavor Domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnasset Dominus contra inimicos Israel. Quievitque regnum Iosaphath, et prebuit ei Deus pacem per circuitum. Regnavit ergo Iosaphath super Iudam, et erat triginta quinque annorum cum regnare cepisset. Viginti autem et quinque annis regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Azuba filia Selachi. Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens que placita erant coram Domino. Verumptamen excelsa non abstulit, et adhuc populus non direxerat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum Iosaphath priorum et novissimorum scripta sunt in verbis Ieu filii Anani, que digessit in libro regum Israel. Post hec iniit amicitias Iosaphath rex Iuda cum Ochozia rege Israel, cuius opera fuerunt pessima. Et particeps fuit ut facerent naves que irent in

tharsis. feceruntque classem in asiongaber. Prophetavit autem eliezer filius dodau de maresa
ad iosaphath dicens. Quia habuisti foedus cum ochozia. percussit dominus opera tua. contritaeque sunt
naves nec potuerunt ire in tharsis. Dormivit autem iosaphath cum patribus suis et sepultus est cum XXI
eis in civitate david. regnavitque ioram filius eius pro eo. qui habuit fratres filios iosaphath. azariam
iahiel et zachariam et azariam et michael et saphatiam. Omnes hii filii iosaphath regis iu-
da. Deditque eis pater suus multa munera argenti et auri et pensitationes cum civitatibus mu-
nitissimis in iuda. regnum autem tradidit ioram. eo quod esset primogenitus. Surrexit autem ioram super
regnum patris sui. Cumque se confirmasset. occidit omnes fratres suos gladio. et quosdam de principibus
iuda. Triginta duorum annorum erat ioram cum regnare coepisset. et octo annis regnavit in ierusalem.
Ambulavitque in viis regum israhel. sicut egerat domus achab. filia quippe achab erat uxor eius
et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum david propter pactum quod inierat cum eo.
et quia promiserat ei. ut daret illi lucernam et filiis eius in omni tempore. In diebus illis rebellavit edom
ne esset subditus iudae. et constituit sibi regem. Cumque transisset ioram cum principibus suis et cunc-
to equitatu qui erat secum. surrexit nocte et percussit edom qui se circumdederat et omnes duces
equitatus eius. Attamen rebellavit edom. ne esset sub dicione iuda. usque ad hunc diem. Eo tempore et lobna
recessit. ne esset sub manu illius. Dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa fabri-
catus est in urbibus iuda. et fornicari fecit habitatores ierusalem et praevaricari iudam. Allatae
sunt autem ei litterae ab helia propheta in quibus scriptum erat. Haec dicit dominus deus david patris tui. Pro eo quod non ambula-
sti in viis iosaphath patris tui et in viis asa regis iuda. sed incessisti per iter regum israhel et fornicari
fecisti iudam et habitatores ierusalem imitatus fornicationem domus achab insuper
et fratres tuos domum patris tui meliores te occidisti. ecce dominus percutiet te plaga magna cum
populo tuo. et filiis et uxoribus tuis. universaque substantia tua. Tu autem aegrotabis pessimo languore uteri donec
egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies. Suscitavit ergo dominus contra ioram spiritum phi-
listinorum et arabum qui confines sunt aethiopibus. et ascenderunt in terram iuda et vastaverunt ea(m).
diripueruntque cunctam substantiam quae inventa est in domo regis insuper et filios eius et uxores. nec rema-
sit ei filius nisi ioachaz qui minimus natu erat. Et super haec omnia percussit eum dominus alvi languore
insanabili. Cumque diei succederet dies. et temporum spatia volverentur. duorum annorum
expletus est circulus. et sic longa consumptus tabe. ita ut egereret etiam viscera sua. languore
pariter et vita caruit. mortuusque est in infirmitate pessima. et non fecit ei populus secundum morem combustio-
nis exequias sicut fecerat maioribus eius. Triginta duorum annorum fuit cum regnare coepisset.
et octo annis regnavit in ierusalem. ambulavitque non recte. et sepelierunt eum in civitate XXII
david. verumtamen non in sepulchro regum. Constituerunt autem habitatores ierusalem ochoziam filium
eius minimum regem pro eo. Omnes enim maiores natu qui ante eum fuerant interfecerant latrones a-
rabum qui irruerant in castra. Regnavitque ochozias filius ioram regis iuda. Filius qua-
draginta duorum annorum erat cum regnare coepisset. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius athalia filia amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus achab. mater enim eius impu-
lit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu domini. sicut domus achab. ipsi enim fue-
runt ei consiliarii post mortem patris sui in interitum eius. ambulavitque in consiliis eorum. et perrexit
cum ioram filio achab rege israhel in bellum contra azahel regem syriae in ramoth galaad. Vul-
neraveruntque syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel. multas enim plagas acce-
perat in supradicto certamine. Igitur ochozias filius ioram rex iuda. descendit ut inviseret
ioram filium achab in iezrahel aegrotantem. Voluntatis quippe fuit dei adversum ochoziam
ut veniret ad ioram. Et cum venisset egrederetur cum eo adversum ieu filium namsi.

quem unxit dominus ut deleret domum achab. Cum ergo subverteret ieu domum achab invenit principes
iuda et filios fratrum ochozie qui ministrabant ei. et interfecit illos. ipsumque perquirens ochoziam comprehendit
latentem in samaria. adductumque ad se occidit. Et sepelierunt eum eo quod esset iosaphath qui fili
quesierat dominum in toto corde suo. nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe regnaret ocho-
zie. Siquidem athalia mater eius videns quod mortuus esset filius suus. surrexit et interfecit omnem
stirpem regiam domus ioram. Porro iosabeth filia regis tulit ioas filium ochozie et fu-
rata est eum de medio filiorum regis cum interficerentur. absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo
lectulorum. Iosabeth autem que absconderat eum erat filia regis ioram uxor ioiade pontificis. so-
ror ochozie et idcirco athalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo dei absconditus sex an-
nis quibus regnavit athalia super terram. Anno autem septimo confortatus ioiada assumpsit XXIII
centuriones azariam videlicet filium ieroham et ismahel filium iohanan. azariam quoque
filium obed et maasiam filium adaie et elisaphath filium zechri. et iniit cum eis fedus. Qui circueun-
tes iudam congregaverunt levitas de cunctis urbibus iuda. et principes familiarum israel. vene-
runtque ierusalem. Iniit ergo omnis multitudo israel pactum in domo domini cum rege. Dixitque ad eos ioiada.
Ecce filius regis regnabit sicut locutus est dominus super filios david. Iste est ergo sermo quem facietis. Tertia
pars vestrum qui venitis ad sabbatum sacerdotum et levitarum et ianitorum erit in portis. tertia vero pars ad do-
mum regis. et tertia in porta que appellatur fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit in atriis do-
mus domini. nec quispiam alius ingrediatur domum domini nisi sacerdotes et qui ministrant de levitis. Ipsi
tantummodo ingrediantur quia sanctificati sunt. et omne reliquum vulgus observet custodias domini.
Levite autem circumdent regem habentes singuli arma sua. Et si quis alius ingressus fuerit templum
interficiatur. Sintque cum rege et intrante et egrediente. Fecerunt ergo levite et universus iuda iuxta omnia
que preceperat ioiada pontifex. et assumpserunt singuli viros qui sub se erant et veniebant per ordinem
sabbati cum his qui iam impleverant sabbatum et egressuri erant. Siquidem ioiada pontifex non dimiserat
abire turmas. que sibi per singulas ebdomadas succedere consueverant. Deditque ioiada sacerdos
centurionibus lanceas. clipeosque et peltas regis david. quas consecraverat in domo domini. constituitque
omnem populum tenentium pugiones a parte templi dextra. usque ad partem templi sinistram coram
altari et templo per circuitum regis. Et eduxerunt filium regis et imposuerunt ei diadema dederuntque
in manu eius tenendam legem. et constituerunt eum regem. Unxitque eum ioiada pontifex et filii eius.
imprecatique sunt atque dixerunt. Vivat rex. Quod cum audisset athalia vocem scilicet currentium atque
laudantium regem. ingressa est ad populum in templum domini. Cumque vidisset regem stantem super
gradum in introitu et principes turmasque circa eum. omnem quoque populum terre gaudentem atque clangen-
tem tubis et diversi generis organis concinentem. vocemque laudantium. scidit vestimenta sua
et ait. Insidie. insidie. Egressus autem ioiada pontifex ad centuriones et principes exercitus. dixit eis. E-
ducite illam extra septa templi. et interficiatur foris gladio. Preceperatque sacerdos ne occideretur in
domo domini. et imposuerunt cervicibus eius manus. Cumque intrasset portam equorum domus regis
interfecerunt eam ibi. Pepigit autem ioiada fedus inter se universumque populum et regem. ut esset populus domini.
Itaque ingressus est omnis populus domum baal. et destruxerunt eam et altaria ac simulachra illius confrege-
runt. Mathan quoque sacerdotem baal interfecerunt ante aras. Constituit autem ioiada prepositos in domo
domini. sub manibus sacerdotum et levitarum quos distribuit david in domo domini. ut offerrent holocaus-
ta domino sicut scriptum est in lege moysi. in gaudio et canticis. iuxta dispositionem david. Constituitque ianito-
res in portis domus domini. ut non ingrederetur eam inmundus in omni re. Assumpsitque centuriones et for-
tissimos viros ac principes populi et omne vulgus terre. et fecerunt descendere regem de domo domini.
et introire per medium porte superioris in domum regis. et collocaverunt eum in solio regali. Et

tatusque est omnis populus terre et urbs quievit. Porro athalia interfecta est gladio. Septem annorum erat ioas cum
regnare cepisset. et quadraginta annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecit
que quod bonum est coram domino cunctis diebus ioiade sacerdotis. Accepit autem ioas uxores duas. de quibus
genuit filios et filias. Post que placuit ioas ut instauraret domum domini. congregavitque sacerdotes
et levitas et dixit eis. Egredimini ad civitates iuda et colligite de universo israel pecuniam
ad sartatecta templi dei vestri per singulos annos. festinatoque hoc facite. Porro levite egere ne
gligentius. Vocavitque rex ioiadam principem et dixit ei. Quare non fuit tibi cure ut cogeres levitas
inferre de iuda et de ierusalem pecuniam que constituta est a moyse servo domini. ut inferret eam omnis multi
tudo israel in tabernaculum testimonii. Athalia enim impiissima et filii eius destruxerunt domum dei.
et de universis que sanctificata fuerant templo domini. ornaverunt phanum baalim. Precepit ergo rex et fecerunt
archam posueruntque eam iuxta portam domini forinsecus. et predicatum est in iuda et in ierusalem. ut defer
rent singuli pretium domino quod constituit moyses servus dei super omnem israel in deserto. Leta
tique sunt principes et omnis populus. et ingressi contulerunt in archam domini. atque miserunt ita ut impleretur.
Cumque tempus esset ut deferrent archam coram rege per manus levitarum. videbant enim multam pe
cuniam. ingrediebaturque scriba regis. et quem primus sacerdos constituerat. effundebantque pecu
niam que erat in archa. Porro archam reportabant ad locum suum. sicque faciebant per singulos dies
et. Et congregata est infinita pecunia. quam dedit rex et ioiada his qui preerant operibus domus
domini. At illi conducebant ex ea cesores lapidum et artifices operum singulorum. ut instaurarent
domum domini. fabros quoque ferri et eris. ut quod cadere ceperat fulciretur. Egeruntque hii qui operabantur
industrie et obducebatur parietum cicatrix per manus eorum. ac suscitaverunt domum domini in
statum pristinum et firmiter eam stare fecerunt. Cumque complessent omnia opera detulerunt coram rege
et ioiada reliquam partem pecunie. de qua facta sunt vasa templi in ministerium. et ad holocaus
ta fiale quoque et cetera vasa aurea et argentea. et offerebantur holocausta in domo domini iugi
ter cunctis diebus ioiade. Senuit autem ioiada plenus dierum et mortuus est cum esset centum et
triginta annorum. Sepelieruntque eum in civitate david cum regibus. eo quod fecisset bonum cum israel et cum
domo eius. Postquam autem obiit ioiada ingressi sunt principes iuda et adoraverunt regem. Qui delini
tus obsequiis eorum adquievit eis. et dereliquerunt templum domini dei patrum suorum. servieruntque lucis
et sculptilibus. et facta est ira contra iudam et ierusalem propter hoc peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur
ad dominum. quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaque domini induit zachariam filium
ioiade sacerdotem. et stetit in conspectu populi et dixit eis. Hec dicit deus. Quare transgredimini
preceptum domini quod vobis non proderit. et dereliquistis dominum ut derelinqueret vos. Qui congregati adversum eum
miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio domus domini. Et non est recordatus ioas rex misericordie quam
fecerat ioiada pater illius cum eo. sed interfecit filium eius. Qui cum moreretur ait. Videat deus et requirat.
Cumque evolutus esset annus ascendit contra eum exercitus syrie. venitque in iudam et ierusalem et inter
fecit cunctos principes populi. atque universam predam miserunt regi damascum. Et certe
cum permodicus venisset numerus syrorum. tradidit deus in manibus eorum infinitam multitudinem.
eo quod dereliquissent dominum deum patrum suorum. In ioas quoque ignominiosa exercuere iudicia. et
abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum servi sui in ultionem sanguinis
filii ioiade sacerdotis. et occiderunt eum in lectulo suo et mortuus est. Sepelieruntque eum in civitate david.
sed non in sepulchris regum. Insidiati vero sunt ei zabath filius semath ammonitidis. et iozabath
filius semarith moabitidis. Porro filii eius ac summa pecunie que adunata fuerat sub eo.
et instauratio domus dei. scripta sunt diligentius in libro regum. Regnavit autem amasias
filius eius pro eo. Viginti quinque annorum erat amasias cum regnare cepisset. et viginti novem

annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Ioadan de Ierusalem. Fecitque bonum in conspectu Domini, verum-
tamen non in corde perfecto. Cumque roboratum sibi videret imperium, iugulavit servos qui occiderant regem pa-
trem suum, sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in libro legis Moysi ubi praecepit Dominus dicens: Non occiden-
tur patres pro filiis, neque filii pro patribus suis, sed unusquisque in suo peccato morietur. Congregavit igitur Ama-
sias Iudam et constituit eos per familias, tribunosque et centuriones in universo Iuda et Beniamin,
et recensuit a viginti annis et supra, invenitque trecenta milia iuvenum qui egrederentur ad pugnam
et tenerent hastam et clypeum. Mercede quoque conduxit de Israhel centum milia robustorum, centum talentis
argenti, ut pugnarent contra filios Edom. Venit autem homo Dei ad illum et ait: O rex, ne egrediatur tecum
exercitus Israhel; non est enim Dominus cum Israhel et cunctis filiis Ephraim. Quod si putas in robore exercitus bella
consistere, superari te faciet Deus ab hostibus; Dei quippe est et adiuvare et in fugam vertere. Dixitque Amasi-
as ad hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talentis quae dedi militibus Israhel? Et respondit ei homo Dei: Ha-
bet Dominus unde dare possit tibi multo his plura. Separavit itaque Amasias exercitum qui venerat ad eum
ex Ephraim, ut reverteretur in locum suum. At illi contra Iudam vehementer irati reversi sunt in regio-
nem suam. Porro Amasias confidenter eduxit populum suum et abiit in vallem Salinarum, percus-
sitque filios Seir decem milia. Et alia decem milia virorum ceperunt filii Iuda et adduxerunt
ad praeruptum cuiusdam petrae, praecipitaveruntque eos de summo in praeceps, qui universi crepuerunt.
At ille exercitus quem remiserat Amasias ne secum iret ad proelium, diffusus est in civitatibus
Iuda a Samaria usque Bethoron, et interfectis tribus milibus diripuit praedam magnam. Amasias
vero post caedem Idumaeorum et allatos deos filiorum Seir statuit eos in deos sibi, et adorabat eos, et illis
adolebat incensum. Quam ob rem iratus Dominus contra Amasiam, misit ad illum prophetam qui diceret ei:
Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum suum de manu tua? Cumque haec ille loqueretur, respondit
ei: Num consiliarius regis es? Quiesce, ne interficiam te. Discedensque propheta: Scio, inquit, quod cogita-
verit Dominus occidere te, quia et fecisti malum et insuper non adquievisti consilio meo. Igitur Amasias rex
Iuda inito pessimo consilio misit ad Ioas filium Ioachaz filii Ieu regem Israhel dicens: Veni,
videamus nos mutuo. At ille remisit nuntios dicens: Carduus qui est in Libano misit ad cedrum
Libani dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestiae quae erant in silva Libani transierunt
et conculcaverunt carduum. Dixisti: Percussi Edom, et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in
domo tua. Cur malum adversum te provocas, ut cadas tu et Iuda tecum? Noluit audire A-
masias, eo quod Domini esset voluntas ut traderetur in manibus hostium, propter deos Edom. Ascendit
ergo Ioas rex Israhel, et mutuos sibi praebuere conspectus: Amasias autem rex Iuda erat in Bethsames [alias]
Iudae. Corruitque Iuda coram Israhel, et fugit in tabernacula sua. Porro Amasiam regem Iuda filium
[i. ioachaz] Ioas filii Ochoziae cepit Ioas rex Israhel in Bethsames, et adduxit in Ierusalem, destruxitque murum eius
a porta Ephraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum et argentum et
universa vasa quae reppererat in domo Domini et apud Obededom in thesauris etiam domus regiae, necnon et
filios obsidum reduxit in Samariam. Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda postquam mortu-
us est Ioas filius Ioachaz rex Israhel quindecim annis. Reliqua vero sermonum Amasiae priorum et novis-
simorum scripta sunt in libro regum Iuda et Israhel. Qui postquam recessit a Domino, tetenderunt ei insidi-
as in Ierusalem. Cumque fugisset Lachis, miserunt et interfecerunt eum ibi, reportantesque super equos
sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David. Omnis autem populus Iudae filium eius Oziam annorum sedecim XXVI
constituit regem pro patre suo Amasia. Ipse aedificavit Ahilath et restituit eam dicioni Iuda, post-
quam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat Ozias cum regnare coepisset, et quin-
quaginta duobus annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Iechelia de Ierusalem. Fecitque quod erat re-
ctum in oculis Domini iuxta omnia quae fecerat Amasias pater eius. Et exquisivit Dominum in diebus Zachariae intellegentis

tis et videntis Deum. Cumque requireret Dominum, direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnavit contra Philis-
thiim, et destruxit murum Geth et murum Iamniae, murumque Azoti. Aedificavit quoque oppida in Azoto et in
Philisthiim. Et adiuvit eum Deus contra Philisthiim, et contra Arabas qui habitabant in Gurbaal, et contra Ammonitas.
Et pendebantque Ammonitae munera Oziae. Et divulgatum est nomen eius usque ad introitum Aegypti propter
crebras victorias. Aedificavitque Ozias turres in Ierusalem super portam anguli et super portam vallis et
reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine, et fodit cister-
nas plurimas, eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque
habuit et vinitores in montibus et in Carmelo. Erat quippe homo agriculturae deditus. Fuit autem exercitus
bellatorum eius qui procedebant ad proelia sub manu Iehihel scribae, Maasiaeque doctoris, et sub manu An-
aniae qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias virorum fortium duorum milium sexcen-
torum. Et sub eis universus exercitus trecentorum et septem milium quingentorum, qui erant apti ad bella, et pro
rege contra adversarios dimicabant. Praeparavit quoque eis Ozias, id est cuncto exercitui, clipeos et hastas et
galeas et loricas, arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in Ierusalem diversi generis machi-
nas, quas in turribus collocavit et in angulis murorum, ut mitterent sagittas et saxa grandia. E-
gressumque est nomen eius procul, eo quod auxiliaretur ei Deus, et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset, ele-
vatum est cor eius in interitum suum, et neglexit Dominum Deum suum. Ingressusque templum Domini adolere voluit
incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, et cum eo sacerdotes Domini
septuaginta viri fortissimi, restiterunt regi atque dixerunt: Non est tui officii Ozia, ut adoleas
incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere
de sanctuario, ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo. Iratusque Ozias, et tenens in manu
thuribulum ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sa-
cerdotibus in domo Domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum Azarias pontifex et omnes reliqui
sacerdotes, viderunt lepram in fronte eius, et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus acceleravit egredi,
eo quod sensisset illico plagam Domini. Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem mortis suae, et habitavit
in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo Domini. Porro Ioatham filius eius
rexit domum regis et iudicabat populum terrae. Reliqua autem sermonum Oziae priorum et novissimorum scripsit
Isaias filius Amos propheta. Dormivitque Ozias cum patribus suis, et sepelierunt eum in agro regalium
sepulchrorum, eo quod esset leprosus. Regnavitque Ioatham filius eius pro eo. Viginti quinque annorum XXVII
erat Ioatham cum regnare coepisset, et sedecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Ierusa
filia Sadoch. Fecitque quod rectum erat coram Domino, iuxta omnia quae fecerat Ozias pater eius, excepto quod non est ingressus
templum Domini, et adhuc populus delinquebat. Ipse aedificavit portam domus Domini excelsam, et in muro Ophel
multa construxit. Urbes quoque aedificavit in montibus Iuda, et in saltibus castella et turres. Ipse pugna-
vit contra regem filiorum Ammon, et vicit eos. Dederuntque ei filii Ammon in tempore illo centum talenta
argenti, et decem milia choros tritici, ac totidem choros hordei. Haec ei praebuerunt filii Ammon in
anno secundo et tertio. Corroboratusque est Ioatham, eo quod direxisset vias suas coram Domino Deo suo.
Reliqua autem sermonum Ioatham et omnes pugnae eius et opera scripta sunt in libro regum Israel et Iuda. Vi-
ginti quinque annorum erat cum regnare coepisset, et sedecim annis regnavit in Ierusalem. Dormivit-
que Ioatham cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David. Et regnavit Achaz filius eius pro eo. Vi- XXVIII
ginti annorum erat Achaz cum regnare coepisset, et sedecim annis regnavit in Ierusalem. Non
fecit rectum in conspectu Domini sicut David pater eius, sed ambulavit in viis regum Israel. Insuper et statuas fu-
dit Baalim. Ipse est qui adolevit incensum in valle Gehennon et lustravit filios suos in igne
iuxta ritum gentium quas interfecit Dominus in adventu filiorum Israel. Sacrificabat quoque et thymiama succen-
debat in excelsis et in collibus, et sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum Dominus Deus eius in manu regis

syrie qui percussit eum. magnamque predam de eius cepit imperio: et adduxit in damascum. ma-
nibus quoque regis israel traditus est. et percussus plaga grandi. Occiditque phacee filius romelie de iuda
centum viginti milia in die uno. omnes viros bellatores. eo quod reliquissent dominum deum patrum
suorum. Eodem tempore occidit zechri vir potens ex ephraim maasiam filium regis et ezricam du-
cem domus eius. helcanam quoque secundum a rege. Ceperuntque filii israel de fratribus suis ducenta milia mu-
lierum. puerorum et puellarum et infinitam predam. pertuleruntque eam in samariam. Ea tempestate
erat ibi propheta domini nomine oded. Qui egressus obviam exercitui venienti in samariam. dixit eis.
Ecce iratus dominus deus patrum vestrorum contra iudam, tradidit eos in manibus vestris. et occidistis eos atro-
citer. ita ut ad celum pertingeret vestra crudelitas. Insuper filios iuda et ierusalem vultis vobis subicere in ser-
vos et ancillas. quod nequaquam facto opus est. Peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consilium meum
et reducite captivos quos adduxistis de fratribus vestris. quia magnus furor domini imminet vobis.
Steterunt itaque viri de principibus filiorum ephraim. azarias filius iohanan. barachias filius mosol-
lamoth. iezechias filius sellum. et amasa filius adali contra eos qui veniebant de prelio et dixerunt eis. Non
introducetis huc captivos ne peccemus domino. Quare vultis addere super peccata nostra et veterem
cumulare delicta? Grande quippe peccatum est: et ira furoris domini imminet super israel. Dimiseruntque
viri bellatores predam et universa que ceperant coram principibus et omni multitudine. Steteruntque viri
quos supra memoravimus. et apprehendentes captivos omnes qui nudi erant vestierunt de spoliis.
Cumque vestissent eos et calciassent. et refecissent eos cibo ac potu. unxissentque propter laborem
et adhibuissent eis curam. quicumque ambulare non poterant. et erant imbecilli corpore. imposuerunt
eos iumentis. et adduxerunt in iericho civitatem palmarum ad fratres eorum. ipsique reversi sunt in sa-
mariam. In tempore illo misit rex achaz ad regem assyriorum: postulans auxilium. Veneruntque idumei
et percusserunt multos ex iuda: et ceperunt predam magnam. Philistiim quoque diffusi sunt per urbes
campestres. et ad meridiem iuda: ceperuntque bethsames et haialon et gaderoth. socho
quoque et thamnan et gamzo cum viculis suis. et habitaverunt in eis. Humiliaverat enim dominus iudam
propter achaz regem iuda. eo quod nudasset eum auxilio. et contemptui habuisset dominum: adduxitque
contra eum thelgathphalnasar regem assyriorum. qui et afflixit eum: et nullo resistente vastavit.
Igitur achaz spoliata domo domini. et domo regum et principum. dedit regi assyriorum munera. et tamen
nichil ei profuit. Insuper et tempore angustie sue auxit contemptum in dominum. Ipse per se rex achaz. immo-
lavit diis damasci victimas percussoribus suis. et dixit. Dii regum syrie auxiliantur eis. quos
ego placabo hostiis et aderunt mihi. cum e contrario ipsi fuerint ruina ei et universo israel. Direptis
itaque achaz omnibus vasis domus domini atque confractis. clausit ianuas templi dei. et fecit sibi al-
taria in universis angulis ierusalem. In omnibus quoque urbibus iuda exstruxit aras ad cremandum
thus. atque ad iracundiam provocavit dominum deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius et omnium
operum priorum et novissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Dormivitque achaz
cum patribus suis. et sepelierunt eum in civitate ierusalem. neque enim receperunt eum in sepulchris regum
israel. regnavitque ezechias filius eius pro eo. Ezechias regnare cepit cum viginti quinque XXIX
esset annorum. et viginti novem annis regnavit in ierusalem. nomen matris eius abia filia zacharie.
Fecitque quod erat placitum in conspectu domini. iuxta omnia que fecerat david pater eius. Ipso anno et mense primo
regni sui aperuit valvas domus domini. et instauravit eas. adduxitque sacerdotes atque levitas.
et congregavit eos in plateam orientalem. dixitque ad eos. Audite me levite et sanctificamini.
domum mundate domum dei patrum vestrorum. auferte omnem immunditiam de sanctuario. Peccaverunt patres
nostri et fecerunt malum in conspectu domini dei nostri derelinquentes eum. Averterunt facies suas a tabernaculo
domini dei nostri et prebuerunt dorsum. Clauserunt hostia que erant in porticu et extinxerunt lucernas.

Crudelitas usque in celum. modum excedit

incensum quoque non adoleverunt et holocausta non obtulerunt in sanctuario deo israel. Concitatus est itaque furor
domini super iudam et ierusalem, tradiditque eos in commotionem et in interitum et in sibilum, sicut ipsi cernitis
oculis vestris. En corruerunt patres nostri gladiis, filii nostri et filie nostre et coniuges captive ducte sunt
propter hoc scelus. Nunc ergo placet mihi ut ineamus fedus cum domino deo israel, et avertat a nobis furorem ire sue.
Filii mei nolite negligere. Vos enim elegit dominus ut stetis coram eo et ministretis illi, colatisque eum
et cremetis incensum. Surrexerunt ergo levite mahath filius amasai et iohel filius azarie de filiis
caath. Porro de filiis merari, cis filius abdi et azarias filius iallelel. De filiis autem gerson,
ioha filius zemma et eden filius ioha. At vero de filiis elisaphan, samri et iahihel. De filiis quoque
asaph, zacharias et mathanias. Necnon de filiis heman, iahihel et semei. Sed et de filiis idithun,
semeias et ozihel. Congregaveruntque fratres suos et sanctificati sunt, et ingressi sunt iuxta mandatum regis et
imperium domini ut expiarent domum domini. Sacerdotes quoque ingressi sunt templum domini ut expiarent domum
domini sanctificarentque illud. Extulerunt omnem inmunditiam quam intro reppererant in vestibulo domus domini,
quam tulerunt levite et asportaverunt ad torrentem cedron foras. Ceperunt autem prima die mensis primi
mundare, et in die octava eiusdem mensis ingressi sunt porticum templi domini. Expiaveruntque templum
diebus octo, et in die sexta decima mensis eiusdem quod ceperant impleverunt. Ingressi quoque sunt ad eze-
chiam regem et dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum dei et altare holocaustorum, vasaque eius necnon
et mensam propositionis cum omnibus vasis suis, cunctamque templi supellectilem quam pollu[er]at rex achaz
in regno suo postquam prevaricatus est, et ecce exposita sunt omnia coram altare domini. Consurgensque di-
luculo ezechias rex adunavit omnes principes civitatis et ascendit domum domini. Obtuleruntque simul
tauros septem et arietes septem, agnos septem et hircos septem pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro iuda.
Dixitque sacerdotibus filiis aaron ut offerrent super altare domini. Mactaverunt igitur tauros et suscepe-
runt sacerdotes sanguinem et fuderunt illum super altare. Mactaverunt etiam arietes, et illorum sanguinem
super altare fuderunt. Immolaverunt agnos et fuderunt super altare sanguinem. Applicaverunt hircos pro
peccato coram rege et universa multitudine, inposueruntque manus suas super eos, et immolaverunt illos sacer-
dotes et asperserunt sanguinem eorum coram altari pro piaculo universi israel. Pro omni quippe israel preceperat
rex ut holocaustum fieret et pro peccato. Constituit quoque levitas in domo domini cum cymbalis et psal-
teriis et citharis secundum dispositionem david regis et gad videntis et nathan prophete. Siquidem domini preceptum fuit
per manum prophetarum eius. Steteruntque levite tenentes organa david et sacerdotes tubas. Et iussit eze-
chias ut offerrent holocausta super altare. Cumque offerrentur holocausta, ceperunt laudes canere domino
et clangere tubis atque in diversis organis que david rex israel paraverat concrepare. Omni autem turba adorante,
cantores et hi qui tenebant tubas erant in officio suo, donec compleretur holocaustum. Cumque finita esset
oblatio, incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo et adoraverunt. Precepitque ezechias et principes levitis ut
laudarent dominum sermonibus david et asaph videntis. Qui laudaverunt eum cum magna leticia et incurvato
genu adoraverunt. Ezechias autem etiam hec addidit: Implestis manus vestras domino, accedite et offerte victimas
et laudes in domo domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias et laudes et holocausta mente de-
vota. Porro numerus holocaustorum que obtulit multitudo hic fuit: tauros septuaginta, arietes
centum, agnos ducentos. Sanctificaveruntque domino boves sexcentos et oves tria milia. Sacerdotes vero
pauci erant nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent. Unde et levite fratres eorum
adiuverunt eos donec impleretur opus et sanctificarentur antistites. Levite quippe faciliori ritu sancti-
ficantur quam sacerdotes. Fuerunt ergo holocausta plurima et adipes pacificorum et libamina holocaus-
torum. Et completus est cultus domus domini. Letatusque est ezechias et omnis populus eo quod ministerium dei esset
XXX completum. De repente quippe hoc fieri placuerat. Misit quoque ezechias ad omnem israel et iudam, scripsitque epistolas
ad ephraim et manassen ut venirent in domum domini in ierusalem et facerent phase domino deo suo.

Inito ergo consilio regis et principum et universi coetus Hierusalem decreverunt ut facerent phase mense secundo. Non enim occurrerant facere in tempore suo, eo quod sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non fuissent, et populus necdum congregatus esset in Hierusalem. Placuitque sermo regi et omni multitudini, et decreverunt ut mitterent nuntios in universum Israhel de Bersabee usque Dan, ut venirent et facerent phase Domino Deo Israhel in Hierusalem. Multi enim non fecerant sicut lege praescriptum est. Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et principum eius in universum Israhel et Iudam, iuxta quod rex iusserat, praedicantes: Filii Israhel, revertimini ad Dominum Deum Abraham et Ysaac et Israhel, et revertetur ad reliquias quae effugerunt manum regis Assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres, qui recesserunt a Domino Deo patrum suorum, et tradidit eos in interitum ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras sicut patres vestri. Tradite manus Domino et venite ad sanctuarium eius quod sanctificavit in aeternum. Servite Domino Deo patrum vestrorum, et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim vos reversi fueritis ad Dominum, fratres vestri et filii habebunt misericordiam coram dominis suis qui illos duxerunt captivos, et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est Dominus Deus vester, et non avertet faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem per terram Ephraim et Manasse usque Zabulon, illis irridentibus et subsannantibus eos. Attamen quidam viri ex Aser et Manasse et Zabulon adquiescentes consilio venerunt in Hierusalem. In Iuda vero facta est manus Domini ut daret eis cor unum, et facerent iuxta praeceptum regis et principum verbum Domini. Congregatique sunt in Hierusalem populi multi ut facerent sollempnitatem azimorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt altaria quae erant in Hierusalem, atque universa in quibus idolis adolebatur incensum subvertentes proiecerunt in torrentem Cedron. Immolaverunt autem phase quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque Levitae tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo Domini, steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem Moysi hominis Dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum, eo quod multa turba sanctificata non esset, et idcirco immolarent Levitae phase his qui non occurrerant sanctificari Domino. Magna etiam pars populi de Ephraim et Manasse et Ysachar et Zabulon quae sanctificata non fuerat comedit phase non iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis Ezechias dicens: Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum, et non imputabit eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit Dominus et placatus est populo. Feceruntque filii Israhel qui inventi sunt in Hierusalem sollempnitatem azimorum septem diebus in laetitia magna, laudantes Dominum per singulos dies. Levitae quoque et sacerdotes per organa quae suo officio congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum qui habebant intelligentiam bonam super Domino, et comederunt septem diebus sollempnitatis immolantes victimas pacificorum, et laudantes Dominum Deum patrum suorum. Placuitque universae multitudini ut celebrarent et alios dies septem, quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias enim rex Iuda praebuerat multitudini mille tauros et septem milia ovium. Principes vero dederant populo tauros mille et oves decem milia. Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo. Et hilaritate perfusa omnis turba Iuda tam sacerdotum et Levitarum quam universae frequentiae quae venerat ex Israhel, proselytorum quoque de terra Israhel et habitantium in Iuda. Factaque est grandis celebritas in Hierusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israhel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque Levitae benedicentes populo, et exaudita est vox eorum, pervenitque oratio in habitaculum sanctum caeli.

XXXI Cumque haec fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israhel qui inventi fuerant in urbibus Iuda, et fregerunt simulacra, succideruntque lucos, et demoliti sunt excelsa et altaria destruxerunt, non solum de universo Iuda et Beniamin, sed et de Ephraim quoque et Manasse, donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii Israhel in possessiones et civitates suas. Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas

quemque in officio proprio tam sacerdotum videlicet quam levitarum ad holocausta et pacifica ut ministra-
rent et confiterentur canerentque in portis castrorum domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur
holocaustum mane semper et vespere sabbatis quoque et kalendis et sollempnitatibus ceteris sicut scriptum est in lege
moysi. Precepit etiam populo habitantium in ierusalem ut darent partes sacerdotibus et levitis ut possent va-
care legi domini. Quod cum percrebruisset in auribus multitudinis plurimas obtulere primitias fi-
lii israel frumenti et vini et olei mellis quoque et omnium que gignit humus decimas obtulerunt. al. et ... ex aliis que gignunt humus.
Sed et filii israel et iuda qui habitabant in urbibus iuda obtulerunt decimas boum et ovium decimasque sanctorum que voverant domino deo suo atque universa portantes fecerunt acervos plurimos.
Mense tertio ceperunt acervorum iacere fundamenta et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi
fuissent ezechias et principes eius viderunt acervos et benedixerunt domino ac populo israel. Interrogavitque e-
zechias sacerdotes et levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi azarias sacerdos primus de stirpe
sadoch dicens. Ex quo ceperunt offerri primitie in domo domini comedimus et saturati sumus
et remanserunt plurima eo quod benedixerit dominus populo suo. Reliquiarum autem copia ista quam cernis. Pre-
cepit ergo ezechias ut prepararent horrea in domo domini. Quod cum fecissent intulerunt tam primitias
quam decimas et quecumque voverant fideliter. Fuit autem prefectus eorum chonenias levita et semei
frater eius secundus. Post quem iehiel et azarias et nahath et asahel et ierimoth iozabath quoque et elihel et iesma-
chias et mahath et banaias prepositi sub manibus choneniae et semei fratris eius ex imperio ezechie
regis et azarie pontificis domus dei ad quos omnia pertinebant. Chore vero filius iemna levi-
tes et ianitor orientalis porte prepositus erat his que sponte offerebantur domino primitiisque et conse-
cratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius eden et beniamin iesue et semeias amarias quoque et sechenias
in civitatibus sacerdotum ut fideliter distribuerent fratribus suis partes minoribus atque maioribus exceptis
maribus ab annis tribus et supra cunctis qui ingrediebantur templum domini et quicquid per dies sin-
gulos conducebat in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas. Sacerdotibus per familias
et levitis a vicesimo anno et supra per ordines et turmas suas universeque multitudini tam u-
xoribus quam liberis eorum utriusque sexus fideliter cibi de his que sanctificata fuerant prebebantur. Sed
et filiorum aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant viri qui partes distri-
buerent universo sexui masculino de sacerdotibus et levitis. Fecit ergo ezechias universa que diximus
in omni iuda operatusque est bonum et rectum et verum coram domino deo suo in universa cultura mi-
nisterii domus dei iuxta legem et cerimonias volens requirere deum suum in toto corde suo
fecitque et prosperatus est. Post que et huiuscemodi veritatem venit sennacherib rex assyriorum.
et ingressus iudam obsedit civitates munitas volens eas capere. Quod cum audisset ezechias ve- XXXII
nisse scilicet sennacherib et totum belli impetum verti contra ierusalem inito cum principibus consilio
virisque fortissimis ut obturarent capita fontium que erant extra urbem et hoc omnium decernente sen-
tentia congregavit plurimam multitudinem et obturaverunt cunctos fontes et rivum qui flue-
bat in medio terre dicentes ne veniant reges assyriorum et inveniant aquarum habundantiam.
Edificavit quoque agens industrie omnem murum qui fuerat dissipatus et extruxit turres desuper
et forinsecus alterum murum instauravitque mello in civitate david et fecit universi generis
armaturam et clipeos constituitque principes bellatorum in exercitu et vocavit universos in pla-
tea porte civitatis ac locutus est ad cor eorum dicens. Viriliter agite et confortamini. Nolite ti-
mere nec paveatis regem assyriorum et universam multitudinem que est cum eo. Multo enim plures
nobiscum sunt quam cum illo. Cum illo enim est brachium carneum nobiscum dominus deus noster qui auxiliator
noster pugnatque pro nobis. Confortatusque est populus huiuscemodi verbis ezechie regis iuda. Que postquam
gesta sunt misit sennacherib rex assyriorum servos suos in ierusalem. Ipse enim cum universo

exercitu suo obsidebat lachis. ad ezechiam regem iuda et ad omnem populum qui erat in urbe dicens.
Hec dicit sennacherib rex assyriorum. In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in ierusalem. Num eze-
chias decipit vos. ut tradat morti in fame et siti. affirmans quod dominus deus vester liberet vos de ma-
nu regis assyriorum. Numquid non iste est ezechias qui destruxit excelsa illius et altaria et precepit iude
et ierusalem dicens. coram altari uno adorabitis et in ipso comburetis incensum. An ignoratis que
ego fecerim et patres mei cunctis terrarum populis. Numquid prevaluerunt dii gentium omniumque terrarum liberare
regionem suam de manu mea. Quis est de universis diis gentium quas vastaverunt patres mei. qui
potuerit eruere populum suum de manu mea. ut possit et deus vester eruere vos de hac manu. Non
vos decipiat ezechias. nec vana persuasione deludat. neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus
ł de manu patrum meorum cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum de manu mea. et de manu patrum meorum. conse-
quenter nec deus vester poterit eruere vos de manu mea. Sed et alia multa locuti sunt servi eius
contra dominum deum et contra ezechiam servum eius. Epistolas quoque scripsit plenas blasphemie in dominum deum israel.
et locutus est adversus eum. Sicut dii gentium ceterarum non potuerunt liberare populos suos de manu
mea sic et deus ezechie eruere non poterit populum suum de manu ista. Insuper et clamore magno
lingua iudaica contra populum qui sedebat in muris ierusalem personabat ut terreret eos et caperet civitatem.
ł tu b Locutusque est contra deum ierusalem. sicut adversum deos populorum terre. opera manuum hominum. Oraverunt igitur e-
zechias rex et isaias filius amos propheta adversum hanc blasphemiam. et vociferati sunt usque in
celum. Et misit deus angelum suum qui percussit omnem virum robustum. et bellatorem et principem
exercitus regis assyriorum. reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset do-
mum dei sui. filii qui egressi fuerant de uteris eius interfecerunt eum gladio. Salvavitque deus eze-
chiam et habitatores ierusalem de manu sennacherib regis assyriorum et de manu omnium et
prestitit eis quietem per circuitum. Multi etiam deferebant hostias et sacrificia domino in ierusalem. et mu-
nera ezechie regi iuda. qui exaltatus est post hec coram cunctis gentibus. In diebus illis egrotavit
ezechias usque ad mortem et oravit dominum. exaudivitque eum et dedit ei signum. Sed non iuxta
beneficia que acceperat retribuit. quia elevatum est cor eius et facta est contra eum ira et contra iudam et contra ierusalem. Hu-
miliatusque est postea eo quod exaltatum fuisset cor eius tam ipse quam habitatores ierusalem. et ideo
non venit super eos ira domini in diebus ezechie. Fuit autem ezechias dives et inclitus valde. et
thesauros sibi plurimos congregavit. argenti et auri et lapidis preciosi. aromatum et ar-
morum universi generis et vasorum magni precii. apothecas quoque frumenti. vini et olei et pre-
sepia omnium iumentorum caulasque pecorum et urbes sibi edificavit. Habebat quippe greges ov-
ium et armentorum innumerabiles. eo quod dedisset ei deus substantiam multam nimis. Ipse est ezechias
qui obturavit superiorem fontem aquarum gyon. et avertit eas subter ad occidentem urbis david. In omni-
bus operibus suis fecit prospere quecumque voluit. Attamen in legatione principum babilonis qui mis-
si fuerant ad eum ut interrogarent eum de portento quod acciderat super terram dereliquit eum deus ut tempta-
retur. et nota fierent omnia que erant in corde eius. Reliqua autem sermonum ezechie et misericordiarum eius. scripta sunt in
visione isaie filii amos prophete et in libro regum iuda et israel. Dormivitque ezechias cum XXXIII
patribus suis. et sepelierunt eum super sepulchra filiorum david. et celebraverunt eius exequias universus
iuda et omnes habitatores ierusalem. Regnavitque manasses filius eius pro eo. Duodecim
annorum erat manasses cum regnare cepisset. et quinquaginta et quinque annis regnavit in ierusalem. Fecit
autem malum coram domino. iuxta abhominationes gentium quas subvertit dominus coram filiis israel. et conversus instauravit
excelsa que demolitus fuerat ezechias pater eius. construxitque aras baalim et fecit lucos. et adoravit
omnem miliciam celi et coluit eam. Edificavit quoque altaria in domo domini. de qua dixerat dominus. In ierusalem
erit nomen meum in eternum. Edificavit autem ea cuncto exercitui celi in duobus atriis domus domini.

transireque fecit filios suos per ignem in valle bennenon. Observabat somnia, sectabatur auguria,
maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos et incantatores, multaque mala operatus
est coram domino ut irritaret eum. Sculptile quoque et conflatile signum posuit in domo dei de qua locu-
tus est deus ad david et ad salomonem filium eius dicens. In domo hac et iherusalem quam elegi de cunc-
tis tribubus israel, ponam nomen meum in sempiternum. Et moveri non faciam pedem israel de terra quam
tradidi patribus eorum, ita dumtaxat si custodierint facere que precepi eis. cunctamque legem et ceri-
monias atque iudicia per manum moysi. Igitur manasses seduxit iudam et habitatores ie-
rusalem ut facerent malum ex omnibus gentibus quas subverterat dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus ad eum
et ad populum illius et attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis assyri-
orum. ceperuntque manassen et vinctum cathenis atque compedibus duxerunt in babylonem. Qui
postquam coangustatus est, oravit dominum deum suum, et egit penitentiam valde coram domino deo patrum
suorum. deprecatusque est eum, et obsecravit intente. et exaudivit orationem eius, reduxitque eum ierusalem
in regnum suum. Et cognovit manasses quod dominus ipse esset deus. Post hec edificavit murum
extra civitatem david ad occidentem gion in valle ab introitu porte piscium per circuitum usque ad
ophel. et exaltavit illum vehementer. Constituitque principes exercitus in cunctis civitati-
bus iuda munitis. et abstulit deos alienos et simulachra de domo domini. aras quoque quas fecerat
in monte domus domini et in ierusalem. et proiecit omnia extra urbem. Porro instauravit altare domini et
immolavit super illud victimas et pacifica et laudem. precepitque iude ut serviret domino deo
israel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis domino deo suo. Reliqua autem gestorum manas-
se, et obsecratio eius ad dominum deum suum, verba quoque videntium qui loquebantur ad eum in nomine
domini dei israel continentur in sermonibus regum israel. Oratio quoque eius et exauditio et cuncta peccata atque
contemptus. loca etiam in quibus edificavit excelsa et fecit lucos et statuas antequam ageret
penitentiam, scripta sunt in sermonibus ozai. Dormivit ergo manasses cum patribus suis et sepe-
lierunt eum in domo sua. regnavitque pro eo filius eius amon. Viginti duorum annorum erat
amon cum regnare cepisset. et duobus annis regnavit in ierusalem. Fecitque malum in con-
spectu domini. sicut fecerat manasses pater eius. et cunctis idolis que manasses fuerat fabricatus
immolavit atque servivit. Et non est reveritus faciem domini sicut reveritus est manasses pater eius.
et multo maiora deliquit. Cumque coniurassent adversus eum servi sui, interfecerunt eum in domo
sua. Porro reliqua populi multitudo cesis his qui amon percusserant, constituit iosiam filium
eius regem pro eo. Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset, et triginta et uno anno regnavit in ierusalem. XXXIIII
Fecitque quod erat rectum in conspectu domini. et ambulavit in viis david patris sui. Non declinavit
neque ad dexteram neque ad sinistram. Octavo autem anno regni sui cum adhuc esset puer, cepit querere
deum david patris sui. et duodecimo anno postquam ceperat mundavit iudam et ierusalem ab excel-
sis et lucis simulacrisque et sculptilibus. Destruxeruntque coram eo aras baalim et simulachra que
superposita fuerant demoliti sunt. lucos etiam et sculptilia succidit atque comminuit. et super tumu-
los eorum qui eis immolare consueverant, fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotum combussit in alta-
ribus idolorum. mundavitque iudam et ierusalem. Sed et in urbibus manasse et ephraim et symeonis
omnis usque nepthalim cuncta subvertit. Cumque altaria dissipasset et lucos et sculptilia con-
trivisset in frusta. cunctaque delubra demolitus esset de universa terra israel, reversus est in
ierusalem. Igitur anno octavo decimo regni sui, mundata iam terra et templo domini, misit saphan
filium helchie et maasiam principem civitatis et ioha filium ioachaz a commentariis ut instaurarent
domum domini dei sui. Qui venerunt ad helchiam sacerdotem magnum. acceptamque pecuniam
ab eo que illata fuerat in domum domini et quam congregaverant levite et ianitores de manasse

et ephraim et universis reliquiis israhel ab omni quoque iuda et beniamin et habitatoribus ierusalem tradi-
derunt in manibus eorum qui preerant operariis in domo domini ut instaurarent templum et infirma
queque sarcirent. At illi dederunt eam artificibus et cementariis ut emerent lapides de lapicidinis
et ligna ad commissuras edificii et ad contignationem domorum quas destruxerant reges iuda. Qui fi-
deliter cuncta faciebant. Erant autem prepositi operantium iahath et abdias de filiis merari,
zacharias et mosollam de filiis caath qui urgebant opus. omnes levite scientes organis cane-
re. Super eos vero qui ad varios usus onera portabant erant scribe et magistri de levitis ianitores. Cum-
que efferrent pecuniam que illata fuerat in templum domini, repperit helchias sacerdos librum legis domini
per manum moysi, et ait ad saphan scribam. Librum legis inveni in domo domini. Et tradi-
dit ei. At ille intulit volumen ad regem et nuntiavit ei dicens. Omnia que dedisti in manu
servorum tuorum ecce complentur. Argentum quod repertum est in domo domini conflaverunt datumque est prefec-
tis artificum et diversa opera fabricantium. Preterea tradidit mihi helchias sacerdos hunc librum. Quem
cum rege presente recitasset, audissetque ille verba legis scidit vestimenta sua et precepit helchie
et aicham filio saphan et abdon filio micha, saphan quoque scribe et asaie servo regis dicens. Ite
et orate dominum pro me et pro reliquiis israhel et iuda super universis sermonibus libri istius qui repertus est.
Magnus enim furor domini stillavit super nos eo quod non custodierint patres nostri verba domini ut face-
rent omnia que scripta sunt in isto volumine. Abiit ergo helchias et hii qui simul a rege missi fuerant
ad holdam prophetissam uxorem sellum filii thecuath filii asra custodis vestium que habitabat in ie-
rusalem in secunda, et locuti sunt ei verba que supra narravimus. At illa respondit eis. Hec dicit dominus deus
israhel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super locum istum
et super habitatores eius cunctasque maledictiones que scripte sunt in libro hoc quem legerunt coram rege iuda,
quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis ut me ad iracundiam provocarent in cunctis
operibus manuum suarum. Idcirco stillabit furor meus super locum istum et non extinguetur. Ad regem autem
iuda qui misit vos pro domino deprecando sic loquimini. Hec dicit dominus deus israhel. Quia audisti verba vo-
luminis atque emollitum est cor tuum et humiliatus es in conspectu domini super his que dicta sunt
contra locum hunc et habitatores ierusalem, reveritusque faciem meam scidisti vestimenta tua et flevis-
ti coram me, ego quoque exaudivi te dicit dominus. Iam enim colligam te ad patres tuos et inferreris
in sepulchrum tuum in pace, nec videbunt oculi tui malum omne quod ego inducturus sum
super locum istum et super habitatores eius. Retulerunt itaque regi cuncta que dixerat holda. At ille convo-
catis universis maioribus natu iuda et ierusalem ascendit domum domini, unaque omnes viri iu-
da et habitatores ierusalem, sacerdotes et levite et cunctus populus a minimo usque ad maximum.
Quibus audientibus in domo domini legit rex omnia verba voluminis, et stans in tribunali suo
percussit fedus coram domino ut ambularet post eum et custodiret precepta et testimonia et iusti-
ficationes eius in toto corde suo et in tota anima sua, faceretque que scripta sunt in volumine illo quod
legerat. Adiuravit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in ierusalem et beniamin. Et fecerunt habi-
tatores ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo iosias cunctas abominatio-
nes de universis regionibus filiorum israhel et fecit omnes qui residui erant in ierusalem servire domino deo
suo. Cunctis diebus vite eius non recesserunt a domino deo patrum suorum. Fecit autem iosias in ierusalem XXXV
phase domino quod immolatum est quartadecima die mensis primi, et constituit sacerdotes in officiis
suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis
israhel sanctificabatur domino locutus est. Ponite archam in sanctuario templi quod edificavit salomon filius
david rex israhel. Nequaquam enim eam ultra portabitis. Nunc autem ministrate domino deo vestro et populo eius
israhel, et preparate vos per domos et cognationes vestras in divisionibus singulorum sicut precepit

David regis Israhel et descripsit Salomon filius eius. Et ministrate in sanctuario per familias turmasque leviticas et
sanctificati immolate phase. Fratres etiam vestros ut possint iuxta verba quae locutus est dominus in manu Moysi facere
praeparate. Dedit praeterea Iosias omni populo qui ibi fuerat inventus in sollemnitate phase agnos et hae-
dos de gregibus et reliqui pecoris triginta milia. Haec de regis universa substantia. Duces quoque eius sponte quod · boum quoque tria milia
voluerant obtulerunt tam populo quam sacerdotibus et levitis. Porro Helchias et Zacharias et Iehiel principes
domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum phase pecora mixtim duo milia sexcenta
et boves trecentos. Chonenias autem et Semeias et Nathanahel fratres eius necnon Asabias et Iehihel et Ioza-
bad principes levitarum dederunt ceteris levitis ad celebrandum phase quinque milia pecorum et boves
quingentos. Praeparatumque est ministerium et steterunt sacerdotes in officio suo. Levitae quoque in turmis iuxta
regis imperium et immolatum est phase. Asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem et levitae detraxe-
runt pelles holocaustorum et separaverunt ea ut darent per domos et familias singulorum et offerrentur domino
sicut scriptum est in lege Moysi. De bubus quoque fecerunt similiter et assaverunt phase super ignem iuxta quod lege scrip-
tum est. Pacificas vero hostias coxerunt in lebetis et caccabis et ollis et festinato distribuerunt universae
plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione holocaustorum et adipum usque
ad noctem sacerdotes fuerunt occupati. Unde levitae et sibi et sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissi-
mis. Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo iuxta praeceptum David et Asaph et Heman et Idithun
prophetarum regis. Ianitores vero per portas singulas observabant ita ut nec puncto quidem discederent
a ministerio. Quam ob rem et fratres eorum levitae paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite expleta est
in die illa ut facerent phase et offerrent holocausta super altare domini iuxta praeceptum regis Iosiae.
Feceruntque filii Israhel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo et sollemnitatem azymorum septem diebus.
Non fuit phase domini simile huic in Israhel a diebus Samuhelis prophetae. Sed nec quisquam de cunctis re-
gibus Israhel fecit phase sicut Iosias sacerdotibus et levitis et omni Iudae et Israhel qui repertus fuerat et habitan-
tibus in Hierusalem. Octavodecimo anno regni Iosiae hoc phase celebratum est. Postquam instauraverat
Iosias templum ascendit Nechao rex Aegypti ad pugnandum in Charchamis iuxta Eufraten et proces-
sit in occursum eius Iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait. Quid mihi et tibi est rex Iuda? Non adversum
te hodie venio sed contra aliam pugno domum ad quam deus me festinato ire praecepit. Desine adver-
sum deum facere qui mecum est ne interficiat te. Noluit Iosias reverti sed praeparavit contra eum bellum nec ad-
quievit sermonibus Nechao ex ore dei. Verum perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. Ibique vul-
neratus a sagittariis dixit pueris suis. Educite me de proelio quoniam oppido vulneratus sum. Qui transtu-
lerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio et asportaverunt eum in Hierusalem. Mor-
tuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum et universus Iuda et Hierusalem luxerunt eum. Hieremias maxi-
me cuius omnes cantores atque cantatrices usque in praesentem diem lamentationes super Iosiam replicant
et quasi lex obtinuit in Israhel. Ecce scriptum fertur in Lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosiae et misericordiarum
eius quae legis [illegible] domini praecepta opera quoque illius prima et novissima scripta sunt in libro regum
Israhel et Iuda. Tulit ergo populus terrae Ioachaz filium Iosiae et constituit regem pro patre suo in Hierusalem. Vi- XXXVI
ginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset et tribus mensibus regnavit in Hierusalem. Amo-
vit autem eum rex Aegypti cum venisset Hierusalem et condempnavit terram centum talentis argenti et ta-
lento auri. Constituitque regem pro eo Eliachim fratrem eius super Iudam et Hierusalem et vertit nomen eius Ioa-
kim. Ipsum vero Ioachaz tulit secum et abduxit in Aegyptum. Viginti quinque annorum erat Ioa-
chim cum regnare coepisset ~~et tribus mensibus regnavit Hierusalem~~ et undecim annis regnavit in
Hierusalem fecitque malum coram domino deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldeorum
et vinctum catenis duxit in Babylonem. Ad quam et vasa domini transtulit et posuit ea in templo
suo. Reliqua autem verborum Ioakim et abhominationum eius quas operatus est et quae inventa sunt in eo con-

tinentur in libro regum Israel et Iuda. Regnavitque Ioachim filius eius pro eo. Octo annorum erat Ioachim cum
regnare coepisset, et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Ierusalem. Fecitque malum in conspectu
domini. Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex eos, qui et adduxerunt
eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus domini. Regem vero constituit Se-
dechiam patruum eius super Iudam et Ierusalem. Viginti et unius anni erat Sedechias cum reg-
nare coepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Fecitque malum in conspectu domini dei sui,
nec erubuit faciem Ieremie prophete loquentis ad se ex ore domini. A rege quoque Nabuchodonosor re-
cessit qui adiuraverat eum per deum, et induravit cervicem suam et cor, ut non reverteretur ad dominum
deum Israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus prevaricati sunt inique iuxta universas abominationes
gentium, et polluerunt domum domini quam sanctificaverat sibi in Ierusalem. Mittebat autem dominus deus patrum
suorum ad eos per manum nuntiorum suorum de nocte consurgens et cotidie commonens eo quod parceret po-
pulo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios dei et parvipendebant sermones eius illu-
debantque prophetis donec ascenderet furor domini in populum eius et esset nulla curatio. Adduxit enim super
eos regem Chaldeorum et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii. Non est misertus ado-
lescentis et virginis et senis nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit manibus eius. Universaque
vasa domus domini tam maiora quam minora et thesauros templi et regis et principum transtulit
in Babylonem. Incenderunt hostes domum domini destruxeruntque murum Ierusalem. Universas turres com-
busserunt et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium ductus in Babylo-
nem servivit regi et filiis eius donec imperaret rex Persarum et compleretur sermo domini ex ore Ie-
remie et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum usque dum comple-
rentur septuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermonem
domini quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit dominus spiritum Cyri regis Persarum qui iussit predica-
ri in universo regno suo etiam per scripturam dicens. Hec dicit Cyrus rex Persarum. Omnia regna terre dedit
mihi dominus deus celi et ipse precepit mihi ut edificarem ei domum in Ierusalem que est in Iudea. Quis ex vobis
est in omni populo eius? Sit dominus deus suus cum eo et ascendat. Explicit liber paralipomenon. Incipit prologus in librum ezre.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum
statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententie
est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce
ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus
reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte
legunt, in tantum ut clamare compellar et dicere: Domine libera animam meam a labiis iniquis
et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis, ut librum Ezre vobis de
hebreo transferam, quasi non habeatis greca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a nobis vertitur,
non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem, ut ait quidam, niti nec aliud fatigando nisi odi-
um querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos mi Domnion et Rogatiane karissimi, ut pri-
vata lectione contenti libros non efferatis in publicum, nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque
eorum supercilium qui iudicare de aliis tantum et ipsi facere nichil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non
displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc
volumine copia est distincte et per intervalla transcribant. Nichil enim proderit emendasse librum,
nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus
liber est Ezre, nec apocryphorum tertii et quarti libri somniis delectetur, quia et apud hebreos Ezre Neemie-
que sermones in unum volumen coartantur, et que non habentur apud illos nec de viginti quat-
uor senibus sunt, procul abicienda. Si quis autem vobis septuaginta opposuerit interpretes, quorum exemplaria

Esdras

varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat: ubi vero utrique verum asseri quod diversum est. Nunc cum ad
evangelia in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento, que apud septuaginta interpretes non habentur:
velut illud quoniam nazareus vocabitur, et ex egypto vocavi filium meum, et videbunt in quem compunxerunt, multa-
que alia que latinorum operi reservamus, querite ab eis ubi scripta sint. Cumque proferre non potuerint, vos le-
gite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad
compendium veniam: certe quod illatum sit confitemur. Si addidi aliquid quod non habetur in greco vel aliter habetur quam
a me versum est, quare interpretem laniant? Interrogent hebreos et ipsis auctoribus translationi mee vel
arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis quod dicitur oculis mihi volunt maledicere et non imita-
tur grecorum studium et benivolentiam qui post septuaginta translatores iam Christi evangelio coruscante
iudeos et hebionitas legis veteris interpretes aquilam videlicet et symmachum et theodotionem
et curiose legunt et per origenem in ἑξαπλοῖς ecclesiis dedicarunt. Quanto magis lati-
ni grati esse deberent, quod exultantem cernerent greciam a se aliquid mutuari. Primum enim mag-
norum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia; deinde etiam qui habuerint et hebrei
sermonis ignari sunt magis errabunt ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissi-
mo cuidam nuper apud grecos accidit ut interdum scripture sensum relinquens unius cuiuslibet interpretis seque-
retur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam et latinus nobis utcumque
sermo non deest, et de aliis magis possumus iudicare et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua ex-
primere. Itaque licet excetra sibilet, victorque sinon incendia iactet, numquam meum iuvante
Christo silebit elo- quium: etiam precisa lingua balbutiet. Legant qui volunt, qui nolunt abici-
ant. Eventilent apices, litteras calumnientur: magis vestra caritate provocabor ad
studium quam illorum detractione et odio deterrebor. Explicit prologus. Incipit argumentum

Ezras et Neemias adiutor videlicet et solator a domino in uno volumine iiii. cccc
... Instaurant templum, muros extruunt civitatis. Omnisque illa turba populi xxxiiii
redeuntis in patriam, et descriptio sacerdotum, levitarum, israhelitarum, proselitorum ac per singulas familias iii
... ...opera diversa ... aliud in cortice ... alio ... iiii.

In anno primo cyri regis persarum ut compleretur verbum domini ex ore Ieremie suscitavit dominus Incipit
spiritum cyri regis persarum et transduxit vocem in universo regno suo etiam per scripturam dicens. Liber
Hec dicit cyrus rex persarum: Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi, et ipse precepit mihi ut edifica- Esdre.
rem ei domum in ierusalem que est in iudea. Quis est in vobis de universo populo eius? Sit deus illius cum
ipso. Ascendat in ierusalem que est in iudea et edificet domum domini dei israel. Ipse est deus qui est in ierusalem. Et iiii
omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo. Argento et ii
auro et substantia et pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo dei quod est in ierusalem. Et surrexe-
runt principes patrum de iuda et de beniamin et sacerdotes et levite et omnis cuius deus suscitavit spiritum ut as-
cenderent ad edificandum templum domini quod erat in ierusalem. Universique qui erant in circuitu adiuverunt ma-
nus eorum in vasis aureis et argenteis in substantia et iumentis, in supellectili, exceptis his que
sponte obtulerant. Rex quoque cyrus protulit vasa templi domini que tulerat nabugodonosor de ie-
rusalem et posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea cyrus rex persarum per manum mitridatis filii
gazabar et annumeravit ea sasabasar principi iude. Et hic est numerus eorum: Fiale aurea
triginta, fiale argentee mille, cultri viginti novem, scyphi aurei triginta, scyphi argentei duo
milia quadringenti decem, vasa alia mille. Et omnia vasa aurea et argentea quinque milia quadrin-
genta. Universa tulit sasabasar cum his qui ascendebant de transmigratione babylonis in ierusalem.

II Hii sunt autem filii provincie qui ascenderunt de captivitate quam transtulerat nabugodonosor rex
babylonis in babylonem et reversi sunt in ierusalem et iudam unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt

cum zorobabel. iesua. neemia. saraia. rahelaia. mardochai. belsam. mesphar. beguai.
reum. baana. Numerus virorum populi israel. Filii pharos duo milia centum septuaginta
azoda duo. Filii aria septingenti septuaginta quinque. Filii iesephetia trecenti septuaginta duo.
Filii phaeth moab filiorum iosue et ioab duo milia octingenti duodecim. Filii helam mille du-
centi quinquaginta quattuor. Filii zethua nongenti quadraginta quinque. Filii zacchai septin-
genti sexaginta. Filii bani sescenti sexaginta duo. Filii bebai sescenti viginti tres. Filii
Filii sephetia trecenti lxxii. filii area septingenti septuaginta quinque. azghad mille ducenti viginti duo. Filii adonicam sescenti sexaginta sex. Filii beguai
duo milia quinquaginta sex. Filii adin quadringenti quinquaginta quattuor. Filii ater qui erant
ex iezechia nonaginta octo. Filii besai trecenti viginti tres. Filii iora centum xii. Filii a-
som ducenti viginti tres. Filii gebbar nonaginta quinque. Filii bethleem centum viginti tres.
Viri netupha quinquaginta sex. Viri anathoth centum viginti octo. Filii azmaveth quadra-
ginta duo. Filii cariathiarim cephira et beroth septingenti quadraginta tres. Filii rama et
gaba sescenti viginti unus. Viri machmas centum viginti duo. Viri bethel et ai ducenti
viginti tres. Filii nebo quinquaginta duo. Filii megbis centum quinquaginta sex. Filii he-
lam alterius mille ducenti quinquaginta quattuor. Filii arim trecenti viginti. Filii lod
adid et ono septingenti viginti quinque. Filii iericho trecenti quadraginta quinque. Filii senaa
tria milia sescenti triginta. Sacerdotes filii idaia in domo iesue nongenti septuaginta
tres. Filii emmer mille quinquaginta duo. Filii phassur mille ducenti quadraginta
septem. Filii arim mille decem et septem. Levitae filii iosue et cedmihel filiorum odo-
uie septuaginta quattuor. Cantores filii asaph centum viginti octo. Filii ianitorum
filii sellum. filii ater. filii telmon. filii accub. filii atita. filii sobai. universi centum
triginta novem. Nathinnei. filii siha. filii asupha. filii tabbaoth. filii ceros. filii siaa.
filii phadon. filii lebana. filii agaba. filii accub. filii agab. filii semlai. filii anan.
filii geddel. filii gaer. filii rahaia. filii rasin. filii necoda. filii gazem. filii aza.
filii phasea. filii besee. filii asenaa. filii munim. filii nephusim. filii bechuc. filii
acupha. filii arur. filii besluth. filii maida. filii arsa. filii bercos. filii sisara. filii thema.
filii nasia. filii atupha. Filii servorum salomonis. filii sotai. filii sophereth. filii phe-
ruda. filii ala. filii dercon. filii geddel. filii saphatia. filii athil. filii phochereth qui
erant de asebaim filii ammi. Omnes nathinnei et filii servorum salomonis trecenti l. sopherem
nonaginta duo. Et hii qui ascenderunt de thelmela thelarsa. cherub et don et mer. et non
potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex israel essent. filii delaia. filii tobia.
filii necoda. sescenti quinquaginta duo. Et de filiis sacerdotum filii obia. filii accos. filii ber-
zellai. qui accepit de filiabus berzellai galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii quae-
sierunt scripturam genealogiae suae et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit athersatha
sacerdote deposito qui non probati de genere Levitarum eis. ut non comederent de sancto sanctorum donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus
quadraginta duo milia et trecenti sexaginta exceptis servis eorum et ancillis qui erant septem
milia et trecenti triginta septem et in ipsis cantores atque cantatrices ducentae. Equi eorum septingenti triginta
sex. muli eorum ducenti quadraginta quinque. cameli eorum quadringenti triginta quinque. asini eorum vi milia
septingenti viginti. Et de principibus patrum cum ingrederentur templum domini quod est in ierusalem sponte ob-
tulerunt in domum dei ad extruendam eam in loco suo secundum vires suas dederunt impensas
operis auri solidos quadraginta milia et mille argenti mnas quinque milia et vestes sacerdotales
centum. Habitaverunt ergo sacerdotes et levitae de populo et cantores et ianitores et nathinnei in
urbibus suis. Iamque venerat mensis septimus et erant filii israel in civitatibus suis. Congregatus est

quasi vir unus in Ierusalem. Et surrexit Iosue filius Iosedech et fratres eius sacerdotes et Zorobabel filius
Salathiel et fratres eius et aedificaverunt altare Dei Israhel ut offerrent in eo holocaustomata sicut
scriptum est in lege Mosi viri Dei. Collocaverunt autem altare super bases suas deterrentibus eos per
circuitum populis terrarum et obtulerunt super illud holocaustum Domino mane et vespere. Feceruntque so
lemnitatem tabernaculorum sicut scriptum est et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum praeceptum
opus diei in die suo. Et post haec holocaustum iuge tam in kalendis quam in universis sollemp
nitatibus Domini quae erant consecratae et in omnibus in quibus ultro offerebatur munus Domino. A primo
die mensis septimi coeperunt offerre holocaustum Domino. Porro templum Domini necdum fundatum erat.
Dederunt autem pecunias latomis et cementariis, cibum quoque et potum et oleum Sidoniis Tyriisque ut
deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Ioppe iuxta quod praeceperat Cyrus rex Persarum eis.
Anno autem secundo adventus eorum ad templum Dei in Ierusalem mense secundo coeperunt Zorobabel filius Sala
thiel et Iosue filius Iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et levitae et omnes qui venerant
de captivitate in Ierusalem et constituerunt levitas a viginti annis et supra ut urguerent opus
Domini. Stetitque Iosue filius eius et fratres eius Cedmihel et filii eius et filii Iuda quasi vir unus ut instarent
super eos qui faciebant opus in templo Dei, filii Enadad filii eorum et fratres eorum levitae. Fundato igitur
a cementariis templo Domini steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis et levitae filii Asaph in cym
balis ut laudarent Dominum per manus David regis Israhel. Et concinebant in hymnis et confessione Domino:
quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius super Israhel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in
laudando Domino eo quod fundatum esset templum Domini. Plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et principes pa
trum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum esset et hoc templum in oculis eorum flebant
magna voce. Et multi vociferantes in laetitia elevabant vocem. Nec poterat quisquam agnoscere
vocem clamoris laetantium et vocem fletus populi. Commixtim enim populus vociferabatur clamore
magno et vox audiebatur procul. Audierunt autem hostes Iudae et Beniamin quia filii captivitatis
aedificarent templum Domino Deo Israhel. Et accedentes ad Zorobabel et ad principes patrum dixerunt
eis. Aedificemus vobiscum quia ita ut vos quaerimus Dominum Deum vestrum. Ecce nos immolavimus
victimas ex diebus Asoraddan regis Assur qui adduxit nos huc. Et dixit eis Zorobabel et
Iosue et reliqui principes patrum Israhel. Non est vobis et nobis ut aedificemus domum Deo nostro sed nos ipsi ... hugo ... archiepiscopo eboracensi
soli aedificabimus Domino Deo nostro sicut praecepit nobis Cyrus rex Persarum. Factum est igitur ut impedi
ret manus populi terrae et turbaret eos in aedificando. Conduxerunt autem adversum eos consilia
tores ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Persarum et usque ad regnum Darii regis
Persarum. In regno autem Assueri ipse est Artaxerxes in principio regni eius scripserunt accusa IIII
tionem adversum habitatores Iudae et Ierusalem. Et in diebus Artarxersis scripsit Beselam Mitri
datis et Tabel et reliqui qui erant in consilio eorum ad Artarxersen regem Persarum. Epistula autem accu
sationis scripta erat Syriace et legebatur sermone Syro. Reum Beelteem et Samsai scriba
scripserunt epistulam unam de Ierusalem Artarxersi regi huiuscemodi. Reum Beelteem et Samsai
scriba et reliqui consiliatores eorum Dinei et Apharsathei, Terphalei, Apharsei, Erchuei, Ba
bylonii, Susannechei, Davei, Aelamitae et ceteri de gentibus quas transtulit Salmanasar mag
nus et gloriosus et habitare eos fecit in civitatibus Samariae et in reliquis regionibus trans flu
men in pace. Hoc est exemplar epistulae quam miserunt ad eum. Artarxersi regi servi tui viri
qui sunt trans fluvium salutem dicunt. Notum sit regi quia Iudaei qui ascenderunt a te ad nos vene
runt in Ierusalem civitatem rebellem et pessimam quam aedificant extruentes muros eius et parietes
componentes. Nunc igitur notum sit regi quia si civitas illa aedificata fuerit et muri eius instaurati tributum
et vectigal et annuos reditus non dabunt et usque ad reges haec noxa perveniet. Nos igitur memo

rei salis quod in palatio comedimus et quia lesiones regis videre nefas ducimus, idcirco mi-
simus et nuntiavimus regi ut recenseat in libris historiarum patrum tuorum, et invenies scriptum
in commentariis et scies quia urbs illa urbs rebellis est et nocens regibus et provinciis, et bella conci-
tabantur in ea ex diebus antiquis, quam ob rem et civitas ista destructa est. Nuntiamus nos regi quoniam si ci-
vitas illa edificata fuerit et muri ipsius instaurati, possessionem trans flumen non habebis.
Verbum misit rex ad Reum Beelthem et Samsai scribam et ad reliquos qui erant in consilio eorum
habitatores Samarie et ceteris trans flumen salutem dicens et pacem. Accusationem quam misistis ad
nos manifeste lecta est coram me. Et a me preceptum est et recensuerunt, inveneruntque quoniam civitas il-
la a diebus antiquis adversum reges rebellat et seditiones et prelia concitantur in ea. Nam et
reges fortissimi fuerunt in Ierusalem, qui et dominati sunt omni regioni que trans flumen est. Tributum
quoque et vectigal et reditus accipiebant. Nunc ergo audite sententiam ut prohibeatis viros illos, et
urbs illa non edificetur donec si forte a me iussum fuerit. Videte ne negligentius hoc impleatis
et paulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edicti Artaxersis regis lectum est coram
becleem Reum et Samsai scriba et consiliariis eorum. Et abierunt festini in Ierusalem ad Iudeos et prohibuerunt eos
in brachio et robore. Tunc intermissum est opus domus dei in Ierusalem, et non fiebat usque ad annum se-
cundum regni Darii regis Persarum. Prophetaverunt autem Aggeus propheta et Zacharias filius Addo prophetantes ad V
Iudeos qui erant in Iudea et Ierusalem in nomine dei Israel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathi-
el et Iosue filius Iosedech et ceperunt edificare templum dei in Ierusalem, et cum eis prophete dei adiuvantes
eos. In ipso autem tempore venit ad eos Tathannai qui erat dux trans flumen, et Starbuzannai et con-
siliarii eorum, sicque dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis et muros
hos instauraretis? Ad quod respondimus eis que essent nomina hominum auctorum illius edificationis.
Oculus autem dei eorum factus est super senes Iudeorum, et non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium
referretur, et tunc satisfacerent adversus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit Tathannai
dux regionis trans flumen et Starbuzannai et consiliatores eius Apharsacei qui erant trans flumen
ad Darium regem. Sermo quem miserant ei sic scriptus erat: Dario regi pax omnis. Notum sit regi
isse nos ad Iudeam provinciam ad domum dei magni, que edificatur lapide impolito
et ligna ponuntur in parietibus, opusque illud diligenter extruitur et crescit in manibus
eorum. Interrogavimus ergo senes illos et ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut do-
mum hanc edificaretis et muros hos instauraretis? Sed et nomina eorum quesivimus ab eis ut nun-
tiaremus tibi, que et scripsimus nomina virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem
sermonem responderunt nobis dicentes: Nos sumus servi dei celi et terre, et edificamus templum quod
erat extructum ante hos annos multos, quodque rex Israel magnus edificaverat et extruxerat.
Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum celi, tradidit eos in manus Na-
buchodonosor regis Babylonis Chaldei. Domum quoque hanc destruxit et populum eius transtulit in
Babylonem. Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit edictum ut domus dei
edificaretur. Nam et vasa templi dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de templo
quod erat in Ierusalem et asportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo
Babylonis, et data sunt Sasabasar vocabulo, quem et principem constituit. Dixitque ei: Hec vasa tolle
et vade et pone ea in templo dei quod est in Ierusalem, et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque
illuc Sasabasar ille venit et posuit fundamenta templi dei in Ierusalem, et ex eo tempore usque nunc edificatur
et necdum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum, recenseat in bibliotheca regis que est in Babylone
utrum nam a Cyro rege iussum sit ut edificaretur domus dei in Ierusalem, et voluntatem regis super
hoc remittat ad nos. Tunc Darius rex precepit, et recensuerunt in bibliotheca librorum que VI

erant reposita in babylone. et inventum est in ecbatanis quod est castrum in medena provincia volu-
men unum, talisque scriptus erat in eo commentarius. Anno primo cyri regis: cyrus rex decrevit
ut domus dei que est in ierusalem edificaretur in loco ubi immolent hostias. et ut ponant fun-
damenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta. et latitudinem cubitorum sexa-
ginta. ordines de lapidibus impolitis tres. et sic ordines de lignis novis. Sumptus autem
de domo regis dabuntur. Sed et vasa templi dei aurea et argentea que nabugodonosor tulerat
de templo ierusalem et attulerat ea in babylonem reddantur et referantur in templo ierusalem in locum
suum que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo thathanai dux regionis que est trans flumen et starbu-
zannai et consiliarii vestri apharsathei qui estis trans flumen procul recedite ab illis et dimittite fieri
templum dei illud a duce iudeorum et senioribus eorum. ut domum dei illam edificent in loco suo.
Sed et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbyteris iudeorum illis. ut edificetur domus dei. scilicet
ut de archa regis. id est de tributis que dantur de regione trans flumen studiose sumptus dentur
viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi.
frumentum sal vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in ierusalem. detur eis per singulos dies.
ne sit in aliquo querimonia. et offerant oblationes deo celi. orentque pro vita regis et fili-
orum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc commutaverit iussionem, tollatur
lignum de domo ipsius et erigatur et configatur in eo. domus autem eius publicetur. Deus autem qui habi-
tare fecit nomen suum ibi dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repug-
net et dissipet domum dei illam que est in ierusalem. Ego darius statui decretum. quod studiose im-
pleri volo. Igitur thathanai dux regionis trans flumen. et starbuzannai. et consiliarii eius
secundum quod preceperat darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem iudeorum edificabant et
prosperabantur iuxta prophetiam aggei prophete et zacharie filii addo. Et edificaverunt et construxerunt
iubente deo israhel. et iubente cyro et dario et artaxerxe regibus persarum. et compleverunt
domum dei istam usque ad diem tertium mensis adar qui est annus sextus regni darii
regis. Fecerunt autem filii israhel sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmigrationis dedicationem
domus dei in gaudio. et obtulerunt in dedicationem domus dei vitulos centum. arietes
ducentos. agnos quadringentos. hircos caprarum pro peccato totius israhel duodecim. iuxta nu-
merum tribuum israhel. et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis et levitas in vicibus suis super opera
dei in ierusalem. sicut scriptum est in libro moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pascha quartadec-
ima die mensis primi. Purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus omnes mundi ad im-
molandum pascha universis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et comederunt
filii israhel qui reversi fuerant de transmigratione et omnis qui se separaverat a coinquinatione gentium
terre ad eos ut quererent dominum deum israhel. et fecerunt sollempnitatem azymorum septem diebus in leticia
quoniam letificaverat eos dominus et converterat cor regis assur ad eos. ut adiuvaret manus eorum in
opere domus domini dei israhel. Post hec autem verba in regno artaxerxis regis persarum ezras filius sara- VII
ie filii azarie. filii helchie. filii sellum. filii sadoch. filii ahitob. filii amarie. filii azarie.
filii meraioth. filii zaraie. filii ozi. filii bocci. filii abisue. filii finees. filii eleazar. filii
aaron sacerdotis ab initio. ipse ezras ascendit de babylone. et ipse scriba velox in lege moysi quam
dedit dominus deus israhel. Et dedit ei rex secundum manum domini dei eius bonam super eum omnem petitionem eius. Et ascen-
derunt de filiis israhel. et de filiis sacerdotum. et de filiis levitarum. et de cantoribus. et de ianitoribus et de
nathinneis in ierusalem. anno septimo artaxerxis regis. et venerunt in ierusalem mense
quinto. ipse est annus septimus regis. quia in primo die mensis primi cepit ascendere de babylone et
in primo die mensis quinti venit in ierusalem iuxta manum dei sui bonam super se. Ezras enim parav-

cor suum ut investigaret legem domini et faceret et doceret in israel preceptum et iudicium. Hoc est autem exemplar epistole edicti quod dedit rex artaxerxes ezre sacerdoti scribe eruditissimo in sermonibus et preceptis domini et cerimoniis eius in israel. Artaxerxes rex regum ezre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo salutem. A me decretum est ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israel et de sacerdotibus eius et de levitis ire in ierusalem tecum vadat. A facie enim regis et septem consiliatorum eius missus es ut visites iudeam et ierusalem in lege dei tui que est in manu tua et ut feras argentum et aurum quod rex et consiliatores eius sponte obtulerunt deo israel cuius in ierusalem tabernaculum est. Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa provincia babilonis et populus offerre voluerit et de sacerdotibus que sponte obtulerint domui dei sui que est in ierusalem libere accipe et studiose eme de hac pecunia vitulos arietes agnos et sacrificia et libamina eorum et offer ea super altare templi dei vestri quod est in ierusalem. Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit de reliquo auro et argento ut faciatis iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa quoque que dantur tibi in ministerium domus dei tui trade in conspectu dei in ierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit in domo dei tui quantumcumque necesse est ut expendas dabitur de thesauro et de fisco regis et a me. Ego artaxerxes rex statui atque decrevi omnibus custodibus arce publice qui sunt trans flumen ut quodcumque petierit a vobis ezra sacerdos scriba legis dei celi absque mora detis usque ad argenti talenta centum et usque ad frumenti choros centum et usque ad vini batos centum et usque ad batos olei centum, sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum dei celi pertinet tribuatur diligenter in domo dei celi ne forte irascatur contra regnum regis et filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus et levitis cantoribus ianitoribus nathinneis et ministris domus dei huius ut vectigal et tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu autem ezra secundum sapientiam dei tui que est in manu tua constitue iudices et presides ut iudicent omni populo qui est trans flumen, his videlicet qui noverunt legem dei tui, sed et imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis diligenter iudicium erit de eo sive in mortem sive in exilium sive in condempnationem substantie eius vel certe in carcerem. Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis ut glorificaret domum domini que est in ierusalem, et in me inclinavit misericordiam suam coram rege et consiliatoribus eius et universis principibus regis potentibus. Et ego confortatus manu domini dei mei que erat in me congregavi de israel principes qui ascenderent mecum.

VIII

Hii sunt ergo principes familiarum et genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno artaxerxis regis de babilone. De filiis finees gerson. De filiis ithamar daniel. De filiis david attus. De filiis sechenie filiis pharos zacharias et cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta. De filiis phaethmoab elioenai filius zarare et cum eo ducenti viri. De filiis sechenie filius ezechiel et cum eo trecenti viri. De filiis adan abed filius ionathan et cum eo quinquaginta viri. De filiis helam isaias filius athalie et cum eo septuaginta viri. De filiis saphatie zebedia filius michael et cum eo octoginta viri. De filiis ioab obedia filius iehiel et cum eo ducenti decem et octo viri. De filiis ezead iohannan filius eccetan et cum eo centum decem viri. De filiis selomith filii iosphie et cum eo centum sexaginta viri. De filiis bebai zacharias filius bebai et cum eo viginti octo viri. De filiis adonicam qui erant novissimi et hec nomina eorum elifeleth et iehiel et samaias et cum eis sexaginta viri. De filiis beggui uthai et zacchur et cum eis septuaginta viri. Congregavi autem eos ad fluvium qui decurrit ad ahava et mansimus ibi tribus diebus quesivique in populo et in sacerdotibus de filiis levi et non inveni ibi. Itaque misi eliezer et ariel et semeiam et elnathan et iarib et alterum elnathan et nathan et zachariam et mesollam principes et ioiarib et elnatan

[Margin:] Ecce libertas sacerdotum et clericorum

[Margin:] et imperitos doceant vivere doceant libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis

[Margin:] in regno artaxerxis

tam sapientes et misi eos ad Eddo et ad fratres eius Nathinneos in loco Casphie ut adducerent
nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos virum
doctissimum de filiis Mooli filii Levi filii Israel et Sarabiam et filios eius et fratres eius decem et
octo. et Asabiam et cum eo Isaiam de filiis Merari fratres eius et filios eius viginti. et de Nathinneis
quos dederat David et principes ad ministeria levitarum. Nathinneos ducentos viginti. Omnes
hii suis nominibus vocabantur. Et predicavi ibi ieiunium iuxta fluvium Hahava ut affligeremur co-
ram domino deo nostro et peteremus ab eo viam rectam nobis et filiis nostris universeque substantie nostre. Erubui
enim auxilium petere a rege et equites qui defenderent nos ab inimicis in via. quia diximus regi ma-
nus dei nostri est super omnes qui querunt eum in bonitate et imperium eius et fortitudo eius et furor super omnes qui dere-
linquunt eum. Ieiunavimus autem et rogavimus deum nostrum per hoc et evenit nobis prospere. Et separavi de princi-
pibus sacerdotum duodecim. Sarabiam. Asabiam. et cum eis de fratribus eorum decem. appendique eis argentum
et aurum et vasa consecrata domus dei nostri que obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius universusque
Israel eorum qui inventi fuerant. Et appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta quin-
quaginta et vasa argentea centum et auri centum talenta et crateras aureas viginti que habebant
solidos millenos et vasa eris fulgentis optimi duo pulchra ut aurum. Et dixi eis. Vos sancti
domini et vasa sancta et argentum et aurum quod sponte oblatum est domino deo patrum nostrorum. Vigilate et
custodite donec appendatis coram principibus sacerdotum et levitarum et ducibus familiarum Israel
in Ierusalem in thesauro domus domini. Susceperunt autem sacerdotes et levite pondus auri et argenti
et vasorum ut deferrent in Ierusalem in domum dei nostri. Promovimus ergo a flumine Hahava duo-
decimo die mensis primi ut pergeremus Ierusalem et manus dei nostri fuit super nos et liberavit
nos de manu inimici et insidiatoris in via et venimus Ierusalem et mansimus ibi tribus
diebus. Die autem quarta appensum est argentum et aurum et vasa in domum dei nostri per manum
Meremoth filii Urie sacerdotis et cum eo Eleazar filius Finees et cum eis Iozabed filius Iosue
et Noadaia filius Bennoi levite iuxta numerum et pondus omnium. Descriptumque est omne pondus
in tempore illo. Sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis obtulerunt holocaustomata
deo Israel vitulos duodecim pro omni populo Israel arietes nonaginta sex agnos septua-
ginta septem hircos pro peccato duodecim omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis
satrapis qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen et elevaverunt populum et domum dei.
Postquam autem hec completa sunt accesserunt ad me principes dicentes. Non est separatus populus Israel et sacer- IX
dotes et levite a populis terrarum et de abhominationibus eorum Chananei videlicet et Ethei et Pherezei et
Iebusei et Ammonitarum et Moabitarum et Egyptiorum et Amorreorum. Tulerunt enim de filiabus
eorum sibi et filiis suis et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam principum et magis-
tratuum fuit in transgressione hac prima. Cumque audissem sermonem istum scidi pallium
meum et tunicam et evulsi capillos capitis mei et barbe et sedi merens. Convenerunt autem ad
me omnes qui timebant verbum dei Israel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant
et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. Et in sacrificio vespertino surrexi de af-
flictione mea et scisso pallio et tunica curvavi genua mea et expandi manus meas ad
dominum deum meum et dixi. Deus meus confundor et erubesco levare faciem meam ad te quoniam iniquitates
nostre multiplicate sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt usque in celum a diebus patrum nostrorum. Sed et
nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc. et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges
nostri et sacerdotes nostri in manum regum terrarum et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusio-
nem vultus sicut et die hac. Et nunc quasi parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud dominum de-
um nostrum ut dimitterentur nobis reliquie et daretur paxillus in loco sancto eius et illuminaret

oculos nostros deus noster et daret nobis vitam modicam in servitute nostra. quia servi sumus et in
servitute nostra non dereliquit nos deus noster et inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum ut da-
ret nobis vitam et sublimaret domum dei nostri et extrueret solitudines eius et daret nobis
sepem in Iuda et in Ierusalem. Et nunc quid dicemus deus noster post hec? Quia dereliquimus manda-
ta tua que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens: Terram ad quam vos ingredimini ut pos-
sideatis eam terra inmunda est iuxta inmunditiam populorum ceterarumque terrarum abominatio-
nibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne de-
tis filiis eorum et filias eorum ne accipiatis filiis vestris et ne queratis pacem eorum et prosperitatem eorum
usque in eternum ut confortemini et comedatis que bona sunt terre et heredes habeatis filios vestros usque
in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno quia
tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non converteremur
et irrita faceremus mandata tua neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum
istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias et salutem?
Domine deus Israhel iustus tu quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te su-
mus in delicto nostro non enim stari potest coram te super hoc. Sic ergo orante Ezra et inplorante eo
et flente et iacente ante templum dei collectus est ad eum de Israhel cetus grandis nimis virorum
et mulierum puerorumque et flevit populus multo fletu. Et respondit Sechenias filius Iehihel
de filiis Helam et dixit Ezre: Nos prevaricati sumus in deum nostrum et duximus uxores ali- X
enigenas de populis terre. Et nunc si est penitentia in Israhel super hoc, percutiamus fedus cum domino
deo nostro et proiciamus universas uxores nostras et eos qui de his nati sunt iuxta voluntatem domini
et eorum qui timent preceptum domini dei nostri secundum legem fiat. Surge. Tuum est decernere
nosque erimus tecum. Confortare et fac. Surrexit ergo Ezras et adiuravit principes sa-
cerdotum et levitarum et omnem Israhel ut facerent secundum verbum hoc et iuraverunt. Et surrexit Ezras
ante domum domini et abiit ad cubiculum Iohanan filii Heliasib et ingressus est illuc. Panem non
comedit et aquam non bibit. Lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate vene-
rant. Et missa est vox in Iuda et in Ierusalem omnibus filiis transmigrationis ut congregarentur
in Ierusalem et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum aufe-
retur universa substantia eius et ipse abicietur de cetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes vi-
ri Iuda et Beniamin in Ierusalem tribus diebus ipse est mensis nonus vicesima die mensis. Et sedit
omnis populus in platea domus dei trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit Ezras sacer-
dos et dixit ad eos: Vos transgressi estis et duxistis uxores alienigenas ut adderetis super
delictum Israhel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum et facite placitum eius et separa-
mini a populis terre et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo dixitque
voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Verumtamen quia populus multus est et tempus pluvie
et non sustinemus stare foris et opus non est diei unius vel duorum vehementer quippe peccavimus
in sermone isto. Constituantur principes in universa multitudine et omnes in civitatibus
nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis et cum his seni-
ores per civitatem et civitatem et iudices eius donec avertatur ira dei a nobis super peccato hoc. Igitur
Ionathan filius Asahel et Iaazia filius Thecue steterunt super hoc et Mesollam et Sebethai levites
adiuverunt eos. Feceruntque sic filii transmigrationis et abierunt Ezras sacerdos et viri principes
familiarum in domos patrum suorum et omnes per nomina sua et sederunt in die primo mensis decimi
ut quererent rem. Et consummati sunt omnes viri qui duxerant uxores alienigenas usque ad diem
primam mensis primi. Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas de

filiis iosue filii iosedech et fratres eius maasia et eliezer et iarib et godolia. Et dederunt manus suas
ut eicerent uxores suas et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. Et de filiis emmer anani
et zebedia. Et de filiis herim maasia et helia et semeia et iehihel et ozias. Et de filiis phessur
helioenai maasia ismahel nathanael iozabed et elasa. De filiis levitarum iozabed
et semeia et celaia ipse est calita phataia iuda et eliezer. Et de cantoribus heliasib et de ianitoribus
sellum et telem et uri. Et ex israhel de filiis pharos remia et ezia et melchia et miamin
et eliezer et melchia et banea. Et de filiis helam mathania zacharias et iehihel et abdi et ie-
rimoth et helia. De filiis zethua helioenai eliasib mathania et ierimoth et zabad et
aziza. Et de filiis bebai iohanan anania zabbai athalai. Et de filiis bani mosollam et mel-
luch et adaia iasub et saal et ramoth. Et de filiis phaeth moab edna et chalal banaias
maasias mathanias beseleel et bennui et manasse. Et de filiis erem eliezer iosue
melchias semeias symeon beniamin maloch samarias. De filiis asom math-
nai mattatha zabad eliphalet iermai manasse semei. De filiis bani maaddi am-
ram et huel baneas et badaias chelau vania marimuth et eliasib matha-
nias mathanai et iasi et bani et bennui semei et salmias et nathan et adaias mech-
nedabai sisai sarai ezrel et selemau semeria sellum amaria ioseph. De filiis ne-
bu ahiel mathathias zabad zabina ieddu et iohel banaia. Omnes hii acceperant
uxores alienigenas et fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios. Et factum est in mense casleu — Verba neemie filii helchie
anno vigesimo et ego eram in susis castro. Et venit anani unus de fratribus meis ipse — Ad me [?]
et viri ex iuda et interrogavi eos de iudeis qui remanserant et supererant de captivitate et de ie-
rusalem. Et dixerunt mihi. Qui remanserunt et relicti sunt de captivitate ibi in provincia in afflic-
tione magna sunt et in obprobrio et murus ierusalem dissipatus est et porte eius combuste sunt igni. Cumque
audissem verba huiuscemodi sedi et flevi et luxi diebus et ieiunabam et orabam ante faciem dei celi. — multis
et dixi. Queso domine deus celi fortis magne atque terribilis qui custodis pactum et misericordiam cum his qui
te diligunt et custodiunt mandata tua. Fiant aures tue auscultantes et oculi tui aperti
ut audias orationem servi tui quam ego oro coram te hodie nocte et die pro filiis israhel servis tuis
et confiteor pro peccatis filiorum israhel quibus peccaverunt tibi. Et ego et domus patris mei peccavimus. Vanita-
te seducti sumus et non custodivimus mandatum tuum et cerimonias et iudicia que precepisti mo-
ysi servo tuo. Memento verbi quod mandasti moysi famulo tuo dicens. Cum transgressi fueritis e-
go dispergam vos in populos. Et si revertimini ad me et custodiatis mandata mea et facia-
tis ea et si adducti fueritis ad extrema celi inde congregabo vos et reducam in locum quem elegi ut
habitaret nomen meum ibi in sempiternum. Et ipsi servi tui et populus tuus quos redemisti in for-
titudine tua magna et in manu tua valida. Obsecro domine sit auris tua attendens ad
orationem servi tui et ad orationem servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum et dirige servum tuum
hodie et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pincerna regis. Factum est autem in mense II
nisan anno vigesimo artarxersis regis et vinum erat ante eum. Et levavi vinum et dedi
regi et eram languidus ante faciem eius. Dixitque mihi rex. Quare vultus tuus tristis est cum te
egrotum non videam. Non est hoc frustra sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde
et nimis et dixi regi. Rex in eternum vive. Quare non mereat vultus meus quia civitas do-
mus sepulchrorum patris mei deserta est et porte eius combuste sunt igni. Et ait mihi rex. Pro qua re pos-
tulas. Et oravi deum celi et dixi ad regem. Si videtur regi bonum et si placet servus tuus
ante faciem tuam ut mittas me in iudeam ad civitatem sepulchri patrum meorum et edificabo eam. — Et dixit [?]
Dixitque mihi rex et regina que sedebat iuxta eum. Usque ad quod tempus erit iter tuum et quando reverteris. Et pla-

cuit ante vultum regis. et misit me. Et constitui ei tempus. et dixi regi. Si regi videtur bonum epistolas
det mihi. ad duces regionis trans flumen. ut traducant me donec veniam in iudeam. et epistolam
ad asaph custodem saltus regis. ut det mihi ligna. et tegere possim portas turris domus.
et muros civitatis. et domum quam ingressus fuero. Et dedit mihi rex. iuxta manum dei mei bonam
mecum. et veni ad duces regionis trans flumen. dedique eis epistolas regis. Miserat autem mecum rex
principes militum et equites. Et audierunt sanaballath oronites. et tobias servus amma-
nites. et contristati sunt afflictione magna quod venisset homo qui quereret prosperitatem filiorum israel. Et
veni ierusalem. et eram ibi tribus diebus. Et surrexi nocte ego et viri pauci mecum. et non indicavi
cuiquam quid deus dedisset in corde meo. ut facerem in ierusalem. Et iumentum non erat mecum
nisi animal cui sedebam. Et egressus sum per portam vallis nocte et ante fontem draconis et ad
portam stercoris. et considerabam murum ierusalem dissipatum et portas eius consumptas igni. Et transivi
ad portam fontis. et ad aqueductum regis. et non erat locus iumento cui sedebam. ut transiret.
Et ascendi per torrentem nocte et considerabam murum. et reversus veni ad portam vallis et redii. Ma-
gistratus autem nesciebant quo abissem. aut quid ego facerem. sed et iudeis et sacerdotibus et optima-
tibus et magistratibus et reliquis qui faciebant opus usque ad id loci nichil indicaveram. Et
dixi eis. Vos nostis afflictionem in qua sumus. quia ierusalem deserta est. et porte eius consumpte
sunt igni. Venite et edificemus muros ierusalem et non simus ultra obprobrium. Et indicavi
eis manum dei mei. quod esset bona mecum. et verba regis que locutus esset mihi et aio. Surgamus et edi-
ficemus. Et confortate sunt manus eorum in bono. Audierunt autem sanaballath oronites.
et tobias servus ammanites. et gosem arabs. et subsannaverunt nos et despexerunt dixeruntque.
Que est hec res quam facitis. Numquid contra regem vos rebellatis. Et reddidi eis sermonem dixique
ad eos. Deus celi ipse nos iuvat et nos servi eius sumus. Surgamus et edificemus. Vobis autem
non est pars. et iustitia et memoria in ierusalem. Et surrexit eliasib sacerdos magnus et fratres eius III
sacerdotes. et edificaverunt portam gregis. Ipsi sanctificaverunt eam et statuerunt valvas eius. et usque ad turrem
centum cubitorum sanctificaverunt eam usque ad turrem ananehel. Et iuxta eum edificaverunt viri iheri-
cho. et iuxta eum edificavit zaccur filius amri. Portam autem piscium edificaverunt filii asnaa. Ipsi te-
xerunt eam. et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificavit marimuth filius
urie filii accus. et iuxta eum edificavit mesollam filius barachie filii mesezebel. et iuxta eum edi-
maiores sunt priores ficavit sadoch filius baana. et iuxta eum edificaverunt thecueni. Optimates autem eorum non supposu-
erunt colla sua in opere domini dei sui. Et portam veterem edificaverunt ioiada filius phasea. et mosol-
lam filius besodie. Ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius. et seras et vectes. Et iuxta eos edifi-
caverunt meletias gabaonites et iadon meronatites viri de gabaon et maspha. pro duce qui
erat in regione trans flumen. Et iuxta eum edificavit ezihel filius araia aurifex. et iuxta eum
edificavit ananias filius pigmentarii. Et dimiserunt ierusalem usque ad murum platee latioris. Et
iuxta eos edificavit raphaia filius hur. princeps vici ierusalem. Et iuxta eum edificavit ieda-
ia filius aromaph contra domum suam. Et iuxta eum edificavit atthus filius asebonie. Medi-
am partem vici edificavit melchias filius herem. et asub filius phethmoab et turrem furnorum.
Et iuxta eum edificavit sellum filius alloes princeps medie partis vici ierusalem. ipse et filie eius.
Et portam vallis edificavit annun. et habitatores zanoe. Ipsi edificaverunt eam et statuerunt
valvas eius. et seras et vectes. et mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii. Et portam sterqui-
linii edificavit melchias filius rechab princeps vici bethacharam. Ipse edificavit eam et statuit
valvas eius. et seras et vectes. Et portam fontis edificavit sellum filius choloza. princeps pagi mas-
pha. Ipse edificavit eam et texit. et statuit valvas eius et seras et vectes et muros piscine siloe.

in ortum regis et usque ad gradus qui descendunt de civitate David. Post eum edificavit neemias filius azbot
princeps dimidie partis vici bethsur usque contra sepulchrum David et usque ad piscinam que grandi opere constructa est
et usque ad domum fortium. Post eum edificaverunt levite. Et post eos edificavit reum filius benni. Post
eum edificavit asebias princeps dimidie partis vici ceyle in vico suo. Post eum edificaverunt fratres eorum
bennui filius enadad princeps dimidie partis ceyle. Et edificavit iuxta eum azer filius iosue princeps
masfa mensuram secundam contra ascensum firmissimi anguli. Post eum in monte edificavit baruch
filius zachai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus heliasib sacerdotis magni.
Post eum edificavit merimuth filius urie filii accur mensuram secundam a porta domus heliasib
donec extenderetur domus heliasib. Et post eum edificaverunt sacerdotes viri de campestribus iordanis.
Post eos edificavit beniamin et asub contra domum suam. Et post eum edificavit azarias filius maa
asie filii ananie contra domum suam. Post eum edificavit bennui filius enadad mensuram secundam
a domo azarie usque ad flexuram et usque ad angulum. Post eum edificavit phalel filius ozi contra
flexuram et turrem que eminet de domo regis excelsa id est in atrio carceris. Post eum phadaia fi
lius pharos. Nathinnei autem habitabant in ofel usque contra portam aquarum ad orientem et turrem que promi
nebat. Post eum edificaverunt thecueni mensuram secundam e regione a turre magna et eminenti
usque ad murum templi. Sursum autem a porta equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque contra domum suam.
Post eos edificavit sedoc filius emmer contra domum suam. Et post eum edificavit semeia filius
secenie custos porte orientalis. Post eum edificaverunt anania filius selemie et anon filius selo
sextus mensuram secundam. Post eum edificavit mosollam filius barachie contra gazofilacium suum.
Post eum edificavit melchias filius aurificis usque ad domum nathineorum et scruta vendentium
contra portam iudicialem et usque ad cenaculum anguli et portam gregis edificaverunt artifices et negocia Et inter cenaculum anguli
tores. Factum est autem cum audisset sanaballath quod edificaremus murum iratus est valde et motus IIII
nimis subsannavit iudeos et dixit coram fratribus suis et frequentia samaritanorum. Quid iudei imbecilles
faciunt? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt et complebunt in una die? Numquid edificare po
terunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt? Sed et tobias amanites proximus eius ait. Edificent.
Si ascenderit vulpes transiliet murum eorum lapideum. Audi deus noster quia facti sumus despectui. Converte ob Et dixit neemias
probrium super caput eorum et da eos in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum et peccatum
eorum coram facie tua non deleatur quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et con
iunximus totum usque ad partem dimidiam et provocatum est cor populi ad operandum. Factum est autem cum audis
set sanaballath et tobias et arabes et ammanite et azotii quod obducta esset cicatrix muri ierusalem
et quod cepissent interrupta concludi irati sunt nimis et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pug
narent contra ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus deum nostrum et posuimus custodes super murum
die et nocte contra eos. Dixit autem iudas. Debilitata est fortitudo portantis et humus nimia est et nos non pote
rimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri. Nesciant et ignorent donec veniamus in medium
eorum et interficiamus eos et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus iudeis qui habitabant
iuxta eos et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos statui in loco post
murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Perspexi atque surrexi
et aio ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi. Nolite timere a facie
eorum. Domini magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus vestris filiis vestris et filiabus vestris
et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis dissipa
vit deus consilium eorum et reversi sumus omnes ad muros unusquisque ad opus suum. Et factum est a
die illa media pars iuvenum eorum faciebant opus et media parata erat ad bellum et lancee et scuta
et arcus et lorice et principes post eos in omni domo iuda edificantium in muro et portantium

onera et imponentium. Una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Edifican-
tium enim unusquisque gladio erat accinctus renibus et edificabant et clangebant buccina iuxta
me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi. Opus grande
est et latum et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieri-
tis clangorem tube, illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis et nos ipsi faciamus
opus et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In
tempore quoque illo dixi populo. Unusquisque cum puero suo maneat in medio Ierusalem et sint nobis
vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant
post me, non deponebamus vestimenta nostra. unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.
Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos iudeos. et erant qui dicerent.
Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis accipiamus pro pretio eorum frumentum et comedamus et vi-
vamus. Et erant qui dicerent. Agros nostros et vineas et domus nostras opponamus
et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant. mutuo sumamus pecunias in tri-
buta regis. demusque agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum, sic carnes nostre
sunt, et sicut filii eorum ita filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem
et de filiabus nostris sunt famule. nec habemus unde possint redimi, et agros nostros et vineas
alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor
meum mecum et increpavi optimates et magistratus et dixi eis. Usuras ne singuli a fratribus vestris exi-
gitis? Et congregavi adversus eos contionem magnam et dixi eis. Nos ut scitis redemimus
fratres nostros iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram. Et vos igitur vendetis fra-
tres vestros et redimemus eos? Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos. Non est
bona res quam facitis. Quare non in timore dei nostri ambulatis ne exprobretur nobis a gentibus
inimicis nostris. Et ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pecuniam et fru-
mentum. Repetamus in commune istud. Et alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis ho-
die agros suos et vineas suas. oliveta sua et domos suas. quin potius et centesimam pecunie
frumenti vini et olei quam exigere soletis ab eis date pro illis. Et dixerunt. Reddemus et ab eis
nichil queremus. sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes et adiuravi eos. ut facerent iux-
ta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi et dixi. Sic excutiat deus omnem virum qui non compleverit verbum
istud. de domo sua et de laboribus suis. sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit universa multi-
tudo amen. Et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut dictum erat. A die autem illa qua preceperat michi rex ut essem
dux in terra Iuda ab anno vicesimo usque ad annum tricesimum secundum Artaxerxis regis per annos
duodecim ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui
fuerunt ante me gravaverunt populum et acceperunt ab eis in pane et vino et pecunia cotidie siclos
quadraginta. Sed et ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem dei. quin potius in opere
muri edificavi et agrum non emi. et omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoque et magistratus
centum quinquaginta viri, et qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt, in mensa mea erant.
Parabatur autem michi per dies singulos bos unus. arietes sex electi. exceptis volatilibus et inter dies
decem vina diversa. et alia multa tribuebam. Insuper et annonas ducatus mei non quesivi. Valde
enim erat attenuatus populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic. Factum est autem VI
cum audisset Sanaballath et Tobias et Gosem Arabs et ceteri inimici nostri quod ego edificassem murum et non
esset in ipso residua interruptio. usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis. miserunt Sana-
ballath et Tobias et Gosem Arabs ad me dicentes. Veni et percutiamus fedus pariter in viculis in
campo ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent michi malum. Misi ergo ad eos nuntios dicens. Opus grande

ego facio et non possum descendere ne forte neglegatur cum venero et descendero ad vos. Miserunt autem ad me
secundum verbum hoc per quattuor vices. Et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me Sanaballath
iuxta verbum prius quinta vice puerum suum et epistulam habebat in manu scriptam hoc modo. In gentibus au-
ditum est et Gosem dixit. quod tu et Iudei cogitetis rebellare et propterea edifices murum. et levare te velis
super eos regem. Propter quam causam et prophetas posueris qui predicent de te in Ierusalem dicentes. Rex in Iudea est.
Auditurus est rex verba hec. Nunc ergo veni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos dicens. Non est
factum secundum verba hec que tu loqueris. de corde enim tuo componis hec. Omnes enim hii terrebant nos cogitantes
quod cessarent manus nostre ab opere et quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas. Et
ingressus sum domum Semaie filii Dalaie filii Metabehel secreto. Qui ait. Tractemus nobiscum
in domo dei in medio templi et claudamus portas edis. quia venturi sunt ut interficiant te. et
nocte venturi sunt ad occidendum te. Et dixi. Num quisquam similis mei fugit. Et quis est
ut ego ingredietur templum et vivet. Non ingrediar. Et intellexi quod deus non misisset eum.
sed quasi vaticinans locutus esset ad me. et Tobias et Sanaballath conduxissent eum. Acceperat enim
pretium ut territus facerem et peccarem. et haberent malum quod exprobrarent michi. Memento mei domine pro
Tobia et Sanaballath iuxta opera eorum talia. sed et Noadie prophete. et ceterorum prophetarum qui terrebant me.
Completus est autem murus vicesimo quinto die mensis Elul quinquaginta duobus diebus. Factum est ergo
cum audissent omnes inimici nostri ut timerent universe gentes que erant in circuitu nostro et conciderent in-
tra semetipsos et scirent quod a deo factum esset opus hoc. Sed et in diebus illis multe optimatum Iudeorum
epistule mittebantur ad Tobiam. et a Tobia veniebant ad eos. Multi enim erant in Iudea habentes iuramen-
tum eius. quia gener erat Sechenie filii Orei. et Iohanan filius eius acceperat filiam Mosollam
filii Barachie. Sed et laudabant eum coram me. et verba mea nuntiabant ei. et Tobias mittebat epistulas ut
terreret me. Postquam autem edificatus est murus et posui valvas et recensui ianitores et cantores VII
et Levitas. precepi Anani fratri meo. et Ananie principi domus de Ierusalem. ipse enim quasi vir verax
et timens deum plus ceteris videbatur et dixi eis. Non aperiantur porte Ierusalem usque ad calorem solis. Cumque
adhuc assisterent. clause sunt porte et oppilate. Et posui custodes de habitatoribus Ierusalem.
singulos per vices suas. et unumquemque contra domum suam. Civitas autem erat lata nimis et grandis et
populus parvus in medio eius. et non erant domus edificate. Deus autem dedit in corde meo et congregavi optima-
tes et magistratus et vulgus. ut recenserem eos. et inveni librum census eorum qui ascenderant primum.
et inventum est scriptum in eo. Isti filii provincie qui ascenderunt de captivitate migrantium quos
transtulerat Nabugodonosor rex Babilonis et reversi sunt in Ierusalem et in Iudeam unusquisque
in civitatem suam. qui venerunt cum Zorobabel. Iosue. Neemias. Azarias. Raamias. Naami-
Mardocheus. Belsamnesphareth. Beggoai. Naum. Baana. Numerus virorum populi Israel. Filii
Pharos duo milia centum septuaginta duo. Filii Saphatie trecenti septuaginta duo. Fi-
lii Area sexcenti quinquaginta duo. Filii Phaethmoab filiorum Iesue et Ioab duo milia octingen-
ti decem et octo. Filii Helam mille octingenti quinquaginta quattuor. Filii Zethua octingenti quadra-
ginta quinque. Filii Zachai septingenti sexaginta. Filii Bannui sexcenti quadraginta octo. Filii
Bebai sexcenti viginti octo. Filii Azgad duo milia trecenti viginti duo. Filii Adonicam
sexcenti sexaginta septem. Filii Beggoai duo milia sexaginta septem. Filii Adin sexcenti
quinquaginta quinque. Filii Ater filii Ezechie nonaginta octo. Filii Asem trecenti viginti octo.
Filii Besai trecenti viginti quattuor. Filii Areph centum duodecim. Filii Gabaon nonaginta quinque.
Filii Bethleem et Nepthupha centum octoginta octo. Filii Anatoth centum viginti octo. Filii
Bethsamoth quadraginta duo. Viri Cariathiarim Cephira et Beroth septingenti quadraginta
tres. Viri Rama et Gelba sexcenti viginti unus. Viri Machmas centum viginti duo.
vel Gabaa

Viri bethel et ai centum viginti tres. Viri nebo alterius quinquaginta duo. Viri helam alterius mille
ducenti quinquaginta iiii. Filii arim trecenti viginti. Filii ierico trecenti quadraginta quinque.
Filii lodadid et ono septingenti viginti unus. Filii senaa tria milia nongenti triginta.
Sacerdotes filii idaia in domo iosue nongenti septuaginta tres. Filii emmer mille quin-
quaginta duo. Filii phassur mille ducenti quadraginta septem. Filii arem mille de-
cem et septem. Levite filii iosue et gedmihel filiorum oduia septuaginta quattuor. Cantores
filii asaph centum quadraginta octo. Ianitores filii sellum. filii ater. filii telmon filii
accub. filii atita. filii sobai. centum triginta octo. Nathinnei filii sia. filii asfa. filii thebe-
oth filii ceros. filii siaa. filii fado. filii lebana filii agaba. filii selmon filii anan. fi-
lii geddel. filii gaer. filii raia. filii rasin filii necoda. filii gazem. filii aza. filii phasea.
filii besai. filii mumim. filii nephusim. filii bechue. filii acupha. filii assur. filii besloth.
filii meida. filii arsa. filii bercos. filii sisara. filii thema. filii nosia. filii athipha. filii ser-
vorum salomonis. filii sothai. filii sophereth. filii pherida. filii iahala. filii dercon. fi-
lii geddel. filii saphatia. filii athil. filii phochereth qui erat ortus ex sabaim filio ammon.
Omnes nathinnei et filii servorum salomonis trecenti nonaginta duo. Hii sunt autem qui ascen-
derunt de thelmela thelarsa cherub addon et emmer et non potuerunt indicare domum patrum
suorum et semen suum utrum ex israhel essent. Filii dalaia. filii tobia. filii necoda sescenti quadraginta
duo. Et de sacerdotibus filii abia. filii accos. filii berzellai qui accepit de filiabus berzellai
galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam suam in censu et non inven- genealogie
tum est et eiecti sunt de sacerdotio. Dixitque athersatha eis ut non manducarent de sanctis sanctorum donec
staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi unus. quadraginta duo milia trecenti
sexaginta absque servis et ancillis eorum qui erant septem milia trecenti triginta septem. Et
inter eos cantores et cantatrices ducenti quadraginta quinque. Cameli eorum quadringenti triginta quinque.
asini eorum sex milia septingenti viginti. Non nulli autem de principibus familiarum dederunt in opus.
Athersatha dedit in thesaurum auri dragmas mille. fialas quinquaginta. tunicas sacerdo-
tales quingentas triginta. Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dra-
gmas viginti milia et argenti mnas duo milia ducentas. Et quod dedit reliquus populus auri dra-
gmas viginti milia. et argenti mnas duo milia et tunicas sacerdotales sexaginta septem. Ha-
bitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et cantores et reliquum vulgus et nathinnei et omnis
israhel in civitatibus suis.

VIII Et venerat mensis septimus scenophegie sub ezra et neemia. fi-
lii autem israhel erant in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante
portam aquarum et dixerunt ezre scribe ut afferret librum legis moysi quam preceperat dominus israheli. Attu-
lit ergo ezras sacerdos legem coram multitudine virorum et mulierum cunctisque qui poterant intelli-
gere in die prima mensis septimi. et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum. de ma-
ne usque ad medium diem in conspectu virorum et mulierum et sapientium. Et aures omnis populi
erant erecte ad librum. Stetit autem ezras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquen-
dum. et steterunt iuxta eum mathathias et semeias et ananias et uria et helchia et maasia
ad dexteram eius et ad sinistram phadaia misahel et melchia et asum et aseph. dana. zacharia
et mosollam. Et aperuit ezras librum coram omni populo. super universum quippe populum eminebat.
Et cum aperuisset eum stetit omnis populus. Et benedixit ezras domino deo voce magna.
Et respondit omnis populus. amen amen. elevantes manus suas et incurvati sunt et adoraverunt deum
proni in terram. Porro iosue et bani et serebia. iamin. accub. septhai. odia. maasia. celita.
azarias iozabed. anan. phalaia. levite silentium faciebant in populo ad audiendum

al' septingenti .xxx. tres.

Titulus iste refert quod in commentariis scriptum fuit. Hic incipit neemie historia textum.

legem. Populus autem stabat in gradu suo. Et legerunt in libro legis dei distincte et aperte ad
intelligendum et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem neemias ipse est athersata et esdras sacerdos et scriba
et levite interpretantes universo populo. Dies sanctificatus est domino deo nostro. nolite lugere et nolite
flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. Et dixit eis. Ite et comedite pinguia et bibite mul
sum et mittite partes eis qui non preparaverunt sibi quia dies sanctus domini est et nolite contristari. Gaudi
um enim domini est fortitudo nostra. Levite autem silentium faciebant in omni populo dicentes. Tacete
quia dies sanctus est et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet et mitteret partes et
faceret letitiam magnam quia intellexerant verba que docuerat eos moyses. Et in die secundo congregati
sunt principes familiarum universi populi sacerdotes et levite ad esdram scribam ut interpretaretur eis
verba legis et invenerunt scriptum in lege precepisse dominum in manu moysi ut habitent fi
lii israel in tabernaculis in die sollempni mense septimo. et ut predicent et divulgent vocem in
universis urbibus suis et in ierusalem dicentes. Egredimini in montem et afferte frondes olive
et frondes ligni pulcherrimi frondes myrti et ramos palmarum et frondes ligni nemorosi
ut fiant tabernacula sicut scriptum est. Et egressus est populus et attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula
unusquisque in domate suo. et in atriis suis et in atriis domus dei et in platea porte aquarum
et in platea porte ephraim. Fecit ergo universa ecclesia eorum qui redierant de captivitate ta
bernacula et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant a diebus iosue filii nun taliter filii
israel usque ad diem illum et fuit letitia magna nimis. Legit autem in libro legis dei per dies sin
gulos a die primo usque ad diem novissimum. Et fecerunt sollempnitatem septem diebus et
in die octavo collectam iuxta ritum. In die autem vigesimo quarto mensis huius convenerunt filii israel in IX
ieiunio et in saccis et humus super eos. Et separatum est semen filiorum israel ab omni filio alienigena.
et steterunt et confitebantur peccata sua et iniquitates patrum suorum. Et consurrexerunt ad standum. et legerunt
in volumine legis domini dei sui quater in die et quater in nocte confitebantur et adorabant dominum
deum suum. Surrexerunt autem super gradum levitarum iosue et bani cedmihel sebnia abani et sarebias
bani chanani et clamaverunt voce magna ad dominum deum suum. Et dixerunt levite iosue
et cedmihel bonni asebias serebias arabia odaia sebna fataia. Surgite benedici
te domino deo nostro ab eterno usque in eternum et benedicant nomini glorie tue excelso in omni bene
dictione et laude. Tu ipse domine solus tu fecisti celum celorum et omnem exercitum eorum Et dixit esdras.
terram et universa que in ea sunt maria et omnia que in eis sunt. Et tu vivificas omnia hec et exercitus
celi te adorat. Tu ipse domine deus qui elegisti abram et eduxisti eum de igne chaldeorum et posuisti
nomen eius abraham et invenisti cor eius fidele coram te et percussisti cum eo fedus ut dares ei terram
chananei ethei amorrei et pherezei et iebusei et gergesei ut dares semini eius et implesti ver
ba tua quoniam iustus es et vidisti afflictionem patrum nostrorum in egypto clamoremque eorum audisti
super mare rubrum et dedisti signa atque portenta in pharaone et in universis servis eius et in omni
populo terre illius. Cognovisti enim quia superbe egerant contra eos. et fecisti tibi nomen sicut in hac die et
mare divisisti ante eos et transierunt per medium maris in sicco. Persecutores autem eorum proiecisti in
profundum quasi lapidem in aquas validas et in columpna nubis ductor eorum fuisti per diem.
et in columpna ignis per noctem ut appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque
synai descendisti et locutus es cum eis de celo et dedisti eis iudicia recta. et legem veritatis. cerimo
nias et precepta bona. et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis. In manu moysi servi tui. Panem et mandata et cerimonias et legem precepisti eis.
quoque de celo dedisti eis in fame eorum et aquam de petra eduxisti eis sitientibus et dixisti eis ut
ingrederentur et possiderent terram super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero et patres
nostri superbe egerunt et induraverunt cervices suas et non audierunt mandata tua et noluerunt

audire et non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras eis. Et induraverunt cervices suas et dederunt caput ut reverterentur ad servitutem suam quasi per contentionem. Tu autem deus propitius clemens et misericors, longanimis et multe miserationis non dereliquisti eos. Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et dixissent: Iste est deus tuus qui eduxit te de Egipto, feceruntque blasphemias magnas. Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto. Columpna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos per viam, et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum et aquam dedisti eis in siti. Quadraginta annis pavisti eos in deserto nichilque eis defuit. Vestimenta eorum non inveteraverunt et pedes eorum non sunt attriti. Et dedisti eis regna et populos et partitus es eis sortes, et possederunt terram Seon et terram regis Esebon, et terram Og regis Basan. Et filios eorum multiplicasti sicut stellas celi, et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur et possiderent eam. Et venerunt filii et possederunt terram et humiliasti coram eis habitatores terre Chananeos, et dedisti eos in manu eorum, et reges eorum et populos terre ut facerent eis sicut placebat illis. Ceperunt itaque urbes munitas et humum pinguem, et possederunt domos plenas cunctis bonis, cisternas ab aliis fabricatas, vineas et oliveta et ligna pomifera multa. Et comederunt et saturati sunt et impinguati sunt et abundaverunt deliciis in bonitate tua magna. Provocaverunt autem te ad iracundiam et recesserunt a te et proiecerunt legem tuam post terga sua, et prophetas tuos occiderunt qui contestabantur eos ut reverterentur ad te, feceruntque blasphemias grandes. Et dedisti eos in manu hostium suorum et afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis sue clamaverunt ad te, et tu de celo audisti eos et secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores qui salvaverunt eos de manu hostium suorum. Cumque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo, et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum et possederunt eos. Conversique sunt et clamaverunt ad te. Tu autem de celo exaudisti et liberasti eos in misericordiis tuis multis temporibus. Et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt et non audierunt mandata tua, et in iudiciis tuis peccaverunt, que faciet homo et vivet in eis. Et dederunt humerum recedentem et cervicem suam induraverunt nec audierunt. Et protraxisti super eos annos multos et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum et non audierunt. Et tradidisti eos in manu populorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem nec dereliquisti eos, quoniam deus miserationum et clemens tu es. Nunc itaque deus noster, deus magne et fortis et terribilis, custodiens pactum et misericordiam, ne avertas a facie tua omnem laborem qui invenit nos, reges nostros et principes nostros et sacerdotes nostros et prophetas nostros et patres nostros et omnem populum tuum a diebus regis Assur usque in diem hanc. Et tu iustus es in omnibus que venerunt super nos, quia veritatem fecisti; nos autem impie egimus. Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri et patres nostri non fecerunt legem tuam et non attenderunt mandata tua et testimonia tua que testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis bonis et in bonitate tua multa quam dederas eis, et in terra latissima et pingui quam tradideras in conspectu eorum non servierunt tibi, nec reversi sunt a studiis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus, et terra quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et que bona sunt eius, et nos ipsi servi sumus in ea. Et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra, et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris secundum suam voluntatem, et in tribulatione magna sumus. Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus fedus et scribimus et signant principes nostri, levite nostri et sacerdotes nostri.

X Signatores autem fuerunt Neemias athersata filius Achelai et Sedecias, Saraias, Azarias, Ieremias, Phessur, Amaria, Melchia, Athus, Sebe

nia. mellucharum marimuth obdias. danihel. genton. baruch. mosollam. abia. miamin
maazia. belga. semeia. hii sacerdotes. Porro leuite. iosue filius azanie. bennui. filiis enadad.
cedmihel. et fratres eorum sechenia. oduia. celita. phalaia. anan. micha. roob. asebia. zachur. sa
rebia. sabania. oduia. bani. baninu. Capita populi pheros. phethmoab. elam. zethu. bani.
bunni. azgad. bebai. adonia. beggoai. adin. ater. ezechia. azur. adonia. asum. besaia.
ares. anathoth. nebai. methphia. mosollam. azir. mesizabel. sadoch. ieddua. pheltia.
anan. anaia. osee. anania. asub. aloes. phalea. sobech. reum. asebna. maasia. echaia. ha
nam. anan. mellochanem. baana. et reliqui de populo. sacerdotes. leuite. ianitores et cantores na
thinnei et omnes qui se separauerunt de populis terrarum ad legem dei. uxores eorum. filii eorum. filie eorum.
omnis qui poterat sapere spondentes pro fratribus suis. optimates eorum. et qui ueniebant ad pollicendum.
et iurandum ut ambularent in lege dei quam dederat in manu moysi serui sui. ut facerent
et custodirent uniuersa mandata domini dei nostri et iudicia eius et cerimonias eius. et ut non
daremus filias nostras populo terre et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terre qui inportant
uenalia et omnia ad usum per diem sabbati ut uendant. non accipiemus ab eis in sabbato.
et in die sanctificato. et dimittemus annum septimum. et exactionem uniuerse manus. Et
statuemus super nos precepta ut demus terciam partem sicli per annum ad opus domus dei
nostri. ad panes propositionis. et ad sacrificium sempiternum. et in holocaustum sempiternum.
in sabbatis in kalendis. in sollempnitatibus et in sanctificatis. et pro peccato ut exoretur pro israel.
et in omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdo
tes et leuitas et populos ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorum per tempora a tem
poribus anni usque ad annum ut arderent super altare domini dei nostri sicut scriptum est in lege mo
ysi. et ut afferremus primogenita terre nostre et primitiua uniuersi fructus omnis ligni ab anno
in annum in domum domini et primitiua filiorum nostrorum et pecorum nostrorum. sicut scriptum in lege mo
ysi et ut afferremus primogenita terre nostre et primitiua boum nostrorum et ouium nostrorum. ut offerrentur
in domum dei nostri. sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. et primitias ciborum nostrorum et liba
minum nostrorum et poma omnis ligni. uindemie quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazofi
lacium dei nostri et decimam partem terre nostre leuitis. Ipsi leuite decimas accipient ex omnibus ciuita
tibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius aaron cum leuitis in decimis leuitarum. et leuite offer
rent decimam partem decime sue in domum dei nostri ad gazofilacium in domo thesauri. Deut.
Ad gazofilacium enim deportabunt filii israel et filii leui primicias frumenti uini et olei. et Leuit.
ibi erunt uasa sanctificata et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri. et non dimittemus do
mum dei nostri. Habitauerunt autem principes populi in ierusalem. reliqua uero plebs misit sortem ut tol
lerent unam partem de decem qui habitaturi essent in ierusalem in ciuitate sancta. nouem
uero partes in ciuitatibus. Benedixit autem populus omnibus uiris qui se sponte optulerunt ut habitarent
in ierusalem. Hii sunt itaque principes prouincie qui habitauerunt in ierusalem et in ciuitatibus iuda.
Habitauit autem unusquisque in possessione sua in urbibus suis israel. sacerdotes leuite. nathin
nei et filii seruorum salomonis. et in ierusalem habitauerunt de filiis iuda et filiis beniamin. De fili
is iuda athaias filius aziam filii zacharie. filii amarie. filii saphatie. filii malalehel. De
filiis phares maasia. filius baruch. filius colaza. filius azia. filius adaia. filius ioarib.
filius zacharie. filius silonites. Omnes filii phares qui habitauerunt in ierusalem quadringenti
sexaginta noue uiri fortes. Hii sunt autem filii beniamin. sellum filius mosollam. filius ioed. filius
phadaia. filius colaia. filius masia. filius ethehel. filius asaia et post eum gabbai sellai nonge
nti uiginti nouem. et iohel filius zechri prepositus eorum. et iudas filius senua super ciuitatem.

XI

Optimates absque sorte in medio populi habitabant. Decima pars populi eligitur ut habitet in ierusalem quibus benedicitur.

sacerdos. Et de sacerdotibus idaia filius ioarib iachin. saraia filius elchia. filius mosollam. filius sadoc
filius meraioth. filius achitob princeps domus dei. et fratres eorum facientes opera templi octingenti
uiginti duo. Et adaia filius ieroam. filius felelia. filius amsi. filius zacharie. filius phes
sur. filius melchie. et fratres eius principes patrum ducenti quadraginta duo. Et amasia filius azrihel.
filius azi. filius mosollamoth. filius emmer. et fratres eorum potentes nimis. centum uiginti octo.
et prepositus eorum zabdiel filius potentium. Et de leuitis semeia filius asob. filius azaria
filius asabia. filius bonni. et sabathai et iozabed. super omnia que erant forinsecus in domo dei
a principibus leuitarum. Et mathania. filius micha. filius zebedei. filius asaph princeps ad
laudandum. et ad confitendum in oratione. et becbecias secundus de fratribus eius. et abda filius samua. filius galal.
filius idithun. Omnes leuite in ciuitate sancta. ducenti octoginta quattuor. et ianitores accob. tel
mon et fratres eorum qui custodiebant hostia. centum septuaginta duo. et reliqui ex israel sacerdo
tes et leuite. in uniuersis ciuitatibus iuda unusquisque in possessione sua. et nathinnei qui
habitabant in ophel. et siaha et gaspha de nathinneis. Et episcopus leuitarum in ierusalem azi filius bani.
filius asabie. filius mathanie. filius miche. De filiis asaph cantores in ministerio domus dei.
Preceptum enim regis super eos erat. et ordo in cantoribus per dies singulos. et fathaia filius mesezebel.
de filiis zare. filii iuda in manu regis iuxta omne uerbum populi. et in domibus per omnes regiones
eorum. De filiis iuda habitauerunt in cariatharbe. et in filiabus eius. et in dibon. et in filiabus eius. et in ca
bseel et in uillis eius. et in iesue et in molada. et in bethphelet. et in asersual et in bersabee
et in filiabus eius. et in siceleg et in mochona et in filiabus eius. et in remmon et in saraa et in ierimuth.
zanoa. odollam. et in uillis earum. lachis et in regionibus eius. azecha. et in filiabus eius. et manserunt
in bersabee usque ad uallem ennon. filii autem beniamin. a geba. mechmas. et aia. et bethel et fi
liabus eius. anathoth. nob. anania. asor. rama. gethaim. adid. seboim. neballat. lod.
et ono ualle artificum. et de leuitis portiones iuda et beniamin. Hii autem sacerdotes et leuite XII
qui ascenderunt cum zorobabel filio salathiel et iosue. Saraia ieremias. esdras. amaria.
melluch. atus. sechenia. reum. merimuth. addo. genthon. abia. maimin. madia. bel
ga. semaia. et ioarib. idaia. sellum. amoch. elchia. idaia. Isti principes sacerdotum. et fratres eorum in
diebus iosue. Porro leuite iesua. bennui. cedmihel. sarebia. iuda. mathanias. super hymnos
ipsi et fratres eorum. et becbecia. atque hanni et fratres eorum unusquisque in officio suo. Iosue autem genuit
ioachim. et ioachim genuit eliasib. et eliasib genuit ioiada. et ioiada genuit ionathan. et ionathan
genuit ieddua. In diebus autem ioachim. erant sacerdotes et principes familiarum. saraie amaria.
ieremie ananias. esdre. mosollam. amarie iohannan. milicho. ionathan. sebenie ioseph.
aram edna. maraioth. elchi. addaie. zacharia. genthon. mosollam. abie. zechri. mia
mim. et moadie. felti. belge. samua. semaie. ionathan. ioiarib. mathanai. iadaie. ozi.
sellai. celai. moteber. elchie. asebia. idaie. nathanahel. Leuite in diebus eliasib et
ioiada et iohanan. et ieddoa scripti sunt principes familiarum et sacerdotes in regno darii perse.
Filii leui principes familiarum scripti in libro uerborum dierum et usque ad dies ionathan filii eliasib.
et principes leuitarum. asebia. sarebia. et iesue. filius cedmihel et fratres eorum per uices suas. ut lau
darent et confiterentur iuxta preceptum dauid uiri dei. et obseruarent eque per ordinem. mathania et becbe
cia. obedia. mosollam. thelmon. accub. custodes portarum et uestibulorum ante portas. Hii in
diebus ioachim. filii iosue. filii iosedech. et in diebus neemie ducis. et esdre sacerdotis scribeque.
In dedicatione autem muri ierusalem. requisierunt leuitas de omnibus locis suis. ut adducerent eos in
ierusalem et facerent dedicationem et letitiam in actione gratiarum. et in cantico. in cymbalis psalteriis.
et cytharis. Congregati sunt autem filii cantorum. et de campestribus circa ierusalem. et de uillis netophathi. et

ciuitas iuda [illegible] sepulcros.

de domo galgal et de regionibus geba et azmaveth quoniam villas edificaverunt sibi cantores
in circuitu ierusalem. Et mundati sunt sacerdotes et levite et mundaverunt populum et portas et murum. Ascen-
dere autem feci principes iuda super murum et statui duos choros laudantium magnos. et ierunt ad
dexteram super murum ad portam sterquilinii. et ivit post eos osaias et media pars principum iuda. et
azarias. esdras. et mosollam. iuda et beniamin et semeia et ieremia. et de filiis sacerdotum
in tubis. zacharias filius ionathan. filius semeie. filius mathanie. filius michaie. filius
zechur. filius asaph. et fratres eius semeia et azarel. malalai. galalai. maai. nathanael. et
iuda et anani. in vasis cantici david viri dei. et esdras scriba ante eos in porta fontis. Et contra
eos ascenderunt in gradibus civitatis david in ascensu muri super domum david et usque ad portam
aquarum ad orientem. Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso et ego post eum et media
pars populi super murum et super turrim furnorum et usque ad murum latissimum. et super portam ephraim et
super portam antiquam et super portam piscium et turrim ananehel et turrim emath et usque ad portam
gregis et steterunt in porta custodie. Steteruntque duo chori laudantium in domo dei et ego
et dimidia pars magistratuum mecum. et sacerdotes eliachim. maasias. miamin. micheas
elioenai. zacharia. anania in tubis. et maasia et semeia et eleazar et azi et iohanan et
melchia et elam et ezer. et clare cecinerunt cantores et iezraia prepositus. Et immolaverunt in die
illa victimas magnas et letati sunt. Deus enim letificaverat eos leticia magna. sed et uxores eorum
et liberi gavisi sunt. et audita est leticia ierusalem procul. Recensuerunt quoque in die illa viros super
gazophilacia thesauri ad libamina. et ad primitias et ad decimas. ut introferrent super eos
principes civitatis in decore gratiarum actionis sacerdotes et levitas. quia letatus est iuda in sacerdotibus
et levitis astantibus. Et custodierunt observationem dei sui et observationem expiationis et cantores et
ianitores. iuxta preceptum david et salomonis filii eius. quia in diebus david et asaph ab exordio erant prin-
cipes constituti cantorum in carmine laudantium et confitentium deo. Et omnis israel in diebus zorobabel
et in diebus neemie dabant partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos. et sanctificabant levitas et
levite sanctificabant filios aaron. In die autem illo lectum est in volumine moysi audiente populo. XIII
et inventum est scriptum in eo quod non debeant introire ammanites et moabites in ecclesiam dei usque in eter-
num. eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et aqua. et conduxerunt adversus eos balaam ad maledi-
cendum eis. et convertit deus noster maledictionem in benedictionem. Factum est autem cum audissent legem separaverunt
omnem alienigenam ab israel. et super hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat positus super gazophilacium domus
dei nostri et proximus tobie. Fecit ergo sibi gazophilacium grande et ibi erant ante eum reponentes
munera et thus et vasa. et decimam frumenti vini et olei. partes levitarum et cantorum et ianitorum et primi-
tias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in ierusalem. quia in anno tricesimo secundo artaxersis regis
babilonis veni ad regem. et in fine dierum rogavi regem et veni in ierusalem et intellexi malum quod fe-
cerat eliasib tobie. ut faceret ei thesaurum in vestibulo domus dei. et malum mihi visum est valde. et
proieci vasa domus tobie foras de gazophilacio. Precepique et emundaverunt gazophilacia et retu-
li ibi vasa domus dei. sacrificium et thus. Et cognovi quod partes levitarum non fuissent date et fugis-
set unusquisque in regionem suam de levitis et de cantoribus et de his qui ministrabant. Et egi causam
adversum magistratus et dixi. Quare dereliquimus domum dei. Et congregavi eos et feci stare in
stationibus suis. et omnis iuda apportabat decimam frumenti et vini et olei in horrea. Et con-
stituimus super horrea selemiam sacerdotem et sadoch scribam et phadaiam de levitis et iuxta
eos anan filium zacchur filium mathanie quoniam fideles comprobati sunt. et ipsis credite sunt
partes fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc et ne deleas miserationes meas quas feci in domo
dei mei et in ceremoniis eius. In diebus illis vidi in iuda calcabant torcularia in sabbato por-

[portan]tes acervos et onerantes super asinos vinum et uvas et ficus et omne onus et inferentes in Ierusalem in die sabbati. Et contestatus sum eos ut in die qua vendere liceret venderent. Et Tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia venalia et vendebant in sabbatis filiis Iuda in Ierusalem. Et obiurgavi optimates Iuda et dixi eis: Que est res hec mala quam facitis vos et profanatis diem sabbati? Numquid non hec fecerunt patres nostri et adduxit Deus noster super nos omne malum hoc et super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando sabbatum. Factum est autem cum quievissent porte Ierusalem in die sabbati, dixi et clauserunt ianuas. Et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum; et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt negociatores et vendentes universa venalia foris Ierusalem semel et bis. Et contestatus sum eos et dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? Si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque Levitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandam diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei Deus meus et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum. Sed et in diebus illis vidi Iudeos ducentes uxores Azotidas, Ammonitidas et Moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice, sed loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. Et cecidi ex ipsis viros et decalvavi eos. Et adiuravi eos in Deo ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimetipsis, dicens: Numquid non in huiuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei et dilectus Deo suo erat, et posuit eum Deus regem super omnem Israel. Et ipsum ergo ad peccatum duxerunt mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in Deo nostro et ducamus uxores peregrinas? De filiis autem Ioiada filii Eliasib sacerdotis magni, gener erat Sanaballath Oronites, quem fugavi a me. Recordare Domine Deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium iusque sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et Levitarum unumquemque in ministerio suo, et oblatione lignorum in temporibus constitutis et in primitivis. Memento mei Deus meus in bonum. Amen.

Explicit liber Esdre. Incipit prologus in librum Hester.

Librum Hester variis translatoribus constat esse viciatum. Quem ego de archivis Hebreorum relevans, verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum funibus trahit, addens ea que ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o Paula et Eustochium, quoniam et bibliothecas Hebreorum studuistis intrare et interpretum certamina comprobastis, tenentes Hester hebraicum librum, per singula verba nostram translationem aspicite, ut possitis agnoscere me nichil etiam augmentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter sicut in hebreo habetur historiam hebraicam latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes, minas hominum penitus non timemus, quoniam dissipat Deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant, et secundum apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi esse non possunt. Rursum in libro Hester alfabetum ex minio usque ad theta litteram fecimus diversis in locis, volentes scilicet Septuaginta interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem hebraicum ordinem prosequi et in Septuaginta editione maluimus.

Hic post incensam a Chaldeis Iudeam, dum Iudei regressi fuissent in Ierusalem, omnes libros veteris testamenti reparavit, et divino afflatus spiritu cuncta prophetarum volumina que fuerant a gentibus corrupta correxit. Unde scriptum est: Ascendit Esdras de Babilone, ipse scriba velox in lege Moisi. Velox inde dicitur quia pauciores litteras figuras quam eatenus Hebrei habebant repperit.

Ester

In diebus Asueri qui regnavit ab India usque Ethiopiam super centum viginti septem provincias quando
sedit in solio regni sui. Susa civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit
grande convivium cunctis principibus et pueris suis fortissimis Persarum et Medorum inclitis et prefectis
provinciarum coram se ut ostenderet divitias glorie regni sui. ac magnitudinem atque iactantiam
potentie sue multo tempore centum videlicet et octoginta diebus. Cumque implerentur dies convivii. invi-
tavit omnem populum qui inventus est in Susis. a maximo usque ad minimum. et septem diebus iussit
convivium preparari in vestibulo orti et nemoris. quod regio cultu et manu consitum erat. Et pende-
bant ex omni parte tentoria aerii coloris. et carbasini. et iacinctini. sustentata funibus
byssinis atque purpureis. qui eburneis circulis inserti erant et columpnis marmoreis ful-
ciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino. et iacinto stratum lapide. et pario
dispositi erant. quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati fuerant aureis
poculis. et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum
erat habundans. et precipuum ponebatur. nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. sed sic
rex statuerat preponens mensis singulos de principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet.
Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum in palatio. ubi rex Asuerus manere
II consueverat. Itaque die septimo cum rex esset hilarior et post nimiam potationem incaluisset
mero. precepit Maumam et Bazatha et Arbona et Bagatha et Abgatha et Zarath et Charchas.
septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant ut introducerent reginam Vasthi coram rege
posito super caput eius diademate. ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudi-
nem. Erat enim pulchra valde. Que renuit, et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat
venire contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus. interrogavit sapientes qui ex mo-
re regio semper ei aderant et illorum faciebat cuncta consilio. scientium leges ac iura maiorum. Erant
autem primi et proximi. Charsena et Sethar et Admatha. et Tharsis et Mares et Marsana. et Mamuchan.
septem duces Persarum. atque Medorum qui videbant faciem regis. et primi post eum residere soliti erant.
Cui sententie Vasthi regina subiaceret. que Asueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat fa-
cere noluisset. Responditque Mamuchan audiente rege atque principibus. Non solum regem
lesit regina Vasthi. sed et omnes principes et populos. qui sunt in cunctis provinciis regis Asueri.
Egredietur enim sermo regine. ad omnes mulieres ut contempnant viros suos et dicant.
Rex Asuerus iussit ut regina Vasthi intraret ad eum. et illa noluit. atque hoc exemplo omnes
principum coniuges Persarum atque Medorum parvipendent imperia maritorum. Unde re-
gis iusta est indignatio. Si tibi placet egrediatur edictum a facie tua. et scribatur iuxta legem
Persarum atque Medorum. quam preteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem. sed regnum
illius altera que melior est accipiat. et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum divulgetur
imperium. et cuncte uxores tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Pla-
cuit consilium eius regi et principibus. fecitque rex iuxta consilium Mamuchan. et misit epistolas ad uni-
versas provincias regni sui. ut quequam gens audire et legere poterat diversis linguis et litteris esse viros
III principes ac maiores in domibus suis et hoc per cunctos populos divulgari. His itaque gestis
postquam regis Asueri deferbuerat indignatio recordatus est Vasthi et que fecisset vel que passa es-
set. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius. Querantur regi puelle virgines ac speciose.
et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas et virgines. et adducant
eas ad civitatem Susan. et tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi qui est preposi-
tus et custos mulierum regiarum. et accipiant mundum muliebrem. et cetera ad usus necessaria. et quecum-
que inter omnes oculis regis placuerit. ipsa regnet pro Vasthi. Placuit regi sermo et ita ut sugges-

Coniugis offensum tumido sermone tyrannum
Persidis et Mede spes commovit edisse.
In solio Vasti mire captiva locari
Civibus in mensa removere a principe plaga

seruit fieri iussit. Erat uir iudeus in susis ciuitate uocabulo mardocheus. filius iair. filii
semei. filii cis de stirpe gemini. qui translatus fuerat de ierusalem eo tempore quo iechoniam regem
iuda. nabugodonosor rex babilonis transtulerat. qui fuit nutricius filie fratris sui edisse que
altero nomine hester uocabatur. et utrumque parentem amiserat. pulchra nimis et decora facie.
mortuisque patre eius ac matre. mardocheus sibi eam adoptauit in filiam. Cumque percre-
buisset regis imperium et iuxta mandatum illius multe uirgines pulchre adducerentur susan.
et egeo traderentur eunucho. hester quoque inter ceteras puellas ei tradita est. ut seruaretur in nu-
mero feminarum. Que placuit ei et inuenit gratiam in conspectu illius. et precepit eunucho ut ac-
celeraret mundum muliebrem et traderet ei partes suas. et septem puellas speciosissimas de do-
mo regis et tam ipsam quam pedissequas eius ut ornaret atque excoleret. Que noluit ei indi-
care populum et patriam suam. mardocheus enim preceperat ei ut de hac re omnino reticeret. Qui deam-
bulabat cotidie ante uestibulum domus. in qua electe uirgines seruabantur. curam agens sa-
lutis hester. et scire uolens quid ei accideret. Cum autem uenisset tempus singularum per ordinem puellarum
ut intrarent ad regem. expletis omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant. mensis duodecimus
uertebatur. ita dumtaxat ut sex mensibus oleo ungerentur myrtino. et aliis sex quibusdam pig-
mentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postulassent ad ornatum pertinens
accipiebant. et ut eis placuerat composite de triclinio feminarum ad regis cubiculum transi-
bant. Et que intrauerat uespere egrediebatur mane. atque inde in secundas edes deducebatur. que sub ma-
nu sasagazi eunuchi erant. qui concubinis regis presidebat. nec habebat potestatem ad
regem ultra redeundi. nisi uoluisset rex et eam uenire iussisset ex nomine. Euoluto autem
tempore per ordinem instabat dies quo hester filia abiahel fratris mardochei quam sibi adoptauerat
in filiam intrare deberet ad regem. Que non quesiuit muliebrem cultum. sed quecumque uoluit
egeus eunuchus custos uirginum hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa ualde et in-
credibili pulchritudine. omniumque oculis gratiosa et amabilis uidebatur. Ducta est
itaque ad cubiculum regis assueri mense decimo qui uocatur tebeth. septimo anno regni
eius. et amauit eam rex plus quam omnes mulieres et posuit diadema regni in capite eius.
fecitque eam regnare in loco uasthi. et iussit conuiuium preparari permagnificum cunctis
principibus et seruis suis pro coniunctione et nuptiis hester. et dedit requiem uniuersis prouinciis
ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quererentur
uirgines et congregarentur. mardocheus manebat ad regis ianuam. necdum prodi-
derat hester patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille precipiebat obser-
uabat hester. et ita cuncta faciebat. ut eo tempore solita erat. quo eam paruulam nutriebat. Eo
igitur tempore quo mardocheus ad regis ianuam morabatur. irati sunt bigathan et thares du-
o eunuchi regis qui ianitores erant. et in primo palatii limine presidebant. uolueruntque
insurgere in regem et occidere eum. quod mardocheum non latuit. Statimque nuntiauit re-
gine hester. et illa regi ex nomine mardochei qui ad se rem detulerat. Quesitum est et inuen-
tum. et appensus est uterque eorum in patibulo. mandatumque historiis et annalibus traditum coram
rege. Post hec rex assuerus exaltauit aman filium amadathi qui erat de stirpe a- III
gag. et posuit solium eius super omnes principes quos habebat. cunctique serui regis
qui in foribus palatii uersabantur flectebant genu et adorabant aman. sic enim eis pre-
ceperat imperator. Solus mardocheus non flectebat genua. neque adorabat aman. Cui dixerunt
regis pueri qui ad fores palatii presidebant. Cur preter ceteros non obseruas mandata re-
gis. Cumque hoc crebrius dicerent et ille nollet audire indicauerunt aman scire cupientes

uerba perseveraret in sententia. Dixerat enim eis se esse iudaeum. Quod cum audisset Aman et experimento
probasset quod Mardocheus non sibi flecteret genu nec se adoraret iratus est valde et pro nihilo duxit
in unum Mardocheum mittere manus suas. Audierat enim quod esset gentis iudaeae magisque
voluit omnem iudaeorum qui erant in regno Asueri perdere nationem. Mense primo cuius vocabu
lum est nisan anno duodecimo regni Asueri missa est sors in urnam quae hebraice dicitur phur coram
Aman quo die et quo mense gens iudaeorum deberet interfici et exivit mensis duodecimus qui
vocatur adar. Dixitque Aman regi Asuero. Est populus per omnes provincias regni tui dispersus
et a se mutuo separatus novis utens legibus et caeremoniis insuper et regis scita contemnens et optime
nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam. Si tibi placet decerne ut pereat
et decem milia talentorum appendam arcariis gazae tuae. Tulit ergo rex anulum quo utebatur
de manu sua et dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag hosti iudaeorum. Dixitque ad
eum. Argentum quod tu polliceris tuum sit. De populo age quod tibi placet. Vocatique sunt scribae re
gis mense primo nisan tertiadecima die eiusdem mensis et scriptum est ut iusserat Aman
ad omnes satrapas regis et iudices provinciarum diversarumque gentium ut quaeque gens legere pote
rat et audire pro varietate linguarum ex nomine Asueri regis et litterae signatae ipsius anulo
missae sunt per cursores regis ad universas provincias ut occiderent atque delerent omnes iude
os a puero usque ad senem parvulos et mulieres uno die hoc est tertiodecimo mensis duodecimi qui vocatur
adar et bona eorum diriperent. Summa autem epistolarum haec fuit ut omnes provinciae scirent et pararent se ad
praedictam diem. Festinabant cursores qui missi fuerant explere regis imperium. Statimque
in susis pependit edictum rege et Aman celebrante convivium et iudeis cunctis qui in urbe
erant flentibus. Quae cum audisset Mardocheus scidit vestimenta sua et indutus est sacco spar
gens cinerem capiti et in platea mediae civitatis voce magna clamabat ostendens amaritu
dinem animi sui. et hoc eiulatu usque ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco intrare
aulam regis. In omnibus quoque provinciis oppidis ac locis ad quae crudele regis dogma per
venerat planctus ingens erat apud iudeos ieiunium ululatus et fletus. sacco et cinere
multis pro strato utentibus. Ingressae sunt autem puellae hester et eunuchi nuntiaveruntque ei. Quod
audiens consternata est et misit vestem ut ablato sacco induerent eum quam accipere noluit. Ac
citoque Athac eunucho quem rex ei ministrum dederat praecepit ut iret ad Mardocheum et disceret
ab eo cur hoc faceret. Egressusque Athac ivit ad Mardocheum et invenit eum stantem in platea
civitatis ante ostium palatii. Qui indicavit ei omnia quae acciderant quomodo Aman
promisisset ut in thesauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. Exemplarque edicti
quod pendebat in susis dedit ei ut reginae ostenderet et moneret eam ut intraret ad regem
et deprecaretur eum pro populo suo. Regressus Athac nuntiavit hester omnia quae Mardocheus dix
erat. Quae respondit ei et iussit ut diceret Mardocheo. Omnes servi regis et cunctae quae sub
dicione eius sunt noverunt provinciae quod sive vir sive mulier non vocatus interius atrium
regis intraverit absque ulla cunctatione statim interficiatur nisi forte rex auream virgam
ad eum tetenderit pro signo clementiae atque ita possit vivere. Ego igitur ad regem quomodo
intrare potero quae triginta iam diebus non sum vocata ad eum. Quod cum audisset Mardocheus
rursum mandavit hester dicens. Ne putes quod animam tuam tantum liberes quia in domo regis es prae
cunctis iudeis. Si enim nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur iudei et tu et domus patris
tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris ut in tali tempore parareris. Rursum
que hester haec Mardocheo verba mandavit. Vade et congrega omnes iudeos quos in susis reppereris
et orate pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus et noctibus et ego cum ancillis meis si

ieiunabo. et tunc ingrediar ad regem contra legem faciens invocata. tradensque me morti et pe-
riculo. Ivit itaque mardocheus et fecit omnia que ei hester preceperat. Die autem tercio induta est hester V
regalibus vestimentis. et stetit in atrio domus regie quod erat interius contra basilicam regis.
At ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra hostium domus. Cumque vidisset hester
reginam stantem. placuit oculis eius. et extendit contra eam virgam auream quam tenebat
manu. Que accedens osculata est summitatem virge eius. Dixitque ei rex. Quid vis hester regina?
Que est petitio tua? Etiam si dimidiam regni mei partem petieris dabitur tibi. At illa re-
spondit. Si regi placet obsecro ut venias ad me hodie et aman tecum ad convivium quod
paravi. Statimque rex. vocate inquit aman cito ut hester obediat voluntati. Venerunt
itaque rex et aman ad convivium quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex postquam vinum bibe-
rat habundanter. Quid petis ut detur tibi et pro qua re postulas? Etiam si dimidiam partem regni
mei petieris impetrabis. Cui respondit hester. Petitio mea et preces iste sunt. Si inveni gratiam
in conspectu regis et si regi placet ut det mihi quod postulo. et meam impleat petitionem. veniat
rex et aman ad convivium quod paravi eis et cras regi aperiam voluntatem meam. Egressus est itaque
illo die aman letus et alacer. Cumque vidisset mardocheum sedentem ante fores palatii et non
solum non assurrexisse sibi. sed nec motum quidem de loco sessionis sue. indignatus est val-
de. Et dissimulata ira reversus in domum suam convocavit ad se amicos suos et zares uxorem
suam. et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum. filiorumque turbam. et quanta eum
gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. et post hec ait. Regina quoque hester nul-
lum alium vocavit cum rege ad convivium preter me. apud quam etiam cras cum rege pransurus sum.
Et cum hec omnia habeam. nichil me habere puto quamdiu videro mardocheum iudeum sedentem
ante fores regias. Responderuntque ei zares uxor eius et ceteri amici. Iube parari excelsam trabem
habentem altitudinis quinquaginta cubitos. et dic mane regi ut appendatur super eam
mardocheus et sic ibis cum rege letus ad convivium. Placuit ei consilium et iussit excelsam
parari crucem. Noctem autem illam rex duxit insompnem. iussitque afferri sibi hystorias VI
et annales priorum temporum. Que cum illo presente legerentur. ventum est ad eum locum
ubi scriptum erat quomodo nuntiasset mardocheus insidias bagathan et thares
eunuchorum regem iugulare cupientium. Quod cum rex audisset ait. Quid pro hac
fide honoris ac premii mardocheus consecutus est? Dixeruntque ei servi illius ac ministri. Ni-
chil omnino mercedis accepit. Statimque rex. Quis est inquit in atrio? Aman quippe interius
atrium domus regie intraverat. ut suggereret regi ut iuberet mardocheum affigi pati-
bulo quod ei fuerat preparatum. Responderunt pueri. Aman stat in atrio. Dixitque rex.
Ingrediatur. Cumque esset ingressus ait illi. Quid debet fieri viro quem rex honorare de-
siderat? Cogitans aman in corde suo et reputans quod nullum alium rex nisi se vellet hono-
rare respondit. Homo quem rex honorare cupit debet indui vestibus regiis et inponi super e-
quum qui de sella regis est. et accipere regium diadema super caput suum. et primus de regiis principi-
bus ac tyrannis teneat equum eius. et per plateam civitatis incedens clamet et dicat. Sic
honorabitur quemcumque rex voluerit honorare. Dixitque ei rex. Festina et sumpta stola
et equo fac ut locutus es mardocheo iudeo. qui sedet ante fores palatii. Cave ne quicquam
de his que locutus es pretermittas. Tulit itaque aman stolam et equum. indutumque mardo-
cheum in platea civitatis et inpositum equo precedebat atque clamabat. Hoc honore
condignus est quemcumque rex voluerit honorare. Reversusque est mardocheus ad ianuam palatii
et aman festinavit ire in domum suam lugens et operto capite. narravitque zares uxori

site & amicis omnia que evenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio & uxor
eius. Si de semine iudeorum est mardocheus ante quem cadere cepisti, non poteris resistere ei, sed cades in conspec-
tu eius. Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis & cito eum ad convivium quod regina
paraverat pergere compulerunt. Intravit itaque rex & aman ut biberent vinum cum regina. Dixitque
ei rex etiam in secunda die postquam vino incaluerat: Que est petitio tua hester ut detur tibi & quid vis
fieri? Etiam si dimidiam regni mei partem petieris, impetrabis. Ad quem illa respondit:
Si inveni gratiam in oculis tuis o rex, & si tibi placet, dona michi animam meam pro qua rogo & populum
meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego & populus meus ut conteramur, iugulemur & pereamus.
Atque utinam in servos & famulas venderemur: esset tolerabile malum, & gemens tacerem.
Nunc autem hostis noster est cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex assuerus ait: Quis
est iste & cuius potentie ut hec audeat facere? Dixit hester: Hostis & inimicus noster pessimus iste est
aman. Quod ille audiens illico obstupuit, vultum regis ac regine ferre non sustinens. Rex autem
surrexit iratus & de loco convivii intravit in ortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut
rogaret hester reginam pro anima sua. Intellexit enim a rege sibi paratum malum. Qui cum rever-
sus esset de orto nemoribus consito, & intrasset convivii locum, reperit aman super lectulum corruisse
in quo iacebat hester, & ait: Etiam reginam vult opprimere me presente in domo mea. Nec latent
dum verbum de ore regis exierat, & statim operuerunt faciem eius servi regis. Dixitque arbona
unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis: En lignum quod paraverat mardocheo qui
locutus est pro rege, stat in domo aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex:
Appendite eum in eo. Suspensus est itaque aman in patibulo quod paraverat mardocheo, & regis ira
requievit. In die illo dedit rex assuerus hester regine domum aman adversarii iudeorum,
& mardocheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei hester quod esset patruus eius. Tulit-
que rex anulum quem ab aman recipi iusserat, & tradidit mardocheo. Hester autem consti-
VIII tuit mardocheum super domum suam. Nec contenta, procidit ante pedes regis flevitque &
locuta ad eum oravit ut malitiam aman agagite & machinationes eius pessimas [illegible]
quas excogitaverat contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum aureum proten-
dit manu quo signum clementie monstrabatur. Illaque consurgens stetit ante eum & ait: Si pla-
cet regi & inveni gratiam coram oculis eius, & deprecatio mea non videtur ei esse contraria, ob-
secro ut novis epistolis veteres aman littere insidiatoris & hostis iudeorum quibus eos in cunctis
regis provinciis perire preceperat corrigantur. Quomodo enim potero sustinere necem & inter-
fectionem populi mei? Responditque rex assuerus hester regine & mardocheo iudeo:
Domum aman concessi hester, & ipsum iussi affigi cruci qui ausus est in iudeos manum
mittere. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomine signantes litteras
anulo meo. Hec enim consuetudo erat ut epistolis que ex regis nomine mittebantur & illius anu-
lo signate erant nemo auderet contradicere. Accitisque scribis & librariis regis,
erat autem tempus tercii mensis qui appellatur siban, vicesima & tercia illius die scripte sunt
epistole ut mardocheus voluerat ad iudeos & ad principes procuratoresque & iudices qui centum
viginti septem provinciis ab india usque ethiopiam presidebant, provincie atque
provincie populo & populo iuxta linguas & litteras suas, & iudeis prout legere poterant & audire. Ipse-
que epistole que ex regis nomine mittebantur anulo illius obsignate sunt, & misse per veredi-
rios, qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis nuntiis prevenirent.
Quibus imperavit rex ut convenirent omnes iudeos per singulas civitates &
in unum preciperent congregari ut starent pro animabus suis & omnes inimicos suos

ac liberis et universis domibus interficerent atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies id est tertia decima mensis duodecimi adar. Summaque epistolae haec fuit. ut in omnibus terris ac populis qui regis assueri imperio subiacebant notum fieret paratos esse iudaeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nuntios perferentes et edictum regis pependit in susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens. fulgebat vestibus regiis hyacinthinis videlicet et aerinis coronam auream portans in capite et amictus pallio serico atque purpureo. omnisque civitas exultavit atque laetata est. Iudaeis autem nova lux oriri visa est gaudium. honor et tripudium. apud omnes populos urbes atque provincias quocumque regis iussa veniebant. mira exultatio epulae atque convivia et festus dies. in tantum ut plures alterius gentis et sectae eorum religioni et caerimoniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat. Igitur duodecimi mensis quem adar vocari ante iam diximus tertiadecima die quando cunctis iudaeis interfectio parabatur. et hostes eorum inhiabant sanguini. versa vice iudaei superiores esse coeperunt. et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates oppida et loca ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos. nullusque ausus est resistere. eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat. Nam et provinciarum iudices. duces et procuratores omnisque dignitas quae singulis locis et operibus praeerat. extollebant iudaeos timore mardochei quem principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudaei inimicos suos plaga magna et occiderunt eos reddentes eis quod sibi paraverant facere in tantum ut etiam in susis quingentos viros interficerent extra decem filios aman agagitae hostis iudaeorum quorum ista sunt nomina. Pharsandatha et delphon. et esphata et phorata et adalia et aridatha et ephermestha et arisai et aridai et iezatha. Quos cum occidissent praedas de substantiis eorum agere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi erant in susis ad regem relatus est. Qui dixit reginae. In urbe susis interfecerunt iudaei quingentos viros et alios decem filios aman. Quantam putas eos exercere caedem in universis provinciis. Quid ultra postulas et quid vis ut fieri iubeam. Cui illa respondit. Si regi placet detur potestas iudaeis ut sicut hodie fecerunt in susis sic et cras faciant. et decem filii aman in patibulis suspendantur. Praecepitque rex ut ita fieret. Statimque in susis pependit edictum et decem filii aman suspensi sunt. Congregatis iudaeis quartadecima die mensis adar interfecti sunt in susis trecenti viri. nec eorum ab illis direpta est substantia. Sed et per omnes provincias quae dicioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt iudaei interfectis hostibus ac persecutoribus suis in tantum ut septuaginta quinque milia occisorum implerentur et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret.

IX Dies autem tertiusdecimus mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit. et quartodecimo die caedere desierunt quem constituerunt esse sollempnem ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis gaudio atque conviviis. At hii qui in urbe susis caedem exercuerant tertiodecimo et quartodecimo eiusdem mensis die in caede versati sunt. quintodecimo autem die percutere desierunt et ideo eundem diem constituere sollempnem epularum atque laetitiae. Hii vero iudaei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur quartumdecimum diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt ita ut exultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit itaque mardocheus omnia haec et litteris comprehensa misit ad iudaeos qui in omnibus regis provinciis morabantur tam in vicino positis quam procul. ut quartamdecimam et quintamdecimam diem mensis adar pro festis susciperent et revertente semper anno sollempni honore celebrarent. quia in ipsis diebus se ulti sunt iudaei de inimicis suis et luctus atque

est uersa in hilaritatem ac gaudium conuersa sunt. essentque isti dies epularum atque letitie et mitterent
sibi inuicem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque iudei in sollempnem
ritum cuncta que eo tempore facere ceperant, et que mardocheus litteris facienda mandauerat. Aman enim filius
amadathi stirpis agag hostis et aduersarius iudeorum cogitauit contra eos malum ut occideret
illos atque deleret. et misit phur quod nostra lingua uertitur in sortem. Et postea ingressa est hester
ad regem obsecrans ut conatus eius litteris regis irriti fierent et malum quod contra iudeos cogita
uerat reuerteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci. atque ex illo tempore dies isti
appellati sunt phurim id est sortium eo quod phur id est sors in urnam missa fuerit. Et cuncta que
gesta sunt epistole id est libri huius uolumine continentur. queque sustinuerunt et que deinceps immutata
sunt. susceperunt iudei super se et semen suum et super cunctos qui religioni eorum uoluerint copulari
ut nulli liceat duos hos dies absque sollempnitate transigere quos scriptura testatur et certa
expetunt tempora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit o
bliuio. et per singulas generationes cuncte in toto orbe prouincie celebrabunt. nec est ulla ciui
tas in qua dies phurim id est sortium non obseruentur a iudeis et ab eorum progenie que his ceremoniis
obligata est. Scripseruntque hester regina filia abiahel et mardocheus iudeus etiam secundam
epistolam ut omni studio dies ista sollempnis sanciretur in posterum. et miserunt ad omnes
iudeos qui in centum uiginti septem regis assueri prouinciis uersabantur ut haberent pacem et
susciperent ueritatem obseruantes dies sortium et suo tempore cum gaudio celebrarent sicut constitue
rant mardocheus et hester. Et illi obseruanda susceperunt a se et a semine suo. ieiunia atque
clamores et sortium dies et omnia que huius libri qui uocatur hester historia continentur. Rex c. x
uero assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias. cuius fortitudo et impe
rium et dignitas atque sublimitas qua exaltauit mardocheum scripta sunt in libris medo
rum atque persarum et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit et magnus
apud iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo et loquens ea que
ad pacem sui seminis pertinerent. Que habentur in hebreo plena expressi fide. hec autem que sequuntur
scripta repperi in editione uulgata que grecorum lingua et litteris continetur et interim post finem libri
hoc capitulum ferebatur quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est ueru prenotauimus. Dixitque
mardocheus. A deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod uideram hec eadem significantis
nec eorum quicquam irritum fuit. Paruus fons qui creuit in fluuium et in lucem solemque conuersus est
et in aquas plurimas redundauit. hester est quam rex accepit uxorem et uoluit esse reginam. Duo
autem dracones ego sum et aman. Gentes que conuenerant. hii sunt qui delere nomen conati sunt
iudeorum. Gens autem mea israhel est que clamauit ad dominum et saluum fecit dominus populum suum liberauitque nos de omnibus
malis et fecit signa magna atque portenta inter gentes et duas sortes precepit esse unam populi dei
et alteram cunctarum gentium. uenitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore diem coram deo
et uniuersis gentibus et recordatus est dominus populi sui ac misertus est hereditatis sue. Et obseruabuntur
dies isti in mense adar quarta decima et quinta decima die eiusdem mensis cum omni studio et
gaudio in unum cetum populi congregati in cunctis deinceps generationes populi israhel. Anno quarto
regnantibus ptolomeo et cleopatra attulerunt dositheus qui se sacerdotem et leuitici generis
esse ferebat et ptolomeus filius eius hanc epistolam phurim quam dixerunt interpretatum esse ly
simachum ptolomei filium in hierusalem. Hoc quoque principium erat in editione uulgata quod nec
in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante artaxerxe maximo prima
die mensis nisan uidit somnium mardocheus filius iairi filii semei filii cis de tribu ben
iamin homo iudeus qui habitabat in urbe susis uir magnus et inter primos aule regie.

Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat Nabugodonosor rex Babilonis de Ie-
rusalem cum Iechonia rege Iudae. Et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt voces et tumultus
et tonitrua et terrae motus et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni paratique
contra se in proelium. Ad quorum clamorem cunctae concitatae sunt nationes ut pugnarent contra gentem iustorum.
Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis, tribulationis et angustiae, et ingens formido super
terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua, et praeparata ad mortem. Clamave-
runtque ad Dominum. Et illis vociferantibus fons parvus crevit in fluvium maximum, et in aquas plu-
rimas redundavit. Lux et sol ortus est, et humiles exaltati sunt, et devoraverunt inclitos. Quod cum
vidisset Mardocheus et surrexisset de strato, cogitabat quid Deus facere vellet, et fixum habebat
in animo, scire cupiens quid significaret somnium. Morabatur autem eo tempore in aula regis cum Bagatha
et Thara eunuchis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum et
curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, et nun-
tiavit super eo regi. Qui de utroque habita quaestione confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod
gestum erat scripsit in commentariis, sed et Mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Prae-
cepitque ei rex ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman vero
filius Amadathi Bugaeus erat gloriosissimus coram rege, et voluit nocere Mardocheo
et populo eius pro duobus regis eunuchis qui fuerant interfecti. Huc usque prooemium. Quae sequuntur
in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine: Et diripuerunt bona vel substantias eorum. Quae in sola
vulgata editione repperimus. Epistolae autem hoc exemplar fuit: Rex maximus Artaxerxes ab XII
India usque Ethiopiam centum viginti septem provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio sub-
iecti sunt salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem meae dicioni sub-
iugassem, volui nequaquam abuti potentiae magnitudine, sed clementia et lenitate guberna-
re subiectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes optata cunctis mortalibus
pace fruerentur. Quaerente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri, unus qui sapientia et
fide ceteros praecellebat et erat post regem secundus, Aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum
populum esse dispersum qui novis uteretur legibus et contra omnium gentium faciens consuetudinem re-
gum iussa contemneret et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod
cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversum omne hominum genus perversis uti le-
gibus nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concor-
diam, iussimus ut quoscumque Aman qui omnibus provinciis praepositus est et secundus a rege et quem patris
loco colimus monstraverit, cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum
misereatur quarta decima die duodecimi mensis Adar anni praesentis, ut nefarii homines uno
die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant. Huc usque exemplar
epistolae. Quae sequuntur post eum locum scripta repperi ubi legitur: Pergensque Mardocheus fecit omnia quae ei XIII
mandaverat Hester. Nec tamen habentur in hebreo et apud nullum penitus feruntur interpretum.
Mardocheus autem deprecatus est Dominum memor omnium operum eius et dixit: Domine Domine rex omnipo-
tens, in dicione enim tua cuncta sunt posita, et non est qui possit tuae resistere voluntati si decre-
veris salvare Israhel. Tu fecisti caelum et terram et quicquid caeli ambitu continetur. Dominus omnium es, nec est qui
resistat maiestati tuae. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua gloriae
cupiditate fecerim hoc ut non adorarem Aman superbissimum. Libenter enim pro salute Israhel etiam ve-
stigia pedum eius deosculari paratus essem, sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem,
et ne quemquam adorarem excepto Deo meo. Et nunc Domine rex Deus Abraham miserere populi
tui quia volunt nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem

tuam quam redemisti de egypto. Exaudi deprecationem meam et propitius esto sorti et funiculo tuo et
converte luctum nostrum in gaudium, ut viventes laudemus nomen tuum domine, et ne claudas ora canen-
tium te. Omnis quoque israel pari mente et obsecratione clamavit ad dominum eo quod eis certa mors im-
mineret. Hester quoque regina confugit ad dominum pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset
vestes regias fletibus et luctui apta indumenta suscepit, et pro unguentis variis cinere et stercore
implevit caput, et corpus suum humiliavit ieiuniis. omniaque loca in quibus letari ante consue-
verat crinium laceratione replevit, et deprecabatur dominum deum israel dicens. Domine mi qui rex noster
es solus adiuva me solitariam, et cuius preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum
in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu domine tulisses israel de cunctis gentibus et patres nostros
ex omnibus retro maioribus suis, ut possideres hereditatem sempiternam, fecistique eis sicut
locutus es. Peccavimus in conspectu tuo, et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum
nostrorum. coluimus enim deos eorum. Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos oppri-
munt servitute, sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes. volunt tua mu-
tare promissa, et delere hereditatem tuam, et claudere ora te laudantium, atque extin-
guere gloriam templi et altaris tui. ut aperiant ora gentium et laudent idolorum fortitudi-
nem et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas domine sceptrum tuum his qui non sunt, ne ir-
rideant ad ruinam nostram, sed converte consilium eorum super eos et eum qui in nos cepit sevire disperde. Me-
mento domine et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre. et mihi da fiduciam rex deorum et uni-
verse domine potestatis. tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis et transfer
cor illius in odium hostis nostri. ut et ipse pereat et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua.
et adiuva me nullum aliud auxilium habentem nisi te domine qui habes omnium scientiam et nos-
ti quod oderim gloriam iniquorum et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis
necessitatem meam. quod abhominer signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in
diebus ostentationis mee et detester illud quasi pannum menstruate et non portem in diebus silen-
tii mei et quod non comederim in mensa aman. nec mihi placuerit convivium regis. et non biberim vinum
libaminum. et numquam letata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem
i in te. Domine deus abraham deus fortis super omnes exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent et
libera nos de manu iniquorum et erue me a timore meo. Hec quoque addita reperi in edi-
tione vulgata. Et mandavit ei haud dubium quin hester mardocheus ut ingrederetur XIIII
ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare inquit dierum humilitatis tue. quo-
modo nutrita sis in manu mea. quia aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem.
et invoca dominum et loquere regi pro nobis et libera nos de morte. Hec non inveni que subdita sunt
in editione vulgata repperi. Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui et circumdata
est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu et invocasset omnium rectorem et salvatorem
deum. assumpsit duas famulas. et super unam quidem innitebatur quasi pre deliciis et ni-
mia teneritudine corpus suum ferre non sustinens. altera autem famularum sequebatur dominam.
defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultum colore perfusa et gratis
ac nitentibus oculis tristem celabat animum et nimio timore contractum. Ingressa est igitur cuncta ostia
per ordinem ostia stetit contra regem ubi ille residebat super solium regni sui indutus vestibus
regiis auroque fulgens et preciosis lapidibus eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faci-
em et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset. regina corruit et in pallorem colore
mutato. lassum super ancillulam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in mansuetu-
dinem et festinus ac metuens exilivit de solio suo et sustentans eam ulnis suis donec

revocavit ad se. Huic ubi blandiebatur. Quid habes Hester? Ego sum frater tuus. Noli metuere non
morieris. Non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa
reticeret, tulit auream virgam et posuit super collum eius et osculatus est eam et ait. Cur mihi non loque-
ris? Quae respondit. Vidi te domine quasi angelum dei, et conturbatum est cor meum prae timore gloriae tuae.
Valde enim mirabilis es domine, et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur, rursus corruit
et pene exanimata est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam. Exem-
plar epistolae Artaxerxis regis quam pro Iudaeis ad totas regni sui provincias misit. quod
ipsum in hebraico volumine non habetur. Rex magnus Artaxerxes ab India usque
Aethiopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostrae obediunt
iussioni salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est abusi sunt
in superbiam. et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non fe-
rentes, in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, et
humanitatis in se iura violare, sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sen-
tentiam. Et in tantum vesaniae proruperunt, ut eos qui credita sibi officia diligenter observant
et ita cuncta agunt ut omnium laude sint digni, mendaciorum cuniculis conentur sub-
vertere, dum aures principum simplices et ex sua natura alios aestimantes callida frau-
de decipiunt. Quae res et ex veteribus probatur historiis. et ex his quae geruntur co-
tidie quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est
paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri ve-
nire levitate, sed pro qualitate et necessitate temporum, ut rei publicae poscit utilitas ferre sen-
tentiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis. Aman filius Amadathi et
animo et gente Macedo alienusque a Persarum sanguine, et pietatem nostram sua cru-
delitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est, et tantam in se experiens humanitatem ut pa-
ter noster vocaretur, et adoraretur ab omnibus post regem secundus. Qui in tantum arrogantiae tumore sub-
latus est ut regno nos privare conaretur et spiritu. Nam Mardochaeum cuius fide et beneficiis
vivimus, et consortem regni nostri Hester cum omni gente sua, novis quibusdam atque inaudi-
tis machinis expetivit in mortem. Hoc cogitans ut illis interfectis, insidiaretur nostrae soli-
tudini, et regnum Persarum transferret in Macedonas. Nos autem a pessimo mortalium Iudaeos
neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed e contrario iustis utentes legibus, et filios
altissimi et maximi semperque viventis dei, cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum
est traditum, et usque hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direx-
erat, sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est Susis, et ipse qui machi-
natus est et omnis cognatio eius pendet in patibulis, non nobis sed deo ei reddente quod meruit.
Hoc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Iudaeis uti
legibus suis. Quibus debetis esse adiumento, ut eos qui se ad necem eorum paraverant pos-
sint interficere tertiadecima die mensis duodecimi qui vocatur Adar. Hanc enim diem omnipo-
tens deus maeroris et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habe-
tote diem et celebrate eam cum omni laetitia, ut et in posterum cognoscatur omnes qui fideliter Persis
obediunt dignam pro fide recipere mercedem, qui autem insidiantur regno eorum perire pro scelere.
Omnis autem provincia et civitas quae noluerit sollemnitatis huius esse particeps, gladio et igne pere-
civitas at, et sic deleatur ut non solum hominibus, sed etiam bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo con-
temptus et inoboedientiae. Incipit prologus in librum Tobie

Chromatio et heliodoro episcopis hieronymus presbiter in domino salutem. Mirari non desino exactionis
vestre instantiam. Exigitis enim ut librum chaldeo sermone conscriptum ad latinum sti-
lum traham. librum utique tobie quem hebrei de catalogo divinarum scripturarum secantes.
his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro non tamen meo studio. Ar-
guunt enim nos hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre.
Sed melius esse iudicans phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire. institi
ut potui. Et quia vicina est chaldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque lingue peritissimum — eloquentem. i. pluribus linguis loquentem.
loquacem reperiens unius diei laborem arripui. et quicquid ille michi hebraicis verbis expressit. hoc ego
accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo. cum — in recompensationem reputabo. i. orationes vestre sint [illegible]
gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse. Incipit liber tobie.

Tobias ex tribu et civitate nepthalim que est in superioribus galilee
supra naason post viam que ducit ad occidentem. in sinistro habens civi-
tatem sephet. cum captus esset in diebus salmanasar regis assyriorum. in
captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit. ita ut omnia que habere poterat
cotidie concaptivis fratribus qui erant ex eius genere impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu
nepthalim. nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos
ieroboam fecerat rex israel. hic solus fugiebat consortia omnium. et pergebat ad ierusalem ad
templum domini. et ibi adorabat dominum deum israel. omnia primitiva sua et decimas suas fideli-
ter offerens. ita ut in tertio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et
his similia secundum legem dei adhuc puerulus observabat. Cum vero factus esset vir accepit uxo-
rem annam de tribu sua. genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei. quem ab infantia ti-
mere deum docuit. et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua
et filio in civitatem ninivem cum omni tribu sua. et omnes ederent ex cibis gentilium. iste custo-
divit animam suam. et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit domini in
toto corde suo. dedit illi deus gratiam in conspectu salmanasar regis. et dedit illi pote-
statem quocumque vellet ire. habens libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant
in captivitate. et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in rages civitatem medorum.
et ex his quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti. et cum multa
turba generis sui gabelum egentem videret. qui erat ex tribu eius. sub cyrographo dedit
illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo salmanasar
rege cum regnaret sennacherib filius eius pro eo. et filios israel exosos haberet in conspectu suo.
tobias pergebat per omnem cognationem suam. et consolabatur eos dividebatque
unicuique prout poterat de facultatibus suis. esurientes alebat. nudisque vestimenta pre-
bebat. et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset
rex sennacherib fugiens a iudea plagam quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam.
et iratus multos occideret ex filiis israel. tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunti-
atum est regi. iussit eum occidi. et tulit omnem substantiam eius. Tobias vero cum filio suo et cum uxo-
re fugiens nudus latuit. quia multi diligebant eum. Post v dies vero quadraginta
quinque occiderunt regem filii ipsius. et reversus est tobias ad domum suam. omnisque facultas
eius restituta est ei. Post hec vero cum esset dies festus domini. et factum esset prandium bonum in domo — II
tobie. dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum ut epulentur nobiscum.
Cumque abisset reversus nuntiavit ei unum ex filiis israel iugulatum iacere in
platea. statimque exiliens de accubitu suo. relinquens prandium ieiunus pervenit

ad corpus, tollensque illud portavit ad domum suam occulte, ut dum sol occubuisset caute
sepeliret eum. Cumque occultasset corpus manducavit panem cum luctu et tremore memorans
illum sermonem quem dixit Dominus per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem et lu-
ctum. Cum vero sol occubuisset, abiit et sepelivit eum. Arguebant autem illum omnes proximi sui
dicentes: Iam huius rei causa interfici iussus es, et vix effugisti mortis imperium, et iterum sepelis mor-
tuos? Sed Tobias plus timens Deum quam regem, rapiebat corpora occisorum, et occultabat ea
in domo sua, et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die fatigatus a se-
pultura veniens domum suam iactasset se iuxta parietem et obdormisset, et ex nido hirundinum
dormienti illi calida stercora inciderent super oculos eius, fieretque caecus. Hanc autem temptatio-
nem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiae eius, sicut et sancti Iob. Nam
cum ab infantia sua semper Deum timuerit et mandata eius custodierit, non est contristatus contra Deum quod pla-
ga caecitatis evenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vi-
tae suae. Nam sicut beato Iob insultabant reges, ita isti parentes et cognati eius irridebant vi-
tam eius dicentes: Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas et sepulturas faciebas? Tobias vero increpabat
eos dicens: Nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus, et vitam illam exspectamus quam Deus daturus est
his qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad textrinum opus cotidie et de
labore manuum suarum victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut hedum caprarum accipiens
detulisset domi. Cuius cum vocem balantis vir eius audisset dixit: Videte ne forte furtivus sit, reddite
eum dominis suis, quia non licet nobis ex furto aliquid aut edere aut contingere. Ad haec uxor eius
irata respondit: Manifeste vana facta est spes tua, et eleemosynae tuae modo apparuerunt. Atque
his et aliis huiusmodi verbis exprobrabat ei. Tunc Tobias ingemuit et coepit orare III
cum lacrimis dicens: Iustus es Domine et omnia iudicia tua iusta sunt, et omnes viae tuae misericordia ve-
ritas et iudicium. Et nunc Domine memor esto mei, et ne vindictam sumas de peccatis meis, ne-
que reminiscaris delicta mea vel parentum meorum. Quoniam non oboedivimus praeceptis tuis, ideo traditi sumus
in direptionem et captivitatem et mortem, et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos.
Et nunc Domine magna iudicia tua, quia non egimus secundum praecepta tua, et non ambulavimus sinceriter
coram te. Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, et praecipe in pace recipi spiritum meum;
expedit enim mihi mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Raguelis in civitate Me- sara filia
dorum, et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui, quoniam tradita fuerat septem viris,
et daemonium nomine Asmodeus occiderat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa sua
increparet puellam, respondit ei dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super ter-
ram, interfectrix virorum tuorum. Numquid et me occidere vis, sicut iam occidisti septem viros? Ad hanc vo-
cem perrexit in superius cubiculum domus suae, et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit
neque bibit, sed in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur Deum ut ab isto improperio liberaret e-
am. Factum est autem tertia die dum compleret orationem benedicens Dominum dixit: Benedictum est nomen tuum Deus
patrum nostrorum, qui cum iratus fueris misericordiam facies, et in tempore tribulationis peccata dimittis his qui invo-
cant te. Ad te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo. Peto Domine ut de vin-
culo improperii huius absolvas me, aut certe desuper terram eripias me. Tu scis Domine quia
numquam concupivi virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum lu-
dentibus miscui me, neque cum his qui in levitate ambulant participem me praebui. Virum autem cum timore
tuo, non cum libidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan
mihi digni non fuerunt, quia forsitan alii viro conservasti me. Non est enim in hominis potestate consilium
tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quod vita eius si in probatione fuerit coronabitur, si au-

in tribulatione fuerit liberabitur · et si in correptione fuerit ad misericordiam tuam pervenire licebit. Non enim delec-
taris in perditionibus nostris · quia post tempestatem tranquillum facis. et post lacrimationem et fletum exul-
tationem infundis · sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces
amborum in conspectu glorie summi dei · et missus est angelus domini sanctus raphael ut curaret eos quorum
uno tempore sunt orationes in conspectu domini recitate. Cum ergo tobias putaret orationem suam exaudiri ut IIII
mori potuisset · vocavit ad se tobiam filium suum · dixitque ei · Audi fili mi verba oris mei et ea
in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli · et honorem
habebis matri tue omnibus diebus vite eius · memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter
te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vite tue
in mente habeto deum · et cave ne aliquando peccato consentias · et pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac
elemosinam · et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur
facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit · habundanter tribue. Si exi-
guum tibi fuerit · etiam exiguum libenter impertiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.
quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat · et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia enim
magna erit coram summo deo elemosina omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni forni-
catione · et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in
tuo verbo dominari permittas · in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque aliquid tibi
operatus fuerit · statim ei mercedem restitue · et merces mercennarii tui apud te omnino non maneat. Quod
ab alio oderis fieri tibi · vide ne alteri tu aliquando facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis
comede · et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti consti-
tue · et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore
benedic deum · et pete ab eo ut vias tuas dirigat · et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indi-
co etiam tibi fili mi dedisse me decem talenta argenti dum adhuc infantulus esses gabelo in rages
civitate medorum · et cirographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum pervenias · et recipi-
as ab eo supra memoratum pondus argenti · et restituas ei cirographum suum. Noli timere fili mi. pau-
perem quidem vitam gerimus · sed multa bona habebimus si timuerimus deum · et recesserimus
ab omni peccato · et fecerimus bene. Tunc tobias respondit patri suo et dixit. Omnia quecumque V
precepisti michi faciam pater · quomodo autem hanc pecuniam requiram ignoro. Ille me nescit et ego eum
ignoro. Quod signum dabo ei? Sed neque viam per quam pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc pater
suus respondit illi et dixit. Cirographum quidem illius penes me habeo quod dum illi ostenderis statim
restituet. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua dum adhuc
vivo ut recipias eam. Tunc egressus tobias invenit iuvenem splendidum stantem precinctum
et quasi paratum ad ambulandum · et ignorans quod angelus dei esset · salutavit eum et dixit. Unde te habemus
bone iuvenis? At ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit ei. Nosti viam que ducit in re-
gionem medorum? Cui respondit. Novi · et omnia itinera eius frequenter ambulavi · et mansi apud
gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages civitate medorum que posita est in monte ecbatha-
nis. Cui tobias ait. Sustine me obsecro · donec hec ipsa nuntiem patri meo. Tunc ingressus
tobias indicavit universa hec patri suo. Super que admiratus pater rogavit ut introi-
ret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium tibi semper sit. Et ait tobias. Quale michi
gaudium erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video? Cui ait iuvenis. Forti animo esto · in
proximo est ut a deo curetis. Dixit itaque illi tobias. Numquid poteris perducere filium meum ad gabe-
lum in rages civitatem medorum · et cum redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego
ducam et reducam eum ad te. Cui respondit tobias. Rogo te indica michi de qua domo aut de

qua tribu es tu. Cui Raphael angelus dixit. Genus quaeris mercenarii, an ipsum mercenarium
qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam, ego sum Azarias Ananiae magni
filius. Et Tobias respondit. Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim
agnoscere genus tuum. Dixit autem ei angelus. Ego sanum ducam et sanum tibi reducam filium tuum.
Respondens autem Tobias dixit. Bene ambuletis et sit Deus in itinere vestro et angelus eius comitetur
vobiscum. Tunc paratis omnibus quae erant in via portanda, fecit Tobias vale patri suo et matri
suae, et ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti essent, coepit flere mater eius et dicere. Ba-
culum senectutis nostrae tulisti et transmisisti a nobis. Numquam fuisset ipsa pecunia pro qua misisti
eum. Sufficiebat enim nobis paupertas nostra, ut divitias computaremus hoc quod videbamus filium
nostrum. Dixitque ei Tobias. Noli flere. Salvus perveniet filius noster, et salvus revertetur
ad nos, et oculi tui videbunt eum. Credo enim quod angelus Dei bonus comitetur ei
et bene disponat omnia quae circa ipsum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.
Ad hanc vocem cessavit mater eius flere et tacuit. Profectus est autem Tobias et canis secutus est eum, VI
et mansit prima mansione iuxta fluvium Tigris. Et exivit ut lavaret pedes suos, et ecce piscis
immanis exivit ad devorandum eum. Quem expavescens Tobias clamavit voce magna di-
cens. Domine, invadit me. Et dixit ei angelus. Apprehende branchiam eius et trahe eum ad te. Quod cum fe-
cisset, attraxit eum in siccum, et palpitare coepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc
piscem, et cor eius et fel et iecur repone tibi; sunt enim haec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fecisset,
assavit carnes eius et secum tulerunt in via. Cetera salierunt quae sufficerent eis quousque pervenirent
in Rages civitatem Medorum. Tunc interrogavit Tobias angelum et dixit ei. Obsecro te, Azaria frater,
ut dicas mihi quod remedium habebunt ista quae de pisce servare iussisti. Respondensque angelus dixit
ei. Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus daemoniorum, sive a viro
Fel ad ungendos oculos in quibus fuerit albugo et sanabuntur. sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos. Et dixit ei. Ubi vis ut maneamus? Responden-
s angelus ait. Est hic Raguel nomine, propinquus vir de tribu tua, et hic habet filiam nomine Saram, sed
masculum neque feminam ullum habet aliud praeter eam. Tibi debetur omnis substantia eius, et oportet eam te accipere coniu-
gem. Pete ergo eam a patre eius et dabit tibi eam uxorem. Et respondit Tobias et dixit. Audio quia tradita est
viris septem et mortui sunt, sed et hoc audivi quia daemonium illos occidit. Timeo ergo ne forte et
mihi haec eveniant, et cum sim unicus parentibus meis, deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.
Et angelus Raphael dixit ei. Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus praevalere potest daemonium.
Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut Deum a se et a sua mente excludant et suae libidini ita vacent
sicut equus et mulus quibus non est intellectus, habet potestatem daemonium super eos. Tu autem cum acceperis
eam, ingressus cubiculum per tres noctes continens esto ab ea, et nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem
nocte incenso iecore piscis fugabitur daemonium. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum
admitteris. Tertia autem nocte benedictionem consequeris ut filii ex vobis incolumes procreentur. Tran-
sacta autem tertia nocte accipies virginem cum timore Domini, amore magis filiorum quam libidinis duc-
tus, ut in semine Abrahae benedictionem in filiis consequaris. Ingressi sunt autem ad Raguelem, suscepitque VII
eos Raguel cum gaudio. Intuensque Tobiam Raguel dixit Annae uxori suae. Quam similis est iuve-
nis iste consobrino meo. Et cum haec dixisset ait. Unde estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt. Ex
tribu Nepthalim sumus, ex captivitate Ninive. Dixitque illis Raguel. Nostis Tobiam fratrem me-
um? Qui dixerunt. Novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit angelus ad Raguel. Tobias
de quo interrogas pater huius est. Et misit se Raguel et cum lacrimis osculatus est eum et plorans super collum
eius dixit. Benedictio sit tibi, fili mi, quia boni et optimi viri filius es. Et Anna uxor eius et Sara
filia ipsorum lacrimatae sunt. Postquam autem locuti sunt, praecepit Raguel occidi arietem et parari convi-

Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium. Tobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque
bibam. nisi prius petitionem meam confirmes et promittas mihi dare Saram filiam tuam. Quo audito ver-
bo Raguel expavit. sciens quid evenerit illis septem viris qui sunt ingressi ad eam et timere cepit ne
forte huic similiter accideret et moreretur ipse. Et cum nutaret et non daret ullum petenti responsum.
dixit ei angelus. Noli timere dare istam isti. Quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. propterea
alius non potuit habere illam. Tunc dixit Raguel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo
admiserit. et credo quod ideo vos fecit ad me venire. ut ista coniungeretur cognationi sue secundum
legem moysi. Et nunc nolite dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue dex-
tere Tobie tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob sit vobiscum et ipse coniungat vos
impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. et post hec
epulati sunt benedicentes deum. Vocavitque ad se Raguel annam uxorem suam. et precepit ei
ut prepararet alterum cubiculum. et introduxit illuc Saram filiam suam. Et lacrimata est. Dixitque
ei. Forti animo esto filia mi. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es. ¶ Postquam vero
cenaverunt introduxerunt iuvenem ad eam. ¶ Recordatus itaque Tobias sermonum angeli protu- VIII
lit de capsidile suo partem iecoris. posuitque eam super carbones vivos. Tunc Raphael angelus
apprehendit demonium. et religavit eum in deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginem
Tobias. dixitque ei. Sara surge et deprecemur deum hodie et cras et secundum cras. quia tribus his noctibus
deo iungimur. Tertia autem transacta nocte in nostro erimus coniugio. Filii quippe sanctorum sumus.
et non possumus ita coniungi sicut et gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter instanter ora-
bant ambo simul ut sanitas daretur eis. Dixitque Tobias. Domine deus patrum nostrorum benedicant
te celi et terre et mare et fontes et flumina et omnes creature tue que in eis sunt. Tu fecisti adam de
limo terre. dedistique ei adiutorium evam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio soro-
rem meam. sed sola posteritatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque
Sara. Miserere nobis domine miserere nobis. ut consenescamus ambo pariter sani. Et factum est
circa pullorum cantum accersiri iussit Raguel servos suos et abierunt cum eo ut foderent sepulcrum.
Dicebat enim. ne simili modo evenerit ei quo et ceteris illis septem qui ingressi sunt ad eam. Cumque parassent fossam.
reversus Raguel ad uxorem suam dixit ei. Mitte unam ex ancillis tuis et videat si mortuus est.
ut sepeliamus illum antequam illucescat. At illa misit unam ex ancillis suis. Que ingressa
cubiculum reperit eos salvos et incolumes secum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bo-
num nuntium. Et benedixerunt dominum Raguel videlicet et Anna uxor eius et dixerunt. Benedicimus
te domine deus israel quia non contigit nobis quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam.
et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine
plenius benedicere te et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre. ut cognoscat
universitas gentium quia tu es deus solus in universa terra. Statimque precepit servis suis Raguel
ut replerent fossam quam fecerant. priusquam elucesceret. Uxori autem sue dixit. ut instrueret
convivium et prepararet omnia que in cibos erant iter agentibus necessaria. Duas quoque vaccas pingues
et quatuor arietes occidi fecit. et parari epulas omnibus vicinis suis cunctisque amicis. Et
adiuravit Raguel Tobiam ut duas ebdomadas moraretur apud eum. De omnibus autem que possi-
debat Raguel dimidiam partem dedit Tobie. et fecit hanc scripturam ut pars dimidia que supererat
post obitum eorum Tobie dominio deveniret. ¶ Tunc vocavit ad se Tobias angelum quem quidem IX
hominem estimabat. dixitque ei. Azaria frater peto ut ascultes verba mea. Si me ipsum tradam tibi
servum non ero condignus providentie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia sive servitia.
et vadas ad gabelum in rages civitatem medorum. reddasque ei cyrographum suum et recipias

ab eo pecuniã ĩ rages eũ uenire ad nuptias meas. Scis .n. q̃ p̃r meus numerat dies. ⁊ si tar-
dauero una die plus. contristatur aĩa mea. Et c̃te uides quomõ raguel adiurauit me.
cuius adiuramentũ spernere n̄ possũ. Tũc raphael assumẽs quatuor ex seruis raguelis
⁊ duos camelos in rages ciuitatẽ medorũ pfectus ẽ. ⁊ inueniẽs gabelum dedit ei cyrogra-
phũ suum ⁊ recepit ab eo omnẽ pecuniã. Indicauitq; ei de tobia filio tobie oĩa
q̄ gesta sũt. fecitq; eũ secũ uenire ad nuptias. Cũq; ingressus eet domũ raguelis inue-
nit tobiã discũbentẽ ⁊ exiliẽs osculati sũt se inuicẽ. Et fleuit gabelus. benedixitq; dñm
⁊ dix̄. Benedicat te dñs d̃s isrł. q̄r filius es optimi uiri ⁊ iusti ⁊ timentis dm̄ ⁊ elemosi-
nas facientis. ⁊ dicatur benedictio sup uxorẽ tuã ⁊ sup parentes uros ⁊ uideatis filios uros
⁊ filios filiorũ uros usq; in tertiã ⁊ quartã generationẽ ⁊ sit semẽ urm̄ benedictũ a dño deo
isrł qui regnat in scła seculorũ. Cũq; omnes dixissent amen. accesserũt ad conuiuiũ. sz et
X cũ timore dñi nuptiarũ conuiuiũ exercebant. Cũ u° moras faceret tobias cã nupti-
arũ sollicitus erat p̃r ei tobias dicẽs. Putas quare moratur filius meus. aut quare detentꝰ ẽ
ibi. Putas ne gabelus mortuus ẽ. ⁊ nemo illi reddit pecuniã. Cepit aũt contristari nimis
ipse ⁊ anna uxor eius cũ eo ⁊ ceperũt ambo simul flere. eo qd̄ die statuto minime reu̇er-
sus filius eorũ ad eos. Flebat igitur mater eius irremediabilibus lacrimis. atq; dicebat. Heu heu
me fili mi. ut quid te misimus pegrinari. lumẽ oculorũ nrorũ. baculũ senectutis nre
solatiũ uite nre. spes posteritatis nre. Omnia simul in te uno habẽtes. te n̄ debuimus dimitte-
re a nob. Cui dicebat tobias. Tace ⁊ noli turbari. sanus ẽ filius nr. satis fidelis ẽ uir
ille cũ quo misimus eũ. Illa aũt nullo mõ consolari poterat. sz cotidie exiliẽs circũspiciebat
⁊ circuibat uias omnes p quas spes remeandi uidebatur. ut pcul uideret eũ si fieri posset
uenientẽ. At u° raguel dicebat ad generũ suũ. Mane hic ⁊ ego mittã nunciũ salu-
tis de te ad tobiã patrẽ tuũ. Cui tobias dix̄. Ego noui q̄r p̃r meus ⁊ mr̄ mea mo-
dos computant. ⁊ cruciat sp̄s eorũ in ipsis. Cũq; u̇bis multis rogaret raguel tobiã
⁊ ille eũ nulla ratione uellet audire. tradidit ei sarã ⁊ dimidiã ptẽ oĩs substan-
tie sue in pueris ⁊ puellis. in pecudibz. ⁊ in camelis. in uaccis. ⁊ in pecunia multa. ⁊ saluũ atq; gauden-
tẽ dimisit eũ a se dicẽs. Angłs dñi scs̄ sit in itinere uro. pducatq; uos incolumes.
⁊ inueniatis oĩa recte circa parentes uros ⁊ uideãt oculi mei filios uros priusq̄m moriar. Et
appheudẽtes parentes filiã suã osculati sũt eã. ⁊ dimiserũt ire. monẽtes eã honorare
soceros diligere maritũ. regere familiã. gubnare domũ. ⁊ se ipsam irrephensibilẽ exhibe-
XI re. Cũq; reuerterentur puenerũt ad charram q̄ ẽ in medio itinẽ contra niniuen undecimo die.
Dixitq; angłs. Tobia fr̄ scis quẽadm̄ reliq̄sti patrẽ tuũ. Si placet itaq; tibi pcedamus
⁊ lento gradu sequatur iter nrm̄ familie simul cũ coniuge tua ⁊ cũ animalibz. Cũq;
placuisset ut irẽt. dix̄ raphael ad tobiã. Tolle tecũ ex felle piscis. erit .n. necessariũ. Tu-
lit itaq; tobias ex felle illo ⁊ abierũt. Anna u° sedebat secus uiã cotidie in sup̃cilio
montis. unde respicere poterat de longinquo. Et dũ ex eodem loco speculareẽ aduentũ eius uidit
a longe ⁊ illico agnouit uenientẽ filiũ suũ. currensq; nunciauit uiro suo dicẽs. Ec-
ce uenit filius tuus. Dixitq; raphael ad tobiã. At ubi introieris domũ tuã. statim
adora dñm deũ tuũ. ⁊ gratias agẽs ei accede ad patrẽ tuũ ⁊ osculare eũ. Statimq; lini
sup oculos eius ex felle isto piscis qd̄ portas tecũ. Scias .n. q̄m mox apientur oculi eius. ⁊ ui-
debit p̃r tuus lumẽ celi ⁊ in aspectu tuo gaudebit. Tũc pcucurrit canis q̄ simul fuerat in uia
⁊ q̄si nuncius adueniẽs blandimento sue caude gaudebat. Et surgẽs cecus p̃r eius cepit offendẽs pedibz currere. ⁊ data manu puero occurrit obuiã filio suo. Et

suscipiens osculatus est eum cum uxore sua et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque adorassent deum et
gratias egissent consederunt. Tunc sumens tobias de felle piscis. linivit oculos patris sui. Et per
sustinuit quasi dimidiam fere horam. cepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam appre-
hendens tobias traxit ab oculis eius. statimque visum recepit tobias. et glorificabant deum ipse
videlicet et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque tobias. Benedico te domine deus
israel. quia tu castigasti me et tu salvasti me. et ecce video tobiam filium meum. Ingressa est in
post septem dies sarra uxor filii eius. et omnis familia sana et pecora et cameli. et pecunia
multa uxoris. sed et alia pecunia quam receperat a gabelo. Et narravit parentibus suis omnia bene-
ficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque achior et nabath consobrini tobie
gaudentes ad tobiam et congratulantes ei de omnibus bonis que circa eum ostenderat deus. et per septem dies epu-
lantes omnes gaudio magno gavisi sunt. Tunc vocavit ad se tobias filium suum dixitque XII
ei. Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum. Respondens tobias dixit patri suo. Pater quam
mercedem dabimus ei. aut quid dignum poterit esse beneficiis eius. Me duxit et reduxit sanum. pecuniam
a gabelo ipse [meam] suscepit. uxorem ipse me habere fecit. et demonium ab ea ipse compescuit. gaudium paren-
tibus eius fecit. me ipsum a devoratione piscis eripuit. te quoque fecit videre lumen celi. et bonis omnibus
per eum repleti sumus. Quid illi ad hec dignum poterimus dare. Sed peto te pater mi ut roges eum
si forte dignetur medietatem de omnibus que allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet
et filius tulerunt eum in partem et rogare ceperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium que attule-
rant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte. Benedicite deum celi et coram omnibus viventibus confitemi-
ni ei quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est. opera autem dei
revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et elemosina. magis quam thesauros au-
ri recondere. quoniam elemosina a morte liberat. et ipsa est que purgat peccata. et facit invenire misericordiam
et vitam eternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt anime sue. Manifesto ergo vobis veritatem
et non abscondam a vobis sermonem occultum. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et dereli-
quebas prandium tuum et mortuos abscondebas per diem in domo tua et nocte sepeliebas eos. ego ob-
tuli orationem tuam domino. Et quia acceptus eras deo. necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc
misit me dominus ut curarem te. et sarram uxorem filii tui a demonio liberarem. Ego enim sum raphael
angelus unus ex septem qui astamus ante dominum. Cumque hec audissent turbati sunt et trementes ceciderunt
super terram in faciem suam. Dixitque eis angelus. Pax vobis nolite timere. Ego enim cum essem vobiscum
per voluntatem dei eram. ipsum benedicite et cantate illi. Videbar quidem vobiscum manducare
et bibere. sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad
eum qui me misit. Vos autem benedicite deum et enarrate omnia mirabilia eius. Et cum hec dixisset
ab aspectu eorum ablatus est et ultra eum videre non potuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem bene-
dixerunt deum. et exsurgentes narraverunt omnia mirabilia eius. Aperiens autem tobias senior XIII
os suum benedixit dominum et dixit. Magnus es domine in eternum et in omnia secula regnum tuum. quoniam tu fla-
gellas et salvas. deducis ad inferos et reducis et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini
domino filii israel. et in conspectu gentium laudate eum. quoniam ideo dispersit vos inter gentes que ignorant eum
ut vos enarretis mirabilia eius. et faciatis scire eas quia non est alius deus omnipotens preter eum. Ipse casti-
gavit nos propter iniquitates nostras. et ipse salvabit nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit vobiscum
et cum timore et tremore confitemini illi. regemque seculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in
terra captivitatis mee confitebor illi quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem. Conver-
timini itaque peccatores et facite iustitiam coram deo credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam. Ego
autem et anima mea in eo letabimur. Benedicite dominum omnes electi eius. agite dies letitie et

confitemini illi. Ierusalem civitas dei castigavit te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino
in bonis tuis et benedic deum seculorum ut reedificet in te tabernaculum suum et revocet ad te omnes capti-
vos tuos et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splendida fulgebis et omnes fines terre adorabunt
te. Nationes ex longinquo ad te venient et munera deferentes adorabunt dominum in te et terram tuam
in sanctificatione habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Maledicti erunt qui contempserint te et con-
dempnati erunt omnes qui blasphemaverint te. Benedictique erunt qui edificaverint te. Tu autem letabe-
ris in filiis tuis quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui diligunt te
et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic dominum quoniam liberavit Ierusalem civitatem suam a cunc-
tis tribulationibus eius. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem
Ierusalem. Porte Ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur et ex lapide precioso omnis circui-
tus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur et per vicos eius alleluia
cantabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam ut sit regnum eius in secula seculorum super eam amen. C. XIIII.
Et consummati sunt sermones Tobie. Et postquam illuminatus est Tobias vixit annis quadraginta duo-
bus et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis centum duodecim sepultusque est honori-
fice in Ninive. Quinquagesimo namque et sexto anno lumen oculorum amisit, septuagena-
rio vero recepit. Reliquum vero vite sue in gaudio fuit et cum bono profectu timoris dei perrexit
in pace. In hora autem mortis sue vocavit ad se Tobiam filium suum et septem iuvenes filios
eius nepotes suos dixitque eis. Prope erit interitus Ninive. Non enim excidit verbum dei. Et fratres nostri qui dis-
persi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur et domus dei que
in ea incensa est iterum redificabitur ibique revertentur omnes timentes deum. Et relinquent gentes ido-
la sua et venient in Ierusalem et inhabitabunt in ea et gaudebunt in ea omnes reges terre adorantes regem
Israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Servite domino in veritate et inquirite ut faciatis que sibi
placita sunt. Et filiis vestris mandate ut faciant iusticias et elemosinas ut sint memores
dei et benedicant deum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me et nolite
manere hic. Sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro ex eo
dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post
obitum matris sue Tobias abscessit ex Ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis et
reversus est ad soceros suos. Invenitque eos incolumes in senectute bona et curam eorum ge-
sit et ipse clausit oculos eorum et omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit. Viditque quin-
tam generationem filios filiorum suorum. Et completis annis nonaginta et novem in timore domini cum
gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et sancta conversatione per-
mansit ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitatoribus terre.

Explicit liber Tobie. Incipit prologus in librum Iudith.

Agiographa .i. sancta scripta. Et apocrypha. Apocrypha sunt quorum auctor ignoratur et de veritate dubitatur. de hiis in hystoriis Iosephi

Apud hebreos liber Iudith inter agiographa legitur. Cuius auctoritas
ad roboranda illa que in contentionem venerunt minus idonea iudicatur.
Chaldeo tamen sermone conscriptus inter hystorias computatur. Sed quia hunc librum
sinodus nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi
vestre immo exactioni. Et sepositis occupationibus quibus vehementer angebar huic unam lucu- (.i. noctem)
bratiunculam dedi, magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum
varietatem viciosissimam amputavi. Sola ea que intelligentia integra in verbis chaldeis invenire
potui latinis expressi. Accipite Iudith viduam castitatis exemplum et triumphali lau-
de perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris imitabilem dedit
castitatis eius remunerator virtutem talem tribuit ut invictum omnibus hominibus vinceret et insupera-
bilem superaret. Explicit prologus.

opaula. un. eustochium

Judith vidua filia merari de tribu symeon magnanimitate in gloria et virorum prestantior que typo
ecclesie diabolum in capite detruncavit. nec formidavit pro salute populi mortem. nec furorem regis
non trepidavit. Nam dormientem necavit principem et saltu pudoris suis civibus cum bethulie victo-
riam reportavit. Vixit centum et quinque annos sepultaque est in spelunca viri sui manasse
in bethulia. Incipit Liber Judith.

Arphaxat itaque rex medorum subiugaverat multas gentes imperio suo et ipse edificavit
civitatem potentissimam quam appellavit ecbathanis. Ex lapidibus quadratis
et sectis fecit muros eius in altitudinem cubitorum [septuaginta] et latitudinem cubitorum triginta
Turres vero eius posuit in altitudinem cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus
utriusque vicenorum pedum spatio tendebatur. Posuitque portas eius in altitudi-
nem turrium et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. Anno
igitur duodecimo regni sui nabugodonosor rex assyriorum qui regnabat in ninive civi-
tate magna pugnavit contra arfaxat et optinuit eum in campo magno qui appellatur
ragau circa eufraten et tygrin et iadasan in campo erioch regis elicorum. Tunc exal-
tatum est regnum nabugodonosor et cor eius elevatum est. Et misit ad omnes qui habita-
bant in cilicia et damasco et libano et ad gentes que sunt in carmelo et cedar et inhabitantes
galileam in magno campo esdrelon et ad omnes qui erant in samaria et trans flumen iorda-
nen usque ierusalem et omnem terram iesse quousque perveniatur ad montes ethyopie. Ad hos
omnes misit nuncios nabugodonosor rex assyriorum qui omnes uno animo contradixerunt et
remiserunt eos vacuos ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus est nabugodonosor
rex ad omnem terram illam et iuravit per regnum et thronum suum quod defenderet se de omnibus
regionibus his. Anno tertio decimo nabugodonosor regis vigesima et secunda die me- II
sis primi factum est verbum in domo nabugodonosor regis assyriorum ut defenderet se. Vo-
cavitque omnes maiores natu omnesque duces et bellatores suos et habuit cum eis misterium
consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dic-
tum cum placuisset omnibus vocavit nabugodonosor rex holofernem principem militie sue.
et dixit ei. Egredere adversum omne regnum occidentis et contra eos precipue qui contempserunt imperium
meum. Non parcet oculus tuus ulli regno omnemque urbem munitam subiugabis mihi. Tunc
holofernes vocavit duces et magistratus virtutis assyriorum et dinumeravit viros in expe-
ditionem sicut precepit ei rex centum viginti milia peditum pugnatorum et equites sagittarios
duodecim milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabi-
lium camelorum cum his que exercitibus sufficerent copiose. boum quoque armenta gregesque ovium
quorum non erat numerus. Frumentum ex omni syria in transitu suo parari constituit. Aurum vero
et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum
quadrigis et equitibus et sagittariis qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. Cumque pertran-
sisset fines assyriorum venit ad magnos montes ange qui sunt a sinistro cilicie ascen-
ditque omnia castella eorum et optinuit omnem municionem. Effregit autem civitatem opi-
natissimam melothi predavitque omnes filios tharsis et filios ismahel qui erant contra faciem deserti.
et ad austrum terre celeon. Et transivit eufraten et venit ad mesopotamiam et fregit omnes
civitates excelsas que erant ibi a torrente mambre usquequo perveniatur ad mare. Et
occupavit terminos eius a cilicia usque ad fines iafeth qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes
filios madian et predavit omnem locupletationem eorum omnesque resistentes sibi occidit
in ore gladii. Et post hec descendit in campos damasci in diebus messis et succendit

Olofernes .i. infirmitas decessionis.
Nabugod .i. sedens in angustia.

omnia sata omnesque arbores ac vineas fecit incidi. Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes
terram. Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum reges ac principes Syrie III
scilicet et Mesopotamie et Syrie Sobal et Libie atque Cilicie. qui venientes ad Olofernem dixerunt.
Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi mag-
no et subditi simus tibi quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostre dampna patiamur. Om-
nis civitas nostra omnisque possessio. omnes montes et colles et campi. et armenta boum et greges ovium caprarumque
equorumque camelorumque et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo sunt. sint omnia sub lege
tua. Nos et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placu-
erit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna et obtinuit omnem civitatem
et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et
electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit. ut universarum urbium habitatores
et principes et honorati simul cum populis exirent in obviam venienti. excipientes eum cum coronis et lampa-
dibus ducentes choros in tibiis et tympanis. Nec tamen ista facientes. ferocitatem eius pectoris mitiga-
re potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit. et lucos eorum excidit. Preceperat enim illi Nabuchodo-
nosor rex ut omnes deos terre exterminaret. videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus que po-
tuissent Olofernis potentia subiugari. Pertransiens autem Syriam Sobal et omnem Apamiam. omnemque
Mesopotamiam. venit ad Idumeos in terram Gabaa. accepitque civitates eorum et sedit ibi per trigin-
ta dies in quibus diebus adunari precepit universum exercitum virtutis sue. Tunc audientes hec filii
Israel qui habitabant in terra Iuda. timuerunt valde a facie eius. Tremor et horror invasit sensus IIII
eorum. ne hoc faceret Ierusalem et templo domini. quod fecerat ceteris civitatibus et templis earum. et miserunt in omnem
Samariam per circuitum usque Iericho. et preoccupaverunt omnes vertices montium et muris circumdederunt vi-
cos suos. et congregaverunt frumenta in preparatione pugne. Sacerdos etiam Eliachim scripsit ad universos
qui erant contra Esdrelon que est contra faciem campi magni iuxta Dothaim. et universos per quos transitus esse pote-
rat ut obtinerent ascensus montium per quos via esse poterat ad Ierusalem. et illic custodirent ubi angus-
tum iter esse poterat inter montes. Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sacerdos domini Eliachim. Et
clamavit omnis populus ad dominum instantia magna. et humiliaverunt animas suas in ieiuniis ipsi et mu-
lieres eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis et infantes prostraverunt contra faciem templi domini et altare
domini operuerunt cilicio. Et clamaverunt ad dominum deum Israel unanimiter. ne darentur in predam in-
fantes eorum et uxores eorum in divisionem et civitates eorum in exterminium et sancta eorum in pollutionem.
Et Eliachim sacerdos domini magnus circuivit omnem Israel. allocutusque est eos dicens. Scitote quoniam
exaudiet dominus preces vestras. si manentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspectu domini. Memo-
res estote Moysi servi domini. qui Amalech confidentem in virtute sua et in potentia sua et in exercitu
suo. et in clipeis suis. et in curribus suis et in equitibus suis non ferro pugnando. sed precibus sanctis oran-
do deiecit. Sic erunt universi hostes Israel. si perseveraveritis in hoc opere quo cepistis. Ad hanc ergo ex-
hortationem eius deprecantes dominum permanebant in conspectu domini. ita ut etiam hii qui holocausta domino
offerebant. precincti ciliciis offerrent sacrificia domino et erat cinis super capita eorum. et ex toto
corde suo omnes orabant dominum ut visitaret populum suum Israel. Nuntiatumque est Olofernis prin- V
cipi militie Assyriorum quod filii Israel prepararent se ad resistendum ac montium itinera conclusissent.
Et furore nimio exarsit in iracundia magna. vocavitque omnes principes Moab et duces Am-
mon et dixit eis. Dicite mihi quis sit populus iste qui montana obsidet. aut que et quales et quante sint ci-
vitates eorum. que sit etiam virtus eorum. aut que sit multitudo eorum. vel quis rex militie eorum. Et quare pre omnibus
qui habitant in oriente isti contempserunt me. et non exierunt obviam nobis ut susciperent nos cum pace. Tunc

Achior .i. frater meus lumen

Achior dux omnium filiorum Ammon respondens ait. Si dignaris audire domine mi dicam ver-

tarent in conspectu suo de populo isto qui in montanis habitat. et non egredietur verbum fallax ex ore meo.
Populus iste ex progenie chaldeorum est. Hic primum in mesopotamia habitavit. quia noluerunt sequi
deos patrum suorum qui erant in terra chaldeorum. Deserentes itaque ceremonias patrum suorum que in multitu-
dine deorum erant. unum deum celi coluerunt. qui et precepit eis ut exirent inde et habitarent in char-
ram. Cumque operuisset omnem terram fames descenderunt in egyptum. illicque per quadringentos annos
sic multiplicati sunt. ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravasset eos rex egypti atque in
edificationibus urbium suarum in luto et latere subiugasset eos. clamaverunt ad dominum suum et percus-
sit totam terram egypti plagis variis. Cumque eiecissent eos a se egyptii et cessasset plaga ab eis.
iterum vellent eos capere et ad suum servitium revocare. fugientibus his deus celi mare aperuit. ita
ut hinc inde aque quasi murus solidarentur. et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent.
In quo loco dum innumerabilis exercitus egyptiorum eos persequeretur. ita aquis coopertus est. ut non rema-
neret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi vero mare rubrum deserta syna montis oc-
cupaverunt. in quibus numquam homo habitare potuit. vel filius hominis requievit. Illic fontes amari
obdulcati sunt eis ad bibendum. et per annos quadraginta annonam de celo consecuti sunt. Ubicumque
ingressi sunt sine arcu et sagitta. et absque scuto et gladio deus eorum pro eis pugnavit et vicit. Et
non fuit qui insultaret populo isti nisi quando recessit a cultura domini dei sui. Quotienscumque autem preter
ipsum deum suum alterum coluerunt. dati sunt in predam et in gladium et in opprobrium. Quotienscumque
autem penituerunt se recessisse a cultura dei sui. dedit eis deus celi virtutem resistendi. Denique cha-
naneum regem et iebuseum et phereseum et etheum et eveum et amorreum et omnes potentes in esebon
prostraverunt. et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt. et usque dum non peccarent in conspectu dei sui
erant cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos annos cum recessissent a via
quam dederat illis deus ut ambularent in ea. exterminati sunt preliis a multis nationibus. et plurimi
eorum captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad dominum deum suum. ex dispersione
qua dispersi fuerant adunati sunt. et ascenderunt montana hec omnia. et iterum possident ierusalem ubi
sunt sancta eorum. Nunc ergo mi domine perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum. et ascendamus
ad illos quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi. et subiugati erunt sub iugo potentie tue.
Si vero non est offensio populi huius coram deo suo non poterimus resistere illis. quoniam deus eorum defendet il-
los. et erimus in opprobrium universe terre. Et factum est cum cessasset loqui achior verba hec. irati sunt VI
omnes magnates holofernis. et cogitabant interficere eum dicentes ad alterutrum. Quis est iste qui
filios israel posse dicat resistere regi nabuchodonosor et exercitibus eius. homines inermes
sine virtute et sine peritia artis pugne. Ut ergo agnoscat achior quoniam fallit nos. ascen-
damus in montana. et cum capti fuerint potentes eorum. tunc cum eisdem gladio transverberabitur. ut sciat
omnis gens quoniam nabuchodonosor deus terre est. et preter ipsum alius non est. Factum est autem cum cessassent loqui
indignatus holofernes vehementer dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens
israel defendatur a deo suo. ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi nabuchodonosor. cum percusserimus
eos omnes sicut hominem unum. tunc et ipse cum illis assyriorum gladio interibis. et omnis israel tecum perditione
disperiet. et probabis quoniam nabuchodonosor dominus sit universe terre. tuncque gladius militie mee
transiet per latera tua. et confixus cades inter vulneratos israel. et non respirabis ultra donec extermineris
cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas. non concidat vultus tuus. et pallor qui faciem
tuam obtinuit abscedat a te. si verba mea hec putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul
cum illis hec experieris. ecce ex hac hora illorum populo sociaberis. ut dum dignas gladii mei pe-
nas exceperint. ipse simul ultioni subiaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut compre-
henderent achior et perducerent eum in bethuliam et traderent eum in manus filiorum israel. Et accipientes

Ligaverunt Achior

cum servi Holofernis profecti sunt per campestria. Sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos
fundibalarii. Illi autem divertentes a latere montis ligaverunt Achior ad arborem manibus et pedibus
et sic vinctum de restibus dimiserunt eum et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii Israel descenden-
tes de Bethulia venerunt ad eum. Quem solventes duxerunt ad Bethuliam. atque in medio popu-
li statuentes percunctati sunt quid rerum esset quod illum vinctum Assyrii reliquissent. In diebus
illis erant illic principes Ozias filius Micha de tribu Symeon et Charmi qui et Gothoniel.
In medio itaque seniorum et in conspectu omnium Achior dixit omnia quae fuerat locutus ipse ab Holofer-
ne interrogatus, et qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum, et quemadmodum
ipse Holofernes iratus iusserit eum Israelitis hac de causa tradi, ut dum vicerit filios Israel tunc
et ipsum Achiorem diversis iubeat suppliciis interire propter hoc quod dixisset: Deus caeli defensor eorum est.
Cumque universa Achior exposuisset, omnis populus cecidit in faciem adorans Dominum et communi lamenta-
tione et fletu unanimes preces suas Domino effuderunt dicentes: Domine Deus caeli et terrae intuere superbiam
eorum et respice ad humilitatem nostram et faciem sanctorum tuorum attende et ostende quoniam non derelinquis
praesumentes de te et praesumentes de se et de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaque
fletu et per totum diem populorum oratione completa consolati sunt Achior dicentes: Deus patrum nostrorum cuius tu
virtutem praedicasti ipse tibi hanc dabit vicissitudinem ut eorum magis tu interitum videas.
Cum autem Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis sit et Deus tecum in medio nostri ut sicut placuerit tibi
ita cum tuis omnibus converseris. Tunc Ozias finito consilio suscepit eum in domum suam et fecit cenam magnam
et vocatis omnibus presbiteris simul expleto ieiunio refecerunt. Postea vero convocatus omnis populus per
totam noctem intra ecclesiam oraverunt petentes auxilium a Deo Israel. Holofernes vero altera VII
die praecepit exercitibus suis ut ascenderent contra Bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum vi-
ginti milia et equites viginti duo milia praeter praeparationes virorum illorum quos occupaverat
captivitas et adducti fuerant de provinciis et urbibus universae iuventutis. Omnes prae-
paraverunt se ad pugnam contra filios Israel et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem qui
respicit Dothaim a loco qui dicitur Belma usque ad Chelmon qui est contra Esdrelon. Filii autem Israel ut
viderunt multitudinem illorum prostraverunt se super terram mittentes cinerem super capita sua una-
nimes orantes ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumentes arma
sua bellica sederunt per loca quae angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa et erant
custodientes ea tota die et nocte. Porro Holofernes dum circuit per gyrum repperit quod
fons qui influebat aquaeductum illorum a parte australi extra civitatem dirigebatur et incidi
praecepit aquaeductum eorum. Erant tamen non longe a muris fontes ex quibus furtim videbantur
haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii Ammon et Moab accesse-
runt ad Holofernem dicentes: Filii Israel non in lancea nec in sagitta confidunt sed montes defen-
dunt illos et muniunt illos colles in praecipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugnae pos-
sis eos superare pone custodes fontium ut non hauriant ex eis et sine gladio interficies
eos vel certe fatigati tradent civitatem suam quam putant in montibus positam superari non pos-
se. Et placuerunt verba haec coram Holoferne et coram omnibus satellitibus eius et constituit per gyrum cente-
narios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta defece-
runt cisternae et collectiones aquarum omnibus habitantibus in Bethulia ita ut non esset intra civita-
tem unde satiarentur vel una die quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad
Oziam congregati omnes viri feminaeque iuvenes et senes et parvuli simul omnes una vo-
ce dixerunt: Iudicet Deus inter nos et te quoniam fecisti in nos mala nolens loqui pacifice cum
Assyriis et propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum et ideo non est qui adiuvet cum prosternamur

ante oculos nostros in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt ut sponte nos tradamus omnes populo Holofernis. Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum viventes quam moriamur et simus opprobrium omni carni cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram et Deum patrum nostrorum qui ulciscitur nos secundum peccata nostra ut iam tradatis civitatem in manu militie Holofernis et sit finis noster brevis in ore gladii qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixissent factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus et per multas horas una voce clamaverunt ad Dominum dicentes. Peccavimus cum patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. Tu quia pius es miserere nostri aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te ut non dicant inter gentes ubi est deus eorum. Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent exsurgens Ozias infusus lacrimis dixit. Equo animo estote fratres et hos quinque dies expectemus a Domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscidet et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium faciemus verba hec que locuti estis.

VIII

Et factum est cum audisset hec verba Iudith vidua que erat filia Merari filii Idox filii Ioseph filii Ozie filii Elai filii Iamnor filii Gedeon filii Raphaim filii Achitob filii Melchie filii Enan filii Nathanie filii Salathiel filii Simeon filii Ruben. Et vir eius fuit Manasses qui mortuus est in diebus messis hordeacee. Instabat enim super alligantes manipulos in campo et venit estus super caput eius et mortuus est in Bethulia civitate sua et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem Iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum in quo cum puellis suis clausa morabatur. Et habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vite sue preter sabbata et neomenias et festa domus Israel. Erat autem eleganti aspectu nimis cui reliquerat vir suus divitias multas et familiam copiosam ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat hec in omnibus famosissima quia timebat Dominum valde nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Hec itaque cum audisset quoniam Ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem misit ad presbiteros Chabri et Charmi. Et venerunt ad illam. Et dixit illis. Quod est hoc verbum in quo consensit Ozias ut tradat civitatem Assyriis si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium. Et qui estis vos qui temptatis Dominum. Non est iste sermo qui misericordiam provocet sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens est Dominus in hoc ipso peniteamus et indulgentiam eius fusis lacrimis postulemus. Non enim quasi homo sic Deus comminabitur nec sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras et in spiritu constituti humiliato servientes illi dicamus flentes Domino ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum ita et de nostra humilitate gloriemur. Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum qui dereliquerunt Deum suum et adoraverunt deos alienos pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis. Nos autem alterum deum nescimus preter ipsum. Expectemus humiles consolationem eius et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum et humiliabit omnes gentes quecumque insurgunt contra nos et faciet illas sine honore Dominus Deus noster. Et nunc fratres quoniam vos estis presbiteri in populo Dei et ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda eorum erigite ut memores sint quia temptati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent Deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster Abraham temptatus est et per multas tribulationes probatus Dei amicus effectus est. Sic Ysaac sic Iacob sic Moyses et omnes qui placuerunt Deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore Domini et propria sua impatientia improperium murmurationis sue contra Dominum protulerunt exterminati sunt ab exterminatore et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his que patimur sed repu-

Tribulationes transierunt fideles.

tantes peccatis nostris hec ipsa minora esse supplicia flagella domini quibus quasi servi corripimur ad emen
dationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi ozias et presbyteri. Omnia que locu
ta es vera sunt et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis quoniam mulier
es sancta et timens deum. Et dixit illis iudith. Sicut quod loqui potui dei esse cognoscitis.
ita quod facere disposui probate si ex deo est. et orate ut firmum faciat consilium meum deus. Vos sta
bitis ad portam nocte ista et ego exeam cum abra mea et orate ut sicut dixistis in diebus quin
que respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum et usque dum renuntiem
vobis nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad eam ozias princeps iude.
Vade in pace et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt. Quibus abs
IX centibus iudith ingressa est oratorium suum et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum et pros
ternens se domino clamavit ad dominum dicens. Domine deus patris mei symeon qui dedisti illi gladium
in defensionem alienigenarum qui violatores extiterunt in coinquinatione sua et denudaverunt fe
mur virginis in confusionem et dedisti mulieres illorum in predam et filias eorum in captivitatem et
omnem predam in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum. subveni queso te domine deus meus mihi
vidue. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim
vie tue parate sunt et tua iudicia in providentia tua posuisti. Respice castra assyriorum nunc sicut
castra videre egyptiorum dignatus es quando post servos tuos armati currebant confidentes in quadri
gis et in equitatu suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum et tenebre fatiga
verunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus et aque operuerunt eos. Sic fiant et isti domine qui confidunt in mul
titudine sua et in curribus suis et in contis et in scutis et in sagittis suis et in lanceis suis gloriantur et
nesciunt quia tu ipse es deus noster qui conteris bella ab initio et dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut
ab initio et allide virtutem eorum in virtute tua. cadat virtus eorum in iracundia tua qui promittunt se
violare sancta tua et polluere tabernaculum nominis tui et deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac
domine ut gladio proprio eius superbia amputetur. capiatur laqueo oculorum suorum in me et percuties eum ex
labiis caritatis mee. Da mihi in animo constantiam ut contempnam illum et virtutem ut evertam illum. Erit
enim memoriale nominis tui cum manus feminea deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus
tua domine neque in equorum viribus voluntas tua. nec superbi ab initio placuerunt tibi. sed humilium
et mansuetorum est semper placuit deprecatio. Deus celorum creator aquarum et dominus totius creature. exaudi me
miseram deprecantem et de tua misericordia presumentem. Memento domine testamenti tui et da verbum in ore
meo et in corde meo consilium corrobora ut domus tua in tua sanctificatione permaneat et omnes gentes
agnoscant quia tu es deus et non est alius preter te. Factum est autem cum cessasset iudith clamare ad do
X minum surrexit de loco quo iacuerat prostrata domino vocavitque abram suam et descendens in domum
suam abstulit a se cilicium et exuit se vestimentis viduitatis sue. et lavit corpus suum et unxit
se myro optimo. et discriminavit crinem capitis sui et imposuit mitram super caput suum.
et induit se vestimentis iocunditatis sue induitque sandalia pedibus suis. assumpsit
que dextraliola et lilia et inaures et anulos et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam dominus
contulit splendorem quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex virtute pendebat. et ideo dominus
hanc in illam pulchritudinem ampliavit. ut incomparabili decore omnium oculis appareret.
Imposuit itaque abre sue ascopam vini et vas olei et polentam et palathas et panes et
caseum et profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis invenerunt expectantem oziam
et presbyteros civitatis. Qui cum vidissent eam stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem
eius. nichil tamen interrogantes eam dimiserunt transire dicentes. Deus patrum nostrorum det tibi gra
tiam et omne consilium tui cordis sua virtute corroboret ut glorietur super te ierusalem et sit nomen

tavit in munimento sanctorum et virtutum. Et dixerunt hii qui illic erant omnes una voce: Fiat, fiat. Judith vero
orans dominum transivit portas, ipsa et abra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei oc-
currerunt ei exploratores assyriorum et tenuerunt eam dicentes: Unde venis aut quo vadis? Que
respondit: Filia sum hebreorum. Ideo ego fugi a facie eorum quoniam futurum agnovi quod vobis detur in
depredationem pro eo quod contempnentes vos noluerunt ultro tradere se ipsos ut invenirent misericordiam in conspectu
vestro. Hac de causa cogitavi mecum dicens: Vadam ad faciem principis holofernis ut indicem illi secreta
illorum et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat unus vir de exercitu
eius. Et cum audissent viri illi verba eius, considerabant faciem eius et erat in oculis eorum stupor quoniam
mirabantur nimis pulcritudinem eius. Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam eo
quod tale repperisti consilium ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu
eius bene tibi faciet et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum
holofernis annunciantes eam. Cumque intrasset ante faciem eius statim captus est in suis oculis
holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius: Quis contempnat populum hebreorum qui tam decoras
mulieres habent ut non pro his merito pugnare contra eos debeant? Videns itaque holofernem
iudith sedentem in canopeo quod erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus preciosis
intextum, cum in faciem eius intendisset, adoravit eum prosternens se super terram. Et levaverunt illam
servi holofernis iubente domino suo. Et holofernes dixit ei: Equo animo esto et noli pavere in C XI
corde tuo quoniam ego numquam nocui viro qui voluit servire nabugodonosor regi. Populus autem tuus
si non contempsisset me non levassem lanceam meam super illum. Nunc autem dic mihi qua ex causa recessisti ab illis
et placuit tibi ut venires ad nos. Et dixit iudith: Sume verba ancille tue quoniam si secutus
fueris verba ancille tue perfectam rem faciet deus tecum. Vivit enim nabugodonosor rex terre et vi-
vit virtus eius que in te est ad correptionem omnium animarum errantium, quoniam non solum homines serviunt
illi per te, sed et bestie agri obtemperant illi. Nunciatur enim industria animi tui universis gentibus
et indicatum est omni seculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius, et disciplina tua
omnibus provinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus est achior, nec illud ignoratur quod ei
iusseris evenire. Constat enim deum nostrum sic peccatis offensum ut mandaverit per prophetas suos ad
populum quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse deum suum filii israel tremor tuus tuus
super ipsos est. Insuper et fames invasit eos, et ab ariditate aque iam inter mortuos computantur.
Denique hoc ordinant ut interficiant pecora sua et sanguinem eorum bibant, et sancta domini sui que precepit
deus non contingi in frumento vino et oleo hec cogitaverunt impendere, et volunt consumere que nec manibus
deberent contingere. Ergo quoniam hec faciunt certum est quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua
cognoscens fugi ab illis et misit me deus hec ipsa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo et
nunc apud te, et exiet ancilla tua et orabo deum et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, et veniens
nunciabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam ierusalem, et habebis omnem populum israel sicut oves quibus
non est pastor, et non latrabit vel unus canis contra te, quoniam hec mihi dicta sunt per providentiam dei. Et quoniam iratus
est illis deus hec ipsa missa sum nunciare tibi. Placuerunt autem omnia verba hec coram holoferne et coram pueris
eius, et mirabantur sapientiam eius et dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier super terram in aspectu,
in pulchritudine et in sensu verborum. Et dixit ad illam holofernes: Benefecit deus qui misit te ante
populum ut des illum tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc deus tuus
erit et meus deus, et tu in domo nabugodonosor magna eris et nomen tuum nominabitur in
universa terra. Tunc iussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius, et iussit illic manere C XII
eam, et constituit quid daretur illi de convivio suo. Cui respondit iudith et dixit: Nunc non potero mandu-
care ex his que mihi precipis tribui ne veniat super me offensio; ex his autem que mihi detuli manducabo.

Cui holofernes ait. Si defecerint tibi ista que tecum detulisti: quid faciemus tibi? Et dixit iudith. Vi-
[margin: uiuit deus] uit anima tua domine meus quoniam non expendet omnia hec ancilla tua, donec faciat deus in manu mea hec
que cogitaui. Et induxerunt illam serui eius in tabernaculum quod preceperat. Et petiit dum introi-
ret ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem et deprecandi dominum. Et precepit
cubiculariis suis. ut sicut placeret illi exiret et introiret ad orandum deum suum per triduum. Et
exiebat noctibus in uallem bethulie et baptizabat se in fonte aque. Et ascendebat et orabat
dominum deum israel ut dirigeret uiam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in ta-
bernaculo usque dum acciperet escam suam in uespere. Et factum est in quarto die holofernes fecit cenam seruis
suis. et dixit ad uagao eunuchum suum. Vade et suade hebream illam. ut sponte consentiat habitare me-
cum. Fedum est enim apud assyrios si femina irrideat uirum agendo ut inmunis transeat ab eo.
Tunc introiuit uagao ad iudith et dixit ei. Non uereatur bona puella introire ad dominum me-
um ut honorificetur ante faciem eius et manducet cum eo et bibat uinum cum iocunditate. Cui
iudith respondit. Que ego sum ut contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum et op-
timum faciam. quicquid autem illi placuerit hoc mihi erit optimum omnibus diebus uite mee. Et
surrexit et ornauit se uestimento suo et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem holofernis con-
cussum est. erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ad eam holofernes. Bibe nunc et accumbe in iocun-
ditate quoniam gratiam inuenisti coram me. Et dixit iudith. Bibam domine. quoniam magnificata est
anima mea hodie pre omnibus diebus meis. Et accepit et manducauit et bibit coram ipso que
parauerat illi ancilla eius. Et iocundus factus est holofernes ad eam. bibitque uinum multum nimis
quantum numquam biberat in uita sua. Ut autem sero factum est festinauerunt serui illius ad hospitia XIII
sua et conclusit uagao hostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes fatigati a uino. Eratque iu-
dith sola in cubiculo. Porro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus.
Dixitque iudith puelle sue ut staret foras ante cubiculum et obseruaret. Stetitque
iudith ante lectum orans cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens. Confirma me
domine deus israel et respice in hac hora ad opera manuum mearum. ut sicut promisisti ierusa-
lem ciuitatem tuam erigas. et hoc quod credens per te posse fieri cogitaui perficiam. Et hec cum dixis-
set. accessit ad columpnam que erat ad caput lectuli eius et pugionem eius qui in ea ligatus
pendebat exsoluit. Cumque euaginasset illum apprehendit comam capitis eius et ait. Con-
firma me domine deus israel in hac hora. Et percussit bis in ceruicem eius et abscidit caput eius
et abstulit canopeum eius a columpnis et euoluit corpus eius truncum. Et post pusillum
exiuit et tradidit caput holofernis ancille sue et iussit ut mitteret illud in peram suam.
Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad orationem et transierunt castra et gyrantes uallem
uenerunt ad portam ciuitatis. Et dixit iudith a longe custodibus murorum. Aperite portas
quoniam nobiscum est deus qui fecit uirtutem in israel. Et factum est cum audissent uiri uocem eius uoca-
uerunt presbiteros ciuitatis et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum. quoniam sperabant
eam iam non esse uenturam. Et accendentes luminaria congyrauerunt circa eam uniuersi. Illa autem
ascendens in eminentiori loco iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent dixit iudith.
Laudate dominum deum nostrum qui non deseruit sperantes in se. et in me ancillam suam adimpleuit mise-
ricordiam suam quam promisit domui israel. et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et
proferens de pera caput holofernis ostendit illis dicens. Ecce caput holofernis principis mili-
tie assyriorum. et ecce canopeum illius in quo recumbebat in ebrietate sua. ubi per manum fe-
mine percussit illum dominus deus noster. Viuit autem ipse deus quoniam custodiuit me angelus eius et hinc euntem et ibi
commorantem et inde huc reuertentem et non permisit me ancillam suam deus coinquinari. sed sine pollu-

[margin:]
...era ne federet illic gratia cessent.
...emineas uires expauit dux olofernes
...nsignis uidue uestimo captus amore
...deflent assirii quod crediderint mulieri.

[margin:]
Holofernes pro pugione perimitur
Aman pro patibulo. hester vii.
Golias pro ense. reg. xvii. ut fac fonte &c.
Saul pro ense. re. i.

tione patrie revocavit me vobis gaudentem in victoria sua in evasione mea et in liberatione vestra.
Confiteantur illi omnes quoniam bonus quoniam in saeculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixerunt ad
illam. Benedixit te dominus in virtute sua quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Porro Ozias prin
ceps populi israel dixit ad eam. Benedicta es tu filia a domino deo excelso prae omnibus mulieribus
super terram. Benedictus dominus qui creavit caelum et terram qui te direxit in vulnere capitis
principis inimicorum nostrorum quia hodie nomen tuum ita magnificavit ut non recedat laus tua
de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in aeternum pro quibus non pepercisti animae tuae propter
angustias et tribulationem generis tui sed subvenisti ruinae ante conspectum dei nostri. Et dixit
omnis populus fiat fiat. Porro Achior vocatus venit et dixit ei Iudith. Deus israel cui tu testimonium
dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in ma
nu mea. Et ut probes quia ita est ecce caput Holofernis qui in contemptu superbiae suae deum israel contemp
sit et tibi interitum minabatur dicens. Cum captus fuerit populus israel gladio perforari praecipiam late
ra tua. Videns autem Achior caput Holofernis angustiatus est prae pavore cecidit in faciem suam super terram
et aestuavit anima eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est procidit ad pedes eius et adoravit eam
et dixit. Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo Iacob quoniam in omni gente quae audierit nomen tuum mag
nificabitur deus israel super te. Dixit autem Iudith ad omnem populum. Audite me fratres. Suspendite XIIII
caput hoc super muros nostros et erit cum exierit sol accipiat unusquisque arma sua et exite cum impe
tu non ut descendatis deorsum sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad
principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis
et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum decidet super eos timor. Cumque cognoveritis
fugere illos ite post eos securi quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior videns virtutem quam
fecit deus israel relicto gentilitatis ritu credidit deo et circumcidit carnem praeputii sui et appositus
est ad populum israel et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies sus
penderunt super muros caput Holofernis accepitque unusquisque vir arma sua et egressi sunt cum grandi
strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt. Porro hii
qui in tabernaculo erant venientes ante ingressum cubiculi perstrepentes excitandi gratia inquietudinem arte
moliebantur ut non ab excitantibus sed a sonantibus Holofernis evigilaret. Nullus enim audebat cubi
culum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent duces eius et tribuni et uni
versi maiores exercitus Assyriorum dixerunt cubiculariis. Intrate et excitate eum quoniam egressi mu
res de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad proelium. Tunc ingressus Vagao cubiculum eius stetit
ante cortinam et plausum fecit manibus suis suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nullum
motum iacentis sensu caperet accessit proximans ad cortinam et elevans eam vidit cadaver
absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram et exclamavit voce mag
na cum fletu et scidit vestimenta sua et ingressus tabernaculum Iudith non invenit eam et exilivit
foras ad populum et dixit. Una mulier hebraea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor. Ec
ce enim Holofernes iacet in terra et caput ipsius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assy
riorum sciderunt omnes vestimenta sua et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos et turbati sunt
animi eorum valde et factus est clamor incomparabilis in media castra eorum. Cumque omnis exercitus decolla XV
tum Holofernem audisset fugit mens et consilium ab eis et solo tremore et metu agitati fugae prae
sidium sumunt ita ut nullus loqueretur cum proximo suo sed inclinato capite relictis omnibus evadere
festinabant Hebraeos quos armatos venire super se audiebant fugientes per vias camporum et semitas
collium. Videntes itaque filii israel fugientes eos descenderunt clangentes tubis et ululantes post
ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant praecipites filii autem israel uno agmine

debilitabatur omnes quos invenire potuissent. Ozias misit nuntios per omnes civitates et regiones israel.
Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem misit armatam post eos. et persecuti sunt eos in ore gla-
dii quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in bethulia ingressi sunt
castra assyriorum et praedam quam fugientes assyrii reliquerant abstulerunt. et onustati sunt valde. Il-
li vero qui victores reversi sunt ad bethuliam. omnia quaecumque erant illorum abstulerunt secum. ita ut non esset nu-
merus in pecoribus et iumentis et universis mobilibus eorum. ut a minimo usque ad magnum omnes
divites fierent de praedationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de ierusalem venit in bethuliam
cum universis presbiteris suis. ut videret iudith. Quae cum exisset ad illum benedixerunt illam omnes una
voce dicentes. Tu gloria ierusalem. tu laetitia israel. tu honorificentia populi nostri. quia fecisti viriliter
et confortatum est cor tuum eo quod castitatem amaveris. et post virum tuum alterum nescieris. ideo et manus domini con-
fortavit te. et ideo eris benedicta in aeternum. Et dixit omnis populus fiat fiat. Per dies autem triginta vix collecta
sunt spolia assyriorum a populo israel. Porro universa quae holofernis peculiaria fuisse probata sunt dede-
runt iudith in auro et argento et vestibus et gemmis et omni supellectili. et tradita sunt illi omnia a populo.
Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis et citharis. XVI
Tunc cantavit canticum hoc domino iudith dicens. Incipite domino in tympanis. cantate domino in cymbalis. mo-
dulamini illi psalmum novum. exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella. dominus nomen est illi.
posuit castra sua in medio populi sui. ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit assur
ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis suae. cuius multitudo obturavit torrentes
et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos. et iuvenes meos occisurum gladio.
infantes meos dare in praedam. et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum et tradidit eum in
manus feminae. et confodit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus. nec filii titan percusserunt eum
nec excelsi gigantes inposuerunt se illi. sed iudith filia merari in specie faciei suae dissolvit eum.
Exuit enim se vestimento viduitatis. et induit se vestimentis laetitiae in exultatione filiorum is-
rahel. Unxit faciem suam unguento. et colligavit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia
eius rapuerunt oculos eius. pulchritudo eius captivam fecit animam eius. amputavit pugione cervicem eius.
Horruerunt persae constantiam eius et medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra assyriorum quando apparuerunt
humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum conpunxerunt eos. et sicut pueros fugientes occide-
runt eos. Perierunt in proelio a facie domini mei. Hymnum cantemus domino. hymnum novum cantemus deo nostro.
Adonai domine deus magnus es tu et praeclarus in virtute. quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis crea-
tura tua quia dixisti et facta sunt. misisti spiritum tuum et creata sunt. et non est qui resistat voci tuae. Montes a fun-
damentis movebuntur cum aquis. petrae sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni
erunt apud te per omnia. Vae genti insurgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis. in die
iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum ut urantur et sentiant usque in
perpetuum. Et factum est post haec omnis populus post victoriam venit ad ierusalem adorare dominum. et mox ut purifica-
ti sunt obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro iudith universa va-
sa bellica holofernis quae dedit ei populus et conopeum quod ipsa sustulerat posuit in anathema obli-
vionis. Erat autem populus iocundus secundum faciem eorum et per tres menses gaudium huius victoriae celebratum
est cum iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam. Et iudith magna facta est in be-
thulia et praeclarior erat universae terrae israel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta ita ut non
cognosceret virum omnibus diebus vitae suae. ex quo defunctus est manasses vir eius. Erat autem in di-
ebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque et dimisit
abram suam liberam et defuncta est ac sepulta cum viro suo in bethulia. Luxitque illam omnis populus septem
diebus. In omni autem spatio vitae eius non fuit qui perturbaret israel et post mortem eius annis multis. Dies

Dies autem victorie huius festivitatis ab hebreis in numero dierum sanctorum accipitur et colitur a iudeis ex illo tempore
usque in presentem diem. Explicit Liber iudith. Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentemque persarum in lebris
pugnamque sabbatorum et nobiles machabei ducis triumphos. ex quo nomine machabe
libri isti sunt notati. Hic quoque historia continet et inclita gesta illa machabeorum or
fratrum qui sub antiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt. quos mater pia cum dirissimis sup-
pliciis urgeretur. non solum non flevit. sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis. Incipit Filii putatiui philippi regis.

Et factum est postquam percussit alexander philippi macedo qui primus reg- liber primus
navit in grecia egressus de terra cethim darium regem persarum et medorum. constituit macha
vit prelia multa et omnium optinuit munitiones. et interfecit reges terre beorum
et pertransiit usque ad fines terre. Et accepit spolia multitudinis gentium. et siluit
terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis. et exaltatum est et elevatum cor
eius. et optinuit regiones gentium et tyrannos et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lec-
tum et cognovit quia moreretur. et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute
sua. et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit alexander annis duodecim et
mortuus est. et optinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo. et imposuerunt sibi omnes diade-
mata post mortem eius. et filii eorum post eos annis multis et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit
ex eis radix peccatrix antiochus illustris filius antiochi regis qui fuerat rome obses. et reg-
navit in anno centesimo tricesimo et septimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israel fi-
lii iniqui. et suaserunt multis dicentes. Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt quia ex
quo recessimus ab eis invenerunt nos multa mala. Et bonus visus est sermo in oculis eorum. Et desti-
naverunt aliqui de populo et abierunt ad regem. et dedit illis potestatem ut facerent iustitias gentium.
Et edificaverunt gymnasium in ierosolimis secundum leges nationum. et fecerunt sibi preputia et reces-
serunt a testamento sancto. et iuncti sunt nationibus. et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum est reg-
num in conspectu antiochi. et cepit regnare in terra egypti. ut regnaret super duo regna. Et intra-
vit antiochus egyptum in multitudine gravi. in curribus et elefantis et equitibus et copiosa navium
multitudine. et constituit bellum adversus ptolomeum regem egypti. et veritus est ptolomeus
a facie eius et fugit. et ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates munitas in terra egypti
et accepit spolia terre egypti. Et convertit antiochus postquam percussit egyptum in centesimo et qua-
gesimo tertio anno. et ascendit ad israel. et ascendit ierosolimis in multitudine gravi. et intra-
vit in sanctificationem cum superbia. et accepit altare aureum. et candelabrum luminis et univer-
sa vasa eius. et mensam propositionis. et libatoria et fialas. et mortariola aurea. et velum et co-
ronas. et ornamentum aureum quod in facie templi erat. et comminuit omnia. Et accepit argentum
et aurum et vasa concupiscibilia. et accepit thesauros occultos quos invenit. et sublatis omnibus
abiit in terram suam. Et fecit cedem hominum et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus mag-
nus in israel. et in omni loco eorum. et ingemuerunt principes et seniores. iuvenes et virgines infirma-
ti sunt. et speciositas mulierum inmutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum et que sedebant in thoro
maritali lugebant. Et commota est terra super habitantes in ea. et universa domus iacob indu-
it confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in civitates iuda.
et venit in ierusalem cum turba magna. et locutus est ad eos verba pacifica in dolo et crediderunt ei.
Et irruit super civitatem repente et percussit eam plaga. et perdidit populum multum ex israel. Et ac-
cepit spolia civitatis et succendit eam igni et destruxit domos eius et muros eius in circuitu. et cap-
tivas duxerunt mulieres et natos et pecora possederunt. Et edificaverunt civitatem david muro

magno et firmo et turribus firmis et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatricem viros
iniquos et invaluerunt in ea. et posuerunt arma et escas et congregaverunt spolia Ierusalem et reposuerunt illic
et facti sunt in laqueum magnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi et in diabolum malum in Israel.
Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis. et contaminaverunt sanctificationem. Et
fugerunt habitatores Ierusalem propter eos. et facta est habitatio exterorum. et facta est extera semini suo et nati
eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo. dies festi eius conversi sunt in luctum. sabbata
eius in obprobrium. honor eius in nichilum. Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius. et subli-
mitas eius conversa est in luctum. Et scripsit rex Antiochus omni regno suo ut esset omnis populus unus.
Et relinqueret unusquisque legem suam. et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi. Et multi
ex Israel consenserunt ei et sacrificaverunt idolis. et coinquinaverunt sabbatum. Et misit rex Antiochus
libros per manus nuntiorum in Ierusalem et in omnes civitates Iude. ut sequerentur leges gentium terre
et prohiberent holocausta et sacrificia et placationes fieri in templo dei. et prohiberent celebrari sabba-
tum et dies sollempnes et iussit coinquinari sancta et sanctum populum Israel. Et iussit rex edificari
aras et templa et idola. et immolari carnes suillas. et pecora communia et relinquere filios
suos incircumcisos. et coinquinari animas eorum in omnibus inmundiciis et abhominacionibus ita ut oblivis-
cerentur legem et immutarent omnes iustificationes dei. et quicumque non fecissent secundum verbum regis An-
tiochi morerentur. Secundum omnia verba hec scripsit omni regno suo. et preposuit principes populo
qui hec fieri cogerent. Et iusserunt civitatibus Iude sacrificare. Et congregati sunt multi de populo
ad eos qui dereliquerant legem dei. et fecerunt mala super terram. et effugaverunt populum Israel in
et absconditis abditis fugitivorum locis. Die quinta decima mensis Casleu quinto et quadragesimo et cente-
simo anno. edificavit rex Antiochus abhominandum idolum desolationis super altare dei
et per universas civitates Iude in circuitu edificaverunt aras. et ante ianuas domorum et in plateis
incendebant thura et sacrificabant et libros legis dei combusserunt igni. scindentes eos. Et apud
quemcumque inveniebantur libri testamenti domini. et quicumque observabat legem domini secundum edic-
tum regis trucidabant eum. In virtute sua faciebant hec populo Israel. qui inveniebatur in omni mense
in civitatibus. Et quinta et vicesima die mensis sacrificabant super aram que erat contra altare. Et mu-
lieres que circumcidebant filios suos trucidabantur secundum iussum regis Antiochi et suspendebant
pueros a cervicibus per universas domos eorum. et eos qui circumciderant eos trucidabant. Et mul-
ti de populo Israel definierunt apud se. ut non manducarent inmunda. et elegerunt magis mo-
ri quam cibis coinquinari inmundis. Et noluerunt infringere legem dei sanctam et trucidati sunt.
et facta est ira magna super populum valde. In diebus illis surrexit Mathathias filius II
Iohannis. filii Symeonis. sacerdos ex filiis Ioarim ab Ierusalem et consedit in monte Modin.
et habebat filios quinque. Iohannan qui cognominabatur Gaddis. et Symeonem qui cognomina-
batur Thasi. et Iudam qui vocabatur Machabeus. et Eleazarum qui cognominabatur Abaron
et Ionathan qui cognominabatur Apphus. Hii viderunt mala que fiebant in populo Iu-
da et Ierusalem. Et dixit Mathathias. Ve mihi. ut quid natus sum videre contritionem popu-
li mei et contritionem civitatis sancte. et sedere illic cum datur in manibus inimicorum. Sancta in ma-
nu extraneorum facta sunt. Templum eius sicut homo ignobilis. vasa glorie eius captiva abduc-
ta sunt. Trucidati sunt senes eius in plateis. et iuvenes eius ceciderunt in gladio inimicorum.
Que gens non hereditavit regnum eius. et non obtinuit spolia eius. Omnis compositio eius ablata est. Que
erat libera facta est ancilla. Et ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata
est et coinquinaverunt ea gentes. Quid ergo nobis adhuc vivere. Et scidit Mathathias et filii eius
vestimenta sua et operuerunt se ciliciis et planxerunt valde. Et venerunt illuc qui missi

erant a rege antiochi ut cogerent eos qui confugerant in civitatem modin immolare et accendere
thura et a lege dei sui discedere. Et multi de populo israhel consentientes accesserunt ad eos. sed matha-
thias et filii eius constanter steterunt. Et respondentes qui missi erant ab antiocho dixerunt mathathie. Prin-
ceps et clarissimus et magnus es in hac civitate et ornatus filiis et fratribus. Ergo accede prior et fac iussum regis
sicut fecerunt omnes gentes et viri iuda et qui remanserunt in ierusalem et eris tu et filii tui inter amicos regis et ampli-
ficatus argento et auro et muneribus multis. Et respondit mathathias et dixit magna voce. Et si
omnes gentes regi antiocho obediunt ut discedat unusquisque a servitute legis patrum suorum et consenti-
at mandatis eius. ego et filii mei et fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. Propicius sit nobis deus. Non
est nobis utile relinquere legem et iustitias dei. Non audiemus verba regis antiochi nec sacrificabimus
transgredientes legis nostre mandata ut eamus altera via. Et ut cessavit loqui verba hec accessit quidam
iudeus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in civitate modin secundum iussum regis. Et vidit matha-
thias et doluit. et contremuerunt renes eius. et accensus est furor eius secundum iudicium legis et insiliens trucida-
vit eum super aram. Sed et virum quem miserat rex antiochus qui cogebat immolare occidit in ipso tem-
pore et aram destruxit. Et zelatus est legem sicut fecit finees zambri filio salomi. Et exclamavit matha-
thias voce magna in civitate dicens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fuge-
runt ipse et filii eius in montes et reliquerunt quecumque habebant in civitate. Tunc descenderunt multi querentes iudicium et
iustitiam in desertum. ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum. quoniam inunda-
verunt super eos mala. Et renunciatum est viris regis et exercitui qui erant in ierusalem in civitate david. quoniam dis-
cesserunt viri quidam qui dissipaverunt mandatum regis in loca occulta in deserto et abissent post illos multi.
Et statim perrexerunt ad eos et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum. Et dixerunt ad eos. Resistitis
et nunc adhuc? Exite et facite secundum verbum regis et vivetis. Et dixerunt. Non exibimus neque faciemus verbum
regis ut polluamus diem sabbatorum. Et concitaverunt adversus eos prelium. Et non responderunt eis. nec lapidem
miserunt nec oppilaverunt loca occulta dicentes. Moriamur omnes in simplicitate nostra et testes erunt super nos
celum et terra quod iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbatis et mortui sunt ipsi et uxores eorum et fi-
lii eorum et pecora eorum usque ad mille animas hominum. Et cognovit mathathias et amici eius et luctum ha-
buerunt super eos valde. Et dixit vir proximo suo. Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et non pugnaveri-
mus adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris nunc citius disperdent nos a terra. Et cogitaverunt in
die illa dicentes. Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum pugnemus adversus eum. et non mo-
riemur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata est ad eos synagoga assideorum fortis vi-
ribus ex israhel omnis voluntarius in lege. Et omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos et facti sunt illis
ad firmamentum. Et collegerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira sua et viros iniquos in indignatione
sua et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circuivit mathathias et amici eius et destruxe-
runt aras. et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus israhel in fortitudine et persecuti
sunt filios superbie et prosperatum est opus in manibus eorum et obtinuerunt legem de manibus gentium et de
manibus regum et non dederunt cornu peccatori. Et appropinquaverunt dies mathathie moriendi et dixit
filiis suis. Nunc confortata est superbia et castigatio et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc ergo o filii e-
mulatores estote legis et date animas vestras pro testamento patrum et mementote operum patrum que fecerunt in
generationibus suis. et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in temptatione inventus est
fidelis et reputatum est ei ad iustitiam. Ioseph in tempore angustie sue custodivit mandatum et factus est
dominus egypti. Finees pater noster zelando zelum dei accepit testamentum sacerdotii eterni. Iesus dum implevit
verbum factus est dux in israhel. Chaleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. David in sua misericordia consecutus
est sedem regni in secula. Helyas dum zelat zelum legis receptus est in celum. Ananias. azarias.
misahel credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et

ita cogitate per generationem et generationem quoniam omnes qui sperant in deo non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris non
timueritis quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur quia conversus est in terram suam
et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini et viriliter agite in lege quia cum feceritis que vobis precep-
ta sunt a domino deo vestro in ipsa gloriosi eritis. Et ecce Symon frater vester scio quod vir consilii est ipsum audi-
te semper et ipse vobis erit pater. Et Iudas Machabeus fortis viribus a iuventute sua sit vobis princeps
militie et ipse aget bellum populi. Et adducetis ad vos omnes factores legis et vindicate vin-
dictam populi vestri. Retribuite retributionem gentibus et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos
et appositus est ad patres suos et defunctus est centesimo et quadragesimo sexto anno et sepultus est
a filiis suis et sepelierunt patres suorum in Modin et planxerunt eum omnis Israel planctu magno. c. III
Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabeus filius eius pro eo et adiuvabant eum omnes fratres eius et universi qui se
coniunxerant patri eius et proeliabantur proelium Israel cum letitia. Et dilatavit gloriam populo suo et indu-
it se loricam sicut gigas et succinxit se arma bellica sua in proeliis et protegebat castra
gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis et sicut catulus leonis rugiens in venatione.
Et persecutus est iniquos perscrutans eos et qui conturbabant populum suum eos succendit flammis. Et
repulsi sunt inimici eius pre timore eius et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt et directa
est salus in manu eius. Et exacerbabat reges multos et letificabat Iacob in operibus suis
et in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulavit civitates Iude et perdidit impios ex
eis et avertit iram ab Israel et nominatus est usque ad novissimum terre et congregavit pereuntes. Et
congregavit Apollonius gentes et a Samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra
Israel. Et cognovit Iudas et exiit obviam illi et percussit et occidit illum. Et ceciderunt vul-
nerati multi et reliqui fugerunt. Et accepit spolia eorum et gladium Apollonii abs-
tulit Iudas et erat pugnans eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syrie
quod congregavit Iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum et ait. Faciam mihi nomen et glorifica-
bor in regno et debellabo Iudam et eos qui cum ipso sunt qui spernunt verbum regis. Et preparavit se
et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii ut facerent vindictam in filios Israel. Et
appropinquaverunt usque ad Bethoron. Et exiit Iudas obviam illi cum paucis. Ut viderunt
autem exercitum venientem sibi obviam dixerunt Iude. Quomodo poterimus pauci pugnare
ad multitudinem tantam tam fortem. Et nos fatigati sumus ieiunio hodie. Et ait
Iudas. Facile est concludi multos in manibus paucorum et non est differentia in conspectu dei celi
liberare in multis aut in paucis. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli sed de celo
fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci et superbia ut disperdant nos
et uxores nostras et filios nostros et ut spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris et
legibus nostris et ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos autem ne timueritis eos. Ut cessavit autem
loqui insilivit in eos subito et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius. Et persequeba-
tur eum in descensu Bethoron usque in campum et ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem
fugerunt in terram Philistiim. Et cecidit timor Iude ac fratrum eius et formido super omnes
gentes que erant in circuitu eorum et pervenit ad regem nomen eius et de proeliis Iude narrabant omnes
gentes. Ut audivit autem Antiochus rex sermones istos iratus est animo et misit et congregavit
exercitum universi regni sui castra fortia valde. Et aperuit erarium suum et dedit stipen-
dia exercitui in annum et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit
pecunia de thesauris et tributa regionis modica propter dissensionem et plagam quam fecit
in terra ut tolleret legitima que erant a primis diebus et timuit ne non haberet ut semel et bis in
sumptus et donativa que dederat ante larga manu et abundaverat super reges qui ante eum fuerant.

memoria

appolonius

seron

consternatus erat animo valde et cogitavit ire in Persidem, et accipere tributa regionum et congrega-
re argentum multum. Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali super negotia re-
gia a flumine Eufraten usque ad flumen Egypti, et ut nutriret Antiochum filium suum don-
ec rediret. Et tradidit ei dimidium exercitus et elefantos, et mandavit ei de omnibus que volebat
et de inhabitantibus Iudeam et Ierusalem, et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam et extirpandam
virtutem Israel et reliquias Ierusalem, et auferendam memoriam eorum de loco, et ut constitueret habitato-
res filios alienigenas in omnibus finibus eorum, et sorte distribueret terram eorum. Et rex assump-
sit partem exercitus residui, et exiit ab Antiochia civitate regni sui anno centesimo et qua-
dragesimo septimo, et transfretavit flumen Eufraten, et perambulabat superiores regiones.
Et elegit Lysias Ptolomeum filium Dorimini, et Nicanorem et Gorgiam viros potentes ex ami-
cis regis. Et misit cum eis quadraginta milia virorum et septem milia equitum ut venirent in terram
Iuda et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum universa virtute sua, et
venerunt et applicuerunt Ammaum in terra campestri. Et audierunt mercatores regionum no-
men eorum, et acceperunt aurum et argentum multum valde et pueros, et venerunt in castra ut acciperent
filios Israel in servos. Et additi sunt ad eos exercitus Syrie et terre alienigenarum. Et vidit Iudas
et fratres eius quia multiplicata sunt mala in terra, et exercitus applicabant ad fines eorum, et cognoverunt
verba regis que mandavit populo facere in interitum et consummationem. Et dixerunt unusquisque ad proximum
suum: Erigamus deiectionem populi nostri, et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est con-
ventus ut essent parati in prelium, et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Et Ierusalem non erat habi-
tabatur, sed erat sicut desertum. Non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius, et sanctum conculca-
batur, et filii alienigenarum erant in arce, ubi erat habitatio gentium. Et ablata est voluptas
a Iacob, et defecit ibi tibia et cythara. Et congregati sunt et venerunt in Maspha contra Ierusalem, quia lo-
cus orationis erat in Maspha ante in Israel. Et ieiunaverunt die illa, et induerunt se ciliciis, et cinerem
posuerunt in capite suo, et sciderunt vestimenta sua. Et expanderunt libros legis Dei de quibus scruta-
bantur gentes similitudinem simulachrorum suorum. Et attulerunt ornamenta sacerdotalia et
primitias et decimas, et suscitaverunt Nazareos qui impleverant dies. Et clamaverunt voce mag-
na in celum dicentes: Quid faciemus istis, et quo eos ducemus? Et sancta tua conculcata sunt et conta-
minata sunt, et sacerdotes tui facti sunt in luctum et in humilitatem. Et ecce nationes convenerunt adversum
nos ut nos disperdant. Tu scis que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere ante faciem illorum
nisi tu adiuves nos? Et tubis exclamaverunt voce magna. Et post hoc constituit Iudas duces populi,
tribunos et centuriones et pentecontarchos et decuriones, et dixit his qui edificabant domos
et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolosis ut redirent unusquisque in domum suam
secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum Ammaum. Et ait Iudas: Accingimini
et estote filii potentes, et estote parati in mane ut pugnetis adversus nationes has que convenerunt
disperdere nos et sancta nostra. Quoniam melius est nos mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Sic-
ut fuerit voluntas in celo, sic fiat. Et assumpsit Gorgias quinque milia virorum et mille equites IIII
electos, et moverunt castra nocte ut applicarent ad castra Iudeorum et percuterent eos subito. Et filii
qui erant ex arce erant illis duces. Et audivit Iudas et surrexit ipse et potentes percutere virtutem exer-
cituum regis que erant in Ammaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit Gorgias
in castra Iude noctu et neminem invenit, et querebat eos in montibus, quoniam dixit: Fugiunt hii a nobis.
Et cum dies factus esset, apparuit Iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum, qui tegumenta et gladi-
os non habebant. Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equitatus in circuitu eorum, et hii doc-
ti ad prelium. Et ait Iudas viris qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum, et impetum eorum ne for-

videtis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro cum sequeretur eos pharao cum exercitu
multo. Et nunc clamemus in celum et miserebitur nostri dominus et memor erit testamenti patrum nostrorum et conte-
ret exercitum istum ante faciem nostram hodie et scient omnes gentes quia est qui redimat et liberet israel. Et
levaverunt alienigene oculos suos. et viderunt eos venientes ex adverso et exierunt de castris in prelium.
Et tuba cecinerunt hii qui erant cum iuda et congressi sunt. Et contrite sunt gentes et fugerunt in campum.
Novissimi autem ceciderunt in gladio et persecuti sunt eos usque gazeron. et usque in campos idumee et azoti
et iamnie. Et ceciderunt ex illis ad tria milia virorum et reversus est iudas et exercitus eius sequens eum.
Et dixit ad populum. Non concupiscatis spolia quia bellum contra nos est et gorgias et exercitus eius in monte iux-
ta nos. sed state nunc contra inimicos nostros et expugnate eos. et post hec sumetis spolia secure. Et adhuc
loquente iuda hec. ecce apparuit pars quedam prospiciens de monte. Et vidit gorgias quod in fugam
conversi sunt sui et succensa sunt castra. fumus enim qui videbatur declarabat quod factum est. Quibus
illi conspectis timuerunt valde. aspicientes simul et iudam et exercitum in campo paratum ad prelium. Et fu-
gerunt omnes in terram alienigenarum. et iudas reversus est ad spolia castrorum. et acceperunt aurum multum
et argentum et iacinthum. et purpuram marinam. et opes magnas. et conversi hymnum canebant
et benedicebant in celum dominum. quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Et facta est salus magna in israel in die
illa. Quicumque autem alienigenarum evaserunt venerunt et nuntiaverunt lysie universa que acciderant.
Quibus auditis ille consternatus animo deficiebat. quod non qualia voluit talia contigerunt in israel et qualia
mandavit rex. Et sequenti anno congregavit lysias electorum virorum sexaginta milia et equi-
tum quinque milia ut debellaret eos. Et venerunt in iudeam et castra posuerunt in bethoron. Et occur-
rit illis iudas cum decem milibus virorum. et viderunt exercitum fortem. et oravit et dixit. Benedictus es sal-
vator israel qui contrivisti impetum potentis in manu servi tui david. et tradidisti castra alienige-
narum in manus ionathe filii saul et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu populi tui israel et con-
fundantur in exercitu suo et equitibus. Da illis formidinem et tabefac audaciam virtutis eorum et commo-
veantur contritione sua. Deice eos gladio diligentium te et collaudent te omnes qui noverunt nomen tuum
in ymnis. Et commiserunt prelium et ceciderunt de exercitu lysie quinque milia virorum. Videns autem lysias su-
orum fugam et iudeorum audaciam et quod parati sunt aut vivere aut mori fortiter. abiit antiochi-
am et elegit milites ut multiplicati rursus venirent in iudeam. Dixit autem iudas et fratres eius. Ecce con-
triti sunt inimici nostri. ascendamus nunc mundare sancta et renovare. Et congregatus est omnis exercitus
et ascenderunt in montem syon. Et viderunt sanctificationem desertam et altare prophanatum et portas exusti-
as et in atriis virgulta nata sicut in saltu vel in montibus et pastoforia diruta. et sciderunt vestimenta sua et
planxerunt planctu magno. et imposuerunt cinerem super caput suum. et ceciderunt in faciem suam super
terram. Et exclamaverunt tubis signorum et clamaverunt in celum. Tunc ordinavit iudas viros ut pugna-
rent adversus eos qui erant in arce donec emundarent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula volun-
tatem habentes in lege dei. et mundaverunt sancta et tulerunt lapides contaminationis in locum immundum.
Et cogitavit de altari holocaustorum quod prophanatum erat. quid de eo faceret. et incidit illis consi-
lium bonum ut destruerent illud ne forte esset illis in opprobrium quia contaminaverunt illud gentes. Et demo-
liti sunt illud et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto quoadusque veniret propheta et res-
ponderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem. et edificaverunt altare novum
secundum illud quod prius fuit. Et edificaverunt sancta et que intra domum erant intrinsecus. et edem et atria
sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sancta nova et intulerunt candelabrum et altare incensorum et mensam
in templum. et incensum posuerunt super altare et accenderunt lucernas que super candelabrum erant et luce-
bant in templo. et posuerunt super mensam panes et appenderunt vela et consummaverunt omnia opera que fe-
cerant. Et ante matutinum surrexerunt quinta et vicesima mensis noni hic est mensis casleu centesimi

magnam

quadragesimi octavi anni, et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum novum quod
fecerunt. Secundum tempus et secundum diem in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa renovatum est in canticis et ci-
tharis et cinaris et cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciem, et adoraverunt et benedixerunt in celum eum qui prosperavit
eis. Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, et obtulerunt holocausta cum leticia, et sacrificaverunt
sacrificium salutis et laudis. Et ornaverunt faciem templi coronis aureis et scutulis, et dedicaverunt por-
tas et pastoforia, et imposuerunt eis ianuas. Et facta est leticia in populo magna valde, et aversum est obprobrium
gentium. Et statuit Iudas et fratres eius et universa ecclesia Israel, ut agatur dies dedicationis altaris in tempo-
ribus suis ab anno in annum per dies octo, a quinta et vicesima mensis casleu, cum leticia et gau-
dio. Et edificaverunt in tempore illo montem Syon et per circuitum muros altos et turres firmas, nequan-
do venirent gentes et conculcarent eum sicut antea fecerunt. Et collocavit illic exercitum ut servarent
eum, et munivit eum ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumee.
V Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare et sanctuarium sicut prius, irate sunt valde,
et cogitabant tollere genus Iacob qui erant inter eos, et ceperunt occidere de populo et persequi. Et
debellabat Iudas filios Esau qui erant in Idumea, et eos qui erant in Acrabathene, qui circumsede-
bant Israelitas, et percussit eos plaga magna. Et recordatus est maliciam filiorum Bean, qui erant populo
Israel in laqueum et in scandalum insidiantes ei in via. Et conclusi sunt ab eis in turribus, et applicuit
ad eos et anathematizavit eos, et incendit turres eorum igni cum omnibus qui in eis erant. Et tran-
siit ad filios Ammon, et invenit manum fortem et populum copiosum et Thymotheum ducem
ipsorum, et commisit cum eis prelia multa, et contriti sunt in conspectu eius, et percussit eos. Et cepit Iazer civita-
tem et filias eius, et reversus est in Iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt in Galaad adversus Israelitas qui
erant in finibus eorum ut tollerent eos, et fugerunt in Dathemam munitionem, et miserunt litteras ad
Iudam et fratres eius dicentes: Congregate sunt adversum nos gentes per circuitum ut auferant nos, et parant
venire et occupare munitionem in quam confugimus, et Thymotheus est dux exercitus eorum. Nunc ergo ve-
ni et eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis. Et omnes fratres nostri qui erant in
locis Thebain interfecti sunt, et captivas abduxerunt uxores eorum et natos et spolia, et pere-
merunt illic fere mille viros. Et adhuc epistole legebantur, et ecce alii nuncii venerunt de
Galilea conscissis tunicis nunciantes secundum verba hec, dicentes convenisse adversum se a Ptholoma-
ida et Tyro et Sydone, et repleta est omnis Galilea alienigenis ut nos consumant. Ut audivit autem
Iudas et populus sermones istos, convenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis qui in
tribulatione erant et expugnabantur ab eis. Et dixit Iudas Symoni fratri suo: Elige tibi
viros et vade et libera fratres tuos in Galilea; ego autem et frater meus Ionathas ibimus in Galaaditin.
Et reliquit Iosephum filium Zacharie et Azariam duces populi cum residuo exercitu exercitu in Iu-
dea ad custodiam, et precepit illis dicens: Preestote populo huic, et nolite bellum committere adver-
sus gentes donec revertamur. Et dati sunt Symoni viri tria milia ut iret in Galileam,
Iude autem octo milia in Galaaditin. Et abiit Symon in Galileam, et commisit prelia multa
cum gentibus, et contrite sunt gentes a facie eius. Et persecutus est eos ad portam Ptholomaidis,
et ceciderunt de gentibus fere tria milia virorum, et accepit spolia eorum. Et suscepit eos qui erant
in Galilea et in Arabatis cum uxoribus et natis et omnibus que erant illis, et adduxit in Iudeam cum leticia
magna. Et Iudas Machabeus et Ionathas frater eius transierunt Iordanem, et abierunt viam
trium dierum per desertum. Et occurrerunt eis Nabathei, et susceperunt eos pacifice, et narraverunt
eis omnia que acciderant fratribus eorum in Galaad, et quia multi ex eis comprehensi sunt in Bauasa et Bo- Barasa
sor, et in Alimis et Casfor et Macet et Carnaim. Hee omnes civitates munite et magne.
Sed et in ceteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi. Et in crastinum constituerunt admovere

exercitum ciuitatibus his et comprehendere et tollere eos in una die. Et conuertit iudas et exercitus eius uiam in
desertum bosor repente et occupauit ciuitatem et occidit omnem masculum in ore gladii. Et accepit omnia spo-
lia eorum et succendit eam igni et surrexerunt de nocte et ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo
cum eleuassent oculos suos ecce populus multus cuius non erat numerus portantes scalas et machinas ut compre-
henderent munitionem et expugnarent eos. Et uidit iudas quia cepit bellum et clamor belli ascendit ad celum
sicut tuba et clamor magnus de ciuitate et dixit exercitui suo. Pugnate hodie pro fratribus uestris. Et uenit
tribus ordinibus post eos. Et exclamauerunt tubis et clamauerunt in oratione. Et cognouerunt castra timothei
quia machabeus est et refugerunt a facie eius. Et percusserunt eos plaga magna et ceciderunt ex eis in illa die fe-
re octo milia uirorum. Et diuertit iudas in maspha et expugnauit et cepit eam. Et occidit omnem mascu-
lum eius et sumpsit spolia eius et succendit eam igni. Inde perrexit et cepit casbon et mageth et bosor et reliquas
ciuitates galaaditidis. Post hec autem uerba congregauit timotheus exercitum alium et castra posuit contra raphon
trans torrentem. Et misit iudas speculari exercitum et renuntiauerunt ei dicentes quia conuenerunt ad eum omnes
gentes que in circuitu nostro sunt exercitus multus nimis et arabes conduxerunt in auxilium eis et castra posuerunt
trans torrentem parati uenire ad te in prelium. Et abiit iudas obuiam eis. Et ait timotheus principibus
exercitus sui. Cum appropinquauerit iudas et exercitus eius ad torrentem aque si transierit ad nos prior non poterimus sustinere
eum. quia potens poterit aduersum nos. Si uero timuerit transire et posuerit castra extra flumen transfretemus ad eos
et poterimus aduersus eos. Ut autem appropinquauit iudas ad torrentem aque statuit scribas populi secus torrentem et mandauit
eis dicens. Neminem hominum reliqueritis sed ueniant omnes in prelium. Et transfretauit ad illos prior
et omnis populus post eum. Et contriti sunt a facie eorum omnes gentes et proiecerunt arma sua et fugerunt ad fanum quod erat in
carnaim. Et occupauit ipsam ciuitatem et fanum succendit igni cum omnibus qui erant in ipso. Et oppressa
est carnaim et non potuit sustinere contra faciem iude. Et congregauit iudas uniuersos israhelitas qui erant in
galaaditide a minimo usque ad maximum et uxores eorum et natos et exercitum magnum ualde ut
uenirent in terram iude et uenerunt usque ephron. Et hec ciuitas magna in ingressu posita munita
ualde et non erat declinare ab ea dextrorsum uel sinistrorsum sed per mediam iter erat. Et incluserunt se contra eos qui
erant in ciuitate et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos iudas uerbis pacificis dicens.
Transeamus per terram uestram ut eamus in terram nostram et nemo uobis nocebit. tantum pedibus transibimus. Et
nolebant eis aperire. Et precepit iudas predicare in castris ut applicarent unusquisque in quo erat loco. Et applicue-
runt se uiri uirtutis et oppugnauit ciuitatem illam tota die et tota nocte. Et tradita est ciui-
tas in manu eius. et peremerunt omnem masculum in ore gladii et eradicauit eam et accepit spolia eius et transiuit
per totam ciuitatem super interfectos. Et transgressi sunt iordanem in campo magno contra faciem bethsan. Et e-
rat iudas congregans extremos et exhortabatur populum per totam uiam donec uenirent in terram iuda. Et as-
cenderunt in montem syon cum leticia et gaudio et obtulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidisset donec
reuerterentur in pace. Et in diebus quibus erat iudas et ionathas in terra galaad et symon frater eius in ga-
lilea contra faciem ptolomaidis. audiuit iosephus zacharie filius et azarias princeps uir-
tutis res bene gestas et prelia que facta sunt et dixit. Faciamus et ipsi nobis nomen et eamus pugnare aduer-
sus gentes que in circuitu nostro sunt. Et precepit his qui erant in exercitu suo et abierunt iamniam. Et exiuit
gorgias de ciuitate et uiri eius obuiam illis in pugnam. et fugati sunt iosephus et azarias usque in
fines iudee. Et ceciderunt illa die de populo israhel ad duo milia uiri. et facta est fuga magna in
populo. quia non audierunt iudam et fratres eius existimantes se fortiter facturos. Ipsi autem non erant de semine
uirorum illorum per quos salus facta est in israhel. Et uiri iude magnificati sunt ualde in conspectu omnis israhel
et gentium omnium ubi audiebatur nomen eorum. et conuenerunt ad eos fausta acclamantes. Et exiuit
iudas et fratres eius et expugnabant filios esau in terra que ad austrum est. Et percussit ebron et filias eius
et destruxit munitiones eius et muros eius et turres succendit in circuitu. Et mouit castra ut iret

in terram alienigenarum et perambulabat in samariam. In illa die ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt
fortiter facere: dum sine consilio exeunt in prelium. Et declinavit iudas in azotum in terram alieni-
genarum et diruit aras eorum et sculptilia deorum ipsorum succendit igni et cepit spolia civitatum et reversus
est in terram iude. Et rex antiochus perambulabat superiores regiones et audivit esse civita- VI
tem elimaide in perside nobilissimam et copiosam in argento et auro templumque in ea locuples val-
de et illic velamina aurea et lorice et scuta que reliquit alexander philippi rex macedo qui reg-
navit primus in grecia. Et venit et querebat capere civitatem et predari eam et non potuit quoniam innotuit ser-
mo his qui erant in civitate. Et insurrexerunt in prelium et fugit inde et abiit cum tristicia mag-
na et reversus est babiloniam. Et venit qui nunciaret ei in perside quia fugata sunt castra que erant in
terra iuda et quia abiit lysias cum virtute forti in primis et fugatus est a facie iudeorum et invaluerunt
armis et viribus et spoliis multis que ceperunt de castris que exciderunt et quia diruerunt abhominationem quam
edificaverat super altare quod erat in ierusalem et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis sed et
bethsuram civitatem suam. Et factum est ut audivit rex sermones istos expavit et motus est valde.
et decidit in lectum et incidit in languorem pre tristicia quia non est factum sicut cogitabat. Et erat illic dies mul-
tos quia renovata est in eo tristicia magna et arbitratus est se mori. et vocavit omnes amicos suos
et dixit illis. Recessit somnus ab oculis meis et concidi et corrui corde pre sollicitudine. Et dixi in cor-
de meo. In quantam tribulationem deveni et in quos fluctus tristicie in qua nunc sum qui iocundus eram
et dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum que feci in ierusalem unde abstuli omnia spolia
argentea et aurea que erant in ea et misi auferre habitantes iudeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea
invenerunt me mala ista et ecce pereo pre tristicia magna in terra aliena. Et vocavit philippum
unum de amicis suis et preposuit eum super universum regnum suum. et dedit illi diadema et stolam suam
et anulum. ut adduceret antiochum filium suum et nutriret eum et ut regnaret. Et mortuus est illic an-
tiochus rex anno centesimo quadragesimo et nono. Et cognovit lysias quoniam mortuus est rex et
constituit regnare antiochum filium eius quem nutrivit adolescentem et vocavit nomen eius eupatorem. Et
hii qui erant in arce concluserant israel in circuitu sanctorum et querebant eis mala semper ad firmamentum gentium. Et
cogitavit iudas disperdere eos. et convocavit universum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt simul
et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo et fecerunt balistas et machinas. Et exierunt quidam
ex eis qui obsidebantur et adiunxerunt se illis aliqui ex impiis israel et abierunt ad regem et dixerunt.
Quousque non facies iudicium et vindicas fratres nostros. Nos decrevimus servire patri tuo. et ambulare in
preceptis eius. et obsequi edictis eius. Et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis: et quicumque inveniebantur
ex nobis interficiebantur et hereditates nostre diripiebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum sed et in
omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem ierusalem occupare eam et munitionem bethsuram
munierunt. Et nisi preveneris eos velociter maiora quam hec facient: nec poteris obtinere eos. Et iratus est
rex ut audivit et convocavit omnes amicos suos et principes exercitus sui et eos qui super equites erant.
sed et de regnis aliis et de insulis maritimis et maiores regionum venerunt ad eum exercitus conductitii.
et erat numerus exercitus eius centum milia peditum et viginti milia equitum et elefanti triginta duo docti ad prelium.
Et venerunt per idumeam et applicuerunt ad bethsuram et pugnaverunt dies multos et fecerunt machinas. Et
exierunt et succenderunt eas igni et pugnaverunt viriliter. Et recessit iudas ab arce et movit castra
ad bethzacharam contra castra regis. Et surrexit rex ante lucem et concitavit exercitus in impetum contra bethzacharam.
Et comparaverunt se exercitus in prelium et tubis cecinerunt et elefantis ostenderunt sanguinem uve et mori
ad acuendos eos in prelium. Et diviserunt bestias per legiones et astiterunt singulis elefantis mille viri
in loricis concatenatis et galee ere in capitibus eorum et quingenti equites ordinati unicuique bestie electi
erant. Hii ante tempus ubicumque erat bestia ibi erant et quocumque ibat ibant et non discedebant ab ea. Sed et

Mors Antiochi

A elefantes

turres ligneae super eas firmae protegentes super singulas bestias et super eos machinae et super singulas
viri virtutis triginta duo qui pugnabant desuper et intus magister bestiae. Et residuum equitatum hinc
et inde statuit in duas partes tubis exercitum commovere et perurgere constipatos in legionibus eius. Et ut re-
fulsit sol in clipeos aureos et aereos resplenduerunt montes ab eis et resplenduerunt sicut lampades ignis.
Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos et alia per loca humilia et ibant caute et ordinate. Et com-
movebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis eorum et incessu turbae et collisione armorum.
Erat enim exercitus magnus valde et fortis. Et appropiavit Iudas et exercitus eius in proelium et ceciderunt de
exercitu regis sexcenti viri. Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricatam loricis regis
et erat eminens super ceteras bestias et visum est ei quod in ea esset rex et dedit se ut liberaret populum suum et adquire-
ret sibi nomen aeternum. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens a dextris et a sinistris
et cadebant ab eo huc et illuc. Et ivit sub pedes elephantis et supposuit se ei et occidit eum et cecidit
in terram super ipsum et mortuus est illic. Et videntes virtutem regis et impetum exercitus eius diverterunt ab eis. Cas-
tra autem ascenderunt contra eos in Ierusalem. Et applicuerunt castra regis ad Iudaeam et montem Sion et fecit pacem
cum his qui erant in Bethsura et exierunt de civitate quia non erant eis ibi alimenta conclusis quia sabbata
erant terrae. Et comprehendit rex Bethsuram et constituit illic custodiam servare eam. Et convertit castra ad lo-
cum sanctificationis dies multos et statuit illic balistas et machinas et ignis iacula et tormenta ad lapides
iactandos et spicula et scorpios ad mittendas sagittas et fundibula. Fecerunt autem et ipsi machinas
adversus machinas eorum et pugnaverunt dies multos. Escae autem non erant in civitate eo quod septimus annus
esset et qui remanserant in Iudaea de gentibus consumpserant reliquias eorum quae repositae fuerant. Et remanserunt
in sanctis viri pauci quoniam obtinuerat eos fames et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et audivit
Lysias quod Philippus quem constituerat rex Antiochus cum adhuc viveret ut nutriret Antiochum
filium suum et regnaret reversus esset a Perside et Media et exercitus qui abierat cum ipso et quia quaereret susci-
pere regni negotia festinavit ire et dicere ad regem et duces exercitus. Deficimus cotidie et
esca nobis modica est et locus quem obsidemus est munitus et incumbit nobis ordinare de regno.
Nunc itaque demus dextras hominibus istis et faciamus cum illis pacem et cum omni gente eorum et constituamus
illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum quae despeximus irati
sunt et fecerunt omnia haec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum et misit ad eos pacem fa-
cere et receperunt illam. Et iuravit illis rex et principes et exierunt de munitione. Et intravit rex montem
Sion et vidit munitionem loci et rupit citius iuramentum quod iuravit et mandavit destruere
murum in gyro et discessit festinanter et reversus est Antiochiam et invenit Philippum dominantem
civitati et pugnavit adversus eum et occupavit civitatem. VII Anno centesimo quinquagesimo
primo exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma et ascendit cum paucis viris in civitatem ma-
ritimam et regnavit illic. Et factum est ut ingressus est in domum regni patrum suorum comprehendit exercitus An-
tiochum et Lysiam ut adducerent eos ad eum. Et res ei innotuit et ait: Nolite mihi ostendere faciem
eorum. Et occidit eos exercitus et sedit Demetrius super sedem regni sui. Et venerunt ad eum viri iniqui
et impii ex Israel et Alcimus dux eorum qui volebat fieri sacerdos et accusaverunt populum apud regem dicen-
tes: Perdidit Iudas et fratres eius omnes amicos tuos et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum
cui credis ut eat et videat exterminium omne quod fecit nobis et regionibus regis et puniat omnes
amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem qui dominabatur trans flumen
magnum in regno et fidelem regi et misit eum. Et Alcimum impium constituit in sacerdotium et mandavit
ei facere ultionem in filios Israel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in terram Iuda. Et mi-
serunt nuntios et locuti sunt ad Iudam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo. Et non intenderunt sermonibus
eorum viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad Alcimum et Bacchidem

Cum hereticis et infidelibus nullo modo est pacto fedus.

primo Antiochi minoris

congregatio scribarum requirere que iusta sunt et primi Assidei qui erant in filiis Israel et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica et iuravit illis dicens: Non inferemus vobis malum neque amicis vestris. Et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros et occidit eos in una die secundum verbum quod scriptum est: Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum, quia dixerunt: Non est in eis veritas et iudicium, transgressi sunt enim constitutum et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit Bachides castra ab Ierusalem et applicuit in Bethzecha, et misit et comprehendit multos ex eis qui a se refugerant, et quosdam de populo mactavit et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem Alchimo et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi, et abiit Bachides ad regem. Et satis agebat Alchimus pro principatu sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram Iuda et fecerunt plagam magnam in Israel. Et vidit Iudas omnia mala que fecit Alchimus et qui cum eo erant filiis Israel, multo plus quam gentes. Et exiit in omnes fines Iudee in circuitu et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem Alchimus quod prevaluit Iudas et qui cum eo erant, et cognovit quia non potest sustinere eos, et regressus est ad regem et accusavit eos multis criminibus. Et misit rex Nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus, qui erat inimicitias exercens contra Israel, et mandavit ei evertere populum. Et venit Nicanor in Ierusalem cum exercitu magno, et misit ad Iudam et ad fratres eius verbis pacificis cum dolo, dicens: Non sit pugna inter me et vos; veniam cum paucis viris ut videam facies vestras cum pace. Et venit ad Iudam et salutaverunt se invicem pacifice, et hostes parati erant rapere Iudam. Et innotuit sermo Iude quoniam cum dolo venerat ad eum, et conterritus est ab eo et amplius noluit videre faciem eius. Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium eius, et exivit obviam Iude in pugnam iuxta Capharsalama. Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque milia viri, et fugerunt in civitatem David. Et post hec verba ascendit Nicanor in montem Syon, et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace et demonstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege. Et irridens sprevit eos et polluit, et locutus est superbe, et iuravit cum ira dicens: Nisi traditus fuerit Iudas et exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. Et intraverunt sacerdotes et steterunt ante faciem altaris et templi, et flentes dixerunt: Tu elegisti domum istam domine ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu eius, et cadant gladio; memento blasphemias eorum, et ne dederis eos ut permaneant. Et exiit Nicanor ab Ierusalem et castra applicuit ad Bethoron, et occurrit illi exercitus Syrie. Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus milibus viris. Et oravit Iudas et dixit: Domine qui missi erant a rege Sennacherib quia blasphemaverunt te, exiit angelus et percussit ex eis centum octoginta quinque milia; sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie, et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua, et iudica illum secundum maliciam illius. Et commiserunt exercitus prelium tertia decima die mensis Adar, et contrita sunt castra Nicanoris, et cecidit ipse primus in prelio. Ut vidit autem exercitus eius quia cecidisset Nicanor, proiecerunt arma sua et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam diei unius ab Adazer usque quo veniatur in Gazara, et tubis cecinerunt post eos cum significationibus. Et exierunt de omnibus castellis Iudee in circuitu et ventilabant eos cornibus, et convertebantur iterum ad eos, et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eorum in predam, et caput Nicanoris amputaverunt et dexteram eius quam extenderat superbe, et attulerunt et suspenderunt contra Ierusalem. Et letatus est populus valde, et egerunt diem illam in leticia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istam tertia decima die mensis Adar. Et siluit terra Iuda dies paucos.

militaribus signis. l. instigabant eos fugere.

VIII

Et audivit Iudas nomen Romanorum quia sunt potentes viribus et acquiescunt ad omnia que postulantur ab eis, et quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitias, et quia sunt potentes viribus. Et audierunt prelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in Galatia.

et obtinuerunt eos et duxerunt sub tributum. et quanta fecerunt in regione Hispaniae, et quod in potestatem rede-
gerunt metalla argenti et auri quae illic sunt. et possederunt omnem locum consilio suo et sapientia. locaque
quae longe erant valde ab eis. Et reges qui supervenerant illis ab extremis terrae contriverunt et percus-
serunt eos plaga magna. Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis. Et Philippum et Persen Ceteorum
regem, et ceteros qui adversus eos arma tulerant contriverunt bello, et obtinuerunt eos. Et Antiochum mag-
num regem Asiae qui eis pugnam intulerat habentem centum viginti elefantos et equitatum et currus et exercitum
valde magnum contritum ab eis. et quod ceperunt eum vivum et statuerunt ei ut daret ipse et qui regnarent
post eum tributum magnum et daret obsides et constitutum, et regionem Indicam et Medos et Lydos de optimis
eorum regionibus, et acceptas illas ab eis dederunt Eumeni regi. Et quod qui erant apud Elladam
voluerunt ire et tollere eos, et innotuit sermo his, et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt cum
eis, et ceciderunt ex eis multi, et captivas duxerunt uxores eorum et filios, et diripuerunt eos, et terram eorum
possederunt, et destruxerunt muros eorum, et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua
regna et insulas quae aliquando restiterant illis exterminaverunt, et in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis
et qui in ipsis requiem habebant conservaverunt amicitiam, et obtinuerunt regna quae erant proxima et quae longe erant,
quia quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent regnabant:
quos autem vellent a regno deturbabant, et exaltati sunt valde. Et in omnibus istis nemo portabat dia-
dema nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea. et quod curiam fecerunt sibi et consu-
lebant cotidie trecentos viginti consilium agentes semper de multitudine ut quae digna sunt gerant. Et com-
mittunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universae terrae suae, et omnes obedi-
unt uni, et non est invidia neque zelus inter eos. Et elegit Iudas Eupolemum filium Iohannis filii Iacob
et Iasonem filium Eleazari, et misit eos Romam constituere cum illis amicitiam et societatem cum illis ad
pugnandum. et ut auferrent ab eis iugum Graecorum, quia viderunt quod in servitutem premerent regnum Israel.
Et abierunt Romam viam multam valde, et introierunt in curiam et dixerunt: Iudas Machabeus et fratres ei-
us et populus Iudaeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem, et conscribere nos socios et
amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum quod rescripserunt in tabulis aereis et mi-
serunt in Ierusalem ut esset apud eos memoriale pacis et societatis. Bene sit Romanis et genti Iudaeorum in ma-
ri et in terra in aeternum, gladiusque et hostis procul sit ab eis. Quod si institerit bellum Romanis prius aut omnibus
sociis eorum in omni dominatione eorum, auxilium feret gens Iudaeorum prout tempus dictaverit corde pleno, et proe-
liantibus non dabunt neque subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis, et custodi-
ent mandata eorum nihil ab eis accipientes. Similiter autem et si genti Iudaeorum prius acciderit bellum, adiu-
vabunt Romani ex animo prout eis tempus permiserit. et adiuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia,
naves, sicut placuit Romanis, et custodient mandata eorum absque dolo. Secundum haec verba ita constituerunt
Romani populo Iudaeorum. Quod si post haec verba hi aut illi addere aut demere ad haec aliquid voluerint, fa-
cient ex proposito suo, et quaecumque addiderint vel dempserint rata erunt. Sed et de malis quae Deme-
trius rex fecit in eos, scripsimus ei dicentes: Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros et socios Iu-
daeos? Si ergo iterum adierint nos adversum te, faciemus illis iudicium, et pugnabimus tecum mari terraque.
Interea ubi audivit Demetrius quia cecidit Nicanor et exercitus eius in proelio, apposuit Bacchidem et Al- IX
cimum rursum mittere in Iudaeam, et dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam quae ducit in Galgala, et castra posu-
erunt in Maseloth quae est in Arbellis, et occupaverunt eam, et peremerunt animas hominum multas. In mense primo
anni centesimi quinquagesimi et secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem, et surrexerunt et abierunt in Beream
viginti milia virorum et duo milia equitum. Et Iudas castra posuerat in Laisa, et tria milia viri cum eo
electi. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, et timuerunt valde. Et multi subtraxerunt
se de castris, et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et vidit Iudas quod defluxit exercitus

suus et bellum purguebat eum, et confractus est corde quia non habebat tempus congregandi eos, et dissolutus est. Et dixit
his qui residui erant: Surgamus et eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos.
Et avertebant eum dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, et revertamur ad fratres nostros, et tunc
pugnabimus adversus eos. Nos autem pauci sumus. Et ait Iudas: Absit istam rem facere ut fugiamus
ab eis. Et si appropiavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, et non inferamus crimen glorie nostre.
Et movit exercitus de castris, et steterunt illis obviam. Et divisi sunt equites in duas partes, et funditores
bellarii et sagittarii precedebant exercitum, et primi certaminis omnes potentes. Bachides autem erat in
dextro cornu. Et proximavit legio ex duabus partibus, et exclamabant tubis. Exclamaverunt
autem et hii qui erant ex parte Iude, et ipsi, et commota est terra a voce exercituum. Et commissum est prelium a mane usque
ad vesperam. Et vidit Iudas quia firmior est pars exercitus Bachidis in dextris, et convenerunt cum ipso
omnes constantes corde, et contrita est dextera pars ab eis, et persecutus est eos usque ad montem Azoti. Et qui
sinistrum cornu erant viderunt quod contritum est dextrum cornu, et secuti sunt post Iudam et eos qui cum ipso erant a tergo.
Et ingravatum est prelium, et ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et Iudas cecidit, et ceteri fugerunt. Et Iona- Iudas occiditur
thas et Symon tulerunt Iudam fratrem suum, et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin.
Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno, et lugebant dies multos, et dixerunt: Quomodo cecidit po-
tens qui salvum faciebat Israel! Et cetera verba bellorum Iude et virtutum quas fecit non sunt descripta: multa
enim erant valde. Et factum est post obitum Iude, emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel, et exorti sunt omnes qui operaban-
tur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna valde, et tradidit se Bachidi omnis regio eorum
cum ipsis. Et elegit Bachides viros impios, et constituit eos dominos regionis. Et exquirebant et perscru-
tabantur amicos Iude, et adducebant eos ad Bachidem, et vindicabat in illos, et illudebat. Et
facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit ex qua die non est visus propheta in Israel. Et congrega-
ti sunt omnes amici Iude, et dixerunt Ionathe: Ex quo frater tuus Iudas defunctus est, vir similis
ei non est qui exeat contra inimicos, Bachidem et eos qui inimici sunt gentis nostre. Nunc itaque elegimus te ho-
die pro eo nobis esse principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit Ionathas tempore illo
principatum, et surrexit loco Iude fratris sui. Et cognovit Bachides, et querebat eum occidere. Et
cognovit Ionathas et Symon frater eius et omnes qui cum eo erant, et fugerunt in desertum Thecue, et consederunt
ad aquam lacus Asphar. Et cognovit Bachides, et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius
trans Iordanem. Et misit fratrem suum ducem populi. Et rogavit Nabatheos amicos suos ut commoda-
rent illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt filii Iambri ex Madaba, et comprehenderunt
Iohannem et omnia que habebat, et abierunt habentes ea. Post hec verba renuntiata sunt Ionathe et Symo-
ni fratri eius quia filii Iambri faciunt nuptias magnas, et ducunt sponsam ex Madaba, filiam
unius de magnis principibus Chanaan, cum ambitione magna. Et recordati sunt sanguinis
Iohannis fratris sui, et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis. Et levaverunt oculos suos
et viderunt, et ecce tumultus et apparatus multus. Et sponsus processit et amici eius et fratres eius
obviam illis cum tympanis et musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos de insidiis, et occiderunt
eos, et ceciderunt vulnerati multi, et residui fugerunt in montem. Et acceperunt omnia spolia eorum,
et conversae sunt nuptie in luctum, et vox musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam
sanguinis fratris sui, et reversi sunt ad ripam Iordanis. Et audivit Bachides, et venit die sabbatorum
usque ad oram Iordanis in virtute multa. Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus et pugnemus
contra inimicos nostros. Non est enim hodie sicut heri et nudiustertius. Ecce enim bellum ex adverso, aqua
vero Iordanis hinc et inde, et ripe et paludes et saltus, et non est locus divertendi. Nunc ergo clamate
in celum ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. Et extendit Ionathas
manum suam percutere Bachidem, et divertit ab eo retro. Et desilivit Ionathas et qui cum eo erant in Ior-

danem. et transnataverunt ad eos iordanem. Et ceciderunt ex parte bachidis die illa mille viri.
et reversi sunt in ierusalem. Et edificaverunt civitates munitas in iudea. munitionem que erat in iericho.
et in ammaum et in bethoron. et bethel et thamnata et phara et thopo muris excelsis et portis et seris.
et posuit custodiam in eis ut inimicitias exercerent in israel. Et munivit civitatem bethsuram et gazara
et arcem et posuit in eis auxilia. et apparatum escarum. et accepit filios principum regionis obsides et po
suit eos in arce in ierusalem in custodia. Et anno centesimo quinquagesimo tercio mense secundo precepit alchimus
destrui muros domus sancte interioris et destrui opera prophetarum. et cepit destruere. In tempore illo. Et percussus est alchimus
et impedita sunt opera illius. et obclusum est os eius et dissolutus est paralisi. nec ultra loqui potuit verbum et manda
re de domo sua. Et mortuus est alchimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit bachides quoniam
mortuus est alchimus. et reversus est ad regem. et siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui
dicentes. Ecce ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus bachidem et compre
hendet eos omnes in una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt. Et surrexit ut veniret cum
exercitu multo. Et misit epistolas sociis suis occulte qui erant in iudea. ut comprehenderent ionathan
et eos qui cum eo erant. sed non potuerunt quia innotuit eis consilium eorum. Et apprehendit de viris regionis qui
principes erant militie quinquaginta viros et occidit eos. Et secessit ionathas et symon et qui cum eo
erant in bethbessen que est in deserto et extruxit diruta eius et firmaverunt eam. Et cognovit bachi
des et congregavit universam multitudinem suam. et his qui de iudea erant denunciavit. Et venit et
castra posuit super bethbesse et oppugnavit eam dies multos. et fecit machinas. Et reliquit iona
thas symonem fratrem suum in civitate et exiit in regionem. Et venit cum numero et percussit odaren
et fratres eius et filios phaseron in tabernaculis ipsorum et cepit cedere et crescere in virtutibus. Symon vero et qui cum ipso
erant exierunt de civitate et succenderunt machinas et pugnaverunt contra bachidem et contritus est ab eis. et af
flixerunt eum valde quoniam consilium eius et congressus erat inanis. Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium de
derant ut veniret in regionem ipsorum multos ex eis occidit. Ipse autem cogitavit cum reliquis abire in
regionem suam. Et cognovit ionathas et misit ad eum legatos componere cum ipso pacem et reddere
ei captivitatem. Et libenter accepit et fecit secundum verba eius. et iuravit nichil se ei facturum mali omnibus
diebus vite eius. Et reddidit ei captivitatem quam prius erat predatus de terra iuda. et conversus abiit in ter
ram suam et non apposuit amplius venire in fines eius. Et cessavit gladius ex israel. et habitavit ionathas in
machmas. Et cepit ionathas ibi iudicare populum et exterminavit impios ex israel. X Et anno
centesimo sexagesimo ascendit alexander antiochi filius qui cognominatus est nobilis et occupavit
ptolomaidam et receperunt eum et regnavit illic. Et audivit demetrius rex et congregavit exercitum val
de copiosum. et exivit obviam illi in prelium. Et misit demetrius ad ionatham epistolam verbis
pacificis. ut magnificaret eum. Dixit enim. Anticipemus pacem facere cum eo priusquam faciat cum alex
andro adversus nos. Recordabitur enim omnium malorum que fecimus in eum et in fratrem eius et in gentem eius. Et
dedit ei potestatem congregare exercitum. et fabricare arma. et esse ipsum socium eius. et obsides qui erant in
arce iussit tradi ei. Et venit ionathas in ierusalem. et legit epistolas in auditu omnis populi et eorum
qui in arce erant. Et timuerunt timore magno. cum audierunt quod dedit ei rex potestatem congrega
re exercitum. Et tradita sunt ionathe obsides et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit
ionathas in ierusalem et cepit edificare et innovare civitatem. Et dixit facientibus opera ut extrue
rent muros et montem syon in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem. et ita fecerunt.
Et fugerunt alienigene qui erant in munitionibus quas edificaverat bachides. et reliquit unusquisque
locum suum. et abiit in terram suam. Tantum in bethsuram remanserunt aliqui ex his qui reliquerunt
legem et precepta dei. erat enim hec eis ad refugium. Et audivit alexander rex promissa que
promiserat demetrius ionathe. et narraverunt ei prelia et virtutes quas ipse fecit et fratres eius et labores

quos laboravit ipse et fratres eius. Numquid inveniemus aliquem virum talem? Et nunc faciamus eum amicum et
socium nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum haec verba dicens. Rex Alexander fratri Ionathae salutem. (Alexander)
Audivimus de te quod vir potens viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus te ho-
die summum sacerdotem gentis tuae et ut amicus regis voceris, et quae nostra sunt sentias et conserves ami-
citias ad nos. Et misit ei purpuram et coronam auream. Et induit se Ionathas stolam
sanctam septimo mense anno centesimo sexagesimo in die sollempni scenopegiae, et congrega-
vit exercitum et fecit arma copiosa. Et audivit Demetrius verba ista et contristatus est nimis et ait. (Demetrius)
Quid hoc fecimus quod praeoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudaeorum ad munimen suum?
Scribam et ego illis verba deprecatoria et dignitates et dona, ut sint mecum in adiutorio. Et
scripsit eis in haec verba. Rex Demetrius genti Iudaeorum salutem. Quoniam servastis ad nos pactum et mansi-
stis in amicitia nostra et non accessistis ad inimicos nostros, audivimus et gavisi sumus. Et nunc
perseverate adhuc conservare ad nos fidem, et retribuemus vobis bona pro his quae fecistis nobiscum. Et re-
mittemus vobis praestationes multas et dabimus vobis donationes. Et nunc absolvo vos et omnes Iudaeos (solitas dari regi quas tributum. remissio)
a tributis, et pretia salis indulgeo, et coronas remitto. Et tertias partes seminis et dimidiam partem
fructus ligni quod est portionis meae relinquo vobis ex hodierno et deinceps ne accipiatur a terra Iu-
da et a tribus civitatibus quae additae sunt illi ex Samaria et Galilaea, ex hodierna die et in totum tempus.
Et Hierusalem sit sancta et libera cum omnibus finibus suis, et decimae et tributa ipsius sint. Remitto et potesta-
tem arcis quae est in Hierusalem, et do eam summo sacerdoti, ut constituat in ea viros quoscumque ipse elegerit
qui custodiant eam. Et omnem animam Iudaeorum quae captivata est a terra Iuda in omni regno meo relinquo
liberam gratis, ut omnes a tributis solvantur etiam pecorum suorum. Et omnes dies sollempnes et sabbata et neo- (et pecorum)
meniae et dies decreti et tres dies ante diem sollempnem et tres post diem sollempnem sint isti omnes
immunitatis et remissionis omnibus Iudaeis qui sunt in regno meo. Et nemo habebit potestatem agere
aliquid et movere negotia adversus aliquem eorum in omni causa. Et ut ascribantur ex Iudaeis in exercitu
regis ad triginta milia virorum, et dabuntur illis copiae ut oportet omnibus exercitibus regis. Et ex
ipsis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni, et ex his constituentur super negotia reg-
ni quae aguntur ex fide. Et principes sint ex eis et ambulent legibus suis sicut praecepit rex in terra Iu-
da. Et tres civitates quae additae sunt Iudaeae ex regione Samariae cum Iudaea reputentur, ut sint
sub uno et non oboediant aliae potestati nisi summi sacerdotis. Ptolemaidam et confines eius quas (Ionathae)
dedi donum sanctis qui sunt in Hierusalem ad necessarios sumptus sanctorum. Et ego singulis annis dabo quindecim
milia siclorum argenti de rationibus regis quae me contingunt. Et omne quod reliquum fuerit quod non red-
diderant qui super negotia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus. Et super haec quinque
milia siclorum argenti quae accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos, et haec ad sacerdotes per-
tineant qui ministerio funguntur. Et quicumque confugerint in templum quod est in Hierosolymis et in omnibus (Libertas templi)
finibus eius obnoxii regi in omni negotio dimittantur, et universa quae sunt eis in regno meo libera
habeant. Et ad aedificanda vel restauranda opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis. Et ad con-
struendos muros Hierusalem et muniendos in circuitu sumptus dabuntur de ratione regis, et ad
construendos muros in Iudaea. Ut audivit autem Ionathas et populus sermones istos, non crediderunt
eis nec receperunt eos, quia recordati sunt malitiae magnae quam fecerat in Israhel et tribulaverat
eos valde. Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, et ipsi au-
xilium ferebant omnibus diebus. Et congregavit rex Alexander exercitum magnum et admovit castra
contra Demetrium. Et commiserunt proelium duo reges, et fugit exercitus Demetrii. Et insecutus est eum Alex-
ander et incubuit super eos, et invaluit proelium nimis, donec occidit sol. Et cecidit Demetrius
in illa die. Et misit Alexander ad Ptolomeum regem Aegypti legatos secundum haec verba

dicens. Quia reversus sum in regnum meum et sedi in sede patrum meorum et obtinui principatum et contrivi
demetrium et possedi regionem nostram et commisi cum eo pugnam et contritus est ipse et castra eius a nobis.
et sedimus in sede regni eius. Et nunc statuamus ad invicem amicitiam et da mihi filiam tuam uxorem
et ego ero gener tuus et dabo tibi dona et ipsi dignitatem. Et respondit ptolomeus rex dicens. Felix di-
es in qua reversus es ad terram patrum tuorum et sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi quae scrip-
sisti. sed occurre in ptolomaide ut videamus nos invicem et spondeam tibi sicut dixisti. Et exiit ptolo-
meus de egypto ipse et cleopatra filia eius et venit ptolomaidem anno centesimo sexage-
simo secundo. Et occurrit ei alexander rex et dedit ei cleopatram filiam suam. Et fecit nuptias eius
ptolomaide sicut reges in magna gloria. Et scripsit rex alexander ionathe ut veniret ob-
viam sibi. Et abiit cum gloria ptolomaidem et occurrit ibi duobus regibus et dedit illis argentum
multum et aurum et dona et invenit gratiam in conspectu eorum. Et convenerunt adversus eum viri pesti-
lentes ex israel viri iniqui interpellantes adversus eum et non attendit ad eos rex. Et iussit
expoliari ionathan vestimentis suis et induit eum purpura et ita fecerunt. Et collocavit eum
rex sedere secum. dixitque principibus suis. Exite cum eo in medium civitatis et praedicate ut nemo
interpellat adversus eum de ullo negotio nec quisquam ei molestus sit de ulla re. Et factum est
ut viderunt qui interpellabant gloriam eius quae praedicabatur et opertum eum purpura fugerunt
omnes. Et magnificavit eum rex et scripsit eum inter primos amicos et posuit eum ducem
et participem principatus. Et reversus est ionathas in ierusalem cum pace et letitia. In anno centesimo
sexagesimo quinto venit demetrius filius demetrii a creta in terram patrum suorum. Et au-
divit alexander rex et contristatus est valde et reversus est antiochiam. Et constituit demetrius
apollonium ducem qui preerat celesyrie et congregavit exercitum magnum. Et accessit ad
iamniam et misit ad ionathan summum sacerdotem dicens. Tu solus resistis nobis. Ego autem
factus sum in derisum et in obprobrium. propterea quia tu potestatem exerces adversum nos in montibus.
Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis descende ad nos in campum et comparemus illic invicem.
quia mecum est virtus bellorum. Interroga et disce quis sum ego et ceteri qui in auxilio sunt mihi. qui et di-
cunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram. quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua. Et
nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum magnum in campo. ubi non est lapis neque saxum neque locus
fugiendi. Ut audivit autem ionathas sermones apollonii motus est animo et elegit decem mi-
lia virorum et exiit ab ierusalem et occurrit ei symon frater eius in adiutorium. Et applicuerunt castra
in ioppen et exclusit eum a civitate quia custodia apollonii in ioppe erat et oppugnavit eam.
Et exterriti qui erant intra civitatem aperuerunt ei et obtinuit ionathas ioppen. Et au-
divit apollonius et admovit tria milia equitum et exercitum multum et abiit azotum
tamquam iter faciens. et statim exiit in campum eo quod haberet multitudinem equitum et confideret in eis.
Et insecutus est ionathas in azotum et proelium commiserunt. Et reliquit apollonius in castris
mille equites post eos occulte. Et cognovit ionathas quoniam sunt insidiae post se et circuierunt castra
post se et iecerunt iacula in populum a mane usque ad vesperam. Populus autem stabat sicut praeceperat iona-
thas et laboraverunt equi eorum. Et eiecit symon exercitum suum et commisit contra legionem. Equites enim
eorum fatigati erant. Et contriti sunt ab eo et fugerunt. Et qui dispersi sunt in campum fugerunt in
azotum et intraverunt in bethdagon idolum suum ut se liberarent. Et succendit ionathas azotum
et civitates quae erant in circuitu eius et accepit spolia eorum et templum dagon et eos qui fugerunt
in illud succendit igni. Et fuit qui ceciderunt gladio cum his qui succensi sunt fere octo mi-
lia virorum. Et movit inde ionathas castra et applicavit ea ascalone et exierunt de
civitate obviam illi in magna gloria. Et reversus est ionathas in ierusalem cum suis habentibus

spolia multa. Et factum est ut audivit Alexander rex sermones istos addidit adhuc glorificare
Ionathan. et misit ei fibulam auream sicut est consuetudo dari cognatis regum et dedit ei Accaron
et omnes fines eius in possessionem. Et rex Aegypti congregavit exercitum sicut arenam quae est circa oram maris et XI
naves multas. et quaerebat obtinere regnum Alexandri dolo et addere illud regno suo. Et exiit in Sy- A dolo ptolom ga...
riam verbis pacificis et aperiebant ei civitates et occurrebant ei quia mandaverat eis Alexander rex exire
ei obviam: eo quod socer suus esset. Cum autem introiret civitatem Ptolomeus ponebat custodias
militum in singulis civitatibus. Et ut appropiavit Azoto ostenderunt ei templum Dagon succensum
et Azotum et cetera eius demolita et corpora proiecta et eorum qui caesi erant in bello tumulos. quos fecerant
secus viam. Et narraverunt regi quia haec fecit Ionathan ut invidiam facerent ei. et tacuit rex. Et oc-
currit Ionathan regi in Ioppen cum gloria et invicem se salutaverunt et dormierunt illic. Et abiit Iona-
thas cum rege usque ad fluvium qui vocatur Eleutherus et reversus est in Ierusalem. Rex autem Ptolomeus
obtinuit dominium civitatum maritimarum usque Seleuciam maritimam et cogitabat in Alexandrum
consilia mala. et misit legatos ad Demetrium dicens. Veni componamus inter nos pactum et dabo tibi fil' demet'
filiam meam quam habet Alexander et regnabis in regno patris tui. Paenitet enim me quod dederim illi fi-
liam meam: quaesivit enim me occidere. Et vituperavit eum propterea quod concupierat regnum eius. et abstulit
filiam suam ab eo. et dedit eam Demetrio et abalienavit se ab Alexandro. et manifestae factae
sunt inimicitiae eius. Et intravit Ptolomeus Antiochiam et imposuit duo diademata capiti
suo Aegypti et Asiae. Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus quia rebellabant qui erant in locis
illis. Et audivit Alexander et venit ad eum in bello. Et produxit Ptolomeus rex exercitum.
et occurrit ei in manu valida et fugavit eum. Et fugit Alexander in Arabiam ut ibi prote-
geretur. Rex autem Ptolomeus exaltatus est. Et abstulit Gadiel Arabs caput Alexandri et misit
Ptolomeo. Et rex Ptolomeus mortuus est in die tertia et qui erant in munitionibus perierunt
ab his qui erant intra castra. Et regnavit Demetrius anno centesimo sexagesimo septimo.
In diebus illis congregavit Ionathas eos qui erant in Iudaea ut expugnarent arcem quae est in Ierusalem.
et fecerunt contra eam machinas multas. Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui
ad regem. et renuntiaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem. Et ut audivit iratus est et statim
venit Ptolomaidam. et scripsit Ionathae ne obsideret. sed occurreret sibi ad colloquium Pto-
lomaide festinato. Ut audivit autem Ionathas. iussit obsidere. Et elegit de senioribus Israel et
de sacerdotibus et dedit se periculo. et accepit aurum et argentum et vestem et alia exenia multa. et abi-
it ad regem Ptolomaide et invenit gratiam in conspectu eius. Et interpellabant adversus eum quidam
iniqui ex gente sua et fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante ipsum fuerant. et exaltavit eum ante
conspectum omnium amicorum suorum. et statuit ei principatum sacerdotii. et quaecumque alia habuit prius
pretiosa. et fecit eum principem amicorum. Et postulavit Ionathas a rege. ut immunem faceret
Iudaeam id est tres toparchias et Samariam et promisit ei talenta trecenta. Et consensit
rex et scripsit Ionathae epistolas de his omnibus hunc modum continentes. Rex Demetrius Ionathae fratri
salutem et genti Iudaeorum. Exemplum epistolae quam scripsimus Lastheni parenti nostro de vobis misimus
ad vos ut sciretis. Rex Demetrius Lastheni parenti salutem. Genti Iudaeorum amicis nostris et conservantibus
quae iusta sunt apud nos decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum quam erga nos habent.
Statuimus ergo illis omnes fines Iudaeae et tres civitates Aferonim Lyddam et Ramathe-
ephaseron quae additae sunt Iudaeae ex Samaria. Et omnes confines earum sequestravimus omnibus sacri-
ficantibus in Ierosolymis pro his quae ab eis rex prius accipiebat per singulos annos et pro fructibus
terrae et pomorum. Et alia quae ad nos pertinebant decimarum et tributorum ex hoc tempore remittimus
eis. et areas salinarum et coronas quae nobis deferebantur omnia ipsis concedimus et nihil horum irritum

erit ex his et omne corpus. Hec ergo civitate facite hoc exemplum et detur ionathe et ponatur in monte syon
sanctum in loco celebri. Et vidit demetrius quod siluit terra in conspectu suo et nichil ei restitit et di-
misit totum exercitum suum unumquemque in locum suum excepto peregrino exercitu quem contraxit
Trifon ab insulis gentium. et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius. Trifon autem erat quidam partium alexandri
prius. et vidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra demetrium et iit ad emalcuel arabem qui
nutriebat antiochum filium alexandri. et assidebat ei ut traderet eum ipsi ut regnaret loco
patris sui. et enuntiavit ei quanta fecit demetrius et inimicitias exercitum eius adversum illum. et mansit
illic diebus multis. Et misit ionathas ad demetrium regem ut eiceret eos qui in arce erant in ierusalem
et qui in presidiis erant. quia impugnabant israel. Et misit demetrius ad ionathan dicens. Non hec tantum faci-
am tibi et genti tue. sed et gloria illustrabo te et gentem tuam cum fuerit oportunum. Nunc ergo
iii recte feceris si miseris viros in auxilium. quia discessit omnis exercitus meus. Et misit ei
ionathas tria milia virorum fortium antiochiam et venerunt ad regem et delectatus est rex
in adventu eorum. Et convenerunt qui erant de civitate centum viginti milia virorum et volebant
interficere regem. et fugit rex in aulam. Et occupaverunt qui erant de civitate itinera civita-
tis et ceperunt pugnare. Et vocavit rex iudeos in auxilium. et convenerunt omnes simul ad eum
et dispersi sunt omnes per civitatem. Et occiderunt in die illa centum milia hominum. et succen-
derunt civitatem et ceperunt spolia multa in die illa et liberaverunt regem. Et viderunt qui erant
de civitate quod optinuissent iudei civitatem sicut volebant et infirmati sunt mente sua
et clamaverunt ad regem cum precibus dicentes. Da nobis dextras et cessent iudei oppugnantes
nos et civitatem. Et proiecerunt arma sua et fecerunt pacem. Et glorificati sunt iudei in conspectu
regis et in conspectu omnium qui erant in regno eius. et nominati sunt in regno et regressi sunt in ierusalem
habentes spolia multa. Et sedit demetrius rex in sede regni sui. et siluit terra in conspectu eius.
Et mentitus est omnia quecumque dixit. et alienavit se ab ionatha. et non retribuit ei secundum benefi-
cia que ei tribuerat et vexabat eum valde. Post hec autem reversus est trifon et antiochus cum eo puer
adolescens. et regnavit et imposuit sibi diadema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus quos
disperserat demetrius et pugnaverunt contra eum. Et fugit terga vertit et accepit trifon
bestias. et obtinuit antiochiam. Et scripsit antiochus adolescens ionathe dicens. Con-
stituo tibi sacerdotium et constituo te super quatuor civitates. ut sis de amicis regis. Et (qui etiam regnaverat)
misit illi vasa aurea ad ministerium et dedit ei potestatem bibendi in auro et esse in pur-
pura et habere fibulam auream. Et symonem fratrem eius constituit ducem a terminis tyri usque ad fines
egypti. Et exiit ionathas et perambulabat trans flumen civitates et congregatus est ad eum omnis
exercitus syrie in auxilium. Et venit ascalonam et occurrerunt ei de civitate honorifice. Et
abiit inde gazam et concluserunt se qui erant gaze. et obsedit eam. et succendit que erant in circuitu
civitatis. et predatus est eas. Et rogaverunt gazenses ionathan et dedit illis dextram et accepit
filios principum obsides et misit illos in ierusalem. et perambulavit regionem usque ad damascum.
Et audivit autem ionathas quia prevaricati sunt principes demetrii in cades que est in galilea cum exerci-
tu multo volentes eum removere a negotio regni. et occurrit illis. Fratrem autem suum symonem reliquit
intra provinciam. Et applicuit symon ad bethsuram et expugnabat eam diebus multis et con-
clusit eos. Et postulaverunt ab eo dextras accipere et dedit illis et eiecit eos inde et cepit civi-
tatem et posuit in ea presidium. Et ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam genesar et ante
lucem venerunt in campum asor. Et ecce castra alienigenarum occurrebant ei in campo et tende-
bant ei insidias in montibus. ipse autem occurrit ex adverso. Insidie vero exsurrexerunt de locis suis et
commiserunt prelium. Et fugerunt qui erant ex parte ionathe omnes et nemo relictus est ex eis nisi

Mathathias filius Absolomi, et Iudas filius Calfi princeps militie exercitus. Et scidit Ionathas
vestimenta sua et posuit terram in capite suo et oravit. Et reversus est ad eos in prelium, et convertit se ad illos
et pugnaverunt. Et viderunt qui fugiebant partis illius et reversi sunt ad eum et insequebantur cum eo usque Cades ad castra
sua et pervenerunt usque illuc. Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria milia virorum. Et reversus est Iona
thas in Ierusalem. Et vidit Ionathas quia tempus eum iuvat, et elegit viros et misit Romam statuere et renovare XII
cum eis amicitiam. Et ad Spartiatas et ad alia loca misit epistolas secundum eandem formam. Et abierunt Romam et in
traverunt curiam et dixerunt: Ionathas summus sacerdos et gens Iudeorum miserunt nos ut renovaremus ami
citiam et societatem secundum pristinum. Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca ut deducerent eos
in terram Iuda cum pace. Et hoc exemplum epistolarum quas scripsit Ionathas Spartiatis: Ionathas
summus sacerdos et seniores gentis et sacerdotes et reliquus populus Iudeorum Spartiatis fratribus salutem. Iam pridem
misse erant epistole ad Oniam summum sacerdotem a Dario qui regnabat apud vos, quoniam estis
fratres nostri sicut rescriptum continet quod subiectum est. Et suscepit Onias virum qui missus fuerat cum
honore, et accepit epistolas quibus significabatur de societate et amicitia. Nos cum nullo horum
indigeremus, habentes solacio sanctos libros qui sunt in manibus nostris, maluimus mittere ad vos re
novare fraternitatem et amicitiam ne forte alieni efficiamur a vobis. Multa enim tempora transierunt
ex quo misistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus sollempnibus et ceteris quibus
oportet memores sumus vestri in sacrificiis que offerimus et in observationibus sicut fas est et
decet meminisse fratrum. Letamur itaque de gloria vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulationes
et multa prelia et impugnaverunt nos reges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus ergo vobis molesti esse
neque ceteris sociis et amicis nostris in his preliis. Habuimus enim de celo auxilium et liberati su
mus et humiliati sunt inimici nostri. Elegimus itaque Numenium Antiochi et Antipatrem
Iasonis filium et misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam et societatem pristinam.
Mandavimus itaque eis ut veniant et ad vos et salutent vos et reddant vobis epistolas nostras
de innovatione fraternitatis nostre. Et nunc benefacietis respondentes nobis ad hec. Et hoc
rescriptum epistolarum quod miserat Onias rex Spartiatarum: Onias Ionathe sacerdoti
magno salutem. Inventum est in scriptura de Spartiatis et Iudeis quoniam sunt fratres et quod sunt
de genere Abraham. Et nunc ex quo cognovimus hec, benefacitis scribentes vobis de pace
vestra. Sed et nos rescripsimus vobis: pecora vestra et possessiones vestre nostre sunt et nostre vestre. Man
davimus itaque hec nuntiari vobis. Et audivit Ionathas quoniam regressi sunt principes Deme
trii cum exercitu multo super quam prius pugnare adversus eum, et exiit ab Ierusalem et occurrit
eis in Amathite regione. Non enim dedit eis spatium ut ingrederentur regionem eius. Et mi
sit speculatores in castra eorum et reversi renuntiaverunt quod constituunt supervenire illuc noc
te. Cum occidisset autem sol, precepit Ionathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam
tota nocte, et posuit custodes per circuitum castrorum. Et audierunt adversarii quod paratus est Ionathas cum
suis in bello, et timuerunt et formidaverunt corde suo et accenderunt focos in castris suis. Ionathas
autem et qui cum eo erant non cognoverunt usque mane. Videbant enim luminaria ardentia. Et insecutus est eos
Ionathas et non comprehendit eos. Transierant enim flumen Eleutherum. Et divertit Ionathas ad Ara
bas qui vocantur Zabadei et percussit eos et accepit spolia eorum. Et iunxit et venit Damascum
et perambulavit omnem regionem illam. Simon autem exiit et venit usque ad Ascalonem et ad proxi
ma presidia et declinavit in Ioppen et occupavit eam. Audivit enim quod vellent presidium tradere
partibus Demetrii, et posuit ibi custodes ut custodirent eam. Et reversus est Ionathas et convocavit
seniores populi et cogitavit cum eis edificare presidia in Iudea et edificare muros in Ierusalem et
exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis ut separet eam a civitate et

cer ipsa singularis. et neque emant neque vendant. Et convenerunt ut edificarent civitatem. et
cecidit murus qui erat super torrentem ab ortu solis. et reparavit eum qui vocatur chaphetetha.
Et Symon edificavit adiada in sephela. et munivit eam. et imposuit portas et seras. Et
cum cogitasset trifon regnare asie et assumere diadema. et extendere manum in antiochum regem.
timens ne forte non permitteret eum ionathas. sed pugnaret adversus eum. querebat comprehende-
re eum et occidere. Et exurgens abiit in bethsan. Et exivit ionathas obviam ei cum quadraginta milibus virorum
electorum in prelium. et venit bethsan. Et vidit trifon quia venit ionathas cum exercitu magno.
ut extenderet in eum manus. et timuit. et excepit eum cum honore. et commendavit eum omnibus amicis
suis. et dedit ei munera. et precepit exercitibus suis ut obedirent ei sicut sibi. Et dixit ionathe. Ut
quid vexasti universum populum cum bellum nobis non sit. Et nunc remitte eos in domos suas.
Elige autem tibi viros paucos qui tecum sint. et veni mecum ptolomaidam. et tradam eam tibi. et reliqua
presidia et reliquum exercitum et universos prepositos negocii. et conversus abibo. Propterea enim veni. Et
credidit ei. et fecit sicut dixit. et dimisit exercitum. et abierunt in terram iuda. Retinuit autem secum
tria milia virorum. ex quibus remisit in galileam duo milia. mille autem cum eo venerunt. Ut intra-
vit autem ionathas ptolomaidam. statim clauserunt portas ptolomenses. et comprehenderunt eum. et omnes qui
cum eo intraverant gladio interfecerunt. Et misit trifon exercitum et equites in galileam. et in campum
magnum ut perderent omnes socios ionathe. At illi cum cognovissent quia comprehensus est et periit. et omnes qui
cum eo erant. hortati sunt semetipsos. et exierunt parati in prelium. Et videntes hii qui secuti fuerant
quia pro anima res est illis. reversi sunt. Illi autem venerunt omnes cum pace in terram iuda. et planxerunt ionathan
et omnes qui cum eo erant valde. Et luxit israel luctu magno. et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum
conterere eos. Dixerunt enim. Non habent principem et adiuvantem. Nunc ergo expugnemus illos. et tol-
lamus de hominibus memoriam eorum. Et audivit Symon quod congregavit trifon exercitum copio- XIII
sum ut veniret in terram iuda. et attereret eam. Videns quia in tremore populus est et timore.
ascendit ierusalem. et congregavit populum. et adhortatus dixit. Vos scitis quanta ego et fratres mei et domus
patris mei fecimus pro legibus et pro sanctis prelia. et angustias quales vidimus. Horum gratia perierunt fratres
mei omnes propter israel. et relictus sum ego solus. Et nunc non mihi contingat parcere anime mee in omni tempore tribu-
lationis. Non enim melior sum fratribus meis. Vindicabo itaque gentem meam et sancta. natos quoque nostros et
uxores. quia congregate sunt universe gentes conterere nos inimicitie gratia. Et accensus est spiritus populi
simul ut audierunt sermones istos. et responderunt voce magna dicentes. Tu es dux noster
loco iude et ionathe fratris tui. pugna prelium nostrum. et omnia quecumque dixeris nobis faciemus.
Et congregans omnes viros bellatores acceleravit consummare universos muros ierusalem. et munivit eam
in gyro. Et misit ionathan filium absalomi et cum eo exercitum novum in ioppen. et eiectis his
qui erant in ea. mansit illic ipse. Et movit trifon ab ptolomaida cum exercitu multo ut
veniret in terram iude. et ionathas cum eo in custodia. Symon autem applicuit in addus contra
faciem campi. Et ut cognovit trifon quia surrexit Symon loco ionathe fratris sui. et quia commis-
surus esset cum eo prelium. misit ad eum legatos dicens. Pro argento quod debebat frater tuus iona-
thas in ratione regis. propter negocia que habuit detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talenta cen-
tum et duos filios eius obsides. ut non dimissus fugiat a nobis. et remittemus eum. Et cog-
novit Symon quia cum dolo loqueretur secum. iussit tamen dari argentum et pueros. ne inimicitiam
magnam sumeret ad populum israel dicentem. quia non misit ei argentum et pueros propterea periit. Et
misit pueros et centum talenta. Et mentitus est et non dimisit ionathan. Et post hoc venit
trifon intra regionem ut contereret eam. et gyraverunt per viam que ducit ador. Et Symon et castra eius
ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant miserunt ad trifonem legatos

comprehendit Ionathas

Symon fit ... Ionathe

Tryfon ...

ut festinaret venire per desertum et mitteret illis alimonias. Et paravit Tryphon omnem equitatum ut ve-
niret illa nocte. Erat autem nix valde multa et non venit in Galaaditin. Et cum appropinquasset Bascha-   occiditur Ionathas.
ma occidit Ionathan et filios eius illic. Et convertit Tryphon et abiit in terram suam. Et mi-
sit Symon et accepit ossa Ionathe fratris sui et sepelivit ea in Modin in civitate patrum
eius. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno et luxerunt eum dies multos. Et edificavit
Symon supra sepulchrum patris sui et fratrum suorum edificium altum visu lapide polito retro
et ante. Et statuit septem pyramidas unam contra unam patri et matri et quatuor fratribus et his circumposuit
columpnas magnas et super columpnas arma ad memoriam eternam et iuxta arma naves
sculptas que viderentur ab omnibus navigantibus mare. Hoc est sepulchrum quod fecit Symon in Modin usque
in hunc diem. Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adolescente dolo occidit eum. Et
regnavit loco eius et imposuit sibi diadema Asie et fecit plagam magnam in terra. Et edifi-
cavit Symon presidia in Iudea muniens ea turribus excelsis et muris magnis et portis et
seris et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit Symon viros et misit ad Demetrium regem
ut faceret remissionem regioni quia omnes actus Tryphonis per direptionem fuerant gesti. Et Deme-
trius rex ad verba ista respondit et scripsit epistolam talem. Rex Demetrius Symoni summo sacer-
doti et amico regum et senioribus et genti Iudeorum salutem. Coronam auream et bahem quam misistis   Bahem est ornamentum colli ex anulis aureis factum.
suscepimus et parati sumus facere vobiscum pacem magnam et scribere prepositis regis remittere vobis que indul-
simus. Quecumque enim constituimus vobis constant. Et munitiones quas edificastis vestre sint. Remittimus quoque ig-
iniusticias norantias et peccata usque in hodiernum diem et coronam quam debebatis et siquid aliud erat tributarium in
Ierusalem iam non sit tributarium. Et siqui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros conscribantur et sit inter nos pax.
Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab Israel et cepit populus Israel scribere in tabulis
et gestis publicis anno primo sub Symone summo sacerdote magno duce et principe Iu-
deorum. In diebus illis Symon applicuit ad Gazam et circumdedit eam castris et fecit machinas. Et
applicuit ad civitatem et percussit turrem unam et comprehendit. Et eruperant qui erant intra machinam in
civitatem et factus est motus magnus in civitate. Et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis
supra murum scissis tunicis et clamaverunt voce magna postulantes a Symone dextras sibi dari. Et
dixerunt. Non nobis reddas secundum malitias nostras sed secundum misericordias tuas et serviemus tibi. Et flexus
Symon non debellavit eos. Eiecit tamen eos de civitate et emundavit edes in quibus fuerant simulacra
et tunc intravit in eam cum ymnis benedicens dominum. Et eiecta ex ea omni inmunditia collocavit in ea
viros qui legem facerent et munivit eam et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce Ierusalem prohibebantur
egredi et ingredi in regionem et emere ac vendere et esurierunt valde et multi ex eis fame perierunt. Et
clamaverunt ad Symonem ut dextras acciperent et dedit illis. Et eiecit eos inde et emundavit arcem
a contaminationibus. Et intraverunt in eam tertia et vicesima die secundi mensis anno centesimo septuagesi-
mo primo cum laude et ramis palmarum et cynaris et cymbalis et nablis et ymnis et canticis quia contri-
tus est inimicus magnus ex Israel. Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hii cum letitia. Et mu-
nivit montem templi qui erat secus arcem et habitavit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit Symon
Iohannem filium suum quod vir prelii esset et posuit eum ducem virtutum universarum et habitavit Gazaris.   i. oppidum

XIIII

Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum et abiit in Mediam   terra medorum
ad contrahenda sibi auxilia ut expugnaret Tryphonem. Et ut audivit Arsaces rex Persidis et Medie
quia intravit Demetrius fines suos misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum et addu-
ceret eum ad se. Et abiit et percussit castra Demetrii et comprehendit eum et duxit eum ad Arsacen et posuit
eum in custodia. Et siluit terra Iuda omnibus diebus Symonis. Et quesivit bona genti sue et placuit illis
potestas eius et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit Ioppen in portum et fecit introitum in

insulas maris. et dilatavit fines gentis sue. et obtinuit regionem. et congregavit captivitatem multam
et dominatus est gazare et bethsure. et arcis. et abstulit inmunditias ex ea. et non erat qui resisteret ei.
Et unusquisque colebat terram suam cum pace. et terra iuda dabat fructus suos et ligna camporum
fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes. et de bonis terre tractabant. et iuvenes induebant se glo-
riam. et stolas belli. Civitatibus belligerantibus tribuebat alimonias. et constituebat eas ut
essent vasa munitionis quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad extremum terre. Fecit
pacem super terram et letatus est israel leticia magna. et sedit unusquisque sub vite sua et sub ficul-
nea sua. nec erat qui eos terreret. Defecit inpugnans eos super terram. Reges contriti sunt in diebus
illis. et confirmavit omnes humiles populi sui. et legem exquisivit et abstulit omnem iniquum et malig-
num. Sancta glorificavit et multiplicavit vasa sanctorum. Et auditum est rome quia defunctus esset ionathas et
usque in spartiatas et contristati sunt valde. Ut audierunt autem quod symon frater eius factus esset summus sacerdos lo-
co eius. et ipse obtineret regionem et civitates in ea. scripserunt ad eum in tabulis ereis. ut renovarent
amicitias et societatem quam fecerant cum iuda et ionatha fratribus eius. Et lecte sunt epistole in conspectu
ecclesie in ierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas miserunt spartiate. Spartianorum principes et civi-
tes symoni sacerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo iudeorum fratribus salutem.
Legati qui missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt nobis de gloria vestra et honore ac leticia. et gavi-
si sumus in introitu eorum. et scripsimus que ab ipsis erant dicta in conciliis populi sic. Numenius anti-
chi et antipater iasonis filius legati iudeorum venerunt ad nos renovantes nobiscum amiciciam
pristinam. Et placuit populo excipere viros gloriose et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis
populi libris ut sit ad memoriam populo spartiatarum. Exemplum autem eorum scripsimus symoni mag-
no sacerdoti. Post hec autem misit symon numenium romam habentem clypeum magnum aureum pondo
minarum mille ad statuendam cum eis societatem. Cum audisset autem populus romanus sermones istos
dixerunt. Quam gratiarum actionem reddemus symoni et filiis eius. Restituit enim ipse fratres suos et expugna-
vit inimicos israel ab eis. Et statuerunt ei libertatem et descripserunt in tabulis ereis et posuerunt in titulis
in monte syon. Et hoc exemplum scripture. Octava decima die mensis elul anno centesimo septua-
gesimo secundo anno tercio sub symone sacerdote magno in asaramel in conventu magno sa-
cerdotum et populi. et principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt hec. Quoniam frequenter facta sunt prelia in
regione nostra. Simon autem mathathie filius ex filiis iarib et fratres eius dederunt se periculo et re-
stiterunt adversariis gentis sue ut starent sancta ipsorum et lex. et gloria magna glorificaverunt gentem
suam. Et congregavit ionathas gentem suam et factus est illis sacerdos magnus et appositus est ad populum
suum. Et voluerunt inimici eorum calcare et atterere regionem ipsorum et extendere manus in sancta eorum.
Tunc restitit symon et pugnavit pro gente sua et erogavit multas pecunias et armavit viros vir-
tutis gentis sue. et dedit eis stipendia et munivit civitates iudee et bethsuram que erat in finibus
iudee ubi erant arma hostium antea et posuit illic presidium viros iudeos et ioppen munivit que
ad mare et gazaram que est in finibus azoti in qua hostes antea habitabant et collocavit illic iudeos et que-
cunque apta erant ad correctionem eorum posuit in eis. Et vidit populus actum symonis et gloriam quam cogitabat
facere genti sue. et posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum eo quod ipse fecerat hec omnia et iustitiam et fidem
quam conservavit genti sue et exquisivit omni modo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in manibus
eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum et qui in civitate david erant in ierusalem in arce. de qua procedebant et contami-
nabant omnia que in circuitu sanctorum sunt et inferebant plagam magnam castitati. et collocavit in ea viros iu-
deos ad tutamentum regionis et civitatis et exaltavit muros ierusalem. Et rex demetrius statuit illi sum-
mum sacerdotium. Secundum hec fecit eum amicum suum et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati
sunt iudei a romanis amici et socii et fratres et quia susceperunt legatos symonis gloriose et quia vo-

et sacerdotes eorum consenserunt esse eum ducem suum et summum sacerdotem in eternum donec surgat propheta
fidelis. et ut sit super eos dux. et ut cura esset illi pro sanctis et ut constitueret prepositos super opera eorum et super regionem et super
arma et super presidia. et ut cura sit illi de sanctis. et ut audiatur ab omnibus et ut scribantur in nomine eius omnes conscriptiones
in regione. et ut operiatur purpura et auro. et ne liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid
horum et contradicere his que ab eo dicuntur. aut convocare conventum in regione sine ipso. et vestiri purpura et uti fibula au-
rea. Qui autem fecerit extra hec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit. Et complacuit omni populo statuere Symonem et facere secun-
dum verba ista. Et suscepit Symon et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis
iudeorum et sacerdotum et preesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis ereis et ponere eas in peribolo
sanctorum in loco celebri. exemplum autem eorum ponere in erario ut habeat Symon et filii eius. Et misit rex Antio- ¶ C XV
chus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Symoni sacerdoti et principi gentis iudeorum et uni-
verse genti et erant continentes hunc modum. Rex Antiochus Symoni sacerdoti magno et genti iudeorum
salutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum. volo autem ego vindicare regnum et restituere
illud sicut erat ante. electam feci multitudinem exercitus et feci naves bellicas. Volo autem procedere per
regiones ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolaverunt civitates multas
in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me reges et quecumque alia dona re-
miserunt tibi. et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem
autem sanctam esse et liberam. Et omnia arma que fabricata sunt et presidia que extruxisti que tenes maneant
tibi. Et omne debitum regium et que futura sunt regia ex hoc et in omne tempus remittuntur tibi.
Cum autem obtinuerimus regnum nostrum. glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna.
ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exiit
Antiochus in terram patrum suorum et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti essent cum Tri-
fone. Et insecutus est eum Antiochus rex et venit Doram. fugiens per maritima. Scie-
bat enim quod congregata sunt in eum mala. Et reliquit eum exercitus et applicuit Antiochus super Doram cum centum
viginti milibus virorum bellatorum et septem milibus equitum et circuierunt civitatem. Et naves a
mari accesserunt et urgebant civitatem a terra et mari et neminem sinebant ingredi neque egredi.
Venit autem Numenius et qui cum eo fuerant ab urbe Roma. habentes epistolas regibus et regionibus scrip-
tas in quibus continebantur hec. Lucius consul romanorum Ptolomeo regi salutem. Legati iudeorum
venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amicitiam et societatem missi a Symone
principe sacerdotum et populo iudeorum. Attulerunt autem et clipeum aureum mnarum mille. Placuit itaque
nobis scribere regibus et regionibus ut non inferant illis mala. neque impugnent eos et civitates eorum et regi-
ones eorum et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. Visum est autem nobis accipere ab eis cly-
peum. Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos. tradite eos Symoni principi
sacerdotum. ut vindicet in eos secundum legem suam. Hec eadem scripta sunt Demetrio regi. et Attalo.
et Arabe et Arsaci et in omnes regiones et Samsame et Spartiatis et Delo et Mindo et Sydoni. et
Carie et Samum et Pamphyliam et Liciam et Alacarnasum et Rothodum et Faselydam et Coum.
et Siden et Aradum et Gortinam et Cnidum et Ciprum et Cirenen. Exemplum autem eorum scripserunt Symoni .
principi sacerdotum et populo iudeorum. Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo. ad-
movens ei semper manus. et machinas faciens et conclusit Tryfonem ne procederet. Et misit ad eum Sy-
mon duo milia virorum electorum in auxilium et argentum et aurum et vasa copiosa. Et noluit
ea accipere. sed rupit omnia que pactus est cum eo ante. et alienavit se ab eo. Et misit ad eum Athe-
nobium unum de amicis suis ut tractaret cum eo dicens. Vos tenetis Ioppen et Gazaram et ar-
cem que est in Ierusalem civitates regni mei. Fines earum desolastis et fecistis plagam magnam in
terra et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis et tri-

buta locorum quibus dominati estis extra fines Iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta argenti et extermi-
nii quod exterminastis et tributorum civitatum alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et ve-
nit Athenobius amicus regis in Ierusalem et vidit gloriam Symonis et claritatem magnam in auro et argento et appara-
tum copiosum et obstupuit et retulit ei verba regis. Et respondit Symon et dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus neque
aliena detinemus, sed hereditatem patrum nostrorum que ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore possessa est. Nos vero tem-
pus habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de Ioppe et Gazara que postulas, ipsi faciebant in populo plagam
magnam et in regione nostra. Horum damus talenta centum. Et non respondit ei Athenobius verbum. Reversus
autem cum ira ad regem renuntiavit ei verba ista et gloriam Symonis et universa que vidit. Et iratus est rex ira
magna. Tryfon autem fugit navi in Orthosiada. Et constituit rex Cendebeum ducem maritimum et exerci-
tum peditum dedit illi et mandavit illi movere castra contra faciem Iudee et edificare Gedorem et obstrue-
re portas civitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur Tryfonem. Et pervenit Cendebeus Iamniam et cepit
irritare plebem et conculcare Iudeam et captivare populum et interficere et edificare Gedorem. Et collocavit
illic equites et exercitum ut egressi perambularent viam Iudee sicut constituit ei rex. Et ascendit XVI
Iohannes de Gazaris et nuntiavit Symoni patri suo que fecit Cendebeus in populo ipsorum. Et vocavit Symon
duos filios suos seniores Iudam et Iohannem et ait illis: Ego et fratres mei et domus patris mei expug-
navimus hostes Israel ab adolescentia usque in hunc diem et prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquo-
tiens. Nunc autem senui, sed estote loco meo et fratris mei et egressi pugnate pro gente nostra. Auxilium vero
de celo vobiscum sit. Et elegit de regione viginti milia virorum bellatorum et equites et profecti sunt ad
Cendebeum. Et dormierunt in Modin et surrexerunt mane et abierunt in campum. Et ecce exercitus copiosus
in obviam illis peditum et equitum et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. Et admovit castra contra
faciem ipsorum ipse et populus eius. Et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem et transfretavit primus.
Et viderunt eum viri et transierunt post eum. Et divisit populum et equites in medio peditum. Erat autem equitatus adver-
sariorum copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis et in fugam conversus est Cendebeus et castra eius. Et ce-
ciderunt ex eis multi vulnerati. Residui autem fugerunt in munitionem. Tunc vulneratus est Iudas frater Iohannis.
Iohannes autem insecutus est eos donec venit Cedronem quam edificavit. Et fugerunt usque ad turres que erant in
agris Azoti et succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo milia virorum et reversus est in Iudeam in pace.
Et Ptolomeus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho et habebat argentum et aurum multum.
Erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius et volebat optinere regionem et cogitabat do-
lum adversus Symonem et filios eius ut tolleret eos. Symon autem perambulans civitates que erant in regi-
one Iudee et sollicitudinem earum gerens descendit Iericho ipse et Mathathias filius eius et Iudas anno cen-
tesimo septuagesimo octavo mense undecimo. Hic est mensis Sabath. Et suscepit eos Ptolomeus filius
Abobi in munitiunculam que vocatur Doch cum dolo quam edificavit et fecit eis convivium magnum et abscon-
Occisio Simonis et filiorum dit illic viros. Et cum inebriatus esset Symon et filii eius surrexit Ptolomeus et qui cum eo erant et sumpserunt
arma sua et intraverunt in convivium et occiderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius. Et fecit decep-
tionem magnam in Israel et reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec Ptolomeus et misit regi ut mit-
teret ei exercitum in auxilium et traderet regiones et civitates eorum et tributa. Et misit alios in Gazaram
tollere Iohannem et tribunis misit epistulas ut venirent ad se et daret eis argentum et aurum et dona. Et ali-
os misit occupare Ierusalem et montem templi. Et precurrens quidam nuntiavit Iohanni in Gazara quia periit pater
eius et fratres eius et quia misit te quoque interfici. Ut audivit autem vehementer expavit et comprehendit viros qui vene-
rant perdere eum et occidit eos. Cognovit enim quia querebant eum perdere. Et cetera bellorum Iohannis et sermonum
et bonarum virtutum quibus fortiter gessit et edificii murorum quos exstruxit et rerum gestarum eius, ecce hec scrip-
ta sunt in libro dierum sacerdotii eius ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum. Explicit Liber
Machabeorum primus. Incipit secundus.

Fratribus qui sunt per Egyptum Iudeis salutem dicunt fratres qui sunt in Ierosolimis Iudei
et qui in regione Iudee et pacem bonam. Benefaciat vobis Deus et meminerit testamenti sui
quod ad Abraham et Ysaac et Iacob locutus est servorum suorum fidelium: et det vobis cor
omnibus ut colatis eum et faciatis eius voluntatem corde magno et animo
volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis et faciat pacem. Exaudiat
orationes vestras et reconcilietur vobis nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis.
Regnante Demetrio anno centesimo sexagesimo nono nos Iudei scripsimus vobis in tribulatione
et impetu qui supervenit nobis in istis annis ex quo recessit Iason a sancta terra et a regno. Portam succenderunt et
effuderunt sanguinem innocentem. Et oravimus ad Dominum et exauditi sumus et obtulimus sacrificium
et similaginem et accendimus lucernas et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenophegie mensis
casleu. Anno centesimo octogesimo octavo populus qui est in Ierosolimis et in Iudea senatusque et Iudas
Aristobolo magistro Ptolomei regis qui est de genere christorum sacerdotum et his qui in Egypto
sunt Iudeis salutem et sanitatem. De magnis periculis a Deo liberati magnifice gratias agimus ipsi, ut pote
qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnaverunt contra nos et
sanctam civitatem. Nam cum in Perside esset dux ipse et cum ipso inmensus exercitus cecidit in templo Nanee consilio de-
ceptus sacerdotum Nanee. Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus et amici eius et ut acci-
peret pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanee et ipse cum paucis ingressus esset intra
ambitum fani, clauserunt templum cum intrasset Antiochus. Apertoque occulto aditu templi mittentes lapides
percusserunt ducem et eos qui cum eo erant et diviserunt membratim et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus
Deus qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vicesima die mensis casleu purificationem templi necessarium duximus
significare vobis: ut et vos quoque agatis diem scenophegie et diem ignis qui datus est quando Neemias edificato
templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in Persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc cultores erant Dei ac-
ceptum ignem de altari occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus, et in eo contutati sunt eum ita ut omnibus ig-
notus esset locus. Cum autem preterissent anni multi et placuit Deo ut mitteretur Neemias a rege Persidis, nepotes sa-
cerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt nobis non invenerunt ignem,
sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi. Et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos Neemias asper-
gi ipsa aqua et ligna et que erant superposita. Utque hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo,
accensus est ignis magnus ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur
sacrificium, Ionatha inchoante ceteris autem respondentibus. Et Neemie erat oratio hunc habens modum. Domine Deus omnium
creator terribilis et fortis iustus et misericors qui solus es bonus rex, solus prestans, solus iustus et omnipotens
et eternus qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti patres electos et sanctificasti eos. Accipe sacrificium pro universo
populo tuo Israel et custodi partem tuam et sanctifica. Congrega dispersionem nostram. Libera eos qui serviunt gentibus,
contemptos et abominatos respice, ut sciant gentes quia tu es Deus noster. Afflige opprimentes nos et contumeliam fa-
cientes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit Moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos
usque quo consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum fuisset sacrificium, ex residua aqua Neemias iussit la-
pides maiores perfundi. Quod ut factum est, ex eis flamma accensa est, sed ex lumine quod refulsit ab altari
consumpta est. Ut vero manifestata est res, renuntiatum est regi Persarum quod in loco in quo ignem absconderant hii
qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit, de qua Neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Consi-
derans autem rex et rem diligenter examinans fecit ei templum ut probaret quod factum erat. Et cum probasset, sacerdotibus
donavit multa bona atque alia munera, et accipiens manu sua tribuebat eis. Et cum quibus donabatur
vir multa bona accipiebat ex his et tribuebat. Appellavit autem Neemias hunc locum nepthar quod interpretatur
II purificatio. Vocatur autem apud plures nephi. Invenitur autem in descriptionibus Ieremie prophete quod iussit accipere
ignem eos qui transmigrabantur ut significatum est, et ut mandavit transmigratis, et dedit illis legem ne obli-

ne exciderent precepta domini, et ut non oberrarent mentibus videntes simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum. Et alia huiusmodi dicens hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat et in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et arcam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum usquequo exiit in montem in quo moyses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi Ieremias invenit locum spelunce et tabernaculum et arcam et altare incensi intulit illuc et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Ieremias culpans illos dixit quod ignotus erit locus donec congreget deus congregationem populi et propitius fiat. Et tunc dominus ostendet hec et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut et moysi manifestabatur et sicut Salomon petiit ut locus sanctificaretur magno deo. Magnifice enim sapientiam tractabat et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et consummationis templi sicut et moyses orabat ad dominum et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum. Et dixit moyses. Eo quod non sit comestum quod erat pro peccato consumptum est. Similiter et Salomon octo diebus celebravit dedicationem. Inferebantur autem in descriptionibus et commentariis Neemie hec eadem et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros et prophetarum et David et epistolas regum et de donariis. Similiter et Iudas ea que deciderant per bellum quod nobis acciderat congregavit omnia et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec mittite qui perferant vobis. Acturi itaque purificationem scripsimus vobis. Bene ergo facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut promisit in lege speramus quod cito nostri miserebitur et congregabit de sub celo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis et locum purgavit. De Iuda vero Machabeo et fratribus eius et de templi magni purificatione et de are dedicatione. Sed et de preliis que pertinent ad Antiochum nobilem et filium eius Eupatorem et de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro Iudeis fortiter fecerunt ita ut universam regionem cum pauci essent vindicarent et barbaram multitudinem fugarent et famosissimum in toto orbe templum recuperarent et civitatem liberarent et leges que abolite erant restituerentur domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. Itemque ab Iasone Cyreneo quinque libris comprehensa temptavimus nos uno volumine breviare. Considerantes enim multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio. Studiosis vero ut facilius possint memorie commendare. Omnibus autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui hoc opus breviandi causa suscepimus non facilem laborem immo vero negotium plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus. Sicut hi qui preparant convivium et querunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam libenter laborem sustinemus. Veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. Sicut enim nove domus architecto de universa structura curandum est, ei vero qui pingere curat que apta sunt ad ornatum exquirenda sunt, ita estimandum est et in nobis. Etenim intellectum colligere et ordinare sermonem et curiosius partes singulas quasque disquirere historie congruit auctori. Brevitatem vero dictionis sectari et executiones rerum vitare brevianti concedendum est. Hinc ergo narrationem incipiemus. De prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

III

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime custodirentur propter Onie pontificis pietatem et animos odio habentes mala, fiebat ut et ipsi reges et principes locum summo honore dignum ducerent et templum maximis muneribus illustrarent, ita ut Seleucus Asie rex de reditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Symon autem de tribu Beniamin prepositus templi constitutus contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere Oniam non posset venit ad Apollonium Tharsee filium qui illo tempore erat dux Celesyrie et Fenicis, et nuntiavit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium Ierosolimis et communes copias immensas esse que non pertinent ad rationem sacrificiorum, esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset Apollonius ad regem de pecuniis que delate erant, ille accitum Heliodorum qui erat super negotia eius misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Celesyriam et Fenicen

vitates esset peragraturus. re autem vera regis propositum perfecturus. Sed cum venisset Ierosolimam et benigne a
summo sacerdote in civitate esset susceptus. narravit de dato indicio pecuniarum et cuius rei gratia adesset ap-
peruit. interrogabat autem si vere hec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hec. et victualia viduarum
ac pupillorum. quedam vero esse hircani tobie viri valde eminentis in his que detulerat impius symon.
universa autem argenti talenta esse quadringenta. et auri ducenta. decipi vero eos qui credidissent loco et templo quod
per universum mundum honoratur pro sui veneratione et sanctitate et impossibile omnino esse. At ille pro his que habebat in
mandatis a rege. dicebat omni genere regi ea deferenda. Constituta autem die intrabat de his heliodorus
ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum sacerdota-
libus stolis iactaverunt se. et invocabant de celo eum qui de depositis legem posuit. ut his qui deposuerant ea
salva custodiret. Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum mente vulnerabatur. Facies enim et color immutatus
declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat viro mestitia quedam et horror corporis per quem manifes-
tus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii etiam gregatim de domibus confluebant publica suppli-
catione obsecrantes pro eo quod in contemptum locus esset venturus. Accincteque mulieres ciliciis pectus per pla-
teas confluebant. Sed et virgines que concluse erant procurrebant ad oniam. alie autem ad muros. quedam vero per fene-
stras prospiciebant. universe autem protendentes manus in celum deprecabantur. Erat enim misera commixte multi-
tudinis et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hii quidem invocabant omnipotentem dominum. ut
credita sibi his qui crediderant cum omni integritate conservarentur. Heliodorus autem quod decreverat perficiebat.
eodem loco ipse cum satellitibus suis circa erarium presens. Sed spiritus omnipotentis magnam fecit sue ostensionis evidenci-
am ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei ruentes dei virtute in dissolutionem et formidinem converterentur.
Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem optimis operimentis adornatus. isque cum impetu he-
liodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes
virtute decori. optimi gloria. speciosique amictu. qui circumsteterunt eum. et ex utraque parte flagellabant sine inter-
missione multis plagis verberantes. Subito autem heliodorus concidit in terram eumque multa caligine circumfusum rapuerunt.
atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et his qui cum multis cursoribus et satellitibus predictum ingressus est erarium
non portabatur nullo sibi ferente auxilium. manifesta cognita dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem
iacebat mutus. atque omni spe et salute privatus. Hii autem dominum benedicebant quia magnificabat locum suum. Et tem-
plum quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum. apparente omnipotenti domino gaudio et leticia impletum est.
tūc Tunc vero ex amicis heliodori quidam rogabant confestim oniam ut invocaret altissimum ut vitam donaret ei qui in sup-
premo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex iu-
deis circa heliodorum consummatam. optulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret.
iidem iuvenes eisdem vestibus amicti astantes heliodoro dixerunt. Onie sacerdoti gratias age. Nam propter
eum dominus vitam donavit. Tu autem a deo flagellatus nuntia omnibus magnalia dei et potestatem. Et his dictis
non comparuerunt. Heliodorus vero hostia deo oblata et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit. et onie gratias
agens recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera mag-
ni dei. Cum autem rex interrogasset heliodorum quis esset aptus adhuc semel Ierosolimam mitti. ait. Si quem habes hic de eo
hostem aut regni tui insidiatorem mitte illuc. et flagellatum eum recipies si tamen evaserit. eo quod in loco
sit dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem visitator et adiutor est loci illius. et venientes ad malefa-
ciendum percutit ac perdit. Igitur de heliodoro et erarii custodia ita se res habet. Symon autem predictus pecuniarum IIII
et patrie delator male loquebatur de onia. tamquam ipse heliodorum instigasset ad hec et ipse fuisset incentor ma- hic fuit [illegible] q ipse erat [illegible]
Oniā lorum. provisoremque civitatis ac defensorem gentis sue et emulatorem legis dei audebat insidiatorem regni
dicere. Sed cum inimicitie in tantum procederent ut etiam per quosdam symonis necessarios homicidia fierent. considerans onias peri-
culum contentionis. et apollonium insanire ut pote ducem celesyrie et fenicis ad augendam malitiam symo-
nis. ad regem se contulit non ut civium accusator. sed communem utilitatem apud semetipsum universe multi-

tiud ciuis suadens. Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Symonem posse
cessare ab stultitia sua. Sed post Seleuci vite excessum cum suscepisset regnum Antiochus qui nobilis appellabatur,
ambiebat Iason frater Onie summum sacerdotium, adiens regem promittens ei argenti trecenta talenta et sexaginta
et ex redditibus aliis talenta octoginta. Super hec promittebat et alia centum quinquaginta si potestati eius concederetur
gymnasium et ephebiam sibi constituere, et eos qui in Ierosolimis erant Antiochenos scribere. Quod cum rex annuis-
set et optinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit. Et amotis his que
humanitatis causa Iudeis a regibus fuerant constituta per Iohannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de
amicitia et societate functus est legatione, legitima civium iura destituens, prava instituta sanciebat.
Ausus est enim sub ipsa arce gymnasium constituere et optimos quosque ephebos in lupanaribus pone-
re. Erat autem hoc non initium sed incrementum quoddam et profectus gentilis et alienigene conversationis propter impii et non sacerdotis
Iasonis nefarium et inauditum scelus, ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent, sed
contempto templo et sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palestre et prebitionis eius iniuste et in exercitiis
disci, et patrios quidem honores nichil habentes, grecas glorias optimas arbitrabantur. Quarum gratia periculosa eos con-
tentio habebat, et eorum instituta emulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebant quos hostes et perem-
ptores habuerant. In leges enim divinas impie agere impune non cedit. Sed hoc sequens tempus declarabit. Cum
autem quinquennalis agon Tyro celebraretur et rex presens esset, misit Iason facinorosus ab Ierosoli-
mis viros peccatores portantes argenti didragmas trecentas in sacrificium Herculis, quas postulaverunt hii qui ap-
portaverant ne in sacrificium erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari. Sed hec oblata sunt
quidem ab eo qui miserat in sacrificium Herculis, propter presentes autem date sunt in fabricam navium triremium. Misso autem in
Egyptum Apollonio Menesthei filio propter primates Ptolomei Filometoris regis, cum cognovisset
Antiochus alienum se a negotiis regni effectum, propriis utilitatibus consulens profectus inde venit in
Ioppen et inde Ierosolimam, et magnifice ab Iasone et civitate susceptus est cum facularum luminibus ac lau-
dibus ingressus est, et inde in Feniciem exercitum convertit. Et post triennii tempus misit Iason Menelaum supradicti Sy-
monis fratrem portantem pecunias regi et de negotiis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi
cum magnificasset faciem potestatis eius in semetipsum retorsit summum sacerdotium superponens Iasoni talen-
ta argenti trecenta. Acceptisque a rege mandatis venit, nichil quidem dignum habens sacerdotio, animos vero crudelis
tyranni et fere belue iram gerens. Et Iason quidem qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammaniti-
cum expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem optinuit, de pecuniis vero regi promissis nichil
agebat, cum exactionem faceret Sostratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat.
Quam ob causam utrique ad regem sunt vocati. Et Menelaus amotus est a sacerdotio succedente Lisimacho fratre
suo, Sostratus autem prelatus est Cypriis. Et cum hec agerentur contigit Tharsenses et Mallotas seditionem move-
re eo quod Antiochide concubine regis dono essent dati. Festinanter itaque rex venit sedare illos relicto suffec-
to uno ex comitibus suis in dignitate Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportu-
num aurea quedam vasa ex templo furatus donavit Andronico et alia vendiderat Tyro et per vicinas civitates.
Quod cum certissime agnovisset Onias arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochie secus Dafnem.
Unde Menelaus accedens ad Andronicum rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam et datis
dextris cum iureiurando quamvis esset ei suspectus suasisset de asilo procedere, statim eum peremit, non veri-
tus iustitiam. Ob quam causam non solum Iudei sed et alie quoque nationes indignabantur et moleste ferebant de nece tan-
ti viri iniusta. Sed regressum regem de Cilicie locis adierunt Iudei apud Antiochiam simul et Greci conquerentes de ini-
qua nece Onie. Contristatus itaque animo Antiochus et flexus ad misericordiam lacrimas fudit recordatus defuncti sobrieta-
tem et modestiam. Accensisque animis Andronicum purpura exutum circumduci per totam civitatem iubet et eodem loco quo
in Oniam impietatem commiserat sacrilegum interfici, Domino illi dignam penam retribuente. Multa autem sacrilegia
in templo a Lisimacho commissis Menelai consilio et divulgata fama congregata est multitudo adver-

i. p habendis [illegible]
i. [illegible] civium [illegible] gentilium
Anime [illegible] ab [illegible] diabolus [illegible]

lysimachum multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus et animis ira repletis, lysimachus armatis fere tribus millibus iniquis manibus uti coepit, duce quodam tyranno, aetate pariter et dementia provecto. Sed ut intellexerunt conatum lysimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuere; quidam vero cinerem in lysimachum iecere. Et multi quidem vulnerati, quidam autem et prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus aerarium interfecerunt. De his ergo coepit iudicium adversus menelaum agitari. Et cum venisset rex tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus. Et cum superaretur menelaus, promisit ptolomeo multas pecunias dare ad suadendum regi. Itaque ptolomeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, et a sententia deduxit: et menelaum quidem universae malitiae reum criminibus absolvit: miseros autem, qui etiamsi apud scythas causam dixissent, innocentes iudicarentur, hos morte damnavit. Cito ergo iniustam poenam dederunt, qui pro civitate, et pro populo, et sacris vasis causam prosecuti sunt. Quamobrem tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt. Menelaus autem, propter eorum qui in potentia erant avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

V

Eodem tempore antiochus secundam profectionem paravit in egyptum. Contigit autem per universam ierosolimorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes, et hastas, quasi cohortes, armatos, et cursus equorum per ordines digestos, et congressiones fieri cominus, et scutorum motus, et galeatorum multitudinem gladiis districtis, et telorum iactus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset, tamquam vita excessisset antiochus, assumptis iason non minus mille viris, repente aggressus est civitatem: et civibus ad murum convolantibus, ad ultimum apprehensa civitate, menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in caede civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium et non civium se trophaea capturum. Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, et profugus iterum abiit in ammanitem. Ad ultimum in exitium sui conclusus ab areta arabum tyranno, fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum, et execrabilis, ut patriae et civium hostis, in egyptum extrusus est: et qui multos de patria sua expulerat, peregre periit, lacedemonas profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus: et qui insepultos multos abiecerat, ipse et illamentatus et insepultus abicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulchro participans. His itaque gestis suspicatus est rex societatem deserturos iudeos: et ob hoc profectus ex egypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere, nec parcere occursantibus, et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo caedes iuvenum ac seniorum, mulierum et natorum exterminia, virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia vincti, non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt: ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, menelao ductore, qui legum et patriae fuit proditor: et sceleratis manibus sumens sancta vasa, quae ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam, contrectabat indigne, et contaminabat. Ita alienatus mente antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum deus fuerat iratus, propter quod et accidit circa locum despectio: alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut heliodorus, qui missus est a seleuco rege ad expoliandum aerarium, etiam hic statim adveniens flagellatus, et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem, sed propter gentem locum deus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum: postea autem fiet socius bonorum: et qui derelictus est in ira dei omnipotentis, iterum in magni domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis, velociter antiochiam regressus est, existimans se prae superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et prepositos ad affligendam gentem: ierosolimis quidem philippum genere frigem, moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est: in garizim autem andronicum: praeter hos autem menelaum, qui gravius quam ceteri imminebat civibus. Et cum appositus esset contra iudeos, misit odiosum principem apollonium cum exercitu viginti et duobus millibus,

perimere et omnes perfecte etatis interficere mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset Ierosolimam pacem simulans quievit usque ad sanctum diem sabbati et tunc feriatis iudeis arma capere suis precepit omnesque qui ad spectaculum processerant trucidavit et per civitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem Machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum ibique cum suis inter feras in montibus vitam agebat et feni cibo vescentes demorabantur ne participes essent coinquinationis. Sed non post multum temporis misit rex senem quendam antiochenum qui compelleret iudeos ut se transferrent a patriis et dei legibus. Contaminare etiam quod in ierosolimis erat templum et cognominare Iovis olympii et in garizin prout erant hii qui locum inhabitabant Iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis malorum erat incursio. Nam templum luxuria et commessationibus gentium erat plenum et scortantium cum meretricibus sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant intro ferentes ea que non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur neque dies sollempnes patrii servabantur nec simpliciter se quisquam iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia. Et cum liberi sacra celebrarentur cogebantur hedera coronati libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates suggerentibus ptolomeis ut pari modo et ipsi adversus iudeos agerent ut sacrificarent eos autem qui nollent transire ad instituta gentium interficerent. Erat autem videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse quas infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas et latenter sabbati diem celebrantes cum indicati essent philippo flammis succensi sunt eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter adversos casus sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correptionem generis esse nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere sed statim ultiones adhibere magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus dominus patienter expectat ut eas cum iudicii dies venerit in plenitudine peccatorum puniat, ita et in nobis statuit ut peccatis nostris in finem devolutis ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet, corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed hec nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam autem veniendum ad narrationem. Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum vir etate provectus et vultu decorus aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens voluntarie preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere patienter sustinens destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hii autem qui astabant iniqua miseratione commoti propter antiquam viri amicitiam tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat et simularet manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus ut hoc facto a morte liberaretur et propter veterem amicitiam hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignam et ingenite nobilitatis caniciem atque a puero optime conversationis et secundum sanctam et a deo conditam legis constitutionem respondit cito dicens premitti se velle in infernum. Non enim etatem nostram dignum est inquit fingere ut multi adolescentium arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum et ipsi propter meam simulationem et propter modicum corruptibilis vite tempus decipiantur et per hoc maculam atque execrationem mee senectuti adquiram. Nam etsi in presenti tempore suppliciis hominum eripiar sed manum omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam. Quamobrem fortiter vita excedendo senectute quidem dignus apparebo adolescentibus autem exemplum forte relinquam si prompto animo ac fortiter pro gravissimis et sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hii autem qui eum ducebant et paulo ante fuerant mitiores in iram versi sunt propter sermones ab eo dictos quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur ingemuit et dixit. Domine qui habes sanctam scientiam manifeste

feste tu scis quia cum a morte possem liberari duros corporis sustineo dolores secundum animam vero propter timo-
rem tuum libenter hec patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit non solum iuvenibus sed et universe genti memoriam
sue mortis ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens. Contigit autem et septem fratres una cum matre apprehen-
sos compelli a rege attingere contra fas carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui erat primus
sic ait. Quid queris et quid vis discere a nobis. Parati sumus mori magis quam patrias dei leges prevaricari. Iratus
itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi. Quibus statim succensis iussit ei qui prior fuerat locutus amputa-
ri linguam et cute capitis abstracta summas quoque manus et pedes ei precidi ceteris eius fratribus et matre inspicienti-
bus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset iussit ignem admoveri et adhuc spirantem torreri in sartagine.
In qua cum diu cruciaretur ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter dicentes. Dominus deus aspi-
ciet veritatem et consolabitur in nobis quemadmodum per protestationem cantici declaravit Moyses. Et in servis suis
consolabitur. Mortuo itaque illo primo hoc modo sequentem deducebant ad illudendum. Et cute capitis eius cum capillis
abstracta interrogabant si manducaret priusquam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria
voce dixit. Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco primi tormenta suscepit et in ultimo spiritu constitutus sic ait.
Tu quidem sceleratissime in presenti vita nos perdis sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resur-
rectione suscitabit. Post hunc tertius illuditur et linguam postulatus cito protulit et manus constanter extendit et
cum fiducia ait. E celo ista possideo sed propter dei leges nunc hec ipsa despicio quoniam ab ipso me ea recepturum spero.
Ita ut rex et qui cum eo erant mirarentur adolescentis animum quod tamquam nichilum duceret cruciatus.
Et hoc ita defuncto quartum similiter vexabant torquentes. Et cum iam esset ad mortem sic ait. Potius est ab hominibus morti
datos spem expectare a deo iterum ab ipso resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum admovissent
sequentem vexabant eum. At ille respiciens in eum dixit. Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod
vis. Noli autem putare genus nostrum a deo esse derelictum. Tu autem patienter sustine et videbis magnam potestatem
ipsius qualiter te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant et sextum. Et hic mori incipiens sic ait. Noli frustra
errare. Nos enim propter nosmetipsos hec patimur peccantes in deum nostrum et digna admiratione facta sunt in nobis.
Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra deum pugnare temptaveris. Supra modum autem mater mirabilis
et bonorum memoria digna que pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter
spem quam in deum habebat. Singulos illorum hortabatur patria voce fortiter repleta sapientia et femineae cogitationi
masculinum animum inserens dixit ad eos. Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum
et animam donavi vobis et vitam et singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed enim mundi creator qui formavit hominis
nativitatem quique omnium invenit originem et spiritum iterum vobis cum misericordia reddet et vitam sicut nunc vosmetipsos
despicitis propter leges eius. Antiochus autem contempni se arbitratus simul et exprobrantis voce despecta cum adhuc
adolescentior superesset non solum verbis hortabatur sed et cum iuramento affirmabat divitem se et beatum
facturum et translatum a patriis legibus amicum habiturum et res necessarias ei prebiturum. Sed ad hec cum adolescens ne-
quaquam inclinaretur vocavit rex matrem et suadebat ei ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam
verbis esset hortatus promisit suasuram se filio suo. Itaque inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum
ait patria voce. Fili mi miserere mei que te in utero novem mensibus portavi et lac triennio dedi et alui
et in etatem istam perduxi. Peto nate ut aspicias ad celum et terram et ad omnia que in eis sunt et intelligas quia ex nichi-
lo fecit ea deus et hominum genus. Ita fiet ut non timeas carnificem istum sed dignus fratribus tuis effectus suscipe
mortem ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum hec illa adhuc diceret ait adolescens. Quem
sustinetis. Non obedio precepto regis sed precepto legis que data est nobis per Moysen. Tu vero qui inventor omnis malitie
factus es in hebreos non effugies manum dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patimur. Et si nobis propter increpationem et cor-
reptionem dominus deus noster modicum iratus est sed iterum reconciliabitur servis suis. Tu autem o scelerate et omnium hominum flagi-
tiosissime noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus. Nondum enim omnipotentis dei
et omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento eterne vite

effecti sunt. Tu vero iudicio dei iustas superbie penas solues. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado pro patriis legibus inuocans deum maturius genti nostre propitium fieri teque cum tormentis et uerberibus confiteri quod ipse est deus solus. In me uero et in fratribus meis desinet omnipotentis ira que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius deseuit indigne ferens se derisum. Et hic itaque mundus obiit per omnia in domino confidens. Nouissime autem post filios et mater consumpta est. Igitur de sacrificiis et de nimiis cruciatibus satis dictum est.

Iudas uero machabeus et qui cum illo erant introibant latenter in castella et conuocantes cognatos et amicos et eos qui permanserant in iudaismo assumentes eduxerunt ad sex milia uirorum et inuocabant dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur et misereretur templo quod polluebatur ab impiis misereretur etiam exterminio ciuitatis que esset illico complananda et uocem sanguinis ad se clamantis audiret memoraretur quoque iniquissimas mortes innocentium paruulorum et blasphemias nomini suo illatas et indignaretur super his. At machabeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur. Ira enim domini in misericordiam conuersa est. Et superueniens castellis et ciuitatibus improuisus succendebat eas et oportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiuscemodi excursus ferebatur et fama uirtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem philippus paulatim uirum ad profectum uenire ac frequentius res ei prospere cedere ad ptolomeum ducem celesyrie et fenicis scripsit ut auxilium ferret regis negotiis. At ille uelociter misit nicanorem patrocli de primoribus amicum datis ei de permixtis gentibus armatis non minus uiginti milibus ut uniuersum iudeorum genus deleret adiuncto ei et gorgia uiro militari et in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem nicanor ut regi tributum quod romanis erat dandum duo milia talentorum de captiuitate iudeorum suppleret. Statimque ad maritimas ciuitates misit conuocans ad coemptionem iudaicorum mancipiorum promittens se nonaginta mancipia talento distracturum non respiciens ad uindictam que eum ab omnipotente esset consecutura. Iudas autem ut comperit indicauit his qui secum erant iudeis nicanoris aduentum. Ex quibus quidam formidantes et non credentes ad iustitiam dei in fugam uertebantur. Alii uero si quid eis supererat uendebant simulque dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio nicanore qui eos priusquam cominus ueniret uendiderat et si non propter eos propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum et propter inuocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Conuocatis autem machabeus septem milibus qui cum ipso erant rogabat ne hostibus reconciliarentur neque metuerent inique uenientium aduersum se hostium multitudinem sed fortiter contenderent ante oculos habentes contumeliam que loco sancto ab his iniuste esset illata itemque et ludibrio habite ciuitatis iniuriam adhuc etiam ueterum instituta conuulsa. Nam illi quidem armis confidunt ait simul et audacia. Nos autem in omnipotente domino qui potest et uenientes aduersum nos et uniuersum mundum uno nutu delere confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis dei que facta sunt erga parentes et quod sub sennacherib centum octoginta quinque milia perierunt et de prelio quod eis aduersus galathas fuit in babilonia ut omnes ubi ad rem uentum est macedonibus sociis hesitantibus ipsi sex milia soli peremerunt centum uiginti milia propter auxilium illis datum de celo et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His uerbis constantes effecti sunt et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini symonem et iosephum et ionathan subiectis unicuique millenis et quingentis. Ad hec etiam ab esdra lecto illis sancto libro et dato signo adiutorii dei in prima acie ipse dux commisit cum nicanore. Et facto sibi adiutore omnipotente interfecerunt super nouem milia hominum maiorem autem partem exercitus nicanoris uulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis uero eorum qui ad emptionem ipsorum uenerant sublatis ipsos usquequaque persecuti sunt. Sed reuersi sunt hora conclusi. Nam erat ante sabbatum quam ob causam non perseuerauerunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant benedicentes dominum qui liberauit eos in isto die misericordie initium distillans in eos. Post sabbatum uero debilibus et orphanis et uiduis diuiserunt spolia et residua

Titus uendidit xxx iudeos pro uno denario

pro superbo / arrogante

pusillanimes

pugnandi

His itaque gestis et communi ab omnibus facta obsecratione misericordem dominum postulabant ut in finem servis suis reconciliaretur. Sed et ex his qui cum Timotheo et Bachide erant contra se contendentes super viginti milia interfecerunt et munitiones excelsas obtinuerunt, et plures predas diviserunt, equam portionem debilibus, pupillis et viduis, sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent, diligenter omnia composuerunt in locis opportunis; residua vero spolia Ierosolimam detulerunt. Et Philarchen qui cum Timotheo erat interfecerunt, virum scelestum qui in multis Iudeos afflixerat. Et cum epinitia agerent in Ierosolimis, eum qui sacras ianuas incenderat, id est Callisthenem, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem Nicanor, qui mille negotiatores ad Iudeorum venditionem adduxerat, humiliatus auxilio domini ab his quos nullos existimaverat, deposita veste glorie per mediterranea fugiens solus venit Antiochiam, summam felicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat Romanis se tributum restituturum de captivitate Ierosolimorum, predicabat nunc protectorem deum habere Iudeos, et ob hoc invulnerabiles esse eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

IX. Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. Intraverat enim in eam que dicitur Persipolis et temptavit expoliare templum et civitatem opprimere, sed multitudine ad arma concurrente in fugam versi sunt; et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa Ecbathanam, recognovit que erga Nicanorem et Timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugaverant posse in Iudeos retorquere; ideoque iussit agitari currum suum sine intermissione agens iter, celesti eum iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Ierosolimam et congeriem sepulchri Iudeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus Israel percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum et amara internorum tormenta. Et quidem satis iuste, quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. Super hec autem superbia repletus, ignem spirans animo in Iudeos et precipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus et montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam dei virtutem in semetipso contestans, ita ut de corpore impii vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante sidera celi contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. Hinc igitur cepit ex gravi superbia deduci ad agnitionem sui, divina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augescentibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse deo et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civitatem ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret ac sepulchrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere; et Iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum sed avibus ac feris diripiendos traditurum et cum parvulis exterminaturum dixerat, equales nunc Atheniensibus facere pollicetur. Templum etiam sanctum quod prius expoliaverat optimis donis ornaturum et sancta vasa multiplicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis prestaturum; super hec et Iudeum se futurum et omnem locum terre perambulaturum et predicaturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus, supervenerat enim in eum iustum dei iudicium, desperans scripsit ad Iudeos in modum deprecationis epistolam hec continentem: Optimis civibus Iudeis plurimam salutem et bene valere et esse felices rex et princeps Antiochus. Si bene valetis et filii vestri, et ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem benigne memor, reversus de Persidis locis et infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate curam habere, non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, ostendit quis post se susciperet principatum, ut si quid contrarium accideret aut difficile nuntiaretur, scientes hi qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur. Ad hec considerans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes et event

captivorum venditione.

Elatus

conspectantes. Designavi autem filium meum Antiochum regem, quem saepe recurrens in superiora regna mul-
tis vestrum commendabam, et scripsi ad eum quae subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores beneficiorum pu-
blice et privatim ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et
humane acturum, et sequentem propositum meum communem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pessime
percussus, et ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus miserabili obitu vita defunctus est. Trans-
ferebat autem corpus Philippus collactaneus eius. Qui metuens filium Antiochi ad Ptolomeum Filome-
torem in Egyptum abiit. Machabeus autem et qui cum illo erant, Domino se protegente, templum quidem et civitatem recep-
erunt. Aras autem quas alienigenae per plateas extruxerant, itemque delubra demolitus est. Et purgato templo
aliud altare fecerunt, et de ignitis lapidibus igne concepto obtulerunt sacrificia post biennium, et incen-
sum et lucernas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant Dominum prostrati in terram ne amplius talibus
malis inciderent: sed et si quando peccassent, ut ab ipso mitius corriperentur, et non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur.
Qua die autem templum ab alienigenis pollutum erat, contigit eadem die purificationem fieri, vicesima quinta
mensis, qui fuit Casleu. Et cum laetitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quod ante mo-
dicum tempus diem sollemnem tabernaculorum in montibus et in speluncis more bestiarum egerant. Propter quod thyrsos
et ramos virides et palmas praeferebant ei qui prosperavit mundari locum suum. Et decreverunt communi praecepto et
decreto universae genti Iudaeorum omnibus annis agere dies istos. Et Antiochi quidem qui appellatus est Nobi-
lis vitae excessus ita se habuit. Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio quae gesta sunt narrabimus, brevians
mala quae in bellis gesta sunt. Hic enim suscepto regno constituit super negotia regni Lysiam quendam Phe-
nicis et Syriae militiae principem. Nam Ptolomeus qui dicebatur Macer iusti tenax erga Iudaeos esse constituit,
et praecipue propter iniquitatem quae facta erat in eos, et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eupato-
rem, cum frequenter proditor audiret eo quod Cyprum creditam sibi a Filometore deseruisset, et ad Antiochum No-
bilem translatus etiam ab eo recessisset, veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum, assumptis
advenis frequenter Iudaeos debellabat. Iudaei vero qui tenebant opportunas munitiones, fugatos ab Ierosolymis
suscipiebant et bellare temptabant. Hi vero qui erant cum Machabeo per orationes Dominum rogantes ut esset ipse adiutor ip-
sis fecerunt impetum in munitiones Idumaeorum. Multaque vi insistentes loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, et omnes simul non
minus a viginti milibus trucidaverunt. Quidam autem cum confugissent in duas turres valde munitas, omnem ap-
paratum ad repugnandum habentes, Machabeus ad eorum expugnationem relicto Simone et Iosepho, itemque Zac-
cheo eisque qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas quae amplius perurgebant pugnas conversus est. Hi vero qui cum Simone
erant cupiditate ducti, a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia, et septuaginta milibus didragmis ac-
ceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem Machabeo nuntiatum esset quod factum est, principibus populi congregatis accusavit
quod pecunia fratres vendidissent, adversariis eorum dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit, et confestim duas tur-
res occupavit. Armis autem ac manibus omnia prospere agendo in duabus munitionibus plus quam viginti milia peremit.
Timotheus autem qui prius a Iudaeis fuerat superatus, convocato exercitu peregrinae multitudinis, et congregato equitatu
Asiano advenit, quasi armis Iudaeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant, appropinquante illo deprecabantur Domi-
num, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis praecincti, ad altaris crepidinem provoluti, ut sibi propitius, inimicis autem eo-
rum esset inimicus, et adversariis adversaretur, sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis armis longius de civitate procedentes,
et proximi hostibus effecti resederunt. Primo autem solis ortu utrique commiserunt: isti quidem victoriae et prosperitatis sponsorem
cum virtute Dominum habentes, illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna esset, apparuerunt adversariis de
caelo viri quinque in equis frenis aureis decori, ducatum Iudaeis praestantes: ex quibus duo Machabeum medium habentes
armis suis circumseptum incolumem conservabant. In adversarios autem tela et fulmina iaciebant, ex quo et caecitate confusi
et repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt autem viginti milia quingenti, et equites sescenti. Timotheus vero confugit
in Gazaram praesidium munitum, cui praeerat Chereas. Machabeus autem et qui cum eo erant laetantes obsederunt praesidium diebus
quattuor. At hi qui intus erant loci firmitate confisi supra modum maledicebant et sermones nefandos iactabant.

Sepe autem clericus sacerdotalis dignitas atque spiritualis actionis
militia commissa est, pro cupiditate divina recepta
magis avaritie sue satisfacere voluit quam commissa
divinis comandis Christi voluntate legitime
pugnando explere.

Sed cum dies quinta illucesceret viginti iuvenes ex his qui cum Machabeo erant accensi animis propter
blasphemiam viriliter accesserunt ad murum et feroci animo incedentes ascendebant. Sed et alii similiter ascen-
dentes turres portasque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos cremare. Per continuum
autem biduum presidio vastato, Timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt: et fratrem eius Cheream
et Apollophanem occiderunt. Quibus gestis in hymnis et confessionibus benedicebant Dominum qui magna fecit
XI in Israel et victoriam illis dedit. Sed et parvo post tempore Lysias procurator regis et propinquus ac negotiorum prepositus,
graviter ferens de his que acciderant, congregatis octoginta millibus et equitatu universo veniebat adversus
Iudeos existimans se civitatem quidem captam gentibus habitaculum facturum, templum vero in pecunie questum sicut cetera
delubra gentium habiturum, et per singulos annos venale sacerdotium: nequaquam recogitans Dei potestatem, sed ef-
frenatus mente in multitudine peditum et in millibus equitum, et octoginta elephantis confidebat. Ingressus
autem Iudeam et appropians Bethsure que erat in angusto loco ab Ierosolyma intervallo quinque stadiorum, illud
presidium expugnabat. Ut autem Machabeus et qui cum eo erant cognoverunt expugnari presidia, cum fletu
et lacrimis rogabant Dominum et omnis turba simul ut bonum angelum mitteret ad salutem Israel. Et ipse primus
Machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxilium fratribus suis. Sim-
ulque prompto animo processerunt, et adhuc in Ierosolymis cum essent, apparuit precedens eos eques in veste can-
dida armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, et convaluerunt
animis, non solum homines sed et bestias ferocissimas et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de
celo habentes adiutorem et miserantem super eos Dominum. Leonum autem more impetu irruentes in hostes, prostrave-
runt ex eis undecim millia peditum, et equitum mille sexcentos: universos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vul-
nerati nudi evaserunt. Sed et ipse Lysias turpiter fugiens evasit. Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans
factam erga se diminutionem, et intellegens invictos esse Hebreos omnipotentis Dei auxilio innitentes, mi-
sit ad eos; et promisit se consensurum omnibus que iusta sunt, et regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem Machabeus
precibus Lysie in omnibus utilitati consulens: et quecumque Machabeus scripsit Lysie de Iudeis, ea rex concessit. Nam
erant scripte Iudeis epistole a Lysia quidem hunc modum continentes: Lysias populo Iudeorum salutem. Iohannes et Abesalom
qui missi fuerant a vobis tradentes scripta postulabant ut ea que per illos significabantur implerem. Quecumque
igitur regi potuerunt perferri exposui, et que res permittebat concessi. Si igitur in negotiis fidem conservaveritis,
et deinceps bonorum vobis causa esse tentabo. De ceteris autem per singula verbo mandavi et istis et his qui a me
missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octavo Dioscori mensis die
vicesima et quarta. Regis autem epistola ita continebat: Rex Antiochus Lysie fratri salutem. Patre
nostro inter deos translato, nos volentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere
diligentiam, audivimus Iudeos non consensisse patri nostro ut transferrentur ad ritum Grecorum, sed tenere
velle suum institutum, ac propterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. Volentes igitur hanc quoque
gentem quietam esse statuentes iudicavimus templum restitui illis ut agerent secundum suorum maiorum
consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et dexteram dederis, ut cognita nostra voluntate bono
animo sint et utilitatibus propriis deserviant. Ad Iudeos vero regis epistola talis erat: Rex Antiochus sena-
tui Iudeorum et ceteris Iudeis salutem. Si valetis sic estis ut volumus: sed et ipsi bene valemus. Adiit
nos Menelaus dicens velle vos descendere ad vestros qui sunt apud nos. His igitur qui commeant usque
ad diem tricesimum mensis Xanthici damus dextras securitatis, ut utantur Iudei cibis et legibus
suis sicut et prius, et nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem
XII et Menelaum qui vos alloquatur. Valete. Anno centesimo quadragesimo octavo Xanthici mensis quinta decima die. Miserunt
sit etiam decima die mensis. Scripserunt etiam Romani epistolam ita se habentem: Quintus Memmius et Titus
Manilius legati Romanorum populo Iudeorum salutem. De his que Lysias cognatus regis concessit vobis
et nos concessimus. De quibus autem ad regem iudicavit referendum, confestim aliquem mittite, diligentius

mox uos conferentes ut decernamus sicut congruit uobis. Nos enim antiochiam accedimus. ideoque festina-
te rescribere ut nos quoque sciamus cuius estis uoluntatis. Bene ualete. Anno centesimo quadragesimo oc-
tauo quintadecima die mensis xanthici. His factis pactionibus lysias pergebat ad regem. Iudei autem agricul-
ture operam dabant. Sed hii qui resederant timotheus et apollonius gennei filius. sed et ieronimus et demo-
fon super hos et nicanor cypriarches non sinebant eos in silentio agere et quiete. Ioppite uero tale quoddam fla-
gitium perpetrarunt. Rogauerunt iudeos cum quibus habitabant ascendere scaphas quas parauerant cum uxoribus
et filiis. quasi nullis inimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum ciuitatis et ipsis adqui-
escentibus pacisque causa nichil suspectum habentibus. cum in altum processissent submerserunt non minus ducentos. Quam
crudelitatem iudas in sue gentis homines factam ut cognouit. precepit uiris qui erant cum ipso. et inuocato iusto
iudice deo uenit aduersus interfectores fratrum et portum quidem noctu succendit. scaphas uero exus-
sit. eos autem qui ab igne refugerant gladio peremit. Et cum hec ita egisset. discessit quasi iterum reuersurus et uniuersos
ioppitas eradicaturus. Sed cum cognouisset et eos qui erant iamnie uelle pari modo facere habitanti-
bus secum iudeis. iamnitis quoque nocte superuenit et portum cum nauibus succendit. ita ut lumen ignis appareret
ierosolimis a stadiis ducentis quadraginta. Inde cum iam abissent nouem stadiis et iter facerent ad ti-
motheum. commiserunt cum eo arabes quinque milia uiri et equites quingenti. Cumque pugna ualida fieret et
auxilio dei prospere cessisset. residui uicti arabes petebant a iuda dextras sibi dari. promittentes pas-
cua se daturos et in ceteris profuturos. Iudas autem arbitratus uere in multis eos utiles. promisit pacem. dextris-
que acceptis discesserunt ad tabernacula sua. Aggressus est autem et ciuitatem quandam firmam pontibus murisque
circumseptam que a turbis habitabatur gentium promiscuarum cui nomen casphin. Hii uero qui intus erant confidentes
in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum remissius agebant. maledictis lacessentes
iudam ac blasphemantes et loquentes que fas non est. Machabeus autem inuocato magno mundi principe
qui sine arietibus et machinis temporibus iesu precipitauit iericho. irruit ferociter muris et capta
ciuitate per domini uoluntatem innumerabiles cedes fecit. ita ut adiacens stagnum stadiorum duum la-
titudinis sanguine interfectorum fluere uideretur. Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta et uene-
runt in characa ad eos qui dicuntur tubianei iudeos. et timotheum quidem in illis locis non comprehende-
runt. nulloque negotio perfecto regressus est relicto in quodam loco firmissimo presidio. Dosi-
theus autem et sosipater qui erant duces cum machabeo peremerunt a timotheo relictos in presidio decem mili-
a uiros. At machabeus ordinatis circum se sex milibus et constitutis per cohortes aduersus timotheum
processit. habentem secum centum uiginti milia peditum equitumque duo milia quingentos. Cognito
autem iude aduentu timotheus premisit mulieres et filios et reliquum apparatum in presidium quod car-
nion dicitur. Erat enim inexpugnabile et accessu difficile propter locorum angustias. Cumque cohors iude
prima apparuisset. timor hostibus incussus est ex presentia dei qui uniuersa conspicit. et in fugam
uersi sunt alius ab alio. ita ut magis a suis deicerentur et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas
autem uehementer instabat puniens profanos et prostrauit ex eis triginta milia uirorum. Ipse uero timotheus
incidit in partes dosithei et sosipatris et multis precibus postulabat ut uiuus dimitteretur. eo quod multorum
ex iudeis parentes haberet ac fratres quos morte eius decipi eueniret. Et cum fidem dedisset restituturum se eos
secundum constitutum illesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est ad carnion interfectis uigin-
ti quinque milibus. Post horum fugam et necem mouit exercitum ad ephron ciuitatem munitam in qua multi-
tudo diuersarum gentium habitabat. et robusti iuuenes pro muris consistentes fortiter repugnabant.
In hac autem machine multe et telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem inuocassent qui potestate sua
uires hostium confringit. ceperunt ciuitatem et ex eis qui intus erant uiginti quinque milia prostrauerunt. Inde
ad ciuitatem scitharum abierunt que ab ierosolimis sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem his
qui apud scithopolim erant iudeis quod benigne ab eis haberentur. etiam temporibus infelicitatis. quod mo-

natiue

Isti sunt qui ex alienigenis gentibus quondam in ad-
iutorium iudeorum uenientes. uel tubianei qui [illegible]
alienis conducti.

[illegible]

inuictis

tecte secum egerunt, gratias agentes eis, et exhortati sunt eos ut de cetero erga genus suum benigni essent. Et venerunt
Ierosolymam die solemni septimanarum instante. Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam prepositum Idumee. pro dimicare in festo sanguinem effundere [illegible]
Et ivit ei obviam cum peditibus tribus milibus et equitibus quadringentis. Ubi congressi contigit paucos ruere Iudeorum. Do- [illegible]
sitheus quidam de Bacenoris eques vir fortis Gorgiam tenebat. Et cum vellet illum capere vivum, eques
quidam de Tracibus irruit in eum, humerumque eius amputavit; atque ita Gorgias effugit in Maresam. At
illis qui cum Esdrin erant diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Dominum Iudas adiutorem et ducem
belli fieri, incipiens patria voce et cum hymnis clamorem extollens; fugam Gorgie militibus incussit.
Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam. Et cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem sabbati
purificati in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis Iudas, ut corpora prostratorum
tollerent et cum parentibus ponerent in sepulchris paternis. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de do-
nariis idolorum que apud Iamniam fuerant, a quibus lex prohibet Iudeos. Omnibus ergo manifestum
factum est ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini, qui occulta fecit
manifesta. Atque ita ad preces conversi rogaverunt ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur.
At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato sub oculis videntes que facta sunt q̄
pro peccato eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione duodecim milia drachmas argenti misit Ieroso-
lymam offerri pro peccato sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderant
resurrecturos speraret, superfluum videretur et vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat quod hii
[illegible] qui cum pietate dormitionem acceperant optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogi-
[illegible] tatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. Anno centesimo quadragesimo nono ¶ XIII
cognovit Iudas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Iudeam, et cum eo Lysiam pro-
curatorem et prepositum negociorum, secum habentem peditum centum decem milia, et quinque milia equitum
et elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos. Commiscuit autem se eis et Menelaus, et cum
multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patrie salute, sed sperans se constitui in principatum. Sed Rex
regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem, et suggerente Lysia hunc esse causam ma-
lorum omnium, iussit ut eis est consuetudo apprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris
quinquaginta cubitorum aggestum undique habens cineris. Hec prospectum habebat in preceps. Inde in cine- i. cinnula
rem deici iussit sacrilegum omnibus eum propellentibus ad interitum. Et tali lege prevaricatorem legis contigit
mori, nec terre dari Menelaum. Et quod satis iuste. Nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, pro tunc de peto pena conquerentur eidem.
cuius ignis et cinis erat sanctus, ipse in cineris morte damnatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat
nequiorem se patre suo Iudeis ostensurus. Quibus Iudas cognitis precepit populo ut die ac nocte Dominum
invocarent, quo sicut et semper et nunc adiuvaret eos, quippe qui lege et patria sanctoque templo privari vererentur, prevaricarentur
ac populum qui nuper paululum respiraret ne sineret blasphemis rursus nationibus
subdi. Omnibus itaque id simul facientibus et petentibus a Domino misericordiam cum fletu et ieiuniis per tri-
duum continuum prostratis, hortatus est eos Iudas ut se prepararent. Ipse vero cum senioribus cogitavit
priusquam rex admoveret exercitum ad Iudeam et optineret civitatem, exire et Domini iudicio committere civitatem
exitum rei. Dans itaque potestatem omnium Deo mundi creatori, et hortatus suos ut fortiter
dimicarent et usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria et civibus starent, circa Modin exerci-
tum constituit. Et dato signo suis Dei victorie, iuvenibus fortissimis electis nocte aggressus
aulam regiam in castris interfecit viros quatuor milia et maximum elephantorum cum hiis qui superpositi
erant. Summoque metu ac perturbatione hostium castra repleverunt. Rebusque prospere gestis abierunt.
Hoc autem factum est die illucescente adiuvante eum Domini protectione. Sed rex accepto gustu auda- ipso modico
cie Iudeorum arte difficultates locorum temptabat, et Bethsure quod erat Iudeorum presidium mu-
nitum castra admovebat, sed fugabatur, impingebatur, minuebatur. Hiis autem qui intus erant a iudeis [illegible]

iudas necessaria mittebat. Enunciavit autem mysteria hostibus Rhodocus quidam de iudaico exercitu qui requisi-
tus comprehensus et conclusus est. Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in Bethsuris, dextram dedit, accepit,
abiit, commisit cum Iuda, superatus est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochie qui relictus erat super
negotia, mente consternatus, Iudeos deprecans, subditusque eis iurat de omnibus quibus iustum visum est, et reconciliatus
obtulit sacrificium, honorificavit templum et munera posuit. Machabeum amplexatus est et fecit eum a Ptolo-
maida usque Gerrenos ducem et principem. Ut autem venit Ptolomaidam, graviter ferebant Ptolomenses ami-
citie conventionem, indignantes ne forte fedus irrumperent. Tunc ascendit Lysias tribunal et exposuit rationem
et populum sedavit, regressusque est Antiochiam. Et hoc modo regis profectio et reditus processit. Sed post triennii tempus
cognovit Iudas et qui cum eo erant Demetrium Seleuci cum multitudine valida et navibus per portum Tripolis
ascendisse ad loca opportuna et tenuisse regiones adversus Antiochum et ducem eius Lysiam. Alcimus autem qui-
dam qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis, considerans nullo modo sibi esse salutem neque
accessum ad altare, venit ad regem Demetrium centesimo quinquagesimo anno, offerens ei auream coronam
et palmam, super hec et thallos qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit. Tempus autem opportunum dementie sue nac-
tus, convocatus a Demetrio ad consilium et interrogatus quibus rebus et consiliis Iudei niterentur, respondit: Ipsi
qui dicuntur Assidei Iudeorum, quibus preest Iudas Machabeus, bella nutriunt et seditiones movent, nec patiuntur
regnum esse quietum. Nam et ego defraudatus parentum gloria, dico autem summo sacerdotio, huc veni; primo quidem utili-
tatibus regis fidem servans, secundo autem et civibus consulens. Nam illorum pravitate universum genus nostrum non minime
vexatur. Sed his singulis oro rex cognitis et regioni et generi secundum pervulgatam omnibus humanitatem
tuam prospice. Nam quamdiu superest Iudas impossibile est pacem esse negotiis. Talibus autem ab eo dictis et ceteri amici
hostiliter se habentes adversus Iudam inflammaverunt Demetrium. Qui statim Nicanorem prepositum elephantorum ducem
misit in Iudeam, datis ei mandatis ut ipsum quidem Iudam caperet, eos vero qui cum illo erant dispergeret, et constitueret
Alcimum maximi templi summum sacerdotem. Tunc gentes que de Iudea fugerant Iudam gregatim se Nicano-
ri miscebant, miserias et clades Iudeorum prosperitates rerum suarum existimantes. Audito itaque Iudei Ni-
canoris adventu et conventu nationum, conspersi terra rogabant eum qui populum suum constituit in eternum, quique suam por-
tionem signis evidentibus protegit. Imperante autem duce statim inde moverunt et convenerunt ad castellum Des-
sau. Symon vero frater Iude commiserat cum Nicanore, sed conterritus est repentino adventu adversariorum. Ni-
canor tamen audiens virtutem comitum Iude et animi magnitudinem quam pro patrie certaminibus habebant, sangui-
ne iudicium facere metuebat. Quam ob rem premisit Posidonium et Theodotium et Mathiam ut darent
dextras atque acciperent. Et cum diu de his consilium ageretur et ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium
una fuit sententia amicitiis annuere. Itaque diem constituerunt qua secreto inter se agerent, et singulis selle
prolate sunt et posite. Precepit autem Iudas armatos esse locis opportunis, ne forte ab hostibus repente
mali aliquid oriretur. Et congruum colloquium fecerunt. Morabatur autem Nicanor Ierosolimis et nichil inique
agebat, gregesque turbarum que congregate fuerant dimisit. Habebat autem Iudam semper carum ex animo, et erat
viro inclinatus. Rogavitque eum ducere uxorem filiosque procreare. Nuptias fecit, quiete egit, communiterque vive-
bant. Alchimus autem videns caritatem illorum ad invicem et conventiones, venit ad Demetrium et dicebat
Nicanorem rebus alienis assentire, Iudamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse. Itaque rex
exasperatus et pessimis huius criminationibus irritatus scripsit Nicanori dicens graviter quidem se ferre de ami-
citie conventione, iubere tamen ut Machabeum citius vinctum mitteret Antiochiam. Quibus cognitis Nicanor
consternabatur et graviter ferebat si ea que convenerant irrita faceret, nichil lesus a viro. Sed quia regi re-
sistere non poterat, opportunitatem observabat qua preceptum perficeret. At Machabeus videns secum austerius agere Nica-
norem et consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorum congrega-
tis occultavit se a Nicanore. Quod cum ille cognovit fortiter se a viro preventum, venit ad maximum et
sanctissimum templum, et sacerdotibus solitas hostias offerentibus iussit sibi tradi virum. Quibus cum iurantibus

dicentibus nescire se ubi esset qui quaerebatur. extendens manum ad templum iuravit. Nisi mihi vinctum Iudam tradideritis
istud dei fanum in planitiem deducam et altare effodiam et templum hoc libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Sa-
cerdotes autem protendentes manus in caelum invocabant eum qui semper propugnator esset gentis ipsorum haec dicentes. Tu domine universi-
tatis qui nullius indiges voluisti templum habitationis tuae fieri in nobis. Et nunc sancte sanctorum omnium domine conserva in aeternum
impollutam domum istam quae nuper mundata est. Ditiacas quidam de senioribus ab Ierosolymis delatus est Nicanori
vir amator civitatis et valde bene audiens qui pro affectu pater Iudaeorum appellabatur. Hic multis temporibus
continentiae propositum tenuit in iudaismo corpusque atque animam tradere contentus pro perseverantia. Volens autem Nicanor manifes-
tare odium quod habebat in Iudaeos misit milites quingentos ut eum comprehenderent. Putabat enim si illum decepisset
se cladem maximam Iudaeis illaturum. Turbis autem irruere in domum eius et ianuam dirumpere atque ignem
admovere cupientibus cum iam comprehenderetur gladio se petiit eligens nobiliter mori potius quam subditus
fieri peccatoribus et contra natales suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festinationem non certo ictu plagam de-
disset et turba intra ostia irrumperent recurrens audacter ad murum praecipitavit semetipsum viriliter
in turbas. Quibus velociter locum dantibus casu eius venit per mediam cervicem. Et cum adhuc spiraret
accensus animo surrexit. Et cum sanguis eius magno fluxu deflueret et gravissimis vulneribus saucius
esset cursu turbam pertransiit. Et stans supra quandam petram praeruptam et iam exsanguis effectus complexus
intestina sua utrisque manibus proiecit super turbas invocans dominatorem vitae ac spiritus ut haec illi iterum red-
deret atque ita vita defunctus est.

XV

Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samariae cogitavit
die sabbati cum omni impetu committere bellum. Iudaeis vero qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus ne ita fero-
citer et barbare feceris sed honorem tribue diei sanctificationis et honora eum qui universa conspicit. At ille infe-
lix interrogavit si est potens in caelo qui imperavit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis Est dominus vivus ipse
in caelo potens qui iussit agi septimam diem. At ille ait. Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma et ne-
gotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus
cogitaverat commune trophaeum statuere de Iuda. Machabaeus autem confidebat semper cum omni spe auxilium sibi
a deo affuturum. et hortabatur suos ne formidarent ad adventum nationum. sed in mente haberent adiutoria
sibi facta de caelo et nunc sperarent ab omnipotente affuturam sibi victoriam. Et allocutus illos de lege et
prophetis admonens etiam certamina quae fecerant prius promptiores constituit. et ita animis eorum erectis simul ostende-
bat gentium fallaciam et iuramentorum praevaricationem. Singulos autem illorum armavit non clypei et hastae mu-
nitione sed sermonibus optimis et exhortationibus exposito digno fide somnio per quod universos laetifi- · visione
cavit. Erat autem huiuscemodi visus. Oniam qui fuerat summus sacerdos virum bonum et benignum verecundum
visu modestum moribus et eloquio decorum et qui a puero in virtutibus exercitatus sit manus protendentem
orare pro omni populo Iudaeorum. Post hoc apparuisse et alium virum aetate et gloria mirabilem et magni deco-
ris habitudine circa illum. Respondentem vero Oniam dixisse. hic est fratrum amator et populi Israel. Hic est qui multum
orat pro populo et universa sancta civitate. Ieremias propheta dei. Extendisse autem Ieremiam dextram et dedisse
Iudae gladium aureum dicentem. Accipe sanctum gladium munus a deo in quo deicies adversarios populi mei
Israel. Exhortati itaque Iudae sermonibus bonis valde. de quibus extolli posset impetus et animi iuvenum confortari
statuerunt dimicare et confligere fortiter. ut virtus de negotiis iudicaret eo quod civitas et sancta et
templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo. Maximus
vero et primus pro sanctitate timor erat templi. Sed et eos qui in civitate erant non minima sollicitudo habebat pro his
qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum hostesque adessent atque exercitus esset ordinatus. bestiae
equitesque opportuno in loco compositi. considerans Machabaeus adventum multitudinis et apparatum varium armorum
ac ferocitatem bestiarum extendens manus in caelum prodigia facientem dominum invocavit. qui non secundum armorum potentiam
sed prout ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo. Tu domine qui misisti angelum tuum sub Ezechia
rege Iudae et interfecisti de castris Sennacherib centum octoginta quinque milia. Et nunc dominator caelorum mitte

angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui ut metuant qui cum blasphe-
mia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nicanor autem et qui cum ipso erant cum tubis et canticis
admovebantur. Iudas vero et qui cum eo erant invocato deo per orationes congressi sunt. Manu quidem pugnantes, sed cordibus
dominum orantes, prostraverunt non minus triginta quinque milia, praesentia dei magnifice delectati. Cumque cessas-
sent et cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione
excitata patria voce omnipotentem dominum benedicebant. Praecepit autem Iudas qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus
erat caput Nicanoris et manum cum humero abscisam Ierosolimam perferri. Quo cum pervenisset convocatis contribulibus
et sacerdotibus ad altare accersiit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite Nicanoris et manu nefaria
quam extendens contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est. Linguam etiam ipsius Nicanoris praecisam iussit
particulatim avibus dari, manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur caeli dominum benedixerunt dicentes
benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce ut evidens es-
set et manifestum signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate praeter-
ire, habere autem celebritatem tertia decima die mensis adar quod dicitur voce syriaca pridie mardochei diei. Igitur his
erga Nicanorem gestis et ex illis temporibus ab Hebraeis civitate possessa, ego quoque in his finem faciam ser-
monis. Et si quidem bene et ut historiae competit, hoc et ipse velim; si autem minus digne, concedendum est mihi. Sicut enim vi-
num semper bibere aut semper aquam contrarium est, alterius autem uti delectabile, ita legentibus si semper exactus sit ser-
mo non erit gratus. Hic ergo erit consummatus. Explicit liber Machabeorum. Incipit prologus in psal-

David filius Iesse cum esset in regno suo quattuor elegit qui psalmos facerent, id est Asaph,
Eman, Ethan et Idithun. Octoginta octo qui dicebant psalmos et ducenti l psal-
ma et cytharam percutiebant. Abiuth cum archa rediret, archam in tertium post annos
viginti revocatam ab Azotiis et mansit in domo Aminadab. Hanc imposuit in
plaustro novo et adduxit in Ierusalem electis viris ex omni gente filiorum Israel septuaginta milia de tribu
autem Levi adductos septuaginta octo milia virorum. Ex quibus quattuor principes prefecit cantionibus in-
stituit: Asaph, Eman, Ethan et Idithun. Unicuique eorum dividens septuaginta duos viros succin-
entes laudem cantionum domino, et unus quidem eorum ferebat cymbalum, alius cytharam, alius tubam cornei-
am. In medio autem eorum stabat David tenens ipse psalterium. Archam autem antecedebant septem chori et
sacrificium vituli. Ipse autem vincitur sequebatur post archam. Sunt igitur omnes psalmi David numero CL. Qui
omnes quando novem fecit ipse David xxxii non sunt superscripti. lxxii in David. xii in Asaph. xii in Idithun. no-
nem filiis Chore, unus Moysi, duo in Salomone, duo in Aggeo et Zacharia. Fiunt itaque omnes
psalmi David numero centum L. Diapsalmae numero septuaginta quinque. Cantica graduum numero xv.
Psalmus primus nullum titulum habens assignavit quod omnium est. Deinde qui alius intelligitur in primo in primo
genitus, ut in nono ideo non sunt vitia. Deinde quia ipse psalmus Christi mentionem facit, ut ad illud
Christum tunc exponendo personam in scribendo non habet ordinem historiae immutatum. Leguntur
in titulis psalmorum, sed psalmi non secundum historiam, sed secundum prophetiam leguntur. Ita ordinem
psalmorum perturbare non potest ordo titulorum. Psalmi omnes qui inscribuntur ipsi David ad Christi per-
tinent sacramentum, quia David dictus est Christus.

Beatus uir q̄ n̄ abiit ī ɔsilio impiorꝝ ⁊ ī uia peccatorꝝ n̄ stetit. ⁊ ī cathedra
pestilencie n̄ sedit. Sed ī lege dn̄i uolūtas ei'. ⁊ ī lege ei' meditabit'
die ac nocte. Et erit tāq̄ lignū qđ plātatū ē sec' decursꝰ aquarꝝ. quod
fructū suū dabit ī tp̄e suo. Et foliū ei' n̄ defluet. ⁊ oīa q̄cūq; faciet
p̄sperabuntur. Non sic impii n̄ sic. sꝫ tāq̄ puluis quē p̄icit uētus a facie t̄re. Ideo n̄ re
surgēt impii in iudicio. neq; peccatores ī ɔsilio iustorꝝ. Qm̄ nouit dn̄s uiā iustorꝝ. ⁊ iter impiorꝝ pibit.
Quare fremuerūt gēs. ⁊ p̄pli meditati sūt inania. Astiterūt reges t̄re ⁊ p̄ncipes ɔue II
nerūt ī unū. aduersꝰ dn̄m ⁊ aduersꝰ xp̄m ei'. Dirūpam' uincula eorꝝ. ⁊ piciam' a no
b' iugū ipsorꝝ. Qui habitat ī celis irridebit eos. ⁊ dn̄s subsannabit eos. Tūc loquet' ad eos in
ira sua. ⁊ ī furore suo ɔturbabit eos. Ego aūt ɔstitut' sū rex ab eo sup' syon mōtē scm̄
ei'. p̄dicās p̄ceptū ei'. Dn̄s dix' ad me filius meꝰ es tu. ego hodie genui te. Postula a me
⁊ dabo t' gētes hereditatē tuā. ⁊ possessionē tuā t'minos t're. Reges eos ī uirga ferrea. ⁊ tā
q̄ uas figuli ɔfringes eos. Et nūc reges intelligite. erudimini q̄ iudicatis t'rā.
Seruite dn̄o ī timore. ⁊ exultate ei cū tremore. Apprehendite disciplinā nequādo
irascat' dn̄s. ⁊ pereatis de uia iusta. Cū exarserit in breui ira ei'. bt̄i oēs q̄ ɔfidūt ī eo.
Dn̄e qd̄ multiplicati sūt q̄ tribulāt me. multi insurgūt aduersū me. Multi dicunt III
aīe mee. n̄ē salus ipsi ī deo ei'. Tu aūt dn̄e susceptor meꝰ es. glīa mea ⁊ exaltās
caput meū. Voce mea ad dn̄m clamaui ⁊ exaudiuit me de mōte scō suo. Ego dor
miui ⁊ soporatus sū ⁊ exurrexi. q' dn̄s suscepit me. Nō timebo milia p̄pli circūdātis
me. exurge dn̄e saluū me fac ds̄ meꝰ. Qm̄ tu p̄cussisti oēs aduersātes m' sine cā. dē
tes peccatorꝝ ɔtriuisti. Dn̄i ē salus. ⁊ sup' p̄p'l'm tuū benedictio tua.
Cum inuocarē exaudiuit me ds̄ iusticie mee. in tribulacōe dilatasti m'. Miserere IIII
mei. ⁊ exaudi oracōnē meā. Filii hominū usq; grauī corde. ut qd̄ diligitis ua
nitatē ⁊ q̄ritis mēdaciū. Et scitote qm̄ mirificauit dn̄s scm̄ suū. dn̄s exaudiet me
cū clamauero ad eū. Irascimini ⁊ nolite peccare. q̄ dicitis ī cordibꝫ uestris ⁊ ī cubili
bꝫ uestris ɔpungimini. Sacrificate sacrificiū iusticie ⁊ sp̄ate ī dn̄o. multi dicūt q's ostēdit
nob' bona. Signatū ē sup' nos lumē uultꝰ tui dn̄e. dedisti leticiā ī corde meo.
A fructu frumēti uini ⁊ olei sui multiplicati sūt. In pace in idipm̄. dormiam ⁊
requiescam. Qm̄ tu dn̄e singularit' ī spe. ɔstituisti me. V
Verba mea auribꝫ p̄cipe dn̄e. intellige clamorē meū. Intēde uoci oracōis mee.
rex meꝰ ⁊ ds̄ meꝰ. Qm̄ ad te orabo dn̄e. mane exaudies uocē meā. Mane asta
bo t' ⁊ uidebo. qm̄ n̄ ds̄ uolēs iniq̄tatē tu es. Neq; habitabit iuxta te malign'. neq;
p'manebūt iniusti ante oclōs tuos. Odisti oēs q' opant' iniq̄tatē. pdes oēs q' loquūt'
mendacium. Virū sanguinū ⁊ dolosū abhoīabit' dn̄s. ego aūt ī multitudine mīe tue. Intro
ibo ī domū tuā. adorabo ad tēplū scm̄ tuū ī timore tuo. Dn̄e deduc me ī iusticia
tua p̄pt' inimicos meos. dirige ī ɔspectu tuo uiā meā. Qm̄ n̄ ē in ore eorꝝ ueritas. cor
eorꝝ uanū ē. Sepulcrū patēs ē guttur eorꝝ linguis suis dolose agebāt. iudica illos ds̄.
Decidāt a cogitacōibꝫ suis s'm multitudinē impietatū eorꝝ. expelle eos qm̄ irritauerunt te
dn̄e. Et letentur oēs q' sp'ant ī te. in et'nū exultabūt ⁊ habitabis ī eis. Et gloriabū
tur ī te oēs q' diligūt nomē tuū. qm̄ tu benedices iusto. Dn̄e ut scuto bone uolūta
tis tue coronasti nos. VI
Dn̄e ne ī furore tuo arguas me. neq; ī ira tua corripias me. Miserere mei dn̄e
qm̄ infirmꝰ sū. sana me dn̄e qm̄ ɔturbata sūt oīa ossa mea. Et aīa mea tur

turbata est valde: sed tu domine usquequo? Convertere domine et eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam
tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi? Laboravi in gemitu meo, la-
vabo per singulas noctes lectum meum: lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore
oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam ex-
audivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit. Erubescant
et conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur et erubescant valde velociter.

VII

Domine deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat
ut leo animam meam: dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud: si est
iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis.
Persequatur inimicus animam meam et comprehendat: et conculcet in terra vitam meam: et gloriam meam in pulverem
deducat. Exurge domine in ira tua: et exaltare in finibus inimicorum meorum. Et exurge domine deus
meus in precepto quod mandasti: et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere: dominus iudicat
populos. Iudica me domine secundum iustitiam meam: et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia peccatorum: et diri-
ges iustum scrutans corda et renes deus. Iustum adiutorium meum a domino: qui salvos facit rectos corde.
Deus iudex iustus fortis et patiens: numquid irascitur per singulos dies? Nisi conversi fueritis gladium suum vibra-
bit: arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis: sagittas suas ardenti-
bus effecit. Ecce parturiit iniustitiam: concepit dolorem et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum: et incidit
in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in caput eius: et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iusti-
tiam eius: et psallam nomini domini altissimi.

VIII

Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevata est magnificentia
tua super celos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos: ut destruas
inimicum et ultorem. Quoniam videbo celos tuos opera digitorum tuorum: lunam et stellas que tu fun-
dasti. Quid est homo quod memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo
minus ab angelis: gloria et honore coronasti eum domine: et constituisti eum super opera manuum tuarum.
Omnia subiecisti sub pedibus eius: oves et boves universas insuper et pecora campi. Volucres celi
et pisces maris qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster: quam admirabile est nomen tuum
in universa terra.

IX

Confitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua. Letabor et exulta-
bo in te: psallam nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retrorsum: infirma-
buntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam: sedes super thronum qui iu-
dicas iustitiam. Increpasti gentes et periit impius: nomen eorum delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici
defecerunt framee in finem: et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu:
et dominus in eternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum: et ipse iudicabit orbem terre in equitate
iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugium pauperi: adiutor in opportunitatibus in
tribulatione. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti querentes te domine. Psallite domino
qui habitat in Syon: annuntiate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est
oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine: vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui
exaltas me de portis mortis: ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filie Syon. Exulta-
bo in salutari tuo: infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt compre-
hensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Conver-
tantur peccatores in infernum: omnes gentes que obliviscuntur deum. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia
pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine
legislatorem super eos: sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe: despicis in oppor-

tunitatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam lau-
datur peccator in desideriis animae suae: et iniquus benedicitur. Exacerbavit dominum peccator: secundum multitudinem irae suae non quaeret.
Non est deus in conspectu eius: inquinatae sunt viae illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua a facie eius: omnium inimicorum
suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo: non movebor a generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione
os plenum est et amaritudine et dolo: sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus: in occultis
ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum: inclinabit
se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo oblitus est deus: avertit faciem suam ne videat in finem.
Exurge domine deus et exaltetur manus tua: ne obliviscaris pauperum. Propter quid irritavit impius
deum: dixit enim in corde suo non requiret. Vides quoniam tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus est pauper orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni: quaeretur peccatum
illius et non invenietur. Dominus regnabit in aeternum et in saeculum saeculi: peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudivit
dominus: praeparationem cordis eorum audivit auris tua. Iudicare pupillo et humili: ut non apponat ultra
magnificare se homo super terram.
In domino confido quomodo dicitis animae meae: transmigra in montem sicut passer. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum X
paraverunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam quae perfecisti de-
struxerunt: iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo: dominus in caelo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt: pal-
pebrae eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluet
super peccatores laqueos: ignis et sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus et iustitias dilexit:
aequitatem vidit vultus eius.
Salvum me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniam diminutae sunt veritates a filiis hominum. Vana locuti XI
sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt. Disperdat dominus universa la-
bia dolosa: et linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus labia nostra a no-
bis sunt quis noster dominus est. Propter miseriam inopum et gemitum pauperum: nunc exurgam dicit dominus. Ponam in salu-
tari: fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia casta: argentum igne examinatum probatum
terrae purgatum septuplum. Tu domine servabis nos: et custodies nos a generatione hac in aeternum.
In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.
Usquequo domine oblivisceris me in finem: usquequo avertis faciem tuam a me. Quamdiu ponam consilia XII
in anima mea: dolorem in corde meo per diem. Usquequo exaltabitur inimicus meus super me: respice
et exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte:
nequando dicat inimicus meus praevalui adversus eum. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero:
ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino qui bona tribuit mihi
et psallam nomini domini altissimi.
Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studiis suis: XIII
non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Dominus de caelo prospexit super filios hominum: ut videat
si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat
bonum non est usque ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant: venenum
aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pe-
des eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt:
non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem
meam sicut escam panis. Dominum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore ubi non erat timor.
Quoniam dominus in generatione iusta est: consilium inopis confudistis quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex Syon
salutare Israel: cum averterit dominus captivitatem plebis suae exultabit Iacob et laetabitur Israel.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur
sine macula: et operatur iusticiam. Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua. Nec XIIII
fecit proximo suo malum: et opprobrium non accepit adversus proximos suos. Ad nichilum deductus
est in conspectu eius malignus: timentes autem dominum glorificat. Qui iurat proximo suo et non decipit:
qui pecuniam suam non dedit ad usuram et munera super innocentem non accepit. Qui facit hec: non movebitur XV
Conserva me domine quoniam speravi in te: dixi domino deus meus es tu quoniam bonorum meo-
rum non eges. Sanctis qui sunt in terra eius: mirificavit omnes voluntates meas in eis. Multiplicate sunt
infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero no-
minum eorum per labia mea. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei: tu es qui restitues hereditatem
meam michi. Funes ceciderunt michi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est michi. Benedicam dominum qui
tribuit michi intellectum: insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei. Providebam dominum in conspectu
meo semper: quoniam a dextris est michi ne commovear. Propter hoc letatum est cor meum et exultavit lingua mea: insuper
et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.
Notas michi fecisti vias vite: adimplebis me leticia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.
Exaudi domine iusticiam meam: intende deprecationem meam. Auribus percipe orationem meam: XVI
non in labiis dolosis. De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant equitates.
Probasti cor meum et visitasti nocte: igne me examinasti et non est inventa in me iniquitas. Ut non loquatur
os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Perfice gressus meos in
semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Ego clamavi quoniam exaudisti me deus: inclina
aurem tuam michi et exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas: qui salvos facis sperantes in te. A resistentibus
dextere tue custodi me ut pupillam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum qui
me afflixerunt. Inimici mei animam meam circumdederunt: adipem suum concluserunt os eorum locutum est superbiam.
Proicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram. Susceperunt me sicut leo
paratus ad predam: et sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge domine preveni eum et supplanta eum:
eripe animam meam ab impio frameam tuam ab inimicis manus tue. Domine a paucis de terra divide eos
in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt filiis: et dimiserunt reli-
quias suas parvulis suis. Ego autem in iusticia apparebo in conspectu tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.
Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum et refugium meum et liberator meus. Deus meus
adiutor meus: et sperabo in eum. Protector meus et cornu salutis mee: et susceptor meus. Laudans XVII
invocabo dominum: et ab inimicis meis salvus ero. Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis
conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione mea
invocavi dominum: et ad deum meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et
clamor meus in conspectu eius introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra: fundamenta montium conturbata
et commota sunt quoniam iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius et ignis a facie eius exarsit: carbones succensi
sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit: et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubin et vo-
lavit: volavit super pennas ventorum. Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius: te-
nebrosa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierunt: grando et carbones ignis.
Et intonuit de celo dominus: et altissimus dedit vocem suam grando et carbones ignis. Et misit sagit-
tas suas et dissipavit eos: fulgura multiplicavit et conturbavit eos. Et apparuerunt fontes aquarum et reve-
lata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo
et accepit me: assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis: et ab
his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictionis mee: et factus est dominus
protector meus. Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit quoniam voluit me. Et retribuet

mihi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi. Quia custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo: et iusticias eius non repuli a me. Et ero inmaculatus cum eo: et observabo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris: et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem salvum facies: et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine: deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatione: et in deo meo transgrediar murum. Deus meus inpolluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum: aut quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute: et posuit inmaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum: et super excelsa statuens me. Qui docet manus meas ad prelium: et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi protectionem salutis tue: et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos et conprehendam illos: et non convertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum: et subplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum: et odientes me disperdidisti. Clamaverunt nec erat qui salvos faceret: ad dominum nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium. Populus quem non cognovi servivit michi: in auditu auris obedivit michi. Filii alieni mentiti sunt michi: filii alieni inveterati sunt et claudicaverunt a semitis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas michi et subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius: et faciens misericordiam christo suo david: et semini eius usque in seculum.

XVIII

Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones: quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam: a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius: nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini inmaculata convertens animas: testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis. Iusticie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum: et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me: et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati: tunc inmaculatus ero: et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut conplaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu meo semper. Domine adiutor meus: et redemptor meus.

XIX

Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in equis: nos autem in nomine domini dei nostri [inuocabimus]. Ipsi obligati sunt et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die qua invocaverimus te.

Domine in virtute tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium XX
cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum
in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te
et tribuisti ei longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriam
et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi: letificabis eum in
gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino: et in misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur
manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis
in tempore vultus tui: dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes:
et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaverunt in te mala: cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire.
Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua:
cantabimus et psallemus virtutes tuas.
XXI
Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum.
Deus meus clamabo per diem et non exaudies: et nocte et non ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas
laus Israel: in te speraverunt patres nostri speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt:
in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo: opprobrium hominum et abiectio plebis.
Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat
eum: salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus
matris mee in te proiectus sum ex utero. De ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quoniam tribulatio
proxima est: quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.
Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio ventris mei. Aruit tamquam testa virtus mea: et lingua
mea adhesit faucibus meis: et in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi:
consilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos: dinumeraverunt
omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me: diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem
meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice.
Erue a framea deus animam meam: et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis:
et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio
ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum: universum semen Iacob glorificate eum.
Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam
a me: et cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea
reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur: et laudabunt dominum qui requirunt eum: vivent
corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad dominum: universi fines terre. Quoniam domini
Et adorabunt in conspectu eius: universe familie gentium.
est regnum: et ipse dominabitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terre: in conspectu eius cadent omnes
qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet: et semen meum serviet ipsi. Annuntiabitur domino generatio
ventura: et annuntiabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.
XXII
Dominus regit me et nichil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam refectionis
educavit me: animam meam convertit. Deduxit me super semitas iustitie: propter nomen suum.
Nam et si ambulavero in medio umbre mortis: non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua et
baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam: adversus eos qui tribulant me.
Impinguasti in oleo caput meum: et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequetur me: omnibus
diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo domini: in longitudinem dierum.
XXIII
Domini est terra et plenitudo eius: orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria
fundavit eum: et super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem domini: aut

et stabit in loco sancto eius. Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam
nec iuravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino, et misericordiam a deo salutari suo.
Hec est generatio querentium eum, querentium faciem dei iacob. Attollite portas principes vestras et elevamini
porte eternales, et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dominus fortis et potens, dominus potens in prelio.
Attollite portas principes vestras et elevamini porte eternales, et introibit rex glorie. Quis est iste
rex glorie? dominus virtutum ipse est rex glorie. Universi qui sustinent te non confundentur.
Ad te domine levavi animam meam, deus meus in te confido non erubescam. Neque irrideant me inimici XXIIII
Confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Vias tuas domine demonstra michi, et semitas tuas
edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me, quia tu es deus salvator meus et te sustinui
tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine, et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuventutis
mee et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem
tuam domine. Dulcis et rectus dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio,
docebit mites vias suas. Universe vie domini misericordia et veritas, requirentibus testamentum eius et testimonia eius.
Propter nomen tuum domine propitiaberis peccato meo, multum est enim. Quis est homo qui timet dominum? legem
statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur, et semen eius hereditabit terram. Firmamentum est
dominus timentibus eum, et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse evellet de
laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei, quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes
cordis mei multiplicate sunt, de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem
meum, et dimitte universa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, et odio
iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me, non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes XXV
et recti adheserunt michi, quia sustinui te. Libera deus israel ex omnibus tribulationibus suis.
Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum, et in domino sperans non infirmabor. Proba me
domine et tempta me, ure renes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, et complacui
in veritate tua. Non sedi cum consilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi ecclesiam malignantium
et cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocentes manus meas, et circumdabo altare tuum domine.
Ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tue
et locum habitationis glorie tue. Ne perdas cum impiis deus animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam.
In quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus
sum, redime me et miserere mei. Pes meus stetit in directo, in ecclesiis benedicam te domine.
Dominus illuminatio mea et salus mea, quem timebo? Dominus protector vite mee XXVI
a quo trepidabo? Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas.
Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistant
adversum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat adversum me prelium,
in hoc ego sperabo. Unam petii a domino hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus
diebus vite mee. Ut videam voluptatem domini, et visitem templum eius. Quoniam abscondit
me in tabernaculo suo in die malorum, protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra
exaltavit me, et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi
in tabernaculo eius hostiam vociferationis, cantabo et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem
meam qua clamavi ad te, miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum exquisivit te
facies mea, faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me, ne declines in ira
a servo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me deus salutaris meus.
Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me, dominus autem assumpsit me. Legem pone michi domine in via
tua, et dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me.

qm̄ insurrexerunt in me testes iniqui: et mentita est iniquitas sibi. Credo uidere bona dn̄i in terra ui-
uentium. Expecta dn̄m uiriliter age: et confortetur cor tuum et sustine dn̄m.
Ad te dn̄e clamabo deus meus ne sileas a me: nequando taceas a me: et assimilabor descen- XXVII
dentibus in lacum. Exaudi dn̄e uocem deprecationis meę dum oro ad te: dum extollo manus
meas ad templum sc̄m tuum. Ne simul tradas me cum peccatoribus: et cum operantibus iniquitatem. Qui lo-
quuntur pacem cum proximo suo: mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum: et secundum nequitiam adin-
uentionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis. Quoniam
intellexerunt opera dn̄i et in opera manuum eius: destrues illos et non edificabis illos. Benedictus dominus
quoniam exaudiuit uocem deprecationis meę. Dn̄s adiutor meus et protector meus: et in ipso sperauit
cor meum et adiutus sum. Et refloruit caro mea: et ex uoluntate mea confitebor ei. Dn̄s
fortitudo plebis suę: et protector saluationum xp̄i sui est. Saluum fac populum tuum dn̄e et bene-
dic hereditati tuę: et rege eos et extolle illos usque in eternum.
Afferte dn̄o filii dei: afferte dn̄o filios arietum. Afferte dn̄o gloriam et honorem afferte
dn̄o gloriam nomini eius adorate dn̄m in atrio sc̄o eius. Vox dn̄i super aquas deus maiestatis in- XXVIII
tonuit: dn̄s super aquas multas. Vox dn̄i in uirtute: uox dn̄i in magnificentia. Vox dn̄i confringentis
cedros: et confringet dn̄s cedros libani. Et comminuet eas tanquam uitulum libani: et dilectus quemad-
modum filius unicornium. Vox dn̄i intercidentis flammam ignis: uox dn̄i concutientis desertum et commo-
uebit dn̄s desertum cades. Vox dn̄i preparantis ceruos et reuelabit condensa: et in templo eius omnes dicent gloriam.
Dn̄s diluuium inhabitare facit: et sedebit dn̄s rex in eternum. Dn̄s uirtutem populo suo dabit: dn̄s benedicet
populo suo in pace.
Exaltabo te dn̄e quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me. Dn̄e deus XXIX
meus clamaui ad te: et sanasti me. Dn̄e eduxisti ab inferno animam meam: saluasti
me a descendentibus in lacum. Psallite dn̄o sc̄i eius: et confitemini memorie sanctitatis eius. Quoniam
ira in indignatione eius: et uita in uoluntate eius. Ad uesperum demorabitur fletus: et ad matutinum letitia.
Ego autem dixi in abundantia mea: non mouebor in eternum. Dn̄e in uoluntate tua: prestitisti decori
meo uirtutem. Auertisti faciem tuam a me: et factus sum conturbatus. Ad te dn̄e clamabo: et ad deum
meum deprecabor. Que utilitas in sanguine meo: dum descendo in corruptionem. Numquid confitebitur tibi
puluis aut annuntiabit ueritatem tuam. Audiuit dn̄s et misertus est mei: dn̄s factus est adiutor meus.
Conuertisti planctum meum in gaudium michi: conscidisti saccum meum et circumdedisti me letitia. Vt
cantet tibi gloria mea et non compungar: dn̄e deus meus in eternum confitebor tibi. Accelera ut eruas me.
In te dn̄e speraui non confundar in eternum: in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam: ac- XXX
Esto michi in deum protectorem: et in domum refugii ut saluum me facias. Quoniam fortitudo mea et refu-
gium meum es tu: et propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes me de laqueo quem
absconderunt michi: quoniam tu es protector meus. In manus tuas dn̄e commendo spiritum meum: redemisti
me dn̄e deus ueritatis. Odisti obseruantes uanitates superuacue. Ego autem in dn̄o speraui.
Exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam: saluasti de necessitatibus
animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes meos.
Miserere mei dn̄e quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus et uenter meus. Quoniam defecit in dolore
uita mea: et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate uirtus mea: et ossa
mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum obprobrium uicinis meis ualde:
et timor notis meis. Qui uidebant me foras fugerunt a me: obliuioni datus sum tanquam
mortuus a corde. Factus sum tanquam uas perditum: quoniam audiui uituperationem multorum commo-
rantium in circuitu. In eo dum conuenirent simul aduersum me: accipere animam meam consiliati sunt.

Ego autem in te speravi domine: dixi deus meus es tu in manibus tuis sortes mee. Eripe me de manu
inimicorum meorum: et a persequentibus me. Illustra faciem tuam super servum tuum: salvum me fac in
misericordia tua domine non confundar quoniam invocavi te. Erubescant impii et deducantur in infernum: muta
fiant labia dolosa. Que loquuntur adversus iustum iniquitatem: in superbia et in abusione. Quam magna
multitudo dulcedinis tue domine: quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te in conspectu
filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tue: a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo
tuo: a contradictione linguarum. Benedictus dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam michi in civitate munita.
Ego autem dixi in excessu mentis mee: proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti vocem orationis mee:
dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius: quoniam veritatem requiret dominus et retribuet habundanter facientibus
superbiam. Viriliter agite et confortetur cor vestrum: omnes qui speratis in domino. spiritu eius dolus. XXXI
Beati quorum remisse sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputabit dominus peccatum: nec est in
Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea: dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me
manus tua: conversus sum in erumpna mea dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci: et iniustitiam
meam non abscondi. Dixi confitebor adversum me iniustitiam meam domino: et tu remisisti impietatem peccati mei.
Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tempore oportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum: ad eum non approximabunt.
Tu es refugium meum a tribulatione que circumdedit me: exultatio mea erue me a circumdantibus me.
Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus
et mulus: quibus non est intellectus. In camo et freno maxillas eorum constringe: qui non approximant ad te.
Multa flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Letamini in domino et exultate iusti:
et gloriamini omnes recti corde. XXXII
Exultate iusti in domino: rectos decet collaudatio. Confitemini domino in cythara: in psalterio
decem cordarum psallite illi. Cantate ei canticum novum: bene psallite ei in vociferatione. Quia
rectum est verbum domini: et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium: misericordia domini plena est terra.
Verbo domini celi firmati sunt: et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans sicut in utre aquas maris: ponens
in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam
ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogitationes
populorum et reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternum manet: cogitationes cordis eius a generatione
in generationem. Beata gens cuius est dominus deus eius: populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dominus vidit omnes filios
hominum. De preparato habitaculo suo: respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorum: qui
intelligit omnia opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem: et gigas non salvabitur in multitudine
virtutis sue. Fallax equus ad salutem: in habundantia autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini
super metuentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius. Ut eruat a morte animas eorum: et alat eos in fame.
Anima nostra sustinet dominum: quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum: et in nomine
sancto eius speravimus. Fiat misericordia tua domine super nos: quemadmodum speravimus in te. XXXIII
Benedicam dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea: audiant
mansueti et letentur. Magnificate dominum mecum: et exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisivi
dominum et exaudivit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum et illuminamini:
et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamavit et dominus exaudivit eum: et ex omnibus tribulationibus eius
salvavit eum. Inmittet angelus domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos. Gustate et videte
quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Divites
eguerunt et esurierunt: inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Venite filii audite me: timorem
domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuam a malo:
et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum: inquire pacem et persequere eam. Oculi domini

super iustos: et aures eius ad preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala: ut per-
dat de terra memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos: et ex omnibus
tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus hiis qui tribulato sunt corde: et humiles
spiritu salvabit. Multe tribulationes iustorum: et de hiis omnibus liberavit eos dominus.
Custodit dominus omnia ossa eorum: unum ex hiis non conteretur. Mors peccatorum pessima: et qui
oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas servorum suorum: et non delinquent omnes
qui sperant in eo.

XXXIIII

Iudica domine nocentes me: expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum:
et exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam et conclude adversus eos qui persequuntur
me: dic anime mee salus tua ego sum. Confundantur et revereantur: querentes animam meam. Avertan-
tur retrorsum et confundantur: cogitantes mihi mala. Fiant tamquam pulvis ante faciem venti:
et angelus domini coartans eos. Fiat via illorum tenebre et lubricum: et angelus domini persequens
eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt a-
nimam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat: et captio quam abscondit apprehendat
eum et in laqueum cadat in idipsum. Anima autem exultabit in domino: et delectabitur super
salutari suo. Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi. Eripiens inopem
de manu fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui:
que ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem ani-
me mee. Ego autem cum mihi molesti essent: induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio ani-
mam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complace-
bam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et adversum me letati sunt et convenerunt:
congregata sunt super me flagella et ignoravi. Dissipati sunt nec compuncti: temp-
taverunt me subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.
Domine quando respicies: restitue animam meam a malignitate eorum a leonibus unicam meam.
Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo gravi laudabo te. Non supergaudeant mihi qui adver-
santur mihi inique: qui oderunt me gratis et annuunt oculis. Quoniam mihi quidem pacifice
loquebantur: et in iracundia terre loquentes dolos cogitabant. Et dilataverunt
super me os suum: dixerunt euge euge viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas:
domine ne discedas a me. Exurge et intende iudicio meo: deus meus et dominus meus in causam
meam. Iudica me secundum iustitiam tuam domine deus meus: et non supergaudeant mihi. Non dicant
in cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicant devoravimus eum. Erubescant
et revereantur simul: qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia
qui maligna loquuntur super me. Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam: et di-
cant semper magnificetur dominus qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea medita-
bitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

XXXV

Dixit iniustus ut delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit
in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas
et dolus: noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo:
astitit omni vie non bone malitiam autem non odivit. Domine in celo misericordia tua: et veritas tua usque
ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines et iu-
menta salvabis domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum
in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue: et torrente
voluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen.

Pretende misericordiam tuam scientibus te: et iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Non veniat mihi pes superbie:
et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare.

XXXVI

Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum velociter
arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem: et inhabita terram et
pasceris in divitiis eius. Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam
tuam: et spera in eo et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuam: et iudicium tuum tamquam
meridiem: subditus esto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente
iniustitias. Desine ab ira et derelinque furorem: noli emulari ut maligneris. Quoniam qui
malignantur exterminabuntur: sustinentes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum
et non erit peccator: et queres locum eius et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in mul-
titudine pacis. Observabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit
eum: quoniam prospicit quod veniet dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum.
Ut deiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum:
et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto: super divitias peccatorum multas. Quoniam brachia
peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in eternum
erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici vero
domini mox honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur
peccator et non solvet: iustus autem miseretur et tribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem
ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur: et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur:
quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui: et non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens
panem. Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac
bonum: et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos: in eternum conser-
vabuntur. Iniusti punientur: et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram: et in-
habitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam: et lingua eius loquetur
iudicium. Lex dei eius in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator
iustum: et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec dampnabit eum
cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius: et exaltabit te ut hereditate ca-
pias terram: cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum: et elevatum sicut cedros
libani. Et transivi et ecce non erat: et quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam
et vide equitatem: quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt simul: reliquie impiorum interibunt.
Salus autem iustorum a domino: et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos:
et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos: quia speraverunt in eo.

XXXVII

Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue in-
fixe sunt mihi: et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie
ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt
caput meum: et sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices
mee: a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus
ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea.
Afflictus sum et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne
desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est dereliquit me
virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei: adversum me ap-
propinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: et vim faciebant qui querebant
animam meam. Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur.

Ego aūt tanquā surdus nō audiebam: et sicut mutus nō aperiens os suū. Et fc̄s sum
sicut hō nō audiēs: et nō hn̄s in ore suo redargutiōes. Qm̄ in te sꝑaui dn̄e: tu exaudi
es dn̄e ds̄ ms̄. Quia dixi nequādo supgaudeant m̄ inimici mei: et dū commoue
ntur pedes mei sup me magna locuti sunt. Qm̄ ego in flagella parat' sum:
et dolor ms̄ in cōspectu meo sp̄. Qm̄ iniq̄tatē meā annūciabo: et cogitabo p̄ pcc̄o meo.
Inimici aūt mei uiuunt: et cōfirmati sūt sup me: et multiplicati sunt q̄ oderūt me iniq̄.
Qui retribuūt mala p̄ bonis detrahebāt m̄: qm̄ sequebar bonitatē. Ne derelinq̄s me
dn̄e ds̄ ms̄: ne discesseris a me. Intende in adiutoriū meū: dn̄e ds̄ salutis mee.
Dixi custodiā uias meas: ut nō delinquā in lingua mea. Posui ori meo cu XXXVIII
stodiā: cū cōsisteret peccator aduersū me. Obmutui et humiliat' sum
et silui a bonis: et dolor ms̄ renouatus ē. Concaluit cor meū int' me:
et in meditatiōe mea exardescet ignis. Locut' sū in lingua mea: notū
fac m̄ dn̄e finē meū. Et numerū dierū meoꝝ q̄s ē: ut sciam qd̄ desit m̄. Ecce
mēsurabiles posuisti dies meos: et sb̄a mea tanquā nichilū an̄ te. Verūptamen
ūsa uanitas: om̄s hō uiuēs. Thesaurizat: et ignorat cui cōgregabit ea. Et nūc q̄ ē
erūptū in imagine ptransit hō: sed et frustra conturbatur.
exspectatō mea nōne dn̄s: et sb̄a mea apd̄ te ē. Ab om̄ibz iniq̄tatibz meis erue me.
Obpbriū insipienti dedisti me. Obmutui et nō apui os meū qm̄ tu fecisti: amo
ue a me plagas tuas. A fortitudine man' tue ego defeci in increpatiōibz: ꝓpt iniq̄
corripuisti hoīem. Et tabescere fecisti sicut araneā aīam ei': uerūptamē uane cōt
batur om̄s hō. Exaudi orōm meā dn̄e et depcatiōm meā: aurib; pcipe lacrimas
meas. Ne sileas qm̄ aduena ego sū apd̄ te et pegrinus sic om̄s pres mei. Remitte
m̄ ut refrigerer priusq̄ abeā: et amplius nō ero. XXXIX
Expectās expectaui dn̄m: et intēdit m̄. Et exaudiuit preces meas: et edux
it me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit sup petrā pedes meos: et di
rexit gressus meos. Et immisit in os meū canticū nouū: carmē deo nr̄o. Videbūt multi
et timebūt: et sꝑabunt in dn̄o. Beatus uir cui' ē nomē dn̄i spes ei': et nō respexit ina
nitates et insanias falsas. Multa fecisti tu dn̄e ds̄ ms̄ mirabilia tua: et cogi
tatiōibz tuis nō ē q̄ similis sit tibi. Annūciaui et locutus sū: multiplicati sūt sup nu
merū. Sacrificiū et oblatiōm noluisti: aures aūt pfecisti m̄. Holocaustū et p pcc̄o nō
postulasti: tūc dixi ecce uenio. In capite libri scriptū ē de me ut facerem uolū
tatē tuā: ds̄ ms̄ uolui et legē tuā in medio cordis mei. Annūciaui iustitiā
tuā in ecclā magna: ecce labia mea nō phibebo dn̄e tu scisti. Iustitiā tuā nō
abscondi in corde meo: ueritatē tuā et salutare tuū dixi. Nō abscondi miām tuā
et ueritatē tuā a cōcilio multo. Tu aūt dn̄e ne lōge facias miserationes tuas a me: mīa
tua et ueritas tua sp̄ susceperunt me. Qm̄ circūdederūt me mala quoꝝ nō ē
numer': cōphenderūt me iniq̄tates mee et nō potui ut uiderem. Multiplicate
sūt sup capillos capitis mei: et cor meū dereliquid me. Cōplaceat t' dn̄e ut
eruas me: dn̄e ad adiuuādū me respice. Confundantur et reuereantur simul:
q̄ q̄rūt aīam meā ut auferant eam. Conuertantur retrorsū et reuereantur: q̄ uolūt
m̄ mala. Ferant cōfestī cōfusionē suā: q̄ dicūt m̄ euge euge. Exultent et letent
sup te omnes q̄rentes te: et dicant sp̄ magnificet' dn̄s q̄ diligūt salutare tuū.
Ego aūt mendicus sū et paup: dn̄s sollicitus ē mei. Adiutor ms̄ et ptector ms̄ es tu:
ds̄ ms̄ ne tardaueris.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dominus con-
servet eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum eius. XL
Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: universum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi
domine miserere mei: sana animam meam quia peccavi tibi. Inimici mei dixerunt mala mihi: quando
morietur et peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut videret vana loquebatur: cor eius
congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras: et loquebatur in idipsum. Adversum me
susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum consti-
tuerunt adversum me: numquid qui dormit non adiciet ut resurgat. Etenim homo pacis mee
in quo speravi qui edebat panes meos: magnificavit super me supplantationem. Tu autem
domine miserere mei: et resuscita me et retribuam eis. In hoc cognovi quoniam voluisti me:
quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti
me in conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deus Israel: a seculo et in seculum fiat fiat. XLI
Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Sitivit
anima mea ad deum fontem vivum: quando veniam et apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi
lacrime mee panes die ac nocte: dum dicitur mihi cotidie ubi est deus tuus. Hec recordatus sum et effudi
in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei. In
voce exultationis et confessionis: sonus epulantis. Quare tristis es anima mea: et quare conturbas me.
Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et deus meus. Ad me ipsum anima mea
conturbata est: propterea memor ero tui de terra Iordanis et Hermoniim a monte modico. Abyssus
abyssum invocat: in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus tui: super me transierunt.
In die mandavit dominus misericordiam suam: et nocte canticum eius. Apud me oratio deo vite mee: dicam deo suscep-
tor meus es. Quare oblitus es mei: et quare contristatus incedo dum affligit me inimicus.
Dum confringuntur ossa mea: exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei. Dum dicunt mihi per singulos
dies: ubi est deus tuus. Quare tristis es anima mea: et quare conturbas me. Spera in deo: quoniam adhuc
confitebor illi salutare vultus mei et deus meus. XLII
Iudica me deus et discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo et doloso erue me. Quia tu
es deus fortitudo mea quare me repulisti: et quare tristis incedo dum affligit me inimicus.
Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in
tabernacula tua. Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuventutem meam.
Confitebor tibi in cithara deus deus meus: quare tristis es anima mea et quare conturbas me. Spera in deo:
quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei et deus meus. XLIII
Deus auribus nostris audivimus: patres nostri annuntiaverunt nobis. Opus quod operatus es in
diebus eorum: in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit et plantasti eos: afflixisti
populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram: et brachium eorum non salvavit
eos. Sed dextera tua et brachium tuum et illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti
in eis. Tu es ipse rex meus et deus meus: qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros
ventilabimus cornu: et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu
meo sperabo: et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos:
et odientes nos confudisti. In deo laudabimur tota die: et in nomine tuo confitebimur
in seculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris. Avertisti
nos retrorsum post inimicos nostros: et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam
oves escarum: et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine precio: et non fuit multitudo
in commutationibus eorum. Posuisti nos obprobrium vicinis nostris: subsannationem et derisum

hus quotidie sunt coram me: in conspectu meo sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus: commo-
tionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est: et confusio faciei mee co-
operuit me. A voce exprobrantis et obloquentis: a voce inimici et persequentis. Hec omnia ve-
nerunt super nos nec obliti sumus te: et inique non egimus in testamento tuo. Et non re-
cessit retro cor nostrum: et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos
in loco afflictionis: et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri: et si
expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus requiret ista: ipse enim novit abscon-
dita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oves occisionis.
Exurge quare obdormis domine: exurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis: obli-
visceris inopie nostre et tribulationis nostre. Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est
in terra venter noster. Exurge domine adiuva nos: et redime nos propter nomen tuum. XLIIII
Eructavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus
scribe: velociter scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum: diffusa est gratia in la-
biis tuis propterea benedixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo: super femur tuum poten-
tissime. Specie tua et pulchritudine tua: intende prospere procede et regna. Propter veri-
tatem et mansuetudinem et iustitiam: et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagit-
te tue acute: populi sub te cadent in corda inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum seculi:
virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem: propterea unxit
te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Mirra et gutta et casia a vestimentis
tuis: a domibus eburneis ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo. Asti-
tit regina a dextris tuis: in vestitu deaurato circumdata varietate. Audi filia
et vide et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet
rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus et adorabunt eum. Et filie tyri in muneribus
vultum tuum deprecabuntur: omnes divites plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus:
in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Adducentur regi virgines post eam:
proxime eius afferentur tibi. Afferentur in leticia et exultatione: adducentur in templum regis.
Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt
nominis tui: in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi: in eternum et in
seculum seculi. XLV
Deus noster refugium et virtus: adiutor in tribulationibus que invenerunt nos nimis. Propterea
non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt
et turbate sunt aque eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus letificat
civitatem dei: sanctificavit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius non commovebitur:
adiuvabit eam deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata sunt regna:
dedit vocem suam mota est terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob. Veni-
te et videte opera domini: que posuit prodigia super terram. Auferens bella usque ad finem
terre: arcum conteret et confringet arma et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum deus:
exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob.
Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Quoniam dominus excelsus XLVI
terribilis: rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus
nostris. Elegit nobis hereditatem suam: speciem iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilo:
et dominus in voce tube. Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terre
deus: psallite sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam. Principes

principes populorum congregati sunt cum deo abraham: quoniam dii fortes terre vehementer elevati sunt.
Magnus dominus et laudabilis nimis in civitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exulta XLVII
tione universe terre: mons syon latera aquilonis civitas regis magni. Deus in domibus eius
cognoscetur: cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terre congregati sunt: convenerunt in unum. Ipsi vi
dentes sic admirati sunt conturbati sunt commoti sunt tremor apprehendit eos. Ibi dolores
ut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves tharsis. Sicut audivimus sic vidimus in civita
te domini virtutum: in civitate dei nostri deus fundavit eam in eternum. Suscepimus deus misericordiam
tuam in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus sic et laus tua in fines terre: iustitia ple
na est dextera tua. Letetur mons syon et exultent filie iude: propter iudicia tua domine. Circumdate
syon et complectimini eam: narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius et distribuite
domos eius: ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic est deus deus noster in eternum et in seculum seculi: ipse reget
nos in secula. XLVIII
Audite hec omnes gentes auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Quique terrigene et filii hominum:
simul in unum dives et pauper. Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam.
Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam. Cur timebo in die
mala: iniquitas calcanei mei circumdabit me. Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine
divitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit redimet homo: non dabit deo placationem suam. Et precium
redemptionis anime sue: et laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Non videbit interitum cum viderit
sapientes morientes: simul insipiens et stultus peribunt. Et relinquent alienis divitias suas: et
sepulcra eorum domus illorum in eternum. Tabernacula eorum in progenie et progenie: vocaverunt nomina sua in
terris suis. Et homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis
factus est illis. Hec via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt. Sicut oves in inferno
positi sunt: mors depascet eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino: et auxilium eorum
veterascet in inferno a gloria eorum. Verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum
acceperit me. Ne timueris cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius.
Quoniam cum interierit non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vita ipsius
benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque in progenies patrum suorum: usque in eternum non
videbit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis
factus est illis. XLIX
Deus deorum dominus locutus est: et vocavit terram. A solis ortu usque ad occasum: ex syon species decoris eius.
Deus manifeste veniet: deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet: et in circuitu
eius tempestas valida. Advocabit celum desursum: et terram discernere populum suum. Congregate
illi sanctos eius: qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annuntiabunt celi iustitiam eius: quoniam deus iudex est.
Audi populus meus et loquar israel: et testificabor tibi deus deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te
holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gre
gibus tuis hircos. Quoniam mee sunt omnes fere silvarum: iumenta in montibus et boves. Cognovi
omnia volatilia celi: et pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis
terre et plenitudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hircorum potabo.
Immola deo sacrificium laudis: et redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribu
lationis: et eruam te et honorificabis me. Peccatori autem dixit deus quare tu enarras iustitias
meas et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero odisti disciplinam: et proiecisti sermones
meos retrorsum. Si videbas furem currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas.
Os tuum habundavit malitia: et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum

loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum: hec fecisti et tacui. Existimasti
inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam. Intelligite hec qui obliviscimini
nimini deum: nequando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me: et illic
iter quo ostendam illi salutare dei. L
Miserere mei deus: secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum
tuarum: dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato
meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli
peccavi et malum coram te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris.
Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis me mater mea. Ecce enim veritatem di
lexisti: incerta et occulta sapientie tue manifestasti michi. Asperges me domine ysopo et
mundabor: lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et leti
ciam: et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas
dele. Cor mundum crea in me deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne proicias me
a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde michi leticiam salutaris tui: et spiritu
principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te convertentur. Libera me de
sanguinibus deus deus salutis mee: et exultabit lingua mea iusticiam tuam. Domine labia
mea aperies: et os meum annunciabit laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem
utique: holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum
deus non despicies. Benigne fac domine in bona voluntate tua syon: ut edificentur mu
ri ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iusticie oblationes et holocausta: tunc imponent
super altare tuum vitulos. LI
Quid gloriaris in malicia: qui potens es in iniquitate. Tota die iniusticiam
cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti mali
ciam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti
omnia verba precipitationis: lingua dolosa. Propterea deus destruet te in
finem: evellet te et emigrabit te de tabernaculo et radicem tuam de terra viventium.
Videbunt iusti et timebunt: et super eum ridebunt et dicent ecce homo qui non posuit deum adiuto
rem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: et prevaluit in vanitate sua.
Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei: speravi in misericordia dei in eternum et in seculum seculi.
Confitebor tibi in seculum quia fecisti: et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanc
torum tuorum. LII
Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles
facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super
filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes de
clinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Non
ne scient omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum
non invocaverunt: illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit
ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex syon
salutare israel: cum converterit deus captivitatem plebis sue exultabit iacob et letabi
tur israel. LIII
Deus in nomine tuo salvum me fac: et in virtute tua iudica me. Deus exaudi ora
tionem meam: auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum
me et fortes quesierunt animam meam: et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim

Deus adiuvat me: et dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis: in veritate
tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam
ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit oculus meus.
Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam: intende mihi et exaudi me. LIIII
Contristatus sum in exercitatione mea: et conturbatus sum: a voce inimici et a tribulatione peccatoris.
Quoniam declinaverunt in me iniquitates: et in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatum est in me:
et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super me: et contexerunt me
tenebre. Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columbe: et volabo et requiescam. Ecce elon
gavi fugiens: et mansi in solitudine. Expectabam eum qui salvum me fecit: a pusillanim
itate spiritus et tempestate. Precipita domine divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem et contradictionem
in civitate. Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius et in
iustitia. Et non defecit de plateis eius: usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixis
set mihi: sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscon
dissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis: dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces
capiebas cibos: in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos: et descen
dant in infernum viventes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum: in medio eorum. Ego autem ad deum
clamavi: et dominus salvabit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annuntiabo: et ex
audiet vocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi: quoniam
inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit eos: qui est ante secula. Non enim est illis
commutatio et non timuerunt deum: extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius
divisi sunt ab ira vultus eius et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum: et ipsi
sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet: non dabit in eternum fluctuationem iusto.
Tu vero deus deduces eos: in puteum interitus. Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego
Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans Ego autem sperabo in te domine. LV
tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes
adversum me. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos:
in deo speravi non timebo quid faciat mihi homo. Tota die verba mea execrabantur: adversum me
omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt.
Sicut sustinuerunt animam meam: pro nichilo salvos facies illos in ira populos confringes. Deus vitam meam
annuntiavi tibi: posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua: tunc conver
tentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero te: ego cognovi quoniam deus meus es.
In deo laudabo verbum in domino laudabo sermonem: in deo speravi non timebo quid faciat mihi homo.
In me sunt deus vota tua: que reddam laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte: et
pedes meos de lapsu: ut placeam coram deo in lumine viventium.
Miserere mei deus miserere mei: quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum LVI
tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum: deum qui
benefecit mihi. Misit de celo et liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me. Misit deus mi
sericordiam suam et veritatem suam: et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi
conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte: et lingua eorum gladius acutus.
Exaltare super celos deus: et in omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt pedibus meis: et incurva
verunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam: et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus
paratum cor meum: cantabo et psalmum dicam. Exurge gloria mea exurge psalterium et cithara:
exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magni

ficata est usque ad celos misericordia tua: et usque ad nubes ueritas tua. Exaltare super celos deus: et super
omnem terram gloria tua. LVII
Si uere utique iustitiam loquimini: recte iudicate filii hominum. Etenim in corde
iniquitates operamini: in terra iniustitias manus uestre concinnant. Alienati sunt
peccatores a uulua: errauerunt ab utero locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem ser-
pentis: sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Que non exaudiet uocem incantan-
tium: et uenefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet
dominus. Ad nichilum deuenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmen-
tur. Sicut cera que fluit auferentur: supercecidit ignis et non uiderunt solem. Priusquam intelligerent
spine uestre rhamnum: sicut uiuentes sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus
cum uiderit uindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo
si utique est fructus iusto: utique est deus iudicans eos in terra. LVIII
Eripe me de inimicis meis deus meus: et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de
operantibus iniquitatem: et de uiris sanguinum salua me. Quia ecce ceperunt animam meam:
irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine iniquitate cucur-
ri et direxi. Exurge in occursum meum et uide: et tu domine deus uirtutum deus israel. Intende ad uisi-
tandas omnes gentes: non misereris omnibus qui operantur iniquitatem. Conuertentur ad uesperam et fa-
mem patientur ut canes: et circuibunt ciuitatem. Ecce loquentur in ore suo et gladius in labiis
eorum: quoniam quis audiuit. Et tu domine deridebis eos: ad nichilum deduces omnes gentes.
Fortitudinem meam ad te custodiam: quia deus susceptor meus es deus meus misericordia eius preueniet me. Deus
ostendit michi super inimicos meos: ne occidas eos nequando obliuiscantur populi mei. Disperge
illos in uirtute tua: et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum
ipsorum: et comprehendantur in superbia sua. Et de execratione et mendacio: annuntiabuntur in
consummatione. In ira consummationis et non erunt: et scient quia deus dominabitur iacob et finium terre.
Conuertentur ad uesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt ciuitatem. Ipsi disper-
gentur ad manducandum: si uero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo
fortitudinem tuam: et exaltabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus et re-
fugium meum: in die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam: quia deus susceptor
meus es deus meus misericordia mea. LIX
Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis. Commouisti ter-
ram et conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo dura: po-
tasti nos uino compunctionis. Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant a fa-
cie arcus. Ut liberentur dilecti tui: saluum fac dextera tua et exaudi me. Deus locutus est
in sancto suo: letabor et partibor sicimam et conuallem tabernaculorum metibor. Meus est galaad
et meus est manasses: et effraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus: moab olla spei
mee. In idumeam extendam calciamentum meum: michi alienigene subditi sunt. Quis
deducet me in ciuitatem munitam: quis deducet me usque in idumeam. Nonne tu deus qui repu-
listi nos: et non egredieris deus in uirtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione: et uana sa-
lus hominis. In deo faciemus uirtutem: et ipse ad nichilum deducet tribulantes nos. LX
Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi mee. A finibus terre ad te clamaui dum
anxiaretur cor meum: in petra exaltasti me. Deduxisti me quia factus es spes mea:
turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula: protegar in
uelamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem

timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies: annos eius usque in diem generationis et generationis.
Permanet in eternum in conspectu dei: misericordiam et veritatem eius quis requiret? Sic psalmum dicam nomini
tuo in seculum seculi: ut reddam vota mea de die in diem. LXI
Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum. Nam et ipse deus meus et salutaris
meus: susceptor meus non movebor amplius. Quousque irruitis in hominem: interficitis universi
vos tanquam parieti inclinato et macerie depulse. Verumtamen precium meum cogitaverunt repellere,
cucurri in siti: ore suo benedicebant et corde suo maledicebant. Verumtamen deo subiecta esto anima
mea: quoniam ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus et salvator meus: adiutor meus non emigrabo.
In deo salutare meum et gloria mea: deus auxilii mei et spes mea in deo est. Sperate in eo omnis congre-
gatio populi: effundite coram illo corda vestra deus adiutor noster in eternum. Verumtamen vani filii ho-
minum mendaces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nolite
sperare in iniquitate et rapinas nolite concupiscere: divitie si affluant nolite cor apponere.
Semel locutus est deus duo hec audivi: quia potestas dei est et tibi domine misericordia quia tu reddes unicuique LXII
Deus deus meus: ad te de luce vigilo. Sitivit in te anima mea: quam multi- Iuxta opera sua.
pliciter tibi caro mea. In terra deserta et invia et inaquosa: sic in sancto apparui tibi ut viderem
virtutem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.
Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo levabo manus meas. Sicut adipe et pinguedine
repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum. Si memor fui tui super stratum meum
in matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum
exultabo: adhesit anima mea post te me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanum quesierunt
animam meam, introibunt in inferiora terre tradentur in manus gladii partes vulpium erunt. Rex
vero letabitur in deo laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua. LXIII
Exaudi deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam. Protexisti me
a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem. Quia exacuerunt ut
gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram: ut sagittent in occultis immaculatum.
Subito sagittabunt eum et non timebunt firmaverunt sibi sermonem nequam. Narraverunt
ut absconderent laqueos: dixerunt quis videbit eos. Scrutati sunt iniquitates: defece-
runt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum: et exaltabitur deus. Sagitte
parvulorum facte sunt plage eorum: et infirmate sunt contra eos lingue eorum. Conturbati sunt
omnes qui videbant eos: et timuit omnis homo. Et annuntiaverunt opera dei: et facta
eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino et sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde.
Te decet ymnus deus in syon: et tibi reddetur votum in ierusalem. Exaudi orationem meam: LXIIII
ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum prevaluerunt super nos: et impietatibus
nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis.
Replebimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum mirabile in equitate. Exau-
di nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe. Preparans in virtute montes
tua accinctus potentia: qui conturbas profundum maris sonum fluctuum eius. Turbabun-
tur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et vespere delectabis.
Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis:
parasti cibum illorum: quoniam ita est preparatio eius. Rivos eius inebria multiplica genimina eius:
in stillicidiis eius letabitur germinans. Benedices corone anni benignitatis tue: et
campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accin-
gentur. Induti sunt arietes ovium et valles abundabunt frumento: clamabunt etenim.

Hymnum dicent.

Iubilate deo omnis terra: psalmum dicite nomini eius date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt
opera tua domine: in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te et LXV
psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Venite et videte opera dei: terribilis in consiliis super filios ho-
minum. Qui convertit mare in aridam in flumine pertransibunt pede: ibi letabimur in ipso. Qui domi-
natur in virtute sua in eternum oculi eius super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis.
B Benedicite gentes deum nostrum: et auditam facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vi-
tam et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus: igne nos examinasti sicut
examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum posuisti tribulationes in dorso nostro: impo-
suisti homines super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium.
Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea. Et lo-
cutum est os meum: in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum:
offeram tibi boves cum hyrcis. Venite audite et narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecit
anime mee. Ad ipsum ore meo clamavi: et exaltavi sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi
in corde meo: non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus: et attendit voci deprecationis mee.
Benedictus deus: qui non amovit orationem meam et misericordiam suam a me.
Deus misereatur nostri et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri. LXVI
Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi po-
puli deus: confiteantur tibi populi omnes. Letentur et exultent gentes: quoniam iudicas populos in equitate et gentes
in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum.
Benedicat nos deus deus noster benedicat nos deus: et metuant eum omnes fines terre.
Exurgat deus et dissipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit LXVII
fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti
epulentur et exultent in conspectu dei: et delectentur in leticia. Cantate deo psalmum dicite
nomini eius iter facite ei qui ascendit super occasum dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius turbabuntur
a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit
unius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant qui
habitant in sepulcris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto.
Terra mota est: etenim celi distillaverunt a facie dei synai a facie dei israel. Pluviam vo-
luntariam segregabis deus hereditati tue et infirmata est: tu vero perfecisti eam. Animalia tua
habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus
virtute multa. Rex virtutum dilecti: dilecti et speciei domus dividere spolia. Si dormia-
tis inter medios cleros penne columbe deargentate: et posteriora dorsi eius in pallore auri.
Dum discernit celestis reges super eam nive dealbabuntur in selmon: mons dei mons pinguis.
Mons coagulatus mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons
in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus mul-
tiplex milia letantium: dominus in eis in syna in sancto. Ascendisti in altum cepisti captivitatem:
accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes: inhabitare dominum deum. Benedictus dominus
die cotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi
et domini domini exitus mortis. Verumptamen deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli
perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex basan convertam convertam in profundum maris.
Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus
tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Prevenerunt principes coniuncti psal-
lentibus: in medio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo: domino de fontibus israel.

Ibi beniamin adolescentulus: in mentis excessu. Principes iuda duces eorum: principes zabu-
lon et principes neptalim. Manda deus virtuti tue: confirma deus hoc quod operatus es in nobis. A templo tuo
in ierusalem: tibi offerent reges munera. Increpa feras harundinis, congregatio taurorum in vaccis
populorum: ut excludant eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella volunt: venient legati ex
egypto ethyopia preveniet manus eius deo. Regna terre cantate deo: psallite domino. Psal-
lite deo: qui ascendit super celum celi ad orientem. Ecce dabit voci sue vocem virtutis: date glo-
riam deo super israel magnificentia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis: deus israel ipse
dabit virtutem et fortitudinem plebi sue benedictus deus.
Salvum me fac deus: quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Infixus sum in LXVIII
limo profundi: et non est substantia. Veni in altitudinem maris: et tempestas
demersit me. Laboravi clamans raucie facte sunt fauces mee: defecerunt
oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei:
qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste:
que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt
abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine: domine virtutum. Non confundantur super me:
qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui obprobrium: operuit confusio faciem meam. Extraneus
factus sum fratribus meis: et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me: et obprobria
exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam: et factum est in obprobrium mihi.
Et posui vestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam. Adversum me loquebantur
qui sedebant in porta: et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te domine:
tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordie tue: exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de
luto ut non infigar: libera me ab hiis qui oderunt me et de profundis aquarum. Non me demergat tempesta-
s aque: neque absorbeat me profundum neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine
quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne
avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor velociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam:
propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum et confusionem meam: et reverentiam meam.
In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium expectavit cor meum et miseriam.
Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit: et qui consolaretur et non inveni. Et dederunt in escam
meam fel: et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum: et in retri-
butiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorum semper incurva. Effunde
super eos iram tuam: et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis
eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt: et super dolorem vulnerum meorum
addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non intrent in iusticiam tuam. Deleantur de libro
viventium: et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens: salus tua deus suscepit me. Lau-
dabo nomen dei cum cantico: et magnificabo eum in laude. Et placebit deo: super vitulum novel-
lum cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur: querite deum et vivet anima vestra.
Quoniam exaudivit pauperes dominus: et vinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra: mare
et omnia reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet syon: et edificabuntur civitates iuda. Et
inhabitabunt ibi: et hereditate acquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam: et qui
diligunt nomen eius habitabunt in ea.
Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur LXIX
qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant: qui volunt mihi mala. Aver-
tantur statim erubescentes: qui dicunt mihi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te: et

dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum:
deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus es tu: domine ne moreris. LXX
In te domine speravi non confundar in eternum: in iustitia tua libera me et eripe me. Inclina
ad me aurem tuam: et salva me. Esto mihi in deum protectorem: et in locum munitum ut sal-
vum me facias. Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de
manu peccatoris: et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine: do-
mine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris mee tu
es protector meus. In te cantatio mea semper: tanquam prodigium factus sum multis et tu adiutor
fortis. Repleatur os meum laude: ut cantem gloriam tuam tota die magnitudinem
tuam. Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia
dixerunt inimici mei mihi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes
deus dereliquit eum: persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me:
deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur
confusione et pudore qui querunt mala mihi. Ego autem semper sperabo: et adiciam super omnem laudem tuam.
Os meum annuntiabit iustitiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam
introibo in potentias domini: domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iu-
ventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque ad senectam et senium
deus ne derelinquas me. Donec annuntiem brachium tuum: generationi omni que ventura est. Poten-
tiam tuam et iustitiam tuam deus usque in altissima que fecisti magnalia: deus quis similis tibi.
Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas: et conversus vivificasti me et de abyssis
terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam: et conversus consolatus es me.
Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus: psallam tibi in cythara sanctus israel. Exul-
tabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea me-
ditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reveriti fuerint qui querunt mala mihi. LXXI
Deus iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iustitia:
et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam.
Iudicabit pauperes populi et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniato-
rem. Et permanebit cum sole: et ante lunam in generatione et generationem. Descendet sicut
pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia
et habundantia pacis: donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque ad mare:
et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident ethiopes et inimici eius terram
lingent. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum et saba dona addu-
cent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes servient ei. Quia liberabit pauperem a po-
tente: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum salvas fa-
ciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum: et honorabile nomen eorum coram illo.
Et vivet et dabitur ei de auro arabie: et adorabunt de ipso semper tota die benedicent ei. Et erit
firmamentum in terra in summis montium superextolletur super libanum fructus eius: et florebunt
de civitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus
israel: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum: et reple-
bitur maiestate eius omnis terra fiat fiat. LXXII
Quam bonus israel deus: his qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt pedes: pene
effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos: pacem peccatorum videns. Quia non

respectus morti eorum, et firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt, et cum hominibus
non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate et impietate sua.
Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum, transierunt in affectum cordis. Cogitaverunt et locuti sunt ne-
quitiam, iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in celum os suum, et lingua eorum
transivit in terra. Ideo convertetur populus meus hic, et dies pleni invenientur in eis. Et dixerunt
quomodo scit deus, et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores et habundantes in seculo, obtinue-
runt divitias. Et dixi ergo sine causa iustificavi cor meum, et lavi inter innocentes manus
meas. Et fui flagellatus tota die, et castigatio mea in matutinis. Si dicebam
narrabo sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. Existimabam ut cognoscerem,
hic labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei, et intelligam in novissimis eorum. Verumtamen
propter dolos posuisti eis, deiecisti eos dum allevarentur. Quomodo facti sunt in desolationem,
subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam. Velud somnium surgentium domine in civitate tua
imaginem ipsorum ad nichilum rediges. Quia inflammatum est cor meum, et renes mei commutati
sunt, et ego ad nichilum redactus sum et nescivi. Ut iumentum factus sum apud te, et ego semper tecum.
Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me, et cum gloria suscepisti
me. Quid enim michi est in celo, et a te quid volui super terram. Defecit caro mea et cor meum,
deus cordis mei, et pars mea deus in eternum. Quia ecce qui elongant se a te peribunt, perdidisti
omnes qui fornicantur abs te. Michi autem adherere deo bonum est, ponere in deo spem meam.
Ut annuntiem omnes predicationes tuas, in portis filie syon. LXXIII
Ut quid deus repulisti in finem, iratus est furor tuus super oves pascue tue. Me-
mor esto congregationis tue, quam possedisti ab initio. Redemisti virgam hereditatis
tue, mons syon in quo habitasti in eo. Leva manus tuas in superbias eorum in finem,
quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te, in medio sollempni-
tatis tue. Posuerunt signa sua signa, et non cognoverunt, sicut in exitu super summum.
Quasi in silva lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum, in securi et ascia deie-
cerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum, in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.
Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul, quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra.
Signa nostra non vidimus, iam non est propheta, et nos non cognoscet amplius. Usquequo deus im-
properabit inimicus, irritat adversarius nomen tuum in finem. Ut quid avertis manum
tuam et dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula, operatus est salu-
tem in medio terre. Tu confirmasti in virtute tua mare, contribulasti capita draconum
in aquis. Tu confregisti capita draconis, dedisti eum escam populis ethiopum. Tu dirru-
pisti fontes et torrentes, tu siccasti fluvios ethan. Tuus est dies et tua est nox, tu
fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terre, estatem et ver tu
plasmasti ea. Memor esto huius, inimicus improperavit domino, et populus insipiens incitavit
nomen tuum. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi, et animas pauperum tuorum ne obliviscaris
in finem. Respice in testamentum tuum, quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domi-
bus iniquitatum. Ne avertatur humilis factus confusus, pauper et inops laudabunt nomen tuum.
Exurge deus iudica causam tuam, memor esto improperiorum tuorum eorum qui ab insipiente sunt
tota die. Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum, superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.
Confitebimur tibi deus, confitebimur et invocabimus nomen tuum. Narrabimus mirabilia
tua, cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea, LXXIIII
ego confirmavi columpnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere, et delinquentibus nolite exaltare
cornu.

Nolite extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui adversus deum iniquitatem. Quia neque ab orien-
te neque ab occidente neque a desertis montibus: quoniam deus iudex est. Hunc humiliat et hunc
exaltat: quia calix in manu domini vini meri plenus mixto. Et inclinavit ex hoc in
hoc: verumtamen fex eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terre. Ego autem annuntiabo in
seculum: cantabo deo iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam: et exaltabuntur
cornua iusti.
eius in syon.
LXXV Notus in iudea deus: in israel magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius: et habitatio
Ibi confregit potentias arcuum: scutum et gladium et bellum. Illuminans tu mira-
biliter a montibus eternis: turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum
suum: et nichil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob
dormitaverunt qui ascenderunt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi: ex tunc ira tua.
De celo auditum fecisti iudicium: terra tremuit et quievit. Cum exurgeret in iudicium deus:
ut salvos faceret omnes mansuetos terre. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: et reliquie co-
gitationis diem festum agent tibi. Vovete et reddite domino deo vestro: omnes qui in circuitu eius
affertis munera. Terribili et ei qui aufert spiritum principum: terribili apud reges terre.
LXXVI Voce mea ad dominum clamavi: voce mea ad deum et intendit mihi. In die tribulationis
mee deum exquisivi manibus meis nocte contra eum: et non sum deceptus.
Renuit consolari anima mea: memor fui dei et delectatus sum et exercitatus sum: et defecit spiritus
Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus sum et non sum locutus. Cogitavi dies antiquos: et
annos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo: et exercitabar et scope-
bam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet deus: aut non apponet ut complacitior sit adhuc. Aut in
finem misericordiam suam abscindet: a generatione in generationem. Aut obliviscetur misereri deus: aut
continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi: hec mutatio dextere excelsi. Memor
fui operum domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus
tuis: et in adinventionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua: quis deus magnus sicut deus no-
ster tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam: redemisti in brachio
populum tuum filios iacob et ioseph. Viderunt te aque deus viderunt te aque et timuerunt: et turbati sunt
abyssi. Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue transeunt:
vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre: commota est et con-
tremuit terra. In mari via tua et semite tue in aquis multis: et vestigia tua non
cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum: in manu moysi et aaron.
LXXVII Attendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei.
Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. Quanta au-
divimus et cognovimus ea: et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt occultata a fi-
liis eorum: in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtutes eius: et mirabilia
eius que fecit. Et suscitavit testimonium in iacob: et legem posuit in israel. Quanta
mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis: ut cognoscat generatio altera.
Filii qui nascentur et exurgent: et narrabunt filiis suis. Ut ponant in deo spem suam: et non
obliviscantur operum dei: et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum: generatio prava
et exasperans. Generatio que non direxit cor suum: et non est creditus cum deo spiritus eius. Filii ef-
frem intendentes et mittentes arcum: conversi sunt in die belli. Non custodierunt
testamentum dei: et in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum
eius: et mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra

egypti in campo taneos. Interrupit mare et perduxit eos: et statuit aquas quasi in utre.
Et deduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in heremo:
et adaquavit eos velud in abysso multa. Et eduxit aquam de petra: et deduxit tamquam
flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt excelsum in inaquoso.
Et temptaverunt deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis. Et male locuti
sunt de deo: dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram
et fluxerunt aque: et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare: aut parare mensam populo
suo. Ideo audivit dominus et distulit: et ignis accensus est in iacob et ira ascendit in israel. Quia non
crediderunt in deo: nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper: et ianuas celi
aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum: et panem celi dedit eis. Panem angelorum
manducavit homo: cibaria misit eis in habundantiam. Transtulit austrum de celo: et induxit
in virtute sua affricum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut harenam maris vo
latilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum. Et manduca
verunt et saturati sunt nimis: et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo.
Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos
israel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus eius. Et de
fecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum:
et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est
eorum: et deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei.
Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors
et propicius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam: et non
accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens et non rediens. Quociens
exacerbaverunt eum in deserto: in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum:
et sanctum israel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribu
lantis. Sicut posuit in egypto signa sua: et prodigia sua in campo taneos. Et convertit
in sanguinem flumina eorum: et imbres eorum ne biberent. Misit in eos cinomiam et come
dit eos: et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum
locuste. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina. Et tradidit gran
dini iumenta eorum: et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue: indig
nationem et iram et tribulationem: inmissionem per angelos malos. Viam fecit semi
te ire sue non pepercit a morte animabus eorum: et iumenta eorum in morte conclusit. Et per
cussit omne primogenitum in terra egypti: primicias omnis laboris eorum in taberna
culis cham. Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tamquam gregem in de
serto. Et deduxit eos in spe et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. Et in
duxit eos in montem sanctificationis sue: montem quem adquisivit dextera eius. Et eiecit
a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Et inhabitare fecit
in tabernaculis eorum: tribus israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum: et testimo
nia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum: quemadmodum patres
eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis: et in sculptilibus
suis ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit: et ad nichilum re
degit valde israel. Et repulit tabernaculum silo: tabernaculum suum ubi habitavit in
hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulchritudinem eorum in ma
nus inimici. Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit. Iuvenes

eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentatae. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt:
et viduae eorum non plorabantur. Et excitatus est tamquam dormiens Dominus: tamquam potens crapulatus
a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis. Et repu-
lit tabernaculum Ioseph: et tribum Ephraim non elegit. Sed elegit tribum Iuda: montem
Syon quem dilexit. Et aedificavit sicut unicornium sanctificium suum: in terra quam fundavit
in saecula. Et elegit David servum suum: et sustulit eum de gregibus ovium: de post fetantes acce-
pit eum. Pascere Iacob servum suum: et Israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cor-
dis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum tuum posuerunt Ierusalem LXX
in pomorum custodiam. Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus
caeli: carnes sanctorum tuorum bestiis terrae. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu
Ierusalem: et non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio et
illusio his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo Domine irasceris in finem: accendetur velut ignis
zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes quae te non noverunt: et in regna quae nomen tuum non invocaverunt.
Quia comederunt Iacob: et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiqua-
rum cito anticipent nos misericordiae tuae: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuva nos Deus salutaris no-
ster propter gloriam nominis tui Domine libera nos: et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne forte di-
cant in gentibus ubi est Deus eorum: et innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ultio sanguinis ser-
vorum tuorum qui effusus est: introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum mag-
nitudinem brachii tui: posside filios mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum
in sinu eorum: improperium ipsorum quod exprobraverunt te Domine. Nos autem populus tuus et oves pascuae tuae:
confitebimur tibi in saeculum. In generationem et generationem: annuntiabimus laudem tuam.

Qui regis Israel intende: qui deducis velut ovem Ioseph. Qui sedes super cherubim: LXX
manifestare coram Effraim Beniamin et Manasse. Excita potentiam tuam et veni: ut
salvos facias nos. Deus converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus. Domine Deus vir-
tutum: quousque irasceris super orationem servi tui. Cibabis nos pane lacrimarum: et potum da-
bis nobis in lacrimis in mensura. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: et inimici nostri
subsannaverunt nos. Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus. Vineam de
Aegypto transtulisti: eiecisti gentes et plantasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius:
et plantasti radices eius et implevit terram. Operuit montes umbra eius: et arbusta eius sicut
cedros Dei. Extendit palmites suos usque ad mare: et usque ad flumen propagines eius. Ut
quid destruxisti maceriam eius: et vindemiant eam omnes qui praetergrediuntur viam. Exterminavit eam
aper de silva: et singularis ferus depastus est eam. Deus virtutum convertere: respice de caelo et
vide et visita vineam istam. Et perfice eam quam plantavit dextera tua: et super filium hominis
quem confirmasti tibi. Incensa igni et suffossa: ab increpatione vultus tui peribunt. Fiat ma-
nus tua super virum dexterae tuae: et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te
vivificabis nos et nomen tuum invocabimus. Domine Deus virtutum converte nos: ostende faciem tuam

Exultate Deo adiutori nostro: iubilate Deo Et salvi erimus. LXXI
Iacob. Sumite psalmum et date tympanum: psalterium iocundum
cum cithara. Buccinate in neomenia tuba: in insigni die sollem-
nitatis vestrae. Quia praeceptum in Israel est: et iudicium Deo Iacob. Testimo-
nium in Ioseph posuit illud cum exiret de terra Aegypti: linguam quam non noverat audivit.
Divertit ab oneribus dorsum eius: manus eius in cophino servierunt. In tribulatione invocasti me

et liberavi te; exaudivi te in abscondito tempestatis, probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus
meus et contestabor te; Israel si audieris me, non erit in te deus recens, neque adorabis deum alienum. Ego enim
sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Egypti; dilata os tuum et implebo illud. Et non audivit populus
meus vocem meam, et Israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum; ibunt in adinventionibus
suis. Si populus meus audisset me, Israel si in viis meis ambulasset. Pro nihilo forsitan inimi-
cos eorum humiliassem, et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt Usque quo iudicatis iniquitatem et
ei, et erit tempus eorum in secula. Et cibavit illos ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos. faciem peccatorum sumitis.
Deus stetit in synagoga deorum; in medio autem deos diiudicat. Iudicate egeno et pupillo; hu- LXXXI
milem et pauperem iustificate. Eripite pauperem, et egenum de manu peccatoris liberate. Nes-
cierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant; movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi: dii estis,
et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini, et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iu-
dica terram, quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.
Deus quis similis erit tibi? ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, et qui LXXXII
oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium, et cogitaverunt adversus sanctos
tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente, et non memoretur nomen Israel ultra. Quoniam cogitaverunt
unanimiter, simul adversum te testamentum disposuerunt; tabernacula Idumeorum et Ismahelite. Moab
et Agareni, Gebal et Ammon et Amalech; alienigene cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur venit cum il-
lis; facti sunt in adiutorium filiis Loth. Fac illis sicut Madian et Sisare, sicut Iabin in torrente Cison. Disperierunt
in Endor; facti sunt sicut stercus terre. Pone principes eorum sicut Oreb et Zeb et Zebee et Salmana. Omnes
principes eorum, qui dixerunt hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam,
et sicut stipulam ante faciem venti. Ita persequeris illos in tempestate tua, et in ira tua turbabis eos.
Imple facies eorum ignominia, et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi, et con-
fundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus, tu solus altissimus in omni terra. LXXXIII
Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum; concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum
et caro mea exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum, et turtur nidum
sibi ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum, rex meus et deus meus. Beati qui habitant
in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascensiones in
corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator,
ibunt de virtute in virtutem, videbitur deus deorum in Syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam,
auribus percipe deus Iacob. Protector noster aspice deus, et respice in faciem christi tui. Quia melior est
dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei, magis quam habitare in ta-
bernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus, gratiam et gloriam dabit dominus. Non privabit
bonis eos qui ambulant in innocentia; domine virtutum beatus vir qui sperat in te. LXXXIIII
Benedixisti domine terram tuam, avertisti captivitatem Iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue,
operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam, avertisti ab ira indignationis tue. Con-
verte nos deus salutaris noster, et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis, aut extendes
iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos, et plebs tua letabitur in te.
Ostende nobis domine misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus, quoniam lo-
quetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos, et in eos qui convertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes
eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi, iustitia et pax os-
culate sunt. Veritas de terra orta est, et iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem,
et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit, et ponet in via gressus suos. LXXXV
Inclina domine aurem tuam et exaudi me, quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum.

salvum fac servum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam clamavi ad te tota die:
letifica animam servi tui quoniam ad te domine animam meam levavi. Quoniam tu domine suavis et mitis
et multe misericordie omnibus invocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam: et intende voci deprecationis mee.
In die tribulationis mee clamavi ad te: quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine: et non est secundum opera
tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et adorabunt coram te domine: et glorificabunt nomen tuum. Quoniam
magnus es tu et faciens mirabilia: tu es deus solus. Deduc me domine in via tua et ingrediar in veritate
tua: letetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo: et
glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam ex inferno
inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me et synagoga potentium quesierunt animam meam: et non
proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine miserator et misericors: patiens et multe misericordie
et verax. Respice in me et miserere mei: da imperium tuum puero tuo et salvum fac filium ancille tue.
Fac mecum signum in bono ut videant qui oderunt me quoniam tu domine adiuvisti me et consolatus es me.

Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas Syon super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa
dicta sunt de te: civitas dei. Memor ero Raab et Babylonis: scientium me. Ecce alienige-
ne et Tyrus et populus Ethiopum hii fuerunt illic. Numquid Syon dicet homo et homo natus est in ea: et ipse fun-
davit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum et principum horum qui fuerunt in ea. Sic-
ut letantium omnium: habitatio in te.

Domine deus salutis mee: in die clamavi et nocte coram te. Intret oratio mea in conspectu tuo:
inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea: et vita mea inferno
appropinquavit. Estimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio inter
mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulcris: quorum non es memor amplius et ipsi de
manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in inferiori: in tenebrosis et in umbra mortis. Super
me confirmatus est furor tuus: et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti no-
tos meos a me: posuerunt me abhominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar: ocu-
li mei languerunt pre inopia. Clamavi ad te domine: tota die expandi ad te manus meas.
Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid nar-
rabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam: et veritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur
in tenebris mirabilia tua: et iustitia tua in terra oblivionis. Et ego ad te domine cla-
mavi: et mane oratio mea preveniet te. Ut quid domine repellis orationem meam: avertis faciem
tuam a me. Pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea: exaltatus autem humiliatus sum
et conturbatus. Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul. Elongasti a me

In me transierunt ire tue: et terro-
res tui conturbaverunt me:

amicum et proximum: et notos meos a miseria.

Misericordias domini in eternum cantabo. In generationem et generationem: annuntiabo veritatem tuam in ore meo.
Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis: preparabitur veritas tua in eis. Disposui
testamentum electis meis: iuravi David servo meo usque in eternum preparabo semen tuum. Et edifi-
cabo in generationem et generationem: sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine: et-
enim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino: similis erit deo in filiis dei. Deus qui
glorificatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus virtutum
quis similis tibi: potens es domine et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestatis maris: motum
autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis
tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra: orbem terre et plenitudinem eius tu fun-
dasti aquilonem et mare tu creasti. Thabor et Hermon in nomine tuo exultabunt: tuum bra-
chium cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua: iustitia et iudicium preparatio sedis
tue.

Misericordia et veritas precedent faciem tuam. beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt
et in nomine tuo exultabunt tota die et in iustitia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es
et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra et sancti israel regis nostri.
Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti posui adiutorium in potentem et exaltavi electum
de plebe mea. Inveni david servum meum oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxilia
bitur ei et brachium meum confortabit eum. Nichil proficiet inimicus in eo et filius iniquitatis
non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius et odientes eum in fugam convertam.
Et veritas mea et misericordia mea cum ipso et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari
manum eius et in fluminibus dexteram eius. Ipse invocavit me pater meus es tu deus meus et
susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum excelsum pre regibus terre. In eternum
servabo illi misericordiam meam et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius
et thronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam et in iudiciis meis non
ambulaverint. Si iustitias meas prophanaverint et mandata mea non custodierint. Visitabo
in virga iniquitates eorum et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo nec nocebo
in veritate mea. Neque prophanabo testamentum meum et que procedunt de labiis meis non faciam irrita.
Semel iuravi in sancto meo si david mentiar semen eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut
sol in conspectu meo et sicut luna perfecta in eternum et testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despexisti
distulisti christum tuum. Evertisti testamentum servi tui prophanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti
omnes sepes eius posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam factus est
opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum letificasti omnes inimicos eius.
Avertisti adiutorium gladii eius et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione
et sedem eius in terra collisisti. Minorasti dies temporis eius perfudisti eum confusione. Usquequo domine avertis
in finem exardescet sicut ignis ira tua. Memorare que mea substantia numquid enim vane constituisti omnes
filios hominum. Quis est homo qui vivet et non videbit mortem eruet animam suam de manu inferi.
Ubi sunt misericordie tue antique domine sicut iurasti david in veritate tua. Memor esto domine opprobrii ser
vorum tuorum quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobraverunt inimici tui domine
quod exprobraverunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in eternum fiat fiat. LXXXIX

Domine refugium factus es nobis a generatione in generationem. Priusquam montes fierent aut for
maretur terra et orbis a seculo et usque in seculum tu es deus. Ne avertas hominem in humilitatem
et dixisti convertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesterna
que preteriit. Et custodia in nocte que pro nichilo habentur eorum anni erunt. Mane sicut herba transeat
mane floreat et transeat vespere decidat induret et arescat. Quia defecimus in ira tua et in furore
tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo seculum nostrum in illuminatione vultus tui.
Quoniam omnes dies nostri defecerunt et in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur dies
annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni et amplius eorum labor
et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo et corripiemur. Quis novit potestatem ire tue et pre timore
tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac et eruditos corde in sapientia. Convertere
domine usquequo et deprecabilis esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua exultavimus
et delectati sumus in omnibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti annis
quibus vidimus mala. Respice in servos tuos et in opera tua et dirige filios eorum. Et sit splendor
domini dei nostri super nos et opera manuum nostrarum dirige super nos et opus manuum nostrarum dirige. XC

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei celi commorabitur. Dicet domino
susceptor meus es tu et refugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo

venantium et a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis eius sperabis. Scuto cir-
cumdabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die a nego-
cio perambulante in tenebris: ab incursu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mil-
le et decem milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis considerabis:
et retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea: altissimum posuisti refugium
meum. Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis
suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te:
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis: et concul-
cabis leonem et draconem. Quoniam in me speravit liberabo eum: protegam eum quoniam cognovit no-
men meum. Clamabit ad me et ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione eripi-
am eum et glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum: et ostendam illi salutare meum.
Bonum est confiteri domino: et psallere nomini tuo altissime. Ad annunciandum mane miseri- XCI
cordiam tuam: et veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio: cum cantico in cithara. Quia
delectasti me domine in factura tua: et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magni-
ficata sunt opera tua domine: nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet:
et stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum: et apparuerint omnes
qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi: tu autem altissimus in eternum domine. Quoniam
ecce inimici tui domine quoniam ecce inimici tui peribunt: et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem.
Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit
oculus meus inimicos meos: et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus
ut palma florebit: ut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo domini: in atriis
domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi: et bene patientes erunt
ut annuncient. Quoniam rectus dominus deus noster: et non est iniquitas in eo. XCII
Dominus regnavit decorem indutus est: indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Etenim firma-
vit orbem terre: qui non commovebitur. Parata sedes tua ex tunc: a seculo tu es. Eleva-
verunt flumina domine: elevaverunt flumina fluctus suos vocem suam. Elevaverunt flu-
mina fluctus suos: a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris: mira-
bilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet
sanctitudo in longitudinem dierum.
Deus ultionum dominus: deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram: redde retri- XCIII
butionem superbis. Usquequo peccatores domine: usquequo peccatores gloriabuntur.
Effabuntur et loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum
tuum domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt:
et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus: nec intelliget deus iacob. Intelligite
insipientes in populo: et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet: aut qui
finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet: qui docet hominem scientiam.
Dominus scit cogitationes hominum: quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine: et de lege
tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea. Quia
non repellet dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iustitia con-
vertatur in iudicium: et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi adversus malig-
nantes: aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiuvit me: paulo-
minus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua
domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes
tue letificaverunt animam meam.

Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis dolorem in precepto. Captabunt in animam iusti:
et sanguinem innocentem condempnabunt. Et factus est michi dominus in refugium: et deus meus in adiutorium spei
mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum et in malicia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.
Venite exultemus domino: iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessi
one: et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus: et rex magnus super omnes deos. XCIIII
Quia in manu eius sunt omnes fines terre: et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare
et ipse fecit illud: et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus et ploremus
ante dominum qui fecit nos: quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascue eius et oves manus eius. Hodie
si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptati
onis in deserto: ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea. Quadra
ginta annis offensus fui generationi illi: et dixi semper errant corde. Et isti non cognoverunt
vias meas: ut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. XCV
Cantate domino canticum novum: cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite nomini
eius: annunciate de die in diem salutare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis
mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii
gentium demonia: dominus autem celos fecit. Confessio et pulcritudo in conspectu eius: sanctimonia et magnifi
centia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium afferte domino gloriam et honorem: afferte domino
gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius: adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur
a facie eius universa terra: dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim correxit orbem terre qui non commove
bitur: iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra: commoveatur mare et ple
nitudo eius: gaudebunt campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie
domini quia venit: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate: et populos in veritate sua.
Dominus regnavit exultet terra: letentur insule multe. XCVI
Nubes et caligo in circuitu eius: iusticia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante
ipsum precedet: et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terre vidit
et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini: a facie domini omnis terra.
Annunciaverunt celi iusticiam eius: et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui
adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius: audi
vit et letata est syon. Et exultaverunt filie iude: propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus
altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum
odite malum: custodit dominus animas sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est
iusto: et rectis corde leticia. Letamini iusti in domino: et confitemini memorie sanctificationis eius. XCVII
Cantate domino canticum novum: quia mirabilia fecit. Salvabit sibi dextera eius: et bra
chium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit
iusticiam suam. Recordatus est misericordie sue: et veritatis sue domui israel. Viderunt omnes
termini terre salutare dei nostri: iubilate deo omnis terra cantate et exultate
et psallite. Psallite domino in cythara in cythara et voce psalmi: in tubis ductilibus et voce
tube cornee. Iubilate in conspectu regis domini moveatur mare et plenitudo eius: orbis terrarum
et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul montes exultabunt a conspectu domini: quoniam
venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iusticia: et populos in equitate.
Dominus regnavit irascantur populi: qui sedet super cherubin moveatur terra. Dominus in XCVIII
syon magnus: et excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno:
quoniam terribile et sanctum est et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones: iudicium et

iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius et Samuhel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominum et ipse exaudiebat eos in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius et praeceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos deus tu propitius fuisti eis et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exultate dominum deum nostrum et adorate in monte sancto eius quoniam sanctus dominus deus noster.

Iubilate deo omnis terra servite domino in letitia. Introite in conspectu eius in exultatione. XCIX
Scitote quoniam dominus ipse est deus ipse fecit nos et non ipsi nos. Populus eius et oves pascue eius introite portas eius in confessione atria eius in hymnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus in eternum misericordia eius et usque in generationem et generationem veritas eius.

Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine psallam et intelligam in via immaculata quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam facientes prevaricationes odivi. Non adhesit mihi cor pravum declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Superbo oculo et insatiabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem.

Domine exaudi orationem meam et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam. CI
In quacumque die invocavero te velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis factus sum sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei et qui laudabant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes et memoriale tuum in generationem et generationem. Tu exurgens misereberis Syon quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine et omnes reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus Syon et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum ut solveret filios interemptorum. Ut annuntient in Syon nomen domini et laudem eius in Ierusalem. In conveniendo populos in unum et reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis sue paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum in generationem et generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt et semen eorum in seculum dirigetur.

Benedic anima mea domino et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea CII
domino et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus

tuas. Qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu uitam tuam: qui coronat
te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur ut aquile iu
uentus tua. Faciens misericordias dominus: et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit uias suas
moysi: filiis israel uoluntates suas. Miserator et misericors dominus: longanimis et multum mise
ricors. Non in perpetuum irascetur: neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque
secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem celi a terra: corroborauit
misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates
nostras. Quomodo miseretur pater filiorum miseretur dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum
nostrum. Recordatus est quoniam puluis sumus: homo sicut fenum dies eius tamquam flos agri sic florebit.
Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab
eterno et usque in eternum: super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum: his qui seruant testa
mentum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius: ad faciendum ea. Dominus in celo parauit sedem suam:
et regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius: potentes uirtute faci
entes uerbum illius ad audiendam uocem sermonum eius. Benedicite domino omnes uirtutes eius: mi
nistri eius qui facitis uoluntatem eius. Benedicite domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius: benedic
Benedic anima mea domino: domine deus meus magnificatus es uehementer. anima mea domino. CIII
Confessionem et decorem induisti: amictus lumine sicut uestimento. Extendens celum
sicut pellem: qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super
pennas uentorum. Qui facis angelos tuos spiritus: et ministros tuos ignem urentem. Qui fun
dasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut uestimentum
amictus eius: super montes stabunt aque. Ab increpatione tua fugient: a uoce tonitrui tui formi
dabunt. Ascendunt montes et descendunt campi: in locum quem fundasti eis. Terminum po
suisti quem non transgredientur: neque conuertentur operire terram. Qui emittis fontes in conual
libus: inter medium montium pertransibunt aque. Potabunt omnes bestie agri: expectabunt onagri
in siti sua. Super ea uolucres celi habitabunt: de medio petrarum dabunt uoces. Rigans
montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra. Producens fenum
iumentis: et herbam seruituti hominum. Ut educas panem de terra: et uinum letificet
cor hominis. Ut exhilaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet. Saturabuntur
ligna campi et cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt. Herodii do
mus dux est eorum: montes excelsi ceruis petra refugium herinaciis. Fecit lunam in tempora:
sol cognouit occasum suum. Posuisti tenebras et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bes
tie silue. Catuli leonum rugientes ut rapiant: et querant a deo escam sibi. Ortus est sol
et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum: et ad operatio
nem suam usque ad uesperum. Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia
fecisti impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum et spatiosum manibus: illic
reptilia quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis: illic naues pertransibunt.
Draco iste quem formasti ad illudendum ei: omnia a te expectant ut des illis escam in tempore. Dante
te illis colligent: aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Auertente autem te faciem
turbabuntur: auferes spiritum eorum et deficient et in puluerem suum reuertentur. Emittes spiritum
tuum et creabuntur: et renouabis faciem terre. Sit gloria domini in seculum: letabitur dominus in operibus suis.
Qui respicit terram et facit eam tremere: qui tangit montes et fumigant. Cantabo domino in uita mea:
psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum: ego uero delectabor in domino.
Deficiant peccatores a terra et iniqui ita ut non sint: benedic anima mea domino.

Confitemini domino et invocate nomen eius: annuntiate inter gentes opera eius. Cantate ei et psallite ei:
narrate omnia mirabilia eius: laudamini in nomine sancto eius. Letetur cor querentium dominum: querite CIIII
dominum et confirmamini: querite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia eius et iu-
dicia oris eius. Semen Abraham servi eius: filii Iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in universa
terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui: verbi quod mandavit in mille ge-
nerationes. Quod disposuit ad Abraham: et iuramenti sui ad Ysaac. Et statuit
illud Iacob in preceptum: et Israel in testamentum eternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan:
funiculum hereditatis vestre. Cum essent numero brevi: paucissimi et incole eius. Et per-
transierunt de gente in gentem: et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis:
et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos: et in prophetis meis nolite malig-
nari. Et vocavit famem super terram: et omne firmamentum panis contrivit. Misit ante
eos virum: in servum venundatus est Ioseph. Humiliaverunt in compedibus pedes eius ferrum
pertransiit animam eius: donec veniret verbum eius. Eloquium domini inflammavit eum: misit
rex et solvit eum princeps populorum et dimisit eum. Constituit eum dominum domus sue: et
principem omnis possessionis sue. Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: et se-
nes eius prudentiam doceret. Et intravit Israel in Egyptum: et Iacob accola fuit in terra Cham.
Et auxit populum suum vehementer: et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum
ut odirent populum eius: et dolum facerent in servos eius. Misit Moysen servum suum: Aaron
quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum: et prodigiorum in terra Cham. Misit te-
nebras et obscuravit: et non exacerbavit sermones suos. Convertit aquas eorum in san-
guinem: et occidit pisces eorum. Edidit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipso-
rum. Dixit et venit cynomia: et scinifes in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum gran-
dinem: ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et con-
trivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta: et bruchus cuius non erat numerus. Et comedit
omne fenum in terra eorum: et comedit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum
in terra eorum: primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento et auro: et non erat in
tribubus eorum infirmus. Letata est Egyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum
super eos. Expandit nubem in protectionem eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et ve-
nit coturnix: et pane celi saturavit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque: abierunt
in sicco flumina. Quoniam memor fuit verbi sancti sui: quod habuit ad Abraham puerum suum.
Et eduxit populum suum in exultatione: et electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gentium: et labores po-
pulorum possederunt. Ut custodiant eius: et legem eius requirant. iustificationes.
Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini:
auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iustitiam
in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. Ad
videndum in bonitate electorum tuorum ad letandum in letitia gentis tue: ut lauderis cum
hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus.
Patres nostri in Egypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis miseri-
cordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare, mare rubrum: et salvavit eos propter nomen suum ut
notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abyssis
sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici.
Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius: et lauda-
verunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius: et non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt

concupierunt concupiscentiam in deserto: et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum: et mi-
sit saturitates in animas eorum. Et irritaverunt moysen in castris: aaron sanctum domini. Aperta
est terra et deglutivit dathan: et operuit super congregationem abiron. Et exarsit ignis in syna-
goga eorum: flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in oreb: et adoraverunt sculptile.
Et mutaverunt gloriam suam: in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt de-
um qui salvavit eos: qui fecit magnalia in egypto mirabilia in terra cham terribilia
in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos: si non moyses electus eius stetisset in confrac-
tione in conspectu eius. Ut averteret iram eius ne disperderet eos: et pro nichilo habuerunt terram
desiderabilem. Non crediderunt verbo eius: et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vo-
cem domini. Et elevavit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto. Et ut dei-
ceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt beelphegor: et come-
derunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis
ruina. Et stetit finees et placavit: et cessavit quassatio. Et reputatum est ei in iustitiam:
in generationem et generationem usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis: et vexatus
est moyses propter eos: quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis: non disperdiderunt
gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum: et servierunt sculptilibus
eorum: et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos: et filias suas demoniis.
Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum quas sacrificaverunt
sculptilibus chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus: et contaminata est in operibus eorum: et forni-
cati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est furore dominus in populum suum: et abhominatus est hereditatem suam.
Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimi-
ci eorum: et humiliati sunt sub manibus eorum: sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt
eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur: et au-
divit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum secundum multitudinem
misericordie sue. Et dedit eos in misericordias: in conspectu omnium qui ceperant eos. Salvos fac nos
domine deus noster: et congrega nos de nationibus. Ut confiteamur nomini sancto tuo: et gloriemur in laude tua.
Benedictus dominus deus israel a seculo et usque in seculum: et dicet omnis populus fiat fiat. CVI
Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui redempti sunt a domino quos
redemit de manu inimici: de regionibus congregavit eos. A solis ortu et occasu:
ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non
invenerunt. Esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad dominum
cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam: ut
irent in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum.
Quia satiavit animam inanem: et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris
et umbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei: et
consilium altissimi irritaverunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum: infirmati sunt
nec fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus
eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis: et vincula eorum disru-
pit. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit
portas ereas: et vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter
iniustitias enim suas humiliati sunt. Omnem escam abhominata est anima eorum: et appro-
pinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus
eorum liberavit eos. Misit verbum suum et sanavit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum.

Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis:
et annuntient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in navibus: facientes operationem
in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini: et mirabilia eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle:
et exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abyssos: anima
eorum in malis tabescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia eorum devo
rata est. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eduxit eos.
Et statuit procellam eius in auram: et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt: et deduxit eos
in portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum.
Et exaltent eum in ecclesia plebis: et in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in de
sertum: et exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem: a malicia inha
bitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum. Et collo
cavit illic esurientes: et constituerunt civitatem habitationis. Et seminaverunt agros et plan
taverunt vineas: et fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis et multiplicati sunt
nimis: et iumenta eorum non minoravit. Et pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione ma
lorum et dolore. Effusa est contemptio super principes: et errare fecit eos in invio et non in via.
Et adiuvit pauperem de inopia: et posuit sicut oves familias. Videbunt recti
et letabuntur: et omnis iniquitas oppilabit os suum. Quis sapiens et custodiet hec:
et intelliget misericordias domini.

Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psallam in gloria mea. CVII
Exurge psalterium et cythara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis do
mine: et psallam tibi in nationibus. Quia magna super celos misericordia tua: et usque ad nu
bes veritas tua. Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua ut liberentur di
lecti tui. Salvum fac dextera tua et exaudi me: deus locutus est in sancto suo. Exultabo et dividam
sichimam: et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est galaad et meus est manasses: et effraim
susceptio capitis mei. Iuda rex meus: moab lebes spei mee. In idumeam extendam cal
ciamentum meum: michi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam: quis de
ducet me usque in idumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos: et non exibis deus in virtutibus nostris. Da
nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: et ipse ad nichilum de

Deus laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi [illegible] CVIII
super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa: et sermonibus odii circum
dederunt me et expugnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant michi: ego autem ora
bam. Et posuerunt adversum me mala pro bonis: et odium pro dilectione mea. Constitue super eum pec
catorem: et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur exeat condempnatus: et oratio eius fiat in pec
catum. Fiant dies eius pauci: et episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani: et uxor eius vidua.
Nutantes transferantur filii eius et mendicent: eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator
omnem substantiam eius: et diripiant alieni labores eius. Non sit illi adiutor: nec sit qui mise
reatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum: in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam
redeat iniquitas patrum eius in conspectu domini: et peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper et dis
pereat de terra memoria eorum: pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et persecutus est hominem
inopem et mendicum: et compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem et veniet ei:
et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum: et intra
vit sicut aqua in interiora eius: et sicut oleum in ossibus eius. Fiat illi sicut vestimentum quo operitur: et sicut zona
qua semper precingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt michi apud dominum: et qui loquuntur mala adversus animam meam.

Et tu dñe fac mecũ ꝓpter nomẽ tuũ: q̃ suauis ẽ mĩa tua. Libera me q̃ egenus & paup sũ ego: & cor
meũ cõturbatũ ẽ intra me. Sicut umbra cũ declinat ablat9 sũ: & excussus sũ sic locuste. Ge-
nua mea infirmata sũt a ieiunio: & caro mea inmutata ẽ ꝓpter oleũ. Et ego factus sũ opprobriũ il-
lis: uiderũt me & mouerũt capita sua. Adiuua me dñe deus meus: saluũ me fac sc̃dm mĩam tuã. Et
sciãt q̃ manus tua hec: & tu dñe fecisti eã. Maledicent illi & tu benedices: qui insurgũt in me cõfũ-
dantur: seruus aũt tuus letabitur. Induantur qui detrahũt mihi pudore: & operiantur sicut diploide cõfusiõe
sua. Confitebor dño nimis in ore meo: & in medio multorũ laudabo eũ. Quia astitit a dextris pau-
peris: ut saluã faceret a psequentib3 animã meã.

CIX Dixit d9 dño meo: se. a dex. m.
Donec ponã inimicos tuos: sca.
Virgã uirtutis t. e. d9 ex syon: do.
Tecũ principiũ in die uirtutis tue: i.
Iurauit d9 & nõ penitebit eũ: tu es sac. in et. s.
Dñs a dextris tuis: cõfreg. in die ire sue reges.
Iudicabit in nationib3 implebit ruinas: cõq. ca.
De torrente in uia bibet: ꝓpterea exaltabit caput.

CX Confitebor t. dñe in toto corde meo: i. cõ. i.
Magna opa dñi: exquisita in oẽs uo. ei.
Confessio & magnificentia op9 ei9: & i. e. ma. i. se.
Memoriã fec. mirab. suor.: miser. & miser. d9.
Memor erit in secłm testam. sui: uirtut. ope. sui. annũ.
Ut det illis hereditatẽ gentiũ: ope. ma. ei9 ue.
Fidelia oĩa mandata ei9: cõfir. in se. se. fac. in ue.
Redemptionẽ misit d9 populo suo: ma. in et. tes. su.
Sanctũ & terribile nomẽ ei9: initiũ sapi. ti. dñi.
Intellect9 bon9 oĩb3 facientib3 eũ: lau. ei9 ma.

CXI Beat9 uir q̃ timet dñm: in ma. ei9 uo. ni.
Potens in terra erit semen ei9: ge. rec. bñdicet.
Gloria & diuitie in domo ei9: & i. ei9 ma. in se. sec.
Exortũ ẽ in tenebris lumẽ rectis: mise. & mi. & iu.
Iocundus homo q̃ miseret. & cõmodat: dis. ser. su.
In memoria eterna erit iust9: ab audi. m. n. ti.
Paratũ cor ei9 sperare in dño: cõfir. ẽ cor ei9 n. c. do.
Dispsit dedit paupib3: i. e. ma. in se. se. cor.
Peccator uidebit & irascetur dentib3 suis f. & ta.

CXII Laudate pueri dñm: laudate no. dñi.
Sit nomẽ dñi benedictũ: ex h. nũc & us.
A solis ortu usq3 ad occasũ: lau. no. dñi.
Excelsus sup oẽs gentes d9: & s. ce. glo. ei9.
Quis sicut d9 nr̃: q̃ in al. ha. hu. res. in ce. & i. t.
Suscitans a terra inopem: & de ster. eri. pauperem.
Ut collocet eũ cũ principib3: cũ pri. po. sui.
Qui habitare fac. sterilẽ in domo: ma. fi. letantem.

CXIII In exitu isrł de egypto: do. ia. de. po. barbaro.
Facta ẽ iudea sanctificatio ei9: isrł potestas ei9.
Mare uidit & fugit: iord. cõu. ẽ retrorsũ.
Montes exultauerũt ut arietes: & col. si. ag. ouiũ.
Quid ẽ t. mare q̃d fugisti: & tu iordanis q. c. r.
Montes exultastis sicut arietes: & colles s. a. o.
A facie dñi mota ẽ terra: a facie dei iacob.
Qui cõuertit petrã in stagna aquar.: & r. i. fõ. aquarũ.
Non nob. dñe nõ nob.: s. no. t. da gloriam.
Sup mĩa tua & ueritate tua: nequ. di. gẽs. u. ẽ d.
Deus aũt nr̃ in celo: oĩa quecũq3 uo. fecit.
Simulacra gentiũ argentũ & aurũ: opa. ma. ho.
Os habent & nõ loquentur: ocu. ha. & nõ uidebunt.
Aures habent & nõ audient: na. ha. & nõ odorabũt.
Manus habent & nõ palpabũt: pe. ha. & nõ amb. nõ cla.
Similes illis fiant q̃ faciunt ea: & o. q̃ cõfi. in eis.
Domus isrł sperauit in dño: adiu. e. & p. e. e.
Domus aaron sperauit in dño: adiu. e. & p. e. e.
Qui timent dñm sperauerũt in dño: adiu. e. & p. e. e.
Dñs memor fuit nr̃i: & bene. nob.
Benedixit domui isrł: bñdix. domui aaron.
Benedixit oĩb3 q̃ timent dñm: pusillis cũ maio.
Adiciat d9 sup uos: sup uos & sup fi. uros.
Benedicti uos dño: q̃ fec. ce. & terram.
Celũ celi dño: terram aũt dedit filiis hominũ.
Nõ mortui laudabũt te dñe: neq3 oẽs q̃ desc. in inf.
Sed nos q̃ uiuim9 bñdicim9 dño: ex h. nũc & usq3 i. se.

Dilexi qm̃ exaudiet d9: uocẽ orõis mee.
Quia inclinauit aurẽ suã m.: & i. d. m. i.
Circũdederunt me dolores mortis: pericla inf. inue.
Tribulationẽ & dolorẽ inueni: & nomẽ dñi inuocaui.
O dñe libera animã meã: mise. d9. & i. & d. n. mi.
Custodiens paruulos d9: humiliat9 sum & liberauit m.
Cõuertere aĩa mea in requiẽ tuã: q. d. bñfec. tibi.
Quia eripuit animã meã de morte o. m. a. l. p. m. a. l. desi.
Placebo dño: in regione uiuo. r.
Credidi ꝓpter qđ locutus sũ: e. a. h. s. h. co. m. o. ũ.

Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax.
Quid retribuam domino: pro omnibus que retribuit mihi.
Calicem salutaris accipiam: et nomen domini invocabo.
Vota mea domino reddam coram omni populo eius: p. in csp. d.
O domine quia ego servus tuus: ego servus tuus et f. an.
Dirupisti vincula mea: t. sa. h. l. et n. d. invo.
Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius: in a. d. d.
CXVI Laudate dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: et veritas domini.
CXVII Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.
Dicat nunc israel quoniam bonus: quoniam in seculum m. e.
Dicat nunc domus aaron: quoniam in seculum misericordia eius.
Dicant nunc qui timent dominum: quoniam in seculum misericordia eius.
De tribulatione invocavi dominum: et exaudivit me in la. d.
b Dominus mihi adiutor: et ego despiciam inimicos meos.
a Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo.
Bonum est confidere in domino: quam confidere in homine.
Bonum est sperare in domino: quam sperare in principibus.
Omnes gentes circuierunt me: et in no. d. q. ul. s. in e.
Circumdantes circumdederunt me: et in no. d. q. ul. s.
Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis
Impulsus eversus sum ut caderem: et dominus suscepit me.
Fortitudo mea et laus mea dominus: et factus est mihi in sa.
Vox exultationis et salutis: in tabernaculis iustorum.
Dextera domini fecit virtutem dextera domini exaltavit me: d.
Non moriar sed vivam: et narrabo opera domini.
Castigans castigavit me dominus: et morti non tradidit me.
Aperite mihi portas iustitie et ingressus in eas confitebor domino:
Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in sa.
Lapidem quem reprobaverunt edificantes: hic f. e.
A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris.
Hec dies quam fecit dominus: exultemus et letemur in ea.
O domine salvum me fac o domine bene prosperare: b. q. ve.
Benediximus vobis de domo domini: deus dominus et il. nob.
Constituite diem solemnem in condensis: usque ad c. a.
Deus meus es tu et confitebor tibi: deus meus es tu et ex. te.
Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in s.
Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.
Beati immaculati in via: qui ambulant in le. do.
Beati qui scrutantur testimonia eius: in t. c. ex. q.
Non enim qui operantur iniquitatem: in viis eius ambulaverunt.
Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.
Utinam dirigantur vie mee: ad custodiendas i. t.

Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis.
Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici
iudicia iustitie tue. Iustificationes tuas
custodiam: non me derelinquas usquequaque.
In quo corrigit adolescentior viam suam: in custo. ser.
In toto corde meo exquisivi te: ne re. a. m. t.
In corde meo abscondi eloquia tua: ut non pec. t.
Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas.
In labiis meis pronuntiavi: omnia iudicia oris t.
In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in o.
In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas.
In iustificationibus tuis meditabor: non obli. ser. t.
Retribue servo tuo vivifica me: et c. s. t.
Revela oculos meos: et consi. mi. de le. t.
Incola ego sum in terra: non abscondas a me man. t.
Concupivit anima mea desiderare: iu. t. in omni t.
Increpasti superbos: maledicti qui decli. a man. t.
Aufer a me opprobrium et contemptum: quia testi. tua exq.
Etenim sederunt principes et adversum me loquebantur: s. a.
Nam et testimonia tua meditatio mea est: et con. s. m. i. t.
Adhesit pavimento anima mea: vi. me s. v. t.
Vias meas enuntiavi et exaudisti me: do.
Viam iustificationum tuarum instrue me: et ex. in m. t.
Dormitavit anima mea pre tedio: con. me i. v. t.
Viam iniquitatis amove a me: et lege tua miserere mei.
Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus.
Adhesi testimoniis tuis domine: noli me confundere.
Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.
Legem pone mihi domine viam iustificationum tuarum: et exq.
Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam: et c. il.
Deduc me in semita mandatorum tuorum: q. ip. vo.
Inclina cor meum in testimonia tua: et non in avaritiam.
Averte oculos meos ne videant vanitatem: in v.
Statue servo tuo eloquium tuum: in timore.
Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: quia iu.
Ecce concupivi mandata tua: in equitate tua vi. me.
Et veniat super me misericordia tua domine: sa. t. s. elo. t.
Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: q. sp. in ser.
Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: q. in iu.
Et custodiam legem tuam semper: in seculum et in seculum seculi.
Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisivi.
Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum: et n. c.
Et meditabar in mandatis tuis que dilexi.

Et leuaui manus meas ad mand. t. q. dilexi. et exr. i.
Memor esto uerbi tui seruo tuo. in quo m. s. dedisti.
Hec me consolata est in humilitate mea. q. e. t.
Superbi inique agebant usquequaque. a le. a. t. n. declinaui.
Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine. et consola. sum.
Defectio tenuit me. pro peccatoribus derelinquentibus le. tua.
Cantabiles michi erant iustificationes tue. in lo. pe. mee.
Memor fui nocte nominis tui domine. et cus. le. tua.
Hec facta est michi. quia iustificationes tuas exquisiui.
Portio mea domine. dixi custodire legem tuam.
Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. mi.
Cogitaui uias meas. et conuerti pedes meos. in tes. t.
Paratus sum et non sum turbatus. ut cus. mandata tua.
Funes peccatorum circumplexi sunt me. et le. t. n. sum oblitus.
Media nocte surgebam ad confitendum tibi. su. iu. iu. tue.
Particeps ego sum omnium timentium te. et cus. ma. t.
Misericordia domini plena est terra. iustificationes tuas doce me.
Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine. s. u. t.
Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me.
Priusquam humiliarer ego deliqui. propterea elo. t. c.
Bonus es tu. et in bonitate tua. do. me. iu. tuas.
Multiplicata est super me iniquitas superborum. ego a. i. t.
Coagulatum est sicut lac cor eorum. ego u. le. t. me.
Bonum michi quia humiliasti me. ut dis. iu. tuas.
Bonum michi lex oris tui. super milia auri et argenti.
Manus tue fecerunt me et plasmauerunt me. da.
Qui timent te uidebunt me et letabuntur. q.
Cognoui domine quia equitas iudicia tua. et i. u. t. h.
Fiat misericordia tua ut consoletur me. s. elo. t. s. tuo.
Veniant michi miserationes tue et uiuam. q. lex. t. me. est.
Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me.
Conuertantur michi timentes te. et q. no. testimonia tua.
Fiat cor meum immaculatum in iusti. tu. ut n. confun.
Defecit in salutare tuum anima mea. et i. u. t.
Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. dicentes.
Quia factus sum sicut uter in pruina. iu. t. n. sum obli.
Quot sunt dies serui tui. quando fa. de persequentibus me.
Narrauerunt michi iniqui fabulationes. sed non ut lex tua.
Omnia mandata tua ueritas. inique persecuti sunt me. ad.
Paulominus consummauerunt me in terra. ego a. n.
Secundum misericordiam tuam uiuifica me. et cus. tes. o. t.
In eternum domine. uerbum tuum permanet in celo.
In generationem et generationem ueritas tua. fun. t. et perma.

Ordinatione tua perseuerat dies. quoniam o. ser. tibi.
Nisi quod lex tua meditatio mea est. tunc forte per.
In eternum non obliuiscar iustificationes tuas. q. i. ip. ui. me.
Tuus sum ego saluum me fac. q. iu. t. exquisiui.
Me expectauerunt peccatores ut perderent me. tes. t. intel.
Omnis consummationis uidi finem. latum. ma. t. ni.
Quomodo dilexi legem tuam domine. tota die me.
Super inimicos meos prudentem me fecisti.
Super omnes docentes me intellexi. q. testi. t. me. m. est.
Super senes intellexi. q. ma. t. quesiui.
Ab omni uia mala prohibui pedes meos. ut c. u. t.
A iudiciis tuis non declinaui. q. tu legem po. m.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. super mel o. m.
A mandatis tuis intellexi. propterea odi. o. ui. in.
Lucerna pedibus meis uerbum tuum. et l. s. mei.
Iuraui et statui custodire iudi. iu. tue.
Humiliatus sum usquequaque. domine uiui. m. s. u. t.
Voluntaria oris mei beneplacita fac domine. et iu. t. do.
Anima mea in manibus meis semper. et le. t. n. sum oblitus.
Posuerunt peccatores laqueum michi. et de. ma. t. n. errau.
Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum. q. ex. cor.
Inclinaui cor meum ad faciendas iusti. t. in et. pp. r.
Iniquos odio habui. et legem tuam dilexi.
Adiutor et susceptor meus es tu. et in u. t. su. sperau.
Declinate a me maligni. et scrutabor. m. d. m.
Suscipe me secundum eloquium tuum et uiuam. et n. c. me. ab.
Adiuua me et saluus ero. et medi. in iusti. t. s.
Spreuisti omnes discedentes a iudiciis tuis. q. i. c. e.
Preuaricantes reputaui omnes peccatores terre. id. d. t.
Confige timore tuo carnes meas. a iudi. n. t. t.
Feci iudicium et iustitiam. n. t. me calump. me.
Suscipe seruum tuum in bonum. n. ca. me. su.
Oculi mei defecerunt in salutare tuum. et in elo. i. t.
Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam. et iusti. t. do. me.
Seruus tuus sum ego. da michi intel. ut sci. testi. t.
Tempus faciendi domine. dissipauerunt legem tuam.
Ideo dilexi mandata tua. super aurum et topazion.
Propterea ad omnia mandata tua dirigebar. o. u.
Mirabilia testimonia tua domine. id. scru. e. a. m.
Declaratio sermonum tuorum illuminat. et intel.
Os meum aperui et attraxi spiritum. q. ma. t. desi.
Aspice in me et miserere mei. s. iu. di. no. t.
Gressus meos dirige secundum elo. t. et n. do. m. o. in.

Redime me a calumpniis hominum˙ ut custo-
Faciem tuam illumina super servum tuum˙
Exitus aquarum deduxerunt oculi mei˙ quia non
Iustus es domine et rectum iudicium tuum.
Mandasti iusticiam testimonia tua˙ et ve-
Tabescere me fecit zelus meus˙ quia oblit-
Ignitum eloquium tuum vehementer˙ et ser-
Adolescentulus sum ego et contemptus˙ iustifi-
Iusticia tua iusticia in eternum˙ et lex tua.
Tribulacio et angustia invenerunt me˙ man-
Equitas testimonia tua in eternum˙ intel-
Clamavi in toto corde exaudi me domine˙
Clamavi ad te salvum me fac˙ ut custo-
Preveni in maturitate et clamavi˙ in verba
Prevenerunt oculi mei ad te diluculo˙ ut me-
Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine˙
Appropinquaverunt persequentes me iniquitati˙
Prope es tu domine˙ et omnes vie tue veritas.
Inicio cognovi de testimoniis tuis˙ quia in e-
Vide humilitatem meam et eripe me˙
Iudica iudicium meum et redime me˙
Longe a peccatoribus salus˙ quia iustificationes tuas.
Misericordie tue multe domine˙ secundum iudicium
tuum vivifica me. Multi qui persequuntur me et
Vidi prevaricantes et tabescebam˙ quia eloquia tua
Vide quoniam mandata tua dilexi domine˙ in miseri-
Principium verborum tuorum veritas˙ in eternum omnia
Principes persecuti sunt me gratis˙ et a verbis
Letabor ego super eloquia tua˙ sicut qui inve-
Iniquitatem odio habui et abhominatus sum˙
Septies in die laudem dixi tibi˙ super iudicia
Pax multa diligentibus legem tuam˙ et non est il-
Expectabam salutare tuum domine˙ et mandata
Custodivit anima mea testimonia tua˙ et di-
Servavi mandata tua et testimonia tua.
Appropinquet deprecacio mea in conspectu
Intret postulacio mea in conspectu tuo˙
Eructabunt labia mea ympnum˙ cum do-
Pronunciabit lingua mea eloquium tuum˙ quia
Fiat manus tua ut salvet me˙ quoniam manda-
Concupivi salutare tuum domine˙ et lex tua medi-
Vivet anima mea et laudabit te˙ et iudicia tua
Erravi sicut ovis que periit˙ quere servum tuum quia

Ad dominum cum tribularer clamavi˙ et exau- CXIX
Domine libera animam meam a labiis iniquis˙
Quid detur tibi aut quid apponatur tibi˙ ad
Sagitte potentis acute˙ cum carbonibus deso-
Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est˙ ha-
Cum hiis qui oderunt pacem eram pacificus˙ cum
Levavi oculos meos in montes˙ unde ve- CXX
Auxilium meum a domino˙ qui fecit celum
Non det in commocionem pedem tuum˙ neque dor-
Ecce non dormitabit neque dormiet˙ qui custo-
Dominus custodit te˙ dominus proteccio tua super ma-
Per diem sol non uret te˙ neque luna per noc-
Dominus custodit te ab omni malo˙ custodiat
Dominus custodiat introitum tuum˙ et exitum tuum.
Letatus sum in hiis que dicta sunt mihi˙ in do- CXXI
Stantes erant pedes nostri˙ in atriis tuis
Ierusalem que edificatur ut civitas˙ cuius partici-
Illuc enim ascenderunt tribus tribus domini˙ testimoni-
Quia illic sederunt sedes in iudicio˙ sedes super
Rogate que ad pacem sunt Ierusalem˙ et habundancia
Fiat pax in virtute tua˙ et habundancia in
Propter fratres meos et proximos meos˙ loquebar
Propter domum domini dei nostri˙ quesivi bona tibi. CXXII
Ad te levavi oculos meos˙ qui habitas
Ecce sicut oculi servorum˙ in manibus do-
Sicut oculi ancille in manibus domine sue˙ ita
Miserere nostri domine miserere nostri˙ quia multum
Quia multum repleta est anima nostra˙ opprobrium
Nisi quia dominus erat in nobis dicat nunc Israel CXXIII
Nisi quia dominus erat in nobis˙ cum exurgerent homines in nos˙ forte
Cum irasceretur furor eorum in nos˙ forsitan aqua
Torrentem pertransivit anima nostra˙ forsitan per-
Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem
Anima nostra sicut passer erepta est de la-
Laqueus contritus est˙ et nos liberati sumus.
Adiutorium nostrum in nomine domini˙ qui fecit celum
Qui confidunt in domino sicut mons Syon˙ non CXXIIII
Montes in circuitu eius et dominus in circuitu
Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem
Benefac domine˙ bonis et rectis corde.
Declinantes autem in obligaciones adducet dominus
In convertendo dominus captivitatem Syon˙ facti CXXV
Tunc repletum est gaudio os nostrum˙ et lingua

Tunc dicent inter gentes: magnificavit dominus facere cum eis.
Magnificavit dominus facere nobiscum: facti sumus.
Converte domine captivitatem nostram: sicut torrens.
Qui seminant in lacrimis: in exultatione metent.
Euntes ibant et flebant: mittentes semina sua.
Venientes autem venient cum exultatione portan-
CXXVI Nisi dominus edificaverit domum: in vanum la-
Nisi dominus custodierit civitatem: frustra.
Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite post-
sederitis qui manducatis panem doloris.
Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hereditas.
Sicut sagitte in manu potentis: ita filii ex-
Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: con-
CXXVII Beati omnes qui timent dominum: qui ambu-
Labores manuum tuarum quia manducabis.
Uxor tua sicut vitis habundans: in lateribus do-
Filii tui sicut novelle olivarum: in circuitu mense.
Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominum.
Benedicat te dominus ex Syon: et videas bona Ierusalem.
Et videas filios filiorum tuorum: pacem super Israel.
CXXVIII Sepe expugnaverunt me a iuventute.
Sepe expugnaverunt me a iuventute.
Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores.
Dominus iustus concidet cervices peccatorum: confundantur.
Fiant sicut fenum tectorum: quod priusquam.
De quo non implevit manum suam qui metet.
Et non dixerunt qui preteribant benedictio.
CXXIX De profundis clamavi ad te domine: domine.
Fiant aures tue intendentes: in vo-
Si iniquitates observaveris domine: domine quis sustinebit.
Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sus-
Sustinuit anima mea in verbum eius: speravit.
A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel.
Quia apud dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio.
Et ipse redimet Israel: ex omnibus iniquitatibus eius.
CXXX Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt.
Neque ambulavi in magnis: neque in mira-
Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam.
Sicut ablactatus super matre sua: ita retri-
Speret Israel in domino: ex hoc nunc et usque in seculum.
CXXXI Memento domine David: et omnis mansuetudinis.
Sicut iuravit domino: votum vovit deo.
Si introiero in tabernaculum domus mee: si

Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis.
Ecce audivimus eam in Effrata: invenimus eam.
Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus.
Surge domine in requiem tuam: tu et archa sanct-
Sacerdotes tui induantur iustitiam: et sancti.
Propter David servum tuum: non avertas faciem christi tui.
Iuravit dominus David veritatem et non frustrabitur:
Si custodierint filii tui testamentum meum:
Et filii eorum usque in seculum sedebunt super sedem t-
Quoniam elegit dominus Syon: elegit eam in habita-
Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam
Viduam eius benedicens benedicam: pauperes.
Sacerdotes eius induam salutari: et sancti eius ex-
Illuc producam cornu David: paravi lucernam christo.
Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem.
Ecce quam bonum et quam iocundum: habitare. CXXXII
Sicut unguentum in capite: quod des-
Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut
Quoniam illic mandavit dominus benedictionem: et vitam.
Ecce nunc benedicite dominum: omnes servi. CXXXIII
Qui statis in domo domini: in atriis domus.
In noctibus extollite manus vestras in sancta: et
Benedicat te dominus ex Syon: qui fecit celum et.
Laudate nomen domini: laudate servi do- CXXXIIII
Qui statis in domo domini: in atriis do-
Laudate dominum quia bonus dominus: psallite nomini.
Quoniam Iacob elegit sibi dominus: Israel in possessionem.
Quia ego cognovi quod magnus est dominus: et deus noster.
Omnia quecumque voluit dominus fecit: in celo et in
Educens nubes ab extremo terre: fulgura in.
Qui producit ventos de thesauris suis: qui
Emisit signa et prodigia in medio tui Egypte.
Qui percussit gentes multas: et occidit reges for-
Seon regem Amorreorum: et Og regem Basan.
Et dedit terram eorum hereditatem: hereditatem.
Domine nomen tuum in eternum: domine memo-
Quia iudicabit dominus populum suum: et in servis.
Simulachra gentium argentum et aurum:
Os habent et non loquentur: oculos habent et non vi-
Aures habent et non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.
Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui
Domus Israel benedicite dominum: domus Aaron.
Domus Levi benedicite dominum: qui timetis.

Benedictus dominus ex syon: qui habitat in ierusalem.

CXXXV Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.
Confitemini deo deorum.
Confitemini domino dominorum.
Qui facit mirabilia magna solus.
Qui fecit celos in intellectu.
Qui firmavit terram super aquas.
Qui fecit luminaria magna.
Solem in potestate diei.
Lunam et stellas in potestatem noctis.
Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum.
Qui eduxit israel de medio eorum.
In manu potenti et brachio excelso.
Qui divisit mare rubrum in divisiones.
Et eduxit israel per medium eius.
Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro.
Qui traduxit populum suum per desertum.
Qui percussit reges magnos.
Et occidit reges fortes.
Seon regem amorreorum.
Et og regem basan.
Et dedit terram eorum hereditatem.
Hereditatem israel servo suo.
Quia in humilitate nostra memor fuit nostri.
Et redemit nos ab inimicis nostris.
Qui dat escam omni carni.
Confitemini deo celi.
Confitemini domino dominorum: quoniam in eternum misericordia eius.

CXXXVI Super flumina babilonis illic sedimus et
In salicibus in medio eius: suspendimus
Quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt
Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate
Quomodo cantabimus canticum domini: in terra aliena.
Si oblitus fuero tui ierusalem: oblivioni detur
Adhereat lingua mea faucibus meis: si non
Si non proposuero ierusalem: in principio leticie mee.
Memor esto domine filiorum edom: in die ierusalem.
Filia babilonis misera: beatus qui retribuet
Beatus qui tenebit: et allidet parvulos suos ad petram.

CXXXVII Confitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam
In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo
Super misericordia tua et veritate tua: quoniam magnificasti
In quacumque die invocavero te exaudi me:

Confiteantur tibi domine omnes reges terre: quia audierunt
Et cantent in viis domini: quoniam magna est gloria domini.
Quoniam excelsus dominus et humilia respicit: et alta
Si ambulavero in medio tribulationis: vivificabis
Dominus retribuet pro me: domine misericordia tua in seculum:
Domine probasti me et cognovisti me: tu cognovisti
Intellexisti cogitationes meas de longe:
Et omnes vias meas previdisti: quia non est sermo
Ecce domine tu cognovisti omnia novissima et
Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est
Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam
Si ascendero in celum tu illic es: si descendero
Si sumpsero pennas meas diluculo: et habitavero
Etenim illuc manus tua deducet me: et tenebit
Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me:
Quia tenebre non obscurabuntur a te: et nox
Quia tu possedisti renes meos: suscepisti
Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es
Non est occultatum os meum a te quod fecisti in
Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro
Michi autem nimis honorificati sunt amici tui deus
Dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur
Si occideris deus peccatores: viri sanguinum
Quia dicitis in cogitatione: accipiant in vanitate
Nonne qui oderunt te domine oderam: et super inimicos
Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt
Proba me deus et scito cor meum: interroga me
Et vide si via iniquitatis in me est: et deduc me
Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo
Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota
Acuerunt linguas suas sicut serpentis
Custodi me domine de manu peccatoris: et ab
Qui cogitaverunt supplantare gressus meos:
Et funes extenderunt in laqueum: iuxta
Dixi domino deus meus es tu: exaudi domine vocem
Domine domine virtus salutis mee: obumbrasti
Non tradas me domine a desiderio meo peccatori
Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum
Cadent super eos carbones: in ignem deicies
Vir linguosus non dirigetur in terra: virum
Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis
Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo
Domine clamavi ad te exaudi me: intende

Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo:
Pone domine custodiam ori meo: et ostium circumstantie
Non declines cor meum in verba malicie: ad ex-
Cum hominibus operantibus iniquitatem: et non
Corripiet me iustus in misericordia: et increpabit me
Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum:
Audient verba mea quoniam potuerunt: sicut crassitudo
terre erupta est super terram.
Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia
Custodi me a laqueo quem statuerunt michi: et a
Cadent in retiaculo eius peccatores: singu-
CXLI Voce mea ad dominum clamavi: voce mea.
Effundo in conspectu eius orationem meam:
In deficiendo ex me spiritum meum: et tu cognovisti
In via hac qua ambulabam: absconderunt
Considerabam ad dexteram et videbam: et non
Periit fuga a me: et non est qui requirat animam
Clamavi ad te domine dixi tu es spes mea:
Intende ad deprecationem meam: quia hu-
Libera me a persequentibus me: quia confortati
Educ de custodia animam meam ad confitendum
CXLII Domine exaudi orationem meam auribus percipe
Et non intres in iudicium cum servo
Quia persecutus est inimicus animam meam: hu-
Collocavit me in obscuris sicut mortuos
Memor fui dierum antiquorum: medita-
Expandi manus meas ad te: anima mea
Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus.
Non avertas faciem tuam a me: et similis ero descen-
Auditam fac michi mane misericordiam tuam: quia in te
Notam fac michi viam in qua ambulem: quia ad te
Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi:
Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam:
Educes de tribulatione animam meam: et in misericordia
Et perdes omnes qui tribulant animam meam:
CXLIII Benedictus dominus deus meus: qui docet ma-
Misericordia mea et refugium meum:
Protector meus et in ipso speravi: qui subdit
Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius
Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut
Domine inclina celos tuos et descende: tange
Fulgura coruscationem et dissipabis eos: emitte
Emitte manum tuam de alto eripe me et

Quorum os locutum est vanitatem: et dextera eorum
Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio
Qui das salutem regibus qui redemisti David ser-
Et erue me de manu filiorum alienorum.
Quorum filii sicut novelle plantationes in
Filie eorum composite: circumornate ut simi-
Promptuaria eorum plena: eructantia ex
Oves eorum fetose habundantes in egressibus
Non est ruina maceriae neque transitus neque clamor
Beatum dixerunt populum cui hec sunt: beatus CXLIIII
Exaltabo te deus meus rex: et benedicam nomini tuo
Per singulos dies benedicam tibi: et laudabo
Magnus dominus et laudabilis nimis: et magnitu-
Generatio et generatio laudabit opera tua:
Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquentur
Et virtutem terribilium tuorum dicent: et mag-
Memoriam habundantie suavitatis tue eruc-
Miserator et misericors dominus: paciens et multum
Suavis dominus universis: et miserationes eius super omnia
Confiteantur tibi domine omnia opera tua: et
Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam
Ut notam faciant filiis hominum potentiam
Regnum tuum regnum omnium seculorum: et domi-
Fidelis dominus in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus
Allevat dominus omnes qui corruunt: et erigit omnes
Oculi omnium in te sperant domine: et tu das
Aperis tu manum tuam: et imples omne ani-
Iustus dominus in omnibus viis suis: et sanctus in omnibus
Prope est dominus omnibus invocantibus eum: omnibus in
Voluntatem timentium se faciet: et deprecatio
Custodit dominus omnes diligentes se: et omnes
Laudationem domini loquetur os meum: et benedicat CXLV
Lauda anima mea dominum: laudabo dominum
Nolite confidere in principibus: nec in filiis
Exibit spiritus eius et revertetur in terram suam: in
Beatus cuius deus Iacob adiutor eius: spes eius
Qui custodit veritatem in seculum: facit iu-
Dominus solvit compeditos: dominus illuminat cecos
Dominus erigit elisos: dominus diligit iustos
Dominus custodit advenas pupillum et viduam
Regnabit dominus in secula: deus tuus Syon in generationem
Laudate dominum quoniam bonus psalmus: deo CXLVI
Edificans Ierusalem dominus: dispersiones

ui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinem stellarum:
et omnibus eis nomina vocat. Magnus dominus noster et magna virtus eius: et sapientie eius non est numerus.
Suscipiens mansuetos dominus: humilians autem peccatores usque ad terram.
Precinite domino in confessione: psallite deo nostro in cythara. Qui operit celum nubibus: et
parat terre pluviam. Qui producit in montibus fenum: et herbam servituti hominum.
Qui dat iumentis escam ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum.
Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tybiis viri beneplacitum erit ei.
Beneplacitum est domino super timentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius.
Lauda ierusalem dominum: lauda deum tuum syon. Quoniam confortavit seras portarum tuarum: CXLVII
benedixit filiis tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem: et adipe frumenti satiat te.
Qui emittit eloquium suum terre: velociter currit sermo eius.
Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit.
Mittit cristallum suam sicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis sustinebit.
Emittet verbum suum et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et fluent aque.
Qui annunciat verbum suum iacob: iusticias et iudicia sua israel.
Non fecit taliter omni nationi: et iudicia sua non manifestavit eis. CXLVIII
Laudate dominum de celis: laudate eum in excelsis.
Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.
Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stelle et lumen.
Laudate eum celi celorum: et aque que super celos sunt laudent nomen domini.
Quia ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt.
Statuit ea in seculum et in seculum seculi: preceptum posuit et non preteribit.
Laudate dominum de terra: dracones et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies spiritus procel-
larum que faciunt verbum eius. Montes et omnes colles: ligna fructifera
et omnes cedri. Bestie et universa pecora: serpentes et volucres pennate. Reges terre et omnes popu-
li: principes et omnes iudices terre. Iuvenes et virgines senes cum iunioribus laudent nomen domini:
quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super celum et terram: et exaltavit cornu po-
puli sui. Ymnus omnibus sanctis eius: filiis israel populo appropinquanti sibi. CXLIX
Cantate domino canticum novum: laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur israel in eo qui fecit
eum: et filie syon exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro: in tympano
et psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo: et exaltabit mansuetos
in salutem. Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis. Exultationes

Confitebor tibi quoniam. Ysay. xii.
Ego dixi ys. xxxviii.
Exultavit cor meum. Reg. ii.
Cantemus Exod. xv.
Domine audivi Abacuc iii.
Audite celi Deut. xxxii.

dei in gutture eorum: et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam
in nationibus: increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus: et no-
biles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hec est omnibus
sanctis eius.
Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum CL
in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum
in sono tube: laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano et choro:
laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis benesonantibus:
laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.
[D]uodecim prophete in unum volumen congesti ... quod sonat in lingua nostra ... Osee commotio ...
essiat samariam ... ioseph iezrahel et uxorem fornicariam et fornicationis filios ... cubiculo
... vidua ... veste lugubri ... ad se redire ... postulat.

OSEE

Non idem ordo est .xii. prophetarum apud hebreos: qui et apud nos. Unde secundum id quod ibi legitur: hic quoque dispositi sunt. O-
see commaticus est: et quasi per sententias loquens. Johel planus in principiis: in fine obscurior. Et usque ad ma-
lachiam habent singuli proprietates suas. que extrema seruantur legisque doctorem hebrei autumant. Et quia longum
est nunc de omnibus dicere: hoc tantum uos o paula et eustochium admonitas uolo scire. unum librum esse .xii. prophetarum. et
osee coetaneum esse. ysaie. malachiam uero aggei et zacharie fuisse temporibus. In quibus autem tempus non prefertur in titulo:
sub illis eos regibus prophetasse. sub quibus et hii qui ante eos habent titulos prophauerunt.
I Verbum domini quod factum est ad osee filium beeri in diebus ozie ioathan achaz ezechie regum iuda: et in
diebus ieroboam filii ioas regis israel. Principium loquendi domino in osee. Et dixit dominus ad osee. Uade sume tibi uxo-
rem fornicationum. et fac filios fornicationum. quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et abiit et accepit gomer filiam
debelaim: et concepit et peperit filium. Et dixit dominus ad eum. Uoca nomen eius iezrahel. quoniam adhuc modicum et uisitabo san-
guinem iezrahel super domum hieu. et quiescere faciam regnum domus israel: et in die illa conteram arcum israel in ualle iezra-
hel. Et concepit adhuc: et peperit filiam. Et dixit ei. Uoca nomen eius absque misericordia. quia non addam ultra misereri domui israel.
sed obliuione obliuiscar eorum. Et domui iuda miserebor et saluabo eos in domino deo suo: et non saluabo eos
in arcu et gladio. et in bello. et in equis et in equitibus. Et ablactauit eam que erat absque misericordia et concepit: et peperit
filium et dixit. Uoca nomen eius non populus meus. quia uos non populus meus: et ego non ero uester deus. Et erit numerus filiorum israel. quasi hare-
na maris que sine mensura est: et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicetur eis non populus meus uos: dicetur eis filii dei uiuentis.
II Et congregabuntur filii israel et filii iuda pariter. et ponent sibimet caput unum. et ascendent de terra: quia magnus
dies iezrahel. Dicite fratribus uestris populus meus: et sorori uestre misericordiam consecuta. Iudicate matrem uestram. iudi-
cate: quoniam ipsa non uxor mea. et ego non uir eius. Auferat fornicationes suas a facie sua et adulteria sua de me-
dio uberum suorum: ne forte expoliem eam nudam et statuam eam secundum diem natiuitatis sue. Et ponam eam quasi solitudi-
nem. et statuam eam uelud terram inuiam: et interficiam eam siti. et filiorum eius non miserebor. quoniam filii fornicationum sunt. quia
fornicata est mater eorum: confusa est que concepit eos. quia dixit. Uadam post amatores meos. qui dant panes mihi et aquas meas.
lanam meam et linum meum. oleum meum et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiam uiam tuam spinis. et sepiam eam maceria.
et semitas suas non inueniet. et sequetur amatores suos. et non apprehendet eos: et queret eos. et non inueniet: et
dicet. Uadam et reuertar ad uirum meum priorem: quia bene mihi erat tunc magis quam nunc. Et hec nesciuit quia ego dedi ei
frumentum et uinum et oleum. et argentum multiplicaui ei et aurum. que fecerunt baal. Ideo conuertar et sumam frumentum
meum in tempore suo. et uinum meum in tempore suo et liberabo lanam meam et linum meum que operiebant ignominiam eius: et nunc reuelabo stultitiam
eius in oculis amatorum eius. et uir non eruet eam de manu mea. Et cessare faciam omne gaudium eius. sollempnitatem eius:
neomeniam eius. sabbatum eius: et omnia festa tempora eius. et corrumpam uineam eius et ficum eius. de quibus dixit. Mercedes hee mee
sunt quas dederunt mihi amatores mei: et ponam eam in saltum et comedet eam bestia agri. Et uisitabo super eam di-
es baalim quibus accendebat incensum. et ornabatur inaure sua et monili suo: et ibat post amatores suos. et
mei obliuiscebatur dicit dominus. Propter hoc ecce ego lactabo eam et ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius: et dabo
ei uinitores eius ex eodem loco. et uallem achor. ad aperiendam spem. et canet ibi iuxta dies iuuentutis sue. Et
iuxta dies ascensionis sue de terra egipti. Et erit in die illo dicit dominus. uocabit me uir meus. et non uocabit me
ultra baalim: et auferam nomina baalim de ore eius. et non recordabitur ultra nominis eorum. Et percutiam eis fedus in
die illa cum bestia agri. et cum uolucre celi. et cum reptili terre: et arcum et gladium et bellum conteram de terra. et dormi- genuit
re eos faciam fiducialiter. Et sponsabo te mihi in sempiternum. et sponsabo te mihi in iustitia et iudicio. et in misericordia
et miserationibus. et sponsabo te mihi in fide. et scies quia ego dominus. Et erit in die illa exaudiam dicit dominus. exaudiam celos.
et illi exaudient terram. et terra exaudiet triticum et uinum et oleum: et hec exaudient iezrahel. et seminabo eam
mihi in terram. et miserebor eius que fuit absque misericordia. et dicam non populo meo populus meus es tu. et ipse dicet deus meus es tu. Et III
dixit dominus ad me. Adhuc uade dilige mulierem dilectam amico et adulteram. sicut diligit dominus filios israel. et
ipsi respiciunt ad deos alienos. et diligunt uinacia uuarum. Et fodi eam mihi .xv. argenteis. et choro ordei.
et dimidio choro ordei: et dixi ad eam. Dies multos expectabis me. non fornicaberis. et non eris uiro. sed et
ego expectabo te: quia dies multos sedebunt filii israel sine rege. et sine principe. et sine sacrificio. et sine altari.
et sine ephod. et sine theraphim. Et post hec reuertentur filii israel. et querent dominum deum suum. et dauid regem suum.

Prefacio sancti Jeronimi in libro .xii. prophetarum.

Os. Johel. Amos. Ab. Jo. Mi. Naum. Ab. Soph. Agg. Zach. Mal.

IIII et pavebunt ad dominum et ad bonum eius in novissimo dierum. Audite verbum domini filii Israel: quia iudicium domino cum
habitatoribus terre. Non est enim veritas et non est misericordia: et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidium
et furtum et adulterium inundaverunt: et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui habitat
in ea in bestia agri et in volucre celi: sed et pisces maris congregabuntur. Verumptamen unusquisque non iudicet et non
arguatur vir. Populus enim tuus sicut hii qui contradicunt sacerdoti. Et corrues hodie, et corruet etiam propheta tecum. Nocte tacere feci
matrem tuam: conticuit populus meus eo quod non habuit scientiam. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fun-
garis michi: et quia oblita es legis dei tui, obliviscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt
michi: gloriam eorum in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedunt: et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas
eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos: et visitabo super eum vias eius, et cogitationes eius reddam ei. Et comedent et non sa-
turabuntur. Fornicati sunt et non cessaverunt: quoniam dominum dereliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum et ebrietas
aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit, et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos:
et fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant, et super colles accendebant thimiama. subter
quercum et populum et terebinthum. quia bona erat umbra eius: ideo fornicabuntur filie vestre: et sponse vestre adulte-
re erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate, et super sponsas vestras cum adulteraverint; quoniam ipsi
cum meretricibus versabantur, et cum effeminatis sacrificabant: et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu
Israel, non delinquat saltem Iuda: et nolite ingredi in Galgala, et ne ascenderitis in Bethaven, neque iura-
veritis vivit dominus: quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel. Nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine.
Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum. Separatum est convivium eorum fornicatione fornicati sunt: dilexerunt
afferre ignominiam protectores eius. Ligavit spiritus eum in alis suis, et confundentur a sacrificiis suis. Audite V
hoc sacerdotes, et attendite domus Israel, et domus regis auscultate: quia vobis iudicium est: quoniam laqueus facti estis
speculationi, et rete expansum super Thabor, et victimas declinastis in profundum. Et ego eruditor omnium
eorum. Ego scio Ephraim, et Israel non est absconditus a me: quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel. Non da-
bunt cogitationes suas ut revertantur ad deum suum: quia spiritus fornicationum in medio eorum, et dominum non cogno-
verunt. Et respondebit arrogantia Israel in facie eius, et Israel et Ephraim ruent in iniquitate sua: ruet etiam
Iudas cum eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent ad querendum dominum, et non invenient: ab-
latus est ab eis. In dominum prevaricati sunt, quia filios alienos genuerunt: nunc devorabit eos mensis cum par-
tibus suis. Clangite buccina in Gabaa, tuba in Rama: ululate in Bethaven, post tergum
tuum Beniamin. Ephraim in desolatione erit in die correptionis: in tribubus Israel ostendi fidem. Fac-
ti sunt principes Iuda quasi assumentes terminum: super eos effundam quasi aquam iram meam. Calumpniam patiens
Ephraim fractus iudicio: quoniam cepit abire post sordes. Et ego quasi tinea Ephraim, et quasi putredo domui Iu-
da. Et vidit Ephraim languorem suum, et Iudas vinculum suum: et abiit Ephraim ad Assur, et misit ad
regem ultorem: et ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leena Ephra-
im, et quasi catulus leonis domui Iuda. Ego ego capiam et vadam: tollam, et non est qui eruat. Vadens
revertar ad locum meum donec deficiatis, et queratis faciem meam. In tribulatione sua mane consurgent ad VI
me. Venite et revertamur ad dominum. quia ipse cepit et sanabit nos: percutiet et curabit nos. Vivifica-
bit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos: et vivemus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut
cognoscamus dominum. Quasi diluculum preparatus est egressus eius: et veniet quasi imber nobis temporaneus et serotinus
terre. Quid faciam tibi Ephraim? Quid faciam tibi Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina: et quasi ros mane
pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis. occidi eos in verbis oris mei: et iudicia tua quasi lux egredien-
tur. quia misericordiam volo et non sacrificium: et scientiam dei plusquam holocausta. Ipsi autem sicut Adam transgressi
sunt pactum: ibi prevaricati sunt in me. Galaad civitas operantium ydolum, supplantata sanguine.
Et quasi fauces virorum latronum, particeps sacerdotum in via interficientium pergentes de Sichem:
quia scelus operati sunt. In domo Israel vidi horrendum. Ibi fornicationes Ephraim, contaminatus est Israel:
sed et Iuda pone messem tibi, cum convertero captivitatem populi mei. Cum sanare vellem Israel, revelata est VII
iniquitas Ephraim et malicia Samarie: quia operati sunt mendacium: et fur ingressus est spolians
latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem maliciam eorum me recordatum. Nunc cir-

dederunt eos adinventiones suae: coram facie mea factae sunt. In malitia sua laetificaverunt regem: et in mendaciis suis
principes. Omnes adulterantes quasi clibanus succensus a coquente. Quievit paululum civitas a commixtione, civitas. donec fermenti.
fermentaretur totum. Dies regis nostri: coeperunt principes furere a vino, extendit manum suam cum illusoribus. Quia applicuerunt
quasi clibanum cor suum: cum insidiaretur eis. Tota nocte dormivit coquens eos: mane ipse succensus quasi ignis flammae.
Omnes calefacti sunt quasi clibanus: et devoraverunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt: non est qui clamet in eis ad me.
Ephraim in populis ipse commiscebatur: Ephraim factus est subcinericius qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius et ipse nes
civit: sed et cani effusi sunt in eo, et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius: nec reversi sunt ad dominum deum
suum, et non quaesierunt eum in omnibus his. Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor. Egyptum invocabant: ad As
syrios abierunt. Et cum profecti fuerint: expandam super eos rete meum. Quasi volucrem caeli detraham eos. Caedam eos secundum
auditionem coetus eorum. Vae eis quoniam recesserunt a me. Vastabuntur quia praevaricati sunt in me. Et ego redemi
eos: et ipsi locuti sunt contra me mendacia. Et non clamaverunt ad me in toto corde suo: sed ululabant in cubili
bus suis. Super triticum et vinum ruminabant, recesserunt a me. Et ego erudivi et confortavi brachia eorum: et in me
VIII cogitaverunt malitiam. Reversi sunt ut essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio prin
cipes eorum: a furore linguae suae. Ista subsannatio eorum in terra Egypti. In gutture tuo sit tuba quasi aquila
super domum domini. Pro eo quod transgressi sunt foedus meum, et legem meam praevaricati sunt, me invocabunt: Deus meus, cogno
vimus te Israel. Proiecit Israel bonum: inimicus persequetur eum. Ipsi regnaverunt et non ex me: principes exstiterunt
et non cognovi. Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola ut interirent. Proiectus est vitulus tuus Samaria:
iratus est furor meus in eos. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex Israel et ipse est: artifex fecit illum et non est deus:
quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariae. Quia ventum seminabunt et turbinem metent. Culmus stans non est
in eis germen: non faciet farinam. Quod si et fecerit: alieni comedent eam. Devoratus est Israel: nunc factus est in nationi
bus quasi vas immundum. Quia ipsi ascenderunt ad Assur: onager solitarius sibi Ephraim. Munera dederunt
amatoribus. Sed et cum mercede conduxerint nationes: nunc congregabo eos. Et quiescent paulisper ab onere regis et prin
cipum. Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum: factae sunt ei arae in delictum. Scribam ei multiplices
leges meas: quae velut alienae computatae sunt. Hostias afferent, immolabunt carnes et comedent: et dominus
non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitates eorum: et visitabit peccata eorum: ipsi in Egyptum convertentur. Et
oblitus est Israel factoris sui, et aedificavit delubra: et Iudas multiplicavit urbes munitas. Et mittam ignem
in civitates eius: et devorabit aedes illius. Noli laetari Israel, noli exsultare sicut populi: quia fornicatus es a deo IX
tuo: dilexisti mercedem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos: et vinum mentietur eis. Non habitabunt
in terra domini. Reversus est Ephraim in Egyptum: et in Assyriis pollutum comedet. Non libabunt domino vinum: et non
placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lugentium. Omnes qui comedent eum contaminabuntur: quia panis eorum ani
mae ipsorum: non intrabit in domum domini. Quid facietis in die sollempni in die festivitatis domini? Ecce enim profecti
sunt a vastitate. Egyptus congregabit eos: Memphis sepeliet eos. Desiderabile argentum eorum urtica he
reditabit: lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis: venerunt dies retributionis. Scitote Israel
stultum prophetam, insanum virum spiritualem: propter multitudinem iniquitatis tuae et multitudinem amentiae.
Speculator Ephraim cum deo meo. Propheta laqueus ruinae factus est super omnes vias eius: insania in domo dei eius. Profun
de peccaverunt sicut in diebus Gabaa: recordabitur iniquitates eorum et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in
deserto inveni Israel: quasi prima poma ficulneae in cacumine eius vidi patres eorum. Ipsi autem intraverunt ad
Beelphegor: et abalienati sunt in confusionem: et facti sunt abhominabiles sicut ea quae dilexerunt. Ephraim quasi avis
avolavit: gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si enutrierint filios suos absque liberis eos
faciam in hominibus: sed et vae eis cum recessero ab eis. Ephraim ut vidi Tyrus erat fundata in pulchritu
dine: et Ephraim educet ad interfectorem filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine
liberis: et ubera arentia. Omnes nequitiae eorum in Galgala: quia ibi exosos habui eos. Propter mali
tiam adinventionum eorum de domo mea eiciam eos: non addam ut diligam eos. Omnes principes eorum re
cedentes. Percussus est Ephraim: radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam facient. Quod si et genuerint, inter
ficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos deus meus quia non audierunt eum: et erunt vagi in na
X tionibus. Vitis frondosa Israel: fructus adaequatus est ei. Secundum multitudinem fructus sui multiplica

uit altaria: iuxta ubertatem terre sue exuberavit simulacris. Divisum est cor eorum nunc interibunt. Ipse confringet
simulacra eorum: depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent. Non est rex nobis. non enim timemus dominum. Et rex quid faciet
nobis: Loquimini verba visionis inutilis. et ferietis fedus: et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos
agri. Vaccas bethaven coluerunt habitatores samarie. quia luxit super eum populus eius: et editui eius super eum exulta-
verunt in gloria eius. quia migravit ab eo. Siquidem et ipse in assur delatus est munus regi ultori. Confusio ephraim
capiet: et confundetur israel in voluntate sua. Transire fecit samaria regem suum quasi spumam super faciem
aque: et disperdentur excelsa ydoli peccatum israel. Lappa et tribulus ascendet super aras eorum et dicent montibus
operite nos: et collibus cadite super nos. Ex diebus gabaa peccavit israel: ibi steterunt. non comprehendet eos
in gabaa prelium super filios iniquitatis. iuxta desiderium meum corripiam eos. Congregabuntur super eos populi: cum
corripientur propter duas iniquitates suas. Ephraim vitula docta diligere trituram: et ego transivi super pulc-
critudinem colli eius. Ascendam super ephraim: arabit iudas. confringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis in
iusticia iusticiam: metite in ore misericordiam. innovate vobis novale. Tempus autem requirendi dominum: cum ve-
nerit qui docebit vos iusticiam. Arastis impietatem. iniquitatem messuistis: comedistis frugem menda-
cii. Quia confisus es in viis tuis. in multitudine fortium tuorum consurget tumultus in populo tuo: et omnes muni-
tiones tue vastabuntur. Sicut vastatus est salmana a domo eius qui iudicavit baal in die prelii
matre super filios allisa: sic fecit vobis bethel a facie malitie nequitiarum vestrarum. Sicut mane transiit pertran- XI
siit rex israel. Quia puer israel et dilexi eum: et ex egypto vocavi filium meum. Vocaverunt eos. sic abierunt
a facie eorum. Baalim immolabant: et simulacris sacrificabant: et ego quasi nutricius ephraim portabam eos in bra-
chiis meis. et nescierunt quod curarem eos. In funiculis adam traham eos. in vinculis caritatis. et ero eis quasi ex-
altans iugum super maxillas eorum: et declinavi ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram egypti: et
assur ipse rex eius quoniam noluerunt converti. Cepit gladius in civitatibus eius. et consumet electos eius: et comedet
capita eorum: et populus meus pendebit ad reditum meum: iugum autem imponetur ei simul quod non auferetur. Quo-
modo dabo te ephraim protegam te israel: Quomodo dabo te sicut adama. ponam te ut seboim: conversum est in
me cor meum: pariter conturbata est penitudo mea. Non faciam furorem ire mee: non convertar ut disperdam ephra-
im. quoniam deus ego et non homo et in medio tui sanctus. et non ingrediar civitatem. Post dominum ambulabunt quasi leo
rugiet: quia ipse rugiet et formidabunt filii maris. et avolabunt quasi avis ex egypto. et quasi columba de
XII terra assyriorum: et collocabo eos in domibus suis dicit dominus. Circumdedit me in negatione ephraim: et in dolo
domus israel. Iudas autem testis descendit cum deo et cum sanctis fidelis. Ephraim pascit ventum et sequitur estum. tota
die mendacium et vastitatem multiplicat. et fedus cum assyriis iniit. et oleum in egyptum ferebat. Iudi-
cium ergo domini cum iuda et visitatio super iacob: iuxta vias eius et iuxta adinventiones eius reddet ei. In utero
supplantavit fratrem suum. et in fortitudine sua directus est cum angelo. Et invaluit ad angelum et confor-
tatus est: flevit et rogavit eum. In bethel invenit eum et ibi locutus est nobiscum. Et dominus deus exercituum dominus me-
moriale eius. et tu ad deum tuum converteris. Misericordiam et iudicium custodi: et spera in deo tuo semper. Chanaan
in manu eius statera dolosa. calumpniam dilexit: et dixit ephraim. Verumptamen dives effectus sum. inveni
ydolum mihi: omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem quam peccavi. Et ego dominus deus tuus ex terra egypti ad-
huc sedere te faciam in tabernaculis sicut in diebus festivitatis. Et locutus sum super prophetas. et ego visionem
multiplicavi: et in manu prophetarum assimilatus sum. Si galaad ydolum. ergo frustra erant in galgal bobus
immolantes. Nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri. Fugit iacob in regionem sirie. et servi-
vit israel in uxorem. et in uxore servavit. In propheta autem eduxit dominus israel de egypto: et in propheta servatus
est. Ad iracundiam me provocavit ephraim in amaritudinibus suis. et sanguis eius super eum veniet. et
XIII obprobrium eius restituet ei dominus suus. Loquente ephraim horror invasit israel: et deliquit in baal et mortuus est.
Et nunc addiderunt ad peccandum. feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem ydolorum. factura ar-
tificum tota est. His ipsi dicunt. Immolate homines vitulos adorantes. Ideo erunt quasi nubes matutina.
et sicut ros matutinus preteriens. sicut pulvis turbine raptus ex area. et sicut fumus de fumario. Ego autem
dominus deus tuus qui eduxi te ex terra egypti: et deum absque me nescies: et salvator non est preter me. Ego cogno-
vi te in deserto in terra solitudinis. Iuxta pascua sua adimpleti sunt et saturati: et levaverunt cor
suum et obliti sunt mei. Et ero eis quasi leena. sicut pardus in via assyriorum. Occurram eis quasi ursa raptis ca-
tulis. et disrumpam interiora iecoris eorum: et consumam eos ibi quasi leo. bestia agri scindet eos. Perditio

tua Israhel: in me tantum auxilium tuum. Ubi est rex tuus? Maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis et iudices tui
de quibus dixisti: da mihi regem et principes. Dabo tibi regem in furore meo: et auferam in indignatione mea. Colligata est
iniquitas Ephraim: absconditum peccatum eius. Dolores parturientis venient ei, ipse filius non sapiens: nunc enim non
stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos. Ero mors tua o mors, ero
morsus tuus inferne. Consolatio abscondita est ab oculis meis: quia ipse inter fratres dividet. Adducet urentem ventum dominus
de deserto ascendentem: et siccabit venas eius: et desolabit fontem eius: et ipse diripiet thesaurum omnis vasis de
XIIII siderabilis. Pereat Samaria quoniam ad amaritudinem concitavit deum suum: in gladio pereant. Parvuli eorum e
lidantur: et fete eius discindantur. Convertere Israhel ad dominum deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua. Tol
lite vobiscum verba et convertimini ad dominum et dicite ei. Omnem aufer iniquitatem et accipe bonum: et reddemus vi
tulos labiorum nostrorum. Assur non salvabit nos: super equos non ascendemus. Nec dicemus ultra dii nostri opera manuum
nostrarum: quia eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum: diligam eos spontanee: quia aversus est furor meus
ab eis. Ero quasi ros: Israhel germinabit sicut lilium. Et erumpet radix eius: ut Libani. Ibunt rami eius. Et erit
quasi oliva gloria eius: et odor eius ut Libani. Convertentur sedentes in umbra eius. Vivent tritico: et germinabunt
quasi vinea. Memoriale eius sicut vinum Libani. Ephraim quid mihi ultra ydola? Ego exaudiam et dirigam eum. Ego ut
abietem virentem. Ex me fructus tuus inventus est. Quis sapiens et intelliget ista, intelligens et sciet hec? Quia
recte vie domini: et iusti ambulabunt in eis: prevaricatores vero corruent in eis.

I VERBUM domini quod factum est ad Iohel filium Phatuel. Audite hec senes et auribus percipite omnes habitatores I
terre: si factum est istud in diebus vestris. aut in diebus patrum vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate: et filii
vestri filiis suis: et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta: et residuum locuste comedit bru
chus: et residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete: et ululate omnes qui bibitis vinum
dulcedine in iocunditate: quoniam periit ab ore vestro. Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis. Dentes
eius ut dentes leonis: et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in desertum: et ficum meam de
corticavit. Nudans spoliavit eam et proiecit: albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco
super virum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini: luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopula
ta est regio: luxit humus: quoniam devastatum est triticum. confusum est vinum: et elanguit oleum. Confusi sunt agricole:
ululaverunt vinitores super frumento et ordeo: quia periit messis agri: vinea confusa est: et ficus elanguit.
malogranatum et palma et malus et omnia ligna agri aruerunt: quia confusum est gaudium a filiis hominum. Ac
cingite vos et plangite sacerdotes: ululate ministri altaris. Ingredimini cubate in sacco mini
stri dei mei: quoniam interiit de domo dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium. vocate cetum. congre
gate senes omnes habitatores terre in domum dei vestri: et clamate ad dominum. A a a. diei: quia prope est dies
domini: et quasi vastitas a potente veniet. Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt. de domo dei vestri leti
tia et exultatio? Computruerunt iumenta in stercore suo. demolita sunt horrea. dissipate sunt apothe
ce: quoniam confusum est triticum. Quid ingemuit animal? Mugierunt greges armenti quia non est pascua eis: sed et greges
pecorum disperierunt. Ad te domine clamabo quia ignis comedit speciosa deserti: et flamma succendit omnia lig
na regionis. Sed et bestie agri quasi area sitiens imbrem suspexerunt ad te: quoniam exsiccati sunt fontes a
II quarum: et ignis devoravit speciosa deserti. Canite tuba in Syon: ululate in monte sancto meo. Conturbentur
omnes habitatores terre quia venit dies domini: quia prope est dies tenebrarum et caliginis. dies nubis et turbinis. Quasi mane
expansum super montes populus multus et fortis. similis ei non fuit a principio: et post eum non erit usque in annos generationis et generationis.
Ante faciem eius ignis vorans: et post eum exurens flamma. Quasi ortus voluptatis terra coram eo: et post eum solitudo deserti.
neque est qui effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum: et quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarum super capita montium
exilient. sicut sonitus flamme ignis devorantis stipulam: velut populus fortis preparatus ad prelium. A facie eius
cruciabuntur populi. omnes vultus redigentur in ollam: sicut fortes current. quasi viri bellatores ascendent murum. Vi
ri in viis suis gradientur: et non declinabunt a semitis suis. Unusquisque fratrem suum non coartabit. singuli in calle
suo ambulabunt: sed et per fenestras cadent. et non demolientur. Urbem ingredientur. in muro current. domos conscendent.
per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit terra. moti sunt celi. sol et luna obtenebrati sunt: et stelle
retraxerunt splendorem suum. Et dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui: quia multa sunt nimis castra eius. quia fortia
et facientia verbum eius. Magnus enim dies domini et terribilis valde. Et quis sustinebit eum? Nunc ergo dicit dominus. Conver
timini ad me in toto corde vestro in ieiunio et in fletu et in planctu: et scindite corda vestra et non vestimenta

uestra. et conuertimini ad dominum deum uestrum quia benignus et misericors est. patiens et multe misericordie. et prestabilis su-
per malicia. Quis scit si conuertatur et ignoscat. et relinquat post se benedictionem? Sacrificium et libamen domino deo uestro. Ca-
nite tuba in syon. sanctificate ieiunium. uocate cetum. congregate populum. sanctificate ecclesiam. coadunate senes.
congregate paruulos. et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de cubili suo. et sponsa de thalamo suo. Inter uestibulum
et altare plorabunt sacerdotes ministri domini et dicent. Parce domine parce populo tuo. et ne des hereditatem tuam in obprobri-
II um ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis ubi est deus eorum? Zelatus est dominus terram suam. et pepercit populo suo. Et respondit dominus et dixit populo suo.
Ecce ego mittam uobis frumentum et uinum et oleum. et replebimini eis. et non dabo uos ultra obprobrium in gentibus. Et eum qui ab
aquilone est procul faciam a uobis. et expellam eum in terram inuiam et desertam. Faciem eius contra mare orientale. et extremum
eius ad mare nouissimum. Et ascendet fetor eius. et ascendet putredo eius quia superbe egit. Noli timere terra. exulta et
letare. quoniam magnificauit dominus ut faceret. Nolite timere animalia regionis. quia germinauerunt speciosa deserti. quia
lignum attulit fructum suum. ficus et uinea dederunt uirtutem suam. Et filii syon exultate et letamini in domino deo
uestro. quia dedit uobis doctorem iusticie. et descendere faciet ad uos imbrem matutinum et serotinum sicut in principio. et
implebuntur aree frumento. et redundabunt torcularia uino et oleo. et reddam uobis annos quos comedit locusta. bru-
chus. et rubigo et eruca. fortitudo mea magna quam misi in uos. et comedetis uescentes et saturabimini. et lau-
dabitis nomen domini dei uestri. qui fecit uobiscum mirabilia. et non confundetur populus meus in sempiternum. et scietis quia in medi-
o israel ego sum. et ego dominus deus uester et non est amplius. et non confundetur populus meus in eternum. Et erit post hec effundam
spiritum meum super omnem carnem. et prophetabunt filii uestri et filie uestre. Senes uestri sompnia sompniabunt. et iuuenes
uestri uisiones uidebunt. Sed et super seruos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. et dabo
prodigia in celo et in terra. sanguinem et ignem et uaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras et luna in sanguinem an-
tequam ueniat dies domini magnus et horribilis. Et erit. Omnis qui inuocauerit nomen domini saluus erit. Quia in monte syon
et in iherusalem erit saluatio sicut dixit dominus. et in residuis quos dominus uocauerit. Quia ecce in diebus illis et in tempore illo cum conuer- III
tero captiuitatem iude et iherusalem. congregabo omnes gentes. et deducam illas in ualle iosaphath. et disceptabo cum eis ibi super populo
meo. et hereditate mea israel. quos disperserunt in nationibus. et terram meam diuiserunt. et super populum meum miserunt sortem.
Et posuerunt puerum in prostibulum. et puellam uendiderunt pro uino ut biberent. Uerum quid mihi et uobis tyrus et sydon.
et omnis terminus palestinorum? Numquid ultionem uos reddetis mihi? Et si ulciscimini uos contra me. cito uelociter red-
dam uicissitudinem uobis super caput uestrum. Argentum enim meum et aurum tulistis. et desiderabilia mea et pulcherrima
intulistis in delubra uestra. et filios iuda et filios iherusalem uendidistis filiis grecorum. ut longe faceretis eos de
finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo uendidistis eos. et conuertam retributionem uestram in caput uestrum. et
uendam filios uestros et filias uestras in manibus filiorum iuda. et uenundabunt eos sabeis genti longinque.
quia dominus locutus est. Clamate hoc in gentibus. sanctificate bellum. suscitate robustos. accedant et ascendant omnes uiri bella-
tores. Concidite aratra uestra in gladios. et ligones uestros in lanceas. infirmus dicat quia ego fortis sum. Erump-
ite et uenite omnes gentes de circuitu et congregamini. ibi occumbere faciet dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes
in ualle iosaphath. quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces quoniam maturauit messis.
uenite et descendite. quia plenum est torcular. exuberant torcularia. quia multiplicata est malicia eorum. populi
populi in ualle concisionis. quia iuxta est dies domini in ualle concisionis. Sol et luna obtenebrati sunt. et stelle retraxerunt
splendorem suum. et dominus de syon rugiet. et de iherusalem dabit uocem suam. et mouebuntur celi et terra. et dominus spes populi
sui et fortitudo filiorum israel. et scietis quia ego dominus deus uester habitans in syon in monte sancto meo. Et erit iherusalem
sancta. et alieni non transibunt per eam amplius. Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem. et colles fluent
lacte. et per omnes riuos iuda ibunt aque. et fons de domo domini egredietur. et irrigabit torrentem spinarum. Egyptus
in desolationem erit. et ydumea in desertum perditionis. pro eo quod inique egerint in filios iuda. et effuderint sanguinem
innocentem in terra sua. et iudea in eternum habitabitur. et iherusalem in generationem et generationem. et mundabo sanguinem
eorum quem non mundaueram. et dominus commorabitur in syon.

I UERBA amos qui fuit in pastoralibus thecue quod uidit super israel in diebus ozie regis iuda. et in diebus ie-
roboam filii ioas regis israel. ante duos annos terremotus. Et dixit. Dominus de syon rugiet. et de iherusalem dabit

vocem suam: et luxerunt speciosa pastorum, et exsiccatus est vertex Carmeli. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci, et super qua-
tuor non convertam eum: eo quod trituraverint in plaustris ferreis Galaad. Et mittam ignem in domum Azahel, et devorabit domos
Benadab. Et conteram vectem Damasci, et disperdam habitatorem de campo idoli, et tenentem sceptrum de domo volupta-
tis: et transferetur populus Syriae Cyrenen, dicit Dominus. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Gazae, et super quatuor non convertam eam eo quod transtu- eum.
lerint captivitatem perfectam, ut concluderent eam in Idumaea. Et mittam ignem in murum Gazae, et devorabit aedes eius. Et dis-
perdam habitatorem de Azoto, et tenentem sceptrum de Ascalone: et convertam manum meam super Accaron, et peribunt reliqui Phi-
listhinorum, dicit Dominus Deus. Haec dicit Dominus Deus: Super tribus sceleribus Tyri, et super quatuor non convertam eum: eo quod concluserint captivitatem perfectam
in Idumaea, et non sunt recordati foederis fratrum. Et emittam ignem in murum Tyri, et devorabit aedes eius. Haec dicit Dominus: Super II
tribus sceleribus Edom, et super quatuor non convertam eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, et violaverit misericordiam eius, et tenuerit
ultra furorem suum, et indignationem suam servaverit usque in finem. Mittam ignem in Theman: et devorabit aedes Bosrae.
Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Amon, et super quatuor non convertam eum: eo quod dissecuerit praegnantes Galaad ad di-
latandum terminum suum. Et succendam ignem in muro Rabbath: et devorabit aedes eius in ululatu in die belli, et in turbine
in die commotionis. Et ibit Melchon in captivitatem, ipse et principes eius simul, dicit Dominus. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Mo-
ab, et super quatuor non convertam eum: eo quod incenderit ossa regis Idumaeae usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, et de-
vorabit aedes Carioth: et morietur in sonitu Moab in clangore tubae. Et disperdam iudicem de medio eius, et omnes
principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Iuda, et super quatuor non convertam eum: eo quod abiecerint legem Domini,
et mandata eius non custodierint: deceperunt enim eos idola sua, post quae abierant patres eorum. Et mittam ignem in Iuda, et de-
vorabit aedes Ierusalem. Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel, et super quatuor non convertam eum: pro eo quod vendiderint argento iustum, et
pauperem pro calciamentis. Qui conterunt super pulverem terrae capita pauperum, et viam humilium declinant. Et filius ac pater eius
ierunt ad puellam, ut violarent nomen sanctum meum. Et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare: et vinum
damnatorum bibebant in domo Dei sui. Ego autem exterminavi Amorreum a facie eorum: cuius altitudo cedrorum altitu-
do eius, et fortis ipse quasi quercus: et contrivi fructum eius desuper, et radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra Aegypti,
et eduxi vos in deserto .xl. annis, ut possideretis terram Amorrei. Et suscitavi de filiis vestris in prophetas, et de iu-
venibus vestris Nazareos. Numquid non ita est, filii Israel? dicit Dominus. Et propinabatis Nazareis vinum: et prophetis manda-
batis dicentes: Ne prophetetis. Ecce ego stridebo super vos, sicut stridet plaustrum onustum feno. Et peribit fuga a veloce, et
fortis non obtinebit virtutem suam, et robustus non salvabit animam suam. Et tenens arcum non stabit, et velox pedibus
suis non salvabitur, et ascensor equi non salvabit animam suam. Et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa,
III dicit Dominus. Audite verbum quod locutus est Dominus super vos, filii Israel: super omnem cognationem quam eduxi de terra Aegypti, dicens: Tantummodo vos
cognovi ex omnibus cognationibus terrae: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Numquid ambulabunt duo pariter,
nisi convenerit eis? Numquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit praedam? Numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo, nisi
aliquid apprehenderit? Numquid cadet avis in laqueum terrae absque aucupe? Numquid auferetur laqueus de terra antequam quid
ceperit? Si clanget tuba in civitate, et populus non expavescet? Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? Quia
non facit Dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Leo rugiet, quis non timebit? Dominus
Deus locutus est, quis non prophetabit? Auditum facite in aedibus Azoti, et in aedibus terrae Aegypti, et dicite: Congregamini
super montes Samariae, et videte insanias multas in medio eius, et calumpniam patientes in penetralibus
eius. Et nescierunt facere rectum, dicit Dominus, thesaurizantes iniquitatem et rapinas in aedibus suis. Propterea haec dicit Dominus Deus:
Tribulabitur, et circuietur terra: et detrahetur ex te fortitudo tua, et diripientur aedes tuae. Haec dicit Dominus: Quomodo si eruat
pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculae: sic eruentur filii Israel, qui habitant in Samaria
in plaga lectuli, et in Damasci grabato. Audite et contestamini in domo Iacob, dicit Dominus Deus exercituum: quia in
die cum visitare coepero praevaricationes Israel, super eum visitabo et super altaria Bethel: et amputabuntur cor-
nua altaris, et cadent in terram. Et percutiam domum hiemalem cum domo aestiva: et peribunt domus eburneae, et dis-
IIII sipabuntur aedes multae, dicit Dominus. Audite verbum hoc vaccae pingues, quae estis in monte Samariae: quae calumpniam faci-
tis egenis, et confringitis pauperes: quae dicitis dominis vestris: Afferte et bibemus. Iuravit Dominus Deus in sancto suo,
quia ecce dies venient super vos, et levabunt vos in contis, et reliquias vestras in ollis ferventibus. Et per aperturas

gebitis altera contra alteram: et proiciemini in armon, dicit dominus. Venite ad bethel et impie agite: ad galga-
lam et multiplicate prevaricationem. et offerte mane victimas vestras. tribus diebus decimas vestras. et sacrificate
de fermentato laudem. et vocate voluntarias oblationes: et annunciate. Sic enim voluistis filii israel, dicit dominus de-
us. Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris: et indigentiam panum in omnibus locis vestris: et non e-
stis reversi ad me, dicit dominus. Ego quoque prohibui a vobis imbrem, cum adhuc tres menses superessent usque ad messem: et plui
super civitatem unam. et super civitatem alteram non plui. Pars una compluta est: et pars super quam non plui aruit. Et vene-
runt due et tres civitates ad civitatem unam ut biberent aquam. et non sunt satiate: et non redistis ad me, dicit dominus.
Percussi vos in vento urente. et in aurugine: multitudinem ortorum vestrorum. et vinearum vestrarum. oliveta vestra et fi-
ceta vestra comedit eruca: et non redistis ad me, dicit dominus. Misi in vos mortem in via egipti. percussi in gladio iu-
venes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum: et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras. et non
redistis ad me, dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus sodomam et gomorram. et facti estis quasi torris raptus de
incendio: et non redistis ad me, dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi israel. postquam autem hec fecero tibi: preparare in occursum dei tui israel:
quia ecce formans montes et creans ventum: et annuncians homini eloquium suum: faciens matutinam nebulam.
V et gradiens super excelsa terre: dominus deus exercituum nomen eius. Audite verbum istud quod ego levo super vos planctum domus
israel. Cecidit. non adiciet ut resurgat virgo israel: proiecta est in terram suam. non est qui suscitet eam: quia hec dicit
dominus deus. Urbs de qua egrediebantur mille. relinquentur in ea centum: et de qua egrediebantur centum. relinquentur in
ea decem in domo israel: quia hec dicit dominus domui israel. Querite me et vivetis. et nolite querere bethel: et in gal-
gala nolite intrare. et in bersabee non transibitis: quia galgala captiva ducetur. et bethel erit inutilis. Que-
rite dominum et vivite. ne forte comburatur ut ignis domus ioseph: et devorabit. et non erit qui extinguat be-
thel. Qui convertitis in absinthium iudicium. et iusticiam in terra relinquitis facientem arcturum et orionem. et con-
vertentem in mane tenebras. et diem in noctem mutantem. Qui vocat aquas maris. et effundit eas super faciem terre:
dominus nomen eius. qui subridet vastitatem super robustum: et depopulationem super potentem affert. Odio habuerunt in porta cor-
ripientem: et loquentem perfecte abhominati sunt. Ideo pro eo quod diripiebatis pauperem. et predam electam tollebatis
ab eo: domos quadro lapide edificabitis. et non habitabitis in eis: vineas amantissimas plantabitis.
et non bibetis vinum earum: quia cognovi multa scelera vestra. et fortia peccata vestra. hostes iusti accipientes munus.
et pauperes in porta deprimentes: ideo prudens in tempore illo tacebit. quia tempus malum est. Querite bonum et non ma-
lum ut vivatis: et erit dominus deus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum et diligite bonum. et constituite
in porta iudicium: si forte misereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum domina-
tor. In omnibus plateis planctus. et in cunctis que foris sunt dicetur: ve. ve. et vocabunt agricolam ad luctum et ad
planctum. eos qui sciunt plangere: et in omnibus vineis erit planctus. quia pertransibo in medio tui, dicit dominus. Ve
desiderantibus diem domini. ad quid eam vobis: Dies domini ista tenebre et non lux: quomodo si fugiat vir a facie
leonis. et occurrat ei ursus. et ingrediatur domum: et innitatur manu sua super parietem. et mordeat eum coluber.
Numquid non tenebre dies domini et non lux: et caligo et non splendor in ea: Odi et proieci festivitates vestras: et
non capiam odorem cetuum vestrorum. Quod si attuleritis michi holocaustomata. et munera vestra non suscipiam: et vota
pinguium vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum. et cantica lire tue non audiam: et reve-
labitur quasi aqua iudicium. et iusticia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtulistis michi in de-
serto. xl. annis domus israel. et portastis tabernaculum moloch deo vestro. et ymaginem idolorum vestrorum sidus
dei vestri que fecistis vobis: Et migrare vos faciam trans damascum. dicit dominus deus exercituum nomen eius. Ve qui opulen- VI
ti estis in syon: et confiditis in monte samarie. Optimates capita populorum. ingredientes pompatice
domum israel. Transite in calanne. et videte: et ite inde in emath magnam. et descendite in geth palesti-
norum. et ad optima quoque regna horum. si latior terminus eorum termino vestro est: qui separati estis in diem malum.
et appropinquatis solio iniquitatis: qui dormitis in lectis eburneis. et lasciviatis in stratis vestris: qui comedi-
tis agnum de grege. et vitulos de medio armenti. qui canitis ad vocem psalterii. sicut david putaverunt
se habere vasa cantici bibentes in phialis vinum. et optimo unguento delibuti: et nil paciebantur

super contritione ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium: et auferetur factio lascivientium. Iuravit dominus deus
in anima sua: dicit dominus deus exercituum. Detestor ego superbiam iacob et domos eius odi: et tradam civitatem cum habitatoribus
suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una: et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus et comburet eum ut
efferat ossa de domo: et dicet ei qui in penetralibus domus est. Numquid adhuc penes te est? Et respondebit. Finis est. Et
dicet ei. Tace et non recorderis nominis domini: quia ecce dominus mandabit et percutiet domum maiorem ruinis et domum mi
norem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi. aut arari potest in bubalis. quoniam convertistis in amaritudinem iu
dicium et fructum iustitie in absinthium. qui letamini in nihilo. qui dicitis. numquid non in fortitudine nostra assumpsimus
nobis cornua? Ecce enim suscitabo super vos domus israel dicit dominus deus exercituum gentem: et conteret vos ab introitu e
VII math usque ad torrentem deserti. Hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini imbris:
et ecce serotinus post tonsorem gregis. Et factum est cum consummasset comedere herbam terre: dixi. Domine deus propitius esto obse
cro. Quis suscitabit iacob. quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc: non erit dixit dominus deus. Hec ostendit mihi dominus deus. et ecce
vocabat iudicium ad ignem dominus deus: et devoravit abyssum multam et comedit simul partem. Et dixi. Domine deus
quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc. Sed et istud non erit dicit dominus. Hec ostendit
mihi et ecce dominus stans super murum litum: et in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus ad me. Quid tu vides amos?
Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit dominus. Ecce ego ponam trullam in medio populi mei israel: non adiciam ultra superin
ducere eum et demolientur excelsa ydoli: et sanctificationes israel desolabuntur et consurgam super domum ieroboam in gladio.
Et misit amasias sacerdos bethel. ad ieroboam regem israel dicens. Rebellavit contra te amos in medio domus
israel: non poterit terra sustinere universos sermones eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur ieroboam: et israel
captivus migrabit de terra sua. Et dixit amasias ad amos. Qui vides gradere. fuge in terram iuda: et comede ibi panem.
et ibi prophetabis: et in bethel non adicies ultra ut prophetes. quia sanctificatio regis est: et domus regni est. Et respondit amos et dixit
ad amasiam. Non sum propheta et non sum filius prophete: sed armentarius ego sum vellicans sicomoros. Et tulit me dominus cum
sequerer gregem: et dixit dominus ad me. Vade propheta ad populum meum israel. Et nunc audi verbum domini. Tu dicis. non prophetabis
super israel: et non stillabis super domum ydoli. Propter hoc hec dicit dominus. Uxor tua in civitate fornicabitur. et filii tui et filie
tue in gladio cadent: et humus tua funiculo metietur. et tu in terra polluta morieris: et israel captivus
VIII migrabit de terra sua. Hec ostendit mihi dominus deus. et ecce uncinus pomorum et dixit. Quid tu vides amos? Et dixi. Unci
num pomorum. Et dixit dominus ad me. Venit finis super populum meum israel: non adiciam ultra ut pertranseam eum et stridebunt
cardines templi. in die illa dicit dominus deus. Multi morientur. in omni loco proicietur silentium. Audite hoc qui conteritis pau
perem: et deficere facitis egenos terre dicentes. Quando transibit messis et venundabimus merces et sabbatum et aperiemus
frumentum ut imminuamus mensuram et augeamus siclum et supponamus stateras dolosas. ut possideamus in argento
egenos et pauperes pro calciamentis: et quisquilias frumenti vendamus. Iuravit dominus in superbia iacob. Si oblitus fuero
usque in finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra et lugebit omnis habitator eius et ascendet quasi fluvius u
niversus. et eicietur et defluet quasi rivus egypti. Et erit in die illa dicit dominus. occidet sol meridie. et tenebrescere faciam
terram in die luminis: et convertam festivitates vestras in luctum et omnia cantica vestra in planctum: et inducam super omne
dorsum vestrum saccum. et super omne caput calvitium: et ponam eam quasi luctum unigeniti et novissima eius quasi diem a
IX marum. Ecce dies veniunt dicit dominus. et mittam famem in terram. non famem panis neque sitim aque. sed audiendi verbum
domini: et commovebuntur a mari usque ad mare. et ab aquilone usque ad orientem. et circuibunt querentes verbum domini. et
non invenient. In die illa deficient virgines pulchre et adolescentes in siti: qui iurant in delicto samari
e et dicunt. Vivit deus tuus dan. et vivit via bersabee: et cadent et non resurgent ultra. Vidi dominum stantem super
altare et dixit. Percute cardinem et commoveantur superliminaria. Avaritia enim in capite omnium: et novissimum
eorum in gladio interficiam. Non erit fuga eis. fugiet: et non salvabitur ex eis qui fugerit. Si descenderint usque
ad infernum. inde manus mea educet eos: et si ascenderint usque in celum. inde detraham eos. Et si absconditi fu
erint in vertice carmeli: inde scrutans auferam eos. et si celaverint se ab oculis meis in fundo maris. inde
mandabo serpenti et mordebit eos. Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis. ibi mandabo
gladio et occidet eos: et ponam oculos meos super eos in malum et non in bonum. Et dominus deus exercituum qui tangit terram et

tabescet. et lugebunt omnes habitantes in ea: et ascendet sicut rivus omnis. et defluet sicut fluvius egypti. Qui edificat in
celo ascensionem suam. et fasciculum suum super terram fundavit: qui vocat aquas maris. et effundit eas super faciem terre. dominus
nomen eius. Numquid non ut filii ethiopum vos estis mihi filii israel ait dominus? Numquid non israel ascendere feci de terra egypti. et
palestinos de capadocia. et syros de cyrenen? Ecce oculi domini dei super regnum peccans: et conteram illud a facie terre: verumptamen
conterens non conteram domum iacob: dicit dominus. Ecce enim ego mandabo et concutiam in omnibus gentibus domum israel: sicut concuti
tur triticum in cribro. et non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt non appropinquabit non
veniet super nos malum. In die illa suscitabo tabernaculum david quod cecidit. et reedificabo aperturas murorum eius: et ea que
corruerant instaurabo. Et reedificabo eum sicut diebus antiquis. ut possideant reliquias idumee et omnes nationes.
eo quod invocatum sit nomen meum super eos: dicit dominus faciens hec. Ecce dies veniunt dicit dominus: et comprehendet arator messo
rem. et calcator uve mittentem semen. Et stillabunt montes dulcedinem. et omnes colles culti erunt. Et convertam capti
vitatem populi mei israel: et edificabunt civitates desertas. et habitabunt in eis. et plantabunt vineas. et bibent vinum earum:
et facient ortos. et comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam. et non evellam eos ultra de terra sua quam de
di eis: dicit dominus deus tuus.

c. I
Visio abdie. Hec dicit dominus deus ad edom. Auditum audivimus a domino. et legatum ad gentes misit. Surgite et consurgamus
adversum eum in prelium. Ecce parvulum te dedi in gentibus: contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui ex
tulit te habitantem in scissuris petre. exaltantem solium tuum: qui dicis in corde tuo. Quis detrahet me in terram?
Si exaltatus fueris ut aquila. et si inter sidera posueris nidum tuum: inde detraham te dicit dominus. Si fures introissent ad te
si latrones per noctem quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent
ad te. numquid saltem racemos reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt esau. investigaverunt abscondita eius? Usque ad termi
num emiserunt te omnes viri federis tui. illuserunt tibi. invaluerunt adversum te viri pacis tue. qui comedunt tecum po
nent insidias subter te: non est prudentia in eo. Numquid non in die illa dicit dominus perdam sapientes de ydumea.
et prudentiam de monte esau? Et timebunt fortes tui a meridie: ut intereat vir de monte esau. Propter
interfectionem. et propter iniquitatem in fratrem tuum iacob operiet te confusio: et peribis in eternum. In die cum stares adversus
eum quando capiebant alieni exercitum eius. et extranei ingrediebantur portas eius. et super ierusalem mittebant sortem: tu quo
que eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui in die peregrinationis eius. et non letaberis super filios iuda in die
perditionis eorum. et non magnificabis os tuum in die angustie: neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum.
neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius. Et non emitteris adversus exercitum eius in die vastitatis illius.
neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint: et non concludes reliquos eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est
dies domini super omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi: retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum
meum bibent omnes gentes iugiter. et bibent et absorbebunt: et erunt quasi non sint. et in monte sion erit salvatio et erit
sanctus: et possidebit domus iacob eos qui se possederant. Et erit domus iacob ignis. et domus ioseph flamma et domus
esau stipula: et succendentur in eis et devorabunt eos. et non erunt reliquie domus esau. quia dominus locutus est. Et heredita
bunt hii qui ad austrum montem esau. et qui in campestribus philistiim: et possidebunt regionem ephraim. et regionem
samarie: et beniamin possidebit galaad. et transmigratio exercitus huius filiorum israel omnia chananeorum usque ad
sareptam: et transmigratio ierusalem que in bosforo est. possidebit civitates austri. Et ascendent salvatores
in monte syon iudicare montem esau: et erit domino regnum amen.

c. I
Et factum est verbum domini ad ionam filium amathi dicens. Surge et vade in niniven civitatem gran
dem: et predica in ea: quia ascendit clamor malicie eius coram me. Et surrexit ionas ut fugeret in tarsis a
facie domini. et descendit ioppen: et invenit navem euntem tharsis. et dedit naulum eius. et descendit in eam: ut iret
cum eis in tharsis a facie domini. Dominus autem misit ventum magnum in mare. et facta est tempestas magna in
mari: et navis periclitabatur conteri. Et timuerunt naute. et clamaverunt viri ad deum suum: et miserunt
vasa que erant in navi in mare. ut alleviaretur ab eis. Et ionas descendit ad interiora navis: et
dormiebat sopore gravi. Et accessit ad eum gubernator: et dixit ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge
invoca deum tuum. si forte recogitet de nobis: et non pereamus. Et dixit vir ad collegam suum. Venite et

mittamus sortes: et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: et cecidit sors super ionam. Et dixerunt ad eum.
Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis. Quod est opus tuum. que terra tua: Et quo vadis. vel ex quo populo es tu: Et dixit ad
eos. hebreus ego sum: et dominum deum celi ego timeo qui fecit mare et aridam. Et timuerunt viri timore mag
no: et dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti: Cognoverunt enim viri quod a facie domini fugeret: quia indicaverat eis. Et dixe
runt ad eum. Quid faciemus tibi. et cessabit mare a nobis: Quia mare ibat: et intumescebat. Et dixit ad eos. Tol
lite me et mittite in mare: et cessabit mare a vobis. Scio enim ego: quoniam propter me est tempestas grandis hec super vos.
Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam: et non valebant: quia mare ibat et intumescebat super eos. Et clama
verunt ad dominum: et dixerunt. Quesumus domine ne pereamus in anima viri istius: et ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu domine
sicut voluisti fecisti. Et tulerunt ionam et miserunt in mare: et stetit mare a fervore suo. Et timuerunt viri timo
re magno dominum: et immolaverunt hostias domino: et voverunt vota. Et preparavit dominus piscem grandem. ut deglutiret II
ionam: et erat ionas in ventre piscis tribus diebus et tribus noctibus. Et oravit ionas ad dominum deum suum de ventre
piscis: et dixit. Clamavi de tribulatione mea ad dominum: et exaudivit me. De ventre inferi clamavi et exaudisti
vocem meam: et proiecisti me in profundum in corde maris: et flumen circumdedit me. Omnes gurgites tui et fluctus tui super
me transierunt: et ego dixi. Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum: verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum. Circum
dederunt me aque usque ad animam: abyssus vallavit me. pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descen
di. terre vectes concluserunt me in eternum: et sublevabis de corruptione vitam meam domine deus meus. Cum angustiaretur
in me anima mea domini recordatus sum: ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. Qui custodiunt vanita
III tes frustra misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce laudis immolabo tibi. quecumque vovi reddam pro salute mea
domino. Et dixit dominus pisci: et evomuit ionam in aridam. Et factum est verbum domini ad ionam secundo dicens. Surge et va
de ad nineven civitatem magnam: et predica in ea predicationem quam ego loquor ad te. Et surrexit ionas: et abiit
in nineven iuxta verbum domini. Et ninive erat civitas magna. itinere dierum trium. Et cepit ionas introire in
civitatem itinere diei unius: et clamavit et dixit. Adhuc .xl. dies: et ninive subvertetur. Et crediderunt viri
ninivite in domino: et predicaverunt ieiunium: et vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. Et pervenit verbum
ad regem ninive: et surrexit de solio suo: et abiecit vestimentum suum a se: et indutus est sacco: et sedit in cinere. Et
clamavit et dixit. In ninive ex ore regis: et principum eius dicens. homines et iumenta et boves et pecora non gustent quic
quam: non pascantur. et aquam non bibant. Et operiantur saccis homines: et iumenta clament ad dominum in fortitudine: et convertatur
vir a via sua mala: et ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur et ignoscat deus. et revertatur a fu
IIII rore ire sue: et non peribimus: Et vidit deus opera eorum. quia conversi sunt de via sua mala: et misertus est deus super mali
tiam quam locutus fuerat ut faceret eis et non fecit. Et afflictus est ionas afflictione magna: et iratus est: et oravit ad
dominum et dixit. Obsecro domine numquid non hoc est verbum meum cum adhuc essem in terra mea: Propter hoc preoccupavi ut fugerem in
tharsis. Scio enim quia tu deus clemens et misericors es. patiens et multe miserationis: et ignoscens super malicia. Et
nunc queso domine tolle animam meam a me: quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus. Putasne bene irasceris:
Et egressus est ionas de civitate. et sedit contra orientem civitatis: et fecit sibimet ibi umbraculum: et sedebat subter in
umbra: donec videret quid accideret civitati. Et preparavit dominus deus hederam. et ascendit super caput ione. ut esset umbra
super caput eius et protegeret eum: laboraverat enim. Et letatus est ionas super hedera leticia magna. Et preparavit deus ver
mem ascensu diluculi in crastinum: et percussit hederam et exaruit. Et cum ortus fuisset sol: precepit dominus vento calido et
urenti: et percussit sol super caput ione: et estuabat. Et petivit anime sue ut moreretur: et dixit. Melior est mihi mors quam
vita. Et dixit dominus ad ionam. Putasne bene irasceris tu super hederam: Et dixit. Bene irascor ego usque ad mortem.
Et dixit dominus. Tu doles super hederam in qua non laborasti neque fecisti ut cresceret. que sub una nocte nata est: et sub
una nocte periit: et ego non parcam ninive civitati magne. in qua sunt plus quam centum viginti milia hominum qui
nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam: et iumenta multa:

Verbum domini quod factum est ad micheam morastiten. in diebus ioatham. achaz. ezechie regum iuda: I
quod vidit super samariam et ierusalem. Audite populi omnes: et attendat terra et plenitudo eius: et sit vobis dominus deus in
testem: dominus de templo sancto suo. quia ecce dominus egredietur de loco suo: et descendet et calcabit super excelsa terre: et con

mentur montes subtus eum: et valles scindentur sicut cera a facie ignis. sicut aque que decurrunt in preceps. In scele-
re iacob omne istud. et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob. nonne samarie? Et que excelsa iude. nonne ierusa-
lem? Et ponam samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea. et detraham in vallem lapides eius: et fun-
damenta eius revelabo. et omnia sculptilia eius concidentur. et omnes mercedes eius comburentur igni. et omnia idola eius ponam in perdi-
tionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt. et usque ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam et ululabo.
vadam spoliatus et nudus: faciam planctum velut draconum. et luctum quasi strutionum. quia desperata est plaga eius: quia ve-
nit usque ad iudam. tetigit portam populi mei usque ad ierusalem. In geth nolite annuntiare lacrimis ne ploretis. In do-
mo pulveris pulvere vos conspergite. et transite vobis habitatio pulchra. confusa ignominia: non est egressa que habitat in exi-
tu. planctum domus vicina accipiet ex vobis que stetit sibimet. quia infirmata est in bonum que habitat in amaritu-
dinibus: quia descendit malum a domino in portam ierusalem. Tumultus quadrige stuporis habitanti lachis. principium pec-
cati est filie syon: quia in te inventa sunt scelera israel. propterea dabit emissarios super hereditatem geth: domos
mendacii in deceptionem regibus israel. Adhuc heredem adducam tibi que habitas in maresa: usque ad odollam veniet glo-
ria israel. Decalvare et tondere super filios deliciarum tuarum. dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt
II ex te. Ve qui cogitatis inutile. et operamini malum in cubilibus vestris. In luce matutina faciunt illud: quoniam
contra deum est manus eorum. Et concupierunt agros. et violenter tulerunt: et domos rapuerunt. et calumpniabantur virum et
domum eius. virum et hereditatem eius. Idcirco hec dicit dominus. Ecce ego cogito super familiam istam malum unde non auferetis colla
vestra: et non ambulabitis superbi. quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola: et cantabitur can-
ticum cum suavitate dicentium. Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est. Quomodo recedet a me cum re-
vertatur qui regiones nostras dividat? Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cetu domini. Ne loquamini loquen-
tes non stillabit super istos. non comprehendet confusio. dicit domus iacob. Numquid abbreviatus est spiritus domini. aut tales sunt cogi-
tationes eius? Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte graditur? Et e contrario populus meus in adversarium consurrexit. desuper
tunicam pallium sustulistis: eos qui transibant simpliciter convertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis de do-
mo deliciarum suarum: a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite et ite: quia non habetis hic requi-
em. Propter immunditiam eius corrumpetur putredine pessima. Utinam non essem vir habens spiritum: et mendacium potius loquerer.
Stillabo tibi in vinum et in ebrietatem: et erit super quem stillatur populus iste. Congregatione congregabo iacob: totum te in unum
conducam. reliquias israel pariter ponam illum quasi gregem in ovili. quasi pecus in medio caularum: tumultuabuntur
a multitudine hominum. Ascendet enim pandens iter ante eos. dividentur et transibunt portam. et egredientur
III per eam. et transibit rex eorum coram eis: et dominus in capite eorum. Et dixi. Audite principes iacob. et duces domus
israel. Numquid non vestrum est scire iudicium. qui odio habetis bonum et diligitis malum? Qui violenter tollitis pelles eorum
desuper eis. et carnem eorum desuper ossibus eorum. qui comederunt carnem populi mei. et pellem eorum desuper excoriaverunt. et
ossa eorum confregerunt. et conciderunt sicut in lebete. quasi carnem in medio olle. Tunc clamabunt ad dominum et non
exaudiet eos. et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo: sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis. Hec di-
cit dominus super prophetas qui seducunt populum meum. qui mordent dentibus suis. et predicant pacem: et si quis non dederit in ore
eorum quippiam: sanctificant super eum prelium. Propterea nox vobis pro visione erit. et tenebre pro divinatione. et occum-
bet sol super prophetas: et obtenebrabitur super eos dies. et confundentur qui vident visiones. et confundentur divini:
et operient omnes vultus suos. quia non est responsum dei. Verumptamen ego repletus sum fortitudine spiritus domini: iudicio
et virtute ut annuntiem iacob scelus suum: et israel peccatum suum. Audite hoc principes domus iacob.
et iudices domus israel: qui abhominamini iudicium. et omnia recta pervertitis: qui edificatis sion in sanguinibus: et ie-
rusalem in iniquitate. principes eius in muneribus iudicabant. et sacerdotes eius in mercede docebant: et prophete eius
in pecunia divinabant. et super dominum requiescebant dicentes. Numquid non deus in medio nostrum? Non venient
super nos mala. Propter hoc causa vestri syon quasi ager arabitur. et ierusalem quasi acervus lapidum erit: et mons templi
IIII in excelsa silvarum. Et in novissimo dierum erit mons domus domini preparatus in vertice montium et sub-
limis super colles: et fluent ad eum populi. et properabunt gentes multe et dicent. Venite ascendamus ad montem domini.
et ad domum dei iacob: et docebit nos de viis suis. et ibimus in semitis eius: quia de syon egredietur lex. et

verbum domini de Ierusalem. Et iudicabit inter populos multos. et corripiet gentes fortes usque in longinquum: et concident
gladios suos in vomeres. et hastas suas in ligones. Non sumet gens contra gentem gladium: et non discent ultra
belligerare. Et sedebit vir subtus vitem suam et subtus ficum suam. et non erit qui deterreat. quia os domini exer
cituum locutum est. Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine dei sui: nos autem ambulabimus in nomine domini dei nostri:
in eternum et ultra. In die illa dicit dominus. congregabo claudicantem. et eam quam eieceram colligam et quam afflixeram: et ponam
claudicantem in reliquias: et eam que laboraverat in gentem robustam. Et regnabit dominus super eos in monte Syon: ex hoc
nunc et usque in eternum. Et tu turris gregis nebulosa filie Syon. usque ad te veniet. et veniet potestas prima regni
filie Ierusalem. Nunc quare merore contraheris: Numquid rex non est tibi. aut consiliarius tuus periit. quia comprehendit te dolor sicut partu
rientem: Dole et satage filia Syon quasi parturiens. quia nunc egredieris de civitate. et habitabis in regione. et veni
es usque ad Babylonem. ibi liberaberis: ibi redimet te dominus de manu inimicorum tuorum. Et nunc congregate sunt super te
gentes multe: que dicunt. lapidetur et aspiciat in Syon oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes domini. et non intel
lexerunt consilium eius: quia congregavit eos quasi fenum aree. Surge et tritura filia Syon: quia cornu tuum ponam ferreum.
et ungulas tuas ponam ereas. et comminues populos multos. et interficiam domino rapinas eorum: et fortitudinem eorum
V domino universe terre. Nunc vastaberis filia latronis. obsidionem posuerunt super nos: in virga percutient maxillam
iudicis Israel. Et tu Bethleem Effrata parvulus es in milibus Iuda. ex te mihi egredietur qui sit dominator
in Israel: et egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Propter hoc dabit eos usque ad tempus. in quo parturiens pariet.
Et reliquie fratrum eius convertentur ad filios Israel: et stabit et pascet in fortitudine domini. in sublimitate nominis domini
dei sui. Et convertentur quia nunc magnificabitur usque ad extremos terre: et erit iste pax. Assyrius cum venerit in
terram nostram. et quando calcaverit in domibus nostris. Et suscitabimus super eum .vii. pastores. et .viii. primates homines.
et pascent terram Assur in gladio. et terram Nembroth in lanceis eius: et liberabit ab Assur cum venerit in terram
nostram. et cum calcaverit in terminis nostris. et erunt reliquie Iacob in medio populorum multorum. quasi ros a domino. et quasi stille
super herbam: que non expectat virum. et non prestolatur filios hominum. Et erunt reliquie Iacob in gentibus in medio populorum
multorum quasi leo in iumentis silvarum. et quasi catulus leonis rugiens in gregibus pecorum: qui cum transierit et conculcaverit.
et ceperit non est qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos: et omnes inimici tui interibunt. Et erit in di
e illa dicit dominus. auferam equos tuos de medio tui. et disperdam quadrigas tuas. et perdam civitates terre tue. et
destruam omnes munitiones tuas. et auferam maleficia de manu tua: et divinationes non erunt in te. Et
perire faciam sculptilia tua. et statuas tuas de medio tui. et non adorabis ultra opera manuum tuarum.
et evellam lucos tuos de medio tui. et conteram civitates tuas: et faciam in furore et in indignatione
VI ultionem in omnibus gentibus que non audierunt. Audite que dominus loquitur. Surge contende iudicio adversum montes. et
audiant colles vocem tuam. Audiant montes iudicium domini. et fortia fundamenta terre: quia iudicium domini
cum populo suo. et cum Israel diiudicabitur. Popule meus quid feci tibi. et quid molestus fui tibi: Responde mihi. Quia eduxi te
de terra Egypti. et de domo servientium liberavi te: et misi ante faciem tuam Moysen et Aaron et Mariam.
Popule meus memento quid cogitaverit Balach rex Moab: et quid responderit ei Balaam filius Beor de Sethim
usque ad Galgalam. ut cognosceres iusticias domini. Quid dignum offeram domino: Curvem genu deo excelso:
Numquid offeram ei holocaustomata. et vitulos anniculos: Numquid placari potest deus in milibus arietum.
aut in multis milibus hircorum pinguium: Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo. fructum ventris
mei pro peccato anime mee: Indicabo tibi o homo quid sit bonum. et quid dominus querat a te: utique facere iudicium et diligere
misericordiam. et sollicitum ambulare cum deo tuo. Vox domini ad civitatem clamat. Et salus erit timentibus
nomen tuum. Audite tribus. et quis approbabit illud: Adhuc ignis in domo impii. thesauri iniquitatis. et
mensura minor ire plena. Numquid iustificabo stateram impiam. et saccelli pondera dolosa. in quibus divi
tes eius repleti sunt iniquitate. et habitantes in ea loquebantur mendacium. et lingua eorum fraudulenta in ore
eorum: Et ego cepi percutere te perditione super peccatis tuis: tu comedes et non saturaberis. et humiliatio tua in
medio tui. et apprehendes et non salvabis: et quos salvaveris in gladio dabo. Tu seminabis et non metes.
tu calcabis olivam. et non ungeris oleo. et mustum: et non bibes vinum. Et custodisti precepta Amri. et

omne opus domus achab: et ambulasti in voluptatibus eorum ut darem te in perditionem et habitantes in ea in sibi-
VII lum: et obprobrium populi mei portabitis. Ve mihi quia factus sum sicut qui colligit in autumpno racemos vindemie: non est botrus
ad comedendum. immaturas uvas desideravit anima mea. Periit sanctus de terra et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine in-
sidiantur: vir fratrem suum venatur ad mortem. malum manuum suarum dicunt bonum. princeps postulat et iudex
in reddendo est: et magnus locutus est desiderium anime sue. et conturbaverunt eam. Qui optimus in eis est quasi paliurus: et qui rectus quasi
spina de sepe. Dies speculationis tue visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum. Nolite credere amico: et nolite
confidere in duce. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui: quia filius contumeliam facit patri. filia consurgit
adversus matrem suam. nurus contra socrum suam: et inimici hominis domestici eius. Ego autem ad dominum aspiciam: et expecta-
bo deum salvatorem meum: audiet me deus meus. Ne leteris inimica mea super me quia cecidi: consurgam. cum se-
dero in tenebris: dominus lux mea est. Iram domini portabo quoniam peccavi ei. donec iudicet causam meam et faciat iudicium
meum. educet me in lucem: videbo iusticiam eius. et aspiciet me inimica mea. et operietur confusione que dicit ad me:
Ubi est dominus deus tuus? Oculi mei videbunt in eam: nunc erit in conculcationem ut lutum platearum. Dies ut edificentur macerie
tue. in die illa longe fiet lex. in die illa et usque ad te veniet assur. et usque ad civitates munitas:
et a civitatibus munitis usque ad flumen: et ad mare de mari. et ad montem de monte: et erit terra in de-
solationem propter habitatores suos: et propter fructum cogitationum eorum. Pasce populum tuum in virga tua. gregem hereditatis
tue. habitantes solos in saltu in medio carmeli. pascentur basan et galaad iuxta dies antiquos: secundum
dies egressionis tue de terra egipti ostendam ei mirabilia. Videbunt gentes et confundentur super omni fortitudine sua.
ponent manum super os: aures eorum surde erunt. lingent pulverem sicut serpentes: velut reptilia terre per-
turbabuntur de edibus suis. Dominum deum nostrum desiderabunt. et timebunt te. Quis deus similis tui qui aufers iniqui-
tatem et transis peccatum reliquiarum hereditatis tue: Non immittet ultra furorem suum quoniam volens misericordiam est: revertetur
et miserebitur nostri. Deponet iniquitates nostras: et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis veri-
tatem iacob. misericordiam abraham: que iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

I Onus ninive. Liber visionis naum helcesei. Deus emulator et ulciscens dominus: ulciscens dominus et habens furorem.
ulciscens dominus in hostes suos: et irascens ipse inimicis suis. Dominus patiens et magnus fortitudine: et mun-
dans non faciet innocentem. Dominus in tempestate et in turbine vie eius: et nebule pulvis pedum eius. Increpans ma-
re et exsiccans illud. et omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est basan et carmelus: et flos libani elan-
guit. Montes commoti sunt ab eo: et colles desolati sunt. et contremuit terra a facie eius. orbis et omnes habitantes
in eo. Ante faciem indignationis eius quis stabit: et quis resistet in ira furoris eius: Indignatio eius effusa est ut
ignis: et petre dissolute sunt ab eo. Bonus dominus et confortans in die tribulationis: et sciens sperantes in se. et in di-
luvio pretereunte consummationem faciet loci eius. et inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogitatis contra dominum:
consummationem ipse faciet. non consurget duplex tribulatio: quia sicut spine se invicem complectuntur. sic con-
vivium eorum pariter potantium: consumentur stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra dominum malici-
am mente pertractans prevaricationem. Hec dicit dominus. Si perfecti fuerint et ita plures: sic quoque attondentur. et pertransibit. Afflixi
te. et non affligam te ultra. et nunc conteram virgam eius de dorso tuo. et vincula tua dirumpam: et precipiet super te dominus:
non seminabitur ex nomine tuo amplius. De domo dei tui interficiam sculptile et conflatile. ponam sepulchrum tuum
quia inhonoratus es. Ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem. Celebra iuda festi-
vitates tuas: et redde vota tua. quia non adiciet ultra ut pertranseat in te belial. universus interiit. Ascendit II
qui dispergat coram te qui custodiat obsidionem. Contemplare viam. conforta lumbos: robora virtutem valde.
quia reddidit dominus superbiam iacob sicut superbiam israel: quia vastatores dissipaverunt eos. et propagines eorum corruperunt.
Clipeus fortium eius ignitus: viri exercitus in coccineis. igne habene currus in die preparationis eius. et agitatores
consopiti sunt. in itineribus conturbati sunt: quadrige collise sunt in plateis. Aspectus eorum quasi lampades: quasi fulgura discur-
rentia. Recordabitur fortium suorum: ruent in itineribus suis. Velociter ascendent muros eius: et preparabitur
umbraculum. Porte fluviorum aperte sunt. et templum ad solum dirutum. et miles captivus abductus est. et ancille eius
minabantur gementes. ut columbe murmurantes in cordibus suis: et ninive quasi piscina aquarum aque eius. Ipsi

nero fugerunt. State, state, et non est qui revertatur. Diripite argentum, diripite aurum: et non est finis divitiarum ex
omnibus vasis desiderabilibus. Dissipata et scissa et dilacerata, et cor tabescens, et dissolutio geniculorum, et defectio in cun-
ctis renibus: et facies omnium sicut nigredo olle. Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonum? ad quam ivit leo ut
ingrederetur illuc catulus leonis, et non est qui exterreat. Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit leenis suis: et im-
plevit preda speluncas suas, et cubile suum rapina. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum, et succendam usque ad fumum
quadrigas tuas, et leunculos tuos comedet gladius: et exterminabo de terra predam tuam, et non audietur ultra vox nun-
III tiorum tuorum. Ve civitas sanguinum universa mendacii dilaceratione plena: non recedet a te rapina. Vox flagelli et vox
impetus rote et equi frementis, et quadrige ferventis, equitis ascendentis, et micantis gladii, et fulgurantis haste,
et multitudinis interfecte, et gravis ruine: nec est finis cadaverum, et corruent in corporibus suis. Propter multitudinem forni-
cationum meretricis speciose et grate, et habentis maleficia: que vendidit gentes in fornicationibus suis, et familias in ma-
leficiis suis. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum: et revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam gentibus nu-
ditatem tuam, et regnis ignominiam tuam. Et proiciam super te abhominationes, et contumeliis te afficiam, et ponam te in ex-
emplum. Et erit omnis qui viderit te, resiliet a te, et dicet: Vastata est Ninive. Quis commovebit super te caput? Unde queram conso-
latorem tibi? Numquid melior es ab alexandria populorum que habitat in fluminibus? aque in circuitu eius. Cuius divitie mare: latone
aque muri eius. Ethiopia fortitudo eius et egyptus: et non est finis. Affrica et libies fuerunt in auxilio tuo. Sed et ipsa
in transmigrationem ducta est in captivitatem. Parvuli eius elisi sunt in capite omnium viarum. Et super inclitos eius
miserunt sortem: et omnes optimates eius confixi sunt in compedibus. Et tu ergo inebriaberis, et eris despecta: et tu queres au-
xilium ab inimico. Omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis: si concusse fuerint cadent in os comedentis.
Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis adapertione pandentur porte terre tue: devorabit ig-
nis vectes tuos. Aquam propter obsidionem hauri tibi: extrue munitiones tuas: intra in lutum et calca, subigens
tene laterem. Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te ut bruchus: congregare ut bruchus, multiplica-
re ut locusta. Plures fecisti negotiationes tuas quam stelle sunt celi: bruchus expansus est et avolavit. Custodes tui quasi
locuste: et parvuli tui quasi locuste locustarum, que considunt in sepibus in die frigoris: sol ortus est, et avolaverunt: et non est
cognitus locus earum ubi fuerint. Dormitaverunt pastores tui rex assur: sepelientur principes tui. Latitavit populus
tuus in montibus: et non est qui congreget. Non est obscura contritio tua: pessima est plaga tua. Omnes qui audierunt audi-
tionem tuam compresserunt manum super te: quia super quem non transiit malicia tua semper?

Onus quod vidit abacuch propheta. Usquequo domine clamabo et non exaudies? vociferabor ad te vim pa-
tiens, et non salvabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem, videre predam et iniustitiam contra me? Et factum est iu-
perversum. dicium, et contradictio potentior. Propter hoc lacerata est lex, et non pervenit usque ad finem iudicium: quia impius prevalet ad-
versus iustum: propterea egreditur iudicium perversum. Aspicite in gentibus et videte, et admiramini et obstupescite:
quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet cum narrabitur. Quia ecce ego suscitabo chaldeos gentem a-
maram et velocem, ambulantem super latitudinem terre, ut possideat tabernacula non sua. Horribilis et ter-
ribilis est: ex semetipsa iudicium et onus eius egredietur. Leviores pardis equi eius, et velociores lupis vespertinis:
et diffundentur equites eius. Equites namque eius de longe venient, volabunt quasi aquila festinans ad comedendum.
Omnes ad predam venient: facies eorum ventus urens. Et congregabit quasi harenam captivitatem: et ipse de regibus
triumphabit. Et tyranni ridiculi eius erunt: ipse super omnem munitionem ridebit, et comportabit aggerem et capiet
eam. Tunc mutabitur spiritus et pertransibit, et corruet: hec est fortitudo eius dei sui. Numquid non tu a principio domine
deus meus sancte meus, et non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum: et fortem ut corriperes fundasti eum.
Mundi sunt oculi tui ne videas malum: et respicere ad iniquitatem non poteris. Quare non respicis super iniqua agentes,
et taces devorante impio iustiorem se? Et facies homines quasi pisces maris: et quasi reptile non habens principem.
Totum in hamo sublevabit, traxit illud in sagena sua, et congregabit in rete suum. Super hoc letabitur et exultabit.
Propterea immolabit sagene sue, et sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars eius, et cibus eius electus.
II Propter hoc ergo expandit sagenam suam, et semper gentes interficere non parcet. Super custodiam meam stabo, et figam gradum
super munitionem: et contemplabor ut videam quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me. Et respondit mihi dominus et

Quare respicis contemptores
et taces, conculcante impio
iustiorem se. Et facies ho-
mines quasi pisces maris, et quasi
reptilia non habentia ducem.

dixit mihi: Scribe visum et explana eum super tabulas, ut percurrat qui legerit eum. quia adhuc visus procul et apparebit
in finem et non mentietur. Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui incredu-
lus est non erit recta anima eius in semetipso. si subduxerit se non bene sentiet anima sua in eum. Iustus autem in fi-
de sua vivet. Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit vir superbus et non decorabitur. Qui dilatavit quasi infernus
animam suam et ipse quasi mors et non adimpletur: et congregabit ad se omnes gentes et coacervabit ad se omnes populos. Numquid
non omnes isti super eum parabolam sument et loquelam enigmatum eius, et dicetur: Ve ei qui multiplicat non sua. Usquequo
et aggravat contra se densum lutum? Numquid non repente consurgent qui mordeant te: et suscitabuntur lacerantes te,
et eris in rapinam eis? Quia tu spoliasti gentes multas: spoliabunt te omnes qui
reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis et iniquitatem terre civitatis et omnium habitantium in ea. Ve qui congregat
avaritiam malam domui sue ut sit in excelso nidus eius: et liberari se putat de manu mali. Cogitasti con-
fusionem domui tue, concidisti populos multos: et peccavit anima tua: quia lapis de pariete clamabit,
et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit. Ve qui edificat civitatem in sanguinibus et preparat urbem
in iniquitate. Numquid non hec a domino sunt exercituum: laborabunt enim populi in multo igne et gentes in vacuum et de-
ficient: quia replebitur terra ut cognoscat gloriam domini quasi aque operientes mare. Ve qui potum dat amico
suo mittens fel suum et inebrians ut aspiciat nuditatem eius: repletus es ignominia pro gloria. Bibe tu quoque et
consopire: circumdabit te calix dextere domini et vomitus ignominie super gloriam tuam: quia iniquitas libani operi-
et te et vastitas animalium deterrebit eos: de sanguinibus hominum et iniquitate terre et civitatis et omnium habitantium in
ea. Quid prodest sculptile quia sculpsit illud fictor suus conflatile et ymaginem falsam: quia speravit in figmento
fictor eius ut faceret simulacra muta. Ve qui dicit ligno expergiscere: surge lapidi tacenti. Numquid
docere poterit? Ecce iste coopertus est auro et argento et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus autem in templo sancto
III suo: sileat a facie Domine audivi auditum tuum et timui. Domine opus tuum in medio annorum vivi-
eius omnis terra. Oratio abacuch prophete fica illud. In medio annorum notum facies: cum iratus fueris misericordie recordaberis.
prophete pro ignorationibus. Deus ab austro veniet et sanctus de monte pharan. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splen-
dor eius ut lux erit: cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius: ante faciem eius ibit mors. Et
egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram. Aspexit et dissolvit gentes: et contriti sunt montes seculi.
Incurvati sunt colles mundi ab itineribus eternitatis eius. Pro iniquitate vidi tentoria ethiopie: turbabuntur
pelles terre madian. Numquid in fluminibus iratus es domine? aut in fluminibus furor tuus? aut in mari indi-
gnatio tua? Qui ascendes super equos tuos et quadrige tue salvatio. Suscitans suscitabis arcum tuum iura-
menta tribubus que locutus es. Fluvios scindes terre: viderunt te et doluerunt montes: gurges aquarum transiit.
Dedit abyssus vocem suam: altitudo manus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo: in luce
sagittarum tuarum ibunt: in splendore fulgurantis haste tue. In fremitu conculcabis terram: in furore
obstupefacies gentes. Egressus es in salutem populi tui: in salutem cum christo tuo. Percussisti caput de domo im-
pii: denudasti fundamentum eius usque ad collum. Maledixisti sceptris eius capiti bellatorum eius venientibus
ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum: sicut eius qui devorat pauperem in abscondito. Viam fecisti in
mari equis tuis: in luto aquarum multarum. Audivi et conturbatus est venter meus: a voce contremuerunt labia mea.
Ingrediatur putredo in ossibus meis: et subter me scateat. Ut requiescam in die tribulationis: ut ascen-
dam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit: et non erit germen in vineis. Mentietur opus oli-
ve et arva non afferent cibum. Abscidetur de ovili pecus: et non erit armentum in presepibus. Ego autem in domino
gaudebo: et exultabo in deo ihesu meo. Deus dominus fortitudo mea: et ponet pedes meos quasi cervorum. Et
super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem. Amen.
I Verbum domini quod factum est ad sophoniam filium chusi, filii godolie filii amarie filii ezechie
in diebus iosie filii amon regis iuda. Congregans congregabo omnia a facie terre dicit dominus: con-
gregans hominem et pecus: congregans volatile celi et pisces maris: et ruine impiorum erunt: et
disperdam homines a facie terre dicit dominus. Et extendam manum meam super iudam et super omnes habitantes ierusalem. Et

disperdam de loco hoc reliquias baal. et nomina edituorum cum sacerdotibus: et eos qui adorant super tecta mili- | t. Edis i. editus custodia pruna redimidat.
tiam celi. et adorant et iurant in domino. et iurant in melchom: et qui avertuntur de post tergum domini. et qui non | Uiste q. edituos. edos ... ministri
quesierunt dominum: nec investigaverunt eum. Silete a facie domini dei. quia iuxta est dies domini: quia preparavit dominus
hostiam. sanctificavit vocatos suos. Et erit in die hostie domini visitabo super principes et super filios re-
gis. et super omnes qui induti sunt veste peregrina: et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die
illa. qui complent domum domini dei sui iniquitate et dolo. Et erit in die illa dicit dominus vox clamoris a
porta piscium: et ululatus a secunda. et contritio magna a collibus. Ululate habitatores pile. conticuit
omnis populus chanaan: disperierunt omnes involuti argento. Et erit in tempore illo scrutabor ierusalem in lu-
cernis. et visitabo super viros defixos in fecibus suis: qui dicunt in cordibus suis. Non faciet bene dominus. et non
faciet male. Et erit fortitudo eorum in direptionem. et domus eorum in desertum: et edificabunt domos et non
habitabunt. et plantabunt vineas et non bibent vinum earum. Iuxta est dies domini magnus. iuxta et velox nimis.
Vox diei domini amara: tribulabitur ibi fortis. Dies ire dies illa. dies tribulationis et angustie: dies
calamitatis et miserie. dies tenebrarum et caliginis: dies nebule et turbinis. dies tube et clangoris.
super civitates munitas et super angulos excelsos. Et tribulabo homines et ambulabunt ut ceci quia domino
peccaverunt. et effundetur sanguis eorum sicut humus. et corpora eorum sicut stercora: sed et argentum eorum et aurum eorum
non poterit liberare eos in die ire domini. In igne zeli eius devorabitur omnis terra: quia consummationem cum
festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Convenite. congregamini gens non amabilis priusquam pariat | II
iussio quasi pulverem transeuntem diem: antequam veniat super vos dies furoris domini antequam veniat super vos
ira furoris domini. Querite dominum omnes mansueti terre qui iudicium eius estis operati: querite iustum. que-
rite mansuetum: si quomodo abscondamini in die furoris domini. quia gaza destructa erit. et ascalon in
desertum. azotum in meridie eicient: et accaron eradicabitur. Ve qui habitatis funiculum maris
gens perditorum: verbum domini super vos chanaan terra philistinorum. et disperdam te ita ut non sit inhabita-
tor: et erit funiculus maris requies pastorum et caule pecorum. et erit funiculus eius qui remanserit de do-
mo iuda: ibi pascentur. In domibus ascalonis ad vesperam requiescent. quia visitabit eos dominus deus eorum.
et avertet captivitatem eorum. Audivi obprobrium moab. et blasphemias filiorum amon. que exprobra-
verunt populo meo: et magnificati sunt super terminos eorum. Propterea vivo ego dicit dominus exercituum deus israel: quia
moab ut sodoma erit. et filii amon quasi gomorra: siccitas spinarum et acervi salis. et desertum
usque in eternum. Reliquie populi mei diripient illos: et residui gentis mee possidebunt eos. Hoc eis eveniet
pro superbia sua quia blasphemaverunt: et magnificati sunt super populum domini exercituum. Horribilis dominus super
eos. et attenuabit omnes deos terre: et adorabunt eum viri de loco suo. omnes insule gentium. Sed et vos
ethiopes interfecti gladio meo eritis: et extendet manum suam super aquilonem et perdet assur. et ponet
speciosam in solitudinem et in invium et quasi desertum: et accubabunt in medio eius greges omnes be-
stie gentium. et onocrotalus. et ericius in liminibus eius morabuntur. Vox cantantis in fenestra. corvus
in superliminari: quoniam attenuabo robur eius. Hec est civitas gloriosa habitans in confidentia: que dice-
bat in corde suo. Ego sum et extra me non est alia amplius. Quomodo facta est in desertum cubile bestie:
omnis qui transit per eam sibilabit: et movebit manum suam. Ve provocatrix et redempta civitas. colum- | III
ba non audivit vocem. et non suscepit disciplinam. In domino non est confisa: ad deum suum non appropinquavit.
Principes eius in medio eius quasi leones rugientes: iudices eius lupi vespere. non relinquebant in
mane. Prophete eius vesani viri. infideles. sacerdotes eius polluerunt sanctum: iniuste egerunt contra legem.
Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatem mane. mane iudicium suum dabit in luce. et non
abscondetur: nescivit autem iniquus confusionem. Disperdidi gentes. et dissipati sunt anguli earum.
desertas feci vias eorum dum non est qui transeat. Desolate sunt civitates eorum non remanente vi-
ro: nec ullo habitatore. Dixi. attamen timebis me: suscipies disciplinam. et non peribit habita-
culum eius propter omnia in quibus visitavi eam. Verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes

suas. Quapropter expecta me dicit dominus in die resurrectionis meae in futurum, quia iudicium meum ut congregem gentes et
colligam regna: et effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei. In igne enim zeli
mei devorabitur omnis terra. Quia tunc reddam populis labium electum: ut invocent omnes in nomine domini et serviant
ei humero uno. Ultra flumina aethiopiae inde supplices mei: filii dispersorum meorum deferent munus
mihi. In die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis quibus praevaricata es in me. Quia tunc
auferam de medio tui magniloquos superbiae tuae: et non adicies exaltari amplius in monte sancto
meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem et egenum: et sperabunt in nomine domini reliquiae israel.
Non facient iniquitatem nec loquentur mendacium: et non invenietur in ore eorum lingua dolosa. Quoniam ipsi
pascentur et accubabunt: et non erit qui exterreat. Lauda filia sion. iubila israel. Laetare et ex-
ulta in omni corde filia ierusalem: abstulit dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos. Rex israel
dominus in medio tui: non timebis malum ultra. In die illa dicetur ierusalem. Noli timere sion: non
dissolvantur manus tuae. Dominus deus tuus in medio tui fortis. Ipse salvabit te. gaudebit super te
in laetitia. silebit in dilectione tua: exultabit super te in laude. Nugas qui a lege rece-
sserant congregabo quia ex te erant: ut non ultra habeas super eos obprobrium. Ecce ego interficiam omnes qui afflix-
erunt te in tempore illo: et salvabo claudicantem: et eam quae eiecta fuerat congregabo: et ponam eos
in laudem et in nomen in omni terra confusionis eorum. In tempore illo quo adducam vos: et in tempore quo congrega-
bo vos. Dabo enim vos in nomen et in laudem omnibus populis terrae: cum convertero captivitatem vestram in
oculis vestris dicit dominus.

In anno secundo darii regis in mense sexto. in die una mensis. factum est verbum domini in manu aggei
prophetae ad zorobabel filium salathiel ducem iuda: et ad iesum filium iosedech sacerdotem mag-
num dicens. Haec ait dominus exercituum dicens. Populus iste dicit. Nondum venit tempus domus domini aedificandae. Et
factum est verbum domini in manu aggei prophetae dicens. Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus la-
queatis. et domus ista deserta: Et nunc haec dicit dominus exercituum. Ponite corda vestra super vias vestras.
Seminastis multum. et intulistis parum: comedistis et non estis satiati. bibistis et non estis in-
ebriati: operuistis vos: et non estis calefacti. et qui mercedes congregavit: misit eas in sacculum per-
tusum. Haec dicit dominus exercituum. Ponite corda vestra super vias vestras. Ascendite in montem, portate lig-
num. et aedificate domum: et acceptabilis mihi erit et glorificabor dicit dominus. Respexistis ad amplius.
et ecce factum est minus: et intulistis in domum. et exsufflavi illud. Quam ob causam dicit dominus exercituum quia
domus mea deserta est. et vos festinatis unusquisque in domum suam: Propter hoc super vos prohibiti sunt caeli
ne darent rorem. et terra prohibita est ne daret germen suum. Et vocavi siccitatem super terram et super montes
et super triticum: et super vinum et super oleum. et quaecumque profert humus. et super homines. et super iumenta. et super omnem laborem
manuum. Et audivit zorobabel filius salathiel et iesus filius iosedech sacerdos magnus. et
omnes reliquiae populi vocem domini dei sui. et verba aggei prophetae sicut misit eum dominus deus eorum ad ipsos: et timuit populus
a facie domini. Et dixit aggeus nuntius domini de nuntiis domini populo dicens. Ego vobiscum dicit dominus. Et susci-
tavit dominus spiritum zorobabel filii salathiel ducis iuda: et spiritum iesu filii iosedech sacerdotis
magni et spiritum reliquorum de omni populo: et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituum dei sui.
In die vicesima et quarta mensis in sexto mense. in anno secundo darii regis. In septimo mense, vicesima et
prima mensis: factum est verbum domini in manu aggei prophetae dicens. Loquere ad zorobabel filium sala-
thiel ducem iuda. et ad iesum filium iosedech sacerdotem magnum. et ad reliquos populi dicens. Quis
in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima. et quid vos videtis hanc nunc: Numquid
non ita est quasi non sit in oculis vestris: Et nunc confortare zorobabel dicit dominus. et confortare iesu fili io-
sedech sacerdos magne. et confortare omnis populus terrae dicit dominus exercituum: et facite quoniam ego vobiscum
sum dicit dominus exercituum. Verbum quod placui vobiscum cum egrederemini de terra aegypti. et spiritus meus erit in
medio vestrum: nolite timere. quia haec dicit dominus exercituum. Adhuc unum modicum est et ego

commovebo caelum et terram et mare et aridam et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus
et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum. Meum est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum.
Magna erit gloria domus istius novissimae plus quam primae dicit dominus exercituum et in loco isto dabo pacem dicit
C II dominus exercituum. In .xx.iiii. noni mensis in anno secundo Darii regis factum est verbum domini ad Aggeum prophetam
dicens. Haec dicit dominus exercituum. Interroga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora ve-
stimenti sui et tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem cibum
numquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes dixerunt. Non. Et dixit Aggeus. Si tetigerit pollutus in
anima ex omnibus his numquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes et dixerunt. Contaminabitur. Et respondit
Aggeus et dixit. Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam dicit dominus et sic omne opus manuum eorum et omnia quae
obtulerint ibi contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra antequam poneretur lapis
super lapidem in templo domini cum accederetis ad acervum .xx. modiorum et fierent decem intraretis ad torcu-
lar ut exprimeretis .l. lagenas et fiebant .xx. Percussi vos vento urente et aurugine et grandine
omnia opera manuum vestrarum et non fuit in vobis qui reverteretur ad me dicit dominus. Ponite corda vestra ex
die ista et in futurum a die .xx. et iiii. noni mensis a die qua fundamenta iacta sunt templi domini
ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germine est et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum olivae
non floruit? Ex die ista benedicam. Et factum est verbum domini secundo ad Aggeum in .xx. et iiii. mensis dicens.
Loquere ad Zorobabel ducem Iuda dicens. Ego movebo caelum pariter et terram et subvertam solium reg-
norum et conteram fortitudinem regni gentium et subvertam quadrigam et ascensorem eius et descendent
equi et ascensores eorum vir in gladio fratris sui. In die illa dicit dominus exercituum assumam te Zoroba-
bel fili Salathiel serve meus dicit dominus et ponam te quasi signaculum quia te elegi dicit dominus exercituum.

In mense octavo in anno secundo Darii factum est verbum domini ad Zachariam C I
filium Barachiae filium Addo prophetam dicens. Iratus est dominus super patres vestros iracundia. Et dices ad eos.
Haec dicit dominus exercituum. Convertimini ad me ait dominus exercituum et convertar ad vos dicit dominus exercituum. Ne si-
tis sicut patres vestri ad quos clamabant prophetae priores dicentes. Haec dicit dominus exercituum. Convertimini de viis
vestris malis et de cogitationibus vestris pessimis. Et non audierunt neque attenderunt ad me dicit dominus. Patres
vestri ubi sunt et prophetae? Numquid in sempiternum vivent? Verumtamen verba mea et legitima mea quae man-
davi servis meis prophetis numquid non comprehenderunt patres vestros? Et conversi sunt et dixerunt. Sicut cogitavit
dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras et secundum adinventiones nostras fecit nobis. In die .xx. et
iiii. undecimi mensis Sabath in anno secundo Darii factum est verbum domini ad Zachariam filium Bara-
chiae filium Addo prophetam dicens. Vidi per noctem et ecce vir ascendens super equum rufum et ipse stabat
inter mirteta quae erant in profundo et post eum equi rufi varii et albi. Et dixi. Quid sunt isti domine mi?
Et dixit ad me angelus domini qui loquebatur in me. Ego ostendam tibi quid sint haec. Et respondit vir qui stabat inter
mirteta et dixit. Isti sunt quos misit dominus ut perambulent terram. Et responderunt angelo domini qui stabat
inter mirteta et dixerunt. Perambulavimus terram et ecce omnis terra habitatur et quiescit. Et respondit angelus
domini et dixit. Domine exercituum usquequo tu non misereberis Ierusalem et urbium Iuda quibus iratus es? Iste iam
lxx. annus est. Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me verba bona verba consolatoria. Et dixit ad me
angelus qui loquebatur in me. Clama dicens. Haec dicit dominus exercituum. Zelatus sum Ierusalem et Syon zelo
magno et ira magna ego irascor super gentes opulentas quia ego iratus sum parum ipsi vero
adiuverunt in malum. Propterea haec dicit dominus. Revertar ad Ierusalem in misericordiis. Domus mea edificabitur
in ea ait dominus exercituum et perpendiculum extendetur super Ierusalem. Adhuc clama dicens. Haec dicit dominus exerci-
tuum. Adhuc affluent civitates meae bonis et consolabitur dominus adhuc Syon et eliget adhuc Ierusalem.
Et levavi oculos meos et vidi et ecce .iiii. cornua et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quid
sunt haec? Et dixit ad me. Haec sunt cornua quae ventilaverunt Iudam et Israhel et Ierusalem. Et ostendit mihi dominus .iiii.
fabros et dixi. Quid isti veniunt facere? Qui ait dicens. Haec sunt cornua quae ventilaverunt Iudam per

singulos uiros. et nemo eorum leuauit caput suum: et uenerunt isti deterrere ea. ut deiciant cornua gentium
que leuauerunt cornu super terram iuda. ut dispergerent eam. Et leuaui oculos meos et uidi. et ecce uir. et in
manu eius funiculus mensorum: et dixi. Quo tu uadis? Et dixit ad me. Ut metiar ierusalem. et uideam quanta
sit latitudo eius: et quanta longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur: et angelus alius
egrediebatur in occursum eius. Et dixit ad eum. Curre loquere ad puerum istum dicens. Absque muro habitabitur
ierusalem: pre multitudine hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei ait dominus murus ignis in circuitu:
et in gloria ero in medio eius. O. o. fugite de terra aquilonis dicit dominus. quoniam in quattuor uentos celi dispersi uos
dic fr ait dominus. O sion fuge que habitas apud filiam babilonis: quia hec dicit dominus exercituum. Post gloriam misit me ad
gentes que spoliauerunt uos. Qui enim tetigerit uos: tangit pupillam oculi mei. quia ecce leuo manum meam super eos:
et erunt prede hiis qui seruiebant sibi. et cognoscetis quia dominus exercituum misit me. Lauda et letare filia syon: quia
ecce ego uenio et habitabo in medio tui ait dominus. Et applicabuntur gentes multe ad dominum in die illa: et erunt
mihi in populum. Et habitabo in medio tui: et scies quia dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit dominus iudam
partem suam in terra sanctificata: et eliget adhuc ierusalem. Sileat omnis caro a facie domini: quia consurrexit
III de habitaculo sancto suo. Et ostendit mihi dominus ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini: et sathan sta
bat a dextris eius ut aduersaretur ei. Et dixit dominus ad sathan. Increpet dominus in te sathan. et increpet
dominus in te qui elegit ierusalem. Numquid non iste torris est erutus de igne? Et ihesus erat indutus uestibus
sordidis: et stabat ante faciem angeli. Qui respondit et ait ad eos qui stabant coram se dicens. Auferte uestimenta
sordida ab eo. Et dixit ad eum. Ecce abstuli a te iniquitatem tuam: et indui te mutatoriis. Et dixit
Ponite cidarim mundam super caput eius. Et posuerunt cidarim mundam super caput eius: et induerunt eum uestibus
Et angelus domini stabat. et contestabatur ihesum dicens. Hec dicit dominus deus exercituum. Si in uiis meis ambulaueris et
custodiam meam custodieris: tu quoque iudicabis domum meam. et custodies atria mea: et dabo tibi ambulantes de
hiis qui nunc hic assistunt. Audi ihesu sacerdos magne tu et amici tui qui habitant coram te: quia uiri por
tendentes sunt. Ecce enim adducam seruum meum orientem: quia ecce lapis quem dedi coram ihesu super lapidem
unum. vii. oculi sunt. Ecce ego celabo sculpturam eius ait dominus exercituum: et auferam iniquitatem terre illius in
die una. In die illa dicit dominus exercituum: uocabit uir amicum suum subter uineam et subter ficum. Et reuer II
sus est angelus qui loquebatur in me: et suscitauit me quasi uirum qui suscitatur de sompno suo. et dixit ad
me. Quid tu uides? Et dixi. Vidi et ecce candelabrum aureum totum. et lampas eius super caput ipsius.
et vii. lucerne eius super illud. Et vii. infusoria lucernis que erant super caput eius: et due oliue super illud. u
na a dextris lampadis. et una a sinistris eius. Et respondi ad angelum qui loquebatur in me dicens. Que sunt
hec domine mi? Et respondit angelus qui loquebatur in me: et dixit ad me. Numquid nescis que sunt hec? Et dixi. Non
domine mi. Et respondit. et ait ad me dicens. Hoc est uerbum domini ad zorobabel dicens. Non in exercitu nec
robore. sed in spiritu meo dicit dominus exercituum. Quis tu mons magne coram zorobabel in planum? Et
educet lapidem primarium: et exequabit gratiam gratie eius. Et factum est uerbum domini ad me dicens. Manus zo
rob-abel fundauerunt domum istam. et manus eius perficient eam: et scietis quia dominus exercituum misit me ad
uos. Quis enim despexit dies paruos? Et letabuntur et uidebunt lapidem stagneum in manu zoro
babel. vii. isti oculi domini qui discurrunt in uniuersa terra. Et respondi et dixi ad eum. Quid sunt due oliue
iste ad dextram candelabri et ad sinistram eius? Et respondi secundo et dixi ad eum. Quid sunt due spice
oliuarum que sunt iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me dicens.
V Numquid nescis que sunt hec? Et dixi. Non domine mi. Et dixit. Isti sunt duo filii olei: qui assistunt domina
tori uniuerse terre. Et conuersus sum et leuaui oculos meos et uidi. et ecce uolumen uolans. Et dixit ad
me. Quid tu uides? Et dixi. Ego uideo uolumen uolans. longitudo eius. xx. cubitorum: et lati
tudo eius decem cubitorum. Et dixit ad me. Hec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre. quia omnis fur
sicut ibi scriptum est iudicabitur: et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illud dicit dominus exerci
tuum. et ueniet ad domum furis. et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter: et commorabitur in

medio domus eius, et consumet eam, et ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me: et dixit ad
me: Leva oculos tuos et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hec est amphora egrediens. Et dixit:
Hec est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur: et ecce mulier una sedens in medio amphu-
re. Et dixit: Hec est impietas. Et proiecit eam in medio amphore: et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi o-
culos meos et vidi: et ecce due mulieres egredientes, et spiritus in alis earum: et habebant alas quasi alas milui: et le-
vaverunt amphoram inter terram et celum. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quo iste deferunt amphoram? Et
dixit ad me: Ut edificetur ei domus in terra Sennaar: et stabiliatur, et ponatur ibi super basem suam. Et conversus sum, et le- VI
vavi oculos meos et vidi: et ecce quattuor quadrige egredientes de medio duorum montium: et montes, montes erei. In
quadriga prima equi rufi: et in quadriga secunda equi nigri: et in quadriga tertia equi albi: et in quadriga quarta equi varii fortes. Et
respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt hec domine mi? Et respondit angelus et ait ad me: Isti sunt quattuor venti
celi, qui egrediuntur ut stent coram dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis: et albi
egressi sunt post eos: et varii egressi sunt ad terram austri. Qui autem erant robustissimi exierunt, et querebant ire et discurrere per
omnem terram. Et dixit: Ite, perambulate terram. Et perambulaverunt terram. Et vocavit me, et locutus est ad me dicens:
Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis, requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum domini ad me
dicens: Sume a transmigratione ab Oldai, et a Tobia, et ab Idaya: et venies tu in die illa: et intrabis domum Iosie
filii Sophonie, qui venerunt de Babilone: et sumes argentum et aurum: et facies coronas: et pones in capite
Ihesu filii Iosedech sacerdotis magni: et loqueris ad eum dicens: Hec ait dominus exercituum: Ecce vir oriens nomen eius.
Et subter eum orietur: et edificabit templum domino. Et ipse extruet templum domino: et ipse portabit gloriam: et sedebit et
dominabitur super solio suo: et erit sacerdos super solio suo: et consilium pacis erit inter duos illos. Et corone erunt Helem,
et Tobie, et Idaie, et Hen filio Sophonie memoriale in templo domini. Et qui procul sunt venient, et edificabunt in
templo domini: et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si auditu audieritis vocem domini
VII dei vestri. Et factum est in anno quarto Darii regis: factum est verbum domini ad Zachariam in quarta mensis noni qui est
Casleu: et miserunt ad domum domini Sarasar et Rogommelech et viri qui erant cum eo ad deprecandam faciem domini:
ut dicerent sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis loquentes: Numquid flendum mihi est in mense quinto, vel sancti-
ficare me debeo sicut feci iam multis annis? Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens: Loquere ad omnem
populum terre et ad sacerdotes dicens: Cum ieiunaretis et plangeretis in quinto et in septimo per hos lxx annos: numquid
ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis et bibistis, numquid non vobis comedistis et vobismetipsis bi-
bistis? Numquid non sunt verba que locutus est dominus in manu prophetarum priorum cum adhuc Ierusalem habitaretur et esset opulenta,
ipsa et urbes in circuitu eius: et ad austrum et in campestribus habitaretur? Et factum est verbum domini ad Zachariam
dicens: Hec dicit dominus exercituum dicens: Iudicium verum iudicate: et misericordiam et miserationes facite unusquisque cum
fratre suo: et viduam et pupillum et advenam et pauperem nolite calumpniari: et malum vir fratri suo non
cogitet in corde suo. Et noluerunt attendere: et verterunt scapulam recedentem: et aures suas aggravaverunt
ne audirent: et cor suum posuerunt ut adamantem ne audirent legem et verba que misit dominus exercituum
in spiritu suo per manum prophetarum priorum. Et facta est indignatio magna a domino exercituum. Et factum est, sicut locutus
est, et non audierunt: sic clamabunt et non exaudiam, dicit dominus exercituum. Et dispersi eos per omnia regna que ne-
sciunt: et terra desolata est ab eis eo quod non esset transiens et revertens: et posuerunt terram desiderabilem in de-
VIII sertum. Et factum est verbum domini exercituum dicens: Hec dicit dominus exercituum: Zelatus sum Syon zelo magno: et in-
dignatione magna zelatus sum eam. Hec dicit dominus exercituum: Reversus sum ad Syon et habitabo in medio Ierusalem:
et vocabitur Ierusalem civitas veritatis, et mons domini exercituum mons sanctificatus. Hec dicit dominus exercituum: Adhuc
habitabunt senes et anus in plateis Ierusalem: et viri baculus in manu eius pre multitudine dierum: et pla-
tee civitatis complebuntur infantibus et puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dominus exercituum: Si
difficile videbitur in oculis reliquiarum populi in diebus illis: numquid in oculis meis difficile erit, dicit dominus exercitu-
um? Hec dicit dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra orientis et de terra occasus solis: et adducam
eos et habitabo in medio Ierusalem: et erunt mihi in populum: et ego ero eis in deum in veritate et in iusticia. Hec

dicit dominus exercituum. Confortentur manus vestre qui auditis in diebus his sermones istos per os prophetarum
in die qua fundata est domus domini exercituum ut templum edificaretur. Siquidem ante dies illos merces hominum
non erat. nec merces iumentorum erat: neque introeunti et exeunti erat pax pre tribulatione. et dimisi omnes homines u-
numquemque contra proximum suum. Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius dicit dominus exercituum:
sed semen pacis erit. Vinea dabit fructum suum. et terra dabit germen suum. et celi dabunt rorem suum. et possi-
dere faciam reliquias populi huius universa hec. Et erit sicut eratis maledictio in gentibus domus iuda et domus israel: sic
salvabo vos et eritis benedictio. Nolite timere. confortentur manus vestre. quia hec dicit dominus exercituum. Sicut cogita-
vi ut affligerem vos cum ad iracundiam provocassent patres vestri me dicit dominus. et non sum misertus: sic conversus cogi-
tavi in diebus istis ut bene faciam ierusalem et domui iuda. Nolite timere. Hec sunt verba que facietis. Loquimini ve-
ritatem unusquisque cum proximo suo. veritatem et iudicium pacis iudicate in portis vestris: et unusquisque malum contra ami-
cum suum ne cogitetis in cordibus vestris. et iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim hec sunt que odi: dicit do-
minus. Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. Hec dicit dominus exercituum. Ieiunium quarti et ieiunium quinti et ie-
iunium septimi et ieiunium decimi: erit domui iuda in gaudium et leticiam. et in sollempnitates pre-
claras. veritatem tantum et pacem diligite. Hec dicit dominus exercituum. Usquequo veniant populi et habitent in civitatibus mul-
tis. et vadant habitatores unus ad alterum dicentes. Eamus et deprecemur faciem domini et queramus dominum exercituum: vadam
etiam ego. Et venient populi multi et gentes robuste ad querendum dominum exercituum in ierusalem: et deprecandam faciem domini.
Hec dicit dominus exercituum. In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium: et apprehen-
dent fimbriam viri iudei dicentes. Ibimus vobiscum. audivimus enim quoniam deus vobiscum est. Onus verbi IX
domini in terra adrach. et damasci requiei eius. quia domini est oculus hominis et omnium tribuum israel. Et emath in termi-
nis eius et sidon: assumpserunt quippe sapientiam valde. et edificavit tyrus munitionem suam. et coacervavit
argentum quasi humum: et aurum ut lutum platearum. Ecce dominus possidebit eam. et percutiet in mari forti-
tudinem eius: et hec igni devorabitur. Videbit ascalon et timebit. et gaza et dolebit nimis: et accaron
quoniam confusa est spes eius. Et peribit rex de gaza et ascalon non habitabitur: et sedebit separator in azoto.
et disperdam superbiam philistinorum. et auferam sanguinem eius de ore eius: et abhominationes eius de medio dentium eius.
Et relinquetur et ipse deo nostro. et erit quasi dux in iuda. et accaron quasi iebuseus: et circumdabo domum meam ex his
qui militant mihi euntes et revertentes: et non transibit ultra super eos exactor. quia nunc vidi in oculis meis. Ex-
ulta satis filia syon. iubila filia ierusalem: ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator. ipse pauper et ascen-
dens super asinam. et super pullum filium asine. Et disperdam quadrigam ex ephraim et equum de ierusalem: et dis-
sipabitur arcus belli. Et loquetur pacem gentibus. et potestas eius a mari usque ad mare: et a fluminibus usque ad fines
terre. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. Convertimini ad mu-
nitionem vincti spei hodie. quoque annuntians duplicia reddam tibi. quoniam extendi mihi iudam quasi arcum.
implevi ephraim. et suscitabo filios tuos syon super filios tuos grecia: et ponam te quasi gladium
fortium. Et dominus deus super eos videbitur. et exibit ut fulgur iaculum eius: et dominus deus in tuba canet. et vadet
in turbine austri. Dominus exercituum proteget eos: et devorabunt. et subicient lapidibus funde. Et biben-
tes inebriabuntur quasi a vino. et replebuntur ut phiale et quasi cornua altaris: et salvabit eos dominus deus
eorum in die illa ut gregem populi sui. quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. Quid enim bonum eius est. et quid pulcrum
eius nisi frumentum electorum. et vinum germinans virgines: Petite a domino pluviam in tempore serotino. X
et dominus faciet nives et pluviam ymbris. dabit eis singulis herbam in agro. Quia simulachra locuta sunt in-
utile. et divini viderunt mendacium: et somniatores frustra locuti sunt. vane consolabantur. Idcirco
abducti sunt quasi grex: affligentur quia non est eis pastor. Super pastores iratus est furor meus. et super hyrcos visi-
tabo: quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum iuda. et posuit eos quasi equum glorie sue in bello.
Ex ipso angulus. ex ipso paxillus. ex ipso arcus prelii: ex ipso egredietur omnis exactor simul. et erunt
quasi fortes conculcantes lutum viarum in prelio. et bellabunt quia dominus cum eis: et confundentur ascensores equorum. Et
confortabo domum iuda. et domum ioseph salvabo: et convertam eos quia miserebor eorum. et erunt sicut fuerunt quando

non proiecerim eos. Ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi fortes Ephraim: et letabitur cor eorum quasi a
vino. Et filii eorum videbunt et letabuntur: et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo eos quia rede
mi eos. Et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati: et seminabo eos in populis. Et de longe recordabuntur
mei: et vivent cum filiis suis et revertentur. Et reducam eos de terra Egypti: et de Assiriis congregabo eos: et
ad terram Galaad et Libani adducam eos. Et non invenietur eis locus. Et transibit in maris freto. Et percutiet
in mari fluctus. Et confundentur omnia profunda fluminis: et humiliabitur superbia Assur. Et sceptrum Egypti recedet.
Confortabo eos in domino: et in nomine eius ambulabunt dicit dominus. Aperi Libane portas tuas: et comedat ignis XI
cedros tuas. Ulula abies quia cecidit cedrus: quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus Basan: quoniam succisus
est saltus munitus. Vox ululatus pastorum: quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum: quoniam
vastata est superbia Iordanis. Hec dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisionis. Que qui possederant occidebant et non
dolebant: et vendebant ea dicentes. Benedictus dominus divites facti sumus. Et pastores eorum non parcebant eis: et ego
non parcam ultra super habitantes terram dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et in ma
nu regis sui: et concident terram et non eruam de manu eorum. Et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis.
Et assumpsi mihi duas virgas. Unam vocavi decorem et alteram vocavi funiculum et pavi gregem: et succidi
tres pastores in mense uno. Et contracta est anima mea in eis: siquidem anima eorum variavit in me. Et dixi. Non
pascam vos. Quod moritur moriatur. Et quod succiditur succidatur: et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui.
Et tuli virgam meam que vocabatur decus. Et abscidi eam: ut irritum facerem fedus meum quod percussi cum omnibus populis.
Et in irritum deductum est in die illa et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi: quia verbum domini est.
Et dixi ad eos. Si bonum est in oculis vestris afferte mercedem meam: et si non: quiescite. Et appenderunt mer
cedem meam .xxx. argenteos. Et dixit dominus ad me. Proice illud ad statuarium decorum pretium quo appretiatus sum
ab eis. Et tuli .xxx. argenteos et proieci illos in domo domini ad statuarium: et precidi virgam meam
secundam que appellabatur funiculus ut dissolverem germanitatem inter Iudam et Israel. Et dixit dominus ad me.
Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. Quia ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit:
dispersum non queret: et contritum non sanabit: et id quod stat non enutriet et carnes pinguium comedet: et ungulas
eorum dissolvet. O pastor et idolum derelinquens gregem. Gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius: brachium
eius ariditate siccabitur. Et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur. Onus verbi domini super Israel. Dixit dominus extendens XII
celum et fundans terram: et fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapule omnibus populis
in circuitu. Sed et Iudas erit in obsidione contra Ierusalem. Et erit in illa die ponam Ierusalem lapidem oneris
cunctis populis. Omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur: et colligentur adversum eam omnia regna terre. In die
illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam: et super domum Iuda aperiam oculos meos.
Et omnem equum populorum percutiam in cecitate: et dicent duces Iuda in corde suo. Confortentur mihi habitatores Ie
rusalem: in domino exercituum deo eorum. In die illa ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis et sicut
facem ignis in feno. Et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabitur Ierusalem
rursum in loco suo in Ierusalem: et salvabit dominus tabernacula Iuda sicut in principio. Ut non magnifice
glorietur domus David: et gloria habitantium Ierusalem contra Iudam. In die illa proteget dominus habitatores Ierusalem. Et erit qui
offenderit ex eis in die illa quasi David: et domus David quasi dei sicut angelus domini in conspectu eius. Et erit in die
illa queram conterere omnes gentes que veniunt contra Ierusalem. Et effundam super domum David et super habitatores Ierusalem spiritum
gratie et precum: et aspicient ad me quem confixerunt. Et plangent eum planctu quasi super unigenitum: et do
lebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Ierusalem.
sicut planctus ad remon in campo Mageddon: et planget terra familie et familie seorsum. Fami
lie domus David seorsum: et mulieres eorum seorsum. Familie domus Nathan seorsum: et mulieres eorum se
orsum. Familie domus Levi seorsum: et mulieres eorum seorsum. Familie Semei seorsum: et mulieres
eorum seorsum. Omnes familie relique familie et familie seorsum: et mulieres eorum seorsum. In die XIII
illa erit fons patens domui David et habitantibus Ierusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. Et

erit in die illa dicit dominus exercituum disperdam nomina ydolorum de terra. et non memorabuntur ultra: et pseudo prophe-
tas et spiritum inmundum auferam de terra. Et erit cum prophetaverit quispiam ultra: dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum. Non
vives. quia mendacium locutus es in nomine domini. Et configent eum pater eius et mater eius. genitores eius: cum prophetaverit. Et erit
in die illa confundentur prophete unusquisque ex visione sua cum prophetaverit: nec operientur pallio saccino ut mentiantur. sed
dicet: Non sum propheta. homo agricola ego sum: quoniam adam exemplum meum ab adolescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plage
iste in medio manuum tuarum: Et dicet. His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscita-
re super pastorem meum et super virum coherentem mihi: dicit dominus exercituum. Percute pastorem. et dispergentur oves. Et conver-
tam manum meam ad parvulos: et erunt in omni terra dicit dominus. partes due in ea dispergentur. et deficient. et tertia pars
relinquetur in ea: et ducam tertiam partem per ignem. et uram eos sicut uritur argentum: et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse
invocabit nomen meum. et ego exaudiam eum. Dicam populus meus es: et ipse dicet dominus deus meus. Ecce dies veniunt
dicit dominus. et dividentur spolia tua in medio tui: et congregabo omnes gentes ad iherusalem in prelium. et capietur civitas. et
vastabuntur domus. et mulieres violabuntur: et egredietur media pars civitatis in captivitatem. et reliquum popu-
li non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et preliabitur contra gentes illas sicut preliatus est in die certaminis: et stabunt pedes eius
in die illa super montem olivarum qui est contra iherusalem ad orientem. Et scindetur mons olivarum ex media parte eius
ad orientem et occidentem prerupta grandi valde. et separabitur medium montis ad aquilonem. et medium eius ad
meridiem: et fugietis ad vallem montium eorum. quoniam coniungetur vallis eorum usque ad proximum. Et fugietis sicut fu-
gistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda. et veniet dominus deus meus. omnesque sancti cum eo. Et erit in die
illa non erit lux. sed frigus et gelu. et erit dies una que nota est domino. non dies neque nox: et in tempore vespere erit lux.
Et erit in die illa exibunt aque vive de iherusalem. Medium earum ad mare orientale. et medium earum ad ma-
re novissimum: in estate et in hieme erunt. et erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus. et erit nomen eius unum.
Et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle remmon ad austrum iherusalem: et exaltabitur et habitabit in lo-
co suo. a porta beniamin usque ad locum porte prioris. usque ad portam angulorum. et a turre ananehel usque ad
torcularia regis: et habitabunt in ea. et anathema non erit amplius. sed sedebit iherusalem secura. Et hec erit plaga qua
percutiet dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus iherusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos. et ocu-
li eius contabescent in foraminibus suis. Et lingua eorum contabescet in ore suo. In die illa erit tumultus domini ma-
gnus in eis. et apprehendet vir manum proximi sui: et conseretur manus eius super manum proximi sui. sed et iudas pugnabit
adversum iherusalem. Et congregabuntur divitie omnium gentium in circuitu aurum et argentum et vestes multe sa-
tis: et sic erit ruina equi. et muli. et cameli. et asini. omniumque iumentorum que fuerint in castris illis: sicut ruina hec.
Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus que venerunt contra iherusalem ascendent ab anno in annum ut ado-
rent regem dominum exercituum: et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit qui non ascenderit de familiis ter-
re ad iherusalem ut adoret dominum regem exercituum: non erit super eos ymber. Quod si et familia egypti non ascenderit et non
venerit. nec super eos erit: sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes que non ascenderint ad celebrandam festivitatem ta-
bernaculorum. Hoc erit peccatum egypti. et hoc peccatum omnium gentium: que non ascenderint ad celebrandam festivitatem
tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum equi est. sanctum domino vocabitur. et erunt lebetes in domo domini qua-
si fiale coram altari: et erit omnis lebes in iherusalem et in iuda sanctificatus domino exercituum. Et venient omnes im-
molantes et sument ex eis et coquent in eis: et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa.
I Onus verbi domini ad israel in manu malachie. Dilexi vos dicit dominus. et dixistis.
In quo dilexisti nos: Nonne frater erat esau iacob dicit dominus: Et dilexi iacob. esau autem odio
habui: et posui seyr montes eius in solitudinem. et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit ydu-
mea destructi sumus. sed revertentes edificabimus que destructa sunt: hec dicit dominus exercituum. Isti edificabunt
et ego destruam: et vocabuntur terminis impietatis. et populus cui iratus est dominus usque in eternum: et oculi vestri videbunt. et
vos dicetis. Magnificetur dominus super terminum israel. Filius honorat patrem: et servus dominum suum timebit. Si
ergo pater ego sum. ubi est honor meus: Et si dominus ego sum. ubi est timor meus: Dicit dominus exercituum ad vos. O sacerdo-
tes qui despicitis nomen meum et dixistis. In quo despeximus nomen tuum: Offertis super altare meum panem

polluimus te? In eo quod dicitis. Mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad immolandum
nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum nonne malum est? Offer illud duci tuo si placuerit ei. aut
si susceperit faciem tuam: dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum dei ut misereatur vestri: de manu enim vestra
factum est hoc si quomodo suscipiat facies vestras dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia et incendat altare
meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum. et munus non suscipiam de manu vestra. Ab
ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus: et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo
oblatio munda. quia magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum: Et vos polluistis illud in eo quod dicitis,
mensa domini contaminata est: et quod superponitur contemptibile est. cum igne qui illud devorat. Et dixistis. Ecce de labore
et exsufflastis illud dicit dominus exercituum: et intulistis de rapinis claudum et languidum. et intulistis munus. Numquid su
scipiam illud de manu vestra dicit dominus. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum. et votum faciens immolat
domino debile. quia rex magnus ego dicit dominus exercituum. et nomen meum horribile in gentibus. Et nunc ad vos II
mandatum hoc est o sacerdotes. Si nolueritis audire. et si nolueritis ponere super cor. ut detis gloriam nomi
ni meo ait dominus exercituum: mittam in vos egestatem. et maledicam benedictionibus vestris. et maledicam illis quoniam
non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium. et dispergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum
et assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud ut esset pactum meum cum levi. dicit
dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo vite et pacis. et dedi ei timorem et timuit me. et a facie nominis
mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius. et iniquitas non est inventa in labiis eius. In pace et in equita
te ambulavit mecum: et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam. et legem
requirent ex ore eius: quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via. et scandalizastis plu
rimos in lege: irritum fecistis pactum levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et hu
miles omnibus populis. sicut non servastis vias meas: et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium
nostrum? Numquid non deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque vestrum fratrem suum. violans pactum
patrum nostrorum? Transgressus est iuda. et abhominatio facta est in israel. et in ierusalem. quia contaminavit iu
das sanctificationem domini quam dilexit. et habuit filiam dei alieni. Disperdat dominus virum qui fecerit hoc: magistrum et discipulum
de tabernaculis iacob. et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis. Operiebatis lacrimis
altare domini. fletu et mugitu. ita ut ultra non respiciam ad sacrificium: nec accipiam placabile quid
de manu vestra. Et dixistis. Quam ob causam? Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam
tu despexisti: et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit. et residuum spiritus eius est? Et quid
unus querit nisi semen dei? Custodite ergo spiritum vestrum: et uxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio
habueris dimitte dicit dominus deus israel. Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite
spiritum vestrum: et nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. et dixistis. In quo eum
fecimus laborare? In eo cum diceretis omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini. et tales ei pla
cent. Aut certe ubi est deus iudicii? Ecce ego mitto angelum meum: et preparabit viam ante faciem III
meam. Et statim veniet ad templum sanctum suum dominator quem vos queritis: et angelus testamenti quem vos
vultis. Ecce venit: dicit dominus exercituum. Et quis poterit cogitare diem adventus eius? Et quis stabit ad
videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans. et quasi herba fullonum. et sedebit conflans et emundans argen
tum: et purgabit filios levi. et colabit eos quasi aurum et argentum. et erunt domino offerentes sacrificia
in iustitia. Et placebit domino sacrificium iuda et ierusalem: sicut dies seculi. et sicut anni antiqui. Et acce
dam ad vos in iudicio. et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris. et qui calumpniantur
mercedem mercenarii: viduas et pupillos. et opprimunt peregrinum. nec timuerunt me dicit dominus exercituum.
Ego enim dominus et non mutor: et vos filii iacob. non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessi
stis a legitimis meis: et non custodistis. Revertimini ad me: et revertar ad vos dicit dominus exercituum.
Et dixistis. In quo revertemur? Si affiget homo deum? Quia vos configitis me: et dixistis. In quo
configimus te? In decimis et in primitiis et in penuria vos maledicti estis: et me vos configitis

gens tota. Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea, et probate me super hoc, dicit
Dominus; si non aperuero vobis cataractas celi, et effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam. Et increpabo
pro vobis devorantem, et non corrumpet fructum terre vestre, nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus ex-
ercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum. Invalue-
runt super me verba vestra, dicit Dominus. Et dixistis: Quid locuti sumus contra te? Et dixistis: Vanus est qui servit Deo,
et quod emolumentum quia custodivimus precepta eius, et quia ambulavimus tristes coram Domino exercituum? Ergo nunc
beatos dicimus arrogantes, siquidem edificati sunt facientes impietatem, et temptaverunt Deum et salvi
facti sunt. Tunc locuti sunt timentes Dominum unusquisque cum proximo suo. Et attendit Dominus et audivit, et scriptus est liber
monumenti coram eo timentibus Dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die qua ego
facio in peculium, et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertimini et videbitis quid
sit inter iustum et impium, et inter servientem Deo et non servientem ei. Ecce enim dies veniet succensa
quasi caminus, et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula. Et inflammabit eos dies veni-
ens, dicit Dominus exercituum, que non relinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum
sol iustitie, et sanitas in pennis eius. Et egrediemini et salietis sicut vituli de armento, et calca-
bitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum, in die qua ego facio, dicit Dominus exercituum.
Mementote legis Moysi servi mei, quam mandavi ei in Oreb ad omnem Israel, precepta et iudi-
cia. Ecce ego mittam vobis Heliam prophetam antequam veniat dies Domini magnus et horribilis. Et con-
vertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum, ne forte veniam et percutiam terram a-
nathemate. Incipit prologus beati Ieronimi presbiteri in librum Ysaie prophete.

Nemo cum prophetas versibus viderit esse descriptos, metro eos estimet apud Hebreos ligari, et aliquid simi-
le habere de Psalmis vel operibus Salomonis; sed quod in Demosthene et Tullio solet fieri, ut per cola
scribantur et commata, qui utique prosa et non versibus conscripserunt. Nos quoque utilitati legentium providentes
interpretationem novam novo scribendi genere distinximus. Ac primum de Ysaia sciendum quod in ser-
mone suo disertus sit, quippe ut vir nobilis et urbane eloquentie, nec habens quicquam in eloquio rustici-
tatis admixtum. Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translatio non potuerit conservare. Deinde eti-
am hoc adiciendum, quod non tam propheta dicendus sit quam evangelista. Ita enim universa Christi ecclesieque mysteria ad liqui-
dum prosecutus est, ut non eum putes de futuro vaticinari, sed de preteritis historiam texere. Unde conicio
noluisse tunc temporis Septuaginta interpretes fidei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere, ne sanctum cani-
bus et margaritas porcis darent. Que cum hanc editionem legeritis, ab illis animadvertetis abscon-
dita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere, nec facile quempiam posse iudicare de in-
terpretatione, nisi intellexerit ante que legerit; nosque patere morsibus plurimorum qui stimulante invidia
quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum, et nihilominus hoc
a fastidiosis lectoribus precor, ut quomodo Greci post Septuaginta translatores Aquilam et Simachum et Theodo-
tionem legunt, vel ob studium doctrine sue vel ut Septuaginta magis ex collatione eorum intelligant, sic
et isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant, ne vi-
deantur non ex iudicio sed ex odii presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem Ysaias in
Ierusalem et in Iudea, needum decem tribubus in captivitatem ductis; ac de utroque regno nunc commix-
tim, nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad presentem respiciat historiam et post Babilonie cap-
tivitatem reditum populi significet in Iudeam, tamen omnis ei cura de vocatione gentium et de adventu
Christi est. Quem quanto plus amatis, o Paula et Eustochium, tanto magis ab eo petite, ut pro
obtrectatione presenti, qua me indesinenter emuli laniant, ipse mihi mercedem restituat in
futurum, qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditione sudasse, ne Iudei de falsi-
tate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

Colum et comma sunt duo colores rethorici. [illegible]
siones, idest per clausulas [illegible]
[illegible] colon, idest [illegible] longa. Comma [illegible]
[illegible] per minores distinctiones [illegible]
[illegible] colum et comma [illegible] apud auctores in legendo.

I

Visio ysaie filii amos quam vidit super iudam et ierusalem in diebus ozie ioathan achaz ezechie regum iuda. Audite celi et auribus percipe terra quoniam dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi: ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui: israel autem non cognovit me. populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici. populo gravi iniquitate: semini nequam. filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum. blasphemaverunt sanctum israel: abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes prevaricationem? Omne caput languidum et omne cor merens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus et livor et plaga tumens: non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Terra vestra deserta. civitates vestre succense igni. Regionem vestram coram vobis alieni devorant et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia syon ut umbraculum in vinea et sicut tugurium in cucumerario: sicut civitas que vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset nobis semen: quasi sodoma fuissemus et quasi gomorra similes essemus. Audite verbum domini principes sodomorum: percipite auribus legem dei nostri populus gomorre. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus? Plenus sum. holocausta arietum et adipem pinguium et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum quis quesivit hec de manibus vestris ut ambularetis in atriis meis? Ne offeratis ultra sacrificium frustra. Incensum abhominatio est mihi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates vestras odivit anima mea: facta sunt michi molesta. laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras. avertam oculos meos a vobis: et cum multiplicaveritis orationem non exaudiam. Manus enim vestre sanguine plene sunt. Lavamini. mundi estote: auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere perverse: discite benefacere. Querite iudicium subvenite oppresso. iudicate pupillo. defendite viduam: et venite et arguite me dicit dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum: quasi nix dealbabuntur. et si fuerint rubra quasi vermiculus: velut lana alba erunt. Si volueritis et audieritis me: bona terre comedetis. Quod si nolueritis et me ad iracundiam provocaveritis: gladius devorabit vos. quia os domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii? Iustitia habitavit in ea: nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles socii furum. Omnes diligunt munera: secuntur retributiones. Pupillo non iudicant: et causa vidue non ingreditur ad eos. Propter hoc ait dominus exercituum fortis israel. Heu consolabor super hostibus meis: et vindicabor de inimicis meis. Et convertam manum meam ad te: et excoquam ad purum scoriam tuam et auferam omne stagnum tuum. Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius: et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas iusti urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur. et reducent eam in iustitia: et conteret scelestos et peccatores simul: et qui dereliquerunt dominum consumentur. Confundentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt. et erubescetis super ortis quos elegeratis. cum fueritis velut quercus defluentibus foliis: et velut ortus absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut favilla stuppe et opus vestrum quasi scintilla: et succendetur utrumque simul: et non erit qui extinguat.

II

Verbum quod vidit ysaias filius amos super iudam et ierusalem. Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium: et elevabitur super colles: et fluent ad eum omnes gentes. et ibunt populi multi et dicent. Venite et ascendamus ad montem domini et ad domum dei iacob: et docebit nos vias suas: et ambulabimus in semitis eius: quia de syon exibit lex. et verbum domini de ierusalem. Et iudicabit gentes: et arguet populos multos. Et conflabunt gladios suos in vomeres: et lanceas suas in falces. Non levabit gens contra gentem gladium: nec exercebuntur ultra ad prelium. Domus iacob venite et ambulemus in lumine domini. Proiecisti enim populum tuum domum iacob: quia repleti sunt ut olim: et augures habuerunt ut philistiim. et pueris alienis adheserunt. Repleta est terra argento et auro: et non est finis thesaurorum eius. Et repleta est terra equis: et innumerabiles quadrige eius: et repleta est terra eius ydolis. Opus manuum suarum adoraverunt quod fecerunt digiti eorum: et incurvavit se homo. et humiliatus est vir. Ne ergo dimittas eis. ingredere in petram: absconde in fossa humo. a facie timoris domini:

pupillo

et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimes hominis humiliati sunt. et incuruabitur altitudo uirorum. Exaltabitur
autem dominus solus in die illa. quia dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum. et super omnem arrogantem. et humili-
abitur. et super omnes cedros libani sublimes et erectas. et super omnes quercus basan. et super omnes montes excelsos. et super
omnes colles eleuatos. et super omnem turrim excelsam. et super omnem murum munitum. et super omnes naues tharsis. et super omne
quod uisu pulchrum est. et incuruabitur sublimitas hominum. et humiliabitur altitudo uirorum. et eleuabitur dominus so-
lus in die illa. Et ydola penitus conterentur. et introibunt in speluncas petrarum. et in uoragines terre. a facie
formidinis domini. et a gloria maiestatis eius. cum surrexerit percutere terram. In die illa proiciet homo ydola argen-
ti sui. et simulacra auri sui que fecerat sibi. ut adoraret talpas et uespertiliones. et ingredietur fissuras pe-
trarum et cauernas saxorum. a facie formidinis domini. et a gloria maiestatis eius. cum surrexerit percutere terram.
Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius. quia excelsus reputatus est ipse. Ecce enim dominator dominus exercituum ab III
ierusalem auferet et ab iuda ualidum et fortem. omne robur panis. et omne robur aque. fortem. et uirum bella-
torem. et iudicem. et prophetam. et ariolum et senem. principem super L. et honorabilem uultu et consiliarium sapi-
entem de architectis. et prudentem eloquii mistici. et dabo pueros principes eorum. et effeminati dominabuntur
eis. et irruet populus uir ad uirum. unusquisque ad proximum suum. Tumultuabitur puer contra senem. et ignobilis
contra nobilem. Apprehendet enim uir fratrem suum domesticum patris sui. et dicet. Uestimentum tibi est. princeps
esto noster. ruina autem hec sub manu tua. Et respondebit in die illa dicens. Non sum medicus. et in domo
mea non est panis. neque uestimentum. nolite constituere me principem populi. Ruit enim ierusalem et iudas con-
cidit. quia lingua eorum et adinuentiones eorum contra dominum. ut prouocarent oculos maiestatis eius. Agnitio uultus
eorum respondebit eis. et peccatum suum quasi sodoma predicauerunt. nec absconderunt. Ve anime eorum. quoniam reddi-
ta sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene. quoniam fructum adinuentionum suarum comedet. Ve impio in
malum. retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliauerunt. et mulieres domina-
te sunt eius. Popule meus qui beatum te dicunt. ipsi te decipiunt. et uiam gressuum tuorum dissipant. Stat ad
iudicandum dominus. et stat ad iudicandos populos. Dominus ad iudicium ueniet cum senibus populi sui. et principibus eius.
Uos enim depasti estis uineam meam. et rapina pauperis in domo uestra. Quare atteritis populum meum. et facies
pauperum commolitis dicit dominus deus exercituum. Et dixit dominus. Pro eo quod eleuate sunt filie syon. et ambulauerunt
extento collo. et nutibus oculorum ibant. et plaudebant. ambulabant. et in pedibus suis composito gradu
incedebant. decaluabit dominus uerticem filiarum syon. et dominus crinem earum nudabit. et pro ornamento erit ignominia.
In die illa auferet dominus ornatum calciamentorum. et lunulas. et torques et monilia. et armillas et mitras.
et discriminalia. et periscelidas. et murenulas. et olfactoriola et inaures. et anulos. et gemmas in fron-
te pendentes. et mutatoria et pallia. et linteamina. et acus. et specula. et sindones. et uittas et the-
ristra. et erit pro suaui odore fetor. et pro zona funiculus. et pro crispanti crine caluitium. et pro fascia pec-
torali cilicium. Pulcherrimi quoque uiri tui gladio cadent. et fortes tui in prelio. et merebunt atque luge-
bunt porte eius. et desolata in terra sedebit. Et apprehendent .vii. mulieres uirum unum in die illa dicen- IIII
tes. Panem nostrum comedemus. et uestimentis nostris operiemur. tantummodo inuocetur nomen tuum super nos. au-
fer obprobrium nostrum. In die illa erit germen domini in magnificentia et in gloria. et fructus terre sublimis.
et exultatio hiis qui saluati fuerint de israel. Et erit. Omnis qui relictus fuerit in sion et residuus in ie-
rusalem: sanctus uocabitur omnis qui scriptus est in uita in ierusalem. Si abluerit dominus sordes filiarum sion. et san-
guinem ierusalem lauerit de medio eius. in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et creauit dominus super omnem locum mon-
tis sion. et ubi inuocatus est. nubem per diem et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte. Super omnem
enim gloriam protectio. et tabernaculum erit in umbraculum diei ab estu. et in securitatem et in absconsionem V
a turbine et a pluuia. Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei uinee sue. Uinea facta est dilecto
meo in cornu filio olei. et sepiuit eam. et lapides elegit ex illa. et plantauit eam electam. et edi-
ficauit turrim in medio eius. et torcular extruxit in ea. et expectauit ut faceret uuas. et fecit
labruscas. Nunc ergo habitatores ierusalem et uiri iuda. iudicate inter me et uineam meam. Quid

quod debui ultra facere vineae meae et non feci ei? An quod expectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas? Et
nunc ostendam vobis quid ego faciam vineae meae. Auferam sepem eius, et erit in direptionem. Diruam mace-
riam eius, et erit in conculcationem: et ponam eam desertam. Non putabitur et non fodietur: et ascendent vepres et spine.
et nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem. Vinea enim domini exercituum domus Israel est: et vir Iuda germen
delectabile eius. Et expectavi ut faceret iudicium: et ecce iniquitas. Et iustitiam: et ecce clamor. Ve qui coniun-
gitis domum ad domum: et agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis soli vos in me-
dio terre? In auribus meis sunt hec domini exercituum: nisi domus multe deserte fuerint, grandes et pulchre absque
habitatore. Decem enim iuga vinearum facient lagunculam unam: et triginta modii sementis facient mo-
dios tres. Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam et potandum usque ad vesperam: ut vino estue-
tis. Cythara et lira et tympanum et tibia et vinum in conviviis vestris: et opus domini non respicitis, nec opera
manuum eius consideratis. Propterea captivus ductus est populus meus quia non habuit scientiam: et nobiles eius interierunt fame.
et multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum absque ullo termino:
et descendent fortes eius et populus eius et sublimes gloriosique eius ad eum: et incurvabitur homo et humiliabitur vir: et oculi
sublimium deprimentur. et exaltabitur dominus exercituum in iudicio: et deus sanctus sanctificabitur in iustitia. et pascentur ag-
ni iuxta ordinem suum: et deserta in ubertatem versa advene comedent. Ve qui trahitis iniquitatem in funi-
culis vanitatis: et quasi vinculum plaustri peccatum. Qui dicitis festinet et cito veniat opus eius ut videamus.
et appropiet et veniat consilium sancti Israel: et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum et bonum malum: ponentes
tenebras lucem et lucem tenebras: ponentes amarum in dulce et dulce in amarum. Ve qui sapientes estis
in oculis vestris: et coram vobismetipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum: et viri for-
tes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus: et iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut
devorat stipulam lingua ignis et calor flamme exurit: sic radix eorum quasi favilla erit: et germen eorum
ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem domini exercituum: et eloquium sancti Israel blasphemaverunt. Ideo
iratus est furor domini in populo suo: et extendit manum suam super eum et percussit eum: et conturbati sunt montes. et
facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum. In omnibus his non est aversus furor eius: sed adhuc
manus eius extenta. Et levabit signum in nationibus procul: et sibilabit ad eum de finibus terre. et ec-
ce festinus velociter veniet. Non est deficiens neque laborans in eo: non dormitabit neque dormiet. neque
solvetur cingulum renum eius: nec rumpetur corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acute: et omnes arcus eius
extenti. Ungule equorum eius ut silex: et rote eius quasi impetus tempestatis. Rugitus eius ut leonis: ru-
giet ut catuli leonum. et frendet et tenebit predam et amplexabitur: et non erit qui eruat. et sona-
bit super eum in die illa sicut sonitus maris. Aspiciemus in terram et ecce tenebre tribulationis: et lux obte-
nebrata est in caligine eius. In anno quo mortuus est rex Ozias vidi dominum sedentem super solium excelsum VI
et elevatum: et ea que sub ipso erant replebant templum. Seraphin stabant super illud. sex ale
uni et sex ale alteri. Duabus velabant faciem eius et duabus velabant pedes eius: et duabus vola-
bant. et clamabant alter ad alterum et dicebant. Sanctus. sanctus. sanctus. dominus deus exercituum. plena est omnis
terra gloria eius. Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis: et domus impleta est fu-
mo. et dixi. Ve mihi quia tacui. quia vir pollutus labiis ego sum. et in medio populi polluta labia
habentis ego habito: et regem dominum exercituum vidi oculis meis. Et volavit ad me unus de seraphim.
et in manu eius calculus quem forcipe tulerat de altari. et tetigit os meum. et dixit. Ecce tetigi
hoc labia tua: et auferetur iniquitas tua. et peccatum tuum mundabitur. Et audivi vocem domini di-
centis. Quem mittam. et quis ibit nobis? Et dixi. Ecce ego. Mitte me. Et dixit. Vade et dices
populo huic. Audite audientes et nolite intelligere. et videte visionem et nolite cognoscere. Ex-
ceca cor populi huius. et aures eius aggrava et oculos eius claude. ne forte videat oculis. et auribus suis au-
diat: et corde suo intelligat. et convertatur et sanem eum. Et dixi. Usquequo domine? Et dixit. Donec deso-
lentur civitates absque habitatore. et domus sine homine: et terra relinquetur deserta. et longe faciet dominus

hoīes: ⁊ multiplicabitur que derelicta fuat in medio terre. Et adhuc in ea decimatio ⁊ convertetur
⁊ erit in ostensione sicut therebintus ⁊ sicut quercus que expandit ramos suos semen sanctum erit
VII id quod steterit in ea. Et factum est in diebus achaz filii ioatham filii ozie regis iuda: ascendit
rasin rex sirie ⁊ facee filius romelie rex israel in ierusalem ad preliandum contra eam: ⁊ non potuerunt de-
bellare eam. ⁊ nuntiaverunt domui david dicentes. Requievit siria super ephraim: ⁊ commotum est cor eius
⁊ cor populi eius sicut moventur ligna silvarum a facie venti. Et dixit dominus ad ysaiam. Egredere in occursum a-
chaz. tu ⁊ qui derelictus est iasub filius tuus. ad extremum aqueductus piscine superioris in via agri
fullonis: ⁊ dices ad eum. Vide ut sileas. Noli timere: ⁊ cor tuum ne formidet a duabus cau-
dis titionum fumigantium istorum. in ira furoris rasin ⁊ sirie. ⁊ filii romelie: eo quod consilium
inierit contra te siria malum. ephraim ⁊ filius romelie dicentes. Ascendamus ad iudam ⁊ suscitemus eum
⁊ avellamus eum ad nos: ⁊ ponamus regem in medio eius filium tabeel. Hec dicit dominus deus. Non stabit
⁊ non erit istud: sed caput syrie damascus. ⁊ caput damasci rasin: ⁊ adhuc lx ⁊ v anni ⁊ desi-
net ephraim esse populus. ⁊ caput ephraim samaria. ⁊ caput samarie. filius romelie. Si non credideritis:
non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz dicens. Pete tibi signum a domino deo tuo in profundum
inferni sive in excelsum supra. Et dixit achaz. Non petam ⁊ non temptabo dominum. Et dixit. Audite
ergo domus david. Numquid parum vobis est molestos esse hominibus quia molesti estis ⁊ deo meo: propter hoc dabit dominus
ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium: ⁊ vocabitur nomen eius emanuel. Butirum
⁊ mel comedet. ut sciat reprobare malum ⁊ eligere bonum. quia antequam sciat puer reprobare malum
⁊ eligere bonum: derelinquetur terra quam tu detestaris a facie duorum regum suorum. Adducet dominus super te ⁊ super populum
tuum ⁊ super domum patris tui dies qui non venerunt a diebus separationis ephraim a iuda: cum rege assiriorum. Et
erit in die illa sibilabit dominus musce que est in extremo fluminum egypti. ⁊ api que est in terra assur: ⁊ ve-
nient ⁊ requiescent omnes in torrentibus vallium ⁊ in cavernis petrarum ⁊ in omnibus frutectis ⁊ in universis fora-
minibus. In die illa radet dominus in novacula conducta in his qui trans flumen sunt in rege assiriorum: caput ⁊ pi-
los pedum ⁊ barbam universam. Et erit in die illa nutriet homo vaccam boum ⁊ duas oves: ⁊ pre ubertate lactis
comedet butirum. Butirum enim ⁊ mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terre. Et erit in
die illa omnis locus ubi fuerint mille vites mille argenteis: ⁊ in spinas ⁊ in vepres erunt. cum sagittis
⁊ arcu ingredientur illuc. Vepres enim ⁊ spine erunt in universa terra: ⁊ omnes montes qui in sarculo sar-
rientur non veniet illuc terror spinarum ⁊ veprium. ⁊ erit in pascua bovis ⁊ in conculcationem pecoris. Et VIII
dixit dominus ad me. Sume tibi librum grandem ⁊ scribe in eo stilo hominis. Velociter spolia detrahe: cito predare.
Et adhibui mihi testes fideles. uriam sacerdotem ⁊ zachariam filium barachie: ⁊ accessi ad prophetissam
⁊ concepit ⁊ peperit filium. Et dixit dominus ad me. Voca nomen eius accelera spolia detrahe: festina predari: quia ante-
quam sciat puer vocare patrem suum ⁊ matrem suam. auferetur fortitudo damasci: ⁊ spolia sama-
rie coram rege assiriorum. Et adiecit dominus loqui ad me adhuc dicens. Pro eo quod abiecit populus iste aquas si-
loe que vadunt cum silentio. ⁊ assumpsit magis rasin ⁊ filium romelie: propter hoc ecce dominus adducet super
eos aquas fluminis fortes ⁊ multas. regem assiriorum ⁊ omnem gloriam eius: ⁊ ascendet super omnes rivos eius ⁊
fluet super universas ripas eius. ⁊ ibit per iudam inundans ⁊ transiens usque ad collum veniet: ⁊ erit ex-
tensio alarum eius implens latitudinem terre tue. O emanuel. Congregamini populi ⁊ vincimini. ⁊ au-
dite universe procul terre. confortamini ⁊ vincimini: accingite vos ⁊ vincimini. inite consilium ⁊ dis-
sipabitur. Loquimini verbum ⁊ non fiet: quia nobiscum deus. Hec enim ait dominus ad me. Sicut in manu forti eru-
divit me ne irem in via populi huius dicens. Non dicatis: coniuratio. Omnia enim que loquitur populus iste coniuratio est: ⁊
timorem eius ne timeatis neque paveatis. Dominum exercituum ipsum sanctificate: ipse pavor vester ⁊ ipse ter-
ror vester. ⁊ erit vobis in sanctificationem: in lapidem autem offensionis ⁊ in petram scandali duabus domibus
israel. in laqueum ⁊ in ruinam habitantibus ierusalem: ⁊ offendent ex eis plurimi. ⁊ cadent ⁊ conterentur
⁊ irretientur ⁊ capientur. Liga testimonium. signa legem in discipulis meis: ⁊ expectabo dominum

qui abscondit faciem suam a domo iacob. et prestolabor eum. Ecce ego et pueri quos dedit michi dominus in signum et in por-
tentum israhel a domino exercituum qui habitat in monte syon. Et cum dixerint ad uos querite a phitonibus et a di-
uinis qui strident in incantationibus suis. numquid non populus a deo suo requirit uisionem pro uiuis a mortuis. ad legem
magis et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta uerbum hoc: non erit eis matutina lux. et transibit per eam.
corruet et esuriet. et cum esurierit: irascetur. et maledicet regi suo et deo suo. et suspiciet sursum. et ad
terram intuebitur: et ecce tribulatio et tenebre. dissolutio et angustia. et caligo persequens. et non poterit auolare
de angustia sua. Primo tempore alleuiata est terra zabulon et terra neptalim: et nouissimo aggrauata IX
est uia maris trans iordanem galilee gentium. Populus qui ambulabat in tenebris: uidit lucem magnam.
habitantibus in regione umbre mortis: lux orta est eis. Multiplicasti gentem: non magnificasti leticiam.
letabuntur coram te sicut letantur in messe: sicut exultant uictores capta preda. quando diuidunt spolia. Iugum
enim oneris eius et uirgam humeri eius. et sceptrum exactoris eius superasti sicut in die madian. Quia omnis uiolenta
predatio cum tumultu. et uestimentum mixtum sanguine: erit in combustionem et cibus ignis. Paruulus enim natus est
nobis: filius datus est nobis. Et factus est principatus super humerum eius. et uocabitur nomen eius admirabilis. consiliarius. deus
fortis: pater futuri seculi. princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium: et pacis non erit finis. Super solium dauid et super regnum
eius sedebit. ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia. amodo et usque in sempiternum: zelus domini exerci-
tuum faciet hoc. Verbum misit dominus in iacob. et cecidit in israhel. Et sciet populus omnis ephraim et habitantes samari-
am in superbia et magnitudine cordis dicentes. Lateres ceciderunt. sed quadris lapidibus edificabimus: sico-
moros succiderunt. sed cedros immutabimus. Et eleuabit dominus hostes rasin super eum: et inimicos eius in tumul-
tum. Vertet siriam ab oriente. et philistiim ab occidente: et deuorabunt israhel toto ore. In omnibus his non est
auersus furor eius. sed adhuc manus eius extenta. Et populus non est reuersus ad percutientem se: et dominum exercituum non
inquisierunt. Et disperdet dominus ab israhel caput et caudam: incuruantem et refrenantem die una. Longeuus et ho-
norabilis ipse est caput: et propheta docens mendacium ipse cauda est. Et erunt qui beatificant populum istum seducentes:
et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur dominus. et pupillorum eius et uiduarum non mi-
serebitur: quia omnis ypocrita est et nequam. et uniuersum os locutum est stultitiam. In omnibus hiis non est auersus furor eius.
sed adhuc manus eius extenta. Succensa est enim quasi ignis impietas. uepres et spinam uorabit. et suc-
cendet in densitate saltus: et conuoluetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra: et erit populus
X quasi esca ignis. Vir fratri suo non parcet. et declinabit ad dexteram et esuriet. et comedet ad sinistram:
et non saturabitur. Vnusquisque carnem brachii sui uorabit: manasses ephraim. et ephraim manassen:
simul ipsi contra iudam. In omnibus hiis non est auersus furor eius: sed adhuc manus eius extenta. Ve qui condunt leges
iniquas: et scribentes iniustitiam scripserunt. ut opprimerent in iudicio pauperes. et uim facerent cause hu-
milium populi mei. ut essent uidue preda eorum. et pupillos diriperent. Quid facietis in die uisitationis et
calamitatis de longe uenientis: ad quem fugietis auxilium. et ubi derelinquetis gloriam uestram. ne
incuruemini sub uinculo. et cum interfectis cadatis. Super omnibus hiis non est auersus furor eius: sed adhuc manus
extenta. Ve assur. uirga furoris mei. et baculus ipse in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fal-
lacem mittam eum: et contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat predam:
et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. ipse autem non sic arbitrabitur. et cor eius non ita estima-
bit. sed ad conterendum erit cor eius et ad internecionem gentium non paucarum. Dicet enim. Numquid non princi-
pes mei simul reges sunt: Numquid non ut charchamis sic chalanno. et ut arphat sic emath:
Numquid non ut damascus sic samaria: Quomodo inuenit manus mea regna ydoli: sic et simulachra eorum
de ierusalem et de samaria. Numquid non sicut feci samarie et ydolis eius. sic faciam ierusalem et simulacris eius:
Et erit. Cum impleuerit dominus cuncta opera sua in monte syon et in ierusalem: uisitabo super fructum ma-
gnifici cordis regis assur: et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim. In fortitudine manus mee
feci. et in sapientia mea intellexi: et abstuli terminos populorum. et principes eorum depredatus sum. et detraxi quasi po-
tens in sublime residentes: et inuenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum. et sicut colliguntur

ova que derelicta sunt: sic universam terram ego congregavi. et non fuit qui moveret pennam. et aperiret os et garriret.
Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea. aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quomodo si elevetur virga
contra levantem se. et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus eius tenui-
tatem. et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen israel in igne. et sanctus eius in flam-
ma: et succendetur et devorabitur spina eius et vepres in die una. et gloria saltus eius et carmeli eius: ab anima usque ad
carnem consumetur. Et erit terrore profugus: et reliquie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur. et puer scribet
eos. Et erit in die illa non adiciet residuum israel. et hii qui fugerint de domo iacob inniti super eo qui percutit
eos: sed innitetur super dominum sanctum israel. In veritate reliquie convertentur: reliquie inquam iacob ad dominum fortem. Si n-
fuerit populus tuus israel quasi harena maris: reliquie convertentur ex eo. Consummatio abbreviata inundabit iusticiam.
consummationem enim et abbreviationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec dicit dominus deus exercituum.
Noli timere populus meus habitator sion ab assur: in virga percutiet te. et baculum suum levabit super te in via
egipti. Adhuc enim paululum modicumque: et consummabitur indignatio. et furor meus super scelus eorum: et suscitabit
super eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam madian in petra oreb. et virgam suam super mare: et levabit eam in
via egipti. Et erit. In die illa auferetur onus eius de humero tuo. et iugum eius de collo tuo: et computrescet
iugum a facie olei. Veniet in aiath. transibit in magron: apud magmas commendabit vasa sua. Trans-
ierunt cursim gabee sedes nostra. Obstupuit rama: gabaa saulis fugit. hinni voce tua filia gal-
lim: attende laisa paupercula anathoth. Migravit medemena: habitatores gebim confortamini. Adhuc di-
es est ut in nob stetur: agitabit manum suam super montem filie sion. collem ierusalem. Ecce dominator dominus exer-
cituum confringet languncula in terrore: et excelsi statura succidentur. et sublimes humiliabuntur. et sub-
XI vertentur condensa saltus ferro. et libanus cum excelsis cadet. Et egredietur virga de radice iesse. et flos de radi-
ce eius ascendet: et requiescet super eum spiritus domini. spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scientie et pieta-
tis: et replebit eum spiritus timoris domini. Non secundum visionem oculorum iudicabit. neque secundum auditum auri-
um arguet: sed iudicabit in iusticia pauperes. et arguet in equitate pro mansuetis terre. Et percutiet terram
virga oris sui: et spiritu labiorum suorum interficiet impium. Et erit iusticia cingulum lumborum eius: et fides cinc-
torium renum eius. Habitabit lupus cum agno: et pardus cum hedo accubabit. Vitulus et leo et ovis simul mo-
rabuntur: et puer parvulus minabit eos. Vitulus et ursus pascentur simul requiescent catuli eorum: et leo
quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis: et in caverna reguli
qui ablactatus fuerit manum suam mittet. Non nocebunt et non occident in universo monte sancto meo. quia re-
pleta est terra scientia domini: sicut aque maris operientes. In die illa radix iesse qui stat in signum populorum. ipsum gentes
deprecabuntur. et erit sepulchrum eius gloriosum. Et erit in die illa adiciet dominus secundo manum suam ad possidendum
residuum populi sui. quod relinquetur ab assiriis. et ab egipto. et a phetros. et ab ethiopia. et ab elam. et a sen-
naar. et ab emath. et ab insulis maris. Et levabit signum in nationes: et congregabit profugos israel. et
dispersos iuda colliget a quatuor plagis terre. et auferetur zelus ephraim. et hostes iuda peribunt. Ephraim non
emulabitur iudam: et iudas non pugnabit contra ephraim. Et volabunt in humeros philistiim per mare
simul predabuntur filios orientis. Idumea et moab preceptum manus eorum: et filii amon obedientes
erunt. Et desolabit dominus linguam maris egipti. et levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui:
et percutiet eum in septem rivis. ita ut transeant per eum calciati. Et erit via residuo populo meo qui relin-
quetur ab assiriis sicut fuit israeli in die qua ascendit de terra egipti. et dices in die illa. Confitebor XII
tibi domine quoniam iratus es michi: conversus est furor tuus et consolatus es me. Ecce deus salvator meus. fiducialiter agam
et non timebo. Quia fortitudo mea et laus mea dominus deus: et factus est michi in salutem. haurietis aquas in gaudio
de fontibus salvatoris: et dicetis in illa die confitemini domino. et invocate nomen eius. Notas facite
in populis adinventiones eius: mementote quoniam excelsum est nomen eius. Cantate domino quoniam magnifice fecit:
annunciate hoc in universa terra. Exulta et lauda habitatio sion: quia magnus in medio tui sanctus israel.
XIII Onus babilonis quod vidit ysaias filius amos. Super montem caligosum levate signum. et exaltate

Dona. 6. 5.

uoce. leuate manum et ingrediantur portas duces. Ego mandaui sanctificatis meis. et uocaui for-
tes meos in ira mea: exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium: uox so-
nitus regum et gentium congregatarum. Dominus exercituum precepit militie belli uenientibus de terra procul: a summitate ce-
li dominus. et uasa furoris eius: ut disperdat omnem terram. Vlulate quia prope est dies domini: quasi uastitas a domino ueniet.
Propter hoc omnes manus dissoluentur: et omne cor hominis tabescet. et conteretur. Torsiones et dolores tenebunt. quasi par-
turiens dolebunt: unusquisque ad proximum suum stupebit. facies combuste uultus eorum. Ecce dies domini ueni-
et crudelis. et indignationis plenus furorisque. et ire ad ponendam terram in solitudinem: et peccatores eius conteren-
dos de ea. quoniam stelle celi et splendor earum non expandent lumen suum. Obtenebratus est sol in ortu suo. et
luna non splendebit in lumine suo: et uisitabo super urbis mala. et contra impios iniquitatem eorum: et quiescere fa-
ciam superbiam infidelium. et arrogantiam fortium humiliabo. Preciosior erit uir auro. et homo mundo obrizo.
Super hoc celum turbabo. et mouebitur terra de loco suo propter indignationem domini exercituum: et propter diem ire fu-
roris eius. Et erit quasi damula fugiens. et quasi ouis. et non erit qui congreget. Vnusquisque ad populum suum conuerte-
tur: et singuli ad terram suam fugient. Omnis qui inuentus fuerit occidetur: et omnis qui superuenerit cadet in gladio.
Infantes eorum allidentur. in oculis eorum diripientur domus eorum: et uxores eorum uiolabuntur. Ecce ego
suscitabo super eos medos. qui argentum non querant nec aurum uelint. sed sagittis paruulos interficient.
et lactantibus uteri non miserebuntur. et super filios non parcet oculus eorum. Et erit babilon illa gloriosa in re-
gnis inclita. in superbia chaldeorum: sicut subuertit dominus sodomam et gomorram non habitabitur usque in finem. et non
fundabitur usque ad generationem et generationem. Nec ponet ibi arabs tentoria. nec pastores requie-
scent ibi. sed requiescent ibi bestie. et replebuntur domus eorum draconibus: et habitabunt ibi struciones. et
pilosi saltabunt ibi. Et respondebunt ibi ulule in edibus eius. et sirene in delubris uoluptatis. Prope est ut XIIII
ueniat tempus eius. et dies eius non elongabuntur. Miserebitur enim dominus iacob. et eliget adhuc de israel. et re-
quiescere eos faciet super humum suam. Adiungetur aduena ad eos. et adherebit domui iacob. et tene-
bunt eos populi. et adducent eos in locum suum. Et possidebit eos domus israel super terram domini in seruos et an-
cillas. et erunt capientes eos qui se ceperant: et subicient exactores suos. Et erit in die illa cum
requiem dederit tibi deus a labore tuo. et a confusione tua. et a seruitute dura qua ante seruisti: sumes
parabolam istam contra regem babilonis et dices. Quomodo cessauit exactor. quieuit tributum. Contriuit
dominus baculum impiorum uirgam dominantium cedentem populos in indignatione plaga insanabili: subicientem
in furore gentes. et persequentem crudeliter. Conquieuit et siluit omnis terra: gauisa est et exultauit. Abie-
tes quoque letate sunt super te. et cedri libani. Ex quo dormisti: non ascendet qui succidat nos. Infernus
subter te conturbatus est: in occursum aduentus tui suscitabit tibi gigantes. Omnes principes terre. Surrexe-
runt de soliis suis omnes principes nationum: uniuersi respondebunt. et dicent tibi. Et tu uulneratus es sicut nos.
nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua. concidit cadauer tuum. Subter te ster-
netur tinea: et operimentum tuum erunt uermes. Quomodo de celo cecidisti lucifer qui mane oriebaris.
Corruisti in terram qui uulnerabas gentes. qui dicebas in corde tuo. In celum conscendam. super astra dei ex-
altabo solium meum: sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubi-
um. similis ero altissimo. Verumptamen ad infernum detraheris. in profundum laci. Qui te uiderint ad te
inclinabuntur: teque prospicient. Numquid non iste est uir qui conturbauit terram. qui concussit regna. qui posu-
it orbem desertum. et urbes eius destruxit. uinctis eius non aperuit carcerem. Omnes reges gentium uni-
uersi dormierunt in gloria: uir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis
pollutus et obuolutus cum hiis qui interfecti sunt gladio. et descenderunt ad fundamenta laci. Quasi cada-
uer putridum non habebis consortium. neque cum eis in sepultura. Tu enim terram tuam disperdidisti: tu populum
tuum occidisti. Non uocabitur in eternum semen pessimorum: preparate filios eius occisioni in iniquitate pa-
trum eorum. Non consurgent nec hereditabunt terram: neque implebunt faciem orbis ciuitatum. Et consurgam
super eos dicit dominus exercituum: et perdam babilonis nomen. et reliquias. et germen. et progeniem. ait dominus. Et po-

nam eam in possessionem herycii, et in paludes aquarum. et scopabo eam in scopa terens: dicit dominus exercituum. Iu-
ravit dominus exercituum dicens. Si non ut putavi ita erit: et quomodo mente tractavi sic eveniet. ut conte-
ram assirium in terra mea: et in montibus meis conculcem eum. Et auferetur ab eis iugum eius: et onus illius ab humero
eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram: et haec est manus extenta super universas gentes. Dominus enim exerci-
tuum decrevit. et quis poterit infirmare? Et manus eius extenta. et quis avertet eam? Onus philistiim. In
anno quo mortuus est rex achaz: factum est onus istud. Ne leteris philistea omnis tu: quoniam comminuta
est virga percussoris tui. De radice enim colubri egredietur regulus: et semen eius absorbens volucrem. Et
pascentur primogeniti pauperum: et pauperes fiducialiter requiescent. Et interire faciam in fame radicem
tuam: et reliquias tuas interficiam. Ulula porta. clama civitas. prostrata est philistea omnis. Ab aquilone
enim fumus veniet: et non est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nunciis gentis? Quia dominus fundavit syon:
XV et in ipso sperabunt pauperes populi eius. Onus moab. Quia nocte vastata est ar: moab conticuit. Quia nocte vasta-
ta est murus: moab conticuit. Ascendit domus et dibon ad excelsa in planctum. Super nabo et super mede-
ba: moab ululabit. In cunctis capitibus eius calvitium: omnis barba radetur. In triviis eius accincti
sacco: super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum. Clamabit esebon et eleale: usque
iasa: audita est vox eorum. Super hoc expediti moab ululabunt: anima eius ululabit sibi. Cor meum ad moab
clamabit: vectes eius usque ad segor vitulam conternantem. Per ascensum enim luith flens ascendet: et in via
oronaim clamorem contritionis levabunt. Aque enim nemrim deserte erunt. quia aruit herba. defecit germen: vi-
ror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis: et visitatio eorum. Ad torrentem salicum ducent eos.
quoniam circuivit clamor terminum moab. usque ad gallim ululatus eius: et usque ad puteum helim clamor
eius. quia aque dibon replete sunt sanguine. Ponam enim super dibon additamenta. his qui fugerint de moab
XVI leonem: et reliquiis terre. Emitte agnum dominatorem terre de petra deserti: ad montem filie syon. Et
erit sicut avis fugiens: et pulli de nido avolantes: sic erunt filie moab in transcensu arnon.
Ini consilium: coge concilium. pone quasi noctem umbram tuam in meridie. Absconde fugientes. et vagos ne
prodas. Habitabunt apud te profugi mei moab: esto latibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est enim
pulvis. consummatus est miser. defecit qui conculcabat terram. Et preparabitur in misericordia solium: et sedebit super
illud in veritate in tabernaculo david. iudicans et querens iudicium. et velociter reddens quod iustum est. Audivimus
superbiam moab: superbus est valde. Superbia eius et arrogantia eius et indignatio eius plusquam fortitudo
eius. Ideo ululabit moab ad moab: universus ululabit. His qui letantur super muros cocti lateris lo-
quimini plagas suas. Quoniam suburbana esebon deserta sunt: et vineam sabama domini gentium conculcaverunt.
flagella eius usque ad iazer pervenerunt. erraverunt in deserto. propagines eius relicte sunt: transierunt ma-
re. Super hoc plorabo in fletu iazer: vineam sabama. Inebriabo te lacrima mea esebon et eleale: quia
super vindemiam tuam et super messem tuam vox calcantium irruit. Et auferetur leticia et exultatio de car-
melo: et in vineis non exultabit neque iubilabit. Vinum in torculari non calcabit qui calcare consue-
verat: vocem calcantium abstuli. Super hoc venter meus ad moab quasi cithara sonabit: et viscera mea ad
murum cocti lateris. Et erit cum apparuerit quod laboravit moab super excelsis suis: ingredietur ad
sancta sua ut obsecret: et non valebit. Hoc verbum quod locutus est dominus ad moab: ex tunc et nunc locutus est dominus di-
XVII cens. In tribus annis quasi anni mercenarii auferetur gloria moab super omni populo multo: et relinquetur in
eo sicut racemus parvus et modicus. et nequaquam multus. Onus damasci. Ecce damascus desinet esse civitas:
et erit sicut acervus lapidum in ruina. Derelicte civitates aroer gregibus erunt: et requiescent ibi. et non
erit qui exterreat. Et cessabit adiutorium ab ephraim. et regnum a damasco: et reliquie syrie sicut
gloria filiorum israel erunt: dicit dominus exercituum. Et erit in die illa attenuabitur gloria iacob: et pinguedo
messe carnis eius emarcescet. Et erit sicut congregans in messe quod restiterit: et brachium eius spicas leget.
et erit sicut querens spicas in valle raphaim. Et relinquetur in eo sicut racemus. et sicut excussio o-
lee duarum aut trium olivarum in summitate rami: sive quatuor aut quinque in cacuminibus eius

fructus eius dicit dominus deus israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem suum: et oculi eius ad sanctum israel respicient.
Et non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius: et que operati sunt digiti eius. et non respiciet lucos et delu-
bra. In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelicte sicut aratra et segetes: que derelicte sunt a facie filiorum
israel. Et eris deserta quia oblita es dei salvatoris tui: et fortis adiutoris tui non es recordata. Propterea
plantabis plantationem fidelem: et germen alienum seminabis. In die plantationis tue labrusca: et mane XVIII
semen tuum florebit. Ablata est messis in die hereditatis: et dolebit graviter. Ve multitudo populorum multorum.
ut multitudo maris sonantis et tumultus turbarum: sicut sonitus aquarum multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aquarum
multarum inundantium: et increpabit eum et fugiet procul. Et rapietur sicut pulvis montium a facie ven-
ti: et sicut turbo coram tempestate in tempore vespere. et ecce turbo in matutino et non subsistet. Hec est pars eorum qui
vastaverunt nos: et sors diripientium nos. Ve terre cymbalo alarum que est trans flumina ethiopie: qui mit-
tit in mare legatos suos. et in vasis papiri super aquas. Ite angeli veloces ad gentem convulsam et di-
laceratam: ad populum terribilem. post quem non est alius. Gentem expectantem. expectantem et conculcatam: cuius diripuerunt
flumina terram eius. Omnes habitatores orbis qui moramini in terra: cum elevatum fuerit signum in montibus videbitis.
et clangorem tube audietis. Quia hec dicit dominus ad me. Quiescam et considerabo in loco meo. sicut meridiana
lux clara est: et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim totus effloruit: et immatura perfectio
germinabit. Et precidentur ramusculi eius falcibus: et que derelicta fuerint: abscidentur. Excutientur et relin-
quentur simul avibus montium et bestiis terre: et estate perpetua erit super eum volucres. et omnes bestie terre super
illum hiemabunt. In tempore illo deferetur munus domino exercituum a populo divulso et dilacerato: a populo terribili.
post quem non fuit alius. a gente expectante. expectante et conculcata. cuius diripuerunt flumina terram eius. ad lo-
cum nominis domini exercituum montem syon. Onus egypti. Ecce dominus ascendet super nubem levem: et ingredietur XIX
egyptum. Et movebuntur simulachra egypti a facie eius: et cor egypti tabescet in medio eius.
Et concurrere faciam egyptios contra egyptios. et pugnabit vir contra fratrem suum: et vir contra amicum suum: civitas adversus
civitatem. et regnum adversus regnum. et disrumpetur spiritus egypti in visceribus eius: et consilium eius precipitabo. Et
interrogabunt simulachra sua et divinos suos: et phitones et ariolos. Et tradam egyptum in manu
dominorum crudelium: et rex fortis dominabitur eorum ait dominus deus exercituum. Et arescet aqua de mari: et fluvius
desolabitur atque siccabitur. Et deficient flumina: attenuabuntur et siccabuntur rivi aggerum.
Calamus et iuncus marcescet. nudabitur alveus rivi a fonte suo. et omnis sementis irrigua siccabitur:
arescet et non erit. Et merebunt piscatores. et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum: et expanden-
tes rete super faciem aquarum emarcescent. Confundentur qui operabantur linum: pectentes et texentes
subtilia. Et erunt irrigua eius flaccentia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.
Stulti principes taneos: sapientes consiliarii pharaonis dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis
pharaoni filius sapientium ego. filius regum antiquorum. Ubi nunc sunt sapientes tui: annuncient tibi.
et indicent quid cogitaverit dominus exercituum super egyptum. Stulti facti sunt principes taneos. emarcuerunt prin-
cipes mempheos. deceperunt egyptum. angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius spiritum verti-
ginis. et errare fecerunt egyptum in omni opere suo: sicut errat ebrius et vomens. Et non erit egypto opus
quod faciat caput et caudam: incurvantem et refrenantem. In die illa erit egyptus quasi mulieres. et stu-
pebunt et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum. quam ipse movebit super eam: et erit terra
iuda egypto in festivitatem. Omnis qui illius fuerit recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum:
quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt quinque civitates in terra egypti loquentes lingua cha-
naan: et iurantes per dominum exercituum. Civitas solis vocabitur una. In die illa erit altare
domini in medio terre egypti: et titulus domini iuxta terminum eius. Et erit in signum et in testimonium
domino exercituum in terra egypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis: et mittet eis salva-
torem et propugnatorem qui liberet eos. Et cognoscetur dominus ab egypto: et cognoscent egyptii dominum
in die illa. et colent eum in hostiis et muneribus: et vota vovebunt domino et solvent. Et percutiet dominus

egyptum plaga et sanabit eam. Et revertentur ad dominum et placabitur eis et sanabit eos. In die illa
erit via de egypto in assirios et intrabit assirius in egyptum et egyptus in assirios et servient egypti
assirio. In die illa erit israel tertius egyptio et assirio benedictio in medio terre. cui benedixit dominus exercituum di-
cens. Benedictus populus meus egypti et opus manuum mearum assirio: hereditas autem mea israel. In anno quo ingressus XX
est tharthan in azotum, cum misisset eum sargon rex assiriorum et pugnasset contra azotum et cepisset eam:
in tempore illo locutus est dominus in manu ysaie filii amos dicens. Vade et solve saccum de lumbis tuis et
calciamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus. Sicut am-
bulavit servus meus ysaias nudus et discalciatus. trium annorum signum et portentum erit super egyptum
et super ethiopiam: sic minabit rex assiriorum captivitatem egypti et transmigrationem ethiopie iuve-
num et senum. nudam et discalciatam discopertis natibus ignominiam egypti. Et timebunt et confundentur
ab ethiopia spe sua et ab egypto gloria sua: et dicet habitator insule huius in die illa. Ecce hec erat
spes nostra. ad quos confugimus in auxilium ut liberaret nos a facie regis assiriorum. Et quomodo effugere
XXI poterimus nos? Onus deserti maris. Sicut turbines ab affrico veniunt: de deserto venit de terra hor-
ribili visio dura nunciata est mihi. Qui incredulus est infideliter agit: et qui depopulator est vastat. Ascende
elam. obside mede: omnem gemitum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore: angustia
possedit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem. conturbatus sum cum viderem. Emarcuit
cor meum: tenebre stupefecerunt me. Babilon dilecta mea: posita est mihi in miraculum. Pone
mensam contemplare in specula comedentes et bibentes. Surgite principes: arripite clipeum. Hec e-
nim dixit mihi dominus. Vade et pone speculatorem: et quodcumque viderit annunciet. Et vidit currum duo-
rum: ascensorem asini et ascensorem cameli. Et contemplatus est diligenter multo intuitu et cla-
mavit leo. Super speculam domini ego sum stans iugiter per diem: et super custodiam meam ego sum stans to-
tis noctibus. Ecce iste venit: ascensor vir bige equitum. Et respondit et dixit. Cecidit cecidit babi-
lon: et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Tritura mea et filia aree mee: que audivi a domino
exercituum deo israel annunciavi vobis. Onus duma. Ad me clamat ex seyr. Custos quid de nocte,
custos quid de nocte? Dixit custos. Venit mane et nox: si queritis querite. convertimini venite.
Onus in arabia. In saltu ad vesperam dormietis: in semitis dedanim. Occurrentes sitienti fer-
te aquam: qui habitatis terram austri. cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fu-
gerunt. a facie gladii imminentis: a facie arcus extenti. a facie gravis prelii. Quoniam hec dicit domi-
nus. Adhuc in uno anno quasi in anno mercenarii et auferetur omnis gloria cedar: et reliquie numeri sa-
gittariorum fortium de filiis cedar imminuentur. dominus enim deus israel locutus est. Onus vallis visionis. XXII
Quidnam tibi quoque est quia ascendisti et tu omnis in tecta clamoris plena. urbs frequens. civitas exul-
tans: interfecti tui non interfecti gladio: nec mortui tui mortui in bello. Cuncti principes tui
fugerunt simul: dureque ligati sunt. Omnes qui inventi sunt in te vincti sunt pariter: procul fugerunt.
Propterea dixi. Recedite a me: amare flebo. Nolite incumbere ut consolemini me super vastita-
te filie populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum domino deo exercituum in valle vi-
sionis: scrutans murum et magnificus super montem. Et elam sumpsit pharetram currum hominis
equitis: et parietem nudavit clipeus. Et erunt electe valles tue plene quadrigarum: et equites po-
nent sedes suas in porta: et revelabitur operimentum iude. Et videbis in die illa armamen-
tarium domus saltus: et scissuras civitatis david videbitis. quia multiplicate sunt. Et congregastis a-
quas piscine inferioris: et domos ierusalem numerastis. Et destruxistis domos ad muniendum mu-
rum: et lacum fecistis inter duos muros. et aquam piscine veteris. Et non suspexistis ad eum qui fecerat eam:
et operatorem eius de longe non vidistis. Et vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad
planctum et ad calvicium et ad cingulum sacci. et ecce gaudium et leticia: occidere vitulos et
iugulare arietes. comedere carnes et bibere vinum. Comedamus et bibamus: cras enim moriemur.

Et revelata est in auribus meis vox domini exercituum: si dimittetur iniquitas hec vobis donec moria
mini, dicit dominus deus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum. Vade et ingredere ad eum qui habitat in taberna
culo, ad Sobnam prepositum templi: et dices ad eum. Quid tu hic, aut quasi quis hic. quia excidisti tibi hic sepul
chrum: excidisti in excelso memoriam diligenter: in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus asportari te
faciet sicut asportatur gallus gallinacius: et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans corona
bit te tribulatione. quasi pilam mittet te in terram latam et spaciosam. Ibi morieris: et ibi erit currus
glorie tue. ignominia domus domini tui. Et expellam te de statione tua: et de ministerio tuo deponam
te. Et erit in die illa vocabo servum meum Heliachim filium Helchie. et induam illum tunica
tua. et cingulo tuo confortabo eum. et potestatem tuam in manu eius. et erit quasi pater habitantibus Ierusalem,
et domui Iuda. et dabo clavem domus David super humerum eius. et aperiet et non erit qui claudat. et claudet et non
erit qui aperiat. et figam illum paxillum in loco fideli. et erit in solium glorie domui patris sui. et suspen
dam super eum omnem gloriam patris eius vasorum diversa genera. omnia vasa parvula. a vasis craterarum usque ad
omne vas musicorum. In illo die dicit dominus exercituum auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli.
et frangetur et cadet et peribit quod pependerat in eo quia dominus locutus est. Onus Tyri. Ululate naves XXIII
maris quia vastata est domus unde venire consueverant. De terra Cethim revelatum est eis. Tacete qui habi
tatis in insula negotiatio Sidonis. transfretantes mare, repleverunt te in aquis multis. se
men Nili. messis fluminis fruges eius. et facta est negotiatio gentium. Erubesce Sydon ait ma
re. fortitudo maris dicens. Non parturivi. et non peperi. et non enutrivi iuvenes. nec ad in
crementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in Egipto. dolebunt cum audierint de Tyro.
Transite maria. ululate qui habitatis in insula. Numquid non hec vestra est que gloriabatur a die
bus pristinis in antiquitate sua? Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum. Quis cogita
vit hoc super Tyrum quondam coronatam. cuius negociatores principes: institores eius incliti terre? Dominus
exercituum cogitavit hoc. ut detraheret superbiam omnis glorie. et ad ignominiam deduceret universos in
clitos terre. Transi terram tuam quasi flumen filia maris non est cingulum ultra tibi. Manum suam
super mare extendit. et conturbabit regna. Dominus mandavit adversum Chanaan ut contereret
fortes eius. et dixit. Non adicies ultra ut glorieris. calumpniam sustinens virgo filia Sidonis.
In Cethim consurgens transfreta. ibi quoque non erit requies tibi. Ecce chaldeorum talis populus non fuit. tra.
Assur fundavit eam in captivitatem. transtulerunt robustos eius. suffoderunt domos eius. po
suerunt eam in ruinam. Ululate naves maris. quia devastata est fortitudo vestra. Et erit
in die illa in oblivione eris o Tyre. lxx. annis sicut dies regis unius. Post lxx. autem
annos erit Tyro quasi canticum meretricis. Sume cytharam circui civitatem meretrix oblivioni tra
dita. Bene cane. frequenta canticum. ut memoria tui sit. Et erit post lxx. annos visita
bit dominus Tyrum. et reducet eam ad mercedes suas. et rursum erit cum fornicabitur cum universis reg
nis terre super faciem terre. Et erunt negociationes eius et mercedes eius sanctificatio domino. Non condentur neque
reponentur. quia hiis qui habitaverint coram domino erit negotiatio eius ut manducent in
saturitatem. et vestiantur usque ad vetustatem. Ecce dominus nudabit terram. et dissipabit eam. et af XXIIII
fliget faciem eius. et disperget habitatores eius. et erit sicut populus sic sacerdos. et sicut servus sic dominus
eius. sicut emens sic ille qui vendit. sicut fenerator sic is qui mutuum accipit. sicut qui
repetit. sic qui debet. dissipatione dissipabitur terra. et direptione predabitur. Dominus enim locutus
est verbum hoc. Luxit et defluxit terra et infirmata est. defluxit orbis. infirmata est
altitudo populi terre. et terra interfecta est ab habitatoribus suis. quia transgressi sunt leges. mu
taverunt ius. dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram. et pecca
bunt habitatores eius. Ideoque insanient cultores eius. et relinquentur homines pauci. Luxit
vindemia. infirmata est vitis. ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gau

dium tympanorum. quievit sonitus letantium. conticuit dulcedo cythare. cum gaudio non bibent vi-
num. Amara erit potio bibentibus illam. attrita est civitas vanitatis. clausa est omnis domus nullo
introeunte. Clamor erit super vino in plateis. deserta est omnis leticia. translatum est gaudium terre.
Relicta est in urbe solitudo. et calamitas opprimet portas. quia hec erunt in medio terre, in me-
dio populorum. Quomodo si pauce olive que remanserint excutiantur ex olea, et racemi cum fuerit finita
vindemia. Hii levabunt vocem suam atque laudabunt. cum glorificatus fuerit dominus clamabunt de
mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum. in insulis maris nomen domini dei israel. A finibus terre
laudes audivimus gloriam iusti. et dixi, Secretum meum mihi. secretum meum mihi. Ve mihi. Prevari-
cantes prevaricati sunt. et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus
super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foveam, et qui se
explicuerit de fovea tenebitur laqueo. quia cataracte de excelsis aperte sunt. et concutientur
fundamenta terre. Confractione confringetur terra. contritione conteretur terra. commotione commovebitur terra.
agitatione agitabitur terra sicut ebrius. et auferetur quasi tabernaculum unius noctis. et gravabit eam ini-
quitas sua. et corruet. et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa visitabit dominus super mi-
liciam celi in excelso. et super reges terre qui sunt super terram. et congregabuntur in congregatione unius fascis in
lacum. et claudentur ibi in carcere. et post dies multos visitabuntur. et erubescet luna et confun-
detur sol cum regnaverit dominus exercituum in monte syon et in ierusalem. et in conspectu senum suorum
erit glorificatus. Domine deus meus es, exaltabo te. confitebor nomini tuo. quoniam fecisti mirabilia co-
XXV gitationes antiquas fideles amen. Quia posuisti civitatem in tumulum. urbem fortem in rui-
nam. domum alienorum ut non sit civitas. et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te popu-
lus fortis. civitas gentium robustarum timebit te. quia factus es fortitudo pauperi. fortitudo egeno in tribula-
cione sua. Spes a turbine. umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens pari-
etem. Sicut estus in siti. tumultum alienorum humiliabis. et quasi calore sub nube torrente pro-
pagines fortium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convi-
vium pinguium. convivium vindemie pinguium medullatorum vindemie defecate. Et precipi-
tabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos. et telam quam orditus est
super universas naciones. Precipitabit mortem in sempiternum. Et auferet dominus deus la-
crimam ab omni facie. et obprobrium populi sui auferet de universa terra. quia dominus locutus est. Et di-
cent in die illa. Ecce deus noster iste. expectavimus eum et salvabit nos. iste dominus sustinui-
mus eum, exultabimus et letabimur in salutari eius. quia requiescet manus domini in monte isto. Et
triturabitur moab sub eo. sicut teruntur palee in plaustro. et extendet manus suas sub eo. sicut
extendit natans ad natandum. et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum
eius. et municiones sublimium murorum tuorum concident. et humiliabuntur. et detrahentur ad
XXVI terram usque ad pulverem. In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda. Urbs forti-
tudinis nostre syon. salvator ponetur in ea murus et antemurale. Aperite portas et in-
grediatur gens iusta custodiens veritatem. Vetus error abiit. servabis pacem. pacem quia
in te speravimus. Sperastis in domino in seculis eternis in domino deo forti in perpetuum. Quia incur-
vabit habitantes in excelso. civitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam usque ad
terram. detrahet eam usque ad pulverem. Conculcabit eam pes pauperis. gressus egenorum. Semita iu-
sti recta est. rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudiciorum tuorum domine susti-
nuimus te. nomen tuum et memoriale tuum in desiderio anime. Anima mea desideravit te
in nocte. Sed et spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudi-
cia tua in terra iusticiam discent omnes habitatores orbis. Misereamur impio. et non discet

facere iustitiam. In terra sanctorum iniqua gessit et non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua.
et non videant. Videant et confundantur zelantes populi et ignis hostes tuos devoret. Domine dabis
pacem nobis. omnia enim opera nostra operatus es nobis. Domine deus noster. domini possederunt nos absque te
tantum in te recordemur nominis tui. Morientes non vivant. gigantes non resurgant. Propter
ea visitasti et contrivisti eos et perdidisti omnem memoriam eorum. Indulsisti genti domine. indul
sisti genti. Numquid glorificatus es? Elongasti omnes terminos terre. Domine in angustia requisie
runt te. in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut que concepit cum appropinquaverit ad par
tum dolens clamat in doloribus suis sic facti sumus. A facie tua domine concepimus et quasi partu
rivimus et peperimus spiritum salutis. Iustitiam non fecimus in terra. ideo non ceciderunt habitatores terre.
Vivent mortui tui. interfecti mei resurgent. Expergiscimini et laudate qui habitatis in
pulvere. quia ros lucis ros tuus. et terram gigantum detrahes in ruinam. Vade populus meus intra in
cubicula tua. claude hostia tua super te. abscondere modicum ad momentum donec pertran
seat indignatio. Ecce enim dominus egredietur de loco suo ut visitet iniquitatem habitatoris ter
re contra eum. et revelabit terra sanguinem suum et non operiet ultra interfectos suos. In die illa visi XXVII
tabit dominus in gladio suo duro et grandi et forti super leviathan serpentem tortuosum. et occi
det cetum qui est in mari. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego dominus qui servo eam. repen
te propinabo ei. ne forte visitetur contra eam. nocte et die servo eam. Indignatio non est mihi. Quis
dabit me spinam et veprem in prelio. Gradiar super eam. succendam eam pariter. An potius tene
bit fortitudinem meam? Faciet pacem mihi. faciet pacem mihi. Qui ingrediuntur impetu ab
iacob. florebit et germinabit israel. et implebunt faciem orbis semine. Numquid iuxta pla
gam percutientis se percussit eum? aut sicut occidit interfectos eius sic occisus est? In mensura contra men
suram cum abiecta fuerit iudicabit eam. Meditata est in spiritu suo duro per diem estus. Ideo super
hoc dimittetur iniquitas domui iacob. et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius cum posuerit
omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos non stabunt luci et delubra. Civitas e
nim munita desolata erit. speciosa relinquetur et dimittetur quasi desertum. Ibi pascetur
vitulus et ibi cubabit et consumet summitates eius. In siccitate messis illius conterentur
mulieres venientes et docentes eam. Non est enim populus sapiens propterea non miserebitur eius qui fe
cit eum. et qui formavit eum non parcet ei. Et erit in die illa percutiet dominus ab alveo flu
minis usque ad torrentem egypti. et vos congregabimini unus et unus filii israel. Et erit in di
e illa clangetur in tuba magna. et venient qui perditi fuerant de terra assyriorum. et qui
eiecti erant de terra egypti. et adorabunt dominum in monte sancto in ierusalem. Ve corone XXVIII
superbie ebriis ephraim et flori decidenti glorie exultationis eius. qui erant in vertice vallis
pinguissime errantes in vino. Ecce validus et fortis dominus. sicut impetus grandinis turbo con
fringens. sicut impetus aquarum inundantium multarum et emissarum super terram spatiosam. Pedi
bus conculcabitur corona superbie ebriorum ephraim. et erit flos decidens glorie exultationis eius.
qui est super verticem vallis pinguium quasi temporaneum ante maturitatem autumpni. Quod cum aspex
erit videns statim ut manu tenuerit devorabit illud. In die illa erit dominus exercituum
corona glorie et sertum exultationis residuo populi sui. et spiritus iudicii sedenti super thronum.
et fortitudo revertentibus de bello ad portam. Verum hi quoque pre vino nescierunt et pre ebrieta
te. et absorti sunt a vino. Erraverunt in ebrietate. nescierunt videntem. ignoraverunt iu
dicium. Omnes enim mense replete sunt vomitu. sordiumque. ita ut non esset ultra locus. Quem
docebit scientiam. et quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte. avulsos
ab uberibus. Quia manda remanda. manda remanda. expecta reexpecta. expecta re

exspecta. modicū ibi. modicū ibi. In loquela enī labii ⁊ lingua altera loquetur ad populum
istum. cui dixit. hec est requies mea. reficite lassum. ⁊ hoc est meū refrigeriū. ⁊ noluerunt au
dire. Et erit eis uerbū dni. Manda remanda. manda remanda. exspecta reexspecta exspec
ta reexspecta. modicū ibi modicū ibi. Ut uadant ⁊ cadant retrorsum ⁊ conterantur ⁊ ir
laqueentur ⁊ capiantur. Propter hoc audite uerbū dni uiri illusores qui dnamini super populum
meū qui est in ierłm. Dixistis enī. Percussimus fedus cū morte. ⁊ cū inferno fecimus pactū.
flagellum inundans cū transierit non ueniet sup nos. quia posuimus mendacium spem nostram.
⁊ mendacio protecti sumus. Ideo hec dicit dns ds. Ecce ego mittam in fundamentis syon la
pidem angularē. probatū. preciosū. in fundamento fundatū. Qui crediderit non festinet. ⁊ ponā
in pondere iudiciū. ⁊ iusticiā in mensura. ⁊ subuertet grando spem mendacii. ⁊ protectionē a
que inundabunt. Et delebitur fedus urm cū morte. ⁊ pactū urm cū inferno non stabit.
flagellum inundans cum transierit eritis ei in conculcationē. quandocumque pertransierit: tollet uos. Quia ma
ne diluculo pertransibit in die ⁊ in nocte. ⁊ tantūmodo uexatio intellectum dabit auditui. Coan
gustatū est enim stratū ita ut alter decidat. ⁊ palliū breue utrumque operire non potest. Sicut enī
in monte diuisionū stabit dns. sicut in ualle que est in gabaon irascetur. ut faciat opus su
um: alienū est opus eius. ut operetur opus suū: peregrinū est opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere ne
forte constringantur uincula urā. consummationē enī ⁊ abbreuiationē audiui a dno deo
exercituū super uniuersā terrā. Auribus percipite ⁊ audite uocē meā. attendite ⁊ audite
eloquiū meum. Numquid tota die arabit arans ut serat: proscindet ⁊ sariet humū
suam. Nonne cū adequauerit faciē eius. seret git. ⁊ ciminū sparget. ⁊ ponet triticū
ordinē. ⁊ ordeū. ⁊ miliū. ⁊ uiciā in finibus suis. Et erudiet illū ds suus. in iudicio
docebit illū. Non enī in serris triturabitur git. nec rota plaustri super ciminū circuibit.
sed in uirga excutietur git. ⁊ ciminū in baculo. Panis autem comminuetur. Uerū non in per
petuū triturans triturabit illū. neque uexabit illū rota plaustri. nec ungulis suis comminuet
eū. ⁊ hoc a dno deo exercituū exiuit. ut faceret consiliū. ⁊ magnificaret iusticiā. Ve a XXIX
riel ariel ciuitas quam expugnauit dd. Additus est annus ad annū. solempnitates e
uolute sunt. ⁊ circumuallabo ariel. ⁊ erit tristis ⁊ merens. Et erit mihi quasi ariel. ⁊ circuida
bo quasi speram in circuitu tuo. ⁊ iaciam contra te aggerem. ⁊ munimenta ponā in obsidi
onem tuā. humiliaberis de terra loqueris. ⁊ de humo audietur eloquiū tuū. Et erit quasi
phitonis de terra uox tua. ⁊ de humo eloquiū tuū mussitabit. Et erit sicut puluis tenu
is multitudo uentilantiū te. ⁊ sicut fauilla pertransiens multitudo eorum qui contra te preualuerunt.
Eritque repente confestim a dno exercituū uisitabitur in tonitruo ⁊ commotione terre ⁊
uoce magna turbinis ⁊ tempestatis ⁊ flamme ignis deuorantis. Et erit sicut sompniū
uisionis nocturne multitudo omniū gentiū que dimicauerunt contra ariel. ⁊ omnes qui milita
uerunt. ⁊ obsederunt. ⁊ preualuerunt aduersus eā. ⁊ sicut sompniat esuriens ⁊ comedit. cum
autem fuerit expergefactus. uacua est anima eius. ⁊ sicut sompniat sitiens ⁊ bibit. ⁊ postquam fuerit
expergefactus lassus adhuc sitit. sic erit multitudo omniū gentiū que dimicauerunt contra
montem syon. Obstupescite ⁊ admiramini fluctuate ⁊ uacillate. ⁊ inebriamini
⁊ non a uino. mouemini ⁊ non ebrietate. quoniam miscuit uobis dns spm soporis. claudet
oculos urōs. prophetas ⁊ principes urōs qui uident uisiones operiet. Et erit uobis ui
sio omniū sicut uerba libri signati. quem cū dederint scienti litteras dicentes: ei.
lege librū istū. ⁊ respondebit non possum. Signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras
dicenturque ei. lege. Et respondebit. nescio litteras. Et dixit dns. Eo quod appropinquat populus iste ore
suo. ⁊ labiis suis glorificat me. cor autem eius longe est a me. ⁊ timuerunt me man

dato hominū ⁊ doctrinis. ido ecce addā ego ut admiratōne faciā ppło huic. miraclo grandi ⁊ stu
pendo. peribit enī sapīa a sapientibȝ eī ⁊ intellc̄s prudentiū eī abscondetur. Ve q pfundi estis corde.
ut abscondatis a dño ɔsiliū. Quoꝝ sunt in tenebris opa ⁊ dicūt. Qs uidet nos. ⁊ qs nouit nos.
puersa h̄ uīa cogitatio. qsi lutum ꝗ figulm cogitet. ⁊ dicat opus factori suo. n̄ fecisti me. ⁊ figmē
tū dicat fictori suo n̄ intelligis. Nonne adhuc in modico ⁊ in breui ɔuertetur libanus in carmel.
⁊ carmel in saltū reputabitur. Et audient in die illa surdi uba libri. ⁊ de tenebris ⁊ caligine
oculi cecoꝝ uidebunt. Et addent mites in dño leticiā. ⁊ paupes hoīes in sc̄o isrł exultabunt. Qm̄
defecit qui preualebat. ɔsummatus ē illusor. Et succisi sunt oēs q uigilabant sup iniqtatē. Qui
peccare faciebant hoīes in ubo. ⁊ arguentē in porta supplantabant. ⁊ declinauerunt frustra
a iusto. Ppt̄ hoc h̄ dicit dñs ad domū iacob q redemit abrahā. Non modo ɔfundetur iacob. nec
modo uultus eī erubescet. Sȝ cū uiderit filios suos opa manuū meaꝝ
in medio sui. sc̄ificantes nom̄ meū. Et sc̄ificabunt scm̄ iacob. ⁊ dm̄ isrł pdicabunt. Et
scient errantes spū intellc̄m. ⁊ mussitatores discent legē. Ve filii desertores dic̄ dñs ut XXX
faceretis ɔsiliū ⁊ n̄ ex me. ⁊ ordiremini telā ⁊ n̄ p spm̄ meū. Ut adderetis peccm̄ sup peccm̄.
q ambulatis ut descendatis in egiptū. ⁊ os meū n̄ interrogastis. Sperantes auxiliū in
fortitudine pharaonis. ⁊ habentes fiduciā in umbra egipti. Et erit uobis fortitudo pharaonis
in ɔfusionē. ⁊ fiducia umbre egipti in ignominiam. Erant enī in thanis principes
tui. ⁊ nuncii tui usqȝ ad anes puenerunt. Oēs ɔfusi sunt sup ppłm q eis pdesse n̄ potuit. n̄ fu
erunt in auxiliū ⁊ in aliquā utilitatē. sȝ in ɔfusionē ⁊ obpbrium. Onus iumētoꝝ austri.
In tra tribulationis ⁊ angustie. leena ⁊ leo ex eis uipa ⁊ regulus uolans portantes sup hu
meros iumētoꝝ diuitias suas. ⁊ sup gibbū camelorum thesauros suos ad ppłm q eis
pdesse n̄ poterit. Egipt⁹ enī frustra ⁊ uane auxiliabitur. Ideo clamaui sup hoc. Supbia
tm̄ quiesce. Nunc ingressus scribe eis sup buxū ⁊ in libro est pharonis. ⁊ habentes fiduciā in
umbra egipti. Et erit uobis fortitudo. ⁊ diligenter exara illud. Et erit in die nouis
simo testimoniū usqȝ ad eternū. Ppłs enī ad iracundiā puocans ē. ⁊ filii mendaces. fi
lii nolentes audire legē dī. Qui dicūt uidentibȝ nolite uidere. ⁊ aspicientibȝ nolite
aspicere nobis ea q recta sunt. loqmini nobis placentia. uidete nobis errores. Auferte a me
uiam. declinate a me semitā. cesset a facie nr̄a sc̄s isrł. Pptea h̄ dicit dñs. Pro eo q
reprobastis ubum hoc. ⁊ sperastis in calumpniā ⁊ in tumultū ⁊ innixi estis sup eo. ppterea e
erit uobis iniqtas hec sicut interuptio cadens ⁊ requisita in muro excelso. Qm̄ subito dū n̄
sperat ueniet ɔtritio eius ⁊ comminuetur sic̄ ɔteritur lagena figuli ɔtritione puallida. ⁊ n̄ in C Ezechie. xij. anni gratie ydra
ueniet de fragmentis eī testa. in q portetur igniculus de incendio. aut hauriatur parū
aque de fouea. Quia h̄ dicit dñs dš isrł. Si reuertamini ⁊ quiescatis: salui eritis. in silen
tio ⁊ in spe erit fortitudo ura. ⁊ noluistis. ⁊ dixistis. Nequaquam. Sȝ ad equos fugiemus. I
deo fugietis. ⁊ sup ueloces ascendemus. Ideo uelociores erunt qui psequentur uos. Mille
hoīes a facie terroris unius. ⁊ a facie terroris qnqȝ fugietis. donec relinquimini qsi
malus nauis in uertice montis. ⁊ qsi signū sup collem. Pptea expectat dñs ut
misereatur uri. ⁊ io exaltabitur parcens uobis. qa dš iudicii dñs. Bti oēs q expec
tant eū. Ppłs enī syon habitabit in ierłm. Plorans nequaquam plorabis. miserans mi
serebitur tui. Ad uocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. ⁊ dabit tibi dñs
panē artū. ⁊ aquā breuem. ⁊ n̄ faciet auolare a te ultra doctorem tuum. ⁊ erunt oculi tui
uidentes preceptorem tuum. ⁊ aures tue audient uerbū post tergū monentis. hec
uia ambulate in ea. neqȝ ad dexteram neqȝ ad sinistram declinetis. Et ɔtaminabis
laminas sculptiliū argenti tui. ⁊ uestimentū ɔflatilis auri tui. ⁊ disperges ea

sicut immundiciam menstruate. Egredere dices ei. Et dabitur semini tuo pluvia ubicumque seminaveris in ter-
ra: et panis frugum terre uberrimus et pinguis. Pascetur in possessione tua in die illa agnus spaciose. Et tau-
ri tui et pulli asinorum qui operantur terram, commixtum migma comedent. sicut in area ventilatum est. Et erunt
super omnem montem excelsum et super omnem collem elevatum rivi currentes aquarum in die interfectionis multorum cum
ceciderint turres. et erit lux lune sicut lux solis. et lux solis erit septempliciter sicut lux vii. dierum in die qua
alligaverit dominus vulnus populi sui et percussuram plage eius sanaverit. Ecce nomen domini venit de longinquo ar-
dens furor eius et gravis ad portandum. Labia eius repleta sunt indignatione et lingua eius quasi ignis devo-
rans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in nichilum et fre-
num erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis sicut vox sanctificate sollempnitatis et le-
ticia cordis: sicut qui pergit cum tibia ut intret in montem domini ad fortem israel. Et auditam faciet
dominus gloriam vocis sue et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris et flamma ignis devo-
rantis. Allidet in turbine et in lapide grandinis. A voce enim domini pavebit assur virga percussus. Et erit
transitus virge fundatus quam requiescere faciet dominus super eum. In citharis et in tympanis et in bellis precipuis
expugnabit eos. Preparata est enim ab heri tophet a rege preparata profunda et dilatata. Nutri-
menta eius ignis et ligna multa. Flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam. Ve qui descendunt XXXI
in egyptum ad auxilium in equis sperantes et habentes fiduciam super quadrigis quia multe sunt. et super equitibus quia
validi nimis. et non sunt confisi super sanctum israel. et dominum non exquisierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum
et verba sua non abstulit. Et consurget contra domum pessimorum et contra auxilium operantium iniquitatem. E-
gyptus homo et non deus. et equi eorum caro et non spiritus. et dominus inclinabit manum suam. et corruet auxiliator
et cadet cui prestatur auxilium. simulque omnes consumentur. Quia hec dicit dominus ad me. Quomodo si rugiat leo et ca-
tulus leonis super predam suam cum occurrerit ei multitudo pastorum. a voce eorum non formidabit et a
multitudine eorum non pavebit. Sic descendet dominus exercituum ut prelietur super montem syon et super col-
lem eius. Sicut aves volantes sic proteget dominus exercituum ierusalem. Protegens et liberans transiliens et
salvans. Convertimini sicut in profundum recesseratis filii israel. In die enim illa abiciet vir
ydola argenti sui et ydola auri sui que fecerunt vobis manus vestre in peccatum. et cadet assur in
gladio non viri et gladius non hominis vorabit eum. Et fugiet non a facie gladii et iuvenes eius
vectigales erunt. et fortitudo eius a terrore transibit. Et pavebunt fugientes principes eius. dixit dominus
cuius ignis est in syon et caminus eius in ierusalem. Ecce in iusticia regnabit rex. et principes in iu-
dicio preerunt. et erit vir sicut qui absconditur a vento et celat se a tempestate. Sicut rivi aquarum in XXXII
siti et umbra petre prominentis in terra deserta. Non caligabunt oculi videntium et aures au-
dientium diligenter auscultabunt. Et cor stultorum intelliget scientiam et lingua balborum velociter
loquetur et plane. Non vocabitur ultra is qui insipiens est princeps. neque fraudulentus appellabitur
maior. Stultus enim fatua loquetur. et cor eius faciet iniquitatem. ut perficiat simulationem. et loquatur
ad dominum fraudulenter. et vacuam faciet animam esurientis. et potum sicienti auferet. Frau-
dulenti vasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermo-
ne mendacii. cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea que digna sunt principe cogitabit. et
ipse super duces stabit. Mulieres opulente surgite et audite vocem meam. filie confidentes per-
cipite auribus eloquium meum. Post dies et annum et vos conturbamini confidentes. Consummata
est enim vindemia. collectio ultra non veniet. Obstupescite opulente. conturbamini confidentes.
Exuite vos et confundimini. Accingite lumbos vestros. Super ubera plangite. super regione desi-
derabili et super vinea fertili. Super humum populi mei spine et vepres ascendent. quanto magis
super omnes domos gaudii civitatis exultantis. Domus enim dimissa est. multitudo urbis
relicta est. Tenebre et palpatio facte sunt super speluncas usque in eternum. gaudium onagrorum.
pascua gregum. donec effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit desertum in carmel.

et carmel in saltu reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium. Et erit opus iustitie pax et cul-
tus iustitie silentium. Et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis et in
tabernaculis fiducie et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus et humilitate humiliabitur
XXXIII civitas. Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis et asini. Ve qui predaris, nonne et ipse
predaberis. Et qui spernis, nonne et ipse sperneris? Cum consummaveris depredationem depredaberis. Cum fatigatus
desieris contempnere contempneris. Domine miserere nostri, te enim expectavimus. Esto brachium nostrum in
mane et salus nostra in tempore tribulationis. A voce angeli fugerunt populi. Ab exaltatione tua disp-
erse sunt gentes. Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velud cum fosse plene fuerint de eo.
Magnificatus est dominus quoniam habitavit in excelso. Implevit Syon iudicio et iustitia. Et erit fides
in temporibus tuis. Divitie salutis sapientia et scientia, timor domini ipse thesaurus eius. Ecce vi-
dentes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt. Dissipate sunt vie, cessavit transiens per
semitam. Irritum factum est pactum, proiecit civitates, non reputavit homines. Luxit et elanguit terra.
confusus est Libanus et obsorduit, et factus est Saron sicut desertum. Et concussa est Basan et Carmelus. Nunc
consurgam dicit dominus, nunc exaltabor. Concipietis ardorem, parietis stipulam. Spiritus vester ut ignis
vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis. Spine congregate igni comburentur. Audite
qui longe estis que fecerim, et cognoscite vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in Syon pec-
catores, possedit tremor ypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis
habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur veritatem, qui proi-
cit avaritiam ex calumpnia et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne
audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit.
Munimenta saxorum sublimitas eius. Panis ei datus est, aque eius fideles sunt. Regem in decore
suo videbunt, oculi eius cernent de longe terram. Cor tuum meditabitur timorem. Ubi est litteratus?
ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum? Populum impudentem non videbis, populum alti
sermonis, ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius, in quo nulla est sapientia. Res-
pice Syon civitatem sollempnitatis nostre. Oculi tui videbunt Iherusalem habitationem opulentam, ta-
bernaculum quod nequaquam transferri poterit. Nec auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi
eius non rumpentur. Quia solummodo magnificus, ibi dominus deus noster. Locus fluviorum rivi latissimi et patentes.
Non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex noster,
dominus legifer noster, dominus rex noster, ipse salvabit nos. Laxati sunt funiculi tui, sed non prevalebunt. Sic erit
malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc dividentur spolia predarum multarum, claudi
diripient rapinam. Nec dicet vicinus elangui. Populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniqui-
XXXIIII tas. Accedite gentes et audite, et populi attendite. Audiat terra et plenitudo eius, orbis et omne
germen eius. Quia indignatio domini super omnes gentes, et furor super omnem militiam eorum. Interfecit eos et
dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fetor. Tabescent
montes a sanguine eorum, et tabescet omnis militia celorum. Et complicabuntur sicut liber celi, et
omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo
gladius meus. Ecce super ydumeam descendet, et super populum interfectionis mee ad iudicium. Gladius domini
repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum et hircorum, de sanguine medulla-
torum arietum. Victima enim domini in Bosra et interfectio magna in terra Edom. Et descendent
unicornes cum eis et tauri cum potentibus. Inebriabitur terra eorum sanguine, et humus eorum adipe
pinguium. Quia dies ultionis domini, annus retributionum iudicii Syon. Et convertentur torrentes
eius in picem, et humus eius in sulphur. Et erit terra eius in picem ardentem. Nocte et die non extin-
guetur in sempiternum. Ascendet fumus eius a generatione in generationem. Desolabitur in secula
seculorum. Non erit transiens per eam. Et possidebunt eam onocrotalus et ericius, ibis et corvus habita-
bit in ea.

Et extendetur super eam mensura ut redigatur ad nihilum. Et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non erunt ibi.
Regem potius invocabunt. et omnes principes eius erunt in nihilum. et orientur in domibus eius spine et urtice. et paliurus
in munitionibus eius. Et erit cubile draconum et pascua strutionum. Et occurrent demonia onocentau-
ris. et pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubavit lamia et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam eri-
cius. et enutrivit catulos. et circumfodit. et fovit in umbra eius. Illuc congregati sunt milvi. alter ad alterum.
Requirite diligenter in libro domini et legite. Unum ex eis non defuit. alter alterum non quesivit. Quia quod ex
ore meo procedit: ille mandavit. Et spiritus eius ipse congregavit ea. et ipse misit eis sortem. et manus eius divisit
eam illis in mensuram. Usque in eternum possidebunt eam. In generatione et generationem habitabunt in ea. Letabitur de- XXXV
serta et invia. et exultabit solitudo. et florebit quasi lilium. Germinans germinabit. et exultabit
letabunda et laudans. Gloria libani data est ei decor carmeli et saron. Ipsi videbunt gloriam domini et de-
corem dei nostri. Confortate manus dissolutas. et genua debilia roborate. Dicite. pusillanimes confor-
tamini. nolite timere. Ecce deus vester ultionem adducet retributionis. Deus ipse veniet et salvabit vos. Tunc a-
perientur oculi cecorum. et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus. et aperta erit lingua mutorum.
Quia scisse sunt in deserto aque et torrentes in solitudine. et que erat arida in stagnum. et sitiens in fon-
tes aquarum. In cubilibus in quibus dracones habitabant prius. orietur viror calami et iunci. Et erit ibi semi-
ta et via. Et via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus. Et hec erit vobis directa via. ita ut stul-
ti non errent per eam. Non erit ibi leo. et mala bestia non ascendet per eam. nec invenietur ibi. Et ambu-
labunt qui liberati fuerint. et redempti a domino convertentur. et venient in syon cum laude. et leticia sempiter-
na super caput eorum. Gaudium et leticiam obtinebunt. et fugiet dolor et gemitus. Et factum est in quartodeci- XXXVI
mo anno regis ezechie ascendit sennacherib rex assiriorum super omnes civitates iuda munitas et ce-
pit eas. Et misit rex assiriorum rabsacen de lachis in ierusalem ad regem ezechiam in manu gravi
et stetit in aqueductu piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum eliachim filius
helchie qui erat super domum et sobna scriba. et ioahe filius asaph a commentariis. Et dixit ad eos rapsaces.
Dicite ezechie. Hec dicit rex magnus rex assiriorum. Que est ista fiducia qua confidis. Aut quo consilio et
fortitudine rebellare disponis? Super quem habes fiduciam quia recessisti a me? Ecce confidis super
baculum harundineum confractum istum super egyptum? Cui si innixus fuerit homo intrabit in manum eius et per-
forabit eam. Sic pharao rex egypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis mihi in domino deo confidimus. Non-
ne ipse est cuius abstulit ezechias excelsa et altaria? Et dixit iude et ierusalem coram altari isto ado-
rabitis? Et nunc trade te domino meo regi assiriorum. Et dabo tibi duo milia equorum. nec poteris ex te pre-
bere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minori-
bus? Quod si confidis in egypto in quadriga et in equitibus. et nunc numquid sine domino ascendi ad terram istam ut
disperderem eam? Dominus dixit ad me. Ascende super terram istam et disperde eam. Et dixit eliachim et sobna et
ioahe ad rabsacen. Loquere ad servos tuos syra lingua. Intelligimus enim. Ne loquaris ad nos iuda-
ice in auribus populi qui est super murum. Et dixit ad eos rapsaces. Numquid ad dominum tuum et ad te misit
me dominus meus ut loquerer omnia verba ista. et non potius ad viros qui sedent in muro ut comedant stercora
sua. et bibant urinam pedum suorum vobiscum. Et stetit rapsaces. et clamavit voce magna
iudaice. et dixit. Audite verba regis magni regis assiriorum. Hec dicit rex. Non seducat vos
ezechias. quia non poterit eruere vos. et non vobis tribuat fiduciam ezechias. super domino dicens. eruens
liberabit vos dominus. non dabitur civitas ista in manu regis assiriorum. Nolite audire ezechiam.
Hec enim dicit rex assiriorum. Facite mecum benedictionem. et egredimini ad me. et comedite unus-
quisque vineam suam. et unusquisque ficum suam. et bibite unusquisque aquam cisterne sue. donec veniam et tol-
lam vos ad terram que est ut terra vestra. Terra frumenti et vini. terra panum et vinearum. Non contur-
bet vos ezechias dicens. dominus liberabit vos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam
de manu regis assiriorum? Ubi est deus emath et arfath? Ubi est deus sepharvaim? Numquid li-

berauerunt samariam de manu mea. Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu
mea: ut eruat dominus ierusalem de manu mea. Et siluerunt et non responderunt ei verbum. Mandaverat enim
rex dicens. ne respondeatis ei. Et ingressus est eliachim filius helchie qui erat super domum et sobna scriba
et ioae filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus: et nuntiaverunt ei verba rabsacis. Et XXXVII
factum est cum audisset ezechias rex scidit vestimenta sua et obvolutus est sacco et intravit in domum
domini. Et misit eliachim qui erat super domum et sobnam scribam et seniores de sacerdotibus opertos saccis
ad ysaiam filium amos prophetam et dixerunt ad eum. Hec dicit ezechias. Dies tribulationis et angustie et correptionis
et blasphemie dies hec. Quia venerunt filii usque ad partum et virtus non est pariendi. Si quo modo audiat
dominus deus tuus verba rapsacis quem misit rex assiriorum dominus suus ad blasphemandum deum viventem et ex-
probrandum sermonibus quos audivit dominus deus tuus. leva ergo orationem pro reliquiis que reperte sunt. Et venerunt
servi regis ezechie ad ysaiam. et dixit ad eos ysaias. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Ne timeas
a facie verborum que audisti quibus blasphemaverunt pueri regis assiriorum me. Ecce ego dabo ei
spiritum et audiet nuntium et revertetur ad terram suam et corruere faciam gladio in terra sua. Reversus est
autem rabsaces et invenit regem assiriorum adversus lobna. Audierat enim quia profectus esset de lachis.
Et audivit de tharacha rege ethiopie dicentes. Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audis-
set misit nuntios ad ezechiam dicens. Hec dicetis ezechie regi iude dicentes. Non te decipi- losintes
at deus tuus in quo tu confidis dicens. Non dabitur ierusalem in manu regis assiriorum. Ecce tu audisti
omnia que fecerunt reges assiriorum omnibus terris quas subverterunt. et tu poteris liberari? Numquid eruerunt dii gen-
tium quos subverterunt patres mei: Gozam et aram et reseph et filios edem qui erant in thelassar?
Ubi est rex emath et rex arphad et rex urbis sepharvaim ana et ava? Et tulit ezechias libros
de manu nuntiorum et legit eos. Et ascendit in domum domini et expandit eos coram domino et ora-
vit ad dominum dicens. Domine exercituum deus israel qui sedes super cherubim tu es deus solus omnium regnorum
terre. tu fecisti celum et terram. Inclina domine aurem tuam et audi. aperi domine oculos tuos et vide. et au-
di verba omnia sennacherib que misit ad blasphemandum deum viventem. Vere enim domine deser-
tas fecerunt reges assiriorum terras. et regiones earum et dederunt deos earum igni. Non enim erant dii
sed opera manuum hominum. lignum et lapides. et comminuerunt eos. Et nunc domine deus noster salva nos de
manu eius. Ut agnoscant omnia regna terre quia tu es deus solus. Et misit ysaias filius amos ad
ysaiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assiriorum. Hoc est
verbum quod locutus est dominus super eum. Despexit te. subsannavit te virgo filia syon. Post te caput mo-
vebit filia ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti et super quem exaltasti vocem et levasti
altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum israel. In manu servorum exprobrasti domino et dixisti. In mul-
titudine quadrigarum mearum ascendi altitudinem montium iuga libani. Et succidam excelsa
cedrorum eius. electas abietes illius et introibo altitudinem summitatis eius. Saltum carmeli eius ego
fodi et bibi aquam. et exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum. Numquid non audisti que
olim fecerim ei? Ex diebus antiquis ego plasmavi illud. et nunc adduxi. Et factum est in eradica-
tione collium compugnantium et civitatum munitarum. Habitatores earum breviata manu contremu-
erunt et confusi sunt. facti sunt sicut fenum agri. et gramen pascue. Et herba tectorum que exaruit antequam ma-
turesceret. Habitationem tuam et egressum tuum et introitum tuum cognovi. et insaniam
tuam contra me. Cum fureres adversum me. Superbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo circulum
in naribus tuis. et frenum in labiis tuis. et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem hoc
erit signum. Comede hoc anno que sponte nascuntur. et in anno secundo pomis vescere. In
anno autem tertio seminate et metite. Plantate vineas et comedite fructum earum. Et
mittet id quod salvatum fuerit de domo iuda et quod reliquum. Et radicem deorsum. et faciet fruc-
tum sursum. Quia de ierusalem exibunt reliquie et salvatio de monte syon. Zelus domini faciet istud.

propterea hec dicit dominus de rege assiriorum. Non introibit civitatem hanc et non iaciet ibi sagittam et non oc-
cupabit eam clipeus et non mittet in circuitu eius aggerem. In via qua venit per eam revertetur et civitatem hanc
non ingredietur dicit dominus. Et protegam civitatem istam ut salvem eam propter me et propter david servum meum. Egres-
sus est autem angelus domini et percussit in castris assiriorum .c. lxxx.v. milia. Et surrexerunt mane et
ecce omnes cadavera mortuorum et egressus est et abiit et reversus est sennacherib rex assiriorum et habi-
tavit in ninive. Et factum est cum adoraret in templo nesrach deum suum adramelech et sarasar filii
XXXVIII eius percusserunt eum gladio. fugeruntque in terram ararath et regnavit asoraddon filius eius pro eo. In diebus
illis egrotavit ezechias usque ad mortem et introivit ad eum ysaias filius amos propheta et dixit ei. Hec
dicit dominus. Dispone domui tue quia morieris tu et non vives. Et convertit ezechias faciem suam ad pa-
rietem et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in ve-
ritate et in corde perfecto et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit ezechias fletu magno. Et
factum est verbum domini ad ysaiam dicens. Vade et dic ezechie. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi ora-
tionem tuam et vidi lacrimam tuam. Ecce ego adiciam super dies tuos .xv. annos et de manu regis as-
siriorum eruam te et civitatem istam et protegam eam. hoc autem erit tibi signum a domino. quia faciet dominus verbum
hoc quod locutus est. Ecce ego reverti faciam umbram linearum per quas descenderat in horologio achaz in
sole retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus quos descenderat. Scriptura ezechie regis iuda
cum egrotasset et convaluisset de infirmitate sua. Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad
portas inferi. Quesivi residuum annorum meorum. dixi non videbo dominum deum in terra viventium.
Non aspiciam hominem ultra et habitatorem quietis. Generatio mea ablata est et convoluta est a me quasi
tabernaculum pastorum. Precisa est velud a texente vita mea. dum adhuc ordirer succidit me. de
mane usque ad vesperam finies me. Sperabam usque ad mane. quasi leo sic contrivit omnia ossa mea. de
mane usque ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo et meditabor ut
columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelso. Domine vim patior responde pro me.
quid dicam aut quid respondebit michi cum ipse fecerit. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine
anime mee. Domine si sic vivitur et in talibus vita spiritus mei. corripies me et vivificabis me. ecce in pa-
ce amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam ut non periret. proiecisti post tergum tu-
um omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te. non expectabunt qui descendunt
in lacum veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie pater filiis notam faciet veri-
tatem tuam. Domine salvum me fac et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in domo
domini. Et iussit ysaias ut tollerent massam de ficis et cataplasmarent super vulnus et sana-
retur. Et dixit ezechias. Quod erit signum quia ascendam in domum domini. In illo tempore misit marodach XXXIX
baladan filius baladan rex babilonis libros et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egro-
tasset et convaluisset. letatus autem est super eis ezechias et ostendit eis cellam aromatum et argenti et
auri et odoramentorum et unguenti optimi. Et omnes apothecas supellectilis sue et universa que
inventa sunt in thesauris eius. Non fuit verbum quod non ostenderet eis ezechias in domo sua
et in omni potestate sua. Introivit autem ysaias propheta ad regem ezechiam et dixit ei. Quid di-
xerunt viri isti et unde venerunt ad te. Et dixit ezechias. De terra longinqua venerunt ad
me. de babilone. et dixit. Quid viderunt in domo tua. Et dixit ezechias. Omnia que in domo
mea sunt viderunt. Non fuit res quam non ostenderim eis. in thesauris meis. Et dixit ysaias ad
ezechiam. Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient et auferentur omnia que in domo
tua sunt. Et que thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hunc in babilonem. Non relinquetur quic-
quam dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te. quos genueris tollent. et erunt eunuchi in pa-
latio regis babilonis. Et dixit ezechias ad ysaiam. Bonum verbum domini quod locutus est. Et dixit.
XL fiat tantum pax et veritas in diebus meis. Consolamini consolamini populus meus dicit deus vester. Lo-

mini ad cor ierusalem et advocate eam. quoniam completa est malitia eius. dimissa est iniquitas illius. Suscepit
enim de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto. parate viam domini. rec-
tas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur. et omnis mons et collis humiliabitur.
et erunt prava in directa. et aspera in vias planas. Et revelabitur gloria domini. et videbit omnis caro pariter quod
os domini locutum est. Vox dicentis. Clama. Et dixi. Quid clamabo? Omnis caro fenum. et omnis gloria eius quasi
flos agri. Exsiccatum est fenum et cecidit flos agri. quia spiritus domini insufflavit in eo. Vere fenum est populus.
Exsiccatum est fenum et cecidit flos. Verbum autem dei nostri stabit in eternum. Super montem excelsum
ascende tu qui evangelizas syon. exalta in fortitudine vocem tuam qui evangelizas ierusalem. Ex-
alta noli timere. Dic civitatibus iude. Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet. et brachi-
um eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo. et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet. in
brachio suo congregabit agnos. et in sinu suo levabit. fetas ipse portabit. Quis mensus est pu-
gillo aquas. et celos palmo ponderavit. Quis appendit tribus digitis molem terre. et libravit in pon-
dere montes. et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini. aut quis consiliarius eius fuit? et osten-
dit illi? Cum quo iniit consilium et instruxit eum. et docuit eum semitam iustitie. et erudivit eum scien-
tiam. et viam prudentie ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla situle. et quasi momentum stadere reputate sunt. Ecce
insule quasi pulvis exiguus. et libanus non sufficiet ad succendendum. et animalia eius non sufficient ad ho-
locaustum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo. et quasi nihilum et inane reputate sunt ei. Cui ergo similem
fecistis deum. aut quam imaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflabit faber. aut aurifex
auro figurabit illud. et laminis argenteis argentarius? Forte lignum et imputribile eligit ar-
tifex sapiens querit quomodo statuat simulachrum quod non moveatur. Numquid non scitis. numquid non audie-
tis? Numquid non annuntiatum est ab initio vobis? Numquid non intellexistis fundamenta terre. Qui sedet
super gyrum terre. et habitatores eius sunt quasi locuste. Qui extendit velut nihilum celos. et expandit eos sicut ta-
bernaculum ad inhabitandum. Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint iudices terre. velut inania
fecit. Et quidem neque plantatus neque satus. neque radicatus in terra truncus eorum repente flavit in eos
et aruerunt. et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimilastis me. et adequastis dicit sanctus? Levate
in excelsum oculos vestros et videte quis creavit hec. qui educit in numero militiam eorum. et omnes ex nomi-
ne vocat. pre multitudine fortitudinis et roboris. virtutisque eius. neque unum reliquum fuit. Quare
dicis iacob. et loqueris israel. Abscondita est via mea a domino. et a deo meo iudicium meum transivit.
Numquid nescis aut non audisti. deus sempiternus dominus. qui creavit terminos terre. non deficiet neque laborabit.
nec est investigatio sapientie eius. Qui dat lasso virtutem. et his qui non sunt fortitudinem et robur multi-
plicat. Deficient pueri et laborabunt. et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in domino
mutabunt fortitudinem. Assument pennas sicut aquile. current et non laborabunt. ambulabunt et
XLI non deficient. Taceant ad me insule. et gentes mutent fortitudinem. Accedant et tunc loquantur
simul. ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit ab oriente iustum. vocavit eum ut sequeretur se. Da-
bit in conspectu eius gentes. et reges obtinebit. Dabit quasi pulverem gladio eius. sicut stipulam vento
raptam arcui eius. Persequetur eos. transibit in pace. Semita in pedibus eius non apparebit. Quis hec op-
eratus est et fecit? Vocans generationes ab exordio. Ego dominus. primus et novissimus ego sum. Viderunt
insule et timuerunt. Extrema terre obstupuerunt. appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo suo
auxiliabitur. et fratri suo dicet. Confortare. Confortavit faber erarius percutiens malleo eum
qui cudebat tunc temporis dicens. Glutino bonum est. Et confortavit eum clavis ut non moveretur. Et tu
israel serve meus iacob quem elegi semen abraham amici mei. in quo apprehendi te ab ex-
tremis terre. et a longinquis eius vocavi te. et dixi tibi. Servus meus es tu elegi te. et non abieci te.
ne timeas quia ego tecum sum. Ne declines quia ego deus tuus. Confortavi te. et auxiliatus sum tui.
et suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnant adversum te. Er-

erunt qui non sunt, et peribunt viri qui contradicunt tibi. Queres eos et non invenies eos, viros rebelles tuos. Erunt
quasi non sint, et velut consumptio homines bellantes adversum te. Quia ego dominus deus tuus apprehendens manum tu-
am, dicensque tibi: Ne timeas, quia ego adiuvi te. Noli timere vermis Iacob, qui mortui estis ex Israel. Ego
auxiliatus sum tibi, dicit dominus, et redemptor tuus sanctus Israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans novum habens ros-
tra serrantia. Triturabis montes et comminues, et colles quasi pulverem pones. Ventilabis eos, et ventus tol-
let, et turbo disperget eos, et tu exultabis in domino, in sancto Israel letaberis. Egeni et pauperes querunt aquas et non sunt; lingua
eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam eos, deus Israel non derelinquam eos. Aperiam in supinis collibus flumina, et in medio cam-
porum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum, et terram inviam in rivos aquarum. Dabo in solitudine ce-
drum, et spinam, et myrtum, et lignum olive. Ponam in deserto abietem, ulmum, et buxum simul, ut videant et
sciant, et recogitent, et intelligant pariter, quia manus domini fecit hoc, et sanctus Israel creavit illud. Prope
te iudicium vestrum, dicit dominus. Afferte si quid forte habetis, dicit rex Iacob. Accedant et nuntient no-
bis quecumque ventura sunt. Priora que fuerunt nuntiate, et ponemus cor nostrum, et sciemus novissima eorum, et que ven-
tura sunt indicate nobis. Annuntiate que ventura sunt in futurum, et sciemus quia dii estis vos. Bene quoque aut male
si potestis facite, et loquamur et videamus simul. Ecce vos estis ex nihilo, et opus vestrum ex eo quod non est. Abomi-
natio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone, et veniet ab ortu solis. Vocabit nomen meum, et adducet
magistratus quasi lutum, et velut plastes conculcans humum. Quis annuntiavit ab exordio ut scia-
mus, a principio ut dicamus: Iustus es? Non est neque annuntians neque predicens, neque audiens sermones vestros. Pri-
mus ad Sion dicet: Ecce adsunt, et Ierusalem evangelistam dabo. Et vidi, et non erat neque ex istis quisquam qui ini-
ret consilium, et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti, et vana opera eorum; ventus et inane simu-
XLII lacra eorum. Ecce servus meus, suscipiam eum; electus meus, complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum meum super
eum, iudicium gentibus proferet. Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris. Calamum
quassatum non conteret, et linum fumigans non extinguet; in veritate educet iudicium. Non erit tristis neque
turbulentus, donec ponat in terra iudicium, et legem eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos, et ex-
tendens eos, firmans terram et que germinant ex ea, dans flatum populo qui est super eam, et spiritum calcantibus eam. Ego
dominus vocavi te in iustitia, et apprehendi manum tuam, et servavi te, et dedi te in fedus populi, in lucem gentium, ut
aperires oculos cecorum, et educeres de conclusione vinctum, de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus, hoc
nomen meum. Gloriam meam alteri non dabo, et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerunt, ecce venerunt; no-
va quoque ego annuntio. Antequam oriantur audita vobis faciam. Cantate domino canticum novum, laus eius
ab extremis terre, qui descenditis in mare et plenitudo eius, insule et habitatores earum. Levetur desertum
et civitates eius. In domibus habitabit Cedar. Laudate habitatores petre, de vertice montium clama-
bunt. Ponent domino gloriam, et laudem eius in insulis nuntiabunt. Dominus sicut fortis egredietur; sicut
vir proeliator suscitabit zelum. Vociferabitur et clamabit, super inimicos suos confortabitur. Tacui
semper, silui, patiens fui. Sicut parturiens loquar; dissipabo et absorbebo simul. Desertos faciam
montes et colles, et omne eorum gramen exsiccabo. Et ponam flumina in insulas, et stagna arefaciam,
et ducam cecos in viam quam nesciunt, in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam. Po-
nam tenebras eorum coram eis in lucem, et prava in recta. Hec verba feci eis, et non dereliqui eos. Con-
versi sunt retrorsum. Confundantur confusione qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: Vos
dii nostri. Surdi audite, et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus,
et surdus nisi ad quem nuntios meos misi? Quis cecus nisi qui venundatus est? Et quis ce-
cus nisi servus domini? Qui intelligis multa, nonne custodies? Et dominus voluit ut sanctificaret eum
et magnificaret legem et extolleret. Qui apertas habes aures, nonne audies? Ipse autem
populus direptus et vastatus. Laqueus iuvenum omnes, et in domibus carcerum ab-
sconditi sunt. Facti sunt in rapinam, nec est qui eruat; in direptionem, et non est qui di-
cat: Redde. Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat et auscultet futura? Quis

dedit in direptionem iacob et israel vastantibus? Nonne dominus? Ipse cui peccavimus et noluerunt in viis eius ambu-
lare et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui et forte bellum. Et conbussit eum in
circuitu et non cognovit et succendit eum et non intellexit. Et nunc hec dicit dominus creans te iacob et formans te israel. XLIII
Noli timere quia redemi te et vocavi te nomine tuo. Meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina non operient
te. Cum ambulaveris in igne non conbureris et flamma non ardebit in te. Quia ego dominus deus tuus sanctus israel salva-
tor tuus. Dedi propitiationem tuam egyptum, ethiopiam et saba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis
et gloriosus. Ego dilexi te et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere quia tecum ego sum. Ab oriente
adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni da et austro noli prohibere. Affer fi- Dicam
lios meos de longinquo et filias meas ab extremis terre. Et omnem qui invocat nomen meum. In gloriam me-
am creavi eum, et formavi eum et feci eum. Educ foras populum cecum et oculos habentem, surdum et aures ei sunt.
Omnes gentes congregate sunt simul et collecte sunt tribus. Quis in vobis annuntiet istud et que prima sunt audire
nos faciet? Dent testes eorum et iustificentur et audiant et dicant: vere. Vos testes mei, dicit dominus, et ser-
vus meus quem elegi, ut sciatis et credatis mihi et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus et post
me non erit. Ego sum ego sum dominus et non est absque me salvator. Ego annuntiavi et salvavi. Auditum
feci et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei, dicit dominus, et ego deus. Ab initio ego ipse et non est qui de ma-
nu mea eruat. Operabor et quis avertet illud? Hec dicit dominus redemptor vester sanctus israel: propter vos emisi ba-
bilonem et detraxi vectes universos et chaldeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester creans
israel rex vester. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam et in aquis torrentibus semitam. Qui eduxit quadrigam
et equum, agmen et robustum simul. Obdormierunt nec resurgent. Contriti sunt quasi linum et extincti sunt.
Ne memineritis priorum et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova et nunc orientur, utique cog-
noscetis ea. Ponam in deserto viam et in invio flumina. Glorificabit me bestia agri, dracones et
strutiones, quia dedi in deserto aquas et flumina in invio, ut darem potum populo meo electo meo. Popu-
lum istum formavi mihi, laudem meam narrabit. Non me invocasti iacob nec laborasti in me israel. Non obtu-
listi mihi arietem holocausti tui et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci in oblatione, nec la-
borem tibi prebui in thure. Non emisti mihi argento calamum et adipe victimarum tuarum non inebriasti me.
Verumptamen servire me fecisti in peccatis tuis. Prebuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum
ipse qui deleo iniquitates tuas propter me et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam et
iudicemur simul. Narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccavit et interpretes tui prevari-
cati sunt in me. Et contaminavi principes sanctos. Dedi ad internecionem iacob et israel in blasphemiam.
XLIIII Et nunc audi iacob serve meus et israel quem elegi. Hec dicit dominus faciens et formans te ab utero auxi-
liator tuus. Noli timere serve meus iacob et rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super sitientem
et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam.
Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste dicit domini ego sum et ille vo-
cabit in nomine iacob et hic scribet in manu sua domino et in nomine israel assimilabitur. Hec dicit dominus rex
israel et redemptor eius dominus exercituum. Ego primus et ego novissimus et absque me non est deus. Quis similis mei? Vocet
et annuntiet et ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum. Ventura et que futura sunt annuntient
eis. Nolite timere neque conturbemini. Ex tunc audire te feci et annuntiavi. Vos estis testes mei. Numquid
est deus absque me et formator quem ego non noverim? Plastes ydoli omnes nichil sunt et amantissima eorum
non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident neque intelligunt ut confundantur. Quis formavit deum et sculptile
conflavit ad nichil utile? Ecce omnes participes eius confundentur. Fabri enim sunt ex hominibus. Convenient
omnes, stabunt et pavebunt et confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est in prunis et in malleis for-
mavit illud et operatus est in brachio fortitudinis sue. Esuriet et deficiet, non bibet aquam et lasses-
cet. Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina, in angularibus fe-
cit et in circino tornavit illud. Et fecit ymaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo.

Succidit cedros tulit ilicem et quercum, que steterat inter ligna saltus. plantauit pinum quam
pluuia nutriuit. et facta est hominibus in focum. Sumpsit ex eis et calefactus est. et succendit et coxit panes.
De reliquo autem operatus est deum. et adorauit et fecit sculptile. et curuatus est ante illud. Medium eius
combussit igni. et de medio eius carnes comedit. coxit pulmentum et saciatus est. et calefactus est
et dixit. Vah. calefactus sum. uidi focum. Reliquum autem eius deum fecit. sculptile sibi. curuatur ante
illud. et adorat illud. obsecrat dicens. libera me quia deus meus es tu. Nescierunt neque in
tellexerunt. obliti enim sunt ne uideant oculi eorum. et ne intelligant corde suo. Non recogitant in
mente sua. neque cognoscunt neque sentiunt ut dicant. Medietatem eius combussi igne. et coxi super
carbones eius panes. Coxi carnes et comedi. et de reliquo eius idolum faciam. Ante truncum ligni
procidam. Pars eius cinis est. Cor insipiens adorabit illud. et non liberabit animam suam. neque
dicet. forte mendacium est in dextera mea. Memento horum iacob et israel. quoniam seruus meus es tu. for
maui te seruus meus es tu israel ne obliuiscaris mei. Deleui ut nubem iniquitates et quasi
nebulam peccata tua. Reuertere ad me quoniam redemi te. Laudate celi quoniam misericordiam fecit dominus.
Iubilate extrema terre. Resonate montes laudationem. Saltus et omne lignum eius. quoniam re
demit iacob et israel gloriabitur. Hec dicit dominus redemptor tuus et formator tuus ex utero. Ego sum dominus fa
ciens omnia. extendens celos solus. Stabiliens terram et nullus mecum. Irrita faciens signa di
uinorum. et ariolos in furorem uertens. Conuertens sapientes retrorsum et scientiam eorum
stultam faciens. Suscitans uerbum serui sui. et consilium nuntiorum suorum complens. Qui
dico ierusalem habitaberis. et ciuitatibus iuda edificabimini. et deserta eius suscitabo. Qui dico
profundo desolare. et flumina tua arefaciam. Qui dico ciro pastor meus es. et omnem uolun
tatem meam complebis. Qui dico ierusalem edificaberis. et templo fundaberis. Hec dicit dominus christo meo
ciro cuius apprehendi dexteram ut subiciam ante faciem eius gentes. et dorsa regum uertam.
Et aperiam coram eo ianuas. et porte non claudentur. Ego ante te ibo. et gloriosos terre humili
abo. Portas ereas conteram. et uectes ferreos confringam. Et dabo tibi thesauros abscon
ditos. et archana secretorum. ut scias quia ego dominus qui uoco nomen tuum deus israel. Propter ser
uum meum iacob. et israel electum meum. et uocaui te in nomine tuo. Assimilaui te. et non cognouisti me. Ego dominus
et non est amplius. extra me non est deus. Accinxi te et non cognouisti me. Ut sciant hi qui ab ortu solis et qui
ab occidente. quoniam absque me non est deus. Ego dominus. faciens omnia hec. Rorate celi desuper. et nubes pluant
iustum. aperiatur terra et germinet saluatorem. Et iusticia oriatur simul. Ego dominus creaui eum. Ve qui contra
dicit fictori suo. testa de samiis terre. Numquid dicit lutum figulo suo quid facis. Et opus tuum absque
manibus est. Ve qui dicit patri quid generas. Et mulieri quid parturis. Hec dicit dominus sanctus israel. plas
tes eius uentura interrogate me super filios meos. et super opus manuum mearum mandate mihi. Ego fe
ci terram et hominem super terram creaui ego. Manus mee tetenderunt celos. et omni milicie eorum
mandaui. Ego suscitaui eum ad iusticiam. et omnes uias eius dirigam. Ipse edificabit ciuitatem
meam. et captiuitatem meam dimittet. non in precio neque in muneribus dicit dominus exercituum. Hec dicit
dominus. labor egipti et negociatio ethiopie et sabaim uiri sublimes ad te transibunt. et tui erunt. post te
ambulabunt uincti manicis pergent. et te adorabunt teque deprecabuntur. Tantum in te est deus. et non est
absque te deus. Vere tu es deus absconditus. deus israel saluator. Confusi sunt et erubuerunt omnes simul.
Abierunt in confusionem fabricatores errorum. israel saluatus est in domino. salute eterna. Non con
fundemini et non erubescetis usque in seculum seculi. Quia hec dicit dominus creans ipse celos deus formans
terram et faciens eam ipse plastes eius. Non in uanum creauit eam. sed ut habitetur formauit eam.
Ego dominus. et non est alius. Non in abscondito locutus sum. in loco terre tenebroso. Non dixi semini
iacob frustra querite me. ego dominus. loquens iusticiam. annuntians recta. Congregamini
et uenite. et accedite simul qui saluati estis ex gentibus. Nescierunt qui leuant lignum

[Eg]o dominus et non est alius. formans lucem et creans te
nebras. faciens pacem et creans malum.

sculpturae suae, et rogant deum non salvantem. Annuntiate et venite et consiliamini simul. Quis auditum
fecit hoc ab initio, ex tunc praedixit illud? Numquid non ego dominus, et non est ultra deus absque me? Deus iustus et salvans
non est praeter me. Convertimini et salvi eritis omnes fines terrae, quia ego deus et non est alius. In memet ipso iuravi, egre-
dietur de ore meo iustitiae verbum et non revertetur, quia mihi curvabitur omne genu, et iurabit omnis lingua. Ergo in
domino dicet, meae sunt iustitiae et imperium. Ad eum venient et confundentur omnes qui repugnant ei. In domino iusti- XLVI
ficabitur et laudabitur omne semen Israel. Confractus est Bel, contritus est Nabo, facta simulacra eorum bestiis et iumentis. Onera
vestra gravi pondere sunt, ad lassitudinem. Contabuerunt et contrita sunt simul. Non potuerunt salvare portantem, et anima eorum
in captivitatem ibit. Audite me domus Iacob et omne residuum domus Israel, qui portamini a meo utero, qui gestamini
a mea vulva. Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego portabo. Ego feci et ego feram, et ego portabo
et salvabo. Cui assimilastis me et adaequastis, et comparastis me et fecistis similem? Qui confertis aurum de sacculo
et argentum statera ponderatis, conducentes aurificem ut faciat deum, et procidunt et adorant. Portant illum in hu-
meris gestantes, et ponentes in loco suo, et stabit, et de loco suo non movebitur. Sed et cum clamaverint ad eum
non exaudiet, de tribulatione non salvabit eos. Mementote istud et confundamini. Redite praevaricatores ad cor.
Recordamini prioris saeculi, quoniam ego sum deus, et non est ultra deus, nec est similis mei. Annuntians ab exordio novis-
simum, et ab initio quae necdum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet. Vocans
ab oriente avem, et de terra longinqua virum voluntatis meae. Et locutus sum et adducam illud, creavi et faciam
illud. Audite me duro corde, qui longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam meam, non elongabitur, et salus mea
non morabitur. Dabo in Sion salutem, et in Israel gloriam meam. Descende, sede in pulvere, virgo filia Ba- XLVII
bylonis. Sede in terra, non est solium filiae Chaldaeorum, quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mo-
le farinam. Denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina. Revelabitur ig-
nominia tua, et videbitur opprobrium tuum. Ultionem capiam, et non resistet mihi homo. Redemptor noster, dominus exerci-
tuum nomen illius, sanctus Israel. Sede tacens, et intra in tenebras, filia Chaldaeorum, quia non vocaberis ultra domina reg-
norum. Iratus sum super populum meum, contaminavi hereditatem meam, et dedi eos in manu tua. Non posuisti eis
misericordias. Super senem aggravasti iugum tuum valde, et dixisti: In sempiternum ero domina. Non posuisti haec su-
per cor tuum, neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi haec delicata et habitans confidenter, quae dicis
in corde tuo: Ego sum, et non est praeter me amplius. Non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient
tibi duo haec subito in die una, sterilitas et viduitas. Universa venerunt super te propter multitudinem ma-
leficiorum tuorum, et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in mali-
tia tua, et dixisti: Non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua haec decepit te. Et dixisti in corde tuo:
Ego sum, et praeter me non est altera. Veniet super te malum, et nescies ortum eius, et irruet super te calamitas
quam non poteris expiare. Veniet super te repente miseria quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis, et cum
multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosit tibi, aut
si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent et salvent te augures caeli, qui
contemplabantur sidera et supputabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula,
ignis combussit eos. Non liberabunt animam suam de manu flammae. Non sunt prunae quibus cale-
fiant, nec focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras. Negotiatores tui
ab adolescentia tua unusquisque in via sua erraverunt, non est qui salvet te. Audite haec domus Iacob qui XLVIII
vocamini nomine Israel, et de aquis Iuda existis, qui iuratis in nomine domini et dei Israel recordamini,
non in veritate neque in iustitia. De civitate enim sancta vocati sunt, et super deum Israel constabiliti sunt, dominus exerci-
tuum nomen eius. Priora ex tunc annuntiavi, et ex ore meo exierunt, et audita feci ea, repente operatus
sum et venerunt. Sciebam enim quia durus es tu, et nervus ferreus cervix tua, et frons tua aerea. Praedixi tibi ex
tunc, antequam venirent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt haec, et sculptilia mea
et conflatilia mandaverunt ista. Quae audisti, vide omnia, vos autem non annuntiastis. Audita
feci tibi nova ex tunc, et conservata sunt quae nescis. Creata sunt et non ex tunc, et ante diem et non audisti ea.

ne forte dicas. Ecce ego cognovi ea. neque audisti. neque novisti. neque ex tunc aperta est auris tua. Scio
enim quia prevaricans prevaricabis. et transgressorem ex utero vocavi te. Propter nomen meum longe faciam
furorem meum. et laude mea infrenabo te. ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum. Elegi te in cami-
no paupertatis. propter me. Propter me faciam ut non blasphemer. et gloriam meam alteri non dabo. Audi me iacob. et
israel quem ego voco. Ego ipse. ego primus et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram. et dextera mea mensa est
celos. Ego vocabo eos. et stabunt simul. Congregamini omnes vos. et audite. quis de eis annunciavit hec. Dominus
dilexit eum. Faciet voluntatem suam in babilone. et brachium suum in chaldeis. Ego ego locutus sum. et vocavi eum. Ad-
duxi eum. et directa est via eius. Accedite ad me et audite hoc. Non a principio in abscondito locutus sum. ex tem-
pore antequam fieret ego eram. et nunc dominus deus misit me. et spiritus eius. Hec dicit dominus. redemptor tuus sanctus israel. Ego dominus deus tuus docens te
utilia. gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea. facta fuisset sicut flumen pax tua.
et iusticia tua sicut gurgites maris. et fuisset quasi harena semen tuum. et stirps uteri tui ut lapilli eius. Non interisset
et non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de babilone. fugite a chaldeis. In voce exultationis
annunciate. auditum facite hoc. et efferte illud usque ad extrema terre. Dicite redemit dominus servum suum iacob.
Non sitierunt in deserto cum educeret eos. Aquam de petra produxit eis. et scidit petram et fluxerunt aque. Non est pax
XLIX impiis dicit dominus. Audite insule et attendite populi de longe. Dominus ab utero vocavit me. de ventre matris
mee recordatus est nominis mei. et posuit os meum quasi gladium acutum. In umbra manus sue protexit me. et posu-
it me sicut sagittam electam. In pharetra sua abscondit me. et dixit mihi. Servus meus es tu israel. quia in te glori-
abor. Et ego dixi. In vacuum laboravi. sine causa et vane fortitudinem meam consumpsi. Ergo iudicium meum cum
domino. et opus meum cum deo meo. Et nunc dicit dominus formans me ex utero servum sibi ut reducam iacob ad eum. et israel
non congregabitur. Et glorificatus sum in oculis domini. et deus meus factus est fortitudo mea. Et dixit. Parum est ut sis michi servus
ad suscitandas tribus iacob. et feces israel convertendas. Dedi te in lucem gentium. ut sis salus mea usque ad extre-
mum terre. Hec dicit dominus redemptor israel sanctus eius ad contemptibilem animam. ad abhominatam gentem. ad servum dominorum.
Reges videbunt et consurgent principes. et adorabunt propter dominum quia fidelis est. et sanctum israel qui elegit te. Hec dicit dominus. In
tempore placito exaudivi te. et in die salutis auxiliatus sum tui. Et servavi te. et dedi te in fedus populi. ut su-
scitares terram. et possideres hereditates dissipatas. Ut diceres hiis qui vincti sunt exite. et hiis qui in tenebris sunt re-
velamini. Super vias pascentur. et in omnibus planis pascua eorum. Non esurient neque sitient. et non percutiet eos
estus et sol. quia miserator eorum reget eos. et ad fontes aquarum potabit eos. Et ponam omnes montes meos in
viam. et semite mee exaltabuntur. Ecce isti de longe venient. et ecce illi ab aquilone et mari. et isti de
terra australi. Laudate celi et exulta terra. iubilate montes laudem. quia consolatus est dominus populum suum. et pau-
perum suorum miserebitur. Et dixit syon dereliquit me dominus. et dominus oblitus est mei. Numquid oblivisci potest mulier infantem
suum. ut non misereatur filio uteri sui? Et si illa fuerit oblita. ego tamen non obliviscar tui. Ecce in mani-
bus meis descripsi te. muri tui coram oculis meis semper. Venerunt structores tui destruentes te. et dissipantes a te
exibunt. Leva in circuitu oculos tuos et vide. omnes isti congregati sunt. venerunt tibi. Vivo ego dicit dominus. quia omnibus hiis
velut ornamento vestieris. et circumdabis tibi eos quasi sponsa. Quia deserta tua et solitudines tue. et terra ruine
tue nunc angusta erit pre habitatoribus. et longe effugabuntur qui absorbebant te. Adhuc dicent in auribus tu-
is filii sterilitatis tue. Angustus michi est locus. fac spatium michi ut habitem. et dices in corde tuo quis genuit
michi istos? Ego sterilis et non pariens transmigrata et captiva. et istos quis enutrivit? Ego destituta et sola. et isti
ubi erant? Hec dicit dominus deus. Ecce levabo ad gentes manum meam. et exaltabo ad populos signum meum. Et affe-
rent filios tuos in ulnis. et filias tuas super humeros portabunt. Et erunt reges nutricii tui. et regine
nutrices tue. Vultu in terram demisso adorabunt te. et pulverem pedum tuorum lingent. et scies quia ego dominus
super quem non confundentur qui expectant eum. Numquid tolletur a forti preda? aut quod captum fuerit a robusto sal-
vum esse poterit? Quia hec dicit dominus. Equidem et captivitas a forti tolletur. et quod ablatum fuerit a robusto sal-
vabitur. Eos vero qui iudicaverunt te ego iudicabo. et filios tuos ego salvabo. et cibabo hostes tuos car-
nibus suis. et quasi musto sanguine suo inebriabuntur. Et sciet omnis caro quia ego dominus salvans te. et redemptor

tuus fortis Iacob. Haec dicit Dominus: Quis est hic liber repudii matris vestrae quo dimisi eam? aut quis est creditor meus L
cui vendidi vos? Ecce enim in iniquitatibus vestris venditi estis, et in sceleribus vestris dimisi matrem
vestram. Quia veni, et non erat vir; vocavi, et non erat qui audiret. Numquid abbreviata et parvula facta est manus
mea ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum fa-
ciam mare, ponam flumina in siccum; computrescent pisces sine aqua, et morientur in siti. Induam caelos
tenebris, et saccum ponam operimentum eorum. Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui
lapsus est verbo. Erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Dominus Deus aperuit mihi aurem;
ego autem non contradico, retrorsum non abii. Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus; faciem
meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus; ideo faciem
meam posui ut petram durissimam, et scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me; quis contradicet mihi? stemus
simul; quis est adversarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus; quis est qui condemnet me? Ecce
omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? qui
ambulavit in tenebris, et non est lumen ei, speret in nomine Domini, et innitatur super Deum suum. Ecce omnes vos ac-
cendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis.
LI De manu mea factum est hoc vobis: in doloribus dormietis. Audite me qui sequimini quod iustum est, et quaeritis
Dominum. Attendite ad petram unde excisi estis, et ad cavernam laci de qua praecisi estis. Attendite ad Abraham
patrem vestrum, et ad Saram quae peperit vos; quia unum vocavi eum, et multiplicavi eum. Consolabitur ergo Dominus Sy-
on, et consolabitur omnes ruinas eius, et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem eius quasi hortum Domini. Gaudi-
um et laetitia invenietur in ea, gratiarum actio et vox laudis. Attendite ad me, populus meus, et tribus mea, me
audite: quia lex a me exiet, et iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus, egressus est
salvator meus, et brachia mea populos iudicabunt; me insulae expectabunt, et brachium meum sustinebunt.
Levate in caelum oculos vestros, et videte sub terra deorsum, quia caeli sicut fumus liquescent, et terra sicut vestimentum
atteretur, et habitatores eius sicut haec interibunt; salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non de-
ficiet. Audite me qui scitis iustum, populus, lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, et blas-
phemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis, et sicut lanam sic devorabit
eos tinea; salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generatione generationum. Consurge,
consurge, induere fortitudinem, brachium Domini. Consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus saeculorum.
Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis,
qui posuisti profundum maris viam ut transirent liberati? Et nunc qui redempti sunt a Domino revertentur, et venient
in Syon laudantes, et laetitia sempiterna super capita eorum; gaudium et laetitiam tenebunt, fugiet dolor
et gemitus. Ego ego ipse consolabor vos. Quis tu ut timeres ab homine mortali, et a filio hominis qui quasi foenum
ita arescet? et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit caelos et fundavit terram, et formidasti iugiter tota
die a facie furoris eius qui te tribulabat, et paraverat ad perdendum. Ubi est nunc furor tribulantis? Cito
veniens gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis eius. Ego autem
sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, et intumescunt fluctus eius: Dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore
tuo, et in umbra manus meae protexi te, ut plantes caelos et fundes terram, et dicas ad Syon: Populus meus
es tu. Elevare, elevare, consurge Ierusalem, quae bibisti de manu Domini calicem irae eius; usque ad fundum calicis
soporis bibisti, et potasti usque ad faeces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit, et non est qui ap-
prehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo sunt quae occurrerunt tibi: quis contristabitur super te? Vasti-
tas et contritio, et fames et gladius. Quis consolabitur te? Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium vi-
arum sicut illaqueatus oryx, pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui. Idcirco audi hoc, paupercula,
et ebria non a vino. Haec dicit dominator tuus Dominus, et Deus tuus qui pugnavit pro populo suo: Ecce tuli de manu tua
calicem soporis, fundum calicis indignationis meae; non adicies ut bibas illum ultra. Et ponam
illum in manu eorum qui te humiliaverunt, et dixerunt animae tuae: Incurvare ut transeamus; et posuisti ut ter-
ram corpus tuum, et quasi viam transeuntibus. Consurge, consurge, induere fortitudine tua, Syon; in LII

induere vestimentis glorie tue Ierusalem civitas sancti. quia non adiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et in-
mundus. Excutere de pulvere consurge sede Ierusalem solve vincula colli tui captiva filia Syon. Quia
hec dicit Dominus. Gratis venundati estis et sine argento redimemini. Quia hec dicit Dominus Deus. In Egyptum
descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi. et Assur absque ulla causa calumpniatus est eum. Et nunc
quid michi est hic dicit Dominus. quoniam ablatus est populus meus gratis. dominatores eius inique agunt dicit Dominus. et iugiter tota
die nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa. quia ego ipse
qui loquebar ecce assum. Quam pulchri super montes pedes annunciantis et predicantis pacem. an-
nunciantis bonum. predicantis salutem. dicentis Syon: regnabit Deus tuus. Vox speculatorum tuorum.
levaverunt vocem. simul laudabunt. quia oculo ad oculum videbunt. cum converterit Dominus Syon. Gaudete et lau-
date simul deserta Ierusalem. quia consolatus est Dominus populum suum. redemit Ierusalem. Paravit Dominus brachium
sanctum suum in oculis omnium gentium. et videbunt omnes fines terre salutare Dei nostri. Recedite recedite ex-
ite inde pollutum nolite tangere. Exite de medio eius. mundamini qui fertis vasa Domini. Quoniam non in
tumultu exibitis. nec in fuga properabitis. Precedet enim vos Dominus. et congregabit vos Deus Israel. Ecce intel-
liget servus meus. et exaltabitur et elevabitur. et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super te mul-
ti. sic inglorius erit inter viros aspectus eius. et forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas.
super ipsum continebunt reges os suum. Quia quibus non est narratum de eo viderunt. et qui non audierunt contemplati sunt. Quis LIII
credidit auditui nostro. et brachium Domini cui revelatum est. Et ascendet sicut virgultum coram eo.
et sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor. et vidimus eum et non erat aspectus. et desideravi-
mus eum despectum et novissimum virorum. virum dolorum. et scientem infirmitatem. et quasi absconditus vultus eius et de-
spectus. unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tulit. et dolores nostros ipse porta-
vit. Et nos reputavimus eum quasi leprosum. et percussum a Deo. et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniqui-
tates nostras. attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum. et livore eius sanati sumus. Omnes nos
quasi oves erravimus. unusquisque in viam suam declinavit. et Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum.
Oblatus est quia ipse voluit. et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur. et quasi agnus coram ton-
dente se obmutescet. et non aperiet os suum. De angustia et de iudicio sublatus est. Generationem eius quis e-
narrabit. quia abscisus est de terra viventium. Propter scelus populi mei percussi eum. et dabit impios pro
sepultura. et divitem pro morte sua. eo quod iniquitatem non fecerit. neque dolus fuerit in ore eius. et Dominus voluit con-
terere eum in infirmitate. Si posuerit animam suam pro peccato. videbit semen longevum. Et voluntas Domini in
manu eius dirigetur. Pro eo quod laboravit anima eius. videbit et saturabitur. In scientia sua iustificabit ipse iu-
stus servus meus multos. et iniquitates eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos. et fortium
dividet spolia. Pro eo quod tradidit in mortem animam suam. et cum sceleratis reputatus est. et ipse
peccatum multorum tulit. et pro transgressoribus rogavit. Lauda sterilis que non paris. decanta laudem LIIII
et hinni que non pariebas. Quoniam multi filii deserte magis quam eius que habebat virum dicit Dominus.
Dilata locum tentorii tui et pelles tabernaculorum tuorum extende ne parcas. Longos fac funiculos
tuos. et clavos tuos consolida. Ad dexteram enim et ad levam penetrabis. et semen tuum gentes hereditabit.
et civitates desertas inhabitabit. Noli timere quia non confunderis neque erubesces. Non enim te pudebit.
Quia confusionis adolescentie tue oblivisceris. et obprobrii viduitatis tue non recordaberis am-
plius. Quia dominabitur tui qui fecit te. Dominus exercituum nomen eius. et redemptor tuus sanctus Israel. Deus omnis terre vo-
cabitur. Quia ut mulierem derelictam et merentem spiritu vocavit te Dominus. et uxorem ab adolescentia
abiectam. Dixit Deus tuus. Ad punctum in modico dereliqui te. et in miserationibus magnis congregabo te.
In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te. et in misericordia sempiterna misertus sum
tui. dixit redemptor tuus Dominus. Sicut in diebus Noe istud michi est. Cui iuravi ne inducerem aquas Noe
ultra super terram. sic iuravi ut non irascar tibi. et non increpem te. Montes enim commovebuntur
et colles contremiscent. Misericordia autem mea non recedet. et fedus pacis mee non movebitur. dixit mi-
serator tuus Dominus. Paupercula tempestate convulsa absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem

lapides tuos, et fundabo te in sapphiris, et ponam iaspidem propugnacula tua, et portas tuas in lapides
sculptos, et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. Universos filios tuos doctos a domino, et multitu-
dinem pacis filiis tuis, et in iustitia fundaberis. Recede procul a calumnia, quia non timebis, et a pavo-
re, quia non appropinquabit tibi. Ecce accola veniet qui non erat mecum, advena quondam tuus adiungetur tibi. Ecce
ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, et proferentem vas in opus suum, et ego creavi interfectorem
ad disperdendum. Omne vas quod fictum est contra te non dirigetur, et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iu-
dicabis. Haec est hereditas servorum domini, et iustitia eorum apud me, dicit dominus. Omnes sitientes venite ad aquas, LV
et qui non habetis argentum properate emite et comedite. Venite emite absque argento et absque ulla com-
mutatione vinum et lac. Quare appenditis argentum non in panibus, et laborem vestrum non in saturitate? Au-
dite audientes me, et comedite bonum, et delectabitur in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem
vestram et venite ad me, et vivet anima vestra. Et feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias David fideles.
Ecce testem populis dedi eum, ducem ac praeceptorem gentibus. Ecce gentem quam nesciebas vocabis, et gentes quae non cogno-
verunt te ad te current, propter dominum deum tuum et sanctum Israel quia glorificavit te. Quaerite dominum dum inve-
niri potest, invocate eum dum prope est. Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur
ad dominum et miserebitur eius, et ad deum nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes
meae cogitationes vestrae, neque viae vestrae viae meae, dicit dominus. Quia sicut exaltantur caeli a terra, sic exaltatae sunt
viae meae a viis vestris, et cogitationes meae a cogitationibus vestris. Et quomodo descendit imber et nix de cae-
lo, et illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram et infundit eam, et germinare eam facit, et dat
semen serenti et panem comedenti, sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non revertetur
ad me vacuum, sed faciet quaecumque volui, et prosperabitur in his ad quae misi illud. Quia in laetitia
egrediemini, et in pace deducemini. Montes et colles cantabunt coram vobis laudem, et omnia lig-
na regionis plaudent manu. Pro saliunca ascendet abies, et pro urtica crescet myrtus. Et erit
dominus nominatus in signum aeternum quod non auferetur. Haec dicit dominus. Custodite iudicium et facite iustitiam, quia iuxta est LVI
salus mea ut veniat, et iustitia mea ut reveletur. Beatus vir qui facit hoc, et filius hominis qui ap-
prehendet istud, custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.
Et non dicat filius advenae qui adhaeret domino dicens, Separatione dividet me dominus a populo suo. Et non di-
cat eunuchus, ego lignum aridum. Quia haec dicit dominus eunuchis, qui custodierint sabbata mea, et elegerint
quae ego volui, et tenuerint foedus meum. Dabo eis in domo mea et in muris meis locum, et nomen meli-
us a filiis et filiabus. Nomen sempiternum dabo eis quod non peribit. Et filios advenae qui adhaerent domino
ut colant eum et diligant nomen eius, ut sint ei in servos, omnem custodientem sabbatum ne pol-
luat illud, et tenentem foedus meum. Adducam eos in montem sanctum meum, et laetificabo eos in do-
mo orationis meae. Holocausta eorum et victimae placebunt super altari meo, quia domus mea domus
orationis vocabitur cunctis populis. Ait dominus deus qui congregat dispersos Israel, Adhuc congregabo ad
eum congregatos eius. Omnes bestiae agri venite ad devorandum, universae bestiae saltus. Spe-
culatores eius caeci omnes, nescierunt universi canes muti non valentes latrare, videntes vana, dor-
mientes et amantes somnia, et canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pasto-
res ignoraverunt intelligentiam. Omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam
suam, a summo usque ad novissimum. Venite sumamus vinum et impleamur ebrietate. Et erit
sicut hodie sic et cras, et multo amplius. Iustus perit, et nemo est qui recogitet in corde suo, et viri LVII
misericordiae colliguntur, quia non est qui intelligat. A facie enim malitiae collectus est iustus. Veniat pax,
requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua. Vos autem accedite huc filii augu-
ratricis et fornicariae. Super quem lusistis, super quem dilatastis os, et eiecistis linguam? Numquid
non vos filii scelesti, semen mendax? Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum,
immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras? In partibus torrentis pars
tua, haec est sors tua. Et ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. Numquid super his non

indignabor? Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum et illuc ascendisti ut immolares ho-
stias. Et post ostium et retro postem posuisti memoriale tuum. Quia iuxta me discooperuisti et suscepisti adulterum.
Dilatasti cubile tuum et pepigisti cum eis. Dilexisti stratum eorum manu aperta. et ornasti te regio ungu-
ento. et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul. et humiliata es usque ad inferos. In mul-
titudine vie tue laborasti. non dixisti quiescam. Vitam manus tue invenisti. propterea non rogasti. Pro quo sol-
licita timuisti. quia mentita es. et mei non es recordata. neque cogitasti in corde tuo. Quia ego tacens. et quasi
non videns. et mei oblita es. Ego annuntiabo iustitiam tuam. et opera tua non proderunt tibi. Cum clamaveris liberent
te congregati tui. Et omnes eos auferet ventus. tollet aura. Qui autem habet fiduciam mei hereditabit terram.
et possidebit montem sanctum meum. Et dicam. viam facite. prebete iter. declinate de semita. auferte
offendicula de via populi mei. Quia hec dicit excelsus et sublimis habitans eternitatem. Et sanctum nomen eius in
excelso et in sancto habitans. et cum contrito spiritu et humili. ut vivificet spiritum humilium et vivificet cor contritorum.
Non enim in sempiternum litigabo. neque usque ad finem irascar. Quia spiritus a facie mea egredietur. et flatus ego
faciam. Propter iniquitatem avaricie eius iratus sum et percussi eum. Abscondi a te et indignatus sum. Et abiit
vagus in via cordis sui. Vias eius vidi et sanavi eum et reduxi eum et reddidi consolationes ipsi et lugentibus eius.
Creavi fructum labiorum. Pacem pacem ei qui longe est et qui prope dixit dominus. et sanavi eum. Impii autem quasi mare
fervens quod quiescere non potest. et redundant fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax dicit dominus deus impiis.
LVIII Clama ne cesses. quasi tuba exalta vocem tuam. et annuntia populo meo scelera eorum. et domui iacob peccata
eorum. Me etenim de die in diem querunt. et scire vias meas volunt. Quasi gens que iustitiam fecerit. et que iudicium
dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iustitie. et appropinquare deo volunt. Quare ieiunavimus et non aspexi-
sti. humiliavimus animas nostras et nescisti. Ecce in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra. et
omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis. et percutitis pugno impie. No-
lite ieiunare sicut usque ad hanc diem. ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod ele-
gi per diem affligere hominem animam suam. Numquid contorquere quasi circulum caput suum et saccum et cinerem sternere.
Numquid istud vocabis ieiunium et diem acceptabilem domino. Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi. Dissol-
ve colligationes impietatis. solve fasciculos deprimentes. Dimitte eos qui confracti sunt liberos. et omne onus
disrumpe. Frange esurienti panem tuum. et egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nu-
dum operi eum. et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum. et sanitas tua citius orietur.
Et anteibit faciem tuam iustitia tua. et gloria domini colliget te. Tunc invocabis et dominus exaudiet. clama-
bis et dicet. ecce assum. Si abstuleris de medio tui catenam. et desieris digitum extendere. et loqui quod
non prodest. Cum effuderis esurienti animam tuam. et animam afflictam repleveris. Orietur in tenebris lux tua.
et tenebre tue erunt sicut meridies. Et requiem dabit tibi dominus semper. et implebit splendoribus animam tuam.
et ossa tua liberabit. Et eris quasi ortus irriguus. et sicut fons aquarum. cuius non deficient aque. Et edificabuntur
in te deserta seculorum. fundamenta generationis et generationis suscitabis. Et vocaberis edificator sepium. aver-
tens semitas in quietem. Si averteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo.
Et vocaveris sabbatum delicatum. et sanctum domini gloriosum. Et glorificaveris eum dum non facis vias tuas. et non invenitur
voluntas tua ut loquaris sermonem. Tunc delectaberis super domino. et sustollam te super altitudi-
nes terre. et cibabo te hereditate iacob patris tui. Os enim domini locutum est. Ecce non est abbreviata manus domini
ut salvare nequeat. neque aggravata est auris eius ut non exaudiat. Sed iniquitates vestre diviserunt inter vos
et deum vestrum. Et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestre pollute
sunt sanguine. et digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendacium. et lingua vestra iniquitatem fatur. Non
est qui invocet iustitiam. neque est qui iudicet vere. Sed confidunt in nihilo. et loquuntur vanitates. Conceperunt
laborem. et pepererunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt. et telas aranee texuerunt. Qui comederit de ovis
eorum morietur. et quod confotum est erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in vestimentum. neque operientur
operibus suis. Opera eorum opera inutilia. et opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum currunt.

et festinant ut effundant sanguinem innocentem. cogitationes eorum cogitationes inutiles. Vastitas et con-
tritio in viis eorum. Viam pacis nescierunt. et non est iudicium in gressibus eorum. Semite eorum incurvate sunt eis.
omnis qui calcat in eis ignorat pacem. Propter hoc elongatum est a nobis iudicium et non apprehendet nos iustitia.
Expectavimus lucem et ecce tenebre. splendorem et in tenebris ambulavimus. Palpavimus sicut ceci pari-
etem. et quasi absque oculis attrectavimus. Impegimus meridie quasi in tenebris. in caliginosis quasi mortui.
Rugiemus quasi ursi omnes. et quasi columbe meditantes gememus. Expectavimus iudicium et non est. salutem
et elongata est a nobis. Multiplicate sunt enim iniquitates nostre coram te. et peccata nostra responderunt nobis. Quia sce-
lera nostra nobiscum. et iniquitates nostras cognovimus. peccare et mentiri contra dominum. Et aversi sumus ne iremus post
tergum dei nostri. ut loqueremur calumpniam et transgressionem. Concepimus et locuti sumus de corde verba men-
dacii. Et conversum est retrorsum iudicium. et iustitia longe stetit. Quia corruit in platea veritas. et equitas non
potuit ingredi. Et facta est veritas in oblivionem. et qui recessit a malo prede patuit. Et vidit dominus et
malum apparuit in oculis eius. quia non est iudicium. Et vidit quia non est vir. et aporiatus est quia non est qui occurrat.
Et salvabit sibi brachium suum. et iustitia eius ipsa confirmavit eum. Indutus est iustitia ut lorica. et galea salutis
in capite eius. Indutus est vestimentis ultionis. et opertus est quasi pallio zeli. Sicut ad vindictam quasi ad retributionem
indignationis hostibus suis. et vicissitudinem inimicis suis. Insulis vicem reddet. et timebunt qui
ab occidente nomen domini. et qui ab ortu solis gloriam eius. Cum venerit quasi fluvius violentus quem spiritus domini co-
git. Et venerit Syon redemptor. et eis qui redeunt ab iniquitate in Iacob dicit dominus. Hoc fedus meum cum eis dicit dominus.
Spiritus meus qui est in te. et verba mea que posui in ore tuo: non recedent de ore tuo. et de ore seminis tui dicit dominus.
amodo et usque in sempiternum. Surge illuminare quia venit lumen tuum. et gloria domini super te orta est. Quia ecce LX
tenebre operient terram: et caligo populos. Super te autem orietur dominus: et gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes
in lumine tuo: et reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos et vide: omnes isti congregati sunt.
venerunt tibi. Filii tui de longe venient: et filie tue de latere surgent. Tunc videbis et afflues. et
mirabitur et dilatabitur cor tuum: quando conversa fuerit ad te multitudo maris. fortitudo gentium venerit
tibi. Inundatio camelorum operiet te: dromedarii madian et epha. Omnes de saba venient: aurum et thus
deferentes. et laudem domino annuntiantes. Omne pecus cedar congregabitur tibi. arietes nabaioth ministra-
bunt tibi. Offerentur super placabili altari meo. Et domum maiestatis mee glorificabo. Qui sunt isti qui
ut nubes volant. et quasi columbe ad fenestras suas. Me enim expectant insule. et naves maris
in principio. ut adducam filios tuos de longe. Argentum eorum et aurum cum eis. nomini domini dei tui. et sancto
israel quia glorificavit te. Et edificabunt filii peregrinorum muros tuos. et reges eorum ministrabunt tibi. In
indignatione enim mea percussi te. et in reconciliatione mea misertus sum tui. Et aperientur porte tue
iugiter die et nocte. non claudentur. Ut afferatur ad te fortitudo gentium. et reges earum adducantur.
Gens enim et regnum quod non servierit tibi peribit. et gentes solitudine vastabuntur. Gloria libani ad
te veniet. abies et buxus et pinus simul. ad ornandum locum sanctificationis mee. et locum pedum
meorum glorificabo. Et venient ad te curvi filii eorum qui humiliaverunt te. et adorabunt vestigia
pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi. Et vocabunt te civitatem domini Syon sancti israel. Pro eo quod fui-
sti derelicta et odio habita. et non erat qui per te transiret. ponam te in superbiam seculorum. gaudium in
generationem et generationem. Et suges lac gentium. et mamilla regum lactaberis. et scies quia ego
dominus salvans te. et redemptor tuus fortis Iacob. Pro ere afferam aurum. et pro ferro afferam argentum.
et pro lignis es. et pro lapidibus ferrum. et ponam visitationem tuam pacem. et prepositos tuos iu-
stitiam. Non audietur ultra iniquitas in terra tua. vastitas et contritio in terminis tuis. Et occupabit
salus muros tuos. et portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem. nec
splendor lune illuminabit te. Sed erit tibi dominus in lucem sempiternam. et deus tuus in gloriam tuam. Non occi-
det ultra sol tuus. et luna tua non minuetur. Quia dominus erit in lucem sempiternam. et complebuntur dies
luctus tui. Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram. Germen plantationis mee opus manus

LXI mee ad glorificandum. Minimus erit in mille. et paruulus in gentem fortissimam. Ego dominus in tempore
eius subito faciam istud. Spiritus domini super me. eo quod unxerit me. Ad annunciandum mansuetis misit
me. ut mederer contritis corde. Et predicarem captiuis indulgentiam. et clausis apertionem. Et predicarem
annum placabilem domino. et diem ultionis deo nostro. Ut consolarer omnes lugentes. ut ponerem lugentibus syon
et darem eis coronam pro cinere. oleum gaudii pro luctu. pallium laudis pro spiritu meroris. Et uocabuntur
in ea fortes iusticie. plantatio domini ad glorificandum. Et edificabunt deserta a seculo. et ruinas an-
tiquas erigent. Et instaurabunt ciuitates desertas. dissipatas in generationem et generationem. Et stabunt
alieni et pascent pecora uestra. et filii peregrinorum agricole. et uinitores uestri erunt. Uos autem sacerdotes do-
mini uocabimini. ministri dei nostri. dicetur uobis. Fortitudinem gentium comedetis. et in gloria earum
superbietis. Pro confusione uestra dupplici et rubore: laudabunt partem eorum. Propter hoc in terra sua dupli-
cia possidebunt. et leticia sempiterna erit eis. Quia ego dominus diligens iudicium. odio habens rapinam in holo-
causto. Et dabo opus eorum in ueritate. et fedus sempiternum feriam eis. Et scient in gentibus semen eorum. et
germen eorum in medio populorum. Omnes qui uiderint eos cognoscent eos. quia isti sunt semen cui benedixit dominus.
Gaudens gaudebo in domino. et exultabit anima mea in deo meo. Quia induit me uestimentis salu-
tis. et indumento iusticie circumdedit me. Quasi sponsum decoratum corona. et quasi sponsam ornatam mo-
nilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum. et sicut ortus semen suum germinat: sic dominus deus germinabit
LXII iusticiam. et laudem coram uniuersis gentibus. Propter syon non tacebo. et propter ierusalem non quiescam. donec egre-
diatur ut splendor iustus eius. et saluator eius ut lampas accendatur. Et uidebunt gentes iustum tuum. et cun-
cti reges inclitum tuum. Et uocabitur tibi nomen nouum: quod os domini nominauit. corona glorie in ma-
nu domini. et diadema regni in manu dei tui. Non uocaberis ultra derelicta. et terra tua non uoca-
bitur amplius desolata. Sed uocaberis uoluntas mea in ea. et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iu-
uenis cum uirgine. et habitabunt in te filii tui. et gaudebit sponsus super sponsam. et gaudebit su-

Quia complacuit domino in te
et terra tua inhabitabitur.

per te deus tuus. Super muros tuos ierusalem constitui custodes tota die. et tota nocte perpetuo non tacebunt. Qui re-
miniscimini domini ne taceatis. et ne detis silentium ei. donec stabiliat. et donec ponat ierusalem
laudem in terra. Iurauit dominus in dextera sua. et in brachio fortitudinis sue. Si dedero triticum tu-
um ultra cibum inimicis tuis. et si biberint filii alieni uinum tuum. in quo laborasti. Quia qui congre-
gabunt illud comedent. et laudabunt dominum. Et qui comportant illud bibent in atriis sanctis meis.
Transite transite per portas. preparate uiam populo. planum facite iter. et eligite lapides. et ele-
uate signum ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis terre. Dicite filie syon. ecce sal-
uator tuus uenit. ecce merces eius cum eo. et opus illius coram illo. Et uocabunt eos populus sanctus.
LXIII redempti a domino. Tu autem uocaberis ciuitas quesita. et non derelicta. Quis est iste qui uenit de edom
tinctis uestibus de bosra? Iste formosus in stola sua. gradiens in multitudine fortitu-
dinis sue. Ego qui loquor iusticiam. et propugnator sum ad saluandum. Quare ergo rubrum est
indumentum tuum. et uestimenta tua sicut calcantium in torculari? Torcular calca-
ui solus. et de gentibus non est uir mecum. Calcaui eos in furore meo. et conculcaui eos in ira
mea. Et aspersus est sanguis eorum super uestimenta mea. et omnia indumenta mea inquinaui. Dies
enim ultionis in corde meo. annus redemptionis mee uenit. Circumspexi et non erat auxiliator. que-
siui et non erat qui adiuuaret. Et saluauit mihi brachium meum. et indignatio mea ipsa auxili-
ata est mihi. Et conculcaui populos in furore meo. et inebriaui eos in indignatione mea. et detraxi
in terram uirtutem eorum. Miserationum domini recordabor. laudem domini super omnibus que reddidit nobis dominus. et super
multitudinem bonorum domui israel. que largitus est eis secundum indulgentiam suam. et secundum mul-
titudinem misericordiarum suarum. Et dixit. Uerumptamen populus meus est. filii non negantes. et factus est eis saluator.
LXIIII In omni tribulatione eorum non est tribulatus. et angelus faciei eius saluauit eos. In dilectione sua et in
indulgentia sua ipse redemit eos. et portauit eos. et leuauit eos cunctis diebus seculi. Ipsi

autem ad iracundiam provocaverunt, et afflixerunt spiritum sancti eius. Et conversus est eis in inimicum, et ipse debella-
vit eos. Et recordatus est dierum seculi, Moysi et populi sui. Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis
sui? Ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui? Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio
maiestatis sue. Qui scidit aquas ante eos, ut faceret sibi nomen sempiternum. Qui eduxit eos per abissos,
quasi equum in deserto non impingentem. Sicut animal in campo descendens, spiritus domini ductor eius fuit.
Sic adduxisti populum tuum, ut faceres tibi nomen glorie. Attende de celo et vide de habitaculo sancto tuo,
et glorie tue. Ubi est zelus tuus et fortitudo tua? Multitudo viscerum tuorum et miserationum tuarum super
me continuerunt se. Tu enim pater noster, et Abraham nescivit nos, et Israel ignoravit nos. Tu domine pater
noster, a seculo nomen tuum. Quare errare nos fecisti domine de viis tuis? Indurasti cor nostrum ne
timeremus te? Convertere propter servos tuos, tribus hereditatis tue. Quasi nichilum possederunt sanctum
populum tuum hostes nostri, conculcaverunt sanctificationem tuam. Facti sumus quasi in principio cum non domina-
reris nostri, neque invocaretur nomen sanctum tuum super nos. Utinam dirumperes celos et descenderes. A facie
tua montes defluerent. Sicut exustio ignis tabescerent, aque arderent igni, ut notum fie-
ret nomen tuum inimicis tuis. A facie tua gentes turbarentur. Cum feceris mirabilia non sustine-
bimus. Descendisti, et a facie tua montes defluxerunt. A seculo non audierunt, neque auribus per-
ceperunt. Oculus non vidit deus absque te, que preparasti expectantibus te. Occurristi letanti et facienti
iustitiam. In viis tuis recordabuntur tui. Ecce tu iratus es et peccavimus. In ipsis fu-
imus semper, et salvabimur. Et facti sumus ut immundus omnes nos, quasi pannus menstruate
universe iustitie nostre. Et cecidimus quasi folium universi. Et iniquitates nostre quasi ven-
tus abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen tuum, qui consurgat et teneat te. Abscondisti
faciem tuam a nobis, et allisisti nos in manu iniquitatis nostre. Et nunc domine pater noster es tu,
nos vero lutum. Et fictor noster, et opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis, et ne ul-
tra memineris iniquitatis nostre. Ecce respice, populus tuus omnes nos. Civitas sancti tui facta est
deserta. Syon deserta facta est, Ierusalem desolata. Domus sanctificationis nostre et glorie nostre, ubi lauda-
verunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis. Et omnia desiderabilia nostra versa sunt in rui-
nas. Numquid super his continebis te domine, tacebis, et affliges nos vehementer? Quesie- LXV
runt me qui ante non interrogabant, invenerunt qui non quesierunt me. Dixi. Ecce ego. Ad gentem
que nesciebat me, que non vocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum in-
credulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. Populus qui ad iracundiam pro-
vocat me ante faciem meam semper, qui immolant in ortis, et sacrificant super lateres. Qui ha-
bitant in sepulchris, et in delubris ydolorum dormiunt. Qui comedunt carnem suillam,
et ius prophanum in vasis eorum. Qui dicunt recede a me, non appropinques michi, quia immundus es.
Isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Ecce scriptum est coram me. Non ta-
cebo, sed reddam et retribuam in sinum eorum iniquitates vestras, et iniquitates patrum vestrorum simul dicit
dominus. Qui sacrificaverunt super montes, et super colles exprobraverunt michi. Et remetiar opus eorum primum
in sinu eorum. Hec dicit dominus. Quomodo si inveniatur granum in botro, et dicatur, ne dissipes
illud, quoniam benedictio est: sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum. Et edu-
cam de Iacob semen, et de Iuda possidentem montes meos. Et hereditabunt eam electi mei,
et servi mei habitabunt ibi. Et erunt campestria in caulas gregum, et vallis Achor in cubi-
le armentorum populo meo qui requisierunt me. Et vos qui dereliquistis dominum, qui obliti estis montem
sanctum meum, qui ponitis fortune mensam, et libatis super eam, numerabo vos in gladio, et omnes
in cede corruetis. Pro eo quod vocavi et non respondistis michi, locutus sum et non audistis, et
faciebatis malum in oculis meis, et que nolui elegistis. Propter hoc hec dicit dominus deus. Ecce
servi mei comedent, et vos esurietis. Ecce servi mei bibent, et vos sitietis. Ecce ser-

tui mei letabuntur. et uos confundemini. Ecce serui mei laudabunt pre exultatione cordis
et uos clamabitis pro dolore cordis. et pre contritione spiritus ululabitis. Et dimittetis nomen uestrum
in iuramentum electis meis. et interficiet te dominus deus. et seruos suos uocabit nomine alio. in quo qui bene-
dictus est super terram: benedicetur in deo amen. Quia obliuioni tradite sunt angustie priores. et quia abscon-
dite sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creo celos nouos. et terram nouam. et non erunt in memoria priora.
et non ascendent super cor. Sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in hiis que ego creo. Quia
ecce ego creo ierusalem exultationem. et populum eius gaudium. Et exultabo in ierusalem. et gaudebo in populo
meo. Et non audietur in ea ultra uox fletus. et uox clamoris. Non erit ibi amplius infans dierum
et senex qui non impleat dies suos. Quoniam puer centum annorum morietur. et peccator centum annorum
maledictus erit. Et edificabunt domos et habitabunt. Et plantabunt uineas. et comedent fructus earum.
Non edificabunt et alius habitabit. non plantabunt. et alius comedet. Secundum dies enim ligni erunt dies
populi mei. et opera manuum eorum inueterabunt electi mei. Non laborabunt frustra. neque genera-
bunt in conturbationem. quia semen benedictorum domini est. et nepotes eorum cum eis. Eritque antequam clament
ego exaudiam. adhuc illis loquentibus ego audiam. Lupus et agnus pascentur simul. et leo
et bos comedent paleas. et serpenti puluis panis eius. Non nocebunt. neque occident in omni monte
LXVI sancto meo dicit dominus. Hec dicit dominus. Celum sedes mea. terra autem scabellum pedum meorum. Que ista domus
quam edificabitis mihi: Et quis iste locus quietis mee: Omnia hec manus mea fecit. et facta sunt uniuersa ista
dicit dominus. Ad quem autem respiciam nisi ad pauperculum. et contritum spiritu. et trementem sermones meos.
Qui immolat bouem quasi qui interficiat uirum. Qui mactat pecus quasi qui excerebret canem. Qui of-
fert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat. Qui recordatur thuris quasi qui benedicat ydo-
lo. Hec omnia elegerunt in uiis suis. et in abhominationibus suis anima eorum delectata est. Unde et ego eligam
illusiones eorum. et que timebant adducam eis. Quia uocaui et non erat qui responderet. locutus sum
et non audierunt. Feceruntque malum in oculis meis. et que nolui elegerunt. Audite uerbum domini qui
tremitis ad uerbum eius. Dixerunt fratres uestri odientes uos. et abicientes propter nomen meum.
Glorificetur dominus. et uidebimus in leticia uestra. ipsi autem confundentur. Uox populi de ciuitate. uox de
templo. uox domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit. antequam ueniret
partus eius peperit masculum. Quis audiuit umquam tale. et quis uidit huic simile: Numquid parturiet
terra in die una. aut parietur gens simul. quia parturiuit et peperit Syon filios suos: Numquid
ego qui alios parere facio ipse non pariam dicit dominus: Si ego qui generationem ceteris tribuo. steri-
lis ero. ait dominus deus tuus. Letamini cum ierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaude-
te cum ea gaudio uniuersi qui lugetis super eam. ut sugatis et repleamini ab ubere conso-
lationis eius. Ut mulgeatis. et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit dominus. Ecce
ego declinabo super eam quasi fluuium pacis. et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam
suggetis. Ad ubera portabimini. et super genua blandientur uobis. Quomodo si cui mater
blandiatur. ita ego consolabor uos. et in ierusalem consolabimini. Uidebitis et gaudebit cor
uestrum. et ossa uestra quasi herba germinabunt. et cognoscetur manus domini seruis eius. et indigna-
bitur inimicis suis. Quia ecce dominus in igne ueniet. et quasi turbo quadrige eius. Reddere in in-
dignatione furorem suum. et increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne dominus diiu-
dicabit. et in gladio suo ad omnem carnem. Et multiplicabuntur interfecti a domino. Qui sanc-
tificabantur et mundos se putabant in ortis post unam intrinsecus. Qui comedebant carnem
suillam. et abhominationem et murem simul consumentur dicit dominus. Ego autem opera eorum et cogita-
tiones eorum uenio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis. et uenient. et uidebunt gloriam meam.
et ponam in eis signum. Et mittam ex eis qui saluati fuerint ad gentes. in mare. in affricam.
in lidiam. tenentes sagittam. in italiam et greciam. ad insulas longe. ad eos qui non audie-

de me. et non viderunt gloriam meam. Et annunciabunt gloriam meam gentibus. et adducent omnes fratres
vestros de cunctis gentibus donum domino. in equis. et in quadrigis. et in lecticis. et in mulis. et in ca
rucis. ad montem sanctum meum ierusalem dicit dominus. Quomodo si inferant filii israel munus in vase
mundo in domum domini. Et assumam ex eis in sacerdotes et levitas dicit dominus. Quia sicut celi et terra
nova que ego facio stare coram me dicit dominus. sic stabit semen vestrum. et nomen vestrum. Et erit
mensis ex mense. et sabbatum ex sabbato. Veniet omnis caro ut adoret coram facie mea dicit
dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur.
et ignis eorum non extinguetur. Et erunt usque ad sacietatem visionis omni carni.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur. sermone quidem apud hebreos ysaia et osee et quibusdam aliis p
rophetis videtur esse rusticior. sed sensibus par est. quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de lo
co ei in quo natus est accidit. Fuit enim anathothites qui est usque hodie viculus tribus ab iherosolimis
distans milibus. sacerdos ex sacerdotibus. et in utero sanctificatus. Virginitate sua evangelicum vir
ginem dedicans. Hic vaticinatus est puer. et captivitatem urbis ac iudee. non solum spiritu sed oculis
carnis intuitus est. Iam enim x. tribus israel assirii in medos transtulerant. Iam terras earum colonie gentium
possidebant. Ideo in iuda tantum et beniamin prophetavit. et civitatis sue ruinas quadruplici al
phabeto planxit. Quod nos mensure metri versibusque reddidimus. Preterea ordinem visionum qui apud grecos
et latinos omnino confusus est. ad pristinam fidem correximus. Librum autem baruch notarii eius qui apud hebreos non
legitur nec habetur pretermisimus. pro his omnibus maledicta ab emulis prestolantes. quibus necesse est per singula
opuscula respondere. et hoc patior quia vos cogitis. o paula et eustochium. Ceterum ad compendium mali re
tius fuerat modum furori eorum silentio ponere. quam cotidie novum aliquid scribentem invidorum
insaniam provocare.

Verba ieremie filii helchie. de sacerdotibus qui fuerunt in anathoth in terra beniamin. Quod I
factum est verbum domini ad eum in diebus iosie. filii amon regis iuda. in tertiodecimo anno
regni eius. Et factum est in diebus ioachim filii iosie regis iuda. usque ad consummationem undeci
mi anni sedechie filii iosie regis iuda. usque ad transmigrationem ierusalem. in mense quinto. Et factum est ver
bum domini ad me dicens. Priusquam te formarem in utero novi te. et antequam exires de vulva sanctifica
vi te. et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi. a. a. a. domine deus. Ecce nescio loqui. quia puer ego sum.
Et dixit dominus ad me. Noli dicere quia puer sum. quoniam ad omnia que mittam te ibis. et universa quecumque mandave
ro tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum. quia ego tecum sum ut eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum
suam. et tetigit os meum. Et dixit dominus ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo. ecce constitui te hodie
super gentes. et super regna. ut evellas et destruas. et disperdas et dissipes. et edifices et plantes. Et factum est
verbum domini ad me dicens. Quid tu vides ieremia? Et dixi. Virgam vigilantem ego video. Et
dixit dominus ad me. Bene vidisti. quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. Et factum est ver
bum domini secundo ad me dicens. Quid tu vides? Et dixi. Ollam succensam ego video. et faciem eius a
facie aquilonis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre. quia ego ec
ce convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis. ait dominus. Et venient et ponent unusquisque solium suum in
introitu portarum ierusalem. et super omnes muros eius in circuitu. et super universas urbes iuda. et loquar iudicia
mea cum eis. super omnem maliciam eorum. qui dereliquerunt me. et libaverunt diis alienis. et adoraverunt opus ma
nuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos. et surge et loquere ad eos. omnia que ego precipio tibi. Ne formides a fa
cie eorum. nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam.
et in columpnam ferream. et in murum eneum super omnem terram. Regibus iuda. et principibus eius. et sacerdotibus.
et populo terre. Et bellabunt adversum te. et non prevalebunt. quia ego tecum sum ait dominus. ut liberem te. Et factum est ver II
bum domini ad me dicens. Vade et clama in auribus ierusalem dicens. Hec dicit dominus. Recordatus sum tui. mi

serans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue quando secuta es me in deserto in ter-
ra que non seminatur. Sanctus israel domino primitie frugum eius. Omnes qui devorant eum delinquunt, mala veni-
ent super eos dicit dominus. Audite verbum domini domus iacob et omnes cognationes domus israel. Hec dicit dominus. Quid in-
venerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt a me et ambulaverunt post vanita-
tem et vani facti sunt. Et non dixerunt ubi est dominus qui ascendere nos fecit de terra egypti, qui traduxit nos per deser-
tum per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis et ymaginem mortis, per terram in qua non ambulavit
vir, neque habitavit homo. Et induxi vos in terram carmeli, ut comederetis fructum eius et bona il-
lius. Et ingressi contaminastis terram meam et hereditatem meam posuistis in abhominationem. Sacer-
dotes non dixerunt ubi est dominus et tenentes legem nescierunt me, et pastores prevaricati sunt in me, et
prophete prophetaverunt in baal, et ydola secuti sunt. Propterea adhuc contendam iudicio vobiscum
ait dominus, et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas cethim et videte, et in cedar mit-
tite et considerate vehementer, et videte si factum est huiuscemodi. Si mutavit gens deos suos. Et
certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus mutavit gloriam suam in ydolum. Obstupescite celi super hoc,
et porte eius desolamini vehementer, dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereli-
querunt fontem aque vive, et foderunt sibi cisternas dissipatas, que continere non valent aquas. Numquid servus est is-
rael aut vernaculus? Quare ergo factus est in predam? Super eum rugierunt leones et dederunt vocem suam.
Posuerunt terram eius in solitudinem, civitates eius exuste sunt et non est qui habitet in eis. Filii quoque
mempheos et taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi quia dereliquisti
dominum deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam. Et nunc quid tibi vis in via egypti ut bibas aquam
turbidam? Et quid tibi cum via assiriorum ut bibas aquam fluminis? Arguet te malicia tua et aver-
sio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum et non
esse timorem mei apud te, dicit dominus deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula
mea et dixisti non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosterne-
baris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum. Quomodo ergo conversa es mi-
chi in pravum vinea aliena? Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith, macula-
ta es in iniquitate tua coram me dicit dominus deus. Quomodo dicis non sum polluta, post baalim non am-
bulavi? Vide vias tuas in convalle, scito quid feceris. Cursor levis explicans vias
suas. Onager assuetus in solitudine in desiderio anime sue attraxit ventum amoris
sui. Nullus avertet eam. Omnes qui querunt eam non deficient, in menstruis eius invenient eam. Pro-
hibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. Et dixisti desperavi, nequaquam faciam. Adamavi
enim alienos et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur sic confusi
sunt domus israel, ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes eorum et prophete eorum dicentes ligno:
Pater meus es tu, et lapidi: tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem, et in tempore
afflictionis sue dicent: Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant et li-
berent te in die afflictionis tue. Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui iuda.
Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me dicit dominus. Frustra percussi filios vestros,
disciplinam non receperunt. Devoravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo vastator generatio vestra.
Videte verbum domini. Numquid solitudo factus sum israeli aut terra serotina? Quare ergo dixit populus
meus recessimus, non veniemus ultra ad te. Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui aut sponsa
fascie pectoralis sue? Populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris ostendere bonam
viam tuam ad querendam dilectionem, que insuper malicias tuas docuisti vias tuas,
et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentium. Non in fossis inve-
ni eos, sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum et prop-
terea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris non peccavi.

Quam vilis facta es. nimis iterans vias tuas. et ab egypto confunderis. sicut confusa es ab assur. Nam
et ab ista egredieris. et manus tue erunt super caput tuum. quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam. et nil habebis
prosperum in ea. Vulgo dicitur. Si dimiserit vir uxorem suam. et recedens ab eo duxerit virum alterum. numquid rever- III
tetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata
es cum amatoribus multis. tamen revertere ad me dicit dominus. Leva oculos tuos in directum. et vide ubi non
prostrata sis. In viis sedebas expectans eos. quasi latro in solitudine. et polluisti terram in forni-
cationibus tuis. Quamobrem prohibite sunt stille pluviarum. et serotinus imber non fuit. Frons mu-
lieris meretricis facta est tibi. noluisti erubescere. Ergo saltem amodo voca me. Pater meus dux virgi-
nitatis mee tu es. Numquid irasceris in perpetuum. aut perseverabis in finem? Ecce locuta es. et fe-
cisti mala. et potuisti. et pro tibi s prime. tibi s sebio blasphemasti. implesti mala cogitatio-
nem tuam. et ostendisti contra virum fortitudinem tuam. ut posses facere quod sermone testasti. Et dixit
dominus ad me in diebus iosie regis. Numquid vidisti que fecerit aversatrix israel? Abiit sibimet
super omnem montem excelsum. et sub omni ligno frondoso. et fornicata est ibi. Et dixi. cum fecisset
hec omnia. ad me revertere. et non est reversa. Et vidit prevaricatrix soror eius iuda quia pro eo quod mecha-
ta esset aversatrix israel dimisissem eam. et dedissem ei libellum repudii. et non timuit prevari-
catrix iuda soror eius. sed abiit et fornicata est et ipsa. et facilitate fornicationis sue contamina-
vit terram. et mechata est cum lapide et cum ligno. et in omnibus his non est reversa ad me prevarica-
trix soror eius iuda in toto corde suo. sed in mendacio ait dominus deus. Et dixit dominus ad me. Iustifica-
vit animam suam aversatrix israel comparatione prevaricatricis iude. Vade et clama sermones istos
contra aquilonem. et dices. Revertere aversatrix israel. ait dominus. et non avertam faciem meam a vobis. quia ego sanctus
sum dicit dominus. et non irascar in perpetuum. Tamen scito iniquitatem tuam. quia in dominum deum tuum prevaricata es.
et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso. et vocem meam non audisti ait dominus. Con-
vertimini filii revertentes dicit dominus. quia ego vir vester. et assumam vos. unum de civitate.
et duos de cognatione. et introducam vos in syon. Et dabo vobis pastores iuxta cor meum. et
pascent vos scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis. et creveritis in terra in diebus illis. ait
dominus. non dicent ultra archa testamenti domini. neque ascendet super cor. neque recordabuntur illius. nec visita-
bitur. nec fiet ultra. In tempore illo vocabunt ierusalem solium domini. et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine
domini in ierusalem. et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus
iuda ad domum israel. et venient simul de terra aquilonis. ad terram quam dedi patribus vestris.
Ego autem dixi. Quomodo ponam te in filios. et tribuam tibi terram desiderabilem. hereditatem preclaram exer-
cituum gentium? Et dixi. Patrem vocabis me. et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contem-
pnat mulier amatorem suum. sic contempsit me domus israel. dicit dominus. Vox in viis audita est.
ploratus et ululatus filiorum israel. quoniam iniquam fecerunt viam suam. obliti sunt domini dei sui. Con-
vertimini filii revertentes. et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te. Tu enim es
dominus deus noster. Vere mendaces erant colles. multitudo montium. Vere in domino deo nostro salus
israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra. greges eorum et armenta
eorum. filios eorum et filias eorum. comedit confusio. Dormiemus in confusione nostra. et operiet
nos ignominia nostra. quoniam domino deo nostro peccavimus. nos et patres nostri ab adolescentia
nostra. usque ad diem hanc. Et non audivimus vocem domini dei nostri. Si reverteris ad me israel ait IIII
dominus convertere. Si abstuleris offendicula tua a facie mea. non commoveberis. et iurabis. Vivit dominus
in veritate. et in iudicio. et in iustitia. et benedicent eum gentes. ipsumque laudabunt. Hec enim dicit dominus
viro iuda et ierusalem. Novate vobis novale. et nolite serere super spinas. Circumcidimini
domino. et auferte preputia cordium vestrorum. viri iude. et habitatores ierusalem. ne forte egredia-
tur ut ignis indignatio mea. et succendatur. et non sit qui extinguat. propter malitiam cogita-

strorum vestrorum. Annunciate in iuda et in ierusalem auditum facite. loquimini et canite tuba in ter-
ra, clamate fortiter et dicite. Congregamini et ingrediamur civitates munitas. Levate signum in syon,
confortamini et nolite stare. quia malum ego adduco ab aquilone et contritionem magnam. Ascendit leo de
cubili suo. et predo gentium se levavit. Egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem. civita-
tes tue vastabuntur. remanentes absque habitatore. Super hoc accingite vos ciliciis. plangite et ulula-
te. quia non est aversa ira furoris domini a nobis. Et erit in die illa dicit dominus. peribit cor regis et cor prin-
cipum. et obstupescent sacerdotes et prophete consternabuntur. Et dixi. heu heu heu domine deus. Ergone decepi-
sti populum istum et ierusalem. dicens. Pax erit vobis. et ecce pervenit gladius usque ad animam. In tempore illo dicetur populo huic et
ierusalem. Ventus urens in viis que sunt in deserto vie filie populi mei non ad ventilandum et ad purgandum. Spiritus ple-
nus ex his veniet mihi. Et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet. et quasi tempestas cur-
rus eius. velociores aquilis equi illius. Ve nobis quoniam vastati sumus. Lava a malicia cor tuum ierusalem. ut salva
fias. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxie. Vox enim annunciantis a dan. et notum facientis i-
dolum de monte ephraim. Commemorate gentes. Ecce auditum est in ierusalem. custodes venire de terra longinqua.
et dare super civitates iuda vocem suam. Quasi custodes agri facti sunt super eam in gyro. quia me ad iracundiam
provocavit dicit dominus. Vie tue et cogitationes tue fecerunt hec tibi. ista malicia tua quia amara. quia tetigit
cor tuum. Ventrem meum doleo. ventrem meum doleo. Sensus cordis mei turbati sunt in me non tacebo. quoniam
vocem bucine audivit anima mea clamorem prelii. Contritio super contritionem vocata est et vastata est omnis terra.
Repente vastata sunt tabernacula mea subito pelles mee. Usquequo videbo fugientem. audiam vocem
bucine. quia stultus populus meus me non cognovit. filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt ut
faciant mala. bene autem facere nescierunt. Aspexi terram et ecce vacua erat et nihil. et celos et non erat
lux in eis. Vidi montes. et ecce movebantur. et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum et non erat homo et omne
volatile celi recessit. Aspexi et ecce carmelus desertus. et omnes urbes destructe sunt a facie domini et a facie
ire furoris eius. Hec enim dicit dominus. deserta erit omnis terra. sed tamen consummationem non faciam. Lugebit ter-
ra et merebunt celi desuper. eo quod locutus sum. cogitavi et non penituit me. nec aversus sum ab eo. A voce equi-
tis et mittentis sagittam. fugit omnis civitas. Ingressi sunt ardua et ascenderunt rupes. Universe ur-
bes derelicte sunt. et non habitat in eis homo. Tu autem vastata quid facies. cum vestieris te coccino. cum or-
nata fueris monili aureo. et pinxeris stibio oculos tuos. frustra componeris. Contempserunt te ama-
tores tui. animam tuam querent. Vocem enim quasi parturientis audivi. angustias ut puerpere. Vox filie
syon intermorientis. expandentisque manus suas. Ve mihi quia defecit anima mea propter interfectos. Cir- V
cuite vias ierusalem et aspicite. et considerate. et querite in plateis eius. an inveniatis virum facientem
iudicium. et querentem fidem. et propitius ero ei. Quod si etiam vivit dominus dixerint. et hoc falso iurabunt. Domine oculi
tui respiciunt fidem. Percussisti eos et non doluerunt. attrivisti eos. et renuerunt accipere disciplinam.
Induraverunt facies suas super petram. et noluerunt reverti. Ego autem dixi. forsitan pauperes sunt et stul-
ti. ignorantes viam domini. iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates. et loquar eis. Ipsi enim cogno-
verunt viam domini. et iudicium dei sui. Et ecce magis hii simul confregerunt iugum. ruperunt vincula.
Idcirco percussit eos leo de silva. lupus ad vesperam vastavit. Pardus vigilans super civitates eo-
rum. omnis qui egressus fuerit ex eis capietur. quia multiplicate sunt prevaricationes eorum. confortate sunt aver-
siones eorum. Super quo propitius tibi esse potero. filii tui dereliquerunt me. et iurant in his qui non sunt dii. Saturavi
eos et mechati sunt. et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores in feminas. et emissarii fac-
ti sunt. Unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super his non visitabo dicit dominus. et in gente tali
non ulciscetur anima mea. Ascendite muros eius et dissipate. consummationem autem nolite facere. Au-
ferte propagines eius. quia non sunt domini. Prevaricatione enim prevaricata est in me. domus israel et domus
iuda. ait dominus. Negaverunt dominum et dixerunt. non est ipse. neque veniet super nos malum. gladium et famem
non videbimus. Prophete fuerunt in ventum locuti. et responsum non fuit in eis. Hec ergo evenient illis. Hec dicit dominus deus

exercituum. Quia locuti estis verbum istud, ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, et populum istum
in ligna, et vorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel, ait Dominus: gentem
robustam, gentem antiquam, gentem cuius ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius quasi
sepulchrum patens; universi fortes. Et comedet segetes tuas et panem tuum; devorabit filios tuos
et filias tuas; comedet gregem tuum et armenta tua; comedet vineam tuam et ficum tuam; et conteret ur-
bes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumptamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in
consummationem. Quod si dixeritis: Quare nobis fecit Dominus Deus noster hec omnia? dices ad eos: Sicut dereliquistis me et
servistis deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra. Annuntiate hoc domui
Iacob et auditum facite in Iuda dicentes: Audi, popule stulte, qui non habes cor; qui habentes oculos non videtis
et aures et non auditis. Me ergo non timebitis, ait Dominus, et a facie mea non dolebitis? qui posui harenam ter-
minum mari, preceptum sempiternum quod non preteribit; et commovebuntur et non poterunt; et intumescent
fluctus eius et non transibunt illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans; recesserunt et abie-
runt. Et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore
suo, plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates vestre declinaverunt hec, et peccata vestra
prohibuerunt bonum a nobis; quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, laqueos po-
nentes et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plene dolo. Ideo
magnificati sunt et ditati, incrassati sunt et impinguati, et preterierunt sermones meos pessime. Causam
vidue non iudicaverunt, causam pupilli non direxerunt, et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super his non
visitabo, dicit Dominus, aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra.
Prophete prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis, et populus meus dilexit talia. Quid
ergo fiet in novissimo eius? Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem, et in Thecua clan- VI
gite bucina, et super Bethacarem levate vexillum, quia malum visum est ab aquilone et contritio magna. Spe-
ciose et delicate assimilavi filiam Syon. Ad eam venient pastores et greges eorum; fixerunt in ea in
circuitu. Pascent unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum; consurgite et ascen-
damus in meridie. Ve nobis quia declinavit dies, quia longiores facte sunt umbre vesperi. Surgite et
ascendamus in nocte, et dissipemus domos eius. Quia hec dicit Dominus exercituum: Cedite lignum eius et fundite
circa Ierusalem aggerem. Hec est civitas visitationis; omnis calumpnia in medio eius. Sicut frigidam facit
cisterna aquam suam, sic frigidam fecit populus meus maliciam suam. Iniquitas et vastitas audietur in ea,
coram me semper infirmitas et plaga. Erudire Ierusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte
ponam te desertam, terram inhabitabilem. Hec dicit Dominus exercituum: Usque ad racemum colligent, colligent
quasi in vinea reliquias Israel. Converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem
contestabor ut audiat? Ecce incircumcise aures eorum, et audire non possunt. Ecce verbum Domini factum est eis
in obprobrium, et non suscipient illud. Idcirco furore Domini plenus sum, laboravi sustinens. Effun-
de super parvulum foris et super consilium iuvenum simul. Vir enim cum uxore capietur, et senex cum ple-
no dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter, quia extendam manum meam super habi-
tantes terram, dicit Dominus. A minore quippe usque ad maiorem omnes avaritie student, et a propheta usque
ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. Et curabant contritionem filie populi mei cum ignominia
dicentes: Pax pax, et non erat pax. Confusi sunt quia abhominationem fecerunt; quin potius confusione
non sunt confusi, et erubescere nescierunt. Quapropter cadent inter ruentes; in tempore visitationis sue cor-
ruent, dicit Dominus. State super vias et videte, et interrogate de semitis antiquis que sit via bona,
et ambulate in ea, et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus. Et constitui
super vos speculatores: Audite vocem tube. Et dixerunt: Non audiemus. Ideo audite gentes, congregatio, et co-
gnosce quanta faciam eis. Audi terra: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum
eius, quia verba mea non audierunt, et legem meam proiecerunt. Ut quid mihi thus de Saba affertis et calamum suave

olentem de terra longinqua? holocaustomata vestra non sunt accepta, et victimae vestrae non placuerunt mihi. Propterea
haec dicit Dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus
et peribunt. Haec dicit Dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis, et gens magna consurget a finibus terrae. Sagittam
et scutum arripiet; crudelis est, et non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit, et super equos ascendent, praeparati quasi
vir ad praelium, adversum te filia Sion. Audivimus famam eius, dissolutae sunt manus nostrae; tribulatio apprehendit
nos, dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros, et in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici,
pavor in circuitu. Filia populi mei, accingere cilicio, et conspergere cinere; luctum unigeniti
fac tibi planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos. Probatorem dedi te in populo meo ro-
bustum, et scies, et probabis viam eorum. Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter,
aes et ferrum; universi sunt corrupti. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum; frustra con-
flavit conflator: malitiae enim eorum non sunt consumptae. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus proiecit illos. Verbum
quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: Sta in porta domus Domini, et praedica ibi verbum istud, et dic:
Audite verbum Domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum. Haec dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Bonas facite vias vestras et studia vestra, et habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidere in
verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras et studia
vestra, si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, advenae et pupillo et viduae non feceritis calumniam,
nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobis-
met ipsis: habitabo vobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris a saeculo usque in saeculum. Ecce vos
confiditis vobis in verbis mendacii, quae non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari, iurare mendaci-
ter, libare Baalim, et ambulare post deos alienos quos ignoratis. Et venistis, et stetistis coram me
in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Liberati sumus, eo quod fecerimus abominationes
istas. Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum in oculis
vestris? Ego, ego sum; ego vidi, dicit Dominus. Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum a
principio, et videte quae fecerim ei propter malitiam populi mei Israel. Et nunc quia fecistis omnia haec opera, dicit Dominus,
et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens, et non audistis; et vocavi vos, et non respondistis: fa-
ciam domui huic in qua invocatum est nomen meum, et in qua vos habetis fiduciam, et loco quem dedi vobis
et patribus vestris, sicut feci Silo. Et proiciam vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros, universum
semen Ephraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem, et non obsistas
mihi, quia non exaudiam te. Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda, et in plateis Ie-
rusalem? Filii colligunt ligna, et patres succendunt ignem, et mulieres conspergunt adipem, ut faciant
placentas reginae caeli, et libent diis alienis, et me ad iracundiam provocent. Numquid me ad
iracundiam provocant, dicit Dominus? nonne semetipsos in confusionem vultus sui? Propterea haec dicit Dominus Deus: Ec-
ce furor meus et indignatio mea conflatur super locum istum, super viros et super iumenta et super lignum regionis
et super fruges terrae, et succendetur et non extinguetur. Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocausto-
mata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes. Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non prae-
cepi eis in die qua eduxi eos de terra Aegypti, de verbo holocaustomatum et victimarum. Sed hoc ver-
bum praecepi eis dicens: Audite vocem meam, et ero vobis Deus, et vos eritis mihi populus; et ambulate in omni
via quam mandavi vobis, ut bene sit vobis. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, sed abie-
runt in voluptatibus suis, et pravitate cordis sui mali; factique sunt retrorsum et non in ante, a die qua egressi
sunt patres eorum de terra Aegypti usque ad diem hanc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas
per diem consurgens diluculo et mittens; et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam,
sed induraverunt cervicem, et peius operati sunt quam patres eorum. Et loqueris ad eos omnia verba haec,
et non audient te; et vocabis eos, et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: Haec est gens quae non audivit

uocem domini dei sui, nec receperunt disciplinam. Periit fides, et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tu-
um et proice, et sume in directum planctum, quia proiecit dominus et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt
filii iuda malum in oculis meis, dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo, in qua inuocatum est no-
men meum, ut pollueret eam, et edificauerunt excelsa tophet, que est in ualle filii ennom, ut incen-
derent filios suos et filias suas igni, que non precepi, nec cogitaui in corde meo. Ideo ecce dies ueni-
unt, dicit dominus, et non dicetur amplius tophet et uallis filii ennon, sed uallis interfectionis, et sepe-
lient in tophet, eo quod non sit locus. Et erit morticinum populi huius in cibum uolucribus celi et bestiis terre, et non
erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus iuda et de plateis ierusalem uocem gaudii et uocem letitie,
uocem sponsi et uocem sponse. In desolatione enim erit terra. In tempore illo, ait dominus, eicient ossa regis VIII
iuda, et ossa principum eius, et ossa sacerdotum, et ossa prophetarum, et ossa eorum qui habitauerunt ierusalem,
de sepulchris suis, et pandent ea ad solem et lunam et omnem militiam celi, que dilexerunt et quibus seruie-
runt, et post que ambulauerunt, et que quesierunt, et adorauerunt. Non colligentur, et non sepelientur; in sterquili-
nium super faciem terre erunt. Et eligent magis mortem quam uitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac
pessima in uniuersis locis que derelicta sunt, ad que eieci eos, dicit dominus exercituum. Et dices ad eos:
Hec dicit dominus: Numquid qui cadit non resurget? Et qui auersus est non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in
ierusalem auersione contentiosa? Apprehenderunt mendacium et noluerunt reuerti. Attendi et auscultaui:
Nemo quod bonum est loquitur. Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Omnes conuersi sunt
ad cursum suum, quasi equus in impetu uadens ad prelium. Miluus in celo cognouit tempus suum;
turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus aduentus sui; populus autem meus non cognouit
iudicium domini. Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus, et lex domini nobiscum est? Vere mendacium
operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes, perterriti et capti sunt; uerbum enim domini
proiecerunt, et sapientia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum exteris, et agros eorum heredibus.
Quia a minimo usque ad maximum auaritiam omnes sequuntur; a propheta usque ad sacerdotem
cuncti faciunt mendacium. Et sanabant contritionem filie populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax,
pax, cum non esset pax. Confusi sunt, quia abhominationem fecerunt; immo confusione non sunt confusi, et e-
rubescere nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes; in tempore uisitationis sue corruent, dicit dominus. Con-
gregans congregabo eos, dicit dominus. Non est uua in uitibus, et non sunt ficus in ficulnea; folium defluxit, et dedi
eis que pretergressa sunt. Quare sedemus? Conuenite, et ingrediamur ciuitatem munitam, et sileamus ibi,
quia dominus noster silere nos fecit, et potum dedit nobis aquam fellis; peccauimus enim domino. Expectauimus
pacem, et non erat bonum; tempus medele, et ecce formido. A dan auditus est fremitus equorum eius; a uoce
hinnituum pugnatorum eius commota est omnis terra; et uenerunt et deuorauerunt terram et plenitudinem
eius, urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam uobis serpentes pessimos, quibus non est incantatio,
et mordebunt uos, ait dominus. Dolor meus super dolorem, in me cor meum merens. Et ecce uox clamo-
ris filie populi mei de terra longinqua: Numquid dominus non est in syon, aut rex eius non est in ea? Quare ergo me
ad iracundiam concitauerunt in sculptilibus suis, et in uanitatibus alienis? Transiit messis,
finita est estas, et nos saluati non sumus. Super contritione filie populi mei contritus sum et contristatus; stupor
VIIII obtinuit me. Numquid resina non est in galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta
cicatrix filie populi mei? Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrimarum, et plora-
bo die ac nocte interfectos filie populi mei? Quis dabit me in solitudine diuersorium uiatorum,
et derelinquam populum meum, et recedam ab eis? Quia omnes adulteri sunt, cetus preuaricatorum. Et extenderunt
linguam suam quasi arcum mendacii et non ueritatis; confortati sunt in terra, quia de malo ad
malum egressi sunt, et me non cognouerunt, dicit dominus. Unusquisque se a proximo suo custodiat, et in omni fratre
suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, et omnis amicus fraudulenter
incedet. Et uir fratrem deridebit, et ueritatem non loquentur; docuerunt enim linguam suam loqui mendacium.

ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio doli. in dolo renuerunt me scire dicit dominus. Propter
ea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego conflabo et probabo eos. quid enim aliud faciam a facie filie populi mei.
Sagitta vulnerans lingua eorum. dolum locuta est. In ore suo pacem cum amico loquitur. et occulte ponit
ei insidias. Numquid super his non visitabo dicit dominus. aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea. Super
montes assumam fletum ac lamentum. et super speciosa deserti planctum. quoniam incensa sunt. eo
quod non sit vir pertransiens. et non audierunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora: transmigra-
verunt et recesserunt. Et dabo ierusalem in acervos harene. et in cubilia draconum. et civitates iuda
dabo in desolationem. eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc. et ad quem verbum
oris domini fiat: ut annuntiet istud. Quare perierit terra. exusta sit quasi desertum. eo quod non
sit qui pertranseat. Et dixit dominus. Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis. et non audierunt vocem me-
am. et non ambulaverunt in ea. et abierunt post pravitatem cordis sui. et post baalim. quos didice-
runt a patribus suis. Idcirco hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego cibabo eos. populum istum absin-
thio. et potum dabo eis aquam fellis. et dispergam eos in gentibus. quas non noverunt ipsi et patres eorum. et
mittam post eos gladium donec consumantur. Hec dicit dominus exercituum. Contemplamini et
vocate lamentatrices. et veniant. ad eas que sapientes sunt mittite. et properent et festinent.
et assumant super nos lamentum. Deducant oculi nostri lacrimas. et palpebre nostre defluant aquis.
quia vox lamentationis audita est de syon. Quomodo vastati sumus et confusi vehementer. quia dereliquimus
terram. quoniam deiecta sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres verbum domini. et assumant aures
vestre sermonem oris eius. et docete filias vestras lamentum. et unaquaque proximam suam planctum. quia
ascendit mors per fenestras vestras. ingressa domos vestras. disperdere parvulos deforis. iuvenes
de plateis. Loquere. Hec dicit dominus. et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis. et quasi
fenum post tergum metentis. et non est qui colligat. Hec dicit dominus. Non glorietur sapiens in sapientia sua. et non glorie-
tur fortis in fortitudine sua. et non glorietur dives in divitiis suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse
me. quia ego sum dominus. qui facio misericordiam et iudicium. et iustitiam in terra. Hec enim placent mihi ait dominus.
Ecce dies veniunt dicit dominus. et visitabo super omnem qui circumcisum habet preputium super egyptum. et super
iudam. et super edom. et super filios amon. et super moab. et super omnes qui attonsi sunt in comam. habitan-
tes in deserto. quia omnes gentes habent preputium. Omnis autem domus israel incircumcisi sunt corde. Audite X
verbum quod locutus est super vos domus israel. Hec dicit dominus. Iuxta vias gentium nolite discere.
et a signis celi nolite metuere. que timent gentes. quia leges populorum vane sunt. Quia lignum de
saltu preciderit opus manuum artificis in ascia. argento et auro decoravit illud. clavis
et malleis compegit. ut non dissolvatur. In similitudinem palme fabricata sunt. et non loquentur. por-
tata tollentur. quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea. quia nec male possunt facere nec
bene. Non est similis tui domine. magnus tu. et magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non ti-
mebit te o rex gentium? tuum est enim decus. inter cunctos sapientes gentium. et in universis
regnis eorum nullus est similis tui. Pariter insipientes et fatui probabuntur. doctrina va-
nitatis eorum. lignum est. Argentum involutum. de tharsis affertur. et aurum de ofaz. opus ar-
tificis et manus erarii. Iacinctus et purpura indumentum eorum. opus artificum universa hec.
Dominus autem deus verus est. ipse deus vivens. et rex sempiternus. Ab indignatione eius commovebitur
terra. et non sustinebunt gentes comminationem eius. Sic ergo dicetis eis. Dii qui celos et terram non fecerunt.
pereant de terra. et de his que sub celo sunt. Qui facit terram in fortitudine sua. preparat orbem
in sapientia sua. et prudentia sua extendit celos. Ad vocem suam dat multitudinem aquarum
in celo. et elevat nebulas ab extremitatibus terre. fulgura in pluviam facit. Et educit
ventum de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia sua. confusus est omnis artifex in
sculptili. quoniam falsum est quod conflavit. et non est spiritus in eis. Vana sunt. et opus risu dignum. In tempore

uisitationis sue peribunt. Non his similis pars iacob. qui enim formauit omnia. ipse est. et israel uirga hereditatis
tis eius. dominus exercituum nomen illi. Congrega de terra confusionem tuam. que habitas in obsidione. Quia hec
dicit dominus. Ecce ego longe proiciam habitatores terre in hac uice. et tribulabo eos ita ut inueniantur. Ve mihi super
contritione mea. pessima plaga mea. Ego autem dixi. plane hec infirmitas mea est. et portabo illam.
Tabernaculum meum uastatum est. et omnes funiculi mei disrupti sunt. filii mei exierunt a me. et non
subsistunt. Non est qui extendat ultra tentorium meum. et erigat pelles meas. Quia stulte egerunt pa
stores. et dominum non quesierunt. propterea non intellexerunt. et omnis grex eorum dispersus est. Vox auditionis ecce
uenit. et commotio magna de terra aquilonis. ut ponat ciuitates iuda in solitudinem. et habi
taculum draconum. Scio domine quia non est hominis uia eius. nec uiri est ut ambulet et dirigat gressus
suos. Corripe me domine uerumptamen in iudicio. et non in furore tuo. ne forte ad nichilum redigas me.
Effunde indignationem tuam super gentes que non cognouerunt te. et super prouincias que nomen tuum non inuo
cauerunt. quia comederunt iacob. et deuorauerunt eum. et consumpserunt eum. et decus eius dissipauerunt. Verbum quod factum XI
est ad ieremiam a domino dicens. Audite uerba pacti huius. et loquimini ad uiros iuda. et habitato
res ierusalem. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus israel. Maledictus uir qui non audierit uerba pacti huius. quod
precepi patribus uestris in die qua eduxi uos de terra egypti de fornace ferrea dicens. Audite uocem
meam. et facite omnia que precepi uobis. et eritis mihi in populum. et ego ero uobis in deum. Vt suscitem iu
ramentum quod iuraui patribus uestris daturum me eis terram fluentem lacte et melle. sicut est dies hec.
Et respondi et dixi. amen domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia uerba hec in ciuitatibus iuda. et
foris ierusalem dicens. Audite uerba pacti huius. et facite illa. Quia contestans contestatus sum patres uestros
in die qua eduxi uos de terra egypti usque ad diem hanc. Mane consurgens contestatus sum. et dixi. Au
dite uocem meam. et non audierunt. nec inclinauerunt aurem suam. Sed abierunt unusquisque in prauitate
cordis sui mali. et induxi super eos omnia uerba pacti huius quod precepi ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominus
ad me. Inuenta est coniuratio in uiris iuda. et in habitatoribus ierusalem. Reuersi sunt ad iniquitates
patrum suorum priorum qui noluerunt audire uerba mea. Et hii ergo post deos alienos abierunt. ut ser
uirent eis. Irritum fecerunt domus israel et domus iuda pactum meum. quod pepigi cum patribus eorum.
Quam ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducam super eos mala. de quibus exire non poterunt. et clamabunt
ad me. et non exaudiam eos. Et ibunt ciuitates iuda. et habitatores ierusalem. et clamabunt ad deos.
quibus libant. et non saluabunt eos in tempore afflictionis eorum. Secundum numerum ciuitatum tuarum erant
dii tui iuda. et secundum numerum uiarum tuarum ierusalem posuisti aras confusionis. aras ad liban
dum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc. et ne assumas pro eo laudem. et orationem. quia non
exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore afflictionis eorum. Quid est quod dilectus meus in do
mo mea facit scelera multa? Numquid carnes sancte auferent a te malicias tuas in quibus glori
ata es? oliuam uberem. pulchram. fructiferam. speciosam. uocauit dominus nomen tuum. Ad uocem loque
le grandis exarsit ignis in ea. et combusta sunt fructeta eius. Et dominus exercituum qui plantauit te locu
tus est super te malum pro malis domus israel. et domus iuda. que fecerunt sibi ad irritandum me libantes
baalim. Tu autem domine demonstrasti mihi et cognoui. tunc ostendisti mihi studia eorum. et ego quasi
agnus mansuetus qui portatur ad uictimam. et non cognoui quia cogitauerunt super me consilia. Mitta
mus lignum in panem eius. et eradamus eum de terra uiuentium. et nomen eius non memoretur amplius.
Tu autem domine sabaoth qui iudicas iuste. et probas renes et corda. uideam ultionem tuam ex eis. tibi
enim reuelaui causam meam. Propterea hec dicit dominus ad uiros anathot qui querunt animam meam et dicunt.
Non prophetabis in nomine domini. et non morieris in manibus nostris. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce
ego uisitabo super eos. Iuuenes morientur in gladio. filii eorum et filie eorum morientur in fa
me. et reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum super uiros anathot. annum uisitationis eorum.
Iustus quidem tu es domine. si disputem tecum. Verumptamen iusta loquar ad te. Quare uia impiorum prosperatur. XII

bene est omnibus qui prevaricantur et inique agunt? Plantasti eos et radicem miserunt, proficiunt et faciunt
fructum. prope es tu ori eorum et longe a renibus eorum. Et tu domine nosti me, vidisti me et pro-
basti cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam et sanctifica eos in die occisionis. Usquequo
lugebit terra et herba omnis regionis siccabitur propter maliciam habitantium in ea? consumptum est animal et volucre
quoniam dixerunt: non videbit novissima nostra. Si cum peditibus currens laborasti, quomodo poteris contendere cum equis?
Cum autem in terra pacis securus fueris, quid facies in superbia Iordanis? Nam et fratres tui et domus patris tui
et ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt post te plena voce. ne credas eis cum locuti fuerint tibi
bona. Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam, dedi dilectam animam meam in manu ini-
micorum eius. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva. dedit contra me vocem, ideo odivi eam. Numquid avis
discolor hereditas mea mihi? Numquid avis tincta per totum? Venite congregamini omnes bestie terre,
properate ad devorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam,
dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt eam in dissipationem lu-
xitque super me. Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias deserti
venerunt vastatores, quia gladius domini devorabit ab extremo terre usque ad extremum eius. Non
est pax universe carni. Seminaverunt triticum et spinas messuerunt. hereditatem acceperunt et non eis
proderit. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris domini. Hec dicit dominus adversum omnes vicinos
meos pessimos qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo Israel. Ecce ego evellam eos
de terra sua et domum Iuda evellam de medio eorum. Et cum evellero eos convertar et mi-
serebor eorum et reducam eos, virum ad hereditatem suam et virum in terram suam. Et erit si eru-
diti didicerint vias populi mei, ut iurent in nomine meo: vivit dominus. Sicut docuerunt populum meum
iurare in baal, edificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint, evellam gentem
XIII illam evulsione et perditione ait dominus. Hec dicit dominus ad me: vade et posside tibi lumbare lineum et po-
ne illud super lumbos tuos et in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum domini
et posui circa lumbos meos. Et factus est sermo domini ad me secundo dicens: Tolle lumbare quod pos-
sedisti quod est circa lumbos tuos et surgens vade ad eufraten et absconde illud ibi in foramine
petre. Et abii et abscondi illud in eufraten sicut preceperat mihi dominus. Et factum est post dies plu-
rimos dixit dominus ad me: Surge vade ad eufraten et tolle inde lumbare quod precepi tibi ut abscon-
deres illud ibi. Et abii ad eufraten et effodi ibi et tuli lumbare de loco ubi absconderam illud
et ecce computruerat lumbare, ita ut nulli usui aptum esset. Et factum est verbum domini ad me di-
cens: Hec dicit dominus: Sic computrescere faciam superbiam Iuda et superbiam Ierusalem multam. populum istum
pessimum, qui nolunt audire verba mea et ambulant in pravitate cordis sui. abieruntque post
deos alienos ut servirent eis et adorarent eos. et erunt sicut lumbare istud quod nulli usui aptum
est. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi omnem domum Israel et
omnem domum Iuda dicit dominus, ut essent mihi in populum et in nomen et in laudem et in gloriam, et non audie-
runt. Dices ergo ad eos sermonem istum. Hec dicit dominus deus Israel: Omnis laguncula implebitur vino.
et dicent ad te: Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? Et dices ad eos: Hec
dicit dominus: Ecce ego implebo habitatores terre huius et reges qui sedent de stirpe David super thronum eius
et sacerdotes et prophetas et omnes habitatores Ierusalem ebrietate. et dispergam eos virum a fratre suo et
patres et filios pariter ait dominus. non parcam et non concedam, neque miserebor, ut non disperdam eos. Au-
dite et auribus percipite. nolite elevari, quia dominus locutus est. Date domino deo vestro gloriam antequam con-
tenebrescat et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos. expectabitis lucem et
ponet eam in umbram mortis et in caliginem. Quod si hoc non audieritis, in abscondito plo-
rabit anima mea a facie superbie. Plorans plorabit et educet oculus meus lacrimam, quia cap-
tus est grex domini. Dic regi et dominatrici: humiliamini, sedete, quoniam de capite vestro descendet corona

glorie vestre. Civitates austri clause sunt et non est qui aperiat. Translata est omnis Iuda transmi-
gratione perfecta. Levate oculos vestros et videte qui venitis ab aquilone. ubi est grex
qui datus est tibi pecus inclitum tuum. Quid dices cum visitaverit te. Tu enim docuisti eos
adversum te et erudisti in caput tuum. Numquid non dolores apprehendent te quasi parturi-
entem mulierem? Quod si dixeris in corde tuo. quare venerunt mihi hec? propter multitudinem ini-
quitatis tue revelata sunt verecundiora tua. pollute sunt plante tue. Si mutare potest
ethiops pellem suam. aut pardus varietates suas. et vos poteritis benefacere cum didiceritis
malum. Et disseminabo eos quasi stipulam que vento raptatur in deserto. Hec sors tua. parsque
mensure tue a me dicit dominus. Quia oblita es mei et confisa in mendacio es. et ego nudavi
femora tua contra faciem tuam et apparuit ignominia tua. adulteria tua et hinnitus tuus.
scelus fornicationis tue. Super colles in agro vidi abominationes tuas. Ve tibi Ierusalem
non mundaberis post me. usquequo adhuc? Quod factum est verbum ad Ieremiam de sermonibus sic- XIIII
citatis. Luxit Iudea et porte eius corruerunt et obscurate sunt in terra et clamor Ierusalem ascen-
dit. Maiores miserunt minores suos ad aquam. venerunt ad hauriendum et non invenerunt
aquam. Reportaverunt vasa sua vacua et confusi sunt et afflicti et operuerunt capita sua. propter
terre vastitatem. quia non venit pluvia in terram. confusi sunt agricole. operuerunt capita sua. Nam
et cerva in agro peperit et reliquit. quia non erat herba. et onagri steterunt in rupibus. traxerunt ven-
tum quasi dracones. Defecerunt oculi eorum quia non erat herba. Si iniquitates nostre responderint nobis domine
fac propter nomen tuum. quoniam multe sunt aversiones nostre. tibi peccavimus. Expectatio Israel salva-
tor eius in tempore tribulationis. Quare quasi colonus futurus es in terra et quasi viator declinans
ad manendum? Quare futurus es velud vir vagus ut fortis qui non potest salvare? Tu autem in
nobis es domine et nomen sanctum tuum invocatum est super nos. ne derelinquas nos. Hec dicit dominus populo
huic. qui dilexit movere pedes suos et non quievit et domino non placuit. Nunc recordabitur
iniquitatum eorum et visitabit peccata eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare pro populo isto
in bonum. Cum ieiunaverint non exaudiam preces eorum. Et si obtulerint holocaustomata
et victimas non suscipiam ea. quoniam gladio et fame et peste ego consumam eos. Et
dixi. A a a domine deus. prophete dicunt eis. non videbitis gladium et fames non erit in vobis. sed pa-
cem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus ad me. Falso prophete vaticinantur in nomine meo.
non misi eos et non precepi eis. neque locutus sum ad eos. Visionem mendacem et divinationem et frau-
dulentiam et seductionem cordis sui prophetant vobis. Ideo hec dicit dominus de prophetis qui
prophetant in nomine meo. quos ego non misi dicentes. gladius et fames non erit in terra
hac. In gladio et fame consumentur prophete illi. et populi quibus prophetaverunt erunt proiecti in
viis Ierusalem pre fame et gladio. et non erit qui sepeliat eos. ipsi et uxores eorum. filii et
filie eorum. et effundam super eos malum suum. Et dices ad eos verbum istud. Deducant
oculi mei lacrimas per noctem et diem et non taceant. quoniam contritione magna contrita est virgo
filia populi mei. plaga pessima vehementer. Si egressus fuero ad agros ecce occi-
si gladio. et si introiero civitatem ecce attenuati fame. Propheta quoque et sacerdos
abierunt in terram quam ignorabant. Numquid proiciens abiecisti Iudam. aut Syon ab-
hominata est anima tua? Quare ergo percussisti nos. ita ut nulla sit sanitas? Expectavimus pa-
cem et non est bonum. et tempus curationis. et ecce turbatio. Cognovimus domine impietates nostras.
iniquitates patrum nostrorum quia peccavimus tibi. Ne des nos in obprobrium propter
nomen tuum. neque facias nobis contumeliam. Solii glorie tue recordare. ne irri-
tum facias fedus tuum nobiscum. Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant.
aut celi possunt dare ymbres? Nonne tu es dominus deus noster. quem expectavimus. Tu

XV enim fecisti omnia haec. Et dixit dominus ad me. Si steterit Moyses et Samuel coram me: non est anima mea ad
populum istum. Eice illos a facie mea et egrediantur. Quod si dixerint ad te quo egrediemur. dices ad eos. Haec
dicit dominus. Qui ad mortem: ad mortem. et qui ad gladium: ad gladium. et qui ad famem: ad famem. et qui ad cap-
tivitatem: ad captivitatem. Et visitabo super eos quattuor species dicit dominus. gladium ad occisionem. et canes
ad lacerandum. et volatilia caeli et bestias terrae ad devorandum et dissipandum. Et dabo eos in fervo-
rem universis regnis terrae. propter Manassen filium Ezechiae regis Iuda super omnibus quae fecit in Ierusalem.
Quis enim miserebitur tui Ierusalem. aut quis contristabitur pro te. aut quis ibit ad rogandum pro pace tua.
Tu reliquisti me dicit dominus retrorsum abisti. Extendam manum meam super te. et interficiam te. La-
boravi rogans. Et dispergam eos ventilabro in portis terrae. interfeci et perdidi populum meum. et tamen a
viis suis non sunt reversi. Multiplicatae sunt mihi viduae eius super harenam maris. induxi eis super matrem
adolescentis: vastatorem meridie. misi super civitates repente terrorem. Infirmata est quae peperit septem.
defecit anima eius. occidit ei sol: cum adhuc esset dies. Confusa est et erubuit. residuos eorum in gla-
dium dabo in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve mihi mater mea quare genuisti me virum rixae
virum discordiae in universa terra. Non feneravi. nec feneravit mihi quisquam. omnes maledicunt mihi. Dicit
dominus. Si non reliquiae tuae in bonum. si non occurri tibi in tempore afflictionis. et in tempore tribulationis et angustiae ad-
versum inimicum. Numquid foederabitur ferrum ferro ab aquilone et aes. Divitias tuas et thesauros tuos
in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis. et in omnibus terminis tuis. et adducam inimicos tuos de
terra quam nescis. quia ignis succensus est in furore meo super vos ardebit. Tu scis domine recordare mei et vi-
sita me. et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me. scito quoniam susti-
nui propter te obprobrium. Inventi sunt sermones tui et comedi eos. Et factum est mihi verbum tuum in gau-
dium et laetitiam cordis mei. quoniam invocatum est nomen tuum super me. domine deus exercituum. Non sedi in
concilio ludentium et gloriatus sum a facie manus tuae. Solus sedebam. quoniam amaritudine replesti
me. Quare factus est dolor meus perpetuus: et plaga mea desperabilis. Renuit curari. facta est mihi quasi menda-
cium aquarum infidelium. Propter hoc: haec dicit dominus. Si converteris: convertam te et ante faciem meam stabis. Et si sepa-
raveris pretiosum a vili: quasi os meum eris. Convertentur ipsi ad te. et tu non converteris ad eos. Et dabo
te populo huic in murum aereum. fortem. et bellabunt adversum te. et non praevalebunt. quia ego tecum sum
ut salvem te et eruam te dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum et redimam te de ma-
XVI nu fortium. Et factum est verbum domini ad me dicens. Non accipies uxorem et non erunt tibi filii et filiae
in loco isto. Quia haec dicit dominus. Super filios et filias qui generantur in loco isto et super matres eorum quae ge-
nuerunt eos. et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati: in terra hac. Mortibus aegrotationum mo-
rientur. non plangentur. et non sepelientur. in sterquilinium super faciem terrae erunt. et gladio et fame con-
sumentur. et erit cadaver eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terrae. Haec enim dicit dominus. Ne ingre-
diaris domum convivii. neque vadas ad plangendum. neque consoleris eos. quia abstuli pacem meam
a populo isto. dicit dominus. misericordiam et miserationes. et morientur grandes et parvi in terra ista. Non sepelien-
tur neque plangentur. et non se incident. neque calvitium fiet pro eis. et non frangent inter eos lugen-
ti panem ad consolandum super mortuo. et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo et matre.
Et domum convivii non ingredieris. ut sedeas cum eis et comedas et bibas. Quia haec dicit dominus exercituum
deus Israel. Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vocem lae-
titiae. et vocem sponsi et vocem sponsae. Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba haec. et dixerint ti-
bi. Quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud. quae iniquitas nostra. aut quod peccatum nostrum quod peccavimus
domino deo nostro: dices ad eos. Quia dereliquerunt patres vestri me: ait dominus. et abierunt post deos
alienos. et servierunt eis. et adoraverunt eos. et me dereliquerunt et legem meam non custodierunt. Sed et vos peius
operati estis quam patres vestri. Ecce enim unusquisque ambulat post pravitatem cordis sui mali. ut
me non audiat. et eiciam vos de terra hac. in terram quam ignoratis vos et patres vestri. et servietis

diis alienis die ac nocte qui non dabunt vobis requiem. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus et non dicetur ultra
vivit dominus qui eduxit filios israel de terra egipti. Sed vivit dominus qui eduxit filios israel de terra aquilonis et
de universis terris ad quas eieci eos. et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum. Ecce ego
mittam piscatores multos dicit dominus. et piscabuntur eos. Et post hec mittam eis multos venatores. et ve-
nabuntur eos. de omni monte et de omni colle. et de cavernis petrarum. quia oculi mei super omnes vias eorum. Non
sunt absconditae a facie mea. et non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis. et reddam primum du-
plices iniquitates et peccata eorum. quia contaminaverunt terram meam in morticinis ydolorum suorum.
et abhominationibus suis impleverunt hereditatem meam. Domine fortitudo mea et robur meum. et refu-
gium meum in die tribulationis. ad te gentes venient ab extremis terre. et dicent. Vere mendacium
possederunt patres nostri. vanitatem que eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos. et ipsi non sunt dii. Idcirco
ecce ego ostendam eis per vicem hanc. ostendam eis manum meam et scient quia nomen mihi dominus. Pec- XVII
catum iuda scriptum est stilo ferreo. in ungue adamantino exaratum super latitudinem
cordis eorum in cornibus ararum eorum. Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum et lucorum suorum
lignorumque frondentium in montibus excelsis. sacrificantes in agro. fortitudinem tuam et omnes
thesauros tuos in direptionem dabo. Excelsa tua propter peccata tua in universis finibus tuis.
et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi. et servire te faciam inimicis tuis in terra quam ig-
noras. quoniam ignem succendisti in furore meo. usque in eternum ardebit. Hec dicit dominus. Maledictus homo qui
confidit in homine. et ponit carnem brachium suum et a domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrice
in deserto. et non videbit cum venerit bonum. sed habitabit in deserto in siccitate. in terra salsugi-
nis et inhabitabili. Benedictus vir qui confidit in domino. et erit dominus fiducia eius. et erit quasi lignum quod trans-
plantatur super aquas. quod ad humorem mittit radices suas. et non timebit cum venerit estus. Et erit
folium eius viride. et in tempore siccitatis non erit sollicitum. nec aliquando desinet facere fructum. Pravum
est cor hominis et inscrutabile. quis cognoscet illud. Ego dominus scrutans cor et probans renes. qui
do unicuique iuxta viam. et iuxta fructum adinventionum suarum. Perdix fovit que non peperit. fecit
divitias. et non in iudicio. in medio dierum suorum derelinquet eas in novissimo suo erit insipiens.
Solium glorie altitudinis a principio. locus sanctificationis nostre expectatio israel. Domine omnes qui te derelinquunt
confundentur. recedentes a te in terra scribentur. quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum.
Sana me domine et sanabor. salvum me fac et salvus ero. quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt
ad me. Ubi est verbum domini. veniat. et ego non sum turbatus te pastorem sequens. et diem hominis non
desideravi. Tu scis quod egressum est de labiis meis rectum in conspectu tuo fuit. Non sis
tu mihi formidini. spes mea tu in die afflictionis. Confundantur qui me persequuntur et non
confundar ego. Paveant illi et non paveam ego. induc super eos diem afflictionis. et duplici
contritione contere eos. Hec dicit dominus ad me. Vade et sta in porta filiorum populi. per quam ingrediuntur
reges iuda. et egrediuntur. et in cunctis portis ierusalem. Et dices ad eos. Audite verbum domini
reges iuda. et omnis iudea. cunctique habitatores ierusalem qui ingredimini per portas istas. Hec
dicit dominus deus. Custodite animas vestras. et nolite pondera portare in die sabbati. nec inferatis per
portas ierusalem. et nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati. et omne opus non facietis. Sanc-
tificate diem sabbati. sicut precepi patribus vestris. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam.
sed induraverunt cervicem suam. ne audirent me. et ne acciperent disciplinam. Et erit
Si audieritis me dicit dominus. ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die sabbati. Et si
sanctificaveritis diem sabbati. ne faciatis in eo omne opus. ingredientur per portas civitatis huius
reges et principes sedentes super solium david. et ascendentes in curribus et equis. ipsi et principes
eorum viri iuda. et habitatores ierusalem. Et habitabitur civitas hec in sempiternum. et venient de
civitatibus iuda. in circuitu ierusalem et de terra beniamin et de campestribus et de montuosis.

et ab austro portantes holocaustum et victimam et sacrificium et thus et inferent oblationem
in domum domini. Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem sabbati et ne portetis
onus et ne inferatis per portas Ierusalem in die sabbati: succendam ignem in portis eius et devo-
rabit domus Ierusalem et non extinguetur. Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens:
XVIII Surge et descende in domum figuli et ibi audies verba mea. Et descendi in do-
mum figuli et ecce ipse faciebat opus super rotam et dissipatum est vas quod ipse
faciebat e luto manibus suis. Conversusque fecit illud vas alterum: sicut placu-
erat in oculis eius ut faceret. Et factum est verbum domini ad me dicens. Numquid
sicut figulus iste non potero facere vobis domus Israel ait dominus. Ecce sicut lutum in ma-
nibus figuli: sic vos in manu mea domus Israel. Repente loquar adversum gentem et
adversum regnum ut eradicem et destruam et disperdam illud. Si paenitentiam egerit gens
IV illa a malo suo quod locutus sum adversus eam: agam et ego paenitentiam super malo quod cogitavi
ut facerem ei. Et subito loquar de gente et de regno ut aedificem illud et plantem. Si
fecerit malum in oculis meis ut non audiat vocem meam: paenitentiam agam super bono quod locu-
tus sum ut facerem ei. Nunc ergo dic viro Iuda et habitatoribus Ierusalem dicens. Haec dicit dominus. Ecce ego fingo
contra vos malum et cogito contra vos cogitationem. Revertatur unusquisque a via sua mala et di-
rigite vias vestras et studia vestra. Qui dixerunt. Desperavimus. Post cogitationes enim nostras ibimus
et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Ideo haec dicit dominus. Interrogate gentes quis
audivit talia horribilia quae fecit nimis virgo Israel. Numquid deficiet de petra agri nix
Libani. Aut evelli possunt aquae erumpentes frigidae et defluentes. Quia obliti sunt mei
populus meus frustra libantes et impingentes in viis suis in semitis saeculi ut ambularent
per eas in via non trita. Ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum sempiternum. Om-
nis qui praeterierit per eam obstupescet et movebit caput suum. Sicut ventus urens dispergam eos
coram inimico. Dorsum et non faciem: ostendam eis in die perditionis eorum. Et dixerunt.
Venite et cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote: neque consilium
a sapiente nec sermo a propheta. Venite et percutiamus eum lingua et non attendamus ad
universos sermones eius. Attende domine ad me et audi vocem adversariorum meorum.
Numquid redditur pro bono malum quia foderunt foveam animae meae. Recordare quod steterim in
conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum et averterem indignationem tuam ab eis. Propterea da fi-
lios eorum in famem et deduc eos in manus gladii. Fiant uxores eorum absque liberis et vi-
duae et viri earum interficiantur morte. Iuvenes eorum confodiantur gladio in proelio.
Audiatur clamor de domibus eorum. Adduces super eos latronem repente quia foderunt fo-
veam ut caperent me et laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem domine scis omne con-
silium eorum adversum me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum et peccatum eorum a facie
tua non deleatur. Fiant corruentes in conspectu tuo in tempore furoris tui abutere eis. Haec
XIX dicit dominus. Vade et accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi et a senioribus
sacerdotum et egredere ad vallem filii Ennom quae est iuxta introitum portae fictilis
et praedicabis ibi verba quae ego loquar ad te et dices. Audite verbum domini reges Iuda
et habitatores Ierusalem. Haec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego inducam afflictionem super
locum istum ita ut omnis qui audierit illam: tinniant aures eius. Eo quod dereliquerint me
et alienum fecerint locum istum et libaverint in eo diis alienis quos nescierunt ipsi et
patres eorum et reges Iuda et repleverunt locum istum sanguine innocentum. Et aedificave-
runt excelsa Baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim quae non
praecepi nec locutus sum nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies veniunt

dicit dñs. ⁊ n̄ uocabit᷑ loc' iſte ampli' thophet. ⁊ uallis filii ennon. ſ; uallis occiſionis. Et
diſſipabo ꝯſiliū iude ⁊ ierl̄m in loco iſto. ⁊ ſubūtā eos gladio in ꝯſpectu inimicoꝝ ſuoꝝ.
⁊ in manu q̄rentiū aīas eoꝝ. ⁊ dabo cadauͣ eoꝝ eſcā uolatilib; celi ⁊ beſtiis t̄re. Et ponā
ciuitatē hanc in ſtuporē ⁊ in ſibilū. Oīs q̄ p̄terierit p eā: obſtupeſcet. Et ſibilabit
ſr̄ uniūſa plaga ei'. ⁊ cibabo eos carnib; filioꝝ ſuoꝝ. ⁊ carnib; filiaꝝ ſuaꝝ. ⁊ unuſq̄ſq;
carnes amici ſui comedet in obſidione ⁊ anguſtia in q̄ ꝯcludent eos inimici eoꝝ ⁊ q̄
q̄rēt aīas eoꝝ. Et ꝯteres lagunculam in oclis uiroꝝ q̄ ibūt tecū. ⁊ dices ad eos. h dicit dñs
exercituū. Sic ꝯteram p̄plm iſtū. ⁊ ciuitatē iſtā. ſic ꝯterit᷑ uas figli q̄ n̄ pōt ult᷑ reſtaura
ri. Et in tophet ſepelient᷑. eo q̄ n̄ ſit ali' loc' ad ſepeliendū. Sic faciam loco huic ait
dñs. ⁊ habitatorib; ei'. ut ponā ciuitatē iſtā ſic tophet. ⁊ erūt domꝰ ierl̄m ⁊ domꝰ regū iu
da. ſicut loc' tophet. īmunde oēs domꝰ in quaꝝ domatib; ſacrificauerūt oī milicie celi ⁊
libauerūt libamina diis alienis. Uenit aūt ieremias de tophet q̄ miſerat eū dñs ad
p̄phandū ⁊ ſtetit in atrio domꝰ dñi. ⁊ dixit ad om̄ p̄plm. h dicit dñs exercituū ds̄ iſrl̄. Ecce
ego inducā ſr̄ ciuitatē hanc. ⁊ ſr̄ oēs urbes ei' uniuerſa mala q̄ locut' ſū aduſ' eā. qm̄
indurauerūt ceruicē ſuā. ut n̄ audirēt ſermones meos. Et audiuit faſſur fili' emmer XX
ſacerdos q̄ ꝯſtitut' erat p̄nceps in domo dñi ieremiam p̄phantē ſermones iſtos. Et p̄
cuſſit faſſur ieremiam p̄pham. ⁊ miſit eū in neruū q̄ erat in porta beniamin ſup̄iori
in domo dñi. Cumq; illuxiſſet in craſtinū eduxit faſſur ieremiā de t̄plo. Et dixit ad
eū ieremias. Non faſſur uocauit dñs nomē tuū. ſ; pauorē undiq;. Quia h dicit dñs. Ecce ÷ neruus.
dabo te in pauorē. te ⁊ oēs amicos tuos. ⁊ corruent in gladio inimicoꝝ ſuoꝝ. Et ocli
tui uidebūt. ⁊ om̄ iudam dabo in manu regis babilonis. ⁊ tranſducet eos in babilonē. ⁊ p̄
cutiet eos gladio. ⁊ dabo uniūſam ſubſtan ciuitatis h' ⁊ om̄ laborem ei'. omneq; p̄ciū.
⁊ cunctos theſauros regū iuda dabo in manu inimicoꝝ eoꝝ. ⁊ diripient eos. ⁊ tollēt
⁊ ducent eos in babilonē. Tu aūt faſſur. ⁊ oēs habitatores domꝰ tue ibitis in captiui
tatē. ⁊ in babilonē uenies. ⁊ ibi morieris. ibiq; ſepelieris. tu ⁊ oēs amici tui q̄b;
p̄phaſti mendaciū. Seduxiſti me dñe ⁊ ſeduct' ſū. fortior me fuiſti. fc̄s ſū in deriſū
tota die. Oēs ſubſannabant me. q̄a iā olim loq̄r. uociferans iniq̄tatē. ⁊ uaſtitatē
clamito. Et fc̄s ē m̄ ſermo dñi in obp̄briū ⁊ deriſū tota die. Et dixi. Non recorda
bor ei'. nec loq̄r in noīe ei'. Et fc̄s ē in corde meo q̄ſi ignis eſtuans clauſuſq; in oſſib;
meis. ⁊ defeci ferre n̄ ſuſtinens. Audiui eni contumelias multoꝝ. ⁊ t̄rorē in circuitu.
p̄ſequimini ⁊ p̄ſequam̄ eū. ab oīb; uiris q̄ erant pacifici mei. ⁊ cuſtodientes lat' meū.
ſi quo decipiat᷑. ⁊ p̄ualeam' aduerſ' eū. ⁊ ꝯſequam' ultionē ex eo. Dñs aūt mecū
eſt q̄ſi bellator fortis. Jdeo q̄ p̄ſequunt᷑ me cadent ⁊ infirmi erūt. ⁊ ꝯfundent᷑ uehemēt.
q̄a n̄ intellexerūt obp̄briū ſempiternū q̄d nūq̄ delebit᷑. Et tu dñe exercituū p̄bator iuſti. q̄
uides renes ⁊ cor. uideā q̄ſo ultionē tuā ex eis. t̄ eni reuelaui cām meā. Cantate dño.
laudate dñm. q̄a liberauit aīam paup̄is de manu maloꝝ. Maledca dies in q̄ nat'
ſū. dies in q̄ peperit me m̄r mea: nō ſit bndca. Maledc' uir q̄ annunciauit p̄ri meo
dicens. Nat' ē t̄ puer maſcl's. ⁊ q̄ſi gaudio letificauit eū. Sit hō ille ut ſūt ciuitates
q̄s ſubūtit dñs ⁊ nō penituit eū. Audiat clamorē mane. ⁊ ululatū in t̄pr meridi
ano. q̄ n̄ me interfecit a uulua ut fieret m̄ m̄r mea ſepulchrū. ⁊ uulua ei'. Q̄re de
uulua egreſſus ſū ut uiderē laborē ⁊ dolorē. ⁊ ꝯſumerent᷑ in ꝯfuſione dies mei. Ubū
q̄d fc̄m ē ad ieremiā a dño qn̄ miſit ad eū rex ſedechias faſſur filiū melchie. ⁊ ſo XXI
phoniam filiū maaſie ſacerdotē dicēs. interroga p nob dñm q̄a nabugodnoſor
rex babilonis p̄liat᷑ aduerſū nos. ſi forte faciat dñs nobcū ſcdm oīa mirabilia

sua. et recedat a nobis. Et dixit ieremias ad eos. Sic dicetis sedechie. Hec dicit dominus deus. Ecce ego conuertam
uasa belli que in manibus uestris sunt. et quibus uos pugnatis aduersum regem babilonis. et chaldeos qui ob-
sident uos in circuitu murorum. et congregabo eos in medio ciuitatis huius. et debellabo ego uos in manu
extenta. et in brachio forti. et in furore et indignatione. et in ira grandi. et percutiam habitatores huius ciui-
tatis. homines et bestie pestilentia magna morientur. Et post hec ait dominus. dabo sedechiam regem iuda et ser-
uos eius. et populum eius. et qui derelicti sunt in ciuitate hac a peste. et gladio et fame in manu nabugo-
donosor regis babilonis. et in manu inimicorum eorum. et in manu querentium animam eorum. Et percu-
tiet eos in ore gladii. et non flectetur neque parcet. neque miserebitur. Et ad populum hunc dices. Hec dicit
dominus deus. Ecce do coram uobis uiam uite. et uiam mortis. Qui habitauerit in urbe hac: morietur gladio
et fame et peste. Qui autem egressus fuerit et transfugerit ad chaldeos qui obsident uos: uiuet. et erit
anima sua quasi spolium. Posui enim faciem meam super ciuitatem hanc in malum. et non in bonum ait dominus. In
manu regis babilonis dabitur. et exuret eam igni. Et domui regis iuda. audite uerbum do-
mini domus dauid. Hec dicit dominus. Iudicate mane iudicium. et eruite ui oppressum de manu calumpniantis.
ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea. et succendatur. et non sit qui extinguat. propter maliciam stu-
diorum uestrorum. Ecce ego ad te habitatricem uallis solide atque campestris ait dominus. Qui dicitis. Quis percu-
tiet nos. et quis ingredietur domos nostras? Et uisitabo super uos iuxta fructum studiorum uestrorum dicit dominus.
et succendam ignem in saltu eius. et deuorabit omnia in circuitu eius. Hec dicit dominus. Descende in domum
regis iuda. et loqueris ibi uerbum hoc. et dices. Audi uerbum domini rex iuda. qui sedes super solium dauid. tu et
serui tui. et populus tuus qui ingredimini per portas istas. Hec dicit dominus. Facite iudicium et iusticiam. et liberate | XXII
ui oppressum de manu calumpniatoris. et aduenam et pupillum et uiduam nolite contristare. neque op-
primatis inique. et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. Si enim facientes feceritis uer-
bum istud: ingredientur per portas domus huius reges sedentes de genere dauid super thronum eius. et ascenden-
tes currus et equos. ipsi et serui et populus eorum. Quod si non audieritis uerba hec: in memetipso iuraui dicit dominus.
quia in solitudinem erit domus hec. Quia hec dicit dominus super domum regis iuda galaad. Tu mihi caput
libani. Si non posuero te solitudinem. urbes inhabitabiles. et sanctificabo super te interficientem uirum
et arma eius. et succendent electas cedros tuas. et precipitabunt in ignem. et pertransibunt gentes multe per ciuita-
tem hanc. et dicet unusquisque proximo suo. Quare fecit dominus sic ciuitati huic grandi. et respondebunt. eo quod de-
reliquerint pactum domini dei sui. et adorauerint deos alienos. et seruierint illis. Nolite flere mortuum.
neque lugeatis super eum. plangite eum qui egreditur. quia non reuertetur ultra. nec uidebit terram natiui-
tatis sue. Quia hec dicit dominus ad sellum filium iosie regis iuda qui regnauit pro iosia patre suo. qui
egressus de loco isto non reuertetur huc amplius. sed in loco ad quem transtuli eum. ibi morietur.
et terram istam non uidebit amplius. Ve qui edificat domum suam in iniusticia. et cenacula sua non in iudi-
cio. amicum suum opprimet frustra. et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit. Edificabo mihi domum latam.
et cenacula spaciosa. qui aperit sibi fenestras. et facit laquearia cedrina. pingitque sinopide. Numquid
regnabis. quoniam confers te cedro. Pater tuus numquid non comedit et bibit. et fecit iudicium et iusticiam et
tunc bene erat ei. Iudicauit causam pauperis et egeni in bonum suum. Numquid non ideo quia cognouit me
dicit dominus. Tui uero oculi et cor ad auariciam. et ad sanguinem innocentem fundendum. et ad calum-
pniam. et ad consummationem mali operis. Propterea hec dicit dominus ad ioachim filium iosie regem
iuda. Non plangent eum. Ve frater. et ve soror. non concrepabunt ei ue domine. et ue inclite. Sepultura
asini sepelietur putrefactus. et proiectus extra portas ierusalem. Ascende libanum et clama. et in ba-
san da uocem tuam et clama ad transeuntes. quia contriti sunt omnes amatores tui. Locutus sum
ad te in habundantia tua. et dixisti. non audiam. Hec est uia tua ab adolescentia tua: quia non
audisti uocem meam. Omnes pastores tuos pascet uentus. et amatores tui in captiuitatem
ibunt. et tunc confunderis. et erubesces ab omni malicia tua. Qui sedes in libano. et nidificas in ce-

Quomodo congemuisti, cum venissent tibi dolores quasi dolores parturientis. Vivo ego dicit dominus: quia si
fuerit Iechonias filius Ioachim regis Iuda anulus in manu dextera mea, inde avellam eum.
Et dabo te in manu querentium animam tuam, et in manu quorum tu formidas faciem, et in manu Nabu
chodonosor regis Babilonis, et in manu Chaldeorum. Et mittam te et matrem tuam que genuit te
in terram alienam in qua nati non estis, ibique moriemini. Et in terram ad quam ipsi levant animam
suam ut ipsi revertantur illuc, non revertentur. Numquid vas fictile atque contritum vir iste
Iechonias? Numquid vas absque omni voluptate? Quare abiecti sunt ipse et semen eius, et proiecti in terram
quam ignoraverunt? Terra terra terra audi sermonem domini. Hec dicit dominus: Scribe virum istum sterilem,
virum qui in diebus suis non prosperabitur. Nec enim erit de semine eius vir qui sedeat super solium David, et potestatem
XXIII habeat ultra in Iuda. Ve pastoribus qui disperdunt et dilacerant gregem pascue mee dicit dominus. Ideo
hec dicit dominus deus Israel ad pastores qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum et eiecistis
eos, et non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos maliciam studiorum vestrorum ait dominus. Et ego
congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc, et convertam eos ad rura sua,
et crescent et multiplicabuntur. Et suscitabo super eos pastores, et pascent eos; non formi
dabunt ultra et non pavebunt. Et nullus queretur ex numero dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus, et
suscitabo David germen iustum, et regnabit rex et sapiens erit, et faciet iudicium et iusticiam in
terra. In diebus illis salvabitur Iuda, et Israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum:
dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies veniunt dicit dominus, et non dicent ultra Vivit dominus qui eduxit
filios Israel de terra Egypti, sed vivit dominus qui eduxit et adduxit semen domus Israel de terra aquilo
nis et de cunctis terris ad quas eieceram eos illuc, et habitabunt in terra sua. Ad prophetas. Contri
tum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea. Factus sum quasi vir ebrius et quasi homo ma
didus vino a facie domini et a facie sanctorum verborum eius. Quia adulteris repleta est terra, quia a facie
maledictionis luxit terra, arefacta sunt arva deserti. Factus est cursus eorum malus, et fortitudo eorum dis
similis. Propheta namque et sacerdos polluti sunt, et in domo mea inveni malum eorum ait dominus.
Ideo via eorum erit quasi lubricum in tenebris; impellentur enim et corruent in ea. Quia afferam
super eos mala, annum visitationis eorum ait dominus. Et in prophetis Samarie vidi fatuitatem, et pro
phetabant in Baal et decipiebant populum meum Israel. Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem
adulterium et iter mendacii, et confortaverunt manus pessimorum ut non converteretur unusquisque a mali
cia sua. Facti sunt omnes in Sodoma et omnes habitatores eius quasi Gomorra. Propterea hec dicit dominus exercituum ad
prophetas: Ecce ego cibabo eos absinthio et potabo eos felle. A prophetis enim Ierusalem est egressa
pollutio super terram. Hec dicit dominus exercituum: Nolite audire verba prophetarum qui prophetant vobis
et decipiunt vos; visionem cordis sui loquuntur, non de ore domini. Dicunt his qui blasphemant me:
Locutus est dominus: Pax erit vobis; et omni qui ambulat in pravitate cordis sui dixerunt: Non veniet super vos
malum. Quis enim affuit in consilio domini et vidit et audivit sermonem eius? Quis consideravit ver
bum illius et audivit? Ecce turbo dominice indignationis egredietur, et tempestas erumpens super ca
put impiorum veniet. Non revertetur furor domini usque dum faciat et usque dum compleat cogitatio
nem cordis sui. In novissimis enim diebus intelligetis consilium meum. Non mittebam pro
phetas et ipsi currebant; non loquebar ad eos et ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo
et nota fecissent verba mea populo meo, avertissem utique eos a via sua mala et a pessimis
cogitationibus suis. Putasne deus e vicino ego sum dicit dominus, et non deus de longe? Si occultabi
tur vir in absconditis et ego non videbo eum dicit dominus? Numquid non celum et terram ego impleo
ait dominus? Audivi que dixerunt prophete prophetantes in nomine meo mendacium atque dicentes: Som
pniavi sompniavi. Usquequo istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium et prophetantium seduc
tionem cordis sui? Qui volunt facere ut obliviscatur populus meus nominis mei propter sompnia eorum que

narrat unusquisque ad proximum suum. sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter baal. Propheta qui habet somnium
narret somnium. et qui habet sermonem meum loquatur sermonem meum vere. Quid paleis ad triticum
dicit dominus. Numquid non verba mea sunt quasi ignis dicit dominus. et quasi malleus conterens petram. Propterea ecce ego
ad prophetas ait dominus qui furantur verba mea unusquisque a proximo suo. Ecce ego ad prophetas ait dominus qui assumunt
linguas suas et aiunt. Dicit dominus. Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium ait dominus. qui narraverunt
ea. et seduxerunt populum meum in mendacio suo. et in miraculis suis. cum ego non misissem eos nec
mandassem eis. qui nihil profuerunt populo huic. dicit dominus. Si igitur interrogaverit te populus iste. vel propheta
aut sacerdos dicens. quod est onus domini. dices ad eos. Vos estis onus. proiciam quippe vos dicit dominus. et propheta
et sacerdos et populus. qui dicit onus domini. visitabo super virum illum. et super domum eius. Hec dicetis unusquisque
ad proximum. et ad fratrem suum. Quid respondit dominus. et quid locutus est dominus. Et onus domini ultra non memorabitur.
quia onus erit unicuique sermo suus. Et pervertistis verba dei viventis domini exercituum dei nostri. Hec dices
ad prophetam. Quid respondit tibi dominus. et quid locutus est dominus. Si autem onus domini dixeritis. propter hoc hec dicit dominus.
Quia dixistis sermonem istum onus domini. et misi ad vos dicens. Nolite dicere onus domini. Propterea ecce e-
go tollam vos portans. et derelinquam vos. et civitatem quam dedi vobis. et patribus vestris a facie mea.
et dabo vos in obprobrium sempiternum. et ignominiam sempiternam. que numquam oblivione delebitur.
XXIIII Ostendit mihi dominus. et ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum domini. Postquam transtulit nabucho-
donosor rex babilonis iechoniam filium ioachim regem iuda et principes eius. et fabrum et inclu-
sorem de ierusalem. et adduxit eos in babilonem. Et unus calathus ficus bonas habebat nimis ut solent
ficus esse primi temporis. Et calathus unus ficus habebat malas nimis. que comedi non poterant. eo quod essent
male. et dixit dominus ad me. Quid tu vides ieremia. Et dixi. ficus. ficus bonas. bonas valde. et ma-
las malas valde. que comedi non possunt. eo quod sint male. Et factum est verbum domini ad me dicens.
Hec dicit dominus deus israel. Sicut ficus hee bone. sic cognoscam transmigrationem iuda quam emisi de loco
isto in terram chaldeorum. in bonum. et ponam oculos meos super eos ad placandum. et reducam eos in
terram hanc. et edificabo eos. et plantabo eos. et non evellam. et dabo eis cor ut sciant me quia ego
dominus. et erunt mihi in populum. et ego ero eis in deum. quia revertentur ad me in toto corde suo. Et sicut ficus
pessime que comedi non possunt eo quod sint male. hec dicit dominus. Sic dabo sedechiam regem iuda. et princi-
pes eius. et reliquos de ierusalem. qui remanserunt in urbe hac. et qui habitant in terra egypti. et dabo eos
in vexationem afflictionemque omnibus regnis terre. in obprobrium et in parabolam. et in proverbium. et in ma-
ledictionem in universis locis ad que eieci eos. et mittam in eis gladium et famem et pestem. donec
XXV consumantur de terra quam dedi eis. et patribus eorum. Verbum quod factum est ad ieremiam de omni populo iuda.
in anno quarto ioachim filii iosie regis iuda. ipse est annus primus nabugodonosor regis babi-
lonis. quod locutus est ieremias propheta. ad omnem populum iuda. et ad universos habitatores ierusalem di-
cens. A tercio decimo anno regni iosie filii amon regis iuda. usque ad hunc diem. iste est ter-
cius et vicesimus annus. factum est verbum ad me. et locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens. et non
audistis. Et misit dominus ad vos omnes servos suos prophetas. consurgens diluculo. mittensque. et non
audistis. Neque inclinastis aures vestras ut audiretis cum diceret. Revertimini unusquisque
a via sua mala. et a pessimis cogitationibus vestris. et habitabitis in terra quam dedit dominus vobis.
et patribus vestris a seculo. et usque in seculum. et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis. adore-
tisque eos. neque ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum. et non affligam vos. et non
audistis me dicit dominus. ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum
in malum vestrum. Propterea hec dicit dominus exercituum. pro eo quod non audistis verba mea. ecce ego
mittam et assumam universas cognationes aquilonis ait dominus. et nabugodonosor regem babilo-
nis servum meum. et adducam eos super terram istam. et super habitatores eius. et super omnes nationes que in circui-
tu illius sunt. et interficiam eos. et ponam eos in stuporem. et in sibilum. et in solitudines sempiternas.

fias

Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem letitie. vocem sponsi et vocem sponse. vocem mole. et lucem
lucerne. et erit universa terra eius in solitudinem. et in stuporem. Et servient omnes gentes iste regi babi-
lonis. lxx. annis. Cumque impleti fuerint anni. lxx. visitabo super regem babilonis. et super gentem illam
dicit dominus. iniquitatem eorum. et super terram chaldeorum. et ponam illam in solitudines sempiternas. Et
adducam super terram illam omnia verba mea que locutus sum contra illam. omne quod scriptum est in libro isto. que-
cumque prophetavit ieremias adversum omnes gentes. quia servierunt eis. cum essent reges magni. et gentes
multe. et reddam eis secundum opera eorum. et secundum facta manuum suarum. Quia sic dicit dominus exercituum
deus israel. Sume calicem vini furoris huius de manu mea. et propinabis de illo cunctis gen-
tibus. ad quas ego mittam te et bibent. et turbabuntur. et insanient a facie gladii. quem ego
mittam inter eos. Et accepi calicem de manu domini et propinavi cunctis gentibus ad quas mi-
sit me dominus. Ierusalem et civitatibus iuda. et regibus eius. et principibus eius. ut darem eos in solitu-
dinem. et in stuporem. et in sibilum. et in maledictionem sicut est dies iste. Pharaonem regi egi-
pti et servis eius et principibus eius. et omni populo eius. et universis generaliter. cunctis regibus terre
ausitidis. et cunctis regibus terre philistiim. et ascaloni et gaze. et accaron. et reliqui-
is azoti. Idumee et moab. et filiis amon. et cunctis regibus tyri. et universis regibus sido-
nis. et regibus terre insularum que sunt trans mare. et dedan. et theman. et buz. et universis qui
attonsi sunt in comam. et cunctis regibus arabie. et cunctis regibus occidentis qui habitant
in deserto. et cunctis regibus zambri. et cunctis regibus elam. et cunctis regibus me-
dorum. cunctisque regibus aquilonis. et de prope. et de longe. unicuique contra fratrem suum. et omnibus re-
gnis terre que super faciem eius sunt. Et rex sesac bibet post eos. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exerci-
tuum deus israel. Bibite et inebriamini. et vomite et cadite. et nolite consurgere a facie gla-
dii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant.
dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Bibentes bibetis. quia ecce in civitate in qua invo-
catum est nomen meum ego incipio affligere. et vos quasi innocentes immunes eritis. Non eri-
tis immunes. Gladium enim ego voco super omnes habitatores terre dicit dominus exercituum. Et tu pro-
phetabis ad eos omnia verba hec. et dices ad illos. Dominus de excelso rugiet. et de habitaculo suo da-
bit vocem suam. rugiens rugiet super decorem suum. celeuma quasi calcantium concinetur ad-
versus omnes habitatores terre. pervenit sonitus usque ad extrema terre. quia iudicium domino cum gen-
tibus. iudicatur ipse cum omni carne. impios tradidi gladio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. E-
gredietur ecce afflictio de gente in gentem. et turbo magnus egredietur a summitatibus terre.
Et erunt interfecti domini in die illa. a summo terre usque ad summum eius. non plangentur. neque colligen-
tur. neque sepelientur. in sterquilinium super faciem terre iacebunt. Ululate pastores et clamate. et as-
pergite vos cinere optimates gregis. quia completi sunt dies vestri ut interficiamini. et dissipa-
tiones vestre. et cadetis quasi vasa preciosa. et peribit fuga a pastoribus. et salvatio ab optimati-
bus gregis. Vox clamoris pastorum. et ululatus optimatum gregis. quia vastavit dominus pas-
cua eorum. et conticuerunt arva pacis. a facie ire furoris domini. Dereliquit quasi leo tabernaculum
suum. quia facta est terra eorum in desolationem a facie ire columbe. et a facie ire furoris domini.

XXVI

In principio regni ioachim filii iosie regis iuda factum est verbum istud a domino dicens. Hec
dicit dominus. Sta in atrio domus domini. et loqueris ad omnes civitates iude. de quibus veniunt ut ado-
rent in domo domini. universos sermones quos ego mandavi tibi. ut loquaris ad eos. No-
li subtrahere verbum. si forte audiant et convertantur unusquisque a via sua mala. Et peniteat
me mali quod cogitavi facere eis. propter malicias studiorum eorum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus.
Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea quam dedi vobis. ut audiatis sermo-
nes servorum meorum prophetarum. quos ego misi ad vos de nocte consurgens et dirigens. et non au-

dixisti. dabo domum istam sicut silo. et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terre.
Et audierunt sacerdotes et prophete et omnis populus ieremiam loquentem hec verba in domo domini. Cumque com-
plesset ieremias loquens omnia que preceperat ei dominus ut loqueretur ad universum populum. apprehenderunt eum
sacerdotes et prophete et omnis populus dicentes. Morte moriatur. Quare prophetavit in nomine domini dicens.
Sicut silo erit domus hec. et urbs ista desolabitur eo quod non sit habitator. Et congregatus est omnis populus adversus
ieremiam in domo domini. et audierunt principes iuda omnia verba hec. et ascenderunt de domo regis in do-
mum domini et sederunt in introitu porte domus domini nove. Et locuti sunt sacerdotes et prophete ad prin-
cipes et ad omnem populum dicentes. Iudicium mortis est viro huic. quia prophetavit adversum civitatem
auribus vestris istam: sicut audistis. Et ait ieremias ad omnes principes et ad omnem populum dicens. Dominus misit me
ut prophetarem ad domum istam et ad civitatem hanc omnia verba que audistis. Nunc ergo bonas facite vias
vestras et studia vestra: et audite vocem domini dei vestri. et penitebit dominum mali quod locutus est adversum
vos. Ego autem ecce in manibus vestris sum. facite mihi ut bonum et rectum est in oculis vestris. Verumptamen
scitote et cognoscite quod si occideritis me sanguinem innocentem tradetis contra vosmet ipsos. et contra
civitatem istam. et habitatores eius. In veritate enim misit me dominus ad vos ut loquerer in auribus
vestris omnia verba hec. Et dixerunt principes et omnis populus ad sacerdotes et prophetas. Non est viro huic
iudicium mortis. quia in nomine domini dei nostri locutus est ad nos. Surrexerunt ergo viri de senioribus
terre. et dixerunt ad omnem cetum populi loquentes. Micheas de morasthi fuit propheta in diebus eze-
chie regis iude. et ait ad omnem populum iude dicens. Hec dicit dominus exercituum. Sion quasi ager
arabitur. et ierusalem in acervum lapidum erit. et mons domus domini in excelsa silvarum. Num-
quid morte condempnavit eum ezechias rex iude et omnis iuda? Numquid non timuerunt dominum et
deprecati sunt faciem domini? Et penituit dominum mali quod locutus erat adversum eos. Itaque nos fa-
cimus grande malum contra animas nostras. Fuit quoque vir prophetans in nomine domini urias filius semei de
cariathiarim. et prophetavit adversum civitatem istam et adversum terram hanc. iuxta universa verba ie-
remie. Et audivit rex ioachim et omnes potentes et principes eius verba hec. et quesivit rex inter-
ficere eum. et audivit urias et timuit. fugitque. et ingressus est egyptum. Et misit rex ioachim
viros in egyptum. elnathan filium achobor et viros cum eo in egyptum. et eduxerunt uriam de
egypto. et adduxerunt eum ad regem ioachim et percussit eum gladio. et proiecit cadaver eius in
sepulchris vulgi ignobilis. Igitur manus ahicam filii saphan fuit cum ieremia ut non tra-

XXVII

deretur in manus populi. et interficerent eum. In principio regni ioachim filii iosie regis iuda:
factum est verbum istud ad ieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vincula et
cathenas. et pones eas in collo tuo. et mittes eas ad regem edom. et ad regem moab. et
ad regem filiorum amon. et ad regem tyri. et ad regem sidonis. in manu nuntiorum qui vene-
runt ierusalem ad sedechiam regem iuda. et precipies eis ut ad dominos suos loquantur. Hec dicit dominus exer-
cituum deus israel. Hec dicetis ad dominos vestros. Ego feci terram et homines et iumenta que sunt super faciem
universe terre. in fortitudine mea magna. et in brachio meo extento. et dedi eam ei qui
placuit in oculis meis. Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu nabugodonosor
regis babilonis servi mei. Insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. et servient
ei omnes gentes. et filio eius et filio filii eius. donec veniat tempus terre eius et ipsius. et servient ei gentes
multe et reges magni. Gens autem et regnum quod non servierit nabugodonosor re-
gi babilonis. et quicumque non curvaverit collum suum sub iugo regis babilonis: in gla-
dio et fame et peste visitabo super gentem illam ait dominus. donec consumam eos in manu
eius. Vos ergo nolite audire prophetas vestros. et divinos et somniatores. et augures et male-
ficos. qui dicunt vobis. non servietis regi babilonis. quia prophetant vobis mendacium. ut
longe faciant vos de terra vestra. et eiciant vos et pereatis. Porro gens que subiecerit

cervicem suam sub iugo regis babilonis: et servierit ei: dimittam eum in terra sua dicit dominus.
et colet eam et inhabitabit in ea. Et ad sedechiam regem iuda locutus sum secundum omnia verba hec dicens.
Subicite colla vestra sub iugo regis babilonis. et servite ei et populo eius: et vivetis. Quare mor-
iemini tu et populus tuus gladio. et fame et peste. sicut locutus est dominus ad gentem que servire noluit
regi babilonis. Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis. non servietis regi babilonis.
quia mendacium ipsi loquuntur vobis. quia non misi eos dicit dominus. et ipsi prophetant in nomine meo mendaci-
ter. ut eiciant vos et pereatis. tam vos quam prophete qui vaticinantur vobis. Et ad sacerdotes et ad
populum istum locutus sum dicens. Hec dicit dominus deus. Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant
vobis dicentes. Ecce vasa domini revertentur de babilone nunc cito. mendacium enim prophetant vobis.
Nolite ergo audire eos. sed servite regi babilonis ut vivatis. Quare datur hec civitas in soli-
tudinem. Et si prophete sunt: et est verbum domini in eis. Occurrant domino exercituum. ut non veniant
vasa que derelicta fuerant in domo domini et in domo regis iuda. et in ierusalem: in babilo-
nem. quia hec dicit dominus exercituum ad columpnas et ad mare. et ad bases. et ad reliquas vasorum que
remanserunt in civitate hac. que non tulit nabugodonosor rex babilonis. cum transferret
ieconiam filium ioachim regem iuda de ierusalem in babilonem. et omnes optimates iuda et
ierusalem. quia hec dicit dominus exercituum deus israel ad vasa que derelicta sunt in domo domini et in domo re-
gis iuda et in ierusalem in babilonem transferentur. et ibi erunt usque ad diem visitationis sue
dicit dominus. et afferri faciam ea et restitui in loco isto. Et factum est in anno illo in prin- XXVIII
cipio regni sedechie regis iuda. in anno quarto in mense quinto. dixit ad me ana-
nias filius azur propheta de gabaon in domo domini coram sacerdotibus et omni populo dicens.
Hec dicit dominus exercituum deus israel. Contrivi iugum regis babilonis. adhuc duo anni
dierum. et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domini. que tulit nabugodonosor
rex babilonis de loco isto. et transtulit ea in babilonem. et ieconiam filium ioachim re-
gem iuda. et omnem transmigrationem iuda qui ingressi sunt in babilonem. ego convertam ad
locum istum ait dominus. conteram enim iugum regis babilonis. Et dixit ieremias propheta ad
ananiam prophetam. in oculis sacerdotum. et in oculis omnis populi qui stabant in domo
domini. et ait ieremias ananie. Amen. Sic faciat dominus. Suscitet dominus verba tua que prophe-
tasti. ut referantur vasa in domum domini. et omnis transmigratio de babilone ad locum istum.
Verumptamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis. et in auribus universi populi. Prophete qui
fuerunt ante me et ante te. ab initio prophetaverunt super terras multas. et super regna magna. et de prelio
et de afflictione. et de fame. propheta qui vaticinatus est pacem. cum venerit verbum eius scietur pro-
pheta quem miserit dominus in veritate. Et tulit ananias propheta cathenam de collo iere-
mie prophete. et confregit eam. et ait ananias propheta in conspectu omnis populi dicens. Hec dicit dominus.
Sic confringam iugum nabugodonosor regis babilonis post duos annos dierum. de col-
lo omnium gentium. et abiit ieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum domini ad iere-
miam postquam confregit cathenam ananias propheta de collo ieremie dicens. Vade et dic a-
nanie. Hec dicit dominus. Cathenas ligneas contrivisti. et facies pro eis cathenas ferreas. quia
hec dicit dominus exercituum deus israel. Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum. ut
serviant nabugodonosor regi babilonis et servient ei. Insuper et bestias terre de-
di ei. Et dixit ieremias propheta ad ananiam prophetam. Audi anania. Non misit te
dominus. et tu confidere fecisti populum istum in mendacio. Iccirco hec dicit dominus. Ecce ego mittam te a fa-
cie terre. hoc anno morieris. adversum enim dominum locutus es. et mortuus est ananias pro-
pheta in anno illo. in mense septimo. Et hec sunt verba libri que misit ieremias propheta de ierusalem XXIX
ad reliquas seniorum transmigrationis et sacerdotes et ad prophetas. et ad omnem populum quem

transduxerat nabugodonosor de ierusalem in babilonem. postquam egressus est iechonias rex
et domina, et eunuchi, et principes iuda et ierusalem, et faber et clusor de ierusalem in manu ela-
sa filii sepha, et gamaliel filii elchie quos misit sedechias rex iuda ad nabugodonosor regem
babilonis in babilonem dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. omni transmigrationi quam transtuli de
ierusalem in babilonem: edificate domos et plantate ortos et comedite fructum eorum. Acci-
pite uxores et generate filios et filias. et date filiis uestris uxores et filias uestras date uiris. et pa-
riant filios et filias. et multiplicamini. et nolite esse pauci numero. et querite pacem ciui-
tatis. ad quam transmigrare uos feci. et orate pro ea dominum. quia in pace illius erit pax uestra. Hec
enim dicit dominus exercituum deus israel. Non uos seducant prophete uestri qui sunt in medio uestrum et
diuini uestri. et ne attendatis ad sompnia uestra que uos sompniatis. quia falso ipsi prophetant
uobis in nomine meo. et non misi eos dicit dominus. Quia hec dicit dominus. Cum ceperint impleri in ba-
bilone. lxx. anni. uisitabo uos. et suscitabo super uos uerbum meum bonum. ut reducam
uos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super uos. ait dominus. cogitatio-
nes pacis et non afflictionis. ut dem uobis finem et patientiam. et inuocabitis me. et ibitis et ad-
orabitis me. et exaudiam uos. Queretis me et inuenietis. cum quesieritis me in toto cor-
de uestro. et inueniar a uobis ait dominus. et reducam captiuitatem uestram et congregabo uos de uni-
uersis gentibus. et de cunctis locis ad que expuli uos. dicit dominus. et reuerti uos faciam de
XXVIII
loco ad quem uos transmigrare feci. quia dixistis. Suscitauit nobis dominus prophetas in babilo-
ne. Quia hec dicit dominus ad regem qui sedet super solium dauid. et ad omnem populum habitatorem urbis huius
et ad fratres uestros qui non sunt egressi uobiscum in transmigrationem. Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego
in eis mittam gladium et famem et pestem. et ponam eos quasi ficus malas que comedi non possunt
eo quod pessime sint. et persequar eos in gladio. et in fame et in pestilentia. et dabo eos in
uexationem uniuersis regnis terre. in maledictionem et in stuporem et in sibilum. et in
obprobrium cunctis gentibus. ad quas ego eieci eos eo quod non audierint uerba mea dicit dominus
que misi ad eos per seruos meos prophetas de nocte consurgens. et mittens. et non audistis me
dicit dominus. Vos ergo audite uerbum domini omnis transmigratio. quam emisi de ierusalem in baby-
lonem. Hec dicit dominus exercituum deus israel. ad achab filium chulie. et ad sedechiam filium ma-
asie qui prophetant uobis in nomine meo mendaciter. Ecce ego tradam eos in manu nabugodonosor re-
gis babilonis. et percutiet eos in oculis uestris. Et assumetur ex eis maledictio omni trans-
migrationi iude que est in babilone dicentium. Ponat te dominus sicut sedechiam. et sicut achab.
quos frixit rex babilonis in igne. pro eo quod fecerint stultitiam in israel. et mechati sunt in
uxores amicorum suorum. et locuti sunt uerbum in nomine meo mendaciter quod non mandaui eis.
Ego sum iudex et testis dicit dominus. Et ad semeiam neelamitem dices. Hec dicit dominus exercitu-
um deus israel. pro eo quod misisti libros in nomine tuo ad omnem populum qui est in ierusalem. Et ad sopho-
niam filium maasie sacerdotem. et ad uniuersos sacerdotes dicens. Dominus dedit te sacer-
dotem pro ioiada sacerdote. ut sis in domo domini super omnem uirum arrepticium et prophetantem.
ut mittas eum in neruum et in carcerem. Et nunc quare non increpas ieremiam anathothi-
tem qui prophetat uobis. quia super hoc misit ad uos in babilonem dicens. longum est. Edificate do-
sacerdos mos et habitate. et plantate ortos. et comedite fructum eorum. legit ergo sophonias librum
istum in auribus ieremie prophete. Et factum est uerbum domini ad ieremiam dicens. Mitte ad
omnem transmigrationem dicens. Hec dicit dominus ad semeiam neelamitem. Pro eo quod prophetauit uobis
XIX
semeias. et ego non misi eum. et fecit uos confidere in mendacio. ideo hec dicit dominus. Ecce ego
uisitabo super semeiam neelamitem. et super semen eius. Non erit ei uir sedens in medio populi
huius. et non uidebit bonum quod ego faciam populo meo ait dominus. quia preuaricationem locutus est aduersum

dominum. Hoc verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: Hec dicit Dominus Deus Israel: Scribe tibi omnia verba XXX
que locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies veniunt dicit Dominus: et convertam conversionem populi mei Israel et Iuda,
ait Dominus: et convertam eos ad terram quam dedi patribus eorum: et possidebunt eam. Et hec verba que locutus est Dominus ad Israel et ad
Iudam. Quoniam hec dicit Dominus: Vocem terroris audivimus: formido et non est pax. Interrogate et videte si generat ma-
sculus. Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum quasi parturientis. Et converse sunt universe facies
in auruginem. Ve: quia magna dies illa, nec est similis ei. tempusque tribulationis est Iacob, et ex ipso
salvabitur. Et erit in die illa ait Dominus exercituum: conteram iugum eius de collo tuo, et vincula eius dirum-
pam, et non dominabuntur ei amplius alieni. Sed servient Domino Deo suo et David regi suo, quem suscitabo eis.
Tu ergo ne timeas serve meus Iacob ait Dominus, neque paveas Israel. quia ecce salvabo te de terra lon-
ginqua, et semen tuum de terra captivitatis eorum: et revertetur Iacob et quiescet, et cunctis affluet bonis,
et non erit quem formidet. quoniam ego tecum sum dicit Dominus, ut salvem te. Faciam enim consummationem in
cunctis gentibus in quibus dispersi te. te autem non faciam in consummationem. Sed castigabo te in iudi-
cio, ut non tibi videaris innoxius. Quia hec dicit Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.
Non est qui iudicet iudicium tuum, ad alligandam curationem tuam, utilitas non est tibi. Omnes amatores
tui obliti sunt tui, te non querent. Plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli. propter multitudi-
nem iniquitatis tue dura facta sunt peccata tua. Quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor
tuus propter multitudinem iniquitatis tue, et propter dura peccata tua feci hec tibi. Propterea omnes qui comedunt te
devorabuntur, et universi hostes tui in captivitatem ducentur, et qui te vastant vastabuntur,
cunctosque predatores tuos dabo in predam. Obducam enim cicatricem tibi, et a vulneribus tuis sanabo
te dicit Dominus. Quia eiectam vocaverunt te Syon. Hec est que non habebat requirentem. Hec dicit Dominus: Ecce
ego convertam conversionem tabernaculorum Iacob, et tectis eius miserebor, et edificabitur civitas in
excelso suo, et templum iuxta ordinem suum fundabitur. Et egredietur laus de eis, voxque ludentium.
Et multiplicabo eos et non minuentur, et glorificabo eos et non attenuabuntur. Et erunt filii eius sicut a prin-
cipio, et cetus eius coram me permanebit, et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. Et erit dux
eius ex eo, et princeps de medio eius producetur, et applicabo eum et accedet ad me. Quis enim iste est qui ap-
plicet cor suum ut appropinquet mihi ait Dominus? Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. Ecce tur-
bo Domini furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum conquiescet. Non avertet iram indi-
gnationis sue Dominus, donec faciat et compleat cogitationem cordis sui. In novissimo dierum
intelligetis ea. In tempore illo dicit Dominus ero Deus universis cognationibus Israel, et ipsi erunt mihi in populum. XXXI
Hec dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus qui remanserat gladio, vadet ad requiem
suam Israel. Longe Dominus apparuit mihi. Et in caritate perpetua dilexi te. Ideo attraxi te miserans. Et
rursumque edificabo te, et edificaberis virgo Israel. Adhuc ornaberis tympanis tuis, et egredieris in
choro ludentium. Et adhuc plantabis vineas in montibus Samarie. plantabunt plantantes,
et donec veniat tempus non vindemiabunt. Quia erit dies in qua clamabunt custodes in monte Sa-
marie et in monte Ephraim. Surgite et ascendamus in Syon ad Dominum Deum nostrum. Quia hec di-
cit Dominus: Exultate in letitia Iacob, et hinnite contra caput gentium. Personate canite et dicite: Sal-
va Domine populum tuum reliquias Israel. Ecce ego adducam eos de terra aquilonis, et congregabo eos
ab extremis terre. Inter quos erunt cecus et claudus, et pregnans et pariens simul, cetus magnus reverten-
tium huc. In fletu venient, et in misericordia reducam eos, et adducam eos per torrentes aquarum in vi-
a recta, et non impingent in ea. quia factus sum Israeli pater, et Ephraim primogenitus meus est. Audite ver-
bum Domini gentes, et annuntiate in insulis que procul sunt, et dicite: Qui dispersit Israel congregabit eum,
et custodiet eum sicut pastor gregem suum. Redemit enim Dominus Iacob, et liberavit eum de manu po-
tentioris, et venient et laudabunt in monte Syon, et confluent ad bona Domini, super frumento
vino et oleo, et fetu pecorum et armentorum. Eritque anima eorum quasi ortus irriguus, et ultra non esurient.

Tunc letabitur virgo in choro. iuvenes et senes simul. Et convertam luctum eorum in gaudi-
um et consolabor eos. et letificabo a dolore suo. et inebriabo animam sacerdotum pinguedine. et populus meus
bonis meis adimplebitur ait dominus. Hec dicit dominus. Vox in excelso audita est. lamentationis, fle-
tus et luctus. rachel plorantis filios suos. et nolentis super eis consolari quia non sunt. Hec dicit dominus. Quiescat
vox tua a ploratu. et oculi tui a lacrimis. quia est merces operi tuo ait dominus. Et revertentur de terra ini-
mici. et est spes in novissimis tuis ait dominus. Et revertentur filii ad terminos suos. Audiens au-
divi ephraim transmigrantem. Castigasti me et eruditus sum: quasi iuvenculus. Converte me et con-
vertar. quia tu dominus deus meus. Postquam enim convertisti me egi penitentiam. et postquam ostendisti michi percussi femur
meum. Confusus sum et erubui. quoniam sustinui obprobrium adolescentie mee. Si filius honorabilis michi
ephraim. si puer delicatus. quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. Ideo conturbata sunt viscera
mea super eum. miserans miserebor eius. ait dominus. Statue tibi speculam. pone tibi amaritudines. di-
rige cor tuum in viam rectam in qua ambulasti. Revertere virgo israel revertere ad civitates tu-
as istas. Usquequo deliciis dissolveris filia vaga. quia creavit dominus novum super terram. femina cir-
cumdabit virum. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc dicent verbum istud in terra iuda et in ur-
bibus eius. cum convertero captivitatem eorum. Benedicat tibi dominus. pulchritudo iustitie. mons sanctus. et habita-
bunt in eo iudas et omnes civitates eius simul. agricole. et minantes greges. quia inebriavi animam las-
sam et omnem animam esurientem saciavi. Ideo quasi de sompno suscitatus sum. et vidi et sompnus meus
dulcis michi. Ecce dies veniunt dicit dominus. et seminabo domum israel et domum iuda semine hominum et se-
mine iumentorum. et sicut vigilavi super eos ut evellerem et demolirer. et dissiparem et disperderem et affligerem:
sic vigilabo super eos ut edificem et plantem ait dominus. In diebus illis non dicent ultra. Patres come-
derunt uvam acerbam. et dentes filiorum obstupuerunt. Sed unusquisque in iniquitate sua morietur. Omnis
homo qui comederit uvam acerbam: obstupescent dentes eius. Ecce dies venient dicit dominus. et fe-
riam domui israel et domui iuda fedus novum. non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris in die
qua apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra egypti. pactum quod irritum fecerunt. et ego dominatus
sum eorum dicit dominus. Sed hoc erit pactum quod feriam domui israel. Post dies illos dicit dominus dabo legem
meam in visceribus eorum. et in corde eorum scribam eam. et ero eis in deum. et ipsi erunt michi in populum. Et non
docebunt ultra vir proximum suum. et vir fratrem suum dicens. cognosce dominum. Omnes enim cognoscent
me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus. quia propitiabor iniquitatibus eorum. et peccati eorum
non ero memor amplius. Hec dicit dominus. qui dat solem in lumine diei. ordinem lune et stellarum in lu-
mine noctis. qui turbat mare et sonant fluctus eius. dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges
iste coram me dicit dominus. tunc et semen israel deficiet. ut non sit gens coram me cunctis diebus.
Hec dicit dominus. Si mensurari poterunt celi desursum. et investigari fundamenta terre deorsum:
et ego abiciam universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus
et edificabitur civitas domino. a turre ananehel usque ad portam anguli. et exibit ultra norma
mensure in conspectu eius super collem gareb. et circuibit goatha. et omnem vallem cadaverum
et cineris. et universam regionem mortis usque ad torrentem cedron. et usque ad angulum
XXXII porte equorum orientalis. sanctum domini non evelletur. et non destruetur ultra in perpetuum. Verbum quod factum est ad
ieremiam a domino. In anno decimo sedechie regis iuda. ipse est annus. xviii. decimus nabucho-
donosor. Tunc exercitus regis babilonis obsidebat ierusalem. et ieremias propheta erat clausus in atrio
carceris. quod erat in domo regis iuda. Clauserat enim sedechias rex iuda dicens. Quare vati-
cinaris dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego dabo civitatem istam in manu regis babilonis. et capi-
et eam. et sedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorum. Sed tradetur in manu regis
babilonis. et loquetur os eius cum ore illius. et oculi eius oculos eius videbunt. Et in babilonem ducet se-
dechiam. et ibi erit. donec visitem eum ait dominus. Si autem dimicaveritis adversum chaldeos

ueritis prosperum habebitis. Et dixit ieremias. Factum est verbum domini ad me dicens. Ecce anameel filius
sellum patruelis tuus veniet ad te dicens. Eme tibi agrum meum qui est in anathoth. tibi enim com-
petit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me anameel filius patrui mei secundum verbum domini ad
vestibulum carceris. et ait ad me. Posside agrum meum qui est in anathoth in terra beniamin. quia
tibi competit hereditas. et tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum domini esset. et emi agrum
ab anameel filio patrui mei qui est in anathoth. Et appendi ei argentum. vii. stateres. et x. argen-
teos. et scripsi in libro. et signavi. et adhibui testes. et appendi argentum in statera. et accepi li-
brum possessionis signatum. et stipulationes. et rata et signa foris. Et dedi librum possessionis baruch
filio neri filii maasie in oculis anameel patruelis mei. et in oculis testium qui scripti erant in
libro emptionis. in oculis iudeorum omnium qui sedebant in atrio carceris. Et precepi baruch coram eis dicens. Hec XXXII
dicit dominus exercituum deus israel. Sume libros istos librum emptionis hunc signatum. et librum hunc qui apertus est. et
pone illos in vase fictili. ut permanere possint diebus multis. Hec enim dicit dominus exercituum deus israel.
Adhuc possidebuntur domus et agri et vinee in terra ista. Et oravi ad dominum postquam tradidi librum pos-
sessionis filio baruch neri dicens. Heu heu heu domine deus. Ecce tu fecisti celum et terram in forti-
tudine tua magna. et in brachio tuo extento. non erit tibi difficile omne verbum. qui facis misericordiam
in milibus. et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum post eos. Fortissime magne potentie. dominus
exercituum nomen tibi. magnus consilio. et incomprehensibilis cogitatu. Cuius oculi aperti sunt super omnes vias
filiorum adam. ut reddas unicuique secundum vias suas. et secundum fructum adinventionum eius. Qui
posuisti signa et portenta in terra egypti usque ad diem hunc. et in israel. et in hominibus. et fecisti ti-
bi nomen sicut est dies hec. Et eduxisti populum tuum israel de terra egypti in signis et in portentis. et in
manu robusta. et in brachio extento. et in terrore magno. et dedisti eis terram hanc quam iurasti
patribus eorum. ut dares eis terram fluentem lacte et melle. Et ingressi sunt. et possederunt eam. et non
obedierunt voci tue. et in lege tua non ambulaverunt. Omnia que mandasti eis ut facerent non fe-
cerunt. et evenerunt eis omnia mala hec. Ecce munitiones extructe sunt adversus civitatem ut capiatur
et urbs data est in manibus chaldeorum. et in manu regis babylonis. qui preliantur adversus eam a facie
gladii et famis et pestilentie. et quecumque locutus es acciderunt. ut tu ipse cernis. Et tu dicis mihi
domine deus. Eme agrum argento. et adhibe testes. cum urbs data sit in manu chaldeorum. Et
factum est verbum domini ad ieremiam. dicens. Ecce ego dominus universe carnis. Numquid difficile erit
mihi omne verbum? Propterea hec dicit dominus. Ecce ego tradam civitatem istam in manus chaldeorum. et in manu
regis babylonis. et capient eam. et venient chaldei preliantes adversus urbem hanc. et succen-
dent eam igni. et comburent eam. Et domos in quarum domatibus sacrificabant baal. et liba-
bant diis alienis. libamina ad irritandum me. Erant enim filii israel. et filii iuda iugiter
facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua. Filii israel qui usque nunc exacerbant me in o-
pere manuum suarum dicit dominus. Quia in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas hec. a die
qua edificaverunt eam usque ad diem istam. qua auferetur a conspectu meo. propter malitiam filiorum israel
et filiorum iuda. quam fecerunt. ad iracundiam me provocantes ipsi et reges eorum. et principes eorum. et
sacerdotes et prophete eorum. viri iuda. et habitatores ierusalem verterunt ad me terga et non facies
cum docerem eos diluculo. et erudirem. et nollent audire ut acciperent disciplinam. et posuerunt
ydola sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut polluerent eam. Et edificaverunt ex-
celsa baal que sunt in valle filii ennon. ut initiarent filios suos. et filias suas moloch. quod
non mandavi eis. nec ascendit in cor meum ut facerent abhominationem hanc. et in peccatum dedu-
cerent iudam. Et nunc propter ista hec dicit dominus deus israel ad civitatem hanc de qua vos dicitis quod tradetur in
manus regis babylonis in gladio et in fame et in peste. Ecce ego congregabo eos de universis ter-
ris. ad quas eieci eos in furore meo et in ira mea. et in indignatione mea grandi. et reducam eos

ad locum istum et habitare eos faciam confidenter. et erunt mihi in populum et ego ero eis in deum et
dabo eis cor unum et viam unam ut timeant me universis diebus et bene sit eis et filiis eorum post
eos. et feriam eis pactum sempiternum et non desinam eis benefacere et timorem meum dabo in corde eorum
ut non recedant a me. et letabor super eis cum bene eis fecero et plantabo eos in terra ista in veritate in
toto corde meo et in tota anima mea. Quia hec dicit dominus. Sicut adduxi in populum istum omne malum hoc grande
sic adducam super eos omne bonum quod ego loquor ad eos. et possidebuntur agri in terra ista de qua vos di
citis quod deserta sit eo quod non remanserit homo et iumentum et data sit in manus chaldeorum. Agri pecu
nia ementur et scribentur in libro et imprimetur signum et testes adhibebuntur in terra beniami
min et in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda et in civitatibus montanis et in civitatibus
XXXII campestribus et in civitatibus que ad austrum sunt quia convertam captivitatem eorum dicit dominus. Et factum
est verbum domini ad ieremiam secundo cum adhuc clausus esset in atrio carceris dicens. Hec dicit dominus
qui facturus est et formaturus illud et paraturus dominus nomen eius. Clama ad me et exaudiam te et annun
ciabo tibi grandia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel. ad domos urbis huius et ad domos
regis iuda que destructe sunt et ad munitiones et ad gladium venientium ut dimicent cum
chaldeis et impleant eas cadaveribus hominum quos percussi in furore meo et in indignatione
mea. abscondam faciem meam a civitate hac propter omnem maliciam eorum. Ecce ego obducam eis
cicatricem et sanitatem et curabo eos et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis. et convertam conversi
onem iuda et conversionem ierusalem et edificabo eos sicut a principio et emundabo illos ab
omni iniquitate sua in qua peccaverunt mihi et propitius ero iniquitatibus eorum quibus deliquerunt
mihi et spreverunt me. et erit mihi in nomen et in gaudium et in laudem et in exultationem cunctis
gentibus terre que audierint omnia bona que ego facturus sum eis et pavebunt et turbabuntur in universis
bonis et in omni pace quam ego faciam eis. Hec dicit dominus. Adhuc audietur in loco isto quem vos dici
tis desertum eo quod non sit homo et iumentum in civitatibus iuda et foris ierusalem que desolate sunt ab
sque homine et absque habitatore et absque pecore vox gaudii et vox leticie vox sponsi et vox
sponse vox dicentium. Confitemini domino exercituum quoniam bonus dominus quoniam in eternum misericordia eius
portantium vota in domum domini. Reducam enim conversionem terre sicut a principio dicit dominus. Hec dicit
dominus exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto absque homine et absque iumento et in universis civita
tibus eius habitaculum pastorum accubantium gregum. in civitatibus montuosis et in civitatibus
campestribus et in civitatibus que ad austrum sunt et in terra beniamin et in circuitu ierusalem et in civi
tatibus iuda. Adhuc transibunt greges ad manum numerantis ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus
et suscitabo verbum bonum quod locutus sum ad domum israel et ad domum iuda. In diebus illis et
in tempore illo germinare faciam david germen iusticie et faciet iudicium et iusticiam in terra.
In diebus illis salvabitur iuda et ierusalem habitabit confidenter et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster
Quia hec dicit dominus. Non interibit de david vir qui sedeat super thronum domus israel. Et de sa
cerdotibus et de levitis non interibit vir a facie mea qui offerat holocausta et incendat sacri
ficium et cedat victimas cunctis diebus. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Hec dicit dominus
Si irritum potest fieri pactum meum cum die et pactum meum cum nocte ut non sit dies et nox in tempore suo et pactum meum
irritum esse poterit cum david servo meo ut non sit ex eo filius qui regnet in domo eius et levites et sa
cerdotes ministri eius. Sicut numerari non possunt stelle celi et metiri harena maris sic multipli
cabo semen david servi mei et levitas ministros meos. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens.
Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit dicens. Due cognationes quas elegerat dominus abiecte sunt.
et populum meum despexerunt eo quod non sit ultra gens coram eis. Hec dicit dominus. Si pactum meum inter
diem et noctem et leges celo et terre non posui et quidem et semen iacob et david servi mei proiciam ut non
assumam de semine eius principes seminis abraham ysaac et iacob. Reducam enim conversionem

eorum et miserebor eis. Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino quando Nabuchodonosor rex Babylonis XXXIIII
et omnis exercitus eius universaque regna terrae quae erant sub potestate manus eius et omnes populi bellabant contra
Ierusalem et contra omnes urbes eius dicens. Haec dicit Dominus Deus Israel. Vade et loquere ad Sedeciam regem Iuda
et dices ad eum. Haec dicit Dominus. Ecce ego dabo civitatem hanc in manus regis Babylonis et succendet
eam igni. Et tu non effugies de manu eius sed comprehensione capieris et in manu eius traderis et oculi
tui oculos regis Babylonis videbunt et os eius cum ore tuo loquetur et Babylonem introibis. Attamen audi
verbum Domini Sedecia rex Iuda. Haec dicit Dominus ad te. Non morieris in gladio sed in pace morieris
et secundum conbustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te sic conburent te et vae domine plangent
te, quia verbum ego locutus sum dicit Dominus. Et locutus est Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda univer
sa verba haec in Ierusalem. Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem et contra omnes civitates Iuda quae re
liquae erant contra Lachis et contra Azecha. Hae enim remanserant de civitatibus Iuda civitates munitissimae.
Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino postquam percussit rex Sedecias foedus cum omni populo in Ierusalem praedi
cans ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam hebraeum et hebraeam liberos et ne
quaquam dominarentur eis, id est in Iudaeo et fratre suo. Audierunt ergo omnes principes et universus populus qui inierunt
pactum ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam liberos et ultra non dominarentur
eis. Audierunt igitur et dimiserunt. Et conversi sunt deinceps et retraxerunt servos et ancillas suas quos dimise
rant liberos et subiugaverunt in famulos et in famulas. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam a Domino
dicens. Haec dicit Dominus Deus Israel. Ego percussi foedus cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra Aegypti de
domo servitutis dicens. Cum conpleti fuerint septem anni dimittat unusquisque fratrem suum hebraeum qui
venditus est ei et serviet tibi sex annis et dimittes eum a te liberum. Et non audierunt me patres vestri nec in
uos clinaverunt aurem suam. Et conversi estis hodie et fecistis quod rectum est in oculis meis ut praedicaretis unusquisque
libertatem ad amicum suum et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum
super eam. Et reversi estis et commaculastis nomen meum et reduxistis unusquisque servum suum et unusquisque suum
ancillam suam quos dimiseratis ut liberi essent et suae potestatis. Et subiugastis eos ut sint vobis
servi et ancillae. Propterea haec dicit Dominus. Vos non audistis me ut praedicaretis libertatem unusquisque fratri suo et un
usquisque amico suo. Ecce ego praedico vobis libertatem ait Dominus et ad gladium et ad famem et ad pestem et da
bo vos in commotionem cunctis regnis terrae. Et dabo viros qui praevaricantur foedus meum et non observa
verunt verba foederis quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes et transi
erunt inter divisiones eius. Principes Iuda et principes Ierusalem et eunuchi et sacerdotes et omnis populus terrae
qui transierunt inter divisiones vituli et dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu quaerentium animam eorum. Et
erit morticinum eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terrae. Et Sedeciam regem Iuda et principes eius da
bo in manu inimicorum suorum et in manu quaerentium animam eorum et in manu exercitus regis Babylo
nis qui recesserunt a vobis. Ecce ego praecipio dicit Dominus et reducam eos in civitatem hanc et proeliabuntur
adversum eam et capient eam et succendent eam igni. Et civitates Iuda dabo in solitudinem eo quod
non sit habitator. Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino in diebus Ioachim filii Iosiae regis Iuda dicens. Va XXXIIII
de ad domum Rechabitarum et loquere illis et introduces eos in domum Domini in unam exedram thesaurorum
et dabis eis bibere vinum. Et assumpsi Iechoniam filium Ieremiae filii Absaniae et fratres eius et omnes filios eius
et universam domum Rechabitarum et introduxi eos in domum Domini ad gazophilacium filiorum Eunan fi
lii Iiegedeliae hominis Dei quod erat iuxta gazophilacium principum super thesaurum Maasiae filii Sellum
qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino et calices et
dixi ad eos. Bibite vinum. Qui responderunt. Non bibemus vinum. Quia Ionadab filius Rechab pater noster
praecepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum et domum non aedifica
bitis et sementem non seretis et vineas non plantabitis nec habebitis sed in tabernaculis habitabitis cunc
tis diebus vestris ut vivatis diebus multis super faciem terrae in qua vos peregrinamini. Oboedivimus ergo

uoci Ionadab filii Rechab patris nostri in omnibus quae praecepit nobis, ita ut non biberemus uinum cunctis die-
bus nostris, nos et mulieres nostrae, filii et filiae nostrae, et non aedificaremus domos ad habitandum, et uineam et agrum
et sementem non habuimus, sed habitauimus in tabernaculis, et obedientes fuimus iuxta omnia quae praecepit nobis Ionadab pa-
ter noster. Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, ingrediamur Ierusalem a fa-
cie exercitus Chaldaeorum et a facie exercitus Syriae, et mansimus in Ierusalem. Et factum est uerbum Domini ad Ieremiam, dicens:
Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade et dic uiris Iuda et habitatoribus Ierusalem: Numquid non accipietis disci-
plinam ut obediatis uerbis meis, dicit Dominus? Praeualuerunt sermones Ionadab filii Rechab, quos praece-
pit filiis suis ut non biberent uinum, et non biberunt usque ad diem hanc, quia obedierunt praecepto patris sui. Ego autem
locutus sum ad uos de mane consurgens et loquens, et non obedistis mihi. Misitque ad uos omnes seruos meos pro-
phetas, consurgensque diluculo, mittensque et dicens: Conuertimini unusquisque a uia sua pessima, et bona
facite studia uestra, et nolite sequi deos alienos, neque colatis eos, et habitabitis in terra quam dedi uobis et pa-
tribus uestris; et non inclinastis aurem uestram, neque audistis me. Firmauerunt igitur filii Ionadab filii Rechab pa-
tris sui quod praecepit eis; populus autem iste non obediuit mihi. Idcirco haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego addu-
cam super Iudam et super omnes habitatores Ierusalem uniuersam afflictionem quam locutus sum aduersum illos, eo quod locutus sim ad
eos et non audierunt, uocaui illos et non responderunt mihi. Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias: Haec dicit Dominus exercitu-
um Deus Israel: Pro eo quod obedistis praecepto Ionadab patris uestri, et custodistis omnia mandata eius, et fecistis uni-
uersa quae praecepit uobis, propterea haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet uir de stirpe Ionadab filii Re-
XXXVI chab stans in conspectu meo cunctis diebus. Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iuda, fac-
tum est uerbum hoc ad Ieremiam a Domino dicens: Tolle uolumen libri, et scribes in eo omnia uerba quae locutus sum tibi aduer-
sum Israel et Iudam et aduersum omnes gentes, a die qua locutus sum ad te ex diebus Iosiae usque ad diem hanc. Si forte au-
dientes domus Iuda uniuersa mala quae ego cogito facere eis, reuertatur unusquisque a uia sua pessima, et pro-
pitius ero iniquitati et peccato eorum. Vocauit ergo Ieremias Baruch filium Neriae, et scripsit Baruch ex ore Iere-
miae omnes sermones Domini quos locutus est ad eum in uolumine libri. Et praecepit Ieremias Baruch dicens: Ego clau-
sus sum, non ualeo ingredi domum Domini. Ingredere ergo tu, et lege de uolumine in quo scripsisti ex ore meo
uerba Domini audiente populo in domo Domini in die ieiunii; insuper et audiente uniuerso Iuda, qui ueniunt
de ciuitatibus suis, leges eis. Si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini, et reuertatur unusquisque a uia sua
pessima, quoniam magnus furor est et indignatio quam locutus est Dominus aduersum populum hunc. Et fecit filius Neriae Ba-
ruch iuxta omnia quae praeceperat ei Ieremias propheta, legens ex uolumine sermones Domini in domo Domini. Fac-
tum est autem in anno quinto Ioachim filii Iosiae regis Iuda in mense nono, praedicauerunt ieiunium in conspec-
tu Domini omni populo in Ierusalem et uniuersae multitudini quae confluxerat de ciuitatibus Iuda in Ierusalem. Legitque Ba-
ruch ex uolumine sermones Ieremiae in domo Domini in gazophylacio Gamariae filii Saphan
scribae, in uestibulo superiore, in introitu portae nouae domus Domini, audiente omni populo. Cumque audisset
Michaeas filius Gamariae filii Saphan omnes sermones Domini ex libro, descendit in domum regis ad gazo-
phylacium scribae; et ecce omnes principes ibi sedebant: Elisama scriba, et Dalaias filius Semeiae, et Ela-
than filius Achobor, et Gamarias filius Saphan, et Sedechias filius Ananiae, et uniuersi principes. Et nun-
tiauit eis Michaeas omnia uerba quae audiuit legente Baruch ex uolumine in auribus populi. Miserunt
itaque omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathaniae filii Selemiae filii Chusi dicentes: Volumen
ex quo legisti audiente populo, assume in manu tua, et ueni. Tulit ergo Baruch filius Neriae uolumen in
manu sua, et uenit ad eos. Et dixerunt ad eum: Sede et lege haec in auribus nostris. Et legit Baruch
in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia uerba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum, et dixerunt ad
Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos. Et interrogauerunt eum dicentes: Indica nobis quomodo
scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad
me omnes sermones istos, et ego scribebam in uolumine atramento. Et dixerunt omnes principes ad Baruch:
Vade, abscondere tu et Ieremias, et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro

volumen commendaverunt in gazophylacium Elisame scribe. et nuntiaverunt audiente rege omnes sermo
nes. Misitque rex Iudi ut sumeret volumen. Qui tollens illud de gazophylacio Elisame scribe legit
audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in men
se nono. et posita erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quatuor: scidit illud
scalpello scribe. et proiecit in ignem qui erat super arulam. donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. et non
timuerunt. neque sciderunt vestimenta sua. rex et omnes servi eius. qui audierunt sermones istos universos. Verumptamen
tamen Elnathan et Dalaias et Gamarias contradixerunt regi ne combureret librum. et non audivit eos. Et precepit rex
Ieremiel filio Amalech. et Saraie filio Ezriel. et Selemie filio Abdeel. ut comprehenderent Baruch scribam
et Ieremiam prophetam. Abscondit autem eos dominus. Et factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam postquam combusserat
rex volumen et sermones quos scripserat Baruch ex ore Ieremie dicens. Rursum tolle volumen aliud
et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in primo volumine quod combussit Ioachim rex Iuda. Et ad Ioachim
regem Iuda dices. Hec dicit dominus. Tu combussisti volumen illud dicens. Quare scripsisti in eo annuncians. Festinus
veniet rex Babylonis. et vastabit terram hanc. et cessare faciet ex illa hominem et iumentum. Propterea hec dicit dominus contra
Ioachim regem Iuda. Non erit ex eo qui sedeat super solium David. et cadaver eius proicietur ad estum diei. et ad ge
lu per noctem. et visitabo contra eum. et contra semen eius. et contra servos eius iniquitates suas. et adducam super eos. et super habitato
res Ierusalem. et super viros Iuda: omne malum quod locutus sum ad eos. et non audierunt. Ieremias autem tulit vo
lumen aliud. et dedit illud Baruch filio Neri scribe qui scripsit in eo ex ore Ieremie omnes sermones
libri quem combusserat rex Iuda Ioachim igni. Et insuper additi sunt sermones multo plures quam an
tea fuerant. Et regnavit rex Sedechias filius Iosie pro Ieconia filio Ioachim quem constituit regem Nabugo XXXVII
donosor rex Babylonis in terra Iuda. et non obedivit ipse et servi eius. et populus terre verbis domini. que locutus
est in manu Ieremie prophete. Et misit rex Sedechias Iothal filium Selemie. et Sophoniam filium
Maasie sacerdotem ad Ieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dominum deum nostrum. Ieremias autem libere am
bulabat in medio populi. non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus
est de Egypto. et audientes Chaldei qui obsidebant Ierusalem huiuscemodi nuntium: recesserunt ab Ierusalem.
Et factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus Israel. Sic dicetis regi Iuda qui mi
sit vos ad interrogandum me. Ecce exercitus Pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram
suam in Egyptum. et redient Chaldei. et preliabuntur contra civitatem hanc. et capient eam et incendent eam
igni. Hec dicit dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes. Euntes abibunt. et recedent a nobis Chaldei quia
non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum Chaldeorum qui preliantur adversum vos. et derelicti fuerint ex eis aliqui
vulnerati: singuli de tentorio suo consurgent. et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum reces
sisset exercitus Chaldeorum ab Ierusalem propter exercitum Pharaonis. egressus est Ieremias de Ierusalem ut iret in terram
Beniamin. et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam Beniamin: erat
ibi custos porte per vices nomine Ierias filius Selemie filii Ananie. Et apprehendit Ieremiam prophetam
dicens. Ad Chaldeos profugis. Et respondit Ieremias. Falsum est. Non fugio ad Chaldeos. Et non audivit
eum. Sed comprehendit Ierias Ieremiam. et adduxit eum ad principes. Quamobrem irati principes contra Ieremiam: ce ieremiam
sum eum miserunt in carcerem: qui erat in domo Ionathe scribe. Ipse enim prepositus erat super carcerem.
Itaque ingressus est Ieremias in domum laci. et in ergastulum. et sedit ibi Ieremias diebus multis.
Mittens itaque rex Sedechias tulit eum. et interrogavit eum in domo sua abscondite. et dixit. Putas
ne est sermo a domino: Et dixit Ieremias. Est. Et ait. In manu regis Babylonis traderis. Et dixit Ieremias
ad regem Sedechiam. Quid peccavi tibi et servis tuis. et populo tuo. quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt
prophete vestri qui prophetabant vobis. et dicebant. Non veniet rex Babylonis super vos. et super terram hanc. Nunc
ergo audi obsecro domine mi rex valeat deprecatio mea in conspectu tuo. et ne me remittas in
domum Ionathe scribe, ne moriar ibi. Precepit ergo rex Sedechias ut traderetur Ieremias in vesti
bulo carceris. et ut daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec consumerentur omnes panes

XXXVIII de civitate et mansit Ieremias in vestibulo carceris. Audivit autem Saphatias filius Mathan et Ge-
delias filius Phassur et Iuchal filius Selemie et Phassur filius Melchie sermones quos Ieremias lo-
quebatur ad omnem populum dicens. Hec dicit Dominus. Quicumque manserit in civitate hac morietur gladio et fame
et peste. Qui autem profugerit ad Chaldeos vivet et erit anima eius sospes et vivens. Hec dicit Dominus. Tra-
dendo tradetur civitas hec in manu exercitus regis Babilonis et capiet eam. Et dixerunt principes regi. Roga-
mus ut occidatur homo iste. De industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in
civitate hac et manus universi populi loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo iste non querit pacem po-
pulo huic sed malum. Et dixit rex Sedechias. Ecce ipse in manibus vestris est. Nec enim fas est regem vobis quicquam
negare. Tulerunt ergo Ieremiam et proiecerunt eum in lacum Melchie filii Amalech qui erat in vestibulo
carceris et summiserunt Ieremiam in funibus in lacum in quo non erat aqua sed lutum. Descendit itaque Ie-
remias in cenum. Audivit autem Abdemelech Ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis quod
misissent Ieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta Beniamin. Et egressus est Abdemelech de
domo regis et locutus est ad regem dicens. Domine mi rex male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetra-
verunt contra Ieremiam prophetam mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame. Non sunt enim panes ultra in ci-
vitate. Precepit itaque rex Abdemelech Ethiopi dicens. Tolle tecum hinc xxx viros et leva Ie-
remiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis ergo Abdemelech secum viris ingressus est domum regis
que erat sub cellario et tulit inde veteres pannos et antiqua que computruerant et summisit eos
ad Ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque Abdemelech Ethiops ad Ieremiam. Pone veteres pannos
et hec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et super funes. Fecit ergo Ieremias sic. Et extraxerunt Iere-
miam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem Ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex Se-
dechias et tulit ad se Ieremiam prophetam ad hostium tercium quod erat in domo Domini. Et dixit rex ad Iere-
miam. Interrogo ego te sermonem. Ne abscondas a me aliquid. Dixit autem Ieremias ad Sedechiam.
Si annuntiavero tibi numquid non interficies me? Et si consilium dedero tibi non me audies. Iuravit ergo Sedechias
rex Ieremie clam dicens. Vivit Dominus qui fecit nobis animam hanc. Si occidero te et si tradidero te in
manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et dixit Ieremias ad Sedechiam. Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel. Si profectus
exieris ad principes regis Babilonis vivet anima tua et civitas hec non succendetur igni et salvus eris tu
et domus tua. Si autem non exieris ad principes regis Babilonis tradetur civitas hec in manus Chaldeorum et
succendent eam igni et tu non effugies de manu eorum. Et dixit rex Sedechias ad Ieremiam. Sollicitus
sum propter Iudeos qui transfugerunt ad Chaldeos ne forte tradar in manus eorum et illudant mihi. Res-
pondit autem Ieremias et dixit ad eum. Non te tradent. Audi quaeso vocem Domini quam loquor ego ad te et bene tibi erit
et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi iste est sermo quem ostendit mihi Dominus. Ecce omnes mulieres que re-
manserunt in domo regis Iuda educentur ad principes regis Babilonis et ipse dicent. Seduxe-
runt te et prevaluerunt adversum te viri pacifici tui. Demerserunt te in ceno et in lubrico pedes tuos
et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filii tui educentur ad Chaldeos et non effugies manus eorum sed
in manu regis Babilonis capieris et civitatem hanc comburet igni. Dixit ergo Sedechias ad Iere-
miam. Nullus sciat verba hec et non morieris. Si autem principes audierint quia locutus sum tecum et venerint a-
d te et dixerint tibi. Indica nobis quid locutus sis cum rege. Ne celes nos et non te interficiemus. Et quid locutus
est tecum rex. Dices ad eos. Prostravi ego preces meas coram rege ne me reduci iuberet in domum Iona-
than et ibi morerer. Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam et interrogaverunt eum. Et locutus est eis iuxta
omnia verba que preceperat ei rex. Et cessaverunt ab eo. Nichil enim fuerat auditum. Mansit vero Ieremias in ves-
XXXIX tibulo carceris usque ad diem qua capta est Ierusalem. Et factum est ut caperetur Ierusalem. Anno nono Sedechie regis
Iuda mense decimo venit Nabugodonosor rex Babilonis et omnis exercitus eius ad Ierusalem et obsidebant
eam. Undecimo autem anno Sedechie mense quarto quinta die mensis aperta est civitas et ingressi sunt omnes
principes regis Babilonis et sederunt in porta media. Neregel. Sereser. Semegar. Nabusar-

sachim. Rapsaces. Neregel. Sereser. Rebmag. et omnes reliqui principes regis babylonis. Cumque vidis
set eos sedechias rex iuda et omnes viri bellatores fugerunt. et egressi sunt nocte de civitate per viam orti re
gis et per portam que erat inter duos muros. et egressi sunt ad viam deserti. Persecutus est autem eos exercitus chaldeorum.
et comprehenderunt sedechiam in campo solitudinis iericontine. Et captum adduxerunt ad nabuchodo
nosor regem babylonis in reblatha que est in terra emath. et locutus est ad eum iudicia. Et occidit rex baby
lonis filios sedechie in reblatha in oculis eius. et omnes nobiles iuda occidit rex babylonis. oculos quoque
sedechie eruit. et vinxit eum compedibus ut duceretur in babylonem. Domum quoque regis et domum vulgi suc
cenderunt chaldei igni. et murum ierusalem subverterunt. et reliquias populi qui remanserant in civitate. et perfugas
qui transfugerant ad eum. et superfluos vulgi qui remanserant. transtulit nabuzardan magister militum
in babylonem. et de plebe pauperum qui nichil penitus habebant: dimisit magister militum nabuzardan
in terra iuda. et dedit eis vineas et cisternas in die illa. Preceperat autem nabuchodonosor rex babylonis
de ieremia nabuzardan magistro militie dicens. Tolle illum. et pone super eum oculos tuos. nichilque ei
mali facias. sed ut voluerit sic facias ei. Misit ergo nabuzardan princeps militie. et nabu. et sesba
san. et rapsaces. et neregel. et sereser. et reginab. et omnes optimates regis babylonis miserunt et tu
lerunt ieremiam de vestibulo carceris. et tradiderunt eum godolie filio aicham filii saphan. ut intraret
domum. et habitaret in populo. Ad ieremiam autem factus est sermo domini. cum clausus esset in vestibulo carceris
dicens. Vade et dic abdemelech ethiopi dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam
sermones meos super civitatem hanc in malum. et non in bonum. et erunt in conspectu tuo in die illa. et libera
bo te ait dominus in die illa. et non traderis in manus virorum quos tu formidas. sed eruens liberabo te. et gladio
non cades. sed erit tibi anima tua in salutem. quia in me habuisti fiduciam ait dominus. Sermo qui factus est ad ieremiam a XL
domino postquam dimissus est a nabuzardan magistro militie de rama quando tulit eum vinctum cathenis in
medio omnium qui migrabant de ierusalem et iuda. et ducebantur in babylonem. Tollens ergo princeps mi
litie ieremiam: dixit ad eum. Dominus deus tuus locutus est malum hoc super locum istum. et adduxit. et fecit dominus sicut lo
cutus est. Quia peccastis domino. et non audistis vocem eius. et factus est sermo hic. Nunc ergo ecce solvi te hodie de ca
thenis que sunt in manibus tuis. Si placet tibi ut venias mecum in babylonem: veni. et ponam oculos
meos super te. Si autem displicet tibi venire mecum in babylonem: reside. Ecce omnis terra in conspectu tuo
est. Quod elegeris et quo placuerit tibi ut vadas: illuc pergere. et mecum noli venire. sed habita apud godoliam filium
aicham filii saphan quem prefecit rex babylonis civitatibus iude. habita ergo cum eo in medio populi
vel quocumque placuerit tibi ut vadas: vade. Dedit quoque ei magister militie cibaria. et munuscula. et dimisit
eum. Venit autem ieremias ad godoliam filium aicham in masphat. et habitavit cum eo in medio populi
qui relictus fuerat in terra. Cumque audissent omnes principes exercitus qui dispersi fuerant per regiones ipsi et socii
eorum. quod prefecisset rex babylonis godoliam filium aicham terre. et quod commendasset ei viros et mulieres
et parvulos. et de pauperibus terre qui non fuerant translati in babylonem venerunt ad godoliam in masphat.
Et ysmael filius nathanie. et iohanna filius caree. et ionathan. et sareas filius tenomech. et filii of
fi qui erant de nechophati. et iezonias filius machati. ipsi et viri eorum. Et iuravit eis godolias
filius aicham filii saphan. et comitibus eorum dicens. Nolite timere servire chaldeis. habitate in terra
et servite regi babylonis. et bene erit vobis. Ecce ego habito in masphat ut respondeam preceptis chaldeorum
qui veniunt ad nos. Vos autem colligite vindemiam. et messem et oleum. et condite in vasis vestris.
et manete in urbibus vestris quas tenetis. Sed et omnes iudei qui erant in moab. et in finibus amon. et in
ydumea. et in universis regionibus audito quod dedisset rex babylonis reliquias in iudea. et quod prepo
suisset super eos godoliam filium aicham filii saphan. reversi sunt inquam omnes iudei de universis lo
cis ad que profugerant. et venerunt in terram iuda ad godoliam in masphat. et collegerunt vinum. et mes
sem multam nimis. Iohanna autem filius caree. et omnes principes exercitus qui dispersi fuerant in regio
nibus venerunt ad godoliam in masphat. et dixerunt ei. Scito quod baalis rex filiorum amon misit

ysmael filiū nathanie pcute aīam tuā. Et n̄ credidit eis godolias fili⁹ aichā. Iohānā
fili⁹ caree dixit ad godoliam seorsū in masphat loquens. Ibo 7 pcutiā ysmael filiū nathanie
sciente nemine ne interficiat aīam tuā. 7 dissipentur uniūsi iudei oēs q̄ congregati sunt ad te. 7 pibunt reliquie iuda.
Ait godolias fili⁹ aicham ad iohannā filiū caree. Noli facere uerbū hoc. falsum enī loqueris
XLI de ysmael. Et factū est in mense .vii. uenit ysmael fili⁹ nathanie filii elisama de semine regali 7 o
ptimates regis 7 x. uiri cū eo ad godoliā filiū aicham in masphat. 7 comederūt ibi panes si
mul in masphat. Surrexerunt autē ysmael fili⁹ nathanie 7 x. uiri q̄ cū eo erant. 7 pcusserunt
godoliā filiū aicham filii saphan gladio. 7 interfecerunt eū quē pfecerat rex babilonis terre.
Omnes quoq; iudeos q̄ erant cū godoliā in masphat. 7 chaldeos q̄ reperti sunt ibi. 7 uiros bellatores
pcussit ysmael. Secūdo autē die postq̄ occiderat godoliā. nullo sciente uenerunt uiri de sichem 7 de
silo. 7 de samaria. lxxx uiri rasi barba. 7 scissis uestibus. 7 squalentes. munera 7 thus ha
bant in manu ut offerrent in domo dn̄i. Egressus est ergo ysmael fili⁹ nathanie in occur
sū eorū de masphat. incedens 7 plorans ibat. Cū autē occurrisset eis: dixit ad eos. Venite ad
godoliā filiū aicham. Qui cū uenissent ad mediū ciuitatis: interfecit eos ysmael filius na
thanie. circa mediū laci ipse 7 uiri q̄ cū eo erant. Decē autē uiri reperti sunt inter eos q̄ dixerunt ad ys
mael. Noli occidere nos quia habemus thesauros in agro. frumenti 7 ordei 7 olei 7 mellis. Et cessauit
7 n̄ interfecit eos cū fratribus suis. Lacus autē in quē piecerat ysmael oīa cadauera eorū quos pcus
sit propter godoliā: ipse est quē fecit asa rex propter baasa regē israel. Ipsum repleuit ysmael fili⁹ natha
nie occisis. 7 captiuas duxit ysmael oēs reliquias populi q̄ erant in masphat. filias regis 7 uni
uersū populū q̄ remanserant in masphat. quos commendauerat nabuzardan princeps milicie godo
lie filio aicham. Et cepit eos ysmael fili⁹ nathanie. 7 abiit ut transiret ad filios amon.
Audiuit autē iohanna fili⁹ caree. 7 oēs principes bellatorū q̄ erant cū eo oē malū qd fecerat ysma
el fili⁹ nathanie. 7 assumptis uniūsis uiris pfecti sunt ut bellarent aduersus ysmaelē filiū na
thanie. 7 inuenerunt eū ad aquas multas q̄ sunt in gabaon. Cūq; uidisset oīs populus q̄ erat cū ys
mael iohannā filiū caree. 7 uniūsos principes bellatorū q̄ erant cū eo: letati sunt. 7 reūsus est
oīs populus quē ceperat ysmael: in masphat. Reūsusq; abiit ad iohannā filiū caree. Ysma
el autē filius nathanie fugit cū octo uiris a facie iohanna. 7 abiit ad filios amon.
Tulit ergo iohanna fili⁹ caree 7 oēs principes bellatores q̄ erant cū eo uniūsas reliquias uul
gi. quas reduxerat ab ysmael filio nathanie de masphat. postq̄ pcussit godoliā filiū aicham for
tes uiros ad prelium. 7 mulieres 7 pueros. 7 eunuchos quos reduxerat de gabaon. 7 abierunt 7 se
derunt peregrinantes in chanaan que est iuxta bethleem ut pgerent 7 introirent egiptū a facie
chaldeorū. Timebant enī eos quia pcusserat ysmael fili⁹ nathanie godoliam filiū ai
XLII cham quē prepusuerat rex babilonis in terra iuda. Et accesserunt oēs principes bellatorū 7 ioha
na fili⁹ caree. 7 iezonias fili⁹ iosie. 7 reliquū uulgus a paruo usq; ad magnū. dixeruntq; ad ie
remiā prophetam. Cadat oratio nostra in conspectu tuo. 7 ora pro nobis ad dn̄m deū tuū pro uniuersis
reliquiis istis. quia derelicti sumus pauci de pluribus. sicut oculi tui nos intuentur. 7 annunciet nobis
dn̄s deus tuus uiā per quā pgamus. 7 uerbū qd faciamus. Dixit autē ad eos ieremias propheta. Audi
ui. Ecce ego oro ad dn̄m deū uestrum secundū uerba uestra. Omne uerbū quodcūq; responderit mihi in
dicabo uobis. nec celabo uos quicquā. Et illi dixerunt ad ieremiā. Sit dn̄s inter nos testis ue
ritatis 7 fidei. si nō iuxta oē uerbū in quo miserit te dn̄s tuus ad nos sic faciemus. Siue bonū
siue malū: uoci dn̄i dei ad quē mittimus te obediemus. ut bene sit nobis cū audierimus
uocem dn̄i dei nostri. Cū autē completi essent .vii. dies. factū est uerbū dn̄i ad ieremiā. Vocauitq;
iohannā filiū caree. 7 oēs principes bellatorū q̄ erant cū eo. 7 uniuersū populū a mini
mo usq; ad maximū. 7 dixit ad eos. Hec dicit dn̄s deus israel. ad quē misistis me. ut prosternerem

nerem preces uestras in conspectu eius. Si quiescentes remanseritis in terra hac: edificabo uos et non destruam.
plantabo et non euellam. Iam enim placatus sum super malo quod feci uobis. Nolite timere a facie regis babilo
nis, quem uos pauidi formidatis. Nolite timere eum dicit dominus: quia uobiscum sum ego ut saluos uos
faciam. Et eruam de manu eius, et dabo uobis misericordias, et miserebor uestri, et habitare uos faciam in terra
uestra. Si autem dixeritis: nos non habitabimus in terra ista, nec audierimus uocem domini dei nostri dicentes. Nequaquam,
sed ad terram egipti pergemus, ubi non uidebimus bellum, et clangorem tube non audiemus, et famem non sustine
bimus, et ibi habitabimus. Propter hoc nunc audite reliquie iuda. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si posueritis faciem
uestram ut ingrediamini egiptum, et intraueritis ut ibi habitetis: gladius quem uos formidatis ibi comprehen
det uos in terra egipti, et fames pro qua estis solliciti: adherebit uobis in egipto, et ibi moriemini. Omnesque
uiri qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur egiptum et habitent ibi: morientur gladio, et fame et peste.
Nullus de his remanebit, nec effugiet a facie mali quod ego afferam super eos. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel.
Sicut conflatus est furor meus super habitatores ierusalem: sic conflabitur indignatio mea super uos cum ingressi fueritis
egiptum, et eritis in iusiurandum et stuporem, et in maledictum et in opprobrium, et nequaquam ultra uidebitis locum istum.
Verbum domini super uos reliquie iuda. Nolite intrare egiptum. Scientes scietis quia obtestatus sum uos hodie. quia
decepistis animas uestras. Vos enim misistis me ad dominum deum nostrum dicentes. Ora pro nobis ad dominum deum
nostrum, et iuxta omnia quecumque dixerit tibi dominus noster: sic annuntia nobis et faciemus. Et annuntiaui uobis
hodie: et non audistis uocem domini dei nostri super uniuersis pro quibus misit me ad uos. Nunc ergo scientes scietis
quia gladio et fame et peste moriemini in loco ad quem uoluistis intrare, ut habitaretis ibi. Factum est autem XIII
cum complesset ieremias, loquens ad populum uniuersos sermones domini dei eorum pro quibus miserat illum dominus deus
eorum ad illos: omnia uerba hec. dixit azarias filius osie, et iohanna filius caree, et omnes uiri superbi. dicentes ad
ieremiam. Mendacium tu loqueris. Non misit te dominus deus noster dicens. Non ingrediamini egiptum ut habi
tetis ibi. Sed baruch filius nerie incitat te aduersum nos, ut tradat nos in manibus chaldeorum, ut in
terficiat nos, et transduci faciat in babilonem. Et non audiuit iohanna filius caree, et omnes principes bellato
rum, et uniuersus populus uocem domini, ut manerent in terra iuda. Sed tollens iohanna filius caree, et uniuersi
principes bellatorum uniuersos reliquiarum iuda qui reuersi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante disper
si, ut habitarent in terra iuda, uiros et mulieres, et paruulos, et filias regis, et omnem animam quam reliquerat
nabuzardan princeps militie cum godolia filio aicham filii saphan, et ieremiam prophetam, et
baruch filium nerie, et ingressi sunt in terram egipti. Quia non obedierunt uoci domini, et uenerunt usque ad taphnis.
Et factus est sermo domini ad ieremiam in taphnis dicens. Sume in manu tua lapides grandes, et abs
conde eos in cripta que est sub muro laterculo in porta domus pharaonis in taphnis. cernentibus uiris iu
deis, et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam et assumam nabuchodonosor regem ba
bilonis seruum meum, et ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi, et statuet solium suum super
eos. Veniensque percutiet terram egipti. Quos in mortem: in mortem, et quos in captiuitatem: in capti
uitatem, et quos in gladio: in gladio. Et succendet ignem in delubris deorum egipti, et comburet ea, et cap
tiuos ducet illos, et amicietur terra egipti sicut amicitur pastor pallio suo, et egredietur inde in pa
ce. Et conteret statuas domus solis que sunt in terra egipti, et delubra deorum egipti comburet igni. Verbum quod XLIIII
factum est ad ieremiam, et ad omnes iudeos qui habitabant in terra egipti in magdalo, et in taphnis, et in mem
phis, et in terra phatures dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Vos uidistis omne malum istud quod
adduxi super ierusalem, et super omnes urbes iuda, et ecce sunt deserte hodie, et non est in eis habitator propter maliciam
quam fecerunt, ut me ad iracundiam prouocarent, et irent et sacrificarent, et colerent deos alienos quos nes
ciebant, et illi et uos, et uos et patres uestri. Et misi ad uos omnes seruos meos prophetas de nocte consur
gens, mittensque et dicens. Nolite facere uerbum huiuscemodi abhominationis. Et non audierunt, nec inclina
uerunt aurem suam ut conuerterentur a malis suis, et non sacrificarent diis alienis. Et conflata est indig
natio mea et furor meus, et succensa est in ciuitatibus iuda et in plateis ierusalem, et uerse sunt in soli
tudinem.

et vastitate secundum diem hunc. Et nunc haec dicit dominus exercituum deus israel. Quare vos facitis malum hoc gran-
de contra animas vestras, ut intereat ex vobis vir et mulier. Parvulus et lactans de medio iude. ne(c)
linquatur vobis quicquam residuum, provocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando diis alienis in terra
egypti in quam ingressi estis ut habitetis ibi, et dispereatis, et sitis in maledictionem et in obprobrium cunctis
gentibus terre. Numquid obliti estis mala patrum vestrorum, et mala regum iuda, et mala uxorum eius, et mala vestra
et mala uxorum vestrarum que fecerunt in terra iuda, et in regionibus ierusalem. Non sunt mundati usque ad diem hunc
et non timuerunt, et non ambulaverunt in lege domini, et in preceptis meis que dedi coram vobis et coram patribus vestris.
Ideo haec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum, et disperdam omnem iudam
et assumam reliquias iude qui posuerunt facies suas ut ingrederentur in terram egypti ut habitarent ibi,
et consumentur omnes in terra egypti, et cadent in gladio, et in fame consumentur, a minimo usque ad maximum.
In gladio et fame morientur, et erunt in iusiurandum, et in miraculum, et in maledictionem et in op-
probrium. Et visitabo habitatores terre egypti, sicut visitavi super ierusalem in gladio et fame et peste
et non erit qui effugiat, et sit residuus de reliquiis iudeorum qui vadunt ut peregrinentur in terra egypti, et
revertantur in terram iuda, ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur et habitent ibi. Non rever-
tentur illuc nisi qui fugerint. Responderunt autem ieremie omnes viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis
alienis, et universe mulieres quarum stabat multitudo grandis, et omnis populus habitantium in terra egypti in
phatures dicentes. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini dei nostri non audiemus ex te, sed
facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, ut sacrificemus regine celi, et libemus ei liba-
mina sicut fecimus nos et patres nostri, reges nostri et principes nostri in urbibus iuda et in plateis ierusalem,
et saturati sumus panibus, et bene nobis erat, malumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo cessavimus sacrifica-
re regine celi et libare ei libamina, indiguimus omnibus, et gladio et fame consumpti sumus. Quod si
sacrificamus regine celi, et libamus ei libamina, numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad
colendam eam, et liba libanda. Et dixit ieremias ad omnem populum adversum viros et adversum mu-
lieres, et adversum universam plebem que responderant ei verbum dicens. Numquid non sacrificium quod sacrificastis
in civitatibus iuda et in plateis ierusalem vos et patres vestri, et reges vestri, et principes vestri, et populus
terre, horum recordatus est dominus, et ascendit super cor eius, et non poterat dominus ultra portare propter malitiam studio-
rum vestrorum, et propter abhominationes quas fecistis. Et facta est terra vestra in desolationem et in stuporem et in male-
dictum, eo quod non sit habitator, sicut est dies haec. Propterea quod sacrificaveritis idolis, et peccaveritis domino, et non audi-
eritis vocem domini, et in lege et in preceptis et in testimoniis eius non ambulaveritis, ideo evenerunt
vobis mala haec, sicut est dies haec. Dixit autem ieremias ad omnem populum et ad universas mulieres. Audi-
te verbum domini omnis iuda qui estis in terra egypti. Haec dicit dominus exercituum deus israel dicens. Vos et uxores
vestre locute estis ore vestro, et manibus vestris implestis dicentes. Faciamus vota que vovimus ut
sacrificemus regine celi, et libemus ei libamina. Implestis vota vestra, et opere perpetrastis ea. Ideo audi-
te verbum domini omnis iuda qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno ait dominus,
quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri iudei dicentis. Vivit dominus deus in omni terra egypti.
Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum, et consumentur omnes viri iuda qui sunt in terra egypti
gladio et fame donec penitus consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur de terra egypti in terram
iuda viri pauci. Et scient omnes reliquie iuda ingredientium terram egypti ut habitent ibi, cuius ser-
mo compleatur, meus an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus quod visitem ego super vos in loco isto, ut
sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. Haec dicit dominus. Ecce ego tradam pharao-
nem ephree regem egypti in manu inimicorum eius, et in manu querentium animam eius, sicut tradidi sedechi-
XLV am regem iuda in manu nabugodonosor regis babilonis, inimici sui et querentis animam eius. Verbum
quod locutus est ieremias propheta ad baruch filium nerie cum scripsisset verba haec in libro ex ore ieremie.
Anno quarto ioachim filii iosie regis iuda dicens. Haec dicit dominus deus israel ad te baruch.

dixisti. Ve misero mihi quoniam addidit dominus dolorem dolori meo. laboravi in gemitu meo et requiem non in-
veni. Hec dices ei. Sic dicit dominus. Ecce quos edificavi ego destruo. et quos plantavi ego evello. et
universam terram hanc. et tu queris tibi grandia. Noli querere. quia ecce ego adducam malum super omnem carnem
ait dominus. Et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quecumque perrexeris. Verbum domini quod factum est ad XLVI
Ieremiam prophetam contra gentes ad Egyptum adversus exercitum Pharaonis Nechao regis Egypti qui erat iuxta
flumen Eufraten in Carchamis. quem percussit Nabuchodonosor rex Babilonis. in quarto anno Ioachim
filii Iosie regis Iuda. Preparate scutum et clipeum. et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite
equites. State in galeis. polite lanceas. induite vos loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pavidos et terga
vertentes. fortes eorum cesos. et fugerunt concite. nec respexerunt. terror undique ait dominus. Non fugiat
velox. nec salvari se putet fortis. Ad aquilonem iuxta flumen Eufraten victi sunt et ruerunt. Quis
est iste qui quasi flumen ascendit. et veluti fluminum intumescunt gurgites eius. Egyptus fluminis instar
ascendit. et velud flumina movebuntur fluctus eius. et dicet. Ascendens operiam terram. perdam civitatem
et habitatores eius. Ascendite equos. et exultate in curribus. et procedant fortes. Ethiopia et Libies te-
nentes scutum. et Lidii arripientes et iacientes sagittas. Dies autem ille domini dei exercituum dies
ultionis. ut sumat vindictam de inimicis suis. Devorabit gladius et saturabitur. et inebriabitur
sanguine eorum. Victima enim domini dei exercituum in terra aquilonis iuxta flumen Eufraten. Ascende in
Galaad. et tolle resinam virgo filia Egypti. Frustra multiplicasti medicamina. sanitas non e-
rit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam. et ululatus tuus replevit terram. quia fortis impegit in for-
tem. et ambo pariter conciderunt. Verbum quod locutus est dominus ad Ieremiam prophetam super eo quod venturus esset
Nabuchodonosor rex Babilonis. et percussurus terram Egypti. Annunciate Egypto. et auditum facite in
Magdalo. et resonet in Memphis. et in Taphnis dicite. Sta. et prepara te. quia devorabit
gladius ea que per circuitum tuum sunt. Quare computruit fortis tuus. non stetit. quia dominus subvertit eum. Mul-
tiplicavit ruentes. ceciditque vir ad proximum suum. et dicent. Surge et revertamur ad populum
nostrum. ad terram nativitatis nostre. a facie gladii columbe. Vocate nomen Pharaonis regis Egyp-
ti. Tumultum adduxit tempus. Vivo ego inquit rex dominus exercituum nomen eius. quoniam sicut Thabor in
montibus. et sicut Carmelus in mari veniet. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Egypti.
quia Memphis in solitudinem erit. et deseretur. et inhabitabilis erit. Vitula elegans atque for-
mosa Egyptus. stimulator ab aquilone veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versabantur in me-
dio eius. quasi vituli saginati versi sunt. et fugerunt simul. nec stare potuerunt. quia dies in-
terfectionis eorum venit super eos tempus visitationis eorum. Vox eius quasi eris sonabit. quoniam cum exercitu pa-
bunt. et cum securibus venient ei. Quasi ligna cedentes succiderunt saltum eius ait dominus. qui supputari
non potest. Multiplicati sunt super locustas. et non est eis numerus. Confusa est filia Egypti. et tradita in ma-
nu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus Israhel. Ecce ego visitabo super tumultum Alexandrie. et super
Pharaonem. et super Egyptum. et super deos eius. et super reges eius. et super eos qui confidunt in eo. et dabo eos in manu
querentium animam eorum. et in manu Nabuchodonosor regis Babilonis. et in manu servorum eius. et post hec habita-
bitur. sicut in diebus pristinis ait dominus. Et tu ne timeas serve meus Iacob. et ne pavea Israhel. quia
ecce salvum te faciam de longinquo. et semen tuum de terra captivitatis sue. et revertetur Iacob. et quie-
scet. et prosperabitur. et non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serve meus Iacob ait dominus. quia tecum
ego sum. quia consumam ego cunctas gentes ad quas eieci te. te vero non consumam. sed castigabo te in iu-
dicio. nec quasi innocenti parcam tibi. Verbum domini quod factum est ad Ieremiam prophetam contra Palestinos. antequam XLVII
percuteret Pharao Gazam. Hec dicit dominus. Ecce aque ascendunt ab aquilone. et erunt quasi torrens inun-
dans. et operient terram et plenitudinem eius. urbem et habitatores eius. Clamabunt homines. et ululabunt
omnes habitatores terre. a strepitu pompe armatorum et bellatorum eius. a commotione quadrigarum eius. et
multitudine rotarum eius. Non respexerunt patres filios. manibus dissolutis pro adventu diei.

In quo uastabuntur omnes philistiim. et dissipabitur tyrus et sidon. cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depo-
pulatus est enim dominus palestinos. reliquias insule capadocie. Venit caluitium super gazam. conticuit ascalon
et reliquie uallis earum. Vsquequo concideris? O mucro domini. usquequo non quiesces? Ingredere uaginam tuam. refrigerare
et sile. Quomodo quiescet cum dominus preceperit ei aduersum ascalonem. et aduersus maritimas eius regiones. ibique

XLVIII

condixerit ei. Ad moab. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ve super nabo. quoniam uastata est et confusa. Capta est caria-
thaim. confusa est fortis et tremuit. et non est ultra exultatio in moab. Contra esebon cogitauerunt malum. Venite
et disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces. sequeturque gladius te. uox clamoris de oronaim. uastitas et con-
tritio magna. Contrita est moab. annuntiate clamorem paruulis eius. Per ascensum enim luith plorans ascendet in
fletu. quoniam in descensu oronaim hostes ululatum contritionis audierunt. Fugite saluate animas uestras. et eri-
tis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis. et in thesauris tuis. tu quoque
capieris. et ibit chamos in transmigrationem. sacerdotes eius et principes eius simul. Et ueniet predo ad omnem ur-
bem. et urbs nulla saluabitur. et peribunt ualles. et dissipabuntur campestria. quoniam dixit dominus. Date florem moab. quia
florens egredietur. et ciuitates eius deserte erunt. et inhabitabiles. Maledictus qui facit opus dei fraudulenter. et ma-
ledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua. et requieuit in fecibus
suis. nec transfusus est de uase in uas. et in transmigrationem non abiit. Idcirco permansit gustus eius in eo. et odor
eius non est immutatus. Propterea ecce dies ueniunt dicit dominus. et mittam ei ordinatores. et stratores laguncularum.
et sternent eum. et uasa eius exhaurient. et lagunculas eorum collident. et confundetur moab a chamos. sicut
confusa est domus israel a bethel. in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus. et uiri robusti ad pre-
lium? Vastata est moab. et ciuitates illius ascenderunt. et electi iuuenes eius descenderunt in occisionem ait rex
dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus moab ut ueniat. et malum eius uelociter accurret nimis. Consolamini
eum omnes qui estis in circuitu eius. et uniuersi qui scitis nomen eius. dicite. Quomodo confracta est uirga fortis. baculus gloriosus?
Descende de gloria. sede in siti. habitatio filie dibon. quoniam uastator moab ascendet ad te. dissipabit
munitiones tuas. Et in uia sta. et prospice habitatio aroer. interroga fugientem. et eum qui euasit. dic quid
acciderit. Confusa est moab quoniam uicta est. ululate et clamate. annuntiate in arnon quoniam uasta-
ta est moab. et iudicium uenit ad terram campestrem. super helon. et super iessa. et super mephaath. et super dibon
et super nabo. et super domum deblathaim. et super chariathiarim. et super bethgamul. et super bethmaon. et super ca-
rioth. et super bosra. et super omnes ciuitates terre moab. que longe et que prope sunt. Abscisum est cornu moab.
et brachium eius contritum est ait dominus. Inebriate eum quoniam contra dominum erectus est. et allidet manum moab in uomi-
tu suo. et erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi israel. quasi inter fures reppereris eum. propter uer-
ba ergo tua que aduersum illum locutus es. captiuus duceris. Relinquite ciuitates. et habitate in petra habita-
tores moab. et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Audiuimus superbiam moab. superbus
est ualde. sublimitatem eius et arrogantiam. et superbiam. et altitudinem cordis illius. Ego scio ait dominus iac-
tantiam eius et arrogantiam. et quod non sit iuxta eam uirtus eius. nec iuxta quod poterat conata sit facere. Ideo super moab
eiulabo. et ad moab uniuersam clamabo. ad uiros muri fictilis lamentantes. de planctu iazer
plorabo tibi uinea sabama. propagines tue transierunt mare. usque ad mare iazer peruenerunt. Super messem
tuam et uindemiam predo irruit. Ablata est letitia et exultatio de carmelo. et de terra moab. et uinum
de torcularibus sustuli. nequaquam calcator uue solitum celeuma cantabit. De clamore esebon usque
eleale. et iesa. dederunt uocem suam. a segor usque ad oronaim uitulam conternantem. aque quoque nemrim
pessime erunt. et auferam de moab ait dominus. offerentem in excelsis. et sacrificantem diis eius.
Propterea cor meum ad moab quasi tibie resonabit. et cor meum ad uiros muri fictilis dabit sonitum
tibiarum. quia plus fecit quam potuit. ideo perierunt. Omne enim caput caluitium. et omnis barba rasa erit.
In cunctis manibus colligatio. et super omne dorsum cilicium. et super omnia tecta moab. et in plateis eius omnis planc-
tus. quoniam contriui moab sicut uas inutile ait dominus. Quomodo uicta est et ululauerunt? Quomodo deiecit ceruicem
moab. et confusus est? Eritque moab in derisum. et in exemplum omnibus in circuitu suo. Hec dicit dominus. Ecce quasi

aquila volabit, et extendet alas suas ad Moab. Capta est Carioth, et munitiones comprehensae sunt: et erit cor
fortium Moab in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et cessabit Moab esse populus, quoniam contra Dominum glo-
riatus est. Pavor et fovea et laqueus super te, o habitator Moab, ait Dominus. Qui fugerit a facie pavoris, cadet in fove-
am: et qui conscenderit de fovea, capietur laqueo. Adducam enim super Moab annum visitationis eorum, dicit Dominus.
In umbra Esebon steterunt de laqueo fugientes: quia ignis egressus est de Esebon, et flamma de medio Seon,
et devorabit partem Moab, et verticem filiorum tumultus. Ve tibi Moab, peristi populus Chamos: quia comprehensi
sunt filii tui, et filie tue in captivitatem. Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, ait Dominus. Ad
filios Amon. Hec dicit Dominus: Numquid non filii sunt Israel? aut heres non est ei? Cur igitur hereditate possedit Melchom XLIX
Gad: et populus eius in urbibus eius habitavit? Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: et auditum faciam super
Rabbath filiorum Amon fremitum prelii, et erit in tumulum dissipata, filieque eius igne succendentur, et
possidebit Israel possessores suos, dicit Dominus. Ulula Esebon, quoniam vastata est Hai. Clamate filie Rabbath,
accingite vos ciliciis: plangite et circuite per sepes: quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sacer-
dotes eius et principes eius simul. Quid gloriaris in vallibus? defluxit vallis tua, filia delicata, que confidebas
in thesauris tuis, et dicebas: Quis veniet ad me? Ecce ego inducam super te terrorem, ait Dominus Deus exercituum,
ab omnibus qui sunt in circuitu tuo: et dispergemini singuli a conspectu vestro, nec erit qui congreget fugien-
tes. Et post hec reverti faciam fugientes et captivos filiorum Amon. Ad ydumeam. Hec dicit Dominus exercituum: Num-
quid non est ultra sapientia in Theman? Periit consilium a filiis: inutilis facta est sapientia eorum. Fugite et terga
vertite, descendite in voraginem, habitatores Dedan: quoniam perditionem Esau adduxi super eum, tempus
visitationis eius. Si vindemiatores venissent super te, reliquissent racemum: si fures in nocte, rapu-
issent quod sufficeret sibi. Ego vero discooperui Esau, revelavi abscondita eius, et celari non poterit: vasta-
tum est semen eius, et fratres eius et vicini eius, et non erit. Relinque pupillos tuos: et ego eos faciam vivere: et
vidue tue in me sperabunt. Quia hec dicit Dominus: Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem, bibentes
bibent: et tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens, sed bibens bibes. Quia per memetipsum iu-
ravi, dicit Dominus, quod in solitudinem, et in opprobrium, et in desertum, et in maledictionem erit Bosra: et omnes
civitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum audivi a Domino, et legatus ad gentes missus est:
Congregamini, et venite contra eam, et consurgamus in prelium. Ecce enim parvulum dedi te in gentibus, contempti-
bilem inter homines. Arrogantia tua decepit te, et superbia cordis tui: qui habitas in cavernis petre, et ap-
prehendere niteris altitudinem collis: cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.
Et erit ydumea deserta: omnis qui transibit per eam stupebit, et sibilabit super omnes plagas eius. Sicut subversa
est Sodoma et Gomorra, et vicine eius, ait Dominus: Non habitabit ibi vir, et non incolet eam filius hominis. Ecce
quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere eum faciam ad illam:
et quis erit electus quem preponam ei? Quis enim similis mei? et quis sustinebit me? et quis est iste pastor qui resi-
stat vultui meo? Propterea audite consilium Domini, quod init de Edom: et cogitationes eius, quas cogita-
vit de habitatoribus Theman: Si non deiecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverint cum eis habitaculum
eorum. A voce ruine eorum commota est terra: clamor in mari rubro auditus est vocis eius. Ecce quasi aquila
ascendet, et evolabit: et expandet alas suas super Bosram: et erit cor fortium ydumee in die illa quasi
cor mulieris parturientis. Confusa est Emath et Arphat: quia auditum pessimum audierunt, turbati sunt in
mari pre sollicitudine, quiescere non potuit. Dissoluta est Damascus, versa est in fugam: tremor apprehendit
eam: angustie et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem leti-
tie? Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius: et omnes viri prelii conticescent in die illa, ait Dominus exercitu-
um. Et succendam ignem in muro Damasci, et devorabit menia Benadab. Ad Cedar et ad regna
Asor, que percussit Nabuchodonosor rex Babilonis. Hec dicit Dominus: Surgite, et ascendite ad Cedar, et vastate filios
orientis. Tabernacula eorum, et greges eorum capient: pelles eorum, et omnia vasa eorum, et camelos eorum
tollent sibi: et vocabunt super eos formidinem in circuitu. Fugite, abite vehementer, in voraginibus

sedete. qui habitatis Asor ait dominus. Iniit enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium et cogitavit adversum vos
cogitationes. Consurgite et ascendite ad gentem quietam, et habitantem confidenter ait dominus. Non hostia nec
vectes ei. soli habitant. et erunt cameli eorum in direptionem. et multitudo iumentorum in predam. Et dispergam eos
in omnem ventum qui sunt attonsi in comam. et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos dicit dominus. Et erit Asor
habitaculum draconum. deserta usque in eternum. Non manebit ibi vir. nec incolet eam filius hominis. Quod factum est verbum
domini ad Ieremiam prophetam adversum Elam. in principio regni Sedechie regis Iuda: dicens. Ecce ego
confringam arcum Elam. summam fortitudinem eorum. et inducam super Elam quattuor ventos a quattuor plagis celi et ven-
tilabo eos in omnes ventos istos. et non erit gens ad quam non perveniant profugi Elam. et pavere faciam Elam
coram inimicis suis. et in conspectu querentium animam eorum. et adducam super eos malum. iram furoris mei di-
cit dominus. Et mittam post eos gladium donec consumam eos. et ponam solium meum in Elam. et perdam inde reges et
principes ait dominus. In novissimis autem diebus reverti faciam captivos Elam dicit dominus. Verbum quod locutus est dominus L
de Babylonia et de terra Chaldeorum in manu Ieremie prophete. Annunciate in gentibus. et auditum faci-
te. levate signum. predicate. et nolite celare. dicite. capta est Babylon. confusus est Bel. victus est Marodach.
confusa sunt sculptilia eorum. victa sunt ydola eorum. quoniam ascendet contra eos gens ab aquilone. que ponet terram eius in
solitudinem. et non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus. et moti sunt et abierunt. In diebus illis et in tempore illo
ait dominus. venient filii Israel. ipsi et filii Iuda simul. ambulantes et flentes properabunt. et dominum deum suum
querent. Syon interrogabunt viam. huc facies eorum. venient. et apponentur ad dominum federe sempiter-
no. quod nulla oblivione delebitur. Grex perditus factus est populus meus. pastores eorum seduxerunt eos. fecerunt(que)
vagari in montibus. de monte in collem transierunt. obliti sunt cubilis sui. Omnes qui invenerunt come-
derunt eos. et hostes eorum dixerunt. non peccavimus. pro eo quod peccaverunt domino. decori iustitie. et expectationi patrum eorum
domino. Recedite de medio Babylonis. et de terra Chaldeorum egredimini. et estote quasi hedi ante greges.
Quoniam ecce ego suscito. et adducam in Babylonem congregationem gentium magnarum. de terra aquilonis. Et prepara-
buntur adversus eam. et inde capietur. Sagitta eius quasi viri fortissimi interfectoris. non revertetur vacua. Et
erit Chaldea in predam. Omnes vastantes eam replebuntur ait dominus. Quoniam exultatis et magna loquimini
diripientes hereditatem meam. Quoniam effusi estis sicut vituli super herbam. et mugistis ut tauri. Con-
fusa est mater vestra nimis. et adequata pulveri que genuit vos. Ecce novissima erit in gentibus. deser-
ta. invia et arens. Ab ira domini non habitabitur. sed redigetur tota in solitudinem. Omnis qui transierit per
Babylonem stupebit. et sibilabit super universis plagis eius. Preparamini contra Babylonem per circuitum omnes
qui tenditis arcum debellate eam. Non parcatis iaculis. quia domino peccavit. Clamate adversus eam. ubique
dedit manum. ceciderunt fundamenta eius. et destructi sunt muri eius. quoniam ultio domini est. Ultionem accipite
de ea. sicut fecit facite ei. Disperdite satorem de Babylone. et tenentem falcem in tempore messis. A fa-
cie gladii columbe. Unusquisque ad populum suum convertetur. et singuli ad terram suam fugient. Grex
dispersus Israel. leones eiecerunt eum. Primus comedit eum rex Assur: iste novissimus exossavit eum
Nabuchodonosor rex Babylonis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego visitabo regem Babylonis
et terram eius. sicut visitavi regem Assur. et reducam Israel ad habitaculum suum. et pascetur Carmelum et Ba-
san. et in monte Ephraim et in Galaad saturabitur anima eius. In diebus illis. in tempore illo ait dominus queretur ini-
quitas Israel. et non erit. et peccatum Iuda et non invenietur. quoniam propitius ero eis quos reliquero. Super terram domina-
ntium ascende. et super habitatores eius. visita. dissipa et interfice que post eos sunt ait dominus. et fac iuxta omnia
que precepi tibi. Vox belli in terra et contritio magna. Quomodo confractus est malleus universe terre? Quomodo versa
est in desertum Babylon in gentibus. Illaqueavi te. et capta es Babylon. et nesciebas. Inventa
es et apprehensa. quoniam dominum provocasti. Aperuit dominus thesaurum suum. et protulit vasa ire sue. quoniam opus
domino deo exercituum in terra Chaldeorum. Venite ad eam ab extremis finibus. aperite ut exeant
qui conculcent eam. Tollite de via lapides. et redigite in acervos. et interficite eam. nec sit quicquam resi-
duum. Dissipate universos fortes eius. et descendant in occisionem. Ve eis. quia venit dies eorum.

tempus visitationis eorum. Vox fugientium et eorum qui evaserunt de terra babilonis, ut annuntiet
in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi eius. Annuntiate in babilonem plurimis, omnibus
qui tendunt arcum. Consistite adversus eam per gyrum, et nullus evadat. Reddite ei secundum opus suum. Iuxta
omnia que fecit facite ei, quia contra Dominum erecta est, adversus sanctum Israel. Ideo cadent iuvenes eius in pla-
teis eius, et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa, ait Dominus. Ecce ego ad te superbe, dicit
Dominus exercituum, quia venit dies tuus, tempus visitationis tue. Et cadet superbus et corruet, et non erit
qui suscitet eum. Et succendam ignem in urbibus eius, et devorabit omnia in circuitu eius. Hec dicit Dominus
exercituum: Calumpniam sustinent filii Israel et filii Iuda simul. Omnes qui ceperunt eos tenent, no-
lunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen eius. Iudicio defendet causam eorum
ut exterreat terram et commoveat habitatores babilonis. Gladius ad chaldeos, ait Dominus, et ad habita-
tores babilonis, et ad principes et ad sapientes eius. Gladius ad divinos eius, qui stulti erunt. Gla-
dius ad fortes illius, qui timebunt. Gladius ad equos eius et ad currus eius, et ad omne vulgus eius quod est in medio
eius, et erunt quasi mulieres. Gladius ad thesauros eius, qui diripientur. Siccitas super aquas eius erit, et are-
scent, quia terra sculptilium est, et in portentis gloriantur. Propterea habitabunt dracones cum fatuis ficariis,
et habitabunt in ea strutiones, et non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec extruetur usque ad genera-
tionem et generationem. Sicut subvertit Dominus sodomam et gomorram et vicinas eius, ait Dominus, non habitabit
ibi vir, nec incolet eam filius hominis. Ecce populus venit ab aquilone, et gens magna, et reges multi
consurgent a finibus terre. Arcum et scutum apprehendent; crudeles sunt et inmisericordes. Vox
eorum quasi mare sonabit, et super equos ascendent sicut vir paratus ad prelium contra te, filia babilonis.
Audivit rex babilonis famam eorum, et dissolute sunt manus eius; angustia apprehendit eum, dolor quasi par-
turientem. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulchritudinem robustam, quia cito subito
faciam eum currere ad illam. Et quis erit electus quem preponam ei? Quis enim similis mei, et quis sustinebit me?
Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite consilium Domini quod mente concepit ad-
versum babilonem, et cogitationes eius quas cogitavit super terram chaldeorum. Nisi detraxerint eos parvuli
gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. A voce captivitatis babilonis commota est
terra, et clamor inter gentes auditus est. Hec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super babilonem et super habitatores LI
eius qui cor suum levaverunt contra me quasi ventum pestilentem. Et mittam in babilonem ventilatores,
et ventilabunt eam, et demolientur terram eius, quoniam venerunt super eam undique in die afflictionis eius.
Non habitabit qui tendit arcum suum, et non ascendet loricatus. Nolite parcere iuvenibus eius; inter-
ficite omnem militiam eius. Et cadent interfecti in terra chaldeorum, et vulnerati in regionibus eius.
Quoniam non fuit viduatus Israel et Iuda a Deo suo, Domino exercituum; terra autem eorum repleta est
delicto a sancto Israel. Fugite de medio babilonis, ut salvet unusquisque animam suam. No-
lite tacere super iniquitatem eius, quoniam tempus ultionis eius est a Domino; vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix
aureus babilonis in manu Domini, inebrians omnem terram. De vino eius biberunt gentes, et ideo commo-
te sunt. Subito cecidit babilon et contrita est. Ululate super eam, tollite resinam ad dolorem eius, si
forte sanetur. Curavimus babilonem, et non est sanata. Derelinquamus eam, et eamus unusquisque in terram suam,
quoniam pervenit usque ad celos iudicium eius, et elevatum est usque ad nubes. Protulit Dominus iustitias nostras.
Venite et narremus in Sion opus Domini Dei nostri. Acuite sagittas, implete pharetras. Suscita-
vit Dominus spiritum regum medorum, et contra babilonem mens eius est, ut perdat eam, quoniam ultio Domini ultio
Domini est, ultio templi sui. Rex medorum contra babilonem a Domino suscitatur. Super muros babilonis
levate signum, augete custodiam, levate custodes, preparate insidias, quia cogitavit
Dominus et fecit quecumque locutus est contra habitatores babilonis. Que habitas super aquas multas, locuples in
thesauris, venit finis tuus pedalis precisionis tue. Iuravit Dominus exercituum per animam
suam: Quoniam replebo te hominibus quasi brucho, et super te celeuma cantabitur. Qui fecit terram in

fortitudine sua. preparavit orbem in sapientia sua. et prudentia sua extendit celos. Dante eo
vocem multiplicantur aque in celo. qui levat nubes ab extremo terre. fulgura in pluviam fecit. et pro
duxit ventos de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia. confusus est omnis conflator in sculptili. quia
mendax conflatio eius. nec est spiritus in eis. Vana sunt opera et risu digna. In tempore visitationis sue peribunt. Non sicut
hec pars iacob. quia qui fecit omnia ipse est. et israel sceptrum hereditatis eius. dominus exercituum nomen eius. Collidis
tu mihi vasa belli. et ego collidam in te gentes. et disperdam in te regna. Collidam in te equum et equitem
eius. et collidam in te currum et ascensorem eius. et collidam in te virum et mulierem. et collidam in te senem et pu
erum. et collidam in te iuvenem et virginem. et collidam in te pastorem et gregem eius. et collidam in te a
gricolam et iugales eius. et collidam in te duces et magistratus. et reddam babiloni et cunctis habitatoribus
chaldee omne malum suum quod fecerunt in syon in oculis vestris ait dominus. Ecce ego ad te mons pestifer
ait dominus. qui corrumpis universam terram. extendam manum meam super te. et evolvam te de petris. et da
bo te in montem combustionis. et non tollam de te lapidem in angulum. et lapidem in fundamenta. sed
perditus in eternum eris ait dominus. Levate signum in terra. clangite buccina in gentibus. sanctificate
super eam gentes. Annuntiate contra eam regibus ararach. menni et aschenech. numerate contra eam thafsar.
adducite equum quasi bruchum aculeatum. Sanctificate contra eam gentes. Reges medie et duces eius et univer
sos magistratus eius. cunctamque terram potestatis eius. et commovebitur terra et turbabitur. quia evigilavit contra
babilonem cogitatio domini. ut ponat terram babilonis desertam. et inhabitabilem. Cessaverunt fortes
babilonis a prelio. habitaverunt in presidiis. devoratum est robur eorum. et facti sunt quasi mulieres. Incen
sa sunt tabernacula eius. contriti sunt vectes eius. Currens obviam currenti veniet. ut annuntiet regi ba
bilonis. quia capta est civitas a summo usque ad summum. et vada preoccupata sunt. et paludes incen
se sunt igni. et viri bellatores conturbati sunt. quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Filia babilonis quasi
area. tempus triture eius. Adhuc modicum. et veniet tempus messionis eius. Comedit me. devoravit me
nabugodonosor rex babilonis. Reddidit me quasi vas inane. absorbuit me quasi draco. Replevit
ventrem suum teneritudine mea. et eiecit me. Iniquitas mea adversum me. et caro mea super ba
bilonem dicit habitatio syon. et sanguis meus super habitatores chaldee dicit ierusalem. Propterea hec dicit dominus.
Ecce ego iudicabo causam tuam. et ulciscar ultionem tuam. Et desertum faciam mare eius. et siccabo
venam eius. Et erit babilon in tumulos habitatio draconum. Stupor et sibilus eo quod non sit habitator.
Simul ut leones rugient. et excutient comas velut catuli leonum. In calore eorum po
nam potus eorum. et inebriabo eos ut sopiantur. et dormiant somnum sempiternum. et non consurgant ait
dominus. Deducam eos quasi agnos ad victimam. et quasi arietes cum hedis. Quomodo capta est sesach. et com
prehensa est inclita universe terre. Quomodo facta est in stuporem babilon inter gentes. et ascendit super ba
bilonem mare. multitudine fluctuum eius operta est. Facte sunt civitates eius in stuporem. terra inha
bitabilis et deserta. terra in qua nullus habitet. nec transeat per eam filius hominis. Et visitabo super bel in ba
bilonem. et eiciam quod absorbuerat de ore eius. et non confluent ad eum gentes ultra. Siquidem et murus ba
bilonis corruet. Egredimini de medio eius populus meus. ut salvet unusquisque animam suam ab ira
furoris domini. et ne forte mollescat cor vestrum. et timeatis auditum qui audietur in terra. Et ve
niet in anno auditio. et post hunc annum auditio. et iniquitas in terra. et dominator super dominatorem. Propte
rea ecce dies veniunt. et visitabo super sculptilia babilonis. et omnis terra eius confundetur. et universi interfecti
cadent in medio eius. et laudabunt super babilonem celi et terra. et omnia que in eis sunt. Quia ab aquilone venient
ei predones ait dominus. Et quomodo fecit babilon ut caderent occisi in israel. sic de babilone cadent occi
si in universa terra. Qui fugistis gladium venite. nolite stare. recordamini procul domini. et ierusa
lem ascendat super cor vestrum. Confusi sumus quoniam audivimus obprobrium. Operuit ignominia facies
nostras. quia venerunt alieni super sanctificationem domus domini. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus. et vi
sitabo super sculptilia babilonis. et in omni terra eius mugiet vulneratus. Si ascenderit babilon in celum.

et firmaverit in excelso robur suum: a me venient vastatores eius ait dominus. Vox clamoris
de babilone: et contritio magna de babilone: et contritio magna de terra chaldeorum. Quoniam vastavit dominus
babilonem: et perdidit ex ea vocem magnam: et sonabunt fluctus eorum quasi aque multe: dedit sonitum vox eorum:
quia venit super eam id est super babilonem predo: et apprehensi sunt fortes eius: et emarcuit arcus eorum: quia fortis ultor
dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes et sapientes eius. duces eius et magistratus eius et fortes eius: et dormient
somnum sempiternum. et non expergiscentur ait rex dominus exercituum nomen eius. Hec dicit dominus exercituum. Murus
babilonis ille latissimus suffossione suffodietur: et porte eius excelse igne comburentur: et labores populorum
ad nichilum: et gentium in ignem erunt: et disperibunt. Verbum quod precepit ieremias propheta saraie filio nerie filii
maasie cum pergeret cum sedechia rege in babilonem. anno quarto regni eius. Saraias autem erat prin-
ceps prophetie: et scripsit ieremias omne malum quod venturum erat super babilonem in libro uno omnia verba hec
que scripta sunt contra babilonem. Et dixit ieremias ad saraiam. Cum veneris in babilonem et videris et legeris omnia
dices verba hec: dicens. Domine tu locutus es contra locum istum. ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad
pecus: et sit perpetua solitudo. Cumque compleveris legere librum istum. ligabis ad eum lapidem et proicies illum
in medium eufraten: et dices. Sic submergetur babilon et non consurget a facie afflictionis quam ego
adduco super eam: et dissolvetur. Huc usque verba ieremie. Filius viginti et unius anni sedechias cum regna- capitulum LII
re cepisset: et xi. annis regnavit in ierusalem: et nomen matris eius amithal filia ieremie de lob-
na: et fecit malum in oculis domini iuxta omnia que fecerat ioachim. quoniam furor domini erat in ierusalem et in
iuda. usque proiceret eos a facie sua. Et recessit sedechias a rege babilonis. Factum est autem in an-
no nono regni eius in mense decimo decima mensis venit nabugodonosor rex babilonis ipse et omnis exercitus eius
adversus ierusalem: et obsederunt eam: et edificaverunt contra eam munitiones in circuitu: et fuit civitas ob-
sessa usque ad undecimum annum regni sedechie. Mense autem quarto nona die mensis obtinuit
fames civitatem: et non erant alimenta populo terre: et dirupta est civitas: et omnes viri bellatores
eius fugerunt. exieruntque de civitate nocte per viam porte que est inter duos muros: et ducit ad ortum re-
gis. caldeis obsidentibus urbem in giro: et abierunt per viam que ducit in heremum. Persecutus est autem cal-
deorum exercitus regem: et apprehenderunt sedechiam in deserto quod est iuxta iericho: et omnis comitatus eius diffugit
ab eo. Cumque comprehendissent regem: adduxerunt eum ad regem babilonis in reblata que est in terra
emath: et locutus est ad eum iudicia: et iugulavit rex babilonis filios sedechie in oculis eius. Sed et
omnes principes iuda occidit in reblata: et oculos sedechie eruit: et vinxit eum in compedibus: et ad-
duxit eum rex babilonis in babilonem: et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius. In mense autem
quinto decima die mensis. ipse est annus nonus decimus nabugodonosor regis babilonis. venit nabuzardan princeps
militie qui stabat coram rege babilonis in ierusalem: et incendit domum domini: et domum regis: et omnes do-
mos ierusalem: et omnem domum magnam igne combussit. Et totum murum ierusalem per circuitum destruxit
cunctus exercitus caldeorum: qui erat cum magistro militie. De pauperibus autem populi: et de reliquo vulgo
quod remanserat in civitate: et de perfugis qui perfugerant ad regem babilonis: et ceteros de multitu-
dine transtulit nabuzardan princeps militie. De pauperibus vero terre reliquit nabuzardan prin-
ceps militie in vinitores et in agricolas. Columpnas quoque ereas que erant in domo domini et bases
et mare eneum quod erat in domo domini confregerunt caldei: et tulerunt omne es eorum in babilonem.
et lebetes. et creagras. et psalteria. et phialas. et mortariola. et omnia vasa erea que in ministerio
fuerant tulerunt. et ydrias. et timiamateria. et urceos et pelves. et candelabra. et ciathos. Quotquot
aurea: aurea. et quotquot argentea argentea. tulit magister militie. columpnas duas: et ma-
re unum. xii. vitulos ereos qui erant sub basibus quas fecerat rex salomon in domo domini. Non
erat pondus eris omnium vasorum horum. De columpnis autem x. et viii. cubiti altitudinis erant
in columpna una: et funiculus xii. cubitorum circuibat eam. Porro grossitudo eius iiii. digitorum.
et intrinsecus cava erat: et capitella super utramque erea. Et altitudo capitelli unius v. cubitorum.

sꝫ capitellū in circuitu oīa erea. ⁊ retiacla ⁊ malagranata nonaginta. ⁊ sex depēdentia.
ē centū retiaculis circūdabant̄ oīa mala granata. Et tulit magr̄ militie saraiā sacerdotem
primū. ⁊ sophoniā sacerdotē scḋm. ⁊ tres custodes uestibuli. ⁊ de ciuitate tulit eunuchū unū.
qui erat p̄positus sup̄ uiros bellatores. Et .vii. uiros de hiis q̄ uidebant faciē regis q̄ inuenti
sūt in ciuitate. ⁊ scribā principē militū q̄ p̄bat tirones. ⁊ lx. uiros de p̄p̄lo t̄re q̄ in
uenti sūt in medio ciuitatis. Tulit aūt eos nabuzardan magr̄ militie. ⁊ adduxit eos
ad regē babilonis in reblatha. Et p̄cussit eos rex babilonis. ⁊ interfecit eos in reblatha
in t̄ra emath. ⁊ translat⁹ ē iuda de t̄ra sua. Iste ē p̄p̄s quē transtulit nabug̃. in anno .vii.
iudeos tria milia ⁊ xxiii. In anno .xviii. nabug̃. transtulit de ierl̄m aīas .dccc. xxxii.
In anno .xxiii. nabug̃. transtulit nabuzardan magr̄ militie iudeor̄ aīas .dcc. xlv.
Oēs ḡ aīe .iiii. milia. sexcente. Et f̄cm̄ ē in .xxxvii. anno transmigr̄onis ioachim regis iu
da .xii. mēse .xxv. mēsis. eleuauit euilmerodach rex babilonis ipso anno regni sui cap̄
ioachim regis iude. ⁊ eduxit eū de domo carc̄is. ⁊ locut⁹ ē cū eo bona. ⁊ posuit thronū
ei sup̄ thronos regū q̄ erant p̄ se in babilone. ⁊ mutauit uestimenta carc̄is ei⁹. ⁊ come
debat panē coram eo semp̄. cunctis dieb; uite sue. Et cibaria ei⁹ cibaria p̄petua dabant̄
ei a rege babilonis statuta p̄ singlos dies. usq; ad diē mortis sue. cunctis dieb; uite
sue.

Et factū ē p̄q̄m in captiuitatē redact⁹ ē isrl̄. ⁊ ierl̄m deserta ē. sedit
Ieremias flens ⁊ planxit lamentatiōe hac in ierl̄m ⁊ dixit.

Aleph.

Quomodo sedet sola ciuitas plena p̄p̄lo: f̄ca ē q̄si uidua dn̄a gentiū. Princeps p̄
uinciar: f̄ca ē sub tributo. Beth. Plorans plorauit in nocte: ⁊ lacrime ei⁹ in
maxillis ei⁹. Non ē q̄ cōsolet̄ eam: ex omnib; caris ei⁹. Oēs amici ei⁹ spreuerūt eā: ⁊ fa
c̄ti ei inimici. Gimel. Migrauit iudas p̄p̄ afflictiōem ⁊ multitudinē seruitutis. Habitau
it int̄ gentes. n̄ inuenit requiē. Oms p̄secutores ei⁹ app̄henderūt eā int̄ angustias. Deleth. Uie sy
on lugent: eo q̄ n̄ sint q̄ ueniant ad solempnitatē. Oms porte eius destructe. sacerdo
tes ei⁹ gementes. uirgines ei⁹ squalide: ⁊ ip̄a oppssa amaritudine. He. F̄ci sūt hostes ei⁹ in capite:
inimici ei⁹ locupletati sūt. q̄a d̄s locut⁹ ē sup̄ eā p̄p̄ multitudinē iniq̄tatū ei⁹. Paruuli ei⁹ du
cti sūt in captiuitatē. an̄ faciē tribulantis. Vav. Et egressus ē a filia syon oīs decor ei⁹. f̄ci
sūt principes ei⁹ uelud arietes n̄ inuenientes pascua. Et abierūt absq; fortitudine: an̄ faciē
subsequentis. Zai. Et recordata ē ierl̄m dierū afflictiōis sue. ⁊ p̄uaricatiōis. ⁊ oīm desiderabiliū
suor q̄ habuit a dieb; antiq̄s cū caderet p̄p̄ls ei⁹ in manu hostili: ⁊ n̄ eēt auxiliator. Vi
derūt eā hostes: ⁊ deriserūt sabbata ei⁹. Heth. Peccatū peccauit ierl̄m: p̄p̄ea instabilis f̄ca ē. Oēs
q̄ glificabant eā spreuerūt eā: q̄a uiderūt ignominiā ei⁹. Ip̄a aūt gemens: ⁊ cōu̅sa ē retrorsū.
Theth. Sordes ei⁹ in pedib; ei⁹. nec recordata ē finis sui: deposita ē uehementer. n̄ h̄ns cōso
latorē. Uide dn̄e afflictiōem meā: q̄m erect⁹ ē inimic⁹. Ioth. Manū suā misit hostis ad oīa
desiderabilia ei⁹: q̄a uidit gentes ingressas sanctuariū suū. de q̄b; p̄ceperas ne intrarent ecclīam tu
am. Caph. Oms p̄p̄ls ei⁹ gemens ⁊ q̄rens panē: dederūt p̄ciosa q̄q; p̄ cibo: ad refocillan
dā aīam. Uide dn̄e ⁊ cōsidera: q̄m f̄ca sū uilis. Lamech. O uos oēs qui transitis p̄ uiā: at
tendite ⁊ uidete si ē dolor sicut dolor meus. Q̄m uindemiauit me d̄s: ut locut⁹ ē in die
ire furoris sui. Mem. De excelso misit ignem in ossib; meis: ⁊ erudiuit me. Expandit
rete pedib; meis: cōuertit me retrorsū. posuit me desolatā. tota die merore cōfectam. Nun.
Vigilauit iugū iniq̄tatū mear̄ in manu ei⁹: cōuolute sūt ⁊ imposite collo meo: infir
mata ē uirt⁹ mea. dedit me d̄s in manu de q̄ n̄ potero surgere. Samech. Abstulit oēs

magnificos meos dominus de medio mei. vocavit adversum me tempus. ut contereret electos meos. Torcular
calcavit dominus virgini filie iuda. Ain. Idcirco ego plorans. et oculus meus deducens aquas. quia longe factus est a
me consolator convertens animam meam. Facti sunt filii mei perditi quoniam invaluit inimicus. Phe. Expandit
syon manus suas. non est qui consoletur eam. Mandavit dominus adversum iacob in circuitu eius hostes eius. facta est ierusalem
quasi polluta menstruis inter eos. Sade. Iustus est dominus. quia os eius ad iracundiam provocavi. audite obsecro
universi populi. et videte dolorem meum. Virgines mee et iuvenes mei abierunt in captivitatem.
Coph. Vocavi amicos meos. et ipsi deceperunt me. Sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt. quia
quesierunt cibum sibi. ut refocillarent animas suas. Res. Vide domine quoniam tribulor. conturbatus est venter meus. sub
versum est cor meum. in memet ipsa. quoniam amaritudine plena sum. Foris interficit gladius. et domi
mors similis est. Sin. Audierunt quia ingemisco ego. et non est qui consoletur me. Omnes inimici mei audierunt
malum meum. letati sunt. quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis. et fient similes mei. Thav. In
grediatur omne malum eorum coram te. et vindemia eos. sicut vindemiasti me. propter iniquitates me
as. Multi enim gemitus mei: et cor meum merens. Aleph. Quomodo obtexit caligine in furore suo II
dominus filiam syon. proiecit de celo in terram inclitam israel. et non est recordatus scabelli pedum suorum in di
e furoris sui. Beth. Precipitavit dominus nec pepercit omnia speciosa iacob destruxit in furore suo.
munitiones virginis iuda deiecit in terram. Polluit regnum et principes eius. Gimel. Confregit
in ira furoris sui omne cornu israel. avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici. Et succen
dit in iacob quasi ignem flamme devorantis in giro. Deleth. Tetendit arcum suum quasi inimicus.
firmavit dexteram suam quasi hostis. et occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculis filie sy
on: effudit quasi ignem indignationem suam. He. Factus est dominus velud inimicus. precipitavit israel.
precipitavit omnia menia eius. Dissipavit munitiones eius: et replevit in filia iuda humiliatum et
humiliatam. Vav. Et dissipavit quasi ortum tentorium suum: demolitus est tabernaculum suum. Oblivioni
tradidit dominus in syon festivitatem et sabbatum: et in obprobrium et in indignationem furoris sui regem
et sacerdotem. Zain. Repulit dominus altare suum: maledixit sanctificationi sue. tradidit in manus ini
mici muros turrium eius. vocem dederunt in domo domini sicut in die sollempni. Heth. Cogitavit dominus dissipa
re murum filie syon: tetendit funiculum suum et non avertit manum suam a perditione. luxitque ante
murale. et murus pariter dissipatus est. Theth. Defixe sunt in terra porte eius: perdidit et contrivit
vectes eius. Reges eius et principes eius in gentibus. Non est lex. et prophete eius non invenerunt visionem a
domino. Ioth. Sederunt in terra. conticuerunt senes filie syon: consperserunt cinere capita sua. accinc
ti sunt ciliciis. virgines ierusalem. accincti sunt ciliciis. Abiecerunt in terra capita sua virgines iu
da. Caph. Defecerunt pre lacrimis oculi mei: conturbata sunt viscera mea. effusum est in terra iecur me
um super contritione filie populi mei: cum deficeret parvulus. et lactens in plateis oppidi. Lamech.
Matribus suis dixerunt. ubi est triticum et vinum. cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis. cum
exalarent animas suas in sinu matrum suarum. Men. Cui comparabo te. vel cui assimilabo te
filia ierusalem. cui adequabo te. et consolabor te virgo filia syon: Magna est enim velud mare
contritio tua. quis medebitur tui: Nvn. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta: nec aperiebant in
iquitatem tuam: ut te ad penitentiam provocarent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas: et eiectiones.
Samech. Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam sibilaverunt. et moverunt capita sua super
filiam ierusalem. Hecine est urbs dicentes perfecti decoris gaudium universe terre. Ayn. Aperuerunt super
te os suum omnes inimici tui: Sibilaverunt. et fremuerunt dentibus. et dixerunt. devorabimus. en
ista est dies quam expectabamus. invenimus. vidimus. Phe. Fecit dominus que cogitavit: com
plevit sermonem suum quem preceperat a diebus antiquis. Destruxit et non pepercit. et letificavit
super te inimicum. et exaltavit cornu hostium tuorum. Sade. Clamavit cor eorum ad dominum: super
muros filie syon. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem. non des requiem tibi. neque taceat

pupilla oculi tui. Coph. Consurge lauda in nocte in principio vigiliarum: effunde sicut aquam
cor tuum ante conspectum domini. Leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum: qui defecerunt in fame in
capite omnium compitorum. Res. Vide domine et considera quem vindemiaveris ita. Ergo ne comedent
mulieres fructum suum: parvulos ad mensuram palme. Si occiditur in sanctuario domini: sacerdos et
propheta. Sin. Jacuerunt in terra foris: puer et senex. Virgines mee et iuvenes mei ceciderunt in gla
dio inimici: in die furoris tui percussisti. Non misereberis. Tau. Vocasti quasi ad diem solempnem
qui terrerent me de circuitu: et non fuit qui effugeret in die furoris domini et relinqueretur. Quos educavi
III et enutrivi: inimicus meus consumpsit eos. Aleph. Ego vir videns paupertatem meam: in virga
indignationis eius. Aleph. Me minavit et adduxit in tenebris: et non in lucem. Aleph. Tantum
in me vertit et convertit manum suam tota die. Beth. Vetustam fecit pellem meam et carnem meam: con
trivit ossa mea. Beth. Edificavit in gyro meo: et circumdedit me felle et labore. Beth. In te
nebrosis collocavit me: quasi mortuos sempiternos. Gimel. Circumedificavit adversum me
ut non egrediar: aggravavit compedem meum. Gimel. Sed et cum clamavero: exclusit orationem meam.
Gimel. Conclusit vias meas lapidibus quadris: semitas meas subvertit. Deleth. Ursus in
sidians factus est mihi: leo in absconditis. Deleth. Semitas meas subvertit, et confregit me:
posuit me desolatam. Deleth. Tetendit arcum suum: et posuit me quasi signum ad sagittam. He.
Misit in renibus meis: filias pharetre sue. He. Factus sum in derisum omni populo: canticum eorum
tota die. He. Replevit me amaritudinibus: inebriavit me absinthio. Vav. Confregit
ad numerum dentes meos: cibavit me cinere. Vav. Et repulsa est anima mea: oblitus sum bonorum.
Vav. Dixi. periit finis meus: et spes mea a domino. Zai. Recordare paupertatis et transgressionis
mee: et absinthii et fellis. Zai. Memoria memor ero: et tabescet in me anima mea. Zai. Hec re
colens in corde meo: ideo sperabo. Heth. Misericordie domini: quia non sumus consumpti. quia non defecerunt miserationes
eius. Heth. Novi diluculo: multa est fides tua. Heth. Pars mea dominus dixit anima mea: propterea ex
spectabo eum. Thet. Bonus est dominus sperantibus in eum: anime querenti illum. Thet. Bonum est prestolari cum
silentio: salutare dei. Thet. Bonum est viro: cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Joth.
Sedebit solitarius et tacebit: quia levavit se super se. Joth. Ponet in pulvere os suum: si forte sit
spes. Joth. Dabit percutienti se maxillam: saturabitur obprobriis. Caph. Quia non repellet
in sempiternum dominus. Caph. Quia si abiecit: et miserebitur. secundum multitudinem misericordiarum suarum. Caph.
Non enim humiliavit ex corde suo: et abiecit filios hominum. Lamech. Ut contereret sub pedibus
suis omnes vinctos terre. Lamech. Ut declinaret iudicium viri: in conspectu vultus altissimi. La
mech. Ut perverteret hominem in iudicio suo: dominus ignoravit. Men. Quis est iste qui dixit: ut fieret
domino non iubente. Men. Ex ore altissimi non egredientur nec bona nec mala. Men. Quid murmuravit
homo vivens, vir pro peccatis suis. Nun. Scrutemur vias nostras: et queramus, et revertamur ad dominum.
Nun. Levemus corda nostra cum manibus ad dominum in celo. Nun. Nos inique egimus. ad iracundi
am provocavimus: ideo tu inexorabilis es. Samech. Operuisti in furore: percussisti. occidisti. non
pepercisti. Samech. Opposuisti nubem tibi: ne transeat oratio. Samech. Eradicationem et indignatio
nem: posuisti me in medio populorum. Ayn. Oculus meus afflictus est nec tacuit: eo quod non esset requies.
Ayn. Donec respiceret et videret dominus de celis. Ayn. Oculus meus depredatus est animam meam: in cunctis
filiabus urbis mee. Phe. Aperuerunt super nos os suum: omnes inimici nostri. Phe. Formido et laqueus
facta est nobis vaticinatio: et contritio. Phe. Divisiones aquarum deduxerunt oculi mei: in contritione filie populi
mei. Sade. Venatione ceperunt me quasi avem: inimici mei gratis. Sade. Lapsa est in lacum vita mea:
et posuerunt lapidem super me. Sade. Inundaverunt aque super caput meum: dixi. perii. Coph. Invocavi no
men tuum domine: de lacu novissimo. Coph. Vocem meam audisti: ne avertas aurem a singultu meo et
clamoribus. Coph. Appropinquasti in die quando invocavi te: dixisti. ne timeas. Res. Iudicasti

domine causam anime mee: redemptor vite mee. Res. Vidisti domine iniquitatem illorum adversum me: iu-
dica iudicium meum. Res. Vidisti omnem furorem: universas cogitationes adversum me. Sin. Audisti
obprobrium eorum domine: omnes cogitationes eorum adversum me. Syn. Labia insurgentium domine: et meditatio-
nes eorum adversum me tota die. Sin. Sessionem eorum et resurrectionem vide. ego sum psalmus eorum. Thau.
Reddes eis vicem domine: iuxta opera manuum suarum. Thau. Dabis eis scutum cordis laborem tuum. Thau.
Persequeris in furore tuo: et conteres eos sub celis domine. Aleph. Quomodo obscuratum est aurum. IIII
mutatus est color optimus: dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. Beth. Filii syon
incliti: et amicti auro primo. quomodo reputati sunt in vasa testea. opus manuum figuli. Gimel. Sed et
lamie nudaverunt mammas suas. lactaverunt catulos suos: filia populi mei crudelis quasi strutio
in deserto. Deleth. Adhesit lingua lactentis ad palatum eius in siti: parvuli petierunt panem et
non erat qui frangeret eis. He. Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis: qui nutriebantur in cro-
ceis. amplexati sunt stercora. Vau. Et maior effecta est iniquitas filie populi mei: peccato sodomorum.
que subversa est in momento. et non ceperunt in ea manus. Zay. Candidiores nazarei eius nive. niti-
diores lacte. rubicundiores ebore antiquo. saphiro pulchriores. Heth. Denigrata est super car-
bones facies eorum: et non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis ossibus eorum: et aruit et facta est quasi lignum.
Theth. Melius fuit occisis gladio. quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate
terre. Ioth. Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos: facti sunt cibus earum in contritione filie populi
mei. Caph. Complevit dominus furorem suum. effudit iram indignationis sue: et succendit ignem
in syon et devoravit fundamenta eius. Lamech. Non crediderunt reges terre. et universi habitatores
orbis: quoniam ingrederetur hostis et inimicus per portas ierusalem. Men. Propter peccata prophetarum eius et iniquitates
sacerdotum eius: qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum. Nun. Erraverunt ceci in plateis:
polluti sunt in sanguine. Cumque non possent: tenuerunt lacinias suas. Samech. Re-
cedite polluti: clamaverunt eis. Recedite. abite. nolite tangere. Iurgati quippe sunt. et commo-
ti sunt. dixerunt inter gentes. non adiciet ultra ut inhabitet in eis. Ayn. Facies domini divisit eos. non
addet ut respiciat eos: facies sacerdotum non erubuerunt. neque senum misertis sunt. Phe. Cum
adhuc subsisteremus. defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum cum respiceremus attenti ad gen-
tem que salvare nos non poterat. Sade. Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum:
appropinquavit finis noster. completi sunt dies nostri. quia venit finis noster. Coph. Velociores fuerunt per-
secutores nostri aquilis celi super montes. persecuti sunt nos in deserto insidiati sunt nobis. Res.
Spiritus oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris. cui diximus. in umbra tua vivemus in gentibus.
Syn. Gaude et letare filia edom. que habitas in terra hus. ad te quoque perveniet calix. inebri-
aberis atque nudaberis. Thau. Completa est iniquitas tua filia syon. non addet ultra ut
transmigret te. visitabit iniquitatem tuam. filia edom discooperiet peccata tua. Recorda-
re domine quid acciderit nobis. intuere et respice obprobrium nostrum. Hereditas nostra versa est ad
alienos et domus nostra ad extraneos. Pupilli facti sumus absque patre: matres nostre quasi vidue.
Aquam nostram pecunia bibimus. ligna nostra pretio comparavimus. Cervicibus minabamur. las-
sis non dabatur requies. Egipto dedimus manum et assiriis ut saturaremur pane. Patres nostri peccave-
runt et non sunt: et nos iniquitates eorum portavimus. Servi dominati sunt nostri. non fuit qui redimeret de
manu eorum. In animabus nostris afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto. Pellis nostra quasi
clibanus exusta est: a facie tempestatum famis. Mulieres in syon humiliaverunt et virgines in ci-
vitatibus iuda. Principes manu suspensi sunt. facies senum non erubuerunt. Adolescentibus impu-
dice abusi sunt. et pueri in ligno corruerunt. Senes defecerunt de portis: iuvenes de choro psal-
lentium. Defecit gaudium cordis nostri: versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona capitis
nostri: ve nobis. quia peccavimus. Propterea factum est mestum cor nostrum. Ideo contenebrati sunt oculi nostri.

Oratio Ieremie prophete

Hic deficit baruch huius q.

propter montem syon quia disperiit. vulpes ambulaverunt in eo. Tu autem domine in eter-
num permanebis. solium tuum in generationem et generationem. Quare in perpetuum ob-
livisceris nostri. derelinques nos in longitudine dierum. Converte nos domine ad te et conver-
temur. innova dies nostros sicut a principio. Sed proiciens repulisti nos. iratus es con-
tra nos vehementer.

Ezechiel propheta cum ioachim rege iude captivus ductus est in babilonem. ibique hiis qui cum eo
captivi fuerant prophetavit. penitentibus quod ad ieremie vaticinium se ultro adversariis
tradidissent. et viderent urbem adhuc ierosolimam stare quam ille casuram predixerat. Tri-
cesimo autem anno etatis sue et captivitatis .v. exorsus est ad concaptivos loqui. et eodem tempore licet
posterior hic in chaldea. ieremias in iudea prophetaverunt. Sermo eius nec satis disertus nec ad-
modum rusticus est. sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse sicut et ieremias. principia volu-
minis et fine magnis habens obscuritatibus involuta. Sed et vulgata eius editio non multum distat
ab hebraico. Unde satis miror quid cause extiterit ut si eosdem universis libris haberemus interpretes
in aliis eadem. in aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc iuxta translationem nostram quoniam per
cola scriptus et commata manifestiorem sensum legentibus tribuit. Si autem amici vestri et vestri
sannaverint. dicite eis quod nemo eos compellat ut scribant. Sed vereor ne illud eis con-
tat quod greco significantius dicitur. ut vocentur phagolidori. hoc est manducans sen

Et factum est in tricesimo anno in quarto in quinta mensis. cum essem in medio captivorum
iuxta fluvium chobar. aperti sunt celi et vidi visiones dei. In quinta mensis ipse est annus
quintus transmigrationis ioachim regis iuda factum est verbum domini ad ezechielem filium
buzi sacerdotem in terra chaldeorum secus flumen chobar. Et facta est super eum ibi manus domini.
Et vidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone et nubes magna et ignis involvens.
et splendor in circuitu eius. Et de medio eius quasi species electri id est de medio ignis. Et ex medio
eorum similitudo quattuor animalium et hic aspectus eorum. Similitudo hominis in eis. et quattuor facies uni et qua-
tuor penne uni. et pedes eorum pedes recti. et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli. et
scintille quasi aspectus eris candentis. et manus hominis sub pennis eorum. in quattuor partibus.
Et facies et pennas per quattuor partes habebant. iuncteque erant penne eorum alterius ad
alterum. Non revertebantur cum incederent. sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo autem
vultus eorum facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quattuor. et facies aquile desuper ipsorum quattuor.
Et facies eorum et penne eorum extente desuper. Due penne singulorum iungebantur. et due tege-
bant corpora eorum. Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat. ubi erat impetus spiritus
illuc gradiebantur. nec revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium et aspectus eorum
quasi carbonum ignis ardentium. et quasi aspectus lampadarum. hec erat visio discurrens in medio
quattuor animalium. Splendor ignis. et de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant et re-
vertebantur in similitudinem fulguris choruscantis. Cumque aspicerem animalia apparuit ro-
ta una super terram iuxta animalia quattuor facies habens. Et aspectus rotarum et opus earum quasi visio ma-
ris. et una similitudo ipsarum quattuor. Et aspectus earum et opera quasi sit rota in medio rote. per
quattuor partes earum euntes ibant. et non revertebantur cum ambularent. Statura quoque erat
rotis. et altitudo. et horribilis aspectus. et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsarum quattuor.
Cumque ambularent animalia ambulabant pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarentur
animalia de terra elevabantur simul et rote. Quocumque ibat spiritus illuc euntes spiritu et rote pari-

levabantur sequentes eum quia spiritus erat vitae in rotis. Cum euntibus ibant et cum stantibus
stabant et cum elevatis a terra pariter elevabantur et rotae sequentes ea quia spiritus vitae erat in
rotis. Et similitudo super capita animalium firmamenti quasi aspectus cristalli horribilis et exten
ti super capita eorum. Sub firmamento autem pennae eorum rectae alterius ad alterum. Unumquodque duabus
alis velabat corpus suum et alterum similiter velabatur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum
aquarum multarum quasi sonum sublimis Dei. Cum ambularent quasi sonus multitudinis ut so
nus castrorum. Cumque starent demittebantur pennae eorum. Nam cum fieret vox super firma
mentum quod erat super caput eorum stabant et submittebant alas suas. Et super firmamentum quod
erat imminens capiti eorum quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni et super similitu
dinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri velut aspectum
ignis intrinsecus per circuitum eius. A lumbis eius et desuper et a lumbis eius usque deorsum vidi quasi
speciem ignis splendentis in circuitu velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die
pluviae. Hic erat aspectus splendoris per gyrum. Haec visio similitudinis gloriae Domini. Et vidi et II
cecidi in faciem meam et audivi vocem loquentis et dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos
et loquar tecum. Et ingressus est spiritus in me postquam locutus est mihi. Et statuit me supra pedes meos
et audivi loquentem ad me et dicentem: Fili hominis mitto te ad filios Israel ad gentes apostatrices
quae recesserunt a me. Patres eorum praevaricati sunt pactum meum usque in diem hunc. Et filii dura fa
cie et indomito corde sunt ad quos ego te mitto. Et dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus. Si for
te vel ipsi audiant et si forte quiescant quoniam domus exasperans est et scient quia propheta fuit
in medio eorum. Tu ergo fili hominis ne timeas eos neque sermones eorum metuas quoniam incre
duli et subversores sunt tecum et cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas et vultus eorum
ne formides quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos si forte audiant
et quiescant quoniam irritatores sunt. Tu autem fili hominis audi quaecumque loquor ad te et noli esse exas
perans sicut domus exasperatrix est. Aperi os tuum et comede quaecumque ego do tibi. Et vidi et ecce ma
nus missa ad me in qua erat involutus liber. Et expandit illum coram me qui erat
scriptus intus et foris et scriptae erant in eo lamentationes et carmen et vae. Et dixit michi: Fili hominis
quodcumque inveneris comede. Comede volumen istud et vadens loquere ad filios Israel. Et aperui
os meum et cibavit me volumine illo. Et dixit ad me: Fili hominis venter tuus come
det et viscera tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi. Et comedi illud et factum est in
ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me: Fili hominis vade ad domum Israel et loqueris ver
ba mea ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis et ignotae linguae tu mitteris
ad domum Israel neque ad populos multos profundi sermonis et ignotae linguae quorum non pos
sis audire sermones. Et si ad illos mittereris ipsi audirent te. Domus autem Israel no
lunt audire te quia nolunt audire me. Omnis quippe domus Israel attrita fronte est et duro cor
de. Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum et ut adamantem et silicem dedi faciem
tuam et frontem tuam duriorem frontibus eorum. Ne timeas eos neque metuas a facie eorum
quia domus exasperans est. Et dixit ad me: Omnes sermones meos fili hominis quos ego loquor ad III
te assume in corde tuo et auribus tuis audi. Et vade ad transmigrationem Israel ad fi
lios populi tui et loqueris ad eos et dices eis: Haec dicit Dominus Deus si forte audiant et quiescant.
Et assumpsit me spiritus. Et audivi post me vocem commotionis magnae. Benedicta gloria Domini de
loco sancto suo. Et vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram et vocem rotarum se
quentium animalia et vocem commotionis magnae. Spiritus quoque levavit me et assumpsit me et abii
amarus in indignatione spiritus mei. Manus enim Domini erat mecum confortans me. Et veni
ad transmigrationem ad acervum novarum frugum ad eos qui habitabant iuxta flumen Chobar.

et sedi ubi illi sedebant. et mansi ibi .vii. diebus merens in medio eorum. Cum autem pertransissent
vii. dies. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis speculatorem dedi te domui israel. et audies de ore
meo verbum. et annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impium morte morieris. non annuntiaver-
is ei. neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia et vivat: ipse impius in iniquitate sua morietur. Sangui-
nem autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio. et ille non fuerit conversus ab impietate
sua et a via sua impia. ipse quidem in iniquitate sua morietur. tu autem animam tuam liberasti. Sed et si conversus
iustus a iustitia sua fuerit. et fecerit iniquitatem ponam offendiculum coram eo. ipse morietur quia non annun-
tiasti ei in peccato suo morietur. et non erunt in memoria iustitie eius quas fecit. Sanguinem vero eius de manu tua
requiram. Si autem tu annuntiaveris iusto ut non peccet iustus. et ille non peccaverit: vivens vivet. quia annun-
tiasti ei. et tu animam tuam liberasti. Et facta est super me manus domini. et dixit ad me. Surgens egredere in cam-
pum. et ibi loquar tecum. Et surgens egressus sum in campum. et ecce ibi gloria domini stabat quasi gloria quam vi-
di iuxta flumen chobar. Et cecidi in faciem meam. Et ingressus est in me spiritus. et statuit me super pedes meos.
IIII et locutus est mihi. et dixit ad me. Ingredere et includere in medio domus tue. Et tu fili hominis ecce data sunt super te
vincula. et ligabunt te in eis. et non egredieris in medio eorum. et linguam tuam adherere faciam palato tu-
o. et eris mutus. nec quasi vir obiurgans. quia domus exasperans est. Cum autem locutus fuero tibi. aperiam os tuum et
loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui audit audiat. et qui quiescit: quiescat. quia domus exasperans est. Et tu fi-
li hominis sume tibi laterem. et pones eum coram te. et describes in eo civitatem ierusalem. et ordinabis obsidio-
nem adversus eam. et edificabis munitiones. et comportabis aggerem. et dabis contra eam castra. et pones
arietes in gyro. et tu sume tibi sartaginem ferream. et pones eam in murum ferreum inter te et inter civi-
tatem. Et obfirmabis faciem tuam ad eam. et erit in obsidionem. et circumdabis eam. Signum est domui
israel. Et tu dormies super latus tuum sinistrum. et pones iniquitates domus israel super eo numero dierum quibus
dormies super illud. et assumes iniquitatem eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum
ccc. et nonaginta dies. Et portabis iniquitatem domus israel. Et cum impleveris hec: dormies super latus
tuum dextrum secundo. Et assumes iniquitatem domus iuda. xl. diebus. diem pro anno. diem inquam pro anno de-
di tibi. Et ad obsidionem ierusalem convertes faciem tuam. et brachium tuum erit extentum. et prophetabis adversus eam.
Ecce circumdedi te vinculis. et non te convertes a latere tuo in latus aliud. donec compleas dies obsidionis
tue. Et tu sume tibi frumentum. et ordeum et fabam. et lentem et milium. et viciam. et mittes ea in vas u-
num. et facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus tuum. ccc. et nonaginta diebus come-
des illud. Cibus autem tuus quo vesceris erit in pondere. xx. stateres in die. a tempore usque ad tempus co-
medes illud. et aquam in mensura bibes. sextam partem hyn. a tempore usque ad tempus bibes illud. et quasi subci-
nericium ordeaceum comedes illud. et stercore quod egreditur de homine operies illud in oculis eorum. Sic
comedent filii israel panem suum pollutum inter gentes ad quas eiciam eos. Et dixi. A A A. domine deus.
Ecce anima mea non est polluta. et morticinum et laceratum a bestiis non comedi: ab infantia mea
usque nunc. et non est ingressa in os meum omnis caro immunda. Et dixit ad me. Ecce dedi tibi fimum boum
pro stercoribus humanis. et facies panem tuum in eo. Et dixit ad me. Fili hominis ecce ego conteram ba-
culum panis in ierusalem. et comedent panem suum in pondere. et in sollicitudine. et aquam in mensura
et in angustia bibent. ut deficientibus pane et aqua corruat unusquisque ad fratrem suum. et contabescant
V in iniquitatibus suis. Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum radentem pilos. assumes
eum. et duces per caput tuum. et per barbam tuam. et assume tibi stateram ponderis. et divides eos. Ter-
tiam partem igni combures in medio civitatis iuxta completionem dierum obsidionis. Et assu-
mens tertiam partem concides gladio in circuitu eius. tertiam vero aliam in ventum disperges. et gla-
dium nudabo post eos. et sumes inde parvum numerum. et ligabis eos in summitate pallii tui.
et ex eis rursum tolles. et proicies eos in medium ignis. et combures eos igni. et ex eo egredietur
ignis in omnem domum israel. Hec dicit dominus deus. Ista est ierusalem. in medio gentium posui eam. et in

circuitu eius terras. Et contempsit iudicia mea, ut plus esset impia quam gentes; et precepta mea ultra quam terre
que in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea proiecerunt, et in preceptis meis non ambulaverunt. Idcirco hec dicit
dominus deus. Quia superastis gentes que in circuitu vestro sunt, in preceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis,
et iuxta iudicia gentium que in circuitu vestro sunt non estis operati. Ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te,
et ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium, et faciam in te que non feci, et quibus similia ultra non
faciam propter omnes abhominationes tuas. Ideo comedent patres filios suos in medio tui, et filii comedent
patres suos, et faciam in te iudicia, et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum. Idcirco e
go vivo dicit dominus deus, nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, et in omnibus ab
hominationibus tuis. Ego quoque confringam, et non parcet oculus meus, et non miserebor. Tertia pars tui peste
morietur, et fame consumetur in medio tui, et tertia pars tui gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam
vero partem tuam in omnem ventum dispergam, et gladium evaginabo post eos. Et complebo furorem meum, et re
quiescere faciam indignationem meam in eis, et consolabor. Et scient quia ego dominus locutus sum in zelo meo,
cum implevero omnem indignationem meam in eis. Et dabo te in desertum, et in obprobrium gentibus que in
circuitu tuo sunt, in conspectu omnis pretereuntis. Et eris obprobrium et blasphemia, et exemplum et stu
por in gentibus que in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore et indignatione mea, et in
increpationibus ire. Ego dominus locutus sum. Quando misero sagittas famis pessimas in eos que erunt mortifere,
et quas mittam ut disperdam eos, et famem congregabo super vos, et conteram in vobis baculum panis, et immittam
in vos famem et bestias pessimas usque ad internitionem. Et pestilentia et sanguis transibunt per te,
et gladium inducam super te. Ego dominus locutus sum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone VI
faciem tuam ad montes israel, et prophetabis ad eos et dices. Montes israel audite verbum domini.
Hec dicit dominus deus montibus et collibus rupibus et vallibus. Ecce ego adducam super vos gladium, et disp
dam excelsa vestra, et demoliar aras vestras, et confringentur simulachra vestra, et deiciam interfectos
vestros ante ydola vestra, et dabo cadavera filiorum israel ante faciem simulachrorum vestrorum, et dispergam
ossa vestra circum aras vestras, in omnibus habitationibus vestris. Urbes deserte erunt, et excelsa demolientur,
et dissipabuntur, et interibunt are vestre, et confringentur, et cessabunt ydola vestra, et conterentur delubra vestra,
et delebuntur opera vestra, et cadet interfectus in medio vestri, et scietis quia ego sum dominus. Et relinquam in vo
bis eos qui fugerint gladium in gentibus, cum dispersero vos in gentibus, et recordabuntur mei liberati vestri terras
in gentibus ad quas captivi ducti sunt. Quia contrivi cor eorum fornicans et recedens a me, et oculos
eorum fornicantes post ydola sua, et displicebunt sibimet super malis que fecerunt in universis abhomina
tionibus suis. Et scient quia ego dominus non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc. Hec dicit dominus deus. Per
cute manum tuam, et allide pedem tuum et dic. Heu ad omnes abhominationes malorum domus israel, quia gladio
fame peste ruituri sunt. Qui longe est peste morietur. Qui autem prope gladio corruet, et qui relictus
fuerit et obsessus fame morietur, et complebo indignationem meam in eis. Et scietis quia ego dominus cum
fuerint interfecti vestri in medio ydolorum vestrorum, in circuitu ararum vestrarum, in omni colle excelso, et in
cunctis summitatibus montium, et subter omne lignum nemorosum, et subter universam quercum fron
dosam, id est locum ubi accenderunt thura redolentia universis ydolis suis. Et extendam manum
meam super eos, et faciam terram desolatam et destitutam a deserto deblatha in omnibus habitationibus eorum, et sci
ent quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis, hec dicit dominus deus terre israel. VII
Finis venit, venit finis super quatuor plagas terre. Nunc finis super te, et immittam furorem
meum in te, et iudicabo te iuxta vias tuas, et ponam contra te omnes abhominationes tuas. Et non parcet oculus
meus super te, et non miserebor. Sed vias tuas ponam super te, et abhominationes tue in medio tui erunt,
et scietis quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Afflictio una, afflictio, ecce venit. Finis venit, venit
finis. Evigilavit adversum te, ecce venit. Venit contritio super te, qui habitas in terra. Venit
tempus, prope est dies occisionis, et non glorie montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te.

et complebo furorem meum in te, et iudicabo te iuxta vias tuas, et imponam tibi scelera tua om-
nia. Et non parcet oculus meus neque miserebor, sed vias tuas imponam tibi, et abhominationes tue in medio
tui erunt, et scietis quia ego sum Dominus percutiens. Ecce dies, ecce venit, egressa est contritio, floruit virga,
germinavit superbia, iniquitas surrexit in virga impietatis. Non ex eis, et non ex populo, neque ex so-
nitu eorum, et non erit requies in eis. Venit tempus, appropinquavit dies: qui emit non letetur, et qui vendit
non lugeat, quia ira super omnem populum eius. Quia qui vendit ad id quod vendidit non revertetur, et adhuc in viven-
tibus vita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur, et vir in iniquitate vite su-
e non confortabitur. Canite tuba, preparentur omnes, et non est qui vadat ad prelium. Ira enim mea super univer-
sum populum eius. Gladius foris, pestis et fames intrinsecus. Qui in agro est, gladio morietur, et qui in
civitate, pestilentia et fame devorabuntur. Et salvabuntur qui fugerint ex eis, et erunt in montibus
quasi columbe convallium, omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua. Omnes manus dissolventur, et omnia ge-
nua fluent aquis. Et accingent se ciliciis, et operiet eos formido, et in omni facie confusio, et in
universis capitibus eorum calvitium. Argentum eorum foras proicietur, et aurum in sterquilinium erit. Ar-
gentum eorum et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Animam suam non saturabunt,
et ventres eorum non implebuntur, quia scandalum iniquitatis eorum factum est. Et ornamentum monilium
suorum in superbiam posuerunt, et ymagines abhominationum suarum et simulacrorum fecerunt
ex eo. Propter hoc dedi illud in inmunditiam, et dabo illud in manus alienorum ad diripien-
dum, et impiis terre in predam, et contaminabunt illud. Et avertam faciem meam ab eis, et vi-
olabunt archanum meum, et introibunt in illud emissarii et contaminabunt illud. Fac conclusionem,
quoniam terra plena est iudicio sanguinum, et civitas plena est iniquitate. Et adducam pessimos
de gentibus, et possidebunt domos eorum, et quiescere faciam superbiam potentium, et possidebunt sanctu-
aria eorum. Angustia superveniente requirent pacem, et non erit. Conturbatio super conturbatio-
nem veniet, et auditus super auditum. Et querent visionem de propheta, et lex peribit a sacerdo-
te, et consilium a senioribus. Rex lugebit, et princeps induetur merore, et manus populi terre con-
turbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, et secundum iudicia eorum iudicabo eos, et scient
VIII quia ego Dominus. Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis, ego sedebam in domo mea,
et senes Iuda sedebant coram me, et cecidit ibi super me manus Domini Dei. Et vidi, et ecce
similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborum eius et deorsum ignis, et a lumbis eius
et sursum quasi aspectus splendoris, ut visio electri. Et emissa similitudo manus apprehen-
dit me in cincinno capitis mei, et elevavit me spiritus inter terram et celum, et adduxit
me in Ierusalem in visione Dei, iuxta hostium interius quod respiciebat ad aquilonem, ubi
erat statutum ydolum zeli ad provocandam emulationem. Et ecce ibi gloria Domini Dei Israel,
secundum visionem quam videram in campo. Et dixit ad me: Fili hominis, leva oculos tuos
ad viam aquilonis. Et ecce ab aquilone porte altaris ydolum zeli in ipso introitu.
Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vides tu quid isti faciunt, abhominationes magnas
quas domus Israel facit hic, ut procul recedam a sanctuario meo? Et adhuc conversus videbis
abhominationes maiores. Et introduxit me ad hostium atrii, et vidi, et ecce foramen
unum in pariete. Et dixit ad me: Fili hominis, fode parietem. Et cum fodissem parietem, ap-
paruit hostium unum. Et dixit ad me: Ingredere et vide abhominationes pessimas quas
isti faciunt hic. Et ingressus vidi, et ecce omnis similitudo reptilium et animalium abho-
minatio, et universa ydola domus Israel depicta erant in pariete per circuitum, et lxx
viri de senioribus domus Israel, et Iechonias filius Saphan stabat in medio eorum
stantium ante picturas, et unusquisque habebat turibulum in manu sua, et vapor nebu-
le de thure consurgebat. Et dixit ad me: Certe vidisti, fili hominis, que seniores domus

israel faciunt in tenebris. unusquisque in abscondito cubilis sui. dicunt enim. Non videt dominus nos.
dereliquit dominus terram. Et dixit dominus ad me. Adhuc conversus videbis abhominationes maiores quas isti faci
unt. et introduxit me per ostium porte domus domini quod respiciebat ad aquilonem. et ecce ibi sedebant
mulieres plangentes adonidem. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis. adhuc conversus vi
debis abhominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus domini interius. et ecce in osti
o templi domini inter vestibulum et altare quasi xxv. viri dorsa habentes contra templum domini. et
facies ad orientem. et adorabant ad ortum solis. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis.
numquid leve est hoc domui iuda. ut facerent abhominationes istas quas fecerunt hic. quia replentes
terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me. Et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo
et ego faciam in furore. non parcet oculus meus. nec miserebor. Et cum clamaverint ad aures meas
a voce magna non exaudiam eos. Et clamavit in auribus meis voce magna et dixit. Appropin IX
quaverunt visitationes urbis. et unusquisque vas interfectionis habet in manu sua. Et ecce. vi. viri
veniebant de via porte superioris que respicit ad aquilonem. et uniuscuiusque vas interitus in ma
nu eius. Vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis. et atramentarium scriptoris ad re
nes eius. Et ingressi sunt. et steterunt iuxta altare ereum. et gloria domini israel assumpta est de cherub
que erat super eum ad limen domus. et vocavit virum qui erat vestitus lineis. et atramentarium scrip
toris habebat in lumbis suis. et dixit dominus ad eum. Transi per mediam civitatem in medio ierusalem
et signa thau super frontes virorum gementium. et dolentium super cunctis abhominationibus que fiunt
in medio eius. Et dixit illis. audiente me. Transite per civitatem sequentes eum. et percutite. non
parcat oculus vester. neque misereamini. Senem adolescentulum. et virginem. parvulum et
mulieres interficite usque ad internecionem. Omnem autem super quem videritis thau: ne occidatis.
a sanctuario meo incipite. ceperunt ergo a viris senioribus qui erant ante faciem domus. Et dixit
ad eos. Contaminate domum. et implete atria interfectis. egredimini. et egressi sunt. et per
cutiebant eos qui erant in civitate. Et cede completa: remansi ego. ruique super faciem me
am. et clamans aio. heu heu heu domine deus. Ergo ne disperdes omnes reliquias domus israel.
effundens furorem tuum super ierusalem. Et dixit ad me. Iniquitas domus israel et iuda est magna
nimis valde. et repleta est terra sanguinibus. et civitas repleta est aversione. Dixerunt enim.
Dereliquit dominus terram. et dominus non videt. Igitur et meus non parcet oculus. neque miserebor. Viam eorum super
caput eorum reddam. Et ecce vir qui erat indutus lineis. qui habebat atramentarium scriptoris in
dorso suo respondit verbum dicens. Feci sicut precepisti michi. Et vidi. et ecce in firma X
mento quod erat super caput cherubin quasi lapis saphirus. et quasi species similitudinis solii appa
ruit super ea. et dixit ad virum qui indutus erat lineis. et ait. Ingredere in medio ro
tarum que sunt subtus cherubin. et imple manum tuam prunis ignis que sunt inter cherubin.
et effunde super civitatem. ingressusque est in conspectu meo. cherubin autem stabant a dex
tris domus. cum ingrederetur domum vir. et nubes implevit atrium interius. Et elevata
gloria domini desuper cherub ad limen domus. et repleta est domus nube. et atrium repletum est
splendore glorie domini. et sonitus alarum cherubin audiebatur usque ad atrium exterius quasi
vox loquentis dei omnipotentis. Cumque precepisset viro qui indutus erat lineis dicens. Sume
ignem de medio rotarum que sunt inter cherubin. ingressus ille stetit iuxta rotam. et ex
tendit cherub manum suam de medio cherubin ad ignem qui erat inter cherubin. et
sumpsit. et dedit in manus eius qui indutus erat lineis. Qui accipiens egressus est. Et
apparuit in cherubin similitudo manus hominis subtus pennas eorum. Et vidi. et ecce. iiii.
rote iuxta cherubin. Rota una iuxta cherub unum. et rota alia iuxta cherub unum.
Species autem rotarum erat quasi visio lapidis crisoliti. et aspectus eorum similitudo una

quatuor quasi sit rota in medio rote. Cumque ambularent in .iiii. partes gradiebantur et non
revertebantur ambulantes. sed ad locum ad quem ire declinabat que prima erat: sequebantur
et cetere. nec revertebantur. Et omne corpus earum et colla et manus et penne. et circuli plena erant oculis in
circuitu .iiii. rotarum. Et rotas istas vocavit volubiles audiente me. Quatuor autem facies
habebat unum. facies una facies cherub. et facies secunda facies hominis. et in tertio facies leonis.
et in quarto facies aquile. Et elevata sunt cherubin. ipsum est animal quod videram iuxta fluvium chobar. Cum-
que ambularent cherubin. ibant pariter iuxta ea. et cum elevarent cherubin alas suas
ut exaltarentur de terra: non residebant rote. sed et ipse iuxta erant. Stantibus illis stabant. et cum
elevatis elevabantur. Spiritus enim vite erat in eis. Et egressa est gloria domini a limine templi.
Et stetit super cherubin. et elevantia cherubin alas suas exaltata sunt a terra coram me. Et
illis egredientibus: rote quoque subsecute sunt. Et stetit in introitu porte domus domini orientalis.
et gloria dei israel erat super ea. Ipsum est animal quod vidi subter deum israel. iuxta fluvium chobar. et intellexi
quia cherubin erant. quatuor et quatuor vultus uni. et quatuor ale uni. et similitudo manus hominis sub alis eorum.
Et similitudo vultuum eorum: ipsi vultus quos videram iuxta fluvium chobar. et intuitus eorum et impe-
XI tus singulorum ante faciem suam ingredi. Et elevavit me spiritus. et introduxit me ad portam domus domini
orientalem. que respicit solis ortum. Et ecce in introitu porte .xxv. viri. et vidi in medio eorum
iezoniam filium azur. et pheltiam filium banaie principes populi. Dixitque ad me. Fili hominis
hi sunt viri qui cogitant iniquitatem. et tractant consilium pessimum in urbe ista dicentes. Nonne dudum
edificate sunt domus? Hec est lebes. nos autem carnes. Idcirco vaticinare de eis. vaticinare fili
hominis. Et irruit in me spiritus domini. et dixit ad me. Loquere. Hec dicit dominus. Sic locuti estis domus israel
et cogitationes cordis vestri ego novi. Plurimos occidistis in urbe hac. et implestis vias eius interfectis.
Propterea hec dicit dominus deus. Interfecti vestri quos posuistis in medio eius. hii sunt carnes. et hec est lebes.
et educam vos de medio eius. Gladium metuistis. et gladium inducam super vos ait dominus deus. Et eiciam
vos de medio eius. daboque vos in manibus hostium. et faciam in vobis iudicia. Gladio cadetis.
In finibus israel iudicabo vos. et scietis quia ego dominus. Hec non erit vobis in lebetem. et vos non eritis
in medio eius in carnes. In finibus israel iudicabo vos. et scietis quia ego dominus. quia in preceptis
meis non ambulastis. et iudicia mea non fecistis. sed iuxta iudicia gentium que in circuitu vestro
sunt: estis operati. Et factum est cum prophetarem: pheltias filius banaie mortuus est. et cecidi in faciem
meam clamans voce magna. et dixi. Heu heu heu domine deus. consummationem tu facis reliquiarum
israel. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis fratres tui viri propinqui tui et omnis
domus israel universi quibus dixerunt habitatores ierusalem longe recedite a domino. nobis data est terra
in possessionem. Propterea hec dicit dominus deus. Quia longe feci eos in gentibus. et quia dispersi eos in terris.
ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt. Propterea loquere. Hec dicit dominus deus. Con-
gregabo vos de populis. et adunabo de terris in quibus dispersi estis. daboque vobis humum israel.
et ingredientur illuc. et auferent omnes offensiones. cunctasque abhominationes eius de illa. et
dabo eis cor unum. et spiritum novum tribuam in visceribus eorum. et auferam cor lapideum de car-
ne eorum. et dabo eis cor carneum. ut in preceptis meis ambulent. et iudicia mea custodiant. et faciant ea. et sint
mihi in populum. et ego sim eis in deum. Quorum cor post offendicula et abhominationes ambulat. horum
viam in capite suo posui dicit dominus deus. Et elevaverunt cherubin alas suas. et rote cum
eis. et gloria dei israel erat super ea. et ascendit gloria domini de medio civitatis. stetitque super mon-
tem qui est ad orientem urbis. Et spiritus levavit me. adduxitque in chaldeam ad transmigratio-
nem in visione spiritu dei. et sublata est a me visio quam videram. et locutus sum ad transmigra-
XII tionem omnia verba domini que ostenderat mihi. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis
in medio domus exasperantis tu habitas. qui oculos habent ad videndum et non vident. et au-

res ad audiendum et non audiunt. quia domus exasperans est. Tu ergo fili hominis fac tibi vasa transmigrationis.
et transmigrabis per diem coram eis. transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum. si forte
aspiciant. quia domus exasperans est. et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum
tu autem egredieris vespere coram eis. sicut egreditur migrans ante oculos eorum. perfode parietem tibi. et egredie
ris per eum in conspectu eorum. in humeris portaberis. in caligine efferris. faciem tuam velabis. et non videbis
terram. quia portentum dedi te domui israhel. Feci ergo sicut preceperat michi dominus. vasa mea protuli. quasi vasa transmigran
tis per diem. et vespere perfodi michi parietem manu. et in caligine egressus sum. et in humeris portatus in con
spectu eorum. Et factus est sermo domini ad me mane dicens. Fili hominis numquid non dixerunt ad te domus israhel. domus ex
asperans. quid tu facis? Dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Super ducem onus istud quod est in ierusalem. et super omnem domum
israhel que est in medio eorum. Dic. ego portentum vestrum. quomodo feci sic fiet illis. in transmigrationem et in cap
tivitatem ibunt. et dux qui est in medio eorum in humeris portabitur. in caligine egredietur. parietem effo
dient. ut educant eum. facies eius operietur ut non videat oculo terram. Et extendam rete meum super eum.
et capietur in sagena mea. et adducam eum in babilonem in terram chaldeorum. et ipsam non videbit. ibique
morietur. et omnes qui circa eum sunt presidium eius. et agmina eius dispergam in omnem ventum. et gladium evaginabo
post eos. et scient quia ego dominus. quando dispersero illos in gentibus. et disseminavero illos in terris. et relinquam ex eis
viros paucos a gladio. et fame et pestilentia. ut enarrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas
ingredientur. et scient quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis panem tuum XII
in conturbatione comede. sed et aquam tuam in festinatione et merore bibe. et dices ad populum terre. Hec dicit
dominus deus ad eos. qui habitant in ierusalem in terra israhel. Panem suum in sollicitudine comedent. et aquam suam
in desolatione bibent. ut desoletur terra a multitudine sua propter iniquitatem eorum qui habitant in ea.
Et civitates que nunc habitantur desolate erunt. terraque deserta. et scietis quia ego dominus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis quod est proverbium istud vobis in terra israhel dicentium. In longum differentur
dies. et peribit omnis visio. Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Quiescere faciam proverbium istud. neque
vulgo dicetur ultra in israhel. et loquere ad eos quod appropinquaverint dies. et sermo omnis visionis. Non e
nim erit ultra omnis visio cassa. neque divinatio ambigua in medio filiorum israhel. quia ego dominus
loquar. Et quodcumque locutus fuero verbum fiet. non prolongabitur amplius. sed in diebus vestris domus exasperans
loquar verbum et faciam illud: dicit dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis ecce do
mus israhel dicentium. Visio quam hic videt in dies multos. et in tempora longa iste prophetat. Propterea dic
ad eos. Hec dicit dominus deus. Non prolongabitur ultra omnis sermo meus. Verbum quod locutus fuero complebitur
dicit dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis vaticinare ad prophetas israhel qui prophetant. XIII
et dices prophetantibus de corde suo. Audite verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ve prophetis insipientibus
qui sequuntur spiritum suum. et nichil vident. Quasi vulpes in desertis prophete tui israhel erant. Non ascendistis
ex adverso. neque opposuistis murum pro domo israhel. ut staretis in prelio in die domini. Vident
vana et divinant mendacium dicentes. ait dominus. cum dominus non miserit eos. et perseveraverunt confirmare
sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis. et divinationem mendacem locuti estis. et dicitis
ait dominus. cum ego non sim locutus. Propterea hec dicit dominus deus. Quia locuti estis vana. et vidistis mendacium:
in consilio populi mei non erunt. et in scriptura domus israhel non scribentur. nec in terra israhel ingredientur. et sci
etis quia ego dominus deus. eo quod deceperint populum meum dicentes. Pax pax. et non est pax. Et ipsi edifica
bant parietem. illi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque tem
peratura: quod casurus sit. Erit enim ymber inundans. et dabo lapides pergrandes desuper irruentes.
et ventum procelle dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries. numquid non dicetur vobis. ubi est litura
quam levistis. Propterea hec dicit dominus deus. et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea. et ymber
inundans in furore meo erit. et lapides grandes in ira in consumptionem. et destruam parietem quem
levistis absque temperamento. et adequabo eum terre. et revelabitur fundamentum eius. et cadet. et consumetur

in medio eius et scietis quia ego sum dominus. Et complebo indignationem meam in pariete et in hiis qui
liniunt absque temperamento eum luto. dicamque vobis. non est paries et non sunt qui liniunt eum. prophete
israel qui prophetant ad ierusalem et vident ei visionem pacis et non est pax ait dominus deus. Et tu fili hominis
pone faciem tuam contra filias populi tui que prophetant de corde suo et vaticinare super eas et dic
hec dicit dominus deus. Ve que consuunt pulvillos sub omni cubito manus et faciunt cervicalia sub
capite universe etatis ad capiendas animas. Et cum caperent animas populi mei. vivificabant
animas eorum et violabant me ad populum meum propter pugillum ordei et fragmen panis. ut in
terficerent animas que non moriuntur et vivificarent animas que non vivunt. mentientes populo meo cre
denti mendaciis. Propter hoc hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pulvillos vestros. quibus vos capitis ani
mas volantes et disrumpam eos de brachiis vestris et dimittam animas quas vos capitis. animas ad vola
ndum et disrumpam cervicalia vestra et liberabo populum meum de manu vestra. nec erunt ultra in manibus
vestris ad predandum et scietis quia ego dominus. pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter quem
ego non contristavi et confortastis manus impii. ut non reverteretur a via sua mala et viveret propterea
vana non videbitis et divinationes non divinabitis amplius et eruam populum meum de manu
vestra et scietis quia ego dominus. Et venerunt ad me viri filiorum israel et sederunt coram me. Et factus
est sermo domini ad me dicens. fili hominis viri isti posuerunt immundicias in cordibus suis
XIIII et scandalum iniquitatis sue statuerunt contra faciem suam. Numquid interrogatus respondebo eis? propter hoc
loquere eis et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. homo homo de domo israel qui posuerit immundicias
suas in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam
interrogans per eum me. Ego dominus respondebo ei in multitudine immundiciarum suarum
ut capiatur domus israel in corde suo. quo recesserunt a me in cunctis ydolis suis. propterea dic
ad domum israel. Hec dicit dominus deus. Convertimini et recedite ab ydolis vestris et ab universis con
taminationibus vestris avertite facies vestras. Quia homo homo de domo israel et de proselitis quicumque
advena fuerit in israel. si alienatus fuerit a me et posuerit ydola sua in corde suo et scan
dalum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam ut interroget per
eum me. ego dominus respondebo ei per me et ponam faciem meam super hominem illum et faciam illum
in exemplum et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei et scietis quia ego dominus. Et propheta
cum erraverit et locutus fuerit verbum. ego dominus decepi prophetam illum et extendam manum
meam super illum et delebo eum de medio populi mei israel et portabunt iniquitatem suam iuxta in
iquitatem interrogantis. sic iniquitas prophete erit. ut non erret ultra domus israel a me. neque
polluatur in universis prevaricationibus suis. sed sint mihi in populum et ego sim eis in deum
ait dominus exercituum. Et factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis. terra cum peccaverit mihi
ut prevaricetur prevaricans extendam manum meam super eam et conteram virgam panis eius
et immittam in eam famem et interficiam de ea hominem et iumentum. et si fuerint tres viri
isti in medio eius. Noe. daniel et iob. ipsi iusticia sua liberabunt animas suas ait dominus de
exercituum. Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam et fuerit invia eo
quod non sit pertransiens propter bestias. tres viri isti si fuerint in ea vivo ego dicit dominus quia nec
filios nec filias liberabunt. sed ipsi soli liberabuntur. terra autem desolabitur. Vel si induxero
gladium super terram illam et dixero gladio transi per terram et interfecero hominem et iumentum de
ea et si tres viri isti fuerint in medio eius. vivo ego dicit dominus deus non liberabunt filios neque
filias. sed ipsi soli liberabuntur. Si autem et pestilentiam immisero super terram illam et effu
dero indignationem meam super eam in sanguine. ut auferam ex ea hominem et iumentum et
fuerint in ea. vivo ego dicit dominus deus. quia filium et filiam non liberabunt. sed ipsi iusticia sua li
berabunt animas suas. Quoniam hec dicit dominus deus. Quod et si .iiii. iudicia mea pessima gla

dum, famem et bestias malas et pestilentiam immisero in Ierusalem ut interficiam de ea hominem
et pecus, tamen relinquetur in ea salvatio educentium filias et filios. Ecce ipsi egredientur ad vos et videbi-
tis viam eorum et consolabimini super malo quod induxi in Ierusalem in omnibus quae portavi super eam. Et consolabun-
tur vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum et cognoscetis quia non frustra fecerim omnia quaecumque fe-
ci in ea, ait Dominus Deus. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis XV
nemorum quae sunt inter ligna silvarum? Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus aut fabricabitur
de ea paxillus ut dependeat in eo quodcumque vas? Ecce igni datum est in escam, utramque partem
eius consumpsit ignis et medietas eius redacta est in favillam. Numquid utile erit ad opus? Et cum esset
integrum non erat aptum ad opus, quanto magis cum illud ignis devoraverit et combusserit nihil ex
eo fiet operis. Propterea haec dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad de-
vorandum, sic tradidi habitatores Ierusalem et ponam faciem meam in eos. De igne egredientur et
ignis consumet eos et scietis quia ego Dominus cum posuero faciem meam in eis et dedero terram inviam et desola-
tam, eo quod praevaricatores extiterint, dicit Dominus Deus. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis XVI
notas fac Ierusalem abominationes suas et dices: Haec dicit Dominus Deus Ierusalem: Radix tua et generatio tua
de terra Chananea, pater tuus Amorreus et mater tua Cethea. Et quando nata es in die ortus tui non est praecisus
umbilicus tuus et in aqua non es lota in salutem nec sale salita nec pannis involuta. Non pepercit
super te oculus ut faceret tibi unum de his miseratus tui, sed proiecta es super faciem terrae in abiectione
animae tuae in die qua nata es. Transiens autem per te vidi te conculcari in sanguine tuo et dixi tibi
cum esses in sanguine tuo: Vive. Dixi inquam tibi: In sanguine tuo vive. Multiplicatam quasi germen agri
dedi te et multiplicata es et grandis effecta et ingressa es et multiplicata es et pervenisti ad
mundum muliebrem. Ubera tua intumuerunt et pilus tuus germinavit, et eras nuda et confusione
plena. Et transivi per te et vidi te et ecce tempus tuum tempus amantium et expandi amictum meum super
te et operui ignominiam tuam et iuravi tibi et ingressus pactum sum tecum, ait Dominus Deus, et facta es mihi. Et la-
vi te aqua et emundavi sanguinem tuum ex te et unxi te oleo et vestivi te discoloribus et calcia-
vi te iacintho et cinxi te bysso et indui te subtilibus et ornavi te ornamento et dedi ar-
millas in manibus tuis et torquem circa collum tuum et dedi inaurem super os tuum et circulos au-
ribus tuis et coronam decoris in capite tuo et ornata es auro et argento et vestita es bysso
et polymito et multis coloribus. Similam et mel et oleum comedisti et decora facta es vehementer
nimis et profecisti in regnum. Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam, quia perfecta es in
decore meo quod posueram super te, dicit Dominus Deus. Et habens fiduciam in pulchritudine tua
fornicata es in nomine tuo et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. Et
sumens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta et fornicata es super eis sicut non
est factum neque futurum est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo et argento meo quae dedi tibi
et sumpsisti vestimenta tua multicoloria et vestita es eis et oleum meum et thymiama meum
posuisti in conspectu eorum et panem meum quem dedi tibi, similam et oleum et mel quibus enutrivi te
posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis. Et factum est, ait Dominus Deus. Et tulisti filios tuos
et filias tuas quas generasti mihi et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio
tua? Immolasti filios meos et dedisti illis consecrans illis. Et post omnes abominationes tuas et
fornicationes non es recordata dierum adolescentiae tuae quando eras nuda et confusione plena,
conculcata in sanguine tuo. Et accidit post omnem malitiam tuam, vae vae tibi, ait Dominus Deus, et aedi-
ficasti tibi lupanar et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput viae ae-
dificasti signum prostitutionis tuae et abominabilem fecisti decorem tuum et divisisti pedes
tuos omni transeunti et multiplicasti omnes fornicationes tuas et fornicata es cum filiis
Aegypti vicinis tuis magnarum carnium et multiplicasti fornicationem tuam ad irri-

tandum me. Ecce ego extendam manum meam super te, et auferam ius tuum, et dabo te in ani-
cium te filiarum palestinorum que erubescent in via sua scelerata tua, et fornicata es in filiis assy-
riorum eo quod necdum fueris expleta. Et postquam fornicata es non sic es sedata, et multiplicasti fornicati-
onem in terra chanaan cum chaldeis, et nec sic satiata es. In quo mundabo cor tuum ait dominus deus, cum fac-
ias omnia hec opera mulieris meretricis et procacis. Quia fabricasti lupanar in capite omnis vie, et excelsum tuum
fecisti in omni platea. Nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium, sed quasi mulier adultera
que super virum suum inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes, tu autem dedisti merce-
dem cunctis amatoribus tuis. Et donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum te-
cum. Factumque in te est contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non erit fornicatio, in eo enim
quod dedisti mercedes, et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium. Propterea audi meretrix verbum domini. Hec dicit
dominus deus. Quia effusum est es tuum, et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super ama-
tores tuos, et super ydola abhominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum quos dedisti eis, ecce ego
congregabo omnes amatores tuos quibus commixta es, et omnes quos dilexisti, cum universis quos oderas, et con-
gregabo super te eos undique, et nudabo coram te ignominiam tuam, et videbunt omnem turpitudinem
tuam, et iudicabo te iudiciis adulterarum, et effundentium sanguinem, et dabo te in sanguinem fu-
roris et zeli, et dabo te in manus eorum, et destruent lupanar tuum, et demolientur prostibulum tuum
et nudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui, et derelinquent te nudam ple-
namque ignominia, et adducent super te multitudinem, et lapidabunt te lapidibus, et trucidabunt te
gladiis suis, et comburent domos tuas igni, et facient in te iudicia in oculis mulierum
plurimarum, et desines fornicari, et mercedes ultra non dabis, et requiescet indignatio mea, et
auferetur zelus meus a te, et requiescam, nec irascar amplius, eo quod non fueris recordata dierum a-
dolescentie tue, et provocasti me in omnibus hiis. Quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi,
ait dominus deus, et non feci iuxta scelera tua in omnibus abhominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo
proverbium in te assumet illud dicens. Sicut mater, ita et filia eius. Filia matris tue es tu
que proiecit virum suum et filios suos, et soror sororum tuarum que proiecerunt viros suos et fili-
os suos. Mater vestra cethea, et pater vester amorreus. Et soror tua, et filia eius que habitant ad
sinistram tuam. Soror autem tua minor te que habitat a dextris tuis, sodoma et filie eius.
Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti, pusillum minus pene
sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego dicit dominus, quia non fecit sodoma
soror tua ipsa et filie eius, sicut fecisti tu et filie tue. Ecce hec fuit iniquitas
sodome sororis tue. Superbia, saturitas panis, et habundantia et ocium ipsius et filiarum
eius, et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et elevate sunt, et fecerunt abhominati-
ones coram me, et abstuli eas sicut vidisti. Et samaria dimidium peccatorum tuorum non
peccavit. Sed vicisti eas sceleribus tuis, et iustificasti sorores tuas in omnibus abhominationibus
tuis quas operata es. Ergo et tu porta confusionem tuam que vicisti sorores tuas peccatis tuis,
scelerantius agens ab eis. Iustificate enim sunt a te. Ergo et tu confundere, et porta ignomini-
am tuam que iustificasti sorores tuas. Et convertam restituens eas conversionem sodomorum
cum filiabus suis, et conversionem samarie et filiarum eius. Et convertam reversionem tuam in
medio earum, ut portes ignominiam tuam, et confundaris in omnibus que fecisti consolans eas.
Et sodoma et filie eius revertentur ad iniquitatem suam. Et tu et filie tue revertemini ad
iniquitatem vestram. Non fuit autem soror tua sodoma audita in ore tuo in die superbie
tue, antequam revelaretur malicia tua, sicut hoc tempore in obprobrium filiarum syrie, et cun-
ctarum in circuitu tuo filiarum palestinarum que ambiunt te per gyrum. Scelus tuum et ig-
nominiam tuam tu portasti ait dominus deus. Quia hec dicit dominus deus. Et faciam tibi sicut despe-

sti iuramentum ut irritum faceres pactum. et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentie
tue. et suscitabo tibi pactum sempiternum. et recordaberis viarum tuarum. et confunderis cum receperis sorores tu-
as te maiores cum minoribus tuis. et dabo eas tibi in filias. sed non ex pacto tuo. et suscitabo ego
pactum meum tecum. et scies quia ego dominus. ut recorderis et confundaris. et non sit tibi ultra aperire os pre confusione
tua. cum placatus tibi fuero in omnibus que fecisti ait dominus deus. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pro- XVII
ne enigma et narra parabolam ad domum israel. et dices. Hec dicit dominus deus. Aquila grandis magnarum ala-
rum longo membrorum ductu plena plumis et varietate venit ad libanum. et tulit medullam ce-
dri. summitatem frondium eius avulsit. et transportavit eam in terram chanaan. in urbem negotiatorum
posuit illam. et tulit de semine terre. et posuit illud in terra pro semine. ut firmaret radicem super aquas mul-
tas. in superficie posuit illud. cumque germinasset: crevit in vineam latiorem. humili statura respicien-
tibus ramis eius ad eam. et radices eius sub illa erant. Facta est ergo vinea. et fructificavit in palmites.
et emisit propagines. Et facta est aquila altera grandis magnis alis multisque plumis. Et ecce vinea
ista quasi mittens radices suas ad eam. palmites suos extendit ad illam. ut irrigaret illam
de areolis germinis sui. que in terra bona super aquas multas plantata est. ut faciat frondes. et portet
fructum. ut sit in vineam grandem. Dic. Hec dicit dominus deus. Ergo ne prosperabitur. nonne radices eius evellet.
et fructus eius distringet. et siccabit omnes palmites germinis eius. et arescet. Et non in brachio gran-
di. neque in populo multo. ut evelleret eam radicitus. Ecce plantata est. ergo ne prosperabitur? Nonne cum te-
tigerit eam ventus urens siccabitur. et in areis germinis sui arescet. Et factum est verbum domini ad me
dicens. Dic ad domum exasperantem. Nescitis quid ista significent? Dic. Ecce venit rex babilonis
in ierusalem. et assumet regem et principes eius. et adducet eos ad semet ipsum in babilonem. et tollet de
semine regni. ferietque cum eo fedus. et accipiet ab eo iusiurandum. Sed et fortes terre tollet. ut sit regnum
humile. et non elevetur. sed custodiat pactum eius. et servet illud. Qui recedens ab eo misit nuntios
ad egiptum. ut daret sibi equos et populum multum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui hec fecit. et qui dissol-
vit pactum meum. numquid effugiet? Vivo ego dicit dominus deus. quoniam in loco regis qui constituit eum regem
cuius fecit irritum iuramentum. et solvit pactum quod habebat cum eo: in medio babilonis morietur. et non in
mlto exercitu grandi. neque in populo multo faciet contra eum pharao bellum: in iactu aggeris. et in extructione val-
lorum. ut interficiat animas multas. Spreverat enim iuramentum ut solveret fedus. Et ecce dedit manum
suam. et cum hec omnia fecerit: non effugiet. Propterea hec dicit dominus deus. Vivo ego quoniam iuramentum quod sprevit.
et fedus quod prevaricatus est: ponam in caput eius. et expandam super eum rete meum. et comprehendetur in sage-
na mea. et adducam eum in babilonem. et iudicabo illum in prevaricatione qua despexit me. et omnes profugi eius
cum universo agmine suo gladio cadent. Residui autem in omnem ventum dispergentur. et scietis
quia ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus. et sumam ego de medulla cedri sublimis. et ponam de ver-
tice ramorum eius tenerum. distringam et plantabo super montem excelsum et eminentem. In monte
sublimi israel plantabo illud. et erumpet in germen et faciet fructum. et erit in cedrum magnam.
et habitabunt sub ea omnes volucres. universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. et sci-
ent omnia ligna regionis quia ego dominus humiliavi lignum sublime. et exaltavi lignum humile.
et siccavi lignum viride. et frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci. Et factus est sermo XVIII
domini ad me dicens. Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra israel di-
centes. Patres comederunt uvam acerbam. et dentes filiorum obstupescunt. Vivo ego dicit dominus deus. si
erit ultra vobis in proverbium hec parabola in israel. Ecce omnes anime mee sunt. ut anima patris ita et anima filii
mea est. anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus et fecerit iudicium et iustitiam. in montibus
non comederit. et oculos suos non levaverit ad ydola domus israel. et uxorem proximi sui non violaverit. et ad
mulierem menstruatam non accesserit. et hominem non contristaverit. et pignus debitori reddiderit. per vim nil ra-
puerit. panem suum esurienti dederit. et nudum operuerit vestimento. ad usuram non commodaverit.

et amplius non acceperit, ab iniquitate averterit manum suam, et iudicium verum fecerit inter virum et virum,
In preceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem, hic iustus est, vita vi-
vet ait dominus deus. Quod si genuerit filium effundentem sanguinem, et fecerit unum de istis, et hec quidem
non facientem, sed in montibus comedentem, et uxorem proximi sui polluentem, egenum et pauperem contris-
tantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, ad idola levantem oculos suos, abhominationem facientem,
ad usuram dantem, et amplius accipientem: numquid vivet? non vivet, cum universa hec detestanda fe-
cerit: morte morietur, sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata patris sui que
fecit timuerit, et non fecerit simile eis. Super montes non comederit, et oculos non levaverit ad idola do-
mus Israel, et uxorem proximi sui non violaverit, et virum non contristaverit, pignus non retinuerit, et rapinam non rapu-
erit, panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento, a pauperis iniuria averterit ma-
num suam, usuram et superhabundantiam non acceperit, et iudicia mea fecerit, in preceptis meis am-
bulaverit: hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet. Pater eius quia calumpni-
atus est, et vim fecit fratri, et malum operatus est in medio populi sui: ecce mortuus est in iniquitate sua. Di-
citis. Quare non portavit filius iniquitatem patris? Videlicet quia filius iudicium et iustitiam operatus est, omnia pre-
cepta mea custodivit, et fecit illa: vita vivet. Anima que peccaverit, ipsa morietur. Filius non por-
tabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii. Iustitia iusti super eum erit, et impietas impii
super eum erit. Si autem impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus est, et custodierit universa
precepta mea, et fecerit iudicium et iustitiam: vita vivet et non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus est
non recordabor, in iustitia sua quam operatus est vivet. Numquid voluntatis mee est mors im-
pii dicit dominus deus, et non ut convertatur a viis suis et vivat? Si autem averterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquita-
tem secundum omnes abhominationes quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes iustitie eius quas fecerat
non recordabuntur. In prevaricatione qua prevaricatus est, et in peccato suo quod peccavit, in ipsis morie-
tur. Et dixistis. Non est equa via domini. Audite ergo domus Israel. Numquid via mea non est equa, et non magis
vie vestre prave sunt? Cum enim averterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem, morietur in
eis: in iniustitia sua quam operatus est morietur. Et cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est,
et fecerit iudicium et iustitiam: et ipse animam suam vivificabit. Considerans enim et avertens se
ab omnibus iniquitatibus suis quas operatus est: vita vivet et non morietur. Et dicunt filii Israel. Non est equa
via domini. Numquid vie mee non sunt eque domus Israel, et non magis vie vestre prave? Ideo unumquemque
iuxta vias suas iudicabo domus Israel ait dominus deus. Convertimini et agite penitentiam ab omnibus ini-
quitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite a vobis omnes prevaricationes vestras in quibus preva-
ricati estis, et facite vobis cor novum et spiritum novum, et quare moriemini domus Israel? Quia nolo
XIX mortem morientis dicit dominus. Revertimini et vivite. Et tu fili hominis assume planctum super
principes Israel et dices. Quare mater tua leena inter leones cubavit, in medio leunculorum nu-
trivit catulos suos? Et eduxit unum de leunculis suis, leo factus est, et didicit capere predam,
hominesque comedere, et audierunt de eo gentes, et non absque vulneribus suis ceperunt eum, et adduxerunt
eum in cathenis in terram Egypti. Que cum vidisset quoniam infirmata est, et periit expectatio
eius, tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum. Qui incedebat inter leones, et factus est leo,
et didicit predam capere, et homines devorare, et viduas facere, et civitates eorum in desertum
adducere, et desolata est terra et plenitudo eius a voce rugitus illius. Et convenerunt adversus eum gentes
undique de provinciis, et expanderunt super eum rete suum, in vulneribus earum captus est. Et miserunt
eum in caveam in cathenis, adduxeruntque eum ad regem Babilonis, miseruntque eum in
carcerem, ne audiretur vox eius ultra super montes Israel. Mater tua quasi vinea in san-
guine tuo, super aquam plantata est. Fructus eius et frondes eius creverunt ex aquis multis, et facte sunt
ei virge solide in sceptra dominantium, et exaltata est statura eius inter frondes, et vidit

tudine sua in multitudine palmitum suorum. Et evulsa est in ira, in terramque proiecta est, et ventus u-
rens siccavit fructum eius. Marcuerunt et arefacte sunt virge roboris eius; ignis comedit eam. Et nunc trans-
plantata est in deserto, in terra invia et sitienti. Et egressus est ignis de virga ramorum eius, qui fruc-
tum eius comedit. Et non fuit in ea virga fortis, sceptrum dominantium. Planctus est, et erit in planctum.
XX Et factum est in anno septimo, in quinto, in decima mensis, venerunt viri de senioribus Israel ut interrogarent
dominum et sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, loquere senioribus Israel
et dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Numquid ad interrogandum me vos venistis? Vivo ego, quia non res-
pondebo vobis, ait dominus deus. Si iudicas eos, si iudicas, fili hominis, abhominationes patrum eorum ostende
eis. Et dices ad eos: Hec dicit dominus deus: In die qua elegi Israel et levavi manum meam pro stirpe domus
Iacob, et apparui eis in terra Egypti, et levavi manum meam pro eis dicens: Ego dominus deus vester; in die illa leva-
vi manum meam pro eis ut educerem eos de terra Egypti in terram quam provideram eis, fluentem lacte et
melle, que est egregia inter omnes terras. Et dixi ad eos: Unusquisque offensiones oculorum suorum abiciat,
et in ydolis Egypti nolite pollui; ego dominus deus vester. Et irritaverunt me, nolueruntque me audire; unus-
quisque abhominationes oculorum suorum non proiecit, nec ydola Egypti reliquerunt. Et dixi ut effunderem in-
dignationem meam super eos, et implerem iram meam in eis in medio terre Egypti. Et feci propter nomen
meum ut non violaretur coram gentibus in quarum medio erant, inter quas apparui eis ut
educerem eos de terra Egypti. Eieci ergo eos de terra Egypti et eduxi eos in desertum, et dedi eis pre-
cepta mea, et iudicia mea ostendi eis, que faciat homo et vivat in eis. Insuper et sabbata mea
dedi eis ut essent signum inter me et eos, et scirent quia ego dominus sanctificans eos. Et irritaverunt
me domus Israel in deserto; in preceptis meis non ambulaverunt, et iudicia mea proiecerunt, que fa-
ciens homo vivet in eis, et sabbata mea violaverunt vehementer. Dixi ergo ut effunderem furorem
meum super eos in deserto et consumerem eos. Et feci propter nomen meum ne violaretur coram gentibus
de quibus eieci eos in conspectu eorum. Ego ergo levavi manum meam super eos in deserto, ne inducerem
eos in terram quam dedi eis, fluentem lacte et melle, precipuam terrarum omnium, quia iudicia mea pro-
iecerunt, et in preceptis meis non ambulaverunt, et sabbata mea violaverunt; post ydola enim cor eorum gra-
diebatur. Et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem eos, nec consumpsi eos in deserto. Dixi autem ad
filios eorum in solitudine: In preceptis patrum vestrorum nolite incedere, nec iudicia eorum custodiatis,
nec in ydolis eorum polluamini. Ego dominus deus vester; in preceptis meis ambulate, et iudicia mea custo-
dite, et facite ea, et sabbata mea sanctificate, ut sit signum inter me et vos, et sciatis quia ego dominus
deus vester. Et exacerbaverunt me filii, in preceptis meis non ambulaverunt, et iudicia mea
non custodierunt ut facerent ea, que cum fecerit homo vivet in eis, et sabbata mea violaverunt. Et com-
minatus sum ut effunderem iram meam super eos et implerem furorem meum in eis in deserto.
Averti autem manum meam, et hec feci propter nomen meum, ut non violaretur coram gentibus,
de quibus eieci eos in oculis earum. Iterum levavi manum meam in eos in solitudine, ut illos
dispergerem in nationes et ventilarem eos in terras, eo quod iudicia mea non fecissent, et sabbata
mea violassent, et precepta mea reprobassent, et post ydola patrum suorum fuissent oculi eorum.
Ergo et ego dedi eis precepta non bona, et iudicia in quibus non vivent. Et pollui eos in mu-
neribus suis, cum offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta sua; et scient quia ego dominus. Quam-
obrem loquere ad domum Israel, fili hominis, et dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Adhuc et in hoc
blasphemaverunt me patres vestri, cum sprevissent me contempnentes, et induxissem eos
in terram super quam levavi manum meam ut darem eis. Viderunt omnem collem excelsum et omne
lignum nemorosum, et immolaverunt ibi victimas suas, et dederunt ibi irritationem
oblationes suas, et posuerunt ibi odorem suavitatis sue, et libaverunt libationes suas. Et dixi
ad eos: Quid est excelsum ad quod vos ingredimini? Et vocatum est nomen eius Excelsum usque

ad hanc diem. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus deus. Certe in uia patrum uestrorum uos pollu-
mini et post offendicula eorum uos fornicamini. et in oblatione donorum uestrorum cum traducitis filios uestros per
ignem uos polluimini in omnibus ydolis uestris usque hodie. et ego respondebo uobis domus israel. Viuo e-
go dicit dominus deus quia non respondebo uobis. neque cogitatio mentis uestre fiet dicentium. Erimus sicut gentes. sicut cogna-
tiones terre. ut colamus ligna et lapides. Viuo ego dicit dominus deus quoniam in manu forti et brachio ex-
tento. et in furore effuso regnabo super uos. et educam uos de populis. et congregabo uos de terris in quibus dis-
persi estis. in manu et brachio extento. et in furore effuso regnabo super uos. et adducam uos in de-
sertum populorum. et iudicabo uobiscum ibi facie ad faciem. Sicut iudicio contendi aduersum patres uestros
in deserto terre egypti. Sic iudicabo uos dicit dominus. et subiciam uos sceptro meo. et inducam uos in uin-
culis federis. et eligam de uobis transgressores et impios. et de terra incolatus eorum educam eos. et in terram israel
non ingredientur. et scietis quia ego dominus. Et uos domus israel. hec dicit dominus deus. Singuli post ydola uestra am-
bulate. et seruite eis. Quod si et in hoc non audieritis me. et nomen meum sanctum pollueritis ultra in mu-
neribus uestris. et in ydolis uestris in monte excelso israel. in monte sancto meo ait dominus deus. Ibi seruiet
mihi omnis domus israel. omnes inquam in terra in qua placebunt mihi. et ibi queram primitias uestras. et initium decimarum uestrarum
in omnibus sanctificationibus uestris in odorem suauitatis. Suscipiam uos cum eduxero uos de populis. et congregauero uos de ter-
ris ad quas dispersi estis. et sanctificabor in uobis in oculis nationum. et scietis quia ego dominus. cum induxero uos
ad terram israel. in terram pro qua leuaui manum meam ut darem eam patribus uestris. Et recordabimini ibi
uiarum uestrarum. et omnium scelerum uestrorum quibus polluti estis in eis. et displicebitis uobis in conspectu uestro in
omnibus malitiis uestris quas fecistis. et scietis quia ego dominus. cum benefecero uobis propter nomen meum et non secundum
XXI uias uestras malas. neque secundum scelera uestra pessima domus israel. ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra uiam austri. et stilla ad africum. et propheta ad saltum agri
meridiani. et dices saltui meridiano. Audi uerbum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego succendam
in te ignem. et comburam in te omne lignum uiride. et omne lignum aridum. Non extinguetur flamma suc-
censionis. et comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aquilonem. et uidebit uniuersa caro quia e-
go dominus succendi eam nec extinguetur. Et dixi. A a a. domine deus. ipsi dicunt de me. Numquid non per
parabolas loquitur iste. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad ierusalem
et stilla ad sanctuaria. et propheta contra humum israel. et dices terre israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
te. et eiciam gladium meum de uagina sua. et occidam in te iustum et impium. Pro eo autem quod occidi
in te iustum et impium idcirco egredietur gladius meus de uagina sua ad omnem carnem ab au-
stro usque ad aquilonem. ut sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum de uagina sua ir-
reuocabilem. Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum. et in amaritudinibus ingemisce
coram eis. Cumque dixerint ad te. quare tu gemis. dices. pro auditu. quia uenit. et tabescet om-
ne cor. et dissoluentur uniuerse manus. et infirmabitur omnis spiritus. et per cuncta genua fluent aque. Ec-
ce uenit et fiet ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis propheta et dices. Hec dicit
dominus deus. Loquere. Gladius gladius exacutus est. et limatus. ut cedat uictimas exacutus est. ut splen-
deat. limatus est. qui moues sceptrum filii mei succidisti omne lignum. et dedi eum ad leui-
gandum ut teneatur manu. Iste exacutus est gladius. et iste limatus est ut sit in manu interficientis.
Clama et ulula fili hominis. quia hic factus est in populo meo. hic in cunctis ducibus israel. qui fugerant
gladio. traditi sunt cum populo meo. Idcirco plange super femur. quia probatus est. et hoc cum sceptrum subuer-
terit. et non erit dicit dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta et percute manu ad manum. et duplice-
tur gladius ac triplicetur interfectorum. hic est gladius occisionis magne. qui obstupescere
eos facit. et corde tabescere. et multiplicat ruinas in omnibus portis eorum. Dedi conturbationem
gladii acuti et limati ad fulgendum amicti ad cedem. Exacuere. uade ad dexteram siue
ad sinistram. quocumque faciei tue est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum et implebo

celi dño. lau. ⁊ sup̄ex. e. in scła. Ben̄. aq̄ oēs q̄ sup̄ celos st̄ d. l. ⁊ s. e. in scła. Ben̄. oēs uirtutes
dñi d. l. ⁊ s. e. in s. Ben̄. sol ⁊ luna d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. stelle celi d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. ym
ber ⁊ ros dño. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. ignis ⁊ estus d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. rores ⁊ pruina d. l. ⁊ s. e. i. s.
Ben̄. gelu ⁊ frig⁹ d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. glacies ⁊ niues d. lau. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. lux ⁊ tenebre d.
l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. fulgura ⁊ nubes d. l. ⁊ s. e. i. s. Bndicat t̄ra dño. laudet ⁊ sup̄exaltet eū i scła.
Ben̄. montes ⁊ colles d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. uniusa germinantia in t̄ra d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. fon
tes d. l. ⁊ s. e. in s. Ben̄. maria ⁊ flumina d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. cete ⁊ oīa q̄ mouent̄ in aq̄s
d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄ oēs uolucres celi d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. oēs bestie ⁊ pecora d. l. ⁊ s. e. i. s. Bnd.
filii hoīm d. l. ⁊ s. e. i. s. Bndicat isrł dño laudet ⁊ sup̄exaltet eū in scła. Ben̄. sacerdotes dñi
d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. serui dñi d. l. ⁊ s. e. i. s. Ben̄. sp̄s ⁊ aīe iustoꝝ d. l. ⁊ s. e. i. s. Bnd. sci ⁊ hu
miles corde d. l. ⁊ s. e. i. s. Bnd. ananias azarias misael d. l. ⁊ s. e. i. s. Q̄ eruit nos de
inferno ⁊ saluos fecit de manu mortis ⁊ liberauit de medio ardentis flāme ⁊ de medio
ignis eruit nos. Confitemini dño qm̄ bon⁹ qm̄ in sclm̄ mia eı⁹. Benedicite oēs religiosi
dño deo deoꝝ. laudate ⁊ confitemini. qa in oīa scła mia eı⁹. Hucusq; in hebreo n̄ hētur. ⁊ q̄
posuim⁹ de theodotionis editiōe translata sūt. Tūc nabug. rex obstupuit ⁊ surrexit p̄pe ⁊
ait optimatibz suis. Nonne tres uiros misim⁹ in mediū ignis cōpeditos. Q̄ respondentes
dixerunt regi. Uere rex. Resp. rex ⁊ ait. Ecce ego uideo uiros. iiii. solutos ⁊ ambulātes
in medio ignis ⁊ nil corruptiōis in eis ē. Et sp̄es q̄rti silis ē filio dei. Tūc accessit nabug.
ad ostiū fornacis ignis ardentis ⁊ ait. Sidrach misaach ⁊ abdenago serui dī summi ex
celsi egredimini ⁊ uenite. Statimq; egressi sūt sidrach misaach ⁊ abdenago de medio
ignis. ⁊ congregati sūt satrape ⁊ magistrat⁹ ⁊ iudices ⁊ potentes regis ⁊ contemplabantur uiros illos
qm̄ nil potestatis habuit ignis in corporibz eoꝝ ⁊ capill⁹ capitis n̄ eēt adust⁹ ⁊ saraballa eoꝝ
n̄ fuissent inmutata ⁊ odor ignis n̄ transisset p eos. Et erumpens nabug. ait. Bndc̄s ds̄ eoꝝ
sidrach. misaach ⁊ abdenago. q̄ misit angłm suū ⁊ eruit seruos suos q̄ crediderunt in eū.
Et u̇bū regis inmutauerūt ⁊ tradiderūt corpa sua ne seruirent ⁊ ne adorarent om̄ dm̄ excep
to deo suo. A me ergo positū est decretū h. ut oīs pp̄ls trib⁹ ⁊ lingue q̄cumq; locut⁹ fuit blasphe
miā 9 dm̄ sidrach misaach ⁊ abdenago dispeat ⁊ dom⁹ eı⁹ uastet̄. Neq; enī ē ds̄ ali⁹
q̄ ita possit saluare. Tūc rex p̄mouit sidrach misaach ⁊ abdenago in prouincia babilonis.
Nab. rex oībz pp̄lis gentibz ⁊ linguis q̄ habitant in uniusa t̄ra pax uob multiplicet̄. Signa ⁊
mirabilia fecit apd me ds̄ de celis. placuit ergo mı̄ p̄dicare signa eı⁹ in gn̄atoēm ⁊ gn̄atio
IIII nē. Ego nab. q̄et⁹ eram in domo mea ⁊ florens in palatio meo. Sōpniū uidi q̄ p̄terruit
me. ⁊ cogitatiōes mee in stratu meo ⁊ uisiones capitis mei conturbauerūt me. ⁊ p me posito
est decretū ut introducerent̄ in cōspectu meo cuncti sapientes babilonis. ut solonem
sōpnii m̄ indicarent. Tūc ingrediebant̄ arioli magi. chaldei ⁊ aruspices ⁊ sōpniū nar
raui in cōspectu eoꝝ ⁊ solonē eı⁹ n̄ indicauerūt m̄. Donec collega ingressus ē in cōspectu meo
daniel. cui nom̄ balthasar scdm̄ nom̄ dī mei. Q̄ h̄z sp̄m deoꝝ in semet ip̄o ⁊ sōpniū co
ram eo locut⁹ sū. Balthasar p̄nceps ariolorū quē ego scio q̄ sp̄m scōꝝ deoꝝ habes in te ⁊
oē sacram̄tū n̄ ē impossibile t̄. Uisiones sōpnioꝝ meoꝝ q̄s uidi ⁊ solonē eoꝝ narra m̄.
Uisio capitis mei in cubili meo. Uidebam ⁊ ecce arbor in medio t̄re ⁊ altitudo eı⁹ ni
mia ⁊ magna arbor ⁊ fortis ⁊ p̄ceritas eı⁹ contingens celū. aspect⁹ illi⁹ erat usq; ad t̄mi
nos uniuse t̄re. Folia eı⁹ pulcherrima ⁊ fructus eı⁹ nimi⁹ ⁊ esca uniusoꝝ in ea. Subt̄
eā habitabant aīalia ⁊ bestie ⁊ in ramis eı⁹ habitabant uolucres celi ⁊ ex ea uescebat̄ oīs
caro. Uidebam in uisione capitis mei sup̄ stratū meū ⁊ ecce uigil ⁊ scs̄ de celo descendit.
⁊ clamauit fortit̄ ⁊ sic ait. Succidite arborē ⁊ p̄cidite ramos eı⁹. excutite folia eı⁹ ⁊

dispergite fructus eius. fugiant bestie que subter eam sunt. et volucres de ramis eius. Verumptamen germen
radicum eius in terra sinite. et alligetur vinculo ferreo. et ereo in herbis que foris sunt. et rore celi tin-
guatur. et cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano commutetur. et cor fere detur ei. Et
vii. tempora mutentur super eum. In sententia vigilum decretum est. et sermo sanctorum et petitio. Donec cog-
noscant viventes quoniam dominatur excelsus in regno hominum. et cuicumque voluerit dabit illud.
et humillimum hominem constituet super illud. Hoc sompnium vidi ego rex nabuchodonosor. Tu ergo
balthasar interpretationem narra festinus. quia omnes sapientes regni mei non queunt
solutionem dicere michi. tu autem potes. quia spiritus sanctorum deorum in te est. Tunc daniel cuius nomen
balthasar. cepit intra semet ipsum tacitus cogitare. quasi una hora. et cogitationes eius con-
turbabant illum. Respondens autem rex ait. Balthasar. sompnium et interpretatio eius non conturbent
te. Respondit balthasar. et dixit. Domine mi rex. sompnium hiis qui te oderunt. et interpretatio eius
hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sublimem atque robustam. cuius altitudo pertingit
ad celum. et aspectus illius in omnem terram. et rami eius pulcherrimi. et fructus eius nimius. et esca omnium
in ea. Subter eam habitantes bestie agri. et in ramis eius commorantes aves celi. Tu es rex qui
magnificatus es. et invaluisti. et magnitudo tua crevit. et pervenit usque ad celum. et
potestas tua usque ad terminos orbis terrarum universe terre. Quod autem vidit rex vigilem et
sanctum. et descendere de celo et dicere. Succidite arborem et dissipate illam. attamen germen ra-
dicum eius dimittite in terra. et vinciatur ferro et ere in herbis foris. et rore celi conspergatur.
et cum feris sit pabulum eius donec vii. tempora commutentur super eum. Hec est interpretatio sententie al-
tissimi que pervenit super dominum meum regem. Eicient te ab hominibus. et cum bestiis feris
erit habitatio tua. et fenum ut bos comedes. Sed et rore celi infunderis. vii. quoque tempora
mutabuntur super te. donec scias quod dominetur excelsus super regnum hominum. et cuicumque voluerit det
illud. Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum eius id est arboris. regnum tuum tibi
manebit. postquam cognoveris potestatem esse celestem. Quam ob rem rex consilium meum tibi placeat.
et peccata tua elemosinis redime. et iniquitates tuas misericordiis pauperum. Forsitan ig-
noscet delictis tuis. Omnia hec venerunt super nabuchodonosor regem. Post finem mensium .xii. in aula
babilonis deambulabat. Respondit que rex et ait. Nonne hec est babilon magna quam ego
edificavi in domum regni. in robore fortitudinis mee. et in gloria decoris mei. Cum
adhuc sermo in ore eius esset. vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonosor rex. Regnum
transibit a te. et ab hominibus te eicient. et cum bestiis atque feris erit habitatio tua. fenum
quasi bos comedes. et vii. tempora mutabuntur super te. donec scias quod dominetur excelsus in re-
gno hominum. et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora sermo completus est super nabuchodonosor. Et ex homini-
bus abiectus est. et fenum ut bos comedit. et rore celi corpus eius infectum est. donec capilli eius
in similitudinem aquilarum crescerent. et ungues eius quasi ungues avium. Igitur post finem dierum ego
nabuchodonosor. oculos meos ad celum levavi. et sensus meus redditus est michi. et altissimo benedixi. et
viventem in sempiternum laudavi et glorificavi. quia potestas eius potestas sempiterna. et regnum eius
in generationem et generationem. et omnes habitatores terre apud eum in nichilum reputati sunt. Iuxta
enim voluntatem suam facit tam in virtutibus celi quam in habitatoribus terre. et non est qui
resistat manui eius et dicat ei quare fecisti. In ipso tempore sensus meus reversus est ad me.
et ad honorem regni mei decoremque perveni. et figura mea reversa est ad me. et optimates
mei et magistratus mei requisierunt me. et in regno meo constitutus sum. et magnifi-
centia mea amplior addita est michi. Nunc igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico
regem celi. quia omnia opera eius vera. et vie eius iudicia. et gradientes in superbia po-
V test humiliare. Balthasar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille. et unus-

Insanus esse dicitur non se rex assiriorum.
Rores et pluvias septem toleravit aristas.
Demum factus homo cunctis suadet in illum
Discant ut non contempni viribus esse.

quisque secundum suam bibebat etatem. Precepit autem iam temulentus ut afferrentur vasa au
rea et argentea que asportaverat nabuchodonosor pater eius de templo quod fuit in ierusalem. ut biberent
ex eis rex et optimates eius. uxoresque et concubine eius. Tunc allata sunt vasa aurea que as
portaverat de templo quod fuerat in ierusalem. et biberunt in eis rex et optimates eius. uxo
res et concubine eius. bibebant vinum et laudabant deos suos aureos et argenteos.
et ereos. ferreos ligneosque et lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis V
scribentis contra candelabrum in superficie parietis aule regie. Et rex aspiciebat ar
ticulos manus scribentis. Tunc regis facies commutata est. et cogitationes eius conturbabant
illum. et compages renum eius solvebantur. et genua eius ad se invicem collidebantur. Ex
clamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos chaldeos. et aruspices. et pro
loquens rex ait sapientibus babilonis. Quicumque legerit scripturam hanc. et interpretationem
eius manifestam mihi fecerit. purpura vestietur. et torquem auream habebit in collo. et tercius in
regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt scripturam legere.
nec interpretationem indicare regi. Unde rex balthasar satis conturbatus est. et vultus eius im
mutatus est. Sed et optimates eius turbabantur. Regina autem pro re que acciderat regi.
et optimatibus suis domum convivii ingressa est. et proloquens ait. Rex in eternum vive.
Non te conturbent cogitationes tue. neque facies tua immutetur. Est vir in regno tuo qui
spiritum deorum sanctorum habet in se. et in diebus patris tui scientia et sapientia invente sunt in eo. Nam
et rex nabuchodonosor pater tuus principem magorum incantatorum. chaldeorum. et aruspicum constitu
it eum. pater inquam tuus o rex. quia spiritus amplior et intelligentiaque et interpretatio somni
orum et ostensio secretorum. ac solutio ligatorum invente sunt in eo. hoc est in daniele.
cui rex imposuit nomen balthasar. Nunc itaque daniel vocetur. et interpretationem nar
rabit. Igitur introductus est daniel coram rege. ad quem rex prefatus ait. Tu es daniel de fi
liis captivitatis iude. quem adduxit rex pater meus de iudea. Audivi de te quoniam spiritum deorum
habeas. et scientia intelligentiaque ac sapientia ampliores invente sunt in te. Et nunc introgressi
sunt in conspectu meo sapientes magi. ut scripturam hanc legerent. et interpretationem
eius indicarent mihi. et nequiverunt sensum sermonis huius edicere. Porro ego audivi de te
quod possis obscura interpretari. et ligata dissolvere. Si ergo vales scripturam legere. et interpretationem
eius indicare mihi. purpura vestieris. et torquem auream habebis circa collum tuum. et tercius in
regno meo princeps eris. Ad que respondens daniel ait coram rege. Munera tua sint tibi.
et dona domus tue alteri da. Scripturam autem legam tibi rex. et interpretationem eius ostendam
tibi rex. Rex deus altissimus regnum et magnificentiam. et gloriam et honorem dedit nabu
chodonosor patri tuo. et propter magnificentiam quam dederat ei. universi populi tribus et lingue. tre
mebant et metuebant eum. Quos volebat interficiebat. et quos volebat percutiebat.
et quos volebat exaltabat. et quos volebat humiliabat. Quando autem elevatum est cor eius. et spiritus
illius obfirmatus est ad superbiam. depositus est de solio regni sui. et gloria eius ablata est. et
a filiis hominum eiectus est. Sed et cor eius cum bestiis positum est. et cum onagris erat habi
tatio eius. fenum quoque ut bos comedebat. et rore celi corpus eius infectum est. donec cogno
sceret quod potestatem haberet altissimus in regno hominum. et quemcumque voluerit suscitabit
super illud. Tu quoque filius eius balthasar non humiliasti cor tuum cum scires hec omnia. sed
adversus dominatorem celi elevatus es. et vasa domus eius allata sunt coram te. et tu et opti
mates tui. et uxores tue. et concubine vinum bibistis in eis. Deos quoque argenteos
et aureos. et ereos ferreosque. et ligneos. et lapideos qui non vident neque audiunt.
neque sentiunt. laudasti. Porro deum qui habet flatum tuum in manu sua et omnes

vias tuas: non glorificasti. Idcirco missus est ab eo articulus manus que scripsit hoc quod exaratum est. Hec autem
scriptura que digesta est. Mane. thechel. phares. Et hec interpretatio sermonis. Mane: numeravit deus re-
gnum tuum et complevit illud. Thechel: appensum est in statera et inventus es minus habens. Phares: divi-
sum est regnum tuum et datum est medis et persis. Tunc iubente rege indutus est daniel purpura et circum-
data est torques aurea collo eius et predicatum est de eo quod haberet potestatem tercius in regno suo. Ea-
dem nocte interfectus est balthasar rex chaldeus. et darius medus rex successit in regnum. annos na-
VI tus. lx. duos. Placuit dario et constituit super regnum satrapas. c. xx. ut essent in toto regno suo. et
super eos principes tres. ex quibus daniel unus erat. ut satrape illis redderent rationem. et rex non su-
stineret molestiam. Igitur daniel superabat omnes principes et satrapas. quia spiritus dei amplior erat
in eo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum suum. unde principes et satrape querebant
occasionem ut invenirent danieli ex latere regis. Nullamque causam et suspicionem reperire po-
tuerunt. eo quod fidelis esset. et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo. Dixerunt ergo viri illi. Non in-
veniemus danieli huic aliquam occasionem nisi forte in lege dei sui. Tunc principes et satrape sur-
ripuerunt regi et sic locuti sunt ei. Dari rex in eternum vive. Consilium inierunt cuncti principes
regni tui. magistratus et satrape. senatores et iudices. ut decretum imperatorium exeat et edic-
tum. ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo et homine usque ad dies. xxx. nisi a te rex.
mittatur in lacum leonum. Nunc itaque rex confirma sententiam et scribe decretum. ut non immutetur
quod statutum est a medis et a persis. nec prevaricari cuiquam liceat. Porro rex darius proposuit edictum
et statuit. Quod cum daniel comperisset. id est constitutam legem: ingressus in domum suam et fene-
stris apertis in cenaculo suo contra ierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua et adorabat.
confitebatur coram deo suo. sicut et ante facere consueverat. Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt
danielem orantem et obsecrantem deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto. Rex. numquid non
constituisti ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque ad dies. xxx. mitteretur in lacum
leonum. Ad quod respondens rex ait. Verus est sermo iuxta decretum medorum atque persarum. quod prevari-
cari non licet. Tunc respondentes dixerunt coram rege. Daniel de filiis captivitatis iude non curavit
de lege tua. et de edicto quod constituisti. sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua. Quod verbum cum
audisset rex satis contristatus est. et pro daniele posuit cor ut liberaret eum. et usque ad occasum solis
laborabat. ut erueret eum. Viri autem illi intelligentes regem: dixerunt ei. Scito rex quia
lex medorum est atque persarum. ut omne decretum quod constituerit rex: non liceat immutari. Tunc rex pre-
cepit. et adduxerunt danielem. et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex danieli. Deus
tuus quem colis semper: ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus et positus est super os laci. quem obsig-
navit rex anulo suo. et anulo optimatum suorum. ne quid fieret contra danielem. Et abiit
rex in domum suam et dormivit incenatus. cibique non sunt allati coram eo. insuper et sompnus rece-
ssit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum pergit. appropinquansque
lacui: voce lacrimabili inclamavit. et affatus est eum. Daniel serve dei viventis. deus tu-
us cui servis. putasne potuit te liberare a leonibus. Et daniel regi respondens ait. Rex in eter-
num vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum. et non nocuerunt michi. quia coram eo
iusticia inventa est in me. Sed et coram te rex: delictum non feci. Tunc rex vehementer gavisus
est super eum. et danielem precepit educi de lacu. Eductusque est daniel de lacu. et nulla lesio inventa
est in eo. quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant dani-
elem. et in lacum leonum missi sunt ipsi. et filii et uxores eorum. et non pervenerunt usque ad pavimen-
tum laci: donec arriperent eos leones. et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc darius rex scrip-
sit universis populis. tribubus et linguis habitantibus in universa terra. Pax vobis multiplicetur.
A me ergo constitutum est decretum. ut in universo imperio et regno meo tremiscant et paveant

dominum Danihelis. Ipse est enim deus vivens et eternus in secula: et regnum eius non dissipabitur, et potestas eius usque
in eternum. Ipse liberator atque salvator, faciens signa et mirabilia in celo et in terra: qui liberavit Dani-
elem de lacu leonum. Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii regnumque Cyri Perse. Anno VII
primo Balthasar regis Babilonis Daniel somnium vidit. Visio autem capitis eius in cu-
bili suo: et somnium scribens brevi sermone comprehendit. Summatimque perstringens ait:
Videbam in visione mea nocte: et ecce .iiii. venti celi pugnabant. et .iiii. bestie grandes ascen-
debant de mari diverse inter se. Prima quasi leena, et alas habebat aquile. Aspiciebam
donec evulse sunt ale eius, et sublata est de terra, et super pedes quasi homo stetit, et cor eius datum est ei.
Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit: et tres ordines erant in ore eius et in dentibus
eius, et principes tres, et sic dicebant ei: Surge comede carnes plurimas. Post hec aspiciebam
et ecce alia quasi pardus, et alas habebat .iiii. super, et .iiii. capita erant in bestia, et potestas data
est. Post hec aspiciebam in visione noctis, et ecce bestia .iiii. terribilis atque mirabilis
et fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos comedens atque comminuens, et reliqua
pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam, et cornua
habebat .x. Considerabam cornua, et ecce cornu aliud parvulum est ortum de medio eorum, et tria
de cornibus primis evulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto, et
os loquens ingentia. Aspiciebam donec throni positi sunt, et antiquus dierum sedit. Vestimentum eius
quasi nix candidum, et capilli capitis eius quasi lana munda, et thronus eius flamma ignis. Rote
eius ignis accensus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. Milia milium ministra-
bant ei, et decies milies centena milia assistebant ei. Iudicium sedit, et libri aperti sunt.
Aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur: et vidi quoniam interfecta esset bestia,
et perisset corpus eius, et traditum esset ad comburendum igni. Aliarum quoque bestiarum ablata esset
potestas, et tempora vite constituta essent eis usque ad tempus et tempus. Aspiciebam ergo in
visione noctis, et ecce in nubibus celi quasi filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum perve-
nit: et in conspectu eius obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem et honorem et regnum: et omnes populi, tribus
et lingue ipsi servient. Potestas eius potestas eterna que non auferetur: et regnum eius quod non cor-
rumpetur. Horruit spiritus meus, ego Daniel territus sum in his, et visiones capitis mei conturbaverunt
me. Accessi ad unum de assistentibus, et veritatem querebam ab eo de omnibus his. Qui dixit
mihi interpretationem sermonum, et docuit me. Hee bestie magne .iiii. quatuor regna consurgent
de terra. Suscipient autem regnum sancti dei altissimi: et obtinebunt regnum usque in seculum et seculum
seculorum. Post hec volui diligenter discere de bestia quarta que erat dissimilis valde ab omni-
nimis. bus, et terribilis valde. Dentes et ungues eius ferrei: comedebat et comminuebat, et reli-
qua pedibus suis conculcabat. Et de cornibus .x. que habebat in capite: et de alio quod ortum fuerat
ante quod ceciderant tria cornua. De cornu illo quod habebat oculos, et os loquens grandia, et maius erat ceteris.
Aspiciebam et ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos, et prevalebat eis, donec ve-
nit antiquus dierum, et iudicium dedit sanctis excelsi, et tempus advenit, et regnum obtinu-
erunt sancti. Et sic ait: Bestia quarta regnum quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis, et
devorabit universam terram, et conculcabit et comminuet eam. Porro cornua .x. ipsius
regni, .x. reges erunt. Et alius consurget post eos, et ipse potentior erit prioribus, et tres reges
humiliabit. Et sermones contra excelsum loquetur, et sanctos altissimi conteret, et putabit
quod possit mutare tempora et leges, et tradentur in manu eius usque ad tempus et tempora et di-
midium temporis. Et iudicium sedebit, ut auferatur potentia et conteratur, et dispereat usque
in finem. Regnum autem et potestas et regni magnitudo que est subter omne celum, detur populo
sanctorum altissimi: cuius regnum sempiternum est, et omnes reges servient ei et obedient.

VIII Ego daniel multum cogitationibus meis conturbabar: et facies mea mutata est in me. uerbum autem
in corde meo conseruaui. Anno tertio regni balthasar regis uisio apparuit mihi. Ego daniel post
id quod uideram in principio uidi in uisione mea. cum essem in susis castro quod est in helam regi-
one. uidi autem in uisione me esse super portam ulai. Et leuaui oculos meos et uidi et ecce ari-
es unus stabat ante paludem. habens cornua excelsa. et unum excelsius altero atque succrescens.
Postea uidi arietem cornibus uentilantem contra occidentem. et contra aquilonem et contra meridiem: et omnes
bestie non poterant resistere ei. neque liberari de manu eius. fecitque secundum uoluntatem suam et ma-
gnificatus est. et ego intelligebam. Ecce autem hircus caprarum ueniebat ab occidente super faciem to-
tius terre. et non tangebat terram. porro hircus habebat insigne cornu inter oculos suos. et
uenit ad arietem illum cornutum quem uideram stantem ante portam. et cucurrit ad eum in impetu
fortitudinis sue. Cumque appropinquasset prope arietem: efferatus est in eum. et percussit arietem.
et comminuit duo cornua eius. et non poterat aries resistere ei. Cumque eum misisset in terram con-
culcauit. et nemo quibat liberare arietem de manu eius. Hircus autem caprarum magnus factus est
nimis. Cumque creuisset fractum est cornu magnum. et orta sunt ei cornua. iiii. subter illud per
iiii. uentos celi. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum. et factum est
grande contra meridiem. et contra orientem. et contra fortitudinem. et magnificatum est usque ad forti-
tudinem celi. et deiecit de fortitudine. et de stellis. et conculcauit eas. et usque ad principem
fortitudinis magnificatum est. et ab eo tulit iuge sacrificium. et deiecit locum sanctificationis eius.
Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata. et prosternetur ueritas in terra. et fa-
ciet et prosperabitur. Et audiui unum de sanctis loquentem. et dixit unus sanctus alteri nesci-
o cui loquenti. Usquequo uisio et iuge sacrificium et peccatum desolationis que facta est. et sanctuarium et for-
titudo conculcabitur. Et dixit ei. usque ad uesperam et mane. dies duo milia tre-
centi et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum uiderem ego daniel uisionem. et quererem intelli-
gentiam. ecce stetit in conspectu meo quasi species uiri. Et audiui uocem uiri inter ulai. et
clamauit. et ait. Gabriel fac intelligere istum uisionem. Et uenit et stetit iuxta ubi ego
stabam. Cumque uenisset pauens corrui in faciem meam. et ait ad me. Intellige fili hominis
quoniam in tempore finis complebitur uisio. Cumque loqueretur ad me: collapsus sum pronus in terram. et
tetigit me. et statuit in gradu meo. dixitque mihi. Ego ostendam tibi que futura sunt in no-
uissimo maledictionis. quoniam habet tempus finem suum. Aries quem uidisti habere cornua: rex
medorum est atque persarum. Porro hircus caprarum rex grecorum est. et cornu grande quod erat inter oculos
eius. ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt. iiii. pro eo: iiii. reges de gente eius
consurgent. sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum cum creuerint iniquitates consurget
rex impudens facie. et intelligens propositiones. et roborabitur fortitudo eius. sed non in uiribus
suis. et supra quam credi potest uniuersa uastabit. et prosperabitur. et faciet. et interficiet robustos
et populum sanctorum secundum uoluntatem suam. et dirigetur dolus in manu eius. et cor suum mag-
nificabit. et in copia rerum omnium occidet plurimos. et contra principem principum consurget. et sine
uera manu conteretur. Et uisio uespere et mane que dicta est uera est. Tu ergo signa
uisionem. quia post multos dies erit. Et ego daniel langui. Cumque surrexissem faciebam opera
IX regis. et stupebam ad uisionem. et non erat qui interpretaretur. In primo anno darii filii
assueri de semine medorum qui imperauit super regnum chaldeorum. Anno uno regni eius
ego daniel intellexi in libris numerum annorum. de quo factus est sermo domini ad ie-
remiam prophetam ut complerentur ~~[illegible]~~ desolationis ierusalem. lxx. anni. et posui faciem
meam ad dominum deum meum rogare. et deprecari in ieiuniis sacco et cinere. et oraui dominum deum
meum. et confessus sum et dixi. Obsecro domine deus magne et terribilis custodiens pactum

et misericordiam diligentibus te et custodientibus mandata tua. Peccavimus iniquitatem fecimus impie
egimus et recessimus et declinavimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non oboedivimus servis tuis pro
phetis qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris principibus nostris patribus nostris omnique populo terrae. Tibi domine iusti
tia. nobis autem confusio faciei sicut est hodie viro iuda et habitatoribus ierusalem et omni israel. his qui prope
sunt et his qui procul in universis terris ad quas eiecisti nos propter iniquitates eorum in quibus peccaverunt in
te domine. Nobis confusio faciei. regibus nostris et principibus nostris et patribus nostris qui peccaverunt. Tibi autem
domino deo nostro misericordia et propitiatio. quia recessimus a te et non audivimus vocem domini dei nostri ut ambula
remus in lege eius. quam posuit nobis per servos suos prophetas et omnis israel praevaricati sunt legem tuam.
et declinaverunt ne audirent vocem tuam et stillavit super nos maledictio et detestatio quae scripta est
in libro moysi servi dei. quia peccavimus ei et statuit sermones suos quos locutus est super nos et super
principes nostros qui iudicaverunt nos ut superinduceret nos malum magnum. quale numquam fuit
sub omni caelo. secundum quod fuit in ierusalem. sicut scriptum est in lege moysi. Omne malum venit super
nos et non rogavimus faciem tuam domine deus noster ut reverteremur ab iniquitatibus nostris et cogitaremus
veritatem tuam. Et vigilavit dominus super malitiam et adduxit eam super nos iustus dominus deus noster in omnibus
operibus suis quae fecit. Non enim audivimus vocem eius. Et nunc domine deus noster qui eduxisti populum tuum de
terra egipti in manu forti et fecisti tibi nomen secundum diem hunc. Peccavimus domine iniquitatem fe
cimus in omnem iustitiam tuam. avertatur obsecro ira tua et furor tuus a civitate tua ierusalem et
in monte sancto tuo. propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum ierusalem et populus tuus in oppro
brium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc autem exaudi deus noster orationem servi tui et preces eius et
ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est. propter temetipsum inclina deus meus au
rem tuam et audi. aperi oculos tuos et vide desolationem nostram et civitatem super quam invocatum
est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam. sed in mise
rationibus tuis multis. Exaudi domine. placare domine. attende et fac. Ne moreris propter temet
ipsum deus meus. quia nomen tuum invocatum est super hanc civitatem et super populum. Cumque adhuc
loquerer et orarem et confiterer peccata mea et peccata populi mei israel ut prosternerem preces meas
in conspectu dei mei pro monte sancto dei mei. adhuc me loquente in oratione mea. ecce
vir gabriel quem videram in visione in principio cito volans tetigit me in tempore sa
crificii vespertini et docuit me et locutus est mihi. dixitque Daniel nunc egressus sum ut
docerem te et intelligeres. ab exordio precum tuarum egressus est sermo. ego autem veni ut in
dicarem tibi quia vir desideriorum es. Tu ergo animadverte sermonem et intellige visionem. lxx.
ebdomades abbreviatae sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consummetur praeva
ricatio et finem accipiat peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iustitia sempiterna. et
impleatur visio et prophetes et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte ab exitu sermo
nis. ut iterum aedificetur ierusalem usque ad christum ducem. ebdomades vii. et ebdomades
lxii. erunt et rursum aedificabitur platea et muri in angustia temporum et post ebdomades
lxii. occidetur christus. et non erit eius populus qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium dissipa
bit populus cum duce venturo. et finis eius vastitas et post finem belli statuta desolatio.
Confirmabit autem pactum multis ebdomas una et in dimidio ebdomadis defi
ciet hostia et sacrificium et in templo erit abominatio desolationis et usque ad consumma
tionem et finem perseverabit desolatio. In anno tertio regni cyri regis persarum verbum re X
velatum est danieli cognomento balthasar et verum verbum et fortitudo magna.
Intellexitque sermonem. intelligentia enim est opus in visione. In diebus illis ego da
niel lugebam trium ebdomadarum diebus. panem desiderabilem non comedi et caro et vi
num non introierunt in os meum. sed neque unguento unctus sum. donec complerentur trium

ebdomadarum dierum. Die autem xx. et iiii. die mensis primi eram iuxta fluvium magnum qui est tygris. Et
levavi oculos meos et vidi. et ecce vir unus vestitus lineis. et renes eius accincti auro obrizo. et corpus
eius quasi crisolitus. et facies eius quasi species fulguris. et oculi eius quasi lampas ardens. et brachia eius et que deorsum usque
ad pedes quasi species eris candentis. et vox sermonum eius ut vox multitudinis. Vidi autem ego da-
niel solus visionem. Porro viri qui erant mecum non viderunt. sed terror nimius irruit super eos. et fugerunt
in absconditum. Ego autem relictus solus vidi grandem visionem hanc. et non remansit in me forti-
tudo. sed et species mea inmutata est in me. et emarcui. nec habui quicquam virium. Et audivi vocem ser-
monum eius. et audiens iacebam consternatus super faciem meam. vultusque meus herebat terre. et ecce manus te-
tigit me. et erexit me super genua mea. et super articulos manuum mearum. et dixit ad me. daniel vir desi-
deriorum intellige verba que ego loquor ad te. et sta in gradu tuo. Nunc enim missus sum ad te. Cumque dixis-
set michi sermonem istum steti tremens. et ait ad me. Noli timere daniel. quia ex die primo quo posui-
sti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu dei tui, exaudita sunt verba tua. Et ego
veni propter sermones tuos. Princeps autem regni persarum restitit michi .xx. et uno diebus. Et ecce
michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum. et ego remansi ibi iuxta regem per-
sarum. Veni autem ut docerem te que ventura sunt populo tuo in novissimis diebus. quoniam adhuc visio in dies.
Cumque loqueretur michi huiuscemodi verbis: deieci vultum meum ad terram et tacui. Et ecce quasi similitudo fi-
lii hominis tetigit labia mea. et aperiens os meum locutus sum. et dixi ad eum qui stabat contra me. Domine mi
in visione dissolute sunt compages mee. et nichil in me remansit virium. Et quomodo poterit ser-
vus domini mei loqui cum domino meo? nichil in me remansit virium. sed et anhelitus meus intercluditur. Rur-
sum ergo tetigit me quasi visio hominis. et confortavit me. et dixit. Noli timere vir desideriorum. pax
Cumque loqueretur mecum invalui et dixi. Loquere mi domine quia confortasti me. Et ait. Numquid scis quare
venerim ad te? Et nunc revertar ut prelier adversum principem persarum. Cum enim egrederer apparuit prin-
ceps grecorum veniens. Verumptamen annuntiabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis. Et nemo
XI est adiutor meus in omnibus his nisi michael princeps vester. Ego autem ab anno primo darii medi
stabam ut confortaretur et roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges sta-
bunt in perside. et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes. et cum invaluerit divitiis suis. concitabit
omnes adversus regnum grecie. Surget vero rex fortis. et dominabitur potestate multa. et faciet quod pla-
cuerit ei. Et cum steterit. conteretur regnum eius. et dividetur in .iiii. ventos celi. sed non in posteros
eius. neque secundum potestatem illius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum eius. etiam in externos. exceptis his.
Et confortabitur rex austri. et de principibus eius prevalebit super eum. et dominabitur ditione. Multa enim di-
tio eius. Et post finem annorum federabuntur. filiaque regis austri veniet ad regem aquilonis fa-
cere amicitiam. et non obtinebit fortitudinem brachii. nec stabit semen eius. et tradetur ipsa et qui ad-
duxerunt eam adolescentes eius. et qui confortabant eam in temporibus. et stabit de germine radicum eius
plantatio. et veniet cum exercitu. et ingredietur provinciam regis aquilonis. et abutetur eis. et
obtinebit. Insuper et deos eorum. et sculptilia. vasa quoque preciosa auri et argenti captiva ducet in
egyptum. Ipse prevalebit adversus regem aquilonis. et intrabit regnum rex austri. et revertetur
ad terram suam. Filii autem eius provocabuntur. et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum. et
veniet properans et inundans. et revertetur. et concitabitur. et congredietur cum robore eius. et exaltabi-
tur cor eius. et provocatus rex austri egredietur et pugnabit adversum regem aquilonis. et preparabit
multitudinem nimiam. et dabitur multitudo in manu eius. et capiet multitudinem. et exaltabitur
cor eius. et deiciet multa milia. sed non prevalebit. Convertetur enim rex aquilonis. et preparabit
multitudinem multo maiorem quam prius. et in fine temporum annorumque veniet properans cum exer-
citu magno. et opibus nimiis. Et in temporibus illis multi consurgent adversus regem austri. Filii quoque
prevaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem. et corruent. Et veniet rex aquilonis

et comportabit aggerem. et capiet urbes munitissimas. et brachia austri non sustinebunt. et consurgent
electi eius ad resistendum. et non erit fortitudo. Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum. et non erit qui
stet contra faciem eius. Et stabit in terra inclita. et consumetur in manu eius. et ponet faciem suam ut veniat
ad tenendum universum regnum eius. et recta faciet cum eo. Et filiam feminarum dabit ei. ut evertat il-
lud. et non stabit nec illius erit. Et convertet faciem suam ad insulas. et capiet multas. et cessare faciet prin-
cipem opprobrii sui. et convertetur opprobrium eius in eum. Et convertet faciem suam ad imperium terre sue. et im-
pinget. et corruet. et non invenietur. et stabit in loco eius vilissimus et indignus decore regio. et in paucis
diebus conteretur. nec in furore nec in prelio. Et stabit in loco eius despectus. et non tribuetur ei honor regius. et ve-
niet clam. et obtinebit regnum in fraudulentia. et brachia pugnantis expugnabuntur a facie
eius. et conterentur. insuper et dux federis. et post amicitias cum eo faciet dolum. et ascendet et superabit in modico
populo. et abundantes et uberes urbes ingredietur. et faciet que non fecerunt patres eius. et patres patrum eius. Ra-
pinas et predas et divitias eorum dissipabit. et contra firmissimas cogitationes inibit. et hoc usque ad tempus.
Et concitabitur fortitudo eius. et cor eius adversum regem austri: in exercitu magno. et rex austri provocabitur
ad bellum. multis auxiliis et fortibus nimis. et non stabunt. quia inibunt adversus eos consilia. et comedentes
cum eo panem conterent illum. exercitusque eius conteretur. et cadent interfecti eius plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut
malefaciant. et ad mensam unam mendacium loquentur. et non proficient. quia adhuc finis in aliud tempus.
et revertetur in terram suam. cum opibus multis. et cor eius adversum testamentum sanctum. et faciet et revertetur in
terram suam. Statuto tempore revertetur. et veniet ad austrum. et non erit priori simile novissimum. Et ve-
nient super eum trieres et romani. et percutietur. et revertetur et indignabitur contra testamentum sanctuarii; et brachia
ex eo stabunt. et polluent sanctuarium fortitudinis. et auferent iuge sacrificium. et dabunt abhominationem
in desolationem. et impii in testamentum simulabunt fraudulenter. populus autem sciens deum suum obtinebit et
faciet. Et docti in populo docebunt plurimos. et ruent in gladio et in flamma. et in captivitate. in ra-
pina dierum. Cumque corruerint: sublevabuntur auxilio parvulo. et applicabuntur eis plurimi frau-
dulenter. et de eruditis ruent. ut conflentur et eligantur. et dealbentur usque ad tempus prefinitum. Et adhuc
aliud tempus erit. et faciet iuxta voluntatem suam rex. et elevabitur et magnificabitur adversum omnem
deum. et adversum deum deorum loquetur magnifica. et dirigetur. donec compleatur iracundia. Perpetrata quippe
est diffinitio. et deum patrum suorum non reputabit. Et erit in concupiscentiis feminarum. nec quemquam deorum cura-
bit: quia adversum universa consurget. Deum autem maozim in loco suo venerabitur. et deum quem igno-
raverunt patres eius colet. auro et argento et lapide pretioso. rebusque pretiosis. Et faciet ut mu-
niat maozim cum deo alieno quem cognovit. et multiplicabit gloriam. et dabit eis potestatem
in multis. et terram dividet gratuito. Et in tempore preliabitur adversus eum rex austri. et quasi tempestas prefinito
veniet contra eum rex aquilonis in curribus et equitibus. et in classe magna. et ingredietur terras. et conteret
et pertransiet. et introibit in terram magnam et gloriosam. et multe corruent. hee autem sole salva-
buntur de manu eius. edom et moab. et principium filiorum amon. Et mittet manum suam in terras.
et terra egipti non effugiet. et dominabitur thesaurorum auri et argenti in omnibus pretiosis egipti. Per libias
quoque et ethiopiam transibit. et fama turbabit eum ab oriente et aquilone. et veniet in multitudine
magna. ut conterat et interficiat plurimos. et figet tabernaculum suum apedno inter maria super
montem inclitum et sanctum. et veniet usque ad summitatem eius. et nemo auxiliabitur ei. In tempore XII
autem illo consurget michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui. et veniet tempus quale
non fuit ab eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis qui in-
ventus fuerit scriptus in libro. Et multi de hiis qui dormiunt in terre pulvere evigilabunt. alii
in vitam eternam. alii in obprobrium eternum. ut videant semper. Qui autem docti fuerint: fulgebunt
quasi splendor firmamenti. et qui ad iusticiam erudiunt multos: quasi stelle in perpetuas eternitates.
Tu autem daniel claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum. pertransibunt plurimi.

⁊ multiplex erit scientia. Et ego daniel vidi visionem. ⁊ ecce quasi duo alii stabant. unus hinc super
ripam fluminis. ⁊ alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro qui indutus erat lineis qui stabat super aquas
usque quo finis horum mirabilium. Et audivi virum qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis cum
elevasset dexteram ⁊ sinistram in celum. ⁊ iurasset per viventem in eternum. quia in tempus ⁊ tempora ⁊
dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti. complebuntur universa hec. Et ego au-
divi ⁊ non intellexi. Et dixi. Domine mi quid erit post hec? Et ait. Vade daniel. quia clausi sunt sig-
natique sermones. usque ad tempus prefinitum. ⁊ eligentur ⁊ dealbabuntur. ⁊ quasi ignis probabuntur
multi. impie agent impii. neque intelligent omnes impii. Porro docti intelligent. ⁊ a tem-
pore cum ablatum fuerit iuge sacrificium ⁊ posita fuerit abhominatio in desolationem. dies mille. cc. xc.
Beatus qui expectat ⁊ pervenit ad dies mille. ccc. xxxv. Tu autem vade ad prefinitum tempus. ⁊ requiesces ⁊
stabis in sorte tua ⁊ in fine dierum. Hucusque daniel in hebreo volumine legitur. Cetera que se-
XIII quuntur usque ad finem libri. de theodotionis editione translata sunt. Erat vir habitans in babilone
⁊ nomen eius ioachim. ⁊ accepit uxorem nomine susannam filiam helchie pulchram nimis ⁊ timen-
tem deum. Parentes enim illius cum essent iusti erudierunt filiam suam secundum legem moysi. Erat autem
ioachim dives valde ⁊ erat ei pomerium vicinum domui sue. ⁊ ad ipsum confluebant iudei
eo quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo. de quibus locutus
est dominus. quia egressa est iniquitas de babilone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. Isti
frequentabant domum ioachim. ⁊ veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus
revertisset per meridiem. ingrediebatur susanna ⁊ deambulabat in pomerio viri sui. ⁊ videbant
eam seniores cotidie ingredientem ⁊ deambulantem. ⁊ exarserunt in concupiscentiam eius. ⁊ everterunt
sensum suum ⁊ declinaverunt oculos suos ut non viderent celum. neque recordarentur iudiciorum iusto-
rum. Erant autem ambo vulnerati amore eius. nec indicaverunt invicem dolorem suum. Erubescebant
enim indicare concupiscentiam suam. volentes concumbere cum ea. ⁊ observabant cotidie sollicitius
videre illam. Dixitque alter ad alterum. Eamus domum quia prandii hora est. Et egressi recesserunt a se.
Cumque revertissent. convenerunt in unum. Et sciscitantes ab invicem causam. concupiscentiam suam con-
fessi sunt. ⁊ tunc in commune statuerunt tempus. quando eam possent invenire solam. Factum est autem cum obser-
varent diem aptum. ingressa est aliquando sicut heri ⁊ nudius tertius cum duabus solis puellis. voluit-
que lavari in pomerio. Estus quippe erat. ⁊ non erat ibi quisquam preter duos senes absconditos ⁊ con-
templantes eam. Dixitque puellis. Afferte michi oleum ⁊ smigmata. ⁊ ostia pomerii claudite
ut laver. Clauseruntque ostia pomerii. ⁊ egresse sunt per posticum ut afferrent que iusserat. ne-
sciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egresse essent puelle. surrexerunt duo
senes. ⁊ accurrerunt ad eam ⁊ dixerunt. Ecce ostia pomerii clausa sunt ⁊ nemo nos videt ⁊ in
concupiscentia tua sumus. quam obrem assentire nobis ⁊ commiscere nobiscum. Quod si nolueris. dicemus con-
tra te testimonium. quod fuerit tecum iuvenis. ⁊ ob hanc causam emiseris puellas a te. Ingemuit
susanna ⁊ ait. Angustie michi sunt undique. Si enim hoc egero. mors michi est. Si autem non fecero.
non effugiam manus vestras. Sed melius est michi absque opere incidere in manus vestras. quam peccare
in conspectu domini. Et exclamavit voce magna susanna. Exclamaverunt ⁊ senes ad-
versus eam. Et cucurrit unus ⁊ aperuit ostium pomerii. Cum ergo audissent clamorem in pomerio
famuli domus. irruerunt per posticum. Postquam senes locuti sunt. erubuerunt servi vehementer. quia
numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de susanna. Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus
ad virum eius ioachim. venerunt ⁊ duo presbiteri pleni iniqua cogitatione adversus susannam ut
interficerent eam. Et dixerunt coram populo. Mittite ad susannam filiam helchie uxorem
ioachim. Et statim miserunt. Et venit cum parentibus ⁊ filiis ⁊ universis cognatis suis.
Porro susanna erat delicata nimis ⁊ pulchra specie. At iniqui illi iusserunt ut discoo-

Presbiteri flammas non longi temporis estas
Fert tanti potuit tenuit restringere vetus.
Sed dictata licet morti que fata videret.
Deus non dedit legem susanna subegit

ret. Erat autem operta. ut vel sic satiarentur decore eius. Flebant igitur sui et omnes qui noverant eam.
Consurgentes autem duo presbiteri in medio populi posuerunt manus suas super caput eius. Que flens:
respexit ad celum. Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixerunt presbiteri. Cum deambula
remus in pomerio soli. ingressa est hec cum duabus puellis. et clausit ostium pomerii. et di
misit puellas a se. Venitque ad eam adolescens qui erat absconditus. et concubuit cum ea. Porro
nos cum essemus in angulo pomerii videntes iniquitatem cucurrimus ad eos. et vidimus eos pariter
commisceri. Et illum quidem nequivimus comprehendere, quia fortior nobis erat. et apertis ostiis exilivit.
Hanc autem cum apprehendissemus: interrogavimus quis esset adolescens. et noluit indicare
nobis. Huius rei testes sumus. Credidit eis multitudo quasi senibus populi et iudicibus. et condempnaverunt
eam ad mortem. Exclamavit autem voce magna susanna et dixit. Deus eterne qui absconditorum
cognitor es. qui nosti omnia antequam fiant. tu scis quoniam falsum tulerunt contra me testimonium.
Et ecce morior cum nichil horum fecerim que isti maliciose composuerunt adversum me. Exaudivit
autem dominus vocem eius. Cumque duceretur ad mortem: suscitavit dominus spiritum sanctum pueri iunioris cui no
men daniel. Et exclamavit voce magna. Mundus ego sum a sanguine huius. Et conversus ad eum
omnis populus dixit. Quis est sermo iste quem tu locutus es? Qui cum staret in medio eorum: ait. Sic
fatui filii israel non iudicantes. neque quod verum est cognoscentes: condempnastis filiam israel. Re
vertimini ad iudicium. quia falsum testimonium locuti sunt adversus eam. Reversus est ergo populus cum fe
stinatione. et dixerunt ei senes. Veni et sede in medium nostrum. et indica nobis. quia tibi dedit
deus honorem senectutis. Et dixit ad eos daniel. Separate eos ab invicem procul et diiudicabo
eos. Cum igitur essent divisi alter ab altero: vocavit unum de eis. et ait ad eum. Inveterate dierum
malorum. nunc venerunt peccata tua super te que operabaris prius. iudicans iudicia iniusta. et innocentes
opprimens. et dimittens noxios dicente domino. Innocentem et iustum non interficies. Nunc autem si
vidisti eam. dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi. Qui ait. Sub scino. Dixit autem
Daniel. Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus domini accepta sententia ab eo: scindet
te medium. Et amoto eo iussit venire alium. et dixit ei. Semen chanaan et non iuda. species
decepit te. et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus israel. et ille timentes loquebantur filiabus
vobiscum. Sed non filia iuda: sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore
videris eos loquentes sibi. Qui ait. Sub prino. Dixit autem daniel. Recte mentitus es et tu in
caput tuum. Manet enim angelus domini gladium habens ut secet te medium. et interficiat
vos. Exclamavit itaque omnis populus voce magna. et benedixerunt dominum qui salvat sperantes
in se. Et consurrexerunt adversus duos presbiteros. convicerat enim eos daniel ex ore suo falsum
dixisse testimonium. Feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum. ut facerent secundum
legem moysi. et interfecerunt eos. Et salvatus est sanguis innoxius: in die illa. Helchias
autem et uxor eius laudaverunt dominum pro filia sua susanna cum ioachim marito eius. et cog
natis omnibus quia non esset inventa res turpis in ea. Daniel autem factus est magnus in conspectu
populi a die illa et deinceps. Et astiages rex appositus est ad patres suos. et susce Visio danielis .xii.
pit cirus perses regnum eius. Erat autem daniel conviva regis. et honoratus super omnes amicos XIIII
regis. Erat autem ydolum nomine bel apud babilonios. et impendebantur in eo per dies sin
gulos simile artabe .xii. et oves .xl. vinique amphore .vi. Rex quoque colebat eum.
et ibat per singulos dies adorare eum. Porro daniel adorabat deum deum suum. Dix
itque ei rex. Quare non adoras bel. Qui respondens ait. Quia non colo ydola manufacta. sed viventem
deum qui creavit celum et terram. et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex. Non tibi
videtur bel esse vivens deus? An non vides quanta comedat. et bibat cotidie? Et ait
Daniel. Ne erres rex. Iste enim intrinsecus luteus est. et forinsecus ereus. neque comedit.

neque bibit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdotes eius et ait illis. Nisi dixeritis mihi quis est qui come-
dat impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis mihi quoniam comedat haec Bel, morietur Daniel quia
blasphemavit Bel. Et dixit Daniel. Fiat iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes Bel septuaginta ex-
ceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum Daniele in templum Belis. Et dixerunt sacerdotes
Belis. Ecce nos egredimur foras, et tu rex pone escas, et vinum misce, et claude ostium et signa anulo tuo.
Et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel qui men-
titus est adversum nos. Contempnebant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur
semper et devorabant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante Bel. Praecepit
Daniel pueris suis et attulerunt cinerem, et cribravit coram rege per totum templum, et egressi clau-
serunt ostium et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetu-
dinem suam et uxores et filii eorum et comederunt omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo et
Daniel cum eo. Et ait rex. Salvane sunt signacula Daniel? Qui respondit. Salva rex. Statimque cum aperuisset
ostium intuitus rex mensam, exclamavit voce magna. Magnus es Bel, et non est apud te dolus
quisquam. Et risit Daniel, et tenuit regem ne ingrederetur intus. Et dixit. Ecce pavimentum, animadverte
vestigia cuius sint haec. Et dixit rex. Video vestigia virorum, mulierum et infantium. Et iratus est rex.
Tunc apprehendit rex sacerdotes et uxores et filios eorum, et ostenderunt abscondita ostiola per quae ingre-
diebantur et consumebant quae erant super mensam. Occidit ergo illos rex et tradidit Bel in potestatem
XIV Danielis qui subvertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in loco illo, et colebant illum Baby-
lonii. Et dixit rex Danieli. Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit deus. Adora ergo eum. Dixitque
Daniel. Dominum deum meum adoro, quia ipse est deus vivens. Tu autem rex da mihi potestatem et inter-
ficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem
et pilos et coxit pariter, fecitque massas et dedit in os draconis, et disruptus est draco. Et dixit.
Ecce quem colebatis. Quod cum audissent Babylonii indignati sunt vehementer, et congregati sunt
adversum regem et dixerunt ei. Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te et domum tuam. Vi-
dit ergo rex quod irruerent in eum vehementer, et necessitate compulsus tradidit eis Dani-
elem. Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant leones
septem, et dabantur eis corpora duo cotidie et duae oves. Et tunc non data sunt eis ut devora-
rent Danielem. Erat autem Abacuc propheta in Iudaea, et ipse coxerat pulmentum et intriverat
panes in alveolo, et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus domini ad
Abacuc. Fer prandium quod habes in Babylonem Danieli qui est in lacu leonum. Et dixit
Abacuc. Domine Babylonem non vidi, et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus domini in ver-
tice eius, et portavit capillo capitis sui, posuitque in Babylone supra lacum in impetu
spiritus sui. Et clamavit Abacuc dicens. Daniel serve dei, tolle prandium quod misit tibi
deus. Et ait Daniel. Recordatus es mei deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque
Daniel comedit. Porro angelus domini restituit Abacuc in loco suo. Venit ergo rex
die septimo ut lugeret Danielem. Venitque ad lacum et introspexit.
Et ecce Daniel sedens. Et exclamavit voce magna dicens.
Magnus es domine deus Danielis, et extraxit eum. Porro illos qui perditionis eius
fuerant causa intromisit in lacum, et devorati sunt in momento coram eo.

In caveam missum non attingit ira leonum.
Dum nimis passa famem ... Danielem.
Signatas foribus cum praeda decul...
Abacuc uno transvectus regna capillo.

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis. qui interpretationem
meam reprehensione .lxx. interpretum criminantur. quasi non et apud grecos aquila. simachus
et theodotion. vel verbum e verbo. vel sensum e sensu vel ex utroque commixtum et medie
temperatum genus translationis expresserint: et omnia veteris instrumenti volumina origenes. obelis
asteriscisque distinxerit: quos vel additos vel a theodotione sumptos translationi antique inseruit.
probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in par
tibus susceperunt. aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos
plura intermisisse susceperint: non eosdem et in quibusdam errasse fateantur. precipue in iob. cui si ea
que sub asteriscis addita sunt subtraxeris: pars maxima voluminis detruncabitur. et hoc dumtaxat
apud grecos. ceterum apud latinos: ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus
septingenti ferme aut octingenti versus desunt. ut decurtatus et laceratus corrososque liber
feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. Sed ex
ipso hebraico arabicoque sermone. et interdum siro nunc verba nunc sensum nunc simul utrumque resona
bit. Obliquus enim apud hebreos totus liber fertur et lubricus. et quod greci rhetores vocant. eschi
matismenos. dumque aliud loquitur aliud agit. ut si velis anguillam vel murenulam strictis
tenere manibus. quanto fortius presseris: tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius
voluminis lyddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur. non parvis redemisse
nummis. cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante
intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a
verbis iob in quibus ait pereat dies in qua natus sum. usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum
est. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere. exametri versus sunt. dactilo spon
deoque currentes. et propter lingue ydioma: crebro recipientes et alios pedes. non earundem sillabarum.
sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis. quod me
tri magis quam simplex lector intelligit. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum co
ma quod remanet: prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud hebreos.
et in morem nostri flacci. grecique pindari et alchei et saffo. vel psalterium vel lamentationes ie
remie. vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi: legat philonem. iosephum. origenem.
cesariensem eusebium. et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter
canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse. non ut interpretationem antiquam reprehenderem:
sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa. aut certe scriptorum vitio depravata: ma
nifestiora nostra interpretatione fierent. Qui et hebreum sermonem ex parte didicimus. et in
latino: pene ab ipsis cunabulis inter grammaticos et rhetores et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos
post .lxx. editionem iam christi evangelio coruscante iudeus aquila et simachus et theodotion iudaizantes
heretici sunt recepti. qui multa misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt. et tamen in exa
plis habentur apud ecclesias. et explanantur ab ecclesiasticis viris: quanto magis ego christianus de parenti
bus natus christianis. et vexillum crucis in mea fronte portans. cuius studium fuit omissa repe
tere. depravata corrigere. et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone. vel a fastidiosis
vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui volunt veteres libros. vel in membra
nis purpureis auro argentoque descriptos. vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris. onera ma
gis exarata quam codices. dummodo mihi meisque permittant pauperes habere cedulas. et non tam pul
chros codices quam emendatos. Utraque autem editio .lxx. iuxta grecos. et mea iuxta hebreos.
in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult. et studiosum me magis quam
malivolum probet.

I Vir erat in terra hus nomine iob. et erat vir ille simplex et rectus. et timens deum et rece-
dens a malo. Natique sunt ei .vii. filii et tres filie. et fuit possessio eius .vii. milia ovi-
um. et tria milia camelorum. Quingenta quoque iuga boum. et .d. asine. ac familia
multa nimis. Eratque vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius et fa-
ciebant convivium per domos unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores
suas. ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii: mittebat ad eos
iob et sanctificabat illos. Consurgensque diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat
enim. Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat iob
cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino. af-
fuit inter eos et sathan. Cui dixit dominus. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et per-
ambulavi eam. Dixitque dominus ad eum. Numquid considerasti servum meum iob quod non sit similis ei in terra
homo simplex et rectus. et recedens a malo? Cui respondens sathan ait. Numquid frustra ti-
met iob deum? Nonne tu vallasti eum et domum eius. universamque substantiam eius per circui-
tum? Operibus manuum eius benedixisti. et possessio eius crevit in terra. Sed extende paululum
manum tuam. et tange cuncta que possidet. nisi in facie benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad
sathan. Ecce universa que habet in manu tua sunt. tantum in eum ne extendas manum tuam.
Egressusque est sathan a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius
comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti: nuntius venit ad iob qui
diceret. Boves arabant. et asine pascebantur iuxta eas. et irruerunt sabei tuleruntque
omnia. et pueros percusserunt gladio. et evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc il-
le loqueretur: venit alius et dixit. Ignis dei cecidit de celo. et tactas oves puerosque
consumpsit. et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed adhuc illo loquente: venit
alius et dixit. Caldei fecerunt tres turmas. et invaserunt camelos et tulerunt eos. necnon
et pueros percusserunt gladio. et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur
ille. et ecce alius intravit et dixit. Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum
in domo fratris sui primogeniti: repente ventus vehemens irruit a regione deserti
et concussit .iiii. angulos domus. que corruens oppressit liberos tuos et mortui sunt.
Et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit iob et scidit vesti-
menta sua. et tonso capite corruens in terram adoravit et dixit. Nudus egressus sum
ex utero matris mee. et nudus revertar illuc. Dominus dedit dominus abstulit. sicut domino placuit
ita factum est. sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccavit iob. neque stultum quid
II contra deum locutus est. Factum est autem cum quadam die venissent filii dei et starent
coram domino. venisset quoque sathan inter eos. et staret in conspectu eius: ut diceret dominus
ad sathan. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Et
dixit dominus ad sathan. Numquid considerasti servum meum iob quod non sit similis ei in terra. vir
simplex et rectus. et timens deum ac recedens a malo. et adhuc retinens innocen-
tiam? Tu autem commovisti me adversus eum ut affligerem eum frustra. Cui re-
spondens sathan ait. Pellem pro pelle. et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. Alioquin
mitte manum tuam. et tange os eius et carnem. et tunc videbis quod in faciem
benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce in manu tua est. verumptamen animam il-
lius serva. Egressus igitur sathan a facie domini percussit iob ulcere pessimo
a planta pedis usque ad verticem. Qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio.
Dixit autem illi uxor sua. Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic
deo et morere. Qui ait ad illam. Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona

suscepimus de manu domini, mala autem quare non sustineamus? In omnibus his non peccavit Iob labiis
suis. Igitur audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eli-
phaz Themanites, et Baldad Suites, et Sophar Naamathites. Condixerant enim ut pariter veni-
entes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevassent procul oculos suos non cognoverunt eum,
et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in celum. Et se-
derunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolo-
III rem esse vehementem. Post hec aperuit Iob os suum, et maledixit diei suo. Pereat dies in qua
natus sum, et nox in qua dictum est: Conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras. Non requirat eum Deus
desuper, et non sit in recordatione, nec illustretur lumine. Obscurent eum tenebre et umbra mortis,
occupet eum caligo, et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. Non
computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Ma-
ledicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle
caligine eius; expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis aurore. Quia non clausit ostia ventris
qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum, egressus
ex utero non statim perii? Cur exceptus genibus? cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem et
somno meo requiescerem cum regibus et consulibus terre, qui edificant sibi solitudines, aut cum princi-
bus qui possident aurum, et replent domos suas argento. Aut sicut abortivum absconditum
non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu, et ibi requieverunt
fessi robore. Et quondam vincti pariter sine molestia, non exaudierunt vocem exactoris. Parvus
et magnus ibi sunt, et servus liber a domino suo. Quare data est misero lux, et vita his qui in ama-
ritudine anime sunt? qui expectant mortem et non venit, quasi effodientes thesaurum, gaudentque
vehementer cum invenerint sepulchrum? viro cuius abscondita est via, et circumdedit eum Deus tene-
bris? Antequam comedam suspiro, et quasi inundantes aque sic rugitus meus, quia timor quem time-
bam evenit mihi, et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi?
et venit super me indignatio. Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Si IIII
ceperimus loqui tibi forsitan moleste accipies; sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Ecce do-
cuisti plurimos, et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmaverunt sermones tui, et
genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti; tetigit te et contur-
batus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio viarum tuarum? Recordare
obsecro te quis umquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui op-
erantur iniquitatem, et seminant dolores, et metunt eos flante Deo perisse, et spiritu ire eius esse
consumptos. Rugitus leonis et vox leene, et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit,
eo quod non haberet predam, et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum abscon-
ditum, et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis noctur-
ne quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me et tremor, et omnia ossa mea per-
territa sunt. Et cum spiritus me presente transiret, inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam
cuius non agnoscebam vultum, ymago coram oculis meis, et vocem quasi aure lenis audivi.
Numquid homo Dei comparatione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt
ei non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem. Quanto magis hii qui habitant domos
luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velud a tinea? De mane usque ad
vesperam succidentur, et quia nullus intelligit, in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint, au- V
ferentur ex eis. Morientur et non in sapientia. Voca ergo si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum
converte. Virum stultum interficit iracundia, et parvulum occidit invidia. Ego vidi
stultum firma radice, et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a sa-
lute.

et conterentur in porta, et non erit qui eripiat. Cuius messem famelicus comedet, et ipsum rapiet ar-
matus, et bibent sitientes divitias eius. Nihil fit in terra sine causa, et de humo non egredietur dolor. Ho-
mo ad laborem nascitur, et avis ad volandum. Quam ob rem ego deprecabor dominum, et ad deum ponam eloquium meum,
qui facit magna et inscrutabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terre, et irrigat aquis uni-
versa. Qui ponit humiles in sublime, et merentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malig-
norum, ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, et consi-
lium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro sal-
vum faciet a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes, iniquitas autem contra-
het os suum. Beatus homo qui corripitur a domino. Increpationem ergo domini ne reprobes, quia ipse vulnerat et
medetur, percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, et in septima non tanget te
malum. In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A flagello lingue ab-
sconderis, et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestiam terre non
formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod
pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quod multiplex erit se-
men tuum, et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in habundantia sepulchrum, sicut in-
fertur acervus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est. Quod auditum men-
VI te pertracta. Respondens autem Iob dixit. Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et
calamitas quam patior in statera. Quasi harena maris hec gravior appareret. Unde et verba mea
dolore sunt plena. Quia sagitte domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, et ter-
rores domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum
presepe plenum steterit? Aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum? aut potest aliquis
gustare quod gustatum affert mortem? Que prius nolebat tangere anima mea, nunc pre angus-
tia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea, et quod expecto tribuat mihi deus? Et qui cepit ipse me
conterat. Solvat manum suam et succidat me, et hec mihi sit consolatio ut affligens me dolore
non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Que est enim fortitudo mea ut sustineam? Aut quis fi-
nis meus est ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea
enea est. Ecce non est auxilium mihi in me, et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab
amico suo misericordiam, timorem domini derelinquit. Fratres mei preterierunt me sicut torrens qui rapi-
tur in convallibus. Qui timent pruinam, irruet super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati
peribunt, et ut incaluerit solventur de loco suo. Involute sunt semite gressuum eorum, am-
bulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Theman, itinera Saba, et expectate pau-
lisper. Confusi sunt quia speravi. Venerunt quoque usque ad me, et pudore cooperti sunt. Nunc venistis, et mo-
do videntes plagam meam timetis. Numquid dixi: Afferte mihi, et de substantia vestra donate
mihi? vel liberate me de manu hostis, et de manu robustorum eruite me? Docete me et
ego tacebo, et si quid forte ignoravi instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis,
cum e vobis nullus sit qui possit arguere me? Ad increpandum tantum eloquia concinnatis,
et in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis, et subvertere nitimini amicum ves-
trum. Verumptamen quod cepistis explete. Prebete aurem, et videte an mentiar. Respondete obsecro absque
contentione, et loquentes id quod iustum est iudicate. Et non invenietis in lingua mea ini-
VII quitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit. Militia est vita hominis super terram, et sicut
dies mercenarii dies eius. Sicut cervus desiderat umbram, et sicut mercenarius prestolatur finem
operis sui, sic et ego habui menses vacuos, et noctes laboriosas enumeravi mihi. Si dormi-
ero dicam: Quando consurgam? Et rursum expectabo vesperam, et replebor doloribus usque ad tenebras.
Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris. Cutis mea aruit et contracta est.
Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur, et consumpti sunt absque ulla spe.
Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet me visus

hominis

Oculi tui in me et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit: sic qui descenderit ad inferos
non ascendet. nec revertetur ultra in domum suam. nec cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori
meo. loquar in tribulatione spiritus mei. confabulabor cum amaritudine anime mee. Numquid mare sum ego
aut cetus quia circumdedisti me carcere? Si dixero consolabitur me lectulus meus. et relevabor loquens mecum in
stratu meo: terrebis me per sompnia. et per visiones horrore concuties. Quam ob rem elegit suspendium
anima mea. et mortem ossa mea. Desperavi. nequaquam ultra iam vivam. Parce michi: nichil enim sunt dies
mei. Quid est homo quia magnificas eum. aut quid apponis erga eum cor tuum. Visitas eum diluculo
et subito probas illum. Usquequo non parcis michi. nec dimittis me ut glutiam salivam meam? Peccavi.
Quid faciam tibi o custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi et factus sum michimetipsi gravis? Cur non
tollis peccatum meum. et quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormio. et si mane
me quesieris non subsistam. Respondens autem baldach suites dixit. Usquequo loqueris talia: et VIII
spiritus multiplex sermonis oris tui. Numquid deus supplantat iudicium. aut omnipotens subvertit quod iustum est?
Etiam si filii tui peccaverunt ei. et dimisit eos in manu iniquitatis sue: tu tamen si diluculo sur-
rexeris ad deum. et omnipotentem fueris deprecatus: si mundus et rectus incesseris: statim evigilabit ad
te. et pacatum reddet habitaculum iusticie tue. in tantum ut priora tua fuerint parva. et novissi-
ma tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam. et diligenter investiga pa-
trum memoriam. hesterni quippe sumus et ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Ipsi
docebunt te et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore. aut cre-
scere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu: ante omnes arescit herbas. Sic
vie omnium qui obliviscuntur deum. et spes ypocrite peribit. Non ei placebit vecordia sua. et
sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam et non stabit. fulciet eam et non consur-
get. Humectus videtur antequam veniat sol. et in ortu suo semen eius egredietur. Super acervum petrarum germen
radices eius densabuntur. et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo:
negabit eum et dicet. Non novi te. Hec est enim leticia vie eius. ut rursum de terra alii germi-
nentur. Deus non proiciet simplicem. nec porriget manum malignis. donec impleatur risu os tuum.
et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione. et tabernaculum impiorum non subsistet.
IX Et respondens iob ait. Vere scio quod ita sit. et quod non iustificetur homo compositus deo. Si voluerit
contendere cum eo: non poterit respondere ei unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore. Quis
restitit ei et pacem habuit? Qui transtulit montes et nescierunt hii quos subvertit in furore suo.
Qui commovet terram de loco suo: et columpne eius concutiuntur. Qui precipit soli et non oritur. et stel-
las claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus: et graditur super fluctus maris. Qui facit
arcturum et oriona: et hyadas. et interiora austri. Qui facit magna et inscrutabilia.
et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me: non videbo eum. Si abierit: non intelligam.
Si repente interroget: quis respondebit ei? Vel quis dicere potest: cur ita facis? Deus cuius ire nemo
resistere potest. et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego: ut respondeam ei et loquar verbis
meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo. sed meum iudicem deprecabor. Et cum invoca-
ntem me exaudierit: non credo quod exaudierit vocem meam. In turbine enim conteret me. et
multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum. et implet
me amaritudinibus. Si fortitudo queritur robustissimus est. Si equitas iudicii: nemo
audet pro me testimonium dicere. Si iustificare me voluero: os meum condempnabit me.
Si innocentem ostendero: pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero: hoc ipsum
ignorabit anima mea. et tedebit me vite mee. Unum est quod locutus sum. et innocentem et im-
pium ipse consumit. Si flagellat: occidat semel. et non de penis innocentum rideat.
Terra data est in manus impii. vultum iudicum eius operit. Quod si non ille est: quis ergo est?
Dies mei velociores fuerunt cursore. fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi na-
ves poma ferentes. sicut aquila volans ad escam. Cum dixero nequaquam ita loquar: commuto

faciem meam et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea sciens quod non parceres de-
linquenti. Si autem et sic impius sum quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis niv-
is et fulserint velut mundissime manus mee: tamen sordibus intingues me
et abhominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo. nec qui
mecum in iudicio ex equo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere et po-
nere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam et pavor eius non me ter-
reat. Loquar et non timebo eum. neque enim possum metuens respondere. Tedet animam meam
vite mee. dimittam adversum me eloquium meum. loquar in amaritudine anime mee.
dicam deo. Noli me condempnare. Indica michi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si ca-
lumpnieris et opprimas me opus manuum tuarum et consilium impiorum adiuves? Numquid
oculi carnei tibi sunt. aut sicut videt homo et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui
et anni tui sicut humana sunt tempora: ut queras iniquitatem meam et peccatum meum
scruteris. et scias quia nichil impium fecerim. cum sit nemo qui de manu tua possit
eruere. Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me. totum in circuitu: et sic repen-
te precipitas me. Memento queso quod sicut lutum feceris me. et in pulverem reduces
me. Nonne sicut lac mulsisti me et sicut caseum me coagulasti. pelle et carnibus
vestisti me. ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti michi: et visi-
tatio tua custodivit spiritum meum. Licet hec celes in corde tuo: tamen scio quia univer-
sorum memineris. Si peccavi et ad horam pepercisti michi. cur ab iniquitate mea mun-
dum me esse non pateris? Et si impius fuero: ve michi est. et si iustus non levabo caput saturatus
afflictione et miseria. et propter superbiam quasi leenam capies me. Reversusque mirabiliter
me crucias. Instauras testes tuos contra me. et multiplicas iram tuam adversum me et pene
militant in me. Quare de vulva eduxisti me. qui utinam consumptus essem ne
oculus me videret. Fuissem quasi non essem: de utero translatus ad tumulum. Numquid non
paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam paululum do-
lorem meum antequam vadam et non revertar ad terram tenebrosam et opertam mor-
tis caligine. terram miserie et tenebrarum. ubi umbra mortis et nullus ordo sed
XI sempiternus horror inhabitans. Respondens autem Sophar naamathites dixit. Numquid
qui multa loquitur. non et audiet. aut vir verbosus iustificabitur. Tibi soli tacebunt homines
et cum ceteros irriseris a nullo confutaberis? Dixisti enim. purus est sermo meus et mun-
dus sum in conspectu tuo. Atque utinam deus loqueretur tecum et aperiret labia sua tibi. ut osten-
deret tibi secreta sapientie. et quod multiplex sit lex eius. Et intelligeres quod multo minora
exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia dei comprehendes et
usque ad perfectum omnipotentem reperies. Excelsior celo est. et quid facies? profundior infer-
no. et unde cognosces? Longior terra mensura eius. et latior mari. Si subverterit
omnia vel in unum coartaverit. quis contradicet ei? vel quis dicere potest cur ita facis? Ipse
enim novit hominum vanitatem. et videns iniquitatem nonne considerat? Vir vanus in super-
biam erigitur. et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firma-
sti cor tuum. et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua
abstuleris a te. et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia: tunc levare poteris
faciem tuam absque macula. et eris stabilis. et non timebis. Miserie quoque oblivi-
sceris. et quasi aquarum que preterierunt: non recordaberis. et quasi meridianus fulgor consurget
tibi ad vesperam. Et cum te consumptum putaveris: orieris ut lucifer. et habebis fidu-
ciam proposita tibi spe. et defossus securus dormies. Requiesces. et non erit qui te exterreat.
et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient. et effugium
XII peribit ab eis. et spes illorum abhominatio anime. Respondens autem Iob dixit.

Ergo uos estis soli homines et uobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut et uobis, nec infe-
rior uobis sum. Quis enim hec que nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego in-
uocabit deum et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta
apud cogitationes diuitum, parata ad tempus statutum. Habundant tabernacula predonum et
audacter prouocant deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interroga iu-
menta et docebunt te, et uolatilia celi et indicabunt tibi. Loquere terre et respondebit tibi, et narra-
bunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hec manus domini fecerit? In cuius manu anima omnis ui-
uentis, et spiritus uniuerse carnis hominis. Nonne auris uerba diiudicat, et fauces
comedentis saporem? In antiquis est sapientia, et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sa-
pientia et fortitudo, ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit, nemo est qui edificet;
si incluserit hominem, nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; si emise-
rit eas, subuertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia; ipse nouit decipientem et
eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, et iudices in stuporem. Balteum
regum dissoluit, et precingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios, et optima-
tes supplantat, commutans labium ueracium, et doctrinam senum auferens. Effundit
despectionem super principes, et eos qui oppressi fuerant releuat. Qui reuelat profunda de tene-
bris, et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas, et subuersas in
integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terre, et decipit eos ut frustra in-
cedant per inuium. Palpabunt quasi in tenebris et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios.
XIII Ecce omnia et uidit oculus meus, et audiuit auris mea, et intellexi singula. Secundum scientiam
uestram et ego noui, nec inferior uobis sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar, et disputare cum
deo cupio, prius uos ostendens fabricatores mendacii et cultores peruersorum dogmatum. Atque
utinam taceretis ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas, et iudicium
labiorum meorum attendite. Numquid deus indiget uestro mendacio, ut pro illo loquamini do-
los? Numquid faciem eius accipitis, et pro deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quem
celare nil potest? Aut decipietur ut homo uestris fraudulentiis? Ipse uos arguet, quoniam in ab-
scondito faciem eius accipitis. Statim ut se commouerit turbabit uos, et terror eius irruet
super uos. Memoria uestra comparabitur cineri, et redigentur in lutum ceruices uestre. Tacete
paulisper ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis
et animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Verumptamen uias
meas in conspectu eius arguam, et ipse erit saluator meus. Non enim ueniet in conspectu
eius omnis ypocrita. Audite sermonem meum et enigmata percipite auribus uestris. Si
fuero iudicatus, scio quod iustus inueniar. Quis est qui iudicetur mecum? Veniat. Quare ta-
cens consumor? Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar. Manum tu-
am longe fac a me, et formido tua non me terreat. Voca me et respondebo tibi, aut cer-
te loquar et tu responde mihi. Quantas habeo iniquitates et peccata? Scelera mea et delicta o-
stende mihi. Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? Contra fo-
lium quod uento rapitur ostendis potentiam tuam, et stipulam siccam persequeris? Scribis
enim contra me amaritudines, et consumere me uis peccatis adolescentie mee. Posui-
sti in neruo pedem meum, et obseruasti omnes semitas meas, et uestigia pedum meorum XIIII
considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi uestimentum quod comeditur a tinea. Homo
natus de muliere, breui uiuens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur
et conteritur, et fugit uelut umbra, et numquam in eodem statu permanet. Et dignum du-
cis super huiuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere
mundum de inmundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es? Breues dies hominis
sunt, numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius qui preteriri non poterunt.

Recede paululum ab eo ut quiescat donec optata veniat, sicut mercennarii dies eius. Li-
gnum habet spem. Si praecisum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant. Si senuerit in terra
radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquae germinabit, et fa-
ciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus, ubi quaeso est? Quomodo si
recedant aquae de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget, donec
non atteratur caelum non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat ut in inferno
protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis
mei? Putasne mortuus homo rursum vivat? Cunctis diebus quibus nunc milito, exspecto donec
veniat immutatio mea. Vocabis me, et ego respondebo tibi. Operi manuum tuarum porriges dex-
teram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo
delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco
suo. Lapides excavant aquae, et alluvione paulatim terra consumitur. Et homines ergo similiter perdes.
Roborasti eum paululum ut in perpetuum pertransiret. Immutabis faciem eius et emittes eum.
Sive nobiles fuerint filii eius, sive ignobiles, non intelliget. Et tamen caro eius dum vivet
XV dolebit, et anima illius super semetipso lugebit. Responderunt autem Eliphaz Thema-
nites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum
suum? Arguis verbis eum qui non est aequalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est, evacua-
sti timorem, et tulisti preces coram Domino. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris
linguam blasphemantium. Condemnabit te os tuum, et non ego; et labia tua respondebunt tibi. Numquid
primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior
erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? Quid intelligis quod nesciamus? Et senes et an-
tiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? Sed
verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans atto-
nitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi ser-
mones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce
inter sanctos eius nemo immutabilis, et caeli non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abomina-
bilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam tibi, audi me; quod vidi nar-
rabo tibi. Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos, quibus solis data est terra, et non transi-
bit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyran-
nidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius, et cum pax sit, ille semper insidias
suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans un-
dique gladium. Cum se moverit ad quaerendum panem, novit quod paratus sit in manu eius
tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem qui praepara-
tur ad proelium. Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem
roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit
faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitabit in civitatibus
eius desolatis, et in domibus desertis quae in tumulos sunt redactae. Non ditabitur, nec
perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris; ra-
mos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra
errore deceptus quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit,
et manus eius arescet. Laedetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens
florem suum. Congregatio enim hypocritae sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum
qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, et uterus eius
XVI praeparat dolos. Respondens autem Iob dixit: Audivi frequenter talia. Conso-
latores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? Aut aliquid
tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego similia vestri loqui; atque utinam esset anima vestra pro
anima mea. Consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Robo-

Iob xvi

rarem vos ore meo et moverem labia quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero non quiescet
dolor meus et si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus et in nihilum redacti sunt omnes
artus mei. Rugae meae testimonium dicunt contra me et suscitatur falsiloquus adversus faciem
meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me et comminans mihi infremuit contra me denti-
bus suis. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua exprobrantes. Percus-
serunt maxillam meam. Satiati sunt poenis meis. Conclusit me deus apud iniquum et manibus impi-
orum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum. Tenuit cervicem meam, con-
fregit me et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis. Convulneravit lum-
bos meos. Non pepercit et effudit in terram viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus. Ir-
ruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam et operui cinere carnem meam. Facies mea
intumuit a fletu et palpebrae meae caligaverunt. Haec passus sum absque iniquitate ma-
nus meae cum haberem mundas ad deum preces. Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat
in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in caelo testis meus et conscius meus in excelsis. Ver-
bosi amici mei. Ad deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum deo, quomodo
iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt et semitam per quam non
revertar ambulo. Spiritus meus attenuabitur. Dies mei breviabuntur et solum mihi superest sepulchrum. XVII
Non peccavi et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me domine et pone me iuxta te et
cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina. Propterea non exaltabuntur. Prae-
dam pollicetur sociis et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi et exemplum
sum coram eis. Caligavit ab indignatione oculus meus et membra mea quasi in nihilum re-
dacta sunt. Stupebunt iusti super hoc et innocens contra hypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam
suam et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini et venite. Et non
inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt. Cogitationes meae dissipatae sunt tor-
quentes cor meum. Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero
infernus domus mea est. In tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi:
Pater meus es. Mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc praestolatio mea, et patientiam meam quis
considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea. Putasne saltem ibi erit
requies mihi? Respondens autem baldach suites dixit. Usque ad quem finem verba XVIII
iactabitis? Intellige prius et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta et sorduimus
coram te? Qui perdis animam tuam in furore tuo. Numquid propter te derelinquetur terra et transferentur
rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ig-
nis eius. Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna quae super eum est extinguetur. Ar-
tabuntur gressus virtutis eius et praecipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pe-
des suos et in maculis eius ambulavit. Tenebitur planta illius laqueo et exardescet contra
eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius et decipula eius super semitam. Undique ter-
rebunt eum formidines et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius et in-
edia invadat costas eius. Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia il-
lius primogenita mors. Evellatur de tabernaculo suo fiducia eius et calcet super eum
quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est. Aspergatur in taberna-
culo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Me-
moria illius pereat de terra et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de
luce in tenebras et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo
suo, nec ullae reliquiae in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi et primos
invadet horror. Haec ergo sunt tabernacula iniqui et hic locus eius qui ignorat deum. Re- XIX
spondens autem iob dixit. Usquequo affligitis animam meam et atteritis me sermo-
nibus? En decies confunditis me et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ig-
noravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini et arguitis
me opprobriis.

Saltem nunc intelligite quia deus non equo iudicio afflixerit me. et flagellis suis me cin-
xerit. Ecce clamabo vim patiens et nemo exaudiet. Vociferabor et non est qui iudicet. Semitam
meam circumsepsit et transire non possum. et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me
gloria mea. et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo. et quasi evul-
se arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius. et sic me habuit quasi hostem suum.
Simul venerunt latrones eius. et fecerunt sibi viam per me. et obsederunt in gyro tabernaculum me-
um. Fratres meos longe fecit a me. et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me
propinqui mei. et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee et ancille sicut alie-
num habuerunt me. et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi et non respondit. ore pro-
prio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea. et orabam filios uteri mei. Stulti
quoque despiciebant me. et cum ab eis recessissem detrahebant mihi. Abominati me sunt
quondam consiliarii mei. et quem maxime diligebam adversatus est me. Pelli mee con-
sumptis carnibus adhesit os meum. et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Mi-
seremini mei miseremini mei saltem vos amici mei quia manus domini tetigit
me. Quare persequimini me sicut deus. et carnibus meis saturamini. Quis mihi tribuat
ut scribantur sermones mei. Quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo et
plumbi lamina vel certe sculpantur in silice. Scio enim quod redemptor meus vivit
et in novissimo die de terra surrecturus sum. et rursum circumdabor pelle mea. et in car-
ne mea videbo deum. Quem visurus sum ego ipse. et oculi mei conspecturi sunt. et non alius.
Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis persequamur eum. et radi-
cem verbi inveniamus contra eum. Fugite ergo a facie gladii. quoniam ultor iniqui-
XX tatum gladius est. et scitote esse iudicium. Respondens autem sophar
naamathites dixit. Idcirco cogitationes mee varie succedunt sibi. et mens in diversa
rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam. et spiritus intelligentie mee respondebit me. Hoc
scio a principio ex quo positus est homo super terram. quod laus impiorum brevis sit. et gaudium ypo-
crite ad instar puncti. Si ascenderit usque ad celum superbia eius. et caput eius nubes teti-
gerit. quasi sterquilinium in fine perdetur. et qui eum viderant dicent. ubi est. Velut sompnium
avolans non invenietur. transibit sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit. neque
ultra intuebitur eum locus eius. Filii eius atterentur egestate. et manus illius reddent ei
dolorem suum. Ossa eius implebuntur viciis adolescentie eius. et cum eo in pulvere
dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum abscondit illud sub lingua
sua. Parcet illi et non derelinquet illud. et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius
vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet. et de ventre
illius extrahet eas deus. Caput aspidum suget. et occidet eum lingua vipere. Non
videat rivulos fluminis. torrentes mellis et butyri. Luet que fecit omnia. nec tamen con-
sumetur. Iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Quoniam confrin-
gens pauperum domum rapuit et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius. Cum
habuerit que cupierat possidere non poterit. Non remansit de cibo eius. propterea nichil
permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit arctabitur. Estuabit et omnis dolor
irruet in eum. Utinam impleatur venter eius. ut emittat in eum iram furoris sui. et
pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea. et irruet in eum arcus ereus.
Eductus et egrediens de vagina sua. et fulgurans in amaritudine sua.
Vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebre absconditae sunt in
occultis eius. Devorabit eum ignis qui non succenditur. Affligetur relictus in ta-
bernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius. et terra consurget adversus eum. A-
pertum erit germen domus illius. detrahetur in die furoris dei. Hec est pars

impii a Deo et hereditas verborum eius a Domino. Respondens autem Iob dixit. Audite XXI
queso sermones meos et agite penitentiam. Sustinete me ut et ego loquar et post mea si videbitur
verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est ut merito non debeam contristari. Atten-
dite me et obstupescite et superponite digitum ori vestro. Et ego cum recordatus fuero pertime-
sco et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt sublevati confortatique di-
vitiis. Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum.
Domus eorum secure sunt et pacate et non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit et non abor-
tivit, vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum ex-
ultant lusibus. Tenent timpanum et citharam et gaudent ad sonitum organi.
Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt Deo recede
a nobis. Scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens ut serviamus ei et quid nobis prodest si
oraverimus eum. Verumptamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium eorum longe sit a
me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur et superveniet eis inundatio et dolores di-
videt furoris sui. Erunt sicut palee ante faciem venti et sicut favilla quam turbo disper-
git. Deus servabit filiis illius dolorem patris et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi
eius interfectionem suam et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo
sua post se et si numerus mensium eius dimidietur. Numquid Deum quispiam docebit scientiam qui ex-
celsos iudicat. Iste moritur robustus et sanus dives et felix. Viscera eius plena sunt
adipe et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine anime sine
absque ullis opibus. Et tamen simul in pulvere dormient et vermes operient eos.
Certe novi cogitationes vestras et sententias contra me iniquas. Dicitis enim ubi est domus principis et ubi taberna-
cula impiorum. Interrogate quemlibet de viatoribus et hec eadem illum intelligere cog-
noscetis. Quia in diem perditionis servatur malus et ad diem furoris ducetur. Quis
arguet coram eo viam eius et que fecit quis reddet illi. Ipse ad sepulchra ducetur
et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti et post se omnem
hominem trahet et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra cum res-
ponsio vestra repugnare ostensa sit veritati. Respondens autem Eliphaz XXII
Themanites dixit. Numquid Deo comparari potest homo etiam cum perfecte fuerit scientie. Quid prodest
Deo si iustus fueris aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua. Numquid timens
arguet te et veniet tecum ad iudicium et non propter maliciam tuam plurimam et infini-
tas iniquitates tuas. Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa et nudos spolia-
sti vestibus. Aquam lasso non dedisti et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine
brachii possidebas terram et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti va-
cuas et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis et conturbat te for-
mido subita. Et putabas te non visurum tenebras et impetu aquarum inundantium non oppres-
sum iri. An cogitas quod Deus excelsior celo sit et super stellarum verticem sublimetur.
Et dicis. Quid enim novit Deus. Et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum
eius nec nostra considerat et circa cardines celi perambulat. Numquid semitam seculorum cu-
stodire cupis quam calcaverunt viri iniqui. Qui sublati sunt ante tempus suum et fluvius
subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant Deo recede a nobis et quasi nichil posset fa-
cere omnipotens estimabant eum. Cum ille implesset domos eorum bonis. Quorum
sententia procul sit a me. Videbunt iusti et letabuntur et innocens subsannabit eos.
Nonne succisa est erectio eorum et reliquias eorum devoravit ignis. Acquiesce igitur ei
et habeto pacem et per hec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem
et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem
edificaberis et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra

silicem. et pro silice torrentes aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos. et argentum coacerva-
bitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis affluens. et elevabis ad deum faciem tuam. Ro-
gabis eum et exaudiet te. et vota tua reddes. Decernes rem et veniet tibi. et in viis tuis
splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit: erit in gloria. et qui inclinaverit oculos suos ipse
salvabitur. Salvabitur innocens. salvabitur autem munditia manuum suarum. Respondens XXIII
autem iob dixit. Nunc quoque in amaritudine est sermo meus. et manus plage mee aggravata est
super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut agnoscam et inveniam illum. et veniam usque ad so-
lium eius. Ponam coram eo iudicium. et os meum replebo increpationibus. ut sciam verba que
michi respondeat. et intelligam quid loquatur michi. Nolo multa fortitudine contendat mecum. nec magnitu-
dinis sue mole me premat. Proponat equitatem contra me. et perveniet ad victoriam iudicium
meum. Si ad orientem iero non apparet. si ad occidentem non intelligam eum. Si ad sinistram
quid agam: non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram: non videbo illum. Ipse vero scit viam meam.
et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus. viam eius custodivi.
et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi. et in sinu meo abscondi ver-
ba oris eius. Ipse enim solus est. et nemo avertere potest cogitationes eius. et anima eius quodcumque voluit hoc fecit.
Cum impleverit in me voluntatem suam: et multa alia similia presto sunt ei. Et idcirco a facie
eius turbatus sum. et considerans eum timore sollicitor. Deus mollivit cor meum. et omnipotens contur-
bavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras. nec faciem meam operuit caligo. Ab XXIIII
omnipotente non sunt abscondita tempora. qui autem noverunt eum: ignorant dies illius. Alii ter-
minos transtulerunt. diripuerunt greges et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt.
et abstulerunt pro pignore bovem vidue. Subverterunt pauperum viam. et oppresserunt pariter
mansuetos terre. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum. vigilantesque
ad predam preparant panem liberis. Agrum non suum demetunt. et vineam eius quem vi oppres-
serint vindemiant. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes. quibus non est operi-
mentum in frigore. quos imbres montium rigant. et non habentes velamen: amplexantur
lapides. Vim fecerunt depredantes pupillos. et vulgus pauperum spoliaverunt. Nudis in-
cedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meri-
diati sunt qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere. et anime
vulneratorum clamabant. et deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini. nescie-
runt vias eius. nec reversi sunt per semitas illius. Mane primo consurgit homicida. et interficit
egenum et pauperem. per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem di-
cens. non me videbit oculus. et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos sic-
ut in die condixerant sibi. et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora: arbitran-
tur umbram mortis. et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem
aque. Maledicta sit pars eius in terra. nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem
transeat ab aquis nivium. et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia. Dulcedo
illius vermis. Non sit in recordatione. sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pa-
vit enim sterilem et que non parit. et vidue non benefecit. Detraxit fortes in fortitudine
sua. et cum steterit: non credet vite sue. Dedit ei deus locum penitentie. et ille abutitur eo in super-
biam. Oculi enim eius sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum. et non subsistent. et humilia-
buntur sicut omnia: et auferentur. et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita: quis me XXV
potest arguere esse mentitum. et ponere ante deum verba mea: Respondens autem
baldach suites dixit. Potestas et terror apud eum est. qui facit concordiam in sublimibus
suis. Numquid est numerus militum eius. et super quem non surget lumen illius? Numquid iustificari
potest homo comparatus deo. aut apparere mundus natus de muliere. Ecce etiam luna non
splendet. et stelle non sunt munde in conspectu eius. Quanto magis homo putredo. et filius

XXVI hominis vermis. Respondens autem iob dixit. Cuius adiutor es. Numquid imbecilli: et susten
tas brachium eius qui non est fortis. Cui dedisti consilium. Forsitan illi qui non habet sapientiam: et
prudentiam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti. Nonne eum qui fecit spira
culum. Ecce gigantes gemunt sub aquis: et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo
et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum: et appendit terram super nichilum.
Qui ligat aquas in nubibus suis ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui: et ex
pandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis: usque dum finiantur lux et
tenebre. Columpne celi contremiscunt: et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius
repente maria congregata sunt: et prudentia sua percussit superbum. Spiritus eius ornavit
celos: et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum
eius. Et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus: quis poterit tonitruum magnitu
XXVII dinis eius intueri. Addidit quoque iob assumens parabolam et dixit. Vivit deus qui ab
stulit iudicium meum: et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia donec superest
alitus in me: et spiritus dei in naribus meis: non loquentur labia mea iniquitatem. Nec lingua
mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos iudicem. Donec deficiam non
recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram. Neque
enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus: et adver
sarius meus quasi iniquus. Que enim spes est ypocrite si avare rapiat: et non liberet deus animam eius.
Numquid clamorem eius audiet deus cum venerit super eum angustia. Aut poterit in omnipo
tente delectari: et invocare deum omni tempore. Docebo vos per manum dei que omnipotens habet
nec abscondam. Ecce vos omnes nostis: et quid sine causa vana loquimini. Hec est pars hominis
impii apud deum: et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati
fuerint filii eius: in gladio erunt: et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui
fuerint ex eo sepelientur in interitu: et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram
argentum: et sicut lutum preparaverit vestimenta: preparabit quidem sed iustus vestietur illis: et
argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam: et sicut custos fecit u
mbraculum. Dives cum dormierit nichil secum auferet. Aperiet oculos suos et nichil inveniet.
Apprehendet eum quasi aqua inopia. Nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus u
rens: et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet. De manu eius
fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas: et sibilabit super eum intuens locum eius.
XXVIII Habet argentum venarum suarum principia: et auro locus est in quo conflatur. Ferrum de terra tol
litur: et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris: et universorum fi
nem ipse considerat. Lapidem quoque caliginis et umbram mortis dividit torrens a populo pe
regrinante. Eos quos oblitus est pes egentis hominis: et invios. Terra de qua oriebatur panis
in loco suo igne subversa est. Locus saphiri lapides eius: et glebe illius aurum. Semitam ignora
vit avis: nec intuitus est oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum: nec pertransivit
per eam leena. Ad silicem extendit manum suam: subvertit a radicibus montes. In petris
rivos excidit: et omne preciosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est: et ab
scondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur: et quis est locus intelligentie. Nescit
homo precium eius: nec invenitur in terra suaviter viventium. Abissus dicit non est
in me: et mare loquitur non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea: nec appendetur
argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis indie coloribus: nec lapidi sardo
nico preciosissimo vel saphiro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum: nec commutabun
tur pro ea vasa auri excelsa et eminentia. Non commemorabuntur in comparatione eius.
Trahitur autem sapientia de occultis. Non adequabitur ei topazium de ethiopia: nec tincture
mundissime componetur. Unde ergo sapientia venit: et quis est locus intelligentie. Abs
condita est ab oculis omnium viventium. Volucres quoque celi latet. Perditio et mors dixerunt.

auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius, et ipse novit locum illius. Ipse enim
fines mundi intuetur, et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus, et aquas appendit
in mensura. Quando ponebat pluviis legem, et viam procellis sonantibus. Tunc vidit illam et enarravit,
et preparavit et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor domini ipsa est sapientia, et recedere a malo
XXIX intelligentia. Addidit quoque iob assumens parabolam suam et dixit. Quis mihi tribuat ut
sim iuxta menses pristinos, secundum dies quibus deus custodiebat me. Quando splendebat lucerna eius
super caput meum, et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentie mee,
quando secreto deus erat in tabernaculo meo. Quando erat omnipotens mecum, et in circuitu meo pueri mei.
Quando lavabam pedes meos butiro, et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam
civitatis, et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuvenes et abscondebantur, et se-
nes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, et digitum superponebant ori suo. Vocem
suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat
me, et oculus videns testimonium reddebat mihi, eo quod liberassem pauperem vociferantem, et pu-
pillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri veniebat super me, et cor vidue consolatus sum. Iu-
stitia indutus sum, et vestivit me sicut vestimento, et diademate iudicio meo. Oculus fui
ceco, et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investi-
gabam. Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque:
In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas,
et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu
mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam, et intenti tacebant
ad consilium meum. Verbis meis nil addere audebant, et super illos stillabat eloquium meum.
Expectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ri-
debam ad eos non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad
eos, sedebam primus. Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen merentium con-
XXX solator. Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere
cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum erat mihi pro nichilo, et vita ipsa putabantur
indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes
calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices, et radix iuniperorum
erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum
clamore currebant. In desertis habitabant torrentium, et in cavernis terre vel super
glaream. Qui inter huiuscemodi letabantur, et esse sub sentibus delicias computabant. Fi-
lii stultorum et ignobilium, et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum conversus sum,
et factus sum eis proverbium. Abhominantur me et longe fugiunt a me, et faciem meam
conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit, et afflixit me, et frenum posuit in
os meum. Ad dexteram orientis calamitates mee ilico surrexerunt, pedes meos
subverterunt, et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea. Insi-
diati sunt mihi, et prevaluerunt, et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua
irruerunt super me, et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nichilum. Abstu-
lit quasi ventus desiderium meum, et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memet-
ipso marcescit anima mea, et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur
doloribus, et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vesti-
mentum meum, et quasi capitio tunice succinxerunt me. Comparatus sum luto, et assimi-
latus sum faville et cineri. Clamabo ad te et non exaudies. Sto et non respicis me.
Mutatus es mihi in crudelem, et in duritia manus tue adversaris mihi. Elevasti me
et quasi super ventum ponens elisisti valide. Scio quia morti trades me, ubi constituta
domus est omni viventi. Verumptamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam.

et si corruerint: ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima
mea pauperi. Expectabam bona et venerunt mihi mala. Praestolabar lucem et eruperunt tenebrae.
Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie. Praevenerunt me dies afflictionis. Maerens incedebam
sine furore, consurgens in turba clamavi. Frater fui draconum et socius struthionum. Cutis mea
denigrata est super me, et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea, et orga-
XXXI num meum in vocem flentium. Pepigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim par-
tem haberet Deus in me desuper, et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo, et alienatio
operantibus iniquitatem? Nonne ipse considerat vias meas, et cunctos gressus meos dinumerat? Si
ambulavi in vanitate, et festinavit in dolo pes meus: appendat me in statera iusta, et sciat
Deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via, si secutum est oculos meos cor meum, et
manibus meis adhesit macula: seram et alius comedat, et progenies mea eradicetur. Si
deceptum est cor meum super muliere, et si ad ostium amici mei insidiatus sum: scortum sit alte-
rius uxor mea, et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est, et iniquitas maxima. Ignis est usque ad
perditionem devorans, et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo
meo et ancilla mea, cum disceptarent adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iu-
dicandum Deus? Et cum quaesierit, quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me, qui et illum operatus est,
et formavit in vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus, et oculos viduae expectare
feci. Si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea. Quia ab infantia
mea crevit mecum miseratio, et de utero matris meae egressa est mecum. Si despexi praetereuntem
eo quod non haberet indumentum, et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius, et
de velleribus ovium mearum calefactus est. Si levavi super pupillum manum meam, cum viderem
me in porta superiorem: humerus meus a iunctura sua cadat, et brachium meum cum suis ossi-
bus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, et pondus eius ferre non potui.
Si putavi aurum robur meum, et obrizo dixi fiducia mea. Si laetatus sum super multis
divitiis meis, et quia plurima reperit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret, et lunam incedentem
clare, et laetatum est in abscondito cor meum, et osculatus sum manum meam ore meo: quae est iniqui-
tas maxima, et negatio contra Deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat, et exsul-
tavi quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem
maledicens animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus eius ut satu-
remur? Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo
peccatum meum, et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multitudinem nimi-
am, et despectio propinquorum terruit me, et non magis tacui, nec egressus sum ostium. Quis mi-
hi tribuat adiutorem, ut desiderium meum Omnipotens audiat, et librum scribat ipse qui iudicat,
ut in humero meo portem illum, et circumdem illum quasi coronam mihi? Per singulos gradus meos pronun-
tiabo illum, et quasi principi offeram illum. Si adversum me terra mea clamat, et cum ipsa
sulci eius deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia, et animam agricolarum eius afflixi:
pro frumento oriatur mihi tribulus, et pro hordeo spina.
Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi videretur. Et indignatus est XXXII
Heliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram. Iratus est autem adversum Iob
eo quod iustum se diceret coram Deo. Porro adversum amicos eius indignatus est, eo quod
non invenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condempnassent Iob. Igitur Heliu ex-
spectavit Iob loquentem, eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod respondere
non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque Heliu filius Barachel Buzites
dixit: Iunior sum tempore, vos autem antiquiores; idcirco demisso capite veritus sum
indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur, et annorum mul-
titudo doceret sapientiam. Sed ut video, spiritus est in hominibus, et inspiratio Omnipotentis dat

intelligentiam. Non sunt longevi sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego sapientiam meam. Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus; et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam. Sed ut video, non est qui possit arguere Iob, et respondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte dicatis: Invenimus sapientiam; Deus proiecit eum, non homo. Nihil locutus est mihi, et ego non secundum sermones vestros respondebo illi. Extimuerunt, non responderunt ultra, abstulerunt a se eloquia. Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti; steterunt, nec responderunt ultra, respondebo et ego partem meam, et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus, et coartat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrumpit. Loquar, et respirabo paululum; aperiam labia mea, et respondebo. Non accipiam personam viri, et Deum homini non equabo. Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.

XXXIII Audi igitur, Iob, eloquia mea, et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, et sententiam labia mea puram loquentur. Spiritus Dei fecit me, et spiraculum Omnipotentis vivificavit me. Si potes, responde mihi, et adversus faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit Deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum audivi: Mundus sum ego, et absque delicto immaculatus, et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi, quod maior sit Deus homine. Adversus eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi? Semel loquitur Deus, et secundo id ipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, et dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplinam, ut avertat hominem ab his que fecit, et liberet eum a superbia, eruens animam eius a corruptione, et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. Abominabilis ei fit in vita sua panis, et cibus illi ante desiderabilis. Tabescet caro eius, et ossa que tecta fuerant nudabuntur. Appropinquavit corruptioni anima eius, et vita eius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens, unus de millibus, ut annuntiet hominis equitatem, miserebitur eius, et dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem; inveni in quo ei propitier. Consumpta est caro eius a suppliciis; revertatur ad dies adolescentie sue. Deprecabitur Deum, et placabilis ei erit; et videbit faciem eius in iubilo, et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines, et dicet: Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Ecce hec omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet luce viventium. Attende, Iob, et audi me, et tace dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris, responde mihi; loquere, volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me; tace, et docebo te sapientiam.

XXXIIII Pronuntians itaque Eliu etiam hec locutus est: Audite, sapientes, verba mea, et eruditi, auscultate me. Auris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus sum, et Deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est; violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam; qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo. Ideo, viri cordati, audite me: absit a Deo impietas, et ab Omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim Deus non condempnabit frustra, nec Omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram, aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condempnas? Qui dicit regi: Apostata; qui vocat duces impios; qui non accipit personas principum, nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem. Opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur

et turbabuntur populi et pertransibunt et auferent violentum absque manu.
Oculi enim eius super vias hominum et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebre et non est umbra mor-
tis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat
ad deum in iudicium. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios pro eis. Novit enim
opera eorum et ideo inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium. qui qua-
si de industria recesserunt ab eo et omnes vias eius intelligere noluerunt. ut pervenire facerent ad
eum clamorem egeni et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem quis est qui condempnet? Ex
quo absconderit vultum suum quis est qui contempletur eum? et super gentem et super omnes homines qui regnare facit
ypocritam propter peccata populi. Quia ergo locutus sum ad deum: te quoque non prohibebo. Si erravi tu doce me. A xxxvi
Si iniquitatem locutus sum: ultra non addam. Numquid a te deus expetit eam quia displicuit tibi? Tu enim
cepisti loqui et non ego. Quod si quid nosti melius: loquere. Viri intelligentes loquantur mihi et vir sapiens
audiat me. Iob autem stulte locutus est et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi probetur
iob usque ad finem. ne desinas ab homine iniquitatis qui addidit super peccata sua blasphemiam. inter
nos interim constringatur et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis deum. Igitur heliu hec XXXV
rursum locutus est. Numquid equa tibi videtur tua cogitatio ut diceres rectior sum deo? Dixisti enim. Non tibi pla-
cet quod rectum est. vel quid tibi proderit si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis et amicis
tuis tecum. Suspice celum et intuere et contemplare ethera quod altior te sit. Si peccaveris quid ei no-
cebis? Et si multiplicate fuerint iniquitates tue quid facies contra illum? Porro si iuste egeris quid
donabis ei. aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est nocebit impietas tua.
et filium hominis adiuvabit iustitia tua. Propter multitudinem calumpniatorum clamabunt et eiula-
bunt propter vim brachii tyrannorum. Et non dixit. ubi est deus qui fecit me qui dedit carmina in nocte.
qui docet nos super iumenta terre et super volucres celi erudit nos. Ibi clamabunt et non exaudiet propter
superbiam malorum. Neque enim frustra audiet deus et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum di-
xeris: non considerat, iudicare coram illo et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur
scelus valde. Ergo iob frustra aperit os suum et absque scientia verba multiplicat. Addens XXXVI
quoque heliu hec locutus est. Sustine me paululum et indicabo tibi. adhuc enim habeo quod pro deo
loquar. Repetam scientiam meam a principio et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio ser-
mones mei et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit cum et ipse sit potens. Sed non sal-
vat impios et iudicium pauperibus tribuit. Non aufert a iusto oculos suos et reges in
solio collocat in perpetuum et illi eriguntur. Et si fuerint in cathenis et vinciantur funi-
bus paupertatis: indicabit eis opera eorum et scelera eorum quia violenti fuerint. Revelabit
quoque aurem eorum ut corripiat et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et ob-
servaverint: complebunt dies suos in bono et annos suos in gloria. Si autem non au-
dierint: transibunt per gladium et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant
iram dei. neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum
inter effeminatos. Eripiet pauperem de angustia sua et revelabit in tribulatione aurem eius.
Igitur salvabit te de ore angusto latissimo et non habentis fundamentum subter se. Requies
autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est. causam autem iu-
diciumque recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas. nec multitudo do-
norum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tribulatione et omnes robustos for-
titudine. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniqui-
tatem. hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua A xxxvii
et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius. aut quis audet ei dicere
operatus es iniquitatem. Memento quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident
eum. unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram. numerus annorum
eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie et effundit imbres ad instar gur-
gitum. qui de nubibus fluunt. que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi

tentorium suum. et fulgurare lumine suo desuper. cardines quoque maris operiet. Per haec enim iudi-
cat populos. et dat escam multis mortalibus. In manibus abscondit lucem. et praecipit ei ut rursus adve-
niat. Annuntiat de ea amico suo. quod eius sit possessio. et ad eam possit ascendere. Super hoc expavit
XXXVII cor meum. et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius. et sonum de ore
illius procedentem. Subter omnes caelos ipse considerat. et lumen illius super terminos terrae. Post eum rugiet sonitus.
tonabit voce magnitudinis suae. et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit
Deus voce sua mirabiliter qui facit magna et inscrutabilia. qui praecipit nivi ut descendat
super terram. et hiemis pluviis. et imbri fortitudinis suae. qui in manu omnium hominum signat
ut noverint singuli opera sua. Ingredietur autem bestia latibulum suum. et in antro suo mora-
bitur. Ab interioribus egredietur tempestas. et ab arcturo frigus. Flante Deo concrescit gelu
et rursum latissimae funduntur aquae. Frumentum desiderat nubes. et nubes spargunt lumen su-
um. quae lustrant cuncta per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis duxerit. ad omne quod
praeceperit illis super faciem orbis terrarum. sive in una tribu. sive in terra sua. sive in quocumque loco miseri-
cordiae suae eas iusserit inveniri. Ausculta haec Iob. Sta et considera mirabilia Dei. Numquid scis quando
praeceperit Deus pluviis ut ostenderent lucem nubium eius. Numquid nosti semitas nubium ma-
gnas et perfectas scientias. Nonne vestimenta tua calida sunt. cum perflata fuerit terra austro.
Tu cum eo forsitan fabricatus es caelos qui solidissimi quasi aere fusi sunt. Ostende nobis quid di-
camus illi. nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei quae loquor. et si locutus fuerit homo
devorabitur. At nunc non vident lucem. Subito aer cogetur in nubes. et ventus transiens fuga-
bit eas. Ab aquilone aurum venit. et ad Deum formidolosa laudatio. Digne eum inve-
nire non possumus. magnum fortitudine. et iudicio et iustitia. et enarrari non potest. Ideo ti-
XXXVIII mebunt eum viri. et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes. Respondens autem
Dominus Iob de turbine dixit. Quis iste involvens sententias sermonibus imperitis. Accinge sic-
ut vir lumbos tuos. Interrogabo te et responde mihi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terrae. In-
dica mihi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti. vel quis tetendit super eam lineam.
Super quo bases illius solidatae sunt. aut quis demisit lapidem angularem eius. Cum me lauda-
rent astra matutina. et iubilarent omnes filii Dei. Quis conclusit ostiis mare.
quando erumpebat quasi de vulva procedens. cum ponerem nubem vestimentum eius. et caligine
quasi pannis infantiae obvolverem. Circumdedi illud terminis meis. et posui vectem et
ostia. et dixi. Huc usque venies et non procedes amplius. et hic confringes tumentes fluctus tuos.
Numquid post ortum tuum praecepisti diluculo. et ostendisti aurorae locum suum. Numquid tenu-
isti concutiens extrema terrae. et excussisti impios ex ea. Restituetur ut lutum signacu-
lum. et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua. et brachium excelsum confringe-
tur. Numquid ingressus es profunda maris. et in novissimis abyssi deambulasti.
Numquid apertae sunt tibi portae mortis. et ostia tenebrosa vidisti. Numquid considerasti latitu-
dinem terrae. Indica mihi si nosti omnia. in qua via lux habitet. et tenebrarum quis locus sit. ut du-
cas unumquodque ad terminos suos. et intelligas semitas domus eius. Sciebas tunc quod
nasciturus esses. et numerum dierum tuorum noveras. Numquid ingressus es thesauros nivis.
aut thesauros grandinis aspexisti. quae praeparavi in tempus hostis. in diem pugnae
et belli. Per quam viam spargitur lux. dividitur aestus super terram. Quis dedit vehementis-
simo imbri cursum. et viam sonantis tonitrui. ut plueret super terram absque homine
in deserto. ubi nullus mortalium commoratur. ut impleret inviam et desolatam. et pro-
duceret herbas virentes. Quis est pluviae pater. vel quis genuit stillas roris. De cuius utero
egressa est glacies. et de caelo gelu quis genuit. In similitudinem lapidis aquae duran-
tur. et superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas ple-
iades. aut gyrum arcturi poteris dissipare. Numquid producis luciferum in tempore suo

et vesperum super filios terre consurgere facies? Numquid nosti ordinem celi et pones rationem eius
in terra. Numquid elevabis in nebula vocem tuam et impetus aquarum operiet te. Numquid
mittes fulgura et ibunt et revertentia dicent tibi assumus? Quis posuit in visceribus hominis x.xxx
sapientiam vel quis dedit gallo intelligentiam. Quis enarrabit celorum rationem et concentum celi
quis dormire faciet? Quando fundabatur pulvis in terra et glebe compingebantur. Numquid
capies leene predam et animam catulorum eius implebis. quando cubant in antris et in
specubus insidiantur. Quis preparat corvo escam suam quando pulli eius clamant ad dominum va
gantes eo quod non habeant cibos? Numquid nosti tempus partus ibicum in petris. parturientes vel XXXIX
parturientes cervas observasti? Dinumerasti menses conceptus earum et scisti tempus partus earum
Incurvantur ad fetum et pariunt. et rugitus emittunt. Separantur filii earum et pergunt ad
pastum. egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum et vincula
eius quis solvit? Cui dedi in solitudine domum et tabernacula eius in terra salsuginis
Contempnit multitudinem civitatis. clamorem exactoris non audit. Circumspicit mon
tes pascue sue et virentia queque perquirit. Numquid volet rinoceros servire tibi. aut mora
bitur ad presepe tuum? Numquid alligabis ad arandum rinocerota loro tuo. aut x.xxxi
confringet glebas vallium post te. Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius
et derelinques ei labores tuos. Numquid credes ei quod sementem reddat tibi. et aream
tuam congreget? Penna strutionis similis est pennis herodii et accipitris. quando dere
linquit ova sua in terra. Tu forsitan in pulvere calefacies ea. Obliviscitur
quod pes conculcet ea aut bestia agri conterat. Duratur ad filios suos
quasi non sint sui. frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit
enim deus eam sapientia et non dedit ei intelligentiam. Cum fuerit tempus in
altum alas erigit. Deridet equum et ascensorem eius. Numquid prebe
bis equo fortitudinem. aut circumdabis collo eius hinnitum. Num
quid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium eius terror. Terram ungula fodit, exul
tat audacter. in occursum pergit armatis. contempnit pavorem nec cedit gladio.
Super ipsum sonabit pharetra. vibrabit hasta et clipeus. Fervens et fremens sorbet
terram. non reputat tube sonare clangorem. Ubi audierit buccinam dicit vah. pro
cul odoratur bellum. exhortationem ducum et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam
tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum. Numquid ad
preceptum tuum elevabitur aquila et in arduis ponet nidum suum. In petris manet
et in preruptis silicibus commoratur. atque inaccessis rupibus. Inde
contemplatur escam et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambunt
sanguinem et ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et adie
cit dominus et locutus est ad iob. Numquid qui contendit cum deo tam facile
conquiescit. utique qui arguit deum debet respondere ei. Respon dens autem
iob domino dixit. Qui leviter locutus sum respondere quid possum? Manum mea ponam x.xxxii
super os meum. unum locutus sum quod utinam non dixissem. et alterum quibus
ultra non addam. Respondens autem dominus iob de turbine dixit. XL
accinge sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et tu indica mihi. Numquid
irritum facies iudicium meum et condempnabis me ut tu iustificeris?
Si habes brachium sicut deus. et si voce tonas. Circum da tibi decorem. et in
sublime erigere et esto gloriosus et speciosis induere vestibus. Dis
perge superbos in furore tuo et respici ens omnem arrogantem
humilia. Respice cunctos superbos et confunde eos. et contere im
pios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul et facies

eorum demerge in foueam et ego confitebor quod saluare te possit dextera tua. Ecce be-
moth quem feci tecum fenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius et uirtus
illius in umbilico uentris eius. Stringit caudam suam quasi cedrum. Nerui testiculorum eius
perplexi sunt. Ossa eius uelut fistule eris. Cartilago illius quasi lammine ferree. Ipse est principium
uiarum dei. Qui fecit eum applicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt. Omnes bestie
agri ludunt ibi. Sub umbra dormit in secreto calami et in locis humentibus. Protegunt
umbre umbram eius. Circumdabunt eum salices torrentis. Absorbebit fluuium et non mirabi-
tur. Habet fiduciam quod influat iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum et in su-
dibus perforabit nares eius. An extrahere poteris leuiathan hamo et fune ligabis linguam
eius. Numquid pones circulum in naribus eius. aut armilla perforabis maxillam eius.
Numquid multiplicabit ad te preces aut loquetur tibi mollia. Numquid feriet tecum pactum et
accipies eum seruum sempiternum. Numquid illudes ei quasi aui. aut ligabis eum ancil-
lis tuis. Concident illum amici. diuident illum negociatores. Numquid implebis sa-
genas pelle eius et gurgustium piscium capite illius. Pones super eum manum tuam.
Memento belli et ne addas ultra loqui. Ecce spes eius frustrabitur eum et uidentibus
XLI cunctis precipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo illum. Quis enim resistere potest
uultui meo. Et quis ante dedit mihi ut reddam ei. Omnia que sub celo sunt
mea sunt. Non parcam ei et uerbis potentibus et ad deprecandum compositis. Quis re-
uo … uelabit faciem indumenti eius. et in medium oris eius quis intrabit.
ea … Portas uultus eius quis aperiet. Per gyrum dentium eius formido.
n p … Corpus eius quasi scuta fusilia et compactum squamis se pre-
eum u … mentibus. una uni coniungitur. et ne spiraculum quidem incedit per
turbi … eas. una adherebit alteri. et tenentes se nequaquam separabun-
uos … tur. Sternutatio eius splendor ignis. et oculi eius ut
palpebre … diluculi. De ore eius lampades procedunt sicut tede ignis
accense. de naribus eius procedit fumus sicut olle succense at-
feruentis. Alitus eius prunas ardere facit. et flamma de ore eius
greditur. In collo eius morabitur fortitudo. et faciem eius pre-
cedet egestas. Membra carnium eius coherentia sibi. Mittet contra eum fulmina
et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis. et stringetur quasi
mallea[to]ris incus. Cum sublatus fuerit timebunt angeli et territi purga-
buntur. … Cum apprehenderit eum gladius subsistere non poterit neque
hasta sicut u … neque thorax. Reputabit enim quasi paleas ferrum et quasi lignum
putri … ingi … dum es. Non fugabit eum uir sagittarius. In stipulam
uersi sunt … sunt ei lapides funde. quasi stipulam estimabit malleum et deri-
debit ui … ndica … brantem hastam. Sub ipso erunt radii solis. Ster-
net sibi … ad ta … aurum quasi lutum. Feruescere faciet quasi ollam pro-
fundum … tum a … mare. et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post
eum lucebit … udi … semita. estimabit abissum senescentem. Non
est super terram … sparg … potestas que comparetur ei. qui factus est ut nul-
lum timeret. omne … uia … sublime uidet. Ipse est rex super uniuersos
XLII filios superbie. … ualu … Respondens autem iob domino dixit.
Scio quia omnia … est pl … potes. et nulla te latet cogitatio. Quis est
iste qui celat consilium … gelu … absque scientia. Ideo insipienter locutus
sum et que ultra mo … gnt … dum excederent scientiam meam.
ssipa

audi et ego loquar. Interrogabo te et responde mihi. Auditu auris audiui te. nunc autem oculus
meus uidet te. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in fauilla et cinere.
Postquam autem locutus est dominus uerba hec ad iob: dixit ad eliphaz themaniten.
Iratus est furor meus in te et in duos amicos tuos. quoniam non locuti estis coram me
rectum sicut seruus meus iob. Sumite ergo uobis septem tauros et septem arietes et ite
ad seruum meum iob et offerte pro uobis holocaustum. Iob autem seruus meus orabit
pro uobis. faciem eius suscipiam. ut non uobis imputetur stultitia. Neque enim lo
cuti estis coram me rectum sicut seruus meus iob. Abierunt ergo eliphaz themanites
et baldach suites et sophar naamathites et fecerunt sicut locutus fuerat dominus ad eos.
et suscepit dominus faciem iob. Dominus quoque conuersus est ad penitentiam iob cum oraret pro amicis
suis. Et addidit dominus omnia quecumque fuerant iob duplicia. Venerunt autem ad eum
omnes fratres sui et uniuerse sorores sue et cuncti qui nouerant eum prius et comede
runt cum eo panem in domo eius et mouerunt super eum caput et consolati sunt
eum super omni malo quod intulerat dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ouem
unam et inaurem unam auream. Dominus autem benedixit nouissimis iob magis
quam principio eius. Et facta sunt ei quatuordecim milia ouium et sex milia ca
melorum et mille iuga boum et mille asine. Et fuerunt ei septem filii et
tres filie. Et uocauit nomen unius diem et nomen secunde cassiam et nomen
tertie cornustibii. Non fuerunt autem inuente mulieres speciose sicut filie
iob in uniuersa terra. Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres
earum. Vixit autem iob post flagella hec centum quadraginta annis et
uidit filios suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem. Et
mortuus est senex et plenus dierum.

Iste quidem hic habitasse iob ausitiden fertur. in finibus ydumee et arabie.
et erat ei antea nomen iobab et accepit uxorem arabissam et genuit filium
cui nomen erat ennon. Erat autem filius filii zare. filii esau. de matre uero
bosra. ita ut sit quintus ab abraham. Et hii sunt reges qui regnauerunt in edom.
in qua et ipse regnauit regione. Primus balach filius beor et nomen ciuita
tis eius dennahaba. Post autem balach: iobab qui uocatur iob. Post autem chu
sam qui erat dux ex themanorum regione. Post hunc: ada filius bead qui occidit
madian in campo moab et nomen ciuitatis eius chethearith.
Quedam historice hic dicuntur et allegorice et moraliter. Quedam nequeunt ad litte
ram accipi. quia erronea essent. uel impossibilia uel a se inuicem discor
dantia. ut sub quo curuantur qui portant orbem. qui gigantes mundum
uehant. et elegit suspendium anima mea. qui tam patiens uelut suspendio
uitam finiret. et pereat dies in qua natus sum et cetera. Aliquando qui sensum littere
negligit: ueritatis sibi lumen abscondit. dum intrinsecus aliud que
rendo quod foris est perdit. ut dum de misericordie operibus dicitur. Si negaui quod uo
lebant pauperibus. Diuinus sermo sic misteriis prudentes exercet. ut ita
superficie simplices refouet. quia est ut fluuius planus et altus. in quo
agnus ambulet. elephas natet.

obias ananihel ex tribu neptalim de ciuitate ciuel que est in regione gali
lee captiuus ductus est a salmanasar rege assiriorum in captiuis in timore
dei summus in opere magnificus in misericordia gloriosus in exequiarum cura deuotus qui dum
mortuos sepeliret et inopes pasceret: uisione luminis caruit et post tenebras reuelatis oculis lumen clarita
tis promeruit

e parabolis salomonis. Affectu patris alloquitur filium blanditiis peccatorum non adquiescere. Non ambulandum cum impiis. Sapientia id est christus loquitur foris id est in luce palam ut relicta infantia malicia paruuli simus. Sapientia ortatur conuerti ad dominum et profert spiritum. Sapientia comminatur contemptoribus suis. Sapiens ortatur suscipere sermones suos sapientiam et prudentiam.

Sapientem docet non esse obliuiscendam legem suam et spem habendam esse fiduciam in domino et non benedictum in ordine non confide prudentia propria. ortatur ne eloquia domini negligantur. Docet non esse hominem malum imitandum nec uias eius.

Sapientia hortatur disciplinam patris amplecti. Monet suscipi uerba sua. Monet auscultari sermones suos et custodiri cor a prauis cogitationibus. Sapientia monet inclinandam aurem prudentie. elongari a muliere meretrice. precipue fornicatione. Sapientia monet sponsores domini non esse negligentes. pandit et que odit dominus et quod detestatur. Affectu patris loquitur precepta retondere et mandata seruare. hortatur custodiendum a muliere extranea licet a muliere proximi. Blanditur pietas sapientie ne adquiescamus praue doctrine. Sapientia ortatur disciplinam magis diligendam et non aurum ut pecuniam. Sapientia id est christus loquitur per se omnia facta et semper cum patre fuisse. Sapientia id est christus edificauit tibi domum. Sermo loquitur per quam facta sunt omnia et regimen per ipsam adduntur anni uite. De parabolis salomonis.

Pondus dolosum et fraudulentum abominatio est apud dominum. alii diuidunt propria et ditiores fiunt et de aliena rapientibus quod iniuste tollitur sunt. Prius conteritur spiritus tabior ruina proximat malo. Qui custodit os suum custodit animam suam. Sapiens mulier edificat domum suam et cetera. Est uia que uidetur homini iusta et cetera. Iustitia eleuat gentem. Anteponit facit et cetera. Melius est uocare ad olera et cetera. Abominationes domini cogitationes male. Homo peruersus suscitat lites et uerbosus separat principes. Melior est uicinus ornatu [illegible] qui amicus est. Occasiones querit qui uult recedere. Qui inuenit mulierem bonam et cetera. Luxuriosa res est uinum.

Presbiter Iohannes potentia et uirtute dei et domini nostri Ihesu christi rex regum et dominus dominantium Emanueli Romeon gubernatori salutem gaudere et gratia ditatum ad ulteriora transire. Nuntiabatur apud maiestatem nostram quod diligebas excellentiam nostram et mentio altitudinis nostre erat apud te. Sed per apocrisiarium tuum cognouimus quod uelles ad nos mittere aliqua ornamenta et delectabilia que delectarent iustitiam nostram. Homo enim sum et bene recipio et per apocrisiarium nostrum tibi aliqua transmittimus quia scire uolumus et desideramus si nobiscum ueram fidem habes et si per omnia credis in domino nostro Ihesu christo. Cum tamen me hominem esse cognoscam te grecuuli tui deum estimant. Cum te mortalem et humane corruptioni obnoxium nouimus. De consueta largitate nostre munificentie si aliquid quod ad gaudium pertineat uis habere indigentia per apocrisiarium tuum et per cedulam dilectionis tue nos certifica et accipies. Accipe gemmam nomine nostro et utere et gaude quod libenter usus tuis uidetur et tuum conspectum. Inspice et considera quod si ad dominationem nostram uenire uolueris maiorem et digniorem domum nostre te constituemus et poteris frui abundantia nostra ex hiis que apud nos abundant et si ire [illegible] uolueris locupletatus redibis. Memorare nouissima tua et in eternum non peccabis. Si uis cognoscere magnitudinem nostram et excellentiam nostre celsitudinis et in quibus terris dominatur potentia nostra intellige et sine dubitatione crede. Quod ego presbiter Iohannes dominus sum dominantium et precello in omnibus diuitiis que sub celo sunt. Uirtute et potentia omnes reges uniuerse terre. Septuaginta duo reges sunt nobis tributarii. Deuotus sum christianus et ubique pauperes christianos quos clementie nostre imperium defendimus et elemosinis nostris sustentamus. In uoto etiam habemus uisitare

sepultus est dominus cum magno exercitu prout decet
gloriam magestatis nostre humiliare et debellare
inimicos crucis Christi, et nomen eius benedictum exaltare.
In tribus Indiis dominatur potentia nostra et extendit terra
nostra ab ulteriori India in qua corpus sancti Thome requi-
escit per desertum, et progreditur ad solis ortum et redit
per declivum in Babilone deserta iuxta turrim
Babel. Septuaginta due provincie serviunt nobis
quarum pauce sunt christianorum, et unaqueque habet suum regem
per se qui omnes sunt nobis tributarii. In terra nostra ori-
untur elephantes · dromedarii · cameli · ypo-
tami · cocodrilli · camille albe · metagalli-
narii · Thametenni · Cinsirete · Lampe-
rione · boves agrestes · sagittarii · homines
agrestes · pantere · onagri · leones albi et rubei · ur-
si albi · et crocutes muti · griphones · tigres ·
cornuti · Corinti · fauni · et sagittarii · et
mulieres eiusdem generis · pigmei · cenocepha-
li · gigantes · quorum altitudo est xl cubitorum ·
monoculi · cyclopes · avis que vocatur fenix · et fe-
re omne genus animalium que sub celo sunt. Transit
melle fluit · lacte habundat · In alia terra nostra
nulla venenata nocent nec garrula rana coaxat et
scorpio nullus ibi nec serpens serpit in herba · Ve-
nenata animalia · non possunt habitare in eo loco
neque aliquem ledere. Inter paganos per quandam provinciam
nostram transit fluvius qui vocatur ydonus. Fluvius
iste de paradiso progreditur et expandit sinus suos per
universam provinciam illam diversis meatibus et inveni-
untur in eo illi lapides · smaragdi · saphiri ·
carbunculi · topazii · crisoliti · onichini · be-
rilli · ametiste · sardines · et plures preciosi la-
pides. Ibidem nascitur herba que dicitur assidios cuius
radicem qui super se portaverit spiritum inmundum fu-
gat et cogit eum dicere quis est et unde sit

et nomen eius · et ideo immundus spiritus in terra
illa neminem audet invadere · In alia
quadam provincia nostra omne piper nascitur
et colligitur quod in frumentum et annonam
commutatur et coria et pannos · Est autem
terra illa nemorosa ad modum salicti ple-
na per omnia serpentibus · Sed cum piper maturescit
veniunt vicini populi de proximis regionibus
secum ferentes paleas · stipulas · ligna ari-
dissima · quibus cingitur totum nemus un-
dique · et cum vehemens ventus inflaverit
flante ponunt ignem intra nemus et extra,
ne aliquis serpens extra possit exire · et sic
omnes serpentes in igne fortiter accenso
moriuntur preter illos qui suas intra-
verunt cavernas · et sic igne consumpto veniunt
mulieres pueri et magni parvi et
furcas in manibus tenentes veniunt et omnes
serpentes furcis extra nemus eiciunt et
super eos densissimos acervos componunt
sicut in area fit pilea granis ex-
cussis · Sic siccatur piper et de arboribus
illis combustis colligitur et coquitur sed qualiter
coquatur nulli extraneo scire permittitur ·
Quod nemus situm est ad radicem
montis olimpi · unde fons perspicu-
us exoritur omnium in se saporum sapo-
rem retinens · variatur ergo sapor per
singulas horas diei et noctis et progre-
ditur itinere trium dierum non longe a pa-
radiso unde fuit adam expulsus · Si quis
de fonte illo ter ieiunus gustaverit nullam
infirmitatem ex illa die patietur semper
quasi sit in etate triginta duorum annorum dum vi-
xerit · Ibi sunt lapilli qui vocantur mi-
dioy quos frequenter solent aquile
ad partes nostras deportare per quos reiuvenus

… n' … . … lapsum.

recipiant

eat et lumen recipiat. Si quis enim ex lapidibus istis in
digito portaverit, ei lumen non deficiet, et sic inimi-
cus restituitur, et cum plus inspicitur magis lumen
acuitur. Lecto est carmine consecratus reddit hominem
invisibilem, fugat odia, concordiam parat, pellit invi-
diam. Inter cetera que mirabilia in terra nostra contingunt
est mare arenosum sine aqua. Arena movetur et tumescit
in undas ad similitudinem omnis maris
et numquam est tranquillum. Mare nec navigio nec alio
modo transiri potest, et ideo animadverti qualiter sit supra
non potest. Et quamvis careat omnino aqua, inveniuntur tamen
iuxta ripam ex parte nostra diversa genera piscium ad come-
dendum gratissima et sapidissima, alicubi numquam vi-
sa. Fonte tamen dierum longe ab hoc mari sunt montes
quidam ex quibus descendit fluvius lapidum eodem modo
sine aqua, et fluit per terram nostram usque ad mare are-
nosum. Tribus diebus in septimana fluit et la-
bitur parvi et magni lapides, et trahit secum lig-
na usque ad mare arenosum, et postquam mare intraverit
fluvius lapides evanescunt nec ulterius apparent. Et quamdiu
fluvius fluit, ab aliquibus transire non potest. Aliis quatuor
diebus patet transitus. Item inter desertum et montes inhabitabiles
sub terra est fluvius parvulus quidam ad quem non patet
aditus nisi ex fortuitu. Aperit enim terra aliquando, et si quis
inde transit, tunc potest intrare et cum celeritate exire
ne forte terra claudatur. Et quicquid de arena rapit
est lapides pretiosi et gemme pretiose. Influit iste
fluvius in alium fluvium amplioris magnitudinis, in quo
arena et sabulum in alveo est, non lapides pretiosi
et gemme. Quare homines de illo multam et magnam ha-
bundantiam pretiosorum lapidum inde trahunt. Illos tamen
vendere non audent nisi prius excellentie nostre ipsos
ipsos monstraverint, et si eos in thesauros nostros vel
ad usum nostrum volumus retinere, data medietate
precii accipimus; sin autem libere eos vendere possunt. Pueri
enim in illa terra in aqua tamen pro lapidibus inve-
niendos nutriuntur, ut aliquando tribus vel quatuor mensibus sub aqua
vivunt. Ultra fluvium lapidum sunt x tribus Iudeorum
que quamvis fingant se reges, servi tamen sunt et tribu-
tarii excellentie nostre. In alia quadam provincia nostra
iuxta torridam zonam sunt vermes qui lingua nostra di-
cuntur salamandre. Isti vermes non possunt vivere nisi in
igne, et faciunt quasdam pelliculas circa se sicut alii vermes
qui faciunt sericum. Iste pellicule a dominabus palatii

nostri studiose operantur, et exinde habemus vestes
ad omnem usum excellentie nostre. Ista panni non
nisi forti incendio lavantur. In auro et argento et la-
pidibus pretiosis, elephantibus, dromedariis, camelis
habundat clementissima nostra. Nullus pauper inter nos.
Omnes extraneos et hospites peregrinos recipit mansue-
tudo nostra. Fur vel raptor pro eo non invenitur apud nos, nec adu-
lator habet ibi locum, nec avaritia. Nulla divisio est inter
nos. Homines nostri habundant in omnibus divitiis. Equos pau-
cos et viles habemus. Neminem credimus esse vobis parem in divitiis nec in nu-
mero gentium. Quando ad bella contra inimicos
nostros procedimus, xiii cruces magnas et preciosas factas
ex auro et lapidibus pretiosis in singulis plaustris
ante faciem nostram portare facimus, et quamlibet
istarum sequuntur x milia militum et centum milia pe-
ditum armatorum, exceptis aliis qui sarcinis et curribus
in ducendis victualibus exercitus deputati sunt.
Cum vero simpliciter equitamus, ante faciem nostram precedit crux lignea
nulla pictura nec auro aut gemmis ornata, ut semper
memores passionis domini nostri Ihesu Christi, et vas unum aureum
plenum terra ut cognoscamus quod caro nostra in propriam re-
digetur originem, i. terram, et aliud vas argenteum plenum auro
precedit ante nos ut omnes intelligant nos esse dominum
dominantium. Omnibus divitiis que sunt in mundo superhabundat
magnificentia nostra. Inter nos nullus mentitur, nec aliquis potest
mentiri. Et si quis ibidem mentiri ceperit, statim moritur,
i. quasi mortuus inter nos reputatur, nec eius mentio fit
apud nos, i. nullum honorem apud nos consequitur. Omnes
sequimur veritatem et diligimus nos invicem. Adulter non est inter
nos. Nullum vitium apud nos regnat. Singulis annis
visitamus corpus sancti Danielis prophete cum magno exercitu
in Babilone deserta, et omnes sumus armati propter
alios serpentes qui vocantur tiriones. Apud nos ca-
piuntur pisces quorum sanguine purpura tingitur. Munitiones
multas habemus fortissimas et diversas …
mationibus et Bragmannis. Palatium in quo inhabitat
sublimitas nostra ad instar et similitudinem palatii
quod apostolus Thomas Gundoforo regi ordinavit,
in officinis et reliquis structuris per omnia simile illi est. La-
quearia, trabes et epistilia sunt de lignis cethinis. Co-
pertura eius de ebeno, ne aliquo casu possit
comburi. In extremitatibus vero super culmen palatii
sunt duo poma aurea, et in unoquoque sunt duo carbunculi.

ut aurum splendeat in die et carbunculi luceant in nocte.
Maiores porte pallacii nostri sunt de sardonico inmixto
cornu cerastis, ne aliquis cum veneno possit latenter intra-
re. Cetere porte ex ebeno. Fenestre de cristallo. Mense ubi
curia nostra comedit, alie ex auro, alie ex ametis-
to. Columpne vero que sustentant mensas ex ebore. Ante pa-
lacium nostrum est platea quedam in qua solet iustitia nostra
spectare pugnantes in duello. Pavimentum est de o-
nichino et parietes intexta onichino, ut ex virtute
lapidis animus pugnantibus crescat. In predicto pa-
lacio non accenditur lumen in nocte, nisi quod nutritur
de balsamo. Camera in qua requiescit sublimitas
nostra mirabili opere auro et omni genere lapidum est
ornata. Sed ubi aliquibus propter ornatum sit onichinus,
circa ipsum eiusdem quantitatis sunt quatuor carneole,
ut ex virtute earum iniquitas onichini tepescat. Balsamum
in eadem camera ardet semper. Lectus noster est de saphiro
propter virtutem castitatis. Mulieres speciosissimas habe-
mus, sed non ad nos nisi quater in anno causa procreandorum filio-
rum accedunt, et sic a nobis sanctificate ut Bersabee a
David, redeunt ad locum suum. Semel in die comme-
dit curia nostra. In mensa nostra comedunt omni die
xxx. milia hominum preter euntes et exeuntes,
et hii omnes accipiunt cotidie expensas de camera
nostra tam in equis quam in aliis expensis. Hec mensa est de
precioso smaragdo, quam sustinent due columpne
de ametisto. Huius lapidis virtus neminem sedentem
permittit inebriari. Ante fores pallacii nostri iuxta
locum ubi pugnantes agonizant in duello est spe-
culum mire altitudinis, ad quam per [illegible] cxxv. gra-
dus ascenditur. Quorum gradus sunt de porfireto partim serpentino
et alabastro. Altera pars inferior hinc usque ad pre-
dicta sunt de cristallo, iaspide et sardonico a parte
superiori. Speculum vero una sola columpna innititur. Super ipsam
basis iacet, super basim columpne due. Super quas
est alia basis et super ipsam columpne iiii. Super quas
alia basis et super ipsam columpne octo. Super quas
alia basis et super ipsam columpne xvi. Sic gradatim basis et super ipsam

columpne xxxii. Sic gradatim alia basis et super ipsam columpne lxiiii.
Sic gradatim alia basis et super ipsam columpne lxiiii. Sic gradatim alia
basis et super ipsam columpne cxxviii. Et sic minuuntur
unde columpne sicut ascendendo creverunt usque ad
unam. Columpne vero et bases eiusdem generis lapidum
sunt cuius et gradus per quos ascenditur ad eas. In sum-
mitate vero supreme columpne est speculum tali
arte constitutum, quod omnes machinationes
et omnia que per nos et contra nos in adiacentibus
et subiacentibus nobis provinciis fiunt a contuen-
tibus liquidissime videri possunt et cognosci. Cu-
stoditur autem a tribus milibus armatorum tam in die quam in
nocte, ne forte aliquo casu frangi possit aut deici.
Singulis vero mensibus serviunt nobis in mensa
nostra reges vii. cum [illegible] quilibet eorum in ordine suo,
Duces lxii. Comites ccclxv. Sine exceptione
illorum qui diversis officiis in curia nostra deputati
sunt. In mensa nostra comedunt omni die in latere
nostro in dextera parte archiepiscopi xii. In sinistra
vero parte xx. episcopi preter patriarcham sancti Thome
apostoli et protopapatem Sarmagantinum et ar-
chiprotopapatem de Susis, ubi thronus et solium glo-
rie nostre residet et palacium imperiale, quorum
quilibet singulis mensibus per vices suas redeunt
et inde ad alia loca recedunt. Abbates vero
secundum numerum dierum anni serviunt nobis in
capella nostra et singulis mensibus redeunt
ad propria et alii totidem singulis diebus ad idem
officium redeunt. Quare autem sublimitas nostra
digniori et excellentiori nomine quam presbiter
se nuncupari non permittit, non debet prudentia
tua mirari. Plures in curia nostra ministe-
riales habemus qui digniori nomine et officio quan-
tum ad dignitates ecclesiasticas spectat, et
maiori quam nos in divinis officiis prediti
sunt. Dapifer enim noster primas est et rex,
pincerna archiepiscopus et rex, camerarius
noster episcopus et rex, marescallus archi-
mandrita et rex, princeps cocorum rex
et abbas. Et ideo altitudo nostra

non est passa se vocari hujus nominibus cum singulis eorum
omnibus insignitur in quibus curia mea plena
esse videtur. Et ideo minori nomine et inferiori quodam
pro humilitate magis eligit nuncupari. Extra
dictam curiam meam in parte una fere ad iiii.
menses in amplitudine. In altitudine vero preter me
non potest scire quantum pretendit dominum meum. Si
potes denumerare stellas celi et arenam maris
dimensiona dominum meum et potestatem meam. Sic a
beatitudine palacium meum non maioris longi-
tudinis sed maioris altitudinis et pulcritudinis
quod fecit per revelationem quam antequam nascerem acce-
pit in sompnis pater meus. Quod ob strictitatem et
[illegible] quam inenarrabiliter urgebat meo gaudebat
quod deus. Dictum namque est ei in sompnis: fac
pallacium filio tuo qui nasciturus est tibi, qui re-
git regem regum dominorum et dominus dominantium
omnibus se extra. Et habebit illud pallacium
adeo tale gaudium quod nullus unquam esuriet (sitiet)
ibi nullus infirmabitur. nullus qui intra positus
morietur in illa die qua illud intraverit. Et si
validissima fame quis huic cum infirmitate
ad mortem si intraverit palacium et steterit
ibi per aliquam morulam ita exiet satu-
ratus ac si de omnibus ferculis comedisset et
ita sanus quasi nullam infirmitatem in vita
sua passus fuisset. Ecce fratres quod deus
pater meus fecit de tanta visione sua
rexit preceptum pallacium fieri. In cuius compositione
non sunt nisi lapides preciosi et aurum opera
nisi liquidum proventum. Celum eius domi-
tatum ex lucidissimis saphiris est
et preclarissimis topaziis passim sunt inter-
posita. Et saphirum ad similitudinem
sereni et serenissimi celi. Et topazii ad
modum stellarum pallacium illuminant. Pavi-
mentum vero de magnis tabulis cristallinis.
Non cementa non aliqua junctura constituitur pallacium.
Quinquaginta columpne de auro purissimo

ad modum quadrata formate intra palacium vero per certas sunt
disposite. In unoquoque angulo domus una. Reliquae inter [illegible]
sunt locate. Longitudo uniuscuiusque columpne est quadraginta cu-
bitorum. Grossitudo vero quantum duo homines suis bra-
chiis circumdare possunt. Et unaquaque columpna in suo ca-
pitello habet unum carbunculum ad modum magnum sicut
magna amphora quibus illuminatur pallacium sicut mundus
illuminatur a sole. Nunc ergo columpne sunt non ad deco-
rem [illegible] de ea quod si ita consisterent super-
ius pavimentum et tot palacium non tam illuminaretur
a splendore carbunculorum. Tanta namque est claritas
ut nil tam exiguum tam obtutibus possit exigi
[illegible] in pavimento esset quin posset a quolibet inveniri.
Nulla fenestra nec aliquod foramen est ibi nec [illegible]
tas carbunculorum et aliorum lapidum claritate
serenissimum celi et solis quam in possit [illegible]
In die natalis mei et quales coronemur in palacio
isto et tam diu omnium intra domum potuissem
meditasse et exinde satiati ac [illegible]
[illegible] implere valet.

Thomas apostolus ihesu christi in [illegible] indie [illegible]
[illegible] in [illegible] pedes ei [illegible]
[illegible] duo [illegible] plenum [illegible] ipso et [illegible]
illi [illegible]. Cum facies illi [illegible]
[illegible]. In [illegible] mons [illegible]
sancti Thome constructa et [illegible] est ex lapidibus [illegible]
[illegible] lapidibus ornata est quod [illegible] basilica
[illegible] per medios muros a [illegible]
[illegible] post. Si vero anno in die festi
[illegible] homines in die asserit apostolum [illegible]
[illegible] ad [illegible] dignitatem suam [illegible]
[illegible] quem [illegible] [illegible]
illum [illegible] in [illegible] malorum [illegible]
[illegible] et [illegible] bonum a malo discernit

R. Respice in faciem christi tui videbis cum dorso flagel-
lato sanatum capite punctum [illegible] manibus et pedibus
[illegible] confossis vulnere et [illegible] illud [illegible] a [illegible]
ad latus a summo usque deorsum ubique [illegible]
quod ubique apparet.

explicit 3 [illegible]

PARABOLE

Iungat epistola quos iungit sacerdotium. Immo carta non dividat quos Christi nectit amor. Commentarios in
Osee, Amos, Zachariam, Malachiam quos poscitis scripsissem, si licuisset pre valitudine. Mit-
titis solatia sumptuum. Notarios nostros et librarios sustentatis, ut vobis potissimum nostrum desudet
ingenium. Et ecce ex alio latere frequens turba diversa poscentium. Quasi aut equum sit me vobis esurien-
tibus aliis laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrota-
tione fractus, ne penitus hoc anno reticerem, et apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi. Interpretationem
videlicet trium Salomonis voluminum. Masloth quas Hebrei parabolas, vulgata editio proverbia vo-
cat. Coeleth quem grece Ecclesiasten, latine concionatorem possumus dicere. Sirasirim, quod in nostra lingua vertitur
Canticum canticorum. Fertur et panaretos Ihesu filii Sirach liber, et alius pseudographus, qui Sapientia Salomonis
inscribitur. Quorum priorem hebraicum reperi, non Ecclesiasticum ut apud Latinos, sed Parabolas prenotatum, cui iuncti
erant Ecclesiastes et Canticum canticorum, ut similitudinem Salomonis non solum librorum numero, sed et materiarum
genere coequaret. Secundus apud Hebreos nusquam est, quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. Et nonnulli scriptorum veterum
hunc esse Iudei Filonis affirmant. Sicut ergo Iudith et Tobi et Machabeorum libros legit quidem Ecclesia, sed inter
canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina legat ad edificationem plebis, non ad auctoritatem
ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane lxx interpretum magis editio placet, habet eam a nobis o-
lim emendatam. Neque enim sic nova cudimus, ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sci-
at magis nostra intelligi, que non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata te-
ste suum saporem servaverint. Incipiunt parabole Salomonis

Parabole Salomonis filii David regis Israel, ad sciendam sapientiam et disciplinam, ad intelligenda ver- I
ba prudentie, et suscipiendam eruditionem doctrine, et iustitiam et iudicium et equitatem, ut detur
parvulis astutia, adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit, et intelli-
gens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sapientum et enig-
mata eorum. Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disci-
plinam patris tui, et ne dimittas legem matris tue, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo. Fili si
te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus
tendiculas contra insontem frustra, deglutiamus eum sicut infernus viventem, et integrum quasi descenden-
tem in lacum. Omnem substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum. Mar-
supium unum sit omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes
enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos
pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis
avari animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam. In capi-
te omnium viarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua dicens. Usquequo parvuli dili-
gitis infantiam, et stulti ea que sibi sunt noxia cupient, et imprudentes odibunt scientiam. Convertimini
ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum, et ostendam verba mea. Quia vocavi et renuistis,
extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas ne-
glexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit
repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio et angustia.
Tunc invocabunt me et non exaudiam, mane consurgent et non invenient me, eo quod exosam habuerint di-
sciplinam, et timorem domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universe correptioni mee.
Comedent igitur fructus vie sue, suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos, et prospe-
ritas stultorum perdet eos. Qui autem me audierit, absque terrore requiescet, et habundantia perfruetur,
malorum timore sublato. Fili mi si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderis II
penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si e-
nim sapientiam invocaveris, et inclinaveris cor tuum prudentie, si quesieris eam quasi pecuniam, et sicut

thesauros effoderis illam: tunc intelliges timorem domini et scientiam dei invenies. Quia dominus dat sapientiam,
et ex ore eius scientia et prudentia. Custodiet rectorum salutem et proteget gradientes simpliciter, servans semi-
tas iustitiae et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium et aequitatem et omnem semitam bonam. Si
intraverit sapientia cor tuum et scientia animae tuae placuerit: consilium custodiet te et prudentia servabit te, ut
eruaris a via mala et ab homine qui perversa loquitur. Qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebro-
sas. qui laetantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis. quorum viae perversae et infames gressus
eorum. Ut eruaris a muliere aliena et ab extranea. que mollit sermones suos et relinquit ducem puberta-
tis suae et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius et ad inferos semitae ipsius.
Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur. nec apprehendent semitas vitae. ut ambules in via bona.
et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt in ea. Impii vero
de terra perdentur. et qui inique agunt auferentur ex ea. III Fili mi ne obliviscaris legis meae et praecepta
mea custodiat cor tuum. longitudinem enim dierum et annos vitae et pacem apponent tibi. Misericordia et
veritas non te deserant. circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui et invenies gra-
tiam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo et ne inni-
taris prudentiae tuae. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapi-
ens apud temet ipsum. time dominum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo et in-
rigatio ossium tuorum. Honora dominum de tua substantia et de primitiis omnium frugum tuarum. et imple-
buntur horrea tua saturitate. et vino torcularia redundabunt. Disciplinam domini fili mi
ne abiicias. nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit. et quasi pater in filio
complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affluit prudentia. Melior est adquisitio eius ne-
gotiatione argenti et auri primi et purissimi. Fructus eius pretiosior est cunctis opibus. et omnia que de-
siderantur huic non valent comparari. longitudo dierum in dextera eius. in sinistra illius divitiae et
gloria. Viae eius viae pulchrae et omnes semitae eius pacificae. lignum vitae est his qui apprehenderint eam et qui
tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram. stabilivit caelos prudentia. Sapientia illius erup-
erunt abyssi et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant haec ab oculis tuis. custodi legem atque consi-
lium et erit vita animae tuae et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus
non impinget. Si dormieris non timebis. quiesces et suavis erit somnus tuus. Ne paveas repen-
tino terrore et irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et custodiet pedem
tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest. si vales et ipse benefac. Ne dicas amico
tuo vade et revertere et cras dabo tibi. cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo ma-
lum. cum ille habet in te fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra. cum ipse
nil mali tibi fecerit. Ne aemuleris hominem iniustum. nec imiteris vias eius. quia ab-
hominatio domini est omnis illusor. et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a domino in domo
impii. habitacula autem iustorum benedicentur. Ipse deludet illusores. et mansuetis dabit gra-
tiam. Gloriam sapientes possidebunt. stultorum exaltatio ignominia. Audite filii discipli- IIII
nam patris et attendite ut sciatis prudentiam. Audite et donum bonum. donum bonum tri-
buam vobis. legem meam ne derelinquatis. Nam et ego fui filius patris mei. tenellus et unige-
nitus coram matre mea. et docebat me atque dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum. cu-
stodi praecepta mea et vives. posside sapientiam. posside prudentiam. ne obliviscaris neque
declines a verbis meis. Ne dimittas eam et custodiet te. dilige eam et servabit te.
principium sapientiae. posside sapientiam et in omni possessione tua acquire prudentiam. Arripe
illam et exaltabit te. et glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo
augmenta gratiarum et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea
ut multiplicentur tibi anni vitae. Viam sapientiae monstrabo tibi. ducam te per semitas

tatis. quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui. et currens non habebis offendiculum. Te
ne disciplinam. ne dimittas eam. Custodi illam. quia ipsa est vita tua. Ne delecteris semitis
impiorum. nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas per illam. declina et desere eam. Non enim
dormiunt nisi malefecerint. et rapitur ab eis somnus nisi supplantaverint. Comedunt panem impi
etatis. et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens. procedit et crescit
usque ad perfectum diem. Via impiorum tenebrosa. nesciunt ubi corruunt. Fili mi ausculta sermo
nes meos. et ad eloquia mea inclina aurem tuam. ne recedant ab oculis tuis. custodi ea in
medio cordis tui. Vita enim sunt invenientibus ea. et universe carni sanitas. Omni custodia ser
va cor tuum. quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum. et detrahentia labia sint
procul a te. Oculi tui recta videant. et palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige semi
tam pedibus tuis. et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram et ad sinistram. Averte pe
dem tuum a malo. Vias enim que a dextris sunt novit dominus. perverse enim sunt que a sinistris sunt. Ipse autem
rectos faciet gressus tuos. itinera autem tua in pace producet. Fili mi attende sapientiam V
meam. et prudentie mee inclina aurem tuam. ut custodias cogitationes. et disciplinam labi
a tua conservent. Ne intenderis fallacie mulieris. Favus enim distillans labia meretricis. et ni
tidius oleo guttur eius. Novissima autem illius amara quasi absinthium. et acuta quasi gla
dius biceps. Pedes eius descendunt in mortem. et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam
vite non ambulant. vagi sunt gressus illius. et investigabiles. Nunc ergo fili audi me. et
ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam. et ne appropinques foribus domus eius.
Ne des alienis honorem tuum. et annos tuos crudeli. ne forte impleantur extranei viribus
tuis. et labores tui sint in domo aliena. et gemas in novissimis. quando consumpseris car
nes tuas et corpus tuum. et dicas. Cur detestatus sum disciplinam. et increpationibus non acquievit
cor meum. Nec audivi vocem docentium me. et magistris non inclinavi aurem meam. Pene fui
in omni malo. in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam de cisterna tua. et fluenta pu
tei tui. Deriventur fontes tui foras. et in plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus.
nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta. et letare cum muliere adoles
Karissima et centie tue. Cerva gratissimus hinnulus. ubera eius inebrient te omni tempore. et in amore
eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena. et foveris in sinu alterius.
Respicit dominus vias hominis. et omnes gressus illius considerat. Iniquitates sue capiunt impium.
et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam. et in multitudine
VI stultitie sue decipietur. Fili mi si spoponderis pro amico tuo. defixisti apud extraneum
manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui. et captus propriis sermonibus tuis. Fac ergo quod
dico fili mi. et temet ipsum libera. quia incidisti in manum proximi tui. Discurre. festina
suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis. nec dormitent palpebre tue. Eruere
quasi damula de manu. et quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam o piger.
et considera vias eius. et disce sapientiam. Que cum non habeat ducem nec preceptorem. nec principem:
parat estate cibum sibi. et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies? quando con
surges e sompno tuo? Paululum dormies. paululum dormitabis. paululum conseres
manus ut dormias. et veniet tibi quasi viator egestas. et pauperies quasi vir armatus.
Si vero impiger fueris: veniet ut fons messis tua. et egestas longe fugiet a te.
Homo apostata. vir inutilis. graditur ore perverso. Annuit oculis. terit pede. Digito
loquitur. pravo corde machinatur malum. et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo
veniet perditio sua. et subito conteretur. nec habebit ultra medicinam. Sex sunt que odit dominus.
et septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes. linguam mendacem. Manus effundentes

agenda est lucerna

de mulieribus c. 5. 4. 7. 6.

innoxium sanguinem. cor machinans cogitationes pessimas. pedes veloces ad currendum in malum. pro-
ferentem mendacia testem fallacem. et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva fili mi precepta patris tui.
et ne dimittas legem matris tue. liga ea in corde tuo iugiter. et circunda gutturi tuo. cum ambulaveris
gradiantur tecum. cum dormieris: custodiant te. et evigilans loquere cum eis. quia mandatum lucerna est et
lex lux. et via vite: increpatio discipline. ut custodiant te a muliere mala. et a blanda lingua
extranee. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum. nec capiaris nutibus illius. Pretium enim scorti vix
unius est panis. Mulier autem viri preciosam animam capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo. ut
vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas. ut non comburantur plante eius? sic qui ingre-
ditur ad mulierem proximi sui: non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpe cum quis furatus fuerit.
furatur enim ut esurientem impleat animam. deprehensus quoque reddet septuplum. et omnem substantiam domus sue
tradet. et liberabit se. Qui autem adulter est: propter cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudinem et igno-
miniam congregat sibi. et opprobrium illius non delebitur. Quia zelus et furor viri non parcet in die vindicte.
nec acquiescet cuiusquam precibus. nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Fili mi custodi sermones meos. et VII
precepta mea reconde tibi. fili honora dominum et valebis. preter eum vero: ne timueris alienum. Serva
mandata mea et vives. et legem meam quasi pupillam oculi tui. liga eam in digitis tuis. scribe il-
lam in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es. et prudentiam voca amicam tuam. ut custodiat
te a muliere extranea. et ab aliena que verba sua facit dulcia. De fenestra enim domus mee per
cancellos prospexi iuvenem. et video parvulos. et considero vecordem iuvenem qui transit per plateas iuxta an-
gulum. et prope viam domus illius graditur in obscuro advesperascente die. in noctis tenebris et cali-
gine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio preparata ad decipiendas animas. garrula et va-
ga quietis impatiens. nec valens in domo consistere pedibus suis. nunc foris. nunc in plateis. nunc iuxta
angulos insidians. apprehensumque deosculatur iuvenem. et procaci vultu blanditur dicens. Victi-
mas pro salute vovi. hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum. desiderans te
videre. Intexui funibus lectum meum. stravi tapetibus pictis ex egypto. Aspersi cubile meum mir-
ra. et aloe. et cinnamomo. Veni inebriemur uberibus. et fruamur cupitis amplexibus. donec illucescat
dies. Non est enim vir in domo sua. abiit via longissima. Sacculum pecunie secum tulit.
In die plene lune reversurus est domum suam. Irretivit eum multis sermonibus. et blanditiis labiorum
protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam. et quasi lasciviens agnus et ignorans
quod ad vincula stultus trahatur. donec transfigat sagitta iecur eius. et velut si avis festinet ad
laqueum. et nescit quod de periculo anime illius agitur. Nunc ergo fili audi me. et attende verbis oris mei. ne
abstrahatur in viis illius mens tua. neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit.
et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius penetrantes in interiora mortis. Numquid VIII
non clamitat sapientia. et prudentia dat vocem suam. in summis excelsisque verticibus super viam in medi-
is semitis stans: Iuxta portas civitatis. in ipsis foribus loquitur dicens. O viri. ad vos clamito.
et vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam. et insipientes animadvertite. Au-
dite quoniam de rebus magnis locutura sum. et aperientur labia mea ut recta predicent. Veritatem me-
ditabitur guttur meum. et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei. non est
in eis pravum quid neque perversum. Recti sunt intelligentibus. et equi invenientibus scientiam. Accipite
disciplinam meam et non pecuniam. doctrinam magis quam thesaurum eligite. Melior est enim sapientia
cunctis opibus preciosissimis. et omne desiderabile ei non valet comparari. Ego sapientia habito in consilio.
et eruditis intersum cogitationibus. Timor domini odit malum. arrogantiam et superbiam et viam pravam.
et os bilingue detestor. Meum est consilium et equitas. mea est prudentia. et mea est fortitudo. per me
reges regnant. et legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant. et potentes decernunt iusti-
tiam. Ego diligentes me diligo. et qui mane vigilaverint ad me: invenient me. Mecum

Adam . sampsonem . et david . et salomonem
femina decepit . et modo tue erit

Timor domini odit malum

sunt divitiae et gloria, opes superbae et iustitia. Melior est enim fructus meus auro et lapide pretioso, et genimi-
na mea argento electo. In viis iustitiae ambulo, in medio semitarum iudicii, ut ditem dili-
gentes me, et thesauros eorum repleam. Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quicquam fa-
ceret a principio. Ab eterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret. Necdum erant abyssi, et
ego iam concepta eram. Necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes gravi mole constiterant. Ante colles
ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat, et flumina et cardines orbis terre. Quando preparabat celos ad-
eram. Quando certa lege et gyro vallabat abyssos. Quando ethera firmabat sursum, et librabat fontes
aquarum. Quando circumdabat mari terminum suum, et legem ponebat aquis ne transirent fines suos. Quando
appendebat fundamenta terre, cum eo eram cuncta componens. Et delectabar per singulos dies lu- ludit in humanis divina potentia
dens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum, et delicie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii au- delicie etc
dite me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam et estote prudentes, et nolite ab-
icere eam. Beatus homo qui audit me, et qui vigilat ad fores meas tota die, et observat ad postes ostii
mei. Qui me invenerit, inveniet vitam, et hauriet salutem a domino. Qui autem in me peccaverit, le-
IX det animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem. Sapientia edificavit sibi domum, excidit colum-
pnas vii. Immolavit victimas suas, miscuit vinum, et proposuit mensam suam. Misit an-
cillas suas ut vocarent ad arcem, et ad menia civitatis. Si quis est parvulus, veniat ad me.
Et insipientibus locuta est. Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis.
Relinquite infantiam, et vivite, et ambulate per vias prudentie. Qui erudit derisorem, ipse sibi
iniuriam facit, et qui arguit impium, sibi generat maculam. Noli arguere derisorem, ne o-
derit te. Argue sapientem et diliget te. Da sapienti occasionem, et addetur ei sapientia. Doce iu-
stum, et festinabit accipere. Principium sapientie timor domini, et scientia sanctorum prudentia. Per me enim multi-
plicabuntur dies tui, et addentur tibi anni vite. Si sapiens fueris, tibimet ipsi eris; si autem illusor,
solus portabis malum. Mulier stulta et clamosa, plenaque illecebris, et nihil omnino sciens, sedit
in foribus domus sue super sellam in excelso urbis loco, ut vocaret per viam transeuntes et pergen-
tes itinere suo. Qui est parvulus, declinet ad me. Et vecordi locuta est. Aque furtive dulcio-
res sunt, et panis absconditus suavior. Et ignoravit quod gigantes ibi sunt, et in profundis inferni
X convive eius. Qui applicabitur illi, descendet ad inferos. Nam qui recesserit ab ea, salvabitur. Filius sapi-
ens letificat patrem. Filius vero stultus mesticia est matris sue. Non proderunt thesauri impie-
tatis. Iustitia vero liberabit a morte. Non affliget dominus fame animam iusti, et impiorum insidi-
as subvertet. Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium divitias parat. Qui nititur
mendaciis, hic pascit ventos. Idem autem sequitur aves volantes. Qui congregat in messe filius sapiens
est. Qui autem stertit estate, filius confusionis. Benedictio domini super caput iusti. Os autem impiorum
operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus, et nomen impiorum putrescet. Sapiens corde precep-
ta suscipiet. Stultus ceditur labiis. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter. Qui autem depra-
vat vias suas, manifestus erit. Qui annuit oculo, dabit dolorem. Stultus labiis verberabitur.
Vena vite os iusti, et os impiorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas, et universa delicta
operit caritas. In labiis sapientis invenitur sapientia, et virga in dorso eius qui indiget corde.
Sapientes abscondunt scientiam. Os autem stulti confusioni proximum est. Substantia divitis urbs
fortitudinis eius. Pavor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad vitam. Fructus impii ad
peccatum eorum. Via vite custodienti disciplinam. Qui autem relinquit increpationes, errat.
Abscondunt odium labia mendatia. Qui profert contumeliam, insipiens est. In multiloquio peccatum
non deerit. Qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti. Cor impiorum
pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos. Qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur. Bene-
dictio domini divites facit. Nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus. Sapientia autem

est viro prudentia. Quod timet impius veniet super eum. desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens
non erit impius. iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis. sic piger his
qui miserunt eum. Timor domini apponet dies. et anni impiorum breviabuntur. Expectatio iustorum leticia. spes
autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via domini. et pavor his qui operantur malum. Iustus in eternum
non commovebitur. impii autem non habitabunt in terra. Os iusti parturiet sapientiam. lingua pravorum peri-
bit. Labia iusti considerant placita. et os impiorum perversa. Statera dolosa abhominatio est apud deum. XI
et pondus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia: ibi erit et contumelia. Ubi autem humilitas: ibi et sapientia.
Simplicitas iustorum diriget eos. et supplantatio perversorum vastabit illos. Non proderunt divitie in
die ultionis. iusticia autem liberabit a morte. Iusticia simplicis diriget viam eius. et in impi-
etate sua corruet impius. Iusticia rectorum liberabit eos. et in insidiis suis capientur iniqui. Mortu-
o homine impio non erit ultra spes ulla. et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est. et tra-
detur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum. iusti autem liberabuntur scientia. In bonis
iustorum exultabit civitas. et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civi-
tas. et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum suum indigens corde est. vir autem prudens
tacebit. Qui ambulat fraudulenter revelat archana. qui autem fidelis est: celat amici com-
missum. Ubi non est gubernator populus corruet. salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem
facit pro extraneo. qui autem cavet laqueos: securus erit. Mulier graciosa inveniet gloriam. et robusti ha-
bebunt divitias. Benefacit anime sue vir misericors. qui autem crudelis est et propinquos abicit. Im-
pius facit opus instabile. seminanti autem iusticiam: merces fidelis. Clementia preparat vitam.
et sectatio malorum mortem. Abhominabile domino cor pravum. et voluntas eius in his qui simpliciter
ambulant. Manus in manu: non erit innocens malus. semen autem iustorum salvabitur. Circulus au-
reus in naribus suis: mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne bonum est. prestolatio impiorum fu-
ror. Alii dividunt propria et ditiores fiunt. alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Anima que bene-
dicit impinguabitur. et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit frumenta maledicetur
in populis. Benedictio autem super caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona. qui autem in-
vestigator malorum est opprimetur ab eis. Qui confidit in divitiis suis corruet. iusti autem quasi vi-
rens folium germinabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos. et qui stultus est serviet sapi-
enti. Fructus iusti lignum vite. et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit quan-
XII to magis impius et peccator. Qui diligit disciplinam diligit scientiam. qui autem odit increpa-
tiones: insipiens est. Qui autem bonus est: hauriet gratiam a domino. qui autem confidit in cogitationibus
suis impie agit. Non roborabitur homo ex impietate. et radix iustorum non commovebitur. Mu-
lier diligens corona est viro suo. et putredo in ossibus eius: que confusione dignas res gerit.
Cogitationes iustorum iudicia. et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur
sanguini. os iustorum liberabit eos. Verte impios et non erunt. domus autem iustorum permanebit. Doctri-
na sua noscetur vir. qui autem vanus et excors est: patebit contemptui. Melior est pauper et suffici-
ens sibi: quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus animas iumentorum suorum. viscera autem im-
piorum crudelia. Qui operatur terram suam saciabitur panibus. qui autem sectatur ocium stultissimus
est. Qui suavis est vivit in moderationibus. in suis munitionibus relinquet contumeliam. De-
siderium impii munimentum est pessimorum. radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum
ruina proximat malo. effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque re-
plebitur bonis. et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius.
qui autem sapiens est: audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam. qui autem dissimulat in-
iuriam callidus est. Qui quod novit loquitur index iusticie est. qui autem mentitur: testis est fraudulentus.
Est qui promittit. et quasi gladio pungitur conscientie. lingua autem sapientium sanitas est. La-

bium veritatis firmum erit in perpetuum. qui autem testis est repentinus: concinnat linguam mendacii. Dolus in
corde cogitantium mala. qui autem ineunt pacis consilia: sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quic-
quid ei acciderit. impii autem replebuntur malo. Abhominatio est domino labia mendacia. qui autem fide-
liter agunt: placent ei. Homo versutus celat scientiam. et cor insipientium provocat stultitiam. Ma-
nus fortium dominabitur. que autem remissa est: tributis serviet. Meror in corde viri humiliabit eum. et
sermone bono letificabitur. Qui negligit dampnum propter amicum: iustus est. iter autem impiorum
decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum. et substantia hominis erit auri pretium. In se-
mita iustitie vita. iter autem devium ducit ad mortem. Filius sapiens doctrina patris. XIII
qui autem illusor est: non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis. anima autem
prevaricatorum iniqua. Qui custodit os suum: custodit animam suam. qui autem inconsideratus est ad loquen-
dum: sentiet mala. Vult et non vult piger. anima autem operantium impinguabitur. Verbum
mendax iustus detestabitur. impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis
viam. impietas vero peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nichil habeat. et est quasi pauper cum in
multis divitiis sit. Redemptio anime viri: divitie sue. qui autem pauper est: increpationem non
sustinet. Lux iustorum letificat. lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper
iurgia. qui autem agunt omnia cum consilio: reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur.
que autem paulatim colligitur manu: multiplicabitur. Spes que differtur affligit animam. lignum vite
desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei: ipse se in futurum obligat. qui autem timet
preceptum: in pace versabitur. Lex sapientis fons vite. ut declinet a ruina mor-
tis. Doctrina bona dabit gratiam. in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio.
qui autem fatuus est: aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum. legatus fidelis sanitas.
Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam. qui autem acquiescit arguenti: glorificabitur. Deside-
rium si compleatur delectat animam. detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sa-
pientibus graditur sapiens erit. amicus stultorum similis efficietur. Peccatores persequitur malum.
et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes. et custoditur iusto
substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum. et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit
virge: odit filium suum. qui autem diligit illum: instanter erudit. Iustus comedit et replet
animam suam. venter autem impiorum insaturabilis. Sapiens mulier edificat domum suam. XIIII
Insipiens extructam quoque destruet manibus. Ambulans recto itinere et timens deum: despicitur
ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbie. labia sapientium custodiunt
eos. Ubi non sunt boves: presepe vacuum est. ubi autem plurime segetes: ibi manifesta est for-
titudo bovis. Testis fidelis non mentitur. profert autem mendacium dolosus testis. Querit deri-
sor sapientiam et non inveniet. doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum et nescit
labia prudentie. Sapientia callidi est intelligere viam suam. et imprudentia stultorum er-
rans. Stultus illudet peccatum. inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudi-
nem anime sue: in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur. tabernacula
vero iustorum germinabunt. Est via que videtur homini iusta. novissima autem eius deducunt ad mor-
tem. Risus dolore miscebitur. et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus.
et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo. astutus considerat gressus suos. Innocens.
Sapiens timet et declinat malum. stultus transilit et confidit. Impatiens operabitur stulti-
tiam. et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam. et expectabunt astuti scientiam.
Iacebunt mali ante bonos. et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit. ami-
ci vero divitum multi. Qui despicit proximum suum peccat. qui autem miseretur pauperi: beatus erit.
Qui credit in domino misericordiam diligit. Errant qui operantur malum. Misericordia et veritas preparant

bona. In omni opere bono erit habundantia; ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. Co-
rona sapientium divitie eorum; fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis; et pro-
fert mendacia versipellis. In timore domini fiducia fortitudinis, et filiis eius erit spes. Timor domini fons
vite, ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis, et in paucitate
plebis ignominia principis. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia; qui autem impatiens est, exal-
tat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis; putredo ossium invidia. Qui calumpniatur e-
gentem exprobrat factori eius; honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur
impius; sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quoque
erudiet. Iustitia elevat gentem; miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister
intelligens; iracundiam eius inutilis sustinebit. Responsio mollis frangit iram; sermo durus sus-
citat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam; os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco
oculi domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vite; que autem inmodera-
ta est, conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui; qui autem custodit increpationes, astutior
erit. In habundanti iustitia virtus maxima est; cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Domus
iusti plurima fortitudo, et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam; cor
stultorum dissimile erit. Victime impiorum abhominabiles domino; vota iustorum placabilia. Abhominatio
domino via impii; qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vite; qui incre-
pationes odit morietur. Infernus et perditio coram domino; quanto magis corda filiorum hominum. Non amat
pestilens eum qui se corripit, nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem;
in merore animi deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam, et os stultorum pascitur imperitia. Omnes
dies pauperis mali; secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore domini quam thesauri
magni et insatiabiles. Melius est vocari ad olera cum caritate quam ad vitulum saginatum
cum odio. Vir iracundus provocat rixas; qui patiens est, mitigat suscitatas. Iter impiorum
quasi sepes spinarum; via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens letificat patrem, et stultus homo
despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto, et vir prudens dirigit gressus suos. Dissi-
pantur cogitationes ubi non est consilium; ubi vero sunt plures consiliarii, confirmantur. Letatur homo in sen-
tentia oris sui, et sermo oportunus est optimus. Semita vite super eruditum, ut declinet de inferno
novissimo. Domum superborum demolietur dominus, et firmos faciet terminos vidue. Abhominatio domini
cogitationes male, et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui
sectatur avaritiam; qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata; per timorem
autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur obedientiam; os impiorum redundat
malis. Longe est dominus ab impiis, et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam; fama
bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite in medio sapientium commorabitur.
Qui abicit disciplinam despicit animam suam; qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis.

XVI

Timor domini disciplina sapientie, et gloriam precedit humilitas. Hominis est animum preparare, et domini gu-
bernare linguam. Omnes vie hominum patent oculis eius; spirituum ponderator est dominus. Revela domino opera tua,
et dirigentur cogitationes tue. Universa propter semet ipsum operatus est dominus, impium quoque ad diem malum.
Abhominatio domini est omnis arrogans; etiam si manus ad manum fuerit, non erit innocens. Initium vie bo-
ne facere iustitiam; accepta est autem apud deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veri-
tate redimitur iniquitas, et in timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino
vie hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum in-
iquitate. Cor hominis disponit viam suam, sed domini est dirigere gressus eius. Divinatio in la-
biis regis; in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt, et opera eius omnes
lapides sacculi. Abhominabiles sunt regi qui agunt impie, quoniam iustitia firmatur solium. Voluntas

regum labia iusta, qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuntii mortis, et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita, et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam quia auro melior est, et acquire prudentiam quia pretiosior est argento. Semita iustorum declinat mala, custos animae suae servat viam suam. Contritionem praecedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona, et qui sperat in Domino beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudens, et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vitae possidentis eruditio, doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius, et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba composita, dulcedo animae sanitas ossium. Est via quae videtur homini recta, et novissimum eius ducit ad mortem. Anima laborantis laborat sibi quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus, quae in viis iustitiae reperietur. Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

XVII

Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino, ita corda probat Dominus. Malus obedit linguae iniquae, et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius, et qui in ruina alterius laetatur non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio praestolantis, quocumque se verterit prudenter intelliget. Qui celat delictum quaerit amicitias, qui altero sermone repetit separat foederatos. Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagae apud stultum. Semper iurgia quaerit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis ursae occurrere raptis fetibus, quam fatuo confidenti in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum, et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. Qui iustificat impium et qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum. Quid prodest divitias habere stultum, cum sapientiam emere non possit? Qui altam facit domum suam quaerit ruinam, et qui evitat discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas, et qui exaltat os suum quaerit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum, et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo laetabitur. Animus gaudens aetatem floridam facit, spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia, oculi stultorum in finibus terrae. Ira patris filius stultus, et dolor matris quae genuit eum. Non est bonum damnum inferre iusto, nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est, et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur, et si compresserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones quaerit qui vult recedere ab amico, omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentiae, nisi ea dixeris quae versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit, sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri, et torrens redundans fons sapientiae. Accipere personam impii non est bonum, ut declines a veritate iudicii. Labia stulti miscent se rixis, et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius, et labia ipsius ruina animae eius. Verba bilinguis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor, animae autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen Domini, ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis, et antequam glorificetur humiliatur.

Qui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat i-
mbecillitatem suam; spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam,
et auris sapientium quaerit doctrinam. Donum hominis dilatat viam ejus, et ante principes spatium ei facit. Justus
prior accusator est sui; venit amicus ejus et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors, et inter po-
tentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma, et iudicia quasi vectes urbium.
De fructu oris viri replebitur venter ejus, et genimina labiorum illius saturabunt eum. Mors et vi-
ta in manu linguae; qui diligunt eam comedent fructus ejus. Qui invenit mulierem bonam,
invenit bonum, et hauriet iucunditatem a Domino. Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum;
qui autem tenet adulteram, stultus est. Cum obsecrationibus loquetur pauper, et dives effabitur rigide.
Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater. Melior est pauper qui ambulat in sim- XIX
plicitate sua, quam dives torquens labia sua insipiens. Ubi non est scientia animae, non est bonum; et qui fe-
stinus est pedibus offendit. Stultitia hominis supplantat gressus ejus, et contra Deum fervet ani-
mo suo. Divitiae addunt amicos plurimos; a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis fal-
sus non erit impunitus, et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona
tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum, insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sec-
tatur, nihil habebit; qui autem possessor est mentis diligit animam suam, et custos prudentiae inve-
niet bona. Testis falsus non erit impunitus, et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum
deliciae, nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria ejus est iniqua prae-
tergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira, et sicut ros super herbam, ita et hilaritas ejus.
Dolor patris filius stultus, et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitiae da-
ntur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens. Pigredo immittit soporem, et anima disso-
luta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam; qui autem negligit vias
suas mortificabitur. Feneratur Domino qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei.
Erudi filium tuum ne desperes; ad interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam. Qui impatiens est, su-
stinebit damnum; et cum rapuerit, aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam, ut sis
sapiens in novissimis tuis. Multae cogitationes in corde viri; voluntas autem Domini perma-
nebit. Homo indigens est misericors, et melior pauper quam vir mendax. Timor Domini ad vitam, et
in plenitudine commorabitur absque visitatione pessimi. Abscondit piger manum
suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapi-
entior erit; si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et
matrem et fugit, ignominiosus est et infelix. Non cesses, fili, audire disciplinam, nec ig-
nores sermones scientiae. Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum devorat ini-
quitatem. Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus. Luxuriosa XX
res est vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus
leonis, ita et terror regis; qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui sepa-
rat se a contentionibus; omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare
noluit; mendicabit ergo aestate, et non dabitur ei. Sicut aqua profunda sic consilium in
corde viri, sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur; virum
autem fidelem quis inveniet? Justus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios
relinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest di-
cere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato? Pondus et pondus, mensura et mensura,
utrumque abominabile est apud Deum. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta sint opera
ejus. Aurem audientem et oculum videntem Dominus fecit utrumque. Noli diligere somnum, ne te
egestas opprimat; aperi oculos tuos, et saturare panibus. Malum est, malum est, dicit omnis emptor;

ser cum recesserit gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum: et vas preciosum labia scientie. Tolle ve
stimentum eius qui fideiussor extitit alieni: et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis men
dacii: et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur: et gubernaculis tractanda
sunt bella. Et qui revelat misteria et ambulat fraudulenter: et dilatat labia sua: ne commiscea
ris. Qui maledicit patri suo et matri: extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam
festinatur in principio: in novissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam malum pro malo: expecta do
minum et liberabit te. Abhominatio est apud dominum pondus et pondus: statera dolosa non est bona. A domino
diriguntur gressus viri: quis autem intelligere potest viam suam? Ruina est hominis devorare sanctos: et post vo
ta retractare. Dissipat impios rex sapiens: et incurvat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis:
que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roboratur clementia thronus eius.
Exultatio iuvenum fortitudo eorum: et dignitas senum canicies. Livor vulneris absterget XXI
mala: et plage in secretioribus ventris. Sicut divisiones aquarum: ita cor regis in manu domini.
quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda dominus. Facere
misericordiam et iudicium magis placet domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis.
lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in habundantia: omnis autem piger semper
in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii: vanus et excors est: et impingetur ad
laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos: quia noluerunt facere iudicium. Perversa via
viri aliena est: qui autem mundus est: rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis: quam
cum muliere litigiosa in domo communi. Anima impii desiderat malum: non miserebitur proximo suo.
Mulctato pestilente: sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem: sumet scientiam.
Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad
clamorem pauperis: et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras: et donum
in sinu: indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium: et pavor operantibus ini
quitatem. Vir qui erraverit a via doctrine: in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in
egestate erit: qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius: et pro rectis iniquus. Me
lius est habitare in terra deserta: quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis
et oleum in domo iusti: et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam: inve
niet vitam et gloriam et iustitiam. Civitatem fortium ascendit sapiens: et destruxit robur fiducie
eius. Qui custodit os suum et linguam suam: custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vo
catur indoctus: qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius
operari. Tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est: tribuet et non cessabit. Hostie im
piorum abhominabiles: que offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit: vir obediens loquetur
victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem corrigit viam suam: rectus est. Non
est sapientia non est prudentia: non est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuet.
XXI Melius est nomen bonum quam divitie multe: super aurum et argentum gratia bona. Dives et pauper obvi
averunt sibi: utriusque operator est dominus. Callidus videt malum et abscondit se: innocens pertransiit et afflictus
est dampno. Finis modestie timor domini: divitie et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi:
custos autem anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est adolescens iuxta viam suam: et cum
senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat: et qui accipit mutuum servus est fenerantis.
Qui seminat iniquitatem metet mala: et virga ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam bene
dicetur: de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret: qui dat munera.
animam autem aufert accipientium. Eice derisorem et exibit cum eo iurgium: cessabuntque cause et
contumelie. Qui diligit cordis munditiam: propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem.
Oculi domini custodiunt scientiam: et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: leo est foris

in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os alienae: cui iratus est Dominus, incidet in eam. Stul-
titia colligata est in corde pueri: et virga disciplinae fugabit eam. Qui calumniatur pauperem ut
augeat divitias suas: dabit ipse ditiori et egebit. Fili mi inclina aurem tuam et audi verba
sapientium. appone autem cor tuum ad doctrinam meam quae pulchra erit tibi. cum servaveris eam in ventre tuo
et redundabit in labiis tuis. ut sit in Domino fiducia tua. unde et ostendi tibi eam hodie.
Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia. ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veri-
tatis respondere ex his: illis qui miserunt te. Non facies violentiam pauperi quia pauper est: ne-
que conteras egenum in porta. quia Dominus iudicabit causam eius, et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse
amicus homini iracundo. neque ambules cum viro furioso. ne forte discas semitas eius. et sumas
scandalum animae tuae. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis. Si
enim non habes unde restituas, quid causae est ut tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgredia-
ris terminos antiquos: quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? coram regi-
XXIII bus stabit. nec erit ante ignobiles. Quando sederis ut comedas cum principe: diligenter attende
quae posita sunt ante faciem tuam. et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate
animam tuam. Ne desideres de cibis eius in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris: sed pru-
dentiae tuae pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes. quia facient sibi
pennas quasi aquilae. et volabunt in caelum. Ne comedas cum homine invido. et ne desideres cibos
eius. quoniam in similitudinem arioli et coniectoris aestimat quod ignorat. Comede et bibe dicet
tibi. et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes. et perdes pulchros sermones tuos. In
auribus insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos
parvulorum. et agros pupillorum ne introeas. propinquus enim eorum fortis est. et ipse iudicabit
contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum. et aures tuae ad verba scientiae. Noli
subtrahere a puero disciplinam. si enim percusseris eum virga: non morietur. Tu virga percu-
ties eum. et animam eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiens fuerit animus tuus: gaudebit te-
cum cor meum. et exultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua. Non aemuletur
cor tuum peccatores. sed in timore Domini esto tota die. quia habebis spem in novissimo. et prae-
latio tua non auferetur. Audi fili mi et esto sapiens. et dirige in via animum tuum. Noli
esse in conviviis potatorum. nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt. quia va-
cantes potibus et dantes symbola consumentur. et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem
tuum qui genuit te. et ne contemnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme et noli vendere
sapientiam. et doctrinam et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti. qui sapientem genuit laeta-
bitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua. et exultet quae genuit te. Praebe fili mi cor tuum
mihi. et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix. et puteus angustus
aliena. Insidiatur in via quasi latro. et quos incautos viderit interficiet. Cui vae? cuius patri vae?
cui rixae? cui foveae? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne his qui morantur in vino et
student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit cum splenduerit in vi-
tro color eius. Ingreditur blande. sed in novissimo mordebit ut coluber. et sicut regulus
venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas. et cor tuum loquetur perversa. et eris sicut dormi-
ens in medio mari. et quasi sopitus gubernator amisso clavo. Et dices. verberaverunt me
sed non dolui. traxerunt me et non sensi. quando evigilabo et rursum vina repperiam? Ne aemuleris XXIIII
viros malos. nec desideres esse cum eis. quia rapinas meditatur mens eorum. et fraudes labia eorum
loquuntur. Sapientia aedificabitur domus. et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cella-
ria. universa substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est. et vir doctus robustus et va-
lidus. Quia cum dispositione initur bellum. et erit salus ubi multa consilia. Excelsa stulto sapientia:

in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum,
et abhominatio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustie, imminuetur fortitudo tua.
Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires
non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, et servatorem anime tue nil fallit, reddet-
que homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic
et doctrina sapientie anime tue. Quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit.
Ne insidieris et queras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius. Septies enim cadet iustus
et resurget, impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas, et in
ruina eius ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus et displiceat ei, et auferat ab eo iram
suam. Ne contendas cum pessimis, nec emuleris impios, quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna
impiorum extinguetur. Time Dominum fili mi et regem, et cum detractoribus non commiscearis, quoniam repente
consurget perditio eorum, et ruinam utriusque quis novit? Hec quoque sapientibus. Cognoscere personam in iudicio
non est bonum. Qui dicit impio iustus es, maledicent ei populi, et detestabuntur eum tribus. Qui ar-
guunt laudabuntur, et super ipsos veniet benedictio. Labia deosculabitur qui recta verba respon-
det. Prepara foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum, ut postea edifices domum tuam. Ne sis testis
frustra contra proximum tuum, nec lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam
ei, reddam unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti, et ecce
totum repleverant urtice, operuerant superficiem eius spine, et maceria lapidum destructa erat.
Quod cum vidissem posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam. Usquequo piger dormis? Usquequo de so-
pno consurges? Paululum inquit dormies, modicum dormitabis, paululum manus conseres ut
quiescas. Et veniet tibi quasi cursor egestas tua, et mendicitas quasi vir armatus. Hee quoque para-
bole Salomonis quas transtulerunt viri Ezechie regis Iuda. Gloria Dei est celare verbum, et glo- XXV
riam regum investigare sermonem. Celum sursum et terra deorsum, et cor regum inscrutabile. Aufer ru-
biginem de argento, et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis, et firma-
bitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris. Melius
est enim ut dicatur tibi ascende huc, quam ut humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui
ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum. Causam
tuam tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles, ne forte insultet tibi cum audierit,
et improperare non cesset. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo. Inau-
ris aurea et margarita fulgens, qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus
nivis in die messis, ita legatus fidelis ei qui misit eum, animam illius requiescere facit. Nubes
et ventus et pluvie non sequentes, vir gloriosus et promissa non complens. Patientia lenietur princeps,
et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte
saciatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, ne quando satiatus oderit te. Ia-
culum et gladius et sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens pu-
tridus et pes lapsus, qui sperat super infideli in die angustie, et amittit pallium in die frigo-
ris. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno,
ita tristitia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitierit da ei aquam
bibere, prunas enim congregabis super caput eius, et Dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias, et
facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigi-
osa in domo communi. Aqua frigida anime sitienti, et nuntius bonus de terra longinqua. Fons
turbatus pede et vena corrupta, iustus cadens coram impio. Sicut qui mel comedit
multum non est ei bonum, sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs pa-
tens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Quo- XXVI

nix in estate et pluuie in messe, sic indecens est stulto gloria. Nam sicut auis ad alta transuolans et passer quolibet uadens, sic maledictum frustra prolatum in quempiam superueniet. Flagellum equo et camus asino et uirga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens uideatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit uerba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias, sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in aceruum mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti, sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas, et qui imponit stulto silentium iras mitigat. Sicut canis qui reuertitur ad uomitum suum, sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi uideri? magis illo spem habebit stultus. Dicit piger: Leo est in uia, leena in itineribus. Sicut ostium uertitur in cardine suo, ita piger in lecto suo. Abscondit piger manum suam sub ascellas, et laborat si ad os suum eam conuerterit. Sapientior sibi piger uidetur septem uiris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens et commiscetur rixe alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem, sic uir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus dicit: Ludens feci. Cum defecerint ligna extinguetur ignis, et susurrone subtracto iurgia conquiescent. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perueniunt ad intima uentris. Quomodo si argento sordido ornare uelis uas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractauerit dolos. Quando summiserit uocem suam, ne credideris ei, quoniam septem nequitie sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter, reuelabitur malitia eius in consilio. Qui fodit foueam incidet in eam, et qui uoluit lapidem reuertetur ad eum. Lingua fallax non amat ueritatem, et os lubricum operatur ruinas. Ne glorieris in crastinum, igno- XXVII
rans quid superuentura pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum, extraneus et non labia tua. Graue est saxum et onerosa harena, sed ira stulti utroque grauior. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor, et impetum concitati ferre quis poterit? Melior est manifesta correptio quam amor absconditus. Meliora sunt uulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula. Anima saturata calcabit fauum, anima esuriens et amarum pro dulci sumet. Sicut auis transmigrans de nido suo, sic uir qui relinquit locum suum. Vnguento et uariis odoribus delectatur cor, et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui ne dimiseris, et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior est uicinus iuxta quam frater procul. Stude sapientie fili mi et letifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus uidens malum absconditus est, paruuli transeuntes sustinuere dispendia. Tolle uestimentum eius qui spopondit pro extraneo, et pro alienis aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo uoce grandi de nocte consurgens, maledicenti similis erit. Tecta perstillantia in die frigoris et litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam quasi qui uentum teneat, et oleum dextere sue euocabit. Ferrum ferro acuitur, et homo exacuit faciem amici sui. Qui seruat ficum comedet fructus eius, et qui custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent uultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio non replebuntur, similiter et oculi hominum insatiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et in fornace aurum, sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui exquirit mala, cor autem rectum exquirit scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter agnosce uultum pecoris tui, tuosque greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generatione et generationem. Aperta sunt prata et apparuerunt herbe uirentes, et collecta sunt fena de montibus. Agni ad uestimentum tuum, et hedi ad agri pretium. Sufficiat tibi XXVIII
lac caprarum in cibos tuos et in necessaria domus tue, et ad uictum ancillis tuis. Fugit impius nemine persequente, iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius.

terre. Propter hominis sapientiam et horum scientiam que dicuntur: vita ducis longior erit. Vir pauper calumpnians pau-
peres: similis est imbri vehementi. in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem: laudant impium. qui
custodiunt: succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudicium. qui autem requirunt dominum: animad-
vertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua: quam dives pravis itineribus. Qui
custodit legem filius sapiens est. qui autem pascit comessatores: confundit patrem suum. Qui coacer-
vat divitias usuris et fenore liberali: in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam ne
audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala: in interitu suo cor-
ruet. et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives. pauper autem prudens scrutabitur
eum. In exultatione iustorum: multa gloria est. regnantibus impiis ruine hominum. Qui abscondit
scelera sua non dirigetur. qui autem confessus fuerit et reliquerit ea: misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper
est pavidus. qui vero mentis est dure: corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens. princeps
impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia: multos opprimet per calumpniam. Qui autem
odit avariciam: longi fient dies eius. Hominem qui calumpniatur anime sanguinem. si usque ad lacum fu-
gerit: nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter: salvus erit. Qui perversis graditur viis: concidet semel.
Qui operatur terram suam: saturabitur panibus. qui sectatur ocium: replebitur egestate. Vir fidelis multum
laudabitur. Qui autem festinat ditari: non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem: non bene
facit. iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet: igno-
rat quod egestas superveniet ei. Qui corripit hominem: gratiam postea inveniet apud eum. magis quam
ille qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre sua et dicit
hoc non esse peccatum: particeps homicide est. Qui se iactat et dilatat: iurgia concitat. qui vero sperat in
domino: sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est. qui autem graditur sapienter: iste laudabitur.
Qui dat pauperi non indigebit. qui despicit deprecantem: sustinebit penuriam. Cum surrexerint im-
pii abscondentur homines. cum illi perierint: multiplicabuntur iusti. XXIX Viro qui corripientem dura
cervice contempnit: repentinus superveniet interitus. et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione
iustorum: letabitur vulgus. cum impii sumpserint principatum: gemet populus. Vir qui amat sapientiam:
letificat patrem suum. qui autem nutrit scorta: perdet substantiam suam. Rex iustus erigit — terram.
vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo: — rete ex-
pandit pedibus eius. Peccantem virum iniquum: involvet laqueus. et iustus laudabit atque
gaudebit. Novit iustus causam pauperum. impius ignorat scientiam. Homines pestilentes: dissipant
civitatem. sapientes vero: avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit. sive irascatur
sive rideat: non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem. iusti autem querunt animam eius. Totum
spiritum suum profert stultus. sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit
verba mendacii: omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi. utriusque illumina-
tor est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes: thronus eius in eternum firmabitur. Virga atque cor-
reptio tribuit sapientiam. Puer qui dimittitur voluntati sue: confundit matrem suam. In mul-
tiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera. et iusti ruinas illorum videbunt. Erudi filium tuum
et refrigerabit te. et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit: dissipabitur populus. qui vero custodit
legem: beatus est. Servus verbis non potest erudiri. quia quod dicis intelligit. et respondere contempnit.
Vidisti hominem velocem ad loquendum. stultitia magis speranda est quam illius correptio. Qui delicate
a pueritia nutrit servum suum: postea illum sentiet contumacem. Vir iracundus provocat rixas. et qui
ad indignandum facilis est: erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas. et humilem spiritu:
suscipiet gloria. Qui cum fure participat: odit animam suam. adiurantem audit et non in-
dicat. Qui timet hominem cito corruet. qui sperat in domino: sublevabitur. Multi requirunt faciem
principis. et a domino iudicium egreditur singulorum. Abhominantur iusti virum impium. et abho-

de paupere
qui derelinquunt legem
de confessione
de pavido
de filiis
de iactantia
de paupere
de correptione
de adulatore
de stulto
de paupere
de puero
de servo
de lingua

XXX minantur impii eos qui in terra sunt vita. Verbum custodiens filius extra perditionem erit. Verba congregan-
tis filii vomentis. Visio quam locutus est vir cum quo est deus, et qui deo secum morante confortatus dixit. Stultissimus
sum virorum, et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, et novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in ce-
lum atque descendit? Quis continuit spiritum in manibus suis? Quis colligavit aquas quasi in vestimento?
Quis suscitavit omnes terminos terre? Quod est nomen eius, et quod nomen filii eius si nosti? Omnis sermo dei ignitus
Duo rogavi
clipeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius, et arguaris, inveniarisque mendax. Duo
rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacii longe fac a me. Mendi-
Temp.
citatem et divitias ne dederis mihi. tribue tantum victui meo necessaria. ne forte satiatus illiciar ad
negandum, et dicam quis est dominus. et egestate compulsus furer, et periurem nomen dei mei. Ne accuses servum
ad dominum suum, ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que sibi munda videtur, et tamen non est lota a sor-
dibus suis. Generatio que patri suo maledicit, et que matri sue non benedicit. Generatio cuius excelsi sunt oculi et
palpebre eius in alta surrecte. Generatio que pro dentibus gladios habet, et commandit molaribus suis,
ut comedat inopes de terra, et pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt filie dicentes affer affer.
Tria insaciabilia
Tria sunt insaturabilia, et quartum quod numquam dicit sufficit. Infernus, et os vulve, et terra que numquam satia-
tur aqua. ignis vero numquam dicit sufficit. Oculum qui subsannat patrem, et qui despicit partum ma-
Tria difficilia
tris sue, effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant illum filii aquile. Tria sunt mihi difficili-
lia, et quartum penitus ignoro. Viam aquile in celo. viam colubri super petram. Viam navis in medio mari.
Et viam viri in adolescentia sua. Talis est via mulieris adultere, que comedit, et tergens os
Per tria movetur terra
suum dicit, non sum operata malum. Per tria movetur terra, et quartum quod sustinere non potest. Per servum cum reg-
naverit. per stultum cum saturatus fuerit cibo. Per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta. Et per ancil-
Quatuor minima
lam cum heres fuerit domine sue. Quatuor sunt minima terre, et ipsa sunt sapientiora sapientibus. For-
mice populus infirmus, qui preparat in messe cibum sibi. lepusculus plebs invalida, qui collocat in pe-
tra cubile suum. Regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas. Stellio manibus nititur
Tria que bene gradiuntur
et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur, et quartum quod feliciter incedit.
Leo fortissimus bestiarum. ad nullius pavebit occursum. Gallus succinctus lumbos
Et aries. nec est qui resistat ei. Et qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime.
Emungere
Si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum. Qui autem fortiter premit
ubera ad eliciendum lac, exprimit butirum, et qui vehementer emungit, elicit sanguinem. Et qui pro-
vocat iras, producit discordias. Verba lamuelis regis. Visio qua erudivit eum mater XXXI
sua. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum. Ne dederis mulieri-
bus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges. Noli regibus o lamuel dare vinum, quia
Ebrietas
nullum secretum est ubi regnat ebrietas. ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum, et mutent
causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus, et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant et obli-
viscantur egestatis sue, et doloris non recordentur amplius. Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum
Justitia
qui pertranseunt. Aperi os tuum, et decerne quod iustum est, et iudica inopem et pauperem.
Mulierem fortem quis inveniet? Procul et de ultimis finibus pretium eius. Confidit in ea cor
viri sui, et spoliis non indigebit. Reddet ei bonum et non malum, omnibus diebus vite sue. Que-
sivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum. Facta est quasi navis institoris, de longe
portans panem suum. De nocte surrexit, deditque predam domesticis suis, et cibaria ancillis
suis. Consideravit agrum et emit illum, de fructu manuum suarum plantavit vineam. Accin-
xit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum. Gustavit et vidit quia bona est ne-
gotiatio eius, non extinguetur in nocte lucerna eius. Manum suam misit ad fortia, et digiti eius
apprehenderunt fusum. Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem. Non
timebit domui sue a frigoribus nivis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.

Stragulatam vestem fecit sibi. bissus et purpura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius: quando
sederit cum senatoribus terre. Sindonem fecit et vendidit: et cingulum tradidit chananeo. Forti-
tudo et decor indumentum eius: et ridebit in die novissimo. Os suum aperuit sapientie: et lex clemen-
tie in lingua eius. Consideravit semitas domus sue: et panem ociosa non comedit. Surrexerunt
filii eius et beatissimam predicaverunt, vir eius et laudavit eam. Multe filie congregaverunt divitias:
tu supergressa es universas. Fallax gratia et vana est pulchritudo: mulier timens dominum ipsa
laudabitur. Date ei de fructu manuum suarum: et laudent eam in portis opera eius.

Verba ecclesiaste filii david regis ierusalem. I
Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes. vanitas vanitatum et omnia vanitas. Quid habet
amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole. Generatio preterit, et generatio ad-
venit. terra autem in eternum stat. Oritur sol et occidit. et ad locum suum revertitur. ibique renascens gyrat
per meridiem. et flectitur ad aquilonem. lustrans girans universa. In circuitu pergit spiritus. et in circulos suos rever-
titur. Omnia flumina intrant in mare. et mare non redundat. ad locum unde exeunt flumina revertuntur
ut iterum fluant. Cuncte res difficiles. Non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus
visu. nec auris auditu adimpletur. Quid est quod fuit. ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est. ipsum
quod faciendum est. nichil sub sole novum. Nec valet quisquam dicere: ecce hoc recens est. Iam enim precessit
in seculis que fuerunt ante nos. non est priorum memoria. sed nec eorum quidem que postea futura sunt: erit recordatio apud
eos in novissimo: qui futuri sunt. Ego ecclesiastes fui rex israel in ierusalem. et proposui in animo meo querere
et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit deus filiis ho-
minum. ut occuparentur in ea. Vidi cuncta que fiunt sub sole. et ecce universa vanitas et af-
flictio spiritus. Perversi difficile corriguntur. et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo
dicens. Ecce magnus effectus sum et precessi omnes sapientia qui fuerunt ante me in ierusalem. et mens mea contem-
plata est multa sapienter et didici. dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam. erro-
resque et stulticiam. Et agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus. eo quod in multa sapientia mul-
ta sit indignatio. et qui addit scientiam: addit et dolorem. Dixi ergo in corde meo. Vadam et affluam II
deliciis. et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. risumque reputavi errorem. et gaudio
dixi. Quid frustra deciperis: Cogitavi in corde meo a vino abstrahere carnem meam. ut animam
meam transferrem ad sapientiam. devitaremque stulticiam. donec viderem quid esset utile filiis hominum.
quo facto: opus est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea. et edificavi michi domos.
Plantavi vineas feci ortos et pomaria. et consevi ea cuncti generis arboribus. et extruxi michi
piscinas aquarum. ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas. mul-
tamque familiam habui. armenta quoque et magnos ovium greges. ultra omnes qui fuerunt ante me in ierusalem.
Coacervavi michi aurum et argentum. et substantias regum et provinciarum. Feci michi cantores et cantatrices
et delicias filiorum hominum. Scyphos et urceolos in ministerio ad vina fundenda. Et supergressus
sum opibus omnes qui fuerunt ante me in ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum. et omnia que desideraverunt
oculi mei non negavi eis. nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur. et oblectaret se
in his que paraveram. Et hanc ratus sum partem meam si uterer labore meo. Cumque me convertis-
sem ad universa opera que fecerant manus mee. et ad labores in quibus frustra sudaveram:
vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi. et nichil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam
sapientiam erroresque et stulticiam. Quid est inquit homo ut sequi possit regem factorem suum: Et vidi
quia tantum precederet sapientia stulticiam: quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capi-
te eius. stultus in tenebris ambulat. et didici quod unus utriusque esset interitus. et dixi in corde meo.

Si unus stulti et meus occasus erit: quid mihi prodest quod maiorem sapientie dedi operam? Locutusque cum mente
mea. animadverti quod hoc quoque esset vanitas. Non enim memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum
et futura tempora oblivione cuncta pariter operient. Moritur doctus similiter ut indoctus. Et idcirco tedu-
it me vite mee. videntem mala universa sub sole esse. et cuncta vanitatem et afflictionem
spiritus. Rursus detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboravi. habiturus heredem
post me quem ignoro. utrum sapiens an stultus sit futurus. et dominabitur in laboribus meis quibus
desudavi et sollicitus fui. et est quicquam tam vanum? Unde cessavi. Renunciavitque cor meum labora-
re ultra sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia et doctrina et sollicitudine: homini ocioso quesita di-
mittit. et hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de universo labore et afflictione
spiritus. qua sub celo cruciatus est. Cuncti dies eius laboribus et erumpnis pleni sunt. nec per noctem mente re-
quiescit. et hoc nonne vanitas est? Nonne melius est comedere et bibere et ostendere anime sue bona de labori-
bus suis? et hoc de manu dei est. Quis ita devorabit et deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspectu suo
dedit deus sapientiam et scientiam et leticiam. Peccatori autem dedit afflictionem et curam superfluam.
ut addat et congreget. et tradat ei qui placuit deo. Sed et hoc est vanitas. et cassa sollicitudo mentis. Omnia
tempus habent. et suis spaciis transeunt universa sub celo. Tempus nascendi et tempus moriendi. Tempus
plantandi. et tempus evellendi quod plantatum est. Tempus occidendi. et tempus sanandi. Tempus
destruendi et tempus edificandi. Tempus flendi et tempus ridendi. Tempus plangendi et tempus salta-
ndi. Tempus spargendi lapides. et tempus colligendi. Tempus amplexandi. et tempus longe fieri
ab amplexibus. Tempus acquirendi. et tempus perdendi. Tempus custodiendi. et tempus abiciendi. Tempus
scindendi et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus loquendi. Tempus dilectionis et tempus odii. Tempus
belli. et tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum
ut distendantur in ea. Cuncta bona fecit in tempore suo. et mundum tradidit disputationi eorum.
ut non inveniat homo opus quod operatus est deus ab initio usque in finem. Et cognovi quod non esset melius
letari et facere bona in vita sua. Omnis enim homo qui comedit et bibit. et videt bonum de labore
suo: hoc donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus perseverent in perpetuum. Non possumus eis quic-
quam addere nec auferre que fecit deus ut timeatur. Quod factum est: ipsum permanet. que futura sunt iam
fuerunt. Et deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem. et in loco iusti-
cie iniquitatem. et dixi in corde meo. Iustum et impium iudicabit deus. et tempus omnis rei tunc erit.
Dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus. et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco
unus est interitus hominis et iumentorum. et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo: sic et illa moriuntur.
Similiter spirant omnia. et nihil habet amplius homo iumento. Cuncta subiacent vanitati. et omnia per-
gunt ad unum locum. De terra facta sunt: et in terram pariter revertuntur. Quis novit si spiritus
filiorum adam ascendat sursum. et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehendi nil esse
melius quam letari hominem in opere suo. et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post III
se futura cognoscat? Verti me ad alia. et vidi calumpnias que sub celo geruntur. et
lacrimas innocentium. et neminem consolatorem. nec posse resistere eorum violentie. cunctorum
auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes. et feliciorem utroque iu-
dicavi qui necdum natus est. nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum contemplatus sum omnes labores
hominum. et industrias animadverti patere invidie proximi. et in hoc ergo vanitas et cura superflua est.
Stultus complicat manus suas. et comedit carnes suas dicens. Melior est pugillus cum
requie: quam utraque manus plena cum labore et afflictione animi. Considerans repperi et aliam va-
nitatem sub sole. Unus est et secundum non habet. non filium non fratrem. et tamen a labore non cessat. nec
saciantur oculi eius diviciis. Nec recogitat dicens. Cui laboro. et fraudo animam
meam bonis? In hoc quoque est vanitas. et afflictio pessima. Melius est ergo duos esse simul quam unum.

habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ceciderit: ab altero fulcietur. Ve soli, quia cum cecide-
rit: non habet sublevantem se. Et si dormierint duo: fovebuntur mutuo. Unus quomodo cale-
fiet? Et si quispiam prevaluerit contra unum: duo resistunt ei. Funiculus triplex difficile rum- triplici funic[ulus]
pitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto, qui nescit providere in posterum. rex stulto & pu[er]
Et de carcere cathenisque interdum quis egrediatur ad regnum, et alius natus in regno consumatur. Vi-
di cunctos viventes, ambulantes sub sole cum adolescente secundo qui ambulat cum eo. In-
finitus est numerus populi omnium qui fuerunt ante eum, et qui postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed et hec vani-
tas est et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum dei, et appropinqua ut audias. pede
V Multo enim melior est obedientia: quam stultorum victime, qui nesciunt quid faciant mali. Ne temere obedientia
quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram deo. Deus enim in celo, et tu t ...
super terram. Idcirco pauci sint sermones tui. Multas curas sequuntur sompnia, et in multis ser-
monibus invenietur stulticia. Si quid vovisti deo: ne moreris reddere. Multoque melius est displicet enim deo infidelis et stulta p[romissio]
non vovere, quam post votum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, votis
neque dicas coram angelo: Non est providentia, ne forte iratus deus super sermones tuos:
dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt sompnia: plurime sunt vanitates, et ser-
mones innumeri. Tu vero deum time. Si videris calumpnias egenorum, et violenta iudicia, iudicia
et subverti iusticiam in provincia, non mireris super hoc negocio. Quia excelso: excelsior
alius est. Et super hos quoque eminentiores sunt alii, et insuper universe terre rex imperat servienti.
Avarus non implebitur pecunia, et qui amat divitias: fructum non capiet ex eis, et hoc ergo va- avaro
nitas. Ubi multe sunt opes: multi sunt et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit opibus
divitias suas oculis? Dulcis est sompnus operanti sive parum sive multum comedat. Saturitas
autem divitis non sinit eum dormire. Est et alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole.
Divitie conservate in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima. Generavit fi-
lium qui in egestate summa erit. Sicut egressus est nudus de utero matris sue: sic revertetur, et nihil au-
feret secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas. Quomodo venit: sic revertetur. Quid
ergo prodest ei quod laboravit in ventum? Cunctis diebus vite sue comedit in tenebris, et
in curis multis, et in erumpna atque tristicia. Hoc itaque visum est bonum ut comedat quis
et bibat, et fruatur leticia ex labore suo quo laboravit ipse sub sole, numero dierum vite
sue quos dedit ei deus. Et hec est pars illius. Et omni homini cui dedit deus divitias atque substantiam:
potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis, et fruatur parte sua, et letetur de labore suo.
Hoc est donum dei. Non enim satis recordabitur dierum vite sue, eo quod deus occupet deliciis
VI cor eius. Est et aliud malum quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines. Vir cui dedit quod alius colligit
deus divitias et substantiam et honorem, et nihil deest anime sue ex omnibus que desiderat, nec tribuit ei
potestatem deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas magna est
et miseria. Si genuerit quispiam centum liberos, et vixerit multos annos, et plures dies
etatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantie sue, sepulturaque careat: De hoc ego pronun-
tio, quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit, et pergit ad tenebras, et oblivi-
one delebitur nomen eius. Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni et mali. Et si duo-
bus milibus annis vixerit, et non fuerit perfruitus bonis. Nonne ad unum locum properant omnia?
Omnis labor hominis in ore eius, sed anima eius non implebitur bonis. Quid habet amplius stultus inde.
sapiente, et quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita. Melius est quod cupias videre:
quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est et presumptio spiritus. Qui futurus est, iam vocatum est nomen
eius, et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima,
multaque in disputando vanitatem habentia. Quid necesse est homini maiora se querere. cum

ignorat qd ↄducat ē in uita sua num dier pegnatois sue. ⁊ tpr qd uelud umbra
tn. aut qs poterit ei indicare qd p eū futurū sub sole sit. Meli ē nom bonū q̄ pcio
unguenta. ⁊ dies mortis q̄ natiuitatis. Meli ē ire ad domū luct q̄ ad domū con
uiui. In illa eni finis cunctor admonet hoium. ⁊ uiuens cogitat q̄ futurū sit. Meli
est ira risu. qa p tristicia uult animū corrigit delinquentis. Cor sapientiū ubi tristicia ⁊
cor stultor ubi leticia. Meli ē a sapiente corripi: qm stultor adulatoe decipi. Qa sic
sonit spinar ardentiū sub olla: sic risus stulti. Sz ⁊ hoc uanitas. Calūpnia ↄturbat sa
pientē. ⁊ pdet robur cordis ei. Melior ē finis orois q̄ pncipiū. Melior ē paciens ar
rogante. Ne sis uelox ad irascendū. qa ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas q̄
putas cause ē q̄ priora tpa meliora fuere q̄ nc sūt. Stulta eni ē hmoi interrogatio.
Utilior sapia ē cū diuiciis. ⁊ magis pdest uidentibz solem. Sic eni ptegit sapia
sic ptegit pecunia. Hoc aut plus ht eruditio ⁊ sapia. q̄ uitā tribuunt possessori
suo. Considra opa di q̄ nemo possit corrige quē ille despexit. In die bona fruere bo
⁊ malā diē pcaue. Sic eni hanc ⁊ illā fecit ds. ut non inueniat ho ↄ eū iustas querimo
nias. Hec q̄z uidi in diebz uanitatis mee. Iust perit in sua iusticia. ⁊ impius uiuit mul
tū tpr in sua malicia. Noli ēē iust multū. nz plus sapias q̄m necesse ē. Ne obstu
pescas. n impie agas multū. ⁊ noli ēē stult. ne moriaris in tpr n tuo. Bonū ē te
sustentare iustū. Sz ⁊ ab illo ne subtrahas manū tuā. qa q dm timet: nil negli
git. Sapia ↄfortauit sapientē sup dece pncipes ciuitatis. Non ē eni ho iust in terra q̄
faciat bonū ⁊ n peccet. Sz ⁊ cunctis sermonibz q dicunt: ne accomodes cor tuū. ne forte
te audias seruū maledicentē t. Scit eni ↄsciā tua: q̄ tu crebro maledixisti aliis.
Cuncta temptaui in sapia. dixi. Sapiens efficiar: ⁊ ipa longi recessit a me multo
magis q̄ erat. altū pfundū q̄ inuenit. ⁊ alta pfunditas. Qs inueniet ea. Lustraui uniusa
aio meo. ut scirē ↄsiderarē sapiam ⁊ roem. ⁊ ut cognoscerem impietatē stulti ⁊ erro
rē imprudenciū. Inueni amariorē morte mulierē q laqus uenator ē. ⁊ sagena
cor ei. uincla st manus ei. Q placet do effugiet illam. q aut peccator ē: capiet
ab illa. Ecce hoc inueni dixit ecclastes unū ⁊ alterū ut inuenirē rōnē q̄ adhuc
qrit aia mea ⁊ n inueni. Solūm hoc inueni: qa fecit ds hoiem rectum. ⁊ ipe
se infinitis miscuit qonibz. Qs talis ut sapiens est. Et qs nouit solutionē uerbi.

VIII

Sapia hois lucet in uultu ei. ⁊ potentissimus faciē illi cōmutabit. Ego os regis
obseruo. ⁊ pcepta ⁊ iuramēta di. ne festines recedē a facie ei. nz pmaneas in o
pe malo. qa oē qd uoluit faciet. ⁊ sermo illi potestate plenus ē. Nec dicere
ei qsqz p. qre ita facis. Q custodit pceptū: n expiet qcq̄ mali. Temp ⁊ responsio
nē cor sapientis intelligit. Oi negocio temp ē ⁊ oportunitas. ⁊ multa hois af
flictio. Qa ignorat pterita: ⁊ futura nllo scire pot nuncio. Non ē in hois dicione
phibe spm. nec ht potestatē in die mortis. nec sinit qescere ingruente bello. nec
saluabit impietas impiū. Oia hec ↄsideraui ⁊ dedi cor meū in cunctis opibz q̄
fiunt sub sole. Interdum dnat ho hoi in malū suū. Vidi impios sepul
tos q̄ ⁊ cū adhuc uiuerent. in loco sco erant. Et laudabant in ciuitate qsi iu
stor opm. Sz ⁊ hoc uanitas. Etenī qa n pfert cito ↄtra malos sna: absqz timore
ullo filij hoim prepetrant mala. Attn peccator ex eo q̄ centies peccat ⁊ p
paciam sustentat. Ego cognoui qd ē bonū timentibz dm. q uerent faciē ei. ⁊ n sit
bo impio. nec pelongentur dies ei. Sz qsi umbra transeunt. q n timent faciē dm. Est ⁊ alia uanitas q fit sr tra.
Sunt iusti qbz pueniunt mala. qsi opa egerint impior. ⁊ sut impij q̄ ita secu sunt qsi

Margin: ira

Margin: mulierem

Margin: Virū de mille unū repi. mu lierem ex oibz n inueni.

Margin: temp ⁊ iud nosc

Margin: ecco

Margin: bonū impio n plongitur dies ei.

iustorum. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur leticiam quod non esset homini bonum
sub sole. nisi quod comederet et biberet atque gauderet. et hoc solum secum afferret de labore suo in diebus
vite sue, quos dedit ei deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et intelligerem dis
tencionem que versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus non capit sompnum oculis suis. et intellexi
quod omnium operum dei nullam possit homo invenire rationem eorum que fiunt sub sole. Et quanto plus
laboraverit ad querendum: tanto minus inveniet. et si dixerit sapiens se nosse: non poterit reperire.
Omnia hec tractavi in corde meo. ut curiose intelligerem. Sunt iusti atque sapientes. et opera eorum in ma IX
nu dei. et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit. sed omnia in futuro servantur incerta. eo
quod universa eque eveniant iusto et impio. bono et malo. mundo et inmundo. inmolanti vic
timas et sacrificia contempnenti. Sicut bonus: sic et peccator. ut periurus: ita et ille qui verum deierat. hoc
est pessimum inter omnia que sub sole fiunt. quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum
implentur malicia. et contemptu in vita sua. et post hec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper
vivat. et qui hoc credat habet fiduciam. Melior est canis vivus: leone mortuo. Viventes enim sciunt
se esse morituros. Mortui vero: nichil noverunt amplius. nec habent ultra mercedem. quia oblivioni
tradita est memoria eorum. Amor quoque et odium et invidia simul perierunt. nec habent partem in hoc
seculo. et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in leticia panem tuum. et bibe cum gau
dio vinum tuum. quia deo placent opera tua. Omni tempore vestimenta tua sint candida. vestimenta alba
et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam diligis. cunctis diebus
vite instabilitatis tue qui dati sunt tibi sub sole. omni tempore vanitatis tue. hec est enim
pars in vita et in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque potest facere manus tua instanter
operare. quia nec opus nec ratio. nec sciencia nec sapiencia erunt apud inferos quo tu properas. Verti me ad aliud.
et vidi sub sole. nec velocium esse cursum. nec fortium bellum. nec sapientium panem. nec doctorum
divicias. nec artificum graciam. sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum. sed sicut pis
ces capiuntur hamo: et sicut aves comprehenduntur laqueo: sic capiuntur homines tempore malo. cum
eis extemplo supervenerit. Hanc quoque sub sole vidi sapientiam. Civitas parva. et pauci in ea et probavi magnam. Civitas parva
viri. Venit contra eam rex magnus. et vallavit eam. et exstruxit municiones per gyrum. et perfecta
est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens. liberavit urbem per sapientiam suam.
et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. et dicebam ego sapientiam esse meliorem
fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est. et verba eius non sunt audita: Verba sapien
tium audiuntur in silencio. plusquam clamor principis inter stultos. Melior est sapientia X
quam arma bellica. et qui in uno peccaverit: multa bona perdet. Musce morientes perdunt su
avitatem unguenti. Preciosior est sapientia parvaque gloria: ad tempus stulticia. Cor sapi
entis in dextera eius. et cor stulti: in sinistra illius. Sed et stultus in via ambulans
cum ipse insipiens sit: omnes stultos estimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te.
locum tuum ne dimiseris. Quia curatio cessare faciet peccata maxima. Est et malum quod
vidi sub sole quasi per errorem egrediens a facie principis. positum in dignitate subli stultum
mi. et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis. et principes ambulantes quasi ser
vos super terram. Qui fodit foveam incidet in eam. et qui dissipat sepem: mordebit eum co
luber. Qui transfert lapides affligetur in eis. et qui scindit ligna: vulnerabitur ab eis.
Si retusum fuerit ferrum. et hoc non ut prius sed hebetatum fuerit: multo labore exacuetur. et post
industriam: sequetur sapientia. Si mordeat serpens in silencio. nichil eo minus habet qui occulte a detractor
detrahit. Verba oris sapientis: gracia. et labia insipientis precipitabunt eum. Inicium verborum
eius stulticia. et novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat.
Ignorat homo quid ante se fuerit. et quid post se futurum sit. et quis ei poterit indicare. Labor stultorum

affliget eos qui nesciunt in urbem pergere. Ve tibi terra cuius rex puer est et cuius principes mane
comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum et non ad luxu-
riam. In pigritiis humiliabitur contignatio et in infirmitate manuum perstillabit domus. In ri-
sum faciunt panem et vinum ut epulentur viventes et pecunie obediunt omnia. In cogitatione
tua regi ne detrahas et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti. quia et aves celi porta-
bunt vocem tuam et qui habet pennas annuntiabit sententiam. Mitte panem tuum super transeuntes a- XI
quas. quia post multa tempora invenies illum. Da partem .vii. necnon et octo. quia ignoras quid futurum sit super terram
malis. Si replete fuerint nubes imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad
austrum ad aquilonem. in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui observat ventum non seminat et qui
considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras que sit via spiritus et qua ratione compingantur ossa in ven-
tre pregnantis. Sic nescis opera Dei qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum et vespere ne
cesset manus tua. quia nescis quid magis oriatur. hoc vel illud. Et si utrumque simul melius erit.
Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo et in omnibus his letatus
fuerit: meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum. Qui cum venerint vanitatis argu-
untur preterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia tua et in bono sit cor tuum in diebus
iuventutis tue et ambula in via cordis tui in intuitu oculorum tuorum et scito quod pro omnibus
his adducet te Deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo et amove maliciam a carne tua.
Adolescentia enim et voluptas vana sunt. Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue et XII
antequam veniat tempus afflictionis et appropinquent anni de quibus dicas. Non mihi placent. Antequam te-
nebrescat sol et lumen et stelle et luna et revertantur nubes post pluviam. Quando commovebuntur
custodes domus et nutabunt viri fortissimi et ociose erunt molentes imminuto nu-
mero. tenebrescent videntes per foramina et claudent ostia in platea. In humilitate
vocis molentis et consurgent ad vocem volucris et obsurdescent omnes filie carminis. Excelsa
quoque timebunt et formidabunt in via. Florebit amigdalus. impinguabitur locusta et dissi-
pabitur capparis. quoniam ibit homo in domum eternitatis sue et circuibunt in plateis plangentes.
Antequam rumpatur funis argenteus et recurrat vitta aurea et conteratur idria super fontem et confrin-
gatur rota super cisternam et revertatur pulvis in terram suam unde erat et spiritus redeat ad Deum
qui misit illum. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes et omnia vanitas. Cumque esset sapientis-
simus ecclesiastes docuit populum et enarravit que fecerat et investigans composuit parabolas
multas. Quesivit verba utilia et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos. Ver-
ba sapientium sicut stimuli et quasi clavi in altum defixi. que per magistrorum consilium data sunt a
pastore uno. His amplius fili mi ne requiras. faciendi plures libros nullus est finis.
frequensque meditatio carnis est afflictio. Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time.
et mandata eius observa. Hoc est omnis homo. Cuncta que fiunt adducet Deus in iudicium pro
omni errato sive bonum sive malum sit.

Osculetur me osculo oris sui. quia meliora sunt ubera tua vino. fragrantia unguen- I
tis optimis. Oleum effusum nomen tuum. Ideo adolescentule dilexerunt te. Trahe
me post te. curremus in odore unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria
sua. Exultabimus et letabimur in te memores uberum tuorum. Super vinum recti dili-
gunt te. Nigra sum sed formosa filie Ierusalem. sicut tabernacula cedar. Sicut pelles salomonis. No-
lite me considerare quod fusca sim. quia decoloravit me sol. Filii matris mee pugnaverunt
contra me. posuerunt me custodem in vineis. vineam meam non custodivi.
Indica mihi quem diligit anima mea. ubi pascas. ubi cubas in meridie. ne vagari incipiam

aut
...ntu .i. homo et fine ... ceciderit ...
...calis .vi. loca que ... et ...

...xxx. ...

l. dedit.

per greges sodalium tuorum. Si ignoras te o pulchra inter mulieres. egredere et
abi post vestigia gregum. et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus pha
raonis assimilavi te amica mea. pulchre sunt gene tue sicut turturis. collum tuum sicut moni
lia. Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Dum esset rex in accubitu suo 2
nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus mirre dilectus meus mihi. inter ubera mea commorabitur.
Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis engaddi. Ecce tu pulchra es amica mea. ecce tu pulchra.
oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher es dilecte mi et decorus. Lectulus noster floridus. Tigna do 3
morum nostrarum cedrina. Laquearia nostra cypressina. Ego flos campi et lilium convallium. Sicut lilium II
inter spinas. sic amica mea inter filias. Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter 4
filios. Sub umbra illius quem desideraveram sedi. et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit
me rex in cellam vinariam. et ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus. stipa
te me malis. quia amore langueo. Leva eius sub capite meo. et dextera illius amplexabitur
me. Adiuro vos filie ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare
faciatis dilectam quoadusque ipsa velit. Vox dilecti mei. ecce iste venit saliens in mon 5
tibus et transiliens colles. Similis est dilectus meus capree hinnuloque cervorum. En ipse stat
post parietem nostrum. respiciens per fenestras. prospiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur mihi.
Surge propera amica mea columba mea formosa mea et veni. Iam enim hiemps tran
siit. ymber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra. tempus putationis advenit.
Vox turturis audita est in terra nostra. ficus protulit grossos suos. vinee florentes odorem de
derunt. Surge amica mea columba mea et veni. Sponsa mea in foraminibus petre. in
cavernis macerie. Ostende mihi faciem tuam. Sonet vox tua in auribus meis. vox enim
tua dulcis. et decora facies tua. Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vi
neas. nam vinea nostra floruit. Dilectus meus mihi et ego illi qui pascitur inter lilia. donec aspiret
dies. et inclinentur umbre. Revertere. similis esto dilecte mi capree hinnuloque cervorum super
montes bethel. In lectulo meo per noctes quesivi quem diligit anima mea. quesivi illum et non III
inveni. Surgam et circuibo civitatem. per vicos et per plateas queram quem diligit anima mea. 6
quesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles. qui custodiunt civitatem. Num quem
diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos. inveni quem diligit anima mea.
Tenui eum. nec dimittam. donec introducam eum in domum matris mee. et in cubiculum genitricis
mee. Adiuro vos filie ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis. neque evigila
re faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula
fumi ex aromatibus mirre et thuris. et universi pulveris pigmentarii. En lectulum salo
monis. lx. fortes ambiunt. ex fortissimis israel. omnes tenentes gladios. et ad bella
doctissimi. Uniuscuiusque ensis super femur suum. propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex sa
lomon de lignis libani. Columpnas eius fecit argenteas. reclinatorium aureum. ascen
sum purpureum. Media caritate constravit. propter filias ierusalem. Egredimini et videte filie
syon regem salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua in die desponsa
tionis illius. et in die leticie cordis eius. Quam pulchra es amica mea quam pulchra es. IIII
oculi tui columbarum. absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum que ascen
derunt de monte galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum. que ascenderunt de lavachro.
omnes gemellis fetibus. et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua. et eloquium
tuum dulce. Sicut fragmen mali punici. ita gene tue. absque eo quod intrinsecus latet.
Sicut turris david collum tuum. que edificata est cum propugnaculis. Mille clipei pendent ex ea.
omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli capree gemelli. qui

pascuntur in liliis. Donec aspiret dies et inclinentur umbre. Vadam ad montem mirre et ad
colles thuris. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Veni de libano sponsa
veni de libano. veni coronaberis. de capite amana. de vertice sanir et
hermon. de cubilibus leonum. a montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa. vul-
nerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme tue soror
mea sponsa mea. pulchriora sunt ubera tua vino et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Fa-
vus distillans labia tua. mel et lac sub lingua tua et odor vestimentorum tuorum sicut odor thu-
ris. Ortus conclusus est soror mea sponsa. ortus conclusus. fons signatus. Emissiones tue paradisus
malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cipri cum nardo. nardus cum croco. fistula et cinnamomum
cum universis lignis libani. Mirra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum puteus
aquarum viventium. que fluunt impetu de libano. Surge aquilo et veni auster. perfla ortum
V meum et fluant aromata illius. Veniat dilectus meus in ortum suum et comedat fructum pomorum
suorum. Veni in ortum meum soror mea sponsa. messui mirram meam cum aromatibus meis.
Comedi favum cum melle meo. bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite
8 et inebriamini karissimi. Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis. Aperi michi so-
ror mea. amica mea. immaculata mea. columba mea. quia caput meum plenum est rore et cincin-
ni mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea. quomodo induar illa. Lavi pedes meos. quomodo
inquinabo illos. Dilectus meus misit manum suam per foramen et venter meus intremuit ad tac-
tum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo. Manus mee distillaverunt mirram. digiti mei pleni mir-
ra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo. At ille declinaverat atque transierat.
Anima mea liquefacta est. ut dilectus locutus est. Quesivi et non inveni illum. vocavi et non respondit michi. In-
venerunt me custodes civitatis. percusserunt me et vulneraverunt me. Tulerunt pallium meum cu-
stodes murorum. Adiuro vos filie ierusalem si inveneritis dilectum meum. ut nuntietis ei quia a-
more langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum. qualis est dilectus tuus. quia sic
adiurasti nos. Dilectus meus candidus et rubicundus. electus ex milibus. Caput eius aurum optimum.
Come eius sicut elate palmarum. nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivulos aquarum. que lacte
sunt lote et resident iuxta fluenta plenissima. Gene eius sicut areole aromatum. consite a pig-
mentariis. Labia eius distillantia mirram primam. Manus illius tornatiles auree plene ia-
cinctis. Venter eius eburneus. distinctus saphiris. Crura illius columpne marmoree. que fun-
date sunt super bases aureas. Species eius ut libani. electus ut cedri. Guttur illius suavissimum et totus
desiderabilis. Talis est dilectus meus. et ipse est amicus meus filie ierusalem. Quo abiit dilectus tuus o pul- VI
cherrima mulierum. quo declinavit dilectus tuus et queremus eum tecum. Dilectus meus descendit
in ortum suum ad areolam aromatum. ut pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo
et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. Pulchra es amica mea. suavis et decora sicut ierusalem.
terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me. quia ipsi me avolare fecerunt.
Capilli tui sicut grex caprarum que pascuntur in galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt
de lavacro. Omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici. sic ge-
ne tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine et octoginta concubine et adolescentu-
larum non est numerus. Una est columba mea perfecta mea. Una matris sue. electa genitrici sue. Viderunt
illam filie ierusalem et beatissimam predicaverunt. regine et concubine laudaverunt illam. Que est is-
ta que progreditur quasi aurora consurgens. pulchra ut luna. electa ut sol. terribilis ut castrorum
acies ordinata. Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallium. ut inspicerem si
floruissent vinee et germinassent mala punica. Nescivi. anima mea conturbavit me propter quadri-
gas aminadab. Revertere revertere sunamitis. revertere revertere ut intueamur te. Quid vi- VII

debilis in sunamite nisi choros castrorum. Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia
principis. Iunctura feminum tuorum sicut monilia, que fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus
crater tornatilis, numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo u-
bera tua sicut duo hinnuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut pisci-
ne in esebon que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris libani que respicit contra
damascum. Caput tuum ut carmelus, et comme capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibus.
Quam pulchra es, et quam decora, karissima in deliciis. Statura tua assimilata est palme, et ubera tua
botris. Dixi: ascendam in palmam, et apprehendam fructus eius. Et erunt ubera tua sicut botri vinee, et
odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum. Dignum dilecto meo ad potandum,
labiisque et dentibus illius ad ruminandum. Ego dilecto meo, et ad me conversio eius. Veni dilec-
te mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas, et videamus si flo-
ruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea.
Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma nova et vetera dilecte mi servavi tibi. Quis
mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee, ut inveniam te foris, et deosculer te, et
iam nemo despiciat me? Apprehendam te, et ducam te in domum matris mee, et in cubiculum geni-
tricis mee. Ibi me docebis, et dabo tibi poculum ex vino condito, et mustum malorum granatorum meorum.
Leva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie ierusalem ne su-
scitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit de deser-
to deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te, ibi corru-
pta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum, ut sig-
naculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. Lam-
pades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe non potuerunt extinguere caritatem,
nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione, quasi nichil despiciet
eam. Soror nostra parvula est, et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die qua alloquenda est? Si
murus est, edificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est, compingamus illud tabulis
cedrinis. Ego murus, et ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vi-
nea fuit pacifico in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mil-
le argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici, et ducenti his qui custodiunt
fructus eius. Que habitas in ortis, amici auscultant te. Fac me audire vocem tuam. Fu-
ge dilecte mi, et assimilare capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate, et in sim-
plicitate cordis querite illum. Quoniam invenitur ab his qui non temptant illum. Ap-
paret autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a deo. Proba-
ta autem virtus corripit insipientes. Quoniam in malivolam animam non introibit
sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet
fictum, et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate. Beni-
gnus est enim spiritus sapientie, et non liberabit maledicum a labiis suis. Quoniam renum testis est deus, et cordis il-
lius scrutator est verus, et lingue eius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet
omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere, nec preteriet illum corripiens iudi-
cium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad deum ve-
niet, ad correptionem iniquitatum illius, quoniam auris zeli audit omnia, et tumultus murmuratio-
num non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest, et a detractione parcite lingue.

quia sermo obscurus in vacuum non ibit. Os quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre. Neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. quoniam deus non fecit mortem. nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim deus ut essent omnia. et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Non enim est in illis medicamentum exterminii. nec inferorum regnum in terra. Iusticia perpetua est et inmortalis. Iniusticia autem mortis acquisitio. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam. et estimantes illam amicam defluxerunt. et sponsiones posuerunt ad illam. quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius. Dixerunt enim impii apud se non recte cogitantes. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre. et non est refrigerium in fine hominis. et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. Quia ex nichilo nati sumus. et post hoc erimus tamquam non fuerimus. quoniam fumus et flatus est in naribus nostris. et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. Quia extinctus cinis erit corpus nostrum. et spiritus diffundetur tamquam mollis aer. et transiet vita nostra tamquam vestigium nubis. et sicut nebula dissolvetur. que fugata est a radiis solis. et a calore illius aggravata. et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus. et nemo habebit memoriam operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum. et non est reversio finis nostri. quoniam consignata est. et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt. et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus. et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exsors sit luxurie nostre. Ubique relinquamus signa leticie. quoniam hec est pars nostra et hec est sors. Opprimamus pauperem iustum. non parcamus vidue. nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iusticie. Circumveniamus ergo iustum quoniam inutilis est nobis. et contrarius est operibus nostris. et improperat nobis peccata legis. et diffamat in nos peccata discipline nostre. promittit se scientiam dei habere. et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum. quoniam dissimilis est aliis vita illius. et inmutate sunt vie eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo. et abstinet se a viis nostris quasi ab inmundiciis. et prefert novissima iustorum. et gloriatur se patrem habere deum. Videamus si sermones illius veri sint. et temptemus que ventura sunt illi. et sciemus que erunt novissima illius. Si enim est verus filius dei: suscipiet illum. et liberabit illum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum ut sciamus reverentiam eius. et probemus pacientiam illius. Morte turpissima condempnemus eum. Erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt. excecavit enim illos malicia eorum. et nescierunt sacramenta dei. neque speraverunt mercedem iusticie. nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. Quoniam deus creavit hominem inexterminabilem. ad ymaginem similitudinis sue fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. imitantur autem illum qui sunt ex parte illius. II

Iustorum autem anime in manu dei sunt. et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori. et estimata est afflictio exitus illorum. et ab nobis quod est iter exterminium. illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt: spes illorum inmortalitate plena est. In paucis vexati in multis bene disponentur. quoniam deus temptavit illos. et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos. et quasi holocausti hostiam accepit illos. et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti et tamquam scintille in harundineto discurrent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis. et regnabit dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem. et fideles in dilectione acquiescent illi. quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum que cogitaverunt correptionem habebunt. qui neglexerunt iustum. et a domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit: infelix est. et vacua est spes illorum. et labores sine fructu. et inhabitabilia opera eorum. Mulieres eorum insensate sunt. et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura eorum. quoniam felix est sterilis et incoinquinata que nescivit thorum in delicto. habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem. nec cogitavit adversus deum nequissima. Dabitur enim illi fidei donum electum. et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus. et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum in consummatione erunt. et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longe vite erunt: in nichilum co-

Mens.

Iusticia.

Al' liberate vitā.

fruamur bonis

coronemus rosis

iustorum anime

C. Subulcus. A. Agricola. Ampl…

filius adulteri

putabuntur: et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint: non habebunt spem, nec in
die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dirae sunt consummationis. O quam pulchra est casta generatio cum cla- IIII
ritate. Immortalis est enim memoria illius: quoniam et apud Deum nota est et apud homines. Cum praesens est illam imitantur,
et desiderant eam cum se eduxerit: et in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum praemium
vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et adulterinae plantationes non dabunt ra-
dices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posi-
ta: a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami incon-
summati, et fructus illorum inutiles, et acerbi ad manducandum, et ad nihilum apti. Ex iniquis enim omnes filii
qui nascuntur: testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte praeoccupatus
fuerit: in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est, non diuturna: neque numero annorum computata. Cani
sunt sensus hominis: et aetas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus: et vivens inter peccatores trans-
latus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona: et in-
constantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia. Consummatus in brevi explevit tempora multa. Placita
enim erat Deo anima eius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelli-
gentes nec ponentes in cordibus talia: quoniam gratia et misericordia in electos eius. Condempnat autem iustus mortuus
vivos impios: et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis,
et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus. Videbunt et contempnent illum. Illos autem
Dominus irridebit. Et erunt post hoc decidentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum. Quoniam disrumpet
illos inflatos sine voce, et commovebit eos a fundamentis usque ad supremum desolabun-
tur: et erunt gementes, et memoria eorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et tra-
ducent illos ex adverso iniquitates eorum. Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se an- V
gustiaverunt, et qui abstulerunt labores illorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur
in subitatione insperatae salutis, gementes prae angustia spiritus. Dicentes intra se paenitentiam agentes, et prae an-
gustia spiritus gementes. Hii sunt quos aliquando habuimus in derisum, et in similitudinem improperii. Nos insensati vi-
tam eorum estimabamus insaniam, et finem eorum sine honore. Quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter
sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis, et iustitiae lumen non luxit nobis, et sol intelligentiae
non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam
autem Domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid nobis contulit? Transi-
erunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuntius percurrens, tamquam navis quae pertransit fluctuan-
tem aquam. Cuius cum praeterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinae illius in fluctibus. Aut
avis quae transvolat in aere: nullum invenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberans le-
vem ventum, et scindens per vim itineris aerem. Commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum inve-
nitur itineris illius. Aut tamquam sagitta in locum destinatum: divisus aer continuo in se reclusus est, ut
ignoretur transitus illius. Sic et nos nati continuo desinimus esse: et virtutis quidem nullum signum va-
luimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hii qui pecca-
verunt. Quia spes impii tamquam lanugo est quae a vento tollitur: et tamquam spuma gracilis quae a pro-
cella dispergitur: et tamquam fumus qui a vento diffusus est: et tamquam memoria hospitis unius
diei praetereuntis. Iusti autem in perpetuum vivent: et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio
eorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini. Quoniam
dextera sua teget eos, et accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem
inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum
inexpugnabile aequitatem. Acuet autem duram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis
terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a bene curvato arcu nu-
bium exterminabuntur, et ad certum locum insilient, et ad petrosa. Vel a ira plene grandines

c. Ad reges et iudices.

mittentur. et candescet in illos aqua maris. et flumina concurrent. Contra illos stabit spiritus virtutis et
tamquam turbo venti dividet eos. et ad heremum perducet omnem terram iniquitas illorum. et malignitas evertet
sap. sedes potentium. Melior est sapientia quam vires. et vir prudens melior quam fortis. Audite ergo reges et VI
intelligite. Discite iudices finium terre. prebete aures vos qui continetis multitudines et placetis
vobis in turbis nationum. quoniam data est a domino potestas vobis. et virtus ab altissimo. qui interro-
gabit opera vestra. et cogitationes scrutabitur. quoniam cum essetis ministri illius regni non recte iudi-
Iudic. castis. nec custodistis legem iustitie. neque secundum voluntatem dei ambulastis. horrende et
cito apparebit vobis. quoniam durissimum iudicium in his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur
misericordia. potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam deus qui est domina-
tor omnium. nec verebitur magnitudinem cuiusquam. quoniam pusillum et magnum ipse fecit. et eque cura est
Ep. illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges sunt hi sermo-
nes mei. ut discatis sapientiam. et non excidatis. Qui enim custodierint iusta iuste iustificabuntur.
et qui didicerint ista invenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos. et diligite illos
et habebitis disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapientia. et facile videtur ab his qui diligunt
eam. et invenietur ab his qui querunt eam. Preoccupat qui se concupiscunt. ut illis se prior ostendat. Qui
de luce vigilaverit ad illam non laborabit. assidentem enim illam foribus suis inveniet. Co-
gitare ergo de illa sensus est consummatus. et qui vigilaverit propter eam cito securus erit. quoniam dignos se
ipsa circuit querens. et in viis suis ostendet se illis. Initium enim verissima est discipline con-
cupiscentia. Cura ergo discipline concupiscentia dilectio est. et dilectio custodia legum est illius. Custoditio au-
tem legum consummatio est incorruptionis. Incorruptio autem facit proximum esse deo. Concupiscentia
itaque sapientie deducet ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini in sedibus et sceptris o reges po-
puli diligite sapientiam ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est sa-
pientia. et quomodo facta sit referam. et non abscondam a vobis sacramenta dei. sed ab initio nativitatis investigabo
et ponam in lucem scientiam illius. et non preteribo veritatem. neque cum invidia tabescente iter habebo. quoniam
talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum. et rex sa-
VII piens populi stabilimentum est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos. et proderit vobis. Sum quidem
ho. et ego mortalis homo similis omnibus. et ex genere terreni illius qui prior factus est. et in ventre matris figura-
tus caro. x. mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis. et delectamento somni conveniente. Et
ego natus accepi communem aerem. et similiter decidi in factam terram. et primam vocem similem omnibus emisi plo-
n. rans. In involumentis nutritus sum. et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud nativitatis ha-
buit initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam. et similis exitus. Propter hoc optavi et datus est mihi sensus. et invo-
cavi. et venit in me spiritus sapientie. et preposui illam regnis et sedibus. et divitias nichil esse duxi in
comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum. quoniam omne aurum in comparatione illius harena est exi-
gua. et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et omnem pulchritudinem et speciem
dilexi eam. et proposui pro luce habere illam. quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt mihi omnia bona pari-
ter cum illa. et innumerabilis honestas per manus illius. et letatus sum in omnibus quoniam antecedebat sapientia.
et ignorabam quoniam horum omnium mater est. Quam sine fictione didici. et sine invidia communico. et honestatem illius
non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus. quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei. propter
discipline dona commendati. Michi autem dedit deus dicere ex sententia. et presumere digna horum que mihi
In manu dei dantur. quoniam ipse sapientie dux est. et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones
nostri. et omnis sapientia. et operum scientia disciplina. Ipse enim dedit mihi horum que sunt scientiam veram. ut sciam dis-
positionem orbis terrarum. et virtutes elementorum. initium et consummationem et medietatem temporum vicis-
situdinum permutationes. et consummationes temporum. anni cursus. et stellarum dispositiones. naturas animalium. et iras be-
stiarum. vim ventorum. et cogitationes hominum. differentias virgultorum et virtutes radicum. et

cuncta que sunt absconsa et improvisa didici. Omnium artifex docuit sapientia. Est enim spiritus intelligentie. sanctus.
multiplex. unicus. subtilis. modestus. disertus. mobilis. incoinquinatus. certus. suavis. amans bonum
acutum. quem nichil vetat benefaciens. humanus. benignus. stabilis. securus. omnem habens virtutem. omnia prospiciens.
et qui capiat omnes spiritus intelligibiles. mundus. subtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia. Attingit autem VIII
a fine usque propter munditiam suam. Vapor est enim virtutis dei. et emanatio quedam est claritatis omnipo
tentis dei sincera. et ideo in illam inquinatum incurrit. Candor est enim lucis eterne. et speculum
sine macula dei maiestatis. et imago bonitatis illius. Et cum sit una: omnia potest. et permanens omnia in
novat. et per nationes in animas sanctas se transfert. amicos dei et prophetas constituit. Neminem enim dili
git deus. nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim hec speciosior sole. et super omnem dispositionem stellarum luci
comparata: prior invenitur. Illi enim succedit nox. Sapientiam autem non vincit malitia. Attingit
ergo a fine usque ad finem fortiter. et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi eam a iuven
tute mea. et quesivi sponsam mihi assumere. et amator factus sum forme illius. Generositatem contubernium
illius glorificat contubernium habens dei. Sed et omnium dominus dilexit eam. Doctrix enim est discipline dei. et electrix ope
rum illius. Et si divitie appetuntur in vita. quid sapientia locupletius que operatur omnia? Si autem sensus operatur.
quis horum que sunt magis quam illa est artifex. Et si iustitiam quis diligit. labores huius magnas habent
virtutes. Sobrietatem enim et prudentiam docet. et iustitiam et virtutem. quibus utilius nichil est in vi
ta hominibus. Et si multitudinem scientie desiderat quis. scit preterita. et de futuris estimat. Scit versutias ser
monum. et dissolutiones argumentorum. signa et monstra scit antequam fiant. et eventus temporum et seculorum.
Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum sciens quoniam mecum communicabit de bonis. et erit al
locutio cogitationis et tedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas. et honorem apud seniores. iuve
nis et acutus inveniar in iudicio. et in conspectu potentium admirabilis ero. et facies principum
admirabuntur me. Tacentem me sustinebunt. et loquentem me respicient. et sermocinante me
plura: manus ori suo imponent. Preterea habebo per hanc immortalitatem. et memoriam eternam his qui
post me futuri sunt relinquam. Disponam populos. et nationes subdite. timebunt me audientes reges
horrendi. et in multitudine bonus videbor. et in bello fortis. Intrans in domum conquiescam cum illa. Non
enim habet amaritudinem conversatio illius. nec tedium convictus illius. sed letitiam et gaudium. Hec cogitans
apud me et commemorans in corde meo quoniam immortalis est. et in cogitatione sapientia. et in amicitia
illius delectatio bona. et in operibus manuum illius honestas sine defectione. et in certamine loquele il
lius sapientia. et in amicitia illius sapientia et preclaritas in communicatione sermonum illius. Circuibam querens
ut michi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus. et sortitus animam bonam. et cum essem magis
bonus: veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi det deus. et hoc erat
sapientie scire cuius esset donum hoc. adii dominum et deprecatus sum illum. et dixi ex totis precordiis meis. Deus IX
patrum meorum et domine misericordie qui fecisti omnia verbo. et sapientia tua constituisti hominem. ut dominaretur crea
ture que a te facta est. ut disponat orbem terrarum in equitate et iustitia. et in directione cordis iu
dicium iudicet. Da michi sedium tuarum assistricem sapientiam. et noli me reprobare a pueris tuis. quoniam
servus tuus sum ego et filius ancille tue. homo infirmus et exigui temporis. et minor ad intellectum iudi
cii et legum. et si quis erit consummatus inter filios hominum si ab illo fuerit sapientia tua: in nichilum
computabitur. Tu autem elegisti me regem populo tuo. et iudicem filiorum tuorum et filiarum. et dixisti
edificare templum in monte sancto tuo. et in civitate habitationis tue: altare. similitudinem taberna
culi sancti tui. quod preparasti ab initio et tecum sapientia tua que novit opera tua. que et affuit tunc cum
orbem terrarum faceres. et sciebat quod placitum esset oculis tuis. et quid directum in oculis tuis. Mitte
illam de celis sanctis tuis. et a sede magnitudinis tue. ut mecum sit et mecum laboret. et sci
am quid acceptum sit coram te. Scit enim illa omnia et intelligit. et deducet me in operibus meis
sobrie. et custodiet me in sua potentia. et erunt accepta opera mea. et disponam populum tuum iuste. et

et dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium dei? aut quis poterit cogitare quid ue-
lit deus? Cogitationes enim mortalium timide. et incerte prouidentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggrauat
animam. et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. et difficile estimamus que in terra sunt. et que
in prospectu sunt inuenimus cum labore. Que in celis sunt autem quis inuestigabit? Sensum autem tuum
quis sciet. nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis? Et sic correcte essent semite eorum qui in terris sunt
et que tibi placent didicerunt homines. Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi domine
X a principio. Hec illum qui primus formatus est a deo formatus est pater orbis terrarum. cum solus esset
creatus custodiuit. et eduxit illum de limo terre. et dedit illi uirtutem continendi omnia. Ab hac ut
recessit iniustus in ira sua per iram homicidii fraternitatis deperiit. Propter quod cum aqua deleret terram
sanauit iterum sapientia per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec et in consensu superbie cum na-
tiones exulassent: sciuit iustum. et conseruauit sine querela deo. et in filii misericordia fortem custodiuit.
Hec iustum a pereuntibus impiis liberauit: fugientem descendente igne in pentapolim. quibus
in testimonium nequitie fumigabunda constat terra deserta. et incerto tempore fructus habentes arbo-
res. et incredibilis anime memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim pretereuntes non tantum in hoc
lapsi sunt: ut ignorarent bona: sed et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam. ut in his que peccauerunt
nec latere potuissent. Sapientia autem hos qui se obseruant: a doloribus liberauit. Hec autem profu-
gum ire fratris iustum deduxit per uias rectas. et ostendit illi regnum dei. et dedit illi scientiam
sanctorum. honestauit illum in laboribus. et compleuit labores illius. In fraude circumuenientium illum
affuit: et honestum fecit illum. Custodiuit illum ab inimicis: et a seductoribus tutauit il-
lum. et certamen forte dedit illi ut uinceret. et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec uenditum iustum
non dereliquit: et a peccatoribus liberauit eum. Descenditque cum illo in foueam: et in uinculis non dere-
liquit eum. donec afferret illi sceptrum regni et potentiam aduersus eos qui eum deprimebant. et mendaces
ostendit qui maculauerunt eum. et dedit illi claritatem eternam. Hec populum iustum et semen sine querela libe-
rauit a nationibus que illum opprimebant. Intrauit in animam serui dei. et stetit contra reges horrendos
in portentis et signis. Et reddidit iustis mercedem laborum suorum. et deduxit eos in uia mirabi-
li. Et fuit illis in uelamento diei. et in luce stellarum per noctem. Et transtulit illos per mare ru-
brum. et transuexit illos per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare. et ab al-
titudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum. et decantauerunt domine nomen sanctum
tuum. et uictricem manum tuam pariter laudauerunt. quoniam sapientia aperuit os mutorum. et linguas infan-
tium fecit disertas. Direxit opera eorum in manibus prophete sancti. Iter fecerunt per deserta que non habi-
XI tabantur. et in locis desertis fixerunt casas. Steterunt contra hostes. et de inimicis se uindicauerunt.
Sitierunt et inuocauerunt te. et data est illis aqua de petra altissima. et requies sitis de lapide duro. Per que e-
nim penas passi sunt inimici eorum. et a defectione potus sui. et in eis cum habundarent filii Israel
letati sunt. per hec cum illis deessent: bene cum illis actum est. Nam pro fonte sempiterni fluminis humanum
sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum. dedisti illis
habundantem aquam insperate. ostendens per sitim que tunc fuit quemadmodum tuos exaltares
et aduersarios necares illorum. Cum enim temptati sunt. et quidem cum misericordia disciplinam acceperunt. scie-
runt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens pro-
basti. illos autem tamquam rex durus interrogans condempnasti. Absentes enim et presentes similiter tor-
quebantur. Duplex enim illos acceperat tedium et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim audi-
rent per sua tormenta bene secum agi: commemorati sunt dominum admirantes in finem exitus.
Quem enim in expositione praua proiectum deriserunt: in fine euentus mirati sunt. Non similiter iustis si-
tiens. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum. quod quidam errantes colebant
mutos serpentes et bestias superuacuas inmisisti illis multitudinem mutorum animalium.

immunditiam. ut sciret quia per que peccat quis per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens ma-
nus tua que creavit orbem terrarum ex materia invisa. immittere illis multitudinem ursorum. aut audaces
leones. aut novi generis ira plenas aut ignotas bestias. aut vaporem igneum spirantes. aut
odorem fumi proferentes. aut horrendas ab oculis scintillas emittentes. quarum non solum lesura po-
terat illos exterminare: sed et aspectus per timorem occidere. Nam et sine his uno spiritu poterant occidi
persecutionem passi: ab ipsis factis suis. et dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensura et numero et pon-
dere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper. et virtuti brachii tui quis resistet?
Quoniam tamquam momentum staterae: sic est ante te orbis terrarum. et tamquam gutta roris antelucani que des-
cendit in terram. Et misereris omnium quoniam omnia potes. et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim
omnia que sunt. et nichil odisti eorum que fecisti. Nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset
aliquid permanere nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Parcis autem omnibus quoniam
XII tua sunt domine qui amas animas. O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in nobis. Ideoque hos qui exerrant par-
tibus corripis. et de quibus peccant admones et alloqueris. ut relicta malitia credant in te domine.
Illos enim antiquos habitatores terre sancte tue quos exhorruisti quia odibilia tibi opera faciebant per medi-
camina et sacrificia iniusta et filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores viscerum hominum et de-
voratores sanguinis et auctores parentes animarum inauxiliatarum voluisti perdere a medio sacramento
tuo. per manus parentum nostrorum. ut dignam perciperent peregrinationem puerorum dei. que tibi omnium carior est terra.
Sed et his tamquam hominibus pepercisti et misisti antecessores exercitus tui vespas. ut illos paulatim ex-
terminarent. Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis. aut bestiis sevis. aut verbo
duro simul exterminare. sed partibus iudicans dabas locum penitentie. non ignorans quoniam nequa est natio
eorum. et naturalis malitia eorum. et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat
maledictum ab initio. Nec timens aliquem. veniam dabas peccatis eorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti?
aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum?
Aut quis tibi imputabit si perierint nationes que tu fecisti? Non enim est alius deus quam tu cui cura est de omni-
bus. ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent
de his quos perdidisti. Cum sis igitur iustus. iuste omnia disponis. Ipsum quoque qui non debet puniri condempnas
exterum estimas a tua virtute. Virtus enim tua iustitie initium est. et ob hoc quod omnium dominus
es. omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus. et hos
qui te nesciunt in audacia traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas. et cum
magna reverentia disponis nos. Subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum
per talia opera quoniam oportet esse iustum et humanum. et bone spei fecisti filios tuos. quoniam iudicans das locum
in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attenti-
one. et liberasti dans tempus et locum per que possent mutari a malitia: cum quanta diligentia
iudicas filios tuos. quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum. Cum
ergo nobis disciplinam das: inimicos nostros multipliciter flagellas. ut bonitatem tuam cogitemus
iudicantes. et cum de nobis iudicatur: speremus misericordiam. Unde et illis qui in vita sua insensate
et iniuste vixerunt. per hec que coluerunt. dedisti summa tormenta. Etenim in erroris via diutius
erraverunt. deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua infantium insensatorum more
viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludi-
briis et increpationibus non sunt correcti: dignum dei iudicium experti sunt. In his enim que pati-
ebantur moleste ferebant in quibus patientes indignabantur. per hec que putabant deos in
ipsis. cum exterminarentur videntes illum quem olim negabant se nosse: verum deum
agnoverunt. Propter quod et finis condempnationis illorum venit super eos. Vani autem sunt omnes homines XIII
in quibus non subest scientia dei. et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est. neque

operibus eius attendentes agnoverunt quis esset artifex. Sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem
aut gyrum stellarum, aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Si autem specie delectati
dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator haec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt,
intelligant ab ipsis quoniam qui haec fecit, fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creaturae cognosci-
biliter poterit creator horum videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortassis
errant, Deum quaerentes et volentes invenire. Etenim cum in operibus illius conversentur,
inquirunt, et persuasum habent quoniam bona sunt quae videntur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum
potuerunt scire ut possent aestimare saeculum, quomodo huius Dominum non facilius invenerunt? Infelices autem
sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum et argentum, artis
inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antiquae. Aut si quis artifex faber de
silva lignum rectum secuerit, et huius docte eradat omnem corticem, et arte sua usus diligenter fabricet vas
utile in conversationem vitae; reliquiis autem eius operis ad praeparationem escae abutatur; et reliquum
horum quod ad nullos usus facit, lignum curvum et vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam,
et per scientiam suae artis figuret illud, et assimilet imagini hominis; aut alicui ex animalibus illud com-
paret, perliniens rubrica, et rubicundum faciens fuco colore illud, et omnem maculam quae in illo est per-
liniens; et faciat ei dignam habitationem, et in pariete ponens illud, et confirmans ferro, ne
forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adiuvare se; imago enim est, et opus est illi adiutorium.
Et de substantia sua, et de filiis suis, et de nuptiis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo
qui sine anima est; et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita rogat mortuum, et in adiutorium inu-
tilem invocat; et pro itinere petit ab eo quod ambulare non potest; et de acquirendo, et de operando, et de
omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis. Iterum alius navigare cogitans, et per feros XIIII
fluctus iter facere incipiens, ligno portante se fragilius lignum invocat. Illud enim cupi-
ditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua. Tua autem, Pater, gubernat providen-
tia, quoniam dedisti et in mari viam, et inter fluctus semitam firmissimam, ostendens quoniam potens es ex omni-
bus salvare, etiam si sine rate aliquis adeat mare. Sed ut non essent vacua sapientiae tuae opera, propter hoc etiam exi-
guo ligno credunt homines animas suas, et transeuntes mare per ratem liberati sunt. Sed et ab initio cum perirent su-
perbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit saeculo semen nativitatis, quae manu
tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. Per manus autem quod fit idolum, male-
dictum est et ipsum, et qui fecit illud: quia ille quidem operatus est, illud autem cum esset fragile, deus cognominatum est.
Similiter autem odio sunt Deo impius et impietas eius. Etenim quod factum est, cum illo qui fecit tormenta patietur.
Propter hoc et idolis nationum non erit respectus, quoniam creaturae Dei in odium factae sunt, et in tentationem animabus homi-
num, et in muscipulam pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum, et adinven-
tio illorum corruptio vitae est. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim ho-
minum haec advenit in orbem terrarum, et ideo brevis illorum finis est inventus. Acerbo enim luctu do-
lens pater cito sibi rapti filii fecit imaginem; et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam
deum colere coepit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore conva-
lescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio cole-
bantur figmenta. Et hos quos in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent, e longinquo
figura eorum allata, evidentem imaginem regis quem honorare volebant fecerunt, ut il-
lum qui aberat, tamquam praesentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam et
hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens placere illi qui se assumpsit,
elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum,
abducta per speciem operis, eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum aestimaverunt.
Et haec fuit vitae humanae deceptio: quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines incom-

bile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat errasse eos circa dei scientiam. sed et in magno
uiuentes inscie bello. tot et tam magna mala pacem appellant. aut enim filios sacrificantes. aut
obscura sacrificia facientes. aut insanie plenas uigilias habentes. neque nuptias insidias iam cus
todiunt. Et alius alium per inuidiam mundiciam occidit. aut adulteras contristans. Et omnia commix
ta sunt sanguis et homicidium. furtum et fictio. corruptio et infidelitas. turbatio et periurium. tumultus bonorum
dei immemoratio. animarum inquinatio. natiuitatis immutatio. nuptiarum inconstantia. inordina
tio mechie et impudicitie. Infandorum enim ydolorum cultura omnis mali causa est. et initium et finis. Aut
enim dum letantur insaniunt. aut certe uaticinantur falsa. aut uiuunt iniuste. aut pe
iurant cito. Dum enim confidunt in ydolis que sine anima sunt male iurantes noceri se non sperant. Utraque
ergo illis euenient digne quoniam male senserunt de deo attendentes ydolis.
et iniuste iurauerunt in dolo contempnentes iustitiam. Non enim iuratorum est uirtus.
sed peccantium pena. perambulat semper in iustorum preuaricationem. Tu autem deus noster suauis et uerus XV
es. patiens et in misericordia disponens omnia. Etenim si peccauerimus tui sumus scientes magnitudinem
tuam. Et si non peccauerimus scimus quoniam apud te sumus computati. Nosse enim te consummata iu
stitia est. et scire iustitiam et uirtutem tuam radix est inmortalitatis. Non enim in errorem induxit
nos hominum male artis excogitatio. nec umbra picture. labor sine fructu. effigies sculpta. per cuius asp
tus insensato dat concupiscentiam et diligit mortue ymaginis effigiem sine anima. Malorum amatores
digni sunt morte. qui spem habent in talibus. et qui faciunt illos. et qui diligunt. et qui colunt. Sed et figulus
mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unumquodque uas. Et de eodem luto fingit
que munda sunt in usum uasa. et similiter que his sunt contraria. horum autem uasorum quis sit usus iudex est figulus.
Et cum labore uano deum fingit de eodem luto. ille qui paulo ante de terra factus fuerat. et post pusillum
ducit se unde acceptus est. Repetitus anime debitum quam habebat. Sed cura est illi non quia laboraturus est. nec quoniam
breuis est illi uita. sed concertatur aurificibus et argentariis. sed et erarios imitatur. et gloriam pre
fert. quoniam res superuacuas fingit. Cinis est enim cor eius. et superuacua spes illius. et luto uilior uita
illius. quoniam ignorauit qui se finxit. et qui inspirauit illi animam. et amat quod operatus est. et qui insuf
flauit ei spiritum uitalem. Sed estimauerunt lusum esse uitam nostram. et conuersationem uite com
positam ad lucrum. et oportere undecumque etiam ex malo acquirere. Hic enim scit se super omnes delin
quere. qui ex terre materia fragilia uasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infeli
ces supra modum anime superbi sunt inimici populi tui et imperantes illi. Quoniam omnia ydola natio
num deos estimauerunt. quibus neque oculorum usus est ad uidendum. neque nares ad percipiendum spiritum.
neque aures ad audiendum. neque digiti manuum ad tractandum. sed et pedes eorum pigri ad ambu
landum. Homo enim fecit illos. et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo enim sibi similem homo po
terit deum fingere. Cum sit enim mortalis mortuum fingit manibus iniquis. Melior est enim ipse
his quos colit. quia ipse quidem uixit cum esset mortalis. illi autem nunquam. Sed et animalia miser
rima colunt. Insensata enim comparata his illis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquid ex his animalibus
bona conspicere. Effugerunt autem dei laudem et benedictionem. Propter hec et per his similia passi sunt dig XVI
ne tormenta. et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti popu
lum tuum. quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui nouum saporem escam parans ortigometram.
ut illi quidem concupiscentes escam. propter ea que illis ostensa et missa sunt. etiam a necessaria concupiscentia
auerterentur. Hii autem in breui inopes facti nouam gustauerunt escam. Oportebat enim illis
quidem sine excusatione superuenire interitum exercentibus tirannidem. his autem tantum ostendere quem
admodum inimici eorum exterminabantur. Etenim cum illis superuenit seua bestiarum ira morsi
bus peruersorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum ira tua permansit. sed ad correp
tionem in breui turbati sunt. signum habentes salutis. ad commemorationem mandati legis tue. Qui

si peccauerimus

nosse deum

enim conversus est non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium salvatorem. In hoc autem ostendisti inimicis
nostris quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos autem locustarum et muscarum occiderunt morsus, et non est inven
ta sanitas anime illorum, quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec draconum
venenatorum vicerunt dentes. Misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim
sermonum tuorum exterminabantur. nec in altam incidentes oblivionem, ut non possent tuo uti ad
iutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit eos. Sed tuus domine sermo qui sanat
omnia. Tu es domine qui vite et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem
occidit per maliciam, quod animam suam, et cum exierit spiritus non revertetur, nec revocabit animam que recepta est.
Sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim nosse te impii per fortitudinem
brachii tui flagellati sunt, novis aquis et grandinibus et pluviis persecutionem
passi sunt, et per ignem consumpti. Quod enim mirabile erat in aqua que omnia extinguit, plus
ignis valebat. Vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburen
tur que ad impios missa erant animalia. Sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio patiuntur
persecutionem. Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis exardebat undique, ut iniquam terre na
tionem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutristi populum tuum, et paratum panem de celo prestitisti
illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tu
a et dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebas, et deserviens uniuscuiusque voluntati, ad quod quisque vole
bat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant vim ignis, et non tabescebant, ut scirent
quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia choruscans. Hic autem
iterum ut nutrirentur iusti, etiam sue virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens exar
descit in tormentum adversus iniustos, et lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter
hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratie tue deserviebant, ad voluntatem horum qui a te deside
rabant. ut scirent filii tui quos dilexisti domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus
hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo
radio solis calefactum tabescebat. Ut notum omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem
tuam, et ad ortum lucis te adorare. Ingrati enim spes tanquam hibernalis glacies tabescet, et dis
periet tanquam aqua supervacua. Magna enim sunt iudicia tua domine, et inenarrabilia verba

XVII

tua. Propter hoc indisciplinate anime erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sancte,
vinculis tenebrarum et longe noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetue providentie ia
cuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi
sunt, paventes horrende, et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spe
lunca sine timore custodiebat, quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et persone tristes illis apparen
tes pavorem prestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen prebere, nec siderum limpi
de flamme illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus
ignis timore plenus, et timore perculsi illius que non videbatur faciei, estimabant deteriora esse que non
videbantur. Et magice artis appositi erant derisus, et sapientie gloria correctio cum gloria
contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes se expellere ab anima languen
te, hi cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat,
transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant. Et aerem quem
nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre. Frequenter enim preoccupant pessi
ma arguente conscientia. Cum sit enim timida nequitia, data est in omnium condemnationem. Semper
enim presumit seva perturbata conscientia. Nichil enim est timor, nisi presumptionis adiutorium, proditio
cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est expectatio, maiorem computat
inscientiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis

Marginal notes: ho per maliciam occidit — ho fructus sed sermo dei pascit nos — spe(lunca) … — … de demoniis — insomnio — nequicia — quid est timor — mala conscientia

mis et ab altissimis supervenientem eundem somnum dormientes aliquando monstrorum exagitabantur
timore, aliquando animae deficiebant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. De-
inde si quis ex illis decidisset custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut
pastor aut agri laborum operarius praeoccupatus esset: ineffugabilem sustinebat necessitatem. Una enim
cathena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans aut inter spissos ramos arborum so-
nus suavis avium, aut vis aquae decurrentis nimium, aut sonus validus praecipitatarum petrarum, aut luden-
tium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altis-
simis montibus echo: deficientes faciebant illos prae timore. Omnis enim orbis terrarum limpido lu-
mine illuminabatur, et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox,
imago tenebrarum quae superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris. Sanctis autem tuis XVIII
maxima erat lux, et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi per eadem
passi erant: magnificabant te. Et qui ante laesi erant quia non laedebantur: gratias agebant et
ut esset differentia te dominum petebant. Propter quod ignis ardentem columpnam habuerunt ducem igno-
te viae, et solem sine laesura boni hospitii praestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati car-
cerem tenebrarum qui inclusos custodiebant filios tuos per quos incipiebat incorruptum
lumen legis saeculo dari. Cum cogitarent occidere iustorum infantes, et uno exposito filio et liberato in
traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua valida.
Illa enim nox cognita est ante a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt ani-
moquiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio. Sicut enim
laesisti adversarios nostros: sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant
iusti pueri bonorum, et iustitiae legem in concordiam disposuerunt. Similiter et bona et mala recepturos iustos, patri-
bus iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planctus
ploratorum infantium. Simili autem poena servus cum domino afflictus est, et popularis homo regi similia passus.
Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi
sufficiebant. Quoniam uno momento quae erat praeclarior natio eorum exterminata est. De omnibus enim non cre-
dentes propter veneficia, tunc vero cum primum fuit exterminium primogenitorum, spoponderunt populum Dei se
esse. Dum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens ser-
mo tuus, Domine, exiliens de caelo a regalibus sedibus, durus debellator in mediam extermi-
nii terram prosilivit, gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans replevit omnia mor-
te, et usque ad caelum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt
illos, et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi proiectus semivivus, propter quam moriebatur causam
demonstrabat mortis. Visiones enim quae illos turbaverunt haec praemonebant, ne inscii quare mala
patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis, et commotio in heremo facta est
multitudinis: sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis defe-
sue rens servitutis suae scutum orationem, et per incensum deprecationem allegans, restitit irae, et finem
imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute
corporis nec armaturae potentia, sed verbo illum qui se vexabat subiecit iuramenta
parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mor-
tui, interstetit et amputavit impetum, et divisit illam quae ad vivos ducebat viam. In ve-
ste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum, et parentum magnalia in quattuor lapidum
ordinibus erant, et magnificentia tua in diademate capitis illius erat sculpta. His autem
cessit qui exterminabat et haec extimuit. Erat enim sola temptatio irae sufficiens. Impiis autem XIX
usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Praesciebat enim et futura illorum. Quoniam cum ipsi reversi
essent et praemisissent illos: consequebantur illos paenitentia acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum

et deplorantes ad monumenta mortuorum. aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie et quos
rogantes proiecerant: hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna
necessitas. et horum que acciderant commemorationem amittebant. ut que deerant tormentis reple-
ret punitio. et populus quidem tuus mirabiliter transiret. illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim crea-
tura ad suum genus ab initio refigurabatur deserviens tuis preceptis ut pueri tui custodirentur
lesi. Nam nubes illorum castra obumbrabat. et ex aqua que ante erat terra arida apparuit. et in
mari rubro via sine impedimento. et campus germinans de profundo nimio. per quem omnis natio tran-
sivit. que tegebatur manu tua. videntes autem tua mirabilia et monstra. tamquam equi enim depa-
verunt escam. et tamquam agni exultaverunt magnificantes domine qui liberasti illos. Memores enim
fuerant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant quemadmodum pro natione animalium produxit terra mus-
cas. et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium cum ad-
ducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari or-
tygometra. et exterminationes peccatoribus supervenerunt non sine illis que ante facta erant argumentis per vim ful-
minum. Iuste enim patiebantur secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem
instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas. alii autem bonos hospites in servi-
tutem accipiebant. et non solum hec. sed alius quidem erat respectus illorum quoniam inviti recipiebant ex-
traneos. Qui autem cum letitia receperunt hos qui eisdem usi erant iustitiis: sevissimis afflixerunt
doloribus. Percussi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti cum subitaneis cooperti essent te-
nebris. unusquisque transitum hostii sui querebat. In se enim elementa convertuntur. sicut in organo qua-
litatis sonus immutatur. et omnia suum sonum custodiunt. Unde estimari ex ipso certo visu potest.
Agrestia enim in aquatica convertebantur. et quecumque erant natantia in terram transibant. Ignis in
aqua valebat supra suam virtutem. et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flam-
me econtrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium. nec dissolvebant illam
que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum domine
et honorasti. et non despexisti in omni tempore. et in omni loco assistens eis.

Librum ihesu filii sirach: dicit se ieronimus apud hebreos repperisse. non ecclesiasticum ut apud la-
tinos: sed parabolas prenotatum. cui iuncti erant ecclesiastes. et canticum canticorum ut salomonis
non solum librorum numero: sed etiam materiarum genere coequaret. librum vero sapientie non repperisse apud iudeos: sed magis gre-
cam redolere eloquentiam. quem nonnulli: filonis affirmant esse. Ecclesiasticus vero sic ecclesiastes: esse intelli-
gitur. quia congregator vel collector interpretatur. sicut ille concionator. Sed ecclesiastes ad christum refertur
et ad quemlibet predicatorem. Ecclesiasticus: qui propter excellentiam virtutum suarum panarethos: id est
omnium virtutum capax appellatur. Cuius tanta claritas tantaque latinitas est: ut ipse sibi commen-
ta sit.

Omnis sapientia a domino deo est. et cum illo fuit semper. et est ante evum. Harenam ma-
ris et pluvie guttas. et dies seculi quis dinumeravit? Altitudinem celi et la-
titudinem terre. et profundum abissi quis dimensus est? Sapientiam dei precedentem
omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia. et intellectus pru-
dentie ab evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis. et ingressus illius man-
data eterna. Radix sapientie cui revelata est. et astutias illius quis agnovit?
Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata. et multiplicationem ingressus illius quis intel-
lexit. Unus est altissimus creator omnium omnipotens et rex potens. et metuendus nimis. sedens super thro-
num illius. et dominans deus. Ipse creavit illam spiritu sancto. et vidit et dinumeravit et mensus est. et effu-
dit illam super omnia opera sua. et super omnem carnem. secundum datum suum. prebet illam diligentibus se.

Timor domini gloria et gloriatio, et letitia et corona exultationis. Timor domini delectabit cor, et dabit
letitiam et gaudium: in longitudinem dierum. Dilectio dei: honorabilis sapientia. Quibus autem appa-
ruerit in visu: diligunt eam in visione, et in agnitione magnalium suorum. Timenti dominum bene
erit in extremis, et in die defunctionis sue benedicetur. Initium sapientie timor domini, et cum fidelibus
in vulva concreatus est, et cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor domini scientie
et religiositas custodiet, et iustificabit cor, iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti
dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere dominum, et ple-
nitudo a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris
illius. Corona sapientie: timor domini, replens pacem et salutis fructum, et vidit et dinumeravit eam.
Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et intellectum prudentie: sapientia compartietur, et gloriam tenentium se
exaltat. Radix sapientie est timere dominum. Rami enim illius longevi. In thesauris sapientie intellectus
et scientie religiositas. Execratio autem peccatoribus sapientia. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine ti-
more est: non poterit iustificari. Iracundia enim animositatis illius: subversio est illius. Usque in
tempus sustinebit patiens, et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus: usque in tempus
abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie signi-
ficatio discipline. Execratio autem peccatori: cultura dei. Fili concupiscens sapientiam conserva iusti-
tiam, et deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor domini, et quod beneplacitum est illi
fides et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius. Non sis incredibilis timori domini, et
ne accesseris ad illum: duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, et non scandalizeris
in labiis tuis. Attende in illis: ne forte cadas, et adducas anime tue inhonorationem,
et revelet deus absconsa tua, et in medio synagoge elidat te: quoniam accessisti longe ad do- maligne
minum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia. Fili accedens ad servitutem dei, sta in iustitia et ti- II
more, et prepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine, inclina aurem tuam
et excipe verba intellectus, et ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes dei, coniunge
deo et sustine, ut crescat in novissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit: accipe, et
in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum et argen-
tum, homines vero receptibiles: in camino humiliationis. Crede deo, et recuperabit te, et dirige vi-
am tuam: et spera in illum. Serva timorem illius, et in illo veterasce. Metuentes dominum: susti-
nete misericordiam eius, et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum: credite illi, et non eva-
cuabitur merces vestra. Qui timetis dominum: sperate in illum, et in oblectationem veniet vobis
misericordia. Qui timetis dominum: diligite illum, et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes
hominum, et scitote quia nullus speravit in domino et confusus est. Quis permansit in mandatis eius, et derelic-
tus est. Aut quis invocavit illum, et despexit eum: Quoniam pius et misericors est deus, et remittit in
tempore tribulationis peccata, et protector est omnibus inquirentibus se in veritate. Ve duplici corde, et
labiis scelestis, et manibus malefacientibus, et peccatori ingredienti terram duabus viis. Ve dis-
solutis corde qui non credunt deo: ideo non protegentur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinenti-
am, qui dereliquerunt vias rectas, et diverterunt in vias pravas, et quid facient cum inspicere
ceperit deus: Qui timent dominum: non erunt incredibiles verbo illius, et qui diligunt illum: conservabunt
viam illius. Qui timent dominum inquirent que beneplacita sunt ei, et qui diligunt illum: replebuntur
lege ipsius. Qui timent dominum preparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.
Qui timent dominum: custodiunt mandata ipsius, et patientiam habebunt usque ad inspectionem il-
lius dicentes. Si penitentiam non egerimus: incidemus in manus domini, et non in manus hominum.
Secundum enim magnitudinem ipsius: sic et misericordia illius cum ipso est. Filii sapientie: III
ecclesia iustorum, et natio illorum obedientia et dilectio. Iudicium patris audite filii dilecti, et sic facite

de filiis honorantibus parentes

ut salui fiat. Deus enim honorauit patrem in filiis. et iudicium matris exquirens in filios. Qui di-
ligit deum: exorabit pro peccatis. et continebit se ab illis. et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui the-
saurizat. ita et qui honorificat matrem suam. Qui honorat patrem iocundabitur in filiis. et in
die orationis sue exaudietur. Qui honorat patrem suum uita uiuet longiore. et qui obedit patri
refrigerabit matrem. Qui timet dominum: honorat parentes. et quasi dominis seruiet his qui se genu-
erunt in opere et sermone. et omni patientia. honora patrem tuum. ut superueniat tibi benedictio a deo.
et benedictio illius in nouissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum. maledi-
ctio autem matris: eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui. non est enim tibi glo-
ria sed confusio. Gloria enim hominis: ex honore patris sui. et dedecus filii: pater sine honore. Fili suscipe se-
nectam patris tui. et non contristes eum in uita illius. et si defecerit sensu: ueniam da. et ne spernas eum
in tua uirtute. Elemosina enim patris: non erit in obliuione. Nam pro peccato matris: res-
tituetur tibi bonum. et in iustitia edificabitur tibi. et in die tribulationis: commemorabitur tui. et sicut in
sereno glacies: soluentur tua peccata. Quam male fame est qui relinquit patrem. et est a deo ma-
ledictus: qui exasperat matrem. Fili in mansuetudine opera tua perfice. et super hominum

de humilitate

gloriam diligeris. Quanto magnus es: humilia te in omnibus. et coram deo inuenies gratiam. quoniam
magna potentia dei solius. et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris. et fortiora te ne
scrutatus fueris. sed que precepit tibi deus: cogita illa semper. et in pluribus eius operibus ne fueris curiosus. Non
est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt uidere oculis tuis. In superuacuis rebus noli scru-
tari multipliciter. et in pluribus eius operibus non eris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa

de eodem dicit supra

sunt tibi. Multos enim supplantauit suspitio eorum. et in uanitate detinuit sensus illorum. Cor durum
habebit male in nouissimo. et qui amat periculum: in illo peribit. Cor ingrediens duas
uias: non habebit successus. et prauus corde in illis scandalizabitur. Cor nequam grauabitur
doloribus. et peccator adiciet ad peccandum. Sinagoge superborum non est sanitas. frutex enim pec-
cati: eradicabitur in illis. et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia. et auris bo-
na: audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelligibile: abstinebit se a peccatis.

de elemosina

et in operibus iustitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua. et elemosina resistit
peccatis. et deus prospector est: qui reddit gratiam meminit in posterum. et in tempore casus sui inue-
niet firmamentum.

IIII

Fili elemosinam pauperis ne defraudes. et oculos tuos ne transuer-
tas a paupere. Animam esurientem ne despexeris. et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor ino-
pis ne afflixeris. et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abiicias.

de pauperibus

et non auertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne auertas oculos propter iram. et non relinquas querenti-
bus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur depreca-
tio illius. Exaudiet autem eum: qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito. et presbitero
humilia animam tuam. et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem
tuam. et redde debitum tuum. et responde pacifice in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam
patitur de manu superbi. et non acide feras in anima tua. In iudicando: esto pupil-

de sapientia

lis misericors ut pater. et pro uiro matri illorum. et eris tu uelut filius altissimi obe-
diens. et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis uitam inspirat. et
suscipit exquirentes se. et preibit in uia iustitie. et qui illam diligit: diligit uitam. et qui
uigilauerint ad illam: complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam: uitam hereditа-
bunt. et quo introibit benedicet deus. Qui seruiunt ei obsequentes erunt sancto. et eos qui diligunt illam:
diligit deus. Qui audit illam: iudicat gentes. et qui intuetur illam: permanebit confidens. Si
crediderit ei hereditabit illam. et erunt in confirmatione creature illorum. quoniam in temptatione
ambulat cum eo. et in primis elegit eum. Timorem et metum et probationem inducet su-

illum. Et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue. donec temptet illum in cogitationibus il-
lius: et credat anime illius. et firmabit illum. et iter adducet directum ad illum. et letificabit eum:
et denudabit absconsa sua illi. et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iusticie. Si autem ob-
erraverit: derelinquet eum. et tradet eum in manus inimici sui. Fili conserva tempus. et devita a
malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum. et est confu-
sio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam. nec adversus
animam tuam mendacium. Ne reverearis proximum tuum in casu suo. nec retineas verbum
in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim sapientia ag-
noscitur. et sensus et scientia et doctrina in verbis sensati. et firmamentum in operibus iusticie. Non
contradicas verbo veritatis ullo modo. et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris
confiteri peccata tua. et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis. nec
coneris contra ictum fluvii. Pro iusticia agonizare pro anima tua. et usque ad mortem certa pro iusti-
cia. et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua. et inutilis et re-
missus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua. evertens domesticos tuos. et opprimens
subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum. et ad reddendum collecta. Noli V
attendere ad possessiones iniquas. et ne dixeris est michi sufficiens vita. Nichil enim proderit in tempore
vindicte et obductionis. Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui. et ne dixeris quomodo
potui. aut quis me subiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris pec-
cavi et quid michi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propiciato noli esse sine
metu. neque adicias peccatum super peccatum. et ne dicas: miseratio domini magna est. multitudinis peccatorum
meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant. et in peccatores respicit ira illius.
Non tardes converti ad dominum: et ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius. et
in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis. non enim proderunt in die ob-
ductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum. et non eas in omni via. Sic enim peccator probatur
in duplici lingua. Esto firmus in via domini. et in veritate sensus tui et scientia. et prosequa-
tur te verbum pacis et iusticie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei. ut intelligas:
et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus responde proximo. Sin autem: sit manus tua
super os tuum. ne capiaris in verbo indisciplinato: et confundaris. Honor et gloria:
in sermone sensati. lingua vero imprudentis: subversio est ipsius. Non appelleris su-
surro. ne lingua tua capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia. et denotatio
pessima super bilinguem: susurratori autem odium et inimicitia et contumelia. Iustifica pu-
sillum et magnum similiter. Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium enim et contumeliam
malus hereditabit. et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione
anime tue velut taurus. ne forte elidatur virtus tua per stulticiam. et folia tua comedat.
et fructus tuos perdat. et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam dis-
perdet qui se habet. et in gaudium inimicis dat illum. et deducet in sortem impiorum. Ver- VI
bum dulce multiplicat amicos. et mitigat inimicos: et lingua eucharis in bono
homine habundabit. Multi pacifici sint tibi. et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides
amicum: in temptatione posside eum: et non facile credas illi. Est enim amicus secundum
tempus suum. et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam:
et est amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense. et non perma-
nebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus. erit tibi quasi coequalis: et in dome-
sticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te. et a facie tua absconderit se: u-
nanimem habebis amicitiam bonam. Ab inimicis tuis separare. et ab amicis tuis attende.

Marginal notes: de mendacio [?] — de confessione — de lingua dupl[ici] [?] — de cup[iditate] ut extollas [?] — de verbo dulci — de amico

Amicus fidelis fortis protectio fortis. Qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amico fi-
deli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fi-
delis medicamentum vite et inmortalitatis, et qui metuunt dominum invenient illum. Qui timet
dominum, eque habebit amiciciam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili a iuven-
de doctrina
tute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et qui seminat,
accede ad illam, et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes
quam aspera sapientia
de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa ex-
cors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proicere illam. Sapientia enim
doctrine secundum nomen eius est, et non multis est manifesta. Quibus autem agnita est, permanet usque ad
conspectum dei. Audi fili et accipe consilium intellectus, et ne abicias consilium meum. Iniece pedem
tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. Subice humerum tuum, et porta illam
et ne acedieris vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua serva vias eius.
Investiga illam, et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam. In novissimis enim
invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem, et erunt tibi compedes eius in protectionem for-
titudinis, et bases virtutis, et torques illius in stola glorie. Decor enim vite est in illa, et vincula
illius alligatura salutaris. Stolam glorie indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi. Fi-
li si attenderis michi disces eam, et si accommodaveris animum tuum sapiens eris. Si inclina-
veris aurem tuam, excipies doctrinam, et si dilexeris audire, sapiens eris. In multitudine
sta in multitudine presbiterorum
presbiterorum prudentium sta, et sapientie illorum ex corde coniungere, ut omnem narrationem dei possis au-
dire, et proverbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum, evigila ad illum, et gra-
dus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum habe in preceptis dei, et in mandatis illius
maxime assiduus esto, et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientie dabitur tibi. Noli facere ma- VII
la, et non te apprehendent. Discede ab iniquo, et deficient mala abs te. Non seminabis mala in
sulcis iniusticie, et non metes ea in septuplum. Noli querere ab homine ducatum, neque a rege
cathedram honoris. Non te iustifices ante deum, quoniam agnitor cordis est. Et penes re-
gem noli velle videri sapiens. Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere ini-
quitates, ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in agilitate tua. Non
pecces in multitudine civitatis, nec te inmittas in plebem, neque alliges duplicia peccata. Nec
enim in uno eris inmunis. Noli esse pusillanimis in anima tua. Exorare et facere elemosinam ne despi-
de clementia
cias. Ne dicas in multitudine munerum meorum respiciet deus, et offerente me deo altissimo
suscipiet munera mea. Non irrideas hominem in amaritudine anime. Est enim qui humiliat et
de mendacio
exaltat circumspector deus. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum, neque in amicum similiter fa-
cias. Noli velle mentiri omne mendacium, assiduitas enim illius non est bona. Noli verbosus esse in
multitudine presbiterorum, et non iteres verbum in oratione tua. Non oderis laboriosa opera et rustica-
tionem ab altissimo creatam. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memen-
de humilitate
to ire quoniam non tardabit. Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis.
Noli prevaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem carissimum auro spreveris. Noli dis-
cedere a muliere sensata et bona, quam sortitus es in timore domini. Gratia enim verecundie illius
de servis et pecoribus
super aurum. Non ledas servum operantem in veritate, neque mercenarium dantem animam suam.
Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Non defraudes illum libertate, neque inopem dere-
linquas illum. Pecora tibi sunt, attende illis, et si sunt utilia perseverent apud te. Filii tibi sunt,
de filiis et filiabus erudiendis
erudi illos, et curva illos a puericia illorum. Filie tibi sunt, serva corpus illarum, et non ostendas
hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam et grande opus feceris, et homini sensato da illam.
Mulier si est tibi secundum animam tuam, ne proicias illam, et odibili ne credas te in toto corde.

Honora patrem tuum et gemitus matris tue ne obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos non fuisses: et retri-
bue illis. quomodo et illi tibi. In tota anima tua time dominum: et sacerdotes eius sanctifica. In omni virtute
tua dilige eum qui fecit te: et ministros eius non derelinquas. Honora deum ex tota anima tua. et ho-
norifica sacerdotes. et propurga te cum brachiis. Da illis partem sicut mandatum est tibi. primitiarum et
purgationis. et de negligentia purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum. et sacrificium sanc-
tificationis offeres domino in initia sanctorum. et pauperi porrige manum tuam. ut perficiatur propitiatio. et
benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis. Et mortuo: non prohibeas gratiam. Non
desis plorantibus in consolatione. et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum.
ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua. et in eter-
num non peccabis. Non litiges cum homine potente: ne forte incidas in manus illius. Non con- VIII
tendas cum viro locuplete. ne forte contra te constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum et argen-
tum, ad cor regum extendit: et convertit. Non litiges cum homine linguato. et non strues illius
ligna in ignem. Non communices homini indocto. ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias
hominem avertentem se a peccato. neque improperes ei. Memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas
hominem in sua senectute. etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere. sci-
ens quoniam omnes morimur: et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum sa-
pientium. et in proverbiis illorum conversare. Ab ipsis enim disces sapientiam et doctrinam intellectus. et servire
magnatis sine querela. Non te preterat narratio seniorum. et enim ipsi didicerunt a patribus suis.
quoniam ab ipsis disces intellectum. et in tempore necessitatis: dabis responsum. Non incendas carbo-
nes peccatorum arguens eos: et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes
contumeliosi. ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerare homini fortiori te. quod si fenera-
veris: quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam. Quod si spoponderis: quasi restituens cogi-
ta. Non iudices contra iudicem. quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum audace non eas in via. ne
forte gravet mala sua in te. Ipse enim secundum voluntatem suam vadit: et simul cum stultitia illius
peries. Cum iracundo non facias rixam. et cum audace non eas in desertum. quoniam quasi nihil est ante illum sanguis.
et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis consilium non habeas. non enim poterunt diligere nisi que ipsis pla-
cent. Coram extraneo ne facias consilium. nescis enim quid pariat. Non omni homini cor tuum mani-
festes: ne forte inferat tibi falsam gratiam et convitietur tibi. Non zeles mulierem sinus tui: ne IX
ostendat super te maliciam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue. ne ingrediatur in
virtute tua: et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam. ne forte incidas in laque-
os illius. Cum saltatrice ne assiduus sis. nec audias illam: ne forte pereas in efficacia il-
lius. Virginem ne conspicias. ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis
animam tuam in ullo. ne perdas te et animam tuam et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis ci-
vitatis. nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta. et ne circumspi-
cias speciem illius. Propter speciem mulieris multi perierunt. et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis
mulier que est fornicaria: quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admi-
rati: reprobi facti sunt. Colloquium enim illius: quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne se-
deas omnino. nec accumbas cum ea super cubitum. et non altercaris cum illa in vino. ne forte declinet
cor tuum in illam: et sanguine tuo labaris in perditionem. Non derelinquas amicum tuum anti-
quum. novus enim non erit similis illi. Vinum novum: amicus novus. Veterascet: et cum suavitate
bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris. non enim scis que futura sit illius subversio.
Non placeat tibi iniuria iniustorum. sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Lon-
ge abesto ab homine potestatem habente occidendi. et non suspicaberis timorem mortis. Et
si accesseris ad illum: noli aliquid committere. ne forte auferat vitam tuam. Communi-

honora parentes
time deum
da primitias et pa
memorare no
non contendes
de morte inimici
de narrationibus se
non communices cum fa
de mulieribus
de amico novo

one mortis sito. quia in medio laqueorum ingredieris. et super dolentium arces ambulabis. Secundum
virtutem tuam cave te a proximo tuo. et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive.
in timore dei sit tibi gloriatio. et in sensu sit tibi cogitatus dei. et omnis narratio tua in preceptis altissi-
mi. In manu artificum opera laudabuntur. et princeps populi in sapientia sermonis sui. In sensu vero
seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus. et temerarius in verbo suo odibilis erit.

X

de iudice et ministris

Iudex sapiens iudicabit populum suum. et principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi sic et mi-
nistri eius. et qualis rector est civitatis: tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet popu-
lum suum. et civitates inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu dei potestas terre. et execrabilis
omnis iniquitas gentium. Et utilem rectorem in tempus suscitabit super illam. In manu dei prosperitas
hominis. et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis iniurie proximi ne memineris. et nil agas in o-

ne memineris de iniuriis

peribus iniurie. Odibilis coram deo est et hominibus superbia. et execrabilis omnis iniquitas gentium. Re-
gnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias et iniurias et contumelias et diversos do-

de superbia

los. Avaro autem nil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam.

de avaro

hic enim animam suam venalem habet. quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vi-
ta. Languor prolixior gravat medicum. Brevem languorem precidit medicus. Sic et rex hodie est et cras

de morte

morietur. Cum enim morietur homo: hereditabit serpentes et bestias et vermes. Initium superbie hominis

de superbia

apostatare a deo. quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius. quoniam initium omnis peccati est superbia. Qui
tenuerit illam: adimplebitur maledictis. et subvertet eum in finem. Propterea exhonoravit dominus conventus ma-
lorum. et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit deus. et sedere fecit mites pro eis.
Radices gentium superbarum arefecit deus. et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium e-
vertit dominus. et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis et disperdidit illos. et cessare
fecit memoriam eorum a terra. Perdidit deus memoriam superborum. et reliquit memoriam humilium
sensu. Non est creata hominibus superbia. neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum hono-
rabitur hoc quod timet deum. Hoc autem semen exhonorabitur quod preterit mandata domini. In medio fra-
trum rector illorum in honore. et qui timent dominum erunt in oculis illius. Gloria divitum honoratorum et paupe-

[illegible] infra xxxii [illegible] iustificat

rum. timor dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem. et noli magnificare virum peccatorem di-
vitem. Magnus iudex et potens est in honore. et non est maior illo qui timet deum. Servo sensa-

iracundia

to liberi servient. et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus. et nescius non honorabitur.
Noli te extollere in faciendo opere tuo. et noli cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur

mansuetudine

et habundat in omnibus: quam qui gloriatur et eget pane. Fili in mansuetudine serva animam
tuam. et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis ho-
norificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum. et est

[illegible] infra xxxii et xx

homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate. quanto magis in substantia?

XI

humilitate

Et qui gloriatur in substantia: paupertatem vereatur. Sapientia humiliati exaltabit caput illius. et in me-
dio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua. neque spernas hominem
in visu suo. Brevis in volatilibus est apis. et initium dulcoris habet fructus illius. In vesti-

[illegible]

tu ne glorieris umquam. nec in die honoris tui extollaris. quoniam mirabilia opera altis-

[illegible]

simi solius. et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno

[illegible] infra xlviii [illegible]

et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide. et gloriosi tradi-
ti sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam. et cum interrogaveris corripe
iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum. et in medio sermonum ne adicias loqui. De
ea re que te non molestat ne certaveris. et in iudicio peccantium ne consistas. Fili ne in multis sint actus
tui. et si dives fueris: non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehendes. et non ef-
fugies si precurreris. Est homo laborans et festinans et dolens impius. et tanto magis

non habundat. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, et habundans pauper
tate, et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput eius, et mi
rati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a
Deo sunt. Datio Dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in eternum. Est qui locupletatur parce
agendo, et hec pars mercedis illius in eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bo
nis meis solus, et nescit quod tempus preteriet, et mors appropinquet, et relinquet omnia aliis, et morietur. Sta
in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in
operibus peccatorum. Confide autem in Deo, et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis Dei subito honesta
re pauperem. Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in honore veloci processus illius fructificat.
Ne dicas: Quid est mihi opus, et que erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor?
In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum. Quoniam facile
est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malicia hore oblivionem facit
luxurie maxime, et in fine hominis denudatio operum ipsius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam.
quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam: multe enim sunt insi
die dolosi. Sicut enim eructant precordia fetentium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea
in laqueum, sic et cor superborum. Et sicut prospector videns casum proximi sui, bona enim in mala convertens
insidiatur, et in electis imponet maculam. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso au
getur sanguis. Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala, ne
forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, et subver
tet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis. Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis
tuis multa. Benefac iusto, et invenies retributionem magnam, et si non ab ipso, certe a Domino. Non enim est XII
ei bene qui assiduus est in malis, et elemosinam non danti: quoniam et altissimus odio habet peccatores, et mi
sertus est penitentibus. Da misericordi, et ne suscipias peccatorem, et impiis et peccatoribus reddet vin
dictam, custodiens eos in die vindicte. Da bono, et non receperis peccatorem. Benefac humili, et non de
deris impio. Prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit. Nam duplicia mala in
venies in omnibus bonis quecumque feceris illi. Quoniam et altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet
vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus. In bonis
viri inimici illius in tristicia, et in malicia illius amicus agnitus est. Non credas inimico
tuo in eternum. Sicut enim eramentum, eruginat nequitia illius. Et si humiliatus vadat curvus, adice
animum tuum, et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram
tuam, ne forte conversus stet in loco tuo, ne forte conversus in locum tuum inquirat cathedram tuam, et in no
vissimo agnoscas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incanta
tori a serpente percusso, et omnibus qui appropiant bestiis? Sic et qui comitatur cum viro iniquo, et obvo
lutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit; si autem declinaveris, non supportabit.
In labiis suis indulcat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In o
culis suis lacrimatur inimicus, et si invenerit tempus, non saciabitur sanguine. Si incurrerint
tibi mala, invenies eum illic priorem. In oculis suis lacrimatur inimicus, et quasi adiuvans
suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit, et plaudet manu sua, et multa susurrans
commutabit vultum suum. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, et qui communicaverit superbo, in XIII
duet superbiam. Pondus super se tollet qui honestiori se communicat, et ditiori te ne socius fueris.
Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint, confringetur. Dives iniuste egit
et fremet, pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris, assumet te, et si non habueris, derelinquet
te. Si habes, convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris, suppla
tabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi omnia bona, et dicet: Quid opus est tibi? Et confundet

Bonorum mala a Deo sunt
De morte divitis
In die bonorum et malorum
In die mortis deus reddet opera
De superbis
De dolosis
De beneficiis et quibus
De penitentibus
De amicis et inimicis
Non communica ditiori

te in labiis suis: donec te exinaniabit bis et ter. et in novissimo deridebit te. Postea vi-
dens: derelinquet te. et caput suum movebit ad te. Humiliare deo. et expecta manus eius. At-
tende ne seductus in stulticia humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua. ne humiliatus in stul-
ticiam seducaris. Advocatus a potentiore discede. ex hoc enim magis te advocabit. Ne
improbus sis ne impingaris. et ne longe sis ab eo. ne eas in oblivionem. Ne retineas ex ae-
quo loqui cum illo. nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela temptabit te. et sub-
ridens: interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba
tua. et non parcet de malicia et de vinculis. Cave tibi et attende diligenter auditui tuo.
quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero illa quasi in somnis vide. et vigila-

communica similibus est

• bis omni vita tua. Dilige deum et invoca eum in salute tua. Omne animal diligit simile
• sibi. sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur. et omnis homo simili sui soci-
abitur. Si communicabit lupus agno aliquando: sic peccator iusto. Que communicatio sancto homini ad canem. aut
que pars bona diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in heremo: sic pascua
sunt divitum pauperes. Et sicut abhominatio est superbo humilitas: sic execratio divitis pau-
per. Dives commotus: confirmatur ab amicis suis. Humilis autem cum ceciderit: expelletur et a notis.

de humili

Diviti decepto: multi recuperatores. locutus est superbe: et iustificaverunt illum. Humilis de-
• ceptus est: insuper et arguitur. locutus est sensate. et non est datus ei locus. Dives locutus est et omnes ta-
• cuerunt. et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est et dicunt: quis est hic?
• Et si offenderit: subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia. et nequissima paup-

cor mutat faciem

tas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius. sive in bono sive in malo. Vestigium

XIIII

cordis boni et faciem bonam: difficile invenies et cum labore. Beatus vir qui non est lapsus verbo

de lingua.

ex ore suo. et non est stimulatus in tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristiciam. et non excidit

de tristicia. de cupido. et livido

a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia. et homini livido ad quid aurum? Qui acer-
• vat ex animo suo iniuste: aliis congregat. et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam
est: cui alii bonus erit? Et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet: nichil est illo ne-
quius. et hec redditio est malicie illius. Et si bene fecerit: ignoranter et non volens facit. et in no-
vissimo manifestat maliciam suam. Nequam est oculus lividi. et avertens faciem et despi-
• ciens animam suam. Insaciabilis oculus cupidi: in parte iniquitatis. non satiabitur
donec consumet siccam arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala: et non satiabitur
pane indigens. et in tristicia erit super mensam suam. Fili si habes: benefac tecum. et deo dig-

benefacere ante mortem

• nas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardabit. et testamentum inferorum quia
• demonstratum est tibi. Testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem bene-
fac amico tuo. et secundum vires tuas exporrigens: da pauperi. Non defrauderis a
die bono. et particula doni boni non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores et la-
bores tuos? In divisione sortis da et accipe. et iustifica animam tuam. Ante obi-

In ecclesiaste .ix.

• tum operare iusticiam. quoniam non est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum
veterascet. et sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur. et alia de-
iciuntur. Sic generatio carnis et sanguinis. Alia finitur. et alia nascitur. Omne opus cor-
ruptibile in fine deficiet. et qui illud operatur: ibit cum ipso. Et omne opus electum iu-

de diligenti sapientia

stificabitur. et qui operatur illud: honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia sua mo-
rabitur. et qui in iusticia sua meditabitur. et in sensu cogitabit circumspectio-
nem dei. Qui excogitat vias illius in corde suo. et in absconsis illius intelligens
vadens post illum quasi investigator. et in viis illius consistens. Qui respicit per fe-
nestras eius. et in ianuis illius audiens. Qui requiescit iuxta domum illius. et in pa-

parietibus illius figens palum. Statuet casulam suam ad manus illius: et requiescet in casula ipsius
bona per evum. Statuet filios suos sub tegmine illius: et sub ramis illius morabitur. Prote-
getur sub tegmine illius a fervore: et in gloria eius requiescet. Qui timet deum faciet illud: et qui XV
continens est iustitie apprehendet illam. et obviabit illi quasi mater honorificata: et quasi mulier
a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vite et intellectus: et aqua sapientie salutaris
potabit illum. Et firmabitur in illo et non flectetur: et continebit illum et non confundetur: et exal-
tabit illum apud proximos suos. Et in medio ecclesie aperiet os eius: et implebit illum spiritu sa-
pientie et intellectus: et stola glorie vestiet illum. Iocunditatem et exultationem thesaurizabit super
eum. et nomine eterno hereditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam. et homines sensati
obviabunt illi. Homines stulti non videbunt illam. longe enim abest a superbia et a dolo. Viri men-
daces non erunt illius memores: et viri veraces invenientur in illa. et successum habebunt usque
ad inspectionem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris. quia non est a domino missus. quoniam a deo pro-
fecta est sapientia. Sapientie enim dei astabit laus: et in ore fideli habundabit. et dominator dabit — de laude peccatoris
eam illi. Ne dixeris per deum abest. que enim odit ne feceris. Non dicas ille me implanavit. non enim
necessarii sunt ei homines impii. Omne execramentum erroris odit deus: et non erit amabile timentibus
illum. Deus ab initio constituit hominem. et reliquit eum in manu consilii sui. adiecit mandata
et precepta sua. Si volueris mandata conservare: conservabunt te. et imperpetuum fidem placitam fa-
cere. Apposuit tibi aquam et ignem. ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et — apposuit ignem et a
mors. bonum et malum. quod placuerit ei dabitur illi. quoniam multa sapientia dei. et fortis in potentia.
videns omnes sine intermissione. Oculi domini ad timentes eum. et ipse agnoscit omnem operam hominis. Ne-
mini mandavit impie agere. et nemini dedit spatium peccandi. Non enim concupiscit multi-
tudinem filiorum infidelium et inutilium. Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur. Non XVI. — de filiis impiis
oblecteris super ipsos: si non est timor dei cum illis. Non credas vite illorum. et non respexeris in labores il-
lorum. Melior est enim unus timens deum: quam mille filii impii. Et utile est mori sine filiis: quam
relinquere filios impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria. et tribus impiis deseretur. Multa a-
lia vidit oculus meus: et fortiora horum audivit auris mea. In sinagoga peccantium exardebit ig-
nis: et in gente incredibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes
qui destructi sunt. confidentes sue virtuti: et non pepercit peregrinationi eorum. sed percussit eos. et exe-
cratus est illos pro superbia verbi illorum. Non misertus est illis totam gentem perdens. et extollentem
se in peccatis suis. Et sicut sexcenta milia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui:
et si unus fuisset cervicatus: mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum illo. potens
exoratio. et effundens iram secundum misericordiam suam. Sic correptio illius secundum opera sua iudicabit. — de correptione dei
Non effugiet in rapinam peccator: et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis
misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum. et secundum intellectum peregrinationis illius. Non — a deo michi abscondam
dicas a deo abscondar. et ex summo quis mei memorabitur: In populo magno non agnoscar.
Que est enim anima mea in tam immensa creatura: Ecce celum et celi celorum. abissus et universa terra
et que in eis sunt in conspectu illius commovebuntur. montes simul et colles et fundamenta terre.
Et cum conspexerit illa deus: tremore concutientur. et in omnibus his: insensatum est cor. Et omne cor in-
telligitur ab illo. Et vias illius quis intelliget. et procellam quam nec oculus videbit hominis.
Nam plurima opera illius sunt in absconsis. Sed opera iustitie eius quis enunciabit. aut quis sus-
tinebit: Longe enim testamentum a quibusdam. et interrogatio omnium in consummatione est. Qui minoratur — Qui minoratur cor
corde: cogitat inania. et vir imprudens et errans: cogitat stulta. Audi me fili et
disce disciplinam sensus. et in verbis meis attende in corde tuo. et dicam in equitate dis-
ciplinam. et scrutabor sapientiam. Et in verbis meis attende in corde tuo. et dico in equitate

spiritu virtutes quas posuit deus in opera sua ab initio: et in veritate enuntio scientiam eius. In
iudicio dei opera ipsius ab initio. Et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum: et initia
ipsorum in gentibus suis. Ornavit in eternum opera illorum. Non esurierunt neque laboraverunt, et non desti-
terunt ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in eternum. Non sis incredi-
bilis verbo illius. Post hec deus in terram aspexit. et implevit eam bonis suis. Anima omnis vi-
talis denuntiavit ante faciem ipsius: et ipsa rursum reversio illorum. Deus creavit de terra hominem et secundum
de creatione hominis — imaginem suam fecit illum. Et iterum convertit illum in ipsam. et secundum se vestivit illum virtute. XVII
Numerum dierum et tempus dedit illi. et dedit illi potestatem eorum que sunt super terram. Posuit timorem
illius super omnem carnem. et dominatus est bestiarum et volatilium. Creavit ex ipso adiutorium simi-
le sibi: consilium et linguam. et oculos et aures. et cor dedit illis excogitandi. et disciplina intellectus replevit
illos. Creavit illis scientiam spiritus. sensu implevit cor eorum. et bona et mala ostendit il-
lis. Posuit oculum illorum super corda illorum. ostendere illis magnalia operum suorum. ut nomen sanctificationis
collaudent. et gloriari in mirabilibus illius ut magnalia enarrent operum eius. Addidit
illis disciplinam. et legem vite hereditavit illos. Testamentum eternum constituit cum illis. et iustitiam
et iudicia sua ostendit illis. et magnalia honoris eius vidit oculus eorum. et honorem vocis au-
aures — dierunt aures illorum. Et dixit illis: Attendite ab omni iniquo. Et mandavit illis unicuique de
proximo. Vie illorum coram ipso sunt semper. non sunt absconse ab oculis ipsius. In unamquamque
gentem preposuit rectorem. et pars dei israel facta est. Manifesta opera illorum omnia velut sol in conspec-
tu dei. et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis eorum. Non sunt abscondita testamenta
de elemosina — per iniquitatem eorum. et omnes iniquitates eorum in conspectu dei. Elemosina viri quasi signaculum cum ipso:
et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. et postea resurget. et retribuet illis retributionem uni-
de penitentia et confessione — cuique in caput ipsorum. et convertet in interiores partes terre. Penitentibus autem dedit viam iustitie
et confirmavit deficientes sustinere. et destinavit illis sortem veritatis. Convertere ad dominum et
relinque peccata tua. precare ante faciem domini et minue offendicula. Revertere ad dominum et averte-
re ab iniustitia tua. et nimis odito execrationem. et cognosce iustitias et iudicia dei. et sta in
sorte propositionis. et orationis altissimi dei. In partes vade seculi sancti cum vivis et dantibus confessionem
deo. Non demoreris in errore impiorum. Ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit con-
fessio. Confiteberis vivens. vivus et sanus confiteberis. et laudabis deum. et gloriaberis in miserationibus illius. Quam
magna misericordia dei. et propitiatio illius convertentibus ad se. Nec enim omnia possunt esse in hominibus. quoniam non est
immortalis filius hominis. et in vanitate malitie placuerunt. Quid lucidius sole: et hic deficiet.
Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis: et hoc arguetur. Virtutem altitudinis ce-
XVIII li ipse conspicit: et omnes homines terra et cinis. Qui vivit in eternum creavit omnia simul. Deus solus
iustificabitur. et manet invictus rex in eternum. Quis sufficit enarrare opera illius? Quis enim
investigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? aut quis adi-
ciet enarrare misericordiam eius? Non est minuere neque adicere. nec est invenire magnalia dei.
de brevitate vite hominis — Cum consummaverit homo: tunc incipiet. et cum quieverit aporiabitur. Quid est homo et que est gratia illius? et quid bo-
num. aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum ut multum centum anni. quasi gutta aque
maris deputati sunt. et sicut calculus harene. sic exigui anni in die evi. Propter hoc patiens
deus in illis. et effundet super illos misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis illorum quoniam mala est.
et cognovit subversionem illorum quoniam nequam. Ideo adimplevit propitiationem suam in illis et
ostendit illis viam equitatis. Miseratio hominis circa proximum suum. misericordia autem dei super omnem carnem.
Qui misericordiam habet et docet: erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam mise-
de datis — rationis. et qui festinat in iudiciis eius. Fili in bonis non des querelam. et in omni dato ne des tristitiam ver-
bi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce

verbum super datum bonum. Sed utraque cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit: et datum indisci-
plinati tabescere facit oculos. Ante iudicium para iustitiam tibi: et antequam loquaris disce. Ante languorem
adhibe medicinam: et ante iudicium interroga te ipsum: et in conspectu dei invenies propitiationem. prob
Ante languorem humilia te: et in tempore infirmitatis ostende infirmitatem tuam. Non im-
pediaris orare semper: et ne verearis usque ad mortem iustificari: quoniam merces dei manet in eter-
num. Ante orationem praepara animam tuam: et noli esse quasi homo qui temptat deum. Memento ire in die consu-
mationis: et tempus retributionis in conversatione faciei. Memento paupertatis in tempore habundantie: et ne-
cessitatem paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus: et hec omnia
citata in oculis dei. Homo sapiens in omnibus metuet: et in diebus delictorum attendet ab inertia.
Omnis astutus agnoscit sapientiam: et invenienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sa-
pienter egerunt: et intellexerunt veritatem et iustitiam: et imploraverunt proverbia et iudicia. Post
concupiscentias tuas non eas: et a voluntate tua avertere. Si prestes anime tue concupiscentias eius: faciet resiste volu
te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis: assidua enim est com-
missio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fenore: et est tibi nichil in sacculo: eris enim invidus
XIX vite tue. Operarius ebriosus non locupletabitur: et qui spernit modica paulatim decidet. Vinum et
mulieres apostatare faciunt sapientes: et arguunt sensatos. Et qui se iungit fornica-
riis erit nequam. Putredo et vermes hereditabunt illum: et extolletur in exemplum maius: et tolletur
de numero anima eius. Qui credit cito levis corde est: et minorabitur: et qui delinquit in animam suam
insuper habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur: et qui odit correptionem minuetur vita. Et
qui odit loquacitatem extinguit malitiam. Qui peccat in animam suam penitebit: et qui iocundatur & loquacitate
malitia denotabitur. Ne iteres verbum durum et nequam: et non minorabis. Amico et ini-
mico noli narrare sensum tuum: et si est tibi delictum noli denudare. Audiet enim te et cu-
stodiet te: et quasi defendens peccatum odiet te: et sic aderit tibi semper. Audisti verbum
adversus proximum: commoriatur in te fidens. quoniam non te disrumpet. A facie verbi parturit fa-
tuus: tanquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis: sic verbum in
corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit: et dicat non feci. aut si fecerit corripe amicum
ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit: et si dixerit ne forte iteret.
Corripe amicum: sepe enim fit commissio: et non omni verbo credas. Est qui labitur lingua sua
sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe amicum et proximum antequam
comminueris: et da locum timori altissimi. Quia omnis sapientia timor dei: et in illa timere deum.
Et in omni sapientia dispositio legis: et non est sapientia nequitie disciplina: et non est cogitatus peccatorum
prudentia. Est prudentia nequitia: et ipsa execratio. Et est insipiens qui minuitur sapientia.
Melior est homo qui minuitur sapientia et deficiens sensu in timore: quam qui habundat sen-
su et transgreditur legem altissimi. Est sollertia certa et ipsa iniqua: et est qui emittit
verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se: et interiora eius plena
sunt dolo: et est iustus qui se nimium submittit a multa humilitate. Et est iustus qui inclinat
faciem: et fingit non videre se quod ignoratum est: et si ab imbecillitate virium vetetur
peccare: si invenerit tempus malefaciendi malefaciet. Ex visu cognoscitur vir:
et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus
hominis enuntiant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi: et est iudicium
quod non probatur esse bonum. Et est tacens: et ipse est prudens. Quam bonum est arguere quam XX & correpcion
irasci: et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis devirginavit iu-
vencula. Sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum manife-
stare penitentiam. Sic enim effugies voluntarium peccatum. Est tacens qui invenitur sa-

piens. et est odibilis qui procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum loquele. et est tacens
sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus. Lascivus autem et imprudens non ser-
vabunt tempus. Qui multis utitur verbis: ledet animam suam. et qui potestatem sibi assumit iniuste
(de datis insipientis) odietur. Est processio in malis viro indisciplinato. et inventio est in detrimentum. Est datum
quod non est utile. et est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio. et est qui ab humili-
tate sua levabit caput. Est qui multa redimat modico pretio: et restituens ea in sep-
tuplum. Sapiens in verbis amabilem se facit. gratie autem fatuorum effundentur. Datum
insipientis: non erit utile tibi. oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit et multa im-
properabit. et apertio oris illius inflammatio est. Hodie feneratur quis: et cras expetit. et odibilis
homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus. et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem illius: false
lingue sunt. quotiens et quanti irridebunt eum. neque enim quod habendum erat directo sensu distri-
(de fatuis) buit. similiter et quod non erat habendum. Lapsus false lingue quasi qui in pavimento cadens. sic ca-
sus malorum festinanter veniet. Homo acharis: quasi fabula vana in ore indisciplina-
torum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola. non enim dicit illam in tempore
suo. Est qui vetatur pre inopia peccare: et in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam
pre confusione. et ab imprudenti persona perdet eam: persone autem acceptione perdet se. Est qui pre
confusione promittit amico. et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in ho-
(de mendacio) mine mendacium. et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fur: quam assiduitas
viri mendacis. perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore.
et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producet seipsum. et homo pru-
dens placebit magnatis. Qui operatur terram suam: exaltabit acervum frugum. et qui operatur
iustitiam: ipse exaltabitur. qui vero placet magnatis: effugiet iniquitatem. Xenia et do-
(de donis) na excecant oculos iudicum. et quasi mutus in ore: avertit correptiones eorum. Sapientia ab-
(sapientia et thesaurus) scondita et thesaurus invisus: que utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam
XXI (de peccato) quam homo qui abscondit sapientiam suam. Fili peccasti. ne adicias iterum: sed et de pristinis
deprecare. ut tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata. et si accesseris ad
illa: suscipient te. Dentes leonis dentes eius: interficientes animas hominum. Quasi rom-
phea bis acuta: omnis iniquitas. plage illius non est sanitas. Obiurgatio et iniurie
(de superbo) annullabunt substantiam. et domus que nimium locuples est: annullabitur superbia. sic substantia
superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet. et iudicium
festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris. et qui timet
deum: convertetur ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci. et sensatus scit
(qui edificat de alienis) labi se ab illo. Qui edificat domum suam impendiis alienis: quasi qui colligit la-
pides suos in hieme. Stuppa collecta synagoga peccantium. et consummatio illorum flam-
(via peccatorum) ma ignis. Via peccantium complanata lapidibus. et in fine illorum inferi et tene-
bre et pene. Qui custodit iustitiam: continebit sensum eius. Consummatio timoris dei sa-
(scientia bona) pientia et sensus. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia que habundat
(et mala) in malo. et non est sensus ubi est amaritudo. Scientia sapientis tamquam inundatio habun-
dabit. et consilium illius sicut fons vite permanet. Cor fatui: quasi vas confractum.
et omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius:
laudabit et ad se adiciet. Audivit luxuriosus et displicebit illi. et proiciet illud
post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via. nam in labiis sensati
invenietur gratia. Os prudentis queritur in ecclesia. et verba illius cogitabunt in cordibus
suis. Tamquam domus exterminata: sic fatuo sapientia. et scientia insensati inenarra-

bilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram. Fa-
tuus in risu exaltat vocem suam. vir autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum pru-
denti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi. et homo peritus confun-
detur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum. vir autem eruditus foris stabit.
Stultitia hominis auscultare per ostium. et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta
narrabunt. verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum. et in corde
sapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Susurro co-
inquinabit animam suam, et in omnibus odietur. et qui manserit odiosus erit. tacitus et sensatus honorabitur. et maledicente et
XXII In lapide luteo lapidatus est piger. et omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum lapi- et pigro
datus est. et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confusio patris est de filio indisciplinato. filia
autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro suo. Nam que confundit: in con-
tumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax. et ab impiis non minorabitur. ab utrisque
autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio. flagella et doctrina in omni tempore sa- congruit in luctu
pientia. Qui docet fatuum: quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum non attendenti: quasi qui excitat
dormientem de gravi somno. Cum dormiente loquitur qui narrat stulto sapientiam. et in fine nar-
rationis dicit. quis est hic? Supra mortuum plora: defecit enim lux eius. Modicum plora super mortuum de luctu fatui et
quoniam requievit. Nequissimi enim nequissima vita. super mortem fatui. Luctus mortui: vii. dies. fa-
tui autem et impii: omnes dies vite illorum. Cum stulto ne multum loquaris. et cum insensato ne abi- ne loquaris cum stulto
eris. Serva te ab illo. ut non molestiam habeas. et non coinquinaberis in peccato illius. Deflecte ab
illo et invenies requiem. et non acediaberis in stultitia eius. Super plumbum quid gravabitur. et quod illi a-
liud nomen quam fatuus? Harenam et salem et massam ferri facilius est ferre: quam hominem imprudentem.
et fatuum et impium. Sicut loramentum ligneum colligatum fundamento edificii non dissolvetur.
sic et cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in omni tempore nec metu non depravabitur. Sicut
palee in excelsis. et cementa sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt: sic et cor ti-
midum in cogitatione stulti: contra impetum timoris non resistet. Sicut ornatus harenosus in pariete
limpido. sic et cor trepidum in cogitatione fatui. omni tempore non metuet. sic et qui in preceptis dei per- de amicitia dissoluta
manet semper. Pungens oculum deducit lacrimas. et qui pungit cor profert sensum. Mittens et custodia
lapidem in volatilia: deiciet illa. sic et qui conviciatur amico dissolvit amicitiam. Ad amicum
et si produxeris gladium: non desperes. est enim regressus ad amicum. Si aperueris os triste, non
timeas. est enim concordatio: excepto convicio. et improperio et superbia. et mysterii revelatione.
et plaga dolosa. In his omnibus effugiet amicus. Fidem posside cum amico in paupertate illius.
ut et in bonis illius leteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis. ut et in he-
reditate illius coheres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur. sic et ante
sanguinem maledicta et contumelie et mine. Amicum salutare non confundar. et a facie illi-
us non me abscondam. et si mala mihi evenerint per illum sustinebo. Omnis qui audiet: cavebit se
ab eo. Quis dabit ori meo custodiam. et super labia mea signaculum certum. ut non cadam in ipsis. et de amico
XXIII lingua mea perdat me? Domine pater et dominator vite mee ne derelinquas me in cogitatu et consi-
lio illorum. ne sinas me cadere in illa exprobratione. Quis superponit in cogitatu meo flagella.
et in corde meo doctrinam sapientie. ut ignorationibus eorum non parcant mihi. et non appareant delicta
illorum. nec adcrescant ignorantie mee. et multiplicentur delicta mea. et peccata mea ha-
bundent. et incidam in conspectu adversariorum meorum. et gaudeat inimicus meus. Domine pater
et deus vite mee. ne derelinquas me in cogitatu illorum. extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi.
et omne desiderium averte a me. Aufer a me ventris concupiscentias. et concubitus ne apprehendant
me. et animo irreverenti et infrunito ne tradas me. Doctrinam oris audite filii. et qui
custodierit illam non periet labiis suis. nec scandalizabitur in operibus nequissimis.

de iurantibus et verbis indisciplinatis

In vanitate sua apprehendetur peccator et superbus et maledicus scandalizabitur in illis. Iuratio-
ni non assuescat os tuum, multi enim casus in illa. Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo, et nomini-
bus sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue a li-
vore non minuitur, sic omnis iurans et nominans in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iu-
rans implebitur iniquitate et non discedet a domo illius plaga. Et si frustraverit fratrem, de-
lictum illius super ipsum erit, et si dissimulaverit, delinquit dupliciter, et si in vacuum iuraverit
non iustificabitur, replebitur enim retributione domus illius. Est et alia loquela contraria morti, non
inveniatur in hereditate iacob. Etenim a misericordibus omnia hec auferentur, et in delictis non volu-
tabuntur. Indisciplinate loquele non assuescat os tuum, est enim in illa verbum peccati. Memento patris et
matris tue. In medio enim magnatorum consistis, ne forte obliviscatur te deus in conspectu illorum
et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris, et malueris non nasci et diem nativitatis
tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperii in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera a-
bundant in peccatis et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens non ex-
tinguetur donec aliquid glutiat, et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec accendat ignem.
Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui trans-
greditur lectum suum contempnens in animam suam et dicens quis me videt? tenebre circumdant
me et parietes cooperiunt me et nemo circumspicit me, quem vereor? delictorum meorum non me-
morabitur altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem
dei huiusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum, et non cognovit quoniam oculi domini multo plus
lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi et hominum corda intu-
entes in absconditas partes. Domino enim deo antequam crearentur omnia sunt agnita, sic et post
perfectum respicit omnia. Hic in plateis civitatis vindicabitur et quasi pullus equinus fugabitur, et
ubi non speravit apprehendetur, et erit dedecus omnibus eo quod non intellexerit timorem domini. Sic et mulier
omnis relinquens virum suum et statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege
altissimi incredibilis fuit, et secundo virum suum dereliquit, tertio in adulterio fornicata est
et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiam adducetur et in filios eius respicietur. Non tra-
dent filii eius radices et rami eius non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam
illius, et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nihil melius quam timor dei,
et nihil dulcius quam respicere in mandatis domini. Gloria magna est sequi dominum, longitudo enim di-
XXIIII erum assumetur ab eo. Sapientia laudabit animam suam et in deo honorabitur et in medio populi
sui gloriabitur et in ecclesiis altissimi aperiet os suum et in conspectu virtutis illius gloriabitur et in
medio populi sui exaltabitur et in plenitudine sancta admirabitur et in multitudine electorum
habebit laudem et inter benedictos benedicetur dicens. Ego ex ore altissimi prodivi primogenita
ante omnem creaturam. Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem
terram. Ego in altis habitavi et thronus meus in columpna nubis. Gyrum celi circuivi sola
et profundum abyssi penetravi, et in fluctibus maris ambulavi et in omni terra steti et in omni
populo et in omni gente primatum habui, et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi et in
hiis omnibus requiem quesivi et in hereditate eius morabor. Tunc precepit et dixit mihi creator omnium,
et qui creavit me requievit in tabernaculo meo et dixit mihi: In iacob inhabita et in israel he-
reditare et in electis meis mitte radices. Ab initio et ante secula creata sum, et usque ad fu-
turum seculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in syon firma-
ta sum, et in civitate sanctificata similiter requievi et in ierusalem potestas mea. Et radicavi
in populo honorificato et in partes dei mei hereditas illius, et in plenitudine sanctorum
detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in libano et quasi cypressus in monte syon. Et quasi

palma exaltata sū in cades. ⁊ qͣsi plantatio rose in ihͤrico. Qͣsi oliua speciosa in campis. ⁊ qͣsi
platanus exaltata sū iuxta aquā in plateis. Sicut cinnamomū ⁊ balsamū aromatizans
odorē dedi. Qͣsi mirra electa dedi suauitatē odoris. Et qͣsi storax. ⁊ galbanus. ⁊ ungula ⁊ gutta.
⁊ qͣsi libanus n̄ incisus uaporaui habitationē meā. Et qͣsi balsamū n̄ mixtū odor meus. Ego qͣsi there
binthus extendi ramos meos. ⁊ rami mei honoris ⁊ grē. Ego qͣsi uitis fructificaui suauita
tē odoris. ⁊ flores mei fructus honoris ⁊ honestatis. Ego mr̄ pulchre dilectionis ⁊ timoris.
⁊ agnitionis ⁊ scē spei. In me oīs grā uie ⁊ ueritatis. in me oīs spes uite ⁊ uirtutis. Transi
te ad me oēs q̄ concupiscitis me. ⁊ a generationibus meis implemini. Spc̄ enī meus sup mel dul
cis. ⁊ hereditas mea sup mel ⁊ fauū. Memoria mea in generatione sclor̄. Qui edunt me adhuc esuri
ent. ⁊ q̄ bibunt me adhuc sitient. Qui audit me n̄ confundetur. ⁊ q̄ operantur in me n̄ peccabunt. Qui
elucidant me. uitā etnā hebunt. Hec oīa. liber uite. ⁊ testamentū altissimi. ⁊ agnitio ueri
tatis. Legē mandauit moyses in preceptis iustitiarum. ⁊ hereditatē domui iacob. ⁊ israel ꝓ
missiones. Posuit dd̄ puero suo. excitare regē ex ipso fortissimū in throno honoris sedē
tē in sempiternū. Qui implet qͣsi phison sapiam. ⁊ sicut tigris in diebus nouor̄. Qui adimplet
qͣsi eufrates sensū. Qui multiplicat qͣsi iordanis in tpr̄ messis. Qui mittit disciplinā sicut
lucē. ⁊ assistens qͣsi gyon in die uindemie. Qui pfecit primus scire ipam. ⁊ infirmior n̄ in
uestigabit eā. A mari enī habundauit cogitatio eius. ⁊ consiliū illius in abisso magna.
Ego sapiā effudi flumina. ego qͣsi trames aque in immensa defluo. Ego qͣsi fluuius dorix. ⁊ sicut aqueduc
tus exiui de paradiso. Dixi. rigabo ortū meū plantationū. ⁊ inebriabo partus mei fructū.
⁊ ecce factus est michi trames habundans. ⁊ fluuius meus ppinquauit ad mare. qm̄ doctrinā qͣsi antelucanū
illumino oībus. ⁊ enarrabo illam usq; in longinquū. Penetrabo inferiores partes terre. ⁊ inspi
ciā oēs dormientes. ⁊ illuminabo oēs sperantes in dn̄o. Adhuc doctrinā qͣsi ꝓphetiam effundā.
⁊ relinquā illam querentibus sapiam. ⁊ n̄ desinā ꝓgenies illor̄ usq; in euū scm̄. Uidete qm̄ n̄ so
XXV li mi laboraui. s; oībus exquirentibus ueritatē. In tribus placitū est spiritui meo q̄ sunt pbata coram — et tibi placitis
deo ⁊ hoībus. Concordia frm̄. Amor pxīor. ⁊ uir ⁊ mulier bn̄ sibi consentientes. Tres species odiuit aīa — et tibi displicentis
mea. ⁊ aggrauor ualde aīe illor̄. Pauperem supbū. ⁊ diuitē mendacē. ⁊ senē fatu
ū ⁊ insensatū. In iuuentute tua n̄ congregasti. ⁊ quō inuenies in senectute tua. Quā
speciosū canitie iudiciū. ⁊ pbris cognoscere consiliū. Quā speciosa ueteranis sapia. ⁊ glosis
intellc̄s ⁊ consiliū. Corona senū multa pitia. ⁊ glā illor̄ timor dī. Nouē insuspicabilia cor
dis magnificaui. ⁊ decimū dicā in lingua hoībus. Homo q̄ iocundatur in filiis. Uiuens ⁊
iii. iiii. uidens subuersionē inimicor̄. Bt̄s q̄ habitat cū muliere sensata. Et q̄ lingua sua n̄ est lapsus. Et
v. vi. q̄ n̄ seruiuit indignis se. Bt̄s q̄ inuenit amicū uerū. Et q̄ enarrat iustitiā auri audienti.
viii. ix. x Qͣm magnus q̄ inuenit sapiam ⁊ sciam. s; n̄ est sup timentē dn̄m. Timor dī sup oīa posuit.
Bt̄s cui donatū est habere timorē dī. Qui tenet illū. cui assimilabitur. Timor dī initium dilec — et mulier
tionis eius. fidei autem initiū agglutinandū est ei. Oīs plaga tristicia cordis est. ⁊ oīs malicia
nequicia mulieris. Et oēm plagā ⁊ n̄ plagā uidebit cordis. ⁊ oēm nequiciā ⁊ n̄ nequiciā muli
eris. ⁊ oēm obductū ⁊ n̄ obductū odientiū. ⁊ oēm uindictam ⁊ n̄ uindictam inimicor̄. Non
est caput nequius sup caput colubri. ⁊ n̄ est ira sup irā mulieris. Commorari leoni ⁊ draconi place
bit. qͣm habitare cū muliere nequā. Nequicia mulieris immutat faciē eius. ⁊ obcecauit
uultū suū tanqͣ ursus. ⁊ qͣsi saccū ostendet in medio pximorū eius. Ingemuit uir eius. ⁊ au
diens modicū suspirauit. Breuis oīs malicia sup maliciā mulieris. Sors peccator̄ cadat
sup illam. Ascensus harenosus in pedibus ueterani. sic mulier linguata hoī quieto. Ne respici
as mulieris speciem. ⁊ n̄ concupiscas mulierē in specie. Mulieris ira ⁊ irreuerentia. confusio
magna. Mulier si primatū habeat. contraria est uiro suo. Cor humile. ⁊ facies tristis. ⁊ plaga

mortis: mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta: mulier que non beatificat virum suum.
A muliere: initium factum est peccati. et per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum nec modicum. nec
mulieri nequam: veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam: confundet te in conspectu
XXVI inimicorum. A carnibus tuis: abscide illam. ne semper te abutatur. Mulieris bone beatus vir. numerus
enim annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat virum suum. et annos vite illius in pace
implebit. Pars bona mulier bona. in parte bona timentium deum: dabitur viro pro factis bonis.
Divitis autem et pauperis: cor bonum. in omni tempore: vultus eorum hilaris. A tribus timuit cor meum.
et in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis. et collectionem populi. et calumpniam mendacem.
super mortem: omnia gravia. dolor cordis et luctus: mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum
lingue omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur: ita et mulier nequam. Qui tenet illam: quasi qui
apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa ira magna. et contumelia et turpitudo illius non contegetur.
Fornicatio mulieris: in extollentia oculorum. et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente
se firma custodiam. ne inventa occasione abutatur se. Ab omni irreverentia: oculis eius cave. et ne mireris
si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet. et ab omni aqua proxima bibet. et contra omnem pa-
lum sedebit. et contra omnem sagittam aperiet pharetram: donec deficiat. Gratia mulieris sedule: delecta-
bit virum suum. et ossa illius impinguabit. Disciplina illius: datum dei. Mulier sensata et tacita.
non est inmutatio erudite anime. Gratia super gratiam: mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est di-
gna continentis anime. Sicut sol oriens mundo in altissimis dei: sic mulieris bone species in or-
namentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum. et species faciei super etatem stabilem.
Columpne auree super bases argenteas. et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fun-
damenta eterna super petram solidam. et mandata dei: in corde mulieris sancte. In duobus contrista-
tum est cor meum. et in tertio: iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam. et
vir sensatus contemptus. et qui transgreditur a iustitia ad peccatum. Deus paravit eum ad rumpheam.
Due species difficiles. et periculose mihi apparuerunt. difficile exuitur negotians a negligentia. et
XXVII non iustificabitur caupo a peccatis labiorum. Propter inopiam deliquerunt multi. et qui querit locupletari:
avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur: sic et inter medium ven-
ditionis et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini
tenueris te instanter: cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit
pulvis: sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax: et homines iustos temp-
tatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius: sic verbum ex cogitatu
cordis hominis cor. Ante sermonem non laudes virum. hec enim temptatio est hominum. Si sequaris i-
ustitiam: apprehendes illam. et indues quasi poderem honoris: illam. et inhabitabis cum ea. et proteget
te in sempiternum. et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia: ad sibi similia conve-
niunt. et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi: insidiatur semper. sic peccata
operantibus iniquitatem. Homo sanctus: in sapientia manet sicut sol. nam stultus: sicut luna mutatur. In
medio insensatorum serva verbum tempori. in medio autem cogitantium: assiduus esto. Nar-
ratio peccantium odiosa. et risus illorum: in delictis peccati. Loquela multum iurans: obripilatio-
nem capiti statuet. et irreverentia ipsius: obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa
superborum. et maledictio illorum: auditus gravis. Qui denudat archana amici: fidem perdit.
et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum: et coniungere fide cum illo. Quod si de-
nudaveris absconsa illius: non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum: sic qui perdit
amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua: sic qui reliquisti proximum tu-
um. et non eum capies. Non illum sequaris: quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo. quoniam
vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare. et maledicti est concordatio. Denudare

a tribus timuit

et aliud tribus

in timore domini — aporia

iustitia et veritate

narratio cum iuramento

denudat arcana

autem amici mistica: desperatio est anime infelicis. Annuens oculo: fabricat iniqua, et nemo eum ab
iciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, et super sermones tuos admirabitur. Novissi
me autem: perverter os suum, et in verbis tuis dabit scandalum. Multa audivi: et non coequavi ei, et dominus
odiet illum. Qui in altum mittit lapidem: super caput eius cadet, et plaga dolosa: dolosi dividet
vulnera. Et qui foveam fodit: incidet in eam, et qui statuit lapidem proximo: offendet in eo. Et qui laqueum
alio ponit: peribit in illo. Facienti consilium nequissimum: super ipsum devolvetur, et non agnoscet unde
adveniet illi. Illusio et improperium superborum: et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt: qui
oblectantur casu iustorum. Dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor: utraque exe
crabilia, et vir peccator continens erit illorum. Qui vindicari vult: a domino inveniet vindictam, XXVIII
et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi: peccata solventur.
Homo homini servat iram, et a deo querit medelam: In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis
deprecatur. Ipse dum caro sit reservat iram, et propitiationem petit a deo. Quis exorabit pro delictis
illius? Memento novissimorum, et desine inimicari. Tabitudo enim et mors imminent in fra
tis. Memorare timorem dei: et non irascaris proximo. Memorare testamentum altissimi: et despice
ignorantiam proximi. Abstine te a lite: et minues peccata. Homo enim iracundus: incendit litem, et vir
peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium: immittet inimicitiam. Secundum enim ligna
silve: sic ignis exardescit, et secundum virtutem hominis: sic iracundia illius erit, et secundum substantiam
suam: exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem, et lis festinans: effun
det sanguinem, et lingua testificans adducit mortem. Si sufflaveris quasi ignis exardebit, et si
exspueris super illam: extinguetur. Utraque: ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis male
dictus. Multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia: multos commovit: et dispersit il
los a gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effo
dit. Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et
privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat.
Flagelli plaga: livorem facit. Plaga autem lingue: comminuet ossa. Multi ceciderunt in
ore gladii, sed non sic: quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, et qui in ira
cundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum eius, et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim
illius iugum ferreum est, et vinculum illius: vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima est,
et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum.
In flamma sua non comburet iustos, et qui relinquunt deum: incident in illam, et exardebit in
illis: et non extinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tu
as spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo: facito ostia, et seras auribus tuis. Au
rum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos,
et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi,
et sit casus tuus insanabilis in mortem. Qui facit misericordiam feneratur proximo suo, et qui prevalet XXIX
pẽ manu mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde
proximo tuo in tempore suo. Confirma verbum: et fideliter age cum illo, et in omni tempore: invenies
quod necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus, et prestiterunt molestiam his qui se
adiuverunt. Donec accipiant: osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vo
cem suam, et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba tedii et murmurationis, et tempus
causabitur. Si autem potuerit reddere: adversabitur. Solidi vix reddet dimidium, et com
putabit illud: quasi inventionem. Sin autem fraudabit illum pecunia sua, et possidebit
illum inimicum gratis, et convicia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio: reddet
illi contumeliam. Multi non causa nequitie non fenerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. Verumptamen

Annuens oculo
Qui fodit foveam
de ira
de susurrone et lingua
de Fenore

sed humilem animo fortior esto. et pro elemosina non trahas illum. Propter mandatum assume pau-
perem. et propter inopiam eius: neque dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum. et non abs-
condas illam: sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi. et proderit tibi ma-
gis quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis. et hec pro te exorabit ab omni malo. Elemosina vi-
ri: quasi sacculus cum ipso. et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. et postea resurget. et retribuet
illis retributionem unicuique: in caput illorum. Super scutum potentis et super lanceam: adversus inimicum
tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit proximo suo. et qui perdiderit: confusionem derelinquet sibi. Gratiam
fideiussoris ne obliviscaris. dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immun-
dus. Bona verba repromissoris est ascribit peccator. et ingratus sensu derelinquet liberantem se.
Vir repromittit de proximo suo. et cum perdiderit reverentiam: relinquetur ab eo. Repromissio nequis-
sima multos perdidit diligentes. et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans
migrare fecit. et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandata domini: inci-
det in promissionem nequam. et qui conatur multa agere: incidet in iudicium. Recupera proximum
secundum virtutem tuam. et attende tibi ne incidas. Initium vite hominis aqua et panis et vestimen-
tum. et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum: quam
epule splendide in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi. et improperium peregrinationis
non audias. Vita nequam hospitandi de domo in domum. et ubi hospitatus non fiducialiter aget
nec aperiet os. hospitabitur et pascet. et potabit ingratos. et ad hec amara audiet. Transi hos-
pes et orna mensam. et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum ne-
cessitudine domus mee. hospitio mihi factus est frater. Gravia hec homini habenti sensum. correptio domus;
XXX
et improperium feneratoris. Qui diligit filium suum assiduat illi flagella. ut letetur in novissimo
suo. et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo. et in medio dome-
sticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum. et in medio amicorum
gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius. et quasi non est mortuus. Similem enim reliquit post se in vita sua.
vidit et letatus est in illo. in obitu suo non est contristatus. nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim
defensorem domus contra inimicos. et amicis reddentem gratiam pro animabus filiorum colligabit vul-
nera sua. et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadet durus. et filius re-
missus: evadet preceps. Lacta filium: et paventem te faciet. lude cum eo: et contristabit te.
Non corrideas illi: ne condoleas. et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi
potestatem in iuventute. et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute.
et tunde latera eius dum infans est: ne forte induret et non credat tibi. et erit tibi dolor anime.
Doce filium tuum et operare in illo: ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et for-
tis viribus: quam dives imbecillis et flagellatus malicia. Salus anime in sanctitate iusticie et
melior omni auro et argento. et corpus validum quam census immensus. Non est census super censum
salutis corporis. et non est oblectamentum super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara
et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso. quasi appositiones epu-
larum circumposite sepulchro. Quid proderit libatio idolo: Nec enim manducabit. nec odora-
bit. Sic effugatus a domino. et portans mercedes iniquitatis videns oculis et ingemiscens:
sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristiciam non des anime tue. et non affligas
temet ipsum in consilio tuo. Iocunditas cordis: hec est vita hominis. et thesaurus sine defectione
sanctitatis. et exultatio viri: longevitas. Miserere anime tue placens deo. et contine. et congrega
cor tuum in sanctitate eius. et tristiciam longe expelle a te. Multos enim occidit tristicia. et non
est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuunt dies. et ante tempus senectam addu-
cet cogitatus. Splendidum cor bonum in epulis. epule enim illius: diligenter fiunt.

XXXI Vigilia honestatis tabefaciet carnes et cogitatus illius auferet somnum. Cogitatus presciencie a-
vertit sensum et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congregatione substantie
et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminutione victus et in fine inops
fit. Qui aurum diligit non iustificabitur et qui insequitur consumptionem replebitur ex ea. Multi dati sunt
in auri casus et facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificancium.
Ve illis qui sectantur illud et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine
macula et qui post aurum non abiit nec speravit in pecunia et thesauris. Quis est hic et laudabimus
eum? fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo et perfectus est et erit illi in gloriam
eternam. Qui potuit transgredi et non est transgressus et facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt
bona illius in domino et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Supra mensam magnam sedisti?
non aperias super illam faucem tuam prior. Non dicas sic: multa sunt que super illam sunt. Memento quoniam ma-
lus est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? Ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit.
Ne extendas manum tuam prior et invidia contaminatus erubescas. Ne comprimaris in convivio
vini. Intellige que sunt proximi tui ex teipso. Utere quasi homo frugi hiis que tibi apponuntur ne cum man-
ducas multum odio habearis. Cessa prior causa discipline et noli nimius esse ne forte offendas.
Et si in medio multorum sedisti prior illis ne extendas manum tuam nec prior poscas bibere. Quam
sufficiens est homini erudito vinum exiguum et in dormiendo non laborabis ab illo et non senties dol-
orem laboris. Vigilia et colera et tortura viro infrunito. Sompnus sanitatis est in homine parco.
Dormiet usque mane et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum
surge in medio et evome et refrigerabit te et non adduces corpori tuo infirmitatem. Au-
di me fili et ne spernas me et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto
velox et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum
et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas et testimo-
nium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit
vinum. Ignis probat ferrum durum sic vinum corda superborum arguet in ebrietate
potatum. Equa vita hominibus vinum in sobrietate. Si bibas illud moderate eris sobrius.
Que est vita que minuitur vino? Quid defraudat vitam? mors. Vinum in iocunditatem cre-
atum est ab initio et non in ebrietatem. Exultatio anime et cordis vinum moderate potatum. Sa-
nitas est anime et corporis sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem et iram et ruinas mul-
tas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis animositas imprudentis of-
fensio minorans virtutem et faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum et
non despicias eum in iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi et non premas illum in repetendo.

XXXII Rectorem te posuerunt? noli extolli. Esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe et sic consi-
dera et omni cura tua explicita recumbe ut leteris propter illos et ornamentum gratie accipias
coronam et dignitatem consequaris corrogationis. Loquere maior natu. Decet enim te primum verbum
diligenti scientia et non impedias musicam. Ubi auditus non est non effundas sermonem et im-
portune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri et comparatio
musicorum in convivio vini. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi sic numerus mu-
sicorum in iocundo et moderato vino. Audi tacens et pro reverentia accedet tibi bona
gratia. Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris habeat
caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius et audi tacens simul et querens. Et loqui in
medio magnatorum non presumas et ubi sunt senes non multum loquaris. Ante grandinem preibit
coruscatio et ante verecundiam preibit gratia et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et ho-
ra surgendi non te trices. Precurre autem prior in domum tuam et illic advocare et illic lude.

Marginalia: & divicias — & mense — Similiter id est ficta [illegible] paucis [illegible] — pare vindicte — [illegible] pauci licet [illegible] — vomitus [illegible] purgat [illegible] — splendida — & vino — & rectore — & loquela — Non recedes [illegible] puelle [illegible]

[illegible] Non recedes [illegible] [illegible] tibi [illegible] ad negocia [illegible] ad domum tuam [illegible] sedens in [illegible] prudens [illegible] ne recedas [illegible] omnes [illegible] a nobis inveniens [illegible] vero [illegible] in [illegible] hora surgendi ad [illegible] ad precandum [illegible] respere debes [illegible] hominum

et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo. Super his omnibus benedicito Dominum qui fecit
te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet Dominum excipiet doctrinam eius, et qui vigi-
laverint ad illum invenient benedictionem. Qui quaerit legem replebitur ab ea, et qui insidiose agit,
scandalizabitur in ea. Qui timent Dominum invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen ac-
cendent. Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparatio-
nem. Vir consilii non disperdet intelligentiam, alienus et superbus non pertimescet timorem. Etiam postquam fe-
[sine consilio] cerit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur. Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non poe-
nitebis. In via ruinae non eas, et non offendes in lapides, nec credas te viae laboriosae, ne
ponas animae tuae scandalum. Et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende. In omni ope-
re tuo crede ex fide animae tuae; hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit Deo attendit man-
XXXIII datis, et qui confidit in illo non minorabitur. Timenti Dominum non occurrent mala, sed in temptatio-
ne Deus illum conservabit, et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illi-
detur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis. Qui interrogationem
manifestat, parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc re-
[precordia fatui] spondebit. Praecordia fatui quasi rota carri, et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emis-
sarius sicut amicus subsannator, sub omni supra sedente hinnit. Quare dies diem superat, et iterum
lux lucem, et annus annum, sol solem? A Domini scientia separati sunt, facto sole et praeceptum custo-
diente. Per Dei sapientiam dividuntur. Et immutavit tempora et dies ipsorum, et in illis dies fes-
tos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit Deus, et ex ipsis posuit in nume-
rum dierum. Et annos et omnes homines de solo et terra unde creatus est Adam. In multitudine discipli-
nae Domini separavit eos, et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex
his sanctificavit, et ad se applicavit. Ex ipsis maledixit et humiliavit, et convertit illos
ad separationem ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere,
omnes viae eius secundum dispositionem eius. Sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum iu-
dicium suum. Contra malum bonum est, et contra mortem vita; sic et contra virum iustum peccator. Et sic intu-
[unum contra unum] ere in omnia opera Altissimi. Duo et duo, unum contra unum. Et ego novissimus vigi-
lavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione Dei et ipse speravi, et quasi qui vin-
demiat replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disci-
plinam. Audite me magnates et omnes populi, et rectores ecclesiae auribus percipite. Filio et mu-
[non des potestatem] lieri, fratri et amico non des potestatem super te in vita tua, et non dederis alii possessionem
tuam, ne forte poeniteat te, et depreceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras, non immu-
tabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui rogent te, quam te respicere in manus
filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis praecellens esto. Ne dederis maculam in gloriam tuam. In
[cibaria et virga asino] die consummationis dierum vitae tuae, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria
et virga et onus asino; panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina, et quaerit re-
quiescere; laxa manus illi, et quaerit libertatem. Iugum et lorum curvant collum durum, et ser-
vum inclinant operationes assiduae. Servo malivolo tortura et compedes; mitte illum in
operationem ne vacet; multam enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue eum; sic
enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, et non amplifices super
omnem carnem. Verum sine iudicio nihil facias grave. Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima
tua. Quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in sanguine animae comparasti eum. Si laeseris eum in-
iuste, in fugam convertetur. Et si extollens discesserit, quem quaeras et in qua via quaeras illum nescis.
XXXIIII [somnia] Vana spes et mendacium viro insensato, et somnia extollunt imprudentes.
Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum, sic et qui attendit ad visa mendacia.

Secundum hoc: visio somniorum. Ante faciem hominis: similitudo alterius hominis. Ab immundo
quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris et auguria menda- t̃ mendacia
cia et somnia malefacientium vanitas est. Et sicut parturientis cor tuum fantasias t̃ fantasia
patitur. nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio. Ne dederis in illis cor tuum. Multos
enim errare fecerunt somnia. et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur ver-
bum legis. et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non temptatus est quid scit? Vir
in multis expertus cogitabit multa. et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non
pauca expertus est pauca recognoscit. Qui autem in multis factus est: multiplicabit malitiam. t̃ huius quam intra
Qui temptatus non est. qualia scit? Et qui implanatus est: habundabit nequitia. Multa
vidi errando. et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem pericli-
tatus sum horum causa. et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium deum queritur. et in respectu illius
benedicetur. Spes enim illorum in salvantem illos. et oculi dei in diligentes se. Qui timet
deum nihil trepidabit. et non pavebit. quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima. Ad quem res-
picit. et quis est fortitudo eius? Oculi domini super timentes eum. Protector potentie. firmamentum vir-
tutis. tegimen ardoris. et umbraculum meridiani. deprecatio offensionis. et adiutorium
casus. exaltans animam. et illuminans oculos. dans sanitatem. et vitam et benedictionem. Immo-
lantis ex iniquo: oblatio est maculata. et non sunt beneplacite subsannationes iniustorum. Dominus solus
sustinentibus se in via veritatis et iustitie. Dona iniquorum non probat altissimus. nec respi-
cit in oblationibus iniquorum. nec in multitudine sacrificiorum eorum: propitiabitur peccatis. Qui offert sacri-
ficium ex substantia pauperum. quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vi-
ta pauperis est. qui defraudat illum: homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem: quasi qui occidit
proximum suum. Qui effundit sanguinem. et qui fraudem facit mercennario: fratres sunt. Unus edificans vel edificans
et unus destruens: quid prodest illis nisi labor? Unus orans. et unus maledicens. cuius vocem exaudiet
deus? Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit mortuum: quid proficit lavatio eius? Sic homo qui
ieiunat in peccatis suis. et iterum eadem faciens: quid proficit humiliando se? Orationem illius quis qui ieiunat in peccatis
XXXV exaudiet? Qui conservat verbum: multiplicat orationem. Salutare sacrificium est: attendere qui multiplicat orationem
mandatis. et discedere ab omni iniquitate. et propitiationem litare sacrificii super iniustitias. et deprecatio
pro peccatis recedere ab iniustitia. Retribuet gratiam qui offert similaginem. et qui facit misericordiam:
offert sacrificium. Beneplacitum est domino recedere ab omni iniquitate. et deprecatio: recedere ab iniusti-
cia. Non apparebis ante conspectum dei vacuus. Hec enim omnia propter mandatum dei fiunt. Oblatio
iusti impinguat altare. et odor suavitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium iusti accep-
tum est. et memoriam eius non obliviscetur dominus. Bono animo: gloriam redde deo. et non minuas primitias
manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum. et in exultatione sanctifica decimas tuas.
Da altissimo secundum datum eius. et in bono oculo: adinventionem facito manuum tuarum. quoniam t̃ illarum dare
retribuens est dominus. et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava. non enim suscipiet illa. Et
noli inspicere sacrificium iniustum. quoniam dominus iudex est. et non est apud illum gloria persone. Non accipi-
et dominus personam in pauperem. et deprecationem lesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli.
nec viduam: si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrime vidue ad maxillam descendunt. t̃ lacrimis
et exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad celum. et dominus exaudi-
tor non delectabitur in illis. Qui adorat deum in oblectatione: suscipietur. et deprecatio illius usque
ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se: nubes penetrabit. et donec propinquet non consola-
bitur. et non discedet: donec altissimus aspiciat. et dominus non elongabit. sed iudicabit iustos. et
faciet iudicium. et fortissimus non habebit in illis patientiam. ut contribulet dorsum t̃ iudicio dei
illorum. et gentibus reddet vindictam: donec tollat plenitudinem superborum. et sceptra iniquorum

conpluerit. donec reddat hominibus secundum actus suos. et secundum opera Ade. et secundum presumptionem il
lius. donec iudicet iudicium plebis sue. et oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia Dei XXXVI
in tempore tribulationis. quasi nubes pluvie in tempore siccitatis. Miserere nostri Deus omnium et respice
nos. et ostende nobis lucem miserationum tuarum. et inmitte timorem tuum super gentes que non ex
quisierunt te. ut cognoscant quia non est Deus nisi tu. ut enarrent magnalia tua. Alleva
manum tuam super gentes alienas: ut videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum
sanctificatus es in nobis: sic in conspectu nostro magnificaberis in illis. ut cognoscant te.
sicut et nos cognovimus. quoniam non est preter te Domine. Innova signa: et immuta mirabilia.
Glorifica manum: et brachium dextrum. Excita furorem: et effunde iram. Extolle adversarium:
et affliges inimicum. Festina tempus et memento finis: ut enarrent mirabilia tua.
In ira flamme devoretur qui salvatur. et qui pessimant plebem tuam: inveniant perditionem. Con
tere caput principum et inimicorum dicentium non est alius preter nos. Congrega omnes tribus Iacob
et cognoscant quia non est Deus nisi tu: ut enarrent magnalia tua. et hereditabis eos sicut ab
initio. Miserere plebi tue super quam invocatum est nomen tuum. et Israel quem coequasti primoge
nito tuo. Miserere civitati sanctificationis tue Ierusalem. civitati requiei tue. Reple Syon
inenarrabilibus tuis. et gloria tua: populum tuum. Da testimonium quia ab initio creature
tue sunt. et suscita predicationes quas locuti sunt in nomine tuo prophete priores. Da mercedem sustinenti
bus te. ut prophete tui fideles inveniantur. et exaudi orationes servorum tuorum. Secundum bene
dictionem Aaron da populo tuo. et dirige nos in viam iustitie: ut sciant omnes qui habitant
terram. quia tu es Deus conspector seculorum. Omnem escam manducabit venter: et est cibus cibo me
lior. Fauces contingunt cibum fere. et cor insensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tristitiam.
et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier: et est filia melior filia. Species
mulieris exhilarat faciem viri sui. et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium. Si est
lingua curationis. et mitigationis et misericordie. Non est vir illius secundum filios hominum. Qui possi
det mulierem bonam: inchoat possessionem. Adiutorium: secundum illum est. et columna ut requies.
Ubi non est sepes: diripietur possessio. et ubi non est mulier: ingemiscit egens. Cui credit qui non habet nidum.
et deflectens ubicumque obscuraverit quasi succinctus latro. exiliens de civitate in civitatem.
XXXVII Omnis amicus dicet. et ego amicitiam copulavi. Sed est amicus solo nomine amicus. Nonne
tristitia inest usque ad mortem? Sodalis autem et amicus: ad inimicitiam convertentur. O presum
ptio nequissima unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate illius? Sodalis ami
co coniocundatur in oblectationibus. et in die tribulationis adversarius erit. Sodalis amico con
dolet causa ventris. et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo
tuo. et non immemor sis illius in operibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo. et a zelan
tibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium. Sed est consiliarius in semetipso. A consi
liario malo serva animam tuam. Prius scito que sit illius necessitas. et ipse enim animo suo
cogitabit. ne forte mittat sudem in terram: et dicat tibi. Bona via tua est. et stet e con
trario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate. et cum iniusto de iu
stitia. cum muliere de his que emulatur. cum timido de bello. cum negotiatore de tra
iectione. cum emptore de venditione. cum viro livido de gratiis agendis. cum impio de
pietate. cum inhonesto de honestate. cum operario agrario: de omni opere. cum operario
annuali: de consummatione anni. cum servo pigro: de multa operatione. Non attendas
his in omni consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto. quemcumque cognoveris observantem
timorem Dei. cuius anima est secundum animam tuam. Qui cum titubaveris in tenebris non condolebit
tibi. et cor boni consilii statue tecum. Non est enim tibi aliud plus illo. Anima viri sancti

eruntque aliquando vera: quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et
in his omnibus deprecare altissimum: ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum ve- *de verbo et consilio*
rax precedat te. et ante omnem actum consilium stabile. Verbum iniquum immutabit cor. ex quo par-
tes .iiii. oriuntur bonum et malum. vita et mors. et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir
peritus multos erudivit. et anime sue suavis est. Qui sophistice loquitur: odibilis est. in omni re
defraudabitur. Non enim est illi data a domino gratia. omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens
anime sue sapiens. et fructus sensus illius laudabilis. Vir sapiens plebem suam *de sapiente*
erudit. et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictio-
nibus. et videntes illum laudabunt. Vita viri in numero dierum. dies autem israel innumerabiles
sunt. Sapiens in populo hereditabit honorem. et nomen illius erit vivens in eternum. Fili *tempera animam tu[am]*
in vita tua tempta animam tuam. et si fuerit nequam: non des illi potestatem. Non enim *de escis cup[...]*
omnibus omnia expediunt. et non omni anime omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione. et non
te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas. et aviditas ap-
propinquabit usque ad coleram. Propter crapulam multi obierunt. qui autem abstinens est: adiciet
vitam. Honora medicum propter necessitatem. et enim illum creavit altissimus. A deo XXXVIII *de medico*
enim omnis medela. et a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput
illius. et in conspectu magnatorum collaudabitur. Altissimus creavit de terra medici-
nam. et vir prudens non abhorrebit illam. Nonne a ligno indulcata est aqua ama-
ra? Ad agnitionem hominum virtus illorum. et dedit hominibus scientiam altissimus. ho-
norari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem. et unguentarius fa-
ciet pigmenta suavitatis. et unctiones conficiet sanitatis. et non consummabuntur opera eius.
Pax enim dei super faciem terre. Fili in tua infirmitate non despicias te ipsum. sed ora dominum:
et ipse curabit te. Averte a delicto et dirige manus. et ab omni delicto munda cor tuum.
Da suavitatem et memoriam similagini. et impingua oblationem. et da locum medico.
etenim illum dominus creavit. et non discedat a te. quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando
in manibus eorum incurras. Ipsi vero dominum deprecabuntur. ut dirigat requiem eorum et sani-
tatem conversationem eorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit illum: incidet in manus
medici. Fili in mortuum produc lacrimas. et quasi dira passus incipe plorare. et secundum
iudicium contege corpus illius. et non despicias sepulturam illius. Propter delaturam autem a- *luge pro mortuo*
mare fer luctum illius uno die. et consolare propter tristiciam. et fac luctum secundum meritum eius.
uno die vel duobus propter detractionem. A tristicia enim festinat mors. et cooperit virtutem. et tri-
sticia cordis: flectit cervicem. In abductione permanet tristicia. et substantia inopis secundum *de tristicia*
cor eius. Ne dederis in tristicia cor tuum. sed repelle eam a te. et memento novissimorum.
noli oblivisci. neque enim est conversio. et huic nil proderis: et te ipsum pessimabis. Me-
mor esto iudicii mei. Sic enim erit et tuum. michi heri: et tibi hodie. In requie mortui re-
quiescere fac memoriam eius. et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientiam scribe in tempore va-
cuitatis. et qui minoratur actu: sapientiam percipiet: quia sapientia replebitur. Qui te-
net aratrum. et qui gloriatur in iaculo. stimulo boves agitat. et conversatur in operibus eorum.
et enarratio eius in filiis taurorum. Cor suum dabit ad versandos sulcos. et gloria eius
in sagina vaccarum. Sic omnis faber et architectus qui noctem tamquam diem transigit. qui
sculpit signacula sculptilia. et assiduitas eius variat picturam. cor suum dabit in
similitudinem picture. et vigilia sua perficit opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incu-
dem: et considerans opus ferri. vapor ignis urit carnes eius. et in calore fornacis
concertatur. Vox mallei innovat aurem eius. et contra similitudinem vasis oculus eius.

cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit imperfectionem. Sic figulus
sedens ad opus suum convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum,
et innumera est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos curvabit
virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem, et vigilia sua mundabit for-
nacem. Omnes hii in manibus suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine his omnibus
non edificatur civitas, et non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in ecclesiam non transilient. Super sel-
lam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intelligent, neque palam facient discipli-
nam et iudicium, et in parabolis non invenientur. Sed creaturam evi confirmabunt, et deprecatio il-
lorum in operatione artis, accommodantes animam suam, et conquirentes in lege altissimi. Sa- XXXIX
pientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum
conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret, et in ab-
sconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu presidis
apparebit. In terram alienarum gentium transiet. Bona enim et mala in omnibus temptabit.
Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum, et in conspectu altis-
simi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus ma-
gnus voluerit, spiritu intelligentie replebit illum. Et ipse tamquam imbres mittet eloquia
sapientie sue, et in oratione confitebitur domino. Et ipse diriget consilium eius et disciplinam, et in ab-
sconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue, et in lege testamenti
domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque in seculum non delebitur. Non rece-
det memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius
narrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit nomen eius derelinquet
plusquam mille, et si requieverit, proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem, ut furore
enim repletus sum, et in voce dicit: Obaudite me divini fructus, et quasi rosa plan-
tata super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete. Florete flo-
res quasi lilium, et date odorem, et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite
dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam, et confitemini illi in voce la-
biorum vestrorum, in canticis labiorum et citharis, et sic dicetis in confessione: Opera domini u-
niversa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries, et in sermone oris il-
lius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in precepto ipsius placor fit, et non est minoratio in
salute illius. Opera omnis carnis coram illo, et non est quicquam absconditum ab oculis eius.
A seculo usque in seculum respicit, et nichil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc,
aut quid est illud. Omnia enim in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi fluvius inunda-
aridam bit. Et quomodo cataclismus terram inebriavit, sic ira ipsius gentes que non exquisi-
erunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra, et vie il-
lius illorum directe sunt, sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona bonis creata sunt
ab initio, et sic nequissimis bona et mala. Initium necessarie rei vite hominum, aqua,
ignis, et ferrum, sal, lac, et panis similagineus, et mel, et botrus uve, et oleum, et vesti-
mentum. Hec omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt
spiritus qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua, et
in tempore consummationis effundent virtutem, et furorem eius qui fecit illos confundent.
Ignis grando fames et mors, omnia hec ad vindictam creata sunt. Bestiarum dentes, et
scorpii, et serpentes, et romphea vindicans in exterminium impios. In manda-
tis eius epulabuntur, et super terram in necessitatem preparabuntur, et in temporibus
suis non preterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum,

et cogitavi et scripta dimisi. Omnia opera domini bona, et omne opus hora sua subministrabit.
Non est dicere: hoc illo nequius est. Omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore — omnia opera dei bona
collaudate et benedicite nomen domini. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum gr- — grave iugum filiis
-ave super filios adam, a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in — XL
matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis, adinventiones expectationis et dies fini-
tionis. A presidente super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terram et cinerem. Ab eo qui
utitur iacincto et portat coronam usque ad eum qui operitur lino crudo, furor, zelus, tumul-
tus, fluctuatio et timor mortis, iracundia perseverans et contentio. Et in tempore refectionis
in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo in som-
nis quasi in die respectus conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli.
In tempore salutis sue exurrexit et admirans ad nullum timorem cum omni carne, ab homine usque
ad pecus, et super peccatores septuplum. Ad hec mors, sanguis, contentio et rumphea, oppressiones, fames
et contritio et flagella. Super iniquos creata sunt hec omnia, et propter illos factus est cataclismus. Omnia enim
que de terra sunt in terram convertentur, et omnes aque in mare convertentur. Omne munus et iniquitas de-
lebitur, et fides in seculum stabit. Substantia iniustorum sicut fluvius siccabitur, et sicut tonitruum mag-
num in pluvia personabit. In aperiendo manus suas letabitur; sic prevaricatores in consumma-
tione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde super cacumen
petre sonant. Super omnem aquam viriditas, et ad horam fluminis ante omne fenum evelletur. Gratia sicut
paradisus in benedictionibus, et misericordia in seculum permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur,
et in ea invenies thesaurum. Edificatio civitatis confirmabit nomen, et super hanc mulier
immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor, et super utraque dilectio sapientie. Tybie
et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit
oculus, et super hec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mu-
lier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum
est constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor,
et super hec timor domini. Non est in timore domini minoratio, et non est in eo querere adiutorium.
Timor domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum. Fili, in tempore vi-
te tue ne indigeas; melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alie-
nam, non est vita eius in cogitatione victus; alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem dis-
ciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ven-
tre eius ignis ardebit. O mors, quam amara est memoria tua homini iniusto et pacem — XLI
habenti in substantiis suis, viro quieto et cuius vie directe sunt in omnibus, et adhuc valenti accipe-
re cibum. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus, defecto e-
tate et cui de omnibus cura est, et incredibili qui perdit sapientiam. Noli metuere iudicium mor-
tis. Memento que ante te fuerunt et que ventura sunt tibi; hoc iudicium a domino omni carni. Et quid superven-
iet tibi in beneplacito altissimi? Sive decem sive centum sive mille anni. Non est enim
in inferno accusatio vite. Filii abhominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus
domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum semine illorum assiduitas obprobrii.
De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in obprobrium. Ve vobis viri impii
qui dereliquistis legem domini altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini; et si
mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terram convertentur;
sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem im-
piorum delebitur. Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri
auri magni et preciosi. Bone vite numerus dierum; bonum autem nomen permanebit in evum.

Disciplinam in pace conservate filii. Sapientia enim abscondita et thesaurus invisus: que uti-
litas in utrisque? Melior est homo qui abscondit stultitiam suam: quam homo qui abscondit
sapientiam suam. Verumptamen reveremini in hiis que procedunt de ore meo. Non est enim bonum
omnem irreverentiam observare. Et non omnia omnibus bene placent in fide. Erubescite a patre XLII
et a matre: de fornicatione. Et a presidente et a potente de mendacio. A principe et a iudi-
ce: de delicto. A sinagoga et plebe: de iniquitate. A socio et amico: de iniustitia.
Et de loco in quo habitas: de furto. Et de veritate dei et testamento de discubitu in pani-
bus: et de obfuscatione dati et accepti. A salutantibus: de silentio. A respectu mulieris
fornicarie: et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo: et ab
auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri: et non scruteris
ancillam eius. neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii: et cum
dederis: ne improperes. Non duplices sermonem auditus: de revelatione sermonis ab-
sconditi: et eris vere sine confusione. et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne
pro hiis omnibus confunderis: et ne accipias personam ut delinquas. De lege altissimi et testa-
mento. de iudicio iustificare impium. De verbo sociorum et viatorum: et de datione hereditatis
amicorum. De equalitate statere: et ponderum. De acquisitione multorum et paucorum. De cor-
ruptione emptionis: et negociatorum: et de multa disciplina filiorum. Et servo pessimo
latus sanguinare. Super mulierem nequam: bonum est signum. Ubi manus multe sunt: clau-
de. et quodcumque trades: numera et appende. datum vero et acceptum omne describe. De dis-
ciplina insensati et fatui: et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus: et eris
eruditus in omnibus: et probabilis in conspectu omnium vivorum. Filia patris abscondita est:
vigilia et sollicitudo eius: auferet somnium. ne forte in adolescentia sua
adulta efficiatur: et commorata cum viro: odibilis fiat. neque quando polluatur: in virgi-
nitate sua: et in paternis suis gravida inveniatur. ne forte cum viro commorata
transgrediatur. aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam:
nequando faciat te in obprobrium venire inimicis: a detractione in civitate: et ab-
iectione plebis: et confundat te in multitudine populi. Omni homini: noli intendere in
specie: et in medio mulierum: noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea:
et a muliere: iniquitas viri. Melior est iniquitas viri quam benefaciens mulier:
et mulier confundens in obprobrium. Memor ero igitur operum domini: et que vidi annun- XLIII
ciabo in sermonibus domini: opera eius. Sol illuminans per omnia respexit: et gloria domini ple-
num est opus eius. Nonne fecit dominus sanctos enarrare omnia mirabilia sua que confirma-
vit dominus omnipotens stabilis in gloria sua? Abissum et cor hominum investigabit: et in astu-
tia eorum excogitabit. Cognovit enim dominus omnem scientiam: et inspexit in signum evi. annun-
cians que preterierunt: et que superventura sunt. revelans vestigia occultorum: et non preterit illum
omnis cogitatus. et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientie sue deco-
ravit. qui est ante seculum: et usque in seculum. neque adiectum est. neque minuitur: et non eget
alicuius consilio. Quam desiderabilia omnia opera eius: et tamquam scintillam que est consi-
derare. omnia hec vivunt et manent in seculum. et in omni necessitate: omnia obau-
diunt ei. Omnia: duplicia. unum contra unum: et non fecit quicquam deesse. Unicuique confir-
mabit bona: et quis saciabitur videns gloriam eius? Altitudinis firmamentum pul-
chritudo eius est species celi in visione glorie. Sol: in aspectu. annuncians in exi-
tu. Vas: admirabile. opus excelsi. In meridiano exurit terram: et in conspectu
ardoris eius quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris. Tripli-

sol exurens montes, radios igneos exsufflans, et refulgens radiis suis obcecat oculos.
Magnus dominus qui fecit illum, et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore
suo, ostensio temporis et signum evi. A luna signum diei festi, luminare quod minuitur
in consummatione. Mensis secundum nomen eius est, crescens mirabiliter in consummationem. Vas
castrorum in excelsis, in firmamento resplendens gloriose. Species celi gloria stellarum, mun-
dum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium, et non deficient in vi-
giliis suis. Vide arcum et benedic qui fecit illum. Valde speciosus est in splendore suo. Gyra-
vit celum in circuitu glorie sue. Manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit
nivem, et accelerat coruscationes emittere iudicii. Propterea aperti sunt thesauri, et evo-
laverunt nebule sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes, et confracti sunt la-
pides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes, et in voluntate eius aspi-
rabit notus. Vox tonitrui eius verberabit terram, et tempestas aquilonis, et congregatio spiritus.
Et sicut avis deponens ad sedendum aspergit nivem, et sicut locusta demergens descensus
eius. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, et super imbrem eius expavescet
cor. Gelu sicut salem effundet super terram, et dum gelaverit fiet tamquam cacumina tri-
buli. Frigidus ventus aquilo flavit, et gelavit cristallus ab aqua. Super omnem congre-
gationem aquarum requiescet, et sicut lorica induet se aquis. Et devorabit montes, et exu-
ret desertum, et extinguet viride sicut ignem. Medicina omnium in festinatione nebule,
ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus,
cogitatione sua placavit abyssum, et plantavit illum dominus Ihesus. Qui navigant mare
enarrant pericula eius, et audientes auribus nostris admirabimur. Illic preclara opera
et mirabilia, varia bestiarum genera et omnium pecorum, et creatura beluarum. Propter ipsum con-
firmatus est itineris finis, et in sermone eius composita sunt omnia. Multa dicimus et defi-
cimus verbis. Consummatio autem sermonum ipse est. In omnibus gloriantes ad quid vale-
bimus? Ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis dominus et magnus vehementer, et mirabilis
potentia ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis, supervalebit adhuc, et ad-
mirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum exaltate illum quantum potestis.
Maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute. Ne laboretis, non
enim pervenietis. Quis videbit eum et enarrabit? Et quis magnificabit eum sicut est ab
initio? Multa abscondita sunt maiora his. Pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem
dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam. Laudemus viros gloriosos et paren- XLIIII
tes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit dominus magnificentia sua a secu-
lo. Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute et prudentia sua prediti,
nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum, et imperantes in presenti populo, et virtu-
te prudentie populis sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musicos,
et narrantes carmina scripturarum. Homines divites in virtute, pulchritudinis
studium habentes, pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis
sue gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt
reliquerunt nomen narrandi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria. Perierunt quasi qui non
fuerint, et nati sunt quasi non nati, et filii ipsorum cum illis. Sed illi viri misericordie sunt, quorum pi-
etates non defuerunt. Et cum semine eorum permanet bona hereditas, et nepotum illorum
semen stetit in testamento, et filiorum ipsorum propter illos usque in eternum manet. Semen eorum
et gloria eorum non derelinquetur. Corpora eorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivet in
generationes et generationes. Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesia.

Enoch placuit deo et translatus est in paradisum: ut det gentibus sapientiam. Noe inven-
tus est perfectus iustus et in tempore iracundie factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum
terre cum factum est diluvium. Testamenta seculi: posita sunt apud illum: ne deleri possit diluvio omnis
caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium et non est inventus similis illi in gloria. Qui
conservavit legem excelsi et fuit in testamento cum illo. In carne eius: stare fecit testamen-
tum et in temptatione inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua. cre-
scere illum quasi terre cumulum et ut stellas exaltare semen eius. et hereditare illos a mari
usque ad mare et a flumine usque ad terminos terre. Et in ysaac eodem modo fecit propter abraham patrem
ipsius. Benedictionem omnium gentium dedit illi. Et testamentum suum confirmavit super caput
iacob. Agnovit eum in benedictionibus suis et dedit illi hereditatem et divisit partem illi in tribubus
xii. et conservavit illi homines misericordie invenientes gratiam in oculis omnis carnis. Dilectus deo et XLV
hominibus moyses. cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sanctorum. et magnificavit
eum in timore inimicorum et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu
regum. et iussit illi coram populo suo. et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fe-
cit illum et elegit eum ex omni carne. Audivit enim eum et vocem ipsius et induxit illum in nube-
m. Et dedit illi cor ad precepta et legem vite et discipline. docere iacob testamentum et iudicia israel.
Excelsum fecit aaron fratrem eius et similem sibi de tribu levi. Statuit ei testamentum eternum et
dedit illi sacerdotium gentis et beatificavit illum in gloria et circumcinxit eum zona iustitie: et indu-
it illum stolam glorie et coronavit illum in vasis virtutis. Circumpedes et femoralia et humer-
ale posuit ei et cinxit eum tintinnabulis aureis plurimis in gyro. dare sonitum in incessu
suo. auditum facere sonitum in templo. in memoriam filiis gentis sue. Stolam sanctam
auro iacincto et purpura. Opus textile viri sapientis. iudicio et veritate predito. torto cocco
opere artificis: gemmis preciosis figuratis in ligatura auri et opere lapidarii sculptis in me-
moriam secundum numerum tribuum israel. Corona aurea super mitram eius expressa signo sanctitatis.
gloria honoris et opus virtutis. desideria oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia
usque ad originem. Non est indutus illa alienigena aliquis. sed tantum filii ipsius soli. et nepo-
tes eius. per omne tempus. Sacrificia ipsius consummata sunt igni cotidie. Complevit moyses ma-
nus eius: et unxit illum oleo sancto. Factum est illi in testamentum eternum. et semini eius sicut dies celi. fungi sa-
cerdotio et habere laudem. et glorificare populum suum in nomine suo. Et dedit illi in preceptis suis
potestatem. in testamentis iudiciorum. docere iacob testimonia. et in lege sua lucem dare is-
rael. Quia contra illum steterunt alieni. et propter invidiam circumdederunt illum in deserto homines qui erant
cum dathan et abiron. et congregatio chore in iracundia. Vidit dominus deus et non placuit illi: et
consumpti sunt in impetu iracundie. Fecit illis monstra. et consumpsit illos in flamma ig-
nis. et addidit aaron gloriam et dedit illi hereditatem. et primitias frugum terre divisit
illi. Panem ipsis in primis paravit in sacietatem. nam et sacrificia domini: edent. que dedit
illi et semini eius. Ceterum in terra gentis non hereditabit. et pars non est illi in gente. Ipse enim pars
eius est et hereditas. Fynees filius eleazari tercius in gloria est: imitando eum
in timore dei. et stare in reverentia gentis. in bonitate et alacritate anime sue: pla-
cuit deo israel. Ideo statuit illi testamentum pacis. et principem sanctorum gentis sue. ut sit
illi et semini eius sacerdotii dignitas in eternum. Et testamentum david regi filio iesse de tri-
bu iuda: hereditas ipsi et semini eius. ut daret sapientiam in cor nostrum. iudicare gentem
suam in iustitia. ne abolerentur bona ipsorum. et gloriam ipsorum in gentem ipsorum: eternam
XLVI fecit. Fortis in bello ihesus naue successor moysi in prophetis. qui fuit magnus secundum

[illegible] iosue [illegible]

nomen suum. maximus in salutem electorum dei. expugnare insurgentes hostes. ut consequeretur heredi-
tatem israhel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas. et iactando contra civitates rumpheas.
Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse dominus percussit. Aut non in iracundia eius impeditus
est sol. et una dies facta est quasi duo? Invocavit altissimum potentem in oppugnando inimi-
cos undique. et audivit illum magnus et sanctus deus in saxis grandinis virtutis valde fortis.
Impetum fecit contra gentem hostilem. et in descensu perdidit contrarios. ut cognoscant gentes po-
tentiam eius. quia contra deum pugnare non est facile. et secutus est a tergo potentis. Et in
diebus moysi misericordiam fecit ipse et caleph filius iephone stare contra hostem. et prohibere gen-
tem a peccatis. et perfringere murmur malitie. Et ipsi duo constituti a periculo liberati sunt. a numero sex-
centorum milium peditum. inducere illos in hereditatem in terram que manat lac et mel. Et
dedit dominus ipsi caleph fortitudinem. et usque in senectutem permansit illi virtus. ut ascenderet in
excelsum terre locum. et semen ipsius optinuit hereditatem. ut viderent omnes filii israhel. quia bonum est
obsequi sancto deo. Et iudices singuli suo nomine. quorum non est corruptum cor. qui non aversi sunt a domino.
ut sit memoria illorum in benedictione. et ossa eorum pullulant de loco suo. et nomen eorum perma-
net in eternum. permanens ad filios eorum sanctorum virorum gloria. Dilectus a deo suo samuel
propheta domini. renovavit imperium. et unxit principes in gente sua. In lege domini iudicavit
congregationem. et vidit dominum iacob. et in fide sua probatus est propheta. et cognitus est in verbis suis fidelis.
quia vidit deum lucis. et invocavit dominum omnipotentem. in oppugnando hostes circumstantes
undique. in oblatione agni inviolati. et intonuit de celo dominus. In sonitu magno audi-
tam fecit vocem suam. et contrivit principes tyriorum. et omnes duces philistiim. et ante tempus finis
vite sue. et seculi testimonium prebuit in conspectu domini et christi. Pecunias et usque ad calciamenta
ab omni carne non accepit. et non accusavit illum homo. Et post hoc dormivit et notum fecit regi.
et ostendit illi finem vite sue. et exaltavit vocem eius de terra. in prophetia delere impieta-
tem gentis. Post hec surrexit nathan propheta in diebus david. Et quasi adeps separatus est XLVII
a carne. Sic david a filiis israhel. cum leonibus lusit quasi cum agnis. et in ursis similiter fe-
cit. sicut agnis ovium. In iuventute sua numquid non occidit gigantem. et abstulit obprobrium
de gente? In tollendo manum in saxo funde deiecit exultationem golie. ubi in-
vocavit dominum omnipotentem. et dedit in dextera eius tollere hominem fortem in bello. et exalta-
re cornu gentis sue. Sic in decem milibus glorificavit eum. et laudavit eum in benedictionibus
domini. in offerendo illi coronam glorie. Contrivit enim inimicos undique. et extirpavit
philistiim contrarios usque in hodiernum diem. Contrivit cornu ipsorum usque in eternum in omni opere.
Dedit confessionem sancto. et excelso in verbo glorie. De omni corde suo laudavit dominum. et dilexit
dominum qui fecit illum. et dedit illi contra inimicos potentiam. et stare fecit cantores contra altare.
et in sono eorum dulces fecit modos. Et dedit in celebrationibus decus. et ornavit tempora usque
ad consummationem vite. ut laudarent nomen sanctum domini. et amplificarent mane dei
sanctitatem. Christus purgavit peccata ipsius. et exaltavit in eternum cornu eius. et dedit illi testamentum re-
gum. et sedem glorie in israhel. Post ipsum surrexit filius sensatus. et propter illum deiecit omnem potentiam
inimicorum. Salomon imperavit in diebus pacis [...] hostes. ut
conderet domum in nomine suo. et pararet sanctitatem in sempiternum quemadmodum eruditus est
in iuventute sua. et impletus est quasi flumen sapientia. et terram retexit anima sua. Et replesti in
comparationibus enigmata. ad insulas longe divulgatum est nomen tuum. et dilectus es in
pace tua. In cantilenis et in proverbiis. et comparationibus et interpretationibus miratae sunt terre.
et in nomine domini cui est cognomen deus israhel. Collegisti quasi auricalcum aurum. et ut plumbum complesti
argentum. et in-
clinasti fe-
mora tua

mulieribus. potestatem habuisti in corpore tuo. Dedisti maculam in gloria tua et prophanasti se-
men tuum inducere iracundiam ad liberos tuos et incendi stultitiam tuam. ut faceres imperium bi-
partitum. et ex effrem imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam. et non corrumpet
neque delebit opera sua. neque perdet a stirpe nepotes electi sui et semen eius qui diligit dominum non cor-
rumpet. Dedit autem reliquum iacob. et david de ipsa stirpe. Et finem habuit salomon cum patribus
suis. et reliquit post se de semine suo gentis stultitiam. Et imminutum a prudentia roboam qui
avertit gentem consilio suo. Et ieroboam filium nabath qui peccare fecit israel et dedit
viam peccandi ephraim et plurima redundaverunt peccata ipsorum. Valde enim averterunt illos
a terra sua et quesivit omnes nequitias. usque dum perveniret ad illos defensio et ab omnibus peccatis
XLVIII liberavit eos. Et surrexit helias propheta quasi ignis. et verbum ipsius quasi facula
ardebat. qui induxit in illos famem et irritantes illum invidia sua: pauci facti sunt. Non
poterant sustinere precepta domini. Verbo domini continuit celum. et deiecit de celo ignem ter. Sic
amplificatus est helias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter gloriari tibi. qui sustulisti mortuum ab
inferis de sorte mortis in verbo domini dei tui? Qui deiecisti reges ad perniciem. et confregisti
facile potentiam ipsorum. et gloriosos de lecto suo. Qui audisti in syna iudicium. et in oreb iudi-
cia defensionis. Qui ungis reges ad penitentiam et prophetas facis successores post te. Qui recep-
tus es in turbine ignis. in curru equorum igneorum. Qui inscriptus es in iudiciis temporum. le-
nire iracundiam domini. conciliare cor patris ad filium et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te
viderunt. et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum. post mortem autem
non erit tale nomen nostrum. Helias quidem in turbine tectus est. Et in heliseo completus
est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem. et in potentia nemo vicit illum. Nec superavit
illum verbum aliquod. et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra. et in mor-
te sua mirabilia operatus est. In omnibus istis non penituit populus. et non recesserunt a peccatis suis.
usque dum abiecti sunt de terra sua et dispersi sunt in omnem terram. et relicta est gens perpauca. et prin-
ceps in domo david. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo. alii autem commiserunt multa peccata.
Ezechias munivit civitatem suam et induxit in medium ipsius aquam et fodit ferro ru-
pem et edificavit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib. et misit
rapsacen et sustulit manum suam contra illos. et extulit manum suam in syon et superbus
factus est potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum et doluerunt quasi mulieres parturi-
entes. Et invocaverunt dominum misericordem. expandentes manus extulerunt ad celum et sanctus
dominus deus audivit cito vocem ipsorum et non est commemoratus peccatorum illorum. neque dedit illos ini-
micis suis. sed purgavit illos in manu ysaie prophete sancti. Deiecit castra assiriorum.
et contrivit illos angelus domini. Nam fecit ezechias quod placuit deo. et fortiter ivit in via
david patris sui. quam mandaverat illi ysaias propheta magnus et fidelis in conspectu domini.
In diebus ipsius retro rediit sol. et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ul-
tima et consolatus est lugentes in syon usque in sempiternum. Ostendit futura et abs-
XLIX condita antequam evenirent. Memoria iosie in compositione odoris facta: opus pigmen-
tarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria. et ut musica in convivio
vini. Ipse directus est divinitus in penitentia gentis. et tulit abhominationes impietatis.
et gubernavit ad dominum cor ipsius. et in diebus peccatorum corroboravit pietatem. Preter
david et ezechiam et iosiam: omnes reges peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem potentes
reges iuda et contempserunt timorem dei. Dedit enim regnum suum aliis. et gloriam suam
alienigene genti. Incenderunt electam civitatem sanctitatis, et desertas fecerunt
vias ipsius in manu ieremie. Nam male tractaverunt illum qui a ventre matris

consecratus est propheta, evertere et perdere et iterum edificare et renovare. Ezechiel qui vidit
conspectum glorie quam ostendit illi in curru cherubin. Nam commemoratus est inimicorum
in imbre: benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. Et xij. prophetarum ossa pullulant
de loco suo. Nam corroboraverunt iacob et redemerunt se in fide virtutis sue. Quomodo am
plificemus zorobabel? Nam et ipse quasi signum in dextera manu israel. et ihesum filium iosedech
qui in diebus suis edificaverunt domum et exaltaverunt templum sanctum domino paratum in gloriam
sempiternam. Et neemias in memoria multo tempore, qui erexit nobis muros eversos.
et stare fecit portas et seras, qui erexit domos nostras. Nemo natus est in terra qualis enoch. Nam
et ipse receptus est a terra. Et ioseph qui natus est homo princeps fratrum, firmamentum gentis, rector
fratrum, stabilimentum populi. Et ossa ipsius visitata sunt: et post mortem prophetaverunt. Seth et
sem apud homines gloriam adepti sunt. et super omnem animam in origine adam. Simeon L
onie filius sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsit domum. et in diebus suis corrobo
ravit templum. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est duplex edificatio, et excelsi parie
tes templi. In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum et quasi mare adimpleti sunt supra
modum. Qui curavit gentem et liberavit illam a perditione. Qui prevaluit amplificare
civitatem. Qui adeptus est gloriam in conversatione gentis et ingressum domus et atrii amplifi
cavit. Quasi stella matutina in medio nebule. et quasi luna plena in diebus suis lucet.
et quasi sol refulgens: sic ille effulsit in templo dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas
glorie. Et quasi flos rosarum in diebus vernis. et quasi lilia que sunt in transitu aque. et quasi thus
redolens in diebus estatis. Quasi ignis effulgens: et thus ardens in igne. Quasi vas auri so
lidum ornatum omni lapide precioso. Quasi oliva pullulans et cypressus in altitudi
nem se extollens. In accipiendo ipsum stolam glorie et vestiri eum in consummationem vir
tutis: in ascensu altaris sancti. gloriam dedit sanctitatis amictum. In accipiendo autem
partes de manu sacerdotum. et ipse stans iuxta aram. circa illum: corona fratrum quasi planta
tio cedri in monte libano: sic circa illum steterunt quasi rami palme. et omnes filii aaron
in gloria sua. Oblatio autem domini in manibus ipsorum: coram omni sinagoga israel. et consumma
tione fungens in ara. amplificare oblationem excelsi regis. Porrexit manum suam in
libatione: et libavit de sanguine uve. Effudit in fundamento altaris odorem divinum
excelso principi. Tunc exclamaverunt filii aaron in tubis ductilibus sonaverunt. et au
ditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram deo. Tunc omnis populus simul properaverunt. et ceci
derunt in faciem super terram. adorare dominum suum. et dare preces omnipotenti deo excelso. et am
plificaverunt psallentes in vocibus suis. et in magna domo auditus est sonus suavi
tatis plenus. et rogavit populus dominum excelsum in prece. usque dum perfectus est honor domini. et mu
nus suum perfecerunt. Tunc descendens: extulit manus suas in omnem congregationem filiorum israel.
dare gloriam deo a labiis suis. et in nomine ipsius gloriari. et iteravit orationem suam. volens osten
dere virtutem dei. Et nunc orate deum omnium qui magna fecit in omni terra. qui auxit
dies nostros a ventre matris nostre. et fecit nobiscum secundum suam misericordiam. Det nobis iocun
ditatem cordis. et fieri pacem in diebus nostris in israel per dies sempiternos: credere israel
nobiscum esse misericordiam dei: ut liberet eos in diebus suis. Duas gentes odit anima mea. ter
cia autem non est gens quam oderim. Qui sedent in monte seir. et philistiim. et stultus populus
qui habitat in sichimis. Doctrinam sapientie et discipline scripsit in codice isto ihesus filius
syrach ierosolimita. qui renovavit sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis versatur bo
nis. Qui ponit illam in corde suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit. ad omnia va
lebit: quia lux dei vestigium eius est. Oratio ihesu filii sirach. Confitebor LI

domine rex, et collaudabo te deum salvatorem meum. Confitebor nomini tuo quoniam adiutor et pro-
tector factus es mihi, et liberasti corpus meum a perditione. A laqueo lingue inique, et a labiis operan-
tium mendacium. Et in conspectu astantium factus es mihi adiutor, et liberasti me secundum multitudi-
nem misericordie nominis tui. A rugientibus preparatis ad escam. De manibus querentium animam meam, et
de portis tribulationum, et de multis tribulationibus que circumdederunt me. A pressura flamme que circumdedit
me, et in medio ignis non sum estuatus. De altitudine ventris inferi, et a lingua coinquinata,
et a verbo mendacii, a rege iniquo, et lingua iniusta. Laudabit usque ad mortem anima
mea dominum, et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undi-
que, et non erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum, et non erat. Memoratus sum
misericordie tue domine, et cooperationis tue que a seculo sunt. Quoniam eruis sustinentes te, et liberas eos de ma-
nu gentium. Exaltasti super terram habitationem meam, et pro morte defluente deprecatus sum. In-
vocavi dominum patrem domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis mee, et in tempore superborum sine
adiutorio. Laudabo nomen tuum assidue, et collaudabo illud in confessione, et exaudita est
oratio mea. Et liberasti me de perditione, et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor et laudem
dicam tibi, et benedicam nomini domini. Cum adhuc iunior essem priusquam oberrarem, quesivi sapientiam pa-
lam in oratione mea. Ante tempus postulabam pro illa, et usque in novissimis inquiram eam.
Et floruit tanquam precox uva. Letatum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum,
a iuventute mea investigabam eam. Inclinavi modice aurem meam, et excepi il-
lam. Multam inveni in me ipso sapientiam, et multum profeci in ea. Danti mihi sapientiam, da-
bo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam. Zelatus sum bonum, et non confundar.
Colluctata est anima mea in illa, et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extendi in
altum, et in sapientia eius luxit anima mea, et ignorantias meas illuminavit. Animam meam di-
rexi ad illam, et in agnitione inveni eam. Possedi cum ipsis cor ab initio, propter hoc non dere-
linquar. Venter meus conturbatus est querendo illam, propterea bonam possidebo possessionem.
Dedit enim mihi dominus linguam mercedem meam, et in ipsa laudabo eum. Appropiate ad me
indocti, et congregate vos in domum discipline. Quid adhuc retardatis, et quid dicitis in
his? Anime vestre sitiunt vehementer. Aperui os meum et locutus sum. Comparate vobis
sine argento sapientiam, et collum vestrum subicite iugo eius, et suscipiat anima vestra discipli-
nam. In proximo est enim invenire eam. Videte oculis vestris quia modicum laboravi,
et inveni michi multam requiem. Assumite disciplinam in multo numero argenti,
et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra in misericordia eius, et non confundemini
in laude ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram
in tempore suo.

hic finit liber lex

Beatissimo pape Damaso Ieronimus. Novum opus facere me cogis ex veteri,
ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam, et quia
inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate decernam. Pius
labor, sed periculosa presumptio, iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis
mutare linguam, et canescentem mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis
enim doctus pariter vel indoctus cum in manus volumen assumpserit, et a saliva quam semel im-
bibit viderit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in vocem, me falsarium, me clamans
esse sacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere. Adversus quam invidiam
duplex causa me consolatur. Quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes, et verum non esse quod
variat etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda,

gens autem ioseph a sompno fecit sicut precepit ei angelus domini. Et accepit coniugem suam et non cog-
noscebat eam donec peperit filium suum primogenitum et vocavit nomen eius ihesum. Cum ergo natus esset ihesus II
in bethleem iude in diebus herodis regis: ecce magi ab oriente venerunt ierosolimam dicentes.
Ubi est qui natus est rex iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente: et venimus adorare eum. Audiens
autem herodes rex turbatus est: et omnis ierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum
et scribas populi: sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem iude. Sic enim
scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda: nequaquam minima es in principibus iuda. Ex
te enim exiet dux: qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis diligen-
ter didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis. Et mittens illos in bethleem dixit. Ite et
interrogate diligenter de puero: et cum inveneritis renuntiate michi. ut et ego veniens adorem eum.
Qui cum audissent regem: abierunt. Et ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos: usque
dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam: gavisi sunt gaudio mag-
no valde. Et intrantes domum: invenerunt puerum cum maria matre eius. Et procidentes: adorave-
runt eum. Et apertis thesauris suis: obtulerunt ei munera. aurum. thus. et mirram. Et responso
accepto in sompnis ne redirent ad herodem: per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Qui
cum recessissent: ecce angelus domini apparuit in sompnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum
et matrem eius: et fuge in egiptum et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim: ut herodes querat puerum
ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte: et secessit in egiptum. et erat
ibi usque ad obitum herodis. ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egip-
to vocavi filium meum. Tunc herodes videns quoniam illusus esset a magis: iratus est valde. Et mit-
tens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius. a bimatu et infra: secundum
tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Vox
in rama audita est: ploratus et ululatus multus. rachel plorans filios suos. et noluit consolari quia
non sunt. Defuncto autem herode: ecce apparuit angelus domini in sompnis ioseph in egi-
pto dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius. et vade in terram israel. defuncti sunt enim: qui
querebant animam pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius: et venit in terram israel.
Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo: timuit illo ire. Et
admonitus in sompnis. secessit in partes galilee: et veniens habitavit in civitate que vocatur
nazareth. Ut adimpleretur quod dictum est per prophetas: quoniam nazareus vocabitur. In diebus autem III
illis venit iohannes baptista predicans in deserto iudee et dicens. Penitentiam agite: appropinquabit enim
regnum celorum. Hic est enim qui dictus est per ysaiam prophetam dicentem. Vox clamantis in deserto.
Parate viam domini: rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes habebat vestimentum de pi-
lis camelorum. et zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem eius erat locuste. et mel silvestre.
Tunc exibat ad eum ierosolima et omnis iudea. et omnis regio circa iordanem: et baptizabantur in
iordane ab eo confitentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum veni-
entes ad baptismum suum: dixit eis. Progenies viperarum quis demonstravit vobis fugere a futura
ira? Facite ergo fructum dignum penitentie. Et ne velitis dicere intra vos: patrem habemus abraham.
Dico enim vobis quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim se-
curis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum exciditur. et in ig-
nem mittetur. Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam: qui autem post me venturus est. fortior
me est. cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius
ventilabrum in manu sua. et permundabit aream suam. et congregabit triticum in horreum
suum: paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc venit ihesus a galilea in iordanem
ad iohannem: ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te

debeo baptizari, et tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos
implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Iesus confestim ascendit de aqua. et ecce
aperti sunt ei celi. et vidit spiritum dei descendentem sicut columbam. et venientem super se. Et ecce vox de celis
IIII dicens. Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui. Tunc ductus est Iesus in desertum a spiritu ut tem-
ptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset .xl. diebus et .xl. noctibus: postea esuriit. Et accedens tem-
ptator dixit ei. Si filius dei es: dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptum est.
Non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus
in sanctam civitatem: et statuit eum super pinnaculum templi. et dixit ei. Si filius dei es: mitte te
deorsum. Scriptum est enim: quia angelis suis mandavit de te. et in manibus tollent te ne for-
te offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus rursum. Scriptum est. Non temptabis dominum deum tuum.
Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: et ostendit ei omnia regna mundi et
gloriam eorum. et ait illi. Hec omnia tibi dabo: si cadens adoraveris me. Tunc dixit ei Iesus. Vade sathana.
scriptum est enim. Dominum deum tuum adorabis: et illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus: et ecce
angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum autem audisset Iesus quod Iohannes traditus esset: secessit in
galileam. Et relicta civitate nazareth: venit et habitavit in capharnaum maritima in fini-
bus zabulon et neptalim. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam. Terra zabulon et terra nep-
talim. via maris trans iordanen galilee gentium. populus qui sedebat in tenebris vidit lucem mag-
nam. Et sedentibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit Iesus predicare et di-
cere. Penitentiam agite. appropinquavit enim regnum celorum. Ambulans autem Iesus iuxta mare galilee
vidit duos fratres. simonem qui vocatur petrus. et andream fratrem eius mittentes rete in mare. e-
rant enim piscatores. Et ait illis. Venite post me: et faciam vos fieri piscatores hominum.
At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres. iaco-
bum zebedei et iohannem fratrem eius in navi cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua. et vocavit
eos. Illi autem statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Et circuibat Iesus totam galileam docens in
sinagogis eorum. et predicans evangelium regni. et sanans omnem languorem. et omnem infirmitatem
in populo. Et abiit opinio eius in totam siriam. et obtulerunt ei omnes male habentes variis languori-
bus et tormentis comprehensos. et qui demonia habebant. et lunaticos et paraliticos. et curavit
eos. Et secute sunt eum turbe multe de galilea. et decapoli. et ierosolimis et iudea. et de trans ior-
V danen. Videns autem turbas Iesus: ascendit in montem. Et cum sedisset: accesserunt ad eum
discipuli eius. Et aperiens os suum: docebat eos dicens. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum.
Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et si-
tiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo
corde: quoniam ipsi deum videbunt. Beati pacifici: quoniam filii dei vocabuntur. Beati qui persecutionem pa-
tiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint vobis. et persecuti
vos fuerint. et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me. Gaudete in illa die et exul-
tate. quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos. Vos
estis sal terre. Quod si sal evanuerit. in quo salietur? ad nichilum valet ultra. nisi ut mittatur foras.
et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem po-
sita. neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super candelabrum ut luce-
at omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bo-
na. et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut
prophetas. Non veni solvere sed adimplere. Amen quippe dico vobis donec transeat ce-
lum et terra: iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Qui enim
solverit unum de mandatis istis minimis. et docuerit sic homines: minimus vo-
cabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit: hic magnus vocabitur in

edificavit domum suam supra petram. et descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti et irruerunt
in domum illam et non cecidit. fundata enim erat super firmam petram. Et omnis qui audit verba mea hec
et non facit ea: similis erit viro stulto qui edificavit domum suam super harenam. et descendit pluvia et
venerunt flumina et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit. et fuit ruina eius magna.
Et factum est cum consummasset ihesus verba hec: ammirabantur turbe super doctrina eius. Erat enim docens
sicut potestatem habens. et non sicut scribe et pharisei. Cum autem descendisset ihesus de monte: secute sunt VIII
eum turbe multe. Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens. Domine si vis: potes me munda
re. Et extendens ihesus manum: tetigit eum dicens. Volo. Mundare. Et confestim mundata est
lepra eius. Et ait illi ihesus. Vide nemini dixeris. sed vade ostende te sacerdotibus. et offer mu
nus quod precepit moyses in testimonium illis. Cum autem introisset capharnaum: accessit ad
eum centurio. rogans eum et dicens. Domine puer meus iacet paraliticus in domo: et male torquetur.
Et ait illi ihesus. Ego veniam et curabo eum. Et respondens centurio: ait illi. Domine non sum dignus ut
intres sub tectum meum. sed tantum dic verbo. et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potesta
te constitutus: habens sub me milites. Et dico huic vade. et vadit. et alio veni et venit. et ser
vo meo fac hoc et facit. Audiens autem ihesus miratus est: et sequentibus se dixit. Amen dico vobis
non inveni tantam fidem in israel. Dico autem vobis: quod multi ab oriente et occidente venient. et
recumbent cum abraham ysaac et iacob: in regno celorum. Filii autem regni eicientur in tene
bras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit ihesus centurioni. Vade. et sicut cre
didisti: fiat tibi. Et sanatus est puer ex illa hora. Et cum venisset ihesus in domum petri
vidit socrum eius iacentem et febricitantem. Et tetigit manum eius et dimisit eam febris.
Et surrexit et ministrabat eis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos demonia habentes. et eicie
bat spiritus verbo. Et omnes male habentes curavit. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam
dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit. et egrotationes portavit. Videns autem ihesus tur
bas multas circum se: iussit discipulos ire trans fretum. Et accedens unus scriba: ait illi. Ma
gister sequar te quocumque ieris. Et dicit ei ihesus. Vulpes foveas habent. et volucres celi nidos. Filius
autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Alius autem de discipulis: ait illi. Domine permitte me
primum ire. et sepelire patrem meum. Ihesus autem ait illi. Sequere me. et dimitte mortuos sepe
IX lire mortuos suos. Et ascendente eo in naviculam: secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari: ita ut navicula operiretur fluctibus. Ipse vero dormiebat. Et accesserunt
ad eum discipuli eius: et suscitaverunt eum dicentes. Domine salva nos: perimus. Et dicit eis ihesus.
Quid timidi estis modice fidei: Tunc surgens imperavit ventis et mari: et facta est tranquilli
tas magna. Porro homines mirati sunt dicentes. Qualis est hic: quia venti et mare obediunt
ei: Et cum venisset ihesus trans fretum in regione gerasenorum. occurrerunt ei duo habentes de
monia exeuntes de monumentis. seui nimis. ita ut nemo posset transire per viam
illam. Et ecce clamaverunt dicentes. Quid nobis et tibi ihesu fili dei: venisti huc ante tempus
torquere nos: Erat autem non longe ab eis grex porcorum multorum pascens. Demones autem
rogabant eum dicentes. Si eicis nos hinc: mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis. Ite.
At illi exeuntes: abierunt in porcos. Et ecce magno impetu abiit totus grex per pre
ceps in mare. et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt. et venientes in civita
te. nuntiaverunt omnia et de his qui demonia habuerant. Et ecce tota civitas exiit obvi
am ihesu. et viso eo rogabant eum. ut transiret a finibus eorum. Et ascendens ihesus in na
viculam: transfretavit. et venit in civitatem suam. Et ecce offerebant ei paraliticum
iacentem in lecto. Videns autem ihesus fidem illorum: dixit paralitico. Confide fili: remittuntur
tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum vidisset

ihc cogitationes eorum dixit. Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere, dimit-
tuntur tibi peccata tua, an dicere surge et ambula? Ut autem sciatis quoniam filius hominis habet potestatem
dimittendi peccata in terra, tunc ait paralitico. Surge tolle lectum tuum, et vade in domum tuam.
Et surrexit et abiit in domum suam. Videntes autem turbe timuerunt, et glorificaverunt deum, qui dedit
potestatem hominibus talem. Et cum transiret inde vidit hominem sedentem in theloneo matheum no-
mine, et ait illi. Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est discumbente eo in domo: ecce
multi publicani et peccatores venientes cum ihesu et discipulis eius. Et videntes pharisei dice-
bant discipulis eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester? At ihc au-
diens ait. Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Euntes autem discite quid est: miseri-
volo et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum discipuli
iohannis dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et
ait illis ihc. Numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum
auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt. Nemo autem immittit commissuram panni rudis in
vestimentum vetus. Tollit enim plenitudinem eius a vestimento, et peior scissura fit. Neque mittunt
vinum novum in utres veteres. alioquin rumpentur utres, et vinum effunditur, et utres pe-
Sed vinum novum in utres novos mittunt, et ambo conservantur. Hec illo loquente ad eos, ec-
ce princeps unus accessit, et adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defuncta est, sed veni impone
manum tuam super eam, et vivet. Et surgens ihc sequebatur eum, et discipuli eius. Et ecce mulier que san-
guinis fluxum patiebatur .xii. annis, accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti eius.
Dicebat enim intra se. Si tetigero tantum fimbriam vestimenti eius, salva ero. Et ihc conversus et videns
eam, dixit. Confide filia, fides tua te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora.
Et cum venisset ihc in domum principis, et vidisset tibicines, et turbam tumultuantem, dicebat.
Recedite. non est enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba, intravit
et tenuit manum eius. Et surrexit puella, et exiit fama hec in universam terram illam. Et transe-
unte inde ihu, secuti sunt eum duo ceci, clamantes et dicentes. Miserere nostri fili david. Cum autem
venisset domum, accesserunt ad eum ceci, et dicit eis ihc. Creditis quia possum hoc facere vobis? Dicunt
ei. Utique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum.
Et comminatus est illis ihc dicens. Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in
tota terra illa. Egressis autem illis ecce optulerunt ei hominem mutum demonium habentem. Et eiec-
to demonio, locutus est mutus, et mirate sunt turbe dicentes. Numquam apparuit sic in israel. Pha-
risei autem dicebant. In principe demoniorum eicit demones. Et circuibat ihc civitates omnes
et castella. docens in sinagogis eorum, et predicans evangelium regni, et curans omnem languorem et omnem
infirmitatem. Videns autem turbas, misertus est eis, quia erant vexati, et iacentes sicut oves
non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate
X ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Et convocatis duodecim discipulis suis, dedit
illis potestatem spirituum immundorum ut eicerent eos, et curarent omnem languorem, et omnem infirmitatem.
Duodecim discipulorum nomina sunt hec. Primus simon qui dicitur petrus, et andreas frater eius. Philippus et bar-
tholomeus. Jacobus zebedei, et iohannes frater eius. Thomas et matheus publicanus. Et iacobus alphei
et thaddeus. Simon chananeus, et iudas scariothis qui et tradidit eum. Hos duodecim mi-
sit ihc precipiens eis et dicens. In viam gentium ne abieritis, et in civitates samaritanorum ne
intraveritis. Sed potius ite ad oves que perierunt domus israel. Euntes autem predicate dicentes, quia appro-
pinquavit regnum celorum. Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, demones
eicite. Gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum, neque pecuniam
in zonis vestris. non peram in via, neque duas tunicas, neque calciamenta, neque virgam. Dignus

est operarius cibo suo. In quamcumque autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit.
et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domum, salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et
si quidem fuerit domus illa digna, veniat pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos
revertetur. Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel de ci-
vitate, excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit terre Sodomorum et Gomorre-
orum in die iudicii quam illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo pru-
dentes sicut serpentes, et simplices sicut columbe. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in concili-
is, et in sinagogis suis flagellabunt vos. Et ad presides et reges ducemini propter me in testimonium
illis et gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim
vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tra-
det autem frater fratrem in mortem, et pater filium, et insurgent filii in parentes, et morte eos afficient.
Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Cum autem
persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis, non consummabitis civitates Israel
donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum. Sufficit discipulo
ut sit sicut magister eius, et servus sicut dominus eius. Si patremfamilias beelzebub vocaverunt, quanto magis
domesticos eius. Ne ergo timueritis eos. Nichil enim opertum quod non revelabitur, et occultum quod non scietur. Quod
dico vobis in tenebris, dicite in lumine. Et quod in aure auditis, predicate super tecta. Et noli-
te timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed potius timete eum qui potest et animam et
corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt, et unus ex illis non cadet super terram sine
patre vestro. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere. Multis passeribus meli-
ores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis
est. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo qui in celis est. Nolite
arbitrari quia venerim mittere pacem in terram. Non veni mittere pacem, sed gladium. Veni enim separare
hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam, et inimici
hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui amat filium
aut filiam super me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me, non est me dignus.
Qui invenit animam suam, perdet illam. Et qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Qui re-
cipit vos, me recipit, et qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine
prophete, mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.
Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli, amen di-
co vobis non perdet mercedem suam. Et factum est cum consummasset Ihesus precipiens discipulis suis, transiit XI
inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset in vinculis opera Christi,
mittens duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Et respondens
Ihesus ait illis. Euntes renuntiate Iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident, claudi am-
bulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Et
beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus, cepit Ihesus dicere ad turbas de
Iohanne. Quid existis in desertum videre? harundinem vento agitatam? Sed quid existis videre?
hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre?
prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, non surrexit inter na-
tos mulierum maior Iohanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum, maior est illo. A diebus
autem Iohannis baptiste usque nunc, regnum celorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophe-
te et lex usque ad Iohannem prophetaverunt. Et si vultis recipere, ipse est Helias qui venturus est. Qui habet aures
audiendi, audiat. Cui autem similem estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in

foro. qui clamantes coequalibus dicunt. Cecinimus vobis et non saltastis. lamentavimus et non planxistis.
Filii hominis — Venit enim iohannes neque manducans neque bibens. et dicunt. demonium habet. Venit filius hominis mandu-
cans et bibens. et dicunt. ecce homo vorax. et potator vini. publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata
est sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare civitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius. quia non
egissent penitentiam. Ve tibi corozaim. ve tibi bethsaida. quia si in tyro et sidone facte essent virtu-
tes que facte sunt in vobis olim in cilicio et cinere penitentiam egissent. Verumptamen dico vobis tyro et si-
doni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu capharnaum numquid usque in celum ex-
altaberis. usque in infernum descendes. Quia si in sodomis facte fuissent virtutes que facte
sunt in te: forte mansissent usque in hunc diem. Verumptamen dico vobis quia terre sodomorum remis-
Confiteor — sius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore. Respondens ihesus: dixit. Confiteor tibi pater domine celi et
terre. quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus. et revelasti ea parvulis. Ita pater. quoniam sic
placitum fuit ante te. Omnia michi tradita sunt a patre meo. Et nemo novit filium nisi pater. neque
Venite — patrem quis novit nisi filius. et cui voluerit filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati
Iugum — estis. et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos. et discite a me quia mitis sum et humilis
corde. et invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est. et onus meum leve. In
illo tempore. Abiit ihesus per sata sabbato. discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas et XII
manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet
eis facere sabbatis. At ille dixit eis. Nonne legistis quid fecerit david. quando esuriit. et qui cum eo erant
quomodo intravit in domum dei. et panes propositionis comedit. quod non licebat ei edere: neque his qui cum eo e-
rant. nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege. quia sabbatis sacerdotes in templo
sabbatum violant. et sine crimine sunt. Dico autem vobis: quia hic est templo maior. Si autem
Misericordiam — sciretis quid est misericordiam volo et non sacrificium: numquam condempnassetis innocentes. Dominus enim est filius
hominis. et sabbati. Et cum inde transisset: venit in synagogam eorum. Et ecce homo manum habens ari-
dam. et interrogabant eum dicentes. Si licet sabbato curare: ut accusarent eum. Ipse autem dixit eis.
Quis erit ex vobis homo: qui habeat unam ovem. et si ceciderit sabbatis in foveam. nonne tenebit et levabit
eam. Quanto magis melior est homo ove? Itaque licet sabbatis bene facere. Tunc ait homini. Extende
manum tuam. et extendit. et restituta est sanitati: sicut altera. Exeuntes autem pharisei. con-
silium faciebant adversus eum: quomodo eum perderent. Ihesus autem sciens: recessit inde. et secuti sunt eum
multi. et curavit eos omnes. et precepit eis ne manifestum eum facerent. ut adimpleretur quod dictum est per
ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus electus quem elegi. dilectus meus in quo bene complacuit anime
mee. Ponam spiritum meum super eum. et iudicium gentibus nuntiabit. neque aliquis in plateis au-
diet vocem eius. Harundinem quassatam non confringet. et linum fumigans non extinguet.
donec eiciat ad victoriam iudicium. et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei demonium habens
cecus et mutus. et curavit eum. ita ut loqueretur et videret. Et stupebant omnes turbe. et dicebant.
In beelzebub — Numquid hic est filius david? Pharisei autem audientes dixerunt. Hic non eicit demonia: nisi in beel-
zebub principe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes eorum: dixit eis. Omne regnum
contra se ipsum divisum desolabitur. Et omnis civitas vel domus divisa contra se: non stabit. Et si
sathanas sathanam eicit: adversus se divisus est. quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego in
beelzebub eicio demones. filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt. Si autem
ego in spiritu dei eicio demones: igitur pervenit in vos regnum dei. Aut quomodo potest quisquam intrare
in domum fortis. et vasa eius diripere. nisi prius alligaverit fortem. et tunc domum illius diripiet?
Qui non est mecum: contra me est. Et qui non congregat mecum: dispergit. Ideo dico vobis omne
In spiritum sanctum — peccatum et blasphemia remittetur hominibus. Spiritus autem blasphemia non remittetur.
Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis: remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum non remit-

non remittetur ei. neque in hoc seculo. neque in futuro. Aut facite arborem bonam. et fructum eius bonum.
aut facite arborem malam. et fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscitur. Progenies
uiperarum. quomodo potestis bona loqui. cum sitis mali. Ex habundantia enim cordis: os loquitur. Bonus
homo de bono thesauro profert bona. et malus de malo thesauro profert mala. Dico autem uo
bis quoniam de omni uerbo ocioso quod locuti fuerint homines: reddent rationem de eo in die iudicii. Ex uer
bis enim tuis iustificaberis. et ex uerbis tuis condempnaberis. Tunc responderunt ei quidam de scribis et phari
seis dicentes. Magister uolumus a te signum uidere. Qui respondens ait illis. Generatio mala et adultera
signum querit. et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete. Sicut enim fuit ionas in uentre ceti
tribus diebus et tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre. Viri niniuite surgent in iudicio
cum generatione ista. et condempnabunt eam. quia penitentiam egerunt in predicatione ione. Et ecce plusquam iona
hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista. et condempnabit eam: quia uenit a finibus
terre audire sapientiam salomonis. Et ecce plusquam salomon hic. Cum autem inmundus spiritus exi
erit ab homine. ambulat per loca arida. querens requiem. et non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in
domum meam unde exiui. Et ueniens inuenit eam uacantem. scopis mundatam. et ornatam.
Tunc uadit et assumit. vii. alios spiritus nequiores se. et intrantes habitant ibi. et fiunt nouissi
ma hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas:
ecce mater eius et fratres foris stabant querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui
foris stant querentes te. At ipse respondens: dicenti sibi ait. Que est mater mea. et qui sunt fratres mei? Et
extendens manum in discipulos suos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit uo
luntatem patris mei qui in celis est: ipse meus frater. et soror et mater est. In illo die exiens ihesus de XIII
domo. sedebat secus mare. et congregate sunt ad eum turbe multe. ita ut in nauiculam ascendens se
deret. et omnis turba stabat in litore. et locutus est eis multa in parabolis dicens. Ecce. exiit qui seminat
Seminare seminare semen suum. Et dum seminat: quedam ceciderunt secus uiam. et uenerunt uolucres celi. et comede
runt ea. Alia autem ceciderunt in petrosa. ubi non habebant terram multam. Et continuo exorta sunt. quia non habebant
altitudinem terre. Sole autem orto: estuauerunt. et quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceci
derunt in spinas. et creuerunt spine. et suffocauerunt ea. Alia uero ceciderunt in terram bonam. et dede
runt fructum. aliud centesimum. aliud sexagesimum. aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat.
Et accedentes discipuli dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris eis? Qui respondens ait illis. Quia uobis
datum est nosse misteria regni celorum. illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur ei et habundabit.
qui autem non habet: et id quod uidetur habere auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis. Quia uidentes non ui
dent. et audientes non audiunt. neque intelligunt. ut adimpleatur in eis prophetia ysaie dicentis.
Auditu audietis et non intelligetis. et uidentes uidebitis. et non uidebitis. Incrassatum est enim cor
populi huius. et auribus grauiter audierunt. et oculos suos clauserunt. nequando uideant oculis. et auribus audi
ant. et corde intelligant. et conuertantur. et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia uident. et aures uestre
quia audiunt. Amen quippe dico uobis quia multi prophete et iusti cupierunt uidere que uos uidetis. et non uiderunt.
et audire que uos auditis: et non audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit uerbum regni
et non intelligit: uenit malus. et rapit. quod seminatum est in corde eius. hic est qui secus uiam seminatus est. Qui autem
super petrosa seminatus est: hic est qui uerbum audit. et continuo cum gaudio suscipit illud. Non habet autem in se radicem.
sed est temporalis. facta autem tribulatione et persecutione propter uerbum: continuo scandalizatur. Qui autem seminatus est
in spinis. hic est qui uerbum audit. et sollicitudo seculi istius. et fallacia diuitiarum: suffocat uerbum. et
sine fructu efficitur. Qui uero in terram bonam seminatus est. hic est qui audit uerbum et intelligit. et fructum affert.
Et facit quidem aliud centesimum. aliud sexagesimum. porro aliud tricesimum. Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile factum
est regnum celorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines
uenit inimicus eius. et superseminauit zizania in medio tritici. et abiit. Cum autem creuisset

herba et fructum fecisset: tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixe-
runt. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania? Et ait illis. Inimicus homo hoc
fecit. Servi autem dixerunt ei. Vis imus et colligimus ea? Et ait. Non. Ne forte colligentes zizania
eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem. et in tempore messis dicam mes-
soribus. Colligite primum zizania. et alligate ea in fasciculos ad comburendum. triticum autem congrega-
te in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens. Simile est regnum celorum grano sina-
pis. quod accipiens homo seminavit in agro suo. quod minimum quidem est omnibus seminibus. Cum autem creverit ma-
ius est omnibus oleribus. et fit arbor. ita ut volucres celi veniant. et habitent in ramis eius. Aliam para-
bolam locutus est eis. Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sa-
tis tribus. donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est ihesus in parabolis ad turbas. et sine parabolis non loque-
batur eis. ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum. eructabo abs-
condita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domum. et accesserunt ad eum discipuli eius
dicentes. Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait. Qui seminat bonum semen: est filius
hominis. ager autem est mundus. Bonum vero semen: hii sunt filii regni. Zizania autem: filii sunt nequam.
Inimicus autem qui seminavit ea: est diabolus. Messis vero: consummatio seculi est. Messores autem angeli sunt.
Sicut ergo zizania colliguntur. et igni comburuntur: sic erit in consummatione. Mittet filius hominis an-
gelos suos. et colligent de regno eius omnia scandala. et eos qui faciunt iniquitatem. et mittent eos
in caminum ignis. ibi erit fletus. et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.
Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro: quem
qui invenit homo abscondit. et pre gaudio illius vadit. et vendit universa que habet. et emit agrum illum.
Iterum simile est regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una
preciosa margarita: abiit et vendidit omnia que habuit: et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene
misse in mare. et ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes: et secus litus se-
dentes: elegerunt bonos in vasa sua. malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione
seculi. Exibunt angeli: et separabunt malos de medio iustorum. et mittent eos in caminum ignis.
Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis hec omnia? Dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in
regno celorum similis est homini patrifamilias. qui profert de thesauro suo: nova et vetera. Et factum est cum con-
summasset ihesus parabolas istas: transiit inde. Et veniens in patriam suam. docebat eos in syna-
gogis eorum. ita ut mirarentur. et dicerent. Unde huic sapientia hec et virtutes. Nonne hic est fabri filius?
Nonne mater eius dicitur maria. et fratres eius. iacobus. et ioseph. et simon et iudas. et sorores eius. nonne omnes apud
nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? et scandalizabantur in eo. Ihesus autem dixit. Non est propheta sine
honore nisi in patria sua. et in domo sua. et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem
XIIII eorum. In illo tempore. audivit herodes tetrarcha famam de ihesu. et ait pueris suis. Hic est iohannes baptista.
ipse surrexit a mortuis. et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit iohannem. et alliga-
vit eum. et posuit eum in carcere propter herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes. Non licet
habere eam. Et volens eum occidere: timuit populum. quia sicut prophetam eum habebant. Die autem natalis herodis
saltavit filia herodiadis in medio. et placuit herodi. Unde cum iuramento pollicitus est ei dare
quodcumque postulasset ab eo. At illa premonita a matre sua: Da michi inquit hic in disco caput iohannis
baptiste. Et contristatus est rex. propter iusiurandum autem. et propter eos qui pariter recumbebant: iussit dari. misitque
et decollavit iohannem in carcere. Et allatum est caput iohannis in disco. et datum est puelle. et tulit
matri sue. Et accedentes discipuli eius. tulerunt corpus eius. et sepelierunt illud. Et venientes: nunciave-
runt ihesu. Quod cum audisset ihesus: secessit inde in navicula in locum desertum seorsum. Et cum
audissent turbe: secute sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens vidit turbam multam. et
misertus est eis. et curavit languidos eorum. Vespere autem facto: accesserunt ad eum discipuli eius

dicentes.

Desertus est locus et hora iam preteriit. dimitte turbas. ut euntes in castella emant sibi escas. Ihesus
autem dixit eis. Non habent necesse ire. Date illis uos manducare. Responderunt ei. Non habemus hic
nisi .v. panes et duos pisces. Qui ait eis. Afferte michi illos huc. Et cum iussisset turbam discum-
bere super fenum. acceptis .v. panibus et duobus piscibus aspiciens in celum benedixit. et fregit. et dedit
discipulis suis. discipuli autem dederunt turbis. et manducauerunt omnes et saturati sunt. Et tulerunt reli-
quias .xii. cophinos fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit numerus .v. milia uirorum
exceptis mulieribus et paruulis. Et statim compulit Ihesus discipulos ascendere in nauiculam et
precedere eum transfretum. donec dimitteret turbas. Et dimissa turba: ascendit in montem solus orare.
Vespere autem facto: solus erat ibi. Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. erat enim
uentus contrarius. Quarta autem uigilia noctis uenit ad eos. ambulans super mare. Et uidentes
eum super mare ambulantem: turbati sunt. dicentes quia fantasma est. et pre timore clamaue-
runt. Statimque Ihesus locutus est eis dicens. Habete fiduciam. ego sum. nolite timere. Respondens autem pe-
trus dixit. Domine si tu es: iube me uenire ad te super aquas. At ipse ait. Veni. Et descendens petrus
de nauicula: ambulabat super aquas ut ueniret ad Ihesum. Videns uero uentum ualidum timu-
it. Et cum cepisset mergi: clamauit dicens. Domine saluum me fac. Et continuo Ihesus extendens
manum apprehendit eum et ait illi. Modice fidei quare dubitasti? Et cum ascendisset in naui-
culam: cessauit uentus. Qui autem in nauicula erant uenerunt et adorauerunt eum dicentes. Vere filius
dei es. Et cum transfretassent: uenerunt in terram genesar. Et cum cognouissent eum uiri loci illius
miserunt in uniuersam regionem illam. et optulerunt ei omnes male habentes. et rogabant eum ut uel fim-
briam uestimenti eius tangerent. et quicumque tetigerunt: salui facti sunt. Tunc accesserunt ad eum ab Ierosoli- XV
mis scribe et pharisei dicentes. Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? Non enim
lauant manus suas cum panem manducant. Ipse autem respondens ait illis. Quare et uos transgredimini
mandatum dei propter traditionem uestram? Nam deus dixit. honora patrem tuum et matrem. Et qui male-
dixerit patri uel matri: morte moriatur. Vos autem dicitis. Quicumque dixerit patri uel matri. munus quodcumque
est ex me: tibi proderit. et non honorificauit patrem suum aut matrem suam. et irritum fecistis manda-
tum dei propter traditionem uestram. Ypocrite: bene prophetauit de uobis ysaias propheta dicens. Populus hic la-
biis me honorat: cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem colunt me. docentes doctrinas et
mandata hominum. Et conuocatis ad se turbis: dixit eis. Audite et intelligite. Non quod intrat in
os coinquinat hominem. sed quod procedit ex ore. hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius:
dixerunt ei. Scis quia pharisei audito hoc uerbo scandalizati sunt? At ille respondens ait. Omnis plan-
tatio quam non plantauit pater meus celestis eradicabitur. Sinite illos. ceci sunt et duces cecorum.
Cecus autem si ceco ducatum prestet: ambo in foueam cadunt. Respondens autem petrus dixit ei. Edissere
nobis parabolam istam. At ille dixit. adhuc et uos sine intellectu estis? Non intelligitis quia
omne quod in os intrat. in uentrem uadit. et in secessum emittitur? Que autem procedunt de ore. de cor-
de exeunt. et ea coinquinant hominem. De corde enim exeunt cogitationes male. homicidia
adulteria. fornicationes. furta. falsa testimonia. blasphemie. hec sunt que coinquinant hominem.
Non lotis manibus manducare: non coinquinat hominem. Et egressus inde Ihesus: secessit in par-
tes tyri et sidonis. Et ecce mulier chananea a finibus illis egressa: clamabat dicens ei.
Miserere mei domine fili dauid: filia mea male a demonio uexatur. Qui non respondit ei uerbum. Et accedentes
discipuli eius: rogabant eum dicentes. Dimitte eam quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait. Non
sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel. At illa uenit. et adorauit eum dicens. Domine ad-
iuua me. Qui respondens ait. Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa dixit.
Etiam domine. Nam et catelli edunt de micis que cadunt de mensis dominorum suorum. Tunc respondens Ihesus ait
illi. O mulier magna est fides tua. fiat tibi sicut uis. Et sanata est filia eius ex illa hora. Et

cū transisset inde ih̄c: uenit secus mare galilee. ⁊ ascendens in montē sedebat ibi. Et accesserūt
ad eū turbe multe h̄ntes secū mutos. ⁊ claudos. cecos. debiles. ⁊ alios multos. ⁊ proiecerūt eos ad
pedes eius. ⁊ curauit eos. ita ut turbe mirarentur. uidentes autē mutos loquentes. ⁊ claudos
ambulantes. cecos uidentes. ⁊ magnificabant deū isrl̄. Ih̄c autē conuocatis discipulis suis.
dixit. Misereor turbe quia triduo iam perseuerant mecū. ⁊ n̄ h̄nt quod manducent. Et dimittere
eos ieiunos nolo: ne deficiant in uia. Et dicunt ei discipuli. Vn̄ ergo nobis in deserto panes tantos:
ut saturemus turbā tantā. Et ait illis ih̄c. Quot panes h̄etis: At illi dixerunt. vii. ⁊ paucos pisci
culos. Et precepit turbe ut discumberent sup̄ terram. Et accipiens. vii. panes. ⁊ pisces. ⁊ gratias agens
fregit. ⁊ dedit discipulis suis. ⁊ discipuli dederunt populo. Et comederunt oēs ⁊ saturati sunt. Et quod su
perfuit de fragmentis: tulerunt. vii. sportas plenas. Erant autē qui manducauerant. iiii. milia
hominum. extra paruulos ⁊ mulieres. Et dimissa turba: ascendit in nauiculam. ⁊ uenit
XVI in fines magedan. Et accesserunt ad eū pharisei. ⁊ saducei temptantes rogauerunt eū ut
signū de celo ostenderet eis. At ille respondens ait eis. Facto uespere dicitis. Serenū erit. rubicun
dū est enī celū. Et mane. hodie tempestas. rutilat enī triste celū. Faciē ergo celi diiudica
re nostis. Signa autē temporū n̄ potestis scire. Generatio mala ⁊ adultera signū querit ⁊ signū
n̄ dabitur ei nisi signū ione. Et relictis illis: abiit. Et cū uenissent discipuli eius trans fretum:
obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini ⁊ cauete a fermento phariseorū ⁊ saduceorū.
At illi cogitabant inter se dicentes. quia panes n̄ accepimus. Sciens autē ih̄c: dixit. Quid
cogitatis inter uos modice fidei: quia panes n̄ h̄etis: Nondū intelligitis neque recordamini
v. panū in. v. milia hominum. ⁊ quot cophinos sumpsistis: Neque enī. vii. panū in iiii.
milia hominū. ⁊ quot sportas sumpsistis: Quare n̄ intelligitis quia n̄ de pane dixi uobis. ca
uete a fermento phariseorū ⁊ saduceorū. Tunc intellexerunt. quia n̄ dixit cauendū a fer
mento panū. sed a fermento phariseorū ⁊ saduceorū. Venit autē ih̄c in partes cesaree
philippi. ⁊ interrogabat discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filiū hominis: At illi
dixerunt. alii iohm baptistam. alii autē heliā. alii uero ieremiā. aut unū ex prophetis.
Dicit illis ih̄c. Vos autē quem me esse dicitis: Respondens autē petrus dixit. Tu es xp̄c filius dei
uiui. Respondens autē ih̄c: dixit ei. Beatus es simon bariona quia caro ⁊ sanguis n̄ reuelauit
tibi. sed pater meus qui est in celis. Et ego dico tibi quia tu es petrus. ⁊ sup̄ hanc petram edificabo ecclesiam
meam. ⁊ porte inferi n̄ preualebunt aduersus eā. Et tibi dabo claues regni celorū. Et quod
cumque ligaueris sup̄ terram: erit ligatū ⁊ in celis. Et quodcumque solueris sup̄ terram erit so
lutum ⁊ in celis. Tunc precepit discipulis suis ut nemini dicerent. quia ipse esset xp̄c. Exinde cepit
ih̄c ostendere discipulis suis. quia oporteret eū ire ierosolimā. ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scri
bis. ⁊ principibus sacerdotū. ⁊ occidi. ⁊ tertia die resurgere. Et assumens eū petrus cepit incre
pare illū dicens. absit a te domine. n̄ erit tibi hoc. Qui conuersus dixit petro. Vade post me satha
nas: scandalū michi es. quia n̄ sapis ea que dei sunt. sed ea que hominum. Tunc ih̄c dixit discipulis suis.
Si quis uult post me uenire: abneget semet ip̄m. ⁊ tollat crucē suam ⁊ sequatur me.
Qui enī uoluerit aīam suā saluā facere: perdet eā. Qui autē perdiderit aīam suā propter me:
inueniet eā. Quid enī prodest homini si mundū uniuersum lucretur. aīe autē sue detri
mentū patiatur. aut quam dabit homo commutationem pro aīa sua: Filius autē hominis uen
turus est in gloria patris sui cū angelis suis. ⁊ tunc reddet unicuique secundum opera eius. Amen dico
uobis sunt quidam de hic stantibus qui n̄ gustabunt mortē. donec uideant filiū hominis
XVII uenientem in regno suo. Et post dies. vi. assumpsit ih̄c petrū ⁊ iacobū ⁊ iohm
fratrem eius. ⁊ duxit illos in montem excelsum seorsum. ⁊ transfiguratus est ante eos.
Et resplenduit facies eius sicut sol. uestimenta autē eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce

ecce apparuit eis moyses et helias cum eo loquentes. Respondens autem petrus: dixit ad ihesum. Domine
bonum est nos hic esse. Si vis faciamus hic tria tabnacula. tibi unum. moysi unum. et helie unum. Ad
huc eo loquente: ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube dicens. Hic est filius meus
dilectus in quo michi bene complacui: ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam.
et timuerunt valde. Et accessit ihesus. et tetigit eos. dixitque eis. Surgite. nolite timere. Levantes
autem oculos suos. neminem viderunt nisi solum ihesum. Et descendentibus illis de monte. precepit illis
ihesus dicens. Nemini dixeritis visionem: donec filius hominis a mortuis resurgat. Et interro
gaverunt eum discipuli eius dicentes. Quid ergo scribe dicunt. quod heliam oporteat primum venire.
At ille respondens ait eis. helias quidem venturus est et restituet omnia. Dico autem vobis: quia helias iam
venit. et non cognoverunt eum. sed fecerunt in eo quecumque voluerunt. Sic et filius hominis passurus est ab
eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de iohanne baptista dixisset eis. Et cum venisset ad turbam: acces
sit ad eum homo genibus provolutus ante eum dicens. Domine miserere filio meo. quia lunaticus est. et ma
le patitur. Nam sepe cadit in ignem. et crebro in aquam. Et optuli eum discipulis tuis. et non po
tuerunt curare eum. Respondens ihesus: ait. O generatio incredula et perversa. quousque ero vobiscum. usque
quo patiar vos: afferte huc illum ad me. Et increpavit eum ihesus. Et exiit ab eo demo
nium. Et curatus est puer ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad ihesum secreto. et dixerunt.
Quare nos non potuimus eicere illum: Dicit illis ihesus. Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico
vobis. si habueritis fidem sicut granum sinapis. dicetis monti huic. Transi hinc. et transibit.
et nichil impossibile erit vobis. hoc autem genus non eicitur: nisi per orationem et ieiunium. Conver
santibus autem eis in galilea: dixit illis ihesus. Filius hominis tradendus est in manus hominum. et occi
dent eum. et tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent capharnaum:
accesserunt qui didragma accipiebant ad petrum: et dixerunt. Magister vester non solvit didragma:
Et ait. Etiam. Et cum intrasset in domum: prevenit eum ihesus dicens. Quid tibi videtur Simon: Reges
terre a quibus accipiunt tributum vel censum a filiis suis. an ab alienis: At ille dixit.
ab alienis. Dixit illi ihesus. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos: vade ad ma
re et mitte hamum. et eum piscem qui primus ascenderit tolle. Et aperto ore eius invenies sta
terem. illum sumens: da eis pro me. et pro te. In illa hora accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. XVIII
Quis putas maior est in regno celorum: Et advocans ihesus parvulum. statuit eum in me
dio eorum. et dixit. Amen dico vobis. nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli: non intrabitis
in regnum celorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste: hic est maior in regno celorum.
Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo: me suscipit. Qui autem scandalizaverit
unum de pusillis istis qui in me credunt: expedit ei ut suspendatur mola asinaria in
collo eius. et demergatur in profundum maris. Ve mundo a scandalis. Necesse est enim ut veni
ant scandala. Verumptamen ve homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes
tuus scandalizat te: abscide eum. et proice abs te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel
claudum. quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem eternum. Et si oculus tuus
scandalizat te: erue eum et proice abs te. Bonum tibi est cum uno oculo in vitam intrare:
quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contempnatis unum ex his
pusillis. Dico enim vobis: quia angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei qui in
celis est. Venit enim filius hominis salvare quod perierat. Quid vobis videtur. Si fuerint alicui centum
oves. et erraverit una ex eis. nonne relinquit .xc.ix. in deserto. et vadit querere eam que er
ravit: Et si contigerit ut inveniat eam: amen dico vobis quia gaudebit super eam magis quam
supra .xc.ix. que non erraverunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est: ut pereat
unus de pusillis istis. Si autem peccaverit in te frater tuus. vade et corripe eum inter te et
ipsum solum.

Si te audierit: lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit: adhibe tecum unum vel
duos. ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos: dic ecclesie. Si autem
ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen dico vobis quecumque alligaveritis super terram:
erunt ligata et in celis. et quecumque solveritis super terram: erunt soluta et in celo. Iterum dico vobis quia si
duo ex vobis consenserint super terram. de omni re quamcumque petierint: fiet illis a patre meo qui in celis
est. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo: ibi sum ego in medio eorum. Tunc accedens
petrus ad eum dixit. Domine quotiens peccabit in me frater meus. et dimittam ei usque septies? Dicit
illi ihesus. Non dico tibi usque septies: sed usque septuagies septies. Ideo assimilatum est regnum celorum
homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis. Et cum cepisset rationem ponere: oblatus est unus
qui debebat .x. milia talenta. Cum autem non haberet unde redderet: iussit eum dominus venundari et uxorem
eius et filios. et omnia que habebat. et reddi. Procidens autem servus ille rogabat eum dicens. Patientiam
habe in me: et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus servi illius: dimisit eum. et debitum dimisit ei.
Egressus autem servus ille invenit unum de conservis suis. qui debebat ei .c. denarios. et te-
nens suffocabat eum dicens. Redde quod debes. Et procidens conservus eius: rogabat eum dicens.
Patientiam habe in me. et omnia reddam tibi. Ille autem noluit. sed abiit. et misit eum in carcerem: donec
redderet debitum. Videntes autem conservi eius que fiebant: contristati sunt valde. Et venerunt
et narraverunt domino suo omnia que facta fuerant. Tunc vocavit illum dominus suus. et ait illi. Serve
nequam. omne debitum dimisi tibi. quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit et te misereri conservi
tui. sicut et ego misertus sum tui? Et iratus dominus eius: tradidit eum tortoribus. quoadusque
redderet universum debitum. Sic et pater meus celestis faciet vobis: si non remiseritis unusquisque
XIX fratri suo: de cordibus vestris. Et factum est cum consummasset ihesus sermones istos: migravit
a galilea. et venit in fines iudee trans iordanem: et secute sunt eum turbe multe. et curavit eos ibi.
Et accesserunt ad eum pharisei temptantes et dicentes. Si licet homini dimittere uxorem suam qua-
cumque ex causa? Qui respondens: ait eis. Non legistis. quia qui fecit homines ab initio. masculum et fe-
minam fecit eos? Et dixit. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem. et adherebit uxori sue: et
erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo: sed una caro. Quod ergo deus coniunxit: homo non sepa-
ret. Dicunt illi. Quid ergo moyses mandavit dari libellum repudii. et dimittere? Et ait illis.
Quoniam moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras. ab initio autem
non fuit sic. Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem: et aliam
duxerit: mechatur. Et qui dimissam duxerit: mechatur. Dicunt ei discipuli eius. Si ita est causa hominis
cum uxore: non expedit nubere. Qui dixit illis. Non omnes capiunt verbum istud. sed quibus datum est. Sunt
enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt eunuchi: qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eu-
nuchi: qui eunuchizaverunt se ipsos: propter regnum celorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt
ei parvuli ut manus imponeret. et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Ihesus vero ait
eis. Sinite parvulos. et nolite eos prohibere venire ad me. talium est enim regnum celorum.
Et cum imposuisset eis manus: abiit inde. Et ecce unus accedens: ait illi. Magister bone
quid boni faciam ut habeam vitam eternam? Qui dixit illi. Quid me interrogas de bono? unus
est bonus deus. Si autem vis ad vitam ingredi: serva mandata. Dicit ille. Que? Ihesus autem
dixit. Non homicidium facies. non adulterabis. non facies furtum. non falsum testimonium
dices. honora patrem tuum et matrem tuam. et diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dicit illi
adolescens. Omnia hec custodivi a iuventute mea. Quid adhuc michi deest? Ait illi ihesus. Si
vis perfectus esse: vade vende omnia que habes: et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo. et veni se-
quere me. Cum autem audisset adolescens verba hec: abiit tristis. Erat enim habens mul-
tas possessiones. Ihesus autem dixit discipulis suis. Amen dico vobis quia dives difficile intrabit

in regnum celorum. Et iterum dico vobis. Facilius est camelum per foramen acus transire: quam divitem intrare in
regnum celorum. Auditis autem hiis: discipuli mirabantur valde dicentes. Quis poterit ergo salvus esse? As-
piciens autem ihesus: dixit eis. Apud homines impossibile est. apud deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondens
petrus dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Ihesus autem dixit illis. Amen dico
vobis quod vos qui secuti estis me: in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue.
sedebitis et vos super sedes .xii. iudicantes .xii. tribus israel. Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut
sorores. aut patrem aut matrem. aut filios aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet.
et vitam eternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Simile est regnum celorum XX
homini patrifamilias. qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta
cum operariis ex denario diurno: misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam terciam:
vidit alios stantes in foro ociosos. et illis dixit. Ite et vos in vineam meam. et quod iustum fuerit
dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa .vi. et .ix. horam: et fecit similiter. Circa unde-
cimam vero exiit. et invenit alios stantes. et dicit illis. Quid hic statis tota die ociosi? Di-
cunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset:
dicit dominus vinee procuratori suo. Voca operarios et redde illis mercedem suam. Incipiens a novis-
simis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa .xi. horam venerant: acceperunt singulos dena-
rios. Venientes autem et primi: arbitrati sunt quod plus essent accepturi. acceperunt autem et ipsi
singulos denarios. Et accipientes murmurabant adversum patremfamilias dicentes. Hii
novissimi una hora fecerunt. et pares illos nobis fecisti. qui portavimus pondus diei et estus?
At ille respondens: uni eorum dixit. Amice non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario convenisti
mecum? Tolle quod tuum est et vade. Volo autem et huic novissimo dare: sicut et tibi. Aut non licet
mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est. quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi. et
primi novissimi. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi. Et ascendens ihesus ierosolimam: as-
sumpsit .xii. discipulos suos secreto. et ait illis. Ecce ascendimus ierosolimam: et filius hominis
tradetur principibus sacerdotum. et scribis. et condempnabunt eum morte. Et tradent eum gentibus ad il-
ludendum. et flagellandum. et tercia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum zebe-
dei cum filiis suis: adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis? Ait illi. Dic ut
sedeant hii duo filii mei. unus ad dexteram tuam. et unus ad sinistram tuam in regno tuo.
Respondens autem ihesus: dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?
Dicunt ei. Possumus. Ait illis. Calicem quidem meum bibetis. sedere autem ad dexteram meam aut
ad sinistram non est meum dare vobis. sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes .x.
indignati sunt de duobus fratribus. Ihesus autem vocavit eos ad se: et ait. Scitis quia principes
gentium dominantur eorum: et qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos.
Sed quicumque voluerit inter vos maior fieri: sit vester minister. Et quicumque voluerit inter vos primus
esse: erit vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari. sed ministrare. et dare animam suam
redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab iericho: secuta est eum turba multa. Et ecce
duo ceci sedentes secus viam audierunt quia ihesus transiret. et clamaverunt dicentes. Domine
miserere nostri fili david. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis cla-
mabant dicentes. Domine miserere nostri fili david. Et stetit ihesus et vocavit eos et ait.
Quid vultis ut faciam vobis? Dicunt illi. Domine ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem
eorum ihesus: tetigit oculos eorum. et confestim viderunt. et secuti sunt eum. Et cum appropinquassent ie- XXI
rosolimis. et venissent bethfage ad montem oliveti: tunc ihesus misit duos discipulos
suos. dicens eis. Ite in castellum quod contra vos est: et statim invenietis asinam alliga-
tam. et pullum cum ea. Solvite et adducite michi. Et si quis vobis aliquid dixerit. dicite quia dominus

huius opus habet. & confestim dimittet eos. Hoc autem totum factum est. ut adimpleretur quod dictum est per pro-
pham dicentem. Dicite filie syon. Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus sedens super asinam &
pullum filium subiugalis. Euntes discipuli. fecerunt sicut precepit illis ihesus. Et adduxerunt asinam
& pullum. & inposuerunt super eos uestimenta sua. & eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba stra-
uerunt uestimenta sua in uia. Alii autem cedebant ramos de arboribus. & sternebant in uia. Tur-
be autem que precedebant & que sequebantur clamabant dicentes. Osanna filio dauid. benedictus qui uenit
in nomine domini. osanna in altissimis. Et cum intrasset ierosolimam. commota est uniuersa ci-
uitas dicens. Quis est hic. Populi autem dicebant. hic est ihesus propheta a nazareth galilee. Et intra-
uit ihesus in templum dei. & eiciebat omnes uendentes & ementes in templo. & mensas nummulariorum
& cathedras uendentium columbas euertit. Et dicit eis. Scriptum est. Domus mea domus orationis uoca-
bitur. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum ceci & claudi in tem-
plo. & sanauit eos. Videntes autem principes sacerdotum & scribe mirabilia que fecit ihesus. &
pueros clamantes in templo & dicentes. osanna filio dauid. indignati sunt. & dixerunt ei. Au-
dis quid isti dicunt. Ihesus autem dixit eis. Utique. Numquam legistis. ex ore infantium & lactentium perfecisti lau-
dem. Et relictis illis. abiit foras in bethaniam. ibique mansit. Mane autem reuertens
in ciuitatem esuriit. Et uidens fici arborem unam secus uiam. uenit ad eam. & nil
inuenit in ea nisi folia tantum. Et ait illi. Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum.
Et arefacta est continuo ficulnea. Et uidentes discipuli. mirati sunt dicentes. quomodo continuo
aruit. Respondens autem ihesus. ait eis. Amen dico uobis si habueritis fidem & non hesitaueritis. non so-
lum de ficulnea facietis. sed & si monti huic dixeritis. tolle te. & iacta te in mare. fi-
et. Et omnia quecumque petieritis in oratione credentes accipietis. Et cum uenisset in templum.
accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum. & seniores populi dicentes. In qua potestate hec
facis. Et quis dedit tibi hanc potestatem. Respondens ihesus ait illis. Interrogabo uos & ego unum
sermonem. quem si dixeritis michi. & ego uobis dicam in qua potestate hec facio. Baptismus iohannis unde
erat. de celo. an ex hominibus. At illi cogitabant inter se dicentes. Si dixerimus de celo. di-
cet nobis. Quare ergo non credidistis illi. Si autem dixerimus ex hominibus. timemus turbam. Omnes enim ha-
bebant iohannem sicut prophetam. Et respondentes ihesu. dixerunt. Nescimus. Ait illis & ipse. Nec ego di-
co uobis in qua potestate hec facio. Quid autem uobis uidetur. Homo quidam habuit duos filios.
& accedens ad primum dixit. Fili uade hodie operare in uinea mea. Ille autem respondens ait.
Nolo. Postea autem penitentia motus. abiit. Accedens autem ad alterum. dixit similiter. At ille respondens ait.
eo domine. & non iuit. Quis ex duobus uoluntatem fecit patris. Dicunt ei. primus. Dicit illis ihesus. Amen
dico uobis quia publicani & meretrices precedent uos in regnum dei. Venit enim ad uos iohannes
in uia iustitie. & non credidistis ei. publicani autem & meretrices crediderunt ei. Vos autem
uidentes. nec penitentiam habuistis postea. ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo
erat paterfamilias qui plantauit uineam. & sepem circumdedit ei. & fodit in ea torcular.
& edificauit turrem in medio eius. & locauit eam agricolis. & peregre profectus est. Cum autem tempus
fructuum appropinquasset. misit seruos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius.
Agricole autem apprehensis seruis eius. alium ceciderunt. alium occiderunt. alium lapidauerunt. Ite-
rum misit alios seruos plures prioribus. & fecerunt illis similiter. Nouissime autem misit ad eos fili-
um suum dicens. Forsitan uerebuntur filium meum. Agricole autem uidentes filium dixerunt in-
tra se. Hic est heres. uenite occidamus eum. & habebimus hereditatem eius. Et apprehensum
eum eiecerunt extra uineam. & occiderunt. Cum ergo uenerit dominus uinee. quid faciet agricolis illis. Aiunt
illi. Malos male perdet. & uineam suam locabit agricolis aliis. qui reddent ei fructum
temporibus suis. Dicit illis ihesus. Numquam legistis in scripturis. Lapidem quem reprobauerunt

edificantes hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud et est mirabile in
oculis nostris. Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum dei et dabitur genti facienti fructus
eius. Et qui ceciderit super lapidem istum confringetur. Super quem vero ceciderit conteret eum. Et cum audis
sent principes sacerdotum et pharisei parabolas eius cognoverunt quod de ipsis diceret. Et querentes XXII
tes eum tenere timuerunt turbas. quia sicut prophetam eum habebant. Et respondens ihc dixit iterum in
parabolis. Simile factum est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit
servos suos vocare invitatos ad nuptias et nolebant venire. Iterum misit
alios servos dicens. Ecce prandium meum paravi. tauri mei et altilia occisa sunt et omnia
parata venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt et abierunt alius in villam suam. alius
vero ad negociationem suam. Reliqui vero tenuerunt servos eius et contumeliis affectos occiderunt.
Rex autem cum audisset iratus est et missis exercitibus suis perdidit homicidas illos et civi
tates illorum succendit. Tunc ait servis suis. Nuptie quidem parate sunt. Sed qui invitati
fuerant non erant digni. Ite ergo ad exitus viarum et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias.
Et egressi servi eius in vias congregaverunt omnes quos invenerunt malos et bonos. et imple
te sunt nuptie discumbentium. Intravit autem rex ut videret discumbentes et vidit ibi ho
minem non vestitum veste nuptiali et ait illi. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nup
tialem. At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris. ligatis pedibus eius et manibus
mittite eum in tenebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium. Multi autem sunt vo
cati pauci vero electi. Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt ut caperent ihm in sermo
ne. et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes. Magister scimus quia verax
es et viam dei in veritate doces. et non est tibi cura de aliquo. non enim respicis personas hominum. Dic ergo
nobis quid tibi videtur. licet censum cesari dari an non. Cognita autem ihc nequitia eorum dixit. Quid
me temptatis ypocrite. Ostendite michi numisma census. At illi optulerunt ei dena
rium. Et ait illis ihc. Cuius est ymago hec et superscriptio. Dicunt ei. Cesaris. Tunc ait illis. Reddite
ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Et audientes mirati sunt et relicto eo abierunt. In
illo die accesserunt ad eum saducei qui dicunt non esse resurrectionem et interrogaverunt eum dicentes. Ma
gister. Moyses dixit. Si quis mortuus fuerit non habens filium ut ducat frater eius uxorem illius et su
scitet semen fratri suo. Erant autem apud nos vii. fratres et primus uxore ducta defunctus est et non
habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tercius usque ad vii. Novissime autem
omnium et mulier defuncta est. In resurrectione autem cuius erit de vii. uxor. Omnes enim habuerunt eam. Respondens
autem ihc ait illis. Erratis nescientes scripturas neque virtutem dei. In resurrectione enim neque nubent
neque nubentur. sed sunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a deo
dicente vobis. Ego sum deus abraham et deus ysaac et deus iacob. Non est autem deus mortuorum sed
viventium. Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius. Pharisei autem audientes
quod silentium imposuisset saduceis convenerunt in unum et interrogavit eum unus ex eis legis
doctor temptans eum. Magister quod est mandatum magnum in lege. Ait illi ihc. Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua et in tota mente tua. Hoc est maxi
mum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his
duobus mandatis tota lex pendet et prophete. Congregatis autem phariseis interrogavit
eos ihc dicens. Quid vobis videtur de christo. cuius filius est. Dicunt ei. David. Ait illis. Quomodo
ergo david in spiritu vocat eum dominum dicens. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimi
cos tuos scabellum pedum tuorum. Si ergo david vocat eum dominum quomodo filius eius est. Et nemo poterat respondere ei verbum. ne
que ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare. Tunc ihc locutus est ad XXIII
turbas et ad discipulos suos dicens. Super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei.

Omnia ergo quecumque dixerint vobis servate et facite. Secundum vero opera eorum nolite fa-
cere. Dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera gravia et importabilia et imponunt in hu-
meros hominum. digito autem suo nolunt ea movere. Omnia enim opera sua faciunt ut vide-
antur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua et magnificant fimbrias. Amant
autem primos recubitus in cenis et primas cathedras in sinagogis. et salutationes in foro. et
vocari ab hominibus rabi. Vos autem nolite vocari rabi. Unus est enim magister vester. Omnes
autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram. Unus est enim pater
vester qui in celis est. Nec vocemini magistri. quia magister vester unus est Christus. Qui maior est
vestrum: erit minister vester. Qui autem se exaltaverit: humiliabitur. Et qui se humi-
liaverit: exaltabitur. Ve autem vobis scribe et pharisei ypocrite. quia clauditis regnum ce-
lorum ante homines. Vos enim non intratis. nec introeuntes: sinitis intrare. Ve vobis scribe et phari-
sei ypocrite qui comeditis domos viduarum in oratione longa orantes. Propter hoc amplius acci-
pietis iudicium. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui circuitis mare et aridam ut facia-
tis unum proselitum. et cum fuerit factus: facitis eum filium gehenne duplo quam vos. Ve vobis
duces ceci qui dicitis quicumque iuraverit per templum nichil est. qui autem iuraverit in auro templi
debet. Stulti et ceci. quid enim maius est aurum vel templum quod sanctificat aurum? Et quicumque iura-
verit in altari: nichil est. qui autem iuraverit in dono quod est super illud: debet. Ceci quid enim maius
est donum. an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari: iurat in eo et in omnibus
que super illud sunt. Et qui iuraverit in templo. iurat in illo. et in eo qui habitat in templo.
Et qui iurat in celo: iurat in throno dei. et in eo qui sedet super eum. Ve vobis scribe
et pharisei ypocrite qui decimatis mentam et anetum. et ciminum. et reliquistis que graviora
sunt legis. iudicium et misericordiam et fidem. Et hec oportuit facere: et illa non omittere. Duces ceci.
excolantes culicem. camelum autem glutientes. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui
mundatis quod deforis est calicis et parapsidis. Intus autem pleni estis rapina et immundi-
cia. Pharisee autem cece munda prius quod intus est calicis et parapsidis. ut fiat et id quod
deforis est mundum. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui similes estis sepulchris dealbatis
que a foris apparent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum. et omni spurcicia.
Sic et vos a foris quidem apparetis hominibus iusti. intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate. Ve
vobis scribe et pharisei ypocrite qui edificatis sepulchra prophetarum. et ornatis monumen-
ta iustorum. et dicitis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum: non essemus socii eorum in sanguine pro-
phetarum. Itaque testimonio estis vobismet ipsis quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et
vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a iu-
dicio gehenne? Ideo: Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas. et ex illis occi-
detis. et crucifigetis. et ex eis flagellabitis in sinagogis vestris. Et persequimini de civi-
tate in civitatem: ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram. a san-
guine abel iusti: usque ad sanguinem zacharie filii barachie quem occidistis inter templum et
altare. Amen dico vobis venient hec omnia super generationem istam. Ierusalem ierusalem que occidis prophetas
et lapidas eos qui ad te missi sunt. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum
gallina congregat pullos suos sub alas. et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra de-
serta. Dico enim vobis: non me videbitis amodo. donec dicatis. Benedictus qui venit in nomine
XXIIII domini. Et egressus ihesus de templo ibat. et accesserunt discipuli eius. ut ostenderent ei e-
dificationes templi. Ipse autem respondens ait eis. Videtis hec omnia? Amen dico vobis non
relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente autem eo super montem olive-
ti. accesserunt ad eum discipuli secreto: dicentes. Dic nobis quando hec erunt. et quod signum adventus

tam et consummationis seculi. Et respondens Ihesus dixit illis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim ve-
nient in nomine meo dicentes ego sum Christus. et multos seducent. Audituri enim estis prelia et opinio-
nes preliorum. videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri. sed nondum est finis. Consurget enim gens in gentem.
et regnum in regnum. Et erunt pestilentie et fames. et terremotus per loca. Hec autem omnia: initia sunt do-
lorum. Tunc tradent vos in tribulationem. et occident vos. Et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum.
Et tunc scandalizabuntur multi. et invicem tradent. et odio habebunt invicem. Et multi pseudo prophete
surgent. et seducent multos. Et quoniam habundabit iniquitas: refrigescet caritas mul-
torum. Qui autem perseveraverit usque in finem: hic salvus erit. Et predicabitur hoc evangelium regni in univer-
so orbe. in testimonium omnibus gentibus. Et tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abhominationem
desolationis que dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto. qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt
fugiant ad montes. et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua. et qui in agro: non revertatur
tollere tunicam suam. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem ut non fi-
at fuga vestra hieme vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mun-
di usque modo. neque fiet. Et nisi breviati fuissent dies illi: non fieret salva omnis caro. Sed propter electos
breviabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit. ecce hic est Christus. aut illic: nolite credere. Surgent
enim pseudo christi et pseudo prophete. et dabunt signa magna. ita ut in errorem inducantur si fieri potest
et electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est: nolite exire. ecce in penetra-
libus: nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem: ita
erit adventus filii hominis. Ubicumque fuerit corpus: ibi congregabuntur et aquile. Statim autem post tribu-
lationem dierum illorum sol obscurabitur. et luna non dabit splendorem suum. et stelle cadent de lum
celo. et virtutes celorum movebuntur. Et tunc apparebit signum filii hominis in celo. Et tunc plan-
gent se omnes tribus terre. et videbunt filium hominis venientem in nubibus celi. Et mittet
angelos suos cum tuba et voce magna. et congregabunt electos eius a quatuor ventis celi: a summis
celorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum iam ramus eius tener
fuerit. et folia nata: scitis quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec omnia: scitote quia prope est
in ianuis. Amen dico vobis quia non preteribit hec generatio: donec omnia fiant. Celum et terra tran-
sibunt. verba autem mea non preteribunt. De die autem illa nemo scit: neque angeli celorum. nisi solus pater.
Sicut autem in diebus noe. ita erit adventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante dilu-
vium. comedentes et bibentes. nubentes et nuptum tradentes. usque ad eum diem in quo intravit in ar-
cham noe. et non cognoverunt donec venit diluvium et tulit omnes. ita erit adventus filii hominis. Tunc
duo erunt in agro. unus assumetur. et alter relinquetur. Due erunt molentes in mola. una assume-
tur et altera relinquetur. Duo in lecto. unus assumetur. et unus relinquetur. Vigilate ergo: quia nescitis
qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem scitote quia si sciret paterfamilias qua hora fur veniret.
vigilaret utique. et non sineret perfodi domum suam. Ideoque et vos estote parati: quia qua hora non
putatis. filius hominis venturus est. Quis putas est fidelis servus et prudens. quem constituit
dominus super familiam suam ut det illis cibum in tempore. Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invene-
rit sic facientem. Amen dico vobis quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus
ille servus in corde suo. moram facit dominus meus venire. et ceperit percutere conservos suos. manducet autem
et bibat cum ebriosis. veniet dominus servi illius in die qua non sperat. et hora qua ignorat. et di-
videt eum. partemque eius ponet cum ypocritis. illic erit fletus et stridor dentium. Tunc simile XXV
est regnum celorum decem virginibus que accipientes lampades suas: exierunt obviam sponso
et sponse. Quinque autem ex eis erant fatue: et quinque prudentes. Sed quinque fatue: acceptis lam-
padibus non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum
lampadibus. Moram autem faciente sponso: dormitaverunt omnes et dormierunt. Media

autem nocte clamor factus est. ecce sponsus venit, exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines
ille: et ornaverunt lampades suas. Fatue autem sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro: quia
lampades nostre extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis et vo-
bis ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere: venit sponsus. et que parate erant
intraverunt cum eo ad nuptias. et clausa est ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines di-
centes. Domine domine: aperi nobis. At ille respondens ait. Amen dico vobis: nescio vos. Vigilate itaque
quia nescitis diem neque horam. Sicut enim homo qui peregre proficiscens vocavit servos suos. et tradidit
illis bona sua. Et uni dedit .v. talenta. alii autem duo. alii vero unum. Unicuique secundum propriam
virtutem: et profectus est statim. Abiit autem qui .v. talenta acceperat. et operatus est in eis. et lucratus est alia
.v. Similiter et qui duo acceperat: lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat: abiens fodit in
terram. et abscondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis: venit dominus servorum illorum. et posuit rati-
onem cum eis. Et accedens qui .v. talenta acceperat: obtulit alia .v. talenta dicens. Domine .v.
talenta tradidisti mihi: ecce alia .v. superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge serve bone et fidelis:
quia super pauca fuisti fidelis. super multa te constituam domini tui. Accessit autem et qui duo talen-
ta acceperat: et ait. Domine duo talenta tradidisti mihi: ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi
dominus eius. Euge serve bone et fidelis quia super pauca fuisti fidelis. super multa te constituam. intra
in gaudium domini tui. Accedens autem et qui unum talentum acceperat: et ait. Domine scio quia homo
durus es. metis ubi non seminasti. et congregas ubi non sparsisti. et timens abii et abscondi talentum tuum
in terra. et ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius: dixit ei. Serve male et piger. sciebas
quia meto ubi non seminavi: et congrego ubi non sparsi. Oportuit ergo te pecuniam meam committere
nummulariis. et veniens ego recepissem utique quod meum est cum usuris. Tollite itaque
ab eo talentum. et date ei qui habet .x. talenta. Omni enim habenti dabitur. et habundabit. Ei autem
qui non habet. et quod videtur habere auferetur ab eo. et inutilem servum mittite in tenebras exterio-
res. ibi erit fletus et stridor dentium. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua
et omnes angeli eius cum eo: tunc sedebit super sedem maiestatis sue. et congregabuntur ante eum omnes gentes
et separabit eos ab invicem. sicut pastor segregat oves ab hedis. Et statuet oves quidem
a dextris. hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex hiis qui a dextris eius erunt. Venite benedicti
patris mei: possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim: et dedistis
mihi manducare. Sitivi: et dedistis mihi bibere. hospes eram: et collegistis me. Nudus: et co-
operuistis me. Infirmus: et visitastis me. In carcere eram: et venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti
dicentes. Domine quando vidimus te esurientem. et pavimus te: sitientem. et dedimus tibi potum. Quando
autem te vidimus hospitem. et collegimus te: aut nudum. et cooperuimus te. aut quando te
vidimus infirmum. et in carcere. et venimus ad te. Et respondens dicet illis. Amen dico vobis,
quamdiu fecistis uni ex hiis fratribus meis minimis: mihi fecistis. Tunc dicet et hiis
qui a sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum: qui paratus est diabolo et
angelis eius. Esurivi enim: et non dedistis mihi manducare. Sitivi: et non dedistis mihi bibere.
hospes eram: et non collegistis me. Nudus: et non cooperuistis me. Infirmus et in carcere: et non
visitastis me. Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes. Domine quando vidimus te esurientem. aut siti-
entem. aut hospitem. aut nudum. aut infirmum. vel in carcere. et non ministravimus tibi?
Tunc respondebit illis dicens. Amen dico vobis. quamdiu non fecistis uni de minoribus hiis: nec mihi
fecistis. Et ibunt hii in supplicium eternum. Iusti autem in vitam eternam. Et factum est cum consum- XXVI
masset ihesus sermones hos omnes: dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pas-
cha fiet. et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes
sacerdotum et seniores populi. in atrium principis sacerdotum. qui dicebatur cayphas:

et consilium fecerunt ut ihesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem. Non in die festo. Ne for-
te tumultus fieret in populo. Cum autem esset ihesus in bethania in domo simonis leprosi. accessit ad
eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi. et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes
autem discipuli: indignati sunt dicentes. Ut quid perditio hec? Potuit enim istud venundari multo.
et dari pauperibus. Sciens autem ihesus: ait illis. Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum op-
erata est in me. Nam pauperes semper habetis vobiscum: me autem non semper habebitis. Mittens enim
hec unguentum hoc in corpus meum: ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis: ubicumque predica-
tum fuerit hoc euangelium in toto mundo. dicetur et quod hec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus ex
duodecim qui dicebatur iudas scarioth. ad principes sacerdotum. et ait illis. Quid vultis michi dare. et
ego eum vobis tradam? At illi constituerunt ei. xxx. argenteos. Et exinde querebat opportuni-
tatem: ut eum traderet. Prima autem die azimorum accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. Ubi
vis paremus tibi comedere pascha? At ihesus dixit. Ite in civitatem ad quendam: et dicite ei.
Magister dicit. Tempus meum prope est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt di-
scipuli sicut precepit illis ihesus. et paraverunt pascha. Vespere autem facto: discumbebat cum discipulis
suis. xii. Et edentibus illis: dixit. Amen dico vobis: quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati val-
de: ceperunt singuli dicere. Numquid ego sum domine? At ille respondens ait. Qui intingit mecum
manum in parapside: hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo. Ve autem
homini illi: per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei: si natus non fuisset homo ille. Respondens autem
iudas qui tradidit eum dixit. Numquid ego sum rabbi? Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem
illis: accepit ihesus panem. et benedixit ac fregit. deditque discipulis suis. et ait. Accipite et co-
medite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit. et dedit illis dicens. Bibite
ex hoc omnes. hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem pec-
catorum. Dico autem vobis non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum. cum
illud bibam vobiscum novum in regno patris mei. Et ymno dicto: exierunt in montem oli-
veti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim.
Percutiam pastorem: et dispergentur oves gregis. Postquam autem resurrexero: precedam vos
in galileam. Respondens autem petrus: ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego numquam
scandalizabor. Ait illi ihesus. Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet
ter me negabis. Ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum: non te negabo. Simili-
ter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis in villam que dicitur gessemani: et dixit dis-
cipulis suis. Sedete hic: donec vadam illuc et orem. Et assumpto petro: et duobus filiis ze-
bedei: cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima mea: usque ad mortem. Susti-
nete hic: et vigilate mecum. Et progressus pusillum: procidit in faciem suam. orans et di-
cens. Pater mi: si possibile est: transeat a me calix iste. Verumptamen non sicut ego volo: sed
sicut tu vis. Et venit ad discipulos suos. et invenit eos dormientes. Et dicit petro. Sic
non potuisti una hora vigilare mecum? Vigilate et orate: ut non intretis in tempta-
tionem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Iterum secundo abiit: et oravit dicens. Pa-
ter mi si non potest transire hic calix nisi bibam illum: fiat voluntas tua. Et venit iterum:
et invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis: abiit iterum
et oravit tercio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos suos: et dicit
illis. Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquabit hora. et filius hominis tradetur
in manus peccatorum. Surgite eamus hinc. Ecce appropinquavit qui me tradet. Adhuc
eo loquente: ecce iudas unus de duodecim. et cum eo turba multa venit cum gladiis
et fustibus: missi a principibus sacerdotum. et senioribus populi. Qui autem tradidit eum

dedit eis signum dicens. Quemcumque osculatus fuero. ipse est: tenete eum. Et confestim acce-
dens ad ihesum: dixit. Aue rabbi. Et osculatus est eum. Dixitque illi ihesus. Amice. ad quod ue-
nisti: Tunc accesserunt. et manus iniecerunt in ihesum. et tenuerunt eum. Et ecce unus de his qui erant cum
ihesu. extendens manum exemit gladium suum. et percutiens seruum principis sacerdotum am-
putauit auriculam eius. Tunc ait illi ihesus. Conuerte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui ac-
ceperint gladium: gladio peribunt. An putas quia non possum rogare patrem meum. et exhibebit mihi
modo plusquam .xii. legiones angelorum: Quomodo ergo implebuntur scripture prophetarum: Quia sic oportet fieri.
In illa hora dixit ihesus turbis. Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere
me: Cotidie apud uos sedebam docens in templo. et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est
ut adimplerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. At illi tenentes
ihesum: duxerunt illum ad caypham principem sacerdotum. ubi scribe et pharisei conuene-
rant. Petrus autem sequebatur eum alonge. usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus in-
tro sedebat cum ministris ut uideret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant fal-
sum testimonium contra ihesum: ut eum morti traderent. et non inuenerunt. cum multi falsi testes ac-
cessissent. Nouissime autem uenerunt duo falsi testes: et dixerunt. hic dixit. Possum destruere
templum dei. et post triduum reedificare illud. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nichil respondes
ad ea que isti aduersum te testificantur: Ihesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi.
Adiuro te per deum uiuum: ut dicas nobis si tu es christus filius dei uiui. Dicit illi ihesus.
Tu dixisti. Verumptamen dico uobis amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis dei. et ue-
nientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit uestimenta sua dicens. Blasphemauit.
Quid adhuc egemus testibus: Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid uobis uidetur: At illi respon-
dentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius. et colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas in
faciem eius dederunt: dicentes. Prophetiza nobis christe. quis est qui te percussit. Petrus uero sedebat foris in atrio.
Et accessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum ihesu galileo eras. At ille negauit coram
omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam: uidit eum alia ancilla. et ait his qui
erant ibi. Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum negauit cum iuramento: quia non noui hominem.
Et post pusillum: accesserunt qui stabant. et dixerunt petro. Vere et tu ex illis es. Nam et loquela tua ma-
nifestum te facit. Tunc cepit detestari et iurare: quia non nouisset hominem. Et continuo gallus
cantauit. Et recordatus est petrus uerbi ihesu quod dixerat. priusquam gallus cantet ter me negabis.
XXVII Et egressus foras fleuit amare. Mane autem facto: consilium inierunt omnes principes sacerdotum et
seniores populi aduersus ihesum: ut eum morti traderent. Et uinctum adduxerunt. et tradiderunt
pontio pilato presidi. Tunc iudas uidens quod eum tradidit quod damnatus esset: penitentia ductus re-
tulit .xxx. argenteos principibus sacerdotum. et senioribus populi: dicens. Peccaui tradens san-
guinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos: tu uideris. Et proiectis argenteis in templo
recessit. et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixe-
runt. Non licet mittere eos in corbanan: quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito: emerunt
ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc uocatus est ager ille acheldemach. hoc est
ager sanguinis. usque in hodiernum diem. Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremiam prophetam
dicentem. Et acceperunt .xxx. argenteos. pretium appretiati quem appreciauerunt a filiis israel. et de-
derunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem. Et interrogauit
eum preses dicens. Tu es rex iudeorum. Dicit ei ihesus. Tu dicis. Et cum accusaretur a principi-
bus sacerdotum. et senioribus populi: nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus. Non audis quan-
ta aduersum te dicunt testimonia: Et non respondit ei ad ullum uerbum ita ut mirare-
tur preses uehementer. Per diem autem solempnem consueuerat preses dimittere populo unum

cum unum quem voluissent. Habebant autem tunc unum vinctum insignem qui dicebatur Barra-
bas. Congregatis ergo illis: dixit Pilatus. Quem vultis dimittam vobis. Barraban, an Ihesum
qui dicitur Christus. Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum. Sedente autem eo pro tribunali: misit
ad eum uxor eius dicens. Nichil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter eum.
Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut peterent Barraban: Ihesum vero perderent.
Respondens autem preses: ait illis. Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt. Barra-
ban. Dicit illis Pilatus. Quid igitur faciam de Ihesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis preses.
Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant dicentes. Crucifigatur. Videns autem Pi-
latus quia nichil proficeret, sed magis tumultus fieret: accepta aqua lavit manus coram populo dicens.
Innocens ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis. Et respondens universus populus dixit. Sanguis
eius super nos: et super filios nostros. Tunc dimisit illis Barraban. Ihesum autem flagellatum: tradi-
dit eis ut crucifigeretur. Tunc milites presidis suscipientes Ihesum in pretorio congregaverunt univer-
sam cohortem. Et exuentes eum: clamidem coccineam circumdederunt illi. Et plectentes
coronam de spinis: posuerunt super caput eius. et harundinem in dextera eius. Et genu flexo ante
eum: illudebant ei dicentes. Ave rex Iudeorum. Et expuentes in eum: acceperunt harun-
dinem et percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei: exuerunt eum clamidem. et induerunt eum
vestimentis eius. et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt hominem Cireneum
venientem de villa nomine Simonem. Hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et venerunt
in locum qui dicitur Golgotha. quod est Calvarie locus. Et dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum.
Et cum gustasset: noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum: diviserunt vestimenta eius sor-
tem mittentes. ut adimpleretur quod dictum est per prophetam. Diviserunt sibi vestimenta mea: et super
vestem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput eius
causam ipsius scriptam. Hic est Ihesus rex Iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones. unus a
dextris. et unus a sinistris. Pretereuntes autem blasphemabant eum: moventes capita
sua et dicentes. Vah qui destruis templum dei. et in triduo illud reedificas. Salva temet
ipsum. Si filius dei es: descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes eum
cum scribis et senioribus dicebant. Alios salvos fecit. se ipsum non potest salvum facere. Si rex
Israel est: descendat nunc de cruce. et credimus ei. Confidit in deo: liberet eum nunc si vult. Dixit
enim. quia filius dei sum. Id ipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo: improperabant ei.
A sexta autem hora tenebre facte sunt super universam terram usque in horam nonam. Et circa horam
nonam: exclamavit Ihesus voce magna dicens. Hely. hely. lamazabathani. hoc est.
Deus meus. deus meus. ut quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes et audientes: dicebant.
Heliam vocat iste. Et continuo currens unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto. et
imposuit harundini et dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant. Sine. videamus an veniat
Helias: liberans eum. Ihesus autem iterum clamans voce magna: emisit spiritum. Et ecce velum
templi scissum est in duas partes: a summo usque deorsum. Et terra mota est. et petre scisse
sunt. et monumenta aperta sunt. Et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt. Et exeun-
tes de monumentis post resurrectionem eius: venerunt in sanctam civitatem: et apparuerunt multis.
Centurio autem et qui cum eo erant custodientes Ihesum. viso terremotu et hiis que fie-
bant: timuerunt valde dicentes. Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mu-
lieres multe a longe. que secute erant Ihesum a Galilea: ministrantes ei. Inter quas
erat Maria Magdalene. et Maria Iacobi et Ioseph mater. et mater filiorum Zebedei. Cum
sero autem factum esset: venit quidam homo dives ab Arimathia nomine Ioseph. qui et ipse
discipulus erat Ihesu. Hic accessit ad Pilatum: et petiit corpus Ihesu. Tunc Pilatus iussit
reddi corpus.

Et accepto corpore ioseph: involvit illud in sindone munda. et posuit illud in monumen-
to suo novo. quod exciderat in petra. et advolvit saxum magnum ad hostium monumenti et abiit.
Erant autem ibi maria magdalene. et altera maria sedentes contra sepulchrum. Altera autem
die quae est post parasceven: convenerunt principes sacerdotum et pharisei: ad pilatum dicentes.
Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens: post tres dies resurgam. Iube ergo
custodiri sepulchrum usque in diem tertium. ne forte veniant discipuli eius et furentur eum
et dicant plebi surrexit a mortuis. et erit novissimus error peior priore. Ait illis pilatus.
Habetis custodiam. Ite. custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum. sig-
XXVIII nantes lapidem cum custodibus. Vespere autem sabbati quae lucescit in prima sabbati venit
maria magdalene et altera maria videre sepulchrum. Et ecce terremotus factus est magnus.
angelus autem domini descendit de celo. Et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. Erat
autem aspectus eius sicut fulgur. et vestimenta eius alba sicut nix. Pre timore autem eius exterriti sunt
custodes. et facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus domini dixit mulieribus. Nolite
timere vos. Scio enim quod ihesum qui crucifixus est queritis. non est hic. Surrexit enim: sicut dixit
vobis. Venite et videte locum ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius et
petro: quia surrexit. et ecce precedet vos in galileam. ibi eum videbitis: ecce predixi vobis.
Et exeuntes cito de monumento cum timore et gaudio magno: cucurrerunt nuntiare
discipulis eius. Et ecce ihesus occurrit illis dicens. Avete. Ille autem accesserunt et tenuerunt
pedes eius. et adoraverunt eum. Tunc ait illis ihesus. Nolite timere. Ite nuntiate fratribus
meis ut eant in galileam. ibi me videbunt. Que cum abissent: ecce quidam de custodi-
bus venerunt in civitatem. et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quae facta fuerant. Et con-
gregati cum senioribus consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes. Di-
cite quia discipuli eius venerunt nocte. et furati sunt eum vobis dormientibus. Et si hoc audi-
tum fuerit a preside: nos suadebimus ei. et securos vos faciemus. At illi accepta pecunia:
fecerunt sicut erant docti. Et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque in hodier-
num diem. Undecim autem discipuli abierunt in galileam. in montem ubi constituerat illis
ihesus. Et videntes eum adoraverunt. quidam autem dubitaverunt. Et accedens ihesus: locu-
tus est eis dicens. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes
baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. docentes servare omnia quecumque
mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem
seculi.

Marcus evangelista dei et petri in baptismate filius. atque in divino ser-
mone discipulus. sacerdotium in israel agens. secundum carnem levita. ad do-
minum conversus. evangelium in ytalia scripsit. ostendens in eo: quid generi suo
deberet et christo. Nam initium principii in voce prophetice exclamationis insti-
tuens: ordinem levitice electionis ostenderet. ut predicans predestinatum iohannem
filium zacharie in voce angeli emissum. annuntiatus non solum verbum carnem factum:
sed corpus domini in omnia per verbum divine vocis animatum: initio evangelice predi-
cationis ostenderet. ut qui hoc legens sciret cui initium carnis in domino et ihesu adve-
nientis habitaculum caro deberet agnoscere. atque in se verbum vocis quod in consonan-
tibus perdiderat: inveniret. Denique cum perfecti evangelii opus intrasset a baptismo domini
predicare deum incipiens: non laboravit nativitatem carnis quam in prioribus vide-
rat dicere. sed totum expulsionem expromens deserti. ieiunium numeri. temptationem diaboli.

congregantem lectorem et ministerium protulit angelorum. ut instruens nos ad intelligen-
dum singula in brevi compingens. nec auctoritatem facti verbi demeret. et perficiendo operi plenitu-
dinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur. ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed
tantum consentiens fidei praedestinata potuit electio. ut nec sic in opere verbi perderet. quod prius meruerat
in genere. Nam et Alexandrie episcopus fuit. cuius per singula opus fuit scire. et evangelii in se dicta dis-
ponere. et disciplinam in se legis agnoscere. et divinam in carne domini intelligere naturam. que in nos
primum requiri oportet. Deinde inquisita voluntate agnosci. habentes mercedem exhortationis. quoniam
qui plantat et qui rigat unum sunt. qui autem incrementum prestat deus est. Incipit evangelium secundum Marcum.
INITIUM evangelii Iesu Christi filii dei. Sicut scriptum est in Ysaia propheta. I
Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit
viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto. parate viam
domini. rectas facite semitas eius. Fuit Iohannes in deserto bap-
tizans. et predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebantur ad
illum Ierosolimite universi. et omnis regio Iudee. et baptizabantur ab illo in Ior-
danis flumine. confitentes peccata sua. Et erat Iohannes vestitus pilis camelorum. et pel-
licea zona circa lumbos eius. et locustas et mel silvestre edebat. et predicabat dicens.
Veniet fortior me post me. cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calcia-
mentorum eius. Ego baptizavi vos in aqua. ille vero baptizabit vos in spiritu sancto.
Et factum est in diebus illis venit Iesus a Nazareth Galilee. et baptizatus est in Ior-
dane a Iohanne. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos. et spiritum sanctum tamquam
columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox facta est de celis. Tu es filius meus
dilectus. in te complacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deser-
to. xl. diebus et xl. noctibus. et temptabatur a Sathana. Eratque cum bestiis. et
angeli ministrabant ei. Postquam autem traditus est Iohannes venit Iesus in Galileam
predicans evangelium regni dei. et dicens. quoniam impletum est tempus. et appropinquavit reg-
num dei. Penitemini et credite evangelio. Et preteriens secus mare Galilee vidit
Simonem et Andream fratrem eius. mittentes retia in mare. Erant enim piscato-
res. Et dixit eis Iesus. Venite post me. faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus
relictis retibus. secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum. vidit Iacobum Zebedei
et Iohannem fratrem eius. et ipsos in navi componentes retia. et statim vocavit illos.
Et relicto patre suo Zebedeo in navi cum mercennariis. secuti sunt eum. Et
ingrediuntur Capharnaum. et statim sabbatis in sinagogis docebat eos. Et stupebant super
doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem habens. et non sicut scribe. Et erat in sinagoga
eorum homo in spiritu inmundo. et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi Iesu Nazarene. veni-
sti perdere nos. Scio qui sis sanctus dei. Et comminatus est ei Iesus dicens. Obmutesce. et exi de
homine. Et discerpens eum spiritus inmundus. et exclamans voce magna. exiit ab eo. Et mi-
rati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes. Quidnam hoc est. Quenam doctrina hec nova. quia
in potestate et spiritibus imperat. et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regi-
onem Galilee. Et protinus egredientes de sinagoga. venerunt in domum Simonis
et Andree cum Iacobo et Iohanne. Decumbebat autem socrus Simonis febricitans. et sta-
tim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius. et continuo dimisit
eam febris. et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occubuisset sol. afferebant ad
eum male habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam. et curavit multos qui vexa-
bantur variis languoribus. et demonia multa eiciebat. et non sinebat ea loqui. quoniam sciebant
eum.

Et diluculo ualde surgens egressus abiit in desertum locum. ibique orabat. Et secutus est eum simon
et qui cum eo erant. et cum uenissent ad eum: dixerunt ei. quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos
uicos et ciuitates. ut et ibi predicem. ad hoc enim ueni. Et erat predicans in synagogis eorum in
omni galilea. et demonia eiciens. Et uenit ad eum leprosus deprecans. et genu flexo dixit. Si uis: po
tes me mundare. Ihesus autem misertus eius. extendit manum suam. et tangens eum: ait illi. Volo.
Mundare. Et cum dixisset: statim discessit ab eo lepra. et mundatus est. Et comminatus est ei. statimque eie
cit illum: et dicit ei. Vide nemini dixeris. sed uade ostende te principibus sacerdotum. et offer pro emun
datione tua: que precepit moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et diffa
mare sermonem. ita ut iam non posset manifeste introire in ciuitatem. sed foris in desertis locis
II esse. Et conueniebant ad eum undique. Et iterum intrauit capharnaum post dies octo. Et auditum est
quod in domo esset: et conuenerunt multi ita ut non caperet neque ad ianuam. et loquebatur eis uerbum. Et ue
nerunt ferentes ad eum paralyticum qui a quatuor portabatur. Et cum non possent offerre eum illi pre
turba. nudauerunt tectum ubi erat. et patefacientes summiserunt grabatum in quo paralyticus ia
cebat. Cum uidisset autem ihesus fidem illorum: ait paralytico. Fili dimittuntur tibi peccata tua. E
rant autem illic quidam de scribis sedentes. et cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur?
Blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Quo statim cognito ihesus spiritu suo: quia sic
cogitarent intra se: dicit illis. Quid ista cogitatis in cordibus uestris? Quid est facilius dicere
paralytico dimittuntur tibi peccata. an dicere surge tolle grabatum tuum et ambula? Ut
autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata: ait paralytico. Tibi
dico surge. tolle grabatum tuum: et uade in domum tuam. Et statim surrexit ille. Et sublato
grabato: abiit coram omnibus. ita ut admirarentur omnes. et honorificarent deum dicentes.
quia numquam sic uidimus. Et egressus est rursus ad mare. omnisque turba ueniebat ad eum. et doce
bat eos. Et cum preteriret: uidit leuin alphei sedentem ad theloneum: et ait illi. Sequere me.
Et surgens secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius: multi publicani et
peccatores simul discumbebant cum ihesu. et discipulis eius. Erant enim multi qui sequebantur eum. Et
scribe et pharisei uidentes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus: dicebant di
scipulis eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister uester et bibit? Hoc audito:
ihesus ait illis. Non necesse habent sani medico. sed qui male habent. Non enim ueni uocare iustos:
sed peccatores. Et erant discipuli iohannis et pharisei ieiunantes. Et ueniunt et dicunt ei. Quare
discipuli iohannis et phariseorum ieiunant. tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis ihesus.
Numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus est cum illis ieiunare? Quanto tempore habent secum
sponsum non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus. et tunc ieiuna
bunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis: assuit uestimento ueteri. alioquin aufert
supplementum nouum a ueteri. et maior scissura fit. Et nemo mittit uinum nouum in utres
ueteres. Alioquin disrumpet uinum utres. et uinum effundetur. et utres peribunt. Sed uinum no
mitti debet. uum in utres nouos mittendum est. Et factum est iterum cum dominus sabbatis ambularet per sata. et
discipuli eius ceperunt pregredi et uellere spicas. Pharisei autem dicebant ei. Ecce quid faciunt
discipuli tui sabbatis quod non licet. Et ait illis. Numquam legistis quid fecerit dauid. quando necessitatem
habuit. et esuriit ipse et qui cum eo erant. quomodo introiuit in domum dei sub abiathar princi
pe sacerdotum. et panes propositionis manducauit quos non licebat edere nisi sacerdotibus. et dedit
eis qui cum eo erant. Et dicebat eis. Sabbatum propter hominem factum est. et non homo propter sabbatum. Itaque
III dominus est filius hominis et sabbati. Et introiuit iterum in synagogam. et erat ibi homo habens manum
aridam. Et obseruabant eum si sabbatis curaret: ut accusarent illum. Et ait homini ha
benti manum aridam. Surge in medio. Et dicit eis. Licet sabbatis bene facere. an male

aīam saluā face an ꝑde? At illi tacebant. Et circūspiciens eos cū ira: ꝯtristat̃ sr̃ cecitate
cordꝰ eoꝝ dicit hoī. Extende manū tuā. Et extendit. Et restituta ē manꝰ illi. Exeuntes
autē pharisei statī cū herodianis: ꝯsiliū faciebant adūsꝰ eū: quō eū ꝑderent. Ihc autē cū
discipłis suis secessit ad mare. ⁊ mlta turba a galilea ⁊ iudea secuta ē eū ab ierosoli-
mis. ⁊ ab ydumea. ⁊ trans iordanen. ⁊ q̄ c̃ca tyrū ⁊ sidonē mltitudo magna audientes q̄ fa-
ciebat: uenieba͂t ad eū. Et dixit ihc discipłis suis ut nauicła sibi deseruiret ꝓp t̃bā. ne cō-
p̄merent eū. Mltos enī sanabat. ita ut irruerent in eū. ut illū tangerent. Quot̄ autē
hēbant plagas. ⁊ sp̄c immundi cū illū uidebant: p̄cidebant ei. Et clamabant dicentes.
Tu es filius dī. Et uehementer cōminabat̃ eis ne manifestarent illū. Et ascendens in mon-
tē uocauit ad se q̄s uoluit ipe. ⁊ uenerūt ad eū. Et fecit ut ēent. xij. cū illo. ⁊ ut mit-
teret eos p̄dicare. ⁊ dedit illꝭ potestatē curandi infirmitates ⁊ eiciendi demonia. Et iposuit
simoni nomē petrꝰ. Et iacobū zebedei. ⁊ iohm̄ frēm iacobi. ⁊ iposuit eis nōia boanerges.
qđ ē filii tonitrui. Et andreā ⁊ philippū. ⁊ bartholomeū. ⁊ matheū ⁊ thomā. ⁊ iacobū
alphei. ⁊ thaddeū. ⁊ simonē chananeū. ⁊ iudā scarioth q̄ tradidit illū. Et ueniunt ī
domū. ⁊ ꝯuenit rursū t̃ba. ita ut n̄ possent neq̄ panē manducare. Et cū audissent sui, exi-
erūt tenēre eū. Dicebant enī qm̄ in furorē uersꝰ ē. Et scribe q̄ ab ierosolimis descen-
derant: dicebant. qm̄ beelzebub hēt. ⁊ qꝛ in p̄ncipe demonioꝝ eicit demonia. Et ꝯuoca-
tis eis: in parabolis dicebat illꝭ. Quō p̄t sathanas sathanā eicere? Et si regnū in se di-
uidat̃: n̄ pōt stare regnū illud. Et si domꝰ sr̃ semetipsam dispertiat̃: n̄ poterit domꝰ illa
stare. Et si sathanas ꝯsurrexerit in se ipm: dispertitꝰ ē. ⁊ n̄ poterit stare. s; finem hēt. Ne-
mo p̄t uasa fortis ingressus in domū diripe. n̄ p̄us fortē alliget. ⁊ tc̄ domū eiꝰ diripi-
et. Amē dico uob̄ qm̄ oīa dimittent̃ filiꝭ hoīum pecca ⁊ blasphemie qb; blasphe-
mauerīt. Q autē blasphemauerit in sp̄m scm̄: n̄ hebit remissionē ineternū. s; reus erit
eterni delicti. qm̄ dicebant sp̄m immundū hēt. Et ueniunt mr̄ eiꝰ ⁊ frēs. ⁊ foris stantes
miserūt ad eū. uocantes eū. ⁊ sedebat c̄ca eū turba. ⁊ dicunt ei. Ecce mr̄ tua ⁊ frēs tui
foris q̄runt te. Et r̄ndens eis: ait. Que ē mr̄ mea. ⁊ frēs mei? Et circūspiciens eos q̄ in cir-
cuitu eiꝰ sedebant: ait. Ecce mr̄ mea ⁊ frēs mei. Q enī fecerit uoluntatē dī: hic frr̄ meꝰ
⁊ soror mea ⁊ mr̄ ē. Et iterum cepit ihc docē ad mare. ⁊ ꝯgregata ē ad eū t̃ba mlta. ita ut **IIII**
nauē ascendens sederet in mari. Et oīs turba c̄ca mare sr̃ terram erat. ⁊ docebat eos
in parabolis mlta. ⁊ dicebat illis in doctrina sua. Audite. Ecce exiit seminans ad seminand̃.
Et dū seminat: aliud cecidit c̄ca uiā. ⁊ uenerūt uolucres celi: ⁊ comederūt illud. Aliud
u͛o cecidit sup̄ petrosa: ubi n̄ hūit t̃rā mltā. ⁊ statī exortū ē. qm̄ n̄ hēbat altitudinē t̃re.
⁊ qn̄ exortꝰ ē sol: estuauit. ⁊ eo q̄ n̄ hēbat radicē: exaruit. Et aliud cecidit in spinas
⁊ ascenderūt spine. ⁊ suffocauerūt spine illud. ⁊ fructū n̄ dedit. Et aliud cecidit in t̃rā
bonā. ⁊ dabat fructū ascendentē ⁊ crescentē. ⁊ afferebat unū. xxx. ⁊ unū. lx. ⁊ unū
centesimū. Et dicebat. Q hēt aures audiendi audiat. Et cum eēt singłaris: in-
t̃rogauerūt eū hii q̄ cū eo erant. xij. parabolam. Et dicebat eis. Uob̄ datū ē nosse
misteriū regni dī. illꝭ autē q̄ foris sr̃: in parabolꝭ oīa fiunt. ut uidentes uideant.
⁊ n̄ uideant. ⁊ audientes audiant. ⁊ n̄ intelligant. neq̄n ꝯuertant̃. ⁊ dimittant̃ eis
pecca. Et ait illꝭ. Nescitis parabolam hanc? Et quō oēs parabolas cognoscetis? Q se-
minat: uerbū seminat. hii autē sr̃ qui c̄ca uiā: ubi seminatur uerbū. Et cū audierint:
ꝯfestim uenit sathanas. ⁊ aufert uerbū qđ seminatū ē in cordib; eoꝝ. Et hii sr̃ simil-
r̄ q̄ sup̄ petrosa seminant. q̄ cū audierint uerbū: statī cū gaudio accipiunt illud. ⁊ n̄
hūt radicem in se. s; temporales sr̃. Deinde orta tribulatione ⁊ p̄secutione ꝓp uerbū: ꝯfestim scan-
dalizantur.

Et alii sunt qui in spinis seminantur. hii sunt qui verbum audiunt. et erumpne seculi. et deceptio divitiarum
et circa reliqua concupiscentie introeuntes suffocant verbum. et sine fructu efficitur. Et hii sunt qui super terram
bonam seminati sunt. qui audiunt verbum et suscipiunt. et fructificant. unum .xxx. et unum .lx. et unum .c.
Et dicebat illis. Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto. nonne ut super can
delabrum ponatur. non est enim aliquid absconditum quod non reveletur. nec factum est occultum: quod in palam non ve
niat. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis. Videte quid audiatis. In qua mensu
ra mensi fueritis: remetietur vobis. Qui enim habet: dabitur illi. et qui non habet: et quod habet auferetur ab illo.
Et dicebat. Sic est regnum dei quemadmodum si homo iaciat sementem super terram. et dormiat. et exurgat
nocte et die. et semen germinet. et increscat. dum nescit ille. ultro enim terra fructificat primum herbam.
deinde spicam. deinde plenum frumentum in spica. Et cum ex se produxerit fructus: statim mittit falcem.
quoniam adest messis. Et dicebat. Cui assimilabimus regnum dei. aut cui comparabimus illud: Sicut gra
num sinapis. quod cum seminatum fuerit in terra: minus est omnibus seminibus. que sunt in terra. et cum natum fuerit: as
cendit in arborem. et fit maius omnibus oleribus. et facit ramos magnos. ita ut possint sub um
bra eius: aves celi habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum prout poterant
audire. Sine parabola autem non loquebatur eis. Seorsum autem discipulis suis: disserebat omnia.
Et ait illis in illa die cum sero esset factum: transeamus contra. Et dimittentes turbam: assumunt
eum ita ut erat in navi. et alie naves erant cum illo. Et facta est procella magna venti. et
fluctus mittebat in navim. ita ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical
dormiens. Et excitant eum et dicunt illi. Magister non ad te pertinet quod perimus: Et exur
gens: comminatus est vento. et dixit mari. Tace et ommutesce. Et cessavit ventus
et facta est tranquillitas magna. et ait illis. Quid timidi estis: Necdum habetis fidem. Et timu
erunt timore magno. et dicebant ad alterutrum. Quis putas est iste quia ventus et mare
V obediunt ei. Et venerunt trans fretum maris in regionem gerasenorum. Et exeunti ei de
navi: statim occurrit de monumentis homo in spiritu inmundo qui domicilium habebat in monu
mentis. Et neque cathenis eum poterat quisquam ligare. quoniam sepe compedibus et cathenis vinctus:
dirrupisset cathenas. et compedes comminuisset. et nemo poterat eum domare. et sem
per nocte ac die in monumentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus. Vi
dens autem ihesum a longe cucurrit et adoravit eum. et clamans voce magna dixit. Quid mi
chi et tibi ihesu fili dei altissimi: Adiuro per deum ne me torqueas. Dicebat enim illi. Exi spiritus in
munde ab homine. et interrogabat eum. Quod tibi nomen est: Et dicit ei. legio michi nomen est:
quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa
montem grex porcorum pascens in agris. et deprecabantur eum spiritus dicentes. Mitte nos in
porcos. ut in eos introeamus. et concessit eis statim ihesus. Et exeuntes spiritus inmundi in
troierunt in porcos. et magno impetu grex precipitatus est in mare. ad duo milia. et
suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos fugerunt. et nuntiaverunt in civitatem. et
in agros. Et egressi sunt videre quid esset factum. et veniunt ad ihesum. et vident illum qui a de
monio vexabatur: sedentem vestitum. et sane mentis. et timuerunt. et narraverunt illis
qui viderant qualiter factum esset ei qui demonium habuerat: et de porcis. Et rogare ceperunt
eum ut discederet de finibus eorum. Cumque ascenderet navim: cepit illum deprecari qui a
demonio vexatus fuerat: ut esset cum illo. et non admisit eum. Sed ait illi. Vade in do
mum tuam ad tuos: et nuntia illis quanta tibi dominus fecerit. et misertus sit tui. Et abiit
et cepit predicare in decapoli quanta fecisset ihesus: et omnes mirabantur. Et cum transcen
disset ihesus in navi rursus. transfretum. convenit turba multa ad illum. et erat circa
mare. Et venit quidam de archisinagogis nomine iairus. Et videns eum procidit

ad pedes eius et deprecatur eum multum dicens. Quoniam filia mea in extremis est. veni impone manum
tuam super eam. ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo. et sequebatur eum turba multa. et conprimebant eum. Et
mulier que erat in profluvio sanguinis annis .xii. et fuerat multa perpessa a conpluribus medicis. et e-
rogaverat omnia sua. nec quicquam profecerat. sed magis deterius habebat. cum audisset de ihesu: venit
in turba retro. et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim. quia si vel vestimenta eius tetigero: salva ero.
Et confestim siccatus est fons sanguinis eius. et sensit corpore quod sanata esset a plaga. Et statim ihesus
in semet ipso cognoscens virtutem que exierat de illo: conversus ad turbam ait. Quis tetigit vestimen-
ta mea? Et dicebant ei discipuli sui. Vides turbam conprimentem te. et dicis. quis me tetigit. Et cir-
cumspiciebat videre eam: que hoc fecerat. Mulier autem timens et tremens sciens quod factum esset in se: ve-
nit et procidit ante eum. et dixit ei omnem veritatem. Ihesus autem dixit ei. Filia fides tua te salvam fecit.
vade in pace. et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente: veniunt ad archisinago-
gum dicentes. quia filia tua mortua est. quid ultra vexas magistrum? Ihesus autem audito verbo quod
dicebatur: ait archisinagogo. Noli timere. tantummodo crede. Et non admisit quemquam se sequi. nisi petrum
et iacobum. et iohannem fratrem iacobi. Et veniunt in domum archisinagogi. et videt tumultum.
et flentes. et eiulantes multum. Et ingressus ihesus: ait illis. Quid turbamini. et ploratis? puel-
la non est mortua: sed dormit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis omnibus: assumit patrem et matrem
puelle. et qui secum erant. Et ingrediuntur ubi puella erat iacens. et tenens manum puelle:
ait illi. Tabitacumi. quod est interpretatum. puella tibi dico surge. Et confestim surrexit pu-
ella: et ambulabat. Erat autem annorum .xii. et obstupuerunt stupore magno. Et precepit illis
vehementer: ut nemo id sciret. Et dixit illi dari manducare. Et egressus inde: ab- VI
iit in patriam suam et sequebantur eum discipuli sui. Et facto sabbato: cepit in sinagoga docere.
Et multi audientes ammirabantur in doctrina eius. dicentes. Unde huic hec omnia? Et que est sa-
pientia que data est illi? et virtutes tales que per manus eius efficiuntur? Nonne hic est faber filius
marie. frater iacobi et ioseph. et iude. et simonis. Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scan-
dalizabantur in illo. Et dicebat eis ihesus. Quia non est propheta sine honore: nisi in patria sua. et in cog-
natione sua. et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere. nisi paucos infirmos inpositis ma-
nibus curavit. Et mirabatur propter incredulitatem illorum. Et circuibat castella docens. Et con-
vocavit .xii. Et cepit eos mittere binos. et dabat illis potestatem spirituum inmundorum. Et precep-
it eis ne quid tollerent in via: nisi virgam tantum. non peram. non panem. neque in zona es: sed calciatos
sandaliis. et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat eis. Quocumque introieritis in domum: illic
manete. donec exeatis inde. Et quicumque non receperint nec audierint vos: exeuntes inde excu-
tite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes predicabant ut penitentiam
agerent. et demonia multa eiciebant. et ungebant oleo multos egros. et sanabant. Et
audivit rex herodes. manifestum enim factum est nomen eius. et dicebat quia iohannes baptista sur-
rexit a mortuis: et propterea virtutes operantur in illo. Alii autem dicebant quia helias est. Alii VII
vero quia propheta est quasi unus ex prophetis. Quo audito: herodes ait. Quem ego decollavi iohannem: hic a mortuis
resurrexit. Ipse enim herodes misit ac tenuit iohannem. et vinxit eum in carcerem propter herodi-
adem uxorem fratris sui. quia duxerat eam. Dicebat enim iohannes herodi. Non licet tibi habere uxorem
fratris tui. herodias autem insidiabatur illi. et volebat occidere eum nec poterat. Herodes autem metu-
ebat iohannem. sciens eum virum iustum et sanctum. et custodiebat eum. et audito eo multa faci-
ebat. et libenter eum audiebat. Et cum dies oportunus accidisset: herodes natalis sui
cenam fecit principibus. et tribunis. et primis galilee. Cumque introisset filia ipsius hero-
diadis. et saltasset. et placuisset herodi. simulque recumbentibus: rex ait puelle. Pete
a me quod vis: et dabo tibi. Et iuravit illi quia quicquid petieris dabo tibi. licet dimidium
regni mei.

Que cū exisset: dixit mři sue. Qd petā: At illa dixit. Caput iohīs baptē. Cūq; intro
isset statī cū festinatōe ad regē: petiuit dicēs. Uolo ut ptin' des m̄ in disco caput io
hannis baptē. Et contristat' ē rex. ꝓp iusiurandū ⁊ ꝓp simul recūbentes: noluit eā ꝯ
tristari. Sꝫ misso spiculatore pcepit afferri cap̄ iohīs in disco. ⁊ decollauit eū in carc̄e. ⁊
attulit cap̄ ei' in disco. ⁊ dedit illud puelle. ⁊ puella dedit mři sue. Quo audito: dis
cipli ei' uenert. ⁊ tulert corp' ei'. ⁊ posuert illud in monumēto. Et conuenientes apli ad
ihm: renunciauert oīa q̄ egant ⁊ docuant. ⁊ ait ill'. Uenite seorsū in desertū locū.
⁊ requiescite pusillū. Erant enī q̄ ueniebant ⁊ redibant multi. ⁊ nec spaciū manducan
di habebant. Et ascendentes in nauī: abiert in desertū locū seorsū. Et uiderunt eos ab
euntes. ⁊ cognouert multi. Et pedestres de oībꝫ ciuitatibꝫ concurrert illuc. ⁊ puenert eos.
Et exiens uidit turbā multā ihc. ⁊ misertus ē sr̄ eos. qa erant sic oues n̄ hn̄tes pastorē.
⁊ cepit illos docē multa. Et cū iam hora multa fieret: accessert discipli eius dicentes.
Desertꝰ ē locꝰ hic. ⁊ iā hora ꝑterit. Dimitte illos ut euntes in pximos uillas ⁊ uicos. emāt
s' cibos q̄s manducent. Et respondens ait ill'. Date ill' manducare. Et dixert ei. Euntes
emam' denariis ducentis panes. ⁊ dabim' ill' manducare. Et dicit eis. Qt panes hr̄e
tis: ite ⁊ uidete. Et cū cognouissent: dicūt. v. ⁊ duos pisces. Et pcepit ill' ut accūbe
facerent oēs scđm contubnia sr̄ uiride fenū. ⁊ discubuert in partes p centenos. ⁊ qn
quagenos. Et acceptis. v. panibꝫ. ⁊ duobꝫ piscibꝫ. intuens in celū bn̄dixit. ⁊ fregit. ⁊ de
dit discipłis suis. ut ponerent an̄ eos. ⁊ duos pisces diuisit oībꝫ. Et manducauert
oēs. ⁊ saturati sūt. Et sustulert reliq̄as fragmētoꝝ. xii. cophinos plenos. ⁊ de piscibꝫ.
Erant aūt q̄ manducauert. v. milia uiroꝝ. Et statī coegit discipłos suos ascēn
dē nauī ut pcederent eū trans fretū ad bethsaidam: dū ipē dimitteret ppłm. Et cū di
misisset eos: abiit in montē orare. Et cū sero eēt: erat nauis in medio mari.
⁊ ipē sol' in terra. Et uidens eos laborantes in remigando. Erat enī uent' ꝯtrarius eis. Et
circa quartā uigiliā noctis uenit ad eos: ambulans sup mare. ⁊ uolebat pterire eos.
At illi ut uidert eū ambulantē sup mare. putauert fantasma eē. ⁊ exclama
uert. Oēs enī eū uiderunt: ⁊ conturbati sūt. Et statī locut' ē cū eis: ⁊ dix eis. Confidite ego
ego sū: nolite timē. Et ascendit ad illos in nauī. ⁊ cessauit uent'. ⁊ plus magis
intꝰ se stupebant. Non enī intellexerant de panibꝫ. Erat enī cor eoꝝ obcecatū. Et cū
transfretassent: puenert in terram genesareth ⁊ applicuert. Cūq; egressi eēnt de
naui: continuo cognouert eū. Et pcurrentes in uniūsam regionem illā ceperūt
in grabatis eos qui se male hr̄ebant circūferre ubi audiebant eū eē. Et q̄cūq; introibat
in uicos uł in uillas. aut ciuitates: in plateis ponebant infirmos. ⁊ dep̄cabant
eū. ut uł fimbriā uestimēti ei' tangerent. Et q̄quot tangebant eū: salui fiebant.
VII Et conueniunt ad eū pharisei. ⁊ qdā de scribis uenientes ab ierosolimis. Et cū ui
dissent quosdam de discipłis eius cōibꝫ manibꝫ id ē n̄ lotis manducare panē
uituperauert. Pharisei enim ⁊ oēs iudei nisi crebro lauent man': n̄ manducant.
tenentes traditiōes senioꝝ. ⁊ a foro n̄ baptizentur n̄ comedūt. Et alia multa sūt q̄
tradita sūt ill' seruare. Baptisma calicū ⁊ urceoꝝ ⁊ eramētoꝝ ⁊ lectoꝝ. Et interrogabāt
eū pharisei ⁊ scribe dicentes. Q̄re discipli tui non ambulant iuxta traditionem
senioꝝ. sꝫ cōibꝫ manibꝫ manducant panē. At ille respondens: dixit eis. Bn̄ pphauit
ysaias de uobis ypocritis. sic scriptū ē. ppłs hic labiis me honorat. cor autē eoꝝ
longe ē a me. In uanū autē me colūt. docentes doctrinas ⁊ pcepta hoīū. Relinquentes
enī mandatū dei. tenentes traditiōes hoīum baptismata urceoꝝ ⁊ calicū ⁊ alia

similia huiusmodi facitis multa. Et dicebat illis. Bene irritum facitis preceptum dei. ut tradicionem
uestram seruetis. Moyses enim dixit. Honora patrem tuum et matrem tuam. Et qui maledixerit
patri uel matri: morte moriatur. Vos autem dicitis. Si dixerit homo patri aut matri corban: quod
est donum quodcumque ex me est: tibi profuerit. et ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut
matri. rescindentes uerbum dei. per tradicionem uestram quam tradidistis. et multa similia huiusmodi fa-
citis. Et aduocans iterum turbam dicebat illis. Audite me omnes et intelligite. Nichil est extra
hominem introiens in eum: quod possit eum coinquinare. Sed que de homine procedunt: illa sunt que coinquinant
hominem. Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum introisset in domum a turba: interro-
gabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis. Sic et uos imprudentes estis: Non intelli-
gitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum coinquinare: quia non introit in cor eius. sed in
uentrem et in secessum exit. purgans omnes escas: Dicebat autem quoniam que de homine exeunt il-
la coinquinant hominem. Ab intus enim de corde hominum male cogitationes procedunt. adulteria for-
nicationes. homicidia. furta. auaricie. nequicie. dolus. impudicitia. oculus malus. blas-
phemie. superbia. stulticia. Omnia hec mala ab intus procedunt. et coinquinant hominem. Et inde sur-
gens abiit in fines tyri et sidonis. et ingressus domum neminem uoluit scire. et non po-
tuit latere. Mulier enim statim ut audiuit de eo. cuius filia habebat spiritum immundum: intra-
uit. et procidit ad pedes eius. Erat enim mulier gentilis syrophenissa genere. Et rogabat
eum. ut demonium eiceret de filia eius. Qui dixit illi. Sine prius saturari filios. Non est bonum
sumere panem filiorum. et mittere canibus. At illa respondit. et dixit ei. Utique domine. Nam et ca-
telli comedunt sub mensa de micis puerorum. Et ait illi. Propter hunc sermonem uade. exiit
demonium de filia tua. Et cum abisset domum suam: inuenit puellam iacentem supra
lectum. et demonium exisse. Et iterum exiens de finibus tyri. uenit per sidonem ad mare ga-
lilee inter medios fines decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum. et deprecabantur
eum. ut imponat illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum: misit digitos suos
in auriculas eius. Et expuens: tetigit linguam eius. Et suspiciens in celum: ingemuit.
et ait illi. Effeta: quod est adaperire. Et statim aperte sunt aures eius. et solutum est uinculum
lingue eius. et loquebatur recte. et precepit eis ne cui dicerent. Quanto autem eis precipiebat:
tanto magis plus predicabant. et eo amplius admirabantur dicentes. Bene omnia fecit. et
surdos fecit audire. et mutos loqui. In illis diebus iterum cum turba multa esset cum ihesu. nec haberent VIII
quod manducarent: conuocatis discipulis ait illis. Misereor super turbam: quia ecce iam triduo
sustinent me: nec habent quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam: defi-
cient in uia. Quidam enim ex eis de longe uenerunt. Et responderunt ei discipuli. Unde istos po-
terit quis hic saturare panibus in solitudine. Et interrogabat. Quot panes habetis: Qui dixe-
runt. vii. Et precepit turbe discumbere super terram. Et accipiens .vii. panes gratias agens
et apposu erunt fregit. et dabat discipulis suis ut apponerent: turbe. et habebant pisciculos paucos. et ipsos bene-
dixit. et iussit apponi. Et manducauerunt. et saturati sunt. Et sustulerunt quod superauerat
de fragmentis: vii. sportas. Erant autem qui manducauerant: quasi .iiii. milia. et dimi-
sit eos. Et statim ascendens nauim cum discipulis suis. uenit in partes dalmanutha.
Et exierunt pharisei. et ceperunt conquirere cum eo. querentes ab illo signum ab eo temptan- de celo.
tes eum. et ingemiscens spiritu ait. Quid generatio ista signum querit: Amen dico uobis
si dabitur generationi isti signum. Et dimittens eos ascendit iterum nauim. et abiit
trans fretum. et obliti sunt panes sumere. et nisi unum: non habebant secum in naui. Et pre-
cipiebat eis dicens. Uidete et cauete a fermento phariseorum. et fermento herodis. Et
cogitabant ad alterutrum dicentes. quia panem non habemus. Quo cognito ihesus ait illis. Quid

cogitatis quia panes non habetis? Nondum cognoscitis nec intelligitis? Adhuc cecatum habetis cor
vestrum. oculos habentes non videtis? et aures habentes non auditis? nec recordamini quando v. pa-
nes in v. milia. et quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis. Dicunt ei. xii. Quando et vii.
panes in iiii. milia. quot sportas tulistis? Et dicunt ei. vii. Et dicebat. quomodo nondum intelli-
gitis? Et veniunt bethsaida. et adducunt ei cecum. et rogabant illum ut tangeret. Et appre-
hensa manu ceci: eduxit eum extra vicum. et expuens in oculos eius impositis manibus suis
interrogavit eum si quid videret. Et aspiciens ait. Video homines velut arbores ambulan-
tes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius. et cepit videre. et restitutus est. ita ut videret omnia.
Et misit illum in domum suam dicens. Vade in domum tuam. et si in vicum introieris: nemini dixeris.
Et ingressus est ihesus et discipuli eius in castella cesaree philippi. et in via interrogabat disci-
pulos suos dicens. Quem me dicunt esse homines? Qui responderunt illi dicentes. Alii iohannem baptistam
alii heliam. alii vero quasi unum de prophetis. Tunc dicit illis. Vos vero quem me esse dicitis? Respon-
dens petrus ait. Tu es christus. Et comminatus est eis. ne cui dicerent de illo. Et cepit docere eos quoniam
oportet filium hominis pati multa. et reprobari a summis sacerdotibus. et summis senioribus. et scribis
et occidi. et post dies tres resurgere. et palam verbum loquebatur. Et apprehendens petrus eum: ce-
pit increpare. Qui conversus videns discipulos suos: comminatus est petro dicens. Vade retro me
sathanas. quoniam non sapis ea que dei sunt. sed que hominum sunt. Et convocata turba cum discipulis suis:
dixit eis. Si quis vult post me sequi: deneget semet ipsum. et tollat crucem suam et sequatur me.
Qui enim voluerit animam suam salvam facere: perdet eam. qui autem perdiderit animam suam propter me
et evangelium: salvam faciet eam. Quid enim proderit homini si lucretur totum mundum. et detri-
mentum anime sue patiatur? Aut quid dabit homo commutationem pro anima sua? Qui enim me
confessus fuerit. et verba mea in generatione ista adultera: et peccatrice: et filius hominis confitebitur
eum in gloria patris sui cum angelis suis. Et dicebat illis. Amen dico vobis quia sunt quidam de
hic stantibus qui non gustabunt mortem. donec videant regnum dei venientis in virtute.
IX Et post dies sex: assumpsit ihesus petrum et iacobum et iohannem. et ducit illos in montem ex-
celsum solos. et transfiguratus est coram ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splendida sicut nix.
qualia fullo super terram non potest candida facere. Et apparuit illis helias cum moyse. et erant
loquentes cum ihesu. Et respondens petrus: ait ihesu. Rabbi: bonum est nos hic esse. faciamus hic
tria tabernacula. tibi unum. moysi unum. et helie unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant
enim timore exterriti. et facta est nubes obumbrans eos. Et venit vox de nube dicens. Hic est
filius meus karissimus audite illum. Et statim circumspicientes: neminem amplius viderunt
nisi ihesum tantum secum. Et descendentibus illis de monte. precepit illis ne cuiquam que vidissent nar-
rarent. nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. Et verbum continuerunt apud se. que-
rentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes. Quid ergo dicunt
pharisei et scribe quia heliam oportet venire primum. Qui respondens ait illis. Helias cum ve-
nerit: primo restituet omnia. et quomodo scriptum est in filium hominis: ut multa patiatur et con-
tempnatur. Sed dico vobis quia helias venit. et fecerunt illi quecumque voluerunt. sicut scriptum
est de eo. Et veniens ad discipulos suos: vidit turbam magnam circa eos. et scribas
conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns ihesum stupefactus est et expaverunt. et ac-
currentes salutabant eum. Et interrogavit eos. Quid inter vos conquiritis? Et respon-
dens unus de turbis dixit. Magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mu-
tum. qui ubicumque eum apprehenderit: allidit illum et spumat. et stridet dentibus. et arescit.
et dixi discipulis tuis ut eicerent illum. et non potuerunt. Qui respondens eis dixit. O generatio prava
et incredula quamdiu apud vos ero. quamdiu apud vos patior? Afferte illum ad

ne. Et attulerūt eū. Et cū uidisset illū: statī sp̄c cōturbauit illū. ⁊ elisus in trā uolutabat᷑
spumans. Et interrogauit patrē ei' quantū tpis ē ex quo h' ei accidit. At ille ait. Ab
infantia. Et frequēt eū ⁊ in ignē ⁊ in aquā misit. ut eū pderet. Sȝ si qd potes: adiuua
nos misert' nrī. Ihc autē ait illi. Si potes credere: oīa possibilia sūt credenti. Et continuo
exclamans pr̄ pueri: cū lacrimis aiebat. Credo dn̄e. adiuua meā incredulitatē. Et
cū uidisset ihc concurrentē turbā: cōminat' ē spui inmundo dicens illi. Surde ⁊ mu
te sp̄c. ego precipio tibi. exi ab eo. ⁊ amplius ne introeas in eū. Et exclamans ⁊ multū
discerpens eū: exiit ab eo. ⁊ factus ē sicut mortuus. ita ut multi dicerent quia ē mortuus.
Ihc autē tenens manū ei': eleuauit eū ⁊ surrexit. Et cū introisset domū: discipli ei'
secreto interrogabant. Quare nos nō potuim' eicere eū: Et dixit illis. Hoc genus in nullo pt̄ exire:
nisi in oratione ⁊ ieiunio. Et inde pfecti pretergrediebant᷑ in galileam. nec uolebat quemq̄
scire. Docebat autē discipulos suos ⁊ dicebat. quoniā filius hoīs tradet᷑ in manus hoīm ⁊ occident
eū. ⁊ occisus tertia die resurget. At illi ignorabant uerbū. ⁊ timebant interrogare eū. ⁊ ue
nerūt capharnaū. Qui cū domi esset: interrogabat eos. Qd in uia tractabatis: At illi ta
cebant. Siquidē inter se in uia disputauerant: quis eorū maior esset. Et residens uocauit
xii. ⁊ ait illis. Si quis uult primus esse: erit oīm nouissimus ⁊ minister. Et accipiens pu
erū statuit eū in medio eorū. Quē cū complexus esset: ait illis. Quisquis unū ex hui' pueris
receperit in noīe meo: me recipit. ⁊ quicūq; me susceperit nō me solū suscipit. sȝ eū qui me
misit. Respondit illi iohs dicens. Magister uidimus quendā in noīe tuo eicientē demonia
qui nō sequitur nos. ⁊ phibuimus eū. Ihc autē ait. Nolite phibere eū. Nemo est enim qui faciat
uirtutē in noīe meo. ⁊ possit cito male loqui de me. Qui enim nō ē aduersū uos: pro uobis ē.
Quisquis enim potū dederit uobis calicē aque frigide in noīe meo: quia xpi estis. amen dico uobis
nō perdet mercedē suā. Et quisquis unū de pusillis hiis credentibȝ in me scandalizauerit:
bonū ē ei magis si circumdaret᷑ mola asinaria in collo ei' ⁊ in mare mitteret᷑. Et si scan
dalizauerit te manus tua: abscide illā. Bonū ē tibi debilem introire in uitā. quā duas
manus habentē: ire in gehennā ignis inextinguibil'. ubi uermis eorū nō moritur: ⁊ ignis
nō extinguitur. Et si pes tuus scandalizat: amputa illū. Bonū est tibi claudū introire
in uitā eternā: quā duos pedes habentē mitti in ignē eternū. inextinguibilē. ubi uermis
eorū nō moritur. ⁊ ignis nō extinguit᷑. Quod si oculus tuus scandalizat te: eice eū. Bonū ē tibi
luscū introire in regnū dei: quā duos oculos habentē: mitti in gehennā ignis. ubi uer
mis eorū nō moritur: ⁊ ignis nō extinguitur. Oīs enim igne salietur. ⁊ oīs sallietur uictima.
bonū ē sal. quod si sal insulsū fuerit: in quo illud condietis: Habete in uobis sal. ⁊ pacē
habete inter uos. Et inde surgens uenit in fines iudee ultra iordanen. ⁊ conueniunt X
iterū turbe ad eū. ⁊ sicut cōsueuerat: iterū docebat eos. Et accedentes pharisei interro
gabant eū. si licet uiro uxorē dimittere. temptantes eū. At ille respondens ait. Quid uo
bis precepit moyses: Qui dixerunt. Moyses pmisit libellum
repudii scribere ⁊ dimittere. Quibȝ respondens ihc ait. Ad
duritiam cordis urī scripsit uobis preceptū illud. Ab
initio autē creature masculū ⁊ feminā fecit eos. Et
dixit. Propter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē. ⁊ adherebit
uxori. ⁊ erūt duo in carne una. Itaq; iā nō sūt duo:
sed una caro. Quod ergo deus coniunxit: hō nō separet.
Et in domo iterū discipli interrogauerūt. ⁊ ait illis.
Quicūq; dimiserit uxorē suā. ⁊ aliā duxerit: adulteriū

committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit: mechatur. Et offerebant illi
parvulos ut tangeret eos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret: indigne tu-
lit. et ait illis. Sinite parvulos venire ad me et ne prohibueritis eos. Talium est enim regnum dei. Amen
dico vobis quisquis non receperit regnum dei velut parvulus: non intrabit illud. Et complexans eos et im-
ponens manus super illos: benedicebat eos. Et cum egressus esset in via: procurrens quidam genu flexo ante
eum rogabat eum. Magister bone quid faciam ut vitam eternam percipiam? Jhesus autem dixit ei. Quid me
dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Precepta nosti: Ne adulteres. ne occidas. ne fureris. ne
falsum testimonium dicas. ne fraudem feceris. honora patrem et matrem. At ille respondens ait illi. Ma-
gister omnia hec conservavi a iuventute mea. Jhesus autem intuitus eum: dilexit eum et dixit ei. Unum tibi deest.
vade quecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni sequere me. Qui contristatus in
verbo abiit merens. Erat enim habens multas possessiones. Et circumspiciens ihesus: ait discipulis suis. Quam
difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. At
ihesus rursus respondens: ait illis. Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum dei intro-
ire. Facilius est camelum per foramen acus transire: quam divitem intrare in regnum dei. Qui magis
admirabantur dicentes ad semetipsos. Et quis potest salvus fieri? Et intuens illos ihesus: ait illis. Apud homines
impossibile est. sed apud deum non. Omnia possibilia: cepit ei petrus dicere. Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus
te. Respondens ihesus ait. Amen dico vobis. nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut pa-
trem aut matrem aut filios aut agros propter me et propter evangelium: qui non accipiat centies tantum. nunc in
tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus et in seculo futuro vitam
eternam. Multi autem erunt primi novissimi. et novissimi: primi. Erant autem in via ascen-
dentes ierosolimam et precedebat illos ihesus et stupebant et sequentes timebant. Et assumens
iterum .xii. cepit illis dicere que essent ei eventura. Quia ecce ascendimus ierosolimam et filius hominis
tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus et condempnabunt eum morte et tradent eum
gentibus et illudent ei et conspuent eum et flagellabunt eum et interficient eum et tertia die resur-
get. Et accedunt ad eum iacobus et iohannes filii zebedei dicentes. Magister volumus ut quodcumque
petierimus facias nobis. At ille dixit eis. Quid vultis ut faciam vobis? Et dixerunt. Da no-
bis ut unus ad dexteram et alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. Jhesus autem dixit eis. Nescitis
quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum: aut baptismo quo ego baptizor baptiza-
ri? At illi dixerunt ei. Possumus. Jhesus autem ait illis. Calicem quidem meum bibetis et baptismo quo ego
baptizor baptizabimini. Sedere autem ad dexteram meam vel sinistram. non est meum dare vo-
bis. sed quibus paratum est. Audientes .x. indignati sunt de iacobo et iohanne. Jhesus autem vo-
cans eos: ait illis. Scitis quia hii qui videntur principari gentibus: dominantur eis et principes eorum po-
testatem habent ipsorum. Non ita est autem in vobis. sed quicumque voluerit fieri maior: erit vester minister.
Et quicumque voluerit in vobis primus esse: erit omnium servus. Nam et filius hominis non venit
ut ministraretur ei: sed ut ministraret. et daret animam suam redemptionem pro multis.
XI Et veniunt iericho. Et proficiscente eo de iericho et discipulis
eius et plurima multitudine filius thimei bartimeus
cecus sedebat iuxta viam mendicans. Qui cum audisset quia ihesus
nazarenus est: cepit clamare et dicere. fili david ihesu
miserere mei. Et comminabantur illi multi ut taceret.
At ille multo magis clamabat. fili david miserere mei.
Et stans ihesus: precepit illum vocari. Et vocant cecum
dicentes ei. Animequior esto. Surge vocat te. Qui
proiecto vestimento suo: exiliens venit ad eum. Et respondens

...tur. Sed dico ...
...e eo. Et venientes a...
...entes eis illis. Et qui...
...centes salutabant...
...unus de turbis ...
...quo peccavi? cum apphe...
...pit discipulis suis ...
...credulla quam diu

ihc dixit ei. Quid tibi uis faciam. Cecus dixit ei. Rabboni ut uideam. Ihc autem dixit ei. Vade fides
tua te saluum fecit. Et confestim uidit. et sequebatur eum in uia. Et cum appropinquarent ierosolime XI
et bethanie ad montem oliueti: mittit duos ex discipulis suis: et ait illis. Ite in castellum quod
contra uos est: et statim introeuntes illuc inuenietis pullum ligatum super quem nemo adhuc hominum
sedit. Soluite et adducite illum. Et si quis uobis dixerit quid facitis: dicite quia domino necessarius est.
et continuo illum dimittet huc. Et abeuntes inuenerunt pullum ligatum ante ianuam foris
in biuio: et soluunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis. Quid facitis soluentes
pullum: Qui dixerunt ei. sicut preceperat dominus. et dimiserunt eis. Et adduxerunt pullum ad ihesum. et im
posuerunt illi uestimenta sua. et sedit super eum. Multi autem strauerunt uestimenta sua in uia. Alii
autem cedebant frondes de arboribus. et sternebant in uia. Et qui preibant et qui sequebantur: clama
bant dicentes. Osanna benedictus qui uenit in nomine domini. Benedictum quod uenit regnum patris
nostri dauid. osanna in excelsis. Et introiuit ierosolimam in templum. Et circumspectis omnibus cum
iam uespera esset hora: exiit in bethaniam cum .xii. et alia die cum exirent a bethania: esuriit.
Cumque uidisset ficum a longe habentem folia. uenit si quid forte inueniret in ea. et cum forte
uenisset ad eam: nil inuenit preter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit ei. Iam
non amplius in eternum ex te fructum quisquam manducet. et audiebant discipuli eius. Et ue
niunt ierosolimam. Et cum introisset in templum: cepit eicere uendentes et ementes
de templo. et mensas nummulariorum euertit. et non sinebat ut quisquam transferret uas per tem
plum. et docebat eos dicens. Nonne scriptum est: quia domus mea domus orationis uocabitur
cunctis gentibus: Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Quo audito prin
cipes sacerdotum et scribe querebant quomodo eum perderent. Timebant enim eum. quoniam uniuersa
turba admirabatur super doctrina eius. Et cum uespera esset facta: egrediebatur de ciuitate. et cum ma
ne transirent: uiderunt ficum aridam factam a radicibus. Et recordatus petrus: dixit ei. Rabbi
ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens ihc: ait illis. Habetis fidem dei: Amen dico uobis quia
quicumque dixerit huic monti tollere. et mittere in mare. et non hesitauerit in corde suo. sed
crediderit: quodcumque dixerit fiet ei. Propterea dico uobis omnia quecumque orantes petitis. credite quia ac
cipietis. et uenient uobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis aduersus aliquem
ut pater uester qui in celis est: dimittat uobis peccata uestra. Quod si uos non dimiseritis: nec pater uester
qui in celis est dimittet uobis peccata uestra. Et ueniunt rursum ierosolimam. et cum ambula
ret in templo: accedunt ad eum summi sacerdotes. et scribe. et seniores. et dicunt illi. In qua potesta
te hec facis: et quis tibi dedit hanc potestatem ut ista facias. Ihc autem respondens ait illis. In
terrogabo uos et ego unum uerbum. et respondete mihi. et dicam uobis in qua potestate hec faciam.
Baptismus iohannis de celo erat an ex hominibus. Respondete mihi. At illi cogitabant secum dicentes.
Si dixerimus e celo: dicet. quare ergo non credidistis ei: Si dixerimus ex hominibus: timemus populum.
Omnes enim habebant iohannem: quia uere propheta esset. Et respondentes dicunt ihu. Nescimus. Et
respondens ihc: ait illis. Neque ego dico uobis in qua potestate hec faciam. Et cepit illis para XII
bolis loqui. Vineam pastinauit homo. et circumdedit sepem. et fodit lacum. et edificauit
turrem. et locauit eam agricolis. et peregre profectus est. Et misit ad agricolas in tempore seruum. ut
acciperet ab agricolis de fructu uinee. Qui apprehensum eum ceciderunt. et dimiserunt eum
uacuum. Et iterum misit ad illos alium seruum. et illum in capite uulnerauerunt. et contume
liis affecerunt. Et rursum alium misit. et illum occiderunt. Alios cedentes. quosdam alios
uero occidentes. Adhuc ergo unum habens filium karissimum. et illum misit ad eos nouissimum
dicens. Quia forte reuerebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad inuicem. Hic est heres.
Venite occidamus eum. et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum eiecerunt extra uineam. et
occiderunt.

Qd g̊ faciet d̊s uinee.' Veniet ⁊ pdet colonos. ⁊ dabit uineā aliis. Nec scripturā
hāc legistis. lapidē quē reprobauerūt edificantes h̄ fc̄s ē in cap̄ anguli. a dn̄o fc̄m ē
istud. ⁊ ē mirabile in oclis nr̄is.' Et q̄rebant eū tenē. ⁊ timuerūt turbā. Cognouerūt eni
q̄m ad eos parabolā hāc dixerit. Et relicto eo.' abierūt. Et mittunt ad eū q̄sdam ex pha
riseis ⁊ herodianis ut eū caperent in ūbo. Qui uenientes dn̄t ei. Mag̅r̅ scim̄ q̄a uerax es.
⁊ n̄ curas quemq̄m. Nec eni uides in faciē hoīs.' s; in ūitate uiā dī doces. licet dari cen
sū cesari. an n̄ dabim̄.' Q sciens ūsutiā eoꝝ.' ait ill̄. Qd me temptatis.' Afferte m̄ dena
riū ut uideā. At illi attulerūt ei. Et ait ill̄. Cui ē h̄ ymago ⁊ inscptio.' Dn̄t ei. Cesaris.
Rn̄dens aūt ih̄c.' ait ill̄. Reddite ḡ q̄ sūt cesaris cesari.' ⁊ q̄ sūt dī dō. Et mirabant̄ s̄r
eū. Et uenerūt ad eū saducei q̄ dn̄t r̄surrēm n̄ ēē. ⁊ int̄rogabant eū dicentes. Mag̅r̅. moy
ses nobis scripsit ut si cui͂ fr̄ mortuꝰ fuit. ⁊ dimiserit uxorē. ⁊ filios n̄ reliq̄rit. accip
at fr̄ eiꝰ uxorē ipiꝰ. ⁊ resuscitet semē fr̄i suo. Septē ḡ fr̄es fuerūt. ⁊ p̄mꝰ accep uxorē
⁊ mortuꝰ ē.' n̄ relicto semīe. ⁊ sc̄ds accepit eā. ⁊ mortuꝰ ē. n̄ ipe reliq̄t semē. ⁊ t̄tiꝰ s̄lr. ⁊ ac
ceperūt eā septē. ⁊ n̄ reliq̄rūt semē. Nouissima oīm mortua ē ⁊ mulier. In r̄surrectiōe ḡ cū resurrexerint: cui de
his erit uxor.' Septē eni hūerūt eā. Et rn̄dens ih̄c.' ait ill̄. Nonne io erratis nesciētes
scripturas.' neq; uirtutē dī. Cū eni a mortuis resurrexerint.' neq; nubent. neq; nubentur.
s; erūt sic̄ angli dī in celis. De mortuis aūt qd resurgāt n̄ legistis in libro moysi sup
rubū. q̄o illi dixerit dꝰ dicens. Ego sū dꝰ abraham. ⁊ dꝰ ysaac. ⁊ dꝰ iacob. n̄ ē dꝰ
mortuoꝝ.' s; dꝰ uiuenciū. Vos ḡ multū erratis. Et accessit unꝰ de scribis q̄ audierat
illos conquirentes. ⁊ uidens q̄ bn̄ ill̄ rn̄derit.' int̄rogauit eum. qd eēt p̄mū oīm mandatū.
Ih̄c aūt rn̄dit ei. q̄a p̄mū oīum mandatū est. Audi isrl̄. dn̄s dꝰ tuus unꝰ ē. ⁊ diliges
dn̄m dm̄ tuū ex toto corde tuo. ⁊ ex tota aīa tua. ⁊ ex tota mēte tua. ⁊ ex tota uirtu
te tua. h̄ ē p̄mū mandatū. Scdm̄ aūt sile ē huic. Diliges p̄ximū tuū tanq̄ teipm̄.
Maius hoꝝ.' aliud p̄ceptū n̄ ē. Et ait illi scriba. Bn̄ mag̅r̅ in ueritate dixisti. q̄a
unꝰ dꝰ est. ⁊ n̄ ē alius p̄ter eū. ⁊ ut diligatur ex toto corde. ⁊ ex tota mēte. ⁊ ex to
to intellectu. ⁊ ex tota aīa. ⁊ ex tota fortitudine. ⁊ diligē p̄ximū tanq̄ seipm̄.
maius ē oībȝ holocaustomatibȝ ⁊ sacrificiis. Ih̄c aūt uidens qd sapienter rn̄disset.
dixit ill̄. Non longe es a regno dī. Et nemo iā audebat eum int̄rogare. Et rn̄
dens ih̄c.' dicebat docens in templo. Q̄mo dn̄t scribe x̄pm filiū dd̄.' Ipse eni dd̄ dicit
in sp̄u sc̄o. Dixit dn̄s dn̄o meo se. a dex. m. donec po. ini. t. sca. p. t. Ipse ergo dd̄
dicit eū dn̄m. ⁊ un̄ est filius ei.' Et multa t̄ba libent̄ eū audiebat. ⁊ dicebat
eis in doctina. Cauete a scribis q̄ uolūt in stolis ambulare. ⁊ salutari in foro. ⁊ in
p̄mis cathedris sedē in sinagogis. ⁊ p̄mos recubitꝰ in cenis. q̄ deuorant domos
uiduaꝝ sub optentu plixe oronis. hii accipient plixi iudiciū. Et sedens ih̄c cont̄
gazophilaciū. aspiciebat q̄mo turba iactaret es.' in gazophilaciū. Et multi diui
tes iactabant multa. Cū uenisset aūt una uidua paup̄ misit duo minuta qd ē
quadrans. ⁊ uocans discipl̄os suos.' ait ill̄. Am̄ dico uobis q̄m uidua h̄ paup̄ plꝰ
oībȝ misit q̄ miserūt in gazophilaciū. Oēs eni ex eo qd habundabat.' miserūt.
h̄ uo de penuria sua oīa q̄ hūit misit.' totū uictū suū. Et cū egrederetur de XIII
t̄plo.' ait illi unꝰ ex discipl̄is suis. Mag̅r̅ aspice quales lapides. ⁊ q̄les structure.
Et rn̄dens.' ait illi. Vides has oēs magnas edificatiōes.' n̄ relinquetur lapis sup la
pidem. qui n̄ destruatur. Et cū sederet in monte oliueti cont̄ templū.' int̄roga
bant eū separatī petrus ⁊ iacobus ⁊ iohs. ⁊ andreas. Dic nobis q̄n h̄ fient. ⁊ qd
signū q̄n hec oīa incipient consummari.' Et rn̄dens ih̄c.' cepit illis dicere. Videte

ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo dicentes quia ego sum. et seducent multos.
Cum autem audieritis bella et opiniones bellorum: ne timueritis. Oportet enim hec fieri. sed nondum statim finis.
Exurget enim gens super gentem. et regnum super regnum. et erunt terremotus per loca. et fames. Initium dolorum
hec. Videte autem uosmet ipsos. Tradent enim uos in conciliis. et in sinagogis uapulabitis. et ante
reges et presides stabitis propter me. in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet predicari euan-
gelium. Et cum duxerint uos tradentes: nolite precogitare quid loquamini. sed quod datum
fuerit uobis in illa hora. id loquimini. Non enim uos estis loquentes: sed spiritus sanctus. Tradet autem frater
fratrem in mortem. et pater filium. et consurgent filii in parentes. et morte eos afficient. et eritis
odio omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit in finem: hic saluus erit. Cum autem uideritis ab-
hominationem desolationis stantem ubi non debet: qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt: fugiant ad
montes. et qui super tectum: non descendat in domum. nec introeat ut tollat quid de domo sua. et qui
in agro erit: non reuertatur retro tollere uestimentum suum. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus.
Orate uero ut hieme non fiant. Erunt autem dies illi tribulationes tales: quales non fuerunt ab initio creature
quam condidit deus usque nunc: neque fient. Et nisi breuiasset dominus dies: non fuisset salua omnis caro. sed propter e-
lectos quos elegit: breuiauit dies. Et tunc: si quis uobis dixerit. ecce hic est christus. ecce illic: ne credideritis.
Exurgent enim pseudo christi et pseudo prophete. et dabunt signa et prodigia: ad seducendos si fieri potest et
electos. Vos ergo uidete. Ecce predixi uobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol
contenebrabitur. et luna non dabit splendorem suum. et stelle celi erunt decidentes. et uirtutes
que sunt in celis mouebuntur. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cum uirtute
magna et gloria. et tunc mittet angelos suos. et congregabit electos suos a .iiii. uentis. a summo
terre usque ad summum celi. A ficu autem discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit.
et nata fuerint folia: cognoscitis quia in proximo sit estas. Sic et uos cum uideritis hec fieri: sci-
tote quia in proximo sit in hostiis. Amen dico uobis quoniam non transibit generatio ista donec omnia fiant.
Celum et terra transibunt. uerba autem mea non transient. De die autem illa uel hora nemo
scit. neque angeli in celo. neque filius nisi pater. Videte. uigilate et orate. Nescitis enim
quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus: reliquit domum suam et dedit potestatem seruis suis
cuiusque operis. et ianitori precepit ut uigilet. Vigilate ergo. nescitis enim quando dominus domus ueniat.
sero. an media nocte. an galli cantu. an mane. ne cum uenerit repente. inueniat
uos dormientes. Quod autem uobis dico: omnibus dico. uigilate. Erat autem pascha XIIII
et azima post biduum. Et querebant summi sacerdotes et scribe quomodo eum tenerent et occide-
rent. Dicebant autem. Non in die festo. Ne forte tumultus fieret in populo. Et cum esset
bethanie in domo simonis leprosi et recumberet: uenit mulier habens alabastrum un-
guenti nardi spicati preciosi. et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem
quidam indigne ferentes intra semet ipsos dicentes. Ut quid perditio hec unguenti facta est?
Poterat enim unguentum istud uenundari plusquam trecentis denariis. et dari pauperibus.
Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit. Sinite. Quid illi molesti estis? Bonum opus operata
est in me. Semper enim pauperes habetis uobiscum: et cum uolueritis potestis illis benefacere. Me
autem: non semper habebitis. Quod habuit hec fecit: preuenit ungere corpus meum in sepulturam.
Amen dico uobis ubicumque predicatum fuerit euangelium istud in uniuerso mundo: et quod fe-
cit hec: narrabitur in memoriam eius. Et iudas scarioth unus de .xii. abiit ad sum-
mos sacerdotes ut proderet eum illis. Qui audientes gauisi sunt: et promiserunt pecuniam se
daturos. Et querebat quomodo eum oportune traderet. Et primo die azimorum quando pascha immo-
labant: dicunt ei discipuli. Quo uis eamus et paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit
duos ex discipulis suis: et dicit eis. Ite in ciuitatem: et occurret uobis homo lagenam aque

baiulans. Sequimini eum: ⁊ quocumque introierit. dicite domino domus quia magister dicit. ubi est re-
fectio mea. ubi pascha cum discipulis meis manducem. Et ipse uobis demonstrabit cenaculum gran-
de stratum. ⁊ illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius. ⁊ uenerunt in ciuitatem. ⁊ inuenerunt
sicut dixerat illis. ⁊ parauerunt pascha. Vespere autem facto: uenit cum .xii. Et discumbentibus ⁊ man-
ducantibus ait ihc. Amen dico uobis quia unus ex uobis tradet me. qui manducat mecum. At
illi ceperunt contristari ⁊ dicere singillatim. Numquid ego. Et ait illis. Unus ex .xii. qui intingit
manum mecum in catino. Et filius quidem hominis uadit: sicut scriptum est de illo. Ve autem
homini illi: per quem tradetur. Bonum erat illi: si natus non fuisset homo ille. Et manducantibus
illis accepit ihc panem. ⁊ benedicens fregit. ⁊ dedit eis. ⁊ ait. Sumite: hoc est corpus meum. Et accepto
calice: gratias agens dedit eis. ⁊ biberunt ex eo omnes. Et ait illis. hic est sanguis noui testamenti qui
pro multis effundetur. Amen dico uobis quia iam non bibam de hoc genimine uitis usque in diem illum cum
illud bibam nouum in regno dei. Et ymno dicto: exierunt in montem oliuarum. Et ait illis ihc.
Omnes uos scandalizabimini in me in nocte ista. quia scriptum est. percutiam pastorem: ⁊ disper-
gentur oues gregis. Sed postquam surrexero: precedam uos in galileam. Petrus autem ait ei. Et si omnes
scandalizati fuerint: sed non ego. Et ait illi ihc. Amen dico tibi. quia tu hodie in hac nocte priusquam
bis gallus uocem dederit: ter me es negaturus. At ille amplius loquebatur. Et si oportuerit me si-
mul commori tecum: non te negabo. Similiter autem ⁊ omnes dicebant. Et ueniunt in predium cui nomen
gethsemani: ⁊ ait discipulis suis. Sedete hic: donec orem. Et assumit petrum ⁊ iacobum ⁊
iohannem secum. ⁊ cepit pauere ⁊ tedere. ⁊ ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustine-
te hic: ⁊ uigilate mecum. Et cum processisset paululum: procidit super terram. ⁊ orabat ut si fi-
eri posset transiret ab eo hora. Et dixit. Abba pater: omnia possibilia sunt tibi. transfer calicem hunc a me.
Sed non quod ego uolo: sed quod tu. Et uenit. ⁊ inuenit eos dormientes. ⁊ ait petro. Simon
dormis: Non potuisti una hora uigilare mecum: Vigilate ⁊ orate: ut non intretis in
temptationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Et iterum abiens: eundem sermonem orauit
dicens. Et reuersus denuo: inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati: ⁊ igno-
rabant quid responderent ei. Et uenit tercio: ⁊ ait illis. Dormite iam: ⁊ requiescite. Sufficit. Venit
hora: ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus: ecce qui me tradet prope est. Et adhuc
eo loquente: uenit iudas scarioth unus ex .xii. ⁊ cum illo turba multa cum gladiis ⁊ lignis a
summis sacerdotibus ⁊ scribis ⁊ senioribus. Dederat autem traditor eis signum dicens. Quemcumque os-
culatus fuero ipse est tenete eum. ⁊ ducite caute. Et cum uenisset: statim accedens ad eum. ait. Rabbi.
Et osculatus est eum. At illi manus iniecerunt in eum: ⁊ tenuerunt eum. Unus autem quidam de circumstan-
tibus. educens gladium. percussit seruum summi sacerdotis. ⁊ amputauit ei auriculam. Et respon-
dens ihc: ait illis. Tamquam ad latronem existis cum gladiis ⁊ lignis comprehendere me. Coti-
die eram apud uos docens in templo. ⁊ non me tenuistis: sed ut impleantur scripture. Tunc disci-
puli eius relicto eo omnes fugerunt. Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo. ⁊ te-
nuerunt eum. At ille relicta sindone: nudus profugit ab eis. Et adduxerunt ihm ad summum
sacerdotem. ⁊ conuenerunt in unum omnes sacerdotes. ⁊ scribe ⁊ seniores. Petrus autem a longe secu-
tus est eum. usque intro in atrium summi sacerdotis. ⁊ sedebat cum ministris. ⁊ calefaciebat se
ad ignem. Summi sacerdotes ⁊ omne concilium querebant aduersus ihm testimonium ut eum mor-
ti traderent. nec inueniebant. Multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum: ⁊
conuenientia testimonia non erant. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant
aduersus eum dicentes. Quoniam nos audiuimus eum dicentem. Ego dissoluam templum hoc
manufactum: ⁊ post triduum aliud non manufactum edificabo. Et non erat conueniens testi-
monium illorum. Et exurgens summus sacerdos in medium: interrogauit ihm dicens. Non

respondes quicquam ad ea que tibi obiciuntur ab his? Ille autem tacebat et nihil respondit. Rursum summus sa-
cerdos interrogavit eum et dixit ei. Tu es christus filius dei benedicti? Ihesus autem dixit ei. Ego sum. Et
videbitis filium hominis a dextris sedentem virtutis et venientem cum nubibus celi. Summus autem sacerdos
scindens vestimenta sua ait. Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur?
Qui omnes condempnaverunt eum esse reum mortis. Et ceperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius et cola-
phis eum cedere et dicere ei. prophetiza. Et ministri alapis eum cedebant. Et cum esset petrus in atrio deorsum:
venit una ex ancillis summi sacerdotis. et cum vidisset petrum calefacientem se: aspiciens
eum ait. Et tu cum ihesu nazareno eras. At ille negavit eum dicens. Neque scio. neque novi quid di-
cas. Et exiit foras ante atrium et gallus cantavit. Rursus autem cum vidisset eum ancilla cepit
dicere circumstantibus quia hic ex illis est. At ille iterum negavit. Et post pusillum iterum qui astabant dice-
bant petro. Vere ex illis es: nam et galileus es. Ille autem cepit anathematizare et iurare: quia nescio
hominem istum quem dicitis. Et statim iterum gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi quod dix-
erat ei ihesus: priusquam gallus cantet bis: ter me negabis. Et cepit flere. Et confestim mane XV
consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus et scribis et universo concilio vincientes ihesum
duxerunt et tradiderunt pilato. Et interrogavit eum pilatus. Tu es rex iudeorum? At ille respondens
ait illi. Tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis. Pilatus autem interrogavit
eum dicens. Non respondes quicquam? Vides in quantis te accusant? Ihesus autem amplius nihil respondit. ita
ut miraretur pilatus. Per diem autem festum dimittere solebat unum ex vinctis quemcumque petissent.
Erat autem qui dicebatur barrabas. qui cum seditiosis vinctus erat. qui in seditione fecerat homicidium.
Et cum ascendisset turba: cepit rogare sicut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis et dixit.
Vultis dimittam vobis regem iudeorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum sum-
mi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt turbam ut magis barraban dimitteret eis. Pilatus
autem iterum respondens: ait illis. Quid ergo vultis faciam regi iudeorum? At illi iterum clamaverunt. Cruci-
fige eum. Pilatus autem dicebat eis. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant. Cruci-
fige eum. Pilatus autem volens satisfacere populo: dimisit illis barraban. et tradidit ihesum
flagellis cesum ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum in atrium pretorii. et convocant totam
cohortem. et induunt eum purpura. et imponunt ei plectentes spineam coronam. et ceperunt sa-
lutare eum. Ave rex iudeorum. Et percutiebant caput eius harundine. et conspuebant eum. et po-
nentes genua: adorabant eum. Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum purpura. et induerunt illum
vestimentis suis. et educunt eum ut crucifigerent. et angariaverunt quempiam pretereuntem simo-
nem cireneum venientem de villa patrem alexandri et rufi: ut tolleret crucem eius. Et perducunt
eum in golgotha locum. quod est interpretatum calvarie locus. Et dabant ei bibere mirratum
vinum. et non accepit. Et crucifigentes eum diviserunt vestimenta sua mittentes sortem super
eis. quis quid tolleret. Erat autem hora tercia: et crucifixerunt eum. Et erat titulus cause illius in-
scriptus rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones unum a dextris et unum a sinistris.
Et impleta est scriptura que dicit. Et cum impiis deputatus est. Et pretereuntes blasphemabant
eum moventes capita sua dicentes. Vah qui destruis templum dei. et in tribus diebus reedi-
ficas. salvum fac temet ipsum descendens de cruce. Similiter summi sacerdotes ad alterutrum
cum scribis dicebant. Alios salvos fecit. se ipsum non potest salvum facere. Christus rex israel descen-
dat nunc de cruce. ut videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant: conviciabantur ei.
Et facta hora vi. tenebre facte sunt per totam terram: usque in horam nonam. Et hora nona:
exclamavit voce magna ihesus dicens. heloy. heloy. lamasabacthani. quod est inter-
pretatum. Deus meus. Deus meus. ut quid dereliquisti me? Et quidam de circumstantibus audientes di-
cebant. Ecce heliam vocat. Currens autem unus implens spongiam aceto. circumponensque

calamo potum dabat ei dicens. Sinite videamus si veniat Helias ad deponendum eum. Ihesus
autem emissa voce expiravit. Et velum templi scissum est in duo: a summo usque deorsum. Videns
autem centurio qui ex adverso stabat. quia sic clamans expirasset: ait. Vere hic homo filius dei
erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes inter quas erat Maria Magdalene. et
Maria Iacobi minoris. et Ioseph mater. et Salomee. Et cum esset in Galilea sequebantur eum. et
ministrabant ei. Et alie multe que simul ascenderant cum eo Ierosolimam. Et cum iam sero esset
factum: quia erat parasceve quod est ante sabbatum venit Ioseph ab Arimathia nobilis decurio.
qui et ipse erat expectans regnum dei. Et audacter introivit ad Pilatum. et petiit corpus Ihesu.
Pilatus autem mirabatur: si iam obisset. Et accersito centurione: interrogavit eum si iam mor-
tuus esset. Et cum cognovisset a centurione: donavit corpus Ioseph. Ioseph autem mercatus sin-
donem. et deponens eum involvit in sindone. et posuit in monumento quod erat excisum de petra.
XVI Et advolvit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem Magdalene. et Maria Ioseph a-
spiciebant ubi poneretur. Et cum transisset sabbatum Maria Magdalene. et Maria Iacobi et Sa-
lomee emerunt aromata: ut venientes ungerent Ihesum. Et valde mane una sabbatorum
veniunt ad monumentum: orto iam sole. Et dicebant ad invicem. Quis revolvet nobis la-
pidem ab hostio monumenti: Et respicientes: viderunt revolutum lapidem. Erat quippe
magnus valde. Et introeuntes in monumentum: viderunt iuvenem sedentem in dextris
coopertum stola candida. et obstupuerunt. Qui dicit illis. Nolite expavescere. Ihesum queritis Naza-
renum: crucifixum. Surrexit: non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius
et Petro: quia precedet vos in Galileam. Ibi eum videbitis: sicut dixit vobis. At ille exeuntes de
monumento. Invaserat enim eas pavor et tremor. et nemini quicquam dixerunt. timebant enim. surgens
Surgens autem mane prima sabbati apparuit primo Marie Magdalene de qua eiecerat septem
demonia. Illa vadens nuntiavit hiis qui cum eo erant lugentibus et flentibus. At illi audi-
entes quia viveret. et visus esset ab ea: non crediderunt. Post hec autem duobus ex eis ambulantibus
apparuit in alia effigie euntibus in villam. Et illi euntes nuntiaverunt ceteris. nec illis credi-
derunt. Novissime autem recumbentibus illis .xi. apparuit illis Ihesus. et exprobravit incredulita-
tem eorum et duritiam cordis. quia hiis qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. Et dixit eis.
Euntes in mundum universum: predicate evangelium omni creature. Qui crediderit et baptiza-
tus fuerit: salvus erit. Qui vero non crediderit: condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint: hec sequentur.
In nomine meo demonia eicient: linguis loquentur novis. serpentes tollent. Et si mortife-
rum quid biberint: non eis nocebit. Super egros manus imponent: et bene habebunt. Et dominus quidem Ihesus
postquam locutus est eis: assumptus est in celum. et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicaverunt
ubique: domino cooperante. et sermonem confirmante sequentibus signis.

Lucas Syrus natione Anthiocensis. arte medicus. apostolorum discipulus. postea Paulum
secutus usque ad passionem eius. serviens domino sine crimine. Nam neque uxorem umquam
habuit neque filios. lxxiiii. annorum obiit in Bithinia plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta
essent evangelia. per Matheum quidem in Iudea. per Marcum autem in Italia. sancto instigante spiritu
in Achaie partibus hoc scripsit evangelium. Significans etiam ipse in principio ante alia esse descripta.
Cui extra ea que ordo evangelice dispositionis exposcit. ea maxime necessitas laboris fuit: ut
primum grecis fidelibus omni prophetatione venturi in carnem dei Christi manifestata humani-
tas. ne iudaicis fabulis attenti in solo legis desiderio tenerentur: neque hereticis fabulis
et stultis sollicitationibus seducti. exciderent a veritate elaboraret. Dehinc ut in princi-
pio evangelii Iohannis nativitate presumpta est evangelium scriberet. et in quo electus scriberet:

indicavit. contestans in se que esset ab aliis inchoata. Cui ideo post baptismum filii dei a perfectione generationis
in Christo implete et repetende a principio a principio nativitatis humane potestas permissa
est: ut requirentibus demonstraret in quo apprehendens erat per nathan filium introitu recurrentis in
deum generationis admisso indisparabilis dei predicans in hominibus Christum suum perfecti opus hominis redire in se
per filium faceret. qui per David patrem venientibus iter prebebat in Christo. Cui luce non immerito etiam scribendorum
apostolicorum actuum potestas in ministerio datur. ut deo in deum pleno et filio perditionis extincto. ora-
tione ab apostolis facta: sorte domini electionis numerus compleretur. Sicque paulus consummationem apostolicis acti-
bus daret. quem diu contra stimulos recalcitrantem dominus elegisset. Quod legentibus ac requirentibus deum et si
per singula expediri a nobis utile fuerat. sciens tamen quod operantem agricolam oporteat de fructibus
suis edere. vitavimus publicam curiositatem ne non tam volentibus deum videremur quam fa-
stidientibus prodidisse.

que est divina ... est gratia que animalibus ei perficit medicina.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem que in nobis complete sunt rerum: sicut tradiderunt
nobis qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis. Visum est et mihi assecuto a prin-
cipio omnia diligenter ex ordine tibi scribere optime theophile: ut cognoscas eorum verborum de
quibus eruditus es veritatem.

I.
Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine zacharias de
vice abia: et uxor illi de filiabus aaron. et nomen eius elisabeth. Erant
autem iusti ambo ante deum: incedentes in omnibus mandatis et iustifica-
tionibus domini sine querela. Et non erat illis filius. eo quod esset elisabeth sterilis
et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias
in ordine vicis sue ante deum: secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit ut incensum
poneret. Ingressus est in templum domini. et omnis multitudo erat populi orans foris hora in-
censi. Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi. Et zacharias
turbatus est videns: et timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus. Ne timeas zacha-
ria quoniam exaudita est deprecatio tua. et uxor tua elisabeth pariet tibi filium. et vocabis
nomen eius iohannem. Et erit gaudium tibi et exultatio: et multi in nativitate eius gaudebunt.
Erit enim magnus coram domino. et vinum et siceram non bibet. et spiritu sancto replebitur adhuc
ex utero matris sue. et multos filiorum israel convertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse precedet ante
illum in spiritu et virtute helie. ut convertat corda patrum in filios. et incredulos ad
prudentiam iustorum. parare domino plebem perfectam. Et dixit zacharias ad angelum.
Unde hoc sciam. ego enim sum senex. et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens
angelus dixit ei. Ego sum gabriel qui asto ante deum. et missus sum loqui ad te. et hec tibi evan-
gelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo hec fiant. eo quod non cre-
didisti verbis meis que implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans zachari-
am. et mirabantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos.
Et cognoverunt quod visionem vidisset in templo. et ipse erat innuens illis. et permansit
mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii eius: abiit in domum suam. Post
hos autem dies concepit elisabeth uxor eius. et occultabat se mensibus .v. dicens. Quia sic mihi fecit
dominus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines. In mense autem .vi. mis-
sus est angelus gabriel a deo in civitatem galilee cui nomen nazareth: ad virginem
desponsatam viro cui nomen erat ioseph de domo david. et nomen virginis maria. Et
ingressus angelus ad eam dixit. Ave gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.
Que cum audisset turbata est in sermone eius. et cogitabat qualis esset ista salutatio.
Et ait angelus ei. Ne timeas maria: invenisti enim gratiam apud deum. Et ecce concipies

in utero: et paries filium: et vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus: et filius altissimi vocabitur.
Et dabit illi dominus deus sedem David patris eius. et regnabit in domo Iacob in eternum. et regni eius non erit
finis. Dixit autem Maria ad angelum. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco? Et respondens
angelus dixit ei. Spiritus sanctus superveniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur
ex te sanctum: vocabitur filius dei. Et ecce Elisabeth cognata tua: et ipsa concepit filium
in senectute sua. Et hic mensis sextus est illi que vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud
deum omne verbum. Dixit autem Maria. Ecce ancilla domini. fiat mihi secundum verbum tuum. Et
discessit ab illa angelus. Exurgens autem Maria in diebus illis: abiit in montana cum fe-
stinatione in civitatem Iuda: et intravit in domum Zacharie. et salutavit Elisabeth. Et
factum est ut audivit salutationem Marie Elisabeth: exultavit infans in utero eius. Et
repleta est spiritu sancto Elisabeth: et exclamavit voce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres:
et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me? Ecce enim
ut facta est vox salutationis tue in auribus meis: exultavit in gaudio infans in utero
meo. Et beata que credidit: quoniam perficientur ea que dicta sunt ei a domino. Et ait Maria. Magnificat
anima mea dominum. Et exultavit spiritus meus: in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille
sue: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est: et sanctum
nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies: timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo:
dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: et exaltavit humiles. Esurientes
implevit bonis: et divites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum: memorari misericordie
sue. Sicut locutus est ad patres nostros: Abraham et semini eius in secula. Mansit autem Maria cum illa
quasi mensibus tribus: et reversa est in domum suam. Elisabeth autem impletum est tempus pariendi:
et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum
illa: et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum: et vocabant eum
nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius: dixit. Nequaquam: sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt
ad illam. Quia nemo est in cognatione tua: qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius:
quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem: scripsit dicens. Iohannes est nomen eius. Et
mirati sunt universi. Apertum est autem ilico os eius et lingua eius: et loquebatur benedicens deum.
Et factus est timor super omnes vicinos eorum: et super omnia montana Iudee divulgabantur omnia verba
hec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Quis putas puer iste erit? Etenim
manus domini: erat cum illo. Et Zacharias pater eius impletus est spiritu sancto: et prophetavit dicens.
Benedictus dominus deus Israel: quia visitavit et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu salu-
tis nobis: in domo David pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum: qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem
ex inimicis nostris: et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris:
et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum: daturum se
nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati: serviamus illi. In sanctitate
et iustitia coram ipso: omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis: preibis
enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius: in remis-
sionem peccatorum eorum. Per viscera misericordie dei nostri: in quibus visitavit nos oriens ex alto.
Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros
in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu: et erat in desertis: usque in diem
II ostensionis sue ad Israel. Factum est autem in diebus illis: exiit edictum a cesare
augusto: ut describeretur universus orbis. Hec descriptio prima facta est: a preside Sirie
Cirino. Et ibant omnes: ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem
et Ioseph a Galilea de civitate Nazareth. in Iudeam civitatem David que vocatur Beth-

leem: eo quod esset de domo et familia David: ut profiteretur cum maria desponsata sibi uxore preg-
nante. Factum est autem cum essent ibi: impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primoge-
nitum. Et pannis eum involvit. et reclinavit eum in presepio: quia non erat ei locus in diversorio.
Et pastores erant in regione eadem vigilantes: et custodientes vigilias noctis. super gregem
suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos. et claritas dei circumfulsit illos: et timuerunt timo-
re magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium mag-
num. quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie salvator qui est christus dominus in civitate David. Et hoc vobis
signum. Invenietis infantem pannis involutum: et positum in presepio. Et subito facta est cum
angelo multitudo militie celestis: laudantium deum et dicentium. Gloria in altissimis deo: et in
terra pax hominibus bone voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in celum: pastores
loquebantur ad invicem. Transeamus usque bethleem: et videamus hoc verbum quod factum est. quod dominus
fecit et ostendit nobis. Et venerunt festinantes: et invenerunt mariam et ioseph. et infantem
positum in presepio. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui
audierunt mirati sunt: et de hiis que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat
omnia verba hec: conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes deum:
in omnibus que audierant et viderant sicut dictum est ad illos. E[t] postquam consummati sunt dies .viii.
ut circumcideretur puer: vocatum est nomen eius ihesus. Quod vocatum est ab angelo: priusquam in utero
conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi: tulerunt illum in
ierusalem. ut sisterent eum domino. sicut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinum adaperiens
vulvam: sanctum domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini. par
turturum. aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen simeon: et homo iste
iustus et timoratus. expectans consolationem israel: et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat
a spiritu sancto: non visurum se mortem. nisi prius videret christum domini. Et venit in spiritu in templum.
Et cum inducerent puerum ihesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo: et
ipse accepit eum in ulnas suas. et benedixit deum. et dixit. Nunc dimittis servum tuum domine:
secundum verbum tuum in pace. quia viderunt oculi mei salutare tuum. quod parasti ante faciem
omnium populorum. lumen ad revelationem gentium: et gloriam plebis tue israel. Et erant pater eius et
mater mirantes super hiis: que dicebantur de illo. Et benedixit illis simeon: et dixit ad ma-
riam matrem eius. Ecce positus est hic in ruinam. et in resurrectionem multorum in israel: et in signum cui
contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius: ut revelentur ex multis cordibus cogi-
tationes. Et erat anna prophetissa filia phanuel: de tribu aser. Hec processerat in die-
bus multis. et vixerat cum viro suo annis .vii. a virginitate sua. Et hec vidua usque
ad annos .lxxxiiii. que non discedebat de templo. ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte
ac die. Et hec ipsa hora superveniens confitebatur domino: et loquebatur de illo omnibus qui expectabant
redemptionem israel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem domini: reversi sunt in galileam in civita-
tem suam nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur. plenus sapientia: et gratia dei erat
in illo. E[t] ibant parentes eius per omnes annos in ierusalem: in die sollempni pas-
che. Et cum factus esset ihesus annorum .xii. ascendentibus illis ierosolimam secundum consu-
etudinem diei festi. consummatisque diebus cum redirent: remansit puer ihesus in ie-
rusalem. et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu: ve-
nerunt iter diei. et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes: regres-
si sunt in ierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum: invenerunt illum in templo se-
dentem in medio doctorum. audientem illos et interrogantem. Stupebant autem
omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt:

Et dixit mater eius ad illum. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes
quaerebamus te. Et ait ad illos. Quid est quod me quaerebatis? Nesciebatis quia in his quae
patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad illos. Et
descendit cum eis et venit nazareth: et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia
verba haec in corde suo. Et ihesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud deum et homines. An- III
no autem quintodecimo imperii tyberii cesaris, procurante pontio pilato iudeam, tetrar-
cha autem galilee herode. philippo autem fratre eius tetracha itureae et traconitidis re-
gionis. et lisania abiline tetracha sub principibus sacerdotum anna et caipha: factum
est verbum domini super iohannem zacharie filium in deserto. Et venit in omnem regionem iordanis
predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum: sicut scriptum est in libro sermonum ysaie
prophete. Vox clamantis in deserto: parate viam domini: rectas facite semitas eius. Omnis val-
lis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur. Et erunt prava in directa et aspera in vias
planas: et videbit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas que exibant ut baptiza-
rentur ab ipso. Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo
fructus dignos penitentie. Et ne ceperitis dicere: Patrem habemus abraham. Dico enim vobis
quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis ad radicem ar-
borum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur: et in ignem mittetur. Et
interrogabant eum turbe dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis. Qui ha-
bet duas tunicas: det non habenti. Et qui habet escas: simile faciat. Venerunt autem et publicani
ut baptizarentur. et dixerunt ad illum. Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos.
Nichil amplius quam constitutum est vobis faciatis. Interrogabant autem et illum
milites dicentes. Quid faciemus et nos? Et ait illis. Neminem concutiatis. neque ca-
lumpniam faciatis. et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo et cogitan-
tibus omnibus in cordibus suis de iohanne. ne forte esset ipse christus: respondit iohannes dicens omnibus. Ego quidem
aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me. cuius non sum dignus solvere corrigiam cal-
ciamentorum eius. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu eius
et purgabit aream suam. et congregabit triticum in horreum suum. paleas autem comburet igni
inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans: euangelizabat populum. herodes autem tetrar-
cha cum corriperetur de herodiade uxore fratris sui. et de omnibus malis que fecit herodes: ad-
iecit et hoc supra omnia. et inclusit iohannem in carcerem. Factum est autem cum baptiza-
retur omnis populus: et ihesu baptizato et orante apertum est celum. et descendit spiritus sanctus corpo-
rali specie. sicut columba in ipsum. Et vox de celo facta est. Tu es filius meus dilectus: in te
conplacuit mihi. Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum .xxx. ut putabatur filius ioseph.
Qui fuit heli. Qui fuit mathat. Qui fuit levi. Qui fuit melchi. Qui fuit ianne. Qui fuit
ioseph. Qui fuit mathathie. Qui fuit amos. Qui fuit naum. Qui fuit hesli. Qui fuit nagge. Qui
fuit maath. Qui fuit mathathie. Qui fuit semei. Qui fuit ioseph. Qui fuit iuda. Qui fuit ioha-
na. Qui fuit resa. Qui fuit zorobabel. Qui fuit salathiel. Qui fuit neri. Qui fuit mel-
chi. Qui fuit addi. Qui fuit cosam. Qui fuit helmadan. Qui fuit her. Qui fuit ihesu.
Qui fuit eliezer. Qui fuit iorim. Qui fuit mathat. Qui fuit levi. Qui fuit simeon. Qui fuit iuda.
Qui fuit ioseph. Qui fuit iona. Qui fuit eliachim. Qui fuit melea. Qui fuit menna. Qui fuit ma-
thata. Qui fuit nathan. Qui fuit david. Qui fuit iesse. Qui fuit obeth. Qui fuit booz. Qui
fuit salmon. Qui fuit naason. Qui fuit aminadab. Qui fuit aram. Qui fuit esrom.
Qui fuit phares. Qui fuit iude. Qui fuit iacob. Qui fuit ysaac. Qui fuit abrahe. Qui fuit tha-
re. Qui fuit nachor. Qui fuit seruch. Qui fuit ragau. Qui fuit phaleg. Qui fuit heber.

Q fuit sale. Q f. chaman. Q f. arphaxat. Q fuit sem. Q f. noe. Q fuit la
mech. Q fuit matussale. Q fuit enoch. Q fuit iareth. Q f. malaleel. Q
f. cainan. Q f. enos. Q fuit seth. Q fuit adam. Q fuit dei. Ihesus autem plenus IIII
spiritu sancto: regressus est ab iordane. Et agebatur in spiritu in desertum diebus. xl. et tem
ptabatur a diabolo: et nil manducavit in diebus illis. Et consummatis illis: esuriit.
Dixit autem illi diabolus. Si filius dei es: dic lapidi huic ut panis fiat. Et respondit
ad illum ihesus. Scriptum est. Quia non in pane vivit homo: sed in omni verbo dei. Et duxit illum
diabolus: et ostendit illi omnia regna orbis terre in momento temporis: et ait illi. Tibi dabo
potestatem hanc universam: et gloriam illorum: quia mihi tradita sunt: et cui volo do illa. Tu ergo
si adoraveris coram me: erunt tua omnia. Et respondens ihesus: dixit illi. Scriptum est. Dominum
deum tuum adorabis: et illi soli servies. Et duxit eum in iherusalem: et statuit eum super
pinnam templi: et dixit illi. Si filius dei es: mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim. Quia
angelis suis mandavit de te. ut conservent te: et quia in manibus tollent te. ne
forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens ihesus: ait illi. Dictum est. Non tempta
bis dominum deum tuum. Et consummata omni temptatione: diabolus recessit ab illo: usque ad
tempus. Et regressus est ihesus in virtute spiritus in galileam: et fama exiit per universam re
gionem de illo: et ipse docebat in sinagogis eorum: et magnificabatur ab omnibus.
Et venit nazareth ubi erat nutritus: et intravit secundum consuetudinem suam die sab
bati in sinagogam: et surrexit legere. Et traditus est illi liber ysaie prophete. Et ut
revolvit librum: invenit locum ubi scriptum erat. Spiritus domini super me. propter quod un
xit me. evangelizare pauperibus misit me. sanare contritos: et predicare captivis re
missionem: et cecis visum. dimittere confractos in remissionem. predicare annum domini
acceptum: et diem retributionis. Et cum plicuisset librum: reddidit ministro et sedit. Et
omnium in sinagoga oculi: erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos. Quia
hodie impleta est hec scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant.
et mirabantur in verbis gratie que procedebant de ore ipsius: et dicebant. Nonne hic est io
seph filius? Et ait illis. Utique dicetis mihi: hanc similitudinem. Medice cura teipsum.
Quanta audivimus facta in capharnaum: fac et hic in patria tua. Ait autem. Amen dico
vobis: quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis: multe vidue
erant in diebus helie in israel. quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex. cum facta est
fames magna in omni terra: et ad nullam illarum missus est helias: nisi in sarepta sido
nie ad mulierem viduam. Et multi leprosi erant in israel sub heliseo propheta: et nemo
eorum mundatus est: nisi naaman sirus. Et repleti sunt omnes in sinagoga ira: hec audi
entes. Et surrexerunt et eiecerunt illum extra civitatem: et duxerunt illum usque ad supercili
um montis supra quem civitas illorum erat edificata: ut precipitarent eum. Ipse
autem transiens: per medium illorum ibat. Et descendit in civitatem capharnaum
galilee: ibique docebat illos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius: quia in potesta
te erat sermo ipsius. Et in sinagoga erat homo habens demonium inmundum:
et exclamavit voce magna dicens. Sine. Quid nobis et tibi ihesu nazarene? venisti
perdere nos? Scio te qui sis sanctus dei. Et increpavit illum ihesus dicens. Obmu
tesce et exi ab illo. Et cum proiecisset illum demonium in medium: exiit ab illo.
nichilque ei nocuit. Et factus est pavor in omnibus: et colloquebantur ad invicem
dicentes. Quod est hoc verbum quia in potestate et virtute imperat inmundis
spiritibus: et exeunt? Et divulgabatur fama de eo in omnem locum regionis.

Surgens autem ihesus de sinagoga: introivit in domum simonis. Socrus autem simo-
nis: tenebatur magnis febribus. et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam: imperavit
febri. et dimisit eam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem sol occidisset: omnes
qui habebant infirmos variis languoribus: ducebant illos ad eum. At ille singulis ma-
nus imponens: curabat eos. Exibant autem demonia a multis. clamantia et dicentia.
quia tu es filius dei. Et increpans: non sinebat ea loqui. quia sciebant ipsum esse christum. Facta
autem die: egressus ibat in desertum locum. et turbe requirebant eum. Et venerunt usque ad ip-
sum: et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis civitatibus oportet me
evangelizare regnum dei: quia ideo missus sum. Et erat predicans in sinagogis galilee.

V Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum dei: et ipse stabat
secus stagnum genesareth. et vidit duas naves stantes secus stagnum. piscatores autem
descenderant: et lavabant retia. Ascendens autem in unam navem que erat simonis: ro-
gavit eum ut a terra reduceret pusillum. Et sedens: docebat de navicula turbas. Ut
cessavit autem loqui: dixit ad simonem. Duc in altum: et laxate retia vestra in capturam.
Et respondens simon dixit illi. Preceptor per totam noctem laborantes nichil cepimus: in verbo
autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent: concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rum-
pebatur autem rete eorum: et annuerunt sociis qui erant in alia navi ut venirent et adiu-
varent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas: ita ut pene mergerentur. Quod
cum videret simon petrus: procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me: quia homo peccator sum domine.
Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant.
Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei: qui erant socii simonis. Et ait ad simonem
ihesus. Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram navibus: relictis omnibus
secuti sunt illum. Et factum est cum esset in una civitatum: et ecce vir plenus lepra. et videns
ihesum et procidens in faciem: rogabat eum dicens. Domine si vis: potes me mundare. Et
extendens manum: tetigit illum dicens. Volo. Mundare. Et confestim lepra discessit ab
illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret. sed vade ostende te sacerdoti. et offer pro emunda-
tione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo
de illo: et conveniebant turbe multe ut audirent et curarentur ab infirmitatibus
suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum: et ipse sedebat
docens. Et erant pharisei sedentes. et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee
et iudee. et ierusalem: et virtus erat domini ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lec-
to hominem qui erat paraliticus: et querebant eum inferre. et ponere ante eum. Et non invenien-
tes qua parte eum inferrent pre turba: ascenderunt supra tectum. et per tegulas summi-
serunt illum cum lecto in medium ante ihesum. Quorum fidem ut vidit: dixit. Homo: remittuntur
tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur blas-
phemias: quis potest dimittere peccata nisi solus deus: Ut cognovit autem ihesus cogitationes
eorum: respondens dixit ad illos. Quid cogitatis mala in cordibus vestris: Quid est facilius dicere.
dimittuntur tibi peccata. an dicere surge et ambula: Ut autem sciatis quia filius hominis
potestatem habet in terra dimittendi peccata: ait paralitico. Tibi dico surge. tolle
grabatum tuum: et vade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis: tulit in quo
iacebat. et abiit in domum suam. magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes: et ma-
gnificabant deum. Et repleti sunt omnes timore dicentes. quia vidimus mirabilia hodie. Et
post hec exivit. et vidit publicanum nomine levi. sedentem ad teloneum. et ait illi. Seque-
re me. Et relictis omnibus: surgens secutus est eum. Et fecit ei convivium magnum levi in

domo sua. et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et
murmurabant pharisei et scribe eorum: dicentes ad discipulos eius. Quare cum publica
nis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus: dixit ad illos. Non egent qui sa
ni sunt medico: sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos: sed peccatores in penitentiam. At illi
dixerunt ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter: et obsecrationes faciunt. similiter et phari
seorum. tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse ait. Numquid potestis filios sponsi dum cum illis est spon
sus facere ieiunare? Venient autem dies cum ablatus fuerit ab illis sponsus. tunc ieiunabunt
in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos. Quia nemo commissuram a vestimento no
vo immittit in vestimentum vetus. alioquin et novum rumpit. et veteri non convenit commissura a
novo. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres. alioquin rumpet vinum novum utres.
et ipsum effundetur. et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mittendum est. et utraque con
servantur. Et nemo bibens vetus: statim vult novum. dicit enim. vetus melius est. Factum VI
est autem in sabbato secundoprimo cum transiret per sata: vellebant discipuli eius spicas. et man
ducabant confricantes manibus. Quidam autem phariseorum dicebant illis. Quid facitis quod
non licet in sabbatis? Et respondens ihesus: dixit ad eos. Nec hoc legistis quod fecit david cum esurisset
ipse et qui cum eo erant. quomodo intravit in domum dei. et panes propositionis sumpsit. et mandu
cavit. et dedit his qui cum eo erant. quos non licebat manducare. nisi tantum sacerdotibus? Et di
cebat illis. Quia dominus est filius hominis et sabbati. Factum est autem et in alio sabbato ut intraret
in synagogam: et doceret. Et erat ibi homo: et manus eius dextra erat arida. Observabant
autem eum scribe et pharisei. si in sabbato curaret. ut invenirent unde accusarent
illum. Ipse vero sciebat cogitationes illorum. et ait homini qui habebat manum aridam. Surge et sta in
medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos ihesus. Interrogo vos si licet sabbato benefacere
an male: animam salvam facere an perdere? Et circumspectis omnibus: dixit homini. Extende manum
tuam. Et extendit. Et restituta est manus eius. Ipsi autem repleti sunt insipientia. et colloquebantur
ad invicem quidnam facerent ihesu. Factum est autem in illis diebus: exiit in montem ora
re. et erat pernoctans in oratione dei. Et cum dies factus esset: vocavit discipulos suos. Et e
legit .xii. ex ipsis. quos et apostolos nominavit. Simonem quem cognominavit petrum. et andream
fratrem eius. Iacobum et iohannem. philippum et bartholomeum. Matheum et thomam. Iacobum
alphei. et simonem qui vocatur zelotes. Iudam iacobi. et iudam scarioth qui fuit proditor. Et
descendens de monte cum illis: stetit in loco campestri. et turba discipulorum eius. et multitudo copio
sa plebis ab omni iudea et ierusalem. et maritima. et tyri et sidonis. qui venerant ut audirent eum.
et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus immundis: curabantur. Et omnis
turba querebat eum tangere: quia virtus de illo exibat. et sanabat omnes. Et ipse elevatis oculis in
discipulos suos: dicebat. Beati pauperes: quia vestrum est regnum dei. Beati qui nunc esuritis: quia
saturabimini. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines. et cum separa
verint vos. et exprobraverint. et eiecerint nomen vestrum tamquam malum propter filium hominis. Gaudete in
illa die et exultate: ecce enim merces vestra multa est in celo. Secundum hec enim faciebant pro
phetis patres eorum. Verumptamen ve vobis divitibus quia habetis consolationem vestram. Ve vobis qui saturati estis
quia esurietis. Ve vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis et flebitis. Ve cum benedixerint vobis omnes homines.
Secundum hec faciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed vobis dico qui auditis. Diligite inimicos vestros. Bene
facite his qui vos oderunt. Benedicite maledicentibus vobis. Orate pro calumpniantibus vobis.
Et qui percutit te in maxillam: prebe ei et alteram. Et ab eo qui aufert tibi vestimentum: et tunicam
noli prohibere. Omni autem petenti te tribue. et qui aufert que tua sunt: ne repetas. Et prout
vultis ut faciant vobis homines. et vos facite illis similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt

que vobis est gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt. Et si benefeceritis eis qui vobis benefa-
ciunt, que vobis est gratia? Siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis hiis a quibus
speratis recipere, que gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus fenerantur, ut recipiant equa-
lia. Verumptamen diligite inimicos vestros, et benefacite, et mutuum date, nil inde sperantes, et erit
merces vestra multa, et eritis filii altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos. Esto-
te ergo misericordes, sicut et pater vester misericors est. Nolite iudicare, et non iudicabimini.
Nolite condempnare, et non condempnabimini. Dimittite et dimittemini. Date et dabitur vobis. Men-
suram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura
qua mensi fueritis, remetietur vobis. Dicebat autem illis et similitudinem. Numquid potest cecus cecum ducere? No-
nne ambo in foveam cadunt? Non est discipulus super magistrum. Perfectus autem omnis erit, si sit sicut ma-
gister eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem que in oculo tuo est non consideras? Aut
quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns?
Ypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Non
est enim arbor bona que facit fructus malos, neque arbor mala faciens fructum bonum. Una-
queque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vin-
demiant uvam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo
thesauro profert malum. Ex habundantia enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me domine
domine, et non facitis que dico? Omnis qui venit ad me et audit sermones meos et facit eos, o-
stendam vobis cui similis sit. Similis est homini edificanti domum, qui fodit in altum et posuit
fundamentum supra petram. Inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit
eam movere. Fundata enim erat super petram. Qui autem audit et non facit, similis est homini edifica-
ti domum suam super terram sine fundamento, in quam illisus est fluvius, et continuo cecidit, et facta est ruina
VII domus illius magna. Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis, intravit Ca-
pharnaum. Centurionis autem cuiusdam servus male habens erat moriturus, qui illi erat preciosus.
Et cum audisset de Ihesu, misit ad eum seniores Iudeorum, rogans eum ut veniret et salva-
ret servum eius. At illi cum venissent ad Ihesum, rogabant eum sollicite, dicentes ei: Quia dig-
nus est ut hoc illi prestes. Diligit enim gentem nostram, et sinagogam ipse edificavit nobis. Ihesus autem
ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a domo, misit ad eum centurio amicos dicens: Domine,
noli vexari. Non enim dignus sum ut sub tectum meum intres, propter quod et meipsum non sum dig-
num arbitratus ut venirem ad te. Sed dic verbo, et sanabitur puer meus. Nam et ego homo
sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. Et dico huic vade, et vadit, et a-
lii veni, et venit, et servo meo fac hoc, et facit. Quo audito, Ihesus miratus est. Et conversus sequentibus
se turbis dixit: Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni. Et reversi qui missi
fuerant domum, invenerunt servum qui languerat sanum. Et factum est deinceps
ibat Ihesus in civitatem que vocatur Naim, et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa.
Cum autem appropinquaret porte civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue,
et hec vidua erat, et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset dominus, misericordia motus
super eam dixit illi: Noli flere. Et accessit et tetigit loculum. Hii autem qui portabant
steterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, et cepit loqui, et
dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor, et magnificabant deum dicentes: Quia
propheta magnus surrexit in nobis, et quia deus visitavit plebem suam. Et exiit hic ser-
mo in universam Iudeam de eo, et in omnem circa regionem. Et nuntiaverunt
Iohanni discipuli eius de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis Iohannes, et mi-
sit ad Ihesum dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Cum autem venissent

ad eum uiri: dixerunt. Iohannes baptista misit nos ad te dicens. Tu es qui uenturus es an alium expe-
ctamus? In ipsa autem hora curauit multos a languoribus et plagis et spiritibus malis. et cecis
multis donauit uisum. Et respondens: dixit illis. Euntes renuntiate iohanni que uidistis et audistis.
Quia ceci uident. claudi ambulant. leprosi mundantur. surdi audiunt. mortui resur-
gunt pauperes euangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nun-
tii iohannis: cepit dicere de iohanne ad turbas. Quid existis in desertum uidere? harundinem uento
moueri? Sed quid existis in desertum uidere? hominem mollibus uestimentis indutum? Ecce qui in
ueste preciosa sunt et in deliciis: in domibus regum sunt. Sed quid existis uidere? prophetam? utique dico
uobis: et plusquam prophetam. hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam:
qui preparabit uiam tuam ante te. Dico enim uobis: maior inter natos mulierum propheta iohanne baptista
nemo est. Qui autem minor est in regno dei: maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani:
iustificauerunt deum. baptizati baptismo iohannis. Pharisei autem et legis periti consilium dei spreue-
runt in semet ipsos. non baptizati ab eo. Cui ergo similes dicam homines generationis huius. et cui similes
sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro. et loquentibus ad inuicem et dicentibus. Cantauimus uob-
is tibiis et non saltastis. lamentauimus: et non plorastis. Venit enim iohannes baptista neque manducans
panem neque bibens uinum: et dicitis. demonium habet. Venit filius hominis manducans et bi-
bens: et dicitis. Ecce homo deuorator et bibens uinum amicus publicanorum et peccatorum. Et iustifi-
cata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem illum quidam phariseus: ut mandu-
caret cum illo. Et ingressus domum pharisei: discubuit. Et ecce mulier que erat in ci-
uitate peccatrix: ut cognouit quod ihesus accubuisset in domo pharisei: attulit ala-
bastrum unguenti. et stans retro secus pedes eius. lacrimis cepit rigare pedes eius. et capillis ca-
pitis sui tergebat. et osculabatur pedes eius. et unguento ungebat. Videns autem phariseus qui
uocauerat eum: ait intra se dicens. Hic si esset propheta: sciret utique que et qualis mulier est que tangit
eum: quia peccatrix est. Et respondens ihesus: dixit ad illum. Symon: habeo tibi aliquid dicere. At ille ait.
Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos. et a-
lius. l. Non habentibus illis unde redderent: donauit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens
simon: dixit. Estimo: quia is cui plus donauit. At ille dixit ei. Recte iudicasti. Et
conuersus ad mulierem: dixit simoni. Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam: aquam
pedibus meis non dedisti. hec autem lacrimis rigauit pedes meos. et capillis suis tersit.
Osculum mihi non dedisti: hec autem ex quo intrauit non cessauit osculari pedes meos. Oleo ca-
put meum non unxisti: hec autem pedes meos unxit. Propter quod dico tibi: remittuntur ei
peccata multa. quia dilexit multum. Cui autem minus dimittitur: minus diligit. Dixit
autem ad illam. Remittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul accumbebant: dicere intra se.
Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem. fides tua te saluam fecit.
Vade in pace. Et factum est deinceps: et ipse iter faciebat per ciuitates et castel- VIII
la. predicans et euangelizans regnum dei. et duodecim cum illo. et mulieres alique que
erant curate a spiritibus malignis et infirmitatibus. Maria magdalene. de qua que uocatur
demonia .vii. exierant. et iohanna uxor cuze procuratoris herodis. et susanna
et alie multe. que ministrabant eis de facultatibus suis. Cum autem turba conueniret
ad ihesum et de ciuitatibus properarent ad eum: dixit per similitudinem. Exiit qui seminat: semina-
re semen suum. Et dum seminat: aliud cecidit secus uiam. et conculcatum est. et uo-
lucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram: et natum aruit. quia non
habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas: et simul exorte spine suffoca-
uerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam. et ortum fecit fructum centuplum.

hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius
que esset hec parabola. Quibus ipse dixit. Vobis datum est nosse misterium regni dei: ceteris autem
in parabolis. ut videntes non videant. et audientes non intelligant. Est autem hec para-
bola. Semen est verbum dei. Qui autem secus viam: hii sunt qui audiunt. deinde venit diabolus: et
tollit verbum de corde eorum ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram: qui cum audierint
cum gaudio suscipiunt verbum. et hii radices non habent. qui ad tempus credunt. et in tempore temptationis
recedunt. Quod autem in spinis cecidit: hii sunt qui audierunt. et a sollicitudinibus et divitiis et
voluptatibus vite euntes: suffocantur. et non referunt fructum. Quod autem in bonam terram: hii sunt
qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent. et fructum afferunt in patientia. Ne-
mo autem lucernam accendens: operit eam vase. aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum
ponit. ut intrantes videant lumen. Non enim occultum est quod non manifestetur. nec absconditum
quod non cognoscatur. et in palam veniat. Videte ergo quomodo audiatis. Qui enim habet: dabitur illi.
et quicumque non habet. et quod putat se habere auferetur ab illo. Venerunt autem ad illum mater et fratres eius: et non
poterant adire ad eum pre turba. et nunciatum est illi. Mater tua et fratres tui stant foris volen-
tes te videre. Qui respondens: dixit ad eos. Mater mea et fratres mei hii sunt: qui verbum dei audiunt
et faciunt. Factum est autem in una dierum: et ipse ascendit in naviculam et discipuli eius.
et ait ad illos. Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt. Navigantibus autem illis: ob-
dormivit. Et descendit procella venti in stagnum. et complebantur. et periclitabantur. Acce-
dentes autem: suscitaverunt eum dicentes. Preceptor: perimus. At ille surgens: increpavit
ventum. et tempestatem aque. et cessavit. Et facta est tranquillitas. Dixit autem illis. Ubi est fides
vestra? Qui timentes: mirati sunt ad invicem dicentes. Quis putas hic est: quia et ventis imperat
et mari. et obediunt ei. Navigaverunt autem ad regionem gerasenorum: que est contra galileam.
Et cum egressus esset ad terram: occurrit illi vir quidam qui habebat demonium iam temporibus multis. et
vestimento non induebatur. neque in domo manebat. sed in monumentis. Is ut vidit ihesum:
procidit ante illum. et exclamans voce magna dixit. Quid michi et tibi ihesu fili dei altissimi:
Obsecro te: ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui inmundo: ut exiret ab homine.
Multis enim temporibus arripiebat illum: et vinciebatur cathenis. et compedibus custoditus.
et ruptis vinculis agebatur a demonio in deserto. Interrogavit autem illum ihesus dicens.
Quod tibi nomen est: At ille dixit. legio. Quia intraverunt demonia multa in eum. Et rogabant
illum: ne imperaret illis. ut in abissum irent. Erat autem grex porcorum multorum pascentium
in monte. et rogabant eum ut permitteret eos in illos ingredi. et permisit illos. Exi-
erunt ergo demonia ab homine. et intraverunt in porcos. et impetu abiit grex per preceps in
stagnum. et suffocatus est. Quod ut viderunt factum qui pascebant: fugerunt et nunciaverunt in
civitatem. et in villas. Exierunt autem videre quod factum est: et venerunt ad ihesum. et invene-
runt hominem sedentem. a quo demonia exierant vestitum ac sana mente: ad pedes eius et ti-
muerunt. Nunciaverunt autem illis et qui viderant: quomodo sanus factus esset a legione. Et rogavit
illum omnis multitudo regionis gerasenorum. ut discederet ab ipsis: quia timore ma-
gno tenebantur. Ipse autem ascendens navem: reversus est. Et rogabat illum vir a quo demo-
nia exierant: ut cum eo esset. Dimisit autem eum ihesus dicens. Redi ad domum tuam: et nar-
ra quanta tibi fecit deus. Et abiit per universam civitatem predicans quanta illi fecisset ihesus.
Factum est autem cum redisset ihesus: exceperunt illum turba. Erant enim omnes expectantes eum.
Et ecce venit vir cui nomen iairus: et ipse princeps sinagoge erat. et cecidit ad pedes
ihesu rogans eum ut intraret in domum eius. quia filia unica erat illi. fere an-
norum .xii. Et hec moriebatur. Et contigit dum iret: a turbis comprimebatur. Et mulier

quedam erat in fluxu sanguinis ab annis .xii. que in medicos erogaverat omnem substantiam suam.
nec ab ullo curari potuit. accessit retro. et tetigit fimbriam vestimenti eius. et confestim stetit
fluxus sanguinis eius. Et ait ihesus. Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus: dixit petrus et qui cum
illo erant. Preceptor turbe te comprimunt. et affligunt. et dicis. quis me tetigit? Et dixit ihesus.
Tetigit me aliquis. Nam et ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier quia non latuit:
tremens venit. et procidit ante pedes eius. et ob quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo. et quemad
modum confestim sanata sit. At ipse dixit illi. Filia fides tua te salvam fecit. vade in pace.
Adhuc eo loquente venit quidam ad principem sinagoge dicens ei. quia mortua est filia tua no
li vexare illum. Ihesus autem audito hoc verbo: respondit patri puelle. Noli timere. Crede tantum et salva erit.
Et cum venisset domum: non permisit intrare secum quemquam. nisi petrum et iohannem et iacobum. et patrem et
matrem puelle. Flebant autem omnes et plangebant illam. At ille dixit. Nolite flere. Non est
enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum: scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens
manum eius: clamavit dicens. Puella surge. Et reversus est spiritus eius: et surrexit continuo. Et iussit
illi dari manducare. Et stupuerunt parentes eius. quibus precepit ne alicui dicerent quod factum erat.
Convocatis autem .xii. apostolis: dedit illis virtutem et potestatem super omnia demonia. et ut lan IX
guores curarent. Et misit illos predicare regnum dei. et sanare infirmos. Et ait ad illos.
Nichil tuleritis in via: neque virgam. neque peram. neque panem. neque pecuniam. neque duas tunicas habeatis.
Et in quamcumque domum intraveritis: ibi manete. et inde ne exeatis. Et quicumque non receperint vos:
exeuntes de civitate illa et pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium super illos. Egres
si autem circuibant per castella: evangelizantes et curantes ubique. Audivit autem herodes
tetrarcha omnia que fiebant ab eo: et hesitabat eo quod diceretur a quibusdam quia iohannes surrexit
a mortuis. a quibusdam vero: quia helias apparuit. ab aliis autem quia propheta unus de antiquis surrexit.
Et ait herodes. Iohannem ego decollavi. Quis est autem iste. de quo ego audio talia? Et querebat vi
dere eum. Et reversi apostoli: narraverunt illi quecumque fecerunt. Et assumptis illis: secessit seorsum in
locum desertum. qui est bethsaide. Quod cum cognovissent turbe: secute sunt illum. Et excepit illos
et loquebatur illis de regno dei. Et eos qui cura indigebant: sanabat. Dies autem ceperat decli
nare. Et accedentes .xii. dixerunt ei. Dimitte turbas: ut euntes in castella villasque
que circa sunt divertant. et inveniant escas. quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. Vos
date illis manducare. At illi dixerunt. Non sunt nobis plus quam .v. panes. et duo pisces. nisi forte
eamus et emamus in omnem hanc turbam escas. Erant autem viri fere .v. milia. Ait autem ad
discipulos suos. Facite illos discumbere per convivia quinquagenos. Et ita fecerunt. Et discumbere
fecerunt omnes. Acceptis autem .v. panibus et duobus piscibus: respexit in celum. et benedixit illis et
fregit. et distribuit discipulis suis. ut ponerent ante turbas. Et manducaverunt omnes et sa
turati sunt. Et sublatum est quod superfuit illis fragmentorum: .xii. cophini. Et factum est cum
solus esset orans: erant cum illo discipuli. Et interrogavit illos dicens. Quem me dicunt esse
turbe: At illi responderunt et dixerunt. Alii iohannem baptistam. alii autem heliam. alii: quia propheta unus
de prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens simon petrus dixit.
Christum dei. At ille increpans illos: precepit ne cui dicerent hoc: dicens. quia oportet filium hominis mul
ta pati. et reprobari a senioribus. et principibus sacerdotum. et scribis. et occidi. et tercia die resur
gere. Dicebat autem ad omnes. Si quis vult post me venire: abneget semetipsum et tollat cru
cem suam cotidie. et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere: perdet illam. Nam qui per
diderit animam suam propter me: salvam faciet illam. Quid enim proficit homo si lucretur univer
sum mundum. se ipsum autem perdat. et detrimentum sui faciat? Nam qui me erubuerit et meos
sermones: hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum.

Dico autem vobis vere: sunt aliqui hic stantes qui non gustabunt mortem donec videant regnum dei.
Factum est autem post hec verba fere dies .viii. et assumpsit petrum et iohannem et iacobum. et ascendit in mon-
tem ut oraret. Et factum est dum oraret: species vultus eius altera et vestitus eius albus refulgens. Et ec-
ce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem moyses et helias visi in maiestate: et di-
cebant excessum eius quem completurus erat in ierusalem. Petrus vero et qui cum illo erant gravati erant
somno. Et evigilantes: viderunt maiestatem eius et duos viros qui stabant cum illo. Et fac-
tum est cum discederent ab illo: ait petrus ad ihesum. Preceptor: bonum est nos hic esse. et faciamus
tria tabernacula. unum tibi. et unum moysi. et unum helie. nesciens quid diceret. Hec autem illo loquen-
te: facta est nubes et obumbravit eos. Et timuerunt intrantibus illis in nubem. Et vox facta est de
nube dicens. hic est filius meus dilectus. ipsum audite. Et dum fieret vox: inventus est ihesus solus.
Et ipsi tacuerunt: et nemini dixerunt in illis diebus quicquam ex hiis que viderant. Factum est autem
in sequenti die descendentibus illis de monte: occurrit illis turba multa. Et ecce vir de
turba exclamavit dicens. Magister obsecro te: respice in filium meum quia unicus est mihi.
Et ecce spiritus apprehendit illum: et subito clamat. et elidit. et dissipat eum cum spuma:
et vix discedit dilanians eum. Et rogavi discipulos tuos. ut eicerent illum. et non potu-
erunt. Respondens autem ihesus dixit. O generatio infidelis et perversa. usquequo ero apud vos. et patiar vos?
adduc huc filium tuum. Et cum accederet: elisit illum demonium et dissipavit. Et incre-
pavit ihesus spiritum inmundum: et sanavit puerum. et reddidit patri eius. Stupebant autem omnes
in magnitudine dei. Omnibusque mirantibus in omnibus que faciebat: dixit ad discipulos suos.
Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim hominis futurum est ut tradatur
in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud. et erat velatum ante eos. ut non
sentirent illud. et timebant interrogare eum de hoc verbo. Intravit autem cogi-
tatio in eos: quis eorum maior esset. At ihesus videns cogitationes cordis eorum: apprehendens
puerum statuit eum secus se. et ait illis. Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo:
me recipit. Et quicumque me receperit: recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter omnes
vos: hic maior est. Respondens autem iohannes dixit. preceptor vidimus quendam in nomine tuo
eicientem demonia et prohibuimus eum. quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum ihesus. No-
lite prohibere. Qui enim non est adversum vos: pro vobis est. Factum est autem dum complerentur dies
assumptionis eius: et ipse faciem suam firmavit ut iret in ierusalem: et misit nuntios
ante conspectum suum. Et euntes intraverunt in civitatem samaritanorum ut pararent illi.
et non receperunt illum. quia facies eius erat euntis ierusalem. Cum vidissent autem discipuli
eius iacobus et iohannes: dixerunt. domine. vis dicimus ut ignis descendat de celo.
et consumat illos? Et conversus increpavit illos et dixit. Nescitis cuius spiritus estis. Filius enim
hominis non venit animas perdere: sed salvare. Et abierunt in aliud castellum. Factum est
autem ambulantibus illis in via: dixit quidam ad illum. Sequar te: quocumque ieris. Et
ait illi ihesus. Vulpes foveas habent. et volucres celi nidos. Filius autem hominis non habet
ubi caput suum reclinet. Ait autem ad alterum. Sequere me. Ille autem dixit. Domine permitte
mihi primum sepelire patrem meum. Dixitque ei ihesus. Sine ut mortui sepeliant mortu-
os suos: tu autem vade annuncia regnum dei. Et alter ait. Sequar te domine. sed primum
permitte mihi renunciare hiis que domi sunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mittens manum
X suam in aratrum et aspiciens retro: aptus est regno dei. Post hec autem designa-
vit dominus et alios .lxx. duos: et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem
et locum quo erat ipse venturus. Et dicebat illis. Messis quidem multa: operarii autem pauci.
Rogate ergo dominum messis: ut mittat operarios in messem suam. Ite. Ecce ego mit-

to vos: sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum neque peram. neque calciamenta: et ne
minem per viam salutaveritis. In quamcumque domum intraveritis: primum dicite. Pax huic domui. Et si
ibi fuerit filius pacis: requiescet super illum pax vestra. Sin autem: ad vos revertetur. In eadem autem
domo manete: edentes et bibentes que apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Noli
te transire de domo in domum. Et in quamcumque civitatem intraveritis et susceperint vos: mandu
cate que apponuntur vobis. et curate infirmos qui in illa sunt. et dicite illis. Appropinquavit in vos:
regnum dei. In quamcumque civitatem intraveritis. et non susceperint vos: exeuntes in plateas
eius dicite. Etiam pulverem qui adhesit nobis de civitate vestra: extergimus in vos: tamen
hoc scitote: quia appropinquavit regnum dei. Dico autem vobis quia sodomis in illa die remissius
erit quam illi civitati. Ve tibi corozain. ve tibi bethsaida: quia si in tyro et sidone facte fuissent
virtutes que in vobis facte sunt: olim in cilicio et cinere sedentes penitenent. Verumptamen
tyro et sidoni. remissius erit in iudicio: quam vobis. Et tu capharnaum usque ad celum exal
tata: usque ad infernum demergeris. Qui vos audit: me audit. Et qui vos spernit: me sp
ernit. Qui autem me spernit: spernit eum qui me misit. Reversi sunt autem lxx. ii. cum gaudio
dicentes. Domine: et demonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis. Videbam satha
nam sicut fulgur de celo cadentem. Et ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et
scorpiones. et super omnem virtutem inimici. et nihil vos nocebit. Verumptamen in hoc nolite gau
dere. quia spiritus vobis subiciuntur. Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in celis. In ipsa hora
exultavit in spiritu sancto: et dixit. Confiteor tibi pater domine celi et terre: quod abscondisti hec a sa
pientibus et prudentibus: et revelasti ea parvulis. Etiam pater: quia sic placuit ante te. Omnia mihi
tradita sunt a patre meo: et nemo scit qui sit filius nisi pater. et qui sit pater nisi filius: et cui voluerit fi
lius revelare. Et conversus ad discipulos suos: dixit. Beati oculi qui vident: que vos videtis. Di
co enim vobis: quod multi prophete et reges voluerunt videre que vos videtis: et non viderunt. et audi
re que auditis: et non audierunt. Et ecce quidam legisperitus surrexit temptans illum et dicens. Ma
gister quid faciendo vitam eternam possidebo: At ille dixit ad eum. In lege quid scriptum est: quo
legis: Ille respondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et
ex omnibus viribus tuis. et ex omni mente tua: et proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi. Recte re
spondisti. hoc fac et vives. Ille autem volens iustificare se ipsum: dixit ad ihesum. Et quis est meus
proximus: Suscipiens autem ihesus: dixit. Homo quidam descendebat ab ierusalem in iericho: et incidit
in latrones. Qui et despoliaverunt eum. et plagis impositis abierunt semivivo relicto. Accidit
autem ut quidam sacerdos descenderet eadem via: et viso illo preterivit. Similiter et levita cum esset secus
locum. et videret eum: pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens: venit secus eum. et videns
eum: misericordia motus est. Et appropians alligavit vulnera eius: infundens oleum et vinum. Et im
ponens illum in iumentum suum: duxit in stabulum. et curam eius egit. Et altera die protulit
duos denarios: et dedit stabulario. Et ait. Curam illius habe. Et quodcumque supererogaveris:
ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones:
At ille dixit. Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi ihesus. Vade: et tu fac similiter. Factum
est autem dum irent: et ipse intravit in quoddam castellum. et mulier quedam martha nomine ex
cepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine maria: que etiam sedens secus pedes domini.
audiebat verbum illius. Martha autem satagebat: circa frequens ministerium. Que stetit:
et ait. Domine non est tibi cure quod soror mea reliquit me solam ministrare: Dic ergo illi:
ut me adiuvet. Et respondens: dixit illi dominus. Martha martha sollicita es: et turbaris
erga plurima. Porro: unum est necessarium. Maria optimam partem elegit: que non aufe
retur ab ea. Et factum est cum esset in loco quodam orans. ut cessavit: dixit unus ex XI

b discipulis eius ad eum. Domine doce nos orare. sicut et iohannes docuit discipulos suos. Et ait illis
Cum oratis: dicite. Pater: sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Panem nostrum coti
dianum da nobis hodie. Et dimitte nobis peccata nostra: siquidem et ipsi dimittimus omni debenti
nobis. Et ne nos inducas in temptationem. Et ait ad illos. Quis vestrum habebit amicum: et
ibit ad illum media nocte. et dicet illi. Amice comoda mihi tres panes. quoniam amicus meus
venit de via ad me: et non habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus respondens dicat. Noli mihi
molestus esse. iam ostium clausum est. et pueri mei mecum sunt in cubili. non possum surgere et da
re tibi. Et ille si perseveraverit pulsans: dico vobis. et si non dabit illi surgens eo quod amicus
eius sit: propter improbitatem tamen eius surget. et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego vo
bis dico. Petite: et dabitur vobis. Quaerite: et invenietis. pulsate: et aperietur vobis. Omnis enim
qui petit accipit: et qui quaerit invenit. et pulsanti aperietur. Quis autem ex vobis patrem petit
panem. numquid lapidem dabit illi: aut piscem. numquid pro pisce serpentem dabit illi: aut si
petierit ovum. numquid porriget illi scorpionem: Si ergo vos cum sitis mali nostis bona
data dare filiis vestris: quanto magis pater vester de celo dabit spiritum bonum petentibus se.
Et erat ihesus eiciens demonium: et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium: locu
tus est mutus. et admirate sunt turbe. Quidam autem ex eis dixerunt. In beelzebub principe
demoniorum: eicit demonia. Et alii temptantes: signum de celo quaerebant ab eo. Ipse
autem ut vidit cogitationes eorum: dixit eis. Omne regnum in se ipsum divisum: desolabitur.
et domus supra domum cadet. Si autem et sathanas in se ipsum divisus est: quomodo
stabit regnum ipsius. quia dicitis in beelzebub eicere me demonia. Si autem ego in beel
zebub eicio demonia. filii vestri in quo eiciunt: Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si
in digito dei eicio demonia: profecto pervenit in vos regnum dei. Cum fortis armatus cu
stodit atrium suum: in pace sunt ea quae possidet. Si autem fortior illo superveniens vicerit eum:
universa arma eius auferet in quibus confidebat. et spolia eius distribuet. Qui non est mecum: adversum
me est. Qui non colligit mecum: dispergit. Cum inmundus spiritus exierit ab homine: ambulat
per loca inaquosa quaerens requiem. Et non inveniens: dicit. Revertar in domum meam: unde ex
ivi. Et cum venerit: invenit eam scopis mundatam. Et tunc vadit et assumit .vii. alios
spiritus nequiores se: et ingressi habitant ibi. Et sunt novissima hominis illius: peiora prioribus.
Factum est autem cum haec diceret: extollens vocem quaedam mulier de turba dixit illi. Beatus venter
qui te portavit: et ubera quae suxisti. At ille dixit. Quinimmo: beati qui audiunt verbum dei: et
custodiunt illud. Turbis autem concurrentibus: cepit dicere. Generatio haec: generatio nequam
est. Signum quaerit. et signum non dabitur illi: nisi signum ione. Nam sicut ionas fuit si
gnum ninivitis: ita erit et filius hominis generationi isti. Regina austri surget in
iudicio cum viris generationis huius: et condempnabit illos. quia venit a finibus terre audire sa
pientiam salomonis. Et ecce plus salomone hic. Viri ninivite surgent in iudicio
cum generatione hac: et condempnabunt illam. quia penitentiam egerunt ad predicationem ione: et ecce
plus quam iona hic. Nemo lucernam accendit. et in abscondito ponit. neque sub
modio. sed super candelabrum: ut qui ingrediuntur lumen videant. Lucerna corporis tui:
est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidum erit. Si autem
nequam fuerit: et corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est: te
nebre sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum: erit
lucidum totum. et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Et cum loqueretur: roga
vit illum quidam phariseus ut pranderet apud se. Et ingressus recubuit. Pha
riseus autem cepit intra se reputans dicere. quare non baptizatus esset ante prandium. Et

ait dominus ad illum. Nunc uos pharisei quod deforis est calicis et catini mundatis. quod autem
intus est uestrum: plenum est rapina et iniquitate. Stulti nonne qui fecit quod deforis est: et id quod
intus est fecit? Verumtamen quod superest date elemosinam. et ecce omnia munda sunt uobis. Sed ue uo-
bis phariseis qui decimatis mentam et rutam et omne olus: et preteritis iudicium et caritatem
dei. hec autem oportuit facere. et illa non omittere. Ve uobis phariseis: qui diligitis primas
cathedras in sinagogis. et salutationes in foro. Ve uobis qui estis ut monumenta que non
apparent. et homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legisperitis: a-
it illi. Magister hec dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait. Et uobis legisperitis ue:
quia oneratis homines oneribus que portari non possunt. et ipsi uno digito uestro non tangitis sarci-
nas. Ve uobis qui edificatis monumenta prophetarum. patres autem uestri occiderunt illos. profecto [illegible] steph
testificamini: quod consentitis operibus patrum uestrorum. quoniam quidem ipsi eos occiderunt. uos autem
edificatis eorum sepulchra. Propterea et sapientia dei dixit. Mittam ad illos prophetas et apostolos:
et ex illis occident. et persequentur. ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione
mundi a generatione ista. a sanguine abel usque ad sanguinem zacharie. qui periit
inter altare et edem. Ita dico uobis: requiretur ab hac generatione. Ve uobis legisperitis qui
tulistis clauem scientie. ipsi non introistis: et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec XII
ad illos diceret: ceperunt pharisei et legis periti grauiter insistere. et os eius opprimere.
de multis insidiantes ei: et querentes capere aliquid ex ore eius. ut accusarent eum. Multis autem
circumstantibus turbis. ita ut se inuicem conculcarent: cepit dicere ad discipulos suos.
Attendite a fermento phariseorum quod est ypocrisis. Nichil autem opertum est quod non reueletur:
neque absconditum quod non sciatur. Quoniam que in tenebris dixistis: in lumine dicentur. Et quod in
aurem locuti estis in cubiculis: predicabitur in tectis. Dico autem uobis amicis meis. ne
terreamini ab hiis qui occidunt corpus. et post hec non habent amplius quod faciant. Ostendam autem
uobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit: habet potestatem mittere in gehennam.
Ita dico uobis. hunc timete. Nonne .v. passeres ueneunt dipondio. et unus ex illis non est
in obliuione coram deo? Sed et capilli capitis uestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere. mul-
tis passeribus pluris estis. Dico autem uobis omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus: et fi-
lius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem negauerit me coram hominibus: denega-
bitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit uerbum in filium hominis: remittetur illi. Ei autem
qui in spiritum sanctum blasphemauerit: non remittetur. Cum autem inducent uos in sinagogas
et ad magistratus et potestates. nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis. aut quid dicatis.
Spiritus enim sanctus docebit uos in ipsa hora que oporteat dicere. Ait autem quidam ei de turba.
Magister dic fratri meo ut diuidat mecum hereditatem. At ille dixit ei. homo. quis me consti-
tuit iudicem aut diuisorem super uos? Dixitque ad illos. Videte et cauete ab omni auaritia.
quia non in habundantia cuiusquam uita eius est: ex hiis que possidet. Dixit autem similitudinem ad
illos dicens. Hominis cuiusdam diuitis uberes fructus ager attulit. et cogitabat intra se dicens. Quid
faciam quod non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit. Hoc faciam. Destruam horrea mea et ma-
iora faciam. et illuc congregabo omnia que nata sunt michi. et bona mea. et dicam anime mee. Anima:
habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce comede. bibe. epulare. Dixit autem
illi deus. Stulte. hac nocte animam tuam repetent a te. que autem parasti cuius erunt? Sic est
qui sibi thesaurizat. et non est in deum diues. Dixitque ad discipulos suos. Ideo dico uobis.
Nolite solliciti esse anime quid manducetis. neque corpori quid uestiamini. Anima plus est quam
esca: et corpus quam uestimentum. Considerate coruos. quia non seminant neque metunt. quibus
non est cellarium neque horreum. et deus pascit illos. Quanto magis uos pluris estis illis. Quis autem uestrum

cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum. Si ergo neque quod minimum est potestis: quid
de ceteris solliciti estis? Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant neque nent. Dico autem vobis: nec
Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie in agro
et cras in clibanum mittitur deus sic vestit: quanto magis vos pusille fidei? Et vos nolite
querere quid manducetis aut quid bibatis: et nolite in sublime tolli. Hec enim omnia: gentes mun-
di querunt. Pater autem scit: quoniam his indigetis. Verumptamen querite regnum dei: et hec omnia adicientur vobis.
Nolite timere pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Vendite que possi-
detis: et date elemosinam. Facite vobis sacculos qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in celis: quo
fur non appropiat. neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est: ibi et cor vestrum erit. Sint
lumbi vestri precincti: et lucerne ardentes. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando re-
vertatur a nuptiis. ut cum venerit et pulsaverit: confestim aperiant ei. Beati servi illi: quos cum
venerit dominus invenerit vigilantes. Amen dico vobis: quod precinget se: et faciet illos discum-
bere: et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia. Et si in tertia vigilia ve-
nerit: et ita invenerit: beati sunt servi illi. Hoc autem scitote quia si sciret paterfamilias qua hora
fur veniret: vigilaret utique: et non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati: quia
qua hora non putatis filius hominis veniet. Ait autem ei Petrus. Domine ad nos dicis hanc para-
bolam an et ad omnes? Dixit autem dominus. Quis putas est fidelis dispensator et prudens quem
constituit dominus super familiam suam. ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille servus. quem
cum venerit dominus invenerit ita facientem. Vere dico vobis: quia super omnia que possidet constituet
eum. Quod si dixerit servus ille in corde suo. moram facit dominus meus venire: et ceperit percu-
tere servos et ancillas. et edere et bibere et inebriari: veniet dominus servi illius in die qua non sperat
et hora qua nescit. et dividet eum. partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus
qui cognovit voluntatem domini sui: et non preparavit. et non fecit secundum voluntatem eius:
vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis: vapulabit paucis.
Omni autem cui multum datum est: multum queretur ab eo. Et cui commendaverunt multum: plus
petent ab eo. Ignem veni mittere in terram. et quid volo nisi ut accendatur? Baptismo autem
habeo baptizari: et quomodo coartor usque dum perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in
terram? Non. dico vobis. sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in domo una divisi. tres
in duos et duo in tres: dividentur. Pater in filium et filius in patrem suum. Mater in fi-
liam: et filia in matrem. Socrus in nurum suam: et nurus in socrum suam. Dicebat autem
et ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occasu. statim dicitis. nimbus venit.
et ita fit. et cum austrum flantem: dicitis quia estus erit. et fit. Ypocrite. faciem celi et terre
nostis probare. hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem et a vobis ipsis non iu-
dicatis quod iustum est. Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem in via: da
operam liberari ab illo. ne forte trahat te apud iudicem. et iudex tradat te ex-
actori. et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi. non exies inde: donec et novissimum
XIII minutum reddas. Aderant autem quidam ipso tempore nuntiantes illi de Ga-
lileis: quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respondens: dixit
illis. Putatis quod hii Galilei pre omnibus Galileis peccatores fuerunt. quia talia passi sunt?
Non. dico vobis. Sed nisi penitentiam habueritis: omnes similiter peribitis. Sicut illi decem et octo super
quos cecidit turris in Siloa. et occidit eos. putatis quia et ipsi debitores fuerunt
preter omnes homines habitantes in Ierusalem? Non. dico vobis. Sed si non penitentiam egeritis:
omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem. Arborem fici habebat quidam plan-
tatam in vinea sua: et venit querens fructum in illa. et non invenit. Dixit autem

ad cultorem uinee. Ecce anni tres sunt, ex quo uenio querens fructum in ficulnea hac: et non in-
uenio. Succide ergo illam. ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dixit illi. Domine dimitte
illam et hoc anno: usque dum fodiam circa illam et mittam stercora. Et siquidem fecerit fructum.
sin autem: in futurum succides eam. Erat autem docens in sinagoga eorum sabbatis. Et ecce
mulier que habebat spiritum infirmitatis annis .x. et viii. et erat inclinata. nec omnino poterat sur-
sum respicere. Quam cum uidisset ihesus: uocauit ad se et ait illi. Mulier dimissa es ab infir-
mitate tua. Et imposuit illi manus. et confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem ar-
chisinagogus. indignans quia sabbato curasset ihesus: dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus oportet opera-
ri. In his ergo uenite et curamini. et non in die sabbati. Respondit autem ad illum dominus: et dixit. Ypo-
crite unusquisque uestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum a presepio. et ducit adaquare?
hanc autem filiam abrahe quam alligauit sathanas ecce .x. et viii. annis: non oportuit sol-
ui a uinculo isto die sabbati? Et cum hec diceret: erubescebant omnes aduersarii eius. Et omnis populus
gaudebat in uniuersis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui simile est regnum dei. et
cui simile esse existimabo illud? Simile est grano sinapis. quod acceptum homo misit in ortum suum
et creuit. et factum est in arborem magnam. et uolucres celi requieuerunt in ramis eius. Et iterum
dixit. Cui simile estimabo regnum dei? Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in
farine sata tria. donec fermentaretur totum. Et ibat per ciuitates et castella docens: et iter faci-
ens in ierusalem. Ait autem illi quidam. Domine si pauci sunt qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos.
Contendite intrare per angustam portam. quia multi dico uobis querent intrare et non pote-
runt. Cum autem intrauerit paterfamilias. et clauserit ostium: et incipietis foris stare. et pul-
sare ostium dicentes. Domine aperi nobis. Et respondens dicet uobis. Nescio uos unde sitis. Tunc
incipietis dicere. Manducauimus coram te et bibimus. et in plateis nostris docuisti. et dicet
uobis. Nescio uos unde sitis. Discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor
dentium. Cum uideritis abraham ysaac et iacob et omnes prophetas in regno dei: uos autem ex-
pelli foras. Et uenient ab oriente et occidente. et aquilone et austro. et accumbent in re-
gno dei. Et ecce sunt nouissimi: qui erant primi. Et sunt primi: qui erant nouissimi. In
ipsa die accesserunt quidam phariseorum dicentes illi. Exi et uade hinc: quia herodes uult
te occidere. Et ait illis. Ite et dicite uulpi illi. Ecce eicio demonia. et sanitates perficio
hodie et cras. et tertia die consummor. Verumptamen oportet me hodie et cras. et sequenti ambulare:
quia non capit prophetam perire extra ierusalem. Ierusalem ierusalem que occidis prophetas. et lapidas eos qui
mittuntur ad te. Quotiens uolui congregare filios tuos. quemadmodum auis nidum
suum sub pennis: et noluisti. Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Dico autem
uobis: quia non uidebitis me donec ueniat cum dicetis. Benedictus qui uenit in nomine domini.
XIIII Et factum est cum intraret in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato manducare panem:
et ipsi obseruabant eum. Et ecce homo quidam ydropicus erat ante illum. Et respondens ihesus: dixit
ad legisperitos. et phariseos. Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse uero apprehensum
sanauit eum ac dimisit. Et respondens ad illos: dixit. Cuius uestrum asinus aut bos in puteum
non cadet. et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat
autem et ad inuitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent: dicens ad
illos. Cum inuitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco. ne forte honoratior
te sit inuitatus ab eo. et ueniens is qui te et illum uocauit dicat tibi. Da huic locum.
Et tunc incipias cum rubore. nouissimum locum tenere. Sed cum uocatus fueris: uade recumbe
in nouissimo loco. ut cum uenerit qui te inuitauit: dicat tibi. Amice ascende superius.
Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur. et qui se humiliat: exal-
tabitur.

Dicebat autem et ei qui se invitaverat. Cum facis prandium aut cenam: noli vocare amicos
tuos. neque fratres tuos. neque cognatos. neque vicinos divites: ne forte et ipsi te reinvitent
et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium: voca pauperes debiles. claudos. cecos. et beatus eris. quia
non habent unde retribuant tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Hec cum audisset quidam de simul
discumbentibus: dixit illi. Beatus qui manducabit panem in regno dei. At ipse dixit illi. Homo
quidam fecit cenam magnam. et vocavit multos. Et misit servum suum hora cene: dicere invi
tatis ut venirent. quia iam parata sunt omnia. Et ceperunt omnes excusare. Primus dixit. Villam
emi: et necesse habeo exire et videre illam. Rogo te: habe me excusatum. Et alius dixit. Iuga
boum emi .v. et eo probare illa. Rogo te: habe me excusatum. Et alius dixit. Uxorem duxi: et ideo
non possum venire. Et reversus servus: nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus paterfamilias: dixit
servo suo. Exi cito in plateas et vicos civitatis: et pauperes ac debiles cecos et claudos in
troduc huc. Et ait servus. Domine factum est ut imperasti. et adhuc locus est. Et ait dominus servo. Exi
in vias et sepes: et compelle intrare: ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo vi
rorum illorum qui vocati sunt: gustabit cenam meam. Ibant autem turbe multe cum eo: et conversus
dixit ad illos. Si quis venit ad me. et non odit patrem suum et matrem. et uxorem et filios. et
fratres. et sorores. adhuc autem et animam: non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam
et venit post me: non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim edificare: non
prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt. si habet ad perficiendum: Ne postea quam po
suerit fundamentum. et non potuerit perficere: omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes: Quia
hic homo cepit edificare. et non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere bellum adversus
alium regem: non sedens prius cogitat si possit cum .x. milibus occurrere ei qui cum .xx. mi
libus venit ad se: Alioquin adhuc illo longe agente: legationem mittens rogat
ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que possidet: non potest meus esse discipulus.
Bonum est sal. Si autem sal quoque evanuerit. in quo condietur: Neque in terra neque in sterqui
linium utile est. sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi: audiat. Erant autem XV
appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei
et scribe dicentes. Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos para
bolam istam dicens. Quis ex vobis homo qui habet centum oves. et si perdiderit unam ex illis: nonne di
mittit .xcix. in deserto. et vadit ad illam que perierat donec inveniat illam: Et cum
invenerit eam: imponit in humeros suos gaudens. Et veniens domum: convocat ami
cos et vicinos dicens illis. Congratulamini mihi: quia inveni ovem meam que perierat. Dico
vobis: quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente: quam super .xcix.
iustis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas .x. si perdiderit dragmam unam
nonne accendit lucernam. et everrit domum. et querit diligenter donec inveniat. Et cum
invenerit: convocat amicas et vicinas dicens. Congratulamini mihi: quia inveni dragmam
quam perdideram. Ita dico vobis. gaudium erit coram angelis dei. super uno peccatore penitentiam
agente. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios: et dixit adolescentior ex illis
patri. Pater da mihi portionem substantie que me contingit. Et divisit illis substantiam. Et non post multos
dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam. et ibi
dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset: facta est fames
valida in regione illa. et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis
illius: et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem
suum de siliquis quas porci manducabant: et nemo illi dabat. In se autem reversus dixit.
Quanti mercenarii in domo patris mei habundant panibus: ego autem hic fame pereo.

Surgam et ibo ad patrem et dicam illi. Pater peccavi in celum et coram te: et iam non sum dignus vocari
filius tuus. Fac me sicut unum de mercennariis tuis. Et surgens: venit ad patrem suum. Cum
autem adhuc longe esset: vidit illum pater ipsius et misericordia motus est. Et accurrens: cecidit super col
lum eius et osculatus est eum. Dixitque ei filius. Pater peccavi in celum et coram te: iam non sum dignus vo
cari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos. Cito proferte stolam primam et induite illum:
et date anulum in manu eius et calciamenta in pedes. Et adducite vitulum saginatum et occi
dite et manducemus et epulemur. Quia hic filius meus mortuus erat et revixit. Perierat: et inventus
est. Et ceperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro. Et cum veniret et appropinquaret
domui: audivit simphoniam et chorum. Et vocavit unum de servis: et interrogavit quid
hec essent. Isque dixit illi. Frater tuus venit: et occidit pater tuus vitulum saginatum: quia salvum illum
recepit. Indignatus est autem: et nolebat introire. Pater ergo illius egressus: cepit rogare illum.
At ille respondens: dixit patri suo. Ecce tot annis servio tibi et numquam mandatum tuum preterii.
et numquam dedisti michi hedum: ut cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui devo
ravit substantiam suam cum meretricibus venit: occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi.
Fili tu semper mecum es. et omnia mea tua sunt. Epulari autem et gaudere oportebat: quia frater tuus hic
mortuus erat. et revixit. Perierat: et inventus est. Dicebat autem et ad discipulos suos. Ho XVI
mo quidam erat dives qui habebat villicum: et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius.
Et vocavit illum: et ait illi. Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tue: iam enim
non poteris villicare. Ait autem villicus intra se. Quid faciam quia dominus meus aufert a me villica
tionem: fodere non valeo: mendicare erubesco. Scio quid faciam. ut cum amotus fuero a villi
catione: recipiant me in domos suas. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui:
dicebat primo. Quantum debes domino meo? At ille dixit. Centum cados olei. Dixitque illi. Acci
pe cautionem tuam: et sede cito. scribe. l. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes? Qui ait. Centum
choros tritici. Ait illi. Accipe litteras tuas: et scribe. lxxx. Et laudavit dominus villicum ini
quitatis quia prudenter egisset: quia filii huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua
sunt. Et ego vobis dico. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum defeceritis
recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo: et in maiore fidelis est.
Et qui in modico iniquus est: et in maiore iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fu
istis. quod verum est quis credet vobis? Et si in alieno fideles non fuistis. quod vestrum est quis dabit
vobis? Nemo servus potest duobus dominis servire. Aut enim unum odiet. et alterum dili
get: aut uni adherebit. et alterum contempnet. Non potestis deo servire et mammone.
Audiebant autem omnia hec pharisei qui erant avari: et deridebant illum. Et ait illis.
Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus: deus autem novit corda vestra. Quia quod hominibus
altum est: abhominatio est apud deum. Lex et prophete usque ad iohannem. ex eo: regnum dei evan
gelizatur. et omnis in illud vim facit. Facilius est autem celum et terram preterire: quam de
lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam et ducit alteram: mechatur. Et qui di
missam a viro ducit: mechatur. Dicebat autem ihesus turbis iudeorum et phariseorum parabolam
hanc. Homo quidam erat dives. et induebatur purpura et bisso: et epulabatur cotidie
splendide. Et erat quidam mendicus nomine lazarus: qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus.
cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis. et nemo illi dabat. Sed et canes
veniebant et lingebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus: et porta
retur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et dives: et sepultus est in inferno.
Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis: vidit abraham a longe. et lazarum
in sinu eius. Et ipse clamans dixit. Pater abraham: miserere mei. et mitte lazarum. ut in

tinguat

extremu͂ digiti sui in aq͂: ut refriget lingu͂ meã. q̇a crucior in hc͂ flãma. Et dix͂
illi abraham. fili: recordare q͂r recepisti bona in uita tua: ⁊ lazarꝰ sılr̄ mala. Nc͂ aūt
h͂ ꝯsolat̄: tu ū͂ cruciaris. Et in his oīb; int̄ uos ⁊ nos chaos magnū firmatū ē: ut
hij q̇ uolūt hinc t̄nsire ad uos n̄ possint. nec inde huc t̄nsmeare. Et ait. Rogo ḡ te
pr̄ ut mittas eū in domū pr̄is mei. hẽo enī .v. fr̄es. ut testet̄ ill'. ne ⁊ ipi ueniant in
hc͂ locū tormētorꝫ. Et ait illi abrahã. hn̄t moysen ⁊ pph̄as: audiant illos. At ille
dix̄. Non pr̄ abrahã: s; siq̇s ex mortuis ierit ad eos: pn̄iam agn̄t. Ait aūt illi.
Si moysen ⁊ pph̄as n̄ audiunt: nec siq̇s ex mortuis resurrex͂it credn̄t. Et ad dis
XVII ciplos suos ait. Impossibile ē ut n̄ ueniant scandala. ve aūt illi: p̄ quē ueniunt.
Utiliꝰ ē illi si lapis molaris iponat̄ circa collū eı̃. ⁊ piciat̄ in mare: q̇m ut scanda
lizet unū de pusill' istis. Attendite uob̄. Si peccauit in te fr̄ tuꝰ increpa illū. Et si pn̄iam
egit: dimitte illi. Et si septies in die peccauit in te. ⁊ septies in die ꝯūsꝰ fuit
ad te dicens. Penitet me: dimitte illi. Et dixert̄ apl̄i dn̄o. Adauge nob̄ fidē. Dix͂ aūt
dn̄s. Si hr̄etis fidē sic͂ granū sinapis. diceretis huic arbori moro. eradicare ⁊ t̄nsplantare
in mare: ⁊ obediet uob̄. Q̇s aūt uřm hn̄s seruū arantē aut pascentē. q̇ regresso de
agr͂ dicit illi statī. Transi. recumbe. ⁊ n̄ dicit ei. Para q̇d cenē. ⁊ precinge te. ⁊ ministra
m̄i. donec manducē ⁊ bibã. ⁊ p͂ h̄ tu manducabis ⁊ bibes: Nūq̇d gr̄am hēt seruo illi
q̇a fecit q̇ ei ip̄arat ̄: Non puto. Sic ⁊ uos c̄ feceritis oīa q̇ p̄cepta sūt uob̄: dicite.
Serui inutiles sum̄. Q̇d debuim̄ facere: fecim̄. Et factū ē dū iret in ierl̄m: t̄n
sibat p̄ mediã samariã ⁊ galileã. Et cū ingrederet̄ q̇ddã castellū: occurrerūt ei .x. ui
ri leprosi. Q̇ steterūt a longe: ⁊ leuauerūt uocē dicentes. Ih̄u p̄ceptor: miserere nr̄i. Q̇s
ut uidit: dixit. Ite. ostendite uos sacerdotib;. Et factū ē dū irent: mundati sūt.
Un̄ aūt ex ill' ut uidit q̇a mundatꝰ ē: regressus ē cū magna uoce magnificans
dm̄. Et cecidit in faciē aūt pedes eı̃: grās agens. Et hic erat samaritanꝰ. Respondens aūt
ih̄c: dixit. Nonne .x. mundati sūt. ⁊ .ix. ubi sūt: Non ē inuētꝰ q̇ rediret ⁊ daret glīam
deo: n̄ hic alienigena. Et ait illi. Surge uade: q͂r fides tua te saluū fecit. In
terrogatꝰ aūt a phariseis q̇n uenit regnū dei: respn̄d eis ⁊ dix̄. Non uenit regnū dei
cū obseruatione: neq; dicent. ecce hic. aut ecce illic. Ecce enī regnū dei int̄ uos ē. Et
ait ad discip̄los suos. Uenient dies q̇n desideretis uidere unū diē filii hoīs. ⁊ n̄ uidebi
tis. Et dicent uob̄. Ecce hic. ecce illic. Nolite ire. nec sectemini. Nam sic̄ fulgur coruscans
de sub celo in ea q̇ sub celo sūt fulget: ita erit filiꝰ hoīs in die sua. Primū aūt op̄ꝫ il
lū multa pati ⁊ rep̄bari a gn̄atione hac. Et sic̄ factū est in dieb; noe: ita erit ⁊ in
dieb; filii hoīs. Edebant ⁊ bibebant. ⁊ uxores ducebant. ⁊ dabant̄ ad nuptias. us
q; in diē qua intrauit noe in archã: ⁊ uenit diluuiū ⁊ p̄didit oēs. Silr̄ sic̄ factū ē
in dieb; loth. edebant ⁊ bibebant. emebant. ⁊ uēdebant. plantabant. edificabāt.
Q̇ die aūt exiit loth a sodomis: pluit ignē ⁊ sulphur de celo. ⁊ oēs p̄didit. Sc̄dm
hec erit: qua die filius hoīs reuelabitur. In illa hora q̇ fuit in tecto. ⁊ uasa
eı̃ in domo: ne descendat tolle͂ illa. Et q̇ in agro silr̄ n̄ redeat retro. Memores esto
te uxoris loth. Q̇cūq; q̇sierit aīam suã saluare: p̄det illã. Et q̇cūq; p̄diderit illã:
uiuificabit eã. Dico aūt uobis. In illa nocte erūt duo in lecto uno. Un̄ assume
tur: ⁊ alt̄ relinq̇tur. Due erūt molentes in unū. Una assumetur: ⁊ altera relinq̇tur.
Duo in agro. un̄ assumetur. ⁊ alt̄ relinq̇tur. Respondentes: dicūt illi. Ubi dn̄e: Q̇ dixit eis.
XVIII Ubicūq; fuerit corpus: illic ꝯgregabunt̄ aq̇le. Dicebat aūt ⁊ parabolã ad illos.
q̇m op̄ꝫ semp orare ⁊ n̄ deficere dicens. Iudex quidã erat in q̇dã ciuitate q̇ dm̄ n̄

timebat: et hominem non reverebatur. Vidua autem quaedam erat in civitate illa: et veniebat
ad eum dicens. Vindica me de adversario meo. Et nolebat per multum tempus. Post haec autem dixit
intra se. Et si deum non timeo nec hominem revereor: tamen quia molesta est mihi haec vidua: vindicabo
illam, ne in novissimo veniens suggillet me. Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquita-
tis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte: et pa-
tientiam habebit in illis? Dico vobis: quia cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis ve-
niens putas inveniet fidem in terra? Dixit autem et ad quosdam qui in se confide-
bant tamquam iusti, et aspernabantur ceteros: parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum:
ut orarent, unus phariseus: et alter publicanus. Phariseus stans: apud se haec orabat. Deus
gratias ago tibi: quia non sum sicut ceteri hominum. Raptores, iniusti, adulteri: velut etiam hic publi-
canus. Ieiuno bis in sabbato. decimas do omnium quae possideo. Et publicanus a longe stans:
nolebat nec oculos ad celum levare. sed percutiebat pectus suum dicens. Deus propitius esto mihi peccatori.
Amen dico vobis: descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se exaltat: humilia-
bitur. et qui se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad illum et infantes: ut eos tan-
geret. Quod cum viderent discipuli: increpabant illos. Ihesus autem convocans illos: dixit. Sini-
te pueros venire ad me: et nolite eos vetare. Talium est enim regnum dei. Amen dico vo-
bis: quicumque non acceperit regnum dei sicut puer: non intrabit in illud. Et interrogavit
eum quidam princeps dicens. Magister bone quid faciens vitam eternam possidebo? Dixit autem
ei Ihesus. Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mandata nosti? Non occides. non
mechaberis. non furtum facies. non falsum testimonium dices. honora patrem tuum et matrem.
Qui ait. Haec omnia custodivi a iuventute mea. Quo audito Ihesus: ait ei. Adhuc unum
tibi deest. Omnia quaecumque habes vende, et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me.
His ille auditis contristatus est: quia dives erat valde. Videns autem Ihesus illum tristem factum:
dixit. Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei intrabunt. Facilius est enim camelum per fo-
ramen acus transire: quam divitem intrare in regnum dei. Et dixerunt qui audiebant. Et quis
potest salvus fieri? Et ait illis. Que impossibilia sunt apud homines: possibilia sunt apud deum. Ait
autem Petrus. Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis. Amen dico vobis. ne-
mo est qui reliquit domum aut parentes. aut fratres. aut uxorem aut filios propter regnum dei.
et non recipiat multo plura in hoc tempore. et in seculo venturo vitam eternam. Assumpsit autem Ihesus
duodecim. et ait illis. Ecce ascendimus Ierosolimam. et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas
de filio hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur. et flagellabitur. et conspuetur. Et postquam flagellave-
rint occident eum: et die tertia resurget. Et ipsi nichil horum intellexerunt. Erat autem verbum
istud absconditum ab eis. et non intelligebant que dicebantur. Factum est autem cum appropin-
quaret Iericho: cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum audiret turbam pretereuntem: inter-
rogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei: quod Ihesus nazarenus transiret. Et clamavit dicens. Ihesu
fili David: miserere mei. Et qui preibant: increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis
clamabat. Fili David: miserere mei. Stans autem Ihesus: iussit illum adduci ad se. Et cum
appropinquasset: interrogavit eum dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine ut videam.
Et Ihesus dixit illi. Respice. fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit: et sequebatur il-
lum magnificans deum. Et omnis plebs ut vidit: dedit laudem deo. Et ingressus XIX
perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zacheus: et hic erat princeps publicanorum.
et ipse dives. Et querebat videre Ihesum quis esset: et non poterat pre turba. quia statura pusillus
erat. Et precurrens ascendit in arborem sicomorum ut videret illum: quia inde erat transiturus.
Et cum venisset ad locum. suspiciens Ihesus vidit illum. et dixit ad eum. Zachee festinans
descende:

quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit: et excepit illum gaudens.
Et cum viderent omnes: murmurabant dicentes. quod ad hominem peccatorem divertisset. Stans autem
zacheus: dixit ad ihesum. Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus: et si quid aliquem defrau-
davi: reddo quadruplum. Ait ihesus ad eum. Quia hodie salus domui huic facta est: eo quod et ipse
filius sit abrahe. venit enim filius hominis querere et salvum facere: quod perierat. Hec illis audienti-
bus: adiciens dixit parabolam eo quod esset prope ierusalem. et quia existimarent quod confestim regnum
dei manifestaretur. Dixit ergo. Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam: acci-
pere sibi regnum et reverti. vocatis autem .x. servis suis: dedit illis .x. mnas. Et ait ad illos.
Negociamini dum venio. Cives autem eius oderant illum: et miserunt legationem post illum dicentes.
Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est ut rediret accepto regno: et iussit vocari ser-
vos quibus dedit pecuniam. ut sciret quantum quisque negociatus esset. Venit autem primus dicens.
Domine mna tua .x. mnas adquisivit. Et ait illi. Euge serve bone: quia in modico fide-
lis fuisti: eris potestatem habens super .x. civitates. Et alter venit dicens. Domine mna tua
fecit .v. mnas. Et huic ait. Et tu esto super .v. civitates. Et alius venit dicens. Domine ec-
ce mna tua quam habui repositam in sudario. Timui enim te: quia homo austerus es. tollis quod non po-
suisti. et metis quod non seminasti. Dicit ei. De ore tuo te iudico: serve nequam. Sciebas quod
ego austerus homo sum. tollens quod non posui. et metens quod non seminavi. Et quare non dedisti pecuniam
meam ad mensam. et ego veniens cum usuris utique exegissem illam: Auferte ab illo mnam
et date illi qui .x. mnas habet. Et dixerunt ei. Domine: habet .x. mnas. Dico autem vobis: quia omni
habenti dabitur: et habundabit. ab eo autem qui non habet: et quod habet auferetur ab eo. Verumptamen
inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se: adducite huc et interficite ante
me. Et his dictis: precedebat ascendens ierosolimam. Et factum est cum appropinquasset beth-
fage: et bethaniam ad montem qui vocatur oliveti: misit duos discipulos suos dicens. Ite
in castellum quod contra vos est. In quod introeuntes invenietis pullum asine alligatum. cui
nemo umquam hominum sedit. Solvite illum et adducite. Et si quis vos interrogaverit quare sol-
vitis: sic dicetis ei. Quia dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi erant: et inve-
nerunt sicut dixit illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum: dixerunt domini eius ad
illos. Quid solvitis pullum: At illi dixerunt. Quia dominus eum necessarium habet. Et duxerunt il-
lum ad ihesum. Et iactantes vestimenta sua: super pullum inposuerunt ihesum. Eunte autem
illo: substernebant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis
oliveti: ceperunt omnes turbe descendentium gaudentes laudare deum voce magna super omni-
bus quas viderant virtutibus dicentes. Benedictus qui venit rex in nomine domini: pax in celo. et gloria
in excelsis. Et quidam phariseorum de turbis dixerunt ad illum. Magister increpa discipulos tuos.
Quibus ipse ait. Dico vobis: quia si hii tacuerint lapides clamabunt. Et ut appropinqua-
vit: videns civitatem flevit super illam dicens. Quia si cognovisses: et tu. Et quidem in hac die
tua que ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: et circum-
dabunt te inimici tui vallo. et circumdabunt te. et coangustabunt te undique: et ad terram prosternent te.
et filios tuos qui in te sunt. Et non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoveris tem-
pus visitationis tue. Et ingressus in templum cepit eicere vendentes in illo. et ementes: di-
cens illis. Scriptum est. Quia domus mea domus orationis est. vos autem fecistis illam speluncam latro-
num. Et erat cotidie docens in templo. Principes autem sacerdotum et scribe. et princi-
pes plebis querebant illum perdere: et non inveniebant quod facerent illi. Omnis enim populus suspen-
XX sus erat audiens illum. Et factum est in una dierum docente illo populum in templo. et e-
vangelizante: convenerunt principes sacerdotum et scribe cum senioribus. et aiunt dicentes ad illum.

dic nobis in qua potestate hec facis. aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem. Respondens autem dixit
ad illos. Interrogabo vos et ego unum verbum. Respondete mihi. Baptismus iohannis de celo erat an ex homini-
bus. At illi cogitabant inter se dicentes. Quia si dixerimus de celo: dicet. Quare ergo non credidistis illi.
Si autem dixerimus ex hominibus: plebs universa lapidabit nos. Certi enim sunt iohannem prophetam esse.
Et responderunt se nescire unde esset. Et ihesus ait illis. Neque ego dico vobis: in qua potestate hec facio.
Cepit autem dicere ad plebem parabolam hanc. Homo plantavit vineam: et locavit eam colonis.
et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores servum: ut de fructu vinee da-
rent illi. Qui cesum: dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem
hunc quoque cedentes et afficientes contumelia: dimiserunt inanem. Et addidit tertium mittere: qui
et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vinee. Quid faciam. Mittam filium meum dilectum.
forsitan cum hunc viderint: verebuntur. Quem cum vidissent coloni: cogitaverunt inter se
dicentes. Hic est heres. Occidamus illum: ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra vineam: oc-
ciderunt. Quid ergo faciet illis dominus vinee. Veniet et perdet colonos istos: et dabit vineam aliis. Quo
audito: dixerunt illi. Absit. Ille autem aspiciens eos: ait. Quid est ergo hoc quod scriptum est. Lapi-
dem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. Omnis qui ceciderit super illum lapidem
conquassabitur. Super quem autem ceciderit: comminuet illum. Et querebant sacerdotes et scribe mittere
in illum manus in illa hora: et timuerunt populum. Cognoverunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem
istam. Et observantes miserunt insidiatores: qui se iustos simularent: ut caperent eum
in sermone: et traderent illum principatui et potestati presidis. Et interrogaverunt eum dicentes.
Magister scimus quia recte dicis et doces. et non accipis personam. sed in veritate viam dei doces. Licet
nobis tributum dare cesari an non. Considerans autem dolum illorum: dixit ad eos. Quid me
temptatis. Ostendite mihi denarium. Cuius habet ymaginem et inscriptionem. Respondentes dixerunt ei. Ce-
saris. Et ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et non potuerunt verbum eius
reprehendere coram plebe: et mirati in responso eius tacuerunt. Accesserunt autem quidam sa-
duceorum qui negant esse resurrectionem: et interrogaverunt eum dicentes. Magister. Moyses scripsit nobis.
Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem: et hic sine filiis fuerit: ut accipiat eam frater eius
uxorem: et suscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant: et primus accepit uxorem: et mortuus est sine
filiis. Et sequens accepit illam: et ipse mortuus est sine filio. Et tertius accepit illam. Similiter et omnes septem:
et non reliquerunt semen: et mortui sunt. Novissima omnium: mortua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eo-
rum erit uxor. Siquidem septem habuerunt eam uxorem. Et ait illis ihesus. Filii huius seculi nubunt: et traduntur ad
nuptias. Illi vero qui digni habebuntur seculo illo: et resurrectione ex mortuis: neque nubent neque ducent
uxores. Neque enim ultra mori poterunt. Equales enim angelis sunt: et filii sunt dei. cum sint
filii resurrectionis. Quia vero resurgant mortui: et moyses ostendit secus rubum. sicut dicit dominum
deum abraham: et deum ysaac: et deum iacob. Deus autem non est mortuorum sed vivorum. Omnes enim vi-
vunt ei. Respondentes autem quidam scribarum: dixerunt. Magister. bene dixisti. Et amplius non audebant
eum quicquam interrogare. Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt christum filium david esse: et ipse david dicit in
libro psalmorum. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. David ergo dominum il-
lum vocat: et quomodo filius eius est. Audiente autem omni populo: dixit discipulis suis. Attendite
a scribis qui volunt ambulare in stolis: et amant salutationes in foro: et primas cathedras
in sinagogis: et primos discubitus in conviviis. Qui devorant domos viduarum: simulantes
longam orationem. Hii accipient dampnationem maiorem. Respiciens autem vidit eos qui XXI
mittebant munera sua in gazophilacium divites. Vidit autem et quandam viduam pau-
perculam mittentem era minuta duo: et dixit. Vere dico vobis: quia vidua hec pauper plus
quam omnes misit. Nam omnes hii ex habundanti sibi miserunt in munera dei. Hec autem ex eo quod deest
illi

omnem victum suum quem habuit misit. Et quibusdam dicentibus de templo quod lapidibus bonis et do-
nis ornatum esset: dixit. Hec que videtis: venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non de-
struatur. Interrogaverunt autem illum dicentes. Preceptor quando hec erunt. et quod signum cum fieri incipi-
ent? Qui dixit. Videte ne seducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum: et
tempus appropinquabit. Nolite ergo ire post illos. Cum autem audieritis prelia et seditiones: nolite terreri.
Oportet hec primum fieri: sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem. et regnum adversus
regnum. et terremotus magni erunt per loca. et pestilentie. et fames. terroresque de celo. et signa magna
erunt. Sed ante hec omnia: inicient vobis manus suas. et persequentur tradentes in synagogas et custodias
trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite
ergo in cordibus vestris non premeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapientiam. cui non
poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Trademini autem a parentibus et fratribus. et cognatis
et amicis. et morte afficient ex vobis. et eritis odio omnibus propter nomen meum. Et capillus de capite
vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu ierusa-
lem: tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes. et qui in medio
eius discedant. et qui in regionibus: non intrent in eam. quia dies ultionis hii sunt. ut impleantur
omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna
super terram: et ira huic populo. Et cadent in ore gladii. et captivi ducentur in omnes gentes. et ierusalem calca-
bitur a gentibus. donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis
et in terris pressura gentium: pre confusione sonitus maris et fluctuum. arescentibus hominibus pre timo-
re et expectatione que supervenient universo orbi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc vi-
debunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate. His autem fieri inci-
pientibus: respicite et levate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis simili-
tudinem. Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt iam ex se fructum: scitis quoniam prope
est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri: scitote quoniam prope est regnum dei. Amen dico vobis quia non pre-
teribit generatio hec: donec omnia fiant. Celum et terra transibunt: verba autem mea non transibunt. Atten-
dite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate. et curis huius vite. et su-
perveniat in vos repentina dies illa. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super
faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes: ut digni habeamini fugere ista omnia que
futura sunt. et stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo. Noctibus vero exiens: mo-
rabatur in monte qui vocatur oliveti. et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum.

XXII

Appropinquabat autem dies festus azimorum: qui dicitur pascha. Et querebant principes sacer-
dotum et scribe quomodo ihesum interficerent. Timebant vero plebem. Intravit autem sathanas in iu-
dam qui cognominabatur scarioth unum de xii: et abiit. et locutus est cum principibus sacerdotum et ma-
gistratibus. quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt: et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spo-
pondit. Et querebat opportunitatem: ut traderet illum sine turbis. Venit autem dies azi-
morum: in qua necesse erat occidi pascha. Et misit petrum et iohannem dicens. Euntes para-
te nobis pascha: ut manducemus. At illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et dixit ad eos.
Ecce introeuntibus vobis in civitatem: occurret vobis homo amphoram aque portans. Sequimini
eum in domum in quam intrat: et dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magister. Ubi est diversorium ubi pa-
scha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis ostendet cenaculum magnum stratum. et
ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis. et paraverunt pascha. Et cum facta es-
set hora: discubuit. et xii apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideravi hoc pascha mandu-
care vobiscum: antequam patiar. Dico enim vobis: quia ex hoc non manducabo illud donec
impleatur in regno dei. Et accepto calice: gratias egit. et dixit. Accipite: et dividite

inter vos. Dico enim vobis: quia non bibam de generatione vitis donec regnum dei veniat. Et accepto pane:
gratias egit. et fregit. et dedit eis dicens. Hoc est corpus meum quod pro vobis datur. hoc facite in meam com
memorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens. hic est calix novum testamentum in meo sanguine.
qui pro vobis fundetur. Verumptamen ecce manus tradentis me: mecum est in mensa. Et quidem filius hominis secundum
quod diffinitum est vadit. Verumptamen ve homini illi per quem tradetur. Et ipsi ceperunt querere inter se: quis esset
IX ex eis. qui hoc facturus esset. Facta est autem et contentio inter eos: quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis.
Reges gentium dominantur eorum: et qui potestatem habent super eos. benefici vocantur. Vos autem non sic. Sed
qui maior est in vobis: fiat sicut iunior. et qui precessor est: sicut ministrator. Nam quis maior est qui recum
bit an qui ministrat? Nonne qui recumbit. Ego autem in medio vestrum sum: sicut qui ministrat.
Vos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit
mihi pater meus regnum: ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Et sedeatis super thro
nos: iudicantes .xii. tribus israel. Ait autem dominus simoni. Simon: ecce sathanas expetivit
vos: ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te: ut non deficiat fides tua. Et tu
aliquando conversus: confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine. tecum paratus sum et in carcerem et in mortem
ire. Et ille dixit. Dico tibi petre: non cantabit hodie gallus. donec ter abneges nosse me.
Et dixit eis. Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis. numquid aliquid defuit vobis: At illi
dixerunt. Nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum: tollat similiter et peram. et qui non habet: vendat
tunicam suam. et emat gladium. Dico enim vobis: quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me.
Et cum iniquis deputatus est. Etenim ea que sunt de me: finem habent. At ipsi dixerunt. Domine. ecce gla
dii duo hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem
olivarum. Secuti sunt illum et discipuli. Et cum pervenisset ad locum: dixit illis. Orate ne intre
tis in temptationem. Et ipse avulsus est ab eis: quantum iactus est lapidis. Et positis genibus: o
rabat dicens. Pater si vis: transfer calicem istum a me. Verumptamen non mea voluntas: sed tua
fiat. Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum. Et factus in agonia: prolixius orabat.
Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione. et ve
nisset ad discipulos suos: invenit eos dormientes pre tristicia. Et ait illis. Quid dormi
intretis tis? Surgite: orate ne intretis in temptationem. Adhuc eo loquente: ecce turba et qui vocaba
tur iudas unus ex .xii. antecedebat eos. Et appropinquavit ihesu: ut oscularetur eum. Ihesus autem di
xit illi. Iuda. osculo filium hominis tradis? Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod futurum
erat: dixerunt ei. Domine. si percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis servum principis sa
cerdotum: et amputavit auriculam eius dextram. Respondens autem ihesus: ait. Sinite usque huc.
Et cum tetigisset auriculam eius: sanavit eum. Dixit autem ihesus ad eos qui venerant ad se
principes sacerdotum et magistratus templi: et seniores. Quasi ad latronem existis cum gladiis et fu
stibus. Cum cotidie vobiscum fuerim in templo: non extendistis in me manus. Sed hec est hora vestra:
et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum: duxerunt ad domum principis sacerdotum. Petrus
vero: sequebatur a longe. Accenso autem igni in medio atrii. et circumsedentibus illis: erat petrus
in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen. et eum fuisset intui
ta: dixit. Et hic cum illo erat. At ille negavit eum dicens. Mulier. non novi illum. Et post
pusillum: alius videns eum dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo non sum. Et intervallo facto
quasi hore unius: alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat: nam et galileus est.
Et ait petrus. Homo. nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente: gallus cantavit.
Et conversus dominus: respexit petrum. Et recordatus est petrus verbi domini sicut dixit: quia priusquam gallus
cantet ter me negabis. Et egressus foras: flevit amare. Et viri qui tenebant
velaverunt eum illum: illudebant ei cedentes. et percutiebant faciem eius. et interrogabant eum dicentes. prophetiza.

quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus est
dies, convenerunt seniores plebis et principes sacerdotum et scribe, et duxerunt illum in concilium suum
dicentes. Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis. Si vobis dixero, non credetis mihi. Si autem et interro-
gavero, non respondebitis mihi neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis
dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt.
Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audivimus de ore eius. Et surgens XXIII
omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt autem accusare illum dicentes. Hunc
invenimus subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa dari cesari, et dicentem se Christum
regem esse. Pilatus autem interrogavit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait. Tu
dicis. Ait autem pilatus ad principes sacerdotum et turbas. Nichil invenio cause in hoc
homine. At illi invalescebant dicentes. Commovet populum docens per universam iudeam, in-
cipiens a galilea usque huc. Pilatus autem audiens galileam, interrogavit si homo galile-
us esset. Et ut cognovit quod de herodis potestate esset, remisit eum ad herodem, qui et ipse ie-
rosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso ihesu gavisus est valde. Erat enim cupi-
ens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de illo, et sperabat signum
aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus. At ipse nichil ei respondebat. Sta-
bant et principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Sprevit autem illum herodes cum
exercitu suo, et illusit eum indutum veste alba, et remisit ad pilatum. Et facti sunt amici
herodes et pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad invicem. Pilatus autem convoca-
tis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe, dixit ad illos. Obtulistis mihi hunc hominem
quasi avertentem populum, et ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inveni in homine isto
ex his in quibus eum accusatis. Sed neque herodes. Nam remisi vos ad illum, et ecce nichil di-
gnum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis
per diem festum unum. Exclamavit autem simul universa turba dicens. Tolle hunc, et dimitte
nobis barrabam. Qui erat propter seditionem quandam factam in civitate et homicidium missus
in carcerem. Iterum autem pilatus locutus est ad illos, volens dimittere ihesum. At illi succla-
mabant dicentes. Crucifige crucifige illum. Ille autem tertio dixit ad illos. Quid enim
mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in eo. Corripiam ergo illum, et dimittam.
At illi instabant vocibus magnis, postulantes ut crucifigeretur, et invalescebant
voces eorum. Et pilatus adiudicavit fieri petitionem ipsorum. Dimisit autem illis eum qui propter homi-
cidium et seditionem missus fuerat in carcerem, quem petebant. Ihesum vero tradidit vo-
luntati eorum. Et cum ducerent eum, apprehenderunt simonem quendam cyrenensem ve-
nientem de villa, et imposuerunt illi crucem portare post ihesum. Sequebatur autem multa tur-
ba populi et mulierum que plangebant et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas ihesus dixit. Fi-
lie ierusalem nolite flere super me, sed super vos ipsas flete et super filios vestros. Quoniam ecce ve-
nient dies in quibus dicent. Beate steriles, et ventres qui non genuerunt, et ubera que non lactaverunt.
Tunc incipient dicere montibus cadite super nos, et collibus operite nos. Quia si in viridi lig-
no hec faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo ut inter-
ficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur calvarie, ibi crucifixerunt eum. Et latrones,
unum a dextris, et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater, dimitte illis, non enim sci-
unt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius, miserunt sortes. Et stabat populus expec-
tans. Et deridebant illum principes cum eis dicentes. Alios salvos fecit, se ipsum sal-
vum faciat, si hic est Christus dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes, et ace-
tum offerentes illi, ac dicentes. Si tu es rex iudeorum, salvum te fac. Erat autem et

superscriptio scripta super illum litteris graecis et latinis et hebraicis: hic est rex iudeorum. Unus autem de his qui
pendebant latronibus blasphemabat eum dicens. Si tu es christus: salva temet ipsum et nos. Respondens
autem alter: increpabat eum dicens. Neque tu times deum quod in eadem damnatione es: Et nos quidem iuste,
nam digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad ihesum. Domine memento mei cum
veneris in regnum tuum. Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Erat
autem fere hora sexta. et tenebre facte sunt in universa terra: usque in horam nonam. Et obscuratus est sol, et ve-
lum templi scissum est medium. Et clamans voce magna ihesus ait. Pater: in manus tuas commendo
spiritum meum. Et hec dicens: exspiravit. Videns autem centurio quod factum fuerat: glorificavit deum
dicens. Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud
et videbant que fiebant: percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti eius a
longe: et mulieres que secute erant eum a galilea hec videntes. Et ecce vir nomine Io-
seph qui erat decurio vir bonus et iustus: hic non consenserat consilio et actibus eorum. ab arimathia
civitate iudee. qui et ipse expectabat regnum dei. hic accessit ad pilatum: et petiit corpus ihesu.
Et depositum involvit sindone. et posuit eum in monumento exciso. in quo nondum quisquam
positus fuerat. Et dies erat parasceves: et sabbatum illucescebat. Subsecute autem
mulieres que cum ipso venerant de galilea viderunt monumentum: et quemadmodum positum erat corpus
eius. Et revertentes paraverunt aromata et unguenta. et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.
XXIIII Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes que paraverant aroma-
ta. et invenerunt lapidem revolutum a monumento. et ingresse non invenerunt corpus domini ihesu.
Et factum est dum mente consternate essent de isto: ecce duo viri steterunt secus illas in veste ful-
genti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram: dixerunt ad illas. Quid queritis vi-
ventem cum mortuis: Non est hic. sed surrexit. Recordamini qualiter locutus sit vobis.
cum adhuc in galilea esset dicens. quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum. et cruci-
figi. et die tertia resurgere. Et recordate sunt verborum eius. et regresse a monumento: nuntia-
verunt hec omnia illis .xi. et ceteris omnibus. Erat autem maria magdalene: et iohanna. et maria
iacobi. et cetere que cum eis erant: que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut delira-
mentum verba ista: et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: et procum-
bens vidit linteamina sola posita. et abiit secum mirans: quod factum fuerat. Et ecce duo
ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum .lx. ab ierusalem: nomine emaus.
Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur. et secum
quererent: et ipse ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur: ne eum agnosce-
rent. Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem ambulantes. et estis
tristes: Et respondens unus cui nomen cleophas: dixit illi. Tu solus peregrinus es in ierusalem. et non co-
gnovisti que facta sunt in illa his diebus. Quibus ille dixit. Que: Et dixerunt. de ihesu nazare-
no: qui fuit vir propheta potens in opere et sermone. coram deo et omni populo. Et quomodo tradiderunt
eum summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis. et crucifixerunt eum. Nos autem
sperabamus: quia ipse esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia tertia dies est hodie. quod hec facta sunt. Sed
et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos: que ante lucem fuerunt ad monumentum. et non invento
corpore eius: venerunt dicentes se et visionem angelorum vidisse. qui dicunt eum vivere. Et abierunt
quidam ex nostris ad monumentum: et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt. Ipsum vero non invene-
runt. Et ipse dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad credendum: in omnibus que locuti sunt prophete.
Nonne hec oportuit pati christum. et ita intrare in gloriam suam: Et incipiens a moyse et
omnibus prophetis: interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo
ibant: et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscum: quoniam adves-
pascit.

et inclinata est iam dies. Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis: accepit panem et benedixit, ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum: et cognoverunt eum. Et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora: regressi sunt in Ierusalem et invenerunt congregatos undecim et eos qui cum ipsis erant dicentes quod surrexit Dominus vere et apparuit Simoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via: et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum hec autem loquuntur: Ihesus stetit in medio eorum et dixit eis. Pax vobis. Ego sum: nolite timere. Conturbati vero et conterriti: existimabant se spiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes: quia ego ipse sum. Palpate et videte: quia spiritus carnem et ossa non habet. sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset: ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus pre gaudio: dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi optulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis: sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hec sunt verba que locutus sum vobis: cum adhuc essem vobiscum. quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum: ut intelligerent scripturas. Et dixit eis. Quoniam sic scriptum est. et sic oportebat, Christum pati et resurgere a mortuis die tercia. Et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes: incipientibus ab Ierosolimis. Vos autem testes horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate: quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam: et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis: recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo: laudantes et benedicentes Dominum.

Omnibus divine pagine scripturis evangelium excellit. Quia quod lex et prophete futurum predixerunt: hoc completum dicit evangelium. Inter ipsos autem evangeliorum scriptores Iohannes eminet in divinorum misteriorum profunditate. qui a tempore dominice ascensionis per annos .lxv. verbum Dei absque adminiculo scribendi. usque ad ultima Domitiani predicavit tempora. Sed occiso Domitiano cum permittente Nerva de exilio redisset Ephesum: compulsus ab Asie episcopis. de coeterna patri divinitate Christi scripsit adversus hereticos: qui eo absente in eius ecclesias irruperant. qui Christum ante Mariam fuisse negabant. Unde merito in figura .iiii. animalium. aquile volanti comparatur. que volat altius ceteris avibus. et solis radios irreverberatis aspicit luminibus. Ceteri quippe evangeliste qui temporalem Christi nativitatem. et temporalia eius facta que gessit in homine: sufficienter exponunt. et de divinitate pauca dixerunt: quasi animalia gressibilia cum Domino ambulant in terra. Hic autem de temporalibus eius gestis differens pauca: sed divinitatis potentiam sublimius contemplans. cum Domino ad celum volat. Qui enim super pectus Domini in cena recubuit: celestis haustum sapientie ceteris excellentius de ipso dominici pectoris fonte potare potuit. Legerat siquidem evangelia trium evangelistarum et approbaverat fidem eorum et veritatem. In quibus videbat deesse aliqua gestarum rerum historie. et ea maxime: que Dominus gessit primo sue predicationis tempore. scilicet antequam Iohannes Baptista clauderetur in carcere. Hec igitur que omissa ab illis: scribit Iohannes. que fecit Ihesus antequam Iohannes traderetur. sed maxime divinitatem Christi. et misterium trinitatis commendare curavit. Tres siquidem alii evangeliste dicta et facta Domini temporalia que ad informandos mores vite presentis maxime valent copiosius prosecuti: circa activam vitam sunt versati qua laboratur. ut mundetur cor ad videndum Deum. Iohannes vero pauca Domini facta dicit. verba vero Domini que trinitatis unitatem. et vite eterne felicitatem insinuant: diligentius conscribit. et sic in contemplative virtutis commendatione: intentionem suam et predicationem tenuit. in qua contemplativa vacatur: ut Deus videatur. Iste siquidem est Iohannes quem Dominus de fluctivaga nuptiarum tempestate vocavit. et matrem virginem virgini commendavit.

Hic est iohannes euangelista unus ex discipulis dei. Qui uirgo est electus a deo. Quem de nuptiis uo-
lentem nubere uocauit deus. Cui uirginitatis in hoc duplex testimonium in euangelio datur.
quod et pre ceteris a deo dilectus dicitur. et huic matrem suam de cruce commendauit dominus. ut uirginem uirgo
seruaret. Denique manifestans in euangelio quod erat ipse: incorruptibilis uerbi opus in-
choans: solus uerbum factum esse. nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur. primum signum ponens quod in
nuptiis fecit dominus. ostendens quod ipse erat. ut legentibus demonstraret: quod ubi dominus inuitatus sit. deficere
nuptiarum uinum debeat. ut ueteribus immutatis: noua omnia que a christo instituuntur appareant.

Hoc autem euangelium scripsit in asia. postea quam in pathmos insula apocalypsin scripserat.
ut cui in principio canonis incorruptibile principium prenotatur: ei etiam incorruptibilis finis
per uirginem in apocalypsi redderetur. dicente christo. Ego sum. a et ω. Et hic est iohannes qui sciens super-
uenisse diem recessus sui: conuocatis discipulis suis in epheso. per multa signorum experimenta
promens christum. descendens in defossum sepulture sue locum. facta oratione: positus est ad patres suos.
tam extraneus a dolore mortis: quam a corruptione carnis inuenitur alienus. Tamen post omnes euan-
gelium scripsit. et hoc uirgini debebatur. Quorum tamen uel scriptorum temporis dispositio. uel librorum ordinatio
ideo per singula a nobis non exponitur: ut nescientibus desiderium collocetur. et querentibus fructus labo-
ris. et deo magisterii doctrina seruetur. Incipit euangelium secundum iohannem. I

In principio erat uerbum. Et uerbum erat apud deum: et deus erat uerbum. Hoc erat in principio: apud
deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Quod factum est: in ipso uita erat. et uita
erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo
missus a deo: cui nomen erat iohannes. Hic uenit in testimonium. ut testimonium per-
hiberet de lumine. ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium
perhiberet de lumine. Erat lux uera: que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum.
In mundo erat. et mundus per ipsum factus est: et mundus eum non cognouit. In propria uenit:
et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei
fieri. hiis qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus. neque ex uoluntate carnis. neque
ex uoluntate uiri. sed ex deo nati sunt. Et uerbum caro factum est: et habitauit in no-
bis. Et uidimus gloriam eius: gloriam quasi unigeniti a patre. plenum gratie: et ueritatis.
Iohannes testimonium perhibet de ipso: et clamabat dicens. Hic erat quem dixi. qui post
me uenturus est: ante me factus est. quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes
accepimus: et gratiam pro gratia. quia lex per moysen data est. gratia autem et ueritas per ihesum
christum facta est. Deum nemo uidit umquam. unigenitus filius qui est in sinu patris:
ipse enarrauit. Et hoc est testimonium iohannis quando miserunt iudei ab ierosolimis
sacerdotes et leuitas ad eum. ut interrogarent eum. Tu quis es? Et confessus est et non ne-
gauit. et confessus est: quia non sum ego christus. Et interrogauerunt eum. Quid ergo? helyas es tu?
Et dixit. Non sum. Propheta es tu? Et respondit. Non. Dixerunt ergo ei. Quis es. ut responsum de-
mus hiis qui miserunt nos? Quid dicis de te ipso? Ait. Ego uox clamantis in deserto:
dirigite uiam domini sicut dixit ysaias propheta. Et qui missi fuerant: erant ex phariseis.
Et interrogauerunt eum: et dixerunt ei. Quid ergo baptizas si tu non es christus neque helias. neque propheta?
Respondit eis iohannes dicens. Ego baptizo in aqua. medius autem uestrum stetit. quem uos ne-
scitis. Ipse est qui post me uenturus est. qui ante me factus est. cuius non sum dignus: ut soluam eius corrigiam
calciamenti. Hec in bethania facta sunt transiordanem. ubi erat iohannes baptizans.
Altera die uidit iohannes ihesum uenientem ad se: et ait. Ecce agnus dei. ecce qui tollit
peccata mundi. Hic est de quo dixi. post me uenit uir qui ante me factus est. quia prior me erat. et
ego nesciebam eum. Sed ut manifestetur in israel: propterea ueni ego in aqua baptizans. Et

testimonium perhibuit iohannes dicens. quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de celo: et
manentem super eum. et ego nesciebam eum. Sed qui misit me baptizare in aqua: ille mihi dixit. Super quem
videris spiritum descendentem et manentem super eum: hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi
et testimonium perhibui: quia hic est filius dei. Altera die iterum stabat iohannes: et ex discipulis eius
duo. Et respiciens ihesum ambulantem: dicit. Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli
loquentem: et secuti sunt ihesum. Conversus autem ihesus: et videns eos sequentes se: dicit eis. Quid queritis?
Qui dixerunt ei. Rabi: quod dicitur interpretatum magister. ubi habitas? Dicit eis. Venite et videte. Vene
runt et viderunt ubi maneret. et manserunt ibi die illo. hora autem erat: quasi decima. Erat autem
andreas frater simonis petri: unus ex duobus qui audierant a iohanne: et secuti fuerant eum. In
venit hic primum fratrem suum simonem: et dicit ei. Invenimus messiam. quod est interpretatum christus. Et
adduxit eum ad ihesum. Intuitus autem eum ihesus: dixit. Tu es simon filius iona. Tu vocaberis
cephas: quod interpretatur petrus. In crastinum voluit exire in galileam. et invenit philippum. et
dicit ei ihesus. Sequere me. Erat autem philippus a bethsaida civitate andree et petri. Invenit
philippus nathanael: et dicit ei. Quem scripsit moyses in lege. et prophete: invenimus ihesum filium
ioseph a nazareth. Et dixit ei nathanael. A nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei philippus. Ve
ni et vide. Vidit ihesus nathanael venientem ad se: et dicit de eo. Ecce vere israhelita: in quo
dolus non est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti? Respondit ihesus: et dixit ei. Priusquam te philippus voca
ret cum esses sub ficu: vidi te. Respondit ei nathanael: et ait. Rabi: tu es filius dei. tu es rex
israel. Respondit ihesus: et dixit ei. Quia dixi tibi sub ficu vidi te. credis: maius his videbis. Et
dixit eis. Amen amen dico vobis: videbitis celum apertum et angelos dei ascendentes et descenden
II tes super filium hominis. Et die tertia nuptie facte sunt in chana galilee. et erat mater ihesu ibi. Vocatus
est autem et ihesus: et discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino: dicit mater ihesu ad eum. Vinum
non habent. Et dicit ei ihesus. Quid mihi et tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Dicit mater eius mini
stris. Quodcumque dixerit vobis: facite. Erant autem ibi lapidee ydrie sex posite secundum purifi
cationem iudeorum: capientes singule metretas binas vel ternas. Dicit eis ihesus. Implete ydrias
aqua. Et impleverunt eas: usque ad summum. Et dicit eis ihesus. haurite nunc: et ferte architriclino.
Et tulerunt. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam: et non sciebat unde esset: mini
stri autem sciebant qui haurierant aquam: vocat sponsum architriclinus. et dicit ei. Omnis homo pri
mum bonum vinum ponit. et cum inebriati fuerint: tunc id quod deterius est. Tu autem servasti bonum
vinum usque adhuc. Hoc fecit initium signorum ihesus in chana galilee: et manifestavit gloriam suam.
Et crediderunt in eum: discipuli eius. Post hoc descendit capharnaum. ipse et mater eius. et fratres et di
scipuli eius. et ibi manserunt non multis diebus. et prope erat pascha iudeorum. Et ascendit ierosoli
mam ihesus: et invenit in templo vendentes oves et boves. et columbas. et nummularios seden
tes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis: omnes eiecit de templo. Oves quoque et boves. et num
mulariorum effudit es. et mensas subvertit. et his qui columbas vendebant: dixit. Auferte
ista hinc: et nolite facere domum patris mei domum negotiationis. Recordati vero sunt discipuli
eius quia scriptum est. Zelus domus tue comedit me. Responderunt ergo iudei: et dixerunt ei. Quod signum
ostendis nobis quia hec facis? Respondit ihesus: et dixit eis. Solvite templum hoc: et in tribus diebus ex
citabo illud. Dixerunt ergo ei iudei. Quadraginta et sex annis edificatum est templum hoc. et tu in tribus di
ebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a mor
tuis: recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat de corpore suo. Et crediderunt scripture: et ser
moni quem dixit ihesus. Cum autem esset ierosolimis in pascha in die festo: multi
crediderunt in nomine eius. videntes signa eius que faciebat. Ipse autem ihesus non credebat semet
ipsum eis. eo quod ipse nosset omnes. et quia opus ei non erat ut quis testimonium perhiberet de homine. ipse

eum sciebat quid esset in homine. Erat homo ex phariseis nichodemus nomine princeps iudeorum. III
Hic venit ad ihesum nocte et dixit ei. Rabbi scimus quia a deo venisti magister. Nemo enim potest hec sig
na facere que tu facis nisi fuerit deus cum eo. Respondit ihesus et dixit ei. Amen amen dico tibi nisi quis natus
fuerit denuo non potest videre regnum dei. Dicit ad eum nichodemus. Quomodo potest homo nasci cum sit senex. Numquid
potest in ventrem matris sue iterato introire et renasci. Respondit ihesus. Amen amen dico tibi nisi quis renatus
fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne caro est. Et quod natum est ex
spiritu spiritus est. Non mireris quia dixi tibi oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat et vocem
eius audis. sed nescis unde veniat aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Respondit nichodemus
et dixit ei. Quomodo possunt hec fieri. Respondit ihesus et dixit ei. Tu es magister in israel et hec ignoras. Amen amen
dico tibi quia nos quod scimus loquimur et quod vidimus testamur et testimonium nostrum non accipitis.
Si terrena dixi vobis et non creditis. quomodo si dixero vobis celestia credetis. Et nemo ascendit in
celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Et sicut moyses exaltavit serpentem in de
serto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam eternam. Sic
enim deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. ut omnis qui credit in eum non pereat
sed habeat vitam eternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum sed ut
salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum non iudicatur. qui autem non credit iam iudicatus est quia non cre
didit in nomine unigeniti filii dei. Hoc autem iudicium quia lux venit in mundum et dilexerunt
homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui male agit odit lucem.
et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut ma
nifestentur eius opera quia in deo sunt facta. Post hec venit ihesus in iudeam terram et discipuli eius.
et illic demorabatur cum eis et baptizabat. Erat autem et iohannes baptizans in ennon iuxta
salim. quia aque multe erant illic. et veniebant et baptizabantur. Nondum enim missus fuerat iohannes
in carcerem. Facta est ergo questio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione et venerunt ad iohannem et dixe
runt ei. Rabbi qui erat tecum trans iordanem cui testimonium perhibuisti. ecce hic baptizat et omnes veni
unt ad eum. Respondit iohannes et dixit. Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi vos testimo
nium mihi perhibetis quod dixerim ego non sum christus. sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam sponsus est.
Amicus autem sponsi qui stat et audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium
meum impletum est. Illum oportet crescere me autem minui. Qui desursum venit super omnes est. Qui est de
terra de terra est et de terra loquitur. Qui de celo venit super omnes est. et quod vidit et audivit hoc testatur.
et testimonium eius nemo accipit. Qui autem accepit eius testimonium signavit quia deus verax
est. Quem enim misit deus verba dei loquitur. non enim ad mensuram dat deus spiritum. Pater diligit fili
um et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam. Qui autem incredulus est
filio non videbit vitam eternam. sed ira dei manet super eum. Ut ergo cognovit ihesus quia audierunt IIII
pharisei quod ihesus plures discipulos facit et baptizat quam iohannes quamquam ihesus non baptizaret
sed discipuli eius. reliquit iudeam et abiit iterum in galileam. Oportebat eum autem transire per sa
mariam. Venit ergo in civitatem samarie que dicitur sichar. iuxta predium quod dedit iacob io
seph filio suo. Erat autem ibi fons iacob. Ihesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem.
hora erat quasi sexta. Venit mulier de samaria haurire aquam. Dicit ei ihesus. Da mihi bibere. Di
scipuli autem eius abierant in civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samaritana.
Quomodo tu cum sis iudeus bibere a me poscis. que sum mulier samaritana. Non enim coutuntur
iudei samaritanis. Respondit ihesus et dixit ei. Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi. da mihi bi
bere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mulier. Domine. neque in
quo haurias habes et puteus altus est. unde ergo habes aquam vivam. Numquid tu maior es patre nostro
iacob. qui dedit nobis puteum hunc et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius. Respondit ihesus et dixit ei.

Omnis qui bibit ex aqua hac: sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei: non sitiet in
eternum. Sed aqua quam ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Dicit ei mulier
Domine da mihi hanc aquam ut non sitiam. neque veniam huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade voca vi-
rum tuum. et veni huc. Respondit mulier et dixit. Non habeo virum. Dicit ei ihesus. Bene dixisti quia non habeo virum.
Quinque enim viros habuisti et nunc quem habes: non est tuus vir. hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine vi-
deo quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt. et vos dicitis quia ierosolimis est
ubi adorare oportet. Dicit ei ihesus. Mulier crede mihi quia veniet hora quando neque in monte hoc. neque in
ierosolimis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis. Nos autem adoramus quod scimus. quia
salus ex iudeis est. Sed venit hora et nunc est. quando veri adoratores adorabunt patrem in spi-
ritu et veritate. Nam et pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est deus. et eos qui adorant eum: in spi-
ritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quia messias venit. qui dicitur christus. Cum ergo vene-
rit ille nobis annunciabit omnia. Dicit ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt disci-
puli eius. Et mirabantur: quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit ei. quid queris. aut quid
loqueris cum ea. Reliquit ergo ydriam suam mulier: et abiit in civitatem: et dicit illis homini-
bus. Venite et videte hominem qui dixit mihi omnia quecumque feci. Numquid ipse est christus: Et exie-
runt de civitate. et veniebant ad eum. Interrogabant eum discipuli eius. Rabi manduca. Il-
le autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli
eius ad invicem. Numquid aliquis attulit ei manducare: Dicit eis ihesus. Meus cibus est ut fa-
ciam voluntatem eius qui misit me. ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc
iiii. menses sunt. et messis venit: Ecce dico vobis: levate oculos vestros et videte regiones
quia albe sunt iam ad messem. Et qui metit: mercedem accipit. et congregat fructum in vitam eternam.
Ut et qui seminat simul gaudeat. et qui metit. In hoc enim est verbum verum. quia alius est qui seminat.
et alius qui metit. Ego misi vos metere: quod vos non laborastis. Alii laboraverunt. et vos
in labores eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum samarita-
norum: propter verbum mulieris testimonium perhibentis: quia dixit mihi omnia quecumque feci. Cum ve-
nissent ergo ad illum samaritani: rogaverunt eum ut ibi maneret. et mansit ibi di-
es duos. et multo plures crediderunt propter sermonem eius. et mulieri dicebant. Quia iam non propter
tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus et scimus: quia hic est vere salvator mundi.
Post duos autem dies exiit inde. et abiit in galileam. Ipse enim ihesus testimonium per-
hibuit: quia propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo venisset in galileam: exceperunt
eum galilei. cum omnia vidissent que fecerat ierosolimis in die festo. et ipsi enim venerant
ad diem festum. Venit ergo iterum in chana galilee: ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam
regulus: cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic cum audisset quod ihesus adveniret a iu-
dea in galileam: abiit ad eum. et rogabat eum. ut descenderet. et sanaret filium eius. inci-
piebat enim mori. Dixit ergo ihesus ad eum. Nisi signa et prodigia videritis: non creditis.
Dicit ad eum regulus. Domine descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei ihesus. Vade fi-
lius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei ihesus. et ibat. Iam autem eo des-
cendente: servi occurrerunt ei. et nunciaverunt dicentes: quia filius eius viveret. Interrogabat
ergo horam ab eis: in qua melius habuerat. Et dixerunt ei. Quia heri hora vii. reliquit eum febris.
Cognovit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei ihesus: vade filius tuus vivit.
Et credidit ipse: et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit ihesus cum venisset a
V iudea in galileam. Post hec erat dies festus iudeorum: et ascendit ihesus ierosoli-
mam. Est autem ierosolimis probatica piscina. que cognominatur hebraice bethsaida.
v. porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium. cecorum. claudorum.

aridorum, expectantium aque motum. Angelus autem domini secundum tempus descendebat in piscinam: et mo
vebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aque: sanus fiebat. a quacumque detine
batur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi, xxxviii. annos habens in infirmitate sua. Hunc cum
vidisset ihesus iacentem: et cognovisset quia iam multum tempus haberet: dicit ei. Vis sanus fieri? Respondit
ei languidus. Domine. hominem non habeo. ut cum turbata fuerit aqua: mittat me in piscinam. Dum ve
nio enim ego: alius ante me descendit. Dicit ei ihesus. Surge tolle grabatum tuum: et ambula.
Et statim sanus factus est homo: et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat autem sabbatum in illo die.
Dicebant ergo iudei: illi qui sanus fuerat factus. Sabbatum est. non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis.
Qui me sanum fecit: ille mihi dixit. Tolle grabatum tuum et ambula. Interrogaverunt ergo eum. Quis est
ille homo qui dixit tibi. tolle grabatum tuum et ambula? Is autem qui sanus fuerat effectus: nesciebat
quis esset. Ihesus autem declinavit a turba: constituta in loco. Postea invenit eum ihesus in tem
plo. et dixit illi. Ecce sanus factus es: iam noli peccare. ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit il
le homo: et nuntiavit iudeis. quia ihesus esset: qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur iudei ihesum: quia
hec faciebat in sabbato. Ihesus autem respondit eis. Pater meus usque modo operatur: et ego operor. Propterea ergo
magis querebant eum iudei interficere. quia non solum solvebat sabbatum: sed et patrem suum dicebat
deum. equalem se faciens deo. Respondit itaque ihesus: et dixit eis. Amen amen dico vobis: non potest fi
lius a se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem. Quecumque enim ille fecerit: hec et filius simi
liter facit. Pater enim diligit filium: et omnia demonstrat ei que ipse facit. et maiora his demonstrabit ei o
pera. ut vos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos et vivificat: sic et filius quos vult
vivificat. Neque enim pater iudicat quemquam: sed iudicium omne dedit filio. ut omnes honorificent fili
um. sicut honorificant patrem. Qui non honorificat filium: non honorificat patrem qui misit illum.
Amen amen dico vobis: quia qui verbum meum audit. et credit ei qui me misit: habet vitam eternam.
Et in iudicium non venit. sed transit a morte ad vitam. Amen amen dico vobis: quia venit hora
et nunc est: quando mortui audient vocem filii dei. et qui audierint vivent. Sicut enim pater habet
vitam in semetipso: sic dedit et filio vitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei iudi
cium facere: quia filius hominis est. Nolite mirari hoc: quia venit hora: in qua omnes qui in mo
numentis sunt audient vocem eius. Et procedent qui bona fecerunt: in resurrectionem vite. qui vero ma
la egerunt: in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam. sed sicut audio iudico.
et iudicium meum iustum est. Quia non quero voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me
patris. Si ego testimonium perhibeo de me: testimonium meum non est verum. Alius est qui te
stimonium perhibet de me: et scio quia verum est testimonium eius quod perhibet de me. Vos mi
sistis ad iohannem: et testimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine testimonium ac
cipio. sed hec dico: ut vos salvi sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens. Vos autem volu
istis exultare ad horam: in luce eius. Ego autem testimonium habeo maius iohanne. Opera
enim que dedit mihi pater ut perficiam ea: ipsa opera que ego facio. testimonium perhibent de me.
quia pater me misit. Et qui misit me pater: ipse testimonium perhibuit de me. Neque vocem
eius umquam audistis. neque speciem eius vidistis: et verbum eius non habetis in vobis manens.
quia quem misit ille: huic vos non creditis. Scrutamini autem scripturas. quia vos pu
tatis in ipsis vitam eternam habere: et ille sunt que testimonium perhibent de me. Et non vultis venire
ad me ut vitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio. Sed cognovi vos. quia dilectio
nem dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine patris mei: et non accepistis me. Si alius
venerit in nomine suo: illum accipietis. Quomodo potestis vos credere. qui gloriam ab invicem
accipitis: et gloriam que a solo deo est non queritis? Nolite putare quia ego accusaturus sim
vos apud patrem: est qui accuset vos. Moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis moysi:

credētis forsitan ꝛ m̄. De me enī ille scripsit. Si autē illi' litteris n̄ creditis. quō uerbis
VI meis credetis. Post h abiit ihc trans mare galilee. qd ē tyberiadis. Et sequebat eum
multitudo magna. q uidebant signa q faciebat sr his q infirmabant. Subiit g
in montē ihc. ꝛ ibi sedebat cū discipulis suis. Erat autē proximū pascha. dies festꝰ iu-
deor. Cū subleuasset g oculos ihc ꝛ uidisset qa multitudo magna uenit ad eū. dicit
ad philippū. Unde ememus panes ut manducent hii. hoc autē dicebat temptans eū.
ipse enī sciebat qd esset facturus. Rndit ei philippus. Ducentor denarior panes n̄ sufficiunt eis.
ut unusqsq; modicū qd accipiat. Dicit ei unꝰ ex discipulis eius. andreas fr simonis petri.
Est puer unus hic. q hz .v. panes ordeaceos. ꝛ duos pisces. Sz h qd sunt int tantos. Di-
xit g ihc. Facite hoies discumbere. Erat autē fenū multū in loco. Discubuerūt g
uiri nūo qsi .v. milia. Accepit g panes ihc. ꝛ cū gras egisset. distribuit discumben-
tibz. Silr ꝛ ex piscibz. quantū uolebant. Ut autē impleti sunt. dixit ihc discipulis suis.
Colligite q sup̄auerūt fragmenta. ne pereant. Collegerūt g. ꝛ impleuerūt .xii. cophinos
fragmentor ex .v. panibz ordeaceis. ꝛ duobz piscibz. q sup̄fuerunt his q manducauerant.
Illi g hoies cū uidissent qd fecerat signū. dicebant. qa hic ē uere ppha q uenturꝰ ē in
mundū. Ihc cū cognouisset qa uenturi erant ut raperent eū. ꝛ facerent eū regē.
fugit itm in montē ipse solus. Ut autē sero factū ē. descenderūt discipli eius in ma-
re. ꝛ cū ascendissent nauē. uenerūt trans mare in capharnaū. ꝛ tenebre iā fac-
te erant. ꝛ n̄ uenerat ad eos ihc. Mare autē uento flante exurgebat. Cū remigassent
g qsi stadia .xxv. aut .xxx. uident ihm ambulantē sup mare. ꝛ proximū naui
fieri. ꝛ timuerūt. Ille autē dixit eis. Ego sū. nolite timere. Voluerūt ergo in nauē
accipe eū. ꝛ statī fuit nauis ad terram ad quā ibant. Altera autē die turba q
stabat trans mare. uidit qa nauicula alia n̄ erat ibi nisi una. ꝛ qa n̄ introisset cū dis-
cipulis suis ihc in nauē. sz soli discipli eius abiissent. Alie u̇o superuenerūt naues a ti-
beriade. iuxta locū ubi manducauerant panē gras agentes dno. Cū g uidisset tur-
ba qa ihc n̄ erat ibi neq; discipli eius. ascenderūt nauiculas. ꝛ uenerūt capharnaū
querentes ihm. Et cū inuenissent eū trans mare. dixerūt ei. Rabi. qn̄ huc uenis-
ti. Rndit eis ihc. ꝛ dixit. Amē amē dico uob. queritis me. n̄ qa uidistis signa q
fecit. sz qa manducastis ex panibz. ꝛ saturati estis. Operamini n̄ cibū q perit. sz q p-
manet in uitā etnā. quē filius hois uob dabit. Hūc enī pr signauit ds. Dixerūt g
ad eū. Qd faciemus ut opemur opa di. Rndit ihc ꝛ dixit eis. H ē opus di. ut credatis
in illū quē misit ille. Dixerūt g ei. Qd g tu facis signū ut uideamus ꝛ credamus tibi.
Qd operaris. Patres nri manna comederūt in deserto. sic scriptū ē. Panē de ce-
lo dedit eis manducare. Dixit g eis ihc. Amē amē dico uob. n̄ moyses dedit uo-
bis panē de celo. sz pr meus dat uob panē de celo uerū. Panis enī uerus ē. q de
celo descendit. ꝛ dat uitā mundo. Dixerūt g ad eū. Dne semp da nobis panē
hūc. Dixit autē eis ihc. Ego sū panis uite. Qui uenit ad me. n̄ esuriet. ꝛ q credit
in me. n̄ sitiet umq. Sz dixi uob. qa ꝛ uidistis me. ꝛ n̄ credidistis. Omē qd dat
mihi pr ad me ueniet. ꝛ eū q uenit ad me n̄ eiciā foras. Qa descendi de celo n̄ ut
faciam uoluntatē meā. sz uoluntatē eius q misit me. H ē autē uoluntas eius q
misit me patris. ut omē qd dedit m pr. n̄ pdam ex eo. sz resuscitē illud in nouis-
simo die. Hec ē autē uoluntas patris mei qui misit me. ut ois q uidet filiū ꝛ
credit in eū. hat uitam etnam. ꝛ ego resuscitabo illū in nouissimo die. Murmu-
rabant g iudei de illo. qa dixisset. ego sū panis q de celo descendi. ꝛ dicebāt.

Nonne hic ē filius ioseph. cuius nos novimus patrem et matrem. Quomodo ergo dicit quia de ce
lo descendi. Respondit ergo ihc. et dixit eis. Nolite murmurare invicem. Nemo potest venire
ad me. nisi pater qui me misit traxerit eum. et ego resuscitabo eum in novissimo die.
Est scriptum in prophetis. Et erunt omnes docibiles dei. Omnis qui audivit a patre et didicit. ve
nit ad me. Non quia patrem vidit quisquam. nisi is qui est a deo. hic vidit patrem. Amen
amen dico vobis. qui credit in me. habet vitam eternam. Ego sum panis vite. Patres vestri man
ducaverunt manna in deserto. et mortui sunt. hic est panis descendens de celo. ut si quis
ex ipso manducaverit. non moriatur. Ego sum panis vivus. qui de celo descendi. Si quis man
ducaverit ex hoc pane. vivet in eternum. Et panis quem ego dabo caro mea est. pro mun
di vita. Litigabant ergo iudei. ad invicem dicentes. Quomodo potest hic nobis carnem suam dare
ad manducandum. Dixit ergo eis ihc. Amen amen dico vobis. nisi manducaveritis carnem
filii hominis et biberitis eius sanguinem. non habebitis vitam in vobis. Qui manducat carnem
meam et bibit sanguinem meum. habet vitam eternam. Et ego resuscitabo eum in novissimo
die. Caro enim mea vere est cibus. et sanguis meus vere est potus. Qui manducat carnem meam
et bibit sanguinem meum. in me manet. et ego in illo. Sicut me misit pater vivens. et
ego vivo propter patrem. Et qui manducat me. et ipse vivet propter me. Hic est panis. qui de ce
lo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna et mortui sunt. Qui mandu
cat hunc panem. vivet in eternum. Hec dixit in sinagoga in capharnaum docens. Mul
ti ergo audientes ex discipulis eius. dixerunt. Durus est hic sermo. quis potest eum audire. Sci
ens autem ihc apud semet ipsum. quia murmurabant de hoc discipuli eius. dixit eis. Hoc vos
scandalizat. Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius. Spiritus est qui vivi
ficat. caro non prodest quicquam. Verba que ego locutus sum vobis. spiritus et vita sunt. Sed sunt quidam ex
vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio qui essent credentes. et quis traditurus esset eum.
et dicebat. Propterea dixi vobis. quia nemo potest venire ad me. nisi fuerit ei datum a patre
meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro. et iam cum illo non ambulabant. Dixit ergo
ihc ad .xii. Numquid et vos vultis abire. Respondit ergo ei simon petrus. Domine ad quem
ibimus. verba vite eterne habes. et nos credimus et cognovimus quia tu es christus filius dei vivi.
Respondit ei ihc. Nonne vos .xii. elegi. et unus ex vobis diabolus est. Dicebat autem de iuda
simonis scariothis. hic enim erat traditurus eum cum esset unus ex .xii. Post VII
hec autem ambulabat ihc in galileam. non enim volebat in iudeam ambulare. quia
querebant eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum scenophegia.
Dixerunt autem ad eum fratres eius. transi hinc. et vade in iudeam. ut discipuli tui vi
deant opera tua que tu facis. Nemo quippe in occulto quid facit. et querit ipse in palam esse.
Si hec facis. manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum.
Dixit ergo eis ihc. Tempus meum nondum advenit. tempus autem vestrum semper est pa
ratum. Non potest mundus odisse vos. me autem odit. quia ego testimonium perhi
ei beo de illo. quia opera mala sunt. Vos autem ascendite ad diem festum hunc. ego autem
non ascendam ad diem festum istum. quia meum tempus nondum est impletum. Hec cum dixisset.
ipse mansit in galilea. Ut autem ascenderunt fratres eius. tunc et ipse ascendit ad diem
festum non manifeste. sed quasi in occulto. Iudei autem querebant eum in die festo. et dice
bant. ubi est ille. Et murmur multus de eo erat in turba. Quidam enim dicebant. quia bo
nus est. Alii autem non. sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo. propter
metum iudeorum. Iam autem die festo mediante ascendit ihc in templum et
docebat. Et mirabantur iudei dicentes. Quomodo hic litteras scit cum non didicerit.

Respondit eis ihesus et dixit. Mea doctrina non est mea. sed eius qui misit me. Si quis voluerit volun-
tatem eius facere: cognoscet de doctrina utrum ex deo sit. an ego a me ipso loquar. Qui a se-
met ipso loquitur. gloriam propriam querit. Qui autem querit gloriam eius qui misit illum: hic verax
est. et iniusticia in illo non est. Nonne moyses dedit vobis legem. et nemo ex vobis
facit legem? Quid me queritis interficere? Respondit turba et dixit ei. Demonium habes. Quis
te querit interficere. Respondit ihesus et dixit eis. Unum opus feci et omnes miramini. Propterea moy-
ses dedit vobis circumcisionem. non quia ex moyse est: sed ex patribus. et in sabbato circumciditis
hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato. ut non solvatur lex moysi: mihi in-
dignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem.
sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex ierosolimis. Nonne hic
est quem querunt interficere? Ecce hic palam loquitur. et nichil ei dicunt. Numquid vere cogno-
verunt principes. quia hic est christus? Sed hunc scimus unde sit. christus autem cum venerit: nemo sc-
it unde sit. Clamabat ergo ihesus in templo docens et dicens. Et me scitis. et unde sim scitis. et a
me ipso non veni. Sed est verus qui me misit. quem vos nescitis. Ego scio eum. et si dixero quia
nescio eum: ero similis vobis mendax. Ego scio eum. quia ab ipso sum. et ipse me misit. Quere-
bant ergo eum apprehendere. et nemo misit in illum manus: quia nondum venerat hora eius. De tur-
ba autem multi crediderunt in eum. et dicebant. Christus cum venerit. numquid plura signa faciet.
quam que hic facit? Audierunt pharisei turbam murmurantem de illo hec. Et miserunt prin-
cipes et pharisei ministros: ut apprehenderent eum. Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicum
tempus vobiscum. et vado ad eum qui misit me. Queretis me. et non invenietis. et ubi sum ego
vos non potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad semet ipsos. Quo hic iturus est. quia non invenie-
mus eum? Numquid in dispersionem gentium iturus est. et docturus gentes? Quis est hic sermo quem
dixit: queretis me. et non invenietis. et ubi sum ego vos non potestis venire? In no-
vissimo autem die magno festivitatis stabat ihesus. et clamabat dicens. Si quis sitit
veniat ad me. et bibat. Qui credit in me: sicut scriptura dicit. flumina de ventre eius
fluent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu: quem accepturi erant credentes in eum. Non-
dum enim erat spiritus datus: quia ihesus nondum fuerat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent
hos sermones eius: dicebant. Hic est vere propheta. Alii dicebant. Hic est christus. Quidam autem
dicebant. Numquid a galilea christus veniet? Nonne scriptura dicit. quia ex semine david. et bethleem
castello. ubi erat david venit christus? Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex
ipsis volebant apprehendere eum. sed nemo misit super illum manus. Venerunt ergo ministri ad
pontifices et phariseos: et dixerunt eis. Quare non adduxistis eum? Responderunt ministri. Numquam
sic locutus est homo: sicut hic homo loquitur. Responderunt ergo eis pharisei. Numquid et vos seducti estis?
Numquid aliquis ex principibus autem ex phariseis credidit in eum? Sed turba hec que non no-
vit legem: maledicti sunt. Dixit nichodemus ad eos. ille qui venit ad eum nocte. qui unus erat
ex ipsis. Numquid lex nostra iudicat hominem: nisi audierit ab ipso prius. et cognoverit quid fa-
ciat? Responderunt. et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es? Scrutare scripturas. et vide quia
propheta a galilea non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam. Ihesus autem perrexit VIII
in montem oliveti. et diluculo iterum venit in templum. Et omnis populus venit ad eum.
et sedens docebat eos. Adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehen-
sam: et statuerunt eam in medio. et dixerunt ei. Magister. hec mulier modo deprehensa est in
adulterio. In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis?
Hoc autem dicebant temptantes eum: ut possent eum accusare. Ihesus autem inclinans
se deorsum: digito suo scribebat in terra. Cum autem perseverarent interrogantes eum:

erexit se et dixit eis. Qui sine peccato est vestrum: primus in illam lapidem mittat. Et iterum se incli
nans scribebat in terra. Audientes autem hec: unus post unum exibant. incipientes a se
nioribus. Et remansit ihesus solus: et mulier in medio stans. Erigens autem se: dixit ei.
Mulier: ubi sunt qui te accusabant: Nemo te condempnavit: Que dixit. Nemo domine. Dixit
autem ihesus. Nec ego te condempnabo. vade: et amplius noli peccare. Iterum ergo locutus est eis. ihesus
dicens. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris. sed habebit lumen vite.
Dixerunt ergo ei pharisei. Tu de te ipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum.
Respondit ihesus: et dixit eis. Et si ego testimonium perhibeo de me ipso: verum est testimonium meum.
quia scio unde veni et quo vado. vos autem nescitis unde venio aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis. ego non iudico quemquam.
Et si iudico ego: iudicium meum verum est, quia solus non sum. sed ego et qui misit me pater. Et
in lege vestra scriptum est. quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium
perhibeo de me ipso. et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei. Ubi est
pater tuus: Respondit ihesus. Neque me scitis neque patrem meum. Si me sciretis: forsitan et
patrem meum sciretis. Hec verba locutus est in gazophilacio: docens in templo. Et nemo ap
prehendit eum: quia necdum venerat hora eius. Dixit ergo iterum eis ihesus. Ego vado et queretis me.
et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo iudei.
Numquid interficiet semet ipsum quia dicit. quo ego vado vos non potestis venire: Et dicebat
eis. vos de deorsum estis. Ego de supernis sum. vos de mundo hoc estis. ego non sum de hoc
mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego
sum: moriemini in peccatis vestris. Dixerunt ergo ei. Tu quis es: Dixit eis ihesus. Principium qui et
loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare. sed qui misit me verax est. Et ego que
audivi ab eo: hec loquor in mundo. Et non cognoverunt: quia patrem suum dicebat deum. Dixit
eis ihesus. Cum exaltaveritis filium hominis: tunc cognoscetis quia ego sum. et a me ipso facio nichil. Sed
sicut docuit me pater: hec loquor. Et qui misit me: mecum est. et non reliquit me solum. quia ego que
placita sunt ei facio semper. Hec autem illo loquente: multi crediderunt in eum. Dicebat ergo ihesus
ad eos qui crediderunt ei ex iudeis. Si vos manseritis in sermone meo: vere disci
puli mei eritis. et cognoscetis veritatem: et veritas liberabit vos. Responderunt ei. Semen abrahe
sumus. et nemini servivimus umquam. quomodo tu dicis liberi eritis: Respondit eis ihesus. Amen amen
dico vobis: quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in eternum.
filius manet in eternum. Si ergo filius vos liberaverit: vere liberi eritis. Scio quia filii abrahe
estis. sed queritis me interficere. quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem
meum: hec loquor. et vos que vidistis apud patrem vestrum: facitis. Responderunt et dixerunt ei. Pater noster
abraham est. Dixit eis ihesus. Si filii abrahe estis: opera abrahe facite. Nunc autem queritis
me interficere hominem qui veritatem locutus sum vobis quam audivi a deo. hoc abraham non fecit.
Vos opera patris vestri facitis. Dixerunt itaque ei. Nos ex fornicatione non sumus nati. unum
patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihesus. Si deus pater vester esset: diligeretis utique me. Ego enim proces
si ex deo. et veni. Neque enim a me ipso veni: sed ille me misit. Quare loquelam meam non co
gnoscitis: Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis. et de
sideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio. et in veritate non stetit. quia
veritas in eo non est. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur. quia mendax est. et pater eius. Ego autem si veri
tatem vobis dico: non creditis michi. Quis ex vobis arguet me de peccato: Si veritatem
dico. quare vos non creditis michi: Qui est ex deo: verba dei audit. propterea vos non auditis: quia
ex deo non estis. Responderunt ergo iudei: et dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos quia samaritanus
es tu. et demonium habes: Respondit ihesus. Ego demonium non habeo. sed honorifico patrem meum.

et uos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam. Est qui querat et iudicet. Amen amen
dico uobis: si quis sermonem meum seruauerit: mortem non uidebit in eternum. Dixerunt ergo iudei.
Nunc cognouimus quia demonium habes. Abraham mortuus est et prophete. et tu dicis. Si quis sermonem
meum seruauerit mortem non gustabit in eternum. Numquid tu maior es patre nostro abraham qui
mortuus est. et prophete mortui sunt: Quem te ipsum facis. Respondit ihesus. Si ego glorifico me ipsum:
gloria mea nichil est. Est pater meus qui glorificat me. quem uos dicitis quia deus uester est. et non cognouistis
eum. Ego autem noui eum. et si dixero quia non scio eum: ero similis uobis mendax. Sed scio eum. et sermo-
nem eius seruo. Abraham pater uester exultauit ut uideret diem meum: et uidit. et gauisus est.
Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinquaginta annos nondum habes. et abraham uidisti: Dixit eis ihesus.
Amen amen dico uobis: antequam abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides: ut iacerent in
eum. Ihesus autem abscondit se: et exiuit de templo. Et preteriens ihesus uidit hominem IX
cecum a natiuitate. Et interrogauerunt eum discipuli eius. Rabbi. quis peccauit hic. aut paren-
tes eius. ut cecus nasceretur: Respondit ihesus. Neque hic peccauit. neque parentes eius. sed ut
manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me: donec dies est. Ve-
nit nox: quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo: lux sum mundi. Hec cum dixis-
set: expuit in terram. et fecit lutum ex sputo. et liniuit lutum super oculos eius. et dixit ei. Va-
de et laua in natatoria syloe: quod interpretatur missus. Abiit ergo et lauit. et uenit uidens.
Itaque uicini. et qui uiderant eum prius quia mendicus erat: dicebant. Nonne hic est qui sedebat et
mendicabat: Alii dicebant quia hic est. Alii autem nequaquam. sed similis eius est. Ille uero dicebat
quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt tibi oculi: Respondit. Ille homo qui dicitur ihesus: lutum fecit.
et unxit oculos meos. et dixit michi. Vade ad natatoria syloe: et laua. Et abii et laui
et uideo. Et dixerunt ei. Ubi est ille: Ait. Nescio. Adducunt eum ad phariseos qui cecus fuerat.
Erat autem sabbatum quando lutum fecit ihesus. et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pha-
risei: quomodo uidisset. Ille autem dixit eis. Lutum michi posuit super oculos. et laui et uideo.
Dicebant ergo ex phariseis quidam. Non est hic homo a deo: qui sabbatum non custodit. Alii dicebant.
Quomodo potest homo peccator hec signa facere: Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterum. Tu
quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos: Ille autem dixit. quia propheta est. Non crediderunt
ergo iudei de illo quia cecus fuisset et uidisset. donec uocauerunt parentes eius qui uiderat.
et interrogauerunt eos dicentes. Hic est filius uester quem uos dicitis quia cecus natus est. quomodo ergo nunc
uidet: Responderunt eis parentes eius et dixerunt. Scimus quia hic est filius noster. et quia cecus natus est:
quomodo autem nunc uideat: nescimus. aut quis aperuit eius oculos: nos nescimus. Ipsum interro-
gate. etatem habet. ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius: quia timebant iudeos. Iam
enim conspirauerant iudei. ut si quis eum confiteretur christum: extra synagogam fieret. Propterea pa-
rentes eius dixerunt: quia etatem habet. ipsum interrogate. Vocauerunt ergo rursus hominem qui
fuerat cecus. et dixerunt ei. Da gloriam deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo
ille. Si peccator est nescio. Unum scio. quia cum cecus essem modo uideo. Dixerunt ergo illi. Quid
fecit tibi: Quomodo aperuit tibi oculos: Respondit eis. Dixi uobis iam. et audistis. quid iterum uul-
tis audire: Numquid et uos uultis discipuli eius fieri: Maledixerunt ei et dixerunt. Tu
discipulus illius sis. Nos autem moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus.
hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit illis. In hoc enim mirabile est. quia uos ne-
scitis unde sit. et aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores deus non audit. sed si quis dei cul-
tor est. et uoluntatem eius facit: hunc exaudit. A seculo non est auditum: quia aperuit quis oculos
ceci nati. Nisi esset hic a deo: non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei. In peccatis natus
es totus. et tu doces nos: Et eiecerunt eum foras. Audiuit ihesus quia eiecerunt eum foras. et

cū inuenisset eū: dixit ei. Tu credis in filiū dī? Rn̄d ille 7 dixit. Quis ē dn̄e ut
credam in eū? Et dixit ei ihc. Et uidisti eū. 7 q̄ loqˀ tecū ipse ē. At ille ait. Credo
dn̄e. Et procidens adorauit eū. Et dixit ei ihc. In iudiciū ego in hūc mundū ueni.
ut q̄ n̄ uident uideant. 7 q̄ uident ceci fiant. Et audierūt ex phariseis q̄dā q̄ cū ipo
erant. 7 dixerūt ei. Nūqd 7 nos ceci sum̄? Dixit eis ihc. Si ceci eetis: n̄ hr̄etis pc̄m.
Nc̄ u° dicitis q̄a uidem̄: pc̄m u̅r̅m manet. Am̄ am̄ dico uob̄ q̄ n̄ intrat p ostiū X
in ouile ouiū. s; ascendit aliunde: ille fur ē 7 latro. Qui autē intrat p ostiū: pastor
ē ouiū. huic ostiari aperit. 7 oues uocē eius audiunt. 7 p̄prias oues uocat nominatī 7 edu
cit eas. 7 cū p̄prias oues emiserit: ante eas uadit. 7 oues illū secuntr̄. q̄r sciunt uocē ei.
Alienū autē n̄ secuntr̄. s; fugiunt ab eo. q̄a n̄ nouerūt uocē alienoꝝ. hoc prouerbiū
dixit eis ihc. Illi autē n̄ cognouerūt qd loqretr eis. Dixit ḡ eis iterū ihc. Am̄ am̄ dico
uob: q̄a ego sū ostiū ouiū. Oēs quotquot uenerūt fures sūt 7 latrones. 7 n̄ audierūt eos
oues. Ego sū ostiū. P me siqs introierit saluabitur. 7 ingredietr 7 egredietr. 7 pascua
inueniet. Fur n̄ uenit n̄ ut furetr 7 mactet 7 pdat. Ego ueni ut uitā hant 7 ha
bundantiꝰ habeant. Ego sū pastor bonꝰ. Bonꝰ pastor: aīam suā dat p ouibꝫ suis.
Mercennarius autē 7 q̄ n̄ ē pastor. cui n̄ sūt oues p̄prie. uidet lupū uenientē. 7 dimittit
oues 7 fugit. Et lupꝰ rapit: 7 dispgit oues. Mercennariꝰ autē fugit q̄a mercennariꝰ
est: 7 n̄ ptinet ad eū de ouibꝫ. Ego sū pastor bonꝰ. 7 cognosco meas. 7 cognoscūt
me mee. Sic nouit me pr̄. 7 ego agnosco prēm: 7 aīam meā pono p ouibꝫ meis.
Et alias oues hēo q̄ n̄ sūt ex h ouili: 7 illas opꝫ me adducē. 7 uocē meā audient.
Et fiet unū ouile: 7 unꝰ pastor. Ppterea me pr̄ diligit. q̄a ego pono aīam meā. 7
itm̄ sumā eā. Nemo tollit eā a me: s; ego pono eā a me ipo. Potestatē hēo po
nendi aīam meā. 7 potestatē hēo itm̄ sumendi eā. hoc mandatū accepi a prē meo.
Dissensio itm̄ facta ē int̄ iudeos: ppt sermones hos. Dicebant autē multi ex ipis. De
moniū hꝫ. 7 insanit. Qd eū auditis? Alii dicebant. h uerba n̄ sūt hntis demoniū.
Nūqd demoniū pt̄ cecoꝝ oclōs apire? Facta sūt autē encenia ierosolimis. 7
hiemps erat. Et ambulabat ihc in templo. in porticu salomonis. Circūdederūt
ḡ eū iudei 7 dicebant ei. Quousq; aīam nr̄am tollis? Si tu es xp̄c: dic nobis palā.
Rn̄dit eis ihc. Loqr uobis. 7 n̄ creditis m̄. Opa q̄ ego facio in noīe pr̄is mei: h testi
moniū phibēt de me. Sz uos n̄ creditis: q̄r n̄ estis ex ouibꝫ meis. Oues mee uo
cē meā audiunt. 7 ego cognosco eas: 7 secuntr̄ me. Et ego uitā etnā do eis. 7 n̄
pibūt inetnū. 7 n̄ rapiet eas qsq; de manu mea. Pr̄ meꝰ qd dedit m̄: maiꝰ oībꝫ ē.
7 nemo pt rapē de manu pr̄is mei. Ego 7 pr̄ unū sumꝰ. Sustulerūt ḡ lapides iudei:
ut lapidarent eū. Rn̄dit eis ihc. Multa opa bona ostendi uob ex prē meo. ppt qd
eoꝝ opꝰ lapidatis me? Rn̄derunt ḡ iudei. De bono ope n̄ lapidamꝰ te. s; de blasphemia.
7 q̄r tu hō cū sis: facis te ipm dm̄. Rn̄dit illis ihc. Nonne scriptū ē in lege u̅r̅a. q̄r
ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad q̄s sermo dī factꝰ ē. 7 n̄ pt solui scriptā:
quē pr̄ sctificauit. 7 misit in mundū. uos dicitis q̄r blasphemas q̄r dixi filius
dī sū? Si n̄ facio opa pr̄is mei: nolite crede m̄. Si autē facio. 7 si m̄ n̄ uultis cre
dere: opibꝫ credite. ut cognoscatis 7 credatis. q̄a in me ē pr̄: 7 ego in prē. Que
rebant ḡ eū apphende. 7 exiuit de manibꝫ eoꝝ. Et abiit itm̄ trans iordanē.
in eū locū ubi erat iohs baptizans pmū. 7 mansit illic. 7 multi uenerūt ad eū. 7
dicebant. q̄a iohs qdē signū fecit nullū. Oīa autē q̄cūq; dixit iohs de isto: uera
erant. 7 multi crediderunt in eū. Erat autē qdā languens lazarꝰ a bethania XI

de castello marie et marthe sororis eius. Maria autem erat que unxit dominum unguento. et ex-
tersit pedes eius capillis suis. cuius frater lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicen-
tes. Domine: ecce quem amas infirmatur. Audiens autem ihesus: dixit eis. Infirmitas hec: non est
ad mortem. sed pro gloria dei. ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ihesus martham. et ma-
riam sororem eius. et lazarum. Ut ergo audivit quia lazarus infirmabatur. tunc quidem mansit in eodem loco
duobus diebus. Deinde dixit post hec: discipulis suis. Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei discipuli. Rabbi
nunc querebant te iudei lapidare. et iterum vadis illuc? Respondit ihesus. Nonne .xii. hore sunt di-
ei? Si quis ambulaverit in die non offendit. quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulave-
rit in nocte offendit. quia lux non est in eo. Hec ait. et post hec: dixit. Lazarus amicus noster dormit. Sed
vado ut a sompno excitem illum. Dixerunt ergo discipuli eius. Domine si dormit salvus erit. Dixerat
autem ihesus de morte eius. Illi autem putaverunt quia de dormitione sompni diceret. Tunc ergo dixit eis
ihesus manifeste. Lazarus mortuus est. Gaudeo propter vos ut credatis. quia non eram ibi. Sed eamus ad eum.
Dixit ergo thomas qui dicitur didimus ad condiscipulos suos. Eamus et nos: ut moriamur cum eo. Veni-
tque ihesus. et invenit eum iam .iiii. dies in monumento habentem. Erat autem bethania iuxta ie-
rosolimam: quasi stadiis .xv. Multi autem ex iudeis venerant ad martham et mariam. ut consola-
rentur eas de fratre suo. Martha autem ut audivit quia ihesus venit: obviavit ei. Maria autem
domi sedebat. Dixit ergo martha ad ihesum. Domine si fuisses hic: frater meus non fuisset mortuus.
Sed et nunc scio: quia quecumque poposceris a deo: dabit tibi deus. Dicit illi ihesus. Resurget frater tuus.
Dicit ei martha. Scio quia resurget in novissimo die. Dixit ei ihesus. Ego sum resurrectio et vita. Qui
credit in me. et si mortuus fuerit vivet. Et omnis qui vivit et credit in me: non morietur in eternum.
Credis hoc? Ait illi. Utique domine. Ego credidi quia tu es christus filius dei: qui in hunc mundum ve-
nisti. Et cum hec dixisset: abiit et vocavit sororem suam mariam silentio dicens. Magister adest
et vocat te. Illa autem ut audivit cito surgit. et venit ad eum. Nondum enim venerat
ihesus in castellum. sed erat adhuc in eo loco: ubi occurrerat ei martha. Iudei ergo qui erant
in domo cum ea et consolabantur eam. cum vidissent mariam quia cito surrexit. et exiit: secu-
ti sunt eam dicentes. quia vadit ad monumentum ut ploret ibi. Maria ergo cum venisset ubi erat
ihesus: videns eum cecidit ad pedes eius. et dixit ei. Domine si fuisses hic: non esset mortuus frater
meus. Ihesus ergo ut vidit eam plorantem. et iudeos qui venerant cum ea plorantes: fremuit
spiritu. et turbavit se ipsum. et dixit. Ubi posuistis eum? Dicunt ei. Domine veni et vide. Et lacri-
matus est ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem dixerunt ex ipsis. Non
poterat hic qui aperuit oculos ceci facere ut hic non moreretur? Ihesus ergo rursum fremens in semet ipso:
venit ad monumentum. Erat autem spelunca: et lapis superpositus erat ei. Ait ihesus. Tollite lapi-
dem. Dicit martha soror eius qui mortuus fuerat. Domine iam fetet. quatriduanus enim est. Dicit ei
ihesus. Nonne dixi. quia si credideris videbis gloriam dei. Tulerunt ergo lapidem. Ihesus autem ele-
vatis sursum oculis: dixit. Pater gratias ago tibi: quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia
semper me audis. sed propter populum qui circumstat dixi. ut credant quia tu me misisti. Hec cum dixis-
set: voce magna clamavit. Lazare veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus
ligatus manibus et pedibus institis. et facies eius sudario erat ligata. Dixit eis ihesus. Sol-
vite eum et sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui venerant ad mariam et viderant que
fecit ihesus: crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos: et dixerunt
eis que fecit ihesus. Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium. et dicebant. Quid
facimus quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic: omnes credent in eum.
Et venient romani. et tollent nostrum locum et gentem. Unus autem ex ipsis cayphas cum
esset pontifex anni illius: dixit eis. Vos nescitis quicquam. nec cogitatis. quia expedit

nob ut un9 moriat᷑ homo p pplo. ⁊ nõ tota gens pereat. hoc aũt a semet ipso nõ dixit. sed cũ eēt
pontifex anni illi9: pphauit. qa ihc moritur᷑ erat p gente. ⁊ nõ tm̃ p gente: sed ut filios
dei q̃ erant dispsi: ꝯgregaret in unũ. Ab illo ḡ die cogitauer̃t ut interficerent eũ.
Ihc ḡ iam nõ palam ambulabat ap iudeos. sed abiit in regionẽ iux desertũ in ci
uitatẽ q dr̃ effrem. ⁊ ibi morabat᷑ cũ discipulis suis. Proximũ aũt erat pascha
iudeor. Et ascenderunt multi ierosolimã de regione an pascha ut sc̃ificarent se ipsos.
Querebant ḡ ihm. ⁊ colloqbant᷑ ad inuicẽ in templo stantes. Qd putatis qa nõ
uenit ad diẽ festũ: Dederant aũt pontifices ⁊ pharisei mandatũ. ut siqs cogno
uerit ubi sit. indicet. ut apphendant eũ. Ihc ḡ an̄ .vi. dies pasche uenit betha XII
niam. ubi fuerat lazar9 mortu9 quẽ suscitauit ihc. Fecerũt aũt ei cenã ibi. ⁊ mar
tha ministrabat. lazar9 uo: un9 erat ex discumbentib9 cũ eo. Maria ḡ accepit
libram unguenti nardi pistici p̃ciosi. ⁊ unxit pedes ihu. ⁊ extersit capillis suis pedes
ei9. ⁊ dom9 impleta ē ex odore unguenti. Dixit ḡ unũ ex discipulis ei9 iudas scari
othis q erat traditur᷑ eũ. Quare hoc unguentũ nõ uenit trecentis denariis. ⁊ datũ ē
egenis. Dixit aũt hoc nõ qa de egenis ptinebat ad eũ: sed qa fur erat. ⁊ loculos
hñs ea q̃ mittebant᷑: portabat. Dixit ḡ ihc. Sine illam. ut in diẽ sepulture mee
seruet illud. pauperes eñ semp habetis uobiscũ. me aũt nõ sp habebitis. Cognouit
ḡ turba multa ex iudeis qa illic eēt: ⁊ uenerũt nõ pp ihm tm̃. sed ut lazarũ uiderent
quẽ suscitauit a mortuis. Cogitauer̃t aũt principes sacerdotũ ut ⁊ lazarũ interfice
rent. qa multi pp illũ abibant ex iudeis. ⁊ credebant in ihm. In crastinũ aũt turba mul
ta q̃ uenerat ad diẽ festũ cũ audissent qa uenit ihc ierosolimã: acceperunt ramos
palmarũ ⁊ pcesserũt obuiã ei. ⁊ clamabant. Osanna benedict9 q uenit in noĩe dñi rex
isrł. Et inuenit ihc asellũ. ⁊ sedit sup eũ. sic scriptũ ē. Noli timere filia sion: ecce
rex tu9 uenit. sedens sup pullũ asine. Hec nõ cognouerũt discipuli ei9 p9 m̃. sed qñ glificat9
est ihc: tc̃ recordati sũt qa hec erant scripta de eo. ⁊ hec fecerũt ei. Testimoniũ ḡ phibebat
turba q̃ erat cũ eo. qñ lazarũ uocauit de monumento. ⁊ suscitauit eũ a mortuis. pp
ea ⁊ obuiã uenit ei turba: qa audierũt eũ fecisse hoc signũ. Pharisei ḡ dixerũt ad se
met ipsos. Uidetis qa nil pficim9: ecce tot9 mund9 post eũ abiit. Erant aũt gen
tiles qdam ex hiis: q ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ḡ accesserũt ad
philippũ q erat a bethsaida galilee: ⁊ rogabant eũ dicentes. Dñe uolum9 ihm ui
dere. Uenit philipp9 ⁊ dicit andree. Andreas rursũ ⁊ philipp9: dixerũt ihu. Ihc aũt
respondit eis dicens. Uenit hora: ut clarificet᷑ fili9 hoĩs. Amen amen dico uobis: nisi granũ
frumenti cadens in t̃ra mortuũ fuerit: ipm solũ manet. Si aũt mortuũ fuerit
multũ fructũ affert. Qui amat aĩam suã: pdet eã. Et q odit aĩam suã in hoc mun
do: in uitã et̃nã custodit eã. Siqs m̃ ministrat: me sequat᷑. ⁊ ubi sũ ego sũ ego: illic
⁊ minister m9 erit. Siqs m̃ ministrauit honorificabit eũ pr̃ m9 q ē in celis.
Nũc aĩa mea turbata ē. Et qd dicã: Pr̃ saluifica me ex hac hora. Sz pp̃ea ueni
in hanc horã. Pr̃ clarifica nom̃ tuũ. Uenit ḡ uox de celo dicens. Et clarificaui
⁊ itm̃ clarificabo. Turba ḡ q̃ stabat ⁊ audiebat: dicebat tonitruũ factũ eē. Alii
dicebant. angelus ei locut9 ē. Respondit ihc: ⁊ dixit. Non pp me hec uox uenit. sed pp uos.
Nũc iudiciũ ē mundi. Nũc princeps hui9 mundi eiciet᷑ foras. Et ego si exaltat9 fuero
a t̃ra: oĩa traham ad me ipm. hoc aũt dicebat: significãs q morte eēt morituř. Respõd
ei turba. Nos audiuim9 ex lege: qa xp̃c manet in et̃nũ. Et quo tu dicis opꝫ exal
tari filiũ hoĩs: Quis ē iste filius hoĩs: Dixit ḡ eis ihc. Adhuc modicũ lumen

in vobis est. Ambulate dum lucem habetis: ut non tenebre vos comprehendant. Et qui ambulat
in tenebris: nescit quo vadat. Dum lucem habetis credite in lucem: ut filii lucis sitis. Hec locutus est
eis ihesus: et abiit. et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis: non crede-
bant in eum. ut sermo ysaie prophete impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro: et
brachium domini cui revelatum est: Propterea non poterant credere. quia iterum dixit ysaias. Excecavit oculos
eorum. et induravit cor eorum. ut non videant oculis. et non intelligant corde. et convertantur et sanem eos.
Hec dixit ysaias quando vidit gloriam eius. et locutus est de eo. Verumptamen et ex principibus multi crediderunt
in eum. Sed propter phariseos non confitebantur. ut de sinagoga non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum
magis quam dei gloriam. Ihesus autem clamavit et dixit. Qui credit in me: non credit in me. sed in
eum qui misit me. Ego lux in mundum veni. ut omnis qui credit in me: in tenebris non mane-
at. Et si quis audierit verba mea et non custodierit: ego non iudico eum. Non enim veni ut iudi-
cem mundum: sed ut salvificem mundum. Qui spernit me. et non accipit verba mea: habet qui iudicet eum.
Sermo autem quem locutus sum: iudicabit eum in novissimo die. Quia ego ex me ipso non sum lo-
cutus. sed qui misit me pater. ipse mihi mandatum dedit quid dicam. et quid loquar. et scio quia mandatum eius vi-
ta eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit mihi pater sic loquor. Ante diem autem festum pasche sci- XIII
ens ihesus quia venit hora eius ut transeat ex hoc mundo ad patrem: cum dilexisset suos qui erant in
mundo. in finem dilexit eos. Et cena facta: cum diabolus iam misisset in cor. ut traderet eum
iudas simonis scariothis: sciens quia omnia dedit ei pater in manus. et quia a deo exivit. et ad deum
vadit. surgit a cena et ponit vestimenta sua. Et cum accepisset linteum: precinxit se. Deinde
misit aquam in pelvim. et cepit lavare pedes discipulorum. et extergere linteo quo erat precinctus.
Venit ergo ad simonem petrum: et dixit ei petrus. Domine tu mihi lavas pedes: Respondit ihesus: et dixit ei.
Quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea. Dicit ei petrus. Non lavabis mihi pedes in eternum. Respondit
ihesus. Si non lavero te: non habebis partem mecum. Dicit ei simon petrus. Domine non tantum pedes meos:
sed et manus et caput. Dicit ei ihesus. Qui lotus est: non indiget nisi ut pedes lavet. sed est mundus totus.
Et vos mundi estis. sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. propterea dixit. non estis mun-
di omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum. et accepit vestimenta sua: cum recubuisset. iterum dixit eis. Scitis
scitis quid fecerim vobis: Vos vocatis me magister et domine. et bene dicitis. sum etenim. Si ergo ego la-
vi vestros pedes dominus et magister: et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi
vobis. ut quemadmodum ego feci vobis: ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis: non est servus
maior domino suo. neque apostolus maior eo qui misit illum. Si hec scitis: beati eritis si feceritis ea.
Non de omnibus vobis dico. Ego enim scio quos elegerim. Sed ut adimpleatur scriptura. qui manducat
panem meum: levabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis priusquam fiat. ut credatis cum
factum fuerit. quia ego sum. Amen amen dico vobis: qui accipit si quem misero: me accipit. Qui
autem me accipit: accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset ihesus: turbatus est spiritu. et pro-
testatus est et dixit. Amen amen dico vobis: quia unus ex vobis me tradet. Aspiciebant ergo ad in-
vicem discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo ex discipulis eius unus recumbens in sinu ihesu.
quem diligebat ihesus. Innuit ergo huic simon petrus. et dicit ei. Quis est de quo dicit: Itaque
cum recubuisset ille supra pectus eius: dicit ei: Domine quis est: Respondit ihesus. Ille est cui ego intinctum
panem porrexero. Et cum intinxisset panem: dedit iude simonis scariothis. Et post buccel-
lam: introivit in illum sathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis: fac citius. Hoc autem nemo
scivit discumbentium: ad quid dixerit ei. Quidam autem putabant quia loculos habebat iudas.
quod dixisset ei ihesus. eme ea que opus sunt nobis ad diem festum. aut egenis ut aliquid daret.
Cum ergo accepisset ille buccellam: exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset:
dicit ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis. et deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo:

et deus clarificavit eum in semetipso. Et continuo clarificabit eum. Filioli adhuc modicum vo-
biscum sum. Queretis me: et sicut dixi iudeis: quo ego vado vos non potestis venire. et vobis dico
modo. Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos. ut et vos diligatis in-
vicem. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis: si dilectionem habueritis invicem. Dicit ei Simon
Petrus. Domine quo vadis: Respondit Ihesus. Quo ego vado: non potes me modo sequi. sequeris autem postea. Dicit
ei Petrus. Quare non possum te sequi modo: animam meam pro te ponam. Respondit Ihesus. animam tuam pro me pones:
Amen amen dico tibi. non cantabit gallus: donec ter me neges. Et ait discipulis suis. Non XIIII
turbetur cor vestrum: neque formidet. Creditis in deum: et in me credite. In domo patris mei
mansiones multe sunt. Si quo minus: dixissem vobis quia vado parare vobis locum. Et si abiero
et preparavero vobis locum: iterum venio. et accipiam vos ad me ipsum. ut ubi sum ego: et vos sitis. Et
quo ego vado scitis. et viam scitis. Dicit ei Thomas. Domine nescimus quo vadis. et quomodo possumus vi-
am scire: Dicit ei Ihesus. Ego sum via veritas et vita. Nemo venit ad patrem: nisi per me. Si co-
gnovissetis me: et patrem meum utique cognovissetis. Et amodo cognoscetis eum: et vidistis
eum. Dicit ei Philippus. Domine ostende nobis patrem: et sufficit nobis. Dicit ei Ihesus. Tanto tempore vo-
biscum sum. et non cognovistis me: Philippe qui videt me: videt et patrem. Quomodo tu dicis ostende
nobis patrem: Non credis quia ego in patre. et pater in me est: Verba que ego loquor vobis: a
me ipso non loquor. Pater autem in me manens: ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre. et
pater in me est: Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis qui credit in me: opera que ego
facio et ipse faciet. et maiora horum faciet: quia vado ad patrem. Et quodcumque petieritis patrem
in nomine meo: hoc faciam. ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo:
hoc faciam. Si diligitis me: mandata mea servate. Et ego rogabo patrem. et alium pa-
raclitum dabit vobis. ut maneat vobiscum in eternum. spiritum veritatis quem mundus non potest ac-
cipere. quia non videt eum. nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum. quia apud vos manebit. et in vobis
erit. Non relinquam vos orphanos. veniam ad vos. Adhuc modicum: et mundus me
iam non videt. vos autem videbitis me quia ego vivo. et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis
quia ego in patre meo. et vos in me. et ego in vobis. Qui habet mandata mea et servat ea: ille est
qui diligit me. Qui autem diligit me: diligetur a patre meo. Et ego diligam eum: et manife-
stabo ei me ipsum. Dicit ei Iudas. non ille Scariothis. Domine quid factum est. quia nobis manifesta-
turus es te ipsum. et non mundo. Respondit Ihesus: et dixit ei. Si quis diligit me: sermonem meum ser-
vabit. Et pater meus diliget eum: et ad eum veniemus. et mansionem apud eum faciemus. Qui non di-
ligit me: sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis: non est meus. sed eius qui
misit me patris. Hec locutus sum vobis: apud vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem mit-
tet pater in nomine meo: ille vos docebit omnia. et suggeret vobis omnia quecumque dixero vobis. Pacem re-
linquo vobis: pacem meam do vobis. Non turbetur cor vestrum: neque formidet. Audistis quia ego Non quomodo mundus dat: ego do vobis.
dixi vobis: vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique: quia vado ad patrem:
quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum factum fuerit credatis. Iam non
multa: loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi huius: et in me non habet quicquam. Sed ut cog-
noscat mundus quia diligo patrem. et sicut mandatum dedit mihi pater: sic facio. Surgite
XV eamus hinc. Ego sum vitis vera: et pater meus agricola est. Omnem palmitem in me
non ferentem fructum: tollet eum. et omnem qui fert fructum: purgabit eum ut fructum plus
afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Manete in me et ego
in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in vite: sic nec vos: nisi
in me manseritis. Ego sum vitis. vos palmites. Qui manet in me. et ego in eo: hic
fert fructum multum. quia sine me nil potestis facere. Si quis in me non manserit: mittetur
foras.

sicut palmes et arescet. et colligent eum et in ignem mittent et ardet. Si manse-
ritis in me. et verba mea in vobis manserint: quodcumque volueritis petetis. et fiet vobis.
In hoc clarificatus est pater meus: ut fructum plurimum afferatis. et efficiamini mei discipuli.
Sicut dilexit me pater. et ego dilexi vos: manete in dilectione mea. Si precepta mea
servaveritis: manebitis in dilectione mea. Sicut et ego patris mei precepta servavi:
et maneo in eius dilectione. Hec locutus sum vobis: ut gaudium meum in vobis sit. et gaudi-
um vestrum impleatur. Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos.
Maiorem hac dilectionem nemo habet: ut animam suam quis ponat pro amicis suis. Vos a-
mici mei estis si feceritis que precipio vobis. Iam non dicam vos servos: quia servus nescit quid
faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia quecumque audivi a patre meo nota feci
vobis. Non vos me elegistis. sed ego elegi vos. et posui vos ut eatis et fructum affe-
ratis. et fructus vester maneat. ut quodcumque petieritis patrem in nomine meo: det vobis. Hec
mando vobis: ut diligatis invicem. Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vo-
bis odio habuit. Si de mundo fuissetis: mundus quod suum erat diligeret. Quia non de
mundo non estis. sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Mementote
sermonis mei quem ego dixi vobis: non est servus maior domino suo. Si me perse-
cuti sunt: et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt: et vestrum servabunt. Sed omnia
hec facient vobis propter nomen meum: quia nesciunt eum qui misit me. Si non venissem
et locutus fuissem eis: peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato
suo. Qui me odit: et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit:
peccatum non haberent. Nunc autem viderunt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut impleatur
sermo qui in lege eorum scriptus est: quia odio habuerunt me gratis. Cum autem venerit XVI
paraclitus quem ego mittam vobis a patre. spiritum veritatis qui a patre procedit: il-
le testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis: quia ab ini-
tio mecum estis. Hec locutus sum vobis: ut non scandalizemini. Absque synagogis
facient vos. Sed venit hora: ut omnis qui interficit vos: arbitretur se obsequium
prestare deo. Et hec facient vobis: quia non noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum
vobis: ut cum venerit hora eorum reminiscamini: quia ego dixi vobis. Hec autem ab ini-
tio non vobis dixi: quia vobiscum eram. Nunc autem vado ad eum qui me misit: et nemo
ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis: tristicia implevit
cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis. expedit vobis ut ego vadam. Si enim non
abiero: paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero: mittam eum ad vos. Et
cum venerit: ille arguet mundum de peccato. et de iusticia. et de iudicio. De peccato
quidem: quia non crediderunt in me. De iusticia vero: ad patrem vado. et iam non videbitis me. De
iudicio autem: quia princeps huius mundi iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere:
sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis: docebit vos omnem ve-
ritatem. Non enim loquetur a semetipso. sed quecumque audiet loquetur. et que ventura sunt
annunciabit vobis. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet. et annunci-
abit vobis. Omnia quecumque habet pater mea sunt. propterea dixi quia de meo accipiet. et annun-
ciabit vobis. Modicum et iam non videbitis me. et iterum modicum et videbitis
me: quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem. Quid est hoc quod
dicit nobis modicum. et non videbitis me. et iterum modicum et videbitis me. quia va-
do ad patrem: Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit modicum: Nescimus quid loquitur.
Cognovit autem Iesus quia volebant eum interrogare. et dixit eis. De hoc queritis inter

uos. q̄ quia modicū ⁊ nō uidebitis me. ⁊ iterū modicū ⁊ uidebitis me. Amē amē
dico uobis: q̄a plorabitis ⁊ flebitis uos. Mundus autē gaudebit. Vos autē contristabimini
sed tristicia uestra uertetur in gaudiū. Mulier cū parit tristiciā habet: quia uenit hora eius.
Cū autē peperit puerum: iam nō meminit pressure propter gaudiū quia natus est homo in mun
dū. Et uos igitur nunc quidem tristiciam habetis. Iterum autē uidebo uos: ⁊ gaudebit cor uestrum.
⁊ gaudiū uestrum nemo tollet a uobis. Et in illo die nō rogabitis me quicquam. Amē
amē dico uobis: siquid petieritis patrem in nomine meo: dabit uobis. Usque modo nō petistis
quicquam in nomine meo. Petite ⁊ accipietis. ut gaudiū uestrum sit plenū. Hec in prouerbiis
locutus sum uobis. Venit hora cū iam nō in prouerbiis loquar uobis: sed palā de patre an
nuntiabo uobis. In illo die: in nomine meo petetis. Et nō dico uobis quia ego rogabo
patrem de uobis. Ipse enim pater amat uos: quia uos me amastis. ⁊ credidistis. quia ego
a deo exiui. Exiui a patre: ⁊ ueni in mundū. Iterum relinquo mundū: ⁊ uado ad
patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris: ⁊ prouerbiū nullum dicis. Nunc scimus
quia scis omnia: ⁊ nō est opus tibi. ut quis te interroget. In hoc credimus: quia a deo existi. Respondit eis
ihesus. Modo creditis. Ecce uenit hora ⁊ iam uenit. ut dispergamini unusquisque in pro
pria ⁊ me solū relinquatis. Et nō sum solus: quia pater mecū est. Hec locutus sum uobis: ut in me pa
cem habeatis. In mundo pressuram habebitis. sed confidite. ego uici mundū. Hec XVII
locutus est ihesus. Et subleuatis oculis in celū: dixit. Pater uenit hora. clarifica filiū
tuū ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatē omnis carnis: ut omne quod
dedisti ei det eis uitā eternā. Hec est autē uita eterna: ut cognoscant te solū deum
uerū: ⁊ quem misisti ihesum christum. Ego te clarificaui super terram. opus consummaui. quod
dedisti michi ut faciā. Et nunc clarifica me tu pater apud temet ipsum: claritate quam
habui priusquam mundus fieret apud te. Manifestaui nomen tuū hominibus quos dedisti michi
de mundo. Tui erant. ⁊ michi eos dedisti. ⁊ sermonē meū seruauerunt. Et nunc cogno
uerunt. quia omnia que dedisti michi abs te sunt. quia uerba que dedisti michi dedi eis. Et ipsi acceperunt
⁊ cognouerunt uere. quia a te exiui. ⁊ crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis ro
go nō pro mundo. sed pro hiis quos dedisti michi: quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt: ⁊ tua
mea sunt. ⁊ clarificatus sum in eis. Et iam nō sum in mundo. ⁊ hii in mundo sunt:
⁊ ego ad te uenio. Pater sancte: serua eos in nomine tuo. quos dedisti michi: ut sint unū
sicut ⁊ nos. Cū essem cū eis ego seruabam eos in nomine tuo. Quos dedisti michi ego
custodiui: ⁊ nemo ex eis periit. nisi filius perditionis. ut scriptura impleretur. Nunc autē
ad te uenio. ⁊ hec loquor in mundo: ut habeant gaudiū meū impletū in semet
ipsis. Ego dedi eis sermonē tuū: ⁊ mundus eos odio habuit. quia nō sunt de mundo.
sicut ⁊ ego nō sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serues eos
a malo. De mundo nō sunt: sicut ⁊ ego nō sum de mundo. Sanctifica eos in ueritate. Ser
mo tuus ueritas est. Sicut tu me misisti in mundū: ⁊ ego misi eos in mundū. Et
pro eis sanctifico me ipsum. ut sint ⁊ ipsi sanctificati in ueritate. Non pro eis rogo tantum: sed ⁊
pro eis qui credituri sunt per uerbū eorum in me. ut omnes unū sint. sicut tu pater in me. ⁊ ego
in te. ut ⁊ ipsi in nobis unū sint. ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego
claritatē quam tu dedisti michi: eis dedi. ut sint unū sicut nos unū sumus. Ego in eis
⁊ tu in me: ut sint consummati in unū. ⁊ cognoscat mundus: quia tu me misisti.
⁊ dilexi eos: sicut ⁊ me dilexisti. Pater quos dedisti michi: uolo ut ubi sum ego. ⁊ illi
sint mecū. ut uideant claritatē meā: quam dedisti michi. quia dilexisti me ante con
stitutionem mundi. Pater iuste: mundus te nō cognouit. ego autē te cognoui. Et

hi cognoverunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum et notum faciam, ut di-
lectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in ipsis. Haec cum dixisset Iesus egressus XVIII
est cum discipulis suis trans torrentem Cedron ubi erat ortus in quem introivit ipse et discipuli eius.
Sciebat autem et Iudas qui tradebat eum locum quia frequenter Iesus convenerat illuc cum discipulis suis.
Iudas ergo cum accepisset cohortem et a pontificibus et Phariseis ministros venit illuc
cum laternis et facibus et armis. Iesus itaque sciens omnia quae ventura erant super eum processit et
dixit ad eos. Quem quaeritis? Responderunt ei, Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus, Ego sum. Stabat autem
et Iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo eis dixit ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt in terram.
Iterum interrogavit eos, Quem quaeritis? Illi autem dixerunt, Iesum Nazarenum. Respondit eis Iesus, Dixi
vobis quia ego sum. Si ergo me quaeritis sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit
quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum et per-
cussit pontificis servum et abscidit eius auriculam dexteram. Erat autem nomen servo Malchus.
Dixit ergo Iesus Petro, Mitte gladium in vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater non vis ut bibam illum?
Cohors ergo et tribunus et ministri Iudaeorum comprehenderunt Iesum et ligaverunt eum et adduxe-
runt ad Annam primum. Erat enim socer Caiaphae qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphas
qui consilium dederat Iudaeis quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon Petrus
et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et introivit cum Iesu in atrium pon-
tificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifi-
ci et dixit ostiariae et introduxit Petrum. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria, Numquid et tu
ex discipulis es hominis istius? Dicit ille, Non sum. Stabant autem servi et ministri ad
prunas quia frigus erat et calefaciebant se. Erat autem cum eis et Petrus stans et calefaciens
se. Pontifex ergo interrogavit Iesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei Iesus, Ego pa-
lam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes Iudaei conve-
niunt et in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid
locutus sum ipsis. Ecce hi sciunt quae dixerim ego. Haec cum dixisset unus assistens ministrorum
dedit alapam Iesu dicens, Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus, Si male locutus sum
testimonium perhibe de malo. Si autem bene, cur me caedis? Et misit eum Annas liga-
tum ad Caipham pontificem. Erat autem Simon Petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo
ei, Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille et dixit, Non sum. Dicit unus ex servis
pontificis cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam, Nonne ego te vidi in orto cum
illo? Iterum ergo negavit Petrus et statim gallus cantavit. Adducunt ergo Iesum a
Caipha in praetorium. Erat autem mane. Et ipsi non introierunt in praetorium ut non contaminarentur
sed manducarent pascha. Exivit ergo Pilatus ad eos foras et dixit, Quam accusationem affertis
adversus hominem hunc? Responderunt et dixerunt ei, Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus
eum. Dicit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum.
Dixerunt ergo Iudaei, Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo Iesu impleretur quem dixit
significans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum in praetorium Pilatus et vocavit Iesum et dixit
ei, Tu es rex Iudaeorum? Respondit Iesus, A temet ipso hoc dicis an alii dixerunt tibi de me? Respondit
Pilatus, Numquid ego Iudaeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te mihi. Quid fecisti?
Respondit Iesus, Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum mi-
nistri mei utique decertarent ut non traderer Iudaeis. Nunc autem regnum meum non est hinc.
Dixit itaque ei Pilatus, Ergo rex es tu? Respondit Iesus, Tu dicis quia rex sum ego. Ego
in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui
est ex veritate audit meam vocem. Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? Et cum hoc dixisset

iterum exiuit ad iudeos. et dixit eis. Ego autem nullam inuenio in eo causam. Est autem
consuetudo uobis: ut unum dimittam uobis in pascha. Vultis ergo dimittam uobis regem iudeorum?
Clamauerunt rursum omnes dicentes. Non hunc: sed barrabam. Erat autem barrabas latro. Tunc XIX
ergo apprehendit pilatus ihesum: et flagellauit. et milites plectentes coronam de spinis in
posuerunt capiti eius. et ueste purpurea circumdederunt eum. et ueniebant ad eum dicebantque. Aue rex
iudeorum. Et dabant ei alapas. Exiuit iterum pilatus foras: et dixit eis. Ecce adduco uobis
eum foras. ut cognoscatis quia nullam in eo causam inuenio. Exiuit ergo ihesus portans spi
neam coronam. et purpureum uestimentum. et dixit eis. Ecce homo. Cum ergo uidissent eum ponti
fices et ministri: clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Dicit eis pilatus. Acci
pite eum uos: et crucifigite. Ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt iudei. Nos
legem habemus. et secundum legem debet mori: quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus hunc
sermonem: magis timuit. Et ingressus est in pretorium iterum. et dixit ad ihesum. Unde
es tu? Ihesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Michi non loqueris? Nescis quia pote
statem habeo crucifigere te. et potestatem habeo dimittendi te? Respondit ihesus. Non haberes pote
statem aduersum me ullam: nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui tradidit me tibi: maius peccatum habet.
Exinde querebat pilatus dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes. Si hunc dimit
tis: non es amicus cesaris. Omnis qui se regem facit: contradicit cesari. Pilatus ergo cum audisset
hos sermones: adduxit foras ihesum. et sedit pro tribunali. in loco qui dicitur licostratos
hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceue pasche. hora quasi .vi. et dixit iudeis.
Ecce rex uester. Illi autem clamabant. Tolle tolle: crucifige eum. Dicit eis pilatus. Re
gem uestrum crucifigam? Responderunt pontifices. Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit
eis illum: ut crucifigeretur. Susceperunt autem ihesum et duxerunt. et baiulans sibi crucem: exi
uit in eum qui dicitur caluarie locum. hebraice golgotha. ubi eum crucifixerunt. Et cum eo a
lios duos hinc et hinc. medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pilatus. et posuit
super crucem. Erat autem scriptum. Ihesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iu
deorum. quia prope ciuitatem erat locus ubi crucifixus est ihesus. Et erat scriptum hebraice grece
et latine. Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum: sed quia
ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent
eum: acceperunt uestimenta eius. et fecerunt .iiii. partes. unicuique militi partem. Et tu
nicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem. Non
scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit. ut scriptura impleatur dicens. Partiti sunt ue
stimenta mea sibi. et in uestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant
autem iuxta crucem ihesu mater eius. et soror matris eius maria cleophe. et maria magdalene.
Cum uidisset ergo ihesus matrem. et discipulum stantem quem diligebat: dicit matri sue.
Mulier: ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora: acce
pit eam discipulus in sua. Postea sciens ihesus quia iam omnia consummata sunt: ut consummaretur
scriptura: dicit. Sitio. Uas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem plenam aceto
ysopo spongiam circumponentes: optulerunt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum: dixit.
Consummatum est. Et inclinato capite: tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasceue
erat. ut non remanerent in cruce corpora sabbato: erat enim magnus dies ille
sabbati. Rogauerunt pilatum ut frangerentur crura eorum. et tollerentur. Uenerunt ergo mili
tes. et primi quidem fregerunt crura: et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum
uenissent. et uiderunt eum iam mortuum: non eius fregerunt crura. Sed unus militum lan
cea latus eius aperuit. et continuo exiuit sanguis et aqua. Et qui uidit testimonium
perhibuit.

et verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, ut et vos credatis. Facta sunt enim
haec ut scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt
in quem transfixerunt. Post haec autem rogavit Pilatum Ioseph ab Arimathia eo quod esset
discipulus Ihesu, occultus autem propter metum Iudaeorum, ut tolleret corpus Ihesu. Et permisit Pilatus.
Venit ergo et tulit corpus Ihesu. Venit autem et Nichodemus qui venerat ad Ihesum nocte primum,
ferens mixturam myrrae et aloes, quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Ihesu et liga
verunt eum linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudaeis sepelire. Erat autem in loco ubi
crucifixus est hortus, et in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi
ergo propter parasceven Iudaeorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Ihesum. XX Una
autem sabbati Maria Magdalene venit mane cum adhuc tenebrae essent ad mo
numentum, et videt lapidem revolutum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad Simonem
Petrum et ad alium discipulum quem diligebat Ihesus, et dicit eis: Tulerunt Dominum de mo
numento, et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo Petrus et ille alius discipulus et venerunt ad mo
numentum. Currebant autem duo simul, et ille alius discipulus praecucurrit citius Petro, et venit
primus ad monumentum. Et cum se inclinasset, videt linteamina posita, non tamen
introivit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, et introivit in monumentum. Et vi
dit posita linteamina, et sudarium quod fuerat super caput eius non cum linteaminibus po
situm, sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus qui
venerat primus ad monumentum, et vidit et credidit. Nondum enim sciebant scripturam,
quia oportebat eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum discipuli ad semet ipsos. Ma
ria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret, inclinavit se et
prospexit in monumentum. Et vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput
et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Ihesu. Dicunt ei illi: Mulier quid ploras? Dicit eis:
Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum. Haec cum dixisset, conversa est retrorsum
et vidit Ihesum stantem, et non sciebat quia Ihesus esset. Dicit ei Ihesus: Mulier quid ploras? Quem quaeris?
Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posui
sti eum, et ego eum tollam. Dicit ei Ihesus: Maria. Conversa illa dicit ei: Rabboni, quod
dicitur magister. Dicit ei Ihesus: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Va
de autem ad fratres meos et dic eis: Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum, Deum meum
et Deum vestrum. Venit Maria Magdalene annuntians discipulis: Quia vidi Dominum,
et haec dixit mihi. Cum ergo sero esset die illa una sabbatorum, et fores essent clausae ubi erant
discipuli congregati propter metum Iudaeorum, venit Ihesus et stetit in medio discipulorum, et di
cit eis: Pax vobis. Et cum haec dixisset, ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo dis
cipuli viso Domino. Dixit ergo eis iterum: Pax vobis. Sicut misit me pater, et ego mitto
vos. Haec cum dixisset, insufflavit et dixit eis: Accipite Spiritum sanctum. Quorum re
miseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt. Thomas
autem unus ex duodecim, qui dicitur Didimus, non erat cum eis quando venit Ihesus. Dixerunt ergo ei
alii discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram cla
vorum, et mittam digitum meum in locum clavorum, et mittam manum meam in latus eius,
non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus, et Thomas cum eis. Venit
Ihesus ianuis clausis et stetit in medio et dixit: Pax vobis. Deinde dicit Thome:
Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam et mitte in latus
meum, et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit Thomas et dixit ei: Dominus meus et Deus meus.
Dixit ei Ihesus: Quia vidisti me Thoma credidisti; beati qui non viderunt et crediderunt.

Multa quidem et alia signa fecit Ihesus in conspectu discipulorum suorum: que non sunt scripta in libro
hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia Ihesus est Christus filius dei. Et ut credentes vi-
tam habeatis in nomine eius. Postea manifestavit se iterum Ihesus ad mare Tybe- XXI
riadis. Manifestavit autem sic. Erant simul Simon Petrus et Thomas qui di-
citur Didimus et Nathanael qui erat a Chana Galilee et filii Zebedei et alii ex discipulis
eius duo. Dicit Simon Petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Et exi-
erunt et ascenderunt navim: et illa nocte nil prendiderunt. Mane autem iam facto: stetit
Ihesus in litore. Non tamen cognoverunt discipuli: quia Ihesus est. Dicit ergo eis Ihesus. Pueri. Numquid
pulmentarium habetis? Responderunt ei. Non. Dicit eis. Mittite in dexteram navigii rete:
et invenietis. Miserunt ergo rete. et iam non valebant illud trahere: pre multitudine
piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Ihesus Petro. Dominus est. Simon Petrus cum au-
disset quia Dominus est: tunica succinxit se. erat enim nudus: et misit se in mare. Alii
autem discipuli: navigio venerunt. Non enim longe erant a terra: sed quasi cubitis du-
centis. trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram: viderunt prunas po-
sitas. et piscem superpositum. et panem. Dicit eis Ihesus. Afferte de piscibus: quos prendidistis
nunc. Ascendit Simon Petrus et traxit rete in terram plenum magnis piscibus. centum
quinquaginta tribus. Et cum tanti essent: non est scissum rete. Dicit eis Ihesus. Venite prande-
te. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum tu quis es: scientes quia Dominus est. Et
venit Ihesus et accepit panem. et dat eis. et piscem similiter. Hoc iam tercio manifestatus est
Ihesus discipulis suis: cum iam resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent: dicit
Simoni Petro Ihesus. Simon Iohannis diligis me plus his? Dicit ei. Etiam domine.
Tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon Iohannis
diligis me? Ait illi. Etiam domine. Tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos
meos. Dicit ei tercio. Simon Iohannis amas me? Contristatus est Petrus quia dixit ei
tercio. amas me. et dixit ei. Domine tu omnia scis. tu scis quia amo te. Dicit ei. Pa-
sce oves meas. Amen amen dico tibi: cum esses iunior cingebas te. et ambulabas
ubi volebas. Cum autem senueris: extendes manus tuas. et alius te cinget. et du-
cet quo tu non vis. Hoc autem dixit significans qua morte esset clarificaturus deum. Et cum hoc
dixisset: dicit ei. Sequere me. Conversus Petrus: vidit illum discipulum quem dili-
gebat Ihesus sequentem. qui et recubuit in cena super pectus eius. et dixit. Domine quis est qui tra-
det te. Hunc ergo cum vidisset Petrus: dicit Ihesu. Domine: hic autem quid? Dicit ei
Ihesus. Sic eum volo manere donec veniam. Quid ad te? Tu me sequere. Exivit
ergo sermo iste inter fratres: quod discipulus ille non moritur. Et non dixit ei Ihesus non mo-
ritur: sed sic eum volo manere donec veniam. quid ad te. Hic est discipulus
qui testimonium perhibet de hiis: et scripsit hec. Et scimus quia verum est testimonium
eius. Sunt autem et alia multa. que si scribantur per singula: nec ipsum arbitror
mundum capere eos: qui scribendi sunt libros.

Lucas antiochensis natione syrus cuius laus in evangelio canitur apud antiochiam medicus et apostolorum
christi discipulus postea ad confessionem paulum secutus sine crimine virgo permanens deo maluit
servire. Lxxx iiii annorum etatis agens in bithinia obiit plenus spiritu sancto. In achaia evangelium pub-
licum scribens grecis fidelibus incarnationem domini fideli narratione ostendit. eumque ex stirpe david descendisse
monstravit. Cui non immerito potestas scribendi actus apostolorum in ministerio datur. ut deo in deum pleno ac
filio proditionis extincto. oratione ab apostolis facta sorte divine electionis numerus comple-
retur. Sicque paulum apostolicis actibus consummationem daret. quem diu contra stimulum calcitrantem
deus elegisset. Que ita tua sollicitudine est gratia. sic corporibus et animabus eius proficeret medicina.

I PRimum quidem sermonem feci de omnibus o theophile que cepit ihesus facere et docere
usque in diem qua precipiens apostolis per spiritum sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et pre-
buit se ipsum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens
eis: et loquens de regno dei. Et convescens precepit eis ab ierosolimis ne discederent:
sed expectarent promissionem patris quam audistis inquit per os meum. Quia iohannes quidem baptizavit
aqua: vos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies. Igitur qui convenerant: interroga-
bant eum dicentes. Domine si in tempore hoc restitues regnum israel? Dixit autem eis. Non est vestrum
nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate: sed accipietis virtutem supervenien-
tis spiritus sancti in vos. et eritis mihi testes in ierusalem. et in omni iudea et samaria. et usque ad ultimum terre.
Et cum hec dixisset: videntibus illis elevatus est. et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intu-
erentur in celum euntem illum: ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis. qui et dixerunt
Viri galilei quid statis aspicientes in celum: hic ihesus qui assumptus est a vobis in celum sic veniet
quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tunc reversi sunt ierosolimam a monte qui vo-
catur oliveti. qui est iuxta ierusalem. sabbati habens iter. Et cum introissent: in cenaculum ascenderunt. ubi
manebant petrus. et iohannes. iacobus et andreas. philippus et thomas. bartholomeus et matheus. ia-
cobus alphei. et Simon zelotes. et iudas iacobi. hii omnes erant perseverantes unanimiter in oratione
cum mulieribus. et maria matre ihesu. et fratribus eius. In diebus illis exurgens petrus in medio
fratrum: dixit. Erat autem turba hominum simul fere centum. xx. Viri fratres: oportet impleri scrip-
turam quam predixit spiritus sanctus per os david de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum. qui connumera-
tus erat in nobis. et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede in-
iquitatis: et suspensus crepuit medius. et diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est omnibus habitan-
tibus ierusalem. ita ut appellaretur ager ille lingua eorum acheldemach. hoc est ager sanguinis.
Scriptum est enim in libro psalmorum. Fiat commoratio eius deserta. et non sit qui inhabitet in ea. et episcopatum
eius accipiat alius. Oportet ergo ex hiis viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intravit et
exivit inter nos dominus ihesus. incipiens a baptismate iohannis. usque in diem qua assumptus est a nobis testem
resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos. Ioseph qui vocabatur barsabas. qui
cognominatus est iustus. et mathiam. Et orantes dixerunt. Tu domine qui corda nosti omnium osten-
de quem elegeris ex hiis duobus unum accipere locum ministerii huius. et apostolatus. de quo prevarica-
tus est iudas. ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis. Et cecidit sors super mathi-
II am. Et annumeratus est cum undecim apostolis. Et cum complerentur dies pentecostes: e-
rant omnes discipuli pariter in eodem loco. Et factus est repente de celo sonus tamquam advenientis
spiritus vehementis. et replevit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertite
lingue tamquam ignis: seditque supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto. et ceperunt lo-
qui variis linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem habitantes in ierusalem iudei vi-
ri religiosi ex omni natione que sub celo est. Facta autem hac voce convenit multitudo. et mente
confusa est: quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes
et mirabantur dicentes. Nonne ecce omnes isti qui locuntur galilei sunt: Et quomodo nos audivi-
mus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus: Parthi et medi. et elamite. et qui habi-
tant mesopotamiam. iudeam et capadociam. pontum et asiam. frigiam et pamphiliam.
egiptum et partes libie que est circa cirenen. et advene romani. Iudei quoque et proseliti. cretes
et arabes. audivimus eos loquentes linguis: magnalia dei. Stupebant autem omnes: et mi-
rabantur ad invicem dicentes. Quidnam hoc vult esse: Alii irridentes dicebant. quia
musto pleni sunt isti. Stans autem petrus cum. xi. elevavit vocem suam. et locutus est eis. Viri
iudei et qui habitatis ierusalem universi: hoc vobis notum sit. et auribus percipite verba mea. Non

cum sic nos estimatis hii ebrii sunt cum sit hora diei tercia. Sed hoc est quod dictum est per prophetam iohel.
Et erit in novissimis diebus dicit dominus. effundam de spiritu meo super omnem carnem. et prophetabunt filii vestri
et filie vestre. Et iuvenes vestri visiones videbunt. et senes vestri sompnia sompniabunt. Et quidem
super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo. et prophetabunt. et dabo prodi-
gia in celo sursum: et signa in terra deorsum. Sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur
in tenebras. et luna in sanguinem: antequam veniat dies domini magnus et manifestus. Et omnis quicumque
invocaverit nomen domini. salvus erit. Viri israelite: audite verba hec. Ihesum nazarenum virum
approbatum a deo in nobis virtutibus et prodigiis. et signis que fecit per illum deus in medio vestri. sicut
vos scitis. hunc definito consilio et prescientia dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis.
Quem deus suscitavit solutis doloribus inferni: iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.
David enim dicit in eum. Providebam dominum coram me semper: quoniam a dextris est mihi ne commo-
vear. Propter hoc letatum est cor meum. et exultavit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe.
Quoniam non derelinques animam meam in inferno. neque dabis sanctum tuum videre corruptionem. No-
tas mihi fecisti vias vite. replebis me iocunditate cum facie tua. Viri fratres licet
at audenter dicere ad vos de patriarcha david. quoniam defunctus est et sepultus est. et sepulchrum eius apud
nos est usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iurasset illi deus de
fructu lumbi eius sedere super sedem eius. providens locutus est de resurrectione christi. Quia neque derelictus est in infer-
no. neque caro eius vidit corruptionem. Hunc ihesum resuscitavit deus. cui nos omnes testes sumus. Dex-
tera igitur dei exaltatus. et promissione spiritus sancti accepta a patre effudit hunc quem vos videtis et au-
ditis. Non enim david ascendit in celos. Dicit autem ille. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis.
Donec p. i. t. sca. p. t. Certissime ergo sciat omnis domus israel. quia et dominum eum et christum deus fecit
hunc ihesum quem vos crucifixistis. His auditis compuncti sunt corde. et dixerunt ad petrum
et ad reliquos apostolos. Quid faciemus viri fratres: Petrus vero ait ad illos. Penitentiam inquit agite. et
baptizetur unusquisque vestrum in nomine domini ihesu christi. in remissionem peccatorum vestrorum. et accipietis do-
num spiritus sancti. Vobis enim est repromissio. et filiis vestris. et omnibus qui longe sunt. quoscumque advocaverit
dominus deus noster. Aliis etiam verbis plurimis testificatus est. et exhortabatur eos dicens. Salvamini a
generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermonem eius: baptizati sunt. Et apposite sunt in die illa
anime circiter tria milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum. et communicatione fractionis panis.
et orationibus. Fiebat autem omni anime timor. Multa quoque prodigia et signa fiebant per apostolos in ierusalem:
et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant pariter. et habebant omnia communia.
Possessiones et substantias vendebant. et dividebant illa omnibus prout cuique opus erat. Cotidie quoque
perdurantes in templo unanimiter. et frangentes circa domos panem sumebant cibum:
cum exultatione et simplicitate cordis. collaudantes deum. et habentes gratiam ad omnem plebem.
Dominus autem augebat qui salvi fierent cotidie in idipsum. Petrus autem et iohannes: ascendebant in tem- III
plum ad horam orationis nonam. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris sue baiulabatur.
quem ponebant cotidie ad portam templi que dicitur speciosa. ut peteret elemosinam ab introeun-
tibus in templum. Is cum vidisset petrum et iohannem incipientes introire in templum: rogabat
ut elemosinam acciperet. Intuens autem in eum petrus cum iohanne: dixit. Respice in nos. At ille
intendebat in eos: sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et au-
rum non est mihi. Quod autem habeo: hoc tibi do. In nomine ihesu christi nazareni surge et ambula. Et ap-
prehensa manu eius dextra. allevavit eum. et protinus consolidate sunt bases eius et plante. Et
exiliens stetit. et ambulabat. et intravit cum illis in templum. ambulans et exiliens et
laudans deum. Et vidit omnis populus eum ambulantem. et laudantem deum. Cognoscebant autem
illum quoniam ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi. Et impleti sunt stu-

prio et extasi: in eo quod contigerat illi. Cum uideret autem petrum et iohannem cuncto
omnis populus ad eos. ad porticum que appellatur salomonis stupentes. Uidens autem petrus: respondit ad
populum. Uiri israhelite quid miramini in hoc. aut nos quid intuemini quasi nostra uirtute aut
potestate fecerimus hunc ambulare: Deus abraham et deus ysaac et deus iacob. deus patrum nostrorum glori-
ficauit filium suum ioseph ihesum. quem uos quidem tradidistis et negastis ante faciem pilati iu-
dicante illo dimitti. Uos autem sanctum et iustum negastis. et petistis uirum homicidam do-
nari uobis. Auctorem uero uite interfecistis. quem deus suscitauit a mortuis. cuius nos testes
sumus: et in fide nominis eius hunc quem uidistis et nostis confirmauit. nomen eius et fides que per
eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium uestrum. Et nunc fratres scio quia per ig-
norantiam fecistis: sicut et principes uestri. Deus autem que prenunciauit per os omnium prophetarum suorum
pati christum suum: impleuit sic. Penitemini igitur et conuertimini: ut deleantur peccata uestra.
Ut cum uenerint tempora refrigerii a conspectu domini: et miserit eum qui predicatus est uobis ihesum christum.
quem oportet celum quidem suscipere. usque in tempora restitutionis omnium que locutus est deus per os sanctorum suorum
a seculo prophetarum. Moyses quidem dixit. Quoniam prophetam uobis suscitabit dominus deus uester de fratribus
uestris: tamquam me ipsum audietis. iuxta omnia quecumque locutus fuerit uobis. Erit autem. Omnis
anima que non audierit prophetam illum: exterminabitur de plebe. Et omnes prophete a samuel
et deinceps qui locuti sunt: annunciauerunt dies istos. Uos autem filii prophetarum estis. et te-
stamenti quod disposuit deus ad patres nostros dicens: ad abraham. In semine tuo benedicentur omnes
IIII familie terre. Uobis primum deus suscitans filium suum misit eum benedicentem uobis. ut con-
uertat se unusquisque a nequitia sua. Loquentibus autem illis ad populum: superuenerunt sa-
cerdotes et magistratus templi et saducei dolentes quod docerent populum et annunciarent
in ihesu resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt in eos manus. et posuerunt eos in custodiam in
crastinum. Erat enim iam uespera. Multi autem eorum qui audierant uerbum crediderunt.
et factus est numerus eorum .v. milia. Factum est autem in crastinum ut congregarentur principes
eorum et seniores. et scribe in iherusalem. et annas princeps sacerdotum. et cayphas. et iohannes
et alexander. et quotquot erant de genere sacerdotali. et statuentes eos in medio: in-
terrogabant. In qua uirtute aut in quo nomine fecistis hoc uos: Tunc repletus spiritu sancto
petrus: dixit ad eos. Principes populi et seniores audite. Si nos hodie diiudica-
mur in benefacto hominis infirmi. in quo iste saluus factus est: Notum sit omnibus uobis et omni plebi israhel.
quia in nomine ihesu christi nazareni quem uos crucifixistis. quem deus suscitauit a mortu-
is: in hoc iste astat coram uobis sanus. hic est lapis qui reprobatus est a uobis edificantibus
qui factus est in caput anguli. et non est in alio aliquo salus. Nec enim nomen aliud est
sub celo datum hominibus: in quo oporteat nos saluos fieri. Uidentes autem petri
constantiam et iohannis. comperto quod homines essent sine litteris et idiote. admiraba-
tur. et cognoscebant eos quoniam cum ihesu fuerant. hominem quoque uidentes stantem cum eis
qui curatus fuerat: nichil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere.
et conferebant ad inuicem dicentes. Quid faciemus hominibus istis: Quoniam quidem notum signum
factum est per eos omnibus habitantibus iherusalem. Manifestum est. et non possumus negare. Sed
ne amplius diuulgetur in populum: comminemur eis ne ultra loquantur in nomine hoc
ulli hominum. Et uocantes eos denunciauerunt ne omnino loquerentur neque docerent in
nomine ihesu. Petrus uero et iohannes respondentes: dixerunt ad eos. Si iustum est in conspectu dei
uos potius audire quam deum: iudicate. Non enim possumus que uidimus et audiuimus:
non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos. non inuenientes quomodo punirent eos,
propter populum. quia omnes clarificabant id quod factum fuerat. in eo quod acciderat. Annorum enim

erat amplius quam annorum xl. homo: in quo factum fuerat signum istud sanationis. Dimissi autem
venerunt ad suos: et annuntiaverunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores di
xissent. Qui cum audissent: levaverunt vocem unanimiter ad dominum et dixerunt. Domine tu qui fe
cisti caelum et terram. mare. et omnia quae in eis sunt. qui in spiritu sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti
Quare fremuerunt gentes. et populi meditati sunt inania: Astiterunt reges terrae et principes convene
runt in unum adversus dominum et adversus christum eius. Convenerunt enim vere in civitate ista. ad
versus sanctum puerum tuum ihesum quem unxisti. herodes et pontius pilatus cum gentibus et populis israel:
facere quae manus tua et consilium tuum decreverunt fieri. Et nunc domine respice in minas eorum.
et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum in eo quod manum tuam extendas. ad sa
nitates et signa et prodigia fieri. per nomen sancti filii tui ihesu. Et cum orassent: motus
est locus in quo erant congregati. Et repleti sunt omnes spiritu sancto: et loquebantur verbum dei cum fidu
cia. Multitudinis autem credentium erat cor unum: et anima una. Nec quisquam eorum ex his
quae possidebat. aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia. Et virtute magna redde
bant apostoli testimonium resurrectionis domini nostri ihesu christi. Et gratia magna erat in omnibus illis. Neque
enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant: ven
dentes afferebant pretia eorum quae vendebantur: et ponebant ante pedes apostolorum. Divide
batur autem singulis: prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est barsabas
ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis. levites. cyprius. cum haberet agrum vendidit
illum: et attulit pretium. et posuit ante pedes apostolorum. Vir autem quidam nomine ananias cum saphi
ra uxore sua vendidit agrum: et fraudavit de pretio agri. conscia uxore sua. Et affe
rens partem quandam: ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem petrus. Anania cur temptavit sa
thanas cor tuum mentiri te spiritui sancto. et fraudare de pretio agri: Nonne manens tibi mane
bat. et venundatum erat in tua potestate: Quare posuisti in corde tuo hanc rem: Non es
mentitus hominibus: sed deo. Audiens autem ananias haec verba: cecidit et expiravit. Et factus est
timor magnus in omnes qui audierunt. Surgentes autem iuvenes: amoverunt eum et sepeli
erunt efferentes. Factum est autem quasi horarum trium spatium. et uxor eius nesciens quod factum fuerat: introivit.
Dixit autem ei petrus. Dic mihi mulier si tanti agrum vendidistis: At illa dixit. Etiam tanti.
Petrus autem dixit ad eam. Quid utique convenit vobis temptare spiritum domini: Ecce pedes eorum qui se
pelierunt virum tuum ad ostium: et efferent te. Confestim illa cecidit ante pedes eius: et expiravit.
Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam. et extulerunt. et sepelierunt ad virum suum.
Et factus est timor magnus in universa ecclesia. et in omnes qui audierunt haec. Per manus autem apostolorum fi
ebant signa et prodigia multa in plebe. et erant omnes unanimiter in porticu salomonis.
Ceterorum autem nemo audebat se coniungere illis. sed magnificabat eos populus. Magis autem au
gebatur credentium in domino multitudo virorum ac mulierum: ita ut in plateas eicerent infir
mos. et ponerent in lectulis et grabatis. ut venientem petro. saltem umbra illius obum
braret quemquam illorum. et liberarentur ab infirmitatibus suis. Concurrebat autem multitudo
vicinarum civitatum ierusalem afferentes aegros et vexatos a spiritibus immundis. qui curabantur omnes.
Exsurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant quae est heresis saduceorum repleti sunt
zelo. et iniecerunt manus in apostolos. et posuerunt illos in custodia publica. Angelus autem domini
aperiens ianuas carceris per noctem. et educens eos dixit. Ite et stantes loquimini in templo
plebi omnia verba vitae huius. Qui cum audissent: intraverunt diluculo in templum. et doce
bant. Adveniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant. convocaverunt concilium. et omnes senio
res filiorum israel. et miserunt ministros ad carcerem ut adducerentur. Cum venissent autem
ministri et aperto carcere non invenissent illos: reversi nuntiaverunt dicentes. Carcerem quidem

invenimus clausum cum omni diligentia: et custodes stantes ad ianuas. Aperientes autem
neminem intus invenimus. Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi et principes
sacerdotum: ambigebant de illis quidnam fieret. Adveniens autem quidam nuntiavit
eis. quia ecce viri quos posuistis in carcere: sunt in templo stantes et docentes populum. Tunc abi-
it magistratus cum ministris: et adduxit illos sine vi. Timebant enim populum ne lapidarentur.
Et cum adduxissent illos: statuerunt in concilio. Et interrogavit eos princeps sacerdotum dicens.
Precipiendo vobis precepimus ne doceretis in nomine isto. et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra: et vul-
tis inducere super nos sanguinem istius hominis. Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt. Oportet obedire deo ma-
gis quam hominibus. Deus patrum nostrorum suscitavit Iesum quem vos interemistis suspendentes in ligno.
Hunc deus principem et salvatorem exaltavit dextera sua: ad dandam penitentiam Israel et remissionem pec-
catorum. Et nos sumus testes horum verborum et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hec cum
audissent: dissecabantur et cogitabant interficere illos. Surgens autem quidam in concilio
phariseus nomine Gamaliel legis doctor honorabilis universe plebi. iussit foras ad
breve homines fieri. Dixitque ad illos. Viri israhelite attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis.
Ante hos enim dies extitit Theudas dicens se esse aliquem. cui consensit numerus virorum circiter
quadringentorum: qui occisus est. et omnes quotquot credebant ei dissipati sunt et redacti sunt ad nichilum. Post hunc extitit Iudas
galileus in diebus professionis: et avertit populum post se: et ipse periit. et omnes quotquot consenserunt ei
dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis. Discedite ab hominibus istis et sinite illos. Quoniam si est ex hominibus con-
silium hoc aut opus: dissolvetur. Si vero ex deo est: non poteritis dissolvere eos. ne forte et deo repug-
nare inveniamini. Consenserunt autem illi et convocantes apostolos: cesis denuntiaverunt eis ne
amplius loquerentur in nomine Iesu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu conci-
lii. quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Omni autem die non cessabant in templo
VI et circa domos docentes et evangelizantes Christum Iesum. In diebus autem illis crescente
numero discipulorum factum est murmur grecorum adversus hebreos: eo quod despicerentur in ministerio co-
tidiano vidue eorum. Convocantes autem xii. multitudinem discipulorum: dixerunt. Non est
equum nos derelinquere verbum dei: et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex vobis boni
testimonii vii. plenos spiritu sancto et sapientia. quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio
verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum
virum plenum fide et spiritu sancto. et Philippum et Prochorum et Nicanorem et Timonem et Parmenam
et Nicholaum advenam Antiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum et orantes: imposu-
erunt eis manus. Et verbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum valde in Ierusalem.
Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine
faciebat signa et prodigia magna in populo. Surrexerunt autem quidam de sinagoga que appellatur
libertinorum et cyrenensium et alexandrinorum et eorum qui erant a cilicia et asia: disputantes
cum Stephano. Et non poterant resistere sapientie: et spiritui qui loquebatur. Tunc summiserunt viros qui dicerent
se audisse eum dicentem verba blasphemie in Moysen et deum. Commoverunt itaque plebem
et seniores et scribas. et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium. Et statuerunt falsos te-
stes dicentes. Homo iste non cessat loqui verba blasphemie adversus locum sanctum et legem. Audivi-
mus enim eum dicentem quoniam Iesus nazarenus hic destruet locum istum et mutabit traditiones
quas tradidit nobis Moyses. Et intuentes in eum omnes qui sedebant in concilio: viderunt fa-
ciem eius tamquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum. Si hec ita se habent?
VII Qui ait. Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro Abraham cum esset in meso-
potamia priusquam moraretur in Charram. et inde transmigravit illum in terram chaldeorum: et dixit
ad illum. Exi de terra tua et de cognatione tua. et veni in terram quam tibi monstravero. Tunc exiit

de tra chaldeor̄. ⁊ habitauit in charrā. Et inde postq̄ mortuus ē pr̄ ei᷒: transtulit illū in terrā
istam in q̄ nunc uos habitatis. Et nō dedit illi hereditatē in ea. nec passum pedis. sed repmi
sit dare illi eā in possessionē. ⁊ semini ei᷒ post ipm̄: cū nō haberet filiū. Locut᷒ ē autē ei ds̄. qr̄ erit
semē eius accola. in tra aliena. ⁊ seruituti eos subicient. ⁊ male tractabunt eos annis
cccc. Et gentē cui seruierint. iudicabo ego dixit ds̄. Et post hec exibūt. ⁊ deseruient
m̄ in loco isto. Et dedit illi testm̄ circūcisionis. ⁊ sic genuit ysaac. ⁊ circūcidit eū di
e octaua. Et ysaac genuit iacob. ⁊ iacob. xij. patriarchas. Et patriarche emulantes
ioseph: uendiderunt in egiptū. ⁊ erat ds̄ cū eo. ⁊ eripuit eū de oīb; tribulac̄oib; ei᷒. Et
dedit ei grām ⁊ sapiam in cōspectu regis pharaonis egipti. Et cōstituit eū ppositū sup
egiptū. ⁊ sup om̄ domū suā. Venit autē fames sup uniūsā egiptū ⁊ chanaan. ⁊ tribl'o
magna. ⁊ nō inueniebant pr̄es nr̄i cibos. Cū audisset autē iacob ēē frumētū in e
gipto: misit pr̄es nr̄os primū. Et in scd'o cognit᷒ ē ioseph: a fr̄ib; suis. ⁊ manifestatū
ē pharaoni gen᷒ ei᷒. Mittens autē ioseph accersiuit prēm suū. ⁊ om̄ cognacōem suā. iacob
in aīab;. lxxv. Et descendit iacob in egiptū. ⁊ defunct᷒ ē ipse ⁊ pr̄es nr̄i. ⁊ translati sūt in
sichem. ⁊ positi in sepulchro. qd̄ emit abrahā precio argenti a filiis emmor filii
sichem. Cū appropinquaret autē temp᷒ repmissionis qd̄ cōfessus erat ds̄ abrahe:
creuit pl's. ⁊ multiplicat᷒ ē in egipto. quoadusq; surrexit rex ali᷒ in egipto. q̄ nō sciebat
ioseph. hic circūueniens gen᷒ nr̄m: afflixit pr̄es nr̄os. ut exponerent infantes suos
ne uiuificarent. Eod' tpr̄ nat᷒ ē moyses. ⁊ fuit grat᷒ deo. q̄ nutrit᷒ ē trib; mensib; in do
mo prīs sui. Exposito autē illo: sustulit eū filia pharaonis. ⁊ enutriuit eū sibi in filiū.
Et eruditus ē moyses oī sapiā egiptior̄. ⁊ erat potens in ūbis. ⁊ in opib; suis. Cū autē
impleretur ei. xl. annor̄ temp᷒: ascendit in cor ei᷒ ut uisitaret fr̄es suos filios isrl'.
Et cū uidisset quēdā iniuriā de gn̄e suo facientē: uindicauit illū. ⁊ fecit ultio
nē ei q̄ iniuriā sustinebat: pcusso egiptio. Existimabat autē intelligere fr̄es suos.
qm̄ ds̄ p manū ipius daret salutē illis. at illi nō intellexerūt. Sequēti uō die ap
paruit illis litigantib;. ⁊ reconciliabat eos in pace dicens. Viri: fr̄es estis. ut quid no
cetis alterutrū? Q autē iniuriā faciebat pximo suo: repulit eū dicens. Quis te cōsti
tuit principē ⁊ iudicē sup nos? Nunquid interficere me tu uis. quēadmodū interfecisti heri
egiptiū? Fugit autē in uerbo isto. ⁊ fc̄s ē aduena in tra madian: ubi genuit
duos filios. Et expletis annis. xl.: apparuit illi in deserto montis sina angl's
in igne flāme rubi. Moyses autē uidens: admirat᷒ ē uisū. Et accedente illo
ut cōsideraret: facta est uox dn̄i ad eū dicens. Ego sū ds̄ patrū uror̄. ds̄ abrahā. ⁊
ds̄ ysaac. ⁊ ds̄ iacob. Tremefact᷒ moyses nō audebat cōsiderare. Dixit autē illi ds̄. Sol
ue calciamentū pedū tuor̄. Loc᷒ eni in q̄ stas: tra scā est. Videns uidi afflictionē
ppl'i mei q̄ ē in egipto. ⁊ gemitū eor̄ audiui: ⁊ descendi liberare eū. Et nunc ueni. ⁊
mittā te in egiptū. Hūc moysen quē negauerūt dicentes. Quis te cōstituit principē
⁊ iudicē sup nos: hūc ds̄ principē ⁊ redēptorem misit cū manu angli q̄ appa
ruit illi in rubo. hic eduxit illos faciens pdigia ⁊ signa in tra egipti. ⁊ rubro
mari. ⁊ in deserto annis. xl. hic est moyses q̄ dixit filiis isrl'. pphām uobis
suscitabit ds̄ de fr̄ib; urīs. tanq̄ me ipm̄ audietis. hic ē q̄ fuit in eccl'a in soli
tudine cū angl'o. q̄ loq̄batur ei in monte sina. ⁊ cū prib; nr̄is. Q accepit ū
ba uite dare nob. cui obedire noluerūt pr̄es nr̄i. sed repulerūt eū. ⁊ auersi sūt cordi
b; suis in egiptū: dicentes ad aaron. Fac nob deos q̄ nos precedant. Moysi enim hunc
q̄ eduxit nos de tra egipti: nescim᷒ q̄d factū sit ei. Et uitulū fecerūt in ill' dieb;.

et obtulerunt hostiam simulachro. et letabantur in operibus manuum suarum. Convertit autem
se deus. et tradidit eos servire militie celi. sicut scriptum est in libro prophetarum. Numquid vic-
timas aut hostias obtulistis michi. xl. annis in deserto domus israel? Et suscepistis
tabernaculum moloch. et sidus dei vestri. rempham figuras. quas fecistis adorare eas. et trans-
feram vos trans babilonem. Tabernaculum testimonii fuit cum patribus nostris in deserto. sicut
disposuit illis deus loquens ad moysen. ut faceret illud secundum formam quam viderat. Quod
et induxerunt suscipientes patres nostri. cum ihesu in possessionem gentium quas expulit deus a
facie patrum nostrorum usque in diebus david. qui invenit gratiam ante deum. et petiit ut inveniret
tabernaculum deo iacob. Salomon autem edificavit illi domum. Sed non excelsus in manu-
factis habitat. sicut per prophetam dicit. Celum michi sedes est. terra autem scabellum pedum meorum. Quam do-
mum edificabitis michi dicit dominus. aut quis locus requietionis mee. Nonne manus mea fecit hec omnia?
Dura cervice et incircumcisis cordibus et auribus. vos semper spiritui sancto restitistis sicut patres
vestri et vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos qui prenunciabant de
adventu iusti. cuius vos nunc proditores. et homicide fuistis. qui accepistis legem in dispositionem
angelorum. et non custodistis. Audientes autem hec: dissecabantur cordibus suis. et stridebant
dentibus in eum. Cum autem esset stephanus plenus spiritu sancto intendens in celum vidit gloriam dei.
et ihesum stantem a dextris dei. et ait. Ecce video celos apertos. et filium hominis stantem a dextris
virtutis dei. Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas. et impetum
fecerunt unanimiter in eum. Et eicientes eum extra civitatem: lapidabant. Et testes de-
posuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis: qui vocabatur saulus. Et lapidabant ste-
phanum invocantem et dicentem. Domine ihesu: suscipe spiritum meum. Positis autem genibus: cla-
mavit voce magna dicens. Domine: ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset: ob-
dormivit in domino. Saulus autem erat consentiens neci eius. Facta est autem in illa die persecutio
magna in ecclesia que erat ierosolimis. et omnes dispersi sunt per regiones iudee et samarie
preter apostolos. Curaverunt autem stephanum viri timorati. et fecerunt planctum magnum super eum.
VIII Saulus vero devastabat ecclesiam per domos intrans et trahens viros ac mulieres tradebat
in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant evangelizantes verbum. Philippus autem
descendens in civitatem samarie: predicabat illis christum ihesum. Intendebant autem tur-
be hiis que a philippo dicebantur: unanimiter audientes. et videntes signa que faciebat.
Multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos. clamantes voce magna exibant. Multi
autem paralitici et claudi curati sunt. Factum est ergo magnum gaudium in illa civitate. Vir
autem quidam nomine simon. qui ante fuerat in civitate magus seducens gentem sama-
rie dicens se esse aliquem magnum. Cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum
dicentes. Hic est virtus dei que vocatur magna. Attendebant autem eum. propter quod multo tem-
pore suis magicis dementasset eos. Cum vero credidissent philippo evangelizanti de reg-
no dei: et nomine ihesu christi: baptizabantur viri ac mulieres. Tunc simon et ipse credidit.
Et cum baptizatus esset: adherebat philippo. Videns etiam signa et virtutes maximas
fieri: stupens admirabatur. Cum autem audissent apostoli qui erant ierosolimis quia recepit sa-
maria verbum dei: miserunt ad eos petrum et iohannem. Qui cum venissent: oraverunt pro
ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat: sed baptizati tan-
tum erant in nomine domini ihesu. Tunc imponebant manus super illos: et accipiebant spiritum sanctum.
Cum autem vidisset simon quia per impositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus: obtulit
eis pecuniam dicens. Date et michi hanc potestatem. ut cuicumque imposuero manus accipiat spiritum
sanctum. Petrus autem dixit ad eum. Pecunia tua tecum sit in perditionem. quoniam donum dei pecunia

existimasti possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rec-
tum coram deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia tua et roga deum si forte remittatur
tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis: video
te esse. Respondens autem simon dixit. Precamini vos pro me ad dominum. ut nihil veniat super me
eorum que dixistis. Et illi quidem testificati et locuti verbum domini: redibant ierosolimam. et mul-
tis regionibus samaritanorum evangelizabant. Angelus autem domini locutus est ad philip-
pum dicens. Surge et vade contra meridianum ad viam que descendit ab ierusalem in gazam.
hec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir ethiops eunuchus potens candacis regine
ethiopum. qui erat super omnes gazas eius venerat adorare in ierusalem: et revertebatur sedens super currum
suum. legensque ysaiam prophetam. Dixit autem spiritus philippo. Accede et adiunge te ad currum
istum. Accurrens autem philippus: audivit eum legentem ysaiam prophetam. Et dixit. Putasne
intelligis que legis? Qui ait. Et quomodo possum si non aliquis ostenderit michi? Rogavitque philip-
pum ut ascenderet et sederet secum. Locus autem scripture quam legebat: erat hic. Tanquam ovis
ad occisionem ductus est. et sicut agnus coram tondente se sine voce sic non aperuit os suum. In
humilitate iudicium eius sublatum est. Generationem illius quis enarrabit. Respondens autem eunuchus
philippo dixit. Obsecro te de quo propheta dicit hoc. de se an de alio aliquo? Aperiens autem
philippus os suum et incipiens a scriptura ista: evangelizavit illi ihesum. Et dum irent per
viam: venerunt ad quandam aquam. Et ait eunuchus. Ecce aqua. Quis prohibet me baptizari?
Dixit autem philippus. Si credis ex toto corde: licet. Et respondens ait. Credo dei filium esse
ihesum. Et iussit stare currum. Et descenderunt uterque in aquam: philippus et eunuchus. Et bap-
tizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua: spiritus domini rapuit philippum. et amplius non
vidit eum eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens: philippus autem in azoto. Et pertran- inventus est
siens evangelizabat civitatibus cunctis: donec veniret cesaream. Saulus adhuc IX
spirans minarum et cedis in discipulos domini: accessit ad principem sacerdotum. et petiit
ab eo epistolas in damascum ad sinagogas. ut si quos invenisset huius vie viros ac mu-
lieres: vinctos perduceret ierusalem. Et cum iter faceret: contigit ut appropinquaret damasco.
Et subito circumfulsit eum lux de celo: et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi.
Saule saule quid me persequeris? Qui dixit. Quis es domine? Et ille. Ego sum ihesus nazarenus
quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit.
Domine quid me vis facere? Et dominus ad eum. Surge et ingredere civitatem: et dicetur tibi quid
te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo: stabant stupefacti. audi-
entes quidem vocem: neminem autem videntes. Surrexit autem saulus de terra: apertisque oculis
nil videbat. Ad manus autem illum trahentes: introduxerunt damascum. Et erat ibi
tribus diebus non videns: et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus dama-
sci: nomine ananias. Et dixit ad illum in visu dominus. Anania. At ille ait. Ecce ego
domine. Et dominus ad illum. Surge vade in vicum qui vocatur rectus. et quere in domo iude sau-
lum nomine tharsensem. Ecce enim orat. Et vidit virum ananiam nomine introeuntem: et
imponentem sibi manus. ut visum recipiat. Respondit autem ananias. Domine audivi a multis
de viro hoc: quanta mala sanctis tuis fecit in ierusalem. et hic habet potestatem a principibus
sacerdotum. alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit autem ad eum dominus. Vade quoniam
vas electionis est michi iste. ut portet nomen meum coram gentibus et regibus. et filiis israel.
Ego enim ostendam illi: quanta oporteat eum pati pro nomine meo. Et abiit ananias
et introivit in domum: et imponens illi manus dixit. Saule frater. dominus ihesus misit me. qui
apparuit tibi in via qua veniebas: ut videas et implearis spiritu sancto. Et confestim ceci-
derunt

ab oculis eius tamquam squame: et uisum recepit. Et surgens baptizatus est. Et cum accepisset
cibum: confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant damasci: per dies aliquot. Et continuo
ingressus paulus in sinagogas: predicabat dominum quoniam hic est filius dei. Stupebant
autem omnes: qui eum audiebant. et dicebant. Nonne hic est qui expugnabat in ierusalem eos
qui inuocabant nomen istud: Et huc ad hoc uenit. ut uinctos illos duceret ad prin
cipes sacerdotum: Saulus autem magis ac magis inualescebat. et confundebat iudeos
qui habitabant damasci. affirmans quoniam hic est christus. Cum implerentur autem dies multi:
consilium fecerunt iudei ut eum interficerent. Note autem facte sunt saulo insidie eorum. Custodi
ebant autem et portas die ac nocte: ut eum interficerent. Accipientes autem discipuli eum
nocte dimiserunt eum summittentes in sporta. Cum autem uenisset in ierusalem: temptabat
iungere se discipulis. Et omnes timebant eum. non credentes quia esset discipulus. Barnabas autem
apprehensum illum duxit ad apostolos. Et narrauit illis quomodo in uia uidisset dominum. et quia locu
tus est ei. et quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine domini. Et erat cum illis intrans et exi
ens in ierusalem fiducialiter agens in nomine domini. Loquebatur autem gentibus et disputabat cum
grecis. Illi autem querebant occidere eum. Quod cum cognouissent fratres: deduxerunt eum nocte ce
saream. et dimiserunt tharsum. Et ecclesia quidem per totam iudeam et galileam et samariam habebat
pacem. et edificabatur ambulans in timore domini. et consolatione sancti spiritus replebatur. Factum
est autem ut petrus dum transiret uniuersos: deueniret ad sanctos qui habitabant lidde. Inuenit
autem ibi hominem quendam nomine eneam ab .viii. annis iacentem in grabato. qui erat para
liticus. Et ait illi petrus. Enea sanet te dominus ihesus christus. Surge et sterne tibi. Et continuo sur
rexit. et uiderunt illum omnes qui habitabant lidde et sarone. qui conuersi sunt ad dominum. In ioppe autem
fuit quedam discipula nomine tabitha. que interpretata dicitur dorchas. Hec erat plena operibus bonis
et elemosinis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lauis
sent: posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset lidda ab ioppe: discipuli audientes quia
petrus esset in ea. miserunt duos uiros ad eum rogantes. ne pigriteris uenire usque ad nos.
Exurgens autem petrus: uenit cum illis. Et cum aduenisset: duxerunt illum in cenaculum. Et
circumsteterunt eum omnes uidue flentes. et ostendentes tunicas et uestes quas faciebat illis
dorchas. Eiectis autem omnibus foras: petrus ponens genua sua. orauit. Et conuersus ad corpus
dixit. Tabita surge in nomine domini nostri ihesu christi. At illa aperuit oculos suos: et uiso petro
resedit. Dans autem illi manum: erexit eam. Et cum uocasset sanctos et uiduas: assigna
uit eam uiuam. Notum autem factum est per uniuersam ioppen: et crediderunt multi in domino ihesu
christo. Factum est autem ut dies multos moraretur in ioppe: apud quendam simonem
X coriarium. Vir autem quidam erat in cesarea nomine cornelius centurio cohortis que dicitur ita
lica religiosus et timens deum cum omni familia sua. faciens elemosinas multas plebi. et deprecans
deum semper. uidit in uisu manifeste quasi nona hora diei. angelum dei introeuntem
ad se. et dicentem sibi. Corneli. At ille intuens in eum. timore correptus dixit. Quis es
domine: Dixit autem illi. Orationes tue et elemosine tue ascenderunt in memoriam in conspectu dei.
Et nunc mitte uiros in ioppen. et accersi simonem quendam qui cognominatur petrus. hic hospi
tatur apud simonem quendam coriarium. cuius est domus iuxta mare. hic dicet tibi quid te oporteat
facere. Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi: uocauit duos domesticos
suos. et militem metuentem dominum ex hiis qui illi parebant. Quibus cum narrasset omnia: mi
sit illos in ioppen. Postera autem die iter illis facientibus et appropinquantibus ciuitati:
ascendit petrus in superiora domus. ut oraret circa horam .vi. Et cum esuriret: uoluit gusta
re. Parantibus autem illis: cecidit super eum mentis excessus. Et uidit celum apertum et descen
dens

uas quoddam. uelut lintheum magnum. iiii. initiis summitti de celo in terram. in quo erant
omnia quadrupedia. et serpentia terre. et uolatilia celi. Et facta est uox ad eum. Surge petre occi
de et manduca. Ait autem petrus. Absit domine. quia numquam manducaui omne commune et inmundum.
Et uox iterum secundo ad eum. Que deus purificauit: tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter. Et
statim receptum est uas in celum. Et dum intra se hesitaret petrus quidnam esset uisio quam ui
disset: ecce uiri qui missi erant a cornelio inquirentes domum simonis: astiterunt ad ia
nuam. Et cum uocassent: interrogabant si simon qui cognominatur petrus illic haberet hospitium.
Petro autem cogitante de uisione: dixit spiritus ei. Ecce uiri tres querunt te. Surge itaque et
descende. et uade cum eis nichil dubitans. quia ego misi illos. Descendens autem petrus ad uiros
dixit. Ecce ego sum quem queritis. Que causa est propter quam uenistis: Qui dixerunt. Cornelius centurio uir
iustus et timens deum. et testimonium habens ab uniuersa gente iudeorum: responsum accepit ab angelo
sancto. accersire te in domum suam. et audire uerba abs te. Introducens ergo eos: recepit hospitio.
Sequenti autem die surgens profectus est cum eis. Et quidam ex fratribus ab ioppe comitati sunt eum. Altera
autem die introiuit cesaream. Cornelius uero expectabat illos. conuocatis cognatis suis. et necessa
riis amicis. Et factum est cum introisset petrus: obuius uenit ei cornelius. Et procidens ad pedes eius
adorauit. Petrus uero leuauit eum dicens. Surge et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intrauit.
et inuenit multos qui conuenerant. Dixitque ad illos. Uos scitis quomodo abhominatum sit uiro
iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Sed michi ostendit deus neminem communem aut inmun
dum dicere hominem. Propter quod sine dubitatione: ueni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me.
Et cornelius ait. A nudius quartana die usque ad hanc horam ieiunus orans eram hora no
na in domo mea. Et ecce uir stetit coram me in ueste candida. et ait. Corneli exau
dita est oratio tua. et elemosine tue commemorate sunt in conspectu dei. Mitte ergo in ioppen. et accersi
simonem qui cognominatur petrus. hic hospitatur in domo simonis coriarii iuxta mare. Is cum
uenerit: loquetur tibi. Confestim ergo misi ad te. et tu benefecisti ueniendo ad nos. Nunc ergo omnes
nos in conspectu tuo adsumus audire omnia quecumque tibi precepta sunt a domino. Aperiens autem pe
trus os suum: dixit. In ueritate comperi quoniam non est personarum acceptor deus. Sed in omni gente qui timet
eum et operatur iustitiam: acceptus est illi. Uerbum suum misit deus filiis israel: annuncians
pacem per ihesum christum. hic est omnium dominus. Uos scitis quod factum est per uniuersam iudeam uerbum. Incipiens
enim a galilea post baptismum quod predicauit iohannes ihesum a nazareth. quomodo unxit eum deus spiritu
sancto et uirtute. qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo. quoniam deus cum illo
erat. Et nos testes sumus omnium que fecit in regione iudeorum et ierusalem: quem occiderunt sus
pendentes in ligno. Hunc deus suscitauit tertia die. et dedit eum manifestum fieri non omni populo. sed
testibus preordinatis a deo. nobis qui manducauimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mor
tuis. Et precepit nobis predicare populo et testificari: quia ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum
et mortuorum. Huic omnes prophete testimonium perhibent. remissionem accipere per nomen eius peccatorum
omnes qui credunt in eum. Adhuc petro loquente uerba hec: cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant
uerbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui uenerant cum petro: quia et in nationes gratia spiritus
sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis. et magnificantes deum. Tunc respondit petrus.
Numquid aquam quis prohibere potest. ut non baptizentur hii. qui spiritum sanctum acceperunt sicut et nos: Et iussit
eos baptizari in nomine ihesu christi. Tunc rogauerunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus. Audi XI
erunt autem apostoli et fratres qui erant in iudea. quoniam et gentes receperunt uerbum dei. et honorificabant
deum. Cum ascendisset autem petrus ierosolimam. disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcisi
one dicentes: Quare introisti ad uiros preputium habentes. et manducasti cum illis: Incipiens
autem petrus exponebat illis per ordinem dicens. Ego eram in ciuitate ioppe orans. et uidi in ex
cessu mentis

uisionem. descendens uas quoddam uelut linteum magnum. iiii. initiis summitti de ce-
lo. et uenit usque ad me. In quod intuens considerabam. et uidi quadrupedia terre. et bestias et reptilia.
et uolatilia celi. Audiui autem uocem dicentem mihi. Surge petre occide et manduca. Dixi
autem. Nequaquam domine. quia commune aut immundum: numquam introiuit in os meum. Respondit autem uox secundo de
celo. Que deus mundauit: tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter. et recepta sunt rursum omnia
in celum. Et ecce confestim tres uiri astiterunt in domo in qua eram: missi a cesarea ad me.
Dixit autem spiritus mihi. ut irem cum illis nil hesitans. Venerunt autem mecum et .vi. fratres isti. et ingressi
sumus in domum uiri. Narrauit autem nobis quomodo uidisset angelum in domo sua stantem. et dicen-
tem sibi. Mitte in ioppen. et accersi simonem qui cognominatur petrus. qui loquetur tibi uerba. in quibus saluus eris
tu. et uniuersa domus tua. Cum autem cepissem loqui: cecidit spiritus sanctus super eos. sicut et in nos in ini-
tio. Recordatus sum autem uerbi domini sicut dicebat. Iohannes quidem baptizauit aqua. uos autem bapti-
zabimini spiritu sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis qui credidimus in dominum ihesum christum.
ego quis eram qui possem prohibere deum. ne daret illis spiritum sanctum credentibus in dominum ihesum christum.
His auditis: tacuerunt et glorificauerunt deum dicentes. Ergo et gentibus deus penitentiam ad uitam dedit.
Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione que facta fuerat sub stephano: perambulauerunt usque phoeni-
cen. et cyprum. et antiochiam. nemini loquentes uerbum: nisi solis iudeis. Erant autem quidam ex eis uiri
cyprii. et cyrenei. Qui cum introissent antiochiam: loquebantur et ad grecos. annuntiantes dominum
ihesum. et erat manus domini cum eis. Multusque numerus credentium conuersus est ad dominum. Peruenit autem sermo ad
aures ecclesie. que erat ierosolimis: super istis. et miserunt barnaban usque antiochiam. Qui cum perue-
nisset et uidisset gratiam domini: gauisus est. Et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in domino.
quia erat uir bonus et plenus spiritu sancto. et fide. et apposita est turba multa domino. Profectus est autem ad
tharsum ut quereret saulum. Quem cum inuenisset: perduxit antiochiam. Et annum totum con-
uersati sunt in ecclesia. et docuerunt turbam multam. ita ut cognominarentur primum antiochie discipuli
christiani. In his autem diebus superuenerunt ab ierosolimis prophete antiochiam. Et surgens
unus ex eis nomine agabus: significabat per spiritum famem magnam futuram in uniuerso orbe terrarum:
que facta est sub claudio. Discipuli autem prout quis habebat: proposuerunt in ministerio mittere habi-
tantibus in iudea fratribus. quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe et sauli.
XII Eodem autem tempore misit herodes rex manus: ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem iaco-
bum fratrem iohannis gladio. Videns autem quia placeret iudeis: apposuit apprehendere et petrum.
Erant autem dies azimorum. Quem cum apprehendisset: misit in carcerem: tradens .iiii. qua-
ternionibus militum custodiendum. uolens post pascha producere eum populo. Et petrus quidem seruaba-
tur in carcere: oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem producturus esset
eum herodes in ipsa nocte erat petrus dormiens inter duos milites uinctus catenis du-
abus. Et custodes ante ostium: custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini astitit. et lumen re-
fulsit in habitaculo. percussoque latere petri: excitauit eum dicens. Surge uelociter. Et
ceciderunt catene de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum. Precingere. et calcia te
caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi. Circumda tibi uestimentum tuum: et sequere me. Et
exiens sequebatur eum: et nesciebat quia uerum est quod fiebat per angelum. Estimabat autem se ui-
sum uidere. Transeuntes autem primam et secundam custodiam: uenerunt ad portam ferream que du-
cit ad ciuitatem. que ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt uicum unum: et continuo dis-
cessit angelus ab eo. Et petrus ad se reuersus dixit. Nunc scio uere quia misit deus angelum
suum: et eripuit me de manu herodis. Et de omni expectatione plebis iudeorum. Consi-
deransque: uenit ad domum marie matris iohannis qui cognominatur marcus. ubi erant multi con-
gregati et orantes. Pulsante autem eo ostium ianue: processit puella ad audiendum nomine rhode.

Et ut agnouit uocem petri: pre gaudio non aperuit ianuam. sed intro currens nunciauit petrum
stare ante ianuam. At illi dixerunt ad eam. Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem
dicebant. angelus eius est. Petrus autem perseuerabat pulsans. Cum autem aperuissent ostium: uide
runt eum et obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent: narrauit quomodo dominus eduxisset
eum de carcere. Dixitque. Nunciate iacobo et fratribus hec. Et egressus abiit in alium locum. Facta
autem die: erat non parua turbatio inter milites: quidnam factum esset de petro. Herodes autem cum re
quisisset eum et non inuenisset: inquisitione facta de custodibus: iussit eos adduci. Descendensque
a iudea in cesaream: ibi commoratus est. Erat autem iratus tyriis et sidoniis. At illi unanimes ue
nerunt ad eum. Et persuaso blasto qui erat super cubiculum regis: postulabant pacem. eo quod
alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die: herodes uestitus ueste regia sedit pro tribu
nali: et concionabatur ad eos. Populus autem acclamabat dei uoces et non hominis. Confestim autem per
cussit eum angelus domini: eo quod non dedisset honorem deo. et consumptus a uermibus expirauit. Ver
bum autem domini crescebat et multiplicabatur. Barnabas autem et saulus reuersi sunt ab ierosolimis
limis expleto ministerio: assumpto iohanne qui cognominatus est marcus. Erant autem in ecclesia que erat XIII
antiochie prophete et doctores. in quibus barnabas et simeon qui uocabatur niger: et lucius cire
nensis: et manaen qui erat herodis tetrarche collactaneus. et saulus. Ministrantibus autem illis
domino et ieiunantibus: dixit illis spiritus sanctus. Segregate mihi saulum et barnabam in opus ad quod assump
si eos. Tunc ieiunantes et orantes inponentesque eis manus: dimiserunt eos. Et ipsi quidem mis
si a spiritu sancto abierunt seleuciam: et inde nauigauerunt cyprum. Et cum uenissent salami
nam: predicabant uerbum dei in sinagogis iudeorum. Habebant autem et iohannem in ministerio. Et
cum perambulassent uniuersam insulam usque paphum. inuenerunt quendam uirum mag
num pseudo prophetam iudeum cui nomen erat bariesu qui erat cum proconsule sergio paulo ui
ro prudente. Hic accersitis barnaba et paulo: desiderabat audire uerbum dei. Resiste
bat autem illis elimas magus. sic enim interpretatur nomen eius. querens auertere proconsulem a fide.
Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto intuens in eum dixit. O plene omni dolo. et omni
fallacia. fili diaboli. inimice omnis iusticie. non desinis subuertere uias domini rectas: Et nunc ec
ce manus domini super te. et eris cecus non uidens solem: usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum
caligo et tenebre. et circuiens querebat qui manum ei daret. Tunc proconsul cum uidisset factum: cre
didit. admirans super doctrina domini. Et cum a papho nauigassent paulus et qui cum eo erant.
uenerunt pergen pamphilie. Iohannes autem discedens ab eis reuersus est ierosolimam. Illi uero per
transeuntes pergen: uenerunt antiochiam sirie. Et ingressi sinagogam die sabbatorum se
derunt. Post lectionem autem legis et prophetarum miserunt principes sinagoge ad eos dicentes.
Uiri fratres si quis in uobis est sermo exhortationis ad plebem: dicite. Surgens autem
paulus: et manu silentium indicens ait. Uiri israhelite: et qui timetis deum audite. Deus
plebis israhel elegit patres nostros. et plebem exaltauit. cum essent incole in terra egipti. et in bra
chio excelso eduxit eos ex ea. et per .xl. annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto. et
destruens gentes .vii. in terra chanaan. sorte distribuit eis terram eorum. quasi post .cccc. et l. an
nos. et post hec dedit iudices. usque ad samuelem prophetam. Et exinde postulauerunt regem. et de
dit illis deus saul filium cis uirum de tribu beniamin annis .xl. Et amoto illo: suscita
uit illis dauid regem cui et testimonium perhibens dixit. Inueni dauid filium iesse uirum secun
dum cor meum qui faciet omnes uoluntates meas. Huius deus ex semine secundum promissionem eduxit
israhel saluatorem ihesum predicante iohanne ante faciem aduentus eius baptismum penitentie omni populo
israhel. Cum impleret autem iohannes cursum suum: dicebat. Quem me arbitramini esse: non sum ego.
sed ecce uenit post me. cuius non sum dignus calciamenta pedum soluere. Uiri fratres. filii

generis Abraham et qui in vobis timent Deum vobis verbum salutis huius missum est. Qui enim habitabant
Ierusalem et principes eius hunc ignorantes et voces prophetarum quae per omne sabbatum leguntur iudicantes im-
pleverunt. Et nullam causam mortis invenientes in eo petierunt a Pilato ut interficerent eum. Cumque
consummassent omnia quae de eo scripta erant deponentes eum de ligno posuerunt in monumento. Deus
vero suscitavit eum a mortuis tertia die. Qui visus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo
de Galilea in Ierusalem. Qui usque nunc sunt testes eius ad plebem. Et nos vobis annuntiamus eam quae ad patres nostros
repromissio facta est quoniam hanc Deus adimplevit filiis nostris resuscitans Iesum. Sicut et in secundo psalmo
scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quod autem suscitavit eum a mortuis amplius non iam re-
• versurum in corruptionem, ita dixit: quia dabo sancta fidelia David. Ideoque et alibi dicit: Non dabis sanctum tuum
videre corruptionem. David enim in sua generatione cum administrasset voluntati Dei dormivit et appositus
est ad patres suos et vidit corruptionem. Quem vero Deus suscitavit non vidit corruptionem. Notum igitur sit vo-
• bis viri fratres quia per hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur ab omnibus quibus non potuistis in lege Moy-
si iustificari. In hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne superveniat vobis quod dictum est in prophetis. Videte con-
temptores et admiramini et disperdimini quia opus operor ego in diebus vestris opus quod non credetis si quis enar-
raverit vobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato loquerentur sibi verba haec. Cumque dimissa
esset synagoga secuti sunt multi Iudaeorum et colentium advenarum Paulum et Barnabam. Qui loquentes persua-
debant eis ut permanerent in gratia Dei. Sequenti autem sabbato paene universa civitas convenit au-
dire verbum Dei. Videntes autem turbas Iudaei repleti sunt zelo et contradicebant his quae a Paulo dice-
bantur blasphemantes. Tunc constanter Paulus et Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed
quoniam repellitis illud et indignos vos iudicatis aeternae vitae ecce convertimur ad gentes. Sic enim praecepit
nobis Dominus: Posui te in lumen gentibus, ut sis in salutem usque ad extremum terrae. Audientes autem gentes ga-
visae sunt et glorificabant verbum Domini. Et crediderunt quotquot erant praeordinati ad vitam aeternam. Disse-
minabatur autem verbum Domini per universam regionem. Iudaei autem concitaverunt religiosas mulieres
et honestas et primos civitatis et excitaverunt persecutionem in Paulum et Barnabam et eiecerunt eos de finibus
suis. At illi excusso pulvere pedum in eos venerunt Iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et Spiritu Sancto.
XIIII Factum est autem Iconii ut simul introirent synagogam Iudaeorum et loquerentur ita ut crederet Iudaeorum et Graecorum co-
piosa multitudo. Qui vero increduli fuerunt Iudaei suscitaverunt persecutionem et ad iracundiam concitaverunt animas
gentium adversus fratres. Dominus autem pacem dedit cito. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in Domino
testimonium perhibente verbo gratiae suae, dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Divisa est autem mul-
titudo illius civitatis. Et quidam quidem erant cum Iudaeis, quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gen-
tilium et Iudaeorum cum principibus suis ut contumeliis afficerent et lapidarent eos intelligentes confuge-
runt ad civitates Lycaoniae Lystram et Derben et universam in circuitu regionem et ibi evangelizantes erant.
Et commota est omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem et Barnabas commorabantur Lystris. Et quidam
vir in Lystris infirmus pedibus sedebat claudus ex utero matris suae qui numquam ambulaverat. Hic audivit
Paulum loquentem. Qui intuitus eum et videns quia haberet fidem ut salvus fieret dixit magna voce: Surge
super pedes tuos rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbae autem cum vidissent quod fecerat Paulus leva-
verunt vocem suam Lycaonice dicentes: Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant Barna-
bam Iovem, Paulum vero Mercurium quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoque Iovis qui erat ante civitatem tau-
ros et coronas ante ianuas afferens cum populis volebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli Barna-
bas et Paulus conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes et dicentes: Viri quid haec facitis?
• Et nos mortales sumus similes vobis homines annuntiantes vobis ab his vanis converti ad
Deum vivum qui fecit caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt. Qui in praeteritis generationibus dimisit omnes
gentes ingredi in vias suas. Et quidem non sine testimonio semet ipsum reliquit benefaciens de caelo
dans pluvias et tempora fructifera, implens cibo et laetitia corda vestra. Et haec dicentes vix sedaverunt

turbas ne s͛ imolarent. Supuenerūt aūt qdā ab antiochia ⁊ yconio iudei. ⁊ psuasis t͛
bis lapidantesq; paulū traxerunt extͣ ciuitatē estimantes eū mortuū ēē. Circūdantibꝫ aūt eū
discipłis surgens intrauit ciuitatē. ⁊ postͣ die pfcꝰ ē cū barnaba in derben. Cūq; euangłizassent
ciuitati illi. ⁊ docuissent multos: reūsi sūt in listram. ⁊ yconiū. ⁊ antiochiā. confirmantes aīas di
scipłor. exhortantesq; ut pmanerent in fide. ⁊ qm̄ p multas tribłones oportet nos intrare in regnū ce
lor. Et cū constituissent illis pb̄ros p singłas eccłas. ⁊ orassent cū ieiunationibꝫ cōmendauerūt eos
dn̄o in quē crediderunt. Transeuntes aūt pisidiā uenerūt in pamphiliā. Et loquentes in
pgen uerbū dn̄i: descenderunt in attaliā. ⁊ inde nauigauerūt antiochiā. unde erant traditi grāe di
in opus qd̄ cōpleuerūt. Cū aūt uenissent ⁊ congregassent eccłam: retulerūt quanta fecisset ds̄ cū
illis. qȝ apuisset gentibꝫ ostiū fidei. Morati sūt aūt tps̄ n̄ modicū cū discipłis. Et qdā
descendentes de iudea docebant frēs. qa nisi circūcidamini secdm̄ morē moysi: n̄ potestis salui fi
XV eri. Fca g͛ sedicione n̄ minima paulo ⁊ barnabe aduꝰ illos. Dicebat aūt paulꝰ manē eos ita ut
crediderunt. Statuerunt ut ascenderent paulꝰ ⁊ barnabas. ⁊ qdā alii ex aliis ad apłos ⁊ pb̄ros
in ierłm sup hac q̄one. Illi g͛ deducti ab eccła ptransibant phenicē ⁊ samariā narrantes cō
uersionē gentiū. ⁊ faciebant gaudiū magnū oībꝫ frībꝫ. Cū aūt uenissent ierosolimā: sus
cepti sūt ab eccła. ⁊ ab apłis. ⁊ a senioribꝫ: annuntiantes quanta ds̄ fecisset cū illis. Surrexerunt
aūt qdā de heresi phariseor q crediderunt dicentes qa oportet circūcidi eos. pcipe quoq; seruare legē
moysi. Conueneruntq; apłi ⁊ seniores: uidē de uerbo h. Cū aūt magna conquisitio fieret: sur
gens petrꝰ dixit. Uiri frēs uos scitis qm̄ ab antiquis diebꝫ in nob elegit ds̄ p os meū audi
re gentes uerbū euangłii. ⁊ crede. ⁊ q nouit corda ds̄ testimoniū phibuit dans illis sp̄m scm̄ si
cut ⁊ nob. ⁊ nil discreuit int͛ nos ⁊ illos. ⁊ fide purificans corda eor. Nc̄ g͛ qd̄ temptatis dm̄ im
ponē iugū sup ceruicē discipłor qd̄ neq; pres nr̄i neq; nos portare potuim̄: sꝫ p grām dn̄i
ihu credim̄ saluari quēadm̄ ⁊ illi. Tacuit aūt oīs multitudo. ⁊ audiebant barnaban ⁊
paulū narrantes quanta fecisset ds̄ signa ⁊ pdigia in gentibꝫ p eos. Et postq̄ tacuerūt:
rn̄dit iacobꝰ dicens. Uiri frēs audite me. Simon narrauit quēadm̄ pmū deus uisitauit su
mere ex gentibꝫ pplm̄ noī suo. ⁊ huic concordant uerba pphar sic scriptū ē. Post hec reuertar ⁊ red
ificabo tabnaclm̄ dd̄ qd̄ decidit. ⁊ diruta eī reedificabo. ⁊ erigā illud. ut requirant ceti hoīu
dn̄m. ⁊ oēs gentes sup qs inuocatū ē nomē meū dicit dn̄s faciens h. Notū a sclo ē dn̄o opus suū. ppt
qd̄ ego iudico n̄ inquietari eos q ex gentibꝫ conuertunt ad dm̄. sed scribe ad eos ut abstine
ant se a contaminationibꝫ simulachror. ⁊ fornicatione. ⁊ suffocatis ⁊ sanguine. Moyses enī a
tpibꝫ antiquis hēt in singłis ciuitatibꝫ q eū pdicent in sinagogis. ubi p oē sabbm legit. Tc̄
placuit apłis ⁊ senioribꝫ cū oī eccła eligē uiros ex eis. ⁊ mittē antiochiā cū paulo ⁊
barnaba. iudā q cognoiat barsabas. ⁊ silam uiros pmos in frībꝫ. scribentes p manū
eor. Apłi ⁊ seniores frēs hiis q sūt antiochie ⁊ sirie ⁊ cilicie frībꝫ ex gentibꝫ: salm̄. Qm̄
audiuim̄ qȝ qdam ex nobis exeuntes turbauerūt uos uerbis euertentes aīas uras qbꝫ n̄
mandauim̄: placuit nob collectis in unū eligē uiros ⁊ mittē ad uos cū kmis nr̄is
barnaba ⁊ paulo hoībꝫ q tradiderunt aīas suas p noīe dn̄i nr̄i ihu xp̄i. Misim̄ g͛ iudā ⁊ si
lam. q ⁊ ipi uob uerbis referent eadē. Uisū ē sp̄ui scō ⁊ nob nil ultra iponē uob oneris.
quā h necessaria. ut abstineatis uos ab imolatis simulachror. ⁊ sanguine suffocato. ⁊ forni
catione. ⁊ ea q uob fieri n̄ uultis: aliis ne faciatis. A qbꝫ custodientes uos: bn̄ agetis. ualete.
Illi g͛ dimissi descenderunt antiochiā. Et congregata multitudine tradiderunt epłam. Quā
cū legissent: gauisi sūt gaudio magno sup consolatione. Iudas aūt ⁊ silas ⁊ ipi cū essent
pphe: uerbo plimo consolati sūt frēs. ⁊ confirmauerūt eos. Facto aūt ibi aliquanto tpr: dimissi
sūt cū pace a frībꝫ ad eos q miserant illos. Uisū ē aūt sile remanē ibi. Solꝰ aūt iudas
abiit.

Paulus autem et barnabas demorabantur antiochie. docentes et euangelizantes cum aliis pluribus
uerbum domini. Post aliquot autem dies: dixit ad barnabam paulus. Reuertentes uisitemus fratres per
uniuersas ciuitates in quibus predicauimus uerbum domini: quomodo se habeant. Barnabas autem uolebat
secum assumere et iohannem qui cognominatur marcus. Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis
de pamphilia et non isset cum eis in opus: non debere recipi eum. Facta est autem dissensio ita ut discederent ab in-
uicem. Et barnabas quidem assumpto marco nauigaret ciprum. Paulus uero electo sila profectus est traditus gratie dei
a fratribus. Perambulabat autem siriam et ciliciam confirmans ecclesias precipiens custodire precepta apostolorum
et seniorum. Et cum transisset has nationes: peruenit in derben et listram. Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine XVI
timotheus. filius mulieris iudee fidelis. patre gentili. Huic testimonium bonum reddebant qui in li-
stris erant et yconio fratres. Hunc uoluit paulus secum proficisci. Et assumens circumcidit eum propter iudeos
qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater eius gentilis erat. Cum autem pertransirent ciuitates:
tradebant eis custodire dogmata que erant decreta ab apostolis et senioribus qui erant ierosolimis. Et
ecclesie quidem confirmabantur fide: et habundabant numero cotidie. Transeuntes autem frigiam et galatie
regionem: uetati sunt a spiritu sancto loqui uerbum in asia. Cum uenissent autem in asiam: temptabant
ire in bithiniam. et non permisit eos spiritus ihesu. Cum autem pertransissent misiam. descenderunt troade. et
uisio paulo ostensa est. Vir macedo quidam erat stans. et deprecans eum et dicens. Transiens in ma-
cedoniam adiuua nos. Ut autem uisum uidit: statim quesiuimus proficisci in macedoniam. certi
quod uocasset nos deus euangelizare eis. Nauigantes autem a troade. recto cursu uenimus samo-
thraciam. et sequenti die neapolim. et inde philippis que est prima partis macedonie ciuitas colonia.
Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam
iuxta flumen. ubi uidebatur oratio esse. Et sedentes loquebamur mulieribus que conuenerant. Et quedam mulier
nomine lidia purpuraria ciuitatis thiatirenorum colens deum audiuit. Cuius dominus aperuit cor in-
tendere hiis que dicebantur a paulo. Cum autem baptizata esset et domus eius deprecata est dicens. Si iudi-
castis me fidelem domino esse: introite in domum meam. et manete. et coegit nos. Factum est autem eun-
tibus nobis ad orationem puellam quandam habentem spiritum phitonem obuiare nobis. que questum magnum pre-
stabat dominis suis diuinando. Hec subsecuta paulum et nos: clamabat dicens. Isti homines
serui dei excelsi sunt. qui annunciant nobis uiam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Do-
lens autem paulus. et conuersus dixit spiritui. Precipio tibi in nomine ihesu christi exire ab ea. Et exiit
eadem hora. Videntes autem domini eius quia exiuit spes questus eorum. apprehendentes paulum et silam
perduxerunt in forum ad principes. Et offerentes eos magistratibus dixerunt. Hii homines conturbant
ciuitatem nostram. cum sint iudei. et annunciant nobis morem. quem non licet nobis suscipere neque fa-
cere cum simus romani. Et cucurrit plebs aduersus eos. et magistratus scissis tunicis eorum iusserunt eos uir-
gis cedi. Et cum multas plagas eis imposuissent: miserunt eos in carcerem. precipientes
custodi. ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale preceptum accepisset: misit eos in interi-
orem carcerem. et pedes eorum strinxit ligno. Media autem nocte paulus et silas adorantes:
laudabant deum. et audiebant eos qui in custodia erant. Subito uero terremotus factus est mag-
nus. ita ut mouerentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia. et uniuersorum uincula so-
luta sunt. Expergefactus autem custos carceris. et uidens apertas ianuas carceris: euaginato gladio
uolebat se interficere. estimans fugisse uinctos. Clamauit autem paulus uoce magna
dicens. Nichil tibi feceris mali. Vniuersi enim hic sumus. Petitoque lumine: introgressus est. et treme-
factus procidit paulo et sile. ad pedes. et producens eos foras: ait. Domini. quid me oportet facere
ut saluus fiam. At illi dixerunt ei. Crede in dominum ihesum. et saluus eris tu et domus tua. Et lo-
cuti sunt ei uerbum domini: cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis
lauit plagas eorum. et baptizatus est ipse. et omnis domus eius continuo. Cumque perduxisset

eos in domum suam: apposuit eis mensam et laetatus est cum omni domo sua credens deo. Et cum dies
factus esset: miserunt magistratus lictores dicentes. Dimitte homines illos. Nuntiavit autem cus-
todis verba haec paulo. quia miserunt magistratus: ut dimittamini. Nunc igitur exeuntes: ite in pace.
Paulus autem dixit eis. Cesos nos publice indemnatos homines romanos miserunt in carcerem et nunc
occulte nos eiciunt: Non ita. Sed veniant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus
lictores: verba haec. Timueruntque audito quod romani essent et venientes: deprecati sunt eos et educen-
tes: rogabant ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de carcere: introierunt ad lydiam et visis
fratribus narraverunt quanta fecisset dominus cum eis et consolantes eos profecti sunt. Cum autem perambulassent XVII
amphipolim et appolloniam. venerunt thessalonicam ubi erat sinagoga iudeorum. Secundum autem
consuetudinem paulus introivit ad eos. et per sabbata tria disserebat eis de scripturis. adaperiens et
insinuans quia christum oportuit pati et resurgere a mortuis. et quia hic est ihesus christus: quem ego annun-
tio vobis. Et quidam ex eis crediderunt. et adiuncti sunt paulo et sile. et de colentibus gentilibus.
et multitudo magna. et mulieres nobiles non pauce. Zelantes autem iudei assumentesque de vul-
go viros quosdam malos: et turba facta concitaverunt civitatem. Et assistentes domui iasonis: que-
rebant eos producere in populum. Et cum non invenissent eos: trahebant iasonem et quosdam fratres
ad principes civitatis clamantes et dicentes quoniam hii qui orbem concitant: huc venerunt. quos sus-
cepit iason. et hii omnes contra decreta cesaris faciunt: regem alium dicentes esse ihesum.
Concitaverunt autem plebem et principes civitatis audientes haec. Et accepta satisfactione ab iaso
ne: et a ceteris: dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem dimiserunt paulum et silam in
beroeam. Qui cum venissent: in sinagogam iudeorum introierunt. Hii autem erant nobiliores
eorum qui sunt thessalonice qui susceperunt verbum cum omni aviditate cotidie scrutantes scriptu-
ras si haec ita se haberent. quemadmodum paulus annuntiaret. Et multi quidem crediderunt ex eis. et mul-
titudo gentilium mulierum honestarum. et viri non pauci. Cum autem cognovissent in thessa-
lonica iudei quia et beroe predicatum est verbum dei a paulo: venerunt illuc commoventes et tur-
bantes multitudinem. Statimque tunc paulum dimiserunt fratres. ut iret usque ad mare. Silas autem
et timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant paulum: perduxerunt eum usque athenas.
Et accepto mandato ab eo ad silam et timotheum. ut quam celeriter venirent ad illum: pro-
fecti sunt. Paulus autem cum athenis eos expectaret: incitabatur spiritus eius in ipso. videns ydolatrie
deditam civitatem. Disputabat igitur in sinagoga cum iudeis et colentibus. et in foro per omnes dies
ad eos qui aderant. Quidam autem epicurei et stoici et phillosophi disputabant
cum eo. Et quidam dicebant. Quid vult seminiverbius hic dicere: alii vero dicebant. Novorum de-
moniorum videtur annuntiator esse. quia ihesum et resurrectionem annuntiabat: eis. Et apprehensum
eum ad ariopagum duxerunt dicentes. Possumus scire que est haec nova que a te dicitur doctrina: Nova
enim quedam infers auribus nostris. volumus ergo scire quidnam velint haec esse. Athenienses
autem omnes et advene hospites ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid
novi. Stans autem paulus in medio ariopagi ait. Viri athenienses per omnia quasi supersti-
tiosos vos video. Preteriens enim et videns simulacra vestra: inveni et aram in qua scrip-
tum erat ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis: hoc ego annuntio vobis. Deus qui fecit mun-
dum et omnia que in eo sunt. hic celi et terre cum sit dominus. non in manufactis templis habitat. nec manibus
humanis colitur: indigens aliquo. cum ipse det omnibus vitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno
omne genus hominum inhabitare super universam faciem terre. definiens statuta tempora. et termi-
nos habitationis eorum. Querere deum si forte attrectent eum aut inveniant. quamvis non longe
sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus movemur et sumus. sicut et quidam vestrorum poetarum
dixerunt. Ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cum simus dei: non debemus estimare auro aut

argento

auro lapidi sculpture artis. & cogitationis hominis diuinum esse simile. Et tempora quidem huius ignorantie
despiciens deus nunc annunciat hominibus. ut omnes ubique penitentiam agant. eo quod statuit diem. in qua iu
dicaturus est orbem in equitate in uiro in quo statuit fidem prebens omnibus. suscitans eum a mortuis.
Cum audissent autem resurrectionem mortuorum: quidam quidem irridebant. quidam uero dixerunt. audiemus te de hoc
iterum. Sic paulus exiuit de medio eorum. Quidam uero uiri herentes ei crediderunt. in quibus et dionisius
sius ariopagita. & mulier nomine damaris. & alii cum eis. Post hec egressus ab athenis uenit
chorinthum. Et inueniens quendam iudeum nomine aquilam ponticum genere. qui nuper uenerat ab ita XVIII
lia. & priscillam uxorem eius. eo quod precepisset claudius discedere omnes iudeos a roma: accessit ad eos
paulus. & salutauit eos. Et quia eiusdem artis erat: manebat apud eos. & operabatur. Erant autem
scenofactorie artis. Et disputabat in sinagoga per omne sabbatum interponens nomen domini ihesu. Cum
uenissent autem de macedonia silas & timotheus: instabat uerbo paulus testificans iudeis
esse ihesum christum. Contradicentibus autem eis & blasphemantibus: excuciens uestimenta sua paulus di
xit ad eos. Sanguis uester super caput uestrum. mundus ego ex hoc: ad gentes uadam. Et migrans inde intra
uit in domum cuiusdam nomine titi iusti colentis deum. cuius domus erat coniuncta sinagoge. Cris
pus autem archisinagogus credidit domino cum omni domo sua. & multi chorinthiorum audientes cre
debant & baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per uisionem paulo. Noli timere. sed loquere. & ne ta
ceas propter quod ego sum tecum. Et nemo apponetur tibi ut noceat te. quoniam populus est michi multus in hac ciui
tate. Sedit autem annum & sex menses docens apud eos uerbum dei. Gallione autem proconsule achaie
insurrexerunt uno animo iudei in paulum. & adduxerunt eum ad tribunal dicentes. quia contra legem hic
persuadet hominibus colere deum. Incipiente autem paulo aperire os suum: dixit gallio ad iudeos.
Si quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum: o uiri iudei recte uos sustinerem. Si uero questio
nes sunt de uerbo. & nominibus legis uestre: uos ipsi uideritis. Iudex ego horum nolo esse. Et minauit eos
a tribunali. Apprehendentes autem omnes sosthenem principem sinagoge: percutiebant eum ante tri
bunal. & nichil eorum gallioni cure erat. Paulus uero cum adhuc sustinuisset dies multos:
fratribus ualefaciens nauigauit siriam. & cum eo priscilla & aquila qui sibi totonderat in cencris caput.
habebat enim uotum. Deueneruntque ephesum. & illos ibi reliquit. Ipse uero ingressus sinagogam dis
putabat cum iudeis. Rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret: non consensit. sed ualefa
ciens & dicens. oportet me solempnem diem facere ierosolimis. & iterum reuertar ad uos deo uolente:
profectus est ab epheso. Et descendens cesaream ascendit. & salutauit ecclesiam. & descendit antiochiam.
Et facto ibi aliquanto tempore. profectus est perambulans ex ordine galaticam regionem. & phrigiam.
confirmans omnes discipulos. Iudeus autem quidam apollo nomine alexandrinus genere uir eloquens
deuenit ephesum potens in scripturis. hic erat edoctus uiam domini. & feruens spiritu loquebatur. &
docebat diligenter ea que sunt ihesu. sciens tantum baptisma iohannis. hic ergo cepit fiducialiter
agere in sinagoga. Quem cum audissent priscilla & aquila: assumpserunt eum. & diligentius ex
posuerunt ei uiam domini. Cum autem uellet ire achaiam: exhortati fratres scripserunt discipulis
ut susciperent eum. Qui cum uenisset: contulit multum hiis qui crediderunt. uehementer enim
iudeos reuincebat publice ostendens per scripturas esse christum ihesum. Factum est autem XIX
cum apollo esset corinthi. & paulus peragratis superioribus partibus ueniret ephesum. & inue
niret quosdam de discipulis. dixitque ad eos. Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi
dixerunt ad eum. Sed neque si spiritus sanctus est audiuimus. Ille uero ait. In quo ergo baptizati estis? Qui
dixerunt. In iohannis baptismate. Dixit autem paulus. Iohannes baptizauit baptismo penitentie populum: dicens
in eum qui uenturus esset post ipsum ut crederent. hoc est in ihesum. Hiis auditis: baptizati
sunt in nomine domini ihesu christi. Et cum imposuisset illis manus paulus: uenit spiritus sanctus
super eos. & loquebantur linguis. & prophetabant. Erant autem omnes uiri fere .xii. Iu

gressus autem sinagogam: cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei.
Cum autem indurarentur et non crederent maledicentes viam domini coram multitudine. discedens ab qdam
eis segregavit discipulos cotidie disputans in scola tyranni: ab hora .v. usque in horam .x. hoc
autem factum est per biennium. ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini iudei atque gentiles.
Virtutesque non quaslibet faciebat deus per manum pauli. ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria et
semicinthia. et recedebant ab eis langores. et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam et
de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos: nomen domini ihesu dicentes. Ad
iuramus vos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem quidam sceve iudei principis sacerdotum .vii. filii.
qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis. ihesum novi et paulum scio. vos autem qui estis? Et in
siliens homo in eos in quo erat demonium pessimum. et dominatus amborum: invaluit contra eos. ita ut nudi et
vulnerati effugerent de domo illa. hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque gentilibus qui habitabant ephesi.
Et cecidit timor super omnes illos. et magnificabatur nomen domini ihesu. Multique credentium veniebant: con
fitentes et annunciantes actus suos. Multi autem ex eis qui — — fuerant curiosa sectati: contulerunt libros
et combusserunt coram omnibus. Et computatis preciis illorum: inve— —nerunt pecuniam denariorum .l. milium.
Ita fortiter verbum dei crescebat: et confirmabatur. his autem — expletis: proposuit paulus in spiritu tran
sita macedonia et achaia: ire ierosolimam dicens. Quoniam postquam fuero ibi: oportet me et romam videre. Mit
tens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi. timotheum et erastum: ipse remansit ad tempus in asia.
Facta est illo tempore turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius faciens edes
argenteas diane: prestabat artificibus non modicum questum. Quos convocans et eos qui eiusmodi erant opifices:
dixit. Viri sciatis quia de hoc artificio adquisitio est nobis. Et videtis et auditis quia non solum ephesi. sed pene
totius asie. paulus hic suadens avertit multam turbam dicens. quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non
solum hec autem periclitabitur pars in redargutionem venire: sed et magne diane templum in nichilum re
putabitur. Sed et destrui incipiet maiestas eius quam tota asia et orbis colit. his auditis: repleti
sunt ira. et exclamaverunt dicentes. Magna diana ephesiorum. Et impleta est civitas confusione. et im
petum fecerunt uno animo in theatrum. rapto gaio et aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo
autem volente intrare in populum: non permiserunt discipuli. Quidam autem et de asie principibus qui erant a
mici eius. miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant. Erat enim
ecclesia confusa. et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem detraxerunt quendam alexandrum propellen
tibus eum iudeis. Alexander autem manu silentio postulato: volebat rationem reddere populo. Quem ut co
gnoverunt iudeum esse: vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium. Magna diana ephesiorum.
Et cum sedasset scriba turbas: dixit. Viri ephesii quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cul
tricem esse magne diane. iovisque prolis? Cum ergo his contradici non possit: oportet vos sedatos esse. et nichil temere
agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos. neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui
cum eo sunt artifices habent adversus aliquem causam: conventus forenses aguntur. et proconsules sunt. accusent se
invicem. Si quid autem alterius rei queritis: in legittima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui
seditionis hodierne. cum nullus obnoxius sit. de quo possimus reddere rationem concursus huius. Et cum hec dixisset:
dimisit ecclesiam. Postquam autem cessavit tumultus: convocatis paulus discipulis et exhortatus eos: va XX
ledixit. Et profectus est ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas et exhor
tatus eos fuisset multo sermone: venit ad greciam. Ubi cum fecisset menses tres: facte sunt illi in
sidie a iudeis navigaturo in siriam. habuitque consilium ut reverteretur per macedoniam. Comitatus est
autem eum sosipater pirri beroensis. thessalonicensium vero aristarchus et secundus. et gaius. derbeus.
et thimotheus. Asiani vero tichicus. et trophimus. hii cum precessissent: sustinuerunt nos troade. Nos vero
navigavimus post dies azimorum a philippis: et venimus ad eos troadem in diebus .v. ubi demorati
sumus diebus .vii. Una autem sabbati cum venissemus ad frangendum panem: paulus disputabat
cum eis.

profecturus in crastinum. Protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copi-
ose in cenaculo ubi eramus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine eutichus super fenestram cum mer-
geretur somno gravi disputante diu paulo: ductus somno cecidit de tertio cenaculo deorsum. Et sublatus
est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus: incubuit super eum. Et complexus dixit. Nolite tur-
bari. anima enim ipsius in eo est. Accedens autem frangensque gustansque panem: satis allocutus est usque in lu-
cem. et sic profectus est. Adduxerunt autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos vero ascendentes na-
vem navigavimus in asson inde suscepturi paulum. Sic enim disposuerat ipse: per terram iter facturus. Cum autem
invenisset nos in asson: assumpto eo venimus mitilenem. Et inde navigantes sequenti die
venimus contra chium. Et alia die applicuimus samum et sequenti die venimus miletum. Proposuerat enim pau-
lus transnavigare ephesum. ne qua mora illi fieret in asia. Festinabat enim si possibile sibi esset: ut
diem pentecosten faceret ierosolimis. A mileto autem mittens ephesum: vocavit maiores
natu ecclesie. Qui cum venissent ad eum et simul essent: dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingres-
sus sum in asiam qualiter vobiscum per omne tempus fuerim serviens domino cum omni humilitate et mansuetu-
dine: et lacrimis et temptationibus que mihi acciderunt ex insidiis iudeorum. quomodo nichil subtraxerim utilium.
quo minus annuntiarem vobis et docerem vos publice et per domos testificans iudeis atque genti-
libus in deum penitentiam et fidem per dominum nostrum ihesum christum. Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in ierusa-
lem que in ea ventura sunt mihi ignorans. nisi quod spiritus sanctus per omnes civitates protestatur michi dicens. quoniam vin-
cula et tribulationes me manent. Sed nichil horum vereor. Nec facio animam meam preciosiorem quam me. dum-
modo consummem cursum meum et ministerium verbi quod accepi a domino ihesu. testificari evangeli-
um gratie dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quos transivi predi-
cans regnum dei. Quapropter contestor vos hodierna die quia mundus sum a sanguine omnium vestrum.
Non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium dei in vobis. Attendite vobis et universo
gregi. in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam adquisivit sanguine suo. Ego scio quoniam
intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos: non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis
exurgent viri loquentes perversa. ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate memoria
retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum.
Et nunc commendo vos deo et verbo gratie ipsius qui potens est edificare et dare hereditatem in omni-
bus sanctificatis. Argentum et aurum aut vestem nullius concupivi. Ipsi scitis quoniam ad ea que mi-
chi opus erant et his qui mecum sunt: ministraverunt manus iste omnia. Ostendi vobis quoniam sic la-
borantes oportet suscipere infirmos ac meminisse verbi domini ihesu. quoniam ipse dixit. Beatius est ma-
quam accipere. gis dare. Et cum hec dixisset: positis genibus suis oravit cum illis omnibus. Magnus autem fle-
tus factus est omnium. Et procumbentes super collum pauli: osculabantur eum dolentes maxime in ver-
bo quod dixerat quoniam amplius faciem eius non essent visuri. et deducebant eum ad navem. Cum autem XXI
factum esset ut navigaremus abstracti ab eis: recto cursu venimus choum. et sequenti die
rhodum. et inde patharam. deinde in hiram. Et cum invenissemus navem in phenicen transfretan-
tem: ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem cypro relinquentes eam ad si-
nistram: navigavimus in siriam et venimus tyrum. Ibi enim navis erat expositura onus.
Inventis autem discipulis: mansimus ibi diebus septem. qui paulo dicebant per spiritum ne ascen-
deret ierosolimam. Et expletis diebus profecti ibamus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et fi-
liis usque foras civitatem. et positis genibus in littore: oravimus. Et cum valefecissemus
invicem: ascendimus in navem. Illi autem redierunt in sua. Nos vero navigatione expleta:
a tyro descendimus ptholomaidam et salutatis fratribus: mansimus die una apud illos.
Alia autem die profecti venimus cesaream. Et intrantes domum philippi evangeliste. qui erat unus
de vii. mansimus apud eum. Huic autem erant filie iiii. virgines prophetantes. Et cum

moraremur per dies aliquot: supervenit quidam a iudea propheta nomine agabus. Is cum venisset ad nos: tulit zo-
nam pauli. et alligans sibi manus et pedes: dixit. Hec dicit spiritus sanctus. Virum cuius est zona hec: sic alligabunt
iudei in ierusalem. et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus: rogabamus nos et qui loci illius erant:
ne ascenderet ierosolimam. Tunc respondit paulus et dixit. Quid facitis flentes et affligentes cor meum? Ego
enim non solum alligari: sed et mori in ierusalem paratus sum pro nomine domini ihesu. Et cum ei suadere non possemus:
quievimus dicentes. Domini voluntas fiat. Post dies autem istos: preparati ascendimus ierusalem.
Venerunt autem et ex discipulis a cesarea nobiscum. adducentes secum apud quem hospitaremur iasonem quen-
dam cyprium. antiquum discipulum. Et cum venissemus ierosolimam: libenter exceperunt nos fratres. Sequen-
ti autem die: introibat paulus nobiscum ad iacobum. omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset:
narrabat per singula que fecisset deus in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent: magni-
ficabant deum. dixeruntque ei. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt. et omnes sunt emulato-
res legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a moyse eorum qui per gentes sunt iudeorum dicens non
debere eos circumcidere filios suos. neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utique oportet convenire
multitudinem. audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri .iiii. votum
habentes super se. His assumptis: sanctifica te cum illis. et impende in illis ut radant capita. et scient
omnes quia que de te audierunt falsa sunt. Sed ambulas et ipse custodiens legem. De his autem qui crediderunt
ex gentibus nos scripsimus iudicantes ut abstineant se ab ydolis immolato. et sanguine. et suffoca-
to et fornicatione. Tunc paulus assumptis viris. postera die purificatus cum eis intravit in tem-
plum annuntians expletionem dierum purificationis. donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio. Dum autem
.vii. dies consummarentur. hii qui de asia erant iudei cum vidissent eum in templo concitaverunt omnem
populum. et iniecerunt ei manus clamantes. Viri israhelite adiuvate nos. Hic est homo qui adversus populum
et legem et locum hunc omnes ubique docens. insuper et gentiles induxit in templum. et violavit sanctum locum istum.
Viderant enim trophimum ephesium in civitate cum ipso. quem estimaverunt quoniam in templum in-
troduxisset paulus. Commotaque est civitas tota. et facta est concursio populi. Et apprehendentes paulum:
trahebant eum extra templum. et statim clause sunt ianue. Querentibus autem eum occidere: nuntiatum
est tribuno cohortis. quia tota confunditur ierusalem. Qui statim assumptis militibus et centurionibus:
decurrit ad illos. Qui cum vidissent tribunum et milites: cessaverunt percutere paulum. Tunc ac-
cedens tribunus apprehendit eum. et iussit alligari catenis duabus. Et interrogabat quis esset. et quid
fecisset. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere pre tumultu:
iussit duci eum in castra. Et cum venisset ad gradus: contigit ut portaretur a militibus propter vim populi.
Sequebatur enim multitudo populi clamans. tolle eum. Et cum cepisset induci in castra paulus: di-
cit tribuno. Si licet michi loqui aliquid ad te? Qui dixit. Grece nosti? Nonne tu es egyptius qui ante
hos dies. tumultum concitasti. et eduxisti .iiii. milia virorum sicariorum? Et dixit ad eum paulus.
Ego homo sum quidem iudeus a tharso cilicie. non ignote civitatis municeps. Rogo autem te: permit-
te michi loqui ad populum. Et cum ille permisisset: paulus stans in gradibus annuit manu ad ple-
bem. Et magno silentio facto: allocutus est hebrea lingua dicens. Viri fratres et patres audite. XXII
quam ad vos nunc reddo rationem. Cum audissent autem quia hebrea lingua loqueretur ad illos: magis
prestiterunt silentium. Et dixit. Ego sum vir iudeus natus tharso cilicie. nutritus autem in ista civitate:
secus pedes gamalihel eruditus iuxta veritatem paterne legis emulator. sicut et vos omnes estis hodie. Qui hanc
viam persecutus sum usque ad mortem. alligans et tradens in custodias viros ac mulieres sicut prin-
ceps sacerdotum michi testimonium reddit. et omnes maiores natu. a quibus et epistolas accipiens ad
fratres: damascum pergebam. ut adducerem inde vinctos in ierusalem ut punirentur. Factum est autem me
eunte et appropinquante damasco: media die subito de celo circumfulsit me lux copiosa. et de-
cidens in terram: audivi vocem dicentem michi. Saule saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimu-
lum calcitrare.

Ego autem respondi. Quis es domine? Dixitque ad me. Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Et qui
mecum erant lumen quidem viderunt. vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecum. Et dixi. Quid fa-
ciam domine? Dominus autem dixit ad me. Surgens vade in damascum. et ibi tibi dicetur de omnibus que o-
porteat te facere. Et cum non viderem pre claritate luminis illius ad manum deductus a comitibus veni
damascum. Ananias autem quidam vir secundum legem testimonium habens ab omnibus habitantibus iu-
deis veniens ad me. et astans dixit michi. Saule frater respice. Et ego eadem hora respexi in eum.
At ille dixit. Deus patrum nostrorum preordinavit te. ut cognosceres voluntatem eius. et videres iustum.
et audires vocem ex ore eius. quia eris testis illius ad omnes homines. eorum que vidisti et audisti. Et nunc
quid moraris? Exurge et baptizare. et ablue peccata tua invocato nomine ipsius. Factum est autem
michi revertenti in ierusalem. et oranti in templo fieri me in stupore mentis. et videre illum dicentem michi.
Festina et exi velociter ex ierusalem. quoniam non recipient testimonium tuum de me. Et ego dixi.
Domine ipsi sciunt quia ego concludens eram in carcerem et cedens per sinagogas eos qui credebant
in te. Et cum funderetur sanguis stephani testis tui. ego astabam et consentiebam. et custodiebam ve-
stimenta interficientium illum. Et dixit ad me. Vade quoniam ego ad nationes longe mittam te.
Audiebant autem eum usque ad hoc verbum. et levaverunt vocem dicentes. Tolle de terra huiusmodi. non enim fas est
eum vivere. Vociferantibus autem eis et proicientibus vestimenta sua. et pulverem iactantibus
in aerem: iussit tribunus induci eum in castra. et flagellis cedi. et torqueri eum. ut sciret propter quam
causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxissent eum loris: dixit astanti sibi centurioni paulus. Si
hominem romanum et indempnatum licet vobis flagellare? Quo audito: centurio accessit ad tri-
bunum. et nuntiavit ei dicens. Quid acturus es? hic enim homo civis romanus est. Accedens autem tri-
bunus: dixit illi. Dic michi si tu romanus es. At ille dixit. Etiam. Et respondit tribunus. Ego multa
summa civilitatem hanc consecutus sum. Et paulus ait. Ego autem et natus sum. Protinus ergo dis-
cesserunt ab illo: qui eum torturi erant. Tribunus quoque timuit postquam rescivit quia civis romanus esset
et quia alligasset eum. Postera autem die volens scire diligentius qua ex causa accusaretur a
iudeis. solvit eum. et iussit sacerdotes convenire. et omne concilium. Et producens paulum: statu-
it inter illos. Intendens autem concilium paulus: ait. Viri fratres. ego omni conscientia bona conversatus XXIII
sum ante deum usque in hodiernum diem. Princeps autem sacerdotum ananias precepit astanti-
bus percutere os eius. Tunc paulus ad eum dixit. Percutiet te deus paries dealbate. Et tu sedens
iudicas me secundum legem. et contra legem iubes me percuti. Et qui astabant dixerunt. Summum sacer-
dotem dei maledicis? Dixit autem paulus. Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum. Scriptum est enim.
Principem populi tui non maledices. Sciens autem paulus quia una pars esset saduceorum. et altera
phariseorum: exclamavit in concilio. Viri fratres. ego phariseus sum filius phariseorum. de spe et
resurrectione mortuorum ego iudicor. Et cum hoc dixisset: facta est dissensio inter phariseos et sadu-
ceos. Et soluta est multitudo. Saducei enim dicunt non esse resurrectionem. neque angelum neque spiritum. Pha-
risei autem utraque confitentur. Factus est autem clamor magnus. Et exurgentes quidam phari-
seorum pugnabant dicentes. Nichil mali invenimus in homine isto. Quid si spiritus locutus est ei aut
angelus? Et cum magna dissensio facta esset. timens tribunus ne discerperetur ab eis paulus. iussit
milites descendere. et rapere eum in castra. Sequenti autem nocte assistens ei dominus: ait. Constans
esto. Sicut enim testificatus es de me in ierusalem: sic te oportet et rome testificari. Facta autem die
collegerunt se quidam ex iudeis. et devoverunt se dicentes neque manducaturos neque bibituros: do-
nec occiderent paulum. Erant autem plusquam xl. viri: qui hanc coniurationem fecerant. Qui
accesserunt ad principes sacerdotum et seniores: et dixerunt. Devotione devovimus nos nichil gu-
staturos: donec occidamus paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio. ut producat
illum ad vos. tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero priusquam appropiet: parati sumus inter-

tent illum. Quod cum audisset filius sororis Pauli insidias, venit et intravit in castra, nuntia-
vitque Paulo. Vocans autem Paulus ad se unum ex centurionibus, ait: Adolescentem hunc perduc
ad tribunum; habet enim aliquid indicare illi. Et ille quidem assumens eum, duxit ad tribunum et ait: Vin-
ctus Paulus vocans rogavit me hunc adolescentem perducere ad te, habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens autem
tribunus manum illius, secessit cum eo seorsum, et interrogavit illum: Quid est quod habes indicare mihi? Ille
autem dixit: Iudaeis convenit rogare te ut crastina die producas Paulum in concilium, quasi aliquid cer-
tius inquisituri sint de illo. Tu vero ne credideris illis; insidiantur enim ei ex eis viri amplius quam XL.
qui se devoverunt non manducare neque bibere, donec interficiant illum. Et nunc parati sunt, exspectantes
promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adolescentem, praecipiens ne cui loqueretur quoniam haec nota sibi fe-
cisset. Et convocatis duobus centurionibus, dixit illis: Parate milites CC ut eant usque Caesa-
ream, et equites LXX et lancearios CC a tertia hora noctis. Et iumenta parate, ut imponentes
Paulum cum salvum perducerent ad Felicem praesidem. Timuit enim ne forte raperent eum Iudaei et occi-
derent, et ipse postea calumniam sustineret, quasi pecuniam accepturus. Scribens ei epistolam continentem haec:
Claudius Lysias optimo praesidi Felici salutem. Virum hunc comprehensum a Iudaeis et incipi-
entem interfici ab eis, superveniens cum exercitu eripui, cognito quia Romanus est. Volensque scire causam
quam obiciebant illi, deduxi eum in concilium eorum. Quem inveni accusari de quaestionibus legis ipsorum, nil-
lo digno morte aut vinculis habentem crimen. Et cum mihi perlatum esset de insidiis quas paraverant
ei, misi eum ad te, denuntians et accusatoribus ut dicant apud te. Milites ergo secundum praecep-
tum sibi assumentes Paulum, duxerunt per noctem in Antipatridem. Et postera die dimissis equitibus ut i-
rent cum eo, reversi sunt ad castra. Qui cum venissent Caesaream et tradidissent epistolam prae-
sidi, statuerunt ante illum et Paulum. Cum legisset autem et interrogasset de qua provincia esset, et co-
gnoscens quia de Cilicia esset: Audiam te, inquit, cum accusatores tui venerint. Iussitque in praetorio
XXIIII Herodis custodiri eum. Post V autem dies descendit princeps sacerdotum Ananias cum seni-
oribus quibusdam et Tertullo quodam oratore, qui adierunt praesidem adversus Paulum. Et citato
Paulo, coepit accusare Tertullus dicens: Cum in multa pace agamus per te, et multa corrigantur per
tuam providentiam, semper et ubique suscipimus, optime Felix, cum omni gratiarum actione. Ne diutius autem
te protraham, oro breviter audias nos pro tua clementia. Invenimus hunc hominem pestiferum et con-
citantem seditiones omnibus Iudaeis in universo orbe, et auctorem seditionis sectae Nazarenorum, qui
etiam templum violare conatus est, quem et apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare. Super-
veniens autem tribunus Lysias cum vi magna eripuit eum de manibus nostris, iubens accu-
satores eius venire ad te, a quo poteris ipse iudicans de omnibus istis cognoscere de quibus nos accusa-
mus eum. Adiecerunt autem et Iudaei dicentes haec ita se habere. Respondit autem Paulus annuente sibi praeside
dicere: Ex multis annis esse te iudicem genti huic sciens, bono animo pro me satisfaciam. Po-
tes enim cognoscere quia non plus sunt dies mihi quam XII ex quo ascendi adorare in Ierusalem, et neque
in templo invenerunt me cum aliquo disputantem, aut concursum facientem turbae, neque in
synagogis neque in civitate, neque probare possunt tibi de quibus nunc accusant me. Confiteor autem
hoc tibi, quod secundum sectam quam dicunt haeresim, sic deservio Deo patri meo, credens omnibus quae in lege
et prophetis scripta sunt, spem habens in Deum, quam et hi ipsi exspectant, resurrectionem futuram iustorum et
iniquorum. In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad Deum et ad homines semper. Post an-
nos autem plures eleemosynas facturus in gentem meam veni, et oblationes et vota, in quibus invenerunt
me purificatum in templo, non cum turba neque cum tumultu. Et apprehenderunt me cla-
mantes et dicentes: Tolle inimicum nostrum. Quidam autem Iudaei ex Asia, quos oportebat
apud te praesto esse et accusare si quid haberent adversum me, aut hi ipsi dicant si quid inve-
nerunt in me iniquitatis, cum stem in concilio, nisi de una hac solummodo voce qua clamavi

inter eos stans. quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis. Distulit autem illos fe-
lix certissime sciens de via hac. dicens. Cum tribunus lisias descenderit: audiam vos. Iussitque centurioni
custodire eum. et habere requiem. nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post aliquot autem dies ve-
niens felix cum drusilla uxore sua que erat iudea vocavit paulum. et audivit ab eo fidem
que est in christum ihesum. Disputante autem illo de iusticia et castitate. et de iudicio futuro. tre-
mefactus felix respondit. Quod nunc attinet vade. tempore autem oportuno accersiam te. simul et sperans quod
pecunia daretur ei a paulo. propter quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio autem exple-
to. accepit successorem felix porcium festum. Volens autem prestare gratiam iudeis felix: reliquit
XXV paulum vinctum. Festus ergo cum venisset in provinciam post triduum ascendit ierosolimam a
cesarea. Adieruntque eum principes sacerdotum et primi iudeorum adversus paulum. et rogabant eum po-
stulantes gratiam adversus eum. ut iuberet perduci eum in ierusalem insidias tendentes ut eum
interficerent in via. Festus autem respondit servari quidem paulum in cesarea. se autem maturius pro-
fecturum. Qui ergo in vobis potentes sunt ait. descendentes simul si quid est in viro crimen accusent eum. De-
moratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut decem: descendit cesaream. Et altera die sedit
pro tribunali. et iussit paulum adduci. Qui cum perductus esset: circumsteterunt eum qui ab ierosolima descen-
derant iudei. multas et graves causas obicientes ei. quas non poterant probare paulo rationem redden-
te. quoniam neque in legem iudeorum neque in templum neque in cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens iu-
deis gratiam prestare: respondens paulo dixit. Vis ierosolimam ascendere. et ibi de his iudica-
ri apud me? Dixit autem paulus. Ad tribunal cesaris sto. ubi me oportet iudicari. Iudeis non
nocui. sicut tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci: non recuso mo-
ri. Si vero nichil est eorum que hii accusant me: nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc fe-
stus cum consilio locutus respondit. Cesarem appellasti: ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot
transacti essent: agrippa rex et beronice descenderunt cesaream ad salutandum festum. Et cum
dies plures ibi demorarentur: festus regi indicavit de paulo dicens. Vir quidam est derelic-
tus a felice vinctus. de quo cum essem ierosolimis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum
postulantes adversus illum damnationem. Ad quos respondi. quia non est consuetudo romanis donare
aliquem hominem priusquam is qui accusatur presentes habeat accusatores. locumque defendendi accipiat
ad abluenda crimina que ei obiciuntur. Cum ergo huc convenissent: sine ulla dilatione sequen-
ti die sedens pro tribunali: iussi adduci virum. De quo cum stetissent accusatores: nullam
causam deferebant de quibus ego suspicabar malam. Questiones quasdam de sua superstitione habebant
adversus eum. et de quodam ihesu defuncto quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego
de huiusmodi questione dicebam si vellet ire ierosolimam. et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellan-
te ut servaretur ad augusti cognitionem: iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrip-
pa autem dixit ad festum. Volebam et ipse hominem audire. Respondens festus. cras inquit au-
dies eum. Altera autem die cum venisset agrippa et beronice cum multa ambitione. et introissent
in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis: iubente festo adductus est pau-
lus. Et dixit festus. Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri videtis hunc de quo omnis
multitudo iudeorum interpellavit me ierosolimis petens. et adclamantes non oportere eum am-
plius vivere. Ego vero comperi nichil dignum eum morte admisisse. Ipso autem hoc appellante:
ad augustum iudicavi mittere. De quo quid certum scribam domino non habeo. propter quod produxi
eum ad vos. et maxime ad te rex agrippa. ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine
ratione enim michi videtur mittere vinctum: et causas eius non significare. Agrippa vero ad paulum XXVI
ait. Permittitur tibi loqui pro temet ipso. Tunc paulus extenta manu cepit rationem reddere.
De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa. estimo me beatum apud te. cum sim defensurus me

maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones. Propter quod obsecro patienter
me audias. Et quidem uitam meam a iuuentute que ab initio fuit in gente mea in ierosoli-
mis nouerunt omnes iudei prescientes me ab initio si uelint testimonium perhibere. quoniam secundum
certissimam sectam nostre religionis uixi phariseus. Et nunc in spe que ad patres nostros repromissio-
nis facta est a deo sto iudicio subiectus. in quam .xii. tribus nostre nocte ac die seruientes sperant
deuenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicatur apud uos. si deus mor-
tuos suscitat. Et ego quidem existimaueram me aduersus nomen ihesu nazareni debere multa contra-
ria agere. Quod et feci ierosolimis. Et multos sanctorum ego in carceribus inclusi. a principibus sacerdotum po-
testate accepta. Et cum occiderentur: detuli sententiam. Et per omnes sinagogas puniens eos: con-
pellebam blasphemare. Et amplius insaniens in eos persequebar usque in exteras ciuitates.
In quibus dum irem damascum cum potestate et permissu principum sacerdotum die media in uia
uidi rex de celo super splendorem solis circumfulsisse me lumen. et eos qui mecum simul erant.
Omnesque nos cum decidissemus in terram: audiui uocem loquentem mihi hebraica lingua. Saule saule
quid me persequeris: Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi. Quis es domine:? Dominus autem dixit.
Ego sum ihesus quem tu persequeris. Sed exurge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi ut
constituam te ministrum et testem eorum que uidisti. et eorum quibus apparebo tibi. eripiens te de populis et
gentibus in quas nunc ego mitto te. aperire oculos eorum. ut conuertantur a tenebris ad lucem. et de
potestate sathane ad deum. ut accipiant remissionem peccatorum. et sortem inter sanctos per fidem que
est in me. Unde rex agrippa non fui incredulus celesti uisioni. Sed his qui sunt damasci primum
et ierosolimis et per omnem regionem iudee et gentibus annuntiabam ut penitentiam agerent. et
conuerterentur ad deum digna penitentie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum essem in templo
comprehensum temptabant uolentes me interficere. Auxilio autem adiutus dei usque in ho-
diernum diem sto testificans minori atque maiori nihil extra dicens quam ea que prophete locuti sunt
futura esse. et moyses si passibilis christus. si primus ex resurrectione mortuorum lumen annuntiaturus est populo
et gentibus. Hec loquente eo. et rationem reddente: festus magna uoce dixit. Insanis
paule. Multe te littere ad insaniam conuertunt. Et paulus. Non insanio inquit optime
feste. Sed sobrietatis et ueritatis uerba eloquor. Latet enim eum nihil horum arbitror. neque enim in angu- Scit .n. rex de his ad quem et constanter loquor
lo quicquam horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis:? Scio quia credis. Agrippa autem ad paulum.
In modico inquit suades me christianum fieri. Et paulus. Opto aput deum. et in modico et in
magno non tantum te: sed et omnes qui audiunt hodie fieri tales qualis et ego sum exceptis uinculis
his. Et exurrexit rex et preses. et bernice. et qui assidebant eis. Et cum secessissent: loque-
bantur ad inuicem dicentes. quia nihil morte aut uinculis dignum quid fecit homo iste. Agrippa autem
festo dixit. Dimitti poterat homo hic: si non appellasset cesarem. Ut autem iudicatum est eum na-
uigare in italiam: tradiderunt paulum cum reliquis custodiis centurioni nomine iulio
cohortis auguste. Ascendentes autem nauem hadrumetinam. et incipientes nauigare XXVII
circa asie loca sustulimus. perseuerante nobiscum aristharco: macedone thessalonicense.
Sequenti autem die deuenimus sidonem. Humane autem tractans iulius paulum permisit
ad amicos ire. et curam sui agere. Et inde cum sustulissemus: subnauigauimus cy-
prum. propterea quod essent uenti contrarii. Et pelagus cilicie et pamphilie nauigantes. xv. di-
ebus uenimus listram. que est licie. Et ibi inueniens nauem centurio alexandrinam nauigan-
tem in ytaliam: transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde nauigaremus. et uix de-
uenissemus contra gnidum. prohibente nos uento: adnauigauimus crete iuxta salmonem.
Et uix iuxta nauigantes: uenimus in locum quendam qui uocatur boni portus. cui iuxta erat
ciuitas thessala. Multo autem tempore peracto et cum iam non esset tuta nauigatio. eo quod et ie-

ieiunium iam preterisset: consolabatur paulus dicens eis. Viri video quoniam cum iniuria et multo
damno non solum oneris et navis sed et animarum nostrarum incipit esse navigatio. Centurio autem gu-
bernatori et nauclero magis credebat: quam hiis que a paulo dicebantur. Et cum aptus portus non esset
ad hiemandum: plurimi statuerunt consilium navigare inde si quomodo possent devenientes phe-
nicen. hiemare ad portum crete respicientem ad affricum et ad chorum. Aspirante autem austro
estimantes propositum se tenere. cum sustulissent de asson: legebant cretam. Non post multum autem
misit se contra ipsam ventus: typhonicus qui vocatur euro aquilo. Cumque arrepta esset navis et non pos-
set conari in ventum: data nave flatibus ferebamur. Insulam autem quandam decurrentes que vo-
catur cauda: potuimus vix obtinere scapham. Qua sublata: adiutoriis utebantur accin-
gentes navem. timentes ne in syrtim inciderent. submisso vase sic ferebantur. Valide autem
nobis tempestate iactatis: sequenti die iactum fecerunt. et tertia die: armamenta navis suis
manibus proiecerunt. Neque sole autem neque luna neque sideribus apparentibus per plures dies. et tempestate
non exigua imminente: iam ablata erat omnis spes salutis nostre. Et cum multa ieiunatio fuis-
set: tunc stans paulus in medio eorum dixit. Oportebat quidem o viri audito me non tollere an-
choram. lucrique facere iniuriam hanc et iacturam. Et nunc suadeo vobis bono animo esse. Amissio
enim nullius anime erit ex vobis preterquam navis. Astitit enim michi hac nocte angelus dei cuius ego sum et
cui deservio dicens. Ne timeas paule cesari te oportet assistere. et ecce donavit tibi deus omnes qui
navigant tecum. Propter quod bono animo estote viri. Credo enim deo meo quia sic erit quemadmo-
dum dictum est michi. In insulam autem quandam oportet nos devenire. Sed postea quam quarta decima nox super-
venit. navigantibus nobis in adria circa mediam noctem suspicabantur naute apparere sibi
aliquam regionem. Qui et summittentes bolidem: invenerunt passus .xx. Et pusillum inde
separati: invenerunt passus .xv. Timentes autem ne in aspera loca incideremus. de puppi
mittentes anchoras .iiii. optabant diem fieri. Nautis vero querentibus fugere de navi
cum misissent scapham in mare sub optentu quasi inciperent a prora anchoras ex-
tendere: dixit paulus centurioni et militibus. Nisi hii in navi manserint: vos salvi
fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scaphe. et passi sunt eam exci-
dere. Et cum lux inciperet fieri: rogabat paulus omnes sumere cibum dicens. Quartadecima
hodie die expectantes ieiuni permanetis nichil accipientes. Propter quod rogo vos sumere
cibum pro salute vestra. quia nullius vestrum capillus de capite peribit. Et cum hec dixisset:
sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium. et cum fregisset: cepit manducare. Animequi-
ores autem facti omnes. et ipsi assumpserunt cibum. Eramus vero universe anime in navi ducente
lxxvi. Et saciati cibo alleviabant navem. iactantes triticum in mare. Cum autem dies fa-
ctus esset: terram non agnoscebant. Sinum vero quendam considerabant habentem litus. in quem
cogitabant si possent eicere navem. Et cum anchoras sustulissent: committebant
se mari. simul laxantes iuncturas gubernaculorum. Et levato artemone: secundum au-
re flatum tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum dithalassum: impegerunt
navem. et prora quidem fixa manebat immobilis. Puppis vero solvebatur a vi maris. Militum
autem consilium fuit. ut custodias occiderent. ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem
volens servare paulum: prohibuit fieri. iussitque eos qui possent natare: mittere se in
mare primos et evadere. et terram exire. et ceteros alios in tabulis ferebant. quosdam super
ea que de navi erant. Et sic factum est: ut omnes anime evaderent ad terram. Et cum evasisse- XXVIII
mus: tunc cognovimus quia militene insula vocabatur. Barbari vero prestabant
non modicam humanitatem nobis. accensa enim pira: reficiebant nos omnes propter imbrem
qui imminebat et frigus. Cum congregasset autem paulus sarmentorum aliquantulam multitu-

dinem et inposuisset super ignem, vipera a calore cum processisset invasit manum eius. Ut vero viderunt
barbari pendentem bestiam in manu eius: ad invicem dicebant. Utique homicida est homo hic. Qui cum
evaserit de mari: ultio eum non sinit vivere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem: nil mali
passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum, et subito casurum, et mori. Diu autem
illis expectantibus et videntibus nil mali in eo fieri: convertentes se dicebant eum esse deum. In
locis autem illis erant predia principis insule nomine publii. qui nos suscipiens triduo benigne
exhibuit. Contigit autem patrem publii febribus et dissenteria vexatum iacere. Ad quem pau
lus intravit. Et cum orasset, et inposuisset ei manum: sanavit eum. Quo facto et omnes qui in insula
habebant infirmitates accedebant et curabantur. Qui etiam multis honoribus nos honoraverunt. et navi
gantibus nobis inposuerunt que necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus in navi alex
andrina que in insula hiemaverat. cui erat insigne castorum. Et cum venissemus siracusam:
mansimus ibi triduo. Inde circumlegentes devenimus regium. Et post unum diem flante austro secun
da die venimus puteolos. ubi inventis fratribus rogati sumus manere apud eos dies .vii. et sic veni
mus romam. Et inde cum audissent fratres appii: occurrerunt nobis usque ad forum. et tribus ta
bernas. Quos cum vidisset paulus gratias agens deo accepit fiduciam. Cum venissemus autem
romam permissum est paulo manere sibimet ipsi foris, cum castra cum custodiente se milite.
Post tertium autem diem convocavit primos iudeorum. Cumque convenissent: dicebat eis. Ego viri
fratres nil adversus plebem faciens aut morem paternum. vinctus ab iherosolimis traditus sum in ma
nus romanorum. Qui cum interrogationem de me habuissent: voluerunt me dimittere. eo quod nulla esset
causa mortis esset in me. Contradicentibus autem iudeis: coactus sum appellare cesarem. non quasi gen
tem meam habens aliquid accusare. Propter hanc igitur causam rogavi vos videre et alloqui. propter spem enim israel
cathena hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum. Nos neque litteras accepimus de te a iudea
neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit. aut locutus est quid de te malum. Rogamus autem
a te audire que sentis. Nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum
constituissent autem illi diem: venerunt ad eum in hospitium plures. quibus exponebat testificans
regnum dei. suadensque eis de ihesu ex lege moysi et prophetis a mane usque ad vesperam. Et
quidam credebant his que dicebantur. quidam vero non credebant. Cumque invicem non essent consentientes
discedebant. dicente paulo unum verbum. quia bene spiritus sanctus locutus est per ysaiam prophetam ad patres
nostros dicens. Vade ad populum istum et dic ad eos. Aure audietis et non intelligetis. et videntes
videbitis et non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius. et auribus graviter audierunt. et oculos suos
compresserunt. ne forte videant oculis, et auribus audiant. et corde intelligant. et convertantur
et sanem eos. Notum ergo sit vobis quoniam gentibus missum est hoc salutare dei. et ipsi audient.
Et cum hec dixisset: exierunt ab eo iudei multam inter se habentes questionem. Mansit autem bien
nio toto in suo conducto disputans. Et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum iudeos
atque grecos predicans regnum dei. et docens que sunt de domino ihesu christo cum omni fiducia sine prohibitione.

Iacobus dei et domini nostri ihesu christi servus duodecim tribubus que sunt in dispersione salutem. Omne I.
gaudium existimate fratres mei karissimi cum in temptationes varias incideritis. scientes quod probatio
fidei vestre patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet. ut sitis perfecti et integri in nullo defi
cientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia: postulet a deo. qui dat omnibus affluenter et non im
properat. et dabitur ei. Postulet autem in fide nil hesitans. Qui enim hesitat: similis est fluc
tui maris qui a vento movetur et circumfertur. Non ergo estimet homo ille: quod accipiat aliquid
a domino. Vir duplex animo: inconstans est in omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis in ex

altatione sua. dives autem in humilitate sua. quoniam sicut flos feni transibit. Exortus est enim sol cum
ardore. et arefecit fenum. et flos eius decidit. et decor vultus eius deperiit. Ita et dives in itineribus suis
marcescet. Beatus vir qui suffert temptationem quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam re-
promisit deus diligentibus se. Nemo cum temptatur dicat quoniam a domino temptetur. Deus enim intemptator
malorum non est. Ipse enim neminem temptat. Unusquisque vero temptatur a concupiscentia sua abstractus et illectus. Deinde
concupiscentia sua cum conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit: generat mortem. Nolite
itaque errare fratres mei dilectissimi. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est des-
cendens a patre luminum. apud quem non est transmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Volun-
tarie enim genuit nos verbo veritatis: ut simus initium aliquod creature eius. Scitis fratres mei dilec-
tissimi. Sit autem omnis omnis homo velox ad audiendum. tardus autem ad loquendum. et tardus ad iram.
Ira enim viri: iustitiam dei non operatur. Propter quod abicientes omnem inmunditiam et habundantiam ma-
litie. in mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras. Estote autem facto-
res verbi et non auditores tantum: fallentes vosmet ipsos. Quia si quis auditor est verbi et non factor: hic com-
parabitur viro inspicienti vultum nativitatis sue in speculo. Consideravit enim se
et abiit. et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfecte libertatis et permanserit in
ea non auditor obliviosus factus. sed factor operis: hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se reli-
giosum esse non refrenans linguam suam. sed seducens cor suum: huius vana est religio. Religio mun-
da et immaculata apud deum et patrem hec est. Visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum. et im-
II maculatum se custodire ab hoc seculo. Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri
ihesu christi glorie. Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum anulum habens in veste can-
dida. et pauper in sordido habitu. et intendatis in eum qui indutus est veste preclara. et dixeritis ei.
tu sede hic bene. pauperi autem dicatis. tu sta illic. aut sede sub scabello pedum meorum. nonne
iudicatis apud vosmet ipsos. et facti estis iudices cogitationum iniquarum. Audite fratres mei dilec-
tissimi. Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide. et heredes regni quod repromisit
pauperem. diligentibus se. Vos autem exhonorastis. Nonne divites per potentiam opprimunt vos. et ipsi trahunt
vos ad iudicia. Nonne ipsi blasphemant bonum nomen domini. quod invocatum est super vos. Si tamen
legem perficitis regalem secundum scripturas. Diliges proximum tuum sicut te ipsum: bene facitis. Si autem per-
sonas accipitis: peccatum operamini. Redarguti a lege quasi transgressores. Quicumque autem totam legem
servaverit. offendat autem in uno: factus est omnium reus. Qui enim dixit non mechaberis: dixit et non occi-
des. Quod si non mechaberis. occides autem: factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic facite.
sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia: illi qui non facit misericordiam.
Superexaltat autem misericordia iudicium. Quid proderit fratres mei si fidem dicat quis se habere. opera
autem non habeat. Numquid fides poterit salvare eum. Si quis frater autem aut soror nudi sint et indi-
geant victu cotidiano. dicat autem de vobis aliquis illis. Ite in pace. calefacimini et sa-
turamini. non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori. quid proderit: Sic et fides si non habeat opera:
mortua est in semet ipsa. Sed dicet quis. Tu fidem habes. et ego opera habeo. Ostende michi fidem
tuam sine operibus. et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus deus est: bene facis.
Et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis quoniam fides sine operibus mor-
tua est: Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est. offerens ysaac filium suum super
altare. Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: et ex operibus fides consummata est.
et impleta est scriptura dicens. Credidit abraham deo. et reputatum est illi ad iustitiam. et
amicus dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo. et non ex fide tantum. Similiter autem et
raab meretrix nonne ex operibus iustificata est suscipiens nuntios. et alia via eiciens.
III Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est: ita et fides sine operibus mortua est. Nolite plures magi-

fieri. Scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offen-
dit: hic perfectus est vir. Potest enim freno circumducere totum corpus. Si autem equis frenos in ora mitti-
mus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves cum magne sint, et a ventis
validis minentur: circumferuntur tamen a modico gubernaculo, ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lin-
gua modicum quidem membrum est: et magna exultat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lin-
gua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris que maculat totum corpus. et in-
flammat rotam nativitatis nostre inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et
serpentium et ceterorum domantur, et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest. Inquie-
tum malum plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus deum et patrem: et in ipsa maledicimus homines
qui ad similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei hec ita fi-
eri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam. Numquid potest fratres mei ficus uvas
facere. aut vitis ficus: Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus est inter
vos. ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientie. Quod si zelum a-
marum habetis. et contentiones sunt in cordibus vestris: nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non
est ista sapientia desursum descendens. sed terrena animalis diabolica. Ubi enim zelus et contentio: ibi
inconstantia et omne opus pravum. Que autem desursum est sapientia primum quidem pudica est. deinde pacifica.
modesta suadibilis. bonis consentiens. plena misericordia et fructibus bonis. iudicans sine simula-
tione. Fructus autem iustitie in pace seminatur facientibus pacem. Unde bella in vobis: Nonne hinc IIII
ex concupiscentiis vestris. que militant in membris vestris: Concupiscitis et non habetis. occiditis et
zelatis. et non potestis adipisci. litigatis et belligeratis et non habetis. propter quod occiditis non postula-
tis. petitis et non accipitis eo quod male petatis. ut in concupiscentiis vestris insumatis. Ad-
ulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo. Quicumque ergo voluerit amicus esse huius mun-
di: inimicus dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura dicat. Ad invidiam concupis-
cit spiritus qui habitat in vobis. Maiorem dat gratiam. propter quod dicit. Deus superbis resistit. humilibus dat gratiam.
Subditi ergo estote deo. Resistite autem diabolo et fugiet a vobis. Appropinquate deo et appropinqua-
bit vobis. Emundate manus peccatores: et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lu-
gete. risus vester in luctum convertatur: et gaudium in merorem. Humiliamini in conspectu domini et exal-
tabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri. aut qui iudicat fratrem
suum. detrahit legi: et iudicat legem. Si autem iudicas legem: non es factor legis sed iudex.
Unus est enim legislator et iudex: qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum: Ecce
nunc qui dicitis hodie aut crastino ibimus in illam civitatem. et faciemus quidem ibi an-
num. et mercabimur et lucrum faciemus. qui ignoratis quid sit in crastinum. Que est enim vita
vestra: vapor est ad modicum parens. et deinceps exterminabitur. pro eo ut dicatis si dominus vo-
luerit. et si vixerimus faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis ex-
ultatio talis maligna est. Scienti ergo bonum facere. et non facienti: peccatum est illi. Agite V
nunc divites. plorate ululantes in miseriis vestris que advenient vobis. Divitie
vestre putrefacte sunt. et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum e-
ruginavit. et erugo eorum in testimonium vobis erit. et manducabit carnes vestras sicut
ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messu-
erunt regiones vestras que fraudata a vobis clamat. et clamor eorum in aures domini saba-
oth introivit. Epulati estis super terram. et in luxuriis enutristis corda vestra. in die
occisionis adduxistis. occidistis iustum. et non restitit vobis. Patientes ergo estote fratres usque ad
adventum domini. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre patienter ferens donec
accipiat temporaneum et serotinum terre. Patientes estote et vos. et confirmate corda.

quoniam adventus domini appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ec-
ce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali, longanimitatis, laboris et patientie,
VI prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus qui sustinuerunt. Sufferentiam iob audistis et finem
domini vidistis quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia fratres mei nolite iurare neque per celum neque per
terram, neque per aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester est est, non non, ut non sub iudicio decidatis.
Tristatur aliquis vestrum? oret equo animo et psallat. Infirmatur aliquis ex vobis? inducat presbyteros ecclesie
et orent super eum unguentes eum oleo in nomine domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et allevabit
eum dominus et si in peccatis sit: remittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra et orate pro invi-
cem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis pas-
sibilis, et oratione oravit ut non plueret super terram, et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum
oravit et celum dedit pluviam et terra dedit fructum suum. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a
veritate, et converterit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue, salvabit
animam eius a morte, et operit multitudinem peccatorum.
Tempore quo cepit ecclesia quedam de gentilitate que transierant ad iudaismum credidisse [illegible] et a
I PETRUS apostolus ihesu christi electis advenis dispersionis ponti galatie capadocie asie et bi- fide prevaricati sunt et dispersi
thinie. secundum prescientiam dei patris. in sanctificationem spiritus. in obedientiam et aspersionem sanguinis sunt hos [illegible]
ihesu christi. gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi qui secundum magnam tat apostolus. Scribit
misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem ihesu christi ex mortuis in hereditatem incorrup- [illegible] autem a
tibilem, et incontaminatam, et immarcescibilem, conservatam in celis in vobis qui in virtute dei custodimini roma [illegible]
per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo. in quo exultabitis. Modicum nunc si oportet clau[illegible]
contristari in variis temptationibus, ut probatio vestre fidei multo pretiosior sit auro quod per ignem probatur, tis.
inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione ihesu christi. Quem cum non videritis diligi-
tis, in quem nunc quoque non videntes creditis. credentes autem exultabitis letitia inenarrabili,
et glorificata. reportantes finem fidei vestre salutem animarum. De qua salute exquisierunt atque scru-
tati sunt prophete. qui de futura in vobis gratia prophetaverunt. scrutantes quod vel quale tempus sig-
nificaret in eis spiritus christi: prenuntians eas que in christo sunt passiones, et posteriores glorias. qui-
bus revelatum est. quia non sibimetipsis. vobis autem ministrabant ea. que nunc nuntiata sunt vobis per eos qui
eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de celo. In quem desiderant angeli prospicere. Propter
quod succincti lumbos mentis vestre sobrii perfecti. sperate in eam que offertur vobis gratiam in revela-
tione ihesu christi. Quasi filii obedientie non configurati prioribus ignorantie vestre desideriis. sed secundum eum qui
vocavit vos sanctum, et ipsi sancti in omni conversatione sitis. quoniam scriptum est. Sancti eritis quoniam ego sanctus
sum. Et si patrem invocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus in
timore incolatus vestri tempore conversamini. Scientes quod non corruptibilibus auro vel
argento redempti estis de vana vestra conversatione paterne traditionis: sed pretioso sanguine
agni incontaminati et immaculati christi. precogniti quidem ante constitutionem mundi, manife-
stati autem novissimis temporibus: propter vos. qui per ipsum fideles estis in deo. qui suscitavit eum
a mortuis, et dedit illi gloriam sempiternam, ut fides vestra et spes esset in deo. Animas vestras
castificantes in obedientia caritatis. in fraternitatis amore. simplici ex corde invicem di-
ligite attentius renati non ex semine corruptibili. sed incorruptibili per verbum dei vivi et per-
manentis in eternum. Quia omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos feni. Exaruit fenum et
flos eius decidit. verbum autem domini manet in eternum. hoc est autem verbum quod evangelizatum
est in vobis. Deponentes igitur omnem malitiam et omnem dolum. et simulationes et invidias. et
II omnes detractiones sicut modo geniti infantes rationabile sine dolo. lac concupiscite. ut in
eo crescatis in salutem. Si tamen gustastis quoniam dulcis est dominus. ad quem accedentes lapidem

uiuum ab hominibus quidem reprobatum. a deo autem electum et honorificatum. et ipsi tamquam lapides uiui superedifica-
mini in domos spirituales. sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias acceptabiles deo per ihesum christum.
Propter quod continet scriptura. Ecce pono in syon lapidem summum angularem electum preciosum. et qui credi-
derit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus. Non credentibus autem lapis quem reprobaue-
runt edificantes. hic factus est in caput anguli. et lapis offensionis et petra scandali hiis qui offendunt
uerbo. nec credunt in quo et positi sunt. Vos autem genus electum regale sacerdotium. gens sancta. populus adquisitionis.
ut uirtutes annuncietis eius qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumen suum. Qui aliquando
non populus. nunc autem populus dei. Qui non consecuti misericordiam: nunc autem misericordiam consecuti. Karissimi: obsecro uos tam-
quam aduenas et peregrinos abstinere a carnalibus desideriis que militant aduersus animam. Conuersationem
uestram inter gentes habentes bonam: ut in eo quod detractant de uobis tamquam de malefactoribus ex bonis
operibus uos considerantes glorificent deum in die uisitationis. Subiecti estote omni humane creature
propter deum. Siue regi quasi precellenti. siue ducibus tamquam ab eo missis ad uindictam malefactorum.
laudem uero bonorum. Quia sic est uoluntas dei: ut benefacientes obmutescere faciatis imprudenti-
um hominum ignorantiam. Quasi liberi: et non quasi uelamen habentes malicie libertatem: sed sicut serui dei. Omnes
honorate: fraternitatem diligite. deum timete: regem honorificate. Serui subditi estote in
omni timore dominis. non tantum bonis et modestis: sed et discolis. Hec est enim gratia si propter conscientiam dei sustinet quis
tristicias patiens iniuste. Que enim gratia est si peccantes. et colaphizati suffertis. Sed si benefacientes
patienter sustinetis: hec est gratia apud deum. In hoc enim uocati estis. quia et christus passus est pro nobis: uobis
relinquens exemplum ut sequamini uestigia eius. Qui peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore
eius. Qui cum malediceretur: non maledicebat. cum pateretur: non comminabatur. Tradebat autem iudicanti
se iniuste. qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. ut peccatis mortui iusticie uiua-
mus. cuius liuore sanati estis. Eratis enim sicut oues errantes: sed conuersi estis nunc ad pastorem et episcopum
III animarum uestrarum. Similiter et mulieres subdite sint uiris suis: ut et si qui non credunt uerbo: per mulierum
bonam conuersationem sine uerbo lucrifiant. Considerantes in timore sanctam conuersationem uestram. Quarum sit
non extrinsecus capillatura. aut circumdatio auri aut indumenti uestimentorum cultus. sed qui abscon-
ditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus qui est in conspectu dei locuples. Sic e-
nim aliquando et sancte mulieres sperantes in deo. ornabant se subiecte propriis uiris. sicut sara obe-
diebat abrahe. dominum eum uocans. cuius estis filie benefacientes. et non timentes perturbationem ullam.
Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori uasculo muliebri impertientes honorem.
tamquam et coheredibus gratie uite. ut non impediantur orationes uestre. In fide autem omnes unanimes in
oratione. estote compatientes. fraternitatis amatores. misericordes. modesti humiles. Non reddentes
malum pro malo. nec maledictum pro maledicto: sed econtrario benedicentes. Quia in hoc uocati estis ut bene-
dictionem hereditate possideatis. Qui enim uult uitam diligere. et uidere dies bonos: coerceat linguam
suam a malo. et labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo. et faciat bonum. inquirat pa-
cem. et sequatur eam. Quia oculi domini super iustos: et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facien-
tes mala. Et quis est qui uobis noceat si boni emulatores fueritis: Sed et si quid patimini propter iu-
sticiam: beati. Timorem eorum ne timueritis: ut non conturbemini. Dominum autem christum sanctificate in cor-
dibus uestris. Parati semper estote ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea que in uobis
est fide et spe. sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam. ut in eo quod detrahunt de uo-
bis. confundantur qui calumpniantur uestram bonam in christo conuersationem. Melius est enim benefacientes si
uelit uoluntas dei pati quam malefacientes. Quia et christus semel pro peccatis nostris mortuus est. iustus
pro iniustis. ut nos offerret deo. mortificatos quidem carne. uiuificatos autem spiritu. In quo et hiis
qui in carcere conclusi erant spiritu ueniens predicauit. qui increduli fuerant aliquando. quando expecta-
bant dei pacientiam in diebus noe. cum fabricaretur archa. in qua pauci id est octo anime salue facte
sunt per aquam.

Quod et vos nunc similis forme salvos facit baptisma. Non carnis depositio sordium: sed conscientie bone in
terrogatio in deum. Per resurrectionem ihesu christi in domino. Qui est in dextera dei: deglutiens mortem, ut vite eterne heredes
efficiamur, profectus in celum. subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus. Christo igitur passo in car IIII
ne. et vos eadem cogitatione armamini. quia qui passus est in carne desiit a peccatis. ut iam non hominum de
sideriis. sed voluntate dei. quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad
voluntatem gentium consummandam. qui ambulaverunt in luxuriis. desideriis. vinolentiis. comes
sationibus. potationibus. et ydolorum cultibus illicitis. In quibus nunc obstupescunt. In quo admirantur non concurren
tibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare
vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est. ut iudicentur quidem secundum homines in carne,
vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquavit. Estote itaque prudentes. et vigila
te in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismet ipsis caritatem continuam habentes: quia caritas operit
multitudinem peccatorum. hospitales invicem: sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alter
utrum illam administrantes. sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur: quasi ser
mones dei. Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat deus. ut in omnibus honorificetur
deus per ihesum christum cui est gloria et imperium in secula seculorum. Karissimi. nolite peregrinari in fervore qui
ad temptationem vobis fit. quasi novi aliquid vobis contingat. sed communicantes christi passionibus gaudete
ut et in revelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine christi: beati eritis. quoniam quod
est honoris glorie et virtutis dei et qui est eius spiritus super vos requiescet. Nemo autem vestrum patiatur quasi homicida
aut fur aut maledicus. aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus: non erubescat. glorificet autem
deum in isto nomine. quoniam tempus est ut incipiat iudicium de domo dei. Si autem primum a nobis, quis finis eorum
qui non credunt dei evangelio. Et si iustus quidem vix salvabitur. impius et peccator ubi parebunt. Itaque et
hii qui patiuntur secundum voluntatem dei. fideli creatori commendant animas suas in benefactis. Se V
niores ergo qui in vobis sunt obsecro. consenior et testis christi passionum. qui et eius que in futuro revelanda est
glorie communicator. Pascite qui in vobis est gregem dei providentes non coacte sed spontanee secundum deum.
Neque turpis lucri gratia. sed voluntarie. Neque ut dominantes in cleris: sed forma facti gregi ex animo. Et
cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcescibilem glorie coronam. Similiter adolescentes
subditi estote senioribus. Omnes enim invicem humilitatem insinuate. quia deus superbis resistit, humili
bus autem dat gratiam. humiliamini igitur sub potenti manu dei: ut vos exaltet in tempore visitatio
nis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum: quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vi
gilate. quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devoret. cui resisti
te fortes in fide. scientes eandem passionem ei que in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie
qui vocavit vos in eternam suam gloriam in christo ihesu modicum passos: ipse perficiet. confirmabit. so
lidabitque. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Per silvanum fidelem fratrem vobis ut
arbitror breviter scripsi. obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam dei in qua statis.
Salutat vos ecclesia que est in babilone coelecta et marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto.
Gratia vobis omnibus qui estis in christo. amen.

Istam etiam quibus et primam scribit epistolam. ecclesiis profectus dispersionis. P. G. C. A. et Bi. confirmans
eos adversus pseudo. qui veram doctrinam corrumpentes: suos inducebant errores. ut qui persecutionibus
non cesserant: hereticis non cederent.

I Simon petrus servus et apostolus ihesu christi hiis qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia dei
nostri et salvatoris ihesu christi. gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione domini nostri ihesu christi. Quomodo
omnia nobis divine virtutis sue que ad vitam et pietatem donata sunt. per cognitionem eius qui voca
vit nos propria gloria et virtute. per quem maxima et preciosa nobis promissa donavit. ut per hec efficiamini
divine consortes nature. fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Vos autem curam omnem sub
inferentes ministrate in fide vestra virtutem. In virtute autem scientiam. In scientia autem abstinentiam.

In abstinentia autem patientiam. In patientia autem pietatem. In pietate autem fraternitatis amorem. In a-
more fraternitatis caritatem. Haec enim si vobiscum adsint et superent, non vacuos nec sine fructu vos
constituent in domini nostri Iesu Christi cognitione. Cui enim non praesto sunt haec, caecus est et manu temptans, obli-
vionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bo-
na opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Haec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic
enim habundanter ministrabitur vobis introitus in aeternum regnum domini nostri et salvatoris Iesu Christi. Propter
quod incipiam vos semper commonere de his. Et quidem scientes et confirmatos in praesenti veritate. Iustum
autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione. Certus quod velox est depositio
tabernaculi mei. secundum quod et dominus noster Iesus Christus significavit mihi. Dabo autem operam et frequenter
habere vos post obitum meum ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam
fecimus vobis domini nostri Iesu Christi virtutem et praesentiam. sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipi-
ens enim a deo patre honorem et gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. hic est filius meus
dilectus. in quo mihi complacui ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de caelo allatam. cum essemus cum
ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui bene facitis attendentes quasi lucernae
lucenti in caliginoso loco. donec dies illucescat. et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum
intellegentes quod omnis prophetia scripturae propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana al-
lata est aliquando prophetia. sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo.
sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perditionis. et eum qui emit eos dominum negant.
superducentes sibi celerem perditionem. et multi sequentur eorum luxurias. per quos via veritatis blasphemabitur.
et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur. quibus iudicium iam olim non cessat. et perditio
eorum non dormitat. Si enim angelis peccantibus deus non pepercit. sed rudentibus inferni detractos in tar- II
tarum tradidit in iudicium cruciandos reservari. et originali mundo non pepercit. sed octavum
Noe iustitiae praeconem custodivit diluvium mundo impiorum inducens. et civitates Sodomorum et Go-
morreorum in cinerem redigens eversione damnavit. exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens.
et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit. Aspectu enim
et auditu iustus erat habitans apud eos qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant.
Novit dominus pios de temptatione eripere. iniquos vero in diem iudicii cruciandos reservare. Magis
autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditiae ambulant. dominationemque contemnunt. audaces
sibi placentes sectas non metuunt introducere blasphemantes. ubi angeli fortitudine et vir-
tute cum iam sint maiores non portant adversum se execrabile iudicium. Hii vero velut irra-
tionabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem in his quae ignorant blasphemantes. in
corruptione sua peribunt. percipientes mercedem iniustitiae voluptatem existimantes diei delicias
coinquinationes et maculae in deliciis affluentes. in conviviis suis luxuriantes vobiscum. oculos
habentes plenos adulterio. et incessabili delicto pellicientes animas instabiles. cor exercitatum haben-
tes avaritia. maledictionis filii derelinquentes rectam viam erraverunt secuti viam Balaam
ex Bosor qui mercedem iniquitatis amavit. correptionem habuit suae vesaniae. Subiugale mu-
tum in hominis voce loquens prohibuit prophetae insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua. et nebulae turbini-
bus exagitatae. quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt
in desideriis carnis luxuriae eos qui paululum effugiunt. qui in errore conversantur. libertatem illis
promittentes. cum ipsi servi sint corruptionis. a quo enim quis superatus est huius et servus est. Si enim refugi-
entes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris Iesu Christi. his rursum impli-
cati superantur. facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam iusti-
tiae: quam post cognitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim
illis illud veri proverbii. Canis reversus ad vomitum suum. et sus lota in volutabro luti.
Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistulam. in quibus excito vestram in commonitione sinceram III
mentem.

ut memores sitis eorum que predixi verborum a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum preceptorum domini et salvatoris. hoc primum
scientes quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes
et dicentes: ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt: omnia sic perseverant ab initio
creature. latet enim eos hoc volentes quod celi erant prius et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo per que ille
tunc mundus aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni servati in diem
iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos karissimi quia unus dies apud dominum sicut
mille anni et mille anni sicut dies unus. Non tardat dominus promissis. sed patienter agit propter vos a-
liquos nolens perire. sed omnes ad penitentiam reverti. adveniet autem dies domini ut fur. in quo celi magno
impetu transient. elementa vero calore solventur. Cum hec igitur omnia dissolvenda sint. quales oportet vos esse in sanctis conversa-
tionibus et pietatibus expectantes et properantes in adventum diei. per quem celi ardentes solventur et ele-
menta ignis ardore tabescent. Novos vero celos et novam terram et promissa ipsius expectamus in quibus iu-
stitia habitat. Propter quod karissimi hec expectantes satagite immaculati et inviolati inveniri ei in pace
et domini nostri longanimitatem salutem arbitramini. sicut et karissimus noster frater paulus secundum datam sibi sapientiam scri-
psit vobis. sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de his. in quibus sunt quedam difficilia intellectu que indocti et insta-
biles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. vos igitur fratres prescientes custodite ne insipientium
errore traducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et cognitione domini nostri ihesu christi et
salvatoris. Ipsi gloria et nunc et in diem eternitatis. amen.

Scripserat iohannes evangelium adversus dogmata hereticorum qui de verbi eternitate male sentiebant et
male predicabant. Scripsit et epistolam adversus eosdem et aliorum hereticorum stultitiam. in qua de fide et
caritatis perfectione agit. ut intelligamus quod credere quod diligere debeamus. Multi enim prius dogma-
tibus induti de sinceritate fidei et caritatis non bene intelligebant. Dicebant opera caritatis esse
crebro ieiunare. luxuriari. consentire viciis alienis. contradicentes communicare passionibus christi et multa
que implevit per caritatem dei et proximi. In prima epistola ad commendationem sermonis divinitatem
et humanitatem christi describit. in qua caritatem dei ad homines et suam ad illos quibus scribit insinuat.

T Quod fuit ab initio quod audivimus. quod vidimus oculis nostris. quod perspeximus et manus nostre con-
trectaverunt de verbo vite. Et vita manifestata est et vidimus et testamur et annuntiamus vo-
bis vitam eternam que erat apud patrem et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus annuntiamus vo-
bis. ut et vos societatem habeatis nobiscum. et societas nostra sit cum patre et cum filio eius ihesu christo. Et hec scri-
bimus ut gaudeatis. ut gaudium vestrum sit plenum. Et hec est annuntiatio quam audivimus ab eo
et annuntiamus vobis. quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum
eo et in tenebris ambulamus: mentimur et non facimus veritatem. Si autem in luce ambulamus sicut et ipse est
in luce: societatem habemus ad invicem. et sanguis ihesu christi filii eius mundat nos ab omni peccato. Si
dixerimus quoniam peccatum non habemus: ipsi nos seducimus. et veritas dei in nobis non est. Si confiteamur pecca-
ta nostra. fidelis et iustus est ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixeri-
mus quoniam non peccavimus: mendacem facimus eum. et verbum eius non est in nobis. Filioli mei hec scribo vobis ut non
peccetis. Sed et si quis peccaverit: advocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum. et ipse est propiciatio pro
peccatis nostris. Non pro nostris autem tantum: sed et pro totius mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum. si
mandata eius observemus. Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit: mendax est et in hoc ve-
ritas non est. Qui autem servat mandatum eius: vere in hoc caritas dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso su-
mus. Qui dicit se in ipso manere. debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Karissimi non manda-
tum novum scribo vobis. sed mandatum vetus quod habuistis ab initio. Mandatum vetus est verbum quod au-
distis. Iterum mandatum novum scribo vobis quod est verum et in ipso et in vobis. quia tenebre iam tran-
sierunt. et verum lumen iam lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit: in tenebris est usque ad-
huc. Qui diligit fratrem suum in lumine permanet. et scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum

in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat: quia tenebre obcecaverunt oculos
II eius. Scribo vobis filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Scribo vobis patres quoniam cogno
vistis eum qui ab initio est. Scribo vobis adolescentes quoniam vicistis malignum. Scribo vobis in
fantes quoniam cognovistis patrem qui ab initio est. Scripsi vobis iuvenes quoniam fortes estis, et verbum domini
in vobis manet, et vicistis malignum. Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt.
Si quis diligit mundum: non est caritas patris in eo. quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est,
et concupiscentia oculorum, et superbia vite. que non est ex patre, sed ex mundo est. et mundus transit, et concupiscentia eius. qui
autem facit voluntatem dei: manet in eternum. Filioli novissima hora est, et sicut audistis quia
antichristus venit. nunc antichristi multi facti sunt. Unde scimus quia novissima hora est. Ex nobis prodierunt, sed
non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis: permansissent utique nobiscum. Sed ut manifesti
sint quoniam non sunt omnes ex nobis. Sed vos unctionem habetis a sancto, et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi igno
rantibus veritatem, sed quasi scientibus eam, et quoniam omne mendacium ex veritate non est. Quis est mendax nisi qui ne
gat quoniam Iesus non est Christus? hic est antichristus qui negat patrem et filium. Omnis qui negat filium: nec patrem habet.
Qui confitetur filium: et patrem habet. Vos quod audistis ab initio: in vobis permaneat. Si autem
in vobis permanserit quod ab initio audistis: et vos in filio et patre manebitis. Et hec est repro
missio quam ipse pollicitus est nobis: vitam eternam. Hec scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos
unctionem quam accepistis ab eo: maneat in vobis. et non necesse habetis: ut aliquis vos doceat.
Sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, et verum est, et non est mendacium. et sicut docuit vos: manete in eo.
Et nunc filioli manete in eo. ut cum apparuerit: habeamus fiduciam, et non confundamur ab eo in adventu
eius. Si scitis quoniam iustus est: scitote quoniam et omnis qui facit iustitiam, ex ipso natus est. Videte qualem III
caritatem dedit nobis pater. ut filii dei nominemur et simus. Propter hoc mundus non novit nos. quia non
novit eum. Karissimi nunc filii dei sumus, et nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit:
similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. et omnis qui habet hanc spem in eo sanctificat se. sicut et ille sanctus est.
Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit. et peccatum est iniquitas. et scitis quoniam ille apparuit ut peccata
tolleret. et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet: non peccat. et omnis qui peccat non videt eum. nec cognovit
eum. Filioli nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est. sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex di
abolo est. quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei: ut dissolvat opera
diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit. quoniam semen ipsius in eo manet. et non potest peccare quoniam
ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus: non est ex deo. et qui non
diligit fratrem suum. Quoniam hec est annuntiatio quam audistis ab initio. ut diligatis alterutrum. Non
sicut Cain qui ex maligno erat. occidit fratrem suum. et propter quid occidit eum? quoniam opera eius maligna
erant. fratris autem eius iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniam trans
lati sumus de morte ad vitam: quoniam diligimus fratres. Qui non diligit: manet in morte. Omnis qui odit
fratrem suum: homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida: non habet vitam eternam in se manentem. In hoc
cognovimus caritatem dei: quoniam ille pro nobis animam suam posuit. et nos debemus pro fratribus animas ponere.
Qui habuerit substantiam mundi. et viderit fratrem suum necessitatem habere. et clauserit viscera sua ab
eo. quomodo caritas dei manet in eo? Filioli mei non diligamus verbo neque lingua: sed opere
et veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus. et in conspectu eius suademus corda nostra. Quoniam si
reprehenderit nos cor nostrum: maior est deus corde nostro et novit omnia. Karissimi si cor nostrum non reprehenderit
nos: fiduciam habemus ad deum. et quodcumque petierimus accipiemus ab eo. quoniam mandata eius custodimus.
et ea que sunt placita coram eo facimus. et hoc est mandatum eius. ut credamus in nomine filii eius Iesu Christi. et di
ligamus alterutrum. sicut dedit mandatum nobis. et qui servat mandata illius: in illo manet.
et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis: de spiritu quem dedit nobis. Karissimi: noli IIII
te omni spiritui credere. sed probate spiritus si ex deo sint. quoniam multi pseudo prophete exierunt in mundum.

In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur ihesum christum in carne venisse: ex deo est. et
omnis spiritus qui solvit ihesum ex deo: non est. et hic est antichristus. de quo audistis quoniam venit. et nunc iam
in mundo est. Vos ex deo estis filioli. et vicistis eum. quoniam maior est qui in vobis est. quam qui in mun-
do est. Ipsi de mundo sunt. ideo de mundo loquuntur. et mundus eos audit. Nos ex deo sumus.
Qui novit deum audit nos. qui non est ex deo: non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis: et spiritum
erroris. Karissimi diligamus invicem quia caritas ex deo est. et omnis qui diligit: ex deo
natus est. et cognoscit deum. Qui non diligit deum: non novit deum. quoniam deus caritas est. In hoc appa-
ruit caritas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in mundum ut vivamus
per eum. In hoc est caritas. non quasi nos dilexerimus deum: sed quoniam ipse prior dilexit nos. et misit filium su-
um propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi si deus dilexit nos: et nos debemus alterutrum diligere. De-
um nemo vidit umquam. Si diligamus invicem deus in nobis manet. et caritas eius in nobis
perfecta est. In hoc intelligimus quoniam in eo manemus. et ipse in nobis. quoniam de spiritu suo dedit no-
bis. Et nos vidimus et testificamur quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quis-
quis confessus fuerit quoniam ihesus est filius dei deus in eo manet. et ipse in deo. et nos cognovimus
et credidimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est. et qui manet in caritate
in deo manet. et deus in eo. Et in hoc perfecta est caritas dei nobiscum ut fiduciam habeamus
in die iudicii. quia sicut ille est. et nos sumus: in hoc mundo. Timor non est in caritate. sed per-
fecta caritas foras mittit timorem. quoniam timor penam habet. Qui autem timet: non est perfectus
in caritate. Nos ergo diligamus deum: quoniam ipse prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo
deum. et fratrem suum oderit: mendax est. Si autem non diligit fratrem suum quem videt. deum
quem non videt quomodo potest diligere: et hoc mandatum habemus a deo. ut qui diligit deum:
V diligat et fratrem suum. Omnis qui credit quoniam ihesus est christus. ex deo natus est. Et omnis qui
diligit eum qui genuit: diligit eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus
natos dei cum deum diligamus. et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas
dei in nobis. ut mandata eius custodiamus. et mandata eius gravia non sunt. Quoniam omne quod
natum est ex deo: vincit mundum. Et hec est victoria que vincit mundum: fides nostra.
Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam ihesus est filius dei: hic est qui venit per aquam et san-
guinem ihesus christus. Non in aqua solum: sed in aqua et sanguine. et spiritus est qui testificatur:
quoniam christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in celo. pater et verbum et spiritus sanctus.
et hii tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra. spiritus aqua et sanguis.
Si testimonium hominum accipimus: testimonium dei maius est. Quoniam hoc est testimo-
nium dei quod maius est: quod testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei: habet testimo-
nium dei in se. Qui non credit in filio: mendacem facit eum quoniam non credit in testimonio
quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium quoniam vitam eternam dedit nobis
deus. et hec vita in filio eius est. Qui habet filium habet vitam. qui non habet filium dei: non habet vitam.
Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis eternam qui creditis in nomine filii dei. Et hec est
fiducia quam habemus ad eum. quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius: audiet nos.
Et scimus quia audit nos quicquid petierimus. Scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab
eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem: petat. et dabitur vita peccanti non ad
mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico: ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est. et
est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo non peccat. sed generatio dei conservat
eum. et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo nati sumus. et mundus
totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit. et dedit nobis sen-
sum ut cognoscamus deum verum. et simus in vero filio eius. Hic est verus deus. et vita

eterna. Filioli: custodite vos a simulachris.

Cuius quidam dubitant utrum hee due epistole sint iohannis apostoli propter hoc quod stilus sit primo et
in verbis, et in sibi assertione fidei et caritatis adversus hereticos: probantur esse apostoli, non io-
hannis presbiteri. Scribit autem ad quandam babiloniam que proprio nomine electa vocabatur, monens
ipsam et natos eius, ne propter hereticos discedant a proposito fidei. Per hanc electam significatur uni-
versalis ecclesia, per filios eius: minores ab ecclesia geniti in fide. Scribit ergo universali ecclesie
non esse fidei perfectionem extra caritatem, et hereticos detestatur qui dividunt ihesum christum.

Senior electe domine et natis eius quos ego diligo in veritate, et non ego solus sed et omnes qui nove-
runt veritatem, propter veritatem que permanet in nobis et nobiscum erit in eternum. Sit vobiscum
gratia, misericordia, pax a deo patre et a christo ihesu filio patris in veritate et caritate. Gavisus sum
valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus a patre.
Et nunc rogo te domina non tanquam mandatum novum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio, ut di-
ligamus alterutrum. Et hec est caritas ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc enim man-
datum est, ut quemadmodum audistis ab initio: ambuletis in eo. Quoniam multi seductores exierunt
in mundum qui non confitentur ihesum christum: venientem in carne. Hic est seductor et antichristus. Vi-
dete vosmetipsos ne perdatis que operati estis, sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui precedit
et non permanet in doctrina christi: deum non habet. Qui permanet in doctrina: hic et filium et patrem habet.
Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert: nolite recipere eum in domum, nec ave ei
dixeritis. Qui enim dicit illi ave: communicat operibus illius malignis. Ecce predixi vobis ut in die
domini nostri non confundamini. Plura habens vobis scribere: nolui per cartam et atramentum.
Spero enim me futurum apud vos, et os ad os loqui ut gaudium vestrum sit plenum. Salutant te fi-
lii sororis tue electe. Gratia tecum amen.

Gaius fide susceptus est, bonis in actibus: predicatores et auditores verbi dei suscipiebat
et de facultatibus ministrabat sicut in epistola declaratur. Commendat autem hospitalitatem,
ne ab ea desistat exemplo et instructu diotrepis: invitat. Diotrepes enim asserebat inutilem esse hospitalitatem.

Senior gaio karissimo quem ego diligo in veritate. Karissime de omnibus orationem facio prospe-
re ingredi et valere, sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde de venienti-
bus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue, sicut tu in veritate ambulas.
Maiorem autem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios meos ambulantes in veritate.
Karissime fideliter facis quicquid operaris in fratres et hoc in peregrinos, qui testimonium reddi-
derunt caritati tue in conspectu ecclesie, quos benefaciens deduces digne deo. Pro nomine e-
nim eius profecti sunt nil accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi, ut coopera-
tores simus veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie, sed is qui amat primatum gere-
re in eis diotrepes non recipit nos. Propter hoc si venero commoneam eius opera que facit verbis
malignis garriens in nos, et quasi non ei ista sufficiant: nec ipse suscipit fratres, et eos qui
suscipiunt prohibet, et de ecclesia eicit. Karissime noli imitari malum sed quod bonum est. Qui be-
nefacit: ex deo est. Qui malefacit: non videt deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa
veritate, et nos testimonium perhibemus, et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. Multa
habui scribere tibi, sed nolui per calamum per calamum et atramentum scribere tibi. Spero autem
protinus te videre, et os ad os loqui. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos per nomen.
Iudas qui et taddeus contra eosdem fidei corruptores scribit, quos petrus et iohannes in suis dampnant
epistolis. Intendit autem commonere fideles ne consentiant perversoribus qui
a fide et castitatis gratia se ipsos et alios retrahebant.

I Iudas ihesu christi servus. frater autem iacobi. hiis qui sunt in deo patre dilectis. et ihesu christo conserva-
tis et vocatis. Misericordia vobis et pax adimpleatur. Karissimi. Omnem sollicitudinem faciens scri-
bendi vobis de communi vestra salute necesse habui scribere vobis deprecans supercertari semel tradi-
te sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines qui olim prescripti sunt in hoc iudicium impii domi-
ni nostri ihesu christi gratiam transferentes in luxuriam. et solum dominatorem. et dominum nostrum ihesum christum ne-
gantes. Commonere autem vos volo scientes semel omnia quoniam ihesus populum de terra egypti sal-
vans. secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum. sed dere-
liquerunt suum domicilium. in iudicium dei magni vinculis eternis sub caligine reservavit.
5 Sicut sodoma et gomorra. et finitime civitates simili modo exfornicate. et abeuntes post car-
nem alteram. facte sunt exemplum ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hii qui carnem quidem macu-
lant. dominationem autem spernunt. maiestatem blasphemant. Cum michael archangelus cum diabo-
lo disputans altercaretur de moysi corpore. non est ausus iudicium inferre blasphemie. sed
dixit. Imperet tibi dominus. Hii autem quecumque quidem ignorant blasphemant. quecumque autem naturaliter tamquam
II muta animalia norunt. in hiis corrumpuntur. Ve illis qui in via caym abierunt. et errore bala-
am mercede effusi sunt. et contradictione chore perierunt. hii sunt in epulis suis macule convivan-
tes. sine timore semet ipsos pascentes nubes sine aqua que a ventis circumferuntur. arbores au-
tumpnales infructuose. bis mortue eradicate. fluctus feri maris despumantes suas
confusiones. Sidera errantia quibus procella tenebrarum in eternum servata est. Prophetavit autem
de hiis septimus ab adam enoch dicens. Ecce venit dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra
omnes. et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt. et de omnibus du-
ris que locuti sunt contra eum peccatores impii. Hii sunt murmuratores querulosi. secundum desideria ambulan-
tes. et os eorum loquitur superbiam. mirantes personas questus causa. Vos autem karissimi memores
estote verborum que predicta sunt ab apostolis domini nostri ihesu christi qui dicebant quoniam in novissimo tempore
venient illusores secundum desideria sua ambulantes non in pietate. hii sunt qui segregant
semet ipsos animales spiritum non habentes. Vos autem karissimi superedificantes vosmet ipsos sanctissime
vestre fidei in spiritu sancto orantes ipsos vos in dilectione dei servate. expectantes misericordiam domi-
ni nostri ihesu christi. in vitam eternam. et hos quidem arguite iudicatos. illos vero salvate de igne ra-
pientes. Aliis autem miseremini in timore odientes et eam que carnalis est maculatam tu-
nicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato. et constituere ante conspectum glorie sue in ex-
ultatione soli deo salvatori nostro per ihesum christum dominum nostrum gloria magnificentia impe-
rium et potestas ante omne seculum. et nunc et in omnia secula seculorum. amen.

Non ita est ordo apud grecos qui integre sapiunt. et fidem rectam sectantur epistolarum vii. que cano-
nice nuncupantur. sicut in latinis codicibus invenitur. ut quia petrus primus est in numero a-
postolorum: prime sint etiam eius epistole in ordine ceterarum. Sed sicut evangelistas dudum ad veritatis lineam
correximus: ita has proprio ordini deo nos adiuvante reddidimus. Est enim prima earum u-
na iacobi. petri due. iohannis tres. et iude una. Que si sicut ab eis digeste sunt: ita quoque ab
interpretibus fideliter in latinum eloquium verterentur. nec ambiguitatem legentibus facerent.
nec sermonum sese varietates impugnarent. illo precipue loco. ubi de unitate trinitatis in
prima iohannis epistola positum legimus. in qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a
fidei veritate comperimus. trium tantummodo vocabula hoc est aque sanguinis et spiritus in ipsa sua editione
ponentibus. et patris verbique ac spiritus testimonium omittentibus. In quo maxime et fides catholica
roboratur. et patris et filii et spiritus sancti una divinitatis substantia comprobatur. In ceteris vero epistolis quantum
ab aliorum distat editione: lectoris prudentie derelinquo. Sed tu virgo christi eustochium dum a
me impensius veritatem scripture inquiris: meam quodammodo senectutem invidorum dentibus corrodendam

exponis. qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronuntiant scripturarum. Sed ego in tali opere nec
emulorum meorum inuidentiam pertimesco. nec sancte scripture ueritatem poscentibus denegabo.
Quia in circumcisione ordinatus erat iacobus apostolus. mittit eos qui ex circumcisione erant. sicut presen
tes colloquendo docet. sic absens per epistolam consolari increpare instruere corrigere. legimus enim
solo beato stephano. quia facta est persecutio magna in ecclesia illa que erat ierosolimis. et omnes dispersi sunt per regiones
iudee et samarie preter apostolos. huius autem diffusis qui propter iustitiam passi sunt. mittit epistolam. Scribit
et apostolis qui perceperant fidem et nichil operibus perfecti esse curabant. non tamen reis qui fidei credentes durabant. non
qui et ipsam in credulitatibus quoniam noluere seque et confusione cedebant. Quoniam omnes in conspersione sunt
casibus uariis perfugi. et innumeris erroribus moribusque et corruptis uerisque erant. ab hostibus oppressi.
Itaque iustos hortatur ne in temptationibus a fide deficiant. peccatores castigat et admonet. ut
a peccatis se emundent. et uirtutibus gratiantur. ne infructuosum est immo et dampnabile quod fidei
sacramenta perceperint: reddere. Incredulos admonet. ut penitentiam de nece saluatoris ceterisque
quibus implicabantur sceleribus: gerant. antequam ultio celestis et inuisibilis. et et uisibilis ueni
ens percellat. Catholice dicuntur epistole hee. id est uniuersales. a fide uniuersali ecclesie non discorda
ntes. uel canonice. id est regulares. ad distantiam earum quas heretici pseudo sub nominibus apostolorum. Vel re
gulares. id est in fide tolerantia persecutionum plurimisque uirtutibus illam regionem illustrantes. Sep
tem sunt propter .vii. dona spiritus sancti. uel propter fidem sancte trinitatis que geritur. que per .iiii. mundi partes dif
fusa est. Prima ponitur epistola iacobi. non quia prima scripta fuerit. sed propter dignitatem quia scripta est iu
deis qui digniores erant. quibus deus in patria propria predicauit. et ipsi primo fidem susceperunt. quorum erat
iacobus iste frater ordinatus.

I PAVLVS seruus xpi ihu uocatus aplus. segregatus in euuangelium di. quod ante p
miserat per prophas suos in scripturis scis de filio suo. qui factus est ei ex semine dd
secundum carnem. Qui predestinatus est filius di in uirtute secundum spm sanctificationis
ex resurrectione mortuorum ihu xpi dni nri. Per quem accepimus gram et apostolatum ad obe
diendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius. In quibus estis et uos uocati ihu xpi
dni nri. omnibus qui sunt rome dilectis di uocatis scis. gra uobis et pax a deo patre nro. et dno
ihu xpo. Primum quidem gratias ago deo meo per ihm xpm pro omnibus uobis. quia fides uestra annun
ciatur in uniuerso mundo. Testis enim mihi est deus cui seruio in spu meo in euuangelio fi
lii eius. quod sine intermissione memoriam uri facio semper in orationibus meis obsecrans
si quo modo tandem aliquando prosperum iter habeam in uoluntate di ueniendi ad uos. Deside
ro enim uidere uos. ut aliquid impertiar uobis gratie spiritualis ad confirmandos uos. id est
simul consolari in uobis per eam que inuicem est fidem uestram atque meam. Nolo autem uos
ignorare fratres quia sepe proposui uenire ad uos. et prohibitus sum usque adhuc. ut aliquem
fructum habeam et in uobis. sicut et in ceteris gentibus. grecis ac barbaris sapientibus et in
sipientibus debitor sum. Ita quod in me promptum est et uobis qui rome estis euuangelizare.
Non enim erubesco euuangelium. uirtus enim dei est in salutem omni credenti. Iudeo pri
mum et greco. Iusticia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem. sicut scriptum est. Iustus autem
ex fide uiuit. Reuelatur enim ira dei de celo super omnem impietatem. et iniusti
ciam hominum. eorum qui ueritatem dei in iniusticia detinent. Quia quod notum est dei ma
nifestum est in illis. deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mun
di per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Sempiterna quoque uirtus eius et diuinitas. ita
ut sint inexcusabiles. quia cum cognouissent deum. non sicut deum glorificauerunt aut
gratias egerunt. sed euanuerunt in cogitationibus suis. et obscuratum est insipiens cor eorum.
Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Et mutauerunt gloriam incorruptibilis
dei in similitudinem corruptibilis hominis. et uolucrum et quadrupedum. et serpentium. Propter quod
tradidit illos deus in desideria cordis eorum in inmundiciam. ut contumeliis afficiant cor
pora sua in semet ipsis. Qui commutauerunt ueritatem di in mendacium. et coluerunt et serui
erunt creature potius quam creatori qui est benedictus in secula amen. Propterea tradidit illos deus in pas
siones ignominie. Nam femine eorum mutauerunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam.
Similiter autem et masculi relicto naturali usu femine. exarserunt in desideriis suis. in inuicem
masculi in masculos turpitudinem operantes. et mercedem quam oportuit erroris sui in semet
met ipsis recipientes. Et sicut non probauerunt deum habere in noticiam. tradidit illos deus
in reprobum sensum. ut faciant ea que non conueniunt. Repletos omni iniquitate. malicia
fornicatione. auaricia. nequicia. plenos inuidia. homicidio. contentione. dolo. mali
gnitate. susurrones detractores deo odibiles. contumeliosos superbos elatos inuento
res malorum. Parentibus non obedientes. insipientes incompositos. sine affectione. absque
federe. sine misericordia. Qui cum iusticiam di cognouissent. non intellexerunt quoniam qui talia agunt
digni sunt morte. Non solum qui ea faciunt. sed et qui consentiunt facientibus. Propter II
quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum. te ipsum condem
pnas. Eadem enim agis que iudicas. Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum ueritatem
in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt. et facis ea.
quia tu effugies iudicium dei. An diuitias bonitatis eius et patientie et longanimitatis
contempnis. Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit. Secundum duriciam
autem tuam et inpenitens cor. thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti

iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera eius. hiis quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et
honorem et incorruptionem querentibus vitam eternam. hiis autem qui ex contentione et non adquiescunt
veritati. credunt autem iniquitati: ira et indignatio. tribulatio et angustia in omnem animam hominis op
erantis malum. iudei primum et greci. gloria autem et honor et pax omni operanti bonum. iudeo primum
et greco. Non est enim personarum acceptio apud deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt: sine lege peribunt.
et quicumque in lege peccaverunt: per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti
sunt apud deum: sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter
ea que legis sunt faciunt: eiusmodi legem non habentes: ipsi sibi sunt lex. qui ostendunt opus legis scriptum in
cordibus suis. testimonium reddente illis conscientia ipsorum. et inter se invicem cogitationum accu
santium. aut etiam defendentium in die cum iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium me
um per ihesum christum. Si autem tu iudeus cognominaris. et requiescis in lege. et gloriaris in deo. et no
sti voluntatem eius. et probas utiliora instructus per legem: confidis te ipsum ducem esse cecorum. lu
men eorum qui in tenebris sunt. eruditorem insipientium. magistrum infantium. habentem formam
scientie et veritatis in lege. qui enim alium doces. te ipsum non doces. Qui predicas non furandum fu
raris: Qui dicis non mechandum mecharis: Qui abhominaris idola sacrilegium facis: Qui in
lege gloriaris. per prevaricationem legis deum inhonoras: Nomen enim dei per vos blasphe
matur inter gentes sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest: si legem observas. Si autem prevarica
tor legis sis: circumcisio tua preputium facta est. Si igitur preputium iustitias legis custodiat: nonne
preputium illius in circumcisionem reputabitur. et iudicabit quod ex natura est preputium legem consummans
te qui per litteram et circumcisionem prevaricator legis es: Non enim qui in manifesto iudeus est. neque
que in manifesto in carne circumcisio. sed qui in abscondito iudeus est. et circumcisio cordis in
spiritu non littera. cuius laus non ex hominibus sed ex deo. Quid ergo amplius est iudeo. aut que uti III
litas circumcisionis: Multum quidem per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei. Quid
enim si quidam illorum non crediderunt: Numquid incredulitas illorum fidem dei evacuabit: ab
sit. Est autem deus verax. omnis autem homo mendax. Sicut scriptum est. Ut iustificeris in sermonibus
tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat: quid dicemus.
Numquid iniquus deus qui infert iram: Secundum hominem dico. absit. Alioquin quomodo iudicabit
deus hunc mundum: Si enim veritas dei in meo mendacio habundavit in gloriam ipsius. quid
adhuc et ego tamquam peccator iudicor: Et non sicut blasphemamur. et sicut aiunt nos quidam
dicere. faciamus mala ut veniant bona: quorum dampnatio iusta est. Quid ergo: precellimus
eos: Nequaquam. Causati enim sumus iudeos et grecos omnes sub peccato esse sicut scriptum est. Quia non est
iustus quisquam. non est intelligens. non est requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti
sunt. non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis
suis dolose agebant. venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et a
maritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infeli
citas in viis eorum. et viam pacis non cognoverunt. non est timor dei ante oculos eorum. Scimus autem
quoniam quecumque lex loquitur. hiis qui in lege sunt loquitur. ut omne os obstruatur. et subditus fiat omnis
mundus deo. quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio
peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est: testificata a lege et prophetis.
Iustitia autem dei per fidem ihesu christi in omnes et super omnes qui credunt in eum. Non est enim distinctio.
Omnes enim peccaverunt: et egent gloria dei. Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem que
est in christo ihesu. quem proposuit deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensio
nem iustitie sue. propter remissionem precedentium delictorum. in sustentatione dei ad o
stensionem iustitie eius in hoc tempore. ut sit ipse iustus. et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi.

Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? Factorum? Non, sed per legem fidei. Arbi-
tramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An iudeorum deus tantum? Nonne et gentium?
Immo et gentium. Quoniam quidem unus deus qui iustificat circumcisionem ex fide, et preputium per fidem. Legem ergo de-
IIII struimus per fidem? Absit. Sed legem statuimus. Quid ergo dicimus invenisse Abraham patrem nostrum secundum
carnem? Si enim Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud deum. Quid enim scrip-
tura dicit? Credidit Abraham deo, et reputatum est ei ad iustitiam. Ei autem qui operatur merces non impu-
tatur secundum gratiam sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium, re-
putatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie dei. Sicut et David dicit beatitudinem hominis cui deus ac-
cepto fert iustitiam sine operibus. Beati quorum remisse sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Bea-
tus vir cui non imputavit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Beatitudo ergo hec in circumcisione manet an
et in preputio? Dicimus enim quia reputata est Abrahe fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? In
circumcisione an in preputio? Non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis,
signaculum iustitie fidei que est in preputio, ut sit pater omnium credentium per preputium, ut reputetur
illis ad iustitiam, et sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex circumcisione, sed et his qui sectantur
vestigia eius que est in preputio fidei patris nostri Abrahe. Non enim per legem promissio Abrahe aut
semini eius ut heres esset mundi, sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt, exinanita est
fides, abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex, nec prevaricatio. Ideo ex fide
ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est solum, sed et ei qui ex fide est A-
brahe, qui est pater omnium nostrum, sicut in genesi scriptum est: quia patrem multarum gentium posui te, ante
deum cui credidisti, qui vivificat mortuos, et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Qui contra spem
in spem credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei: Sic erit semen tuum sicut
stelle celi, et sicut harena que est in litore maris. Et non infirmatus est fide, nec consideravit corpus
suum emortuum cum fere centum esset annorum, et emortuam vulvam Sare. In repromissione
etiam dei non hesitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam deo, plenissime sciens
quia quecumque promisit potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tan-
tum propter ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam, sed et propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui
suscitavit Ihesum Christum dominum nostrum a mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter
V iustificationem nostram. Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad deum per dominum nostrum Ihesum Christum,
per quem et accessum habemus per fidem in gratiam istam in qua stamus, et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non
solum autem sed et gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem,
probatio vero spem. Spes autem non confundit, quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim Christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus
est? Vix enim pro iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat
autem suam caritatem deus in nobis. Quoniam si cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est, mul-
to ergo magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum ini-
mici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salvi erimus
in vita ipsius. Non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum Ihesum Christum per quem nunc re-
conciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, et per pec-
catum mors, et ita et in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum
erat in hoc mundo. Peccatum enim non imputabatur cum lex non esset. Sed regnavit mors ab
Adam usque ad Moysen, etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis Ade, qui est
forma futuri. Sed non sicut delictum, ita et donum. Si enim in unius delicto multi mortui
sunt, multo magis gratia dei et donum in gratia unius hominis Ihesu Christi in plures habundavit. Et
non sicut per unum peccatum, ita et donum. Nam iudicium ex uno in condempnationem. Gratia autem

ex multis delictis in iustificationem. Si enim in unius delicto mors regnauit per unum: mul-
to magis habundantiam gratie et donationis et iusticie accipientes in uita regnabunt per unum
Iesum Christum. Ergo sicut per unius delictum in omnes homines in condempnationem: sic et per unius iusticiam in omnes homines
in iustificationem uite. Sicut enim per inobedienciam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita et per
obedienciam unius iusti constituentur multi. Lex autem subintrauit ut habundaret delictum. Ubi autem
habundauit delictum: superhabundauit gratia. ut sicut regnauit peccatum in morte. ita et
gratia regnet per iusticiam in uitam eternam per Iesum Christum dominum nostrum. Quid ergo dicemus? Permane- VI
bimus in peccato ut gratia habundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato. quomodo adhuc uiuemus
in illo? An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu in morte ipsius baptizati sumus?
Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem. ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris:
ita et nos in nouitate uite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mor-
tis eius: simul et resurrectionis erimus. hoc scientes quia uetus homo noster simul crucifixus est. ut destruatur corpus
peccati. ut ultra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est: iustificatus est a peccato. Si enim mortui su-
mus cum Christo: credimus quia simul et uiuemus cum Christo. Scientes quod Christus resurgens ex mortuis
iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato mortuus est semel. Quod
autem uiuit: uiuit deo. Ita et uos existimate uos mortuos quidem esse peccato. uiuentes
autem deo. in Christo Iesu domino nostro. Non ergo regnet peccatum in uestro mortali corpore. ut obe-
diatis concupiscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra uestra arma iniquitatis peccato. sed exhibete
uos deo tanquam ex mortuis uiuentes. et membra uestra arma iusticie deo. Peccatum enim uobis non
dominabitur. non enim sub lege estis: sed sub gratia. Quid ergo? Peccabimus quia non sumus sub lege
sed sub gratia? Absit. Nescitis quoniam cui exhibetis uos seruos ad obediendum. serui estis
eius cui obeditis. siue peccati in mortem: siue obedicionis ad iusticiam. Gratias autem deo quod fuistis
serui peccati: obedistis autem ex corde in eam formam doctrine in quam traditi estis. liberati autem a
peccato: serui facti estis iusticie. humanum dico: propter infirmitatem carnis uestre. Sicut enim exhi-
buistis membra uestra seruire inmundicie et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra
uestra seruire iusticie in sanctificationem. Cum enim serui essetis peccati: liberi fuistis iusticie. Quem
ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc uero
liberati a peccato. serui autem facti deo. habetis fructum uestrum in sanctificationem. finem uero uitam eternam.
Stipendia enim peccati: mors. Gratia autem dei: uita eterna. In Christo Iesu domino nostro. An igno- VII
ratis fratres scientibus enim legem loquor quia lex in homine dominatur quanto tempore uiuit? Nam que sub
uiro est mulier: uiuente uiro alligata est legi. Si autem mortuus fuerit uir eius: soluta est a
lege uiri. Ergo uiuente uiro uocabitur adultera: si fuerit cum alio uiro. Si autem mortuus
fuerit uir eius: liberata est a lege uiri. ut non sit adultera si fuerit cum alio uiro. Itaque fratres mei
et uos mortificati estis legi per corpus Christi. ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit. ut fruc-
tificaremus deo. Cum enim essemus in carne: passiones peccatorum que per legem erant operabantur
in membris nostris. ut fructificarent morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua de-
tinebamur. ita ut seruiamus in nouitate spiritus. et non in uetustate littere. Quid ergo dicemus?
lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex di-
ceret non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.
Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem uiuebam sine lege aliquando. Sed cum uenisset
mandatum: peccatum reuixit. Ego autem mortuus sum: et inuentum est michi mandatum quod erat ad
uitam: hoc esse ad mortem. Nam peccatum occasione accepta per mandatum: seduxit me. et per ipsum occidit.
Itaque lex quidem sancta. et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est: michi factum est mors? Absit.
Sed peccatum ut appareat peccatum per bonum michi operatum est mortem. ut fiat supra modum peccans peccatum
per mandatum.

Scimus enim quod lex spiritalis est. ego autem carnalis sum. venundatus sub peccato. Quod enim op-
eror non intelligo. Non enim quod volo bonum hoc ago. sed quod malum odi illud facio. Si autem quod nolo
illud facio. consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non ego operor illud. sed quod habitat in me peccatum.
Scio enim quia non habitat in me hoc est in carne mea bonum. Nam velle adiacet michi. perficere
autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum hoc facio. sed quod nolo malum hoc ago. Si
autem quod nolo illud facio: non ego operor illud. sed quod habitat in me peccatum. Invenio igitur legem vo-
IV lenti michi facere bonum quoniam michi malum adiacet. quia lex in volenti bona est. Condelector enim le-
gi dei secundum interiorem hominem. video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis
mee. et captivantem me in lege peccati. que est in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit
de corpore mortis huius? Gratia dei per ihesum christum dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi dei:
carne autem legi peccati. Nichil ergo nunc dampnationis est. hiis qui sunt in christo ihesu qui non secundum carnem ambu-
lant. Lex enim spiritus vite in christo ihesu liberavit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile e- VIII
rat legi in quo infirmabatur per carnem deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati. et de
peccato dampnavit peccatum in carne. ut iustificatio legis impleretur in nobis: qui non secundum carnem
ambulamus. sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt: que carnis sunt sapiunt. qui vero secundum spiritum:
que sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia carnis mors est. Prudentia autem spiritus: vita et pax. quoniam
sapientia carnis inimica est deo. legi enim dei non est subiecta. nec enim potest. Qui autem in carne sunt: deo
placere non possunt. Vos autem in carne non estis: sed in spiritu. si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem
spiritum christi non habet: hic non est eius. Si autem christus in vobis est: corpus quidem mortuum est propter peccatum. spiritus vero
vivit propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitavit ihesum a mortuis habitat in vobis: qui
suscitavit ihesum christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem
spiritum eius in vobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem vivamus. Si e-
nim secundum carnem vixeritis: moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis: vivetis.
Quicumque enim spiritu dei aguntur: hii filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in ti-
more. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimo-
nium reddit spiritui nostro: quod sumus filii dei. Si autem filii: et heredes. heredes quidem dei: coheredes
autem christi. si tamen compatimur: ut et glorificemur. Existimo enim quod non sunt condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Nam expectatio creature: revelationem fili-
orum dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est non volens. sed propter eum qui subiecit in spe.
Quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. Scimus enim quod
omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. non solum autem illa. Sed et nos ipsi primitias spiritus
habentes: et ipsi intra nos ingemiscimus adoptionem filiorum dei expectantes redemptionem corporis nostri.
Spe enim salvi facti sumus. Spes autem que videtur non est spes. Nam quod videt quis quid sperat? Si autem
quod non videmus speramus: per patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuvat infirmitatem nostram.
Nam quid oremus sicut oportet nescimus. sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui
autem scrutatur corda: scit quid desideret spiritus. quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus
autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum: hiis qui secundum propositum vocati sunt sancti.
Nam quos prescivit et predestinavit conformes fieri ymaginis filii sui. ut sit ipse primoge-
nitus in multis fratribus. Quos autem predestinavit: hos et vocavit. Et quos vocavit: hos et iu-
stificavit. Quos autem iustificavit: illos et magnificavit. Quid ergo dicemus ad hec? Si deus
pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit. sed pro nobis tradidit illum. Quomodo non etiam
cum illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adversus electos dei? Deus qui iustificat. quis est
qui condempnet? Christus ihesus qui mortuus est. immo qui et resurrexit. qui est ad dexteram dei. qui etiam inter-
pellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a caritate christi? Tribulatio. an angustia. an persecutio.

an fames. an nuditas. an periculum. an gladius? Sicut scriptum est. Quia propter te mortificamur tota
die: estimati sumus ut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.
Certus sum enim quia neque mors neque vita. neque angeli neque principatus. neque potestates. neque instantia
neque futura. neque fortitudo. neque altitudo. neque profundum. neque creatura alia poterit nos separare a ca-
IX ritate dei. que est in christo ihesu domino nostro. Veritatem dico in christo non mentior. testimonium michi perhibente con-
scientia mea in spiritu sancto. quoniam tristicia michi est magna. et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego
ipse anathema esse a christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt israelite. Quorum adoptio est
filiorum. et gloria et testamentum. et legislatio. et obsequium et promissa. Quorum patres. et ex quibus christus secundum carnem
qui est super omnia deus benedictus in secula amen. Non autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui ex israel hii sunt is-
raelite. neque qui semen sunt abrahe omnes filii. Sed in ysaac vocabitur tibi semen. Id est non qui filii carnis
hii filii dei: sed qui filii sunt promissionis estimantur in semine. Promissionis enim verbum hoc est.
Secundum hoc tempus veniam. et erit sare filius. Non solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu habens
ysaac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent. aut aliquid egissent boni aut mali. ut secundum
electionem propositum dei maneret. non ex operibus sed ex vocante dictum est. quia maior serviet
minori. sicut scriptum est. Iacob dilexi. esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas
apud deum? absit. Moysi enim dicit. Miserebor cui misereor. et misericordiam prestabo cui mi-
serebor. Non volentis neque currentis: sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura pharaoni.
Quia in hoc ipsum excitavi te: ut ostendam in te virtutem meam. et ut annuncietur nomen
meum in universa terra. Ergo cui vult miseretur. et quem vult indurat. Dicis itaque michi. Quid
adhuc queritur? Voluntati enim eius quis resistit? O homo tu quis es qui respondeas deo? Numquid dicit
figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic? an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa
facere aliud quidem vas in honorem. aliud vero in contumeliam. Quod si volens deus ostendere iram suam
et notam facere potentiam suam: sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitum. ut
ostenderet divitias glorie sue in vasa misericordie. que preparavit in gloriam quos et vocavit non solum
ex iudeis sed etiam ex gentibus. sicut in osee dicit. vocabo non plebem meam plebem meam. et non di-
lectam meam dilectam. et non misericordiam consecutam: misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis.
non plebs mea vos: ibi vocabuntur filii dei vivi. Ysaias autem clamat pro israel. Si fuerit numerus
filiorum israel tamquam harena maris: reliquie salve fient. Verbum enim consummans et abbrevi-
ans in equitate. quia verbum breviatum faciet dominus super terram. Et sicut predixit ysaias. nisi dominus saba-
oth reliquisset nobis semen: sicut sodoma fuissemus. et sicut gomorra similes essemus. Quid ergo
dicemus? Quod gentes que non sectabantur iusticiam. apprehenderunt iusticiam: iusticiam autem que ex
fide est. Israel vero sectando legem iusticie: in legem iusticie non pervenit. Quare? quia non ex fide
sed quasi ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis sicut scriptum est. Ecce pono in sy-
on lapidem offensionis et petram scandali. et omnis qui crediderit in eum non confundetur.
X Fratres voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deum fit pro illis in salutem. Testimonium enim
perhibeo illis quod emulationem dei habent sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam
et suam querentes statuere: iusticie dei non sunt subiecti. Finis enim legis christus ad iusticiam
omni credenti. Moyses enim scripsit. Quoniam iusticiam que ex lege est qui fecerit homo: vivet in ea.
Que autem ex fide est iusticia: sic dicit. Ne dixeris in corde tuo quis ascendet in celum?
id est christum deducere. Aut quis descendet in abissum? hoc est christum ex mortuis revocare.
Sed quid dicit scriptura? Prope est verbum in ore tuo. et in corde tuo. hoc est verbum fidei quod pre-
dicamus. Quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum. et in corde tuo credideris quod deus illum su-
scitavit a mortuis: salvus eris. Corde enim creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit
ad salutem. Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in illum non confundetur. Non enim est distinctio

iudei et greci. Nam idem dominus omnium: dives in omnes qui invocant eum. Omnis enim quicumque invocaverit no-
men domini: salvus erit. Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt. Aut quomodo credent ei quem non audi-
erunt. Quomodo autem audient sine predicante? Quomodo vero predicabunt nisi mittantur? Sicut scriptum est. Quam speci-
osi pedes evangelizantium pacem: evangelizantium bona. Sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias e-
nim dicit. Domine quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu. auditus autem per verbum Christi. Sed dico.
Numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum. et in fines orbis terre verba eorum. Sed dico. Num-
quid israel non cognovit? Primus moyses dicit. Ego ad emulationem vos adducam in non gentem. in gen-
tem insipientem. in iram vos mittam. Ysaias autem audet et dicit. Inventus sum a non querentibus me. pa-
lam apparui hiis qui me non interrogabant. Ad israel autem dicit. Tota die expandi manus meas ad
populum non credentem et contradicentem michi. Sed dico ergo. Numquid repulit deus populum suum? Absit. Nam et ego
israelita sum ex semine abraham de tribu beniamin. Non repulit deus plebem suam quam prescivit.
An nescitis in helia quid dicit scriptura quemadmodum interpellat deum adversus israel? Domine prophetas tu-
os occiderunt. altaria tua suffoderunt. et ego relictus sum solus et querunt animam meam. Sed quid di-
cit illi divinum responsum? Reliqui michi septem milia virorum qui non curvaverunt genua sua ante
baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquie secundum electionem gratie salve facte sunt. Si autem gratia: iam non ex o-
peribus. Alioquin: gratia iam non est gratia. Quid ergo? Quod querebat israel hoc non est consecutus. Electio autem
consecuta est. Ceteri vero excecati sunt. Sicut scriptum est. Dedit illis deus spiritum compunctionis. oculos ut
non videant. aures ut non audiant. usque in hodiernum diem. Et david dicit. Fiat mensa eorum
coram ipsis in laqueum et in captionem et in scandalum et in retributionem illis. Obscurentur
XI oculi eorum ne videant. et dorsum eorum semper incurva. Dico ergo. Numquid sic offenderunt ut ca-
derent? Absit. Sed illorum delicto: salus gentibus facta est. ut illos emulentur. Quod si delictum
illorum divitie sunt mundi et diminutio eorum divitie gentium. quanto magis plenitu-
do eorum? Vobis enim dico gentibus. Quamdiu quidem ego sum gentium apostolus: ministerium meum
honorificabo. Si quo modo ad emulandum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis.
Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi. que assumptio nisi vita ex mortuis? Quod si deliba-
tio sancta est et massa. Et si radix sancta: et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt: tu autem cum ole-
aster esses insertus es in illis et socius radicis et pinguedinis olive factus es: noli gloriari adversus
ramos. Quod si gloriaris: non tu radicem portas. sed radix te. Dices ergo. Fracti sunt rami. ut ego in-
serar. Bene. Propter incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas. Noli altum sapere. sed time. Si
enim deus naturalibus ramis non pepercit. ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem dei.
In eos quidem qui ceciderunt severitatem. in te autem bonitatem dei si permanseris in bonitate. A-
lioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incredulitate: inserentur. Potens est e-
nim deus iterum inserere illos. Nam si tu excisus es ex oleastro et contra naturam insertus es in bonam
olivam. quanto magis hii secundum naturam inserentur sue olive per gratiam ihesu christi? Nolo autem
vos ignorare fratres misterium hoc. ut non sitis vobis ipsis sapientes. quia cecitas ex parte
contigit in israel. donec plenitudo gentium intraret. et sic omnis israel salvus fieret. Sicut scriptum est.
Veniet ex syon qui eripiat. et avertat impietatem ab iacob. Et hoc illis a me testamentum cum ab-
stulero peccata eorum. Secundum evangelium quidem inimici propter vos. secundum electionem autem karissimi propter
patres. Sine penitentia enim sunt dona et vocatio dei. Sicut enim aliquando et vos non credidistis deo. nunc autem
misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem. ita et isti nunc non crediderunt: in vestram miseri-
cordiam. ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim deus omnium hominum genera in incredulitate. ut
omnium misereatur. O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei. Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius
et investigabiles vie eius. Quis enim cognovit sensum domini. aut quis consiliarius eius fuit. Aut
quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum
amen.

XII Obsecro itaque vos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, deo pla-
centem, rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in novitate
sensus vestri, ut probetis que sit voluntas dei bona et beneplacens et perfecta. Dico enim per gratiam que data est mi-
chi omnibus qui sunt inter vos: non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Et unicuique sicut deus divisit mensu-
ram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi
unum corpus sumus in Christo. Singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam que da-
ta est nobis differentes. Sive prophetiam: secundum rationem fidei: sive ministerium: in ministrando. Sive
qui docet in doctrina. Qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate. Qui preest in sollicitu-
dine. Qui miseretur in hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum: adherentes bono. Ca-
ritate fraternitatis invicem diligentes. honore invicem prevenientes. Sollicitudine non pigri. Spiritu
ferventes: domino servientes. Spe gaudentes: in tribulatione patientes. Orationi instantes: ne-
cessitatibus sanctorum communicantes. hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos: benedicite et
nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus. flere cum flentibus. Id ipsum invicem sentientes. Non
alta sapientes: sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmet ipsos: nulli malum pro
malo reddentes. Providentes bona non tantum coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est:
cum omnibus hominibus pacem habentes. non vosmet ipsos defendentes karissimi: sed date locum ire. Scriptum est enim. Michi
vindictam: et ego retribuam dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit: potum da illi.
hoc enim faciens: carbones ignis congeres super caput eius. Noli vinci a malo. sed vince in bono ma-
XIII lum. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo. Que
autem sunt a deo: ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt:
ipsi sibi dampnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis: sed mali. Vis autem non timere
potestatem. Bonum fac: et habebis laudem ex illa. Dei enim minister est: tibi in bonum. Si autem ma-
le feceris: time. Non enim sine causa: gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei qui ma-
le agit. Ideoque necessitate subditi estote. non solum propter iram: sed et propter conscientiam. Ideo enim et tributa pre-
statis. Ministri enim dei sunt in hoc ipsum servientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum: tributum.
cui vectigal: vectigal. Cui timorem: timorem. cui honorem: honorem. Nemini quicquam debeatis nisi ut
diligatis invicem. Qui enim diligit proximum: legem implevit. Nam non adulterabis non occides
non furaberis. non falsum testimonium dices. non concupisces. Et si quod est aliud mandatum: in hoc
verbo instauratur. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dilectio proximi malum non operatur. plen-
itudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes quia hora est iam nos de sompno surgere. Nunc enim propior
est nostra salus quam cum credidimus. Nox precessit: dies autem appropinquabit. Abiciamus ergo opera te-
nebrarum et induamur arma lucis. sicut in die honeste ambulemus. Non in comessationi-
bus et ebrietatibus. non in cubilibus et impudicitiis. non in contentione et emulatione: sed indui-
mini dominum ihesum christum. Et carnis curam ne feceritis in desideriis. Infirmum autem in fide as- XIIII
sumite. non in disceptationibus cogitationum. Alius enim credit manducare se omnia. Qui autem
infirmus est: olera manducet. Is qui manducat: non manducantem non spernat. et qui non man-
iudicet ducat: manducantem non spernat. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum ser-
vum: Suo domino stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim deus statuere illum. Nam alius
iudicat diem inter diem. Alius iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu habundet. Qui sapit
diem domino sapit. Et qui manducat domino manducat. gratias enim agit deo. Et qui non manducat:
domino non manducat. et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit. et nemo sibi moritur. Sive
enim vivimus domino vivimus. sive morimur: domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur:
domini sumus. In hoc enim christus mortuus est et resurrexit: ut et vivorum et mortuorum dominetur.
Tu autem quid iudicas fratrem tuum: aut tu quare spernis fratrem tuum: Omnes enim stabimus ante tribu-
nal christi.

Scriptum est enim. Vivo ego dicit dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, et omnis lingua confitebitur deo.
Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius invicem iudicemus. Sed hoc iudicate
magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino Iesu quia nihil est
commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur,
iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. Non
ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus, sed iustitia et pax et gau
dium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit Christo, placet deo, et probatus est hominibus. Itaque quae pacis sunt
sectemur, et quae aedificationis sunt invicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei.
Omnia quidem munda sunt, sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Bonum est enim non man
ducare carnem, et non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut
infirmatur. Tu fidem quam habes penes temet ipsum habe coram deo. Beatus qui non iudicat semet
ipsum in eo quod probat. Qui autem discernit si manducaverit damnatus est, quia non ex fide.
XV Omne autem quod non est ex fide peccatum est. Debemus autem nos firmiores imbecillitates
infirmorum sustinere, et non nobis placere. Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad
aedificationem. Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est. Improperia improperantium tibi ceciderunt su
per me. Quaecumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem scriptu
rarum spem habeamus. Deus autem patientiae et solatii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum Iesum
Christum, ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri Iesu Christi. Propter quod susci
pite invicem, sicut et Christus suscepit vos in honorem dei. Dico enim Christum Iesum ministrum fu
isse circumcisionis propter veritatem dei, ad confirmandas promissiones patrum. Gentes autem super
misericordia honorare deum. sicut scriptum est. Propterea confitebor tibi in gentibus, et nomini tuo can
tabo. Et iterum dicit. Laetamini gentes cum plebe eius. Et iterum. Laudate omnes gentes dominum, et mag
nificate eum omnes populi. Et rursus Isaias ait. Erit radix Iesse, et qui exurget regere gentes,
in eum gentes sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio, et pace in credendo, ut ha
bundetis in spe, et virtute spiritus sancti. Certus sum autem fratres mei, et ego ipse de vobis,
quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere.
Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte, tamquam in memoriam vos reducens propter
gratiam quae data est mihi a deo, ut sim minister Christi Iesu in gentibus, sanctificans evangelium dei,
ut fiat oblatio gentium accepta sanctificata in spiritu sancto. Habeo ergo gloriam in Christo Iesu ad deum.
Non enim audeo aliquid loqui eorum quae per me non efficit Christus in obedientiam gentium verbo et factis,
in virtute signorum et prodigiorum, in virtute spiritus sancti. ita ut ab Ierusalem per circuitum
usque ad Illyricum repleverim evangelium Christi. Sic autem praedicavi hoc evangelium, non ubi no
minatus est Christus, ne super alienum fundamentum aedificarem, sed sicut scriptum est. Quibus non est an
nuntiatum de eo videbunt, et qui non audierunt intellegent. Propter quod et impediebar plurimum
venire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens in his
regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam praecedentibus
annis. Cum autem in Hispaniam proficisci coepero, spero quod praeteriens videam vos, et a vobis
deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar Ierusalem
ministrare sanctis. Probaverunt enim Macedonia et Achaia collationem aliquam facere
in pauperes sanctorum, qui sunt in Ierusalem. Placuit enim eis, et debitores sunt eorum. Nam si
spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus ministrare eis.
Hoc igitur cum consummavero, et assignavero eis fructum hunc, proficiscar per vos in Hispan
iam. Scio autem quoniam veniens ad vos in abundantia benedictionis Christi veniam.
Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum Iesum Christum, et per caritatem spiritus sancti, ut ad

iuuetis me in orationibus uestris pro me ad deum ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudea. et obsequii
mei oblatio accepta fiat in ierusalem sanctis. ut ueniam ad uos in gaudio per uoluntatem dei. et
refrigerer uobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus uobis amen. Commendo autem uobis phebem sororem XVI
meam que est in ministerio ecclesie que est in cenchris. ut eam suscipiatis in domino digne sanctis. et assista
tis ei in quocumque negocio uestri indiguerit. Etenim ipsa quoque astitit multis. et mihi ipsi. Salutate
priscam et aquilam adiutores meos in christo ihesu. qui pro anima mea ceruices suas supposuerunt. Quibus
non solus ego gratias ago. sed et cuncte ecclesie gentium. et domesticam eorum ecclesiam. Salutate
epenetum dilectum mihi. qui est primitiuus asie in christo. Salutate mariam que multum laborauit in
uobis. Salutate andronicum et iuliam cognatos et concaptiuos meos qui sunt nobiles in apostolis.
qui et ante me fuerunt in christo. Salutate ampliatum dilectissimum mihi in domino. Salutate urbanum
adiutorem nostrum in christo. et stachyn dilectum meum. Salutate apellem probum in christo. Salutate
eos qui sunt ex aristoboli domo. Salutate herodionem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex
narcissi domo. qui sunt in domino. Salutate tryphenam et tryphosam que laborant in domino. Salutate
persidem karissimam. que multum laborauit in domino. Salutate rufum electum in domino. et matrem eius
et meam. Salutate asyncritum. phlegontem. hermen. patrobam. hermen. et qui cum eis sunt fratres.
Salutate philologum. et iuliam. nereum et sororem eius olimpiadem. et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salu
tate inuicem in osculo sancto. Salutant uos omnes ecclesie christi. Rogo autem uos fratres ut obser
uetis eos qui dissensiones et offendicula preter doctrinam quam uos didicistis faciunt. et declina
te ab illis. Huiusmodi enim christo domino nostro non seruiunt. sed suo uentri. et per dulces sermones et benedic
tiones seducunt corda innocentium. Uestra enim obediencia in omnem locum diuulgata est. Gau
deo igitur in uobis. Sed uolo uos sapientes esse in bono. et simplices in malo. Deus autem pacis
conterat sathanan sub pedibus uestris uelociter. Gratia domini nostri ihesu christi uobiscum. Salutat
uos thimotheus adiutor meus. et lucius et iason. et sosipater cognati mei. Saluto uos ego
tercius qui scripsi epistolam in domino. Salutat uos gaius hospes meus. et uniuerse ecclesie.
Salutat uos erastus archarius ciuitatis. et quartus frater. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus uo
bis amen. Ei autem qui potens est uos confirmare iuxta euangelium meum. et predicationem ihesu
christi. secundum reuelationem misterii temporibus eternis taciti. quod nunc patefactum est per scripturas prophe
tarum secundum preceptum eterni dei. ad obedicionem fidei in cunctis gentibus cogniti soli sapi
enti deo per ihesum christum cui honor et gloria in secula seculorum amen.

Corinthii sunt achaici. Et hi similiter ab apostolo audierunt uerbum ueritatis. et conuersi sunt. Post
ea a falsis apostolis multipharie subuersi sunt. et in multis erroribus inuoluti. Quidam
a philosophie uerbosa eloquentia. alii a secta legis iudaice inducti. Hos reuo
cat apostolus ad ueram et euangelicam sapientiam. scribens ab epheso per discipulum suum timotheum.

Paulus uocatus apostolus christi ihesu per uoluntatem dei. et sostenes frater ecclesie dei que est co I
rinthi. sanctificatis in christo ihesu. uocatis sanctis cum omnibus qui inuocant nomen domini nostri
ihesu christi in omni loco ipsorum et nostro. Gratia uobis et pax a deo patre. et domino nostro ihesu christo. Gratias
ago deo meo semper pro uobis. in gratia dei que data est uobis in christo ihesu. quia in omnibus diui
tes facti estis in illo. et in omni uerbo et in omni sciencia. sicut testimonium christi confirmatum est in uo
bis. ita ut nichil uobis desit in ulla gratia. expectantibus reuelationem domini nostri ihesu christi.
qui et confirmabit uos usque in finem sine crimine. in die aduentus domini nostri ihesu christi. fidelis
deus per quem uocati estis in societatem filii eius ihesu christi domini nostri. Obsecro autem uos
fratres per nomen domini nostri ihesu christi. ut id ipsum dicatis omnes. et non sint in uobis scismata. Si
tis autem perfecti in eodem sensu. et in eadem sciencia. Significatum est enim mihi de uobis fra
tres ab hiis qui sunt cloes. quia contentiones inter uos sunt. Hoc autem dico quod unusquisque uestrum
dicit.

Ego quidem sum Pauli. ego autem Apollo. ego vero Cephe. ego autem Christi. Divisus est Christus?
Numquid Paulus crucifixus est pro vobis. aut in nomine Pauli baptizati estis? Gratias ago deo
quod neminem vestrum baptizavi nisi Crispum et Gaium. ne quis dicat quod in nomine meo baptizati
estis. Baptizavi autem et Stephane domum. Ceterum nescio si quem alium vestrum baptizaverim.
Non enim misit me Christus baptizare sed evangelizare. Non in sapientia verbi. ut non evacuetur crux
Christi. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est. his autem qui salvi fiunt id est nobis vir-
tus dei est. Scriptum est enim. Perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo.
Ubi sapiens? ubi scriba? ubi conquisitor huius seculi? Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi?
Nam quia in dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam deum: placuit deo per stultitiam pre-
dicationis salvos facere credentes. Quoniam et iudei signa petunt et greci sapientiam querunt. Nos
autem predicamus Christum crucifixum. iudeis quidem scandalum. gentibus autem stultitiam. Ipsis autem
vocatis iudeis atque grecis Christum dei virtutem et dei sapientiam. Quia quod stultum est dei: sapi-
entius est hominibus. et quod infirmum est dei: fortius est hominibus. Videte enim vocationem vestram fratres. quia
non multi potentes non multi nobiles. non multi sapientes secundum carnem. Sed que stulta sunt
mundi elegit deus ut confundat sapientes. et que infirma mundi elegit deus ut confun-
dat fortia. Et ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus. et que non sunt. ut ea que sunt destru-
eret. ut non glorietur omnis caro in conspectu eius. Ex ipso autem vos estis in Christo Ihesu. qui factus est sa-
pientia nobis a deo et iustitia et sanctificatio et redemptio. ut quemadmodum scriptum est. qui gloriatur in domino
II glorietur. Et ego cum venissem ad vos fratres. veni non per sublimitatem sermonis aut
sapientie. annuntians vobis testimonium Christi. Non enim iudicavi scire me aliquid inter vos:
nisi Christum Ihesum et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud
vos. et sermo meus et predicatio mea non in persuasibilibus humane sapientie verbis. sed in ostensi-
one spiritus et virtutis. ut fides vestra non sit in sapientia hominum: sed in virtute dei. Sapientiam autem
loquimur inter perfectos. sapientiam vero non huius seculi. neque principum huius seculi qui destruuntur. sed loquimur dei sa-
pientiam in misterio. que abscondita est. quam predestinavit deus ante secula in gloriam nostram. quam
nemo principum huius seculi cognovit. Si enim cognovissent: numquam dominum glorie crucifixissent.
sed sicut scriptum est. Quod oculus non vidit. nec auris audivit. nec in cor hominis ascendit. que preparavit
deus his qui diligunt eum. Nobis autem revelavit deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur
etiam profunda dei. Quis enim scit hominum que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est. ita et que dei sunt ne-
mo cognovit. nisi spiritus dei. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus. sed spiritum qui ex deo est.
ut sciamus que a deo donata sunt nobis. que et loquimur. non in doctis humane sapientie verbis. sed in doc-
trina spiritus. spiritualibus spiritualia comparantes. Animalis autem homo non percipit ea que sunt spiritus dei.
Stultitia est enim illi et non potest intelligere. quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem iudi-
cat omnia. et ipse a nemine iudicatur. sicut scriptum est. Quis enim cognovit sensum domini. aut quis instruat
III eum? Nos autem Christi sensum habemus. Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus. sed quasi
carnalibus. Tamquam parvulis in Christo. lac vobis potum dedi non escam. Nondum enim poteratis.
sed nec nunc quidem potestis. adhuc enim estis carnales. Cum enim sit inter vos zelus et contentio:
nonne carnales estis. et secundum hominem ambulatis? Cum enim quis dicit. Ego quidem sum Pauli. alius
autem ego Apollo. nonne homines estis? Quid igitur est Apollo. quid vero Paulus? Ministri eius cui credidistis.
et unicuique sicut deus dedit. Ego plantavi. Apollo rigavit. sed deus incrementum dedit. Itaque
neque qui plantat est aliquid. neque qui rigat. sed qui incrementum dat deus. Qui plantat autem
et qui rigat unum sunt. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Dei enim
sumus adiutores. dei agricultura estis. dei edificatio estis. Secundum gratiam dei que data
est mihi ut sapiens architectus fundamentum posui. Alius autem superedificat. Unusquisque

autem videat quomodo superedificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum
est quod est christus ihesus. Si quis autem superedificat super fundamentum hoc. aurum et argentum. lapides preciosos.
ligna fenum stipulam. uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit. quia in igne
revelabitur. Et uniuscuiusque opus quale sit. ignis probabit. Si cuius opus manserit quod superedificavit: mer-
cedem accipiet. Si cuius opus arserit: detrimentum patietur. ipse autem salvus erit. sic tamen quasi per ignem. Nesci-
tis quia templum dei estis. et spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem templum dei violaverit: disperdet
illum deus. templum enim dei sanctum est quod estis vos. Nemo se seducat. Si quis videtur inter vos sapiens
esse in hoc seculo. stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim huius mundi stultitia est apud deum. Scriptum est
enim. Comprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterum. Dominus novit cogitationes sapientium quoniam
vane sunt. Itaque nemo glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt. Sive paulus. sive apollo. sive ce-
phas. sive mundus sive vita. sive mors. sive presentia. sive futura. Omnia enim vestra sunt. vos
autem christi. christus autem dei. Sic nos existimet homo ut ministros christi. et dispensatores misteriorum dei. IIII
Hic iam queritur inter dispensatores. ut fidelis quis inveniatur. Michi autem pro minimo est ut a
vobis iudicer. aut ab humano die. Sed neque meipsum iudico. Nichil enim michi conscius sum. sed non in
hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me: dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare quoadusque ve-
niat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum. et manifestabit consilia cordium. et tunc laus
erit unicuique a deo. Hec autem fratres transfiguravi in me. et apollo propter vos. ut in nobis
discatis. ne supra quam scriptum est. unus adversus alium infletur pro alio. Quis enim te discer-
nit. Quid autem habes quod non accepisti. Si autem accepisti. quid gloriaris quasi non acceperis. Iam saturati
estis. iam divites facti estis. sine nobis regnatis. et utinam regnetis. ut et nos vobiscum reg-
nemus. Puto enim quod deus nos apostolos novissimos ostendit. tamquam morti destinatos. quia
spectaculum facti sumus mundo. et angelis et hominibus. Nos stulti propter christum. vos autem prudentes
in christo. Nos infirmi. vos autem fortes. Vos nobiles. nos ignobiles. Usque in hanc horam et e-
surimus et sitimus. et nudi sumus et colaphis cedimur. et instabiles sumus. et laboramus
operantes manibus nostris. Maledicimur et benedicimus. Persecutionem patimur et sustinemus.
Blasphemamur et obsecramus. tamquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsima usque
adhuc. Non ut confundam vos hec scribo. sed ut filios meos karissimos moneo. Nam si decem
milia pedagogorum habeatis in christo. sed non multos patres. Nam in christo ihesu per evangelium ego vos
genui. Rogo ergo vos fratres imitatores mei estote. sicut et ego christi. Ideo misi ad vos timo-
theum qui est filius meus karissimus. et fidelis in domino. qui vos commonefaciat vias meas que sunt in
christo ihesu. sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tamquam non venturus sim ad vos: sic inflati sunt
quidam. Veniam autem cito ad vos si dominus voluerit. et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt.
sed virtutem. Non enim in sermone est regnum dei. sed in virtute. Quid vultis. In virga
veniam ad vos an in caritate. et spiritu mansuetudinis. Omnino auditur inter vos for- V
nicatio. et talis fornicatio. qualis nec inter gentes. ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et
vos inflati estis. et non magis luctum habuistis. ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit.
Ego quidem absens corpore presens autem spiritu iam iudicavi ut presens eum qui sic operatus est. in
nomine domini nostri ihesu christi. congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini ihesu. tradere
huiusmodi hominem sathane in interitum carnis ut spiritus salvus sit in die domini nostri ihesu christi. Non
bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit. Expur-
gate vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum im-
molatus est christus. Itaque epulemur. Non in fermento veteri. neque in fermento malicie
et nequitie. sed in azimis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola. ne
commisceamini fornicariis. Non utique fornicariis huius mundi. aut avaris.

aut rapacibus. aut ydolis servientibus. Alioquin debueratis de hoc mundo exisse.
Nunc autem scripsi vobis non commisceri fornicariis. Si is qui frater nominatur inter vos est forni-
cator aut avarus. aut ydolis serviens. aut maledicus. aut ebriosus. aut rapax. cum huius-
modi nec cibum sumere. Quid enim michi de hiis qui foris sunt iudicare? Nonne de hiis qui intus sunt vos
iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis. Audet VI
aliquis vestrum habens negotium adversus alterum. iudicari apud iniquos. et non apud sanctos. An nescitis quoniam
sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus. indigni estis qui de mi-
nimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Secularia
igitur iudicia si habueritis: contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad vere-
cundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam. qui possit iudicare inter fratrem
suum. sed frater cum fratre iudicio contendit. et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis.
quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem pati-
mini? Sed vos iniuriam facitis. et fraudatis. et hoc fratribus. An nescitis quia regnum dei
iniqui non possidebunt? Nolite errare. Neque fornicarii. neque ydolis servientes. nec adul-
teri. neque molles. neque masculorum concubitores. neque fures neque avari. neque ebriosi neque ma-
ledici neque rapaces regnum dei possidebunt. Et hec quidem fuistis. sed abluti estis. sed sanctifica-
ti estis. sed iustificati estis in nomine domini nostri ihesu christi. et in spiritu dei nostri. Omnia michi licent
sed non omnia expediunt. Omnia michi licent sed non omnia edificant. sed ego sub nullius
redigar potestate. Esca ventri. et venter escis. Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem
non fornicationi sed domino. et dominus corpori. deus vero et dominum suscitavit. et nos suscitabit per vir-
tutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt christi? Tollens ergo membra christi faciam mem-
bra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim
duo in carne una. Qui autem adheret domino: unus spiritus est. Fugite fornicationem.
Omne peccatum quodcumque fecerit homo: extra corpus est. Qui autem fornicatur: in corpus suum
peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum est spiritus sancti qui in vobis est. quem habetis a
deo. et non estis vestri? Empti enim estis precio magno: glorificate et portate deum in cor-
VII pore vestro. De quibus autem scripsistis michi. Bonum est enim homini mulierem non tangere.
Propter fornicationem autem unusquisque suam habeat. et unaquaque suum virum habeat. Uxori
vir debitum reddat. Similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet:
sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet: sed mulier. Nolite fraudare
invicem. nisi forte ex consensu ad tempus. ut vacetis orationi. Et iterum revertimini in
id ipsum. ne temptet vos sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum in-
dulgentiam. non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum. Sed unusquisque
proprium donum habet a deo. alius quidem sic. alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis. bonum
est illis si sic maneant sicut et ego. Quod si se non continent: nubant.
Melius est enim nubere quam uri. Hiis autem qui matrimonio iuncti sunt. precipio non ego sed dominus uxo-
rem a viro non discedere. Quod si discesserit: manere innuptam. aut viro suo reconcili-
ari. Et vir uxorem ne dimittat. Nam ceteris ego dico non dominus. Si quis frater uxorem habet
infidelem. et hec consentit habitare cum illo: non dimittat illam. Et si qua mulier habet vi-
rum infidelem. et hic consentit habitare cum illa: non dimittat virum. Sanctificatus est
enim vir infidelis per mulierem fidelem. Et sanctificata est mulier infidelis per vi-
rum fidelem. Alioquin filii vestri inmundi essent. Nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis
discedit: discedat. Non est enim servituti subiectus frater aut soror in eiusmodi.
In pace enim vocavit nos deus. Unde enim scis mulier si virum salvum facies?

autem unde scis vir si mulierem salvam facies. Nisi unicuique sicut divisit dominus, et unumquemque
sicut vocavit deus, ita ambulet. et sic in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est, non
adducat preputium. In preputio aliquis vocatus est: non circumcidatur. Circumcisio nichil est, et preputium
nichil est, sed observatio mandatorum dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est: in ea permaneat
apud deum. Servus vocatus es, non sit tibi cure. Sed et si potes liber fieri: magis utere. Qui enim in domino
vocatus est servus: liber est domini. Similiter qui liber vocatus est: servus est christi. Precio empti estis
nolite fieri servi hominum. Unusquisque in quo vocatus est fratres: in hoc permaneat apud deum. De
virginibus autem preceptum domini non habeo. consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a domino ut
sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem. quoniam bonum est homini sic esse.
Alligatus es uxori: noli querere solutionem. Solutus es ab uxore: noli querere uxorem. Si autem ac
ceperis uxorem: non peccasti. et si nupserit virgo: non peccavit. Tribulationem tamen carnis habe
bunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaque dico fratres. tempus breve est. Reliquum est ut et qui habent
uxores. tamquam non habentes sint. et qui flent: tamquam non flentes. Et qui gaudent: tamquam
non gaudentes. Et qui emunt: tamquam non possidentes. Et qui utuntur hoc mundo: tamquam non
utantur. Preterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore
est: sollicitus est que domini sunt. quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est: sollicitus est que sunt mun
di. quomodo placeat uxori et divisus est. Et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt.
ut sit sancta et corpore et spiritu. Que autem nupta est: cogitat que sunt mundi quomodo placeat
viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico. non ut laqueum vobis iniciam. sed ad id quod ho
nestum est et intente faciat servire domino absque ulla distractione. et quod facultatem prebeat
sine impedimento domino observandi. Si quis autem turpem se videri existimat super virgine
sua quod sit superadulta: et ita oportet fieri. quod vult faciat. non peccat si nubat. Nam qui statuit
in corde suo firmus non habens necessitatem. potestatem autem habens sue voluntatis. et hoc iudica
vit in corde suo servare virginem suam bene facit. Igitur et qui matrimonio iungit virginem
suam: bene facit. Et qui non iungit: melius facit. Mulier alligata est. quanto tempore vir eius
vivit. Quod si dormierit vir eius: liberata est. cui vult nubat tantum in domino. Beatior autem
erit si sic permanserit secundum meum consilium. Puto autem quod et ego spiritum dei habeam.
VIII De his autem que idolis sacrificantur scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia autem inflat. caritas
vero edificat. Si quis autem se existimat scire aliquid. nondum cognovit quomodo oporteat
eum scire. Si quis autem diligit deum: hic cognitus est ab eo. De escis autem que idolis immolantur
scimus quia nichil est idolum in mundo. et quod nullus deus nisi unus. Nam et si sunt qui dicantur dii sive
in celo sive in terra. Siquidem sunt dii multi et domini multi. Nobis tamen unus deus pater. ex quo omnia
et nos in illum. et unus dominus ihesus christus per quem omnia et nos per ipsum. Sed non in omnibus est scientia. Quidam
autem conscientia huius usque nunc idoli quasi ydolothitum manducant. et conscientia ipsorum cum
sit infirma polluitur. Esca autem nos non commendat deo. Neque enim si non manducaverimus
deficiemus. neque si manducaverimus: habundabimus. Videte autem ne forte hec licentia
vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam in idolio recum
bentem. nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum ydolothita. et
peribit in tua scientia frater propter quem christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes
conscientiam eorum infirmam in christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum:
non manducabo carnem in eternum: ne fratrem meum scandalizem. Non sum liber. non IX
sum apostolus. Nonne christum ihesum dominum nostrum vidi. Nonne opus meum vos estis in domino.
Et si aliis non sum apostolus: sed tamen vobis sum. Nam signaculum apostolatus mei vos estis
in domino. Mea defensio apud eos qui me interrogant: hec est. Numquid non habemus potestatem

manducandi et bibendi? Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi sicut et ceteri
apostoli et fratres domini et cephas? Aut solus ego et barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis
militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam et fructum eius non edit? Quis pascit
gregem et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem haec dico? An et lex haec non dicit?
Scriptum est enim in lege moysi. Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura est deo? An
propter nos utique dicit? Nam propter nos scripta sunt. Quoniam debet in spe qui arat arare, et qui triturat in spe
fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos carnalia vestra mete
mus? Si alii potestatis vestre participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate, sed
omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus evangelio christi. Nescitis quoniam qui in sacrario opera
ntur, que de sacrario sunt edunt? Et qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita et dominus ordina
vit his qui evangelium annunciant: de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non
scripsi autem haec ut ita fiant in me. Bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis eva
cuet. Nam si evangelizavero, non est mihi gloria. Necessitas enim mihi incumbit, ve enim mihi est, si non e
vangelizavero. Si enim volens hoc ago, mercedem habeo. Si autem invitus, dispensatio mihi cre
dita est. Que est ergo merces mea? ut evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium, ut non
abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum fe
ci, ut plures lucrifacerem. Et factus sum iudeis tamquam iudeus, ut iudeos lucrarer. his qui sub
lege sunt quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub lege erant lucrifacerem,
his qui sine lege erant tamquam sine lege essem cum sine lege dei non essem, sed in lege essem christi,
ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos
lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium, ut
particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed
unus accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit
ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incor
ruptam. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum. Sic pugno, non quasi aerem verberans, sed ca
stigo corpus meum et in servitutem redigo, ne forte cum aliis predicaverim ipse reprobus
X efficiar. Nolo enim vos ignorare fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes
mare transierunt, et omnes in moyse baptizati sunt in nube et in mari. Et omnes eandem escam
spiritualem manducaverunt, et omnes eundem potum spiritualem biberunt. Bibebant autem de spi
rituali consequenti eos petra. Petra autem erat christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est de
Dnica ix p(ost) pn. o. Nam prostrati sunt in deserto. Haec autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes ma
lorum, sicut et illi concupierunt. Neque ydolatre efficiamini, sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum
est. Sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere. Neque fornicemur sicut quidam ex ip
sis fornicati sunt, et ceciderunt una die .xxiii. milia. Neque temptemus christum, sicut quidam
eorum temptaverunt, et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt,
et perierunt ab exterminatore. Haec autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem
ad correptionem nostram, in quos fines seculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare:
Temp. videat ne cadat. Temptatio vos non apprehendat, nisi humana. Fidelis autem deus est, qui non
patietur vos temptari super id quod potestis. Sed faciet cum temptatione etiam proventum, ut possi
tis sustinere. Propter quod karissimi mihi fugite ab ydolorum cultura. Ut prudentibus lo
quor, vos ipsi iudicate quod dico. Calicem benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sangui
nis christi est? Et panis quem frangimus, nonne participatio corporis domini est? Quoniam unus pa
nis unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane et de uno calice participamus.
Videte israel secundum carnem. Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Quid ergo

dico quod idolis immolatum sit aliquid. aut quod ydolum sit aliquid? sed que immolant gentes de-
moniis immolant et non deo. Nolo autem vos socios fieri demoniorum. Non potestis calicem domini bi-
bere et calicem demoniorum. Non potestis mense domini participes esse et mense demoniorum. An emula-
mur dominum? Numquid fortiores illo sumus? Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent sed non
omnia edificant. Nemo quod suum est querat sed quod alterius. Omne quod in macello venit manducate
nil interrogantes propter conscientiam. Domini est terra et plenitudo eius. Si quis vocat vos infidelium ad cenam
et vultis ire: omne quod vobis apponitur manducate nil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem
dixerit hoc immolatum est ydolis: nolite manducare propter illum qui indicavit et propter conscientiam. Con-
scientiam autem dico non tuam sed alterius. ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia? Si ego
cum gratia participo quid blasphemor pro eo quod gratias ago? Sive ergo manducatis sive bibitis
sive aliud quid facitis: omnia in gloriam dei facite. Sine offensione estote iudeis et gentibus
et ecclesie dei. Sicut et ego per omnia omnibus placeo non querens quod mihi utile est sed quod multis ut salvi fi-
XI ant. Imitatores mei estote sicut et ego Christi. Laudo autem vos fratres quod per omnia mei
memores estis et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis. Volo autem vos scire quod omnis
viri caput Christus est. caput autem mulieris vir. caput vero Christi deus. Omnis vir orans aut prophetans
velato capite: deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato ca-
pite: deturpat caput suum. Unum est enim ac si decalvetur. Nam si non velatur mulier: tonde-
atur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalvari: velet caput suum. Vir quidem non debet vela-
re caput quoniam ymago et gloria est dei. Mulier autem gloria est viri. Non enim vir ex muliere est. sed
mulier ex viro. Etenim non est creatus vir propter mulierem. sed mulier propter virum. Ideo debet mu-
lier velamen habere super caput suum et propter angelos. Verumptamen neque vir sine muliere neque mulier
sine viro in domino. Nam sicut mulier de viro: ita et vir per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos
ipsi iudicate. Decet mulierem non velatam orare deum? nec ipsa natura docet vos. quod vir quidem
si comam nutriat: ignominia est illi. Mulier autem si comam nutriat: gloria est illi. Quoniam capilli pro
velamine ei dati sunt. Si quis autem videtur contentiosus esse. nos talem consuetudinem non habemus neque
ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans quod non in melius sed in deterius convenitis. Pri-
mum quidem convenientibus vobis in ecclesiam audio scissuras esse. et ex parte credo. Nam oportet
et hereses esse. ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Convenientibus ergo vobis in
unum: iam non est dominicam cenam manducare. unusquisque enim suam cenam presumit ad mandu-
candum. Et alius quidem esurit: alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducan-
dum et bibendum? aut ecclesiam dei contempnitis. et confunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis?
laudo vos? in hoc non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis. quoniam dominus Ie-
sus in qua nocte tradebatur. accepit panem. et gratias agens fregit et dixit. Accipi-
te et manducate. hoc est corpus meum. quod pro vobis tradetur. hoc facite in meam commemo-
rationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens. hic est calix novum testamentum in meo sangui-
ne. hoc facite in meam commemorationem. quotienscumque bibetis. Quotienscumque enim mandu-
cabitis panem hunc. et calicem bibetis: mortem domini annunciabitis donec veniat. Ita-
que quicumque manducaverit panem vel biberit calicem domini indigne: reus erit corporis et sangui-
nis domini. Probet autem se ipsum homo. et sic de pane illo edat. et de calice bibat. Qui enim man-
ducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit. non diiudicans corpus domini.
Ideo enim inter vos multi infirmi et inbecilles. et dormiunt multi. Quod si nosmet ipsos
diiudicaremus: non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino corripimur: ut non cum
hoc mundo dampnemur. Itaque fratres mei cum convenitis ad manducandum: invicem
expectate. Si quis esurit: domi manducet. ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum ve-
nero disponam.

XII De spiritualibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis ad simulachra mu-
ta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio quod nemo in spiritu dei loquens dicit ana-
thema ihesu. Et nemo potest dicere dominus ihesus: nisi in spiritu sancto. Divisiones vero gratiarum sunt: idem autem spiritus. Et di-
visiones ministrationum sunt: idem autem dominus. Et divisiones operationum sunt: idem vero deus qui opera-
tur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per spiritum datur ser-
mo sapientie. Alii autem sermo scientie secundum eundem spiritum. Alteri fides in eodem spiritu. Alii gratia
sanitatum in uno spiritu. Alii operatio virtutum. Alii prophetia. Alii discretio spirituum. Alii
genera linguarum. Alii interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus. divi-
dens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est. et membra habet multa. omnia autem membra
corporis cum sint multa unum corpus sunt. ita et christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus
baptizati sumus. sive iudei sive gentiles. sive servi sive liberi. et omnes uno spiritu pota-
ti sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes quoniam non sum manus non sum
de corpore: non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris quia non sum oculus non sum de corpore: non ideo
non est de corpore. Si totum corpus oculus. ubi auditus. Si totum auditus. ubi odoratus. Nunc
autem posuit deus membra unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si essent omnia unum mem-
brum. ubi corpus. Nunc autem multa quidem membra: unum autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui
opera tua non indigeo. aut iterum caput pedibus non estis mihi necessarii. Sed multo magis que
videntur membra corporis infirmiora esse: necessariora sunt. Et que putamus ignobiliora mem-
bra esse corporis: hiis honorem abundantiorem circumdamus. Et que inhonesta sunt nostra: abun-
dantiorem honestatem habent. honesta autem nostra: nullius egent. Sed deus temperavit corpus
ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem. ut non sit scisma in corpore. sed in id ipsum
pro invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum: compatiuntur omnia membra.
Sive gloriatur unum membrum: congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus christi. et membra de
membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia. primum apostolos. secundo prophetas. tertio doctores. deinde
virtutes. exinde gratias curationum. opitulationes. gubernationes. genera linguarum. Num-
quid omnes apostoli. Numquid omnes prophete. Numquid omnes doctores. Numquid omnes virtutes. Numquid omnes gratiam
habent curationum. Numquid omnes linguis loquuntur. Numquid omnes interpretantur. Emula- XIII
mini autem carismata meliora. et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Si
linguis hominum loquar et angelorum. caritatem autem non habeam: factus sum velut es sonans aut
cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam et noverim misteria omnia. et omnem scientiam.
et si habuero omnem fidem. ita ut montes transferam. caritatem autem non habuero: nichil sum. Et
si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. et si tradidero corpus meum ita
ut ardeam. caritatem autem non habuero: nichil michi prodest. Caritas paciens est. benigna est.
Caritas non emulatur. non agit perperam. non inflatur. non est ambiciosa. non querit que sua sunt.
Non irritatur. non cogitat malum. non gaudet super iniquitate. congaudet autem veritati.
Omnia suffert. omnia credit. omnia sperat. omnia sustinet. Caritas numquam excidit. Sive pro-
phetie evacuabuntur. Sive lingue cessabunt. sive scientia destruetur. Ex parte enim cog-
noscimus. et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est: evacuabitur quod ex par-
te est. Cum essem parvulus loquebar ut parvulus. sapiebam ut parvulus. cogita-
bam ut parvulus. Quando autem factus sum vir: evacuavi que erant parvuli. Videmus
nunc per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem. Nunc autem cognosco ex parte:
tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides spes caritas tria hec.
XIIII Maior autem horum est caritas. Sectamini caritatem. emulamini spiritualia. magis
ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua non hominibus loquitur sed deo. Nemo enim audit. Spiritu autem

loquitur mysteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem.
Qui loquitur lingua semetipsum edificat. Qui autem prophetat ecclesiam edificat. Volo autem vos omnes
loqui linguis. magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis. nisi forte inter-
pretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens quid vobis
prodero nisi vobis loquar. aut in revelatione. aut in scientia. aut in prophetia. aut in doctrina? Tamen
que sine anima sunt vocem dantia sive tibia. sive cythara nisi distinctionem sonituum dederint. quo-
modo scietur id quod canitur. aut quod cytharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba. quis parabit
se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis. quomodo scietur id quod dici-
tur? eritis enim in aera loquentes. Tam multa ut puto genera linguarum sunt in hoc mundo: et nihil sine
voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis: ero ei cui loquor barbarus. et qui loquitur mihi barbarus. Sic et
vos quoniam emulatores estis spirituum ad edificationem ecclesie querite ut abundetis. Et ideo
qui loquitur lingua oret ut interpretetur. Nam si orem lingua. spiritus meus orat. mens autem mea sine
fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu. orabo et mente. Psallam spiritu. psallam et mente. Ceterum si bene-
dixeris spiritu. qui supplet locum idiote. quomodo dicet amen super tuam benedictionem. quoniam quid dicas
nescit? Nam tu quidem bene gratias agis. sed alter non edificatur. Gratias ago deo quod omnium vestrum lin-
gua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui. ut et alios instruam. quam decem milia ver-
borum in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus: sed malicia parvuli estote. sen-
sibus autem perfecti estote. In lege enim scriptum est quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar
populo huic. et nec sic exaudient me: dicit dominus. Itaque lingue in signum sunt non fidelibus
sed infidelibus. prophetie autem non infidelibus sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in u-
num et omnes linguis loquantur. intrent autem idiote aut infideles. nonne dicent quod insani-
tis? Si autem omnes prophetent. intret autem quis infidelis vel idiota. convincitur ab omnibus diiu-
dicatur ab omnibus. occulta cordis eius manifesta fiunt. Et ita cadens in faciem ado-
rabit deum. pronuntians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cum convenitis unusquisque
vestrum psalmum habet. doctrinam habet. apocalypsin. linguam habet. interpretationem habet. omnia ad
edificationem fiant. Sive quis lingua loquitur. secundum duos aut ut multum tres. et per partes. et u-
nus interpretetur. Si enim non fuerit interpres: taceat in ecclesia. Sibi autem loquatur et deo. Prophete duo
aut tres dicant. et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti: prior taceat. Po-
testis enim omnes per singulos prophetare ut omnes discant. et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis
subiecti sunt. Non enim est dissensionis deus sed pacis sicut in ecclesiis omnibus sanctorum doceo. Mu-
lieres in ecclesiis taceant. non enim permittitur eis loqui. sed subditas esse sicut et lex dicit. Si quid
autem volunt discere. domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri in ecclesia loqui.
An a vobis verbum dei processit. aut in vos solos pervenit? Si quis videtur propheta esse. aut spiri-
tualis: cognoscat que scribo vobis quia domini sunt mandata. Si quis autem ignorat: igno-
rabitur. Itaque fratres emulamini prophetare. et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem hone-
ste et secundum ordinem fiant in vobis. Notum autem vobis facio fratres evangelium quod XV
predicavi vobis. quod et accepistis in quo et statis. per quod et salvamini. Qua ratione predicaverim
vobis si tenetis nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi quoniam
christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas. et quia sepultus est. et quia resurrexit tertia die secundum
scripturas. et quia visus est cephe. et post hec undecim. deinde visus est plus quam quingentis fratribus
simul. ex quibus manent multi usque adhuc. quidam autem dormierunt. Deinde visus est iaco-
bo. deinde apostolis omnibus. Novissime autem omnium tamquam abortivo: visus est et mihi. Ego enim sum
minimus apostolorum. qui non sum dignus vocari apostolus quoniam persecutus sum ecclesiam dei. Gratia autem
dei sum id quod sum: et gratia eius in me vacua non fuit. sed habundantius illis omnibus labo-
ravi.

Non aūt ego: sȝ gr̄a dī mecū. Siue enī ego siue illi sic p̄dicamus ⁊ sic credidistis. Si ā
xp̄c p̄dicat q̄ resurrexit a mortuis. quō q̄dā dicūt in uobis qm̄ resurrectio mortuor ñ ē. Si aūt
resurrectio mortuor ñ ē: nec xp̄c resurrexit. Si aūt xp̄c ñ resurrexit: inanis ē ergo p̄dicatio nr̄a. inanis ē
⁊ fides u̅r̄a. Inuenimur aūt ⁊ falsi testes dī. qm̄ testimoniū diximus aduersus dm̄ q̄ suscitauit
xp̄m quē ñ suscitauit. Nam si mortui ñ resurgūt: nec xp̄c resurrexit. Si aūt xp̄c ñ resurrexit:
uana ē fides u̅r̄a. Adhuc enī estis in peccatis u̅r̄is. ergo ⁊ q̄ dormierūt in xp̄o: perierūt. Si in hac
uita tm̄ in xp̄o sperantes sumus: miserabiliores sumus omībȝ hoībȝ. Nunc aūt xp̄c resurrexit a mor
tuis: primitie dormientiū. Qm̄ quidē ꝑ hoīem mors: ⁊ ꝑ hoīem resurrectio mortuor. Et
sicut in adā oēs moriunt̄. ita ⁊ in xp̄o oēs uiuificabuntur: unusquisq; aūt: in suo ordine.
Primitie xp̄c. deinde hi q̄ sunt xp̄i. q̄ in aduentu eius crediderūt. Deinde finis cū tradiderit regnū
deo ⁊ patri. cū euacuauerit oēm principatū. ⁊ oēm potestatē ⁊ uirtutē. Oportet aūt illū regnare
donec ponat oēs inimicos sub pedibȝ eius. Nouissime aūt inimica destruet̄ mors. Omīa
enī subiecit sub pedibȝ eius. Cū aūt dicat omīa subiecta sunt ei. sine dubio preter eū q̄ sub
iecit ei omīa. Cū aūt subiecta fuerint illi omīa. tunc ⁊ ipse filius subiectus erit illi q̄ sibi subiecit
omīa. ut sit deus omīa in omībȝ. Alioquin qd̄ facient q̄ baptizant̄ ꝓ mortuis. si omīo mortui
ñ resurgūt: ut quid ⁊ baptizant̄ ꝓ illis: ut quid ⁊ nos periclitamur omī hora. Cotidie morior
ꝑ u̅r̄am gl̄am fratres. quā habeo in xp̄o ihū dn̄o nr̄o. Si secundū hoīem ad bestias pugnaui ephe
si. qd̄ michi prodest si mortui ñ resurgūt: Manducemus ⁊ bibamus. cras enī moriemur. Noli
te seduci. Corrūpūt mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti ⁊ nolite peccare. Ignoran
tiā enī dī q̄dā habent. ad reuerentiā uobis loquor. Sȝ dicet aliquis. Quō resurgent mortui.
Quali aūt corpore uenient: Insipiens. tu qd̄ seminas ñ uiuificatur. nisi prius moriatur. Et qd̄
seminas ñ corpus qd̄ futurū ē seminas. sȝ nudū granū ut puta tritici aut alicuius ceterorū. Deus aūt dat
illi corpus sicut uult. ⁊ unicuiq; seminū ꝓpriū corpus. Non omīs caro eadē caro. sȝ alia hoīm. alia
pecorū. alia uolucrū. alia aūt pisciū. Et corpora celestia. ⁊ terrestria corpora. Sȝ alia q̄
dē celestiū gl̄a. alia terrestriū. Alia claritas solis. alia claritas lune. ⁊ alia claritas
stellarū. Stella enī a stella differt in claritate. Sic ⁊ resurrectio mortuorū. Seminat̄ in corru
ptione. surget in incorruptiōem. Seminat̄ in ignobilitate: surget in gl̄a. Seminat̄ in in
firmitate: surget in uirtute. Seminat̄ corpus aīale: surget corpus spiritale. Si ē corpus aīale.
est ⁊ spiritale. sicut scriptū ē. Factus ē primus homo adam in aīam uiuentē. nouissimus adam
in spm̄ uiuificantē. Sȝ ñ prius qd̄ spiritale ē. sȝ qd̄ aīale. deinde qd̄ spiritale. Pri
mus homo de terra terrenus. Secundus de celo celestis. Qualis terrenus. tales ⁊ terreni. ⁊ qualis celestis. ta
les ⁊ celestes. Igitur sicut portauimus ymaginē terreni: portemus ⁊ ymaginē celestis. Hoc aūt dico
fratres qm̄ caro ⁊ sanguis regnū dī possidere ñ possunt. neq; corruptio incorruptelā possidebit. Ecce
misteriū uobis dico. Oēs quidē resurgemus: sȝ ñ oēs immutabimur. In momento in ictu oculi. in no
uissima tuba. Canet enī tuba. ⁊ mortui resurgent incorrupti: ⁊ nos immutabimur.
Oportet enī corruptibile hoc induere incorruptiōem. ⁊ mortale hoc induere immortalitatē.
Cū aūt mortale hoc induerit immortalitatē: tunc fiet sermo q̄ scriptus ē. Absorta ē mors
in uictoria. Ubi ē mors uictoria tua: ubi ē mors stimulus tuus: Stimulus aūt mortis pec
catū ē. Uirtus uero peccati: lex. Deo aūt gratias q̄ dedit nobis uictoriā ꝑ dn̄m nr̄m ihm̄ xp̄m.
Itaq; fratres mei dilecti stabiles estote ⁊ immobiles. habundantes in opere dn̄i semper. scientes
XVI q̄d labor u̅r̄ ñ ē inanis in dn̄o. De collectis aūt q̄ fiunt in sanctos sicut ordinaui ec
clesiis galatie. ita ⁊ uos facite ꝑ unā sabbati. unusquisq; u̅r̄m apud se ponat recondens qd̄
ei bene placuerit. ut ñ cū uenero: tunc collecte fiant. Cū aūt presens fuero. quos probaueritis
ꝑ ep̄las hos mittā perferre gr̄am u̅r̄am in ierl̄m. Quod si dignū fuerit ut ⁊ ego eam

mecum ibo. Veniam autem ad vos cum macedoniam pertransiero. Nam macedoniam pertransibo. Apud vos
autem fortasse manebo. vel etiam hiemabo. ut vos me deducatis quocumque iero fratres. Nolo enim vos modo in
transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autem ephe
si usque ad pentecosten. Ostium enim mihi apertum est magnum et evidens. et adversarii multi. Si autem ve
nerit timotheus: videte ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur. sicut et ego. Ne quis ergo illum sper
nat. Deducite illum in pace. ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De apollo autem fratre
notum vobis facio. quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus. et utique non fuit voluntas
ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate. state in fide. viriliter agite. et con
fortamini. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem vos fratres. nostis domum stephane et fortunati
et achaici. quoniam sunt primitie achaie. et in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos. ut et vos subditi
sitis eiusmodi. et omni cooperanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia stephane et fortunati et acha
ici. quoniam id quod vobis deerat: ipsi suppleverunt. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite
ergo qui eiusmodi sunt. Salutant vos ecclesie asie. Salutant vos in domino multum aquila et prisca cum do
mestica sua ecclesia. Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea
manu pauli. Si quis non amat dominum nostrum ihesum christum: sit anathema maranatha. Gratia domini
nostri ihesu christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in christo ihesu. amen.

Post acceptam penitentiam: consolatoriam epistolam scribit eis a troade per titum. et collaudans
eos: hortatur ad meliora.

Paulus apostolus christi ihesu per voluntatem dei. et timotheus frater. ecclesie dei que est corinthi. cum omnibus sanctis
qui sunt in universa achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro. et domino ihesu christo. Benedictus deus et
pater domini nostri ihesu christi. pater misericordiarum. et deus totius consolationis. qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. ut possimus
et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt. per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut habun
dant passiones christi in nobis: ita et per christum habundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro
vestra exhortatione et salute. sive consolamur pro vestra consolatione. sive exhortamur pro vestra exhorta
tione et salute que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur. ut spes vestra firma
sit pro vobis. Scientes quoniam sicut socii passionum estis: sic eritis et consolationis. Non enim volumus
vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta est in asia. quoniam supra modum gravati sumus. et su
pra virtutem. ita ut tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobis ipsis responsum mortis habuimus. ut non simus
fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mortuos. qui de tantis periculis eripuit nos. et eruit
in quem speramus. quoniam et adhuc eripiet. adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis. ut ex multarum
personis facierum eius que in nobis est donationis per multos gratie agantur pro nobis. Nam gloria nostra hec
est testimonium conscientie nostre. quod in simplicitate et sinceritate dei. et non in sapientia carnali sed
in gratia dei conversati sumus in hoc mundo. habundantius autem apud vos. Non enim alia scribimus
vobis quam que legistis et cognovistis. Spero autem quod usque in finem cognoscetis. sicut et cogno
vistis nos ex parte. quia gloria vestra sumus. sicut et vos nostra: in die domini nostri ihesu christi. Et
hac confidentia volui prius venire ad vos. ut secundam gratiam haberetis. et per vos transire in
macedoniam. et iterum a macedonia venire ad vos. et a vobis deduci in iudeam. Cum ergo hoc
voluissem. numquid levitate usus sum? aut que cogito secundum carnem cogito. ut sit apud me
est et non? Fidelis autem deus quia sermo noster qui fuit apud vos. non est in illo est et non. Dei enim filius ihesus christus
qui in vobis per nos predicatus est per me et silvanum et timotheum non fuit est et non. sed est in illo fuit.
Quotquot enim promissiones dei sunt: in illo est. Ideo et per ipsum amen deo dicimus ad gloriam nostram.
Qui autem confirmat nos vobiscum in christo. et qui unxit nos deus: et qui signavit nos. et dedit pignus
spiritus in cordibus nostris. Ego autem testem deum invoco in animam meam quod parcens vobis
non veni ultra corinthum. Non quia dominamur fidei vestre: sed adiutores sumus gaudii vestri.

II Nam in fide statis. Statui autem hoc ipse apud me: ne iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim
ego contristo vos: et quis est qui me letificet, nisi qui contristatur ex me. Et hoc ipsum scripsi vobis, ut non cum
venero tristitiam super tristitiam habeam de quibus oportuerat me gaudere: confidens in omnibus vobis,
quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas
lacrimas: non ut contristemini: sed ut sciatis quam caritatem habeam abundantius in vobis. Si quis autem
contristavit, non me contristavit: sed ex parte, ut non onerem omnes vos. Sufficit illi qui eiusmodi est, obiur-
gatio hec que fit a pluribus: ita ut econtrario magis donetis et consolemini, ne forte abundantiori
tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illo caritatem. Ideo enim hoc
scripsi ut cognoscam experimentum vestrum, an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid do-
natis et ego. Nam et ego quod donavi si quid donavi propter vos in persona Christi, ut non circumveniamur
a sathana. Non enim ignoramus cogitationes eius. Cum venissem autem Troadem propter evangelium
Christi, et ostium mihi apertum esset in domino, non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim Ti-
tum fratrem meum. Sed valefaciens eis profectus sum in macedoniam. Deo autem gratias qui semper triumphat
nos in Christo Ihesu, et odorem notitie sue manifestat per nos in omni loco. Quia Christi bonus odor sumus deo,
in hiis qui salvi fiunt, et in hiis qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem: aliis autem odor
vite in vitam. Et ad hec quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes ver-
bum dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex deo coram deo loquimur in Christo. Incipimus iterum nosmetipsos commen- III
dare? Aut numquid egemus sicut quidam commendaticiis epistolis ad vos aut ex vobis? Epistola nostra
vos estis scripta in cordibus nostris, que scitur et legitur ab omnibus hominibus: manifestati quoniam epistola
estis Christi, ministrata a nobis, et scripta non atramento, sed spiritu dei vivi: non in tabulis lapi-
deis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad deum:
non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est.
Qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti, non littera, sed spiritu. Littera enim occidit: spiritus
autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria:
ita ut non possent intendere filii israel in faciem moysi propter gloriam vultus eius que evacuatur:
quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria. Nam si ministratio dampnationis gloria est: mul-
to magis habundat ministerium iustitie in gloria. Nam et glorificatum est quod claruit in
hac parte propter excellentem gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est: multo magis quod manet
in gloria est. Habentes autem talem spem: multa fiducia utimur. Et non sicut moyses ponebat velamen super
faciem suam ut non intenderent filii israel in faciem eius quod evacuatur. Sed obtu-
si sunt sensus eorum. Usque in hodiernum enim diem idipsum velamen in lectione veteris testamenti manet
non revelatum, quoniam in Christo evacuatur. Sed usque in hodiernum diem cum legitur moyses velamen
est positum super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad dominum: auferetur velamen. Dominus autem spiritus est. Ubi
autem spiritus domini: ibi libertas. Nos vero omnes revelata facie gloriam domini speculantes, in ea-
dem ymaginem transformamur a claritate in claritatem: tamquam a domini spiritu. Ideo IIII
habentes hanc ministrationem iuxta quod misericordiam consecuti sumus non deficimus: sed abdicamus
occulta dedecoris non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum dei. Sed in mani-
festatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo. Quod si
et opertum est evangelium nostrum in hiis qui pereunt opertum est. In quibus deus huius seculi excecavit mentes
infidelium, ut non fulgeat illuminatio evangelii glorie Christi qui est ymago dei. Non enim nosmet-
ipsos predicamus, sed Ihesum Christum dominum nostrum. Nos autem servos vestros per Ihesum: quoniam deus qui dixit
de tenebris lumen splendescere, illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientie claritatis
dei in facie Ihesu Christi. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimitas
sit virtutis dei, et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur. Aporiamur, sed non

destituimur. persecutionem patimur. sed non derelinquimur. deicimur sed non perimus. Semper mortificationem
ihesu in corpore nostro circumferentes, ut et uita ihesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim
nos qui uiuimus in mortem tradimur propter ihesum: ut et uita ihesu manifestetur in carne nostra morta
li. Ergo mors in nobis operatur. uita autem in uobis. Habentes autem eundem spiritum fidei sicut scriptum est. Credi
di propter quod locutus sum. Et nos credimus propter quod et loquimur. scientes quoniam qui suscitauit ihesum: et nos cum
ihesu suscitabit. et constituet uobiscum. Omnia enim propter uos ut gratia habundans per multos gratiarum
actione habundet in gloriam dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris est noster homo corrumpitur:
tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Id enim quod in presenti est momentaneum et leue tribulationis
nostre supra modum in sublimitate eterne glorie pondus operatur in nobis. non contemplantibus no
bis que uidentur. sed que non uidentur. Que enim uidentur temporalia sunt. que autem non uidentur: eterna sunt. Scimus enim quoniam V
si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur: quod edificationem ex deo habemus domum non manu
factam eternam in celis. Nam et in hoc ingemiscimus habitationem nostram que de celo est. superindui cu
pientes. si tamen uestiti et non nudi inueniamur. Nam et qui sumus in hoc corpore ingemiscimus g
rauati eo quod nolumus spoliari sed superuestiri. ut absorbeatur quod mortale est a uita. Qui autem effi
cit nos in hoc ipsum: deus. qui dedit nobis pignus spiritus. Audientes autem semper et scientes quoniam dum
sumus in corpore: peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus. et non per speciem. Audemus autem et bonam
uoluntatem habemus magis peregrinari a corpore: et presentes esse ad dominum. Et ideo contendimus siue
absentes siue presentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal christi:
ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit siue bonum siue malum. Scientes ergo ti
morem domini: hominibus suademus. Deo autem manifesti sumus. Spero autem et in conscientiis uestris ma
nifestos nos esse. Non iterum nos commendamus uobis: sed occasionem damus uobis gloriandi pro nobis.
ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur. et non in corde. Siue enim mente excedimus. deo. siue so
brii sumus uobis. Caritas enim christi urget nos. estimantes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus
est. ergo omnes mortui sunt. et pro omnibus mortuus est christus. ut et qui uiuunt iam non sibi uiuant. sed ei qui pro
ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem nouimus secundum carnem. et si cog
nouimus secundum carnem christum: sed nunc iam non nouimus. Si qua ergo in christo noua creatura: uetera tran
sierunt. ecce facta sunt noua. Omnia autem ex deo. qui reconciliauit nos sibi per christum: et dedit nobis
ministerium reconciliationis. Quoniam quidem deus erat in christo. mundum reconcilians sibi. non reputans
illis delicta ipsorum. et posuit in nobis uerbum reconciliationis. Pro christo ergo legatione fungimur:
tamquam deo exhortante per nos. Obsecramus pro christo reconciliamini deo. Eum qui non nouerat peccatum pro
nobis peccatum fecit. ut nos efficeremur iustitia dei in ipso. Adiuuantes autem exhortamur VI
ne in uacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim. Tempore accepto exaudiui te: et in di
e salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis. nemini dantes
ullam offensionem: ut non uituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibeamus nosmet
ipsos sicut dei ministros in multa patientia. in tribulationibus. in necessitatibus. in angustiis.
in plagis. in carceribus. in seditionibus. in laboribus. in uigiliis. in ieiuniis. in castita
te. in scientia. in longanimitate. in suauitate. in spiritu sancto. In caritate non ficta. in uerbo
ueritatis. in uirtute dei. Per arma iustitie: a dextris et a sinistris. Per gloriam: et ignobi
litatem. Per infamiam et bonam famam. ut seductores: et ueraces. Sicut qui ignoti et cogni
ti. Quasi morientes: et ecce uiuimus. Ut castigati: et non mortificati. Quasi tristes: semper
autem gaudentes. Sicut egentes: multos autem locupletantes. Tamquam nihil habentes: et omnia
possidentes. Os nostrum patet ad uos o corinthii. cor nostrum dilatatum est. Non an
gustiamini in nobis. angustiamini autem in uisceribus uestris. Eandem autem habentes remu
nerationem. tamquam filiis dico. dilatamini et uos. Nolite iugum ducere cum infidelibus.

Que enim participatio iustitie cum iniquitate? aut que societas lucis ad tenebras? Que autem conuen-
tio Christi ad belial? aut que pars fideli cum infideli? Qui autem consensus templo dei cum ydolis? Vos enim estis
templum dei uiui. sicut dicit deus. Quoniam inhabitabo in illis. et inambulabo inter illos. et ero illorum deus. et ipsi erunt
mihi populus. Propter quod exite de medio eorum. et separamini dicit dominus. et inmundum ne tetigeritis. et ego recipi-
am uos. et ero uobis in patrem. et uos eritis mihi in filios et filias dicit dominus omnipotens. Has ergo habentes promis- VII
siones karissimi. mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus. perficientes sanctificationem in timore
dei. Capite nos. Neminem lesimus. neminem corrupimus. neminem circumuenimus. Non ad condempnationem ue-
stram dico. Predixi enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et conuiuendum. Multa
michi fiducia est apud uos. multa michi gloriatio pro uobis. Repletus sum consolatione. superhabundo gaudio in omni tribulatio-
ne nostra. Nam et cum uenissemus macedoniam: nullam requiem habuit caro nostra. sed omnem tribulationem passi. fo-
ris pugne. intus timores. Sed qui consolatur humiles: consolatus est nos deus. in aduentu titi. Non solum autem
in aduentu eius. sed et in solatio quo consolatus est in uobis. referens nobis uestrum desiderium. uestrum fletum.
uestram emulationem pro me: ita ut magis gauderem. Quoniam et si contristaui uos in epistola: non me penitet.
Et si peniteret uidens quod epistola illa et si ad horam uos contristauit: nunc gaudeo. Non quia contristati estis:
sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum. ut in nullo detrimentum patiamini ex
nobis. Que enim secundum deum tristitia est: penitentiam in salutem stabilem operatur. seculi autem tristitia: mortem op-
eratur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari uos quantam in uobis operatur sollicitudinem. sed defensionem.
sed indignationem. sed timorem. sed desiderium. sed emulationem. sed uindictam. In omnibus exhibuistis uos in-
contaminatos esse negotio. Ergo et si scripsi uobis non propter eum qui fecit iniuriam. nec propter eum qui iniuriam passus est.
sed ad manifestandam sollicitudinem nostram. quam pro uobis habemus coram deo. ideo consolati sumus. In
consolatione autem nostra habundantius magis gauisi sumus super gaudium titi. quia refectus est spiritus eius ab omnibus
uobis. Et si quid de uobis apud illum gloriatus sum: non sum confusus. Sed sicut omnia uobis in ueritate locuti sumus: ita et
gloriatio nostra que fuit ad titum ueritas facta est: et uiscera eius habundantius in uobis sunt. reminiscen-
tis omnium uestrum obedientiam. quo modo cum timore et tremore excepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido in uo-
VIII bis. Notam autem uobis facimus fratres gratiam dei que data est in ecclesiis macedonie quod in multo experimento
tribulationis habundantia gaudii ipsorum fuit. et altissima paupertas eorum habundauit in diuitias sim-
plicitatis eorum. quia secundum uirtutem testimonium illis reddo. et supra uirtutem uoluntarii fuerunt cum mul-
ta exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem: ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut sperauimus. sed se-
met ipsos dederunt primum domino. deinde nobis per uoluntatem dei. ita ut rogaremus titum. ut quemadmodum cepit ita
et perficiat in uobis et gratiam istam. Sed sicut in omnibus habundatis fide et sermone. et scientia et omni sollicitudi-
ne. insuper et uestra caritate in nos: ita et in hac gratia habundetis. Non quasi imperans dico. sed per aliorum sol-
licitudinem: etiam uestre caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri ihesu christi. quoniam
propter nos egenus factus est. cum esset diues. ut illius inopia uos diuites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim uobis
utile est. qui non solum facere. sed et uelle cepistis ab anno priore. Nunc uero et facto perficite. ut quemadmodum promptus est
animus uoluntatis: ita sit et perficiendi: ex eo quod habetis. Si enim uoluntas prompta est secundum id quod habet
accepta est: non secundum quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio. uobis autem tribulatio: sed ex equalitate in pre-
senti tempore uestra habundantia inopiam illorum suppleat. ut et illorum habundantia uestre inopie sit
supplementum. ut fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum habuit: non habundauit. et qui modicum: non mino-
rauit. Gratias autem deo: qui dedit eandem sollicitudinem pro uobis in corde titi. quoniam exhortationem quidem suscepit.
Sed cum sollicitior esset: sua uoluntate profectus est ad uos. Misimus autem cum illo fratrem cuius laus est in
euangelio per omnes ecclesias. Non solum autem sed et ordinatus ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que
ministratur a nobis ad domini gloriam. et destinatam uoluntatem nostram deuitantes hoc. ne quis nos uitu-
peret in hac plenitudine que ministratur a nobis. in gloria domini. Prouidemus enim bona non solum coram deo: sed
et coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probauimus in multis sepe sollicitum esse. Nunc
autem multo sollicitiorem confidentia multa in uos. siue pro tito qui est socius meus. et in uos adiutor. siue fratres

num apostoli eorum gloria christi. Ostensionem ergo que est caritatis vestre et nostre glorie pro vobis in illos ostendite in facie
IX ecclesiarum dei. Nam de ministerio quod fit in sanctos, ex habundantia est michi scribere vobis. Scio enim promptum
animum vestrum, pro quo de vobis glorior apud macedones. quoniam achaia parata est ab anno preterito. et vestra emulatio
provocavit plurimos. Misi autem fratres ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte. ut quemadmodum
dixi parati sitis. Ne cum venerint mecum macedones. et invenerint vos imparatos: erubescamus
nos. ut non dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare fratres. ut preveniant ad vos. et
preparent repromissam benedictionem hanc paratam esse. sic quasi benedictionem non quasi avariciam. Hoc autem
dico: qui parce seminat: parce et metet. Et qui seminat in benedictionibus: de benedictionibus et metet.
Unusquisque prout destinavit corde suo. non ex tristicia aut ex necessitate. hilarem enim datorem di-
ligit deus. Potens est autem deus omnem gratiam habundare facere in vobis. ut et in omnibus semper omnem suf-
ficientiam habentes habundetis in omne opus bonum sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus: iusticia
eius manet in eternum. Qui autem administrat semen seminanti: et panem ad manducandum prestabit.
Et multiplicabit semen vestrum: et augebit incrementa frugum iusticie vestre. ut in omnibus locuple-
tati habundetis in omnem simplicitatem que operatur per nos gratiarum actionem deo. Quoniam ministerium huius offi-
cii non solum supplet ea que desunt sanctis: sed et habundat per multas gratiarum actiones in domino. Per probationem
ministerii huius glorificantes deum in obediencia confessionis vestre in evangelium christi. et simplicitate
communicationis vestre in illos et in omnes. et in ipsorum obsecratione pro vobis: desiderantium vos. propter eminentem
gratiam dei in vobis. Gratias deo super inenarrabili dono eius. Ipse autem ego paulus obsecro vos per X
modestiam et mansuetudinem christi. qui in facie quidem humilis sum inter vos. absens autem confido in vo-
bis. Rogo autem ne presens audeam per eam confidentiam qua existimor audere in quosdam qui arbi-
trantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes. non secundum carnem militamus.
Nam arma milicie nostre non carnalia. sed potentia deo ad destructionem munitionum consilia de-
struentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei. et in captivitatem redigentes
omnem intellectum in obsequium christi. et in promptu habentes omnem ulcisci inobedientiam cum impleta fuerit vestra
obediencia. Itaque que secundum faciem sunt videte. Si quis confidit sibi christi se esse. hoc cogitet iterum apud se. quia sicut
ipse christi est ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit nobis dominus in edi-
ficationem et non in destructionem vestram: non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per
epistolas. quoniam quidem epistole inquiunt graves sunt et fortes. presentia autem corporis infirma. et sermo contemp-
tibilis. hoc cogitet qui eiusmodi est. quia quales sumus verbo per epistolas absentes: tales et presentes in
facto. Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant. sed ipsi in
nobis nosmet ipsos metientes. et comparantes nosmet ipsos nobis. Nos autem non in immensum
gloriamur. sed secundum mensuram regule quam mensus est nobis deus mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim
quasi non pertingentes ad vos: superextendimus nos. usque ad vos enim pervenimus in evangelio christi.
Non in immensum gloriantes in alienis laboribus. spem autem habentes crescentis fidei vestre in vo-
bis magnificari secundum regulam nostram. in habundantia etiam in illa que ultra vos sunt evangeli-
zare. non in aliena regula in hiis que preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur: in domino glorietur. Non enim
qui se ipsum commendat ille probatus est: sed quem deus commendat. Utinam sustineretis modicum quod insipientie XI
mee: sed et supportate me. Emulor enim vos dei emulatione. Despondi enim vos uni viro
virginem castam exhibere christo. Timeo autem ne sicut serpens evam seduxit astutia sua. ita corrum-
pantur sensus vestri. et excidant a simplicitate que est in christo ihesu. Nam si is qui venit alium
christum predicat quem non predicavimus. aut alium spiritum accipitis quem non accepistis. aut aliud
evangelium quod non recepistis: recte pateremini. Existimo enim me nil minus fecisse a mag-
nis apostolis. Nam et si imperitus sum sermone: sed non scientia. In omnibus autem manifestatus sum vobis. Aut
numquid peccatum feci me ipsum humilians ut vos exaltemini: quoniam gratis evangelium dei evan-
gelizavi vobis: Alias ecclesias exspoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et

cum essem apud uos et egerem: nulli honerosus fui. Nam quod mihi deerat suppleuerunt fratres qui uenerunt a mace
donia. Et in omnibus sine onere me uobis seruaui et seruabo. Est ueritas Christi in me. quoniam hec gloria non infrin
getur in me in regionibus achaie. Quare? Quia non diligo uos? Deus scit. Quod autem facio et faciam ut amputem
occasionem eorum qui uolunt occasionem. ut in quo gloriantur inueniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli opera
rii subdoli. transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum. Ipse enim sathanas transfigurat se in angelum
lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur uelut ministri iusticie. quorum finis erit secundum
opera ipsorum. Iterum dico ne quis me putet insipientem esse. alioquin uelut insipientem accipite
me: ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor: non loquor secundum deum. sed quasi in insipientia: in hac substan
tia glorie. Quoniam multi gloriantur secundum carnem: et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes: cum si
tis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis uos in seruitutem redigit. si quis deuorat. si quis accipit.
si quis extollitur. si quis in faciem uos cedit. Secundum ignobilitatem dico: quasi nos infirmi fuerimus in hac
parte. In quo quis audet. in insipientia dico: audeo et ego. Hebrei sunt: et ego. Israelite sunt: et ego. Se
men abrahe sunt: et ego. Ministri Christi sunt: et ego. Ut minus sapiens dico: plus ego. In labori
bus plurimis. in carceribus habundantius. in plagis supra modum. in mortibus frequenter. A iudeis
quinquies quadragenas una minus accepi. Ter uirgis cesus sum. semel lapidatus sum: ter nau
fragium feci. nocte et die in profundum maris fui. In itineribus sepe. Periculis fluminum. periculis
latronum. periculis ex genere. periculis ex gentibus. Periculis in ciuitate. periculis in solitudine. pe
riculis in mari. periculis in falsis fratribus. In labore et erumpna. in uigiliis multis. In fame
et siti: in ieiuniis multis. In frigore et nuditate. Preter illa que extrinsecus sunt. instantia mea
cotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis scandalizatur et e
XII go non uror? Si gloriari oportet: que infirmitatis mee sunt gloriabor. Deus et pater domini nostri ihesu Christi qui
est benedictus in secula: quod non mentior. Damasci prepositus gentis arethe regis custodiebat ciuita
tem damascenorum ut me comprehenderet. et per fenestram in sporta demissus sum per murum. et sic ef
fugi manus eius. Si gloriari oportet: non expedit quidem. Ueniam autem ad uisiones et
reuelationes domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim siue in corpore siue extra corpus
nescio deus scit. raptum huiusmodi usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominem siue in corpore siue extra
corpus nescio deus scit quoniam raptus est in paradisum. et audiuit archana uerba que non licet homini loqui.
Pro huiusmodi gloriabor: pro me autem nil. nisi in infirmitatibus meis. Nam et si uoluero gloriari: non ero insi
piens. Ueritatem enim dicam. Parco autem ne quis me existimet supra id quod uidet in me. aut
audit aliquid ex me. Et ne magnitudo reuelationum extollat me: datus est mihi stimulus car
nis mee angelus sathane ut me colaphizet. Propter quod ter dominum rogaui ut discederet a me. et
dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. Nam uirtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor
in infirmitatibus meis: ut inhabitet in me uirtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus.
in contumeliis in necessitatibus. in persecutionibus. in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor tunc potens
sum. Factus sum insipiens. uos me coegistis. Ego enim debui a uobis commendari. Nichil enim minus
feci ab hiis qui sunt supra modum apostoli. tamen et si nichil sum: signa tamen apostolatus mei facta sunt super uos
in omni patientia signis et prodigiis. et uirtutibus. Quid enim est quod minus habuistis pre ceteris ecclesiis. nisi quod e
go non grauaui uos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum uenire XIII
ad uos: et non ero grauis uobis. Non enim quero que uestra sunt: sed uos. Nec enim filii thesaurizare
parentibus: sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam. et superimpendar ipse pro
animabus uestris. licet plus uos diligens: minus diligar. Sed esto. Ego uos non grauaui. sed
cum essem astutus dolo uos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad uos circumueni uos? Rogaui
autem titum. et misi cum illo fratrem. Numquid uos circumuenit titus? Nonne eodem spiritu ambulaui
mus? Nonne isdem uestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud uos. coram deo in Christo loqui
mur. Omnia autem karissimi propter uestram edificationem. Timeo enim ne forte cum uenero non quales uolo
inueniam uos. et ego inueniar a uobis qualem non uultis. Ne forte contentiones. emulationes. animositates.

dissensiones. detractiones. susurrationes. inflationes. seditiones sint inter vos. ne iterum cum venero humiliet
me deus apud vos. et lugeam multos ex hiis qui ante peccaverunt. et non egerunt penitentiam super inmunditia et fornicationem
catione. et inpudicitia quam gesserunt. Ecce hoc tertio venio ad vos. in ore duorum vel trium testium stabit omne ver-
bum. Predixi enim et predico ut presens vobis et nunc absens hiis qui ante peccaverunt et ceteris omnibus quoniam
si venero iterum non parcam. An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. qui in vobis non infirmatur. sed potens
est in vobis. Nam et si crucifixus est ex infirmitate: sed vivit ex virtute dei. Nam et nos infir-
mi sumus in illo. sed vivimus cum eo ex virtute dei in vobis. Vosmet ipsos temptate si estis in fide.
ipsi vos probate. An non cognoscitis vos ipsos. quia Christus Ihesus in vobis est. nisi forte reprobi estis. Spero autem quod
cognoscetis. quia nos non sumus reprobi. Oramus autem deum ut nichil mali faciatis. Non ut nos probati pa-
reamus. sed ut vos quod bonum est faciatis. nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veri-
tatem. sed pro veritate. Gaudemus enim quoniam nos infirmi sumus. vos autem potentes estis. hoc autem et o-
ramus vestram consummationem. Ideo hec absens scribo. ut non presens durius agam secundum potestatem quam dominus
dedit michi in edificationem et non in destructionem. De cetero fratres gaudete. perfecti estote. exhortamini.
idem sapite. pacem habete. et deus dilectionis et pacis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto.
Salutant vos sancti omnes. Gratia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei. et communicatio sancti spiritus sit semper cum omnibus
vobis Amen.

Galathe sunt greci. hii verbum veritatis ab apostolo susceperunt. sed post discessum eius temptati sunt a
falsis apostolis. ut in legem et circumcisionem verterentur. hos apostolus revocat ad fidem veritatis scribens
eis ab epheso.

Paulus apostolus non ab hominibus. neque per hominem. sed per Ihesum Christum et deum patrem qui suscitavit eum a mor- I
tuis. et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis galatie. Gratia vobis et pax a deo patre nostro. et domino Ihesu Christo. qui
dedit semet ipsum pro peccatis nostris. ut eriperet nos de presenti seculo nequam. secundum voluntatem dei et
patris nostri. cui est gloria in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in
gratiam Christi. in aliud evangelium. quod non est aliud. nisi sunt aliqui qui vos conturbant. et volunt convertere evan-
gelium Christi. Sed licet nos aut angelus de celo evangelizet vobis preterquam quod evangelizavimus vobis.
anathema sit. Sicut predixi et nunc iterum dico. si quis vobis evangelizaverit preter id quod accepistis.
anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an deo. aut quero hominibus placere. Si adhuc hominibus
placerem: Christi servus non essem. Notum enim vobis facio fratres evangelium quod evangelizatum est a me.
quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici: sed per revelationem Ihesu
Christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in iudaismo: quoniam supra modum persequebar ec-
clesiam dei. et expugnabam illam. Et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in
genere meo. habundantius emulator existens paternarum traditionum. Cum autem complacuit
ei qui me segregavit ex utero matris mee et vocavit per gratiam suam ut revelaret filium
suum in me. ut evangelizarem eum in gentibus. continuo non acquievi carni et sanguini. neque veni
ierosolimam ad antecessores meos apostolos. sed abii in arabiam. et iterum reversus sum damascum. Deinde
post annos tres veni ierosolimam videre petrum. et mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem
apostolorum vidi neminem: nisi iacobum fratrem domini. Que autem scribo vobis ecce coram deo. quia
non mentior. Deinde veni in partes sirie et cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee que erant
in Christo. tantum autem auditum habebant. quoniam qui persequebatur nos aliquando: nunc evangelizat fidem quam
aliquando expugnabat. et in me glorificabant deum. Deinde post annos .xiiii. iterum ascen- II
di ierosolimam cum barnaba assumpto et tito. Ascendi autem secundum revelationem. et contuli
cum eis evangelium quod predico in gentibus. Seorsum autem hiis qui videbantur aliquid esse. ne for-
te in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque titus qui mecum erat cum esset gentilis: conpulsus
est circumcidi. Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam
habemus in Christo Ihesu. ut nos in servitutem redigerent. Quibus neque ad horam cessimus subiectioni. ut
veritas evangelii permaneat apud vos. Ab hiis autem qui videbantur esse aliquid. quales aliquando fuerint

nichil mea interest. Deus personam hominis non accipit. Mihi enim qui videbantur esse aliquid nichil contulerunt. Sed econtra cum vidis-
sent quod creditum est mihi evangelium preputii sicut Petro circumcisionis. qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisio-
nis: operatus est et mihi inter gentes. Et cum cognovissent gratiam que data est mihi Iacobus et Cephas et Iohannes qui vide-
bantur columpne esse: dextras dederunt mihi et Barnabe societatis, ut nos in gentes. ipsi autem in circumcisionem,
tantum ut pauperum memores essemus. quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset Cephas
Antiochiam: in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam ab Iacobo: cum
gentibus edebat. Cum autem venissent: subtrahebat et segregabat se. timens eos qui ex circumcisione
erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri iudei. ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem.
Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii: dixi Petro coram omnibus. Si tu iudeus cum sis
gentiliter vivis et non iudaice. quomodo gentes cogis iudaizare? Nos natura iudei et non ex gentibus peccatores.
Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis: nisi per fidem Ihesu Christi. Et nos in Christo Ihesu credimus
ut iustificemur ex fide Christi. et non ex operibus legis. propter quod: ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.
Quod si querentes iustificari in Christo. inventi sumus et ipsi peccatores. numquid Christus peccati minister est? Absit.
Si enim que destruxi hec iterum edifico: prevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum. ut
deo vivam. Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego. vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne
in fide vivo filii dei. qui dilexit me. et tradidit se ipsum pro me. Non abicio gratiam dei. Si enim per le-
III gem iusticia: ergo Christus gratis mortuus est. O insensati galathe. quis vos fascinavit, credere veri- n
tati. ante quorum oculos Ihesus Christus proscriptus est. et in vobis crucifixus? Hoc solum volo a vobis discere, ex operibus le-
gis spiritum accepistis. an ex auditu fidei? Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consuma-
mini? Tanta passi estis sine causa. si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur virtutes in vobis.
ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut Abraham credidit deo. et reputatum est illi ad iusticiam.
Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hii sunt filii Abrahe. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat
gentes deus. prenunciavit Abrahe quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt: benedicentur cum fide-
li Abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt: sub maledicto sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis qui non per-
manserit in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iusti-
ficatur apud deum: manifestum est quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide. sed qui fecerit ea: vi-
vet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis. factus pro nobis maledictum. quia scriptum est. Maledictus omnis
qui pendet in ligno. ut in gentibus benedictio Abrahe fieret in Christo Ihesu. ut pollicitationem spiritus ac-
cipiamus per fidem. Fratres secundum hominem dico. tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut super-
ordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis. sed quasi in uno. et
semini tuo qui est Christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a deo. que post .cccc. et xxx. annos facta est lex: non ir-
ritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas: iam non ex promissione. Abra-
he autem per repromissionem donavit deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est donec veniret
semen cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est: deus
autem unus est. Lex ergo adversus promissa dei? Absit. Si enim data esset lex que posset vivifica-
re: vere ex lege esset iusticia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato: ut promissio ex fide Ihesu Christi
daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem que re-
velanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo Ihesu: ut ex fide iustificemur. At ubi venit
fides: iam non sumus sub pedagogo. Omnes filii dei estis per fidem que est in Christo Ihesu. Quicumque enim in Christo
Ihesu baptizati estis. Christum induistis. Non est iudeus neque grecus. non est servus neque liber. non est
masculus neque femina. omnes enim vos: unum estis in Christo Ihesu. Si autem vos Christi. ergo Abrahe semen estis.
IIII secundum promissionem heredes. Dico autem quanto tempore heres parvulus est: nichil differt
a servo cum sit dominus omnium. Sed sub tutoribus et actoribus est: usque ad prefinitum tempus a patre.
Ita et nos cum essemus parvuli: sub elementis mundi hii eramus servientes. At ubi venit ple-
nitudo temporis: misit deus filium suum natum ex muliere factum sub lege, ut eos qui sub lege erant
redimeret. ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii dei: misit deus spiritum fi-

lii sui in corda vestra clamantem abba pater. Itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius: et heres per deum.
Sed tunc quidem ignorantes deum: his qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis deum immo
cogniti sitis a deo. quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa. quibus denuo servire vul
tis? Dies observatis et menses. et tempora et annos. Timeo vos: ne forte sine causa laboraverim in vobis.
Estote sicut ego. quia et ego sicut vos. Fratres: obsecro vos nihil me lesistis. Scitis autem quia per
infirmitatem carnis evangelizavi in vobis iam pridem. et temptationem vestram in carne mea non spre
vistis. neque respuistis. sed sicut angelum dei excepistis me. et sicut christum ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra.
Testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. Ergo ini
micus vobis factus sum. verum dicens vobis. Emulantur vos non bene. sed excludere vos volunt. ut illos
emulemini. Bonum autem emulamini in bono semper. et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli mei quos
iterum parturio. donec formetur christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo. et mutare vocem meam. quoniam
confundor in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse. legem non legistis? Scriptum est enim quoniam abraham
duos filios habuit. unum de ancilla. et unum de libera. Sed qui de ancilla: secundum carnem natus est. qui
autem de libera: per repromissionem. Que sunt per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta. Unum quidem in mon
te syna in servitutem generans. que est agar. Syna enim mons est in arabia qui coniunctus est ei que nunc est
ierusalem. et servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est ierusalem libera est: que est mater nostra. Scriptum est
enim. letare sterilis que non paris. erumpe et clama que non parturis. quia multi filii deserte. magis quam
eius que habet virum. Nos autem fratres secundum ysaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum car
nem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum: ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium
eius. Non enim erit heres filius ancille cum filio libere. Itaque fratres: non sumus ancille filii: sed libere.
Qua libertate: christus nos liberavit. State et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce ego V
paulus dico vobis quoniam si circumcidamini christus vobis nihil proderit. Testificor autem rursum omni homini
circumcidenti se. quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a christo. qui in lege iustifica
mini: a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Nam in christo ihesu neque
circumcisio aliquid valet. neque preputium. sed fides que per caritatem operatur. Currebatis bene. quis vos im
pedivit veritati non obedire. Nemini consenseritis. Persuasio hec: non est ex eo qui vocat vos. Modicum
fermentum totam massam corrumpit. Ego confido de vobis in domino: quod nihil aliud sapietis. Qui autem
conturbat vos: portabit iudicium quicumque est ille. Ego autem fratres si circumcisionem predico. quid adhuc
persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur: qui vos con
turbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres. tantum ne libertatem in occasionem detis carnis.
sed per caritatem servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur. Diliges proximum
tuum: sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis: videte ne ab invicem consumamini.
Dico autem. Spiritu ambulate: et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum
et spiritus adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur. ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu du
cimini: non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis. Que sunt. fornicatio. immundi
tia. impudicitia. luxuria. ydolorum servitus. veneficia. inimicitie. contentiones. emulationes.
ire. rixe. dissensiones. secte. invidie. homicidia. ebrietates. comessationes. et his similia
que predico vobis sicut predixi. quoniam qui talia agunt: regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus est. cari
tas. gaudium. pax. pacientia. longanimitas. bonitas. benignitas. mansuetudo. fides. mode
stia. continentia. castitas. Adversus huiusmodi: non est lex. Qui autem sunt christi: carnem suam crucifixerunt cum
vitiis et concupiscentiis. Si vivimus spiritu: spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis glorie cu VI
pidi: invicem provocantes. invicem invidentes. Fratres et si preoccupatus fuerit homo in aliquo
delicto: vos qui spirituales estis. huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Considerans te ipsum: ne
et tu tempteris. Alter alterius onera portate: et sic adimplebitis legem christi. Nam si quis ex
istimat se aliquid esse cum nihil sit: ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque: et sic
in semet ipso tantum gloriam habebit. et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Com

cet autem is qui cathecizatur verbo: ei qui se cathecizat in omnibus bonis. Nolite errare: deus non irride
tur. Que enim seminaverit homo: hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua: de carne et metet corrup
tionem. Qui autem seminat in spiritu: de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus.
tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus: operemur bonum ad omnes. Maxime
autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque volunt placere in
carne: hii cogunt vos circumcidi. tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur
legem custodiunt: sed volunt vos circumcidi. ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit gloriari:
nisi in cruce domini nostri ihesu Christi. Per quem michi mundus crucifixus est: et ego mundo. In Christo enim ihesu neque cir
cumcisio aliquid valet neque preputium: sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint: pax
super illos et misericordia. et super israel dei. De cetero nemo michi molestus sit. Ego enim stigmata ihesu in corpore
meo porto. Gratia domini nostri ihesu Christi: cum spiritu vestro fratres amen.

Ephesii sunt asiani. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scri
bens eis ab urbe roma per tychicum diaconem.

I Paulus apostolus ihesu Christi per voluntatem dei sanctis omnibus qui sunt ephesi. et fidelibus in Christo ihesu.
Gratia vobis et pax a deo patre nostro. et domino ihesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu Christi. qui
benedixit nos in omni benedictione spirituali in Christo. Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitu
tionem. ut essemus sancti et inmaculati in conspectu eius in caritate. qui predestinavit nos in adopti
onem filiorum per ihesum Christum in ipsum. secundum propositum voluntatis sue. in laudem glorie gratie sue.
in qua gratificavit nos in dilecto filio suo. in quo habemus redemptionem per sanguinem eius. et remis
sionem peccatorum. secundum divitias gratie eius. que superabundavit in nobis in omni sapientia et pruden
tia. ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis sue. secundum bonum placitum eius quod propo
suit in eo. in dispensatione plenitudinis temporum. instaurare omnia in Christo. que in celis et que in ter
ra sunt in ipso. In quo et sorte vocati sumus predestinati secundum propositum eius qui operatur omnia. secundum con
silium voluntatis sue. ut simus in laudem glorie eius nos qui ante speravimus in Christo. In quo et vos cum
audissetis verbum veritatis evangelium salutis vestre. in quo et credentes signati estis spiritu pro
missionis sancto. qui est pignus hereditatis nostre. in redemptionem adquisitionis in laudem glorie ipsius.
Propterea et ego audiens fidem vestram que est in domino ihesu et dilectionem in omnes sanctos. non cesso gratias
agens pro vobis. memoriam vestri faciens in orationibus meis. ut deus domini nostri ihesu Christi pater glorie
det vobis spiritum sapientie et revelationis in agnitione eius. illuminatos oculos cordis vestri. ut sci
atis que sit spes vocationis. et que divitie glorie hereditatis eius in sanctis. et que sit supereminens magni
tudo virtutis eius in nos qui credimus secundum operationem potentie virtutis eius quam operatus est
in Christo. suscitans illum a mortuis. et constituens ad dexteram suam in celestibus supra omnem
principatum et potestatem. et virtutem et dominationem. et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo
sed et in futuro. et omnia subiecit sub pedibus eius. et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam. que est corpus
II ipsius plenitudo eius. qui omnia in omnibus adimpletur. Et vos cum essetis mortui de
lictis et peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius. secundum principem po
testatis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie. In quibus et nos omnes aliquando conver
sati sumus in desideriis carnis nostre. facientes voluntatem carnis et cogitationum. et era
mus natura filii ire. sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia. propter nimiam caritatem suam
qua dilexit nos. et cum essemus mortui peccatis: convivificavit nos Christo. cuius gratia estis salvati. et
ipsum. et conresuscitavit. et consedere fecit in celestibus in Christo ihesu. ut ostenderet in seculis super
venientibus habundantes divitias gratie sue. in bonitate super nos in Christo ihesu. Gratia
enim estis salvati per fidem. et hoc non ex vobis. dei enim donum est. non ex operibus: ut ne quis
glorietur. Ipsius enim sumus factura. creati in Christo ihesu in operibus bonis. que preparavit deus
ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote quod aliquando vos gentes eratis in carne qui

dicimini preputium. ab ea que dicitur circumcisio in carne manufacta. quia eratis illo in tempore sine christo. ali
enati a conversatione israel. et hospites testamentorum promissionis spem non habentes. et sine deo in hoc mundo.
Nunc autem in christo ihesu. vos qui aliquando eratis longe. facti estis prope in sanguine christi. Ipse est enim pax nostra
qui fecit utraque unum. et medium parietem macerie solvens inimicitias in carne sua. legem manda
torum decretis evacuans. ut duos condat in semet ipso. in unum novum hominem faciens pacem. et
reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem. interficiens inimicitiam in semet ipso. Et ve
niens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis. et pacem his qui prope. quoniam per ipsum habemus acces
sum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites et advene. sed estis cives sanctorum et do
mestici dei. superedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum. ipso summo angulari lapide christo ihesu.
In quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in domino. in quo et vos coedificamini in habita
culum dei in spiritu sancto. Huius rei gratia ego paulus vinctus christi ihesu pro vobis gentibus. si tamen audistis dispen III
sationem gratie dei que data est michi in vobis. quoniam secundum revelationem notum michi factum est sacramentum. sicut sup
scripsi in brevi. prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in misterio christi. quod aliis generati
onibus non est agnitum filiis hominum. sicut nunc revelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu esse gentes cohere
des. et concorporales. et comparticipes promissionis. in christo ihesu. per evangelium cuius factus sum minister secundum
donum gratie dei que data est michi secundum operationem virtutis eius. Michi autem omnium sanctorum minimo
data est gratia hec in gentibus evangelizare investigabiles divitias christi. et illuminare omnes. que sit dis
pensatio sacramenti absconditi a seculis in deo. qui omnia creavit. ut innotescat principibus et po
testatibus in celestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. secundum prefinitionem seculorum quam fecit in christo
ihesu domino nostro. in quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne defi
ciatis in tribulationibus meis pro vobis. que est gloria vestra. Huius rei gratia flecto genua mea ad
patrem domini nostri ihesu christi. ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur. ut det vobis secundum divi
tias glorie sue virtutem corroborari per spiritum eius in interiore homine inhabitare christum per fidem in
cordibus vestris. In caritate radicati et fundati. ut possitis conprehendere cum omnibus sanctis. que sit
latitudo et longitudo et sublimitas et profundum. Scire etiam supereminentem scientie caritatem christi.
ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam pe
timus aut intelligimus. secundum virtutem que operatur in nobis. ipsi gloria in ecclesia et in christo ihesu in
omnes generationes seculi seculorum amen. Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne am IIII
buletis vocatione qua vocati estis. cum omni humilitate et mansuetudine. cum patientia suppor
tantes invicem in caritate. Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum cor
pus et unus spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis vestre. Unus dominus. una fides. unum baptisma.
Unus deus et pater omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum men
suram donationis christi. Propter quod dicit. Ascendens in altum. captivam duxit captivitatem. dedit dona
hominibus. Quod autem ascendit. quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terre. Qui de
scendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos
quosdam autem prophetas. alios vero evangelistas. alios autem pastores et doctores ad consummationem
sanctorum in opus ministerii. in edificationem corporis christi. donec occurramus omnes in unitatem fidei et
agnitionis filii dei in virum perfectum. in mensuram etatis plenitudinis christi. Videte autem fratres
ut iam non simus parvuli fluctuantes. et circumferamur omni vento doctrine in nequitia hominum. in
astutia. ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo
per omnia qui est caput christus. Ex quo totum corpus compactum et conexum per omnem iuncturam subministrationis. secundum
operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in edificationem sui in ca
ritate. Hoc igitur dico et testificor in domino. ut iam non ambuletis sicut et gentes ambu
lant. in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habentes intellectum. alienati a vita
dei per ignorantiam que est in illis. propter cecitatem cordis ipsorum. qui desperantes. semet ipsos tradi[derunt]

tum impudicitie in operationem immunditie omnis in avaritia. Vos autem non ita
didicistis christum: si tamen illum audistis. et in ipso edocti estis. sicut est veritas in ihesu. De-
ponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erro-
ris. Renovamini spiritu mentis vestre et induite novum hominem qui secundum deum creatus est
in iustitia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque
cum proximo suo quoniam sumus invicem membra. Irascimini et nolite peccare. Sol non occidat
super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur iam non furetur. Magis
autem laboret operando manibus suis quod bonum est: ut habeat unde tribuat necessitatem pa-
tienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. sed si quis bonus est ad edificationem
fidei ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum sanctum dei: in quo signati estis
in diem redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor. et blasphemia
V tollatur a vobis: cum omni malitia. Estote autem invicem benigni. misericordes. donantes in-
vicem. sicut et deus in christo donavit vobis. Estote ergo imitatores dei sicut filii karissimi.
et ambulate in dilectione. sicut et christus dilexit nos. et tradidit semet ipsum pro nobis oblationem
et hostiam deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia aut ava-
ritia nec nominetur in vobis: sicut decet sanctos. aut turpitudo aut stultiloquium. aut scurrili-
tas que ad rem non pertinet. sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis for-
nicator aut immundus. aut avarus quod est idolorum servitus. non habet hereditatem in regno christi
et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hec enim: venit ira dei in filios dif-
fidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre: nunc autem lux
in domino. ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate. et iustitia
et veritate. probantes quod sit beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus infructuosis
tenebrarum: magis autem redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipsis: turpe est et
dicere. Omnia autem que arguuntur a lumine: manifestantur. Omne enim quod manifesta-
tur lumen est. Propter quod dicit. Surge qui dormis et exurge a mortuis. et illuminabit te
christus. Videte itaque fratres: quomodo caute ambuletis. Non quasi insipientes: sed ut
sapientes. Redimentes tempus: quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri inpruden-
tes: sed intelligentes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria.
Sed implemini spiritu sancto: loquentes vobismet ipsis in psalmis et ymnis et canticis
spiritualibus cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Gratias agentes semper pro omni-
bus in nomine domini nostri ihesu christi deo et patri. Subiecti invicem in timore christi. Mulieres vi-
ris suis subdite sint: sicut domino. quoniam vir caput est mulieris. sicut christus caput est ecclesie. ipse
salvator est corporis. Sed sicut ecclesia subiecta est christo. ita et mulieres viris suis in omni-
bus. Viri diligite uxores vestras. sicut et christus ecclesiam dilexit. et se ipsum tradidit pro ea.
ut illam sanctificaret mundans lavacro aque in verbo vite. ut exhiberet ipse sibi
gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam. aut aliquid huiusmodi. sed ut sit
sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxo-
rem diligit: se ipsum diligit. Nemo enim umquam carnem suam odio habuit. sed nutrit et
fovet eam. sicut et christus ecclesiam. quia membra sumus corporis eius. de carne eius et de ossibus
eius. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue. et erunt duo in carne
una. Sacramentum hoc: magnum est. Ego autem dico in christo et ecclesia. Verum-
tamen et vos singuli unusquisque suam uxorem sicut se ipsum diligat. Uxor autem timeat
VI virum. Filii obedite parentibus vestris in domino. hoc enim iustum est. Honora patrem
tuum et matrem tuam. quod est mandatum primum in promissione. ut bene sit tibi et

sis longevus super terram. Et patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros. sed e-
ducate illos in disciplina et correptione domini. Servi obedite dominis carnalibus cum timo-
re et tremore in simplicitate cordis vestri. sicut christo. Non ad oculum servientes quasi hominibus
placentes. sed ut servi christi facientes voluntatem dei ex animo. cum bona voluntate
servientes sicut domino et non hominibus. Scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc
percipiet a domino. sive servus sive liber. Et vos domini eadem facite illis. remittentes
minas. scientes quia et illorum et vester dominus est in celis. et personarum acceptio non est apud deum. De
cetero fratres confortamini in domino. et in potentia virtutis eius. Induite vos ar-
maturam dei. ut possitis stare adversus insidias diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio
adversus carnem et sanguinem. sed adversus principes et potestates. adversus mundi recto-
res tenebrarum harum. contra spiritualia nequitie in celestibus. Propterea accipite vos ar-
maturam dei. ut possitis resistere in die malo. et in omnibus perfecti stare. State ergo suc-
cincti lumbos vestros in veritate. et induti loricam iustitie. et calciati pedes in prepara-
tione evangelii pacis. In omnibus sumentes scutum fidei. in quo possitis omnia tela nequissimi
ignea extinguere. Et galeam salutis assumite. et gladium spiritus quod est ver-
bum dei. Per omnem orationem et obsecrationem. orantes omni tempore in spiritu. et in ipso vigi-
lantes in omni instantia. et obsecratione pro omnibus sanctis. et pro me. ut detur michi sermo in
apertione oris mei cum fiducia. Notum facere misterium evangelii pro quo legatione
fungor in cathena ista. ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut
autem et vos sciatis que circa me sunt quid agam. omnia nota vobis faciet tychicus karissimus
frater et fidelis minister in domino. quem misi ad vos in hoc ipsum. ut cognoscatis
que circa nos sunt. et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre
et domino ihesu christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum ihesum christum in incorruptione
amen.

Philippenses sunt macedones. hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. nec
receperunt falsos apostolos. hos collaudat apostolus scribens eis a roma de carcere per e-
paphroditum.

Paulus et timotheus servi ihesu christi. omnibus sanctis in christo ihesu qui sunt philippis. cum I
episcopis et diaconibus. gratia vobis et pax a deo patre nostro. et domino ihesu christo. Ego quidem
gratias ago deo meo in omni memoria vestri. semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vo-
bis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra. in evangelio christi a pri-
ma die usque nunc. Confidens hoc ipsum. quia qui cepit in vobis opus bonum. perficiet
usque in diem christi ihesu. Sicut est michi iustum hoc sentire pro omnibus vobis. eo quod habeam vos in
corde et in vinculis meis. et in defensione. et confirmatione evangelii. socios gaudii
mei omnes vos esse. Testis enim michi est deus. quomodo cupiam omnes vos in visceribus ihesu christi. Et
hoc oro. ut caritas vestra magis ac magis habundet in scientia et in omni sensu. ut pro-
betis potiora. et sitis sinceres. et sine offensa in diem christi. Repleti fructu iustitie.
per ihesum christum in gloriam et laudem dei. Scire autem vos volo fratres. quia que circa me sunt
magis ad profectum venerunt evangelii. ita ut vincula mea manifesta fierent
in christo in omni pretorio. et in ceteris omnibus. Et plures e fratribus in domino confidentes vinculis
meis. habundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invi-
diam et contentionem. quidam autem et propter bonam voluntatem christum predicant.
quidam ex caritate. scientes quoniam in defensione evangelii positus sum. Quidam
autem ex contentione christum annunciant non sincere. existimantes pressuram se

suscitare vinculis meis. Quid enim? dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem christus annunti-
etur: et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. Scio enim quia hoc michi proveniet in salutem per vestram
orationem et subministrationem spiritus ihesu christi, secundum expectationem et spem meam, quia in nullo confun-
dar, sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur christus in corpore meo, sive per vitam sive
per mortem. Michi enim vivere christus est et mori lucrum. Quod si vivere in carne hic michi fructus op-
eris est, et quid eligam ignoro. Coartor autem e duobus desiderium habens dissolvi et esse cum christo,
multo melius. Permanere autem in carne necessarium est propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo
et permanebo omnibus vobis, ad profectum vestrum et gaudium fidei, ut gratulatio vestra habundet
in christo ihesu in me, per meum adventum iterum ad vos. Tantum digne evangelio christi conversamini,
ut sive cum venero et videro vos, sive absens audiam de vobis quia statis in uno spiritu
unanimes, collaborantes fidei evangelii, et in nullo terreamini ab adversariis, que est illis causa
perditionis, vobis autem salutis, et hoc a deo; quia vobis donatum est pro christo, non solum ut in eum cre-
datis, sed ut etiam pro illo patiamini, idem certamen habentes, quale vidistis in me,
II et nunc audistis de me. Si qua ergo consolatio in christo, si quod solatium caritatis, si qua socie-
tas spiritus, si que viscera miserationis, implete gaudium meum, ut idem sapiatis,
eandem caritatem habentes, unanimes, id ipsum sentientes, nichil per contentionem neque
per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non que sua sunt
singuli considerantes, sed et ea que aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in christo ihesu,
qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se equalem deo, sed semetipsum
exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu in-
ventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem
autem crucis. Propter quod et deus exaltavit illum, et donavit illi nomen quod est super omne nomen,
ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum, et omnis lingua
confiteatur quia dominus ihesus christus in gloria est dei patris. Itaque karissimi mei, sicut semper obedistis,
non in presentia mei tantum, sed multo magis nunc in absentia mea, cum timore et tre-
more vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro
bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus, ut sitis
sine querela, et simplices sicut filii dei sine reprehensione in medio nationis prave
et perverse, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo, verbum vite continentes ad
gloriam meam in die christi, quia non in vacuum cucurri, neque in vacuum laboravi. Sed
et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre, gaudeo et congratulor omni-
bus vobis. Id ipsum autem et vos gaudete, et congratulamini michi. Spero autem in domino
ihesu christo timotheum cito me mittere ad vos, ut et ego bono animo sim, cogni-
tis que circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem, qui sincera affectione pro
vobis sollicitus sit. Omnes enim sua querunt, non que sunt ihesu christi. Experimentum autem eius
cognoscite, quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero me
mittere ad vos, mox ut videro que circa me sunt. Confido autem in domino, quia et
ipse veniam ad vos cito. Necessarium existimavi epafroditum fratrem et cooperatorem et commi-
litonem meum, vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee, mittere ad vos.
Quoniam quidem omnes vos desiderabat, et mestus erat, propterea quod audieratis illum
infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem, sed deus misertus est eius.
Non solum autem eius, verum et mei, ne tristitiam super tristitiam haberem. Festi-
nantius ergo misi illum, ut viso eo iterum gaudeatis, et ego sine tristitia sim. Ex-
cipite itaque illum cum omni gaudio in domino, et eiusmodi cum honore habetote. Quoniam
propter opus christi usque ad mortem accessit, tradens animam suam, ut impleret
III id quod deerat erga meum obsequium. De cetero fratres mei gaudete in domino.
eadem vobis scribere michi quidem non pigrum, vobis autem necessarium. Videte

canes, videte malos operarios, videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo servimus
et gloriamur in christo ihesu et non in carne fiduciam habentes. quamquam et ego habeam confidentiam in carne. Si
quis autem alius videtur confidere in carne: ego magis. circumcisus octava die ex genere israel de tribu ben
iamin. hebreus ex hebreis. secundum legem phariseus. secundum emulationem persequens ecclesiam dei.
secundum iustitiam que in lege est conversatus sine querela. Sed que michi fuerunt lucra: hec arbitratus sum propter
christum detrimenta. Verumptamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam ihesu christi domini mei. propter
quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora. ut christum lucrifaciam et inveniar in illo non
habens meam iustitiam que ex lege est. sed illam que est ex fide ihesu christi. que ex deo est iustitia in fide: ad
agnoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passionum illius. configuratus morti eius. si
quo modo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. Non quod iam acceperim. aut iam perfectus sim. Sequor
autem si comprehendam in quo et comprehensus sum a christo ihesu. Fratres ego me non arbitror com
prehendisse. Unum autem que quidem retro sunt obliviscens. ad ea vero que sunt priora extendens me
ipsum. ad destinatum persequor bravium superne vocationis dei in christo ihesu. Quicumque ergo perfecti
sumus hoc sentiamus. et si quid aliter sapitis: hoc et vobis deus revelabit. Verumptamen ad quod per
venimus: ut idem sapiamus. et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote
fratres. et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambu
lant quos sepe dicebam vobis. nunc autem et flens dico inimicos crucis christi. quorum fi
nis interitus. quorum deus venter est. et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Nostra autem
conversatio in celis est. Unde et salvatorem expectamus dominum nostrum ihesum christum qui reformabit
corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue secundum operationem qua
possit et subicere sibi omnia. Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi. gaudium meum et coro IIII
na mea sic state in domino carissimi. Euodiam rogo et sintichen deprecor: id ipsum
sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar: adiuva illas que mecum laborave
runt in evangelio cum clemente. et ceteris adiutoribus meis. Quorum nomina sunt in libro vite.
Gaudete in domino semper: iterum dico gaudete. Modestia vestra: nota sit omnibus hominibus.
dominus prope est. Nichil solliciti sitis. sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones
vestre innotescant apud deum. Et pax dei que exsuperat omnem sensum custodiat corda vestra
et intelligentias vestras: in christo ihesu. De cetero fratres quecumque vera sunt. quecumque pudi
ca. quecumque iusta. quecumque sancta. quecumque amabilia. quecumque bone fame. si qua
virtus. si qua laus discipline. hec cogitate. que et didicistis et accepistis. et audistis et
vidistis. in me hec agite. et deus pacis erit in vobis. Gavisus sum autem in domino vehe
menter. quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis. occupa
ti autem eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse.
Scio et humiliari. scio et habundare. ubique et in omnibus institutus sum. et saciari et esu
rire. et habundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumptamen
bene fecistis communicantes tribulationi mee. Scitis autem et vos philippenses. quod in princi
pio evangelii quando profectus sum a macedonia: nulla michi ecclesia communicavit in ratione dati et ac
cepti: nisi vos soli: quia et thessalonicam semel: et bis in usum michi misistis. Non quia
quero datum: sed requiro fructum habundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et habundo.
repletus sum acceptis ab epafrodito que misistis in odorem suavitatis. hostiam acceptam
placentem deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum. secundum divitias suas in gloria in
christo ihesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculorum amen. Salutate omnes sanctos in christo ihesu. Salutant
vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti. Maxime autem qui de cesaris domo sunt. Gratia
domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro. amen.

Colosenses et hii sicut laodicenses sunt asiani. Et ipsi preventi erant a pseudo apostolis.
nec ad hos accessit ipse apostolus. sed et hos per epistolam corrigit. audierant enim verbum ab
archippo. qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus: scribit eis ab epheso
per tichicum diaconum [illegible].

Paulus apostolus ihesu christi per voluntatem dei et timotheus frater. his qui sunt colossis sanctis I
fidelibus in christo ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro. Gratias agimus deo et patri domini nostri ihesu
christi. semper pro vobis orantes. audientes fidem vestram in christo ihesu et dilectionem quam habe-
tis in sanctos omnes. propter spem que reposita est vobis in celis. quam audistis in verbo veritatis evangelii.
quod pervenit ad vos. sicut et in universo mundo est et fructificat et crescit. sicut in vobis ex ea die
qua audistis et cognovistis in veritate gratiam dei. sicut didicistis ab epaphra karissimo conservo
nostro. qui est fidelis pro vobis minister christi ihesu. qui et manifestavit nobis dilectionem vestram
in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus pro vobis orantes et postulantes ut
impleamini agnitione voluntatis eius. In omni sapientia et intellectu spirituali ut ambuletis di-
gne deo per omnia placentes. In omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei. In omni vir-
tute confortati secundum potentiam claritatis eius. in omni patientia et longanimitate cum gaudio. Gratias
agentes deo et patri. qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. qui eripuit
nos de potestate tenebrarum. et transtulit in regnum filii dilectionis sue. In quo
habemus redemptionem remissionem peccatorum. qui est ymago dei invisibilis. primogenitus
omnis creature. quia in ipso condita sunt universa in celis et in terra. visibilia et invisibilia.
Sive throni sive dominationes. sive principatus sive potestates. omnia per ipsum et in ipso creata
sunt. Et ipse est ante omnes. et omnia in ipso constant. et ipse est caput corporis ecclesie. qui est principium primogenitus
ex mortuis. ut sit in omnibus ipse primatum tenens. quia in ipso complacuit omnem plenitudi-
nem habitare corporaliter. et per eum reconciliare omnia in ipso pacificans per sanguinem crucis eius. si-
ve que in terris. sive que in celis sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis.
nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem. exhibere vos sanctos et immaculatos et ir-
reprehensibiles coram ipso. Si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles ab
spe evangelii quod audistis. quod predicatum est in universa creatura que sub celo est. Cuius factus sum
minister ego paulus. qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis. Et adimpleo ea que desunt pas-
sionum christi in carne mea. pro corpore eius quod est ecclesia. Cuius factus sum ego minister secundum dis-
pensationem dei que data est mihi in vobis. ut impleam verbum dei. misterium quod absconditum
fuit a seculis et generationibus. nunc autem manifestatum est sanctis eius. quibus voluit deus notas facere
divitias glorie sacramenti huius in gentibus quod est christus in vobis spes glorie. quem nos annuntiamus.
corripientes omnem hominem et docentes in omni sapientia. et scientia. omnem hominem. ut exhibeamus omnem
hominem perfectum in christo ihesu. In quo et laboro certando secundum operationem eius quam operatur in me
II in virtute. Volo enim vos scire. qualem sollicitudinem habeam pro vobis et pro his qui sunt lao-
dicie. et quicumque non viderunt faciem meam in carne. ut consolentur corda ipsorum instructi in ca-
ritate. Et in omnes divitias plenitudinis intellectus in agnitionem misterii dei patris et domini
christi ihesu. In quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico ut nemo vos de-
cipiat in sublimitate sermonum. Nam et si corpore sum absens. sed spiritu vobiscum sum.
Gaudens et videns ordinem vestrum. et firmamentum eius que in christo est fidei vestre. Sicut ergo accepi-
stis christum ihesum dominum nostrum. in ipso ambulate radicati. et superedificati in ipso. et confir-
mati in fide. sicut et didicistis. habundantes in illo in gratiarum actione. Videte ne quis
vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum. et secundum elementa
mundi. et non secundum christum. quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter.
et estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. In quo et circumcisi estis circumci-
sione non manu facta. in expoliatione corporis carnis. sed in circumcisione christi. Consepulti
ei in baptismo. in quo et resurrexistis per fidem operationis dei. qui suscitavit illum a mortuis.
Et vos cum mortui essetis in delictis et preputio carnis vestre. convivificavit cum illo
donans nobis omnia delicta. delens quod adversum nos erat cirographum decreti.
quod erat contrarium nobis. et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. expolians
principatus et potestates. traduxit confidenter palam triumphans illos in semet

xpo. Nemo ergo vos iudicet in cibo. aut in potu. in parte diei festi. aut neomenie.
aut sabbatorum. que sunt umbra futurorum. corpus autem est christi. Nemo vos seducat volens in
humilitate et religione angelorum que non vidit ambulans frustra inflatus sensu carnis sue.
et non tenens caput. ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones. subministratum et constructum crescit
in augmentum dei. Si ergo mortui estis cum christo ab elementis huius mundi. quid adhuc tamquam viven
tes in mundo decernitis. Ne tetigeritis neque gustaveritis. neque contrectaveritis. que sunt omnia in in
teritu ipso usu. secundum precepta et doctrinas hominum. Que sunt rationem quidem habentia sapientie in su
perstitione et humilitate. et non ad parcendum corpori. non in honore aliquo ad saturitatem carnis.
III Igitur si consurrexistis cum christo que sursum sunt querite. ubi christus est in dextera dei sedens. Que sursum sunt
sapite non que super terram. Mortui enim estis: et vita vestra abscondita est cum christo in deo. Cum enim
christus apparuerit vita vestra: tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra
que sunt super terram. fornicationem inmunditiam. libidinem. concupiscentiam malam. et avaritiam que
est simulacrorum servitus. Propter que venit ira dei super filios incredulitatis. In quibus et vos am
bulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia. iram indignationem
maliciam blasphemiam. turpem sermonem de ore vestro non emiseritis. Nolite mentiri invicem.
Expoliantes vos veterem hominem cum actibus eius. et induentes novum eum qui renovatur in agni
tionem dei. secundum ymaginem eius qui creavit eum. ubi non est masculus et femina. gentilis et iudeus.
circumcisio et preputium. barbarus et scita. servus et liber. sed omnia et in omnibus christus. Induite
ergo vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie. benignitatem humilitatem. modestiam et pa
tientiam. supportantes invicem. et donantes vobismet ipsis si quis adversus aliquem habet que
relam. sicut et dominus donavit vobis ita et vos facite. Super omnia autem hec: caritatem habete
quod est vinculum perfectionis. Et pax dei exultet in cordibus vestris. in qua et vocati estis in uno
corpore. et grati estote. Verbum dei habitet in vobis habundanter. In omni sapientia docentes
et commonentes vosmet ipsos in psalmis et ymnis canticis spiritualibus in gratia cantan
tes in cordibus vestris domino. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere: omnia in nomine
domini nostri ihesu christi gratias agentes deo et patri per ipsum. Mulieres subdite estote viris.
sicut oportet in domino. Viri diligite uxores. et nolite amari esse ad illas. Filii obedite pa
rentibus per omnia. hoc enim placitum est in domino. Patres nolite ad indignationem provocare
filios vestros. ut non pusillo animo fiant. Servi obedite per omnia dominis carnalibus. Non
ad oculum servientes quasi hominibus placentes. sed in simplicitate cordis timentes deum.
Quodcumque facitis ex animo operamini. sicut domino et non hominibus. Scientes quod a domino accipietis
retributionem hereditatis. domino christo servite. Qui enim iniuriam facit recipiet id quod inique ges
sit. et non est personarum acceptio apud deum. Domini quod iustum est et equum servis prestate. scientes
quoniam et vos dominum habetis in celo. Orationi instantes vigilantes in ea. in gratiarum actione IIII
orantes simul et pro nobis. ut deus aperiat nobis hostium sermonis ad loquendum misterium
christi. propter quod et vinctus sum. ut manifestem illud. ita ut oportet me loqui. In sapientia ambula
te ad eos qui foris sunt. tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. ut
sciatis quomodo oporteat vos respondere unicuique. in nomine domini nostri ihesu christi. Que circa me sunt
omnia nota faciet vobis tychicus. carissimus frater. et fidelis minister. et conservus in domino. quem
misi ad vos ad hoc ipsum: ut cognoscat que circa vos sunt. et consoletur corda vestra cum one
simo carissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Omnia que hic aguntur: nota facient vobis.
Salutat vos aristarcus concaptivus meus. et marcus consobrinus barnabe. de quo accepistis
mandata. Si venerit ad vos: excipite illum. Et ihesus qui dicitur iustus. qui sunt ex circumcisi
one. hii soli sunt adiutores mei in regno dei. qui mihi fuerunt solatio. Salutat vos
epaphras qui ex vobis est servus ihesu christi. semper sollicitus pro vobis in orationi
bus. ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium enim perhibeo illi quod habet mul
tum laborem pro vobis. et pro hiis qui sunt laodicie. et qui ierapoli. Salutat vos lucas

medicus carissimus, et Demas. Salutate fratres qui sunt Laodicie, et Nympham, et que in domo eius est
ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistola, facite ut et in Laodicensium ecclesia legatur, et eam que La-
odicensium est, vos legatis. Et dicite Archippo: Vide ministerium quod accepisti in domino, ut
illud impleas. Salutatio mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia
domini Ihesu vobiscum. Amen. Incipit prologus.

Thessalonicenses sunt Macedones, qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide, et in
persecutione civium. Preterea non receperunt que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat
apostolus scribens eis ab Athenis. Non solum ipsi in omnibus perfecti erant, sed et aliis verbo pre-
cesserunt et exemplo. Laudando ergo eos apostolus, et ad maiora provocat et invitat. Epistola ad Thessal

I Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesie Thessalonicensium in deo patre et domino Ihesu Christo. Gratia
vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis, memoriam vestri facientes in
orationibus nostris sine intermissione, memores operis fidei vestre, et laboris, et caritatis, et sus-
tinentie spei domini nostri Ihesu Christi, ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo elec-
tionem vestram: quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in virtute,
et in spiritu sancto, et in plenitudine multa. Sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos.
Et vos imitatores nostri facti estis, et domini, excipientes verbum in tribulatione multa, cum
gaudio spiritus sancti, ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia et
A vobis enim diffamatus est sermo domini, non solum in Macedonia et Achaia, sed
in Achaia. Sed in omni loco fides vestra que est ad deum profecta est, ita ut non sit nobis necesse quic-
loqui. Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuerimus ad vos, et quomodo
conversi estis ad deum a simulachris, servire deo vivo et vero, et expectare filium eius
de celis, quem suscitavit ex mortuis, dominum Ihesum, qui eripuit nos ab ira ventura. Nam II
scitis ipsi fratres introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit. Sed ante passi et contumeliis
affecti sicut scitis in Philippis, fiduciam habuimus in domino nostro loqui ad vos evangelium
dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore, neque de inmunditia,
neque in dolo. Sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium, ita loquimur: non quasi
hominibus placentes, sed deo qui probat corda nostra. Neque enim fuimus aliquando in sermone
adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritie, deus testis est. Nec querentes ab hominibus
gloriam, neque a vobis, neque ab aliis. Cum possemus oneri esse vobis ut Christi apostoli, sed facti su-
mus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos, ita desideran-
tes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium, sed etiam animas nostras, quoniam
carissimi facti estis nobis. Memores enim estis laboris fratres et fatigationis nostre: noc-
te et die operantes, ne quem vestrum gravaremus, predicavimus vobis evangelium dei.
Vos enim testes estis et deus, quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus,
sicut scitis, qualiter unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes vos, et consolan-
tes, testificati sumus ut ambularetis digne deo, qui vocavit vos in suum regnum
et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis a nobis
verbum auditus dei, accepistis illud non ut verbum hominum, sed sicut est vere, verbum dei, qui operatur
in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in Iudea in
Christo Ihesu, quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris, sicut et ipsi a Iudeis, qui et dominum occi-
derunt Ihesum et prophetas, et nos persecuti sunt, et deo non placent, et omnibus hominibus adversantur, pro-
hibentes nos gentibus loqui ut salve fiant, ut impleant peccata sua semper.
Prevenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tem- III
pus hore, aspectu non corde, habundantius festinavimus faciem vestram videre cum
multo desiderio. Quoniam voluimus venire ad vos, ego quidem Paulus, et semel et iterum, sed
impedivit nos Sathanas. Que est enim nostra spes aut gaudium, aut corona glorie?
Nonne vos ante dominum nostrum Ihesum Christum estis in adventu eius? Vos enim estis
gloria nostra et gaudium. Propter quod non sustinentes amplius, placuit nobis remanere Athe-

nis soli. et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos
vos, et exhortandos vos pro fide vestra. ut nemo moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod
in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus: predicebamus vobis passuros nos tribulationes. sicut
et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam fidem vestram. ne
forte temptaverit vos is qui temptat. et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente timo
theo ad nos a vobis. et annuntiante nobis fidem et caritatem vestram. et quia memoriam nostri
habetis bonam semper desiderantes nos videre. sicut nos quoque vos. ideo consolati sumus fratres in vo
bis in omni necessitate et tribulatione nostra: per vestram fidem. quoniam nunc vivimus si vos statis
in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gau
demus propter vos ante deum nostrum nocte et die. habundantius orantes ut videamus fa
ciem vestram. et compleamus ea que desunt fidei vestre. Ipse autem deus et pater noster et dominus ihesus dirigat viam
nostram ad vos. Vos autem dominus multiplicet. et habundare faciat caritatem in invicem
et in omnes. quemadmodum et nos in vobis ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante
deum et patrem nostrum in adventu domini nostri ihesu christi cum omnibus sanctis eius. De cetero ergo IIII
fratres rogamus vos et obsecramus in domino ihesu. ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos
oporteat ambulare et placere deo sic et ambuletis ut habundetis magis. Scitis enim
que precepta dederim vobis per dominum ihesum. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra. ut absti
neatis vos a fornicatione. ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et ho
nore. Non in passione desiderii: sicut et gentes que ignorant deum. Et ne quis supergrediatur ne
que circumveniat in negocio fratrem suum. quoniam vindex est dominus de his omnibus sicut prediximus vobis et
testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in inmunditiam: sed in sanctificationem. Itaque
qui hec spernit. non hominem spernit. sed deum. qui etiam dedit spiritum suum sanctum in vobis. De caritate autem
fraternitatis: non necesse habemus scribere vobis. Ipsi enim vos a deo didicistis ut diliga
tis invicem. Etenim facitis illud in omnes fratres. in universa macedonia. Rogamus autem vos
fratres ut habundetis magis. et operam detis. ut quieti sitis. et ut vestrum negocium agatis. et ope
remini manibus vestris. sicut precepimus vobis. et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt.
et nullius aliquid desideretis. Nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus: ut non
contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod ihesus mortuus est et resurrexit: ita et deus eos
qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini: quia nos qui vivimus
qui residui sumus in adventum domini non preveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in
voce archangeli. et in tuba dei descendet de celo: et mortui qui in christo sunt resurgent primi. De
inde nos qui vivimus qui relinquimur: simul rapiemur cum illis in nubibus obviam christo in aera. et sic
semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem: in verbis istis. De temporibus autem et momentis V
non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte
ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas: tunc repentinus eis superveniet interitus. sicut dolor
in utero habenti. et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris. ut vos dies ille tamquam
fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis. et filii diei. Non sumus noctis neque tene
brarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri. sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt: nocte dor
miunt. Et qui ebrii sunt: nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus: sobrii simus. sicut indu
ti loricam fidei et caritatis. et galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram. sed in
adquisitionem salutis. per dominum nostrum ihesum christum qui mortuus est pro nobis. ut sive vigilemus sive
dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem. et edificate alterutrum sicut et
facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos. et presunt vobis in domino. et
monent vos ut habeatis illos in caritate habundantius. et pacem habete. Rogamus
autem vos corripite inquietos: consolamini pusillanimes. suscipite infirmos. patientes e
stote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. sed semper quod bonum est sec
tamini invicem et in omnes. Semper gaudete in domino: sine intermissione orate. in omnibus gratias

agite. Hec enim voluntas dei est in christo ihesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere. Prophetias no-
lite spernere. Omnia autem probate quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse
autem deus pacis sanctificet vos per omnia. Ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu domini
nostri ihesu christi servetur. Fidelis est deus qui vocavit vos. Qui et faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate
fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur hec epistola omnibus sanctis fratribus. Gratia domini
ihesu christi vobiscum. Amen. Explicit. Prologus. Ad thessalonicenses secundam scribit apostolus et
notum facit de temporibus novissimis et de adversarii detectione. Scribit autem hanc epistolam
I Paulus et silvanus et thimotheus ecclesie thessalonicensium. Epistola secunda. ab athenis.
in deo patre nostro et domino ihesu christo. Gratias agere semper deo debemus pro vobis fratres ita ut dignum est,
quoniam supercrescit fides vestra et habundat caritas uniuscuiusque vestrum in invicem. Ita ut nos ipsi in
vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas
sustinetis in exemplum iusti iudicii dei. Ut digni habeamini regno dei pro quo et patimini.
Si tamen iustum est apud deum retribuere tribulationem hiis qui vos tribulant. Et vobis qui tribula-
mini requiem nobiscum in revelatione domini ihesu de celo, cum angelis virtutis eius in flamma
ignis dantis vindictam hiis qui non obediunt evangelio domini nostri ihesu christi. Qui penas dabunt in
interitu eternas, a facie domini et a gloria virtutis eius. Cum venerit glorificari in
sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt, quia creditum est testimonium nostrum super vos
in die illo. In quo et oramus semper pro vobis. Ut dignetur vos vocatione sua deus noster et impleat
omnem voluntatem bonitatis et opus fidei in virtute. Ut clarificetur nomen domini nostri ihesu
in vobis et vos in illo, secundum gratiam dei nostri et domini ihesu christi. Rogamus autem fratres per ad- II
ventum domini nostri ihesu christi et nostre congregationis in ipsum. Ut non cito moveamini a vestro sensu,
neque terreamini, neque per spiritum neque per sermonem, neque per epistolam tamquam per nos missam,
quasi instet dies domini. Nequis vos seducat ullo modo, quoniam nisi venerit discessio primum et re-
velatus fuerit homo peccati filius perditionis, qui adversatur et extollitur supra omne quod dicitur deus
aut quod colitur. Ita ut in templo dei sedeat, ostendens se tamquam sit deus. Non retinetis
quod cum adhuc essem apud vos hec dicebam vobis? Et nunc quid detineat scitis, ut reveletur
in suo tempore. Nam misterium iam operatur iniquitatis, tantum ut qui tenet nunc teneat, donec
de medio fiat. Et tunc revelabitur ille iniquus, quem dominus ihesus interficiet spiritu oris sui et de-
struet illustratione adventus sui, eum cuius est adventus secundum operationem sathane in omni vir-
tute et signis et prodigiis mendacibus, et in omni seductione iniquitatis hiis qui pereunt, eo quod cari-
tatem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris, ut
credant mendacio, et iudicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. Nos
autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo, quod elegerit vos deus primitias
in salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis, in qua et vocavit vos per evangelium nostrum
in acquisitionem glorie domini nostri ihesu christi. Itaque fratres state et tenete traditiones quas didicistis,
sive per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster ihesus christus et deus pater noster qui dilexit nos
et dedit consolationem eternam et spem bonam in gratia, exhortetur corda vestra et confirmet in omni opere
III et sermone bono. De cetero fratres orate pro nobis, ut sermo dei currat et clarificetur, sicut et
apud vos. Et ut liberemur ab inportunis et malis hominibus. Non enim est omnium fides. Fidelis au-
tem deus qui confirmabit vos et custodiet a malo. Confidimus autem fratres de vobis in domino quoniam que pre-
cipimus et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in caritate dei et patientia christi.
Denuntiamus autem vobis fratres in nomine domini nostri ihesu christi, ut subtrahatis vos ab omni
fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi
enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos. Quoniam non inquieti fuimus inter vos. Neque
gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore et in fatigatione, nocte et die o-
perantes, ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmet
ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos, hoc de-

nunciabamus vobis. Quoniam si quis non vult operari non manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulantes
inquiete. nihil operantes. sed curiose agentes. Hiis autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus in domino ihesu
christo. ut cum silentio operantes suum panem manducent. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes. In
domino ihesu christo. Quod si quis non obedierit verbo nostro per epistolam. hunc notate. et ne commisceamini cum illo ut
confundatur. et nolite quasi inimicum existimare. sed corripite ut fratrem. Ipse autem deus pacis det vobis
pacem sempiternam in omni loco. Dominus cum vobis omnibus. Salutatio mea manu pauli. quod est signum in omni
epistola. ita scribo. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen. Prologus.
Timotheum instruit et docet de ordinatione episcopatus et diaconii. et omnis ecclesiastice discipline
scribens de laodicia. Incipit prima epistola ad thimotheum.
Paulus apostolus christi ihesu secundum imperium dei salvatoris nostri et christi ihesu spei nostre. timotheo dilecto fi- I
lio in fide. Gratia et misericordia et pax a deo patre et christo ihesu domino nostro. Sicut rogavi te ut remaneres
ephesi cum irem in macedoniam. ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent. neque inten-
derent fabulis et genealogiis interminatis. que questiones prestant magis quam edificationem dei
que est in fide. Finis autem precepti est caritas de corde puro et conscientia bona. et fide non ficta. A quibus
quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium. volentes esse legis doctores. non intelligentes neque que
loquuntur. neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur. Scien-
tes hoc quia iusto lex non est posita. sed iniustis et non subditis. impiis et peccatoribus sceleratis. et contami-
natis. patricidis et matricidis. homicidis. fornicariis. masculorum concubitoribus. plagiariis
mendacibus. periuris. et si quid aliud sane doctrine adversatur. que est secundum evangelium glorie beati dei. quod est in cre-
ditum. Gratias ago ei qui me confortavit christo ihesu domino nostro. quia fidelem me existimavit ponens
in ministerio qui prius fui blasphemus et persecutor. et contumeliosus. sed misericordiam consecutus sum. quia igno-
rans feci in incredulitate. Superabundavit autem gratia domini nostri ihesu cum fide et dilectione que est in
christo ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. quia christus ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos fa-
cere. quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum. ut in me primo ostenderet omnem patientiam
ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum immortali invi-
sibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi timothee
fili secundum precedentes in te prophetias. ut milites in illis bonam militiam habens fidem. et bonam con-
scientiam. quam quidam repellentes. circa fidem naufragaverunt. Ex quibus est hymeneus et alexander
quos tradidi sathane. ut discant non blasphemare. Obsecro igitur primum fieri obsecrationes ora- II
tiones. postulationes. gratiarum actiones pro omnibus hominibus. pro regibus et omnibus qui in sublimitate con-
stituti sunt. ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et accep-
tum coram salvatore nostro deo. qui omnes homines vult salvos fieri. et ad agnitionem veritatis venire.
Unus enim deus. Unus et mediator dei et hominum homo christus ihesus. qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.
testimonium temporibus suis datum est. in quo positus sum ego predicator et apostolus. Veritatem dico non
mentior doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco levantes pu-
ras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobri-
etate ornantes se non in tortis crinibus aut auro. aut margaritis. vel veste preciosa. sed quod
decet mulieres promittentes pietatem per bona opera. Mulier in silentio discat cum omni subiec-
tione. Docere autem mulieri non permitto. neque dominari in virum. sed esse in silentio. Adam enim primus
formatus est deinde eva. et adam non est seductus. Mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Salva-
bitur autem per filiorum generationem si permanserit in fide et dilectione. et sanctificatione cum sobrietate. Fide- III
lis sermo. Si quis episcopatum desiderat. bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse. u-
nius uxoris virum. sobrium. prudentem. ornatum. pudicum. hospitalem. doctorem esse. non vinolen-
tum. non percussorem. sed modestum. non litigiosum non cupidum. sue domui bene prepositum. filios
habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit. quomodo ecclesie dei
diligentiam habebit. Non neophytum. ne in superbia elatus incidat in iudicium diabo-
li. Oportet autem et testimonium habere bonum ab hiis qui foris sunt. ut non in obprobrium incidat.

et laqueum diaboli. Diacones similiter pudicos. non bilingues. non multo vino deditos. non turpe
lucrum sectantes. habentes misterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum et
sic ministrent. nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas non detrahentes. sobrias. fideles
in omnibus. Diacones sint unius uxoris viri. qui filiis suis bene presint et domibus suis. Qui enim
bene ministraverint: gradum sibi bonum adquirent. et multam fiduciam in fide que est in christo ihesu. Hec
tibi scribo fili timothee sperans venire ad te cito. Si autem tardavero ut scias quomodo oporte
at te in domo dei conversari que est ecclesia dei vivi. columpna et firmamentum veritatis. Et ma
nifeste magnum est pietatis sacramentum. quod manifestatum est in carne iustificatum est in spiritu.
apparuit angelis. predicatum est gentibus. creditum est in mundo. assumptum est in gloria. Spiritus IIII
autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide. attendentes
spiritibus erroris et doctrinis demoniorum. in ypocrisi loquentium mendacium. et cauteriatam habentium su
am conscientiam. prohibentium nubere. abstinere a cibis quos deus creavit. ad percipiendum cum
gratiarum actione fidelibus et hiis qui cognoverunt veritatem. quia omnis creatura dei bona et nichil reici
endum est quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec pro
ponens fratribus bonus eris minister christi ihesu. enutritus in verbis fidei et bone doctrine quam
assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce autem te ipsum ad pietatem. nam
corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est. promissionem habens vite
que nunc est et future. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur. quia
speramus in deum vivum qui est salvator omnium hominum maxime fidelium. Precipe hec et doce. Ne
mo adolescentiam tuam contempnat. Sed exemplum esto fidelium in verbo. in conversatione. in
caritate. in fide. in castitate. Dum venio. attende lectioni. et exhortationi doctrine. Noli ne
gligere gratiam que est in te. que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbiterii. Hec meditare.
in hiis esto. ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrine. Insta in illis.
Hoc enim faciens: et te ipsum salvum facies. et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpa
veris. sed obsecra ut patrem. iuvenes: ut fratres. anus ut matres. Iuvenculas ut sorores.
in omni castitate. Viduas honora que vere vidue sunt. Siqua autem vidua filios aut ne V
potes habet. discat primum domum suam regere. et mutuam vicem reddere parentibus. hoc enim ac
ceptum est coram deo. Que autem vere vidua est et desolata speret in deo. et instet obsecrationibus
et orationibus nocte et die. Nam que in deliciis est: vivens mortua est. Et hoc precipe ut irreprehen
sibiles sint. Siquis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet: fidem negavit. et est
infideli deterior. Vidua eligatur non minus .lx. annorum. que fuerit unius viri uxor. In operi
bus bonis testimonium habens. si filios educavit. si hospitio recepit. si sanctorum pedes lavit.
si tribulationem patientibus subministravit. si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores
autem viduas devita. Cum enim luxuriate fuerint: in christo nubere volunt. habentes dampnationem
quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociose discunt circuire domos. non solum
ociose. sed et verbose et curiose. loquentes que non oportet. Volo ergo iuniores nubere. filios pro
creare. matresfamilias esse. nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim
quedam conversi sunt retro sathanan. Siquis fidelis vel siqua fidelis habet viduas. subminis
tret illis. et non gravetur ecclesia. ut hiis que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri dupli
ci honore digni habeantur. maxime qui laborant in verbo et in doctrina. Dicit enim scriptura.
Non infrenabis os bovi trituranti. Et dignus est operarius mercede sua. Adversus presbiterum
noli accusationem recipere. nisi sub duobus vel tribus testibus. Peccantes coram omnibus argue.
ut et ceteri timorem habeant. Testor coram deo et christo ihesu et electis angelis. ut hec custodias sine
preiudicio nichil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini inposueris. neque
communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere. sed vino modi
co utere propter stomachum tuum. et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata
manifesta sunt. precedentia ad iudicium. quosdam autem et subsequuntur. Similiter autem et facta
bona manifesta sunt. et que aliter se habent abscondi non possunt. Quicumque sunt sub iugo VI

servi: dominos suos omni honore dignos arbitrentur. ne nomen domini et doctrina blasphemetur. Qui autem fi-
deles habent dominos non contempnant quia fratres sunt. sed magis serviant quia fideles sunt et dilecti. qui beneficii par-
ticipes sunt. hec doce et exhortare. Si quis aliter docet. et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri
ihesu christi. et ei que secundum pietatem est doctrine superbus est nichil sciens. sed languens circa questiones et pugnas verbo-
rum ex quibus oriuntur invidie. contentiones. blasphemie. suspitiones male. conflictationes hominum mente
corruptorum. et qui veritate privati sunt. existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pie-
tas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum. haud dubium quia nec auferre quid pos-
sumus. habentes autem alimenta et quibus tegamur hiis contenti sumus. Nam qui volunt divites fieri: incidunt
in laqueum et temptationem diaboli. et desideria multa inutilia et nociva. que mergunt homines in interi-
tum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Quam quidam appetentes erraverunt a fide.
et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge. Sectare vero iustitiam. pietatem.
fidem. caritatem. patientiam. mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei. apprehende vitam eternam in
qua vocatus es. et confessus es bonam confessionem coram multis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivifi-
cat omnia et christo ihesu qui testimonium reddidit sub pontio pilato bonam confessionem. ut serves man-
datum inreprehensibile usque in adventum domini nostri ihesu christi. quem suis temporibus ostendet beatus et solus po-
tens rex regum et dominus dominantium. qui solus habet inmortalitatem. et lucem habitat inaccessibilem. quem
vidit nullus hominum. sed nec videre potest. cui honor et imperium in sempiternum amen. Divitibus huius seculi pre-
cipe non sublime sapere. neque sperare in incerto divitiarum. sed in deo vivo qui prestat nobis omnia habunde ad
fruendum. Bene agere. divites fieri in operibus bonis. facile tribuere. communicare. thesaurizare si-
bi fundamentum bonum in futurum. ut apprehendant vitam eternam. O thimothee depositum custodi. de-
vitans prophanas vocum novitates. et oppositiones falsi nominis scientie. quam quidam promittentes circa fidem ex-
ciderunt. Gratia tecum amen. Explicit ad thimotheum I. Timotheo scribit de exhortatione martiri-
i et omnis regule veritatis. et quid futurum sit temporibus novissimis. et de sua passione. Scribit autem ei a

I

Paulus apostolus christi ihesu per voluntatem dei secundum promissionem vite Roma de carcere.
que est in christo ihesu timotheo carissimo filio. Gratia misericordia pax a deo patre et christo ihesu domino nostro.
Gratias ago deo cui servio a progenitoribus meis in conscientia pura. quod sine intermissione habeam tui me-
moriam in orationibus meis nocte ac die. desiderans te videre. memor lacrimarum tuarum ut gau-
dio implear. recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta. que et habitavit primum
in avia tua loide. et matre tua eunice. Certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo
te ut resuscites gratiam dei que est in te per inpositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus
spiritum timoris. sed virtutis et dilectionis. et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini
nostri neque me vinctum eius. sed collabora evangelio secundum virtutem dei qui nos liberavit et vocavit
vocatione sua sancta. Non secundum opera nostra. sed secundum propositum suum. et gratiam que data est nobis in christo
ihesu: ante tempora secularia. Manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri ihesu christi. qui destru-
xit quidem mortem. illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium. in quo positus sum ego pre-
dicator et apostolus. et magister gentium. Ob quam causam et hec patior. sed non confundor. Scio enim cui cre-
didi. et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habe sanorum ver-
borum que a me audisti in fide et dilectione in christo ihesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui
habitat in nobis. Scis hoc quod aversi sunt a me omnes qui in asia sunt. ex quibus est phigelus et ermogenes.
Det misericordiam dominus onesifori domui. quia sepe me refrigeravit. et cathenam meam non erubuit.
sed cum rome venisset: sollicite me quesivit et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam
a domino in illa die. Et quanta ephesi ministravit: melius tu nosti. Tu ergo fili mi conforta-
re in gratia que est in christo ihesu. Et que audisti a me per multos testes: hec commenda fidelibus hominibus II
qui idonei erunt et alios docere. Labora: sicut bonus miles christi ihesu. Nemo militans
deo implicat se negotiis secularibus. ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in agone
non coronabitur nisi legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet primum
de fructibus percipere. Intellige que dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Me-
mor esto ihesum christum resurrexisse a mortuis ex semine david secundum evangelium meum. In quo

laboro usque ad uincula quasi male operans. sed uerbum dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo propter
electos. ut et ipsi salutem consequantur. que est in christo ihesu cum gloria celesti. Fidelis sermo. nam si commortui su
mus: et conuiuemus. Si sustinemus: et conregnabimus. Si negauerimus: et ille negabit nos. Si non cre
dimus: ille fidelis manet. negare se ipsum non potest. Hec commoneo testificans coram domino. Noli uer
bis contendere. ad nichil utile est nisi ad subuersionem audientium. Sollicite cura te ipsum probabilem
exhibere deo operarium inconfusibilem. recte tractantem uerbum ueritatis. Prophana autem et uaniloquia de
uita. Multum enim proficiunt ad impietatem. et sermo eorum ut cancer serpit. ex quibus est hy
meneus et philetus qui a ueritate exciderunt dicentes resurrectionem iam factam. et subuerterunt quorundam fidem.
Sed firmum fundamentum dei stat. habens signaculum hoc. Nouit dominus qui sunt eius. et discedat ab iniquitate
omnis qui nominat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt uasa aurea et argentea: sed et fic
tilia et lignea. Et quedam quidem in honorem. quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundauerit
se ab istis: erit uas in honorem. sanctificatum et utile domino. ad omne opus bonum paratum. Iuue
nilia autem desideria fuge. Sectare autem iustitiam. fidem. caritatem. pacem. cum hiis qui inuocant
dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones deuita. sciens quia generant lites. Ser
uum autem domini non oportet litigare. sed mansuetum esse ad omnes. docibilem. patientem. cum modestia;
corripientem eos qui resistunt ueritati. Si forte det illis deus penitentiam ad cognoscendam ueritatem
et resipiscant a laqueis diaboli. a quo capti tenentur ad ipsius uoluntatem. Hoc autem scito III
quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. et erunt homines se ipsos amantes. cupidi.
elati. superbi. blasphemi. parentibus non obedientes. Ingrati. scelesti. sine affectione.
sine pace. criminatores. incontinentes. immites. sine benignitate. proditores. proterui tumi
di. uoluptatum amatores magis quam dei. habentes quidem speciem pietatis. uirtutem autem eius ab
negantes. et hos deuita. Ex hiis enim sunt qui penetrant domos. et captiuas ducunt mulierculas one
ratas peccatis. que ducuntur uariis desideriis. semper discentes. et numquam ad scientiam ueritatis perue
nientes. Quemadmodum autem iamnes et mambres restiterunt moysi: ita et hii resistunt ueri
tati. homines corrupti mente. reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manife
sta erit omnibus sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam. institutionem pro
situm. fidem. longanimitatem. dilectionem. patientiam. persecutiones. passiones. qualia michi facta sunt anti
ochie. iconii. listris. quales persecutiones sustinui. et ex omnibus me eripuit dominus. Et omnes qui uolunt
pie uiuere in christo ihesu: persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in pei.
errantes et in errorem mittentes. Tu uero permane in hiis que didicisti. et credita sunt tibi. sci
ens a quo didiceris. et quia ab infantia sacras litteras nosti que te possunt instruere ad salutem.
per fidem que est in christo ihesu. Omnis scriptura diuinitus inspirata. utilis est ad docendum. ad argu
endum. ad corrigendum. ad erudiendum in iustitia. ut perfectus sit homo dei ad omne opus bonum
IIII instructus. Testificor coram deo et christo ihesu qui iudicaturus est uiuos et mortuos. et aduentum
ipsius et regnum eius. predica uerbum. insta oportune importune. argue. obsecra. incre
pa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. sed ad sua de
sideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus. Et a ueritate quidem auditum auertent.
ad fabulas autem conuertentur. Tu uero uigila. in omnibus labora. opus fac euangeliste. ministeri
um tuum imple. sobrius esto. Ego enim iam delibor. et tempus resolutionis mee instat. Bonum
certamen certaui. cursum consummaui. fidem seruaui. In reliquo reposita est michi corona iusti
tie quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex. non solum autem michi: sed et hiis qui diligunt aduentum
eius. Festina ad me uenire cito. Demas enim me reliquit diligens hoc seculum. et abi
it thessalonicam. crescens in galatiam. titus in dalmatiam. lucas est mecum solus. Mar
cum assume et adduc tecum. est enim michi utilis in ministerium. Tichicum autem misi ephe
sum. Penulam quam reliqui troade apud carpum ueniens affer tecum. et libros. maxime autem
membranas. Alexander erarius multa mala ostendit michi. reddet ei dominus secundum opera eius. quem tu

deuita. Valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo mihi affuit. sed omnes me
dereliquerunt. non illis imputetur. Dominus autem mihi astitit et confortavit me. ut per me predicatio impleatur. et
audiant omnes gentes. et liberatus sum de ore leonis. liberavit me dominus ab omni opere malo. et salvum faciet
in regnum suum celeste. cui gloria in secula seculorum amen. Saluta priscam et aquilam. et onesifori domum.
Erastus remansit corinthi. Trophimum autem reliqui infirmum mileti. Festina ante hiemem ve-
nire. Salutat te eubolus et pudens. et linus et claudia. et fratres omnes. Dominus ihesus christus cum spiritu tuo. et gratia
cum vobis. Amen.

PAULUS servus dei apostolus autem ihesu christi. secundum fidem electorum dei et agnitionem veritatis que secundum I
pietatem est in spem vite eterne. quam promisit qui non mentitur deus ante tempora secularia. Manifesta-
vit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita est mihi secundum preceptum salvatoris nostri
dei. Tito dilecto filio secundum communem fidem. Gratia et pax a deo patre et christo ihesu salvatore nostro. Huius rei gratia
reliqui te crete. ut ea que desunt corrigas. et constituas per civitates presbyteros sicut et ego disposui tibi. Si quis
sine crimine est unius uxoris vir. filios habens fideles. non in accusatione luxurie. aut non subditos.
Ut potens sit filios exhortari in doctrina sua per ihesum christum dominum nostrum. Oportet enim episcopum sine
crimine esse sicut dei dispensatorem. non superbum. non iracundum. non vinolentum. non percussorem. non
turpis lucri cupidum. sed hospitalem. benignum. sobrium. iustum. sanctum. continentem. amplec-
tentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem. ut potens sit exhortari in doctrina sana.
et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi inobedientes. vaniloqui et seductores. maxime
qui de circumcisione sunt. quos oportet redargui. qui universas domos subvertunt. docentes que non oportet
turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius eorum propheta. Cretenses semper mendaces male bestie
ventris pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure ut sani sint in
fide. non intendentes iudaicis fabulis. et mandatis hominum aversantium se a veritate. Omnia
munda mundis. coinquinatis autem et infidelibus nihil mundum. sed inquinate sunt eorum et
mens et conscientia. Confitentur se nosse deum. factis autem negant. cum sint abhominati et incredi-
biles. et ad omne opus bonum reprobi. Tu autem loquere que decent sanam doctrinam. Senes ut sobrii II
sint. honesti pudici prudentes. sani in fide. in dilectione in patientia. Anus similiter in habitu
sancto. non criminatrices. non vino multo servientes. bene docentes ut prudentiam doceant. Ad-
olescentulas ut viros suos diligant. filios ament. prudentes. castas sobrias. domes-
ticam habentes. benignas. subditas suis viris. ut non blasphemetur verbum dei. Iuvenes
similiter hortare. ut pudici sint in omnibus. Te ipsum prebe exemplum bonorum operum. In doctrina.
in integritate. in gravitate. verbum sanum. irreprehensibile. ut is qui ex adverso est vere-
atur nihil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis subditos esse. in omnibus pla-
centes. non contradicentes. non fraudantes. sed in omnibus fidem bonam ostendentes. ut doctri-
nam salvatoris dei nostri ornent in omnibus. Apparuit enim gratia dei salvatoris
nostri omnibus hominibus erudiens nos. ut abnegantes impietatem et secularia desideria. sobrie
et iuste et pie vivamus in hoc seculo. Expectantes beatam spem et adventum glorie magni dei et
salvatoris nostri ihesu christi. Qui dedit semetipsum pro nobis. ut nos redimeret ab omni iniquita-
te. et mundaret sibi populum acceptabilem. sectatorem bonorum operum. Hec loquere et exhortare et III
argue cum omni imperio. Nemo te contempnat. Admone illos principibus et potestatibus
subditos esse. dicto obedire. ad omne opus bonum paratos esse. neminem blasphemare.
non litigiosos esse sed modestos. omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Era-
mus enim et nos aliquando insipientes et increduli errantes. servientes desideriis et vo-
luptatibus variis. in malicia et invidia agentes. odibiles. odientes invicem. Cum
autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri dei. non ex operibus iusticie
que fecimus nos. sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit. Per lavacrum regenerationis et re-
novationis spiritus sancti. quem effudit in nos habunde per ihesum christum salvatorem nostrum.
Ut iustificati gratia ipsius: heredes simus secundum spem vite eterne. Fidelis sermo est.

et de his volo te confirmare. ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et uti-
lia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias. et contentiones et pugnas legis devita.
Sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem post unam et secundam correptionem devita.
sciens quia subversus est qui eiusmodi est. et delinquit cum sit proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad te
Arteman aut Tychicum. festina ad me venire Nicopolim. Ibi enim statui hiema-
re. Zenan legisperitum et Apollo sollicite premitte ut nichil illis desit. Discant autem et
nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios. ut non sint infructuosi. Salutant te
qui mecum sunt omnes. Saluta qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis. Amen. I

Paulus vinctus Ihesu Christi. et Timotheus frater Philemoni dilecto et adiutori nostro. et Ap-
phie sorori karissime. et Archippo commilitoni nostro. et ecclesie que in domo tua est. Gratia
vobis et pax a deo patre nostro. et domino Ihesu Christo. Gratias ago deo meo semper memoriam tui
faciens in orationibus meis. Audiens caritatem tuam et fidem quam habes in domino Ihesu et in
omnes sanctos. ut communicatio fidei tue evidens fiat in agnitione boni in Christo Ihesu. Gaudi-
um enim magnum habui et consolationem in caritate tua. quia viscera sanctorum requieverunt per
te frater. Propter quod multam fiduciam habens in Christo Ihesu imperandi tibi quod ad rem pertinet.
propter caritatem autem magis obsecro cum sis talis ut Paulus senex. nunc autem
et vinctus Christi Ihesu. Obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis Onesimo
qui tibi aliquando inutilis fuit. nunc autem et tibi et michi utilis. quem remisi tibi. Tu autem illum
ut mea viscera suscipe. quem ego volueram mecum retinere. ut pro te michi ministra-
ret in vinculis evangelii. Sine consilio autem tuo nichil volui facere. ut ne velut
ex necessitate bonum tuum esset. sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad
horam a te. ut eternum illum reciperes. iam non ut servum. sed pro servo carissimum
fratrem. maxime michi. quanto magis autem tibi et in carne et in domino. Si ergo habes me socium.
suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet. hoc michi imputa. Ego
Paulus scripsi mea manu. ego reddam ut non dicam tibi. quod et te ipsum michi debes.
Ita frater ego te fruar in domino. Refice viscera mea in Christo. Confidens de obe-
dientia tua scripsi tibi. sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para michi
hospitium. Nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te Epaphras
concaptivus meus in Christo Ihesu. Marcus Aristarchus. Demas. Lucas. adiutores
mei. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro. Amen. Epistola Pauli ad Hebreos

I Multifariam multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis; novis-
sime diebus istis locutus est nobis in filio. quem constituit heredem univer-
sorum per quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie. et figura substantie eius. por-
tansque omnia verbo virtutis sue. purgationem peccatorum faciens. sedet ad dexte-
ram maiestatis in excelsis. Tanto melior angelis effectus. quanto differen-
tius pre illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum. Filius meus es
tu. ego hodie genui te. Et rursum. ego ero illi in patrem. et ipse erit michi in
filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terre dicit. Et adorent
eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem dicit. Qui facit angelos suos spiritus. et
ministros suos flammam ignis. Ad filium autem. Thronus tuus deus in seculum
seculi. virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem.
propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Et tu
in principio domine terram fundasti. et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt
tu autem permanebis. et omnes ut vestimentum veterascent. Et velut amictum
mutabis eos. et mutabuntur. Tu autem idem ipse es. et anni tui non deficient.
Ad quem autem angelorum dixit aliquando. Sede a dextris meis quoadusque po-
nam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt administra-

torum spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Propterea habunda
tius oportet observare nos ea que audivimus, ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dic II
tus est sermo factus est firmus, et omnis prevaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retri
butionem, quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem? Que cum initium acce
pisset enarrari per dominum, ab eis qui audierunt in nos confirmata est, contestante deo si
gnis et portentis, et variis virtutibus, et spiritus sancti distributionibus secundum suam volunta
tem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum, de quo loquimur. Testatus est autem
quis in quodam loco dicens: Quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis quoniam
visitas eum? Minuisti eum paulominus ab angelis, gloria et honore coronasti
eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In
eo enim quod ei omnia subiecit, nil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum vide
mus omnia subiecta ei. Eum autem qui modicum ab angelis minoratus est vide
mus Ihesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia dei pro omnibus
gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia, qui multos filios
in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummari. Qui enim sancti
ficat et qui sanctificantur, ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare di
cens: Nuntiabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesie laudabo te. Et iterum:
Ego ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi deus. Quia ergo pueri commu
nicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem, ut per mortem destrueret
eum qui habebat mortis imperium, id est diabolum, et liberaret eos qui timore mor
tis per totam vitam obnoxii erant servituti. Nusquam enim angelos apprehendit,
sed semen Abrahe apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors
fieret et fidelis pontifex ad deum, ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo
passus est ipse et temptatus, potens est et eis qui temptantur auxiliari. Unde fratres sancti
vocationis celestis participes, considerate apostolum et pontificem confessionis nostre III
Ihesum, qui fidelis est ei qui fecit illum, sicut et Moyses in omni domo illius. Ampli
oris enim glorie iste pre Moyse dignus habitus est, quanto ampliorem honorem habet
domus qui fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo; qui autem
omnia creavit deus est. Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tamquam
famulus in testimonium eorum que dicenda erant; Christus vero tamquam filius in
domo sua. Que domus sumus nos, si fiduciam et gloriam spei usque ad finem
firmam teneamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus: Hodie si vocem eius audieri
tis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in
deserto, ubi temptaverunt me patres vestri, probaverunt et viderunt opera mea xl. annis.
Propter quod offensus fui generationi huic et dixi: Semper hii errant corde. Ipsi
autem non cognoverunt vias meas, quibus iuravi in ira mea: Si introibunt in requi
em meam. Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulita
tis discedendi a deo vivo. Sed adhortamini vos metipsos per singulos dies, donec
hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi
effecti sumus, si tamen initium substantie eius usque ad finem firmum teneamus. Dum dicitur: Ho
die si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra quemadmodum in illa ex
acerbatione. Quidam enim audientes exacerbaverunt, sed non omnes qui profecti sunt ab Egypto
per Moysen. Quibus autem offensus est xl. annis? Nonne illis qui peccaverunt, quorum cada
vera prostrata sunt in deserto? Quibus autem iuravit non introire in requiem ipsius, nisi
illis qui increduli fuerunt? Et videmus quia non potuerunt introire propter incredulitatem.
IIII Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existi
metur aliquis ex vobis deesse. Etenim et nobis nuntiatum est quemadmodum et illis. Sed non profuit

illis sermo auditus non admixtus fidei ex his que audierunt. Ingredimur enim in requiem qui credi-
dimus. quemadmodum dixit. Sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab in-
stitutione mundi perfectis. Dixit enim quodam loco de die septima sic. Et requievit deus die septima ab omnibus
operibus suis. Et in isto rursum. Si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest quosdam introire in
illam. et hii quibus prioribus annunciatum est non introierunt propter incredulitatem: iterum terminat diem
quendam hodie in david dicendo. post tantum temporis sicut supradictum est. hodie si vocem eius audieritis noli-
te obdurare corda vestra. Nam si eis ihesus requiem prestitisset: numquam de alia loqueretur post hunc diem.
Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius: et ipse requievit
ab operibus suis. sicut a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem. ut ne in idipsum
quis incidat incredulitatis exemplum. Vivus enim est sermo dei et efficax. et penetrabilior omni
gladio ancipiti. pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus. compagum quoque et medullarum. et dis-
cretor cogitationum et intentionum cordis. et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius. Omnia
autem nuda et aperta sunt oculis eius. ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui pe-
netravit celos ihesum filium dei. teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compa-
ti infirmitatibus nostris. temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum
fiducia ad thronum gratie. ut misericordiam consequamur. et gratiam inveniamus in auxilio oppor-
V tuno. Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt ad deum.
ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Qui condolere possit hiis qui ignorant et errant: quoniam
et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum et pro populo: ita etiam pro semet ipso offerre
pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo tamquam aaron. Sic et christus non semet
ipsum clarificavit. ut pontifex fieret. sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu. ego hodie
genui te. quemadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchise-
dech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum a morte facere
cum clamore valido et lacrimis offerens: exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius
dei. didicit ex hiis que passus est obedientiam. et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa sa-
lutis eterne. appellatus a deo pontifex iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo
et ininterpretabilis ad dicendum. quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum debere-
tis magistri esse propter tempus. rursum indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii ser-
monum dei. et facti estis quibus lacte opus sit. non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps
expers est sermonis iustitie. Parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum qui pro consue-
tudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali. Quapropter intermitten- VI
tes inchoationis christi sermonem: ad perfectiora feramur. non rursum iacientes fundamentum
penitentie ab operibus mortuis. et fidei ad deum. baptismatum doctrine. impositionis quoque manuum.
ac resurrectionis mortuorum. et iudicii eterni. Et hoc faciemus siquidem permiserit deus. Impossibile
est enim eos qui semel sunt illuminati gustaverunt etiam donum celeste. et participes facti sunt spiritus sancti.
gustaverunt nichilominus bonum dei verbum. virtutesque seculi venturi. et prolapsi sunt: rursus
renovari ad penitentiam. rursum crucifigentes sibimet ipsis filium dei. et ostentui habentes.
Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus
colitur: accipit benedictionem a deo. Proferens autem spinas ac tribulos: reproba est. et
maledicto proxima. cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectis-
simi meliora et viciniora saluti. tamen etsi ita loquimur. Non enim iniustus est deus:
ut obliviscatur operis vestri. et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius. qui sanctis mini-
strastis. et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem
ad expletionem spei usque in finem. ut non segnes efficiamini. verum imitatores eorum qui

fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus quia neminem habuit per quem iu-
raret maiorem: iuravit per semetipsum dicens. Nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplica-
bo te. Et sic longanimiter ferens: adeptus est repromissionem. Homines enim per maiores sui iurant,
et omnis controversie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo habundantius volens deus ostendere
pollicitationis heredibus inmobilitatem sui consilii: interposuit iusiurandum. ut per duas res inmobi-
les quibus impossibile est mentiri deum. firmissimum solatium habeamus. qui confugimus ad tenendam propositam
spem. quam sicut anchoram anime tutam ac firmam habemus et incedentem usque ad interiora velaminis. ubi precur-
sor pro nobis introivit ihesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum. Hic enim melchi- VII
sedech rex salem sacerdos dei summi. qui obviavit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei.
Cui decimas omnium divisit abraham. Primum quidem qui interpretatur rex iusticie. deinde autem et rex sa-
lem quod est rex pacis. sine patre sine matre. sine genealogia. neque initium dierum neque finem vite
habens. assimilatus filio dei manet sacerdos in eternum. Intuemini autem quantus sit hic cui decimas
dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes: man-
datum habent decimas sumere a populo secundum legem. id est a fratribus suis. quamquam et ipsi exierint ex
lumbis abrahe. Cuius autem generatio non annumeratur in eis decimas sumpsit ab abraham. et hunc
qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic
quidem morientes homines decimas accipiunt. ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per
abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. adhuc enim in lumbis patris erat quando ob-
viavit ei melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat: populus enim sub
ipso legem accepit. quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere
sacerdotem. et non secundum aaron dici? Translato enim sacerdotio: necesse est ut et legis translatio
fiat. In quo enim hec dicuntur de alia tribu est. de qua nullus altari presto fuit. Manifestum est
enim quod ex iuda ortus sit dominus noster. in qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius
adhuc manifestum est. si secundum similitudinem melchisedech exsurgat alius sacerdos qui non secundum
legem mandati carnalis factus est. sed secundum virtutem vite insolubilis. contestatur enim. quia tu es
sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter
infirmitatem eius et inutilitatem. Nichil enim ad perfectum adduxit lex. Introductio vero melioris
spei per quam proximamus ad deum. Et quantum est non sine iureiurando: alii quidem sine iureiurando
sacerdotes facti sunt. hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum. Iuravit dominus et non pe-
nitebit eum. tu es sacerdos in eternum. In tantum melioris testamenti sponsor factus est ihesus.
Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes. ideo quod morte prohiberentur permanere. hic autem eo quod ma-
neat in eternum sempiternum habet sacerdotium. unde et salvare in perpetuum potest accedentes per
semetipsum ad deum semper vivens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nobis
esset pontifex sanctus. innocens. inpollutus. segregatus a peccatoribus et excelsior celis factus. qui non
habet cotidie necessitatem quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre. dein-
de pro populi. hoc enim fecit semel se offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmi-
tatem habentes. Sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum perfectum. Capitulum
autem super ea que dicuntur. Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in
celis. sanctorum minister: et tabernaculi veri quod fixit deus et non homo. Omnis enim pontifex ad VIII
offerenda munera et hostias constituitur. unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo
esset super terram nec esset sacerdos. cum essent qui offerrent secundum legem munera. qui exempla-
ri et umbre deserviunt celestium. Sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum.
Vide inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem melius sortitus
est ministerium. quanto et melioris testamenti mediator est. quod in melioribus repromissio-

nibus sanctorum est. Nam si illud prius culpa vacasset: non utique secundi locus inquireretur. Vitu-
perans enim eos dicit. Ecce dies veniunt dicit dominus: et consummabo super domum Israel et super domum
Iuda testamentum novum. Non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum
ut educerem illos de terra Egypti. quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo: et ego neglexi eos
dicit dominus. Quia hoc testamentum: quod disponam domui Israel. Post dies illos dicit dominus dando leges
meas in mentem eorum: et in corda eorum superscribam eas: et ero eis in deum: et ipsi erunt mihi in populum.
Et non docebit unusquisque proximum suum: et unusquisque fratrem suum dicens. cognosce dominum. quoniam omnes
scient me a maiore usque ad minorem eorum. quia propitius ero iniquitatibus eorum: et peccatorum eorum iam non
recordabor. Dicendo autem novum: veteravit prius. Quod autem antiquatur et senescit: prope interitum est.
IX Habuit quidem et prius iustificationes culture: et sanctum seculare. Tabernaculum enim factum est primum
in quo erant candelabra et mensa: et propositio panum que dicitur sancta. Post velamentum autem secundum taber-
naculum quod dicitur sancta sanctorum aureum habens turibulum: et archam testamenti circumtectam ex omni parte auro.
In qua urna aurea habens manna: et virga Aaron que fronduerat: et tabule testamenti. Superque eam
cherubim glorie obumbrantia propitiatorium. de quibus non est modo dicendum per singula. His vero ita com-
positis in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In
secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia.
hoc significante spiritu sancto nondum propalatam esse sanctorum viam. adhuc priore tabernaculo habente statum.
Que parabola est temporis instantis. iuxta quam munera et hostie offeruntur que non possunt iuxta conscientiam
perfectum facere servientem. solummodo in cibis et in potibus: et variis baptismatibus: et iustitiis car-
nis usque ad tempus correctionis impositis. X Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum
per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum id est non huius creationis. neque per sanguinem
hircorum et vitulorum. sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta. eterna redemptione inventa.
Si enim sanguis hircorum aut taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emunda-
tionem carnis: quanto magis sanguis Christi qui per spiritum sanctum semet ipsum obtulit immaculatum deo. emun-
dabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo viventi. Et ideo novi testa-
menti mediator est: ut morte intercedente earum prevaricationum que erant sub priore testamento repromissi-
onem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Ubi enim testamentum: mors necesse est intercedat testa-
toris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. alioquin nondum valet: dum vivit qui testatus est.
Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a Moyse universo
populo: accipiens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et ysopo. ipsum quoque librum
et omnem populum aspersit dicens. hic sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus. Etiam tabernaculum
et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit. et omnia pene in sanguine mundantur secundum le-
gem: et sine sanguinis effusione non fit remissio. Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his
mundari. ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta sancta in-
troivit Iesus exemplaria verorum. sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque
ut sepe offerat semet ipsum quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in san-
guine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in
consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est
hominibus semel mori. post hoc autem iudicium: sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhau-
rienda peccata. secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem. Umbram enim X
lex habens futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum. per singulos annos eisdem ipsis hostiis
quas offerunt indesinenter: numquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent
offerri ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati: sed in ipsis
commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum

auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit. Hostiam et oblationem noluisti corpus autem apta
sti mihi. holocaustomata et pro peccato non tibi placuerunt. tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de
me ut faciam deus voluntatem tuam. Superius dicens quia hostias et oblationes et holocaustomata et pro
peccato noluisti. nec placita sunt tibi que secundum legem offeruntur: tunc dixi ecce venio ut faciam deus vo
luntatem tuam. Aufert primum ut sequens statuat. In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem cor
poris ihesu christi semel. Et omnis sacerdos presto est cotidie ministrans. et easdem sepe offerens hosti
as que numquam possunt auferre peccata. hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum se
det in dextera dei. de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim obla
tione consummavit in eternum sanctificatos. Contestatur enim nos spiritus sanctus. Postquam enim dixit. Hoc autem testamentum quod te
stabor ad illos post dies illos dicit dominus. dabo leges meas in cordibus eorum. et in mentibus eorum superscribam
eas. et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio: iam non oblatio pro peccato.
Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi quam initiavit nobis novam et viventem
per velamen id est carnem suam. et sacerdotem magnum super domum dei. accedamus ad eum cum vero corde in
plenitudine fidei. aspersi corda a conscientia mala. et abluti corpus aqua munda teneamus spei nostre
confessionem indeclinabilem. fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus invicem in provocationem
caritatis. et bonorum operum non deserentes collectionem nostram. sicut est consuetudinis quibusdam. sed
consolantes. et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis
post acceptam notitiam veritatis: iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis autem quedam expec
tatio iudicii. et ignis emulatio que consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem moisi si
ne ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur. quanto magis putatis deteriora mereri supplicia
qui filium dei conculcaverit. et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est. et spiritui gratie contume
liam fecerit? Scimus enim qui dixit. Michi vindictam ego retribuam. et iterum. quia iudica
bit dominus populum suum. horrendum est incidere in manus dei viventis. Rememoramini autem
pristinos dies. in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. Et in altero quidem
opprobriis et tribulationibus spectaculum facti. in altero autem socii taliter conversantium effecti. Nam
et vinctis compassi estis. et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. cognoscentes vos
habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram. que magnam
habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est. ut voluntatem dei facientes reportetis pro
missionem. Adhuc enim modicum quantulumcumque: qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus
autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se: non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtrac
tionis filii in perditionem. sed fidei in acquisitionem anime. Est autem fides sperandarum rerum substantia. argu XI.
mentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata
esse secula verbo dei. ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam abel quam cain
obtulit deo. per quam testimonium consecutus est esse iustus. testimonium perhibente muneribus eius deo.
et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide enoch translatus est ne videret mortem. et non inveniebatur
quia transtulit illum deus. Ante translationem enim testimonium habuit placuisse deo. Sine fide autem
impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est. Et inquirentibus se re
munerator fit. Fide noe responso accepto de hiis que adhuc non videbantur metuens apta
vit archam in salutem domus sue. per quam dampnavit mundum. et iustitie que per fidem est heres
est institutus. Fide qui vocatur abraham obedivit in locum exire quem accepturus erat in heredi
tatem. et exiit nesciens quo iret. Fide moratus est in terra promissionis tamquam in aliena
in casulis habitando. cum ysaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fun
damenta habentem civitatem. cuius artifex et conditor deus. Fide et ipsa sara sterilis virtutem
in conceptionem seminis accepit. etiam preter tempus etatis quoniam fidelem credidit esse eum qui repromiserat.

Propter quod et ab uno orti sunt, et hoc emortuo, tamquam sidera caeli in multitudine, et sicut harena quae
est ad oram maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus,
sed a longe eas aspicientes, et salutantes, et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram.
Qui enim haec dicunt, significant se patriam inquirere. Et si quidem illius meminissent de qua exierunt, habebant
utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt, id est, caelestem. Ideo non confunditur deus vocari
deus eorum. Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit Abraham Ysaac cum temptaretur, et unicum
offerebat in quo susceperat repromissiones. Ad quem dictum est: quia in Ysaac vocabitur tibi semen: ar-
bitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. Unde eum et in parabolam accepit. Fide et de futuris
benedixit Ysaac Iacob et Esau. Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit: et ado-
ravit fastigium virgae eius. Fide Ioseph moriens de profectione filiorum Israel memoratus est, et de
ossibus suis mandavit. Fide Moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis, eo quod
vidissent elegantem infantem, et non timuerunt regis edictum. Fide Moyses grandis factus occidit
Egyptium considerans dolorem fratrum suorum. Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filiae
Pharaonis, magis eligens affligi cum populo dei, quam temporalis peccati habere iocunditatem, maiores divi-
tias aestimans thesauro Egyptiorum improperium Christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide
reliquit Egyptum, non veritus animositatem regis. Invisibilem enim tamquam videns sustinuit. Fide
celebravit pascha, et sanguinis effusionem, ne qui vastabat primitiva, tangeret eos. Fide tran-
sierunt mare rubrum tamquam per aridam terram: quod experti Egyptii devorati sunt. Fide muri Iericho cor-
ruerunt circuitu dierum septem. Fide Raab meretrix non periit cum incredulis, exploratores ex-
cipiens cum pace. Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Ba-
rach, Samson, Iepte, David, Samuel, et prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam,
adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt
aciem gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum:
acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt, non suscipientes redemptio-
nem, ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera experti, insuper et vincula
et carceres: lapidati sunt, secti sunt, temptati sunt, in occisione gladii mortui sunt: circuierunt in
melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in
solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis, et in cavernis terrae. Et hii omnes testimonio
fidei probati inventi sunt, non acceperunt repromissionem, deo pro nobis melius aliquid providente, ut non
XII sine nobis consummarentur. Ideoque et nos tantam habentes impositam nubem testium, deponentes
omne pondus et circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes
in auctorem fidei et consummatorem Ihesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confu-
sione contempta, atque in dextera dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus ad-
versus semet ipsum contradictionem, ut non fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad san-
guinem restitistis, adversus peccatum repugnantes: et obliti estis consolationis quae vobis tamquam
filiis loquitur dicens: Fili mi, noli neglegere disciplinam domini, neque fatigeris dum ab
eo argueris. Quem enim diligit dominus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit. In di-
sciplina perseverate. Tamquam filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripit pater?
Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti estis omnes, ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres quidem
carnis nostrae habuimus eruditores, et reverebamur eos. Non multo magis obtemperabimus patri spiri-
tuum et vivemus? Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant
nos: hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in
praesenti quidem videtur non esse gaudii, sed maeroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet
iustitiae. Propter quod remissas manus et soluta genua erigite: et gressus rectos facite pedibus vestris.

ut non claudicans quis erret. magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam. sine qua
nemo videbit deum. Contemplantes nequis desit gratie dei. ne qua radix amaritudinis sursum germi
nans impediat. et per illam inquinentur multi. Ne quis fornicator aut prophanus ut esau. qui propter unam
escam vendidit primitiva sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est.
Non enim invenit penitentie locum quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem
et accessibilem ignem. et turbinem et caliginem et procellam et tube sonum. et vocem verborum. quam qui audierunt
excusaverunt se ne eis fieret verbum. Non enim portabant quod dicebatur. et si bestia tetigerit mon
tem lapidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur. Moyses dixit. Exterritus sum et tremebundus. Sed ac
cessistis ad syon montem. et civitatem dei viventis. ierusalem celestem. et multorum milium angelorum fre
quentiam. et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis. et iudicem omnium deum. et spiritus iustorum perfectorum. et testamenti no
vi mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel. Videte ne recusetis loquentem.
Si enim illi non effugerunt recusantes eum. qui super terram loquebatur. multo magis nos qui de celis loquentem nos
avertimus. Cuius vox commovit terram tunc. nunc autem repromittit dicens. Adhuc semel et ego mo
vebo non solum terram sed et celum. Quod autem adhuc semel dicit. declarat mobilium translationem
tamquam factorum. ut maneant ea que sunt mobilia. Itaque regnum immobile suscipientes habemus gratiam
per quam serviamus placentes deo. cum metu et reverentia. Etenim deus noster ignis consumens est. Caritas XIII
fraternitatis maneat in vobis. et hospitalitatem nolite oblivisci. per hanc enim placuerunt quidam
angelis hospitio receptis. Mementote vinctorum tamquam simul vincti. et laborantium tamquam
et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus. et thorus immaculatus. Fornicatores
enim et adulteros iudicabit deus. Sint mores sine avaritia contenti presentibus. ipse enim dixit.
Non te deseram neque derelinquam. ita ut confidenter dicamus. Dominus mihi adiutor non timebo quid faciat mihi
homo. Mementote prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei. Quorum intuentes exitum conversationis
imitamini fidem. Ihesus christus heri et hodie. ipse et in secula. Doctrinis variis et peregrinis
nolite abduci. Optimum enim est gratia stabiliri cor. non escis que non profuerunt ambulantibus in
eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt. Quorum enim ani
malium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem. horum corpora cremantur extra castra. Propter quod
et ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum: extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra
castra: improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem. sed futuram in
quirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo. id est fructum labiorum confitentium nomini
eius. Beneficentie autem et communionis nolite oblivisci. talibus enim hostiis promeretur deus. Obedite
prepositis vestris. et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. ut cum
gaudio hoc faciant. et non gementes. hoc enim non expedit vobis. Orate pro nobis. Confidimus
enim quod bonam conscientiam habemus in omnibus bene volentes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc
facere: quo celerius restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum
ovium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum ihesum christum aptet vos in omni opere bono. ut
faciatis voluntatem eius. faciens in vobis quod placeat coram se. per ihesum christum. cui est gloria in secula
seculorum amen. Rogo autem vos fratres ut sufferatis verbum solatii. Etenim per paucis scrip
si vobis. Cognoscite fratrem nostrum timotheum dimissum. cum
quo si celerius venerit: videbo vos. Salutate omnes
prepositos vestros. et omnes sanctos. Salutant vos omnes de yta
lia fratres. Gratia cum omnibus vobis. Amen.

Iohs apl's ⁊ eu̅ng'lā a dn̄o ihu x̄ elc̄s atq; dilc̄s. in tanto amore dilectionis ab eo est
habit'. ut in cena sr̄ pect' ei' recumberet. ⁊ ad cruce̅ astanti soli matrem p'ā com̄dasset. ut
que̅ nube uolente̅ ad amplexū uirginitatis asciuūat. ipi ⁊ custodiendā uirgine̅ tra
didisset. hic itaq; cū ppt̄ uerbū dī ⁊ testimoniū ihu x̄ exilio in pathmos insulā
pmaret'. illic ab eod' apocalipsis ostensa describit'. ut sic̄ in p'ncipio canonū .i.
libri geneseos incorruptibile p'ncipiū pnotat'. ita ⁊ incorruptibil' finis p uirgi
ne̅ in apocalipsi redderetur dicentis. Ego sū. A ⁊ ω. initiū ⁊ finis. hic iohs q' sciens
superuenisse diem egressionis de corpore. conuocatis in epheso discipulis. descendit in
defossum sepulture sue locū. orōneq; cōpleta reddidit spm̄. tā a dolore mortis ex
ne⁹. qm̄ a corruptōe carnis noscit' alien'. Cui' tn̄ scripte dispō uł libri ordinatō
io a nobis p singl'a n̄ exponit'. ut nescientib; desideriū inq'rendi collocet'. ⁊ q'renti
b; laboris fruct⁹. ⁊ deo magisterii doctina servet'.

I Apocalipsis ihu x̄ quā dedit illi ds̄ palam face̅ seruis suis q̄ op't fi' cito. ⁊ signifi
cauit mittens p angl'm suū seruo suo iohi. q' testimoniū phibuit uerbo dī.
⁊ testimoniū ihu xp̄i q̄cūq; uidit. Bt's q' legit ⁊ q' audit uerba pphie h'. ⁊
seruat ea q̄ in ea scripta st̄. temp' eni' ppe ē. Iohs .vij. ecclīis q̄ st̄ in asia. Gra uob' ⁊
pax ab eo q' ē ⁊ q' erat. ⁊ q' uentur' ē. ⁊ a .vij. sp̄ib; q' in conspectu throni ei' st̄. ⁊ ab ihu
xp̄o q' ē testis fidelis. p'mogenit' mortuor. ⁊ p'nceps regū t're. q' dilex' nos ⁊ la
uit nos a pctīs nr̄is in sanguine suo. ⁊ fecit nos regnū ⁊ sacerdotes do ⁊ p'tri suo.
Ipi gl'a ⁊ imp'iū in scl'a sclor. am̄. Ecce uenit cū nubib; ⁊ uidebit eū oīs
ocl's. ⁊ q' eū pupugerūt. ⁊ plangent se sr̄ eum oēs t'bus t're. ⁊ am̄. Ego sū alpha
⁊ o. p'ncipiū ⁊ finis dic' d's ds̄. q' ē ⁊ q' erat. ⁊ q' uentur' ē ops. Ego iohs fr̄ ur̄. ⁊ par
ticeps in tribulone ⁊ regno. ⁊ patiā in ihu. fui in insula q̄ appellat' pathmos
ppt̄ uerbū dī ⁊ testimoniū ihu. fui in sp̄u in dn̄ica die. ⁊ audiui p' me uocem
magnā tanq̄ tube dicentis. qd' uides scribe in libro. ⁊ mitte .vij. ecclīis q̄ st̄
in asia. epheso. smirne. ⁊ pgamo. ⁊ thiatire. ⁊ sardis. ⁊ philadelphie. ⁊ laodi
cie. Et conuersus sū ut uiderem uoce̅ q̄ loquebat' mecū. ⁊ conuersus uidi .vij. candelabra
aurea. ⁊ in medio .vij. candelabror aureor silem filio hoīs uestitū podere. ⁊ p'
cinctū ad mamillas zona aurea. Caput aūt ei' ⁊ capilli erant candidi. tā
q̄ lana alba. ⁊ tanq̄ nix. Et ocli ei' uelut flamma ignis. ⁊ pedes ei' siles
auricalco. sic̄ in camino ardenti. Et uox illi' tanq̄ uox aqr̄ multar. ⁊ habebat
in dext'a sua stellas .vij. ⁊ de ore ei' gladius ex utraq; parte acut' exibat. ⁊ facies
ei' sic̄ sol lucens in uirtute sua. Et cū uidissem eū. cecidi ad pedes ei' tam
q̄ mortuus. ⁊ posuit dexteram suā sr̄ me dicens. Noli timere. Ego sū p'm' ⁊ nouis
simus. ⁊ fui mortuus. ⁊ ecce sū uiuens in scl'a sclor. ⁊ h'eo claues mortis ⁊ infer
ni. Scribe g' q̄ uidisti. ⁊ q̄ st̄. ⁊ q̄ op't fi' p' h'. Sacramentū .vij. stellar q's uidisti
in dext'a mea. ⁊ .vij. candelabra aurea. ⁊ .vij. stelle. angli st̄ .vij. ecclīar. ⁊ can
delabra .vij. septe̅ ... eccle st̄. II Et anglo ephesi eccle scribe. h' dicit q'
tenet .vij. stellas ... in dext'a sua. q' ambulat in medio .vij. candelabr
aureor. Scio opa ... tua. ⁊ laborē. ⁊ patiā tuā. ⁊ q' n̄ potes sustine̅
malos. ⁊ temptasti ... eos q' dicūt aplos ēē ⁊ n̄ st̄. ⁊ inuenisti eos mendaces.
⁊ patiam habes. ⁊ su ... stinuisti ppt̄ nom̄ meū. ⁊ n̄ defecisti. Sz habeo ad
uersus te. qd' caritate̅ tuā p'mā reliquisti. Memor esto itaq; unde excideris. ⁊ age
pn̄iam. ⁊ p'ma opa fac. Sin aūt. uenio t'. ⁊ mouebo candelabrū tuū de loco

sua. non penitentiam egeris. Sed hoc habes quia odisti facta nicholaitarum. que et ego odi. Qui habet aurem au
diat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei.
Et angelo smirne ecclesie scribe. Hec dicit primus et novissimus qui fuit mortuus et vivit. Scio
tribulationem tuam et paupertatem tuam. sed dives es. et blasphemaris ab hiis qui dicunt se iudeos
esse et non sunt. sed sunt sinagoga sathane. Nichil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est ex vo
bis diabolus in carcerem ut temptemini. et habebitis tribulationem diebus .x. Esto fidelis usque
ad mortem. et dabo tibi coronam vite. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Qui vicerit
non ledetur a morte secunda. Et angelo pergami ecclesie scribe. hec dicit qui habet rumpheam
ex utraque parte acutam. Scio ubi habitas ubi sedes est sathane. et tenes nomen meum. et non nega
sti fidem meam. et in diebus antiphas testis meus fidelis qui occisus est apud vos ubi sathanas
habitat. Sed habeo adversus te pauca. habes illic tenentes doctrinam ba laam. qui docebat
balach mittere scandalum coram filiis israel edere et fornicari. Ita habes et tu tenentes
doctrinam nicholaitarum. similiter penitentiam age. Si quo minus: veniam tibi cito. et pugnabo cum
illis in gladio oris mei. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo
manna absconditum. et dabo illi calculum candidum. et in calculo nomen novum scriptum quod
nemo scit nisi qui accipit. Et angelo thiatire ecclesie scribe. hec dicit filius dei qui
habet oculos tamquam flammam ignis. et pedes eius similes auricalco. Novi opera tua fidem et caritatem
et ministerium et patientiam. et opera novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te quia permit
tis mulierem iezabel que se dicit prophetam docere et seducere servos meos. fornicari et permitti
manducare de ydolotitis. et dedi illi tempus ut penitentiam ageret. et non vult penitere
a fornicatione sua. Ecce mitto eam in lectum. et qui mechantur cum ea in tribulatione ma
gna erunt. nisi penitentiam egerint de operibus suis. et filios eius interficiam in morte. et scient omnes
ecclesie quia ego sum scrutans renes et corda. et dabo unicuique secundum opera sua. Vobis autem dico
et ceteris qui thiatire estis. Quicumque non habent doctrinam hanc. qui non cognoverunt altitudines
sathane quemadmodum dicunt non mittam super vos aliud pondus. tamen id quod habetis tenete donec ve
niam. Et qui vicerit et qui custodierit usque in finem opera mea: dabo illi potestatem
super gentes. et reget illas in virga ferrea. et tamquam vas figuli confringentur. sicut et ego acce
pi a patre meo. Et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat
III ecclesiis. Et angelo sardis ecclesie scribe. hec dicit qui habet .vii. spiritus dei. et .vii. stellas.
Scio opera tua quia nomen habes quod vivas. et mortuus es. Esto vigilans. et confirma cetera
que moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram deo meo. In mente ergo habe
qualiter acceperis et audieris. et serva et penitentiam age. Si ergo non vigilaveris: veniam
ad te tamquam fur. et nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in sar
dis qui non inquinaverunt vestimenta sua. et ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. Qui
vicerit: sic vestietur vestimentis albis: et non delebo nomen eius de libro vite. et confitebor
nomen eius coram patre meo. et coram angelis eius. Qui habet aurem audiat quid spiritus di
cat ecclesiis. Et angelo philadelphie ecclesie scribe. hec dicit sanctus et verus qui habet
clavem david. qui aperit et nemo claudit. claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce
dedi coram te hostium apertum quod nemo potest claudere. quia modicam habes virtutem. et ser
vasti verbum meum. et non negasti nomen meum. Ecce dabo tibi de sinagoga sathane. qui
dicunt se iudeos esse et non sunt. sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut veniant. et adorent ante
pedes tuos. et scient quia ego dilexi te. quoniam servasti verbum patientie mee. Et ego ser
vabo te ab hora temptationis que ventura est in orbem universum temptare habitantes
in terra. Ecce venio cito. Tene quod habes. ut nemo accipiat coronam tuam. Qui

uicerit faciam illum columpnam in templo dei mei. et foras non egredietur amplius. et
scribam super eum nomen dei mei. et nomen ciuitatis dei mei noue ierusalem que descendit de celo
a deo meo. et nomen meum nouum. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et an-
gelo laodicie ecclesie scribe. Hec dicit amen testis fidelis et uerus qui est principium creature dei.
Scio opera tua. quia neque frigidus es. neque calidus. utinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es
et nec frigidus nec calidus: incipiam te euomere ex ore meo. quia dicis quod diues sum et locuple-
tatus sum. et nullius egeo. et nescis quia tu es miser et miserabilis. et pauper et cecus et nudus. Sua-
deo tibi emere a me aurum ignitum probatum ut locuples fias. et uestimentis albis indua-
ris. et non appareat confusio nuditatis tue. et collirio inunge oculos tuos ut uideas. Ego
quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et penitentiam age. Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis
audierit uocem meam. et aperuerit ianuam: intrabo ad illum. et cenabo cum illo. et ipse mecum.
Qui uicerit dabo ei sedere mecum in throno meo. sicut et ego uici et sedeo cum patre meo in throno
eius. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Post hec uidi et ecce ostium apertum IIII
in celo. Et uox prima quam audiui tamquam tube loquentis mecum dicens. Ascende huc: et osten-
dam tibi que oportet fieri cito post hec. Statim fui in spiritu. et ecce sedes posita erat in celo. et su-
pra sedem sedens. Et qui sedebat: similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardini. Et
yris erat in circuitu sedis: similis uisioni smaragdine. Et in circuitu sedis sedilia
xxiiii. et super thronos. xxiiii. seniores sedentes. circumamicti uestimentis albis. et in ca-
pitibus eorum corone auree. Et de throno procedunt fulgura et uoces et tonitrua. et
vii. lampades ardentes ante thronum. que sunt vii. spiritus dei. Et in conspectu sedis tamquam
mare uitreum simile cristallo. Et in medio sedis et in circuitu sedis. iiii. animalia plena
oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni. et secundum animal simile uitulo. et tertium animal habens faciem
quasi hominis. et quartum animal: simile aquile uolanti. Et iiii. animalia singula eorum habebant alas se-
nas. et in circuitu et intus plena sunt oculis. et requiem non habebant die ac nocte dicentia. Sanctus.
Sanctus. Sanctus. dominus deus omnipotens. qui erat. et qui est. et qui uenturus est. Et cum darent illa animalia gloriam et hono-
rem et benedictionem sedenti super thronum uiuenti in secula seculorum: procidebant. xxiiii. senio-
res ante sedentem in throno. et adorabant uiuentem in secula seculorum. Et mittebant coro-
nas suas ante thronum dicentes. Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem. et uir-
tutem. quia tu creasti omnia. et propter uoluntatem tuam erant et creata sunt. Et uidi in dex- V
tera sedentis super thronum librum scriptum intus et foris. signatum sigillis. vii. Et uidi an-
gelum fortem predicantem uoce magna. Quis est dignus aperire librum. et soluere signacula eius.
Et nemo poterat neque in celo neque in terra. neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. Et
ego flebam multum. quia nemo dignus inuentus est aperire librum. nec uidere illum. Et unus de se-
nioribus dicit mihi. Ne fleueris. Ecce uicit leo de tribu iuda radix dauid aperire librum.
et soluere vii. signacula eius. Et uidi. et ecce in medio throni. et iiii. animalium. et in me-
dio seniorum agnum stantem tamquam occisum. habentem cornua vii. et oculos vii. qui sunt vii.
spiritus dei missi in omnem terram. Et uenit et accepit de dextera sedentis in throno librum.
Et cum aperuisset librum: iiii. animalia. et xxiiii. seniores ceciderunt coram agno. habentes
singuli citharas. et phialas aureas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum. Et can-
tabant canticum nouum dicentes. Dignus es domine accipere librum. et aperire signacula
eius. quoniam occisus es. et redemisti nos in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo. et na-
tione. et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes. et regnabimus super terram. Et uidi. et au-
diui uocem angelorum multorum. in circuitu throni. et animalium et seniorum. Et erat numerus eorum
milia milium uoce magna dicentium. Dignus est agnus qui occisus est accipere uirtutem

et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam
que in celo est et que super terram et sub terra et que sunt in mari et que sunt in ea omnes audivi dicentes seden-
ti in throno et agno. Benedictio et honor et gloria et potestas deo nostro in secula seculorum. Et .iiii.
animalia dicebant amen. Et .xxiiii. seniores ceciderunt in facies suas et adoraverunt. Et vi- VI
di quod aperuisset agnus unum de .vii. signaculis. Et audivi unum de .iiii. animalibus dicens
tanquam vocem tonitrui. Veni et vide. Et vidi et ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat
arcum et data est ei corona et exivit vincens ut vinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum
audivi secundum animal dicens. Veni et vide. Et exivit alius equus rufus et qui sedebat super eum
Et datum est ei ut sumeret pacem de terra et ut invicem se interficerent. Et datus est gladius mag-
nus. Et cum aperuisset sigillum tercium audivi tercium animal dicens. Veni et vide. Et ecce equus
niger. Et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tanquam vocem
in medio .iiii. animalium dicentium. Bilibris tritici denario et tres bilibres ordei denario et vi-
num et oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum audivi vocem quarti animalis dicentis.
Veni et vide. Et ecce equus pallidus et qui sedebat super eum nomen illi mors et infernus sequeba-
tur eum. Et data est ei potestas super .iiii. partes terre interficere gladio et fame et mor-
te et bestiis terre. Et cum aperuisset sigillum quintum vidi subtus altare dei animas interfecto-
rum propter verbum dei et propter testimonium quod habebant et clamabant voce magna dicen-
tes. Usquequo domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de hiis qui habitant
in terra. Et date sunt illis singule stole albe et dictum est illis ut requiescerent tempus
adhuc modicum donec impleantur conservi eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi.
Et vidi cum aperuisset sigillum sextum et terremotus factus est magnus et sol factus est niger
tanquam saccus cilicinus. Et luna tota facta est sicut sanguis et stelle celi ceciderunt super terram
sicut ficus mittit grossos suos cum a vento magno movetur. Et celum recessit sicut liber
involutus et omnis mons et insule de locis suis mote sunt. Et reges terre et principes et tribu-
ni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et petris montium.
Et dicunt montibus et petris cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum
et ab ira agni. quoniam venit dies magnus ire ipsorum. Et quis poterit stare? Post hec VII
vidi .iiii. angelos stantes super .iiii. angulos terre tenentes .iiii. ventos terre ne
flarent super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascen-
dentem ab ortu solis habentem signum dei vivi et clamavit voce magna .iiii. angelis
quibus datum est nocere terre et mari dicens. Nolite nocere terre et mari neque arboribus quo-
adusque signemus servos dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum
quadraginta quattuor milia signati ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda .xii. milia
signati. Ex tribu ruben .xii. mi. signati. Ex tribu gad .xii. mi. sig. Ex tribu aser
.xii. mi. sig. Ex tribu neptalim .xii. mi. sig. Ex tribu manasse .xii. mi. sig.
Ex tribu symeon .xii. mi. sig. Ex tribu levi .xii. mi. sig. Ex tribu ysachar .xii.
mi. sig. Ex tribu zabulon .xii. mi. sig. Ex tribu ioseph .xii. milia sig. Ex tribu
beniamin .xii. mi. signati. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo
poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum in conspectu
agni amicti stolis albis et palme in manibus eorum. Et clamabant voce ma-
gna dicentes. Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant
in circuitu throni et seniorum et .iiii. animalium et ceciderunt in conspectu throni in faci-
es suas et adoraverunt deum dicentes amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio
honor et virtus et fortitudo deo nostro in secula seculorum amen. Et respondens unus de

senioribus dicens michi. Hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt. et unde uenerunt? Et dixi illi.
Domine mi tu scis. Et dixit michi. Hii sunt qui uenerunt de tribulatione magna et lauerunt stolas
suas. et dealbauerunt eas in sanguine agni. Et ideo sunt ante thronum dei. et seruiunt ei die
ac nocte in templo eius. Et qui sedet in throno habitat super illos. Non esurient neque sitient
amplius. neque cadet super illos sol. neque ullus estus. quoniam agnus qui in medio throni est re-
get illos. et deducet eos ad uite fontes aquarum. Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis
VIII eorum. Et cum aperuisset sigillum vii.: factum est silentium in celo quasi media hora. Et uidi
vii. angelos stantes in conspectu dei. et date sunt illis vii. tube. Et alius angelus uenit,
et stetit ante altare habens thuribulum aureum in manu sua. et data sunt ei incensa mul-
ta. ut daret de orationibus sanctorum super altare aureum quod est ante thronum. et ascendit fumus
incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus thuribulum
et impleuit illud de igne altaris. et misit in terram. Et facta sunt tonitrua. et uoces
et fulgura. et terremotus. Et septem angeli qui habebant vii. tubas. parauerunt
se ut tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit. et facta est grando. et ignis mix-
ta in sanguine. et missum est in terram. Et tercia pars terre combusta est. et tercia pars arbor-
um combusta est. Et omne fenum uiride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit. et tam-
quam mons magnus igne ardens missus est in mare. Et facta est pars tercia maris
sanguis. et mortua est in eo tercia pars creature que habebant animas. et tercia pars nauium
interiit. Et tercius angelus tuba cecinit. et cecidit de celo stella magna ardens tam-
quam facula. et cecidit in terciam partem fluminum. et in fontes aquarum. et nomen stelle dicitur
absinthium. Et facta est tercia pars aquarum in absinthium. Et multi homines mortui sunt de
aquis. quia amare facte sunt. Et quartus angelus tuba cecinit. et tercia pars solis percussa est. et
tercia pars lune. et tercia pars stellarum. ut obscuraretur tercia pars eorum. et diei non lu-
ceret tercia pars. et noctis similiter. Et uidi et audiui uocem unius aquile uolantis per me-
dium celum dicentis uoce magna. Ve ue ue. habitantibus in terra. Et quintus angelus IX
tuba cecinit. Et uidi stellam de celo cecidisse in terram. et data est illi clauis pu-
tei abissi. et aperuit puteum abissi. et ascendit fumus putei. sicut fumus fornacis
magne. et obscuratus est sol. et aer. de fumo putei. et exierunt locuste in terram. Et da-
ta est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent
fenum terre. neque omne uiride. neque omnem arborem. sed tantum homines. qui non habent signum dei in
frontibus suis. et preceptum est illis ne occiderent eos. sed ut cruciarentur mensibus quinque. et cru-
ciatus eorum: ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mor-
tem. et non inuenient eam. et desiderabunt mori. et fugiet mors ab ipsis. Et simili-
tudines locustarum: similes equis paratis in prelium. et super capita earum tamquam corone similes
auro. Et facies earum sicut facies hominum. et habebant capillos sicut capillos mulie-
rum. et dentes earum sicut leonum erant. Et habebant loricas sicut loricas ferreas. Et
uox alarum earum sicut uox curruum equorum multorum currentium in bellum. et habebant caudas
similes scorpionum. et aculei erant in caudis earum. Potestas earum nocere hominibus men-
sibus v. Et habebant super se regem angelum abissi. cui nomen abaddon hebraice. grece
autem appollion. et latine habens nomen exterminans. Ve unum abiit. et ecce ueniunt
adhuc duo ue. post hec. Et sextus angelus tuba cecinit. et audiui uocem magnam
ex .iiii. cornibus altaris aurei. quod est ante oculos domini. dicentem sexto angelo qui ha-
bebat tubam. Solue .iiii. angelos qui alligati sunt in flumine magno eufrate.
Et soluti sunt .iiii. angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum.

ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia.
Audivi numerum eorum. et ita vidi equos in visione. Et qui sedebant super eos habebant loricas ig-
neas et sulphureas. et iacinctinas. et capita equorum tamquam capita leonum. et de ore eorum
procedit ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum. de
igne et fumo et sulphure quae procedebant de ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est.
et in caudis eorum. Nam et caude eorum similes serpentibus habentes capita. et in his nocent.
Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis. neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum. ut
adorarent demonia. et simulachra aurea. et argentea. et erea. et lapidea. et lignea.
que neque videre possunt neque audire. neque ambulare. et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis
neque a fornicatione sua. neque a furtis suis. neque a veneficiis suis. Et vidi alium angelum X
fortem descendentem de celo amictum nube. et yris in capite eius. Et facies eius erat
ut sol. et pedes eius tamquam columpna ignis. et habebat in manu sua libellum apertum.
et posuit pedem suum dextrum super mare. sinistrum autem super terram. Et clamavit voce
magna quemadmodum leo rugit. Et cum clamasset: locuta sunt vii. tonitrua voces suas.
Et cum clamassent vii. tonitrua voces suas: scripturus eram. Et audivi vocem de
celo dicentem. Signa que locuta sunt vii. tonitrua: noli scribere ea. Et angelus quem vi-
di stantem super mare. levavit manum suam ad celum. et iuravit per viventem in secula
seculorum qui creavit celum. et ea que in eo sunt. et terram et ea que in ea sunt. et mare. et ea que in eo sunt.
quia tempus amplius non erit. sed in diebus vocis septimi angeli: cum ceperit tuba canere:
consummabitur misterium dei. sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vocem quam au-
divi de celo iterum loquentem mecum et dicentem. Vade et accipe librum apertum de manu an-
geli stantis super mare. et super terram. Et abii ad angelum dicens ei: ut daret mihi li-
brum. et dixit mihi. Accipe et devora illum. et faciet amaricare ventrem tuum: sed in ore
tuo dulce erit tamquam mel. Et accepi librum de manu angeli. et devoravi illum.
et erat in ore meo tamquam mel dulce. et cum devorassem eum: amaricatus est venter
meus. Et dixit mihi. Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis. Et XI
datus est mihi calamus similis virge. et dictum est mihi. Surge et metire templum dei. et alta-
re. et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum eice foras. et ne metiaris
illud. quoniam datum est gentibus. et civitatem sanctam calcabunt mensibus. xl. duobus. Et dabo
duobus testibus meis. et prophetabunt diebus mille. ducentis. lx. amicti saccis. Hii sunt
due olive et duo candelabra in conspectu domini terre stantes. Et siquis eos voluerit no-
cere: ignis exiet de ore illorum. et devorabit inimicos eorum. Et siquis voluerit eos ledere:
sic oportet eum occidi. Hii habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie illorum.
et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem. et percutere terram omni plaga: quotiens
cumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum: bestia que ascendit de abis-
so faciet adversum eos bellum. et vincet illos. et occidet illos. Et iacebunt corpora eorum in
plateis civitatis magne que vocatur spiritualiter sodoma et egiptus. ubi et dominus eorum crucifixus est.
Et videbunt de populis et tribubus. et linguis et gentibus. et iacebunt corpora eorum per tres dies et di-
midium. et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram gau-
debunt super illos. et iocundabuntur. et munera mittent invicem. quoniam hii duo prophete cru-
ciaverunt eos qui habitant super terram. Et post dies tres et dimidium: spiritus vite intravit
a deo in eos. et steterunt super pedes suos. et timor magnus cecidit super eos qui viderunt illos.
Et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis. Ascendite huc. Et ascenderunt
in celum in nube. et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terremotus
magnus.

⁊ decima pars civitatis cecidit. ⁊ occisa sunt in terremotu .vii. milia hominum. ⁊ reliqui
sunt in timorem missi. ⁊ dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit. ⁊ ecce ve tercium veniet cito.
Et septimus angelus tuba cecinit. ⁊ facte sunt magne voces in celo dicentes. Factum est regnum huius
mundi domini nostri ⁊ Christi eius. ⁊ regnabit in secula seculorum. Et .xxiiii. seniores qui in conspectu dei
sedent in sedibus suis: ceciderunt in facies suas. ⁊ adoraverunt deum dicentes. Gratias agi-
mus tibi domine deus omnipotens qui es ⁊ qui eras. qui accepisti virtutem magnam ⁊ regnasti. ⁊ irate gentes. ⁊
advenit ira tua. ⁊ tempus mortuorum iudicari ⁊ reddere mercedem servis tuis prophetis. ⁊ sanctis.
⁊ timentibus nomen tuum. pusillis ⁊ magnis. ⁊ exterminandi eos qui corruperunt terram. Et apertum XII
est templum dei in celo. ⁊ visa est archa testamenti eius in templo eius. Et facta sunt fulgura. ⁊ voces. ⁊ ter-
remotus. ⁊ grando magna. ⁊ signum magnum apparuit in celo. Mulier amicta sole. ⁊ lu-
na sub pedibus eius. ⁊ in capite eius corona stellarum .xii. ⁊ in utero habens. ⁊ clamabat partu-
riens. ⁊ cruciatur ut pariat. Et visum est aliud signum in celo. ⁊ ecce draco magnus rufus habens
capita .vii. ⁊ cornua .x. ⁊ in capitibus suis .vii. diademata. ⁊ cauda eius trahebat ter-
ciam partem stellarum celi. ⁊ misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat pa-
ritura. ut cum peperisset filium: devoraret. ⁊ peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in vir-
ga ferrea. Et raptus est filius eius ad deum. ⁊ ad thronum eius. ⁊ mulier fugit in so-
litudinem. ubi habet locum paratum a deo. ut ibi pascat illam diebus mille .cc. lx. Et
factum est prelium magnum in celo. Michael ⁊ angeli eius preliabantur cum dracone. ⁊ draco pug-
nabat ⁊ angeli eius. ⁊ non valuerunt. neque inventus est locus amplius eorum in celo. ⁊ proiectus est draco
ille magnus. serpens antiquus qui vocatur diabolus. ⁊ sathanas qui seducit universum orbem.
proiectus est in terram. ⁊ angeli eius cum illo missi sunt. Et audivi vocem magnam in celo di-
centem. Nunc facta est salus ⁊ virtus ⁊ regnum dei nostri. ⁊ potestas Christi eius: quia proiectus est accusator fra-
trum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum dei nostri: die ac nocte. Et ipsi vicerunt illum propter
sanguinem agni. ⁊ propter verbum testimonii sui. ⁊ non dilexerunt animas suas usque ad mortem.
Propterea letamini celi ⁊ qui habitatis in eis. Ve terre ⁊ mari, quia descendit diabolus ad vos.
habens iram magnam. sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus est in
terram: persecutus est mulierem que peperit masculum. Et date sunt mulieri due ale aquile
magne ut volaret in desertum. in locum ubi alitur per tempus. ⁊ per tempora. ⁊ dimidium
temporis. a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen.
ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem. ⁊ aperuit terra os suum. ⁊ ab-
sorbuit flumen quod misit draco de ore suo. ⁊ iratus est draco in mulierem. ⁊ abiit facere pre-
lium cum reliquis de semine eius. qui custodiunt mandata dei. ⁊ habent testimonium ihesu. ⁊
XIII stetit super harenam maris. Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita .vii. ⁊
cornua .x. ⁊ super cornua eius .x. diademata. ⁊ super capita eius nomina blasphemie. Et be-
stia quam vidi similis pardo. ⁊ pedes eius sicut ursi. ⁊ os eius sicut os leonis. ⁊ dedit illi
draco virtutem suam. ⁊ potestatem magnam. ⁊ vidi unum de capitibus eius quasi occisum in mor-
tem. ⁊ plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. ⁊ adorave-
runt draconem qui dedit potestatem bestie. ⁊ adoraverunt bestiam dicentes. Quis similis est
bestie: ⁊ quis poterit pugnare cum ea: Et datum est ei os loquens magna ⁊ blasphemi-
as. ⁊ data est illi potestas facere menses .xlii. Et aperuit os suum in blasphemias ad
deum. blasphemare nomen eius. ⁊ tabernaculum eius. ⁊ eos qui in celo habitant. Et datum est
illi bellum facere cum sanctis. ⁊ vincere illos. Et data est illi potestas in omnem tribum. ⁊ populum ⁊
linguam. ⁊ gentem. ⁊ adoraverunt eam omnes qui inhabitant terram quorum non sunt scripta nomina in
libro vite agni. qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aures audiat. Qui in cap-
tivitatem duxerit: in captivitatem vadet. Qui in gladio occiderit: oportet eum in gladio

occidi. hec est pacientia et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra. et habebat cornua duo similia agni. et loquebatur sicut draco. et potestatem prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius. et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam. cuius curata est plaga mortis. et fecit signa magna. ut etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. et seducit inhabitantes terram propter signa que data sunt illi facere in conspectu bestie. dicens habitantibus in terram ut faciant ymaginem bestie que habet plagam. et vixit. et datum est illi ut daret spiritum ymagini bestie. ut loquatur ymago bestie. et faciet ut quicumque non adoraverint ymaginem bestie: occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos. et divites et pauperes. liberos et servos habere caracterem in manu dextera. aut in frontibus suis. ut ne quis possit emere aut vendere: nisi qui habet caracterem nominis bestie. aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum: computet numerum bestie. Numerus enim hominis est. et numerus eius est. sescenti. lx. vi.

XIIII Et vidi et ecce agnus stabat super montem Syon: et cum eo centum. xliiii. milia. habentes nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo tamquam vocem aquarum multarum. et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam audivi: sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem et ante. iiii. animalia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum. xliiii. milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque ierit. Hii empti sunt ex hominibus primitie deo et agno: et in ore eorum non est inventum mendacium. Sine macula sunt ante thronum dei. Et vidi alterum angelum volantem per medium celi. habentem evangelium eternum. ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem. et tribum et linguam et populum. dicens voce magna. Timete dominum et date illi honorem. quia venit hora iudicii eius. et adorate eum qui fecit celum et terram. mare et omnia que in eis sunt. et fontes aquarum. Et alius angelus secutus est eum dicens. Cecidit cecidit babilon illa magna que a vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes. Et angelus tertius secutus est eos dicens voce magna. Si quis adoraverit bestiam et ymaginem eius. et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua: et hic bibet de vino ire dei. quod mixtum est mero in calice ire ipsius. et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum. et ante conspectum agni. Et fumus tormentorum eorum in secula seculorum ascendet. Nec habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam et ymaginem eius. et si quis acceperit caracterem nominis eius. Hic pacientia sanctorum est. qui custodiunt mandata dei et fidem iesu. Et audivi vocem de celo dicentem. Scribe. Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus: ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam. et super nubem sedentem similem filio hominis. habentem in capite suo coronam auream. et in manu sua falcem acutam. Et alter angelus exivit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcem tuam et mete. quia venit hora ut metatur: quoniam aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram: et messuit terram. Et alius angelus exivit de templo quod est in celo. habens et ipse falcem acutam. Et alter angelus de altari qui habet potestatem supra ignem: et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens. Mitte falcem tuam acutam. et vindemia botros vinee terre. quia mature sunt uve eius. Et misit angelus falcem suam in terram: et vindemiavit vineam terre: et misit in lacum ire dei magnum. et calcatus est lacus extra civitatem. et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sescenta.

XV Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile. angelos. vii. habentes plagas. vii. novissimas. quoniam in illis consummata est ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne. et eos qui vicerunt bestiam et ymaginem et numerum

nominis eius

bibet

stantes super mare uitreum habentes citharas dei. et cantantes canticum moysi serui dei
et canticum agni dicentes. Magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens. iuste et uere uie
tue rex seculorum. Quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum. quia tu solus pius es.
quoniam omnes gentes uenient et adorabunt in conspectu tuo. quoniam iudicia tua manifesta sunt.
Et post hec uidi et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in celo. et exierunt .vii.
angeli habentes .vii. plagas de templo. lapide mundo et candido. et precincti circa pectora
zonis aureis. Et unum ex .iiii. animalibus dedit .vii. angelis .vii. fialas aureas ple-
scda nas iracundie dei uiuentis in secula seculorum. Et impletum est templum fumo a maiestate
dei et de uirtute eius. Et nemo poterat introire templum donec consumarentur .vii. plage
.vii. angelorum. Et audiui uocem magnam de templo dicentem .vii. angelis. Ite et effun- XVI
dite .vii. phialas ire dei in terram. Et abiit primus et effudit phialam suam in terram.
Et factum est uulnus seuum ac pessimum in omnes qui habebant caracterem bestie. et eos qui adorauerunt
ymaginem eius. Et secundus effudit phialam suam in mare. et factus est sanguis tamquam mortui.
et omnis anima uiuens mortua est in mari. Et tertius effudit phialam suam super flumina et
super fontes aquarum. et factus est sanguis. Et audiui angelum aquarum dicentem. Iustus es qui es et qui eras
sanctus. quia hec iudicasti. qui sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt. et sanguinem eis dedisti bibere. ut dig-
ni sunt. Et audiui alterum angelum dicentem. Etiam domine deus omnipotens uera et iusta iudicia tua. Et
quartus effudit phialam suam in solem. et datum est illi affligere homines estu et igne. et estuaue-
runt homines estu magno. et blasphemauerunt nomen dei. habentis potestatem super has pla-
gas. neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus effudit phialam suam super
sedem bestie. et factum est regnum eius tenebrosum. et commederunt linguas suas pre dolore. et
blasphemauerunt deum celi pre doloribus et uulneribus suis. et non egerunt penitentiam ex operibus
suis. Et .vi. effudit phialam suam in flumen magnum eufraten. et siccauit aquam
eius. ut prepararetur uia regibus ab ortu solis. Et uidi de ore draconis. et de ore bestie. et de
ore pseudo prophete tres spiritus inmundos in modum ranarum procedere. Sunt enim spiritus de-
moniorum facientes signa. Et procedunt ad reges totius terre, aggregare illos
in prelium. ad diem magnum dei omnipotentis. Et ecce uenio sicut fur. Beatus qui uigilat
et custodit uestimenta sua: ne nudus ambulet. et uideant turpitudinem eius. Et congre-
gauit eos in prelium in locum qui uocatur hebraice hermagedon. Et septimus effudit
phialam suam in aerem. et exiuit uox magna de templo a throno dicens. factum est.
Et facta sunt fulgura et uoces et tonitrua. et terremotus factus est magnus. qualis numquam fuit ex
quo homines fuerunt super terram: talis terremotus sic magnus. Et facta est ciuitas magna in tres
partes. et ciuitates gentium ceciderunt. et babilon magna uenit in memoriam ante
deum. dare ei calicem uini indignationis ire eius. et omnis insula fugit. et montes non
sunt inuenti. Et grando magna sicut talentum descendit de celo in homines. et blasphema-
uerunt homines deum. propter plagam grandinis. quoniam magna facta est uehementer. Et ue- XVII
nit unus de .vii. angelis. et locutus est mecum dicens. Veni ostendam tibi meretricis
magne dampnationem. que sedet super aquas multas. cum qua fornicati sunt reges terre. et in-
ebriati sunt qui inhabitant terram: de uino prostitutionis eius. Et abstulit me in desertum
in spiritu. Et uidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemie.
habentem capita .vii. et cornua .x. Et mulier erat circumdata purpura et coccinea. et in-
aurata auro et lapide pretioso. et margaritis. habens poculum aureum in manu sua.
plenum abhominationum et inmunditia fornicationis eius. et in fronte eius nomen scriptum
misterium. Babilon magna mater fornicationum et abhominationum terre. Et uidi mu-

lierem ebriam de sanguine sanctorum. et de sanguine martirum ihesu. Et miratus sum cum uidissem
mulierem illam admiratione magna. Et dixit michi angelus. Quare miraris? Ego tibi dicam sacra-
mentum mulieris. et bestie que portat eam. que habet capita .vii. et cornua .x. Bestia quam uidisti
fuit et non est. et ascensura est de abisso. et in interitum ibit. et mirabuntur inhabitantes terram.
quorum non sunt nomina scripta in libro uite a constitutione mundi. uidentes bestiam que erat et non est.
Et hic est sensus qui habet sapientiam. vii. capita. vii. montes sunt. super quos mulier sedet. Et reges
vii. sunt. quinque iam ceciderunt. unus est. et alius nondum uenit. Et cum uenerit: oportet illum breue
tempus manere. et bestia que erat et non est. et ipsa octaua est. et de .vii. est. et in interitum uadit. Et
x. cornua que uidisti: x. reges sunt. qui regnum nondum acceperunt. sed potestatem tamquam
reges una hora accipient post bestiam. Hii unum habent consilium et uirtutem et potestatem su-
am bestie tradent. Hii cum agno pugnabunt. et agnus uincet illos. quoniam dominus dominorum est et rex
regum. et qui cum illo sunt uocati electi et fideles. Et dixit michi. Aque quas uidisti ubi meretrix se-
det. populi sunt et gentes et lingue. Et x. cornua que uidisti et bestiam. hii odient fornicariam
et desolatam facient illam et nudam. et carnes eius manducabunt. et ipsam igni concrema-
bunt. Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod illi placitum est. ut dent regnum suum bestie. donec con-
summentur uerba dei. Et mulier quam uidisti est ciuitas magna que habet regnum super re-
XVIII ges terre. Et post hec uidi alium angelum descendentem de celo habentem potesta-
tem magnam. et terra illuminata est a gloria eius. et exclamauit in forti uoce dicens.
Cecidit cecidit babilon magna. et facta est habitatio de-monorum. et custodia omnis
spiritus inmundi. et custodia omnis uolucris inmunde. quia de ira fornicationis eius
biberunt omnes gentes. et reges terre cum illa fornicati sunt. Et mercatores terre de
uirtute deliciarum eius diuites facti sunt. Et audiui aliam uocem de celo di[...]centem.
Exite de illa populus meus. et ne participes sitis delictorum eius. et de plagis eius non ac[...]cipi-
atis. quoniam peruenerunt peccata eius usque ad celum. et recordatus est dominus iniquitatum eius. Reddite
illi sicut et ipsa reddidit uobis. et duplicate duplicia secundum opera eius. in poculo quo mis-
cuit: miscete illi duplum. Quantum glorificauit se et in deliciis fuit: tantum date
illi tormentum et luctum. quia in corde suo dicit. Sedeo regina et uidua non sum. et luc-
tum non uidebo. ideo in una die uenient plage eius. mors et luctus et fames. et ig-
ni comburetur. quia fortis est deus qui iudicauit illam. et flebunt et plangent se super illam
reges terre qui cum illa fornicati sunt. et in deliciis uixerunt. cum uiderint fumum incendii
eius longe stantes propter timorem tormentorum eius dicentes. Ve ve ve. ciuitas illa mag-
na babilon. ciuitas illa fortis. quia una hora uenit iudicium tuum. et negotiato-
res terre flebunt et lugebunt super illam. quoniam merces eorum nemo emet amplius. mercem
auri et argenti et lapidis preciosi. et margarite et bissi. et purpure et serici. et cocci. et omne
lignum thiinum. et omnia uasa eboris. et omnia de lapide precioso. et eramentum. et ferrum. et
marmor et cinamomum. et amomum. et odoramentorum. et unguenti et thuris. et uini.
et olei. et simile et tritici. et iumentorum et ouium. et equorum et redarum et mancipiorum. et anima-
rum hominum. et poma tui desiderii discesserunt a te. et pinguia et preclara perierunt a te. et am-
plius illa iam iam non inuenient. Mercatores horum. qui diuites facti sunt ab ea: longe
stabunt propter timorem eius. flentes ac lugentes et dicentes. Ve ve ciuitas illa ma-
gna. que amicta erat bissino. purpura et cocco. et deaurata erat auro. et lapide precioso.
et margaritis. quoniam una hora destitute sunt tante diuitie. Et omnis gubernator
et omnis qui in locum nauigat. et naute. et qui in mari operantur: de longe steterunt. et clama-
uerunt uidentes locum incendii eius dicentes. Que similis ciuitati huic magne?

Et miserunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lugentes dicentes.
Vae vae civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent naves in mari de pretiis
eius. quoniam una hora desolata est. Exulta super illam celum et terra et sancti apostoli et prophete. quoniam
iudicavit deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi mo
larem magnum et misit in mare dicens. Hoc impetu mittetur babilon mag
na illa civitas et ultra iam non invenietur. Et vox cytharedorum et musicorum et tibia
canentium et tuba non audietur in ea amplius et omnis artifex omnis artis non invenietur
amplius in ea. et vox mole non audietur in te amplius. et lux lucerne non lucebit tibi am
plius. et vox sponsi et sponse non audietur adhuc in te. quia mercatores tui erant principes
terre. quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes. et in ea sanguis prophetarum et sanctorum in
XIX ventus est. et omnium qui interfecti sunt in terra. Post hec audivi quasi vocem magnam tubarum
multarum in celo. dicentium alleluia. laus et gloria et virtus deo nostro est. quia vera et iusta iudi
cia eius sunt. qui iudicavit de meretrice magna. que corrupit terram in prostitutione magna sua
Et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. et iterum dixerunt alleluia. Et fumus
ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt seniores .xxiiii. et .iiii. animalia et adoraverunt deum
sedentem super thronum dicentes amen. alleluia. Et vox exivit de throno dicens. laudem
dicite deo nostro omnes servi eius. et qui timetis deum pusilli et magni. Et audivi quasi
vocem tube magne. et sicut vocem aquarum multarum. et sicut vocem tonitruum magnorum dicentium
alleluia. Quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens. gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei.
quia venerunt nuptie agni. et uxor eius preparavit se. et datum est illi ut coope
riat se bissino splendente candido. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum.
Et dixit michi. Scribe. Beati qui ad cenam agni nuptiarum vocati sunt. Et dixit
michi. hec verba dei vera sunt. et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. et dixit michi. Vide
ne feceris. Conservus tuus sum et fratrum tuorum. habentium testimoni
um ihesu. Deum adora. Testimonium enim ihesu est spiritus prophetie. Et
vidi celum apertum. et ecce equus albus. et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et
verax. et iusticia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis. et in capite eius diade
mata multa. habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse. et vestitus erat veste aspersa
sanguine. et vocabatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis
albis. vestiti bissino albo mundo. et de ore eius procedit gladius acutus. ut in ipso
percutiat gentes. et ipse reget eas in virga ferrea. et ipse calcat torcular vini furoris
ire dei omnipotentis. et habet in vestimento et in femore suo scriptum rex regum et dominus domin
antium. Et vidi unum angelum stantem in sole. et clamavit voce magna dicens omnibus
avibus. que volabant per medium celi. Venite congregamini ad cenam magnam agni
dei. ut manducetis carnes regum. et carnes tribunorum. et carnes fortium. et carnes
equorum et sedentium in ipsis. et carnes omnium liberorum ac servorum. et pusillorum et magnorum. Et
vidi bestiam et reges terre. et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui
sedebat in equo. et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia. et cum illa pseudo propheta qui fecit
signa magna coram ipsa quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie. et qui ado
raverunt ymaginem eius. et vivi sunt missi in stagnum ignis ardentis et sulphuris.
Et alii occisi sunt in gladio sedentis super equum. qui procedit de ore ipsius. et omnes aves
XX saturate sunt de carnibus eorum. Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem
abissi. et cathenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem anti
quum qui est diabolus et sathanas. et ligavit eum per annos mille. et misit eum in a
bissum. et clausit et signavit super illum. ut non seducat amplius gentes. donec consummen
tur mille anni. et post hec oportet illum solvi modico tempore. Et vidi sedes. et sederunt super
eas. et iudicium datum est illis. Et animas decollatorum propter testimonium ihesu et propter verbum dei.

et qui non adoraverunt bestiam neque ymaginem eius. nec acceperunt caracterem eius in frontibus
aut in manibus suis. et vixerunt et regnaverunt cum Christo mille annis. Ceteri mortuorum non vix-
erunt donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Beatus est et sanctus qui habet partem in resurrectione prima. In
his secunda mors non habet potestatem. sed erunt sacerdotes dei et Christi. et regnabunt cum illo mille an-
nis. Et cum consummati fuerint mille anni: solvetur sathanas de carcere suo. et exibit et
seducet gentes que sunt super .iiii. angulos terre gog et magog. et congregabit eos in prelium. quorum
numerus est sicut harena maris. et ascenderunt super latitudinem terre. et circuierunt castra sanctorum
et civitatem dilectam. Et descendit ignis a deo de celo. et devoravit eos. Et diabolus qui
seducebat eos missus est in flammam ignis et sulphuris. ubi et bestia et pseudo propheta cru-
ciabuntur die ac die in secula seculorum. Et vidi thronum magnum et candidum. et sedentem
super eum. a cuius conspectu fugit terra et celum. et locus non est inventus ab eis. Et vidi mortuos mag-
nos et pusillos stantes in conspectu throni. et libri aperti sunt. et alius liber apertus est. qui est
vite. et iudicati sunt mortui ex hiis que scripta sunt in libris secundum opera ipsorum. Et dedit
mare mortuos qui in eo erant. et infernus et mors dederunt mortuos qui in ipsis erant.
et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis.
hec mors secunda est stagnum ignis. et qui non est inventus in libro vite scriptus: missus est in stagnum
XXI ignis. Et vidi celum novum et terram novam. Primum enim celum et prima terra abiit. et mare
iam non est. Et vidi civitatem sanctam ierusalem novam descendentem de celo a deo paratam
sicut sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem magnam de throno dicentem. Ecce ta-
bernaculum dei cum hominibus. et habitabit cum illis. et ipsi populus eius erunt. et ipse deus cum eis erit eorum deus.
et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum. et mors ultra non erit. neque luctus neque cla-
mor. neque dolor erit ultra. que prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce no-
va facio omnia. Et dixit. Scribe quia hec verba sunt fidelissima et vera. Et dixit michi. Factum est. E-
go sum alpha et ω. initium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aque vite gratis. Qui
vicerit possidebit hec. et ero illi deus. et ipse erit michi filius. Timidis autem et incredulis
et execratis homicidis. et fornicatoribus. et veneficis. et idolatris. et omnibus mendacibus pars
illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure. quod est mors secunda. Et venit unus de
.vii. angelis habentibus phialas plenas .vii. plagis novissimis. et locutus est mecum dicens.
Veni ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in magnum mon-
tem et altum. Et ostendit michi civitatem sanctam ierusalem de celo descendentem a deo paratam
habentem claritatem dei. lumen eius simile lapidi precioso. tanquam lapidi iaspidis. et sicut cri-
stallum. et habebat murum magnum et altum. habens portas .xii. et in portis angelos .xii.
et nomina scripta que sunt nomina .xii. tribuum filiorum israel. ab oriente porte tres. ab aquilone
porte tres. ab austro porte tres. ab occasu porte tres. Et murus civitatis habens fun-
damenta .xii. et in ipsis .xii. nomina .xii. apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum habebat men-
suram harundineam ut metiretur civitatem. et portas eius et murum. et civitas in quadro
posita est. Et longitudo eius tanta est quanta et latitudo. et mensus est civitatem de harun-
dine per stadia .xii. milia. longitudo et altitudo equalia sunt. et mensus est murum eius .c.xl.
iiii. cubitorum mensura hominis que est angeli. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide. ipsa
vero civitas aurum mundum simile vitro mundo. Fundamenta muri civitatis omni lapide
precioso ornata. Fundamentum primum: iaspidis. Secundum saphirus. Tercium calcedonius. Quartum
smaragdus. Quintus sardonix. Sextus sardius. Septimus crisolitus. Octavus berillus. Nonus to-
patius. Decimus crisopassus. Undecimus iacinctus. Duodecimus ametistus. et .xii. porte
.xii. margarite sunt per singulas. et singule porte erant ex singulis margaritis. et
platea civitatis aurum mundum tanquam vitrum pellucidum. et templum non vidi in ea. Dominus
enim deus omnipotens templum illius est et agnus. et civitas non eget sole neque luna ut luceant
in ea. Nam claritas dei illuminabit eam. et lucerna eius agnus est. et ambulabunt in lumine eius.

et reges terre afferent gloriam suam et honorem in illam. Et porte eius non claudentur per diem. Nox
enim non erit illic. Et afferent gloriam et honorem gentium in illam. Non intrabit in ea aliquod coin-
quinatum faciens abhominationem et mendacium, nisi qui scripti sunt in libro uite agni. Et ostendit XXII
michi fluuium aque uiue splendidum tamquam cristallum procedentem a sede dei et agni. In medio
platee eius et ex utraque parte fluminis lignum uite afferens fructum suum. Et folia ligni ad
sanitatem gentium. Et omne maledictum non erit amplius. Sed sedes dei et agni in illa erit. Et ser-
ui eius seruient ei. Et uidebunt faciem eius, et nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra non erit.
Et non egebunt lucerna neque sole. Quoniam dominus deus illuminabit illos, et regnabunt in secula seculorum. Et
dixit michi. Hec uerba fidelissima sunt et uera. Et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum suum o-
stendere seruis suis que oportet fieri cito. Et ecce uenio uelociter. Beatus qui legit et custodit uer-
ba prophetie libri huius. Et ego Iohannes qui audiui et uidi hec. Postquam audissem et uidissem cecidi ut adora-
rem ante pedes angeli qui michi hec ostendebat. Et dixit michi. Vide ne feceris. Conser-
uus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui seruant uerba libri huius. Deum adora. Et dixit michi.
Ne signaueris uerba libri huius. Tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc. Et qui in sordi-
bus est sordescat adhuc. Et iustus iusticiam faciat adhuc. Et sanctus sanctificetur adhuc.
Ecce uenio cito et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum alpha et
ω. primus et nouissimus. principium et finis. Beati qui lauant stolas suas, ut sit potestas
eorum in ligno uite et per portas intrent in ciuitatem. Foris canes et uenefici et impu-
dici et homicide et idolis seruientes et omnis qui amat et facit mendacium. Ego Ihesus mi-
si angelum meum testificari uobis hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus Dauid. Stella
splendida et matutina. Et sponsus et sponsa dicunt ueni. Et qui audit dicat ueni.
Et qui sitit ueniat. Qui uult accipiat aquam uite gratis. Contestor ego omni audienti
uerba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec, apponet deus super eum plagas
scriptas que sunt in libro isto. Et si quis diminuerit de uerbis prophetie libri huius, auferet
deus partem eius de libro uite et de ciuitate sancta et de his que scripta sunt in libro
isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum. Etiam ueniam cito. Amen. Veni domine
Ihesu. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus uobis amen.

Dominus noster Ihesus Christus de hoc mundo ad inuisibilia paterne maiestatis transiturus cele-
brato sacramento ueteris pasche per typicum agnum in ultimo corpus suum et sanguinem
in specie panis et uini tradidit discipulis suis. Ubi diligenter aduertendum est quare
per typicum agnum sacramentum suum corporis sacramentum et sanguinis dedit apostolis. Secundo
et quare sub alia specie. Et tertio quare potius sub ista. Et cum sub ista quare sub duplici
[illegible] aqua misceatur. Postea quid a bonis et quid a malis sumatur. Deinde
quid in hoc uideatur [illegible] uel fieri [illegible] uel non. Sciendum igitur quod ideo post celebratum uetus pa-
scha dominum corpus et sanguinem suum dedisse discipulis ut ostenderet ueteris legis
sacramenta cessata [illegible] quorum precipuum erat agnus paschalis sacramentum et noue legis
sacramenta substituenda [illegible] corporis sui sacramentum. [illegible] a dedit
ut memorie discipulorum tenacius infigeretur et ab eis [illegible] frequentaretur.
Sub alia uero specie ideo tradidit et a fidelibus sumendum deinceps instituit ut fides
haberet meritum quod non est de hiis que uidentur [illegible] fides non habet meritum ubi humana ratio
prebet experimentum. Et ab horrore [illegible] mentis. Et ne ab incredulis nos
[illegible]. In hac autem specie tradidit [illegible] sacramentum [illegible] cum
[illegible] sacramentum [illegible] et [illegible] et non [illegible]
a [illegible] de uirgine [illegible] et sanguis que pro nobis effudit. [illegible] et non

coniuncta est unitas ecclesie in predestinatis, vocatis, iustificatis et glorificatis. Hec est
duplex caro Christi. Unde Ieronimus ait: Dupliciter intelligitur caro Christi. Vel illa que crucifixa et sepulta,
vel illa spiritualis atque divina de qua ipse dicit: Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. Et
iterum: Qui manducat me et cetera, in me manet et ego in illo. Sunt itaque tria in hoc sacramento
consideranda. Unum quod tantum est sacramentum. Aliud quod est sacramentum et res. Tertium quod est
res et non sacramentum. Sacramentum et non res est species visibilis panis et vini. Sacramentum
et res: caro Christi propria et sanguis. Res et non sacramentum est mistica Christi caro. Porro species
illa visibilis sacramentum est gemine rei, utriusque scilicet signate. Sacramentum est sacre rei
signum. Et species illa utriusque rei signat et utriusque gerit expressam similitudinem. Nam
sicut panis pre ceteris cibis corpus reficit et sustentat, et vinum hominem letificat atque
inebriat: sic caro Christi interiorem hominem magis ceteris virtutibus spiritualiter reficit atque
sustentat, et sanguis Christi spiritualiter letificat et inebriat vel sobrium reddit. Unde [illegible] laud
[illegible] tamen quod [illegible] est hanc similitudinem cum re signata, tum quia est unitas fideli-
um. Nam sicut ex multis granis conficitur unus panis, et ex multis acinis vinum in unum
confluit: sic ex multis fidelium personis unitas ecclesie constat. Item sacramentum est
corporis Christi proprii quod de virgine sumpsit. Nam sicut ex multis membris purissimis et ab omni macula
puris [illegible] constat: ita et unitas ecclesie ex multis post mundi [illegible] et im-
maculatis consistat. In cuius rei typum facta est archa domini de lignis sethim que
sunt imputribilia et albe spine similia. Ecce quare in hac specie dedit. Cum autem totus
Christus sub specie panis totus sub specie vini sumatur, quare non in una specie sed in duabus
dedit? Ideo videlicet ut ostenderet quod totam humanam naturam, id est animam et corpus, assumpsisse et
utrumque redimeret. Panis enim refertur ad corpus, vinum ad animam, quod sanguis sedes anime
in quo sedes anime a phisicis esse dicitur. Ideo quoque in duabus speciebus celebratur hoc
sacramentum, ut notaretur totius redemptio in Christo et utriusque liberatio in nobis significaretur.
Ideo vero a passione accipitur, ut nobis ostendatur nostra redemptio facta per Christi passionem et eius passio
per nostram dilectionem. Augustinus: Generi humano signatum. Unde apostolus ait: Quis nos
dissipabit et cetera. Quare etiam non possit esse sine passione domini. Nam passio domini sine
dilectione ipsius non. Nisi nos diligeret, pro nobis mortem non sumeret. Postea videndum
est utrum a bonis et a malis corpus Christi et sanguis sumatur. Verum autem. Unde oportet vi-
dere utrum corpus Christi esse in altari quod a quibusdam verum esse negatur, quod et ipsa veritas confutat
dicens: Accipite hoc est corpus meum. Et Ambrosius: Antequam in medium deveniret, ait enim
ambo antequam consecrentur panis est et vinum. Ubi autem verba dei operata fuerint, corpus et
sanguis Christi efficitur. Item omnino Christus qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea que
sunt mutare in id quod non erant. Item Augustinus: Est quidem in peccatoribus et indigne su-
mentibus verus Christi caro et verus sanguis, sed essentia non salubri efficientia. Item multi
accipiunt corpus domini de quibus apostolus ait: Qui manducat corpus et bibit sanguinem
domini indigne, iudicium sibi manducat et bibit. Ex quo docemur quam sit cavendum
male accipere bonum. Huic autem quidam videntur repugnare que premissa
non sunt. Ait enim Augustinus: Boni accipiunt sacramentum et rem sacramenti. Mali vero sacramentum

et non rei. Ad quod dicimus sacramentum hic appellari corpus domini de virgine sumptum,
rem autem spiritualem carnem quae est unitas fidelium. Boni quidem accipiunt sacramentum, id est
carnem quae est ipsa et sacramentum et res, id est unitatem fidelium et gratiae augmentum. Mali
vero accipiunt sacramentum, id est corpus quod est sub sacramento, et non rem, id est unitatem gratiae. Et est
boni manducant spiritualiter et sacramentaliter, mali vero sacramentaliter tantum. Secundum Augustinum
ergo manducans manducat et manducans non manducat, id est non manducans
sacramentaliter manducat spiritualiter et econverso. Et manducans sacramentaliter
non manducat spiritualiter. Ad quod videtur illa collecta pertinere: Perficiant in
nobis domine quaesumus tua sacramenta quod continent, ut quae nunc specie gerimus rerum veri-
tate capiamus. Per dominum etc. id est ut sit sub specie sacramentali carnem quae est sacra-
mentum, id est rei veritate, id est spiritualem carnem quae est remanentem. Cum panis et vinum
a sacerdote dicuntur et a cunctis fidelibus creduntur transire in substantiam corporis et sanguinis,
quaeritur illa quaestio an forte an substantia earum solet. Quia forte non sunt
mansisse dicit quod forma panis et vini remanet. Videtur sit substantia praecipuum esse.
Quidam enim dicunt substantiam in substantiam transire vel converti. Ut hic fiat illa non est
illa annihilatur, non concedunt quod hic esse illa ubi dicta prius. Alii autem dicunt hic
in illa transire vel converti, quia sub illis accidentibus sub quibus erat substantia panis et
vini post consecrationem est substantia corporis et sanguinis quae quibus tamen ipsum corpus non affi-
citur. De forma autem substantiae quidem remanent sed color et sapor forma pondus, quae forte
sine accidentia fiunt. Quae nec ipsum corpus quae afficiunt, non in eo fundantur.
Si vero quaeritur ubi fundantur, dicimus nobis posse videri quod sint sine subiecto quae
in subiecto. De fractione autem illa quaeri solet quae in fit vel cum realiter in quo re sit
cum in non sit, quae substantia quod corpus est. Si in aliud substantia est in ipso corpore esse videtur.
Sed Christi corpus tamen incorruptibile sit et immortale et impassibile in ipso posse esse
videtur. Unde et hoc redarguitur carnalem sensum discipulorum qui putabant quod carnem
sic aliam in partes esse dividendam et morsibus lacerandam. Ubi plerique dicunt quod non ibi
fractio est ut videtur. Quibus obviat quod Ambrosius ait: Iniuste panem putas esse in sacrificio
veritatis. Vel sic fit in magorum praestigiis ubi de ludicrae decepta fallitur oculus ut vi-
deantur esse quod non est. Ad illa dicunt: Ergo fallit nos visus et fallitur quod certe sic credi-
tur sic fieri ut videtur. Non illusio est quod ad utilitatem fidei non ad deceptionem
sic fit. Alii dicunt quod in sit fractio non quidem in corpore sed in ipsa forma panis sacramentali.
Quod videtur apostolus velle dicens: panis quem frangimus. Alii quod in sit fractio sed nullius rei
quod nichil in frangitur. Sunt etiam in accidentia sine subiecto, sic mirabiliter potest in esse fra-
ctio in accidentibus vel sine omnino re quae frangatur. Ambrosius. Quod quisquis natura
credimus in corpore et potest naturam sit ipse dominus Christus de virgine. Credere
interim discutere non permittimur.

A D M XVI

Aaron: apprehendens uel apprehensio.
Aad: testificans uel testimonium.
Aadhar: deprecatio.
Aalma: uirgo abscondita. l. absconsio uirginitatis.
Aara: montana. uel mons fortitudinis.
Aaron: mons fortis. l. fortitudinis siue montanus.
Aaronite: montes tribuisti. l. montium fortium uel siue monta
ni aut montes eorum.
Aaris: lux l. lumen siue illuminatus a illuminatio.
Aasbath: de prece.
Aaz: apprehendens l. fortitudo. l. fortis. l. comprehendens.
Aaia: patris l. patruelis. l. apprehendens dominum. a forti domini.

Abba: pater l. paternitas. sirum est non ebreum. eorum.
Abbacuc: luctator fortis. l. rigidus. l. complexans eos. a secundum
Abbadia: seruus domini. l. seruiens domino.
Abbaga: pater solempnitas. uel patris solempnitas. l. patris
locutio. l. patris locutio. Ebabundantia
Abbana: pater dei. l. patris habundans. uel pater meus. a patris mei
Abbanu: pater eius. l. paternitas eorum.
Abana: pater gentis. l. lapides colligens. Cantitie.
Abdam: patris compunctionis. l. pater commotus. l. pater generis mei. l. pater genti
Abama: pater gentis domino. l. pater gratificans domino.
Abana: suscitans deus. l. in tristitia domini. l. pater suscitans
dominum. l. pater domino uigilans. Emontes tristitia.
Abarim: pertransiens. a pertransitio. a montes in tristitia. uel
Abaron: pater suscitans dolorem. l. pater uigilans tristitia
cionis. siue pater suscitans iniquitatem. l. pater uigilans inutilitatem
Abaibam: parens. l. peperit. l. pater es tu. l. pater nominis mea.
Abda: seruiens. l. seruitium. l. seruus eius. l. seruiens ei.
Abdai: seruus meus. l. seruiens tibi domino. l. seruiens eius. l. seruitus
mea. l. seruitutem eius tu.
Abdeel: seruus dei. l. seruiens.
Abdemelech: seruus regis. l. seruiens regno. l. seruus
regis. l. seruus regnator.
Abdenago: seruus tacens. l. seruiens taceo. l. dominum auxi
lium. aut deus auxiliator.
Abdi: seruus meus. l. seruiens mihi.
Abdias: seruus domini. l. seruiens deo. l. domini testis
aut domino electus.
Abdiel: seruus dei. l. seruiens deo.
Abdo: seruus eius. l. seruiens ei.
Abdom: seruiens ei. l. seruus eorum.

Abdon: seruus meus. l. seruus inutilis.
Abdon: seruus nuntians. l. seruus iniquus.
Abdon: ancilla dolens. uel seruiens in turbando.
Abed: seruus ipsius. l. seruiens ipso.
Abedia: seruiens deo. l. seruitium domini.
Abel: emittens. l. emissio.
Abel: luctus est. l. uapor. l. uanitas. l. miserabilis.
Abela: emittens ei. l. emissio ei. l. lugens ei.
aut miserabilis ei.
Abelga: uapor uallium. l. luctus deuorans.
Abelmacha: uanitas habitaculi. l. luctus habitaculi.
Abelmeola: uapor uallis languoris uel luctus parentum.
l. uanitas doloris. l. miserabilitas in habitationis.
Abelmula: idem est.
Abelsathim: uapor spinosus. l. luctus germinans. l. miserabi
lis. l. uanitas defectionis.
Abenboen: lapis pollicis eorum. l. lapis in medio eorum.
Abenezer: lapis adiutorii. l. lapis auxiliator.
Abenner: lapis lucernae. l. pater lucerne.
Aber: conuersio. l. cetera uia. siue principis a principio.
Aber: uulnus. l. liuor. l. liuidus. l. uulneratus.
Abesalon: pax patris. l. pater pacis. l. pacis iuste a patris ammirantio
Abessan: pater habundans. l. patris egressio.
Abethar: patris sepulcro. l. uia explorationis.
Abethsemes: lucens lector. l. uanitas germinans.
Abgatha: pater tangens ridentem. l. patris tactus ridentis.
Abia: pater domini. l. patris dominium. l. domini paternitas. et non pater suus.
Abiael: pater deus. l. paternitas domini dei.
Abial: pater meus exultans. l. patris mei exultatio.
Abial: pater meus contemptus. l. patris mei despectio.
Abialbon: pater meus super intellexit. l. patris mei intelligentia.
Abia: patris mei ipsius. l. pater meus eorum.
Abialab: pater meus intellectus. l. patris mei collectio.
Abiasaph: pater meus congregans. l. patris mei congregatio.
Abiathar: pater meus uirorum. l. pater meus superfluus. l. pater meus saturans
pectum. l. pater meus pectus uigilans.
Abida: pater meus sciens. l. patris mei scientia. Abidae: idem est.
Abidam: pater meus sciens eorum. l. pater meus scientia eorum.
Abidan: pater meus iudex. l. patris mei iudicium.
Abiel: pater meus deus. l. patris mei deitas.
Abiem: patris mei mater. l. pater meus maturus.
Abiezer: pater meus fortis. l. patris mei auxilium. l. pater meus
separatus. l. patris mei sanctificatio.

Abiezer: patris mei adiutorium. aut pater meus auxiliatur mihi.
Abigabaon: pater collis meus. vel pater vallis mesure. vel pater meus vallis mesta. vel pater meus collis mercenarium.
Abigail: pater meus exultans. vel patris mei exultatio.
Abigal: pater torus. vel heremus. vel patris mei aduena. vel patris mei inuolucio.   Abimelech: rex est.
Abiel: pater meus deus. vel patris mei deitas.
Abilina: luget vel plorans. vel luctus aut ploratio.
Abilmei: lugentes vel plorantes vel uam. aut mutabiles.
Abimael: pater meus a deo. vel pater meus exaudiens deum.
Abimelech: pater meus rex. vel patris mei regnum.
Abin: pater mesure. vel pater mensurans. vel pater fuit. vel pater erit.
Abinaam: patris mei decor. vel patris mei commotio.
Abinadab: patris mei uotum. vel patris mei spontaneus.
Abinamin: patris mei fidelitas. vel patris mei refectio.
Abira: pater meus magister. vel patris mei magisterium. exaltatio
Abiram: pater excelsus. vel pater meus exaltatus. vel pater meus sublimis. aut patris mei
Abiron: pater meus magister multitudinis. vel pater meus magister iniquitatis. vel pater meus magister inicus. vel pater meus magister inimicus.
Abisa: pater salutis. vel patris salutare.
Abisa: pater meus sacrificans. vel patris mei sacrificium. vel patris mei incensum. vel patris mei holocaustum.
Abisal: pater salutis mee. vel patris salutare tui.
Abisai: pater meus incensum mutuum. vel pater meus sacrificium meum.
Abisai: patris mei sacrificium. vel patris mei tugurius.
Abisag: patris mei incensum. vel patris mei holocaustum.
Abisue: pater meus cantans. vel patris mei cantilena. vel pater meus loquens. vel patris mei locutio.
Abisur: pater meus murus. vel pater meus directus.
Abisur: pater meus robustus. vel pater meus angustiatus. vel pater meus continens. vel patris mei arbitrator.
Abital: pater meus ros. vel pater meus moratur. vel precium meum apprehendens. vel patris mei apprehensio.
Abiu: pater meus est. vel pater ipse.
Abiud: patris robur. vel patris robor. vel pater cor. vel pater meus iste.
Abner: pater lucidus. vel patris lucerna.
Abobi: pater mercatator. vel patris amplexio.
Abor: pater motum. vel patris foramen. vel pater lux. vel pater natus.
Abra: patris magisterium. vel patris exaltatio. ante sicut in nomine
Abraham: pater videns populum. vel pater videns multitudinem. vel pater multitudinis. vel pater excelsus. et sic intelligitur gentium.
Abiron: pater excelsus. vel pater exaltatus. vel pater sublimis. vel pater sublimitatis
Abrech: pater delicatus. vel pater tenerum. ipse Ioseph qui prelatus in egipto erat tener ac delicatus erat. vel secundum hebreos est pater seu magister sapientie. et plenitudo sapientie.
Absalon: pax patris. vel pater pacis. vel patris lucerna. vel patris munitio.
Absalom: pacem in sanctificans. vel patris mei munitio.
Absamas: pater egressus domini. vel patris habundancia domini.
Abur: patris lumen. vel patris ignis. vel pater videns. vel patris ...
Abur: liuor. vel plaga. vel liuor. vel uulneratus.

Achal: frater patris. vel fraternitas paternitatis.
Acham: frater patris sui. vel fraternitas paternitatis sue.
Achatob: quies. vel deuolutio.
Achabim: decimus. vel scorpiones.   Acer domini
Achara: soror laborans. vel soror quasi soror domini ...
Acharr: fratres laborantes. vel frater qui. vel frater domini. vel frater domini.
Acham: rupta. vel rebellio. vel soror laboris. vel frater ...
Achal: omnia vel omnibus. vel frater corrupte. vel frater consumptio.
Achan: labor vel necessitas. vel uoluntas. vel fraternitas ...
Achamon: frater sapiens. vel frater sapientissimus.
Achan: tribulator. vel necessarius.
Achan: necessitas vel tribulatio. vel apprehensio gratie. gratie.
Achan: retinens vel apprehendens. vel tenens gratiam apprehensio
Achar: turbatus vel turbator. vel tumultus. vel euersio. Eiusdem ...
Acharam: turbans populum. vel euersio populi. vel principes ...
Acharan: tenens gratiam. vel turbans glorificatos.
Acharta: infernus vel paruulus.
Achaus: sicut vel ingressus. vel similis. vel ingressus. Achaus.
Achaon: in pascuis vel gregis. pascua vel similitudo ...
Achaoniae: in pascuis vel gregum pascua. vel sicut vel eruditio in tristiciam.
Achas: tenens apprehendens. sine tenentis vel apprehensio.
Achar: continens vel apprehendens. vel continens robor. aut apprehendens fortitudinem.
Achaual: apprehendens dominum. vel apprehensio domini. vel fortis deo. vel apprehendens uisionem domini.
Acharb: frater lupi. vel frater deuorans. ut tenens lupum vel apprehendens capacitatem.
Acla: claudicans. vel scrutina.
Aclaph: clauda collatio. vel factura congregationis.
Acelham: terra vel terrisio. vel humilis. vel humilitas. Acelcham ...
Acerech: dissipans vel dispersus. vel demolitus. vel ...
Acerethu: dissipans me. vel dispersus me. vel demolitio mea. vel infectio mea.
Achela: susceptio eius vel susceptio eius.

A cheldemach: ager sanguinis est. Syriacum est non hebreum.
A cherubim: cognoscere vel intelligere vel scientie multitudinem. aut scientie multitudo.
A chi: frater meus vel fraternitas mea.
A chia: umbraculum. vel propitio vel frater domini vel fraternitas domini.
A chiam: frater ipsius vel fratris ipsius. vel umbraculum eius vel propitio eorum.
A chias: meus vel frater vivus vel frater domini vel fraternitas domini.
A chie: umbraculum vel in collibus.
A chilla: susceptionis eius vel susceptio eius.
A chilai: susceptionis eius iste. vel susceptio eius.
A chim: fletus vel plorans vel frater eius. vel fraternitas eorum.
A chimaas: frater meus otiosus vel frater meus assumptio.
A chimai: frater meus conductor vel frater mei reductio.
A chiman: frater meus qui vel frater meus quis.
A chimelech: frater meus rex vel frater mei regnum.
A chimoth: frater meus mortuus. vel frater mei defectio.
A chinadab: frater decorus vel frater decor.
A chinoem: frater decor vel fraternitas delectabilis.
A chior: frater mei lumen vel frater mei montanus vel frater mei foramen. aut frater mei verecundia.
A chis: frater meus aut quomodo est.
A chis: frater vir: vel veritatis vel frater meus aut fraternitas viri.
A chisamech: frater meus roborans vel frater quasi fratrem.
A chisamech: frater adiuvans. aut fraternitas adiutor. vel fraternitas futura. aut fraternitas erectio.
A chitob: frater meus bonus vel frater mei bonitas.
A chitofel: frater meus videns vel frater mei ruina.
A chitofel: frater meus cadens vel frater meus mens vel frater meus sapiens vel frater meus cogitans.

E tercio.

A chizib: stultitia vel mendacium vel frater mei hostia vel
A chor: habitans vel vir. hic sive humilitas vel retentio eius.
A core: habitaculum vel vir. hic. vel retinens eum vel humilitas eius.
A corthe: habitans vel vir hic vel humiles vel retentio.
A chos: habitans vel vir hic vel humiles vel retentio.
A chobor: aculeus vel devastatio
A chor: turbatio vel tumultus vel pavor vel pavido.
A chon: retentio vel aspheceo vel retinens vel aspheciens.
A chor: frater lumen vel frater altitudo vel propter frater foramen aut pudor verecundia.
A chor: turbatio vel tumultus. vel pavor vel pavido.
A chitob: habitans frater. vel humilitas conspiratio.
A cripha: habitans subitus vel humiliat ementatio.
A cthul: retinens consilium vel humiliat consiliator.

A cthim: retinens lumen vel humilitas ignea.
A da: testimonio vel derelicta vel stultitia vel mendacium.
A ersa: inveniens ei vel stultitia eius vel retinens eum aut derelicta ei.

A da testificans vel testimonium.
A dar: testis vel pavor vel propitius vel pavens. et pavens ei.
A dada: testis eius vel vir. ad testimonium vel propitius ei a.
A dadremmon: decus novum grece. lectio legislatio latine.
A daderes: decor eorum vel propitius separate vel propitius.
A dadezer: testimonium fortitudinis vel pavens sanctificatio sive fortitudine propitius vel testificatio sanctificationis.
A daglaim: congregans eos vel congregatio eorum.
A dai: robustus vel sufficiens vel testis meus vel fortis mea.
A daia: sanctus est. vel testimonium domini
A daia: testis domini vel testificans dominum.
A dal: servus laborans. vel testatum laboriosum.
A dalia: testis laborans. vel testis laboriosus.
A dam: testificans eos vel testimonium eorum.
A dam homo vel terrenus vel indigena vel terra rubra.
A dama homo aut terra vel terrena vel delectabilis.
A dame cruores vel sanguines. plurali numero.
A dam magnificans. vel qui est magnificentia. vel serviens populo meo a testificatus ipsum meum.
A dar gregis vel ipsius.
A dar: pallium ut volunt. vel testis vigilans. aut servus suscitator.
A dar: pallium vel magnificus.

E plasmacioni.

A dala: testificans solem vel testis illuminator.
A dalia: nova vel novitas. vel testis faciens. ut sunt.
A dalor: turris fortis vel testis angustiat. vel tonitruum pene. vel testificans sagittarius.
A dgam: pro sordes. vel testis sordidus.
A dathba: testis donator vel testificans consummationem.
A drach: stola vel decor vel indumentum vel indumento.
A dram: inundans pessimos vel inundatio pessimorum.
A dramalech: stola regis. vel decor regum. vel testis induit vel cognatus decoris
A deabeth: testis prophetans vel testificatio prophetie.
A der: vir effusus vel tumulus gregis. ut testis vigilans vel servus contingens.
A dea testis faciens. vel servus plasmator. vel testis sanctitatis. vel testificatio sanctificationis.

Adeiia. servus domini ɫ testificans dominum.
Adrehel. angel dei ɫ oves dñe ɫ decorans dominum aut in dextro dei.
Adromelech. stola regis ɫ decor regum. vel regis indutus. aut regnator decoris.
Adrammon. testis sublimis ɫ sinus excelse.
Adriezer. stola fortis. ɫ decor dispersus. ɫ decorem auxilium. aut indumentum sanctificationis.
Addi. testimonium meum ɫ testimonium meum.
Adiada. servient testibus. ɫ fortitudo testificantium.
Adihel. servus dei. ɫ testificans dominum ducem.
Adini. servient eis ɫ testes iudicii.
Adina. servient eis ɫ testes iudicii eius.
Adino. tenellus ɫ delicatus. ɫ fortis ingenio. ɫ fortis amator.
Aditaim. testimonium duplex vel testificatio.
Aduat. convenient mala. vel locus malorum. vel decor frumenti. vel mortuos plasmationis.
Adriel. ipsius dei. ɫ oves domine. ɫ decorans deum. quod dominio
Ado. servus ɫ testis. ɫ iuvenis domino aut fortitudo eius.
Adoem. servus vigilans. ɫ servus suscitator.
Adoch. iuvenes ɫ testificationes aspirationis.
Adollam. congregans eos. ɫ congregatio eorum. vel testis aquarum aut testificator in aqua.
Adom. iuvenes ei. ɫ fortitudo eorum
Adomim. rubri ɫ assumentes. rubrorum. id est locus ille cruentus et sanguinarius quo descendit homo qui ad ierusalem descendit de ierico: et incidit in latrones.
Adon. sinus mecum. ɫ testis memorantur vel fortis inquinis vel fortitudo mutus.
Adonas. dominus ɫ dominator
Adonaia. dominus dominans ɫ dominus dominator
Adonibel. dominator est dominus. ɫ dominus est dominator
Adonibezech. dominus iniurans. ɫ dominus fulgurans vel dominus dominator egestatis. ɫ dominus dominator vanitatis contemptus.
Adonicam. dominus callidus ɫ dominator callidus.
Adoniram. dominus exaltatus. ɫ dominator sublimis.
Adonisedech. dominus pacis ɫ dominator iustitie.
Adophthe. libertas ɫ gaudium.
Adore servus generans. ɫ testificatio generationis
Adulam. testimonium populi. ɫ iuvenes eximiantes.
Adusam. decor excelsi. ɫ gloria excelsa. ɫ decore excelsus vel fluvium exaltationis.
Aduram. ɫ vena exaltata. ɫ fluvius exaltatus. ɫ decor excelsi. vel fluvium exaltatio.
Adminiverina. vestis sublimis. ɫ videns sublimitas
Aegla. vitula ɫ iuvencula. ɫ solemnis. ɫ festivitatis.
Aegyptus. tenebre ɫ angustia. ɫ tribulatio coangustans. aut tribulationis coangustatio.
Aegyptii. tenebre ɫ angustiantes. ɫ tribulantes angustiantes aut tribulatores coangustatores.
Aeglon. iuvencula ɫ vacca eorum. ɫ vacca mens. vel iuvencula mutilis.
Aelam. vestibulum ɫ ante fores ɫ postes. ɫ sempiternus.
Aelamite. vestibula ɫ ante fores. ɫ postes. ɫ sempiternus.
Aelam. apposita ɫ abiecta. ɫ despiciens aut separans.
Aelamite. appositi ɫ obiecti. ɫ despicientes ɫ separati.
Aemoth. tabernacula ɫ ostium ɫ canis mortis. vel ostium mortuos.
Aena. fons vel vinum. ɫ fons eius aut oculus eius
Aendor. fons generationis ɫ oculus generationis
Aeneas. pauper vel miser. ɫ respondens. ɫ responsio.
Aengannim. fons ortorum ɫ oculus elatorum.
Aenon. fons eorum ɫ oculus eorum
Aeplim. acervus lapidum. ɫ acervans lapides.
Aesdrelon. auxilium mortis. ɫ vana dolentium. et aut
Aesmon. terra deserta. ɫ terra inculta. ɫ terra mens. terra i
Aetham. vallida ɫ antiqua ɫ ascensio ɫ fortitudo.
Aeth. obstupescatientes ɫ provenientes. ɫ tremor penitentes ɫ obstupescatientes per nos.
Aethiopia. tenebre ɫ caligo. ɫ turbines. ɫ caligans
Aethiopes. tenebrosi ɫ caliginosi. ɫ turbines ɫ caliginosi
Aethondolai. ira inferiores. ɫ vivens in fetus
Aphaim. humus eorum ɫ volatus eorum. ɫ liberantes vel servitutes eorum.
Aphain. eis ɫ humus mea. ɫ volatus mei. ɫ liberans pauperes eorum. et servitutes gratie mee.
Aphaim. humus valentium. ɫ liberans pauperes meos vel securitas gratie mee.
Aphar ira ɫ pulvis suscitans. ɫ humus eius fodiens. ɫ humus vigilie. ɫ liberans vigiles ɫ securitas scitatorum.
Aphara. ira eius ɫ pulvis eius. ɫ humus eius aut fodiens eum.
Aphara. pulvis suscitans eum. ɫ humus vigilie eius ɫ liberans eum vigilantes. quod securitas quod scitatores.
Affara. taurus ɫ vitulus. ɫ pulvis eius quod fodiens eum.

Apharaim: fodiens humum ł pusillus iuuit.
Apharaim: pusillus saturans eos. ł humum uigilie eorum ł liberans uigilantes ei. que societas que saturans.
Apharim idem.
Apharim: fodiens mare ł maris effossio.
Apharsa: digna terra ł fodientes eleuacionem. ł libertas eos ł liberans illuminatos
Apharsathei: tierum digne ł fodientes eleuatos ł liberatos aut liberantes illuminatos.
Apharsual: tellus saluata. ł terra salutis. ł pulueres suscitans salutem. que humum uigilans saluacionem.
Apharsothi: securitas ł libertas. ł libertas in gaudium ł securitas racionis.
Aphanat: iudicans dominus. ł iudicium domini.
Aphech: continuit ł continencia. ł contineri que furor
Aphec: continens ł continencia ł continet que apprehendo.
Apheca continens eum. ł apprehendens eum ł continens eius. uel apprehensio eius.
Aphec: furor alienus. uel dissipans uita. ł uitam dissipans. uel uite discussio. et uel excludes
Aphelech: mirabilis ł admirabilis ł uiuificans
Apher: humus ł fodiens ł puluis ł cinis.
Apheterei: separati ab his mundo. ł fodientes clinam aut uitalis fornicantes.
Aphet: in finibus ł continet.
Aphet: donum in finibus ł uisorum inquirunt alienos
Aphiet. libere egredientes. ł securitas egressionis.
Afia: liberat dominus ł liberalitas domini.
Afiura: stoicles ł augmentata.
Afitaim: stoicles ł augmentata.
Aphiba: colliguntur recte. ł congregant constitucionem uel libere egressus. aut secura egressio.
Aphith: securus ł libera securitas. que libertas.
Aphon: uolans uiuere ł uolantes nauis. ł libere mutuantis. ł securitas mutuus
Aphonite: sicut uolantes mutuo etc.
Aphus: uolans consilio. ł uolatus consilium. ł libere consulens. uel securus festinacione.
Aphut: eis induti mittium
Aga. festiua ł solempnis.
Age. loquentes ł meditans. ł meditacio que loquela.
Agaba: festum patris ł solempnitas patris
Agab: uiuens tribulans ł tribulacio aut annuacio
Agad: plantans egipti. ł planta egipciaca uel securitas festiua uel solempne festum. ł solempnitas
Agag: doma ł tectum. ł festine solempnis uel festiua
Agite: domata ł tecta etc.
Agar: quod ł festiuitas. ł loquens in ut meditacio mea.
Agla: uitula ł iuuencula. ł solempnis ł festiuitas eius
Aga: aduena ł conuertens ł festum saturans aut solempnitas uigilie
Agarem: aduene ł conuersi. uel festa suscitantes uel solempnitates uigiliarum
Agaitai: aduena uite uel conuersio deuoratoris. ł festum magnum mutuus aut solempnitas magna mea.
Agge: quod ł solempnis. ł festiuitas ł solempnitas.
Age: quod. ł solempnis ł meditacio ł loquela.
Agaba: solempnis pie ł festiuitas pius.
Agedgad: accinctus ł annotans prodo. sunt prouincius. uel solempne festum accingendi.
Agelon: solempnis candor ł annuncians uigitatem meam.
Aggeus: festus uel solempnis. quoniam consilium ł lex festinator.
Aggi: quod ł solempnis. ł factum meum. que festiuitas mea.
Aggia: festum domini ł solempnis domini.
Agia: solempnis domino. ł festiuitas domini
Aguiemmino: fons terminus. ł fons ecclesie. ł fons congregans. aut fons malorum ostiatorum.
Agiupa: congregans libero. ł congregacio libera.
Agith: aduene. ł incola. ł aduena meus. ł incola meus.
Agith: festiua ł solempnis. ł meditacio. ł loquela.
Agithe: festum. ł solempne ł loquentes. ł meditantes.

Ahab: frater patris ł fraternitas paternitatis. ł capestros
Aharon: campi ł aulone ł ualles gradus. que ualle
Ahallach: mons diuicie ł mons leuis. ł lapis ł lubricus.
Ahamon: sapiens ł sapientissimus.
Ahara: frater odor ł fratris odoris.
Ahathel: per circuitum ł qui est circuitum dei ipse est obab cognatus moysi. qui ietro. secundus.
Ahauet: testa ł sol. seu siccitas que ariditas.
Ahar: patruus ł patruelis. uel fortis apprehendens.
Ahanat: patruus domini ł patrie domino. ł apprehendens dominum aut fortitudo domini.
Aheberi: hebreorum ł transeuntium ł transitus ł transitores eorum
Ahei: declinans ł declinacio.
Ahesam: uoluntas ł consilium. que uoluntati. ł consilio ego.

Ahei: umbraculum ł infecunditas.

Ahi: vivet vel vivit vel vita vallium a quo vite ei(us)
Ahialim: eius vel eorum lapides vel vallis furentium vel quod malitie. vel vallis iniquitatis.
Ahialon: adiuvans vel admiratio vel vita mentis.
Ahiat: vita plasmata vel vita facture vel frater meus sustollens vel fratris plasmatio.
Ahidad: vivens gloria vel vita glorie vel frater meus glorians vel fratris mei gloriatio. obviatim.
Ahie: similis vel obumbratio vel frater obumbrans vel fratris obumbratio.
Ahiel: vivens domino vel vivens deus vel vita vallium dei vel quod vite domine.
Ahinoe: vallis amica vel vita amici vel frater meus amicus vel fratris mei amicitia.
Ahiezer: frater meus fortis vel frater auxiliator vel vita vallium separatorum vel quod vite sanctificationis. vitulum
Ahiam: dolens vel parturiens vel an fortes vel an [illegible]
Ahiloth: frater nascens vel frater ligatus vel vallis declinans vel vite natatio. nobilitas
Ahilud: vallis inclita vel quod nobilis vel frater inclitus vel fratris
Ahiman: vita quis vel quod quis vel frater quis a fraternitas quis.
Ahimelech: vita regis vel vallis regia vel frater meus rex vel fraternitatum regnum.
Ahin: fons vel oculus.
Ahinadab: frater sponte vel frater spontaneus vel vita vallium spontaneorum vel quod vite spontanee.
Ahin: frater merens vel frater iniquus vel vita vallium dolentium vel quod vite inutiles.
Ahiram: vallis excelsa vel vita exaltata vel frater meus sublimis vel fratris mei exaltatio.
Ahira: sculptor vel sculpens.
Ahiramite: sculptores vel sculpentes
Ahinoth: sculptum vel scalptum.
Ahisamech: fratris mei sculptura vel fratris mei electio vel fratrem adiuvans aut fratrem meum roborans.
Ahisar: frater meus princeps vel fratris mei levamen vel vita vallium principis vel quod vite angustiantis.
Ahitub: frater meus bonus vel fratris mei bonitas vel vita vallium deferentium a quo vite deserte.
Ahi: spina vel compunctio.
Ahotel: spinosus vel compungens. spina quorum.
Ahoann: spina sapientie vel compunctio intelligentie.
Ahoman: perturbatus vel turbator vel pungens quis
Ahun: inutile est iniquitas.

Ai: vivit vel devorator.
Aia: vivit ei vel devorans eum.
Aiath: vivit vel compunctio vel vivit declinans aut devoratio pecorum.
Aichan: frater meus surgens vel fratris mei ita vel vivit callidus vel devorator calliditatis.
Aichel: vivit deus vel deus devorator. clamans.
Aielloth: dolens vel parturiens vel vivit vivo a devorator
Aielon: vallis adiuvans vel in creatura a vivit se.
Ailud: vivit intima vivit vel devoratio intima vel declinat.
Ailon: ubi erat vivit vel sunt aut ydolatria.
Aiman: ydolum quorum vel vivit donatio vel vivit quis a devorator quomodo.
Ain: fons vel oculus.
Aiasin: vivit decorus vel devoratio pulcritudinis.
Aiagalim: oculus vituli vel fons inundans vel oculus revelans aut fons festinationis.
Aion: illic mens vel vivit iniquus vel devorans iniquum aut devorator iniquitatis.
Air: civitas vel opidum.
Airsames: civitas solis vel opidum illuminatum.
Aisimoth: deductio vel adductio.
Aith: comprehensio vel comprehensio
Aiur: vultus institus vel devorans gloriosum.
Ala: contritio vel offensio vel infirmus vel infirmitas.
Alab: lactea vel dulcedo.
Alath: lubricum vel pulmentum.
Alatarnasium: fermentum continens vel contritio [illegible]
Alal: levitas vel lassitudo eius vel levitas vel latitudo eius.
Alala: levitas eius vel lassitudo eius vel levitas vel latitudo.
Alam: infirmans vel contritio eorum.
Alamath: despiciens vitam vel despiciens indignationem
Alamot: despectio vel desertio multitudinem vel infirmans eos dolore aut consumens eos iniquitate
Alas: contritio vel [illegible]
Alalam: [illegible] se consulens [illegible]
Albiadon: pater meus dolor vel pater meus [illegible] intelligens
Alchim: [illegible] vel consumens [illegible]
Ale: contritio vel consumens vel [illegible] aut infirmitas.
Aleph: mille vel doctrina temptationum.
Alephim: ignis vel igneus vel doctrina [illegible] aut [illegible] temptationum.
Alleluia: laudate dominum vel laudatio domini.

Allel. laus. l. laudatio. — t. tenebiū.
Alexander. alleuans tenebras. l. auferens angustias tenebrarum. Alexandria idem.
Alexandrini. tenebras alleuantes. l. tenebrarum angustias auferentes.
Alpathi. bitum l. aqua bituminis. — clesim.
Alpheus. doctus l. documentum. l. fugitiuus. l. mil
Altan. electus l. electio
Altan. contemptores torui. l. despectio gte.
Aluus. vestibulum. l. superliminaribus.
Alunath. ira l. indignatio.
Alumathan. contemptor doni. l. despiciens donationem.
Almon. contempsit uel despiciens. — ba
Almon deblataim. contempsit placatam. l. despiciens obp
Almoth. ira. l. indignatio
Amel. laus firma. l. laudatio plasmatoris.
Allon. laus doloris. l. laus meroris. l. laudator iniquus. l. laudator inutilis. — c. despectio cor.
Alua. despiciens l. contempsit. l. contemptus. a despectio.
Aluan. contempsit eos. l. despicientes eos. l. contempsit eas aut.
Aluam. contemptus. l. despiciens. l. contemptus eos. a despectio.
Alus. fermentum. l. corruptio. l. contemptus consilium. aut despectus festinatorum.

Am. gens l. populus. Amina. gentium l. populus.
Amaa. gens eius l. populus eius. l. populi testis. l. populum testificans.
Amaad. populum testificans. l. populi testificatio.
Amad. populus adhuc. l. populus seruiens. l. populus testis l. plurale testimonium.
Amadath. populus testis generationis. l. populus sinens genera
Amadon. populus testis generans. l. populus testificans tempore
Amal. contumelia. l. populus contendens. l. populus tenuis. l. populi despectio.
Amalatan. dux principis l. demum precipiens. l. gentis contumelia cadens. l. populus despecte circuitus.
Amalech. gens bruta. l. populus lambens.
Aman. iniquus l. conturbans l. comprimens me. uel conturbatio mea. — uel conturbatio eius.
Amana. iniquus ei. l. conturbans eum. l. comprimens eum.
Amante. iniqui. l. conturbantes. l. comprimentes eos. l. conturbatio eorum.
Aman. populus donatus. l. populi significatio.
Amante populus donati. l. populi significationes.

Aman. cubitus l. mensura. l. populus dei. l. ragus eius.
Amanante. cubitam l. mensuram. l. gens quam. l. populus eius.
Amasania. cubitus fulciens l. mensura eiectionis. l. populus dono adiutus. aut populus significatione firmatus.
Amataphal. deo cadens. ut dicitur ut caderet. l. populus creatus deo. l. populus medicamentum dei.
Amara. temulentus uel sorores rubea. l. populus laudatus ualde. l. populus amaritudinis.
Amarias. dicens dominus. l. verbum domini. l. gens suscitans dominum l. populus uigilans domino.
Amarie. dicentes domino. l. uerba domini. l. populus dominum suscitantes l. populus domino uigilantes. — l. plasmatio.
Amas. furor l. indignatio. l. populum tollens a populo plasmationis.
Amasa. furor est l. indignatio. l. uis tollens gentem. l. plasma l.
Amasai. furor eius mens. l. indignatio eius. l. gentem tollens eius. l. plasmatio populi.
Amasi. furor meus. l. indignatio mea. l. populus tollens me a populo plasmatio mea.
Amasia. indignans dominus. l. furor domini. l. gentem tollens domini. l. populus plasmator dei. Amasias idem.
Amath. ueritas l. indignatio. l. populus donatus l. populus consumatus.
Amath. ueritas l. indignatio. l. populus peccator. l. populus tepidus.
Amatha. ueritas eius l. indignatio eius l. populus declinans eum uel populus peccans ei.
Amathi. est propheta sareptane uidue filius quem resuscitauit helyas unde postea dicit ad eum. nunc in isto cognoui quia uir dei es tu. et uerbum domini uerum est in ore tuo.
Amathia. ueritas mea domine. l. fidelitas mea domine. l. populus peccans deo. l. populus declinans dominum
Amathim. ueritas l. indignatio. l. populus peccans eis l. populus declinans eos.
Amathiel. ueritas mea. l. indignatio dei assumpte uel populus peccans meo. l. populus declinans assumptionem
Aman. populus abiciens. l. populi abiectio
Amaul. populus abiectus. l. populus abiectio.
Amasa. conpilabit. l. conpilans. l. populus iudicans eos.
Amen. uere l. ueritas. l. fiat l. fideliter.
Amessa. populus tollens. l. populus ablatio
Amessa. populum leuans dominum. l. populus subleuatio domini.
Amosech. populus amens. l. populus prolongatus. l. populus perfectio. l. populus genere a populo meo
Ametha. lucta l. indignatio. l. populus domini. l. populus perfectio.
Amechen populus ascendens. l. populi fortitudo.

Amechi: vitulus meus vel indignatio mea vel populus meus vel populus obstupescens.
Amphibot: populus ore fervens vel populus ore tremens.
Amini: gens mea vel populus meus.
Amna: populus dominus vel populus dominatio.
Amiel: populus meus dei vel populus mei deus.
Aminadab: populus meus sponte vel populus meus spontaneus vel populus mei vota vel populus meus tribuens.
Amiod: populus meus inclitus vel populus meus gloriosus.
Amisadai: populus meus sufficiens vel populus sufficientia.
Amithal: calefactio ros vel calefactio mortis vel populus meus irroratus vel populus mei irroratio. ÷ tacio
Amiud: populus meus inclitus vel populus mei glorificatio. // cio
Amizadab: populus mei fluens coram vel populus mei coram flu—
Amnes: robustus vel fortis vel populus meus fugiens. aut populus meus te—
Amob: pater vel scitus vel populus meus dilectus aut populus meus ...
Amoth: populus mortis vel populus apprehensio. complexio.
Amolum: flos farine vel deflorata farine.
Amon: obviantes vel onustus vel munitus. aut fidelis.
Amon: donans vel nutricius vel donatio vel mutus fecit.
Amos: populus dolens vel populus innumerans vel populus liquefactus vel populus inutilis. aut filius populi mei.
Amon: populus perens vel populus moriens vel filius gentis mei.
Ammona: comprimens eum vel coangustatio eius.
Ammona: populus pereuntis vel populus moriens eius vel filius gentis eius vel filius populi eius.
Ammoni: comprimens me vel coangustatio mea.
Ammoni: populus perens meus vel populus morientis mei vel filius gentis mei vel filius populi mei. illuminatio
Amonite: populi perentes mei vel populus dolor meorum vel ...
Amonite: comprimentes me vel angustiantes me.
Amora: loquens vel amaricans vel populus meus sic vel populi—
Amorei: amaricantes vel loquentes vel populus sic vel populi sic.
Amos: fortis vel potens vel honorans vel vir robustus.
Amotheman: fortitudo in ... ancillarum aut populus dividens.
Amosa: fortis ei vel potens ei vel onerans eum. aut fortitudo eius.
Amosa: vir robustus ei vel onerans eum vel populus ancille ei aut dividens populi eius.
Amot: calefactio vel calefacientes. malleatio.
Amozan: calefactio generationis vel calefacientes generationi.
Amphal: populus malleus vel populus malleatorum vel populus ore—
Amraphel: dicens cadens vel dixit ei cadet vel populus ... aut populus in eo deficientium deus.

Amram: populus excelsus vel populi celsitudo vel populus exaltatus aut populi exaltatio. populus magnus
Amramite: populi excelsi vel populi exaltati.
Amri: amaricans vel lacessens vel populus magister. aut—
Amsi: populus indigens vel populi dormitio.
Amathar: populus palam vel populus abigens vel populus explorator odoris vel populus explorator aliquorum.
Amuel: calefacit deo vel populus qui est deus.
Amul: populus dolens vel populus parcens.
Amulite: populus dolentes vel populi parcentes.
Amutal: calefactio ros vel calefactio roris vel populus morans vel populi moratio.

Ana: donatus vel gratificatus vel donum vel gratificatio.
Anna: gratia vel ut dicunt donans vel donatio. civitas
Anal: una vel humilitas vel donum quod est a gratia ...
Anacham: ... donum a gratificata ...
Anatot: cognoscitur vel cognominatio.
Anachim: non est innocens vel humilitas ... collo ... humilitas.
Anae: sicut commotus est vel sic commotio.
Anaphilim: cadentes vel videntes vel eligantes aut generationem declinantes.
Anathe: sicut commotus est iste vel nunc commota est ipsa vel donatus iste vel gratificatus ...
Anara: intuebitur vel obumbratio vel donum ... vel gratificatio ...
Anamelech: donum regis vel responsio regis vel donans regnator vel gratificatio regia.
Anamim: revertens aquas vel gratificatio aquarum.
Anan: donum gratie vel donata gratificatio. nac da
Anael: gratia dei vel pars dei vel donans deus. aut quem ...
Ananeth: donum vincit ut quasi paruit.
Anam: donatus tu ut gratificatio mea.
Anani: precens tu vel gratificatio mea. dum
Ananias: donum gratie dei vel donata gratificatio domini vel responde gratia.
Ananim: respondens aqua vel donationes vel plorans. plasmatio.
Annas: donans vel donatus vel gratia tollens aut ...
Anath: quasi vel respondens vel quasi perhibens a responso ipsius eius.
Anatha: respondens ei aut gratificans eum a gratia perhibens eum aut responso tempus eorum.
Anathim: humilitas vana vel responsio vana vel mortis ... aut humilitas condolens. gratificans designatio.
Anathoth: responsio vel obedientia vel respondens signo dei. aut

Anathothites: videntes l obedientes. l videntes signo. aut glorificantes designatorem.
Anathotia: signo dei l obediens deo. l videns signo dei aut glorificans designantem deum.
Andreas: respondens pabulo l decorus in statione l sermone l secundum grecam ethimologiam a potiora uocatur i. a viro dicitur.
Andronicus: respondens pabulo l decorus ad mittendum l cogitans passionem l vero passionis.
Anochga: solicitans l humilians l solicitas vane aut humilians colles.
Annegeb: anus l meridies l ancillas l meridianum.
Anner: nunquid commotio est in me l nunquid commocio mea.
Anelab: donum dei patris l gratificans deum patrem.
Anem: ecclesie l corone l presens l preconator.
Anem donum meum l gratificacio mea
Anet: lumen l illuminacio mea l dono vigilans aut granificatione consurgens.
Ange: donum preceptum l gratificatio peccoris.
Anethoth: responso l sponsa l respondens testes l gratificatio invenientis.
Ani: pauper l egenus l donum meum l gratificatio mea.
Ania: donum meum dominus l gratificans dominum.
Aniam: respondens domus l gratificatio eorum. l labor eorum.
Anio: donans eis l gratificans eos l dolor eorum l
Anob: dono inveniens l gratificatio invenientis.
Anon: donator meroris l gratificans meroris l gratificatio meroris l gratificationem inminuens.
Anphal: dans cibum l dantes cibum.
Anael: donat deo l gratificans deum.
Anim: gratificans eos l paupertas eorum.
Animochus: pauper silens l paupertatis silencium.
Anniochem: paupertas silencia l paupertate silentes
Anniochia: paupertas silens l paupertatis silentium.
Annipredantes laudem l dantes laudacionem paupertate dolentes.
Anpreste: donum laudatum l dantes laudacionem.
Anula: dolens l pariens.
Annum: donum munere l glorificacio septimi.

Aron: mons l turbatio.
Aod: inclitus l gloriosus.
Aohi: spina l compunctio
Aohite: spinosi l compungentes.

Aholibam: spinosi spinna sapiens l conpuncto intelligentes.
Aochinan: conturbatus l conturbatio l pungentes qui pungentes dominum
Aoth: nobilitas l glorificatio.

Aphaim: lumine eorum l uolatus eorum.
Apharaim: liber onager l continens fertilitatem.
Apasima: libertas ipsi dominum l contines ipse deo
Apia: libertas l libera l continens a continentia.
Apelles: congregans eos l congregatio eorum.
Apison: liberat fortis libertas.
Apollo: mirabitur l admirans.
Apollophanes: mirans facie l mirabitur contemplator.
Apollonia: scriptura l sinagoga eorum.
Apollonius: mirificum l admirabilis.
Apollos: congregans eos l congregatio eorum.
Apostolus: missus l legatus.
Apses: liber l egrediens l continentia egressionis.
Apsiba: consumens fortitudinem l libertas consolationis.

Aquila: dolens l pariens l dolor l parturio.

Ar: suscitatio l vigilie.
Arba: clarus vel electus l vigilans ei l suscitans eum.
Arab: insidie l calliditas l vigilans patrem l suscitans patrem.
Araba: insidie eius l calliditas eius l suscitans patrem suum l vigilia patris eius.
Araba: inferna l occisa l conclusit a inhabitabilibus.
Araba: planus l campestris l deserta l occidentalis.
Arabach: deserta terre l planities peccatorum l suscitans patrem peccatorum a vigilans patrem declinator.
Arabathothe. deserti terre l planities peccatorum l suscitans patrem peccati. a vigilantes patrem declinanti.
Arabel: humiles l occidentales l callidi l insidiatores.
Arabathene. humilis robusti l deserta fortitudo l suscitans patrem robustum. aut vigilans patrem fortitudinis
Arabia: callida l insidiatrix l humilis a occidentalis.
Araboth: plana l humilia l campestria l vigilia.
Arach: longitudo longanimitas l suscitans fratrem aut vigilia fratris.
Arachei: longitudo consulens l soliditas festinantis l vigilans fratrem consilii a suscitans fratrem festinacione.
Arachi: longitudo mea l longanimitas mea l vigilans fratrem meo aut suscitans fratrem meum.

Arichtel. longus l' sibi longanimis. l' vigilans
sibi cum silentio q. suscitans sibi eum captivum
Ariad. descendit l' descensio. l' suscitantur descendentem
aut suscitant descendentem. C testimonio.
Ariad. descendens l' descensio l' similitudo sua. a vigilans
Ariada. descendens ei. l' descensio ei. l' vigilans sempiterne
servitutum aut suscitans testimonium. C fiat.
Arada. miraculum l' admiratio. l' obstupui tadium
Aradi. depositio l' vigilantes sumus aut suscitans
testimonium mei.
Aradin. deponens consilium l' descendens festinans l' vigi-
lans servitutum festinanti aut suscitans testimonio consilii.
Aradus. admirans l' obstupescens l' vindemiatoris
sufficiens aut vindemiatoris mei sufficientia. testificans
Arado. munuculum l' depositio l' suscitans unum a vigila
Arapha. suscitans terram l' vigilans fodiens.
Araphote. suscitatores terre l' vigilans fodientes.
Arathoth. negator l' negotiatio aut vigilans inter.
aut suscitans pavorem. C suscitatio dei.
Arara. dominum eligunt l' electio domini. l' vigilans deo a
Araal. suscitans istum. l' vigilans concedens l' suscitans
conspiciens. l' vigilia despectionis.
Aram. suscitans excelsum l' vigilans exaltationi
Aram. vel est arca l' vallata. l' vel est capsa l' indignatio.
Arna. suscitans gentem l' vigilia ipse.
Aran excelsus l' viscidus. l' decor l' electio eorum.
Arama. excelsa l' viscositas l' devorans eum l' devoratio est.
Arama. suscitans gentem ei. l' vigilia ipse eius.
Aramathaim. derelictum l' deiectio ei. l' decore pavoris
vel excelse consumentis.
Aramelech. suscitans gentem regi. l' vigilia ipse regni.
Aramelech. excelsum regnum l' celeus rex l' decor reg-
ni l' iracundia regis. C exaltatio.
Aran [stain] vel est capsa. l' suscitans excelsum l' vigilans
Aran. arcum tutum l' vilans summitati l' suscitans
dominum aut vigilans gentem
Aranon. vilans summitati l' arcum tristicie l' suscitans dominum
nequam aut vigilans gentem inutile.
Ararach. montis vultus l' montis vellicantis l' suscitans
suscitationem descendentem. a vigilans testimonio descendens
Arari. montis l' sublimitas l' vigilans vigili eorum aut
suscitationis suscitatio mee. l' vigilans plasmationis.
Arat electio l' superbia l' sustinens sustollentem. aut l'.

Arathy. artifex l' artificium.
Arath. testimonium descendens l' consilium descensionis
aut suscitans pectum l' tpalet. C tpalet.
Arbac. veniens l' locusta. l' veniens pecti l' locusta tempest.
Arbachite. locuste l' venti l' veniens pectamen l' locuste
Arbatis locusta sua. l' veniens assumpte l' ham patris
l' humilitatis superior.
Arboc. hircus l' quatuor.
Arbella suscitans vetustatem eius l' vigilia sua assumptione.
Arbi. locusta l' veniens l' hamus mee. l' humilitas mea
Arbo. ham. tuus; hinc l' humilis l' humilitas ei.
Arboth. humilis l' campestris l' hamus tuus l' ham tertio.
vel humilitas
Arbona. locusta mea. l' veniens mutilis. l' humilitas
veniens eum aut tetencio doloris eius.
Archad. insidiator suus l' insidians testimonio.
Archelaus. cognoscens leo l' agnitio leonis.
Archiatoroth. mora corone l' longitudo eorum.
Archippus insidie oris l' longitudo operis. l' insidie dila-
tati l' insidiarum dilatatio
Archab. insidie. l' insidians.
Ardon. suscitans iudices. l' vigilia iudicatoris
Area. eligunt eum l' electio est l' suscitans descendentem
l' vigilia descensionis.
Areba. plana l' campestris. l' deserta l' inhabitabilis.
Arebea. humilis domino l' vetitio domini.
Arebia. insidians l' insidiatio.
Arebina. humilis pulcher l' insidians pulchritudo.
Arech. longitudo l' longanimitas. C talitu.
Arechon. longanimitas mens l' longitudo iniquitatis
admissio possessionis a descensio negociationis.
Areb. descendens a descensio. l' ascensus montium a ascensus
Areph. suscitator tristitie. l' vigilia desolationis
Areli. declinans me. l' declinatio mea. l' suscitans
deum meum. aut vigilia dei mei.
Arelite. declinati mei l' declinatio mea vel
suscitantes dominum meum. l' vigilantes domino meo
Areni. acuens lapidum. l' lapides acuati.
Aren. filius meus. l' filiatio mea. l' suscitans fontem.
l' vigilia oculi. C plasmationis.
Aresel electus l' electio. l' suscitans summum. l' vigila
Aroth stupor l' descensio l' suscitans pavorem l' vigilia mea.
Arotha. stupor est descendens ei l' suscitans pavore

ei. aut uigilia inte eius.
Areuna. archa. ł repositio.
Arphasath. suscitans euntium ł uigilia fringentium.
Arphat. sanans ł saluans. ł sanitas ł saluatio.
Arphaxat. sanans ł saluans depopulatorem.
Arza. mensura ł mensuratorum.
Arzeb. maledicens circuitum ł maledictio plenitudinis.
Aridam leo donans. ł leonis don sufficiens.
Aradai. suscitans dilectum meum ł uigilia amabilis.
Ariel. leo deus meus ł leo dei mei.
Ariel. leo deus ł leo dei.
Ariph. uigilia prime floridi. ł suscitatio uisionis
Arim. acuum lapidum. ł lapides acuum.
Arimathea. altitudo eius. ł ipse exaltatus est
Arimathia. suscitans donum domino. ł uigilia donationis domini.
Arioch. ebrietas ł ab ebrietate redigens.
Ariopagus. principium solempnitatis ł principia solempnitatis.
Ariopagia principie solempnitatis ł principia solempnitatis.
Ariopagos. principium solempnitatis. ł principium solempnitatis
Arisai. leo temptans. ł leonis temptatio
Aristarcus. suscitans coronam. ł mons frutex silue.
Aristobolus suscitans dolorem. ł suscitatio generis
Arma. plenitudo ł consurgens. ł plenitudo ł uestimento.
Armageddon. mons ł mons globos

Armatham. plenitudo duorum. ł altitudo eorum. ł plenitudo duo ł consurgentes bini.
Armenia. mons uellus. ł mons uellicatus. ł mons uellicatio. ł montes uellicatio. Tuellicans
Armoni montes uellicati. ł montes uellicati. ł montes
Armon. anathema meorum ł ymago eorum.
Armon domus. ł collaudatio ł illuminans ł anatha.
Armoni. anathema. mors mei. ł ymago stature mee
Armon. domum ł collaudatio meum. ł illuminans me aut anathema meum.
Arphaphet. uigilia conuentus. ł suscitatio ł conuersionis
Arnan. uigilia domini. ł suscitatio gratie ł archa meroris. aut maledictio eorum.
Arnon. archa meroris ł maledictio ł lumen eorum ł maledictio eorum. tin.
Arod. maledictio sufficiens ł maledictio sufficiens.
Arodi. maledictionis sufficient ł maledictio sufficient.
Arodites maledictum sufficiens. ł maledictionem sufficientia.

Aroher. suscitatio uigilie. ł uallis facta uigilie.
Aroher. uirtutes ł consurgens ł plenitudo solla. aut consurgens. aut suffossa.
Arohiote. uacue facte uigiles ł suffossionis uigilias.
Arohite. consurgentes ł sublevantes ł sulfossi ł consurgentes.
Aron. mons ł mons pelli.
Aronach. mons ł mons pellis petorum
Aron. mons ł sublimitas.
Arotes plenitudo ł montanus. ł suscitatio uniis.
Aroleth. mons ł mons ł mons potens ł uigilans gratia
Arsa. sol est ł illuminatio.
Arsa. solis dominia. ł illuminatio noua.
Arsemel. silens eruditio ł silentium eruditionis. ł suscitans nouum dei que uigilans audiuit donec
Arsoph. mora ł morans.
Artaxerxes. aurora ponens ł uinorem pretium.
Artheth. lumen silentio temptans. ł lucis silentio temptans.
Arthemas. anathematizantem ł conturbantem eos
Arthemis. diana conturbans ł anathematizans uel suscitans cogitationes. ł cogitationum suscitatio.
Arutes. custodiens me. ł custodio mea.
Arumat. illuminans ł illuminatio.
Arua. acuus mitti. ł leuis sumiti.
Arur. suscitans ignem ł uigilia lucis.
Arus. uncta ł aurea. ł uigilans consilio que suscitat festinationem.

Asa. tollens ł leuans. ł suffollens que plasmatio.
Asaba. eius capacitas ł confusio. ł suffollens pretium ł plasmatio patris.
Asabai. colligens domini. ł congregans eos. ł suffollens prin domini ł plasmatio patris domini.
Asadi. factura prompta. ł plasmationis uberis ł suf tollens fratrem.
Asadias. factura ducens domino. ł suffollens tertii domini.
Asahel. suffollens domino. ł plasmatio domini.
Asaia. facta domini ł facture domini. ł suffollens domini aut plasmatio domini. Teorum.
Asi. uidem.
Asaph. colligens ł congregans ł collectio. ł congregatio.
Asam. delictum ł fumus ł suffollens. ł plasmatio.
Asamasa delictum est ł fumigans eorum. ł suffollens ipsum. ł plasmatio eorum.

Archiarensis

Sen. tollunt donum uel plasmacio gratie.
Sana. tollent donum eius uel plasmacio gracie.
Sar. carcer uel carceratus uel festina suscitans uel suscitollens uigilantes.
Saradan. uincentem uel grauatus uel suscitollunt uigiles iudices quam plasmacio iu letalis ingenio.
Sarel. carcer dei uel carceratus deo uel festina suscitans dominum uel suscitollunt uigiles domini.
Sarela. festina suscitans maledictionem uel plasmacio tollens uigiliam maledictionis. ¶ uacat.
Sarouthamar. benedictio palme uel benedictio commutans uel carmen amaritudinis uel uestibulum generationis.
Sarsuliam. diuites uirtutes latum uel primum uel festina suscitans latum quam plasmacio uigilans sel.
Sarsirim. diuites optimi uel uetustatis uel festina suscitans donum uel plasmacio uigilans reuisionis.
Salonthamar. os amaris uel silencium commutatorum uel festina facient iniquitatem aut plasmacio congaudent dolorem amaritudinis. ¶ coaptimato dei.
Slagir. diluculum uel festina consumans uel plasmacionis.
Sgaradon. uictor uel grauatur uel festina suscitans suos iniquos quam plasmacio uigilans testimonio meum.
Slarathel. beatitudo dei uel benedictio dei uel festina uigilans deo uel plasmacio suscitans deum.
Sgemmel. suscitollunt gentilium domini uel plasmacio gentilis dei.
Sbaal. plasmans uirum uel tollens uetustatem.
Sbel captiuitas dei uel carmen uetustatis.
Sbelhel. captiuitas dei uel festina uetustatis.
Scalon. expensa uel impensa uel ignis infames uel ignis ignobilis.
Scalonite. expensis uel impensis uel ignes infames quam ignes ignobiles.
Slener. tollunt possessionem contemptibilem uel suscitollens contemptibilem.
Sebner. ignis aspectio uel lux ignis aspicit.
Sead. dissolutio uel effusio uel incedes aut incedit.
Se. tollunt uel festina uel suscitollens uel plasmacio.
Sebam. suscitollunt se gentes uel plasmacio stipitis ecclesia.
Sebias. suscitollunt dominum uel plasmacio domini.
Sebin. fistule stantes uel plasmacio filii eius. ¶ consortium.
Sebonias. tollent possessionem domini uel festina in medio
Sech. festina serupta uel plasmacionis uestibulum uel suscitollens filium quam tollunt seruitutem.

Secdech. testatur uel sol uel aurora uel festinans ostendens.
Secdum. festinans ardores quam suburbana eorum.
Setrinoth. atria uel suburbana.
Sedechphalgan. abiectio uel ostendunt uel tollunt abiectum uel plasmatio domino.
Sedel. festina parui uel plasmacio feditas.
Sedothphalgan. dilectio festine uidit uel ualens papilionis ascensionis.
Seph. atrium benedictionis uel collegerunt labiorum.
Sem. suscitollens eos uel plasmator eorum.
Semona. festinans uel os eius ab ipso ossibus ab ore.
Sen. suscitollens fontem uel plasmacio oculi.
Senna. ignis aspexit uel ignis aspicio uel suscitollens fontem eius uel plasmacio oculi eius.
Senna. ruina uel precipitatio.
Sennaa. ruina eius uel precipitante eo.
Semaphar. uicens onager uel precipitans.
Senech. festinans dedicans uel plasmacio eius contusio.
Semne. leuans me uel sublevatio mea.
Senech. uicens uel precipitans uel ignis aspicit aut ignis aspicio.
Ser. atrium uel ordeo uel benedictio.
Serne. atria uel diuinacio uel beatitudines quam benedictio.
Serai. atrium iusticie uel diuinae deuoratus eius.
Serm. benedictio mea uel beatus erit in aurita sunt diuinae meae.
Serdem. generatione uel uinculum eorum uel beatum iudicium uel diuinae indicande. ¶ con.
Serim. atrium uel uestibulum uel diuinae uel benedictio.
Sermachmuath. benedictio uel quasi uia donans.
Sermothel. atrium mortis uel diuinae ipsius.
Seroth. atrium angustie uel diuinae.
Seroth. atria uestibulum uel uille uel benedictiones.
Sertual. beata fuerit uel diuinae salutis.
Sertua. atrium gaudii uel benedictio leuiter.
Sreta. nocte uel ffuerit uel suscitollens eius uel plasmacio famosas audientium.
Sreria. os eius ab osse uel ab ore uel suscitollens fientem quam fatientem famosam.
Sien festina cantantium uel plasmacio fertilis uel tollens nomen uel suscitollens amphoram spirationis.
Sirotmoth. suburbana uel ut urbibus latum edificationis regalis quam beatitudo formidinis eorum.

Asergadar. atrium accinctum nuntii vel dulcedo temp-
tationis deuorantis. Esdras.

Aspha. tollens subito vel festina erudiens. tertii

Asphanaz. equorum domitor vel secunda uersa for-

Asphenez. equorum domitor vel festina conuersione aspidis(?)

Asphar. tollens onagrum vel plasmatio seruitutis.

Asitha. sustollens onagrum vel plasmatio seruitutis

Asia. gradiens vel eleuans vel auferens a clauo.

Asiam. festinare deum vel sustollens deum.

Asiam. clauem vel auferentes vel gradientes a eleuatione.

Asiel. sustollens deum vel plasmatio dei

Asilla. aquilonis vel herodius vel festina dilectus aut plas-
matio animalis.

Asiel. sustollens deum aut plasmatio dei.

Asihel. gradiens deus vel eleuatio dei.

Asim. sustollens eos vel plasmatio eorum.

Asima. sustollens eos eius vel plasmatio eorum eius.

Asmereus. tintinnabulum vel dubito

Asmogab. ligna sibi vel dolatio hostium vel faciens uentres
vel tollens iebusitos vel sustollens dolores tollens uiuentis(?).

Asnia. uincula vel uinculatus vel festina uigilans uel
sustollens uigilantes.

Asider. aquilonis vel herodius vel festinum dilectus aut plas-
mationes animales. Tertius.

Asuna. festina uigilans deus vel sustollens uigilans deus

Asuna. diligens vel dilecta vel diligentia vel lumen(?)

Asuri. festina uigilantes vel sustollentes uigilantes deum.

Asim. ducens vel diligentes vel dilecti vel diligentes.

Asua. festina laborans vel sustollens laborantes.

Asmo. nouissimus eius vel festina primitiæ.

Asmoda. festinans iudicium vel plasmatio iudicati.

Asmona. festinans vel tollens numerans.

Asnaa. tollens serpentem vel plasmatio coluber.

Aseph. collectio vel tintinnabulum vel festinans vel festinatio

Ason. gustens vel fons ab ore uel ab osse.

Asomech. os uiuorum ab osse vel silentium uite uel
festinatio pauoris.

Asor. festina pupille vel plasmatio doctrina(?).

Asor. atrium vel sagitta lucis vel tollens foramen vel plas-
matio uastitudinis.

Asmodon. uictor vel exactor vel atrium lucis vel iniqui
vel tollens foramen testimonii cutis(?).

Asoram. atrium excelsum vel sagitta luminis
exaltati. vel tollens foramen excelsum aut plasmatio
uastitudinis exaltate.

Asoth. sustollens lignum vel plasmatio tempestatis.

Asothithe. tollentes ligna vel festine tempestates.

Asra. diminutio vel comminutus vel tollens magistrum
aut plasmatio magisterii

Asrahel. diminutus deus vel sustollens magistrum dei.

Asrai. beatum faciens vel commotio diminutus ipse
aut diminutionem perit.

Asriel. beatitudo dei vel sustollens magistrum
deum aut plasmatio magistro dei.

Astaol. ignis generationum vel ignis perennium(?).

Astar. caula mea vel presepe meum.

Astari. ouile meum vel tribulum meum vel atrium meum
vel festina mea explorationes.

Astaroth. ouile vel festina exploratorum.

Astaroth. atrium tribulum vel caule vel presepia.

Astarothdes. caula vel atrium vel presepe vel tribulum

Astarothites. ouile vel festina.

Asterotem. festina superflua vel plasmatio superfluitatis.

Astagel. uoluntas festina vel tollens festinantis.

Asub. festina iudicium vel plasmatio conuersionis

Asupha. tollens subito vel festina erudiens.

Asuerus. beatitudo vel atrium eius.

Asuim. festina tortuosa vel tollens pupillam oris.

Asur. os eorum vel fumigans eos

Asur. ducens vel beatus vel figura lucis vel tollens testimonium.

Asur. ducens mei vel atrium meum vel festina lux mei
vel sustollens medium meum.

Asurim. ducens eorum vel beatitudo illuminationes
vel tollens uiuendum eorum.

Asur. tollens robustum vel tollens ciuitatem.

Asur. sustollens murum vel tollens angustias vel
festinans omnes vel plasmatio diuitiarum illuminatio

Asur. negotiator vel negotiatio vel nomen a igni

Asur. dirigens vel diligentis vel beatus vel gradiens.

Asurim. sustollens murum eius vel tollens ciuitatem.

Asurim. faciens robustos eos vel plasmatio directa eius
vel tollens angustias eorum vel sustollens omnia eorum.

Asurim. nemora vel lignum illuminationes
uel negotiationes.

Asurim. dirigentes vel diligentes vel beati vel gradientes.

Atha. signum vel pactum vel declinans vel tempus

A tthar. pecoris humilis vel pascua veteris vel relinquens sui aut tempus sui frater.
A tad. ramus vel testimonium.
A ttharia. peccans dno. vel tempus dni.
A tthania. concupiscentia vel desiderium. ‖ tio dni.
A tthalia. tempus dni. vel tempus eius vel peccans dno vel adima
A ttanahel. tempus meum dei. vel pascua meum deo.
A thanai. tempus fluctuans. vel pastor oculos vel corona donati mei. vel explorato gloriationis mee.
A thar. pecoris susurrans. vel uigilia est. vel tempus
A tharim. explorator vel exploro pascuam.
A tharoth. corone vel ecclesie.
A thar pascuam tempus vel tempus pecoris.
A thene. dissipe vel dissipate.
A temeneles. dissipat vel dispergentes.
A thenobini. pecoris lauans vel tempus lauato.
A ttherih. tempus consurgens vel pascua constructio
A tthersata tempus consurgens fuit. vel pastor effusus adulatio.
A tthicon. tempus medium. vel pecoris dimidiatio. sive tempus congregate iniquitatis. aut pascuam congregationis inutilis.
A tthupha. tempus sibitum vel pecoris ciuitatis silentium.
A tthy. pascua gentium vel tempus diuinitatis.
A tthira. tempus querens vel delicie.
A tthita. tempus consilium vel pascua conuictio.
A thomiel. responsio dei. vel tempus dei.
A ttupha. tempus subitum. vel pascua infirmitatis.
A thul. tempus consilium vel pastor

Aua. iniquitas vel iniquus.
A uan. fons vel motus. vel mouens. vel tributio eorum.
A ui. fetor vel fetorans. vel iniquitas. vel iniquitas mea.
A uil. insipiens vel stultitia.
A uim. acerui lapidum vel iniquitas eorum.
A uisa. uoluntas mea. vel iniquitatis mee salutuabilia.
A uith. iniquus vel iniquitas.
A uoth. sedes. vel commoratio. vel domicilium.
A uothiar. tabernaculum uigilis vel commoratio illuminatus vel sedes uigile. vel incunabula illuminationis
A uothiair. gladius lucis vel uita illuminans. vel uilleum gladium vel opida illuminata. ‖ genies
A ufaton. frugifera vel pulverulenta. vel ubertas vel decime
A ufatonite. frugifer vel pulverulenti. vel ubertates vel decime uenientes.

A ugusti. solempnis stantes vel solempnitas addita.
A ulon. uallis grandis. vel uallis campestris.
A unam. merore eorum vel labores eorum.
A uram. uerecundia. vel iracundus.
A uran. uidentes vel iracundia.
A ustudis consilium. vel consiliarius.

Axa. furor vel furibunda.
A xan. claudicans vel nascens.
A xath. medicina vel medicamentum.

Aza. uidens vel robustus. vel fortis dni. vel fortitudo est.
A zabias. uidens patrem dni. vel fortitudo patris.
A zael. uidens dni vel fortitudo dei.
A zam. uidens eos vel fortitudo eorum.
A zanoe. fortitudo commotionis vel uisio requietionis.
A zara. decorsum vel cepulo.
A zaia. auxilium dni. vel auxiliatrix est dni
A zauas idem est.
A zariam. aduenitant spiritus. vel auxilium spiritus eorum vel cepulo eorum. ‖ fortis
A zar. continens vel apprehendens. vel uidens fortis vel uisio
A zarias continens dnm. vel apprehensio dni vel uidens fortis dnm aut robusta uisio dni.
A zabel. uidens uetera. vel robusta uetustate.
A zabelite. uidentes uetera. vel robusti uetustate.
A zboth. uidens uenientem vel uidens uenientes. vel fortis uetustatis. vel fortitudo longitudinis.
A zehad. uidens mare. vel fortitudo maris
A zelhath. uidens dolentem. vel uidens comprehendens. vel fortis dolens uiolans aut fortitudo penitentie.
A zeb. pergens trembiens. vel uallis deuorans aut uallis rapacitatis. ‖ pellicio.
A zeta. fortitudo aut dissipata. vel robusta. aut clausa
A zer. auxilium vel atrium. vel fortis consurgens aut uigilans.
A zegad. fortis temptatio. vel uidens delectum laudum.
A zi. fortis meus vel uisio mea.
A ziam. uidens spiritum. vel fortitudo eorum. vel fortitudo dei.
A zias. uidens dnm aut fortitudo dni.
A ziel. pergens. vel percutiens. vel uidens dnm. vel fortitudo domini.
A zia fortis uisio. vel uidens uisionem.
A zu. fortis uigilans vel uidens uigilans.

Azia. fortis iste uel uisio ista.
Azimach. uidens in morte uel fortis mortuus.
Azmaueth. idem.
Azmoth. fortis morte uel apprehendens mortem.
Azmoth. fortis inclusio uel apprehendens decorem.
Azor. adiutor uel auxiliator uel uidens lumen uel fortis uacuus.
Azoria. incendens dominum uel incendium domini.
Azotus. incendium uel incendens uel ignis patruelis aut ignis patruum mei.
Azotum. incendium uel incendia uel ignis patruelis aut ignis patruus mei.
Azotii. incendium uel ignis patruelis.
Azaphel. adiuuans deum uel fortitudo dei.
Azuba. relicta. uel deserta. uel relictio uel desertio.
Azur. adiutor lucidens uel auxilium igneum uel lumen uidens aut robustum incendium.

·eu =

Baabana. ueniens edens uel ueniens edo.
Baal. ipse uel uetustas uel habens uel deuorator.
Baala. ueniens ibi uel habens eam uel ipsi ei uel deuorans.
Baalanan. ueniens ibi donum uel habens eam gratiam uel uir gratie ei aut deuorator gratificationis.
Baalaoc uetustans deuorans aestum uel ipsi habens lagunam liminis uel uetustas tollens foramen uel implanator uastitudo.
Baalach. uir ascendens uel habens ascensionem uel uetustas ipsius uel deuorans peccatoris.
Baalberith. uir habens pactum uel uetustas deuorans fedus.
Baalpharasim. ipsi deuorator diuisionis uel habens uetustatem diuisionis.
Baalphegor. ipsi habens hiatum uel uetustas deuorans os pellis.
Baalgad. uir fortunatus uel habens temptationem uel uir accinctus latrunculis uel uir deuorator uetans.
Baalia. ipsi habens dominum. uel uetustas deuorans dominatorem.
Baalim ascendentes uel superiores.
Baalim. uiri habentes in superioribus aut deuoratores.
Baalis. uetustas mea. uel habens assumptionem. uel deuorat meum uel resilia uetustas assumptionis. Habitaculum.
Baalmaon. descendens habitaculum uel descendens humilitatis uel uir humilitatis habens domicilium uel uetustas deuorans ÷
Baalmeon. descendens humilis uel descendens humilitas uel uir habens domicilium uel uetustas deuorans habitaculum.
Baalmelar. habens eam uel uir ex principe uel uetustas et uel deuoratio principis.
Baaloth. ascendens uel in ascensionibus uel uir habens ipsi aut uetustas deuorans.
Baaltal. habens uitulam confluentem uel uetustas eam uel ei habens uitulam tuenalem.
Baalthamar. uir habens palmam uel uir habens amaritudinem uel uetustans deuorans commutatos aut uetustas deuorans commutationem.
Baana. ueniens donatus uel ueniens gratificatus.
Baana. salus est uel uenientes ei uel responsus a ueniens [illegible]
Baara. ueniens donatus ibi uel filius meus uel ueniens edo mea.
Baara. ueniens edens uel ueniens edo.
Baar ueniens edens ibi uel ueniens edo mea.
Baari. fontes uel putei uel in uentre aut commutatio.
Baasa. ueniens edens domini uel ueniens edens domini.
Baasa ueniens tollens uel ueniens et frons
Bacha. tribulatus [illegible] uel confusus peccator uel tribulatio [illegible] uel confusio peccatoris.

Babel. confundens uel confusio uel efficiens uel tribulatio.
Babilonia confusio uel tribulatio uel confundentes uel infrendentes.
Bachi. in agmine uel ingressus est. Cesagnus =
Bachachar. uetustas in agmine uel lugens uel ingressus =
Bachenor. luget lucerna uel ingressus est agnus lucerne.
Baccu. ueniens uel luctus uel lugens uel in nomine.
Badad. magnum uel excellentissimum uir aut ueniens testis aut ueniens sufficiens.
Bachidei. uident fortis uel uetustas in nomine.
Bachar. ueniens compungi uel ueniens tumulus uel ueniens [illegible] uel ueniens tribulatio. Instrumentum ÷
Badal. magnum uel excellentissimum uir uel robur meum aut sufficientia mea. Donator =
Badaiar. preceptum domino uel iudicio domini uel ueniens domini uel ueniens
Badal. preceptum uel [illegible] uel ueniens accidens uel ueniens ÷
Badam. solus ad iudicio ad ueniens [illegible] ad aduersus eorum.
Badan. preceptum uel in iudicio uel ueniens donum glorificatio.
Badazer. magnum auxilium uel excellentissimum [illegible] uel ueniens fortis aut ueniens [illegible].
Badacha. filia septem uel filia iuramenti uel ueniens [illegible].
Badacha. filia depositi uel lactantis. uel ueniens [illegible] uel incendium ueniens ista est.

Badua · l badatha ipsa Bersabee mater salomonis.
Bachim · locus uite tuee · l locus susceptionis.
Bahen · in quibus occisi · l inquietas fontis · l uen fontis · l uenit occis. · inuolutio
Bagad · omnis l iugum · l uenit adiutorium aut uenit
Bagad uenit accinctus · l uenit infortuna ut uenit latrunculus · l uenit temptatio · scilicet
Bagatha · excelsus tempore · l sollicitudo priorum ·
Bagathan · uenit tactus ridentis l uenit [illegible]
Bagarim · In excelso tempore · l uenit factus.
Bagoaim · sollicitudo deuorans eos l iugum uulneris eorum.
Bahem · locus in eis · l uenit locus l locus eorum.
Bai · filius meus · l ueniens in. · sorbens
Bala · absorta l inueterata · l absorbens l inueterans.
Balaa · absorta · l inueterata · l absorbens l inueterans
Balaa · absorbens eum · l inueteratio est. fuit
Balaath · deuorans l precipitans · l absorbens
Balaam · sine populo · precipitans summitatem · eos
Balaam · vanus populus · l sine re l precipitans
Balaam · turbans gentem · l deuorans eam · l abso-
Balaan · turbans domum l deuoratio domus l absorbens gratos · l inueteratio gratie.
Balanitam · uetus gentium l inueteratus possessionem · l absorbens dominum · aut precipitans gratie.
Balath · lugentis l lugens l inuolutus a celsio.
Balada · absorbens testes l iudicans sinitatem l uetustus eorum iudicans · a precipitatio testimonio
Baldo · idem.
Baladad · uetustas sola · l deuorans testimonium uel absorbens precipuos aut precipitans paruulos.
Baladan · uetus sub [illegible] iudicans · l uanitas p sententia ipso · l absorbens iudices a uetustate iudicum.
Balagas · absorbens lutum · l precipitans [illegible]
Balagod · [illegible] l [illegible] · l [illegible] l [illegible]
Balan · turbatio l precipitatio.
Balanam · [illegible] · l precipitator eorum.
Balanan · [illegible] · l precipitans gratiam
Balator · ascendens [illegible] · l [illegible] ut absorbens fortes · aut inueteratio angustie.
Balsord · absorbens [illegible] l inuenit [illegible]
Balos · lugens l inuolutus · l lugens a celso.

Baladad · uetustas sola · l uetustas solitudo
Baladan · uetus sub iudicans l uanitas p sententia ipso · l absorbens iudices · a uetustate iudicum.
Bale · precipitans · l deuorator ·
Baleate · deuoratores · l precipitatores. capitanis
Balar · absorbens · l precipitans · l absorbuit p
Baliada · [illegible] l [illegible] · l absorbens testium · l inueteratio [illegible]
Baloth · ascendentes · l in ascensionibus · l absorbens l inueterati [illegible]
Balalisa · [illegible] · l uetustas [illegible] l uir [illegible]
Balthasar · capillus capitis · l absorbens [illegible]

Balastus · [illegible] l [illegible]
Bama · [illegible] · l quis · l in quibus l [illegible] excelsa.
Bamoth · l morte l excelsa · l mors [illegible] mortis aduentus
Bamothaal · excelsa l morte uir [illegible] l mors aduenientis uetustatem deuorantis
Bana · uenit [illegible] l uenit [illegible] ·
Banai · uenit [illegible] · l uenit [illegible] mea.
Banal · idem.
Banamat · edificatio domini l uenit [illegible] domini. ut [illegible] aut [illegible] domini.
Banaia · filius uidens l [illegible] filius.
Banea · uenit [illegible] · l uenit [illegible]
Banaa · idem. [illegible]
Baneas · uenit [illegible] tollens · l uenit [illegible]
Banabarach · filius fulminis · l filius fulgoris · a filius fulgurantis · l filius percutientis.
Banebaroch · uenit [illegible] fulmini · l uenit [illegible] fulgori · l uenit [illegible] fulgurantis · l uenit [illegible] percutienti.
Banachan · filius [illegible] · l filius [illegible] · aut uenit [illegible].
Bani · filius meus l ueniens in.
Baptismo · intinctio
Bani · pollens · l in medio [illegible].
Banuini · filius mei [illegible] l filius mei [illegible]
Baon · iniquitate l iniquitatibus.
Baon · uenit dolor l uenit iniquitas · ut uenit murmurans · l uenit [illegible].

B aae. in pelle. l in pellibus.
B aae. venit lux. l venit foratum. l venit pellis. aut venit uaraudia.
B ar. filius. l filiatio. syrum est non ebreum.
B ara. lectus l iacentium. l filius eius quasi insania.
B arabas. filius patris. l filius magistri. syrum est non ebreum.
B arach. filius mi l fulgur. l fulgurans a principe.
B arachel. fulgur dei. l fulmen dei l fulgurans aut percutiens.
B arachel. fulgur l fulmen dei. l fulgurans deo aut percussio dei.
B [illegible] l creatura [illegible].
B arachias. fulgor domini l fulminans dominus vel fulgurans domino. aut percussio domini.
B arachiel. benedicens domino. l benedictus dei. paraus o-
B arachiel. fulgor dei mei l fulmen dei mei l fulgurans deo meo aut percussio dei mei.
B arada. filius decoris. l filius decoris l filius sui aut filius testimonii. creatum di-
B arael. benedictum domini. l benedictio dei. l electus deo l-
B arasa. [illegible] l in agitate. l venient ad faciendum quasi filius [illegible] plasmatorem.
B arath. grando l tempestas l filius pecti l filius [illegible].
B arara. filius videntis. l filius fortitudinis.
B arath. grando l tempestas l filius inmigrationis. o-
B aruum. fugit omnis quispiam. quasi ipsa fuga eius.
B arum. [illegible] l filius domini. l in clamore eius. aut in commutatione ipsius.
B arson. filius in melo l filius maleficii. quem et ipsum bethmeon corrupte nominavit.
B arsebii. filius ipse l filius patris l filius amoris aut filius faciens.
B ariona. filius columbe. l filius simplicitatis. syrum est pariter et ebreum. Conne compositum. --
B aratha. plumbulla. l subtraneus [illegible] abisus profundum. C. vetustatis.
B artebat. filius includens. l filius [illegible].
B artue. filius mordens. l filius mutationis.
B arlabas. filius relinquens l filius [illegible] ex syro et ebreo. --
B artalbas. filius sanitatis. l filius consolationis.
B artuce. elata domino l filius electus in [illegible].
B artemia. filius cor l filius cantans. quem cor rupte quidam legunt bartolomeum.

B arbirue. filius pinguedinis. l filius [illegible].
B artholomeus. suspendens me. l filius suspendentis aquas.
B aruch. benedictus l benedictio.
B arcaluth. filius omnis eius. l filius formationis eorum.
B arsan. vivens l pinguedo. l lucrantes l confusio.
B asar. l carcer l in angustia. l infans l [illegible].
B asara. l carcer. l infans est. l angustiantes l in angustia calliditatis eius.
B asara. confusio calloris. l angustia calliditatis.
B aschath. adeptis l defectio.
B asechath. adeptis l defectio l defectus l defectio.
B asechath. adipem. l defensionem.
B asomach. deposita. l delinquit. l veniens l delicta.
B asemoth. veniens l delinquens. l in omnibus.
B asiat. adeptus domini l defecatus domino.
B asmach. deposita l delinquens l delicto.
B athanim. domus credentium l domus humiliationis eorum.
B athuel. virgo dei. l castus deo.
B auran. electus. l electos l virilis l robustus.
B azatha. continens tempus l despiciens peccatorum.
B azotha. continens tempus. l despectio eorum.
B ozochia. continens domini. l despectio domini.

B ead. tinguens testes l coruscator papirus.
B ean. iniquitas generis l iniquitas conatus.
B edan. olimedens l confusio devoratoris.
B eththechat. inclitus domino l progenitus domini.
B ether. inclitus l primogenitus.
B ethecat. inclitum domino l progenitus domini.
B ethechias. idem.
B etheme. inclitus l progenitus.
B eor. primogenitus l unigenitus.
B ecor. progenitus meus. l unigenitus meus.
B echorech. progenitus fortis l unigenitus eorum.
B ethuel. inclitus eius. l progenitus compositus.
B eo. filia l mensura.
B edad. instauratio l instauratus l mensura domini. l filia voluptuosa. Et filia ipsa iudicat. o-
B ersabee. filia septima. l filia iuramenti. l mensura saturitatis l filia satietatis.
B edsan. filia dura. l mensura mea. l filia satietatis.
B edelion. lapis carbunculus. Et in hebreo vectarem.
B eel. vetustatis l devorantis l dominus vectantes.

B eelphegor un. hians hiatum ł uetus hians ł
domus uetustatis hiantis. ł uetustas deuorans eos
post inpi ipse ē papus ł simulacrum ignominie.
B eelsephon. uir habens archana. ł domus aquilonis
ł uetus est habens umbras ł uetustas deuorans umbras.
B eeniroth. al. tal. ł bestias ł bestia.
B eera. fons ē ł puteus ē. ł in lume ł putei ē.
B eeri. fons meus ł puteus meus ł lumine putei mei.
B ega. sublimis ł eircella. ł sublimitas ł altitudo.
B eggora. iugum uitulorum ł sublimitas deuoratoris.
B egai. eircellus meus ł sublimitas mea. ł fabrica
uitulorum. ł fabrica deuoratoris.
B agur. excelsus meus ł sublimitas mea.
B egum fabrica commutauit ł fabrica commutatoris.
B eelmon. uetus est habitaculum ł domus habens domi
cilium uetustatis
B eel. uetustas ł absque
B ela. habens ł indumentum. ł uetustas ē. ł absque co.
B elath habens ł habens ab habendo. non ab habitu.
B alath. uetustas parum. ł absque tempore.
B elathala. habens ł habita quem feminino ab habendo
participium uerbum est non imperatiuum.
B elhena. uetustas progenita domini. ł absque nobilitate dei.
B elge. absque motu. ł uetusta commotio.
B elga. idem. ł uetustas deuorans. generationis
B aguan. absque ualle. ł absque precepto suo uetustas uorat
B elia. uetus domini. ł absque domino. ipsius
B elia. puteus eius ł in clamore est ł uetustas commotione
B elial. absque iugo. ł absque domino
B elian. testimonium. que cera angustia. ł uetusta defi
ciens. ł absque continentia.
B elimeloch. deus meus rex. ł uetustas mea regnans.
B elima. habens desiderium. ł absque domicilio
B elimerla. habens domicilium. ł absque cohabitatione.
B elsan. uetustas diuina. ł ipsius uetustatis integritas.
B eller. absque principe. ł absque carbone. ł uetustas uela
tum. ł uetustatis angustia.
B elsathym. absque germine ł absque potestate ł uetustatis principum.
ł uetustatis dominum corporis.
B en. filius ł filiatio.
B enabinadab. filius patris mei uoluntarius. ł filius patris
mei spontaneus.
B ennadab. filius uoluntarius ł filius spontaneus.

B anahel. edificatus deo. ł edificatio dei. ł filius dei.
ł filius eius dei.
B enea. filius doloris ł filius prementis.
B enaegan. testis lumen. ł filius prauaricationis
B enebarach. filius fulminis. ł filius fulgoris. ł filius
fulguratus. ł filiorum peccato.
B enecham. filius calidus ł filius surgens. ł filius
uenti. ł filius necessitatis.
B enemnam. filius in eis. ł filius in medio corporis
B enemmorim. filii ecce sunt. ł filii ecce hic sunt.
B enemeron. filius tonantis. ł filius tonitrui aut
corrupte boanerges uel ut ignitus.
B ennucleo. filius timoris ł filius consummationis
B engaber. filius uiri fortis. ł filius iuuenis uiri.
B enhym. filius uiuus. ł filius ignis
B eni. filius meus. ł filiatio mea.
B enni. filius meus respectus. ł filius meus respectionis
B enamin. filius dextere. ł filius meus. ł filius amaritudinis
ł filius amaritudinis.
B enzamin. filius dextere. ł filius uiuens. ł filius amaritudinis
ł filius asinorum. ł filius prauaricationis
B enga. testis lumen. ł cera angustia. ł filius deficiens
B ennot. filius commotus ł filius requies.
B ennon. filius mentis. ł filius doloris. ł filius in
mittens. ł filius uniuersus.
B ennoni. filius mentis ł filius mei in ł filius
doloris mei. ł filius iniquitatis mee.
B enni. filius meus ł filiatio mea. expliciter
B ennin. filius requiescentis. ł filius reiectionis.
B enninim. filius ferens ł presens. ł filius uiuentis ł filius
B ennr. filius meus mendacii ł filius lucentis ł filius
luminis. ł filius igneus. dolentis
B enzobeth. filius expauidi. ł filius est uinaae.
B eor. pollex ł in medio. ł uiuus tenuans ł inutiam
B eor. in pelle ł impulsio. ł uiuus uiuens ł integra simulatio.
B era. fons est. ł puteus est.
B er. fons ł puteus.
B ersameth. fons exaltatus uite. ł puteus altus petentis
B erchot. fons calor. ł putei potus.
B erdan. puteus iudicans ł fons iudicii.
B erna. puteus est. ł filia est hebreum est ł syrum.
B eri. puteus meus. ł putei pilus.
B erla. fons domini ł puteus domino.

Beerith · fedus l pactum ·
Beerlairoi · puteus viventis l filia elegantis commorans ·
Beroite · id est vite, sed nomen est ebreo et siro compositum
Beeroth · puteus eius l filia eius ·
Beerseba · filius est l puteus eius
Beeri · filia que l puteus quis · et hec sunt nomina greco · et siro composita ·
Beeroth · fontes l putei · l fons vidit eum · l puteus temptationis ·
Beerota · fontes est l puteus est · l fons videns eum l puteus temptans eum ·
Beerotai · fontes mei l putei mei · l fons videns me aut puteus temptans me · l terebrantes me
Beerotaim · fontes l putei · l fontes vidit michi aut putei
Beersa · puteus federis · l fons iuramenti ·
Bersabee · fons septimus · l fons iuramenti · l puteus saturitatis · l puteus satietatis ·
Beresith · in capite l in capitulo id est genesis · quia in capite legis omnium est ·
Bethem · fons altus · l puteus altitudinis ·
Beselai · fortitudo mea · l fortitudo mea ·
Besai · pinguis domus · l ignominiosus domino ·
Besemath · delinquens l delictio l pinguis domus aut confusio donatoris ·
Beschach · accepit l coeleccio
Beser · pinguis · l ignominiosus ·
Bethellam · obumbrantes eos · l obumbratio eorum ·
Betheleel · inimicus dei · l libellum domino · divinum · domicatum
Bethodia · angustia tristis domini · l tribulans miseria
Bethloch · fuga ligatus l ignorans declinatio ·
Bethor · tribulatio l angustia · sive cruciatus que pestilencia ·
Beth · domus l habitatio ·
Betha · requies · l requietio · l domus est · l habitatio est ·
Bethachimem · domus filius · l domus eius deicionis ·
Bethaphelech · domus salutis · l domus vivificant l vivificationis aut domus miserabilis ·
Bethabie · domus boni l domus mali · nota a malicia ·
(lege ab ore. · l domus discipline)
Bethaphe · domus oris · l domus discipline laquei a
Bethaphua · domus videns eos l domus declinans eos · l requies laboris est a techeco domus tuis est ·
Bethagla · domus vituli · l domus festinationis l domus deletionis eius · l domus plangentium ·
Bethaglaim · domus plene · l domus festinationis eorum ·
B ethaim · domus pro eos domus idolatre · l domus devorans eos · l domus multi eorum ·
B ethailmoth · domus deleta · l domus adducens mortem
B ethaloth · domus campestris · l domus campestris l requiei ·
B ethamoth · domus mortua · l domus mortalis · l requies mortis · l requiescentis mortuus ·
B ethamarua · domus patris · l domus amaritudinis · l requies amaritudinis aut requiescio patris ·
B ethanan · domus domini · l domus gratie l requies dona tionis aut requiescio gratificationis ·
B ethanath · domus videntis · l humiliationis vel domus non est videns · aut domus non est gratia dei ·
B ethania · domus obedientie · l domus afflictionis eius · l domus doni dei aut domus gratificata domino ·
B ethanoch · domus gratie · l domus plorantium · aut domus protinus aut domus precinctum ·
B ethara · domus aque l domus putei quod domus vigilans est ·
B ethara · domus electionis l domus electa · l domus insultans eum · aut domus vigilans eius · sive prius ·
B etharaam · domus montium · l domus sublimitatis eorum · l domus salutans gentem quod domus vigilans prius ·
B etharaba · domus salutans patris · l domus vigilans
B etharaba · domus grandis · l domus villa l domus humilis l domus vespertina ·
B etharapha · domus sanans · l domus medicine · l requies medici · aut requiescio sanitatis ·
B etharam · domus ire · l domus sublimium ·
B etharam · domus excelsa l domus excelsi · l domus salutans gentem · l domus vigilans prius ·
B etharam · domus vigilans dono l domus salutans gratificationem · l ire ·
B etharim · domus ire · l domus arche l domus montium · l domus excelsus humilium ·
B ethasan · domus deponens · l domus deposita · l domus deponens domini · aut domus plasmata gratie ·
B ethesan · domus deponens · l domus deposita · l domus depositum domini aut domus deposita gratie ·
B ethanen · domus idolatre · l domus iniquitatis ·
B ethara · domus fontis est l domus putei eius ·
B ethbium · domus putei mei · l domus in lumine est ·
B ethbelle · domus confusa · l domus pinguedinis ·

Bethacon. domus sculpta. vel domus sculpture.
Bethcar. domus agni. vel domus circuitus.
Bethaur. domus frigida. vel lapis adiutorii.
Bethdagan. domus tritici. vel domus frumenti.
Bethdagon. domus piscis tristitie. vel domus piscium tristitie.
Bethe. domus est. vel habitaculum.
Bethel. domus dei. vel habitaculum dei.
Bethemeeth. domus vallis. vel domus profunditatis. vel uterus filie. aut vertens sustentaculum.
Bethen. veniens vel venientes. vel domus fontis. vel domus oculi.
Bethesrupeth. dextera vel domus adducens mortem.
Bethphage. domus oris vel bucce. vel domus oris vallium. vel domus maxillarum.
Bethphaleth. domus salvantis. vel domus excludentis. vel domus munificantis. vel domus adiubilis.
Bethphales. circumcidentes vel domus incisionis.
Bethphegor. domus hiatus. vel domus hiantis. vel domus hiantis pellicii. aut domus oris pellicium.
Bethphese. domus transiens. vel domus transcendens. vel domus oris.
Bethgader. muri. vel domus macerie.
Bethgamul. domus retribuens. vel domus retributionis.
Bethnesemoth. domus desiderii dulcis. vel domus consiliatrix dilectionis.
Bethim. domus mihi. vel domus plena.
Bethia. domus domini. vel in domo illuminationis.
Bethlabaoth. domus venenum. vel domus ignotum.
Bethleem. domus panis. vel domus refectionis.
Bethleemite. domus panis. vel domus refectionum.
Bethleuaboth. domus venenorum. vel domus confirmationis.
Bethmacha. domus mollis. vel domus constricta. vel domus percutiens. aut domus ingeniosa.
Bethmaon. domus habitaculi. vel domus habitationis.
Bethmachaboth. domus congregationum. vel cantarum. vel domus quadrigarum. — t quadrigarum.
Bethmarchabot. domus quadrigarum. vel domus
Bethmacha. domus libertatis. vel domus hiemis forte.
Bethmoreth. domus archarum vel domus consilii. vel domus archanorum. vel domus consiliorum.
Bethgnomita. domus pedum. vel domus amaritudinis.
Betharaba. domus lucis. vel domus vespertina. vel domus vespertina. vel domus locorum que sunt iuxta inhabitabilem.

Bethoro. domus ire vel domus magna.
Bethoron. domus ire vel domus arche vel domus montium. vel domus altitudinis humilium.
Betholath. domus tunice. vel domus immaculata.
Bethrob. domus platearum. vel domus latitudinis.
Bethsabee. domus vii. vel domus saturitatis. vel domus habundantie. vel domus saturitatis.
Bethsatheth. domus circuiti. vel domus singulorum.
Bethsaida. domus frugum. vel piscium. vel domus venatorum. vel domus venatorum.
Bethsamis. domus solis. vel domus illuminationis.
Bethsamite. domus solis. vel domus illuminationis.
Bethsan. domus inimicitie vel domus securitatis. vel domus habundantie. aut domus egressionis.
Bethsemes. domus solis. vel domus illuminantis.
Bethsimeon. domus obedientis. vel domus obedientie. vel domus audientis merorem. vel domus deponentis vel ruinam.
Bethsimoth. domus loci. vel domus locorum. vel domus mortificantis. vel domus mortificationis.
Bethsur. domus arche. vel domus angustie. vel domus aurum. vel domus fortitudinis.
Bethsura. domus fortis. vel domus duritiei. a domus nutribilis aut contritionis.
Bethsura. domus munita est. vel domus congregationis eorum.
Bethsuna. domus arbor ei. vel domus angustie eius. vel domus continentis est. aut domus fortitudinis eius.
Bethumetu. domus munita eorum. vel congregatio eorum.
Bethsiram. domus volubilis. vel domus angustie ipsius. vel domus continentis eos. vel domus adiutorium.
Bethulia. [illegible] virgo vel casta. vel domus dolentis. vel domus parturientis eum.
Bethulia. virgo domini vel casta. vel domus dolentis domini. aut domus parturientis dominum. — t domus congregationis.
Bethsamua. domus ignis sublimis. vel domus mutui.
Bethzachariam. domus memorie. vel domus memoriarum.
Bezech. fulgur. vel egestas. vel inveniens quo spes vanitas.
Bezecha. invenientes eum vel egestas eius. vel fulgurantes eum. aut contemplantes vanitatem eius.
Bilii. lucani. vel librarii.
Bithalcissimi filios omnes loca. vel filios consummatio.
Bithia. filia veniens. vel filia spectabilis.
Bnie. sobrius vel moderatus.
Bnorbe. sobrius. vel moderatus.

Boanerges. filii tonantes. vel filii tonitrui.
Bocheres. idem.
Bocci. vacuitas vel vel.
Booti. lugens vel luctus vel vomens vel in vomitu.
Botian. luctus domini est. vel lugens dominum vel verbum domini
est vel in vomitu domini est.
Bocher. primogenitus est agnus vel primogenitus eius.
Bochorath. maturus pecus. vel primogenitus tuus.
Bochori. dilectus tuus vel primogenitus tuus.
Bochru. primogenitus vel dilectus tuus.
Bosra. polluti eorum vel in medio eorum.
Boson. polluti vel in medio mei.
Bonni. idem.
Boon. digitus vel in medio.
Booz in quo robur. vel in quo virtus sive vel ipso fortitu
do. aut ipse in fortitudine.
Bosith. sedens vel pactum. Ctuat
Bosor. ab eius vel eius vel ipse florens a ipso flo
Bassorim. angustia lucentis vel tribulatio formatis.
Bosor. tribulatio vel in angustia eius. vel caro eius
annunciantes ei. Cgustia mea.
Bosora. caro vel carnem. vel tribulatio mea. vel in an
Bostra. in angustia. vel in tribulatione.

Buthastus. os confusionis vel labium confundentis.
Bugaeus. gravitas vel sublimitas vel germinans.
Buna. venit. Bens. vel venit ipso.
Bunos. venit. Bens. vel tollens eorum.
Buza. contemptio vel ignominia
Buz. despiciens. vel contemptus Cth.
Buzi. contemptus despectus vel despiciens me quasi contemptibilis
Buzites. despectus. vel contemptibilis.

Caalaba. vox vel vocis tue vel audit venient
te venient. vel ecce adventus.
Caath. pena vel patientia. Capitulum b. o
Caath. dolens vel dolentes vel penitens a dentibus molaribus.
Caathite. penitentes vel patientes vel molares
Caathyte. dolentes vel dolentes vel penitentes vel dentes
Caballahem. preceptum vel capitulum vel capitulum. vel o
Cabaioth. memoria vel sepulcrum.
Cabaroth. memoria mea. vel sepulcrum meum vel
sepulcra vel memorie concupiscentie. Concupiscentie.
Cebrothathava. memoria memorie desiderii vel sepult
Cabalam. congregans eos vel circumcirca.
Cadatha. congregatio vel quasi electum ad mare vel principium.
Cademoth. mare mortuum. vel principium mortis.
Cades. translata vel fons iudicii. C mutationis
Cadis. sancta vel mutata. vel mare tollens a principio plat
Cadsa. transferens eam. vel fons iudicii eius.
Cadesa. sancta vel sanctitas eius vel mutata et aut principium
plasma conversi eius.
Cadesbarne. sanctitas mutationis vel sanctitas electe mutationis.
Cadim. sanctitati vel effeminati.
Caduim. mare rubrum. vel mare antiquum. quasi antiquum
que tota sunt in eo mixta.
Cadmel. caligo vel tenebre quod nos plurimum quasi vel
quadriatem domini.
Caph. incurvant vel incurvatio.
Caphnola. vel palma vel manus.
Capharnaum. ager pinguedinis vel villa consolationis.
Caphara. mala manus sustinentis vestimentum.
Capharthea. manus robusta. vel operatio perfectionis
vigilans tribulationi.
Caphira. capitatio vel manus deposita. Cunctorum
Caphar. fuga vel investigator vel in commotione vel vo
Cain. possessio vel lamentatio. vel acquisitio vel acquisito.
Cainam. possidens ipsum. vel lamentatio ipsius vel adquisitio eorum
vel adquisitio eorum. vel adquisitio lamentationis. C grant
Caynan. possidens eum. vel lamentatio gratie vel adquirit
Cabel. canis vel quasi omnis vel quasi corpus. vel quasi omne cor
Caleph. idem.
Calatha. quasi vindicta aut quasi omne cor.
Calistenes. mensura hymni vel consummatio vocis.
Calubi. canis meus. vel quasi vidit vel quasi cor meum
vel quasi omne cor meum.
Caludius. spes circulata vel spes tranquillitatis.
Caludia. idem.
Calcomeon. locus fletus vel locus fletuum.
Camina. statio vel rex.
Camuel. stans deo vel resurrectio dei.
Camuelite. stantes deo. vel dei resurrectionem.
Camon. statio eius vel rex inutilis.
Camina. fundum vel ... vel separans vel separato. est
quod verbum latinum camina de hebrea significatione susceptum.

¶ anath. simulacio uel zelotipia.
¶ anatu. commutatus. uel commutacio.
¶ anden. clangor uel tectum eius uel retinens uel retentio.
¶ apadocia. manus torrens. uel manus exploratoris
uel manus domino redimens aut manus recepta domino.
¶ apadoces. manu tortor uel manu explorator. uel
manu redempti domino. uel manu domino.
¶ appares. manus redempta uel manus redemptio uel
manus torrens uel manus exploratoris.
¶ aphe. cetus uel congregatio.
¶ apsehel. congregans dominus. uel cetus dei.
¶ aptoca padox. uel capadocia uel manus torrens uel
manus exploratoris.
¶ aptuni. capadoces uel manu torquentes uel manus
tortorum. uel manus explorator.
¶ arcanus. urbs attractans uel ciuitas congregacionum.
¶ artan. ciuitas gigantum uel opidum donatum
¶ arthar. inuestigatio uel inuestigantes uel opidum uigilans.
¶ aroe. caluus uel caluicies uel occumbens ignis uel
occursus igneus.
¶ areunde. caluans eos uel decaluatio eorum.
¶ anath. in summitate uel ciuitas uel opidum uel uilla.
¶ anatham. perfecte uocata uel perfecte uocacio uel uilla
eorum. aut opidum eorum.
¶ anathan. uilla eorum. uel ciuitas prima.
¶ anatharbe. uille .iiii.or uel ciuitas .iiii.or in qua sepulti sunt
.i. adam et eua. abraam et sarra. iacob et lia. ysa
ac. et Rebecca.
¶ anathbaal. urbs uirorum. uel ciuitas hominis. uel uilla
deuorans. aut opidum uetustum.
¶ anathdemna. uilla silens. uel uilla silentium.
¶ anathian. uilla deficiens uel opidum deficientis.
¶ anathiarim. uilla siluarum. uel ciuitas saltuum
uel uilla deficiens est uel uilla defectionis eorum. (celata.
¶ anathim. ciuitas maris. uel opidum marium.
¶ anathsepher. uilla pulcritudinis uel ciuitas lit
¶ anuaa. ciuitas penitencie uel opidum penitencie. uel uilla dolentium. uel ciuitas dolorum. (Cigneus.
¶ ane. caluus uel caluicium. uel occasus ignis aut occursus
¶ anoth. occursus ignis uel occursus igne uel caluus uertex
aut caluicium tale.
¶ anth. occurrens ignis aut occursus igneus.
¶ arnelus. molles uel tenellus aut noscentes circumcisionem
aut scientia circumcisionis.
¶ arnelite. molles uel tenelle uel scientes circumcisionem
contingunt circumcidentibus.
¶ arin. uinea mea uel cognitio mea uel aque agnoscens
aut cognitio aque.
¶ arnite. uinee mee uel cognitionis mei uel agnoscentes aque
aut cognitionis aquarum.
¶ arnatin. cornua uel defensiones uel conscidens fluctum
aut domino commotionis.
¶ arnio. cornua uel defensio
¶ arnon. cornu iniquitatis uel defensio tristis a conscidentes
merentes aut domino murmurantium.
¶ arnomel. mollicies uel teneritudo uel cognoscens circumcisionem aut scientia circumcisionis.
¶ arnomolite. molles uel teneri uel scientes circumcisionem aut
contingunt circumcidentibus.
¶ arpium. lucentem clare. uel cognoscentes prospiciens.
¶ artago. sitientis uel consummacio. uel urbs mediatrix
uel ciuitas sollempnis.
¶ arthagmenses. scrutantes uel consummati uel ciues
sollempnes. aut in bene medicantes.
¶ archain. perfecta uocacio uel uocationem perfectus uel uir
sanctus aut ciuitas.
¶ areus. perfecte uocans uel perfecta uocatio quem adhuc uos
melius patet. quod litteram profert ut dicatur. (Ciuitatis
¶ asaia. summum domini uel principium domini. (Cora domini.
¶ ascon. dure fortes uel domini fortitudinis uel summitas cum
talis aut principium murmurationis. (Secundo-
¶ aspia. summitas liberans domini. uel principium liberans.
¶ aspia. summitas liberans motes uel principium liberans.
¶ asia. summum domini uel principium domini.
¶ asim. summitas uel principium. uel summitas eorum uel principium
¶ asir. uinculum uel uinctus uel summe uigilans a principium uigilie.
¶ asis. summitas uini. uel principium assumpcionis.
¶ athat. mors peccati. uel congregans spe.
¶ atheth. morientes uitam uel congregans paruitate
¶ auda. clangor robustus uel pauca fortis.
¶ aue. perita uel pacta. sub buccina.
¶ edar. merior uel tenebre. uel merens aut tenebrosus
¶ edemoth. antecedentes sunt uel orientales a oriente.
¶ eden. oriens uel orientalis
¶ edes uel zedes. antecedens uel orientalis.

Cedma. antiquorum vel antecedens vel orientalis a oriente.
Cedmonei. antecedentes vel antiquam tristiciam vel pro eo quod est orientales.
Ceon. tristis meror vel inutilis dolor
Cedmiel. oriens deus vel antecessio dei.
Celatha. congregatio vel cum venit.
Cephas. petrus vel firmitas. syrum est non hebreum.
Cephira. cypriacum vel manus dissipata. cunctans.
Cephiara. cypricus vigilans est vel manum dissipatam
Celia. ad sudandum iacta vel subicitans eam vel tollens
gemet aut sustollens secum ipsam.
Cellena. niger domini vel tollatur gemitus domino. dominum.
Celasticham. vallis gigantum vel humilitas fortium.
Celeha. vindicans pietatem vel iudicio patris.
Celeia. vallis domini vel congregans domino vel iudicans dominum
aut iudicatio domini.
Celeon. iudicans dolorem vel iudicatio sustentans.
Celethua. iudicans eam. a iudicio sublimitatis
Celethi. occidentes vel consummatores fortitudinis.
Celemma. antecedens vel orientale.
Celea. qui videt vel cum venient.
Celmo. vallis robusta vel congregatio.
Clemens. certus vel coronator.
Cleophas. contionem excidentis vel congregatio consolantis.
Cleopas. congregans agnitos vel contione dissolvens.
Cemihel. oriens deus vel assumptio dei. antecessio dei.
Cemiha. zelotes vel zelotipus
Cenichal. possidens sectatores vel possessio sectatorum
habundanter intelligens.
Cenebeus. zelotes sufficientes ad intellectum vel zelotipus
Ceneteth. signum cithare vel quasi lucerna.
Cenoteth. quasi lucerna vel signa cithare. Contempnas.
Cenee zelotipus vel zelotes vel possessio contemptus a possessore
Cenezi. zelotipi vel zelote vel possessores contempti aut
possessiones contemptibiles.
Ceni. ex inimicis vel ex tantis inimicis vel ... inimicis vel potio mea.
Cephan. cetus vel congregatio.
Cephaim. congregans eos vel natores.
Cereas. occidens serpentem vel consummator plasmationis.
Cerethi. occidentes vel consummatores.
Ceretium. tribulus vel tenebrescens Cinytum.
Ceria. vocata vel vocatio consummata. ...
Ceretes. vocati vel consummati nationes.
Ceruinei. vocati vel vocatione consummati.

Cesar. possidens principes. vel possessor principatus
Cesarea. possessio principum. vel possessio principatus.
Ceseleth aor. possessa principaliter vel possessio luminis.
adveniens.
Cesion. durities fortitudinis. vel durans fortitudinis.
Cetheus. spiritus vel ablatus vel contractus a metallo....
Cethim. spiritus ablatus vel contracti a mente precedentes.
Cethimoth. lugentes tempus vel ablati vel ... vel contracta
tempore a misericordia .....
Cetheron. tenebre vel timiama.
Cetron. tenebrans eos vel thymiama eorum
Cethura. iuncta vel copulata vel thymiama offerens vel mente cedentes luminum.

Cina. cetus vel luctus vel assumptio vel nominis eius.
Cina. lugentes vel luctus. vel possidens aut possessio.
Cinam. lugentes eos vel possidens eos vel luctus eorum.
vel possessio eorum.
Cinens. luctus vel possessio. Cpossidens Rom.
Cinei. lugentes vel possidentes
Cinoth. lamentatio vel lamentationes. vel lugentes tempora
Cinetus. luctus vel possessio. quod apud nos melius. pro
q. scribitur quintus.
Ciprus meror vel tristitia.
Cipris merens vel tristis. Cebreo et syro.
Ciparces. mentes vel principes. vel tristitia principis. ...
Item. hereditas hereditas vel hereditator.
Cirinus. heres vel hereditas. quod apud nos dicitur quirinus. pro q.
Cirenes. hereditas vel hereditatio.
Cirenei. heredes vel hereditates
Cirenenses. item.
Cispus. sicient. vel contio.
Citur venient vel dux Cautnominatur timiatorius.
Cison. dum inimicus. vel dux nominis dolorem.
Cison. letificans eos vel duricia eorum vel impegerunt eos.
Citi amentes. vel stupentes vel insanientes a admiratio.
Cithin. contio vel plege consummatio.

Coph. vocatio vel occasio. vel avis a exultatio.
Cophath. mordentes vel congregati vel mors a congregatio.
Cohela. invectans vel invectatio.
Cohelaim. invectans eos vel invectatio eorum.
Coho. exultatio. vel speculatio vel postulans a exultacione.

dn̄t.

¶ Colaia · uox sancta · vel uox facta · vel uox domini · aut uox
¶ Colaza · uox uidentis · vel uox fortitudinis ·
¶ Colonia · uox eorum · vel releuatio eorum ·
¶ Colonienses · uoces eorum · vel releuationes eorum ·
¶ Colosi · uoces sancte obedientes · vel uocis sancte obedientie ·
¶ Colozai · uox fornicaria · vel sicut dictionis
¶ Colosi · cauillatio vel conclusio · vel inuestigantes quasi consummatio.
¶ Condimentus · ciphus vel phiola ·
¶ Corban · donum vel oblatio ·
¶ Corbana · donum eius vel oblatio eius
¶ Corbanan · donum gratie vel oblationis glorificationis consortium
¶ Cornelius · intelligens circumcisionem vel intelligentia eius
¶ Cosam · diuinans vel dominatio vel dominans eis aut
diuinatio eorum.

¶ Cur · gelu vel frigus.
¶ Cus · dominus vel uomens iste.
¶ Cutha · binarium vel duplicitas
¶ Cuthei · duplices vel in binario.

¶ Cuba · canis vel latrator
¶ Cuban · canis vel latrans iste.

[illegible]

¶ Chabol · qui germen · vel qui germinans · vel intelligens eorum
¶ Chabon · qui intelligunt vel qui est intelligentia ·
¶ Chabonim · liba vel crustula vel qui intelligunt vel qui
¶ Chabonim · manus spinarum · vel tactus spinarum vel preparantes aut
¶ Chabul displicens vel indignatio
¶ Chabri · qui generat vel qui electio
¶ Chadon · sustinens vel sculptura · [illegible]
¶ Chaistor · fortitudo inglans vel robustum satiatio.
¶ Chalaal · completa regio communionis vel completio regionis
¶ Chalchar · pascens vel nutriens vel pabulum aut nutrimentum.
¶ Chalad · pascens quasi et consummatio testimonii.
¶ Chalamach · omnem fortitudinem habens vel omnis fortitudo humida.
¶ Chalamar · omnes eius aut omnis amaritudo ·
¶ Chalambir · omnis est · vel consummans vel consummatio.
¶ Chalmodnei · omnis vel omnes nos vel consummatio futura.
¶ Chalchal · pascens vel nutriens vel pabulum vel nutrimentum.
¶ Chaldea · quasi sancta vel quasi seuitas · vel quasi demonium vel quasi
mamilla · [illegible]
¶ Chaldei · quasi fere vel quasi feroces vel quasi demones · vel quasi
¶ Chale · completa regia · vel completio regionis.

¶ Chaleb · canis vel quasi uirilis vel quasi cor · vel quasi omne cor.
¶ Chelech · idem. [illegible]
¶ Chaselelum · congregans regio eorum vel completa regio
¶ Chaslphin · congregans regionem in terra vel completio
regionis illa quasi te.
¶ Cham · calidus vel callidus vel calor aut caliditas.
¶ Cham · lugens vel uos vel uecitas vel necitas.
¶ Chamaan · fides vel fidelitas vel fides ipsius vel fidelitas ipsius.
¶ Chamaal · fides commutatio vel similitudo desperationis
¶ Chamaan · fidus · vel fides dono aut similitudo gratie eius
¶ Chamoam · fides ipsius vel similitudo eorum ·
¶ Chamon · lugens dolor · vel confusionis meror vel confusio
iniquitas aut necessitas iniquitatis.
¶ Chamos · congregans eos · vel congregatus vel quasi attrahens
vel quasi attractatio. [illegible]
¶ Chamuel · calidus deus · vel calliditas dei vel dei necessitas.
¶ Chamuchlite · calidi deo vel calliditas dei vel deo necessariis
aut deo resurgentes.
¶ Chamuul · calefecit eos vel calefactio eorum.
¶ Chamul · lugens dolor · vel necessitate patientis vel calor
dolor · aut caliditas pauimentis.
¶ Chana zelus vel emulatio vel possedit eos quasi possessio eorum.
¶ Chanan · suspirans vel motus eorum vel humilis quasi negotians.
¶ Chanaan · zelus ipsius vel emulans ipsum vel possidens ipsos
aut possessio ipsorum.
¶ Chanaan possidens donum vel emulator gratie
¶ Chanaan · erubescens · vel uolens esse · vel qui mouetur
aut quasi respondentes.
¶ Chanan · pauperculus · vel negotiator vel possidens
donum · aut emulator gratie. [illegible]
¶ Chanania · humilians eum vel negotiationes eius · vel possessio
¶ Chanan · est possidens vel possessio · vel negotiator.
¶ Chananeus · simulator vel zelotes · vel speransque aut
¶ Chananei · possidentes vel possessores · vel creatores
¶ Chananei · zelotes vel emulatores · vel [illegible] quasi negotiantes
¶ Chanaam · humilitas vel ipse pauperculus vel mutabilis
¶ Chanaim pauperculus meus vel negotians meus siue possidens
donum meum aut emulator gratie mee [illegible]
¶ Chananei · humiles vel possidentes vel zelotipi quasi emuli
¶ Chaphael · congregans deus vel erit dei.
¶ Characha · ut fluens vel foramen meabile.
¶ Charan · gignens vel castus filiorum [illegible]
¶ Charalla · ciuitas laudes vel opinio laudationis.

haran. lira uel foramen uel furibundus aut iratus uelut.
haram. fodientes eos uel testudo eorum. Caritatis.
haram. lira uel ira uel furor aut foramina.
harchath. inuestigans uel spiritus inuestigatio.
haroth. diuisio uel incisio uel commotio uel contritio.
harmaniois. agnus congregationis uel agnicio eius.
harmin. uinea grata uel omnes aque.
hartena. furor habundans uel arcti angustie.
harsha. perfecta uocatio uel perfecta uocatione.
harchan. perfecta uocatio domini uel perfectus uocatione gratie.
hascalaloth. spes eorum uel qui postulantes uocantes.
hasbri. calix mei uel immolatio mea uel calix meus immolatio mea. Commutans uel immolatio inutilis.
hasthon. calix mortis uel immolatio iniquitatis uel calix.
hasod. qui copulantes uel plantes sunt si ipsi calami mutato nomine. fortitudine.
halelon. spes eius uel spirans in eum.
halelon. fortis diuinitas uel fortitudine domini.
haloth. melior uel melius uel diuinitas fortis aut domini eius.
halphim. immolauit eum uel calica inuenit.
halion. spes eius uel spirans in eum. Caut in diuinitatem.
hallonis. consummatio uel omnis color uel mendaxium.
halon. scelus uel tristicia uel prece aut precatio.
harbi. mandatum uel iniquitas.
ephi. factio uel mandatum. Caut uidens spiritus.
hebron. coniugium uel incantatio uel uidens spiritus.
hezel. signum pauperis uel sexta tabularum.
helbon. lactor uel albentes.
helsia. pars domini uel pacientis domini.
heliam pars domini uel pacientis domini.
helian. menus domini uel consummatio domini.
helon. menus domini uel consummatio.
helmath. pars domini uel donatio patrum. eorum.
helon. ab initio uel consummatio uel omnis dolor uel reuelatio
helus. signum declinans aut sexta uitis.
hemme. quasi cithara uel qui lucerne.
henereth. signum cithare uel qui lucerna.
hemmoreth. idem. Caginis luminis
hemmoreth. qui lucerne uel signa cithare.
hemmor. caninis uel cithara uel agnitis lumen aut
heroloth. uisio signi uel uidentis signum.
hereshym. depositus eos uel depositiones eorum
herchoro. quinte auferens uel cogitatio ablatio.

hermel uolle uel uentus uel gaudium tenere aut omnis cancellatio.
hores. glacies uel solitudo. uel sexta plenitudo aut quasi pulices
hereb. sexta multiplicata. uel sexte plenitudo.
herubim. benedicta pennula uel sexta multiplicata
herubin. idem est. Caut in medio eorum.
helion. pregnans uel protectio. uel sextus aut terra.
helluim uel chelluim. consumatio uel omnis dolor uel uidentes eos
heth peniciosus uel pauetio.
hethcanith. signum insanie uel fortitudo iniquitatis.
hethlut. perfecta gratio uel pauores gratiarum.
hetim. signatus uel metus uel formidantes aut stupentes

hidon. sentum uel clipeus. Conspata
hipbara. capiens uel capiatio uel tactus eius a manus.
hilaab. iudicans patrem uel iudicatio patris.
hisil. robustus uel fortitudo.
hisloth. stultiloquium uel stultitie designatio.
hirim. iudicans eos uel iudicatio eorum.

hoa. cito uel festinatio.
hoadad. ingruimus uel papirum.
hobab. adepiuant uel adempratio.
hobar. quietudo uel inhonestatum. Manipulus
hoethod. cartago uel cartagenenses. Cum plasmationis
hodomazer. capiens plasma meum. uel captiua
hodor lagomor uel genus manipli uel qui hunc decore
hodorlahomor. idem est.
hoeleth. castre gione uel coronator laurie.
homann. uel gaudium uel conuiuatores uel editui.
honor. lacessens uel prouocans uel lacessiones aut prouocationes.
honemas. peculus domino uel peculio domini.
hober. decaluans patrem uel caluaria patris.
hore. clamans uel caluus uel glacies uel caluicium.
horeb. ardor uel siccitas uel meum aut solitudo.
oreb. tutela uel ma... uel tipiaus a spiratio.
horeus natiuus uel liber uel fortis uel de foraminis.
horei. liberi uel natiuum uel cauernarum de foraminibus.
horethi. dispersio uel dispersio. uel dissipatio uel dissipare.
hori. caluus meus uel clamans iste. uel caluicium meum aut glacies mea.
horite glaciosi. ayer. aut clamatores isti. siue calui mei aut caluicia mea.

·mea·

C horreí. farina. ł farinatus ł p̄ mea foramina
C horim. urbanus ł ortus ipse ł ꝯsilatio eorum
aut administratio uel publice. C c̄tpa ꝯ
C orinthim. ciues ł administratores ꝯ ł dictiones
eorum. aut publici administratores.
C horographia. regiones despecte ł regionum ꝯ
C horozai. uis secretum in. ł ł uniuersitatem meam.
C horozaim idem.
C hos. calix ł potatio.
C hosan. calix doctor. ł potus glorificatoris.
C horim. ꝯgregans eos ł ꝯgregatio eorum
C horbi. inquietas ł inundatium.
C horabeth. lux domini ł inundatio habitaculum.
C hub. gratias ł ꝯdempnatio.
C hum. pauiens ł pauiditio.
C hus ethiops ł tenebrosus.
C husanegei ł tenebrosus uiuus ł deuorans.
C husan. tenebrans eos ł nigredo.
C husan. tenebrans domini ł nigredo glorificationis.
C husanna-satham. tenebrosa iniquitas ł nigredo.
C husi. nigri. ł tenebrans me.
C husi. secretum ł silentium. ł sathan ł profunditas.
C husa. dicta ista ł tenebrosus iste.

DAba. eluuies ł prodluuium.
Dabah. eluuies mea. ł prodluuium meum.
D abath. eluuies ł prodluuium.
D abiathi. oraculum ł loquela.
D abi cireth. oraculum secretum ł loquela puteorum.
D abreiamin. palipamenon grece uerba dierum latine.
D abir. loquens ł loquela ł loquens uerbo a oraculum dei.
D abira. loquens ei ł loquentia eius. ł loquens ei
deus aut ciuitas litterarum. C aut ꝯpetitionis. ꝯ
D abar. loquens ł locutio ł oraculum ł eloquentia.
D achar. ꝯpingens ł ꝯpinctio ł ꝯpunctiones. que eo ꝯ
D adam iudicans aut iudicium ł solitarius aut
fatuens eorum.
D aca. fortis malitia. ł iudicium maledictionis
D acer. fortes maligne. ł iudices maledicti.
D aphera. adhesio. ł tremissio ł adherens a peccato.
D aphnen. pulsans oculos ł adhesio fontis.
D aphim. signum optimum ł signum operatio.
D agan. tui ł tumultus ł piscis glorificatus ł donans.

D agon. piscis meroris ł piscis tristicie ł piscis qui
dicitur piscis inutilis.
D aias. fortis deus ł paupertas domini.
D alaian. hauriens deus est. ł paupertas domini est.
D alani. egens pauper. ł egena paupertas
D alila. situla ł paupercula.
D almatia. grandis egestas ł magnitudo egestatis
D almatica. grandis egestas ł magnitudo paupertatis.
D almanutha. situla quo pauper ł paupertas
requiescunt seruitas.
D amaim. sanguis ł sanguines ł sanguis a sanguine.
D amaris. silens caput ł silentium capitis.
D amatus. sanguis sacri ł sanguine sacer.
D amatus. sanguinem bibens. ł sanguinem potans.
ł sanguinis potus a sanguinis ostium.
D amator. sanguineus sacri ł sanguis ostia
D amasten. sanguinem potantes ł sanguinem
bibentes ł sanguine potatores.
D ana. causa ł iudicium ł silens silentium
D an. causa ł iudicium.
D ana. causa est ł iudicium est.
D anite. iudices ł iudicatores. C me deus.
D aniel. causa dei ł iudicium dei. ł iudicans deus ł iudicium
D aram. astutus ł astutatus.
D ardahe. generatio ꝯuicta ł generatio ꝯuinctionis
D arius. fortis ł annunciatus.
D arom. astuta ł plaga australis.
D aroma. idem.
D asem. fenum ł tentaculum.
D atan. donum eorum ł donum sufficiens.
D atheman. donum fortitudinis dolosa ł donum sufficiens
D auid. manu fortis ł multum desiderabilis.

D ebulon. delectans scio. ł delectatio scientis.
D ebbaseth. apes delectans ł eloquentia delectans
D eblata. ł omnis ciuitas templi.
D eblataim. palate ł obprobria ł palate eorum
ł obprobria eorum.
D eblaim. idem quod Debalem.
D eblathaim. lateres ł masse quas solent ꝯpingere
de rocitibus ficus quas ebrei debelath nuncupant.
D ebaera. locusta ł timens ursum.
D eberith. idem est.

ebir. loquens uel loquela. uel in sum timens aut in sum timor. Cuntelligens.
ebon. sufficiens ad intellectum uel habundanter
ebongad. sufficiens ad intellectum temporis uel habundantes intellegentie acerui cumulatorum uel turrium.
ebora. aspectus loquentis. uel eloquens aut eloquentia.
ecla. adherens uel pulsans. uel remittens aut remissio.
eca. planctus uel plasmata. uel sepultura aut planctus.
edan. hoc iudicium uel tale iudicium.
edera. generatio est uel generatio eorum.
ephea. pulsans uel adherens uel pulsatio aut remissio.
elata. haurientes dominum uel pauperes aut languentes domini.
elcam. egens uel egestas.
ephani. egens uel egestas eorum.
eleth. tabule uel tabulatum uel pauper uel ianua.
elphon. paupertatis uel egenus explorator.
elo. ianua. uel paupertas.
ethi. pauper egenus uel paupertatis egestas.
emas. silens uel tacens. uel silentium
emethiel. uiuorum persequens uel uehemens inuocatus uel fortis ad persequendum aut robustus uel gigantes.
emma. cantat uel iudicium uel silens aut silentium.
emophon. silentium stolidi meroris. eorum
emon. sanguineus meror uel sufficiens iniquitas
emonium. sanguinis meroris uel sufficiens iniquitas
enaba. iudicium fecit uel iudicum afferens.
ennaba. idem.
enabada. canticum puri uel silentium fructuum.
erben. loquens uel filius generationis.
erbeus. loquitur. uel generatus.
erthon. loquela percutiens uel generatio passionis.
elam. fortis elefantis. uel fortitudo elefantis
ellam. fortis dignitas uel pinguedo eleuationis
ieth. ..., uel iniectio uel pedes aut calcatio.
elon. fortis papilla. uel calcauit eam stio hebri de pinguedo in tempore. aut est. i. fauilla holocaustorum
ethel. agnoscant dominum uel agnoscitur deus.

iabolus. defluens uel deorsum grece aut deorsum criminator uel clausus in ergastulo.
iephanes. illuminans uel dilucidum.
iama. consuetudines dilatans uel egestationis certo
iapsalma. precantatio uel species sancti testimonii. siue amen. uel fiat. quod semper uoce dicitur.
ibon. sufficiens ad intellectum uel habundante intelligens.
ibongad. sufficiens ad intellectum temporis uel habundantes intelligentie aceruus uel lacus ... C iudicium istud o
ienaon. sufficiens est dolor. uel sufficiens est meror aut sufficientia murmurationis eorum aut sufficientia iniquitatis eorum.
imona. sublimitas uel status mirans. tua causa uel o
ines. iudicauit. uel cause ...
iotilus. diiudicans uel uehement fugiens.
iolchon. pulsi ad tegendum. uel pulsi contegentes se aut gemini castores.
iolchones. pulsate contegite. uel pulsate ad tegendum.
iolpolis. abiciens uel abiectio.
ioncepes. speciosus est illius. uel decor insaniens.
isan. fortis elefantis uel fortitudo elefantis.
isou. ciuis uel pinguedo uel fortis papilla uel calcatio est.
isme. ad ornamentum uel ornamentum.
ius. querere uel uigere.

oph. quinos uel sollicitus aut sollicitudo.
odatim. patruus uel patrueles.
odan. patruus eius est. uel patruelis domino est.
ohoc. in os uel mortuus uel sollicitus aut sollicitudo.
omim. uiuus uel ruffor uel calcatus.
omna. silens uel silentium.
on. iudicium uel iudicator.
or. natiuitas uel generatio.
oram. generationis prosperos uel generatio prosperorum.
orchas. campus damulla.
orda. natiuitas uel generatio desiderabilis.
orunim. generationis excelse uel generatio exaltata.
orar. genitus timor uel generationis medicamentum.
ormin. generationis excelse uel generationum exaltatio. uel eleuatus.
orchapheth. uarietas aduenientes luminis aut generatio praeualens.
osethems. calcatio lapida uel timori formidans
othaim. parebit in uirtute eorum uel sufficiens defectio aut sufficientia defectionis.

uoi. solitarius. uel fratrueles.
ur. decus uel pulcritudo.
urt. decorans dominum uel pulcritudo domini.
urna. tacens tacitum uel gaudium in leticia.

Duiach. loquar. ł loquens ł loquens iste qui loquitur tibi.
Duiam. pulchritudo ł loquela. ł loquens ipse aut pulchritudo eorum.
Duisim. generis pacifica ł generationis pacificantis.

Ebal. uallis uetus ł uetus uorago ł uallis defluens ł aceruus lapidum.
Ebiona. transiens ł transitio ł transcendens a bidgsio (?).
Ebrona. incantator ł incantatio. ł coniugium aut uisio spiritus. Contra transgressio mea.
Ebron. transiens in ł transitio mea ł transcendens in.
Ebronite. transeuntes me. etc.
Ebroni. incantator iste ł incantatio mea. ł coniugium meum aut uisio spiritus.
Ebronitos. incantatores mei. etc. ł coniugati mei ł uidentes si me.

Edada. ornata ł uoluptuosa.
Edema. uoluptas est ł deliciose ornata.
Edemim. uoluptates deliciose ł ornata diuitiis.
Eden. uoluptas ł ornatus ł deliciositer pulchre uoluptas ł ornatus pulcher aut diuitie pulchritudinis.
Edema. plena delicie pulcre uoluptas ł ornatus pulcher aut diuicie pulchritudinis.
Eder. uoluptas insignis ł ornatus pulcher ł diuicie effuse aut deliciose resurgentis.
Edes. delicias tollens ł uoluptuosa plasmatio.
Edissa. delicata mulier ł uoluptuosa assumptio.
Edna. uoluptuosa pulchra ł ornamentis pulchritudinis.
Edias. ornamentum tollens ł diuiciosa plasmatio ł delicatus spiritus aut uoluptuosus coluber.
Edom. rufus ł fuluus ł terrenus a sanguine.
Edoma. rufa ł terrena ł rubens aut sanguinea.
Edra. mundatio pascat me ł mundatio pastus mei.
Edraim. mutatio melorum ł uanitas pessimorum ł pastorum defensio a mundatio uel plorum eorum.

Effraim. crescens ł auctus ł augmentum a fertilitas.
Effraimite. augentes ł aucti ł fertiles ł crescentes.
Effrata. uidens ł frugifera ł similis a puluerulenta.
Effrem. auctus ł crescens ł similis aut fecundus.
Effeta. adaperire ł aptus sis.

Efron. puluis meroris ł puluis eius ł puluis eorum aut uisio eorum. iniquitatum contra dissolutis in.
Effra. mensura ł effundens ł resolutus a resolutione.
Epha. mensura mea ł defectio mea ł effundens me.
Ephrathah. desolatio tribulationis ł effusio tribulationis consummatur (?)
Ephra. uidens ł frugifera ł similis aut puluerulenta.
Efrata. similis ł frugifera ł uidentes ł puluerulenta.
Efreus. effundens decorem ł dissoluens imaginem.
Epher. mensura consurgens ł effusus uigilans ł solutus pelliceus ut dissolutio. Contra uarietatem.
Efrem. effusio uigiliarum ł mensure consurgentes uel desoluta pellicea aut resoluentes conem.
Efermessa. mensura effundens uariarum ł omnis (?)
Efesum. consilium meum ł anima mea ł finis eorum ł uoluptas mea in ea. Contra ł consiliatores mei.
Efesu. uoluptas mea in ea ł anima mea in ea ł finis ei.
Ephetre. fecunditas ł augmentatio.
Ephi. mensura trium modiorum ł tres modii mensure.
Ephot. superindumentum ł superhumerale.
Ephseba. fortitudinis ł uoluptas mea in ea.

Egbathan. solemne mandatum ł humile ł leta domus uotiue. Contra totius uotis assumpte.
Egbatanis. solempne mandatum humile ł leta.
Egeus. letus ł solempnis.
Egiptus. tenebre ł angustia ł tribulatio coangustans ł tribulationis coangustatio.
Egiptiacus. tenebrosus etc.
Egla. uitula ł rotunda ł solempnis ł festiuitas ipsa est Michol uxor dauid que genuit etc.
Eglaim. cum pro occubuit ciuitas contra.
Eglam. uitule ł iuuencle ł solempne eius aut festiuitas.
Eglon. uitulus meroris ł iuuencula iniquitatis ł solempne mutuum aut festiuitas meroris.

Ela. maledicam ł ipse ł terebintus aut arbuscula.
Elaath. ad sol ł ad solitudinem ł ad uentum ł maledictio.
Elada. dei fines ł dei testimonium ł malledictio fortis a terebintus de dabir.
Elade. ad signum ł ad sententiam ł laus summus a deo sancta. Significatio in monte in tempore super heme. Contra testimonium.
Elate. ascensio ł ad ascensum ł dei summus a maledicto.
Elam. orbis ł seculi ł positus aut super luminare.

Elabi. vestibulum quod operatio vel despiciens quod oppositum.
Elas. accedens spiritus vel faciens operationem vel plasmatio.
Elasa. opera vel ad faciendum vel domini sustollens quod dei
Ellasar. huius separans et hic separatio vel domini declinans aut dei declinatio.
Elasar. laudans cantem vel laudans cantatum vel laus aut laudans plasmatione cantantes
Elath. virum vel virtus vel solitarius aut solitudo.
Elath. aulones vel terebinthus vel deo peccans aut malo dictus ipse potior. dei noua vetustarius.
Elanc. applicans vel prostratio vel applicabit vel plorans.
Elbon. deo fortis vel robustus fortitudine
Elchana. possessio vel testimonium eorum vel consurgit.
Elchath. potatio vel potentia vel potatio spiritus aut potentia potentis.
Elchele. advocatio vel advocata.
Elchelem. advocans vel advocatus.
Elchesi. advocatus meus vel advocatio mea.
Eldaa. ad scientiam vel de scientia.
Eleale. ascensio vel ad ascensionem. ecclesiastice.
Eleamam. dei mei decor vel dei mei pulcritudo.
Eleazar. deus meus adiutor vel dei mei adiutorium.
Eleazar. deus meus adiutor ostendit vel deus meus adiuvans.
Eleb. deus pater vel dei mei paternitas.
Eleph. portio vel portiuncula.
Elephite. portiuncule vel portiones.
Elec. tendentes vel ascensionis vel ascendens vel ascensio.
Elel. laudans vel laudatio
Elem. postes vel scala vel vestibulum quod lumen luminare eorum.
Elema. postis est vel scala est vel deo casus aut domini accipiter.
Elemon. sancta dei vel ascensionis paternitas ei.
Elenon. dominatus gravis vel gravior.
Eleon. dominatus vel ad laborantes. ipse est mons oliveti.
Elesa. ad insulam vel ad faciendum vel sustollens domini aut dei plasmatio.
Eleuther. lectum ornans vel exercitum cohabitatio.
Eliab. deus meus pater vel dei mei paternitas.
Eliaba. vana absconsio vel nebula abscondit vel deus meus pater meus aut dei mei paternitas ei.
Eliachim. deus meus resuscitavit vel deus meus super eorum
Eliada. deus meus cognovit vel deus meus audiet vel dei mei servus aut dei mei testimonium.
Eliadam. deus meus cognovit vel deus audiet eos vel deus meus suscitator eorum.
Eliade. deus meus cognovit. aut deus meus audiet. quod dei mei servus vel dei mei testimonium
Eliam. deus meus populi vel dei mei populus vel deus meus virtutis aut deus meus nunccius eorum.
Eliasil. dei mei scientiam incidens vel deus meus plasmationem construens
Eliatha. deus meus tu vel deus meus veniens vel deo meo signans. aut dei mei tempus.
Eliaham. deo meo colens vel dei mei callidus vel deo meo surgens aut dei mei nectit
Elicu. vestibula vel maledicti vel postes quod lumen luminaria.
Elida. deus meus novit aut scientia dei mei.
Elidad. dei mei patruus vel deus meus patruus.
Eliebe. deus meus sicut ipse est. vel deus meus sicut ipsum vivere. vel deus meus novit susceptores. vel deus meus non sapientie.
Eliefalet. deus meus cum singularis vel deus meus singularis auctor vel deus meus sic portionem quod deus meus non percussit.
Eliezer. deus meus fortis vel deus meus adiutor vel deus meus separans aut dei mei solicitatio.
Eliphal. deus meus mirabilis vel dei mei miraculum
Eliphaleth. deus meus dividens vel dei mei dono. vel deus meus mirabiliter liberans pondos.
Eliam. dei mei populus vel dei mei congregatio.
Eliamam. deus meus donans. vel deus meus donans vel deo meo donante aut deo meo donante
Elimas. singulariter faciens vel ad singularitatem ignoscens.
Elimelech. ad regem vel ad principem vel dei regnum vel deus meus regnatum.
Elion. excelsus vel sublimitas vel dei dolor quod tristis dei.
Elienai. sublimis vinea aut excelsus deuorator.
Elioeb. dei mei hiems. aut dei mei tempestas.
Elisa. ad insulam vel dei mei salvatio.
Elizabeth. dei mei septima vel deus meus cognovit. vel dei mei iuramentum. vel dei mei saturitas.
Eliaph. dei mei specula vel deus meus speculator vel deus meus abscondens. vel dei mei absconsio.
Eliaph. dei mei labium vel dei mei ministerium vel dei mei speculator aut dei mei ministerium fluens
Eliahe. dei mei lectus. vel deus meus descendere.
Eliama. deus meus adivvit. vel dei mei audacia.
Elisamie. deus meus adivvit. vel deus meus glorificavit.
Elizar. dei mei princeps. vel dei mei velamen vel pater meus

fortis. aut pater meus coangustans.
Elise. dei mei salus vel dei mei protectio.
Eliseth. dei mei salus. vel de meis heth est. et dicitur meus sal
vans vitam aut de meis salvans pavidos.
Elisua. dei mei salus vel dei mei protectio.
Elisur. idem. fortis. a patre meo coangustans me
Elisem. deo meo nomen vel deo meo consul vel pater meus
Eliud. deus meus dominus vel deus meus iste.
Elmadan. dei mei mensura vel dei mei eminatio
Elimelech. dei regnum vel deus regnator.
Elmodad. dei mensura vel ad mensuram est preparata.
Elmodab. de regno vel dei nativitas
Elnon. conspiciens vel conspicit. Chu-
Elnoam. ablatam corporis palatas vel corporis oblivio
Elnon. locus ille sum hic aut conspiciens me.
Elnatan. adventus vel adiectio vel additione a dei donatio.
Elnathan. dei donatio vel deo datus.
Elo. deus vel deitas vel gentium est aut gentium eorum.
Elompharra. finem institutum vel opus eorum.
Eloi. deus meus vel deitas mea.
Eloim. deus eius vel deitas eorum.
Elom. gentium fortitudinis vel gentium fortitudine.
Elon. quercus vel robustus vel tecto quasi genus fortitudo.
Eloth. auctatio vel avectus signum vel domini mens a capellis.
Elathva. vana abscisio vel nequam vanitas
Elcete. proferentis vel prolatio.
Eltheran. protulit vel prolatio eorum.
Eltheckem. proferens fontem vel prolatio oculi.
Eltholech. nativitas vel ad nativitatem.
Eluan. exaltatus vel exaltatio.
Elud. gloriabitur vel accipiens gloriam. .a.
Eluil. dei tollens vel domini pruriens. c
b

Emach. vallis vel profundum. item
Emachim. valles vel divina profunditates.
Emachiel. vel profunditas dei. Cor eorum.
Eman. callidus vel accipiens vel calor eorum a fortitu
Emath. formidans eos vel accepto eorum vel indignans
rigide vel indignatio rigidus.
Emathi. formido eorum vel accipiens eos vel indignans rigi
de vel indignatio rigida.
Emaus. mater festinans vel desiderium consilii.
Emanaus. mater eorum vel desiderium eorum.

Emanuel. nobiscum deus vel nobiscum divinitas
Emisur. mater festinans vel desiderium consilii.
Emethasir. vallis convenientis vel vallis consilii.
Emmech. cubitum vel limo vel limocinatis vel limocinatio.
Emmi. genitus vel ipse sum dolendi aut tribulet.
Emmim. idem.
Emona. calore est vel accipiens eum.
Emor. asinus vel asinus vel loquens vel amaricans.
Emorim. asinus vel loquentes aut amaricantes.
Emorith. mons lux mea vel ascendant delubrum.

En. fons vel oculus. Catulus residens.
Ena. Ecce isti sunt. vel ecce oculus vel fons eius vel oculus eius.
Enach. fortis vel potens vel gigans a tribulatione.
Enachim. fortes vel potentes sunt gigantum a tribulatione.
Enada. fons acuit vel oculi commutatio vel fons sustinet a-
Enadda. idem.
Enabod. fons spontaneus vel oculus voluntarius.
Enaddan. oculus iudicans vel fons iudicii.
Enagalim. fons vitulorum a oculus vitulorum.
Enan. fons eius vel oculus eius.
Enaim. ecce hi sunt. vel ecce isti oculi vel fons eorum.
Enam. nubes. vel ecce hi sunt vel fontes eorum a oculi eorum.
Enarath. Ecce concepit. vel ecce conceptio a donationis eorum.
Enatha. ad dantem vel deo dante vel fons datus est a oculus.
Enathan. dans gratiam vel datum gratia vel fons gratie vel fons
vanitatis iniquus aut oculus datus vanitatis.
Encenia. renovata dedicatio vel renovata aedificatio
Endad. fons solitarius vel oculus simplex.
Endor. fons generationis vel oculus nativitatis.
.a. Eneas. pauper vel vel respondens vel responsio.
c Engaddi. fons edi vel oculus temptationis. fortitudinis.
b Enean. hi isti vel ecce hi sunt. Circumlationis.
Engalim. fons innuendi vel oculus circulorum vel fons
Engannim. fons ortorum vel oculus electionis eorum.
Enihel. gratia mea deus vel gratia mea dei. Cum deo ambulans.
Enoch. dedicavit vel dedicatio vel consecrans a cado ambulans.
Enochim. dedicantes vel deo iuvantur vel consecrantes a-
Enom. Ecce illi. vel ecce hi sunt vel fons robustus vel oculus
Enon. circulus montis vel oculus motionis vel fons illius.
Enos. homo vel desperatus vel invocans a violentia.
Enremmon. fons congregans vel oculus voluntatis. a
Ensamel. fons solis vel oculus inundans in illius.

Ceudāt.

S aphirat. ostendit t augens t frugifera ā eīus inest.
S ardion. t rubeus frugiferum t facidus ā te
S ardonix. frugifer t fecundus t fit a fe
S arepta. sup lucrū t sup lugentia.
S arion. sup cantum t sup cantantes.
S arnethon. sup induc t sup indumenta.

T an. mandatum t mandatum. [illegible]
T abeel. [illegible]
T abith. vigil vita t cedus paruus
T aphat. lapis t lapideus. [illegible] gloria.
T arach. ebrietas t solitudine. [illegible]
T emath. anatha [illegible] t anatha [illegible] a [illegible]
T eman. auferentes t ablatio t anatha [illegible] auto-
T emen. anathema [illegible] t anathematizant morem.
T ohou. dolor t dolor t [illegible] coram [illegible] dolor.
T iran. confirmans t curans t [illegible] aut pla
ceans consortes. [illegible] fortitudinis.
T eliim. ignis in eo t ignis in eis.
T eham. confirmatio t [illegible] t [illegible]
T ehym. voluntas mortis t [illegible]
T amnia. [illegible] t [illegible] mea.
T armentum [illegible] t [illegible].
T aon. voluntas [illegible] t [illegible].
T ahongab. voluntas t [illegible] t fortis opo a
[illegible] confortatio [illegible].
T ar. [illegible] t [illegible].
T au. [illegible] t [illegible] lapidum.
T ibal. ignis matutinus t ignea matutina [illegible].
T ibari. ignis in eo t ignis meus.
T eben. venturus t flatus t ignis [illegible] a ignis [illegible].
T hon. flatus mortis t cingulum [illegible]. [illegible].
T ha. [illegible] t [illegible] [illegible]. [illegible].
T habboth. ne gloria a tenditur gloria t ne gloria aut
T hohani. [illegible] t [illegible] habitantes [illegible].
T h. botrus t ignis [illegible] t totus ignis aut [illegible] ignis.
T eda. [illegible] t [illegible].
T od. [illegible] t [illegible]. [illegible] meum
T oo. [illegible] t [illegible] t ignis [illegible] aut ignis
T obias. adiutor t [illegible] suus [illegible] aut [illegible]
matutina. [illegible].
T onlon. [illegible] dei t [illegible] mea deus [illegible].
T orin. [illegible] t [illegible]

S ibeon. cingulum [illegible] t cogitatio mortis.
S el. [illegible] t [illegible]
S ile. [illegible] t [illegible].
S ilvan. [illegible] t [illegible] appropinquans est.
S enir. gemma t electrum.
S er. plasma t electio. [illegible] plasmatio laboriosa.
S pheta. [illegible] t plasmo regionis.
S ir. [illegible] t [illegible] [illegible] laborat
S inona. [illegible] t [illegible].
S ina. [illegible] t [illegible] t [illegible] aut [illegible]
S inai. indigena t orientalis. [illegible] [illegible] [illegible]
S inel. [illegible] a deo t [illegible] dei.
S iom. sagittam videns t sagittam visionis t
S iom. [illegible] t [illegible] t [illegible] a [illegible]
[illegible] iudicia. [illegible] iudicia.
S ionite. [illegible] t [illegible] t [illegible] t [illegible]
S tha. ignis t cogitatio.
S thama. ignis manens t cogitatio doloris.
S tamo. idem.
S tamoba. ignis manens ei t cogitatio doloris.
S tahel. ignis gemitum t ignis [illegible].
S taholite. ignes [illegible] t ignes [illegible].
S tahome. cogitans dolorem t cogitatio doloris.
S thant. ignis [illegible] t ignis [illegible]
S thomitra. cogitans t cogitatio t [illegible] t [illegible].
S themohe. [illegible] t [illegible]
S themo. ignis [illegible] t cogitatio doloris.
S thon. ignis [illegible] t cogitatio [illegible].
S thar. robustus [illegible] t protectio mea.
S thia. fortis [illegible] t protectio [illegible]. [illegible].
S thalon. incunabula [illegible] t [illegible] [illegible].
S tham. fortis t robustus t fortis [illegible] a protectio [illegible].
S than. [illegible] t [illegible] t fortis [illegible] a [illegible].
S thanim. robusti t robustior t fortes [illegible] aut
S thael. robustus deo t protectio dei. [illegible].
S thema. [illegible] t lugens t [illegible] aut [illegible].
S ther. formido t [illegible].
S theus. stupens t formidans t stupor a formido.
S thy. t timuerunt t stupor a obstupuerunt.
S thim. protectio aut fortitudo aut fortis [illegible] aut
S thiopia. caligo t tenebre.
S thiopes. caliginosi t tenebrosi.
S thimea. robustus deo t fortitudo dei.

Vua. uel uita ł calamitas. aut nostrum inuenturum.
Vbolus. cohitator ł cohitatio.
Vehodia. confitentes dominum. ł apprehensio domini.
Vdh. gladium ł accipiens gladium.
Veh. est ł desiderat ł desiderans aut desiderium.
Veigeth. torcular pessimum ł fera consilio.
Veus. ferus ł pessimus. ł ferox a lapide colligitur.
Vei. plus. Cauit de cinere ueniens.
Vsrata. fruges ł puluulenta ł requiem uidens.
Vsrates. crescentes ł frugifer ł humi ł pulueulent.
Vi. ue tibi ł calamitas tua. Cinerum.
Vth. fetales ł fetores. ł desiderauit ł desiderium.
Vil. stultus ł insipiens.
Vila. tollens ł parturiens ł stolis aurea fuit.
Vilat. idem. Consumptum.
Vilmerodach. stulte amaris ł insipiens amaricans.
Vim. iniqui ł iniquitas. ł ue est a calamitas eorum.
Vmons. ornans uitam nostram ł consilii gratia eius.
Viuite. ornans ł ornamentum. Clestorum.
Vpator. ornatos separans ł confusos separatos.
Vstrachites. crescens ł frugifer ł humi a pluuiles.
Vpolemus. ornans ore consilios ł consilium ora mat.
Vudrihon. ducum insimul ł confusum decorum.
Vthiles. amentes ł insultans. Grece a fortunas dicitur.
Vchitus. idem.
leta domus uel possessor.
Xbathaneus. solempne mandatum humile est.
Xthalis. mite petentes ł mitis gressio.

Zeba. ł populus ł humilitas mea.
Zabai. ł populus meus ł humilitas mea.
Zabo. uidens ł uisio.
Zazon. uidens sursum ł uidens in superioribus.
Zead. uidens iuuentem ł fortis testificator.
Zera. auxilium ł confortatio.
Zechias. auxilium domini ł confortauit me dominus.
Zechiel. auxilium dei ł confortauit me deus.
Zel. uidens deum ł fortitudo dei. Cauxiliator a deo.
Zion. uidens dolorem ł uidens iniquitatem.
Zin. scientiam uigilans ł fortitudo uigiliae.
Zamel. semen dei ł arbitrium dei. a auxilium dei. aut.
Zian. seminans in ł arbitrium meum.
Ziantes. auxilium meum ł seminator meus.

Zeras. aspiciens ł disseminator.
Zeriel. semen dei ł auxiliator deus.
Zi. semen meum ł auxiliator meus. Ciuerem.
Zurtham. semen meum longum. ł auxiliator meus.
Zuriel. semen meum deus. ł auxiliator deus meus.
Zio. semen eius. ł arbitrium eius ł auxiliantem eum uel auxiliatus ab eo.

Phace. aperiens. ł eorum assumptio.
Phacee. idem est.
Phaceia. aperiens domino ł os assumens domini.
Phaceias. idem est.
Phaue. aperiente domino ł assumens ei.
Phacud. uisitans ł uisitatio.
Phada. redemptor ł redemptio.
Phadai. redemptus meus ł redemptio mea.
Phadaia. redemptus domino ł redemptio domini.
Phadasur. uallatus ł redemptio fortis. ł redemptus cogitatores aut redemptio arbitrantis. Cangustiatos.
Phadasurie. uallans ł redemptio. fortis ł redemptus.
Phadh. redemptus tempore ł redemptio petenti.
Phadias. redemptus a domino ł redemptio domini.
Phado. redimens eum ł redemptio eius.
Phadon. redimens mentes ł redemptio hereditatum.
Phagiel. occursio dei. ł occurrit mihi deus.
Phagur. beatus ł os pertusum ł occurrit hic a occasione.
Phael. euidens testes ł operarius uite.
Phallachi. saluator meus. ł saluatio mea.
Phallaia. cadens domino. ł occasus domini.
Phalasar. cadens princeps. ł occasus carbonis.
Phaer. cadens gratiam ł ruina pauperum.
Phalcam. cadens ... ł occasus eorum.
Phaloch. diuidens ł diuisus ł diuisit me a domino mea.
Phalel. cadens deo ł occasus dei.
Phalesar. cadente principe ł occasus carbonis.
Phallech. saluans. ł salus ł occasus uite mee.
Phallechi. idem. Cantus salus mea domino.
Phalthasar. cadens princeps ł occasus uincens.
Phalon. cadens merore ł casus iniquitatis. Ca salus mea deo.
Phalonites. cadens murmurans ł casus murmuris.
Phaltin. euadens ł liberatus domini. ł saluat me deus.
Phalthiel. euadens a deo ł liberatus domini ł saluat me deus.

Falu. mirabilis vel admiratio.
Falluite. mirabiles vel admirationes.
Faruel. compungentis domini vel facies dei.
Fara. ferox vel onager aut ferocitas vel ferus. ¶ ma=
Faran. Glacio vel insatiabilis vel onager eius aut ferocitas
Faran. ferus vel onager vel frugifer vel fertas cor.
Farthe. mutatum mutat vel dissipatum eum vel denegatum illum.
Falchonethao. demutavit pensiones vel dissipavit spationes
vel denegavit pensionem aut decipiens spationem.
Fares. ancte vel succisus vel dividens aut divisio vel cor.
Farasim. succisiones aut acumen corporis aut divisiones aut divisio
Faru. hiatus vel hians aut hiante me aut hiatio mea.
Farathon. hiatus meus vel avolatus eius.
Farnath. discessio mea vel iaculus sagittatus.
Fas. dividens vel divisus vel dissipans vel violentus.
Fasei. divisi vel dividentes vel violenti vel dissipantes.
Fasar. palpa vel fodiens aut dissipans aut dissipatio.
Farnath. discessio a me vel iaculus sagittatus.
Faos. violentia vel dissipatio. ¶ Illa sufficient=
Farsandatha. onager humanus domini vel feritas eius
Farsath. onager plenus vel ferocitas praevaricationis.
Farathei. onager plenus vel sensus praevaricationes.
Farsim. sermocinantes vel sermocinatio.
Farnida. feritas iudicii vel confessio iudicantis.
Farue. ferocitas vel concussio.
Farui. ferocitas vel consilii. ¶ tra pascha legitur=
Fasee. transcendens vel transitio vel transgressio vel transgressio.
Fase. transitus vel transiit vel transgrediens pro isto phase nos=
Fasea. transiens eum vel transitus eius.
Fasec. transgrediens eum vel transgressio eius.
Faseth. transgressor vel transgressus vel transgrediens aut angelus
aut transgressio angulum. ¶ Trinque.
Faseda. transgressio viri vel transiens edificatos
Faseron. transiens iudices tenores vel transeundo unctionem.
Fassiha. aspiciens subito vel eius dissipationes.
Fasga. dilatatus vel elatus vel abscisor aut os delicti.
Fasor. transiens montes vel transeundo mancipie.
Fatha. transitus venientis vel transitio venientis.
Fatim. pavor eorum vel aspiciens arbitrantem
Fathra. distinxia domini vel plaga vel aspiciens domini aut opa domini.
Fathia. distinatio eius vel plaga velut cum dominus septentrionis
vel plaga vel meridiana regio.
Fath. idem est.

Fathiel. evadens a domino vel latitudo dei vel aspiciens dei vel aperto dei
Fathmio. adaperiens ex progenitos vel aperto ex progenitor.
Fathuel. evadens a domino vel latitudo dei vel aspiciens deo
vel aperto dei. ¶ Firmat vel buccellam confirmata.
Fathures. decepti calcat vel calcatum decepti vel buccellam
Fau. uicht vel subito vel excitans vel excitatio.
¶ Fe. disciplina vel os ad ore aut enim aut discipula.
Febea. ore edificans vel disciplinae filia.
Fedahel. redemptus domino vel redemptio dei.
¶ Fegor. hians vel oris pellis vel os pellicem aut oris hiatus.
Feldaus. exultabit sicut vel exultatio vernaculi
Felech. ruina vel decidens.
Feleias. salvator domino vel mirificatio dei.
Feleth. exultans vel mirabilis vel mirificatus aut salvatio.
Felethe. exultans eum vel mirabiles eius.
Felethi. salvans me vel mirabilis meus.
Felethia. salvatus a domino vel mirificato domini vel exultabis
dominorum aut mirabilis ¶ nescio quale.
Felethite. exultantes vel salvati vel mirabiles vel mirifi-
cati aut exultantes vel mirificantes. ¶ Cebreum.
Felez. exultans vel salvatus vel mirabilis aut mirificatus.
Felmin. ruinae scire vel timorem eius. Est latinum.
Felmonialmon. iste vel ille locus aut nescio quis. aut
Fellon. cadens merore vel casus iniquitatis.
Fallonites. cadens merentes vel casus inutilis.
Felomon. faciem dei vel faciem meam. Cedit mee.
Felthi. evadens vel liberatus aut salvator meus aut salva
Felchias. evadens a domino vel liberator domini vel salvavit
me deus aut salus mea domini.
Felgon. divites vel dives vel descendens aut descensio.
Fenath. mirus vel tremens.
Fenador. consilia generatio vel consilio generationis sui hostis per-
fectorum vel disciplina mentium.
Fenenna. consilia vel consilio.
Fenes? vitis vel abiiciet.
Fenud. disciplina accidentium vel disciplina accidentium eorum.
Feor. os iracundiae vel disciplina lucis.
Fereus. separatio vel discernendo aut separans aut discernunt
Ferezei. separantes vel discernentes vel separator vel discernentes.
Feros. dissipans vel violentus vel dissipatio vel violentia.
Fesim. violentiae angustiae vel dissipatio arbitrantis.
Fete. terminus vel transeuntes aut os aut oris florens.
Fette. idem est.

E elgan. dolatio. t pastio. t oris mutti aut onis mili.
E elor. os nigri. t vitor. scitie. t laqueus fortis qui discipli
na angustie. Turbolentu ebraice significatur.
E esdrus. ore iustior. t os multitudinis t dilatatum.
E elim. os arbitri t laqueus angustie q hanis robustus q
disciplina d'cretionis. Cumulus.
E ech. apiens t aptio. Cumulus sub consolatio.
E etha. apte t aptie t apiens eum aut aptio eius.
E ethesie. obdens t disrumpiens. t os inclinans t liberi
E ethera. apiens dominum. t aptio dni. Cumulus.
E ethmoab. apiens ex patre generatos t aptio de patre gen
E ethora. os turturis t ore explorans t vitella lu
E ethios. dissolvens mensuram t dissolutio mensure.
E ethiom. dissolvens mensuram eius t dissolutio mensure eorum.
E ethuel. apiens dei t latitudo dei. Cumulus disciplina dei.
E ethusim. apiens eius t latitudo eorum.
E eziel. os meum deus t os meum dei t os confirmatio.
E ezelite. ora mea dei t ora mea deus t ora confirma
tio deo aut ora disciplinarum.

E tahnoth. cor nobilium t cor nobilitatis eorum.
E tehol. omne t os omnium. flagellatum.
E temnon. cor meum. t cor eorum aut commotio aut os
E tgelus. conversus t occurrens. adhesione domini
E tiladelphia. salvans hereditatem dno. t salvans
E tilarhel. declinans principem t declinatio principis seorum.
E tgelus. os principis. t os principum. seorum qui pauperis
E tlemonem. mire donatus t mira donatio. t os pauper
E tleneus declinans t declinatio. t os in eum q eno mea.
E tlippus os lampadis t os manuum. ymina poculi.
E tlippi os manuum t os lampadarum. ymina poculi.
E tlipenses. ora manuum t ora lampadarum.
E tlistea. tendit t cadens potatione t ruina duplex
E tlistim. condetur t cadentes potione t ruina duplex.
E tlogus. ore papiri t os meum et in ore.
E tlechor. cadentis virga t casus lenti. sanguineum.
E tinees ore pe t ori pecus t ori tenuitas q ori pepecit.
E tinees. os mutum t os silens t os requiescens t ori
E tinon. os meum mutile t os meum nepotum. ab oris
non ab osse. commotio domini.
E tindia. os tonans t ori sonitus t ori nostri dni q
E tison. caritas t os puelle t os mutatum t oris mutatio.
E tithon. subito t subitaneus t os abissi t os profunditatis.

E tithona. subito t subitanea t os abissi. mutans profunditas.
E tithomissa. subito t de peta.
E tigia. scindens pectora t scissio pectorum.
E tigius. idem est.
E tigenses. scindentes pectora t scissiones pectorum.

E tiethern. evidens t ocidens me t operatus ex tormentis me.
E eterech. idem est.
E otosin. vastatio t fortis redemptio.
E otten. ore edificans. t discipline filius.
E ogor. irritans t irritatus. t os pellium q os pellium.
E oha. lux. adiubenti loci t turbans sui sonitus q superbo.
E on. evidens t operatus.
E oratha. fer tipsi t patrones fervitatis.
E orthonim. ordo perfecte glorie t ordo prior t glorie.
E ortimatus. ardens prius. t prefectio dominus.
E osech. oblatio mite t ablatio pavoris aptionum.
E olga. oblatio t ablatio. t os mutum t os vitium.
E oltiol. his declinans dni t his declinatio dei. his adiubui

E utha. labia eius t inducte eos. t indumenta eorum
q declinatio eorum. eorum vel ipsa. scilicet pl. in relatis.
E ul. adorens t t adio. t cadens aut ruina.
E urim. os meum. t os tri. ab ore in ab osse.
E urinel. os meum t os meum dei.
E ur. fors t ruina.
E ura. frugifer t lagunc la. q forcei q ruina.
E urim. fortium t ruinarum t fors eorum t ruina eorum.
E uth. labia t iounce t indumentum. q declinatio eorum.
E uriel. declinans t declinatio eorum dei.
E utinam. om declinatio t os inclinans q dissolutis.

Gaa. vallis eius t vallis eorum.
Gaab. abiciens intrinsecus t revelata testificatio.
Gael. abiectio t revelatio.
Gaela. abiciens eum t revelatio eius.
Gaam. abiciens ipsos t revelatio ipsos t vallis eorum q vallis
estuans eos.
Gaas. commota t commotio.
Gaasim. commota tempestas t commotio.
Gaba. vallis t proclivum.
Gabaa. vallis eius. t proclivum est.

G abaath. vallis patris. vel vallis patruelis. aut vallis vel
[illegible] aut procliuum servientis.
G abaad. vallis patrum. vel procliuum spiritale.
G aba. vallis patris. vel vallis patris mea vel procliuum meum.
G abar. vallis alta. vel procliuum sublime.
G abaon. vallis mestitie. vel procliuum iniquitatis.
G abaonite. valles mestitie. vel procliues iniquitate.
G abaath. sepes colonum. vel sepibus aut in colonum.
G abatha. collis altus. vel procliuum sublime.
G abathite. colles alti. vel proclivia sublimia.
G abathon. colles mestitie vel sublimitas eorum.
G abee. collis sublimis vel collis sublimium.
G abolus. vallis eius festinans vel collis domini consilii.
G abri. vir. vel inveniens vel fortis.
G abil. altitudo confusionis. vel alta confusio.
G abi. terra allophylorum vel terra transfusorum.
G abriel. virtus mea deus vel fortitudo dei vel fortitudo
mea aut confortatio mea deus.
G adiram. sublimitas vel celsitudo.
G ad. succumbulus latro vel accinctus latrunculus.
G ad. temptatio vel in eventu vel felicitas aut fortuna.
G adite. temptati vel fortunati vel felices aut eventales.
G adite. succincti latrones vel accincti latrunculi.
G ada. temptatio vel accinctio.
G adam. temptatio populi vel accinctio eius.
G adel. hedus dei. vel temptatio dei.
G aer. umor. vel lepes.
G aera. umor eius. vel lepes eius. vel temptatio mea.
G aerite. tumor. vel macie.
G aaoth. sepes [illegible] vel in spiritale
G adog. consilio vel accinctio vel multitudo aut expedite.
G addi. hedus meus vel accinctio mea vel accinctus meus aut
G addite. hedi mei vel accinctiones mee vel accinctus
mei aut temptationes mee.
G adiel. temptans me deus vel accinctio vita dei.
G adielite. temptati dei vel accincti dei.
G adis. accinctus eius vel temptatio aliorum.
G adi. accinctio vel temptatio iracundie.
G aher. vorago contingentis vel devoratio viventis
G ai. vallis vel precipitio vel devorans
G al. exultans vel exultatio.
G al. vallis vel collis vel devorans.
G aloth. exultantes. aut exultatio pernicies.

G aash. vallis vel colles vel vorago eius aut devorationes
G aas. mobilis vel commotus vel vallis eius aut descensionis
G al. acervus vel involucio.
G ala. tumultus vel acervus testimonii aut transmigran-
tes testes. aut transmigratio testium.
G aladithe. tumuli testis. vel acervus testimoniorum vel
testes transmigrantes. aut testium transmigrationes.
G aladat. tenens [illegible] vel [illegible] sola.
G aladithi. victorie aque vel possessiones aque.
G alal. volutabrum vel volutatio
G alali. volutabra vel volutationes vel volutabrum
meum. aut volutatio mea. re-
G alali. volutabrum multum vel volutatio devorato-
G alathamatin. aqua possessa vel aque possessio.
G alathia. magnifica vel exultatio vel transmigratio aut
transmeatio. Caput transmigrationis.
G alathe. magnifica vel exultans vel transmeantes.
G aleteues. idem. Caput involucre.
G algala. rota eius vel revelatio sive volutabrum.
G algali. rota mea vel revelatio assumptionis.
G alilea. rota vel volubilis vel transmeans vel transmigratio.
G alilee. volubiles vel rotati vel transmeantes. aut
transmigrationem facientes.
G alim. acervus lapidum vel loco passa. et temporis.
G aliloth. revelationes vel transmigrationes vel revelatio
temporis vel transmigrationes venientis.
G allia. transferentes vel translata. aut transferens.
G allim. inundatio vel revelatio vel transferens eos aut
transmigratio eorum.
G allion. transferens iniquitate vel fusio mutui.
G amaliat. redditio domini. vel retribuet me deus.
G amaliel. idem sonat.
G amarias. retributio domini. vel retribuet me dominus.
G an. ortus. vel elatio.
G am. ortus mei vel plures elatio irrigata.
G aum. mors vel elationes. Cam vallis commota
G aon. vallis eius vel vallis commota. vel vallis estuans
G ara. ruminans vel peregrini.
G areb. habitet vel incolatus [illegible]. aut incolatus [illegible].
G arab. idem est.
G areth. alienum decisionis. vel aliena decisio.
G arzim. advena vel advena eius aut divisiones
precisio eorum.

G arim. dño. l. abscisio.
G arim. alienus diffe. l. incolatus humilitatis.
G atha. expectauit l. commotio subita.
G athan. tangentes istum. l. tangentes uel tractatus
ridentis. aut risus tangentium. Ezonem.
G athec. torcular uidens tempus l. accola explorant.
G atheron. torcular uidens dolorem. Egre.
G atheronite. torcular uidentes tempus. l. accole
explorantes possessionem. Beflom. Euoluto eius.
G alon. uolutabrum. l. uolutio l. inuolucrum est. l. in.
G elabar. robustus filius. l. fortis filii. Ebor.
G azan. nux. l. amygdala. l. robustus domo. fortis.
G azaza. dirrecta eius l. pressio eius.
G azarel. dirrectus uir. l. preciosus assumptionis.
G azec. arca dei. l. fortitudo dei.
G azei. robusti mei. l. fortes eius.
G azereles. idem. Caut. ordinatio eius.
G azem. roborans eos. l. fortitudo eorum.
G azer. Robuste consurgens. l. fortis uigilans.
G azera. Robustus consurgit. l. fortis uigilia est.
G azer. preceptus. l. diuersus. l. presso a. dño.
G azeia. dirrectus eum l. pressio eius. l. ordinans est.
G epec tonsor. l. tonsio. Ipse est nabal carmelus
cuius uxorem accepit dd.

G ela. uallis l. precliuium Expriminantes.
G ebel. precipitium. l. deficiens. l. uallis uetus. a uorago.
G elber. fodiens. l. effusio filiorum.
G ebeheth. uallis fortitudinis. l. collis testimoniorum.
G edeon. uallis mestitie. l. collis merentium.
G ebin. fossa. l. bellatio.
G ebim. fosse. l. bellationes.
G ebroth. lucta. l. caverna. l. pulvis. uel sunt libri.
G edel. accinctus deo. l. gratia dei.
G eddel. temptatio dei. l. accinctus dei.
G edelatt. magnificans dñm. l. magnificat dño.
G edeon. circuiens in utero. l. temptatio iniquitatis. aut
temptatio humilitatis fine.
G edera. sepes. l. maceria.
G eddi. temptatus. l. accinctio.
G edmuel. accinctio dei. l. deo fortunatus.
G eddo. accinctio. l. temptatio.
G eddon. accedens. l. applicans a tempore a maceria.

G edon. accessus meus. l. applicatio mea. aut sepes
mea. aut maceriarum mearum. Clamoruni timens.
G edud. latrunculus. l. expeditus sui accinctio.
G edur. sepes ignea. l. maceria incidens.
G ethenna. uallis hinnom. l. uallis gratuita. aut de
ualle est. l. uallis tristitie.
G elboe. uolutatio. l. decursus. quod est pluens aut
decursus pluuiarum. Clamare indices.
G elon. migrans l. migratio. Eritudo.
G elonites. transmigrans. l. transmigratus.
G emasim. uallis salsa. l. uallis salis a mare. aut ama.
G emalites. ualles salse. l. ualles salis. l. mare.
G emela. uallis salis. l. ualli salis.
G amuel. merces dei. l. amaricans dñm.
G enuazar. ortus principum. l. natiuitatis initium.
G enebath. ortus filius. l. principium filiorum.
G enesar. ortus. l. principium a nascitatis.
G enezareth. idem.
G enuens. ortus generis. l. principium mortis.
G ethonortus. Resedes. l. principium humilitatis.
G era. pecus l. precaptum.
G era. incola. l. peregrinus sic uicinas a incolatu.
G era. incolatus l. peregrinatio.
G erara. incolatus. uisio. l. ruminatio.
G erarii. aduene propinquantes.
G erasem. suburbanum. l. incolorum. l. incole uice.
G erem. incole. l. peregrini. l. coll. eorum. l. recepta eorum.
G ergeseus. appropinquans aduena colonum eiciens.
l. colonum applicans aut colone applicatio.
G eran. Ruminans dño. l. peregrinus dñi.
G erihel. Ruminans deo l. peregrinus dei.
G erimoth. timens mortem l. metuens altitudinem.
Complens numerum.
G erimanus. Ruminatus quod consilium quod peregrinus.
G eron. accola mutis. l. ruminans iniquitatem.
G ersan. aduena alienus. l. profugus a interior.
G ersanite. idem.
G ersia. aduena dñi. l. alienus dño.
G erson. aduena mortis. i. terreno mea.
G ersoni. idem.
G ersonite. aduene. i. terreno eorum.
G esura. peregrinus l. incolatus. l. ruminans a ruminatio.
G esia. Incolatus l. Ruminatio.

Gerothi. incole l' intuitates.
Gethaim. defluentes l' sedentes in ipsis sive ipsi despicientes aut ipsi sedentes in ipsis.
Gessen. terra completa l' umbra veniens que appropinquat plantationi eorum.
Gesemani. vallis pinguis l' vallis pinguedinum.
Geson. applicans lumen tibi l' applicans dirigentem.
Gessur. applicans lumen l' applicans dirigentem.
Gesuri. applicans dirigentem me.
Gesuri. iuxta lumen l' applicans eluminatione meo.
Geth. torcular l' appropinquans l' compressura a compressio.
Gethe. idem est.
Gethaim. defluentes que l' despicientes ipsis.
Getasifar. humi l' fossum l' torcular est a effossio.
Gethar. comprimens signum l' torcularis consummatio.
Gethaim. torcular ipsi a comprimens ipsi seu applicantes eos a applicatio eorum.
Getelthi. torcular egentium l' oppressio paupertatis.
Gethether. torcular separatus l' oppressio dividentis.
Gether. comprimentes l' torcularia.
Gethinna. torcularia frangentes l' oppressio congregationis.
Gether. convalle l' seges l' timor aut trusio.
Gethera. inimicus l' circumdans eum.
Gethemon. torcular evulsum l' oppressio sublimata.
Gethnemon. oppressus sublimes l' torcular mali puniti.
Gethelmani. vallis pinguis l' pinguedinum l' opprimens illi humilia a torcular fatuose auditionis.
Gedon. opprimens pupillam l' torcular tormentum.
Gezabel. fluxus sanguinis.
Gezeni. inveniens palpationi. Ebitarius.
Gezabel. fluxus vanitatis l' fluens sanguine l' cohabitans.
Gesphe. robustus legis l' fortitudo discipline.
Geson. fluvius locus l' cohabitatio iuxta.
Geoniel. fluens innove l' cohibitio inmigrans.
Gedeloth. sepes l' nitria.
Gedeothami. sepes onorum l' nitrie bine.

Gezi. vallis visio l' prope videns.
Giguel. redemptio l' redemptus.
Gilam. migrans l' migrans.
Gilonites. transmigrans l' transmigrat.
Gimel. plenitudo l' retributio.

Gineth. ortus vite l' principium pastorum.
Gio. luctatio l' luctare.
Gion. luctatio l' arena.
Gir. dolus l' partus.
Gisa. satisficiens l' sacrificium.
Gidura. inflatio l' intentio.

Goatha. gustus peccatoris l' voces peccatorum.
Gob. lacus l' locusta. In tempore meo.
Godalias. magnificus domini l' magnificans deum.
Godoliathi. magnificentia patrui mei l' magnificus in ...
Gog. dogmatis l' tectum.
Gohel. propinquus eius l' redemptio dei.
Gohim. gustus l' ipse.
Golan. transmigrans l' voluntas eorum.
Golgatha. locus calvarie l' locus calvarie spiritus.
Golias. transmigrans l' transmigratio sive revelans eos.
Goleas. idem est.
Golim. acervi l' loca polluta. l' popularis.
Gom. fovea l' accipiens l' laqueus l' disciplina.
Gomer. assumptio l' perfectio l' consummata a consummatio.
Gomor. perfectio l' consolatio l' perficiens l' mensura est antiquorum que mensura in x. preceptis.
Gomorra. timoris l' seditio l' timor populi a timor.
Gonath. ... l' arrogantia tempestatis.
Goneabat. furti filie l' fluens filia.
Gon. ortus mei l' arrogantie mee.
Gorgias. dividens luctum l' prefixio luctantium.
Gortuniam. ... l' dona dominicali eorum.
Gosem. applicatio eos l' appropinquans plantationi eorum.
Gosen. applicans l' applicatio l' appropinquans palpatio.
Gosuam. applicata ... l' applicans ...
Geson. appropinquans palpationi l' appropinquans plantationi. Ceans ligno.
Gothoniel. torcular ... l' oppressio ...
Gothor. ... l' fortitudo eorum.
Gozam. ... l' amigdalum l' ... eorum l' ...

Guhel. appropinquans domini l' redemptio dei.
Guhelite. redemptio dei l' propinquus ...
Guliel. propinquus domini l' redemptio domini.
Gum. ortus mei l' arrogantia mea.
Gumite. ortus mei l' arrogantie mee.

Gurbeal. videns visionem vel passio vetustatis.

Haben. in filio vel in principio.
Har. princeps vel principatus. vel terminus aut certamen inuit. Concierunt.
h aberite. principes vel principantes vel terminus a ctam
h abi. pater meus vel frater meus iste.
h abiel. pater meus deus. aut frater meus dominus.
h athan. necessitas vel necesse.
h athara. vel turbatio.
h achim. testis eos vel testimonio eorum.
h achor. excelsum vel sublimitas.
h adda. testis. vel us; ad testim.
h adrahym. tandem pollicens vel mandatio pellicorum.
h adriel. grex dei vel aggregatio dei.
h adin. testis mensure. vel in mensura mensuro.
h afer. terra vel pulvis vel humus a fodiens. Sequitur.
h afara. terra vel tellus vel pulvis eius. a effodies
h afarim. mare effodies. vel mare effossio.
h aga. loquens vel meditans. vel eo a meditatio. diuisio
h agegath. annuntia vel annuntiatio. sed aliter a labo
h agrehel. advena meus vel incola dei.
h alylon. vita vallium quercuum. vel quod vite roboris.
h alyl. iste dolens vita parturiens
h alyr. vita vallium. vel quod vite.
h alytha. vita vallium eius. vel quo vite eius.
h aram. idem est.
h allo. ut erant viri. vel tu vir in sunt. mutabilis
h alymam. vita vallium mirandorum. vel quo vite
h ain. fons vel oculus.
h aro. vita vallium est. vel quo est vite.
h alalaa. terminus est. vel confluens eum.
h alaac. potio vel pars mea. vel turbe a impeditio.
h alala. completa. vel consummata. vel confluens a consummatio.
h alaa. descensio domini vel respiciatio domini.
h alius. initium vel consummatio.
h amal. indignans vel furens. vel furor. a indignatio.
h amiel. ipsius meus deus. vel ipsius meus dei.
h amora. ipsi mei sermo aut ipsius illuminans.
h amiel. calefaciens vel calefactio. vel ipsi dolens.
aut ipsius parturiens.
h amilite. calefacti vel calefaciens vel calefaciens tractatum. vel
ipsi dolentes aut ipsi parturientes.
h aman. tradens domini. vel in ipso gratia.
h anam. addens ipse vel ipse ipso.
h anath. respondens vel ipsis vel respondit a respondit
h amelgaba. solutans vel humilians. vel solutavit vel humiliavit.
h amos. pauper dei. vel reddens deo.
h anon. ipse dominus mecum vel reddens tristitiam. vel reddens dolorem. a ipso inutilis.
h asi. spine vel compunctiones
h arita. spinas vel compunctio.
h aphion. pulvis meroris vel terra inutilis.
h arodda. mirantium vel admiratio
h areni. filius meus vel filiatio mea.
h ares. testificatio mea vel testium.
h arim. exultatio. vel exaltatio.
h ararmoth. arcum mortis vel arcum angustie.
h aseroth. atria vel vestibula. vel beatitudines vel ville.
h ason. festino vel festinantes
h arad. tamen vel dissipatio. a testium. a dissipatio.
h araroth. civili vel corone.
h adoniel. ipse eius deus. vel ipse reddere dei.
h arnia. ipsa iniquitas. vel susceptio iniquorum.
h aman. fons vel mons. vel subministrans. a albi eius mons.
h aurl. stultitia vel insipientia a stultus a insipiens
h anoth. sedes vel commoda. vel vinculum aut cunabula.
h arami. clausit vel vincens. vel claudicans vel claudicatio.
h arath. medie vel medicamentum.
h arra. videns vel providio.
h arazar. continentia. vel applicatio sui continuis a applicatio.
h arbi. mendacium vel iniquitas.
h areb. pignus vel advenientis vel perfectio vel perficiens.
h azuba. deserta. vel relicta vel derelictio. a relictio.

h e. esse vel vivere.
h e ipsa vel ista vel suscipiens. a susceptio.
h eber. victor vel transiens. vel transitus. a transitus
h ebrea. vincens vel transitor vel transiens vel transitorium
h ebron. perpetuus a perplexum.
h ebri. meus vel transitus spina. Ebreo septua.
hebron. incantans vel incantatio a coniugium eius
h ebronite. coniugati vel incantatores vel incantatores
aut visiones supra.

tē
ohūtta

h ecethan. ipē tinte gaudens t iste sapiens
h ean. cecitas ti t uoluptuosus tus
h eddo. pauid' seruus t testificator uite
h esther. sonica t papitiū.
h eie. qui est t qui existit.
h ela. uall' quercus t maledictō.
h elai. uall' quercus mee t maledictio m.
h elam. oppōni t apōni t seculi t spēmi. gra
h elen. dō gaudet t ab donat t uall' quer. ā uobis tus
h elbad. di filius t deus excelsus.
h elcal. porco t pucla.
h elchana. dei zelus t dei possō.
h elchia. ps dnī t uendicat dnō.
h elcese. aduocata t aduocatio.
h elcesens. aduocatus t aduocatus.
h elchi. puus m t uendictō mea.
h elchias. ps dnī t uendicat dnō.
h elechian. ps dni est t uendicat dnī est.
h eldaa. astum c̄ t gratuens eum.
h eldaa. astum t gratuens
h eldaa. astum meum t accinctō mea.
h eleanan. di uir dn t dei m̄ gra.
h eled. accep' glie t accipiens glām. tō.
h elem. postes t sela t uestib' lim. ā fr̄ lumine
h elesa. gsūnatō t gsūnatus.
h elles. gi cens t gircō.
h elesmoth. ḡe gres. latine giens morus
h elech. accipiens uitam t suscepiō panonis.
h elphaal. deo exclusus t dei miraclm.
h eli. forti t ascendens.
h eli. deus meus t deitas mea.
h elia. deus m̄s t dei dnātō.
h eliab. deus m̄s p̄r t dei mei p̄ruitas.
h elias. deus m̄s dn̄s t dei mei patuitas.
h eliasaph. dei m̄i collectō t dei mei ggregatō.
h elialpan. di mei sinus t dei mei gsilio.
h eliatha. dō mō petāns t di m̄s ep̄al.
h eliazi. dnī meū uidens t dei mei uisio t augu
lium dei mei aut fortitudo dei mei.
h elichel. dō mō ptinus t dei mei pucla.
h elihel. de m̄s deus t dei mei deitas.
h eliphal. dī m̄i salus t dō m̄s cadens.
h eliphales. deus m̄s diudens t dei m̄i dio

h eliphalu. deus m̄s mirabil t t dei mei miraclm.
h elipeleth. dei mei ruina t dei mei defectō.
h elia. idem.
h eliel. deus m̄s dei t dei mei deus.
h elim. deficiens t fortis eorū t arietes t robu.
h elimadal. di m̄i gdō t di mei mēsura sufficiens.
h eliodemis. dō mō gnans t dei mei gnō.
h elioenai. dei mei fortis m̄s t dei m̄i ocls m̄s.
h eliopol'. sol amiū t sol' ciuitas
h elioreb. dei mei corū t dei m̄i sol t dei mei
ardor t dei mei spō.
h elisa. ad insulam t deus m̄s saluator.
h elisabe. dei mei salus t dei mei defensio t dei
mei iuramētū ā dei mei habundancia.
h eliseus. deus meus saluator t dei mei salutare.
h elisu. dei mei salus t dei mei protectō.
h eliu. dē dns t deus dnātor. ā deus m̄s iste. ā deus
meus ipe.
h eliser. dei m̄i auxiliū t dei m̄i fortitudo.
h elmodan. dō natus t dei natiuitas.
h elnael. dō fidel' t dei requiescio.
h elnathan. dō dat' t dei donatō.
h eloe. deus t deitas.
h elom. gmot' t gratantis fortitudie.
h elonite. fortitudis gtriti t gfitam fortitudib;
h elsaphan. dō uinct' t dei uincilm t dnī specltās
aut speculator dei.
h elthethe. psereus t plō.
h eltholach. astū concineri t acum̄ tuberis.
h eltheche. idem. tecq.
h eman. pturbans pturbatō t scriptet. ā formido
h emeth. uall t tabūsus t' psūd'. ā psūdtas.
h en. ecce fonte t ecce oclm.
h enach. gigas t fortis t humil' t sinectō.
h enneim. gigantes t robusti t potentes aut
humiles gsurgentes.
h enas. cursus mearis t fons iste.
h ennon. uall' iste t uall' infectōis.
h er. uigilans aut penitens t gsungens ā gsutō
h eran. uatue fact' t uatue furens t uatue fer
uel uatue fatio.
h erante. uatue sūt t uatue facientes t uatue
fecerunt t uatue fedes.

h custus. uigilans uel effusus. uel frater meus uidens aut fratris mei uisio.
h esthza. consurgens confortatum.
h esthuchel. consurgens in lamentacione uel uigilans fictoribus.
h erues. uigil uita. uel consurgens pauore. Ebr.
h eredithe. uigilantes uite uel consurgentes pauo
h ereni. uigilans eis uel uiro eorum.
h eri. uigilans tu uel uiro mea.
h erias. uigilans domino uel uiro domino.
h erite. effusus uel uigiles uel pellicei. quasi consurgentes
h esthophech. uanitate faciens os protectum. uel uanitate fratris oris protegentis.
h ermagedon. consurgens tempto uel uigilia inhabitacionis.
h ermau. anathema montis eorum uel anathematizacio.
h ermes. anathema montis uel anathema tenue
h ermogenes. montis scrutatus uel nouellos in ualle.
h ermon. anathema montis uel anathema tenue. eorum.
h ermonim. anathema montis eorum uel anathema tenuis
h erodes. pellibus gloriantes uel pellicei glorie.
h erodias. pellibus gloriantes uel pellicea gloria.
h erodion. formido uel pauor.
h esdrelon. mensa dei uel angulum meum deus meus.
h esli. uicinus meus uel uicinitas mea.
h eson. arcuum uel amplitudo.
h ester. absondita uel abscondens uel eleuata in populum quasi separata in tempore.
h et. uita uel pauor. Ewangelio.
h ethan. fortis uel ascensus uel pauimentum tonorum quasi uiuens genere.
h ethan. consummatio uel consummans uel uiuus eorum quasi sapiens
h ethem. innuens uel pauidus uel formidans quasi stupidus.
h ethnas. pauor colubri uel uita serpentis.
h ethi. uita mea uel pauor meus.

h ia. sublimis uel exaltatus.
h iarte. sublimes uel exaltati.
h ichutiel. ipse dux deo. uel ipse est spes in domino.
h ielom. ipse est preceps. uel ipse est faciens. uel ipse est commouens quasi ipse exaltatur fortitudine.
h iemilia. parens maledictio uel commotio acceptante.
h ierthon. ipsa possessio uel uigilia negotiacionis.
¶ hieslana. ipsa faciens coma. uel ipse preceps glorificacio
h ieu. ipse uel est.
h ieu. preceps uel faciens uel commotus quasi commodacio.
h ieus. commotus uel commocio uel ipse est faciens quasi ipse preceps.
h iezer. ipse est fortis. uel ipse est auxiliator. uel ipse est separatus aut ipse est glorificatus.
h iezerite. ipsi sunt fortes. uel ipsi in auxiliatores uel ipsi sunt separati. aut ipsi sunt sanctificati.
h igal. accusacio exaltata uel exultacionis inuolucio.
h ies. faciens deum. uel commotio dei.
h ila. exaltatus uel exaltacio. Exploracio consilium.
h ilai. exaltatus tu uel exaltacio mea.
h imeneus. ipse minans festinantes. uel sapiens
h in. mixtura uel mixturacio liquoris.
h in. lumen. fuit. quasi erit.
h ir. uigilans uel uigilatus ei.
h ira. fuit uisio uel uigilans.
h iram. uigilans ipse uel uigilie ipsius. uel uiuit excelsus aut ipse uiuus est excelse.
h iras. fratrem meum uidit. uel fratris mei uisio uel uigilantem sustollens. quasi uigilans plasmatorum
h ircam. consurgens possessio uel uigilia emulacionis.
h isbal. ipse uir uestitus uel ipse uir deuorator.
h ismael. ipse uolat dei. uel ipse postulans a deo.
h ismahe. ipse mortem adducens. uel ipse mortis adductio.
h ispama. attrectio uel expedicio
h ispameuses. attrectum uel expedum.
h ithai. commonens bina. uel pro duobus.
h iezabad. ipse fluens chorus. uel ipsa chorus fluctuo.
h iziel. ipse fortis deus. uel ipsa fortitudo dei.
h ismael. uir auditus a deo. uel assumens exaudicionem dei
h oba. incantator uel incantacio uel dilectio uel amplexacio.
h oboa. defficiens uel dissiciens. uel defectio uel diuisio
h oldan. destruens me uel dissicientes me. uel diuisio mea aut dissectio mea. Ecclesiasticum.
h olofernes. infirmitas dissolucionis. uel infirmitas uitulum
h omar. populum amaricans. uel populi amaricacio.
h omer. despiciens uel manipulos
h oon. labor uel dolor. uel laborantes uel dolentes.
h oreb. uenerabilis uel mala uel temptacio quasi temptatur.
h oreb. ariditas uel siccitas. uel corui quasi solitudo.
h orien. liberi uel uacationes. uel de foraminibus. quasi foraminum
h orem. dolor uel ira. uel de genere. quasi de iracundie.
h orn. farina uel farinatus suis per ille. quasi foraminum meum.
h orim. fontes uel generatio. uel gigantes aut robusti
h orodi. maledictio sufficiens. uel maledicta sufficiens.

testificationi.
hozthosada. fere indigentes testio vel lumen portum
hosa. spes vel saluatio.

hucathae. sculpens. vel sculptor. a sculptor vel sculptura.
hussim. penecti vel calamus.
huma. festinans est vel manipulus eius
hur. longitudo mea. vel illuminator meus
hus. festinans vel consiliator.
husam. festinans ipse vel consiliator ipse
husathi. festinante me. vel festinatio mea.
husi. festinans iste vel consiliator meus.

Ia. dux vel dominator. Ebdam dei.
Iabehel. incipiens laudare dominum vel exceptio lau
Iaalon. ſilex vel querens. Euntis delectatio.
Iaamena. exterminans inacium celos. vel exterminans hoc
Iaan. recens vel ruina. vel ruina eius sermo.
Iaare. saltus vel silua.
Iaasin. vel dimidium vel dimidians. a dimidiator.
Iaasiel. dimidians dei. vel dimidiatio dei.
Iaath. expectans tempus. vel expectatio peccatoris.
Iaathehel. auxilium vel auxiliabitur.
Iaazian. auxilium domini. vel auxiliabitur dominus.
Iaba. lucratio vel intelligentia.
Iabes. color vel dolens. vel siccitas. a siccitate clara.
Iabin. sapiens vel sapientia vel intellectus vel intelligentia.
Iabis. ciuitas doctrine. vel ciuitas littere.
Iabol. pulsus vel lucta vel luctans a luctatio.
Iabina. sapiens domino vel intelligentia domini.
Iaabech. gloria domini. vel ubi est gloria vel ex gratia est magnitudo.
Iachaia. fortitudo vel confortans eum.
Iacham. contribulatio vel tribulatur
Iachan. tribulator vel tribulatio
Iachemen. separans fraternitatem. vel separatio fraternitatis.
Iachi. separans vel separator. vel separans a separatio.
Iachin. firmitas vel firmus.
Iachin. idem.
Iachinite. firmitates.
Iacob. supplantator vel supplantatio. Consilium.
Iacobus supplantans festinante. a supplantatio
Iadon. separans vel separatio. Separatio domini.
Iadona. ipse iudex. vel spiritus iudicat. vel separans domino. aut

Iadahe. sciens vel scientia. vel cognoscens vel cognitio.
Iadai. sciens me vel cognitio.
Iadaia. sciens dominum. vel cognitio domini.
Iadasan. sciens egressum. vel cognoscens habundantiam.
Iadias. cognitor domino. vel scientia domini.
Iadiel. sciens deum vel cognitus deo.
Iaddo. sciens testimonium vel exceptatio virtutis.
Iado. sciens dolorem. vel cognitio iniquitatis.
Iaphe. expectans laqueum. vel expectatio discipline.
Iaphe. eligens vel electio. vel ostendens a illuminatio.
Iapheth. latitudo. vel dilatatio.
Iaphia. ostendens vel ostensio. vel apiens vel apertio.
Iaphie. ostendens vel apiens vel expectantes a sermones.
Iagahel. propinquitas vel propinquus
Iagur. aduena vel colonus. Coniugium.
Iahel. expectans dominum. vel expectatio dei. a incipiens a coniuge
Iahel. ascendens vel ascensio. vel ascensionis deus a ascensio dei.
Iahelite. expectans dominum. vel expectationes dei vel incipientes. a coniugalia coniugia.
Iaheinite. ascendentes vel ascensiones. vel ascendentes deo. a ascensiones dei.
Iahelel. uiuens deo. vel expectatio. vel postulans dominum aut postulatio dei.
Iahiel. uita dei. vel creditum dei. vel postulans a requisitio.
Iahir. uigilans vel illuminans. vel illuminant a illuminatio.
Iair. illuminans vel illuminatio. vel uigilie a uigilantes
Ialam. expectans humilia vel acceptatio peculii
Ialelel. expectans dominum. vel expectatio dei.
Ialech. expectans pauorem. vel expectatio uite.
Ialon. expectans dolorem a expectatio iniquitatis.
Iam. mare vel dies. ritatores.
Iambri. mare latelarum. a dies amaritudinis.
Iamim. dies plenitudo. vel maria. vel amaritudines vel anima
Iami. dexter vel animei vel alinei.
Iaminite. dextere vel in tinctes
Iamna. mare vel dexter vel marina vel ubi est lignum.
Iamne. idem.
Iamnes. marinum vel ubi est lignum.
Iamna. dextera domini vel licet lignum.
Iamnite. fortes domini vel iniquitatibus est lignum
Iamnor. amaritudo lumen vel dexter tractatore.
Iamra. mare coram pellicatum vel mare coram in capite.
Iamret. mare pellicium vel mare in capite.

ansuph. mare rubrum vel dies tribores.
anuel. dies eius deus. vel dies est dei.
anuelite. dies eorum deus vel dies eorum dei.
anai. gubernator meus. vel gubernatio mea.
anni. preparator meus vel preparatio mea. in-
anoe. expectans commotionem vel expectatio tercessio
ano gubernator vel gubernatio
anoc. gubernator vel gubernationem.
ano. dormitans more vel gubernatio mortis.
anua. requies vel requietio.
anum. dormitans vel dormitatio.
aod. confitens vel glorificans. siue est qui est laudatus.
ara. deficiens vel defectio
arma. timens dominum. vel timor domini vel defectio
domini aut deficiens domini.
aramoth. timens mortem vel defectio mortis.
are. lune defectio.
aree. idem. cia
ared. roborans vel roboratus vel descendens a quo [illegible]
arche. silua vel saltus.
arten. descensio eorum vel rubor [illegible].
aphahel. dimisit dominus vel dimissio domini.
arphel. dimisit dominus vel dimissio dei. [illegible]
arib. visio vel divinatio vel ultio a divinando.
aran. saltuum vel siluas vel mons saltuum a mons siluarum.
as. dives vel ditator.
asa. scutum mandati. vel scutum in mandato. a scuto man-
datum. a tui habitatio eius. vel imitatio.
assa. dominium vel dominatio vel scutum mandans a scuto
opsthaph. habitator vel habitatio vel Ezechiel confidentia.
asahel. dominium dei vel dominium a deus
asen. donator vel donatio.
asi. sanctitas vel desideratus.
asiel. consilium dei vel desiderium dei.
aso scutum mandati vel scutum in mandato.
ason. desiderans vel quam mandat scutus.
asu. confitens vel confessio. renovatur
asub. revertens vel reversio vel revocans vel revocatio.
asubite. revertens vel reversio revocantes a re
athaba. peccatum mea a peccatum mea.
atham. deus perfectus vel deus consummans siue deus perfecto
aut deus consummatio.
athan. deus vivus vel domini viuo vel expectans uiuum
tatem aut expectatio consilii. circuitus dei.
athanael. expectans uiuentem dominum vel expectans uiuum
anadiath. columba descendens ipsi. vel columbe
descendens pacis.
anathi. columba vel est vel transmutatio. hebraica
expectans incensum vel expectatio lucis. elevator
aut. expectans consilium vel expectatio testimonii.
azi. adiutus vel adiutorium vel auxilians a auxi-
azias. adiuti.
azia. audiens dominum vel auscultatio domini.
aziel. audiens dominum vel auscultatio dei.
azet. mons fortis. vel vir suscitator.
haboth. cecidit gloria vel translata est gloria
hamian. vere quiescentes. vel translata est requietio
chamasu. istius habitaculum vel consolatio ihabitantis
chomaam. dominus vel vocata. vel ve est chalamis aut
paratio consolationis.
chuuel. spes dei vel sperans in dominum.

dada. dilectus domini vel amabilis domino.
dedal. idem.
dida. dilectus domini super dominum. vel amabilis domino super
dominum. ipse est Salomon qui dilectus domini dicitur super suam
mitam civitatem quem eum diligere dignatur.
dida. dilectio domini vel amabilitas eius.
dishim. salientes vel exsilientes eos.
dor. dilatus voluntate. vel amabilis violentia.
dumea. rufa vel rubea siue terrena a sanguinea.
dumei. rufus vel ruber vel terreni aut sanguinei.
eabarim. lapides transeuntes. vel acervus lapi-
dum transeuntium.
eabar. mons fortis vel excelsio dei suscitata.
ebamas. sapiens domino vel maestitia domini.
ebee. presepium vel exsultatio.
ebar. mutans fontem. vel expectatio putei.
ebethon. vallis mestitie vel collis tormentum.
ebogar. eligens vel electio.
eblaham. absorbet. vel absorbitio vel absorbens
populum aut populum despiciens.
ebnael. edificans deo vel edificatio dei.
ebneel. idem.
eboh. aterna vel lucratio
ebz. presepe vel calcata vel conculcans a conculcatio.

Ethi. prope meum uel conculcatio mea.
Ethan. torcular uel oppressio. a compresso cocompressa.
Ethaa. lucernis uel uel tharma eius.
Ethan. torcular est uel comprimens eum.
Etheda. magnificus uel magnificentia.
Ethaban. magnificus domino est uel magnificentia domini.
Ethin. lucubans spiritus uel incubatio spiritus.
Ethelia. torcular honoris laboris uel oppressio laborola.
Ethelia. idem.
Ethenial. separans domino. a separatio domini.
Ethima. possedit spiritus. a possessio spiritus.
Ethamarim. iudicauit spiritus. a iudicatio spiritus.
Ethimam. iudicans plenum.
Ethmeum. adquirens spiritus uel adquisitio spiritus.
Ethmoam. ponderans spiritus uel iudicio spiritus.
Ethmam. preparans spiritus uel separatio spiritus.
Ethomial. sancti sui uel separatoris uel separans domino. a separatio domini.
Timorum.
Ethan. excussio uel inclinans uel tinnes a tinea.
Ethel. coetus dei uel congregans deo.
Ethime. torcular lupi. uel oppressum lupum.
Elada. manus maledicta uel manus maledictionis.
Eolaph. manum tollens uel manus ad os uel manus sublevans a manus sublevatio.
Edomitha. faciens eum. a confectio eius.
Ethan. paruulus uel minorio.
Edis. accidentis uel applicans uel tactus a applicatio.
Eodu. accinctus uel temptatio.
Eona. temptans eum uel accinctio est.
Edula. manus maledicta uel manus maledictionis.
Epdaia. liniens domino uel apparatio domini.
Ephehel. aptio dei uel aperiet deus.
Ephath. excussio pectoris uel aptio dextoris mee sunt domini multibus aut domini uiuificator.
Ephonue. uirtutis uel liniens.
Ephomice. annuens uel immitto.
Egal. propinquus uel redimens uel propinquitas a redemptio.
Egali. propinquus meus uel redemptio mea.
Egla. despiciens uel despectus a contemptus.
Ehel. uiuens deus uel postulatio dei uel mutatus deus aut expectatio dei.
Ehel. uiuens deus meo uel postulatio deo meo. a expectatio dei mei.
Ehi. uita uel expectum uel rechel a postulatio.
Elada. cognoscens domini uel cognitio dei.
Eleph. manum tollens uel manus ad os uel manus sublevans a manus sublevatio.
Emida. plenitudo uel extensio.
Emel. deus meus uel robur meum.
Emmal. uirtus domini uel uirtuitabit domino.
Emini. robur meum uel dexteritas mea.
Emblam. primus maledictio uel commouens accipiente.
Emleth. nullus uite uel amaritudo pauoris.
Emna. mane uel amara uel uitabiles a matini.
Emuel. dies eius dei uel dies eius deus.
Ephen. apertio uel apta auditio.
Ephecha. aperiens uel aptio.
Epthae. idem.
Epthe. aperiens uel aptus uel aperuit uel aptio.
Ephon. aperiens dolorem.
Era. timens uel timor uel uiscera aut mea.
Eraa. timens dominum uel mea est.
Erathon. aurugo uel demolitio.
Eramahel. timens dominum meum uel mea dei mei.
Eramuel. idem.
Eramueli. idem.
Ehalon. timoris uel timebunt sunt timebunt sunt timore iniquitatem aut uisceribus mentibus.
Erapol. iudicium superius uel timore iustitie
Eroaam. aurugo spiritus uel demolitus spiritus.
Erebel. iudicium dei uel iudicium iudicabit superiora.
Eremias. excelsus domino uel sublimitas domini.
Oremiel. excelsus domini deo uel sublimitas domini est dei.
Eras. timor domini uel timor domini.
Eream. timor inutile uel timor domini est.
Erib. odor uel luna.
Erubat. odor uisitantes uel defectio deuorationis
Esaro. luna uel odor est.
Esrichontim. adorantes eum uel desinentes eius.
Erel. timor domini uel timoris domini.
Erimohe. timor morte uel inetus altitudine montis.
Esimit. idem.
Erioth. iurgium signum uel iudei designatio.
Ermaa. domini excelsus uel domini excelsitudo.

Ieroam. excelsus populi vel iudicium populi. ¶ superioris.
Ierobohal. iurgium habens vel iudicium habens a igne
Ierobaal. timor vetus vel timor vetustatis. aut timens habitatorem vel timens devorationem. ¶ divo populi.
Ieroboam. causa populi a divisus populi. aut superior iudicans. vel
Ierobosech. iudicans ignominiam. vel diiudicans confusionem.
Ieron. timor vel peregrinatio vel timidus aut peregrinus.
Ieronimus. pulcritudinis visio vel diiudicans loci.
Ierosolima. pacifica vel visio pacis.
Ierosolomite. pacifici vel videntes pacem.
Iersia. advena domini vel alienus domini.
Ieruel. collis dei vel collis benedictionis. ¶ generatio
Ierusa. possidens vel ruminatio vel violata a pe
Ierusalem. pacifica vel pacis visio. vel timor perfectus vel timens perfecte. ū.
Iesa. vetustas vel plenitudo. vel salvatio a desiderium me
Iessa. iucunditas mei vel sacrificium. vel insule sacrificium meum aut insule sacrificium holocaustum.
Iessaar. iucunditas scientie vel holocausta iustitia.
Iessaare. iucundia sustinentes vel holocaustorum iustitie.
Iessar. iucunditas meum vel sacrificium meum vel insule sacrificium. aut insule holocaustum. ¶ tudo.
Iessamari. vetustas amara vel desiderium amari
Iesan. vetustans vel vetans
Iesana. vetustas est vel inveterans eum.
Iesar. signatum vel tribulatio. vel insule sacrificium a insule oblatio. ¶ perfectus olei.
Iessar. candidus vel unctio mea. vel mundatio. vel myrrha.
Iesbaam. collaudans populum vel collaudatio populi.
Iesba. collaudans vel collaudatio.
Iesbachata. collaudans sinum vel collaudatio populi.
Iesba. est in me vel requiescit in. nce
Iesmetob. est in me spontane vel requiescit in sponto
Iesboth. est civis vel tractus.
Iescha. tabernaculum vel unctio est. ¶ locantium.
Iesse. iucunditas vel incendium. vel insule libamen a insule ho
Iessema. salus desiderii vel salutatio requiescentis.
Ieser. figmentum vel plasmavit. vel fictio vel plasmatio.
Iesere. fictores vel plasmatores.
Iesemi. est salvator vel desiderium salvationis.
Iessem. desiderium vel desideravit vel est mea a civitas mea.
Iespha. unctio vel tabernaculum.

Iesphan. idem.
Iesu. exultatio vel tabernaculum.
Iesi. iucundum mihi vel sacrificium meum.
Iesias. est domino. aut salvatorem domini.
Iesiel. iuncti domini vel sacrificia dei.
Iesimuth. desiderium dulce vel desiderata dilectio.
Iesmachias. veritas participes domini vel significatio persuasionis domini. ¶ requiescentis domini.
Iesmaias. salus desiderantis domini. vel salvatio
Iesiel. sacrificans deo vel libatio dei.
Iesua. palmites vel est desiderium meum salus.
Iesue. salvio vel desiderium
Iesui. est mihi vel civitas mea. ¶ civitas ignea.
Iesur. dolor. vel est in dolore vel salus leviter aut est
Iessuri. salus doloris mei vel salvatio in dolore meo. vel salus illuminans me a civitas domini mi.
Iesus. salvator vel salutaris. vel salutare salutans.
Ietha. extensio vel inclino. vel sic fluens a sic fluo.
Iethaam. superfluus populus. vel superfluitas populi vel reliquias populi. aut extensio cordis.
Iethaba. bonitas vel declinatio.
Iethabetha. bonitas vel bonitates seu declinationes ut veniat aut declinatio pueritie.
Iethan. finis vel inclinantium vel inclinans se aut extensio cordis.
Iethaba. bonitas vel declinatio venientis.
Iethela. iucundus flamme. vel extensio hereditatis
Iether. modicum residuum vel modica residuitas.
Iethet. donans vel donatio.
Iethnam. possidens populum vel possessio populi.
Iethra. superfluens vel honorabilis.
Iethraam. honor populi vel superfluens populus.
Iethrael. honor populi vel superfluus dei.
Iethar. honor meus vel superfluus iste.
Iethnam. honoravit eos vel superfluus cor.
Iethran. honor domini vel superfluitas gratie.
Iethri. superfluus vel honorabiles.
Iethrei. superflui vel honorabilis.
Iethro. idem.
Iethur. ordinis vel ordinans vel ordinatio
Iethur. extensio vel sublimitas.
Ieu. ipsius vel nuncius vel maledictus vel maledictum.
Ieus. idem.

Iecsia. ipse parvus ei vel ipsa commotio ei.
Iechiel. ipse preciosus deus vel ipsa commotio est.
Iegran. divitie vel divicie.
Iezabel. est ibi vel est fluxus sanguinis.
Iezabel. fluxus vani vel fluens sanguine vel habitatrix aut sterquilinium.
Iezanias. vivens est et aures est vel audiens dominum aut ascultatio domini.
Iezante. fortes vel auxiliari.
Iezehel. fortis dei vel apprehendens dominum.
Iezechias. fortis domini vel apprehendens dominum quasi ascultatio domini eius quasi domini confortatio est. ¶ Ceti.
Iezechias. fortis dei vel apprehendens vel dei confortans.
Iezer. fortitudo vel adiutorium.
Iezerite. fortes vel auxiliarii.
Iezel. audiens dominum vel ascultatio dei.
Iezila. fortis labor vel adiutorium laborantis.
Iezonias. vivens est quasi aures est quasi audiens dominum aut ascultatio domini.
Iezra. semen vel seminator.
Iezrael. semen dei vel seminavit deus.
Iezrahelite. seminantes dominum vel seminatores dei.
Iezraia. semen dei vel seminans deus.

Igaal. abiciens vel revelationis.
Igan. acervus vel involutio. syrum est non ebreum.
Igar sedutha. acervus testimonii vel involutio testimoniorum.
Igathemis. solempne mandatum. hyemale vel leta domus vel ius sponsi.
Igittim. advena vel eleemosyna vel sicut advena ea continuo.

Iudi. luctus diluculi vel confessio eius illuminator.
Iudia. luctus diluculo vel confessio illuminantis.
Iusanne. nunc vel numquam vel inveniens aut confessio.
Ius. nunc vel confessio.

Ioa. tremens vel tremefactio.
Ioaa. tremens vel tremefactio est.
Ioacaz. tremens fortitudine vel quasi est tremere vel dominum videns aut domini fortitudo.
Ioab. inimicus vel inimicitie vel est pater eius aut paternitas.
Ioachaz. fortis vel robustus vel deus fortis quasi domini fortitudo.

Ioachim. qui est preparatio vel deus preparans vel est preparans quasi dominum resurrectio.
Ioada. domini scientia vel domini testimonium.
Ioaden. domini testis ocius vel domini testificantis fortiter.
Ioadia. que est tenella vel que est delicata quasi domini dilecto.
Ioachaz. tremens fortitudine vel ubi est tremere vel domini videns aut domini fortitudo.
Ioahe. ipse cognoscens vel domini cognitio vel cognoscens sanctum aut cognoscens principium.
Ioam. domini decor vel domini pulcritudo.
Ioarib. domini suscitans montes vel domini vigilans fortiter domine.
Ioachim. deus exaltatus vel domini exaltatio. ¶ Cum ..
Iohas. spirans vel spiratio vel dominum sustollens quasi domini plaga.
Iohathan. perfectus vel perfectio vel consumator vel consumatio.
Iohathas. perfecte sustollens vel consummata plasmatio.
Ioez. dominum videns vel domini fortitudo vel ubi est tremere cum aut ubi est apprehensio.
Iob. dolor vel otiositas aut iubilans.
Iob magnus vel magnum vel dolens.
Iobab. distillans vel magno patre vel magnus pater aut doloris aut ululationis distillatio.
Iobel. delator vel delatio quasi dimittens aut dimissio.
Iobania. magnus donatus domino vel dolor gratie domini.
Iobel. magnus dei vel dolens deo.
Iocabel. domini gloria vel domini preparatio vel domini liberans aut domini iustitia.
Iochel. gratia domini aut preparatio dei.
Iocdam. comprimens eos vel compressio eorum.
Iod. scientia vel principium vel dominator vel dominatio.
Iodahe. ipse cognoscens vel domini cognitio vel cognoscens sanctum aut cognoscens principium.
Ioheb. deus inveniens vel testificans.
Iohezer. domini fortis quasi deo separatus.
Iophe. domini os vel domini disciplina vel domini elegans aut domini illuminantis.
Iogli. exspectans vel despiciens.
Ioha. deus vivens vel domini proprio vel dominans ei quasi dominatione.
Iohanna. domini donum aut domini gratia.
Iohanna. domini misericordia quasi domini misericordia aut dono gratie aut domini gratia eius.
Iohannam. domini gratia est vel domini misericordia eorum.
Iohannam. orans.
Iohannam. est donum.

Iohannem. dno donat' t dno gratificatus.
Iohannes. dni gratia t cui donat'. q' t a dno donu' facta est.
Iohel. dimittens t mutans t defluens q' incipiens
Iohel. fuit dei t incipiente dō
Ioiachim. qui e' coniungens. q' dni tuo q' dnis suscitans. aut dno suscitante.
Ioada. dns cognoscens. aut dni cognitio. Corus.
Ioiachie. dni cognitio. t ipso dno cognoscente.
Ioiadam. dns cognoscens fortem. t dns cognoscens.
Ioiarib. dns ulcio t dni iudicium.
Ioiarim. dns exaltans t dni exaltatio. aut donum testium.
Iomina. mactima t dextera eius
Iona. columba t dolens t u' e' donat' q' u' e' dono.
Ionadab. dno obediens t dni spontaneus.
Ionadeb. columba precipua t dono patris.
Ionas. dolens donans t donat' t e' e' dono. t qui est donatus deo.
Ionatham. columba veniens t columbe dona t columba dans. q' dni dono.
Ioni. columba mea. t donans m' t donu' meum q' donatio mea.
Ioppe. pulcer t pulcritudo
Ior. rivus t fluvius.
Iora. rivus e' t fluvi' eius t manus sublimium. aut dni celsitudo.
Iorabeth. domi' excelsa. t dom' sublimium.
Ioram. rivus spinarum t fluvius puctionis
Ioram qui excels' t q' excelsus e' q' dni sublimitas.
Ioram. vidit dni t fluvius.
Iordanis. videt iudicium. t fluvi' iudicantis t descensio eorum. aut apprehensio eorum.
Iore. rivus excelsus t fluvius exaltatio.
Iorim. rivus eorum t fluvius eorum t excels' rivus aut fluvius exaltatus.
Iora. festina iniendens. t dni salvatio. Christus.
Iosabeth. u' e' saturitas gaudii t u' e' saturitas
Iosabeth. dni saturitas. q' dni iuramentum.
Iosabia. u' est iurisiurandum dni. t u' e' q' iuramentum.
Ioseph. dni speculum t dno inclinat' aut domini labor. aut dno angustiatus.
Iosabia. u' e' incensus dni. t in q' e' iuramentum.

Iosaphat. ipse iudicans. t ipse iudicat t dni iudicium. aut dns iudicabit.
Iosech. dns iustus. t dno iustificat'
Iosedech. idem.
Ioseph. augmentum t apposito.
Iosephus. augmentum consilio t apponet festinatio
Iosphias. ipse lib' dno. t ipsa libat dni.
Iosias. u' e' incensum dni. t in q' e' sacrificium.
Iosophonias. dno absconditus t dni speculum
Iosias. u' est salus dni. t in q' e' salvator dni
Iosue. salus t salvatio t salvator q' salvator
Ioth. scia t principium t donator. aut donatio
Iotha. e' perfect' t perfecto q' dni perfect' q' dni pfo
Ioatham. dni perfectio. aut dni consumatio aut pfo eorum aut consumatio eorum
Iothan. signa dei t principium gratie.
Ioui. limmias dei. t dns ille.
Iozobaad. dno dotat' t dno dotato.
Iozbad. dni fluens torrens t dno torrens fluviis
Iozabeth. dns dos. t q' est dotata a dno.
Iozadab. idem.
Iozachar. dni ulcio t dni iudicium.
Iozadeb. dni fortis fuit. t domini fortitudo testimonii
Iozarib. dni ulcio t dni diiudicatio
Iozan. dno ductio est. t dni oliva est.

Tirad. civitas descendens t civitatis descensio ut vigilans sum. aut suscitans testimonium.
Ita. fratris videns. t fratris mei visio t vigilantem susollens aut vigilans plasmationi.

Is. est t assumptus
Isa. mulier t assumptio.
Isaac. risus t gaudium.
Isaar. vir vigilans t vir suscitatio.
Isaarite. viri vigilantes t viri suscitares.
Isachar. q' e' merces t domini misericordia t viri misericordia aut est merces mea.
Isachamite. qui secut' merces t d. in consuetudine t viri merces aut merces mei.
Isai. salus mea t domini salutare. t viri devotionis aut viri assumens
Isaias. dni salus. t dni salutare.

Isachar. v. premium vel vir mercatus vel vir vigilans
aut vir vigilans mercedem.
Isaar. vir principum est vel vir minorum vel vir
sustentans me. aut vir vigilans mercedem.
Isbaal. v. vetustus vel vir devorator
Isboam. v. devorans populum vel v. assumpte in fortitudine populi
Isboseth. vir confusionis vel assumpta confusio.
Iscarioth. vir memorie. vel ut quidam est vel memoria mortis. aut memoriale domini.
Ismuth. vir defectus vel assumens dissipationem.
Ismahel. v. audiens vel assumens auditionem dei.
Ismaelite. id est audientes vel assumentes grandi velocitate.
Isrl. mens videns deum vel v. videns deum.
Isrl. vir videns deum vel princeps cum deo vel dei visio
aut fortis directus dei.
Isrla. mens videns deum suum vel princeps cum deo suo vel
contuens deum est. aut fortis directio dei sui.
Isrlite. viri videntes deum assumpti principes cum deo.
Issar. v. pulvis vel vir amicus vel vir salutis aut
assumptio salutaris.
Isui. v. loquens vel assumptio
Isob. v. bonus vel assumptio sanitatis.

Italia. inite excedentes vel initus excelsio.
Ituream. fructuum excelsus vel mente excedentes
Itamar. insule palma vel insule amaritudo vel v.
amarus. aut vir commodo.
Ituria. montana vel sublimis. syrum est et non ebreum.
Iturei. montani vel sublimes.
Ithul. mons excelsus vel sublimitatis mons.

Iubileus. annus remissus vel annus remissionis.
Iuchal. potens vel fortitudo.
Iuchadam. portans optinens cor vel fortis oppressio cordis
Iudea. confitens dominum vel glorificatio domini.
Iudaismus. laus vel confessio
Iudaice. confitentes vel glorificantes.
Iudas. confessio vel glorificatio.
Iudei. laudantes vel confitentes.
Iudith. confitens vel glorificans.
Iulius. incipiens vel glorificans principium
Iulia. idem. vel iulius.
Iupiter. iuvans separans vel dominus separator.

Iustus. elatus vel elatio vel procul aut ipse est alienatus
vel elevatus.
Iutha. principium vel donatio.

Labaddon. appollion grece exterminans vel extermi-
nator latine. inflammatio
Laabin. deustio vel inflammantes vel deustio aut infla-
Laada. flamma iudicii vel deustio iudicantis.
Laadon. procul vel influens.
Laamas. iniquitas vel ad iniquitatem.
Laodiom. procul vel influens a solitari a solitudo.
Laban. album vel albedo vel candidus a candidatio
Labana. dealbans cum a candidacio est
Labaoth. venientes vel egredientes.
Labech. acceptans vel acceptabile inmo
Laben. candor vel candidum a cor cor a cor filio
Labim. deustio vel inflammantes vel deustio a inflammatio.
Labo. ingressus vel ingressio vel venientes a ingredientes.
Laboth. idem. guinea.
Lacedemonia. consurgens silentium vel consurrectio san-
Lacedemones. consurgentes silentio vel consurgentes sanguin-
Lachis. id est est vel sibimet vir.
Lachich. consurgens vel consurrectio.
Lachim. consurrectio vel consurgendo.
Laed. ipsemet sibi vivo vel ipsemet vir suus
Laphiton. lampas. quasi os culti ab ore et non esse
Lael. in deo vel in dominum.
Lais. leo vel filius leonis vel ipse sum; v. a ipsum; v. sui.
Laisa. leona vel in salute vel filia leonis a filia leene.
Lamathena. signum vel condicio vel ad signum aut condicio.
Lamazabathani. ut quid dereliquisti me. vel ut quid
est derelictio mea.
Lamazatham. idem. aut firmamentum.
Lamech. qui est humilis vel subiecta adiunctorum a exercitio
Lamech. doctrina vel disciplina cordis. aut cor humiles
aut cor servitutis. aut humiliatus.
Lamech. qui est humilis percussiens vel percussus vel humilis
Lamuel. in quo est deus. vel in quo est benedictio
Laodicia. fuit in vomitum vel nativitas exspectata sum
tribus amabilis a domino aut tribus amabilis domini
Laodicenses. fuit in vomitibus expectate vel tribus
amate domino. a tribus amabilis domini.

Adonimini. trib; ł uīcī ā philara multap̄c
diuum. aut princeps militaꝝ p̄p̄.
Aplioth. fulgor ł fulgur. ł fulguāt ā fulgad.
Arima. sublimitas ł ofuitedo.
Asa. Salus ł saluacō ł in salutem ā ī salutacōe.
Asabi. sperauit in me. ł in dn̄o spes ē.
Asremis. salus donato ł saluator a domino.
Athbusim. fibri ł malleatores
Aravus. adiut' dn̄i ł auxiliatus a dn̄o.
Lebana. albedo ł candidacō
Lebu. candid' ł edificacō.
Lebbeus. corculum. ł q. cor.
Lebna. latens ł cerutū.
Lebin. lates ł cerūta.
Lebnuni. latinau ł cemitariū.
Lebona. albedo ł candidacō.
Letha. gena ē ł maxilla ē.
Lethigena.
Lethi. gena mea ł maxilla mea.
Lethis. gena uiri. ł maxilla assūpta.
Lethimi. ꝯsingūl ł ꝯsuitedo.
Ledam. flāma iudicans ł ꝯim'.
Lodiel. flāma iudicans ł ꝯstringūt dei.
Ladiel. flāma iudicans ł ꝯstringit iudiciū dī.
Leemas. Iniquitas ł ad iniquitatē
Leth. flāma uite. ł ꝯsulto pauoris.
Legbatha. Ignis ł incēdiū.
Lehem. panis ł refectō.
Lemazabazatani. ut quid me dereliquisti. ł ut q̄d dereliccō mea
Lesa. salus ł saluacō. aū in salute ł ī saluacōe.
Lesendam. ad nom̄ iudicii.
Lese. ad nom̄ ł ad audicōnem iudicantis.
Leuabod. uenientes ł edificantes.
Leui. addit' ł apposit' ł assūpt' aut applicat'.
Leuite. additi ł appositi ł assūpti. ā applicati.
Leuites. adiectō ł app̄ō ł applicatō. ā p̄secucō.
Leuiathan. p̄sequens eos. ā additamētū eoꝝ.

Lia. laborans ł laboriosa.
Liban'. alb; ł candidus. ł candor ā candidatō.
Libertini. fiūra palee aū paleas facientes.
Libia. ueniens ł intuiens.

Licaonia. suscitans ł suscitacō ł ad suscitand' aut ad suscitacōnem.
Licaonii. suscitantes ł ad suscitād'.
Lici. consurgens ł lac'mas fundēs.
Licia. lac'mas fundens ł ꝯsurr̄ctō ē.
Licius. ꝯsurgū' ł suscitans ipē. aū lac'mas fundēs aut lac'maꝝ effusio.
Licii. ꝯsurgētes. ł ipi suscitātes ł lac'mas fūdentes aut lacrimaꝝ effusiones.
Licinia. suscitās ł suscitacō.
Liconienses. suscitantes ł sitan'.
Lidi. genīti ł edificati.
Lidia. nata ei ł edificatō ē.
Lidii. nati ł edificantes.
Linus. cibium ł candidat'.
Lisania. nata c̄ptacō. ł natiuitas c̄ptacōnis.
Lithas. gñans ł gñatus.
Liminac'. gñans p̄cussionē ł gñacōis p̄ſio.
Lic. gñans deoꝝ ł gñans deme.
Lic. uestitas angustie. ł uiris tribulacō
Lostetus. sublimitas ł p̄mctorium. ł gñans latitudinem.

Lobna. alba ł candida ł alboꝝ ł candidacō.
Lobeni. alb; ā candid' ł cor m̄ ł cor filii mei.
Lobin. alb; ł candidus aut albior ā cādidacō.
Lobnitici. albi ł candidi. ł albedines ā cādidacōes.
Loboni. alb; ā candid'. ā cor m̄ ā cor filio meo.

Lod. uinculū ł declinacō.
Lodabar. ipi ubū. ł ipi sermocinacō.
Lodadid. ipi luit' ł ipi testificacō.
Lodadim. ipi tam ipi indiū.
Loire. consecucō utilitatis ł ꝯsecuta est utilitatē.
Louina. lates candidem. ł latim candidacō.
Loominimi. philarchi. militaꝝ tribū. ł p̄nceps multoꝝ p̄loꝝ.
Loch. uacans ł declinans aut uiet'. ā ipē ꝯclus'.
Lotham. ipē concludens eos ł ipē uīclm eoꝝ.
Lothan. uinclm ł ꝯclusio ł declinans dū aut uacans gīe.
Lothe. uinctm ei ł ipā ꝯclō.
Luca. ipē eleuans ł ꝯsurgens.

Lucius. idem.
Lud. virtus vel declinans vel utilitas a utilitate.
Ludim. utilitas declinantes vel fortitudo pestis aut ut proficientes.
Luith. gene vel maxille.
Luzza. nux vel amigdalum.
Luza. nux vel amigdalum.

Maabechel. congregavit deus vel congregatio dei.
Maacha. mollicies vel confractio.
Maadadi. mensura tua mei. vel quando sufficient testimonium meum.
Maachati. fractura est tua vel frat sunt tu. vel veniet aut veniens percussio.
Maahi. congregat tu vel congregatio mea.
Maala. chorus vel infirmitas.
Maaph. de infirmitate vel de doctrina.
Maaloth. corus perorum vel infirmitas corporis.
Maallel. laudans dominum vel laudatio dei.
Maallmeon. de habitatione vel habitaculum.
Maalon. de fenestra vel a pine vel consummatio vel lectitas.
Maana. congregans populum eius vel congregatio populi eius.
Maamatte. congregatio populi eius vel congregationes populorum eius.
Maamad. desiderium vel desiderabilis.
Maanath. requiescens vel requietio.
Maaria. amara vel commixta via vel eruditione vel contritione.
Maaroth. fosse vel spelunce.
Maasias. opus domini vel assumptio domini.
Maath. desiderium vel desiderabilis.
Mabar. multum laetans vel [illegible] imminui magle.
Mabdiel. munitus dei vel munitio dei.
Mabdielite. idem.
Mablan. munitus vel protegens vel munitio vel protectio.
Mablar. munient vel munitio.
Macha. ingenium vel percussio.
Macha. idem. Cmiosi
Machabe. protegens vel protectio vel percutient aut igne eius.
Machabei. protegentes vel protectiones vel percutientes a igne.
Machim. sublatus est vel mollicies mea.
Maceda. combustio vel oriens vel a pus vel antecessum.
Macedon. crescens vel combustio vel oriens vel antecedens.
Macedonia. combusta vel combustio vel cedens vel orientalis.
Maceloth. cetus vel cetus vel congregati aut congregationes.
Macedones. combustiones vel combusti vel antecedentes a orientales.
Maceloth. idem.
Macenia. gemens domini. aut orientalis domini.
Maces. frenes vel destinatio. Cde infirmitatibus o
Machir. oriens vita vel antecedens.
Machi. quod est vel quid est vel rex vel rex meus.
Machiel. rex tuus deus aut rex meus dei.
Machimath. quid est donum vel quid est domino.
Machinne. venundabitur vel restituet aut videbis aut o
Machir. venundabitur vel restituet vel videns a de infirmitate.
Machmas. humilitas vel attrectatio. Ctribulator.
Machmaraht. humilis vel attrectata vel tangens a utilitas.
Machoa. concupiscens vel concupisci.
Mada. mensura vel que sufficiens.
Madabat. mensuram vel venientes sustollens vel sufficientie venientis plasmatio. Ccor.
Madabena. a salute est vel de corde est vel salus cor. a nemo.
Madai. mensura mea. vel que sufficiet in.
Madabel. firmitas dei vel defensio mea deus tuus. gre
Madam. habitatio vel habitaculum vel mensura domini. a sufficia
Madarel. heremus vel solitudo.
Madena. mensura domini vel sufficiens domino.
Madiam. de causa vel de iudicio vel in causa a iudicium.
Madians. iudicio vel diiudicans vel iniquitas a contradictio.
Madiani. iudices vel diiudicantes vel iniquitas a contradictiones.
Madianite. idem.
Madis. terris testium vel mensura eius.
Madm. iudicium vel iudicatio.
Madmene. mensura in testimonium que sufficit ex ipsa.
Madon. habitatio vel habitaculum vel habitatio vel inhabitatores.
Mafa. speculator vel speculatio vel de speculatore.
Magal. colonia vel transmigratio.
Magala. transmigrationem vel colonia eius.
Magalim. coloniae vel transmigrationes.
Magebua. descendens filium eius vel descensio filii eius.
Magdal. magnitudo vel turris vel premunitum a premunitio. premunitio
Magdiel. turris dei vel magnificavit me deus.
Magdalum. magnitudo turris vel defendens aut premunitio cor. Ca defensibili
Magdalene. magnifica vel premunita vel turrita.
Magdael. turris dei vel magnificans dominum vel multa accepit

a deo. aut magnificauit me deus.
Magdalgad. turris pirate. ł defendens accinctum latrunculum.
Magdol. turris ł magnitudo.
Magdala. turris eius ł magnificans eum.
Magdola. qui grandis. ł que turris. ł que est magnitudo aut que magnificentia.
Magedda. nuncians ł annunciatio gratie.
Magedan. fructus domini ł annunciatio gratie.
Mageddo. temptatio. ł de temptatione ł pomorum est aut fructum terre eius.
Magedan. temptans ł temptatio ł tenaculum a' inhabitatio.
Mageddon. idem.
Magged. terra pauens ł temptatio eius.
Magmas. tangens ł de tactu ł uile tributum aut uilitas tributorum. Guttur a' de fauce
Maggad. domus ł tectum ł de tecto a' de domate ag.
Magion. guttur meum ł de fauce liquitatis.
Mahan. domus uisionis ł amaritudo mea.
Mahelchitham. ex dei parte ł ex uita excelsa.
Mahuhihahel. ex uita dei. ł quis est deus meus.
Maida. quid domino ł mensura sufficiens.
Mamam. desideratus eius ł delictum eorum.
Malac. angelus ł meus.
Malachi. angelus meus ł annunciatio mea.
Malachias. angelus domini ł annuncians dominum.
Malachim. liber regum.
Malachim. nuncians eis. ł angelus eorum.
Malachoth. liber regnorum.
Malachoth. angelus temporis ł annuncians premissis.
Malalachi. laudator meus ł laudatio dei.
Malaleel. laudans deum ł laudatio dei.
Malahoth. angeli ł annunciatores.
Malatar. laudator principis ł despector agitatum.
Malatha. uisio de uisione. ł despiciens a' despectio.
Malcha. regnum ł principatus.
Malchi. rex meus ł principans tu.
Malchia. regnator domini ł principatus domini.
Malchon. rex mestitie ł princeps iniquitatis.
Malchus. rex gratus. ¶ declinator.
Malchus. rex consilii ł princeps festinator ł annuncians
Malethi. nuncius ł regnator.
Maleloth. angelus uirtutis ł annuncians declinator.

Malloth. principes ł annunciator.
Mallothoth. angeli ł annunciatores.
Mallothi. plenitudines ł impleti.
Mambre. diuidens ł dono ł claritas ł perspicuitas.
Mambres. mare in capite ł mare pellicium.
Mamozei. elongans elonge ł alienatus aut alienatio. ¶ celam
Mammon. lucrum pecunie ł cupiditas diuitiarum
Mammona. diuitie ł cupiditates. lingua enim chald.
Mamucha. elongans calore ł alienatio perfolationis. aut quid ł quomodo.
Manna. quid hoc est. ł quod est istud.
Mana. donans ł requiescens.
Manaa. munus ł consolatio ł sacrificium ł holocaustum.
Manaath. munera. ł consolatores ł inuitans uitam a' pauoris complexio. ¶ solatio.
Manath. sepulcrum ł monumentum ł requietio
Manahem. castra ł tabernaculum. ¶ oblitus est.
Manath. requies ł sepulcrum.
Manassi. castra ł tabernaculum ł requietiones a' consolatores
Manases. necessitas ł obstupescens ł oblitus a' quo.
Manue. munus ł muneratus ł impletur aut completio.
Manuhet. munus uite ł inuitans uitam ł pauoris complexio.
Mahu. quid uanum hec ł quid hic est istud.
Marzamaoth. tenebre ł silentium ł completio pauoris.
Maus. quis laborans ł quo modo laborans est.
Maue. requiescens ł requieuit
Mahot. cumatus ł curatio ł cumatur.
Maol. chorus ł plenitudo.
Maon. habitaculum ł habitatio.
Mazim. ex contentione uidens ł habitaculum fortitudinis.
Mapsa. murum ł protectio eorum.
Mapsim. munitio eorum ł protectio eorum.
Mara. amaricans ł amaritudo.
Maradath. amara contentio ł amarata tactu ł amare continens ł amarus arrogans.
Maran. amaricans me ł amaritudo mea.
Maraoth. amara scientia ł amaricans dominum.
Marala. amara confessio ł amaritatis confessio.
Maranatha. in domino nostro aduentum. ł quid dominus noster aduenit. Syrum est non hebreum.
Marath. amari tempus ł amaritudo parui.
Marchaloth. quadrige ł quadrigentes.

M archel. confitens ł deceratus. salvatio.
M archiel. amicus ł declinatus ł cecus aut sublimis.
M ardath. amara contrictio ł inpudens contritus.
M ardochai. amare conterens inpudentem ł amara contricio inpudentie.
M arel. amare tollens ł amara plasmatio.
M aresa. a capite ł a principio.
Maria. illuminata ł illuminatrix.
Maria. smirna maris ł stella maris sed illuminans. a mare amatoris. siro autem sermone dña interpretatur.
M aribath. lites ł iurgia dissensiones a q̄ dictio est.
M arimuth. litigans ł cōdicens a amara mors ł amaritudo mortis. terra plasmatio.
M aresa. a capite ł a principio ł amare tollens a ama
M arima. amarus omnis ł amara deteruo.
M arodach. amaro peccato ł amara contritio.
M aroth. amara scia ł amaricans doratio.
M arom. sublimis ł de excelso ł amare consis aut amara tristicia.
M arsana. amara hiscudans ł amara egressio.
M artha. irritans ł ducens. siro sermone: ducens.
M asa omnis ł assumptio.
M asaa. ducens eum ł assumptio eius
M asa. pondus ł alleviatio.
M asada. retinens ł requirens ł assumens virtute aut continens testimonium. terra.
M asophath. doloris incidentia ł de tribulatione dol
M asai. omnis meus ł assumptio mea.
M asaia. omnis dñs ł assumptio dñi.
M asai. parabola ł proverbium.
M asan. iocunditas ł iocunditatibus
M aseth. punctura ł propinatio.
M asepha. speculator ł speculatio.
M asephath. speculatio ł contemplatio.
M aseia. omnis dñs ł assumptio dñi.
M asena. prospera ł scala sive declinans a scalatio.
M asera. eruditio ł disciplina.
M aserati. eruditi ł disciplinati. rubiu.
M aserotha. levans ł auferens ł libatio a vectigal
M aserephoth. speculans super indumentum ł contemplator super humeralis. protectiones;
M aseroth. speclē ł refugia ł munitiones aut contemplatione.
M aspha. speculatio ł contemplatio ł de speculatione aut
M asphat. contemplans tempus ł speculator parvi.
M asphe. contemplatio ł speculatio.
M asia. omnis dñs ł assumptio dñi
M asloth. proverbia ł parabole.
M asma. exaudiens ł exauditio.
M asmana. auditor doni ł exaudiens gratiam.
M asob. omnis sui ł assumptio futuris.
M asobia. spectans dñm ł assumptio dñi.
M asiretha. vectigal vanum ł auferens hiscuo. libatio.
M asrophoth. spectans se in indumentum ł exceptator super humeralis.
M asuesa. omnis impium ł assumptio iniquitatis.
M atha. donans ł donatio ł donum a hiscule sorte.
M athalimi. consumens eos ł plectio eorum.
M athama. manus ł dono. creator gratie.
M athem. donans ł donat ł donator domini aut do
M athana. donans ei ł dono est.
M athanai. donum est mihi ł donatio est mea.
M athama. donans dño ł dono dñi.
M athaniam. donatus dñs eis ł dono dñs eorum.
M athanite. donatores ł donati ł donatores donorum aut donatores gratiarum.
M atharet. compluta ł compluvio sive compluens a compluvio me
M athath. donans parum ł dono tempus.
M athatha. donans parum ei ł dono tempus est.
M athathias. donatus a dño. a donum dñi altissimi.
M athecha. donans ei ł dono est
M athecha. dulcis sanitas. a dulcedo sanitatis.
M athenis. donator consilii ł donum sermonis
M athiama. donator gratie dñi ł donans dña dom dño.
M athias. donatus dño ł dono dñi. parva ł ui c
loco positus est.
M athimin. donum dñi ł donatus dño est.
M athalam. consumans eos.
M athariath. perfectio ł iurga descendens.
M athireth. prothonomius ł despeculator.
M athsias. dono indigens ł donator dormitans.
M athulalam. mortem misit ł mortis missio ł mortuus dominus. excitatus
M amet. vindex eos ł unum dei ł expectata dei a qui;
M aman. quis est de longe ł expectata alienatio.
M aza. ex hoc quod exiens.

Mazaraoth zodion. i. signum horoscopi. per xii. orat.
mozoroth zodiaton. que appellant xii. signa.
Mazia. ex hoc dux. vel ex isto ductio.
Mazioth. ex his temporibus vel ex initio. Constellationes.
Mazitoth. vincula vel disciplinae vel successores eorum

Mechedem. ab exordio vel ad orientem.
Mechia. percussit dominus vel percussio domini.
Mechimas. humilitas vel attestatio.
Mechine. basis quiescens vel venundatus commotionis
Mechemoth. fultura vel suppositiones. Contentacia.
Mecharath. venundatus vel venundatio vel vales ...
Mechorathi. venundatus in vel venundatio mea.
Mechiradh. venundatus vel venundatio.
Mechirathite. venundati vel venundatores.
Medab. fames antiqua vel fames antiqua.
Medalena. omnis ponderatio vel de omnibus ponderibus.
Medad. mensus est vel adquievit vel metietur qui est.
Medala. aqua sublimis vel mensura mea.
Medam. metientes vel mensurat vel mandata a ...
Medama. aque eminentes vel aquarum eminentia.
Mede. mensura vel eque eminentes.
Medemena. mensura iustina est vel aque eminentes ex ipsis.
Medena. aque sublimes vel aquarum sublimitas.
Medi. adequati vel mensuratores.
Media. mensura vel adequatio.
Medin. mensurantes causam vel adequatio iudicii. Concede.
Medan. mensurantes dolorem vel adequati ...
Mede. idem.
Mecebel. ... vel ulterior.
Mede. mensura vel mensuratio.
Mecethabel. benigna dei vel bonitas divina.
Mephaat. speculum vel speculatio.
Mephereth. speculum vite vel speculatio penitoris.
Megia. despiciens vel despectio.
Megbis. despiciens confusionem vel despectio ignominie.
Meida. commotio vel mensura sufficiens.
Meelabel. benigna dei vel benignitas domini.
Mela. vallis solis vel salsa vallis.
Melcha. regina vel regnatrix.
Melchiam. regnatores vel rex eorum.
Melchi. rex meus vel regnans in.
Melchial. rex domini vel regnum domini.

Melchiel. rex meus deus vel regnum meum dei.
Melchielme. regentes vel regna mea dei.
Melchisedech. rex iustus vel rex pacificus a rex iustitie.
Melchisue. rex salvator vel regnum salutis.
Melchisua. rex loquens vel regnum ... vel rex meus
tyrannus. aut rex paratus. vel regnum cubicula o-
Melchom. rex eorum vel principans eis.
Melchon. rex meus vel princeps iniquitatis.
Melchonoth. fulcra vel regna vel reges ...
Melea. vallis salis vel vallis salsa.
Melech. chorus meus vel a fine meo.
Melechiat. chorus domino vel a fine domini.
Melithine. infirmitas vel de infirmitatibus vel ...
datum humile vel mandatum humilitatis.
Melchinelo plenus vel plenitudo vel adimpletio vel adimpletio.
Meloth. plenus vel adimpleti vel plenitudines aut
impletiones.
Melia. ira vel manus.
Mellioth. vallis salsa ignis mordentis vel vallis sal
dolorem perimentium vel perdolentium.
Melluchatem. vallis salsa mordentium lapidum vel
vallis ignea. lapis acuator.
Melluchaten. idem.
Melluo. plenitudines vel impletiones.
Memi. a quo vel ex ipsis.
Membrava. apta vel mansio vel aptio vel manifestatio
Memphis. os vel ab ore vel os eorum ex ipsis.
Memphiboseth. os confusionis vel os confusionis vel
ignominie. aut de ore ignominia.
Memphoes. os iniquitatis vel de ore iniquitatis.
Memum. ex quo quis vel ex ipsis iste.
Memnu. ex quo meus vel vita mea ex ipsis
Memuith. ex quo deus vel vita commotionis vel vita vel
ex ipsis.
Men. vita vel ex ipsis
Mena. vita mea vel ex ipsis numerus meus
Menelaus. vita maledicta vel ex ipsis maledictionis
Mere. manifestus vel aptus vel illuminans ad illuminationem.
Merab. multitudo de multis vel manifestans plena
illuminatio patris.
Merarite. idem.
Merari. amaritudo vel amaritudo vel ...
glas. aut illuminans suscitationem.

Mercurius. aperiens civitatibus vel illuminans signum occultum. Terum a illuminacione.
Mere. apertus vel manifestus vel illuminans
Merod. rebellis vel apto vel illuminans vel inmissio.
Merpheth. fovens vel irrubans vel incubabat a confovebat.
Meremuth. aperiens mortem vel illuminans mortuos.
Merimuth. idem
Meribaal. litigans cum magistro vel litigans contra altissimum vel litigans in magistro vel litigans cum excelso.
Merob. multitudo vel de multitudine amara.
Merotach. amara pracitas vel amaritudo tinnitus.
Meron. aqua vel profunditates. Contrarie per...
Meroni. illuminans mentes vel spectaculum iniquitas.
Meronathyrebes. illuminans meretrices vel manifestans iniquitatem pecti.
Meronauth. idem
Meros. aperiens visionem vel illuminacio formidinis.
Meros. consilium vel consilium vel ...
Mes. hospes vel hostis vel mensurator a mensuratio.
Messa. evado vel aqua terra. Terrae eius.
Mesa. hospes est vel hostis est a mensurans est a mensura
Messa. hospes salvans vel mensura salutis.
Messa. aqua terra vel primacio vel manus potens a primator.
Messach. primans vel potius cenus vel hospes sive aut hostis fructuans.
Messalem. hostis mittens vel reddens ... redditionem vel mensurans pacem. aut hostis iustitie.
Mesaloth. evadens in nebulis vel aqua terre declinacio
Mesamelech. potuerit chorus vel primans a puero
Meseth. amens vel chens vel expulsus a compressio.
Meseth. deficiens vel prolongans vel defectio vel prolongatio.
Mespha. speculator vel contemplator vel speculatio a contemplatio.
Messiama. capiens eos domino vel palpatio eorum domini.
Mesoloth. vincula vel disciplinae vel successiones a graduum. Vigilia.
Metarabel. benignus deo vel mensurator domini.
Melphas. speculatorem suscitans vel contemplacio ...
Mephaneth. hospes iam vel hostis hiat.
Mephe. hospitis laqueus vel hostis disciplinae.
Mesias. crisma vel unctio vel ipse aut unctus.
Mesolam. hospes sedi vel mensura civitatis.
Mesollam. capiens eos vel palpatio eorum.

Mesopotamia. elevata vocatione vel elevatio cuiusdam vocationis. Quod egyptius in suum vocat.
Metrum. hospitans eos vel mensura eorum. Sacerdos.
Metshi. vanitas vel vanitas.
Mesulam. mensura doloris vel hostis anterior.
Methca. dulcis vel dulcedo.
Methcha. languor vel lectulus. Tunc ecclesia.
Methabael. benignus deo vel bonus deus bona dei
Methatel. quam bonus deus vel quam bona divinitas.
Methabebel. idem.
Methyr. dilectio videns vel dulcis visio.
Methelm. salvans eos vel arctatio eorum.
Meza. guttur vel illa sterilis. Aliud.
Mezaab. aqua aurea vel falso sterilis aurum.
Mesaab. elevata vel superiori vel aqua fluens aut aqua.

Miamin. quis manus est dextera vel dominus.
Mibaar. electus vel electio vel de electione a de electione.
Micha. quis hic ad vinculum locum vel quis iste.
Michael. quis ut deus vel quis sicut deus
Michea. quis ut dominus vel quis est iste dominator
Michamob. quis hic consultans vel quis hic latitudo.
Michal. idem quod Micha.
Micheal. quis est iste vel quis est in hoc loco.
Michol. aqua omnis vel aqua ex omnibus.
Midho. mensura vel mensuratio.
Miphaath. aqua inpetus vel aquarum impulsio.
Miphiboseth. os devorans vel os inveniens.
Miphiboseth. os confusum vel os vecordium. aut os confusionis. aut os ignominie.
Mikael. domus dei vel domus cunctorum.
Milcone. gravans vel gravando dominum.
Milcom. gravans vel gravando vel gravane. aqua est.
Milcho. regnum vel regnator.
Miniamin. quis manus dextera vel in dextera.
Mira. amara vel amaricans vel amaritudo aut amaricatio.
Mirabaal. litigans cum magistro vel litigans cum altissimo vel litigans in magistro aut litigans contra altissimum.
Misael. tritus deo vel quis interrogatio domini
Misaam. tritus ipse vel interrogatio eorum.
Misach. quis ut risus vel quis ut super vel ... aut risus de gaudio.

Misael. postulatus Dei vel quis est ut salvans te.
Misa. que indignatio vel que contritio.
Misor. humilitas vel tribulatio aut de humilitate aut de tribulatione.
Misor. plana vel directa vel humilis. a qua peccatis.
Mesigrant vel declinans domum sufficientem vel transmigratio domus sufficientis.
Mizdabel. declinans domum sufficientem vel transmigratio domus sufficientis. Ceterum.
Misaab. quis hic aut obrutum vel quiescens levatum pupilli.

Moab. de patre vel ex patre.
Moabite. de patre geniti vel ex patre geniti.
Moadia. mensura domini vel sufficiens dominus.
Moer. fortis vel robustus vel robur aut fortitudo.
Mosian. de adiutorio domini vel domini auxiliatoris.
Mobunna. edificium vel edificator.
Mochantai. confirmans me vel confirmatio mea.
Mochedor. mutuans patrem suum vel pro ne iniquitate.
Mochona. suppositio vel sustentaculum.
Mochon. venundator meus vel venundatio mea.
Mochoth. plage vel generatio.
Moda. nascitur patri vel generatio est.
Modin. iudicium vel iudicatio.
Modim. iudicans eos vel iudicium eorum. Edificatio.
Moellam. generatio testificans vel nativitatis testis.
Moelath. dolor vel parturiens vel doleo a parturiente.
Moelathi. dolor meus vel parturiens me.
Mosei. palpatio vel attractio.
Mosia. palpans eum vel attractio eius.
Moyses. aquaticus vel assumptus de aqua.
Moyses. in grecis vel linteus vel attractata palpans.
Molachite. regnantes vel principantes vel dolentes aut parturientes.
Molechon. regens eos vel principes eorum.
Molathi. idem. Ceti.
Moolida. infirmitas vel chorus aut a parte.
Moloch. rex vel princeps vel rex meus aut princeps meus.
Mool. infirmitas vel de infirmitate vel chorus a parte.
Moola. chorus est vel ablatio est vel infirmitas est aut infirmas.
Mooli. infirmitates mea vel de infirmitate mea a choro meo vel a parte meo.
Moolli. chorus laborans vel a parte laboriosa vel infirmus laborans aut de infirmitate laboriosa.
Moolite. chorus meus vel a parte mea aut infirmitas mea aut de infirmitatibus meis.
Moos. infirmitas vel habitaculum.
Moosa. infirmitas eius vel habitaculum domini.
Morach. heres meus vel hereditas.
Morathi. heres meus vel hereditas mea.
Morasthi. heres meus iste vel hereditas mea ista.
Morasthim. heres eorum iste vel hereditas eorum ista.
Morasthite. heredes mei isti vel isti sunt hereditates mee.
Moria. visio vel visionis vel illuminans vel quasi dicens lucidum. Locus est in quo templum est edificatum, id est terra visionis.
Morthi. heres meus vel hereditas mea.
Moronie. voluntas vel declaratio a salvatione.
Mosa. salus vel eruditio.
Mosabe. salvator vel vivificator. Ceterum.
Mosellamoth. capiens eos mortuus vel palpatio mea.
Moseta. eruditio vel disciplina.
Mosthethem. fortes vel inermes vel fortium vel inimicorum.
Mosi. palpator vel attrectator. Ceterum.
Mosoch. captiva vel capiens vel capientes a capite.
Mosollam. capientes eos vel plasmatio eorum.
Mosalamia. capientes eos dominus vel palpatio eorum domini.
Mosollamoth. capiens eos mortuus vel palpatio mortuus.
Mosollamoth. capientes eos vel palpatio eorum.
Mosma. tinellum vel disciplina.
Mosel. eruditus deo vel disciplina dei.

Munim. consolans eos vel visitatio eorum.
Musa. palpans vel attrectans vel palpatio aut attrectatio.
Musach. palpans sinum vel attrectatio sua.
Musetoth. tutela vel disciplina.
Musi. palpans vel attrectans.
Musite. palpantes vel attrectantes.

NAA. est pulcra vel pulcritudo.
Naab. absconditus meus vel requiescens.
Naabi. absconditus meus vel requiescens meus.
Naas. pulcre servitus vel pulcrum testimonium.
Naala. laudans vel laudabilis vel torrens a laudando.
Naalia. torrens dei vel laudans dominum.
Naaliel. idem.

Aalon. decus candoris ł pulcritudo lacrimi.
Aamia. decora ł pulcherrima ł commouentes aut commocio eorum. ¶ vel decor. a commocione eorum.
Aaman. decor ł pulcherrima ł commouens
Aamani. decorus meus ł pulcherrimus meus aut commouens me. aut commocio mea.
Aamaniath. mouens morte ł decor peccati.
Aamithiae. mouens morte ł decor peccato.
Aamini. pulcherrimus ł commocio eorum.
Aa. puer ł infantulus.
Aara puer ł infantulus est.
Aarath. prouincia temporis ł infancia peccatoris.
Aau. puer tuus ł infantulus tuus.
Aaua. puer duo ł infantulus domini.
Aas. serpens ł coluber aut augurium aut ab augurio.
Aaron. requiem sonans ł requies sonitus
Aason. coluber murmurans. ł serpens sibilans aut augurans dolorem. ¶ tempore.
Aat. augurium iniquitatis aut requiescens
Aath. decor temporis. ab pulcritudo peccati. ab absondit peccatum.
Aalab. cor tecum propheta ł prophetans tue. aut pulchrum auxilium. aut cessionis mitissimi.
Abai. conspiciens ł requiescens.
Abaloth. sedens ł excludens ab requiescentis tempore ł conspiciens eorum.
Abao. prophetans ł ueniens
Abal. stultus ł incipiens. ¶ aut incipientia.
Abaoth. sedens ł excludens. ł conspicio ab requiescens.
Abath. scandalum ł scandalizans aut incipiens
Abathei. incipientes ł scandalizantes.
Abilim. uenientes ł eludens. ab ueniens. ab illusione.
Abdiel. seruus dei ł seruiens domino.
Abeboth. prophetans ł prophetia.
Abloth. organum ł laudatorium.
Ablon. psalterium siue. laudatorium ł.
Ablium. organum ł laudatorium.
Abolesso. ł propheta ł eloquium. aut supueniens.
Aboe. propheta ł prophetia.
Abeth. lectio ł prophetia. ł excludens. ab superueniens.
Abin. ueniens ł includens.
Abigotenosor. sedens ł angustia agnita ł sessio in laguncule angustie.
Abusabaim. calcans temporis ł calcans tempus.

Abusarachim. calcator festi ł calcans festinantes.
Abuthei. propheta ł prophetantes.
Aburaidan. prophetauit pellecius ł prophecia alienum tuditum.
Athom. separator ł separatio eorum.
Athon. separacio iniquitatis. ł separans dolorem.
Athor. requiescentis luce ł obscuracio noui sua. ł requies lucis. aut separatio ueritudinis.
Adah. uotum ł spontaneus.
Adabiat. uouens domino ł spontaneus domini.
Aeman. fides ł fidelitas aut mouens eos ab motus eorum.
Aeth requiescens ł requiescio.
Aphaddor. dispersa generacio. ł dispersio generacionis.
Apheth. matutina ł matutina.
Aphethdor. conuersa generacio. ł conuersio generacionis.
Apheg. mensis ł mensium.
Aphe. mensium ł emmaus refugium.
Aphel. anima ł refugium.
Aphil. idem.
Agge. mendicus ł mendicans.
Agel. item. ¶ festiuo dominus
Ahathi. puer tuus ł infancia mea.
Ahellel. sinistrus ł laus ab laudatorius domini aut laudans
Aio. salmus mare. aut fluctuans ł instabilis aut sedens inuente.

Aim. fluctus ł motus aut fluctuans ab motio.
Aiohe. conspiciens ł excludens.
Alot. torrens. aut laudatio.
Ama. testis ł commocio.
Amoel. comminus deus ł commocio dei. ł siue flatus dei. aut quod commixtio facit deus.
Amma. pater ł amaritudo ł amarando ab amaritudo.
Amrin. populi ł apostate ł perfugi aut conngressiones eorum. ¶ prelia eorum.
Amal. pessimus ł tangens ł attendo ab attendens
Amuel. loquens est deus ł est quo loquens deus.
Amuelite. loquimur cum deo. ł quibus loquitur deus.
Anec. pressura ł fortis ł gemitus pulcritudo. aut
Antil. colligens ł collectio ł lucrum mendans aut aeternum leuitie.
Asae. pulcritudo lucis ł consolans angustiatum.

athan. contritus est ł donatio eorum.
atab. grauitans ł grauitatio. aut germinatio eorum.
ataram. germen molle ł germen tenerum ł germinans est aut germinatio eorum.
atia. coluber domini ł serpens dominator.
atib. titulus ł status. Ceorum
atim. dux ł preceptis principalis eius a principatu
aton. consolans ł requiescens ł augurans. aut augurium. tus
athamalech. donans regno ł donatio regnatio
athan. donans donum ł donatus gratie.
athanael. donum dei ł donatus est dei.
athanias. donans me ł donatus ł ypodiaconus grece aut submittit lacrime.
athon. donatus tenor ł donatio temptatus
atia. lenis ł germen ł latitudo aut pulcritudo.
atie. item.
atim. germinans ł consolator.
atim. germinans est. aut consolator eorum.
azareth. unctio ł medicus ł custodiens a lepra.
azareth. flos ł ungulum ł desiderans ł electiatio.
azarenis. mundus ł sanctus ł diuisus aut confectus.
azarenus. ungulum ł flores sum custodiens aut separatus.
azarei. mundi ł uncti ł sancti aut collecti.

apolis. intra commota ł intra commotio
ebaea. laceratus aspheralus ł lacerat aspectum suo.
ebaettal. lacertus largus ł late lacat ł lacertus lenitas. aut lacerantis latitudo.
ebellath. laceratus templum ł in rupta parentis.
ebe. lacertus ł lacerans ł plateam aut mensura.
ebet. lacertus eorum ł laceratus dei ł mensura dei aut dei plasterium.
ebo. lacertus ł laceratus.
ebini. lacertor meus ł plasterium meum.
ethao. paruus iste ł paruo ista.
eth. status ł aduentus.
etho. pensio ł pensiens
ethora. includens iudicio.
ethophathi. includens ł circio ł inclusi aspectu aut persuasione euacuens. C interpretatio eius;
ethotha. aromat thymiama ł fonger a deo

ecle. scala ł torrens.
eclamite. scale ł torrentes.
ecle. eiusdem heres ł etiam hereditas.
eclesiol. torrens lux ł botrus torrentis.
ecma. consolans ł consolatio.
ecmias. consolatus a domino ł consolatio domini.
ecsela. est ł metallum.
ephel. spirans domino ł applicans ori dei.
ephe. spirans ł sufflans ł spirans sufflatio.
ephee. applicans ori uel ligatura que ne lapidet.
ephec. prima ł taribo aut seducens aut seductio.
epeg. idem.
ephentor. maritima ł maritima
ephi. purificans ł purificatio. C mam
ephla. purificans aggerum ł purificatio agg
ephtora. decreptio ł dissolutio.
ephulim. apertum nomen ł dissoluta audio.
eger. florens ł floridus.
egoga. includens iudicio ł percussio iudicium.
elihel. stans deo ł status dei.
elsoth. stans deo ł status ł stat terminus.
eman. pulcritudo ł consolatio.
emis. profugium ł apostasia ł peccatis a amaricatio
emiroth. profugus ł apostata ł apostatans ł apostasia
emis. profugium ł transgressio ł profugus a amaricatione
emit. peccati ł apostate ł peccator aut apostasia.
emiroth. trans ł profugus aut transgressor aut apostata. C amaricatio.
emphi. palpans ł tangens ł attrectans aut
emsis. stans ł attrectans aut status ł attrectatio.
ephthar. decreptio ł dissolutio.
ephtha. latitudo mea ł confusio est.
ephtali. dilectus ł seruiens ł conuoluit me aut conuolutio mea. C latitudo eorum.
ephthalim. dilatatio ł separatio ł conuersus coli
ephthallim. implicatio ł conuolutio a dilatauit me aut dilatatio mea. C inter a implicatio uel mea.
ephtalemite. dilatatio ł conpassionis a dilatatio
ephtalimite. conuertentes coli ł latitudo eorum.
epte. decipiens ł dissoluens ł decepte a dissolutio.
ephee. decepta ł dissoluta a decepto a dissolutio
epthim. idem. C claudentis.
epthepha. decepte uite ieiunuse ł dissolutionem

H ephoin. scalpentes l aperientes l despicientes eos. aut dissolutiones eorum. Confusio.
H epthusim. aptum nomen l dissoluta aut
H er. lucidus l lucerna.
H erogel. lucis acutus l lucernus acuitatis.
H erius. lucis consilium l lucerna festinans.
H erech. cithara l que lucerna l lux vite aut lucerna pavoris.
H ergal. lucis acutus l lucerna acuata.
H ergel. lucerna acuata l lucerne acuatio.
H erger. lucerna involuta l lucerne involutio.
H en. lucens in l lucerna mea.
H ena. lucens domino l lucerna domini.
H esa. coluber domini l serpens domine.
H esibi. titulus meus l statio mea.
H esson. augurans l augurium l augurii fortis aut auguris fortitudo.
H estach. extractio tenera. quasi fugitivi teneri.
H esthen. ecirianus l azotallarius Corrige.
H esthinan. decus l motus l commotus eos quasi commotio
H esthna. sive imago l sive imaginatio.
H esthophath. includens me l inclusio mea.
H esthophanie. includentes me l inclusiones mei.

H ithanor. stans lucerna l statura lucida. Erati
H ithodennus. includens iudicium l effusio tenui
H itholans. effluens l effluxio l stulte eos languenti aut stulticia languoris eorum. Eumen.
H ithopot. gemitus protectionis mee. quasi protectio gemitus
H ithoalme. effluentes l effluxionis. aut stulte eos languentes. quasi stulticie languoris eorum.
H ig. attendens l delectatio.
H impha. os applicati l oris applicatio.
H iinne. feta l speciosa l germen pulcritudinis aut pulcra nativitas.
H iniinie. feta l speciosa l germina pulcritudinis aut nativitates pulcre.
H isam. augurans gentem l augurium cornationis.

H oa. movens l commotio.
H odaia. motus virtute domini l commotio tecto domini
H aadiae. movens diluculum l commotio illuminati
H oatha. movens eos l commotio eorum.

invisoris.
H oratha. motus impium l commotio confirmationis
H ob. lacus l lacus.
H obe. idem.
H oder. vir l inflatio.
H oc. requiescens l requievit l motus aut commotio.
H oe... decor l fuit l voluptas. aut declinatio.
H oeman. pulcritudo l pulcher. quasi consolans quasi consolatio.
H oemanite. pulcri l consolati quasi consolatores quasi consolationes.
H oemi. pulcer l consolata.
H oatha. metallum l eius.
H osthan. eos eorum l metallum eorum.
H ophech. motus aptus l commotio latitudinis.
H ogo. invidens l invidiamus.
H oge. idem.
H oam. decus l consolatio. Clamans magistri
H oorai. decorans magistrum me l consolatio magistri mei.
H oovati. decorans magistrum eorum l consolatio eorum
H oram. requiescens capelle l commotio civitatis.
H uath. pulcher l pulcritudo.
H um. pascens eos l pastura eorum.
H un. fetus l pilus l iunctus aut spiritus.
H umenius. decoris l fides.

OA. dignitas l laudatio.
Oaa. tabernaculum l inhabitatio.
O ali. tabernaculum meum l inhabitatio mea.
O am. vestigium l insanies.
O bab. separans l amplexans l dilectus quasi dilectio.
O badia. tenens domini l tenens domino.
O bath. magus l phitonissa l incantator quasi incantatio.
O baeni. simul auctus. aut simul affricans.
O bedias. sinens domini. aut sinens domini.
O bes. sine aut sinens te aut sui sanguine.
O bedboni. serviens rufo l sine tu fulvo l sinere te aut servus sanguineus.
O bedia. sinens domini l sinens domino.
O bediel. idem.
O both. phitones l magi l lagene grandes aut lagenarum granditas. Confusio.
O choth. diligens l plantans aut dilectio aut ...
O choch. tenens habitationem l applicans tabernaculum.

c

- chora. foramen magistri. vel irritatio magistri.
- chorath. irritatio vel asperitas domini. vel calvitio.
- chyrin. tenentes vel apprehendentes sive irritatio aut
- bethcha. mensurantes vel mensura.
- delua. quasi dei. aut testificans dominum.
- dia. quidem.
- dollam. testium eorum vel testimonium aspicientibus.
- dollantes. contestantes eum vel testimonium in aqua.
- dior. contestans generationem vel testificatio generationis.
- doma. quasi domini. vel testificans dominum.
- dii. mensura mea vel mensura mea.
- dura. mensura magna vel testificans magnum.

- epha. mensura vel estimantes. a estu a estuatio.
- ephi. mensura trium modiorum. vel tres modii mensurati.
- eth. diligunt vel perscrutantes. vel dilectio a perscrutatio.
- pha. effusio vel estuatio.
- phal. nebula vel perscrutatio. vel obscurantes a nebu(losus).
- phan. talamus eorum vel matutina eorum.
- pher. volans vel volatus aut volantes a vo-
lationes.
- phat. aurum electum vel aurum purissimum.
- pher. idem.
- phel. nebulositas. obscuratio. a obscurantes a nebu(losus).
- pher. ignominia vel ignominiosus.
- phi. infirmus vel ignominiosus.
- phim. tabernacula vel habitationes. vel obscuratio.
- phim. tabernacula mea vel habitationes mee.
- phi. infirmans vel infirmitas a [illegible] a ver(sus).
- b. plat. sive phim. volans vel talamus.
- a. phm. dealbatus vel insania commixto.

- g. congregans vel conclusit vel absconditus a conclusio.
- ga. nobilis vel gloriosus vel absconditus vel conclusus est.

- ia. ipse cognoscit. vel cognitio domini.
- ioda. ipse cognoscit servitutem. vel cognitio domini testium.
- ia. infirmantes eos aut infirmitas eorum.
- hol. tabernaculum vel inhabitatio. vel irrisionis.
- iam. seculum vel eternitas vel annus iubilei a anni re(missionis).

- ka. destruens vel detinens. a destructio a diversitas.
- kal. destrue me vel detine me. a diversitas mea.

aut discretio mea.

- laan. detinentes eum aut diversitas generationis.
- li. infirmitas vel protectio.
- lial. infirmans preterita. a protectio pluvie.
- limpa. dolens vel pervenit.
- limphadis. dolor eius. a perveniens lumen.
- lophernes. infirmitas dissolutionis vel infirmitas
vitulum saginatum.
- mar. ipse amaricans vel ipse amaritudo.
- mar. expans vel manipulus.
- mur. expansus me vel manipulus tuus. vel mei.
- muor. expansus magnum meum vel manipulus magnus.

- n. dolor vel meror.
- n. iniquitas vel inutilitas.
- n. insultatio vel murmuratio.
- na. merens eum vel dolore.
- na. inutilis ei vel iniquitas eius.
- na. murmurans eos vel insultatio eorum.
- nam. meror ipsorum vel meror eorum.
- nam. inutilis ipsorum vel iniquitas eorum.
- nam. murmur ipsorum vel insultatio eorum.
- nam. meror eorum vel dolor gentis.
- nan. iniquitas eorum vel inutilitas gentis.
- nan. murmurans eorum vel insultans gentis.
- nelun. dolor vel merens vel dei aut eius.
- nelsonis. merens lectus vel dolore adherens.
- ni. merens mi vel dolor mei.
- ni. inutilis mi vel iniquitas mea.
- ni murmur meum vel insultatio mea.
- nui. dolore commotus. vel merore repletus.
- nui. inutilis requies vel iniquitas commotio.
- nui. murmuris mors vel insultatione repletus.
- nigl. merens domino vel dolor domini.
- nal. iniquitas domino. vel inutilis domini.
- mal. murmurant domino. vel insultatio domini.
- no. merens eum vel dolore eius.
- no. inutilis ei vel iniquitas eius.
- no. murmurans eum. vel insultatio eius.
- non. murmur insultans. vel insultatio imminens
aut dolor inutilis aut merens iniquitate.

- la. tabernaculum vel inhabitatio.

Ra. idem. ł gens.
Th. tabernaculum meum pr ł habitatio mea.
Thab. tabernaculum meum in eo ipsa; tabernaculum meum. ł meum.
Thama. tabernaculi altitudo ł tabernaculum meum in aliquo.
On. dolor ł labor ł dolens ł laboriosus.
Zam. videns eos ł fortitudo eorum.
Sal. videns dominum ł fortitudo domini.

R. foramen ł iracundia. ł comprehensio.
R. mons ł lumen ł pellis aut iracundus.
Raim. capiens ł comprehendens ł conceptio aut
Ram. iram ł ue exercitio ł ve iracundie aut ue iracundo.
Ram. mons ipse ł lumen eorum.
Ram. pellis ipse ł foramen eorum.
Ram. iracundus ipsius ł iracundia eorum.
Rechan estimans me ł estimatio mea.
Rechat. estimans ł estimatio. ł tove
Rethathaot. longa corona ł longitudo co
Reb. aurum ł lucernas ł vacui aut solitudo.
Reb. mensa ł massa aut temporalis aut temptatio.
Rem. dolor ł iracundia.
Reth. longavitati ł diuturnitati ł longavitati aut diuturnitas.
Rha. turris est ł superbiens ei.
Ri. lux mea ł mens mea.
Ri. pellis mea ł foramen meum.
Ri. valens me ł iracundia mea.
Rigigas. ł gentilis
Ri. coquens ł preludens.
Ri. apprehendens me ł apprehensio mea.
Rim. Gigantes ł erubuit.
Rim. apprehendentes me ł apprehensiones mee.
Rua. anathema ł anathematizatio.
Ruam. lumen urbis ł illuminatio mea.
Ruan. lumen gentis ł illuminatio domus.
Ron. filius mundi ł forem terre.
Ron pellis tua ł tua munimentum.
Roniz. movens mulieres ł foramina eorum.
Ronth. pelles mee ł dolores lustrationum.
Ron. lumen mortis ł color multitudinis.

Sothe. scuta mortis ł iracundie firmamentum.
Sotham. lumen mortis eorum ł iracundia superfluitatis eorum.
Sothym. mons tunc eis ł foramen turrium eorum. tristitie
Sotham. idem.
Sotham. lumen mortis eorum ł iracundia superfluitatis eorum.
Ithasiada. teste indigens testio ł lumen testificationis portat

Sa. spes ł salvatio.
Sa. spes mea ł salvatio mea.
Sias. sperans in domino ł salvatio domini.
Sanna. salva ł vivifica ł salvifica nos aut salvificatio mea.
Se. spes ł salvator.
See. sperans in eo ł salvatio ei.
Sia. sperans in domino ł salvatio domini

Tham. tempus eis ł designatio eorum
Ther. signum meum ł psalmus mea.
Thio. color est ł gens eum.
Thir. peccatio vigilans ł signum temporale.
Thin. stans peccato ł status temporalis.
Thoniel. signum laboris ł designatio temporalis.
Thoniel. signum dei ł [illegible] eo.
Thathan. signans eos ł tenens eorum.

X. violente ł violentatue.

Za. videns ł robustus aut visio ł fortitudo.
Zai. fortis meus ł robur meum ł videntes me aut fortitudo mea.
Zam. videns eos aut fortitudo eorum.
Zau. videns domum aut fortitudo gentis
Zamoth. q. signum ł fortis designatio.
Zachin. fortis ductor ł videns olivam.
Zen. videns fortem ł fortis oculis
Zenlera. videns fortem principis ł fortis oculis angustiati.
Zgi. videns luctum ł luctator robustus.
Zgi. videns ł robustus ł visio aut fortitudo.
Ziat. videns dominum ł fortitudo domini.
Ziam. visio domini est ł fortitudo domini est.
Ziph. germinans ł germinatio.

Ozihel. uidens dominum uel fortitudo dei.
Ozielite. uidentes dominum uel fortitudine dei.
Ozni. auris mea aut auditus meus.
Oznite. aures mee uel auditores mei.
tonsio.
catecum.

Paphum. recommens cadentem uel receptio.
Palestina. ore commixta. uel ore concidens. uel uit.
Palestini. ore comixti. uel ore contundentes ul-
ora malleatorum aut oris commixtiones.
Parma. ore contundens uel os malleatoris.
Pamphilia. consilio aruina uel desiderio cadentium.
Pamphilienses. consilii aruina uel desiderio cadentis.
Panarethos. liber ecclesie uel liber ecclesiastes.
Parabrathes. garrulus uel concitator.
Paraceue. cena pura uel preparatio.
Paraclitus. consolator.
Parnon. discoopertus uel discooperiens. dinus.
Parmena. diuidens plenitudinem uel dans plenum.
Parthia. perfecte diuidens uel perfecta diuisio.
Parthi. perfecte diuidentes uel perfectio diuidentium.
Parthia. transcendens uel transgressio.
Pashinia. separatio uel separatur. ti.
Pashonites. separatio hostium uel separatio palpantium.
Pathathrob. uidens eum uel dissolutio eius.
Patrarelus. separans uel dissoluens.
Patura. separatur uel separatio. fertilitas cor-
Pharam. ferus uel onager. siue frugiferos aut
Pauleus. os tube uel os eorum. uel bellum mirabile aut
electionis creationum.

Petuo. temptatio mouens. aut dilectatio commodi.
Pelusium. os malleans uel os malleatoris.
Pentateuchus. quinque libri moysi. uel v. libri moysi.
Pergamum. dissecans ualles uel diuidens cornua eorum.
Pergrenum. deuorans uel uorago.
Petrolus. sacerdotis absortio uel responsio uetata.
Perida. fraternitas dilectus uel fraternitas amabilis.
Pentomen. inclusus uel inclusio.
Perone. latus uel tepor.
Persida. temptans uel lata sua dissoluens.
Perse. temptan uel lata sua diffluentes.
Persipolis. temptatio ciuitatum uel dissoluens lata ciuitatibus.

Petrus. agnoscens uel discalcians. uel agnitus a dissolutis.

Phinees. quiescens domino. uel deum cognoscentes.
Pila. os malleans uel oris concisio.
Pilatus. ore contundens uel os malleatoris.
Piteus. dissoluens uel dissolutus.
Pisida. quieta domino uel quiescens domini.
Pithon. facile uel facilitas.

Prisca. quieta uel cognoscens.
Priscilla. quieta uel cognoscens domini. uel quietus domini.
Priscus. agnitus uel agnoscens.
Phicol. os omne uel os tuum.

Pholomon. tabernaculum uel inhabitatio.
Pollan. ore contundens uel os malleatoris.
Pontus. declinans uel declinatio.
Pontici. inclinantes uel inclusiones.
Ponius. declinans consilium uel declinans festinationem.
Ponnus. diuina dans uel diuidens diuinia eorum.
Possidonius. cognoscens uenationem. uel quiescens uenationis.

Protobulus. fructus uel consilium uel fructuum ignominia.
Protocles. fructus congregans uel fructuum congregatio.

Ptholomeus. ad mensam deducens uel ad mensam deductus. deductio.
Ptholomai. ad mensam deducens uel ad mensam deductio.
Ptholomaida. ad mensuram deductus uel ad mensuram
Ptholomeus. idem. mensuram deducentes.
Ptholomaidenses. ad mensuram deducentes uel ad

Publicus. tabernaculum uel inhabitatio
Pudens. induitus consilio. uel indumentum consilii.
Puteoli. declinans uel declinatio.
Puthiphares. os inclinans. uel oris inclinatio. uel os
inclinatus aut descendens.
Prophetia. qui preloquitur futura. Grecum est.

Omnia hec nomina greca uel latina uel lingua
hebraica interpretata sunt. Sciendum namque quod apud
hebreos P. litteram non habent. sed nullum nomen est apud eos quod hoc
elementum sonet abusiue. Unde accipienda sunt que per P
litteram scripta sunt apud hebreos per F litteram scri-
buntur. quia apud eos non est P.

Raab. fames vel impetus. Ceco.
Raab. lata vel dilatata aut latitudo vel dilatatio.
Sciendum vero raab per h litteram in medio scribitur
famem significat. scilicet hic impetum sinonimum
latitudinem aut dilatationem. Si autem ch. s.
accentum vel litteram diversitatem vel in tantum
varias vel contrarias significationes continent. vel
in tam diversa mutantur.
Raaba. fames eius vel impetus est vel dilatavit eum.
aut dilatatio eius.
Raabia. impetus domini vel famelicus domino aut divindicavit
dominum. aut divindicatio domini.
Raabath. burca vel tegrilla vel burce vel tegrille.
Raam. excelsum vel visio vel tonitruum aut multitudo.
Raama. videns eum vel tonitruum est aut multitudo eius
aut tumultum eius.
Raamal. excelsum domino. aut visio domini aut videns dominum
aut tonitruum domini.
Raamales. malicia timoris vel malicia de tunica
aut intonuit letus aut tonatus leticia.
Raalon. clivus vel placencia. vel complacatio aut consummatio.
Raatha. magister patris vel magistratio temporalis.
Rabba. multa vel magna vel iudicans aut iudicium.
Rabbam. multitudo ipsorum aut magnitudo ipsorum vel
iudicans ipsos. aut iudicium ipsorum.
Rabbath. multum temporis vel grande peccatum vel iudicans tempus
aut iudicium peccatorum. us.
Rabbi. magister vel doctor. aut docens me. aut magister meus.
Rabbith. doctrina multitudinis. vel magisterium iudicandi
Rabbaal. multa hic vel multitudo illa sive mea multi
tudo. aut multum michi.
Rablatam vel multa. aut multitudo ista aut multitudines.
Rabmag. princeps cibi vel dominator edentium.
Raboni. doctor vel magister vel docens me aut doctor meus.
Raboth. grande signum vel multum venientis vel indicans venientes.
aut iudicium venientium. Clamationis. ~
Rablathel. multum osculum vel princeps osculantis.
Rablaris. princeps currentium vel magister currentium.
Rabarcs. multum alienus vel grandis decretio.
Racha. vanus vel inanitas vel absque cerebro aut signum ...
Rathab. necata vel conjuga vel visio aut absentio.
Rachal. mitis vel deorsum versus vel vel aut negociatio.
Rachel. ovis vel visio vel videns deum. aut videns principium.
Rachus. subita vel petitura.
Raddai. videns me fortitudo mea.
Rapha. sanitas vel medicina dei.
Raphael. sanans deus vel medicina dei.
Raphaia. idem.
Rapham. gigantes vel medicina domini vel sanitas vite.
Raphae. sanans eum vel medicina est.
Raphaza. sana visio vel fortitudinis medicina.
Raphoe. defluens vel mederi vel volucres aut cibus oris.
Raphidim. temptatio vel lege mentis vel visio oris. aut
vidit os sufficiens est. Capre incipit.
Raphidim. sanitas fortium vel sanitas iudicium vel in
dolis fortes aut dolo fortium vel expectatio ... ligne
Raphion. medicina doloris vel temptatio magnatis
Raphu. temptatio vel dolose. aut sanitas aut medicina.
Ragal. vir vel negociator. aut ... aut deorsum versus.
Ragau. pascens vel egrotans vel pabulum est deus
Ragel. pabulum vel egrotatio. vel multum delictum.
Ragon. ... vel pabulum aut multum ... aut
Raguel. pastor dei vel egrotans deo. aut pascens dominum aut ...
Rahuel. idem.
Rahaia. pastor domini vel egrotans domino. aut pascens dominum.
Raphelena. idem. quod vel rahaia. Caterbitur.
Rama. excelsa vel exaltata vel tonitruum aut exaltatio.
Ramale. sublimitas vel exaltatio vel tonitruum vel ex
Ramalia. excelsus domino. vel tonitruum domini vel excelsa
laborans aut exaltatio laborantis.
Ram. idem quod Rama.
Ramasse. pabulum vel tunica vel malicia timor aut
malicia de tunica.
Ramatha. excelsum signum vel exaltatio patris vel
mortem vidit. aut mortis visio.
Ramath. idem.
Ramatham. excelsum signum ipsorum vel exaltatio patrum eorum
vel mortem vidit eos aut mortem visio eorum.
Ramathaim. excelsa duo vel excelsa via sive
duo sublimes aut duo exaltati.
Hec duo vel bina sublimia sunt duo tribus, regine
scilicet sacerdotalis unde elcana legitur fuisse. vel rama
tham quia pater eius de tribu Levi fuit. vel mater eius
de tribu Iuda quod notatur in eo quod effratheus dicitur ab effrata
videlicet uxore Caleph quem constat extitisse de illa tribu.
Ramathem. excelsum signum grave vel elevatio maxille.

Ramathite. excelsa signa que mortem uidentes.
Ramalech. excelsa potio uel exaltata potio iacta.
Ramesse. amaritudo uel commotio tinnulenta uel tonitrui tinee. aut tonitruum gaudii.
Rameth. mortis uisio uel signum excelsum uel celsitudo pauoris. aut exaltatio uite.
Ramoth. excelsum signum uel exaltata uisio.
Raon. cursus magnus uel consummatio magna.
Raonites currens magni uel consummatus magno.
Raonite. currentes magis uel consummati magnum.
Rasaia. impius dominus uel uarietas domini.
Rasathaim. uarietas bina uel iniquitas duorum.
Rasim. uariantes eos uel iniquitas eorum.
Rasin. uariantis eos uel iniquitas impius uel iniquus uel uarietas aut pictura.
Rathamim. somnus uel iniquus uel uisio consummata. aut uisionis consummatio.
Rasies sanctus domino aut mistice domini.
Razon. mistice uel tacens.
Rason. idem.

Resaias. magister domini uel delata domini
Rebba. multa uel magna uel iudicans aut iudicium.
Rebbai. multum meum uel magnitudo mea. aut iudicium. aut iudicium meum.
Rebe. quartus uel quatuor uel ordinatus uel ordinatio.
Rebecca. patientia uel multum accepit uel multa patientia uel que multum accepit.
Rebla. commissum uel multitudo.
Reblata. multa hec uel multum istic uel multum commiste hec. aut multum commissum huic.
Rebermag. quicunque ingeniosus uel ordinata profecto.
Recha. mollis uel delicatus uel mollicies que teneritudo.
Rechab. extendens uel excelsus que mollis pater que teneritudo patris. Cedme pricum.
Recabite. extendentes uel excelsi uel teneri patribus; aut
Rechas. mollicie uel sublimitas
Rechem. pictura uel uarietas uel uarie fecit aut uarie faccio. Tuessia scuta.
Rechima. temptatio uel malicia que primum.
Recla. chamus uel stemus uel cetmatlin que cohibitio.
Rephan. securia uel requies uel bina requies aut
Regalim. pedes uel ambulatio que itineris itinera.

Regum. cibus uel refectio. que pascentes eos que pascua eorum.
Regma. temptatio uel malicia quippiam.
Regom. iter uel ambulatio.
Rehy. pastor meus uel pabulum meum.
Remma. excelsa uel uidens aliquod.
Rempha. excelsa cogitatio uel exaltatio
Remia. excelsus dominus uel exaltatio domini.
Remono. excelse inueniens uel exaltatio iniquitatis
Remmon. exercitus uel congregatio.
Remmon. sublimis uel exaltata uel malum pomum aut malum granatum.
Remonphares. sidera celi uel dissipans congregationem.
Remotaphael. sublimitas uiolenta uel exaltatio dissipata aut dominus mali punici aut dominus mali granati.
Remoth. uidens mortem uel uisio mortis.
Rena. magister absconditus uel magister uir pulcritudinis
Res. caput uel patria.
Resa. caput eius uel patiens eum.
Ressa. caput cham uel freni uel fradium que retmachin.
Resacha. impietas uel iniquitas.
Resathaim. impius est uel iniquitas eorum
Reseta. iniquitas tristitie uel caput.
Resen. caput fontis uel patria oculi
Resoph. impietas uel iniquitas uel caput uite aut pede pauonoris.
Respha. currens uel uelox uel cursus aut uelocitas.
Resia. caput domini uel patiens domini.
Rethma. impius uel uidens consummate aut uisio consummata. Ipsa caomea
Reu. pascens uel pastus est aut pauit me aut
Reum. pascens uel pabulum meum. eorum.
Rezeix magister uisita forcia uel magistro uisita scientia.
Riba. i
Ribba. multa uel magna uel iudicans que iudicium.
Ribai. aliud meum uel magnitudo uel iudicium aut iudicium meum. Cppi.
Ripha. uidens bona temporis uel uidens buccellam uite
Riphath. uidet bona temporis uel uidet buccellam uite.
Richus. quesitus uel boni uel lux que inquisitio bonitatis
Ripheth. uidens dona pauoris uel uidet buccelle uite.

Ro. magister uel magistrum. Conceptio.
Roaga. magister meditans uel magistrum loquens fortis

Roboam. impetus uel fortitudo.
Roboam. dilatans populum uel dissipans populum quia imperium populi aut inclinatio populi.
Roboth. platee uel latitudines uel platee inclinate aut platearum inclinationes. Tortus.
Rode. uidens uel fortis uel uisionis fortitudo a uisio.
Rodelhe. uidens unitam uel uidens cenciam aut indicium uidens.
Rodam. patrui iudicans uel uisio iudicii patris.
Rodi. uisio uel descensio uel discendens a dissidium.
Rodim. uidentes uel descendentes uel descendentes a discendia.
Rodochus. fortis dux uel uidens ingredientem.
Roebgal. deorsum fertur aut negotiatio terrarum.
Rogel. deorsum fertur uel magister terrarum.
Rogelim. ferentes eos deorsum uel negotiatione terre eorum.
Rogomelech. magister fortune. pius magna amans dux cupules portionum.
Roma. magnitudinis frangens uel magnum consiliatio.
Roma. tonans uel sublimis uel tonitruum a sublimi.
Romani. tonantes uel sublimes aut tonantes sublimitatem aut tonitrua excelsa.
Romelia. magister frangens laborantes uel sublime tonitruum laborantium.
Roob. platee uel latitudines.
Roobia. platee dominum uel latitudines domini.
Rooboth. platee inclinate uel platearum inclinationes.
Roos. turris uel expugnatio.
Ros. caput uel initium.
Rosmophia. caput fortium uel initium ultimarum.
Roth. uisio uel festinatio uel deficiens aut defectio.

Ruben. uidens filium uel uisionis filius uel uidens in medio. aut uidens per medium.
Rubethina. uidens filium meum uel filium mei uisio uel uidere me. aut uidens per medium mei.
Rubenite. uidentes filios uel uisiones filiorum a uidentes per medium. Corrected.
Rufus. sanans uel reficiens uel nos sanans aut
Ruma. excelsa uel uidens aliquid.
Ruth. uidens uel festinans a deficiens a defectio.

Saaph. speculum uel angustians.
Saal. sciola uel pugil. aut uulpis a cursu agilis.
Saalum. reddens uel redditor uel reddi a reddunt eis.
Saar. estimans uel estimatio.
Saarite. estimantes uel estimatores.
Saarim. estimans uel estimatio eorum.
Saasim. intuibuit egrediens uel incubatio egressionis.
Sabba. capta uel captiua uel captiuitas a conuersio.
Saba. clamans uel conuertes. a clamor a eloquentia.
Sabtha. tetes uel tecum a loquentes a eloquentia.
Sabaras. captus dominus uel conuersio domini. Turgentes.
Sabaim. clamantes uel eloquentes uel captiui a eorum.
Sabama. leua uel sinistra.
Sabania. excelsa uel conuersio quia tollens altitudinem.
Sabaoth. uirtutes uel exercitus uel uirtutum a exercitus.
Sabarim. motes circuiens uel motium circuitio.
Sabath. sceptrum uel uirga uel baculus a purpura.
Sabatha. garans uel circuiens uel circuit a circuidens.
Sabathatha. sedes te uel circuiens te. aut circuitus te. aut circuitio te.
Sabathah. circuit me uel circuitio mea.
Sabbatum. requies uel requietio.
Sabatismus. requietio uel requies.
Sabe. septies uel habundans uel saturitas a habundantia.
Sabie. agne uel oues uel septem aut [illegible].
Sabie. septies uel habundans uel satietas a habundantia.
Sabin. captiui uel clamantes uel conuersi a eloquentes.
Saber. captiuus uigilans aut conuersus resurgens.
Saber. iugulatum uel adiuuans uel ouis a satietas.
Saberth. captiuus paruus uel conuersio uite. Comi
Saberth. oues uel satietas uel iugulatum a adunatio.
Sabia. dapsilia uel capsa uel iurans dominus aut satietas.
Sabiath. requies uel intermissio.
Sablatharum. requiescentes in eis uel intermissio eorum.
Sabonim. dame uel spice uel stantes aut status.
Saboni. tollens altitudinem uel extollens excelsum.
Sachar. cibum uel prima.
Sachath. singuli uel cumantes.
Sada. certantis uel latus a latere non a latitudine.
Sadala. latus adherens uel archanum eius.
Sadola. latus iniquum uel archanum iniquitatis.
Saddai. omnipotens uel omnipotentia.
Sade. regio uel insita uel sciolo aut uoratio.
Sademoth. regiones uel arua a facultate a sciola uel.

b. Saal. reddens uel anguians. Intelligentie
Saalabim. angustians intellectum uel angustiatio

S adrioch. porticus publica uel commotio eorum.
S aceson. ubi in lumen uel lux ubi.
S adach. archanum iusticie uel consolatio testificationis.
S adoch. iusticia uel iustificatio uel iustus aut iustificatus.
S aducei. iusti uel iustificati uel iusticie aut iustificationes.
S aeldema. pestilentia aeris uel pestilencia aeris.
S aph. uiculum uel labium uel specium aut angustia.
S apha. uincens eum uel labium est uel speculans eum aut angustia eius.
S aphar. uincens me. aut speculans me aut labium meum aut angustia mea.
S apham. absconditus uel proficiscens.
S apham. uincens ipsos. aut labium ipsorum aut angustias eos aut specium eorum.
S aphan. absconditus uel proiciens.
S aphan. lepus uel hiemps. aut angustias aut cirogrillus. Et barba superioris iudicii.
S aphan. speculans domini uel labium gratie uel uinculum superi.
S aphane. uinculum gratie uel speculator donationis.
S aphane labium est uel labium superi aut barba est aut barba superioris iudicii. Coiunx regenator.
S aphanetphane. Saluator mundi aut absconditus.
S aphana. absconditus domini uel profectio domini aut speculans donationem domini aut gratie labium domini. Cacio.
S aphath. iudicauit uel iudicauit aut iudicium aut iudicii.
S aphatha. iudicans ipsos uel ipsum iudicans aut iudicans eum. aut diuidicio est.
S aphanas. iudicat dominus uel iudicio domini Corum.
S aphathmoth. iudicantes. aut conuidicatio mortis.
S apher. decor uel pulcritudo uel speculans singulos aut labium surgentium. Speciosus.
S aphir. narrans uel liratus uel libratus aut egregie.
S aphira. lirata uel librata. aut narrans aut egregie speciosa. In syro aut formosa uel formositas.
S aphon. labium immutans uel specium inutile uel uinculum iniquitatis. aut angustia iniquitatis.
S aphia. iudicat dominus uel iudicium domini.
S aga. locutio uel memoratio.
S ahis. temptans uel temptatio.
S airath. dampna uel captiua.
S ala. leua uel missa uel tollens aut missio.
S alabum. patris grauitas uel uestimentum graue. aut aggrauans missum aut aggrauatio testis.
S alobon. tollens morem uel aggrauatio intuitus.
S alabonite. tollentes morem uel aggrauans intuitus.
S alatha. leuauerunt uel tollens uenit uel tulit ut aut temptatio itinerancium.
S alar. tollis me uel missio mea.
S alabu. Salus cordis uel sanitas cordium eorum.
S alama. uestimentum pacificans uel uestis pacis aut retributio eius.
S alabum. Salus cordis uel sanitas cordium eorum.
S alamel. pax mea deus uel retribuet mihi deus uel deus uestimentum meum aut retributio mea retributio dei.
S alamin. perfecti uel consummati. aut perfectio aut consummatio.
S alamma. fructus uel commotio aut umbra commotionis aut saluatio iudicii.
S alathi. fruter uel petitio.
S alathiel. petiis deum. uel fruter dei.
S ale. egrediens uel egressio.
S alebim. patris grauitas uel uestimentum graue aut aggrauans missum. aut aggrauatio testae.
S alech. egrediens uel egressio.
S aed. egrediens uel emissio.
S aleph. mullus uel reddunt uel consummat perfecte aut consummatio perfectionis.
S alem. pax uel iusticia. uel transiit aut confusio.
S alem. reddens uel reddita uel consummate perfecte aut consummatio perfectionis.
S alemoth. egrediens mortuus uel egressio mortui. uel tollens mortem aut emissio mortis.
S alphaad. umbra patris uel umbra fortitudinis aut umbra formidantis. aut umbra in id ipsum.
S ali. missa uel leua uel tollens aut missio.
S alim. leua uel uulpes aut tolles eos aut missio eorum.
S alisa. uitula terra. uel uitula tenens uel uitula consumens aut uitula consternata.
S alissa. idem.
S alman. sentiens uel sensibilis uel pacificans consummatio.
S abnana. perfectus aut consummatus uel pacificans eum. aut sensibilitas eius.
S almanasar. perfectus uinculo uel consummatur ad uinculum aut sentiens eorum. aut pacificans angustias.
S almane. pacificans eum uel consummatio est uel tubia prohibendi. aut umbra commotionis.
S almanothe. simul uite uel pacificans susceptos

vel umbris ostendiculi aut ymago fortitudinis.
S almas. sinciens dominum vel pacificus domini.
S almon. sensibilis vel pacificus domini vel sub umbris aut ymago fortitudinis.
S almona. ymaguncula est vel ymago est fortitudinis vel umbris protentus aut umbris nuncupationis.
S almonem. nomen sitaculi vel sub nomine bibe ... comitum. aut ymago fortitudinis eorum.
S alo. tollens vel emissio eorum.
S alonii. tollens eos vel emissio eorum.
S alon. tribuens vel pacificans vel retributio que pacifico.
S alome. pacificans eum. que retributio est.
S aloni. retribuens vel pacificus meus.
S alomin. pax mea eis. vel retributio mea eorum.
S alomich. temptatio respiciens turbinationem. vel turbinatio respiciens temptationem.
S alomon. pacificus vel retributor que pacificans mentes. aut retribuens iniquis.
S altus. frutex vel petitio. C respiciens
S alu. temptatio respiciens turbinatione vel turbinatio
S alu. temptatio respiciens vel respectus temptationis.
S alusa. vita constituta. vel temptatio respiciens.
S amma. ibidem vel populus. aut grandinis que grandinabit.
S amaa. ibidem populus eius. vel ibidem grandinis ei
S ammatha. celi tui. vel celos tuos.
S amathias. celos domine vel celi domine.
S amath. nomen mentis vel auditio testium.
S ammagar. nomen advene vel grandinatio advenarum.
S asmai. grandiens me. vel ibidem grandinatio mea.
S asmai. celestis vel humilis vel venit. que idem populus meus.
S amaia. humilis domino. vel audiens dominum vel ibidem auditor domini. aut ibidem grandinatio mea.
S amaoth. audiens signum vel idem populus mortis.
S amaias. lana mea custodita est.
S amarach. nomen amarum vel grandinatio amaritudinis.
S amaro. lana vel ovinctio vel custos que custodia
S amari. lana mea. vel ovinctio mea que custos mea aut custodia mea. C custodiens dominium.
S amaria. lana domini vel ovinctio domino aut custos domini que
S amaritani. lana vel ovinctio vel custos que custodiens.
S ameritani. lane vel ovincti que custodes que custodite.
S amarite. id.
S amaron. idem minor. vel ibidem populus iniquitatis.

S ambutea. sol vel lumen vel illuminans vel illuminatio
S amech. fulta vel estus. vel adiutorium aut firmamentum.
S ameth. custodiens vel custoditus vel custos aut custodia.
S ames. sol vel fons solis vel mandatum humile que mandatum humilitatis. C ingalias.
S angar. notatio mola. vel notatio advenarum. C torcin.
S amaat. sustollens nomen domini vel audiens dominum plasma
S amar. nepes vel incitum vel nomen vigilie. que grandinis
S amath. nomen temporale vel expectatio peccatoris
S amodi. nominia vel nominationes.
S amohe. nomen vite vel grandines susceptiones.
S amoztina. audiens vocem vel audiens revelatione vel auditio vocis. aut auditio revelationis
S amettes. audientes voces vel audientes revelationes aut auditores vocum. aut auditores revelationum.
S amplan. notans precepta vel grandinator angustie.
S amor. nomen sceleris. vel grandinatio amaritudinis.
S amsame. nomen auditus vel famosa auditio. C eos.
S amson. sol fortis. vel solis fortitudo vel sol eorum que illuminans
S amnu. audiens vel exaudibit vel idem populus que idem et auditio. C aut grandinatio dei.
S amuel. nominatus a deo. vel postulatus a deo. vel audiens dominum
S amni. audiens eos. vel notatio eorum.
S amus. notatus vel grandinabit.
S amuathan. notatus eis vel grandinatio eorum
S amulathi. notatus mihi. vel grandinatio mea.
S an. torquens vel ... vel habundans vel egrediens.
S anabelchach. habundans in tempore vel egressa devotio peccatoris.
S anabia. torquens domino vel egressio domini vel habundans domino. aut securitas domini. C egressio eorum.
S anan. torquens ... vel securitas ... vel habundans eos. que
S anani. torquens domino vel egrediens gratia. vel habundante donatus aut securitas gratificata.
S ananiam. torquens domino eis. vel egrediens gratia eorum vel habundantia donans eos que securitas gratificationis eorum.
S andie. habundans compunctio vel egressio compunctionis.
S ani. deus luminis. vel deus lucens vel levans novitatem aut novitatem attollens.
S apan. speculator vel labium est. aut iudicium lupus que barba superioris iudicii.
S ara. preceptum vel carbo vel velamen aut angustia.
S arra. idem. C malorum eius.
S arna. preceptum est vel carbo est vel eius velamen que angustia

arbella. principatum bucine l' carbonum deuo
arabias. princeps primi dni l' principans primi domini. Ecentetet.
arael. descendens l' descensio. l' descendit. aut ut des
araphath. lucidens l' mendium.
arabe. princeps fratrum l' uelamen fratrum l' carbo suscipiens. aut angustia uite.
arai. princeps meus l' carbo meus l' uelamen meum aut angustia mea. Eangustia dni.
araia. princeps fuit l' principans dns l' uidet dns a
araias. princeps dni. l' principans dns l' uelamen dnans. aut angustia dni. Euelamina.
araites. princeps l' angustiari l' carbones a
arai. porta l' cantor l' cantilena a cantor fuere.
ararim. porte eorum l' cantantes eis l' cantilene eorum. aut cantores uidentes ad eos.
arasa. princeps tribulator l' princeps tribulatus a princeps tribulationis. aut principatur tribulacio.
arasar. princeps fuit l' elatio angustie l' princeps elationis. aut principans tribulationibus. Enabit.
arath. princeps l' lex l' tribulatus a moribus illa
arath. princeps uenit l' lex est l' tribulat eum. aut morbus insanabilis est.
arathan. lex donata l' uictoria gratie. l' tribulat eos. aut moribus eorum aduenient.
arathan. lex donata.
arathi. lex mea l' tribulans me. l' uictor meus aut moribus insanabilis est.
arba. lex l' moribus insanabit. Ecetur.
arde. princeps pulcritudinis l' principatur pulcritudo.
areas. princeps tollens l' cibo sustollens l' uelamen
arebias. princeps dni. l' angustians dns.
ared. descendens l' descensio l' descendit a q' descendere.
aradite. descendentes l' descensiones l' descenderit. aut ut descenderent.
arada. descensio e. l' descendentes ei.
arecatha. descendens tempore l' descensio peccatoris
arema. princeps sibilans l' princeps litigiosus.
areon. princeps mentis l' cibo mutuit. l' leuamen tristicie. aut angustia iniquitatis.
arepha. tenuis l' tribulatio paruus a paruus angustie.
aresar. princeps l' angustiatus. ne.
ares. princeps uigilans. l' princeps suscitans elatio

areth. uincet l' lex l' tribulato a relicte principat.
arphan. princeps incendens l' cibo incendit.
argan. princeps orti.
argon. idem.
aragun. ramus l' propagines l' princeps ramorum aut princeps propaginum.
arias. princeps dni. l' principans dns. Ecomm.
arim. orcus l' clibani l' principans eis a angustia
arion. princeps mentis l' carbo iniquitatis l' uelamen tristicie. aut angustia iniquitatis.
arith. reliquie l' princeps reliquias.
arnem. princeps mortis eorum. l' cantans cantici est tristicie.
aron. princeps mortis l' cantans tristiciam.
arona. princeps tristicie l' cantans tristiciam aut princeps mortis e. aut cantans tristiciam e.
aronite. principes mentes l' cantantes tristicia.
aror. luduit l' indumentum l' coangustians aut coangustiacio.
aron. princeps mortis l' principatus lumi l' angustie pelles aut uelamen iracundie.
arsathim. princeps cadauer l' princeps mune l' princeps cuentium. aut princeps cadentium.
arthan. princeps demollitor l' princeps coangustator. l' tribulans eos. aut coangustatio eorum
arthana. princeps demollitor est l' princeps coangustator l' tribulans eum. aut coangustatio est.
aruth. lox l' corrigia l' dependens a psto.
aruna. uincula l' uinculum l' angustus angustia
asa. senarius l' leuis. longeuus. Etiam
asabassar. senarius infans l' longeuitas angustie
asagan. senarius robustus. l' longeuitas fortis
asar. senarius meus l' longeuitas mea.
alon. ciuitas l' oppidum. Ecitudinis.
alonthamar. urbs palmarum l' ciuitas amaritudinis l' urbs commutantium a oppidum commutationis
athaim. liber l' librarii l' historici eorum aut historie eorum. Epuaricator.
athan. dimens l' assiliens l' transgressio aut
athanas. transgressor l' preuaricator l' sensus sectus. aut assiliens psalmacionum.
athanas, contio.
an. digna l' eleuata l' dignitas aut eleuatio.

Anoce. cancellarie vel cantatores.
Enne. dignitas vel elevata vel dignitas belenatio.
Engesa. speculator a speculatio. aut superfusio
aut superefusio. Cor.
Eni. petitio vel expetens vel abutitur aut abusum.
Enite. petentes aut expetiti. et abutentes
aut tenentes usum eorum.
Enlus. temptatio respicientis vel spiraculi temere
aut elevatio ... aut experientio festinationis.
Anna. dignitas magistri vel elevatio magnorum.
Eucha. propago vel tabernaculum.
Carnot. invenit vel invidentem accepit.
Pina. accinctio vel expeditio.
Pani. accincti vel expediti.
Pehna. accinctio bona vel expeditio illuminationis.
Peniate. accincti boni vel expeditione illuminati.
Cathin. facientes cantilenas vel fecit cantilenam.
Cathim. facientes cantilenas eius vel fecit cantilenam.
Athim. fecit eorum vel factor eorum. Cor.
Carbathanathi. iudex contemptor gentem et specu-
culator decipiens gratiam meam.

Echemeas. variatus domini vel variegationes (etas) domini.
Echim. variatus vel varietas.
Echias. varius domini vel varietas domini.
Echiel. varius deo vel varietas dei.
Echimeel. varius domino vel varietas domini. vel libeas.
Echathenoth. tabernacula filiarum vel obumbratio.
Echin. ebrietas vel tabernaculum.
Echinona. ebrietas ventus vel tabernaculum doloris est.
Echa. dispone vel tardum vel tribulis aut pugnatores
aut pugnationes.
Echin. fatuus vel fatuitas vel insultura a fatuum.
Ealdus. elevatus vel elevatur vel elatio vel elevatio.
Eba. statio vel eloquentia.
Ebarie. vallantes vel gravantes.
Ebathanit. vallantur vel tenent.
Ebe. statio vel eloquentia.
Ebedia. stat testans dominum vel statio tua domini.
Ebeia. stans domino vel eloquentia domini.
Ebemias. stat munus domini vel statio munus domini.
Ebeon. stat inventus vel statio coleris vel stat virtutis
aut eloquentia utilis.
Ebethai. stans vel eloquentia perunda.
Ebia. stans domini vel stans domino vel sectans dominum aut
sectator domini. Cor. sectator dei.
Ebiel. stans deus vel stans deo vel sectans deum aut
Echina. stans pulcre vel statio pulcritudinis.
Ebin. statio meritus vel sectatio est mere.
Ebonn. damula vel caprea eorum aut damula eorum.
Ebotheth. spica vel geminatio. Mane.
Ebon. dama vel caprea vel statio meritus a sectio est.
Ebuel. revertens ad dominum vel revertitur ad deum deus.
Ethar. bissus vel cilicium.
Echar. ramus vel propagatio.
Ecpheth. speculum vel speculatio.
Echem. laborans vel humorosus.
Echemite. humosi vel laboriosi.
Echemeas. domini vel varietas domini.
Eda. cibaria vel ex latere.
Ebdada. cibaria testium vel ex latere virtutis.
Eccha. iustitia vel iustificatio.
Ecche. iustificans eum vel iustificatio est.
Ecchias. iustificans dominum vel iustificatio domini.
Edem. cibaris ignis vel ex latere luminis.
Edi. ciborium meum vel ex latere meo.
Edin. cibarium meum in vel ex latere meo inus.
Edin. salutis vel amenitudines vel nemus ame-
nitatis vel amenitas nemoris.
Edim. cibarium festinantis vel ex latere consideravit.
Edimihel. ex latere dei. vel cibarium quod est a deo.
Eddo. cibarium testium vel ex latere testimonii.
Ednich. decor vel decorus.
Edrathi. decor meus vel decor in.
Edutha. testium vel testificatio. Cor.
Ephana. habitus vel campestris vel actus eorum a alio.
Ephernoth. attentus mortem vel humilitatem mor-
tuos vel labium mortis aut iudicium mortuorum.
Ephan. speculatio vel aquilonis.
Epher. liber vel littera vel librarius vel litterae.
Ephertbalim. liber psalmorum vel volumen
hymnorum.
Epharuatum. libri ipsi vel littere ipse vel librarium eorum
aut ipsi litterati eorum.
Ephath. iudicans vel iudicatio.
Ephatha iudicans eum vel dominus iudicatio est.

ephathias. iudicans dominus ł diiudicatio domini.
ephala. humilis ł campestris ł vallis aut planitie.
epher. liber ł littere ł ceruus aut pulvisculo.
epher. iudicium siue diiudicatio
epheus. speculatus ł egrediens.
ephi. speculans ł videtes.
ephina. aquilo ł aquilonaris ł temptatio eorum ł temptatio eorum.
ephion. egredientes ł absconditi ł egressus os tuum aut egredientes os tristicie.
epho. speculator ł bibens. ¶ speculatores.
ephon. speculans ł aquilo ł speculum ł arcanum.
ephonite. speculatores ł archani ł aquilonales aut ...
ephor. auris ł speculum ł adherens.
ephora. auris est ł speculans eum ł placitus adhesit ł adhesio placuit.
ephahi. placitus signum ł adherens subitus.
ephichan. speculator humilis ł archanum eorum.
ephir. speculum ł speculator ł bibens siue ...
ephatan. attendens naues ł attonitus nauium ł adhuc ... iustitiam aut obumbratio iustitie.
egar. calidus ł innoratus.
egira. spine ł tribuli ł pugnis eos siue punctiones eorum.
egon. lo ... ł loquela inutilis.
egor. minor ł parvula ł ... aut madiana.
egub. spina ł parvula ł loquela inutilis.
egin. idem quod egor.
echim. gemitus ł gementes.
ehir. hirtus ł uisitus ł hispidus siue pilosus.
ehina. hispida ł hirsuta ł horribilis siue pilosa.
eiath. idem
ela. petitio ł umbraculum ł dimittentes eum siue dimissio
ela. super ł in fine ł sempiternus siue in sempiternum.
elathi. tollunt contra ... ł temptatio ambulantis.
ella. petitio ł umbraculum eius.
ellai. petitio mea ł umbraculum meum.
ellaia. petitus deum ł umbraculum dei.
elane. petentes ł sempiterni ł dimittentes eos aut dimissio eorum.
elam. ... latus a latere siue a latitudine.
elam. petitio ł sempiternitas ł umbra eos aut dimissio eorum.
elcha. ramus ł propago ł pacis suspirans aut ... erubescens.

elebin. petens filios ł umbraculum filiorum.
elee. petens ł dimittens ł umbraculum siue sempiternum.
ellem. pacifice ł pacificatus siue pacificans aut pacificatio. ¶ pacificationes.
ellemite. pacifica ł pacata ł pacificantes ł
elleman. redditus dominus est.
ellemias. reddit domino ł redditio domini
ellem. temptatio respiciens ... ł ... respiciens temptationem
elles. petitio ł pacificans.
ellechai. ... ł petitio deuorantis.
ellene. gerens aduocatus ł gerens aduocationem ł tollens lenem ipsos aut ... exprimentium.
elim. ... ł tollens ł ... siue dimissio.
elina. sensus ł profectio.
elinai. sensus meus ł profectio mea.
elethia. gerens aduocatio ł gerens aduocationes ł tollens lenem ipsum siue ... exprimentium.
elinon. pax ł leuis ł fortis ymago aut ... umbraculum.
ele. ue ei ł dimissio est ł petens eum.
elo. ... ł dimissio ł ... aut ...
elim. pacificus ł pacatus ł pacificatio ł auditio.
em. audiens ł nominatus ł famosus ł famosa
ema. nomen auditum ł famosa auditio.
emma. idem.
emmaa. nomen auditum domino ł famosa exauditio
emmanoth. nomen humile ł nomen humilitatis ł nomen auditum aut nominata auditio.
ememeth. nomen quesitum ł auditio bonitatis
emath. nomen ... ł exauditio ...
emather. nomen ... ł exauditio ...
emaabe. nomen lectum ł nomen auditum ł nomen auditio aut nomen scita. ¶ aut eiusdem auditio.
eme. audientes auditio aut nomen aut nominatio.
emeber. nomen ... ł exauditio ...
emodab. nomen ... ł ... nomen auditionis
emeger. id est aduena ł id est colonus ł auditio aduene aut nomen aduenientium. ¶ auditio mea.
emi. audi me ł audi me aut nomen meum aut
emeias. audiens dominum ł nominatus dominus.
emeima. nominatio mea siue exauditio mea.
emel. sol ł ...

Semeias. exaudiens dominum vel sol domini. [C]aionis.
Semer. custodia amarum vel exaudiens amarum.
Semerias. custodiens dominum vel custodia domini. [C]tile.
Semeron. vepres doloris vel terra inculta in eternum. vel nomen magnum doloris quia audivit magnum in
Semei. fons solis vel mandatum ymile aut mandatum
humilitatis. [C] aut nomen meum sola.
Semi. nomen auditum eius. vel famosa gradiendo [ma].
Semida. nomen meum scitum vel nomen meum auditum
Semidahe. idem. [C]eta. quasi nomen eius auditum.
Semidaite. nomina mea scita. vel nomina mea audita
Semir. vepres vel incensum vel terra spinosa aut
terra inculta [C]odico mea visio mortis.
Semiramoth. nomen meum videns mortem vel au
Semoth. nomen mortuum. vel auditio mortis.
Semmua. nominatur vel exaudibit.
Semneser. blasphemus vel blasphemia.
Semoth. nomina vel auditiones vel nomen signum quasi grau
dita responsio. [C]auditio exaltationis.
Semrai. audiens nomen excelsum vel famosa
Semraite. audientes nomina excelsa vel famose
auditiones exaltationum. [C]ustodis custodia.
Semur. nomen lacesens. vel audit amaritudinis.
Semuon. nomen eius vel auditio eius vel custos videt aut
Semuoth. nomen amarum vel audiens
amarum mortem. quasi custos amari morientis aut custo
diens mortem amaritudinis. [C]salvationis.
Semsai. audiens nomen salutis vel famosa audito
Semthi. sol meus vel illuminatio mea. [C]ationis.
Sendentes. vel habundantia vel super multi quasi amphora temptationis
Sene. tolle vel angustia vel dens vel habundantia est.
Senaa. tollens eum vel angustia est. vel pinnaculum est aut
amphora temptationis eius.
Senna. voluntas vel mandatum. vel voluntas man
dati est aut mandatum voluntatis est.
Sennaab. voluntas patris quasi mandatum patris vel vo
luntas mandati patris. quasi mandatum voluntatis patris.
Sennaar. fetus vel fetor eorum. quasi excussio dentium. quasi
dentis vacue facti. [C]eos aut hora eorum.
Sennacherib. tollens deserta vel alienans desolationem.
Senam. dens plenus vel angustians plenum vel tollens [.]
Senasar. voluntas divitiarum vel mandatum divitis
Sene. dens est vel angustians eum vel tollens eum vel habundantia
[C]ea est.

Senech. cimbalum vel tinnitus. [C]eorum.
Senes. arma tollens tubas vel temptationes tollens.
Senum. voluntas mandati eorum vel mandatum voluntatis
Senon. nomen videns vel custos nominis
Sensu. sol meus vel illuminatio mea.
Senua. dentes movens vel amphora temptationis commote.
Seor. calor vel calidus. vel genus quod est quasi genus iuvenile.
Seon. temptatio calescens. vel elatio oculorum vel genus temptat
aut germinatio temptationis.
Seor. calor vel pruina vel minor aut immutans eorum
tremorem vel calidum eorum.
Sepphi. speculator aut vulpes.
Sepphima. speculum fractum.
Seraphim. ardor vel incendium vel ardentes quasi incendentes.
Seraia. princeps domini vel angustians dominum.
Serebias. idem.
Seréber. princeps principium vel angustians principes.
Sereth. vincens vel lepra vel reliquie principatus quasi tribulatio.
Sergius. princeps vestis vel princeps oculi aut princeps
oculi humilis. quasi angustians oculum humiliat.
Serai. principans eis vel angustia eorum. [C]inimicum.
Serom. princeps maris vel cantans canticum vel tibi eius
Serua. vinculum vel angustia.
Seruch. lorum vel corrigia vel dependens a pectore.
Serua. vinculum aut vinctio. quasi angustatus quasi angustiatus.
Sesa. temptatio vel firmatus vel longevus aut egrediens.
Sesach. maneus bissus. vel manens saccum quasi saccus bissinus.
Sesai. egrediens ibi vel longevitas eius. vel firmatus
eius aut temptatio mea.
Sesamor. temptatio urgens vel egressio attrectans.
Sesan. temptatio doni vel egressio gratie.
Sesbam. tribulatio veniens. vel tribulator.
Sesbasar. tribulator vel tribulans quasi tribulans.
Sesima. egressio mortificationis. vel egressus est hinc.
Seth. ponens vel positus. vel posuit aut resurrectio.
Seth. semen vel genus vel gens aut potio.
Sethar. potio suscitans vel genus ingile.
Sethim. spine vel gemma. se ponens quasi relinquendo eorum.
Sethur. exactor meus. vel absconditio eius. vel diminutum aut
diverticulum meum [C]aut tabernaculum.
Sethim. abscondit vel diverticulum. [C]aut tabernacula.
Sena. loquens vel templum vel vulpecula clamans
Sene. loquentes vel tentoria vel vulpecule clamantes

nitas.
S cenophegia. tentoriorum occisio vel tabernaculorum solep
S cenna. vulpecula vel tabernaculum ipsum.
S tephanus. corona vel norma nostra vel iudicans
nos. aut speculatur nostra.
S tephanus. regula vel coronatus vel speculans vel iaculans
S tephana. corona vel regula nostra vel iudicans nos
aut speculatur nostra.

S ia. dormitio vel indigentia vel dormitantes vel indigentes.
S iaa. dormitans ei vel indigentia eius.
S iaba. indigens patre vel dormitio patris.
S iaa. dormitans tu vel indigentia mea.
S iam. sitis vel siciens vel dormitans a indigentia eorum.
S iba. recte vel conversio vel veniente gressus a vel egressio.
S iban. extruido domini vel conversio gentis.
S ibeini. tectus vel conversus vel egrediens eius a conversio eorum.
S iccha. insania vel ebrietas.
S iccharim. insania vel ebrietas.
S icath. tamquam vel concisio vel billus aut alicium.
S iceleg. desiccatio vocis adducte vel adductio vo
cis desiccate aut effundens fermentum. (Cres.
S ichem. humilis vel humeri vel labor. vel labora
S icher. ebrius vel ebrietas.
S ichera. ebrius ei vel ebrietas est. (Tate.
S ichileg. effundens fermentum vel effusio fermenti
vel desiccatio vocis adducte vel adductio vocis desic
S icilia. ponderosa vel laboriosa.
S icilienses. ponderosi vel laboriosi. (Siche.
S ichima. humerosa vel laboriosa. ipsa est vocatur
S ichimi. humerosi vel laboriosi.
S ichimite. idem.
S icione. pondus doloris. vel laboriosa iniquitas.
S icla. pondus consilii vel labor festinationis.
S idem. commotio vel venatio fontis. (iniquitatis.
S idon. salus vel tacens. vel salvans a iniquitas.
S idonii. salus vel tacentes vel salvantes vel tacituri.
S idon. venatio. vel commotio. vel venatio a commotio.
S idona. commovens. commovens eum. vel commovens eum
commovens excitamen ei. a venatio iniquitatis eius.
S idonia. venatio vel commotio vel venatio mortis aut
venatio inutilis. (Sidonis. aut venantes inutile.
S idonii. venantes vel commoventes vel venatores me
S idrat decor vel decorator meus a decoris mei.

S ione. sitis vel siciens vel dormitio a indigentia.
S ionentos. dormientes vel sicientes vel indigentes
aut indigentie.
S igab. fratris attollens vel fratris attollere.
S ila. missus vel missio.
S ilam. missus est vel missio eorum.
S ilas. missa plasmatio vel missione sustollere.
S illem. receptum vel novit vel receptus a nupime.
S illet. missus tu vel missio mea.
S ilo. missio vel ei est ipsa. (Cant restitutum.
S ilo. avulsio vel translata vel dimissio restitutio
S ilonite. transferentes vel avellentes vel dimittentes
S iloa. missus vel missio vel missus ei. a missio ei.
S iloe. idem.
S iloam. missus ei vel missio eorum. (Tutio
S iloni. tollens vel avellens vel dimissio a testi
S ilonite. transferentes. vel avellentes vel dimitte
aut restitutum.
S imanuel. missus fratris vel missus ad fratres.
S imminas. grandinem vel grandinabit.
S immias. grandinem vel grandinabit.
S immariahie. mortificans vel mortificatio vel mor
tificatus aut quiescens moretur.
S imeon. audivit vel grandinabit vel audiens meror
a nomine habitaculi. (Cant auditor meroris.
S imeonite. audientes vel grandinabit vel audientes
exultationem. aut nomina habitaculorum.
S imon. obediens vel obedientia vel ponens meror
S impellina. vocem complacens vel vocem oneris.
S inirith. locus vel lota. (Temptationis.
S in. temptatio egrediens vel egressio temptationis.
S in. dentes vel dentium. seu vel vultus. a amphora
S in. rubus vel odium vel mandatum. a egrediens.
S ina. temptatio egrediens ei. vel egressio temptationis est.
S ina. dentes est vel dentium est. vel super vultus est. aut
amphora temptationis est.
S ina. mandatum vel mandatum vel rubus est. a odiens est.
S inai. temptatio egrediens mei. vel egressio temptationis mee
S inai. dentes mei. vel dentium meorum vel super vultus
meum. aut amphora temptationis.
S inai. mandatum mea vel mandatum meum vel
rubi aut odia. (Falleuiatio mea.
S ineus. egrediens vel odiosus vel levans me. aut

S iogama. doctrina ł institucio. Cphng.
S iothiom. uictori do palma ł uictori tu
S iehichen. loquens ł loquela ł cantans.
S ion. specılans leam eius. Chouis.
S ion. mandatum ł uinum ł speculum ł spectacio.
S ior. puluis ł ebulicio ł turbidus a firmamento
S iorlabanach. puluis candidatis ł firmamentum
nouc albedinis. C. i. calcariam.
S ir. aula ł lebes quam uulgo ollam uocant
S ira. aula eius ł lebes eius.
S irach. murus ł mensa.
S irachyla. murus gaudii ł mansio leticie.
S italirim. cantancia cantica ł cantica cantorum.
S ina. ara ł lumina ł sublimis a sublimitas.
S iui. ere ł lumina ł sublimes a grecis.
S iophemissa. aliter cunctis mulier ł sublimitas
cunctionis assumpte. C aur cadoner.
S ithes. tribulaciones ł angustie ł ponderes tarde.
S it. temptacio ł farina ł egrediens a egrediens.
S itai. temptans me ł farina mea ł egrediens in
aut longo uitas mea. C aur longeuitas eorum.
S itaim. temptans eos ł farina eorum ł egredies eis.
S itara. expulsio ł exclusio gaudium ł tollens
recordem. aut excludens gaudentem.
S ithieruel. timens deum ł bonus deus.
S itau. dignitas ł elacio.
S itura. ponderosa ł laboriosa.
S ituren. ponderosi ł laboriosi.
S itya. uispes illuminata ł tenens illuminat.
S icre. uispere illuminate ł tabnacula illuminata.
S itopot. uispes illuminata ciuitas ł uispere
illuminata ciuitas. C contumina corne.
S itopolite. uispere illuminate ciuitas uel
uispis illuminati ciues. C ciuata.
S itna. consummacio amaritudinis ł amaricacio consu
S ituer. consummati amaritudine ł amaricatum in
S iminite. cantans cantica ł cantacio eorum.
S immuteles. cantantes cantica ł cantaciones eorum.

S oa. leuans eum ł locucio eius. C iumis.
S oar. pusillus ł pusillanimitas ł pusillam
S ola. terra serans ł mandatum mea.
S olab. contrens ł contricio.
S obaba. conterens eum ł contricio eius. C contricio.
S obach. simplex ł columbaris ł contere. a
S obar. terra mea serans a mandat meum in ea.
S obal. spica ł uectes ad portandum ł uana ue
tustas. aut uanitas uetustatis.
S obr. terra serans me ł mandat in me.
S obial. sedens ł sedes ł dimittes a dimittendum.
S oboth. uenientes ł contricio.
S obedai. contricio mea ł incendium meum ł uiuens
uulturem. aut conterens deuoratorem.
S ocha. ramus ł propago.
S ochat. rami ł propagines. C tabnaculum.
S ocho. ramus ł humilitas ł umbraculum. a
S occho. idem. C filii tempestt
S ochot. tentoria ł tabnacula ł rami a humilitates.
S occhotheroch. tentoria filii [illegible] ł tabnacula
S odad. excludens ł latus a latere a archanum a exclusio.
S odada. latus eius ł excludens eum ł archanum eius
aut exclusio eius.
S odi. latus meum ł archanum meum ł exclusio mea.
S oddi. idem.
S odoma. passio silens ł declinacio eorum.
S odoma. fulua ł sunt ł ceciras silens per.
S odomite. passiones silencium ł declinaciones eorum.
S odomite. fului ł silentes ł ceci. a pecora silencia.
S oem. gauiens ł temptacio eorum.
S oen. guere ł expectata eorum ł temptans eos.
S oer. expectans ł temptacio ł guans a commendacio.
S ophach. inuenire ł ceciras ł inuenies a ceciracio.
S ophar. speculum meum ł speculator meus.
S ophan. attendens ł attencio ł tubraculum a tubetes.
S ophar. spectans eum ł specule dissipacio a discipulis
spectatorem uidebo.
S opeth. iudicans ł dimicacio.
S opher. liber ł narracio.
S ophera. narrans eum a liber est.
S opheroth. liber uite ł narracio paruorum.
S ophim. spectans eos a speculator eorum.
S ophonias. speculum domini ł inuitor archanorum dei.
S ophonias. abscondens dominum ł absconditus domino ł
spectans dominum ł speculator domini. C diminuitio.
S olouites. auellens ł dimittens ł auulsio ł
S olomuth. temptacio respiciens transmigracione ut

transmigratio respiciens expectationem. vel raptor.
Somer. custos vel custodia vel custodies. a custodio.
Somorias. custos domini vel custodiens dominum.
Somphonphanee. salvator mundi vel absconditorum.
Son. pecus vel dentes. vel aut petra rubea.
Soni. pupilla vel sedes vel coctus vel coccinum.
Sonar. coccinea vel subsistens eis vel petra eorum.
Soni. pecus vel dentes. vel coccineum meum.
Soni. pupilla mea vel sedes mea vel coctus meus. aut
Sona. pecus eius vel dentes eius. vel coccineum est.
Sona. pupilla eius vel sedes est vel coctus meus. a coc
Sonum. pupilla eorum vel sedes eis vel coctus eorum. aut
coccineum eorum.
Soon. civitas vel oppidum.
Soonthanim. civitas egypti vel oppidum mandatis
Sor. petra pusilla vel pusillanimitas vel mane
plasmatus. aut angustiatus fortis.
Sora. petra pusilla domini vel mane plasma.
Sophim. liber iudicii vel liber iudicantium.
Sor. plasmatus vel angustiatus.
Sor. petra vel fortis vel tyrius aut immutatus.
Sorathath. hostes tui vel hostium tuum vel inimicorum
tuorum. aut bellantium contra te. vel vina vel optima.
Soreth. bona vel optima. vel electio. vel colligunt bo
Soreth. vena vel optima vinea. vel electa vitis a
vinea electorum. vel angustia mea.
Sor. petra mea vel robur meum. vel plasmatus in a
Sor. horreum vel cibarium. vel roborans eos. ut
plasmatio eorum.
Solim. pater salvans dispersos vel vivificans dispersionem.
Sostenes. salvans eos vel salvans in tempore vel gau
dii dator. aut deus in gaudium.
Sostrates. salvans dispersos. vel salvans in tempore.
Sotha. archanum vel exclusio.
Sothai. archanum meum vel exclusio mea.
Sothelthei. iudicans signum. vel iudex subtilior.
Sothites. archani vel excludens.
Sotomos. os oris. vel disputantes
Sotei. facientes cantilenas vel in pecoribus.

Sua. salus vel salvator.
Sua. salus est vel salvans eum.
Suaa. salvans eum vel salvatio est.

Sual. reddens vel salvans vel salvias. a reddendo.
Suar. salvator suscitans vel salvatoris vigilia.
Suba. incendens vel incendium. vel convertens vel conversio.
Subach. frutetum vel condensum. vel conversio mea.
Subathai. frutetum meum vel condensio mea.
Subahel. conversus deo vel incendium dei.
Subochai. irretiens vel irretitus. vel incendium in aure
Subba. excelsus vel sublimitas.
Subna. sedens vel revertens. vel sedes vel reversio.
Subnam. sedens eis vel reversio eorum.
Subuhel. conversus deo vel incendium dei.
Suchua. obumbrans eum vel tabernaculum est.
Suddi. arcanum meum vel latere meo.
Sue. loquens vel locutio. vel cantans. a cantilena.
Suph. rubrum vel turpis. vel speculum. a effusio.
Supha. turpis est vel rubra est. vel effundens eum. a speculo.
Supham. attendens vel attentio. vel umbraculum. a umbra.
Suphamite. attendentes vel umbracula vel attentiones vel umbre.
Suphan. attendens vel effusio gratie vel umbraculum. a umbra.
Suphaphim. attendens naves vel ad umbraculum navium.
Supheteth. vanitas vite vel vivens paucorum.
Suphim. unctus vel unctio vel effundens eos. a corpore speculum.
Suphi. vanitas vel vita.
Supham. salvans eos vel salvatio eorum.
Sunamite. salvantes eos vel salvationes eorum.
Sui. loquens vel locutio.
Suites. idem. vel aut quietus monens.
Sur. petra vel lapis. a durus aut duritia.
Suren. lapideus ipsius vel duritia ipsius.
Sunamite. lapidei ipsi vel duritia ipsorum.
Sunamith. mortificata vel mortificatio vel mortificatio ...
Sunamitis. victa vel captiva vel mortificata ...
Sunem. coccineum vel coccinum vel excelsus vel elevatio ...
Sunem. lapideus oculus vel duritia fontis.
Suni. petra mea vel lapis meus vel durus meus. aut duritia mea.
Sunite. petre mee vel lapides mei vel duri mei. a du
ritie mee.
Sur. murus vel robustus vel conversus a directus.
Sur. angustia vel arctitas vel directio. a ...
Suri. angustia mea vel arctabant me vel murus meus
directus. aut continentia mea robusta.
Suriel. arctabant deum vel angustia dei. vel dei.
Suriel. murus dei vel robustus deus vel conversus deum. a ...

Hurielis. fortis meus deus. t angustians me deus.
t deus continens me. aut deus directio mea.
Hurisaddi. fortis dominus t cornu mea uba t mun
tetbans. aut directio angustiarum.
Hurisaddai. fortis dominus meus t continentia ubi meorum
t munus activitatis mee. a directio angustiarum in.
Hus. gaudium t leticia. Cetalecti.
Husa. letans gaudium t gaudium. a leticia.
Husac. letus t gaudens cilicio t gaudium a leticia
Husachi. idem.
Husam. gaudium domini t leticia gentium. Cetoniis.
Husanna. gaudium gentium t leticia ... a gentium.
Husanna. lilium t gratia t obtinuit lilium. a optimum
Husannechanei. lilium possidentes t gentium emula
tores. a gaudium domini huius aut leticia gentium emula.
Husi. gaudium meum t leticia mea. t optimum
equum. aut optimum equitationem.
Husis. gaudium meum t leticia assumpta t insultens
in. aut intuitio mea.
Husius. gaudium consilium t leticia festinantis. aut
optimum equum. aut optimum equitationem.
Huthala. radix t radicatus.
Huthalam. radicatus eius t radicatio eorum.
Huthallam. radicantes t radicata.
Huthale. potum mirum t spinis madida t spi
na tumidi. aut spinas madidatio.
Huri. facientes ignem t augentes incendium.

Taaph. pavor t super t paviduus t superior.
Tabath. bona t bonitas. Cetmeseteo.
Thabeth. occidens t interficiens t occisio t
Tabernaculiote. occidentes t interficientes t occisio
nes. aut interfectores.
Tabitha. damma t capree.
Tathos. silentium t silentium.
Taddeus. appendens principem t appensio principis.
Taphat. adventus parvuli t parvulus veniet.
Thaphia. claudiens t clauditio t vita terminus
aut terminatio vite.
Taphue. malum ab arbore non a malicia t tim
panum aptum t timpani aptio. a timpanum adaptio.

Tala. tos t irritio.
Tellam. irritantes eos t irritatio eorum.
Tala. agnus t apprehensio.
Tellam. apprehendens eos t agni eorum.
Thamath. perfecta t perfectio t consumatio.
Thanatheth. consolator t consolatio t consolans. a consolatio.
Taphsophis. specula t speculator. aut speculatio
Tarela. videns terebintum t visio terebinte.
Targal. explorator t exploratio t lacte ... a ...
Tarthani. superfluus t elongans t nunc dedit aut
turturis datio.
Tau. signum t sibi t signat aut sibi...
Tiacontidis. cogitans stulticiam t cogitatio stultic.
Terentius. adiungentis t adunctio. a applicans. a applicatio.
Tertullius. agnus t placens stuporem.
Tibius. videns t bonus t videns eum. a bonitas est.
Tibiatis. visio t bonitas t videns testimonium. aut bo
nitas testificationum.
Tiphon. Gehenna t dolor t lacrimo inhabitans.
Tigris. velox t velocitas. Cuminicio.
Timon. eminens t pinguedo t pinguis aut
Timotheus. beneficus t beneficium t beneficiens. aut
benefaciens.
Tiranni. contristis eos t confirmatio eorum. [correction above: extractio]
Tirauni. contristes eos. aut confortationes eorum.
Tir. angustia t tribulatio t plasmo fortitudo.
Tiri. plasmati t tribulati t fortes i angustiam.
Tirchius. tacitus t taciturnitas. a silentium.
Tithini. quis t boni t luti. a luctus.
Tipheria. visitens t trans. aut visio.
Triphona. clara t perspicua t clare videns. aut
perspicue attendens.

Tob. bonus t bonitas. Cetolui thallamos.
Tobias. bonus domini t bonitas domini t ductus ad lu
tum. t conversus ad universe.
Tobis. bonus uir t bona assumpto
Tophel. ruina t cadet t ... a inuenis.
Topation. testamentum t bonum testamentum.
Twade. ... t latitudo.
Tophim. dissolventes t dissolutio t dissolvens thalamos. a
Thubell. ductus ad lucem t ... ad universa.

Tubal. deſerent ł deſertus ł deſertum. ā delat'.
Tubalchaym. ductus ad luctum lamentac͞onis. ā
conuerſus ad uiuula adquiſitionis ł uitoi/
Tubalchym. deſerent poſſeſſionē. ā deſerant
lamentac͞onem. ł delat' poſſeſſiōi ad deſert' adq/

Thaamath. datie indignōis. ā bil' ł dedit indig-
nac͞onem. ā bilem ł data; bil ei. ā data eſt
ei indignac͞o.
Thaau. diues dono ł pauid' grā.
Thaas. ſi ł pauidus. ā diues. ā ſupior
Thaasar. diues ł diuicie ł pauorem ſuſcitās.
aut ſupius uigilans.
Thabee. bonus occiſor ł bū occidens ł bū occis'
aut bona occiſio.
Thabeiat. bonus dē dns ł bonitas dei dnī.
Thabeme. bona uiſio ł bone uiſiones.
Thabiiera. bona dōno ł bonitas ḡtificac͞ois.
Thabraiei. bū donantes ł bū ḡtificati.
Thabor. ueniet lux ł uenientis lum. ā aduēt'
luminis. aut lucis acceſſio.
Thabiemnoth. bū ſblimis ł bona ꝯgḡac͞o. ł
bonus ad uidendum. aut bonitas uiſionis eoꝝ.
Thacaſim. tante appenſio ł ſilicium eoꝝ.
Thadal. pncepſ appēdens ł pncipis appenſor. ā
pnceps appnſus. aut pncipis appenſio.
Thaphiphu laudicant labiis ł timpanū apiet.
Thaphans. ſignū ł ligni opac͞o. ā ſtupus oſ ſer-
pentis. ā inſonū oſ ſpenciū. ab ore. ſi ab oſſe.
Thapnes. idem.
Thapnathſareuians optimū nouū ł uius opi
menti noui.
Thapna. timpnū apiet. ł timpani aptio.
Thar. pauor m̄. ł ſupior m̄.
Tharin. duo ł bi ł duo. aut bina.
Thaſa. appenſio appendēs ł uiolās ł uioto.
Thalamuge. gr̄. pſeniꝫ ipo ł ipeiuꝫ ḡ itꝫ. a
ſabiuꝫ. ſio eiu.
Thalala. apphdens uiolam ł appenſio pſalmac͞o
nis. aut uiolans pſalmac͞onem.
Thalaſar. appendit ruperem ł appenſi pncipis.
aut uiolans pncipem. aut pncipis uiolac͞o.
Thale. appenſio ł appendens ł uiolās. ā uiolo.

Thallim. pſalmi ł ymni ł laudes. ā laudacōes
Thabiac. puella ł dico ſurge. ſir; ſi ebreū.
Thaline. ſuſe ł ſuſci ł dependēs. ā ſuſpēſio.
Thalmai. ſuſe' uius ł ſuſci tuū. ā appēdēs me. aut
ſuſpenſio mea. Conſummāc͞o. Eodē.
Thamar. palma ł amara ł ꝯmutās. ā ꝯmutaō
Thaminuz. ꝯſumantes ł ꝯſpnentes. ā ꝯſp. ā
Thamna. uius ł fidelitas. aut fideꝉ ē. ā ꝯſumo
Thamnat. uius ł deficiens ł ſitans ſuā. aut
conſummac͞o pſalmōnis.
Thamnara. ſitans exploratores odoris ł ſuātes
exploider aſſeſſionis.
Thamnathſara. uians optimū nouū ł uius
optimi noui.
Thamnos. uians ł deficies ł fidēs ł aſſupco ou
Thamni. uiuens ih ł ꝯſūmac͞o mea.
Thana. hūit ł ueni ł ipſo ł humilitas
Thanaa. hūit ei ł ipſo eius.
Thanach. ipſe ł ł humilitas ad te. ā hūit ł
aut ipſo tua.
Thanas. hūliant ſuū ł ueni aſſūc͞oni ſaōſ.
Thanach. hūit ł uent ł humilitas. ā ꝯſolac͞o
Thanthſelo. hūilitas dimiſſionis ł ꝯſolāc͞o pen
Thanis. mandans hūilia ł mandēs hūilitate
aut mandatum humilitatis.
Thanthanat. ipſo ſidēt m̄. aut hūit explorator
aſcenſionis mee.
Thapla. ſpecim ł indigno.
Thaplar. ſpecim uigilie ł indignōe ſaram
Thaple. indignans ł indignac͞o. ā ſeſſes offēſes
aut ſeſſio offendicli.
Thara. paſcuū ł paſtio ł explorator odoris. aut
exploraco aſſūcionis. ł.
Tharatha. ſupfluus ł. ā elongatus ab eo. ł ſ. ſuel
eius. aut elongac͞o eius. ł ymag nac͞oes.
Tharaſim. ydola ł ymagines ł figure. aut
Tharana. neſcim in domo ł aut origenis gēam.
Tharthach. ſupfluus ł elōgans ł ſupfluitas ł
elongatio. ł depellentes.
Thartema. grauis ł profundꝰ. ā pfunditas ſopoꝛ
Thare. abactor ł depulſor ł nequam ł nequa.
Tharei. neſcim ł nequicie. aut ambigentes aut
Tharei. paſcuū ł paſtio mea. ā explorator odoris

mei. aut exploratio ascensionis.
Thareatha. lib. xii. Iosue.
Thares. explorator gaudii. l. explorator leticie
Tharis explorans gaudium. l. explorans leticiam. aut dissipans speculum. aut dissipatio speculi.
Tharsenses. explorantes gaudium. l. explorantes leticiam. a. dissipantes speculum. a. dissipatores speculi.
Tharsium. exploratio gaudii. l. dissipatio speculi.
Thau. positus in. l. pro mea. consummatio.
Than. consummans. l. consummator. a. consummator. aut co
Thacel. lati. l. requiescentes.
Thyratia. requies. l. latitudo.
Thyramate. furens dono. l. dissolto donationis.
Thrasee. dissolvens thalamos. l. dissoluto thalamorum.
Thebada. convulsa. l. convulsio
Theblaoth. convertens eos. a. convulsio peccatoris
Thebath. bona. l. bonitas. l. [illegible] convertens declinantem. a. convulsio peccatoris [illegible]
Thebel. insulsi. l. insipiens [illegible]
Thebes. festina mea. l. mea [illegible] eorum fuerunt.
Thebeth. boni pauci. [illegible] l. bonitas tuae.
Thebin. palea mea. l. [illegible] ona sua
Thebni. bonus sum. l. [illegible] palea mea.
Thebolech. spica paleae. l. insultatio contritionis
Thebon. paleae. l. insultatio.
Thechel. statera appensio. l. appensum et statera.
Thechoe. tuba canens. l. buccinator.
Thecua. tuba. l. buccina. l. sonitus. l. percussio.
Thecuam. tubae. l. buccinae. l. sonantes. l. percutientes.
Thecueni. idem.
Thehuach. buccina deliquens. l. percussio peccatoris.
Thehuam. patiens. l. patientia. l. percussus eos. aut buccina eorum.
Thear. pausans. l. in furio.
Theem. commutans. l. statera minute.
Theglath. circumligans l. circumligator. faciens sic. alios transmigrare.
Theglathphalasar. circumligans cadentem principem l. circumligatio cadentis principis.
Theglatphalmasar.
Theben. statera minute. l. statera minurata.
Thebenee. statera minurata. l. statera minuratoris.
Thelabin. dispersi. l. dispergentes. a. dispersio. a. dispersores.
Thelame. aggravantium. l. vivi fluviorum.
Thelasar. appendens principem. a. appensio principis.
Thelem. ago.
Thelmelathelarsa. aggravatum. l. dispergentium solem l. vivi fluviorum. dispergentes illuminatores.
Thelmon. ros domini. l. iniquo requiescentis.
Thema. auster. l. affricus. l. australis. aut informatum.
Theman. australis. l. affricus.
Themana. australis est. l. affricus est.
Themani. australis meus. l. affricus meus.
Themanites. australis. l. affricanus ab affrico.
Thenna. vectans l. defectio.
Themor. simulacra. l. consummatio amaritudinis.
Themora. simulacra est. l. consummatio amaritudinis est.
Themorites. simul venientes. l. consummatores amaritudine.
Thena. castra. l. donata. l. donatores. a. dona eorum.
Thenath. castra sua. l. dona fletuum.
Themath. sic l. amigdali.
Thenoemeth. consolatus. l. consolatio.
Theodas. laudans l. laudatio. l. signum capitis.
Theodos. idem. potatus
Theophilus. convertens l. conversus. l. sursum ferens. a. sursum
Therach. porrectus. l. elongatus. habitationes
Theraphim. ydola. l. incendia. l. figure. a. ymagines
Therathath. subvertens l. subversio. [cadentes.]
Therphala. subversione cadens. l. exploratio dominus.
Therphalei. exploratores domini et subversione
Themath. explorata redemptio. l. exploratio redemptoris.
Thersa. pulchra. l. placens. l. complacitio. a. complacentis.
Thesan. posuit dominum. l. depone grece.
Thesis. posita. l. positio.
Thesbi. captivans l. convertens l. captivitas.
Thesbites. convertens. l. captivans. l. festinans. a. intelligendum. [convertendum]
Thesbon. festinata intellectia. [festinatio ad intelligendum]
Thesbues. captivans. l. captivator. a. convertens. captivum. aut captivitas.
Thessalonica festinans urbem statuere. l. festinans umbram roborare.
Thessalonicenses. festinantes umbram statuere l. festinantes umbram confirmare.
Theth. subtus l. infra. l. bonum. a. exclusio.
Thetim. boni. l. exclusi inferiores. a. subtiores.

t heutas. laudans t laudatio aut signum capiet aut captiua signaculi.
t hezer. agg. horribile. t tuba tribit
t hiracthyra. illuminata t illuminatur aut il luminans. aut illuminatio.
t hiathireni. illuminantes. t illuminati.
t hibaath. fortis t malleum.
t hiconium. idem.
t hicua. spes t desperatio.
t hiua. hiulla t Bienna.
t hithon. aspergens morem t dispersio iniquitatis.
t hiuccul. pinguis t rumineus.
t hius. timor t reddetur t timor aut superflui.
t hiui. timentes dominum t redientes domino.
t hiriphon. dissoluentes dolorem t iuncus iniquitati.
t hirimuth. dissoluentes mortem t rejectio mortis.
t hob. oblatio t tumultus.
t hoel. lenitas et ablatio t ductus ad uidendum. aut quasi filius ad uniuersa.
t hochaath. stridens t stridor.
t horen. stridor fontis t stantes oculi.
t hooph. Gehenna t stultitia t latitudo. aut ampla plena stultorum.
t hopheth. os aspiciens t oris protectio t os protegens aut os protectum.
t hophel. os dei protegens t oris dei aspiciens. aut oris dei protectio. Ceterlingorum ....
t hopheth. lebena pauoris. t ampla plena uita
t hagorma. auellens t miser t quisquam incolatus aut incolatus altitudo.
t hola. concinentis uincula.
t holapht. concinens tu t rubeus color iungentium.
t holmai. ad miseriam deducere t ad miseriam re ductio t sole mihi aut suspensio mea.
t holomai. idem.
t ho a. eth. cholaite. concinet t rubicundi.
t lamu hole. concinentium t rubeus color.
t holomanda. ad miseriam deducens t ad miseriam deducta. Crucentes.
t holomanda. ad miseriam deducit. t ad miseriam.
t holomaes. ad miseriam deducens t deductus.
t holomeus. ad miseriam deducens. t ad miseriam.
t holus. rotundus t rotunditas.

t homas. abissus t germinis eius t gene dixit dominus apertus
t hopho. amentia t latitudo.
t horat. lex t pentateucum.
t hose. captiuitas t festino.
t hosantes. captiui t festino.
t hoth. ciuitas t amicia.
t hothe. ciuitas mea t amicitia mea.
t hon. amentes t bernens t thorax. aut cor amicitia.
t horcade. requiescens t requietio.
t hiogodite. sui succincti t reiectio [illegible].
t hubal. ductus ad luctum. t dulcis ad uniuersa.
t ubal. deferens t defectus t deferens. aut delatus.
t ubalcham. ductus ad luctum lamentationis. t dulcis ad uniuersa adquisitionis.
t ubalcham. deferens possessionem. t deferens lamentationem. aut delatus lamentationi. aut delatus adquisitioni.
t hubin. desel[illegible] t delectio. t bonum metiens. aut bona misura [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ubil. festinans germen. t consilium uetustatis.
Uchocha. ignis mordens. t dolor perturbationis.
v chocha. infirmus t debilis t infirmatus es aut infirmio cor.
v phamute. infirmi t debiles t infirmatus es. aut infirmitas cor.
v phiu. infirmi t infirmitas. aut infirmi a hoborum.
v l. dolens t premens t dolor.
v lar. cenum t palus t paludes. aut a polo
v lam. fuit t cenum t porus. aut amator
v r. lumen t ignis t incendium. aut fenestra.
v rai. lumen meum t ignis meus t incendium meum.
v ram. deus excelsus t lumen excelsum t ignis cor aut fenestra mea.
v ram. lucent ipsi t ignes ipsi t incendes ipsi. aut incendium ipsorum.
v ratha. ignis peccati t incendens peccatum t lumen re[s]pesse. aut apiens peccatum.
v rbanus. lucis gaudens t lucis gaudium. t ignis

igne. aut gaudens incendio. [illegible] apud me.
b tei. lux mea. l ignis meus. l incendium m.
b tei. longitudo mea. l illuminator mus. aut ignis meus. aut incendium meum.
b iias. lux in dei. l lumen in deus. aut dns ignis m. aut dns incendium meum. [illegible] dei.
b iel. lucens deo. l ignis dei. l apientes. a ichide
b s. consilium. l consiliator. l festinator a festinans.
b sam. consulens ipsos. l consilium ipsorum. aut festinans eos. aut festinatio eorum.
b sathi. festinante me. l consiliante me. l consilium meum. aut festinatio mea.
b sathiel. festinans l consiliator.
b si. consulens me. l consilium m. l festinans me. aut festinatio mea. Creator consilii.
b sim. festinans eos. aut consilium eorum.
b sim. consilium l festinatio. a festino consilio. a festi
b ther. dolor ligni l consilium errans.
b za. consilium l consiliator.
b zal. consilium est l consiliator eorum.
b phas. finis l diffinitio.
b phasi. finis meus l diffinitio mea.
b aphisus. finis consilii l diffiniens festinationem.
b aphiu. finis consilii mei l diffiniens festinationem m.
b agach. ipsa uallis estuans l ipsa uallis estuatio.
b agecra. leges leuitarum l leges leuitice.
b agedaber. leges uiuant l laber uiuus.
b arzatha. ipse ducens huc l ille fornicator.
b alem. finis deneti. l destinatio angustie.
b athi. finis signatus l diffinitio consummata. l hic l ipsa. aut ipse. aut ille.
b elluth. finis mei l diffinitio dextoris.
b ir. uiuet l uiuum l prouocatio ire. aut ad iracundiam prouocauit.

Zaab. aurum obrizum l aurum purissimum. l ceo.
Zaba. mouens l mos. l fluctuans. a fluctua
Z abab. fluens torrens. l torrens fluxio. Chodolate.
Z abadam. fluens torrens multis. l fluens torrens
Z abadei. fluxus torrenti. l torrens fluxio.
Z abadia. fluens torrens dni. l torrens fluens dno.
Z albai. motus meus l fluctuatio mea.
Z abaon. mouens dolorem. l fluctuatio iniquitatis.
Z abath. mouens delictum. l torrens fluens l peccato.
Z aban. mouens eos. l fluctuatio eorum.
Z abeb. ista confusio. l iste ignominiosus.
Z aber. mouens puteum. l fluctuatio fontis.
Z abdi. fluxus uehemens. l fluxus habundans. l fluens habundanter dno.
Z addias. idem.
Z adiel. fluxus uehemens dei. l fluens habundanter deo.
Z abina. iste uenit breuis. l ista uenit ... .
Z abith. fluens torrens. l torrens fluxio.
Z abulon. fluxus noctis. l illuminandis.
Z abulon. habitaculum ista. l habitaculum eorum l habitaculum fortitudinis. a habitaculum pulcritudinis.
Z abulonite. fluxus nostrum. l ... eorum.
Z abulonite. habitaculum ... l habitacula eorum. l habitacula fortitudinis. aut habitacula pulcritudinis.
Z achai. iustus meus. l iustificatio mea.
Z acharias. memorans dnm. l auxilium dni.
Z acher. memoria. l adiutorium. l uir uigilans aut iustificatus consurgens.
Z achens. iustitia. l iustificatio. l ... a iustificatus festinans.
Z achur. memoria. l adiutorium. l uir igneus. a iustificatus illuminans.
Z aab. iste pater. l ista paternitas.
Z aabia. iste pater dni. l ista paternitatio.
Z aph. illuminare. l illuminatio.
Z aphi. lumen meum. l illuminatio mea.
Z aphin. illuminans eos. a illuminatio eorum.
Z aln. ducte huc. l oliua. a fortitudo.
Z amon. sublimus l subumbratio l umbra. a ... .
Z amina. iste fluens l fluxus est.
Z ambri. iste lacescens l iste cantans.
Z amdi. fluxus uehemens l fluxus indans.
Z amira. iste aper l iste illuminans.
Z ampra. iste aperit psallens l canticum eorum.
Z ammi. psallens m. l cantica.
Z ammim. psallentes. l cantatio eorum.
Z amro. psallens magis. l canticum magis.
Z anoa. ista requies l ista ... l iste requies l iste requieuit.
Z ara. oriens. l orienta

naco.

aiad. descendens l alienus. l descensio l aliena
aiadarim. descensio l alienus idolat.
aian. oriens tu l oriens tuus.
araias. oriens dno l orientalis dni.
arath. ortus peti l orientalis est destinguis
aireth. descendens l ab alienatus.
airade. descendens l orientales sunt isti.
ares. ortus terrae l orientalis plasmatio.
aroth. oriens pavor l orientalis uita.
arias. oriens dno l orientalis dni.
alban. iste humilis l ipso ista.
ava. iniquus l iniquitas.
avad. dotatus l dotatio.
avada. dos dni l dos dno.
ari. ordeus l tendus.
arim horror l terror l horrendus l terribilis.
anomim. qui est ibi aqua l separati in acie l acie separatus aut aciei separatio.

eb. lupus l rapax l devorans q devorator.
ebal. fluens totus l totus fluctus.
ebedia. fluens totus dni l totus fluens dno.
eber. rapina l rapina l hostia q devoratio
ebedutur. fluens l totus l fluens iste q fluens i.
eber. lupus glans l devorator resurrectionis
ebi. lupus meus l devoratio mea.
ebida. donec fortitudo l donatio mea de siderabilis
ebub. ayus l aquilae.
ebul. habitus l habitaculum. Civitatis.
ebulonites. habitaculum inuenies l inhabitatio
ea. memor me l rememoratio mea.
echirim. memorans eos l memoratio eorum.
echim. memorialis l rememoratio ignea.
epima. hic est uir l hic uir oris uisio.
ephremus ... uir l hic uir oris uisio.
er. iste uir l iste est oris fluctus.
elpha. os huius l fluens l os ambulans
emma. fluens de fluuius e.
emeri. iste amaricans l iste exacerbans.
eptrarim. cantans l canticum eorum l ipse conostendens aut ipsi ostensio.
emri. psallens mihi l canticum meum l iste la

celsus l iste amaricans. Vel a ipsa requies.
ena. commouens l commotio l ipse requiescens.
enam. commouens eos aut commotio eorum aut requiescens eos aut ipsa requietio.
erchel. iste magister dei l ista est mag.
ermoth. iste turris mortem l iste mensuris altitudo mensurae mortis.
esum. iste lapis l ista diuinus.
echaa. iste pauidus l iste superior.
echam. iste amaritudo l ista commutatio.
echu. iste amens l iste baronens.
echua. iste transit l ista amica est.
eu. iniquus l iniquitas.
euan. iniquitas eorum l iniquitas eorum.

iph. florens l germinans.
iphei. florentes l germinantes.
ipha. germine l illuminare.
iphai. germine meum l illuminatio mea.
io. ductio l oliua.
ira. horrendus l tubicen.

o. iste l ista.
oara. minor l puella l uitula coniuncta aut uitula inuenta dno coniuncta.
obadanias. fluens l torrens meus dni l fluens torrens inuentum dno.
ocho. prophetia l prophetatio.
ohe. attrahens l attractio.
olech. tectus l protectus l tectum a protectio.
olech. iste prouidens l iste iungat.
olonim. separantes acie l in acie separati.
oob. antrum l diuitiae. Vel aut i acie separatus.
oon. iste iniquus l iste tristis.
oer. plasma l plasmator l iste apprehendens l iste tracundus. Vel in magnificis.
oer. plasma meum l plasmator meus aut iste apprehendens me. aut iste nascendum.
orobabel. aliena translatio l ortus in babilone l in prosp.
oraim. quae est in aqua l qui sunt hic cognitiones l separati acie.

usciobus. consilium l consiliator.
urim. consiliantes eos l consiliatores eorum.

א Aleph
ב beth
ג Gimel
ד deleth
ה hee
ו uau
ז zai
ח heth
ט theth
י ioth
כ caph
ל lamed
מ mem
נ nun
ס samech
ע ain
פ phe
צ sade
ק coph
ר res
ש sin
ת tau

.i. Alpha a	be b
io. Iotha l	ca k
ge ro p	le ... C

א Aleph. interpretatur doctrina.
ב beth. domus. vel vita. vel pavor. et confusio.
ג Gimel. plenitudo. vel retributio.
ד Deleth. tabulatum et timor.
ה hee. est.
ו uau. ter.
ז Zai. hec. et ducte. vel vive.
ח heth. vita.
ט theth. bonum. et exclusio. vel incipit sole.
י Ioth. principium.
כ Caph. manus. vel menuatur.
ל lameth. disciplina. vel cordis. vel tuo. vel tignus.
מ Mem. principium sempiternum. vel minime. vel palma.
נ Nun. Ex ipsis.
ס Samech. adiutorium.
ע ain. fons. vel oculus.
פ phe. os. vel apud.
צ sade. consolatio. vel iustitie.
ק chaph. vocatio. vel conclusium.
ר Res. caput. vel capitis. vel primatus.
ש Sin. Dentium. vel super vulnus.
ת tau. signa. vel tirum (?). vel consummavi.

1. Alpha. a.	2 beta. b	3 gamma. Γ	4 Debta Δ	5 ebul. ε	6 Sima. ς	7 Zeta. Ζ	8 eta Η	9 teta. Θ	i ebul.
10 Iotha. ι	20 cappa. k	30 lampda. λ	40 mi. μ	50 ni. ν	60 xi. ξ	70 obicul (?). o	80 pi. Π		
100 ro. ρ	200 se. C	300 tau. T	400 ypsi. Y	500 fi. Φ	600 xi X	700 coso Ϛ	800 ologa. ω	900 chi. Λ	chile ∞

3 gr

[illegible]

[illegible] page xii

Mem

[illegible] xii

[illegible]

[illegible] xii

[illegible] xi

Sould this booke to m[r] Henry Clifford

by me Thomas Norton servant to

m[r] Martin Clarke

[illegible]

13th Century

Written in 1016.

IHS

BIBL: MANUSCPT: